Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΙ Θ,

Παραφόμενοι Μοῦσαι.

Ταῦτα Ἡροδότου Ἁλικαρνησσέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε.

HERODOTI

HALICARNASSEI

HISTORIARVM LIB. IX,

IX Musarum nominibus inscripti.

Eiusdem Narratio de vita Homeri.

Cum Vallæ interpret. Latina historiarum Herodoti, ab Henr. Stephano recognita.

Item cum iconibus structurarum ab Herodoto descriptarum.

Ctesiæ quædam de reb. Pers. & Ind.

EDITIO SECVNDA.

Excudebat Henricus Stephanus

ANNO M. D. XCII.

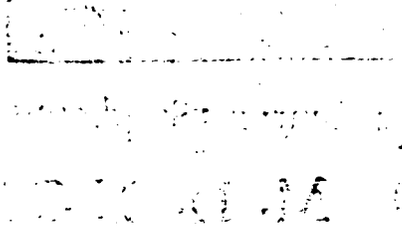

NOBILISS. PRVDENTISS. ET EGREGIIS DOTIBVS ORNATISSIMIS VIris, illuſtriſſimi principis FRIDERICI IIII, electoris Palatini, ſeptemuiri imperii, conſiliariis intimis,

GEORGIO LVD. HVTTENO,
OTTHONI A GRVNRAD,
VOLRADO A PLESSEN,

HENR. STEPH. S. D.

HERODOTVS, cui patria fuit Halicarnaſſus, pater, nomine Lyxes, mater, Dryo, fuiſſe feruntur, (quum alioqui meminerit ipſe & Herodoti filii Baſilidis) ex officina mea, in quam velut poſtliminio redierat, diſcedens, ſpatioſiſſimum illud totius orbis theatrum percurrere iterum velle ſignificauit. Atque in animo ſibi eſſe addidit, in iſtius aulæ pariter & academiæ theatro, paruo quidē illo, verùm percelebri, nō interquieſcere tantùm ſed intermorari, tātiſper dum de tota ſua peregrinatione, tam longa futura, rationē ~~iniiſſet~~. Quāmobrem vt ſibiſuíſque nouem muſis, quas vbique locorum, tanquam is Apollo qui à Græcis muſegetes vocatur, aſſectatrices haberet, de commodis hoſpitibus proſpicerem (ſciebat enim mihi notitiam iſtic cum multis intercedere) rogauit. Ego verò quum ſtatim veſtri qualem decebat mentionem, id eſt perhonorificam, feciſſem, is de aliis vllis hoſpitibus cogitandum vel mihi vel ſibi negauit. Hoſpitalem igitur teſſeram continuò illi dedi, quòd dubitarem an & abſque illa eum agnituri eſſetis. Eum enim non eadem qua prius veſte, ſed longè alia, & ea quidem multo magis pretioſa, ornatum dimiſi. Poterit autem, vt ſpero, hic ornatus meam in dimittendo illo tarditatem compenſare: ac, quoniam ipſum diu ſecundum iſtud munus meum morari coegi, habebit ſaltem cur donum hoc, grande ſibi moræ pretium eſſe dicat. Vt interim taceam, alia eſſe quæ illi meæ tarditati apud quemlibet æquum iudicem queant patrocinari. Adeo vt nequaquā timendum mihi ſit ne hæc ab vllo eiuſmodi iudice damnetur: dummodo tamen meam apud eum cauſam agant qui, quod fuerit ab annis aliquot meum vitæ genus, vel potius, quæ fuerint mea vitæ genera, comper-

tum habeant. Duo enim hæc fuerunt, vnum, aulicum, alterum, peregrinatorium: vtrunque illi duplici operæ quam Herodotus ſibi à me præſtari volebat, valde aduerſarium. Reſtare curioſus aliquis & polypragmon diceret, vt etiam mei in ſequendis illis vitæ generibus cõſilii rationem redderem: ſed his ille paucis verbis contentus ſit, optimam à me poſſe reddi, & quæ prudentibus viris omnibus ſit ſatiſfactura. Prudentum enim è numero eximo eos, qui (quæ maxima turba eſt) de conſiliis ex euentu demum iudicant: perinde acſi omnipotentiam & omniprudentiam diuinam humanarum virium humanæque ſolertiæ cancellis circumſcriberent.

Herodotus interim, ſi verũ more ſuo fateri velit, (non more ſuo, ſed contra morem ſuum, debuiſſe à me dici, occlamabunt eius aduerſarii) ſe incommodũ quidem ex illa mea in regis mei aula mãſione diuturna ſenſiſſe, ſed aliquo me cõmodo id ſarciſſe dicet. Haud enim eũ celaui quàm multa mihi ea aula ad locupletãdam quam antea ſcripſeram eius apologiam (de Latina autem, non de Gallica, loquor) ſũppeditauerit. Verùm, quum exponerem ei quanto ingenio, quanto iudicio, quanta prædiți eruditione ſitis, continuò intellexit, ex eorum vos eſſe numero apud quos apologia minimè opus haberet. Quinetiam, quum vos talis tantíque principis conſiliarios eſſe accepit, (huius enim ſolùm dignitatis mentionem feci) & quidem ex iis qui intimi appellantur, valde ſibi gratulatus eſt. hoc enim ſibi ſermonis hoſpitibus ſuis non iniucundi materiã prębiturũ reſpondit. Nec iſtud affirmare dubitabo, eum, etiamſi nihil ad ea quæ ſcripſit adiiciat, ſed eorum recitator tantùm, ne ſyllaba quidem adiecta, eſſe velit, tamen quæ libentiſſimè audiatis (illo memoriam eorum quæ olim legiſtis renouante) narraturum. Ac, quemadmodum illum ſibi de vobis gratulatum eſſe dixi, ita viciſſim, (ſi me ſpes non fallet) quidam hiſtoriarum eius loci vobis non ſolùm iudicium quod ad rite fungẽdum munere veſtro requiritur augebunt, ſed etiam quæ vobis gratulandi occaſionem præbeant ſuppeditabunt. Vel vnus certè, qui mihi primus in mentem venit, ex iis eſt. In ea enim libri parte quam Polymnia (niſi potius Polyymnia vocãda eſt) ſibi vindicat, audimus Demaratum ſciſcitantem è Xerxe,

antequam reſponſum ea de re ipſi reddat ſuper qua fuerat ab illo interrogatus, *Veráne an iucunda, ô rex, vis tibi loquar?* Ac memini idem ex alio quodam rege apud alium ſcriptorem quæri. is eſt Amyntas apud Curtium. in ea ſiquidem oratione qua ſe ſuúmque fratrem Alexandro purgat, dicentem ei, poſt alia non pauca, audimus, *Tu hercule (ſi verum audire vis) rex, huius nobis periculi cauſa es.* Quòd ſi ab hoc Amynta ad Demaratum reuertendũ eſt, in iis quę regerit aduerſus reſpõſum regis, animaduertimus, hunc, quamuis malle ſe vera audire dixiſſet, ea parũ æquis auribus accepiſſe. Demaratus enim ſuam oratiunculam poſteriorem his à verbis orditur, *Iam ab initio ſciebam, rex, me, veritate apud te vtentem, minimè tibi iucunda loquuturum.* Adeo nimirum veritatis erat rex ille impatiens. Quum autem veritatis impatientẽ appello, iis vtor ipſis verbis quibus Latinus ille hiſtoricus de Dario, *Itaque veritatis impatiens hoſpitem ac ſupplicem, tunc maximè vtilia ſuadentẽ, abſtrahi iußit ad capitale ſuppliciũ.* Verùm, antequam ab illo Herodoteo loco longius diſcedam, quo vetus illud dictum confirmatur, veritatem odium parere, quídnam is habeat quod à vobis lectum & perpenſum facere poſſit ac debeat vt vobis gratulemini (quemadmodum modò dixi) exponendum cenſeo. Amplam igitur huius gratulationis materiam fore dico, ſi, quæ præ illius Demarati cõditione, ſit veſtra, cogitabitis: & hoc mentes veſtras ſubibit, rem cõtrà vobis eſſe cũ eiuſmodi principe, vt ei conſiliũ ſalubre, etiamſi auribus accidat iniucũdum, dare, tam ſit tutum, quàm Demarato cæteríſque eius cõſiliariis periculoſum erat, in dãdo principi ſuo cõſilio, vera quidẽ ſed auribus vel minimã offenſiunculã præbẽtia, proloqui. Nec verò deſunt hodie (expertus loquor) principes, erga quos eadẽ cautione vtendũ ſit qua Demaratũ erga Xerxem vti videmus. id eſt, quorum vnuſquiſque ab eo quem pronuntiare ſuam de re quapiam ſententiam iubet, interrogandus ſit, Vtrum vis faciam? vera tibi an iucunda loquar? Hoc tamen quid aliud eſt quàm dicere principi, Vis amici veri & fidi, an aſſentatoris, officio fungar? Ac principes qui in audiendæ veritatis impatientia ita xerxizant, vel darizant, vel alexãdrizant (quibus verbis addi quamplurima & propè infinita poſſent, ex alio-

rum regum,aut principum regibus minorum, nominibus ficta) digni certè qui pro veris illis & fidis amicis adulatores nanciſcantur, & in retia eorum tandem incidant. Cæterùm cum illa Demarati interrogatione conueniunt ea verba quibus quidam Græcus & Græcorum imperator,ad ſuos ſcribẽs,literas clauſit: ſe magis quidem iucũda illis futura, ſed quæ non itidem vera eſſent, potuiſſe ſcribere. Nec dubito quin idem plurimi conſiliarii,aut alioqui amici, plurimos ad principes ſcripſerint. Ideo autem ſic loquor, quia quicunque alicuius principis ſunt amici,& quidem fidi, non protinus & conſiliariorum obire munus poſſunt. Hoc enim vt præſtent,& amicos illi eſſe & prudentia valere oportet. Quorum vtrunque quum vobis adſit, eo etiam magis veſtrum principem viciſſim de vobis ſibi gratulari decet. Quamuis porro omnes amici in conſilium non vocentur, ſi tamen Herodoto, vel potius Dario apud eum, fidem habeamus, non quiuis amicus poſſeſſionis pretioſiſſimæ loco habendus eſt, (etiamſi plerique ſcriptores amico cuilibet tantum honoris deferant) ſed is demum qui prudentes inter locum habere poteſt. Ac quum poteſt dico,meretur intelligo.

Cæterùm, vt paulo vlterius in iis Herodoti pergam quæ vobis iudicium circa ea quæ ad munus veſtrum pertinent augere queunt, non minus quo ſe Artabanus erga regem modo gerat in dando cõſilio,quàm quomodo Demaratus, conſiderãdum vobis eſt. Ille (inquit Herodotus) cæteris Perſis tacentibus, miniméque ſententiam ei quæ propoſita erat aduerſariam ferre audentibus,(erat autem Mardonius qui eã in mediũ protulerat) Artabanus,Hyſtaſpis filius,Xerxis patruus,hãc apud regem orationem habuit, *Fieri non poteſt, ô rex, quum ſententiæ ſibi aduerſariæ non fuerunt propoſitæ, vt quis meliorem eligat, ſed ea quæ lata fuerit vtendum eſt: at quum aduerſariæ propoſitæ fuerunt, optio illa datur : quemadmodum aurum purum haud per ſe dignoſcimus, ſed tum demum quum alij affricuerimus.* Qua is maiore modeſtia, qua magis appoſita ſimúlque ſplendida (vt ita dicam) vti comparatione poterat? quo magis apto orationis exordio attentionem ſibi parare? Quidni verò hodie aliquis conſiliarius principis, tum præſertim quum eò ſe redactum videt quò metus omnes

redegerat, excepto vno Artabano, (cui hoc etiam, quòd patruus Xerxis eſſet, aliquid fiduciæ dabat) hac ipſa cõparatione vtatur? Sed auditorũ quiſpiam fortaſſe, qui eã apud hunc noſtrum hiſtoricum legerit, ſe vel apud hunc vel alium quempiã eam legiſſe recordabitur. Quid tum? debet certè pro dicto quopiam prouerbiali iſtud haberi: in prouerbia autem vſurpationis ius cuiuis eſſe par eſt. Nec verò minus laudandum iſtud Artabani dictum cenſeo, quo aliam orationem auſpicatur, *Duo hæc, rex, à me paris eſſe momenti iudicantur, bene ſentire, & alteri bonam in medium proferenti ſententiam accedere.* Obſeruãdum porrò hîc, ab illo parem locum ei rei dari, cui Heſiodus proximum tantummodo dederit. Quòd ſi parem ea locum meretur, eo minus in conſiliariis contemni talis aſſenſus debet: præſertim ſi, qui alterius ſententiæ aſſentitur, is vel aliquid ad eam adiicit, vel rationẽ aſſenſus ſui reddit. Plerique tamen conſiliarii, dum ea ex re contemptum timent, quaſi videri queãt, alteri ideo aſſentiri quòd è ſuo depromere penu nihil poſſint, plerunque aliud quodpiam conſilium, qualecunque ſit, proponere malunt. Verùm id etiam perpendamus quod ab Artabano ſubiungitur: ac de Xerxe quod dicit, illum (vt credibile eſt) miſerans, multi multis in principibus conſiliarii miſeratione ſaltem proſequantur: *eos, alioqui probos, ab iis quæ cum improbis habent colloquijs peſſumdari.* Atque hoc dictum pulcherrima & aptiſſima comparatione illuſtrat: *quemadmodum* (inquit) *mare, quod hominibus vtiliſsimum eſt, venti in ipſum ingruentes natura vti ſua non permittunt.* Idem Artabanus ea in oratione quæ hanc præcedit, rationem optimam iſtius voti reddit, *-careat ſucceſſibus opto*

Quiſquis ab euentu facta notanda putat.

quum alioqui haud ſint vlli quorum calumniis magis expoſitos videamus conſiliarios, quàm eorum qui ex euentu de factis iudicium ferendum cenſent. Quid quòd eo vſque progredi audet hic cõſiliarius, vt etiam periculum illi arrogantiæ regis à potentia diuina imminere innuat? Huc enim pertinent illa de prægrandibus animantibus, de altiſſimis tum ædificiis tum arboribus, fulmini magis obnoxiis. Quinetiã in iis quæ proximè ſubiungit, non cætera quæ modũ excedunt enumerans, ſed de iis ge-

ratim loquens, ſolere deum illa deprimere dicit. Atque hanc fuiſſe priſci ſeculi opinionem, ex Heſiodi etiam verſibus apparet. Valde autem neceſſaria erat his Perſarũ regibus hęc admonitio: quum & prouerbium illud, *Regum prælonga ſunt manus* (niſi dicendum potius eſt, *Regum prælonga ſunt brachia*) quod ipſe Herodotus affert, à Perſis originem habere videatur. Verùm eò tãdem ventũ eſt vt ori Chriſtianorũ etiam, non regum duntaxat ſed principum quoque illis minorum, atque adeo quorundam qui infra principes ſunt procerum, redditum ſit familiare. Atque hinc factũ eſt vt mea muſa monitrix principũ de hac etiã re quoſdã illorũ monẽdos cẽſuerit, his verſibus,

Sed iſta quoties verba ſpiritus dabũt Elatiores, omnis aula quæ ſonat, *Solis data haud ſunt regibus longa manus, Tales eorũ ſunt manus & principũ, Inferior illo regio queis eſt gradus:* Aduertat aurẽ his vocibus muſæ meæ, *Princeps, ſcio manus eſſe longas regibus, Principibus etiã dignitas queis eſt minor: Manus ſed ipſi longiores ſunt deo, (A quo ſuas hi poſſident precariò) Multíſque ei ſunt longiores partibus. Quòd ſi recuſas hoc monẽti credere, Caue ſentientem cogat is te credere, Lõgis abuti manibus vbi te viderit.* Sedenim, ad Herodotũ vt reuertar, quotuſquiſque talia ex eius lectione, qualia ſunt quæ propoſui, reportat? Vix quartus quiſque, interrogatus quidnã apud Herodotũ legerit quod ad conſiliariorũ munus, aut (quod generalius eſt) ad cõſilia capienda pertineat, aliud reſpõdebit quàm hoc, Perſas nõniſi ebrios de rebus maximè ſeriis cõſultare. Atqui, nõ addẽs quod ab Herodoto additur, tũ illi tum ipſis Perſis iniuriã facit. vt omittã, ſecus quàm *ebrios* poſſe, ac debere (meo quidẽ iudicio) Græcã vocẽ reddi: vt in mea ad lectorẽ præfatione exponã. Vnde quũ & alia de hac librorũ Herodoti editione intelligi queãt multa, quæ ne vos quidẽ latere cupio, finem huic epiſtolæ imponã: ſi tamen prius hoſpitẽ & hoſpitas vobis commendauero: quæ quũ nouẽ ſint, ab vnoquoque tres excipi rationi cõſentaneũ eſt. Sed quoniã vereor ne illã quę Erato vocatur, & ita *nomen amoris habet* (vt Naſo de ea loquitur) vnuſquiſque ſua è cateruula eſſe vnã cupiat, & ita hãc muſam, μὴ λίην Ἐρέδης (quod minimè velim, minimè illa muſa velit) eſſe cõtingat: hoc ego conſiliũ dabo (quod forſitã, tacente etiã me, vobis, vtpote nõ conſiliariis ſolùm ſed prudẽtiſſimis, in mentẽ veniret) vt iſta hoſpitarũ diſtributio ſorti cõmittatur. Valete, & veſtri amantiſſimum redamate.

HENRICVS STEPHANVS LECTIONIS Herodoti ſtudioſis S. D.

HERODOTI editionem ſecundam, diu à te, contrà quàm cupiebam, deſideratam atque exſpectatam, tandem accipis. Faxit autem Deus Opt. Max. vt quam illa ſui concitauit exſpectationem, ſuſtinere ac tueri poſſit. Tanta quidem certè cum acceſſione illa prodit, vt hæc ſaltem ſpes me ſoletur, fore vt grande moræ pretium accipere te fatearis. Sicut enim in priore editione multiplex fuerat meum tuis ſtudiis commodandi ſtudium, ita multiplicem & variam eſſe hanc acceſſionem cognoſces.

Ac primùm quidem, ad eos quod attinet quibus ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione datur, id eſt, qui interpretis operam, tanquam χειραγωγοῦ cuiuſdam, nòn requirunt, (quamuis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum ſatis ſit) ſed cæteris ad hanc lectionem adminiculis eſſe contenti poſſunt: non eas tantùm quas antea diuerſas ſcripturas (vt Græci διαφόρους γραφὰς appellant) exhibui, ſed numerum earum auxi: & cenſura adhibita, quaſdam exautoraui: non tamen ita vt amandarem, ſed tantùm vt loco ſuo motis alium minus honorificum darem. Ex ipſo enim textu (vt hodie moris eſt vocare) in marginem trāſtuli. Sed quaſdam viciſſim maiore dignas honore iudicaui, ideóque eas hinc illuc tranſtuli. Iam verò & pleroſque locos emendaui, qui tibi faceſſere alioqui negotiū poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero eſt hic qui in Euterpe legitur, ἐπιὼ πεπιστεύσασι τῆσι, καὶ ἐπιὼ κατεύξωνται, θύουσι τιὼ βῶν. Quem enim illa vocula τῆσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed eſto, veriſimilem poſſe videri hanc emendationem, vnde tamen tantum confidētiæ (dices) vt eas voculas τῆ Ἴ σι margini non adſcripſeris, ſed ipſis Herodoti verbis inſerere auſus fueris? Quoniã Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (ſi mauis) Herodotum eſſe ſui ipſius emendatorem, videbam. Ita enim ille in ſequentibus, eadem in muſa, paucarum paginarū interuallo, ἐν ᾗ Βουσίρις πόλις ἀμάρτουσι τῇ Ἴ σι τὴν ὀρτὴν, εἰρηται πρότερον μοί. τύπτονται γὰρ δὴ μετ' τιὼ θυσίιω, πάντες καὶ πᾶσαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus malè affectis ex ipſo Herodoto medicinam adhibui. Sed ſupereſſe fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exſpectēt. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiſerim: ſuum illi vocabulū, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, inſolens fururum, reſtituendo. id autem eſt ἀλλογνώσας. Nec dubito quin, ſi de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiſcente, accuſatus fuiſſem, cauſæ meæ patrocinium Heſychius ſuſcepiſſet. Sed (vt opinor) nec Hippocrates Ion, quum me ſcriptori Ioni operam præſtantem vidiſſet, opem viciſsim præſtare mihi recuſaſſet: præſertim quū eodem & ipſe vocabulo vtatur, paulo quidem alium ſed tamen non alienum ab eo quem apud Hero-

dotum habuiſſet,dans ei vſum. Vt taceam, non abſimile vero eſſe, vtrunque ab illo, Hippocrate inquã, datum ei vſum fuiſſe. Eſt verò & alius quidam noſtri hiſtorici locus,qui vocabulũ quoddam non minus Hippocrati quàm Homero vſitatum requirere videtur: vt in meis annotationibus (deo fauente) declarabo. Immo quid obſtat quominus iam nunc illam ſaltem libri illius portiunculam (aut ſiquid portiuncula minus dici poteſt)repræſentem? Scito igitur agi de hoc loco,quẽ habes pag.122, οἱ δ' πέντες αὐτῶν,ὑπ' ἀδυνείης βίου ζαμένας πλάσσοντες ὗς, καὶ ὀπίσσοντες ζωὸς, θύουσι. Nam quum in Aldina iſta pariter & Baſilienſi editione habeamus, ὑπ' ἀδυνείης βιοὺς τε ζωὰς πλάσσοντες ὗς, quid vetat quominus quis pro voce βιοὺς ſcribendum βαγοὺς ſuſpicetur? Saltem è ſcriptura qua nihil ſignificari poteſt,aliã quæ nõ incommodum ſenſum habẽat,efficiet : idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem,id eſt minimam ſiue leuiſſimam, quũ ſufficere ad quorũdam locorum emendationem viderem,pro religioſo ſuperſtitioſus eſſe nolui. Atque hinc factum eſt vt in hac poſteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπειπονῦσι ſcribere ἀπιπονῦσι non dubitauerim , pag.139. quum manifeſtum ſit ἀπιπονῶ eſſe quod Dioſcorides ἐξιπονῶ dicit. Adſcripta autem margini lectio ἀπειπονῦσι , quæ nihil poteſt ſignificare , fieri poteſt vt ex alia manarit, aliis literis ſcripta , ſed eandẽ tamen pronuntiationem (vt iampridem literis diuerſis eadem pronuntiatio dari cœpit) habente: ac audiẽs aliquis verbum ἀπηθῦσι (quod eſſe poterat expoſitio illius ἀπιπονῦσι)nõ illo modo ſcripſerit,ſed hoc, ἀπειτῦσι.

Iam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodaſſe,& labore illos leuaſſe, ex ipſa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligẽtiæ hoc reliqui, vt quam interpũctionem in annotatione margini adſcripta ſequutus eſſem, eam in ipſis Herodoti verbis (niſi fortè à me diſſentirẽt)ſequerẽtur. Ac huius etiam rei exemplum ſuggeret illa ipſa quæ modò propoſita fuit pagina. In eadem enim,circa finẽ,legitur , τὼ δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· τῷδὲ ζωΐτιλω ἴζηοι τὸ ἀμφίβληστρον: ſed tamen ſequẽdo ea quæ margini adſcripſi,poſt χρᾶται ponẽda eſt τελεία στιγμὴ, at poſt κοίτῃ , tantùm ὑποστιγμὴ. Fateor interim me ſimul etiam mutaturum libenter αὐτῷ in οὕτω.

Quiddam etiam præſtiti quo me lectionem illis iucundiorem reddidiſſe nemo negauerit. Eſt autẽ idipſum quod in aliis quibuſdam hiſtoricis (de Dione, & de Xiphilini ex Dione eclogis, necnõ de Appiano loquor) nuper præſtiti. In certa enim velut tmemata (cuiuſmodi ſunt quæ vulgo capita nominantur) ſiue tmematia, vnumquenque librum diſtribui. Qua diſtributione quũ lectio,quæ alioqui nimis longa videri poſſet, in certa interualla,ceu lõga quædam via,diuidatur, vbi commodè,ſi viſum fuerit,liceat interquieſcere: non ſolùm iucundior illa redditur, vt paulo antè dixi,aut ſaltẽ tædium illius vitatur, ſed etiam memoria plurimum iuuatur. Quo fit vt non dubitem quin meum hac in re exemplum typographi ſint

ſequuturi: (quemadmodum alia ſunt in quibus viam vel à me vel à patre meo oſtenſam, hodie, tanquã rectam & tutam, ſequuntur) ego certè in Diodori Siculi & in Polybii editione idẽ præſtare conſtitui.

Ad eos autem vt veniã, quibus contrà ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione eſt negatum, eos qui ſine Theſeo è multis illorum locis emergere nõ poſſunt, eos qui duce filo, vt in aliquo labyrintho, ſua ponere veſtigia neceſſe habẽt: multo plus & ipſi huic editioni, quàm priori, ſe debere, meritò fatebuntur: quũ me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendaſſe, in quibuſdam in meipſum etiam, ad emendationem quod attinet, inquiſiuiſſe animaduertent. Hoc enim de quibuſdam locis poſſe mihi videor dicere, vbi quæ me non ſatis tum temporis oculatum ſubterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehenſa fuerunt. De locis tamen iis non iam loquor, vbi tales erant commiſſi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum ſunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰ ſiue μεταμορφωτικοὺς appellare ſoleo, quòd metamorphoſes, & miras quidem eas, in quibuſdam ſcriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero vnus eſt vbi nomen ἥσσονες, quod ſonat *inferiores*, ſeu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomẽ populi omnibus geographis, omnibus hiſtoricis incogniti: quum is ab illo vocetur *Heſſones*. Locus ille eſt in Polymnia, pag. 446, ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα ῥήγματα τοῦ ἡσσόνων. vbi vide quæ margini adſcripta ſunt. Ac eodem modo pag. 471 nomen vel potius pronomen relatiuum οἵπνες, quod reſpondet Latino *qui*, videbis tranſformatum in quendam populum. ita enim ille, *quos prius appellatos fuiſſe Hætines, dictum eſt*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc ſint, οὗτοι δὲ, οἵπνες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id eſt, quo nomine) *prius vocarẽtur, dictum eſt*. Sic pag. quoque 81, vides, ex ἰστιέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἰστιῶν, ab ἱστίη, (cuius nominatiuus ſingularis eſt ἰστίη, quo ſignificatur *familia*) quendam populum ſeu quandam gentem ab interprete nobis fieri, cui nomen ſit *Iſtiæi*. Atque his adiiciendus eſt mons Hirus, per eandẽ metamorphoſin factus, pag. 36. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus*. vbi admonitiunculam margini adſcriptam vide. Quòd ſi ad aliud genus errorũ interpretis à me emendatorum veniendum ſit, illi non cedens, quin potius id ſuperans, de nullo potius hoc dici poſſe exiſtimo quàm de eo vbi contrarium omnino ſenſum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, eſt in Euterpe, pag. 175. hæc enim exhibet iſta Herodoti verba, ἤιεσι δὲ Κορίνθιοι ὀνοπαίπτας χρεστέχνας, à Valla ſic interpretata, *Corinthij quoque minimi faciunt opifices*: quum Herodotus cõtrarium de Corinthiis teſtetur, eos nequaquam minimi facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομαι vſu: ſicut nec compoſitum ex hoc factum καταυοήσις intellexit pag. 161: vbi exſtat inſcriptio, cuius principium hoc eſt, ΜΗ ΜΕ ΚΑ-

τονοθῆς Πρὸς Τὰς Λιθίνας Πυραμίδας. nam has voces ille ita reddit, Ne Me Lapideis Pyramidibvs Compares. Vbi illum videri aliud verbum quàm καταπονθῆς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt : sed quum ne illius quidem verbi ὄνονται significationē assequutus sit, facilè mihi persuadeo, non aliam eum lectionē illic sequutū esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est vsuuenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborum sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, Ne Me Contemnas Prae Lapideis Pyramidibvs. Vel, Ne me asperneris. Cæterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quē Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd vlla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κοιλιθιουργῆ (eo modo quo Ἀτθικουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex vllo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum apostolicorū capite xix. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex vno artificio procudendi templa Dianæ argentea (siue thecas templi effigie, aut scriniola, siue nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias eius imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubiū igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librū hunc euoluere libeat, alios plerosque locos inuenies vbi meam itidē interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis vbi Latina eius verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita vt id è lectione cōtraria nostræ contigerit, eíque imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, vtri potius lectoni acquiescēdum sit, dubitari: atque hæc, vt opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis: vbi de Arione legimus, καὶ Ἀρίονος ἐστὶ ἀνάθημα χάλκεον, οὐ μέγα, ἐὸν τετράπουν. contrà enim, χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At pag. 16, vicissim negationē ille habet vbi nullā habemus. nam pro ἀπεχρεωμένων lectum ab illo fuit οὐκ ἀπεχρεωμένων.

Verùm, vt de locis in quorum interpretatione peccauit, verba pergam facere, eorum in numero nōnulli sunt vbi hoc inde contigit, quòd non animaduerteret verbum quodpiam vsum quendam Herodoto, aut certè eius dialecto, peculiarem habere. vt pag. 19, συγχωσάμενος. Nam & actiuam vocem συγχώσαι lōgè aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam eius vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ἐπιστολὴν reddidisse *epistolam*, pag. 398, quū potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocē ἐπιστολὴν, quæ apud AEschylum id sonat, pro ἐπιστολὴν positam esse, adiectione literæ σ. quasi verò à verbo ἐπιτέλλομαι, quod Homero vsitatissimū est, deduci eam necesse foret, ac non ἐπιστέλλειν quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum vsum haberet. Qua de re siquis cum Eustathio dubitat,

omnem vtrique meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationẽ tollet.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam vsus præpositionis ἐκ, qui non animaduersus fecit vt in eorum interpretatione quæ de Cambyse & Gyge narrantur, pag. quinta, aliquid sit absurdi: ex eo quòd, vbi dicitur, μαθοῦσα δὲ ὃ ποιῆσαι ἐκ τῦ ἀνδρός, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τῦ ἀνδρός, sed ὃ ποιῆσαι ἐκ τῦ ἀνδρός: vt ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum huius scriptoris subiunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, pag. 63, μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ ἀσυμφορώτατα τῶν πραγμάτων. Nec enim eos tantùm facere iniuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subiungit tacent: sed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrij*: vt intelligamus, Persas, quũ iam sunt ebrii, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυόντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatẽ iter facit, eúmque qui iam iter illud confecit, atque ad eam peruenit, cuilibet iudicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui vrbem quampiam oppugnat, & eum qui iam expugnauit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquã hoc effecit, iam dici potest eam expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ποτικώτερον esse fateor: quamuis Liuius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *vsus*. Nec verò videtur contra me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum vtebãtur) tandem nonnisi ebrii surrexerint, ideóque illorum quæ à se statuta fuerint, recordari haud queant. at nihil obstat interim (meo quidẽ iudicio) quin intelligamus, illis inter larga pocula, & tamẽ antequã essent ebrii, consultantibus, ebrietatem solitam superuenire. Sed viderit alius quispiam quid pro Persis afferri possit, super eo etiam quod subiungitur, & quomodo illud quoque factum ostẽdi minus absurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' ἂν νήφοντες παρεβουλεύσαντο, μεθυσκόμενοι ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀνῃρέθησαν.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo fauente, & quorundam locorum emendationes, ex coniectura: quandoquidem vetere exemplari (cuius etiam exspectatio fecit vt editionẽ huius scriptoris differrẽ) video me ante bellorum nostrorũ finem potiri haud posse. Atque vt huius quoque operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quandam loci quem habet Thalia, pag. 241, proponam. Nam ibi pro ἐκποτὲ πλοῦσα scribo ἐκποτὲ πλοῦσα, leui cum mutatione, sed eiusmodi tamen, vt quum ex illo ἐκποτὲ πλοῦσα nihil nisi ineptum

elici poſſit,(præſertim ſiquis Vallæ interpretationem ſequatur) contrà in ἐπικωμάζουσα non dubitem quin Herodoti mentẽ habeamus.

Eodẽ in opere, eadémq; opera, de illa quoque ſcripturæ diuerſitate agam, qua fit vt eiuſdẽ vocabuli ſcriptura modò dialecti Herodoti, id eſt Ionicæ, legẽ ſeruare, modò ab ea diſcedere videatur: & è duabus tribúſve (tot enim ſunt interdũ) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare ſum auſus, vt in ipſo etiam principio ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamuis ſit ἁλικαρνησσεῖς p. 183, & ἁλικαρνησσοῦ pag. 565. In eo quidem magna eſt conſtantia, quam valde quis mirari poſſit, quòd nuſquam (ſi memoria nõ me fallit) genitiuo Ionico, id eſt, in οιο deſinente, vtatur: ſed quemadmodum prima totius operis vox eſt Ἡροδότου, nõ Ἡροδότοιο, ſic alibi alia virorũ nomina illo non hoc ſcripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, ποταμοῦ itidem, non ποταμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamuis de multis te monuerim, nõ dubito quin aliqua quæ in eorum eſſe numero debebant, mihi exciderint: quod ſi ita eſt, ſuus illis eodem in opere locus erit.

Iam verò, quoniam, ſi εἰ δόπι λέγλν non oportet, multo minus, ὁρῶ-πι λέγλν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adiuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quæ huic Herodoti libro præfixa ſunt, partim mea, partim Ioachimi Camerarii, fuerunt tantùm locupletata, & quidẽ ea inparte quæ mea eſt: at quæ ſubiũcta, DE LEGIBVS ET INSTITVTIS TAM PERSICIS QVAM AEGYPTIACIS, ex variis ſcriptoribus ſumpta, nunc primùm adiecta ſunt. At poterãt tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædã ſumi. Poterant, fateor: ſed iis quæ præcipua videbantur, eſſe contentus volebam.

Quoniam autem nonnullos verſibus partim Græcis, partim Latinis, de Herodoto à me ſcriptis, & priori editioni præfixis, delectatos eſſe ſcio, ne peior ſit eorum conditio quorum in manus poſterior hæc veniet, non ſolùm illos ſed plures etiam proponendos hîc tibi cenſui.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ.

Ἡρόδοτος λιγυρῇ ὅπι μούσισεν ἅρμα Μουσῶν,
Τοὔνδε βίβλοις σφετέρας δῶκαν ἐπωνυμίας.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡρόδοτου τίς φθέγμα μελισταγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Ὃς δεῖ Μουσάων, ἰὼ λαλῆ Ἡρόδοτος.

Ἢ οὔπω, Καλλιόπη σίγα, ἢ λ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου λαλέοντος ἀκὴν ἔσο Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σὲ μὴ εἴπω Μούσῃσι ἄμουσον ἔμμεν.

Ἢ οὔπω, Μὴ θεὸς πάνδε δοκῇς Μοῦσα ἄμουσος ἔμμεν.

ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΑΥ'ΤΟ'Ν.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων παίδε ἰῶ, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβου αὐτ', ἐν μέσῳ τῶν Ἑλικωνιάδων.

ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΑΥ'ΤΟ'Ν.

Ἡροδότου λεγόμεθα πόνος θ' ἅμα σύνεα Μουσῶν·
Κλέμμα δὲ Μουσάων κάλλιον ἄμμε λέγω.
Εἰ δέκα δ' ἰῶ γεγράφως, δεκάτῳ τις αὐ ἐπλάσατο Μοῦσαν,
Ὄφρα μὴ ἡ δεκάτη βίβλος ἄμουσος ἔοι.

ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΑΥ'ΤΟ'Ν.

Ἐστὶ μὺθ, ἔστιν ἰὰς λιγυρὴ ἁφὴ λεκτὸς ἁπασῶν
Ἔσχα, καὶ μαλακοὺς ἐξαφίσσα θεούς·
Ἀλλὰ γὰ ὅσσον ἰὰς πασῶν ποτεφερεσάτη ὀστί,
Τόσσον ἰαζόντων Ἡρόδοτος ποτεφέρῃ.

Hactenus epigrammata Græca, in laudem librorum Herodoti à me ſcripta, & nominatim in titulum quem quiſque ex vnius è muſis nomine, ſeruato ordine, capit, luſa: quæ ſequuntur partim Græca, partim Latina, iis qui Herodotum accuſant fabuloſitatis, reſpondent. Sunt autem duo poſteriora Græca, necnon tria Latina, in perſona Herodoti.

ΤΟΥ̃ ΑΥ'ΤΟΥ̃ Ε'Ρ'Ρ. ΤΟΥ̃ ΣΤΕΦΑ'ΝΟΥ
εἰς τὸν αὐτόν.

Ἄφρων ὃς ψεύσην σὲ καλεῖ ὅτι πολλὰ ἄλλου.
Καὶ τί γὰ εἰ ψεύσην ψεύδεται ὃς σὲ καλεῖ;
Εἰ δὲ παλαιὰ λέγει δεδαηκέναι αὐτὸς ἄμεινον,
Ἄφρων καὶ ψεύσης βῶς ἄλωκεν ἐών.

ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΑΥ'ΤΟ'Ν,
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Θαύματα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιστος·
Σοὶ δὲ ἄπιστος ἔῃ ὃς μὲ ἄπιστον ἐρεῖ.

ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΑΥ'ΤΟ'Ν
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Μυθικὴ ἰστορίη φθονερῶν τοῦδε τῶνδε κακεδμεγ.
Φεῦ πόσον ἰοβόλου σῶμα τοῦ φθονεροῦ.
Ἀλλὰ γεάφῃ τοῦδόξα πολλοὶ μὲ λέγουσι καὶ ἄλλοι.
Ἦ τοῦδόξα γεάφῃ, μυθικὰ ὅστι γεάφῃ;
Ἱστορικοὶ πολέες τοῦδόξα γεάφουσι καὶ ἄλλοι,

Καὶ τῶνδ' οὐ λέγεται μυθικὴ ἱστορίη.
Ὅσσ' ἐπίοις τῷδ' ἀδδξα δοκεῖ, δοκεῖ οὔτι γε πᾶσι.
Καὶ τιν' ἄπιστα δοκεῖ σήμερον, αὔριον οὔ.
Ἢ ἐμὴ ἱστορίη, τῷδ' ἀδδξα γράφουσα, καλείσθω
Ἢ τῷδαδδξογράφος, μήτι δὲ μυθογράφος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ,
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Ἔκλυον εἰν ἀΐδεω ὅτι πολλοὶ πολλάκι ἄνδρες
Ἱστορίης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Πλουτάρχος, Βοιωτὸς ἀνὴρ, τῷ φθόνος ἀπόντων,
Καὶ κακόηθες ἐμοῦ φησὶ ὃ ἱστορικόν.
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν ἀΐδεω παῤῥησίη ἔστί μοι οἴκῳ,
Ἦθος οἱ δύσηθες, κ' ὃ κακόηθες ἐμοί.

HENR. STEPH. EPIGRAMMATA
in eos qui Herodotum fabulositatis accusant. Sunt autem in persona eius scripta.

I.

Mendacem historicum quónam me teste probabis,
Qui nostros libros non reuerenter habes?
Dicere non satis est, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla vt reuocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non reuocare potes? peto tantùm quod potes, vt non
Me, qua visa mihi, visa negare velis.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque leui fama pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere musis,
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, liuide, iudice te.
Quod quis non credit, si sic vocitare licebit,
Historicos multos fama sinistra manet.
Credulus haud vola sis, incredulus & volo non sis:
Hîc volatu discas posse tenere modum.

EX IOACHIMI CAMERARII procœmio in hiſtorias Herodoti.

QVVM Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam aduenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam priuata opera Herodoti hiſtorias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus miſſi. Etſi autem Crocus vix peruenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegãtia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diuerſitatem quandam ſermonis, quam Ἁλίκτον vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo hæſi atque perſeueraui, vt qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum vſus fui (acceptum à magiſtro) Herodoti codicem, tractatum verſatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non vnquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis ſtudii iucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἄλιον οὐδ' ἀτέλεστον ἰδεῖν ἐθέλοντι, lætor. Autorem autem iſtum tãti facio animo meo, vt nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo poſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm iudicii, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi vſurpant, τὴν φιλίαν καὶ τὸ μῖσος ἐλαττοῦν τὰ μέγιστα, καὶ μεγαλύνειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit cauſas exponere cur tãti facerẽ illũ, & veluti rationes referre ſentẽtiæ noſtræ, atque etiam reſpõdere iis quæ reſciuiſſemus aduerſus ipſum dici ſolere: vt intelligi poſſet neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadã illũ celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimẽ quandã etiã imprudẽtiæ ignominiã ſibi accerſere. Ac noſtra ſentẽtia paucis illa quidẽ cõfirmabitur. reſpõſio erit lõgior, vt neceſſe eſt: de qua tamẽ & ipſa, inductio animi mei & rationũ concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quũ igitur in quocũque autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendũ, & ipſa expoſitio, cõſiderari ſoleat: in priori hæc ferè ſpectanda ad laudẽ exiſtimo, ſi eæ res ſumptæ delectæque ſint quarum cognitione alii adiuuari, quæque ipſæ ſuapte bonitate placere poſſe videãtur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſentẽtiiſque apta atque conſentanea. Quæ breuiter dicta latè patẽt ad intelligẽdum. Sed in vtroque quid Herodotus neglexit, vel nõ præſtitit potius, quominus præclariſſim⁹ & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantúmque ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium cõſenſu maximam huic laudem, admirationem, reuerentiam deberi? Quum autem priorũ temporum hiſtorias, variarum quidem gẽtium, ſed potiſſimum Perſarũ & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nõnne potius præcipuas & præclaras res complexus eſt expoſitione ſua, quàm nihili atque futiles? vt fecere, fortaſſe & veteres aliqui, certè poſteriorũ ex illo genere ſophiſtico multi, qui nihil niſi inani quadam oblectatione animos leuium quorundam afficere ſtuduerunt. ſicut ille AEthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè exiſtimari poteſt de ſimilibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc eſſe autore affirmo? Minimè equidem: ſed hoc caput eſſe hiſtoriæ nego, quum ſit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fũdationes, euerſiones, mutationes regnorum maximorũ, opulentiſſimarũ vrbium expugnationes, ſucceſſiones potentiſſimorum regum, celeberrimarum ciuitatũ fortunæ & imperia. Oratio verò nõnne placidiſſimè decurrens, omnibus ornamentis conſpicua eſt & illuſtris? Sola compoſitione (vt Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen

numerorum modulatio inſit, à quo ipſo etiam præſtantia quædam non abeſt. Narrationes ſunt diſertæ: indicationes expreſſæ & ſpecioſæ: explicationes accuratæ & euidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum geſtarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum coniectura ſagax, fabuloſorum verecunda commemoratio, mira vbique ſimplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia hiſtoriæ potiſſimùm famã, dignitatem, virtutem conſtituunt & perficiunt.

His breuiter & ſtrictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorúmque nomine vituperari à quibuſdam ille ſolet, accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ poſuimus paulo antè, tractabuntur copioſius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & ſanè veteri accuſatione mendaciorum pauca diſſeramus, non enim certè res ipſa multa deſiderat. Aldus etiam Manutius iam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam ſunt illa obſecro mendacia? Quidam ſanè profitentur ea ſe annotaſſe & confutaſſe: quæ vtinam peruenisſent in manus noſtras. ita enim futura eſſet reſponſio copioſior. Neque deſunt qui Herodoti potiſſimum ſcripta illi ſatyræ inſectationi occaſionem præbuiſſe perhibeant, vt audaciã mentiendi in hiſtoria Græcorum exagitaret. Nam Athos (vt ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Helleſponti, epotáque flumina Medo. Nonnulli fabuloſas quaſdam narratiunculas inſertas paſſim hiſtoriæ, vt huius grauitate indignas, reiiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquũ fuerit iudicium, ſi non vera eſſe ideo ſtatuemus quòd notis cuique rebus, moribus, diſciplinæ non ſimilia, neque rationibus noſtris congruentia eſſe videantur, ſíque nonniſi iis quæ facilè intelligere & animo complecti poſſimus, fidem habendam eſſe ducemus. Quàm multa illi ipſi qui hæc antiquiora falſa fictáque eſſe affirmare audent, ſe vidiſſe referunt & pro certis commemorant, à quibus aſſenſio legentium refugit? Etiam poſteris hoc noſtris accidet, vt multa quæ nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expoſitione inflata & amplificata eſſe ſuſpicentur. Sunt ſanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, vt in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuſo ſummouet oceano, ſermonibus. Cuius inhumanitatis tamen fuerit, vniuerſum genus narrationũ iſtarum ſemel abiicere vt futile & vanum? Quod ſi fiat, omnem hiſtoriæ rationem cõfundi, habitúmque peruerti neceſſe ſit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non eſt ignotum. Hæc nobis ſcilicet probabuntur de ſenſu & cognitione oppidulorum noſtrorum. Quid enim ad illa ſpatia, vel maximæ vrbis omnium quas nouimus ambitus? Itaque & Ariſtoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & ſiqua alia æqualis fuerit, quàm ciuitatem aut vrbem, cenſet. Quid? de fertilitate ſoli Aſſyrii quæ narrat, an nos credere poterimus de noſtris aruis? Quo tamen loco ipſe ignorantiæ incredulitatem refutauit. ſic enim ait, *Ita bene fert ea terra fruges vt nunquam non reddat ducena: ſi autem quàm poteſt optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata naſcuntur digitis commodis quatuor. At milÿ & ſeſami quàm procerae arbores exeant, in ſcientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modò diximus.* Sũt autem hæc etiam diſtinguenda. Alia enim ad vtilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent: vt Babylonis deſcriptio, & copiarum Xerxis enumeratio. de quorũ altero facilè perſpiceretur, meritò fuiſſe ſecuros ciues in tali & ita munita vrbe: alterum & potentiam regni Aſiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonſtrat. Vtrunque autem documentum quoddam dat, nullas, quamuis magnas, vires, infractas, neque opes inuictas eſſe. In aliis nihil quæritur, niſi vel delectatio, vel vt audientium animi moueantur noua mirabilique narratione: vt de gryphibus, formicis Indicis, phœnice, & his ſimilibus. Horum, vt illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè conceſſero, in horum vllo mendacii manifeſti autorem redarguendum eſſe: quum tot deriſa quondam & exibilata, penè iam comperta eſſe exiſtimentur: quúmque non minus iſtis à veritate abhorrentia multa aſſeuerentur ab iis, qui non audiuiſſe de aliis, ſed ſeipſos aſpexiſſe dictitent: vt nihil tam ſit abſurdum quin fidem reperire poſſe videatur.

Iuuen. ſat. 10.

Polit. 3.

In Clione.

Clione.
Polymnia.

Thalia.

Sed ab his recedamus.

Ob fabuloſas quidem narratiunculas tantum abeſt vt quaſi mendacé inceſſi vituperaríque autorem hunc debere putem, vt etiam, quum & aptiſſimè illas inſeruerit, & belliſſimè concinnarit, & venuſtiſſimè compoſuerit, admirandus: quúmque inſtructionem in ſingulis aliquam vitæ, cõſiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoque ab omnibus meritus eſſe videatur. Quid quòd fidem ſuam in his fere liberat, cauétque nequis ſimplicior decipiatur, quũ addit ſemper huiuſmodi quiddam, *Vt ferunt, Vt ego audiui, Quod veri mihi quidem ſimile nõ fit.* In Euterpa verò planè refutat illam fabulã de præciſis ancillarũ manibus. Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur. Item Melpomene, fabulã de Pſyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant ſe memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminiſſe in tota hiſtoria vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognoui, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem eſſe vera omnia, non debeo.* In cõiecturis quidé ſequẽdis, quũ de apparentibus (vt ipſe ait) obſcura colligere ſtuderet, ſi falſus eſt, cui obſecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in ſcriptis veterũ animaduertit, ſibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores iſti facere conſueuere, qui exultant ad hos notationum & reprehenſionum ſucceſſus, non ſecus acſi theſaurum inueniſſent: quum hic verè tum theſaurus (ſecundum vetus verbum) in carbones euadat. Sed paulùm etiam ad fabulas illas reuertamur: quæ, obſecro, cur offendant animum cuiuſquam, quum veritati & integritati hiſtoriæ minimè officiant? Sed vt inſertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, vt opinor, non confictas, neque non quidem nullas, ſed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas eſſe videt) illæ tamen vt in grauitate huius autoris, admirationem, ita in dulcedine noſtri, fabellæ voluptatem habent. At egreſſiones, & nihil ad rem pertinentium quaſi inculcationes, ab hiſtoria alienæ ſunt. De quo equidem aliter ſentio, neque in hoc, neque vllo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quaſi in anguſtum cogendam, vt non liceat euagari & excurrere, ſi libeat, longius. Immo vel ſolus hic fructus eſt ingenii & induſtriæ ſtudiorum, vt veluti oſtentatione iactantiáque ſui gloriam laudémque petat. Auferat in his mihi aliquis iſta: incorruptam, ſanctam, caſtam, vt virginem, debere eſſe hiſtoriam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: ſed exornant, vt aurum & gemmæ pudiciſſimarum quoque corpora, puriſſima illa quidem. Nã vt malæ & profligati pudoris fœminæ inſigniorem reddunt comptu turpitudinem ſuam: ita, quamuis varia copioſáque ſit quaſi emblematis quibuſdam, ſumma hiſtoriæ falſa & commentitia, meritò in ſua hæc infamia quaſi ſuperba improbetur. Itaque non inornatam, non nudam, non contractam, ſed ſplendidã, veſtitam, explicatam (dummodo integram, &, vt ita dicam, probam & incorruptam) decet eſſe hiſtoriam. Cuius fidem omnem nónne in temporũ indicatione, in nominum commemoratione, în rerum tam bello quàm pace à quibuſque ſuſceptarum atque geſtarum certa enarratione, in occaſionum cõſiliorúmque prudenti perſecutione omnes poſitam eſſe ſentiunt? Quæ vniuerſa noſtrum autorem exiſtimo & cuſtodiſſe diligenter, & præſtitiſſe præclarè. Quæ enim tempora indicauit falſo, quæue confudit? Quorum hominum locorúmve nomina poſuit perperam? Res autem ab iis geſtas quos complexus fuit narratione ſua, accuratè illas quidem retuliſſe non dubitarim aſſeuerare: certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus aſſenſio quodammodo refugiat. In conſiliis profectò & occaſionibus recenſendis qui circumſpectionem & prudentiam requirit maiorem, nimiùm is quidem eſſe faſtidioſus mihi videtur. Ad hæc, ſi, vt in tabula magni & memorabilis argumẽti, adiuncta ſunt veluti πάρεργον, quibus vndique illa inſignis & conſpicua reddatur, cuius quæſo vel rationis vel ſapientiæ, ne dicam incogitantiæ & ſtultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem hiſtoria non ſolùm delectationem cognitionis, ſed inſtructionem etiam animorum continere debeat, vt & voluptatem & vtilitaté afferat legentibus: ſi his ipſis quæ vt fabuloſa notantur, etiã monita vtilia atque ſalutaria multa inſunt, quis iã eos non modò qui vituperent, ſed qui laudẽt, iniquius ferre omnino poſſit? Fuit Cãdaules rex Lydorũ: nemo, vt opinor, negare audet. Hoc tẽpore in aliã familiam tranſlatũ fuit regnũ Lydiæ. an quiſquam

Euterpe.

Clione.

falsô hoc prodítum dicit? Cur igitur illa iam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, ficta essent, quanti multis de causis fieri mererentur? Nónne illam peruersionem animorũ, quæ ita mirabiliter, vt diuinitus effici videatur, sæpe vrgentibus fatalibus casibus animaduertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine vllo exquisitionis labore, ostendere.

Clione. Expugnari præter omnium metum & opinionem Sardis oportuit. Sit iam illud de puero nato cum capite leonino falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille vrbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum diuinorũ vrbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis non habet cùm enarratio tum interpretatio, elegans, festiua, acuta? Sed quare ego prauitate quadam animi, non vera esse potius, id

Polymnia. est, ita audita cognitáque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus

Calliope. Macedonum, deque aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimẽ hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, vt à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi vnus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut inuidia odiúmve, vel (vt mollius dicam) animi certa quædam destinatáque inductio quosdã ad huiusce modi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

NVNC AD aliam maiore studio susceptam & grauius atque inimicius factã accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorẽ acerbissimè postulauit & conuincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, cõcedi tamen nobis oportere puto, vt pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quàm nobis ipse est, antiquiorẽ Herodotum scriptio, atque aliquanto certè præstantiorẽ multis nominibus virtutũ. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit ac vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conuiciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini nõ infanti neque obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè AEneas ad Achillem,

Iliad. v. *Multa licet memoret conuitia vterque vicissim,*
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat. ipsa etenim facilis verbísque redundans,
Sermones variis hinc lingua reuoluit & illinc:
Quisque & fortè alii quod dixerit, audiet ipse.

Vt autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscitè vel etiã malignè improbare videatur. Nam horum vtrumcunque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo vt responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu cõpositum epigramma Græcum Eueni veteris poetæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus vt sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cauit ne insimulando malignitatis alterum, malignitatem ipse quandam singularem suam proderet. Nam quũ collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem prauitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, vt pueri à magistris secundum capita quædam traditas materias deducere iubentur, sic accusationem suam applicauit, in autorem hunc (vt ego quidem iudico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulauit ipse quidẽ neque texit causã iræ ac odii sui: nã suam ciuitatẽ, id est Bœotos,

ignominia affectos, & infamatos (vt ait) immeritò, grauiter fert & dolẽter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hinc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione sit, quam non veritatis sed vltionis cupiditas expresserit, apparet, vt illius quasi filum sequentes, refellere quæ congessit singula nihil sit necesse. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd verò huic incipiens, suauitatem orationis, qua iucundè commouerentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud respondendum censeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui sibi in iurgio formositatem obiecisset, ὅτ' γοι ἀπόβλητ' ἐστὶ ἰδεῖν ἐϋκυδέα δῶρα. Sed malignitatem omnem vndique ita colligit: Primùm de vsu nominum asperiore, déque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, si extra historiæ seriem alicuius vitia, vel si in hac laudes iciunius commemorentur. Præterea, quum plurium fortè sermones referantur, assentiri deterioribus. omnino enim coniecturas sequi ad peiora, esse malitiosi & infensi animi. Postremò, laudis adiectione veluti condire vituperationem. esse enim simplicitatis hanc simulationem pessimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto ista Plutarchus, sed animo suo conquisita in illum intulit. Quare enim vsum nominum verborúmque in hoc autore non probat? qui quidem (vt existimo) vsus est diserta & accurata oratione ætatis suæ, quàm à posterioris seculi forma differre nos quoque intelligere possumus. Quid autem causæ fuerit cur non potius illa verè & simpliciter, quàm mendaciter & inuidè, dici sentiamus? Egregium est quod conquerenti Lasthenis factioni, (quorum scelere prodita fuerat Olynthus) contumelioſè à Macedonibus se nefarios proditores appellari, respõdisse Philippum regem accepimus, *Macedonas esse indoctam nationem ac inciuilem, soleréque ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obsecro) Plutarchũ, quòd Herodotus protulit asperius quædam, ac non molliuit appellationibus? Visum enim scilicet illi fuit id dicere quod esset. nam de coniecturis sequendis déque laude & vituperatione vniuersa hoc licebit vnum iterum atque iterum respondere: de suo illum iudicio historiam susceptam exposuisse: neque rectè facere eum qui ingenii sui vires in alieno opere explicare velit, præsertim ad infamiam autoris. Ego, vt quicque retulit, sic sensisse, audiisse, comperisse existimo. Et cur non in hac potius persuasione perseuerem quàm illam inducam maleuolentiæ, peruersitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit diuina & humana, sacra & profana: Si vera sunt, quæ est contumelia? (rectè enim ille in comœdia negat se maledicere, quum, quæ vera sint, dicat) sin falsa, ostendatur falsitas. Sed quomodo ostendit? ratiunculis quibusdam & concluſiunculis leuissimis. Quod quasi ipse sentiret, ne hoc quidem agere se ait, vt mendacii, sed vt malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, si possumus. Ac laudatiõnibus illis minutis & tenuibus (vt vult Plutarchus) quot possunt opponi præclarè, & pleno ore (vt dicitur) enuntiatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos scimus hominum primi Athenienses cursu illati in hostes sunt: omnium primi sustinuere vestitus Medici & hoc ornatorum aspectum: ad illud autem vsque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro scripsit. Ac nequis Athenienses tantùm laudatos benignius credat, (in quo nescio quam suspicionẽ corruptæ largitionibus voluntatis mouet Plutarchus, temerè quidem, vt videtur, neque ipse quicquam explanat) quid? parcéne Lacedæmonios laudauit his verbis? *Sunt Lacedæmonij in certaminibus singularibus haud vllis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præstantissimi.* Quid? horum ciues Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione sua ornauit? Sed hæc innumerabilia sunt. Atque in nomen sophistæ etiam inuehitur quasi probrosum: quũ profectò eos qui veluti opificés quidam essent sapientiæ, & artem quandam facerent illius, sophistas, vt citharistas & grãmatistas, vocatos, & postea vitio hominum, (vt in aliis pluribus euenit) nomen quoque malè audiisse constet. Nam quòd exagitat præclaram sententiam de instabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem similes & alibi leguntur) nimiæ sapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus sit, ne si ita de deo loquamur, vt humanus intellectus quæ dicũtur percipere possit, parum pii esse videamur. Cur ergo deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur

Eratone, pag. 424.

Polympia, pag. 474.

Pol. pag. 474.

Hoc nomine vsus est Herod. in Clione, pag. 12.

dicimus Deum irasci? cur vlcisci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πόρρω γὰρ λύπης καὶ χαρᾶς ἵδρυται τὸ θεῖον. sine quibus illa ne intelligi quidem possunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obseruantior, nemo impietatis erga Deum acrior hostis) nónne eandem sententiam ponere non dubitauit in præclaro illo opere suo historiæ rerum Græcarũ? sic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ἦν, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς. Hæc igitur sacrilega est in Herodoto sententia, quia secundum hominum intelligẽtiam φθονερὸν dixit esse τὸ θεῖον. Sed hæc quàm sint futilia quis non videt? Omissam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: seque hoc consoletur, quòd, vt ait, tot alias exposuerit non magis profectò fabulosas. Sed præterunda sunt certè aliqua, indigna quæ refutentur. Crœsi quidem annon satis clarè memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ aduersæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγένετο. Neque Xenophõ sapiẽtissimus vir dubitauit similiter post amissum regnum prudentiorem Crœsum producere. Ad alias argumẽtationes illius de Ephesiis, Colophoniis, Chiis: vbi quàm leui vtitur ratione, quòd Lampsacenus Charõ, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non scripserit. Quasi nihil oportuerit narrare Herodotum nisi quod in literas iam esset relatum. Quod dictu est perquam ridiculum: præsertim quum ipse profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, mentionẽ facere decreuisse. Sed cùm de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Isagora, Aristogitone, Athenien sibus, Platæensibus, quæ disputat, patiamur sanè illum vincere. Quis enim, qui aduertere animum paulum modò voluerit, non perspecturus facilè est victoriæ istius præclarum successum?

Hellenicωv libro 5.

Eratone.

Venio igitur ad plenã lunam: de qua ingenuè fateor non intelligere me quæ à Plutarcho disputantur. Herodoti luculentissima narratio, quum nemini non sit euidens. Dicit enim, *negasse Lacedæmonios, posse contra legem ante plenam lunã in expeditionem sese proficisci, & remansisse in patria dum lunæ orbis compleretur: ac postea profectos, ita accelerasse vt tertio die in Atticam Lacedæmone peruenirent.* Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem, cælum ipsum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, déque prælii die, sua fide affirmante vtroque, venia (vt opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris sibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc sibi esse sequendum putauerit. De Phidippide etiam obscura est insectatio: & erat hic locus in nostro libro corruptior.

Reliqua sunt calumniis manifestis referta, & vbique conspersa nigro sale, & atrocibus quidem illis sed infirmis criminibus referta. Sanè Thebanos, vt ciuitatem suam, (notum enim, fuisse hunc Chæronensem Bœotum) exquisita & per accurata defensione propugnauit, & in hac parte admodum vexauit autorem nostrum. In quo quidem ignoscendum est dolori ipsius, sed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim molestè fert & indignè læsos oratione ab Herodoto suos? Hoc igitur (vt apparet) vlcus tãgi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (vt opinor) facilè liberat non modò fama illis temporibus longè latéque vagata, sed conseruata etiam ad posteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demosthenes argumentum duxit leuitatis & infidelitatis illius ciuitatis: & illud in sermonibus hominum semper permansit, decimam à Thebanis Apollini persolui oportere. Cuius mentionem à Xenophõte scimus semel atque iterum fieri. Quum enim communi decreto statuissent Græciæ ciuitates, quæ aduersum barbaros consenserant, ab iis qui nulla necessitate coacti Persæ se subiecissent, Delphico Apollini bello confecto decimã exigi debere, Thebani quidem potentia sua restitere decreto: sed quòd illo tenerentur, fama memoriáque hominum constantissimè perdurauit.

Philippica 2.

Hell. 5.

Decretum fœderis extat in Polymnia.

Præterea quamuis malitiosum & prauum Plutarchus faciat Herodotum, nõ stultum tamen fuisse neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuisset, & in summa audacia amẽtius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, si falsa essent, non modò paulo antè defunctorum dictis atque relationibus, sed memoriæ, viuorum propemodum, testimonio refutari atque redargui possent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconsentanea expositione, cum narratione tam dissidente, in celeberrimum frequentissimúmque totius

Græciæ conuentum (ita enim accepimus) venire, & illa vaniſſima atque leuiſſima ſcripta, plena maleuolentiæ & obtrectationis, reclamantibus diuinorum & humanorum monumentorum inſcriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis inceptum & friuolum facis autorem, contra tuam quoque exiſtimationem. Non audiuiſſent ac potius exibilaſſent, vel malè etiam multatum illo tãto theatro eieciſſent eum, qui planè ad irridendum & eludendum auditores, quíque in communi Græciæ ſolennique cœtu ad nomen Græcum proſcindendum lacerandúmque adeſſet. De conſilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etſi aſtutè diſſerit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi poſſit narratio. Adduxerat inuitos, ſed ſic vt à ciuitate delectos: ergo non modò illius, ſed ſuorum quoque metus hos continuit. Dimiſit alios, quos minus alacres in aperto eſſe diſcrimine videbat. illis enim parcendum decreuerat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos ſolùm haberet ipſe ſecum? Primùm voluiſſe Leonidam perdere iſtos Thebanos dixerat: neque non plures quàm trecenti cũ illo fuere. Nam præter Theſpienſes, etſi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis ſequutos alios plures ditionis ipſorum intelligere debemus. Ita enim fieri ſolitum ſcimus, vt Spartani nequaquam veluti ſolitarii, ſed quodã ſatellitio ſuorum ſtipati in expeditionem proficiſcerentur, quum ſinguli interdum ad ſeptenos adducerent eorum quos εἴλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis anguſtiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tẽpus omnino videtur fuiſſe vel defectionis, vel fugæ, vel tranſitionis, quàm quod memorauit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim ſcribit nonnullos, & vel de geſtu intellectum fuit ſupplices hos eſſe. Notas quidem cur impudentiſſimè confingere voluerit, cauſam equidem nullam reperio. Accuſat paulo pòſt aſperitatem vocabuli, quòd de fuga conſuluiſſe dixerit Græcos. Nimis eſt ſeuerus noſter Ariſtarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum cenſet aufugiendum de Troia: non enim (vt opinor) mollius eſt φεύγωμεν, quàm ἁρπσμὸν βουλεύεσθαι. Quid verò de Naxiis & Themiſtocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempeſtate barbaricæ claſſis ingruente, incredibile fuerit, inſulanos homines non ad eos proficiſci voluiſſe quibus nemo non interitum aut ſeruitutem impendêre exiſtimaret. Themiſtocli verò indecorum aut turpe fuerit, adiutum ipſum alterius conſilio, non ſolùm omnia commẽtum fuiſſe: at Agamemnonem, non vnum aut alterum, ſed decem συμφράδμονας optare non puduit. Nam in Artemiſia quòd facetias conſumit ſuas, quibus nequaquam abundat, feciſſe videtur incogitantius. Calliope.

In iis quæ ſequuntur, quòd non modò quid perperam ſcripſerit, ſed quæ ſcribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, ſit hoc & ipſum præclaræ & ſingularis ſapientiæ Plutarchi. Cætera inuoluta ſuſpicionibus, & alienarum rerum mentionibus confuſa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accuſationis ſeſe ipſa infirmãtia, vel relinquamus ſanè, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim fermè reſponderi dicíque idem videtur poſſe: inſaniam eſſe & furorem, non peruerſitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primùm cognita fuiſſent, hominum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diſſidere & cõtraria eſſe facilè perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo euertere odioſúmque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, vt neſcio quo pacto, quanuis oppreſſa & obſcurata, illa plerunque tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque conuitia quæ illi facit nimis cupidè, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus,

Iliad. ν.

--- σὺ μὲν οὐ καλὰ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Οἶσθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τόνδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἐτεὸν δὴ τοῦτον ἀπ' αὐτοσχεδὸν ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello diſſeruiſſe, ſed

vel aliorum voluntati assentatus esse: vel quid in mala causa posset, ostendere voluisse. Quòd si de animi sui iudicio & inductione illa ad talem modum disputauit, profectò in hac parte recessit à se ipse. Non enim aliter existimo quàm fuisse Plutarchum, virum non modò eruditum & sapientem, sed etiam bonum, quam famam, præsertim probitatis, vt tueretur, minus curasse illum apparet in proposito accusationis huius. Sed finem faciamus. non enim iucunda nobis fuit quasi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen vt necessariam, omittere non potuimus, & in officii (vt rati sumus) custodia, & in studio nomini bonitatique autoris excellentissimi debito.

Thucyd. lib. 1, κτῆμά τε ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξύγκειται.

OBIICITVR autem & hoc nobis, quod quidá volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabulosis narrationibus & historiis confictis ad auditorũ voluptatem, *quæ, quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præsentia quidem iuuarent, sed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri posse puto, quàm in quemlibet priorum de scriptoribus historiarum. Et (vt verum fatear) illas planè priscas expositiones antiquissimarum rerum oratione & verbis ad venustatem, & iucũditate quadam animos perfundendum, compositas (quales potissimùm Pherecydis Syrii fuisse accepimus) grauissimum autorem existimo veritati rerum gestarum non oportere præferri censuisse: ac hilaritatem historiæ cedere seueritati, neque suauitatis cuiusdam lenitatem, constantiæ & dignitati narrationis anteponi voluisse. Sed de hoc quisque, vt lubuerit, ita statuat atque sentiat. Nos autem hoc teneamus: nõ modò propter sermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quasi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus semper habẽdum esse: sed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam vtilium sententiarum copiam, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honestè dicta, magnificiendum nobis, vel in suo potius genere anteponendum vniuersis. Nota sunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclarissima huius autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, satis indicat inscriptio nominum Musarum, quibus omnem sapientiam & doctrinam & ingenii præstãtiam, antiquitatem significasse notum est. Et quicunque meminere ipsius, honoris & laudis præfationem semper vsurpasse reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ positæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, vt studio singulari in hoc autore versari, & illum præcipuo amore cõplecti velint. Nam & mihi fructuosam fuisse lectionem huius videor sentire, & aliis item futuram esse confido. Visum autem, *&c.*

DE HERODOTO, EX EODEM.

HERODOTI patrem fuisse Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnassensem: quod præscriptum nunc etiam in historia illius legitur. Parentes in sua ciuitate bono loco natos tradunt, ipsúmque fratrem habuisse Theodorum nomine. Quum autem teneretur Halicarnassus à Lygdamide tyranno, nepote Artemisiæ reginæ Cariæ, secessit Herodotus in Samum insulam: atque ibi lingua Ionica historiam magna cum cura compositam, relatam in libros nouem: quam quum in frequenti Græciæ conuentu Olympiorum recitauisset, sic placuit vniuersis vt ita audirent quasi Musas loquentes: ideóque libris qui nouem (vt diximus) essent, Musarum nouem indidere nomina. Quum reuersus in patriam autor fuisset ciuibus suis tyranni expellendi, successit quidem res, sed inuidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri solet vt periculorum metum parta securitate obtrectationes ferè sequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos ciues ratus, quum Atheni enfium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, sua sponte illis se colonis socium addidit: & ibi finiuit vitam suam: sepultúsque fertur in foro. etsi quidam Pellæ mortuum fuisse tradidere. Ipse facit mentionem λόγων Ἀσσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, quos cõscripserit: de quibus tamen hæc mẽtio solummodo restat. Herodotum, scribunt, quũ recitaret in Olympiis (vt suprà retulimus) historias suas, audiuisse Thucydidẽ qui adhuc ætate puer esset: quúmque Thucydides tum quasi diuinitus commotus lacrymas profudisset, animaduertisse hoc Herodotũ, & gratulatũ fuisse patriipsius Oloro:

Lucian Herodoto, vel Eetione.

Clione.
Euterpe.

hortatúmque vt erudiendum curaret filium diligenter: gliscere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque disciplinarum. De Herodoto Græcũ epigramma fertur, quo memoratur & illa inuidiæ fuga & discessio in Thurios,

Ἡρόδοτον Λυξέω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἁλὸς ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Ἀμφὶ δὲ πάτρης βλωθροὺς ἄπο. τῷ δὲ ἄπαλτον
Μοῦνον ὑπεκπροφυγὼν, θούριον ἔσχε πάτρην.

Extat apud Stephanum: sed magis integrum in scholiis Nebularum Aristoph.

quod nos ita aliquando conuertimus,

Terra, satum Herodotum Lyxe, tegit ista sepultum,
Qui priscæ Ionicæ laudem habet historiæ.
Dorica prouexit tellus hunc: vnde fugatus
Inuida, hac patria Thuride sedit humo.

Ex eo factum est vt aliqui præscriptionem Halicarnassensis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotauit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non dissentit quod traditur, floruisse Thucydidem olympiade LXXXVII, & olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cuius Herodotus meminit. Plinius vbi de ebdomadibus disserit, Herodotum scribit Thuriis condidisse historiam anno ab v. c. trecentesimodecimo. Quod & ipsum cum numero LXXXVII olympiados consentit, quo aliqui floruisse Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam esse circiter olympiada VI. Sanè cum Hellanico vixisse fuisséque apud Archelaum, traditum est: quod tempus & EVripidis poetæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Persæ fuere à Græcis fusi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum historias & fabulas componere primi oratione soluta cœpere. Fuit & Xanthus quidam scriptor Lydus, quem in Lydorum historia sequutum Herodotum putant. Fuit & Charon Lampsacenus paulo hoc superior, qui & ipse bellum Persicum descripsit. Sed & Hellanicus suas historias ante Herodotum edidit, quas ipse se legisse significat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & sacris scripsit: & alius, medicus.

Eratone.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORATIO Herodoti elegans est, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, sine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id est peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nã & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit vt sonus vocis & forma sermonis in alieno scilicet solo Asiæ atque insularum mutaretur. Traditum autem est, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelasgi adhuc Græciam tenerent: regnãte deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum successisset Erechtheus, tum illis fuisse inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (vt poetæ) filius, susceptus ex Creusa Erechthei filia: & AEgiali ac Helices regnum tenuit. Cuius gens postea à Dorienſibus pulsi, ab Athenienſibus in ciuitatem recepti fuere.

Pausan. Achaicis.

Varietates in Ionica lingua hæ ferè annotantur. Α in η mutatur, nisi Doricum fuerit α. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, diuisa diphthõgo, itémque in genitiuis nominum ος. ων mutatum est ex εων. Crassæ mutantur in tenues. Attica mutatio est α in ε. Vsurpant Iones & ε cum ο, in genitiuis nominum ις, vbi Attici ω ponunt: quum ιος quoque communis sit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αυ in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accusatiuo faciunt οων. Duo σσ in ξ mutant. Metaplasmus οι, in ες, Ionicus est. similiter & aliæ quædam suæ huius dialecti formæ sunt. Est & mutatio η in α. Mutant ου in ο. item ε in α. Addunt Iones finali σ, literam ι, & in verbis, σι. Syllabam ως circumflexam, εω faciũt. Interdum & non circumflexum ου primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitiuum in εο, de ευ, proferunt. ω faciunt οϊ. Geminant consonãtes, vt σσ, ττ, ππ. Inserunt ε, item σ. nam θε primæ personæ pluralis, θα, & θον dualis, θον faciunt. Inserunt α in patronymicis. Iones integris & incontractis verbis nominibúsque & participiis aduerbiísque, omnibus denique orationis partibus vtuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abiiciunt. Τ nominum in ας in declinatione elidunt.

Vtuntur reduplicatione. Vtuntur & transpositione tam literarum quam syllabarum. Abiiciunt ι de diphthongo ει. Initiales literas abiiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passiui, posita litera α ante ντ finale, vt & in aliis. Infinitiua per syllabam μεν producunt. Sũt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscuè subiecimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασσέως ἱστορίας ἀπόδειξις. ‖ Θωυμαζὲ, pro θωυμαστὲ. ‖ Ἰουῒ τῷ Ἰνάχου, pro Ἰῷ. ‖ Πλοῦνας, pro πλέονας. ‖ Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμενοι, pro ἀφελόμενοι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. ‖ Διαπεξαμένους καὶ τὰ ἄλλα τῷ εἵνεκεν, pro Διαπεραμένους καὶ τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. ‖ Ἐγεγόνεε, pro ἐγεγένει. Ἤιδεε pro ἤδει. ‖ Δεατότεα, pro δεατότῳ. ‖ Μίδης, pro Μίδας. ‖ Θρόνον βασιλήϊον, pro βασίλειον. ‖ Ἑστάμβαι, pro ἑστάναι. ‖ Ἐπικρατίεον, pro ἐπικρατέοντο. ‖ Κυείλιον τῷ πρεσβυτέρων, pro κυείαν τῷ ἡμερῶν. ‖ Κιθῶνας, pro χιτῶνας. ‖ Ἐπὶ νόον ποιέουσι, pro ὀπίσω ποιοῦσι. ‖ Περίεαπε, pro περιεῖπε. ‖ Ἰεὸν, pro ἱερόν. Ὁρτὴ, pro ἑορτή. Κεῖνος pro ἐκεῖνος. ‖ Ἐὼν, ἐοῦσα, pro ὤν, οὖσα. ‖ Κεχωρίδατα, pro κεχωρισμένοι εἰσί. ‖ Ἐστάχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. ‖ Τὠρχαῖον, αὐθρωπε, ὦναξ, ὠνὴρ, ἄνθρωπος, πανθρωπος pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἄνθρωπος, τῦ ἀνθρώπου. quæ Attica synalœpha & in aliis reperitur: vt ἡμετέρου. τῦ ὑμετέρου. ὕβρεος, πόλιος, pro ὕβρεως, πόλεως. ‖ Ἐγχειριδίοισι pro ἐγχειριδίοις. ‖ Ἐπεαὶ, ἀδελφεὸς, pro ἐπαὶ, ἀδελφός. ‖ Τὸνομα, μοιῶος, ξεῖνος, pro τὸ ὄνομα, μοῦνος, ξένος. ‖ Ποιοῦσι, pro ποιοῦσι. ἐδικαίδυν, pro ἐδικαίουν. ‖ Μέγαθος, τέμνειν, pro μέγεθος, τέμνειν. ‖ Ὀπέωνες, pro ὀπάονες. ‖ Ὀρέων, pro ὀρῶν. ταθμεώμενοι, pro ταθμεύμενοι. χρεωμένων, pro χρεωμένων. ‖ Κυνέη, pro κυνῆ. αὐθρωπίη, pro ἀνθρωπῆ. ‖ Τυφὼ, ἄσω, pro τυφὼν, ἄστων. quod planè Atticum est. ‖ Πλοῦν, pro πλέον. ‖ Προσδέκεο, pro προσδέχου. ‖ Ὦρα, pro ἑώρα. ‖ Διξὰ, τριξὰ, pro διττὰ, τριττά. ‖ Αὖτόπεω, pro αὐτόπου. ‖ Ἐν τῆσι ἀμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. ‖ Ἄδρηστε, pro ἄδραστε, quæ non solerent aufugere. ‖ Ἐπιβατέων, pro ὑπιβατῶν. ‖ Ὁκόσον, ὅκου, κότε, pro ὁπόσον, ὅπου, πότε. ‖ Βουβάλιες, ὄφιες, pro βουβάλεις & ὄφεις. ‖ Ἐοτωθέντες, pro ἑστωθέντες: & ἐστονες, pro ἕστωτες. ‖ Ἀδαΐες, pro ἀδαεῖς. ‖ Οἵκασι, pro ἐοίκασι. ‖ Κέρεα & γέρεα, pro κέρα & γέρα, contracto de κέρεα, elisa τ. ‖ Ἐστελάδατο, ἐσταλμένοι ἦσαν. ‖ Κατεγράφατο, κατεγραμμένοι ἦσαν. ‖ Τεῶμα, pro ταῦμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factũ quod τεύειν illi dicunt. id est, πτερώσκειν. ‖ Apud Homerum Ἐείκοσι, pro ἐείκοσι positum volunt: Ἐρυσάρμακες ἵπποι. Herodotus Αὐτοκέλευες pro αὐτοκέλευστοι. Contrà μάρτυροι & Φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & Φύλακες. ‖ Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis est ὄψει. ‖ Ἀπικοίατο, pro ἀφίκοιντο. ‖ Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. ‖ Μανασέων, pro Μηνασσῶν. Λᾶξις, pro λῆξις. ‖ Οὖ in ουο solutio, & ἄθανος ac ἄθουν, ποιητικώτερον videtur. ‖ Τὸ περσόϊον, λώϊον, pro ὑπερῷον, λῷον. ‖ Κεραδίη, pro καρδία. κερτερὸς, pro καρτερὸς: vt Homero Κέρπαθος, pro Κάρπαθος. ‖ Reduplicationes sunt Homericæ, Τετύκοντο, ἐκλέλαθον, τετιγών. ‖ Herodotus Ἀραιρημένοι dixit pro ἠρημένοι. ‖ Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. ‖ Ἀποθανούμενοι, pro ἀποθανούμενοι. ‖ Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt poeticæ, vt Ὅσσον φέρτερος εἰμὶ. Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι. Ὁππότ' αἰνὴ ἐθέλει.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus. vt, Τοὶς μὲν ἀνασήσειεν, ὁ δ' Ἀτρείδην εὐαρέξοι, pro εὐαρέξοι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μέν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῷ μὲν ἔλεγεν οὐδέν, ὁ δὲ τὰ δύνχετα ἐκλεγόμενος, siquid inerat quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.

Est autem & aliorũ pronominũ hic vsus, εἰ ἦ τῶν τε ὑποδύνῃ σὺ ἐθελήσεις, σὺ ἦ πάντως ῥάπυμα ἀνάξειν, pro ἀλλὰ πάντως ἀνάξεις. Et rursũ, ἦ σέ γε, pro ἦ γε. Il. ρ,

Ὅστ' ἐπεὶ δρῦν κε κάμῃσι κυμὸς τ' ἀνδρας τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τ' τὸ μὲν οὐκ εἰῶσι βοὸν ἐκ πᾶρ ἐλέσθαι,
Πάντυχοι ἐρχήσαντες, ὁ δὲ κρείσσων ἐρεπίζων ἴηται.

Ionum sunt anastrophæ. vt, ὄρνιθες ὥς. Il. β, οὔ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι. Sic ὡ ἔπι, pro ἐφ' ᾧ. Et, βιοτῆς νιῦ μὲν ἀνθρωπίνης πέρι. Il. β, τότε δ' ἤδη ἔχεν κῆρ γοῦνα μέλαινα. i. κατίσχε.

Sunt & ἀποκοπαὶ Ionicæ verbi substãtiui. vt, ἔνι pro ἔνεστι, μέτα pro μέτεστι. Hom. πάρ ἔμοι γε καὶ ἄλλοι, id est, πάρεστιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interpoſito ὧν dirimunt coniungenda. μέχρι μὲν ὧν τούτων. & βύβλῳ σὺν τὰ κέρεα ἐλίσσων, id eſt, σὺν ἐλίσσων. & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά με ἐφάρμαξας, pro κατεφάρμαξας ἐμέ. & εἶπε τῷ τῆς Βαβυλωνίων, pro τῇ Βαβυλωνίων ἧς. Sic ὡς ἢ αὐτοὺς, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, καδδέ κεν ἀχνύμενος. & Il. ρ, --δοτὲ ἢ μελιηδέα θυμὸν ἔλωμαι, pro κεἰ ἢ ἀχνύω, & ἀφέλωμαι θυμόν. Il. α, ἐκ δ' ἕλον Ἀτρεΐδη. i. ἐξεῖλον δέ. Sic ἐκὰδ δ' ἤρεον, pro ὑφῄρεων. Polymn. δοτὲ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, id eſt ἀπάγων.

Præpoſitiones abſolutè, quaſi aduerbialiter, ſæpe ponunt: μέχρι ἧς, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης εἰς Σάρδις, poſtea verò, quum exercitus Sardis veniſſet. Sic, καὶ πρὸς ἀνεπιήμονες ἦσαν, præterea Iliad. χ, Πρὸς δέ με τὸν δύστηνον ἔπι φρονέοντ' ἐλέαιρε. Alibi, ἐκ δ' αὐτὸς ἐδύσατο νώροπα χαλκόν. Item, Δι' ἣν ἢ εἵσατο καὶ τῆς. Herod. Polymnia, ἐν ἧ Ἀρτέμιδος ἱρὸν, *in illo littore eſt fanum Dianæ.*

Ionicum eſt caſum ad præpoſitionem referri quæ cum verbo adiuncto compoſita eſt, vt, ὅτι οἱ ἐνορώη, id eſt ὅ, τι ὁρῷτο ἐν αὐτῷ, *quid in ſe animaduerteret.* Il. β, -τέο δ' αὖ ὄπιμέμφεται, id eſt, ὄπι τίνος μέμφῃ. Et ὤμοισιν ἐπείη. i. εἴη ὄπι τῆς ὤμοις. Item Il. ν, Θέσσυὶ Ἕκτορα εἶπε προταλάς. i. τὰς πρὸ τὸν Ἕκτορα. Herod. Clione, τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τὸν Σαρδίων ἅλωσιν, id eſt, ἐπ' ἔτεα τρία, *in tertium annum diſtulit Sardium expugnationem.* Idem, ὀπίζει τῆς χώρης τῆς Ἀσσυρίης, id eſt ὄζει ὀπὸ τῆς χώρης.

Singularis vſus infinitiui εἶ), Ionicus eſt, hoc modo, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν ἀδηὶ λόγῳ πεποιήμεθα τῷ πρότερῳ εἶ), *vt hæc prima quidem cura eſſet.* Et, οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἑκόντες εἶ), *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ ἢ σύμπαν εἶ), *In quo totum verteret* aut *Re ipſa.*

HERODOTI VOCABVLA IONIca, & quædam loquendi genera, illi cum Homero magna ex parte communia: necnon alia.

Collecta & Latinè reddita partim ab Ioachimo Camerario, partim ab Henrico Stephano: litera C illius nomen, H huius nomen indicante. à quo & addita nũc fuerunt aliquibus Camerarii interpretationibus exempla.

HENRICVS STEPHANVS lectionis Herodoti studiosis.

SI vulgo receptum morem vsurpare, quàm meum tenere, maluissem, Ioach. Camerarii nomen silentio præteriissem: ac titulum huic opusculo præfixissem quo hanc recensionem pariter & interpretationem vocabulorũ, quæ quum Herodotus sibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum cæteris Ionibus, & nominatim cum ipso etiam Homero (ad pleraque quod attinet) communia, totam suscepissem & in me recepissem. Nec tamen magnum onus humeris meis imposuissem. quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea scripserat, meis infarciendo, eáque pro meis ostentando, magnum oneris leuamentum in promptu mihi fore animaduertebam. Præsertim verò quũ multo plures à me quã ab illo voces recenserentur & exponerentur, sub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam vsurpare, res fuisset quæ multorum exemplis defendi (si exempla malam defendere causam queunt) potuisset. Verùm ego non solùm, alienis tantummodo plumis se vestire, corniculæ in morẽ, sed etiam vel miscere suis alienas, atque id dissimulare, vix ingenui esse hominis, semper existimaui. Atque hoc & meus Thesaurus testari abundè potest. Quinetiam Paralipomena tantùm institutionis grammatices (aut saltem eorum partem) scribere malui, quàm meam institutionem grammatices ad tam multas aliorũ addendo, in aliena plurima manum iniicere, simúlque miseros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen sum nescius, reperiri quotidie qui multo maiori cum turpitudine plagiarij sint: id est, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris consarcinata, siue cõsuta, aut (sicui Græca vox magis placet) σιωρράμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia consarcinandi, siue consuendi, siue τὸ συῤῥάπτειν, calleant) impudentissimo noui tituli libri, aut noui saltem nominis autoris, mendacio, pro suis obtrudentes, & obtrusa venditantes, fucum faciunt: etiamsi nulla futura sit quæ vel τῷ tam multis alienis οἰκήϊον (id est, de suo) insuisse dici possint.

Cæterùm, quamuis pauca illa quæ Camerarij sunt, ita meis inseruerim (apposito vbique eius nomine) vt intacta in illis omnia reliquerim, fuisse

tamen vbi eius interpretationi nonnullarum vocum aliquid adjicere, aut in eam non ſine aliquo fortaſſe lectoris fructu inquirere potuerim, oſtendam aliâs (deo fauente) in iis quibus Herodoti lectores, præſertimque eius valde ſtudioſos, amplius iuuabo. Sed malui exemplorum alicubi adiectione, aut exempli, vbi Camer. nullum attulerat, contentus eſſe. Ne hoc quidem tacebo, me in quibuſdam vocabulis exempla Homeri, in quibuſdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, deſtinaueram) in nonnullis, vtriuſque, attuliſſe.

Ἄγχι καὶ Φέρειν, Ionicum eſt de hoſtilibus direptionibus. Herodot. φέρουσί τε καὶ ἄγουσι ἐς σέ. Et rurſum pag. 76, καὶ ἄγον δὴ ἤδη ἐς φέρον τοὺς ἐθελοίκους ἅπαντας. Iliad. ε, οἷόν κ' ἠὲ φέρησιν Ἀχαιοὶ ἦκεν ἄγεσθαι. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ vt Ionica annotauimus, illi vſurparunt. vtriuſque enim linguæ eadem (vt ſuprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέειν vide in Ἀπαγινέειν. Paſſ. Ἀγινεόμενος actiua ſignif. *Adducens*, p. 452, ἀγινεόμενος γυναῖκας. H.

Ἀγορεύομαι, ῶμαι, *Concionor, Concionem habeo*. Vnde ἠγορόωντο, pag. 384. ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο. Sic Hom. Il. σ, verſu 1, οἱ δ' ἄρα θεοὶ παρὰ Ζηὶ καθήμενοι ἠγορόωντο. Sed hîc eſt potius *Concilium habebant, Conſultabant*. At quum dicit, ἀγορήσατο καὶ μετέστη, eſt *Concionem habuit*. Verbum autẽ Ἀγορεύω apud hunc (ſicut apud Thuc. & Ariſtoph.) eſt, *In foro verſor*. H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata, Contraria*. ἀγχίστροφα βουλεύομαι, p. 444. Propriè autem Ἀγχίστροφον q. d. Cõuerſionem, id eſt, mutationem, propinquam habens, ſiue Mutationi propinquum. H.

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσί, ſed paſſiua ſignificat. pro *Decertati ſunt*: pag. 595, πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ δὴ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν ἀνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, multa certamina decertata ſunt. Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες ſcriptum eſt. H.

Ἀδαέες, *Ignari, Imperiti*. pag. 605, ἡμεῖς ἦ ἀπειρέες τε εἰμὲν καὶ ἀδαέες τουτέων περὶ ἀνδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, vt p. 549, ἀδαήμονα περὶ ἱερῶν. Quinetiã verbum Δεδάηκε, didicit. H.

Ἀδεῖν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν θάνατός μοι ἀδεῖν κακός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἔαδε.

Αἱμασιαὶ, *Septa*. Sed addit Herod. in primo, αἱμασιὴ πολιητέων ὀπλέων. Odyſſ. σ, αἱμασιάς τε λέγων, *Septa ſtruens*. C.

Αἴνη *Exiſtimatio*. C.

Αἰχμὴ κακῶς ἐσηκέναι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rariſſimo ſed elegantiſſimo loquendi genere, lib. 7, p. 493, de Argiuis, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσήκει, hoc ſenſu, *Quũ minimè ſecundum iis aduerſus Lacedæmonios prælium fuiſſet*. Quam interpretationẽ etſi apertè præcedentia & ſequentia cõfirmant, poſſit tamen ea & Euſtathii teſtimonio comprobari: qui poſtquam dixit δόρυ nonnunquã ſignificare πόλεμον, id eſt bellum, (veluti quũ aliquis vocatur δουρὶ κλυτὸς) itidémque vocem αἰχμὴ vſum iſtũ habere: vnde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος ſignificare pariter ἐν πολέμῳ ἁλούς: ſubiungit, λέγει δέ που ἡ Ἡρόδοτος περὶ Ἰώνων, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔσηκε πρὸς τοὺς θεῖνα, ἤγουν ἐδυσχέρηνε αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex conſequenti eſſe dictum. ἀκολουθεῖ γὰρ τοῖς ἐν μάχῃ δυστυχοῦσι, κακῶς αὐτοῖς ἑστάναι τὼ αἰχμιλώ. Cæterùm in compoſitione quoque nomen hoc pro bello vſitatum eſſe apud Iones ſciendum eſt, quum videlicet appellant ὁμαιχμίλιον quod alii συμμαχίαν. vt p. 580, ὁμαιχμίλιον συνθέμενοι. Ab eadem voce eſt μεταίχμιος. vnde μεταίχμιον γῆν legimus, pag. 581, μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλέες, *Conferti*. Et Ἁλίζεσθαι ac Συναλίζεσθαι, *Colligi* ſeu *Congregari*. Et Ἁλίη, *Cœtus*. C. Exemplum verbi Ἁλίζεσθαι, p. 36, ἁλίζεσθαι τὸν τῶν Λυδῶν δυνάμιν. Vtitur & Hippocr. hoc verbo Ἁλίζεσθαι. Inuenitur autem & actiuum Ἁλίζειν apud Herod. pag. 444, necnon cõpoſitum Συναλίζειν, p. 60. Ad nomen autem ἀλέες quod attinet, ſciendum eſt, ἄλες quoque apud Hipp. exſtare: atque alicubi ἄλες & πολλὸν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρη, *Calidaregio*. Et Ἀλέη, *Calor*, vt in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remediũ*, p. 586,

ὡς καὶ αὐτοὶ ἴνα ἀλεωρὴν διῄσοντες. Propriè autem ſonat *Euitatio, Declinatio, Effugium.* Ac redditur etiam *Leuamen,* & *Laxamentum,* necnon *Solatium.* Hippocr. ἐν ὠδαγελίαις vtitur, Ἄνεσις γὰρ νόσου τινὰς καὶ μικροῦ παρέχει μεγάλην ἀλεωρήν.

Ἀλκὴ vt ab Homero, ita etiam ab Herodoto, quibuſdam loquẽdi generibus adhibetur: quorum vel frequentiſſimum eſt (niſi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur ſignificari quod vulgò dicimus. *Se mettre en defenſe.* Hoc autem exiſtimatur dici à Liuio, Vim parare: veluti quum ſcribit, Alios vim parantes occidit. pag. 219, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιηθὲν μηχάνημα, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis ſubiungit, ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τάχα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (vbi obſerua ſimul eundem vſum verbi τρέπεσθαι cum alio accuſatiuo.) Eſtque πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tãquã genus, at πρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut ſpecies. Paulo poſt τῇ χερὶ χρῆσθαι hac in ſignif. vſurpat: ὀρέων δὲ μὲν ἐργὸν ἐστῶτα ὁ Γοβρύης εἴρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χερί. Alioqui χερὶ χρῆσθαι reddi etiam poteſt *Manũ conſerere.* Fortaſſis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cæperunt,* vel, *Vim moliti ſunt,* aut *Totis viribus obſiſtere cæperunt.* Nam illud *Vim parare,* minus eſt in quibuſdam locis quàm πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio pag. 121, dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. H.

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicuius rei habeo, Contemno.* Vnde ἀλογήσας, pag. 238. Sic & compoſ. Κατηλογέω: vnde κατηλογέωντα, p. 237. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτίαν, Peccatum. vt p. 76, in fine, ἀπέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. H.

Ἀμβώσας, ἀναβοήσας. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι, pag. 40, in fine. H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipſos vicerunt.* C.

Ἀμφισβασία, *Diſceptatio,* vel *Diſſenſio.* C.

Ἀναγνώσκω, *Suadeo, Perſuadeo,* (quemadmodum πείθω vtrunque vſum habet) vt pag. 443, γόντα ἐπ' οἷσι αὐδρὸς ἀναγνώσκεις βασιλῆα στρατεύεσθαι. vbi eſt potius *ſuades,* quàm *perſuades:* quamuis poſtea perſuaſerit. At p. 313, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν: non ſolùm *ſuaſerunt,* ſed etiam *Perſuaſerunt.* Sic etiam p. 41, Ἵνα σὺ αὐθεφόπτων ἀνέγνωσι, ſequente infinitiuo καταιθῆναι. Itidem paſſ. Ἀναγνωσθεὶς, *perſuaſus,* in fine p. 311, ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῷ γυναικείῳ, *Is autẽ, ab vxore perſuaſus, rem nefariam aduerſus filiam moliri cæpit.* At interpres malè ἀναγνωσθεὶς reddidit *deceptus.* Omnémque illi excuſationem præripit verbum πείθῃ, quod proximè præcedit, de eadem, πείθῃ τὸν αὐδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. Quinetiam lib. 3, p. 210, actiuæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit ſignificationem idem interpres: τοῦτον τὸν αὐδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit.* Quum debuiſſet ita vertere, *Huic viro quum perſuaſiſſet magus Patizithes fore vt ipſe illi omnia effecta redderet.* Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ ſe ferre videtur altera interpretatio. Vt autem Ἀναγιγνώσκω ſic etiam Συγγιγνώσκω apud Herodotum à vulgari vſu diſcedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto vtentẽ & ipſum, non πεῖσαι, id eſt, *Perſuadere,* ſed μεταπεῖσαι, (id eſt, *Diſſuadere,* vel *De ſententia deducere, A ſententia dimouere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? καὶ οὐκ ἠδυνάμην (inquit Hippocr. lib. De artic.) αὐτοῖς ἀναγνῶναι, εἰμὴ μόλις, ὅτι τόσ' ὄζει τοιόνδε. Suſpicor, vnũ ex altero ſumpſiſſe, qui loco præpropere (vt fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus ſit, αὐτοὺς ἀναγνῶναι: (ac non horum etiam quæ ſubiunguntur, ὅτι τόσ' ὄζει τοιόνδε) ſimúlque præpoſitionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ vſum eum imaginatus ſit quem habet in aliis quibuſdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipſum Herodotum.

Hoc etiã addo, perperã Galenũ, & Erotianũ ἀναγνῶναι, nõ ἀναγνῶσαι legiſſe apud Hippocratem: & quoſdã malè lectionem hanc in illam mutandam cenſuiſſe. Nam & hîc ex pag. 41 habes ἀνέγνωσε, & legitur itidem pag. 408. Eodémque modo exſtat ἀνέγνωσαν pag. 35. Sic autem & pag. 39, ἄλλον γνώσας: vbi repono ἀλλογνώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη. vt in fine pag. 5, μή μιν ἀναγκαίη ἐνδεῖν. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι vide pag. 548, in fine, & quæ adſcripſi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναισιμοῦσθαι. vt pag. 32, πέντε ἡμέρας ἀναισιμοῦνται, *Quinque dies inſumuntur.* ſiue *impenduntur.* H.

Ἀνακὼς ἔχειν, Φορτίζειν, ſeu ὑπομελὰς ἔχειν. p. 567, ἀπόρου ἀνακὼς ἐχέτω. C.

Ἀναπλῶσαι pro ἀναπλῦσαι. C.

Ἀνάπυστον, *Quod innotuit, Patefactum, Palam factum.* Pag. 404, ὑστέρῳ μὴν τοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & Germ. edit. ἀνάπειστα. contrà verò rectè in iisdem, paulo antè, ἀνάπυστα γὰρ ὁμοίως ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triste nobis accidit.* Pag. 483, ὅ, τι ἢ τοῖσι Ἀθηναίοισι τῶν τι πεισάντων τοὺς κήρυκας σωθήναι ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid aduersi illis contigerit.* Et ἀνεθέλητος συμφορὴ apud eundem, (sicut dicitur ἀβούλητος συμφορὰ) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulum συμφορὰ ponitur tanquam μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένους. pag. 175 τοὺς εἰς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos.* Sic paulo ante, ἀνέωντας ἐς τὸ μάχιμον. Sed ibi, sicut & in Ald. edit. malè ἀνέοντας. H.

Ἀνέλξαι, est Respõdere, vt de oraculis Latini dixere. ἰὼν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλξαι βασιλέα ἔφη τὸν Λυδῶν. Si oraculum responderit, ipsum regem Lydorum esse. Euterpe, αὐτῆλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωντας, vide in Ἀνειμένους.

Ἀντάω, ὅθεν, *ex quo* ἰώντησι pro ἔτυχε. p. 149, καὶ ξεινίων ἰώντησι μεγάλων. quum præcedenti pag. dixisset, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α, αὐπάσας dixit pro τυχών, siue ἀπολαύσας, aut μετασχών: vbi canit, Αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων Βούλητ' αὐτιάσας, ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι. Facit autem illud αὐτιάσας vt minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitiuo itidem iunctum, hoc in versu, Ἄ δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἑκόντες Περσοπόλεμον, δι' ὅσους ἤλθετε πυρκαϊῆς. vel περσοτοβόλους, vt alibi legitur. pro quo tamen malim περσοτοβόλοι. Suspicor autem priorē illum versum mutatum fuisse ab iis quibus insolens videbatur ille vsus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. 3. pag. 232, meæ editionis, Ἦν νέον ἡβήσαντα ἀποδρέψαντες ἐρασταί. H.

Ἀνλίξοος, *Aduersarius, Hostis,* ἐναντίος, πολέμιος. In fine pag. 518, ἐλπόμην γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκήρυσσον στρατῷ. Et adiectiuè, γνώμη ἀνλίξοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans,* p. 572. H.

Ἀντιούμενοι sunt Ionibus qui aliis ἐναντιούμενοι, siue ἐναντίοι. vt initio Melpomenes, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀνλιουμένους. Paulo pòst, Ἔφευγε γὰρ αὐτοὺς μένων σφι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην. At verò alibi cum accus. personæ, sequente etiam præpositione ἐς, habente suum accusatiuum, pro *Occurrere seu obuiam venire hostiliter.* H.

Ἀνλιπόλεμοι, *Hostes, Aduersarij,* πολέμιοι. p. 525. H.

Ἀνωσάμενοι, pag. 486, in fine, καὶ βασιλῆα μετέπειτα θεοὺς ἀνωσάμενοι. *Qui repulerunt,* pro ἀπωσάμενοι. nisi fortè hoc ipsum reponendum sit. H.

Ἀξιώμενοι, actiua signif. pro ἀξιοῦσαι. P. 92, πολλαὶ ἢ οὐκ ἀξιώμεναι αὐτοῦ μίσγεσθαι τῆσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur.* Item pag. 445, ἀξιώμενος actiua itidem significatione. Verùm οὐκ ἀξιώμενος ibi non est *Dedignans*, sed *Dignum non iudicans sedere*, vel *rem se dignã*, aut, *Indignum se iudicans qui sederet.* Pag. sequente tamen voce actiua dixit ἀξιώσει, *Dignabitur.* H.

Ἀπαγινέειν significat *Exportare* siue *Deportare.* Ἀγινέειν, *Apportare:* & simpliciter ἄγειν. C. Frequens vsus horū verborum est pag. 225, 226, 227, 228.

Ἀπαδέειν, *Displicere:* vt Ἀδέειν, *Placere.* H.

Ἀπεματάϊσε significat apud Herodotū, *Crepitum emisit.* Pag. 174 ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἔξω ἵππου κατήμενος) ἐπάρας ἀπεματάϊσε. C.

Ἀπεσώ, *Absentia,* (vt Democrito ἔνεστω, *Bona constitutio*) Pag. 620, ἐπαγχωμούσας τῇ ἀπεσοῖ τῆς μάχης. C.

Ἀπὸ μὲν ἔθανε pro ἀπέθανε μὲν, pag. 559. Sic multa composita diuidit, inserta particula ὦν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν: & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. H.

Ἀρδὶς, *Genus teli,* & (vt volunt) *Pharetra:* sed significat apud Herodotum *Ferrum* (vt opinor) *sagittæ.* C.

Ἄρθμιος, *Concors, Beneuolus, Amicus.* p. 472, in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et pag. 587, Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια substantiui vice fungitur, p. 411, τέως μὲν δὴ σφι ὦ ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat.* Item ἀρθμίη, *Concors, Amica.* p. 601. H.

Ἄρθρα de natura equæ posuit Herodotus. C.

Ἄση, *Molestia.* Et Ἀσᾶσθαι, *Molestia & dolore affici.* C. pag. 64, μηδεμίαν ἄσην ἀνδρὶ παρεῖναι προσβάλλῃ. vbi videri possit necesse minimè fuisse addere ἀνδρὶ. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam molestiæ genere dicitur: nimirū de stomachi fastidio, necnon de fastidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis iactatione quæ ægrotis contingit. Vnde & Ἀσώδεις hi vocantur. pro quo & Ἀσσώδεις gemino σ scribitur. Sic verò & Ἀσᾶσθαι apud eundem, non solùm Ἀσᾶσθαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæsus, Incolumis.* Pag. 585, ἀπέπεμψαν ἀσινέα, passiua signif. Apud Hippocr. actiua etiam. vt ἀσινέες ῥήξιες, *innoxiæ.* Sic & aduerb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè.*

Ἀτὰρ, sicut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in vsu est) pro *Autem*, vel *Sed.* Pag. 431 respondet particulæ μὲν, cui passim apud alios respondere solet δέ: ac interdum apud hunc quoque: vt p. 633.

Ἀτάσθαλα, *Nefaria, Nefanda, Scelesta.* pag. 617, & aliis plerisque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, vt pag. 633. Frequens est & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes.* Est & Homerus similiter vsus. C.

Ἀτρεκέως, *Verè.* vel *Certò.* vt p. 23, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic pag. 175, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι. Hoc aduerbium frequēs est apud Homerum etiam & Hippocratē: apud Homerū pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò, Exploratò:* & plerunque pro ἀκριβῶς, *Exactè.* vt in Prognost. οὐ δυνατὸν ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus.* Extat etiam Ἀτρεκηίη apud Herodotum, quo significatur *veritas.* Apud Hippocr. ἀτρεκείη scribitur: & ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem.* Pag. 607, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐ᾽δάζειν, *Vocem emittere*, seu *Loqui.* C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Vbi profundissimum est.* Itē de Istro ἴσος αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει. id est *AEquabili flumine fertur.* C.

Βάρις, in Euterpe, Nauigium AEgyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος αὐθρώπων, pag. 19, id est, βαρείας συμφορὰς αὐθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρείαν συμφορήν. *Qui omnium hominum maximè graues calamitates est perpessus.* siue *grauem calamitatem.* Vel vna voce, *Miserrimus.* H.

Βασίλεια, *Regina.* Pag. 5, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι. At verò βασιλεία, cum accētu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. vt ibidē sequitur proximè βασιληίλω. H.

Βεβωμμένα, id est, τετρόφατα, *Celebria.* C. Vide Βῶσαι.

Βωθεῖν pro βοηθεῖν, (id est *Auxiliari*) apud hunc scriptore, teste Eustathio: affertúrque & ab Hesychio. Legimus tamen & cū οη, vt βοηθοιούντων, in fine pag. 69. H.

Βῶσαι pro βοῆσαι (vt proximè præcedit βωθεῖν pro βοηθεῖν) *Clamare.* At in fine p. 68, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς αὐδρα, non malè, *neque nomine compellare suum maritum.* Sic Ἀναβῶσαι pro ἀναβοῆσαι. vnde ἀνέβωσεν p. 5, *exclamauit.* Sic alibi ἀμβώσας pro ἀναβοήσας & ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι. Passiuum autem particip. βεβωμμένα pro βεβοημμένα habuisti paulo anté.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Vrania. Alioqui vulgo recepta significatione est *pater.* H.

Γένεα AEgyptiorum esse ait septē, pag. 174: & alios, sacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari. *&c.* Vbi valla interpr. *Septem genera hominum.* Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem classes.* Sic alibi aliquot γένεα Persarum esse scribit. At verò pag. 23 legimus τῶν Δωριχῶν γένεος, & τῶν Ἰωνικῶν. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere suas vires, quæ inferiores sint aduersariorum viribus.* Itáque posset accipi Thalia, εἰ μὴ νεν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, Significare videtur simpliciter, τῇ γνώσῃ μάχεσθαι. hoc est, *Mutare sententiam, & perpendere.* Vrania, γνωσιμαχέετε μὴ ἐμοῖοι ἡμῖν. At Polymnia, γνωσιμαχέοντες καὶ ἄλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον ἀμείνω. C.

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui simul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον simpliciter cibum significat, atque etiam equorum pabulum. vt Νεῶν δ᾽ ἔρχεθ᾽ ὅπὶ δεῖπνον. & Εὖ γὰρ λὶς ἵπποισιν δεῖπνον δόπε.

Δένος, *Dedecus, Opprobrium.* Vnde & verbum Δενάζω.

Δηλήσασθαι pro βλάψαι, apud hunc scriptorem, sicut apud Homerum: vt Eustathius quoque annotat in hunc illius poetæ locum, Il. α, Οὐδέ ποτ᾽ ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωλαυγέϊ Καρπὸν ἐδηλήσαντ᾽. ἐπεσὶν. *&c.* Apud hunc legitur & δεδήληται, passiua signif. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: item Δηλητήρια Φάρμακα, pernicioſa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitiuo, vsum habens diligenter notandum, hoc in loco, in fine p. 10, & principio pag. 11, θείης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ sunt Delphis donaria.* H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Insectari*, & *Fallere*, & *Verba dare.* C.

Δίαιταν

Δίαιταν ποιέεσθαι, *Diuersari, Habitare, Commorari.* Sic pag.206, ἢ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πῶς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τοῦτο πέμπτων ἄγγελον (ita enim interpungendum est, nó inter πῶς & δίαιταν, vt in Ald.&Germ. editione) id est, Vbi diuersabatur. seu, Apud quos domicilium habebat. At verò pag.619, circa finem, δίαιταν interpres reddidit *vitam:* de rege Persarum, ὃς τοιήνδε δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω ὀϊζυρῶς ἔχοντας ἀπαυρησόμενος. Sed malim, Cui quũ talis sit ratio victus, siue, Qui quum tali victu vtatur.

Cum hoc autem vsu nominis δίαιτα, non cum illo, conuenit ille qui passim apud Hippocratem occurrit, quinetiam apud medicos eius posteros, qui ex eo sunt mutuati: nisi quòd multorum ægrotorũ δίαιτα, cum illa regis Persarum comparata, planè est ὀϊζυρὴ (vt loquitur illic Pausanias) præsertim si verum est illud, Qui medicè viuit, miserè viuit.

Διασφάξ. Crepido rupium. C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, *Aeuum transigere,* seu *Aeuum agitare.* Perinde ac si diceretur, Perdurare in vita. Apud Hippocr. διαφέρουσι exponitur etiam Morbum perferunt. Atque idem & voce pass. Διαφέρεσθαι vtitur pro *Durare:* si mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσθαι pro simplici χρῆσθαι. vt pag. 385, εἰ ἦ μαλακίη τις καὶ ἀπαξίη διαχρήσεσθε. In fine autem paginæ præcedentis dixerat, ἀγνωμοσύνῃ τι διεχρέωντο. Sic pag.217, οἵτε ψεύδεσθαι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. At verò pag.473, cum eodem datiuo vtitur & composito illo & simplici verbo, ὦ βασιλεῦ κότῳ σε ἀληθείῃ χρήσομαι πρός σε, ἢ ἡδονῇ. Et sequitur, ὁ ἦ μὲν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε. Paulo pòst, ἀληθείῃ διαχρήσασθαι. Et mox, τῇ (videlicet δεκάτῃ) διαχρεωμένῃ ἡ Ἑλλάς. H.

Verùm alicubi pro *Interficere.* vt pag. 10. sed ibi διαχρᾶσθαι, non διαχρῆσθαι. Quin etiam compositũ καταχρῆσθαι vsum hunc apud illum habet, si bene memini: apud posteros quidem certè eum habere constat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγος.

Δίκημα ὀργυιαί, *Quæ sunt iustæ magnitudinis.* Vtitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in signific. Apud Hippocratem δίκημον exponitur δίκαιον: quod non solùm rationi consentaneũ, sed proportioni consentaneum, alicubi interpretandum esse videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quasdam exposit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιοῦν fæpe pro ἀξιοῦν, sequente infinitiuo. Propriè autem sonat perinde ac si quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id est, *iudicare rem esse iustam.* Pag.249, ὃς λαβεῖν μὲν δίδυμα οὐκ ἐδικαίου. vbi Valla, *recipienda non putauit:* sed malim, *recipere iustum esse non putauit.* Vel potius, *par esse non putauit.* H.

Διφάσιον. *Geminum:* seu *Duplex.* C.

Item plur. Διφάσια, *Duplicia.* vel *Bina.* aut *Duo.* Vt διφάσια τρώματα, *Duo vulnera.* Et διφάσιαι αἰτίαι. Et διφάσιαι εἰκόνες, 181. *Binæ imagines.* seu *bifariæ.* Suspicor autem ex hoc διφάσιος Latinos mutuatos esse suum Bifarius, itidémque Trifarius ex Τριφάσιος. Quod si ita sit, rectius scribentur per ph. H.

Δοξοῦσθαι, pro quo dictum postea fuit δοξάζεσθαι. pag.606, ἐπί τι δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, existimati estis. Et pag.573, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκησέ τι καὶ ἐδοξώθη εἶναι αὐτὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος αὖτε πάσεων τῶν Ἑλλάδα. Vbi fortasse aliquis ἐδοξώθη vt ἐδόκησε scribendum putet. Sed quid si ἐδόκησε malè pro ἐδοκήθη scriptum est? & scribẽdum est ἐδοκήθη, factum ex ἐδοκήθη, (vt antea βαθεῖαι pro βοηθεῖαι, βεβωμμένα pro βεβοημμένα, atque alia huius ipsius familiæ habuimus) manente altero ἐδοξώθη, sine σ, vt ἐχρυσώθη absque litera illa scribitur? H.

Δουλότερος, Magis seruus. Et Δουλοτέρη, magis serua 438. H.

Δωτίναι, δῶρα, seu δόσεις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτίνην, *dono dedit.* Il.1, Οἱ κέ οἱ δωτίνησι θεὸν ὡς τιμήσουσι. Et Δωτινάζειν, Dona corrogare pag. 180. H.

E

Ἔαδε, *Placuit:* ea signifi. qua dicitur Placuit ita facere. pro Visum est. P.307, Λακεδαιμονίοισι ἢ ἔαδε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι ἦλθον αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίη χρήσασθαι. Item ἐαύδανε, circa principium Calliopes, pag. 585, sine infinitiuo, εἶπε οἱ καὶ ταῦτα ἐαύδανε, Siue hæc illi placebant, Siue hæc sentiebat.

Ἔγνοτον in duobus Herodoti locis legi: sed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere ausim quod suspicor. Vix enim in duobus illis ἔγνοτον pro κότον dictum esse, mihi persuadere possum. H.

Ἐγκυρεῖν vide in Κυρεῖν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet, Solitum est.* Pro quo & φιλέει dicitur. Vtrunque eodem loco habes, pag.458. Quum autem videamus Herodotū in priore quidem membro dicere φιλέει, in posteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium esse cuiquam debet quin ita sit accipiendum. Ideóque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δύνασθαι H.

Ἐκ. Præpositio hæc apud Herod. vsum quēdā habet, qui nō animaduersus fecit vt huic loco absurda interpretatio daretur, μαθεῖσα ἢ τὸ πεπηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, pro τὸ πεπηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. id est, ὑπὸ τοῦ ἀνδρός: vt alibi docebo, simúlque alia huius vsus exempla proferam. H.

Ἑκαστέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρω, quum positiuum sit ἑκάς) *Longius, Remotius, Vlt. rius:* & Ἑκαστάτω, *Longissimé.* H.

Ἐκλίνεσθαι, *Licere, Facultatem esse.* Sic p.246, τῷ, δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ χρᾶσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non est, siue, concessum. H.

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, & ad stuporem vsque.* Pag.605, ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγειν ἐκ πολέμου. Deriuatum ex Ἔκπαγλος. vnde & aduerb. Ἐκπάγλως, apud Homerum, necnon apud Hippocratem, nō simpliciter *Mirum in modum*, sed *Stupēdum in modum.* Nisi quis *Ad stuporem vsque* malit dicere. H.

Ἐκπεπλῆσθαι τῆς φρενῶν, *De statu mentis deiectum esse.* Pag.251, πῶς οὐκ ἐξέπαλωσας τῆς φρενῶν; Alibi in propria signif. ἐκπαλώσας, pag.12, de Solone. Sic autem & Ἀναπαλώουσι, p.138. vbi proximè præcedit & ἐκπλώοντες. Inuenitur tamē alicubi in hoc verbo, & apud hūc, diphthongus ου, more linguæ communis, non ω. sed ex errore, vt opinor. Eorum locorum vnus est pag.180, πρὸς ἀνέμους αὐτίους πλέειν.

Ἐκτῆσθαι, pro κεκτῆσθαι, vt apud Homerum. vnde ἐκτημένων, p.781. Sic & Hom. Il.C, -- οὐδ' ὅσα φασὶν Ἴλιον ἐκτῆσθαι δύναμόμενον πολίεσσιν. Vult tamen Eustathius non minus Atticum esse quàm Ionicum. Quamuis autem hoc ex aliorum (vt credibile est) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non est, aut exemplaribus Aristophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus esse quædam communia. H.

Ἐλιννύειν, Acquiescere. C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλλήψεσθαι. vt τῷ δ' ὑποι καὶ ἐπεῖχε ἐλλάμψεσθαι αὐτός. de equitatu Crœsi. Quo (inquit) & ipse Cyrus oppressum iri se verebatur. Et Melpom. καταλαμφθεὶς, pro καταληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod ὑποδέχεσθαι id est, accipere, illis significat. C.

Inuenitur & λάμψεται, p.454. Quinetiam compositum φοιβόλαμπος pro φοιβόληπτος, p.259. Cum hoc autem vsu huius verbi conuenit quod & pag.284 legitur, νεῦ δεῖ ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Rostrum in naui, & veluti clau stru regionis*, Et de portis, χαλκόθετ' ἔμβολα, Phœnissis. C.

Ἐναγίζειν, vide in Καταγίζειν. H.

Ἐνάρεες, Scythæ euirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. sed ibi ἀνανδρίας vocat. Aliqui annotarūt ἐνάρεας esse *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκαι, est ἐνέγκαι. C.

Ἐννώσας, id est ἐννοήσας, *Quum intellexisset*, Clione. Et, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεῖς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν, *in animo habebat.* Et, ἐνενώκασι, *Animaduerterunt.* C.

Ἔξεσις de dimissione seu amandatione vxoris. Vide Eustathium, qui & vno verbo Ἀπαζύγιον exponit. H.

Ἐπαΐσας, *De quo auditum est aliquid.* vt pag.150, ὡς ἐπαΐσας ἐγένετο τὸ τοῦτο ἐργασμένος. Postquam auditum fuit eum hoc fecisse, vel Innotuit, Compertum fuit, siue Compertus est. Sic pag.574, ἐπαΐσας ἐγένετο προδιδούς. H.

Ἐπί τι, pro ἐπὶ, vacante particula τι, passim. H.

Ἐπὶ ξυροῦ τῆς ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπὶ, cum genitiuo quoque Ad significat. vt ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Quod & ipsum planè Atticum est. vt ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope, ἀπαλλάσσεσθαι ὑπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος. H.

Hæc ipsa præpositio ὑπὸ cum datiuo interdum vbi potius moris est vti præpositione ὑπὸ cum suo genitiuo. vt pag.7, καλέεται Γυγάδης ὑπὸ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίη, quum potius dicendum videretur, sequendo vulgarem sermonis formam ὑπὸ τῆς τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem sunt hunc præpositionis huius vsum quidam ex posteris: quorum ideo loci mendi suspecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομασθεῖσαν ὑπὸ μιᾶς τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò vbi hæc

præpositio genitiuo iuncta huic rei significandæ adhibetur, ibi certum est mendosum esse locum. H.

Ἐπαλα, *Supellex*. C.

Ἐπίστασθαι non solùm pro *Scire*, *Nosse*: sed alicubi & pro *Existimare*. In quibusdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur δύνασθαι, vbi tamen non video quid obstet quominus significationem suam retineat. H.

Ἐπίστιος, ἐφέστιος. Et Iupiter ὅπιος. C.

Ἐπιστρεφέως, *Accuratè*, *Vehementer*. Item *Obliquè*, C.

Ἐπίτηξ, Vicina partui. C.

Adiuuat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum ostendat legi perperam apud eum ὑπίτηξη, & ab aliis ἐπιτήξη, pro ὑπίτηξ ἦ, in hoc Περὶ γυναικ. loco, φημὶ ἢ γυναῖκα, ἢ ὑπίτηξ ἦ. H.

Ἐπιφράζεσθαι, *Excogitare*, *Perspicere*, *Animaduertere*: in fine Polymniæ, & in 3. pag. Terpsich. Et Καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, pag. 282, Quum animaduertisset illum hæc facere. H.

Ἔρχομαι θεόσων, Ἔρχομαι ἐρέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere*. Virg. *Sic contrà est ingressa Venus*. C.

Ἐς τὸ, ἕως, οὗ, Donec. C.

Ἐσσω, ea forma qua alibi ἀπισσω. Videtur autem datiuus illius nominis Ὀπισσω, videlicet Ὀπισσοῖ, quod margini adscriptū est, vera esse lectio: & Ὀπηνίσα quod in ipso textu est, ad illius expositionem positum, eò irrepsisse. H.

Ἐὐμαθίη, *Stercus*. C.

Ἐὔτ' αὖ pro ἐπειδ' αὖ. C.

Ἐὐφρόνη, *Nox*. vt 601, ὡς δ' Ἐὐφρόνη ἐγένετο. Itidémque Ἐὐφρόναι, *Noctes*. H.

Ἐὐχαίστως, idem quod κεχαρισμένως. pag. 15. H.

Ἔφησε λέγων pro ἔφη, pag. 433, Sic ἔφασαν λέγοντες pro ἔφασαν, circa initium Calliopes. H.

Ἔχειν cum præpos. ὅπῃ. vt ἔχοντας ὅπῃ σφίσι, eo fortasse modo quo dicimus, *Ils en ont à moy*. item, *A qui en auez vous?* Vide inter Gallicismos Ionicos. H.

Z

Ζόη, id est, βίος, *Vita*. Et Ζωὸς, *Viuus*. vt & Odyss. λ. Ζωὸς ἐών. Et Ζωάγρια, Odyss. ϑ. & Ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamuis autem ζόη esse Ionum dicatur, ab ipso etiam Eustathio, tamen & ζωὴ alicubi scriptum est: vt pag. 17 genitiuus ζωῆς. H.

Ζώνη, est Herodoto πρόφυσιν ἱμάτιον, teste Suida. H.

H

Ἤθεα, *Domicilia*, Id est, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere solent. C.

Ἠμείκτην, *Indignari*, *Offendi*. C. Vide Περιημείκτην.

Θ

Θαλία, *Conuiuium lautum & opiparū*. Si à θάλλω deriuatur, sonabit quasi quis dicat *Conuiuium florens*, vt in Thesauro scripsi: sed addidi vocem *lætum*. Dixi enim posse videri respondere his duobus, δαὶς τεθαλυῖα, perinde acsi diceretur *Conuiuiū lætum & quasi florens*. Verùm apud Herodotum (vt & Bud. scribit) non tātùm est Epulum sed etiam *Dies festus*. Sic autem in isto scriptoris huius loco in principio pag. 195, καὶ ἤσαν ἐν θαλίῃσι, Valla vsus est hac interpretatione, *& celebrando festo operam dabant*. Non video tamen cur altera significatio locum habere hic nō possit. H.

Θοινίζειν, *Cibo*, *Pasco*. Factum ex θοίνη, ita vt sonet quasi quis dicat, Θοίνην παρέχω, vel Εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit δειπνίζω. In Clione, pag 61, cū accus. personæ & datiuo rei, πρὸς τὸ ἑωυτῷ δεῖπνον τόμιν ἐκεῖνος αὐρῇ τῷ παιδὸς ἐθοίνησε. Vbi fortasse rectius τῷ quam τὸ post δεῖπνον scriberetur. Alioqui subaudiēdum fuerit κῦ. H.

Θορὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θορὴ non Θορὸς habet editio Basilienſis Heruagii, vnde sumpta hæc Camerarii fuerūt: sed hunc tamē θορὸς scripsisse mihi persuadeo. Nam illud θορὴ ne speciem quidem vocabuli Græci præ se fert: at θορὸς significans σπέρμα, id est, *semen* (sed intellige *semen genitale*) legitur apud hunc nostrum scriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, vt p. 138, ἀποῤῥαίνοντες τοῦ θοροῦ: apud Hippocratē, vt quum scribit libro De morbis secundo, διεξέρχεται οἱ θορὸς πουλὺς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuisse qui aliquantulum discriminis inter θορὸν & σπέρμα ponēdum existimarint. Obseruandum est autem, non simpliciter σπέρμα, sed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, pag. 405. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens*. vt θυμαλγέα ἔπεα. pag. 61, *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Ægritudinem alicui afferentia*, vt loquitur Terentius.

Possis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert.* Quoniam autem Homerus quoque isto composito vtitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) possis, magis poeticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud cæteros vsitatum, quẽdam vsum habet qui apud cæteros vix occurrat, nisi ex eius imitatione. Iungit enim genitiuo: vt quum pag. prima dicit, ὠνέεσθαι τῆς φορτίων τῆς σφὶν ἐῶ θυμὸς μάλιστα. id est, quorum maximè (vel potissimùm) erat illis cupido.

Θύσανοι, id est πρωσοὶ, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θύσσανοι geminato σ apud eum antea scriptum fuit: sed ne geminetur σ obstat quantitas syllabica, quum prima brevis sit apud poetas: etiamsi, licentia vtentes, in θυσσανόεις & θυσσανόεσσα producant, vt metrum possit ingredi. Tum autem & duplicatur illa litera in quibusdam exemplaribus. H.

I

Ἰθαγλυὲς, *Germanum, Natiuum.* οὐκ ἰθαγλυέα σώματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτὰ, Non sunt ostia natiua, sed fossilia. C.

Vsus est hoc vocabulo non solùm Homerus, sed Hippocrates quoque: sed vterque paulo alia signif. quàm in loco qui modò ex nostro scriptore allatus fuit. Legimus enim ὀδ. ξ,

— ἀλλά μοι ἶσον ἰθαγλύεσσιν ἐπίμα.

vbi ἰθαγλύεσσιν sonat γνησίοις: apud Hippocratem verò ἰθαγλὲς κύημα potest quidem fortasse exponi itidem γνήσιον, sed alia tamen ratione. Est enim cõceptus verus, & qui à falso, id est, à mola, distinguitur. Videndum an vocabula Genuinus & Germanus & hîc & illic habere locum possint. H.

Ἴθεος & Ἴθυ pro εὐθὺς & εὐθύ, itidémque Ἰθεῖα pro εὐθεῖα, sicut apud Homerũ & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto οὐκ τῆς ἰθείας exponit οὐκ τὸ προφανοῖς & πρὸ εὐθύ: hunc eius locum afferens, οὐκ μοῦνον τῆς ἰθείας στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἀτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. Est enim reponenda apud Suidam hæc scriptura, οἰδεόντων vna voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δεόντων. Vide plura super hoc loco in his verbis, οἰδέοντα πρήγματα. H.

Ἰκνεομένως, vnde οὐκ ἰκνεομένως & οὐκ ἰκνεύμενος, *Non debitè.* & μᾶλλον τῶ ἰκνεομένῳ. *Magis quàm conueniret.* Hæc Camer. Exempla autem habes pag. 404, φασὶ αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῆς Σπαρτιητέων. Paulo pòst, ἔτι ἰκνεομένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici sermonis studiosi sunt gratiam, hîc quoque faciam, vt quàm bene conueniat hic aduerbii istius vsus cum eo quod Gallicè dicitur, ostendam. Quum enim aduerb. ἰκνεομένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat, quod est *venire*, Gallicè *venir*: animaduertendum est ista verba, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει, posse ita nostro illo sermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner.* Est autem *vient* à Latino *venit*, (litera i ex fine ad principium trãseunte) Ionicè, οὐκ ἰκνέεται, perinde ac siquis diceret, οὐκ ἰκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret sermo noster, *Il ne luy touche pas de regner.*

Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τῶ ἰκνεομένου, exemplum tibi suppeditat pagina 411, ὁμιλέονται μᾶλλον τῶ ἰκνεομένου. quum antea pro μᾶλλον τῶ ἰκνεομένου dixisset μειζόνως: vtens his verbis, ὁμιλέειν σφι μειζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον τῶ ἰκνεομένου, id est, magis quàm cõuenit, siue magis quàm par est, is dici potest illud ποιέειν μειζόνως, quod Ionicum est pro μειζόνως. q. d. maiorem in modum quàm oporteat. Sed Valla malè hunc locum vertit, non secus quàm si verba illa μᾶλλον τῶ ἰκνεομένου non ad ὁμιλέειν sed ad ἀκριτοποιεῖν, siue ad ἀκριτοποιέω (vt ibi legimus) referrentur.

Addam & hoc, Hippocratem quoque illo aduerbio vsum esse & quidem alicubi significare apud illum Quantum par est, Quantum satis est. vt quum dicit, γάλα πίνειν ἰκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, Debito tempore, Conueniẽti tempore, Suo tempore. Miror autẽ afferri ex illo loco scripturam ἰκνουμένως: è loco libri De fract. ἐν τῷ ἰκνουμένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνούμενον χρόνον non minus quàm ἰκνεόμενον, in vsu esse. quasi verò illam quoque scripturã Græca lingua possit admittere, ac non iubeat nos vel ἰκνουμένῳ vel ἰκνεομένῳ dicere. Cæterùm huius generis loquẽdi aptum habemus hoc quoque exemplum, προγηράσκειν τῶ χρόνῳ τῶ ἰκνουμένου, Senescere ante debitum tẽpus. Et quasi quis dicat, Ante legitimum tempus. Alioqui & simpliciter, Ante tempus, dici potest. Poetæ autem dicerent e-

tiam (vt opinor) Ante ſuum tempus. Ex eodem affertur & hoc, Φερητίδες οὐχ ἱκνέομαι (ſed malo ἱκνεόμαι) pro curis intempeſtiuis. at verò illud, ἐν τῇ ἱκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exſtat.

Ἱστορέειν & Ἱστορέεσθαι ſæpe apud hunc ſcriptorem occurrunt, præſertimque illa vox actiua. Eſt autem Ἱστορέειν, *interrogare, Sciſcitari, Percontari, Inquirere*: & Ἱστορέεσθαι, *Interrogari, Inquiri*. Pag. 108, Ἱστορέων αὐτοὺς εἰ τινα δυνάμιν ἔχοι ὁ Νεῖλος τὰ ἐμπ. περυκέναι τὴν ἄλλων ποταμῶν. Et paulo poſt, τῶν τά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι ἱστόρεον. Sic pag. 26, μὴ ἢ, εἴτε ἱστορέοντι, εἴτε καὶ οὔ, Φερέζει τῇ ἑωυτῆς μητρί. Dicit matri ſiue percontanti ſiue nō. Sed Valla longè ἱστορέειν hic eſſe putauit Enuntiare, ideóque alienum ab hoc loco ſenſum cōmentus eſt: vt tibi patebit ex collatione verborum eius cum iis quæ margini adſcripta ſunt. At verò paſſ. vox ἱστορέεσθαι pag. 10 legitur, ſed ita vt actiuam potius ſignifte. habere videatur. H.

K

Καὶ δὴ frequens eſt apud hunc, in narrationis velut incremento: vt quum Latinè dicitur Atque etiam, vel Tum, vel Tū etiam, & ſimiliter. C.

Κάρτα, πάνυ, admodum. C.

Aliquando & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, ſiue τοκάρτα. Euſtathius tamen in librum ιωτα Iliadis, non Ionum ſed Dorum eſſe dicit articuli pleonaſmū ante aduerbia. H.

Καταγίζειν, vt καταγίζειν τινὲ, *Igni cōſecrare*. Item, *Immolare & ſacrificare*, Clione & Melpomene. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, ὡς ἥρωϊ ἐναγίζουσι. C.

Illi autē Καταγίζειν addēdum eſt Καταγιάζειν: ſi quidem emendatè ſcriptum eſt καταγιαζομένου, pag. 93. Sed (verum vt fatear) ſuſpicione apud me ſcriptura hæc non caret: præſertim quum & Erotianus, ſuo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, ſcribat, exponens, τοῖς κατοιχομένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. ſicut Heſychius, χοὰς ἐπιφέρειν, vel θύειν τοῖς κατοιχομένοις. Sed magis priorem probo expoſitionem quàm poſteriorem: & in poſteriore placet quòd κατοιχομένους tātùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις: quoniam hoc de diis inferis dici ſolet. Non ſolùm autem *Inferias mittere* dixerunt Latini, ſed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (vt etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδέξαι vſurpat vt alii καταγνῶναι. H.

Καταπωϊζεσθαι interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos eſſe*. ἀπὸ τῆς πωϊκῆς deducto vocabulo. vt Thalia: οὐ καταπωϊζεσθαι, de iis qui Crœſum conſeruaſſent. Et non minus in fine eiuſdem libri, & Polym. Sed Terpſich. poſſe ita accipi videtur vt ſit à verbo ἰκέσθαι Ionico, & ſignificet, *Progredi longius* aut *effugere*, ſimiléve aliquid. C.

Καταφεύζομαι, vide in Ἐπιφεύζομαι. H.

Κατέδησαν φῶρα ἑῶ, metaphora reſpōdente ei quam habet ἀπέλυσαν. H.

Κατηλογέοντο vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, Vaſtare, Populari, veluti quum dicit, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον. Et ἔκειρε τοὺς χώρους. itidémque paſſiuè, ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi huius vſū ſumpſit Herodotus ex Homero, vtente non ſolùm ſimplici, ſed & compoſito Κατακείρειν: vt Odyſſ. χ, —ὅτι μοι κατακέρετο οἶκον, *Depræda bamini domum, Spoliabatis domum*. Herodoti autem exemplo vſurparunt etiam Thucyd. & Plato. H.

Κερᾴζειν, *Diripere, Sternere*. Pag. 148, ἀλλὰ καὶ οἰκία τῶν ξείνου κερᾴσας ἧκεις. Et Homer. --- ὥστε περ Τρῶας κερᾴζει καὶ ἄλλους. C.

Κῆ, vt πῆ, item Κη ſine accentu, quum eſt particula ὡδαπληρωματική, id eſt expletiua. Exemplum illius exſtat pag. 15, σκοπέειν ἔχει παντὸς χρήματος τὸ τελευτῶν κῆ ἀποβήσεται. At huius exemplū cùm alii plerique præbent loci, tum hic, p. 299, σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κη. H.

Κληδὼν & Κλειδὼν, *Rumor, Fama, Omē*. χαῖρε ἢ κλειδόνι. Odyſſ. υ. C.

Κυζηματῶν, Euterpe, *Vagitus puerilis*: ſignificatio πεποιημένως, vt videtur Cam. Quamuis autem ita legatur in edit. illa Baſilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe πεποιημένη, non πεποιημένως. aut ita, πεποιημένως (vt videtur) facta. vel potius huic vocabulo data. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo, Ratio*. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκης ἐποιήσατο ὅδε τοῖς κατεσπαρμένοις, *Hanc rationem primus inſtituit*, vel, *Ita res regni ordinauit*. Item, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ, *de effuſa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορε λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμησεν ἀμ' ἡμαθόεσσαν ἔκαστοι. C.

Κουρίδιος ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit vxor, quam duxit dum adhuc eſſet κούρη, id eſt *virgo*, & quidem *iuuencula*, ſiue *iuuenilem ætatē non excedens*. Sic in Clione p. 64, Γαμέε-

οι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κουριδίη dicitur. Sic Il. ν, οἳ μὲν κουριδίλων ἄλοχον καὶ κτήματα πολλὰ Μαὶψ οἴχεσθ' ἀνάγοντες. Sic Iliad. τ, --Ἀχιλλῆος Θείοιο Κουριδίλων ἄλοχον θήσειν. Verùm & Κουρείδιος πόσις (id est maritus) vicissim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν, cum genit. *τυγχάνειν*, siue *τυχεῖν*. Item Κυρῆσαι. vt pag. 24, circa finē, ἐδέετό τε τῆς δήμου φυλακῆς ἵνεκα παρ' αὐτὸ κυρῆσαι. *aliquam custodiam ab illo consequi*, vel *obtinere*. Hinc & Κυρήσας, pro *τυχών*.

Apud Hippocratem participio iungitur, eo modo quo ἔτυχε vel *τυγχάνει* plerūque illi iungi videmus. Legimus enim apud illū, ἢ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id est, *nequedum corpus mortuum fuerit*. Vbi alioqui *τύχῃ* dici potuisset.

Ἐγκυρεῖν itidem pro *ἐντυχεῖν*, vt in extrema pag. 518, ἐνεκήρυσσον στρατῷ, *inciderunt in exercitum*.

Extat verò & aliud compositum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν: vt in libro De morb. *συγκυρήσῃ ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα*. sed hoc est pro *συμβήσεται*, id est, *eueniet*.

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comessationem exercere*, vel potius *comessationes*. in Clione, pag. 9, *τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους*. vbi interpres vertit, *Et inter se comessationibus vterētur*. Ab hoc nomine est Κωμάζειν. At verò *κῶμος*, quod frequēs est apud Hippocratem, quamuis cōsequi illas *τῶν κωμαζόντων* compotationes plerunque videamus, mirū tamen est si Galenus *κωμάζειν* prius esse quàm *κῶμος*, & hoc ex illo deduci putauit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus cōsentaneum magis puto *κῶμος* quàm *κῶμον* ex illo deducere: id est, non minus præposterè illud quàm hoc posse fieri.

Κῶς, & Κως enclitice, pro *πῶς* & *πως* enclitico, passim apud hunc scriptorē, præsertimque hoc posterius: vt in extrema pag. 249, *καὶ κως ταῦτα πειεῦντες ἐλάνθανον*.

Λ

Λαβέειν, vnde Διαλαβέειν, pag. 54. Et Λελάβηκε, p. 284, *νυῦ σεῦ ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε*. Paulo antè, *καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει*. legitur & *λάβε*, cùm alibi, tum p. 51.

Λαμπάδια, *Parmæ*, aut *Peltæ*. C.

Λαύσα, *Angiportum*. vt & Odyss. χ. C.

Λέσχη, *Sermo*, *Colloquium*. In Euterpe, pag. 113, *ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου*, mentionem factam dicit Nili. Et Calliope, *γνωμένης λέσχης*, verba quum fierent. Et Ἔλλεσχα: vt οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔστιν ἔλλεσχα, *ἀλλὰ τὰ οἰκήια, non de Ionum malis sed de suis fabulabuntur*. Et Περιλεσχήνευτος, *Celebris*. Et apud Hesiod. λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, vt apparet, *dictus*. Odyss. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὔδειν λαχνήϊον ἐς δόμον ἐλθών, Ἠέ που ἐς λέσχην. C.

Λῃΐζεσθαι, *Rapere*. C.

Λιπαρείη τε καὶ ἀρετῇ, *Constantia* (seu *tolerantia*) *& fortitudine*. Λιπαρέετε μένοντες, *durate*, Calliope. Et Euterpe, ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perseueraret in flagitando*. C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id est, μῦθον, significat. vt Clione, ἔλεξέ σφι λόγον. Et, Αἴσωπος λογοποιός. & Ἑκαταῖος λογοποιός, Euterpe. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid*, seu *Secum perpendere*. C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdauit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud nostrum scriptorem Zopyrus seipsum λωβᾶται, pag. 138. Atque vt hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβῃ ἀνήκεστον) sic paulo pòst, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac paruo interuallo sequitur λελωβημένον signif. passiua. Apud Homerum Il. β, Ἦ ῥ' ἂν Ἀτρεΐδῃ νεμεσσήσαιο, Νῦν ποστρεμμα με ἰνιυρια affecisses. *vel*, contumelia.

Λωβεῖσθαι etiam inuenitur, & quidem apud Hippocratem. Ac significationem passiuam habet λωβεόντων in hoc eius loco, αἴσχιστα πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται. vbi redditur, Probro & dedecore afficiuntur.

M

Μελεδωνὸς, *Curator*, vel *Curatrix*, *Cui cura rei alicuius demandata est*, *Præfectus alicui rei*, *seu alicui negotio*. Pag. 128. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἕρσενες καὶ θήλεαι, τῶν Αἰγυπτίων. Paulo pòst, τῇ μελεδωνῷ θηείων. Item, τῶν οἰκητῶν μελεδωνὸν, pag. 210. quod repetitur & pag. seq.

Sed & ipsum verbum Μελεδαίνειν habes pag. 570, Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τοὺς νοσέοντας. H.

Μέμονα, sequēte infinitiuo, *fert animus hoc facere*, *Animatus sum ad hoc faciēdum*. In Eratone. pag. 411, μὴ ταῦτα μεμονέναι μιν ἴσασθαι. Sic Homerus Il. σ, --μάλιστα δ' Φαίδιμος Ἕκτωρ Ἑλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur *μεμαώς* cum eodem infinitiuo, & ad eandē rem significandā, paulo antè, Ἑλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξαι dicitur, *Qui mutauit sen-*

tentiam, ſeu *quem pœnituit*. H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μεταξέτεροι, id eſt, *Iunes*. Pag. 116. ζεαὶ μεταξέτεροι καλέουσι. C.

Μῆνις, κότος & ἔγκοτος, *Vehemens ira*. C.

Μῆχος pro μηχανή. vt p. 180, τῶτο γάρ οἱ κακοῦ ἦεν μῆχος. Eſtque reponendum hoc ipſum verbum & pag. 309, verſu tertio à fine. Vtitur & Homerus: vt Il. β, --οὐδέ τι μῆχος Εὑρέμεναι δυνάμεσθα. Vt autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc ſcriptore dicitur, ita viciſſim πάθη pro πάθος.

Μὶν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens maſſa*. vt μύδρον σιδήρεον. vel λίθος ἀφάπτερος: vt ille philoſophus dixit ſolem eſſe μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Diſſecare*. Hom. μίσυλλόν τ' ἄρα τἄλλα. In Clione, Διαμυσίλας καὶ μέρεα τὰ ἱερήϊον, *ſecta in partes victima*. C.

N

Νεωχμωῦ, *Nouare*, id eſt, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, vt communiter, *legem* ſignificat: vt, Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοις κελεύσασι, νόμους ποιήσας. Et, *Mores* ac *inſtituta*: quæ & νόμιμα: vt Thalia, οὕτω νομίζουσι πολὺ μᾶλλον τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι ἔχουσι. In Melpom. ξεινικοῖσι ἢ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι. *Et conſuetudinem ac morem*. Εἰ ἐξαπαλᾶν τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος ἔστι οἱ, in Clione. Significat & *Paſcua*: vt apud Homer. quoque, ἐπεί κε νομῷ μεγέωσι. Et *regio*: vt νομὸς Θηβαίοις μεμφθήσιος. Et Claſſis: vt νομοὶ Φόρων, in Thalia. Atque hæ poſteriores duæ ſignificationes ſũt acuti nominis. Eſt & *modorum* appellatio: vt de Arione, νόμον τὸν ὀρθιον διεξελθεῖν, quos apparet acutos fuiſſe, & concini ſolitos voce altiore. Ἐν χερσὶν νόμῳ, ſignificat, *In conflictu, Conſertis manibus*. C.

Νυν, particula ὡδὶ παραλημματική, id eſt, expletiua, paſſim apud hunc ſcriptorem, poſt μὲν. Ac ſtatim initio primæ muſæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Sæpe autem his particulis μὲν νυν reſpondet δὲ in altero membro. vt pag. 181, circa finem. H.

Ξ

Ξενίλω & φιλίλω & ὁμηχμίλω συνθέσις & διαλύσεσθαι, Hoſpitii amicitiæque & belli coniunctionem & diſſolutionem ſignificat. C.

Ξυρὸν, *Nouacula*. Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo vtitur pag. 384, ὅτι ξυροῦ μὲν τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, αὐδρες Ἴωνες ἢ ἐλευθέρωσιν ἢ δούλωσιν. Exſtat idem loquendi genus (quod prouerbiale fuiſſe videtur) apud Homerum: niſi quòd ἴσχεται eſt apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ,

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅτι ξυροῦ ἵσταται ἀκμὴς Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo prouerbiali genere loquendi exponendo vſurpari ſolet vox Diſcrimẽ: quæ tamen vtrique parti conuenire non poteſt. neque enim dicet aliquis ſibi imminere diſcrimen de tuenda vita, vt dicet diſcrimẽ de amittenda: neque diſcrimen de libertate ſubeunda, vt diſcrimen de ſubeunda ſeruitute. Hoc conſtat, eos dici ὅτι ξυροῦ τῆς ἀκμῆς ἵστασθαι, vel, ὅτι ξυροῦ τῆς ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorũ qui ab ipſo temporis articulo velut opprimũtur, quo vel proſperã vel aduerſam fortunam experientur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quanuis alii ſecus ſentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri ſeu gladii admota, leui manus impulſu amputari poſſunt. Atque ita pertinebit ad id quod prouerbialiter itidem dicitur, *Sub cultro eſſe*. Vnde apud Horatium, *Et me ſub cultro liquit*. H.

O

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc ſunt turbulentæ, ſiue quæ nondum ſunt compoſitæ: quaſi quis dicat, quarũ tumor nondum reſedit. In Thalia, pag. 239, ἅτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod malè reddit interpres, *Vtique rebus nondum ſatis fundatis*. Sic autem & p. 218, vbi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἰδεόντων. qui error eſt apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margini adſcripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἰχώκεε, pro ᾠχετο. Et Il. β, ὅτι σῆμος συνοχωκότα. C.

Ὅκως pro ὅπως. quomodo. vt pag. 234, ὅκως μὲν γνόμενος. & paulo antè, ὅκως θαλασσά ἐστι τὰ ἐπίκεινα. Sed alium etiam vſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. vt in Clione, pag. 5, ἐώθεε γὰρ καὶ τεθνεὼς, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. vbi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὅκως ὕοι, *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita plurimis in locis vtitur. H.

Ὁλοίτροχος, ſubaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes proiici vel potius deuolui ſoliti: quod à rotunditate nomen iſtud habere quidã crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Il. ν, quadriſyllabè, ὁλοόιτροχος ὡς ὅτε πέτρης, vbi ſubauditur πέτρος. Quidã tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquã ita dicatur quaſi

ὁλοὸς ἐν τῷ ξέχλν. Fusius de hac voce disseritur in meo Thesauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. vt pag. 175, ὑπὸ δὲ Κορινθίοι ὀνονται τοὺς χαλκοτέχνας. vbi interpres contrario sensu dixit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοιτο. Il. κ, & Od. ξ. Et ὄνοντας, Od. φ.

Ὅθι interdum pro ἀλλὰ τὰ. vt pag. 220, εἶρετο ὅτι οὐ χρῷτο τῇ χαλκῇ. Sic pag. 108, circa finem, καὶ ὅτι αὔριος ἀποπλεούσας μοῦνος πάντων παραμεῖψ οὐ παρέχεται. H.

Ὅτι τάχος, pro ὅτι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitissimè*. Vel, *Primo quoque tempore*, pag. 586, in fine. H.

Ὅτι μὴ significat εἰ μὴ, *Nisi*, *Præterquam*, & similia. C.

Οὐδαμοὶ, id est, οὐδένες. C.

Π

Παραγκτῶσαι, *Introducere*. C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro simplici μέμνημαι, sicut pro hoc ponitur quibusdam in locis compositum ἐπιμέμνημαι, vel ἐπιμνήσθαι. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρέχει μοι, sequente infinitiuo pro ἔξεστι μοι, *Licet mihi*, *Penes me est*, *In me situm est*. pag. 247. H.

Παρεών, pag. 17, οὔτε γὰρ δειλίῃ μοι παρεών. Et paulo pòst, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἀχαρὲς παρεόν τοι. Vtrobique pro ἐνεών positum quidam existimarunt. H.

Παχέες, *Diuites*, *Opulenti*, pag. 415. Αἰγινητέων οἱ παχέες, vbi interpr. vertit *proceres*. Nam sæpe hi sunt ex illorum numero. H.

Περιημεκτίω, ῶ, idem cum simplici ἡμεκτίω significare videtur: videlicet AEgrè ferre, Grauiter ferre, Indignari: atque adeo magnam indignationẽ præ se ferre: quod fit querendo, siue quiritando: Vnde factum est vt pag. 212, περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ reddiderim, De tota calamitate questus. Sed pag. 567, absque vllo casu ponitur περιημέκτεον. Apud Suidã & Περιμεκτήσας (non περιημεκτήσας) & Περιμάκτεον, non περιημέκτεον. At vero illius περιημεκτῶν plura tibi exempla Thesaurus meus suppeditabit.

Περιλεχήνδυτος, vide in Λέχη.

Πέριξ, *Circum*: vt Arboribus clausi circum. *vel* Circa: vt Corpora multa virûm circa. C.

Περόμφια σιτία, id est ὀπτώμφια. πέσσειν enim *Coquere & Conficere*. vt Homero quoque, metaphoricè, γέρα πεπάλμυ. C.

Πίσσως, id est, πόροι θαλάσσης, *Fretus*: vt & Hom. ἠνορέῃ πίσσωσι καὶ κάρτεϊ χαλκοῦ. Sed & Eurip. Oreste, θαρσῶ τε πίσσως καὶ μαθεῖν παῤῥησία. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρῆγμα, *Subitò*. Pag. 549, καὶ πρῆγμα τι φωνῆς ἀκούειν. C.

Σ

Σαγάρεις, *Secures*, aut *Bipẽnes*, aut aliud barbarici teli genus. Ita Camer. siquidem fides habenda est illi Basilienſi editioni: ac non potius credendum est illum σαγάρεις scripsisse. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* significat seu *Vellere*. vt Melpom. Σαρκάσας βοὸς πλευρῆ. Atque id & Hippocrati significat verbũ, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, α'. C.

Σακκέω, *Excolo*, in Melpom. pag. 263, τῶν ἐπεὰν χρήσῃται πίνειν, σακκέουσι ἱματίοισι. vbi tamen interpr. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, vsus est. Sed Eustathius, vel potius Dionysius apud Eustathium, ex hoc nostro historico Herodoto affert etiã χρήμαθ' ὑποσακιζόμενοι. Quinetiam ὑποσακίζειν τῆς ὁδοῦ esse ait τὸ περιόπτειν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (subaudiendum autem puto τῆς ὁδοῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac significatione respici fortasse ad saccum qui paulatim euacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiã sacculorum fures, siue sacculorum fures: quum Hesychius σακίζειν exponat, τὸ ἐκκενῶσαι ἁλοὺς κλοπίμους τοὺς σάκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine litera σ geminatur (sicut & in σακκέουσι apud Herodotum: quum AElius Dionysius σάκκος etiam non σάκκος ab Atticis scriptũ fuisse testetur.

Σπέρχειν, *Aduersari* & *offendi*. Et Σπερχθεὶς, *Perturbatus*. C.

Συγγινώσκω (vt admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari vsu & ipsum discedit apud Herodotum: qui duobus modis eo vtitur. Pag. 444, νεῦ μοὶ τι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. vbi συγγνοὺς est, *Postquam mecum reputaui hanc rem*. vel, *consideraui*, *seu perpendi*. Sic in fine pag. 255, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο. Sic & pag. quæ eam sequitur. (Talem autem vsum esse verbi συμφρονέω, in meo linguæ Græcæ Thesauro docui.) Aliter in fine pag. 270, vbi infinitiuo iungitur, Ξέρξης δέ οἱ οὐ συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα. q. d. *Non assentiens ipsi vera dicere*, ipsum videlicet. Q. d. Non conscius ipsi veritatis. In hoc tamen loco pag. 365, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ πιθήσασι ὀρθῶς, magis propriè reddi potest, *Conscii nobis fumus*. Quinetiã voce passiua vtitur alicubi hac in signif. vt, ἔστωνες συγγινωσκόμενοι ἐναι,

κῦ τῆτο ἔξειν. Vbi autem dicit, οὔτε σωτηρίαν ὡσκοντο, ἤσαν τε αὐθαδέστεροι, signif. *Nō agnoscebant culpam.* H.

Συμφήσας interpretantur σωτερίας, Clione. Significat autem correptionē. C.

Σιναλίζω, vide in Ἁλίης.

Σιναμωρέειν, *Vastare, Perdere.* Et Σινάμωρος, *Noxius.* C. Sed scribitur etiam Σιναμωρέειν. H.

Συννοίη ἐχόμενος, pag. 41, *Cogitabundus.* Vel, *Quum in attenta cogitatione versaretur.* H.

Συρμαίζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ: quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii succum quempiam fuisse putauerunt. C.

Συαστάδδω ἐνί, sequente infinitiuo, pag. 44, *Studio meo & opera aliquē adiuuo ad aliquid efficiendum*, vel, *Studium meum alicui ad aliquid præsto.* At verò Ἐπισταδδω & Ἀνισταδδω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum.* C.

T

Τάρσους καλάμων, Clione, interpretantur *Areolas arundineas, super quibus lateres arescerent.* Sunt & ταρσοὶ πλοίων. Et remigia ταρσοῖσιν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Euidens.* δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελείην. Et, τὰ τέλεα τῶν προβάτων, *grandes oues.* C.

Τέλη, *Impensæ, & Ordines.* C.

Τέῳ interrog. vt pag. 55, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατειργάσαο; *Qua morte interfeciſti?* Eodem modo τοῖσι ὄμμασι, principio pagina 17. H.

Τετεύχαται, *Afflictum est.* C.

Τὸ, *passim* pro ὃ, id est *quod* relatiuum, Sic pag. 21, εἰδωλον τὸ λέγουσι ἔῤῥ. Et paulo ante, τῷ ἐπισάμβρος τὸ οὔνομα. pro οὗ, *cuius nomen quamuis sciam.* Sic alibi ἐν τῷ pro ἐν ᾧ, *in quo.* Pluralis autem genitiuus τῶν, quum est articulus præpositiuus, interdum voculam ἰὼς interiectam habet inter nomē cum quo iūctus est. vt pag. 21, τῶν τὶς Δελφῶν, pro ἰὼς τῶν Δελφῶν. vel potius τῶν Δελφῶν ἰὼς.

Τριφάσιον, *Triplex*: vt διφάσιον, *Duplex.* C.

Τῷ ἐόντι χρησάμβρος, Veritate vsus, Eo quod res erat. Et τῷ ὄντι γε, Reuera. Et κῦ τὸ ἐὸν, Secundum veritatem. C.

Τῶν ἴδμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita sunt.* vsitata parenthesis Herodoto. C.

Τωὐτὸ, id est τὸ αὐτὸ, similitudinem & æqualitatem & coniunctionem significat. κῦ τωὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, *idem ipsum quod Graeci memorant.* Χῖοι μὲν νῦν καὶ Ἐρυθραῖοι κῦ τωὐτὸ διαλέγονται, *eadē lingua vtuntur.* Item τωὐτὸ φρονήσαντες, de consensione & concordia, in Clione. Et in Polym. συλλεγομένων ἐς τωὐτὸ, quum conuenissent. C.

T

Τρῆις, Petulātia & lasciuia: vt de equis, Clione: de mulis, Melpom. C.

Τυηρὸς, id est ὑγιεινὸς, *Sanus.* C.

Τυπερθορόσκειν, Supersilire, vt pag. 129, ὑπερθορόσκοντες τοὺς αὐθορόπους. Apud eundem legimus & Καταθορόσκω. apud Homerum autē & Ἀποθορόσκω & Ἐπιθορόσκω legimus.

Τυρῴθημαι vsum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in signif. qua dicimur consiliū nostrum alicui vel cum aliquo communicare, (vtriusque enim exempla inueniuntur) & qua Cicero dicit, *De societate multa inter se communicarēt.* Pag. 338, circa finem, νυῦν ὦν, ὀπυίω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσεσθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθῶμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeā, fac omnino ad me accedas, vt tecum de iis cōmunicem.* sed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interpr. reddidit Aperiam. Sic pag. 438, διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὰ νοέω πρήσσειν ὑπερθῶμαι ὑμῖν. Quinetiam pag. 4, τούτῳ τῇ Γύγῃ καὶ τὰ ἀπορρητότερα τῶν πρηγμάτων ὑπερέθετο. Vtitur verò & actiua voce ὑπερτίθημι eadem in signif. vt videbis pag. 251, & 341. H.

Φ

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores.* Clione, πεσσομένων λιθοσμιδοι εἰσὶ φαρμάκοισι, nitent coloribus. Et Φαρμακδέειν, *Tingere.* C.

Φάρσος, *Portio.* C.

Φερέγγυος, δυνάμενος, *Sufficiens.* C.

Φρενήρης, *Mentis compos.* C.

Φῶρ, *Fur.* C.

X

Χαλὰ χρᾶσθαι, seu τῇ χαλᾷ, Vide in Ἀλυκή.

Χρᾶν, *Respondere*, id est, Oraculum reddere. ἡ δ' Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, responsum Pythia hoc reddidit. Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ,

Clione, *Quum oraculum redditum mihi sit.* Inde & Χρησήριον: sed hoc communius. C.

Χρῆμα. vt, συὸς μέγα χρῆμα. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. Et, χρῆμα χιμῶνος ἀφόρητον. C.

Ψ

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ὦρην ἔχειν, *Reſpectum habere*, aut *curam*. Et, οὐδεμίην ὥρην ἔσχε, *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit*. C.

HENRICVS STEPHANVS
lectionis Herodoti ſtudioſis.

QVANTA ſit variis in rebus Gallicæ linguæ cum Græca conuenientia, & quàm multa Græcorum loquendi genera in Gallicũ ſermonem ita verti poſſint vt verbum verbo reddatur, (quum Latina contrà Græcis nullo modo reſpondeant) ante multos annos docui, in Gallico libro cui titulus eſt, *De la conformité du langage Francois auec le Grec:* id eſt, De conformitate (ſi ita loqui licet) Gallici ſermonis cum Græco: at quum primam Herodoti editionem dedi, vel hunc vnum argumento meo non parum exemplorum ſuppeditare animaduerti. Quum autẽ ea illi editioni præfixiſſem, ne in hac quidem prætermittenda, ſed potius cum aliquo auctario exhibenda cenſui.

IONISMI GALLICI, ſiue IONICI GALliciſmi, qui apud Herodotum leguntur.

Ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν, *Tu perdras la teſte.* P. 550
Καμβύσεα ἔπνιξε ἡ ἀληθείη τῶν λόγων, *Cela luy touche le cœur.* 212
Τὰ μὲν ἄνω, κάτω ποιέω, τὰ δὲ κάτω, ἄνω, *Ie mettray ce que deſſus, deſſous.* id eſt, *Ie renuerſeray tout l'ordre qui y eſt eſtabli.* 183
Οὐκ ὀρθῶς σεωυτὸν οἰκονόμησας, *Vous ne vous gouuernez pas bien.* 177
Κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ὅδε ὁ καταστησάμενος, *Il fut le premier qui eſtablit ceſt ordre.* 47
Μωρίη πολλὴ λέγειν, *C'eſt vne grande folie de dire cela.* 68
Ἔρχομαι φράσων, *Ie vien à dire.* Vtitur autem illo genere loquendi frequẽtiſſimè: ſed mutato interdũ partic. φράσων in λέξων, aut ἐρέων. 89
Σωΐζεσθαι, *S'attacher*, de conſerẽtibus manus.
Ἵνα ἴδω εἰ καὶ καὶ λέξει, *Pour voir qu'il dira.* 147
Ἔλαβε τὸν μισθὸν, *Il à receu ſon ſalaire*, vel *ſon payement.* de eo qui punitus fuit pro meritis: ſeu, pœna quam meruit affectus fuit. 189
Ὡς ἦ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκωμαι. *Quand il uint au uin*, pro *Quand il uint à parler du uin.* 192
Τὸν ταῦτα δηλήσαντα εἰπεῖν, *Qui à donné charge de dire ceci.* 212
Ἀπήνεικε Καμβύσεα, *Il emporta Cambyſes.* vt dicitur, *Ceſte maladie l'emporta.* Alibi, λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπήνεικε. 213
Ἐπί τι ἦ ἐς Δαρεῖον ἀπίκοιτο γνώμιον ἀποφαίνεσθαι, *Quãd il uint à Darius de dire ſa ſentence.* 216
Ἀπῆκε ἑωυτὸν δηλήσας κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω, *Il ſe laiſſa tomber.* etiam de eo qui præcipitem ſe dederit. 218
Θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, *Ayez bon courage.* 223
Προσφέρε Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, *Porta ceſte parole à Darius.* 242
Ἔσαν ἐν φυλακῇσι, *Ils eſtoyent ſur leurs gardes.* 250
Γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. vt dicimus, *Que ueut dire cela?* pro, Quid hoc ſibi vult? 302
Ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμυρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ, vt dicimus, *Ils ſe donnerent à un tel prince.* 313
Εἰ ὑμῖν φίλον ὅδε, *S'il uous plaiſt.* quum rogamus vt aliquid fiat. 336
Οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας; *Qu'a auez uous faict?* cũ increpatione. 337
Ἐκ νέης, *De nouueau*, pro Deintegro, Rurſ. 378
Ἀταξίη, *Deſordre.* 385
Οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην, *Ils n'ont pas rendu la pareille*, vel, *Ils ne rendirent pas.* 387
Τρίτῳ ἔτεϊ πυθίων, *Il y a trois ans de cecy.* pro *Trois ans depuis cecy.* 394
Ἐπὶ σφίσι ἔχοντας. vt dicitur, *A qui en auez-uous?* pro *A qui en uoulez-uous?* 397
Ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, *A qui il uient*, pro *A qui il appartient.* Huc pertinent quæ de aduerbio ἰκνεομένως dixi in recenſione vocab. Herodoti. 401
Τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος, *Il ietta ce propos.* 406
Καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, *On ne le peut dire autrement.* id eſt, *On ne le peut nier.* 427
Οὐκ ἧσσον ἐς τοῦτον τὸν λόγον ὥρτο μάχεσθαι, *Ils n'en uindrent pas à ces termes.* 440
Τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας, *Ces iours paſſez*, p Nuper. 445
Νομίζων Ξέρξεα ὑποδέξειν λέγοντα οὐδέν. vt Gall. *Ce n'eſt rien dict.* 446
Γρῆμα αἰ εἶπε μοῦνον, ſequẽte infinitiuo, *On n'auroit autre choſe à faire que*, &c. 483
Πρῶτον χρημάτων πάντων, *Deuãt toutes choſes.* 489
Εὑρίσκω συμβαλλόμενος, vt à nobis dicitur, *Ie trouue par mon compte.* 508
Διέξοδοι βουλεύμασι, vt dicimus, *Diſcours.* 524
Ἀριθμὸν ποιέεσθαι, *Faire le compte.* 530
Ἦρε δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. Tale eſt in noſtro ſermone, *On luy apporta toute la uerité du faict.* 556
Φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, *Il emporte à toute la Grece.* 581
Ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐὸν, *Ils ſceurent tout ce qui en eſtoit.* 588
Ἑκατὸν ὀργυιὰς δίκαιαι, vt Gall. *Iuſtes*, id eſt, *De iuſte meſure.* Iuſtæ menſuræ.
Δέεσθαι, aliquot in locis ad regem: vt illi dicimus *Sire:* pro quo ſcribi Cyre, poſtularet deriuatio à voce κύριε (id eſt, domine) quæ poſtea deprauata fuit in κύρε.

HENRICVS STEPHANVS
lectionis Herodoti ſtudioſis.

DIVTIVS in locupletanda illa vocum Herodoti recenſione (cui & Ioniſmos Gallicos, ſiue Ionicos Galliciſmos, tanquã corollariũ, ſubiunxi) immorari volebam: vt iſta editio, quamuis ὑσίεφ, magnũ hac etiã in parte πρότερημα haberet: ſed non, ſine aliqua iactura tua, eáque fortaſſe non leui, poterã. Nec enim ad differenda alia, quibus te ad lectionem Herodoti magis ac magis inſtructum reddam, ſatis temporis ſuperfuiſſet. Ea autem quæ ſint, ne præfari quidem volo, ne vel tantillum temporis illa mihi præfatiuncula detrahat.

Rationi autem cõſentaneum mihi videtur vt à quibuſdam illius recenſionis locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneã. Primus erit vbi vocabulum ἀτέοντες Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe vſum. Nam ἀτέοντα quidem legimus apud Homer. Il. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſiue τὴν φρένα. vnde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ib ἄτη. Pro illo igitur ἀτέοντα, ego vel ἀπέοντα (fuit autẽ facilis lapſus ex ἀλέοντα in ἀτέοντα) vel ἀλύζοντα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditauit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Παῖς πις πλούσιον αἰδεῖται, ἀτίετε ἢ πενιχρόν.

At verò ἀλύζων, pro καταφρονῶν apud Homerum exſtat Iliad. υ. Quòd ſi etiam incidiſſet Camer. in aliquem Herodoti locum vbi vox ἀτέοντες vſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitaui, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meõ ſtare iudicio neceſſe habeas, hæc ſunt, αἰγινέφν, mutatum in ἀγινέων: & ὄμαρῆν, in ὀμεῖν: necnon ϑοῆλι, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in ϑοεός. Item χῆνες in ψῆνες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine σαγήρεις, tanquam ſuſpecto, pro σαυάρεις: quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum iniicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt ὄμαρῆν, quod ille interpretatus eſt ſtercus: quum potius vẽtris exoneratio ſignificetur: ſicut & ὑπόπατος (quo illud exponitur) hoc ſonat.

In vocabuli ἐπιστροφέως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina Obliquè, poſita inter haſce duas Accuratè & Vehemẽter: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, Obnixè eum ſcripſiſſe: ſed quũ poſtea cogitaui, Suidam teſtari, Herodotũ eſſe vſũ pro ἀπατητικῶς, id eſt Fallaciter, Deceptoriè (ſi & hac vti voce licet) Fraudulenter, illud Obliquè retinendum, & tantùm ſedem ei ſuam mutandã cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam eiuſdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis vſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorũ, quæ proponit, primũ ei eſt hic locus, συὸς μέγα χρῆμα: ſecundum, iſte, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν: tertium, χρῆμα πολλὸν νεῶν: quartum, χρῆμα χιμῶνος ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco vbi dicitur, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν, non idem eſt vſus vocabuli χρῆμα, qui in cæteris tribus: adeo vt hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem ſenſu τυραννὶς πρᾶγμα σφαλερόν: at in cæteris illis locis vbi genitiuus iungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem huius loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideóque lector eam ſe à me expectare non immeritò dicturus eſt, oro vt meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtare, malit: ſimúlque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit. Simul autem inde diſces, nó minus Atticis quàm Ionibus vſitatum illud loquendi genus fuiſſe, quũ & Ariſtophanes eo vtatur. Ac ſunt certè & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ paruo interuallo ſequuntur (pauca enim tantùm verba interiecta ſunt, quibus vox ψῆνες exponitur: pro qua perperam ſcriptum eſſe χῆνες in editione Baſiliéſi, paulo antè dixi) poſtquam ὥρλω ἔχειν, interpretatus eſt Reſpectum habere aut curam: ſubiungit, Et, οὐδεμίη ὥρη ἔσσει, Nihil momenti attulerit. Quæ tamen interpretatio conuenire loco non poteſt. Sunt enim verba illa ex hoc paginæ 251, loco, τῆς σεωυτοῦ σρατιῆς τῆς οὐδεμίη ὥρη ἔσσει ἀποκλυμδήνης. Sonant autē hæc, Cuius amiſſionem nemo curabit, vel, De cuius amiſſione nihil penſi cuiquam erit.

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non ſatis attentionis attuliſſe videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Theſauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cuius mentionem obiter tantùm feci in illa ipſa recēſione (ne, ſi forte diutius differam obliuiſcar. Id autem eſt de vocabulo Ἔγκοτος. Dixi enim me vix perſuadere mihi poſſe, ἔγκοτον in duobus quos legiſſem Herodoti locis, pro κότον poſitum eſſe. Ideo autem à me dictum hoc eſt, quòd vocem hanc pro adiectiuo tantùm nomine habeam, & nihilomagis ſubſtantiuum eſſe nomen poſſe exiſtimem quàm ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmāt autē mihi hanc opinionem quatuor noſtri ſcriptoris loci: quorum primus ſit hic, δεινὸν τινά σφι ἔγκοτον ἀμὰ τὸν τεσσηλκεσμὸν ἔχων. Secundus autem hic, ἀπὰρ τινὰ ἔγκοτον εἶχε. Tertius ſit iſte, ἔγκοτον σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, conſiderare te iubebo in duobus locis ſequi participium ἔχων, in vno ipſum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico ſcriptam ab Herodoto fuiſſe præpoſitionem ἐν ſeorſum ab illis duabus ſyllabis quæ ſunt ſecūda & tertia in voce ἔγκοτον, & illam præpoſitionem per tmeſin à participio & alibi à verbo ſeparaſſe, remanēte in medio voce κότον. vt perinde ſit acſi ſcriptū eſſet, δεινὸν τινά σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν τινά σφι κότον ἐνέχων. Item. ἀπὰρ τινὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc ſuſpicionem, vel potius ſententiam (omnino enim iſtud mihi perſuadeo) adducit? Locus ille qui ſupereſt ex iis quos me allaturum promiſeram. Is legitur in Clione, pag. 56, Ἀσυάγης ἢ, κρύπλων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Eſſe enim ſcribendum ἐνεῖχε, vt habet poſterior hæc editio, non ἐνέχε, vt in priore legebatur, (Aldinam & Baſilienſem perperam ſequente) luce clarius eſt. Quomodo enim ab ἐνέχω eſſe ἐνέχε poſſit? Iam verò & abſque adiectione dici ἐνέχειν τινὶ, Theſaurus meus docebit. Ac meminit certè huius vſus verbi ἐνέχειν Euſtathius quoque: ſcribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyſſea eſſe κῆπινός ἔχειν: atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odyſſeæ locus eſt hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις κεκοτηότι θυμῷ;

Vbi poſtquam dixit idem ſcholiaſtes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idē eſſe quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpoſitione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibuſdam docuit, tandem ſubiungit, ſimile verbo ἐνέχειν eſſe hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm ſupereſt nunc vt videamus an Herodotus libenter tali tmeſi vtatur ſeu dialeſi ſeu diæreſi qualem haberet illa quam apud eum repono ſcriptura. Sed præter vnum quod habemus in eodem ſcholiaſtæ loco huius figuræ exemplum ex hiſtorico, ὅτι σφίσιν ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc eſſe dictum ἁλαλυμδύως ſcribit: & alicubi διηρημδύως eadem de re dicit) alia paſſim apud eum occurrunt. vt αὐά τ' ἔδραμον, pro αὐέδραμον: & ἀπὸ μὴ ἔθανε, pro ἀπέθανε: & κατὰ μὴ ἔκτεινε, pro κατέκτεινε. Ac (vt de alia dialyſi loquar quæ illi vel potius dialecto illi° eſt peculiaris) interiicitur & vocula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν: & κατ' ὧν ἐκάλυψε. pro κατεκάλυψε. Hæc autē quū ita ſint, non immeritò (vt opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem ſubſtantiui, non adiectiui tantùm, ſedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur. Nec mirum eſt tamē tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctiſſimo & huius linguæ peritiſſimo, (ſcribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκοτος, Vehemens ira) non mihi tantùm, vocem illam fucum feciſſe, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potiſſimùm Suidæ: qui eo etiam magis eſt reprehendendus quòd ex hoc epigrammatis loco, — Ἧς φθόνος αἰὲν Θηρτίδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκοτος οὗτ' ἦ ὀπὶ μονος ὀργή; & non animaduertat, ἔγκοτος vt adiectiuum, iungi cum ſubſtantiuo φθόνῳ.

Libet autem eadem opera & de quibuſdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, vt ſcripta ſunt in typographicis editionibus, ſuſpicione tamen haud carent, præſertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his eſt verbum ἀλαφθορίες, in hoc paginæ 41 loco, πόλιν τε τὴν σὴν ἀλαπάζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ ἀλαφθορίες. Quamuis enim primo aſpectu videri poſſit verbum illud ἀλαφθορίες admitti poſſe (vt ex nomine ἀλαφθορεὺς factum) tamen Herodoti ſeculo in vſu fuiſſe, vix credibile eſt. Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non ἀλαφθορίες ſed ἀλαφορίες legitur. Quòd ſi ſiquis aliud exemplum afferat eodem è ſcriptore, videlicet, ἀλαφθορώδυμος ὑπὸ κυνῶν: is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀλαφθορώδυμος, ſed ἀλαφορώδυμος legi. Hunc autem verbi iſtius vſum exprimere videtur voluiſſe Horatius Latino illi omnino reſpondente, quum dixit, *Pòſt inſepulta membra different lupi.*

Sic autem, quum ὑποθήμενος apud hunc ſcriptorem habeamus pag. 50, vbi ſcriptum eſt, ὑποθήμενος ὑπὸ μέσον τῶν ὀνειροπόλων τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. ſequi oporteat, ex quibus annotatum eſt ὑπαρθήμενος pro ὑποθήμενος, in eo qui hunc non magno interuallo ſequitur, ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποθήμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑπαρθήμενος ſcriptum erat: ſed quum hîc ex vet. exempl. adſcriptum margini inuenirem ὑπερθήμενος, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hîc fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, ſcribendo, ὑπαρθήμενος ὑπὸ μέσον τῶν ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit vt illi etiam præcedenti loco appoſita ex iiſdem veteribus libris illa lectionis diuerſitas non eſſet, eo in libro (ſcriptus autem & ipſe erat, ſed minus vetuſtatem præ ſe ferens) quem poſterior in margine ſibi appoſitum habebat. At editio Aldina in priore quidem loco ὑποθήμενος, at in poſteriore ὑπαρθήμενος nobis exhibet. Eſtque & hoc ſciendum, fuiſſe repertum exemplar, quod viciſſim pro illo ὑπαρθήμενος haberet idem illud ὑποθήμενος, quod nõ longo interuallo præceſſerat. Quorſum tam multa? vt oſtendam, quàm veriſimile ſit quædã vocabula, præſertímque verba, ob ſignificationẽ quæ pleriſq; lectoribus inſolẽs videbatur, ab eorũ aliquo (nimirũ eo qui cæteris audacior erat) mutata in alia fuiſſe, hunc etiã apud ſcriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑπαρτίθεσθαι ita vnquam vſus eſt? nimirũ ſignificare volens, cõmunicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus vt ſimul eius ſuper eo cõſilium audire cupiamus. Ipſemet Herodotus (inquã) ita eſt alibi vſus, nõ vno in loco. E duobus ſaltẽ vnus quidem p. 216 exſtat, ἐπεί τοι ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπαρτίθεσθε, ἢ ποιέωμαι σήμερον, &c. Vbi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicẽs autem, non omnino malè hunc locum ab eo eſſe redditum, hoc addo, dummodo verba iſta quibus vtitur, *& me adhibendum*, rectè intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in conſilium.* Alioqui non dubium eſt quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus eſt hic, ex pag. 251, εἰ μέν τοι ὑπαρτίθεσθαι τὰ ἐμέλλον ποιήσειν, οὐκ ἂν μοι τοιῇδε νεῶν ὀλίζων ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλλόμενος, ἐπῆλθε. Vbi interpres tandem animaduertit quod alibi animaduertere non potuerat: videlicet ὑπαρτίθεσθαι (nam hîc voce actiua vtitur, quum potius paſſiuæ vſum hunc dare ſoleat) eſſe quod Latini *communicare* dicunt. Vt autẽ minus mirer iſtum verbi ὑπαρτίθεσθαι vſum non tantùm nouum & mirum viſum fuiſſe, ſed etiam mendi ſuſpectam ſcripturam habuiſſe, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναπίθεμαι quum apud quendam hiſtoricum ſignificationem iſtam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑπαρτίθεσθαι hunc vulgo vſum habet. Iam verò & quum apud Appianum ἀναπίθεσθαι τὰ πελαλυσμένα, ſonaret *renouare*, ſeure *tractare*, interpres *differre* reddidit, vt in Annotationibus admonui. Verùm, vt ad mentionem diuerſitatis lectionum redeam, ſciendum eſt, ſicut in præcedente loco pro ὑπαρθήμενος ſcriptum in quibuſdam fuiſſe dixi ὑποθήμενος, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex vno manuſcripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑπαιρεῖσθε: quam ſi loco huic accommodare lector velit, valde ſuum ingenium, & quidem fruſtra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste, è pag. 368, καὶ ἁπαλλάσσοντες τὸν βίον &. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam ἁπαλλάσσοντος in hanc quam margini adscriptam vides, ἁπαλλάξαντες, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla eiusmodi, & quæ quũ in aliis tãtùm scriptoribus versato, mira & plusquam mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant. Ad hoc quidem certè ἁπαλλάσσοντος quod attinet, talem eius vsum apud hunc ipsum animaduertisse mihi videor: quòd si tamen nullũ aliud apud eũ exstaret huius phrasis exemplũ, saltè non minus admitti posse quiuis concesserit quàm quod alibi apud eũ legitur, videlicet p. 151, πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενῶν, σεωυτὸν ἁμαρτήσας; Nam (vt dixi in recensione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλαδσαι τῆς φρενῶν est De statu mentis deiectum esse: si quidem ad illud ἐξέπλωσας respiciamus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic aoristo detur, significat De statu mẽtis deiici. vel breuius, De mente exire. vel, è mente. Aut elegantius, E potestate mentis exire. Quòd si verbum verbo reddatur, E mente enauigare. nam ἐκπλαδσαι τῆς φρενῶν, quid aliud est? Est autem ἐκπλαδσαι pro ἐκπλάδσαι. nec dubito quin pro illo ἁπαλλάσσοντος Herodotus ἁπαλλώσαντος itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem vt modò hoc modò illud verbum iis esse adhibitum videamus, nõ sine dissensione exemplarium. Horum vnum est ἀεικίῃ πρήσσειν cum accusatiuo personæ, & interdum τεηχέως πρήσσειν. Nam & πρήσσειν huic loquendi generi adhibetur. Ac pag. 54 legimus quidem, τὸν τῇδε παῖδα ἀεικίῃ τοιῇδε πρήσσειν, in Aldina etiam editione: sed paulo antè, vbi habes itidẽ τεηχέως κάρτα πρήσσει, in Aldina legitur πρήσσει. at πρήσσει è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri 182 occurrit, πρήσσειν πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τεηχέως. quod est à πρήσσομαι. Quinetiam pag. 148 habemus ἅτε πολεμίους πρήσσοντας.

Ac sunt è diuersis lectionibus nonnullæ quæ haud vno in loco annotantur. vt νομαίοισι pro νόμοισι. nam vt in hoc paginæ 229 loco, νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι, habes ex vet. cod. ναμαίοισι pro νόμοισι. sic & alibi hæc diuersa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videãtur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit pagina 39. vbi pro ὑδρηίῃ margini adscriptum est ὑεχοῖ. nam illud ὑδρηίῃ fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud ὑεχοῖ, & ex margine (vt fit) in contextum irrepsisse verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamuis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non vno in loco leguntur. Ex his est verbum πρόσσημαι pro πρόσχημαι.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queant, si aliquantum adiuuentur (hoc autem fit aliquid in illis emendãdo) dignæ sunt quæ magis aut saltem non minus quàm quæ in textu sunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo fauente) exemplis planum faciam.

VT autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum maioris huius accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen insigne exemplum occurret, pag. 5. nam ibi si Vallæ interpretationem sequeris, & totum locum attentè considerabis, Herodotum sibi non constare, sed apertè sibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri historia de Cãdaule malè merito de vxoris suæ pulchritudine, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα· οὔτε ἔδοξε μαθεῖν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse.* Quid (respondebunt hîc plerique) peccatũ à Valla dici potest? Nõnne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, significat id quod apud

eum legitur *vt didicit à viro.* siue, *vt didicit ex viro.* Certè, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρός, non aliud significare potest: sed dico repugnare hoc prorsus illi tam bellæ dissimulationi ipsius, quæ his etiam verbis describitur, οὔτι ἔδοξε μαθεῖν; & quam quũ in ea permansisset, sequutus est is quem ex ea sperabat exitus. Sed quæ tamen alia loci illius excogitari interpretatio potest? Aliam nihilominus excogitandam esse aio: nec tamen aliam (meo quidam iudicio) excogitari posse quàm hanc quæ à me margini est adscripta, *Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortasse) ita interpretando, præpositionem ἐκ cum ποιῆσαι iungis, perinde acsi dictum esset ποιῆσαι ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Atque planè nouum in Græca lingua hoc esse arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortasse aliis in ea nouũ est, mihi nouum esse nego: atque adeo talis vsus præpositionis huius exempla tibi iam nunc duo, duobus è locis, cedo. Vnus est, ex pagina in vltimo versu, εἴπ οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτῆς ἐδωρήσῃ. Alter autem legitur pag. 54, non procul ab initio, οὐ γὰρ δὴ ἐπίστατο τὸ πρὸς ταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου. Animaduerti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpositione ita esse vsum. Iam considera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam paruæ particulæ extraordinarius (vt ita dicam) vsus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem sequuntur loco addere. Quum igitur hæc subiungãtur, οὔτι ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla, *neque præ pudore exclamauit*, quasi pudor efficere debuerit vt exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, esse video mẽtem Herodoti, ita eam expressi, *neque exclamauit, vtpote pudore retenta.* Quinetiam, vt lectori hanc esse mentem Herodoti subindicarem, inter ἀνέβωσεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionẽ posui. Illa autem verba, οὔτι ἔδοξε μαθεῖν, quæ vertit, *neque visa est percepisse*, maluissem vt vertisset, *neque visa est animaduertisse:* aut neque *præ se tulit animaduertisse:* vt habes margini à me cum præcedentibus adscriptum.

Alia exempla maioris in hac posteriori editione accurationis (& quidem nõnulla haud minus fortasse insignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipsemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, inuenies: atque in iisdem plurimarum eius emendationum, margini adscriptarũ (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi mouere possent, reddetur. Simul verò & de quibusdam quæ in ipsa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata sunt, vel videntur emendanda, in illis differetur. De emendationibus autem loquor siue iis quas iam prior editio exhibuit, siue iis quas ista nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò absque duorum saltem consensu id facere sum ausus) verùm & vnus interdum locus ex collatione cũ aliis. Sic enim pag. 19, ἐς Ἄβας pro ἐς Σάβας, alio è loco: & in fine pag. 117, pro τῇσι repositum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσι pro Ἴσιδι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortasse) emendationes coniecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ noua etiã vocabula Herodoto dabunt: (noua voco quæ antea apud illum non comparebant in illis quæ vsquam comparebant exemplaribus) ex quibus sunt ἀλλογνώσας & διατοσωμόμενον. sed de illo quidem ἀλλογνώσας vix vlla dubitatio relinquitur: at de hoc διατοσωμόμενον relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc διατοσωμόμενον pro διατασμόν, quod legitur pag. 24, adiunctum participio κατηχόμενον interposito particulæ καὶ vinculo. Iam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos huius scriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero est Eustathius suis tum in Homerum tum in Dionysii de situ orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipso interprete Valla nonnullæ emendationes sumẽtur: quarum tales sunt nonnullæ vt quod in nostra lectione affirmatur, id lectio eius neget, aut vice versa.

Qvod verò ad eam scripturæ inconstantiam attinet, de qua me verba facturum promisi, (vnde nimirum fit vt eadem vocabula non vbique eam literæ aut literarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poscit aut poscere videtur) eam inconstantiam non Herodoto sed librariis, dialecti qua ille vtitur, sæpe obliuiscentibus, imputandam esse aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocũ quæ Ionicè scriptæ erant scripturam à lingua communi receptam margini ap-

posuissent. Vt enim à mētione verbi ἐκπλώσω (quod sermonis huius occasionē mihi præbuit) initiū sumam, quis credat Herodotū ita inconstantē fuisse vt modò πλώσω, aut ἐκπλώσω, aut ἀποπλώσω, modò πλεῦσω, vel ἐκπλεῦσω vel ἀποπλεῦσω diceret? Atque, vt de hac ipsa litera ω loqui pergā, in eiusdē formæ vocabulis, aut etiam iisdē, modò literam illam ω, modò ο habemus. haud enim χρέωντας tantùm, sed χρέοντας etiam legitur: itidémque ὀρέωντες & ὀρέοντες. illud, pag. 252: hoc, pag. 300. Ac scimus tamen à Corintho scribi, Iones ὁρέω pro ὁράω, itidémque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiā modò hæc litera α, modò η, in vno eodēq; verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamuis θεήσασθαι & θεήσεται pro θεάσασθαι & θεάσεται scriptum sit, cùm alibi cùm pag. 4, itidémq; θεησάμενος, nō θεασάμενος, p. 24, itē alibi ἀξιοθήητον pro ἀξιοθέατον: quúmque in his non alia sit mutatio quàm literæ α in η, tamen ἐθηήτο, non ἐθεᾶτο, alicubi nostris se oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, vt in mentione mutationis literæ α in aliam maneam, quamuis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodémque modo alicubi ὑπερμεγάθεας pro ὑπερμεγέθεας legamus: tamen & μέγεθος locis aliquot scriptum est: vt pag. 25. Sic etiam πάιμω dicit, pro πίμπω, vocali α locum vocalis ε tribuens: sed ne hæc quidem mutatio vbique fit.

A vocali α vt veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorūdam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum sit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud scriptorem sæpe occurrit. Sic non solùm ὤρεον pro ἐώρεον, sed etiam hoc ipsum ἐώρων apud eum legimus. Ac ne ὀρτὴ quidem pro ἑορτὴ constanter scriptum est. Vtque loquar de iis quoque locis vbi contrà inseritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, sciēdum est, non μηχανεώμενος tantùm sed μηχανώμενος etiam, itidémque μηχανῶντας, legi.

Ab ε ad η transiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: sed ne hîc quidem constantiam seruari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto assignata sit, non minus tamen νεὸς, vel νέα seu νέας, quàm νῆα seu νῆας apud eum esse scriptum videmus. Ac pro ἤστων & ἠστωθήναι legimus ἔστων & ἐστωθῆναι multis quidem in locis, (in quorum vno ita est allucinatus Valla interpres, vt pag. 446, ex genitiuo plurali ἑστόνων, dicto pro ἠστόνων, fecerit gentem quæ Hessones diceretur) sed non tamen in omnibus. Quúmque pro οἰκεῖος scribi debeat οἰκήϊος, tamē & illud interdū occurrit. Sic etiam μαντεῖον pro μαντήϊον: nec solū ἀτρεκηίη, sed & ἀτρεκίη. Atque adeo p. 266, ἀσφαλείης, nō ἀσφαληίης, legitur.

Ad vocalem ι quòd attinet, alicubi nec in ipsa lex Ionicæ dialecti seruatur. Nā haud tantùm εἰμὴ sed ἐσμὴ quoque apud eum habemus. Ac initio Terpsichores πεπλήστος, pro πεπλήιστος vt alibi κατηφάστος. Ac, quum ι sæpe ab Ionibus inseratur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen eiusmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque vicissim in multis detrahatur ι, veluti in ἀπτιήδεος (item in ἔων, in ἐώθεσαν, atque aliis) tamen & ὀπτιήδεια legitur. Et alicubi αὐίεις, alicubi αὐῖτε legitur. Vocalē ο plerique loci habēt in pronominibus ἐμέο & σέο, sed illam (tanta est scripturæ inconstantia) eadē pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, eius locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodémque modo participii ποιεόμενος locum sæpe à ποιεύμενος occupari, idémque in aliis huiusmodi participiis, quinetiam in ipsis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ nō minus habet & ipsa quod queratur. Quum enim quodā suo iure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coalescere, in plerisque vocabulis, è quorū numero est οὔνομα pro ὄνομα, (quod idem iuris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω, communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non οὐνομάζων, pag. 18.

Nec melior est vocalis ω, quàm aliarum cōditio: quum eam ex verbo πλόω, superueniens ε sæpe expellat, vt dictum est: nec ζωὴ semper, sed plerunque ζόη, scribatur.

In vltima vocali vltimus sit meus hoc de genere inconstantiæ, qua leges Ionismi violantur, sermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura supereſſe dicenda video) donec non solùm has lectiones διφασίας (vt Herodoti vocabulo vtar) proferre, sed de iis iudicium ferre vacet. Vale.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἡδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησάν ἀλλήλοισι. Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Τούτους μὲν ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. Ἦν δὲ τὰ Ἄργος τότε τὸν χρόνον τοῦτον προέχον πάσης τῆς ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, ἀποθέσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλάς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα. Τὸ δὲ οἱ οὔνομα εἶναι κατὰ τωὐτὸ τὸ καὶ Ἕλλησι λέγεται, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. Ταύτας στάσας κατὰ πρύμνην τοῦ νηός, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τὰ σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας ἁμαχέλθουσι μούσους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. Τὰς μὲν δὴ πλοῦνας τὰς γυναικὰς ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν δέλῃσιν ἁρπασθῆναι. ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέ-

HERODOTI Halicarnassei historia: siue Historiarum libri nouem, Musarum nominibus inscripti.

LIBER PRIMVS, qui inscribitur CLIO.

HERODOTI Halicarnassei [a] historiæ explicatio hæc est: vt neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis obliterentur [b] ex æuo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, [c] gloria fraudentur, cùm alia, tum verò [d] qua de re isti inter se belligerauerunt. Persarum [e] eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum [f] proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoque incolunt, longinquis cõtinuò nauigationibus incubuerunt: faciendisque AEgyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cùm in alias plagas, tum etiam Argos peruenerunt. Argos etenim ea tẽpestate omnibus ciuitatibus regionis quæ nũc Græcia nominatur, antecellebat. Hucporro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextóve quã appulissent die, cũctis fere diuẽditis, fœminas ad mare venisse cũ alias multas, tũ verò regis filiã, cui nomen esset idem quod Græci tradũt, Io filiam Inachi. Dúmque hæ fœminæ puppi nauis assistentes ea mercarẽtur quæ cuiusque auiditas maximè ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarũ plerisque aufugientibus, Io cũ aliis aliquot raptam fuisse: eísque in nauẽ impositis Phœnices in AEgyptum vela fecisse. Hunc itaque in modũ Io in AEgyptum peruenisse me-

a.b.c.d.e. Historiæ editio. *Totum hoc principiũ posset ita reddi*, Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: vt nec ea quæ facta sunt, ex hominũ memoria temporis longinquitate deleãtur, neque magnorum & admirandorũ facinorũ, quæ partim Græci partim barbari ediderũt, famaextinguatur, cùm circa alia *quæ de ijs cognitu digna sunt*, tũ verò *circa hoc*, quænã belli inter eos causa fuerit. Persarum quidẽ certè sermones memorant diss. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγοι.

f Profecti, & positis sedibus in ea regione quã, &c.

morant Perſæ, non quemadmodum [a] Græci: & hoc iniuriarum principiũ extitiſſe. Poſt hæc Græcorum quoſdam, quorũ nomina non poſſunt dicere, Tyrum appulſos, filiam regis rapuiſſe Europam: (fuerunt autem iſti Cretenſes) [b] illiſque par pari repenſum. Verùm poſtea Græcos ſecundæ iniuriæ autores extitiſſe. longa enim naue [c] in ora Colchidis & ad Phaſim fluuium, quum cætera tranſegiſſent quorum gratia venerant, illinc rapuiſſe filiam regis Medeam. Ad quam repoſcẽdam, pœnáſque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem miſiſſet, Græcos reſpõdiſſe, vt illi de rapta Io Argiua pœnas ſibi nõ dediſſent, ita ne ſe quidem illis daturos. Secũda dehinc ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum iſta audiſſet, cupidinem inceſſiſſe vxoris ſibi per rapinam è Græcia comparãdæ, certum habenti omnino ſe pœnas non penſurum, quas nec illi pependiſſent. Ita quum is Helenam rapuiſſet, viſum eſſe Græcis, primùm miſſis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos verò [d] tergiuerſantes mentionem feciſſe de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dediſſent, nec rapinam repoſcentibus reddidiſſent, quomodo vellent ab aliis ſibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis ſolis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipuè autores extitiſſe, qui priores in Aſiam quàm ipſi in Europam copias ducere incepiſſent. Se quidẽ ſentire iniuriorum virorumfactũ eſſe rapere fœminas: amentium verò, raptis vlciſcendis operam dare: prudentium autẽ, [e] pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, niſi voluiſſent, haud dubiè raptæ non fuiſſent. [f] Eóque ſuarum fœminarum ex Aſia raptarum Perſæ negant vllã ſe habuiſſe rationem: Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingẽtem comparaſſe claſſem, deinde in Aſiam profectos, imperium Priami euertiſſe: atque ex eo tempore ſemper exiſtimaſſe

a Phœnices. *Sed alteram lect. ſequimur.*

b Et iſta quidem pari compẽſatione inter eos eſſe facta.

c Æam Colchicam aduectos.

d Medeæ raptũ ipſis obieciſſe, iſta prætexendo, quũ nec ipſi pœnas, &c.

e Raptas nihil curare.

f Se itaque Aſianos raptarũ mulierum nullam rationem habuiſſe dicunt Perſę: Gr.

A γεισι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· κατὰ τὰ ἁρπάγματα τοῦτο ἄρξαι τοιῆσαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων λυγὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον τοὺς χόας, ἁρπάσαι τὰ βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἰκόσι δὴ αὐτοῖσι Κρῆσι) ταῦτα δὴ ἴσα σφι τοῖς ἴσα γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐ- Φοίνικες.

B πὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐνθεῦτεν, ἄλλα τε ἐπεξελθόντας τοὺς ἕνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης 2

ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὧν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκόότα ταῦτα, ἐθελῆσαι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλά- C δος δι' ἁρπαγῆς γυναῖκα, εἰδότα μάλιστα πολλῶν ὅτι οὐ δώσοντες δίκας· οὔτε γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντος αὐτὸν Ἑλένην, ἔδοξε σφίσι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοῖσι δὲ, προφερομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατο σφι πρὸ D ἄλλων δίκας γενέσθαι; μέχρι μὲν ὧν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι πρὸς ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρώτους γὰρ ἀρξαι στρατεύσαντας ἐς τὴν Ἀσίην, πρότερον ἐς τὴν Εὐρώπην. Τὸ μὲν νῦν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δὲ ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι συμφορέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλεατο, E οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομένων τὴν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι. Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγείραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δυναμιν κατελεῖν· ἀπὸ τούτου τ' αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ

τὰ δ' μὲν δὴ

τὰ δ' ἀπὸ τοῦ τὸ αἰεὶ

Ἑλλωικὴν σφίσιν εἶ) πολέμιον. τὴν γὰρ A
Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα
οἰκειοῦνται ⓐ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ
τὸ Ἑλλωικὸν νομίζουσι κεχωρίσθαι. οὕτω
μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ ἀπὸ τῆς
Ἰλίου ἁλώσιος δι' εἰσκοισι σφίσιν ἐοῦσαν τὴν
ἀρχὴν τῆς ἐχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας.
περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσησιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσιν ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ καταδηλος γένηται. ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρέω ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῆγμα ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ C
μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίην ὦν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν ὠυτῷ μένουσαν, μνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

Κροῖσος ἦν Λυδὸς μὲν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων τε καὶ Παφλαγόνων, ἔξεισι προς Βορέω ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων τῶν τοὺς μὲν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς δὲ οὐ κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ, φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίδα ἀπικόμενον, E
Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή. ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω προσῆλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν δὲ Κανδαύλης, τὸν οἱ

sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiã & barbaras gẽtes quæ illam incolunt, [a] putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam verò & Græcos à se esse disiũctos. Hũc in modũ Persæ rem gestã esse memorant, & Ilii excidium sibi discordiæ cũ Græcis extitisse principium comperiũt. Cum quibus non cõsentiunt de Io Phœnices, quam negant se in AEgyptum abduxisse raptu vsos, sed eã apud Argos cum nauclero nauis ipsorum rem habuisse: & quũ se grauidam esse comperisset, veritam parentes, [b] sic voluntariã cũ Phœnicib⁹ nauigasse, ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicésque referunt: ego verò, vtrum sic gesta sint nécne, [c] non pluribus persequar. Cæterùm quem ipse noui primùm cœpisse inferre Græcis iniuriam, [d] hũc indicabo, longius oratione pergens, tã paruas vrbes ciuitatésque cõmemorando quàm magnas. Nam quæ olim magnæ erãt, earũ permultæ factæ sũt paruæ: rursus, quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerãt paruæ. Igitur quum sciam humanam felicitatem nequaquã in eodẽ tenore perstare, [e] vtriusque fortunæ mẽtionem habebo.

a *Vel*, in necessitudinem suam recipiunt: cum Europa verò & Græcis nullam sibi societatem intercedere existimant. *Vel*, nihil sibi esse commune.

b Tum demum vltro cum Ph.

c Dicere non constitui. *Q. d.* nõ me comparo ad dicendum.

d Hunc vbi indicauerim, vlterius progrediar, tam p.

e De vtrisque ment.

Croesvs genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum verò nationum [f] tyrannus quæ intra Halym amnẽ sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra vẽtum Aquilonem, in mare quod vocãt Euxinum euoluitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognitos habem⁹, primus Græcorũ [g] alios ad tributũ pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem Iones, AEoles, & qui sunt in Asia Dores: amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorũ aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamẽ [h] vrbes expugnauit, sed per incursiones prædas abegit. Cæterùm principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadæ, sic peruenit: Candavles, is quẽ

f Regnator. *Vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & alijs in locis.*

g *Vel*, Alios subactos, *siue* [subiugatos] pendere sibi tributum coegit.

h Vrbes subiugauit. *Vel*, pati iugum coegit.

Græci Myrſilum nominant, Sardiũ fuit [a] tyrannus, ab Alcæo Herculis filio oriũdus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Argõ, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: nouiſſimus, Candaules Myrſi filius: quũ ante Argonẽ qui in ea regione regnauerant, fuiſſent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus eſt Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his [b] ſuccedentes Heraclidæ, imperium ex oracuło adepti ſunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorũ ætates, tenuerunt, filius patri deinceps ſuccedens, vſque ad Cãdaulem Myrſi filium. Hic igitur Cãdaules vxorem adamabat, eámque præ amore arbitrabatur omnium fœminarũ eſſe pulcherrimã. Hoc ita eſſe ſibi perſuadens, apud Gygem, Daſcyli filium, ex ſatellitibus ſuis (erat enim is maximè ipſi acceptus, [c] eóque miniſtro in rebus magis arduis vtebatur) ſpeciem vxoris ſupra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (neceſſe nanque erat ei malè euenire) inquit his verbis, Gyges, [d] neque enim videris mihi fidem habere referenti de cõiugis ſpecie: (quòd magis incredulæ ſunt hominibus aures quàm oculi) fac illam conſpicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quémnam, inquit, here ſermonem profers haudquaquam ſanum, qui me iubes inſpicere heram meam nudâ? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Iam olim hominibus ſunt honeſta excogitata, [e] vnde diſcere debemus: ex quibus hoc vnum eſt, Quæ ſua ſint, quẽque inſpicere debere. Ego verò tibi fidem habeo, illam eſſe fœminarum omniũ ſpecioſiſſimã, téque oro ne me ores illicita. Atque hęc dicendo Gyges repugnabat, pertimeſcẽs nequid ſibi ex ea re mali cõtingeret. Cui viciſſim ille his verbis, Fidens, inquit, eſto Gyges: caue timeas aut me, tãquam hoc te ſermone tentantem, aut vxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim [f] ſic ego machinabor, vt illa

a *Subſtitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

b Autem educati Heracl.

c Eíque res magis ſerias commu nicabat) ſpec.

d Quia non videris m.

e Vnde diſcere oportet. *Q.d. Iã olim compertum fuit quænam honeſtate eſſent conſentanea, & inde nobis petenda diſciplina eſt. Vnum autem eorum eſt,*

f Tali artificio vtar, vt

A Ἕλληνες Μυρσῖλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄργων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρώτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄργωνος βασιλεύσαντες τούτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ τευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μῆων καλεόμενος. τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι ὑπεραφθέντες, ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γενόμενοι καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες ὑπὲ δύο καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχήν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὲ τοῦτα νομίζων ἐώ γὰρ οἱ τὸν αἰχμοφόρων Γύγην ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ κατεπειγέστατα τῶν πρηγμάτων ἐπετρέπετο ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπῃνέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρεὼν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε, Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· (ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως ἐκείνην θήσεαι γυμνήν. ὀῦ, μέγα ἀμβώσας, εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κε λεύων με δίκαιον εἶναι τὴν ἐμὴν θήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένῳ σευ ἐκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσιν ἓν τόδε ἔστι, Ἴδια σκοπέειν πρὸ τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πείθομαί ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. ὁρῶ δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μήτι ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβετο τοιάδε, Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμέ, ὡς σέο πειρώμενον λόγον τόνδε· μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τί τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἄρχω γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαί οὕ-

ἀπ' ὀνομάζουσι

ἀπ' Ἀργεω

ἀπ' Ἀργωνος

ἀπ' ἀπογόνου ὄντες

ἀπ' σκοπέειν τινά

ἀπ' ὀρρωδέων

ἀπ' ἀμείβετο

ἀπ' πειρώμενος λόγον

» τως ὥστε μηδὲ μαθεῖν μὲν ὀφθεῖσθαι τὸν A deprehẽdere quidem posſit se abs
» στεῖ. ἐγὼ γὰρ σε ἐς ὃ οἴκημα ὅκη τοῦ κοιμῶ- te fuisse inspectam. Te nãque se-
» μεθα, ὄπισθε τῆς αὐλοιγομένης θύρης θήσω. cũdum fores cubiculi in quo cu-
» μετ' οὐ ἐμὲ ἐσελθόντα, πρόσεχε καὶ ἡ γυνὴ ἡ bamus, quũ apertæ fuerint, col-
χοῖτον. » ἐμὴ ἐς "κοιτῶνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσό- locabo. Vbi ergo fuero ingressus,
» δου θρόνος· ὃν ἐπὶ τῶνδε τῶν ἱματίων κατ' ὃν ἕν ἕ- aderit & vxor mea in cubiculum:
» κασον ἐκδυόυσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίαν iuxta cuius introitum sella posita
» πολλὴν πρόξεξι τοι θησάσθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ est, super quã vestes illa, vt quam-
» τοῦ θρόνου στείχῃ ἐπὶ τὴν βύβλον, κατ' νώτου τε que exuet, reponet, sese per mul-
» αὐτῆς γλυφῆ, σοὶ μηδέτω ὃ ἐνθεῦτεν ὄκως μή tum otium spectãdam præbens:
» σε ὄψεται ἰόντα διὰ τῶν θυρέων. ὁ μὲν δὴ, B quæ quum à sella cubitum per-
ὡς οὐκ ἠδυνάτο διαφυγέειν, ἕω ἕτοιμος. get, [a] ostendens inuicem terga, a Et ei fueris à tergo, curæ ti.
ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης curæ tibi sit deinceps ne te per fo-
εἶη, ἦγε Γύγεα ἐς ὃ οἴκημα· καὶ μετὰ res abeuntem conspiciat. Gyges
ταῦτα αὐτίκα πρόσω καὶ ἡ γυνή. ἐσελθοῦσαν igitur, vbi effugere nó potuit, fuit
δὲ καὶ πίθεσθαι τὰ εἵματα ἐθηεῖτο ὁ Γύ- paratus: quem Cãdaules, posteaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculũ duxit: statímque
γης. ὡς δὲ κατ' νώτου ἐγλύφετο, ἰοῦσης τῆς γυ- pòst & vxor adfuit. quam intro-
ναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπερδὺς ἐχώρεεν ἔξω. euntem ac vestimenta deponen-
τẽ Gyges intuitus, vbi auersa fuit
illa cubitum vadens, ipse è loco
prorepens foras abiit: & inter ex-
eundum à muliere cõspectus est.
καὶ ἡ γυνὴ "ὁρᾷ μὲν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ ἐπόεσε [b] Hæc, vt didicit à viro quid actũ b Vel, Hæc vt ani maduertit quod à viro factum erat, neque exclamauit, vtpote pudore retenta, neque præ se tulit animaduertisse.
ὃ ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε αἰδῶσαν, ἀνα- esset, neque præ pudore exclama-
χωθεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθεῖν, ὡς νόῳ ἔχουσα C uit, neque visa est percepisse, ha-
τίσασθαι Κανδαύλεα. ὧδε γὰρ bens in animo Candaulem vl-
τοῖσι Λυδοῖσι, μᾶλλον δὲ καὶ ὧδε τοῖσι ἄλλοισι ciscí. Apud Lydos enim, & fere a-
βαρβάροισι, καὶ ἀνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν, pud cæteros quoq; barbaros, ma-
"ἀναιδείῃ μεγάλῃ φέρει. τότε μὲν δὴ οὕ- gno probro est etiam virum cõ-
τως, σιγὴν δηλώσασα, ἡσυχίην "εἶχεν· ὡς δὲ spici nudum. Ita tunc nihil ape-
ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς riens mulier, silentiũ tenuit: mox
μάλιστα ἑωυτῇ πιστοὺς ἐόντας ἑωυτῇ, ἑτοίμους autem vbi dies illuxit, quos do-
ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, οὐδὲν mesticorum maximè sibi fideles
δοκέων αὐτῷ τῶν πρηχθέντων ἐπίσασθαι, intelligebat esse, quum præparas-
ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως D set, Gygem accersit. Hic eam ni-
ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτέων. ὡς δὲ ὁ Γύ- hil suspicans scire eorum quæ a-
γης ἀπίκετο, ἔλεγεν ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν τοί cta erant, accersitus venit: quip-
» δυοῖν ὁδοῖν προτεουσέων, Γύγη, δίδωμί σοι αἵρεσιν, pe qui antea solitus esset ad reginã
» ὁκοτέρῃ βούλεαι πρησσέσθαι. ἢ γὰρ Κα- concedere, quoties ab ea vocare-
» νδαύλεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βασι- tur. Vt venit, ad eum his verbis
» ληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε αὐτίκα οὕ- mulier inquit, [c] Nunc duabus ti- c Nunc quũ duæ viæ in tua sint potestate, G.
» τως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ πάντα πει- bi præsentibus viis, Gyges, offero
» θόμενος Κανδαύλῃ, τὰ λοιπὰ ἴδῃς τὰ μή σε electionem, in vtram malis diuer
δεῖ. ἀλλ' ἤτοι κείνόν γε τὸν ταῦτα "βουλευ- tere. Aut enim me pariter ac re-
» σάμενον δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σε τὸν ἐμὲ γυ- E gnũ Lydorũ habe, vbi Candaulẽ
» μνὸν θησάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζό- interfeceris, aut teipsum cõtinuò
» μενα. ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώμαζε occumbere sic oportet: ne in o-
4 τὰ λεγόμενα· μετ' δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγ- mnibus Candauli obsequendo,
καίῃ ἐν δεῖν δυσχερίην τοιαύτῃ αἵρεσιν. οὐκων [d] posthac scias quæ te scire nõ de- d Posthac videas quæ te videre nõ decet.
δὲ ἔπειθεν, ἀλλ' ἐώρα ἀναγκαίῃ ἀληθέος cet. sed aut illum qui ista consu-
luit, interire opus est: aut te, qui
nudam me es conspicatus, & il-
licita feciſti. Ad hæc verba Gy-
ges primùm obstupefactus, post-
ea obsecrare illam ne se ad ta-
lem necessitatem adigeret alter-
utrum eligendi. Vbi non persuadet, sed vtique propositam sibi necessita-

tem cernit aut interimendi herũ, aut per alios pereundi, elegit vt ipse supereſſet: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidẽ me adigis inuitum ad herũ meũ occidẽdum, age, audiam quo pacto illum adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriẽdus erit vnde ille me nudam oſtendit. in ſopitum autem impetus dabitur. Poſteaquam igitur inſidias inſtruxerũt, & nox aduenit, Gyges [a] nihil cunctatus eſt: quippe cui nulla deuitandi facultas eſſet, ſed neceſſe aut perire, aut Cãdaulem perimere. mulierem in thalamum ſequitur, quẽ illa, dato pugione, ſubter eaſdem fores occulit. Vnde poſtmodum iſte procedens, quieſcẽtem Candaulem obtruncat, vxoréque eius & regno potitus eſt. [b] Cuius *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autẽ regnum Gyges & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. nam quum Lydi indigno animo ferrent Cãdaulis caſum, atque in armis eſſent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, vt, ſi oraculum reſpondiſſet hunc eſſe regem Lydorum, ipſe regnaret: ſinminus, principatum Heraclidis reſtitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnauit. [c] Sed demũ Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in atnepotem Gygis eſſe venturã. quod carmen neque Lydi neque ipſorum reges vllius momẽti fecerunt, priuſquam exitu cõprobatum eſt. Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadæ, ſublatis Heraclidis. Gyges, [d] tyrãnide occupata, Delphos donaria miſit non pauca, [e] vbi quæ ex argento donata viſuntur, eorum pleraque iſtius ſunt. Et præter argentum, immenſam vim auri dedicauit: poſuítque cùm alia, tũ verò (quod præcipua mentione dignum eſt) pateras aureas, numero ſex, pondo triginta talẽtorum: quæ in Corinthiorum theſauro collocata ſunt. licet is theſaurus (ſi vera loqui volumus) non Corinthii populi ſit, ſed Cypſeli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipſi nouimus pri-

a Vt qui non dimitteretur, nec vllam effugiendi facultatem haberet, ſed cui neceſſe eſſet aut per.

b Cuius, *videlicet Gygæ*, mem.

c Sed id demum tamen Pythia erat loquuta,

d regno occupato.

e Sed cũ alia plurima ex argento Delphis ſunt ab eo poſita, tum verò etiam præter arg.

A τῷ ἐκείνῃ μοίρῃ, ἢ τὸν δεσπότεα ἀποκτεῖναι, ἢ αὐτὸν ἐς τὸν ἀπόλυσθαι. αἱρέεται αὐτὸς τὸν δεσπότεα μὴ θανεῖν. ἐπηρώτα δὴ λέγων τάδε, Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέῳ τρόπῳ ἐπιχειρήσωμεν αὐτῷ. ἡ δ', Ἐν τῷ αὐτῷ μοι χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται ὁθενπερ καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνώ· ὑπνωμένῳ δέ οἱ ἐπιχειρήσεις ἔσται. Ὡς ἠρτύσατο τὸ βουλεύμενα, νυκτὸς γενομένης, (οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλ' ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δόσασα, κατακρύπτει ἐν τῷ αὐτῷ θύρῃ. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαυομένου Κανδαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γεγονώς, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη. ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἔνοπλοι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τωὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στρατιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον αἱρέῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τήνδε βασιλεύειν· ἢν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. αἱρέθη τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τὸ μέντοι εἶπε ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι πίσος ἥξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. τὴν μέντοι δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μέν οἱ ἀργύρου ἀναθήματά ἐστι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστί, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑξῆς δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τεσσεράκοντα τάλαντα. ἀληθείῃ δὲ λέγῳ χρεωμένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δήμου ἐστὶν ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. οὕτω δὴ ὁ Γύγης, πρῶτος

ἀπολύναι,

ἐν ὅπλοις

βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδεω τοῦ Γορδίεω, τὸν Φρυγίης ἐβασίλευε. ἀνέθηκε δὲ καὶ Μίδης τὸν βασιλήιον θρόνον, ἐς τὸν προσκατίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος ὅτος ἔνθα περ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος ὁ ἄργυρος τε ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας, ὅτι τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐστέβαλε μέντοι καὶ οὗτος στρατῷ, ἐπεί τε ἦρξε, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο, βασιλεύσαντος δυοῖν δέοντα τεσσερήκοντα ἔτεα. τοῦτον μὲν πρήσσομεν, πρὸς ὀλίγα τε ἐόντα.

Ἄρδυος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγεα βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε εἶλε, ἐς Μίλητόν τε ἐστράτευσε. ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ὑπὸ νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω δὲ, Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυαξάρῃ τε τῷ Δηιόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι· Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷλε, ἐς Κλαζομενὰς τε ἐστράτευσε. ἀπὸ μὲν νεῶν τούτων οὐκ ὡς ἤθελε ἀπήλλαξε, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε· ἐπολέμησε Μιλησίοισι, παρὰ δὲ Ἀλυάττεω πόλεμον παρέλαβε τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὁκόταν μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρός, τηνικαῦτα ἐστράτευε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικείου τε καὶ ἀνδρείου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέκαλλεν, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας κατέαττε, ἐᾶ δὲ χωρὶς ἑστάναι· ὁ δὲ πάντα δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὁκόσα ἔφθειρεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης ἐόντες Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥστε πρὸς ἕδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ τάς δὲ οἰ-

A mus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Ná & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solitus dicere erat, rē spectaculo dignam: [a] quod tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, eius *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, vrbémque Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus ab eo gestum est, quū duodequadraginta annos regnauerit. Et hunc quidē nos, his duntaxat de eo commemoratis, missum facimus.

a Quæ sella eodem loco posita est quo Gygis pateræ: vocatúrque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, eius *videl.*

B

Ardyis autem eius filii faciemus mētionem, qui post Gygem regnauit. Hic Prienenses expugnauit, & Miletum inuasit: quo [b] Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus eiecti è sedibus suis, in Asiam transierunt, Sardísque præter arcem ceperunt. Quum autem vndequinquaginta regnasset annos, successit Sadyattes Ardyis filius, regnauítque annis duodecim. Sadyattæ successit Alyattes, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellauit & Medis: Cimmeriósque exegit ex Asia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas inuasit. [c] Vnde nō quemadmodum optabat discessit, sed vehementer euentu frustratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum Milesiis, à patre traditum, hac ratione Miletum illuc transgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fistularum, fidiúmque, ac tibiæ tā muliebris quàm virilis. Quúmque in in agrum Milesium peruenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modò fructibúsque regionis peruastatis, rursus se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, vt opus nō esset hosti illic considere. AEdificia

b Sardium regno potiente,

C

c Vnde nō cum eo quem optabat exitu discessit,

D

autem idcirco Lydus non excidebat, vt [a] & Milesii habẽtes vnde procederent, humum sererẽt colerẽntque: & quum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus haberet aliquid quod popularetur. Hæc faciens, vndecim oppugnauit annis: per quos [b] duo ingentia vulnera accepere Milesii: vnum, in Limenio (quod est ipsorum regionis) pugna cõmissa, alterum in campo Mæandri. Horum vndecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem bellum conflauerat: quinque reliquis eius filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (vt à me superius cõmemoratum est) intentius administrauit: in quo bello Milesios nulli ex Ioniis subleuauerunt, præter Chios, qui soli fuere auxilio: reddentes vicem [c] quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autẽ anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes vt erant incensæ, [d] valido vigente vento, celerrimè peruaserunt Mineruæ tẽplum, cognomine Assesiæ, quo incendio templum deflagrauit. [e] Neque vllius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniúsq; ægrotaret, Delphos misit ad deũ de sua valetudine sciscitatum, siue alieno siue suopte consilio ad mittendum inductus. Nũnciis autẽ, quũ Delphos peruenissent, se reddituram responsum Pythia negauit, priusquam templũ Mineruæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassẽt. Ita actũ esse ego [f] Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periãdrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditum, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc [g] Milesiorũ tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitũ vt aliquid prospiciẽdo sibi cõsuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorãt. Alyattes autem, vbi hæc ipsi nũciata sũt, cõfestim

a Vt posteà prodeuntes Milesii possent terram serere & colere: & quum, &c.

b Duas ingentes clades aco.

c Quòd antea Milesii cum Chiis bellum aduersus Erythræos gessissent.

d Vi venti adactæ, celerr.

e Neque res hęc eo ipso tempore cõsideratu digna visa est.

f Ego ex Delphis audiui.

g Milesiorũ regem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) adm.

A χίας δ' κατέβαλλεν ὁ Αυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἔχοιεν ὁρμεώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι ⓐ Μιλήσιοι· αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι πρώτοισι μεγάλα διαφάσια Μιλησίων ἐγλύετο, ἔν τε Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάτης ὁ Ἀρδυος ἔτι Λυδῶν ἦρ-

B χε, ὁ καὶ ἐσβαλὼν τὴν νῆσον ἐς τὴν Μιλησίην τὴν γραπτὴν· (Σαδυάτης γὰρ οὗτος ὁ τὸν πόλεμον τῶι συνάψας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπίλοιπα τοῖσιν ἐξ Ἀλυάτης ὁ Σαδυάτεω ἐπολέμεε. ὃς τῶν δοθέντα μῦθον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) τῶν δὲ παρὰ θεῶν ⓑ πόλεμον, προσεῖχε σφετερισάμενος. τοῖσι γὰρ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ ὁμοίως αὐτὰ ποδιδόντες ἐ-

C πίκουρον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον ⓒ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ λανίῃ ἐμπρησθέντος ὑπὸ τῆς γραπτῆς, συνηνείχθη τι τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἄφθη τάχιστα ὁ λήιος αἰθόμενος βιώμενον, ἄψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ὀπίσω Ἀσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοπρωτόκα μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο, μετὰ δὲ, τῆς γραπτῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησεν ὁ Ἀλυάτης. μακροτέρης δὲ οἱ γενομένης τῆς νούσου, πέμ-

D πει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσησῷ. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκηκοὼς γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προσ-

E τίθεῖσι τούτοισι, Περίανδρον Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάτῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως αὐτί τι προειδὼς πρὸς τὸ παρὸν βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάτης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα

ἐπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος A caduceatores Miletum mittit, ad
ξυνδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ ineũdas cum Thraſybulo & Mi-
Μιλησίοισι χρόνον ὅσον αὐτὸν νηὸν οἰκοδομῆ. leſiis pactiones tantiſper dũ tem-
plum ædificaretur. [a] Dum cadu-
ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἰὼν· Θρα- ceator Miletum venit, Thraſy-
συβούλος δὲ σαφέως προπεπυσμένος πάν- bulus (vt qui omnem ſermonem
τα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι ποι- planè perſẽſerat, norátque quid-
ήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄ- nã Alyattes facere ſtatuiſſet) hu-
στει σῖτος καὶ ἐσωϋτοῦ καὶ ἰδιωτικός, τοῦτον ἅ- iuſcemodi rẽ machinatur. Quod
παντα σῶσαι ἀγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν, ὡς ἅμα frumenti in vrbe erat vel ſuum i-
Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν pſius vel priuatorum, id omne in
τε πρώτας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους. B forum congerit: præcipítque Mi-
leſiis vt quum ipſe ſignum dediſ-
ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ παρῄνεε Θρασυ- ſet, cuncti potarẽt, & inter ſe co-
βούλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως αὐὴ δὴ ὁ κήρυξ ὁ meſſationibus vterentur. Hæc
Σαρδιήιος, ἰδὼν τε σωρὸν μέγα σίτου κεχυ- Thraſybulus ea gratia fecit præce
μένον, καὶ σφέας αὐτοὺς ἐν βυπαθείῃσι ἐόντας, pitq;, vt caduceator Sardius cer-
ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς nens ingentem frumenti aceruũ
γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς effuſum, & homines oblectatio-
Θρασύβουλον τὰ ἐντολὰς τὰς παρὰ Λυδῶν, ἀ- nibus vacantes, renunciaret A-
πῆλθε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, lyattæ. Quod & contigit. nam vt
δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ διὰ ταύτην. ἐλπίζων illa conſpexit caduceator, Thra-
γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείῃσι τε εἶναι ἰσχυρῇσι ἐν C ſybulóque Lydi mandata expo-
τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεών τετρύσθαι ἐς τὸ ἔσ- ſuit, reuerſus eſt Sardis: & (vt ego
audio) ob nihil aliud inter eos pa
6 χατον κακοῦ, ἤκουε τὸν κήρυκα νοσήσαντος ἐκ cificatum eſt. Sperans enim A-
τῆς Μιλήτου τοὐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐ- lyattes vehementem penuriam
τὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἢ τε διαλλαγὴ σφι ἐ- rei frumentariæ Mileti eſſe, & po-
γένετο, ἐπ' ᾧτε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ pulum ad extremum vſque ma-
ξυμμάχους· καὶ δύο τε αὐτῷ ἐνὸς νηοὺς τῇ Ἀ- lorum deueniſſe, reuerſo illinc
caduceatore, audiebat contraria
θηναίῃ ᾠκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀ- atq; ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc
σησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου αἱρέθη. καὶ τὰ inter eos ita conuẽtum eſt vt mu-
μὲν δὴ πρὸς τοὺς Μιλησίους τε καὶ Θρασύ- tuò hoſpites eſſẽt ac ſocii: próque
βουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε. D vno duo delubra apud Aſſeſum
ædificauit. Alyattes ipſe ex mor-
Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, τύραννος bo conualuit. Et quæ ad bellum
ὁ τῷ Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. quidem Alyattis cum Mileſiis at-
que Thraſybulo pertinẽt, ita ha-
ἐτυραννήνθη δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ buere.
δὴ λόγοισι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι
Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον ὧδε ἐξῆναι. Periãder autẽ Cypſeli filius, fuit
Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ὅτι δελφῖνος is qui Thraſybulo indicauit ora-
culum, Corinthi tyrannus: cui
ἐξενεχθέντα ὅτι Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν maximum miraculum fuiſſe ob-
τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθυ- latum populares ſui prædicant, &
ραμβοποιὸν, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, his Leſbii aſſentiuntur. Arionem
ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν E Methymnæum delphino infidẽ-
tem ad Tænaron fuiſſe euectum,
Κορίνθῳ. τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ qui erat citharœdorum ſui ſeculi
Περιάνδρῳ, ὀρθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ nulli ſecundus: quíque primus
Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, hominũ quos nouimus, & fecit &
θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶται nominauit & docuit Corinthi
δὴ μνώμενος ἐκ Τάραντος, dithyrambũ. Hunc Arionem fe-
rũt, quũ permultum tẽporis tri-
uiſſet apud Periandrum, concu-
piſſe in Italiam Siciliámq; nauigare: rurſúſque, parta ingenti pe-
cunia, voluiſſe Corinthũ reuerti:
&, quũ profecturus Tarento eſſet,

[a] Dum caduceatores Mil. veniũt Thraſ. *ſequendo præcedentia.*

[b] *Hic ὀπίσω eſt potius* retro, *vel* retrorſum.

quia nullis magis quàm Corinthiis fideret, nauigium virorum Corinthiorum cõduxisse. Quum igitur altum tenerẽt, [a] istos Arioni insidiatos, vt eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tãtùm fuisse deprecatũ. Non persuadenti nautas iussisse vt aut sibi manus inferret, vt sepulturã in terra nãciscereturmur, aut illico in mare desiliret. Arionem ad hãc [b] difficultatem redactum, obsecrasse vt quandoquidem ipsis ita placitum esset, paterentur se omni suo ornatu coopertum, stantémque super foros, cantare: & quum decãtasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (inuaserat enim eos libido audiendi præstantissimũ inter homines modulatorem) è puppe in mediam nauem cõcessisse. Illum, induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen quod dicitur orthium: eóque decantato, sese, vt erat ornatus, in mare iecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum verò aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuisse trãsuectum: & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & vbi peruenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia nõ crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret: cæterùm curauisse vt nautas haberet. Eos accitos, vbi adfuerunt, percontatũ siquid de Arione memorarẽt: & referẽtibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatúmque Tarẽti se reliquisse, Arionem apparuisse eodẽ quo desiliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse quod cõuicti inficiarẽtur. Hæc Corinthii ac Lesbii aiũt: extátque apud Tænarum [c] ingẽs Arionis ex ære donarium, super delphinum sedens. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quũ septem & quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secundus ex hac domo, quum è morbo conualuisset, apud Delphos dedicauit grãdem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro paruulam, compactilem, spectatu dignam inter omnia

a Istos machinatos esse vt Arione deturbato, pec.

b Consilii inopiam.

c *Legit* μέγα, *nõ* οὐ μέγα. *id est*, non magnũ. *Deinde*, omittitur ἄνθρωπος, *id est* homo, *post* sedẽs. *Nisi quis malit*, delphino infidẽs homo.

A πιστεύοντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τὸν δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιβουλεύσαι, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, σοὶ μὲν τοῦτο, λίστεσθαι, χρήματα μοὶ τοσαῦτά σφι, ψυχὴν δὲ παραιτέεσθαι. ἔπεα δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν ἀφανίζεσθαι μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειλημένον δὲ τὸν B Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω δοκέοι, τοσοῦδέ μιν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, ἀείσαι. ἀείσας δὲ, ὑπεδέκετο ἑωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τῶν ἀείδεν ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδύντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν C ἀποπλέειν ἐς τὸν Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑποδέξασθαι, ἐξενείκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶσι τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῇ μετιέντα, αἰνικῶς δὲ ἔχειν τοῦ πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα πρόσφαι αὐτοὺς κληθέντας, ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. Φαμένων δὲ D ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ τὴν Ἰταλίην, καὶ μιν εὖ παρέσεσθαι λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφωνῆσαι σφι Ἀρίονα, ὡσωθέντα ἔχοντα ἐξεπίδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔτι ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ψεύδεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπέων αἴνιγμα. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς πρὸς E Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκ φυγῶν τὴν νοῦσον, δεύτερος οὗτος τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητόν, θῶμα ἄξιον λόγου πάντων

τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου A quæ ſunt Delphis donaria: opus
τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μούνος δὴ πάντων ἀν- Glauci Chii, qui ſolus omnium
θρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. compactionem ferri excogitauit.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξα- Defuncto Alyatte, ſucceſſit in
το τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, regno CROESVS, annos natus
ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερα- quinque & triginta: qui primus
κοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων τοὺς μὲν πρότερον Græcorum Epheſiis bellum intu-
ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι lit. Vnde Epheſii ab eo obſeſſi,
ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέ- vrbem Dianæ donarunt, funem ex
μιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖ- æde Dianæ ad murũ alligato. Eſt
χος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς πόλιος, ἣ τό- autem inter veterem vrbem quæ B
τε ἐπολιορκέετο, καὶ τὸ νηός, ἑπτὰ στάδιοι. tunc obſidebatur, & templum,
πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κρῖ- ſeptem ſtadiorum interuallum.
σος· μετὰ δὲ, ἐν μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Hos primos Crœſus aggreſſus eſt,
7 Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, deinde verò carptim ſingulos Io-
τοῖσι μὲν ἐδυνάτο μέζονας πρηγείσκειν, μέ- num AEolúmque, alias in alios
ζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων, καὶ φαῦ- cauſas prætẽdẽs, vt in quoſq; ma-
λας ἐπιφέρων. ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλ- ximas reperire poterat: in quoſ-
λληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν, dam etiam friuola cauſatus. Po-
ὁ δὲ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπι- ſtea verò quàm Græcos in Aſia
χειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δέ οἱ πάντων C ſubegit ad tributum pendẽdum,
ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, ἦλθε μὲν Βίαντα tunc conſtituit ædificatis nauibus
τὸν Κροῖσον, λέγεται δὲ Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρ- aggredi inſulanos. Ad quas com-
δις, οἱ δ', Πιτταχὸν τὸν Μιτυληναῖον. εἰρομένου δ' pingendas, quum omnia in ex-
Κροίσου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλ- pedito eſſent, dicunt alii Biantem
λάδα, εἰ πόντα τάδε, καταπαύσας τὴν ναυ- Prienæum, alii Pittacum Mity-
» πηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππους σεῦ ὠ- lenæum, quum ſe Sardis contu-
» νέονται μυρίους, ἐς Σάρδις τε καὶ ὅπῃ σε ἕ- liſſet, interrogatũ à Crœſo num-
» ξοντες ἐν νῷ στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπί- quid apud Græciam noui eſſet:
» σαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἰνῶ δὲ reſpõdiſſe quod illum à compin-
» τοῦτο θεοὺς ποιήσειαν ὅπῃ νόον νησιῶται, ἐλθεῖν D genda claſſe inhibuit. Inquit e-
» ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σεῦ ἵππῳσι. ἀσμένου δὲ, ὑπο- nim, Inſulani, ô rex, [a] decẽ mil-
» λαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, σεο θύμως μοι lia equorum coemerunt, haben-
» φαίνεαι βουλόμενος νησιώτας ἱππευομένους λα- tes in animo aduerſus Sardis at-
» βεῖν ἐν ἠπείρῳ· εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας γὰρ que te exire in expeditionem. Et
» τί δοκέεις βουλεύεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐ- Crœſum vera loqui ratum, dixiſ-
» πύθοντό σε μέλλοντα ὅπῃ σφίσι ναυπηγέεσθαι se, Vtinam dent dii hanc inſulà-
» νέας, λαβεῖν Σάρδεις ἐν θαλάσσῃ, nis mentem Lydos inuadendi cũ
» ἵνα ὑμέας τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένους Ἕλ- equis. Atque hunc excipientem
» λήνων πρήσωσί σε, σὺ δὲ δουλώσας ἕξεις; dixiſſe, Videris mihi, ô rex, cupi-
χάρτα τε ἡδέως Κροῖσον τὸν ὅπῃ λόγῳ· E dè vota facturus vt inſulanos in
καὶ οἱ (θωμαστὸν γὰρ δόξαι λέγειν) πείθο- continente adipiſcaris equitãtes,
μενον, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ οὕτω haud abſurda ſpe. Verùm quid a-
τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεῖνίην συνε- liud inſulanos optare cẽſes [b] quã, b Quàm, quo-
θήκατο. χρόνου δὲ ὑπερβάντος, καὶ κατε- ſimulac audierint conſtituiſſe te niam audiuerunt
στραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος conſt.
ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κι- aduerſus ſe claſſem ædificare, vt
nacti Lydos in mari intercipiant,
téque pro his Græcis quos tu in
cõtinẽte [c] tibi adieciſti, vlciſcan-
tur? [d] Hoc ſermone delectatum
admodum Crœſum, atque in-
ductũ (eſt enim viſus ille perquã
ſcitè dixiſſe) ab ædificanda claſſe
deſtitiſſe, atque ita cum Ionibus
qui inſulas incolerent, hoſpitium
contraxiſſe. Interiecto autem tẽ-
pore, ſubactis ferme omnib. qui
intra Halym colũt. nã præter Ci-

a *Vel*, Infinitum equitatum coemunt.

c In ſeruitutem redegiſti.

d Hoc illius ita reſpondentis ſermone del. *Vel*, His verbis quibus ſermonẽ ipſius exceperat. Alioqui ὅπῃ λόγῳ eſſet pro λόγῳ.

Κροῖσον,

ἀρώμενοι

lices ac Lycios, cæteros omnes Crœsus in ſuam poteſtatem redegit, qui ſunt, Lydi, Phryges, Myſi, Mariādyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thyníque & Bithyni, Cares, Iones, Dores, AEoles, Pamphylii.

His inquam ſubactis,& potentia Lydorum per Crœſum aucta, contulerunt ſe Sardis opibus florentes, tum cæteri omnes è Græcia ſophiſtæ, qui ea tempeſtate erant, pro ſe quiſque proficiſcentes: tum verò Solon, vir Atheniēſis, qui quum leges iubētibus Athenienſibus tuliſſet, decem annos per cauſam contemplandi, nauigando erat peregrinatus, vt ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienſes ipſi facere nequibāt, maximo iureiurādo adacti ad eas decem per annos ſeruandas quas ipſis Solon condidiſſet. Harū itaque legum ac contemplandi gratia Soló peregre profectus, in AEgyptum ad Amaſim ſe contulit, & Sardis ad Crœſum. Eò quum peruenisſet, hoſpitaliter in regiam à Crœſo exceptus eſt: tertioque aut quarto quàm venerat die, iuſſu Crœſi, miniſtri circumduxerūt hominē circa theſauros: omniáque quæ illic inerant magna ac beata, oſtentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt ſibi opportunum fuerat intuitum, talibus percōtatus eſt Crœſus, Hoſpes Athenienſis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuā ſapiētiam, tuámque[a] diſcurſationem, qui philoſophādo permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido inceſſit ſciſcitandi ex te [b] ecquem vidiſti omnium beatiſſimum. Sperans videlicet ſe inter homines beatiſſimum eſſe, ita ſciſcitabatur. Soló autem nihil admodum aſſētatus, ſed vt res erat reſpondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatiſſimum Tellū Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum iudicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello republ. bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, [c] eorúmque ſingulis liberi, híque omnes ſuperſtites: & quū

a Vagam peregrinationē [*propriè* vagationem] quam, vtpote philoſophari volēs, multa vidēdi ſtudio confeciſti.

b An quempiam vid.

c Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eóſque ſex.

A λίκων καὶ Λυκίων, τὸν ἄλλους πάντας ὑπὸ ἑωυτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆκες, Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι.

Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσθεμένων Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμάζουσας πλούτῳ· ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἳ τότον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσας ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, χρῆσιος προφάσιν ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λύσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι Σόλωνος θῆται. ἀπὸ δὴ ὦν τούτου καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, ἔπειτα δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ἐξενίζετο ὑπὸ τοῖσι βασιληίοισι ἐν τῷ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, οἱ Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ καιρὸς ἦν ἰδεῖν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἵμερός ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι αὐτὸν ὀλβιώτατον, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας δὲ Κροῖσος ὃ λεχθὲν, εἴρετο ὅκῃ χρείως· Κοίῃ δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ δ' εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πόλιος εὖ ἠκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα παραμείναντα. ἐς τοῦτο δὲ βίου

ἀπὸ δὴ ὦν τούτου καὶ τῆς θ. ἐκδημ. ὁ Σ. εἵνεκεν,

ἐπεδείκνυσαν πάντα, καὶ σκεψ.

» τῷ βίου θῦ ἥκοντι, ὡς τὰ πρὸς ἡμᾶς, τελευτὴν ἄ A hoc vitæ, quantum in nobis situ
» βίου λαμπροτάτην ἐπεγήνετο. ἠμοιβάς est, bene traduxisset, obitus splé-
» γὰρ Ἀθηναίοις μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγεί- didissimus ei obtigit. Siquidem
» τονας ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν prælio quod Athenienses cum fi-
8 » ποιήσας τῶν πολεμίων, ἀπέθανε καλλίστα. nitimis gessere apud Eleusinem,
» καί μιν Ἀθηναῖοι δημοσίᾳ τε ἔθαψαν αὐτοῦ quũ auxilio veniisset, hostemque
» τῆπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. ὡς in fugã vertisset, pulcherrimam
δὲ καὶ πρὸς Τέλλον τραπέσθαι ὁ Σόλων Κροῖσον, εἰπὰς πολλά τε καὶ ὄλ- oppetiit mortem. Quem Athe-
βια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι· nienses, quo loco occubuerat, eo
δοκέων πάγχυ δεύτερα γῶν οἴσεσθαι. B ipso publicè humarunt, magnifi-
ὁ δὲ εἶπε Κλέωβίν τε καὶ Βίτωνα. Τούτοισι céque honorarunt. Tum verò
» γὰρ ἐόσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑ- multa de Tello ac beata Solone
» πῆν, καὶ τοῦτῳ ῥώμη σώματος τοιήδε, referente, excitatus Crœsus, in-
» ἀεθλοφόροι τε ἀμφότεροι ὁμοίως ἔσαν. καὶ terrogat quémnam secundum ab
» δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος· ἐούσης ὁρτῆς τῇ illo vidisset: putãs haud dubiè se-
» Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως τὴν μη- cundas se partes esse laturũ. Cleo-
» τέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν· bin, inquit ille, & Bitonem: quip-
» αἱ δὲ σφι βόες οὐκ ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο pe his & genus Argiuum erat, &
» ἐν ὥρῃ. ἐκκλινόμενοι δὴ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, victus suppeditabat: adhæc cor-
» ὑποδυόντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην, C poris robur tantum vt & in cer-
» εἷλκον τὴν ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς ἁμάξης δὲ taminibus ambo pariter victores
» σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ extiterint: & de his etiam ista me-
» τεσσεράκοντα διακομισθέντες, ἀπίκοντο morentur: Quum dies festus Iu-
» ἐπὶ τὸ ἱρόν. Ταῦτα δέ σφι ποιήσασι, καὶ ὀ- nonis apud Argiuos esset, opor-
» φθεῖσι ὑπὸ τῆς πομπῆς, τελευτὴ τοῦ terétque omnino matrẽ horum
» βίου ἄρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε ἐν τούτοι- ad templum ferri bobus iunctis,
» σι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι hique boues ex agro eis ad ho-
» μᾶλλον ἢ ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περισταντες ram præstò non essent: tunc iu-
» ἐμακάριζον τὴν τεκνίων τὴν γενομένην· αἱ uenes excluſi tempore, iugũ sub-
» δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων D eũtes, plaustrum pertraxerũt quo
» ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ mater vehebatur, & quinque ac
» τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα αὐτίον τὸ ἄγαλ quadraginta per stadia trahentes
» μα τοῦ, εὔχετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ad templum peruenerunt. Qui-
» ἑωυτῆς τέκνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, bus quum hæc feciſſent, & ab o-
» δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἀ- mni cœtu conſpecti fuiſſent, o-
» ριστον ἐστί. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς optimus obtigit vitæ exitus: & per
» ἔθυσάν τε καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμη- hæc deus iudicauit, Satius homi-
» θέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι, οὐκέτι ni esse mori quàm viuere. Nam
» ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο. Ἀρ- quum circumstantes Argiui, lau-
» γεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθε- E dibus tollerent, viri quidem, cõ-
» σαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενο- silium filiorũ: fœminæ verò, ma-
» μένων. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτε- trem eorum, quòd talibus filiis
ρα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ ὑπερχθεὶς, prædita esset: mater gaudio per-
» εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐ- fusa cùm liberorum facto tum fa-
» δαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, ma, ante simulacrum stans, pre-
cata est eam vt Cleobi & Bitoni
filiis suis daret id quod optimum
esset homini cõtingere. Post hãc
precationẽ, vbi sacrificarũt epu-
latique sunt, quiescentes in ipso
delubro, non sunt amplius exci-
tati, sed hoc vitæ exitu perfuncti.
Quorum effigies, tanquam viro-
rum qui præstãtissimi extitissent,
Argiui factas, apud Delphos col-
locarũt. Et his quidem Solon se-
cundas beatitudinis partes attri-
buit. a Crœsus autem cõturba-
tus, inquit, Hospes Athenienſis, adcóne à te deiicitur in nihilum nostra felicitas,

a Cr. autem hoc responso offensus, Gel, in iram concitatus.

vt ne priuatis quidem viris nos æquiparãdos ducas? Cui ille, Me Crœse gnarum omne numẽ inuidum esse & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tẽpore multa vidẽtur quæ nemo velit videre, & tolerãtur multa quæ nolit quispiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad septuaginta annos, qui anni constant ex vigintiquinque millibus ac ducentis diebus, mense intercalari non posito. [a] Quòd si velis alternos istorum annorum addito mense prolixiores fieri, vt tempora opportunè incidentia congruant, menses quidem intercalares per annos septuaginta, fient triginta quinque, dies autem ex his mensibus mille [b] quingenti. Horum dierum omnium, qui sunt in septuaginta annos, numero viginti sex millia ducenti quinquaginta, [c] nullus prorsus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœse, omnino calamitosus est homo. Cẽterùm tu quidem mihi videris & diuitiis valde pollere, & permultorum hominum rex esse: sed id de quo me interrogasti, nondum te esse dixero priusquam te bene vita defũctum esse audiero. Neque enim beatior est qui magnis opibus præditus est, eo qui [d] diurnum victum habet: nisi eidem omnibus bonis prædito, fortuna cõcesserit bene vita defungi. Etenim complures homines sunt perquam locupletes, minimè tamen beati: complures item mediocria habẽtes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitiis affluit, sed non beatus est, duabus tãtummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offẽsam superandam validior est: [e] hic, etsi illo inferior est in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quòd illorum inexpertus est, quòd prospera fruitur valetudine, quòd malorũ expers, quòd bonorum liberorum parens, quòd formosus est. Quòd si præter hæc, diem quoque suum rectè obierit, is est (quem quæris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quàm ad obitum peruenerit, nequaquam beatus apellandus, sed fortunatus.

a Quòd si volet annum vnum esse quàm alterũ vno mense maiorem, vt tempora eodẽ opportunè recurrant, mens.

b Quinquaginta. *Sequendo nostram lectionem.*

c Alter nihil affert quod alteri sit prorsus simile. Ita igitur, Crœse, omnis homo est ipsa calamitas.

d Viuit in diẽ.

e Hic verò istis illũ superat, quòd damnum quidem ferre & desideriũ explere non ita potest vt ille: sed hæc ab eo arcet felicitas, expers autẽ est malorũ, sanus, felix sobole, & formosus.

A ὥστε σοὶ δὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐ-
ποίησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπισταμένου
με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταρα-
χώδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρηπίων πρηγμά-
των πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ
μὲν ἔστι ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ
καὶ παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὗρος
τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθημι. οὗτοι ἐόν-
τες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡ-
μέρας διακοσίας καὶ πενταχισχιλίας καὶ
B δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γινομέ-
νου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔτεων τῶν ἐτέων
μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι
συμβαίνωσι τῷ γινομένῳ ἐς τὸ δέον, μῆ-
νες μὲν τῷ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμ-
βόλιμοι γίνονται τριάκοντα πέντε· ἡμέραι
δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντή-
κοντα. τούτων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς
τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκον-
τα καὶ διακοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισ-
C μυρίων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ οὐ-
δαμῇ οὐδὲν ὅμοιον τροσάγει πρῆ-
γμα. οὕτω ὦν ὦ Κροῖσε πᾶς ἐστὶ ἀνθρω-
πος συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ "πλουτέων
μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀν-
θρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἴρεό με, οὐκω σε ἐγὼ
λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς
ἀγῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος
μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρῃ ἔχοντος, ὀλβιώτερός
ἐστι· εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσσοιτο, πάντα καλὰ
D "ἔχοντα τελευτήσας ἀγαθὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ
ἀπλυτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ
δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέ-
γα πλούσιος, ἀνόλβιος δέ, δυοῖσι τοῖσι δὲ ἕτερος
εὐτυχέστερος· ὁ δέ, τοῖσι δὴ τοῦτο ἔστι ἐν-
ατώτερος· ὁ δέ, τοῖσι δὴ τοῦτο ἔστι ἐν-
μὲν καὶ ἐπιθυμίην ἔχει ἑκάστου, ἀτὴν
καὶ ἀτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἀνέχει, δυ-
νατώτερος· ὁ δέ, τοῖσι δὴ προέχει ἐκεῖνος, ἀτὴν
μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ
ἀνέχειν, ταῦτα δέ οἱ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπαρύκει. ἄπειρος
E πόνων δέ ἐστι, ἄνουσος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις,
εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπιτελευτήσει τὸν
βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος, τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κε-
κλῆσθαι ἄξιός ἐστι. πρὶν δὲ ἂν τελευτήσῃ, ἐπι-
σχεῖν, μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα.

9

Ita igitur, Crœse, omnis homo est ipsa calamitas.

Quinquaginta. *Sequendo nostram lectionem.*

Viuit in diẽ.

Hic verò istis illũ superat, quòd damnum quidem ferre & desideriũ explere non ita potest vt ille: sed hæc ab eo arcet felicitas, expers autẽ est malorũ, sanus, felix sobole, & formosus.

quàm ad obitum peruenerit, nequaquam beatus apellandus, sed fortunatus.

τὰ πάντα μὴν νῦν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρωπον ἐόντα, ἀδύνατόν ἐστι· ὥσπερ χώρη οὐδεμίη πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ δεῖται· ἡ δὲ αὖ τὰ πλεῖστα ἔχει, ἀρίστη αὕτη. ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν οὐδὲν αὐτάρκες ἐστί. ὃ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι. ὃς δ' ἂν αὖ αὐτέων πλεῖστα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ βιηδείως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα ἔστω, ὡς βασιλεύς, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ πάντος χρήματος τὴν τελευτὴν καὶ ἀποβήσεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑπέδεξε ὄλβον ὁ θεὸς, ἐκ ῥιζέων ἀνέτρεψε. ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἄχαρι οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος ἐνδεὲς, ἀποπέμπεται· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὴν τελευτὴν πάντος χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε.

A Sed hęc omnia conſequi hominẽ impoſſibile eſt: ſicut nec vna regio cũcta ſibiipſi ſuppeditat: ſed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea eſt optima. quẽadmodum etiam hominis corpus vnum aliquod non eſt conſummatum: quia aliud habet, alio careret. Sed quiſquis horum plurima conſtanter habuerit, & poſtea placido animo è vita exceſſerit, [a]hic apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autẽ rei B oportet inſpicere exitum, quò ſit euaſura: quoniã multos deus, quibus [b]fortunas ſuppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque aſſentando Crœſo, neque vllius eũm momenti faciẽdo, loquutus dimittitur: ſanéque eſt viſus eſſe indoctus, qui bonis præſentibus prætermiſſis, iuberet omnium rerum inſpicere exitum.

a Is (meo quidẽ iudicio) dignus eſt, ô rex, qui nomen illud ferat. *ſcribendo* ὦ βασιλεῦ, pro ὡς βασιλεύς.

b Felicitatem oſtentarat.

Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε κακὸν θεοῦ νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι σφόδρα ἐωυτὸν ἐς ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δὲ οἱ εὕδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τῶν ἀληθείων ἐφάνη τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες τῷ οὐτέρῳ μὲν διέφθαρτο· (ἐὼν γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕτερος, τῷ ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος. οὐνόμα δὲ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄτυν σημαίνῃ τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀποβλήθείη μιν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθέντα. ὁ δ' ἐπεί τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἐωυτῷ λόγον ἔδωκε, κατορώδησας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν, οὐδαμοῦ ἔτι ὅπλα τοιοῦτον πρῆγμα δόξας ἐκπέμπει. ἀκόντια δὲ καὶ δορίκτητα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνδρες, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους ἐσώσεισε, μή τι οἱ κρεμάμενον τοῦ παιδὸς ἐμπέσῃ. ἐχόντος δὲ οἱ ἐν χερσὶ τὸν παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐών, Φρὺξ μὲν γένεῃ, γένεος δὲ τοῦ βασιληίου. παρελθὼν δὲ δὴ ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο ἐπιτυχῆσαι. Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ παρ' αὐτοῖσι ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι.

P Ost abitum Solonis ingẽs deorum indignatio Crœſum excepit, quòd (vt coniicere licet) ſeipſum omnium hominũ beatiſſimum arbitraretur. Statim igitur ei quieſcenti ſomnium oblatum eſt, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autẽ Crœſo liberi duo: quo C rũ alter [c]qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longè primus, nomine Atys. Hũc itaque Atym Crœſo ſignificat ſomnium, fore vt ferrea cuſpis traiectum interimeret. Experrectus, D & ſecũ rem verſans, ſomnio territus, accipit filio vxorem: & quum ſolitus eſſet præeſſe copiis Lydorum, nuſquã eum amplius ad tale munus dimittit: iacula & haſtas, omniáque huiuſcemodi quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amouens, in thalamos infert, nequid ſuſpenſum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, aduenit Sardis quidam in calamitate poſitus, manibúſque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, E quum ad ædes Crœſi veniſſet, ex ritúq; domeſtico, vt ſibi expiari liceret, oraſſet, Crœſ⁹ expiauit. Modus autẽ expiãdi propemodum is eſt apud Lydos qui apud Græcos.

c Vitio corporis laborabat: erat enim ſurdus.

Vbi verò legitima peregit Crœsus, percõtatus est vnde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygię loco profectus, domesticus mihi factus es? & quẽ virum aut quam fœminã interemisti? Ad quẽ ille respondit, [a]Midæ, Gordio prognati, sum filius, nomine Adrastus: quia fratrẽ meũ ipsius imprudẽs interemi, adsum eiectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœsus autem inuicẽ ad eũ his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos venisti: hîc in nostris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Istam porro calamitatem quam leuissimè ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœsum domicilium habuit.

a Μίδεω μὲν καὶ Γορδίεω. *Sic etiã in sequentibus.*

Verùm per hoc idem tempus apud Olympum mõtem Mysiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progressus, Mysorũ opera peruastabat: quémque sæpenumero Mysi aggressi, nihil admodum mali ei fecerant, sed ab eo acceperãt. Ad extremũ igitur missis ad Crœsum nũciis, ita dixêre, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agrestia corrumpit opera: quem studiosissimè captantes, interimere tamen nõ valuimus. Nunc itaque te obsecramus vt nobiscum filiũ tuum ac delectos iuuenes canésque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precãtibus, Crœsus somnia memoria repetens, ita respondit, Filii quidẽ mei nolite amplius facere mẽtionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam est nouus maritus, & ista nunc sunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus vnà mittam, mandabóque euntibus vt promptissimè vobiscum belluam de regione summoueãt. Hæc Crœsus respõdit. Cuius verbis quum cõtenti [b] non essent Mysii, interuenit Crœsi filius, auditísque quæ Mysii precarentur, & Crœso negante cum illis missurũ se filium, hæc inquit ad eũ adolescẽs, [c] Pater, quæ nobis antehac aliquando honestissima ac magnificentissima erãt, vel in bella vel in venationes eũdo, specimẽ sui dare,

b *Legit* οὐκ ἀποχρεωμένων. *quæ esse vera lectio videtur.*

c Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generosis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere. at tu nunc vtroque istorum exci-

A ἐπεί τε ὦν τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος,
ἐπεπυθάνετο ὁκόθεν τε ἦ τις εἴη· λέγων τάδε,
Ἄνδρα ξεῖνε, τίς τε ἐὼν, καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης
ἦλθες, ἄπιστος ἐμοὶ ἐγένεο; πατέρα τε αὐδρῶν ἢ
γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βα-
σιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀ-
νομάζομαι δὲ Ἄδρηστος. φονεύσας δὲ ἀδελ-
φεὸν ἐμεωυτοῦ ἀέκων πάρειμι, ὀξελαθεὶς μέ-
νος τε πατρὸς τοῦδε, καὶ ἐστερημένος πάν-
των. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν
B τε φίλων τυγχάνεις ἐκγενὸς ἐών, καὶ ἐλήλυ-
θας ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσῃς χρήμα-
τος οὐδενός, μοῦνον ἢν ἡμετέρῃσι. συμφο- χρ' ἡμετέ-
ρῃσι συμφορῇ γὰρ τοιῇδε ὡς κουφότατα φέρων, κερ- ρου.
δαλεώτατος πλῆσον. ὁ μὲν δὴ διαιτᾶτο εἶχε ἐν χρ' ἐν Κρεί-
Κροίσου. σου.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυ-
σίῳ Ὀλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα·
ὁρμεώμενος δὲ οὗτος ἐκ τοῦ οὔρεος τούτου, τὰ
τῶν Μυσῶν ἔργα διεφθείρεσκε. πολλάκι δὲ
C οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἰόντες, ποιέεσκον μὲν οὐ-
δὲν κακόν, ἔπασχον δὲ ὑπ' αὐτοῦ. τέλος δὲ,
ἀπικόμενοι τῶνδε τὸν Κροῖσον οἱ Μυσῶν ἄγ-
γελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ βασιλεῦ, υἱὸς χρῆ-
μα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ
ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἐ-
λεῖν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθά
σεο, τὸν παῖδα σὺν λογάδας νεηνίας καὶ κύ-
νας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ὀξέλωμεθα
ἐκ τῆς χώρης. ταῦτα μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο.
D Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ ὀνείρου τὰ ἔπεα,
ἔλεγέ σφι τάδε, Παῖδός μοι τοῦ ἐμοῦ
μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὔ οἱ δώσω ὑμῖν συμπέμ-
ψαι (νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ τοῦτό οἱ
νῦν μέλει.) Λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ τὸ
κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω. καὶ προσε- 10
λεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἰ ὡς προθυμοτά-
τοισι σφωιν ἐξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώ-
ρης. ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεωμένων δὲ
τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροί-
E σου παῖς, ἀκηκοὼς τὴν ἐδέοντο οἱ Μυσοί.
οὐ βουλόμενον δὲ τὸν Κροῖσον τόν γε παῖδα
σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νε-
ηνίης παῖς, Ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρό-
τερόν κοτε ἐγὼ γυναιξὶ τοῖσι ἐμοῖσι, ἔς τε πο-
λέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντας εὐδοκιμέων

» νιῶ δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκλήσας
» ἔχῃς, οὔτέ τινα δηλίην μοι παιδῶν, οὔτε ἀ-
» θυμίην. νιῶ τε τεοῖσί με χρὴ ὄμμασι ἐς τε
» ἀγορὴν καὶ ὀξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι;
» κοῖος μὴν τις τοῖσι πολίτῃσι δόξω εἶναι; κοῖος
» δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῃ δὲ ἐκείνη
» δόξῃ ἀνδρὶ συνοικέῃν; ἐμὲ ὦν σὺ μὴ μέθες ἰέ-
» ναι θήρην, ἢ λόγῳ ἀναπεισον ὅκως
» μοι ἀμείνων ἔσῃ ταῦτα οὕτω ποιεόμενα. Ἀ-
» μείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δει-
» λίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄγος παιδῶν τοι,
» ποιέων ταῦτα· ἀλλά μοι ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ
» ὕπνῳ ὀπτεύσασα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι.
» ἐκ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι.
» τοιῆς ὦν τινι ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι
» τόνον ἔσπευσα, καὶ ὅπως τὰ ὠνδε λαμβανό-
» μενα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ
» κως δυναίμην ὅτι τῆς ἐμῆς σε ζωῆς ἀφε-
» λέσθαι. εἷς γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν
» παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὸ ἀ-
» κοῆ, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ
» νεηνίης τοῖσδε, Συγγνώμην μὴν ὦ πάτερ τοι,
» ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, ὡς ἐμὲ φυλακὴν
» ἔχειν. Ὃ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε
» ὃ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φῄς τοι
» ὃ ὄνειρον ἐκ αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ
» τελευτήσειν· ὑὸς δὲ κοίας μὴν εἰσι χεῖρες, κοίη
» δὲ αἰχμὴ σιδηρέη, ἧς σὺ φοβέαι; εἰ μὴν γὰρ
» ἐκ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλ-
» λου τευ ὅ,τι τούτῳ ἔοικε, χρῆν δή σε ποιέειν
» τὰ ποιέεις· νιῶ δὲ ἐκ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν
» οὐ τοιῆς ἀνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέ-
» θες με. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ,
» ἔστι τῇ με νικᾷς γνώμῃ ἀποφαίνων τοι
» τὸ ἐνυπνίου. ὡς ὦν νενικημένος ἐκ τοῦ σέο,
» μεταγινώσκω, μετίημί τέ σε ἰέναι θήρην. Εἰ πᾶς δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μετα-
πέμπεται Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ
» δέ οἱ λέγει τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφο-
» ρῇ πεπληγμένον, ἄγος τοι οὐκ ὀνειδί-
» ζων, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι τοῖσδε δέξάμε-
» νος ἔχω, πρέχων πᾶσαν δαπάνην· νιῶ ὦν
» (ὀφείλεις γὰρ, ἐμεῦ τοι ποιήσαντος χρη-
» στὰ ἔς σε, χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλα-
» κα πυθόσθαι χρήζω γενέσθαι, ἐς ἄ-
» γριον ὁρμεωμένου· μήτινες κατ' ὁδὸν κλῶ-
» πες κακουργοὶ ὅτι δηλήσονται ὑμῖν.

horum vtroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignauia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forũ, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeás, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quòd ignauiam, neque quòd aliud quippiam iniucũdum mihi animaduerterim in te, hæc facio: ſed viſum quod in ſomnis mihi oblatum eſt, dixit te breuis æui futurum: quippe ferrea periturũ cuſpide. Cuius viſi gratia & has maturaui nuptias, nec ad ea quæ ſuſcipiuntur, dimitto, obſeruans ſiquo pacto queã te, dum viuo, à clade ſubtrahere. Filius enim mihi vnicus es. nanque alterum auribus captum pro nullo exiſtimo. Ad quem viciſſim adoleſcens, Pater, inquit, tibi equidem ignoſco agenti circa me cuſtodiam, qui talem videris viſionem: verùm tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum eſt me tibi interpretari. Ais tibi ſomnum oſtendiſſe, me ferrea periturum cuſpide. At verò quænam manus ſunt, quęve cuſpis ferrea quã tu pertimeſcas? Nam ſi dente dixiſſet aut aliquo huius ſimili periturum me, debere facere quæ facis: nunc autem dixit, cuſpide. Quare quum non ſit nobis pugna cum viris, ire me ſinas. Et Crœſus, Euincis me (inquit, fili, iſta loquens de ſomnio intelligendo. Quapropter, vt abs te victus, muto ſententiam, & tibi veniam do eũdi ad venationem. Hæc loquutus Crœſus, Adraſtum Phrygem accerſit, eique, vbi adfuit, talia inquit, Ego te Adraſte [a] calamitate prædituin (nõ ingrato tibi hæc exprobro) expiaui, & receptum domi habeo, omnem ſuppeditans ſumptum: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſũ, debes inuicẽ bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filii mei, venatum proficiſcentis, nequi inter viam occulti graſſatores in veſtram perniciem prodeant.

[a] Calamitate perculſum (quod non dico vt quicquam ingratum tibi exprobrem)

Ad hæc, tua intereſt eò te ire vbi ſplendor ex rebus geſtis paratur: quod tibi paternum eſt: & præterea tibi robur adeſt. Cui Adraſtus, Ego, inquit, ô rex, in iſtud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas eſt ad æquales ſe conferre fortunatos, [a] aut velle inter eos adeſſe. & frequẽter meipſum cõtinui: nunc tamen quoniam tibi hoc in animo eſt, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, iſtud exequi paratus ſum: filiúmque tuum, quẽ me cuſtodire iubes, expecta incolumẽ rediturum [b] cuſtodis cauſa. Poſteaquã his verbis Adraſtus Cræſo reſpondit, mox inſtructi viris delectis, iuuenibúſque & canibus, diſcedunt. Qui vbi ad montem Olympum peruenere, belluam indagant, & inuentam circumfuſi iaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adraſtus, vibrato in aprũ iaculo, non illum, ſed fruſtrato ictu filium Cræſi adeptus eſt. Iſte, cuſpide ictus, vocem ſomni impleuit. Quod factum quidã Cræſo nunciaturus cucurrit, peruenièníque Sardis, pugnam illi & filii necem indicauit. Cræſus autẽ morte filii perturbatus, eo grauius eam ferebat quòd is eum neciſſet quem expiaſſet à cæde. Et pergrauiter cladem ſuam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, teſtificãs quæ ab hoſpite paſſus eſſet. [c] Inuocabat etiam hoſpitalem & familiarem, hunc eũdem nominans deum: hoſpitalẽ quidem, quòd quum domũ excepiſſet hoſpitem, percuſſorem filii ſui imprudens aluiſſet: familiarem verò, quòd quem pro illius cuſtode miſiſſet, eum comperiſſet maximum hoſtem. Secúdum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuũ adferebãt: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autem hic ante cadauer, ſeſe Cræſo tradebat, manus protendens, iubénſque vt ſe ſuper cadauer mactaret, referendo, tum priorem calamitatem ſuam, tum, quoniam ſuum etiam expiatorem interemiſſet, ſibi viuendum amplius non eſſe. Hæc Cræſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum

a Neque mihi ea eſt voluntas.

b Quod ad cuſtodem attinet.

c Hoſpitalem & ſodalitium, eundem illum deum appellans.

A τοῖς δὲ τοῦτο, καί σέ τοι χρεών ἐστι ἱέναι ἔνθα « κ' ἀπολαμπρυνέεαι τοῖσι ἔργοισι. πατρώιόν τε γάρ τοι ἐστί, καὶ τοῖσι πρώμη ὑπάρχει. Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, « ἄλλως μὲν ἔγωγε οὐκ ἂν ἱέμην ἐς ἆεθλον τοιόνδε· (οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον « εἰκὸς ἐστὶ ἐς ὁμηλικας σὺν πρήσσοντας ἱέναι, « οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα) πολλαχῇ τε ἀνίσχον ἐμεωυτόν· νῦν δέ, ἐπεί τε σὺ σπεύδεις, καὶ « δεῖ τοι χρηίζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἕτοιμος τάδε. « B παῖδά τε σὸν, τὸν ἀφικέλευσι φυλάσσειν « ἀπήμονα, τῷ φυλάσσοντος εἵνεκεν τοῖσδε « κατα τοι ἀποκρήσεται. Τοιούτοισι ἐπεί τε οὗτος ἀ« μείψατο Κροῖσον, ἅτε σὺν μετὰ τάδε ἐξηρτυμένοι λογάδες τε νεηνίαι τε καὶ κύνες. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν ΟΥ λυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· εὑρόντες δὲ, καὶ περισταντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος αὐτὸς δὴ ὁ καταρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν συὸν, τοῦ μὲν C ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, ἐξέπλησε τὸν ὀνείρου τὸν φήμιον. ἔθεε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τόν τε μάχιμον καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμαινε οἱ. ὁ δὲ Κροῖσος, ἰὼ ζηνὰτον τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδυσφόρεε ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς II φόνου ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μάρτυρον τὸν ἐπὶ τοῦ ξείνου πεπονθὼς εἴη. D ἐκάλεε δὲ ἑταιρήιόν τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἑταῖρον καλέων, « κ' διότι δὴ οἰκίοισι ἐπιδεξ. ὅτι δὴ οἰκίοισι ἐπιδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, « κ' θύρηκι βύρσῃσι πολεμιώτατον. πρῆσσον δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὄπισθεν ἕπετο οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ ἔμπροσθε τοῦ νεE κροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαι μιν κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τέ τε προτέρου ἑωυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθήραντα ἀπολωλεκὼς εἴη· οὐδέ οἱ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων « κ' ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον

» κατοικτείρει, καὶ ἐπεὶ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ A miseratus est, & ad eum inquit,
» τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἔχω σ' ξεῖνε Habeo abs te hospes omnem sa-
» πρὸς σεῦ πάσης τῆς δίκης, ὅτι σεωυτοῦ tisfactionem, quoniam teipsum
» κατεδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ οὐ σύ μοι τῶνδε morte condemnas. Neque verò
» τῶν κακῶν αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργά- tu huius mihi cladis autor es, nisi
» σαο· ἀλλά τεῳ θεῶν τοῦ τις, ὃς μοι καὶ πάλαι quatenus id feciſti imprudēs: ſed
» προεσήμηνε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖ- deorum quiſpiam, qui iāpridem
σος μὲν νεῦ ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἐὼν τὸν ἑωυτοῦ mihi ventura ſignificauit. Cræ-
παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, ſus ergo filium pro dignitate ſe-
ὃς δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ peliuit. Adraſtus autem [a] Midæ a *Legit, ὁ Μίδεω τῦ Γορδίεω, vt, in præcedentibus.*
ἦν μόρμηνος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί filius, Gordii nepos, is qui tũ fra-
τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγίνετο, πρὸς τὸ B tris tum expiatoris interfector ex-
σῆμα, συγκινωσκόμενος ἀνθρώπων εἰ τῶν titerat, vbi ſilentium hominum
ἡ ἡδε αὐτὸς εἰ δὲ βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ἐ- fuit, ad ſepulcrum, [b] ignoſcenti-
πικατασφάζει τῷ τύμβῳ. bus ei hominibus ob quę ipſe gra
uiſſimè afflictabatur, ſeſe ſuper
buſtum tranſfodit.

Κροῖσος δὲ ὅτι δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ με- Porro Crœſus, filio orbatus,
γάλῳ καθῆτο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ ingenti in luctu duos annos egit.
δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη κα- [c] Quem luctum poſtea finiuit A-
ταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ styagis Cyaxaris filii dominatio à
τῶν Περσέων πρήγματα αὐξανόμενα, Cyro Cambyſis filio ſublata, &
πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε δὲ res Perſarum augeſcentes: atque
ἐς φρονήσιν, εἰκὸς δυνάμιον, πρὶν μεγάλους in ſolicitudinem venit, ſiqua ra-
γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταβαλεῖν αὐτῶν C tione poſſet, potẽtiam Perſicam,
αὐξομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὦν τὴν priuſquam magna efficeretur, oc-
διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν cupare. Sub hanc ergo cogitatio-
μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τὸ ἐν Λι- nem, ſtatim tentare ſtatuit vatici-
βύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς nia, quæque apud Græcos quæq;
Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δ' ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων, in Africa eſſent, aliis aliò dimiſſis,
τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. τῷ δὲ τινες ἐπέμποντο quibuſdam Delphos, [d] quibuſdã
τῶνδε τε Ἀμφιάρεων καὶ τῶνδε Τροφώ- Dodonam: nonnulli etiã ad Am-
νιον· οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. Ταῦ- phiaraum ac Trophonium, & a-
τα μὲν νεῦ τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ lii quidam ierunt ad Branchidas
ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος. Λι- oræ Mileſiæ. Atque hæc ſũt Græ-
βύης δὲ τῶνδε Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους D ca ad quæ cõſulenda Crœſus mi-
χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεόμενος τῶν ſit oracula. In Africa verò ad Am
μαντηίων ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τὴν monem alios reſponſa petituros
ἀληθηίην εὑρεθείη, ἐπείρητο σφέα δεύτε- dimiſit. Omnes autem miſit ex-
ρῳ πέμπτῳ, εἰ ὀπίσχρεοι ὅτι Πέρσας στρα- ploratum oracula quid ſentirent:
τεύεσθαι. ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι vt, ſi conſentanea in vero depre-
τάδε, ἀπέπεμπεν ἐς τὴν διάπειραν τῶν henderentur ea, ſecũdò per ſuos
χρηστηρίων. ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ tentaret nunquid in Perſas expe-
Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν ditionem moliretur. Mittens ita-
λοιπὸν χρόνον ἕκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι que ad oracula tentanda Lydos,
χρηστηρίοισι, ἐπιπρωτέοντας ὅ, τι πολλέων τυγ- hæc dedit eis mandata, vt qua die
χάνῃ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάτ- proficiſcerentur ex Sardibus, ab
τεω. ἅπαντα δὲ ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θε- ea reliquum tempus ſupputantes,
ασάμενοι, συγγραψάμενοι ἀναφέρειν πρὸς ἑωυτόν. ὅ, τι μὲν νεῦ τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων e quotidie oraculis vterentur, ſci-
ſcitantes quidnam faceret Lydo-
rum rex Crœſus Halyattæ filius:
& quod ſingula oracula reſpon-
diſſent, id omne conſcriptum ad
ſe referrent. Quid porro cætera
reſponderint oracula, à nemine

c Poſtea verò Aſtyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambyſæ filio ſublatus, Crœſi luctum inhibuit, eúmque in ſolicitudinem coniecit quomodo poſſet, priuſquam Perſæ magni facti eſſent, creſcentem eorũ potentiam ſubuertere.

d Quibuſdã ad Phocenſium vrbem, Abas, quibuſdam.

e Singuli eodem die oraculũ conſulerent.

commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod sibi esset iniũctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infrà strato, & stratum cui desuper est as.

His oraculis quæ Pythia reddidit, conscriptis, Lydi digressi, Sardis redière. Quúmque alii quos circummiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignãs, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autẽ illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculũ: quippe quòd comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die obseruato, tale quiddam est machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicãdum perdifficilia forent: testudinem pariter & agnum concisos in aheno coxit, operculo aheneo imposito. Atq; ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quàm quòd & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. Post hæc autem ingentibus hostiis deũ qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argẽteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquãto magis his rebus posse deum illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisque, immolaret. [a] Quo ex sacrificio quum immensa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos latece-

a Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnã auri vim liquefecit, & ex ea dim.

A Θεασπίσι, ὃ λέγεῖ) πρὸς ὕδαμῶν· ἐν ᾗ Δῆ- τὴν ἐθέασε
Φοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς ὃ μέγαρον ⓐ
Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπηρώτεον
ὃ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθὴ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέ- «
τρα θαλάσσης, «
Καὶ κωφοῦ σύνοιμι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀ- «
κούω. «
Ὀδμὴ μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρὴ οἷα «
B χελώνης «
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν, «
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέρωται, χαλκὸν δ' ἐ- «
πίεσται. «

τὸν κραταιρινοῖσι

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεασάμενοι τῆς Πυθίης συλ-
λεξάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς Σάρ-
δις. ὡς δὲ καὶ ὦλλοι οἱ πεπεμφθέντες πα-
ρῆσαν φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ
Κροῖσος ἔκλασε ἀναπτύσσων ἑκάστων ἐπῶν τὴν 14
συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ τοῖσι ἄλλοισι
C τὸ μὲν ὁ ᾗ, ὡς οὐκ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτί-
κα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομί-
σας μοιρῶν εἶ μαντήιον οὐκ ἐν Δελφοῖσι,
ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεί τε δὲ
δὴ διέπεμψε τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμε-
ρέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ὀπτήσας τὰ ἦν τὴν ἐμηχανᾶτο
ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ὀπτέεσθαι,
χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας, ὁμοῦ ἕψεε
αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ὀπίθη-
D μα ὀπιθεὶς. τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω
τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· τὴν δὲ τὴν Ἀμφιάρεω
τοῦ μαντηίου ἀπόκρισιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι
τοῖσι Λυδοῖσι ἐχρήσατο, ποιήσασι τοῦ ἱεροῦ
τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται
ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήιον ἀ-
ψευδὲς ἐκτῆσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα θυσίησι με-
γάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτή-
νεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τελεχίλια ἔ-
θυσε, κλίνας τε ὑπὸ χρύσεας καὶ ἐπαργύρους,
E καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα,
καὶ κιθῶνας, ἅπασι πυρὶ μεγάλῳ, κα- πάντ' ἐνήσας
τέχῃσι· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι
αἰκτήσασθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε
θύειν πάντα ὁκόσα αὐτῶν τούτῳ ὅ, τι ἔχοι ἕκα-
στος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, κατεχεάμενος χρυσὸν ἀπλεθον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ

ἐξήλασεν· ὅτι μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων ἑξαπάλαιστα, ὅτι δὲ τὰ βραχύτερα, τετράπαλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τουτέων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσερα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἕλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, ταθμὸν δίταλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκουσαν ταθμὸν τάλαντα δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ὅτι γὰρ τούτοισι ἵδρυτο) καὶ νεῦ κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων ταθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον. ὅτι τελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ὅτι δόξειε ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων ταθμὸν ἕβδομον τάλαντον ἔνατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἐπὶ δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὅτι τῷ στομίῳ τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ὅτι κίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίησι. φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ ὁ τυχὼν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἱ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ περιῤῥαντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τὸν χρυσέῳ ὅτι ἐπιγέγραπται, Λακεδαιμονίων φαμένων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσου. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι· τὸ ὄνομα δὲ οὐκ ἐπίσταμαι, οὐδὲ μνησθήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥεῖ τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε περιῤῥαντηρίων ὑστέρου. ἄλλα τε δὴ ἀναθήματα οὐκ ὀλίγα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰδωλον χρύσεον τρίπηχυ, ὃ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. τοὺς δὲ, ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ

A res conflauit, longiores quidem, sex palmorum, breuiores autem, trium, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: cæteri verò, auri albidi, pondo binûm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à semilateribus decidit: (super illos enim
B erat collocatus) & nũc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœsus vbi perfecit, Delphos misit, cúmq; eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteámque: quarum aurea intrantibus templũ ad dexteram posita erat, argẽtea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureáque in Clazomeniorũ
C thesauro posita, pondo talentorũ octo & dimidii, præterea minarũ duodecim: argentea ad suggrundam anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: in quã miscebatur vinum à Delphis theophaniæ festo: opꝰ (vt Delphi aiũt) Theodori Samii, vt & ego arbitror. nõ enim mihi videtur opus vulgare. Misit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donauit item aquiminaria duo,
D aurcum argenteúmque: quorum in aureo inscriptum est, donariũ esse Lacedæmoniorum: non rectè, quoniã & hoc Crœsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volẽs, hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promã. Verùm puer per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta
E Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donauit vxoris suæ monilia à collo pendentia, ac

zonas, [a] quæ Delphos Crœsus trãsmisit. Amphiarào insuper, cuius & virtutem audierat & cladẽ, donauit clypeum ex auro totum, totámque ex auro solido hastã, & [b] xystum cum suis iaculis aureũ. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis tẽplo. Hæc dona Lydis portaturis ad oracula Crœsus iniũxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adscisceret. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerũt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarúmque nationum rex, [c] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiẽs, idcirco qualia debita sunt dona dat, vósque percontatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquẽ exercitum sibi adiũcturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusque in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorũ ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperiũ Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydísque donarunt primas in consulendo [d] oraculo partes, primúmque in sedẽdo locum, & ius perpetuum cuique voleti adscribi in numerum Delphorum.

Cæterùm donis Crœsus prosequutus Delphos, tertiò vaticinium consuluit, [e] quòd videlicet illud verax sibi esse comperisset. Quærebat autem an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba respondit,

Regis apud Medos mulo iam sede potito,
Lyde fugam mollis scrupedinem corripe ad Hermum,

a Et hæc quidẽ Delphos Crœs.

b Hastile cum suis spiculis.

c Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conueniẽtia.

d Et renuntiando orac. *Valla legit ἀπελίλω, pro ἀνελίλω.*

e Postquã enim oraculũ illud verax esse comperisset, eo ad satietatem vsque abutebatur. *Q. d. eo se ad saturitatem vsque implebat.*

Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὸ πάθημα, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν τερεῖνα παντοίην χρυσέην, καὶ ὀχυρὸν ξυστὸν τῆσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἐπὶ ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἔτι κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων τῷ Ἰσμηνίῳ τῷ Ἀπόλλωνος. τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τοῖσι Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱερά, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν εἰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθήκηται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τῶνδε μαντήια εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέηται σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῷ δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὠυτὸ ἡ γνώμη συνέδραμον, προλέγουσα Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. τοῦτο δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους σφι ἐξευρέσθαι συμμάχους ἐξευρόντα, φίλους προσθέσθαι. ἐπεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξοῦναι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γίνεσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον.

Δωρησάμενος δὲ σφέας Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεί τε δὲ ἐπέλαβε τὸ μαντηίου ἀληθηίην, συνεφορέετο αὐτό. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριάζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μοναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ παλυψήφιδα πρὸς Ἕρμον

φθόγγον· μηδὲ μάθῃ, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι. A *Néve mane: ignauus posito sis Lydę pudore.*

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ αὐτῷ αἰδρὸς βασιλεύσειν Μήδων· οὐδ' ὧν αὐτὸς, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαί κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζεν ἱστορέων τοὺς αἰεὶ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τῷ Δωϊκοῦ γένεος, τοὺς δὲ, τῷ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προεχρημένα ἔόντα τὸ ἀρχαῖον· ὁ μὲν, Πελασγικόν, ὁ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ ὁ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· ὁ δὲ, πολυπλανήτων κάρτα. ὅπτι μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ὅπτι δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσαν τε καὶ τὸν Ὄλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὡς ἐξαναστὰς ὑπὸ Καδμείων, οἴκεε ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν ὦν αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωϊκὸν ἐκλήθη. γῆν τινα δὲ γλῶσσαν ἱέσθην ἀμφοτέρους Πελασγοὺς, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὸν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ποτε σφέες ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι οἰκέοντες γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, ἔστι τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔόντα πολίσματα, ὄνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον ὁ Πελασγικὸν, ὁ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιανοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσί τε ὅτι 14 τὸν εἰνείκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τὸν ἔχουσιν

His ex verſibus, quũ allati eſſent, multo magis quàm ex cæteris voluptatem Crœſus accepit, ſperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarẽtur. Poſt hæc putauit ſibi curandum vt potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret. Idque veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes, eos eſſe: quòd alteri in Dorico B genere, alteri in Ionico antecellerent. [a] Nam de his ita antea iudicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera Hellenica, *hoc eſt Græca*: quarum hæc nunquam ſolum mutauit, illa aſſiduè multúmque eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione rege orã Phthiotidem incoluit, ſub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Oſſam & Olympum iacet, nomine Iſtiæotim: vnde à Cadmæis ciecta, coluit in Pindo locũ quem vocant Macednum. Inde rurſus C in Dryopidem commigrauit, atque ita in Peloponneſum venit, Doricáque cognominata eſt. Cæterùm qua lingua Pelaſgi ſint vſi, pro certo affirmare non poſſum: [b] ſed coniectura ſignorum licet dicere eandem qua nunc Pelaſgi vtuntur qui ſupra Tyrrhenos vrbem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolẽtes regionem quæ nũc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacen: quum Pelaſgi habitarẽt D ad Helleſpontum, qui contermini Athenienſium erant: aliáque omnia Pelaſgica oppida nomen immutarunt. Quibus ſignis coniectãtes oportet dicere, Pelaſgos barbara lingua fuiſſe: & ſi tota gẽs Pelaſgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelaſgicam, quum in Hellenes, *id eſt Græcos*, tranſiit, linguam ſimul iſtorũ perdidiſſe. Etenim neque Creſtoniatarum loquela cum vllo circà populorum E conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa. Per quod declarant, quam linguæ figurã obtinebãt quum in hæc loca tranſierunt, eandem ſe nunc con-

a Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelaſgica, altera verò Hellenica: quarum iſta quidem nunquã aliò demigrarit, illa verò valde multúmque ſit vagita.

b *Totũ hunc locum ſic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorſus eſt perturbatus.* Sed ex cõiectura licet dicere, eius linguæ fuiſſe cuius ſunt hodie ii ex Pelaſgis qui ſupra Tyrrhenos Crotona ciuitatẽ incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eã quam nunc appellant Theſſalicam regionem incolebant: & ii quoq; Pelaſgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſiũ contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelaſgos olim barbarè fuiſſe loquutos. Nam & Croroniatæ & Placieni lingua quidem diſſident

à ſuis vicinis, inter ſe verò conueniunt & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſeruaſſe quam habebant quum in eas regiones migrarẽt. Itaque ſi tota gẽs Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcũque aliæ Pelaſgicæ ciuitates nomẽ mutarunt, quum in Hellenas mutarẽtur, ſuam etiam linguã dedidicerunt. Gens autẽ Hellenica ſemper ex quo extitit, eadem lingua vſa eſt, vt mihi videtur: quúmque à Pelaſgis abſciſſa, imbecilla eſſet, à tenuibus quibuſdam principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequentibus etiam barbaris cũ ea ſeſe coniungẽtibus, in multitudinem excreuit. Et ſic quoq; mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creuiſſe.

ſeruare. At natio Hellenica, *id eſt, Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſẽper eſt vſa, vt mihi videtur: ideo imbecillis, quòd ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipuè barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſa mihi videtur fuiſſe cur gẽs Pelaſgica, quòd Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit.

Ex his igitur gẽtibus, Atticam quidẽ Crœſus audiebat obtineri, oppreſſámq; eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tẽpeſtate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, quum priuatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quũ hoſtiam immolaſſet, ahena (vt impoſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum cõſpicatus Chilon Lacedæmonius, quifortè aderat, ſuaſit ei primùm, ne vxorem fœcundam duceret domum: ſecũdo loco, ſi vxorem haberet, eiiceret: & ſiquidem ex ea filiũ ſuſtuliſſet, abdicaret. Huius conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione littoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitauit, tyrannidem affectans: cõtractiſque ſeditioſis, per cauſam tutandi montanos, huiuſcemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitauit vehiculum in forum, tanquã elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt vt aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quũ prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Atheniẽſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è ciuibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clauas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu

A ἐν φυλακῇ. Ὁ δὲ Ἑλληνικὸν γλῶσσαν μὲν, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἰκάζοντι· ἀποκριθὲν μὲν τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀθηνέες, ἀπὸ σμικροῦ τέως τὸν ἀρχὸν ὁρμεώμενον, αὐξηθὲν ἐς πλῆθος, τῶν ἐθνέων πολλῶν μάλιστα τοῦσι κεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ ὦν ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ ὁ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμᾶ μεγάλως αὐξηθῆναι.

B Τούτων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων ὁ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεπασσαλημένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τύραννον τὸν τότε χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύοντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεζεσθέντες, καὶ χρεῶν τε ἐόντων ἐμπλεοι καὶ ὕδατος, αἴθυ πυρὸς ἐξεσθῆ, καὶ ὑπερέβαλον. Χείλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρεὼν τὸν τοιοῦτον

C χῶν, καὶ θεσπίσμασι ὁ τέρας, σιωπᾷ βουλεύεν Ἱπποκράτεϊ, μηδὲ τὰ μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἀγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, ἀπὸ τέρεα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνοι ἤδη παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. οὕτω μὲν Χείλωνος πειθεσθαι φέλξιν Ἱπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν τοῦ ἐξεστεῶτος

D Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ ἑωυτῷ στασιώτας, καὶ τῶν λόγῳ τῶν ὑπερακρίων τοῦτος, μηχανᾶται τοιάδε· τρώματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τὸν ἀγορὴν ὁ ζεύγνυς, ὡς ἐκπεφυγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἱ μὲν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἤθελησαν ἀπολέσαι δηθέν. ἐδέετο τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς τοῦτος αὐτῷ χυρῆσαι· τοῦτον

E τε δὴ δοκιμήσαντες ἐν τῇ τοῦτος Μεγαρέας ἡμομαχίῃ στρατηγὸν, Νίσαιάν τε ἑλόντα, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἐξαπατηθεὶς, ἔδωκέν οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξαι ἄνδρας τινὰς, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγίνοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλινα γὰρ κορυνέας ἔχοντες εἵποντό οἱ ὀπισθεν. σεισθέντας δὲ τοὺς

τοῦτον

τοῦτος

ὅτοι ἅμα Πϕισιϛράτῳ, ἔχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πϕισιϛρατος ἦρχεν Ἀθηναίων, ὅτε ἅμας τὰς ἐοίσας συνταξάξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ὅπῃ τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔμιμνε, τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετ' οὐ πολλὸν δὲ χρόνον τῶνδε φρονήσαντες οἵ τε τῶν Μεγακλέος [ϛρατιῶται] καὶ οἱ τῶν Λυκούργου ἐξελαύνουσί μιν. οὕτω μὲν Πϕισιϛρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὔκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβαλεν. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πϕισιϛράτου, αὖτις ἐν νέῃς ἐπ' ἀμηλοισιν ἐϛασίαζον. περιελαυνόμενος δὲ τῇ ϛάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεχηρυκεύετο Πϕισιϛράτῳ, εἰ βούλοιτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα· ὅπῃ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογησάντων ὅπῃ ταῦτα Πϕισιϛράτου, μηχανῶνται δὴ ὅπῃ τῇ κατόδῳ ϛρῆγμα βυήσεται ϰάρτα, ὡς ἐγὼ βουλόμενος μανθάνω· ἐπεί γε ἀπεκρίθη ϰε παλαιτέρου τὸν βάρβαρόν τε ἐόντα καὶ δεξιώτερον, καὶ βυήσιος ἠλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ϰε Ἀθηναίοισι τοῖσι τοῦϕοισι λεγομένοισι εἶναι Ἑλλήνων σοϕίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ϰε τὸν δῆμον τὸν Παιανιέα ἐπὶ γυναῖκα τῇ οὔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως βυηδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ τοιόνδε δέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλεν βυωρεπέϛατον ϕανεεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς ἄϛυ, ϰηρύϰας τε προπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄϛυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέχεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πϕισιϛράτον, τὸν ἀπὸ τῆς Ἀθηναίης τετιμημένον ὑπὲρ πάντων μάλιϛα, καταγὸν ἐς τὴν ἑωυτοῦ ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαϕοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τε τοὺς δήμους ϕάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πϕισιϛρατον καταγὸ· καὶ ἐν τῷ ἄϛεϊ πειθόμενοι τὸ γυναῖκα εἶναι αὐτόθι τὴν θεὸν, ϰεϕοσεύνην τε τὸ ἀνθρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πϕισιϛρατον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα ϰατὰ τὸν εἰρημένον ὁ Πϕισιϛρατος, καὶ τὸ ὁμολογηθὲν τῇ τοῦ Μεγακλέα ἐμνήσθη, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων, ϰαὶ λελογισμένων ἐναγέων εἶναι τοὺς Ἀλκμεωνιδέων,

A facto arcem occupauit: & inde Athenienſiũ imperio potitus, nullis qui tum erant magiſtratibus perturbatis, neque legibus mutatis, ſed in præſenti ſtatu manens, vrbem bene ac pulchrè exornauit. Sed non multo pòſt tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eũ eiecerunt. Hunc igitur in modum Piſiſtratus primùm obtinuit Athenas, & tyrãnidem nondum valde ſtabilitam amiſit: cuius eiectores rurſus inter B ſe ſeditiones redintegrarunt. Hæ autem ſeditione Megacles fatigatus, Piſiſtratum miſſo caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorẽ, addita tyrãnidis cõditione. Accipiente verò conditionem Piſiſtrato, machinati ſũt ad illũ reſtituẽdũ, rem (vt ego cõperio) longè ſtultiſſimã: (quãdoquidẽ iã olim diiudicatũ eſt Græcã gentẽ dexteriorem eſſe quàm barbarã, & magis ab ineptiis abC horrentem) præſertim ſi iſti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur ſapientia primi, talia machinati ſũt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum: alioqui formoſa. Hanc mulierem omni armatura quum inſtruxiſſent, in currúmque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitũ quo venuſtiſſima videnda eſſet, in vrbem agunt, præmiſſis qui præcurrerent præD conibus, quique quum in vrbem veniſſent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienſes, bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerua ipſa præcipuo inter homines honorẽ proſequuta, in ſuam reducit arcem. Iſti igitur paſſim euntes talia prædicauerũt: & ſtatim rumor in tribus emanauit, Piſiſtratũ à Minerua reduci. Qui verò in vrbe erãt, perſuaſi hãc mulierẽ eſſe deã ipſã, fœminæ ſupplicarũt pariter, & Piſiſtratũ acceE perũt. Hũc in modũ quẽ diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quã inierat cũ Megacle, filiã eius duxit vxorem. Verùm quum & filii eſſent ei adoleſcentes, & Alcmæonidæ dicerẽtur obnoxii eſſe crimini piaculari,

nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [a] haud legitimè coibat cũ vxore. Quam rẽ quum inter illicita occulta asset, postea ad matrẽ retulit, enuntiaret id nécne. Mater viro indicauit. Iste verò iniquo animo ferens se à Pisistrato contumelia affici, vt erat iratus, [b] milites homini infensos reddidit. Quæ fieri Pisistratus contra se animaduertens, regione prorsus abscedit: & vbi Eretriam peruenit, vnà cum filiis deliberat. Quũ autem sentẽtia Hippiæ præualuisset, de tyrannide rursus recuperãda, [c] aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipsis nonnihil beneuolæ erant. Et cùm aliæ complures contulerunt pecuniæ multum, tũ verò Thebani plurimum. [d] Post hæc nõ ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, vltro aduenies, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, anno vndecimo vertente redierũt, & primùm in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cùm seditiosi ex vrbe se conferebant, tum alii ex tribus confluebant, quibus erat tyrannis quàm libertas iucundior: atque ita congregabantur. Cęterùm Pisistratus, quandiu pecuniã cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: sed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem versus mouere, ita domũ ad se defendendos obuiam tendunt. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebãt. Quum autem qui cum Pisistrato erant è Marathone digressi, simul contra vrbem irent, & in eundem locum conuenissent, perrexerũt ad Mineruæ Pallenidis fanum, [e] altrinsecúsque arma posuerunt. Hîc diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, [f] Pisistratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus est, inquiens,

a Non coibat cũ vxore vt moris est. Et illa quidẽ initio hoc tegebat, postea verò matri, siue percõtanti, siue minus, exposuit: & ista rursus marito.

b Positis inimicitiis in gratiam rediit cum seditiosis.

c Munera collegerũt ex vrbibus antea sibi vtcunque cognitis.

d Postea verò (vt paucis absoluam) tempus emersit, & omnia ad reditum fuerunt ipsis parata.

e Peruenit, & arma ex aduerso posuit. Ibi verò diuino impetu fretus Amph.

f Pisistrato adfuit, & ad eum accedens, hex.

A οὐ βουλόμενος οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐπυθόμενη, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε, ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσεται τῷ ἔθνεϊ τοῖσι Παυσιώτησι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τάχιστα. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο αἅμα τοῖσι παισί. Ὑπαίθρῳ δὲ γνώμῃ νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τῷ τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγαγον δωτῖναι ἐκ τῶν πολίων, αἵτινές σφι προσεθήκαντο πολλῶν δὲ μεγάλα πραγμάτων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὸν κάτοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντής, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίῃ πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, ἕκτῳ ἐνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι κατοπτεύουσι, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς προὐλύθειν ἦν ἀπαστότερον. οὕτω μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μετέωρα ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεὶ τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσιν ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πρωτοπατίῃ ἦσαν ἐπὶ τοὺς καλιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς τωὐτὸ συνιόντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλλαιδίδος Ἀθηναίης ἱρόν, καὶ αὐτίκα ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνάν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ πρόσθεν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

τοῦ στρατηγήσαντος.

τοῦ γνώμῃ

τοῦ χώρῳ

τοῦ ἔσαν

τοῦ προθύεσθαι

Ἐρρίπτη δ' ὁ βόλος, ὁ δὲ δίκτυον ἐκπετάσας.

Θωῦσι δ' οἰμήσουσι σελήνης λάβρα νυκτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθαῦτα ζωὸν χρᾶ τάδε. Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέχεσθαι τὸ χρηθὲν, ἐπῆγε τῷ στρατιῷ. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος τοῖς ἄδειπνον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τὸ ἀκρόδειπνα· καὶ μετὰ τὸ ἄδειπνον μετεξέτεροι αὐτῶν, ἐμὲν, τοῖς κύβοις, οἱ δὲ, τοῖς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες, τοῖς Ἀθηναίοις τρέπουσι. φυγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἀλισθήσεν ἔτι ἐν Ἀθηναίοις, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προσέπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ. πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τοιοῦτον ἐὼν Ἀθηναῖος, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ἐπικούροισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι· τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν προσηκόντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμει. τοῖς γε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἑόψις τοῦ ἱεροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου πάντας ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυραννεύεν Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμαιωνίδεω ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης.

Τοῖς μὲν νυν Ἀθηναίοισι τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπιθαίνετο ὁ Κροῖσος καταστρεφόμενος· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακοῦ τε μεγάλου πεφυγμένους, καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. ὅτε γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοῖς ἄλλοις πολέμοις εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, τοὺς Τεγεήτας μούνους προσέπταισαν. ὃ δὲ ἔπι πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν πάντων

[a] *Est nummus proiectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro sub sidere lunæ.

a Verriculum iactũ est, expansáque retia, nocte Mox aderũt thynni cl.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Pisistratus verò, eo percepto, & se illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant, eos in fugã vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit, [b] vt Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, iussos conscendere equos, præmisit, qui assequẽdo fugientes, mandata Pisistrati dicerent, iuberéntque eos bono animo esse, & ad sua quemq; abire. Ita audientibus dicto Athenienſibus, Pisistratus tertiò potitus Athenis, tyrannidem stabiliuit, tum auxiliariorũ copiis, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenienſium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hãc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenienſium aliis in prælio cæsis, aliis vnà cum Alcmæonidis domo profugis.

b Ne dispersi Athenienſes, ampliꝰ conglobarentur.

[c] Hunc ita Athenienſibus imperantem ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnãtibus, Lacedæmonii quũ cæterabella prosperè gessissẽt, aduersus solos Tegeates cladẽ acceperãt. Et antea fere ex omnibus

c Crœsus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag.

Græcis pessimè morati fuerant, [a] tàm circa se quàm circa hospites nullo consuetudinis conuersationisque commercio. quæ instituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculũ profecto: cui, simulatque in ædẽ ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea veniſti præpinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cũctis qui tecta tuẽtur olympi.
Ambigo vaticiner ſis vtrum, vírne deuſne:
Sed multo magis eſſe deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis seruantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgum, quũ esset tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis, è Creta hæc attulisse. Siquidem quum primum tutor factus est, omnia iura immutauit: deditque operam nequis ea trãsgrederetur: deinde verò quæ ad bellum pertinent, [b] enomotias, triacadas, & syssitia: super hæc instituit *tribunos plebis*, ephoros ac senatores. Ita illi ad rectum vitæ genus translati sunt à Lycurgo: quẽ vita defunctum, delubro ædificato egregiè colunt. [c] Ex quo, cùm bonitate soli, tum nõ exigua hominum copia, discurrerunt statim, ac benignè rem gesserunt. Nec amplius contenti otio frui, quum se Arcadibus præstantiores esse arbitrarentur, de omni illorũ terra *occupãda* oraculum Delphicum consuluerunt. Quibus Pythia respondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te reiicient. tibi ego haud inuidero quicquam,
Sal andã Tegeam planta plaudẽte daturus:
Vtque queas campum metiri fune feracem.

Hæc respõsa vbi accepere Lacedæmonii, à cæteris Arcadibus abstinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes secum compedes: videlicet captioso freti oracolo,

a Nullo neque inter se neque cũ peregrinis commercio. sed ad æquam & honestis legibus institutã gubernationẽ sic transierunt.

b *Enomotiæ erãt viginti quinque virorum collegia, & secundum alios plurium: eráque hic sextus à rege magistratus. Triacades, triginta virorũ collegia. Syssitia, cœtus in quos distributi cives, cibum communiter capiebant.*

c Quúmque in fertili & populosa regione versarentur, excurrerunt statim, ac prosperè rẽ gess. *Vel*, secunda fortuna vsi sunt. Sed *αὐτά τι ἔδραμον exponitur etiam* succreuerunt, *ex Suida: quem vide.*

A Ἑλλήνων, κατά τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀπεξήμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς εὐνομίην. Λυκούργου τὸν Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ ὁ χρηστήριον, ὡς ἐσῆιεν ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἦκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν ποτὶ πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλυμπία δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἤ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἠὲ καὶ ἄνδρα. B
Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί ὦ Λυκόεργε.

Ταῦτα μὲν δή τινες τοῖς τοῦτοισι λέγουσι καὶ φασὶ αὐτῷ τῷ Πυθίῃ τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτῃσιν· ὡς δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, πάντα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· τούς τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἵα δὲ ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἅμα τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι D ἀπέχρη ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων χρεώνους εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ πεπαύσω.
Δώσω τοι Τεγέην ποδὶ κρότον ὀρχήσασθαι, E
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπέσχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ διπλῷ πίσυνοι,

ἀνδρῶν ἢ ἄνδρα.

Λεωβώτεω.

ἐπεσήμηναν.

ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἐσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες ἐς ἐφέρεντο αὐτοὶ, καὶ ἀρότρῳ ἀμημετρημένοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, πρὸς τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. χρόνῳ δὲ τὸν ὕστερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. χρόνῳ δὲ τὸν χρόνον Κροῖσον γενόμενον, καὶ πρὸ Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλεύοντος, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τοῦ πολέμου ἐγένοντο, τρόπῳ τοιῷδε χρώμενοι· ὅκως αἰεὶ τοῦ πολέμου ἐκράτεον οἱ Τεγεῆται, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τοῦ πολέμου Τεγεητέων γένοιατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἀνθρώπῳ οὐκ οἷοί τε ἐγίνεατο τὸν ἡρῷον τοῦ Ὀρέστεω, ἐπέμποντο αὖτις ἐς τὸν θεὸν ἐπησομένους τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λιθῳ ἐν λείῳ,
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, κακὸν πρὸς κακῷ ἔνθεν πήματι κεῖται·
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδῃ κατέχει φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ἐπικρήδεμνος ἔασῃ.

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν χρόνον τοὺς ἂν ἐξίωσι ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τοῖσι κοινῇ ἀγαπεμπομένοισι, μηδένα ἄλλον ἄλλῃ. τουτέων ὦν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐοῦσης γὰρ τότε τῆς τὸν χρόνον τοῦτον ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας,

tanquam essent ipsi reducturi Tegeatas in captiuitatem. Verùm congressi prælio ac fugati, quicũque eorum viui sunt capti, eisdẽ quas ipsi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad nostram vsque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Aleæ *apud Tegeam* suspensæ. Atque superiore quidem bello Lacedæmonii aduersus Tegeatas assiduè semper malè pugnauerant: Crœsi tamen ætate & Anaxandridæ Aristonísque, regum suorum, longè superiores contra eosdem exiterunt, huc in modum tales effecti: Quum semper in bello à Tegeatibus superarentur, missis Delphos cõsultoribus, oraculum sunt sciscitati quémnã deorum placarent vt Tegeatum victores existerẽt. His, Pythia respondit, id fore si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cuius vrnam quum nequirent inuenire, rursus ad deum mittunt de loco sciscitatũ in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi peruehemẽte coacti,
[a] Forma hostis formæ, & plagæ superindita plagæ,
Hîc Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor:

Vbi hæc audierũt Lacedæmonii, nihilo tamen minus [b] inuentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocãtur, comperit. [c] Sunt autẽ benemeriti, ex ciuibus semper militia equestri perfũctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeũt, ne torpescant, alii aliò mittuntur. Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atque solertia vsus. [d] nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent,

a Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponetur.*

b Ab inuentione aberant.

c Benemeriti autem isti (seu benefici) sunt quini ciues ex equitibus ætate maximè prouecti, qui singulis annis exeũt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, cõmuni consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere.

d Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset.

& iſte in æràriam officinam ve-
niſſet, intuebatur ferrum dũ pro-
cudebatur. Quo in ſpectaculo ad
mirabundum animaduertens fa-
ber ferrarius, intermiſſo opere,
Quanto magis Lacon hoſpes, in-
quit, admirarêre, ſi idẽ quod ego
tu noſſes, qui tãtopere admiraris
ferrarium opificiũ. In hac enim
corte puteum facere quũ vellem,
incidi in loculum ſeptem cubito-
rum: & quia incredulus eram o-
mnino fuiſſe maiores quàm nũc
ſunt homines, aperui eum, & in-
ueni cadauer æquali cum loculo
lõgitudine: quam vbi mẽſus ſum,
iterum obrui. Hæc illo referente
quæ viderat, Liches conſiderans,
coniectauit hunc ex oraculo eſſe
Oreſtem, hac videlicet coniectu-
ra: duos quidem quos cernebat
fabri ferrarii folles, totidem com-
perit eſſe ventos: incudem verò
& malleum, [a] formam formæ ho-
ſtem: ferrum verò quod procu-
deretur, [b] plagam ſuperinditam
plagæ: hac ratione id coniectans,
quòd in plagam hominis ferrum
inuentum fit. Hæc itaque ſecum
agitans, Spartam regreſſus, rem
omnem Lacedæmoniis refert. Illi
[c] ex compoſito hominem crimi-
nis conuictum exilio damnant.
Qui in Tegeam profectus, & ca-
lamitatẽ ſuam referens fabro fer-
rario, [d] cõducit ab eo nolente vẽ-
dere cortem. Ibique aliquandiu
habitãs, vbi rem cognouit, effoſ-
ſo ſepulchro oſſa collegit, eáque
portans, Spartam rediit. Quo ex
tẽpore Lacedæmonii quoties cũ
Tegeatibus congreſſi ſunt, ſupe-
riores extitêre: præterea verò ma-
gna etiam pars Peloponneſi iam
eis parebat. Hæc itaq; omnia Cræ
ſus audiens, miſit nuntios Spar-
tam cum muneribus, ad rogandã
belli ſocietatẽ, iuſſos dicere quæ
oporteret. Ii poſtquã peruenerũt,
Nos (aiunt) Cræſus miſit, Lydo-
rum aliarúmque gentium rex, ita
inquiẽs, Lacedæmonii, quoniã
deus oraculum reddidit vt Græcã
mihi ſocietatem adſciſcerem, &
vos inter Græcos antecellere au-
dio, ſtatui vos mihi in ſocietatem
ex oraculo prouocãdos ad ineun-
dã mecum quam cupio amicitiã

a Typum eſſe & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur, quasi vicissim feriens.*

b Noxam ſuperinditam noxæ: hac rat. id con. quòd in damnũ hominis fer.

c Per ſimulationem hominem crimine intẽtato, exil.

d Conducebat, (id eſt, conducere conabatur) à non locante (id eſt, à nolente cõducere) cortem. Vbi verò tandem ei perſuaſit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eff. ſep.

A ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ὁ θωύματι ἰών, ὁρέων ὃ ποιεόμενον. μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε "παυσάμενος τοῦ ἔργου, Ἦκου αὖ ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴ περ εἶδες τάχα ἐγὼ, κάρτα αὖ ἐθαύμαζες, ὅκου νεῦ οὕτω τυγχάνῃς θωῦμα ποιεόμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τὴν αὐλὴν φρέαρ ποιήσασθαι, ὀργυιέων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. ἐπεὶ δὲ ἀπιστίῃ μὴ μιν B ἠνέεσθαι μηδαμᾶ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῳξα αὐτὸν, καὶ εἶδον νεκρὸν μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ ἔλεγε τὰ περ ὀπώπεε· ὁ δὲ, συνώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλόμενος· τὸ χαλκέος δύο ὁρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους εὕρισκε ἐόντας· τὸ δὲ ἄκμονα, καὶ τὸν σφῦραν, τόν τε τύπον καὶ τὸ ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ὅτι "πήματι κείμενον· τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ὅτι καὶ κατ' ἀνθρώπου ἐπιβουλὴ ἀνεύρηται. συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πρὸς ὃν πρῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλασθὲν ἐπενείκαντες οἱ αἰτίην, "ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν τοῖσι τὸν χαλκέα, ἐμισθοῦτο πρὸς ὃν ἐκ ἐθέλοντος τὴν αὐλὴν. χρόνῳ δ' ὡς ἀνέγνωσαν, ἐνοικίσθη. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅκως ἐπειρώατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ὑπετεταμμένη. ταῦτα δὴ ὧν πάντα πυθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἐπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρεών. οἱ δὲ, ἐλ- E θόντες ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσμος τοῦ θεοῦ Ἕλλησι φίλον τοῖσδε εἶναι, (ὑμέας γὰρ πυθανόμενος τοῖσδε εἶναι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον τοῖσδε καλέομαι, φίλος τε θέλων ἠνέεσθαι καὶ

παυσαμένου

ἐδίωκον.

18 σύμμαχος αὐτῷ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖ- A
σος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύε-
το. Λακεδαιμόνιοι δέ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ ὃ
θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥσθησάν
τε τῇ ἀφίξει τοῦ Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρ-
κια ξεινίης πρὸς καὶ συμμαχίης. καὶ γὰρ τι-
νες αὐτοῖς ὑπερκρισίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρό-
τερον ἔτι γενόμεναι. πέμψαντες γὰρ ⓐ Λα-
κεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς
ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τοῦτο, τὸ
νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Α- B
πόλλωνος· Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδω-
κε δωτίνην. τουτέων τε ὦν εἵνεκα ⓐ Λακε-
δαιμόνιοι τῷ συμμαχίῃ ἐδέξαντο, καὶ ὅτι
ἐκ πολλῶν σφέας προεκρίναν Ἑλλήνων,
αἱρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μέν, αὐτοὶ ἔσαν ἕτοι-
μοι ἐπαγγείλαντι· τοῦτο δέ, πεποιημένοι χρη-
τῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες
κύκλῳ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθεϊ τεσσερακοσίους
ἀμφορέας χωρέοντα, ἦγον, δῶρον βουλόμε-
νοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. τοῦτ' ὁ χρητὴρ οὐκ C
ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας δι φασίας λε-
γομένας τάσδε· ⓐ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέ-
γουσι ὡς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ
χρητὴρ ἐγένετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι
Σάμιοι ἀπελοίσαντο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι
ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς
ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τὸν Λακεδαι-
μονίων τὸν χρητῆρα, ἐπευθάνοντο δὲ Σάρδις
τε καὶ Κροῖσον ἁλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν χρη-
τῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιῶται δὲ αὐτὸν ὡνήσαντο D
ἀνάθημα μιν ἐς τὸ Ἥραιον· τάχα δὲ
ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς
Σπάρτην, ὡς ἀπαρεθείησαν ὑπὸ Σα-
μίων. κατὰ μὲν νυν τὸν χρητῆρα οὕτω ἔχει.

Κροῖσος δὲ ἀμφὶ τῶν χρησμῶν, ἐποιέετο
στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρή-
σειν Κύρου τε καὶ τῆς Περσέων δυνάμιος. παρασκευαζομένου δὲ Κροίσου στρα-
τεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, προσῆλθέ τις Λυδῶν, νομιζό-
μενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ τοῦ- E
της τῆς γνώμης καὶ τὸ κατὰ συμφορὴν ἐν Λυ-
δοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε,
» (συμφορὰ οἱ ἐστὶ Σαρδιήσι) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ'
» ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευά-
» ζεαι, οἳ σκύτινας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην
» δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ ἐκ

atque ſocietatem, citra dolũ fraudémque. Crœſus hæc per legatos nuntiauit. Quorum aduentu Lacedæmonii, qui & ipſi oraculum audierant, gauiſi, fœdus cum eis hoſpitii ſocietatiſque inierunt. Etenim iam antea intercedebant nonnulla Crœſi in Lacedæmonios beneficia. Nam quũ illi miſiſſent Sardis ad aurum coemendum, quo vſuri erant in id ſimulacrum Apollinis quod nũc poſitum eſt [a] apud Laconicam in Thornace, eo auro ſunt à Crœſo donati. Qua de re Lacedæmonii, quódque ſe amicos ille præ omnibus Græcis delegiſſet, ſocietatem admiſerunt, & hoc denuntiãti ſeſe paratos exhibuerunt. Quod vbi extrinſecus fecerunt, pateram aheneam labiorũ tenus frequentibus animalibus extrinſecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebãt, volentes Crœſum remunerari: ſed eã Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ ferũtur cauſarum. Lacedæmonii quidẽ aiunt hanc pateram, dum ferretur Sardis, [b] quum Samum appulſi eſſẽt, à Samiis fuiſſe interceptam: qui, cognita re, nauibus iſtos lõgis aggreſſi fuêre. Ipſi verò Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, ſerò venientes, quum audiſſent Crœſum captum eſſe cum Sardibus, illam in Samo vendidiſſe viris priuatis, qui eam Iunonis templo dedicauêre: & illos qui vendidiſſent, Spartam reuerſos, forſitan dixiſſe à Samiis ſibi fuiſſe ereptam. Ac de patera ita reſe habet.

a Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunt. ſeſe par. exhibuerunt: tum etiam fabricati crat.

b Quum circa Samum eſſent.

Crœſus autem eluſus oraculo, aduerſus Cappadociam exercitus comparabat, ſpe & Cyrum & potentiam Perſicam euertendi. Cui in hac apparãda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumſpecto habitus, & ob hanc quam dixit ſententiam plus nominis apud Lydos conſequutus, hunc in modum Crœſo conſuluit, Aduerſus tales viros expeditionem paras, rex, qui [c] coriacea ſubligacula, qui è corio reliquam veſtem ferunt: qui non quibus volunt ci-

c *Vel*, Coriacea femoralia. Intelligere *autem videtur quæ & bracc. dicuntur.*

bis veſcuntur, ſed quos habẽt, vt-
pote regionẽ aſperam incolẽtes.
Ad hæc potu non vini vtuntur,
ſed aquæ: non ficos ad comeden-
dum, nec aliud quicquam boni
habentes. quibus quum nihil ſit
quod eripias, ſi viceris: ſin victus
fueris, animaduerte quot bona
amittes. Vbi guſtauerint illi no-
a Pertinaciter ſtra bona, [a] circumſiſtẽt nos, nec
ea retinebunt. abigi poterunt. Equidem diis ha-
beo gratiam, qui non induxerũt
in animum Perſis vt Lydos inua-
derent. Hæc loquutus, non tamẽ
Crœſum flexit. Erenim Perſis, an
tequam Lydos ſubigerent, nihil
erat neque lautum neque opipa-
rum. Porro Cappadoces à Græ-
cis Syri nominantur: & erant hi
Syri, antequam Perſæ imperita-
rent, ditionis Medorum: tũc au-
tem Cyro parebãt. Siquidem im-
perium Medicum ac Lydum diſ-
terminabat fluuius Halys, qui ex
Armeno monte profluens, primũm Cilicas, dehinc Matienos
qui ſunt ad dexteram, & Phrygas
qui ſunt ad læuam: tum boream
aduerſus tendens, Syros, Cappa-
doces, Paphlagoneſq; interfluit:
Cappadoces à dextra, Paphlago-
nes à ſiniſtra perſtringens. Ita flu-
men Halys cuncta ferè ſuperiora
Aſiæ, à mari quod Cypro obiectũ
eſt, ad Euxinum vſque Pontum
dirimit. Eſt autem dorſum totius
huius regionis, lõgitudine quin-
que dierum itineris viri expediti.
Itaq; aduerſus Cappadociã Crœ-
ſus cum exercitu profectus eſt,
cupidus cùm hanc partẽ ſoli fœ-
cundi ſuo adiiciẽdi, tum vel ma-
gis, fiducia oraculorum, Cyrum
vlciſcendi: propter Aſtyagem,
Cyaxaris filium, Medorũ regem,
affinẽ ſuum, quem Cyrus Cam-
byſis filius prælio victum ceperat.
Erat autem Crœſo Aſtyages hũc
in modum affinis: Apud Scythas
pecuarios quum eſſet ſeditio, ca-
b Subduxit ſe terua quædam eorum [b] ſeceſſit in
terram Medicam, qua tempeſta-
te Medorum tyrannus erat Cya-
xares, Phraortæ filius, Deiocis
nepos. qui Scythas hos, vtpote
ſupplices, initio benignè alloque-
batur ac plurimi faciebat, adeo vt
c Legit παῖδας [c] pueros eis traderet imbuendos
σφιν παρ. Sic au- tum lingua Scythica, tũ artificio
tem ſequitur
παίδων.

A ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρῃσι ἔχον- «
τες τραχείῃσι. τοῖσι δὲ, οὐκ οἴνῳ ἀγαχρέων- «
ται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι «
τραώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τῦτο μὲν «
δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαιρήσεαι, τοῖσι « τοῖσι γε
ἔστι μηδέν; τῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀ- « μὴ ἔστι
γαθὰ ἀποβαλέεις. γλυκάμενοι γὰρ τῶν ἡμε-
τέρων ἀγαθῶν, οὐκ ἐξονται, οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔ-
σονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ
ἐπὶ νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ
Λυδούς. σῦ τα λέγων, οὐκ ἔπειθε Κροῖ-
B σον. Πέρσησι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέ-
ασθαι, ἦν οὔτε ἀβρὸν οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ
δὲ Καππαδόκαι ὑπ' Ἑλλήνων Σύριοι
ὀνομάζονται. ἔσθ' ὅτε δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν
πρότερον ἦ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατή-
κοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁ γὰρ οὗτος ἦν τῆς τε
Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς
ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου ὄρεος διὰ
Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ
ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τῦ ἑτέρου, Φρύγας. παρα-
μειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων αὖτω πρὸς
C βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππα-
δόκας ἀπέργει, ἐξ ἑσπέρης δὲ Παφλαγό-
νας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει σχεδὸν
πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης
τῆς αὐτίον Κύπρου ἐς τὸν ΕὐΞεινον πόντον.
ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἁπάν-
σης, μῆκος ὁδοῦ δυζώνῳ ἀνδρὶ, πέντε ἡμερέων
ἀναισιμοῦται. ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ
τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα, καὶ γῆς ἱ-
μέρῳ, προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ
μοίρην βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρη-
D στηρίῳ πίσυνος ἐών, καὶ πᾶσαν ἐθέλων ὑ-
πὲρ Ἀστυάγεος Κύρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν
Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν,
Μήδων δὲ βασιλῆα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω 19
κατεστρέψατο εἶχε, ἠμύνατο γαμβρὸν
Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων ἴλην ἀν-
δρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς τὴν Μη-
δικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τῦτον Μήδων
Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τῦ Δηϊόκεω, ὃς δὴ
Σκύθας τούτους ὁκῶς πρῶτον προσέβη, ὡς
E ἱκέτας ἐόντας ἐθώπευε· ὥστε δὲ παρ' οὐ πολλοὺς ποιεόμενος ἀνδρας, παῖδά σφι παρέδωκε τὴν
γλῶσσαν τε διδάσκειν, καὶ τὴν τέχνην

τὸ πόξων. χρόνῳ δ' ὕστερον γινομένου, καὶ ἀεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγχιν, καί ποτε σπανιώτερα ἐλάμβανον σφέας μηδὲν νοσησάντων ἀλλ' ἀεὶ κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς δὴ δέδοκται, ὀργῇ οὐκ ἄκρος) τῆς κενεώς κάρτα ἀχθεσθεὶς ἀφείη. οἱ δὲ, ταῦτα τοὺς Κυαξάρεω παθόντες, ὥστε αἰδοῖα σφέων ἐωϋτέων πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῷ παιδὶ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα καταχῆναι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὡς περ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρῃ δῶρον φέροντας, ὡς ἄγχιν δὴθεν· δόντες δὲ, τῷ τὰ χείρε νομίζεσκε παρὰ Ἀλυάττεω τοῦ Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τουτέων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. μετὰ δὲ ταῦτα (ἐπεὶ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυαξάρῃ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγεγένητο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίῃ τινὰ ἐποιήσαντο. ἀλλ' ἐφέροντο δὲ σφι ὅτι ἴσος τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνενείκαντος τοῦ πολέμου ἐγένετο· τῆς μάχης συνεστεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νὺξ ἐγένετο. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, ὅρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωϋτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβώρητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοι σφι καὶ τὸν ὅρκιον οἱ ἀπεύσαντες γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμον ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρτυήνην Ἀστυάγει τοῦ Κυαξάρεω παῖδα. αἴθις γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ περ τε Ἕλληνες· καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ὑποτάμνωνται, ἐς τὴν ὁμοχροίην τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

A arcus vtēdi. Interiecto deinde tēpore, quum Scythæ venatum assiduè irēt & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus [a] Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi, vt se indignū, à Cyaxare pati nō ferentes, consilio habito decreuerunt vt aliquem eorum puerorū quos docerent, trucidarēt: apparatúmque vt feras apparare consueuerant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quū obtulissent, quācelerrimè se ad Alyattē Sadyattis filiū Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui adorant conuiuæ, ex his carnibus gustauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti se supplices præbuerunt. Quos postea repōscenti Cyaxari (quòd Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medósque quinquennale conflatū est. Quo in bello sæpe Medi, sæpe Lydi victores extiterunt, & nocturnū quoddā prælium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quū æquo marte certarent, [b] stante pugna contigit vt repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hūc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi vbi diem noctescere viderunt, à pugnando destiterunt: cóque propensius ad pacem inter se cōstituendam festinauerunt: autoribus conuentionis Syennesi Cilice & Labyneto Babylonio: qui vt iusiurandum intercederet & recōciliatio affinitate fieret, [c] properarunt: decernentes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam sine vehementi necessitudine conuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cùm cætera ritu Græcorum, [d] tum feriendo brachia quâ illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo.

a Cyaxares (erat enim, vt re ipsa ostendit, iræ impos) asperè admodum & indignè tractauit.

b Inter pugnandum.

c Operam dederunt.

d Tum secando brachia vsquedū sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *Vt legatur αἱμορρόϊλιω, pro ὁμοχροίλιω. Vide Tacitum, lib. 12.*

Hunc igitur Astyagem auum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequẽtibus indicabo causam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula *cõsulenda* miserat. Et quũ respõsum reddidisset [a] haud syncerum, [b] secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est [c] aduersus quãdam Persarum partem. Atque vbi ad Halym flumen peruenit, tunc (vt ego quidẽ sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: vt autẽ Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quũ incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullos dum enim ex illis pontibus ea tẽpestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse vt fluuius qui ad læuam exercitus fluebat, flueret etiã ad dexteram. Fecisse autẽ hũc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, vt erant metata, à tergo amplecteretur: in quã quum traduxisset ex pristino alueo fluuium, iterum eum, vbi exercitus traiectus esset, in suum alueum refũderet. Itaque quũ celerrimè fluuius diuisus esset, vtrinque vado meabilis effectus est. Quidam verò aiunt veterem etiam omnino exaruisse alueum. Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rursũ redierunt, illũ trãsiuissent? Crœsus igitur exercitu traiecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium eius regionis tutissimum, iuxta vrbem Sinopem, ferè ad pontum Euxinum sitam. Hîc statiua habens, prædia Syrorum vastat, & vrbem Pterio rum expugnat diripitque. Cepit quoque cũctas circà vrbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptísque omnibus qui in medio incolebant, obuiam pergit: missis tamen, antequã exercitum educeret, caduceatoribus ad Ionas tentandos vt ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra cõtra Crœsũ posuit:

Captiosum,

b A se facere

c In Persarum fines.

A Τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος ἐὼν τὰ ἑωυτοῦ μητροπάτορα κατεστρέψατο νόμῳ ἔχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροίσου βουλευσάμενος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας εἰρωτέων· καὶ δὴ ἐκ ἀπικομένου χρησμοῦ κιβδήλου, ἐλπίσας ὡς ἐωυτοῦ τὸν χρησμὸν ἔλ), ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ

B Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, ὃ ἐνθεῦτεν, ὡς ἐμοὶ ἐγὼ λέγω, ἐπὶ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασε οἱ. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω τότον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέῳ. ποιῆσαι δ' ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέλην ὀρύσσειν, ἀγοντα μίλιον δία, ὅκως ἂν ὁ στρατόπεδον ἱ-

C δρυμένον ᾖ νώτου λάβοι· ταύτῃ δὲ τὸν διώρυχα ἐκ τοῦ παλαιοῦ ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥεέθρων, ἢ αὐτὸς ὁ Θαλῆς ἐμεμετρήκεε τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε καὶ ἐκλίθη τάχιστα ὁ ποταμός, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγίνετο. οἱ δὲ καὶ τοῦτο λέγουσι καὶ ὁ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι. κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δὲ, ἐπεί τε διέβησε σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην, (ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρης ταύτης ὃ ἰσχυρότατον, καὶ Σινώπην πόλιν τὴν ἐπὶ ΕὐΞείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένην) ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τοὺς Συρίων τοὺς κλήρους· καὶ εἷλε μὲν τὴν Πτερέων τὴν πόλιν, καὶ ἠνδραποδίσατο, εἷλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε οὐδὲν ἐόντας αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν, καὶ τοὺς προσγαλαβὼν οἰκέοντας πρὸς τοῦτο Κροίσῳ. παρὼν δὲ ὀξέλαυνε ὁρμήσας τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάναι.

Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ,

ἐνταῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο ἀμφότεροι τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέσχεσαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ δὲ τὰ μὲν πρατόπεδα ἀμφότερα οὕτως ἠγωνίσαντο.

Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς τῷ πλήθει τὸ ἑωυτοῦ στράτευμα· ἐλάσσονα γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσονα ἢ ὁ Κύρου· ἅτε μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ὀπτιὼν ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, προσκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ ὅρκιον. (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ τούτοισι αὐτῷ ἐπεποίητο συμμαχίη· ἐτυράννευε δὲ τῶν Βαβυλωνίων καὶ χρόνον τοῦτον Λαβυνήτος) ἐπαγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι πρῆξαι ἐς χρόνον ῥητόν· ἀλίσας τε δὴ τούτους, καὶ πολὺ ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιὴν, ἐνένωτο, καὶ χειμῶνα πρὸς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύσειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἔπεμπέ τε κήρυκας καὶ τὰς συμμαχίας, τοσαύτας ἐς πέμπτον μιλιὸν συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ πρεόντα καὶ μεσάμβουν στρατὸν Πέρσησι, ὃς ἦν αὐτὸς ξεινικὸς, πολλὰ ἀφεὶς, διεσκέδασε· οὐδαμᾶ ἐλπίσας μή κοτε ἀντεξαναγωνισάμενος οὕτω θωμαστῶς Κῦρος ἐλάσσωσι ἐπὶ Σάρδις. ταῦτα ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ τοσάδε ὀφθὲν ἐσῆλθε τῶν ἱρῶν ἰχθύων ἐς τὸν ποταμὸν ἐκπεσόντα ὑπὸ τῶν ἰχθυοβολέων, καὶ ἀναφανέντα ὑπὸ τὸν ἵππον τὸν Κροίσου· ὁ δὲ ἰδὼν ἐθαύμασε τὸ ὄψιον, καὶ ἐνθαῦτα ἐνενόησε τὸν ἐπιστάμενον τῶν ἐπῳδῶν ἐπιστάμενον ἐκφαίνειν τὰ πρήγματα τὰ ἑωυτοῦ, καὶ ἐπιστάμενον ἐπιτελέα ποιέειν, ἐκφανέντος τοιούτου σημείου ἐς τὸν ἑωυτοῦ οἶκον. ἐνθαῦτα δὲ καὶ τὸν μάντιν τὸν Ἐφέσιον ἐνενόησε, ὃς ἐμήσατο τὸν Κροίσου οἶκον ἐκφαίνειν, ἐπιστάμενος τὰ ἐπῳδά. ἐνθαῦτα δὲ καὶ τοὺς Τελμισσέας ἐνενόησε, οἳ ἐμαντεύσαντο τὸν Κροίσου οἶκον ἐκφανέντος τοιούτου σημείου ἐς τὸν ἑωυτοῦ οἶκον. ἐνθαῦτα δὲ καὶ τὸν μάντιν τὸν Ἐφέσιον ἐνενόησε, ὃς ἐμήσατο τὸν Κροίσου οἶκον ἐκφαίνειν, ἐπιστάμενος τὰ ἐπῳδά. ἐνθαῦτα δὲ καὶ τοὺς Τελμισσέας ἐνενόησε, οἳ ἐμαντεύσαντο τὸν Κροίσου οἶκον ἐκφανέντος τοιούτου σημείου ἐς τὸν ἑωυτοῦ οἶκον.

ibidémque in regione Pteria prœlium vterque alterũ lacessere. Commissáque acri pugna, & multis vtrinque cadẽtibus, ad extremum noctis interuẽtu dirimũtur neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicauerũt.

a Crœsus autem causatus sui exercitus paucitatem: (erãt enim ipsius copiæ multo minores quàm Cyri) hoc, inquam, causatus, quum postero die Cyrus non descenderet in certamẽ, regressus &c.

a Crœsus, à suo exercitu incusatus quòd cum Cyri multo maioribus copiis conflixisset, postero die quum Cyrus ipsum supersederet inuadere, regressus est Sardis, habẽs in animo euocare AEgyptios ex fœdere: quorum cum rege Amasi, antequam cum Lacedæmoniis, societatem inierat: accersere etiam Babylonios, cum quibus & ipse fœdus percusserat: (erat autem Babyloniorum tyrãnus ea tempestate Labynetus) denuntiare item Lacedæmoniis vt ad certam diem præsto essent: hisque & suis copiis coactis, vbi per hyemem quieuisset, initio statim veris tendere aduersus Persas. Hæc destinans Crœsus, abiit Sardis, dimisitque caduceatores ad socios, edicẽs vti ad quintũ mensem Sardis conuenirent. Exercitum verò qui aderat ex militibus conductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit ac dissipauit: minimè sperans vnquam fore vt Cyrus, qui sic æquo marte pugnasset, Sardis copias promoueret. Hæc Crœso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt: b quos, vt existebãt, equi inter ambulãdum, quũ ad pascua irent, comedebãt. Id Crœso cernenti visum est (vt erat) esse portentum: ideóque mittendum ad coniectores Telmisses. Qui missi sunt ad consulendos Telmissas: vbi accepêre responsum, didicerẽque quid sibi vellet significarétque portentum, non contigit vt Crœso renuntiarent. Nam priusquam retro Sardis reueherentur, Crœsus est captus. Telmisses ita cognouerant exercitum externũ Crœso illuc affuturũ, qui quũ afforet, indigenas subigeret: quòd dicerent colubrum terræ filium esse: equũ, hostẽ & aduenam. Hæc Telmisses Crœso sũt interpretati,

b Quos prodeuntes equi relictis pascuis, passim comedebãt.

τῶν φοιτέοντας

τῶν ἐξηγητέων

sed iam capto: nondum tamen gnari eorũ quæ Sardibus ac Crœso euenerãt. Cyrus certior factus, Crœsum, qui statim post prælium apud Pteriam gestum abscesserat, cõstituisse dispergere copias, consilio inito, comperiebat operæpretium esse quàm celerrimè posset promouere exercitũ Sardis, vt hostem, priusquã ille contraheret iterum Lydorũ copias, occuparet. Hoc vbi probauit, statim exequut⁹ est: properéq; ducto in Lydiam exercitu, ipsemet nuncius Crœso aduenit. Vnde Crœsus in magnã sollicitudinẽ adductus, quòd præter opinionẽ prætérque expectationem suam seres haberẽt, tamẽ Lydos in prælium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tẽpestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque pugnabat, equitandi sanè perita, hastas perlõgas gestans. Campus in quo concursum est, ante vrbem Sardensem iacet, magnus & editus: quẽ cũ [a] alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hîc vbi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatũ reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit: & viros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcepit vt præirent cæteras copias aduersus Crœsi equitatum: peditatum, vt hos subsequeretur. post hũc collocauit omnẽ equitatũ. Postquam omnes cõstituit, imperat eis necui cæterorũ Lydorũ parcerent: sed quẽlibet occiderẽt obsistentem, præter ipsum Crœsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem vt nec speciẽ eius intueri, nec odorẽ sentire sustineat. Id ideo cõmẽtus est vt equitatũ Crœsi,

a Cũ alii amnes permeant, tũ verò etiam Hellus in omnium maximum influẽs, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, infũditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur & Hyllus: quod affertur ex Homero & Strabone.*

A ἤδη, ἁλωκότι, οὐδέν κω εἰδότες τὰ περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κύρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος διαφθερέειν τὸν στρατὸν, βουλευόμενος ὁκότερα ποιήσειε πρήγματα οἱ ἐλαύνῃ ὡς δυνατὸς τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, ὅκως πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλισθῆναι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἐπὶκαὶ τοῖσι λάβοι. ὡς δέ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθεε. συνήλατο Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ τὰ δόξαν ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοῖσι Λυδοῖσι ὄξηγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τὸ τῶν Λυδῶν ἔθνος οὐδὲν ἐν 21
τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηιότερον οὔτε ἀλκιμώτερον τῶν Λυδίων. ἦν δὲ μάχη σφέων ἐπ' ἵππων· δουρηφόρεόν τε ἔθνος μεγάλως, καὶ ἐπ' ἵππων ἐῦ ἐπιστέασθαι ἀγαθοί. ἐς δὲ πεδίον
B δὲ συνελθόντων τῶν τὸ μὲν πρὸς τὸ ἄστυ ὄρος τὸ Σαρδιήιον, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, (ῥέουσι δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρεος ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ἕλλος συρρήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ οὔρεος ἱεροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκαίην πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην παρεσκευασμένους, καταρρωδήσας τὴν ἵππον, ἐποίησε, Ἁρπάγου ὑποθεμένου αἰσχρὸς Μήδου, τοιόνδε· ὅσας ἐσῆγε στρατῷ τῷ ἑωυτοῦ εἵποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι καμηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσας, καὶ
D ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, αἴρας ἐπ' αὐτὰς ἔθηκε ἱππάδα στολὴν σιεσαλμένους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προεστάξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προιέναι πρὸς τὴν Κροίσου ἵππον· τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὄπισθε δὲ τούτου πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ πρῶτοι διετετάχατο, πρὸς ταῦτα ἔσε τὴν μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους, κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, Κροῖσον δ' αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδ' ἐὰν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν προεῖπε. τὰς δὲ καμήλους ἔταξε αἰτίην τῆς ἵππου τῶνδε
E εἵνεκα· κάμηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων, οὔτε

ἐπὶ ὀδμὴν ὀσφραινόμενος. αὐτὴ δὴ ὦν τούτου εἵνεκα ἐστεσόφισε ἵνα ὁ Κροίσῳ ἄχρηστον ἦ τὸ ἱππικόν,

καὶ Ἕλλος

ἀνέβησε

ἕνεκα

ἢ τὸ ἱππικόν, τῷ δὴ τοι καὶ ἐπεῖχε ἐλάμψε- A quo ille se præualiturum consi-
ᾳ ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ στυήεσθαι ἐς τὸ μά- derabat, inutilem redderet. Si-
χλω, ἐνθαῦτα ὡσφράνθη τὰ χλια τῶν καμή- mulatque igitur in pugnam itum
λων οἱ ἵπποι· καὶ ἰδόντες αὐτας, ὀπίσω ἀνέστρε est, equi, olfactis protinus conspe-
φον. διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. οὐ ctisque camelis, retro se auertũt.
μὴν τοι οἵ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δῆλοι ἦσαν. vnde spes Crœsi interiit. Verùm
ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες non protinus Lydi ob id exterriti
ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλ- sunt, sed cognita re, ab equis dẽ-
λον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, siliunt, ac pedites cum Persis cõ-
ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ fligunt. & tandem, multis vtrin-
τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· que cadentibus, vertuntur in fu-
τοῖσι μὲν δὴ κατεῖχε πολιορκίη. Κροῖσος gam: [a] ac muros ingressi, à Persis a Ac muris in-
δὲ δοκέων οἱ χρόνον ὀπὶ μακρότερον ἔσεσθαι B obsideri cœperunt. Quam obsi- cluſi,
τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἀγ- dionem in longius processuram
γέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον ratus Crœsus, alios nuncios è mu
μακρὸν διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα ris mittit ad socios. nam qui an-
παρεόντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τούτους tea dimissi erant, hi conuentum
δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοη- Sardis ad quintum mensem in-
θέειν, ὡς πολιορκεομένῳ Κροίσου. ἐς τε δὴ τὰς dixerant. Ad hos dimittebat, ora-
ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς tum quàm celerrima auxilia mit-
Λακεδαίμονα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτιήτῃσι C ti sibi, vtique iam obsesso. & cùm
κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκεε ad alios socios misit, tũ verò ad La-
ἔχεις ἐοῦσα πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας cedæmonios. Cæterùm per id tẽ-
ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀπο- pus & ipsis Spartiatis inciderat cũ
τεμόμενοι εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐπὶ δὲ τῇ Argiuis contẽtio de agro qui di-
ἡμέρῃ μάχεσθαι τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου Ἀργείων, citur Thyrea. Quem locum, etsi
τὰ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρη, καὶ ἡ Κύθηρα νῆ- terræ Argolicæ partẽ, tamen La-
σος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων cedæmonii [b] interciſum tenebãt. b Interceptum
δὲ Ἀργείων τῇ στρατιῇ ἀπὸ θαλάσσης, ἐνθαῦτα Etenim Argiuorum est quicquid
συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, regionis Malea tenus ad occasum
ὥστε ἑκατὸν ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότε- D vergit in continente: & insulæ tũ
ροι δ' ἂν περιγένωνται, τούτων εἶναι τὸν χῶ- aliæ, tũ verò Cythera. Quũ ergo
ρον. τὸ δὲ πλῆθος τὸ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι Argiui suo territorio [c] interciſo c Intercepto
ἑκάτερον ἐς τὸ ἑωυτοῦ, μηδὲ παρεῖναι ἀγω- auxiliũ ferrent, ibi ab vtrisque in
νιζομένων, τῶνδε εἵνεκε, ἵνα μὴ παρεόντων colloquiũ vẽtũ est vt triceni vtrinque dimicarent: & vtri superiores extitissẽt, eorũ regio foret: atque ambo exercitus in suam vterque terrã discederẽt, nec permanerẽt dũ dimicaretur: ea scilicet causa, ne, si adessẽt, parti succũbẽti auxilium sui ferrent. His cõuentis, in diuersa digrediũtur. Ex vtrisque delecti viri qui relicti sunt cõflixerunt: atque illis quidẽ, vt æquo marte pugnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interuentu. ex Argiuis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquã victores Argos cursu contenderunt: ex Lacedæmoniis vnus Othryades, qui spoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad suorum castra detulit, & se in suo ordine tenuit.

τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἑαυτῶν μούους τοὺς στρεφτέρους, ἐπαμύνοιεν. στυθόμενοι ὧν ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. λοχάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίποντο ἐξ αὐτῶν ἑξακοσίων E τρεῖς· Ἀργείων μὲν, Ἀλκίνωρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ ὅτι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, συλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ τρωσφορήσας τὰ ὅπλα τρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξι εἶχε ἑωυτόν.

Postero die vtrique re audita adfuerunt, sibique victoriam vendicabant: Argiui quidem, quòd suorũ plures superfuisse dicerent: Lacedæmonii verò, quòd qui eorum superfuerant, fugissent: suus autem perstitisset, & hostium cæsos spoliasset. Ex contentione tãdẽ concurrentes pugnãt: ac postquam permulti vtrinque cecidêrunt, Lacedæmonii vincũt. Quo ex tempore Argiui tonsis capitibus, quum antea necessariò criniti essent, legem condiderunt, se deuouentes ne prius comam alerent, neue mulieres aurũ ferrent, quàm Thyreas recuperassent. His è diuerso legẽ tulere Lacedæmonii, vt in posterũ comati essent, quum antea non fuissent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuisset, aiunt pudore Spartam reuertendi, ob socios interfectos, illic apud Thyreas mortẽ sibi cosciuisse. Quum hæc esset apud Spartiatas rerum cõditio, aduenit caduceator Sardianus precatũ Crœso obsesso auxilia. Illi, caduceatore audito, statuerũt Crœso statim succurrẽdũ. Quibus iã se apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murũ Lydorũ expugnatum, Crœsúmque viuũ esse captũ. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimẽto rati, supersederũt. Sardis autẽ hunc in modu sunt expugnatæ: Quartodecimo quàm obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros cõscẽdisset. Postea quã id conato exercitu res nõ processit, ibi, quiescentibus cæteris, Mardus quidam, cui nomẽ erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubãdũ erat collocatus, quia illic nequãdo vrbs caperetur haud suspectũ erat, vtpote loco prærupto atque inoppugnabili: quáque vna parte Leonem Meles primus Sardium rex nõ circũtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudi cauerãt. Eum Meles per cæteram partem murorum circumduxit,

A ἡμέρῃ ὑ δευτέρῃ παρῆσαν πεῤῥωμενόμενοι ἀμφότεροι. τέως μὲ δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲ, ὡς ἐωὐτῶν πλέονες περιγένοιντο· οἱ δὲ, τοὺς μὲ ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα, ἔ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος ὑ, ἐκ τῆς ἕδρης συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν

B ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακρεάμενοι τὰς κεφαλάς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι ὑ τὰναντία τούτων ἔθεντο νόμον. οὐ γὰ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν ὑ ἕνα λείψαντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶ οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτὸν μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καλαχρήσασθαι ἑωυτόν. τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνισταμένων τὰ πρήγματα, ἧκε ὁ Σαρδιήνος κήρυξ, βεβοηθηκὼς Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπεί τε ἐπύθοντο τὰ κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐουσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἁλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κεφῖσος ζωγρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲ

D συμφορῇσι ποιησάμενοι μεγάλῃσι, ἐπέπαυντο. Σάρδιες δὲ ἁλώκεσθαι ὧδε· ὅπλῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἐγένετο ἡμέρῃ πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ διεπέμψας ἱππέας, περιῆγε, τῷ περιόντι βατὸς εἴη τὸ τεῖχος δῶρα δώσειν. μετὰ ὑ τοῦτο, πειρησάμενος τὰ στρατιῆς, ὡς οὐ προσεχώρεε, ἐνθαῦτα τὰ δηλόων πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο περιβαίνων, τῷ οὔνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς

E ἐτετάκτο φύλακος. οὐ γὰ ἦν δεινὸν καὶ τοῦτο μὴ ἁλῶναι κατά. ἀπότομός τε γὰρ ἔστι ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ περὶ Μήλης ὁ πρότερος βασιλεὺς Σαρδίων μοῦνη οὐ περιῆλθε τὰ Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Θημωτέων δικασμῶν, ὡς περιενεχθέντος τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσεσθαι Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ μὲ Μήλης κατὰ τὸ δὴ τεῖχος περιεῖκας,

χ' ὀνειδιόντων

χα' ἥλωσαν

χβ' ἐφύλασσε

τῇ ἰῷ ἐπῆμαχον ὃ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, A quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circũducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyrœades Mardus cõspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeã illuc deuolutam, aduertit animũ, atque considerauit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita vrbs Sardis capta est, atque omnis direpta. Ipsi autem Crœso hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionem, habilis ad cætera, sed mutus. [a] ad cuius vitium emendandum Crœsus pro viribus omnia fecerat, cũ alia excogitando, tum verò Delphos mittendo ad oracului sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

[a] Itaque antea Crœsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius causa, cùm alia excog. &c.

Lyde genus, rex multorum, valde insscie Crœse,

C *Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis*

Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longé.

Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum [b] sibi ignotũ vt occisurus vadebat. Quem inuadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aspexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens, Homo, ne perimas Crœsum. Atque hoc ille primùm effatus, postmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, & Crœso viuo, quum regnasset annos quatuordecim, totidémque dies fuisset obsessus, amisso magno imperio, vt ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circáque eum bis septem Lydorum filios: siue habens in animo primitias has alicui deo offerre, siue volens votum persoluere,

[b] *Pro ἄλλον γνώσας suspicor scribendum ἀλλογνώσας: & ita legisse videri hic potest.*

d. ii.

siue cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum, (quē religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus viuus concremaretur. hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. Crœso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quòd ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viuentibus beatum esse neminē. Quod dictum vbi [a] subiit Crœso, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscentem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, iussisse interpretes eum percontari quémnam inuocaret. Illósque accedentes fuisse percontatos, & hunc interrogatū silentium tenuisse. Deinde quum loqui cogeretur, dixisse, *Illum nominaui*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingētem pecuniam præoptassem. Eū non planè loquentem, rursus interrogāt quídnam esset quod dixisset. Efflagitantibus atque infestantibus, [b] inquit quemadmodū Solon, qui esset Athenien sis, ad ipsum à principio venisset, & intuitus omnes eius opes coràm, pro nihilo duxisset. Adeo quæ de ipso dixerat, ea omnia euenisse: neque hæc magis de seipso quàm de omni hominum genere, & de iis præsertim qui sibiipsis beati viderentur. Hæc Crœso referente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse: & Cyrum, auditis per interpretem quæ Crœsus dixisset, pœnituisse: quum se quoque hominem esse cognosceret, qui aliū hominem, qui se inferior nō fuisset opibus, viuum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem nihil esse in rebus humanis stabile, iussisse ignem celerrimè extingui iam incensum, Crœsúmque deponi & quæ cū eo erant. Verùm eos qui iussi fuerāt, non potuisse amplius vim ignis superare. Ibi ferūt Lydi Crœsum cognita Cyri sētētiæ mutatione, quum cerneret vnumquéque extinguendo deuoluendóque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamādo inuocasse Apollinem, vt ipsi adesset, siquod ab eo donū illi gratum fuisset oblatum,

a *Hæc interpretatio conuenit potius verbo* θωπεῦσαι: *Vt & puto legendum.*

b Inquit Solonem Atheniēsem olim ad ipsum venisse, & intuitum omnes eius opes, pro nihilo duxisse.

A εἴτε καὶ πυθόμενος Κροῖσον τὸν Ἀλυάττεω θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκα ἀνεβίβασε ἐπὶ τὸν πυρόν· βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωντα κατακαυθῆναι. καὶ μὴν τότε γε ἐποίεε ταῦτα. τῷ δὲ Κροίσῳ ἑστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐστελθεῖν (καίτοι ἐν μακρῷ ἐόντι τοσούτῳ) ὃ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σφι θεῷ εἰρημένον, ὃ μηδένα ἐν τῶν ζώντων ὄλβιον. ὡς ὦν ἄρα μιν ταῦτα θωπεῦσαι τοῦτο, ἀνενεγκάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολ-

B λῆς ἀποψυχῆς, ἐς τρὶς ὀνομάσαι τὸν Σόλωνα. καὶ τοὺς Κύρου ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο. καὶ τοὺς, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν εἶχεν ἐρωτεώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προσεπιμισα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφαζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ

C αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἄρχοντι ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειέ οἱ. ἃ δὴ εἰπὰς, τῇ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεε τῆπερ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν ὃ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμμιν, καιέεσθαι τά τε ἐκτὸς καὶ τὰ ἐντός. καὶ Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖ-

D σος, μεταγνόντα τε, καὶ συνώσθαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑωυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζωντα πυρῇ διδοίη· τοῦς τε τότοισι, δείσαντα τιμωρίην, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεῦσαι σβεννύναι τάχιστα τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς, πειρωμένους οὐ δυνασθῆναι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. ἐνθαῦτα λέγεται τὸν Λυδὸν Κροῖσον μαθόντα τάχιστα τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβώσασθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, θωπεῦσαι,

ἀν' ἡσυχίης

ἀν' ἐπιρωτώμενον

ἀν' ἀνθρωπίνων ἀσφ.

ἀν' κεχορήγηται

χαὶ ῥῦσαθαί μιν ἐκ τῦ παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν δακρύοντα ὀπίσω καλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμέειν ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χάλαζάν τε καὶ καταῤῥαγῆναι, καὶ ὕσαι ὕδατι λαβροτάτῳ· καὶ σβεσθῆναί τε τὸν πυρκόν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κρῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσασθαι αὐτὸν ἀπὸ τῦ πυρῆς, εἰρέσθαί τε τάδε, Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ὅστις γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενος, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ κατέστησας; ὁ δὲ, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάραις ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον τῆς εἰρήνης αἱρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμονί κου φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κατίσε τε ἐγγὺς ἑωυτῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ θωμῇ εἶχε. ἀπεθώυμαζέ τε ἐρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πρῶτοι. ὁ δὲ, σιωπὴν ἐχόμενος, ἦν χρὸς ἦν. μετὰ δὲ, ὡς τράφείς τε καὶ ἰδέλβιος τοῖς Πέρσῃσι ὃ τῶν Λυδῶν ἄγχιστα ἐξαίζοντας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, κότερα λέγειν σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾷν ἐν τῷ παρεόντι χρεών; Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὖτον εἰρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολὺς ὅμιλος τί τὰ σπεύδῃ πολλῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε, πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζῃ, καὶ χρήματα τὰ σὰ ἀφαιρεῖται. Κροῖσος δ' ἀμείβετο, Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰ μὰ διαρπάζῃ (οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέτα) ἀλλὰ φέρεταί τε καὶ ἄγεται τὰ σά. Κύρῳ δ' ὀπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μελαιθσάμενος δὲ τοὺς ἄγοντας, εἴρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ φορέοι ἐν τῇσι ποιεύμενοι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί τέ με θεοὶ δῶκαν δοῦλόν σοι, δίκαιόν εἰ μὴ φορέοι πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν ἔοντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὧν σὺ τούτοις τοιῦδε διαρπάσαντας καὶ κατέχοντας χρήματα μεγάλα, πάντα τι ἐξ αὐτέων ὀπιδόξα γενέσθαι· ὃς ἂν αὐτέων πλῆσαι καλάμην, τὸν τοῦτο δέχεσθαι τοὶ ἐπιμαθησόμενον.

A ipsúmque præsenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœsō deū inuocante, nimbos repente, quū serenum ac tranquillū esset, [a] confractos esse, imbrésque erupisse, ac vehementissima aqua pluisse, & rogum extinxisse. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum esse Crœsum, è pyra deposuisse: atque hūc in modum interrogasse, Crœse, quisnam tibi hominum persuasit vt cum exercitu inuaderes fines meos, ex amico factus hostis? Cui Crœsus, B Ego (inquit) rex, istud feci tuo prospero, meo infausto fato, Græcorū deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quispiam ita amens est vt bellum quàm pacem præopter. nam in pace filii patres, in bello patres filios sepeliunt. Sed vt ista fierent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœsus loquutus est: quem Cyrus solutum iuxta se collocauit, ac in multa sanè obseruantia habebat: intuénsque eum admirabatur, tā ipse quàm omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus silentium tenebat. Mox cōuersus, ac cernens Persas Lydorum diripientes vrbem, Vtrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod sentio, an tacere hoc tempore? Cyrus verò eum, quæcunque liberet, audacter proloqui iussit. Tunc ille Cyrum percontatur, [b] Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, vrbem diripit, tuáſque opes absumit. Atqui (Crœsus excipit) neque vrbem meam diripis; neque meas opes. nihil enim mihi iam cum istis rebus est: sed tua ferunt agúntque. His verbis iniecta cura, Cyrus. Crœsum semotis arbitris interrogat quidnā in his quæ fierent, sibi constituēdū cēseret. Ad quē Crœsus, Quoniā me dii seruū tibi tradiderunt, iure debeo, siquid amplius animaduertero, id tibi indicare. Persæ, ait, natura proterua sūt, & iidē inopes. Quos si diripiētes tu ac potiētes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile est euenturū, vt quisque istorum plurimis opibus potietur, ita maximè in te rebellaturum, esse expectandum.

[a] Concurrisse, Vel ingruisse.

[b] Quidnam, inquiens, tanta ista turba tanto studio agit?

Nunc igitur, si tibi placet hæc quę ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui vetent exportari opes, vt earum decimæ Ioui necessariò reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipsi agnoscentes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorem in modum gauisus est tali admonitu, eáque vehementer approbauit: & iussis satellitibus id exequi quod Crœsus ipsi subiecisset: his verbis eum affatus est, [a] Crœse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me velis impræsentiarum tibi dari. Ad quę Crœsus, [b] Here, inquit, sine me gratum esse erga deum Græcorum, quem ego maximè omnium veneratus sum, vt missis ad eum his vinculis perconter nũquid ei fas sit bene de ipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id esset quod incusaret, altius repetens omnem suum aperuit animum, redditáque sibi oracula, & præcipuè donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditionem. Hæc commemorando rediit rursus ad petendam veniam ista deo exprobrandi. Ad quem ridẽs Cyrus, Et hoc, inquit, Crœse à me impetrabis, & quicquid aliud: [c] atque id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœsus, Delphos misit quosdam Lydos, iussos, quum ad limen tẽpli vincula deposuissent, scisciatari deum nunquid eum puderet ob oracula quibus Crœsum induxisset ad bellum Persis inferendũ, tanquam Cyri potentiam euersurum: vnde tales primitiæ offerrentur: compedes scilicet ostendendo. & scisciatari cùm hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mãdata executis, Pythia fertur ita respõdisse, Sorte fato destinatã defugere, deo quoque est impossibile. Crœsus autem quintæ retro ætatis crimẽ lujt, [d] hoc est abauí: qui quũ esset satelles Heraclidarũ, mulieris dolo inductus, dominũ interemit: illiúsque dignitate potitus est, nihil ad ipsum

a Crœse, quũ sis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c.

b Here, inquit, maximè gratum mihi feceris, si permiseris vt deũ Gr. q. e. max. o. veneratus sum, missis, &c.

c Et quicquid aliud tibi opus erit.

d Tritaui. i. Gygí, à quo quintus erat Crœsus.

A νυῦ ὦν ποίησον ὧδε, εἴ τοι δοκέουσι τὰ ἐγὼ λέγω· κάτισον τῶν δορυφόρων ὅτῳ πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διί. καὶ σὺ τέ σφι οὐκ ἀπεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιέειν σε δίκαια, ἐκόντες ποιήσουσι. ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ἥσθη δέτο, ὡς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι. αἰνέσας δὲ πολλὰ, B καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο· ὅτι τελέῃ, εἶπε τοὺς Κροῖσον τάδε, Κροῖσε, ἀνήρ τηλοῦ σεῦ ἀνδρὸς βασιλέως χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέῃ, αἰτέο τεῳ δόσιν τεῳ τινα βουλεαί τοι γενέσθαι πρηυτήια. ὁ δ' εἶπε, Ὦ δέσποτα, ἐάσας με χαρεῖν μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων, τὸν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπείρεαν, πέμψαντα ταῦτα τάδε τὰ πέδας, εἰ δίκαιά τοι τοὺς σὸν ποιοῦντα νόμος ἐστὶ οἱ. Κῦρος δὲ εἴρετο ὅ, τι C οἱ τοῦτο ἐπιτηρθύων πρήγτεοιτο. Κροῖσος δὲ ὡς ἐπομπλόγησε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ διάνοιαν, καὶ τῶν χρησηίων τὰς ὑποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ μαντηίῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δ' ταῦτα, καταβαίνει αὖτις πρηγτεόμενος, ἐπείτε οἱ τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τοῦτο τεύξεαι παρ' ἐμεῦ Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ αἰεὶ ἑκάστοτε δέῃ. ὡς δ' ταῦτα ἤκουε Κροῖσος, D πέμπων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐπετέλλετο, τιθέντας τὰς πέδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν, εἰρωτᾶν εἰ οὐκ ἐπαισχύνεται, τοῖσι μαντηίοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ' ἧς ἡ ἀκροθίνια τοιαῦτα γένοιτο δεικνύοντας τὰς πέδας. τοιαῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀχαρίστοισι νόμος ἐστὶ τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ ἐντεταλμένα, τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε, Τὴν πεπρωμένην E μοῖρα ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέειν καὶ θεῷ· Κροῖσος δὲ πέμπτου γένεος ἁμαρτάδα ἔξεπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλείδεων, δόλῳ γυναικηίῳ ἐπαρώμενος, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα, καὶ ἔχει τοῦ ἐκείνου γέρεα οὐδέν οἱ

» παρεσκηύσαν. παρεθυμεομένου δὲ Λοξίεω
» ὅκως αἱ χεῖρες τοὺς παῖδας τῶν Κροίσου γένοιτο
» ὁ Σαρδίων πάθος, καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖ-
» σον, οὐκ οἷόν τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοίρας·
» ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐτῷ, ἐώυσατο, καὶ ἐχαρί-
» σατό οἱ. πρὸ γὰρ ἑτέων ἐπωμοβάλλετο τὴν
» Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τοῦτο ὀπίσω ἀθῶ Κροῖ-
» σος, ὡς ἥκιστα τοῖσι ἑτέροισι ξυνοῖσι ἀλόης τῆς
» πατρῴης μοίρης. δεύτερα δὲ τούτων, χωμένῳ
» αὐτῷ ἐπήρκεσε. χρᾷ δὲ ὁ μαντήιον τὸ γένο-
» μενον, οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. παρεσκη-
» νήρυε γὰρ οἱ Λοξίης, ἢν στρατεύηται ὅπι
ἢν ἀρχὴν αὐτὸν μέλλ. » Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. τὴν
» δὲ, πρὸς ταῦτα χρεὸν οὐ μέλλοντα βουλεύ-
25 » εσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, κότερα τοῦ
» ἑωυτοῦ ἢ τοῦ Κύρου λέγει ἀρχήν. ὑ συλ-
» λαβὼν δὲ ὃ ῥηθὲν, οὔτ' ἐπιμέμφεται, ἑωυ-
» τὸν αἴτιον ἀποφαίνεται. ᾧ καὶ ὃ τελευταῖον
» χρηστηριαζομένῳ εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ
» ἡμιόνου. τοῦδε τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ
» Κῦρος οὗτος ἡμίονος. οὐ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁμοέ-
» θνεον ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ
» οὐδενὸς ἐξεστέρου. ἦν μὲν γὰρ ἡ Μηδὶς, καὶ Ἀ-
» στυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέος· ἣ δὲ,
» Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος οὐδενὸς ἐκεί-
» νοισι καὶ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνη τῇ
» ἑωυτοῦ συνῴκεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ὑπε-
κρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς
Σάρδις, καὶ ἀπηγέλλαν τὰ Κροίσῳ. ὁ δὲ,
ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτοῦ ἁμαρτάδα, καὶ οὐ τοῦ θεοῦ. κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, ἔσχε οὕτω.

Κροίσῳ δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλά, οὐ μὰν τά γε εἰρημένα μοῦνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους χρύσεος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πολλαί· ἐν δὲ τῷ Πρηνίοις τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν σεσῳσμένα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸ Ἀμφιάρεω,

A pertinēte. Verùm Apollo, quum ſtuduerit & hæc Sardium clades liberis Crœſi, non ipſi Crœſo cōtingeret, tamē transferre fata nō potuit: ſed quatenus illa permiſerūt, annixus eſt, atque ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœſus diſcat, tribus annis ſerius quàm fata deſtinarāt, ſe fuiſſe captum. Secundo loco, quòd ipſi
B ardenti opem tulit. nam quod ad oraculū pertinet, haud rectè Crœſus conqueritur: quoniam Apollo prædixit, eum eſſe magnū imperium, ſi bellum Perſis inferret, euerſurum: de qua re ipſum conſultare volentem, decuerat mittere ſciſcitatum vtrum ipſius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat: nec conſiderans, nec interrogans, ſibiipſi acceptum referat. Quod autem vltimo reſponſo ait Apollinem
C dixiſſe de mulo, ne hoc quidem diſcuſſit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diuerſarum gentium parētibus ortus ſit, generoſiore matre quàm patre. Nam illa quidem, Meda erat, Aſtyagis Medorum regis filia: hic autem, Perſa, & Medis ſubiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam ſuam in matrimoniū duxit. Hæc Lydis Pythia reſpondit: quæ illi Sardis reuerſi Crœſō
D nunciarūt. Quibus auditis Crœſus ſuam ipſius agnouit culpam eſſe, non dei. De Crœſi igitur imperio & prima Ioniæ ſubactione ita res ſe habent.

Porrò Crœſi non hæc ſolùm quæ iā diximus, ſed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidē apud Thebas Bœoticas tripus eſt aureus, quem illic Apollini nuncupauit Iſmenio: apud Epheſum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque.
E Quinetiā in veſtibulis templi apud Delphos clypeus viſitur aureus ingens. Atque hæc etiānum ad noſtra vſque tempora ſupererant: nonnulla tamen intercideruntAc verò quæ apud Branchidas Mileſiorum à Crœſo dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ ſunt Delphis. Cæterùm ea quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai miſit

templum, hæc sibi, veluti domestica bona, paternarúmque facultatum primitias, diuis consecrauit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant aduersarii, qui Crœso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impẽsè studebat: hunc in regni potestatem prouehere conatus. Pantaleon enim, & ipse, Alyattis filius erat, Crœsi frater, at non germanus: *matres enim habebãt diuersas*. Nã Crœsus matre fuit Carica, Alyattis vxore: Pantaleon ex [a] Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœsus potiretur, hominem illum qui antè sic pertinaciter sibi restitisset, in fullonis officinã pertractum interemit. Bona autem eiusdem iam antè diuis destinata, tunc vti diximus iis locis cõsecrauit. Atque de donariis hactenus dictum sit.

a Ionica

Porro Lydia quod scribatur nihil sanè mirãdum habet, provt aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo prouenientia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter AEgyptiorum & Babylonicorum operą. Ibi enim est Alyattis Crœsi parentis sepulcrum, cuius basis è grandioribus est lapidibus: reliqua sepulcri pars, [b] aggestio est terræ. Quod sepulcrum cõstruxisse feruntur homines [c] emptitii atque operarii, & vnà cum his adiuuantes ancillæ. Cæterùm ad nostram vsque ætatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus literæ insculptæ indicant quæ singuli elaborauerint: apparebátque ex mẽsura, ancillarum opus esse maximum. Lydorũ enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæstu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsæmet locant. Sepulcri huius ambitus, stadiorum est sex, & duorum [d] iugerum: latitudo, [e] iugerum trede cim. Confinis est eidem sepulcro lacus ingens, quem Lydi referũt esse perennem. vocatur autẽ Gygæus. Atque hoc quidẽ sic habet, Lydi legibus propemodũ vtuntur Græcorũ similib⁹, nisi quòd Lydi filias suas prostituũt. Hi, primi eorũ quos nouimus, nummũ aureũ argenteúmq; ad vtendum percusserunt, & primi caupones institoréſque extiterunt. Aiunt &

b Terræ aggestæ moles est.

c Circumforanei.

d Plethrorum.

e Plethrorum.

A αἰέθηκε, οἰκηΐα τε ἐόντα, καὶ τῷ πατρῴων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ αὐδρὸς ἐγίνετο οὐσίης ἐχθρός, ὃς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντίξοος ἐγένετο, καὶ τελευτήσαντα Πανταλέοντι χρεώθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, τῷ Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καρίης τῷ γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. ἐπεί τε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε

B τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν αὐθέφτον τὸν αἰτιῶνται ὅτι κναφήϊον ἔλκων διέφθειρε. τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον κατιρώσας, ὅτε ὄφιν τοῦ εἰρημένου αἰέθηκε ἐς τὰ εἴρηται. καὶ τοσαῦτα μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Θωῦμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρη, πλὴν ἐξ τοῦ ἐν τῷ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος· ἔν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς

C τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἐστὶ λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι καὶ οἰνοπῶλαι καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὗροι δὲ πέντε ἑόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐστεῶτες, τὰ ἐπὶ τοῦ σήματος αἴων· καὶ σφι γράμματα ἐνεκεχόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παι-

D δισκέων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ αὐ συνοικήσωσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ σταδίοι ἕξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δ' εὖρος, ἔστι πλέθρα τετρακαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν τοῖσι

E αὐτοῖσι χρέωνται καὶ Ἕλληνες. χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι· τρόπῳ δὲ αἰθέφτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κεκαμμένοι ἐχρήσαντο· τρόπῳ δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ

αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεστεώσας, ἑωυτῶν ἐξευρήματα γενέσθαι. ἅμα δὲ τούτους τε ἐξευρεθῆναι τοῖσδε σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικῆσαι· ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ Ἄτυος τοῦ Μαιέω βασιλῆος σιτοδείην ἰσχυρὴν αὐτὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ χρόνον Λυδοὺς τέως μὲν ἀφάγιν λιπαρέοντας, μετὰ δὲ, ὡς οὐ παύεσθαι, ἄλεα δίζεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο τι μηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὦν τότε ὑπ' αὐτῶν κύβους καὶ τὴν ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ ἄλλων παντοίων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεττῶν. τούτων γὰρ ὦν τὴν εὕρεσιν οὐκ οἰκηιοῦνται Λυδοί. ποιέειν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λιμὸν ἐξευρεθῆναι· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πάσῃ, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. τοιούτῳ τρόπῳ ἀφάγειν ἐπ' ἔτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἀπίεναι τὸ κακόν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐπιβιάζεσθαι, ἔνθα δὴ τὸν βασιλῆα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι τὴν μὲν ὅτι μενεῖ, τὴν δὲ ὅτι ἐξοδίῳ ἐκ τῆς χώρης· καὶ ἑωυτὸν μὲν τὴν μένειν αὐτὸν λαγχάνουσαν τῶν μοιρέων, ἑωυτοῦ τὸν βασιλέα καταστάσειν, τὴν δὲ ἀπαλλασσομένην, τῶν ἑωυτοῦ παῖδα, τὸν οὔνομα ἦν Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθέμενοι τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ὁπλίσασθαι, ἀποπλέειν ζητέοντας βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν. ἐς ὃ ἐθνέα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς· ἐνθαῦτα σφέας ἐνιδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν ὀνομάσαντας ἐς τοῦτο τοῦδε. αὐτοὶ δὲ Αὐδῶν μετονομασθῆναι λέγουσι ὅτι τοῦ βασιλέος ἦν παῖδες, ὃς σφέας ἀπήγαγε· ὅτι τούτου τοῦ οὔνομα ἐποιεύμην ποιευμένους, ὀνομασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ οὕτω Πέρσῃσι δεδούλωντο.

ΕΠΙΔΙΖΕΤΑΙ δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τὸν τε ΚΥΡΟΝ, ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἠρήσαντο τῆς Ἀσίης. ὡς μὲν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οὐ μὴν βουλόμενοι σημανῶ τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα quidam memorant Persarum, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se ha-

ipsi se ludos inuenisse qui etiam-num apud Græcos cum illis com munes sunt: simul autē hæc inue-nisse, & in Tyrrheniam, *hoc est* [a] *Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatem per vniuersam Lydiā valde grassa-tam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus tolera-sse, postea verò, quum non cessa-ret *malum*, remedia quæsiuisse, & alium aliud excogitasse. Tū igitur inuentum ab iisdem [b] aleæ tesse-rarúmque ludum, & pilæ, cæte-rorúmque ludorum omniū ge-nera, præterquam [c] talorum. ho-rum enim inuentionem sibi non vendicāt Lydi. Porro ad famem discutiendam, altera quidem die-rum in totum lusibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quæ rendorū solicitudine distorque-rentur: altera verò à lusibus abs-tinentes, vesci consueuisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeui-ginti. Vbi autē malū non remit-teret, sed magis etiā sæuiret, tū rogē vniuersos Lydos bifariā diui-sisse, [d] & hos quidem in sedibus suis permisisse, illos verò aliquò ablegasse colonos. Ac verò iis qui in sedibus suis permanerent, re-gem ipsum perrexisse imperare: illis autē qui deducēdæ coloniæ destinati erant, filium suum præ-fecisse, cui nomē Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primùm di-uertisse Smyrnam: & mox fabri-catis nauigiis, nimirum quibus ea quę nauigationi accommoda vi-debantur, imponerēt, ad victum sedēsque quærendas oram soluis-se: donec varias nationes præter-uecti, ad Vmbros peruenissent: vbi ciuitatibus cōstructis, ad hūc vsque diem habitauerint. Atque pro Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatio-ne quoque commutata, nominatos fuisse Tyrrhenos. Lydi itaque à Persis in seruitutē redacti fuerūt.

HINC iā nobis exequetur o-ratio, tum quisnā fuerit CYRVS ille qui Crœsi euertit imperiū, tū quomodo Persæ Asiæ imperio po titi sint. [e] Igitur quemadmodum

[a] Hetruriam.

[b] Tesserarum & talorum.

[c] Calculorum.

[d] Et forte legis-se, alteram quidē partem ad manē-dum, alteram ve-rò ad exeundum è regione. Et par-ti quidem illi cui sortitò obtigisset vt maneret, sei-psum regem, mi-granti autē, suum filium præfeciss̄e, cui nomen Tyr-rheno. Alteros porro quibus sor te obtigerat vt e-migrarent, Smyr nam descendisse. Hūc mox, &c.

[e] Ita autem de his scribā vt Per-sæ quidam nar-rant, qui res Cyri gestas verbis su-gustiores reddere nolūt, sed id quod res est dicere: gna

rus triplicem aliā esse de Cyro narrandi viam.

bent, referre ſtudēt, ita ego conſcribā: gnarus trifarias alias eſſe de Cyro narrandi vias. Quū Aſſyrii annis quingentis viginti ſuperiorem Aſiam obtinuiſſent, primi Medi ab ipſis deficere cœperunt: qui cum Aſſyriis pro libertate præliati, ſtrenuè ſe geſſerunt: excuſſoque ſeruitutis iugo, in libertatē ſeſe aſſeruerūt. Poſt quos & aliæ nationes idē fecerūt quod & Medi. Cæterùm quum iā per continentem in vniuerſum propriis vterentur legibus, hac demum occaſione rurſus tyrannidi ſubiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir ſapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aſpiraret, huiuſmodi quædam excogitauit. Quum Medi per vicos paſſim habitarent, Deioces[a] cùm antè apud ſuos probatus, tū magis ſtudioſiúſque æquitatem affectitabat venditabátque, quòd videret apud Medos vniuerſos magnam quandā licentiā: ſat ſciens æquitati iniquitatem eſſe inuiſam. Medi verò qui eundē habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipſum controuerſiarum ſibi conſtituūt. Hic, vt qui principatū ambiret, rectū ſe æquúmque præbuit. Quæ quum faceret, laudē apud populares ſuos obtinuit haudquaquam exiguā: [b] adeo vt hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe Deiocem ſolum eſſe qui incorruptè iudicaret, læti vndique affluerent quotquot prius iniquis ſententiis fuerant ſuperati, ad Deiocem, & ipſi lites finiendas tranſferrent: poſtremò nulli alii hanc prouinciam permitterēt. Quū verò numerus accurrētiū creſceret, vtpote qui intelligerēt ſententias iuſtè terminari, Deioces, animad uertens, vniuerſa in ſe vnum incumbere, neque amplius illic cōſidere vbi prius ius dicere conſueuerat, volebat, neque omnino iudicare amplius. Siquidem non è re ſua eſſe inquiebat ſi totos dies, rebus ſuis domi neglectis, dirimē dis aliorū litibus operā impenderet. Quum igitur rapinæ ſcelerāque paſſim per vicos multo etiam magis quàm prius patrarentur, Medi habito cōcilio, de cōmuni rerū ſtatu colloqui cœperunt. [c] Et quātū mihi videtur, Deiocis amici ex cōpoſito in hāc ſententiā loquebātur, Nequaquā, inquientes, hiſce

a Ipſe, quū iam antè apud ſuos celebris eſſet, tum verò magis etiam quàm antea iuſtiam ſectari aggreſſus eſt: quòd videret apud Medos vniuerſos mag.q. licētiam, & ſatis ſciret iuri iniuriam aduerſari.

b Adeo vt quū in aliis pagis intellexiſſent Deiocem ſolū eſſe qui incorruptè iudicaret, qui prius iniqua iudicia erant experti, ad Deiocem diſcepaturi vltro accurrerent: poſtremò nulli alii arbitrium deferrent. Quum autem in dies ventitarent plures, vtpote q.

c Hic (vt ego quidē exiſtimo) Deiocis amici belliſſimum ſermonem ſunt exorſi. Enimuero (inquiebant) ſi pergamus his mortibus viuere, hanc noſtram regionē diu non poterimus incolere.

A τὰ λέγειν λόγον, καὶ ταῦτα γράφω· ἐπιςάμενος περὶ Κύρου καὶ περσικὰς ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίςασθαι· καὶ κως οὗτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐγίνοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ τἄλλα ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ Μήδοισι. ἐόντων δὲ αὐτο-
B νόμων πολλῶν ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ σὺν τοῖσι Μήδοισι ἐγίνετο σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν ΔΗΙΟ-ΚΗΣ, παῖς δ' ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε· κατοικημένων τὴν Μήδων κατὰ κώμας, ἐν γῇ ἐωυτοῦ ἐὼν καὶ περὶ τοῦ ἐὼν καὶ περιτέων δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ περιθυμότερον δικαιοσυνέων ἐπιδεικνύμενος, ἤσκεε. ἐν ταῦτα μὲν τοῦτοι, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν, ἐποίεε,
C ἐπιςάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ δὲ ἐν τῇσι αὐτῇσι κώμῃσι Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτὸν τοιαῦτα ποιέοντα, δικαςὴν μιν ἐωυτῶν αἱρέοντο· ὁ δὲ δή, οἷα μεσόμφαλος ἑρχθείς, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα, ἐπῄνεον εἶχε οὐκ ὀλίγον παρὰ τοῖσι πολιτέων ἅτε, ὥστε πειθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊόκης εἴη ἀνὴρ μουνοῦς καὶ ὀρθὸν δικάζων, παρεῖπον τοὺς πολίτεων ἅτε πειθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι
D ἄσμενοι ἐφοίτεον παρὰ Δηϊόκεα ἐς αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπιτρέποντο. πλῆθος δὲ ἀεὶ γινόμενον τῶν ἐπιφοιτεόντων, οἷα πειθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν καὶ ὃ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πολλῷ ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθαπερ πρότερον περικατίζων ἐδίκαζε, οὔτε ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, τῷ ἑωυτοῦ ἀζημιωτὶ, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνο-
E μίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέξαντο οἱ Μῆδοι ἐς τωὐτὸ, καὶ ἐδίδοσάν σφισι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν παρεόντων. ὡς δὲ ἐγὼ δοκέω, καὶ μάλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι, ΟΥ̓ΚΕΤ'

27

ἐν τῇ ἐωυτῶν

παρὰ τοὺς πολίτεας

μᾶλλον

» δὴ ὅπως τῷ προόντι χρεώμεθοι, ὅτι ἂν τοὶ A
» εἰμὲν οἰκέειν τὴν χώρην, φέρε σήσωμεν ἡμέων
» αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω ἥ τε χώρη εὐνομή-
» σεται, καὶ αὖτοὶ τοὺς ἔργα τρεψόμεθα, οὐ-
» δὲ κω αἰσυμίης αἰάσεται ἐσόμεθα. ταῦτα
» κη λέγοντες, πείθοισι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι.

ΑΥ τοίνυν δὲ τροβαλλομένων ὀνόματα σήσονται βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν τοῦτο πολλὸς τοῦ πάντος ἀνδρὸς καὶ τροβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τέλος καταινέοισι βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δὴ ἐκέλευε αὖτοὺς οἰκία τε ἑωυτῷ ἀξια τῆς βασιληίης οἰκοδομῆσαι, καὶ B
κατασυλᾶν αὐτὸν δορυφορέοισι. ποιέοισι δὴ ταῦτα ⓐ Μῆδοι. οἰκοδομέουσί τε δὴ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐτὸς ἐφράσατο τῆς χώρης· καὶ δορυφορέοισι αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων κατὰ λόχους ἅδην. ὁ δέ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο προσχέλονσας, τῶν ἄλλων ἦσαν ὀπιμέλεσθαι. τειχομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστῶτα. μεμηχάνηται δὲ οὕτω ὁ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μικροῖσι ὑψηλότερος. ὁ μὲν τι καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, λόφου ἐόντος ὥστε οὕτω εἶναι· ὁ δὲ ⓒ μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν συναπάντων ἑπτά, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. ὁ D
δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος, κατὰ ⓜ Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη ὁ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου ⓐ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τείτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τεταρτου ὑακίνθεοι· πέμπτου δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων ⓐ προμαχεῶνες ἐστήκασι εἰσὶ φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. ταῦτα μὲν δὴ ὁ E
Δηϊόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ τοῖσι ἑωυτοῦ οἰκία. τοὺς δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε ἵδρυσθαι τὸν τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηϊόκης προῆκε ὅστις ὁ κατα-

modis vſuri hanc noſtrã regionẽ poterimus diu habitare. Agite igitur, conſtituamus nobiſipſis regẽ, vt videlicet ditio noſtra bonis legibus adminiſtretur [a] & nos, ad ſua quiſque opera diuertẽtes, nuſquam impunitate ſceleratorum violemur. Quæ quum ſic referrentur, perſuaſi Medi regibus ſeſe ſubiiciunt.

a Et nos res noſtras agamus, neque malè agendi licẽtia noſtris ſedibus pellamur. His verbis perſuaſi Medi regio imperio ſe ſubiicere, ſtatim conſultant quemnam regem creent. Tũ Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo vt omnium tandem ſuffragio rex approbaretur.

Continuò cõſultatũ eſt quemnam regem crearẽt. Deioces adeo ab omnibus commendatus, productúſque in medium vt omnium ſuffragio rex comprobaretur. At ille iuſſit ædificia ſibi erigi imperio digna, ſtipatoréſque ad cuſtodiam corporis ſui adiungi. [b] Huic Medi hæc præſtiterunt, eíque ædificia ingentia probéque munita extruxerunt in ea quam deſignauerat regione: permiſerũt quoque ſatellites ex vniuerſis Medis quos vellet, ſibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit vnum oppidum cõdere: vt hoc vno communito exornatóque, aliorum nõ ita magnam curã haberent. Obſequentibus quoq; hac in re Medis, mœnia conſtruit ampla ſimul & valida, quæ nunc Ecbatana appellãtur, in quibus murus vnus alteri velut confinis erat: ſic nimirum conſtitutis mœnibus, [c] vt ambitus ſinguli alteris gradatim eſſent ſublimiores, ſoliſque pinnis prominerent. [d] Adiuuabat huc loci ipſius commoditas, vt qui collis inſtar eſſet eleuatus. Sed acceſſit etiam maius quiddam data opera factum, ſiquidem ambitus iſti numero erant ſeptem contigui, in quorum poſtremo regia eſt & theſauri. Hæc mœnia quum ampliſſima ſint magnitudine, prorſus illum Athenienſium æquãt ambitum. *Atque ſingulæ quidem pinnæ ſuis atque hunc in modum diſtinctis fulgent coloribus. Nempe* primi ambitus pinnæ colore ſũt albicanti, ſecundi nigro, tertii purpureo, quarti cæſio, quinti ſandaracino: poſtremi verò duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas. Et his quidem munimentis Deioces ſe ſuámque regiam circumſepſit, ac reliquum populum ſeorſum circumquaque habitare iuſſit. Cæterùm vniuerſis hoc ornatu conſtructis, primus Deioces ca-

b Hæc in eius gratiam Medi fecerũt, eíque, &c.

c Ita vt ambitus alter alterum amplectatur.

d Adiuuãte ipſo loci ſitu, vt qui collis eſſet. Sed acceſſit maior etiam ars & induſtria, factis ſeptẽ ambitibus inter ſe contiguis, in quorum poſtr. regia eſt & theſauri. Eorum autem ampliſſimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Súntq; primi ambitus pinnæ albæ: ſecundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, ſandaracenæ.

uit necui ad regem ingredi liceret, sed per internuntios cuncta transigerentur: adeo vt nec conspici regem à quoquam fas esset. [a] ad hæc, nec ridere, nec expuere (propterea quòd omnibus factu deformia essent) coràm liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & vnà cum eo educati strenui & fortes, indoleant atque insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diuersũ ipsis esse videatur, si coràm ipsum nó intueantur. Quibus quũ sese Deioces iã adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda iustitia valde seuerum se præbuit. Etenim litigantes causas suas cõscriptas intro per internuntios mittebãt, quas ille decisas remittebat. Et hæc quidem in iudiciis factitabat. Cæteris autem in rebus hunc ordinem instituerat. Si quem intellexisset iniuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delicti modo pœna multabat: in quem vsum exploratores auscultatoresque per vniuersam suam ditionem dispoſuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem, eique soli imperauit. Cuius nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gẽtes. Deioce defuncto, qui annostres & quinquaginta regnauit, filius eius PHRAORTES suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellũ ante omnes intulit Persis, eósque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliã inuadendo gẽtem: donec ad Assyrios oppugnandos peruenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebãt, quondam omnium principes, sed tũc à sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Aduersus hos expeditione suscepta Phraortes, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitũ eius, CYAXARES filius, Deiocis nepos, successit: qui dicitur multo maiorib. suis fortior fuisse, & primus Asiaticos

[a] Præterea ne ridere coràm vel excreare in quoquam honestum haberetur. Et hęc à Medis apud regem obseruãtur, ne videlicet, &c.

Α ξησάμβυος, μήτε ἐσιέναι τὸδε βασιλέα μηδένα συγχωρέοντα, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι· ὁρᾶσθαί τε βασιλέα οὐκ μηδενός. τοῖς τε τούτοισι ἐπὶ γελᾶν τε καὶ πτύειν αὐτόν, καὶ ἅπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. ταῦτα δὲ τοῖσι ἑωυτοῦ ποιέονται, ὅκως μὴ ὁρέωντες οἱ ὁμήλικες ἐόντες καὶ σιτεόμενοι, ἀγαθοί τε καὶ ἀλκιμοι, λυπτοίατο, καὶ βουλεύσιεν, ἀλλ' ἑτεροῖόν σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὁρέωσι. ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τε δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ τάς τε δίκας χρά-

Β φοντες, εἴσω πρὸ ἐκεῖνον ἐστεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διαχρίνων, τὰς ἐς Φερεκλέας σκηπέμπεσκε. ταῦτα μὲν δὴ τὰς δίκας ἐποίεε. τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατο οἱ· εἴ τινα πύθοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίωσιν ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίου. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀμὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε. Δηϊόκης μὲν νυν ὁ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε

C μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔστι δὲ Μήδων τὰδε γένεα, Βουσαί, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. γένεα μὲν Μήδων ὅσα τάδε. Δηϊόκεω δὲ παῖς ΦΡΑΟΡΤΗΣ, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τεῖα. καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. τοῦτο δὲ οὐκ ἀπέρξατο μοῦνον ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, τούσδε τε τούτοισι ἐπεποίητο, καὶ τοὺς Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ,

D ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἱ Νῖνον ἔχον, καὶ ἦρχον τοτὲ μὲν πάντων, τότε 28
ἦσαν μεμοιρωμένοι μὲν συμμάχων ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι ἑωυτῶν οὐκ ἦκοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐδέξατο ΚΥΑ-

Ε ΞΑΡΗΣ ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. τοῦτον λέγεται πολλὸν ἐπὶ γένεσθαι ἀλκιμώτερον τῶν πρόσθεν· καὶ πρῶτός τε ἐδίχασε τὴν

τέλεα

ἐσιέναι τῶνδε εἵνεκεν, ὅκως μὴ σιτεόμενοι τοῖσι ἐκείνῳ καὶ οἰκίης οὐ φαυλοτέρης, οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λειπόμενοι, λυπτοίατο.

τέλεα διὰ τῆς Ἀσίης, καὶ πεζοὺς διέτα- A populos [a] in prouincias distinxis- a In turmas decuriasse,
ξε χωρὶς ἑκάστους ἐπ' ἑωυτοῦ), τοξότας τε ἀγχιμόρους, se, primúsque in suum quosque
καὶ ἵππους, καὶ τοὺς τοξοφόρους. πρότερον δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀνάπλεα ordinem distribuisse, hastatos, e-
θώρηκος. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ἐπὶ μάχεσθαι ἐλθὼν, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρην ἐλάμβανε quites, sagittarios: quum prius o-
τοῖσι μαχομένοισι. καὶ ὁ τὸν Ἅλυος ποταμὸν ἄνω mnia [b] promiscua fuissent atque b Promiscuè fuissent confusa.
Ἀσίην πᾶσαν συνήσας ἐωυτῷ. συλλέξας implicita. Hic est qui cum Lydis
δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἐόντας πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῖνον, ἀμύνεών τε bellum gessit: quo tempore in ip-
τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην ἐθέλων sa pugna dies in noctem est con-
ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε uersus: quique tota supra Halym
τοὺς Ἀσσυρίους, πρὸς τὰ τείχεα τὰ Νίνου, flumen Asia sibi conciliata, col-
ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦγε δὲ lectis suis omnibus, copias duxit
αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρω- aduersus Ninum, simul & patrẽ
τοθύεω παῖς· οἳ ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐ- vlturus, & ciuitatem ipse euersu-
ρώπης, τούτοισι δὲ διὰ πόθου φεύγουσι, rus. Ipsi porro, Assyriis prælio su-
οὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. peratis, Ninum obsidenti ingruit
ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ ingens Scytharum exercitus, du-
Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τεσσεράκοντα ce Scytharum rege Madye Pro-
ἡμερέων διζώνῳ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος tothyæ filio: qui Cimmeriis ex
οὐ πολλὸν ὑπερβολὴ ἐς τὴν Μηδικήν ἐστι, Europa ejectis in Asiã eruperunt:
ἀλλὰ διὰ μέσου ἔθνος αὐτῶν ἐστὶ, Σάσπειρες· & dum illos fugientes persequũtur, ita in Mediam penetrarunt.
τοῦτο δὲ παραμείβουσι, οὐκ ἐν τῇ Μηδικῇ. Est autẽ à lacu Mæotide ad Pha-
οὐ μέντοι οἵγε Σκύθαι ταύτῃ sim vsque & Colchos, expedito
ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολ- viatori iter triginta dierũ: è Col-
λῷ μακροτέρην ἐκτεραπόμενοι, ἐν δεξιῇ chis verò non ita longo itinere
ἐκτεραπόμενοι, ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνταῦτα οἱ μὲν peruenirí potest in Mediam: sed
Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἐ- vna duntaxat natio interiecta est,
σσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύ- D Saspires: quos vbi transieris, con-
θησαν. οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν tinuò occurrit Media. Scythæ ta
ἐπέσχον. ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἰγυπτίους. mẽ hâc non irruperunt, sed alia
καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βα- via superiore & multo longiore
σιλεὺς ἀπιόντας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀπο- deflectentes, Caucaso monte ad
τρέπει πρόσω μὴ προβῆναι. οἱ δὲ, dextram relicto. Hìc Medi cum
ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Scythis congressi, prælióque fusi,
Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει τὴν πλεό- Asiæ imperium amiserunt. Por-
νων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλί- ro Scythæ vniuersa Asia potiti,
γοι τινὲς αὐτῶν ὑπολιφθέντες, ἐσύλησαν E hinc rectà in AEgyptum contẽ-
τῆς οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦ- dũt. Quibus iam Syriam Palæsti-
το τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ πυθανόμενος εὑρίσκω) nam ingressis Psammitichus oc-
πολλῶν ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης currens AEgypti rex, muneribus
τῆς θεοῦ. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν precibúsq; effecit ne vlterius pro-
ἐλθὲν, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, grederentur. [c] Scythæ, vbi retro- c Scythæ verò regrediẽtes, quũ in vrbem Syriæ Ascalonem perue nissent, plerisque nullo illato dáno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Vraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantum quidem intelligo) huius deæ templorum vetustissimum.
ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι,

cedentes in vrbe essent Palæstinę
Ascalone, bonáq; parte Scytharũ
nullam iniuriam inferente, pauci
aliquot relicti Veneris Vraniæ fa-
num depecularunt, inter cætera
(quantũ equidem scio) huius deæ
fana vetustissimum. Siquidem
quæ in Cypro est *eiusdem deæ* æ-
des, ex hac prodiit: id quod ipsi
etiam Cyprii referunt. Quine
tiam illud apud Cythera delu-
brum Phœnices ex hac Syriæ re-
gione orti condiderunt. Ac ve-
rò dea ipsa templi spoliatoribus

corúmque posteris morbum immisit fœmineum: quemadmodũ & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare.[a] & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Postquam verò iã vigintioćto annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniáque iam penè ex negligentia licentiáque depopulata essent (nam præter tributum exactioneíque, diripiebant, extorquebántque à quibuslibet quæcũque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatámque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt: (vt autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyriósque, excepta Babylonica quapiã portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, vbi quadraginta annis[b] vnà cũ Scythis imperasset, vita functus est.

Cuius regnũ suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellauítque eam Mandanen: quæ visa est ei per quietem tantum vrinæ fundere vt omnem ipsius vrbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somniũ quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideóque visum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, cæterùm ingenio sedato, [c] gerentémque se multo infra mediocris Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quæ omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiã iam prægnantẽ & partui vicinã ex Persis accersit, éique, quum venisset, custodiã apponit,

a Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tẽpore omnia iniuriosè & superbè imperitando vastarunt. Siquidẽ præter tributa, tantum à singulis exigebant quantum iis impositum fuisset: & tributis non contenti, singulorum etiã bona passim prædabantur. Plerosq; igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerũt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia) sibi subiecerint, alibi declarabo.

b Comprehẽso Scytharum imperio, regnasset.

c Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret.

A καὶ τοῖσι Σκυθέων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐνέσκηψε
ὁ θεὸς θήλεαν νοῦσον· ὥστε ἅμα λέγουσί τε
οἱ Σκύθαι σφέας τοῦτο νοσεῖν, καὶ ὁρᾶν
παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν
Σκυθικὴν χώρην ὡς ἐνάρεάς σφεας, τοὺς κα-
λέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. ὀκτὼ μὲν νυν
ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ
Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ἐκ τοῦ τε ὕβριος
καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ
φόρων, ἐφόρεον παρ' ἑκάστων ὃ ἑκάστοισι
B ἐπέβαλλον. χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον
περιελαύνοντες τοῦτο ὅτου ἕκαστοι. καὶ
Κυαξάρης μὲν τοὺς πλοῦνας Κυαξάρης τε καὶ
Μῆδοι ξενίσαντες καὶ καταμεθύσαντες
κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν
ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶνπερ καὶ
πρότερον· καὶ τήν τε Νῖνον εἷλον, (ὡς δὲ
εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς
Ἀσσυρίους πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα,
C Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσερακοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξε, τε-
λευτᾷ.

Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυ-
αξάρεω παῖς τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγέ-
νετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἦν Μανδάνη. τὴν
ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πό-
λιν, ὑπερκατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἐξηγήσαντο δὲ τῶν μάγων τοῖσι ἐνυ-
D πνιοπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐ-
τέων αὐτὰ ἕκαστα ἐκμαθών. μετὰ δὲ, τὴν
μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς
ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐ-
δενὶ ἐδίδου γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ
δὲ Πέρσῃ ἔδωκε, τῷ οὔνομα ἦν Καμβύ-
σης· ἐὼν δὲ οἰκίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς,
τρόπου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐ-
τὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. συνοικεούσης δὲ
τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης
E τῷ θερέτρῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε οἱ
ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φύ-
ναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον βῆναι
τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑ-
περφρονήσας τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμ-
ψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐ-
πίτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε,

βουλόμενος τὸ γινώμενον ἐξ αὐτῆς ἀφ-
φθεῖραι· καὶ ὧν γὰρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μά-
γων ὀνειροπόλοι ἐσήμηναν ὅτι μέλλει ὁ τῆς
θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν αὐτ' ἐκεί-
νου. ταῦτα δὴ ὦν Φυλαξάμενος ὁ Ἀστυά-
γης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπα-
γον, ἄνδρα οἰκήϊον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων,
καὶ πάντων ὅτιπερ τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεγε οἱ τοιά-
δε, Ἅρπαξε, πρῆγμα τὸ αὐτοῦ μηδενὶ ἄλλῳ μη-
δαμῇ παραδῷς μηδὲ ἐμέ τε παραβάλῃ,
καὶ ἄλλους ἐλόμενος, ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ πε-
ριπέσῃς. λάβε τὸν αὐ Μανδάνης ἔτεκε παῖ-
δα. φέρων δὲ ἐς ἑωυτοῦ, ἀπόκτεινον μοι δὲ,
θάψον δ' ὅπῃ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. ὁ δὲ ἀ-
μείβεται, Ὦ βασιλεῦ, ἤτε ἄλλοτε κω πρῆγ-
δες αὐδρὶ τῷδε ἀχάριν οὐδέν, φυλαξόμε-
θα δὲ ἐς σε ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μη-
δὲν ἐξαμπρτεῖν. ἀλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω
γίνεσθαι, χρὴ δὴ πρῶτα ἐμὲ ὑπηρετέεσθαι
ὅτι τινδέως. τοιούτοισι ἀμείβετο ὁ Ἅρπα-
γος, ὡς οἱ προεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον
τῷ ὅπερ θανάτῳ, ἦλθε κλαίων ἐς τὰ οἰκεῖα.
προελθὼν δὲ ἔφρασε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὸν
πᾶν Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς
αὐτὸν λέγει, Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν;
ὁ δ' ἀμείβεται οὐκ ἢ ἐνετέλλετο Ἀστυάγης,
οὐδ' εἰ παφρονήσειέ τε καὶ μανείη
κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, οὐ οἱ ἑψομαι πρὸς θυ-
σμῷ τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον ὑπη-
ρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ φονεύσω μιν·
καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενής ἐστι ὁ παῖς, καὶ ὅ-
τι Ἀστυάγης μὲν ἐστι γέρων, καὶ ἄπαις ἔρ-
σενος γόνου· εἰ δὲ θελήσει τούτου τελευτή-
σαντος ἐς τὴν θυγατέρα ταύτην αἰσχῦ-
ναι ἡ τυραννὶς, ἧς νῦν τὸν ὑὸν κτείνῃ δι' ἐμεῦ,
ἄλλο τί ἢ λείπεται οἱ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κινδύ-
νων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τῷ μὲν ἀσφαλέος εἵ-
νεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα·
δεῖ μέντοι τῷ τινα Ἀστυάγεος, αὐτοῦ φονέα
γενέσθαι, καὶ μὴ τῷ ἐμεῦ. ταῦτα εἰπὰς, αὐ-
τίκα ἄγγελον ἔπεμπε ὅτι τῶν βουκόλων τὸν
Ἀστυάγης, τὸν ἠπίστατο νομάς τε ὅτιτη-
δεωτάτας νέμοντα, καὶ οὔρεα θηριωδέ-
στατα· τῷ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συν-
οίκεε δὲ τῇ ἑωυτοῦ σιμβούλῃ, οὔνομα
δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ σύνοικος, Κυνώ,

A volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruãs Astyages, vbi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, hęc inquit, Harpage, negotium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi supersedeas: [a] néue committas vt alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mãdane peperit puerum, in domúm que tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, [b] Neque aliâs vnquã rex huic viro rem iniunxisti ingratam, & in posterũ dabimus operam nequid in te delinquamus. Quòd si tibi cordi est hoc ita fieri, [c] mea interest id industriè exequi. Hæc quum respondisset Harpagus, eique [d] puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens: adiénsque vxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonẽ. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego verò (respondet vir) quanquam Astyages mandauit, etiamsi desipiet, peiúsque insanieť quàm nunc insanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem obsequar: ídque multis de causis, tum quòd puer ipsi mihi cognatus est, tum quòd Astyages grandis natu est, & virili prole orbus: quo defuncto, si tyrannis ad eius peruentura est filiam, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quàm periculum maximum? Enimuero securitatis meæ causa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, evestigio nuncium mittit ad bubulcũ Astyagis, quẽ norat [e] pascuorũ maximè idoneorũ, & mõtium feris frequentissimorum esse gnarissimũ: cui nomẽ erat Mitradates: cuius cõtubernalis & eadem cõserua erat, nomine Cyno;

a Neque me decipito, & *ne* aliis *ad hoc agendum* delectis, tandem tibi ipse malum crees.

b Neque aliâs vnquã animaduertisti in hoc viro quidquam iucundum [vel molestum] & in post. vt παρ' ἐμὲ δὲ *eum vsum habeat quem antea* παρ' ἐμοῦ. *Legit autem in proximè sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα.

c Meum est.

d Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

e Pascua & montes feris oppletos quàm opportunissimè incolere.

Græca lingua, *id est canis*, Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus vbi boũ pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua verò tota admodũ plana. Hic itaque accersitus, properè quum venisset, inquit ad eũ Harpagus, Iubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, vt celerrimè pereat. & hæc vt tibi dicerem mihi iniunxit: & nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto seruaueris, [a] pessimo exitio te occubiturum. cui expositioni infantis inspector ego præpositus sũ. Hæc vbi audiuit bubulcus, sumpto infante, rediit quà venerat [b] ad boũile suum. Ei, dum in vrbem abiit, vxor sua, quæ erat prægnans, per totam diẽ parturiens, è volũtate dæmonis enixa est filiũ. Absente marito vtrique mutua tenebantur sollicitudine: hic quidem vxori parturienti metuens, illa vicissim marito timẽs, propterea quòd præter consuetudinem ab Harpago accersitus esset. Vbi autem reuersus affuit, cum vxor, vtpote eximprouiso cernẽs, prior interrogauit quid ita studiosè ipsum Harpagus accersisset. Cui ille, Vxor, inquit, vbi in vrbẽ veni, & vidi & audiui [c] quod nec visum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus simulatque introii; video puerulum in medio positum, palpitantem vagiẽtémque, auro ac versicolori veste ornatum. eum Harpagus, vbi me vidit, iussit celerrimè sumere, atque exponendum asportare in montem quammaximè feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret: magnopere minatus, nisi ea facerẽ. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illũ domesticorũ esse, [d] nõ autem illius generis. Admirabar tamẽ quòd videre auro vestibúsque ornatũ: præterea quòd

a Fore vt pessimo supplicio te interficiat. Expositum autẽ intueri sum iussus.

b Ad casam suã. Huic porro etiam vxor quæ per totum diem parturierat, tunc fortè numinis voluntate filium peperat, dum ipse in vrbem proficisceretur: erántque alter de altero sollicíti.

c Quod vtinam neque vidissem, neque vnquam dominis nostris eueniat.

d Nunquá enim cogitassem ex eo genere esse.

A χῦ τῳ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· χῦ δὲ τῳ Μηδικῳ, Σπακώ. τῳ γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπώρεαι εἰσὶ τῶν οὐρέων ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε σοῦ δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἐκβατάνων, καὶ πρὸς τὸν πόντον τὸν Ἐυξείνου. Ταύτῃ γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σάσπειρον ὀρεινή ἐστι κάρτα, καὶ ὑψηλή τε, καὶ ἰδήσι στεμφρεφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐστὶ πᾶσα ἀπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος
B σφυδλῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀστυάγης « Ὃ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς ὃ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅκως αἶ τάχιστα ἀπολεῖ « φθαρείη. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν « μὴ ἀποκτείνῃς αὐτό, ἀλλά τεῳ τρόπῳ πε- « ριποιήσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε ἀπο- « 30 λέσθαι. ἐπορᾶν δὲ ἐκκείμενον ἀπο- « τεταγμαι ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βου- « κόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦιε τὴν
C αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔ- παυλιν. τῷ δὲ ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ὠδίνε τεξ ἐοῦσα πάσσῃ ἡμέρῃ, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει, οἰχομένου τὸ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φρενὶ ἀμφότεροι δι- λήλων πέρι· ὁ μὲν, τὸν τόκον τῆς γυναικὸς ἀρρώδεων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἐωθὼς ὁ Ἅρ- παγος μετεπέμψατο αὐτῆς τὸν ἄνδρα· ἐ- πεί τε δὲ ἀπονοσήσας ἐπέζη, οἷα δὴ ἀέλ- πτως ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο πρότερη ὅ τι μιν
D οὕτω προθύμως Ἅρπαγος μετεπέμψα- το. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν « ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μή- « τέ κοτε δόξαι ἐς δεσπότεας ἡμετέρους. « οἶκος μὲν πᾶς Ἁρπάγου κλαυθμῷ κατεί- « χετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγείς, ὅμως ἔσω. ὡς δὴ τά- « χιστα εἰσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκείμενον, « ἀσπαίρόν τε καὶ κραυγανόμενον, κεκοσμη- « μένον χρυσῷ τε καὶ ἑσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπα- « γος δὲ ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀ-
E ναλαβόντα τὸ παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, « καὶ θεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον εἴη τῶν οὐρέων· « φὰς Ἀστυάγεα εἶ) τοιαῦτα ὑπεθήμυόν « μαι· πολλὰ ἀπειλήσας εἰ μὴ σφέα ποιή- « σαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν, ἔφερον, δοκέων « τῶν τινος οἰκετέων εἶ). οὐ γὰρ ἄν κοτε κατέ- « δοξα ἔνθεν ἦμεν. ἐθαμβέον δ' ὀρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον παῖδ', « ἐνθεν ἦμεν

ποιεῖμι. χρ. ἔνθεν ἦμεν

καὶ κλαυθμὸν κατεῤῥῶτα ἐμφανέα ἐν Ἁρ- A planctus manifestus fiebat in Harpagi domo. [a] Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra vrbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Astyagis natæ & Cãbysis Cyro geniti esse filium, & ab Astyage iussum interfici. atque is hic est. Hæc loquẽs bubulcus, puerum detectum ostendit: quem illa intuita procerum ac speciosum, genua viri cum lacrymis amplexa, obsecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam: seque, nisi id exequatur, miserrimè periturum. Mulier vbi id viro non persuadet, [b] Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est facito, si modò necessitas prorsus est aspici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hunc expone, & istum ex Astyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neque tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis malè consuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale sepulchrũ nanciscetur, & iste qui supereſt, animam non amittet. Sanè quã commodè visa est bubulco mulier loqui pro præsenti cõditione: atque ita cõtinuò fecit. Igitur quẽ necaturus attulerat, eum vxori tradidit: suum autẽ, qui mortuus erat, acceptũ, collocauit in eo vase in quo alterũ portauerat. Omníque alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo monte exposuit. [c] Ideóque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic vicario, in vrbem se contulit, & ad domũ Harpagi: aítque sese paratum illi ostẽdere pueri cadauer. Harpagus, missis suorum satellitum fidelissimis, rẽ per eos inspexit, ac bubulci filium sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterũ verò, qui postea Cyrus appellatus est, vxor bubulci sibi sumptũ, educauit, impositio illi alio quopiam ac non Cyri nomine. Qui posteaquam decennis fuit, eũ res ista quæ illi contigit, palàm fecit:

[a] Cæterùm in via rem totam ex ministro intellexi, qui mihi extra vrbem de ducto puerulum in manus tradidit: filiũ esse videlicet Mãdanes Astyagis filiæ, & Cambysis Cyri filii: & Astyagem iubere illum interfici. Nunc igitur hic est.

[b] Secundò hæc dixit, Quãdoquidẽ igitur tibi non possum persuadere vt nõ exponas, tu saltem hoc facito: si quidem omnino necesse est expositum cerni.

[c] Tertio verò die quàm puer expositus fuerat.

Ludebat in pago vbi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludẽdum cæteri pueri quum pro rege sibi elegissent, cognominatũ bubulci filium, [a] ipse eos muniis distingue bat: vt alii domorum structores essent: aliis, vt satellites: alii, vt oculus regis esset: alii, vt mandatorum renunciator, tãquam suum singulis munus assignãs. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quòd imperata non fecisset, iussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, vbi primùm dimissus est, in vrbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset deplorauit: nõ tamen Cyrum nominans (nondum enim eius hoc erat nomen) sed filium bubulci Astyagis. Artembares, vt erat ira percitus, ad Astyagem, ducens filium secum, contendit: & rem intolerandam passum esse inquiens, eiúsque humeros ostẽdens, Siccine indignè (ait) accipimur, rex, [b] à filio bubulci serui tui? Audiẽs hæc atque cernens Astyages, volens Artembaris, honoris gratia, vlcisci puerum, iussit accersi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Astyages, Túne (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es huius filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Istud, inquit, here, huic ego iure feci. pueri enim pagani, quorum hic vnus erat, me regem suum ludentes constituerãt: quippe qui videbar eis ad hoc maximè esse idoneus. At iste, quũ cæteri pueri iussis obtemperarent, audiens dicto esse nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quòd si ego propterea vllo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum. Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio eius, visaq; est figura oris referre ac repræsentare ipsum, & gestũ esse liberalior,

a Ipse quibusdã eorum præcipiebat vt domorum str.

b A serui tui, & quidem bubulci, filio?

Α ἐπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἥσθη καὶ
αἱ βουκολίαι αὗται· ἔπαιζε δὲ μετ' ἄλλων
ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵ-
λοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶ), τοῦτον δὴ τὸν τοῦ
βουκόλου ὑπέκλεπτον παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων
διέπαξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ, 31
δορυφόρους εἶ)· τὸν δέ κου τινὰ αὐτέων, ὀ-
φθαλμὸν βασιλῆος εἶ)· τῷ δὲ τινι, τὰς ἀγ-
γελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας, ὡς ἑκάστῳ
ἔργον παρεχόμενον. εἷς δὴ τούτων τ παι-
Β δίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς,
ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· (οὐ γὰρ δὴ ἐ- ἐπ' ὧν ἐποίη
ποίησε ὃ παρεστεῶτες ἐκ τοῦ Κύρου) ἐκέ- σε
λευε αὐτὸν τοῦ ἄλλους παῖδας λαμβα-
νέειν. πειθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κῦρος τὸν
παῖδα χειρέων κάρτα παρείσατο μαστιγέων· ἐπ' ὧν παρείσα
ὁ δὲ, ἐπεί τε ἐμετείρη τάχιστα, ὡς γε δὴ ἀνάξια ἑωυτοῦ παθών, μᾶλλόν τι παρημέκτεε.
κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν, παρῆν τὸν πατέρα
Δποικτίζετο τῷ ἐωυτοῦ Κύρου λώβησε. λέ-
C γων δὲ οὐ Κύρου, (οὐ γὰρ κω ἐώ τοῦτο τοὔνο-
μα) ἀλλὰ παρὰ τοῦ βουκόλου τῆ Ἀστυάγεος
παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλ-
θὼν παρὰ Ἀστυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος
τὸν παῖδα, ἀναφανέα τὰ πρήγματα ἔφη πε-
πονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοῦ τε σοῦ
δούλου, βουκόλου δὲ παιδός, ὧδε ἀξιοῦμεν
σφεας (δείκνυσι τοῦ παιδὸς τοὺς ὤμους) ἀ-
κούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμω-
ρῆσαι τῷ παιδὶ ὑμῖν τῆς Ἀρτεμβάρεω
D ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βουκόλον καὶ
παῖδα. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν ἀμφότεροι,
βλέψας πρὸς Κῦρον ὁ Ἀστυάγης ἔφη,
Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτου ἐόντος παῖς, ἐτόλ-
μησας τοῦδε παῖδα ἐόντος πρεσβυτέρου
ἐμοὶ ἀρχήν τοιῆδε ποιήσασθαι; ὁ δὲ ἀμείβεται
ὧδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα
σὺν δίκῃ. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες,
τῶν καὶ ὅδε ἦν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν
ἐξήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γὰρ σφι εἶ) ἐς
E τοῦτο ὑπερτηδεώτατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι
παῖδες τὰ ὑπεταγμένα ἐπετέλεον, σὺ δὲ
ἀπηκούστεέ τε καὶ λόγον εἶχε οὐδένα· ἐς ὃ
ἔλαβε τιμωρίην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἀ-
ξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὧδέ τοι πρήγω. ταῦτα
λέγοντος τοῦ παιδὸς, Ἀστυάγεα ἐσῆλθε ἀναγνωσις αὐτοῦ· καὶ οἱ ὅ, τε χαρακτὴρ τοῦ
προσώπου προσέφερε, ἐδόκεε ὡς ἑωυτὸν, καὶ ἡ ὑποκρισις ἐλευθερωτέρη εἶναι,

ὅ,τε χρόνος τῆς ἐκθέσεως τῇ ἡλικίῃ ἁρμόζοι παι- A & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voce mansit. vixque tandem ad se reuersus, volens à se Artembarem dimittere, [a] vt bubulcum submotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiã vt filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri possit. Dimisso igitur Artembare, & eius iussu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui solus erat relictus) percontatur vnde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitum respõdere, & genitricem eius apud se esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consulere qui [b] cuperet ad ingẽtes deuenire necessitates. Simúlque hæc dicens, satellitibus innuit vt caperẽt ipsum. Hic autẽ ad necessitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initióque exorsus, vera referendo, descẽdit ad preces & ad petendam sibi veniã. [c] Bubulco veritatem eloquuto, Astyages pauciora iam verba fecit: sed Harpagũ, cui valde succensebat, vocari à satellitibus iussit. Quem, vbi adfuit, percontatur Astyages, Harpage, qua nece interemisti quem tibi tradidi puerũ è filia mea genitum? Harpagus (vt vidit pastorem interesse) noluit tergiuersari mẽdacio, ne argumẽtis cõuinceretur: sed ita respõdit, Ego, posteaquã infantẽ accepi, rex, cogitaui quo pacto ex animi tui sententia facerẽ: & [d] tamẽ, quũ apud te innoxius extitissem, ne forẽ aut filiæ tuæ aut tibiipsi carnifex. eóque ita statui agẽdũ: Accersito huic bubulco in fãtem tradidi, inquiẽs te esse qui iuberes illũ interfici. In quo dicẽdo mẽtitus nõ sum. tu enim ita præceperas. [e] Atque huic, dũ puerum trado ex tuo præcepto, iussi exponeret in deserto monte, perstarétque in eo obseruando tantisper dũ expirasset: cõminatus isti extrema quæque nisi hæc effecta reddidisset. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidissimis, rem cognoui, & per eosdem mortuum sepeliui.

a Vt de bubulco seorsum accepto quæstionem haberet, Ego, &c.

b Ac si vltro vellet in maximas angustias sese dare.

c Astyages bubulci veritatẽ eloquuti nõ magnã rationem habuit: sed Harp.

d Et tamen, quũ in te nihil peccassem, neque filiæ tuæ, neque tibiipsi essem carnifex.

e Tradidi igitur isti hoc modo: addito mandato vt eum expon.

» ὅ,τε χρόνος τῆς ἐκθέσεως τῇ ἡλικίῃ ἁρμόζοι παι-
» δὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ὅτι χρόνον ἄφθογγος ἐὼν· μόγις δὲ δὴ
» ποτε ἀνενειχθείς, εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι
» Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοιῶσιν
» λαβὼν βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ ταῦ-
» τα ποιήσω, ὥστε σὲ παῖδα τ' ὀνὴν μηδὲν ὅτι-
» μέμφεσθαι. ὁ μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμ-
πει· τὸν δὲ Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ θεράποντες,
κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπελέ-
λειπτο ὁ βουκόλος μοιῶος, μουσωθέντα τάδε B
αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης, πόθεν λάβοι τὸν παῖ
δα, καὶ τίς εἴη ὁ δωδούς. ὁ δὲ ἐξ ἐωυτοῦ τε
ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τυχοῦσαν αὐτὸν ἐπὶ
τῇ) πρὸ ἐωυτοῦ. Ἀστυάγης δὲ μιν οὐκ οὗ ἐβου-
λεύσατο ἔφη, ὅτι οἱ μέλλοντα ἐς ἀνάγκας με-
γάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦ-
τα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν
αὐτόν. ὁ δέ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω
δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. Ἀρχόμενος δὴ
ἀπ' ἀρχῆς, διεξῆλθε, τῇ ἀληθείῃ χρεώμενος·
καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγγινώμην ἑ-
ωυτῷ καλέων ἔχειν αὐτόν. Ἀστυάγης δὲ, τοῦ
μὲν βουκόλου τὴν ἀληθείην οὐκ φέροντος,
λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο. Ἅρπαγον ὃν
καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέσας αὐτὸν
οὗ δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ τῷ πρώτῳ ὁ
» Ἅρπαγος, εἴρετο μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε,
» τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τὸν
» τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς ἐ-
» μῆς; ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἔν- D
» δον ἐόντα, οὐ τρέπεται ὅτι ψευδέα ὁδὸν, ἵνα
μὴ ἐλεγχόμενος ἀλίσκηται· ἀλλὰ λέγει
» τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ
» παιδίον, ἐβουλεύσαμην σκῆπτῶν ὅκως σοί τε ποι-
» ήσω νόον, καὶ ἐγὼ τοῦς σε γινόμενος αἰα-
» μφέτητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ
» σοι εἶλω αὐθέντης. ποιέω δὴ ὧδε· καλέσας τὸν
» βουκόλον τόνδε, τῷδε δίδωμι τὸ παιδίον,
» φὰς σέ τε εἶ) τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐ-
» τό. καὶ λέγων τοῦτό γε, οὐκ ἐψευδόμην, σὺ E
32 » γὰ συνετέλεο γὰρ. τῷδε δίδωμι μὴ τοῦτο τῷ-
» δε χρῆσθαι τάδε, σὺ τε λάμβανε θεῖναί μιν ἐς ἔρη-
» μον οὖρος, καὶ τῷδε μένοντα φυλάσσειν ἄχρις
» ἂν τελευτήσει· ἀπειλήσας πολλὰ τῷδε, ἢν
» μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεί τε ἐποίησε ταῦτα τοῦτου τὰ κελεύσματα, ἐτελεύτησε
» τὸ παιδίον, πέμψας τοὺς εὐνούχους τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψα μιν.

Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem [a] directam habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat causa, ob id quod contigerat, primùm rem ei enarrat quemadmodum ipse ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò deuenit vt diceret, Quod puer viuit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam, & à filia mea insimulatus, haud leuiter ferebã. Igitur in bonum conuersa fortuna, tum filium tuũ mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum verò ad cœnam mihi adesto. siquidem constitui pro recepto filio diis quibus honor hic conuenit, sacrificare. Harpagus, quum hæc audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus quòd peccatum suum cõmodè cessisset, & propter sortem prosperam ad cõuiuium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi vnicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, iubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipse gestiés, quid sibi successisset vxori exponit. Eius porro filium, vbi aduenit, Astyages iugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixauit, & probè condîtum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquã adfuerũt cùm cæteri cõuiuæ, tum verò Harpagus, conuiuis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ouilla referiæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. nã illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se verò valde oblectatũ dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectũ: & adstantes iubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, vbi detexit,

[a] Simplicem

A οὕτως ἔχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρήγματος τούτου· καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον. Ἀστυάγης δὲ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον ἀμφὶ τῷ γεγονότι, πρῶτα μὲν κατὰ ἥκουσε πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἅρπαγι· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλιλέγητο, καὶ τέλαινε λέγων ὡς περιεσί τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς ἔχει καλῶς. Τῷ τε γὰρ πεποιη-
B μένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἔκα-
μνον μεγάλως, καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ ἀμφι-
βεβλημένος, οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύμην. ὡς ὦν τῆς τύχης θῦ μετεστεώσης, τοῦτον μὲν, σεωυτοῦ παῖδα ἀποπεμψον πρὸς τὸν παῖδα τὸν νεηλυδα· τοῦτο δὲ (σῶστρα γὰρ παι-
δὸς μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται) πάρειδί μοι ὅτι δεῖπνον. Ἅρ-
παγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς
C οἱ ἐς δέον ἐγένετο, καὶ ὅτι ὅτε τύχοι χρη-
ζῶν ὅτε δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦιε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐσελθὼν δὲ τῷ ταχίστην, ἵνα γάρ οἱ παῖς εἷς μοιρίδιος, ἔτεα τεῖα καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονώς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἰέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ,τι αὐ ἐκεῖνος κε-
λεύοι. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἐὼν, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπάγου παῖς, σφάξας
D αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελών, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν κρεῶν. σὺν τε δὴ ποιησά-
μενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γε-
νομένης δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαι-
τυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος. τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγει παρετίθετο τράπεζα ὄϊων κρεῶν· Ἅρπάγῳ δὲ, πλὴν ἐωυτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέῳ κατακε-
καλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἀ-
λις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετο μιν εἰ ἡδείη τι τῇ δοίη. Φαμένου δὲ Ἅρπάγου καὶ λίην ἡδέως, προσέφερον τοῖσι παρεστέκει-
το τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμ-
μένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἅρ-
παγον δὲ ἐκέλευον προσιόντες ἀποκαλύ-
πτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτέων. πει-
θόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων,

χρ' βάπεζαι ὄπλέαι

ὁρᾷ τῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε ἐξεπλάγη, ἐντὸς τε ἑωϋτοῦ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτευ θηρίου κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἄρσεν εἶ πρὸς ὃ αὖ βασιλεὺς ἔρδοι. τούτοισι δὲ ἀμείβετο μῦθος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, ᾤιε ἐς τὰ οἰκία. συνήδετο ὃ ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἁλίσας θάψειν τὰ πρώτα. Ἁρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρου δὲ πέρι βουλεύων, ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἳ τὸ ἐνύπνιον ἐκείνῳ ἔχρινάν· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης τῇ ἔχριναν οἱ τὸ ὄψιν. οἱ δὲ αὖτε ταὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρὴν τὸν παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοῖσδε, Εἰ μέν τε ὁ παῖς καὶ ταύτῃσι καὶ μιν ἐπ' ἀγρὸν διαπεμφθὲν οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐπισθμὸν βασιλέα. ὁ δὲ, πρήσσει ὅσα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιληῆς, ἐτελέωσε ποιήσας. καὶ νῦ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγελιηφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πρήγματα διεξελθὼν ἦρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι, Εἰ μὲν ταύτῃσί τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ τρηχυοίης τινός, θάρσει τε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἔτι τοιοῦτός γε ἔσται. τῶν γὰρ ἐνυπνίων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε. καὶ τά γε τῶν ὀνειράτων ἐκβαίνοντα, τελέως ἐς ἀοιδὴν ἔρχεται. ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὐτούς, Ὦ μάγοι, ταύτῃ πλέῖστος τῇ γνώμῃ εἰμί, βασιλέος ὀνομασθέντος τὸ παιδὸς, ἐξήκειν τε τὸν ὄνειρον, καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μέντοι συμβουλεύσατέ μοι, τῷ τρόπῳ ἀσφαλέστατα εἰ οἷόν τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν. εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ, καὶ ἡμῖν περὶ πολλοῦ ἐστι καταρθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σήν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦσθαι, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον τρεπομένους ἐόντας Πέρσην· καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μῆδοι, δουλοσύνῃ τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Πέρσεων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δὲ διεξιόντος βασιλέος, ἐόντος πολιήτεω, καὶ ἄρχοντος τῶν μέγιστος, καὶ ὑμᾶς πρὸς σέο μεγάλως ἔχομεν. οὕτω ὦν πρήσσοντας ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς προνοητέον ἐστί. καὶ νῦν εἰ φοβεῖ

A cernit reliquias filii. non tamen eo ſpectaculo conſternatus eſt, [a] ſed apud ſeipſum manſit. Et percontanti Aſtyagi nũquid agnoſceret cuius feræ carne paſtus eſſet, ſe agnoſcere reſpondit: ſibique quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito reſpõſo, receptíſque reliquiis carnium, domum abiit, eas (vt ego opinor) illinc collectas humaturus. Et Harpagũ quidem hac vltione Aſtyages proſequutus eſt. De Cyro autem deliberans, eoſdem ex magis accerſiuit qui fuerant ipſius ſomnium ſic interpretati. Poſtquam venerunt, ſciſcitatur eos [b] quid cenſeant de viſione ſibi agendum. Illi neceſſariò fore inquiũt vt puer, ſi ſuperſtes eſſet, nec hactenus periiſſet, regnaret. Atqui puer & viuit & incolumis eſt, (Aſtyages excipit) & quum ipſum ruri agentem pueri eius pagi, regem delegiſſent; quæ faciunt qui reuera ſũt reges, ea omnia hic fecit. Nã ſatellitibus, ianitoribus, internũciis, ac cæteris muniis inſtitutis, imperium exercuit: quæ vobis quónam videntur ſpectare? Si ſu pereſt puer (Magi reſpõdent) atque regnauit [c] nulla ex prouidẽtia, confidito ob id, ac boño ſis animo, iam non eũ regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes noſtræ in exigua recidẽrũt, [d] & velut inſomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ ſunt. Ego (inquit Aſtyages reſpõdẽs) iſtius veſtræ, magi, ferè ſum ſententiæ, [e] me ſomnio eſſe defũctum, puero iam rege nominato, nihilque mihi amplius eum eſſe reformidandum. Vos tamen probè conſiderantes, quæ nam futura ſint & meę domui & vobis tutiſſima conſulite. Ad hæc magi, Noſtra etiam, rex, (inquiunt) magni intereſt, tuum ſtare principatum: [f] qui ſi immutetur, & ad hunc puerũ qui Perſa eſt trãſeat, nos quoque qui Medi ſumus, in ſeruitutẽ redigemur apud Perſas, & extranei nullius erimus pretii: te verò regnãte, cuius populares ſumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo proſpiciẽdum eſt: & nunc, ſiquid cernere-

a Sed mentis compos fuit.

b Quomodo ſibi viſum illud eſſent interpretati. Illi idem reſponſum reddiderunt *quod antea*, oportere puerum regnare, ſi ſuperſtes eſſet, nec prius obiiſſet. Atqui, &c.

c Non de induſtria & abſque vllo conſilio, confid.

d Et quæ ex inſomniis pendent, prorſus ad leue quidpiam deueniunt.

e Hunc eſſe ſomnii exitum, puero, &c.

f Alioqui enim alienatus, ad hũc puerum qui Perſa eſt, deueniret: ac tũ nos qui Medi ſumus, in ſeruitutem redigeremur, nulliúſque pretii eſſemus apud Perſas, vtpote extranei. At permanenterege, cuius pop.

mus quod timendum esset, tibi aperiremus: verùm quum in rem friuolam nunc euaserit somniũ, & ipsi confidimus, & te itidẽ confidere iubemus, & hunc ablegare puerũ ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages gauisus est: accitóque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem iniurius, tuo tamẽ ipsius fato superstes es. Nũc itaque lætus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendum mittam. Eò perueniens, parentes tuos offendes: patrem, nõ qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, nõ qualis est vxor eius. Hęc loquutus Astyages, Cyrum dimittit. Quem ad domum Cambysis reuersum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt, vt quem statim mortem obiisse crediderant. Sciscitabãtur igitur quónam modo superstes esset. Hic se verò ait eos antea non nouisse, a & ob id maximè errasse. Interviam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verùm in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Cõmemorabat autem se ab vxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita vt in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomẽ accipientes eius parentes, (vt magis diuinitus videretur Persis filius suus fuisse seruatus) diuulgarunt, à cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum. vnde hæc fabula emanauit.

a Et in maximo errore versatum fuisse.

VBI Cyrus in virilẽ adoleuit ætatem, & inter æquales viriliſſimus euasit & idem dilectissimus, b constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis vlciscendi cupidus. Nam per sese, qui priuatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cuius casus suis assimilabat, sibi sociũ cõparabat. Præterea verò hæc ab eo facta erant. Quũ esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorũ se insinuãs primoribꝰ, persuadebat oportere Astyagem à regno sũmoueri, Cyro delecto.

b Ei instabat Harpagus, dona mittendo. *Vel, Eius studiosus erat.*

A εἰ τι ἐωρῶμεν, πρῶ αὐ σοι προεφερόμεθα· νῦν δὲ ἀποσκήψαντος σευ ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν, καὶ σοι ἕτερα τοιαῦτα δοκέειν κελεύομεν. Ὁ δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλμῶν ἀποπεμψας ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γεναμένους. ἀκηύσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη τε· καὶ καλέσας Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τοιάδε, Ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελείην ἠδίκεον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ σῴζεις· νῦν ὦν ἰὼν χάρων ἐς Πέρσας (πομποὺς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ, B πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐ τὸν Μιτραδάτεω τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει Κῦρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γεναμένοι· καὶ δοξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠασάζοντο, οἷα δὴ ἐπιξάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἱστορέοντί τε ὅτεῳ τρόπῳ σωθεὶς γένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς τοῦτον μὲν οὐκ C εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖστον· κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην, δόξαι τε μιν εἶναι παῖδα Βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἶναι παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς χείρονος ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τελευτᾶν δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· οἵη τε τυγχάνει αἰνέων ἀγαπωμένη· ὥστε οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνὼ. Ὁ δὲ τοκέες σωθέντας τοῦτο τὸ οἴδημα τοῦτο, (ἵνα θειοτέρως δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι σωθεῖναι σφι D. ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς ὑπὸ κυνὸς ἐλυμαίνετο Κῦρον κυνῶν ἐξέθρεψε. ὑπεδύετο μὲν ἡ φάτις αὐτὴ κεχωρήκεε.

ΚΥΡΩ, δὲ αὐξανομένῳ, ἐόντι τῶν ἡλίκων αὐδρειοτάτῳ καὶ σωφρονεστάτῳ, σωφοίκειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, πάσασθαι Ἀστυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ' ἑωυτοῦ μὲν ἐόντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνεώρα τιμωρέην ἐσομένην ἐς Ἀστυάγεα. Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιτρεφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰ πάθεα τῷ Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸς E δὲ ἔτι τούτῳ τάδε οἱ κατέργαστο· ἐόντος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν σοφῶν Μήδων, ἀπέπειρε ὡς χρὴ Κῦρον σωσηναμένους, Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης.

νῦν δὲ ἀποσκήψαντος σευ ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν, καὶ σοι ἕτερα τοιαῦτα δοκέειν κελεύομεν

καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει Κῦρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γεναμένοι· καὶ δοξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠασάζοντο, οἷα δὴ ἐπιξάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἱστορέοντί τε ὅτεῳ τρόπῳ σωθεὶς γένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς τοῦτον μὲν οὐκ

καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει Κῦρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γεναμένοι· καὶ δοξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠασάζοντο, οἷα δὴ ἐπιξάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἱστορέοντί τε ὅτεῳ τρόπῳ σωθεὶς γένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς τοῦτον μὲν οὐκ

τοῦ Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸς

τοῦ Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸς

κατεργασμένου δὲ οἱ τούτου, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, ὅτω δὴ τῷ Κύρῳ διαπρηνέϊ ἐν Πέρσῃσι βουλήμιος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ὧδε τεχνᾶται τοιόνδε· Λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ ἀναλύσας τοῦτον τὸν γαστέρα, καὶ θοινήσας, τὰ οἱ ἐδόκεε ἐγλωφήσας. ἀποῤῥάψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δούς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενος οἱ, ἀπὸ γλώσσης, δίδοντα τὸν λαγὸν Κύρῳ, ἐπειπεῖν, "ἄνδρχειέμιν διελεῖν, καὶ μηδένα ἄλλον παρεῖναι τοῦτα ποιεῦντι πρῆγμα." τοῦτα μὲν δὴ ὧν ὅπως τελέα ἐγίνετο· καὶ ὁ Κῦρος τῶν λαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἦν ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν κοτὲ ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκνεο.) σὺ νῦν Ἀστυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα πάσας. καὶ μὲν γὰρ τῷ τούτου χρηθυμίῃ τέθνηκας, σὺ δὲ καὶ θεοὺς τε καὶ ἐμὲ ὠφελεῖς. τά σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι, ὡς ἐτράφης, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βουκόλῳ. σὺ νῦν ἢν βούλῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς μὲν Ἀστυάγεος ἀρχῆς ἀρχεις χώρης, ταύτης ἁπάσης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ αἰνὰ πείσας ἀπίσασθαι, στρατηλάτεε ὅτι Μήδους. καὶ ἢν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθῶ στρατηγὸς, αἰτία σευ, ἔσαι τοι τὰ σὺ βούλεαι, ἢν τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ γνώμῃσι πρὸς σέο, Ἀστυάγεα καταιρέειν πειρήσονται. ὡς ὦν ἐμοί γε σὺ δὲ ἐόντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε τάχος. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὅτεῳ δή κοτε τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας αἰνὰ πείσει ἀπίσασθαι. φροντίζων δὲ, εὕρισκε ταῦτα κατὰ πάντα εἰ). ἐποίεε δὴ τάδε· γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίλιε τῶν Περσέων ἐποιήσατο· μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, καὶ ἐπιλεγόμενος, ἔφη, Ἀστυάγεά μὲν στρατηγὸν Περσέων ἀποδέκνυμαι. Νεῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, προαγορεύω ὑμῖν, πρῆσαι ἕκαστον ἐόντα δρέπανον. Κῦρος μὲν τοῦτα προσημαίνει

Harpagus, his tranſactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Perſas agenti ſuam aperire ſententiam, quum aliter non poſſet, vtpote itineribus cuſtoditis, huiuſmodi rem comminiſcitur: [a] Exceterato quem ſolerter obtinuerat lepore, vt nihil omnino reſcinderetur, indidit libellũ in quo quæ libuit conſcripſerat: reſutóque ventre, leporem vnà cum retibus tradidit venatori cuidam ſuorum domeſticorũ fidiſſimo: miſitque ad Perſas, [b] præcipiens, ſuo ore, quum daret leporem, Cyro diceret vt ipſe ſuis manibus aperiret, ídque ſine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptũ leporem aperuit, inuentúmque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambyſis, quẽ dii reſpiciunt (nam aliter nunquã in tantum fortunæ peruenisſes) vlciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis autorem. quoniam ex hũius tu quidem ſtudio perieras, deorũ tamen beneficio & meo ſuperſtes es. Quæ omnia quemadmodum circa te geſta ſunt, opinor te olim iam reſciuiſſe: & item, qualia ego ab Aſtyage paſſus ſim quòd te nó occidiſſem, ſed bubulco tradidiſſem. Nunc, ſi mihi auſcultare vis, omni tu cui Aſtyages imperat regioni imperabis. Quũ enim Perſis vt deficiant perſuaſeris, expeditionem aduerſus Medos ſuſcipe: vtpote ad votum tibi re ſucceſſura, ſiue ego dux ab Aſtyage ad tibi occurrendum creatus fuero, ſiue alius quiſpiam Medorum illuſtrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Aſtyagẽ conabũtur euertere. Tanquam igitur cũcta tibi ſint hîc in expedito, iſta exequere ſine mora. Cyrus, his auditis, conſiderabat quónam ſolertiſſimo modo Perſas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc eſſe appoſitum, vt ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Perſarũ coegit. Deinde reſignato libello atque lecto, ducem ſe inquit Perſarum ab Aſtyage eſſe deſignãtum. Et nunc Perſæ (ait) edico vobis vt præſtò mihi ſitis cum ſingulis falcibus. Hoc Cyrus Perſis præce-

a Quum leporẽ arte compoſuiſſet, eiúſque ventrem reſcidiſſet, nihil lacerando, indidit libell.

b *Vel*, Præcipiẽs vt quum leporẽ Cyro daret, ſuo ore diceret vt, &c. *Vel*, *Cyrum admoneret etiam vt*, &c.

ἀνηχειείμιν

αἰτήσαι

pit: quorum complura ſunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & à Medis ad deficiendum induxit, [a] ſub quibus alia omnia. Ea autem hæc ſunt, Arteatæ, Perſæ, Paſargadæ, Meraphii, Maſii. Sed horum Paſargadæ ſunt præſtantiſſimi, in quibus & Achæmenidarum [b] cognatio eſt, vnde reges Perſidæ ſunt oriundi. Alii Perſæ hi ſunt, Panthelæi, Deruſiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii verò, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Vbi cūcti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumoſum (erat in Perſide is locus circiter decem & octo aut viginti ſtadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Perſis, iterum præcipit in poſterum diem vt lauti adſint. Interim coactos in vnū caprarum, ouium, boum greges patris ſui mactat atque apparat, tanquam Perſarum exercitum accepturus vinóque ac cibariis quam lautiſſimis. Poſtero die vbi conuenerunt Perſæ, iubet eos diſcumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat vtrū pridianam an præſentem conditionem præoptarent. Illis reſpōdentibus, multum eſſe inter hæc duo [c] interualli: pridianam eni im omnia mala habuiſſe, præſentem verò omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquiens, Viri Perſæ, ita res veſtræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare, & hæc & alia infinita commoda aderunt ſine vllo ſeruitutis labore: nolentibus verò, innumerabiles, quales heſternæ, ærumnæ. Nūc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi. nam & diuina quadam ſorte ipſe genitus hæc bona videor in manus veſtras eſſe allaturus, & vos non arbitror inferiores eſſe Medis, cùm in aliis tum verò in bellicis rebus. Quæ quum ita ſint, rebellate quamprimum ab Aſtyage. Perſæ, vt qui iampridem [d] dedignarētur parere Medis, nacti [e] præſidem, libenter ſe in li-

a Sunt autē hæc, à quibus alii omnes *dependent.*

b Tribus

c *diſcrimina:*

d Grauiter ferren

e Ducem,

A χόρτυσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· ἐκ τοῦ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ἄλλοι πάντες, Ἀρτεᾶται, Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μαραφίοι, Μάσιοι. τουτέων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι δὲ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φύτιες, ἔνθεν οἱ βασιλέες Περσείδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Παν-
B θιαλαιοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι. οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί, Σαγάρτιοι. ὡς δὲ πάντας ἅπαντες ἔχοντες τὸ προσταχθὲν, ἐνταῦτα ὁ Κῦρος ἐς μὲν τῆς χώρης τῆς Περσικῆς ἀκανθώδεος ὅσον τε ὀκτωκαίδεκα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πάντα τοῦτον σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ὀπίσω δὲ τῶν Περσέων τὸν προσκείμενον ἄλλον, δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὼυτὸ ὑστεραίῃ πρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια
C καὶ τὰς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ παντὸς συναλίσας ἐς τὠυτὸ, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὸν Περσέων στρατόν· προσὸς δὲ, οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὡς ὀπιοτηδειοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, θοίνεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετο σφέας ὁ Κῦρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τὼυ μὲν γὰρ προτέρῳ ἡμέρῃ πάντα σφι κακὰ ἔχειν,
D τὼυ δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. ταῦτα ἀκούσας δὲ τοῦτο ὃ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύμνου πρὸς τοὺς λόγους λέγων· Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι, ἔστι τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἐχόντα· μὴ βουλομένοισι δὲ, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τοσοῦτοι χίλιοι ὅσοι ἀπάρξω. νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονὼς, τάδε ἐς χεῖρας ἀγαθὰ· καὶ ὑμέας οὐ φαυλοτέρους, οὔτε τἆλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων
E ὧδε, ἀπίσασθε ἀπ' Ἀστυάγεος τὼυ ταχίστου. Πέρσαι μὲν νῦν προσάτεω ὀπίσω βόμενοι, ἄσμενοι ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι.

Μάσιοι.

ἐξημερῶσαι

ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦτα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἥξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, ὥστε θεοβλαβὴς ἐών, ἀπέδειξε Ἅρπαγον· λήθην ποιεύμενος τά μιν ἐόργεε. ὡς δὲ οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μέν τινες αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον. διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, « Ἀλλ' οὐδ' ὣς ὁ « Κῦρός γε χαιρήσει. τοσαῦτα εἴπας, πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἵ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δέ, ὥπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄστεϊ, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἑσσώθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγεϊ προσστὰς ὁ Ἅρπαγος κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν πρὸς τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον, τό μιν ἐκεῖνος σαρξὶ τοῦ παιδὸς ἐθοίνισε, ὅτι εἴη ἡ ἐκείνου δουλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης. ὁ δέ μιν προσιδὼν, ἀντείρετο εἰ ἑωυτοῦ ποιέεται τὸ Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, καὶ τὸ πρῆγμα δὴ ἑωυτοῦ δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δέ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαιότατον μέν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἑωυτοῦ ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος· ἀδικώτατον δέ, ὅτι τοῦ δείπνου εἵνεκα Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως περιθεῖναί ἄλλῳ τέῳ τὴν βασιληΐην, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν, ἀναιτίους τούτου ἐόντας,

A bertatem vindicarũt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, misso nuncio accersiit. Iste nuntiũ iubet renunciare, se prius illuc venturum quàm Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cũctos armat, hísque [a] aduerso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Cõparato exercitu, vbi Medorum copię [b] cum Persicis prælium conseruerunt, quicunque eorum [c] sermonis Harpagi erant expertes, præliabantur: qui verò participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignauiter agebant, fugámque faciebãt. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages vt primùm rem cognouit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorũ interpretes qui suasissent ipsi Cyrũ dimittẽdum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adolescentes pariter & senes, armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: viuúsque capitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captiuo astans Harpagus insultauit, eúmque dicteriis lacessiuit, cùm alia quæ homini dolerent, dicens, tum verò percontando eũ de cœna sua in qua ille ipsum carnibus filii pauisset: [d] quoniam regnum eius ad seruitutem decidisset. Eum intuẽs Astyages, vicissim interrogat nũquid [e] ipsius foret Cyri opus. Harpagus verò, suum esse dicere: ídque meritò, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. [f] Tum Astyages eum improuidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellauit. Improuidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat vt rex efficeretur, alteri tribuerit imperium, si modò illa per ipsum gesta essent: iniquissimum verò, quòd cœnæ causa Medos in seruitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorũ alicui id bonum comparare quàm Persarum. Nunc Medos, qui huius peccati affines non extitissent,

a Tanquam diuinitus mente captus, Harp.

b Cum Persicis iunctæ fuerunt, *Vel*, Persicis occurrerunt.

c Propositum Harpagi ignorabant, præliabantur: cæt. ad Pers.

d Quòd esset illius seruitus pro regno. *Idest, Quòd propter illud ex rege seruus factus esset.*

e Sibi vendicaret Cy.

f Tum Astyages demonstrare cœpit illum omniũ hominum & stultissimum esse & iniquissimũ. Stultissimum quidẽ, quòd quum ipsi liceret regẽ esse (si modò per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimũ, *&c.*

ex dominis factos esse seruos: & Persas qui fuissent hactenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cuius acerbitatem Medi subiecti fuere Persis centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluuium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnauerunt. Iidem sequentibus tẽporibus, quum horum factorum pœniteret, à Dario defecerũt: sed prælio victi, iterum subacti sunt, Persæque qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asiæ imperitauerũt. Cyrus nullo alio malo afficiẽs Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatúsque, regno potitus est. Et mox Crœsum iniuriæ illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est.

A δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι· Πέρσας δέ, δούλους ἐόντας τοτὲ μὲν Μήδων, νῦν γεγονέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τεσσεράκοντα, οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τεσσεράκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, πλὴν ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μὲν τοι χρόνῳ μετεμέλησέ τε σφι B ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγεος Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον ὑπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γεγονώς τε καὶ τραφεὶς, καὶ βασιλεύσας, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἴρηταί μοι C τοπρόσθεν. τῶν δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε.

Porro ritus quibus vtuntur Persæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras extruere cõsuetudo est, quinimo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (vt mea fert opinio) quòd nõ, quemadmodum Græci, sentiũt deos ex hominibus esse ortos. Moris habẽt, editissimis quibusque conscensis montibus, Ioui hostias immolare, omnem D gyrum cæli, Iouẽ appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciũt iam inde ab initio. [a] Vraniæ quoque sacrificant, sic nimirũ ab Assyriis Arabibúsque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittã appellant, Persæ Metrã. Sacrorum autem ritũ circa hosce iã dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignẽ incendũt prorsus: sed neque libamentis vtũtur, aut tibiis, infulisue, aut molis: verùm, vt quisque diuis hisce sacra facere statuit, in locũ mũdũ victimã sistens, deũ illũ implorat, myrto maximè cinctã gestãs tiaram.

a Postea verò didicerunt Vraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ὀπιφέρουσι· ὡς μοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας νομίσαντες τοὺς θεούς, καθάπερ οἱ Ἕλληνες, τοῦτο. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ὅταν τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, κύκλον πᾶσαν τὴν οὐρανὸν Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσυρίοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀραβίοι δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτρην. θυσίην δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τοιήνδε τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἔστι κατεστῆκε. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῇσι. τῶνδε ὦν ἑκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτηνεῦς, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάρην μυρσίνῃ μάλιστα.

ἑωϋτῷ μὴν δὲ τὴν θυομένου ἰδίῃ μοιρίῳ οὐ ⓐ A
ἐξίνεται ἐυχεσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι
Πέρσῃσι κατὰ ταὐτὰ ἐυχεται θεοῖσι γίνεσθαι, καὶ τὴν βα-
σιλέα. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἄπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ ἕψησι τὰ μυσὶ λας τὴν μέ-
36 ρεα τὸ ἱρήϊον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ὑποστορέσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τριφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὧν πρόσφατα κρέα. ἑψηθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος αὐτὴρ παρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι λέγονται εἶναι τὴν ἐπαοιδήν. ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ὑπερχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θυσάμενος τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ᾧ, τι μιν ὁ λόγος αἱρέει· ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην ἡμᾶν νομίζοισι τὴν ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων διχοῦσι τοσήνδε θεῖναι· ἐν τῇ οἱ μὲν δυσδαίμονες αὐτῶν, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον τοσήνδε ἑκάτερα ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· ⓑ οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν τοσῶνδε κτηνέων τοσήνδε θέκατερα. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ὑπὸ φορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλοῖσι. καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου τοῦδε φορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι τοῦδε φέροιτο, ἐδιδόντας ἂν οὐ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ χαίρεται τοσούτῳ σκέασται· καὶ σφι ὀκνέουσι ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι αἰτίον ἄλλως. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἑώθασι βουλεύεσθαι τὰ συμφορώτατα τοῖσι πρήγμασι· τὸ δ' ἂν ἄδηται σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι τοσήνδε ὁ τόπος, ἐν τῷ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδηται καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετίεσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες τοσήνδε βουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὑπεραγινώσκουσι. συντυχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἂν τις διαγνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες. ἀπὸ γὰρ τοῦ τοσήνδε ἀσπάζεσθαι ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ἢ οὔτεος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰ πρόσωπα φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ἢ οὔτεος ἀβληνέστερος, τοσήνδε πίπτων τοσήνδε προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοῦ ἄγχιστα ἑωϋτῶν οἰκέοντας, μετὰ μὲν ἑωϋτούς· δευτέρους δὲ, τοὺς δευτέρους·

συμπυγχάνοντες

[a] Sacrificans autē, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis bene precatur. in primis quidē regi: quoniam [b] inter Persas omnes idem quoque cōprehenditur. Vbi verò iam in minutas portiunculas membratimque hostiam conscidit, carnibus elixis herbam susternit quammollissimā, maximè trifoliū. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniā accinit. siquidem hanc illi dicunt esse incantationē efficacissimam. Citráque magum nullū illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vtitur in quencunque vsum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipuè colendum censent suum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborū appone re. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, eósq; in fornacibus tostos, isto die in mēsam apponunt; pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autē vtuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodū bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, [c] Græcos pastos iam demū non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponūtur pretii nullius, & siquid apponatur, non cessant quin edant. Vinū largiùs illis apponitur. Eisdē nec vomere corā, nec vrinam facere licet: quæ etiā nunc ita obseruantur. Poti, de rebus maximè seriis consultare cōsueuerūt. [d] nā siquando ipsis consultandum videtur, tum postera die ieiunant, proponitque is qui ædibus illis in quibus fortè cōsultatur præest: &, si placuerit, atque ieiunauerint, vtūtur ipso: sin minus cōprobetur, abrogant: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdē poti pronuntiant. Quum in via inuicē sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. quòd si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur dūtaxat: sin autem alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autem illos obseruant reuerēter qui proximè habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi:

a Illi autem qui sacrificat, non licet sibi priuatim precari bona, sed commun.

b Inter cunctos Persas ipse etiam *qui sacrificat* comprehend.

c Græcos finem edēdi facere dum adhuc esuriunt, quòd à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretii: quòd si quid tale apponeretur, non esse finē facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt.

d Quod autem ipsis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberauerint: & si quidem placuerit sobriis etiam, eo vtuntur: sin minus, relinquunt. De quibuscúque autem sobrii cōsultauerint, inebriati ea in disquisitionē reuocant. Si in vita, &c.

atque sic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori necessitudine iunctos existimant: se nimirum omniũ longè optimos arbitrãtes: [a] alios verò, quo remotius dissiti sunt, hoc à virtute magis esse alienos. atque illos demũ secũdum dictam proportionem pessimos esse colligẽtes qui à Persis absint quam remotissimè. Sub Medis imperiũ obtinẽtibus, pleręque nationes quoque imperitabãt: sed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Persæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, latè progressa fuit. Externorũ autẽ morũ Persæ maximè omniũ hominum sunt studiosi. nam & Medicam vestem propria elegãtiorem arbitrantes, gestant: & in pugnis thorace vtũtur AEgyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas semel rescire potuerunt, frui student. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducũt vxorum loco, sed multo plures pallacas habent. Secundũ bellicam fortitudinem potior ducitur numerosæ sobolis procreatio: & illi qui quamplurimos liberos ediderit, [b] huic rex tãquam strenuũ quippiam præstiterit, singulis annis munera mittit. Liberos suos, à quinto anno incipientes vsque ad vicesimũ, tribus duntaxat instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris non venit, sed apud fœminas degit. Quod ea gratia sic fit vt si inter educationem decedat, nullam hæc prolis iactura patri afferat molestiam. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vnam tantùm culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarũ atrocius aliquid in familiam suam exercere ob vnum solum delictum: [c] sed expẽdere iubetur quisque, si plura ac magna patrarit, atque tum demum iusta vtatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem vnquam occidisse: verùm quotquot horum fortè acciderũt, omni necessitate excussa,

a Minimè autẽ eos qui sedes à se remotissimas incolunt, honore afficiunt: seipsos omnium* hominum longè præstantissimos esse arbitrantes in omnibus rebus: cæteros autem, prout propius incolunt, (vt dictum est) virtutem amplecti. At qui lõgissimè ab ipsis habitẽt deterrimos esse. Porro Medis imperium obtinentibus, quædã etiam gentes mutuò imperabant, *id est, imperium in quasdam obtinebant, & vicissim aliarum imperio suberant.* Medi enim vniuersis imperabant, & maximè sibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: isti verò, iis qui maximè vicini erant. Eadem autẽ ratione & Persæ vicinos suos colunt. Latè enim progrediebatur illa gens, imperãs & præfecturas obtinens. Externorum aut.

b Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem positum esse robur existimant. Lib.

c Sed vbi considerauerit, si peccata cõmissa plura maioráque esse comperiat quàm obsequia præstita, tum demum iram suã exercet. Suum autẽ patr. aut m. aiunt nem. vnq. occidisse: sed quicunque tales fuerint *filii* necesse esse vt si de illis inquiratur, aut suppositi tii, aut spurii comperiantur. Quippe verisi.

A μετὰ δέ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωυτῶν ἑκαστάτω οἰκημένους ἐν (γρ. ἑκάστω) τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες ἑωυτοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τὸν λεγόμενον τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι. τοὺς δὲ ἑκαστάτω οἰκέοντας ἀπὸ ἑωυτῶν, κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων B οἱ δέ, μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι. προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτροπεῦον. ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μί- C σγονται. γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας παλλακὰς κτῶνται. ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦ- D να, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρί, ἀλλὰ παρὰ τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέε- (γρ. τοῦτο οὕτω ποι.) ται, ἵνα ἢν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην ἀνδῆ τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. αἰνέω μέν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν. ἀλ- E λὰ λογισάμενος ἢν εὑρίσκῃ πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀπο- 37 κτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα

τοῦτα ἀνθρεθῆναι ἢ τοι νόθα βολιμαῖα
εόντα, ἢ μοιχίδια. οὐ γὰρ δὴ φασι εἰκὸς εἶ-
τὸν γε ἀληθῶς γνήσιον ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ πατ-
ἢ ἄστα δὸς ἀποθνήσκειν. ὁκόσα δὲ σφι ποιέειν οὐκ
ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ
αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δέ,
τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵ-
νεκα, μάλιστα δὲ ἀναλκηίην φασὶ εἶ-
ναι ὀφείλοντα, καί τι ψεῦδος λέγειν. ὃς δ' ἂν δέ τ
ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχοι, ἐς πόλιν οὔτε
οὐ καταέρχεται, οὐδὲ συμμίσγει τοῖσι ἄλ-
λοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁ-
μαρτάνειν τι, τοῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πάντα,
λαμβανόμενον ἀπὸ τοιούτων, πολλοὶ ἐξε-
λαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τοὺς λεύκους
ἀετοὺς, τοὺ αὐτοὺ αἰτίην ὀπιφέροντες.
ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύ-
ουσι, οὐ χεῖρας ἀπονίζονται, οὐδὲ ἄλλ-
ἄλλον ἄ- ρ τι οὐδὲν ποιοῦσι, ἀλλὰ σέβονται πολλοῖς
δεα τοῖσι- πρὸ τῶν μάλιστα. καὶ τόδε ἄλλο σφι
ρέουσι, ἀλλὰ ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν
αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας δὲ οὔ. τὰ οὐνόματα
σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγα-
λοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠυτὸ
γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι,
Ἴωνες δὲ, σίγμα. ἐς τοῦτο δὲ ζητήσαντι εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόμα-
τα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοί-
ως. ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν
εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα
λέγεται, καὶ οὐ σαφέως περὶ τοῦ ἀπο-
θανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀν-
δρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἄν τις ὄρνι-
θος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀ-
τρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως
γὰρ δὴ ποιοῦσι. καταχηρώσαντες δὴ ὧν
νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ
κατακείδεται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀν-
θρώπων, καὶ τῶν δὴ Αἰγύπτιοι ἱρέων. τοῖ
μὲν γὰρ ἀγαθοῦσι ἔμψυχον μηδὲν κτεί-
νειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· τοῖ δὲ δὴ μάγοι αὐ-
τοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώ-
που, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα
ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε
καὶ ὄφις, καὶ τἆλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά.
καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς ἔχ

A hos tandem deprehensos tradunt aut subdititios, aut spurios. Quippe verisimile nequaquam videri aiunt vt is qui verus parens sit, à proprio filio interimatur. Quæcunque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimũ apud eos ducitur, mentiri: secũdo loco, æs alienum debere, cùm ob alias multas causas tum quòd necessum sit eũdem qui debet, mẽdacio quoque obnoxium esse. Siquis è ciuibus lepra aut vitiligine B infectus sit, huic in ciuitatem accedere non conceditur, neque cũ aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quòd in solẽ peccauerint. Externum verò qui iisdem correptus fuerit, è regione sua exigũt: atque [a] ob eandẽ causam C albas columbas in regionẽ illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissimè colunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minimè est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificẽtiæ sunt similia, ea omnia in eadẽ terminari litera, quã Dores san appellent, Iones sigma. Et, si animaduertas attentius, deprehẽdes nomina Persarũ nõ quædam, sed omnia similiter claudi. Equidem D hæc probè scies de Persis possum indubitatò affirmare. at ista quæ de mortuis prodũtur, obscuriora, neque perinde certò: cadauera videlicet defũctorũ Persarũ non prius humari quàm aut ab alite aut cane trabantur. [b] Magos tamen sat scio hæc factitare: quandoquidem apertè faciunt. Persæ igitur mortuum [c] cera inuoluẽtes in terram condunt. Magi verò cùm ab aliis hominibus tum à sacerdotibus AEgyptiis differunt. E Siquidem hi nullius animãtis occisione se polluũt præter ea duntaxat quæ diis immolãt: Magi suis ipsorũ manibus, excepto homine atque cane, quiduis occidũt: imò hoc palmarii loco ducunt, si formicas serpentésque, & breuiter reptilia atque volatilia plurima necauerint. Atque de horum ritibus hunc in

a Columbas *exigunt, vel expellunt* eandem causam prætendentes. In flum.

b Magos quidẽ certè sat sc.

c *Vel, Cera circumlinentes, aut integentes.*

modum dictum sit: nos ad institutam narrationem recurrimus.

PORRO Iones atque AEoles, vbi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, [a] vltrò postulantes vt iisdem conditionibus eos admitteret quibus Crœsi subiectos in ditionem accepisset. Verùm Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiens, quidam vbi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suauitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare verriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando nō libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus AEolibúsque ideo dixit, quòd Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitāte vt à Crœso rebellarent, constanter recusauerant: actum demum, [b] rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quique ciuitates reuertūtur, mœniáque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & [c] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbātur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nuntiarent &* auxiliū rogarent.

Iones verò illi ad quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cùm cæli bonitate tum montium commoditate omniū optimè sitas quas nos nouerimus, adeo vt neque superior regio, neque inferior, neque ea quæ orientem nec quæ occidentem spectat plaga, Ioniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua vtūtur non eadem, [d] sed eius quatuor proprietates ducūt. Miletus, prima apud ipsos ciuitas, ad meridiē vergens. Post hanc Myus & Priene:

a Volētes iisdem conditionibus sta re quibus & Crœso fuerant subiecti. Verùm Cyr.

b Rebus confectis.

c *Legit hic interpres* Λυδούς, *nō* Λυδές.

d *Adverbum*, Sed quatuor modos deductionum vsurpant. i. *Ea vtūtur in quatuor modos & proprietates deducta.*

A ἀρχὴν ἐνομίσθη. αἴρομαι δὲ ὅπῃ τὸν πρότερον λόγον.

Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς ἡ Λυδὸν πάντα κατεστρέφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ὅπῃ τοῖσι αὐτοῖσι ἔθνεϊ τοῖσι Κροίσου ἦσαν κατήκοοι. ὁ δέ, ἀκούσας αὐτέων τὰ πρότερα ἔλεξέ σφι λόγον, αἴδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἐν ἰχθύσι ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντα σφέας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· B ὡς δὲ ψευσθέωσαν τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξέρυσαν. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐ- " λέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦ- " ρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίσασθαι σφέας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ C ἐπείθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρημάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, αἰνέσαντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον ἡ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσίπερ ὁ Λυδός) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμ- πειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι D ξυμμαχέειν.

Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ ὁ Πανιώνιός ἐστι, τῶν μὲν οὐρανὸν, καὶ τὸν οὐρέων τὸν τῷ καλλίστῳ ἐτυγχάνουσι ἱδρυσάμενοι πολιας πασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ὑπὲρ αὐτῆς χωρία τοῦτο ἐποιήσετο Ἰω- 38 νίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπερίην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιέζομενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ αὐχμώδεος. γλῶσ- E σαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας διαγωγέων. Μίλη τος μὲν αὐτῶν πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη·

αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ A hæ in Caria sitæ sunt, eadē lingua
ταὐτὰ ἀφαλεγόμεναι σφι. αἵδε δὲ ἐν τῇ vtentes. Illæ verò in Lydia, Ephe-
Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, sus, Colopō, Lebedus, Teos, Clazo
Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες menæ, Phocæa, quæ cum iā dictis
τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατ' ciuitatibus, quātum ad linguam
γλῶσσαν οὐδέν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔπι attinet, non conueniunt, inter
τρεῖς δὲ πόλιοισι ἰδίας πόλιες, τῶν αἱ δύο se tamen eadem sonant lingua.
μὲν, νήσοις οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ Reliquæ sunt tres ciuitates Ioni-
μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι cæ, quarum duæ insulas habitāt,
μέν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ ταὐτὸ ἀφαλέ- Samum videlicet & Chium: ter-
γονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μούνοι. οὗτοι B tia in cōtinenti sita, Erythræ. Ex
χαλεπωτέρης γλώσσης τέσσαρες γίνονται. his Chii & Erythræi eandem ser-
Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων Μιλήσιοι μὲν ἥδε- monis proprietatem sibi vendi-
σθησαν ἐν σκέπτῃ τοῦ φόβου ὅρκια ποιησάμενοι cant: Samii verò ab his discrepā-
τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἐπῆλθε δεινὸν οὐδέν. οὔτε tes, propriam quandam recepe-
γὰρ Φοίνικες ἔτι ἦσαν κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεχάθησαν runt loquendi formam. Atque
δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων ἕνεκα καὶ τοῦ ἄλλο hunc in modum quatuor omni-
μὲν οὐδέν, ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ πάντος no linguarum fiunt proprietates.
τότε Ἑλληνικοῦ γένεος. πολλῷ δὲ ἐπὶ ἀσθε- Ac verò ex iisdem Ionibus Mile-
νέστατον τῶν ἐθνέων ὁ Ἰωνικὸν, καὶ λόγου ἐ- sii erāt qui cum Cyro metus præ-
λαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἐπὶ οὐδὲν ἀμφὸ textu fœdus pepigerant. Insula-
πόλισμα λόγιμον. οἱ μέν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ ribus autem nihildū grauius fuit
Ἀθηναῖοι ἔφυγον τοὔνομα, καὶ βαλόμενοι Ἴω- metuendum, quòd Persis Phœ-
νες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι nices nondum essent subiecti, &
οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχυνόμενοι τῷ ὀνόματι· ipsi Persæ nauigiis non vterētur.
αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὐνόμα- C Porro hi non aliam ob causam
τι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ὅπῃ τε ab Ionibus defecerūt quàm quòd
σφέων αὐτέων τὸ οὔνομα ἔλαχε τὸ Πανιώνιον· ἐ- cùm imbecilles essent omnes alii
βουλεύσαντο δὲ αὐτὸ μεταδιδοῦναι μηδα- Græci, tum Iones oppido quàm
μοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδὲ ἐδεήθησάν γε οὐ- infirmissimi, & nullius prope-
δαμοὶ μεταλαχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. κατὰ- modum momenti. Siquidem præter
περ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δω- vnas Athenas, nulla vrbs alia in-
ριέες, τὸ πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς signis erat. [a]Iam enim alii Iones, a Adeo quidem vt cùm alii Iones tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerēt, Ionésque appellari nollent. Sed etiam nūc multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim ciuit.
ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μη- atque ipsi Athenienses, Ionū no-
δαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δω- men refugerant, nolentes Iones
ριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων appellitari. Quinetiam nunc ple-
αὐτῶν τοὺς τῶνδε τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξε- roſque ex illis videas quos nomi-
κλήισθη τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ nis istius pudeat. Cæterùm duo-
Τριοπίου Ἀπόλλωνος ἐπῆλθε τοπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι καὶ τούτους χρεὼν D decim istæ ciuitates nomine ipso
ἐόντας ἀναθεῖναι ἐς τὸν θεὸν, ἀμὴρ ὧν Ἁλικαρ- gloriabantur: & *quum semel no-*
νησσεὺς, οὔνομα ἐὼν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν *men sibi Panioniis indidissent*, fa-
num quoque de suo nomine cō-
struxerunt Panioniū. Cuius nul-
los participes facere in animum
sibi induxêre: nec erant qui ma-
gnopere postularent eiusdem par
ticipes fieri, exceptis tātùm Smyr
næis. Tale quippiā Dorien sibus
accidit qui Pentapolin incolunt,
quæ antè Hexapolis vocabatur.
nam & hi cauent ne quem è fini-
timis Dorien sibus ad Triopium
[b]sacrum admittāt: adeo vt etiam b Templum.
ex popularibus suis, qui sacri legē
transgressi essent, à ludorū com-
municatione excluserint. Nā in
certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos ac-
ceptos non è [c]sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir qui- c Templo.
dam Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus,

ausus est legē hanc violare, tripodémq; domū ferēs[a] sibi asseruare. Propter quod cōmissum, quinq; hæ ciuitates, Lindos, Ialyssus, Camirus, Cos atque Cnidus, sextā ciuitatem Halicarnassum à sacrorum participatione remouerunt: hac videlicet pœna Halicarnassēos multantes. Atqui mihi sanè videntur Iones duodecim fecisse ciuitates: nec voluisse plures recipere, propterea quòd eorundem Peloponnesum habitantium totidē fuerint partes: quemadmodum nunc quoque Achæorum, qui Ionas è sedibus suis exegerūt, duodecim sunt partes. Nēpe prima ante Sicyonem est Pellena, deinde AEgiræ & AEgæ, ad quā Crathis fluuius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus est. Post AEgas Bura est & Helice: quò ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Post hanc AEgion est, & Rhypes, & Patrenses, & Pharenses, atque Olenus, quam Pirus ingens fluuius præterfluit. Postea Dyma & Tritæenses, qui soli mediterranea colunt. Hæ sunt duodecim Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque causa fuisse videtur quapropter Ionibus duodecim ciuitates constituere placuerit. Nam istos præcipuè magisque aliis Iones esse, aut præstātius quippiam gessisse, magna insania esset asseuerare: quum ex his Abantes sint, Euboeæ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis sint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, [b]Phocenses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter se cōmixtæ sint. [c]Quorum alii ex Athenienssium Prytaneo progressi, nobilissimos se Ionum existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas habebant mulieres, quarum iam antè parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradiderūntque suis deinceps filiabus, quòd videlicet cum maritis nunquam cibum sumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quòd eorum patres, mari-

a Ad clauū suspendere. Propt.

b Omittit ἀποβλωσιοι.

c Ex quorū numero, illi qui ex Prytaneo Athenienssium profecti sunt, & se Ionum nobilissimos existimarunt, hi vxores secum nō adduxerunt quū in coloniam migrarent, sed Caricas habuerunt, quarum, &c.

A νόμον καὶ τηλόγησε· φέρων δὲ τρεῖς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπαναλάβοι τὸν τρίποδα. Ἀφ' τούτου τοῦ αἰτίου αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κως τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήισαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησόν. Τούτοισι μὲν νυν τοῦτο τὸ ζημίῃ οὗτοι ἐπέθηκαν. δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐβούλοντο πλεύνας ἐσδέξασθαι, τῶνδε εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα ἦσαν αὐτῶν μέρεα, καταπερ νῦν Ἀχαιῶν, τοὺς ἐξελασθέντων Ἴωνας, δυώδεκα ἐστὶ μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρὸς τῇ Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἴγαι· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπὸ τοῦ καὶ Ἰταλὸς ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἡσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὤλενος, ἐν τῷ Πείρος ποταμὸς μέγας ἐστί· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τούτων μεσόγαιοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νυν Ἀχαιῶν ἐστί, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦσαν. τούτων δὴ εἵνεκα καὶ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὡς γέτοι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ καλλιόν τι γεγόνασι, πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, οὐδέν τοῖσι Ἰωνίης· μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι αἰανεμείχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ αἰανεμείχαται· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων. οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καρίδας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Ἀφ' τούτου δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκους ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μήκοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι ἑωυτῆς ἀνδρὸς, τοὺς δὲ εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἀν-

39

δρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιή- A tos atque filios trucidassẽt, & quũ
σαντες, αὐλοῖσι στιβοίκεον. ταῦτα δὲ ἰῶν νό- hæc patrassent, simul orbas ad cõ-
μιμα ἐν Μιλήτῳ. βασιλέας δὲ ἐπήσαντο, cubitũ violenter rapuissent. Hæc
ἃ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· ἃ δὲ, Mileti fiebant. Reges autẽ cre-
Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· auerant, partim Lycios, Glauco
οἱ δὲ, καὶ στιβαμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ τὸ εἰ- Hippolochi filio oriũdos: partim
ληχέναι τοῦ ὀνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Cauconas Pylios, Codro Melan-
Ἰώνων. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες thi progenie ortos: partĩ ex vtrif-
Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πόλιες Ἴωνες, ὅσαι ἀπ' que. Sed nomen Ionum inter cæ-
Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι teros maximè amplectuntur. Et
ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων B sunt quidẽ illi veri atque genui-
καὶ Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μούνοι Ἰώνων οὐκ ni Iones: omnes tamẽ Ionum no-
ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι κατ' φόνου τι- menclaturæ communicãt quot-
νὰ σκῆψιν. τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκά- quot Athenis oriundi Apaturia
λης χῶρος ἱερός, πρὸς ἄρκτον τετραμμέ- festa concelebrant. Concelebrãt
νος, κοινὴ ἐξαιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Πο- autem omnes, præter Ephesios &
σειδέωνι Ἑλικωνίῳ. ἵδρυται δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς Colophonios, qui soli ex Ionibus
ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κα- ab Apaturiis arcentur, idque ob
τήκουσα Σάμῳ. ἐς τὸν συλλεγόμενοι ἀπὸ cædis patratæ causã. Porro Pa-
τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτήν, τὴν ἔθεντο nionium locus est Mycales sacer,
οὔνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὐ μούνοι ad Septentrionem vergens, com-
αἱ Ἰώνων ὁρταὶ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων C muniter ab vniuersis Ionibus Ne
πᾶσαι ὁμοίως πᾶσαι ἐς τοὔτο χρέμμα τελευ- ptuno Heliconio dicatus. Myca-
τῶσαι, καπάρ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. le autem promontorium est in
αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι. continenti situm: quod quâ ze-
phyro vento expositum est, ad
Samum pertinet. Ad hunc mon-
tem collecti vniuersi Iones sacri-
ficium celebrabant quod Panio-
nia vocant. Accidit hoc sanè no
Ionum sacris duntaxat, verùm
communiter omnibus Græcorũ
festiuitatibus, vt in eandem literã
finiant, perindè atque Persarum
nomina. Et hæ quidem Ionicæ
sunt ciuitates.

AEolicæ autem ciuitates sunt,
Cumæ, quæ & Phriconis voca-
tur, Lariſſæ, Nouus murus, Te-
nus, Cilla, Notium, AEgiroessa,
Pitana, [a] AEgæa, Myrina, Cry- a Ægææ, αἰγαῖαι.
nia. Atque hæ x i AEolicæ fue-
runt priscæ ciuitates. Vna autem
Smyrna (AEolica & ipsa ciuitas)
ab Ionibus [b] diruta fuit. Alioqui b Dirẽpta fuit.
& hæ, duodecim erant numero,
in continenti sitæ, quæ ditionem
habebant Ionibus præstãtiorem,
at quæ tamen ad illius cæli tem-
periem nequaquam accederet.
Smyrnam verò hac occasione a-
miserunt AEoles, quòd Colopho-
nios per seditionem è sedibus sub
motos recepissẽt: qui postea Smyr
næos obseruantes, dum extra vr-
bem Bacchi sacra celebrarẽt, oc-
clusis portis vrbem occuparunt.
Succurrentibus autem AEolibus vniuersis, sic inter eos trãsigebatur, vt si Iones
vtensilia bonáque mobilia AEolibus redderent, AEoles Smyrna cederẽt. Hanc

Αἱ δὲ δὴ, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικω- D
νὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τή-
νος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρέσσαι, Πιτάνη,
Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρυνία· αὗται ἕνδεκα
Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων
προεξέπεσε τοῦ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ
καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ
Αἰολέες χώρῃ μὲν ἔτυχον κτίσαντες
ἀμείνονι Ἰώνων, ὡρέων δὲ οὐκ ὁμοίως.
Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κο-
λοφωνίους αὐδρας στάσει ἐσωθέντας, καὶ
ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο.
μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων
φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω
τείχεος ποιευμένους Διονύσῳ, τὰς πύλας
ἀποκλήισαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθη-
σάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίη ἐ- E
χρήσαντο, τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώ-
νων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιη-

cõditionem quum Smyrnæi accepissent, [a] distributæ sunt vndecim hæ ciuitates, suos quæque cõstituens ciues. Hæ itaque continentis sunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares verò quinque ciuitates Lesbum colebant. sextam enim in Lesbo Arisbam Methymnæi iã sibi subiecerant, tanquam consanguinitate iunctam. In Tenedo autem vna habitabatur ciuitas, & altera quædam in centum appellatis insulis. Iam verò Lesbiis Tenediisque [b] nihil grauius, perinde atque cæteris Ionibus insulas tenẽtibus, erat metuendum: at reliquis ciuitatibus cõmuniter placuit Iones sequi, quocunque illi duxissent.

a Distribuerũt, *Vel inter se partita sunt* ipsos illæ vndecim, *&c.*

b Nihil periculi, *per.*

Porro vbi Ionum AEolúmque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properãter) ex omnibus delegarũt Phocensem quendã, cui nomẽ Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus, [c] in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat, processit: hortatúsque est Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendũ. [d] Illi, quamuis Ionũ legatos repulissent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego coniicio, hominibus instructũ qui rerũ Cyri Ionúmque successum explorarẽt. Hi Phocæam appulsi, Sardis mittũt spectatissimũ ipsorũ, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorũ mandata perferret: nimirum ne vlli Græciæ ciuitati damnũ inferret: vtpote se id minimè toleraturis. Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, rogasse fertur circumstantes Græcos quinã homines essent Lacedæmonii, & quàm multi numero. Mox vbi hæc cognouisset, ad Spartiatã dixisse, Equidem nõ extimui vnquam homines illos quibus locus est in media vrbe vacuus, in quem collecti mutuis ipsi sibi iuramẽtis imponũt. Atq; his, (si modò superi me seruauerĩt incolumẽ) non Ionũ, sed propria sua incommoda erũt deplorãda. Hæc in vniuersos Græcos verba detorsit Cyrus: quòd fora ampla haberẽt in quibus negotiationes

c Vt plurimi ex Spartiatis, quum hoc audissent, accurrerẽt, processit, hort.

d *Adde ex Vet. cod. Græco*, Lacedæmonii verò illis aurem præbere noluerũt, imò non ferẽdum esse auxilium Ionibus statuerunt. Hi igitur abierunt. Illi, *&c.*

A σθμῶν δὲ τῶν τὰ Σμυρναίων, ὑπολειπόντων σφέας αἱ ἑνδεκα πόλιες, τὰς ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολίητας. αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες, ἔξω τῶν ἐν τῇ Γῆ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τριὼ γὰρ ἔκτεα ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβην Μηθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἴωσι τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ὦν δεινὸν οὐδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔα δὲ χρῆν Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἡγέωνται.

B

Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων ὁ ἄγγελοι, (ἦν γὰρ δὴ πάγχυ ὦν τὰ πρηγόμενα) εἵλοντο τοῦ πρώτων λέγειν Φωκαέα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἷμα περιβαλλόμενος, (ὡς δὲ πυνθανόμενοι πλῆθοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων) ἐκ καταγῆς, ἔλεγε πολλά, ὠμφρέτη ἑωυτοῖσι χρήζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ πρόσρητα Ἴωσι. ὁ μὲν δὴ ἀπαλλάσσετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τὰ Ἰώνων τοῦ ἀγγέλου, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀπαγορεύοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥήσιν, μηδεμίην πόλιν Ἑλλάδος μηδεμίλλω πόλιν σινάμφρέτη, ὡς αὐτῶν οὐ περιοψομένων. ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπείρεσθαι τοὺς παρεόντας Ἑλλήνων, τίνες ἐόντες ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἑωυτῷ προαγορεύοισι. πυνθανόμενον δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, Οὐκ ἐδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι ἔστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸ συλλεγόμενοι, ἀλλήλοισι ὁμοιῶτες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, λέγεται ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσται ἄλεκτα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. ταῦτα ἐς τοὺς πρώτους Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησαμένοις, ὠνῆ τε καὶ πρήσει

C

D

E

40

τὰς Αἰολίδας πόλιας.

χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ ⓐ Πέρσαι ἀγορῆσι οὐ- A
δενὶ ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδὲ σφι ἔστι τοιαῦ-
τα ἀγορή. μετὰ ταῦτα ὑπερέφας τὸν
μὲν Σάρδις Ταβάλῳ αὐδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ
χρυσὸν τὸν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυ-
δῶν Πακτύῃ αὐδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλα-
υνε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἄμα
ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας οὐ τοῦδενὶ λό-
γῳ ποιησάμενος τιμωρέσειν. εἰ τε γὰρ
Βαβυλώνιοι οἱ ἐμὲ ἐμποδίζοντες, καὶ ὁ Βακτρίων
ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς B
ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς, ὕστερον δὲ Ἴω-
νας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν.

Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρ-
δίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό
τε Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ὅτι
θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυσὸν ἔχων πολλὸν τὸν
ἐκ τῶν Σαρδίων, ὑπεκούρεις τε ἐμισθοῦ-
το, καὶ τοὺς ὑπερθαλασσίους αὐθις ἔπει-
θε σφίσι ἐπιστρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ
ὅτι τοὺς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀ- C
πωρημένον ἐν τῇ ἀκροπόλι. πυθόμενος δὲ
κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖ-
σον τάδε, Κροῖσε, τί ἔσται τέλος τῶν γινο-
μένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς
εἰκάσαι, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔ-
χοντες. φρονέω γὰρ μὴ ἄμεινον ᾖ ἄνδραπο-
δίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαί-
νομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀπο-
κτείνας, τῶν παίδων αὐτὸς φείσαιτο. ὡς δὲ
κἀγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέρα
ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν D
πόλιν παραδέδωκα· καὶ ἔπειτα θωυμάζω εἰ'
μοι ἀπεστᾶσι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα νόεε, ἔλεγε·
ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ αἰτιήσατος
ποιήσῃ τοὺς Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰ-
κότα εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ
χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἐξαναστήσῃς,
αἰτίην τε τοῦδε καὶ τῶν τότε ἐόντων, καὶ
τῶν νῦν ἐόντων. τὰ μὲν γὰρ τότε ἐγὼ
τε ἔπαυσα, καὶ ἐμῇ κεφαλῇ αἰτιώσας E
φέρω· τὰ δὲ νῦν πρήσσοντα, Πακτύης γὰρ
ὅστις ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις,
τοῦτ' δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην
ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀπο-

exercerent. nam Persæ ipsi horũ nullo distinentur, neque illis vlum est forum. Post hæc Sardis Tabalo homini Persæ commisit: Crœsi autem cæterorúmque Lydorum thesaurum Pactyæ Lydo tradidit deferẽdum. Ipse versus Ecbatana cõtendit, Crœsum vnà secum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, [a] etiamsi primi adoriẽdi fuissent, quandoquidem Babylon ei obstaculo esse videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque AEgyptii, in quos ipse expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiam imperatorem mittere.

a *Hic mendosum esse videtur Græcum exemplar.*

[b] At verò vbi Cyrus è Sardis Lydos exegisset, Pactyas à Tabalo atque Cyro defciscit. Et quia Lydorum thesaurum habebat, conscensis nauibus auxiliarios mercede conduxit, maritimísque omnibus persuasit vt cõmunem secum expeditionem susciperent. Atque *his succedentibus*, Sardis castra mouit, Tabalúmq; in arce vndique conclusum obsedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Crœsum hunc in modum alloquutus est, Quísnam, inquit, Crœse, finis erit eorum quæ nũc mihi accidunt? [c] quando nõ cessabunt Lydi (vt videntur) tanti ſper & sibi & mihi negocium facessere, dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde fecisse atque is qui occiso patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quàm Lydorum pater eras, ipsis autem vrbẽ suam reddidi: adeo vt nunc mirer eos à me deficere. Quum hãc suam sentẽtiam Cyrus exposuisset, Crœsus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus euerteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu rectéque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc ciuitatem ita excindi, quæ cùm superiorum tum eorum quæ nunc acciderũt, rea non est. nàm priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præsens factum Pactyas designauit, cui tu Sardis commiseras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. ne *videlicet aliquando viri-*

b Verùm simulatque Cyrus Sardibus est profectus, Pactyas Lydos ad desciscendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium thesaur.

c Non videntur Lydi facessendi mihi & sibi negotium finem facturi. Cogito nunquid maximè expediat eos in seruitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde fecisse, &c.

bus auctis, vel defectionem meditari ausint, vel molesti esse possint. Interdicito illis ne arma bellica possideant, iubetóque supra tunicam pallium gestare, & induere item cothurnos. Adhæc impera vt liberos citharam pulsare, psallere, cauponari doceant. & mox comperies, ô rex, viros in mulieres degenerasse, nihilque metuendum ne rebelles vnquam à te desciscant. Hæc ideo Crœsus suggessit, quòd optabiliorem Lydis hanc esse conditionem existimaret, quàm semel subactos venundari: sat sciens se, nisi prætextum idoneum cõminiscereturn non persuasurum illi vt institutũ detrectaret. Adde etiam quòd formidabat ne in posterum aliquãdo Lydi, si imminentem calamitaté effugissent, rebellãtes à Persis funditus extinguerẽtur. Cyrus hac Crœsi admonitione gauisus, remissáque iracũdia, respõdit ei soparturum. Accersitóque continuõ Mazare, homine Medo, eadẽ illi præcepit, quæ Crœsus suggesserat, Lydis imperanda. Atque præter hæc mandauit, illos omnes sub corona venundari, quotquot vnà cum Lydis Sardis oppugnassent: Pactyam autem viuum ad se perduci. Et ista quidem ex itinere quum præcepisset, [a] Lydos compulit ad Persarũ mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumam. Mazares verò nihil cunctatus, Cyri exercitus partẽ quam secum ducebat, Sardis prõmouit. Verùm vbi Pactyam iam vnà cũ suis cõmilitonibus Sardis abiisse cognouit, primùm Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et iam inde Lydi omnem vitæ rationẽ cõmutarunt. Deinde Mazares nuntios Cumã misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi verò cõsilio inito statuerũt ad deum apud Branchidas referẽdum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculũ peruetustũ quo AEoles Ionésq; cõmuniter vti cõsueuerãt. Oraculum hoc in Milesiorũ agro est situm supra Panormum portũ. Missis igitur ad Branchidas consultoribus, rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi essent.

a In Persiam ad sedes suas perrexit. Pact.

A στέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἀπειπὲ μὴν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ ἐκτῆσθαι· κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ποδυτὰς τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους ὑποδέεσθαι. προεῖπε δὲ αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγενημένας. ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κῦρος μὲν δὴ ταῦτα οἱ ὑπετίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα βουλόμενος Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας φονεύεσθαι ὑπὸ σφέων· ἐπιστάμενος ὅτι ἐὼν μὴ ἀξιόχρεων προφανεῖν προσείη, οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων δὲ μή κοτε ὕστερον Λυδοὶ, ἐὼν ὀπίσω ὑπεκδράμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ταῦτα εἰπὼν τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐντέλλεται προεῖπεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κῦρος ὑπετίθετο· καὶ προσέτι ἀνδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἳ μὴ Λυδῶν ὅπλα Σάρδις ἐστρατώσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως ζωὸν ἀγαγεῖν πρὸ ἑωυτοῦ. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ ἐόντα στρατὸν, ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας ὤιχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἑλὼν ὅτι τὰς Σάρδις, τοῦ Κύρου στρατὸν μοίρην ὁσηνδήκοτε ἔχων, ὡς οὐκ εὗρε ἔτι ἐόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, τοῦτα μὲν τοῖς Λυδοῖς ἐπάναγκες ἐποίησε τὰ Κύρου ἐντολὰς ὅπως τελέσῃ· ἐκ τούτου δὲ κελεύσμου ἐστέωσι Λυδοὶ τὴν πᾶσαν διαίτην τῆς ζόης μετεβάλοντο. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἐγνωσαν συμβουλῆς περὶ ἐς θεὸν ἀνῶσαι ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν δὲ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τῷ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθασι χρᾶσθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτός ἐστι τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Παναίρμου λιμένος. πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεον περὶ Πακτύην οἷόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μάλιστα χαρίζοιντο. 41

ἐπειρωτῶσι

ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγέ- A
νετο, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. ταῦ-
τα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι,
ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένου δὲ ταύτῃ
τοῦ πλήθεος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω,
ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔχε μὴ ποιῆ-
σαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρη-
σμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν
ἀληθέως. ἐς ὃ, πολλῷ τε μᾶλλον τῶν Πακτύεω
ἐπειρησομένων, ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι,
τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. ἀπικομένων δὲ ἐς B
Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων
» Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ,
» ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυ-
» δός, φεύγων θάνατον βίαιον παρὰ Περσέων·
» οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, παρεῖναι κελεύον-
» τες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν
» Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε γε
» τολμήσαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν ὅ τι ἀπὸ
» σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέ-
» ωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' αὖτις C
τὸν αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων
ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. παρὰ ταῦ-
τα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ παρεμοίης ἐποίεε τάδε·
περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθούς,
καὶ ἄλλα ὅσα ἐν νενοσευμένα ὀρνίθων ἦεν
ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγε-
ται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἡμέαν, φέρου-
σαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ
» τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τοι
» μᾶς ποιέεν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κε-
» κιζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσαντα, D
» πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτὸς μὲν οὕ-
» τω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθεῖς, Κυμαίους δὲ κε-
» λεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀ-
» μείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀ-
» σεβήσαντες, θᾶσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τοι-
» σὶν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιτε ὕστε-
» ρον χρηστήριον. ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσε
οἱ Κυμαῖοι, ἵνα βουλόμενοί τε ἐκδόντες ἀ-
πολέσθαι, εἴτε μὴ ἐθέλοντες παρασκευῇσι ἔχοντες πολιορ- E
κέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην αὖτον ἐκπέμπουσι.
οἱ δὲ Μιτυληναῖοι, ὡς παρῆσαν τοῦ Μα-
ζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην,

Consulentibus respõdebatur Pactyam Persis esse permittendum. Quæ quum relata audirent [a] Cumæi, putauerunt oraculo acquiescendum, Pactyámque reddendum. Cæterùm quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter cæteros Cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non rectè perferre existimans, constanter obstabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Vnde factũ est vt iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum ad Branchidas peruenissent, vnus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundem reposcentes, iubent Cumæos hominẽ dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nõdum reddere ausi sumus, donec intelligeremus ex te indubitatò quid facere nos conueniret. Hũc in modũ sciscitanti Aristodico, idem rursus respõdebatur quod priores retulerãt, nempe Pactyam Persis permittendũ. Post hęc Aristodicus tale quippiã de industria aggreditur: Tẽplum circumiens, passeres aliásque auiculas quæ fortè in templo istic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quædam sonaret, Hominũ sceleratissime, quænam libido te incessit vt auderes meos supplices diripere? Aristodicum nihil dubitasse ad hunc modum respondere, Túne rex sic auxiliũ fers supplicibus, & Cumæos iubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens, Equidem, inquit, iubeo vt impii malè pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis vestris supplicibus lacessatis. Porro vbi responsum hoc postremum relatum audiuerunt Cumæi, neque volentes Pactyã Persis tradere interimendũ, neque eundẽ penes se detinendo, Cyrũ ad ciuitatis suæ expugnationẽ excitare, hominẽ ablegant in Mitylenã. Mitylenæi, quũ Mazares subinde per nũtios Pactyã flagitaret,

[a] Cumæi, Pactyam tradere decreuerant. *Vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreuisset, Aristod.

paciſcuntur pro certa mercede mittendum: [a] quod tamen nolim indubitatò aſſeuerare, quandoquidem nõ fuit perſoluta. Cumæi, cognoſcentes ea quæ circa Pactyã à Mitylenæis geſta eſſent, miſſo ad Leſbum nauigio, Pactyã deportant in Chium. Indidẽ verò ex Mineruæ tutelaris deę templo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus eſt Myſiæ, eregione Leſbi ſitus. Et ſic quidẽ in cuſtodia Perſæ habebant Pactyam, vt Cyro quũ primùm liceret traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, [b] neque ſecundæ menſæ fructibus inde decerptis vtebatur. Breuiter omnia à ſacrorum vſu remouebantur quæ ex agro illo prouenirent. Poſtquã verò Pactyas iã à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos caſtra promouit qui vnà cum Pactya Tabalum oppugnaſſent: & partim Prienẽſes ſubegit, partim Mæandri campum incurſauit, [c] frumẽtationẽ militibus faciẽs: Magneſiam etiam pari modo. Poſtremò Mazares morbo correptus, vita defungitur.

Ivi defuncti verò locũ ſuffectus Harpagus, & ipſe Medus: nimirũ quem Medorum tyrãnus Aſtyages indignis epulis exceperat, quique [d] Cyrum in regni poteſtatem inuexerat. Hic, inquam, à Cyro inſtitutus dux, ſimulatque in Ioniam venit, vrbes ductis aggeribus cepit. [e] Nam vbi mœnia ciuéſque vndique exercitu clauſiſſet, aggere ad murum obiecto *citra negotium* expugnabat: atque ſic [f] Phocæa prima Ionum ciuitate potitus eſt.

Hi Phocenſes, primi Græcorum [g] longis nauibus vſi ferũtur: Adriámque ſimul & Tyrrheniã, Iberiam atque Tarteſſum [h] occupauerunt. Nauigiis autẽ vtebantur non roſtratis, ſed penteconteris, *hoc eſt lembis quinquagenũm remorum*. Hi quum primum Tarteſſum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Arganthonio, quique iam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat.

παρεσκευάζοντο ὅτι μισθῷ ὁσιώσῃ. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρηνσόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθείς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ὅτι τῷ Ἀταρνεῖ μισθῷ· τὸν δὲ Ἀταρνέα τοῦτον ἔστι χώρος τῆς Μυσίης, Λέσβου αὐτίος. Πακτύῃ μὲν νυν ὧδε ἐδέδεκτο ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἐπὶ δὲ χρόνου οὐκ ὀλίγου γενομένου, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τούτου, οὔτε οὐλὰς κριθῶν προέχυσαν ἐποιέετο θεῶν οὐδενί, οὔτε πέμματα ἐπέασετο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πρώτων ἱρεῶν τὰ πρώτα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύῃ ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ὅτι τοὺς συμπολιορκήσοντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πριηνέας ἐξανδραποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λείῳ ποιεύμενος τῷ στρατῷ· Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ.

Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἐς τὴν στρατηγίην, ἐὼν καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, ὃν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ πρήσσοντα ἔδαμασε, ὁ τῷ Κύρῳ τὸν βασιλήιον συνεκπερασάμενος. οὗτος ὦν ἀνὴρ τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθείς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὅκως γὰρ ἐφέρεας ποιήσαιτο, ὃ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπάρδεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε.

Οἱ δὲ Φωκαιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοι εἰσι οἱ καταδέξαντες. ναυτίλλοντο δὲ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, προσεφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλεῖ τῷ Ταρτησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα,

a Haud enim poſſum id certò dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit.

b Neque bellaria ex fruge inde collecta pinſebantur. Denique omnia, &c.

c Illo in prædam ſuis militibus expoſito: Magneſ.

d Cyrum ad regnum obtinendũ adiuuerat. Hic, &c.

e Poſtquã enim ciues intra mœnia compulerat, aggere, &c.

f Phocæam primam Ionum ciuitatem oppugnauit. Hi Phoc.

g Longinquis nauigationibus vſi ſunt: Adr.

h Oſtenderunt, vel, *Paſtefecerunt.*

42

ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τοῦτω δὴ τῷ ἀνδρὶ τοσοῦτον ἐφιλέετο Φωκαιέων οὗτοι δή τι ἐλπόμενοι, ὡς τὰ μὲν τοῦτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκου βούλονται· μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε σφέας, ὁ δὲ πυθόμενος Μῆδον περὶ αὐτῶν ὡς αὐξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τείχεα περιβαλέεσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σάδιοί εἰσι· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συνηρμοσμένων. ὃ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπῆλασε τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτούς, προσχώμασι ἔπεα, ὡς οἱ κατηγορέουσι εἰ βούλονται Φωκαιέες προμαχεῶνα ἕνα μοῦνον τὸ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν καταρρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, προσημεκτέοντες τῇ δουλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ἀποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν οὐ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δέ σφι παρίεναι βουλεύεσθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταπλώσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθέμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἐπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ὀπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνεομένοισι πωλέειν, δείμαίνοντες μὴ σφι μοῦνον ἐμπόριον γένωνται, ἢ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληισθῇ, τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐτράποντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων οὐκ θεοπροπίου αἱρεθέντες πόλιν τῇ οὐνόματι ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τυραννεύσας ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ὀπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλώσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τοὺς Περσέων

Vixit autem annos cētum viginti. Atque [a] Phocenses Arganthonio ista occasione redditi sunt amici, quòd videlicet Phocenses Ioniam relinquentes, iussit in sua ditione sedes deligere vbicunque illis liberet. Verùm quũ hoc non persuasisset Phocensibus, intelligeretque interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numerauit liberaliter. Siquidem ipsius muri ambitus non paucorũ est stadiorum, totúsque à maiusculis lapidibus, iisque affabrè cõcinnatis. Et murus quidem ille à Phocensibus hoc pacto fuit constructus. Porro Harpagus exercitum promouens, vrbem oppugnauit: quũ [b] postulasset prius sibi sat esse, si vellent Phocẽses vnum duntaxat muri propugnaculum demoliri, vbi habitationem extrueret, *cætera illis se permissurum intacta.* Phocenses seruitutem aucrsantes, responderunt diem vnum se ad consultandum sumpturos: sed interim dum consultaretur, illum exercitum ab vrbe iubebant abducere. Harpagus autem, quanquam se scire diceret quid facturi essent, tamen se illis vt consultarẽt permittere. Simulatque igitur ille exercitum abduxit, Phocenses continuò lembos instruxerunt, quibus liberos vnà cum vxoribus atque supellectile vniuersa imponerent: ad hæc statuas quoque templorum & cætera donaria, nisi quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta essent, & reliqua omnia imposuerunt. quas & ipsi conscendentes, soluerunt, traiecerúntque in Chium. Phocæam autem iam desertam hominibus occupauerunt Persæ. Phocẽses autem, quum ipsis Chii insulas quæ OEnusæ vocantur, licitantibus addicere nollẽt, metuentes ne illuc emporium transferretur, óbque hãc causam hæc eorũ insula excluderetur, cõcesserũt in Cyrnũ. Hîc enim iam ante viginti annos ciuitatẽ ex vaticinio condiderant, nomine Alaliã. Interea autẽ Arganthonius fatis cõcesserat. Porro Cyrnũ traiecturi Phocẽses, prius diuerterunt Phocæã, præsidiáque illic Persarũ

[a] Phocenses huic viro adeo fuerunt accepti, vt primũ quidem ipsos relicta Ionia quam vellent suæ regionis partem incolere iusserit: deinde verò quum id non persuaderet, & ex illis audiret Medi vires crescere, pecuniam illis ad vrbem muro circumuallandam dedit: & quidem largè. Siquidem, &c.

[b] Proposuisset *illis.*

g. ii.

quæ ab Harpago fortè custodiæ causa relicta fuerant, trucidarũt. Quibus patratis, [a] quotquot ex classica sodalitate supererant, cõmuni consilio sese mutuis execrationibus diríque deuotionibus astringunt. Ad hæc grande saxum in mare demergunt, iuramentóque confirmant nõ prius se de repetenda patria cogitaturos, quàm saxum vadis imis leuatum renarit. [b] Commodùm verò, profectionem molientibus, pluſquam medietatẽ desiderium cepit ingens paterni soli morúmque Phocensium: & plerique etiã violato iuraméto remigrarũt in Phocæam: alii autem iuriiurando satisfaciẽtes, soluentésque ex OEnusis, Cyrnum rectà petierunt. Quò quũ appulissent, communiter habitarunt vnà cum superioris temporis colonis, annis quinque, sacráque erexerũt. Cæterùm quum iam vicinos circũquaque hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenses, vtrique sexaginta nauibus instructi. Phocenses ex aduerso sexaginta & ipsi naues milite implent, obuiámque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commissa nauali pugna, Phocẽsibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierũt, reliquæ viginti contusis rostris factæ inutiles. Regressi igitur Alaliam, sumptis liberis vxoribúsque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyrno, demigrarunt Rhegium. Verùm è nauibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginẽsium Tyrrhenorúmque manus peruenerunt, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps verò quæcũque ex Agyllẽsium vel pecoribus vel iumẽtis atque hominibus locum illum accedebant, vbi Phocenses lapidati fuerãt, cõtinuò [c] morbida fiebant, stupore atque igne corripiebantur sacro. Quare Agyllenses Delphos miserũt, volentes cõmissum illud expiare. Pythia hæc iussit facere, quæ etiã nũc ab Agyllæis obseruãtur. nã & iusta illis persoluũt magnificè, & gymnicũ celebrãt certamen.

a Diras atroces imprecati sunt omnibus suæ classis qui illic remanerent. Ad hæc ferri massam candentem in mare proiecerunt, séq; nõ prius Phocęã reuersuros iurarunt quàm hæc massa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba, Saxũ vadis imis leuatum renarit, sumpsit Valla ex Horatio.*

b At quum Corsicam nauigarent, maiorem illorum partem desiderii ac commiseratio cepit ipsius vrbis, ac sedium suæ regionis. Quare violato iureiurãdo Phocæam remearunt. Alii autem iur.

c Mente alienabantur.

A τῷ φυλακίῳ, ἡ ἐφεύρεε τῶν δεκαδεξαμένη τῶν Ἁρπάγου τῷ πολιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο σφι ἐξέργασο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ἑωυτῶν ἑταιρηίῃ ἐωϋτῶν τε ὅλου. τοῖς δὲ ταῦτα, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσάν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ ὁ μύδρος τοῦτον ἀναφῆναι. τελλομένων δὲ αὐτῶν ὅτι τῷ Κύρνον, ὑπὸ ἡμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν

B ἠθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσέων, ἔπλεον. ἐπεί τε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπ' ἔτεα πέντε· καὶ ἱρὰ 43
ἐνίδρυσαντο. καὶ ἄστυ γὰρ ἤδη καὶ ἔφερον τοῖς προεποίκοις ἀπάντων· στρατεύοντας δὲ ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νῆσοι ἑκάτεροι ἑξήκοντα.

C οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφίσι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ πρότερον, ἥσθησαν ἀχρηστοι. ἀπέτρωτο γὰρ τοῖς ἐμβόλοις. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τά τε τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην

D οἵη τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἐπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. τῶν δὲ Ἀγαθαρχιδέων νεῶν τοὺς ἄνδρας οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ, Ἀγυλλαίοισι πρῆγμα τὰ παρεόντα τὸν χῶρον ἐν τῷ· οἱ Φωκαιέες καταλευσθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο μεγάθεα καὶ ἐμπυήματα ἐκ ἀνθρώπηια ὁμοίως ποιέοντα καὶ τοὺς ἵππους, καὶ αὐτούς.

E οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀπαλλάξασθαι τὴν ἀμοιρίδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἐπιτελέουσι. καὶ γὰρ ἀναγίζουσι σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐπιτελέουσι. τὸν γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἀγ.

καὶ οὗτοι μὲν τὴν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον κατα-
φυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἔκτισαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, τὴν νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πυθόμενοι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς ἡ Κυρνὸν σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρωα ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαιέων μὲν νυν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε.

Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφεων εἷλε χώματι ὁ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβαίνετε πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ὅπῃ τῆς Θρηϊκίης. καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισάν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν πρότερος μὲν οὗτος Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαθείς, ὑμαὶς νῦν· ὑπὸ Τηίων δὲ Ἄβδηρισι ὡς ἥρως ἔχει. οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μούνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, μάχῃ μὲν ἀπεκέατο Ἅρπάγῳ, καθάπερ οἱ ὑπολιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, περὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος μαχόμενοι· ἑαυτωθέντες δὲ καὶ ἁλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην ἕκαστος, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπετελέοντο. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον. οὕτω δὴ ὁ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοῖσι ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. κακωθέντων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ἐνθεῦτεν ἦσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, πυθόμενοι γνώμην Βίαντα ἀνδρὸς Πριηνέως ἅπαντας δέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, πρεῖσσον ἂν σφι βιβῆναι μονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδώ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, βιβῆναι μανήσιν, νήσων τε ἁπασέων μεζόνην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μνώουσι δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ὅπῃ διεφθαρμένοισι Ἴωσι ἠνώμα.

Et Phocenſes quidem huiuſmodi fato vſi ſunt. Illi autē qui hinc progreſſi Rhegium confugerant, ciuitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur [a] Hyela. Atque Phocenſiū in Ionia res ſic habent.

. Simile quiddam accidit Teiis, quos ſimulatque aggerum beneficio cepiſſet Harpagus, omnes conſcenſis nauibus traiecerunt in Thraciam, ibidémque vrbē condiderūt Abdera, cuius fundamēta prius iecerat Temeſius Clazomenius: ſed nihil pro hac ſua opera fructus reportans, à Thracibus expulſus fuerat: nunc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum ſoli ſeruitutem non ferentes, patriam ſolū reliquêre. [b] Verùm alii Iones, præter Mileſios, prælio ſuperati tandem, acceſſerūt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, viróſque ſe ſtrenuos declararunt, pro ſuis quiſque fortiter pugnans. Superati autē & capti in ſua quiſque patria remanſerunt: eáque quæ imperabantur ſubibant. Mileſii qui iam Cyro fœdere aſtricti erant, (quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia ſecundò in ſeruitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus eſſet Harpagus qui continentem habitabant, inſulani horū exemplo conterriti, vltro ſeſe dediderunt Cyro. Iam verò Ionibus, etiamſi afflictis, nihilominus ſeſe ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum ſaluberrimum dediſſe conſilium: cui ſi obtemperaſſent, licuiſſet Græcorum omnium feliciſſimos viuere. Siquidē ille ſuadebat vt communi claſſe ſoluentes, Sardiniam peterent, & ibi vnam ciuitatem omnium Ionum conſtruerent. Hoc enim pacto eos ſeruitute liberatos feliciter eſſe victuros, omnium inſularum maximā incolentes, & cæterarū imperio potiētes. Sin autē manerēt in Ionia, nullam inquit ſibi apparere libertatis ſpem. Hæc Biātis ſententia ipſis Ionibus ſubactis prodita fuit.

[a] Hyela. Eam autem condiderūt, à quodam Poſidoniate edocti, Pythiæ oraculo iuſſos fuiſſe Cyrnum cōdere, qui heros eſſet, non ipſam inſulam. Atque Phoc.

[b] At cæteri Iones (exceptis Mileſiis) prælio quidem & ipſi cum Harpago commiſerūt, ſicut & qui *ſolum patrium* reliquerunt: ſéque fortiter geſſerūt: pro ſua quiſque patria pugnantes: ſed ſuperati captíque, in ſuis ſedibus remanſerunt, imperata facientes. Mileſii autem, qui, &c. *Fortaſſe tamē poſſit & aliter exponi* ἔμενον κατὰ χώρην.

Verùm Thaletis quoque ſanum illud conſilium, iam ante ſubactã Ioniam datum, nempe qui iuſſerit Ionas vnam quandam communem curiam habere, eámque eſſe in Teo: propterea quòd Teos in media eſſet Ionia: cæteras âutẽ ciuitates habitatas, [a] nihilominus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem huiuſmodi cõſilia dederunt.

a Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed νομοθήναι aliam etiam interpretationem admittit.*

Harpagus, ſubacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vnà ducẽs Ionas atque AEoles. [b] Nam Cares ab his oriundi ex inſulis progreſſi ſunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabantúrque Leleges, & inſulas habitabãt. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem poſſum ſuperiora repetendo è longiſſimo auditu coniectare: ſed [c] quum Minos flagitabat, naues ei implebãt. [d] Ille felici vſus belli ſucceſſu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omnium quæ illis temporibus claruerunt ingenioſiſſimæ, memorantur tria inuenta. quippe galeis criſtas imponendas primi oſtenderunt Cares, clypeis [e] ſigna adiunxere, poſtremò lora [f] quoque ſcutorum excogitauerunt. antea nanque citra habenas geſtabant quotquot clypeis vtebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo ſiniſtróque humero ſuſtinebant. Poſt Caras verò tempore longo ſuccedẽte, Dores atque Iones ex inſulis egredientes, in cõtinenti ſedes poſuerunt. Hunc in modum Cretẽſes de Caribus referunt. Quanquã his non aſſentiuntur Cares qui ſe aborigines atque indigenas eſſe memorant, eodémque nomine vſque vſos. atque apud Mylaſſos Iouis Carii delubrum oſtentant vetuſtiſſimum, quo communiter quoque Myſi atque Lydi vtuntur, vt qui Caribus ſint germani. Quippe Lydum & Myſum Caris fratres eſſe dicunt, atque ob id eodem vtuntur ſano: at quotquot alterius ſunt gentis, etiamſi Carum lingua vtantur, non tamen ſacro participant.

b Inter hos autẽ Cares ex inſulis in continentem venerunt. Olim, &c.

c *Vel*, Quum Minoi opus erat, naues. &c.

d Quum autem Minos magna ditione potitus eſſet, proſperáque in bello fortuna vteretur, longè Carica gens ſupra omnes alias celebris erat. Tribúſque rebus quas illi excogitarant, vſi ſunt Græci. Quippe gal.

e Vel inſignia, *picta & delicet.*

f Anſas quoque ſcut. excog. Antea nanque abſque anſis geſtab. clypeos quicunque illis vti ſoliti erãt: collóque & dextro humero circumpoſitos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Poſt Caras, &c.

χρηστὴ δὲ, καὶ τοῦτο ἡ ἀμφικτιονίη Ἰώνιον, Θαλέω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, αἰεκαθὲν γένος ἐόντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας ἵδρυσθαι· ὁ δὲ εἰς ὁ Τέῳ. Τέων γὰρ, μέσον εἰς Ἰωνίης. τὰς δ' ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, καταπερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο.

Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ οὗτοι Κάρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τοῦτο ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. ὁ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα τελέοντες, ὅσον γε ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέεσθαι ἀκοῇ· ὅτε δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρωσαν οἱ τὰς νέας. ἐπὶ τε δὴ Μίνω κατεστραμμένου γῆν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, ὁ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐπὶ τοῦτον ἀπάντων χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι τρία ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ὅτι τὰ κράνεα λόφοις ὅτι δέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ ὅτι τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. καὶ ὄχημα ἀσπίσι τοῖσι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ αὐθι ὀχλέων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἱ περ ἐνθεῦσθεν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ οὕτω ἐς τοῦτο ἤπειρον ἀπίκοντο. μετὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ ἐξαρχεομένους τῶνπερ νῦν. ἐπιδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τὸ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς συγγενέσι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Κάρος ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα.

44

Ⓐ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέοντί ἐμοὶ, εἰσί. αὐτοὶ μὲν οὐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. παρεσκευάσαντο δὲ γλῶσσαν μὲν παρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ Ⓐ Κᾶρες παρὸς τὸ Καυνικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διαγράψαι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. ἔστι γὰρ καλλιστον ὅστις κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἑταῖρον συλλέγεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοιρῶν χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδυτὸν τὰ ὅπλα ἅπαντες Καύνιοι ἡδονὴν τύπτοντες δούρασι τὸν ἠέρα, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικῶν ἔποντο, καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεούς. καὶ οὗτοι μὲν τοιούτοισι τοιούτοισι χρέωνται. Ⓐ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον βάρβαροι παλαιόν. διενεχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ τοῦ τῆς βασιληίης τῶν Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσι Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ. Ⓐ δὲ, ἀπωθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὖτις τοπαλαιὸν ὑπὸ Μιλυάς. Ⓐ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο τὸ πάρος τε ὑπ' ἐκείνου τὸ οὔνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων Ⓐ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελαθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας τοὺς Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὸν ἐπωνυμίην, Λύκιοι αἰνὰ χρόνου ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται· αἰνθρώπων καλέονται ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτούς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰ δέ μεν μοῦ ἐτέρου τὸν πλησίον τις εἴπῃ, καταλέξῃ ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναμετρέεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὲν γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γνήσια τὰ τέκνα νενόμιται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄλυσα

A Caunii verò, quantum mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sanè aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam. [a] id quod ægrè diiudicari posset. At legibus vtuntur cùm ab aliis gentibus tum à Carum moribus multùm diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, [b] iuuentutem frequēter amoris gratia ad compotationes conuenire, tam viros quàm mulieres atque pueros. Sacra principio sibi cōstituerāt externa, quorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur vtēdum diis, Caunii [c] omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos vsque montes persequebantur, fustibus cædentes, exclamantésque externos se exigere deos. Et huiusmodi moribus illi vtebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primùm vniuersam barbari incolebant: deinde cōtendentibus dè imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos superior factus expulit Sarpedonem [d] eiúsque conspiratores. Hi expulsi, Asiæ regionem occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipsis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerāt nomine vocabantur, & nūc adhuc vocātur à vicinis, Termilæ. Quū verò Lycus Pādionis filius à fratre AEgæo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factum est temporis progressu vt de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus vtuntur partim Cretensium partim Carum. [e] Quāquam hoc vnum, præter cæteros homines, pro lege habent peculiare, quòd à matribus nomina sibi ipsis induunt. Et siquis obuium percontetur quisnam sit, quáue familia ortus, à matribus auiisque protinus genus suū repetet. Adde quòd siqua ingenua seruo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimabuntur: sin autem vir ingenuus, & quidē inter eos primarius, vxorem duxerit externam aut pallacam, suscepti

a Haud enim certò diiudicare possum.

b Prout ferunt gradus ętatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim conuenire viros, mulieres ac pueros.

c Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. vsque montes peruenerunt, se expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel ritibus*, huiusmodi vtuntur. At Lycii, *&c.*

d Et quos habebat suæ conspirationis, *vel factionis*, socios.

e Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis conuenientem, *vel communem*, quòd se de nominib⁹ matrum appellent, non patrū. Adeo vt si quis vicinum suum roget quis sit, recenseat se ipsum, *id est*, *genus suum*, *vel gentem suā*, à matre: matrísque suæ matresenumeret. Adde quòd, *&c.*

ex his liberi reputabuntur [a] minimè ingenui. Enimuero huius tempestatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantùm nullũ ediderunt, sed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cùm alii tũ Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nã quum initium Byblesiæ ex peninsula auspicetur, sintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream spectat, Ceraunius claudit sinus, australem verò Symanũ Rhodiúmque mare) reliquum quod perquam exiguum est, nempe quinque stadiorum, Cnidii tentauerunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam euerteret, volentes suam ditionem in insulæ formam redigere. [b] Erátque hic isthmus quem perfodere statuerãt, ea parte qua continentem spectat Cnidia. Id ergo multa manu conantibus diuinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirũ omnes qui manum admouerent læderet, cùm alias corporis partes, tum præcipuè oculos infestante petra. Cnidii, missis nunciis Delphos, rogant quidnam istuc esset quod tantopere conatibus eorum aduersaretur. Pythia, vt ipsi referũt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite:
Iupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & inuadẽti cum exercitu Harpago, vltro sese non commisso prælio dediderunt. [c] Pedasii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, alíque vicini maximã diligentiam adhibere feruntur vt eorum sacerdos Palladis sacrã barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multúmque negocii exhibuerũt, [d] montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt. Cæterùm vbi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii contrà procedentes, paucíque

A τὰ τέκνα γίνεται. Ⓐ μὲν νυν Κᾶρες ὧδε ἔργον λαμπρὸν ἐργασάμενοι δεδουλώθησαν ὑπὸ Ἅρπαγου· οὔτε δὴ Ⓐ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι ὧδε ἔδρων, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων τούτῳ τῷ χώρῳ οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, ὃ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλικοῦ, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀ- 45
B λίγης, θαλάσσης· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέω αἴεμον, ὁ Κεραυνιὴς κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ τε Σύμη καὶ Ῥόδος θάλασσα) ὃ ὧν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε πεντε σταδίων, ὤρυσσον Ⓐ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐν τοῖσι δὲ πάντα σφι ἐλώφεε. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὸν ἤπειρον τέλλεται, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὤρυσσον. καὶ δὴ πολλῇ
C χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο πρήσσεσθαι Ⓐ ἐργαζόμενοι τοῦ εἰκότος, τά τε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπαμωμύσσης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους τὸ αἴτιον ἔσχον. ἡ δὲ Πυθὶη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τρομέτρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γὰρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

D Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τὸ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπάγῳ θρῃκίοντι σὺν τῷ στρατῷ, ἅμα χωρὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν. ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκημένοι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὀκόσα τι μέλλοι αἰεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς σφι τοῦτο ἐγένετο. ὅτε τῷ περὶ Καρίην αὐδρῶν μουνοί τε ἀντέσχον χρόνον Ἅρπάγῳ, καὶ
E πρήγματα παρέσχον πλείστα, ὄρεος τειχίσαντες, τὸ οὔνομα ἐστὶ Λίδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ὑπάρεθησαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι

[a] Infames. *Vel, Honoribus indigni.*

[b] Erat autẽ intra *ipsum isthmum* tota ipsorum ditio. Nam qua parte in continentem desinit, isthmus est, quem perfodere statuerãt. Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehementius & diuinius quàm vt commune quiddam id videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipuè circa oculos, dum rupes ferirentur, vulnerari videbantur, Cnid.

[c] Porro Pedasei, *Vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Mineruæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorum vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis vsu venit. Hi soli, &c.

[d] Munito operibus monte.

πρὸς πολλοὺς, ἀρετᾶς ἀπεδείκνυντο· ἐσ- A cum multis confligẽtes, ſtrenuè
σωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς ὃ ἄχυ, ſeſe geſſerunt. Superati autẽ præ-
συνείλησθε ἐς τὴν ἀκρόπολιν τάς τε γυ- lio fugatíque, in vrbem ſeſe rece-
ναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ perunt, vxores, liberos atque pe-
τὸν οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρό- cunias vnà cum familia tota in
πολιν πᾶσαν ταύτην καῆναι. ταῦτα δὲ arcem cogentes: admotóque ig-
ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκους δει- gne arcem vnà cum cæteris re-
νοὺς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πρὸ τῶν Ξαν- bus incenderunt. Quæ vbi feciſ-
θίων μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φα- ſent, ipſi regreſſi iureiurando ſe
μένων Ξανθίων εἶ, ὅσοι πολλοὶ, πλὴν ὀγ- mutuò aſtringentes, eóque hor-
δώκοντα ἱστέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώ- rendo, cum hoſtibus iterum cõ-
κοντα ἱστίαι αὗται ἔτυχον τὴν καὶ ὅτε ἐκ- greſſi ſunt, fortitérque pugnan-
δημέουσαι, καὶ οὕτω ἀπελείφθησαν. τὴν μὲν do omnes oppetierunt. Ex Lyciis
δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. τὴν δὲ B autẽ, qui Xanthii dicuntur eſſe, hi
πλησίως δὲ καὶ τὴν Καύνον ἔσχε. καὶ γὰρ omnes, [a] præter octoginta quoſ-
Καύνιοι τὸν Λυκίων ἐμιμήσαντο τὰ πλέω. dam, Iſtiæorum ſunt conuenæ.
qui octoginta tum emigrantes,
ſuperſtites remanſerant. Xanthũ
igitur hunc in modum obtinuit
Harpagus: pari modo Caunum.
Nã Caunii Lycios inſequuti ſunt
magna ex parte.

a Sunt aduenæ, præter octoginta familias: quę tum in vrbe non erãt, atque ita ſuperſtites fuerunt. Xan. &c. *Decepit autẽ Vallam ἱστίαων, quod pro ἱστέων perperam ſcriptũ fuiſſe, manifeſtiſſimum eſt ex hũ proximè ſequẽtibus, αἱ δὲ ἱστίαι.*

Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος Tum igitur inferiorem Aſiam
αὐάρατα ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Harpagus euertebat, ſuperiorem
Κῦρος, πᾶν ἔθνος κατασρεφόμενος, καὶ οὐ- ipſe Cyrus, vniuerſam gentẽ ſub-
δὲν παρείς. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρή- C igens nihílque relinquens. At e-
ξομαι· τὰ δὲ οἱ παρέσχε πόνον τε πλῆσον καὶ go in præſẽtia illorum geſtorum
ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνήσο- pleraque prudens omittam, ea
μαι. Κῦρος δὲ, ἐπεί τε τὰ πρόσω τῆς ἠπείρου dũtaxat prodituruſ quę illi quàm
ἐποιήσατο, Ἀσσυρίοισι ἐπεστρατεύετο. plurimo conſtiterũt labore, ſũt-
que memoria digniſſima. Quum
igitur Cyrus continentem vni-
uerſam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſy
riis bellum intulit.

Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔστι μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· ὃ δὲ ὀ- Assyriae autem cùm alia
νομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, ἔνθα σφι, multa ſunt magna oppida, tum
Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλήια verò celeberrimi nominis ac va-
κατεσήκεε, ἦν Βαβυλὼν, ἐοῦσα τοιαύ- lidiſſimum eſt Babylon, vbi
τη δή τις πόλις· κεῖται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, poſt euerſam ab ipſis Ninum, re-
μέγαθος ἐοῦσα, μέτωπον ἕκαστον, εἴκοσι καὶ D gia erat. quod oppidum ſitum eſt
ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. οὗτοι in planitie ingenti, forma qua-
στάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συν- drata, magnitudine quoquouer-
άπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. ὃ sũ centenũm vicenũm ſtadiorũ,
μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τὸ ἄστεος τοῦ in ſumma quadringentorum &
Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλ- octoginta, in circuitu quatuor la-
λο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν terum vrbis. Tanta eſt Babyloni-
πρῶτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕ- cioppidi magnitudo: quod ita ex-
δατος περιῆκε· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα ornatum eſt vt aliud nullum eo-
μὲν πηχέων βασιληίων εὖρος τὸ εὖρος, ὕψος rum quæ nos nouimus. Iam primùm foſſa ambit alta atque lata,
δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιληίος πῆ- aquæ plena. Deinde murus quin-
χυς τὸ μέτρον ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δα- E quaginta cubitorum regiorum
46 κτύλοισι. δεῖ δή με πρὸς τούτοισι ἐπιφράσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη, craſſitudine, ducentorum celſi-
καὶ τὸ τεῖχος ὅντινα τρόπον ἐργάσθη. ὀρύσσοντες tudine. Eſt autem regius cubitus,
quàm is quo pro mẽſura vtimur,
tribus digitis maior. Operæ pre-
tiũ certè eſt me præter hæc [b] diſ- b Exponere vbi
ſerere in quem vſum ſit conſum- fit conſ.
pta terra ex foſſa egeſta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidque terræ

[a] In effodienda ad fossam faciendam terra, effer.

[a] in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnā vim duxissent, eos in fornacibus coquebāt. Postea cœno vtentes, asphalto feruenti per tricesimum quēque laterum ordinem [b] summitates arundinum instipatas conglutinabant. & primùm labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum ædificarunt: super quem circa oras extruxerunt domunculas vnius contignationis inter se obuersas: inter quas tantum intercapedinis relīquebatur vt quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem postibúsque. Babylone octo dierum itinere abest alia vrbs nomine Is, vbi fluuius est haud magnus, eiusdem nominis, qui se deuolsit in flumen Euphratem. Hic itaque fluuius Is, vnà cum aqua per multos reddit asphalti bituminis grumos: quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modū Babylon extructa est. Eius duæ sunt [c] plagæ, quas interfluit fluuius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc vterque murus lacertos exporrigit, eiúsque [d] incuruæ vtrinque ripæ coctilibus lateribus pro macceria prætexuntur. Ipsa vrbs plena domibus est ternarū quaternarúmque cōtignationum, secta in vias cùm rectas tum verò transuersas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flumen idem ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alius verò intus nō multo quàm hic debilior, sed exilior: inque vtriusque ciuitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiā comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero verò Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum vndecunque stadiorū amplitudine, figura quadrata.

[b] Quas vocat summitates arundinum, quidam ex Corintho interpr. areolas arundinum, siue arundineas. Super his autem lateres siccabantur.

[c] Portiones. siue partes.

[d] Incuruæ ripæ pro ὀπισθαμπαί: quæ vox sonat q.d. incuruaturæ. sed (si irreptitia videtur.

Α ἅμα τῷ ἀσφάλτῳ, ἐπλίνθευον τῷ χλῳ τὴν ἐκ τῶ ὀρύγματος ἐκφερομένῳ· ἐλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὠπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου ἁρσοὺς καλάμων διαστοιβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ ⓦ τεῖχος αὐτὸν ξύπον. ἐπὶ τοῦτο δὲ τῶ τείχεος πρὸς τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονοόκωλα ἔδμαν, τε-

Β τραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τετρίπηχυ διέλασιν. πύλας δὲ ἐνεῖσαν πέριξ τῶ τείχεος ἑκατὸν, χαλκέας πάσας. καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἶς οὔνομα αὐτῇ. ἐνθαῦτα ἔστι ποταμὸς οὐ μέγας· Ἶς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὔνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν ΕΥΦρήτεα ποταμόν· ῥέει δὲ θερμός. οὗτος ὦν ὁ Ἶς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕ-

C δατι θερμοὺς ἀσφάλτου αἰδαλιδοῖ πολλοὺς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς ὃ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. ἐτετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν ξύπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὐνόμα ἐστὶ ΕΥΦρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν. τὸ μὲν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τοῦ ἀγκῶνος ἐς ⓨ ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ

D τούτου, αἱ ὀπισθαμπαὶ τῶν χεῖλος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ, ἀμασιὴ πλίνθων ὀπτέων τῶν περιέχει. τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ὀπισθίους τὰς ἐπὶ ⓨ ποταμὸν ἀγούσας. κατὰ δὲ τὸν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ ἀμασιῇ τῇ πρὸς τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαιπερ λαῦραι, τοσαῦται τὸν ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὐταὶ

E ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. τοῦτο μὲν δὴ ὁ τεῖχος, θωρηξ ὅστις. ἕτερον δὲ ἐόν θεν τεῖχος πρόσθεν, οὐ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τῶ ἑτέρου τείχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὲ ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ μὲν τὰ βασιλήια, πρόσβολόν τε μεγάλον καὶ ἰσχυρὸν. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων, πρώτην ἐὸν τετράγωνον.

ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ ὁ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ πως ἐπὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσοῦντι δὲ πη τῆς ἀναβάσιός, ἔστι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι καθίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κεῖται εὖ ἐστρωμμένη· καὶ ἡ τράπεζα παρακεῖται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς διαυλίζεται αἰ Δεφίτων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν αἱ ὁ θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, ἐν τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖ τὴν κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Πατάρῃσι τῆς Λυκίης, ἡ προφήτις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· οὐ γὰρ δὴ αἰεί ἐστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακλήιεται τὰς νύκτας ἔσω ἐς τὸν νηόν. ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἔνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παράκειται χρυσέη, καὶ ὁ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐστι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων οκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ μὲν τοῦ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μούνα. ἐπὶ δὲ τοῦ μείζονος βωμοῦ καὶ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰν τὴν ὁρτὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἐν δὲ τῷ τεμένεϊ τούτῳ ἔτι καὶ ἕτερον ἐστὶν ἱρὸν ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλ-

A [a] In ſacri medio turris ſolida, craſſitudine ſimul & altitudine ſtadii, cui alia rurſus ſuperimpoſita turris & huic ſubinde alia, ad octauam vſque. His forinſecus ſcalæ ſũt in circuitu adhibitæ, per quas ad ſingulas conſcenditur turres. [b] In mediis gradibus ductus, ſellæque in hoc factæ, in quibus [c] aſcenſuros liceat ſedere ac conquieſcere. In poſtrema turri ſacellũ eſt aliud, in quo lectus eſt ſplendidè ſtratus, & appoſita mẽſa aurea. Statua tamen in hoc ſacello nulla eſt: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, vti narrant Chaldæi huius dei ſacerdotes. Narrant enim illi (tametſi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipſum ingredientẽ templum, in hoc cubili conquieſcere, perinde atque Thebis AEgyptiacis, vt ferunt AEgyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat: [d] quæ vtraque mulier cum viris putatur nõ habere conſuetudinem: ſicut etiam dei antiſtita Pataris Lyciæ ciuitate, [e] quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuò: vbi autem id futurum eſt, antiſtita noctu in templum concluditur. [f] Porro in Babylonis tẽplo aliud etiam eſt ſacellum inferius, quod [g] magnam habet Iouis ſtatuam, eámque aureã, [h] ponè menſam, & ipſam auream, ſimul & ſuſtentaculum cum ſella, omniáque aurea: adeo vt Chaldæi octingentorum talentorum auri opus æſtiment. Extra ſacellũ altare eſt, & ipſum aureum: atque præter hoc, aliud altare ingẽs, in quo integræ ætatis [i] hoſtiæ immolantur: quandoquidem ſupra aureum illud non licet [k] hoſtias mactare, præterquam lactẽtes. Inſuper in hoc maiuſculo altari Chaldæi quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic ſuo deo [l] ſacra faciunt. Erátque in hoc templo etiamdum illo tẽpore ſtatua duodecim cubitorum è ſolido auro: quanquam ego hanc non viderim, ſed ea referam quæ à Cha-

a In templi m. & *impraced.*

b In med. gr. ſtatio.

c Aſcendentes.

d Quarum mulierum vtraque cum v.

e *Intellige, Quãdo contingit & antiſtita debeat fungi munere.*

f Porro illo Bab.

g Magnum hab. Iouis ſimulacrum ſedens. *Vel* ſedentis, legendo καθημένου.

h Et illi magna menſa adiacet aurea: cuius ſcamnũ & ſella ſunt ex auro.

i Pecudes imm.

k *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent.

l Feſtum diem celebrant.

47

dæis referuntur. Hanc ſtatuã Darius Hyſtaſpis filius inſidioſè captans, non auſus tamen fuit diripere: ſed eam poſtea Xerxes Darii filius abſtulit, ſacrifico, qui prohibuerat ſtatuam loco dimouendam, interempto. Atque illud templum hocpacto conſtructum fuit ornamentis: etiamſi alia ſint peculiaria pleraque eiuſdē donaria.

Huius Babylonis multi quoque aliquādo reges extitêre, (quorum in exponendis rebus Aſſyriis mentionē faciam) qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harū prior, quæ quinque ętatibus ante poſteriorem regnauit, vocata eſt SEMIRAMIS. Hæc per planitiē aggeres extruxit ſpectaculo dignos, quum antehac fluminē eā omnem reſtagnare ſolitus eſſet. Poſterior regina, NITOCRIS nomine, extitit ſuperiore ſolertior. cuiuscùm alia monumenta extiterunt, quæ ego cōmemorabo, tū verò hoc, quòd animaduertens imperium Medorū ingens ac pacatum, ſubactáque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmuniuit ſe omnibus quàm potuit maximè. Ante omnia fluuiū Euphratem, qui prius mediam ipſorum vrbē interfluens, rectus erat, tortuoſū reddidit, foſſis ſuperius depreſſis, adeo vt quēdam Aſſyriæ pagum, nomine Ardericam, ter influat, & qui nūc è mari per Euphratem Babylonem verſus ſubuehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hūc quidem talem reddidit. Aggerem verò ex vtroque fluminis labro aggeſſit viſu mirādū: tantæ eſt & magnitudinis & ſublimitatis. Multo ſupra Babylonem, aliquantulum ſeorſum à flumine, effodit [a] paludis eluuiem, profunditate quidem [b] ad aquā vſque ſemper ducta: latitudine verò eius quoquouerſus [c] trecentorum viginti ſtadiorū. Hac foſſitia humus ad fluminis ripas aggeſta eſt. Quē locū vbi depreſſit, crepidinē ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo,

a Paludis receptaculum.

b *Id eſt, Quoad aqua fodiendo inueniretur.*

c Quadringentorum vig.

A δαίων, τῶνδε λέγω. τοῦτο τὸ μὲν αἰδρηιάτι Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ὑπιούλθουσαν, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν αἰδριάντα. ὁ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

Τῆς δὲ Βαβυλωνίου τούτης πολλοὶ μὲν καὶ καὶ ἄλλοι ἐβασίλευον βασιλῆες, (τοὺς ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμης ποιήσο-
B μαι) οἱ τά τε τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱερά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῶν ὕστερον ἐλθεῖν πέντε γενεῶν πρότερον ἐλθοῦσα, τῇ οὔνομα ἦν ΣΕΜΙΡΑΜΙΣ. αὕτη μὲν ἀπέδεξατο χώματα ἀξιά τοῦ πεδίου ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον γὰρ ἐῴθεε ὁ ποταμὸς αἰεὶ τοῦ πεδίον πολλῷ πελαγίζειν. ἡ δὲ δὴ δευτέρην ἐλθοῦσα τούτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν ΝΙΤΩΚΡΙΣ (αὕτη γὰρ στενωτέρη ἐλθοῦσα τῶν πρότερον ἐξ-
C ξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο γάρ, τὸν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὸν μεγάλων τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλά τε ἀραιρηκότα ἄστεα αὐτῶν, ἐς δὲ δὴ καὶ τὸν Νῖνον, πρόσεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν ΕΥΦΡΗΤΗΝ ποταμόν, ἐόντα πρότερον ἰθύν, ὃς σφι ῥέοντα
μέσης τῆς πόλιος μέσης ῥέῃ, τορτὸν, αὖθις διὼ ρυχας ὀρύξασα, οὕτω δή τι ἐποίησε σχολιόν, ὥστε δὴ τεις ἐς τὸν τινα κωμέων τὸν ἐν τῇ
D Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομα ἐστὶ ἐς τὸν ἀπικνέεται ὁ ΕΥΦΡΗΤΗΣ, Ἀρδερικά. καὶ νέων οἱ αὖ κομίζονται ἀπὸ τὴν θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν ΕΥΦΡΗΤΗΝ ποταμόν, τεις τε ἐς τὸν αὐτὸν τοῦτον κώμην τρεῖς γίνονται, καὶ ἐν τεισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χώματα δὲ πρὸ ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ ὁ χεῖλος, ἄξιον θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ πολλῷ
E Βαβυλῶνος ὤρυξε ἑλυδόν λίμνης, ὀλίγον τι πλατεύουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς ὃ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ ὅσον τε ἐπὶ μέγα αὐτὴν ποιοῦσα, εἰκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος αἰεισίμου πλησίον τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ πλάσσοντες ἐπείχον. ἐπεί τε δὲ οἱ ὦρυκτο, λίθους ἀραμένη, κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὸν ἤλασε. ἐποίεε δὲ

ἀμφότερα

ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σχολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἔλεγε, ὡς ὁ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, ἐς καμπὰς πολλὰς ἀγόμενος, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σχολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται ἡ ἔσοδος τὴν λίμνης μακρή. κατὰ τοῦτο ὦν εἰργάζετο τῆς χώρης τῇ αἱ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ στόμα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος ἐξεβάλετο. τοιῶνδε δὲ ἔξ αὐτῶν προβεβλήκεε ἐποιήσατο· τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, διὰ δὲ ποταμὸς μέσον ἔρχοντος, ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλέων ὅκως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου φάρσεος ἐς τοὔτερον διαβαίνειν, χέρῃ πλοίῳ διαβαίνεν. καὶ ἰῶν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχλέεσθαι τοῦτο· αὐτὴ δὲ καὶ τοῦτο προεῖδε. ἐπεί τε γὰρ ὦρυξε τὸ ἔλυδρον τὴν λίμνην, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐξήμητο λίθους προσμήκεας· ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκ περάσασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυξε χωρίον, ἐν τῷ ἐπιμπλατο οὗτος, ἐν τούτῳ ἀπεξηραμμένου τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου, τοῦτο μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ κατὰ διόδους τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι κατὰ ὦν λόγον τῶν τείχεϊ· τοῦτο δὲ, κατὰ μέσην κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοῖσι ὠρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοῖς λίθοις σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπετείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτῇ, ὅκως μὴ ἡμέρη γίνοιτο, ξύλα τετραόγωνα, ἐπ' ὧν διαβαίνειν ἐπιβῶντο οἱ Βαβυλώνιοι. τὰς δὲ νύκτας τὰς τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαιρέεσκον, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν ἀλλήλων. ὡς δὲ τὸ, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγένετο καὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐτετέκτοτο, τὸν ΕΥφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε· καὶ οὕτω δὴ ὀρυχθὲν ἕλος γηρόμβρον, ἐς δέον ἐδόκεε γενέσθαι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι χέρεα ἐμηχανήσατο, ἐπεὰν αὐτὴ βασιλέα καὶ ἀπάτορα τοιῶνδε τινα ἐμηχανήσατο· κατὰ τὰς μάλιστα λεωφόρους πυλέων τῶν ἀστεος, πάρος ἐοῦσαν κατεσκευάσατο μετέωρον ὑπερβολὴν αὐτέων τῶν πυλέων. ἐπεκέλευε δὲ ἐς τὰ πάρος

A vt flumen flexuosum & lacuna tota, fossa esset, ideo fecit vt fluuius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & nauigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis nauigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur. [a] Ad hæc, quæcunque erat regio ad inuadendum opportuna, & compēdiaria ex Medis via, hanc interseпsit, ne Medi cōmercio Assyriorum ipsius negotia cognoscerent. [b] Et hæc quidem ex profundo circumiecit. Cæterùm ex eis talem fecit communitionē, Quum sit vrbs in duas diremptа regiones, fluuio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (vt reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem vbi effodit [c] effluuium paludis, aliud opere eodem monumētum sui reliquit. Lapides prægrādes incîdit, qui vbi parati fuerūt, & locus depressus, in locū ipsum quem depresserat, omnem fluminis cursum auertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino aluco arefacto, oras fluminis intra vrbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit itē circa mediam fermè vrbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plūbo deuinciens. Hunc sublicis quadratis, per quas Babylonii transirent, interdiu committebat, easdem noctu tollebat: hac videlicet causa ne per noctem transeuntes mutua furta exercerēt. Vbi porro lacuna repleta fuit flamine, & opus pontis exornatū, tunc fluuium EVphratem ex palude in pristinum alueum reuocauit: atque ita palus quam effoderat, [d] visa est necessariò facta, & pons in vsum ciuium extructus. Eadē autē regina hūc etiā machinata est dolū: Supra portas vrbis celeberrimas, loco edito atq; cōspicuo, sepulcrū sibi extruxit, atq; his

a Hæc autē extruxit qua parte aditus erāt & viæ compendia quæ ex Medis ducit; ne Medi, &c.

b Et his quidē munitionibus ab imo vsque vrbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hūc vsum accommodauit: Quum sit, &c.

c Receptaculū

d Cōperta fuit opportunè facta; & pons, &c.

48

τῶν ῥέεθρα

τῶν ἀπαίρεσκον

τῶν διαφοίτεσκον

literis inscripsit, SICVI REGVM BABYLONIS POSTME FVTVRORVM FVERIT PECVNIAE PENVRIA, APERTO SEPVLCRO SVMITO QVANTVNCVNQVE LIBVERIT PECVNIAE. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIOQVI APERITO. NON ENIM IN REM EIVS FVERIT. Hoc sepulcrum tam diu fuit immotum dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque vti quippiam his portis, (ideo autem non vtebatur, [a] quòd supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum prouocãtes, reserauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit, [b] sed literas ita dicẽtes, NISI PECVNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TVRPIS LVCRI CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCRA NON APERVISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur.

a Quod trãsiens habiturus esset cadauer supra caput suum situm.

b Sed cadauer, & literas quibus hoc dicebatur,

γράμματα λέγοντα τάδε, Τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινομένων Βαβυλωνος βασιλέων, ἢν σπανίσῃ χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον, λάβετω ὁκόσα βούλεται χρήματα. μὴ μέντοι γε μὴ σπανίσας γε, ἄλλως ἀνοίξῃ. οὐ γὰρ ἄμεινον. οὗτος ὁ τάφος ἐπὶ ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον περιῆλθε ἡ βασιληίη. Δαρείῳ δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι τούτῃσι μηδὲν χρέεσθαι, καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ δύνασθαι λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι τούτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τῶνδε εἵνεκα, ὅτι μὴ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν οὔ, νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, Εἰ μὴ ἄπληστός τε ἦσθα χρημάτων, καὶ αἰσχροκερδὴς, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἀνέῳγες. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι.

Aduersus cuius filium Labynitum, patris nomẽ & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. [c] Ducit autem rex magnus exercitum, probè domi comparata re frumentaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo vno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argẽtea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarũ, mulis trahentibus, assiduè comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonẽ tendens, vbi venit ad Gyndẽ amnẽ (qui in Mantienis ortus montibus, [d] per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin vrbem præterlabẽs, rubro infunditur mari) conabatur hũc traiicere, quum non posset nisi nauibus traiici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulãter ingressus fluuiũ, transire conabatur.

c *Hæc verba*, Ducit autẽ rex, &c. *vsque ad*, Cyrus igitur, &c. *paulo inferius videntur collocanda.*

d Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyriæ vrbes mediterraneas.*

Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ παιδὸς τὸ οὔνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτοισι δὴ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ ποτοῖσι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τῷ στρατῷ σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μόνου πίνει βασιλεύς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τὸ ὕδατος ἀπεψημμένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετρακύκλοι ἡμιόνειαι χωρίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπονται ὅποι αἰεὶ ἐλαύνοι ἑκάστοτε. ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ Γυνδῃ ποταμῷ, τοῦ ἀπὸ μὲν πηγαὶ ἐν Μαντιηνοῖσι οὔρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγρην, ὁ δὲ, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γυνδὴν ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ πορπητὸν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο.

ὁ δὲ μὶν συμψήσας, ἔστορύχιον οἰχώκεε φέρων. χαίρτα δὲ δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι· καὶ οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τὸν λοιπὸν καὶ γυναῖκας μιν εὐπετέως, τὸ γόνυ μὴ βρεχούσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν, μετιεὶς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατείην, διαίρεε τὸν στρατὸν δίχα. διελὼν δ', κατέτεινε σχοινοτενέας ἔστο-
49 δέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, πρὸς ἑκάτερον τὸ χεῖλος τῦ Γυνδέω τεταμμένας πυκνὰ ξυν. διατάξας δὲ ὁ στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἔργα ξοιλύα, ἤνυτο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν περιεῖσαν πᾶσαν αὐτῦ ταύτην διέτειψαν ἔργα ξοιλύοντες. ὡς δὲ ὁ Γυνδέω ποταμὸν ἐπάγετο Κῦρος, ἐς τεσσερεσκαίδεκα καὶ ἑξήκοντα μὶν διώρυχας διαλαβών, ἐς τὸ δὲ τέταρτον ἔαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλασε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκ στρατευσάμενοι, ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγγύτερο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, στρατόπεδόν τε ἐποιήσαντο Βαβυλώνιοι, καὶ ἐσπεσόντες τῇ μάχῃ, κατειλήθησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπισταμένοι ἐπὶ πολέμου Κῦρον οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν πάντα ἔθνεα ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, πολεμάξαντο σῖτα ἐτέων καὶ πολλῶν. ἐνταῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα· Κῦρος δὲ ἀπορέοντι ὑπεκίνεε, εἴτε χρόνου τε ἐγκυλινδομένου συχνοῦ, αὐτέρῳ ὁ νόος ἐν τῷ φρονήματι τῶν ἐνοικεόντων. εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἔξω ἐμβολῆς τῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὀπίσω αὖτις τῆς πόλιος τάξας ἑτέρους, τὴν ἐξιῆ ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμὸς πρόσπτε ὁ στρατῷ, ὅταν βαθὺν τὸ ῥέεθρον ἴδωνται γενόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω δὴ τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα πρήνεσας, ἀπῆλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀρχαίῳ τῦ στρατῦ. ἀπικόμενος δὲ ὅτι τὴν λίμνην, ταύτῃ ἦν τὴν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐπείησε κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. ὁ γὰρ ποταμὸν διώρυχα εἰσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀβατὸν ἐποίησε, ἔστονοσήσαντος τῦ ποταμοῦ. ἁλομένου δὲ τῦ τοιούτου, ὁ Πέρσαι

A Hunc fluuius vorticibus contorquens, submersũ abripuit. Cyrus autem perquam ægrè ferens hãc fluminis iniuriam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem vt in posterum facilè vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingẽtibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonẽ intermissa, copias suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad funiculum designauit centenos & octogenos, vtrinque ad Gyndis labra omnino conuersos: quos distributis copiis effodi iussit. Et opus quidem, vt quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamẽ in eo faciendo eam æstatem triuerunt. Cyrus ergo quum Gyndem mulctasset in trecentos & sexaginta riuos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonem pergit, Babyloniis eum producto exercitu præstolãtibus. Qui, vbi propius vrbem ille promouit, cum eo conflixerunt, prælioque fugati, in oppidum cõpulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum iampridẽ animaduerterant inquietum esse, viderántque omnes pariter gentes aggredientẽ, comportauerant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebãt. Et Cyrus, quum iam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops consilii erat. Tandem, siue alius ei anxio suggessit, siue ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciẽdum: Instructis vniuersis copiis partim quâ fluuius vrbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit vt, quum cernerent alueum posse transiri, illac vrbem inuaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eò vbi peruenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. [a] Nam reuocato flumine, alueum eius pristinum vado transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ

a Nam fluuio in paludem, *siue stagnum*, ducta fossa immisso, pristinũ eius alueum, fluuio subsidente, *vel abscedẽte*, peruium reddidit.

qui ad hoc ipsum instructi erant, per alueũ vnde fluuius EVphrates abscesserat, [a] mediorum ferè femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii, si factũ Cyri prius aut audissẽt aut sensissent, haud dubiè [b] contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stãtes illos progressos veluti in cauea excepissent. Nunc ex inopinato eis Persæ astiterũt: & quum capti essent [c] qui media vrbis incolebant Babylonii, propter eius tamen magnitudinem non sentiebatur (vt fertur) ab iis qui circa extrema habitabãt. Sed quòd fortè dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciuerunt. Atque ita primò capta est Babylon.

a Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit.

b Ingredi non permisissent, sed pess..

c Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tantáque vrbis erat magnitudo, vt (quemadmodũ narrant accolæ) quum captiessent qui extremas vrbis partes incolebant, ii qui mediam vrbem incolerent, id nescirent. Sed quòd, &c.

Evius ciuitatis quãta sit potentia, cùm ex aliis multis declarabo, tum verò ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit [d] distributa in ipsius atque exercitus eius alimentũ, præter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus, quatuor regio Babylonica, octo reliquis eũ omnis Asia alit. Ita huius regionis potẽtia tertiã Asiæ partẽ æquiparat, & eius principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omniũ prouinciarum lõgè est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio ([e] qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quàm Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebãtur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebãtur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, vt ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. [f] Atque hæc præsidis Babylonis peculiaria erant.

d *Intelligit, singulis regionibus indies solitum quid alendo regi & eius copiæ persolueret.*

e (Quem rex huic tractui præfecerat)

f Atque hæc ad eum qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro, &c.

οὕτω ἐτετάχατο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ ῥέεθρον τῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ, ὑποπεσόντος αὐδρείως ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, καὶ τῇ ἐσήεσθαι ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τῦ Κύρου προβούλευμα, οὐδ' ἂν προεῖδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. καταληπόντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τὰς αἰμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τῦ ποταμοῦ ἑλληναμβύας, ἕλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν χύρτῃ· νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν τὰ αὐτὰ οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἑαλωκότων, τοῖσι δὲ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, οὐ μανθάνειν ἑαλωκότας, ἀλλὰ (τυχεῖν γὰρ σφι ἐοῦσαν ὀρτὴν) χορεύειν τε τὸν τότε χρόνον, καὶ ἐν ὑπερπλήσι εἶναι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλὼν μὲν οὕτω πρῶτον ἀνῃρέτο.

Τὴν δὲ δυνάμιν τῦ Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅσην τινὰ ἔχει, ἐν δὲ καὶ τῷδε· βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς ἐφόρια αὐτῷ τε καὶ τῇ στρατιῇ διαιρήσεται πάρεξ τῦ φόρου γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτόν, τοὺς τέσσερας μῆνας φέρει μούνη ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. ἔστω δὴ τριτημορίη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπηίην καλέουσι, ἔστι ἀπὸ σέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη, ὅκου Τριταίχμῃ τῷ Ἀρταβάζῳ ἐκ βασιλέος ἔχοντι τὸν νομὸν τοῦτον, ἀργυρίου μὲν προσιὸν ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μέτρῳ ἡ δὲ ἀρτάβη, μέζον ὀκτὼ Περσικοῦ χοινίκων· ἵππους δὲ οἱ αὐτῷ ἑπτακισχιλίους τοὺς ἐπιλέκτους, παρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακόσιοι· οἱ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κώμας μεγάλας, τῶν δὴν ἐοῦσαν ἀτελέας, τοῖσι κυσὶ παρεσιτέατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα.

πρῶτον ἀνῃρέτο

χρόνον ἐόν Π.

χωρέει

χρόνον Ἀτθικῆς

χρόνον πολεμιστέων,

Ἡ δὲ ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ γῆ ὀλίγον, καὶ τὸ ἐκ βέθρου τὴν ῥίζαν ἔχον σῖτον, ὅτι τοῦτο ἀρδόμενον μούνοισι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀδρύνεται τε ὃ λήϊον, καὶ καρπὸν ἐκφέρει ὁ σῖτος, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτῇ δὲ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τοὺς ἀρόσεας, ἀλλ' ἀχερσί τε καὶ κηλωνίοισι ἀρδόμενος. Εἰ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καθάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ὅσοι νηυσὶ περητός, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέατο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τὰς ἡμεῖς εἴδομεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται ἄρχειν φέρειν, οὔτε συκέην, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρει ἐστί, ὥστε ἐπὶ δεκάκις μοῦνον τοῦ σπόρου ἀποδιδόναι· ἐπεὰν δὲ ἄριστα αὕτη ἐωυτῆς ἐνείκῃ, ἐπὶ τεκαιεικοσίοις ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων ὃ πλάτος γίνεται τεσσάρων ὑπερτείων δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρου μέγαθος γίνεται, ὀξέως εἰσάμενος, μνήμιον οὐ ποιήσομαι· ὃ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὸν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐχόμενα, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τοῦ σησάμου ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῦνες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τοῦ καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται. τοὺς συκέων τρόπον θεραπεύουσι· τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τοῦτον τὸν καρπὸν περιδέουσι τῇσι βαλανηφόρῃσι τοῦ φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδυνών, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τοῦ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καθάπερ δὴ οἱ ὄλωπες. ὃ δὲ ἁπάντων θωῦμα μέγιστόν μοι ὅδε ἐστὶ τῶν αὐτῶν, μετὰ γε τὴν πόλιν αὐτήν, ἐρχομαι φράσων.

Τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ὅσα ἐστὶ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ἁμάξιους ποιήσωνται, ὑλοτομήσαντες τὴν ἰτέην, τὰ μὲν πρῶτα ἐκτείνουσι ἐν μέσῳ τὸν ὑπόπεδον, ἐκ πλαγίων δὲ περιτείνουσι τὰς ἁμαξίδας ἐκτὸς, ἐπιβάλλοντες ἐπὶ τὸν ὑπόπεδον· ποιήσαντες δὲ τὸν τρόπον τοῦτον, ἐπιπλοΐζουσι τὰ πλοῖα ἐπὶ τὸν ποταμὸν, φορτία ἐπιτιθέντες. ἐμβατεύει δὲ τὰ πλεῦνα ἐς τὸν ἐπιπλοΐζεται ἐκ τῆς Ἀρμενίης ἄνω, ἐόντα φορτηγὰ μάλιστα, καὶ ἐπὶ τούτων τὸν κυβερνήτην ἀνάγκη ἐστὶ ἐμβατεύειν. ἐπεὰν δὲ ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἀπίκηται σὺν τῷ πλοίῳ, καὶ τὸ φορτίον ἐκπεραιωθῇ, τὰς ἁμαξίδας πάσας ἐξαιρέουσι τὰς ἐκ τῶν πλοίων, καὶ τὸν ὑπόπεδον, καὶ τὰς ἁμαξίδας ἐπὶ τῶν ὄνων ἐπιθέντες, ἐξελαύνουσι ἐς τὴν Ἀρμενίην ἄνω· ἐκ γὰρ τοῦ ῥόου ἀδύνατα ἐστὶ ἀναπλέειν διὰ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ ῥεύματος· διὰ τοῦτο καὶ τὰ πλοῖα οὐκ ἐκ φορμίσκων ποιεῦνται, ἀλλὰ ἐκ σκυτίνων. ἐπεὰν δὲ ἐκ τῆς Ἀρμενίης ἄνω ἐλάσαντες ἀπίκωνται, ἐς τὴν Ἀσσυρίην καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ διὰ χρόνου ὀλίγου ἐκ τοῦ ῥεύματος ἀπαλλαχθῇ τὸ ὕδωρ, τὰς μὲν βύρσας ἑκάστας ἐξαιρέουσι, καὶ ἐπὶ τῶν ὄνων ἐπιθέντες, ἐξελαύνουσι ἐς τὴν Ἀρμενίην ἄνω, αὐτοὶ δὲ ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων ἀσκῶν ἐπιβάντες, ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα κατίθενται· ἐπὶ τοιούτων δὲ ἀσκῶν πάντα τὰ πλοῖα κατίθενται.

[a] Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autē seges prouenitque frumentū, nō quemadmodum in AEgypto, flumine sua sponte in arua ascendēte, sed manibus [b] atq; scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodū AEgyptiaca) dissecta est in fossas, quarū maxima nauibus transiri potest, [c] ad solē hybernum vergens: [d] exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod vrbs Ninus sita erat. Hæc regio omniū quas nos vidimus, [e] longè optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferēdis, ficu, vite, olea, nequaquam de principatu contendit. Cereris autē fructu procreādo adeo ferax est vt nusquā non ad ducena reddat: vbi autē bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternum autē digitorum maximorū latitudo est tritici atque hordei foliis. [f] Milii verò ac sesami proceritatē instar arborū, etsi mihi cōpertā, tamē memorare supersedeo, probè sciens, iis qui nunquā Babylonicam regionem adierūt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquā incredibilia visum iri. Oleo autem non vtuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnē regionē palmæ sua spōte nascentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinū & mel conficiunt, colentes ficuum more. Harum, vt aliarum arborum, Græci masculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, vt illinc prodiens culex, palmulas penetrans cōgat matureſcere, alioqui occasuras. Masculæ enim in fructu culices [g] ferunt, quemadmodum caprificī. Venio ad id quod ex omnibus quæ sunt in ea regione, secūdum ipsam vrbem, mihi summo miraculo est differendum.

[h] Nauigia illorum quæ per flumē cōmeant Babylonē, omnia sūt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui supra Assyrios incolūt, excæsis salicib⁹ faciūt,

a Porro in Assyriorum regione parū pluit: & hoc ipsum est quod frumēti radicem alit: seges tamen fluuio rigata fit lætior: prouenitque, &c.

c *Id est, Ad solstitium hybernum.*

d Pertingit autem ab Euphrate.

e Longè præstātissima est ferēdo quidem certè frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre potest: veluti ficum, vitem, oleam. Cereris, &c.

f In quam autē altitudinem milium & sesamum arboreſcant, etsi probè norim, tamen id non referam: quum scīā, iis qui n.

g Producunt.

h *Hūc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Nauali,* Nauigia illis sūt quæ secundo flumine deferuntur Babylonem versus, omnia circularia forma, eáq; ex aluta. Vbi enī Armenii qui supra Assyrios habitāt, ligna circularia è salice coaptarunt, obtē-

dunt extrorsus tegumenta è pellibus, quibus soli vice vtuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ forma discreta, verùm scuti instar, in orbem composita: deinde stipula referciunt, illúdque nauigium flumini permittunt, mercibus onustũ: præcipuè autem bicosè palmarum foliis comportãt vino refertos. Regunturautem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui stant: quorum alter introrsum trahit, alter extrinsecus propellit. Fiúntque hæc nauigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talẽtorum quinque millium. Ineſt & in vnoquoque nauigio asinus viuus, in maioribus etiam plures. *Pro Bicos è palmarum foliis, alij Dolia palmea interpretantur.*

instruúntque pellibus, nudo illarum extrinsecus posito in modũ soli: neque puppe discreta, neque prora acuminata, sed in speciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium stramentis stipatum fluuio deferendum permittũt, cùm aliis rebus, tum verò doliis è palmularum vino onustum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorum alter introrsum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, singula singulos asinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Postquam igitur nauigantes Babylonem peruenerunt, onúsque exposuerunt, lignis nauigii atque omnibus stramentis venundatis, pelles asinis imponunt, cósque in Armeniam agitant. aduerso enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto potest. Propterea enim non ex lignis, sed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem, vbi asinos agitando in Armeniam redierũt, alia ad eundem modum nauigia comparant. Et naues quidem eorum tales sunt.

Amictu autem tali vtuntur: Duabus amiciuntur tunicis, vna linea vsque ad pedes demissa, cui alteram laneam superinduunt: postremò candidam penulam circumiiciunt. Calceos gerunt gentis more, soleis Thebanis penè similes. Capita habentes comata, mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. Annulũ signatorium singuli gestant, & sceptrum affabrefactum, cui superstat aut malum, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam absque insigni gestare sceptrum ipsis nefas est. Atque hic eorum corporis est cultus.

Leges verò quæ constitutæ ab ipsis, hæc sunt: Vna quidem, prudentissima, altera autem (quantũ ego sentio) qua Enetos qui sunt ex Illyriis, audio vti per singulos pagos. Semel enim quotannis ista fiebant. Vbi virgines effectæ

A τοιτεύνοισι τούτοισι διφθέρας γεγαστρίδας
ἔξωθεν, ἐδάφεος δίκην, οὔτε πρύμνῃσι ἀ-
ποκρίνουσας, οὔτε πρῴρῃσι σινὰ ἔχουσας,
ἀλλ' ἀσπίδος δίκην κυκλοτερέα ποιησάμ-
τες, ἐς καλάμης πλήσαντες πρῶτα τὸ πλοῖ-
ον τοῦτο, ἀπιᾶσι κατὰ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι,
φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ, βίκησι
φοινικηίοισι κατάγουσι οἴνου πλέους. ἰθύνε-
ται δὲ ὑπὸ τε δυοῖν πλήκτροιν, καὶ δύο ἀν-
δρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἕσω ἕλκει τὸ
B πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ
κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, τὰ μὲν ἐλάσσω
τὰ δὲ μέζονα αὐτέων, καὶ πεντακισχι-
λίων τὰλάντων φόρτον ἔχει. ὑπὲρ ἑκάστῳ δὲ
πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ὑπὲρ δὲ τοῖσι μέζοσι, πλεῦνες. ἐπεὰν οὖν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς
τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρ-
τον, νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν κα-
λάμην πᾶσαν ἀπεκπυρῶσαι· τὰς δὲ διφθέρας
ἐπισάξαντες ὅπισθε τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι
C ἐς τοὺς Ἀρμενίους. αὐτὰ μὲν γὰρ δὴ
οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν ὀπίσω ἐς τοῦτο
τὰχος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα, καὶ οὐκ
ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ δι-
φθερέων· ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀ-
πίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα
τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ
πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τοιαῦτα.

Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται· χιτῶνι πο-
δηνεκεῖ λινέῳ· καὶ ἐπὶ τούτῳ ἄλλον ἠμιέσεον
D χιτῶνα ἐπενδύτην. καὶ χλανίδιον λευκὸν περι-
βαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι ἐπιχώρια, τῷ-
περ πλησίαι τῇσι Βοιωτιχῇσι ἐμ-
βάσι. κεκμῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι 51
αἱμαδέοισι, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα.
σφρηγῖδα δ' ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον
χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔ-
πεστι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρί-
νον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλο τι. οὐθὺ γὰρ ὑπο-
σήμου οὔ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον.
αὐτὴ μὲν δὴ σφι ἀρτίσις τοῦ τὸ σῶμά
E ἐστι.

Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατέστασι· ὁ μὲν
σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην,
ὡς καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὺς πεῦθόμενοι χρῆ-
σθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκά-
στου ἐποιέετο τάδε· ὡς αἱ παρθένοι ἡλικίαν

γάμων ὡραίας, ταύτας ὅπως σύνοικον λάβοιεν A πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας· πέριξ δὲ αὐτὰς ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς δὲ κατ' μίαν ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρώτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅπως αὐτὴ εὐεῖδσα πολλὸν χρυσίον πραθείη, ἄλλην ἀνεκήρυσε, ἣ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ὀπόταν συνοικήσειν. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ὀπύγαμοι, ἐπρηδάλλοντες ἀλλήλοις ἐξωνέοντο ταὶ καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ τῶν δήμου ἔσκον ὀπύγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' αὖ χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δή οἱ ἐξελθοι ὁ κήρυξ πωλέων ταὶ εὐειδεστάτας τὰς παρθένων, αὐτίκα αὖ τὴν ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσε, ὅστις θέλοι ἐλάχιστον χρυσίον λαβών, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῶν ἐλαχίστου ὀπυιομένῳ τοσοῦτος ἐπεκείτο. τὸ δὲ αὖ χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ αὖ ἐλκυστέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον χωρὶς ἐγγυητάς χρῆν καταστήσαντα, ἢν μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφερέοιτο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν δὴ κάλλιστος νόμος, οὗτός D σφι ἐγένετο· νῦν δὲ μέντοι καὶ οὗτος διατέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξεύρηκαν οἱ νεωστὶ ἡμέαν, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτάς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἀπάγωνται. ἐπεί τε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τῶν δήμου βίᾳ ἀσαρίζων καταπορνεύῃ τὰ θήλεα τέκνα.

Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε· τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέεσκον (οὐ γὰρ δὴ ἰητροῖσι) προσιόντες δὲ πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβουλεύοισι περὶ τῆς νούσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτον ἐπαθε οἷόν περ οὗτος ἔχει ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλεύοισι, καὶ παραινέοισι ἅσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε

essent nubiles, eas quum cõgregassent, vniuersas vnum in locũ recipiebant, quas circumsistente virorum frequentia, surgens præco sigillatim vẽdebat: sed primùm pulcherrimam omnium, [a] secũdum hanc (vt quamplurimo vẽditur auro) aliam euocabat quæ post illam esset speciosissima. Vẽdebatur autem in cõtubernium. Babylonii igitur qui locupletes, & iidem cælibes erãt, pulcherrimas quasque mercabantur, vtquisque licitando alterum superauerat. At iis ex plebe qui essent cælibes, his nõ opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines simúlque pecunias accipiebant. Nam præco, vbi virginum speciosissimarũ peregisset venditionem, [b] excitabat deformissimam, siquis illorum mercari volens existeret: edicebátque quisquis vellet quamminimo auri sumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus esset, fœmina addiceretur. Ita aurum ex speciosis virginibus conficiebatur, & sic speciosæ deformes ac [c] debiles collocabant. [d] Quarum nullam cuique emptori fas erat sine fideiussoribus abducere, sed datis fideiussoribus de ducenda illa in vxorem, ita demum licebat abducere. si de hoc non conueniebat, lex lata erat vt aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat vxorem mercari si vellent. [e] Hæc apud eos honestissima lex erat, quæ tamẽ nõ perseuerauit. Sed nouissimè aliud quiddam excogitauerunt, ne quis fœminas iniuria afficiat, néue quis aliam in vrbem abducat. Nã posteaquam expugnati malè accepti sunt, rémque domesticam absumpserunt, vnusquisque plebeius qui victus inopia premitur, filias suas adigit ad quæstum corpore faciẽdum. Alteram item sapienter condiderunt legem, ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis vtuntur) vt de eorum languore consulant [f] qui eos adeunt, siquis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortantúrque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium nouerint

a Vbi autem hęc auro multo vendita erat, aliã addicebat, quæ secundum illã esset spec. Vendebantur autem ea conditione vt vxores essent *emptoribus*. Babylonii igitur qui, *&c.*

b Surgere iubebat.

c Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent.

d Nec verò cuique suam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori sine fid.

e *Videntur in Gr. exemplaribus præposterè collocata esse quædam verba, & esse hic sensus*, Et hæc quidẽ apud illos honestissima consuetudo erat, ne iniurias illas afficerẽt, neque in aliam vrbem abducerent. Verùm ad hæc vsque tẽpora nõ permansit: sed nouissimè aliud q. excogitauerunt. Nam posteaquã in *suæ vrbis* expugnatione vexati fuerunt & bonis euersi, vnusquisq.

f Accedentes igitur ad ægrotũ siqui aut eodem morbo laborauerint, aut laborantem alium viderint, de illo consilium dant, hortant.

effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam exploraverit quónam ille morbo laboret. Sepulcra eis dé in melle sunt: luctus funebres AEgyptiacis persimiles. Quoties autem cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. Vna iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigeniscómune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cũ externis viris cõsuetudinem habere. Cæterùm quum pleræque sint diuitiis tumentes, [a] quæ sui copiã facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistũt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræque etiam hunc in modum faciũt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tẽpora reuinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic cõsederint, non prius domum regrediũtur quàm hospitum aliquis pecuniam mulieri in sinum iniecerit, & cũ eadẽ à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illũ qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittã enim Assyrii Venerem appellant. Ac verò pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est reiicere, [b] siquidem in sacrum conuertitur vsum. Neque mulieri etiã permittitur hospitem aliquẽ repudiare: sed quicunque is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremò vbi iã congressa fuerit cũ externo muliер, [c] dea expiata, domũ reuertitur. At deinceps [d] haud ita multo conduxeris. Iam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ verò deformes, diutius coguntur desidere pro tẽplo antequã legi faciãt satis. Fitq; interdũ vt vno atque altero anno aut etiã triennio atque diutius expectare oporteat miseras. [e] Alicubi, nẽpe in Cypro,

a Quæ se aliis immiscere dedignãtur, hæ veh.

b Siquidem illa sit sacra.

c Rite factis deę sacris.

d Nihil tã magnum est quod dato potiri illis possis.

e Sed & in aliqua Cypri parte simil.

A οὐκ φυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν καὶ κάμνοντα οὕτω σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ὑπ' ἄνδρα ὁκόθεν ἐστὶ τὸν νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δὲ σφι εἰσὶ μέλιτι. Θρηϊκῶν δὲ τοῖσι ἐγγὺς Ἀπολλωνίης τοῖσι ἐν Ἀγρίῃ. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, πυρὶ θυμίημα καταιθάλμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τοῦτο τὸ ποιέει. ὄρθρου δὲ ἡμαθύου, λοιῶνται ἀμφότεροι· ἄλλεος γὰρ οὐδενὸς ἅπτονται πρὶν ἂν λουσώνται. Ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀραβίοι ποιέουσι. ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι

B Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πάσῃσι γυναιξὶ ἐπιχωρίοισι ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ μίσγεσθαι ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἀπάξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφερεύσας, ἵστανται ἐπὶ ζευγέων κατάκομοι ἐσκαμαρῆσι ἑλκόμεναι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑσᾶσι. πολλὸς δὲ σφι ἕπεται πολλὴ θέσπιν. αἱ δὲ πλοῦσαι ποιεῦσι ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θωμηκὸς πολλαί γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ

C ἀπέρχονται. φοινικηίη δὲ δι' ὁδοῦ πάντα τόπον ὁδὸς ἔχουσι ἀπὸ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, πρίν τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γοῦνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, Ἐπικαλέω σε τὴν θεὸν Μύλιτταν. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Τὸ δὲ ἀργύριον, μέγαθος ὁκόσον ἰσχυρόν ὦν. οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γὰρ θέμις ἐστί. γυνὴ γὰρ ἱρὴν

D τοῦτο τὸ ἀργύριον· τῷ δὲ προσφάτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσωσαμένη τὴν θεόν, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τῷ ἀπὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάβῃς. ὅσαι μὲν νυν εἶδός τε ἐπαγωγὸν εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσί, χρόνον πολλὸν τοὺς μνῶιοισι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ τριηκόσιαι καὶ τετρακόσιαι μετεξέτεραι

E χρόνον μνῶιοισι. ἐνιαχῇ δὲ καὶ τῆς Κύπρου

§2

ὅστ' ὠδὲ πλήσιος τούτῳ νόμος. νόμοι μὲν A similis quædam lex est. Hæc
δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατέστασι. sunt Babyloniorum instituta.
Εἰσὶ δὲ αὐτέων πατριαὶ τρεῖς, αἱ τοὺς ἄλ- quorum tres sunt [a] familiæ, quæ [a] Tribus
λους σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον· τοὺς ἐπεί τε nullo alio nisi piscibus victitant.
αἰ θηρεύσαντες αὐήνωσι τοῖς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. quos captos vbi arefecerunt ad
ἐς γάλλοισι ἐς ὅλμον, καὶ λεήναντες solem, hoc faciunt: In pilam
ὑπέροισι, σῶσι διὰ σινδόνος. καὶ ὃς μὲν αἰ coniiciunt, ac pistillis pinsunt:
βούληται αὐτέων, ἄτε μάζαν μαξάμενος [b] deinde linteis conseruant, vn- [b] *Legit* σώζοισι, *quum* σῶσι *vera sit scriptura. id est,* incernunt per linteum.
ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτου τρόπον ὀπτήσας. de quisquis vult conspergit, of-
famque facit quam in modum
panis torreat.

Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ, καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργα- Cyro, post hanc gen-
σο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ἑωυτῷ ποιήσασθαι. B tem ab eo subactam, incessit
ὃ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα cupido Massagetas
λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς in suam potestatem redigendi.
ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πέρην τοῦ Ἀράξεω Quæ gens fertur & magna esse &
ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. strenua, ad auroram solisque or-
εἰσὶ δὲ οἵτινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο ὃ tum sita, trans Araxem fluuium
ἔθνος εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων regione Issedonorum. Sūt etiam
καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἴστρου· νήσους δὲ ἐν αὐτῷ qui eam Scythicæ nationis esse di
Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας συμ- cāt. Araxes Istro maior & idē mi-
μάχας φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, αὐθήμερον οἱ nor esse memoratur: & in eo fre-
σιτέονται μὲν ῥίζας ὃ θέρος ὀρύσσοντες πολ- C quētes insulæ Lesbo pares magni-
λάς· καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημέ- tudine: & homines qui illas inco-
νους σφι ἐς φορβὴν κατατίθεσθαι ὡραίους, lūt, æstate vesci radicibus quibusli
καὶ τούτους σιτέεσθαι τὸν χειμερινόν. ἄλ- bet quas ipsi euellunt: arborū autē
λα δὲ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρπούς fructus quos maturos comperiūt,
τοιούς δέ τινας φέρεσθαι, τοὺς, ἐπεί τε αὐ ἐς in cibum reponere, quo per hye-
τὠυτὸ συνέλθωσι καὶ εἴλας, καὶ πῦρ αἰθα- mem vescantur. Ab illis inuentas
καύσωνται, κύκλῳ περιζομένους ὀπιθάλ- etiam esse arbores talem fructum
λειν ἐπὶ τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ καπνοῦ ferentes, qui iactus ab illis in ignē
θαλιζομένου τοῦ καρποῦ τοῦ ὀπιεδομένου, quem turmatim collecti accen-
μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, κατάπερ Ἕλληνας D derint, odore suo eos circumqua-
τοῦ οἴνου. πλῆθος δὲ ὀπιεδομένου τοῦ καρ- que considentes perinde inebriat
ποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ac vinum Græcos: & eo vehemē-
ἀνίσασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων tius quo plus eius fructus fuerit
μὲν αὕτη λέγεται διαίτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀ- iectum, donec ad tripudiandū
[c] Μαντιηνῶν ράξης ποταμὸς ῥέων μὲν ἐκ [c] Μαντιηνῶν, cantandúmque consurgant. At-
ὁρμώμενος δὲ ἐκ τῶν Γορδυαίων ὀρέων, ὃς δὲ E que hæc fertur eorum esse viuen-
ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦ- di consuetudo. Araxes porro
ρος· τόμαισι δὲ ἐξερεύγεται τεσσεράκοντα, fluuius à Mantienis quidem, vn-
τῶν τὰ πόρτα πλὴν ἑνός, ἐς ἕλεά τε καὶ de & Gyndes (quem Cyrus in tre-
τενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι αἰθήσσουσι καὶ centos ac sexaginta diduxit riuos)
τοιεῦσι ἐν τοῖσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, fluit, sed per sexaginta ora prorūpens, quæ, vno excepto, in palu-
ἐνθῆτα δὲ νομίζουσι χρᾶσθαι φωκέων δέρ- des eluuiēsque euoluuntur. vbi fe-
μασι. ὃ δὲ ἓν τῶν τομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέῃ runtur homines habitare qui
ἐς τὴν καθαρὸν ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. crudis victitent piscibus, & pro
vestibus vtantur vitulorum mari
norum pellibus. Reliquum illud
per apertū fluit in mare Caspiū,
quod mare per sese est, nec vllo
cum alio commiscetur. Nam &
illud quod Græci omne pernaui-
gant, & id quod extra columnas
est, Atlanticum dictum & ru-

ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἐστὶ ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν. τὴν δὲ ἔξω στηλέων θάλασσαν τὴν Ἀτλαντίδα καλεομένην,

brum idé eſt mare. Caſpiũ verò eſt alterum, ac per ſeipſum, longitudinis quindecim dierũ, curſui nauis quæ remis vtatur: latitudinis, vbi ſpatioſiſſimum eſt, octo dierum. Eſt autem, qua ex parte ad veſperum vergit, Caucaſo prætentum monte, cuius cùm maxima vaſtitas tum ſumma eſt altitudo, multáſque atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agreſti materia victitãtes: vbi arborum frõdes [a] iis quæ ſunt apud nos ſimiles ferũtur eſſe. quibus contuſis & aqua dilutis illi animalia in ſuis veſtibus pingere dicuntur: eáque animalia núquã elui, ſed perinde ac ſi ab initio eſſent intexta, ſic cum reliqua lana veteraſcere. Horum quoque hominum concubitus, ſicuti pecorum, in propatulo eſſe. [a] Et huius quidem maris quod Caſpium vocatur, partem quæ ad veſperam vergit, Caucaſus diſterminat: qua verò parte vergit ad auroram orientémque ſolem, planities excipit proſpectu immenſæ magnitudinis. Quam ſpatioſam planitiem non ex minima parte Maſſagetæ poſſident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis ſolicitatus incitatúſque cauſis. Primùm ſua genitura, quòd videbatur maius quiddam homine eſſe: ſecundo loco, felicitate qua fuerat vſus aduerſus hoſtes. quãcunque enim gentẽ Cyrus inuaſerat, ea gens nullo pacto poterat euadere.

a *Græca verba ſuſpecta hic ſunt.*

Erat autem Maſſagetarum regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [b] ad quam in coniugiũ petendam Cyrus miſit verbo dũtaxat, volens eam habere vxorẽ. at illa animaduertens non ſe in coniugium, ſed regnum Maſſagetarum peti, acceſſum Cyro interdicit. Poſtea Cyrus, quum dolus non procederet, progreſſus vſque ad Araxem, apertè infeſto cũ exercitu in Maſſagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traiiciat, factíſque nauibus turres deſuper ædificat. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem miſit, qui

b Hanc Cyrus per quoſdã quos miſerat, ſimulatis verbis ambiebat, vxorem ſibi habere volens. At Tomyris vbi nõ ſe ſed Maſſagetarum regnum ab illo ambiri animaduertit, acceſſ. &c.

A καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνουσα ἐοῦσα· τὴ δὲ Κασπίη, ἔστι ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόου, εἰρεσίη χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπέρην φέρονται τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος ὄρεα πλατύτατά, ἐὼν ὀρέων καὶ πλήθει μέγιστος, καὶ μεγάθει ὑψηλότατος. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πόα τὰ ἔξυλα ἀγελείης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης πρὸς ἔχοντα λέγεται, τὰ τείσαντά τε καὶ τῷ δαμίσαντας ὕδωρ, ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τὸν ἔπειτα ἐκλεαίνειν. τὰ δὲ ζῶα εἶναι μὲν ὁκοῖα ποικίλα, ἄλλα δὲ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἴδεϊ, καὶ περ ἐνυφανθέντα ἐξ ἀρχῆς. μίσγεσθαί τε τούτων τὰ ἀνθρώπων θηρία ἐμφανέα, καθάπερ τοῖσι πρόσθε ἔτεσι. τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέκεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ὄψιν. τῆς ὦν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστην μοίρην μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε πρόθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρόσθεν μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερον δὲ, ἡ δυτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη. οὐκη γὰρ ἐδύνατο στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμηχανέων ἐκεῖνο τὸ ἔθνος ὅκως φυγέῃ.

Ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις οἱ ἦν οὔνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα οἱ ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, σαφὴς οὐκ αὐτὸν μιν μνώμενον, ἀλλὰ τὸν Μασσαγετέων βασιλήιον, ἀπείπατο τὸν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ οὐ προεχώρεε, ἐλάσας ὅσον τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὅσον τοῦ Μασσαγέτας στρατιῇ, γεφύρας τε ζεύγνυσι ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς ἐφ' ἁπάσῃσι τῇσι στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομέεσθαι. ἐόντι δὲ τούτου τοῦ πόνου, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε

ἐὸν ὀρ. καὶ πλ. μέγιστον, καὶ μ. ὑψηλότατον.

» τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σεαυ- A
» δεων τὰ σεαυδεις. οὐ γὰρ οἶδ' εἰδείης εἴ τοι ἐς
χ πλείω μενα. » χειρὸν ἔσται ταῦτα τελεόμενα. παυσάμε-
» νος δὲ, βασίλευε τῆσδε τῆς σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέ-
» χευ ὁρέων ἀρχοντας τῶνδε ἀρχομένων. οὐκων
» ἐθελήσεις ὑποθήκησι τῇσιδε χρέεσθαι,
χ πάντων » ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι; a Quid? admo-
» σὺ δὲ εἰ μεγάλως σεσθύμεαι Μασσαγε- nitionibus his vti
» τέων πειρηθῆναι, φέρε, μόζεον μὲν, καὶ ἔχεις noles? & omnia
» ζεύγεα καὶ ποταμὸν, ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀ- quieti antepones?
» ναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τεσσάων ἡ- B Atqui, si tanto la-
» μερέων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὸ ἡμέτερον· εἰ ceſſendi Maſſage
» δὲ ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς tas deſiderio tene
» τὸ ὑμέτερον, σὺ τοῦτο τοῦτο ποίεε. Ταῦ- ris, agedū omitte
τα δὲ ἀκούσας ὁ Κροῖσος σεσεκάλεστο Περ- quem fers in cō-
σέων τοὺς σεφτους· σεσαγείρας δὲ τούτους, ſternendo ponti-
ἐς μέσον σφι σεσεθέσθαι τὸ σρῆγμα, συμ- bus fluuio labo-
βουλευόμενος ὁκότερα ποιέῃ. τῷ δὲ κατὰ rē: & nobis trid.
τοῦτο αἱ γνῶμαι σεσεξέπιπτον, κελευόντων
ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐ-
τῆς ἐς τὸ χῶρον. σρέων δὲ, καὶ μεμφόμε- C
νος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς,
χ σεσχ. γνώμη, ἀπεδείκνυτο σεναντίην τῇ σροκειμένῃ, λέ-
» γων τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ
» σρότερόν τοι, ἐπεί με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, ὅσα αὖ
» ὁρῶ σφάλματα ἐὸν οἶκον τὸν σὸν, καὶ δυνα-
» μιν ἀποτρέψειν. τὰ δὲ μοι πάθήματα τὰ
χ ἀχάρι- » ἐόντα ἀχάρισα, μαθήματα γεγένηται. εἰ μὲν
τα, » ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατιῆς τοιαύτης
» ἄρχειν, οὐδὲν αὖ εἶη σρῆγμα γνώμας ἐμέ
» σοι ἀποφαίνεσθαι· εἰ δὲ ἔγνωκας ὅτι αὖ καὶ ἄν- D
» σρωσι καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐ-
» χεῖνον σρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τὸν αὐθρω-
» σηίων ὄλβον σρημάτων. σεσφερόμενος δὲ,
» οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἤδη ὦν γνώ-
» μιν ἔχω σεσὶ τὸ σροκειμένου σρήγμα-
» τος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὕτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν
» ἐσδέξασθαι σοὺς σολεμίους ἐς τὸν χῶρον,
χ ἐδὲ τις » ὅδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. ἐνανθεῖς μὲν,
» σεσσα σολλὸς πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα
» γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, οὐ σ' ὀσί- E
» σω φεύξονται, ἀλλ' ἐσ' ἀρχὰς σὰς ἐ-
» λάσι. νικᾶν δὲ, οὐ νικᾶς τοσοῦτον, ὅσον εἰ ἄρ-
» χὰς ἐς τὸν ἐκείνων, νικᾶν Μασσαγέτας, ἔ-
» σειο φεύγουσι. τοῦτο γὰρ αὖτις ἐνθεῦ ἐκεί-
» νῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἐναντιουμένους, ἐλᾷς ἰθὺς τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριδος.

b Etenim idem ipſum opponam illi *quod dixi, illos, ſi vicerint, adoriturōs tuas prouincias*, fore vt victo hoſte, &c.

c Te, victo hoſte, recta porrectum ad Tomyridis regnū. Ac præter illud quod eſt cōmemoratum, turpe eſt atque intol.

diceret, Rex Medorum deſine incumbere in quæ incumbis, neſcius an iſta quæ conſtituiſti, tibi conducibilia erunt. Omiſſo incepto, apud tuos ipſius regna, & nos ſine finium quorum ſumus principes, eſſe. Verùm tu admonitionibus his vti noles, & omnia males quàm quietem. Quòd ſi tantopere affectas laceſſere Maſſagetas, fer quam ſuſtines ærumnam. Sed deſiſte iungere fluuiū: à quo nobis tridui itinere digreſſis, traiicito in noſtram regionem: aut, ſi mauis, nos excipere in veſtram, tu hoc idē facito. Hæc vbi Cyrus audiuit, accitis Perſarum primoribus coactiſque, in medium rem proponit, conſulens vtrum ſibi agendum conſtituerent. Illorum in idem conuenêre ſentētiæ, iubentium recipi in ipſorum regionem cum ſuo exercitu Tomyrin. Quam ſententiam Crœſus Lydus quum adeſſet, improbat, in contrarium differens his verbis, Equidem tibi, rex, etiā antea dixi, quandoquidem Iupiter tibi me tradidit, quicquid animaduertero errati in tua domo, id omne me pro viribus auerſurum. nam mei caſus, etſi ingrati, mihi tamen extitere diſciplinæ. Si tibi eſſe videris immortalis, & eiuſmodi exercitui præeſſe, nihil eſt opus vt meam tibi dicam ſententiam: ſin verò te quoque agnoſcis hominem eſſe, & aliis talibus præeſſe, illud in primis diſcito, humanarum rerum circulum eſſe, qui rotatus, ſemper eoſdem fortunatos eſſe non ſinit. Ideóque de hac quam propoſuiſti re, ſecus ego atque iſti ſentio. Si enim hoſtes in hanc terram volemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubiè victores Maſſagetæ, non ſe retro fuga recipient, ſed tuas prouincias adorientur. Victor autem tu non adeo multū vincis quàm multum ſi traiiciens in terram illorum, victis Maſſagetis inſtabis fugientibus. Hoc enim pro illo ſubſtituito conſiliū, vt victo hoſte, rectà pergas ad ſubigēdum Tomyridis regnum,

& quidem ſine duce. Turpe eſt enim atque intolerabile, Cyrum, Cambyſis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copiis procedere eouſque dum illi in occurſum prodeant: atque dehinc [a] ita faciendo, dare operam vt illos ſuperemus. Namque, vt ego audio, Maſſagetæ bonorum ſunt Perſicorum inſueti, & magnorum cómodorum expertes. his ergo viris propone in noſtris caſtris magnam inſtructarum epularum copiam, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc vbi fecerimus, imbecilliſſimis quibuſque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis conſpectis illi (niſi me fallit opinio) ſe ad ea cóuertent: vnde nobis ſupererit facultas magnas res perpetrádi. Atque hæ quidem [b] in diſcuſſionem venere ſententiæ. Cyrus autem, priore repudiata, Crœſique probata ſententia, indixit Tomyridi vt retrocederet, vtpote ſe aduerſus illam traiecturo. Illa, quemadmodum à principio ſpopóderat, retroceſſit. Cyrus in Cambyſis filii ſui (cui regnum tradebat) manus præbuit Crœſum, ac maiorē in modum vt hominem honore beneficiiſque proſequeretur, præcepit, ſi ſua aduerſus Maſſagetas traiectio non rectè cederet. Hæc vbi præcepit, eóſque remiſit in Perſidem, ipſe cum copiis ſuis flumen traiecit. Trāſmiſſo Araxe vbi nox aduenit, vidit per quietem talem viſionem: Videbatur Cyrus in ſomnis cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis, habentem in humeris alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Hyſtaſpi (qui Achæmenides erat, [c] Arſamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc fermè viceſimum ætatis annum agens, in Perſide relictus quòd non maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus viſum ſuum [d] intra ſe retractabat: quod quum ei magni momenti videretur, vocato Hyſtaſpi remotis arbitris, in-

A χωρεῖς τε τῦ ἀπεργμένου, αἰσχρόν τε καὶ οὐκ
αἰσχρόν, ἢν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσεω γυ-
ναικὶ εἴξαντα ὀπίσω χωρῆσαι τῆς μάχης. νεω-
ῶν μοι δοκέει, ἀπαγαγόντα τοσοῦτον ἀπ'
ἐκείνου διεξίωσι· αὐτοὺς δὲ τάδε ποιοῦν-
τας, περιμένειν ἐκείνων τοσοῦτον. ὡς γὰρ
ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγα-
θῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, καὶ καλῶν μεγά-
λων ἀπαθέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τὴν
παρασκευὴν ἀφθόνως πολλὰ κατακόψαν-
B τας, καὶ σκευάσαντας, παρατεῖναι ἐν ᾧ στρα-
τοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· τοὺς δὲ, καὶ
κρητῆρας ἀφθόνου οἴνου ἀκράτου, καὶ σιτία
πάντοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολει-
πομένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον, τοῦτο 54
λοιποὺς αὐτοῖς ἐξαναχωρέειν ὡς τὸν πλά-
μόν. οἶδα γὰρ ἐγὼ γνώμῃσι μὴ ἀμφίτομα, τείνοι
ἰδρύμενοι ἀγαθὰ πολλά, πρέψονταί τε τοῖς
αὐτοῖ, καὶ ἡμῖν τὸ σθένος λείπεται ἀπο-
δέξις ἔργων μεγάλων. γνώμῃ μὲν αὗται
C σφι ἐκυρώθησαν. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν προ-
τέρην γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος,
πρηγόρευε Τόμυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς
αὐτὸς διαβησόμενος ἐπ' ἐκείνους. ἡ μὲν δὴ
ἐξαναχώρεε, καὶ ὑπέσχετο ταῦτα. Κῦρος
δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἑσθεὶς τοῦ ἑωυτοῦ
παιδὶ Καμβύσῃ, τῶπερ τὴν βασιληίην ἐ-
δίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενος οἱ μάλιστά τε
αὐτὸν καὶ εὖ ποιέειν, ἐὼν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ
Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλά-
D μενος, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐ-
τὸς διέβαινε καὶ ποταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ.

Ἐπεί τε δὲ ἐπέραιωθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς
ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν τοιήνδε ἐν τῷ Μασσα-
γετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν
τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τὸν Ὑστάσπεος παίδων τὸν
πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυ-
γας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν
E Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρ- τῷ Ἀρσά-
σάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, καὶ τῶν μείος,
παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν ἥβης ἡ-
λικίην ἐς εἴκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ τοῦτ'
κατελέλειπτο ὑπὸ Περσέων, (οὐ γὰρ εἶχέ κω
ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξεγέρθη
ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄ-
ψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶ) ἡ ὄψις, καὶ
λέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀποκλαύσας μοιῶον,

εἶπε,

a Ita vt dicam fac.

b Propoſitæ fuerunt ſent.

c Arſacis. *nam & Ver. cod. pro* Ἀρσάμεος *habent* Ἀρσάκεος.

d Apud ſe examinabat. *Vel, in diſquiſitionem vocabat. Ad Verbum ſibi ipſi rationem eius viſi reddebat.*

» εἶπε, Υ᾽στασπες, παῖς σὸς ὑπουλοῦν A quit, Filius tuus, Hystaspes, mihi
» ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐπαλωκε. ὡς δ᾽ ἀ-
» τρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ atque regno meo insidiari depre-
» θεοὶ κήδονται, καί μοι πρόπτα τοῦ δηκνύου- hensus est: hoc [a] vnde procul du-
» σι τὰ ὑπιφερόμενα· ἤδη γὰρ ἐν τῇ παροι- bio nouerim, per me noscas licet.
» χομένῃ νυκτὶ εὕδων, εἶδον τῶν σῶν παίδων Dii mihi, quòd mei curam gerũt,
» πρεσβύτατον ἔχοντα ὑπὲρ τῶν ὤμων πτέρυγας· quæcunque euentura sunt, ostendunt. Siquidem proxima nocte
» καὶ τουτέων τῇ μὲν τῷ Ἀσίῃ, τῇ δὲ τῷ inter quietem vidi liberorũ tuo-
» Εὐρώπην ὑπερκαίζειν. ἔχων δὲ μηχανὴ rum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera
» ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύτης οὐδεμίη, ὅ μὴ κεῖ- Asiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viso [b] nulla tergiuer-
» νον ὑπιουλοῦν ἐμοί. σὺ νῦν τῷ τάχι- B satio est quin ab illo mihi tendan-
» στην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποίεε ὅ- tur insidiæ. Quapropter tu quam-
» κως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλ- primum in Persidem reuertere: facitóque vt quum ego subactis
» θω ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔ- Massagetis illuc rediero, filiũ tuũ
» λεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ὑπι- mihi sistas ad causam dicendam.
» ουλοῦν, ἔλεγε τάδε· τῷδε δαίμονι πρόφαντος Et Cyrus quidem hæc loquutus
» ἐφάνη ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειε αὐτοῦ ταύ- est, scilicet quòd sibi insidiari Darium suspicabatur. At dæmon ei
» τῃ μοίρῃ, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ πρὸς ἐκείνου portendebat ipsum ibi morte op-
» Δαρεῖον. ἀμείβετο δὲ ὁ Υ᾽στασπες τοιοῖσ- petiturum, & eius regnum ad Da-
» δε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γε- rium esse peruenturum. Respon-
ὑπουλοῦν· » νεὸς, ὅστις τοι ὑπουλοῦοι· εἰ δέ ἐστι, ἀ- dens illi Hystaspes, Absit, inquit, C
» πολέσθω ὡς τάχιστα· ὃς αὐτὸς μὲν δούλων, ἐ- rex, vt quispiã vir genere Perses,
» ποίησας ἐλευθέρους Πέρσας ἔσχε· αὐτὸς δὲ ἄρ- tibi moliatur insidias: quòd siquis
» χεσθαι ἐπ᾽ ἄλλων, ἀρχὴν ἀπόντων. εἰ sit, is primo quoque tẽpore mor-
» δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐμὸν te mulctetur. tu enim Persas ex
» νεώτερα βουλεύειν τοῦ σέο, ἐγώ τοι παραδί- seruis liberos, ex subditis, aliorum hominũ dominos effecisti. Quòd
» δωμι χρῆσθαι αὐτῷ κατὰ σέ, εἰ σὺ βούλεαι. siqua tibi visio filiũ meum indicat
Υ᾽στασπες μὲν τοῦτοισι ἀμείβετο, καὶ rebus nouis contra te studere, e-
Ἀγχάρης τὸν Ἀράξεα, ἦιε ἐς Πέρσας, φυ- go tibi eum [c] exhibeo pro tuo ar- c *Id est, Offero. Vel, exhibere pa-*
λάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον. bitratu tractandum. Hoc reddito *ratus sum.*
responso, Hystaspes traiecto Ara-
xe in Persidẽ cõtendit, Cyro filiũ suum Darium custoditurus.

Κῦρος δὲ παρελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω Cyrus autẽ Araxe traiecto pro- D
ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰ Κροίσου ὑπεθήκας. gressus vnius diei iter, quæ Cræ-
μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ sus admonuerat exequitur: relictá
καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος ὀπίσω ὑπὸ que illic imbelli parte copiarum,
τὸν Ἀράξεα, λιφθέντος δὲ τοῦ ἀχρηίου, mox cũ expedita manu ad Araxẽ
ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημοῖς τοῦ reuertitur. Hos itaque relictos ex
στρατοῦ, τούς τε λιφθέντας τῆς Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ Cyri exercitu aggrediens tertia
τῷ παρεσκευασμένῳ ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχει- Massagetani exercitus pars, sese
ρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες ἐδαίνυ- defensantes interimit. Eadẽ, cõ-
το. πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, ὕπνον specto epularũ apparatu, post ad- E
οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων uersariorũ cædem, ad epulandum
ἐφόνευσαν, πολλῷ δὲ ἔτι πλέονας ἐζώγρη- discumbit: refertáque cibo ac vi-
σαν, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ καὶ τῆς βασιληίης Το- no soporatur. Persæ superueniẽ-
μύριος μυρίδος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγε- tes horũ multos occidũt, multó-
τέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπί- que plures viuos capiunt, cũ alios,
σης. ἐπεὶ δὲ, συνομὼν τά τε περὶ τὸν στρατὸν γενόμενα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, tũ verò ducẽ eorum, reginæ To-
myridis filium, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu,

Τομύριος

a Vnde certò compererim,

b Nulla ratione negari potest quin, &c.

missō ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne ſpiritus tollas ex hoc quod actū eſt. Si fructu vitino, quo ipſi diſtenti adeo deſipitis vt deſcendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, ſi tali veneno filium meum viciſti, dolo, non prælio, es ſuperior. Quare meum admitte conſilium, bene tibi cōſulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impunè quòd tertiam Maſſagetarum partem profligaſti. Quæ niſi feceris, per Solem iuro Maſſagetarum dominum, fore vt ego te, etſi inſatiabilem cruoris, tamen ſatiem.

Hæc verba ad ſe perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapiſes, vbi à vino relaxatus didicit [a] ſe in malo eſſe, exorauit à Cyro vt vinculis ſolueretur. Statimque quum ſolutus eſt ac manuum compos effectus, ſeipſum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem.

Tomyris autem, quum Cyrus ipſi non auſcultaret, cōtractis ſuis copiis ita conflixit cum Cyro, vt hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam cenſeam extitiſſe. Eam autem ita geſtā fuiſſe accipio: Primùm vtroſque ſpatio inter ſe diſtantes, ſagittas miſiſſe: deinde ſagittis abſumptis concurrentes, lāceis pugionibúſque [b] fuiſſe cōſertos: ac diu pugnantes perſtitiſſe, neutris fugere volentibus: ad extremum Maſſagetas ſuperiores extitiſſe: ibíque cùm permagnā exercitus Perſici partem tum verò Cyrum ipſum occubuiſſe, quum vnū de triginta omnino regnaſſet annos. Cuius cadauer inter cæſorum Perſarum ſtragē Tomyris perquiſitum quum inueniſſet, caput in vtrem demiſit quem humano cruore cōpleuerat: mortuó que inſultans inquit, Tu quidem meū viuētis & in pugna victricis filiū perdidiſti dolo captū: at ego te (prout interminata ſū) cruore ſaturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quū multa referātur, is qui mihi maximè veriſimilis videtur à me commemoratus eſt.

a In quod malū incidiſſet. *Vel, Quantum malum ſibi accidiſſet.*

b Manus conſeruiſſe.

A πέμψασα κήρυκα πρὸς τὸν Κῦρον, ἔλεγε τάδε, Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπὶ τῇ γενομένῃ τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε ὕπτιοι, ὥστε καλιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπὸμ ἀπλέφν ὑμῖν ἔπεα κακὰ ἐοιγότα τῷ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ τῇ τὸ κάρτος ἐόν. νῦν ὦν μευ βοῦ παραινέσαντος σωφρόνησον τὸν λόγον. ἀπόδος μοι παῖδα, ἀπιὼν ἐκ τῆς B δὲ τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων δισχιλίοισι τοῦ στρατοῦ κατυπερείσας. εἰ δὲ μή, τοῦτα σὺ ποιήσῃς, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότεω, ἢ μιν σέ γε ἐγὼ καὶ ἀπλησον ἐόντα, αἵματος κορέσω. Κῦρος μὲν νυν, τῶν ἐπέων τουτέων ἀνενειχθέντων, οὐδένα ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τομύριδος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἑωυτὸν ἐὼν κακόν, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε. ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα, καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζετο ἑωυτόν. καὶ δὴ οὗτος μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυρις δέ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐπῄκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, στρατεύεται Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πρῶτα μνήσομαι οὕτω τὸ γενόμενον. πρόσθα μὲν γὰρ λέγει) αὐτοὺς διεκτάναι, ἐς ἀλλήλους τοξεύοντας· μετὰ δέ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπεσόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειδίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ὅτι πολλὸν συνεστάναι μαχομένους, καὶ ἀδετέροισι ἐγγενέσθαι φόβον· τέλος δέ, οἱ Μασσαγέται) περιεγένοντο. ἥ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς αὐτοῦ στρατιῆς ταύτῃ διεφθάρη· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπίνου Τόμυρις, ἐδίζητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κῦρον νέκυν. ὡς δὲ εὗρε, E ἐνέπηξε αὐχένα τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σύ μὲν ἐμοὶ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην, ἀπώλεσας παῖδα τὸν ἐμόν, ἕνα δόλῳ· σὲ δ' ἐγώ, καθάπερ ἠπείλησα, αἵματος κορέσω. τὰ μὲν δὴ κατὰ Κῦρον τελευτᾷ τὸν, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἰρῆ-

τὴν Τομύριος

καθάπερ ἀπέπεμψε

Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίαν τῇ A
Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ διαιτᾶσθαι ἔχουσι. ἱπ-
πότας δὲ εἶσι καὶ αἰπίππους· ἀμφοτέρων γὰρ με-
τέχουσι. καὶ τοξότας τε ἐξ αἰχμοφόρους, σα-
γάρις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλ-
κῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰ-
χμὰς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ
πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ
ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κο-
σμέονται. ὡς δ' αὕτως καὶ ἵππων τὰ μὲν
περὶ τὰ στέρνα, χαλκέοις θώρηξι περιβλή- B
λεισι· τὰ δὲ περὶ τὸν χαλινὸν καὶ τόμια
καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ οὐδὲ ἀργύρῳ
χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι
ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς,
ἄπλετος. νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε·
γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, τῶνδησι δὲ ὅτι
κοιναῖσι χρέωνται· ὃ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλλη-
νες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ
Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἂν ἐπιθυμήσῃ γυναικὸς
Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀπο- C
κρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀ-
δεῶς. οὖρος δὲ ἡλικίης σφι οὐκ ἔστι· ἄλ-
λος μὲν ἐπὶ ἐπεὰν ὁ γέρων ἡμῆται κάρ-
τα, οἱ προσήκοντες οἱ πάντες συνελθόντες
θύουσί μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ·
ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται.
τοῦτο μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται.
τὸν δὲ νούσῳ τελευτήσαντα οὐ κάρτα σι- κατα-
τέονται, ἀλλὰ γῆ κρύπτουσι, συμφορὴν φθίνουσι
ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς τὸ τυθῆναι. D
ποιέουσι δὲ τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώ-
ουσι καὶ ἰχθύων. τὸν δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ
Ἀράξεω ποταμοῦ τοῦτον γίνονται. γαλα-
κτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μούνου ἥλιον σέ-
βονται, τῷ θύουσι ἵππους· νόμος δὲ οὗτος τῆς
θυσίης· τῷ θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῷ
θνητῶν τὸ τάχιστον δοτέοντας.

Massagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico simi-
lem. Ex equis præliantur, [a]& pe-
dibus. vtroque enim genere valet. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares, [b]*hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro vtentes & ære. Vtuntur nanque ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarũ ornamentum spectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circũdant. [c]Circa frenum, frenáque & phaleras, aurum adhibent: ferro atque argento nihil prorsus vtentes: nam quum in eorum regione immensa sit auri atque æris copia, ferri tamen atque argẽti nihil est. Moribus his vtuntur: Singuli quidem vxorem ducunt, sed ea communiter vtũtur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore cócumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed vbi quis admodum senuit, conuenientes propinqui eũ immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarũ carnibus pro epulo, vbi coxerũt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos nõ edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quòd ad immolationem non peruenerint. Nihil omnino serũt: sed pecoribus victitant, piscatúque, quem eis abundè Araxes fluuius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis vnum Solem venerantur, cui equos immolant. [d]Hic autem est eis mos sacrificandi, vt deorum perniciissimo è quadrupedibus omnibus perniciissimum mactent.

a Et absque equis. *Gall. Ils combatent à pied & à cheual.*

b *Alii sagaris securis genus esse putant, & ipse met Valla sic alibi vertit.*

c Circum habenas fr.

d Est autem institutum hoc sacrificium vt deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla κτηνῶν legit pro θνητῶν.*

HERODOTI Halicarnassei historiarum liber secũdus, qui inscribitur EVTERPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων δευτέρα, ἡ καλεομένη Εὐτέρπη

CYRO vita functo, regnum suscepit CAMBYSES, eius & Cassandanæ Pharnaspo genitæ filius: quam ante virum defũctam Cyrus ingenti luctu & ipse prosequutus est, & cæteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi præcepit. His parentibus ortus [a] Cambyses, quum Iones & AEoles pro hæreditariis suis seruis haberet, aduersus AEgyptios fecit expeditionem, comparato cùm ex aliis tum verò è Græcis quibus dominabatur, exercitu.

AEgyptii autem, priusquam apud eos regnaret PSAMMETICHVS, omnium hominũ se primos extitisse arbitrabantur: verùm Psammetycho regnum adepto, quum incessisset cupido noscendi quínam primi hominum extitissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quàm se priores extitisse, se verò quã cæteros. Enimuero Psammetichus, quum sciscitando quínam primi hominum extitissent, [b] nullum exitum inuenire posset, huiusmodi rẽ machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora educandos hunc in modum: iubens *videlicet* neminem coram eis vocẽ vllam edere, sed in deserta casa ambos seorsũ collocari, [c] eisdémque in tpẽore capras adduci: vbi autem lacte expleti forent, alia administrari. Hæc ideo faciebat iubebátq; [d] Psammetich⁹, quòd quæ vox prima ex his pueris erũperet, vbi inarticulatè vagire desissent, audire cuperet: prout & contigit.

a Cambyses, Iones quidẽ & Æoles pro paternis seruis habebat, sed aduersus Ægypt. *Sonabit autem* paternis, *à patre relictis.*

b Nullam rationem inire posset.

c Eisdémque certis temporibus capr.

d *Valla ita verterat*, Iubebátque Psammet. quòd cuperet ex pueris, vbi inarticulatè vagire desiste xẽt, audire: *legens* ὧν πρὸ φωνὴν, *pro* ἤνικα φωνῶ.

ΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου μὲν ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός, τῆς προαποθανούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι τῶν ἤρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. Ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε προσαγαγεόμενος τῶν ἤρχε, καὶ δὴ καὶ Ἕλληνας, τῶν ἐπεκράτεε.

ΟἹ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γνώεσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵτινες γενόμενοι πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γνώεσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος μὲν ὡς οὐκ ἐδυνάστο πυνθανόμενος πρὸς οὐδένα τούτου ἀνθρώπων οἱ γνώμην ἔσχοντο πρῶτοι ἀνθρώπων, ὑπετεχνᾶτο τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ὑπετυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τρόπῳ τινὶ τοιῷδε· ἐντείλατο μηδένα φθόγγον αὐτέων μηδεμίαν φωνὴν ἱέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κέεσθαι αὐτά, καὶ τὰ ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλησάμενα δὲ τοῦ γάλακτος, ἄλλα διατρήσασθαι. Ταῦτα μὲν ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τὸ παιδίων, ἀπαλαγέντων τὸ ἀσήμου κλαυθμάτων, ἐν τινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. κατὰ δὴ ὧν καὶ ἐγένετο.

Ἑλλήνων,

ἐπειδὴ

δίδωσι

ἐπάγειν

ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τῷ A Nam bimatus exacto tempore,
ποιμένι παρήσαντι, ἀνοίγοντί τε τὴν θύρην, pastori qui hæc administrabat, a-
καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσ- perienti ianuã atque intranti, ambo infãtes porrectis manibus oc-
πίπτοντα; βέκκος ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς currrẽtes, beccos clamabãt. Quod
χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἡσυ- primò audiẽs pãstor obticuit: quũ
χος ἦν ὁ ποιμήν· ὡς δὲ πολλάκι φοιτέοντι verò crebrius adeunti & obseruãti
καὶ ὑπομελουμένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο δ' ἔ- idem verbum frequentaretur, ita
πος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἦγε demum re domino indicata, iussus ab eo, pueros attulit exhibuítque. Quos quum & ipse Psammetichus audisset, percõtabatur quínam homines beccos quippiam
τὰ παιδία καλεύσθητος ἐς ὄψιν τὴν ἐκεί- B appellarent. Hæc percontans cõ-
νου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, perit Phrygas sic panẽ appellare.
ἐπυνθάνετο οἵτινες αἰ θέφτιων βέκκος τί [a] Tali negotio argumẽtati, Phrygas se priores extitisse AEgyptiis
καλέουσι. πυνθανόμενος δὲ, εὕρισκε Φρύ- concesserunt. Quod ita actum es-
γας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω σπένδοντες se equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebã.
σφι Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι Græci tamen cùm alia multa inepta memorant, tùm verò Psammetichum pueros educándos curasse apud mulieres quarum linguas præcidisset. Hactenus de puerorũ educatione referebãt. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquiũ veni. Quinetiam harum ipsarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin, *id est Solis urbem*, me contuli, animo cognoscendi nunquid consentanea dicturi essent iis quæ Memphi dicerẽtur. Nam Heliopolitani feruntur AEgyptiorum esse solertissimi. [b] Atq; ex iis narrationibus, quæ ad rem diuinam pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, nisi ipsorum tantummodo nomina, existimans omnes homines idem sentire de his quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.

[a] Ex hac re cõiecturam facientes, Phr. *Vel*, Quũ hanc rem examinassent.

[b] Verùm quæ mihi ad deos pertinẽtia narrarũt, ea scriptis mãdare non libet, præter illorũ nomina: quòd idem de illis omnes homines scire existimem. Quæ autẽ præterea de his commem.

[c] Quæ autem ad res humanas spectant, hæc ita cõmuni cõsensu referebant. Omn.

[d] Atque illi duodecim tempora distribuisse. Et hæc comp.

[e] Annuum spatium exigunt ita distinctum.

[c] Quæ autem humanarũ rerum sunt, hæc ita referebant inter se cõstare: Omnium hominũ primos AEgyptios annum comperisse, [d] distinguentes eũ in duodecim temporum mẽses. Et hæc comperisse ex astris: qui eo prudentius (vt mihi videtur) [e] hoc agunt quàm Græci: quòd Græci quidem tertio quoque anno intercalarem mensem introducũt, temporum gratia: AEgyptii verò numero tricenorum dierum, quibus duodecim menses taxant,

χ' κικὸς

χ' κικὸς

χ' ἰρ. Ηφ. ὧν

χ' παίδων

57

χ' ἐξαναλ- καζόμενος

Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι παρ' ἑωυτοῖσι Αἰγυπτίοισι ἀνθρώπων ἀπόντων ἐξευρεθῆν τὸν σύμπαντα, δυώδεκα μέρεα διασαμόμενοι τοῦ ὡρέων ἐς αὐτόν. Ταῦτα δὲ ἐξευρεθῆν ἔν τε ἀστέρων ἔλεγον. ἄγρησι δὲ τοσῷδε σοφώτερον Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέειν) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν ἀνὰ πεῖτον ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλοισι, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας,

adiiciunt quotannis quinos dies. vnde eis ratio circuli temporum constat eôdem, redeuntis. AEgyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in vsu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Item primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiã animalia in saxis sculpsisse: [a]quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem, ac sub eo omnem AEgyptum, præter Thebaicam prouinciam, palustrem fuisse: ex cáque nihil eorum quæ nũc sunt supra stagnum Myrios, extitisse: in quod stagnum à mari per flumen septem diebus nauigatur. Arque de regione bene mihi dicere videbantur. manifestum enim est ei qui, si antea non audierit, tamen inspexerit, (modò sit solertia præditus) AEgyptum in quam Græci nauigant accessionẽ esse terræ, ac fluminis donũ: quinetiam loca quæ supra stagnum hoc sunt, ad trium vsque dierum nauigationem. De qua non iam tale quicquam commemorabãt. Est autem & aliud tale: AEgyptiacæ regionis huiusce modi natura est: Iam primum quum AEgyptum versus in alto cursum teneãs, abes procul ab ea adhuc diurnæ nauigationis spatio, [b]patieris sensum cœni, etiam in aqua vndecim alta [c]passus: quæ res declarat eatenus esse humum aggestã. Ipsius autem AEgypti longitudo secundum mare, sexaginta est schœnorum, *id est funiculorum*: quemadmodum nos AEgyptum distinguimus à sinu Plinthinete, *id est lateritio*, vsque ad stagnum Selbonidis: ad quod mõs Cassius vsque pertingit. Itaq; ab hac parte sexaginta schœni sũt. Etenim qui modicũ terræ possident, metiũtur illam [d]passibus: qui minus inopes terræ sunt, metiuntur stadiis: qui multum possidẽt, parasangis: qui plurimum, schœnis. Constat autẽ parasanga tricenis, schœnus, (qui mẽsura est AEgyptiaca) sexagenis stadiis. Ita erat AEgypt° secũdũ mare stadiorũ trium milliũ sexcẽtorũ. Hinc ad Heliopolin mediterranea versus AEgypt° spatiosa est, [e]supina omnis & aquarũ inops simul ac limosa.

a Quæ ita se habuisse reipsa cõprobãt magna ex parte. Præt.

b Demissa bolide, *id est nautico perpendiculo*, cœnum erues, etiam in aq.

c Vlnas. Gr. *orgyas.*

d Vlnis. Gr. *orgyiõ.*

e Depressa. i. *cãpestris, non mõtosa.*

ἐπάγοισι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πρὸς τὸν ἀριθμόν. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τωὐτὸ περιίων, τρηχάνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρῶτοι Αἰγύπτιοι νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων μαθεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀποφῆναι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύψαι. τούτεων μὲν νυν τὰ πλέω ἔργα ἐδήλωσε οὕτω γενόμενα. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα. τοῦτον, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἐνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων· ἐς τὰν ἀνάπλοος ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐστί. ἀπὸ μὲν τοῦ ποταμοῦ. καὶ μοὶ ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προσακούσαντι, ἰδόντι δὲ (ὅστις γε σύνεσιν ἔχει) ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι κτῆμά τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς περὶ ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. ἔστι δὲ ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ἐστὶ τοιήνδε. πρῶτα μὲν πρὸς πλέοντα ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καταπειρητήριον, πηλὸν τε ἀνοίσεις, καὶ ὀργυιὰς ἑνδεκα ὀργυιήσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν δὴ τοσοῦτον δηλοῖ προσχοῦν τῆς γῆς ἐοῦσαν. αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ μῆκος ἡ πρὸς θαλάσσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, τὰς ἡμέας διαρέομεν ἡμεῖς Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρὰ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει. τούτης ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυιῇσι μεμετρήκασι τῷ χορδῇ· ὅσοι δὲ ἦσαν γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔρημον, παρασάγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίμνην, σχοίνοισι. δυνατὰ δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέχρι ἐὼν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω αἱ πᾶσαι Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετράκιλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ἰπηλίη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς.

τῆς Αἰγύπτου πρ.

ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης αὕτη ἰοῦσι, παραπλησίη τῷ μήκεϊ τῇ ἐξ Ἀθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τὸν βωμὸν φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι Ἀμφέρεον δύναιτο ἄν τις λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τουτέων τὸν μὴ ἴσας ἐόν, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηναίων, κατὰ δὴ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ ἐὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληρεῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος αὖτις ἰούσι, στεινή ἐστι Αἰγύπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρεος παραπέταται, φέρει ἀπ' ἄρκτου ἐπὶ μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ αὖτις τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἐν τῷ καὶ λιθοτομίαι ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λήγων, ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἴρηται, ὅθεν ὄρεος. τῇ δὲ αὐτὸ ἐὸν ἐστὶ μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπεπυσμένος ἐμέμνημαι δυοῖν μηνοῖν αὐτὸ ἐὸν) τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἕω ἐπὶ ἑσπερίην. τὰ δὲ πρὸς τὴν ἕω, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα ἐστί). τοῦτο μὲν νυν ὄρος τοιοῦτόν ἐστι· ὄρος δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ἄλλο πέτεινον τείνει, ἐν ᾧ αἱ πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμῳ κατειλημμένον, τεταμμένον, ὡυτὸν ζόφον καὶ τὸ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. ὃ δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλῶν χωρίων, ὡς ἐστὶ Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων αἰπλόου στεινή ἐστι, Αἰγύπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων ὃ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ, σάδιοι δὲ μάλιστα ἐνδοκέουσι μοι εἶναι) τῇ στεινότατον ἐστί, διακοσίων οὐ πλείους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου οὔρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὖτις εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι. πέφυκε μὲν ὦν ἡ χώρη αὕτη οὕτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ αἰάπλοος ἐννέα ἡμερέων. σάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἑξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. ὅσοι στεινοὶ σάδιοι Αἰγύπτου, ὃ μὲν πρὸς θάλασσαν, ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τρισχιλίων· ὅσον δὲ τῆς ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι, σημανέω.

A Amari ad Heliopolin eundo per superiora, iter est eiusdem spatii cuius id quod ab Athenis ab ara duodecim deorū fert Pisam & ad delubrum Iouis Olympii: quæ itinera siquis computet, inueniet parum quiddam differre quomin⁹ paria sint, ac nō amplius quindecim stadiis. Nā viæ quæ ex Athenis Pisam fert, quindecim stadia desunt quōminus sit mille & quingentorum stadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, B hūc stadiorum numerum complet. Ab Heliopoli autem per superiora eundo AEgyptus angusta est. nam ab vna parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferēs ad meridiem atque ad austrū, semper sursum tendens ad mare quod rubrum vocatur. Ibi insunt & lapidicinæ, ad pyrāmides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mōs, a declinat in quæ dictum est. Qua verò parte productior seipso est, C duorum ego audiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperū: & eius extrema quæ ad auroram vergūt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est.

a Reflectitur versus ea quæ dixi loca.

Quo autē latere Africā AEgyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, sabulo obsitus, eodem modo quo Arabici mōtis tractus qui ad meridiē fert. Itaque ab Heliopoli nō ita multorū spatiorū est iter quod D modò AEgypti sit, sed angusta est, & quatuor duntaxat dierum nauigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum fermè (vt mihi videtur) qua parte artissima est, non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eū qui dicitur Libycus. Illinc rursus AEgyptus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autē ad Thebas nouem diebus nauigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, vnius & octoginta schœnorū: quæ AEgyptia stadia collecta, secūdū quidē mare sūt, (prout à me superi⁹ indicatū est) tria millia sexcēta: quantū verò à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo.

sũt enim sex millia ac centum viginti stadia: à Thebis autem ad vrbem nomine Elephantinam, octingenta viginti. Huius igitur regionis quæ à me dicta est, pleraque pars (vt & sacerdotes aiebãt, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia AEgyptiis est. Siquidẽ quod inter prædictos mõtes, supra Mẽphim vrbem positos, mediũ est, videtur mihi sinus maris aliquãdo fuisse, quemadmodum ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiẽ, vt hæc parua magnis comparentur. quoniam nullum eorum fluminum quæ has regiones oblima uerunt, dignum est comparari vni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluuii nequaquã magnitudine Nili, qui mágna opera ediderunt, quorum nomina possem referre: cùm aliorum tũ verò Acheloi, qui per Acarnaniã fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continentem.

A σάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. Ὁ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, σάδιοι εἴκοσι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης ὦν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτῷ μοι εἶναι) ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ γ' ἐφαίνετό μοι εἶναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ τά τε περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, B καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὡς (ἢ ὀλίγα τούτοισι μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρία τοσοῦτον χωσάντων ποταμῶν, ἐνὶ τῶν στομάτων τὸ Νείλου ἐόντος ἑπτασόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάλοι, οἵτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φερέσαυ ἔχω οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀχελῷος· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ C ἐξιὼν ἐς τὴν θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε.

ἀπ' ὥσπερ

ἀπ' ἐξιὼν

Est autẽ Arabicæ regionis, non procul ab AEgypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita lõgus atque arctus vt differendo ostẽdam. Prolixitas quidem, inchoando nauigationem [a] ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo verò, vbi sinus amplissimus est, dimidiãtũ diem nauigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuariũ est. Porro alium huiusmodi arbitror sinũ extitisse qui in AEgyptum ferretur, à mari septentrionali AEthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminant, exiguo quodam terræ interuallo dirempti. Quòd si in hũc Arabicum sinum Nilus velit alueum suum cõuertere, quid prohibebit assiduè fluẽtem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet? [b] Ego enim credo, intra decem millia annorum qui ante me natum, transierunt, sicubi siccanea facta sunt, nimirum & sinũ siccantũ fieri posse, etiam multo

Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης, μακρὸς οὕτω δή τι ἐὼν τένος, ὡς ἐρχόμενος φέρων. μῆκος μὲν, πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλώσας ἐς τὴν θαλασσαν, ἡμέρας ἀναισιμοῦται τεσσερεσκόντα, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡμίσεος ἡμέρης πλοῦ. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις κατὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ ὀπὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι· τὸν μὲν, ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης ἐσιόντα ἐπ' Αἰθιοπίης· τὸν δὲ, Ἀραβίον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ὀπὶ Συρίης· παρὰ δὲ μυχοὺς ἀλλήλοισι συμπίπτοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρης, εἰ ὧν δὴ ἐθελήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀραβίον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου, χωθῆναι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε μυρίων ἐντὸς χωθῆναι αὐτοῦ γε δὴ ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, ἐκ τοσούτου κόλπος, καὶ πολλῷ

ἀπ' καὶ. θαλάσσης,

ἀπ' ἐς χόνα

ἀπ' ἀναχω σάντων

a Ab eius recessu vsque ad latũ mare. *Legendum est* ἐνῖ ex θεῖ cod. μυχοῦ, *non* ἰνάχου, *vt legit Valla: nec* μάχου, *vt in Vulg. edit. habetur.*

b *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.*

μέζων ἔτι τούτου, τοσοῦτο τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ; τὰ δὲ Αἰγυπτίου εἰμί, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἰδέναι), ἰδών τε τὴν Αἴγυπτον προχειμένην τῆς ἐρυθρῆς θαλάσσης, καὶ χερσαίας τε φανερὰς ὑπὲρ τοῦ ὄρεος τοῦ ὑπὲρ Μέμφιος ἐόντας. τοῖς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσκέλευθον, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παράλια Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελαγγαίου τε καὶ κατερρηγμένου, ὥστε ἐοῦσαν ἰλὺν τε καὶ προσχοῦν ὀρύσσειν, ἀπὸ Αἰθιοπίης κατιόντα ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἐρυθρότερόν τε γῆν καὶ ψαμμοτέρην τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ πετρώδεα ἐοῦσαν. ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον τοῖσι τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μυέος βασιλέος, ὁκόσος ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας ὀρυσσόμενος, ἀπαλλάσσετο Αἰγύπτου τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μυέος οὐκω ἐπὶ ἔτεα ἐννακόσια τετελευτηκώς, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τοὐλάχιστον ὁ ποταμός, οὐκ ἐσβαίνει ἐς τὴν χώρην. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μυέος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ δὴ καλεόμενον Δέλτα, ἤδη οὕτω ἡ χώρη αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ δὴ ὅμοιον ἐπιδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτοὺς τοῦ Νείλου, πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι, κοτὲ αὖτε Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πυνθανόμενοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, καὶ ταύτῃ ἡσσητέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευδέας τε καὶ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πεινήσειν. ὁ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφίσι ὕειν ὁ Ζεύς, ἀλλ' αὐχμῷ διαχρᾶσθαι, λιμῷ ἂν Ἕλληνες αἱρεθήσονται. οὐ γὰρ δή σφι ἔστι ὕδατος ἄλλη ἀποσκευὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μοῦνον. καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς εἴρηται. φέρε δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ σφι ἐθελήσει

quàm hic est maiorem, à tanto flumine atque ita operoso. Itaque quæ de AEgypto à referentibus audiui, ea & ipse ita habere existimo. quippe quum videam & AEgyptum esse exporrectam à terra contigua, & conchylia existere in montibus, ac salsuginem exudare, quæ etiam pyramides corrumpat: & solum hunc montem qui in AEgypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionē hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ assimilē esse: (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) sed nigram terram & [a] fragilē habere, vtpote limo ex alluuionibus ab AEthiopia flumine deuecto. Nā Libyam humum scimus magis rubram esse, & magis [b] subarenaceam: Arabicam verò atque Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiam hoc magnū huius regionis documentum aiebāt sacerdotes, sub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis, dum minimū, influebat, irrigasse AEgyptum quę infra Memphim est. necdum ab obitu Myris nongēti erant anni ad tempus quo hæc ego à sacerdotibus audiebam. At nūc, nisi ad sedecim aut ad quindecim saltem cubitos ascēdat fluuius, in regionem non transcendit. Quæ regio, si proportione in altum surgat, & tantundem ad incrementū tendat, non restagnāte eam Nilo, videntur mihi AEgyptii vtique qui infra paludem Myridis incolunt cùm alia loca tum verò eum qui vocatur Delta, idem passuri omni futuro tempore, quod aiebant ipsi passuros aliquando Græcos. Nam quum audirēt omnem Græcorum terram pluuia perfundi, non fluminibus, vt suam, dicebant fore vt decepti aliquando magna spe, malè [e] esurirēt. Qui sermo hoc dicere vult, Græcos, si nolit eis deus pluere, sed siccitatem immittat, fame extinctum iri, vtpote quibus nihil aquæ, nisi tantum à Ioue, suppetat. Atque hæc quæ ab AEgyptiis in Græcos dicuntur, rectè se habēt: age, nūc vicissim dicā quomodo res ipsis AEgyptiis se habeāt. Si, vt

59

a In rimas fissam.

b Subarenaceam vocat cui arena subest: suppetrosam (vel potius subpetrosam) cui petræ subsunt s. lapides. q.d. petrosam s. lapidosam. Sic exprimere voluit ὑπολαμπρὸν καὶ ὑπόπετρον.

e Rectè legit Valla πεινήσειν (vt habēt Vet. cod.) nō πονήσειν.

χρ' πυθόμενοι

χρ' πονήσειν.

ſuperius dicebam, quæ infra Mẽphim eſt regio, (hæc enim eſt quæ augeſcit) velit in altum augeſcere proportione præteriti temporis, [a] quid aliud AEgyptios, qui illic incolunt, quàm eſuricturos? ſi neque guſtare ea quæ ab Ioue ſũt, neque à flumine reſtagnari queãt rura ipſorum? Iſti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus AEgyptiis, maximè illaboratum percipiunt fructum, qui neque proſcindendis aratro ſulcis, neque ſubigendo ſolo, neque aliud quicquam exercendo eorũ quæ in aruis colendis cæteri mortales, laborem tolerant: ſed poſtquam fluuius ſua ſponte ſuperueniens irrigauit rura, irrigatáque reliquit rurſus, tunc in ſuum quiſque rus iacto ſemine ſues immittit, conculcatóque ſuibus ſemine, meſſem deinde expectat: atque vbi [b] ſuibus ſemen verſauerit, ita demum frumentum percipit.

Quòd ſi vellem [c] de AEgypto Ionũ vti ſentẽtiis, qui ſolũ Delta AEgyptũ eſſe aiunt, à Perſei ſpecula appellata, dicentes illam ſecũdum mare, ad Peluſiacas vſq; taricheas, quadraginta ſchœnorum eſſe: à mari autem mediterranea verſus, pertingere ad Cercaſorũ vrbem, iuxta quam ſcinditur Nilus in Peluſiũ fluens & in Canobũ: cætera verò AEgypti, partim eſſe Africæ, partim Arabiæ: oſtẽderemus, hac ratione vtentes, nullam AEgypti primitus fuiſſe regionem. Nam Delta eis (vt ipſi dicũt, & mihi videtur) [c] defluxa humus eſt, & quæ nuper (vt ſic dicam) extitit. Itaque ſi nulla eis terra erat, quid curioſi ſunt, putantes ſe primos homines extitiſſe? [d] qui ne in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certè AEgyptios opinor neque cum loco quẽ Delta Iones vocant, pariter extitiſſe, ſed ſẽper fuiſſe ex quo genus humanũ extitit, [e] progreſſúque terræ multos ex eis reliquos fuiſſe, multos aliũde ſubingreſſos. Ideóque olim Thebæ AEgyptus vocabatur, cuius ambitus eſt ſtadiorũ

[a] Nónne Ægyptios qui hanc partem incolunt, eſurire neceſſe fuerit, ſi neque Iupiter illorum regioni pluat, neque fluuius in arua illorum tranſcendere poſſit? Nunc enim iſti minore labore quàm omnes alii homines, atque adeo quàm cæteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque ſe fatigant proſcindendis aratro ſulcis, neque ſarriendo ſolo, neque aliud q. *Lego autem ὑπεπαι pro χώσῃ.*

[b] Suum ope frumentum è ſpicis excuſſerit, tũ demum colligit. Quòd ſi, *&c. Sunt enim qui ὑποδινῆσαι id ſignificare hic putent, vt ad loco ſit trituratione.*

[c] Humus eſt alluuie fluuii deuecta.

[d] Nil ſanè neceſſe fuit eos in infantibus experiri quam primã vocem emitterent. Ego certè Ægyp. *&c. Humus autẽ factã meminit libro eodem ſupra.*

[e] Terráque *fluuij decurſu* accreſcente multos ex eis remãſiſſe, multos item in inferiorem regionẽ deſcendiſſe.

A (ὡς καὶ πρότερον εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἐνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ὀξυτάτη ἐστὶ ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τὸν πρηχθέντος χρόνου ἐς ὕψος αὐξήεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ τῶνδε οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσονται; εἰ μήτε γλίσχεται σφι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διός, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' ἔσται ἀρόσεως ὑπερβαίνειν; ἢ γὰρ δὴ νεῦ γε οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν θερίζουσι ἐκ τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἳ οὔτε ἀρότρῳ ἀ- B ναρρηγνύντες αὔλακας, ἔργοισι πόνους, οὔτε σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδέν, τῶν ἄλλοι αἰ ἀνθρωποι ἐπὶ λήϊον πονέονται. ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἀρόσας δὲ, ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρεται ἕκαστος τὴν ἑωυτοῦ ἀρούρην, ἐσβαλὼν ἐς αὐτὴν ὗς. ἐπεὰν δὲ κατὰ πατήσῃ τῇσι ὑσὶ ὁ σπέρμα, τὸν ἀμήτον ὁ ἀπὸ τούτου μένει. ἀποδινήσας δὲ τῇσι ὑσὶ θεῖον, οὕτω κομίζεται. C Εἰ ὦν βουλόμεθα γνώμῃσι τῇσι Ἰώνων χρᾶσθαι περὶ Αἰγύπτου, οἳ φασι τὸ Δέλτα μοῦνον τῆς γῆς Αἰγύπτου, ἀπὸ Περσέος κατοπτείης, λέγοντες τὸ πεδίον θάλασσαν ἐς αὐτὴν, μέχρι Περσηίων τῶν Πηλουσιακῶν, τῆδε τεσσεράκοντά εἰσι σχοῖνοι. τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατὰ τὸ σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἐς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης D εἶναι· ἀποδεικνύομεν αὖ, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώρην. ἤδη γὰρ σφι τὸ γε Δέλτα (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι καταῤῥυτόν τε, καὶ νεωστί, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε, τί πρότερον ἐργάζοντα δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γενέσθαι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς ἀφάτειαν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶ- E σσαν πρώτην ἀπύσουσι. ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίοις δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ λοιπῷ Ἰώνων καλεομένῳ γηγνέσθαι, οὐδέ τε ἔτι οὔτε ἀνθρώπων γλῶσσα ἐγίνετο. προϊούσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν οἱ ὑπολιπομένους αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δ' ὑπὸ τοὺς ὑπερκατεβαίνοντας. διὸ καὶ Κάδμον τὸν Ἀγήνορος ἐν τῇ Θηβαΐδι Αἰγυπτίῃ ἐπιμεῖξαι γυναικί.

χ' παροιχομένου

χ' ἔρση ἐς πατ. ἀρ.

χ' ὁκ γῆς τῶν

χ' ἐπιλιπὼν

χ' κατατατήσῃ τῇσι

χ' τῇσι

χ' νεωστὶ

χ' καλεομένης

χ' αὐτῆς

χ' ἀπερμαίζοντα

εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. εἰ ὧν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ ὀρθῶς περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθῶς οἱ Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι· οἱ φασι τρία μόρια εἶναι πᾶσαν γῆν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας χρεὸν λογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γε ἐστὶ τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γε ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην οὐκ ἐὼν τῇ Λιβύῃ. τὸ Δέλτα δὲ τοῦτο κατὰ τοῦτο ὀνομάζεται ὁ Νεῖλος· ὥστε καὶ τῆς μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπιέμεν· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν.

Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην, κατάπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. οὐρισμὸν δὲ Ἀσίης καὶ Λιβύης οἶδα μὲν οὐδένα ἐόντα ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τὸν Αἰγυπτίων οὖρος. εἰ δὲ τῷ ἐόντι Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαρρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον χίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νεὼ Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἐὼν ὁ Νεῖλος· ὁ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, χίζεται τετραχαΐας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἡῶ τετραπται, καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κασιωτικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν ἔσω Νείλῳ ἐστὶ ἥδε· αἰωρέων φερόμενος, ἐς ὀξὺ τὸ Δέλτα ἀπικνέεται. ὁ δὲ ἀπὸ τούτου, χίζων μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστην μοῖραν τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ, οὔτε ἥκιστα σημαινομένην. ὁ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, ἔχοντα οὐνόματα κατά περ τὰ τῶν πρόσθε, Σαϊτικὸν αὐτέων, τὸ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ ὁ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσην

A sex millium ac centum viginti. Itaque si nos de eis rectè sentimus, Iones non rectè sentiunt de AEgypto: sin rectè Iones sentiunt, ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta AEgypti, si nō sit neque Asiæ, neque Africæ. Nā secundum hanc rationem nō est Nilus qui Asiam ab Africa disterB minat: qui quum [a] diuortia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionum sententiam missam facientes, ita de his dicimus: AEgyptum quidem, eam omnem esse quæ ab AEgyptiis incolitur: quēadmodum Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos AEgyptiorū. Si verò quod Græcis persuasum C est sequemur, sentiemus omnem AEgyptum quæ à Catadupis & Elephantina vrbe incipit, bifariam diuidi, & vtrunque cognomē obtinere. aliam enim eius partem, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens AEgyptum in mare influit: vno quidem alueo vsque ad Cercasorum vrbem, inde autem tripartito. Et alueus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperā tenD dens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumen Deltæ peruenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huic alueo portionem aquæ præbēs, nec minimè celebrem, quod Sebennyticum ostium appellatur. A Sebennytico item duo alia diuidūtur ostia, in mare ferentia, quibus E hæc sunt imposita nomina, vni Saiticum, alteri Mēdesium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolicū nominantur, non sunt natiua ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse AEgyptum quantam

[a] *Plinius scissuram vocat.*

ratione demõstraui, teſtimonium etiam dat oraculum quod ab Hãmone eſt redditum: quod ego poſterius quàm ita in animum induxeram, circa AEgyptum audiui. Nam qui ſunt ex vrbe Marea & Apia, incolentes AEgypti fines Libyam verſus, quòd ſibi Libyes non AEgyptii viderentur, quòdque perosi ſacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miſerũt ad Hammonem, negantes quicquã cũ AEgyptiis ſibi eſſe cõmune. Habitare enim ſe extra Delta, [a] nullúmque ſibi cum illis linguæ eſſe commercium, ac velle ſibi fas eſſe omnia guſtare. Hæc eos deus facere non permiſit, inquiens AEgyptum eſſe eam quam Nilus ſupergreſſus irrigaret: quíque infra vrbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos eſſe AEgyptios. Hæc illis ita oraculo reſponſa ſunt.

a Nec ſe cum illis conſentire, ac velle, &c.

PORRO NILVS, vbi inflatus eſt, non modò Delta inundat, verumetiam plagã quæ dicitur Libyca eſſe, aliquoties & Arabicam: idque vtroque verſus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neque à ſacerdotibus quippiam, neque ab alio vllo percipere potui: quum promptiſſimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æſtiuo ſolſtitio, ad centum vſque dies, & propè totidem diebus retrocedat, relinquẽs fluẽta: ita vt per omnem hyemem tenuis eſſe perſeueret ad ſolſtitium rurſus æſtiuũ. De his nihil omnino potui percipere ab AEgyptiis ſciſcitãdo, num aliquam vim Nilus haberet natura diuerſam cæteris fluuiis. Hæc ego noſcẽdi cupidus, eos interrogabam, & cur ſolus omniũ amnium nullas ex ſe auras remitteret. De qua tamen aqua quidam Græcorum, quũ inſignes vellent effici ſapientia, trifariam diſſeruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidẽ dignas exiſtimo, niſi eatenus vt illas tantùm ſignificem. Earum vna ait, ventos etheſias eſſe in cauſa cur Nilus infletur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui

A ἔνια ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῶν λόγων, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον ἡμῖν μνήσθην. ὃ ἐγὼ τῇσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον ὡς ἐπὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. ἐόντες γὰρ οἱ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρὸς οὖρα Λιβύης, ἑωυτοὺς δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι γελέων βοῶν μὴ ἔρχεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι.

B οἰκέουσι γὰρ ἔξω τῶν Δέλτα, καὶ οὐδὲν ὁμολογέουσι σφίσι βάρβαροι εἶναι. βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἔξεστι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἐᾶ ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι τοῦτο τὸ ὁ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

ΕΠΕΡΧΕΤΑΙ δὲ ὁ ΝΕΙΛΟΣ, ἐπεὰν πληθύῃ, οὐ μούνον τὰ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ

C τῆς Λιβυκοῦ τε λεγομένου χώρου εἰ, καὶ ἔστι χωρίον Ἀραβίου σταδίους. καὶ ὅσον δυοῖν ἡμερέοιν ἐκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλοῦν ἔστι τούτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος οὔτε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἐδυνάσθην. προεθύμως δὲ ἔχων πάντα πρὸς αὐτέων πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύων ἀπὸ θερέων τῶν χειμερινῶν ἀρξάμενος ὅσον ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δὲ ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων ῥέεθρον. ὥστε βραχὺν τὸν χειμῶνα ἄπορα διατελέειν, μέχρι οὗ αὖτις θερέων τῶν χειμερινέων. τουτέων ὦν πέρι, οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐλπομένου παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἰῶτινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἐμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἱστόρεον. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μούνος πάντων ποταμῶν οὐ πρέπει. ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες σοφίην βούλονται νενέσθαι σοφίῃ, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδούς. τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξίως μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βούλομαι μούνων. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πλημ-

ρεῖν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρεῖν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ

ἐτησίαι

ἐτησίαι μὴ οὔκων ἐπνεύσωσι, ὁ δὲ Νεῖλος τωὐτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοί ἦσαν, χειμῶ ἂν τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι αὐτίοι ῥέουσι, ὁμοίως παρέχειν καὶ νῦν τωυτὰ τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ τοῦδε τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν περ καὶ ὁ Νεῖλος. ἡ δὲ ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μὲν ὅστι τῆς λεγομένης, λόγῳ δ' εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη· ἢ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν τωυτὰ μηχανᾶσθαι. τὸν δ' Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν. ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν ἀπιξεστάτη εὑρίσκεται, μάλιστα ἐψευσμένη. λέγει δὲ καὶ αὕτη τοῦδε, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὃς ῥέων μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι αἰ ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥεόντων ἐς τὰ ψυχρότατα; τῶν τὰ πολλά ἐστι αὐδρὶ λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἵῳ τε ἐόντι, ὡς τοῦδε εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρίων τουτέων θερμοί. δεύτερον δὲ, ὅτι ἀνομβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλλος ἀμφιτελέα ἐοῦσα. ὅτι δὲ χιόνι πεσούσῃ, πᾶσα ἀνάγκη ὕστι ὑσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι. ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕοι τ' ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτον δὲ, οἱ ἄνθρωποι ἔκ τοῦ καύματος μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοί τε καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀποπλείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γιόμενον, φοιτῶσι ἐς χειμαδίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὀσονοῦν ταύτῃσι τοῦ χώρου δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἴσως ἄν τι τοιοῦτον τοῦδε, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γὰρ ἔνα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα· Ὅμηρον δὲ, ἢ τινα τῶν προτέρων γεγονότων ποιητέων, δοκέω ὀνόμα θέντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι. εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω ὅτι μοι δοκέει

nonnunquam eteſiæ nõdum ſpirauerunt quum Nilus id agit. Ad hæc, ſi eteſiæ in cauſa forent, oporteret alia quoque flumina quęcũque eteſiis obnoxia ſunt, idẽ quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora ſunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autẽ multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur Nilus. Altera opinio eſt [a] incredibilior quidem quàm hæc quæ dicta eſt, dictu tamen admirabilior, quæ ait illũ, quòd ab Oceano fluat, iſtud efficere: ipſum verò Oceanum orbem terrarũ circumfluere. Tertia opinio, vt multo modeſtiſſima, ita lógè falſiſſima eſt: quippe quæ & ipſa nihil dicit, inquiẽs è niuibus liqueſcentibus manare Nilum: qui quũ ex Africa per medios AEthiopes fluens in AEgyptum euadat, ex locis calidiſſimis ad frigidiſſima, quomodo ex niuibus flueret? De qua re multa ſanè ſunt quæ quis coniectare poſſit, non eſſe credibile, eum qui talis ſit, manare de niuibus: primum ac maximũ teſtimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi ſpirant: ſecundum, ea plaga quæ ſine imbribus & ſine glacie perpetuò eſt. (ſuper niuem autẽ quæ cecidit neceſſe omnino eſt intra quinque dies pluere: quare ſi in his regionibus ningeret, etiam plueret.) tertium, hominibus qui ab æſtu ſolis nigri ſunt, & miluis, atque hirundinibus, quæ illic perennãt. Grues quoque, Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca ſe conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcũque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profectò nihil tale eſſet, quemadmodum neceſſitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultã fabulã referẽs, caret argumẽto. Neque enim ego vllũ noui fluuiũ qui ſit Oceanus, ſed hoc nomẽ opinor Homerum, aut aliquem priſcorum poetarũ, quũ inueniſſet, in poeticam intuliſſe. Quòd ſi opiniones quas propoſui, improbantem me oportet de occultis ferre ſententiam, dicam quare mihi videatur

[a] Inſolitior

χειμαδίην

πόντων

impleri Nilus æstate. Hyberno tẽpore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africæ. [a] Totũ, vt quidem breuissimè demonstretur, à me dictum est. Etenim deũ hunc, vt cuique terræ proximè accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarũ amnium arefacere. Vt autẽ pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista efficit. nam quum omne veris tempus sit serenũ in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidæ ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cælo means æstate facerè consueuit. ad se enim trahit aquã, attractámque in superna abiicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile est) ab hac regione flãt, auster & africus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquã mihi videtur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reseruare. Idem, mitigata hyeme, rursus in medium cæli regreditur, atque illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorẽ: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente vtique [b] lacunosam, magna decurrunt: at æstate, quum destituãtur ab imbribus, & à sole attrahãtur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quũ attrahitur à sole, meritò solus fluuiorum eo tẽpore fluit multo exilior quàm solet per æstatem. Tunc enim peræquè attrahitur atq; cæteræ aquæ, per hyemẽ verò solus attrahitur. Ita solem cẽsui huius rei esse causam. Idem, mea sententia, autor est aereæ siccitatis in ea regione, [c] dum exæquat transitũ suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quòd si [d] finium ac cæli situs immutaretur, vt vbi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & vbi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profectò sol [e] amotus è medio cælo, sub hyemem & aquilonẽ mearet supra Europã,

a *s. Acrem certè totam (& maxima breuitate & tar) hisce verbis comprehendi.*

b Torrentibus abundantem,

c *Videtur aliter legisse quàm ὄλγα καίων.*

d *Gr. ὡρέων. sunt autem ὧραι stata anni tempora. Sed videtur aliam lectionem sequutus esse.*

e Expulsus è medio cælo ab hyeme & aquilone,

A πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τῦ θέρεος. τῦ χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ὑπὸ τῆς βορείης διεξόδου ὑπὸ τὸ μεσαίτερον, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πρῶτα εἴρηται· τῆς γὰρ ἀγχοτάτω γε χώρης τοῦτό ἐστι θεῖον, καὶ κατ' ἰθὺ ἴσχειν, τοιῦτον εἰκὸς δίψαν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μυραίνεσθαι τῦ ποταμῦ. ὡς δὲ ἐν πλέονι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν δ' Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, B τάδε ποιέει, ἅτε δεχόμενος τῦ χρόνου αἰθρίου τε ἐόντος τῦ θέρος τῦ κατ' ἐωῦτὸν καὶ χώρια τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν, ποιέει οἷόνπερ καὶ τὸ θέρος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τῦ οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωῦτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δὲ, ἀποπωθέει ἐς τὰ ἄνω χωρία. ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι· καὶ εἰσὶ εἰκότως οἱ ἀπὸ τοιῦτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πρώτων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πρῶτον τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἑκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπεσθαι παρ' ἑωῦτόν. παρηνυσμένου δὲ τῦ χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω. ἐπὶ τοῦτο δὴ τὸ τότε ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὀμβρίου τῦ ὕδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐγέσι, (ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κεχαρωμένης) ῥέουσι μεγάλοι. τοῦ D δὲ θέρεος τῦ τε ὄμβρων ἐπιλειπόντων αὐγέας, καὶ ὑπὸ τῦ ἡλίου ἰσχόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἰσχόμενος ὑπὸ τῦ ἡλίου, μοιῶσι ποταμῶν τῦτον τὸν χρόνον εἰκότως αὐτὸς ἑωῦτοῦ ῥέει πολλὸν ὑποδεέστερος ἢ τῦ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῦ ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μοιῶσι πλέζεται. ὕστερον τὸν ἥλιον νενόμικα τοῦτου αἴτιον εἶναι. αἴτιος δὲ ὧυτὸς ἐστὶ καὶ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν ἠέρα ξηρὸν παρ' ἑωυτῷ ἔχει, διὰ E καιῶν τὴν διέξοδον αὐτοῦ. οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ ἰδέαι ἄλλαξε τῶν ὡρέων καὶ τῦ οὐρανοῦ, τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἔσασι, ταύτῃ μὲν τῦ νότου ἰὼν ἡ ἰδέαι, καὶ τῆς μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νεῶ ἔσηκε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα ὕστερον εἶχε, ὁ ἥλιος αὖ ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τῦ χειμῶνος καὶ τῦ βορέω, ἴοι ἂν αὖ τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης

παρὰ ὑπολείπεσθαι

καταπερ νῦν ἡ Λιβύη ἔρχεται. διεξιόντα δέ μιν ἀφ' ἁπάσης Εὐρώπης, ἔλπομαι ποιέειν αὐτὸν τὰ περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τοῦτο δὲ ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμέων χωρέων οὐκ εἰκὸς ἐστὶ οὐδὲν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει πνέειν. ταῦτα μὲν νυν ἔγωγε ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἐμοὶ δοκέει ἐρέω.

Τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δέ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὔρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος καὶ τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης. οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, Κρωφί, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς δὲ πηγὰς τὰς Νείλου ἐούσας ἀδίσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέω ἄνεμον· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἀδύνατοι εἰσὶ αἱ πηγαί, ἐς ὅ,τι πειρῶν ἔφη εὑρεῖν τοῦτον Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι· πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλέξαντα μυῶν κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα γινώσκων ἔλεγε, ἀπέφαινε (ὡς ἐμὲ κατοῦσα) δίνας τινὰς ταύτῃ ἐούσας ἰσχυρὰς, καὶ παλιρρόην. οἷα δὲ ἐμβαλόντος τοῦ ὕδατος τοῖσι οὔρεσι, μὴ δύνασθαι κατιέμενον κατάπειρα τεῖναι ἐς βυσσόν ἑνα. ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μοι δῆλα ἐγένετο πυθομένῳ, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, τὰ δ' ἀπὸ τοῦτο, ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. Ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἀναβάσιες εἰσὶ χωρίον· ταύτῃσι δὴ τὸ πλοῖον δεῖ δήσαντα ἀμφοτέρωθεν, κατὰ περ βοῦν, παραβαίνειν· ἢν δὲ ἀπορρήξῃ τὸ πλοῖον, ἴζεται φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἔστι ὅτι ἡμερέων τεσσερέων πλόος.

quemadmodum nunc supra Africam: pertransiliénsque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneum esse, è locis valde feruidis nihil respirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verùm hæc ita sint quemadmodũ & sunt, & ab initio fuere.

Nili tamẽ fontes nemo neque AEgyptiorum, neque Græcorum neque Afrorum, cum quibus in colloquium veni, se nosse professus est, præter scribam sacrarum Mineruæ pecuniarum apud AEgyptum, in vrbe Sai: qui mihi iocari videbatur, affirmãs se id proculdubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter Syenem positos, vrbẽ Thebaidis, & Elephantinam: quorum vni nomen esset Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyssos, *hoc est, immensæ altitudinis*, emanare. cuius aquæ dimidium AEgyptum versus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium AEthiopiam versus atque austrum. Quòd autem abyssi forent fontes, aiebat Psammetichum AEgypti regem periculum huius rei fecisse: qui funibus multorum millium passuum connexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deuenisset. Scriba hic, si modò gesta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat vt ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, vnde nequeat funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab vllo quoquam audire nõ potui: [a] nisi (quũ ipse inspiciundi gratia ad Elephãtinam vsque vrbẽ profectus sum) quiddam longissimæ narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi: eum ab vrbe Elephantina ad superiora esse locum acclivem, vbi necesse sit, nauigio vtrinque alligato, tanquam boue, pergere: &, si funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locum quatuor dierum nauigatione:

a Sed quicquid præterea audiui, *vel accepi*, (ad Elephãtinam quidẽ vsque vrbẽ spectauim *ipsemet profectus: ab eo autem loco, ex auditu habẽs) id est huiusmodi, penitissimè indagatũ. Ab Elephantina vrbe in superiora tendenti acclivis est locus, adeo vt necesse, &c.*

esséque ibi Nilum tortuosum veluti Mæandrũ, & duodecim schœnorum, per quos hũc in modum nauigare oportet, & postea [a] peruenire planum in locum, vbi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper iam AEthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere AEgyptios. [b] Insulam cõtineri ingẽti stagno, accolentibus circùm AEthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subuectus, peruenies in alucũ qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierũ pergas propter flumen. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ nauigare nõ licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus sũbucheris, dum venias in oppidum magnũ nomine Meroẽ, quæ fertur aliarũ vrbium esse metropolis. Cuius incolæ solos deorum colũt Iouem & Liberum, cósque magnopere venerantur. Ioui etiam constituerunt oraculum, cuius responsis, posteaquam iubentur, & quocũque iubentur, eò sumant expeditionem. Ab hac vrbe, intra tantundẽ temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad Automolos, *id est, transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbum Græca in lingua idem pollet quod Sinistræ regiæ assistentes. Isti quũ essent AEgyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos AEthiopes trãsiere hac de causa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad vrbem Elephantinã & ad Daphnas Pelusias aduersus AEthiopes, alii aduersus Arabes & Syros, alii ad Mareã aduersus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodũ sub rege Psammeticho erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephãtinã & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quũ igitur triẽniũ in præsidio fuissent AEgyptii, neq; illinc ab aliquo dimitterẽtur,

[a] Peruenies. *Sic & sequentia per indicatiuum, non infinitiuum.*

[b] Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

A σχολιὸς δὲ τούτῃ, καὶ ὥσπερ ὁ Μαίανδρος, ὅσῃ ὁ Νεῖλος. χοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι οὗτοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθιοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν περιξνομάδες Αἰθιοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νείλου τὸ ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ· καὶ ἔπειτα ἀποβὰς παρὰ τὸν ποταμὸν, ὁδοιπορέων ποιήσεαι ἡμερέων τεσσερήκοντα· σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χερσάδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν. διεξελθὼν δὲ τῆσι τεσσερήκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔπειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομα ἐστὶ Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. τοὺς δὲ ἐν ταύτῃ, Διά θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δὲ ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ ἀμφὶ θεσπισμάτων· καὶ τῇ αὐτῇ κελεύῃ, ἐκεῖσε. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν ὅσῳπερ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομα ἐστὶ Ἄσμαχ. δυώδεκα γενεὰς ἀνθρώπων ἐστὶ ταῦτα τὰ ἔθνεα, καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθιόπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος φυλακὴ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλι πρὸς Αἰθιόπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσιήσι· ἄλλη δὲ πρὸς Ἀράβιόν τε καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ καὶ νῦν ἐμοῦ καὶ Περσέων τῶν ταύτα αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοῖς ὧν δὴ Αἰγυπτίοις τρία ἔτεα φρουρήσασι ἀπέλυε οὐδεὶς τῆς φυγῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι,

63

Δόχμ.

πρώτους ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντας, ἵησθαι ἐς Αἰθιοπίαν. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρίους ἀποδιπεῖν οὐκ ἐᾶ, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. Ⓥ δὲ ἵνα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δὲ σφέας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ Αἰθίοπες γειτνιῶται τῷ Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τοῦτοις οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γενέσθαι Αἰθίοπες, ἤθεα μαθόντες Αἰγύπτια. μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μουνάων πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥηθέντος. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μιῇ ἐσκον ταῖ ἀναισιμοι μῆνοι, ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους Αἰθίοπας. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. ὅθεν δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γὰρ ἔστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος.

Ἀλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐς τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ διαλεχθῆναι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων διαλεχθῆναι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ Ⓥ Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτῶν Νασαμῶνας ἄνδρας. οἱ δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ περὶ τε Σύρτιν καὶ περὶ τὴν ἐπὶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ὀλίγον. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχοιεν πλέον λέγειν περὶ τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης, φάναι περὶ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσὰ, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρώσαντας πέντε ἐωυτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν μακρόπτατα ἰδομένων. τῆς μὲν Λιβύης τὰ μὲν κατ' ἠῶ θαλάσσης ἐστὶ Αἰγυπτίοισι ἐξαμένοισι μέχρι Σολόεντος ἄκρης,

communi vsi cõsilio, à Psammeticho ad AEthiopiã sibi transeundum putauerunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, vbi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabátque patrios deos ac liberos vxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostẽso veretro dixisse, vbicunque id esset, sibi & vxores & liberos fore. Hi posteaquam in AEthiopiam profecti sunt, sese AEthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli AEthiopum aduersarii, quorum terram eripientes istos iussit incolere. AEthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus AEgyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim nauigationẽ, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per AEgyptum. Tot enim menses in summa reperiẽtur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergãt. Fluit autem ab hespero & occasu: dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ feruore ea regio.

Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutósque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deueniss in confabulationem de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchúmque narrasse, aliquando quosdam ad se veniss Nasamonas, quæ gẽs sit Libyca, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad aurorã, [a] no multum supra Syrtim. Eos, quum veniss, interrogarẽtúrque numquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retuliss, apud se fuisse quosdam virorum præpotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adoleuiss, cùm alia superfluacua fuisse machinatos, tum verò ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyæ solitudines, & siquid amplius cernerent quàm ii qui longiss ima inspexiss. Orã enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiã Libyas & Libyũ permultas gẽtes ab AEgypto incipientes omnẽ obtinere vsq; ad promõtoriũ Soloentẽ,

[a] Non longè penetrãdo, vel progrediendo. Eos, q;

quod Libyam terminat, præter id demũ quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac ſupra maritimã oram, & eos qui ad mare incolũt, feris vlteriora habitari: at quæ vlteriora ſunt parte à feris habitata, arenoſa eſſe, vehementérque arida, ac prorſus vaſta. Igitur eos iuuenes ab æqualibus dimiſſos, aqua atque cibariis probè inſtructos, primùm per regionem hominibus habitatã perrexiſſe: hanc permenſos, in illam à feris habitatam peruenisſe. Ex ea per ſolitudines iter feciſſe ad ventum zephyrum: peragratóque multo ſpatio ſabuloſi loci pluribus ſanè diebus, aſperiſſe demum arbores in planitie quadam enatas, ad eáſque acceſſiſſe, ac fructum qui inerat decerpſiſſe. Eiſque inter decerpendum ſuperueniſſe quoſdam infra mediocrem virorum ſtaturam puſillos: quorum linguam Naſamones non intelligerent, vt nec ipſi Naſamonum: & ab his deprehenſos ductóſque fuiſſe per maximas paludes: atque illas tranſgreſſos peruenisſe in vrbem in qua vniuerſi forent æquali ſtatura illis qui adduxiſſent, colore nigro. Eam vrbẽ præterlabi grande flumen, ab heſpero ad orientem ſolem fluens, in quo conſpicerentur crocodili: Hactenus à me ſermo Ammonii Etearchi commemoratus ſit: niſi quòd is aiebat Naſamones (vt Cyrenæi referebant) reuertiſſe, & eos homines ad quos illi peruenisſẽt, omnes eſſe [a] fallaces. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus coniectabat Nilum eſſe, & ratio ſic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eámque mediam ſecat: & (vt ego ex apertis ignota coniecto) pari tractu atque Iſter meat. Iſter nanque fluere incipiens à Celtis atque vrbe Pyrene (Celtæ autem ſunt extra cippos Herculis, Cyneſiis finitimi, omnium in Europa ad occaſum habitantium vltimi) mediam Europam ſcindit: totámque permenſus quam Iſtriani Mileſiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur.

[a] Impoſtores, vel præſtigiatores.

A ἡ τελευτᾷ τῆς Λιβύης, πρόκειται τῷδε πᾶσαν Λίβυες, ὑπὲρ Λιβύων ἔθνεα πολλά, πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ὅπη θαλάσσαν κατοικέοντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ αὐυδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὦν ἐκ νεωτίας ἀποπεμπόμενοι ἐκ τῶν ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένοισι, ἰέναι τὰ πρόσω πᾶσαν ἐκ τῆς οἰκεομένης. ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν θηριώδεα ἀπικέσθαι. ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιεύμενοι πρὸς ζέφυρον αἰεμον. διεξελθόντας δὲ χώρην πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δὴ κοτὲ δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ σφέας προσελθόντας, ἄπτεσθαι τοῦ ἐπικάρπου τῶν δενδρέων καρποῦ. ἀπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικροὺς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων σφῶν Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τοὺς Νασαμῶνας. ἄγειν τε διὰ ἑλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι μεγάθεος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν· ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτόν, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. ὁρμᾶσθαι δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς ὑστέρους δεδηλώσθαι· πλὴν ὅτι ἀπορησάντας τε ἔφασκε σφέας Νασαμῶνας, ὡς Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπικνέοντο ἄνθρωπους, γοήτας εἶναι πάντας. τὸν δὲ ποταμὸν τοῦτον νέμεσθαι ῥέοντα καὶ Ἐτέαρχος σταυρόεντα ἐκβάλλειν εἰκάζειν. νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὗτος αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην· ἐκ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἐκ τῶν ἴσων μέτρεων ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην σχίζων τὴν Εὐ-

64

B

C

D

E ρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακλείων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ οἰκεομένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἴστριοὶ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι.

ὁμῶ δὴ Ἴστρος (ῥέῃ γὰρ δι' οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. περὶ δὲ τῶν τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέῃ. περὶ δὲ τοῦ ῥόου αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἰσορροπέοντα ἐμοὶ ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κη αἰτίη κέεται. ἀπὸ θαλάσσης δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθείη ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν αἰτίη κέεται. οὕτω δὴ νέμων δοκέω σχεδὸν πάσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

[a] Et Ister (fluit enim per terrã habitatã) inter primos cognoscitur: de Nili verò fontibus nemo habet quod referat: & meritò, vtpote Libya per quam fluit, deserta. De eius fluxu, quàm potuit longissimè repetendo narrari, dictum est. exit autem in AEgyptum. Porro AEgyptus montanæ Ciliciæ ferè opposita est. Hinc rectà ad Sinopẽ in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectum iter viro expedito: Sinope autem Istro mare irrumpenti ex aduerso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum sit.

[a] Verùm Ister à multis cognoscitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

Ἔρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλέω θωυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι γὰρ τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην προσχεομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοὶ, τὰ πολλὰ πρήγματα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐξεύρηνται καὶ νόμους. ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. καὶ ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. καὶ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. βυμαίην χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ὅτι λέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ὀκτὶ ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱρῆται γυνὴ μὲν οὐδεμίη οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ παντέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. οἱ ἱρέες τοῦ θεοῦ, τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρῶνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλάς, τοῦ μάλιστα ἐκτρέπονται Αἰγύπτιοι· τρέφουσι τοὺς θνατοὺς αὐξῆσι τὰς τρίχας, τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὰς γνειήν, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χοὴ θηείων

[b] Apud alios homines mortem receptum est vt in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimùm is attingit: at Ægyptii, in morte suorũ, finunt capitis barbæq; pilos crescere, quũ alioqui antea tõsi fuerint. Apud c.

Venio ad plura de AEgypto referenda: quia plura quàm alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. AEgyptii, quemadmodũ & cælo eorum & flumine diuersam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à cæteris hominibus diuersa constituerunt & instituta & iura. Apud hos fœminæ quidem negociantur cauponantúrque, & institoriis operis vacãt: viri autem intra domos texunt. Alit villum subtegminis desuper tramãt, AEgyptii subter. Onera viri capitibus, fœminæ humeris baiulant. Fœminæ, stãtes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palàm verò, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deę vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Alẽdi parentes filiis nullã, nolẽtibus: filiabus, etiamsi nolint, summa necessitas est. Deorũ sacerdotes alibi comati sunt, in AEgypto derasi. [b] Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: AEgyptii in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales victus à

ferarũ ſecretus eſt conſortio: AEgyptii cum feris veſtuntur. Alii frumento atque hordeo victitãt:
a Victitare his, maximè probroſum eſt. ſed ex olyris cibaria conficiunt, quas alii zeas appellant.
AEgyptiis [a] victitare iis quæ ex his facta ſũt, maximo probro eſt: ſed cibis è farre confectis, quod quidã ſiliginem appellant. [b] Cõſperſionem pedibus, lutũ manibus [c] ſubigunt. Virilia, alii talia relinquũt qualia natura ſunt, præter eos qui ab iſtis didicerunt: AEgyptii circumcidunt. Viri binas veſtes habent, fœminæ ſingulas. Alii velorum anſulas & funes extrinſecus aſſuũt, AEgyptii intrinſecus. Græci literas ſcribũt & calculis computant, à ſiniſtro in dextrum manum ferentes, AEgyptii à dextro in ſiniſtrũ: & hoc facientes aiunt ſe in dextrum, Græcos facere in ſiniſtrum. Literis bifariis vtũtur, quarum vnas, ſacras vocant, populares alteras.

b Farinam aqua maceratam ſubigunt pedibus, lutum autem manibus. *Fortaſſe autẽ intelligit lutum ex quo in tritum conficitur, quod Gall. mortier.*

c Subigunt, & *ijſdem* ſtercus accipiunt.

In deos ſupramodũ ſupráque omnes homines religioſi ſunt, talibus moribus vtentes: Aheneis in poculis potant, ſingulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: ſed vniuerſi. Linea ferunt veſtimenta ſemper recens abluta, huic rei præcipuè vacãtes. Virilia circũcidũt munditiæ gratia, pluris facientes ſe mũdos eſſe quàm decoros. Sacerdotes tertio quoque die totũ corpus eradũt, nequis pediculus deos colentibus aut alia ſordes creetur. Iidem veſtem tãtũmodo lineam, calceos [d] papyraceos geſtant: nec aliam veſtem aut alios calceos induere eis fas eſt. Lauantur quotidie frigida, interdiu [e] ter, noctu bis. Alias prẽterea ceremonias propè dixerim infinitas exercẽt. Qui etiam non exiguis afficiũtur commodis. nam neque è re domeſtica aliquid conterunt, neque impendunt, ſed eorum ſingulis quotidie [f] cibi ſacri cocti præſto ſũt, & carnis bubulæ & anſerinæ ſatis abundéque. Vinum quoque vineale illis datur. De piſcibus guſtare nefas eſt illis. Fabas AEgyptii in ſua terra nec admodum ſerunt, nec eas quæ prouenerint, aut [g] crudas aut in aqua coctas, edunt. Sacer-

d Byblinos.

e Bis. δὶς, *non* τρὶς.

f *Sunt qui ſacrificia exponant, alij panes ſacros.*

g *Videtur aliud legiſſe quàm habeant Vulg. edit.*

A δίαιτα ἀποχέχρηται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι καὶ δίαιτα ἐστί. ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ᾠκέουσι· Αἰγυπτίων δὲ τοὺς ποιεῦντα ἀπὸ τούτων τὸν ζόλον οὐκ ὅσιόν ἐστι· ἀμὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τοὺς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τὸν κόπρον αἰρέονται. τὰ αἰδοῖα ᾠκέουσι μὲν ἐῶσι ὡς ἔχοντα, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἐμάθοσαν· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τοὺς κρίκους καὶ τὸν κάλων ἔξωθεν ἔχουσι μὲν ἄλλοι ἔξω τῶν στερεῶν, Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, B Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱερὰ, τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται.

Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρέωνται. C ἐκ χαλκέων ποτηρίοισι πίνουσι, ἁγνιζόμενοι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐκ ὁ μὲν, ὁ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα δὲ λίνεα φορέουσι ἀεὶ νεόπλυτα, σπουδὴν ποιεύμενοι τοῦτο μάλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτέμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· περιτιμῶντες καθαρὸν εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. D οἱ δὲ ἱρέες ξυρῶνται παν τὸ σῶμα ὅλον τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύοισι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μοῦνον, καὶ ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λοῦνται δὲ δὶς τ' ἡμέρης ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ὅσας τελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ οὐ κακὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι γὰρ τῶν οἰκηίων τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ σιτία σφι ἐστὶ ἱερὰ πεπαλάμινα. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δὲ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δ' ὅσα ἔξεστι πάσσασθαι. κυάμους δ' οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, οὐς τε γινομένους οὔτε φωνεῦσι, οὔτε ἐσθίοντες ὑπομένουσι. οἱ δὲ δὴ

πατέονται.

ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶ) ὅσον τε ἐόν. ἰφᾶται δὲ οὐκ εἷς ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται. σφῶν δὲ βοῦς τοὺς ἄρσενας, τῶν Ἐπάφου εἶ) νομίζουσι, ἐπὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐλοῖς ὧδε· πείθουσι καὶ μίλῳ ἰδῆται ἐπεὰν σθῇ μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶ) νομίζει. διζῆται δὲ ταῦτα ὑπὸ τούτου τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθὸς ἑστεὼς τοῦ κτηνέος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξέλκυσας, εἰ καθαρὴ τῶν ὡρισμένων σημηίων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἢν δὲ τοὐτέων πάντων ἢ καθαρός, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἑλίσσων· καὶ ἐπείτα γλῶ σημαντείδα ὑπιππάσας, ὑπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θυόμενον θάνατος ἡ ζημίη ὑπόκειται. δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε. θυσίη δὲ σφι ἥδε κατέστηκε. Ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς βωμὸν ἔχουσι αἰθόμενον πυρὶ καίοντες. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτῷ οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου σπείσαντες, καὶ ἐπικαλεσάμενοι τὸν θεόν, σφάζουσι. σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δείρουσι· κεφαλὴν δὲ ἐκείνου πολλὰ κατηρασάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν αἱ ἀγορὴ, καὶ Ἕλληνες σφι ἔωσι ἐπίδημοι ἔμποροι, οἱ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο. τοῖσι δὲ αὖ μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἱ δὲ ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δὲ, τὰ δὲ λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρέπεσθαι. χρῶνται μὲν νυν ταῖς κεφαλαῖς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ὑποσπόνδυλον τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱρά. ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἑνὸς οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς. ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἄνηκε ἐπὶ ἄλλο ἐόν σφι κατέστηκε. τὴν δὲ ὠνὴν μεγίστην τε δαίμονα ἡγέονται εἶ), καὶ μεγίστην οἱ ὀρτὴν ἀείρουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων· ἐπὴν τρωγηταὶ γένωνται τῇ Ἴσι, καὶ ἐπὴν κατεύξωνται), θύουσι τὸν βοῦν· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίῃ μὲν καινὴν

dotes verò ne aspicere quidem eas sustinent, arbitrãtes haud mundũ illud legumen esse. Initiãtur non sigillatim cuique deorũ, sed gregatim: quorum vnus est põtifex. vbi quis defunctus est, filius eius subrogatur. Boues mares, Epaphi esse censent: eáque de re hunc in modum explorant. Si pilum in eo nigrum vel vnũ viderint, nequaquam mundum censent. Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cũ stante & erecta tum etiam resupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quæ ego alio referam in libro. Inspicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eum, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicitâ terra sigillari anulo impressa, abducitur. Nam immolanti eo sigillo non notatam, pœna morte sancita est. Et hunc quidem in modũ pecus exploratur.

Sacrificãdi autem is eis est ritus: Pecude quæ obsignata est, ad arã vbi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde [a] supra pecudẽ libato *cõ ra templum* vino, ac deo inuocato, eam mactant: [b] mactatæ caput asportant in forũ, si nundinæ sint, & eis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui si non adfuerint, in fumẽ abiiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, vt siquid mali aut ipsis immolantibus aut vniuersæ AEgypto futurum sit, id in caput hoc conuertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolãdarum, & vini libamina, omnes pariter AEgyptii in omnibus tẽplis vtuntur. Atque ex hoc ritu fit vt nemo AEgyptiorum de capite vllius animantis deguste. Est. tamen sacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis institutus. Quam igitur deã maximam esse cẽsent, & cui maximum festum celebrent, iãnunc dicam. Posteaquam ieiunauerunt pridie festi, [c] atque obdormierũt, bouem immolant, cúmque corio exuunt, & aluo tota

a Supra hostiã.

b Mactatæ caput amputant, & reliquũ corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem; illi quibus forũ est, & apud quos mercatores Græci diuersantur, ibíque illis vendunt: illi verò quibus non adfuerint Græci, in flũm.

c Et precati fúc. κατεύξωνται, pro quo aliud legit.

66 καὶ καταρησάμενοι.

vacuant. Inteſtina intra ventrem adipémque linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armósque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus ſtipant panibus puris, & melle, & vua paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Vbi hæc infarſerũt, adolent, multũm vini oleíque infundentes: iciuni tamen priuſquã ſacrificent. Dum ſacrificium ardet, omnes [a] verberãtur. Poſteaquam vapulauerunt, dapes ex ſacrificii reliquiis proponũtur. Boues mares eoſdémque mundos, ac vitulos vniuerſi AEgyptii immolãt: at fœminas eis immolare non licet, vtpote Iſidi conſecratas. Nã Iſidis ſimulacrum muliebre eſt, bubulis præditum cornibus, quẽadmodum Io Græci deſcribunt. Bouéſque fœminas omnes itidem AEgyptii venerãtur ex omnibus pecudibus longè plurimum: eóque nemo AEgyptius AEgyptiáve Græci viri aut os ſuauiaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius vteretur, aut pura bouis carne Græco cultro inciſa veſceretur. Boues qui demortui ſunt, hunc in modum ſepeliunt: Fœminas quidem in flumen abiiciunt, mares autem in ſuburbanis ſinguli defodiunt, vno aut altero cornu extãte, ſigni gratia. Vbi computruerunt, & ſtatum tempus aduenit, præſto eſt ad ſingulas vrbes nauis ex inſula nomine Proſopitide, quæ eſt in Delta, habétque nouẽ ſchœnorum ambitũ. In qua cùm aliæ ſũt frequẽtes vrbes tũ ea vnde proficiſcũtur naues ad oſſa tollenda, nomine Atarbechis, vbi templum Veneris extructum eſt. ex qua vrbe alii permulti vagãtur in alias vrbes. Vbi autẽ effoderũt oſſa, aſportant, eáque vno in loco cuncti ſepeliunt. Quem porro in modum boues, in eundẽ defuncta alia pecora ſepeliunt. ita enim apud eos circa hæc legibus cõparatum eſt. nam nẽ hæc quidem interimunt. Cæterùm qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ [b] prouinciæ ſunt,

[a] Omnes ſeipſos verberant. Poſtquam autem verberare deſierunt, dapes, &c. In Vulg. edit. hunc interpret. Valla, epulauerunt. legitur pro vapulauerũt.

[b] Vel, præfecturæ. & ſic ſtatim poſt. Valla vtrobique, ritus. id eſt nómou, non νομοὶ.

A πᾶσιν ἔξω εἶλον, σπλάγχνα δὲ αὐτῶν λείποισι ἐν τῷ σώματι ϲ τῷ πιμελίῳ. σκέλεα δὲ ἀποτάμνοισι, καὶ τὸν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, κατακλίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηϲεύσαντες δὲ, θύουσι· καμοῦντων δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πρῶτοι. ἐπειὰ B δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα προτίθενται, τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. τοὺς μὲν νέους καθαροὺς ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πρῶτοι Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραί εἰσι τῆς Ἴσιος. ὁ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον, βουκέρων ἐστί, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι. ϲ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πρώτων μάλιϲτα μαχαίρῃ. τῶν εἵνεκα οὔτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἀνδρὸς Ἕλληνος φιλήσειε ἂν τὸ στόμα. οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς θάψεται τιμηθέντος Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γλύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, δεῖπον τοιόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δὲ ἔρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τῇσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημήιου εἵνεκα· ἐπειὰ δὲ σαπῇ, καὶ προέσῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάϲτην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δὲ ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσι σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὴ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνϲι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρεις προσαγίνονται αἱ μνησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οὔνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχις. ἐν δὲ αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἄγιον ἵδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλιας· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταὐτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ τἆλλα κτήνεα ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ θάπτεται ταῦτα ὕπερ σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ καὶ δὲ ταῦτα. ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαγένεος ἵδρωνται ἱρόν, ἢ νόμου τοῦ Θηβαΐδος εἰσί, τοῦ Θηβαΐδος

οὗτοι μὲν πάντες οἰῶν ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἶσίος τε, καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. Τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μὲν δὴ τοῦ Μένδητος ἐκτίλωται ἱρὸν, ἢ νομὸς τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν νυν, καὶ ὅσοι ἀφ' Θηβαίων οἰῶν ἀπέχονται, ἀφ' τάδε λέγουσι τὸν νόμον τὸν δὲ σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδέσθαι τὸν Διὰ, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Διὰ μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, προσκεφάλαιά τε τὰ κεφαλῆς ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸν ἄνακτα, οὕτω οἱ ἐωυτὸν ὀφθῆναι δεῖξαι. Ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. Ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δὲ ἐμοὶ, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τὸ ἐπωνυμίῃ ἐποιήσαντο. Ἄμμωνα γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Διά. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσὶ σφι ἱεροὶ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τωὐτὸ ἐνδύουσι τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα· Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτουσι οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάθην ἀκοὴν λαβεῖν. καὶ μὲν ὅτι γε οὐ πρὸς Ἑλλήνων ἔλαβον τοὔνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, δοκέουσι δέ μοι Ἕλληνες μᾶλλον πρὸς Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θεμένοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ οὔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήρια ἔχει τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἔν δὲ δὴ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι, ἥσθην Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, γεγονότες τὸ αἰεὶ ἐκ θεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ ὅτι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματα φασὶ εἰδέναι, οὐδὲ σφι

ii omnes ab ouibus se abstinẽtes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter coluntvniuersi AEgyptii, præter Isidem & Osirin, quem Bacchũ esse aiunt. hos peræquè vniuersi colunt. Qui verò Mendetis templum obtinent, siue Mendesiæ prouinciæ sunt, hi capris abstinentes, immolãt oues. Itaque Thebani, & quicũque propter illos ouibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quòd Iupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, vt amputato arietis capite, pelléque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id AEgyptios instituisse Iouis simulachrum facere arietina facie: & ab AEgyptiis Ammonios accepisse, qui sunt AEgyptiorum atque AEthiopum coloni, & [a] linguam inter vtrosque vsurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quòd AEgyptii Iouem [b] Ammonẽ appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantùm die quotánis in festo Iouis, vnum demum arietem obtruncant, cuius pellem detractam, hunc in modũ Iouis simulachro induunt: ad illúdque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietẽ verberant, deinde sacra eundem vrna sepeliunt.

a *Id est, Lingua vtéres quæ aliquid cum vtrorumque lingua commune habet.*

b Ammon

De Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quòd sit vnus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norũt, nulla in parte AEgypti quippiam potui audire: cuius nomen non AEgyptii à Græcis acceperunt, sed Græci potius ab AEgyptiis, & ii quidẽ Græci qui hoc nomen filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cùm multa mihi indicia sunt, tum verò istud, quòd huius Herculis vterque parẽs, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab AEgypto oriundi: & quòd AEgyptii negant se aut Neptuni aut [c] Tyndaridarum nomen nosse: neque

c Dioscurorum

hos deos inter cæteros admiserũt. Quòd si nomen dæmonis vllius à Græcis mutuati essent, nõ minus, imò vel magis, istorum mentionẽ fuissent habituri: si etiam tũc nauicularia exercebãt, & vlli Græcorum nauicularii erant, vt credo, & mea fert opinio. Istorum igitur potius deorum quàm Herculis nomen AEgyptii percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud AEgyptios Hercules, & (vt ipsi aiunt) decem & septẽ annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo Herculem [a] ex octo diis, qui duodecim erant, vnum esse arbitrãtur. Quibus ego de rebus certior fieri [b] cupiens, à quibus possem, in Tyrum Phœniciæ *vrbem* nauigaui, quòd ibi tẽplum Herculis esse audirem: quod & vidi opulenter exornatum cùm aliis multis donariis tum verò duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiorem in modum splendente per noctẽ. Veniẽnsque in colloquiũ cum dei sacerdotibus, percõtabar quantum temporis foret ex quo id templum fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem cõgruere cum Græcis, quippe dicentes ab vrbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro cõdita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thasii. Quinetiam in Thasum profectus sum, vbi inueni tẽplum à Phœnicibus cõditum, qui ad inuestigandam Europam nauigantes, Thasum condiderunt: quod quinque virorũ ætatib⁹ prius fuit quàm Hercules Amphitryonis in Græcia existeret. Hæc quæ commemorantur, planè declarãt Herculẽ vetustum deũ esse. eóque videntur hi rectissimè facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colẽdáque cẽsuerunt: vni quidem, vt immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri verò, vt heroi, parentantes. Alia quoque multa in cõsideratè Græci loquũtur, quorum & hæc inepta fabula est, quam de Hercule ferũt: Eum, quum in AEgyptum peruenisset, ab AEgyptiis redimitũ, tanquam Ioui immolandũ, cum pompa fuisse eductum,

a Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorũ vnum Herculem censent.

b Studens pro viribus, Tyr.

A θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀπεδεδέχαται. καὶ μὰ τὸν εἴ γε ἀπ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὔνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα ἀμελέα μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ ποτὲ ναυτιλίην ἐχρέωντο, καὶ ἦσάν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τουτέων αὖ καὶ μᾶλλον τὴν θεὸν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τὸν Ἡρακλέος. ἀνὰ τὶς ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέ- B γουσι, ἔτεα ἐστὶ ἐπὶ ἀπὸ Ἀμάσιος βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἐπλεύσας ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυθανόμενος αὐτόθι εἶ) ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὼν πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμα- C ράγδου λίθου, λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰ ἐόντων χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· σφέας γὰρ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. εἶ) δὲ ἄλλα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τεσσερακόσια καὶ χίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶ). ἀπικόμενος δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡ- D ρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. ἐδοκέοσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ δισσοὺς Ἡρακλέας ἱδρυσάμενοι ἔκτισαν· καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην θύουσι· τῷ δ' ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, σφαγίζουσι. λέγουσι δὲ E πολλὰ καὶ ἄλλα αἰεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· σὺν δὴ δὲ αὐτέων ἐστὶ ὅδε ὁ μῦθος ἐστὶ, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπιγμένον ἐς Αἴγυπτον στέφαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ.

δὲ,

τὸν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην εἶχεν· ἐπὶ δὲ αὐτὸν A
ὡς τὰ ζῶα θυσόμενα παρῆλθον, ἐς ἀλκὴν ἅπαν
ὁρμήσαντα, πρώτας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ
68 μὲν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰ-
γυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων πάμπαν ἀ-
πείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ θεοῖσι κτή-
νεα οὐσίη θύεται ὁκόσα, (χοιρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων
βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ
χηνέων) κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι
δὲ ἕνα ὄντα Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνθρω-
πον (ὡς δή φασι) κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς B
μυριάδας φονεύσαι; καὶ τοιγὰρ τούτων
τοσαῦτα ἡμῖν εἰρήσθω, καὶ τῶνδε τῶν θεῶν ἕ
τῶνδε τῶν ἡρώων εὐλόγως εἰρημένα.

Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε
εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρηνικοί.
τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶ ⓐ
Μενδήσιοι. τοὺς δ' ὀκτὼ θεοὺς τούτους, πρε-
σβυτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι.
γραφοῖσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι
καὶ οἱ ἀγαλματοποιοί, τὸν Πᾶνα, κατάπερ C
Ἕλληνες, τράγου μορφὸν καὶ τραγοσκελέα· οὐ γὰρ τοιοῦτον νομίζοντες εἶναι
μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτευ δ'
εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἥδιόν
ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ
Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θη-
λέων· καὶ τούτων οἱ ἀποβόλοι τιμὰς μέζονας
ἔχουσι. ἐκ δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐ-
πὶ παντὶ ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πᾶσι τοῖς Μεν-
δησίοισι νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὁ, τε τράγος D
καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δ'
ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἔτι ἐμοῦ τόδε τὸ τέρας·
γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τόδε
ἐς ὑπόδειξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο· ἰῷ δὲ
Αἰγύπτιοι μιασμὸν ἤλυθε θηρίον εἶναι.
καὶ τόδε μὲν, ἰὼ τις ῥαυσὴ αὐτῶν παρὰ
ὗς, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπίων ἔβαψε
ἑωυτὸν, βὰς ἐς ⓦ ποταμόν· τόδε δὲ, ⓐ συ-
βῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχωρίους, ἐς ἱρὸν
οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μούνοι E
πάντων. οὐδὲ σφι ἐκ διδόασι θυγατέ-
ρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγονται ἐξ αὐτέων·
ἀλλ' ἐκδίδονται οἱ συβῶται, καὶ ἄγονται
ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι
θύειν ἢ οὐ διχηδὸν Αἰγύπτιοι· σελήνῃ
δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῖσι αὐτοῖσι χρόνου,

ac tãtisper [a]quietẽ [b]tenuisse dum illi ante aram eum stetissent: [c]ibi ad vim conuersum, omnes interemisse. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi se & naturæ AEgyptiorum & morũ ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullã pecudem fas est immolare, præter sues, prætérque boues mares, & vitulos (dummodo mundos) & anseres: ii qua ratione immolarẽt homines? Aut quomodo Hercules, quum vnus esset, & adhuc (vt aiunt) homo, tot millia virorum interemisset? Hæc tamen tot quæ de his rebus diximus, sint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta.

a Se continuisse.
b Tenuisse dum ad aram admoto molam inspergerent. Bud.
c Ibi viribus vti cœpisse, omnésq; interem. *Ad verbum*, Ibi ad vires se conuertisse.

Porro capras & hircos ea de causa ii quos diximus AEgyptiorũ non mactant, quòd Pana inter octo deos Mendesii numerãt, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrũ & pictores pingũt & statuarii scalpunt, quemadmodum Græci, caprina facie, hircinísque cruribus: haudquaquam existimantes eum esse talẽ, sed similem cæteris diis. Qua tamen eum causa talem pingant, non est mihi relatu iucundũ. Verùm hi omnes cùm capras, tũ verò maximè capros venerantur. Et inter Mendesios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his vnus maximè: qui quum decessit, ingens toti Mẽdesiæ prouinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, AEgyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [d]ostentationẽ hominum peruenit. Suem autem AEgyptii spurcam beluam arbitrãtur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [e]lotum se cum ipsis vestimentis ad flumẽ. Eóque soli omnium subulci, AEgyptii indigenæ, nullũ ingrediũtur in templum: nemóque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiúntque filias. Aliis diis immolare sues ius AEgyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero:

d *Sunt qui ὑπόδειξιν pro ostento hic accipiant.*
e Immersum se flumini cum ipsis vest.

quibus quum per tempus plenilunii ſues immolarũt, eorum carne veſcũtur. Cur autem aliis diebus feſtis ſues oderint, at in iſto mactent, huius rei ab AEgyptiis ratio redditur: ſed quam mihi notam magis decorum eſt nõ referre. Sacrificium autem de ſuibus. Lunæ hũc in modum fit, Immolata ſue, extremam eius caudam, & licnen, & omentum ſimul cõponunt, & adipe qui circa aluum pecudis exiſtat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die veſcuntur, quo die ſacra faciunt: alio die nõ amplius guſtarent. Qui ſunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum, [a] aſſimilatos quoſdã ſues coquũt, quos immolent. Bacco quoque in eius feſto ſinguli in cœnã porcam pro foribus mactãt, reddúntque ſubulco qui illam vẽdiderat. [b] Quin & alium diẽ feſtum Baccho AEgyptii agunt ſine porcis, ferè per omnia Græco feſto ſimilem. Sed loco phallorum, *id eſt ficulneorum veretrorum à collo pendentium*, ſunt ab eis excogitatæ ſtatuæ cubitales [c] è neruis compactæ, quas fœminæ circũferũt per pagos, mentula nutãte, quæ propemodum inſtar eſt reliqui corporis: & tibia præcũte, quam fœminæ, Bacchum canentes, ſequũtur. Cur autem mentulã habeat iuſto maiorum *ſtatua* & vnũ corporis membrum agitet, redditur ab eis ratio ſacra. adeo vt iã Melampus Amytheonis filius nõ imperitus huius ſacri ſed peritus fuiſſe videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionyſi, *id eſt Liberi patris vel Bacchi* nomen & ſacrificium, & pompam phalli [d] enarrauit, non tamẽ omnem planè rationem complexus. Verùm ii qui poſt hunc extiterũt [e] ſophiſtæ, rem in maius explicauerunt. [f] Itaque phallũ Dionyſo miſſum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt eã quę faciunt. Equidem Melampodem virum fuiſſe ſapientem aio, [g] diuinationémque ſibiipſi comparaſſe: eundémque cùm alia multa ab AEgypto accepta Græcis enarraſſe, tũ verò nõnulla de Dionyſo,

τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ἱροὺς θύσαντες, πάντεον ὦν τῶν χρεῶν. διότι δὲ τοὺς ἱροὺς ἐν μιῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεχυγήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος παρὰ αὐτοῖσι τῶν Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ἀπρεπὴς ὁ λόγος ἐστὶ μὴ οὐ πρεπέστερος ὅστις λέγεται. θύουσι δὲ ὧδε τῶν ὑῶν τὴν σελήνην ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ τὸν οὐρὸν ἄκρον, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ὀπίπλοον σὺν ὠθείς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τῇ κτηνέος τὴν πιμελὴν τὴν περὶ τὴν νηδὺν γινομένην· καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ αὐτὰ ταῦτα θύουσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιτο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ἐπὶ ἀσθενείης βίου, σταρίνας πλάσαντες ἐκ, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι· τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δ' ἄλλην ἀνάγουσι ὀρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων, καὶ ταύτας χρεδὸν πάντα Ἕλληνες. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἐστὶ ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κινέοντα γυναῖκας τὰς γλυπτὰς, νεῦρον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τεῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτὸ ἱερὸς λεγόμενος. ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθάωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἰδὼς ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τὸ οὔνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβών· λέξω δ' ἐγὼ τοῦτο σοφισταὶ μέζονος ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλλὸν τοῦ Διονύσου πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἀ- πανσάμενος. πησησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μέν νυν Φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικήν τε ἐωυτῷ συνῆσαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἀπανσάμενος. πησησάμενος Ἕλλησι, τά τε περὶ τὸν Διόνυσον,

69

a Sues farinaceis fingunt, quos coctas immolant. *Vt legatur σταρίνας pro πίνας.*

b Reliquum autem feſtum Baccho celebrãt Ægyptii, exceptis porcis, pariter ferè cæteris in rebus ac Græci.

c Quæ fidiculis tractæ mouentur tanquam viuæ. *Sunt qui putent eſſe noſtras, mariõnettes, vel marionetes.*

d *Videtur potius ſignificare ὁ ἐξηγησάμενος qui autor illis fuit. Vel, Qui introduxit. Alij, Qui inuexit. Sic ſtatim poſt ὁ ἀπηγησάμενος & ἀπηγήσαντο. Q. d. Qui illis præiuit & eam oſtendit. Id eſt, Qui magiſter illis fuit.*

e Philoſophi.

f Phallum certè qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr.

g Artémque diuinandi ſibi comparaſſe: & cùm alia multa quæ ex Ægyptiis audiuerat, Græcis introduxiſſe, tum verò quæ ad Dionyſum pertinẽt, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en.

ὀλίγα αὐτῶν ἐξηλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τοῦ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμοίως γὰρ ἦν τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα. οὐ μέντοι οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο τι νόμαιον. πυθέσθαι δὲ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην. πλεῦνα δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἐξεπυθόμην δὲ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκει, πιθανώτερος ὅτι οὕτω ἐστὶ ἐόν. δοκέω δὲ ὧν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅ,τι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἑστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, Αἰγυπτίοισι αἰεί κοτε τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε οὕ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα. οὗτοι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὄνομα θεῶν ἀκοῦσαι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν καὶ Λιβύων ἐπύθοντο· οὐδαμῇ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὐνόματος ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· ἀγάλμασι. καὶ θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζουσι δὲ ὧν Αἰγύπτιοι οὐδὲ ἥρωσι τιμέουσι. ταῦτα μέν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τὸν δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, παρ' οἵτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι πρῶτοι ἔμαθον, παρὰ δὲ τούτων οἱ ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ δὴ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας τελέουσι Πελασγοὶ συνοίκοισι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομίζειν. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήικες ἐπιτελέουσι λαβόντες παρὰ Πελασγῶν, ξύνοιδε τὰ λέγω. τηνικαῦτα γὰρ Σαμοθρήικην οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, τοί περ Ἀθηναίοισι συνοίκοισι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήικες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι.

tamẽ commutata. [a]Neque enim dixerim quæ in AEgypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nã consentanea essent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam AEgyptios à Græcis fuisse mutuatos [b]aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autẽ mihi Melampus quæ ad Dionysum pertinent audisse ex Cadmo, aliisque Tyriis qui cũ eo è Phœnice venerũt in terram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia ferè deorum nomina ex AEgypto in Græciã peruenerunt. [c]Idque ego ex barbaris scisciatus, ita rem habere comperio, ac reor ex AEgypto præcipuè venisse: [d]& idcirco illic non esse vsquam nomina neque Neptuni, neque Castoris, quemadmodum à me superius dictum est, neque Iunonis, neque Vestæ, neq; Themidis, neque Gratiarũ, neque Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipsũ dicunt AEgyptii, qui se negant deorum illorum, *Neptuni & Dioscurorum*, agnoscere nomina. Videntur autem mihi isti à Pelasgis fuisse nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomẽ ab initio nulli vsurpauerunt, nisi Libyes, qui semper hunc deum in honore habent. [e]Eum AEgyptii igitur putant esse, sed nullo honore prosequuntur. Hos itaque ritus & alios prẽterea quos ego referam Græci sunt ab AEgyptiis mutuati: sed vt Mercurii statuam facerent porrecto cum veretro, nõ ab AEgyptiis, sed à Pelasgis didicerunt, & primi quidẽ ex omnibus Græcis Athenienses acceperunt, & ab his deinceps alii. [f]Nam præstabat inter Græcos ea tempestate Athenienses in quorum regione permixti Pelasgi habitãt, ex quo cœperũt pro Græcis haberi. Hęc quę dico, quisquis Cabirorum sacra initiatur, nouit à Pelasgis esse sumpta. Nam Samothraciã quondam incoluerunt hi Pelasgi, qui cũ Athenien sibus vnà habitauerũt, à quibus orgia Samothraces acceperũt.

a *Sunt qui hanc locum sic interpretentur*, Neque enim dixerim casu contigisse vt eadẽ tum in AEgypto tũ in Græcia huic deo sacra fierent. Sunt enim vnius modi apud Græcos, neque recens introducta.

b Aut hunc aut alium ritum. Vid.

c Nam à barbaris profecta esse audiens, ita r.

d Nam præterquam Neptuni & Dioscurorum, (quemad. à me s. dict. est) & Iunonis & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina AEgyptii semper olim in sua regione habuerunt. Dico autem, &c.

e *Quidã sic*, AEgyptii verò heroas nullis sacris dignantur. Vel, *Pro diis non habẽt.*

f Atheniẽsium enim, qui tũc inter Hellenas censebantur, Pelasgi cõtubernales fuere in ea regione: vnde etiam cœp. pro Gr. haberi.

Quisquis autem Cabirorum sacris fuit initiatus (quę Samothraces peragũt à Pelasgis sumpta) is quæ dico intelligit. Nã Samothr.

Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrũ quẽdam ſermonem retulerunt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem antea in deorum inuocatione tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonã audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomẽ aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent. [a] Quos autem cognominauerunt, eos ob id cognominauerũt, quòd omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, alio rũ deorum nomina audierũt ex AEgypto allata: poſt quos diu nomẽ Dionyſi acceperunt. Itémque aliquanto pòſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerunt. Nãque hoc oraculũ omniũ quæ apud Græcos ſunt oraculorũ vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur Pelaſgis apud Dodonam nunquid nomina quæ à barbaris aduenirent aſciſcerent, oraculum redditum eſt vt illis vterentur. Atque ita ex eo tempore ſacrificauerunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelaſgis Græci acceperunt.

Vnde autem ſinguli deorũ extiterint, an cũcti ſemper fuerint, aut qua ſpecie, haſtenus ignoratũ eſt, niſi nuper atque heri, vt ſic dicam. Nam Heſiodus atque Homerus (quos quadringentis nó amplius annis ante me opinor extitiſſe) fuere qui Græcis theogoniã introduxerunt, eíſque & [b] cognomina & honores, & diuerſa artificia & figuras attribuerunt. [c] Quibus & poſteriores videntur extitiſſe hi poetæ, qui fuiſſe priores feruntur. Et prima quidẽ illa Dodonææ ſacerdotes meminerunt: poſteriora autem ad Heſiodũ vſque & Homerum, ego referam. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya eſt, talia AEgyptii commemorant. Narrabant ſacerdotes Iouis Thebani duas fœminas, quæ eſſẽt ſacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuiſſe abductas:

a Θεοὺς autem eos vocarunt, *id eſt deos*, quòd res omnes omnéſq; regiones, *vel prouincias*, ἔιχον κόσμῳ, *id eſt diſpoſuerant, ſiue collocarant ordine.*

b Cognomina dederunt, honoréſque & artificia diſtribuerũt, *id eſt ſingulis aſſignarũt*, ac eorum figuras etiam effinxerunt, *vel ſimulacrũ repreſentarunt. Vel ſimplicius, figuras eorum indicarunt.*

c Qui verò iſtis priores poetæ fuiſſe dicuntur, poſteriores (vt mihi quidem videtur) fuerũt. Et prima q. illa Dod. ſacerdotes dicũt: ea verò quæ ad Heſiodum & Homerum ſpectant, ego is ſum qui dico. At de orac.

A ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ ἀρχαῖα τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων τῶν ἀπὸ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. ⓐ δὲ Πελασγοὶ ἱερόν τινα λόγον περὶ αὐτῶν ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηίκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. ἔθυον δὲ καὶ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δὲ οὐδὲ ὄνομα ἐποιοῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν πω. θεοὺς δὲ προσωνόμασαν σφέας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ

B θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου· ἀπηγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τότε τοῦτο μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ ⓐ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ

C ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἥκοντα, ἀνεῖλε ὅμως χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο ὕστερον.

Ὅθεν δὲ ἑκάστῳ τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, οἱοί τέ τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέο-

D σι. οὗτοι δέ εἰσι ⓐ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τάς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. ⓐ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρότερα αἱ Δωδωνίδες ἱρήιαι λέγουσι· τὰ δὲ ὕστερον, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. χρηστηρίων δὲ πέρι τῶν τε ἐν Ἕλ-

E λησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν ⓐ ἱρέες τοῦ Θηβαιέος Διός, δύο γυναῖκας ἱρηίας ἐκ Θηβαίων ἁρπασθῆναι ὑπὸ Φοινίκων·

παρὰ ἀπιγμένα δὲ καὶ, ἀπικόμενα

παρὰ ἐξεδέξαντο

παρὰ πρότερον 70

καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην φερ- A & harum vnam in Libya fuisse ve
θῆσαι, τὴν δὲ, ἐς τοὺς Ἕλληνας. Ταύτας δὲ nundatam, se audisse, alteram in
τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαν- Græcia: atque has fœminas esse
τήια τὰ ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. quæ primæ apud dictas gentes o-
εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐ- racula constituissent. Percontan-
πίστανται λέγουσι, ἔφασαν περὶ ταύτα tique mihi vnde id quod cõme-
ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν morarent, adeo compertum ha-
γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνδρεῖν μὲν σφέας berent, ad hæc respondẽrũt, ma-
οὐ δυνατοὶ γενέσθαι· πυθέσθαι δὲ ὕστερον iorem in modum se instituisse ve-
ταῦτα περὶ αὐτέων πάρφη δὴ ἔλεγον. Ταῦ- stigare de his mulieribus, nec ta-
τα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰ B men vnquam inuenire potuisse:
δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο sed postea hæc quæ dicebant de
πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰ- eis audisse. Hæc igitur Thebis è sa-
γυπτίων ἀναπτάμενάς, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς cerdotibus audiui. Antistites autẽ
Λιβύην, τὴν δὲ τῶνδε σφέας ἀπικέσθαι. Dodonæorum hæc aiunt: Gemi-
ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγόν, αὐδάξασθαι nas Thebis AEgyptiis columbas
φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὸν εἴη μάντηιον nigras aduolauisse, vtramque ni-
αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὖτις ἐπαΐσασαι gram, vnam quidem in Libyam,
θεῖον εἶναι ὃ ἐπαγγελλόμενον αὐτῖσι, καὶ alteram ad ipsos: quæ fago insi-
σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λί- dens, humana voce eloquuta sit,
βυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμ- eò loci Iouis oraculum cõdi [a] de- a In fatis esse.
μωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας bere: & se interpretatos esse, quod
ποιέειν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ ipsis annuntiaretur id esse diuinitus, & ob id se ita fecisse. Eam verò
αἱ ἱρηίαι (τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν que ad Libyas abisset columbam,
Προμένεια, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμαρέτη, τῇ iussisse illis vt Ammonis oraculũ
δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρη) ἔλεγον ταῦτα. συν- C conderent: quod & ipsum Iouis
ωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ λοιποὶ Δωδωναῖοι οἱ περὶ est. Ita referebant Dodonæorum
τὸ ἱρόν. ἐγὼ δὲ ἔχω περὶ αὐτέων γνώ- sacerdotes, cũ assensu cæterorum
μην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγα- Dodonæorum [b] templo vicino-
γον τὰς ἱερὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, rum: quarum antiquissimæ no-
ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέ- D men erat Promeneæ: proximæ, b Qui templi eu-
δοντο, δοκέειν ἐμοὶ τὴν γυναῖκα ταύτην τῆς νῦν Timaretæ: minimæ natu, Nican- ram gerunt. *Vel, Quibus templi cura demandata est.*
Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλου- dræ. de quibus ita mea fert opi-
μένης τῆς αὐτῆς ταύτης, πωλῆσαι ἐς nio: Si re vera Phœnices abduxe-
Θεσπρωτούς. ἔπειτα δουλεύουσαν αὐτόθι, rũt fœminas sacerdotes, & earum
ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱ- alteram in Libya, alteram in Grę-
ρὸν· ὡς γὰρ ἂν εἰκός, ἀμφιπολεῦσαι γὰρ cia vendiderunt: [c] hanc, quæ in c Videtur mihi
ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἔνθα ἀπίκετο, σημαῖνειν hęc mulier venũ-
μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρη- Græcia illa quæ Pelasgia voca- data apud Thes-
σήριον κατηγήσασθαι, ἐπεί τε σὺν ἐλάσσι τὴν batur, veniit, eã esse quæ apud The- sprotos in ea re-
Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάναι δὲ καὶ ἀδελφεὴν sprotos veniit: atque deinde ancil- gione quæ nunc
ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοι- lantem ibidem, condidisse sub fa- Hellas est, quæ
νίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. πελειάδες δὲ μοι δοκέουσι κληθῆναι τοῖς Δω- go enata fanum Iouis, quemad- eadem prius Pe-
δωναίων διότι τῦδε αἱ γυναῖκες, δίοτι βάρ- modum mos erat Thebis mini- lasgia vocabatur:
βαροι ἦσαν· ἐδόκεε δὲ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγ- strare in Iouis templo. Hinc pro- deinde ancillans
γεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα τὴν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, cessit vt hîc memoria eius habe- ibidem, sub fago
retur: atque hinc oraculum in- quæ *ibi* nata esset
stitutum. Et posteaquam illa lin- constituisse Ioui
guam Græcã accepit, dixisse aiũt, sacrum, *id est, fa-*
sororem suam in Africa ab eisdẽ *gum quæ ibi erat,*
Phœnicibus (vt ipsa fuisset) venũ- *Iouis consecrasse,*
datam. Quòd autem mulieres à sicut parerat eam
Dodonæis columbæ vocatæ sunt, quæ Thebis sa-
ob id mihi videtur factum quia cra Iouis obiis-
barbaræ essent, & videlicet simile set, eo loco ad
quiddã auibus sonare ipsis vide- quẽ peruenerat,
rẽtur. Interiecto deĩde tẽpore co- monimentum ip-
lũbã humana voce loquutã aiũt, sius habere. At-
que hinc orac.

postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tãdiu volucris modò sonare visa quamdiu barbarè loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbã esse dicentes, AEgyptiam fœminam significant. Súntque penè simillima inter se oracula, & illud apud Thebas AEgyptias, & hoc apud Dodonam. éstque diuinandi in templis ratio ab AEgypto ascita. Ipsi igitur AEgyptii extiterunt principes conuentus & pompas & [a] conciliabula factitandi, & ab eis Græci didicerunt. Cuius rei hoc apud me argumentum est, quòd illa cõstet priscis temporibus, Græcanica verò recens fuisse instituta. Nec verò semel quotannis conuentum agunt AEgyptii, sed frequenter, cùm alibi tum præcipuè ac studiosissimè in vrbe Bubasti, in honorem Dianæ. Secundo loco in vrbe Busiri in honorem Isidis. In qua vrbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta AEgypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio graduin vrbe Sai, in honorem Mineruæ. Quarto, Heliopoli, in honorẽ Solis. Quinto in vrbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in vrbe Papremi, in honorem Martis.

a Collocutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Cæterùm quum se conferunt in vrbem Bubasti, hæc faciunt: Nauigant viri pariter & mulieres, magnáque est in singulis nauibus vtrorũque multitudo. Inter nauigandũ assiduè mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: cæteri cæteræque modulantur manúsque complodunt. Atque vt ad quãque vrbem perueniunt nauigando, talia agũt: Appulsa ad terram naui, mulierũ aliæ ea quę dixi faciunt, aliæ compellantes eius vrbis fœminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes [b] retrahunt illas. Talia in singulis ciuitatibus ad flumen sitis agunt. Quum ad vrbem Bubastin peruentũ est, diem festũ celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quàm in reliquo anni tempore.

b Pudenda reuelant.

A ἐπεί τε τὰ σῦκα σφι πύθηται ἡ γυνή· ἔως δ' ἐβαρβάριζε, ἐδόκεε σφι ὄρνιθος ξὸν φθέγγεσθαι. ἐπὶ τέῳ δὲ ξὸν ταῦτα ἀπελθοῦσα, ἀθρόην φωνὴν φθέγξατο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν περιστερήν, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνή. ἡ δὲ μαντικὴ ἡ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσιαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τὸν ἱρὸν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύριας δὲ ἄγειν καὶ πομπὰς

B καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ τῶνδε τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριόν δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐν πολλοῦ τευ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρεας δὲ συχνάς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἵδρυται μέγιστον Ἶσιος ἱρόν. ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν

C μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἶσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δὴ, ἐς Σάιν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῦς· ἕκτα δὲ, ἐς Παπρήμιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ.

Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν ἐπεὰν χωρέωνται, ποιεῦσι τάδε. πλέουσί τε δὴ ἅμα ἀνδρες γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν 71

D ἑκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πᾶσαν τὴν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχειμάζαντες τὸ βάρος τῇ γῇ, ποιεῦσι τάδε· αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι ταῦτα περ εἴρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πό-

E λει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δὲ ὀρχέονται, αἱ δὲ ἀναστέλλονται. ταῦτα μὲν δὴ πᾶσαν πόλιν τὴν παραπαμίπτουσι ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀγάγοντες θυσίας. (ἐς οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέων ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν ᾧ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τὸν ὑπόλοιπον

συμφοιτέωσι δὲ ὅ,τι αἰὴρ ἐς γυνή ἐστι, πλὴν A
παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας,
ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. Ταῦτα μὲν δὴ
ταύτῃ ποιέεται. ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς
ἀπάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὀρτὴν, εἴρηται πρότε-
ρόν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην
πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες καρπὸν πολ-
λαὶ ἀνθρώπων. τῶν δὲ τύπτονται, οὐ μοι ὅ-
σιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰ-
γύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ διπλασίως τούτου ἔτι πλέω
ποιεῦσι τοῦτον, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτον- B
ται μαχαίρῃσι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ
ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. ἐς Σαΐν δὲ πόλιν
ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτί,
λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια
πάντῃ περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἔστι
ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· θρὶ πο-
λῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον. καὶ ὄνομα κεῖται
πανυύχιον· καὶ τῇ ὁρτῇ οὐνόμα κέεται
λυχνοκαΐη· οἱ δὲ ἂν μὴ ἔλθωσι τὴν Αἰγυ-
πτίων ἐς τὠυτὸ πανηγυρίσουσι τούτοισι, φυλάσ- C
σοντες τὠυτὸ νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐ-
τοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ ὄνομα οὐκ ἐν Σαΐ
μούνῃ κέεται, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν Αἰγύ-
πτον. ὅτευ δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε τιμίου ἡ
νὺξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς λόγος λεγόμε-
νος. ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας
μούνας θρὶ τελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Πα- τὴν Παπρέμι
πρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ, καθάπερ καὶ τῇ
ἄλλῃ, ποιέουσι· ὅκως δὲ αἱ δὲ γίνηται καταφε-
ρὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν ἱρέων περὶ D
τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐ-
τέων, σὺν ξύλων κορυνέας ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ
ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ μυρίοι θρὶ πε- τοὺς ἑκατὸν
τελέοντες πλοῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι
ἔχοντες ξύλα, οὗτοι θρὶ τὰ ἕτερα ἀλέες
ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυ-
λίνῳ καταχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱρόν. οἱ
μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμ-
μένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἐ- E
χούσην τὸν νηὸν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν
ἄγαλμα· οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προ-
πυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐσιέναι· οἱ δὲ μυρίοι
μοῦνοι, ἀμφρέοντες τὸν θεὸν, παίουσι αὐτοὺς
ἀλεξομένους. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτε-
ρὴ γίνεται· κεφαλάς τε σίνασθαί φασι

Commeant illuc (vt indigenæ aiunt) virorum ac mulierum, præter pueros, ad septingenta millia. Atque hæc quidē in ea vrbe fiunt. At in vrbe Busiri quomodo diem festum Isidi agant, superius à me dictū est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sanè hominum millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere. [a] Sed ex omnib⁹ præcipuè hoc faciunt Cares qui AEgyptum incolunt: adeo quidem vt gladiis quoque frontes cōcidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non AEgyptios. Vbi verò in Sain vrbem sacrificatum conuenerunt, noctu sub dio vniuersi circum domos frequentes lucernas accendunt, imbutas sale & oleo plenas [b] cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc conuētum quicunque AEgyptiorum nō ierint, obseruātes sacrificii noctem, & ipsi vniuersi lucernas accendūt: atque ita accenduntur lucernæ nō in Sai modò, sed etiam per vniuersam AEgyptum. Qua verò gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio cōmemoratur. Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantum sacrificasse contenti sunt. In Papremi verò, quemadmodum alibi, & sacrificia & res diuinas peragunt, [c] sed quoad sol circūfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercētur: quum plures eorum tenentes ligneas clauas stant pro foribus templi, alii ex regione, plus mille virorum qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte cōsistunt. Porro simulacrum ligneum ex ligneo sacello deaurato in alias sacras ædes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellū cū simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibēt ii qui in vestibulo stant. At ii qui vota exequūtur, opitulantes deo, percutiunt hos, sese ipsi defensantes. Hîc vehemens existit fustuaria pugna mutuò capita ferientium:

a Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciūt istis, quòd & feriant frontē gladiis.

b Quibus superstans incumbit ipsum ellychniū.

c Sole autē iam inclinante, pauci quidam ex sacerdotibus circa simulacrum occupati sunt, plurimi autem eorum, *vel, maior autem pars*, tenētes lign. cl. st. pro templi. Alii verò qui vota exequuntur, plures quàm mille homines, cum singul.

multíque ex vulneribus, (vt ego opinor) pereunt, etsi AEgyptii quemquam mori negant. Aiunt autem indigenæ conuentum hûc ideo institutum: Templum id incoluisse matrẽ Martis, & ad eam Martem iam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quẽ maternos miniſtros, [a] vt qui eũ à principio non agnoſcerẽt, quum ingredi ad matrem non ſinerent, hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos malè mulctaſſe, & ad matrem fuiſſe introgreſſum. [b] Et ob hãc rem aiũt ſolennem eſſe Marti die feſto hãc rixam, & inſtitutum ne in tẽplo cum fœminis coiretur, néve à venere niſi ablutis templa adirẽtur. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacauerunt. nã cæterì ferè mortales, præter AEgyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere ſurgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem eſſe vt cæteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorũ templis atque in fanis: quod ſi nõ eſſet deo gratum, ne pecudes quidem id eſſe facturas *dicunt*. Mihi autem iſta facientes non probantur.

a Vt qui antea ipſum non vidiſſent, non ſiũiſſe ingredi, ſed abegiſſe.

b Et ob hanc rẽ Marti hanc verberationem die feſto ſolennem ſe inſtituiſſe aiunt. Sed & ne in templo cum f. cõgrederentur; néve à congreſſu, *ad verbum*, *à fœminis*, niſi abl. tem. adir. hi primi religioſè cauerunt. *Vel*, *Sed in templo congredi*, *&c. hi primi religioſi fuit.*

AEgyptii porro cùm in aliis ad ſacra pertinentibus, tum verò in his ſuperſtitioſè agunt. AEgyptus, quum ſit Libyæ finitima, non tamen admodum beſtiis abundat: quæ verò illic ſunt, eæ omnes pro ſacris habentur, [c] partim mãſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſa pro ſacris habentur, ſi dixero, ad res diuinas oratio mea deſcendet, quas ego in primis enarrare deuito: quarúmque quicquid dixi, id neceſſitate coactus delibando dixi. Conſuetudo quæ de beſtiis eſt, ita habet: Eas ſeorſũ ſingulas educandi curam AEgyptii atque AEgyptiæ ſuſcipiunt: in quo honore filius patri ſuccedit. His beſtiis omnes qui in vrbibus ſunt, vota perſoluunt, ſupplicantes illi deo cuius illa beſtia eſt, hûc in modum: Deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt cri-

c Quarum aliæ inter ipſos homines aluntur, aliæ nõ item. Cur autem abſtineatur ab iis quæ ſacra ſunt, ſi dix.

A καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ὑπὸ τῶν τρωμάτων. οὐ μὴν οἵ γε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. τῷδε δὲ πανηγυρίσαι τοῦτο ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ, ὅ Ἄρεος τῷ μητρὶ, καὶ Ⓐ Ἄρεα ἀπὸ ἕφηβον ἡμόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς παρεξηπόλους τῆς μητρὸς, οἷα ἐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ παριέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· B Ⓐ δὲ, ἐξ ἄλλης πόλιος ἀναγόμενον αὐτὸν ἐσπόρους, τούς τε παρεξηπόλους τηνικάδε πειρᾶσθαι, καὶ ἐσελθεῖν τῷδε τῷ μητρί. ἀπὸ τούτου τὸν Ἄρεα τοῦτον τῷ πανηγύρι νενομικέναι φασί. καὶ ὃ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖσι, μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικὸς ἐς ἱερὰ ἐσιέναι, οὗτοί εἰσι Ⓐ πρῶτοι θρησκεύσαντες. Ⓐ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱεροῖσι· καὶ ἀπὸ C γυναικῶν ἀνισάμενοι, ἀλοῦτοι ἐσέρχονται ἐς ἱερὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ 72
τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὧν τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ὅτοι μὲν νυν τοιαῦτα ποιοῦντες, ὑπολέγουσι ἐμοί γε οὐκ ἀρεσά.

Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύονται περιττῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱερὰ, καὶ δὴ καὶ τάδε. ἐοῦσα δὲ Αἰγυπτος ὁμουρέουσα τῇ Λιβύῃ, οὐ μάλα θηριώδης ἐστί· τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἄπαντα ἱερὰ νενόμισται· καὶ τὰ μὲν, σφι αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, οὔ· τῶν δὲ εἵνεκα αἰεῖται τὰ ἱερὰ, εἰ λέγοιμι, καταβαίη ἂν ὁ λόγος ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ὑπαυδαύσας, ἀναγκαίῃ καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δὲ ὅδε τῶν θηρίων ὧδε ἔχων· μεδεόντων ἀποδεδεγμένοι τῆς θρεπτῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἕρσενες καὶ θήλεαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς τῷδε παῖδες οὐ δέκεται τὸν πατρός. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι βοῦς· τὰς δὲ σφι ἀποτελέουσι, βυκόλους τῶν θεῶν τὸν αἰεὶ ὃ θηρίον· ξυρεῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ ὃ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ

72 τὸν ὑπολέγοντες ποιοῦσι

πωλοῦς ἀργύριον ἀντὶ τείχεος· ὃ δὲ αὖ ἑλκύσῃ, τοῦτο τῇ μηδεδωκυίῃ τῶν θηρίων διδοῖ. ἡ δὲ αὖτ' αὖτὸ ταμνουσα ἰχθῦς, προτίθησι βορὴν τοῖσι θηρίοισι. ἐξαφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. ὃ δὲ αἴ τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ, ἑκὼν μὲν ἐκών, θανάτου ἢ ζημίην· ἑκὼν δὲ ἀέκων, ἀποτίνειν ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δὲ αἴ κε ἴβιν ἢ ἱρηκα ἀποκτείνῃ, ἑκών τε ἐκών, ἢν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοδίφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε σφέας αἰλούρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι τοῦ λοιποῦ πρὸς τοὺς ἔρσενας. οἱ δέ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. τοῖς ὦν τάδε σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων, καὶ ἐκπαρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται. αἱ δέ, τιμωρεόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ὀπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται τοῦ λοιποῦ ἐς τοὺς ἔρσενας. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰλούρους. οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰλουροι, ἁλιδύοντες, καὶ ὑπερθορεόμενοι τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τούτων δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοῖσι Αἰγυπτίοισι καταλαμβάνει. ἐν ὁτέῳσι δὲ αἰ οἰκίῃσι αἰλουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πρώτιστα ξυρέονται τὰς ὀφρύας μοῦνας· πρὸς ὁτέοισι δὲ ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. ἀπάγονται δὲ οἱ αἰλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱερὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωυτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ οἱ ἰχθυται θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλέας καὶ τοὺς ἱρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας ἱερὰς, καὶ τοὺς λύκους, οὐ πολλῷ τεῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ αὐ θύρεθέωσι κείμενοι.

Τῶν δὲ χροκοδείλων φύσις ὧδε ἔχει τοιήδε· τοὺς χειμερινωτάτους μῆνας τέσσερας ἐόντας οὐδὲν ἔδει· ἐὸν δὲ τετράπουν, χερσαῖόν τε καὶ λιμναῖόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει τὸ πλεῦνον τῆς ἡμέρης ἐστὶ ἐν

nes vna in lance, & altera tantūdem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eam tradunt curatrici beſtiarum. Illa pro hoc cōciſos piſces præbet beſtiis eſcam. [a] talis enim cibus illis præbetur. Quarum ſiquam quis necauerit, ſi volens, morte mulctatur: ſin nolens, plectitur ea multa quam ſacerdotes ſtatuerint. Quiſquis tamen ibin aut accipitrem necauerit, ſiue volens ſiue nolens, neceſſariò morte afficitur. Quum autem multæ ſint beſtiæ quæ vnà cū hominibus victitant, multo tamē plures eſſent [b] niſi res hæc officeret felibus. Feles poſtquam ſunt enixæ, non amplius adeunt maſculos: eas iſti coeundi gratia indagātes, tamen potiri nequeunt: [c] ergo contra illas talia comminiſcūtur: Ereptos & ſubreptos earum fœtus occidunt, non tamē occiſos edūt. Illæ fœtibus orbatæ, cupiditatē aliorum (amantiſſima enim fœtuū beſtia eſt) ita demum ad mares ſe conferunt. [d] Felem incenſa ſtrue diuina res occupat. nā quoties ignem extinguere neglexerūt AEgyptii, cuſtodias felium diſpoſiti agunt. At illæ aut intrudēdo ſeſe hominibus, aut tranſiliendo in ignem inſiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur AEgyptii. Quibuſcunque autem in domibus felis oppetit mortem, earum domorum habitatores cūcti ſola ſupercilia eradunt: totum autē corpus & caput, in quorum domibus *moritur* canis. Efferuntur autem feles mortuæ ad ſacra tecta, vbi ſalitæ ſepeliuntur in vrbe Bubaſti. Canes fœminas in ſua quiſque vrbe tumulant, ſacratis in loculis. Eodem modo quo canes fœminæ, [e] ichneutæ ſepeliūtur. Nam mygalas, *id eſt mures araneos*, & accipitres in vrbem Butum aſportant. Vrſos autem, qui ſacri ſunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eò loci ſepeliunt vbi iacentes inueniunt.

At crocodilo talis ineſt natura: Quatuor menſibus maximè hybernis nihil omnino edit: & quū ſit *animal* quadrupes, tamen terreſtre & aquatile eſt. Nā oua parit humi, excludítq;: & plerūq; diei in

a Et huiuſcemodi quidem educatio ipſis eſt conſtituta. Quarū, &c.

b Niſi tale quiddam felibus accideret.

c Ergo aduerſus hoc *malum* tali vtuntur verſutia.

d Orto autē incendio diuinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligētes, feles obſeruant: feles autem ſubeuntes & ſuperſilientes homines, in ignem inſiliunt. *Vel, ſalientes ſupra homines.*

e *Id eſt, Canes maſculi ferarum indagatores. Gall. Chiens de chaſſe. Lemiers.*

ἐν δαπόν.

ἐν πόλιν

ἐν Ἑρμεώπολιν.

ἐν ἀρκτος.

ἐν ἀνατολαῖς.

ſicco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quàm nocturno ſereno & roſcido. Ex omnibus quæ nouimus [a] animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. ſiquidem oua gignit haud multo maiora anſerinis, & proportione oui fœtus excluditur: at excreſcens, ad decẽ & ſeptem & amplius cubitos peruenit. oculos habet ſuillos, dentes magnos proportione corporis, & prominẽtes atque ſerratos: cui ex omnibus beſtiis ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem maxillam ſolùm non mouet, ſed ſuperiorẽ inferiori admouet. Vngues quoque robuſtos habet, pellémque ſquamatam circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque quòd in aqua vitam degat, os fert introrſum hirudinibus refertum. Quúmque eum cæteræ volucres ac beſtiæ fugiant, [b] ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, quòd videlicet ei eſt vtilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terrã egreſſus eſt, ac deinde hiauit (ſemper enim ferè hoc ad zephyrũ facere ſolet) tunc in eius os trochilus penetrãs, deuorat illas ſanguiſugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilũ lædit. Quibuſdam AEgyptiorum crocodili ſacroſãcti ſunt: quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitant. Sacros admodum eſſe eos exiſtimant qui circa Thebas & Mœrios ſtagnum incolunt: quorum vtrique vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendẽtes eius auribus vel gemmas, vel ex auro fuſiles inaures, & primeribus pedibus catenam in nectentes: cibaria quoque [c] accommodata ac ſacra præbentes, [d] conſectantur tãquam pulcherrimè viuẽtem. At vbi mortem obiit, ſale conditum ſacris in vrnis ſepeliũt. At qui circa Elephantinã vrbẽ incolũt, quòd ſacros eſſe nõ cenſeãt, etiã comedũt. Neq; verò crocodili vocãtur, ſed chãpſæ: verũ Iones appellauêre crocodilos, illi generi crocodilorũ quod apud eos in ſepib⁹ gignitur, [e] ipſorũ formã cõparãtes. Hos capiendi quũ ſint cõplura & multiplicia genera, vnũ tantũ hoc mihi,

a *Ad verbum, mortalibus.*

b Cum ſolo trochilo pacem habet, vtpote à quo iuuetur. Etenim poſ.

c Conſtituta, *vel decreta.*

d Et viuum honeſtiſſimè tractãtes.

e *Valla interpretatio habet tãtùm,* comparantes.

A τῷ ξηρῷ, τὸν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δή ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὠά, χηνέων οὐ πολλῷ μέζω τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δέ, γίνε) ται ἐς ἑπτακαιδέκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω B κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει δὲ 73
καὶ ὄνυχας καρτερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ὑπὸ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὢν ἐν ὕδατι διαιτᾶται, ὁ δὲ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστί, ἅτε ὠφελεόμενός C τε ὑπ' αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἐώθε γὰρ τοῦτο ὡς τὸ πολὺ ποιέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνταῦτα ὁ τροχίλος ἐσδυόμενος ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατεσθίει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεόμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται (W) τὸν τροχίλον. τῶν μὲν δὴ θ'. Αἰγυπτίων ἱεροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τῶν δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους τοὺς ἐκπλώσι. (Ψ) δὲ περί τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα D ἡγέονται αὐτοὺς εἶ) ἱεροὺς. ἐκ πάντων δὲ ἕνα ἑκάτεροι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶ) χειροήθεα· ἀρτήματά τε λίθινα καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱεροῖσι θήκῃσι. (Ψ) δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱεροὺς εἶ). καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χαμψαί. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες E ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι ἐν τοῖσι αἰμασιῇσι. ἄγραι δὲ σφέων πολλαὶ κατεστᾶσι, καὶ πάντοιαι. ἡ δὴ ὧν ἐμοὶ γε

δοκέῃ ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶ), γραῦν τὴν γράφω· ἐπεὰν νωτον συὸς δελεάσῃ τῷ ἀγκίστρου, μετίῃ ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ὀπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὸν, γαύτην τύπτῃ. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἴεται κατὰ τὴν φωνήν· συντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει. ὁ δὲ ἕλκουσι· ἐπεὰν δὲ ἑλκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἁπάντων ὁ ἁρπυιὴρ πηλῷ κατ' ὧν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο ποιήσας, καρπὸν ὑποπτέως τὰ λοιπὰ χειρώσεται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ.

Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποταμίοι νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ πρέπουσαν ἰδέῃ τοιήνδε. τετράπουν ἐστί, δίχηλον· ὁπλαὶ βοός· σιμόν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαμψιόδοντας φαῖνον· οὐρὴν ἵππου, καὶ φωνὴν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος. ὁ δέρμα οἱ αὐτοῦ οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε αὐου γλυμμένου, ξυσὰ ποιέεται ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ. γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἡγέονται εἶναι). νομίζουσι δὲ ἐκ τῶν ἰχθύων τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι), καὶ τὸν ἔγχελυ. ἱρὰς δὲ τούτους εἶναι) τοῦ Νείλου φασὶ· καὶ τῶν ὀρνίθων τὸν χηναλώπεκας. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τὸν οὔνομα φοίνιξ. ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανίος ἐστὶ φοῖτα σφι, δι' ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντακοσίων. φοιτῆν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ ἐν τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τὰ πτερὰ, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ παρεμήκης ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ ἡλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τῷ ἡλίου τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ὠὸν πλάσαντα ὅσον δυνατός ἐστι φέρειν. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλήνασθαι τὸ ὠὸν, καὶ πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι. σμύρνῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσαι τοῦτο, καθότι τοῦ ὠοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα. ἐγκοιλήνου δὲ τοῦ τρώματος, γίνεσθαι τωὐτὸ βάρος

ἁρπυιὴρ

ἐγκοιλήνας

quod maximè dignum relatu videtur, puto ſcribendum. Vbi tergum ſuillum hamo circũdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in mediũ fluminis venator, ipſe ad orã fluminis porcellum, quem viuum tenet, verberat. cuius vocem crocodilus audiens, ſecundum illam tendit, nactúſque tergum deuorat. Et poſteaquam attractus eſt, ante omnia eius oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cætera facilè ſanè obtinet, alioqui cum labore adepturus.

Iam verò fluuiales equi in plaga Papremitana ſacri ſunt, in cætera AEgypto nõ ſacri: talem ſpeciem naturámque habẽtes: Quadrupedes ſunt, bifidis pedibus, vngulis bouinis, ſimo naſo, equina iuba, [a] eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri, tam craſſo corio vt ex eo arefacto fiant pila miſſilia. Gignũtur præterea in fluuio [b] aquatilia quædam quæ AEgyptii ſacrata eſſe arbitrantur. [c] Arbitrantur itẽ ſacrum eſſe genus piſcium quod vocatur ſquamoſum, atque etiam anguillam. Hos piſces aiũt ſacros eſſe: ex volucribus verò vulpanſeres. Eſt & alia volucris ſacra, nomine phœnix, quam equidẽ nunquam vidi niſi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingenteſimo quoque (vt aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater eius deceſſit. Is ſi picturæ aſſimilis eſt, talis tãtúſque eſt: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cùm habitu tum magnitudine ſimillimus aquilæ. Eũ aiũt (quod mihi non fit veriſimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiſcentem in templum Solis, geſtare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare. ſic autem geſtare: primùm ex myrrha ouum cõponere, quantum ipſe ferre poſſit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demũ ouum exenterare, atque in illud parentem inferre: & qua parte ouum exinaniuit, patrémque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impoſito paréte effectum ſit, obſtru-

a Exertos dẽtes oſtentantes, cauda & voce equina.

b Lutræ, ſiue lutriæ, quas Æg. ſacras eſſe arbitr.

c Arbitrantur autem, etiam ex piſcibus eum qui ſquamoſus vocatur, ſacrum eſſe, necnon anguillã. Hos autem piſces Nilo ſacros eſſe aiunt.

& o rursus foramine, baiulare illud in AEgyptum in templum Solis. Hæc facere hanc auem commemorant. At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omnino hominibus noxii, pusillo corpore, binis præditi cornibus, è summo vertice enatis: quos defunctos in Iouis æde sepeliũt. huic enim deo sacros illos esse prædicant. Est autem Arabiæ locus, ad Butum vrbem ferè positus: ad quem locum ego me contuli, quòd audirẽ volucres esse serpentes. Eò quũ perueni, ossa serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad enarrandum, quarũ acerui erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Est autem hic locus vbi spinæ proiectæ iacebant, huiusce modi: Ex arctis mõtibus exporrigitur in vastam planitiẽ AEgyptiæ cõtiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos ineunte statim vere in AEgyptum volare, sed eis ad ingressum planitiei occurrentes aues ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab AEgyptiis haberi Arabes aiunt, confitentibus & ipsis AEgyptiis idcirco se his auibus honorẽ exhibere. Eius auis species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte aduco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. [a] At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bifariæ ibides sunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput ceruicémque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehemẽter nigra, crura & rostrum alteri cõsentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas pennatas non gerit, sed *glabras &* alis vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit.

a Earum verò quæ hominibus magis obuersantur,

Ipsorum autẽ AEgyptiorum, ii qui circa partẽ AEgypti frumentariam habitant, [b] memoriam omnium hominum commentantes, sunt ferè eorum in quorum ego veni experimentum, longè

b In prodendis memoriæ factis omnium hominũ se exercentes.

A ἐμπλάσσωσι δὲ, χωμίζειν ἐπ' Αἴγυπτον ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν. εἰσὶ δὲ καὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφιες, αἰθέσπιοι ὀδάμα δηλήμονες· οἱ με- 74
γάθει ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διός. τούτου γὰρ σφέας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱερούς. ἔστι δὲ χώρης τῆς Ἀραβίης καὶ Βουτοῦν πόλιν μάλιστά κη χείμαρρος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον
B ἦλθον πυθησόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων· ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδεέστεροι, καὶ ἐλάσσονες ὅπερ ἔπ
τούτων. πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος ἐν ᾧ αἱ ἀκάνθαι κατακέχυνται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα. τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δὲ ἐστὶ, ἅμα τῷ ἔαρι πτερω-
C τοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον. ταύτῃ μὲν ἴβις ταῖς ὄρνισι ἀπαντώσας ἐς τὸν ἐσβολὸν τοῦτον τῆς χώρης, οὐ προέασι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνουσι. καὶ τὸν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι μεγάλως ὑπὸ Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ τοῦτο τιμᾶν τὰς ὄρνιθας τούτους. εἶδος δὲ τῆς ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα γὰρ φορέει γερανέου, στόμα δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐ-
D πίγρυπον, μέγαθος, ὅσον κρέξ. τὴν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομενέων τοὺς ὄφις, ἧσι' ἰδέη. τὴν δὲ ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλυμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, (δίξαι γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβιες) ψιλὴν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν δειρὸν πᾶσαν· λευκὴ πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ πυγαίου ἄκρου. ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πρώτα, μέλανα ἐστὶ δεινῶς. σκέλεα δὲ καὶ στόμα, ἐμφερὴς τῇ ἑτέρῃ. τὸν δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵη περ τῶν
E ὑδρέων. πτέρυγα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστά κη ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω.

Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὸν σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέοντες, μνη-

μίων ἀνθρώπων πρήξιας ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς

ἀφίκεο

ἀπείρου ἀπικόμην. ζῶσι δὲ ζόης τοιῆσδε Αἰγυπτέων· συρμαίζουσι τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μάλιστα ἑκάστου, ἐμέτοισι ἢ ῥῳμβοισι τὸν ὑγιείην καὶ κλυσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἰνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τῇσι ἀνθρωπείῃσι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήστις ὀνομάζουσι. οἴνῳ δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ χρέωνται· οὐ γὰρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, ὡς ἐς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ, ἐξ ἅλμης πεπαρειχυῖαι. ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ὄρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων ὠμὰ σιτέονται, πρεσαρειχυσμένα. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ὅσοι σφι ἐχόμενα, χοεὶς ἢ ὀκτώσι σφι ἱρὸν ἀποδέδεκται, τοὺς λοιποὺς ὅπλοις καὶ ἔφδοις σιτέονται. ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι δυσὶ μοῦσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου χέωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιγμένον ἐς τὰ μάλιστα γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πήχυιον, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν πρὸς τὰ συμπόσια ποιεῦσι. πατρίοισι δὲ χρεωμένοισι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπιτηδεύουσι. τοῖσι ἄλλα τε πολλὰ ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἆσμα ἔνεστι Λῖνος, ὅσπερ ἐν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ. κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὠυτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδεσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐόντων· ἐν ᾧ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τοιοῦτο. φαίνονται δὲ ἀείσοντες τοῦτον ἀείδοντες. ἔστι δὲ Αἰγυπτίοισι ὁ Λῖνος καλούμενος Μανέρως. ἔφασκον δέ μιν Αἰγυπτίων τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι, ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄωρον, &c.

excellentissimi. Tali autem vitæ genere vtuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conseruandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Ná sunt alioqui AEgyptii omnium hominum, secũdum Libyas, maximè salubri corpore, [a] aeris (vt mihi videtur) beneficio, qui nũquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipuè existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem [b] ex farre cõficiunt, quem *panem* collestem nominant. Vino vtũtur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitãt quoque tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salsugine conditis) tum auibus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibúsque atque auiculis. [c] cæteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi conuenerũt, & à cœna discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maximè imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendénsque singulis conuiuarum, ait, In hunc intuẽs pota & oblectare, talis post mortẽ futurus. Hæc illi apud cõuiuia faciunt, cõtentique moribus patriis, nullum alium ascíscunt. Quibus cùm alia sunt egregia instituta, [d] tum verò illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen cõgruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. vt ego admirer cũ alia multa quæ sunt apud AEgyptum, tum verò vnde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus AEgyptiacè Maneros: quem AEgyptii tradiderunt, quum filius vnicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturáque morte decessisset,

a Tẽpestatum. *Gall. La disposition du temps.*

b Ex olyris, *id est*, Zea.

c Cæteris autẽ quæ cum auibus aut piscibus affinitatem aliquam habent.

d Tum verò etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decãtata: quæ varium quidem pro singularũ gentium differentia nomen habet: sed (vt inter omnes conuenit) eadem illa est quã Græci canunt, & Linum appellant. vt cùm alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, vnde Lini illius quẽ videntur iam inde ab omni æuo ceciniisse, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus, &c.

his lamẽtis ab AEgyptiis fuisse decoratum: & cantilenã hanc eámque solam ipsis institutam. Cõgruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonibus AEgyptii, quòd minores maioribus natu obuii cedũt, ac deflectũt, aduenientibúsque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conueniunt. [a] Inuicẽ compellandi se mutuò in viis adorant, genu tenus demissa manu. Vestibus amiciũtur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellãt, super quas candida [b] ferunt amicula linea superiecta. Laneæ tamen vestes neque in ædes sacras gestantur, neque vnà cum cadauere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea verò hæc sunt iis quæ Orphica & Bacchica appellantur: sunt autem AEgyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantem, laneis indutum vestibus humari religiosum est. de quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab AEgyptiis excogitata, quis mẽsis diesue cuius deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus qui in poesi versati sunt, vsi fuerũt. Plura quinetiam ab eis prodigia cõperta sũt quàm à cæteris omnibus hominibus. nã quum prodigium extitit, scribũt id, obseruantes quomodo euenerit: &, si quando postmodum huius simile extiterit, exemplo prioris putant euenturum. Diuinatio apud eos ita est constituta vt eius artificium nulli mortalium vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Mineruæ, Dianæque ac Martis, & Iouis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ est, in vrbe Buti. Verùm hæc vaticinia non eodem modo sunt omnia instituta, sed differenter. Iam verò medicina apud eos hunc in modum est distributa, vt singulorum morborum sint medici, nõ plurium. itaque omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentiũ, alii [c] alui partium, alii morborũ occultorum.

a In viis pro mutua salutatione, ador.

b *Valla*, ferunt amicula tãquam superiecta: *omittens* εἰείνεα, *id est* lanea.

c Alui & vicinarum partium.

A ἡρωίοισι τούτοισι ὧδε· Αἰγυπτίων ἡμιθέων. καὶ ἀοιδὴ τε ταύτῃ μούνῳ ἐστὶ, καὶ σοφίῃ θωύματα. συμφέρονται δὲ καὶ τάδε ἄλλα Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι σύντυχόντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐκτρέπονται· καὶ ὅπου ἂν, ἐξ ἕδρης ὑπαναστέα). τάδε μούνοι ἄλλοι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τοῖσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι, καταέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. ἐνδεδύκασι δὲ χιτῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰείνεα εἵματα λευκὰ ἐπαναβλήδην φορέουσι. οὐ μὴν τοί ἐς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰείνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰείνεοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μοῖρά τε καὶ ἡμέρῃ ἑκάστῃ θεῶν ὅτεῳ ἐστί· καὶ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, οἱοῖσι ἐκπεσέει, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ οἷός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τὰ Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσι γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρεά τε πλέω σφι ἢ βύρηται ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι αἰθεσπίοισι. γενομένου γὰρ τέρατος, φυλάσσουσι γραφόμενοι τὸ ποδαγὸν· καὶ ὡς κοτὲ ὕστερον τῷ παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τὠυτὸ νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε ἐκκέεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. ἔστι γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐστί, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὅς μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντηίων, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. B C D E οὐ μέντοι αὗταί γε μαντηίαι σφι κατὰ τὠυτὸ ἐξαίνονται, ἀλλὰ διάφοροι εἰσι. ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδασται. μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πάντα δὲ ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. ἡ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητρὸς κατεστέαται· ἡ δὲ, κεφαλῆς· ἡ δὲ, ὀδόντων· ἡ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν. οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων.

Θρηνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, εἰσὶ αἵδε. Τῶν ἂν ἀποθάνῃ ἐν τῇσι οἰκηίῃσι ἀνθρώπων, τοῦτο τῆς κεφαλῆς ἢ, ὃ ἧττον, πηλὸς πρῶτον τὸ ἐν τῇσι οἰκηίῃσι τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ ὁ προσωπον. καὶ ἔπειτα ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιποῦσαν τὸν νεκρὸν, αὖται αἱ γυναῖκες περιφοιτῶσαι κατὰ τὴν πόλιν προφώνεαι, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζοὺς· σὺν δὲ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτον), ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνῃσι ἔχουσι ταύτην. οὗτοι ἐπεὰν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι ξυλίνων νεκρῶν γράμματα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν κατοσιωτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεύμενον τὸ ὄνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν· τὴν δὲ δευτέρην δεικνύουσι καὶ τὸν δεύτερον τε ταύτης καὶ εὐτελεστέρην· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην. φράσαντες δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτέων τὸν ἐθέλει τὴν βούλονται σφι σκευασθῆναι νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκ ποδῶν μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ κατολιπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ κατασκευαστότατα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ δεκτῷ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτὸν οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ πρόσχισμα πρόσω τὴν λαπάρην, καὶ ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν. ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικίῃ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι πρειτετεμμένοισι. ἔπειτα τὴν γαστέρα σμύρνης ἀκηρέτου τετεμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλέονας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ πρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσουσι πρῶτα αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ἐπαλείφοντες ὦν κόμμι, τῷ δὴ αὐτὶ κόλλης ταπολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὴ παραδέκαμοι μὲν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσεργάσι τὸν νεκρόν. καὶ κατακλήσαντες ἕτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι ἱστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. ὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκροὺς·

Luctus eorundem ac ſepulturæ tales ſunt: Quibuſcunque aliquis ex domeſticis deceſſit, homo alicuius momenti, ibi omnes fœminæ illius familiæ caput ſibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto [a] domi cadauere, ipſæ per vrbem vagantes ſe plangunt, ſuccinctæ, nudatis mammillis, & cum eis [b] proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipſi [c] expectorati ſe verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autē certi ad hoc ipſum conſtituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipſos cadauer portatum eſt, oſtēdunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingēdo aſſimilata. Et eorum vnum accuratiſſimè fabrefactum eſſe aiūt, (cuius ego [d] nomen ſi nuncupauero, haud faciam ſanctè) alterum illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, viliſſimi. Quibus expoſitis ſciſcitantur ab iis ad quod exemplū velint effingi mortuum ſuū. Iſti vbi de pretio conuenerunt, illinc abeūt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentiſſimè condiūt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educunt, [e] vt quamque partem educentes, ita locum eius medicamentis explentes. Dehinc acutiſſimo lapide AEthiopico circa ilia conſcindunt, atque illac omnem aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerūt, rurſus odoribus contuſis proluunt: tū aluum cōplentes cótuſa myrrha pura, & caſia, & aliis (excepto thure) odorib⁹, iterū conſuūt. Vbi hæc fecēre, ſaliūt nitro abditū ſeptuaginta dies. nā diutius ſalire nō licet. Exactis ſeptuaginta diebus cadauer vbi abluerūt, ſindone byſſina totū inciſis loris inuoluūt, gummi illinentes: quo AEgyptii glutinis loco plerunque vtuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inſerunt mortuum, incluſumque ita, [f] reponunt.

a Inter cognatos, vel neceſſarios. miſi οἰκηίοις depravatum eſt, aut pro οἰκήμασι poſitum.
b Affines omnes.
c Succincti.
d Nomen nuncupare nefas eſſe duco.
e Ipſum quidem ſic educētes, pharmaca verò infundentes.
f Reponunt in loculo, vel potius in loco ſepulchrorum loculū idoneo, & rectum ſtatnūt ad parietem. Siquidē mortuos ſumptuoſiſſimè apparant, vel adornāt. Eos autem, &c.

76 τῶν τετριμμένων.

τῶν θυμιημάτων.

Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes ſumptum, ita apparant: Clyſteré vnguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipſam neque ſcindentes neque extrahétes, ſed per ſeceſſum, prehēſo viæ poſterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus ſale condiūt. quorum dierum vltimo cedrinū vnguen, quod prius ingeſſerant, ex aluo egerunt: quod tantam habet vim vt vnà ſecum aluum atq; inteſtina tabefacta educat. Nitrum autē carnes tabefacit, mortuíque tantùm cutis & oſſa relinquuntur. Vbi iſta fecêre, [a] ex quo ſic tradidere mortuum, nihil amplius negocii ſuſcipiunt. Tertia conditura hæc eſt qua adornātur eorum mortui, qui tenuiori ſunt fortuna: Ablutionibus ventrē abſtergūt, arefaciúntque ſale ſeptuaginta per dies, deinde tradunt reportandum. Vxores tamen inſignium virorum, non ſtatim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas quæ formoſæ valde & [b] maioris momenti fuerint, ſed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de cauſa facientes, ne cum fœminis iſti ſalinarii concumbant. Deprehenſum enim quendam aiūt coeuntem cū recenti cadauere mulierbri, delatúmque ab eiuſdem artificii ſocio. Quiſquis autem vel ipſorum AEgyptiorum vel externorum compertus ſit mortuus, ſiue à crocodilo raptus, ſiue ab ipſo flumine, neceſſarium prorſus eſt ei ciuitati ad quam eiectus eſt, cōdire, & quamhoneſtiſſimo funere ſepelire, in ſacris monumentis. quem ne contingere quidem fas eſt alteri aut proximorum aut amicorum, [c] niſi ipſis Nili ſacerdotibus, vtpote maius quiddā quàm hominem mortuum tractātibus ad ſepeliendum. Græcanicis inſtitutis vti recuſant, & (vt ſemel dicam) nullorum hominum aliorum inſtitutis vti volunt. Et hoc quidem cæteri AEgyptii obſeruant. Eſt autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ, prope Neam vrbem: quo in oppido eſt templum Perſei,

a Sic mortuum *propinqui* reddunt, nulla re alia facta. Tert.

b In pretio habitæ f.

c Sed eum ſacerdotes ipſi Nili, veluti maius quiddam quàm humanum cadauer, manibus cōtrectantes ſepeliunt.

Τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τῷ δὲ πολυτελήϊῳ ἐκφεύγοντας, σκυθάζουσι ὧδε. ἐπεὰν κλυσσῆρας πλήσωνται τοῦ ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ὧν ἔπλησαν τοῦ νεκροῦ τῷ κοιλίῃ, οὔτε διαλαμόντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τῷ νηδυϊ· τὴν δὲ τῷ ἕδρῃ ἔσω θήσαντες, καὶ ὀπίσω ὁδὸν ταμιεύουσι τὰς τριηκοσίας ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξίησι ἐκ τῆς κοιλίης τῷ κέδρῳ, τὴν ἔσωθεν τρὶς ἐχ τοσούτου δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐωυτῇ τῷ νηδυϊ καὶ τὰ σπλάγχνα καταπετηκότα ἐξάγει. τὰς δὲ σάρκας ὁ νίτρος καταπίνει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ ὁ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, ὀδὲν ἔτι πρήγματευθέντες. ἡ δὲ τρίτη ταριχεύσις ἐστὶ ἥδε, ἣ τοὺς χρήμασι ἀδυνατέοντας σκυθάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τῷ κοιλίῃ, ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι αὖ εὖ δοκέουσι κάρτα εἶναι γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιέουσι οὕτω τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μή σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθείσης γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ τοιούτῳ γυναικὸς· καὶ τεῖπαι δὲ τὸν ὁμότεχνον. ὃς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ἐπὶ κροκοδείλου ἁρπασθεὶς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φανῇ τεθνηώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τούτους πᾶσα ἀναγκὴ ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ ὡσειτάλιστα, θάπτειν ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ ψαύσαι ἐξεστὶ αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα οὔτε τῶν τοιούτων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἄτε πλέον τι ἢ ἄνθρωπον νεκρὸν, χειρὶ ἁπτάζοντες θάπτουσι. Ἐλλίμνιοισι δὲ νομίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι· ὃ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μηδὲ ἀλλων μηδαμῶν μηδαμοῦ ἀνθρώπων νομίοισι. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι Αἰγύπτιοι ὅτω τοῦτο φυλάσσουσι· ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος

τῆ Δαναὴς ἱερὸν τετράγωνον· περιξ δ' αὐτὸ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ προπύλαια τῆ ἱερῆ, λίθινά ἐστι, καὶ τρία μεγάλα· ὅπι δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῆ περιβεβλημένῃ τούτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῆ ἐστήκε Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ τὴν χλῶ φαίνεσθαι σφι, πολλάκι δὲ ἔσω τῆ ἱερῆ. σφυρὰλιόν τε αὐτῆ πεφορημένον θρέψασθαι, ἐὸν δ' μέγαθος, δίπηχυ· τὸ ἐπεὰν φανῇ, θρώσκειν ἄπασαν τὴν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι· ποιοῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τῆ Περσέι. ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι πᾶσι ἀγωνίης ἔχοντα· προτίθεντες ἆεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα· εἰρωμένους δέ μευ ὅτι σφι μοιρίοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ὅπι φαίνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος γενέσθαι. ἐς γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων ἐμπλέοντες, κατέβησαν ἐς Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' ἀρχὰς τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ πρὸς σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοῖς συγγενέας πρώτους. ἐκ μεμαθηκότα δὲ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ὃ τῆς Χέμμιος οὐδὲν πεπυσμένον πρὸς τῆς μοίρης· ἀγῶνα δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτὸν κελεύσαντος, ὅπι τελέσῃ. ταῦτα μὲν πρῶτα οἱ κατύπερθε τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι.

Οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν ἄλλοισι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ τάλλα, καὶ γυναικὶ μιῆ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀταρ πρὸς βιοτείλιον τὴν σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὰν ἀρέψωνται, ἀναξήρουσι πρὸς ἥλιον. καὶ ἔπειτα ὃ ἐν τῷ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερὲς, ὀπτήσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς πυρί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδώδιμος· καὶ ἐγλυκύ· ὀπτὴ κρόκου ἐὸν προσλύσαι, μέγαθος κατὰ μῆλον.

Danaæ filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti sanè è saxis vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc ambitu est templum, & in eo simulacrum Persei: quę Chémitæ memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntę, frequenter intra templum. Eiúsque sandalium quod gestabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exhuberare omnem AEgyptũ. Hæc quidé illi aiunt. Faciunt autẽ Perseo Græcanicè gymnicos ludos, per omne certãdi genus, propositis præmiis tum pecorũ, tum palliorũ, tũ pellium. Percontantíque mihi cur eis solis cõsueuisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab AEgyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceũ, qui essent Chémitæ, nauigasse in Græciam: [a] à quibus originem gradatim ducẽdo, deueniebant ad Perseum. Hũc in AEgyptum profectum eam ob causam quam & Græci dicũt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoque ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse. quos postquam agnouisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in AEgyptum venisse, [b] & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hæc omnia opinantur AEgyptii qui supra paludes incolunt.

a Quorum genealogiã describentes, deuen.

b Se igitur certamẽ gymnicum ipsius iussu peragere. Et hi quidẽ sunt ritus Ægyptiorum qui sup.

Qui verò in paludibus, vtũtur eisdẽ quibus cæteri AEgyptii moribus, cùm in aliis tum in habendis singulis vxoribus, quemadmodum Græci. Cæterùm ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluuius plenus campos inundauit, in ipsâ aqua exoritur ingẽs vis liliorum, quæ loton AEgyptii vocant. Ea vbi demessuerũt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaueri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autẽ huius loti radix quoque esculẽta, etiã suauitate præstãti, orbiculata, mali magnitudine.

Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio [a] calice germinans è terra, simillimus specie est fauo vesparum. In eo esculéta quædam instar nuclei oliuæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam verò byblum annuum vbi è paludibus excerpserût, superiorem eius partem amputant, quâ in aliud quiddam conuertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venũdant. Eo siqui admodum suaui vti cupiũt, in luculento furno torrefactum ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solùm piscibus victitant, quos vbi ceperunt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde vescuntur. In fluminibus nõ ferè gignuntur pisces gregales: sed nutriuntur in stagnis. qui hæc faciunt: Simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus masculis genituram spargentibus, quam fœminæ [b] cõsectantes, recuruando se ex ea cõcipiunt. Eædem vbi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad loca sibi consueta, non amplius eorũdem ductu, sed fœminarum. Gregatim autem præeũtes, faciũt quemadmodum fecerant mares, oua fundentes instar milii parua, quæ mares veniẽtes deuorant. Sunt autem ea tanquam milii grana, pisces: quum ex illorum granorũ reliquiis non deuoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiũtur, dum in mare meant, [c] his detrita dextra: quod ea de causa patiuntur, quòd in mare dum tendunt, à sinistra terram legũt: rursus eadem via reuertentes, incurrant atque offensant contingẽdo terram plerunque, ne itinere aberrent propter aquæ decursum. Nilo incipiente augescere, in primis depressa *loca* tertæ & lacunæ fluuio proximæ impleri incipiunt. Confestimque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuò cuncta piscículis minutis

[a] Calyce adnascente è radice, simil.

[b] Consectantes, absorbent, & ex ea conc. *Legendũ enim* αἱ ἀκαπτισι *ex Vet. cod. non* ἀναχάμπτουσι, *cum Valla, nec* αἱ ἀλάμπτουσι, *cum Vulg. edit.*

[c] His capita sinistram versus attrita apparẽt: qui verò capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. ídque ob eam causam pat.

Α ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα· καὶ τούτου ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι τοῦ φυομένου ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκὸς ἰδέην ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ πρωτὰ ὅσον τε πυρὸν ἐλαίης ἐγκίνεται συχνά. πρώγεται δὲ καὶ ἀπάλαι καὶ αὖα. τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην, ἐπεὰν ἀναπάσωσι ἐκ τοῦ ἕλεος, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλό τι τρέπουσι· Β τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἓξ πῆχυν, πρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ αὖ καὶ κάρτα βουλόμενοι χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανέϊ πυρώσαντες, οὕτω πρώγουσι. οἱ δὲ τινες αὐτῶν ζώουσι ἀπὸ τοῦ ἰχθύων μούνων. ὅταν ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αὐαίνουσι τοῦ ἠλίου, καὶ ἔπειτα αὔοισι ἐόντας σιτέονται. Ὁ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται· περιφόρμιοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσίῃ οἶστρος κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὴν θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀποῤῥαίνοντες τὸ θῆλυ· αἱ δὲ, ἑπόμεναι ἀναγκάζουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μὲν τοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τοῦ πλήθεος γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεόμεναι δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόνπερ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τοῦ γὰρ ᾠοῦ ἀποῤῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τοῦ κέγχρεω· D ἐσθίουσι δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐρχόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τοῦ ἀποκεκινημένου καὶ μὴ καταπινομένου κέγχρεω οἱ περιφόρμιοι, ἰχθύες γίνονται· οἱ δὲ αὖ αὐτέων ἁλόντες ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ κεφαλέων· οἱ δὲ αὖ ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε· ἐχόμενοι τῆς E γῆς, ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· ἅτε ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς αὐτέχονται ἐγχειμπτόμενοι, καὶ φαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ πληθύεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε χοῖλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ περὶ τὸν ποταμὸν, τοσοῦτο ἄρχεται πίμπλασθαι, ὁκοσηδέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν

πίμπλαται πάντα. κόθεν δὲ εἰκὸς ἀνδρὶ γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω κατάμαθεῖν τάδε. τοῦ
78 περυσινοῦ ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκτεκόντες ὠὰ ἐς τὴν ἰλύν, ἅμα τῷ ἐκείνου ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων πραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες οὗτοι. καὶ τοιοῦτοι μὲν τῶν ἰχθύων οὕτω ἔχει. ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγύπτιοι οἱ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλέουσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιέουσι δὲ ὧδε· παρὰ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπείρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα. τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μέν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κόψαντες, ἀποπιέζουσι· οἱ δὲ τὸν φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ τὸ ἀποῤῥέον αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πίον, καὶ ὀδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τοῦ λύχνου πιέζοντος. ὀδμὴν δὲ βαρέαν προσέχεται. περὶ δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφι δοκέει μεμηχανῆσθαι· τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε αὐτὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἔκτηται, τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τοῦτο δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· περὶ ταύτην ἵησι τὸ ἀμφίβληστρον. καὶ ἕπειτα ἐν δικὶ ὑπ' αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ἐν ἱματίῳ ἑλιξάμενος βύσῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. τὰ δὲ δὴ πλοῖα σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἡ μορφὴ μέν ἐστι ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης σανίδας ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγεῦνται τρόπον τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ὑπερτείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ ὀδενὶ χρέωνται· ἔσωθεν δὲ ταῖς ἁρμονίαις ἐν ὧν ἐπάκτωσι τῇ βύβλῳ.

χρὶ ἀποπιέζουσι.

χρὶ ὁμοιοῦται

A opplétur. Vnde autẽ verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor causæ intelligere, quòd superiore anno postquam Nilus abscessit, pisces qui oua in cœno pepererant, vnà cum postremis abeunt aquis: circumacto rursus anno, vbi aqua restagnauit, protinus ex his ouis gignũtur pisces. Et ad pisces quidẽ quod attinet, ita se res habet. Porro AEgyptii qui palustria accolunt, vnguento vtuntur ex fructu sillicypriorum, quod appellant AEgyptii [a] kiki, hunc in modũ con-
B ficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos vltro nascuntur, ad orasfluminum stagnorúmque serunt, multum quidem fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc vbi collegerunt, alii contusum, ad ignem, alii in sartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quàm oleũ, sed graueolẽtiam exhibens. Sunt autem aduersus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui supra paludes incolunt, iuuant turres quas
C dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare. At qui intra paludes habitãt, alia turrium vice sunt machinati, hæc videlicet: Singuli sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt, [b] eisdem noctu vtuntur cubili in quo requiescunt. Circũdatis illis, deinde operti somnũ capiunt. qui si in vestimento inuoluti aut in sindone dormirent, eos per ipsa indumenta culices mor-
D derent: per retia verò ne tantulũ quidem mordere conantur. [c] Naues eorum onerariæ sunt factæ è spina, cuius figura simillima est loto Cyrenæo, & cuius lacryma gũmi est. Ex hac spina ligna concidunt, quę magnitudine bicubitali, [d] tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum densos ac longos stipites appendunt: vbi hunc in modum compegerunt, desuper frequentia trãstra extendunt. [e] Commissuris
E nequaquam vtuntur, sed introrsum compages byblo innectunt.

a *Vulgò vicinus esse existimatur.*

b Nocte verò sic vtuntur, Cubile in quo quiescunt, reti circumdant, deinde op. *Vt legatur οὕτω, non αὐτῷ.*

c Nauigia eorũ oneraria sunt facta è spina.

d In formam lateris comp. hunc in m. compingẽtes, Cuneis frequentibus & lõgis circũnectunt bicubitalia ligna. Vbi hunc in m.

e Curuatis autẽ in gyrum lignis non vt.

a Vnum faciũt, ν, pro quo hic legit Β.

Gubernaculum [a] ſcitè faciunt, & hoc per carinã tranſit. Malo quoque ſpinaceo, & velis ex byblo vtuntur. Hæc nauigia cõtra flumẽ meare non poſſunt, niſi luculentus ingruat ventus, verùm à terra protrahuntur. Secundum decurſum hoc pacto feruntur: Eſt [b] ianua ex myrica facta, [c] putaminibus arundinaceis ſtrata, & lapis politus duorum ferè talentorum pondo. huiuſmodi [d] ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis ſinunt deferri: lapidem verò retrorſum alio fune. [e] Ita ianua, impetu aquæ inſidẽte, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis eſt nomen. Lapis autem dum retrorſum trahitur, fũdo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingens apud illos eſt copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionem ſupergreſſus eſt Nilus, ſolæ vrbes apparent, eatenus extantes vt inſulis AEgæi maris ferè aſſimiles eſſe videantur. Nam cætera AEgypti, pelagus efficiũtur: ipſæque vrbes, ſolæ extant, *quæ ſtationes nauium faciunt*. Nec iam, quum hoc cõtingit, per alueũ fluminis, ſed per medium cãpi nauigatur. Ex Naucrate quidem [f] Memphin verſus, nõ iam iuxta pyramides ipſas, ſed iuxta acumen Deltæ & vrbẽ Cercaſorum. A mari autem & Canobo Naucratem verſus per cãpum ad Anthyllã vrbẽ venies, & ad vrbem quæ vocatur Archãdri. Harum vrbium Anthylla, quæ eſt inſignis, datur peculiaris in calceamenta vxori ſemper eius qui in AEgypto regnat. quod factum eſt ex quo AEgypt⁹ fuit ditionis Perſarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthii Achæi filio. Archãdri enim vrbs nominatur. [g] Quòd ſi alius quiſquam Archãder eſſet, nequaquam AEgyptium nomen foret. Hactenus quæ vidi, quæ noui, quæ interrogaui, dicta ſunt: hîc pergam differere de AEgypto quæ audiui, addẽs & aliquid quod ipſe viderim.

b Cratis.
c Ex arũdinum reſegminibus cõſuta, *vel contexta*, & lapis perforatus, duorũ f. &c.
d Cratem.
e Cratis itaque imp.
f Memphin verſus nauigãti, iuxta ipſas pyramidas eſt curſus, *id eſt tenetur*, *vel dirigitur*. at ne hic quidem eſt *tum*, ſed *eſt alius* iuxta aç.
g Sed fieri poteſt vt aliquis alius Archãder fuerit: non tamen Ægyptium eſt hoc nomen.

Menem, qui primus apud AEgyptũ regnauit, aiebant ſacer-

A πηδάλιον δὲ ἔν ποιδύνται, καὶ τοῦτο ἄμφ' τῆς ζύπιος ἄμφαίνεται. ἱστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἱστίοισι ὑ βυβλίνοισι. ζοῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὺ τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς αὔεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ πρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, καὶ τεῤῥαμμένη ῥίπτει καλάμων, καὶ λίθος τετρημμένος διτάλαντος μάλιστά κη ζαθμόν. ζούτων τὴν μὺ θύρην δεδεμένην κάλῳ ἐμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ὄπισθε φέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὺ δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος, χωρέει ζαχέως, καὶ ἕλκει τὸ βάειν· (τοῦτο γὰρ δὴ οὐνόμα ἐστὶ τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἑπόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, κατευθύνει τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ζαῦτα πλήθεϊ πολλά, καὶ ἀγγεῖα πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὸ χῶρον, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πέλαγει νήσοισι. τὰ μὺ γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται δὴ, ἐπεὰν ἔωσι τοῦτο γιγνόμενον, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὺ γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, πρὸς αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ ἡ μὺ οὗτος, ἀμὰ τῷ μὲ τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα, καὶ τῷδε Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων, ἥξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλεομένην. ζουτέων δὲ ἡ μὺ Ἀνθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δὲ ἑτέρη πόλις δοκέει μοι ὄνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ, γαμβροῦ Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἄρχανδρος· οὐ μὺτοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα. μέχρι μὺ τούτου, ὄψις τε ἐμοὶ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσα ἐστί· τὸ δ' ἀπὸ τῦδε, Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἤκουον. προσθήσω δέ τοι καὶ αὐτοῖσι τί καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος.

ΤΟΝ ΜΗΝΑ πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, ὑπ' ἱρέων ἔλεγον

79

τοῦτον μὲν ἀπογεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν. Ⓐ γὰρ ποταμὸν πρώτα ῥέῃν πᾶσι ὁ ὄρος τὸ
[α] Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα ἀνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος,
τὸν πρὸς μεσαμβρίης ἀγκῶνα πρὸς χώσαντα, ὁ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, Ⓐ δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον τῶν
οὐρέων ῥέῃν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὀρυγμένος ῥέῃ, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἐχόμενος, φρασσόμενος ἀμὰ πρῶτος ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσοι ῥήξας ὑπερβλῦσαι ὁ ποταμὸς κατὰ τοῦτο, κίνδυνος πᾶσι
Μέμφι κατακλυσθῆναι ἐστί. ὡς δὲ ὑπὸ Μηνὸς τούτου τοῦ πρώτου γενομένου βασιλέος χέρσον γεγενέαι τὸ ἀπορρυέν, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, τῆς νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέω τε καὶ ἑσπέρης. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἠοῦς αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου δὲ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον. μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ Βύβλου, ἑπτὰ καὶ τριήκοντα βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα ὀνώματα. ἐν τοσαύτῃσι γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτὼ καὶ δέκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· ὁ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ὅτις ἐβασίλευσε τοῦ τῇ Βαβυλωνίῃ, ΝΙΤΩΚΡΙΣ. τὴν ἔλεγον τιμωρέουσαν ἀδελφεῷ, Ⓐ Αἰγυπτίων βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω ἐκείνῃ ἀπέδοσαν τὴν βασιληίην· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων δόλῳ διαφθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γὰρ μιν οἴκημα μεγάλως ὑπόγαιον, καινοῦσθαι τοῦ λόγου, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. [β] καλέουσαν δὲ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ἦδε, πολλοὺς ἑστιᾶν· δαινυμένοισι δὲ, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου. τούτοις μὲν τὰ μέν τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτὴν μὲν, ὡς τοῦτο ἐξέργασε, ῥίψαι ἐς οἴκημα κατόδου πλέον, ὅκως ἀτιμώρητος γένηται. τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίην ἔργων ἀποδέξιν, καλὸν ἓν ἕκαστος αὐτῶν Μοῖρις.

A dotes [a] iunxisse pontibus Nilum ad Memphin. nam eum, Libyam versus, totum præterlabi montem Psammium: & supra Memphin centum circiter stadia meridiem versus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alueum. ita flumen facto alueo per medium montium fluere. Adeo nũc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coercitus fluit, magnis præsidiis custoditur, quotannis obseptus aggeribus.

B Quos si refringens flumen velit ea parte redũdare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, [b] id vnde fluit amnis effectum terrestre, ibique ab eodem vrbem hanc conditã quæ nunc Memphis appellatur (est enim Mẽphis in angustiis AEgypti sita) & exterius aquilonẽ versus & vesperum, ex flumine effossum esse stagnum, (nam ab aurora ipse Nilus coercet) & ab eodem

C in ea vrbe extructum hoc templũ Vulcani tum magnum tum memoratu dignissimum. Post hunc recẽsebant è libro sacerdotes nominatim alios trecẽtos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuissent AEthiopes, & vna mulier alienigena: cæteri, viri AEgyptii. Mulieri quæ regnauit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonicæ, NITOCRIS. Quam dicebãt vltam fuisse fratrem, ab AEgyptiis,

D apud quos regnabat, interemptũ: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. vltam autẽ fratrem, multis AEgyptiorum dolo absumptis. [c] Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per causam quidem noui operis, animo autem aliud agitãtem: & conuocatis ad conuiuium multis, quos præcipuè nouerat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum im-

E misisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquã quòd, vbi hoc fecisset [d] cõsperssisse eã multo cinere ædificiũ, quo impunita esset. Aliorum autẽ regũ nullum referebant clarũ opus editũ, nisi vnius, qui postremus horũ extitit, MOERIS.

[a] Aggessisse Mẽphin. fluuiũ enim totum præterlabi solitum montẽ sabulosum Libyã versus: Menem autem supra stadia circiter centũ à Memphi, sinu qui meridiẽ versus ferebatur obstructo, arefecisse.

[b] Quum ea pars à qua fluuium aruerat, continens facta esset, *Vel terrestrẽ*, ibi ab e.

[c] Nam quũ domum conderet, specum subterraneũ & eum quidem valde longũ excauasse, vt ipsa quidem dicebat, mente autẽ aliud machinatam esse: & conuoc *Vt legatur* κατοικῶν, *non* καὶ νοῶν.

[d] Sese coniecisset in domum cinere plenã, quò imp.

Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventum aquilonem vergentia: & stagnum effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cum ipsius lacu mentionem faciã. Hũc itaque tantum operum edidisse: alios autem nihil prorsus.

Quos ego prætergressus, eius qui his successit, nomine SESOSTRIS, mentionẽ habebo. Istũ dicebant sacerdotes, [a] primùm longis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressúmque lõgius, venisse in mare iam vadosum, & proinde non nauigabile. Illinc vbi retro se ad AEgyptum recepisset, secundum sacerdotum cõmemorationem, coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnésque gentes, vt in quamque incidebat, subegisse. Et quascũque earũ nanciscebatur feroces & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos literis sui nominis & patriæ, & quæ referrẽt ipsum illos vi subegisse: quarum verò vrbes nullo prælio nullóque negotio cepisset, his cippis inscripsit tum easdem literas quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterant, tum muliebria genitalia: planũ facere volens, illos haudquaquam viriles extitisse. Hæc faciẽdo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europã trãsgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos vsque & non vlterius mihi videtur AEgyptius exercitus peruenisse, quoniã in istorum terra tituli, non vltra, positi apparent. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasin subsedit, [b] quid deinceps, non habeo quod dicã, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquãtulum copiarum reliquerit ad eã regionẽ incolendã, an aliqui militũ pertæsi peregrinationis, circa fluuiũ Phasin substiterint. Nam Colchi videntur AEgyptii esse: φ

a *Hunc locũ Budæus sic vertit*, Primum omniũ regum longis nauibus Arabicum sinum prætersectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suã redegisse: indéque retro iisdẽ vestigiis reuersum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercitu obuias vbique gentes subegisse: Quascunque autem erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupidè dimicãtes, per horum illic regiones stelas, *id est, cippos lapideos*, statuebat, literis significantes ipsius regis nomen & patriã, & vt copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorũ verò vrbes nullo negotio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem vt apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignauos esse. *Bud.*

b Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse r.

Α τῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Ηφαίστου τὰ πρὸς βορέω ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι τῆς ἡ πρόμηξ ὅσων ἐστὶ σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν τὸ μεγάθεος πέρι, ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν.

Παραμειψάμενον ὧν τῦτον, τὸν ὀπίσω τούτοισι ἡμολόγεον βασιλέων, τὸν οὔνομα εἶναι ΣΕΣΩΣΤΡΙΣ, τούτου μνήμην ποιήσομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς πρὸς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν καταστρέφεσθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπίκετο ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὸν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν δέ, ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον καὶ τὸν ἱρέων τὸν φάσιν, γράψαι πολλὸν τὸν λαβὼν ἤλασε ἀπὸ τῆς ἠπείρου, πρῶτον ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος. ὁτέοισι μὲν νῦν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐπετύγχανε, καὶ δι' ὧν γλιχομένοισι τοῦ τῆς ἐλευθερείης, τούτοισι μὲν στήλας ἀπίκνεε ἐς τὰς χώρας, ἐν γράμματα λέγουσας τό, τε ἑωυτοῦ οὔνομα, καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἑωυτοῦ κατεστρέψατο σφέας· ὁτέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ ἀπτολέου πρέλαβε τὰς πόλις, τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι τὰ αὐτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι τὸν ἐθνέων ἡμολόγεον· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσεμέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς ἦσαν ἀμάλκιδες. ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆιε τὸν ἤπειρον. ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὸν Εὐρώπην ἐπέβας, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρηίκας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ οὐ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται σαφέως ἑστεῶσαι αἱ στῆλαι· ὁ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ὀπίσω ἐπέστρεψε, καὶ ἐπεί τε ἐγένετο ὅτι Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω ὅ τι ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑωυτοῦ στρατιῆς μέρεος ὁσουδή, αὐτοῦ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων ἐν τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀρεσθέντες, ὧδε

Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν. φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες (ιγ) Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοέω

σας ὁ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν Φοινίκῃ ἐγένετο, ἠθύμεον ἀμφοτέρους· μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασκον Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκάσας τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν αἴνικει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μᾶλλον, ὅτι μούνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ, καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀσυγγείτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι αἰ δὲ ἕτεροι μοῦνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταῦτα. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐόν· ὡς δ' ἔστι μισοξένους Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἑπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα.

τὰ πρόσω τοῦ στόματος

Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι μοῦνοι φαρεσφερέες εἰσί. λῖνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταὐτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερής ἐστι ἀλλήλοισι. λῖνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μὲν δὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεόμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. αἱ δὲ σῆλαι, τὰς ἵζα ἐς τὸν οὐρανὸν ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρεον εἰδόσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικεῖα αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίῃ δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός· τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν κατέρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ αὐτὴν ἐγκεκόλαπται, μέγαθος πέμπτης ἀποδεκάδος, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ

τὰ πρόσω τοῦ στόματος

ipse prius notũ quàm ex aliis auditum refero. Cuius rei quũ mihi cupido inceſſiſſet vt vtroſque percõtarer, magis Colchi reminiſcebantur AEgyptiorum, quàm AEgyptii Colchorum. Dicebant autem AEgyptii ſe opinari Colchos è Seſoſtris eſſe exercitu. [a] Ipſe autem ex hoc coniecturam capiebã, quòd atro colore ſunt & criſpo capillo (tametſi hoc pro nihilo putari poſſet, quum & alii ſint huiuſcemodi) [b] ſed quòd iſti præcipuè. Præterea quòd ſoli omnium hominum Colchi & AEgyptii & AEthiopes ab initio ſtatim pudẽda circumcidũt. Nam & Phœnices & Syrii, qui ſunt in Palæſtina, didiciſſe id ab AEgyptiis & ipſi cõfitentur. Syrii verò qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis ſe nuper didiciſſe aiunt. Hi enim ex hominibus ſoli ſunt qui circumciduntur: [c] & in hoc faciendo, agnoſcuntur AEgyptii eſſe. AEgyptii verò atq; AEthiopes, non queo dicere vtri ab vtris didicerint. nam videtur eſſe perantiquũ. Sed quòd ex AEgypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnũ mihi fit hoc teſtimonium: quòd hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitãtur AEgyptios, nec eorum qui naſcuntur, virilia circumcidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo ſint ſimiles AEgyptiorum. Hi ſoli atque AEgyptii linum eadẽ ratione [d] operantur: omniſque vtrorumque vita pariter & lingua ſimilis eſt. Linum autem Colchicũ à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab AEgypto venit, appelletur AEgyptiacũ. Titulorum quos Seſoſtris rex AEgypti [e] regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. quoſdam in Syria Palæſtina ipſe vidi inſcriptos, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ huius viri figuræ viſuntur in petris inciſæ: vna quidem quâ ex Epheſo in Phocæam itur, altera verò, quâ è Sardibus Smyrnam verſus. In quarum vtraque inſculptus eſt vir magnitudine quinũm palmorum, dextra ſpi-

a Ipſe partim ex hoc

b Sed ex iſtis magis, quòd ſoli, &c.

c Et in eo iſtos Ægyptiorum cõſuetudinẽ ſequutos conſtat.

d Elaborãt. *Vel, Apparant. Gall. accouſtrent.*

e Per ſingulas regiones.

culum tenens: siniſtra arcus, cæterámque item armaturam & AEgyptiacam & AEthiopicã geſtans: & ex altero ad alterum humerum eũtes ſacræ literæ AEgyptiacæ ſũt inſculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamẽ aut cuias fuerit, [a] ab hac parte nõ indicãt, ſed ab altera. Ea quidam cõſpicati, Memnonis imaginem eſſe coniectant, multùm à veritate deficientes. Hunc igitur Seſoſtrin AEgyptium ſacerdotes dicebãt, redeuntẽ, multóſque mortales earum genium ac regionum quas ſubegerat, reportantem, eũdem, [b] poſteaquam ad Daphnas Peluſias ſe receperat, fuiſſe à fratre, quem AEgypto præfecerat, vnà cum liberis inuitatũ: & quum ille domum exterius materia circumſtipaſſet, ſtruémque incendiſſet, re hunc intellecta extemplo cum vxore deliberaſſe, (nam & vxorem ſecum duxerat) & ea ſuadente vt duos è ſex liberis ſuper ardentem pyram extendens, pontẽ faceret, ſuper quos ipſi tranſeũtes euaderent, ita feciſſe: & duobus filiis ita incenſis, cæteros vnà cum patre fuiſſe ſeruatos. Seſoſtrin in AEgyptum reuerſum, vltionem de fratre ſumpſiſſe: quã verò multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea vſũ in hæc fuiſſe. Nempe iſti fuerunt qui ſub hoc rege immenſæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quíque ad diuortia aquarem, quæ nũc in AEgypto ſunt, cæſta effodienda ſunt adacti, [c] quia inuiti faciebant vt AEgyptũ, prius equis & plauſtris agendis vbique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore AEgyptus, quæ omnis plana eſt, tamen inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas [d] vniuerſa loca occupantes: quas ideo rex fodiẽdas putauit, vt ciuitates quæ non accolerent flumen, ſed in medio AEgypti eſſent, refluẽte flumine non laborarent penuria aquæ ad

a Hìc quidẽ nõ declaratur, ſed alibi declaratũ eſt.

b Quum in reditu Daphnas Peluſias veniſſet.

c Et per imprudentiam fecerunt vt Ægyptus pr. e. & pl. agendis vbique idonea, commoditate iſta careret. Nam, &c.

d Et varias formas, *Vel Varia diuerſicula* habentes. Regionem autẽ idcirco rex incidit vt ciuitat. *Hic pro* ὅπως *legi* πῆι.

A εἰ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως. καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει. ἔφη δὲ καὶ ὦμον ἑκάτερον ἱρῶν γραμμάτων ἐπὶ Αἰγύπτια δηλέειν ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστί, σιγᾶται μὲν οὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν ἐπισταμένων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσι μὲν εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθηίης ἀπολελαμμένοι. τοῦτον δὴ Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀναγόμενον πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγένετο ἀναχωμιζόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἰγυπτίην, τοῦτον ὅτι ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ τοὺς παῖδας, περιθεῖναι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλην· περιθέντα δὲ, ὑποκαῆναι. τὸν δὲ, ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δὲ οἱ συμβουλεῦσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἓξ, τοὺς δύο ὅτι τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, περιφορῆσαι τὸ κατόμενον, ἀνδρὸς δ' ἐφ' ἑκείνων ὅτι βαίνοντας ἐκσώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαιῆναι τρόπῳ τοιῷδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. νοήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἰγυπτίην, καὶ τισάμενος τὸν ἀδελφεόν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῶν δὲ χώρεας κατεστρέψατο, τοῦτο μὲν τὰς δὲ ἐργάσατο· τοῖσι τε οἰλίθοισι τοῖσι ὅτι τούτου τοῦ βασιλέος κομισθέντας ἐς τὸ Ἡφαίστου ἱρὸν, ἐόντας μεγάθεϊ θωμαστέας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἡμεῖς εἴπαντες. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυξαν. ἐπείτε οὖν ἐκράτησε Αἰγύπτου, ἀγαγὼν ἐς τὴν ἑωυτοῦ ἐπὶ πολλὰς μυριάδας ἀνθρώπων στρατιὴν ἐπαμύνειν, καὶ ἀμαξώμενον πᾶσαν, ἐν δὲ ταύτῃσι. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἄνιππος ἐξ ἀναμάξυτος γέγονε. αἰτίαι δὲ τοῦ

B τῶν αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ πανταχοῖσι ἔθορσι ἔχουσαι. κατεστάμενε δὲ τῶνδε εἵνεκα. τὸν χώρον ὁ βασιλεὺς ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ὅτι τῷ ποταμῷ ἐκέκλιντο πόλις, ἀλλ' ἀναμέσους, ὅτοι ὅκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς ἀσθμαίνοντες ὑδάτων, πλατυτέρῃσι

81

C

D

E

ἀπὸ ὤρυσσον.

πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἢ A potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de causa AEgyptus intercisa est, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes AEgyptios dispartita, soli quadrati æqua portione viritim per sortem data: atque hinc prouentus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quòd si cuius portionem alluuione flumen decurtasset, is adiens regem, rei quæ cõtigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium inspiciẽdum mittebat qui metirentur quanto deterius factũ esset, vt ex residuo pro portione taxatũ vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam transcendisse. Nàm polum & gnomonẽ, *id est, normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci didicerunt. Solus hic AEgyptius rex imperio potitus est AEthiopiæ: monumẽtum quoque sui reliquit ante ædẽ Vulcani, lapideas statuas, duas quidẽ tricenûm, vnã suam, alteram vxoris: quatuor autem, vicenûm cubitorum, totidem filiorum. Huic statuæ longo pòst tempore quum Darii Persę statua anteponeretur, non tulit id sacerdos Vulcani, negans Darium tales res gessisse quales gessisset Sesostris AEgyptius: quippe qui cùm alias nationes nõ pauciores quàm [a] Darius, tum verò Scythas subegisset: eóque iniquum esse huius ante illius sisti donaria, qui rebus gestis nõ esset illum supergressus. Hæc loquuto sacerdoti tamen ignouisse Darium ferunt.

a *Hæc adde post Subegisset*, Dariũ autem Scythas vincere non potuisse. ideóque in.

Defuncto Sesostre, regnũ suscepisse PHERONEM eius filium aiebant, & hunc nullam sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse vt luminibus caperetur. idq; hac de causa: Quum flumen eo tempore copiosissimum manaret, ita vt supra decẽ & octo cubitos rura transcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [b] facinus admisisse, quòd sumptum spiculũ in medios fluminis vortices cõtorserit: statímque laborasse ex oculis, ac visũ amisisse, decennióque cæcũ fuisse.

b Proteruitate quadam sumpt.

Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὸν βασιληίην παῖδα αὐτοῦ Φέρωνα. ἐκδεξάσθαι μὲν οὐδεμίην στρατηίην, συνενειχθῆναι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, δι' τοιόνδε τι πρῆγμα· τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τοὺς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγίνετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τῶν ἀπαθαλίης χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ. μετὰ δέ, αὐτίκα καὶ μοῦσα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναι μιν τυφλόν·

Φερῶν,

Vndecimo autem anno ex vrbe Buti ei oraculum aduenisse, iam exactum esse tempus [a] calamitatis: visúmque ei redditurum, si oculos abluisset lotio mulieris quæ ad suum solius virum accessisset, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia vrinam vxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, cæterarum deinceps vrinã expertum, tandem vidisse. Túmque omnes mulieres quas fuisset expertus (præter eam cuius lotio lotus visum recepisset) vnam in vrbem coegisse, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id est, rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipsa vrbe omnes concremasse: & eam cuius lotio lotus visum recepisset, vxorẽ duxisse. Ergo ea clade liberatus cùm alia in aliis tẽplis donaria posuit, omnia memoratu digna, tũ maximè memorabilia ac spectaculo digna in templo Solis, gemina saxa, quos obelos vocant, *à figura veru*, centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis.

[a] Pœnæ qua multaretur.

A ἐνδεκάτῳ ὦ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, & ἀναβλέψαι, γυναικὸς οὔρῳ νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμούς, ἥτις τῶν δὴ τ' ἑωυτῆς ἀνδρὶ μοιχῶν πεφοίτηκε, μὴ ὧν ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτην τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μὴ δέ, ὡς οὐκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, σῦναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἡ τῆς ὃς οὔρῳ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, & κατακαῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὸ πάθος τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱερὰ πόλλα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τὸν λόγον μάλιστα ἀξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱερὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἐξ ἑνὸς ἑκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον, πήχεων ἑκατόν, εὖρος δὲ, ὀκτώ.

B

Huic in regno successisse aiebãt virum Memphitẽ cui nomen esset lingua Græca PROTEVS. cuius nunc apud Memphin visitur fanum, decorum sanè ac valde adornatum, ad australem partem templi Vulcani positum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis castra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei est ædes quæ vocatur Veneris hospitæ: quam coniicio esse Helenæ Tyndari filiæ: tũ quia apud Proteum fuisse diuersatam audiui, tum etiã quòd cognomine Veneris hospitæ appellatũ est. Nam quæcũque sunt alterius Veneris templa, neutiquam hospitæ appellantur. Et sanè percontãti mihi sacerdotes de Helena, referebant ita rem esse gestam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renauigaret domũ, in mari AEgæo ventis cursu excussum in AEgyptiacum pelagus: atque illinc, nõ remittẽtibus flatibus appulsum, in AEgyptũ, ad ostiũ Nili quod vocatur Canobicũ, atque ad Taricheas. Erat in eo littore, Herculis tẽplum, quod nũc quoq; est:

C Τούτου δὲ ἐν δέξασθαι τὴν βασιληίην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κῦ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὔνομα Πρωτέα εἶ· τῷ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι καλὸν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τῷ Ἡφαιστείου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος ὅλος ὁ περὶ τὸ τέμενος τοῦτο Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τῷ Πρωτέος ἱρόν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν Ἑλένης τ Τυνδάρεω κῦ τ

D λόγον ἀκηκοὼς, ὡς διατρίψη Ἑλένη παρὰ Πρωτεῖ· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ δὴ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱερά ἐστι, οὐδαμὰ ξείνης ἐπικαλέεται. ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καί μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσαι ἀνέμους ἐκβάλλοντας ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύ-

E ματα) ἀπικνέεσθαι ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ὃ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱερόν.

ἐκ ἀνέβλεψε.

ἐκ οὐδαμοῦ.

A ἐς τὸ ἣν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεῳ ὦν ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἱρά, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ τῷ ἀπ᾽ ἀρχῆς. τοῦ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον. ἱκέται δὲ ἑζόμενοι τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν· πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην. B κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὔνομα ἦν Θῶνις. ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε, Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν Τεῦκρος, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος. ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἥκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπενειχθείς. C κότερα δῆτα τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε, Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι ἀνόσια ἐξεργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ᾽ ἐμέ, ἵνα ἰδῶ τί κοτε καὶ λέξει. ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατίσχει. μετὰ δέ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἱκέτας. D ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, ἠρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δέ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοὔνομα. καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δέ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. E τέλος δέ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει

83 ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεόμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ᾽ ἀνέμων ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμήν, ἐγὼ ἄν σε ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος ἐτισάμην· ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχών, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο·

ad quod siquis cuiuscunque hominis seruus confugiés capiat sacras notas, sese deo tradens, eum nefas est tangere. Quæ sanctio ad meam vsque ætatem prorsus immutata perseuerauit. Eam templi legem mancipia Alexãdri quum audissent, ab eo profugerunt: assidentésque deo supplices, Alexandrum insimulabant, eum destructum volentes: rémque omnem exponebant vt circa Helenam gesta erat, & illatam Menelao iniuriam. Insimulabant autem de his apud sacerdotes & apud huius ostii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quàm rapissimè Memphin ad Proteum mittit hæc nunciatum, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariã in Græcia perpetrauit: quippe seduxit hospitis vxorem, quam secum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram ventis appulsus est: vtrúmne sinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit secum eripiemus? Ad hæc remisit Proteus qui diceret, Virum istum, vndecunque is sit qui rem nefariam in hospitem suum perpetrauit, comprehensum ad me deducite, vt quidnam dicturus sit sciam. Hoc vbi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, nauésque eius distinet: dehinc illũ Helenámque cum opibus, atque etiam [a]seruos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexãdrum quisnam esset, & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigasset, & quó. Sed interrogante Proteo vnde Helenam accepisset, titubantem in loquendo ac [b]tergiuersantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiã tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrater de nullo peregrino suppliciũ capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. [c]omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti,

a Supplices, *ἱκέτας, pro quo hic legit, οἰκέτας.*

b *Ad verbum,* Non dicentem veritatem.

c Qui (ô omniũ hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. *At hic pro ξεινίων legit ξείνων, iungens cum ἀνδρῶν, & omittẽs τυχών.*

à tuo ipſius hoſpite erepta vxore: [a] neque his contẽtus, cum ea abiſti. Ac ne his quidẽ ſatis habens, compilata hoſpitis domo veniſti. Itaque quoniam magni momẽti eſſe duco necare hoſpitem, mulierem hanc atque opes tibi vt abducas non ſinã, ſed ego hæc Græco hoſpiti reſeruabo, dum ille ipſe conſtituerit venire ad iſta reportanda. Tibi verò ipſi, tuiſque cõuectoribus, vt è mea terra in aliã triduo tranſfretetis præcipio, alioqui vos pro hoſtibus perſequuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuiſſe ſacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepiſſe: ſed quia nõ perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo eſt vſus, in quem tranſtulit, declarans ſe hũc famæ ſermonem notum habuiſſe. Id manifeſtum eſt ex eo quòd in Iliade facit mẽtionem eiuſdem erroris Alexandri: nec vſquam alibi retractat, Alexãdrum abducentem Helenam, cùm alibi fuiſſe errabundum, tum etiam Sidonẽ Phœniciæ applicuiſſe. Meminit enim huius rei in laudanda virtute Diomedis: ita verſibus inquiens,

Iliad. ζ.

Picturata inerãt ibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipſe Paris formoſus ab urbe
Sidonia duxit, ſulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenã natalibus ortam.

Odyſſ. δ.

Meminit quoque in Odyſſea his verſibus,

Hoc habuit Ioue nata probum præſénſque venenum,
Quod Polydãna ſibi Thonis donauerat vxor:
AEgypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa auitẽ damnoſa venena.

Odyſſ. δ.

Hæc quoque alia ad Telemachũ Menelaus inquit,

Huc etiam AEgyptò dii me tenuere reuerti
Conantem, quibus haud tuleram ſolennia ſacra.

In his carminibus fatetur Homerus ſe noſſe errationẽm Alexandri in AEgyptum. Eſt enim

a Neque verò tibi ſatis fuit cum illa rem habuiſſe, ſed etiam ſublata illa abiiſti. Ac ne his quidem contentus, direpta hoſp. *Poteſt & aliter exponi ἀναπερώσας.*

A τοῦ δὲ τοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλθες. καὶ μάλα οὐκ ἤρκεσέ τοι ὃ συγγενέσθαι αὐτῇ, ἀλλ' ἀναπερώσας αὐτὴν, ' οἴχου λαβών. καὶ σοὶ τῶν τοι τὰ μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τοῦ ξείνου κεφαίσας ἧκεις. νῦν ὦν ὅπῃ σοὶ πολλοῦ ἤγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν τὴν τῶν τε καὶ τὰ χρήματα οὔ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τοῦ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ κε αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπα-
B γαγέσθαι ἐθέλῃ. σοὶ δὲ καὶ τοῖς σοῖς συμπλόοις τριῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους προείσομαι. Ἑλένης μὲν τοιῶνδε ἀπιξιν φᾶσι Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην δυνατὸς ἦν τοῦ ἑτέρου, τῷπερ ἐχρήσατο ἐς ὃ μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐ-
C πίσταιτο λόγον. δῆλον δέ, κατὰ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ οὐδαμοῦ ἄλλη ἀνεπόδισε ἑωυτὸν πλάνῃσι τῇσι Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἀγὼν Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ὑπομέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ. λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ' ἔσθ' οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τοὺς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
D Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ὑπερπλώσας εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε πατρὸς ἄνακτος.

ὑπομέμνηται δέ κου ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μειλιόεντα,
Ἐσθλά, τά οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος ἄκοιτις,
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. (λέγει,
E καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος
Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δοῦρο θοὴ μεμαυῖα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἐρέξα τελήεσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἐπίστατο ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνῃσι. ὁμοῦ-

τὴν ἔχων οἰκαδέ φας.

ρέη γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ὅδε Σιδὼν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἤκουσα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τεσσάρων Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέι τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὁμήρου μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. Εἰ δὲ μοὶ νυν δεῖ μευ τοὺς ἱρέας εἰπάτωσαν λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι, ἦ δ', ἔφασαν πρὸς ταῦτα, τάδε ἐσηκόησι φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευχρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατὸν πολλὸν βοηθεῦσαν Μενέλεῳ. ἐκβάσας δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν, πέμπειν ἐς Ἴλιον ἀγγέλους· σφεῖς δὲ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοιοῦτοι ἐπεί τε ἐσῆλθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ ἤγετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τρῶας καὶ αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύντας, καὶ ἀνωμοτί, μὴ μοῦνον Ἕλένην, μηδὲ τὰ δεικνύμενα χρήματα, ἀλλ' ἅπερ αὐτὰ πολλὰ ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ σφέας αἰνῶς δικαίως αὖτις δίκας ὑπέχειν, ἅ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. ἐπεὶ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ἐπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἑλοῦσι τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπιπεφασμένον, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι πρὸς Πρωτέα. ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἰπὰς τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἐυτυχέων μεγάλων, ἐκ Ἑλένην ἀπαθέα καὶ κῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐγίνετο αὐτὸς Μενέλεως ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους. ἀποπλέειν μὲν γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι· ὡς δὲ τοῦτο ὀπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἐγίνετο, ὑπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἐντεμὰ σφέα ἐποίησε.

Syria AEgypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cũ hi versus, tum verò hic locus, non minimùm, imò maximè probãt, Cyprios versus, non Homeri, sed cuiuspiam alterius, esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenã ducens, triduo Ilium peruenisse, secundo vento vsus ac tranquillo mari: quú in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Cæterùm, nunquid Græci vana quæ circa Ilium gesta memorarent necne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebãt, se cognouisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio venisse Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egressæ, locóque communito, miserunt Ilium legatos, cúmque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenã, [a] opesque quas Alexander furto asportasset, repoposcisse, tum iniuriæ satisfactionẽ. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & iuratos negasse habere se Helenã atque opes de quibus arguerentur, sed ea in AEgypto esse omnia: neque se iure reatum sustinere earum rerum quas Proteus AEgyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnauerunt. Vrbe capta, quum Helena non appareret, & eãdem orationem quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsũ Menelaum ad Proteum mittunt. Hic vbi ad AEgyptũ peruenit, & Mẽphin appulit, exposita rei gestæ veritate, honorificentissimè hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes [b] pecunias suas. Et quũ hæc assequutus esset Menelaus, tamẽ iniurius in AEgyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset, idque iam diu, rem nefariam excogitauit. Sũptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectísque, haruspicinam fecit.

[a] *Vel*, Résque

[b] *Vel*, Res suas.

Quod vbi eum fecisse rescitũ est, inuisus & exagitatus [a]fuga in insulas Africæ obiacentes. Eo postea quam se contulit, nihil amplius quod referrent AEgyptii habebãt. Atque horum alia sese ex historiis nosse dicebant, alia vt apud ipsos gesta, sese magis habere comperta. Et hæc quidem aiebant AEgyptiorum sacerdotes. Ego verò [b]ad ea quæ de Helena commemorata sunt, & ipse adiicio hoc coniecturæ, Si intra Ilium fuisset Helena, vtique fuisset Græcis tradita, siue volente Alexãdro siue inuito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut alii eius propinqui, vt suis ac liberorum corporibus, atque etiã vrbe periclitari vellent, quò Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quòd si inter initia ita sensissent, tamen, posteaquam cùm multi aliorum Troianorum, tum verò Priami filiorum duo trésve aut plures perierant cum Græcis præliantes, siquid referẽtibus credi versificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum contigissent, ego crediderim, Priamum, vel si ipse in contubernio Helenam habuisset, Achæis redditurum fuisse, cupiditate præsentia mala deuitãdi. Neque verò regnum ad Alexandrum erat peruenturum, vt iam sub eo res essent, seniore Priamo, quum Hector & natu maior & virtute præstantior quàm ille, regnũ esset defuncto Priamo suscepturus: quem haudquaquã decuisset fratri iniustè agenti indulgere, quum præsertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipsi, tum cæteris Troianis omnibus euenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicẽtibus eis Græci fidem habebant, numine (vt quod sentio dicam) disponente, vt funditus euersi planum facerent hominibus, Magnarum iniuriarum magnas à diis esse vltiones. Et hæc quidem, [c] vt mihi videntur, dicta sunt.

Protei autem regnum dicebant suscepsisse RHAMPSINITVM, qui [d]memoriam sui reliquit vestibula ab occasu spectãtia

a Nauibus in Libyam profugit. Inde quónam iter conuerterit, nihil ampl. *Hic interpr pro νηυσὶ legit νήσοισι.*

b Et ipse assentior iis quæ de Hel. &c. his adiectis, Si, &c.

c Ex opinione mea d.

b Monimenta.

A μὴ δὲ, ὡς ἐπαίσιος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ὅτι Λιβύης. Ὅ τι δὲ ἔνθευτεν ἐγένετο ἐς ὄκου ἐπράπετο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. Τούτων δὲ τὰ μὲν ἰσορέοντα ἔφασαν ὀπίσω ἐπὶ ἐπράπετο, οὐκ εἶχον
ἀπηγήσασθαι, τὰ δὲ, πρὸς ἑωυτοῖσι γλωμένα, ἀτρεκέως ὀπισάμενοι λέγειν. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προσπίθομαι, τάδε ὀπίσω λεγόμενος· Εἰ ἐν Ἰλίῳ
B ἦν Ἑλένη, ἀποδοθῆναι αἰ αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἀέκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικέῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐφρόνεον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο· αὐτοῦ δὲ Πριάμου
C οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τοῖσι ἐπιποιοῖσι χρεὼν λέγειν· τούτων ἢ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιῄει, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τῷ
D πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ Ἕκτορι, καὶ προσηβέτερος, καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλόν γ' ἐών, ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλαμφθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ὀπιτρέπειν. καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὴν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. Ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, τοῦτο λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθηίην ὀπίσευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, θ δαιμο-
E νίου παραστάζοντος, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωνται, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ ἀμφεῖαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέῃ εἴρηται.

Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὸν βασιλήιον Ῥ ΑΜΨΙΝΙΤΟΝ ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα

ἐς ὄκου ἔπ ἐπράπετο, οὐκ εἶχον

προσηβέτερος

παρὰ ποιήσωσι,

τοῦ Ἡφαιστείου· αὐτίοις δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἑστῶτας ὁ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τὸν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι Θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιεῦσι· τὸν δὲ πρὸς νότον, χιμῶνα καλεόμενον, τὰ ἐμπαλὶν τούτων ἔρδουσι. πλοῦτον δὲ τοῦτο τοῦ βασιλέι φασὶ ἀναγέσθαι ἀργυρίου μέγαν, τὸν σοφίην τῶν ὑστέρων ὑπερβαλλόντων βασιλέων δυνάσθαι ὑπερβαλέσθαι, ὥστε ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τὸν τοίχων ἕνα εἶναι ἐξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. ἐργαζόμενον, ὅτι βουλεύοιτο, τὰ δὲ μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων ἀπαρασκευάσασθαι ἕνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέετο τὸ οἴκημα, ὁ μὲν βασιλεὺς θησαυρίσας τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ προϊόντος, τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἐόντα, ἀναγκαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προορέων, ὅκως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνήσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πρώτοισι ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοὺς τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέξαι ὡς ταῦτα φυλάσσοντες, ταμίαι τῶν βασιλέος χρημάτων ἔσοιντο· καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν ἔργου ἔσχεσθαι· ἐπελθόντας δὲ ὅτι τάχιστα τὰ βασιλήια νυκτὸς, καὶ τὸν λίθον ὅτι τάχιστα τοῦ οἰκοδομήματος ἀνευρόντας, ῥηϊδίως μεταχείσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωϋμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων κατεδεᾶ τὰ ἀγγήια· οὐκ ἔχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκλῃσμένου. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, ἀεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ αἰνέειν χαρίζοντας) ποιῆσαι μιν τάδε· πάγας πρὸς τάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν, ἧσαι. τῶν δὲ φωρῶν ὡς πρῶτα ἐπὶ τὰ πρόσω ἐλθόντων, καὶ ἐνδυτός τῇ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, δύῃ ἔσω τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἵῳ κακῷ ἦν, εἶναι καλέσαι τὸν ἀδελφεόν,

templū Vulcani: & eregione veſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinúm & vicenûm cubitorum lõgitudinis: quorum quod aquilonem ſpectat, [a] id AEſtatē: quod auſtrum, id Hyemem AEgyptii vocant, præpoſterè faciẽtes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuiſſe, quam nemo regũ qui deinceps ſcripti ſunt, ſuperare potuerit, ac ne proximè quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxiſſe lapideum, cuius parietum vnus in exteriorẽ ædiũ partem pertingebat. ſed ſtructorẽ inſidiantem hoc fuiſſe machinatum: Is vnum è lapidibus ita ſtruxit vt è pariete facilè tolli à duobus viris atque adeo ab vno poſſet. AEdificio abſoluto, regem in eo pecuniam repoſuiſſe: interiecto tempore, ſtructorem illum, quum eſſet vita exceſſurus, vocaſſe ad ſe filios (nam duos huic fuiſſe) eíſque narraſſe, ſe illis proſpicientem, vt affluenter vitam degerent, aſtutè ædificaſſe regis ærarium: [b] denique omnia illis expoſuiſſe planè, menſuráſque ad lapidem amouẽdum docuiſſe, ac dixiſſe, illos hæc obſeruantes, regii ærarii quæſtores fore. Patre vita functo, haud in lõgum filios rem diſtuliſſe. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificii inuẽtũ nullo negotio amouiſſe, multúmque pecuniæ expilaſſe. Quum autem rex fortè fuiſſet ædificium ingreſſus, viderétque vaſa nummorum imminuta, obſtupuiſſe: nec habuiſſe quem inſimularet, quum & ſigna ſalua & ædificium obſeratũ eſſet. Vbi autem iterum ac tertiò aperienti minor aſſiduè pecunia [c] apparebat, hoc feciſſe, ne fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curaſſe, & eos circa vaſa in quibus pecuniæ inerant collocaſſe: fures, quemadmodũ ſuperiori tempore, quum veniſſent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexiſſet, cum fuiſſe laqueo retentũ: & vbi agnouit quo ſe malo eſſet, protinũ fratrẽ vocaſſe,

a Id Æſtatẽ vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis proſequuntur: ei autẽm qui ad notum eſt, & Hyems vocatur, cõtraria iſtis faciunt.

b Denique quũ illis omnia quæ ad lapidem amouendum pertinerent, apertè expoſuiſſet, eius menſuram dediſſe, ac fore dixiſſe vt ſi hæc obſeruarent, regii ær.

c Apparebat (nã fures non deſinebãt diripere) ipſũ hæc feciſſe. Laqueos, &c. Vel, (vtpote funibus aſſiduè diripientibus)

& præsentis conditionis suæ certiorem fecisse: iussisséque vt quã celerrimè introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitúsque quis esset, etiam illum vita perderet. Qui quum visus esset probè dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapidę domũ abisse, fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit, ingressum in ædificium regem expauisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, & ædificium incorruptum, nullúmque neque ingressum neque egressũ habens. Ita abisse, atque ita faciẽdum statuisse vt furis cadauer è muro suspenderet: custodésque illic apposuisse, iussos vt siquem plorantem aut miserãtem animaduertissent, eum ad se perducerent. Suspenso cadauere matrem indignè tulisse, alloquutámque filium qui supererat, imperasse vt quacunque ratione machinari posset, corpus fratris rosolueret asportarétque: id si negligeret, minatam se regẽ esse adituram ad eum indicãdum quòd pecunias regias haberet. Aduersus hanc quũ filius multa verba faceret, nec persuaderet, quòd illa rem grauiter accipiebat, cùm talem rem fuisse commẽtum: Instratis asinis vtres vino plenos imposuisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes, fuit ante suspensum cadauer, [a] reuulsis ligaculis, duos trésue pedes resoluisse: & quum vinum proflueret, tum caput cædentem, vehemẽter vociferatum esse, tanquam nescientem ad quem prius asinorum se conuerteret. Custodes quũ multum vini profluere viderent, concurrisse cum vasis in viam: & id quod proflueret lucrifaciẽtes cõportasse. Istum simulata iracũdia omnibus maledixisse, aliquantóque pòst illis consolantibus, finxisse se mitigatum, & ab irascendo desisse. Tandem seduxisse è via asinos atque instruxisse: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominẽ lacessereret, vt risum eliceret, donasse illis vnum ex vtribus. Atque

a Detractis vtrium duobus aut tribus peronib', *seu fasciculis*, resoluisse illos laxatis vinculis.

A καὶ δηλοῖ αὐτῷ τὰ πρηχθέντα, καὶ κελεύει τῷ ταχίστην ἐσδῦναι, ἁπαιτέοντα αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωσθεὶς ὃς εἴη, πᾶσαν πολέσῃ καὶ ἐκεῖνον· παρ' ὃ δόξαι οἱ λέγειν, καὶ ποιῆσαι μὲν πειθόμενον τοῦτο. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, ἀπάγοντα τῷ κεφαλῇ τὸ ἀδελφεοῦ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα Ⓦ βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, οὐκ πεπλῆχθαι, ὁρέοντα δὲ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ αὐθι τῆς κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινές, καὶ ὅτε ἔσοδον, ὅτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ἀπορθύμενον δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τὸν φωρὸς τὸν νέκυν καταχρεμάσαι· φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστῆσαι, εἰ τείλεσθαί σφι, τὸν αὐ ἰδόντας ἀποκλαύσαντα, ἢ καὶ οἰκτίσαντα μιν, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀναχρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγους δὲ πρὸς τὸν θρασέα παῖδα ποιεύμενον, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεῳ τρόπῳ δύναται μηχανᾶσθαι ὅκως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, ἀπειλέειν αὐτῷ, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐπελαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ θρασέος παιδός, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὸν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους κατασκευασάμενον, καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου, ἐπιβῆναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς. ὡς δὲ τοὺς φυλάκους ἔλυσε τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπιτυπάσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρῖς ποδεῶνας αὐτὸν, λύειν ἀπαμμένους. ὡς δὲ ἐρρύη ὁ οἶνος, τὸν κεφαλῇ μὲν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται. τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τὸν οἶνον, συῤῥέειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγήια ἔχοντας, καὶ τὸν οὐκ χυμένον οἶνον συλλαμβάνειν, ὡς κέρδεϊ ποιεύμενοι. Ⓦ δὲ ἀγαλλιόμενον πᾶσι, ὀργὴν προσποιεύμενον. τῶν δὲ μυθευμένων δὲ αὐτῶν τῶν φυλάκων, χείρω προσίεσθαι πρὸς ποιέεσθαι, καὶ ὑπίεσθαι τῆς ὀργῆς. τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους οὐ τῆς ὁδοῦ, καὶ καταστῆσαι. ὡς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καί τινα καὶ σκῶμμα μιν, ἐς γέλωτα προσαγαγέσθαι, δοῦναι σφι τῶν ἀσκῶν ἕνα αὐτοῖσι. τοὺς δὲ αὐτοῦ

φέροντα

ὑπιεμένου

86

ὡς παρ εἶχον κατακλιθέντας, πίνειν ἀφυοέεσθαι, καὶ ἐκεῖνον παραλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἑωυτῶν μίνανται συμπίνειν. ἐπεὶ δὲ πεισθῆναί τε δὴ, καὶ καταμείναι. ὡς δὲ μιν παρὰ τὸν πόνον φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ὑπιδοῦναι αὐλοῖσι καὶ ἄλλων τῶν ἀσκῶν. δαψιλείως δὲ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπερμεθυσθῆναι· καὶ κατενθένδε ὑπὸ ὕπνου αὐτοὺς ἐνθαῦτα ἔπινον καταλοιμηθῆναι. ἐπεὶ δὲ, ὡς περὶ μέσας μὰν τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλῦσαι, καὶ τῶν φυλάκων ὅτι λύμη πρώτων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρειάδας. ὅτι θέντα δὲ τὸν νέκυν ὅτι τοῖς ὄνοις, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ὅτι τελέσθαι τῇ μητρὶ τὰ περιτεταλθέντα. ἐπὶ δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τὰ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πρώτους δὲ βουλόμενον θορεῖσθαι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαι μὲν τάδε, ἐμοὶ μὲν δ' πιστά· τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ καταίσαι ἐπ' οἰκήματος, ὡς τὸν λαβόμενον πάντας τε ὁμοίως περιδέκεσθαι· καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασαι αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα ποιέειν τὰ ἐν τῷ παρόντι προστεταγμένα, ἐκεῖνον πυθόμενον τῶν εἵνεκα ταῦτα ἐπράσσετο, βουληθέντα πολυτρόπῳ τῷ βασιλέος περιγενέσθαι, ποιέειν τάδε· νεκροῦ περιφάτου ἀποταμόντα τὴν χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, ἐναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ἐς τὸν βασιλέος θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τὰ περ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε τὸν ἀδελφεοῦ ἐν ᾧ θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἁλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἅπτεσθαι αὐτοῦ. ἐν δὲ φωρὸς ἐν τῷ σκότει περιτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα. τὴν δὲ, ὅτι λαβομένην, ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς αὐτέχεσθαι. ἐν δὲ φωρὸς περιέμενον αὐτῇ, οἵ-

A eos illic, vt erant discumbentes, potare constituisse, prehensantes hominem ac iubētes vt secum ad compotandum maneret: atque istum obsequùtum remansisse: & quum inter potandū comiter acciperetur, donasse insuper alterū vtrem. Ita se vino ingurgitantes custodes, admodum temulentos esse factos, somnóque oppressos, ibidē vbi potauerant obdormisse. Istum, vbi multū noctis erat, tunc corpus fratris dissoluisse, &

B custodum malas dextras in contumeliam derasisse, & asinos impositō cadauere domum versus agitasse, exequutúmque imperia matris. Regem, vbi ei renuntiatum est furē cadauer surripuisse, acerbè tulisse: & quum vellet quoquomodo inuenire quisnam esset ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me caret fide: Filiam suam domi prostituisse, iussam omnes indifferenter excipere: sed

C priusquam coirent, adigere ad sibi dicendum quidnam in vita esset actum à se solertissimū ac sceleſtissimum: & qui narraret quæ circa furem acta essēt, eum comprehenderet, neque exire permitteret. Quū itaque filia patris imperia faceret, furem, [a] quòd audisset quamobrem ista fierent, cupiētem euadere versutiam regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub pallio ferentem isse, atque ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ cæteri, enarrasse, hoc se sceleſtissimū perpetrasse, quòd fratris in ærario regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quòd cadauer fratris suspensum resoluisset, custodibus prius ebriis factis. Illā, quum hæc audisset, manum in hunc iniecisse: eíque furem in tenebris manum mortui porrexisse. quam mulier quum apprehendisset, manum se huius tenere rata, istum per fores se proripuisse, muliere delusa. Postquā & hæc renuntiata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiam, tum audaciā hominis. Ad extremum,

a *Vel*, Qui intelligeret.

D

E

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν ὅτι τῇ πολυφρασύνῃ τε καὶ τόλμῃ τοῦ ἀνθρώπου. τέλος δὲ,

dimissis per omnes vrbes nuntiis, regem edixisse, non modò veniã sed etiã magna munera manere furem, si in conspectum ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eũ venisse: eique Rhampsinitũ, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tã quam ex omnibus mortalib⁹ plurima scieti. Nam AEgyptios quidem cæteris, hunc autem AEgyptiis antecellere.

Post hæc aiebant regẽ hunc descendisse viuum sub terram, eò vbi Græci opinãtur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando victorem, aliquãdo victum fuisse: & sursum iterũ fuisse reuersum, munus ab ea obtinẽtem mantile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud AEgyptios. Idque ego ad meã memoriam scio obseruatum. Verùm [a] an ob id sic feriati sint AEgyptii, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddã, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem palliũ vbi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentẽ aiunt à geminis lupis agi ad Cereris tẽplum, quod ab vrbe viginti stadia abest: & rursus à templo in eũdem locum à lupis reduci. [b] Quæ ab AEgyptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis vtatur. mihi autem in omni sermone cõstitutũ est ea scribere quæ auditu cognoui. Inferorũ principatum tenere Cererem & Liberum AEgyptii aiũt. Hi denique primi extiterunt qui dicerẽt animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo corpore subinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigneretur, immigraret. Atque vbi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, volucria, rursus in aliquod hominis corpus genitum introire. atque hunc ab ea circuitũ fieri intra annorum tria millia. Hanc rationẽ sunt è Græcis qui vsurpauerint tanquã suam ipsorum, alii prius, alii posterius.

a An ob id, an ob aliud quippiã sic frientur Ægyptii, asserere non possum. Sacerdotes autem pallium quoddã eo ipso die contextũ vni ex suis induunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. vbi in v. dedux. q.f. ad C. tẽplum, ipsi redeũt illo relicto.

b Et hæc quidẽ tum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuic. cr. vid. is eis vtatur. Mihi autem toto hoc opere, *Vel tota hac narratione*, constitut.

A Ἀφ' ἑπέμποντο ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἀδείας τε δίδοντα, καὶ μεγάλα δῶρα δεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. Ὡς δὲ ἔφη, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν τοῦτον ἐς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ τὸν θυγατερα τὸν ἑωυτοῦ οἱ συνοικίσαι, ὡς πλέω ἐπιστάμενόν γε δὴ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπιχωρίους. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προέχεσθαι, ἐκεῖνον δὲ, Αἰγυπτίων.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες Ἅιδεω νομίζουσι εἶναι, καὶ ἐκεῖσε συγκυβεῦσαι τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν, νικήσαντα αὐτὸν, τὰ δὲ ἐπιδόσθαι ἐς αὐτῆς. καὶ μιν πάλιν ἀπικέεσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὀρτὴν δὴ ἄγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὸν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὀπιτελέοντας αὐτούς. οὐ μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ τοῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν. Φάσαι δ' αὐτημερὸν ἐξυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἐδησάμενός αὐτῶν μίτρῃ τοῦ ὀφθαλμοὺς, ἀγαγόντες δέ μιν ἔξω τὸν Φάσαι ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. Ὁ δ' ἱρεὺς τοῦτον κατάδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς, λέγουσι τοῦ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος ἐείκοσι σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τωὐτὸ χωρίον. Τοῖσι μὲν νυν τῶν Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθω ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἔστι· ἐμοὶ δὲ πάντα πρήγματα Ὁ λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα τῶν ἑκάστων ἀκοῇ γράφω. Ἄρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. τοῦτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτερωτὰ, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν. τὸν περιείλησιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. Τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσί οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, Ὁ μὲν, πρότερον, Ὁ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι·

Δήμητρα

πετεινὰ γινόμενον

τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω. A quorum ego nomina sciens, non duco scribenda.

Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος τῆς ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν δυνομίην ἔλεγον, καὶ δοκέω Αἰγυπτίους μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντα σφέων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακλήσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, τοῦτα μὲν σφέας θυσιέων τουτέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ οὔρεϊ, ἐκ τουτέων B ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαβαλωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔπαξε ἐκ δεκάδος, καὶ τοὺς ὄρος Λιβυκὸν καλεύμενον ὄρεος, τοῦτο ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ ἀνὰ δέκα μυριάδας αἰεὶ ἀνδρῶν ἀεὶ τὸν τρόμον ἕκαστον. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριακοντούτεα τῷ λαῷ, δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν εἵλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδεμαν, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τέῳ ἐλάσσονα τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τῆς μὲν γὰρ μήκεός C ἐστι πέντε στάδιοι· εὖρος δὲ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. τούτῳ δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι. καὶ τῶν ἐστὶ λόφου, ἐπ' οὗ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπερθε γῆς οἰκημάτων, τὰ ἐποιέετο αὐτὸς ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα D τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιεομένῃ, τῆς ἐστι πλευρὴ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου τὰ μάλιστα. ἐστὶ δὲ τῶν λίθων τὸ μεγαθος οὐκ ἐλάσσονα ποδῶν ἑκατόν. ἐποιήθη δὲ ὧδε αὐτὴ ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν E τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρώσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιούτων τοίνυν τὸ πρῶτον ἐπεί τε ἐποίησαν αὐτὸν, ἦρον τοὺς λοιποὺς λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· ἀνὰ μοῖραν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον τοῖχον τὸν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀνήοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἕτερον μηχανὴν ἐπίθετο, ἑστεώσας ἐπὶ τοῦ πρώτου τοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον εἵλκετο τοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ τοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν εὐοδέστερον μίαν τε καὶ βαστάκτον μετεφόρεον ἐπὶ

Ad Rhampsinitum vsque regē aiebant in AEgypto viguisse sanè a ius omne. Post hunc autem, qui in regno successit CHEOPEM in omne flagitiū fuisse prolapsū. Omnibus nanque eum tēplis obseratis, ante omnia AEgyptiis ne sacrificarent interdixisse. Deinde iussisse vt in suis ipsius operibus exercerentur: aliis, vt ex lapidicinis Arabici mōtis saxa exciperēt, & illinc ad Nilum vsque protraherent: aliis, vt transmisso flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decē hominū myriades, *id est, centum millia*, ternis semper mēsibus singulæ. In ea via populus dum trahendis saxis atteritur, decenne tēpus triuit, quod non multo minoris operis mihi videtur quàm pyramidem extruxisse. Cuius lōgitudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuum: b altitudo (vbi maxima est) octo passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decē annos fuisse consumptos, & in subterraneis ędibus in tumulo, supra quē pyramides stant, quas fecit sibi pro sepulcro, in insula, intromisso per fossā Nilo. Verùm in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singulæ frōtes (nam est formæ quadratæ) sunt c octogenū iugerum pari altitudine, saxis dolatis decētissimēque coagmētatis, quorum nullū est minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in speciem graduū, quas quidam scalas, quidam arulas vocāt. Posteaquam eā principio talem fecissent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinē graduum leuantes. d Vbi super hunc gradum lapis erat, alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum esset, transferebant ad

a Omnem legū æquitatem, &c.

b Altitudo autem, qua parte est altior seipsa. *Sic ad verbum. Intelligit autem fastigium ipsius pyramidis. Gall. La pointe, vel, l'eguille.*

c Octogenūm pedum.

d Atque prout in eum lapis attollebatur.

singulos ordines, quoties saxum amoliebantur. [a] Dictum sit à nobis de vtroque, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erãt altissima: deinde gradatim sequentia: nouissimè verò quæ solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide literæ AEgyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatũ in operarios pro [b] apio, cæpis, & alliis: quod interpres earum literarum (vt probè reminiscor) aiebat in summa mille & sexcẽta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel [c] in vestiarium operariorũ? Atque per id quod dixi tẽpus opera extruebant. Alio item tempore (vt ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio nõ exiguo subterraneã fossam effecerũt. Propter quod eò flagitii deuenisse Cheopem, vt pecunia defectus, filiam suam in quodam ædificio prostituerit, imperans quantumcũque faceret quæstum. (non enim dicebatur quantum) eámque cùm patris iussa fecisse tum verò priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse, itaque singulos ad se intrãtes orasse vt sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidẽ quæ stat in medio triũ, in conspectu pyramidis magnæ, cuius vnũquodque latus [d] sesquiugerum est.

Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem AEgyptii dicebant: eóque defuncto accepisse regnum fratrẽ CHEPHRENEM: & hunc eodem instituto vsum cũ in aliis tum verò in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanque & nos sumus dimẽsi. Nam subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus (quemadmodũ in alteram) influit, sed extructo aquæ ductu introrsum insulã circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. [e] Fulsisse tum ex AEthiopico lapide versicolore primùm domum, quadraginta

a Dictum enim sit à nobis quod aiũt in vtramque partem.

b Raphano,

c Vestem, *id est, Vestitum*, operariorum, dum per id quod dixi tẽpus opera extruerent.

d Sesquiplethri spatium habet. *Ad verbũ, Sesquiplethrũ est, id est, 150 patet pedes.*

e Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico versicolore ædificato, quadragin ta pedibus infra, alteram ædificauit eadẽ magnitudine, magnæ contiguam. *Vt legatur οἰκοδόμηθ pro οἰκοδομῆς.*

A στοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, καταπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δὴ ὧν τὰ αὐώτατα αὐτῆς τοῦτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίουν· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ὑπόγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ ἐξ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς τε συρμαίην καὶ κρόμμυα καὶ σκόρδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι. καὶ, ὡς ἐμὲ οὗ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεὺς λέγων μοι, ὅτι λεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἐξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δὴ ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ὀΐεσι ἐς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον. ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τοὺς λίθους ἑτάμνον, καὶ ἄγον· καὶ δὴ καὶ τὸν ὑπὸ γῆν ὀρυγμα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα καB κότητος, ὥστε τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ, χρημάτων δεόμενον, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δή τι. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον. τὴν δὲ, τά τε ἐκ τοῦ παντὸς τεταγμένα πρήσσεσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν δόξαι συνθεῖναι, μνημόσυνον καταλιπέσθαι. καὶ τὸν ἐσιόντα προς αὐτὴν ἕκαστον δέεσθαι ὅκως αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὴ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὸ ἐν μέσῳ τῶν τειῶν ἐκπεσεῖν, ἐμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· ἕκαστον δὲ κῶλον ἕκαστον, ὅσον κ' ἡμίσεος πλέθρου.

Βασιλεῦσαι δὲ καὶ Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὸ βασιλήιον τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ ΧΕΦΡΗΝΑ. καὶ τοῦτον δὲ τὰ αὐτὰ ζῶπερ ἐκεῖνον ἐπιτηδεῦσαι τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν. τοῦτο μὲν γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμέτρησάμεθα· ἔστι δὲ ὑπέστι οἰκήματα ἐνταῦθα τοῦ νήσου, οὐτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἥκει ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς τὸ ἑτέρῳ, ῥέουσα. διὰ οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω, νῆσον περιῤῥέῃ, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας

88 χιλίων μνημείων

πόδας ὑποβάς τῆς ἑτέρης, τῷ τὸ μέγαθος ἐχομένῳ τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἔστι δὲ ὅπισθε λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοί. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τοῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἰ κακώτητα, καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κεκλῃσθέντα, οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐκ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὃς τότον τὸν χρόνον ἐνέμε κτήνεα κατὰ τοῦτα τὰ χωρία.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου ΜΥΚΕΡΙΝΟΝ ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦτον τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. καὶ δὲ τά τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λαὸν τὸν τετυμμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνεῖναι τοῖσι ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρῖναι. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι ἦδη βασιλέες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέσαι μάλιστα τοῦτον. τά τε γὰρ μὴν ἄλλα κρῖναι νιν, καὶ δὴ καὶ τῷ ὀπιμεμφομένῳ ἐπὶ τῇ δίκῃ πρὸ ἑωυτοῦ δίδοντα δῶρα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκερίνῳ καὶ τοῖς πολίτῃσι, καὶ τοῦτο ὅπι τυγχάνοντι, ἐξ οὗ τὸν κακῶν ἄρξαι τὸν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μούνην οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκηίοισι τέκνων. τὸν δὲ, ὑπερβαλόμενον τά τε ἐπεπτώκεε περὶ τοῦ πένθεος, καὶ βουλόμενον θεραπεύσαι τὴν ἀνίην τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων θαλάμων τὸν θυγατέρα, ποιῆσαι θάλαμον βοῶν ξυλίνων κοίλων, καὶ ἔπειτα κεκαλλωπισμένην μὲν χρυσῷ τοῦτον, ἔσω δὲ αὐτῆς θάλαμον τὸν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. αὕτη δὲ ἡ βοῦς γῆ οὐκ ἐκρύπτετο, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι φανερὴ ἐν Σάι μὲν πόλει ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλείοισι, ἐν οἰκήματι ἠσκημένῳ. θυμιήματα δὲ πρὸς αὐτῇ παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην πάννυχος λύχνος παραιθέει. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τριήκοντα παλλακέων τοῦ Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάι πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμόν. ὡς εἰκοσι μάλιστά κη, γυμναὶ καὶ εἰμέναι. αἵτινες μέντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.

pedibus depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium, magnitudinis. Stãt autem super eundem tumulũ ambæ, centum ferè pedum celsitudinis. Porro quinquaginta sex annos regnasse Chephrenẽ aiebant. ita centum & sex anni supputantur quibus AEgyptii in omni calamitate versati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerũt occlusa. Hos reges AEgyptii præ odio ne nominare quidẽ volunt, sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascebat.

Post hunc regnasse in AEgypto dicebant MYCERINVM Cheopis filium, cúmque paterna perosum facta, & templa reserasse, & populo ad vltimum calamitatis afflicto fecisse potestatem res agendi & sacrificandi: quinetiam super omnes reges iustitiã exercuisse. Quo nomine ex vniuersis regibus hunc AEgyptii maximè prædicabãt, tum ob alia quæ bene iudicabat, tum verò quòd cõquerenti de ipsius sentẽtia, de suo donabat, vt indignationi hominis satisfaceret. Quum autem esset in ciues ita [a] clemens Mycerinus, atque [a] ita studiosus, principium ei malorum contigisse obitum filiæ, quæ domi vnica soboles erat. Qua clade supramodum dum doleret, vellétque filiam excellentiori aliquo genere sepelire quàm cæteri, fecisse ligneam bouem cauam, quam quum inauratsset, in ea filiam sepelisse defũctam. neque humo bos hæc cõdita est, sed ad meam vsque memoriã in propatulo [b] fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclaui quodã exornato posita. Cui singulis diebus omnifarii odores [c] inferuntur: noctibus autẽ perpetuò incensa lucerna astat. In altero contiguo conclaui imagines stant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, *id est grandia simulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum sint mulierum non possum dicere, præterquam quæ narrantur.

a Ita se gereret,

b Extabat in vrbe, erat vel, visebatur

c Adolentur.

Sunt qui de hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quũ præ mœrore se suspẽdisset, patrem in hac boue sepelisse: matrem autẽ manus ministrarum quæ filiam patri prodidisset, præcidisse: & nũc earũ hæc esse simulacra eius mali quod viuæ passæ fuissẽt. Hæc (vt ego opinor) dicunt nugatores, vt alia, ita & de manibus colossorũ: quippe quas ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatẽ ad pedes eorũ stratæ visebantur. Bos quoque cùm cæterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum verò cervicem & caput crasso admodum auro: cuius inter media cornua [a] circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quanta est grandis vacca viua. Effertur autẽ è conclaui quotannis. & postquam AEgyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negotio nõ puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt enim eã orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic regi, post calamitatem filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex vrbe Buti veniisse oraculum, fore vt sex omnino annos viueret, septimo defuturus. Id hunc ægrè ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumeliosas querimonias: quòd, quum pater suus & patruus qui deorũ immemores templa clausserant, hominésque perdiderant, tandiu vixissent, ipse piè faciens tam citò foret vita defunctus. Rursus ei venisse dicuntur ex oraculo responsa, eapropter ipsum properè vitam finiturum quòd non id faceret [b] quod deberet. Oportuisse enim AEgyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum verò, nequaquam. Hæc vbi accepit Mycerinus, se iam à numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas,

a Orbis est solis aureus assimilatus.

b Quod in fatis esset vt faceret.

A οἱ δὲ λίνες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρός, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ. μετὰ δέ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήλεξατο τοῦ ἄχεος· ὁ δὲ μιν ἐθάψας ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τὰς προδουσέων τῷ θυγατρὶ τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων εἰς πεποιθυίας τὰς χεῖρας ἔχουσι ἔτι. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι τοῦ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἳ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο 89
ἐοῦσαι· ἔτι ἐς ἐμέ. ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα καταχέχρυπται φοινικέῃ εἵματι· καὶ αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέι κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἕστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν γονάτοισι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσον περ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πᾶν τὸ ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ἐμεῦ ὅτι τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ παιδὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσαν, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἄπαξ μιν ἡλίου καλιδεῖν. μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλέι τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλεος, ὡς μέλλοι ἓξ ἔτεα μούνων βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. ὁ δέ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκλήσαντες τὰ ἱρά, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει τάχεως οὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ συντάχυνε αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὸ χρεὼν εἰκῇ ποιέειν. δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακωθῆναι ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν. καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γνόμενους βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κεῖνον δὲ οὔ. ταῦτα δὲ ἀκούσαντα Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένων ἤδη τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ,

ἔτι ἐς ἐμέ

ἀπ' αὐτὸν

ἐπ' ἐμὲ

ἀπὸ τοῦ πρὸ τοὺς δύο

ὅκως γένοιτο νύξ, αἰάζαντα αὐτά, πίνειν τε καὶ δύπαθέειν, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς αἰνίεντα, ἐς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, ἢ ἵνα πεύθοιατο εἴ) συνετήρεα ὀπτηδεώτατα. Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων ὁ μαντήιον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἕτεα αὐτὶ ἐξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι. πυραμίδα δὲ τὴν εἰσὶ ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τοῦ παντός, εἴκοσι ποδῶν καταδέουσαν, κῶλον ἕκαστον τείων πλέθρων, ἐούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τινὲς δὲ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶ), οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὗτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις. οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν τάλαντα χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναισίμωνται. τὸ δὲ, ὅτι ἐπ' Ἄμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ πολλοῖσι ὕστερον τουτέων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἦν Ῥοδῶπις· ἦλθε μὲν, ἀπὸ Θρηίκης· δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστόπολιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σκώπτουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐλύετο, ὡς διέδεξε τῆδε οὐκ ἧσσα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις χρηισάντων Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀπολέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμονι ἀπέλετο, οὕτω καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐλύετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξανθέω τοῦ Σαμίου κομίσαντος μὲν. ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ὀπίσω Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος ἦν μάλα, μεγάλα κτησαμένη χρήματα, ὡς ἂν εἰ) Ῥοδῶπιν, ἀπὰρ οὔκω γε ἐς τὴν πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ δὴ δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἔστι καὶ ἐς τόδε πάντα τὸν βουλόμενον, ὡς δὴ δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναλῶσαι.

quibus quum noctesceret accensis, potaret ac se oblectaret: neque diu neque noctu intermittétem quin per paludes pérque nemora vagaretur, [a] vtque audiretur iuuenilibus in rebus studiosissimè versari. Hæc autem idcirco excogitarat, quòd vellet oraculũ conuincere mendacii, vt duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit lõgè minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrãgularis) breuiorem, [b] quæ est trium iugerum, AEthiopico ex lapide ad mediũ vsque. Hanc quidam Græcorum volunt esse Rhodopis mulieris prostãtis, non rectè sentiẽtes: qui ne nosse quidem videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa sibi facere destinasset, in qua talentorum infinita (vt sic dicam) millia cõsumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex vrbe Vulcani, conserua AEsopi fabularũ scriptoris ([c] nã & hic Iadmonis fuit) [d] postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oracuio pronuntiarent, siquis sumere pœnas vellet [d] animæ AEsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet, nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita & AEsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in AEgyptum abiit, à Xantho Samio trãsportata. Et quum eò ad quæstum faciendum veniisset, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in AEgypto remansit: gratioſaque vehementer effecta ingentes opes [e] comparauit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciẽdam ascenderent. [f] Ex quarum opum decima parte cuicũque etiã hoc volẽti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam.

[a] Et vbi intelligeret cœnacula esse commodissima.

[b] Triũm plethrorum, id est pedum 300.

[c] Nam & hic Iadmonis fuit, vt hinc maximè ostendit. Siq.

[d] Id est Vitæ, vel pro Vita.

[e] Comparauit, pro Rhodopes quidem conditione, neque tamen ad potentiam tãtã peruenit. *Vel, ad tãtum regnum. At Valla pro* τὴν πυραμίδα *legit* τὴν πυραμίδα. *Quam lectionem sequendo (quæ & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita verte, Sed nõ quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset.*

[f] Nam quum ipsius opum decimam partem quiuis etiam nunc cernere possit, nõ est cur magnas ipsi opes tribuamus.

τὴν πυραμίδα

Quum enim optaret memoriam
sui in Græcia relinquere, fecit o-
pus quod ab alio excogitatum nō
est neque donatum, idque dona-
uit in templo Delphico monu-
mentum sui. E decima enim sua-
rum opum tot è ferro verua ad
boues torrendos fecit, ad quot fa-
cienda sufficeret decima ipsa: quæ
Delphos mīsit: quæ nunc quoque
posita sunt eregione templi, post
aram quā Chii donauerunt. Gau-
dent autem quodāmodo in Nau-
crate prostibula fieri gratiosa. nā
hæc de qua mentio habetur, adeo
nobilitata est fama, vt nemo Grę-
corum non edidicerit Rhodopis
nomē. Alterius quoque quæ po-
sterior fuit nomine Archidice, fa-
ma per Græciam celebris extitit,
sed minus quàm prioris: [a] cuius a-
more Charaxus insaniens, Mity-
lenen rediit, vt meminit Sap-
pho, conuitiis eum insectata. & de
Rhodope quidem hactenus.

a Charaxus autem quū liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

Post Mycerinum autem AEgypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, cúmque fecisse Vulcano porticum ad solem orientem, longè pulcherrimā longéque maximam. [b] Habere enim vbique cùm figuras insculptas, tū aliam infinitam ædificiorum speciem. Illud verò maximū ab hoc rege fuisse factum, vt quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc AEgyptiis promulgauerit, vt ita demum quis pecuniam mutuò acciperet, si cadauer patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adiecisse, vt penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, vtque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissoluere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut vllo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi literis in hæc verba,

b Habere enim cùm alias porticus, figurásque bene sculptas, & alias infinitas ædificiorum species, tum verò ista longè plura. Hoc regnāte quū non sine magna difficultate pecunias alii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuisse dicebant, vt ita demum, &c. *Vt distinguatur post μάλιστα. ita tamē vt hæc verba ad sequentia referri possint. q.d. Ista quæ sequuntur: quānis sit ἐκεῖνα, non ταῦτα, aut ὧδε.*

A ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήιον αὐτῆς
ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποι-
ησαμένη τοῦτο, ὃ μὴ τυγχάνῃ ἄλλῳ ἐξευρη-
μένον, καὶ ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὧν
δεκάτης τὸ χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς 90
βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρεε
ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμψε ἐς Δελφούς. οἱ καὶ
νεὼ ἔτι συνεστέαται, ὅπισθε μάλα τοῦ βωμοῦ
τοῦ Χίων ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ ναοῦ.
B φιλέουσι δέκως ἐν τῇ Ναυκράτι ἑταιρόδι-
τοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ, αὕτη,
τῆς περὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι
κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πρώτης Ἕλλησι Ῥο-
δῶπιος τοὔνομα ἐξεμάθον· τοῦτο δὲ, ὕστε-
ρον χρόνου τῆς, τῇ οὐνόματι τῷ Ἀρχιδίκῃ, ἀοί-
διμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ
τῆς ἑτέρης περιεμάνθανε. Χάραξος δὲ
ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν, ἀπενόστησε ἐς Μι-
τυλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατε-
C κερτόμησε μιν. Ῥοδῶπιος μὲν νυν περὶ πέ-
παυμαι.

Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἔφασαν Αἰγύ-
πτου βασιλέα, ἔλεγον οἱ ἱρέες ἔφασαν Ἀ-
σύχιν, τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποι-
ῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, εἶναι πολ-
λῷ τε κάλλιστα καὶ πολλῷ μέγιστα. ἐν μὲν
γὰρ καὶ τὰ πρῶτα προπύλαια τύπους τε θη-
ρίων ἐγλυμμένους, καὶ ἄλλῳ ὄψιν οἰκοδομη-
μάτων μυρίων, ἔχειν δὲ καὶ μαχρῷ μάλι-
στα. ὑπὸ τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀ-
D μιξίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, νόμον
Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυ-
ρον τοῦ παρόντος νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ
χρέος. προστεθεῖναι δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ νό-
μῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος, καὶ ἀπά-
σης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης.
τῷ δὲ ἐποιήσαντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τοιό-
δε ἐπεῖναι ζημίην, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀ-
ποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τε-
E λευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτε ἐν ἐ-
κείνῃ τῇ πατρώῃ τάφῳ, μήτε ἐν ἄλλῳ
μηδενὶ, μήτε ἄλλον μηδένα τὸν ἑωυτοῦ ἀ-
ποθανόμενον θάπτειν. ἐπορρωδήσαντα δὲ
βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρό-
τερον ἑωυτοῦ βασιλέας ὑπερβαλέσθαι Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐν
πλίνθων ποιησάμενα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντα ἔσι,

Μὴ με κατονοθῇς πρὸς τὰς λιθίνας πυραμίδας. προέχω γὰρ αὐτέων τοσοῦτον, ὅσον ὁ Ζεὺς τῶν ἄλλων θεῶν. κοντῷ γὰρ ὑποτυπτόντες ἐς λίμνην, ὅ,τι προσχοῖτο τοῦ πηλοῦ τῷ κοντῷ, τοῦτο συλλέγοντες, πλινθοῦσι καὶ με τροπῷ τοιούτῳ ἐξεποίησαν. τῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS [a] COMPARES, QVAE TANTVM ILLIS PRAECELLO QVANTVM IVPITER CAETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVICQVID LVTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, [b] ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. atque id demum operis hunc regem edidisse.

a *Videtur aliud legisse quàm* κατονοθῇς.

b Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg.

Μετὰ δὲ τῦτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλεος, τῷ οὔνομα Ἄνυσιν ἦν· ὅτι τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθιόπας τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν ἐς Αἰγυπτίων ἀμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν· τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ὅτι πάσσοντα χώματα χοὶ πρὸς τῇ ἑωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τὴν ἀδικέοντων. καὶ οὕτω ἐπὶ αἱ πόλιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι. ὀκόσα μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν διώρυχας ὀρυξάντων, ὅτε Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ὅτε τοῦ Αἰθίοπος τὸν· καὶ τὰ ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων ἐφαινομένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολλέων, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχώθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἔστι Βουβάστιος ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν γὰρ καὶ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερα ἔστι ἱρά. ἡδονὴν δὲ ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἔστι Ἄρτεμις. Ὃ δὲ ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, ὃ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐν γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἀμφὶ τῆς ἐσόδου τῷ ἱρῷ ἑκατέρη ἐστέχει. ἡ μὲν, τῇ περιῤῥέουσα, ἡ δὲ, τῇ· βάθος ἐοῦσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπίσχει ἐσκυδάδατα ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δὲ ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν,

Poſt hunc regnaſſe cæcũ quendam ex vrbe Anyſi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurriſſe in AEgyptum magna cũ manu AEthiopum SABACVM regem: & quum cæcus hic fuga ſe in paluſtria proripuiſſet, illum regnaſſe in AEgypto quinquaginta annos: idque intra tempus iſta edidiſſe: Quoties AEgyptiorum quiſquam aliquid deliquiſſet, neminẽ voluiſſe morte afficere: ſed pro ſui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendã certam mẽſuram aggerum intra vrbem vnde quiſque [c] incolentium erat. Atque ita vrbes ſunt etiã ſublimiores effectæ. nã primùm humus aggeſta fuerat ab iis qui ſub rege Seſoſtre riuos effoderant: iterum ſub rege AEthiope valde sũt vrbes factæ excelſæ, cùm cæteræ quæ in AEgypto ſunt tum verò (vt mihi videtur) Bubaſtis vrbs, vbi præcipuè terra exaggerata.

In qua vrbe templum eſt Bubaſtis, [d] quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maximè memorabile. Quo etſi alia ſunt tũ grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu iucundius. id ita ſe habet: Cætera præter acceſſũ inſula eſt: cuius ad ingreſſum vſque duo è Nilo fluẽta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centũ vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenũm cubitorũ adornatum. Id templum in media vrbe ſitum,

c Nocentium

d Eſt autem Bubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt, Diana. Sed hæc verba habentur in cod. Gr. poſt iſta,* Nullum tamẽ eſt aſpectu iucũdius.

vndique circumeuntium oculis subiicitur. nam quum vrbs sit aggestu terræ sublimis, templū quē admodū à principio conditū, nec loco motum, pro speculo est. illud [a] materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti procerissimarū arborum manu cōsitarum luco ambiente, in quo delubro statua est. [b] Longitudo templi quoquouersus vnius est stadii. Ab eius ingressu via per forum orientem versus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter stadia longitudinis, & [c] quatuor iugerum latitudinis, strata lapide est, vtrinque arboribus manu consitis in cælum euntibus. Atque hūc quidem in modum templum habet. Verùm se ita ad extremum liberatos AEthiope referebant, quòd ille per quietem oblata sibi visione, fugæ se mandauerit. Visus est sibi videre quendam astantem, qui suaderet ipsi vt congregatos cunctos AEgypti sacerdotes incideret medios. Hac eum visione conspecta dixisse, videri sibi deos demonstrare hanc occasionem, vt piaculo in sacra commisso, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: se verò nequaquam ista facturum, sed abiturum: quoniam excessisset iam tēpus quod ipsi à diis vaticinatum esset, quousque foret in AEgypto regnaturus. Etenim quum in AEthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur AEthiopes, responderat deus, fore vt is in AEgypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum excessisset, & viso insomnii perturbatus esset Sabacus, vltro ex AEgypto concessit. Eo profecto ex AEgypto, rursus cæcum è palustribus egressum accepisse imperium: vbi quinquaginta annos habitasse insulam, cinere atque humo aggesta. Nam vt quisque AEgyptiorum iussus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam AEthiope ad se dono etiam cinerem ferret. Hāc insulam nemo ante Amyrtæū inuenire potuit, sed septingentis & amplius annis superiores Amyrtæo reges nequierunt eam inuenire: cui insulæ nomen est Elbo, decem omnino stadiorū magnitudinis.

a Septem figuris exculptum.

b Latitudo autē & longitudo t.

c Quatuor plethrorum, *id est* 400 *pedum.*

A κατοῤῥᾶται πρώτοθεν τοῦ ἱροῦ. ἀτε γὰρ τῆς πόλεως μεμηχανημένης ὑψηλοῦ, τοῦ δὲ ἱροῦ οὐ κεκινημένου ὡς ἔρχηθεν ἐποιήθη, ἔσοπτον ἐστί. τοῦ δὲ αὐτοῦ αἱμασιὴ ἔγλε γλυμμένη τύποισι. ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων πυκνὸν μέγα, ἐν τῷ δὲ τέγαλμα ἕνι. βῆσσος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ, πρώτη σταδίου ἐστί· κατὰ μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, ἀφ' ἧς τῆς ἀγορῆς B φέρουσα ἐς τὸ τοῦ Ἑρμέω ἱρὸν· βῆσσος δὲ, ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα ὑψηλὰ φυόμενα πέφυκε· φέρει δὲ ἐς Ἑρμέω ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι. ὄψιν οἱ τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φεύξοντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας τοῦ οἱ Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμεῖν. ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς τοιοῦτοί σφι οἱ δοκέοι C ταύτην τοῦ θεοὺς τοιοῦδε σημανέειν, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ, κακόν τι τοῖς θεῶν ἢ τοῖς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκων ποιήσειν ταῦτα. ἐλπὶς γὰρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον, ὁκόσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρέειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, αὐτῷ ἔλεγε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε, D καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάραξε, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς. ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι Ⓜ Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπιγόμενον. εἶθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας ἀποδὺς τε καὶ γῆ, οἴχεε. ὅκως γὰρ οἱ φοιτᾶν σῖτον ἀγόντας Αἰγυπτίων, ὡς ἑκάστοισι προστετάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος ἐς τὸ δωρεὸν κελεύειν σφέας καὶ ἀποδὺν κομίζειν. ταύτην τὴν νῆ- E σον ὧδε εἰς προτερον ἐδωδάθη Ἀμυρταίου ἐξυρύσι· ἀλλὰ ἔτεα ὀκτὼ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρύσι οἱ πρότερον γενόμενοι βασιλῆες Ἀμυρταίου. οὔνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἔλβώ, μέγαθος ὀκτὼ πρώτη δέκα σταδίων.

τοῦ ἐκμεμηχανημένης

τοῦ ἐκχωρήσαι.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τοῦ οὔνομα ἦν Σεθών. τοῦτον ἐν ἀλογίῃσι ἔχων τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἔν τε δὴ ἄλλα πολλὰ ἐσύλησε ἐς αὐλὰς, καὶ σφέας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ὑπὸ τῶν προτέρων βασιλέων δεδόσθαι ἐξαίρετοι ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπῆλθε Αἰγύπτου ἐλαύνων στρατὸν μέγαν Σαναχάριβος βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. οὐκων δὴ ἐθέλειν οἱ μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. ὁ δὲ ἱρεὺς ἐς ἀπορίην ἀπειλημμένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, τοῦ τὸν ἄγαλμα ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύει παθέειν. ὀλοφυρόμενον δὲ ἀέρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψει ἑστάναι τὸν θεὸν θαρσύνοντα ὡς οὐδὲν πείσεται ἀρρεκὲς, αὐτὰρ ἀέων Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν τιμωρούς. τούτοισι μὲν δὴ πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι, ἁθροίζεσθαι Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἕπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ. τούτῃ γὰρ εἶσι αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δὲ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ καὶ χειρώνακτας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, ἐνθαῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐλῖσι ὀπτὶ χυθέντας νυκτὸς μυῶν ἀρουραίων, κατὰ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, κατὰ δὲ τὰ τόξα· τωὐτὸς δὲ, τὰ ἀσπίδων τὰ ὀχάνα. ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φυγόντων σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσεῖν πολλούς. καὶ νῦν ἕστᾶσι ὁ βασιλεὺς ἐόντας ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ὀπὶ τῆς χειρὸς μυῦν· λέγων διὰ γραμμάτων τάδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ.

Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεξάμενοί τε τοῦ λόγου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίλιοι τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τετρακοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν τούτοισι ἀρχιερέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καίτοι τετρακοσίαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέαται μύρια ἔτεα. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἔχει. μέσας δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἐπὶ τοῖσι λοιποῖσι γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τοῖσι τετρακοσίοισι, ἐστὶ τεσσεράκοντα καὶ τετρακόσια καὶ χίλια ἔτεα. ὕτω ἐν μυρίοισι τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τετρακοσίοισι τε

A Post hũc regnasse sacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eúmque bellatoribus AEgyptiis abusum fuisse, contemptui habẽs tanquam sibi non opportunos, & cùm aliis ignominiis affecisse, tum verò [a] agris exuisse quibus fuerãt à superioribus regibus singuli donati duodenis. Ex quo factum est vt, quũ postea Sanacharibus Arabũ Assyriorúmque rex cum magnis copiis inuasisset AEgyptum, [b] noluerint ei opitulari.

a Aruris exuisse. *Quæ mensura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.*

b Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel, Bellatores AEgyptij. Videtur significare eos qui rei militaris scientiã profiterentur. Ipse Valla bellatores paulo antè interpretatur, & alibi pugnatores.*

B Tunc sacerdotem consilii inopẽ, in cœnaculum se contulisse: ibique apud simulacrũ comploraſſe quanta pati periclitaretur: eíque inter lamentationem obrepsisse somnum: & inter quietem visum astare deum, exhortantem nihil eum molesti passurum, si copiis Arabum obuiam iret: se enim auxiliarios ei missurũ. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis AEgyptiorum iis qui sequi vellent, castra in Pelusio posuisse. (hâc enim AEgyptus inuaditur) nec eũ fuisse quempiam bellatorum sequutum, sed institores, & operarios, & forenses homines. Eò quũ peruenissent noctu, effusam ipsis hostibus vim agrestium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas abederunt, ita vt postera die hostes armis exuti fugam fecerint, multis amissis. Eóque nunc iste rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicẽs, IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO.

C

D

92

Ad hunc vsque narrationis locum & AEgyptii & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotem hunc qui postremus regnauit, progenies hominũ fuisse trecentas quadraginta vnam, & totidem interea pontifices totidémque reges. Trecẽtæ autem progenies decem millia annorum valẽt. (nam tres virorum progenies, centum anni sunt.) vna & quadraginta, quæ reliquæ sunt vltra trecẽtas, sunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentósque

E

& quadraginta annos, negabant vllum deum forma humana extitisse: ac ne in regibus quidé AEgypti qui aut prius aut posterius extiterint, aliquid tale dicebant fuisse: sed intra hoc tempus quater solem præter consuetudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum, vbi nunc occidit: bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in AEgypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proueniunt, nec quæ ad morbos aut quæ ad mortes pertinent. [a] Atque ante Hecatæum sermonum scriptoré, apud Thebas originem generis sui recēsentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextumdecimum deum, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grāde cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi nanque stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaque sacerdotes ostendebant mihi vnūquenque eorum esse filium proximè defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percēsendo, donec omnes exposuerāt. Atque Hecatæo originē suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittētes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebāt autem in repetenda progenie hunc in modum, quòd dicerent vnicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque [b] commemorarent: Piromin assiduè ex Piromi procreatū, non referētes ad deum illos aut ad heroa. Est autē Piromis Græca lingua expositum καλὸς κἀγαθός, *id est, honestus & bonus*. Eos itaque quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multùm à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in AEgypto principes, [c] vnà cū hominibus habitantes, & eorū semper vnum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinē nominant. Hunc, post-

a Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recēsenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum vsque deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddā fec. quod mihi recens originē fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant. Enumer. itaque, *&c. Legitur autem & sta, ἐμοὶ οὐ ἡγενελογήσαντι. quam lectionem hic sequitur.*

b Commemorarent Piromidas cognominatos, neque tamen refer. *Legendo πίρωμις ἐπονομαζομένους.*

c Minimè cum hominibus versantes.

A καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γεγενῆσθαι· οὐ μὴν τοῦτί γε οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ἐπιγενομένοισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι ἡγεμονεύσασι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἠῴων τὸν ἥλιον ἀναστεῖλαι· ἔνθά τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπιστεῖλαι· Β ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταβεῖναι. καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐπὶ τούτοισι ἐτεροιωθῆναι, ὅτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γενόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσοισι, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους. πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντί τε πρὸ πατείου ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν περ καὶ ἐμοὶ συγγενεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὸν μέγα, ἐξηρίθμεον δείκνυντες κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον. ἀρχιρέὺς γὰρ C ἕκαστος αὐτῶν ἴσα, ὅτι τῆς ἑωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ, ἀπεδείκνυσαν παῖδα παῖδος ἕκαστον ἑωυτῶν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἀγχίστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες πᾶσαν κατὰ πατέρα, ἐς οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, οὐκ ἐβούλοντο γενεηλογήσασθαι ὅτι τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεχόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γεγενῆσθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι, ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον· καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. πάλαι ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπεδείκνυσαν σφέας πρώτους ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. ὁ δὲ τελευταῖον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἰ D δὲν ἐν Αἰγύπτῳ ἄρξαντας, οὐκ ἐόντας ἄμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶ. ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὧρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, ὃν Ἕλληνες Ἀπόλλωνα ὀνομάζουσι· τοῦτον κατα-

a Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recēsenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum vsque deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddā fec. quod mihi recens originē fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant. Enumer. itaque, *&c. Legitur autem & sta, ἐμοὶ οὐ ἡγενελογήσαντι. quam lectionem hic sequitur.*

b Commemorarent Piromidas cognominatos, neque tamen refer. *Legendo πίρωμις ἐπονομαζομένους.*

c Minimè cum hominibus versantes.

παύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δὲ ἔστι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. ὧν Ἕλληνι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι) Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν ἐστί) Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων, τῶν δυώδεκα λεγομένων· Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἳ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέα μὲν δὴ ὅσα ἐς Αἰγυπτίους Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι) ἕτερα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πᾶνα δὲ ἔτι τούτων πλέονα λέγεται εἶναι), Διονύσου δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι) ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, ἀεί τε λογιζόμενοι, καὶ ἀεὶ ἐπιγραφόμενοι τὰ ἕτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, ἀπ' ἐμέο ἑξακόσια ἕτεα καὶ χίλια, μάλιστά κῃ ἐς ἐμέ. Ἡρακλέι δὲ τῷ Ἀλκμήνης, ἀπ' εἰναχόσια. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἕτεά ἐστι τῶν Τρωϊκῶν, ἀπ' ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πρέσει χρᾶσθαι τοῖσι τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ γὰρ ὦν ἐν τῷ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανερόί τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν ἐν οὕτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφην ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγενημένων θεῶν. νυνὶ δ' Διόνυσόν τε λέγουσι (a) Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐνερράψατο Ζεύς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δῆλά μοι ὧν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο (a) Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. Ταῦτα μὲν νυν ἀμφὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι.

Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι ἀνθρωποι, καὶ

quam extinxit Typhonem, regnasse in AEgypto postremum. Osiris autē Græca lingua est Dionysus, *id est Liber*. Atqui apud Græcos nouissimi deorū esse cēsentur Hercules, Dionysus & Pā: at apud AEgyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi, numero duodecim: Dionysus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amasin regem esse ipsi AEgyptii aiunt, superius à me patefactum est. A Pane verò plus annorū esse dicitur: minimum inter hos, à Dionyso: quanquam ab hoc ad Amasin regem quindecim millia annorum supputātur. Et hæc AEgyptii pro cōpertis asseuerant, séque scire assiduè supputando, sempérque annos describendo. A Dionyso quidem certè, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meā ætatem sunt anni fermè mille sexcēti: ab Hercule verò Alcmenæ filio, fermè nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum est quàm à bello Troiano, octingenti ferè ad me anni. Vtrum horum probabilius sibi videtur, eo quisque vtatur licet: [a] mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam si & isti in Græcia cùm celebres fuissent tū senuissēt, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionysus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixisset aliquis & hos alios habere illorū deorum nomina qui prius geniti fuerant: nūc Græci aiunt Dionysum, statim, editum, ab Ioue insutum in femore, portatúmque in Nyssam quæ est supra AEgyptum in AEthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, vbinam à partu sit educatus. ex quo fit mihi manifestum, Græcos audiuisse posterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recensuisse quo primum de iis audierāt. atque hæc quidem AEgyptii aiunt.

Qvae verò cæteri homines cū

[a] A me verò quę sit de illis sententia commemoratum est. Quòd si & isti, videlicet Dionysus & Semele, & Pan ex Penelope genit', in Græcia celebres fuissēt ac cōsenuissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam posset aliquis & hos alios, &c.

AEgyptiis cõsentiẽtes memorãt in hac regione fuisse gesta, hæc iã explicabo, [a] aliquid etiã his quæ ego vidi cõferentibus. Post Vulcani sacerdotẽ regem *suum* AEgyptii libertatem adepti, duodecim sibi reges (nullo enim temporis momẽto poterant sine rege viuere) deligunt, in totidem partes omni AEgypto distincta. Isti iunctis inter se affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuò auferre imperium conarentur, neue quis plus alio quippiã obtinere quæreret, sed vt essẽt inter se quàm amicissimi. Atque ea de causa has pactiones artas accuratásque fecerunt, quòd eis inter initia, simulatque tyrãnides inuaserunt, respõsum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libasset, eum totius AEgypti regno potiturum. [b] Vbi omnia sacra exequuti sunt, placitum est eis aliquod relinquere sui commune monumẽtum: ex eóque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra stagnũ Mœrios, maximè vrbem versus quæ dicitur crocodilorum: quem ego aspexi fama maiorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis speciem [c] ratiocinetur, minus concipiet quàm pro labore & sumptu huius labyrinthi. Tametsi enim Ephesi tẽplum est memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erãt narratione maiores, quarum singulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ sunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ sunt tecto opertæ, portis oppositis altrinsecus: sex ad aquilonem contiguæ, totidem ad austrum vergentes, eodẽ extrinsecus muro præclusæ. Bifaria in eo sũt domicilia, vna subterranea, altera superiora [d] illis imposita, vtraq; numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ superiora sunt, ipsi vidimus, & quæ aspeximus enarramus, subterranea verò auditu didicimus. [e] Nã præpositi AEgyptiorũ nolebant vllo pacto illa mõstrari, q̃ dicerẽt illic sepulcra esse tũ eorũ regũ qui ædificãdi labyrinthi fuêre autores, tum sacrorũ crocodilorũ. Ita de

a Quibus aliquid etiam adiicietur ex iis quæ ipse conspexi. Post Vulc.

b Nã in omnibus templis conuenire solebant. Visum autem est eis, &c.

c Æstimet. *Vel*, colligat.

d Illis *aulis* imposita numero tria millia, singula *videlicet* mille quingenta.

e Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho*

Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι καὶ τοῦτο τὸ χώρῳ γινέσθαι, τοῦτ' ἤδη φαίσω· πρησσόμενον δέ τι αὐδοῖς καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν αὖθι βασιλῆος διαπάσθαι) ἐκτήσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ὀπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταρέξειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζεσθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους παμάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς προεκφέροντες· ἐκ τῆς σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα συνεστεώσης ἐς τὰς τυραννίδας, χαλκέην φιάλην ἐσεῖσαν τὰ αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου. ἐς γὰρ δὴ τὰ πρῶτα ἱρὰ συνελέγοντο. καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ. δόξαν δὲ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, καὶ προκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστά κη κείμενον. αὐτὸς ἐγὼ ἤδη εἶδον λόγου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐκ τῶν Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀποδέξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε αἰ ἐκείνων φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηός, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων ἀπαξίη. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τῷ γὰρ δυώδεκα μὲν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, αὐτίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἓξ μὲν πρὸς βορέω, ἓξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τεῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέργει. οἰκήματα δὴ ἔνεσι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνων τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοί τε ὡρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπιπυθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπιστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύουσι αὐτὰ οὐδαμῶς ἐθέλουσι, φάμενοι ἐνθαῦτα εἶναι τῶν τε ἀρχέων τὸν λαβυρίνθου τοῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλέων, καὶ τῶν ἱρῶν προκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν

κατὼ τοῦ οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δὲ αὐτῶ, μέζονα αὐτοψίῃ ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θώυμα μυρίον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας· ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, καταῤῥοῖ δὲ τοῖχοι. ⓖ δὲ τοῖχοι, τύποις ἐγγεγλυμμένοις πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίστυλος, λίθου λευκοῦ ἁρμοσμένου καλλίστα. ἡ δὲ γωνίη τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσερακοντόργυος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δὲ ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποίηται. ἡ μὲν δὴ λαβυρίνθου τούτου ἐόντος τοιούτου, θώυμα ἐπὶ μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, πρὸς ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται· ἡ δὲ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, γραμμέων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου ἡ πρὸς θάλασσαν. κεῖται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτῇ ἐωυτῆς, πεντηκοντόργυος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτή, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑξήκοντι δύο πυραμίδες, τὸ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ ὅσον κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἕπεστι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυέων, αἱ δὲ ἑκατὸν ὀργυαὶ δίκηαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον. ἑξάπλεθρον μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐτόχθονες μὲν οὐκ ἔστι· (ἄῤῥυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστι ταύτη) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ ἐστὶ διώρυχα ἐσπεσοῦσα. καὶ ἐξ μὲν μηνῶν ἐσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἐξ δὲ μηνῶν ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἡμέρας, τότε τοῦ ἐξ μηνῶν ἐς τὸ βασιλήιον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων. ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας. ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Λιβύῃ ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη

A inferioribꝰ ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipsi aspeximus humanis operibus maiora. nam egressus per tecta,& [a] regressus per aulas diuersissimi,infinita me admiratione afficiebãt. Ex aula in conclauia trãsitur, ex conclauibus in cubicũla,è cubiculis in solaria alia, è cõclauibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes,lapideum est, sculptilibus passim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digesto lapide albo, colũnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus,adhæret pyramis quadraginta passuum, in qua grandia sunt insculpta animalia, ad quam iter sub terra fit. Et quum talis sit labyrinthus, tamẽ stagnũ Mœrios,ad quã labyrinthus ædificatus est, plus præbet admirationis. Cuius in circuitu mensura trium millium & sexcẽtorum stadiorum est,schœnorum sexaginta, quãta videlicet ipsius AEgypti ad mare mensura est. Iacet autem stagnum longo situ aquilonem versus austrũmque: altitudine,vbi eius profundissimum est, quinquaginta passuũ. Quòd autem manu facta sit ac depressa, indicat, quòd in eius fermè medio stant duæ pyramides, quinquaginta passus ab aqua extãtes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum vtraque lapideus est colossus in solio sedens:ita pyramides sunt centum passuum. Centum autem [b] iusti passus sunt stadium vnum [c] sex iugerũ. Passus, inquam, mensuræ sex pedũ, siue quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti verò, sex palmorum. Aqua stagni natiua non est, vtpote solo illo admodũ arido, sed è Nilo deriuata, sex mensibus in stagnũ fluens, totidem retro in Nilum refluẽs. Illisque sex mẽsibus quibus effluit, [d] augens regiũ fiscum talentis argẽti singulis, in singulos dies, prouẽtu piscium,quum influit, viginti mnis. Hoc stagnum dicebant etiam indigenæ euadere in Syrtin Africæ, perfo-

a Anfractus, *vel, implicita via,* per aulas diuersissimæ infinitam admirationem afferebant,ex aula in conclauia transeuntibus,ex conclauibus in cub.

b *Videtur respondere hæc Græca phrasi Gallica.*

c Sex plethrorum. *Id est, centũ pedum.*

d In regium fiscum talenta argenti singula singulis diebus ex prouẽtu piscium persoluit: quum influit, viginti minas.

rato sub terrã meatu in mediterranea [a]Hesperiã versus, secũdum montem Memphi imminẽtem. Verùm quum humum è lacu egestam nusquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarũ vbinam esset humus illinc defossa. [b]Illi dicere fuisse deportatam, facilè id mihi persuadentes: quippe qui simile quiddam factum esse apud Ninum vrbem Assyriorum auditu cognouerã. Siquidem fures quidam magnã vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in thesauris subterraneis abstrusam, compilare quum cõstituissent, à suis domibus fodere exorsi sunt, dimẽsi viam sub terra ad regias ædes, eámque humũ è cuniculis effossam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabãt perfecerẽt. Eodem modo audiui in AEgypto hanc alteram fuisse factam lacunam, præterquam quòd nõ noctu hæc, sed interdiu est facta. AEgyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extulisse, quam ille acceptam dissiparet. Et hic quidem lacus ita fertur fuisse depressus. Duodecim autẽm reges quum iustè degerent, aq; stato tempore in tẽplo Vuleani sacrificassent, & vltimo die festo libaturi essent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare cõsueuerant, aberrãs numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi PSAMMITICHVS, qui postremus eorũ stabat, quum non haberet phialam, detractam sibi æream galeam tenuit, libauitque. Ferebant autem & cæteri omnes reges, & tũc quoque gestabant galeas. Nec tum quidẽ dolo malo Psammitichus galeam tenuit. [c]Cæteri tamen id consultò factum esse à Psammitticho existimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipsis esse redditum, qui æreã in phiala libasset, eũm solum regem AEgypti futurum, non censuerunt quidem æquum esse Psammitichum morte mulctari, postquã [d]rimando compererunt non id illum fecisse industria: sed maxima potentiæ suæ parte exutum in palustria

a Occidentem versus.

b At illi quónã esset deportata, mihi exposuerũt.

c At illi mente comprehenso facto Psammitichi, atque oraculo ipsis reddito. *Vel, Quum Psammitichi factum & ipsis redditum oraculum apud se cõsiderassent.*

d Quæstione habita comper.

A ὑπὸ γλῶ, τετραμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεὶ τε δὲ τὸ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὥρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ὅτι μελέες γὰρ δή μοι ἦσαν, ἤρεόμην τοὺς ἀγχοτάτω οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ὡς ἐξεφορήθη. καὶ ἐπείθοντο ἐπειθον· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερόν τι τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλακοσύνῃσι ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τοῦ σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν καθυμεώμενοι, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. οἱ δὲ χοῦν τὸν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμόν, παρρέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτός. ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντες γὰρ τὸν χοῦν τοῦτον Αἰγύπτιοι, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δέ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε σφι χέειν. ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη ὧδε λέγεται ὀρυγῆναι. τοῦ δὲ δυώδεκα βασιλέων δικαιοσύνῃ χρεωμένων, ἀπὸ χρόνου ὡς ἔθυσάν ποτε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων κατασπείσειν, ὁ ἀρχιρεὺς ἐξένεικε σφι φιάλας χρυσέας, τῇσι πρὸ ἐωθεσαν σπένδειν (ἀριθμὸν δὲ ἐόντων ἑνδεκα, δυώδεκα ἔδοσι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἴχε φιάλῃσι ὁ ἕβδομος ἑστεὼς αὐτέων ΨΑΜΜΙΤΙΧΟΣ, πρόμαλα μιν τὴν κυνέην τὴν χαλκέην ἐοῦσαν, ὑπέδεε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νεωστὶ δεινὸν δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ὑπόδεε τὴν κυνέην. ἐκ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκ χρησόσφι, τὸν χαλκέην ἐσπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μούνων Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τὸ χρησμοῦ, κτείνειν μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς αὐθέμισον βασανίζοντες ἐξ ὅδε μὴς προνοίης αὐτὸν ποιησάντα· ἐς ὃ τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διώξαι, ἐμλώσαντας τὰ πλείστα τῆς

τῆς δυνάμεως· ὁκ δὲ τῶν ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Ἐνθεῦτεν δὴ τὸν τρίτερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶ, ὃς οἱ τὸν πατέρα Νεκὼν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ὁκ τῆς ὄψιος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ὁκ νομοῦ τοῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα τεσσερεσκαιδεκάτην τρὸς τῶν ἕνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν ἀλκὴ τῶν κυνέων· φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα. ὑπερπαθὼν ὦν ὡς ἀδικεόμενος εἴη τρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε πᾶσι τοῖσι Αἰγυπτίοισι τίσασθαι. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τρὸς μοῦ δὴ ἀπίσησι μεγάλη ὑπερέχυρ, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατ' ἀλκίην ὁκ πλώσαντας, ἀπενεχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ὁκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπιόντος τοῦ Ψαμμιτίχου, (ὡς ὁκ ἰδὼν τρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελούμενον, φιλίας τε ποιέεται τοῖσι Ἴωσι καὶ Κάρσι καὶ σφέας, μεγάλα ὑπισχνούμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ ἥμενα. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, κατεστέσατο τοὺς βασιλέας. κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τὸ Ἡφαίστου τρόπυλαια τὰ τρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τοῦ Ἄπι, ἐν τῇ θρέφεται ἐπιὰ φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐνδυτίον τῶν τροπυλαίων, πάσσῃ τε τρεῖχυλον ἐοῦσι, καὶ τύπων πλέην. ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις καὶ τῷ Ἑλλήνων γλώσσῃ ἔστι Ἔπαφος. τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι αὐτίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου δὲ μέσον ἐχοντος· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα.

95 χρὼν ἐκὼν ἀπελ.

χρ' φεύγειν

relegandum, ne illinc egressus, cæteræ AEgypto se immisceret. Hūc Psammitichum,[a] quum Sabacum AEthiopem, qui patrem eius Necon interemerat, fugisset in Syriam, postquam AEthiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ii AEgyptii qui sunt[b] è tribu Saitana. Deinde quum regnaret vnà cum vndecim regibus, contigit ei vt fugeret iterū propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quàm ignominiosè tractatus ab illis esset, statuit vltum ire qui ipsum persequuti essēt. Itaque ex oracvlo Latonæ, quod in vrbe Buti apud AEgyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, redditum est respōsum, affuturam vltionē ei è mari viris æreis[c] existētibus. Quod responsum ei magnam incredulitatem offudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tēpore interiecto, Iones quosdam & Cares prædādi gratia nauigantes, necessitas compulit applicare ad AEgyptum. Hi quum in terram exissēt ære armati, AEgyptiorum quīdam nunciū fert Psammiticho ad paludes: & quia nunquam viderat aliquos ære armatos, ait, egressos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscēs oraculum esse perfectū, amicitiam cum Ionibus & Caribus facit: eósque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Vbi persuasit, ita demum vnà cum iis AEgyptiis qui secum sentiebant, cúmque auxiliariis, reges sustulit. Omni potitus AEgypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventū austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quum apparuerit) vndique columnis cinctā, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenūm cubitorum: Apis autem Græca lingua Epaphus est. His Ionibus Caribúsque, quibus fuerat vsus adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra.

a Quūm Sab. Æth. antea fugiens, qui patr. eius N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed Vulgatam lect. ἐκὼν sequendo, interpretandum esset*, qui patrem eius volēs interemerat. *id est*, non per imprudentiam.

b E præfectura.

c Repentè apparentibus. *Vel, Inconsectum Venientibus.*

Et cùm hæc eis loca dedit, tum verò cætera quæ fuerat pollicitus repræſentauit. Pueros quinetiam AEgyptios cómiſit lingua Græca imbuēdos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nūc in AEgypto interpretes ſunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca [a] contra mare, aliquantulū ſupra vrbem Bubaſtin, ad oſtium Nili quod dicitur Peluſiacum ſita. Vnde poſtea Amaſis rex Memphin eos tranſtulit, in ſui tutelam aduerſus AEgyptios. Poſt ſedes ab iſtis in AEgypto collocatas, Græci cum illis ita cōmercium habuerunt, & nos res in AEgypto geſtas, à Pſammitticho rege exorſi, & quæ deinceps exſtiterunt, omnia ſine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi AEgyptum, qui diuerſæ linguæ eſſent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illuc, [b] & veſtigia naualium, & domorū rudera, ad meam vſque ætatem oſtendebantur. Atque hunc quidē in modum Pſammitichus AEgypto potitus eſt.

a Propemodum ad mare, infra vrbem Bub.

b Et canales quibus deducebantur naues.

De oraculo autem quod eſt in AEgypto, cùm feci multa verba, tum faciam, vtpote de re memoratu digna. Eſt enim oraculum hoc in AEgypto, ſacrū Latonæ, poſitum in magna vrbe cui nomen eſt (vt ſuperius à me dictum eſt) Buto, contra oſtiū Nili quod Sebennyticum appellatur, à ſuperiori parte maris flumen ſubeuntibus. In hac vrbe tēpla ſunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande eſt, & porticum habens decem paſſibus ſublimem. Vbi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit, referam: Eſt in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum lapide, cuius parietes æquali celſitudine ad longitudinem quadragenūm cubitorum: cuius lacunari pro tecto impoſit[o] eſt alius lapis quatuor cubitorum per oras craſſitudinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc ſunt in propatulo poſitorum, admirabiliſſimum apud me fuit id delubrū. Secūdo loco inſula quę vocatur Chēmis,

A τούτοις τε δὴ σφι τοῦ χώρους ἔδωσι, καὶ πάλαι τε ὑπέκειτο πρῶτα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας πρέσβυς ἀνδρῶν Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκμαθεῖν διδάσκεσθαι. ἀπὸ δὴ τούτων ἐκμαθόντων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱονεὶ ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ὅτι πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἔνερθε Βουβάστιος πόλεος, ὅτι τῷ Πηλουσιακῷ

B καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου. Τούτοις μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξωικίσας, ἐνθεῦτεν κατοίκισε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. Τούτων δὲ οἰκιζομένων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες ἅτε ξυνήθεες τούτοισι, καὶ πρὸς Αἰγυπτίων γινόμενοι, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλέος ἐξεκάθηντο, πρῶτα καὶ ὕστερον ὁρμώμενα ἀπεχέως. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἀνέστησαν χώρων, ἐν τούτοισι

C δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων ἔτι μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον.

Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λέγειν περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. Ὁ γὰρ χρηστήριον τοῦτο ὃ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου,

D ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτὼ, ὡς καὶ πρόσθε οὐνόμασταί μοι. ἱρὸν δὲ ἔστι καὶ τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ πρόπυλα ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυέων. Τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἐν θώυμα μέγιστον παρεχόμενον, φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηὸς, ἐξ ἑνὸς λί-

E θου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοίχους ἕκαστος τούτοισι ἴσος. τεσσαρακοντα πήχεων ἕκαστον ἔστι. Τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ὑπίκειται λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τρεπάπηχυ. οὕτω μὲν νυν οἱ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τὸν πε-

τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη·

96

ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατέῃ, κειμένῃ παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἐγὼ οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τρισσοὶ ἐνίδρυνται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε ὅτι λέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ τὸ πρὶν πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γονέων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ οἱ ὁ χρηστήριον τοῦτο ἐστί, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παραθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νηῒ πλωτῇ λευκῇ νήσῳ· ὅτε δὴ πρὸς ζητέοντα ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριδος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας· Λητοῖ δὲ, ζόφον αὐτοῖσι καὶ σωτείρην γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἴσις· Ἄρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ Αἰσχύλος ἄλλον, Αἴλουρος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τοῦτο ἐγὼ φράσω, μούνους δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγεται. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τεσσεράκοντα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τεσσαράκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, πρὸς κατήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς ὃ εἷλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ὅτι πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη αἰτέχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

Ψαμμιτίχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχα ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν φέρουσαν· τὸν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μῆκός ἐστι πλόος ἡμέρας τέσσερες· εὖρος δὲ ὀρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν.

A in lacu profundo ac ſpatioſo ſita propter templum quod Buti eſt: quæ inſula ab AEgyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque ſe mouentē: & hoc audire admiratus ſum, ſi verum eſt inſulam natare poſſe. In hac igitur templum Apollinis magnum eſt, & aræ trifariè extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim ſteriles arbores. Cur autē ea innatans ſit, hanc AEgyptii rationem reddunt: quòd Latona (quæ ex octo numinibus quæ prima extiterunt, vnum eſt) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum eſt, habitaret: Apollinem ab Iſide ſibi commendatum, occultauit in hac inſula nondum innatāte, ac ſoſpitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans vt Oſiris filium inueniret, aduenisſet. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionyſi & Iſidis filios eſſe: Latonam verò, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem AEgyptiacè Orus dicitur: Ceres autem Iſis, Diana verò Bubaſtis. Atque hinc ſolùm non aliunde AEſchylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt ſolus [a]omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, idcóque inſulam redditam eſſe natantem. Hæc illi ſic aiunt. Pſammitichus verò in AEgypto quatuor & quinquaginta regnauit annos: per quorum vndetriginta magnam Syriæ vrbē obſidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc eſt Azotos, quæ diutiſſimam inter omnes vrbes (*dūtaxat* quas nouimus) ſuſtinuit obſidionem.

a Omnium ſuperioris ætatis poetarum.

Pſammitichi filius qui regnū AEgypti ſuſcepit, extitit NECVS, qui foſſam ad rubrum mare ferentem primus aggreſſus eſt, quā Darius Perſes ſecundo loco depreſſit, longitudinis quidē quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam duæ poſſent ſimul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo ſupra Bubaſtin vrbem, iuxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadēs in mare rubrum.

Initium fodiendi sumptum est à planitie AEgypti, Arabiam versus. Nam quæ supra planitiē sunt [a] continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ sunt. Itaque ad huius mōtis ima ducta est fossa ab occidente oriētem versus longo tractu: & deinde pertingit diuortio montis tenus (quod diuortium ad meridiē & vētum austrum fert) in sinum Arabicū. Quâ igitur breuissimus tractus & maximè compēdiarius est à mari septentrionali ascensus ad australe, quod idem rubrum vocatur, à monte Casio, qui AEgyptū Syriámque disterminat, stadia mille sunt in Arabicum sinum. Et hoc quidē breuissimum est: verùm fossa multo longior, scilicet quanto est [b] cōfragosior. In qua fodienda sub rege Neco cētum viginti millia AEgyptiorum perierunt. Inquē eius medio opere Necus destitit, hoc [c] interpellatus oraculo, cū id opus barbaro præmunire. AEgyptii autē barbaros omnes vocant qui non ipsorum lingua loquuntur. Supersedens itaque à facienda fossa Necus, [d] ad militum copias se cōuertit, atque ad classes quæ partim in mari septētrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt ædificatæ: quarum adhuc [e] vestigia naualium ostendunt. Et classibus quidem Necus, dum opus fuit, est vsus. Terrestri autē acie congressus cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, & post prælium, Cadyti, magna Syriæ vrbe. [f] In vestitu autem curiosus quum fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorū misit. Hic perfectis decem & septē imperii sui annis decessit, tradito imperio PSAMMI filio suo.

Eo apud AEgyptum regnante, nuncii Eleorum aduenerunt, iactātes à se in Olympia iustissimū [g] ac maximum inter mortales propositum esse certamē, rati ne AEgyptios quidē hominū sapiētissimos aliquid vltra hæc esse inuenturos. Isti vbi in AEgyptum peruenerunt, eáque exposuerunt quorum gratia venerant, rex conuocauit ex AEgyptiis eos qui sapientissimi haberentur.

a Contiguus.

b Obliquior.

c Impeditus. *Vel, Reuocatus.*

d Ad bellicas copias & triremes partim in m. sept.

e Canales quibus deducebātur naues, *de paulo ante. Alij naualia interpret.*

f Eum autem vestitum quo vsus erat quū ista conficerētur, missum ad Brāchidas Milesiorum, Apollini dicauit. Postea verò decem & septem omnino annos quum imperasset, decessit, trad.

g Ac optima ratione præter omnes mortales

A ὤρυκτας δὲ τοῦτον μὲν τὸν πεδίον τὸν Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔσχατα· ἔκειται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τοῦ κατὰ Μέμφιν τεῖνον ὄρεος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὧν δὴ ὄρεος τούτου πρώτην τὴν ὑπωρέην ἦκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἑσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἠῶ, ᾗ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας φερούσας ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀραβίον. τῇ δὴ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ στεινοτατόν ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ὑπερβῶσα ἐς τὴν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν

B τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ Κα ἀπὸ τοῦ
σίου οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἰγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀραβίον κόλπον. τοῦτο μὲν ὃ στεινοτατόν. ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τὴν ἔπρηξε Νεκὼ βασιλεὺς ὀρύσσοντας, Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τοῦ βαρβάρῳ αὐτὸν πρήσσειν ἐργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πρὸς ταῦτα οἱ Αἰ-

C γύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατιάς· καὶ τριήρεες αἱ μὲν, τὰς ἐπὶ τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δὲ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔτι ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύρῳσι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κά- 97
δυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐοῦσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἑαθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργα-

D σάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παῖδι Ψάμμι παραδοὺς τὴν ἀρχήν. Ἐπὶ τούτου δὴ τὸν ΨΑΜΜΙΝ βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἀγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα θέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· τὸ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδὲ αὐτοὶ τοὺς σοφω-

E τάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οἷόν τε ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς σφέας συγκαλέσας Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους.

συνελθόντες ὦ ⓐ Αἰγύπτιοι, ἐπῳθάνοντο τῶν Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ καθήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπηγησάμενοι ὦ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν βουλησόμενοι εἰ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ, βαλυσάμενοι, ἐπηρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι οἱ πολῖται ἐναγωνίζονται. οἱ ὦ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ ὦ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας οὕτω διαθέντας, πολλοῦ τὸ δικαίου ἡμαρτηκέναι. οὐδαμίλλως γὰρ εἰ μηχανῇ ὅκως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ πρὸς ξεῖνον ἔσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως διαθεῖναι, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξεινοισι ἀγωνιοῦσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα διαθεῖναι, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο.

Ψάμμιος ὦ ἓξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίαν, καὶ μετὰ τοῦτο τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτοῦ πατέρα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρὸ ἑωυτοῦ βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι δὴ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγίνετο ἀπὸ τοιοῦδε φάσιος, τὸ ἐγὼ μείζονως μνήσομαι ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μεμφόμενος δὲ ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμψας γὰρ στρατιὴν μεγάλην ὁ Ἀπρίης μεγάλην δὴ Κυρηναίους, μεγάλως τοὺς προσέπεμψε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα δυσμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες ⓦ Ἀπρίην ἐκ τοιούτου αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φανερὸν κακὸν, ἵνα δὴ φθορὴ γένηται, αὐτοὺς δὲ τοῖσι λοιποῖσι Αἰγυπτίοισι ἀσφαλέστερον ἄρχῃ. ταῦτα ὦ δὴ καὶ ποιεύμενοι δοτοί τε οἱ ἀπονοσήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθείης. πυθόμενος ὦ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ, ἐπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς περιέθηκέ οἱ κυνέην· καὶ περιθεὶς, ἔφη ὅτι βασιληίην περιτίθησι. καὶ τῷ οὐκ ἀεκούσιον ἐγίνετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε.

A Qui quum cõueniſſent & Eleos audiſſent omnia cõmemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & ſe veniſſe dicẽtes ſciſcitatum num quid poſſent AEgyptii reperire iuſtius, habito inter ſe conſilio, interrogarunt Eleios nunquid apud eos certarent ciues. Et illis reſpõdentibus, ſine diſcrimine & ſuorum & cæterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas eſſe. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamẽ B proponerent, ab omni iure [a] excedere. Nullo etenim pacto poſſe fieri quin conciui pugnanti ciues fauerent, faciẽtes iniuriã hoſpiti. Sed ſi vellẽt iuſtum proponere certamen, & ſi eius gratia veniſſent in AEgyptum, iuſſerũt hoſpitibus ponere certamẽ, nullo Eleorũ certare permiſſo. Hæc AEgyptii Eleis ſubiecerunt.

[a] Aberraſſe.

Pſammis autem, quum ſex tãtùm regnaſſet annos in AEgypto, facta in AEthiopiam expe- C ditione, mox vita defunctus eſt. Cuius regnum APRIES filius accepit, qui ſecundum Pſammitichum auum ſuum, fortunatiſſimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tẽpus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed quum calamitas eũ maneret, cõtigit ea occaſione quam ego pluribus, dũ res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impræſentiarum. Quum aduerſus Cyrenæos Apries exercitu D miſſo magnam cladem accepiſſet, id ei imputantes AEgyptii rebellauerũt, opinati ſe ab illo in apertã pernicié fuiſſe dimiſſos: vt his internecione deletis, ipſe cæteris AEgyptiis imperitaret ſecurius. Hæc perquã grauiter ferẽtes tũ ii qui redierũt, tũ eorũ qui interierant amici, ingenuè deſciuerũt. Id vbi reſciuit Apries, mittit ad eos verbis ſedandos Amaſin. Qui quũ peruenisſet, reprehendénſque diſſuaderet ne talia facerẽt, quidã AEgyptiorum ei à tergo ſtans galeam circũdat: eáque circũdata, inquit ſe illam ob regnum impoſuiſſe. Neque hoc eo inuito factum fuit, vt oſtendit.

nam ſimulatque ab iis qui deſciuerant AEgyptiis declaratus eſt rex, ſeſe apparabat tanquam aduerſus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amaſin ex iis qui ſecum erant AEgyptiis, ſpectatum quendam hominem nomine Patarbemin, iuſſum vt ad ſe viuũ Amaſin perduceret. Hic vbi peruenit, Amaſin ad ſe vocat. [a] Amaſis (ſedebat autem in equo ad ſuos cohortãdos, inſolenter) ſtolidè iubet hũc ad ſe adducere Aprien, & quum Patarbemis eum rogaret vt regẽ adiret, accitus, reſpondit ſe iamdudum dare operam vt id ageret: nec de ſeipſo Aprien eſſe queſturum. ſe enim illi præſtò futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propoſiti illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, ſtatuit ſuæ diligẽtiæ eſſe quamcelerrimè regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeũti, quòd Amaſin nõ adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures naſúmque iuſſit. Id intuentes cæteri AEgyptii qui cum eo hactenus ſenſerant, virum inter eos probatiſſimum ita fœdè indignéque affectum, ne tantiſper quidem differentes, ad cæteros tranſeunt, ſeſéque Amaſi tradunt. His quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autẽ auxiliariorum circa ſe ex Ionibus & Caribus triginta millia) in AEgyptios tendit. Erat autem ei regia in vrbe Sai ingẽs ac ſpectatu digna. [b] Itaque vtrique aduerſus alteros Apriani & Amaſiani in Memphi vrbe conſtiterunt, tentatuti pugnæ diſcrimen.

Sũt autem in AEgypto ſeptẽ hominum genera: quorũ alii ſunt ſacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii ſubulci, alii inſtitores, alii interpretes, alii gubernatores nauales. Tot ſunt AEgyptiorum genera, à ſuo quodque artificio appellata: ſed pugnatores vocãtur Calaſiries, & Hermotybies, qui [c] harum regionũ ſunt: (nam in regiones diſtincta eſt omnis AEgyptus) Hermotybiorum quidẽ hæ ſunt plagæ,

a At Amaſis (ſedebat enim fortè ſi equo) crure ſublato pepedit, & illud Apriæ aſſerri iuſſit. *Ita Camerar. Aſſertur & tertia interpretatio: ſed Camerario aſſentior.*

b Apries igitur in AEgyptios, Amaſis in externos tendebat. Quúmque Memphin vtrique peruenirent, tentare pugnæ diſcrimẽ parabant. Cæterùm ſunt & in. *Ad Verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, Vel, experiri parabat. Poteſt etiam Verti nõ malè fortaſſe, cum Vallæ, Aprianis & Amaſianis.*

c Harum præfecturarum ſunt. (nam in præfecturas diſtincta eſt omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ ſunt præfecturæ. *Et paulo poſt*, Ex his præfecturis, pro *Ex his tractibus. Item, paulo poſt Præfectura pro Plagæ, & pro Tribus. miſi quis malit Vocem Græcam nomas Obiqueretinere.*

A ἐπεί τε γὰρ ἐξήσθη τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεσταλκότες, προεσκοπάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν πρὸς ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε· ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπάρσας ἀπεμαπάϊσε· καὶ τὸν μὲν ἐκέ-
B λευσε Ἀπρίῃ ἀπάγειν· ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῖ ὁ Πατάρβημις, βασιλέως μεταπεμπομένου, ἰέναι πρὸς αὐτόν. τὸν δὲ αὖτις ὑποκρίνασθαι ὡς ταῦτα πάλαι προεσκοπάζετο ποιέειν, καὶ αὐτὸς οὐ μέλλοντα Ἀπρίεα· πρήσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων ὑπ' ἀγνοῆς τοῦ δεινοῦ καὶ θρασυνόμενον ὁρέοντα ἀσυδέα ἀπιέναι, βουλόμενον τοῦ παραχρῆμα βασιλεῖ δηλῶσαι τὸ γενησόμενον.
C ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς Ἀπρίεα ὄχ' ἔχοντα τὸν Ἄμασιν, ἀλλὰ πανδημεὶ ἔχοντα, πρὶν παμεῖν προστάξαι αὐτῷ τά τε ὦτα καὶ τοῦ ῥῖνα. ἰδόντες δὲ οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἦσαν τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχρῶς λυμηνάμενον, πρόφαντα δὴ χρόνον ὑπισχόντες, ἀπίστατο πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἄμάσι. πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὡπλίζετο τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Καρᾶς τε
D καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ὑπηκόους βραχυτέρους. ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλήια ἐν Σάι πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μέμφι πόλι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀγηλέων. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἔπαλξις. καλέεται δὲ τοῦτον, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεχλέαται· οἱ δὲ, βυκόλοι.
E οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσί· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἰγύπτιος ἅπασα διαῤῥήδαται. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί·

ποιέειν, καὶ αὐτὸς οὐ μέλλοντα Ἀπρίεα·] ὑποκρίνασθαι
πρήσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν.] ἀσυδέα
τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων ὑπ' ἀγνοῆς τοῦ δεινοῦ καὶ θρασυνόμενον ὁρέοντα ἀσυδέα ἀπιέναι, βουλόμενον τοῦ παραχρῆμα βασιλεῖ δηλῶσαι τὸ γενησόμενον.] τὰ πρηνσόμενα.
98
ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς Ἀπρίεα ὄχ' ἔχοντα τὸν Ἄμασιν,] ἄγοντα

Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπῖτις καλεομένη, Νάθω δῆμισυ. ἐκ μὲν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γλωμάμενοι, ὅτε ὀπὶ πλείστους γλοίατο, ἐκκαίδεκα μυριάδες. ἐκ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' αἰεὶ ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δ' οἵδε δῆμοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουΐτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύτιος, Μυεκφορείτης· οὗτοι ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, αὐτίον Βουβάστιος πόλιος· οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γλωμάμενοι, ὅτε ὀπὶ πλείστους ἐγένεατο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοισι ἔξεστι τέχνῃ ἐπασκῆσαι οὐδεμιῇ, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μοῦνα, παῖς πατρὶ παῖς· ἐκ δεκόμβυοι. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέω γὰρ καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἠγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων. εὖ δὲ ἀπαλλαγμένους τὰς χειρωναξίεων, γλυκαίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς πόλεμον αἰχμέοντας. μεμαθήκασι δ' ὦν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνοσσῶσι τοὺς χειροτέχνας. γέρεα δὲ σφι ἦν τάδε ἐξῃρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων· ἄρουραι ἐξῃρέαι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεών ἐστι Αἰγυπτίων πανταχῆ. ὁ δ' Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἄπασι ἦν ἐξῃρημένα. τὰ δὲ δὴ ἐν τῷ ἐσεβόμῃ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμᾶ ὡυτοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον ἕκαστοι ἑωυτῶν ἕκαστον τὸν βασιλέα· τούτοισι δ' ὦν τὰ δὲ πρέσβεα τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου ἀρτάβης, πέντε μναῖ ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μναῖ, οἴνου τέσσερες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.

Ἐπεί τε δὲ συνιόντες, ὅ, τε Ἄπρίης, ἄγων τοὺς ὑπηκόους, καὶ ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι Αἰγυπτίοισι, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνέβαλον·

Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, cētum ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiam opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacāt. Calasiriunt hæ aliæ plagæ sunt, Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana, [a] Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex aduerso Bubastis vrbis. Hæ tribus Calasirium, qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducēta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet vlli artificio operam dare, sed solùm rei militari, filio discenti à patre.

a Anytia.

Hoc ab AEgyptiis sine mutuati sint Græci non possum pro certo diiudicare, quum videam & apud Scythas Persasque & Lydos, denique apud omnes ferè barbaros haberi pro ignobiliorib⁹ ciuibus eos qui artificia discunt, corúmque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operib⁹ abstineant, præsertim qui [b] cessent ob bellum. Hoc itaque cùm cæteri Græci didicerunt, tum præcipuè Lacedæmonii. [c] Corinthii quoque minimi faciunt opifices. His solis AEgyptiorum prēter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, vt singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorū AEgyptiorū quoquouersus. AEgyptius verò cubitus Samio par est. Hæc tamen vniuersis exempta erant: istis verò per vices in orbē fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidē circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur viritim hęc alia, panis tosti pōdo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, vini [d] sextarii quaterni. Hæc assiduè satellitibus præbebantur. Vbi igitur ediuerso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum vniuersis AEgyptiis, in vrbem Memphin peruenere, congressi sunt.

b Qui rei militari vacant.

c At Corinthii minimè contemptui habent opifices. *Intellige autem Minimè vel pro Non, vel comparatiuè pro Minimè omnium.*

d Ἀρυστῆρες, *ab aliis cyathi: ab aliis notationem vocabuli sequentibus Haustra vel Haustra.*

Et peregrini quidem egregiè pugnauerunt, tamē quòd erāt multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione,[a] vt nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tūc congressus, prælio fugatus est, viuúsque captus ad vrbē Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibique [b] quamdiu in regia pascebatur, eum Amasis honestè asseruauit. Tādem incusantibus AEgyptiis non iustè agere qui suum & ipsorum inimicissimū aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum isti vbi strāgulauere, paternis in monumentis sepelierunt, quæ sunt in tēplo Mineruæ, proximè [c] cœnaculum ad læuam manum intranti. Nam Saitani [d] cūctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentum [e] ex alterà parte cœnaculi est quàm illud Apriæ eiúsque progenitorum. In eiusdem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stant, in quibus vrna est. Sunt etiam sepulcra, (cuius nomen si nuncupauero hac in re, haud sanctè fecero) apud Sain in templo Mineruæ post totum delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacúsque cōtiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probè elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoeides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuum noctu faciūt, quæ vocant AEgyptii mysteria: de quibus quum permulta ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen absit vt proloquar. De Cereris quoque initiatione, quā Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit vt eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex AEgypto attulerunt, cóque Pelasgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à

a Ne deum quidem vllum posse sibi adimere reg.

b Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amasis honestè obseruauit: *Vel*, honesta obseruantia prosequutus est: tandē autem incusant. *Vel, antea quidē in regia nutrebatur: & eum Am. honestè obseruabat: at postquam incusarunt AEgyptij, &c.*

c Palatium

d Cunctos ex ea præfectura reges.

e Longius quidem abest à palatio quàm illud Apriæ eiúsq; progenitorum: est tamen in sepio templi hoc quoque, porticus lapidea & columnis ornata palmarum arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep..

A καὶ ἐμαχέσαντο μὲν οὗτοι ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, καὶ τοῦτο ἐστώθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι οὕτω δὴ ἀνδρὶ ἀνοίῃ, μηδ' ἂν θεόν μιν μηδένα δοιάσαι παῦσαι τῆς βασιληίης· οὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐσσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σαΐν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία κατήκοντα, τότε δὲ 99
Ἄμασιος ἦδη βασιλήια. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτετρέφετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν
B Ἄμασις οὐ κακῶς εἶχε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιεῖ δίκαια πρήσσων τόν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἔδησε, οὕτω δὴ κατὰ δὴ δοῦ Ἀπρίῃ τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἐπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρῴῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χερός. ἔθαψαν δὲ Σαΐται πάντας τοὺς ἐκ τοῦδε τοῦ νομοῦ γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα.
C ἐκαστέρω μέν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων. ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἠσκημένη σύλοισί τε φοίνιξας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔστω δὲ ἐν τῇ παστάδι δίξα θυρώματα ἔχουσα· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὁσίον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοὔνομα, ἐν Σαΐ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὀπίσθε τοῦ
D νηοῦ πάντος τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμενοι τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λίθινοι. λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσον περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ Τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδότι μοι ὅτι πλέον ὡς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, εὖστομα κείσθω. καὶ
E τῆς Δήμητρος τελετῆς περὶ, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ τούτης μοι περὶ εὖστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅσιόν ἐστι λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξανασάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ

Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων, καὶ οὐκ ἐξωσθέντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὸν μοιρῶν.

Ἀπορίῃ δὲ ὧδε καταραγησάμενον, ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐκ τῆς δὲ ἰῶ πόλεος, οὔνομα οἱ ἦν Σιούφ. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατεώνεντο μιν Αἰγύπτιοι, καὶ οὐ συνεμίῃ μοίρῃ μεγάλῃ ἦσαν, ἀτε δὴ δημότην ἐόντα, καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτὸν ὁ Ἄμασις οὐκ ἀγωμοσύνῃ προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτὴρ χρύσεος· ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκκόσοτε ἀναπεπλέαστο. τοῦτον κατ' ὧν κόψας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ἵδρυσε τῆς πόλεος ὅκου ἦν ἐπιτηδεώτατον. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις ὃ ἐκ τοῦ ἀστῶν τοιοῦμβουν, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὸ ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν οὐδὲ Αἰγυπτίους ἐνεμεῖν τε καὶ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἀναπίμπλασθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἐπὶ δὴ ὧν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τοῦ ποδανιπτῆρος πεπρηγέναι. εἰ γὰρ πρότερον μὲν ἦν δημότης, ἀλλ' ἐν ᾧ προέοντι εἰ αὐτέων βασιλεὺς· καὶ τιμᾶν τε καὶ σέβεσθαι ἐωυτὸν ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο οὗτος Αἰγυπτίους, ὥστε δι-καιωθῆναι δουλεύειν. ἐγείρετο δὲ καταπάσει πρηγμάτων τοιῇδε· ὃ μὲν ὄρθριον, μέχρι οὗ πλησθείης ἀγορῆς, προθύμως ἐπρήσσετο τὰ προκείμενα πρήγματα· ὃ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινέ τε καὶ καταίσχωπτε τοὺς συμπότας· καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνήμων. ἀνιασθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προΐεσαι, ἐς ὃ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωυτόν. σὲ γὰρ χρὴ ὧν ἐν θρόνῳ σεμνῷ σεμνῶς ἧσθαι, καὶ ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ὑπείκοντο ὡς ἐνὸς ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχοντας, καὶ ἀμείνων σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασιλικά. ὁ δὲ ἀμείβετο

A Doribus eiecta ſedibus ſuis, ritus initiandi abolitus eſt, à ſolis Arcadibus (qui à Peloponnenſibus non eiecti ſunt, ſed relicti) conſeruatus.

Aprie ſublato, regnauit AMASIS è [a] tribu Saitana, & vrbe cui nomen eſt Siuph. Eum inter initia AEgyptii cõtemnere, nec vllius ſanè momenti ducere, vt qui plebeius fuiſſet, nec inſigni familia ortus. Eos verò poſtea Amaſis ad ſe ſolertia, nõ [b] aſperitate, perduxit. Erant ei cùm alia bona infinita, tum verò peluis aurea, in qua tam ipſe quàm omnes conuiuæ ſæpe pedes abluebant: hanc ille confregit, exeáque [c] dæmonis ſtatuam fecit, & in appoſitiſſimo vrbis loco ſtatuit: AEgyptii ſimulacrũ adeuntes, magnopere venerari. Id Amaſis fieri à popularibus edoctus, conuocatis AEgyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primò AEgyptii euomere immigeréque, & in qua pedes abluere conſueſſent, factum eſſe ſimulacrum quod tunc tãtopere venerarentur. Itaque ſe aiebat perinde atque peluim eſſe factum: etſi enim antehac fuiſſet plebeius, impræſentiarum tamẽ eſſe ipſorum regem, eóque iubere vt ſibi honor haberetur atque reuerentia. Hunc in modum ad ſe traduxit AEgyptios, ita vt æquum cẽſerent ei ſeruire. Idem hoc vſus eſt in rebus agendis inſtituto: ab aurora vſquedum refertum eſſet forum, accuratè negotia oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores iocabatur, morioné agens ac ſcurram. Quibus rebus offenſi amici, talibus eum verbis [d] caſtigabant, Rex, dicentes, nõ è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes [e] auguſto in ſolio ſedens, auguſtè interdiu res adminiſtrare. ita & AEgyptii cognoſcerent à magno ſibi viro præſideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His ille reſpondit, [f] arcus ab iis quorum ſunt, quũ eſt opus, intendi:

[a] Præfectura. *Vel, prouincia.*

[b] *Non legit ἀγωμοσύνῃ (vt in Vulg. edit.) ſed ἀγωμοσύνῃ, vt in Ver. cod.*

[c] Numinis ſtat.

[d] Admonebant, Non teipſum rectè regis, ô rex, qui, &c.

[e] Auguſtus auguſto in ſolio ſedens per totum diẽs adminiſtr.

[f] Qui arcũ poſſident, quum illo opus habent, intendunt: poſtquã

 τοῖσδε ἀνδράσι, Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι·

autem vsi sunt, remittunt. Nam si perpetuò intẽtus esset, frãgeretur, vt, quum opus esset, vti iam illo non possent. Talem & hominis cõditionem esse: si assiduè seria tractare, nec vll.

eos, si semper intenti sint, ruptũ iri, nec posse eis illos, quum indigeant, vti: ita & hominis institutum esse: si assiduo laborare studio, nec vllam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore vt pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, vtrique rei tẽpus impertio. Hæc Amasis amicis respõdit. Etenim fertur Amasis, quum priuatus fóret, fuisse potandi iocandique cũ dicacitate studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari: & quũ reposceretur ab iis qui dicerẽt eum ipsorum habere pecuniam, ac negaret, adduci solitum ad oraculum quodcunque co in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictum, frequenter absolutum. Postquam verò etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absoluerant, horum templa neque curæ habuit, neque vlla re ad ornamentũ donauit, neque adiens sacrificauit, tanquam nihil mererentur, quòd redderẽt falsa responsa: qui autem eum [a] pronũciauerant furem, hos tanquã verè deos, nec mendacia reddentes oracula, maximè coluit. Præterea in Sai vestibulum Mineruæ fecit, opus admirandum, & longè superans cætera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiã ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem posuit. Alia quoque saxa prægrandia in apparatũ cõportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Mẽphin sunt, partim vtique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierum nauigatione. Adhæc, quod non minimè sed maximè omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab vrbe Elephantina, in quo afferendo triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autẽ domus extrinsecus est vnius & viginti cubitorũ longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex vno lapide.

a *Ad verbum*, Constrinxerant. *id est, Connicerãt.*

Α ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, σκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον σύντεταμμένα εἴη, σκεφαλείη ἂν. ὥστε ἐς ὃ δέον σὺκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατασπουδάζεσθαι ἀεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίδιον ὃ μέρος ἐωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἢτοι μανείς, ἢ ὄγε ἀποπληκτος γλυόμβος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω.

Ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο. λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, ὅτε ἰὼν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης καὶ ὄπ
Β ἰὼν καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνὴρ· ὅκως δὲ μιν ὑπολείποι πίνοντά τε καὶ βωμαζόμενον τὰ ὑπιτήδεια, κλέπτεσκε αὐτῶν ἐκ τῶν ἐχόντων. οἱ δ' αὖ μιν φάμενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήιον, ὅκου ἑκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ κατηλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ ὑπέφυγε. ἐπεί τε δὴ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔθυε· ὡς οὐδενὸς ἐόντος ἀξίου, ψευδεά τε μαντήια κεκτημένου· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια προκρινόντων, τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο· καὶ τῶν μὲν, ἐν Σάι τῇ Ἀθηναίῃ τὸν θυρωρὸν ἀγῶνα ἐποίησε, πολλὸν πρώτας ὑπερφέρων ὁ θυρωρὸς τῷ τε ὕψει καὶ τῷ μεγάθει, ὅσῳ τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστί, καὶ ὁκοίων τεών· τοῦτο δὲ, κολοσσοὶ μεγάλοισι καὶ ἀνδροσφίγγας τετραπήχεας ἀνέθηκε. λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ἐσήνεικε τοὺς μέγαθος ἐχομένους. ἠράγετο δὲ τουτέων οὐ μὰν ἐκ τῶν κατ' Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων, τοὺς δὲ ἐσφ μεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάιος. ὃ δὲ οὐκ ἥκιστα αὐτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωυμάζω, ἔστι τόδε· οἴκημα μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐκόμιζε
Ε μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, δισχίλιοι δέ οἱ ἐπεστετάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ ἅτοι ἄπαυτες ἦσαν κυβερνῆται. τὸ δὲ εὖρος τούτου τὸ μὲν μῆκος ἔξωθεν ἐστί, εἰς τὸ ἐσω εἴκοσι πήχεες. βάθος δέ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δέ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τοῦ οἴκου τοῦ μουνολίθου ἐστί.

ἀπὰρ ἔσωθεν ὁ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυγόνος· ὁ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων· ὁ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί· αὕτη δ' ἐσδὸς κέεται τοῦδε τοῦ ἐσόδου. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ τῶνδε εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα· αὐτῆς ἐλκομένης τῆς σφηνὸς, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου οὐκ ὀλιγοστοῦ πολλοῦ, καταδόμενον τὸν ἔργον. τὸν δὲ Ἄμασιν, σπουδαῖον ποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔτι πρηγματωτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς αὐτὸν θεῶν τις διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῆς αὐτοῦ μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα· τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα. ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τῷ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε· τῷ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ὑπὲρ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἑστᾶσι, τῷ αὐτῷ ἑόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, ἑκατέρωθι ποδῶν τὸ μέγαθος ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τῷ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαΐ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασις ἐστὶ ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλέος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἦν αὐτῇ ἠμέαθαι τὰ ἁπάσας τότε διαμυρίας τὰ οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασις ἔστι ὁ καταστήσας· ἀποδεικνύναι ἐτέος ἑκάστου τὸν νομάρχην πόθεν τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιοῦται· μὴ δὲ ποιοῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίῳ ζόῃ, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο. τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐόντι ἀμώμῳ νόμῳ. φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἔς τε ἄλλα Ἑλλήνων μετεξετέροις ἀπέδεξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνεομένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν οἰκῆσαι. τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτὸς δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἱδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τῶν μέν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλέεται μὲν Ἑλλήνιον, εἶναι δὲ πό-

Introrsum autem [a] duodeuiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinque, sublimitas. Domus hæc ad ingressum tẽpli collocata est. nam ob id aiunt in tẽplum nõ fuisse pertractam, quòd quũ suspirasset architectus dum illa aduheretur, vtpote pertæsus diutini temporis operæ, [b] ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominem vlterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebãt, ab illo fuisse oppressum, ideóque lapidem non introductum. Donauit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo dignis cùm alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colosso supino ante illud posito, lõgitudinis quinque & septuaginta pedum. Supérque idem pauimẽtum gemini colossi stãt [c] ex AEthiopico lapide, vicenũ pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacẽs. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu dignissimum, Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur AEgyptus fuisse maximè beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proueniunt, & vrbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. [d] Amasis quoque extitit qui legem hanc apud AEgyptios condidit, vt singulis annis apud prouinciarum præsides AEgyptii omnes demonstrarent vnde viuerent: & qui aut hoc nõ faceret, aut non demonstraret se legitimè viuere, is morte afficeretur. Quã legẽ Solon ab AEgyptiis mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi, quòd sit castissima, assiduè vsurpant. Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cùm alia in quosdam Græcos officia contulit, tũ iis qui in AEgyptum cõcederent, dedit facultatẽ Naucratin vrbem incolendi. Qui verò eorum nollẽt illic habitare, sed nauigando negotiari, fecit potestatem certis in locis aras & fana exstruẽdi. Et maximũ quidẽ eorũ fanũ atque [e] celeberrimũ vocatur Græcũ: cui-

a Duodeuiginti cubitorum, & digitorum x x est longitudo: latitudo verò, cubitorum duodecim: quinque, subl.

b Hoc in religionem vertens Amas.

c Ex eodem lapide.

d Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demõstrare vnumquẽque apud præsidẽ cuiusque loci, vnde viuat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitæ suæ rationem iustam non potuerit, hunc morte mulctandum. Solon autem Athenienſis sumptam hãc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgauit, qua illi semper vsi sunt, lege sanè inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

e Maximè frequentatum. *Vel, Quo maximè vtuntur.*

tates autem quæ communiter illud extruxerunt, ſunt, Ionũ quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnaſſus, Phaſelis: AEolum verò, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum eſt, & ab his præfecti emporii præbentur. Cæteræ ciuitates quæ cõſortes huius rei ſunt, rei ad ipſos minimè pertinẽtis cõſortes ſunt. Separatim tamen ædificauerunt, AEginetæ quidem, Iouis: Samii autem, Iunonis: Mileſii verò, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat ſola Naucratis: præter hoc in AEgypto aliud nullũ. Quod ſiquis in aliud aliquod Nili oſtium applicuiſſet, is neceſſe habebat deierare ſe veniſſe inuitũ, datóque iureiurando eadem naui ad Canobicum nauigare: &, ſi id minus per contrarios ventos poſſet, onera fluuialibus nauigiis circumagere luſtrãdo Delta, donec peruenirет Naucratin. ita Naucratis in honore erat. Iã verò quum Amphictyones templũ quod nunc Delphis eſt, (quia illud prius ſua ſponte deflagrauerat) trecentis talentis conſtruẽdũ locaſſent, Delphi, quos quarta pars ſumptus contingebãt, circa ciuitates vagi, cùm aliũde tum verò non minimum ex AEgypto retulerunt. nam Amaſis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui AEgyptum incolebant, vicenas mnas donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amaſis amicitiã ſocietatémque iniit, ita vt illinc vxorẽ etiam putaret ſibi eſſe ducendam, ſiue fœminæ Græcę amore captus, ſiue aliãs ob beneuolentiam Cyrenæorum. Vxorem quam duxit, alii volunt filiam fuiſſe Batti, alii Arceſilai, alii Critobuli, inter ſuos populares viri ſpectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus vteretur. Id quũ diu fieret, ad eam Amaſis, Tu verò, inquit, vxor veneficio me læſiſti: ideóque nullo machinamẽto vales effugere quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amaſin, vouit

A λιές εἰσι αἱ ἱδρυμέναι κοιναί, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνασσὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μουνή. Οὗτοι μὲν ἐσι τέμενος τῶν. καὶ προεστάσας τῦ ἐμπορείου αὐταὶ αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ προέχουσαι. ὅσαι δ' ἄλλαι πόλιες μεταποιῦνται, οὐδὲν σφι μετεὸν μεταποιῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωυτῶν ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι,
B Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἰὼ δὲ τὸ παλαιὸν μουνὴ ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τὴν τι δήλο γομίσαι τὸ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὀμόσαντα, μὴ μὲν ἑκόντα ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη τοῖς ἀνέμοις αὐτίοις πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ
C μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νεὼ ἐόντα νῦν τριηκοσίοισι τάλαντοισι ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατακαὴς) οὗτοι Δελφοὶ δὲ ἐπιβάντες τετραρτημόριον τοῦ μισθώματος προσαρχεῖν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιοῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἐωφελήθησαν. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια ταλαντεῖνα τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυ-
D ρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην ἐποιήσατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθι, εἴτ' ὑπομνήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ δι' ὦν φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὧν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Ἄμασις, μισγεσθαι οὐκ οἷός τε ἦν πέρι. τῆσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ εἶχε τὰ. ἐπεί τε δὲ πολ-
E λὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην τάδε λέγων, Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι οὐδεμίη μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. διὰ δὴ Λαδίκη, ἐπεί τε οἱ ἀρνευμένῃ οὐδὲν ἐγίνετο πρηύτερος Ἄμασις, εὔχεται

ἐν τῷ

ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἵνα οἱ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ νύκτα μίσχῃ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ τῆς εἶ) μῆχος) ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὸν θῶμα αὐτίκα οἱ ἐμίσγετο ὁ Ἄμασις. καὶ ὃ ὀφθὲν ἤδη ὀκότε ἔλθοι Ἄμασις παρὰ αὐτὴν, ἐμίσγετο· καὶ καίρια μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τῷ θῶμα τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, ὃ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐὸν σῶον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. Ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥτις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ὁπίζεσθαι Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νεῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε ἀντὶ ξεινίου τοῦ ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ ὁ ἱρὸν ὃ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται ἆναι τῶν Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι, πρηχθέντας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. Ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἷλε δὲ Κύπρον πρῶτος αὐθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

A intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum aduersus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodũ eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persoluit, facta statua Cyrenásque missa, quæ ad meam vsque memoriam incolumis erat, extra vrbem Cyrenensem posita. Hãc Ladicen Cãbyses, posteaquam AEgypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis dona quæ misit in Græciam: Cyrenas quidem, statuam Mineruæ inauratam, & B sui imaginem pictura [a]adumbratam: Lindum autẽ, duo lapidea Mineruæ simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignum: Samum verò, Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meã C vsque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem AEacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineruæ ferunt extruxisse Danai filiæ, [b]postquam agnitæ sunt quum filios AEgypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicauit Amasis, primúsque mortalium Cyprum cepit, tributariámque fecit prouinciam. D

a Ad viuum expressam.

b Eò appulsæ quum f.

HERODOTI Halicarnassei historiarum liber tertius, qui inscribitur, THALIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων τρίτη, ἐπιγραφομένη ΘΑΛΕΙΑ.

DVERSVS hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, cóparato cùm ex aliis quib. imperabat, tũ ex Græcis Ionibus AEolibúsque, exercitu, bellum mouit ob hãc causam: Missō in AEgyptum [a] legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam, & petiit cósilio cuiusdam AEgyptii, qui Amasi erat infensus quòd se potissimùm ex omnib⁹ AEgypti medicis Amasis ab vxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum oculariũ medicum, omnium qui in AEgypto essent præstantissimum. Ob id infensus Amasi ille AEgyptius, institit suadere Cambysi vt ab Amasi filiã peteret: vt ille aut mœrore afficeretur data filia, aut nó data, Cambysi redderetur inuisus. [b] Amasis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambysem intelligebat non habiturũ illam vxoris loco, sed pellicis: & Persarum potẽtiam grauabatur horrebátque. Hæc reputans, ita sibi faciẽdum statuit: Erat Apriæ superioris regis filia, nomine [c] Nitetis, vnica domi relicta, grandis atque speciosa. Hanc puellam Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam quum post aliquãtum tempus Cambyses salutasset, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu comptam transmisit, tradens

ΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἀγων καὶ ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἰτέε Ἄμασιν θυγατέρα. αἰτέε δὲ ὑπ' βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἔπορξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀποφώτων τῶν ὑπ' Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἔκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας τῶδε Ἄμασιν αἰτέε, ἰητρὸν ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ὑπ' Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὑπεμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, συνῆγε τῇ συμβουλίῃ, [τῇ συμβουλῇ.] κελεύων αἰτέειν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοὺς ἀνιῷτο, ἢ μὴ δοὺς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, οὐκ εἶχε οὔτε δοὺς, οὔτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε ταῦτα· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη δὲ οἴκου λελειμμένη. οὔνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι τε χρυσῷ, ἀπέπεμπε ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, ἀγαθεβλημένος ὑπὸ Ἄμάσιος οὐ μανθάνεις, ὃς ἐμὲ σοὶ κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς

a Caduceatore. *Sic alibi κήρυκα rectè Gerit caduceatorem, non legatum.*

b Amasis, quum Pers. potentiam grauaretur atque exhorresceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb.

c Nitetis, valde procera & formosa, sola ex ea familia relicta.

ἑωϋτοῦ θυγατέρα δίδοις, ἐοῦσάν τῇ ἀλη-
θείῃ Ἀπρίεω· καὶ ἐκεῖνος ἐόντα ἑωϋτοῦ δε-
σπότεα, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφό-
νευσε. τοῦτο δὴ ὦν ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγ-
ενομένη ἦγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, με-
γάλως ζημωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. ὥς τω μὲν
νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειοῦν-
ται Καμβύσεα· φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ
τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ
εἰ) τὸν πέμψαντα φάναι Ἄμασιν ὅτι τὴν
θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ
ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ
λέληθε ἀνδρὸς (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι τὰ Περ-
σέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπιστέαται, καὶ Αἰγύ-
πτιοι) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος ἐστὶ
βασιλεῦσαι, γνησίου παρεόντος· αὖτις δὲ, ὅτι
Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἐῶν
παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ'
οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ πρόφασιν ἐπ-
οιεῦντο τὸν λόγον, πρήσσοντες τὴν Κύρου
οἰκίην συγγενέες εἶναι). καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. A
λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθα-
νός· ὡς τὴν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά
τις πρώτη Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τὴν
Κασσανδάνην παρεστεῶσαν τέκνα θυγατέρα τε
μεγάλα, πολλῷ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερ-
φωϋμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ
103 Κύρου γυνή, εἶπε πρὸς τὰς· Τοιῶνδε μὲν ὑπὸ ἐμὲ
παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος οὐκ ἀτιμίην
ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ὑπέκτητον, οὐ
μιμῆ τίθεται. τὴν μὲν ἀληθείην, τῇ Νιτήτι B
εἰπεῖν ταῦτα. τῷ δὲ οἱ παίδων καὶ πρεσβύ-
τερον εἰπεῖν Καμβύσεα, Τοιγάρ, ὦ μῆτερ,
ἐπεὰν ἐγὼ γένωμαι ἀνήρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν
ἄνω, κάτω ποιήσω· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. ταῦτα
εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δεκά κου γενόντα, καὶ
τὰς γυναῖκας ἐν θωύματι γενέσθαι· τὸν δὲ,
διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεί τε ἀνδρώθη,
καὶ ἔλαβε τὴν βασιληΐην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ'
Αἴγυπτον στρατηΐην. στρωτὸν δὲ καὶ ἄλλό
τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν στράτευ- E
σιν ταύτην. τὸν τῶν ὑπερκύρων Ἄμασιος
ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνησσεύς, οὔνομα δὲ οἱ
Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια
ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τὴν
Ἄμασιν, ὡς διδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου,

tibi pro ſua, quum reuera ſim Apriæ filia, quem ille dominum ſuum cum AEgyptiis rebellans interemit. [a] Hic ſermo extitit cauſa quæ Cambyſem Cyri filiũ vehementer indignatum induceret aduerſus AEgyptum. Atque ita quidem memorant Perſæ. AEgyptii autem Cambyſem ſuum vendicant, aſſerẽtes ex hac Apriæ filia illum eſſe genitum. Cyrum enim fuiſſe qui ad Amaſin miſerit ſuper filia, non Cambyſem. Quod quum dicunt, non rectè dicunt: etſi eos hoc non latet. nam ſiqui alii, profectò & AEgyptii rectè norunt mores Perſarum: [b] apud quos illud in primis nefas eſt, illegitimum obtinere regnum, ſi adſit legitimus. Præterea Caſſandanes filius erat Cambyſes, Pharnaſpe viro Achæmenida genitæ, non mulieris AEgyptiæ. Sed AEgyptii [c] rem geſtam tranſferunt, fingentes ſibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita ſe habent. Cæterùm ille ſermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quãdam Perſidem ad vxores Cyri introgreſſam, quum liberos Caſſandanes aſſiſtentes forma ac ſtatura egregia conſpicaretur, ſupramodum admirabundam magnis tuliſſe illam laudibus: eíque Caſſandanem (quæ Cyri eſſet vxor) ita dixiſſe, Me, quæ talium filiorum ſum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex AEgypto ancillam. Videlicet infenſam Niteti iſta dixiſſe: & ei maximum natu filiorum Cambyſem ſubieciſſe, Ego verò tibi mater, quum in virilem ætatem adoleuero, ſumma AEgypti reddã ima, & ima, ſumma. ídque dixiſſe circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleuiſſet ætatem, & regnum obtinuiſſet, huius rei memorẽ, AEgypto bellũ intuliſſe. Acceſſit huc & aliud quiddã, ad hanc ſumendã expeditionẽ. Erat quidã auxiliariorũ Amaſis, nomine Phanes, genere Halicarnaſſeus, vir cõſilio præſtãs, & in re bellica ſtrenuꝰ. hic Phanes neſcio quid Amaſi ſuccẽſſes, nauigio profugit ex AEgypto,

a Hic ſermo & hæc cauſa vel occaſio interueniẽs Camb. Cyri fil. veh. ſtomachatũ aduerſus AEgyptum impulit.

b Primùm quidem per legẽ non licere vt illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adeſt: deinde, Caſſand. filium fuiſſe Cambyſem, Phar.

c Rem ita narrant vt inuertant.

volens in colloquutionem venire Cambysis. Eũ Amasis (quòd inter auxiliares nõ parui momẽti esset, quódque de rebus AEgypti nonnihil compertissimũ habẽret) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaque ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorũ fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in AEgyptum, [a] ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cãbysémque molientem aduersus AEgyptum expeditionẽ, & quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eíque cùm alias Amasis res exposuit, tum verò quæ ad trãsmittẽdum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum vt sibi tutum præberet trãsitum. Hâc enim duntaxat patet ingressus in AEgyptum. Nam à Phœnice [b] vsque ad montes Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab vrbe Cadyti nõ minore (vt mea fert opinio) quàm Sardis, emporia secundum mare vsque ad vrbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab vrbe Ienyso rursus Syriacæ, vsque ad lacum Serbonidis, iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typhó fertur occultatus, deinceps iam AEgyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter vrbem Ienysum & mõtem Casium & lacum Serbonidis, nõ exiguus tractus est, sed itineris instar trium dierum, vehemẽter aridus. Verùm quod pauci eorum qui in AEgyptum nauigãt, notum habent, hoc dicere instituí. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in AEgyptum bis quotannis [c] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne vnum quidem numero (vt sic dicam) vas vinarium fictile aspici [d] vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromã. Præfecti prouinciarum necesse habẽt ex sua quisque vrbe colligere vasa testacea quæ Memphin portẽtentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca.

a Phanes enim eum astutia circumuenit. Nam inebriat. custod.

b Vsque ad fines Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui Palæst.

c *Vel, Amphora vini plena. sic & in sequẽtibus. Vel potius, Amphora vini plena, vt sit positus singul. pro plurali.*

d *Vox respõdens huic in textu Gr. nõ habetur: sed ex κεῖθεν, quod ibi legitur, facile suppletur* κενὸν, *id est, vacuum.*

A βουλόμενος Καμβύσης ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι βαπικουρίοισι λόγου οὐ μικροῦ, βπισάμενόν τε καὶ ἐπὶ Αἴγυπτον ἀπεκέσαπα, μεπαδιώκει ὁ Ἄμασις, ἀσυνδέπῳ πειθόμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν δρυόχων ἐν πισόπαπον ἀποστείλας τετήρει κατ' αὐτὸν, ὃς αἱρέει μὲν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γὰρ μιν ἐπῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι τῷ ἕλκοσιν ὅκως τῷ ἀνδρὶ διεκπερᾷ, ἐπελθὼν φράζει μιν καὶ τἆλλα τὰ Ἄμασις πρήγματα· ἐξηγέεται δὲ καὶ τῷ ἕλκοσιν, ὧδε πραινέων· πέμψαντα τῶνδε ἐς Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τῷ διέξοδον οἱ ἀσφαλέα παρασχεῖν. μούνῃ γὰρ ταύτῃ εἰσὶ φανεραὶ ἔσοδοι ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύτιος πόλιος, ἥ ἐστι Συρίων τῶν Παλαιστίνων καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰενύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίου. ἀπὸ δὲ Ἰενύσου, αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, πρὸς ἣν δὴ ὁ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος ἐστὶν Τυφὼ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος. ὁ δὴ μεταξὺ Ἰενύσου πόλιος, καὶ Κασίου τε οὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἀνυδρόν ἐστι δεινῶς. ὃ δὲ ὀλίγοι τ' ἐς Αἴγυπτον ναυλλομένων συνενώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ τοῦς ἐκ Φοινίκων, κεράμους ἐσάγει πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου. καὶ ἔνι κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ χείρω ὀνυκεῖν, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰδέναι. κοῦ δῆτα (εἴποι τις ἄν) τοῦτα ἀναισιμοῦται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ μὲν δὴ μοῦνον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἀνυδρα τῆς Συρίης χωρίζειν, πλήσαντας ὕδατος.

[a] ἀπὸ

[b] Φοινίκης

ὕ των ὁ ὑπιφοιτέων κέρασμος, καὶ ἐξαιρεόμε- A
νος ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τῶν παλαιῶν, κομίζε-
ται ἐς Συρίην. οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ
τὴν ἐσβολὴν ταύτην ποιησάμενοι ἐς Αἴγυπτον, καὶ δὴ τὰ εἰρημένα, ἐλθόντες
ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα πρέλαβον Αἴγυ-
πτον· τότε δὲ ὄντος ἐόντος καὶ ὕδατος ἑτοίμου,
Καμβύσης πυθόμενος τὰ Ἁλικαρνασσέος
ξείνου, πέμψας ἐς Ἀραβίους ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης, ἔτυχε πί-
στις δοὺς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτῶν. σέβον- B
ται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνδρῶν ὁμοίως τοῖ-
σι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τοιῷδε
τρόπῳ· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, ἄγ-
γελος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς,
λίθῳ ὀξέϊ τὸ εἴσω τῶν χειρῶν ταμνέται τοὺς δα-
κτύλους τοὺς μεγάλους ἑκατέρου τῶν ποιευμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ
ἱματίου ἑκατέρου κροκύδα, ἀλείφει τῷ
αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτά. πρὸ- C
τοῦ δὲ ποιέων, ἐπικαλέεται τὸν τε Διόνυσον καὶ
104 τὴν Οὐρανίην. ἐπικαλεσαμένου δὲ τούτου τὰ ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι, πρέσβυν τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἐὰν
τύχῃς ἀστὸν ποιεύμενος. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ
τὰς πίστις διχηβόσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ
νομίζουσι μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην εἶναι θεῶν· καὶ τὴν τρίχα τὴν κουρὴν κείρεσθαι φασὶ, κατάπερ αὐτὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κείρονται δὲ κύκλα, ἀποξυρεῶντες
περὶ κροτάφους. οὐνομάζουσι δὲ τὸν μὲν D
Διόνυσον, Οὐροταλτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγ-
γέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέ-
σαξε πάντα τὰ ζωὰ τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ
ὑπέμεινε αὐτοῦ τὸν Καμβύσεω στρατόν. ἔστι μὲν δὴ ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἰρημένος. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πιθανὸν (ἐπείγει γὰρ λέ- E
γειν) ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τὸ οὔνομα Κόρις· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὧν τοῦ ποταμοῦ λέγε-
ται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ῥαψάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμά-
των ὀχετὸν μήκει ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ.

a Ita amphoræ quæ inuehuntur, sumptæ in Ægypto, vltra veteres in Syriam portantur. Et quidem Persæ ii sunt qui hunc in Ægyptũ transitum apparaunt, contracta, vt modò dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptũ. *Intellige autem Vltra Veteres, pro eo quod est, Vltra eas quæ iam antea ibi erant.*

b Eodémque modo quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt.

ínque ipſo arido ſolo ingentes ciſternas fodiſſe, qua recepta aqua potum ſuppeditarent. Et quum ſit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidem partes aquam deduxiſſe.

Cæterùm apud Nili oſtium quod dicitur Peluſium, habebat caſtra PSAMMENITVS Amaſis filius, Cambyſem opperiens. Nam Amaſin Cambyſes in AEgyptum progreſſus non vivum nactus eſt, ſed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnaſſet: per quos nihil admodũ calamitatis eſt expertus. defunctúſque & ſale conditus eſt, & in ſepulchris quæ ipſe ædificauerat, ſitus intra templum. Sub eius autem filio Pſammenito maximũ extitit AEgyptiis portentum: Apud Thebas AEgyptias (quod neque prius vnquam neque poſtea ad meam vſque ætatem contigit, vt ipſi Thebani aiunt) pluit. [a] Thebis tamen tunc pluit guttis. Perſæ porro vbi ſiccanea peragrauerunt, ſubſedere, vicini AEgyptiis, tanquã iam [b] congreſſuri. Ibi AEgyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in AEgyptum abduxiſſet, infenſi, hoc rei in illũ ſunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in AEgypto, in caſtra perduxerunt, atque in conſpectũ patris, poſitóque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos ſingulos puerorum ſuper craterem obtruncauerunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterẽ intulerũt; quo ſanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prælio commiſſo, perquam multis vtrinque cadentibus, in fugam vertuntur AEgyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Oſſa eorum qui in acie ceciderunt, quum iacerent fuſa, vt ab initio diſtincta fuerant, ſeorſum erant Perſarum, aliorſum AEgyptiorum: ſed Perſarum capita adeo fragilia ſũt, vt ſi velis ferire, vel ſolo calculo perforare poſſis:

a Nam in ſuperiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen, &c.

b Legit συμβαλέοντες θι & θεσ. noſtri cod. habent.

A ἐν δὲ τῇ ἀύδρῳ μεγάλας δεξαμένας ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δὲ ἐστὶ δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄυδρον. ἄγουσι δὲ μιν διχῇ ὀχετῶν τριῶν ἐς τρίχα χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἐστρατοπεδεύετο ΨΑΜΜΗΝΙΤΟΣ ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑστερεῶν Καμβύσεα. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζώοντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ B βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τέσσερα καὶ τεσσερήκοντα ἔτεα, ἀπέθανεν. ἐν τοῖσι θοῦν οἱ ἀπάρσιον πρῆγμα συνενείχθη. ἀποθανὼν γὰρ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ὑπὸ Ψαμμενίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὕθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑσθεῖσαι, ὕστερον, τομέϊ ἐμοί, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου C τοὐτέων πρόσω· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψιχάσι. Ὡς δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φανῇ ὅτι σφέων ἡγάγετο ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἐόντα τοῦ Φανῇ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ D καταλελειμμένοι· τούτους ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρός, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατ' ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μαχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων E πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θῶυμα δὲ μέγα εἶδον πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ ὀστέων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἑτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀδυνέες οὕτω ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνῃ βαλέειν, διατετρανέεις·

οὐδὲν οἱ μέγα ἀπάρσιον

αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δή τι ἰσχυραί, ὡς μόγις αἰ λίθῳ παίσας ἀμῤῥήξαι. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρῶνται τὰς κεφαλάς, καὶ ποιεῦσι τὸν ἥλιον παχύνεται δὲ ὀστέον. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ μὴ φαλακροῦσθαι αἴτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων γὰρ αἴ τις ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πολλῶν αἰθρέπων. τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀσθενέας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιηρεφέοισι ἐξ ἀρχῆς, πίλοισι πάσας τε φορέοντες. τοῦτα μὲν νυν τοιαῦτα. Εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου ἀφεφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρω τοῦ Λιβυος. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον ἀτάκτῳ κόσμῳ. καὶ τειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε αὐτὰ ποταμοῦ Καμβύσης νέα Μιτυληναίῳ κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην· ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεί τε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκ-χυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺ ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκεύμενοι, χρόνῳ ὑπέρεσχον· οἱ δὲ τοῦ ἐπέρχεες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γενόμενα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡσαύτως δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεὶς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακόσια μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταῦτας διαναυμένος, αὐτοχειρίη διέσπειρε τῇ στρατιῇ.

Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς ἐπρήλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ προάστειον ὑπὸ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μηνὸς ἓξ, τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιέων τάδε. θυγατέρα αὐτοῦ τὴν ἁβροτάτην ἐσθῆτι δουλικῇ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἐχούσας ὑδρήιον· σὺν ἐπέμπε δὲ

A AEgyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis [a] elidas. Cuius rei causã hanc illi reddebant, (facilè mihi persuadentes) quòd AEgyptii statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur cõpactum. Quæ eadem causa est non caluescẽdi. nã ex omnibus hominibus paucissimos quis AEgyptios caluos videat. His igitur hoc causæ est cur robusta capita gestẽt. At Persis cur fragilia sint capita, id in causa est quòd à principio assuefiunt operire capita, gestantes pilea tiarásque. [b] Hæc ego huiuscemodi ossa vidi. Vidi itẽ alia istis similia in Papremi, eorũm qui vnà cum Achæmene filio Darii ab Inaro Libye sunt cæsi. AEgyptii quoque postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capessunt. Ad quos, quum se recepissent Mẽphin, misit Cãbyses aduerso flumine nauí Mitylenęam cum caduceatore viro Persa, qui illos ad deditionẽ hortaretur. Isti vbi nauim aduentare Memphin vident, frequentes ex vrbe effusi, nauim corrũpunt, viróque frustatim dilaniatos in oppidum afferunt. Et AEgyptii quidem [c] post hæc obsessi aliquãdiu restiterunt. Libyes verò id animaduertentes, eadem sibi quæ AEgypto contigissent veriti, sese citra pugnam dediderunt, tributúmque inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem vt Libyes timentes, similia & ipsi fecêre. Cãbyses munera quæ à Libybus venêre, perbenignè accepit: quæ autẽ à Cyrenæis, succensens, vt opinor, quòd exigua erant. quingentas enim minas argẽti miserãt, quas sua manu prehensas, dispersit in milites.

Decimo autem die quàm muros Memphis cepisset Cambyses, Psammenito AEgyptiorum rege, qui sex omnino regnarat [d] annos, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cũ AEgyptiis aliis, hoc fecit vt eius animũ experiretur: Filiã illius, vestitu seruili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cum ea simi-

a Perfringas.

b Et hæc quidẽ ita se habent.

c Obsessi tandẽ ad deditionẽ venerũt. At Libyes vicini eadẽ, &c.

d Menses. *nam mẽnas & in Vulg. edit. & in Ges. cod. legitur.*

liter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ vbi ad patres peruenerunt cum eiulatu ploratúque, cæteri quidem patres conspectis filiabus tã malè acceptis, vicissim vociferati sunt atque fleuerunt: Psammenitus autem intuens atque intelligẽs, humi vultum demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus, secundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filium eius cũ duobus millibus AEgyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune ceruices & frænata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum naui fuerãt ad Memphin obtruncati. Ita enim censuerant regii iudices, pro singulis suorum interfectis denos primorum AEgyptiorum interficiendos. Psammenitus prætereuntes intuẽs, & filium animaduertens duci ad mortem, aliis AEgyptiis qui circumsedebant complorantibus, *ac indignè ferentibus*, ipse idem quod erga filiam fecit. His quoque prætergressis, accidit vt quidam [a] compotorum eius natu grandior, pristinis bonis delapsus, ac nihil habens nisi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Psammenitum aliósque AEgyptios in suburbanis considentes. Quem vt cõspexit Psammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput suũ cædebat. Aderant autem ei tres obseruatores, qui vt quicquid ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambysi renuntiarent. [b] Ea quæ fiebant admiratus Cãbyses, misso nuntio Psammenitum percontatus est, inquiens, Psammenite, herus te Cambyses interrogat quamobrem tu, qui visa filia indignè affecta, viso etiam filio ad mortem eũte, neque eiulasti neque fleuisti, pauperem tanti feceris, tibi (vt ab aliis audiuit) non propinquum. Et Cambyses quidem ita interrogauit: Psammenitus autẽ his verbis respõdit, Fili Cyri, domestica mala erãt maiora quã vt possẽ ea deflere: at lamẽtatio amici digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opib' ad inopiã recidit, in extremo limine senectutis.

a Conuictorũ.

b Quod factum admir.

A καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνεβόων τε καὶ ἀνέκλαιον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, προϊδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά οἱ τὸν παῖδα ἐξέπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἐχόντων, τούς τε B αὐχένας κάλῳ δεδεμένους ἦγον, καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἤγοντο δὲ ποινὴν τίσοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήιοι δικασταὶ, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξιόντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀγεόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων, τὠυτὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρί. C παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συνήνεικε ὥστε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικέστερον ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρατιὴν παριέναι, Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας ὀνόματι τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλήν· ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι, οἳ τὸ ποιεύμε-D νον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἑκάστῃ ἐξόδῳ, Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωυμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὸ ποιεύμενον, πέμψας ἄγγελον, ἠρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε, Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμήνιτε ἐρωτᾷ διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα, οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀνέκλαυσας, τὸν δὲ πτωχὸν, (οὐδέν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνομαι) ἐτίμησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀ-E μείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος, ἄξιον ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων ἐκπεσὼν, ἐς πτωχηίην ἀπῖκται, ἐπὶ γήραος οὐδῷ.

γρ. ἄγε

γρ. ἡγεόμενον

γρ. κλαιόντων, καὶ δεινὰ ποιεύντων, τοῦτο

γρ. τὰ ποιεύμενα,

γρ. ἀπέκλαυσας,

γρ. πυνθάνεται,

106 καὶ ταῦτα ὡς ἀπενηνείγθαι ἐκ τούτου, οὗ δοκέειν οἱ εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μιν Κροῖσον (ἔτετυχε γὰρ καὶ οὗτος ὑπακούων Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον) δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτον τινα· καὶ αὐτίκα κελεύειν τάχιστα τοὺς παῖδα ἐκ τῶν ἀπολυμένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας, ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. τοὺς μὲν δὴ παῖδα οὔκετι εὗρον αὐτοὶ μετιόντες, οὐκέτι περιεόντα, ἀλλὰ πρώτον καταχοπέντα. αὐτὸν δὲ Ψαμμενίτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμβύσεα· ἔνθα τὰ λοιπὰ διαπαντὸς, ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἐπιτηδήμη πολυπραγμονέειν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ὑπ' ἀρχόμενον αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τῶν, καὶ σφέων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδόσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοισι ἔστι καταμαθεῖν ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε, τὸν Λίβυος Ἰνάρω παῖδα Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τὸν Ἀμυρταίου Παυσίρι καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πάππου ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρω τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσαι κακὰ πλέα ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμενίτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπικόμενος γὰρ Αἰγυπτίους ἤλασε. ἐπεί τε δὲ ἐπαίσιος ἐφάνη ὑπὸ Καμβύσεω, αἱμάλαυρα πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.

Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σαΐην πόλιν, θελήσας ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τάφου τοῦ Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ ταῦτα ὑπετελέα ἐγίνετο, μαστίγων τὸν νέκυν ἐκέλευε, καὶ τὰς θρίξας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν, καὶ τἆλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμνον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, αὐτεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι· ἐντελλόμενος ἀνοσίοισι. Πέρσῃσι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ. διὸ οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι, Πέρσῃσι μὲν, διότι οὔτε εἶναι θεὸν νομίζουσι τοιοῦτον οἷον ἀνθρώποισι ἐστὶ λέγεσθαι νέμειν νεκρὸν, αἰθρώ-

A [a] Hæc vbi responsa ab hoc renũtiata sunt, visus est illis Psammenitus, vt ab AEgyptiis fertur, rectè respondisse. Crœsúsque dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsíque Cambysi cõmiserationem subiisse, vt protinus iusserit & filium ex his qui morti addicti essẽt liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se perduci. Sed filiũ quidem qui adierunt, nõ iam superstitem inuenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum verò Psammenitũ excitatum adCambysem perduxerunt: vbi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si cõpertus fuisset non affectasse res nouas, accepisset AEgyptum vt eam procuraret. Nam consueuerunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatũ. Quod eos ita facere cõsuesse, cùm aliis permultis potest probari documentis, tum verò hoc, quòd Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quòdque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperauit imperium. [b] Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquã amplius à Persis irrogatum est. Nũc Psammenitus malè cogitãs, mercedem accepit. nam quũ ad defectionem AEgyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse conuictus, epoto cruore taurino, statim expirauit. Atque hunc in modum iste decessit.

a Hæc quum ab isto renuntiata essent, visus est Psammenitus rectè respondisse. ferúntq; Ægyptii, Crœsum (nã hic quoque à Cambyse in Ægyptũ adductus fuerat) eósque qui aderant Persas illacrymasse.

B

C

b Quamuis nulli Persas pluribus malis quàm Inarus & Amyrtæus affecissent. Verùm Psammenitus quum fraudẽ molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse conuictus, &c.

D Cambyses autem è Memphi vrbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperauit cadauer Amasis è conditorio afferri: deinde prolatũ verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, [c] omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadauer vtpote salitũ resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquã sancta iubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadauera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quiã nefas esse aiunt deo depasci cadauere homi-

c *Vel, Omnibus denique modis vexari.*

E

nis: apud AEgyptios autem, quia persuasum habẽt ignem animatam beluam esse, & omnia quæ nascũtur deuorare, & postquam deuorando fuerit expleta, vnà cum ipsa re deuorata emori. Nõ esse verò apud eos consuetudinẽ mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem iussit agi Cambyses. Quanquam (vt ipsi aiunt AEgyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidã AEgyptius eadem quàm Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexauerunt. Memorãt enim, Amasin, quum ex oracvlo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, vt hũc hominem qui flagellatus erat, mortuũ [a] ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in cõditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliâs ab AEgyptiis adornata.

a Ad fores intra cõditoriũ suum.

Secvndvm hæc Cambyses constituit [b] trifarium mouere bellum, aduersus Carthaginiẽses, aduersus Ammonios, aduersus AEthiopes macrobios, *id est longæuos*, qui Africã ad australe mare incolunt. & aduersus quidem Carthaginiẽses, nauticas copias: aduersus autem Ammonios, peditatum: aduersus verò AEthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorũ regi, spectatum illic mensam Solis, nũquid reuera esset: simúlque res AEthiopicas exploratum. Solis autem mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuiũ magistratus properant ponere: ad eámque, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assiduè indigenæ aiũt. Et mẽsa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autẽ vbi statuit exploratores dimittere,

b Triplex.

A που· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ καταδιὸν τὰ ἂν λάβῃ· πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, σὺν ἀποθνήσκειν τῷ καταδηδεγμένῳ. οὐκων θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν διδόναι. καὶ διὰ ταῦτα τοιαῦτα ἐπιτηδεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ θηρίων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ τετέρσιοι νομίζομενα ἐπετέλεσε ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μὲν οἱ Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλ-
B λός τις τῶν Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι· τῷ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἀμάσι λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκέομενος τὰ ὑπιφερόμενα, τὸν μὲν αἰ-
δεσιμον τοῦτον τὸν μαστιγούμενον, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐν τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν
C νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ εἰς ταφήιόν τε καὶ τὸν αἰδεσιμον ἔσχουσαι, οὔ μοι δοκέουσι ἐξαυτὸ γενέσθαι, ἄλλως δὲ αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦσι.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο στρατηίας, τὴν μὲν ἐπὶ Καρχηδονίους, καὶ τὴν ἐπὶ Ἀμμωνίους, καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους ἔν Λιβύης τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ ἔδοξε, τὴν μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν
D στρατὸν ἀποστεῖλαι· τὴν δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀποκρίναντα· τὴν δὲ τῶν Αἰθίοπας, καταπλίας πρῶτον, ὀψομένους τε τὴν ἐν Σύρῃσι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃσι τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλέϊ αὐτέων. ἡ δὲ τράπεζα 107
τοῦ ἡλίου, τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπίπλεος κρεῶν ἑφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς μὲν νύ-
E κτας ἐπιτιθέσας τὰς πόλιας τὰ κρέα τοῖσι ἐν τέλεϊ ἐκάστοισι ἐόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι τὸν βουλόμενον. φαίεν δὲ οὗτοι ἐπιχωρίους ταῦτα τὸν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους,

αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πό- A continuò ab vrbe Elephantina
λιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ὀπίσα- accersit ex Ichthyophagis, *id est*
μένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ *pisce vescentibus*, maximè gna-
τούτοις μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ὅτι τάχι- ros AEthiopicæ linguæ. [a] Vs-
στα τὴν ναυτικὴν στρατὸν. Φοίνικες δὲ quedum isti veniunt, interea na- a Et interim dũ istos accerseret, nauales cop.
οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί uales copias Carthaginem versus
τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν nauigare iubet. verùm hæc exe-
ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν quuturos se Phœnices negauerunt. esse enim magno cum illis
στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων, iureiurando se deuinctos: præterea non facturos sanctè si aduersus liberos suos militarent. nam
καὶ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχη- cæteri Phœnicibus ire recusãtibus, ad pugnandum haud idonei
δόνιοι μὲν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον erant. Ita Carthaginẽses quomi- B
τοὺς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ nus in seruitutem Persarum redigerentur euaserunt: quoniam
ἐδικαίου τοῖσι Φέρνῃ Φοίνιξι, ὅτι σφέας τε Cambyses haud æquum ducebat
αὐτοὺς οὐ δεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ὁ vim afferre Phœnicibus, qui seipsos Persis dediderant, ex quibus
Φοινίκων ἤρτητο ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprii qui aduersus
καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρα- AEgyptum in militia erant, sese
τεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. ἐπεὶ τε δὲ ὁ Καμ- & ipsi dediderant. Porro Cãbyses posteaquam ex vrbe Elephantina aduenerũt Ichthyophagi, eos
βύσης ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ ἰχθυο- ad AEthiopes misit, iussis cùm ea
φάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐντει- dicere quæ oporteret, tum dona
λάμενος τὰ λέγειν χρεών· καὶ δῶρα φέ- ferre, amiculum purpureum, au- C
ρεσθαι, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσεον στρε- reúmque torquem tortilem, &
πτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου armillas, ac vnguẽti alabastrum,
ἀλάβαστρον, καὶ Φοινικηίου οἴνου κάδον. cadúmque vini [b] Phœnicei. b Palmei.

Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμψε AEthiopes autem ii ad quos
ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλ- misit Cambyses, ferũtur esse ma-
λιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ximi omnium hominum atque
ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοῖς κεχωρισμένοισι τῶν pulcherrimi: diuersisque vti à cẽ-
ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ τῷ βασιληίην terorum hominum ritibus, cùm
τοιῶνδε· τὸν αὐτῶν ἀστῶν κρίνουσι μέγιστόν τε aliis, tum verò hoc circa regnũ:
εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τῷ ἐωυτῷ, τού- quòd quem è popularibus maxi-
τον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς mum & pro magnitudine vali-
ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, δίδοντες dum iudicant, hunc regem deli-
καὶ δῶρα τῷ βασιλέϊ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, gendum censent. Ad hos itaque
» Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμε- D viros Ichthyopagi venerunt, of-
» νος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀ- ferentésque regi munera, ita lo-
» πέπεμπε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ quuti sunt, Cambyses, Persarum
» δῶρα ταῦτά τοι δίδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλι- rex, cupiẽs amicus tibi fieri atque
» στα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ, μα- hospes, nos misit, iubẽs vt in col-
θὼν ὅτι κατόπτας ἥκοιεν, λέγει τοῖς ἀνδράσι loquium tuum veniremus, tibí-
» τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα que hæc dona daremus, quorum
» ὑμέας ἔπεμψε φέροντας, τοῦτο μὲν οὐ πολλῦ ipse vsu maximè delectatur. Ad
» ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀ- hos AEthiops, gnarus ad explo-
» ληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπτας τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. randum venisse, talia respondit,
» οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ὀρθῶς δίκαιος. εἰ γὰρ ὢν δίκαι- Neque rex Persarum vos ideo cũ
» ος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ. donis misit quòd magni faciat
hospitium meum, neque vos ve- E
ra loquimini, quippe qui ad ex-
plorandum nostrum imperium
venistis: neque iustus ille vir est.

si enim iustus foret, non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus,

nec homines à quibus nihil laceſſitus eſt in ſeruitutē redigeret. Ei nūc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex AEthiopum regi Perſarum conſilium [a] dat, quādo Perſæ tam facilè trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduerſus macrobios AEthiopes cum maioribus copiis moueat bellū: interim diis gratias habeat, qui non inducunt [b] filiis AEthiopum vt præter ſuam velint aliā comparare regionem. Hæc loquutus, arcū laxauit, eiſque qui venerant dedit. Tum ſumpto purpureo amiculo, rogauit quidnam eſſet & quōmodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura déque tinctura dixiſſēt, Doloſi, inquit, homines, doloſa ſūt veſtimenta. Secūdo loco de auro ſciſcitatus, de tortili monili atque armillis, ornatum eius rei exponentibus Ichthyophagis, riſit, atque exiſtimans vincula eſſe, inquit robuſtiora apud ſe vincula eſſe. Tertiò ſciſcitatus de vnguēto, quū illi de confectura vngendique ratione dixiſſent, idem dixit quod de veſtimento. Vbi [c] ad vinum peruenit, eiúſque conficiendi rationem audiuit, maiorē in modum delectatus potu, percontatus eſt quibúſnā rebus veſceretur rex, & quod longiſſimū tempus à viro Perſa viueretur. Iſti dixerunt veſci regē pane, (expoſita tritici natura) perfectiſſimúmque diu viuēdi ſpatium homini Perſæ proponi octoginta annos. Ad hæc AEthiops, Nihil ſe mirari inquit ſi ſtercore veſcētes, paucis viuerent annis. nam ne tot quidē annis victuros [d] niſi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyopagis ita eſſe de vino. (hoc enim ipſos Perſis ſubdidiſſe.) Interrogatus viciſſim rex ab Ichthyophagis de victu & victu, pleroſque è ſuis ait ad cētū viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos tranſcendere: dixit cibum eis eſſe carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorū mirarentur, ad fontem quēdam eos deduxit, in quo loti efficiūtur perinde atque oleo inuncti, violā

a Quum Perſæ tam facilè tendēt tantę magnitudinis arcus, *quum facilè hunc à me tendi videtis*, tunc copiis ſupramodum magnis inſtructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat.

b *Id eſt, AEthiopibus.*

c *Id eſt, Ad ſermonem de vino.*

d *Legit ἀνέφορον, ex qua lectione videtur & hic ſenſus elici poſſe,* Niſi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innues. in hoc enim ſe à Perſis vinci. Quū autem viciſſim regem interrogarēt Ichthyophagi de vita, &c. *At legēdo ἀνέφορον, perinde fuerit ac ſi Gallicè dicas, S'ils ne detrempoyent leur breuuage d'vn tel breuuage.*

A οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγαγε τοσούτους ἐόντας, ὧν μηδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες, τάδε ἔπεα λέγητε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλέι, ἐπειδὴ οὕτω ὀλίγοι ἐόντες ἕλκωσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθιόπας τοὺς μακροβίους πλήθεϊ ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι· μέχρι δὲ τούτων, ἀνθρώποισι εἰδέναι χάριν, οἳ οὐκ ὀρέγονται πλέονος Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῆς ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἀνεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον, ἤρετο ὅ,τι εἴη, καὶ ὁκοίως πεποιημένον. εἰπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μιν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δέ, ἐπυθόμενος περὶ τοῦ χρυσοῦ τοῦ περιαυχένιου καὶ τῶν ψελλίων. ἐξηγεομένων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσι εἰσὶ ῥωμαλεώτερα τούτων πέδαι. τρίτον δὲ, ἤρετο τὸ μύρον. ἐπόντων δὲ τῶν ποιήσιος περὶ καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον καὶ περὶ τὸ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὖτε τὴν ποίησιν, ἡσθεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ,τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον αἰὴν Πέρσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τὴν πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα αἰδρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθιὼψ ἔφη, Οὐ δὴν θωυμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώοισι. σθένει γὰρ οὐ τοσαῦτα δώσειν ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφυον. Φερέζων τοῖσι ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον. τοῦτο γὰρ ἑωυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐπιστᾶσθαι. αὐτιεγομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, B ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλλέειν δέ τινας καὶ τούτου. σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θωῦμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ὅτι κρήνην σφι ἡγήσασθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, καὶ ὡς εἰ ἐλαίου εἴη· ὀδμὴν δὲ ἀπ' αὐτῆς

108

αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ ὂν ὕδωρ τῆς χρήνης ταύτης οὕτω δή τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἀπ' αὐτοῦ ὁτιοῦν πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα. πάντα γὰρ πρήσσεται ἐς βυσσόν. ὂν δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, δι' τοῦτο αὖ εἶεν τοιοῦτοι τὰ σώματα χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς χρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοῖσι πάντας ἐν πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέαται. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς ἀσπανιώτατον καὶ ἀμιώτατον. θεησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήησαντο καὶ τὴν τοῦ Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθήησαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἳ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἐκμήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, ἐξομοιοῦντες τὸ εἴδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιεῖσι κήλιον ἐξ ὑέλου πεποιημένον κοίλιον. ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ διερὴ ὁρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ κήλῃ ὁ νεκρὸς φαίνεται, οὔτε ὀδμὴν οὐδεμίην ἀηδέα παρέχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀφανὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νεκρῷ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὸν κήλιον ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες, πρώτων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἱδρύουσι περὶ τὴν πόλιν. θεησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγελθέντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε προβασκευάσας σίτου ὁκόσος πλεῖστος ἦν, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἔμμηνός τε ὢν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τὸν ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο· ἐλάσσω μὲν δὴ τούτων προεῖπε στρατὸν ἀναστήσειν, αὐτὸς δὲ πεζὸν πᾶν ἄμα ἀγόμενος. ἐπεί τε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲν ἐπέτελλε Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐπισκῆψαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἀγῶν στρατὸν, ἤιε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον

A olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeò inualidam vt in ea nihil innatare posset, ne lignũ quidem, & quæ leuiora sũt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si verè apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longæui*, existũt, quòd ea semper vtuntur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, vbi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos AEthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mẽsam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicũtur è vitro esse constructa, hũc in modum: Posteaquam mortuum siue AEgyptiorum siue aliorum more arefecerũt, totum gypso inducunt, picturáque exornantes repræsentat quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro, quod apud illos multum est & facilè effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis vllius exhibens, sed omnia ipsi illi mortuo similia habẽs. Hũc cippum qui maximè sunt propinqui, intra ædes annum tenẽt, offerẽtes ei omnium rerum primitias, hostiásque: anno exacto efferunt, circáque vrbẽ statuunt. Omnibus exploratores inspectis reuersi sunt. Qui quum ista renuntiassent Cambysi, continuò ira percitus aduersus AEthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumẽtariæ apparatu indicto, neque secũ ipso ratione inita quòd in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulátque Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Vbi ad Thebas est ventum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit vt Ammonios diriperẽt, deinde oraculũ Iouis incenderẽt: ipse cũ reliquis copiis aduersus AEthiopes cõtẽdit. Sed antequã quintã

itineris partem confeciſſent, exercitum eius protinus commeatus omnis quem ſecum habebat, defecit: mox & iumenta ad veſcendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cābyſes ſi reſipuiſſet ac retroduxiſſet exercitum, in eo quod prius admiſerat peccato, vir ſapiens extitiſſet: nunc autem nihil penſi habens, aſſiduè proceſſit vlterius. Milites, quandiu quod de terra ſumerent habuerunt, herbis victitauerunt: at vbi ad ſabulum peruenêre, ibi nõ nulli diram rem perpetrauerunt. nam ſortiti ex ſeipſis decimum quemque comederũt. Id audiẽs Cambyſes, veritus ſuorum mutuam depaſtionem, intermiſſa aduerſus AEthiopes expeditione, retro rediit, Thebáſque peruenit, multis de exercitu amiſſis.

a Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum deſcendiſſ.

[a] Et quum è Thebis deſcendiſſet Memphin, Græcos miſſos fecit, vt illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduerſus AEthiopes ita ſe geſſit.

Copiæ autem quæ aduerſus Ammonios miſſæ erant, è Thebis mouentes, itineris duces ſequebantur: [b] ac niſi ſunt vſquedũ ad vrbem Oaſin peruenerunt, quam incolunt Samii ii qui ferũtur è tribu AEſchrionia eſſe, ſeptẽ dierum per arenas itinere diſtantem Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca μακάρων νῆσος, *id eſt, beatorum inſula.* in hunc locũ dicitur peruenisſe exercitus. Deinceps quid de eo actum ſit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt, nulli alii habent quicquam dicere. Nã neque ad Ammonios peruenerunt, neque retro reuerterunt. Ab ipſis autem Ammoniis demum fertur, quũ illi ex vrbe Oaſi per arenam iter facerent, iámque medio ferè ſpatio inter Oaſin & Ammonios pranderent, ingruiſſe magnum ac validum auſtrum, & ingeſtis arenę cumulis eos obruiſſe, atque hunc in modum illos è conſpectu ſublatos. ita actum eſſe dẽ hoc exercitu Ammonii memorant.

b Ac peruenisſe quidẽ eos vſque ad vrbem Oaſin conſtat, quamincolunt, &c.

Cambyſe autem Memphin regreſſo, Apis (quem Græci

A μέρος διεληλυθέναι τὸν στρατιὸν, αὐτίκα πάντα αὐτοῖς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν ὃς περ τῇ ἀρχῇθεν ὡρμᾶτο ἰέναι ἐπὶ Θήβας, ἐὼν ἀνὴρ σοφός δοκέει εἶναι· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιεύμενος, ἤιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. Οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μέν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέ-

B ζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινόν ἔργον ἀυτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀνθρωφαγίην, ἀπεὶς τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ καταβὰς ἐς Μέμφιν, 109
τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ'

C Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔσπρηξε.

Οἱ δ' αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικνέονται μὲν φυλέων εἰσὶ ἐς Οἶασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχρωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἐκ Θηβέων ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου. οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ

D τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν. ὅ δὲ ἐνθεῦτεν, ὅτι μὴ αὐτοῖ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν πρὸς αὐτέων. οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἀνέστρεψαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ αὐτέων Ἀμμωνίων· ὅτε ἐκ τῆς Οἴασιος τοῦτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ὀπὶ σφέας, χνέσθαί τε αὐτοῖς μεταξύ που μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Οἴασιος. ἄριστον δὲ αἱρεομένοισι αὐτοῖσι,

E ὑπιπνῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ξαίσιον. φορέοντα δὲ ψῆφον τῆς ψάμμου καταχῶσαι σφέας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγεσι γνέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης.

Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, ὃν Ἕλληνες

Ἔπαφον καλέουσι. ὀπτφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσθαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιοῦντας ὁ Καμβύσης, παρὰ τὸ σφέας καταδόξας, ἐωυτῷ κακῶς τωρήξαντος, ἑρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεσε τοὺς ὀπτῆρας τῆς Μέμφιος: ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἶρετο ὅτι τοσούτου μὲν ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίευν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰγύπτιοι, τότε δέ, ἐπεὶ αὐτὸς πρῆξε τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀποβαλών. ⓓ δὲ ἔφερον ὡς σφι θεὸς πρῆξε φανεὶς, μετὰ χρόνου πολλοῦ ἑωθὼς ὀπτφαίνεσθαι· καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες ⓓ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαι σφέας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου. ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, οὐ λήσειν ἔφη αὐτὸν εἰ θεὸς ὡς χειρώθης ἀπιγμένος εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὰς, ἐπάγειν ἐκέλευε ⓜ Ἆπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆσαν ἄγοντες. ὁ δὲ Ἆπις τοῦτο ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοὸς ἧτις οὐκέτι οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταΐχειν; καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν ⓜ Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὴν τετράγωνον φορέει· ἐπὶ δὲ τῷ νώτῳ, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, κάνθαρον. ὡς δὲ ἤγαγον ⓜ Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὸν μὲν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παίει τὸν μηρόν. γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρείων; ἄξιος μὲν γε Αἰγυπτίων οὗτος ὁ θεός. ἀτάρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαίρετε, γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε. ταῦτα εἰπὰς, ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τὸν ἀν λάβωσι ὀρτάζοντα κτείνειν. ὀρτὴ μὲν δὴ διῆλυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιοῦντο. ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ καταχεί μενος.

vocant ἔπαφον) apparuit. AEgyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes AEgyptios Cambyses intuens, [a]ratusque ob res à se malè gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, vbi præsto fuerũt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis interuallo apparere solitum) tũc omnes AEgyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc vbi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctauit. His interemptis, iussit sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Siquis deus mansuetus ad AEgyptios veniret, fore vt se non lateret. [b]Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idémque Epaphus, cui vacca genitus quæ nullum dum aliũ potest concipere fœtum: quam AEgyptii aiunt fulgure ictã concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: [c]*Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, [d]cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnánsque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiuscemodi dii existũt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes? dignus nimirũ AEgyptiis hic deus. nos certè ludibrio habuisse non iuuabit. Hæc loquutus imperauit iis quorum hoc munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderẽt: cæteros autẽ AEgyptios vt quemque feriantẽ adipiscerẽtur, occiderẽt. Ita festũ solutũ est, sacerdotes mulctati: Apis sauciat femur, in templo iacẽs extabuit:

a *Vel*, Valde *aut omnino* hoc corũ factũ improbans, quòd in eius rebus aduersis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersiuit: quos, vbi in conspectum prodierunt, interrogauit cur antea, quum, &c.

b Nec plura loquutus

c Non μέλας, *sed* μέγας, (*id est* magnus) *habent nostra exempl. Magis tamen placet illud quàm hoc: vt dicat Herodotus; eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa, toto corpore.*

d In lingua scarabeum.

quem è vulnere extinctũ tumulauere sacerdotes clam Cábyse.

Ob hoc scelus, (vt AEgyptii aiunt) continuò Cambyses insaniit: [a] quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parẽtibus fratrem, quem ex AEgypto remiserat in Persas, liuore commotus quòd solus ille Persarum areum quem Ichthyophagi ab AEthiope attulerant, [b] ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidẽ profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidã è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cælum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuẽs, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interimendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic vbi Susa conscendit, Smerdin necandum curauit, (vt quidam aiunt) quum eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrũ produxisset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in AEgyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem vxor: quã hunc in modum acceperat vxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimoniũ accipere nequaquam consueuissent, Cambyses vnius sororum amore captus, cupidúsque deinde ducendi illam vxorem, [c] quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, sũntque [d] perpetui, nisi delicti alicuius comperti fuerint. Isti apud Persas ius dicũt, & legum patriarũ sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percõtatur, num qua lex sit quæ sinat volentem cũ sorore contrahere matrimoniũ. Iudices & iustè & [e] ingenuè respondentes, negant vllã se inuenire legẽ quæ sinat fratri nubere sororẽ: quãdã tamẽ inuenire legẽ, qua liceat regi Persarũ facere quicquid libeat.

a Quũ ne prius quidem compos mẽtis fuisset. *Quæ verba non iã sunt AEgyptiorum, sed ipsius autoris. q. d. Dicunt illum AEgyptij hinc furore correptum. atque ne antea quidem mentũ cõpotem erat,* exorsus, *&c.*

b Ὅσον ὅτι δύο δακτύλους, *quod Gallicè dicitur, A deux doigts pres. Pro* Traheret *autem vertendum potius* Adduceret, *aut* Tenderet, *sine* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicũtur. Et ipse Herodotus in sequentibus dicit* ἐξαπιῆναι τὸ τόξον.

c Quum rem nouam facere in animo haberet.

d Donec moriantur.

e Et cauè respond.

A καὶ τὸν μὲν, τελευτήσαντα ἐκ τοῦ ἱροῦ μάτος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω.

Καμβύσης δὲ (ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι) ἀφ' τοῦτο ὃ ἀδίκημα αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ πρῶτα μὲν τ κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα παῖδά τε καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· ὃν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τόξον μοιῶς Περσέων ὅσον τε ὅτι δύο δακτύλους εἵρυσε, ὃ μοῦνον δὴ Αἰθιοπος ἰῶφ- 110
καν οἱ ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων
B οὐδεὶς οἷός τε ἐνῆεν. Ἀποπεμφθέντος ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ ἱρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ἅψαιτο. πρὸς ὦν ταῦτα, δείσας μὴ ἐπὶ οὐδενὸς μὴ μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρχῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὃς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. Ⓐ μὲν λέγουσι, ἐπ' ἄ-
C γριον ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν πρόσαγαγόντα, καταποντῶσαι. πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσην τῶν κακῶν ἄρξαι τὸν· δεύτερα δὲ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ὅτι ἀπομάνην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τὴν καὶ συνοίκεε. καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι μὴ ἐώθασαν ἐπιτηδέες
D ποιήσειν, εἴρετο καλέσας τοὺς βασιληίους δικαστὰς, εἴ τις ἔστι κελεύων νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεὴν συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληίοι δικασταὶ, κεχριμένοι ἀνδρῶν γίνονται Περσέων, ἐς ὃ ἀποθάνωσι, ἢν σφι μὴ πρόθυρεθῇ ἀδίκου μέζω τούτων. ὅτοι δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι τὰ ἐξηγηταί τε πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακέεται. εἰρομένου ὦν τὸν Καμβύσεω, ὑπεκρίνατο αὖτις ὅτι οἱ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· φάρμακοι, νόμον οὐδένα ὀξυεί-
E σκων ὃς κελεύει ἀδελφεὴ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, ᾧ Περσέων ἐξῆν ποιέειν τὰ αὐτοῖ).

οὕτω οὔτε ⟨W⟩ νόμον ἔλυε, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνα τε μὴ αὖθι ἀπόλωνται ⟨W⟩ νόμον ἐξεργέλλοντες, πρήξωσι ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τουτέων δὴ τὴν νεωτέρην ἀπικομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κλείνει. ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς δίξος (ὡς-περ λέγεται περὶ Σμέρδιος) οὐκ φέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμόν, παραγενέσθαι οἱ· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ὑπερκρατῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ ⟨W⟩ μὲν Καμβύσεα ἥσθεσθαι θεωμένην· τῇ δὲ, προσημένῃ, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι δι' ὅτι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα ⟨W⟩ σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ ἀμφήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ ἀμφήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρακατημένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα παρεῖπαι· καὶ ἐπερωτέσθαι ⟨W⟩ ἄνδρα, κότερα παρετετιλμένη ἡ θρίδαξ, ἢ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. καὶ ⟨W⟩ φάναι, "δασεῖα. τὴν δὴ εἰπεῖν, Ταύτην μὲν δή ποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, ⟨W⟩ Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας. ⟨W⟩ δὲ, θυμωθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐγκύμονι οὔσῃ καὶ ἐκβρῖσαι. καὶ μιν ἐκτῶσασθαι ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε ὑπὸ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώποις κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γάρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱερὴν ὀνομάζουσί τινες. οὕτω τοι ἀφανὲς οὐδὲν ἦν, τὸ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. τάδε μὲν ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν καὶ πρὸς Πρηξάσπεα, ⟨W⟩ ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε τάς.

A Ita neque legem abrogarũt metu Cambyſis: & ne legem tuentes ipſi perirent, aliam inuenerũt adiutricem eius qui ſororem in matrimoniũ ducere vellet. Tunc itaque Cambyſes [a] eam quã dixi accepit vxorem, aliquantóque pòſt & alteram. Harum iunioré quæ ipſum in AEgyptum comitata eſt, interemit. Cuius mors, quemadmodũ illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidé aiunt, dum Cambyſes duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuiſſe ſpectaculo: & quum à leunculo catulus ſuperaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loro ſuperueniſſe: & quũ duo eſſent, ita ſuperiores leunculo extitiſſe. Et Cambyſe, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei aſſidentem illacrymaſſe. Ea re animaduerſa, Cambyſem interrogaſſe quídnam lacrymaretur: & mulierem dixiſſe, ſe viſo catulo ſuppetias fratri ferente, ideo flere & ſubierit memoria Smerdis, cuius ſciret neminem fore vltorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyſe fuiſſe interemptam memorant: AEgyptii verò ob id quòd quum ad mẽſam diſcumberetur, mulier lactucam ſumpſit, eiúſque decerptis foliis, virum interrogauit vtrũ diſcerpta lactuca an denſa pulchrior foret: quum hic reſpondiſſet, Dẽſa: Hanc, inquit, lactucã aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudaſti. Ibi Cambyſem indignatione percitum, inſiliiſſe calcibus in prægnãtem, eámque abortu edito deceſſiſſe. [b] Ita Cambyſes in præcipuos domeſticorũ inſaniit, ſiue id propter Apin, ſiue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere conſueuerunt. Etenim fertur Cambyſes ab ipſis natalibus grãdi laboraſſe morbo, quem quidã ſacrum nominant: vt haud abs re fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidum eſſet, eius ne mentem quidem ſanam fuiſſe. [c] Atque in alios quoque Perſas inſaniſſe, veluti in Prexaſpẽ, quẽ præcipuo honore proſequebatur, & qui ad eum nũcios perferebat:

[a] *Eam quam diligebat. Vel, Amicam illam.*

[b] *Id eſt, Talia per inſaniam fecit præcipuè, &c.*

[c] *Hæc autẽ aduerſus alios Perſas inſaniit. Ideſt, Per inſaniã egit. Fertur enim ad Prexaſpem dixiſſe, quem præcip.*

a Cuius filius à poculis ei erat.

& a cuius filius Cābyſis vina miſcebat: qui honos & ipſe nō parvus eſt: ad hunc (*inquam*) fertur dixiſſe Cābyſes, Quémnam virum Perſæ me eſſe cenſent, aut qualem de me ſermonem habēt? Et iſte ei reſpondiſſe, Here, cætera quidem omnia in te magnis laudibus ferūt, ſed nimis te b vino deditum aiunt eſſe. Hæc Prexaſpes de Perſis reſpondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Perſæ me aiunt vino deditum deſipere, nec mentis eſſe cōpotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuêre. Nam ſenatum Perſarum (cui intererat Crœſus) aliquando interrogarat Cābyſes qualis ipſe videretur eſſe vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi reſponderant, eum patre eſſe præſtantiorem, qui & omnia illius haberet, & AEgypti ac maris acceſſionem adiecciſſet. hæc quidem Perſæ dicebant. Sed Crœſus qui aderat, diſplicente ei quæ dicebatur ſentētia, ad Cambyſem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, nō videris adæquādus eſſe patri: nondum enim tibi eſt filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cābyſes delectatus, Crœſi ſententiam approbauit. Quorum nunc reminiſcens, ad Prexaſpem iratus inquit, Intellige nunc ipſe per te nūquid Perſæ vera dicant, an hæc dicentes ipſi deſipiant. Nam ſi filii tui qui in veſtibulo ſtat, medium cor non fruſtrato ictu percuſſero, conſtabit c nihil eſſe quod Perſæ dicūt: ſin aberrauero, conſtabit Perſas vera loqui, d & me eſſe intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerúmque percuſſit: atque eum collapſum iuſſit diſcindi, & inſpici ictum. quúmque in corde ſagitta eſſet inuenta, ob id lætabundus atque cachinnās, ad patrem pueri inquit, Prexaſpes, facta eſt tibi fides non me inſanire, ſed Perſas. Verùm nunc mihi dicito quémnā ex omnibus hominibus iā noris ita ad deſtinatū emittere ſagittas. e Prexaſpes hominem aduertens eſſe veſanum, & in ipſum quoque inſaniētem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probè iaculari.

b *Non legit* φιλοπεισίη, *ſed* φιλοποσίη, *quam lectionem ſequentia cōprobare videntur.*

c Id eſt, Vanum eſſe, *vel, friuolum.*

d Et me non ſapere.

e At Prexaſpem, quum animaduerteret hominem mente eſſe captum; & ſibi timeret, dixiſſe, Here, ego, &c.

A Τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἐὼν τοῦ Καμβύσεω τιμὴ δὲ αὕτη οὐ σμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρήξασπες, ποῖόν μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀνδρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; τὸν δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεαι, τῇ δὲ φιλοινίῃ σε φασὶ πλέονως προσκέεσθαι. ὧδε μὲν δὴ λέγειν τοῦτα περὶ Περσέων· τὸν δὲ, θυμωθέντα, τοῖσδε ἀμείβεσθαι, Νῦν ἄρα με φασὶ οἶνῳ προσκείμενον, παράφορόν τε καὶ B οὐκ εἰδότα νοήματα. οὐδὲ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ σοφώτατοι ἐόντων, τὸν Κροῖσον, εἵρετο Καμβύσης ποῖός τις δοκέοι αἰνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελεσσαι Κῦρον· οἱ δέ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ παιδός. τά τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτόν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ πρεσχόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς C Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μὲν νῦν ὦ παῖ Κύρου οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶναι τῷ πατρί. οὐ γάρ κω τοι ἔστι υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελίπετο. ἥδη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνεε τὴν Κροίσου κρίσιν. τούτων δὴ ὦν ὑπομνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. εἰ μὲν γὰρ τὸν παῖδα τὸν σοῦ τὸν δὲ ἑστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται D λέγοντες τοῦδεν· εἰ δὲ ἁμάρτω, φαίην τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καὶ με μὴ σωφρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ ἁρπασάμενον τὸ τόξον, βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀναρήζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέπτεσθαι τὸ βλῆμα. ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐνεόντα τὸν ἰόν, εἰπεῖν πρὸς E πατέρα τὸν παῖδα, κελεύσματα, καὶ περιχαρέα φρόμενον, Πρήξασπες, ὡς μοι ἔγωγε οὐ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπίσκοπα τοξεύοντα· Πρηξάσπεα δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ φρενήρεα, καὶ τοῦ ἑωυτῷ δειμαίνοντα, εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐδὲ αὖ αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω εὖ κελεύειν βαλέειν.

III

χ' φασὶ Πέρσαι οἶνῳ

χ' οἷόν.

τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο. ἑτέρωθι δὲ A Περσέων ὁμοίως τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑλὼν, ζώοντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώρυξε.

Ταῦτα δέ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετῆσαι τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι, « Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωυτὸν, ἀγαθόν τε πρόνοον εἶναι. σοφὸν δὲ ἡ προμηθείη. σὺ δὲ κτείνῃς μὲν ἄνδρας σεωυτοῦ πολιήτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑλὼν, B κτείνῃς δὲ παῖδας. ἢν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιέῃς, ὅρα ὅκως μή σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνετέλλετο πολλὰ, κελεύων σε νουθετέειν, καὶ ὑποτίθεσθαι ὅ,τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὔνοιαν φαίνων συνεβούλευέ οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὃς χρηστῶς μὲν τὴν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα C ποταμὸν διαβάντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέρην; καὶ ἀπὸ μὲν σεωυτὸν ὤλεσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς προστὰς, ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ' οὔτοι χαίρων· ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφάσιός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἴπας, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω. ὁ δὲ, ἐπεί τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θε- D ράπουσι *λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κατακρύπτουσι τὸν Κροῖσον ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητοίη τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφήναντες αὐτὸν, δῶρα λάμψονται ζωάγρια Κροίσου· ἢν δὲ μὴ μεταμελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχρῆσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ με-

112 τέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες, E μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περιείη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συνήδεσθαι ἔφη περιεόντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ καταπροΐξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν. καὶ ἐποίησε ταῦτα. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς συμμάχους

*γρ. λαμβάνοντας

A Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Persas, primoribus [a] pares, [b] ob nulli[a] momenti causam necauit, viuos in caput defodiens.

Hæc eum facientem Crœsus Lydus censuit his verbis admonendum, Rex, cūcta noli ætati atque iræ indulgere: sed cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te prouidum esse: & sapientis est prospicere: tu verò viros interficis tuos populares ob nullius B momenti causam, interficis etiā pueros: qualia si multa facies, cōsidera ne abs te deficiant Persæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiā atque etiam mādans, mihi præcepit vt te commonefacerem, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hóc illi Crœsus beneuolentiam pr? se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuā ipsius patriam admi- C nistraris, aut patri meo cōsulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduersus Massagetas, quum illi vellēt transire in terram nostram. Imò & teipsum malè præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquam gauisurus: quia olim iam debebam captare in te occasionē. [c] Arcúmque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cur- D su se foras proripuit. [d] Hic vbi nō habet in quem telū dirigat, mandat ministris vt illum cōprehensum interimant. Ministri, qui mores eius nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, vt si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis afficerētur quòd illum seruassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerēt. Nec ita multo pòst quū Camby- E ses desideraret Crœsum, ministri hoc animaduertentes, enunciāt ei hominem superesse. Cambyses se quidem inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum seruassent, veniam non daturum, sed mortem allaturum: prout & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas quàm in socios, quum,

a Nō legit ὁμοῖα, sed ὁμοίως: vt & in veter. cod.

b Ob nullum morte dignū crimen. Vel, Nullo crimine mortem commeritos. Sic & statim pòst.

c Hæc quum dixisset, arcum corripiebat, &c.

d At hic quum illum configere non posset, vt pote qui se foras proripuisset.

Memphi moratus est, Cambyses faciebat [a] insania. adeóque vetusta recludés sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiam templũ Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauillatus est. siquidé statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea iocatus verbis, concremauit. Sũt enim & hæc illis Vulcani similia, à quo se hi homines aiunt esse oriundos. Cùm multa igitur apud me documẽto sunt, Cambysem vehementer insanisse, tum verò illud, quòd alioqui non tentasset templa [b] legésque habere ludibrio. Nam siquis vniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profectò cunctas vnusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quàm demẽtem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis coniecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erãt Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus vlla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsẽtibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogauit eos Indos qui Callatiæ nominãtur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent vt patres defunctos igne comburerẽt. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebãt. Atque ita moribus comparatum est: rectéque mihi videtur [c] Pindarus fecisse vt diceret Morem omnium esse regem.

Caeterum dum Cambyses in AEgyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati AEacis filio, qui Samum vi occupauerat, eámque inter initia trifariã partitus erat cũ fratribus, Pantagnoto

a *Vel, Per insaniam.*

b Ritúsque

c Pindarus ceciniſſe, Morem, *&c. nam ποίησαι de poetis dicitur, vt Lat. canere.*

A ἐξεμάνετο, μούνων δὴ Μέμφι· καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς δὲ δὴ καὶ Ἡφαίστου ὁ ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τὠγαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταικοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῴρῃσι τῶν τριήρεων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεε, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸν Καβείρων ὁ ἱρόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι B εἰσιέναι ἄλλόν γε ἢ τὸν ἱρέα. τοῦτα δὲ τἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ καταγελάσας. ἔστι δὲ καὶ τοῦτα ὁμοῖα τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου. τοῦτον δὲ σφέας παῖδας λέγουσι εἶναι. πάντα δὴ ὦν μοι δῆλά ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ πάντων νόμων, διαγνοὺς ἂν ἕλοιτο ἕκαστοι C τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκων εἰκὸς ἐστὶ ἄλλου γε ἢ μανιόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα ποιέεσθαι. ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι χρέσθαι ἔστι καὶ τῷδε· Δαρεῖος ὅτε τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας, εἴρετο ὅτι πρὸς ἀργήματι βούλοιατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν D αὐτό. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἳ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τοῦ Ἑλλήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ὅτι τινὶ χρήματι δεξάμενοι ταῦτα τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν μέλλουσι. οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω μέν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον E πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηίην ὅτε Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῆ διασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ

καὶ Συλοσῶντι ἔνεμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἔχων δὲ, Ξείνιον Ἀμάσι τῷ Ἀιγυπτίων βασιλεῖ συνεθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεχόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτήκοα τοῦ Πολυκράτεος τὰ πρήγματα αὔξετο, καὶ ἐπὶ βεβωμένα ἀνὰ τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἤγε πάντας, διαχρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον ἀποδιδοὺς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τὰς νήσους εἵρηκε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρου ἄστεα. ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίοις πάντα στρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὸν πάφον πάντα τὸ τεῖχος ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὤρυξαν. καὶ κως ἐν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλά οἱ ἔδοξε ἐπιμελέες. πολλῷ δέ τοι πλείονός οἱ εὐτυχίης γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον· ΑΜΑΣΙΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ. Ἡδὺ μὲν πυθέσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσοντα· ἐμοὶ δ' αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι, εἰδότι θεῖον ἐὸν φθονερόν. καὶ κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἂν κήδωμαι, τὰ μὲν τι εὐτυχέειν τὰ πρήγματα, τὰ δὲ πταίειν· καὶ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ξὺν πρήοσι, ἢ εὐτυχέων τὰ πάντα. οὐδένα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πανόρριζος, εὐτυχέων τὰ πάντα· σὺ δ' ὦν νεῦ ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον τοιάδε περὶ τὰς εὐτυχίας. φρόντισας τὸ ἂν θύσῃς ἑόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσῃς, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω, ὄφρα μηκέτι ἔλθῃ ἐς ἀνθρώπους. ἢν δὲ μὴ ἀλλὰξ ἤδη αἱ εὐτυχίαι τοι τὼ πὸ τοῦδε αὐτοῖσι πάθεσι περιπίπτωσι, ἔπεα πτερόεντα ἐμεῦ ἐπακούσαντος ἀκέο. ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν ὡς οἱ εὖ ἐπιτίθοιτο Ἄμασις, ἐδίζητο ἐπ' ᾧ αἱ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων. διζήμενος δὲ εὕρισκε τόδε·

A & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior, ejecto, totam ſolus obtinebat, inito fœdere cum Amaſi rege AEgypti, cum quo hoſpitium habebat, mittens munera, viciſſimque accipiens. Breuique ſtatim tempore res eius adeo proceſſerũt vt per Ioniam cæterámque Græciã celebrarẽtur. Quocunqueenim [a] bellum intulerat, cuncta ei proſperè cedebant, quũ haberet centum [b] biremes, mille B ſagittarios, inuadens omnes ſine vllo cuiuſquã diſcrimine: quòd diceret ſe magis gratificari amico ſi ei quæ abſtuliſſet redderet, quàm ſi [c] nihil adhuc auferret. Multas itaque hic inſulas, multa etiã in continente oppida capiebat. Leſbios enim cum omnibus copiis opem Mileſiis ferẽtes, nauali prælio vicit cepitque, qui omnẽ foſſam mœnia Sami ambientem vincti foderunt. Atque C res Polycratis tãtopere ſecundas eſſe non latuit Amaſin, cui hoc curæ erat. Sed quum aſſiduè forent multo fecundiores, Amaſis libellum Samũ miſit, in hæc verba ſcriptum, AMASIS POLYCRATI ITÀ INQVIT, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hoſpite, audire voluptati eſt: tamẽ tuæ màgnæ proſperitateș mihi non placent, qui intelligo quàm inuidum numẽ ſit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipſius tum eorum qui mihi curæ ſunt [d] res nunc proſperè ire, & ita *per varias fortunæ vices* ætuum traducere, quàm in omnibus mihi proſperè cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduerſus proſperitates ãgito: diſpice quid tibi ſit quod plurimi facias, quódque amiſſũ tibi maximè doleret: id vbi inueneris, ita abiicito vt nunquam [e] ad homines veniat. Quòd ſi proſpera tua deinceps non variabũtur aduerſis, medeare tu tibi ſubinde eo modo quẽ tibi ſubieci. Hæc quũ legiſſet Polycrates, & in animum demiſiſſet, tanquam bene ſibi ab Amaſi præcepta, diſquirebat quódnam ſuorum ornamẽtorum eſſet quo amiſſo maxima ipſe moleſtia afficeretur: atque hoc tandem quæritãdo inuenit:

a Bellum inferre cogitaret,

b Centum naues quinquagintaremorum.

c Nihil ab initio abſtuliſſet.

d Res nũc proſpere ire, nũc infeliciter cedere. *Vel potius, Ex rebus alias feliciter, alias infeliciter cedere. Poſt* cedere, *adde*, Nec enim adhucde quoquã audiſſe me puto, qui quum in omnibus felix fuiſſet, non tandem malè perierit fun ditus.

e *Id eſt, In hominum conſpectum.*

Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc vbi abiiciẽdam statuit, ita abiicere libuit: [a] Biremem conscendit: eã dehinc viros quibus illã instruxerat, in pelagus educere iubet. Et postquam ab insula procul aberat, detractũ sibi sigillum, iis qui vnà nauigabant inspectãtibus, abiecit in pelagus: hoc acto renauigauit. Reuerso domum, quum ex iactura afficeretur, quinto sextóve quàm hæc acta sũt die, hoc ei casu euenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandẽ sanè ac pulchrum putauit dignum quo Polycratem donaret. eum ad fores quum attulisset, dixit se in conspectũ Polycratis ire velle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitã tolero, tamen non iudicaui ferẽdum à me esse in forum, sed te tuáque potentia dignum. Eũ itaque affero tibi, donóque. His verbis iste delectatus, ita respondit, Tu verò probè, nec facto solo, sed etiã oratione apud me inisti gratiam: ad cœnámque te vocatũ volo. Hæc magni faciẽs piscator domũ abiit. piscẽ ministri rescindentes, offendunt in eius aluo sigillũ Polycratis. Quod vbi viderũt sumpseruntque, ad Polycratẽ lætabundi quam celerrimè pertulerũt. Eóque illi reddito, referebãt quo pacto fuisset inuẽtũ. [b] Polycrates, quemadmodũ res diuinitus cõtigit, singula quæque à se gesta retulit in libellũ: & qua ratione quod amiserat recepisset. Hæc vbi scripsit, in AEgyptũ misit. Quib[c] tabellis Amasis perlectis quæ à Polycrate venerant, [c] intellexit nõ posse præstare hominem vt alterum hominẽ fato impendenti eripiat: vtque Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunam semper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abiecisset. Missо itaque Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitii soluere. Quod ideo fecit ne in tristem aliquẽ grauemque casum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hospite ipse contraheret.

a Quinquagintа remorum nauem.

b Polycrates, quum eum subiisset diuinũ quiddam id esse, scribit quæ fecisset, & quæ post illa à se facta sibi contigissẽt. *Vel, Quicquid sinistri post eam rem factam accidisset.*

c Didicit fieri nõ posse vt homo hominẽ à re quæ euentura est retrahat: & Polycrati non felicem fore tandẽ rerum exitum, qui per omnia prosperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam reper.

A λιῶ οἱ σφρηγὶς τιμὼ ἐφόρεε χρυσόδετος, σμαραγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου. ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποίεε τάδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτὴν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευσε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένετο, ἐξελόμενος τὴν σφρηγῖδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε· ἀπικόμενος δὲ ἐς
B τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρᾶτο. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε οἱ συνεβεβήκεε γενέσθαι· ἀνὴρ ἁλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι. φέρων δὲ ὅτι τὰς θύρας, Πολυ- χρ δὲ
κράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν. χωρήσαντος δέ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδωμι τόνδε ἰχθῦν,
Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα «
φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίω- «
νος, ἀλλά μοι ἐδόκεε σεό τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς «
C σῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν φέρων δίδωμι. ὁ δ', «
ἡδεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε, Κάρτα «
τε εὖ ἐποίησας· καί σεο χάρεις διπλέη τήν τε λό- «
γων καὶ τὸν δῶρον· καί σε ὀπὶ δεῖπνον κα- «
λέομεν. ὁ μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμε- «
νος ταῦτα, ᾔιε ἐς τὰ οἰκία. οἱ δὲ ἰχθῦν τάμνοντες οἱ θεράποντες, εὑρίσκουσι ἐν τῇ νη-
δυῒ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, τάχιστα ἔφερον χεῖρας πρὸς τὸν Πολυκράτεα.
D δι δόντες δὲ αἱ τὴν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ τρόπῳ ἀνευρέθη. ὁ δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ χρ δι ἐγέ-
πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποι- θη.
ήσοντα μὲν, οἷα καταλελάβηκε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. ὑπολεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις ὃ βιβλίον τὸ πρὸς τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι οὐκ οἷόν τε ἀνδρὸς ἐόντος ἀνθρώπου καὶ ἀνθρώπου οὐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς οὐκ οὗτος τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβαλλόμενα, εὑρίσκει.
E πέμψας δὲ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, λύεσθαι ἔφη τὸν ξεῖνον. τοῦδε εἵνεκα ταῦτα ἐποίεε, ἵνα μὴ σεωυτοῦ ἐόντος δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὸν ψυχὴν, ὡς περὶ ξείνου χρ περὶ ἀν-
δρὸς ξείνου.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὧν Πολυκράτεα εὐτυ- A
χέοντα τὰ πολλὰ, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμό-
νιοι, ἐπικαλεσαμένων τῶν μετὰ ταῦτα Κυ-
δωνίῃ τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων.
πέμψας ὁ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυ-
κράτης τοῖσδε Καμβύσεα Κύρου συλ-
λέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅκως
αὐτῷ καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο
στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκηκοὼς τούτων, προ-
θύμως ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πο- B
λυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι
ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπιλέξας τῶν ἀ-
στῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν,
ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι· ἐνετει-
λάμενος Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀπο-
πέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμ-
φθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ
ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγέ-
νοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοκῶσι σφι
λόγῳ, καὶ σφι ἀδεῖν ὡς σωτέρῳ μηκέτι
114 πλέειν. οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴ- C
γυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν αὖτις
ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον
Πολυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κα-
τέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν
ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ,
ἐκράτησαν· καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακε-
δαίμονα. εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι οὐδὲ ἀπ' Αἰγύ-
πτου νικήσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ
δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδεε σφέας Λα- D
κεδαιμονίους ἐπικαλέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκα-
νοὶ ἦσαν Πολυκράτεα καταιρέεσθαι. τοὺς
δὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἱρέει, τῶν ἐπικούρων τε μισθωτοὺς καὶ τοξότας οἰκήιους ἦσαν πλήθεϊ
πολλοὺς, τούτων ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων
ἐόντων ὀλίγων ἐκρατήθησαν· τῶν οἱ ὑπ' ἑ-
ωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυ-
ναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συ-
νέλασας, εἶχε ἑτοίμους, ἢν ἄρα τι παθὼν οὗ-
τοι τοὺς καλιόντας, ὑπονοήσας αὐ-
τοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελα- E
θέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο
ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ τοὺς
ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμε-
νοι. οἱ δὲ σφι τὴν πρώτην καταστάσει ὑπεκρί-
νοντο, τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλε-

ἔπεμψε ἐς Σάμον, δεόμενος

A Aduersus hũc igitur Polycratẽ in omnibus bene agentem, Lacedæmonii sumpsere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui post hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, misso clanculũ caduceatore ad Cambysem Cyri filium, aduersus AEgyptum copias comparantem, orauit vt nunciis ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit ad rogandas à Po- B lycrate nauticas copias, quas secum iste mitteret in AEgyptum. Polycrates, delectis quos maximè suspicabatur è popularibus suis ad rebellionem spectare, quadraginta triremes misit Cambysi, mandans ne retro eos dimitteret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate missos, in AEgyptum peruenisse: sed quum in Carpathio mari cursum tenerẽt, inter se colloquutos decreuisse ne porro tẽderent. Alii verò aiũt peruenisse in AEgyptum, ac re- C tentos inde fugam fecisse: & in Samum redeuntes, Polycratem cum classe occurrentem superasse, atque in in sulam exisse: sed pugna pedestri commissa repulsos, ita Lacedæmonem nauigasse. Sũt qui dicant penes eosdem, ab AEgypto redeuntes aduersus Polycratem, extitisse victoriam: non rectè dicẽtes mea opinione. Neque enim oportuisset illos ascisceere Lacedæmonios, si per se ad D resistendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat vt cui permulti aderant, cùm auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi ciuium atque vxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat, ideo paratos vt si ii qui secum erant, cum redeuntibus aliis prodidissent, vnà cum ipsis naualibus combureret. Posteaquã verò Samii qui à Polycrate exacti erãt, Spartam E venerũt, adeũtes principes multa sanè (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo cõgressu respõderunt, eorũ quæ istî dixissẽt, priorũ quidẽ oblitos esse

se, posteriora verò non intelligere. Secundo deinde congressu, nihil isti dixerũt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem responderunt [a] panario superfuturum. [b] Itaque opẽ ferendam eis censuerunt. Atque vbi rem apparauêre, cum exercitu in Samum se contulêre, referẽdæ gratiæ causa, vt Samii aiũt, quia illis aliquando Samii aduersus Messenios auxilio fuissẽt: vt verò Lacedæmonii aiunt, non tam quia tutari deberẽt Samios, quàm vt eosdem vlciscerẽtur ob interuersum crateré, quẽ Crœso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege AEgypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracẽ lineum quidem, sed frequentibus animaliũ figuris ex auro lanáque versicolore, [c] è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quòd quum inscriptæ eius venationes essent exiles, tamẽ singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singuláſque euidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Mineruæ idem Amasis dedicauit. Comparauerũt itaque Lacedæmonii exercitũ aduersus Samum, vt Corinthios quoque solicitarent.

In quos etiam Samiorum extabat iniuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tẽpus facta quo crater interuersus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Halyattem castrandos mitteret trecẽtos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii causa cur Sardis pueri ducerentur, primùm edocuere pueros vt [d] puluinar Dianæ contingerent: deinde non sinentes [e] abstrahi eosdem è puluinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipsi diem solẽnem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrãt. Quum enim nox aduenerat, quamdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginũ atq; adolescẽtiũ. Tũc autẽ choros exercẽtes, esculenta fecerũt ex sesamo ac melle,

a Illos panario superuacaneam orationem curiosè addidisse. *Q.d. Dẽuisse illos contentos esse panario seu saccum ostendere. Videtur hic Verus esse huius loci sensus, cui tamẽ fortasse Vox aliqua deest.*

b Ferendam tamen illis opem censuerunt.

c Ex xylo intertextum, quem admiratione dignũ reddebant singula eius fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem euidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicauit.

Ad hanc verò in Samum expeditionẽ adiuuerunt etiam Corinthii lubenter.

d Templum.

e Abstrahi supplices è templo, quum prohib.

λῆδας, καὶ ὑγιαπα οὐ σιτίσεσθαι. μετὰ ταῦτα, δεύτερα καταξάντες, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, ξύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν (Ν) ἀλφίτων δεῖσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ ξυλάκῳ σφεῖς ἐργάσεσθαι. βοηθέειν δὲ ὧν ἔδοξε αὐλητῆσι, καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, δι' ἐργασίας ἐκτίνοντες ὅτι σφι τοιοῦτοι αὐλητικαὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκω τι τιμωρήσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς ποιήσασθαι βουλόμενοι τὸν κρητῆρος τῆς ἁρπαγῆς, (Ο) ὃν Κροίσῳ, καὶ τὸν θώρηκος τὸν αὐτῆσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐλινοῦν τὸν τοιοῦτον ἐκόμισαν Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων συφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ ἐρίοισι, ἀπὸ ξύλου· τῶνδε εἵνεκα θωυμάσαι ἄξιον ἀρπεδόνη ἐκάστη τοῦ θώρηκος ποιέει. ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φαινομένας. ὅμοιος δὲ ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ αὐτῇ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. στρατευσαμένοισι δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥστε γνώμην ἔχειν, καὶ Κορίνθιοι προθύμως.

Γένεσιος γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γινομένων γνώμη πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, ἐπὶ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἁρπαγῇ γενομένου. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε τοὺς Ἀλυάττεω ἐπὶ εὐνουχίῃ. προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι (Δ) Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱρὸν ἄψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ προϊεμένους ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱροῦ, σιτίων δὲ τοῖς παῖδας ἐργάζοντο Κορινθίων, ἐποιήσαντο (Δ) Σάμιοι ὀρτὴν, τὴ καὶ νυῦ ἔτι χρέωνται κατὰ ταῦτα. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον (Δ) παῖδες, ἴσασθαι χορηΐς παρθένων τε καὶ νεηνίων· ἰσάντες δὲ τοῖς χορηΐς, πρωτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο

νόμον

νόμον φέρεσθαι· ἵνα δὴ παίζοντες ⓐ τῷ Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφώ. ἐς τοῦτο δὲ οἱ ἐλθεῖν ἐς ὃ ⓐ Κορίνθιοι τῷ παίδων ⓐ φύλακοι οἴχοιντο ἀπολιπόντες. τοὺς δὲ παῖδας ἀπῆγαγον ἐς Κέρκυραν ⓐ Σάμιοι. εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, ⓐ δὲ οὐκ ἂν στασιάζοντο τοσοῦτον χρόνον τοῦ δὴ Σάμον ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεὶ ἐπεί τε ἐκτίσθη τὸ νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἐωυτοῖσι. τούτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι ⓐ Κορίνθιοι.

χρ. ἔπεμψε

"Ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ' ἀκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, ἱμείρων μισθοῦ· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν κακοῦργημα ἀπάδαλον ποιήσαντες. ἐπεί τε γὰρ τὸν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορῇ τοιῇδε οἱ ἄλλη συνέβη πρὸς τῇ γεγενημένῃ γενέσθαι· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος πρὸ ἑωυτόν, φιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς μάλιστα, ἐκγεγονότας τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς ἐόντας· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε πρὸς πέμπων αὐδήν, "Ἄρα ἴστε ὦ παῖδες ὃς ὑμέων τὸν μητέρα "ἀπέκτεινε; τοῦτο ὦν ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὔνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς ἐόντα πατέρα οὔτε προσεῖπε, ἀλεγεινόμενός τε "οὐ προσδιελέγετο, ἱστορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν πρὸς θυμὸν ἐλθὸν ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἱστόρεε "πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπεος τὸ σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβών, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδαμείλιχον μηχανῶν ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκεῖνον ὑποθέσθαί τι· ἐλιπάρεέ τε ἱστορέων.

quæ distribuenda ferrentur: vt ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eousque factum est dum Corinthii pueris quos asseruabant omissis abierũt. Ita Samii pueros Corcyram reduxerunt. Quòd si defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitisset, non ob hanc causam Corinthii [a] aduersus Samios expeditionem sumpsissent: nunc ab ipsa vrbe Corcyrensi à se condita, Corinthii semper cum Corcyræis discordes mutuò fuêre. Huius igitur rei memores Corinthii, exhulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, vlciscẽdi facinoris gratiã, quod Corcyræi priores in eum admiserant. nam posteaquam vxorem suam Melissam necauit Periander, accidit vt ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, vnus decem & septẽ, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus maternus Procles Epidauri tyrãnus, ad se accitos, ea prosequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittendos statuit, priusquã dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quisnam matrẽ vestram interemit? Hoc dictum, ei qui maior natu erat, nulli momenti habitum est: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuersus Corinthum, patrẽ neque prior affatus sit, neque affantem reaffari, ac ne interrogãti quidem respõsum reddere voluerit. Eum Periãder tãdem sanè indignatus è laribus eiecit. Quo ejecto, maiorem natu percontatur quænam cum eis auus esset colloquutus. Ille narrare vt se auus amantissimè accepisset: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixisset, [b] quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab auo sit suggestum: itaque percontando instarẽ.

[a] Ad sumẽdam in Samios expeditionem operas contulissent.

[b] Quippe qui eius nõ meminisset, quòd animũ ad id non aduertisset.

Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narrauit. [a] Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgẽtius, mittit ad eos apud quos filiꝰ ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne adolescentem in domum excipiãt. Iste illinc eiectus, in alteram se domum conferebat: sed ab hac quoque abiiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque vt arcerent imperante. Expulsus hinc in aliã sodalium domum se contulit. Illi etsi formidantes, tamen quòd esset Periandri filius, hominem excipiebant. Ad postremum Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eũ sacram [b] pœnam Apollini debiturum, quantam ipse nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipse quidem putauit rem desperatam esse tentandam: sed intra porticus se tenens, assiduè versabatur. Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernens, misertus est, depositáque ira, propius accedẽs, Fili, inquit, vtrũ est optabilius, istúdne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum sis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptasti mendicam vitam, obsistendo atque irascendo illi cui minimè debebas. Nam siquid calamitatis illinc accidit vnde suspicionem in me habes, id mihi accidit, eiúsque ego particeps eo magis sũ quòd ipse id perpetraui. Tu verò, edoctus quanto satius sit [c] inuidiosum quàm miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi domum. Periander quidem his verbis filium [d] castigabat: ille autẽ nihil patri respõdit, nisi ipsum sacram [e] pœnam deo debere, quòd in ipsius colloquiũ venisset. Ibi Periander animaduertẽs malũ filii [f] vehementius esse quã vt corrigi posset, ab oculis eũ sibi amãdãdũ putauit, nauigio ĩ Corcyrã misso. nã Corcyræ quoq; imperitabat.

b Ad quod Per. animum aduertens

b Mulctam

c Inuidiã quàm commiserationẽ mouere.

d Corripiebat.

e Mulctam

f Eiusmodi esse cuius sanandi ratio nulla iniri posset. *Vel, Nulla via esse sanabile. Magis ad Verbũ, Nullum exitum habere.*

A ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τοῦτο· Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μαλακὸν ἔτι διδόναι βουλόμενος τῷ υἱῷ, ἢ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἀγγέλων, ἀπηγόρευε μή μιν δέχεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλων οἰκίων, ἀπελαύνετο· αὖ καὶ ἀπὸ τούτων· ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δοξαμένοισι, καὶ ἐξείργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' αὖ ἦιε ἐπ' ἑτέρους τῶν
B ἑταίρων. ὁ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καὶ τῷ δι' ἀμφότερα ἐόντες, ὅμως ἐδέκοντο. τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς αὖ οἰκίοισι ὑποδέξηται μιν, ἢ τῷ θεῷ ἀζημίωσε τῶν ἀπόλλωνι ὀφείλει, ὅσον δὴ εἴπας. τοῖς ὦν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τις οἱ προσλέγεσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. τοῖς δὲ, δοκέει αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδικαίου πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ προσκαρτερέων ἐν τῇσι θύρῃσι ἐ-
C καλινδέετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλγεσίῃσί τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπλωκότα οἰκτειρε· ὑπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ἦιε ἄσων, καὶ ἔλεγε, Ὦ παῖ, πότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νεῦ ἔχων τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νεῦ ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τῷ πατρὶ ὀπιτήδεον, προσλαμβάνων; ὃς ἐὼν ἐμὸς τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεύς, ἀλητίην βίον εἵλευ· ἀντιξοτεώων τε καὶ
D ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἤκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν οἴκοισι ἐγεγένεε ἐξ ἧς ἐμοὶ ἐς ἐμὲ ἔχθος, ἐμοί τε αὐτῇ γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σφε ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι χρεὸν ἐστὶ ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὀχοῖόν τι ἐστὶ τοῖσι τοκῆας καὶ ἐς τοῖσι χρεόντας τεθυμῶσθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται
E πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὸν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἀπορόν τι τὸ κακὸν εἴη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπει, στείλας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ τούτης.

ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ὅτι τὸν πενθερὸν Πρόκλεα, ὡς τῶν πρηγμάτων οἱ πρεόντων αἰτιώτατον· καὶ εἷλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἷλε δὲ αὐτὸν Πρόκλεα, καὶ ἐζώγρησε· ἐπεὶ δὲ τῷ χρόνου προβαίνοντος, ὅ, τε Περίανδρος πρηνὴς ἐγένετο, 116 καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι εἰ δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ὅτι τὴν τυραννίδα. ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώα, ἀλλά οἱ καταφαίνετο εἰς νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, προσιεχόμενος τῷ νεωτέρῳ, δεύτερα ἀπέστειλε ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφὴν, ἑωυτῷ δὲ θυγατέρα· δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι τὴν τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν οἶκον τὸν πατρῷον διαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν; ἀπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοπρήμων, κτῆμα σκαιόν. μὴ δὲ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ὀπίσσω προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ πρηνὴς ἐών. μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἢ μὴν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑπερχρονίσας, ἔφη οὐδαμᾶ ἥξειν ἐς Κόρινθον ἔστ' ἂν πυθόμενος τελευτήσαντα τὸν πατέρα. ἀπαγγείλασης δὲ ταύτης ταῦτα, δεύτερον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἥξειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, ἀμφιδόκιον γενέσθαι τῆς τυραννίδος· καταμνησθεὶς δὲ ὅτι τούτοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐξέλεγε ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕνεκα, ἵνα μή σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίοις ἐτεμωρέετο.

Λακεδαιμόνιοι δὲ σόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον προσβαλόντες ὑπὸ τὸ τεῖχος, τοῦ μὲν πρὸς θαλάσσης ἑστῶτος πύργου ἐπὶ τὸ πρόσω τῆς

A Eo autem amandato, bellum socero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori. Expugnatáque Epidauro, Procle cepit, quem tamen viuum seruauit. Interiecto deinde tempore quum senuisset Periander, sibique esset conscius se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrānidem administrandam. Nam in maiore filio non erat indoles,
B hebetiórque esse ei videbatur. Lycophron ne [a]responsione quidem est dignatus eũ qui sibi nuntium afferebat. At Periander inamorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suã, sperans fore vt ille huic præcipuè auscultaret. Hæc, vbi venit, Fili, inquit, mauis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quã tu ipse habere illuc reuersus? Redi quæso ad penates, desine tibimet
C officere. [b]Læua possessio est peruicacia: noli malum medicari malo. Multi mansuetiora [c]iustioribus præponunt. multi materna sectantes, paterna perdiderũt. Lubrica res est tyrannis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est prouectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se
D iturum Corinthum quoad patrẽ superesse audiret. Hoc quum mulier renuntiasset, tertiò Periander caduceatorem mittit. qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed vt hic Corinthũ proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periãder Corcyram ipse veniebat, iuuenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander
E accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis vltionẽ sumebat.

a Interrogatione. *Vel, compellatione.*

b Siniſtra. *Vel, Infausta.*

c Iustis æquitatẽ anteponũt. *i. Æquũ & bonũ summo iuri præferunt.*

Lacedæmonii ingenti cũ classe vbi peruenêre, Samum obsederunt, succedentésque muro, turrem mari imminentem iuxta

suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, reiecti sunt. Sed quũ à superiore turri (quæ tergo mõtis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquãtisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentíque ab hoste cædebantur. Quòd si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ & Lycopæ similes extitissẽt, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via, intra vrbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Samii filio, eodémque tertio ab hoc Archia, congressus sum apud Pitanen (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitib⁹ maximè Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quòd eius pater Archias strenuè pugnans, Sami mortẽ oppetisset: se verò ideo Samiis honorẽ habere quòd auus suus fuisset à Samiis publicè affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponesum redierunt. Fertur, Polycratem, (vt rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eámque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores aduersus Asiam per Lacedæmonios suscepérunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerãt, post eaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vidẽt, & ipsi transmiserũt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ.

a Apud Pitanen (huiusenim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimùm honorabat, suóque patri impositum Samii nomen dicebat, quòd suus pater Archias strenuè &c. *Valla autem ita vertit quasi ὅς, quod est ante ξείνων, referat δῆμον, quum referat Ἀρχίλυ.*

Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, erátque hæc insularum locupletissima, vt in qua auraria & argentaria metalla essent, vnde tantum pecuniæ fiebat vt ex decima eius parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui vbi thesaurum confecerunt,

A πόλιος ὑπαφέδησαν· μετὰ δὲ, αὖτις βοηθησάντος Πολυκράτεος χρεῖ πολλῇ, ἀπηλάθησαν. κατὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον τὸν ὅπῃ τῆς ῥάχιος τὸ οὖρος ἐπεόντα ἐπεξῆλθον οἵ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δεξάμενοι δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ὅπῃ ἀπωθέοντο, ἔκλεπτον. εἰ μὲν νυν οἱ πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων ὁμοίοι ἐγένοντο τοῦτον τὸν ἡμέρην Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μούνοι συνεσπεσόντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι· καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τοῦτο δὲ ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίεω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην· (δήμου γὰρ τούτου ἐών) ὃς ξείνων πάντων μᾶλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τὸν πατρὸς ἔφη Σάμιον τὠνόματα θέσθαι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας τελεύτησε. ἡμέας δὲ Σαμίους ἔφη, δέκα ταφῆναι οἱ τὸν πάντων δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων θῶ. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι τεσσερεσκαιδεκάτην ἐγεγόνεσαν ἡμέρην πολιορκέουσι Σάμον, ἐς ὃ μὲν πρόσω τε ὁδὸν προεχώρεον τῶν χρημάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὸν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ὑπερμέγεθες νόμισμα χοάσαντα πολὺν μολίβδου, καὶ καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δεξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. τοῦτον τὸν χρηστὸν ἐς τὸν Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐποιήσαντο. ὅτι δὲ Πολυκράτεα χρατυνάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο.

Τὰ δὲ τῶν Σιφνίων χρήματα ἦν μάλιστα τότου τοῦ χρόνου, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὅμοια τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοῖσι δὲ τὰ γινόμενα τῶν ἐνιαυτῶν ἑκάστων χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρόν,

ἐχρέωντο ᾧ χρησηείῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πρεόν- A
τα ἀγαθὰ οἷά τε ἐστὶ πολιὼ χρόνον παραμυθέειν. ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅτεω μὲν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ γένηται,

Λευκοφρὶς τὴν ἀγορὴν, τότε δὴ δεῖ φερέμολπος ἀνδρὸς,

Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluêre oraculum. Eis ita Pythia respondit,

[a] *Quum tamen in Siphno fuerint prytaneïa cana,*

Cana fori facies, tunc vir vaser adsit oportet,

Qui notet è ligno agmẽ, legatúmque rubentem.

a *Hæc explicantur statim póst.*

Τοῖσι δὲ Σίφνιοισι τότε ἐπὶ τῆς ἀγορῆς τὸ πρυτανήιον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένον. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε B
αὐτίκα, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσέσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρόσβασιν ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. ὁ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ ἐπὶ τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προεμήνυσε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι δὴ ὧν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τοῖς χώροις αὐτῶν ἐπορ- C
μέοντο. πυθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐνίκησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοῖσι μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἐπράξαντο. τῶν δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων προέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθεντο. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελαυνῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δὲ ἐν ταύ- D
τῃ καὶ διαγενόμενοι ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶ, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, ἐκ τῶν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτοῖς ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν. καὶ τῶν νεῶν κατάρσιος ἐχουσέων τὰς πρῳρέας ἠκρωτηριάσαντο, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔχθεα ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότερον μὲν Σάμιοι ἐπὶ Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἦρξε αἰτίη αὕτη. E

Erant eo tempore Siphniis [b] prytaneium forúmque Pario lapide exculta: hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nã Samii [c] quũ velocissimè ad Siphnum applicuissent, miserũt ad vrbem cum legatis vnam è nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, vt obseruarent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nũcii igitur vbi peruenere, decem sibi talenta mutuari precabãtur. Negantibus Siphniis se mutuaturos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuò occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorúmque multi ab vrbe intercluſi, quos postea centum talentis recuperauêre. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarũ loco insulã Thyream acceperunt, Peloponneso adiacentem, quam Trœzeniis commendauerunt: ipsi Cydoniã in Creta condiderunt, quum illuc non ea de causa nauigassent, sed vt Zacynthios ex insula summouerent. In hac vrbe quinquẽnium degẽtes, ita rem bene gesserunt vt templa quæ nũc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno AEginetæ nauali prælio victos cum Cretẽsibus diripuerũt, ac rostratas naues mutilauerũt, eáque rostra apud Mineruæ templum in AEgina affixerunt. Hæc AEginetæ Samiis fecêre, infensi quòd illi antea sub Amphicrate rege, bello AEginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & inuicem affecti fuissent. & hæc quidem fuit causa.

b *Id est, domus publica.*

c *Quum primũ Siph. applicuerunt.*

ναυμαχίη

πρότερον

Protraxi autem ſermonem de Samiis ob hoc magis, quòd tria ſũt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum, montis in centum quinquaginta paſſus editi, à cuius imo foſſa incipiens ad contrarium os deducta eſt, longitudinis ſeptem ſtadiorum: celſitudinis autem ac latitudinis, vtrinque octonûm pedum. Itẽ per eam totã altera foſſa depreſſa eſt [a] viginti cubitorũ, triplo maioris latitudinis, per quã deriuata à magno fonte aqua fiſtulis in vrbem deducitur. Huius foſſæ architectus extitit Megarẽſis Eupalinus Nauſtrophi filius. Alterum è tribus operibus eſt agger circa portum in mari, ad viginti paſſus altitudinis, duobus amplius ſtadiis longitudinis. Tertium opus eſt templum omnium quæ nos vidimus ampliſſimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filiũs, indigena. Horum operum gratia ſermonẽ aliquanto magis extendimus.

a Viginti cubitorum altitudinis *i. profundatæ*, triũ autem pedum latitudinis. *Valla autem pro* τείπουν *legi* τειπλοῦ.

Cambyse Cyri circa AEgyptum immoráte, ac deſipiſcẽte, duò magi iidémque fratres [b] coniurauerunt: quorum alterũ Cambyſes reliquerat rei domeſticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, paucíſque Perſarum erat nota, pleriſque eum viuere arbitrantibus, [c] rebellandum ſibi putauit, atque ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi vnà [d] cõiuraſſe, corporis habitu quãſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fratrem ſuum interemerat: nec ſpecie tãtùm corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructũ quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſoliũ perducit. Hoc acto, caduceatores cùm alia in loca, tum verò in AEgyptum dimittit ad exercitũ, qui ediceret vt Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, nõ Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad AEgyptum delegatus erat, (inuenit autem Cambyſem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agẽtem)

b Rebellauerũt. *Vel, Inſurrexerũt.*

c Inuadendum regnum.

d Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.*

A ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, οὔρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς. τοῦτο δὲ ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίων εἶναι· τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ πάντος δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μετοχετευόμενον διὰ τῶν Σαλλυήων,

B παραγίνεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστί· δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατ' εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα

C μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

Καμβύσης δὲ τοῦ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστάται ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τῶν οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. τοῦτ' δὴ ὦν οἱ ἐπανέστη μαθόντε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιτο ὀλίγοισι μὲν ἀνθρώπων, πολλοῖσι δὲ τῶν ἐπισταμένων αὐτὸν Περσέων, καὶ δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν εἰδείησαν. ταῦτα βουλεύσας πάντα, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἦν οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἶπα οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκὼς μάλιστα τὸν εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης ἐὼν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνόμα τοὔνομα εἶχε Σμέρδις. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα πρήξειε, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς

E Αἴγυπτον, προερέοντα δὴ στρατῷ ὡς Σμέρδις τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ἀπιγμένος, (ἔμελλε γὰρ Καμβύσεα καὶ στρατὸν ἕξειν τὸν ἐκ τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι)

118

τοῦσι μέσοισι τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε τοῦ ἐδεδούλωτο ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενοῦντα Σμέρδιν, οὐ ποιήσαντα ταῦτα) βλέψας ἐς Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρήξασπες, οὐτί μοι διεπρήξαο τὸ τοι προσέθηκα πρῆγμα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπαμύνεται, οὐδὲ ὅκως τι ἔξ ἐκείνου τοῦ αὐδρὸς νεῖκός τι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωϋτοῦ. εἰ μέν νυν οἱ τεθνεῶτες αἰείρεσι, προσδέχεό τοι καὶ Ἀστυάγεα Μῆδον ἐπαμυνέσπεσθαι· εἰ δὲ ἔστι ὡς πρόσθε, οὐ μή τι τοι ἐκ γε ἐκείνου νεώτερον κακὸν ἀναδλάστῃ. νυῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας πρὸ ὅτευ ἦκων προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδις βασιλεὺς ἀκούειν. ταῦτα εἰπόντος Πρηξάσπεος, (ἤρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδιωκτος γινόμενος ὁ κήρυξ ἦκε. ἀπιγμένον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦνθρωπε, φὴς γὰρ ἥκειν παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νυῦν ὦν εἰπὰς τὴν ἀληθείην, ἄπιθι χαίρων· κότερα αὐτός τι Σμέρδις φανερὸς ἐς ὄψιν νόμιος ἐν ὄψει ἐγένετο ταῦτα, ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν Κύρου ἔξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὐκ ὄπωπα· ὁ δέ μοι μάγος Καμβύσεω ἐπίτροπον τῶν οἰκηίων ἀπέδεξε, τοῦτ' ταῦτα ἐνετείλατο, φὰς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶ) τὸν ταῦτα ἐπιθήμιον εἶπαι τοῖσι ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε, οὐδὲν ἐπικατθύων Σμέρδιος ὀνώματος; ὁ δ' εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγονός τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπανεστεῶτες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις. ταῦτα ἀκούσματα Καμβύσεα δὴ

stans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiés Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſéque à Prexaſpe eſſe proditum, quòd miſſus ad occidēdū Smerdin, rem non peregiſſet, intués in eum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam iniūxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haudquaquam vera ſunt, vt aut frater tuus aliquando rebellet in te, [a] aut quippiā ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguíve. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quiq; hominē meis ipſius humarim manibus. [b] Quòd ſi defuncti rebellant, expecta vt etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur mitte mecū qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent [c] nūquid à quo Smerdi rege nobis denuntiatum venit, eum audierit. Hæc loquentem Prexaſpem Cambyſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, vbi rediit, Prexaſpes his verbis interrogauit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuntium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Vtrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandauit, an quiſpiam eius miniſtrorum? Tum ille, Equidē, inquit, ego Smerdin Cyri filium, ex quo Cambyſes aduerſus AEgyptum fecit expeditionem, nūquam cōſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem cōſtituit, is mihi iſta mādauit, dicēs Smerdin Cyri filium [d] optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti: verùm quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quē Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſūt qui aduerſus te inſurrexerūt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater eius Smerdis. Ibi Cambyſem, quum

a Aut vlla contentio, *vel, diſceptatio*, magna, aut parua ex illo aduerſus te oriatur.

b Si fortè tamē mortui reſurrexerunt, puta fore vt etiam Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent vt antea. *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quàm antea*, fieri non poteſt vt nouum aliquod malum ab illo tibi repullulet.

c A quo veniēs, *id eſt, miſſus*, nos Smerdi dicto audiētes eſſe iubeat.

d Iniunxiſſe. *Vel, mandaſſe.*

Smerdis audisset nomen, [a] percussit veritas sermonis, ac sõnii, per quod ei quidam visus fuerat nũtiare, Smerdin regio insidentem solio, ad cælũ vsque pertingere vertice. Agnoscens itaque sine causa fratris interemptorem se fuisse, deflebat Smerdin. Quẽ vbi [b] defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equum insiliit, habens in animo [c] quamraptissimè Susa versus exercitum ducere in magum. Insilienti in equum, [d] vagina gladii excidit, vnde nudatus gladius perstrinxit eius femur, in ea scilicet parte in qua prius ipse tãquam opportuna ad feriẽdum (vt sibi videbatur) percusserat Apin AEgyptiorum deũ. Vulneratus Cãbyses, quodnam illi oppido nomen esset interrogauit. Illi aiũt Ecbatana. Sed quũ fuisset iam antea Cambysi redditum ex vrbe Buti oraculũ, eum in Ecbatanis decessurũ, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Mediæ (vbi res eius omnis erat) senem vita functurum: at oraculũ in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc [e] postquam scisciatur, resipuit, oppidi nomen audiẽs, tum magi iniuria perculsus, tum vulnere: verbáque oraculi expẽdẽs, Hoc in loco, inquit, fatale est Cãbysem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus. Vicesimo dehinc die accitis Persarum qui aderant præstantissimis quibusque, ita inquit, Quod maximè occultum volebam Persæ, [f] id cogor apud vos efferre. ego enim quum apud AEgyptum agerẽ, inter quietem visum vidi, [g] quod quidem minimè visum oportuit. Videbatur mihi nuntius quidam domo aduenies, nuntiare Smerdin in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quàm prudẽtius feci. neque enim in hominis natura situ est auertere quod euenturum est. Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquã coniectans fore vt Smerdi sublato, alius quispiã mortalium in me

a *Videtur hæc phrasis respondere nostræ, Il fut touché en son cœur.*

b Defleuit, & de tora calamitate questus est, in equum inf.

c Quamprimũ. *Vel, Primo quoq; tempore.*

d Gladius vagina excidit.

e Postquã scisciatus, oppidi nomen resciuit, tum magi iniuria perculsus, tum ex vulnere, resipuit, *Vel, ad se rediit*, & intellecto oraculo, *Vel, & quum mẽte complexus esset oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale est Camb.

f Eò redactus sum vt id apud vos efferam.

g Quod vtinam minimè vidissẽ.

A Σμέρδιος οὔνομα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τὼν τε λόγων καὶ τῦ ὀνείρου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινά οἱ ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιληΐον θρόνον, φαύσειε τῇ κεφαλῇ τὸ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν· ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ἐξημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναθρώσκει ἐπὶ

B τοὺς ἵππους, ἐν νόῳ ἔχων τὼ ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καὶ οἱ ἀναθορόντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τῦ κολεοῦ τὸ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει. γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. πρωματισθεὶς δὴ κατὰ τοῦτο αὐτὸς τῇ πρόσθεν τὼν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρίη ἐδόξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ, τι τῇ πόλι οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ἐκβάτανα. τὼ δὲ ἔτι πρόσθεν ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ἐν Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδόκεε

C τελευτήσειν γηραιός, ἐν τοῖσί οἱ ἦν πάντα τὰ χρήματα. ὁ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα· καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος ὄνομα, ἐνταῦθα συμφορῆς τῆς τε ἐκ τῦ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ ὑπὸ τῶ πρώματος, ἐξέφρησε. συλλαβὼν δὲ ὁ θεοπρόπιον, εἶπε, Ἐνθαῦτα Καμβύσεα ἐστὶ Κύρου ἐστὶ πρεσβυγενέος τελευτᾶν. τότε μὲν τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὕστερον ὡς εἰκοστῇ μεταπεμψάμενος Πέρσεων τὼν προεόντων τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, κατα-

D λάβηκέ με, ὃ πάντων μάλιστα ἐκρυπτόμην τε καὶ φυλασσόμενος μὴ γένηται· ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τὴν μὴ δαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιληΐον θρόνον, φαύσειε τῇ κεφαλῇ τὸ οὐρανοῦ. δείσας δὲ μή μευ ἀπαρρεθέων τὸν ἀρχὸν πρὸς τὸ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα. ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίῃ φύσει οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρηξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου, ἀδεὴς διαιτώμην, οὐδαμᾶ ὀπιλεύμενος μή κοτε τίς μοι, Σμέρδιος ἀναφανέντος, ἄλλος ἐπαναστὰς ἀνθρώ-

119

» πων. πάμπολυ δὲ τῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀμύ- A
» τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε ὧδε μέγα κακὸν γέγονα, καὶ
» τῆς βασιληίης ὧδε ἄπαυτον ἐξέρημος. Σμέρ-
» δις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προ-
» έφαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπιστρατεύσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ
» ἔργον ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν Κύρου
» μηκέτι ὑμῖν ἐόντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μά-
» γοι κρατέουσι τῆς βασιληίης, τόν τε ἔλιπον
» ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
» Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν ἐμεῦ
» αἰσχρὰ ποιεῦντα τῶν μάγων πεπονθότος τιμω- B
» ρέειν ἐμοί, διότι μιν ἀδίκως μάρψας τετέλευτηκε
» ὑπὸ τῶν ἐωυτῦ οἰκηιοτάτων. Τούτου δὲ μη-
» κέτι ἐόντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν ὑμῖν ὦ Πέρ-
» σαι γίνεταί μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλλεσθαι,
» τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον καὶ
» δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκήπτω, θεοὺς τοὺς βασι-
» ληίους ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μά-
» λιστα Ἀχαιμενίδεων τοῖσι παρεοῦσι, μὴ πε-
» ριιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους πε-
» ριελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν C
» κτησάμενοι, δόλῳ ὑπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑ- — ἢν ἀπαιρεθῶσι
» μέων· εἴτε καὶ σθένεϊ τῷ κατεργασάμενοι, — ἢν κατεργασθέντες,
» σθένεϊ αὖ ὁ κάρτεϊ αἰρεθῆναι. Ἐκ τούτων
» τὰ μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ὀκφέρει,
» καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοιεν ἐοῦσι ἐς
» τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μηδ' αἰ-
» σωσαμένοισι ἀρχήν, μηδ' ὑπομείνασι
» ἀναστῆναι, τὰ ἐναντία τούτοισι ἀρέομαι ὑ-
» μῖν γενέσθαι. καὶ πρὸς τούτοισι, ὃ τέλος
» Περσέων ἑκάστῳ ὑπογενέσθαι οἷ ἐμοὶ ὑπο- D
» γένετο. Ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύ-
» σης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆξιν.
Πέρσαι δὲ ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πολλῷ τε ἐμάθησαν ἐκόμπεον εἶναι, ταῦτα κατείρηκόν τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφάκελισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς πάχισα ἐσάπη, ἀπήνεικε Καμβύσεα τὸν Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἔτεα καὶ μίλιους πέντε, ἀπαιδα δὲ τοῦ σώματος ἐόντα ἔρσενος E καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκέχυτο, τοὺς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ὅτι ἀληθέϊ βουλῇ εἴποιεν Καμβύσεα τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. οὕτω μὲν νυν ἠπιστέατο τὸν Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστεῶτα. δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἐξαρ-

exurgeret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus, & parricida fratris incassum extiti, & nihilominus regno exutus sum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonstrauit in me arma sumpturum. Hoc opus quū ego perpetrarim, iam vobis Smerdin Cyri non superesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: quorum alterum rerū domesticarū procuratorem reliqueram, alter eius frater est Smerdis. Quem igitur decebat præcipuè vicem meam vlcisci, indigna à magis passi, is [a] immerita morteà proximis suis affectus est. [b] Secūdo loco (quod reliquum est Persæ) necessariissimū mihi demādare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obtestans cùm omnes vos tum maximè Achæmenidas qui adestis, ne per socordiam permittatis vt imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin vi præreptū, [c] vi recuperetis. Hæc vobis faciētibus, & tellus fructum proferat, vxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: secus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuique Persarum eum finem qualis mihi cōtigit. Simul hæc loquutus Cambyses, [d] defleuit omnem suam conditionem. Persę, vt regem lamentantē conspexêre, vniuersi tum vestimenta rescindere, tum effuso ploratu vti. Post hæc vbi femoris os [e] vitiatum est, femúrque celerrimè contabuit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, quum regnasset septem omnino annos & mensęs quinque, nulla vnquam prole suscepta virili fœmineáve. At Persis qui aderant magna offusa est incredulitas, rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cābysem, quæ de nece Smerdis dixisset, ea dixisse vt illi omne nomen Persicum redderetur hostile. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri per rebellionē regnare, vt pote Prexaspe vsq;

a Impia

b Quum verò iste superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquitur imprimis necessarium, vt vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedēti præstari volo. Hæc igitur à vobis extremùm peto, per regios deos obt.

c Vi recuperetis pro virili. *Vel, Pro viribus.*

d Omne illud factum suum defleuit.

e *Alij*, Carie extesum fuit. *Alij etiam aliter.*

pernegãte à se fuisse Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri interemptum.

MAGVS defuncto Cambyse, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnauit menses septem, qui reliqui erant ad implẽdum octauum annũ regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæque exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem statim adeptus imperium edixit. Octauo autem mẽse, quisnam esset compertus est hũc in modum: Erat Otanes quidã Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes magum non esse Smerdin filiũ Cyri, primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac coniectura, quòd neque ex arce progrediebatur, neque Persarum procerũ quempiam ad conspectum suum vocabat. Itaque [a] eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyses tenuerat, cuiúsque tunc magus cõtubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambysis vxorũ: misit ad eam quendam sciscitatũ quocum homine cubaret, cũ Smerdi Cyri, [b] an cum altero. Illa remisso nũtio, negauit se id scire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidisset vnquam, nec eum cum quo cubaret nosset quisnam esset. Ad hãc rursus mittit Otanes, inquiẽs, Si ipsa Smerdin Cyri nõ habes cognitũ, saltem sciscitare ab Atossa quocum viro tu atque illa cubitatis. non enim illa suum ipsius ignorat fratrẽ. Filia ad hoc respondit, Ne in Atossæ quidem colloquiũ venire possum, aut vllã aliam cernere mulierũ cũ illo cubãtiũ. Nãque hic vir, quisquis est, quumprimũ adeptus est regnũ,

a Quum eum suspectum *impostura* haberet, ita egit: Quum hab.

b An cum alio quopiam.

A νος ἰῶ μὴ μὺ ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. οὐ γὰρ ἰῶ οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φαίνεσθαι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὐχενίην.

Ὁ δὲ μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεὴς ἐβασίλευσε, ὑπαγαθίων τὸν ὁμώνυμον Σμέρδιος τὸν Κύρου μιλίας ἐπὶ τὰς ὑπολοίπους Καμβύσῃ ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπέδεξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πολλὰς εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πολλὰς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πλὴν ἐξ αὐτῶν Περσέων. Ἀπέπεμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τὸν ἦρχε, τοσοῦτο ἀπέλιπε τὸ μὴ τριετίης καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. τοσάδε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα αἰσχάμενος ἐς τὸν ἔπειτα. ὁ γὰρ δὴ τῶν ἐμνὶ ἐγίνετο καταδηλος ὅτεῳ τοιῶδε· Ὀτάνης ἰῶ Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένεϊ δὲ καὶ χρήμασι ὁμοίως τῷ τοῦτῳ Περσέων. ἔδοξε ὦν ὁ Ὀτάνης τοῦτος ὑπόπτωσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἰῶ· τῆδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτώσας δὲ μιν, ἐποίεε τάδε. ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης γυναῖκα, τῇ οὔνομα ἰῶ Φαιδύμη· τῇσι αὐτῇσι δὴ ταύτῃσι εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνῴκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὦν ὁ Ὀτάνης πρὸς αὐτέων τέων γυναῖκα, ἐπυνθάνετο πρὸς ὅτεῳ ἀνθρώπων κοιμῷτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε, Φαιδύμη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ γε πυθοῦ Ἀτόσσης ὅτεῳ τούτῳ συνοικέει· αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δὴ καὶ τὸν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. αὐτὶς πέμπει πρὸς ταῦτα ἡ γυνή, Οὔτε Ἀτόσσῃ δυνάμεϑα ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ταύτην ἀνέδεξε βασιλεύειν,

διέπειρε ἡμέας, ἄλλῳ ἄλλη τάξας. ἀκού- A
οντι δὲ τοῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαί-
νετο τὸ χρῆγμα. τρίτῳ δὲ ἀγγελίῳ ἐς-
» πέμπει πρὸς αὐτίκα, λέγουσαν τάδε, Ὦ
» θύγατερ, δεῖ σε γενομένην βὼ, κίνδυνον ἀνα-
» λαβέσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύνῃ κελεύῃ.
ἐγὼ γὰρ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ τὸν
» ἀδελφεὸν καταδοκέω ἐγὼ, οὔτοί μιν σοί τε συγκοι-
» μήμενον, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ
» χαίρειν ἀπαλλάσσειν, δικὴν ἀδικίης δίκην.
» νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεὰν σε σὺν βύδῃ, καὶ B
» μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφασον αὐτοῦ
» τὰ ὦτα. καὶ ἐὰν μὲν φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμι-
» ζε σεωυτῷ Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν·
» ἐὰν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.
ἀνὴρ πέμπει πρὸς τάδε ἡ Φαιδύμη, φα-
μένη κινδυνον μεγάλως ἐὰν ποιῆ τοῦτο·
ἐὰν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, δηλα-
δὴ ἀποτμηθεῖσα ἔσῃ, βὸ εἰ δέναι ὡς
ἀϊστώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσειν τοῦτο. ἡ
μὲν δὴ ὑπεδέξατο τοῦτο πρὸς πατέρα κατερ- C
γάσασθαι. τῷ δὲ μάγου τούτου τῷ Σμέρδιος
Κύρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δή τινι οὐ σμικρῇ. ἡ ὦν δὴ Φαι-
δύμη αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα
ὅτι τελέως τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεί
τε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος πρὸς τὸν
μάγον (ἐς γὰρ δὴ τὰς ἄλλας φοι-
τέοισι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλθοῦσα πρὸς αὐτὸν νύ-
κτα. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου, ἤψα-
το τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' D
εὐπετέως οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡ-
μέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, πέμψασα ἐσήμηνε
τῷ πατρὶ τὰ γλωμόμενα. ὁ δὲ Ὀτάνης πρῶτα
μὲν τῶν Ἀσπαθίνεω καὶ Γωβρύεω, Περσέων τε
πρώτους ἐόντας καὶ ἐωυτῷ ὅτι πιστοτά-
τους ἐς πίσιν, ἀπεμήσατο περὶ τοῦ χρήγματος.
ἐπὶ δὲ καὶ αὐτοῖσι ἄλλα ὑπετίθετο τοιάδε τινὰ
ἔχειν. αἱρεθέντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω τοῦτο λόγου,
ἐδέξατο· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα Περ-
σέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον ὅτῳ πιστεύῃ B
μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνα-
φέρνεα· ὁ δὲ Γωβρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπα-
θίνης δὲ, Ὑδάρνεα. γενομένων δὲ τούτων ἓξ,
προσγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ὃς Περσέων ἦρχε. τούτων δὴ ὧν
οἱ ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτοὺς ἀπίκετο,

nos dispersit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otanis res est visa manifestior. itaque tertiò nuntium ad eandē mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortā natalib⁹, suscipere periculū quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri nō est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quòd potentiam Persarum obtinet, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecū cubabit, animaduertéisque soporatum, palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faciat, magnū adire discrimen, quoniam probè scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidetur: tamē se id facturam: Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quum regnaret, aures præciderat, nō exigua de causa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunque receperat patri exequuta est. nam vbi vices eius fuerunt adeūdi magum, (etenim vxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiēs magum, vnà cubuit, eiúsque, dum vehementer soporatus esset, aures palpauit: quibus carere hominem, non difficulter sed facilè sanè deprehendit. Vbi illuxit, celerrimè patrem certiorē rei gestę facit. Iste, sumptis Aspathine & Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. eóque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constituerúntque vt singuli sibi singulos in societatē deligerent è Persis quibus maximè confiderent. Asciuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hystaspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenissent,

placuit sex Persis hũc in societatem adsciscere. qui quum septem essent, congressi colloquutique, fidem mutuò dederũt. Quũmque ad Darium ordo dicendæ sententiæ venisset, ita apud cæteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare: & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiisse: atque ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verùm quandoquidem contigit vt vos quoque rem sciatis & non solùm ego, videtur mihi confestim esse transigẽdum neque differendũ. differre enim satius non est. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorẽ esse patre tuo, indolem præfers: noli tamẽ ita properare ad rem aggrediendam inconsultò, sed considerantius illam capesse: quam ita demũ aggredi debemus · quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adestis, si eo quem Otanes dixit vtemini modo, sciatis vos teterrimè perituros. aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per vosmet qui cœperatis, ista exequi: sed quoniam statuistis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie transigamus, aut scitote, si nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum vt me apud magum accuset, sed me vt vos accusem. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec finis differre, age, expone nobis ipse quónam pacto regiã introire possimus, & illos aggredi. excubias nanque dispositas esse, ipse quoque, etsi non visu, certè auditu nosti: quas qua ratione penetrabimus? Cui respondens Darius, Multa sunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, sed facto: alia, quæ oratione declarari possunt, sed vnde mihil clari operis existit. Vos verò nostis, excubias quæ dispositę sũt, [a] haud quaquam difficiles esse ad penetrandum. nam quum nos tales simus, nemo non (quisquis ille sit) cedet nobis, partim ob reuerentiam,

A Τοῖσι ἓξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσ-
στατεῖσαθαι. σὺν ἐλθόντες δὲ οὗτοι ἐόντες
ἑπτά, ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους. ἐπεί
τε δὲ ἦλθε ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαί-
νεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον
αὐτὸς μοῦνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη
ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετε-
λεύτηκε· καὶ αὐτὸ τοῦτου εἵνεκεν ἥκω σπου-
δῆ, ὡς συνήσων ὅτι τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεί
τε δὲ συνέλαχε ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ
μὴ μοῦνον ἐμὲ ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ
B μὴ ὑπερβαλέεσθαι. οὐ γὰρ ἄμεινον. Εἶπε
πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος,
εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ οὐκ φαίνῃ ἐοικὼς
στρεψὸν τὸν ἐόντα πατρός· τὸν μὲν-
τοι ὁρμὴν χείρονα ταύτῃ μὴ οὕτω σπευτά-
ζειν ἀβούλως, ἀλλ' ὅτι εὖ συμφερέστερον
αὐτῇ λάμβανε. δεῖ γὰρ πλέονας γνωμέ-
νους, οὕτω ἐπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα
Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, ἕπῃ τε εἰ-
ρημένῳ ἔχῃ Ὀτάνεος εἰ χρήσεσθε, ὁρῶ ἅδε
ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἔξοισει γάρ τις
C πρὸς τὸν μάγον, ἰδίῃ κερδαλλόμενος ἑωυ-
τῷ χέρδεα. μάλιστα μὲν νυν ὀφείλετε ἐπ'
ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί
τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλέονας ἐδόκεε, καὶ [ἐπ' ἀναφέ-
ρεσθε,]
ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴστε
ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὑπερπεσὼν ἡντινα ἡμέρην, ὡς οὐκ
ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ
σφέας αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μά-
γον. λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, ὅθεν ὦ-
δε ἀπερχόμενον Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας
σπεύδειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερβάλλε-
D σθαι οὐκ ἐᾷς, ἴθι δεῦρο αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ
πειρώμεθα ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ὅτι χειρώσο- [οἶδά που.]
μεθα αὐτοῖσι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας οἶ-
δάς που καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας,
ἀλλ' ὅτεῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείβεται Δα- [πῶς περήσο-
μεθα;]
ρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, ἦ πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ
μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ· ἄλ-
λα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργον δὲ
οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς
δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, ἐούσας
E οὐδὲν χαλεπὰς περελθεῖν. τοῦτο μὲν γάρ,
ἡμέων ἐόντων τοιῶν, οὐδεὶς ὄστις οὐ πα-
ρήσει· τὰ μὲν που καταιδεόμενος ἡμέας,

a Haud difficulter posse pertrãsiri. Nam q.

τὰ δὲ καὶ

» τὰ δέ χρυ καὶ δημοσίων. τοῦτο δέ, ἔφη, αὐτὸς A partim ob timorem. Adde quòd
» σκῆψιν εὐπρεπεστάτην, τὴν παιδικήν· φασὶ habeo prætextũ [a] accommoda-
» ἄρτι τε ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαι tissimum cui innitamur. siquidẽ
» τι ἔπος τοῦδε τοῦ παιδὸς σημῆναι τῷ βασι- è Persis venisse me dicã, ac velle
» λεῖ. ἔνθα γάρ τι δεῖ ψεύδεσθαι, λε- quædam à patre mãdata regi nũ-
» γέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἵ τε ψευ- tiare. Vbi enim expedit mẽdaci-
» δόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ ἀφιλοτιμούμενοι. um dicere, dicatur. nam idem o-
» ἢ μὴν γε ψευδόντας τότε, ἐπεάν τι μέλλωσι ptamus, quique mendacium di-
» τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· ἢ cimus quique veritatem: quippe
» δὲ ἀληθίζοντας τι, ἵνα τῇ ἀληθείῃ ὑπισχνέ- quum ii qui mentiuntur, tunc
» σωνται κέρδος, καὶ τις μᾶλλον σφίσι ὑπο- B mentiantur quum persuadendo
πρήπτας. » πρήπτας. οὕτω ὦν ταῦτα ἀσκέοντες, τῶν- sunt quippiã lucri facturi: & qui
» τῇ ἀφιξόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι verum dicunt, ideo dicant vt ve-
» μέλλοιεν, ὁμοίως αὖ ὅ, τε ἀληθίζόμενος, rum dicẽdo aliquod lucrũ [b] cõ- b Consequãtur,
» ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής. ὡς sequantur. Et alius huc, alius illuc & aliquis magis
» αὖ μοὶ νῦν τῶν πυλουρῶν ἐκὼν πρῆξαι, αὐτῷ magis propensus est. ita non idẽ ipsis conuertatur,
» οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὃς δ' αὖ ἀντιβαί- factitando, idem tamen obtine- vel, flectatur. id
» νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐν ταῦτα ἐὼν πο- mus. quòd si nihil lucri faciendũ est, Morigerum se
» λέμιος, καὶ ἔπειτα ὠσάμενοι ἴωμεν, ἔργου ἐ- esset, peræquè & verax foret men- præbeat. Q. d. Vt
» χόμεθα. λέγει Γοβρύης μετὰ ταῦτα, Ἄν- dax, & mẽdax verax. Quod autẽ aliquin magis ani-
» δρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλιον πρήξειν ἀνα- C ad ianitores attinet, siquis eorum mum ad eorũ vo-
» σώσασθαι τὸν ἄρχοντα, ἢ, εἰ γε μὴ οἷοί τε libenter cedet nobis, vtilius ei suo luntatem conuer-
» ἐσόμεθα αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν. tempore erit: siquis resistere co- tat. In iis autem
» ὅτε γὰρ ἀρχόμεθα μὲν, ἐόντες Πέρσαι, habitabit, vt erit hostis, ita tũc pro que proximè se-
» τοῦ Μήδου ἀνδρὸς μᾶλλον, καὶ τούτου ὧν hoste habeatur: deinde intro ir- quuntur, aliam le-
» οὐκ ἔχοντος, ὅσοι τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέ- rũpentes, rem transigamus. Post ctionem sequitur
» οντι πρεσβύοντο, πάντως κου μέμνησθε τὰ interpres.
» ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν ὁ βίον, μὴ hæc Gobryas, Viri amici, inquit,
» πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὸν ἄρχοντα. τὰ nobis pulchrius erit recuperare
» τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ὅτι ἀφυβο- imperium: aut, si recuperare non
» λῆ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν D poterimus, mortem oppetere,
» τίθεμαι ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ quàm, quum simus Persæ, viro
» ἀφαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τῶδε ἀλ- Medo parere, & quidẽ aures non
» λοῖόν τις ἢ ὅτι νῦν μᾶλλον ἰθέως. ταῦτα εἶ- habenti. Quum præsertim qui-
πε Γοβρύης. καὶ πάντες ταύτῃ ἄνευον. cunque vestrũm Cambysi ægro-
tanti adfuistis, memoria teneatis
quæ ille dum vita excederet, Per-
sis imprecatus est, nisi imperium
recuperare tentarent: quæ nos
tunc non admittebamus, [c] inui- c Calumniosé.
diosè dici à Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono
in Darii sententiã: [d] neque hunc d Neque hoc cœtu dissoluto, eundum aliò cẽseo quàm rectà ad magum.
cœtum dissoluendum cẽseo, sed
statim aduersus magum adeun-
dum. Hæc dicta à Gobrya cæteri
comprobarunt.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο Interea verò dum ab istis con-
καὶ σὺν τυχίῃ τάδε· τοῖσι μάγοισι ἔδοξε sultatur, fortè hoc cõtigit vt ma-
βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον ποιέε- gi inito inter se consilio statue-
σθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε ποιέσ Καμβύσεω rent conciliandum sibi amicum
ἀνάρσια, ὃς οἱ παῖδα ἐξιοῦσαν ἀπο- Prexaspem, quòd indigna passus
λωλέκεε· καὶ ὅτι μούνος ἠπίστατο E à Cambyse esset, occiso eius fi-
Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχεὶρ lio ictu sagittæ, & solus mor-
μιν ἀπολέσας· ποιέσ δ' ἔτι, ἐόντα ἐν αἰνῇ tem Smerdis Cyro geniti nos-
μεγίστῃ παρὰ Πέρσῃσι. τούτων δὴ μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον προσ- set, quem ipse suapte manu in-
εκτέωντο, πίστει τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, teremisset: quòd [e] præterea *ob id* e Præterea apud Persas in maxima existimatione esset.
apud Persas maxima flagrabat
inuidia. His de causis accitum
hominem, sibi amicum comparabant: accipientes fidem ac iusiurandum,

fallaciam quæ ab ipſis in Perſas facta eſſet, intra ſe habiturũ, neque cuiquam mortalium patefacturum, [a] pollicitantes innumerabilia ſe ei daturos. Recipiẽte Prexaſpe facturum ſe quæ magi ſuaſerant, iterum illi dicere, in animo ſe habere omnes Perſas ſub murum arcis conuocare: ideóque iubere hunc conſcenſa turri prædicare, à Smerdi Cyri Perſis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini ſummæ apud Perſas autoritatis, & qui ſæpenumero aſſeueraſſet eum eſſe Smerdin Cyri, ac cædem à ſe factam pernegaſſet. Hæc quoque Prexaſpe ſe paratum exequi dicente, magi cõuocatis Perſis, hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaſpes, ea quæ ab iſtis oratus fuerat ſponte obliuiſcitur: exorſúſque ab Achæmene, ſeriem familiæ Cyri recenſet: & vbi tandem deuenit ad Cyrum, commemorauit illius in Perſas beneficia. His expoſitis, prompſit veritatem, cauſatus ideo ſe hactenus occultaſſe quòd ſibi tutũ non fuiſſet proferre rem geſtam, ſed impræſentiarum neceſſitate coactum proferre: dixítque ſe à Cambyſe adactum Smerdin Cyri occidiſſe, & magos eſſe qui regnét. Multis quoque verbis Perſas deuouit niſi rurſus imperium recuperarent, ac magos vlciſcerentur. Hæc loquutus, ſeſe in caput à turri præcipitem dedit. Hũc in modum Prexaſpes, vir per omne tempus vitæ ſpectatus, occubuit.

a Pollicitantes ſe decies millies ipſius bona multiplicaturos.

A ἦ μᾶλλον ἔξεστι πρὸς ἐωυτῷ, μηδὲ ἐξοίσειν παρὰ μηδενὶ ἀνθρώπων τινὶ ἀπὸ σφέων ἀπάτην ἐς Πέρσας γενομένην· ὑπισχνέοντο δὲ τὰ πλείστα οἱ μυρία δώσειν. ὡς δὲ ἐκελεύετο ὑπὸ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπειθον μιν οἱ μάγοι, δεύτερα παρεστέφεον, αὖτις μιν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον δὲ ἐκέλευον ἀναβαίνειν ὅτι πύργον, ἀγορεύσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδις ἄρχοιτο, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ B οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστότερα δηθεν εἶναι σφι αὐτὸν ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς ποιεῖν ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνησαμένου φόνον αὐτόν. φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ὅτι πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον· ὁ δὲ, τῶν μὲν ἐκεῖνοι ποιεύμενοι ἐπεμέλοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἐχόμενος ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμένεος, ἐγκωμιάζειν ἐπελήθετο. ἐγκωμιάζοντι

C Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν, ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὸ ἀληθήιον, φάμενος τοσόνδε μιν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ ἔτι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίως μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, ὡς μιν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ἐπὶ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀποκτείνειε, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτήσαιντο ὀπίσω τὸ D ἀρχαῖον, καὶ τοὺς μάγους ζημιώσαιντο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ὅτι κεφαλῇ φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νυν ἐὼν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε.

ΟΙ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ὅτι χρῆν ποιῆσαι τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑποφάλλεσθαι, ἦσαν βουλόμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα παρηθέντων εἰδότες οὐδέν. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ γενόμενοι ἐβουλεύοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γενόμενα ἐπεπυθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκελεύοντες τὸν E ὁδὸν, ἐδίδοσαν αὖτις σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, παύεσθαι κελεύοντες ὑποφαλλόμενοι, μηδὲ οἱ δεόντων τῶν παρεόντων, ἐπιτίθεσθαι· ὁ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον,

b Rem iterum in diſquiſitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat vt differrent, neque rebus flagrantibus inceptum capeſſerẽt: (Vt legatur οἱδὲ τῶν) at Darius confeſt.

122

αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδὲ ὑποβάλλεσθαι. ὠθιζομένων δὲ αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ πίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τήν τε Δαρείου πρώτης αἴνεον γνώμην, & ἔπειτα ἤεσαν ὡς τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. ὡς δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι αὐδρὸς τῶν Περσέων τοῦ ἀρίστου, καὶ τοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, προέσθαι, εἰ ἦν πομπῇ χρεωμένους· οὐδὲ ἐπηρώτα τοὺς εἰ. ἐπεί τε δὲ καὶ προσῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι βυνούχοισι, οἵ σφεας ἱστόρεον ὅ,τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἱστορέοντες τούτοις, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅπως σφέας προσῆκαν. ἄχθος τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παριέναι. οἱ δ', ἀναχελυσάμενοι, καὶ ἀνασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτοις μὲν τοὺς ἔχοντας, αὐτοὶ τωὐτὴ συγκεντέουσι· αὐδὶ δὲ ἤεσαν δρόμῳ ἐς τὸν αὐδρεῶνα. οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τὠυτὸ καὶ ἐόντες εἴσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω βουλεύματα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς βυνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἅμα τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι· καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὸ ξυστὸν καὶ τελέει, ὁ δὲ, πρὸς τὸν ἀκινάκεα ἐτράπετο. ἐν ταῦτα δὲ σπουδαίως ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὸ ξυστὸν ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐτῷ τῶν πολεμίων, καὶ προσχειμένων, ἰῷ χρῆσθαι οὐδέν. ὁ δὲ ἕτερος τῇ ἀκινάκῃ ἠμύσσετο· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνεω παῖδα ἐς τὸν μηρὸν· τοῦτο δὲ, Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν. καὶ ἐτρήθη μὲν τὸν ὀφθαλμὸν ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τῷ μὲν δὴ μάγων οὗτος τρωματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τε οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρησὰ ἐγένετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐστεχὼν ἐς τὸν αὐδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφυγὼν, θέλων αὖτις προσδῆσαι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῷ ἑπτὰ δύο, Δαρεός τε & Γοβρύης. συμπλακέντος δὲ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεὸς ἐπεξεὼς ἦν πόρρω, οἷα ἐν σκότεϊ, μὴ πλήξῃ τὸν Γοβρύην.

confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, cósque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexerunt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nuntiis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simúlque inter percontandum ianitoribus minitabantur quòd homines ingredi permisissent: atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuò cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidémque cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc fortè ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexaspe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, [a]ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit. atque inde [b]miscentur inuicem. Verùm arcus ei qui illum sumpserat, quum hostes iuxta essent, nulli vsui fuit: alter qui se lancea tuebatur, tum Aspathmis femur percussit, tum oculum Intaphernis: oculóque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus est. Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter verò, quando arcus ei nulli vsui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, se proripuit, fores occlusurus. Sed illuc duo de septem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: [c]quum autem Gobryas esset implicitus cum mago, Darius adhuc stans atque hærens, considerabat ne Gobryam feriret in tenebris.

a Vires suas aduersus illos experiri cœperũt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

b Manus conserebant.

c Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quũ autem manũ conseret. *Vel*, Quũ adortus esset Gobryas magum.

123

χρῆσμα

Eum cernens Gobryas otioſum ſtantem, interrogauit cur nō vteretur manu. Reſpondenti Dario, Diſpicio ne te feriam, Tu verò, inquit, vel per vtrūque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magū caſu percuſſit. Interfectis magis capita demunt, eáque geſtantes quinque eorum, duobus reliquis qui ſaucii erant illic relictis, tū quòd inualidi eſſent, tū arcis tuēdæ cauſa, foras procurrunt cū vociferatione ac tumultu: cæteróſq; Perſas compellando, rem geſtam exponebant, capita oſtentantes: & ſimul quicunque magorum ipſis occurrebat mactabant. Perſæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipſi facienda ſibi eadem cenſuerunt: eductíſque gladiis, vt quenque reperiebant magum, interficiebāt: &, niſi noctis interuentu cohibiti fuiſſent, neminem magorum reliquiſſent. Hunc diem Perſæ maximè ſolennem publicè obſeruant, & in eo ingens celebrāt feſtum, vocantes id *μαγοφονίαν, id eſt, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas eſt prodire in lucem, ſed cuncti ſe intra domū continent.

Vbi reſedit tumultus, dieſque quinque exceſſēre, ii qui magos inuaſerant, de omni rerum ſtatu cōſultabant. Quorum orationes etſi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamē huiuſmodi fecerunt: Otanes hortabatur vt rem Perſicam in medium conſtituerent, ita inquiens, [a] Vnum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut iucundum eſt, aut bonum. [b] Nā & quò licētiæ Cambyſes proceſſerit, noſtis, & quò mag⁹. [c] Quid igitur nobis opus eſt monarchia, quā ſuſtulimus? in qua licet pro libidine agere omnia impunè? quæ virum, etiamſi optimus omnium fuerit, tamen, quum in ea poſitus eſt, extra conſuetos abiecerit ſenſus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia. [d] Itaque hæc duo mala habēs, nimirum omnē malitiam habet,

a Ego certè, vt poſthac noſtrūm vnus rerum ſolus potiatur, *vel*, vt totum imperiū vni noſtrūm poſthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non cenſeo poſthac de hoc cogitandum vt imperium vni deferatur. Neque enim dicit*, Poſthac deferatur, *quaſi iā antea delatū fuerit. Sic intelligendum paulo poſt μετίστας ἡμέας μοναρχίης.*

b Nā quò progreſſa ſit Cambyſis inſolētia vidiſtis, & magi inſolentiam experti eſtis.

c Quomodo autem monarchia ſit res bene ordinata, in qua licet pro lib. *&c. Vel*, Quomodo autē in monarchia res bene compoſitæ eſſe poſſint?

d Hæc autem duo habēs, omne vitium habet.

A ὀρέων δέ μιν ἀρχὴν ἐπεσεῶντα ὁ Γοβρύης, εἴρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χειρί· ὁ δ' εἶπε, Γρομηθόμωος σέο, μὴ πλήξω. Γοβρύης δὲ ἀμείβετο, Ὦ ξεῖνε καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος, ὥσπερ καὶ ἐγένετο, καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγου. ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλάς, τοὺς μὲν τρωματίας ἑωυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων, ἔχοντες

B τοὺς μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοή τε καὶ παταγῷ χρεώμενοι. καὶ Γέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἐκτείνον πρώτῳ τινὶ τῶν μάγων ὃν σὺν ποσὶ γινόμενον. Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ γεγονὸς ὑπ' αὐτῶν ἐπὶ δόλῳ, καὶ τοὺς μάγους τιμωρέειν τῷ ἀπάτῃσι, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερά τοιαῦτα ποιέειν. ἀπασαμένοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἐκτείνον ὅκου τινὰ μάγον θύρεσκον. εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. Τούτῳ τῷ ἡμέρῃ θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ὑπ' αὐτῇ, κοινῇ

C ὀρτῇ μεγάλῃ ἀγρίοι, ἣν κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφονίαι· ὑπὸ τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανερῷ ἐς ὄφος, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην.

μαγοφονία.

Ἐπεί τε δὲ κατέσχε ὁ θόρυβος, καὶ ὑπὸς πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πρώτων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μέν τισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων μούναρχον μοῦνον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγαθόν. εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν ἐπ' ὅσον ἐπεξῆλθε, μετεσχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίῃ, τῇ ἔξεστι ἀνυπευθύνως ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν ὁ ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στὰς ἐς τοῦτο τὸ ἀρχεῖον, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσεται. ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἐκ τῆς ἀρχῆθεν σύμφυτος ἀνθρώπῳ. ἔχων δὲ ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα.

μουναρχίης.

μουναρχον μηκέτι

» τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεκορημένος ἔρδει πολλὰ A
» καὶ ἀθέμιστα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα
» γε τύραννον, ἀφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
» πάντα τἀγαθά· ὃ δὴ ὑπεναντίον τούτου
» ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονερὸν γὰρ τοῖσι
» ἀρίστοισι τῶν ἀστῶν. ἥδιστα δὲ ἀ-
» ειστον ἐν δέκεσθαι ἡγέεται. ἀνάρμοστον
» δὲ πάντων· ἑνὸς τε γὰρ αὐτὸν μετείως θυ-
ἢ ἀπέχθεται » μάζης, " ἀχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύ-
» εται· ἑνός τε θεραπεύης κάρτα, ἀχθεται ἄτε B
» θωπείαν ἠνορυμένος. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔργα-
« μαι ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ βιᾶ-
» ται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δ'
» ἄρχον, θαρσέοντα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλι-
" στον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῷ ὁ
» μοιώ ἀρχης, ποιέει οὐδέν. πάλιν μὲν γὰρ
» ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει,
» βουλεύματα δὲ πάντα ἐς ὃ κοινὸν ἀναφέ-
» ρει. πίθεσθαι ὦν γνώμῃσι, μετέντας ἡμέας
» μοναρχίῃ, ὃ πλῆθος ἀέξειν. ἐν γὰρ τῷ C
» πολλῷ ἔνι τἀγαθά. Ὀτάνης μὲν δὴ τοιού-
τῳ τῇ γνώμῃ ἐσέφερε. Μεγάβυζος δ'
ὀλιγαρχίην ἐκέλευε βουλεύεσθαι, λέγων τά-
» δε, Τὰ μὲν Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων,
» λελέχθω καὶ μοὶ ταῦτα· τὰ δὲ ἐς ὃ πλῆ-
» θος ἄνωγε φέρειν ὁ κρατος, γνώμης τῆς ἀ-
124 » ίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηίου οὐδὲν
» ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστικώτερον.
» καὶ τυραννίου ὕβριν φεύγοντας αὐδρας, ἐς
» δήμου ἀκολάστου ὕβριν πεσεῖν, ἔστι οὐδα- D
» μῶς ἀναεκτόν· ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποιέῃ, γινώ-
» σκων ποιέει· τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἔνι. κῶς
» γὰρ ἄν γινώσκοι, ὃς οὔτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἱ δὲ
» καλὸν οὐδὲν, οὐδ' οἰκήιον· ὠθέει τε ἐμπεσὼν
» τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποτα-
» μῷ ἴκελος. δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν
» νοέουσι, οὗτοι χεάσθων. ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν
» ἀρίστων ἐπιλεξάντες ὁμιλέωμεν τούτοισι πε-
» ειθόμενοι ὃ κρατος. ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ
» αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. Ἀείστων δὲ ἀνδρῶν εἰ- E
» κὸς ἄειστα βουλεύματα γίνεσθαι. Μεγά-
καὶ μὲν νυν » βυζος " μὲν δὴ τοιούτῳ γνώμῃ εἰσέφερε.

tum per insolentiã, quòd expletus omnibus rebus est, tum per inuidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, vt qui omnia bona obtineat, debebat sine liuore esse: verùm ita natura comparatũ est [a] vt is sit aduersarius popularibus suis. siquidem eorum optimis quibusque qui superstites sunt atque viuũt, inuidet, [b] deterrimis delectatur: &, quod indecẽtissimum est, criminationes admittere optimum putat. Nam siue admireris eum modestè, offenditur quòd non effusè hoc facias: siue effusè facias, offenditur, quasi sibi assenteris. Et vt exequar dicendo quæ maxima sunt, iura patriæ labefactat, fœminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primùm quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, isonomiam, *id est iuris æquabilitatem*: deinde verò nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc est vnicus princeps*. nam magistratus tum sorte deligũtur, tum administratorum rationem reddunt: omnia denique consilia in commune referuntur. [c] Itaque (vt meam dicam sententiã) censeo nobis monarchiæ deiectoribus statum multitudinis esse optandum. in multitudine enim omnia insunt. Otanes quidem hanc sententiã dixit. Megabysus autẽ ad oligarchiam. *i. ad statum paucorũ*, rẽ traducens, ad eam socios hortabatur, his verbis, Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea sint pro dictis à me quoq;: sed quatenus hortabatur summam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententia. Etenim populari multitudine nihil est neque insipientius, neque insolẽtius. Itaque eos [d] qui tyranni sæuitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere sæuitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, siquid facit, intelligens facit: [e] at plebi suum est nihil intelligere. quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum nouit, ne domesticum quidem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti fluminiꝰ similis? Quare siqui malè consultum Persis cupiunt, ii statu populari vtantur: nos verò cœtu virorũ optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nã inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere cõsilia. Hanc Megabysus sententiã dixit.

a Vt contrario modo se in populares suos gerat. *Vel*, Contrariis moribꝰ erga suos populares præditus sit. *Vel breuius*, Sed contràcõparatus est in ciues. *Θι ὑπεναντίον sumatur aduerbialiter.*

b Deterrimis delectatur: criminationibus etiã, *Vel calumniis*, locum dare optimũ putat. Et (quod est quiddam minimè omnium locum consentiẽs) siquidẽ eum mediocri, *Vel modica*, admiratione prosequaris, infensus est quòd non impensè colatur: sin impensè quis eum colat, eo cultu, tanquã assentatione, offenditur.

c Nobis igitur censeo, missam facientibus tyrannidem, euehendam, *Vel, proue hendam*, esse multitudinẽ. in multitud. *&c. Id est, missam facientibus de tyranni de deliberationem.*

d Qui tyranni insolentiã fugiũt, in plebis effrænæ insolentiam incidere, neq.

e At plebi nulla intelligẽtia ineſt. quomodo enim intelligat [*Vel*, vnde enim intelligentia ei adsit] qui nec edoctus est nec nouit honestum quicquã, ne in sua quidem familia: & qui ad res ag. *&c. Sed οἰκήιον potest & aliter expon.*

Tertio loco ſuam Darius, inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad ſtatum popularem pertinent, rectè mihi videtur dixiſſe: quatenus autem ad ſtatum paucorum, nō rectè. propoſitis enim tribus ſtatibus, & his omnibus optimis, vt optimè imperet populus, optimè pauci, optimè vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium ſentio. imperio enim vnius viri qui optimus ſit, nihil melius eſſe conſtat. [a]Quod qui ſentit, non immeritò ſtatum popularem miſſum faciat. vt taceam ſic præcipuè conſilia in aduerſarios trahi ſolere. At in ſtatu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim odia excitari conſueuerunt. quum enim quiſque princeps eſſe optet, & in dicenda ſententia vincere, ad ingētia inter ſe odia euadunt. Ex quibus ſeditiones exiſtunt, è ſeditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperium deuenitur. vnde intelligi datur quanto ſit hoc illo præſtantius. Iam verò, plebe imperāte, fieri non poteſt quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiūt, ſed amicitiæ validę. qui enim aduerſus rempublicam facinoroſi ſunt, mutuò ſe occultant: ídque tamdiu fit dum aliquis populo præpoſitus tales homines compeſcat, is videlicet quem populus inter cæteros admiretur. Hic quū admirationi eſt, tunc verè [b]monarchus oſtenditur, declarans in hoc monarchiam eſſe rem omnium præſtantiſſimā. Atque vt in ſummam omnia colligam, vnde nobis libertas extitit, & à quo data? à populóne, an ab oligarchia, an à monarcho? Ego igitur [c]ſentio, quum ſitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias diſſoluatis bene conditas: quod nequaquam ſatius eſt. Hæ tres dictæ fuerūt ſententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui aſſenſerunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Perſis ſtudebat, vbi ipſius ſententia reiecta eſt apud alios, ita in medium loquutus eſt, [d]Viri ſeditioſi, quoniam conſtat neceſſe eſſe vnum aliquem è nobis regem fieri, ſiue per ſortem, ſiue permiſſu Perſarum per multitudinis electionem,

a Nam qui hoc animo præditus ſit, ſine vlla reprehenſione multitudinem gubernauerit: vt tac. *Sequentia autem proximè loci ſcriptura mendi ſuſpecta eſt. Videtur tamē poſſe ſtare reddi.* Atque hac potiſſimum ratione [*Vel*, hoc potiſſimum modo] conſilia taceri apud aduerſarios queant.

b Monarchus euadit.

c Sentio, quum per vnum *nobis imperātem* ſimus liberati, hoc *Vnum imperium* nobis eſſe tuēndum. ac præterea, leges patrias non eſſe ſoluendas, quæ rectæ ſunt, *Vel, bonæ*. non enim conſultum *nobis hoc fuerit*. Hę tres dictæ.

d Cōſpirationis ſocii, *Vel, factionis*.

A τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς « ὅ πλῆθος ἔφερε, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ « ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ πρηγ- « μάτων προκειμένων, καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόν- « των, δήμου τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ « μουναρχίου, πολλῷ τοῦτο προφέρειν λέγω. ἀν- « δρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν « φανείη. γνώμην γὰρ τοιαύτην χρεώμενος, ὅτε- « ρον ἂν ἀμαθέα ἀπώσεται; ἢ ὀργὴν ἐπιθήσεται « τοιαύτην, τὴν ἂν ἐπιθεῖτο ὁ ὄχλος; σιγῶντά « τε ἂν βουλεύματα ὅτι δυσμενέα αἴροιτο « οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσι « ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν, ἔρδεα ἴδιά « ἰχυρὰ φιλέειν ἐγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκαστος « βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησί τε νι- « κᾶν, ἐς ἔρδεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέον- « ται· ἐξ ὧν στάσιες ἐγίνοντο· ἐκ δὲ τῶν στα- « σίων, φόνος· ἐκ δὲ τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μου- « ναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ ὅσον ἐστὶ τοῦτο « ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατα μὴ « οὐ κακότητα ἐγγενέσθαι. κακότητος δὲ ἐούσης « ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγί- « νεται τοῖσι, φιλίας δὲ ἰχυρὰς. οἱ γὰρ κακοῦρ- « γοι τὰ κοινὰ, συγκρύπτοντες ποιέονσι. τοῦτο δ' « τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἄν τις προστὰς τοῦ δήμου « τοὺς τοιούτους παύσῃ. ὑπ' ἐκείνου δὲ θωυμά- « ζεται ὁ τοιοῦτος· ἐν δὲ τῷ θωυμάζεσθαι « ὑπ' ἐκείνου τοῦ δήμου, θωύμαζόμε- « νος ἐστὶ, καὶ ἐὼν ἐφαίνη μουνάρχος ἐών. καὶ ἐν « τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη κράτι- « στον. ἔνι δὲ ἔπεα πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, « πόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; ἢ τεῦ δόντος; « πότερα τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ « μουνάρχου; ἐγὼ ὧν γνώμην, ἡμέας « ἐλευθερωθέντας ὑπὸ ἑνὸς ἀνδρὸς, τοιοῦτο « φυλάσσειν. χωρὶς τε τούτου, πατρίους νό- « μους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ. οὐ γὰρ ἄμεινον. « γνώμας μὲν δὴ τρεῖς αὗται προεφέροντο. ἡ δὲ τέτορες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἑαυτῷ τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσησι ἰσονομίην ἀπεύδων ποιήσας, ἔλεξε

E ἐς μέσον αὖ τοῖσι τάδε, Ἄνδρες στασιῶται, δῆ- « λα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασι- « λέα γενέσθαι, ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντων, « ἢ θυμῷ τῷ Περσέων πλήθει τὸν «

παρ' ἐκεῖνοι ἐλαττα, ἢ ἀλλῳ τινὶ μηχανῶ.

» αὐ" ἐκεῖνοι ἔλαττα, ἢ ἄλλῳ τινὶ μηχανῶ. ἐγὼ μὲν νυν ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιοῦμαι. οὔτε
» γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ὅπῃ τοί-
» τῳ δὲ ὑπεξίσαμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε
» ἐγὼ ὁδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὖ-
» τὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.
Τούτου εἰπόντος ταῦτα, σὺν ἐχώρεον οἱ ἑξ ὅπῃ
τούτοισι. οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἀνηγωνίζετο,
ἀλλ' ἐκ μέσου καθῆστο. καὶ νυῦ αὕτη ἡ οἰκίη
ἀρχὰ τελέη μουνὴ ἐλαυθέρη ἐοῦσα Περσέων,
καὶ ἄρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλῃ, νόμους B
οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. οἱ δὲ λοι-
ποὶ τῷ ἑωϋτῶν ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δι-
καιότατα ἥσονται· καί σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν
& τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἰῶ ἐς
ἄλλόν τινα τῷ ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιληίη, ἐξαί-
ρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔντεος ἑ-
κάστου καὶ τῶν πάσῃ δωρεῶν ἡ γίνεται ἐν
Πέρσῃσι λαμπροτάτη. τοῦδε δ' εἵνεκεν ἐβούλευ-
σάμην οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβουλεύσατό τε
πρῶτος & πρῆγμα, καὶ σὺν ἔσχε αὖθις. C
Ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα. τάδε δὲ ἐς
τὸ κοινὸν ἐβούλευσάμην, πρὸ ἑναι ἐς τὰ βασι-
λήια πρώτα τὸν βουλόμενον τῷ ἑπτὰ αὖθι
ἐσαγγελέος, ἰῶν μὴ τυγχάνῃ βοῦδων μετ' γυ-
ναικὸς βασιλέος· γαμέειν δὲ μὴ ἐξῆναι ἀλ-
125 λοθεν τῶν βασιλέϊ ἢ ἐκ τῶν σὺν επέμψασάν-
των. περὶ δὲ τῆς βασιληίης ἐβούλευσάμην τοι-
όνδε· ὅτευ αὖ ὁ ἵππος ἡλίου ἐπέμψαντος
πρῶτος φθέγξηται ἐν τῷ προσαστείῳ, αὐ-
τῶν ὀπισθεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι- D
ληίην. Δαρείῳ δὲ ἰῶν ἱππαγωγὸς, αὐτὴρ σο-
φὸς, τῷ οὐνόματα ἰῶ Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον
Ⓜ αὐδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δα-
» ρεῖος τάδε, Οἰβάρης, ὑμῖν δέδοκται περὶ τῆς
» βασιληίης ποιέειν τε τάδε· ὅτευ αὖ ὁ ἵππος
» πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι,
» αὐτῶν ἐπιμαθεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι-
» ληίην. νυῦ ὦν εἴτινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ
» ὡς αὖ ἡμεῖς σῷμεν τοῦτο ὃ γῆρας, & μὴ ἄλλος
» τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, E
παρ' ὦ βασιλεῦ, ἐν τούτῳ τοι ἔστι ἡ βασιλέα εἶ-
» ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοι ἔστι ἡ βασιλέα εἶ)
» ἢ μὴ, θάρσεε τούτου εἵνεκα, χρῆ θυμὸν ἔχε ἀγα-
» θόν· ὡς βασιλεὺς σοὶ εἰς ἄλλος ἄλλῳ σεῦ ἔσῃ·
» τοιαῦτα ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρεῖος, Εἰ
» τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχανᾶ-
» σθαι, & μὴ αἰσθησόμεθα· ὡς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται. ἀκούσας ταῦτα ὁ

siue qua alia ratione, equidem ego [a] vobis non refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et hac lege cedo vobis ius meũ imperii, vt nulli vestrûm aut ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, cæteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus, è medio abiit aliò sessũ.

[b] Cæteris autem septem de rege iustissimè deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perueniret, Otanem donari debere peculiariter eiúsque deinceps posteros cũ omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotãnis veste. Quæ ideo decreuerunt ei donanda quòd primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa verò in commune, vt regiam introire vnicuique è septem sine internuntio liceret, nisi fortè cum vxore cubaret rex: néue regi fas esset aliunde quàm è familia cõiuratorum vxorem ducere. De regno autem hunc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus edidisset, is regnũ Cambysis obtineret. Erat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos conuenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscẽsis, vt cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eũ respõdens OEbares, Here, inquit, si in hoc versaris vt rex sis vel nõ, [c] huius rei causa confidere te iubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: eiusmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes istiusmodi comẽtum, adest tempus comminiscendi, nec differendi rẽ, vt pote crastino die nobis futuro certamine. Hæc vt audiuit

a Vobiscũ non contendam. *i. Me competitorem non habebitis. Sic & paulo pòst* οὐκ ἀνηγωνίζετο.

b *Ante* Cæteris *adde*, Atque ad hunc vsque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regũ* nisi quãtum ei visum fuerit, paret, leges Persarum nõ transgrediens.

c De hac resecurum esse te velim.

OEbares,ita facit: Vbi nox aduenit, vnam equarũ quã equus Darii maximè adamabat, in ſuburbana adducit, ibíque alligat: tum equum Darii eôdem ducit: eúmque circumagens, identidem equæ admouet, ac tandem admittit. Poſtero die, ſimulatque illuxit, ſex Perſæ ex cõuento adfuerunt equis inſidentes. & quum in ſuburbanis vltro citróque vectarentur, vbi ad locũ peruenerunt vbi ſuperiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrés hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur ſereno cælo tonitrúque extitit. Hæc quũ Dario tanquam ex compoſito accidiſſent, eum compotem voti fecerunt. nam cæteri ex equis deſilientes, Darium adorauerunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuiſſe machinatũ, ſunt qui aliud. vtroque enim modo refertur à Perſis. Volũt nanque OEbarem attrectatis manu huius equæ genitalibus, ipſam manũ intra ſubligaculum tenuiſſe abditã: & ſub ipſum ſtatim ſolis ortum, quum equi digreſſuri eſſent, eam naribus equi Dariani admouiſſe, equúmque ad odoris ſenſum infremuiſſe atque hinniſſe.

DARIVS itaque, Hyſtaſpis filius, declaratus eſt rex: eíque omnes Aſiani audienti dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rurſus à Cambyſe ſubacti, nũquam tamen in ſeruitutem redacti ſunt, ſed hoſpites extiterũt. [a] Hi Cambyſi aduerſus AEgyptũ præſto fuerant: quibus inuitis haudquaquam fuiſſent ingreſſi Perſæ AEgyptum. Darius matrimonia ex Perſis auſpicatus eſt, ductis duabus Cyri filiabus, Atoſſa, quæ Cambyſi fratri & rurſus mago nupſerat, & Artyſtona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiã, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte ſtabilitis, ante omnia ſimulacrum è lapide factũ ſtatuit, hominis equo inſidentis, inſcriptis in hæc verba literis,

a Quum Cambyſi aditũ in Ægyptum permiſiſſent.

A Οἰοβάρης, ποιέει τοιόνδε. ὡς ἐγίνετο ἡ νύξ, τῶν ἡλέων ἵππων μίαν, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔξεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς ὃ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιήγαγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχειμπτῶν τῇ ἡλέῃ, τέλος δέ, ἐπῆκε οἰχεύσας τὴν ἵππον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ διεφωσκούσῃ, οἱ ἕξ, τῶν στρατηγοὶ, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων. διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγένοντο ἐγένετο

B ἵνα τῆς προκατημένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ ἡλέη ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τούτῳ ποιήσαντι, ἀστραπὴ ἐξ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ὑπὸ γινόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μιν, ὥστε ἐκ συνθέτου τευ γινόμενα. οἱ δὲ, καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, προσεκύνεόν μιν τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλέα. οἱ μὲν δή φασι τὸν Οἰοβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ Περσέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἀρθρων ὑπτιάσας τὴν χεῖρα, ἔχει αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι αἰδοίοισι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλον τὸν ἵππους, οἱ Οἰοβάρεα τὸν ὀξείρροντα τὴν χεῖρα, πρὸς τὰ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι. οἱ δὲ, αἰσθόμενον, φερμάξασθαί τε καὶ χρεμετίσαι.

ΔΑΡΕΙΟΣ τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ὑπὸ τὴν Ἀσίην πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀραβίοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν ὑπὸ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, πρότερον Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον. ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. χρώμενος τε τοῖσι παροῦσι ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ, καὶ αὖτις τῷ μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἥ τὸν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυ-

νάμιός τε πρώτης οἱ ὑπῆρχε τάδε. πρόπυλον μὲν νεὼ τύπον ποιησάμενος λίθινον, ἔστησε, ζῶον δὲ οἱ ἐπῆν, ἀνὴρ ἱππεύς. ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε,

ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗ ΑΡΕΤΗ, τὸ οὔνομα λέγων, ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. ποιήσας δὲ ταῦτα ὁ Πέρσησι, ἀρχὰς κατεξήσατο εἴκοσι, τὰς ἀῦτὸι καλέουσι σατραπίας. καταξήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ἐπιξήσας, ἐπέταξε φόρους οἱ τοῖσι ἔθνεά τε, καὶ τοὺς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους τοῖς παρέοντων, καὶ B 126 ὑπερβαίνων τοὺς παρέχεας, τὰ ἑκατέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων τοιῇδε ἐπέτριον καὶ τάδε διέλε. Τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητὸ Βαβυλώνιον ταλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, ΕΥβοϊκὸν. Ὁ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται ΕΥβοΐδας ἑβδομήκοντα μνέας. Ὅτε γὰρ Κύρου ἄρχοντος, καὶ αὖτις Καμβύσεω, ἠῶν κατεξηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. C Μετὰ δὲ ταύτην τὴν ὑπαξίην τὸ φόρου, καὶ τοιάδε πλησια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἰς γὰρ ἦν οἱ τε- D ταγμένος φόρος οὗτος) τεσσερακόσια τάλαντα ἀργυρίου. οὗτος μὲν δὴ πρῶτος οἱ νομὸς κατεξήκεε. Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νομὸς δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ὑπὲρ δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος οὗτος. Ἀπὸ E δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἑκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. Τούτων δὲ τεσσερακόντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὸν Φερουρέουσαν ἵππον τὸν Κιλικίλιον χώρῳ αἰανσιμοιῶτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἑξήκοντα

DARIVS, HYSTASPIS FILIVS, TVM EQVI VIRTVTE, (cuius nomen legebatur) TVM OEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGNVM ADEPTVS EST. His apud Persas actis, viginti prouincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earúmque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes,[a] aliis finitimos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gentes attribuens. distributo prouinciis hūc in modum tributo, quod exigebatur cū hoc edicto, vt qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurū, ii EVboico pondere afferrēt. Valet autem Babylonicum talētum septuaginta minas EVboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autē, dominum: Cyrum verò, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolūt, & AEolibus & Caribus & Lyciis & Melyensibus & Pamphyliis (vnum enim erat idémque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secūda portio hæc erat. Ab Hellespontiis, qui ad dextram illuc nauigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiā incolūt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni, in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabātur in eam Ciliciæ regionē quæ equos producebat: trecena autē & sexagena

a *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adiunctis ad nationes, *vel, gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, iis qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur prouinciis hunc in modum tributū, quod quidē exigebatur, *&c. Vt legatur ἄλλοις ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ, &c.*

Dario obueniebant. Hæc quarta portio. Ab vrbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit [a] in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad AEgyptum vsque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributũ. Quinta portio hæc. [b] cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab AEgypto & Libybus AEgypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque AEgypti istæ ordinantur) septingenta prouenienbant talenta, præter pecuniã è piscario prouẽtu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obueniebant. Nam cẽtum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumẽtum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gãdarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, cẽtena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hæc. A Susis & cætera Cissiorum regione, trecenta: Octaua hæc portio. A Babylone verò cæteráque Assyria millena talenta argẽti proueniebãt, & præterea pueri castrati quĩgeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthocorybantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicę & Pãthimati & Daritæ simul conferentes, ducena talẽta afferebant. Vndecima hæc portio. A Bactrianis ad AEglos vsque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributũ. Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, corúmque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta. Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamãnæis & Vtiis & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolũt, vbi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proueniebat tributum:

[a] In montibus. *Valla legit ἐπ' οὔρεσι pro ἐπ' οὔρεσι.*

[b] Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nã Valla in præcedentibus νομὸν* portionẽ *vertit.*

A Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ποσειδηΐου πόλεος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' οὔρεσι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταῦτα γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν B προσεχέων Αἰγύπτῳ, Κυρήνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ἐκεκοσμέατο) ἑπτακόσια προσῄει τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρεομένου σίτου προσῄει ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· C νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τὠυτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ προσῄιε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἐκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἴνατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς D Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, ἐς τὠυτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος οὗτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος οὗτος. ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσεχέων μέχρι E τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μέκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τοὺς Ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος·

γρ. Ὀρθοκορυβαντων

γρ. Μύκων.

νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα. νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χορασμίοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄριοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παικάνιοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι καὶ Σαρπηδόνιοισι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα ἐπετέτακτο· νομὸς εἴνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον ἐπὶ πολλῷ τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον ἐπὶ τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, ἐστὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα θυρίσκεται ἐὸν Εὐβοϊκῷ τάλαντα ὀκτὼ καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. Τούτων ὧν πάντων συλλεγομένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. τὸ δ' ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπρεπείης, οὐ λέγω. ἔστι Δαρείῳ πρόσοδος φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλίγα χάθεν. προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσῆλθε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον τὸν φόρον ἡσσωνέζει βασιλεὺς ὧδε τῷ τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους χαλκέους τήξας καταχέει. πλήσας δὲ ὁ ἄγγος, περιαιρέει τὸν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτον ὅσου αὐτοῦ ἑκάστοτε δέηται. αὗται μέν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑποτάξιες.

Ἡ Περσὶς δὲ χώρη μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες οἱ πρόσουρον

Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caſpii ducena & quinquaginta talenta afferebant. Quintadecima portio hæc. Parthi Choraſmiíque & Sogdi & Arii, trecẽta talenta. Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Aſia ſũt AEthiopes, quadraginta talẽta. Decimaſeptima portio hæc. Mãtienis & Saſpiribus & Alarodiis ducena iniuncta talenta erant. Duodeuiceſima portio hæc. Moſchis & Tibarenis & Macronibus & Moſynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant. Vndeuiceſima hæc portio. Indi, vt ſunt multitudine multo numeroſiſſimi inter omnes quos nouimus mortales, ita tributum ſuper cæteros omnes afferebant tricena ſexagena talenta aureorum ramẽtorum. Viceſima portio hæc. Quòd ſi Babylonica pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiũt nouies millena quingenáque & quadraginta talenta argẽti. [a] Aurum verò ſi terdecies tanto ramentorum taxetur, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe ſex millia talentorum, ſexcentáque & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboicum computum, exigebãtur in ſummam annui tributi à Dario, talẽtorum quatuordecim millia quingenta & ſexaginta. Minorem his ſummam omittẽdam mihi non referẽdam puto. Hoc tributum Dario ex Aſia obueniebat, & aliquantulum ex Libya: cæterùm procedente tempore & ab inſulis obuenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Theſſalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum theſaurizat, *hoc eſt reponit.* Liquefactum aurum argentúmque in fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias ſubinde frangit: ex eóque auro argẽtóue, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum vſus poſtulat. Atque hæ quidem prouinciæ erant ac tributorum taxationes.

Sola autẽ Perſis ideo inter tributarias à me prætermiſſa eſt, [b] quòd eam minimè Perſæ colunt. Iſti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, ſed munera portabant: AEthiopes AEgy-

a Aurum autem ramentitium inuenitur eſſe talẽtũm Euboicorũ quatuor millium ſexcentorum & octoginta, ſi ita ratio ineatur vt pſegma. *i. ramentum*, terdecies tãto argenti rependatur. His igitur omnibus in vnũ coagmẽtatis, Euboica talenta numero quatuorde cim millia quingenta ſexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De aſſe, admonẽs legendũ* τεσσαρακαιδεκάπλασιον. *quam lectionem & in Vet. cod. reperimus. Idẽ alsiũ verbis hunc locum ſtatim reddit circa initium eiuſdem libri*, Aurum verò ramẽtitium ſi terdecies expẽdatur ad argentum, in ſumma reperietur ad rationem Euboicã eſſe quatuor millia talentorum, ſexcentáque & octoginta. Quibus in vnum coactis, fit ſumma eorũ quæ quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & ſexagena talẽta Euboica.

b Quòd Perſæ immunes agros colant. Iſti porro ad fer.

pto contermini, quos Cãbyſes in expeditione contra macrobios AEthiopes ſumpta ſubegit, quíq; ſacram Niſam incolunt, & Dionyſo dies feſtos agũt. Iſti AEthiopes eorúmque finitimi, eodẽ quo Indi Calandiæ ſemine vtuntur, ſubterraneáſque habent domos. horũ vtrique tertio quoque anno munera portabant, portántque ad meam vſque memoriam, [a] binos ſemodios auri rudis, & ducenos faſces ebeni, & quinos AEthiopes pueros, & vicenos grãdes elephãtorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repoſiti erant, eorúmque finitimi ad mõtem vſque Caucaſum. Ad hunc enim mõtem imperitatur à Perſis. nam qui ad aquilonem Caucaſi habitant, eorum iã nulli Perſas curant. Iſti igitur dona ſibi imperata, etiam ad meam vſque ætatem, quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidémque virgines. Afferebãt & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc iſti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurum tam multum, vnde ramenta quæ dixi, regi afferũt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod adſolẽ vergit, ſabuloſum eſt. nam Indi, duntaxat eorum quos ſcimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi ſunt hominum qui in Aſia ad auroram & ſolis ortum habitant.

a Binos chœnices auri ignẽ non experti.

INDORVM autẽ tractus qui auroram ſpectat, propter arenã vaſtus eſt. Eorum autem complures ſunt gẽtes, atque eæ lingua inter ſe diſſonæ: & corũ alii ſunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in paluſtribus fluminis habitant, crudis victitantes piſcibus, quos aggreſſi ex arundineis nauigiis exceptant. Singula autem nauigia è ſingulis arundinis internodiis fiunt. Iſti ex Indis ferũt veſtem è tegete: quam vbi è flumine meſſuerũt inciderúntque, plectentes in modum ſtoreæ, tãquam thoracem ſibi induũt. His finitimi auroram verſus ſunt Indi pecuarii, carnibus crudis veſcentes, nomine Padæi, qui talibus vti moribus narrantur: Quoties ciuium [b] aliquis aliquãue ægrotat,

b Seu vir ſeu fœmina, ægr.

A ἐοι Αἰγύπτῳ, τοὺ Καμβύσης ἐλαύνων ἐπὶ τοὺ μακροβίους Αἰθίοπας, κατεστρέψατο· οἱ τοί τε Νίσαν τὴν ἱρὴν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ αἰἀγισι τὰς ὀρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ B οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δ' ἔκτηνται κατάγαια. οὗτοι στεναμφότεροι ἀφ' τείτου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέοισι δὲ κῆ ὅ μέζει ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, C καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἴκοσι. Κόλχοι δ' ἔταξαι οἱ ἐς τὸν δωρεὸν, καὶ οἱ προσεχέες μέχρι τῦ Καυκάσιος οὔρεος. ἐς τῦτο γὰρ τὸ οὔρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται. τὰ δ' πρὸς βορίῃ ἀνέμου τῦ Καυκάσιος, Περσέων ὀλίγον ἐπιφροντίζει. οὗτοι ὦν δῶρα τὰ ἐπάξιμα, ἔτι καὶ ἐς ἐμεῦ ἀφ' πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀραβίοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πῶν ἔτος. Ταῦτα μὲν ὦν οὗτοι δῶρα πρὸς τῷ φόρου βασιλέι ἐκόμιζον. Ἰνδοὶ δὲ χρυσὸν τῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλέι τὸ εἰρημένον κομίζοισι, τῷδε κτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ πέρι ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς νότου καὶ ἡλίου ἀνατολῆς οἰκέοισι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί.

D Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὸν νότον ἔρημόν ἐστι, ἀφ' τὸν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσί· οἱ δὲ, οὔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέοισι τῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμοὺς, τοὺ αἱρέοισι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν γίνῃ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέοισι ἐσθῆτα τε φλοίνεον, ἐπεὰν ἐκ τῦ ποταμοῦ φλοιὸν ἀμήσωσι, καὶ κόψωσι, E τὸ ἐνθεῦτεν φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς θώρηκα ἐνδυέοισι. ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν τοῖς ἦα οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδέαι ὠμῶν. καλέονται δὲ Παδαῖοι. νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, εἰ τε ἀνὴρ, εἰ τε γυνὴ,

128

τοῖς νομάδεσι

μὲν

τὸν ἄπαρνος

τὴν ἢ δὲ αὖ γυνὴ

τοὺς μὲν ἄνδρα ἄνδρες ὁμιλέοντες κτείνουσι, φάρμακον αὐτὸν, τηκόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι διαφθείρειν· ὁ δὲ, ἀπονενόμενός ἐστι μὴ μὰ νοσέειν. οἱ δὲ, οὐ συγγιγνωσκόμενοι, ἀποκτείνοντες κατευωχέονται. αἱ δὲ γυναῖκες, ὡσαύτως αἱ ἐπιχειρέουσαι μάλιστα γυναῖκες ταῦτα τοῖσι ἀνδράσι ποιοῦσι. οἱ γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ὀλίγοι δὲ τούτου τοῦ λόγου οὐ πολλοί τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ ἐς νοῦσον πρήσσοντα πίπτοντα κτείνουσι. ἕτερον δὲ ἐστὶ Ἰνδῶν ὅτε ἄγριος θὼς· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· πρόσφαγον δὲ, καὶ ἄγριοι ἐστὶ ὅσον κέγχρος· τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέξαντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἕψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κεῖται. φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτε ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πρώτων, ἐμφανὴς ἐστὶ, καθάπερ τῶν προβάτων. καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὅμοιον πρώτοις καὶ τὸ μέγαθος πλησίον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, καθάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, καθάπερ τὸ χρῶμα. παραπλησίως δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται χολήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἔσχατοί εἰσι πρὸς τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμῇ ὑπήκουσαν.

Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Καασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέου ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίῃ ἔχουσι διαίτῃ· οὗτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. οὗτοί εἰσι οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν τὸν ἑλλόμενοι εἰσὶ οὗτοι· ἔστι γὰρ τοῦτο ἔρημον ψάμμου. ἐν δὴ ταύτῃ τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μείζονα. εἰσὶ γὰρ δὴ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλέι τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὦν οἱ μύρμηκες ποιεύμενοι οἴκησιν κατὰ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον καπάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες,

virum quidem suimaximè familiares interimunt: quòd dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant cum, epulantúrque. Mulieri verò, suæ maximè necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideóque cũ hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, nõ multi sanè eorum ad senectutem peruenium. Est aliorum Indorũ hæc diuersa consuetudo, vt nullam animantem interimant, vtque nihil serant, nec domos parandas existiment, atque herba victitent. Eitque eis semẽ quoddã milii instar, sua sponte nascens è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquũt, edúntque. Eorum quisquis in morbũ incidit, is in locum desertum pergit, ibíque decumbit, eius vel decumbẽtis vel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui Indorum coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus AEthiopico. genitura quã in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum cæterorum hominum, sed atra, vt color corporis: qualem AEthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, [a] & vẽto Austro obnoxii: eóque Dario neutiquam obtemperabant.

a Et versus Austrum ventum.

[b] Cæteri Indi Caspatyro vrbi & Pactyicæ regioni cõtermini sũt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degunt, pugnacissimi sunt, & qui [c] ad aurũ præcipuè mittunt. Circa hanc enim plagam vasta sunt propter arenam loca. in ea solitudine arenosa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, vulpium verò maiores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regẽ Persarũ visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciẽdis sub terra domiciliis egerũt arenã, vt apud Græcos formicæ,

b Alii ex Indis Caspatyro vrb.

c Ad aurum *colligendum* præcipuè mittuntur. *In aliis edit. interpret. Vallæ legitur, Qui ad Austrum mittunt, pro, Qui ad aurum mittũtur. Vel, proficiscũtur.*

atque eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autē quæ egeritur arena, auracea est: [a] pro qua in desertum mittentes Indi, ternos singuli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frænatos trahunt, fœminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera vt à recentissimis fœtibus abstractas iungant. Etenim apud eos cameli cùm nihilo sunt minori pernicitate quàm equi, tum verò ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat camelus speciē, Græcis, vtpote sciētibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur.

Camelus in posterioribus crūribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudam versus spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, [b] vt quum feruentissimus fuerit æstus, sint in rapina. siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenēt. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum aliis meridie, eousque efferuescens dū tempus est à foro discedendi: per quod spatiū multo magis vrit quàm meridianus in Græcia, adeo vt dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies verò ferè Indos vrit peræquè atque alios homines: declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens, dum ad occasum peruenit: quo tempore præcipuè friget. Vbi ad locū Indi peruenere, culeis quos attulere, arena completis, [c] raptissimè retrò se recipiunt. Quos protinus formicæ (vt à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quāta in alio est nullo: ita vt nisi viam [d] ad quam formicę congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde euasurus. Ideóque camelos mares, quòd impares fœminis sunt in currendo, [e] ne trahantur, dissoluunt: sed non vtrunque pariter. fœmina verò, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit.

a Ad quam *colligendam* qui in desertum mittūtur Indi, &c.

b Sic inita *timerē* ratione vt quū feruen. &c. *Vel, Hoc prudēter præuiso vt quū*, &c.

c Quamprimū. *Vel, primo quoque tempore.*

d Interim dum formicæ congregantur.

e Dissoluunt, si vnà non trahantur vtrique. *Vid est, Si vtrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locū interpretātur: qui & aliam interpretationem admittere videtur.*

καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι οὗτοι. λέγω δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ὅτι χρυσῖτις. ὅτι δὴ τούτῳ τῷ ψάμμον σέλλονται ἐς τὸν ἔρημον οἱ Ἰνδοί, ζυγὰ ἅμα ἕκαστος καμήλους τρεῖς, συνεφόρεον μὲν ἑκατέρωθεν ἕρσενα προσέλκειν, θήλεα δέ, ἐς μέσον. ὅτι τούτῳ δὴ αὐτὸς ἀναβαίνῃ, ἐπιτηδεύσας ὅκως ἀπὸ τόκων ὡς νεωστὶ τῶν ἀπαράσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι, ἵππων οὐκ ἧσσονες ἐς τὰ χυτὰ εἰσι. χωρὶς δὲ, ἀγεδὰ δυνατώτεραι πολλῷ φέρειν. ὃ μὲν δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ὅτι σαφέστερον τοῖσι Ἕλλησι οὐ γράφω. τὸ δὲ μὴ ὅτι σφέα αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηροὺς, καὶ γούνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, πρὸς τῶν ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὸν ὄρχιν τράμμα. ὁ δὲ δὴ Ἰνδὸς ζεύξας τοιούτῳ καὶ ζεύξῃ τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ὅτι τάχιστα τὸν χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως αὐ καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δὲ ὅσῃ ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινὸν καὶ οὐ περὶ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβείης, ἀλλ' ὑπερτείλας μέγας οὐ λήγει δεινὸς· τότον δὲ τὸν χρόνον καὶ πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβείῃ τὴν Ἑλλάδα· οὕτως ὥστε ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῖσι ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσούσης δὲ ἡμέρης, σχεδὸν πεπλησίακε καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι καὶ τοῖσι Ἰνδοῖσι· ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβείης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατάπερ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ὅτι ἐπὶ μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ὅτι δεδμῆσι ἐών, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες ζυλάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τῷ τὰχιστα ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἰσὶ δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοίαν τοὐτῳ· ὥστε εἰ μὴ προλαμβάνοι τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἕρσενας τῶν καμήλων, (εἰσὶ γὰρ ἧσσονες θεῖν τῶν θηλέων) ἅτε ἁλυσκομένους, ἅμα ὁμοῦ ἀμφοτέρους ζεύξαντες ἄγουσι· τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένας τῶν ἐλίπον τέκνων, ἐνδιδόναι μηχανὸν οὐδέν.

127

πρὸς πότερον δὲ τῶν χρόνων
ὁμοίως, οὕτω ὥστε

τὸν μὲν δὴ πλέω τὸ χρυσοῦ οὕτω ④ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Πέρσαι φασί· ἥλιος δὲ ἀσφαιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος. αἱ δ' ἐσχατιαὶ χώρης τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, καὶ ὥσπερ ἡ Ἑλλὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τιμὴν ἑκάστην τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστί, ὥσπερ ὀλίγῳ πρόσθεν εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πετεινὰ πολλῷ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί εἰσι, πλὴν ἐξ τῶν ἵππων· (οὗτοι γὰρ ἐσανιῶνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλουμένων ἵππων) τοῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορβούμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμανα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια καλλονῇ τε πρωφέροντα, καὶ ἀρετῇ τῇ ἀπὸ τῶν οἰῶν· καὶ ἐσθῆτι ④ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται.

Πρὸς δὲ αὖ μεσαμβρίης ἑσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί. ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστι καὶ μυρίη χωρέων πασέων φοίνικος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κινναμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, εὐπετέως κτέωνται ④ Ἀράβιοι. τὸν μὲν γὰρ λιβανωτὸν συλλέγουσι, τιμῶντες σύραξ θυμιῶντες, τιμῶντες ἐς Ἕλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτῃ θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα, ὄφιες κατέχουσι, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. οὗτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύονται, σμύρνῃ δὲ μοῦνον ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἡ τῆς σύραξος τὸ κάπνῳ. λέγουσι δὲ ταῦτα Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα αὐτὴ γῆ ἐπιπλέοιτο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' ἀνθρώπους οἷόν τι ἐπὶ τοὺς ἐχίδνας ἡ πίσα μοῦνον γίνεται. καὶ πρὸς τοῦ θείου ἡ πρόνοια, ὥσπερ καὶ εἰκός ἐστι, ἐοῦσα σοφή, ὅσα μὲν ψυχρὰ τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ὀλιγοστήσῃ κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ θρέπτικα καὶ αἰνὰ, ὀλιγόγονα. ὅτου μὲν, ὅτι ὁ λαγωὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· οὕτω δή τι τὸ, πολύγονόν ἐστι· ὅπως δ' ἐστὶ μοῦνον πάντων τῶν θηρίων.

Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciſcuntur, vt Perſæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius eſt. Et ſanè pulcherrimas quodāmodo res extrema orbis habitati pars ſortita eſt, quemadmodum Græcia (quod præſtantiſſimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulo antè dixi, vltima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica eſt: in qua & animātes tam quadrupedes quàm volucres, multo ſunt grandiores quàm cęteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Niſæi vocantur) & infinita vis auri, partim effoſſi, partim per flumina deuecti, partim vt indicaui ſurrepti. præterea agreſtes arbores pro fructu lanam ferentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in veſtiarium Indi vtuntur.

a Græcia longè temperatiſſimas nacta eſt anni tēpeſtates. Gal. *Les ſaiſons de l'annee.*

Ad meridiem vltima è regionibus quæ habitātur, Arabia eſt: in qua ſola omnium naſcuntur th⁹, myrrha, caſia, cinnamomū, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciſcendum, præter myrrham. Nam thus Arabes ſtyrace ſuffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac ſuffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obſeruant colubri ſubalati, exiguo corpore, diſcolori ſpecie, permagno numero circa ſingulas arbores, iidē videlicet qui aduerſus AEgyptū facto exercitu tendunt. Nec vllo alio ab arboribus quàm ſtyracis fumo ſubmouentur, vniuerſam terram oppleturi, vt Arabes aiūt, niſi (vt iidem narrabant) ſimile quiddā iſtis contingeret ei quod nouimus contingere viperis, idque (vt credere debemus) ſolerti diuinitatis prudētia. nam quæ & timido animo ſunt & eſculenta, ea omnia fœtuoſa fecit, ne aſſiduo eſu deperirent: contrà, quæ ſæua & maligna ſunt, ea voluit parum eſſe fœtuoſa. Vnde fit vt lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax ſit: ſoláque ex omnibus beſtiis, quum grauida eſt, etiam impleatur,

b Verſicolori.

c Vt rationi cōſentaneum eſt.

d Superfœtet.

& alium fœtum in vtero geſtet pilis veſtitum, alium nudum, alium tantumnō formatum: aliū concipiat. Et lepus quidem talis eſt. At leæna validiſſimum ferociſſimúmque animal, ſemel in vita vnum parit. nam vnà cum fœtu vterum emittit. Cuius rei cauſa eſt hæc, quòd catulus leoninus, vbi moueri in vtero incipit, quum habeat vngues longè acutiſſimos ex omnibus feris, vterum lacerat, augeſcénſque magis ac magis, vngues imprimédo exhulcerat: ita vt ad poſtremū, quum partus inſtat, nihil vteri relinquatur incolume. Sic quoque ſi viperæ & alati Arabiæ ſerpentes gignerentur vt ipſorum natura fert, non eſſet hominibus viuēdi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collum maris in emittenda genitura comprehēdit, [a] ſorbénſque non prius dimittit quàm deuorauerit. & mas quidem hoc modo perit. Fœmina verò talem luit maſculo pœnam: quòd filii dum adhuc intra vterum ſunt, patrem vlciſcentes matricem ambedunt: eiúſque aluo ambeſa, ita partū faciunt. Cæteri ſerpentes qui nō ſunt hominibus pernicioſi, oua pariunt & magnam vim fœtuū excludunt. Porro viperæ per vniuerſum orbem terrarum viſuntur: alati verò ſerpentes nuſquam alibi niſi in Arabia, aut certè nō adeo frequentes. Hunc in modum Arabes thus comparant. Caſiam autem ſic: Poſtquam ſibi cùm cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt coriis aliiſque pellibus, ad caſiā pergunt. Ea naſcitur in palude nō alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, veſpertilionibus ſimillimæ, ſtridore diro, & viribus præualētibus: quas ab oculis arcentes Arabes, ſic caſiam metunt. Cinnamomum etiam quàm ſuperiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeūt dicere: niſi quòd probabili ratione vtuntur, quòd quidā volūt id gigni in iis regionibus vbi Dionyſus educatus eſt:

A χῆ ὃ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ ὃ, ψιλόν· τὸ ὃ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσε· τὸ δὲ, ἀναρρέεται. τῶτο μὲν δὴ οὕτω ἐοῦτό ἐστι. ἡ ὃ δὴ λέαινα, ἐοῦσα ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας· ὃ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται σπαραγμεύεσθαι, ὁ δὲ, ἔχων ὀνυχας ῥηιῶν πολλὸν πασέων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας. [1] αὐξόμενός τε δὴ B πολλῷ μᾶλλον [2] ἐπικνέεται καταγράφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τοῦ παντὸς λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδὲν ἔν. ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ἰπτάμενοι ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἔτι βιώσιμα ἀνθρώποισι νεῦ δ' ἐπεὰν ὀρνύωνται ἐς ζεῦγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὀχέσιν τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὸν γονέα, ἡ θήλεα ἀπαμύνεται τῆς δειρῆς, καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν ἀναφάγῃ. ὁ μὲν C δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τοιῷδε· ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιῷδε ἀποτίνει τοῦ ἔρσενι· τοῦ γονοῦ ἡμιωρέοντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ τέκνα, [3] διεσθίει τὴν μήτρην. ἀναφαγόντα δὲ τὴν ὑποδυὴν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἔκδυσιν ποιέεται. τὰ δὲ ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες, τίκτουσί τε ὠά, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν [4] ὀφίων. αἱ μὲν νυν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσί· τὰ δὲ ἰπτάμενοι, ἐόντες ἀθρόοι, εἰσὶ ἐν D τῇ Ἀραβίῃ, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι. ὡς μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἄραβες. τὴν δὲ κασίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθείῃ. περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεται κου θηρία πτερωτὰ, τῇσι νυκτερίσι προσεοικότα μάλιστα· καὶ τέτυγε E δεινὸν, καὶ ἐς ἄλκιμα. τὰ δὴ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω δρέπειν τὴν κασίην. ὃ δὲ δὴ κιννάμωμον ἐπὶ τούτων θωυμασότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ὅτις μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι. ἐν τοῖσι δὲ χωρίοισι φασίζουσι αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη.

[a] Et arctè amplexa. *Vel, Et arctè conſtringens. Vel, Et inhærens.*

[1] αὐξόμενος
[2] ἑαυτῷ
[3] διαφθείρει
[4] τῶν ὀφίων.

128

ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέϊν ταῦτα τὰ κάρφεα τοὺς ἡμεῖς, ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέϊν δ' αὐτὸ ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς πεπλασμένας πηλῷ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὔρεσι, ἔνθα πρόσβασιν οὐδεμίην οὐδὲ πεῖραν ἔστι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλεα διαταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα ἥντινας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκεῖθεν αὐτέων. ταὶ δ' ὄρνιθας καταπτομένας, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν ὑποζυγίων ἀναφορέϊν ὅπῃ ταῖς νεοσσιαῖς· ταὶ δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ὅπῃ τύχῃ. τοὺς δὲ, ὅπως ἔχοι, συλλέγειν οὕτω μὲν τὸ κιννάμωμον συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. τὸ δὲ δὴ λήθανον, τὸ Ἀραβίοισι καλέουσι λάδανον, ἐκ τούτου θωυμασιώτερον γίνεται. τὸ γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, βώδεσι τόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι βύεται ἐγκινόμενον, οἷά γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δὲ ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί. θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβίοι. τοσαῦτα μὲν θυμιαμάτων πέρι εἰρήσθω. ἀπόζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης ἡδεσίστου ὡς ἥδυ. δύο δὲ γένεα οἰῶν σφι ἐστὶ θωύματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἑτέρωθι ἐστί. τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, τεσσάρων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐάσειε σφι ἀπέλκειν, ἕλκεα αἱ ἔχουσι, ἀνατριβομένων πρὸς τῇ γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δὲ ἅπας τις τῶν ποιμένων ὑπίσσεται ξυλουργέϊν ἐς τοσοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτήνεος τὴν οὐρὴν ὅπῃ ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἰῶν ταὶ οὐραὶ πλατέαι φορέουσι, καὶ ὅσον πῆχυν πλάτος· ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίης, πρήσσει πρὸς δυσμὰς ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων. αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους· αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἔσχατοί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. τὰ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν.

& ipſas cinnamomi feſtucas afferri à grandibus quibuſdam alitibus ad nidos è luto conſtructos in præruptis montium & homini inacceſſis. Cõtra quas hoc Arabes excogitauerũt: boum [a] aſinorúmque defectorum & aliorum iumentorum membra minutatim conciſa, in ea loca portant: & vbi iuxta nidos poſuere, procul abſcedunt. Ad hæc fruſta delapſæ volucres, ad nidos ſuos carnem comportãt: cui ſuſtinẽdæ impares nidi ad terram diſciſſi labuntur: tũc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomũ ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graueolentiſſimo loco naſcens, tamen fragrãtiſſimè olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, veluti mucor ligni, cùm ad conficienda multifaria vnguenta vtile, tum præcipuè ad ſuffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis dictũ ſit. Redolet Arabica regio mirificè iucũdo quodã odore. Súntque in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nuſquam alibi viſuntur. Quorũ vnũ caudas habet tam longas vt nõ ſint tribus breuiores cubitis: [b] ſiquis trahi ſinat, hulcera contracturæ, dum per terram atteruntur: núc vnuſquiſque paſtorum hactenus eſt doctus arte fabrili, vt ploſtella faciant quæ ſingularum ouium caudis ſubligent, ſupérque ploſtella caudas ipſas alligent. Alterum genus ad cubitalẽ latitudinẽ caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad ſolem occidentem vergit, cótermina eſt AEthiopia, terrarum habitatarum vltima. Hæc & auri multum fert, & vaſtos elephantes, prominẽtibus vtrinque dentibus: & cùm agreſtes omnes arbores, tum vérò ebenũ, necnõ viros maximos pulcherrimóſq; & æui lõgiſſimi. Atque hæc quidẽ extrema ſũt Aſiæ Libyæq;. De extremitatib⁹ autẽ Europæ quod pro comperto referã non habeo.

[a] Aſinorúmque mortuorum & aliumentorũ mẽb. in quammaxima fruſta conciſa, in ea loca por.

[b] Quas ſi permittantur trahere, *id eſt, demittere ad terram, vel demiſſas affricare terræ*, hulcera cõtracturæ ſint dũ illæ ad terram atterentur: verùm vnuſq.

neque enim assentior fluuium quendam esse Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad Septentrionem spectans, vnde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas, *hoc est stannarias*, vnde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*, nã vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiosè quęsiui, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrúmque. Cęterùm ad septẽtrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat, sed quomodo fiat, ne hoc quidẽ pro comperto dicere queo. Dicũtur tamẽ id à gryphibus auferre Arimaspi, viri vnoculi. quod nec ipsum crediderim, vt viri nascantur vno oculi, cæteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intúsque cohibẽt ea quæ nobis pulcherrima putantur, illíque rarissima. Est in Asia planities quædã vndique cincta monte quinque in locis interciso, quæ aliquando fuit[a] Choraſmiorum cum ipsorũ finibus & Hircanorũ & Parthorum & Sarãgæorum & Thomaniorum: sed postcaquam Persæ rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quõdam per singulas vndique intercisiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: vbi verò in potestatem regis Persæ venerunt, hoc ab illo sunt passæ, quòd anfractibus montiũ ab rege obstructis, & ad eorum singulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa est: interfluẽtéque introrsum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipsæ gentes pristino aquæ vsu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit:

a Choraſmiorũ montes incolentiũ, Choraſmiorum *inquam* & Hirc.

A οὔτε γὰρ ἔγωγε συδέκομαι Ἠριδανόν τινα καλέεσθαι ποταμὸν, ὑπὸ βαρβάρων τοῦτον, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ οὔνομα, ὡς ἔστι Ἑλληνικὸν, καὶ οὐκὶ βαρβαρικὸν· ὑπό τευ ποιητεῦ δέ τινος ποιηθέν. οὔτε δὲ αὐτόπτεω γνώμῃσι οὐ δυνάμενος ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα B Εὐρώπης. ἐξ ἑσχάτης δὲ ὧν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾶ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. τὸ δὲ πρὸς ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω σαφὲς τοῦτο ἀτρεκέως εἰπεῖν λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅκως μουνόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὰ ἄλλα ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀν- C θρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἰκέουσι πρὸς ἑσπέρης οὖσαι τὰ ἄλλα χώρην, καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι, καὶ ἀσφαλιώτατα ἔχειν αὐτά. ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περιεχόμενον οὔρεϊ πάντοθεν. ἁρμοσφάγες δὲ τοῦ οὔρεος εἰσὶ πέντε. τοῦτο δὲ πεδίον τὸ μὲν πρὸς Χορασμίων, ἐὸν ὄρεσι ἐόντων Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμανίων· ἐπεί τε δὲ Πέρσαι ἐκράτησαν τοῦ χώρου, ἔστι D βασιλέος· ἐκ δὲ ὧν τοῦ περιεχόντος οὔρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἄκης. οὗτος πρότερον μὲν ἀρδεσκε διαλελαγμένος πάντα κατὰ τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ διαφάγος ἀριθμὸς ἑκάστης ἑκάστοισι· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τῶν Περσέων εἰσί, πεποίηται τοιόνδε· τὰς διαφάγας τοῦ οὔρεος ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἑκάστῃ διαφάγι ἔστησε. ἀποκεκλῃμένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πε- E δίον τὸ ἐντὸς τοῦ οὔρεος, πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἐχόντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλασιν. οὕτω ὧν οἵ περ ἔμπροσθεν εἰώθεσαν χρᾶσθαι τοῦ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὖτοῦ χρᾶσθαι, συμφορῇ μεγάλῃ διαχρέωνται· τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὑέι σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι·

λέ καστιτερείνας

λέ οὐ βάρβαρον.

λέ ἑκάτων 129

τῶ δὲ θέρεος σπείροντες μελίνεω, καὶ σήσαμον, χρήσονται τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας ἄνδρές τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, βοῶσι οὐρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τὸ φερούσας· ἐπεὰν δὲ ἀρκέσῃ ἡ γῆ σφέων γλύπτας πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὖτις μιν αἱ πύλαι ἀποκλείονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὡς δ' ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα τοιαῦτα ἀπαιρέεται, πρὸς τὸν φόρον. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ ἑπτὰ μάγων ἐπαμυνάντων ἐπὶ τὰ ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσματα τάδε, ἀποθανεῖν· αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἦλθε ἐς τὰ βασιληΐα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τοῦ βασιλέος. καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τοῦ μάγου ἐσόδον εἶναι πρὸς βασιλέα αὐτὸν ἄγγελον, ἢν μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεύς. οὐκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδόκεε οὐδένα οἱ ἐσαγγελίην· ἀλλ' ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἦλθε ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλουρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐκ ἐθέλεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν, ποιέει τάδε· ἀσπασάμενος τὸν ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ αἰείρας τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, τῷ οἱ αὐχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. Ⓓ δὲ τοῦ βασιλέος δηλώσοισι ἑωυτοὺς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴησαν. Δαρεῖος δέ, ἀρρωδήσας μή κοινῷ λόγῳ οἱ ἓξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ σὺν ἐπαινοῖ εἶσι τοῦ πεποιημένου. ἐπεί τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ συνθέμενοι εἶεν ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε Ⓦ Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγενέων μιν βουλεύσειν οἱ ἐπαναστᾶσιν. συλλαβὼν δὲ σφέας, ἔδησε πάντα θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα παρὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, κλαίουσα αὐτή τε καὶ ὠδύρετο· ποιοῦσα δὲ αἰεὶ τοιοῦτο τι, Ⓦ Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν·

sed æstate quum serunt [a] pisum & sesamum, aquam desiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Persas venerunt viri atque mulieres: stantésque [b] pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maximè indigebant portas reserari iussit, vtique eas quæ ad illos ferrent: easdem, quum illorum terra humore hausto satiata esset, rursus obserari: ita deinceps alias, vt quique cæterorum populorũ maximè aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognoui) pecuniæ exigendæ gratia præter tributum. Atque hęc quidem ita se habent.

[a] Panicum.

[b] Id est, In aula regis. sic & in sequentibus locis.

Caeterum rex vnum è septem viris qui aduersus magũ conspirauerunt, Intaphernem, cepit ac capite damnauit ob hãc noxam: Intaphernes, statim post oppressos magos regiam ingressus, volebat admitti ad colloquiũ regis. etenim hac lege conuentũ erat inter magi oppressores vt eis ad regem foret aditus sine internuntio, nisi cubantem cum vxore. Itaque nõ oportere sibi interuenire nuntiũ censens Intaphernes, quia foret vnus è septem, introire vtique volebat. sed quum ianitor & qui à responsis erat introire non sinerent, quòd regem dicerẽt rei vxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures vtrique narésque præcidit, ac lora fræni equini ad ceruices ipsorum alligauit, hominésque dimisit. Qui quum sese regi exhibuissent & cur id passi fuerant exposuissent, Darius sigillatim quenque Persarum accersiuit, veritus ne id communi sex Persarum consilio factum esset: exploraúitque nunquid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit sine horum consensu Intaphernem hæc fecisse, hominem comprehendit eiúsque liberos atque omnem familiam: multis de causis credens illum cũ suis propinquis rebellionẽ fuisse moliturum: hos comprehensos ad necem vinciri iussit. Tunc vxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id assiduè faciendo ad sui misericordiam Darium quum adduxisset,

missō ad eam nuntio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnius electionem, ex vinctis domesticis tuis quem velis liberari. Illa postquam secum deliberauit, ita respondit, Si vnius *omnino* animā rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrē. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, missō nuntio, inquit, Percōtatur te rex qua de causa, viro filiisque prætermissis, fratrem delegisti vt superesset, qui & remotiore abs te est gradu quàm filii, & minus iucundus quàm maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si dæmon voluerit, atque alii liberi, si hos amisero, esse possunt: alius frater, parentibus meis iam vita defunctis, nulla ratione potest esse. [a] Hanc sequuta causam, ita loquuta est. visáque est Dario probè dixisse. itaque ea re delectatus rex, & eum quem mulier optauerat missum fecit, & filiorum natu maximū, cæteris omnibus interfici iussis. Ita vnus è septem Persis statim initio occubuit.

a Hanc rationē in ista electione sequuta sum.

Enimuero illud ferè circa Cābysis ægrotationem contigit: Erat Sardibus præses quidā à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Persa, cui nefariæ rei cupido incessit: siquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quātulocūque læsus esset, quémque ne vidisset quidem vnquam, tamen concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt) causam: Quū aliquando pro foribus regis considerent Orœtes & alter quidā Persa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ est in Dascylio, è verbis ad iurgia peruenerunt. Et quum de virtute disceptaretur, Mitrobates obiiciēs Orœti, inquit, [b] Túne in pretio virorum es, qui insulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidam è popularibus quindecim armatis fretus occupārit, eiúsque tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Orœti adeo doluisse quidam aiūt, [c] vt affectauerit non de obiurgāte vindictā, sed Polycratē prorb Itáne tu vir censendus es qui insf.

c Vt non tā eum qui hæc dixisset vlciscī affectauerit quàm Polycr.

A πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, « βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδωσι ἕνα τῶν δεδεμέ- « νων οἰκητῶν ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάν- « 130 των. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνετο τάδε, « Εἰ μοὶ δή μοι δίδωσι βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, « αἱρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθό- « μενος ὁ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε, Ὦ γύναι, εἴρωτᾷ σε « βασιλεύς, τίνα ἔχουσα γνώμην, ἢ ἀνδρά « τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελ- « φεὸν εἵλευ σωθῆναί τοι· ὃς καὶ ἀπωτέω- « τατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος « τῷ ἀνδρὸς ἐστί. Ἰὶ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βα- « σιλεῦ, αἴκε μοὶ αὖ ἄλλος γένοιτο, εἰ δαί- « μων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀπο- « βάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς οὐκέτι μευ « ζωόντων, ἀδελφεὸς αὖ ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ « γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλε- « ξα ταῦτα. ὡς τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰ- πεῖν ἡ γυνή, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν πρω- τέετο, καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἅπαντας αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῷ B μὲν δὴ ἐπὶ τὰ εἰς αὐτὴν τρόπῳ τοῦ εἱρημένου ἀπόλωλε.

Κατὰ δέκου μάλιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἐγένετο τάδε· τοῦτον Κύρου καταστὰς ἐπὶ ἐγένετο Σαρδίων ὕπαρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτ' ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγουσι, διὰ τοιόνδε τινὰ αἰτίην· ὅτι τῶν βασιλέος θυ- D ρέων κατημένων τόν τε Ὀροίτεα καὶ ἄλλον Πέρσην τῶν ὁμώμα τῷ Μιτροβάτεα, νομοῦ ἀρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, ζώντος οὐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Ὀροίτῃ προφέροντα, Σὺ γὰρ οὐκ ἀνδρὸς λόγῳ, ὃς « βασιλέϊ νῆσον Σάμον προσκτησάμενος, τῷ σῷ νομῷ « προσχειμένην οὐ προσεκτήσαο, ὧδε δή τι « εὐδοσμέω ὑπερτέα χειρωθεῖσαν, πρὸ τῶν τις « ὀπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπα- « ναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει; οἱ μὲν « δὴ μιν φασὶ ταῦτα ἀκούσαντα, καὶ ἀλγήσαντα ὡς ὀνείδεϊ, ὅτι θυμῷ σφι οὐκ οὕτω τὸν εἵποντο ταῦτα πρᾶσσοντα, ὡς Πολυκράτεα πρό-

« ἀνδρῶν

« προσχειμένην

παρὰ δόξαν τῶν ἀπολέσαι, ἄξιον ἀκηκοώς. οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Ὀρόϊτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτευ δὴ χρήματος δεησόμενον· (οὐ γὰρ ὧν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ Πολυκράτεα τυχεῖν κατὰ τὸν εἰμένον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα Τήϊον. καί κως εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀρόϊτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τόν τε γὰρ κήρυκα Ὀρόϊτεω προσελθόντα διαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε ἀποκρίνασθαι. αἰτίας μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι, πρῆξαι δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὧν Ὀρόϊτης ἰθαγενὴς ἐὼν Μαγνησίης τῆς ἐπὶ Μαιάνδρου τοῦ ποταμοῦ οἰκεομένης, ἔπεμπε Μύρσον Γύγεω ἀνδρὸς Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τὸν Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἡμέων ἴδε μάλιστα Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, παρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἴ τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ ἀνθρωπηίης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης μουνοῦχος ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἀρχήν. μαθὼν ὦν ταῦτα διανοήμονα ὁ Ὀρόϊτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, Ὀ ΡΟΙ΄ ΤΗΣ ΠΟ- » ΛΥΚΡΑ΄ ΤΕΙ΄ Ω΄ ΔΕ ΛΕ΄ ΓΕΙ, Πυ- » θάνομαι βουλεύειν σε πρήγμασι μεγά- » λοισι, καὶ χρήματα τοι οὐκ ἔχειν τὰ φρο- » νήματα. σὺ νῦν ὧδε ποιήσας, ὁρθώσεις μὲν » σεωυτόν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βα- » σιλεὺς Καμβύσης βουλεύεται θάνατον, καί » μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφέως. σὺ νῦν » ἐμὲ ἐκκομίσας αὐτὸν, καὶ χρήματα, τὰ μὲν, » αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμὲ ἐᾶν ἔχειν· εἶνε- » κά τε χρημάτων, ἀρχὴς ἁπάσης Ἑλλάδος. » εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, » πέμψον ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐών, ᾧ ἐγὼ ἐπιδέξω. ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης, ἥσθη τε καὶ ἐβούλετο· καί κως (ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως) ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἐν γραμματιστῇσι·

παρὰ τοῦτο

παρὰ σύνεσιν

131

sus occidere, propter quem malè audisset. Alii (sed pauciores) inquiũt, caduceatorem in Samum ab Orœte missum cuiusdam rei rogandæ causæ: (cuius autẽ, non dicitur) Polycratem autem tunc fortè in conclaui cubantẽ fuisse, assistente ei Anacreonte Teio, siue id consultò, quòd res Orœtis contemptui haberet, siue forte aliqua huiusmodi factum. ad quẽ quum accedẽs Orœtis caduceator, eius mandata exponeret, Polycratem neque se ad hominem conuertisse (erat enim ad parietẽ versus) neque quicquã respõdisse. Hæ bifariæ causæ mortis Polycratis fuisse memorãtur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis potest. Itaque Orœtes in *vrbe* Magnesia degens, quæ est ad Mæandrum flumen sita, misit Myrsum quendam Lydũ, Gygis filium, cum nuntio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorũ, *duntaxat* eorum quos nouimus (secundum Minoem, & siquis alius isto prior maris imperio potitus est) qui in animum induxerit vt mari potiretur. Primus, inquã, extitit [a] ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet spem Ioniæ atque insulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orœtes factus, misit nũtium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te res excellentes agitare animo, sed proposito rem pecuniariam non suppetere. Quòd si ita feceris vt suadeo, prospexeris & tibi & saluti meæ. Nam rex Cãbyses (vt mihi pro cõperto renuntiatur) de me interficiendo cogitat. nunc igitur meipsum recipito, atque pecunias, earũ partẽ tibi habiturus, partẽ mihi permissurus: & ipsarũ pecuniarũ beneficio omni Græciæ imperatur[c]. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quẽpiam tibi fidissimum, [b] cui ego fidẽ faciã. Quo audito Polycrates grauissus est, atque obsequi volebat. maiorẽ enim in modũ pecuniã auebat. Mittit itaq; prius ad rẽ inspiciendã quendã è popularibus suis, [c] Mæãdriũ Mæãdrii filiũ, scribã suũ:

a *Id est, Primus inter homines. Hoc addit quòd Minos haberetur Iouis filius.*

b Cui ego ostẽdam. *Vel*, repræsentabo.

c Mæandrum Mæandrii fil.

qui non longo pòst hoc tempore ornatum conclauis Polycratis ſpectatu dignum templo Iunonis omnem dicauit. [a] Hunc Orœtes quum cognouiſſet ſpeculatorem eſſe circumſpectum, ita ſibi agendum putauit: Octo ſcrinia lapidibus implet, præter admodum paruam partem circa ipſas oras, ac ſuperficiem lapidum auro inducit: eáque ſcrinia alligata in expedito habet. Quæ adueniens Mæándrius quum inſpexiſſet, Polycrati renuntiauit. [b] Enimuero ne illuc ſeſe cóferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipuè ſomnium hoc, quod eius filia viderat. Videbatur ſibi cernere patrem in aere ſublimem eſſe, qui à Ioue quidem lauaretur, à ſole autem inũgeretur. Hanc viſionem conſpicata, [c] inſtabat omnino diſſuadere patri ne à patria proficiſceretur ad Orœtem: quinetiã [d] ad biremem eunti malè ominabatur. Cui quum ille minitaretur, ſi ſoſpes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipſa vt ita contingeret, ſibi imprecata eſt. malle enim ſe diutius virginem eſſe quàm patre orbari. Polycrates omne conſilium pro nihilo habens, ad Orœtem nauigauit, cùm alios ſecum ducens tum verò Democedem Calliphontis filium, Crotonienſem medicum, qui eam artem apud ſuos [e] præclariſſimè omnium exercebat. Vbi Magneſiam peruenit Polycrates, tetra morte eſt affectus, indignáque ſua perſona [f] & ſuis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracuſis tyranni extiterũt, neque aliorum Græciæ tyrannorum vllus eſt magnificẽtia cum Polycrate comparandus. Eum Orœtes (quod indignum relatu eſt) cruci ſuffixit: ex illis verò qui illum comitati fuerant, Samios quidem dimiſit, iubẽs eos gratiã ſibi habere quòd liberi eſſent: peregrinos autem atque ſeruos iure captiuitatis ſibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo ſuſpenſus omnem filiæ viſionem exoluit. nam ab Ioue quidẽ, quũ plueret, lauabatur: à ſole autẽ, [g] exudãte è membris abdomine, vngebatur.

a At Orœtes quum exploratorẽ aduentare audiſſet, ita egit. *Ad Verbum*, Expectari audiſſet.

b At ille, tum oraculis tum amicis multũ dehortãtibus, illuc profectus eſt. quum etiam *eius* filia ſomnium hoc vidiſſet. Cernere ſibi videbatur, &c.

c Omnibus modis, *Vel, omni arte* diſſuadebat.

d Ad nauẽ quinquaginta remorum. *Sunt qui Vertant*, ad nauem actuariam.

e Optimè omniũ ſuæ ætatis exerc.

f Et ſuo ingenti animo, *Vel*, excelſo. Nam præter Syrac. nullus eſt Gr. tyr. magnif.

g Quum ipſe humorem è corpore emitteret.

Ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, καὶ κόσμον τὸν ἐκ τῆς αἰθρεώνος τοῦ Πολυκράτεος ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πρῶτα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Ὀρσίτης, μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἐόντα τοῦ σοδόκιμον, ἐποίεε τάδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ ὦθεν αὐτὰ τὰ χείλεα, ὑπερπολῆς τῶν λίθων, χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγελε τῷ Πολυκράτεϊ. ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντηίων ἀπαχθομένων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐξέλλετο αὐτόσε. τοῦς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν συμπίπτουσι τοιήνδε· ἐδόκεέ οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, πρωτοίη ἐχρᾶτο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτεα τοῦδε τὸν Ὀρσίτεα· καὶ δὴ καὶ ἐόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντορον, ἐπεφημίζετο. ὁ δέ οἱ ἠπείλησε, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ὡς τελέα ταῦτα γενέσθαι. βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβολίης ἀληθέος, ἔπλεε τοῦδε ἐπὶ Ὀρσίτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἀνδρα ἰητῆρα τ' ἐόντα, καὶ τὰ τέχνα ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωυτοῦ φρονημάτων. ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων τυραννοῦντες τυγχάνουσι, τοῦδε εἷς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τυράννων ἀξιοῖ Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀρσίτης ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἑπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, χαλεπὸν σφέας ἑωυτῷ χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης ὁ Αἰακεσσάμενος, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός. ἐλούετο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιεὶς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰκμάδα.

Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῷ ☉ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀρόϊτεα Πολυκράτεος πέρσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ ☉ Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληΐην, μένων ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀρόϊτης, ὠφείλε μὲν οὐδὲν Πέρσας, ἐὼν Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὑπαρχον, ὃς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα· κατὰ δὲ, ☉ Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάπην· ἄνδρας δὲ Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλά τε ἐξύβεισε πολυτρόπως, καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου πρὸς αὐτὸν, ὡς οὐ τοῖς ἡδέως οἱ ἐπὶ τὰ ἀγγέλλόμενα, ἔκτεινε μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἀνδρας οἱ ὑπείσας κατ' οὐδόν. ἀποκτείνας δὲ μιν, ἐφάσκε αὐτῷ ἵππων. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμησε ☉ Ὀρόϊτεα τίσασθαι, πολλῶν τε ἀδικημάτων εἵνεκα, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδὸς· ἐπὶ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδαινόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἐόντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀρόϊτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πιστωσάμενος ἔχειν· τὸν χιλίοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικόν. τοιοῖσδε δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγε σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποσταίη ἐπιτελέσειε σοφίην τε, καὶ μὴ βίην τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀρόϊτεα ἢ ζώοντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ἡμέων ἡίρεωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀπαγγέλλοντας αὐτὸν, καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμοῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνασχετὸν φαίνων. πρίν τι ὧν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακὸν, καταλαμπέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπηρώτα, τῶν δὲ ἀνδρες τείνοντα ὑπέσχοντο, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα· ἐξιόντας δὲ Δαρεῖος κατέλαμβανε,

Hunc exitum habuerũt tot prosperæ res Polycratis, quem vaticinatus ei fuerat Amasis rex AEgypti. Verùm non multo pòst tempore Polycratis vltio Orœtem excipit. quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: [a] sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum ([b] qui illi de Polycrate exprobrauerat) interemit, & eius filium Cranapẽ, spectatos in Persis viros: & cùm alia quoque omnifaria flagitia commisit, tum quendam è nuntiis qui ad ipsum à Dario venerat, quòd parum iucunda nuntiasset, trucidandum curauit, summissis quibusdã qui redeuntem aggrederentur, quique trucidatum cum ipso equo occultarent. Darius, vbi principatu potitus est, Orœtem vlcisci cùm ob alia scelera, tum præcipuè ob Mitrobatem filiúmque, cupiebat: sed aduersus eũ [c] è professo mittere copias consilii non erat, [d] vtique rebus nondum satis fundatis, & imperio recẽs parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniã. Itaque Darius aduersus hæc hanc rationẽ iniit: Accitis Persarum summis quibusque proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrũm mihi repromittat, & exequuturus & prudẽtia duntaxat, nulla vi, nulliſque copiis? Vbi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo [e] quis vestrũm mihi Orœtem vel adducat viuũ, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cũ alia multa scelera admiſit, tum hæc duo: vnũ; quòd duos è nobis, Mitrobatem eiúsque filiũ interemit: alterũ, quòd à me missos ad se accersendum, [f] necandos curat, facinus profectò non tolerandum. ideóque priusquam maiora in Persas scelera admittat, [g] cõprehendendus est ad necẽ. Hæc Darius interrogabat Persas. Eorũ trigĩta exiterũt qui repromitterẽt, singuli volẽtes ipsi id exequi. Quos inuicẽ cõtendẽtes Darius reprehẽdens,

a *Legit* ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ.

b Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobrauerat.

c Aperte. *Gr.* ἐπὶ τῆς ἰθείης. *q. d.* recta via.

d Vtpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondũm compositis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q. d.* Quum nondum tumor rerum resedisset. *id est*, turbulentus status.

e Aliquis vestrũ. *Potest & interrogatiuè legi.*

f Necat, insolẽtiam intolerabilẽ exhibens.

g Morte nobis est occupandus.

κατ' Κρανάπην

κατ' ὑπείς

κατ' οἰδεόντων

κατ' λογιμωτάτους

κατ' ἐπέσπασαν

sortiri iussit. id quum fecisset, sors Bagæum Artontis filiũ ex omnibus contigit. Hic sorte delectus, hac ratione vsus est: Complures literas variis de rebus vbi scripsit sigillóque Darii impressit, cũ his profectus est Sardis. Eas, posteaquam in cõspectum Orœtis venit, dedit separatim recitãdas regio scribæ. (regios autem scribas cuncti præsides habent.) Reddebat autem separatim Bagæus literas, explorandi gratia animos satellitum, nunquid annuerẽt ad rebellandum ab Orœte. Quos animaduertens magnopere venerari literas, & ea quæ in illis dicerentur, etiã vehementius, reddidit aliam epistolam in hæc verba, Persæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtẽ fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceas depositerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ vltimũ libellum in hæc verba scriptum, Rex Darius mãdat Persis qui in Sardibus sunt vt Orœtem interimant. Id vbi audiere doryphori, *id est, hastati satellites*, eductis acinacibus sine mora Orœtẽ interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtem persequuta est.

Traductis atque comportatis Susa bonis Orœtis, contigit non diu pòst vt in venatu ferarũ Darius rex, dũ ab equo desilit, pedẽ intorserit vehementérque luxauerit. nam talus è iuncturis amotus est. Se itaque existimans, vt etiam prius, habere ex AEgyptiis eos qui primi putarẽtur arte medicinæ, eorum opera vtebatur. At isti retorquẽdo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebãt: adeo quidem vt septem dies totidémque noctes Darius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octauo die eidẽ malè habenti quidam Democedis Crotoniensis mentionem facit: cuius de artificio prius iã inde in Sardibus audisset. Darius hominem quamcelerrimè accersi ad se iubet. Ille, vt inter captiuos Orœtis fuit inuentus, vbi

A κελδύων πάλλεσθαι. παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιέεται τοιάδε· βιβλία γράψας πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγμάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου. μετὰ δὲ ἦιε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ Οἰρόιτεω ἐς ὄψιν ἐλθὼν, τῶν βιβλίων ἓν ἕκαστον διαιρεόμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληίῳ ἐπιλέγεσθαι. (γραμματιστὰς δὲ βασιλήιους B οἱ πάντες ὕπαρχοι ἔχουσι) ἀποπειρεώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἴ οἱ συνδοξάσαιεν ἀπὸ Οἰρόιτεω. ὁρέων δὲ σφέας τά τε βιβλία σεβομένους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων, ἔτι μεζόνως, δίδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ συνῶν ἔπεα τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βα- «
σιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυ- «
φορέειν Οἰρόιτεα. οἱ δὲ, ἀκούσαντες τοῦ- «
των, μετῆκάν οἱ τὰς ἀγχύλας. ἰδὼν δὲ τοῦτο C σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνταῦτα δὴ θαρσήσας, ὃ τελευταῖον τῶν βιβλίων δίδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγέγραπτο, Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι «
τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Οἰ- «
ρόιτεα. οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσάν ταῦ- «
τα, ἀσπασάμενοι σὺν ἀκινάκεας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. οὕτω δὴ Οἰρόιτεα Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου πίσιες μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ αἰσχυνομένων τῶν D Οἰρόιτεω χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνῆψε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρώσκοντα ἀπ' ἵππου, στραφλῶσαι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρότερος ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῆς ἁρθρου. νομίζων δὲ καὶ πρότερον τοῦσι ἐωυτοῦ ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο· ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ πρηνέος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἶχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι οἱ φλαύρως, προσαγούσης τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἀγάμενος τὴν παχίστην πρὸ ἑωυτοῦ ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς εἶδε ὕρον ἐν τοῖσι Οἰρόιτεω αἰχμάλωτοισι

ἐκουδή-

ὀκουδήκητε ἀπημελημένον, πρῆγον ἐς μέ- A pro neglecto habebatur, in me-
σον, πέδας τε ἕλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημέ- diũ adductus est, sicut erat pãno-
νον. καθίζα δὲ ἐς μέσον, ἠρώτα ὁ Δαρεῖος sus ac cõpedes trahẽs. In medio
τὸν τέχνιν εἰ ἐπίσαιτο. ὁ δ' οὐκ ὑπεδέκε- positũ Darius interrogauit nun-
το, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας, ἐσπεδήσε- quid eam nosset artẽ. Democe-
σθαι τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατε- des, veritus ne, si se proderet, vs-
φάνη τε τὸν Δαρεῖον τεχνάζειν ἐπισάμενος· quequaque[a] Græcia priuaretur,
καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μά- dissimulare: sed quum videretur
στιγάς τε καὶ κέντρα προσφέρειν ἐς τὸ μέσον. notitiã artis præ se ferre, Darius
ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὢν, οὐκ φαίνει, φὰς, ἀτρε- iussit eos qui hominẽ adduxerãt,
κέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἐ- B verbera & tormẽta afferre in me-
πῃῶ, φλαύρως ἔχειν τὸν τέχνιν. μετὰ δὲ, dium. Tunc ille dissimulatione
ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώ- missa, se planè scire artẽ illam ne-
μενος, καὶ ἠπιάματα τὰ ἰσχυρὰ προσφέ- gauit, sed aliquantulum, ob eam
ρων, ὕπνου τε μὲν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν consuetudinẽ quam cũ medico
χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μὲν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐ- habuisset. Factáque ei potestate
δαμᾶ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίποδα ἔσεσθαι. curandi, Græcis medicamẽtis vtens, [a] & lenia, post acria, admo-
δωρέεται δὲ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πε- uens, Dariũ compotẽ somni fe-
δέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, cit, & breui tẽpore incolumem
Εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι reddidit, quũ iã se posthac validũ
μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἡσθεὶς δὲ τῷ ἔπει ὁ Δα- C fore ad incedẽdũ desperasset. Ob
ρεῖος, ἀποπέμπει μιν πρὸς τὰς ἑωυτοῦ γυ- quã curationẽ postea quum eum
ναῖκας. προσάγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον Darius duobus aureãrũ compe-
πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλέϊ σφεας εἴη ὁ dum paribus donasset, interro-
133 τὸν ψυχὸν οἱ ἀπέδωκε. ἐνθαῦτα οὐσαι σφέων gauit Democedes nunquid ideo
ἐν αὐτέων ἐκάστη, φιάλιον τὸ χρυσοῦν σὺν se duplici malo remunerandum
τῇ ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα. ὥστε δή τι δα- putaret, quòd ab eo sospes ipse fo-
ψιλεῖ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν ret effectus. Hoc dicto Darius de-
φιαλέων στατῆρας ἐπώνυμος ὁ οἰκέτης τῷ lectatus, ad suas vxores hominẽ
οὔνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆ- misit. Eunuchi qui eum deduxe-
μα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη. ὁ δὲ Δη- D rũt ad fœminas, dicebãt hũc esse
μοκήδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος, qui restituissent animã regi. tunc
Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρί, ὃς συνεί- earũ singulæ aureã phialæ thecã
χετο ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργῇ χαλεπῷ. τοῦτον suffringentes, Democedẽ dona-
ἐπεί τε οὐκ ἐδυνάτο φέρειν, ἀπολιπὼν, uerũt tã amplo munere, vt famu-
οἴχετο ἐς Αἴγινάν. καταχὰς δὲ ἐς ταύτην, lus nomine Scitõ qui sequebatur,
τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερέβαλλετο τοὺς [ζ] ἄλλους excidẽtes ex percussione phialarũ
τοὺς ἰητρεύοντας, ἀσκευὴς περ ἐών, καὶ ἔχων οὐδὲν stateres colligẽs, nõ paruam auri
τῶν ὅσα πρὸς τὸν τέχνιν ἐστὶ ἐργαλήια· summã coegerit. [b] Hic Democe-
καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει τάλαντου Αἰγινῆται des hũc in modũ è Crotone pro-
δημοσίῃ μισθεύνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθη- E fectus, cũ Polycrate cõ suetudinẽ
ναῖοι, ἐκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει, Πολυ- habuit: quũ à patre sanè iracun-
κράτης δυοῖν τάλαντοιν. οὕτω μὲν ἀπίκετο do Crotone cohiberetur, nec
ἐς τὸν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς eum tolerare posset, illo relicto
οὐκ ἤκουσα Κροτωνιήτας ἰητροὺς δοκίμους abiit in AEginam: vbi commo-
ἐλλύεσθαι γὰρ ὧν τότε ὅτε πρῶτοι μὲν Κρο- ratus vnum annum, primos me-
τωνιήτας ἰητροὶ ἐλέγοντο εἶναι τῶν Ἑλλάδα, dicos transcendit, etsi imparatus
erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequẽti anno AEginetæ cõduxerint eũ talento, Athenienses tertio anno centũ minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samũ profectus est. A quo viro non minimũ [c] medici Crotonienses primi numerabantur,

[a] *Hæc interpretatio ostendit eum legisse, ἤπια μετὰ τὰ ἰσχυρά. Aliquin si quendo nostram lectionem, vertendum esset,* Et fomenta valida adhibens.

[b] Hic autẽ Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre versatus, quum asperam eius iracundiam ferre non posset, illo relicto ab. &c.

[c] Crotonienses inclaruerũt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi verò, Cyrenæi.

secundi, Cyrenæi. Qua etiã tempestate Argiui cæteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hãc vnam quòd in Græciam redire non poterat. Quinetiã AEgyptios medicos regem curare solitos, quum essẽt patibulis suffigẽdi, quòd à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratẽ sequutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique [a] maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia cõtigit vt Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii vxor) in mamilla vlcus exoriretur, deinde rescissũ porro grassaretur. quod ista, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicauit: sed vbi malè iã se habebat, accersito Democedi rem ostendit. Ille se redditurum sanam affirmans, adiurat eam vt sibi vicissim ipsa inseruiat in eo quod orauerit, oraturũ autẽ nihil vnde dedecus redũdaret. A quo, posteaquam curata est, edocta, Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta est, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, desides, nullam neque gentem neque potentiam Persis acquirens. atqui par est virum & iuuenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quò etiam Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod vt facias, duabus de causis interest, vt Persæ & eum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello atterantur: ne otium agentes tibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate iuuenili es. nam augescente corpore ingenium pariter augescit, & consenescente consenescit, & ad res omnes elanguescit. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius respondens, Quæ, inquit, vxor, ipse facere destinaueram, ea omnia dixisti.

a In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

A δεύτερον δέ, Κυρηναῖοι. κατὰ (Α) αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν (τὴν) Ἑλλήνων πρῶτοι. τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σούσισι ἐξιησάμενος Δαρεῖον, οἰκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε· πλεῦν τε ἑνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπιέναι, πάντα τἄλλα οἱ πρῶτα.
καὶ τότε μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἐόντα, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἕλληνος ἰητροῦ ἔτι ὄν
B ἐδοξώθησαν, θῦσαι, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τόν τε μάντιν Ἤλιδα Πολυκράτεϊ ὀπισσωθέντα, καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι αἰχμαλώτοισι, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης παρὰ βασιλέϊ. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνήνεικε γενέσθαι. Ἀτόσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρεϊ, Δαρείου δὲ γυναικὶ, ὀπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἔτι ἔλασσον,
C ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφερε οὐδενί· ἐπεί τε δὲ ἐν κακῷ εἶδε, μετιεμένη τὸν Δημοκήδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε· ὁ δὲ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ὄρχεϊ μιν, ἢν μὴν οἱ αὐτουργήσῃ ἐκείνῳ τῷ δὲ αὖ αὐτῆς δεηθῆ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα αἰσχύνην ὀφέρει φέρειν. ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰῶμενος ὑγιέα (ἀπέδεξατο) ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοκήδεος ἡ Ἄτοσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δυνάμιν τοσαύτην κάτησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε δυνάμιν Πέρσῃσι. εἰκὸς δὲ ἐστὶ ἄνδρα καὶ νέον, καὶ χρημάτων δεσπότην μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι σὺν μάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφότερα δέ τοι (φέρει) ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ὀπιζήωνται ἄνδρα τὸν προσεστῶτα, ἵνα τείρωνται πολέμῳ, μηδὲ σχολὴν ἄγοντες, ὀπίσω λωβῶσί τοι.
E νεῳ γὰρ αὖ τι καὶ ἀποδέξαο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην. αὐξομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ φρήνιμα πάντα ἀπαμβλεώνονται. ἢ μὲ δὴ ταῦτα οὐ διδαχῆς ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ γύναι, πάντα ὅσα περ αὐτὸς ὑπενόεον ποιήσειν, εἰρήκεας.

(Α) πρῶτον
(Β) ἀπέδωκε.
(Γ) συμφέρει
(Δ) αὐξομένῳ

» ἐγὼ γὰρ βεβούλυμαι Σκύθας πόλεμον ποιήσασθαι, A ego enim constitueram Scythis
» οὐκ δὲ τῆς ἠπείρου ἐς τὴν ἑτέρην ἤπειρον bellum inferre, iũcto mari è no-
» ὅτι Σκύθας στρατεύεσθαι. καὶ ταῦτα ὀλί- stra continente in alteram pon-
» γου χρόνου ἔσται τελεύμενα. λέγει δὲ Ἄ- tem: & hæc breui tempore perficiẽ-
» τοσα τάδε, Οἶσθα νυν, ὅτι Σκύθαι μὲν tur. Ad eum Atossa, Animaduer-
» τὴν πρώτην ἰέναι ἔασον (οὗτοι γὰρ, ἐπεὰν te, inquit, nunc: omitte primùm
» σὺ βούλῃ, ἔσονταί τοι) σὺ δέ μοι ὅτι τὴν Scythis bellum inferre, qui, quã-
» Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ὑπερθυμέω γὰρ, docunque voles, tui erunt: aduer
» λόγῳ πιθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γα- sus Græciam mihi tu eas in expe
» νέσθαι θεραπαίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀτ- ditionem. concupisco enim La-
» τικὰς καὶ Κορινθίας. ἔχεις δὲ ἄνδρα ὅτου τη- B cænas & Argiuas & Atticas & Co
» δεώτατον ἀνδρῶν πρήσσειν δέξαι τε ἔπαξα rinthias, fando cognitas, mihi
» τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὃς fieri ancillas. Et ad hoc virum
» σεο ⟨Ⓦ⟩ πόδα ἔξιπσαν. ἀμείβεται Δα- habes ex omnibus maximè ido-
» ρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς neum [a] ad demonstrandas Græ-
» Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, ciæ res atque exponendas, hunc
» κατασκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶτον qui pedem tuum sanauit. Cui
134 » ἀμείνονα εἶναι ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμ- Darius, Quandoquidem, inquit,
» ψαι ἐς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα- vxor, tibi videtur nos primùm
» στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα Græciam tentare debere, mihi
» ὀξέπτερός, ὅπ᾽ αὐτοὺς πτέσομαι. C videtur satius ante omnia mitte-
ταῦτα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τ᾽ εἶπε, καὶ ἔργον re illuc exploratores Persas, vnà
ἐποίεε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέ- cum isto quem dicis, qui percep-
λαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους ta omnia illic & visa renuntiẽt:
πεντεκαίδεκα, ἐπετέλλετο σφι, ἐπομόσας & mox ego ab illis edoctus, ad-
Δημοκήδεϊ, διεξελθεῖν τὰ περὶ θαλάσσια uersus Græcos tendam. Hæc lo-
τῆς Ἑλλάδος ὅκως τε μὴ ἀφανδρήσονται quutus Darius, & quod est loquu-
σφέας ὁ Δημοκήδης, ἀλλὰ μιν πάντως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐπεὶ λάθρῃ γε tus, re quoque aggressus est. nan-
τούτοισι ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν que vbi primùm illuxit, accitis
Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτὸ ὅκως ἐξηγησάμε- D quindecim viris Persarum spe-
νος πᾶσαν καὶ ὅπη δέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι ctatis, præcepit vt sequentes De-
Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξει. δῶρα δέμιν τῷ πατρὶ καὶ mocedem omnia Græciæ mari-
τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πρῶτα τὰ tima loca collustrarent, néve eõ-
ἐκείνου ἐπίπλα λαβόντα ἀγεῖν, φὰς ἀλ- mitterent vt Democedes ab illis
λὰ οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν. τοῖς δὲ, aufugeret, sed rursus eum omni-
ἐς τὰ δῶρα, ὁλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, no reducerent. Hæc illis vbi præ-
πλήσας ἀγαθῶν πάντων, τὴν ἅμα οἱ cepit, secundo loco Democedem
πλώσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέοντι ἐκ- ipsum ad se accersitum orat vt
πειρῶτο Δαρδῶν, οὔτι ὑπὸ φρενῶν, πάντως E [b] exposita atque demõstrata Per-
τὰ διδόμενα ἐδέκετο. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐώντας, sis omni Græcia, rursus redeat:
χρήματα ἔφη καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω iubétque eum dono ferre patri
σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μέντοι ὁλκάδα ac fratribus omnia sua vtensi-
τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλεται ἐς τὴν Δωριέων τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. lia, affirmans se aliã multo plu-
ra [c] illi inuicem donaturum.
[d] ac præter dona missurum ait,
quæ vnà iter faciat onerariam
nauim, omnifariis bonis refer-
tam. Quæ Darius nullo dolo-
so cõsilio (vt mea fert opinio)
[e] mandabat: ille tamen veritus
[f] ne se Darius tentaret, tanquam
fugitiuum, si cuncta sibi oblata
caperet: respondit se quidem sua
illic velle relinquere, vt ea re-
uersus sibi haberet: verùm na-
uim onerariã quam Darius pro-
mitteret, dono fratrib⁹ accipere.

a Ad ostendenda singula Græciæ *loca* & ad deducendum.

b Vt quum Persis ostenderit vniuersam Græciã & per eam deduxerit, reuertatur.

c Pro illis donaturum.

d Præterea verò ad dona *portanda* nauem onerariã ei se suppeditaturũ dixit, eámque se bonis omnifariis impleturum; quæ cum ipso nauigaret.

e Pollicebatur.

f *Legit hic interpres μή τε, quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius eius animum tentaret, nequaquã omnia quæ dabãtur percurrit, *id est recẽsuit*, & accepit: sed sua quidem suo in loco relicturũ se dixit, vt ea reuers. &c. *Si legatur πάντα ex Vet. cod. pro πάντως, ex ὑπὸ φρενῶν altiùs sumatur. quasi dicat non percurrisse numerum, tanquã nihil omittere volentem. Fortasse tamen & aliter exponi possit ὑπὸ φρενῶν.*

Darius postquam hæc Democedi præcepit, homines ad mare dimisit. Isti, quum in Phœnicem descendissent, & ex Phœnice in vrbem Sidonem, confestim duas triremes instruxerunt, & simul ingentem onerariam omnifariis bonis impleuerunt. Comparatisque omnibus, in Græciam traiiciunt. & adeuntes maritima eius loca intuebantur atque describebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiserunt. Ibi Aristophilides Tarentinorum rex, [a] & ipse Crotoniensis, gubernacula Medicarum nauiũ resoluit, pariter & ipsos Persas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum isti patiuntur hæc, Democedes Crotonem abiit ad domũ suam. [b] Quo abeũte Aristophilides Persas missos fecit, restitutis iis quæ de nauibus abstulisset. Illinc Persæ nauigantes, ac Democedem persequentes, Crotonem peruenium: nactique in foro Democedẽ prehendunt. Eum Crotoniensium quidam, res Persicas reformidãtas, tradere parati erant: quidam iniectis è diuerso manibus, fustibus cædebãt Persas, [c] qui his verbis commonefaciebãt, Viri Crotonienses considerate quid faciatis, qui homine regis fugitiuum eripitis. An ex vsu erit vobis hãc iniuriam regi Dario intulisse, ac vobis bene cedet ista feciſſe, [d] si nos dimiseritis? Cui enim prius quàm huic vrbi bellũ inferemus? aut quã priorẽ diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotoniẽsibus persuaserũt. quinimo non modò Democede, sed etiam oneraria naui quam vnà duxerãt, priuati sunt: atque in Asiã reuersi, omisso iam studio discẽdi vlteriora Græciæ, quòd duce essẽt fraudati. Quibus tamẽ in digressu Democedes mãdauit vt Dario diceret, Democedẽ ducere vxorẽ Milonis filiã. erat enĩ apud regẽ celebre nomẽ Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tẽpore properasse magna erogata pecunia vt ipsũ etiã in patria sua spectatũ esse Dario appareret.

a *Non sequitur lectionẽ edit. Vulg. quæ tamen & ipsa suspecta est.*

b Interim verò dum iste domum reuertitur, Aristoph.

c Qui hæc verba obtendebant. *Vel*, Hæc illis allegabant, *vel*, proponebant.

d Si nobis hunc eripueritis?

A οὐδὲ λελήθεμεν ὦ καὶ τοῦτο τοῦτο ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει ἀνδρας ὅπως θαλασσεύσομεν. καταβαίντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην, ἐν Φοινίκῃς ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι, καὶ γαῦλον μέγαν, πάντων ἀγαθῶν πρήσαντες ὦν πάντα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. κατασχόντες δὲ αὐτῇ, τὰ μὲν δὴ πρῶτα λάσια ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστὰ θεησάμενοι, ἀπίκοντο ἐς Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα ὦν δὴ Κρητῶνος τῆς Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεύς, τοῦτο μὲν, τὰ πέδαλα προέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τὸ ὦν, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δὴθεν ἐόντας. ἐν ᾧ ὦν οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὸ Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου ὦν ἤδη τούτου ἐς τὸν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἕλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ προέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα. θυρώντες δέ μιν ἀγορεύοντα, ἔπεσον αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταῤῥωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, παρίεναι ἑτοῖμοι ἦσαν· οἱ δὲ αὐτὰ ταῦτα τοῦτό τε καὶ τῇσι σκυτάλῃσι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, παραιθαμένους ἔπεα τάδε, Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλέος δρηπέτην ἡμόμενον ἐξαιρέεσθε; κῶς ταῦτα βασιλέϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει παρεῦσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ἔξει καλῶς, ἢν ἀπέλησθε ἡμέας; ὅτι τίνα ἢ ταύτης παρέτερην πρῆξιν ἐσβαλόμενοι πόλιν; τίνα δὲ παρέτερην ἀνδραποδίζεσθαι πειρησόμεθα; ταῦτα ἢ λέγοντες, τοὺς Κροτωνιήτας οὐκων ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὸν γαῦλον τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρεθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, τόνδε τε ἐζητηκότες τῶν παρόντων Ἑλλάδος ἀπιγμένοι ἐπιμαθεῖν, ἐστερημένοι δὲ ἦσαν μόνου. τοσοῦνδε μὲν τοι ἐπετείλατο σφι Δημοκήδης, ἀναγομένοισι καλῶν εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἁρμόσαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. τὸν δὲ δὴ παλαιτέρω Μίλωνος ἐὼν ὄνομα πολλὸν τῶνδε βασιλέϊ. ἐκ δὲ τούτου μοι δοκέει ἀσεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ παρεὼν ἐν τῇ ἑωυτοῦ δήμιος.

ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐμπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην. καὶ σφέας δουλοῦνται ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ αὐτὶ τούτων ἕτοιμος ἦν δώσειν τοῦτο ὅ,τι βούλοιτο αὐτός. Γίλλος δὲ αἱρέεται κατελθὼν οἱ ἐς Τάραντα φρένας θέσθαι, ὡς ἀπηγησάμενος τὸν συμφορὸν. ἵνα δὲ μὴ σὺν στρατῷ ἐπέλθῃ τῇ Ἑλλάδι, λέγει δὲ αὐτῶν τόλος μέγας πλέειν ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποστεῖλαι οἱ ἔφη τοὺς κατάγοντας γενέσθαι. δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τῇ κατόδῳ οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ἐπαινέσας ἐπετέλεε. πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον τε Ταραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι Ταραντίνους οὐκων ἔπειθον, εἶναι δὲ ἀδύνατοι ἦσαν ὡς ἐφέρετο. ταῦτα μὲν νεῦ οὕτω ἐτελέσθη. οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατασκοποὶ ἐλθόντο.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον ἐπειλε Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιόνδε τινα αἰτίην. Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἅμα οἱ τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς εἰκὸς, κατ' ἐμπορείην στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θεηταὶ τοῦ ἕνεκα ἦλθον· ἐν τοῖσι Αἴακης, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε δύστυχίη τοιήδε τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου οὐδενὸς κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος, δείσας τύχην κρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴπερ οὕτω δεῖ γενέσθαι. πολλῶν τοι αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀπεκομίζετο εἷμα. ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἡπίστατο οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' ἀνηθείην· ὡς δὲ τὸν χρόνον προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε,

Profecti Crotone Persæ, ad Iapygiam in quasdam naues incidêrunt: à quibus in seruitutem redactos Gillus quidam Tarétinus exul redemit, & ad regem Dariũ reportauit. Ob quod meritum quum rex paratus esset donare ei quicquid vellet, optauit se in patriam reduci, exposita prius sua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, si classis ingens ipsius causa in Italiã mitteretur, contentum se esse vt per solos Cnidios reduceretur: existimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, se præcipuè reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam misso Cnidum nũntio iussit vt Gillum Tarentũ reducerent. Cnidii Dario obsequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerũt: nam ad vim inferendam inualidi erãt. Atque hæc hũc in modum administrata sunt. hique Persæ primi extitere qui in Græciam traiecerunt explorandi gratia, & ob hanc rẽ.

SAMVM verò post hæc rex Darius, omniũ vrbium tã Græcarum quàm barbararũ primã, euertit, ob hanc causam: Dum Cambyses in expeditione aduersus AEgyptum ageret, permulti se illuc Græcorum conferebant, partim (vt credibile est) negotiãdi, partim militãdi, partim ipsius regionis oculis subiiciendæ gratia. E quibus fuit Syloson AEacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Sylosonti felicitas huiusmodi cõtigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac sibi circũdato, apud forum Mempheos spatiabatur. quem quum vidisset Darius Cambysis satelles, [a] nullius admodum conditionis vir, captus amore amiculi, adit hominem vt mercetur amiculum. Syloson, animaduertẽs Darium magnopere amiculum cupere, diuina quadam fortuna vsus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, [b] sed tibi largior, si modò tuum perpetuò debet esse. Hæc approbãs Darius, accepit indumentũ. Syloson, qui putarat sibi illud stultè perisse, interiecto tẽpore, quũ Cãbyses decessisset,

a Nullius adhuc admodũ magnæ autoritatis vir, amiculi desiderio captus.

b Sed alioquin dono (si hoc quidem vt fiat necesse est) certè tibi. *Q. d. Sed quodego vendere nolim, id alioquin dono, tibi quidem certè libentius quàm cuiquam alij, quandoquidem donare non vẽdere statui. Non immeritò tamen suspectum alicui fuerit hic locus.*

& septẽ illi magum oppressissent, & ex septem Darius regnum adeptus esset, vbi certior factus est ad eum virum peruenisse regnum cui ipse roganti dedisset in AEgypto illud amiculum, Susa ascẽdit, sedénsque in vestibulo regiæ, ait se eum esse qui de rege sit bene meritus. hæc audiens ianitor, regi nuntiauit: ad quem admirabundus rex, Et quis est, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerẽtiam debeam, recẽs regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: [a]nec vllo Græcorum quicquam (vt sic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, vt sciam quid hæc dicendo velit sibi. Vbi à ianitore introductus est Syloson, ac stetit in medio, interrogatur ab interpretibus quisnam esset, aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem omnem gestam circa amiculum refert, seséque illũ esse qui id donasset. Ad hæc respondens Darius, O, inquit, virorum generosissime, túne ille es qui mihi nullamdum potentiam habẽti donasti ea, quamuis parua, tamen perinde grata ac si nũc aliquid magnũ acciperem? Qua de re immenso te auro argentóque remunerabor, vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hystaspis filium extitisse. Cui Syloson, Mihi, inquit, rex, neque aurum neque argentum dederis, sed patriam meam Samum, vbi eam liberaueris: quam nunc post necem fratris mei Polycratis ab Orœte interfecti, occupat seruus noster: hanc mihi donato citra cædem atque direptionem. His Darius auditis, misit exercitum duce Otane vno è septem viris, iusso vt quæ Syloson rogasset, ea effecta redderet. Otanes ad mare descendens, contrahebat exercitum.

a Nec vlli Græcorum vllo sum beneficio obstrictus. Vel, denique.

At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, vt illud procuraret. Cui, iustissimo virorum volenti esse, non licuit. nam vbi de Polycratis interitu allatus est nuntius, ante omnia Ioui liberatori statuit arã,

A καὶ τῷ μάγῳ ἐπῴεσησθε οἱ ἑπτά, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὸν βασιλήϊον ἔσχε, πυθόμενος ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη οἱ ἐληλύθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ κοτε αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι· ἔνθα δὴ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς προθύρους τοῦ βασιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀναγγελθέντα δὲ ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλεῖ· ὁ δέ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, οὗ [a] καὶ ἐγὼ προσδοκέω; νεωστὶ μὲν τῷ ἀρχῷ [a] ἔχω· ἀτὰρ εἴσηκε δέ τις ἢ οὐδεὶς κω πρὸ ἡ- [a] μέας αὐτῶν. ἐγὼ δὲ χρεός, ὡς εἰπεῖν, οὐδενὸς [a] ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν πρόσαγετε [a] ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. πρῆγε [a] ὁ πυλουρὸς (a) Συλοσῶντα. στάντα δὲ ἐς μέσον πρώτεων οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε ὧν ὁ Συλοσῶν πρὸς τὰ περὶ τὴν χλαμύδα ἡμόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δούς. ἀ- C μείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ [a] γενναιό- [a] τατ' ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην [a] ἐχούσῃ κω δυνάμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρά, [a] ἀλλ' ὦν ἴσον γε ἡ χάρις ἐμοίως ὡς εἰ νεῶ κε- [a] θέν τι μέγα λάβοιμι. αὖθι ὦν τοι χρυσόν καὶ [a] ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι [a] μεταμῆναι Δαρεῖον (a) Ὑστάσπεος δῶ ποιή- [a] σαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ [a] μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δί- [a] δου, ἀλλ' ἀνασῶσαί μοι δὸς τὴν πατρί- D δα Σάμον· τῷ νεῶ, ἀδελφεοῦ τε ἐμοῦ Πο- [a] λυκράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτεω, ἔ- [a] χει δοῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς αἰδῶ τε [a] φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος. ταῦτα ἀκούσας [a] Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιὴν τε καὶ στρατηγὸν [a] Ὀτάνεα, [a] ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἡμόμενον· ἐν- [a] τειλάμενος ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτα [a] οἱ ποιέειν ὅπως τελέα. καταβὰς δὴ [a] ὅπως τὸν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὴν στρατιήν.

E Τῆς δὲ Σάμου Μαίανδρος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, [a] ὅπως ἐπιτρόπεύσῃ τῶνδε [a] Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο· ὅπως γὰρ (a) ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο,

a καὶ ἐγὼ προσδοκέω ἔχων
a ἀτὰρ εἴσηκε δέ τις ἢ οὐδεὶς κω πρὸ ἡμέας αὐτῶν
a ἀνδρὸς Ἑλλήνος
a πρῆγε ὁ πυλουρὸς
a Συλοσῶντα
a γενναιότατ' ἀνδρῶν
a ἐξανδραποδίσιος
a ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἡμόμενον
a ὅπως ἐπιτροπεύσῃ τῶνδε
a ὅπως ἐξαγγέλθη

καὶ τέμενος τοῦτο τοῦ νεὼ ἐν τῷ προαστίῳ ὅστι· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπεποίητο, ἐκκλησίαν σημανέας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆπτρον καὶ δυνάμις πᾶσα ὑπὸ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καί μοι πάρεστι νεῶν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῶν πέλας ἐπιπλήσσω, αὐτὸς μὴ δυνάμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιέοι. Πολυκράτης μὲν νυν ἔζεπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν τιθεὶς, ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι δικαιῶ γέρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι. ἐκ μὲν τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἑξαίρετα ἐξ πάλαντα μοι γενέσθαι· ἱερωσύνην δὲ τοῦ τοῖσι αἰεὶ μνησθεῖσι τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευθερίου τοῦ αὐτός τε ἱδρυσάμην, καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν προεστήσατο. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλετο· τῶν δέ τις ὀξὰ ναρὰς εἶπε, Ἀλλ' οὐδὲ ἄξιος εἶ σὺ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονὼς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ἄλεθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρημάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὔνομα ἦν Τελεσάρχος. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις αὐτὸν τύραννος καταστήσεται, οὐ δή τι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέατο. Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα εὐπετεστέρως κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει σφέας δεσμώτας πρώτους. ὁ μὲν δὴ, ὡς ἐοίκασι, ἐβουλεύετο εἰ ἐλεύθερον. ὅπῃ ὧν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, καταγόντες Συλοσῶντα, οὔτέ τι σφι χρεῖος αὐτὰ εἶρεται, ὑποσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἑτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιάνδριος στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκ χώρης ἐκ τῆς νήσου.

eique fanum in circuitu designauit, quod nunc quoque in suburbanis extat. Deinde vbi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita verba fecit, Mihi sceptrum atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiam nostis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio situm est vobis dominari: sed quod [a] in vicino reprehendo, id ipse quoad potero non faciam. Nã neque Polycrates placebat mihi, in viros sibiipsi pares dominatum habens, neque alius quispiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatũ suum expleuit: ego autem, depositio in medium dominatu, iuris æquabilitatem suadeo: postulans iure optimo mihi ipsi hoc honoris tantummodo vt è pecunia Polycratis sex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) sacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quàm mihi qui libertatem vobis restitui. Hæc Mæandrius à Samiis postulabat. Tunc eorum quidam surgens, Tu verò, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitisti ac funestus, sed dignus potius qui pecuniarum quas interuertisti; rationem reddas. Hæc Telesearchus (ita enim vocabatur) dixit, quòd inter ciues [b] erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animum accipiens, reputánsque fore vt si dominatũ ipse deponeret, alius quispiam in eius locum tyrannus constitueretur, nõ deponendum sibi dominatũ statuit: sed in arcem regressus, accitum vnumquenque eorum, tanquam rationem pecuniarũ redditurus, comprehẽdit, alligauitque. Post hæc, dum hi in vinculis sunt, Mæandrius morbo corripitur: quem decessurum credẽs frater suus, nomine Lycaretus, quò facilius Samirerum potiretur, omnes vinctos interemit: neque enim videbantur velle liberi esse. Igitur vbi Samum tenuere Persæ, Sylosontem reducentes, nemo [c] aduersus eos manum leuauit. [d] Atque ii qui contrariæ Mæandrio factionis erant, dedi-

a In alio repr.

b Erat spectatus.

c *Id est, illis se opposuit.*

d Quinetiam & Mæãdrii milites & ipse Mçãdrius, se paratos esse data sibi fide insula excedere dixerũt.

tionem se facere velle dixerunt: quin & ipse Mæandrius ex insula discedere.

Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentissimi quique Persarũ positis sellis e regione arcis sedebant. Erat aut ẽ Mæandrio germanus vecordiusculus, nomine Charileus, [a] qui quòd delinquere solebat, in subterraneo loco erat alligatus. Hic quũ audisset quæ agebãtur, & per specũ suspiciens vidisset Persas quietè sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquiũ venire Mæandri. Eum audiens Mæandrius, iussit solutum ad se adduci. vbi adductus est, confestim conuiciando maledicendóque illi suadebat vt impetum daret in Persas: hæc inquiens, Metu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quíque nihil vinculis dignũ peccaui, in subterraneo carcere alligandum putasti: Persas autẽ, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, vlcisci non audes; tam faciles tibi ad capiendũ? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, vt istos ob suum huc aduẽtum vlciscar: paratus etiam teipsum ex insula eiicere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eò insipientiæ venisset vt putaret suas vires regiis superiores esse: sed quia inuidens Syloſonti si ciuitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis irritatis, atque ita tradi: probè intelligens, Persas prius iniuria lacessitos, sæuituros esse in Samios, & sibi tutũ ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed [b] omnia pacata existimãtes. [c] In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momẽti erant, dato impetũ auxiliarii grassabãtur. Dũ hæc isti agũt, cæteræ Persarũ copiæ auxilio veniũt: à quibus repulsi auxi-

Quum autẽ hanc conditionem admisisset Otanes, fidémque dedisset, spectatissimi quique Persarũ, &c. *Lego autem* σφαπῶται *ex Vet. cod. pro* σπῶται.

a Qui ob nescio quod delictum in subterranea fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post*, Et ex illa subterranea fossa suspiciens, &c. *Nec tamen* χαλκέη *est simpliciter subterranea fossa, sed cæno sa etiam, siue limosa.*

b De omnibus conuenisse existimant.

c Irruentésque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant, & maximæ autoritatis erant, interfecerunt.

A καταμένεσθαι σφι ὅπῃ τούτοισι Ὀτάνεω, καὶ ἀπεισαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἑκάτεροι. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυραννεύοντι ἦν ἀδελφεὸς ἐκτομίης τὴν γνώμην, τῷ οὔνομα ἦν Χαρίλεως. τοῦτον ὁπόθι ἐζημιώθη τῶν, ἐν χαλκέῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ θρηνεόμενα, καὶ ἐξακούσας ἐκ τῆς χαλκέης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρωμένως καθημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ
B θηλυδρηνέες λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαι μιν ἐκέλευε ἄγειν πρὸς ἑωυτόν· ὡς δὲ ἦλθε τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, ἐπειρᾶτο ὁπόθεν ἄρξεται τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀν-« δρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεὸν, καὶ ἀδικήσ-« αντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσαι χρηίζων ἐ-« ξίωσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλον-« τάς τε σε καὶ ἀνοίκον ποιεῦντας, οὐ τολμᾷς « ἰδέσθαι, οὕτω δή τι ἐόντας δυσπετέας χειρω-« θῆναι; ἀλλ' εἴ τι σύσφεας καταῤῥώδηκας, « ἐμοὶ δὸς τοὺς ὑπηκόους, καὶ σφέας ἐγὼ τι-« μωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐτόν τέ σε « ἐκ πέμψω ἐκ τῆς νήσου ἕτοιμός εἰμι. Ταῦ-τα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὡς δόξαι τὴν ἑωυτοῦ δυνάμιν φαυλοτέρην εἶναι τῆς βασιλέος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπρηκτὶ ἔμελλε ἀπολήψεσθαι ἀχέραιον τὴν
D πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔθελε ὡς ἀθενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω ἐπιδοῦναι· δοὺς ἐξεπίστατο ὡς πάθοντες οἱ Πέρσαι κακῶς, ἐπεστρατηλατέεσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου, τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται. ἐπεποίητο γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου. τοὺς
E δὲ ὑπηκόους πρώτους ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε τι προσδεκημένους τοιοῦτο οὐδέν, δοκέοντάς τε δὴ πάντα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ὑπήκοοι, τῶν Περσέων τοὺς διφροφόρους μούνους τε καὶ λόγου πλείστου ἐόντας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίεον, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεκρατέετο. πιεζόμενοι δὲ οἱ ὑπήκου-

137

ροι ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάσης μεγάλα Γέρξας πεπονθότας, ἐπιτολάς τε τὰς Δαρείου οἱ ἀποστέλλοντος ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τούτεων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος, ἐπελανθάνετο· ὁ γὰρ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πρώτα τὸν αἰεὶ λείπουσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἐκτεινον πρώτα τὸν ἐμπόδων γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱεροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, ἐσέπλεε ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν, καὶ ἀμενηκεράμενος τὰ ἔσχεν ἐξεχώρησε, ἐποίεε τοιάδε· ὅκως ποτήρια ἀργυρέα τε καὶ χρύσεα παρεῴη τὸ, ἐόντα μὲν παρὰ πόντα αὐτὸν ἐξέσμων αὐτά. ὁ δὲ αὐτὸν ξείνον τῶν τοῦ Κλεομένεϊ τοῦ Ἀναξανδρίδεω ἐν λόγοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, παρῆγε μὲν ἐς τὰ οἰκήια. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀποθωύμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ αὐτὸς ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἶπε τὸς Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι διδοίη τὴν ἀγορὴν βούλεσθαι τιμωρέειν, φὰς ὅτι τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶ ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γενέσθαι. οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. τῷ δὲ Σάμον στρατευσάντων οἱ Πέρσαι, παρέδοσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἣν μιν κατέλαβε νοσήσαντα τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, καίπερ δὴ προεσκευασμένοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἐπὶ ἀπανέστησαν, ἐν τούτῳ πᾶσι τῷ χρόνῳ καὶ τῇ παρασκευῇ ἐς τὴν πολιορκίην προεσκευάσαντο. καὶ κως τούτων ποιεύντων

liarii, rursus in arcem se recipiũt. Otanes imperator, cernens tantã cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darii, dũ ipsum mittebat, ne quem Samiorũ aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorũ Syloſonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, iussitque milites vt quẽque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcẽ obsidebat, pars obuiũ quemque sine discrimine trucidabat, tam in delubris quàm extra delubra. Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem nauigauit. eò vbi peruenit, habẽsque in discessu exportauerat,[a] dat negotium famulis vt pocula argentea & aurea proponãt. Dum illi ea promũt, interea ipse Cleomenem, Anaxãdridæ filiũ, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes vbi pocula inspexit, prę admiratione attonitus erat. Mæandrius eum iubere, quæcunque liberet, illinc asportaret: [b]idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum iustissim⁹ extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putauit. [c] Sed quum sensit eadẽ nonnullis ciuium Mæandriũ elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitem Samium è Peloponneso ablegari, ne cui Spartanorum aut ipsi aut alii cuipiã persuaderet fieri malũ. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegauerunt. Persæ vbi diripuêre Samum, Syloſonti tradiderũt viris desolatam. Interiecto tamẽ tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit,[d] è visione per quietẽ morbo correptus, quo laborauit circa pudenda.

a Ita egit: Quũ argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel, protulisset*, ea famuli extergebãt, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deduc it.

b Quum bis atque adeo ter dixisset.

c Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis ciuium donaturũ, & inde mulctatũ iri, aditis ephoris dixit, &c.

d Ex somnii in visione & morbo quo illum circa pudenda laborare cõtigit. *Id est, Quod facere in mẽtem illi venit quũ somnium quoddã vidisset, & in morbum incidisset.*

CAETERVM, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellauerunt, rebus probè admodum comparatis. nam quandiu magus imperauit, & septem coniurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis vsque

τῶν παρεσκευάζοντο ἢ ἐς, παρεσκευάσαντο.

latuerunt: verùm vbi è profesſo desciuerunt, hæc ſibi faciẽda ſtatuerunt: [a] Matres expellunt: mulierum vnam, quam ſibi quiſque voluit, è domeſticis deligit, itémque vnam ad panem ſibi faciendum: cæteras in vnum cõtractas ſtrangulant. hoc idcirco faciẽtes ne rem frumentariam ipſorum illæ abſumerẽt. His rebus cognitis Darius aduerſus eos contractis omnibus copiis cõtẽdit: & poſtquam peruenit, vrbem obſidione cingit. Sed illi nihili pendere obſidionem. nam cõſcenſis propugnaculis, tripudiare probráque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid iſtic deſidetis Perſæ? quin potius abſceditis, quippe qui tũc expugnaturi nos eſtis quum pepererint mulæ? Hoc quidã Babyloniorũ dicebat, credẽs nunquã parere mulam. Anno ac ſeptem menſibus in obſidione cõſumptis, iam Darium, atque vniuerſum exercitum, tædere quòd Babylonios expugnare non poſſet: etſi aduerſus illos omnia machinamẽta atque omnes inſidias expertus, cùm alias, tũ illas quibus eoſdẽ Cyrus expugnauerat. Omnia hæc fruſtra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubiis incumbebant. Sed quum ne ſic quidem capi poſſent, viceſimo quàm circumuallati ſunt menſe, Zopyro, Megabyzi filio, vnius è ſeptem qui magum ſuſtulerunt, hoc contigit portentum, vt quædam mularum eius quæ frumẽtum ſubuectabãt, pareret. Quod vbi ei renuntiatum fuit, nõ credens, fœtũ ipſe inſpicere voluit. eo viſo, vetuit ſeruos cuipiam rẽ aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixiſſet, poſtquam mulæ peperiſſent, fore vt muri expugnarẽtur. [b] Ex hac fama Zopyro viſa eſt expugnabilis Babylon. diuino enim numine & illum loquutum & ſuam mulam eſſe enixam. Igitur vbi viſum eſt fatale eſſe iam Babylonem capi, adiens Darium, ſciſcitatus eſt nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonẽ.

a Matribus ſuis exẽptis. Vel, Quũ matres ſecreuiſſet aut ſegregaſſent.

b Ex hoc omine.

Α ἐλάθανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέζησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίλων τὴν ἐωυτοῦ ἐξαιρέετο, τὴν αὐ ἐβούλετο ἐκ τῶν ἐωυτοῦ οἰκετέων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίλων ἕκαστος σιτοπαιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφέων τὸν σῖτον ἀναγκαιώσωσι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς· ἐπελθὼν δὲ ὅτι τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε,

Β φερεπόνους ἐόντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ὅτι τοὺς προμαχεῶνας ὑπὸ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, Τί κάτησθε ἐνταῦτα ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; πότε γὰρ αἱρήσετε ἡμέας ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι. τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. ἐπὰ δὲ μῆνας καὶ ἐνιαυτὸν διελελυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχαλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ

C ἐοῦσα ἑλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καίτοι πολλὰ σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐδυνάτο ἑλεῖν σφέας. ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρος εἷλε σφέας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἦσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδὲ σφέας οἷός τε ἦν ἑλεῖν. ἐνταῦτα εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τούτου ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τούτῳ ὦ

Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας 138

D τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, καὶ αὐτὸς ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἐδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν τῶν ἡμιόνων τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, πρὸς ἑωυτὸν τὸν φήμιον Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶ) ἡ Βαβυλών. σοὶ γὰρ θεῷ ἐκείνου τε εἰπεῖν, καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίονον. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε

Ε μόρσιμον εἶ) ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυθάνετο εἰ οἱ πολλοῦ ποιέεται τὴν Βαβυλῶνα ἑλεῖν.

προσελθὼν, Δαρείῳ ἀπεπ.

πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ ποιοῖτο, ἄλλο ἐβου- A
λεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσαι ὁ ἑλὼν αὐτίκα, καὶ
ἐωϋτοῦ ὃ ἔργον ἔσαι. κέρτα γὰρ δὴ τοῖσι Πέρ-
σῃσι αἱ ἀγαθουργίαι ἐς ὃ τὸ σέβας μεγάθεος
ἀμφῆνται. ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ ἐφαίζετο ἔρ-
γῳ δυνατὸν εἶναι μιν ἀξυχείρητον ποιῆσαι,
εἰ μὴ ἐωϋτὸν λωβησάμενος ἀξυμολήσειε ἐς
ἀυτούς. ἐνταῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος,
ἐωϋτὸν λωβᾶται λώβῃσι αἰπήκεσιν· ἀποτα-
μὼν γὰρ ἐωϋτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν
κόμην κακῶς διειρέας, καὶ μαστιγώσας, B
ἦλθε πρὸς Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κέρτα βα-
ρέως ἐνέγκας, ἰδὼν αὐτίκα δοκιμώτατον λε-
λωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας,
ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβη-
» σάμενος, καὶ ὅ,τι ποιήσαντα· ὁ δὲ εἶπε, Οὐκ
» ἔστι ὅστις ὦ νὴρ ὅτι μὴ σύ, τῷ ἔστι δυνάμις
» τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι. οὔτέ τις ἀλ-
» λοτρίων ὦ βασιλεῦ τάδε ἔργασαι, ἀλλ' αὐ-
» τὸς ἐγὼ ἐμεωϋτόν· δεινόν τι ποιοῦμενος Ἀσ-
» συρίοις Πέρσῃσι καταγλᾶν. ὁ δὲ ἀμείβετο, C
» Ὦ κεφαλαιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ
» ὀνόματα τὸ κάλλιστον ἔθευ, φὰς διὰ τοὺς πο-
» λιορκευμένους σεωϋτὸν αἰπηκέστως διαθεῖναι.
» τί δὲ ὦ μάταιε, λελωβημένου σεῦ, ἧσσον οἱ
» πολέμιοι τῶνδε ἐσονται; πῶς γὰρ οὐκ ἐξέπλω-
» σας τὴν φρενῶν, σεωϋτὸν διαφθείρας; ὁ δὲ
» εἶπε, Εἰ μὴ τοι ξυνετίθεο τὰ ἔμελλον ποιή-
» σειν, οὐκ ἂν με ἔφθεγξο· νῦν δὲ ἐπ' ἐμεωϋ-
» τῷ βαλλόμενος, ἔσωσα. ἤδη ὦν σὺ μὴ τῶν
» σῶν δεήσῃ, αἱρέομαί σε Βαβυλῶνα· ἐγὼ μὲν γὰρ D
» ὡς ἔχω, ἀξυμολήσω ἐς ὃ τεῖχος, καὶ φήσω
» πρὸς ἀυτοὺς ὡς ἐμοὶ σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ
» δοκέω, πείσας σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω,
» τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δὲ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης
» ἐγὼ ἐσέλθω ἐς ὃ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς
» δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωϋτοῦ στρατιῆς, τῆς
» σοὶ δώσω ἔσαι ὥρη ἀπολυμαίνης, ταύτῃ χω-
» λίους τάξον χοὶ ταὶ Σεμιράμιος καλεομέ-
» νας πύλας· μοῖ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης
» ἐς ἑβδόμην, ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους χοὶ E
» ταὶ Νινίων καλεομένας πύλας. ἀπὸ δὲ τῆς
» ἑβδόμης διαλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔπει-
» τα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν χοὶ ταὶ Χαλ-
» δαίων καλεομένας πύλας, τεσσαρακοντα χιλίους.

Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quomodo ipse foret vrbis expugnator, & suum hoc esset opus. [a] beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorũ consequenda valét. [b] Eóque nemini expromensse suffecturum rei faciendę, si seipsum quũ mutilasset, ad hostes trãsfugeret, sese deformissima mutilatione affecit, prorsus quũ id minimi faceret. quippe nares sibi præcidit auriculásque, comámque deformiter circumtõdit, [c] plagas imposuit: atque ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, virum videlicet spectatissimum sic mutilatum, adeo graviter tulit vt exiliens è solio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. neque alienus quispiã hoc mihi fecit, sed ipse ego: quòd indignè animo fero Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inquiens, propter eos qui obsidentur, temetipsum indignè laceraſſe. Nunquid, ô demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicassem quæ eram facturus, tu me non permisisses: nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, [d] nisi tu tuis parces. ego enim ita vti sum ad muros vt transfuga fugiam: dicámque ad illos me hæc abs te esse passũ: &, [e] vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere cuius amissione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rursus interiectis septem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertiò, viginti diebus interiectis, eregione portarum quæ dicuntur [f] Chaldæorum, alios statue, numero quatuor millia:

a Fortiá enim facta. Vel, *Res enim fortiter gesta.*

b Alio enim nullo facto illam se subingaturũ cogitabat quàm si à seipso mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *ad* parui pendens, seipsum atrocissima mutilatione afficit: *Vel, seipsum modis atrocissimis mutilat.*

c Et se flagris cecidit.

d Nisi per tuos steterit.

e Vt opinor, fide eis facta hæc ita se habere, militum copias impetrabo.

f *Rectè legit* Χαλδαίων, *vt & in Vet. cod. non* Χαλωδίων.

αὐτίκα] αὐτίκα τε
ἐσοχ-] ἐσοχ-
εἰλιν
διαλεί-] διαλεί-
πειν
Χαλ-] Χαλ-
δαίων

dum neque priores neque posteriores habeant quo se defendant, præter gladios: hoc tantùm sinas eos habere. Post diem vicesimũ reliquas copias iube rectà muros vndique subire. Verùm ad portas quæ Belides ac Cissiæ vocantur, Persas mihi statuito. etenim (vt ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cùm alia, tum verò portarum claues. illinc mihi atque Persis curæ erit operam nauare. Hæc vbi mandauit, ad muros perrexit, subinde respectans tanquam verè perfuga. Eo conspecto qui in turrib* ad id dispositi erant, deorsum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, scisitabantur quisnam esset, & cuius rei indigẽs veniret. Quúmque hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos trãsfugere, eum [a] ad Babyloniorum magistratus deduxerunt. Ante quos vbi stetit Zopyrus, conditionem suam miserebatur, referens à Dario se passum quæ à semetipso passus erat: ídque ob eã causã quòd suasisset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur vrbis expugnandæ. At nuno, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis eius maximo malo. Neque enim quòd ita me mutilauit, feret impunè, quum habeam exploratos omnes consiliorum eius exitus. Hæc Zopyrus commemorabat. Quem Babylonii virum vtique apud Persas spectatissimum cernẽtes, naribus atque auribus priuatũ, vibicibus ac sanguine conspersum, sperantes omnino vera loqui, & ad ipsos venire [b] socĩ, inducti sunt [c] ad permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulauit copias militum: quas vt accepit, perfecit [d] ea quæ cũ Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mãdarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonii animaduertentes consentanea verbis facta præstare, maiorem in modum lætabãtur, parati omni in re homini parere.

a Ad publicas ædes Bab. eũ deduxerũt. *ala maison de la Ville.* Quò quũ venisset, conditionem suam miserè deplorabat, refer. &c.

b Auxiliatorem

c Ad ea illi cõmittenda parati erãt quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulauit.

d Ea de quibus cum Dario conuenerat.

A ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρόσθεν μηδὲν τῶν ἀ-
μυνοῦντων, μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειριδίων.
τοῦτο γὰρ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην,
ἢν ἔως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν κελεύῃ πρὸ-
σω προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος· Πέρσας
δὲ μοι τάξον κατὰ τὰς Βηλίδας καλεο-
μένας πύλας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δο-
κέω, ἐμοὶ μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου, τά
τε ἄλλα ὅπλα ἀφέονται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ
δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βαλανάγρας. Ὁ μὲν
B ταῦτα ἐντειλάμενος ἤιε ὅπως τὰς
πύλας, ὅπως στρεφόμενος ὡς δὴ ἀληθέως αὐ-
τόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ
τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλί-
γον τι προσκλίναντες τὴν ἑτέρην πύλιν,
ἠρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἥκοι. ὁ
δὲ στὰς ἠγόρευε ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ ἀσ-
μολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ πυλωροί,
ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὅπως τὰ κοινὰ τῶν Βαβυ-
C λωνίων. καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κατοικτίζε-
το, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ πεπόνθεε ὑπ' ἐωυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα δρήσ
συμβουλεύσαντος οἱ ἀπομισάναι τὴν στρατιήν,
ἐπεί τε οὐδεὶς πόρος ἐφαίνετο τῆς ἁλώσιος. 139
Νῦν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν ὦ Βαβυλώ-
νιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ καὶ
στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, κατασχή-
σεται· ὅπισαμαι δὴ αὐτοῦ πάσας τὰς διεξό-
D δους τῶν βουλευμάτων. Τοιαῦτα ἔλεγε.
Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέοντες ἄνδρα τῶν σφ
Περσῶν δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστε-
ρημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρ-
μένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀλη-
θέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅπως τάχιστα
ἕτοιμοι ἦσαν τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ
στρατιῆς. ὁ δὲ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο πρήξα-
σε, ἐποίεε τάπερ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο.
Ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρα-
E τιὴν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος
τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δα-
ρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόν-
τες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔρ-
γα προσεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ προθυμα-
ρέες ἐόντες, πρῶτοι ἕτοιμοι ἦσαν ὑπηρετέειν.
ὁ δὲ, ἐξε-

ὁ δὲ, ἀφαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο ὃ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πρήσσειν Ζώπυρον εἶχον ἐν γόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ, αὖτις ἀφαλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς ὃ τρωφρημένον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργασο, πρήσσειν δὴ ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ἦν καὶ τείχεος φύλαξ ἀπεδέδεκτο. τρόσχολῶ δὲ Δαρείου τὰ συγκείμενα ποιεύμενου πέρι ὃ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἠμύνοντο τῷ Δαρείου στρατιῷ προσκάλλουσαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, οὗτοι ἔφυγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον ἁρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέστασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἑλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τοῦτέων οὐδέτερον) τοῦτο μὲν, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τεσσερακοντέτεας ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δὲ ἔχοισι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα γένηται, τάδε Δαρεῖος προϊδὼν ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται), ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, ἕν σίτου προσορέωντες) ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα καταγαγεῖν, ὁσας δὴ ἕκαστοι ἔθρεπτον. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε. ἐκ τουτέων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι.

Ζωπύρου δὲ τοιούτοις ἀγαθοεργίην Πέρσεων οὐδεὶς ὑπερβάλλετο πρὸ Δαρείου κριτῆ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μοῦνος. τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἐξίωσε κω ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται

συγκειμένας

A Iste rursus interiectis diebus de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorũ militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quã Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedẽs ad prædictum locum copias educit, circumuẽtáque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios B erat, adeo vt & dux exercitus & murorum custos declararetur. Vbi verò è composito Darius copias vndique muris admouit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quũ Babylonii conscensis muris copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in vrbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in [a] puluinar Iouis Beli confuge- a Templum runt: qui non videbant, hi in suo C quisque loco permanserunt, donec & ipsi se proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta est. qua potitus Darius muros eius circũcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidẽ à se captę. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris venia vrbem incolendi. Atque vt iidem vxores haberẽt vnde succresceret soboles, D prouidit. nam fœminas Babylonii (vt superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulauerant. Itaque Darius vicinis vndique populis nẽgotium dedit vt fœminas Babylone repræsentarent, pro iniuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia fœminarũ cõuenerunt. ex quibus qui sunt Babylonii originẽ duxerũt.

Zopyri autem præstantia facta nemo Persarum, Darii iudicio, E supergressus est, neque eorum qui prius neque eorum qui posterius extiterunt, præter vnum Cyrum: cui cõparari nullus vnquam Persarum dignum se existimauit. Fertúrque Darius hoc

dictũ ſæpenumero vſurpaſſe, præoptaturũ ſe Zopyrũ nihil eſſe cladis paſſum, quàm viginti ſibi Babylones vltra illam quã haberet acquiri. Egregiè verò eũ remuneratus eſt, cùm dando quotannis quæ apud Perſas ſunt honorificentiſſima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in AEgypto aduerſus Athenienſes & ſocios: atque huius Megabyzi filius, Zopyrus ille qui ad Athenienſes transfugit à Perſis.

A γνώμιον τιὼ δὲ ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο αὐὶ Ζώπυρον εἶ ἀπαθέα τῆς ἀφκείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλωνᾶς οἱ εἴκοσι τοεῖς τῆ ἐούσῃ τοεῖς γλυέσθαι. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως. καὶ γὰ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ὄτι ὠμιώτατα, καὶ τιὼ Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχει τῆς ἐκείνου ζόης· ἔ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἦν Αἰγύπτῳ αἰτία Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἀπομόλησε ἐκ Περσέων.

B

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarũ liber quartus, qui inſcribitur MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων τετάρτη, ἐπιγραφομένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

POST Babyloniſexpugnationẽ, Darius aduerſus Scythas expeditionẽ fecit. Nã quum floreret viris Aſia & magno pecuniæ prouentu, cupido inceſſit ei Scythas vleiſcendi: quippe qui priores iniuriam intuliſſent, quũ Mediã ingreſſi eſſent, & eos qui [a] occurrerant, prælio viciſſent. Etenim Scythæ (quemadmodũ ſuperius à me dictum eſt) duodetriginta annos ſuperiori Aſiæ imperitauerunt. ſiquidẽ perſequentes gentem Cimmeriam, ingreſſi Aſiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipſorum aduentum Aſiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregrè abfuiſſent, [b] in patriam reuertẽtes, excepit nõ minor quàm Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim nõ exiguum exercitũ

ΜΕΤΑ δὲ τιὼ Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ὅπῃ Σκύθας αὐτῷ Δαρείου ἔλασις. αὐθυσίης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων σιωιόντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι τοεῶτεροι ἐσβαλόντες ἐς τιὼ Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς αὐτιμολίους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ τοεῶτέόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τειήκοντα. Κιμμερίους γὰ διωκόντων ἐσέβαλον ἐς τιὼ Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. οὗτοι γὰ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἦρχον τῆς Ἀσίης· τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ἐπὶ χρόνον τοσοῦτον κατιόντας ἐς τιὼ σφετέρην, ὑποδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος ἤ Μηδικός· βίον γὰ ἀπιτιμόνην σφι γραλιὴν

τῶν τοεῶτον ἐπὶ τῶν ἐμβαλόντες

a Intellige de iis qui in occurſum ad reſiſtendum illis venerant.

b In patriã poſtram longum tẽporis intẽruallũ reuert.

οὐκ ὀλίγῳ. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, A sibi occurrentem. Vxores nāque
ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐ- eorum, in diuturna virorum ab-
φοίτεον τοῖσι δούλοις. τοὺς δὲ δούλους sentia [a] ad seruos accesserant visu
οἱ Σκύθαι πρώτους τυφλοῦσι, τὸ γάλακτος orbatos. Orbant autem Scythæ
εἵνεκε, τὸ πίνουσι· ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυ- seruos omnes lactis gratia, quod
σητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι παρο- potant, ita id facientes: Sufflato-
μοίους, τούτους ἐσδύντες ἐς τὸν ἡλέων ria ossea fistulis simillima sumũ-
ἵππων τὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι σώμασι· ἄλ- tur, eáque genitalibus equarum
λοι δὲ ἄλλων φυσεόντων ἀμέλγουσι. Φα- impositа ore inflantur. hoc aliis
σὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέειν· ἐκ φλέβας facientibus, alii equas emulgent.
τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τῆς ἵππου, B Hoc ideo se facere aiunt, quòd ve-
καὶ τὸ οὖθαρ καπίεσθαι. ἐπεὰν δὲ ἀμέλξωσι næ equarum sufflatæ implentur
τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, & mammæ descendunt. Postea-
καὶ παρεισήσαντες κύνα ἀγγήια τοῖσι τυφλοῖσι, quam emulxere lac, in concaua
δοκέουσι τὸ γάλα. ἐκ τοῦ μὲν αὐτὸ ὀπισάμε- vasa lignea diffundunt. His cir-
νον ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶναι ἁμιώτερον· cumpositi cæci lac agitant. cuius
τὸ δ' ὑπισάμενον, ἧσσον τοῦ ἑτέρου. Τούτων quod summũ est delibatur, pre-
μὲν εἵνεκα ἄπαντα τὸν αἰῶ λάβωσι οἱ Σκύ- tiosiúsque habetur: vilius autem,
θαι, οὐκ τυφλοῦσι. οὐ γὰρ ἀεργίης εἰσὶ, ἀλλὰ quod subsidit. Huius rei gratia
νομάδες. ἐκ τούτων δὴ ὦν σφι τῶν δούλων Scythę quemcunque capiũt, visu
καὶ τῶν γυναικῶν ἐπεάφη νεότης· οἳ ἐπεί τε C orbant. non enim agricolatores
ἔμαθον τὸν σφετέρων γένεσιν, ἐπιόντο sunt, sed [b] pastores. Ex his igitur [b] Nomades.
τοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ πρῶτα seruis & vxoribus Scytharũ prę-
μὲν τὸν χῶρον ἀπετάμοντο, πάχρον ὀρυξάμε- genita est iuuentus: quæ suorum
νοι θρέλλω, κατατείνουσαν ἐκ τῶν Tau- natalium cõditione cognita, ob-
ρικῶν οὔρεων ἐς τὸν Μαιῶτιν λίμνην, ἥτις uiã perrexit iis qui reuertebantur
ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειρεωμένοισι ἐσβάλ- à Medis. Et primùm quidem re-
λειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀντικαθιζομένοισι ἐμά- gionem intersepsit ducta lata fos-
χοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ sa, quæ à Tauricis montibus per-
δυναμένων ὑπερβῆναι πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων tingebat ad Mæotin paludem o-
» τῇ μάχῃ, εἷς αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα ποιεῦ- D mnium maximam: [c] deinde in [c] Deinde verò
» μεν, ἄνδρες Σκύθαι, δούλοισι τοῖσι ἡμετέροι- his cõsistens, Scythis introire co- conantibus irrũ-
» σι μαχόμενοι; αὐτοί τε ἐλαττονες κεἰνόμε- nantibus repugnabat. Sæpe cõ- pere Scythis se
» νοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσό- missa pugna, quum nihil tamen prælio oppone-
» νων τοὺς ἐπὶ τοῦτον ἀρξόμεθα. νῦν ὦν μοι δοκέει ἡ- Scythæ proficerẽt, quidam ex eis bat.
» μῖν ἀναμάς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕ- inquit, Quídnam rei facimus vi-
» καστον τὸν ἵππου τὸν μάστιγα, ἰέναι ὡσὸν αὐ- ri Scythæ, cum nostris ipsorum
» τῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὄρεον ἡμέας ὅπλα ἔχον- seruis dimicantes? qui & quum
» τας, οἵ τ' ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡ- interficimur, ipsi pauciores effici-
» μῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅ- mur: & illos interficiẽdo, pauci-
» πλων ἔχοντας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι E oribus deincepsimperabim⁹. Mihi
» δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο, οὐκ ὑπο- videtur hastis arcubúsque omis-
141 » μενέουσι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐ- sis sumẽda flagella quibus equos
ποίευν ὅπερ ἐλέα. οἱ δ' ἐκ πλαγίους ὑπὸ verberamus, & ad illos propius
τῶν γινομένων, τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο, καὶ eundum. Nam quoad vidẽt nos
ἔφυγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης ἦρ- arma habẽtes, arbitrátur se simi-
ξαν, καὶ ἐξελαθέντες αὖτις ὑπὸ Μήδων, καὶ πᾶλιν ἔρπω τοιῶδε ἐς τὸ σφετέρην. les nobis, atque è similibus esse: vbi nos pro armis verbera tenẽtes viderint, tũc se nostros seruos esse intelligentes, atque id agnoscẽtes, non perstabunt. Hoc Scythæ quũ audissent, ita sibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculsi illi, pugnæ immemores, fugam capesserunt. Ita Scythæ imperio sunt Asiæ potiti: & rursus à Medis eiecti, ad terram suam hunc in modum reuersi.

[a] Cum seruis rẽ habuerant.

Hac de cauſa Darius vlciſcendi cupidus, comparauit exercitum.

Scythæ gentem ſuam omniũ nouiſſimam eſſe aiũt, idque hoc modo extitiſſe. Virum quendam in hac terra, quum deſerta eſſet, primum fuiſſe, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi [a]non probatur) Iouẽ, Boryſthenémque fluuii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaũ: eiúſque tres liberos fuiſſe, Lipoxain, Arpoxain, & [b]nouiſſimum Colaxain. His regnantibus, demiſſa cælitus in Scythicã regionem, ex auro facta, aratrum, iugum, ſecurim, phialam. Quæ quũ primus omnium inſpexiſſet natu maximus, acceſſiſſe animo illa ſumendi: ſed eo accedente, aurũ arſiſſe: hoc digreſſo, ſecundum acceſſiſſe, & itidem aurum arſiſſe. Ambobus ab ardenti auro ſummotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuiſſe extinctum, & ab illo aſportatum. eáq; re maiores fratres animaduerſa, totum regnum ad minimum detuliſſe. Et à Lipoxai quidé progenitos eſſe Scythas, quorum genus AVchatæ appellatur: ab Arpoxai verò, qui medius fuit eos qui Catiari & Traſpies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen eſſe Scolotis, regis cognomen. ſed Scythas Græci appellauere. Hunc in modum ſe extitiſſe Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, vſque ad Darii aduerſus ipſos tranſitum, annos omnino mille non amplius fuiſſe. Aurum verò illud ſacrum [c]in primis cuſtoditur à regibus, placatúrque maioribus hoſtiis, & aditur quotannis ſolenniter. & qui aurum ſacrum habẽs, die feſto dormierit ſub dio, is nũquam perennare fertur: & ob id dari ipſi tantum ſoli quantum vno die vectus equo peragrare poteſt. Quum autem regio ſit ingens, Colaxain conſtituiſſe trifarium filiis ſuis regnum:

a Non fit veriſimile.

b Natu minimum.

c Studioſiſſimè

A τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος πᾶσαν βουλόμενος, στρατηγήσαι ἐπ' αὐτοὺς στράτευμα.

Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐόντων ἐθνέων εἶναι) ὁ σφέτερον. τόδε δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα εἶναι) Ταργίταον. τὸν δὲ Ταργιτάου τούτου τοκέας λέγουσι εἶναι) (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' οὖν) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τὸν ποταμοῦ θυγατέρα. γενέσθαι μὲν τοιούτου δή τινος γενέσθαι Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐν, καὶ Ἀρποξαΐν καὶ νεώτατον Κολαξαΐν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσήματα χρύσεα ποιήματα, ἄροτρόν τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσόντα ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τὸν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον αὐτῶν ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· ὡς δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὖτις ταὐτὰ ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τέλος δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καί μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτόν. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας, τὴν βασιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξαΐος γενεὴν εἶναι τοὺς τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξαΐος, οἱ Κατιαροί τε καὶ Τραπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοῦ βασιλῆος οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ εἶναι) οὔνομα Σκολότοισι, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες ὠνόμασαν. γενέσθαι μὲν νυν σφέας οὕτω λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεί τε γενέσθαι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι) ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱερὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς τὰμάλιξα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται αὐτὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱερὸν ἐν τῇ ὑπαίθριος καταχοιμηθῇ, τοῦτον λέγεται οὐκ ἐνιαυτοῦ σφίσι διαζῆν· δίδοσθαι δὲ οἱ ὅσα ἂν ἵππος ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τρισσὰς τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ κατίδρυσε Κολαξαΐν.

πᾶσαν

γρ. πάσας

γρ. ὁμωνυμίην.

καὶ τούτεων μίην μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δὲ καταπέρτερα τούτων πρὸς βορέω λέγουσι ἄνεμον τὸν ὑπερβορέην τῆς χώρης, οὐκ οἷά τε εἶναι ἔτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν δὲ καὶ γῆν καὶ τὸν ἠέρα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλείοντα τὴν ὄψιν. Σκύθαι μὲν δὴ ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς καταπέρθε λέγουσι.

A corúmque vnum & quidé maximum, vbi aurum asseruatur.

a Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, vltra quã regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terram tum aerem oppletum esse: & has præpedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant.

a Quæ verò sunt Boream versus, vltra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c.

Ἑλλήνων δὲ ὁκόσοι τὸν πόντον οἰκέουσι, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἔρημον, τὴν περ νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, πρὸς Γαδείροισι τοῖσι ἔξω τῶν Ἡρακλείων στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἠλίου ἀνατολέων ἄρξάμενον γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι· ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην. καὶ τὰ λαβεῖν μὲν αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντῆν, κατυπνῶσαι. τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δὲ ἐγερθῆναι τὸν Ἡρακλέα, δίζεσθαι. πολλὰ δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχιδναίην δίφυέα. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, ἕως γυναικός· τὰ δὲ ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἴκου ἴδοι ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ μιγῆναι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιγῆναι ὅτι τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλείστον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλέι· τὴν δὲ, χρησαμένην, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δὲ, ἀποδιδοῦσάν αὐτὴν εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ ταύτας ἀπιγμένας σὲ ἐσώσατοι ἐγώ· σώζρά τε σὺ πρήσσεις. ἐγὼ γὰρ οἰκ σεὶ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν γένωνται ὄφιες, ὁκόσα μοι χρεὼ

B At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculé, Geryonis vactas agentem, in hanc peruenisse terram, quæ deserta esset, quã nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quã Græci insulam Erythiam vocãt, contra Gades, quę sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum verò, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant). Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur veniisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehéderat enim eum vehemens pluuia & gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru pascétes, diuina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem colluſtrans, tandem in terram quę dicitur Hylæa deueniſſe: ibíque in antro quandam inueniſſe virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: supernè quidem, b femorum tenus, fœminã: inferius autem, viperam. Eã conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nũcubi suas equas errabundas vidisset. Illãmique respondisse, Se quidem illas habere: sed nõ prius reddituram ei quàm cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum fœmina concubuisse. Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissimè cum Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierẽ dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerãt, seruaui: tu earũ seruatarũ pretiũ mihi persoluisti. Cõcepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint, expone quid

b Natum

facere debeam: nũquid hîc [a] habere domicilium, (nã ipſa huius regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc perçõtatæ reſpondiſſe, Poſteaquam eos in virilem ætatem adoleuiſſe videris, ſi ita facies non delinques: quem animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipſa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendiſſe alterum arcum, (duos enim geſtabat) & balteum præmonſtraſſe, atque vtrunque mulieri tradidiſſe, arcum & balteũ, qui balteus in extrema commiſſura haberet auream phialam: & his donatis abiiſſe. Illam pueris natis nomina impoſuiſſe, vni, Agathyrſo: [b] ſequenti, Gelono: [c] nouiſſimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleuerunt, cãdem mãdatorum memorem illa peregiſſe: & duos quidem filiorũ, Agathyrſum ac Gelonum, qui propoſito certamini non ſufficiſſent, à matre ablegatos è regione exceſſiſſe: Scytham verò, qui rem compleſſet, ibidem remanſiſſe: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autem phiala, Scythas ad hãc vſque ætatem phialas in balteis ferre: & id ſolum Scythæ matrẽ excogitaſſe. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt.

Fertur & alius ſermo ita habens, cui ipſe præcipuè aſſentior: Scythas [d] pecuarios, qui Aſiam incolunt, quum à Maſſagetis bello vexarentur, Araxe tranſmiſſo, in Cimmeriam abiiſſe. nã regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuiſſe Cimmeriorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno inuaderentur exercitu, in ſententia diſcrepaſſe, hinc reges, inde plebem: vtraque quidem valida, ſed regum meliore. nã populus

a Dare illis domicilium.

b Ideſt, Ætate proximo.

c Natu minimo.

d Nomadas.

προιέφη, ἐξηγέο σύ· εἴτε αὐτὸ κατοικίζω « (χώρης γὰρ τῆς δὲ ἔχω τὸ κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀ- « ποπέμπω ὧδέ σε. τὸ μὲν δὴ ταῦτα ἐπεί- « ρωτᾶν. τὸν δὲ λέγουσι τοῖς ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδηαι σὸν παῖδας, « τάδε ποιέοντα ὀρθῶς ἴδηαι ἀνεμπλήκτους. τὸ μὲν ἀν « ὁρᾶς αὐτέων τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινό- « μενον, καὶ τᾷ ζωστῆρι τόδε καταζωννύμε- « νον, τοῦτον μὲν τῆς δὲ τῆς χώρης οἰκήτορα ποιέο. « ὃς δ' ἂν τουτέων τῶν ἔργων σῶν ἀντέλλομαι « λίπηται, ἐκπεμπέ σὺ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα « ποιεῦσα, αὐτή τε εὖ φανέεαι, καὶ τὰ ἀντε- « ταλμένα ποιήσεις. τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν « τόξων τὸ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὸν ζωστῆρα τοῖσι δείξαντα, τῷ δὲ δοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστῆρα, ἔχον- τα ἐπὶ ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλιον χρυ- σέιον· δοῦναι δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὸν δή, ἐπεὶ οἱ ἡλικιώτας εἶδε παῖδας ἀνδρωθέντας, ὥς οἱ ἐνετέλλατο ἡ μήτηρ, τὸν μὲν σφι ἀποπέμπει. θέσθαι, τῷ μὲν, Ἀ- γάθυρσον, αὐτέων· τῷ δὲ ἐπιλοίπῳ, Γελωνόν· Σκύθῃ δὲ, τῷ νεωτάτῳ ὄντι, τῶν ὑπερ- βολῆς μεμνημένον αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντε- ταλμένα. ἐς δὴ δύο μὲν τῶν παίδων τόν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνὸν οὐκ οἵους τε ἡλικιώτας ἐξικέσθαι τοῖς τὸν τοξικεί- μενον ἄεθλον, οἰχέσθαι ἐκ τῆς χώρης, ἐκ- βληθέντας ὑπὸ τῆς ἀναμβίης. τὸν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην ὑπερτελέσαντα, καὶ ἐμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς ἀεὶ βασιλέας νο- μάδας Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι δὲ καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. τὸ δὲ μοιοῦν μηχανᾶσθαι τὴν μητέρα Σκύθην. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες λέγουσι.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε· (τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκείμαι) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσα- γετέων, οἰχέσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀ- ράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτὴ λέγεται παλαιὸν εἶναι) Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ὑπιόν- των Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατοῦ ὑπιόντος μεγάλου. καὶ δὴ ταῖς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλήων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν

χρ. μηχανᾶσθαι

χρ. ἄλλος

γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι χρῆγμα εἰη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς δεόμενον κινδυνεύειν τῷ ἢ τῶν βασιλήων, ἁμαμάχεσθαι περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. οὕτω δὴ ἐδόκεον πείθεσθαι ὅτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸ δῆμον, ὅτε τῷ δήμῳ τοὺς βασιλέας. τοῖσι μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητί, τὴν χώρην παραδιδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δίξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κεῖσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, ἁμασσάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πρῶτα ὑπ' ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην· καὶ σφέων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην· καὶ νῦν ἔτι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρεια τείχεα, ἔστι δὲ πορθμηίη Κιμμερίη. ἔστι δὲ καὶ χώρη οὔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἴκισαν. φαίνεσι δὲ εἶσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικήν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες.

Οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀρίστης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπος ὁρμώμενος· Ἰσσηδόνων δ' ὑπερνοικέειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. ξείνους ὦν πάντας, πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξαίτων Ἀριμασπῶν, ἀεὶ πεῖραι πλησιοχώρους ἐπιλύεσθαι· καὶ τοὺς μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ὑπὸ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· τοὺς δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ

A sentiebat abstinẽdum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire periculum: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandũ. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus cẽseret sine prælio demigrandũ, tradita inuasoribus regione: reges verò, in sua potius patria occumbẽdum, nec vnà cum plebe fugiendum censuisse, quot bona habuissent, & quot mala cuidẽtia habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, inter se decertasse, vtrosq; numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse à populo Cimmeriorũ sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulcrum extat.) Sepultis his, illum B è regione migrasse: quam desertam superuenientes Scythas occupauisse. Extántque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tũ portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæ est, & Bosphorus qui Cimmerius appellatur. Constat autem Cimmerios [a] in Asiam fugisse Scythas, & Chersonnesum condidisse, vbi nunc Sinope Græca vrbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugiẽtes, iter semper secundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum habentes insequebãtur, donec ingressi sunt Mediã, itinere in mediterranea cõuerso.

[a] *Id est, In Asiam uenisse quum fugerent Scythæ.*

Alia quoque fertur communis Græcorum barbarorúmque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, versificator, Castrobii filius, memorauit se Phœbo instinctum venisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos, viros vnoculos: & item supra hos esse Grypas, qui aurum asseruẽt: ac super hos esse Hyperboreos, *id est superaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assiduè finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas. A Scythis autem

vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regioné relinquere. Itaque ne Aristeus quidem cum Scythis de ea regione consentit. qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictum est à me: sed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeum aiunt, quum nullo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonémque, occlusa officina, abisse denuntiatum rem propinquis defuncti. Dissipatóque iam per vrbem rumore Aristeum esse vita functũ, [a] superuenisse sermoni de hac re disputantium, quendam Cyzicenum, ex vrbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste contendendo assequeraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec viuum comparuisse nec mortuum. septimóq; deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus fecisse qui núc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus euanuisse. Hoc istæ ciuitates cõmemorãt: [b] quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquam iterum euanuit Aristeus, quemadmodum coniiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapõtini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, iussisse ará Apollini extrui, & iuxta eam, erigi statuam quæ cognomen Aristei Proconnésii haberet: quòd diceret Apollinem ad eos [c] solos ex Italiotis in ipsorum terram veniisse, se illum assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse coruum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum euanuisse. Eóque aiunt Metapõtini se Delphos ad deum misisse sciscitatũ quódnam illud hominis esset [d] proloquiũ, sibique iussisse Pythiam vt dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actũ iri, si parerent. Se igitur hæc admittẽtes [e] perfecisse.

a Cyzicenum quendam, ex Artace vrbe veniẽtem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurrisse, eunti Cyzicũ, & cum eo colloquutũ esse. Qua de re dum pertinaciter cõtenderet, propinquos mort.

b At ista Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecẽt.

c Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo veniisset.

d Visum,

e Præstitisse. *Vel*, effecta reddidisse.

A οἰκέοντας ὅτι πρὸ νοτίης θαλάσσης, ἔστι Σκυθέων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώρην. οὕτω οὐδὲ οὗτος συμφέρεται περὶ τῆς χώρης ταύτης Σκύθησι. καὶ ὁκόθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα εἰπὰς, εἴρηκα. τὸν δὲ αὐτὸς ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέα μὲν λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν ὀδενὸς γένεος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς γναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν. καὶ τὸν γναφέα κατακληίσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἰχέσθαι ἀγγέλλοντα τοῖσι προσήκουσι τοῦ νεκροῦ. ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου κατὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάσκειν τε οἱ ἰόντι ὅτι Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέεσθαι. καὶ ὅτον μὲν ἀντιταμνόμενον ἀμφισβητέειν· τοὺς δὲ προσήκοντας τοῦ νεκροῦ ὅτι τὸ γναφήιον πλῆσαι, ἐλθόντας τὰ προσφορέα, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην· μετὰ δὲ, ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀρειμάσπεα καλέεσθαι· ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τὸν δεύτερον Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ φράσω. Μεταποντῖνοι γὰρ φασὶ αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν χώρην, κελεύσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἱστάναι. φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς οἱ ἕπεσθαι νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δ' ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, κόρακι εἰκασθῆναι τὸν, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι· σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δέ, ἀμεινον σφι οἰκήσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὅπερ ἐλέχθη.

καὶ νεῶ ἕζηται ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, πρὸς αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τῷ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω. περὶ ἀκτικῆς

Τῆς δὲ γῆς τῆς περὶ ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὡς ὅ,τι ἐστὶ κατύπερθε ἔθνος. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦπερ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προτέρω Ἰασσηδόνων, ἐν ἀβληχροῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰασσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως δυνάμεθα μακρότατον οἵοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, μέχρι εἰρήκαμεν. ἀπὸ τοῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου (ἔστι γὰρ τῶν παλαιῶν μεσαίτατον τῆς πάσης τῆς Σκυθίης) ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἕλληνες Σκύθαι. ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταὐτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ἐπὶ σιτήσει σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν δὴ πρὸς τὸν Ὑπάνιν ποταμόν ἐστι ἔθνεα πρὸς ἑσπέρης τὸν Βορυσθένεος. ἀπὸ δὲ Ὑπάνιος τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ὁ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἄνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τὸν Ὑπάνι ποταμὸν καλέουσι Βορυσθενείτας σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. ἔστι ὧν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω, ἐπὶ πρῆξιν ἡμέρης ὁδὸν κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τὸν οὔνομα κεῖται Παντικάπης· τὸ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον, πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε τούτων ἡ ἔρημος ἐστὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρημος

Et nunc ſtatua extat cognomine Ariſtei, iuxta aram ipſam Apollinis, in foro extructam: circumſtantibus vtrinque lauris. Hæc de Ariſteo hactenus.

Regione autē de qua nos dicere inſtitueramus, quænam ſint vlteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui ſe diceret noſſe quod ipſe vidiſſet. Ac ne Ariſteus quidem ipſe (cuius paulo antè feci mentionem) in iis quos fecit verſib⁹, ait ſe vltra Iſſedones proceſſiſſe: ſed vlteriora fando ſibi eſſe cognita, quòd Iſſedones diceret iſta cōmemorare. Verùm nos, quoad [a] longiſſimè rem inueſtigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Boryſthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ eſt maximè medium) primi incolunt Callipidæ, qui ſunt Græcoſcythæ, *id eſt, è Græcis facti Scythæ*: ſuper hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum vtrique cùm [b] in cæteris ſeruāt ritum Scytharum, tum in ſerendo, atque veſcendo cæpe, allio, lēte, milio. Supra Halizones autē incolunt Scythæ aratores, [c] qui nō ad panem conficiendum ſerunt triticum, ſed ad illud torrēdum. Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantū nos ſcimus, deſertus eſt. Atque hę quidem nationes iuxta flumen Hypanin colunt, ad occidentalē partē Boryſthenis. Verùm tranſmiſſo Boryſthene, à mari prima eſt Hylæa: dehinc habitāt Scythæ agricolæ, quos Græci qui [d] ſub Hypane incolunt, Boryſthenitas appellant, ipſi verò ſe Olbiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ [e] colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, triū dierū itinere, pertingentes ad flumen nomine Panticapem: [f] eum verò qui ad ventum aquilonem, vndecim dierum nauigatione, Boryſthenem verſus. tractus autē qui vlterior eſt, in multum ſanè ſpatii deſertus eſt. Vltra quam ſolitudinem habitant Androphagi, *id eſt, virorum carne veſcentes*, ſeparata natio, ac nequaquam Scythica. At ſupra hos deſer-

a Penitiſſimè

b In cæteris quidem ritum Scytharum ſeruant, ſed frumentū ſerunt & edūt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium.

c Qui frumentū non ad veſcendū ſerunt, ſed ad vēdendum. Sup.

d Ad Hypanin fluuium incol.

e Colunt, orientem quidem verſus, trium dierum iter.

f Boream autem verſus, dierū vndecim, ſecundo flumine Boryſthene.

144

ta iã proculdubio omnia, nec vlla gẽs, quantũ nos ſcim⁹. At horũ Scytharum qui agricolæ ſũt, plagam quæ ad aurorã vergit, tranſmiſſo flumine Panticape, Scythę nomades, *id eſt, pecuarij*, incolũt, neque ſerentes quicquam neque arantes. Nuda autem arboribus eſt omnis hæc plaga præter Hylæam. Nomades autem iſti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, aurorã verſus, ad Gerrhum vſque flumen. Trãs Gerrhum autem ſunt [a] ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui ſuos ſeruos eſſe cæteros Scythas arbitrantur: à meridie quidẽ ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora verò, ad foſſam [b] quã dixerunt illi qui è cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id eſt, prærupta*: quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ ſuperiora ſunt, ad vẽtum aquilonem, Scythis regiis, ea incolũt Melanchlæni, alia gẽs non Scythica. Et ſupra Melanchlænos paludes ſunt, & deſerta hominibus regio, quantum nos ſcimus.

a *Vel, Ea quæ Vocantur regiæ, ſub. domus.*

b Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorũ videlicet facta fuit ſuprà mentio.*

Trans flumen autem Tanain non eſt regio Scythica, [c] ſed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à receſſu Mæotidos paludis incipientes, incolũt tractum qui ſpectat aquilonẽ, itinere dierum quindecim, vacuum prorſus arboribus tã agreſtibus quàm fructiferis. Supra hos habitant (quæ ſecunda portio eſt) Budini, terrã colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſolitudo octo dierum itineris. Poſt hanc ſolitudinẽ declinando magis ad ventum ſubſolanum, incolunt Thyſſagetæ, natio copioſa & [d] propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eiſdem habitantes locis, ii quibus nomẽ inditum eſt Iyrcæ, & ipſi è venatione victitantes, hunc in modũ: Conſcenſis arboribus, quę per omnem regionem frequẽtes ſunt, inſidiãtur. ſingulis autẽ adeſt canis, & ité equus, in ventrẽ cubare edoctus, humili⁹ ſubſidẽdi gratiã.

c Sed prima quidẽ portio eſt Sauromat. *Vel ſons.*

d *Dion. quod ſuprà Gerrhi ſeparata.*

A μὲν ἤδη ἀληθέως, ἐὸν ἔθνος ἀνθρώπων ὁκοῖόν τι ἐστὶ, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Ὁ δὲ πρὸς τὴν ἕω τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων, ἀμβαίνοντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες ὁκοῖόν τι, οὔτε ἀρόωντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Υλαίης. Ὁδὸν δὲ νομάδες οὗτοι τὴν πρὸς τὴν ἕω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα B δὴ τὰ καλούμενα βασιλήια ἐστὶ, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλῆθος· οἱ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δούλους σφετέρους εἶναι. κατοικέουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ὅτι τε τάφρου, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γενόμενοι ὤρυξαν, καὶ ὅτι τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον, ὃ καλέεται Κρημνοί. Τὰ δ' αὐτῶν κατοικέουσι ὅτι ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον τῶν βα- C σιληίων Σκυθέων οἰκέουσι Μελαγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν ἀμβαίνοντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν Λαξίων, Σαυροματέων ἐστὶ, οἳ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν εὐσπόρου καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων. Ὑπερνεμέουσι δὲ τούτοισι δευτέρην λάξιν ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ πάντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω, ἔστι πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδὸν· μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνασι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. Ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. σιτεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖ- E σι οὔνομα κεῖται Ἴυρκαι· καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζώοντες ἔρχονται τοιῷδε· λοχᾷ ἕκαστος δενδρέων ἀναβάς. Τὰ δὲ ἔστι πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ὅτι γαστέρα κεῖσθαι, παπεινότητος εἵνεκα, ἕτοιμός ἐστι, καὶ κύων·

πρ. γῆιος.

πρ. πούτων

πρ. ἀποκλίνουσι

ἐπειδὴ δὲ ἀπίδῃ ὃ θηρίον ἀπὸ τῦ δενδρέυ, ξεύσας, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον, διώκει· καὶ ὁ κύων ἕπεται. ὑπὲρ δὲ τούτων, ὃ πρὸς τιὰ ἠῶ τετραμμένον οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιλικῶν Σκυθέων ἀποσάντες, καὶ οὕτω ἀπικόμθυοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἔστι ἡ κατα λεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεως· ὃ δ' ἀπὸ τούτου, λιθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχείη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλὸν, οἰκέουσι ὑπώρεαν οὐρέων ὑψηλῶν αἱ θεσπτοι λεγόμθυοι εἶν πρώτιες Φαλακροὶ, οὐκ γνητῆς γινόμθυοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοὶ· καὶ γλῶσσα ἔχοντες μεγάλα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμθυοι Σκυθικῇ· ζώντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Ποντικὸν μὲν οὖν ὅμοιον τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κῦ συκέου μάλισά κη· καρπὸν ἔχει φορέϊ κυάμῳ ἴσον, πυρηνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὰν γλώκτα πέπον, ἐσκέουσι ἱματίοισι· ἀποῤῥέϊ δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. οὖν ὅμοιον δὲ τῷ ἀπῤῥέοντι ὄξυ ἄμυ· τοῦτο δὲ κῦ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτῆτος αὐτῦ τῆς τυρῆς πλάθας σκυτηθέασι, καὶ ξώσας σιτέονται. πρόβατα γὰρ σφι οὐ πολλά ἐστι· οὐ γὰρ τοι ἀμοιβαίας αἱ νομαὶ αὐτόθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται, ἢν μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν ὃ δένδρεον πρὸς καλύψῃ πίλῳ πεπυκασμένῳ λευκῷ· ὃ δὲ θέρος, ἄνευ πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέϊ ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶν. οὐδέ τι ἀρηίον ὅπλον κέκτηται. καὶ τοῦτο μὲν, πῖσι πρὸς οἰκέουσι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς ἔριδας διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν κατα φύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται· οὔνομα δὲ σφι ἐστὶ Ἀργιππαῖοι. μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τουτέων, πολλὴ πρόφασις τῆς χώρης ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων. καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι· καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθενέος τε ἐμπορείου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορείων. Σκυθέων δ' οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ μὲν ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων λογωρήσονται. μέχρι μὲν δὴ τουτέων γινώσκεται. ὃ δὲ τῶν Φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· οὔρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα, οὐδὲ σφέα ὑπερβαίνει. οἱ δὲ Φαλακροὶ φασι λέγουσι,

ἀπικνέονται

145

Vbi quis igitur ab arbore feram viderit, sagittáque percusserit, cōscenso equo illam persequitur, comitāte cane. Super hos, auroram versus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos vsque Scythas omnis regio Scythica est campestris, & spissi soli: reliqua dehinc lapidosa atq; salebrosa. Cuius regionis magno transmisso spatio, incolunt sub excelsorum montium radicibus homines qui ab ipso natali dicūtur esse calui, mares pariter & fœminæ, simis quoque naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam gestātes vestem: ex arboribus victitantes. cui generi arboris nomen est Ponticum, magnitudo ferè eadem quæ fico, fructus fabæ instar nucleum habens. Id vbi maturuerit, vestibus [a] exprimunt, & quod ab eo crassum & nigrum defluit, nomine aschy, id & lingūt, & lacte commixtum potant. ex ipsius quoque crassitudinis fæce massas ad esum componunt. Neque enim multum est eis pecorum, vtpote non studiosis rei pecuariæ. Sub arbore quisque cubat: per hyemem quidem, vbi arborem pileo albo firmóque contexerint: per æstatem verò, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. sacri enim dicūtur esse: nihilque Martiorum armorum possident. Iidē & finitimorum controuersias dirimunt, & quisquis ad eos confugit, is à nemine læditur. Nomen eis est Argippæi. Ad hos vsque caluos ingēs quoquouersus prospectus est regionis & gentiū, quæ in conspectu sunt ex Borysthenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeāt, per septem interpretes totidémque linguas perueniunt. Horū tenus notitia rerum habetur. at quod supra illos caluos est, nemo pro comperto referre potest. nā mōtes editi atque prærupti trāsitum interdicunt, quos nemo transcēdit. Isti tamen calui referunt,

[a] Excolant,

deest hic

(quæ apud me fidē nō habēt) incoli mōtes ab hominibus capripedibus: quos vbi tranſieris, eſſe alios qui ſenos mēſes dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram caluis eſt, ab Iſſedonibus habitari ſine ambiguitate cōpertū eſt. Ille verò ſuperior qui vergit ad aquilonem,[a] tam Iſſedonibus quàm caluis ignotus eſt, niſi quatenus iſti ipſi dicunt.

a Neque ab illis caluis neque ab Iſſedonibus *habitari* comperitur.

Iſſedones porro talibus moribus vti feruntur: Quoties pater alicui deceſſit, omnes eius propinqui pecora adducūt, quę vbi mactauerunt conciderúntque, concidunt & mortuum patrem illius à quo in conuiuium accipiūtur, commixtíſque omnibus carnibus conuiuiū exhibēt. Caput autem defuncti[b] denudatū purgatúmque inaurant, eóque pro ſimulacro vtūtur, agétes illi quotannis maiores hoſtias ceremoniáſq;. Hæc filius patri facit, quēadmodum Græci natalitia. Dicūtur præterea & iſti iuſti eſſe, & ipſorum vxores peræquè fortes ac viri. Hi & ipſi cognoſcūtur. Quod ſupra hos eſt, ibi aiunt Iſſedones eſſe homines vnoculos, & grypes auri cuſtodes. Hoc ab eis acceperūt Scythæ, à Scythis nos cæteri accipientes, verum putamus, ac Scythicè eos appellamus Arimaſpos. nam arima Scythæ vnum vocant, ſpu verò oculū. Omnis autem quam dixi regio, adeo infeſtatur hyberna ſæuitia vt octo menſibus tolerari non poſſit: tale illic gelu eſt.[c] ſicubi aquam effūdas, modò facias ibi lutum, facies autē ſi illic ignē accenderis. Ibidē quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Boſphor[e]: ſuper quā glaciem omnes qui intra foſſam incolūt Scythæ exercitus ducūt, & plauſtra agūt trās mare vſque ad Indos. Ita vis hyberna octo menſibus perſtat, quatuor tamen mēſibus reliquis frigora illic ſūt. Vbi etiam aliam quàm in cæteris regionibus conditionem habet hyems. nam quū tēpus pluēdi eſt, nihil ibi quod ſit vllius mōēti, pluit: æſtate pluere nō ceſſat.[d] Quinetiā tonitrua cū alibi,

c Quibus ſi aquā eff.lutum non facies: facies au.

d Tonitrua quo tempore ſunt alibi, ibi non ſunt, at æſtate frequētia exiſtūt. Quòd ſi hyeme, &c.

A (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ οὔρεα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβαίνει δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους ἔλεγον, οἳ τὸν ἑξάμηνον κατεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐς δέκομαι τὴν ἀρχήν· ἀλλὰ δῆλα μὲν ἐστὶ καὶ τοὺς Φαλαγκέας γινώσκεται ἀτρεκέως ἐόντα Ἰσσηδόνων οἰκέοντας· ὁ μὲν τοι κατύπερθε τοῦ πρὸς βορέην ἀνέμου, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλαγκέων, οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λεγόντων.

B Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθάνοι πατήρ, οἱ προσήκοντες πρόβατα προσάγουσι τρόπον τινὰ καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατάμοντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὸν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους C ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατάπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως τε δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι. ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι γινώσκονται μᾶλλόν τι ἢ οὗτοι. Ὁ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι. παρὰ δὲ τούτεων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· πάντα δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν D ἀνθρώπους Σκύθας Ἀρίμασπους. ἄρίμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σπού δὲ, τὸν ὀφθαλμόν. διαχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλειφθεῖσα πᾶσα χώρη οὕτω δή τι ἐστί· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἷός γίνεται χρυμός, ὥστε τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ αἰανέων, ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Χιμμέριος. καὶ ὑπὲρ τοῦ χρυσάλλου οἱ ἐντὸς πάφου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται. καὶ τὰς ἀμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τὴν Ἰνδικήν. οὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας ἅλις τελέει χειμὼν ἐών· τοὺς δ' ὑπολοίπους τέσσερας ψῦχος αὐτόθι ἐστί· ἐκχωρήσας δὲ οὗτος ὁ χειμὼν τοὺς ἐπιόντας πᾶσι τοῖσι ἐν ἠπείροισι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι. ἐν ᾧ τοίνυν μὲν ὡραίῳ 146

οὐκ ὑέει λόγου ἄξιον οὐδέν, τὸ δὲ θέρος, ὅσον χρόνον αἰεί. βρέχεται τε ἡμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τὸ μὲν

τοῦ μὲν

τλωικαῦτα μὲν οὐ γίνονται, θέρεος δὲ ἀμ- A
φιλαφέες· ἐν δὲ χειμῶνος βέβροντη γίνηται,
ὡς τέρας νενόμισται θωϋμάζεσθαι· ὡς δὲ
καὶ ἐν σεισμὸς γίνηται ἐν τε θέρεος ἐν τε
χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας θωϋ-
μάζεται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι
χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι ἀνέχον-
ται τὸ ἀρχόν. τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν
κρυμῷ ἑστεῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι
δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. δοκέει δέ μοι καὶ
τὸ γένος τῶν βοῶν τοκαθόλου διὰ ταῦτα B
οὐ φύειν κέρεα αὐτόθι. μαρτυρέει δέ μου τῇ
γνώμῃ καὶ Ὁμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσείῃ, ἔ-
χειν ὧδε,

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἀφαρ κεροὶ τε-
λέθουσι·

ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ πα-
ραγίνεσθαι τὰ κέρεα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι
ψύχεσι ἢ οὐ φύειν κέρεα τὰ κτήνεα ἀρχόν,
ἢ φύοντα, φύειν μόγις.. ἐνθαῦτα μὲν νυν
διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωϋμάζω C
δὲ (προεθήκας γὰρ δή μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρ-
χῆς " ἐδίζεο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ
οὐ δύναται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ
τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰ-
τίου ὁτευοῦ. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κα-
τάρης τευ οὐ γίνεσθαί σφι ἡμιόνους· ἀλλ' ἐ-
πεὰν προσίῃ ἡ ὥρη κυίσκεσθαι τὰς ἵππους,
ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτὰς
καὶ ἔπειτα σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ὀπίσω τοὺ-
τους, ἐς οὗ ἂν χώσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπει- D
τα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. τοῖσι δὲ τῶν πε-
ρῶν, τὴν Σκύθαι λέγουσι ἀναπλέων εἶναι
ἠέρα, καὶ τουτέων εἵνεκα οὐκ οἷοί τε εἰσὶ οὔ-
τε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἠπείρου, οὔτε διεξιέ-
ναι, τῷ δὲ ἔχω τοῖσι αὐτέων τὴν γνώμην·
τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφε-
ται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος,
ὥσπερ καὶ εἰκός. ἤδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα
ἁδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω· ἔοι-
κε γὰρ ἡ χιὼν τοῖσι. καὶ διὰ τοῦτο Ὅμη- E
ρον τὸν ἐόντα τοιοῦτον οἶσθα τὰ πρὸς βο-
ρέην ὅτι τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ μὲν πέρι,
εἰκάζοντας τὴν χιόνα, τοῖς Σκύθας τε καὶ
τοῖς πρόσοικοις δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν
τὰ λεγόμενα, μακρόπαπα εἶρηται.

tum ibi nulla exiſtunt, æſtas nu-
bila eſt: hyeme ſi fiant tonitrua,
pro oſtento habetur. terræmo-
tus in Scythia ſi exiſtat ſeu æſtate
ſeu hyeme, tanquam prodigium
admirantur. Eam vim hyemis e-
qui perferunt, muli aſinique ne-
que incipientem quidem ferunt:
quum tamen alibi ſtantes in ge-
lido equi tabeſiant, aſini verò ac
muli durēt. Et hæc mihi videtur
eſſe cauſa cur omnino cornua
bouino generi non ſuccreſcant:
aſtipulante ſentētiæ meæ Home-
ri carmine in Odyſſea, quod i-
ta habet,

Et Libyen, vbi ſunt cornuti protinus agni.

Quod rectè dictum eſt, in locis
calidis maturè cornua exiſtere. at
in vehementibus frigoribus aut
non oriuntur ſtatim pecoribus
cornua, aut ſi oriuntur, vix o-
riuntur. In Scythia itaque hoc
propter frigora contingit. Quo
magis miror (ab initio enim o-
ratio mea indagare inſtituit) cur
in omni Eleo agro muli nequeāt
gigni, quum neque locus ſit fri-
gidus, neque vlla alia cauſa appa-
reat. Aiunt Eleenſes ipſi ex im-
precatione quadam id ſibi contigiſſe: quúmque tempus aduentat
conceptus equarum, ſe in loca fi-
nitima illas educere: ibi poſtquā
admiſerint aſinos, [a] dúmque cō- a Et grauidæ fue
ceperint, tunc rurſus eas redu- rint, tunc rurſ.
cere. De pennis autē quibus aiūt
Scythæ oppletum eſſe aerem, &
idcirco non poſſe proſpici lōgius
continentem, nec vlterius tranſ-
iri, hæc eſt mea ſentētia: [b] Quod b Quæ ſunt vl-
vltra eam regionem aſſiduè ning- tra hanc regionē
git, & (vt credibile eſt) minus æ- loca, ſemper niuoſa ſunt, minus
ſtate quàm hyeme. nam, (prout tamen (vt rationi
cuilibet eminus intuenti cadentē conſentaneū eſt)
niuem copioſam liquet quod di- æſt. quàm hye-
co) nix pēnis aſſimilis eſt: & pro- me. Iā verò quiſ-
pter hanc talem hyemem inha- quis cadentē co-
bitabilia ſunt eius continentis lo- pioſam niuem in-
ca quæ ad aquilonem ſpectant. tuitus eſt commi
Eóque opinor, pennas niuem eſ- nus, intelligit.
ſe interpretantes Scythas ac cir- quod dico. nix e-
cūiectas gentes, ita loqui. Verùm nim pennis ſimi-
[c] ea quæ reperiuntur, longiſſimè lis eſt.
dicta ſunt. c Quæ commemorantur *ab alijs*, latiſſimè expoſita ſunt.

De Hyperborcis autē homin- Ὑπερβορέων δὲ πέρι αὐθις οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι ἐόντα, οὔτε
bus neq; Scythæ quippiā, neque

alii vlli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (vt mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc, quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mētio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad [a] occasum vsque: atque illinc Meridié versus dimissa, à primis Græcorū Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, peruasisséque in Eubœam, & oppidatim vsque ad Carystum: ab hac verò reliquisse Andrum (Carystios enim esse qui in Tenū portarint) Tenios verò in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primùm Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiunt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinque è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in Delo, vbi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirēt, indignè ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assiduè mitterent non reciperēt. Ita misisse qui ferrent ad cōfines suos sacra in stipula tritici ligata, iuberéntque illos cōsideratè mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduerti à fœminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque ipse videas facientes. Cæterùm his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis vtrique crinibus: quos [b] puellæ quidem fuso inuolutos, supra monumentum deponunt:

a Occasum versus longissimè Adriam vsque.

b Puellæ quidē ante nuptias, fuso inuolut.

A ἄλλοι τῶν τούτῳ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰαπιδύγες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' ὅτι λέγουσι οὐδέν. ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς καὶ τῶν μουνοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσίοδος μὲν ὅστις τοὺς Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὅμηρος ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δή τῳ ὄντι γε Ὅμηρος τοῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. πολλῷ δ' ἔτι πλείστα τοὺς αὐτέων Δήλιοι λέγουσι, φάμενοι ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἥκειν Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκόμενοι αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἕκαστοι, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἑσπέρης ἕκαστα τῶν ἔθνεων τῶν ἀπικνέεται ἐς τὸν Ἀδρίην. ἐνθεῦτεν δὴ πρῶτοι μεσαμβείην πρὸς ἡμέρην πέμπεσθαι Δωδωναίους Ἕλλησι· ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δὲ ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ εἰ τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον· Τηνίους δ', ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νεῦν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω λέγουσι ἐς Δῆλον· πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δήλιοι τὴν Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομποὺς, τοὺς οἱ νῦν Περιφερέες καλέονται, ἐν μεγάλῃσι τιμῇσι ἐν Δήλῳ ἐόντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιευμένοισι εἰ σφέας αἰεὶ καταλάμψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέχεσθαι, οὕτω δὴ φέρειν τὰς ἐς τοὺς οὔρους τὰ ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ἐπισκήπτειν, κελεύοντας πρόπεμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ τοῦτα μὲν οὕτω πρόπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον· οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενον πρόσφορον· τὰς Θρήϊσσας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης θυούσας τὰ ἱερά. καὶ τοῦτα μὲν δὴ οἶδα τούτους ποιεύσας· τῆσι δ' ἀπ' Ἀθηναίων τούτοισι τοῖσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι, ὅπερ τὸ σῆμα

147

χρ' ἐνδεδυμένα

χρ' Θρηϊσσας

πθεῖσι. ὃ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ὄπιπε φυκε δὲ οἱ ἐλαίη· ⓐ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, πρὶν χλόην τινὰ εἰλίξαντες τῶν τειχέων, ἀθεῖσι καὶ οὗτοι ὅτι ὃ σῆμα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι παρὰ τῶν Δήλου οἰκητόρων. φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ ἔτι καὶ τήνδε τὴν Ἄργιν τε καὶ τὴν Ὦπιν, ἐούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων, ἥκειν ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι τούτοισι ἀνθρώποισι τοῖσι καὶ ἐμέ, πρεσβυτέρας προθυμέναι, ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μέν νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀποφερούσας αὐτὰ τὰ ὠκυπόκου τὸν ἐπάξαντο φόβον ἀπικέσθαι. τιμὰς δὲ Ἄργιν τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι· καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι παρὰ σφέων. καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐρώματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὀλὴν αὐτὴρ Λύκιος ἐποίησε. τοῦτον δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὦπίν τε καὶ Ἄργιν, ὀνομαζόντας τε καὶ ἀγείροντας. τοῦτο δὴ ὁ Ὀλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τούς ἀφόρμενοι ἐν Δήλῳ. καὶ τῶν μηρίων καταλιζομένων ὅτι τῷ βωμῷ, τὴν σποδὸν ταύτην ὅτι τὴν τῆκνην τῆς Ὦπιός τε καὶ Ἄργους αἰσιμοῦσθαι ὀπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὄπισθεν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἠῶ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἐστιατορίου. καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. Ὡς γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέα, οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν ὀϊστὸν περιφέρει καθ' ὅλης γῆς τὸν κύκλον, οὐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσί τινες Ὑπερβόρεοι αὐθέφιοι, εἰσὶ καὶ Ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἳ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι περίξ, τὴν τε γῆν ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιοῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μεγάθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τις ἐστὶ ἐς γραφὴν ἑκάστη.

ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι κατήκοντες ὅτι τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην.

pueri autem ad quandam herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentum intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleáque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ virgines. Aiunt verò iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis, eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu maturando instituerant: Argin verò & Opin vnà cum ipsis deis aduenisse, hósque illis alios honores donasse. Ad eas enim [a] cõgregari cœtum mulierum quæ hymnum canãt, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos insulanos & Iones, cœtus agere instituisse, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olen è Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) [b] dum cinis qui supra sepulcrum est Argis & Opis, dispergitur super infinitam ægrotorum turbam qui ad aram sunt. Est autem sepulcrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per vniuersam terram circumtulisse, nihil comedens. Quòd siqui sunt Hyperborei, *id est superaquilonares*, erunt & alii hypernotii, *id est superaustrales*. Nempe rideo quum multos video iam descripsisse ambitum terræ, nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam esse orbiculatam, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, [c] & quanta sint singula ad describendum.

VBI Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare quod dicitur Rubrum.

a *Videtur potius* ἀγείρειν *ita sumi* θ. *quum de matre deorũ dicitur, & inde* μητραγύρται. *Sic & statim pòst.*

b Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc consumi in conspergẽdo Opidis & Argidis sepulcro. Est autem sep.

c Et quales sint singulæ, quantum ad descriptionem attinet.

Super hos ad vētum aquilonem habitant Medi, ſuper Medos Sapires, ſuper Sapires Colchi, ad ſeptentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phaſis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolũt. Dehinc veſperam verſus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponã. Hinc aquilonẽ verſus, ora vna à Phaſi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Helleſpontum, vſque ad Sigeũ Troicum: auſtrum autem verſus, eadem ora à ſinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet, protẽditur ſecundũ mare ad promontorium vſquè Triopium. Incolunt autẽ in ora hac hominũ nationes triginta. talis eſt vna ora. Altera verò, à Perſis incipiens porrigitur ad rubrũ mare, quod & Perſicũ vocatur: deinde gradatim Aſſyria, atque inde Arabia: deſinitque in ſinu Arabico. etſi non deſineret, niſi ob id quòd Darius è Nilo riuos in illũ ſinum induxit. A Perſis ad Phœnicẽ tractus amplus eſt ac multus. A Phœnice hæc ora tẽdit ſecundũ hoc mare per Syriã Palæſtinã & AEgyptũ, in qua terminatur: intra quã tres ſunt duntaxat nationes. Atque hæc ſunt quæ à Perſis occaſũ verſus in Aſia cõtinẽtur. Quæ ſupra Perſas ſunt & Medos & Sapires & Colchos, aurorã verſus & ſolẽ orientẽ, hinc mari rubro alluũtur: aquilonẽ autẽ verſus, à mari Caſpio, & flumine Araxe, qui cõtra ſolẽ oriẽtem fluit. Porro India tenus habitatur Aſia. Illinc iã auroram verſus deſerta ſunt: nec qualia ſint dicere quiſpiam poteſt. Et Aſia quidem talis & tanta eſt.

Libya autem in altera ora eſt. ab AEgypto enim iam excipitur. Hæc ora circa AEgyptum iam anguſta eſt. nam ab hoc mari ad rubrũ intercapedo eſt centũ milliũ vlnarũ, quæ efficiũt mille ſtadia. Ab his deiceps anguſtiis ſpatioſa ſanè ora excipit quæ Libya dicitur. Itaq; admiror eos q diſterminarũt atq; diſtinxerũt Libyã,

A Τουτέων δὴ ὑπερβορέοισι πρὸς βορέω ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δ', Σάπειρες· Σαπείρων δ', Κόλχοι, καὶ ἥκοντες ἐπὶ τὴν βορηΐην θάλασσαν, ἐς τὴν Φᾶσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. Τοῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. ἐνθεῦτεν δὲ τὸ πρὸς ἑσπέρην ἄκτη διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τὰ πρὸς βορέω ἀπὸ Φάσιος ἄρξαμένη, πρηγατέεται ἐς θάλασσαν πρός τε τὸν πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέ-

B χρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδυνῶν κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δὲ ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἄρξαμένη, παρατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσική, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη οὐ λήγουσα, εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τὸν κόλ-

C πον τὸν Ἀραβίον, ἐς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσήαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος πλατὺς καὶ πολλὸς ἐστί· ὃ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη πρός τε Συρίῃ τῇ πρὸς τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τῇ τελευτᾷ· ἐν τῇ ἕθνεά ἐστι τρία μοῦνα. Τοῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρης τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σα-

D πείρων, καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δ' ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, "ἔρημον ἤδη τὸ πρὸς τὴν ἠῶ, οὐκ ἔχω σαφὲς φράσαι οὐδὲν οὐδὲ τοιοῦτον ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστὶ ἀπὸ μὲν Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται· τὰ μὲν νυν Αἰγύπτου ἡ ἀκτὴ αὕτη σφέων ἐστί· ἀπὸ δὲ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν

E θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δ' αἱ εἶεν χίλιοι σταδίοι. τὸ δ' ἀπὸ τούτου, κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτή, ἥτις Λιβύη κέκληται. Ἰωνιάζω ὧν τοὺς διορισμώτας καὶ διελόντας Λιβύην

πρὸς Σάσπειρες· Σασπείρων

πρὸς ἔρημος

καὶ Ἀσίλω καὶ Εὐρώπην. οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μηκεῖ μὲν γὰρ πρὸς ἀμφοτέρας προήκει ἡ Εὐρώπη· εὖρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεταί μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην συνέζευξε· Νεκὼ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρῶτον τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος· ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἀνδράσι πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλητίων στηλέων ἐκπλέειν ἐως ἐς τὴν Βορηίην θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τὴν Νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ ἐγένετο φθινόπωρον, προσχόντες αἰεὶ ἀπαείρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες γενοίατο, καὶ μίσεσκον ἀμητόν· θερίσαντες δὲ αἰεὶ οἴκεον, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τείτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακλητίας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλῳ δέ τῳ, ὡς περιπλώοντες ἐς τὴν Λιβύην, ἡλιον εἶχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη πρῶτον. μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὴν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἆεθλον. ζυγατέρα γὰρ Ζωπύρου ἐξιήσατο τοῦ Μεγαβύζου παρθένον. ἔπειτα μέλλοντος αὐτὸν διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλέος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεὴ, παρητήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην θήσειν ἢ περ ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀναλύσειν ἔσεσθαι περιπλώσαντι, ἐς ὃ αὖ ἀπίκηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ὅτι τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τουτέων, ἔπλεε πρῶτα Ἡρακλητίας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τὰ οὔνομα Σολόεις ἐστί,

Asiam, Europam: inter quas nō parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras assequitur, latitudine verò non videtur mihi comparari digna. nam Libya se ipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ contermina est, Neco AEgyptiorū rege, eorum quos nouimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit nauibus quosdá Phœnices, præcipiens vt trāsuecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale vsq; mare, atque ita ad AEgyptum remearent. Phœnices igitur è rubro mari soluentes, abierūt in mare australe: qui, quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus semētem faciebant: [a] vt assiduè Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumento nauigabāt. Ita biennio cōsumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in AEgyptum remearūt, referentes quæ apud me fidē nō habent, sed fortè apud aliquē alium: prætereuntes Africam, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primùm est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum [b] Achæmenidem, qui Libyam non circumnauigauit quū esset ad hoc ipsum missus: sed cùm nauigationis lōgitudine, tū terræ solitudine deterritus retrò rediit, non impleto labore quem ei mater iniūxerat. Etenim vitiauerat filiam virginē Zopyri, filii Megabyzi, quem ob hanc causam à Xerxe rege suffigendum cruci mater sua, quæ erat Darii soror, liberauit: quòd diceret se maius illi supplicium irrogaturā quàm rex pararet. quippe necesse ei fore pernauigare omnem Africam, dum perueniret ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in AEgyptum abiit, sumptáque illinc naue ac sociis, nauigauit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumuectus Africæ promontorium nomine Syloes,

a In quamcunque Libyæ partē nauigantes peruenissēt: messémque expectabant. Quum autē messuissent, orā soluerūt. Ita bienn.

b Achæmenidē Libyam non circumnauigasse, *id est, nauigando obisse: quasi legeretur* λέγοντες ὅπ. *Vel,* λέγοντες *separandum à sequētibus. Deinde,* Deterritum retro rediisse.

in meridiem cursum tenebat. E-
A ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. πρήσας δὲ θά-
λασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησί, ἐπεί τε
τῶν πλόων αἰεὶ ἐδέετο, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀ-
πέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπι-
κόμενος πρὸς βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς
τὰ πρόσω τὰ πρόσω αἰθέρας μικροὺς πρήσσειν
ἐπλέων, ἐσθῆτι φοινικηίῃ ἀμφιεσμένους·
οἳ, ὅκως σφέας κατάσχοι τῇ νηῒ, φεύγοισκον
πρὸς τὰ ὄρεα, καταλιπόντες τὰς πόλιας·
αὐτὸς δὲ ἀδικέειν οὐδὲν οἰνόντες, βρωτὰ δὲ
B μοῦνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τὸ δὲ μή μιν
εἰσπλῶσαι Λιβύην πρότερον, αἴτιον τόδε
ἐλέγετο· τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατὸν ἔτι
εἶναι πρόσω βαίνειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ
οἱ οὐ συγκινώσκων λέγειν ἀληθέα, οὐκ ἐπι-
τελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἆεθλον, ἀνε-
σκολόπισε, τῷ ἀρχαίῳ δίκην ἐπιθείς. 149
τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος θυνδρὸς ἀπέδρη ἐς
Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο πάχιστα τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγά-
C λα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε· τοῦ ὀνομάσαι μὲν ὄνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου
ἐξευρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμόν, ὃς
κροκοδείλοισι δευτέροισι τοῖσι ποταμοῖσι πολ-
λῶν πρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ
ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλ-
λους τε τοῖσι ἐπίστευε τὸν ἀληθείῃ ἐρέειν,
καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα.
οἱ δέ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πό-
D λιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατ' πο-
ταμὸν πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς ἐς
θάλασσαν. διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέ-
ρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται
ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασι-
λεὺς ἐξέπεμψε Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀ-
πέξειλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδούς τε κατεχρέ-
φατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐ-
χρᾶτο. ἐξευρέθη καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς
E ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα αὐδήρηται ὁμοίως
πρεσβυτέρη τῇ Λιβύῃ. ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς
οὐδαμῶν φανερή ἐστι γινωσκομένη, οὔτε τὰ
πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς
βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκεϊ δὲ γινώ-
σκεται πρὸ ἀμφοτέρας πρήκουσα. οὐδὲ ἐ-
γὼ συμβαλέσθαι ἔχω ὅτι ὄνομα μὴ ἐούσῃ γῇ,

Hunc Xerxes negans loquutum vera, quòd certamen sibi propositum non exoluisset, in crucē sustulit, irrogata quam destinauerat pœna. Huius Sataspis eunuchus, audita domini nece, Samū cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam interuertit: cuius nomen quum sciam, tamen volens obliuiscor.

a At Xerxes, nō assentiēs ipsi, vera esse quæ diceret.

b Quòd labore sibi proposito nō defunctus esset.

c Id est, silentio prætereo.

Cæterùm Asiæ bona pars à Dario peruestigata est. Is cupidus cognoscendi vbinam Indus (qui secundus omnium fluminū crocodilos præstat) mare influat, misit nauibus cùm alios quosdam, quos vera renuntiaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Isti è Caspatyro vrbe & è terra Pactyia soluentes, secundo flumine auroram versus atque solem orientem nauigātes in mare, dehinc per ipsum mare occasum versus, tricesimo demum mense tenuerunt eum locum vnde rex AEgyptiorum eos Phœnices quos antea dixi, miserat ad Libyā circumnauigādam. Post horū circumnauigationē Darius Indos subegit, & eo mari potitus est. Ita Asiā (præter eam quæ oriētem solem spectat) compertum est parem Libyæ esse. At Europa à nemine inuestigata est, neque quà ad orientē neque quà ad aquilonem vergit, an mari claudatur. Lōgitudine tamē cognoscitur ad vtranque accedere. Neque possum cōiectura colligere vnde, quū vna sit terra,

d Mari alluatur.

οἰωὸματα τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔ- A trifaria ſint ei nominia indita è
χοντα γυναικῶν· καὶ οὐρίσματα αὐτῆ Νεῖ- mulierum cognominibus: eiúſ-
λός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φά- que fines ponantur Nilus fluuius
σις ὁ Κόλχος· Ⓐ δὲ Ταναΐν ποταμὸν τὸν AEgyptiacus & Phaſis Colchus.
Μαιήτιν καὶ παρθενίαν τὰ Κιμμέρια λέ- Alii aiunt eſſe fines Tanain &
γουσι. ὧνδε τῶν ὁρισαμένων τὰ οἰωὸματα [a] Mæotidem, fretúmque Cim- a *Diuerſam videtur ſequutus lectionem ab ea quæ in Vulg. edit. & in noſtra Vet. cod. habetur.*
πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τοῖς ἐπωνυμίας. ἤδη meriũ: ſed negant ſe audiſſe no-
γὰρ Λιβύη μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ἐοῦσ' ὑπὸ τῶν mina eorũ qui hæc diſtinxerũt,
πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τοὔνομα γυναικὸς & vnde nomina impoſuerint. Iã
αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τῆς Προμηθέος enim Libya quidem à pleriſque
γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν B Græcorum fertur ſortita nomẽ
μεταλαμβάνοντες τοῦ ὀνόματος Λυδοὶ, Φά- à Libya quadam muliere indige-
μηνοι ἀπὸ Ἀσίεω, τοῦ Κότυος, τοῦ Μανέω, κε- na: Aſia verò, ab vxore Prome-
κλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς Προ- thei. quanquã Lydi hoc ſibi no-
μηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τευ καὶ τὴν ἐν Σάρδισι men vendicant, aſſerentes ab A-
φυλὴν κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐ- ſio filio Cotys, filii Manei, Aſiam
ρώπην ὅτῳ εἰκῆ ῥύντος ἔσι γινώσκεται πρὸς appellatam, non ab vxore Pro-
οὐδαμῶν ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οἰωὸμα methei. vnde & Sardibus [b] fami- b Tribum
ἔλαβε τοῦτο· οὔτε ὁστις οἱ ἦν ὁ δήμιος φαί- liam quandam eſſe vocatã Aſia-
νεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίης φήσομεν Εὐ- dem. Europa autem neque an ſit
ρώπης λαβεῖν τὸ οἰωὸμα τὴν χώρην. πρότε- mari circũflua, neque vnde hoc
ρον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. nomen acceperit, neque quis no-
ἀλλ' αὕτη γε ὡς τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐοῦσα, minis autor extiterit, ab aliquo
καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν τὴν νῦν ὑπὸ mortalium compertum eſt: niſi
Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην· ἐκ dicamus ab Europa [c] Tyria no- c *Non Τυρίης legit Valla, ſed Τυείης: cui lectioni aſſentiuntur nonnulli etiã Vet. cod.*
Κρήτης δὲ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νυν ὅτι τοσοῦτον εἰρήσθω. men accepiſſe regionem: [d] nec C
τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα. antè, ſicut cæteras, nomen ha-
buiſſe. Tamen illam ex Aſia fuiſ-
ſe conſtat, neque in hanc com-
meaſſe terram quę nũc à Græcis
vocatur Europa, ſed è Phœnice
tantùm in Cretam, & è Creta in
Africã. Hæc hactenus de his di-
cta ſint. [e] nã quæ ſentimus de his, e Vtemur enim opinionibus quæ de his receptæ ſunt. *Poteſt tamẽ & aliter eſſe ſenſus.*
ea dicimus.

Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὔξεινος ἐπ' ὃν ἐστρα- Pontvs autem Euxinus,
τεύετο Δαρεῖος, χωρέων πασέων προέχεται, D in quem Darius fecit expeditio-
ἔξω τῶν Σκυθικοῦ, ἔθνεα ἀμαθέστατα. οὔτε nem, nationes exhibet omnium
γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ πόντου τούτου ἔχομεν imperitiſſimas, Scythica dunta-
ὑποδαλέσθαι σοφίης πέρι. οὔτε ἄνδρα xat excepta. nullius enim natio-
λόγιον οἴδαμεν γνώμονα προέξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος, καὶ Ἀνάχαρσις. τῶν δὲ Σκυθικῶ nis eorum quæ ſunt intra Pon-
χωρῇ ἓν μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων πρηγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται, tum, aut aliquid ad ſapientiam
τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲν ἄλλα οὐκ ἀγάμαι. pertinens proferre poſſumus,
ὃ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται ὥστε ἀπο- aut aliquem virum pro erudito
φυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ὅτι σφέας· E habitum nouimus, præter Scy-
μὴ βουλομένους τε ἁλίσκεσθαι, καὶ παλα- thicam gentem & Anacharſin.
σθῆναι μὴ οἷόν τε εἶναι. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε In gente autem Scythica [f] ex o- f Vna rerum humanarum maxima, omniũ quas quidem nouerimus, ſolertiſſimè excogitata eſt.
τείχεα ἢ οἰκήματα ἔχοντα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες omnibus humanis negotiis vnum
πάντες ἔασι, ἱππότοξοι ἐόντες, ζώοντές τε μὴ ἀπ' maximum, quantũ nos ſcimus,
ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε excogitatum eſt. at cætera nõ ad-
miror. Quod maximum ab eis
excogitatũ, id eſt, vt neque quiſ-
piam qui ad eos ſe contulerit, au-
fugere, [g] neque ipſi capi poſſint, g Neque poſſit eos quiſquã nanciſci, ſi inueniri nolint. Quibus enim nulla condita ſint mœnia, ſed qui domos portent, ſintque ex equis ſagittandi periti, ac non ex meſſe ſed ex pecoribus victum habeant, ac in plaguli: equeſtréſq; ſũt ſagittarii, nõ pane victitãtes, ſed ex pecoribus: pro domibus

ſtris habitēt, qui non hi fuerint inexpugnabiles & inacceſſi? Hæc autem, &c.

plauſtra habentes: quídni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc áutem ſunt ab eis inuenta cùm opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum ſit cãpeſtris, ſua ſponte vliginoſa eſt & humida, eámque interfluũt flumina non multo pauciora numero quàm in AEgypto foſſæ. Quorum quæ ſunt celeberrima & à mari nauigabilia, ea recenſebo. Iſter, quinque oſtia habens: poſt hũc Tyres & Hypanis & Boryſthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Iſti hunc in modum fluũnt. Iſter, omnium quos nouimus fluuiorũ maximus, ſemper ſibiipſi par tam æſtate quàm hyeme fluit, ab occaſu primus omnium qui ſunt in Scythia. ob id omnium maximus quòd alii in eum influũt, qui ipſum ingentem reddũt: per Scythiã quidem delapſi, numero quinque. vnus quẽ Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Napares: quintus, Ordiſſus. Horũ primo loco dictus fluuius, magnus eſt, & ad auroram fluẽs, cum Iſtro aquam communicat: minor eſt Tiarãtus, ad occaſum magis vergẽs.[a] Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordiſſus, in Iſtrũ infundũtur. Hi ſũt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrſis autem fluens vnus, Maris, Iſtro ſe immiſcet: ex Hæmi verò iugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibeſis: per Thraciam verò & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interſcindẽs Hæmum Cius in ipſum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonẽ tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluẽs, Brongum intrat, Brõgus iſte Iſtrũ. ita vtrũque per ſe magnum Iſter excipit. Præterea ex regione quæ eſt ſupra Vmbricos, Carpis, & alius ad vẽtum aquilonem Alpis, in Iſtrũ exeũt. Omnẽ enim Europã Iſter eme-

a Per quorum medium cæt. fl. Vel, quos cæteri interfl.

A ὀφι ἡ ὀβτὴ ζυγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴποσθε οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄποροι πρὸς στρατὸν γίγνεσθαι; ἐξεύρηται δὲ ὀφι ταῦτα, τῆς τε γῆς ἐούσης ὀβτεσδίης καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων ὀφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὐτη, πιώδης τε καὶ ὐδρώδης ἐστί· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τέῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι δὲ ὀνομαστοί τε εἰσι αὐτέων, καὶ πρὸς πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὑτωμανέω. Ἴστρος μὲν, πεντάστομος 150
B μετ' δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπάνις, καὶ Βορυσθένης, ὁ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τανάϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἶσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέῳ καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἑσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῷ καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· ἐξ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες· τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος
C Τιαραντὸς, καὶ Ἄραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἠῶ ῥέων, ἀναχωνοῦται τῷ Ἴστρῳ ὀλίγῳ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντὸς, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ δὴ Ἄραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, ἐξ μέσου τούτεων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς Ἴστρον· ὅτι μὲν αὐτηγενέες
D ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται τῷ Ἴστρῳ· ἐκ δὲ τῶν Αἵμου τῶν χρυσοφέων πρὸς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέω ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτὸν, Ἄτλας, καὶ Αὔρης, καὶ Τίβησις· ἐξ δὲ Θρηΐκης καὶ Θρηϊκέων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀτάρνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Κῖος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ ἐς
E αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέω ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον. ὁ δὲ Βρόγγος ἐς Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἑοῦσας μεγάλους ὁ Ἴστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρικῶν, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέην ῥέοντες ἄνεμον, ἐς ὅτι ἐσδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος,

ἐσδιδοῖ ἐκδιδοῖ

Ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς A titur (ſumpto ex Celtis initio, qui
ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν omniũ in Europa ad ſolis occaſũ
τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐ- extremi ſũt, poſt Cynetas) totámque permẽſus Europã, ex trãſuerſo ingreditur Scythiam. His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas ſuas communicantibus, Iſter fit omnium maximus. nã ſi alterius cum alterius aqua comparetur, profectò Nilus copia aquæ antecellit, quòd in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediens, ad incrementũ aquæ confert. Quòd autem Iſter ſibi ſemper par fluit tam. æſtate quàm hyeme, ob id fit (vt mihi videtur) quòd hyeme eſt quantus eſt, aliquantulo maior quàm ſua natura fert. nã per hyemem paululum in ea regione pluit, ſed vbique ningit. AEſtate verò nix, quæ ſub hyemem decidit permulta, vndique in Iſtrum liquefacta dilabitur: eúmq; implet: nec ipſa ſolùm, ſed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æſtatem pluit: quo tẽpore quanto plus aquæ ſol ad ſe attrahit quàm hyeme, tanto plus aquæ cum Iſtro miſcetur æſtate quàm hyeme. Ita quum paria faciat Iſter datis aquis & acceptis, fit vt ſemper videatur ſibi eſſe ſimilis. Ex fluuiis ergo qui apud Scythas ſunt, vnus eſt Iſter. Poſt hũc Tyres, qui ab aquilone meãs, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terram à Nebride ſeparat. ad oſtium huius incolunt Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumẽ eſt Hypanis, ex Scythia veniens, & ex magna palude profluẽs, circum quã paſcuntur equi ſylueſtres candidi: rectéque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit ferè quinque dierum nauigatione, anguſtus, & adhuc dulcis, ſed mox quatuor à mari dierum nauigatione ſanequam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, vt quũ ſit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Eſt autem hic fons in finibus regionis Scytharũ aratorum, & Alizonũ, eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica

ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει. τουτέων δὲ τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλων, ὁ Νεῖλος πλήθει ὑπερφέρεται. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδεμίη ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθος οἱ συμβάλλεται οἱ. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει B ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, τοιόνδε τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει· τῷ μὲν χειμῶνος ὅτι ὅσος περ ἐστὶ ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ ἡ χώρη αὕτη τῷ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγον· νιφετῷ δ' οὐδαμῷ χρᾶται. τῷ δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, τηκομένη πρώτοισι ἐσδιδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. αὐτή τε δὴ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὑῇ γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δὲ C πλέον ἐπ' ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλαπλήσιά ἐστι τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος. αὐτὰ δὲ τάδε, ἀντιστήκοσιν γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν αἐ μουσόρματος, ἔρχεται ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ D τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. τέταρτος δὲ Ὑπάνις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχουσι ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὑπάνις ποταμὸς ῥέει. ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκύς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή. οὕτω δή τι ἐοῦσα πικρὴ, ἣ μεγάθει σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ τὸν Ὑπάνιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. 151 ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὐρέοισι χώρης τῆς τε Ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὔνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὁθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ

πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφὴς

lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, *iparà ὁδὸι, id eſt, ſacræ vi.e.* Apud Alizonas autem contrahunt terminos ſuos Tyres & Hypanis: mox deinde in diuerſũ abeuntes, mediam intercapedinem laxant. Quartus fluuius eſt Boryſthenes, ſecundum Iſtrũ omnium maximus, & noſtra ſẽtentia, non modò Scythicorum fluuiorum lõgè huberrimus, ſed etiã cæteris huberior, præter AEgyptiũ Nilum, cũm quo nõ licet alium comparare. Cæterorũ autẽ huberrimus eſt Boryſthenes, paſcua præbens amœniſſima & accõmodatiſſima pecorib*, neconon optimorum ac ſingularium piſcium affatim: idem ad potandum ſuauiſſimus, limpidus inter turbidos fluens, iuxta quẽ ſementis optima fit, * & herba non ſatiua, etiam altiſſima. In huius quoque oſtio ingens vis ſalis ſua ſpõte concreſcit. Præbet idẽ ingẽtia cete ad ſalſuram, ſpinis carentia, quæ antacæos appellãt. Alia præterea præſtat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum nauigatione vſque ad locũ nomine Gerrhum, cognoſcitur ab aquilone fluere: at ſuperiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui poteſt: videtur tamẽ fluere per ſolitudinẽ ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierũ nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tãtùm ac Nili fõtes nec ipſe poſſum, nec vllum Græcorum reor poſſe dicere. Idem quũ ad mare aduenit, Hypanis cum eo miſcetur, eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis eſt, b Hyppoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructũ eſt. Vltra quod delubrum ſub Hypani incolunt Boryſthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Poſt hos alius, qui quintus eſt, nomine Panticapes, & ipſe ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Boryſthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua tranſmiſſa, Boryſtheni immiſcetur. Sextus eſt Hypacaris, qui è palude manans,

a Et gramẽ, qua parte non ferit regio, altiſſimũ. *Ad Gerbum*, profundiſſimum.

b Hipoleon

A μὲ, Ἑξαμπαῖος· κατὰ δὲ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱραὶ ὁδοί. σὺν δὲ τὰ τέρματα ὁ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπάνις κατὰ Ἀλαζόνας· ὃ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέφας ἐκάτερος ῥέῃ βυρσῶν ὃ μέσον. τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστι τε μέγιστος τε· μετὰ Ἴστρον τοὐτέων καὶ πολυαρκέστατος, κατὰ γνώμας ἁμετέρας, οὐτι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε B ἔστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἔστι πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διαφερόντως καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστός ἔστι· ῥέῃ τε καθαρὸς ὡσαύτως πολλοῦ ὁμολογέοντι· ἀπόρεος τε περὶ αὐτὸν ἀεὶ ἐὼν γίνεται. ποίη τε, τῇ οὐ ἀπείρεται ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε ὅπῃ τῷ σώματι αὐτοῦ αὐτόματοι πήγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα αὐάκανθα, τὰ ἀπάκανθοι καλέουσι, παρέχεται ἐς τὰ εἰρήκεσιν, ἄλλά τε C πολλὰ θωυμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νεῶν Γερρέου χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἔστι, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω αὐέμου· ὃ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέῃ αἰνδρῶν οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν τῶν Σκυθέων τὴν χώρην. οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι περὶ αὐτὸν ἔπι δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μούνου δὴ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγάς· δοκέω δὲ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπάνις ἐς τωὐτὸ τέλος ἐκδιδούς. ὃ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐὸν ἔμβολον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῇ ἱρὸν Δήμητρος ἵδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοίκηνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τουτέων τῶν ποταμῶν. μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς E ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέῃ μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ ὃ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην. περαμείψαντι δὲ τοῦτον, τῷ Βορυσθενείῃ συμμίσγεται. ἕκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης,

Γερρέων

ἐς τὸν ἔλος ἐκδιδοῖ,

Ὑπάκυρις

ἀφ' μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τήν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, καὶ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέχεται μέν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου· οὔνομα δὲ ἔχει τό, περ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δὲ ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τήν τε τῶν Νομάδων χώρην, καὶ τὴν τῶν βασιληίων Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ὑπάκυριν. ὄγδοος δὴ Ταναΐς ποταμός, ὃς ῥέει πανέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ Ταναΐν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει ὃς οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. τοῖσι μὲν δὴ οὐνόμασι τοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι οἱ Σκύθαι ἐσκυθίσαντο.

Ὑπάκυριν

Τοῖσι δὲ κτηνέσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἐστὶ ὅτι χολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἔστι καθυφῆσθαι ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει. τὰ μὲν δὴ μέγιστα ὧν σφι βώτορά ἐστι· τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια καὶ τάδε σφι θύεται. θεοὺς μὲν μούνους τούσδε ἱλάσκονται· Ἱστίην μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιληίοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνόμαζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρηι· τούτῳ δὲ νομίζουσι. θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι ποσὶ τὰ ἱρὰ ὁμοίως· ἐρδομένη δὲ ὧδε· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοῖσι δύο πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἕστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτήνεος ἑστεώς, σπάσας τὴν ἀγχόνην τοῦ στόμα, καταβάλλει μὲν· πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τὸν ἂν θύῃ· καὶ ἔπειτα βρόχον περιβαλὼν ἕβαλε τὸν αὐχένα. σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιά-

A medióque Scythas nomadas influens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercẽs Hylæam, & cursum qui dicitur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca apud quæ Borysthenes cognoscitur: cui loco nomẽ est Gerrho, disterminátque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus B est Tanais, qui superius è vasta palude profluens, in aliam vastiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ discludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti sunt.

Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinum [a] aridissimum est: quod ita se habere dissectis pecoribus licet discernere. Et ea qui C dem vt quammaxima sunt, ita apud eos abundant. cætera autem vulgaria sunt. Atque hũc in modũ [b] res sunt eis institutæ. [c] Deorũ hos solos propitiantur: Vestam ante omnes, deinde Iouẽ ac Tellurem: existimantes Tellurem Iouis coniugem esse. Post hos Apollinem, & cælestem Venerem, & Martem & Herculem. Hos cũcti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiam D Neptuno sacrificant, appellantes Vestam lingua sua Tabiti: Iouẽ, Papæum: mea sententia rectissimè: Tellurem, Apiam: Apollinẽ, OEtosyrum: cælestẽ Venerem, Artimpasam, Neptunum: Thamimasadem. Simulacra & aras & delubra [d] facienda non putant, præterquam Marti. Idem sacrificium prorsus apud omnia templa fieri eodem modo est institutum, qui talis est: Victima ipsa primoribus implicita pedibus sistitur, cuius à tergo stans immolator, amota in primis insula, pecudem ferit, eáque concidente E deum inuocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tũ iniecto baculo circumdu-

a *Videtur aliud legisse quàm ὅτι χολωτάτη.*

b Ritus sunt eis instituti.

c His solis diis litant, *vel, sacrificant.*

d Facere nõ est illis vsu receptũ.

152

cit, hoſtiámque ſtrangulat non incenſo igni, [a] non votis nũcupatis, non ſumptis libamẽtis, ſed vbi pecudem ſtrangulauit, eíque pellem detraxit, ad coquendum ſe conuertit. Verùm quum Scythica regio lignorum ſit admodum inops, hoc ab illis ad carnẽ coquendam excogitatum eſt: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quoque oſſa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gentis (Leſbiis crateribus aſſimiles, niſi quòd ſunt multo capaciores) iniiciunt: ſubiectis atque ſuccenſis oſſibus hoſtiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hoſtiarum in aluos illarũ & cum aqua commiſcent, atque oſſa ſuccẽdunt. Quibus pulcherrimè ardẽtibus, & aluis facilè capientibus carnes oſſibus ſeparatas, ita fit vt bos ſe ipſe coquat: & item cætera pecora immolata, per ſemetipſum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolauit, earum atque inteſtinorum [b] libamenta ante ſeporricit. Immolant autẽ cùm alia pecora, tum præcipuè equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti verò ſic priſco ritu apud quoſque tale extruitur templum: Sarmẽtorum faſces aggeruntur trium in longum latúmque ſtadiorũ, minoris tamen ſublimitatis: deſuper quadrata planities efficitur: tria latera prærupta ſũt, quartum acclíue, per quod aſcendatur. Eò quotannis comportant centum quinquaginta plauſtra ſarmentorum. nam ſemper propter cæli tempeſtatẽ illa marceſcũt. Sub hac cõgerie ferreus acinacis, qui ſingulis vetuſtus eſt, ſtatuitur. Idque eſt Martis ſimulacrum, cui annuas hoſtias offerunt cùm aliorum pecorum, tum equorum, & plus [c] huic acinaci quàm cæteris diis. Ex captiuis centeſimum quemque immolãt, non eodem quo pecora modo, ſed diuerſo. nã vbi eorum capitibus vinum libauerunt, ipſos intra quoddam vas iugulant: dehinc eiſdem in congeriem ſarmentorum ſublatis, acinacem cruore perfundũt. Hæc quidem ſupra conferunt.

a Non oblatis primitiis.

b Primitias.

b His. *Intelligit fortè Martis & acinaci.*

A γει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ αἰακεύσας, οὔτε [α] κατευξάμενος, οὔτε σπείσας. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τὰ πέπλα τοῖσι ἔψησιν. τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδε σφι ἐς τὸ ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα σφεας ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι παραπλησίους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι συλλέγοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλουσι τὰ κρέα πάντα, καὶ προσμίξαντες ὕδωρ, συλλέγουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αὐθέται κάλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι βύπτεος τὰ κρέα ἐφιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἑψέει, καὶ τἆλλα ἱρήια ἑωυτὰ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς ὃ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἆλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα. τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ Ἄρηι ὧδε κατὰ νόμους· ἑκάστοισι τῶν ἀρχηίων ἐσίδρυται σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι σεσωρεύαται ὅσον τε [β] σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ, ἔλασσον· ἐπὶ δὲ τούτου, τετράγωνον [γ] ἄπεδον πεποίηται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἕν, βατόν. ἕτεος δὲ ἑκάστου ἁμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν D ἐπινέουσι Φρυγῶν. χειμῶνος δὲ δὴ αἰεὶ κατὰ τῶν χειμώνων. ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ [δ] ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ Ἄρηος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους τρισσάζουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ πλέω τούτους ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δὲ ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, οὐ τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τὸν ἄνθρωπον ἐς ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν Φρυγάνων, καταχέουσι ὃ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο.

[α] κατευξάμενος,

[β] σταδίους

[γ] ἄπεδον

[δ] ὄγκου

κάτω δ'

κάτω δὲ ὧδε ἱερὸν ποιοῦσι τάδε· τῶν ἀ- A
ποσφαγέων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους
πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσί, ἐς
τὸν ἀέρα ἱεῖσι· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀ-
πέρχονται ἱρήια ἀπαλλάσσοντα. χεὶρ δὲ
τῇ αὖ πέσῃ κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. θυσίαι
μὲν νυν αὗται σφι κατεστέασι. ὑσὶ δὲ οὗτοι
οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν σφίσι ἐν
τῇ χώρῃ θέλουσι.

Τὰ δὲ ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδε σφι δια-
κέεται· ἐπὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβά- B
λῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους
δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτέων τὰς κε-
φαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλέϊ. ἀπενείκας
μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μεταλαμβά-
νει τλὴν ἂν λάβωσι· μὴ ἀνείκας δὲ, οὔ. ἀπο-
δείρει δὲ αὐτὴν ξύπῳ τοιῷδε· περιταμὼν
κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κε-
φαλῆς, ἐξείει. μετὰ δὲ, βρίσας βοὸς πλευ-
ρῇ, δέψει τῇσι χερσί. ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε C
χειρόμακτρον ἔκτηται. ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν
τοῦ ἵππου τὸν ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξ-
άπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα
153 δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος
οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀ-
ποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυνται ποι-
οῦσι, συρράπτοντες κατάπερ βαίτας. πολ-
λοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νε-
κρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ περιτείνα-
ντες ἀσπίσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρε-
τρέων ποιοῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ D
παχὺ καὶ λαμπρὸν λίην ἐστὶ, μάλιστα πάν-
των δερμάτων πρὸς λευκότητα. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες,
καὶ περιτείναντες ὑπὲρ ξύλων, ἐπ' ἵππων
φορέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενό-
μισται. αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ πάν-
των, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιοῦσι τάδε· ἀπο-
πρίσας ἕκαστος πρῶτα τὰ ἐνερθε τῶν ὀφρύων,
ἐκκαθαίρει· καὶ ἢν μὲν ἢ πένης, ὅσῃ ἔξωθεν
ὠμοβοέῃ μούνῃ περιταίνας, οὕτω χρᾶ- E
ται· ἢν δὲ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην περι-
τείνει· ἔσωθεν δὲ ἀργυρώσας, οὕτω
χρᾶται ποτηρίῳ. ποιοῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ
τῶν οἰκηίων, ἢν σφι διάφοροι γίνωνται, καὶ
ἢν τις ὀπίσω κατισήσῃ αὐτῶν τῶνδε τῶν βασι-
λέϊ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγου ποιέηται, τὰς κεφαλὰς τούτους τῶνδε φέρει,

inferius autem in templo ista faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vnà cum manibus in aerem iaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi iacet, seorsum autem mortuus. [a] Cæteris deinde solennibus confectis abeunt. Et sacrificia quidē hæc ab eis sunt instituta. [b] Sues pro nihilo putāt, quas nec alere omnino in sua regione volunt.

Quæ verò ad bellum attinēt, hūc in modum sunt ab eis comparata. Quem primum virū ceperit vir Scytha, eius sanguinem potat: quoscunque in prælio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quācunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbē illud amputat circa aures, verticéque sumpto excutit, deinde pellem detrahit: & vbi sicut bouis corium manibus molliuit, tanquam mantile possidet, eáque & habenis equi sui appēsa gloriatur: qualia mātilia vt quisque plurima habet, ita vir iudicatur præstantissimus. Sūt quoque multi qui coria hæc humana tāquā brutorum consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cum vnguibus excoriāt, [c] eísque opercula pharetrarū integūt. Est autē inter omnia coria humanū ferè & crassum maximè & candore splendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & super ligna extētos, supra equos circumferūt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. [d] Non tamen de omnium, sed de inimicissimorū capitibus hoc faciunt, vt quisque illud quod est infra supercilia, recisum prorsus excutiat: & crudo tantùm bouis corio, si pauper sit, sin diues, non modò exterius inducat bouino corio, verūetiam interius inauret; & sic vterq; pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhibent:

ἀπάρξασθαι

κατεχρύσωσας,

a *Videtur aūt diuersam à nostra lectionem sequutus esse, aut nostrā non intellexisse.*

Quatamen ἀπάρξασθαι habet pro eo quod Vet. cod. ἀπάρξασθε.

b Suum nullus est illis vsus.

c Eísque pharetras integūt. *Vel,* Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt.

d At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorū, hoc faciunt.

referúntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissẽt, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponẽtes. Semel autem quotannis [a] singuli regionũ principes miscent vinum crateri, de quo [b] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustãt qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quæ res apud eos maximæ est ignominiæ. Qui verò cõplures cædes fecerunt, hi duobus pariter quos habẽt calicibus potãt.

a Vnusquisque prouinciæ præfectus in sua prouincia craterem vini temperat, de quo Sc.

b Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc nõ gustant, sed, &c.

Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis diuinant, ad hunc modum: Grandes virgarum fasces quum attulerunt, humi positos dissoluunt, ac seperatim ponentes illarum singulas, vaticinãtur. [c] ad hæc dicendo, viceuersa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries, [d] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem, qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, atque in hunc modum vaticinatur. Horum tres maximè probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper ferè dicũt hũc aut illum ciuem (nominant autẽ hominem de quo loquũtur) peiurasse, iurãtem per regium [e] solium: (est autẽ Scythis mos plerunque iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinúsque is quem dixerint peierasse, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falsò deierasse per regium soliũ, & ob id regem ægrotare. Si ille inficiãs se negat peierasse, [f] atque rem grauiter fert, rex duplũ vaticinorũ accersit: qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominẽ periurii conuicerint, sine mora caput excidunt: eiúsque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin verò illi qui superuenerũt vaticini hominem absoluerint,

c Simúlque dum hæc dicunt, virgas rursum conuoluunt, *quas Gr. delicet euoluerãt*, & in vnum componunt.

d *Legit οἱ γὰρ ἀνδρόγυνοι, pro καὶ οἱ ἀνδρ.*

e *Aut, larem.*

f *Καὶ δεινολογέεται, quod dicitur Gall. Et dit qu'on luy fait tort.*

A καὶ ὑπολέγει ὡς οἱ ἐόντες οἰκήιοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφέων αὐτὸς ἐπεκράτησε ταύτῃσι τῇσι ἀνδραγαθίῃσι λέγεται. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου οἰνομίαρχος ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀραρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένου ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται. ὄνειδος δέ σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δὲ αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σιὺ δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

B Μάντιες ὦν Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτείῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους συνείκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξελίασσοισι αὐλοὺς· καὶ ὑπὸ μίαν ἑκάστην ῥάβδον ὑθέντες, διαπαίζουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν ἡ μαντικὴ, πατρωίη σφί ἐστι. οἱ δὲ ἀναρίες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι C τῇ Ἀφροδίτῃ σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὧν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὸν φιλύρινον τρίχα σχίσῃ διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ, καὶ διαλύων, χρᾷ. ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων αὐτέων τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἳ τῷ πατρωίῳ μαντεύονται. καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τοιῆιδε μάλιστα τὰδε, ὡς D τὰς βασιληίας ἑστίας ὀμόρκηκε ὃς καὶ ὃς λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν αὐτὸν δὴ λέγουσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι τὰ μάλιστά ἐστι ὀμνύειν τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύειν) αὐτίκα δὲ ἁλοὺς λαμβανόμενος ἀγὸς τοῦτ' τὸν δὴ φῶσι ὀμορκῆσαι. ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ὀμορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλ- E γέει ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ὀμορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι ἐσορέοντες ἐς τὸν μαντικὸν, καταδήσωσι ὀμορκῆσαι, τοῦδε ἵνεκεν τὸν κεφαλὸν ἀποτάμνυσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι,

ἄλλοι πρόφασι μαντίες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἐὼν ὧν οἱ πλοῦνες τὸν αὐτόθεν τὸν ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι τοιούτοισι τῶν μαντίων αὐτῶν ἀπόλυσις. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγανίων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στόμα στόψαντες, καὶ τειρηνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποφρήσαντες δὲ αὐτοῖσι, ἀπιεῖσι, φοβήσαντες αὐτοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκαταφλέγονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ καὶ ἐκκαυθέντες ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς καταφλαυθῇ. καταφλέγουσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δὲ αὐτῶν ἀποκτείνοι βασιλεύς, τουτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἵματα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὑπαὶ ἢ ὀπταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀιστούς, καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

154

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσί, ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ πρηστός, ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀνδρωμασάμενοι τὸν νεκρὸν καταχεχηρωμένον μὲν τὸ σῶμα· τὴν δὲ νηδὺν ἀναχισθεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, συνερράμμενην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δὲ αὐτῶν παραδέξωνται κομιδέντα τὸν νεκρόν, ποιεῦσι τάδε οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποταμνόμενοι, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, ἔπειτα τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὀιστοὺς διαβιβρώσκονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι. οὓς δὲ σφι ἔπονται, ἐς τούς πρότερον ἦλθον.

A alii atque alii præsto sunt: quorũ si plures absoluerint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. eósque hũc in modum necant: Plaustrum concameratum vbi sarmentis referserũt, bobúsque iunxerũt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergũ reinctis, atque ore obstructo, extendunt in medium sarmẽtorum: incensisque sarmentis territando agitãt boues. quorum boũ multi cum vaticinis concremãtur, multi ambusti, cremato vtique plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μάντιας, id est, vaticinos*, etiã ob alias causas, appellántque *ψευδομάντιας, id est, falsos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, eorũ ne liberos quidem relinquit, sed vniuersos mares interficit, fœminis nihil læsis. Fœdera cũ quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grãdem calicem fictilem, vino cõmiscẽt eorũ sanguinem qui feriunt fœdus, percutiẽtes[a] cultello aut incidẽtes gladio aliquãtulum corporis. deinde in calice tingũt acinacẽ, sagittas, securim, [b] gladiũ. Hæc vbi fecerũt, sese multis verbis deuouent: postea vinum epotant non modò ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt maximæ dignitatis.

a *Sunt qui Græcã ὑπάτην suspectã habeant.*

b Iaculum.

Regũ autẽ sepulcra apud Gerrhos sunt. Vbi Borysthenes iam nauigabilis est, ibi, quum rex eorum decẽssit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præpararunt, accipiunt mortuũ corpore incerato, aluo euulsa atque expurgata, quã silere cõtuso & thymiamate apiísque semine & anisi quũ expleuerũt, resuũt rursus, impositúmque plaustro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadẽ agunt quæ regii Scythæ: [c] aurem decidunt, crinem circũtondent, brachia circumcidunt, frontem nasúmque consauciant, siniſtram manum sagittis traiiciunt. Postmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos vnde primùm venerant.

c Auris *partem* amputant,

lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, *iραὶ ὁδοὶ, id eſt, ſacræ viæ.* Apud Alizonas autem contrahunt terminos ſuos Tyres & Hypanis: mox deinde in diuerſũ abeuntes, mediam intercapedinem laxant. Quartus fluuius eſt Boryſthenes, ſecundum Iſtrũ omnium maximus, & noſtra ſẽtentia, non modò Scythicorum fluuiorum lõgè huberrimus, ſed etiã cæteris huberior, præter AEgyptiũ Nilum, cũm quo nõ licet alium comparare. Cæterorũ autẽ huberrimus eſt Boryſthenes, paſcua præbens amœniſſima & accõmodatiſſima pecorib⁹, necnon optimorum ac ſingularium piſcium affatim: idem ad potandum ſuauiſſimus, limpidus inter turbidos fluens, iuxta quẽ ſementis optima fit, [a] & herba non ſatiua, etiam altiſſima. In huius quoque oſtio ingens vis ſalis ſua ſpõte concreſcit. Præbet idẽ ingẽtia cete ad ſalſuram, ſpinis carentia, quæ antacæos appellãt. Alia præterea præſtat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum nauigatione vſque ad locũ nomine Gerrhum, cognoſcitur ab aquilone fluere: at ſuperiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui poteſt: videtur tamẽ fluere per ſolitudinẽ ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierũ nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tãtùm ac Nili fõtes nec ipſe poſſum, nec vllum Græcorum reor poſſe dicere. Idem quũ ad mare aduenit, Hypanis cum eo miſcetur, eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis eſt, [b] Hyppoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructũ eſt. Vltra quod delubrum ſub Hypani incolunt Boryſthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Poſt hos alius, qui quintus eſt, nomine Panticapes, & ipſe ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Boryſthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua tranſmiſſa, Boryſthenem immiſcetur. Sextus eſt Hypacaris, qui è palude manans,

[a] Et gramẽ, qua parte non ſeritur regio, altiſſimũ. *Ad Verbum*, profundiſſimum.

[b] Hipoleon

A μὶ, Ἑξαμπαῖος· καὶ ὁ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱραὶ ὁδοί. σὺν ἀγθίσι δὲ τὰ τέρματα ὁ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπάνις καὶ Ἀλαζόνας· ὃ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέφας ἐκάτερθεν ῥέθρῳ βυρσώων ὃ μέσον. τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστι τε μέγιστος τε· μετ' Ἴστρον τούτεων καὶ πολυαρκέστατος, καὶ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὐτι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τῷ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἔστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἔστι πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διαφερόντως καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστός ἔστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολερῇσι· αὖεός τε περὶ αὐτὸν ἀεὶσος γίνεται. ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε ὀπὶ τῶν σώματι αὐτῶν αὐτόματοι πήγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀντακαίοις καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλλά τε πολλὰ θωϋμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νεῦ Γερρέου χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἔστι, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω αὐτέμου· ὃ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέει αἰνέφετων οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν τῶν Σκυθέων τὴν χώρην. οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι περὶ αὐτὸν ὀπὶ δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μουνοῦται τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγάς· δοκέω δὲ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπάνις ἐς τωὐτὸ τέλος ἐκδιδούς. ὃ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐὸν ἔμβολον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῷ ἱρὸν Δήμητρος ἵδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοίκηνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τουτέων τῶν ποταμῶν. μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ ὃ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην. παραμείβεται δὲ ταύτην, ὦ Βορυσθενεῖ συμμίσγεται. ἕκτος δὲ Ὑπάκαρις ποταμὸς, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης,

Λίμαξάμπεος.

Γερρέων

ἐς τὸ ἔλος ἐκδιδοῖ.

Ὑπακάρεος

Ἀπὸ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τήν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέχων μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέχων μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου· οὔνομα δὲ ἔχει τὸ, κατὰ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δὲ ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τήν τε τῶν Νομάδων χώρην, καὶ τὴν τῶν βασιλητῶν Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. ὄγδοος δὴ Ταναΐς ποταμός, ὃς ῥέει τὰνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνης καλεομένης Μαιήτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ Ταναΐν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει ᾧ οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. τοῖσι μὲν δὴ οὐνόμασι τοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι οἱ Σκύθαι ἐσκυθίσθησαν.

Ὑπάκυριν

Τοῖσι δὲ κτηνέσι ἡ ποίη αἰνοφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἔστι ὅτι χολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτηνέσι ἔστι καθορᾶσθαι ὅτι τῶδε οὕτως ἔχει. τὰ μὲν δὴ μέγιστα ὧν σφι βοσκήματα ἐστί· τὰ δὲ λοιπὰ νόμισμα καὶ τὰ δὲ σφι ἀγαπέεται. θεοὺς μὲν μούνους τούσδε ἱλάσκονται· Ἱστίην μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πρώτους οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀργίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρεϊ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι πρώτοισι τοῖσι θεοῖσι ὁμοίως· ἐρδομένη δὲ ὧδε· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἕστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτηνέος ἐὼν, καταβάλλει μιν πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τὸν ἄγεται θύει· καὶ ἔπειτα βρόχον περὶ ἕαλε τὸν αὐχένα. σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περὶ-

Ἀπὸ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, A medióſque Scythas nomadas influens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercés Hylæam, & curſum qui dicitur Achillis. Septimus eſt Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Boryſthene dirimitur circa ea loca apud quæ Boryſthenes cognoſcitur: cui loco nomẽ eſt Gerrho, diſterminátque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus eſt Tanais, qui ſuperius è vaſta palude profluens, in aliam vaſtiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ diſcludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti ſunt.

Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinum [a] aridiſſimum eſt: quod ita ſe habere diſſectis pecoribus licet diſcernere. Et ea qui dem vt quammaxima ſunt, ita apud eos abundant. cætera autem vulgaria ſunt. Atque hũc in modũ [b] res ſunt eis inſtitutæ. [c] Deorũ hos ſolos propitiantur: Veſtam ante omnes, deinde Iouẽ ac Tellurem: exiſtimantes Tellurem Iouis coniugem eſſe. Poſt hos Apollinem, & cæleſtem Venerem, & Martem & Herculem. Hos cũcti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiam Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtam lingua ſua Tabiti: Ioué, Papæum: mea ſententia rectiſſimè: Tellurem, Apiam: Apollinẽ, OEtoſyrum: cæleſtẽ Venerem, Artimpaſam, Neptunum: Thamimaſadem. Simulacra & aras & delubra [d] facienda non putant, præterquam Marti. Idem ſacrificium prorſus apud omnia templa fieri eodem modo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicita pedibus ſiſtitur, cuius à tergo ſtans immolator, amota in primis inſula, pecudem ferit, eáque concidente deum inuocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tũ iniecto baculo circumdu-

a *Videtur aliud legiſſe quàm ὀπιχολωτάτη.*

b Ritus ſunt eis inſtituti.

c His ſolis diis litant, *vel, ſacrificant.*

d Facere nõ eſt illis vſu receptũ.

152

cit, hoſtiámque ſtrangulat non incenſo igni, [a] non votis nũcupatis, non ſumptis libamẽtis, ſed vbi pecudem ſtrangulauit, eíque pellem detraxit, ad coquendum ſe conuertit. Verùm quum Scythica regio lignorum ſit admodum inops, hoc ab illis ad carnẽ coquendam excogitatum eſt: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quoque oſſa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gentis (Leſbiis crateribus aſſimiles, niſi quòd ſunt multo capaciores) iniiciunt: ſubiectis atque ſuccenſis oſſibus hoſtiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hoſtiarum in aluos illarũ & cum aqua commiſcent, atque oſſa ſuccẽdunt. Quibus pulcherrimè ardẽtibus, & aluis facilè capientibus carnes oſſibus ſeparatas, ita fit vt bos ſe ipſe coquat: & item cætera pecora immolata, per ſemetipſum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolauit, earum atque inteſtinorum [b] libamenta ante ſeporricit. Immolant autẽ cùm alia pecora, tum præcipuè equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti verò ſic priſco ritu apud quoſque tale extruitur templum: Sarmẽtorum faſces aggeruntur trium in longum latúmque ſtadiorũ, minoris tamen ſublimitatis: deſuper quadrata planities efficitur: tria latera prærupta ſũt, quartum accliue, per quod aſcendatur. Eò quotannis comportant centum quinquaginta plauſtra ſarmentorum. nam ſemper propter cæli tempeſtatẽ illa marceſcũt. Sub hac cõgerie ferreus acinacis, qui ſingulis vetuſtus eſt, ſtatuitur. Idque eſt Martis ſimulacrum, cui annuas hoſtias offerunt cùm aliorum pecorum, tum equorum, & plus [c] huic acinaci quàm cæteris diis. Ex captiuis centeſimum quemque immolãt, non eodem quo pecora modo, ſed diuerſo. nã vbi eorum capitibus vinum libauerunt, ipſos intra quoddam vas iugulant: dehinc eiſdem in congeriem ſarmentorum ſublatis, acinacem cruore perfundũt. Hæc quidem ſupra conferunt.

a Non oblatis primitiis.

b Primitias.

b His. *Intelligit forte Martis & acinaci.*

γει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ αἰσησάμενος, οὔτε [τὴν] καπυξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, πρῶτα μὲν ἕψησιν. τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδε σφι ἐς τοῦτο ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα σφεα ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι ὑποσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μείζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι σὺν καίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ προσμίξαντες ὕδωρ, σὺν καίουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αἴθεται κάλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι βύπτεώς τὰ κρέα ἐφ' ἑωυτῶν ἀπελωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἀπέψει, καὶ τἆλλα ἱρήια ἑωυτὰ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς ὃ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἆλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα. τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν ὧδε θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ Ἄρηϊ ὧδε κατὰ νόμους· ἑκάστοισι τῶν ἀρχίων ἐσίδρυται σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συννενέαται ὅσον τε [τὸν] ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ, ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνον ἀπέδου πεποίηται· καὶ τρία μὲν τεῖα τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἕν, βάσιμον. ἕτεος δὲ ἑκάστου ἁμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν βαστέουσι φρύγανα. συνοσεῖ γὰρ δὴ αἰεὶ σὺν τῶν χειμώνων. ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ [τοῦ] ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτο [τὸν] ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους τρισσαίνουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους μὲν αὖ τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι καὶ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τὸν ἄνθρωπον ἐς ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων, καταχέουσι ὁ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο. κάτω δὲ

[a] καπυξάμενος, [b] βάσιμον [c] σκοῦ

κάτω δὲ τῶδέ ϑι ἐν τοιῦσι τάδε· τῶν ἀ- A
ποσφαγέων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους
πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσί, ἐς
(a) τὴν ἀπάρξασι ἐείσι· καὶ ἔπειτα καὶ τἄλλα ἀ-
πέρξαντες ἱρήια ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ
τῇ αὖ πέσῃ κέεται, καὶ χώρεις ὁ νεκρός. θυσίῃσι
μὲν νυν αὗται σφι κατεστέασι. ὑσὶ δὲ οὗτοι
οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν σφίσι πάπαν ἐν
τῇ χώρῃ θέλουσι.

Τὰ δὲ ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διάκε- B
κέεται· ἐπεὰν (b) τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβά-
λῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους
δὲ ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτέων τὰς κε-
φαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλέϊ. ἀπενείκας
μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μεταλαμβά-
νει τλὴν ἂν λάβωσι· μὴ ἐνείκας δὲ, οὔ. ἀπο-
δείρει δὲ αὐτὴν ὧδε τῷπερ τοιῷδε· περιταμὼν
κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κε-
φαλῆς, ἐξίει. μετὰ δὲ, ἐρεχίσας βοὸς πλευ-
ρὴν, δέψει τῇσι χερσί. ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε C
χειρόμακτρον ἐὸν ἕκτηται. ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν
τῶν ἵππου τὸν ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξ-
άπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα
153 δέρματα χειρόμακτρα ἔχοι, ἀνὴρ ἄριστος
οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀ-
ποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι τοι-
οῦσι, συρράπτοντες κατάπερ βαίτας. πολ-
λοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νε-
κρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ ἀπαστεύσαν-
τες αὐγῆσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρε-
τρέων ποιοῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ D
παχὺ καὶ λαμπρὸν λίην ἐστὶ κεδὸν δερ-
μάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι.
πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες,
καὶ ἀπαστεύσαντες ὅτι ξύλων, ἐπ' ἵππων
περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενό-
μισται. αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὗτοι πάν-
των, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιοῦσι τάδε· ἀπο-
πρίσας ἕκαστος πρῶτα τὰ ἐνερθεν τῶν ὀφρύων,
ἐκκαθαίρει· καὶ ἢν μὲν ἢ πένης, ὅλῃ ἔξωθεν
ὠμοβοέϊ μουνίῳ περιτείνας, οὕτω χρᾶ- E
ται· ἢν δὲ πλούσιος, τὸν μὲν ὠμοβοέϊ πε-
ριτείνει· ἔσωθεν δὲ (c) περιχρυσώσας, οὕτω
χρᾶται ποτηρίῳ. ποιοῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ
τῶν οἰκηίων, ἢν σφι διάφοροι γένωνται, καὶ
ἢν τις ὑπερεμπέσῃ αὐτῶν τῶδε τῷ βασι-
λέϊ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἀνδρῶν ποιέηται, τὰς κεφαλὰς ταύτας τῶδε φέρει,

inferius autem in templo ista faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vnà cum manibus in aerem iaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi iacet, seorsum autem mortuus. [a] Cæteris deinde solennibus confectis abeunt. Et sacrificia quidē hæc ab eis sunt instituta. [b] Sues pro nihilo putāt, quas nec alere omnino in sua regione volunt.

Quæ verò ad bellum attinēt, hūc in modum sunt ab eis comparata. Quem primum virū ceperit vir Scytha, eius sanguinem potat: quoscunque in prælio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quācunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbē illud amputat circa aures, verticéque sumpto excutit, deinde pellem detrahit: & vbi sicut bouis corium manibus molliuit, tanquam mantile possidet, eáque & habenis equi sui appēsa gloriatur: qualia mātilia vt quisque plurima habet, ita vir iudicatur præstantissimus. Sūt quoque multi qui coria hæc humana tāquā brutorum consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cum vnguibus excoriāt, [c] éisque opercula pharetrarū integūt. Est autē inter omnia coria humanū ferè & crassum maximè & candore splendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & super ligna extētos, supra equos circumferūt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. [d] Non tamen de omnium, sed de inimicissimorū capitibus hoc faciunt, vt quisque illud quod est infra supercilia, recisum prorsus excutiat: & crudo tantùm bouis corio, si pauper sit, sin diues, non modò exterius inducat bouino corio, verūetiam interius inauret; & sic vterq; pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhibent:

(a) τὴν ἀπάρξασι — ἀπάρξαντες

a *Videtur aūt diuersam à nostra lectionem sequutus esse, aut nostrā non intellexisse.*

Quæ tamen ἀπάρξαντες habet pro eo quod Vet. cod. ἀπάρξασι.

b Suum nullus est illis vsus.

c Eíſque pharetras integūt. *Vel,* Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt.

d At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorū, hoc faciunt.

referúntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissẽt, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponẽtes. Semel autem quotannis [a] singuli regionũ principes miscent vinum crateri, de quo [b] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustãt qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quæ res apud eos maximæ est ignominiæ. Qui verò cõplures cædes fecerunt, hi duobus pariter quos habẽt calicibus potãt.

Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis diuinant, ad hunc modum: Grandes virgarum fasces quum attulerunt, humi positos dissoluunt, ac seperatim ponentes illarum singulas, vaticinãtur. [c] ad hæc dicendo, viceuersa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries, [d] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem, qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, atque in hunc modum vaticinatur. Horum tres maximè probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper ferè dicũt hũc aut illum ciuem (nominant autẽ hominem de quo loquũtur) peieraſſe, iurãtem per regium [e] solium: (est autẽ Scythis mos plerunque iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinúsque is quem dixerint peieraſſe, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falsò deieraſſe per regium soliũ, & ob id regem ægrotare. Si ille inficiãs se negat peieraſſe, [f] atque rem grauiter fert, rex duplũ vaticinorũ accersit: qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominẽ periurii conuicerint, sine mora caput excidunt: eiúsque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin verò illi qui superuenerũt vaticini hominesabsoluerint,

a Vnusquisque prouinciæ præfectus in sua prouincia craterem vini temperat, de quo Sc.

b Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc nõ gustant, sed, &c.

c Simúlque dum hæc dicunt, virgas rursum conuoluunt, *quas Gr. deliget euoluerãt*, & in vnum componunt.

d *Legst οἱ ἢ ἀνδρόγυνοι, pro καὶ οἱ ἀνδρ.*

e *Aut, larem.*

f Καὶ δεινολογέεται, *quod dicitur Gall. Et dit qu'on luy fait tort.*

A καὶ ὑπολέγει ὡς οἱ ἐόντες οἰκήιοι πόλεμον προσεδήκατο, καὶ σφέων αὐτὸς ἐπεκράτησε τούτου τοῦ ἀνδραγαθίην λέγεται. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου οἰνοχόος τῆς ἑκάστου ἐν τῷ ἑωυτῷ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀναιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ἢ τὸν τρόπον, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται. ὄνειδος δέ σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δὲ αὐ αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σφὶ δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτείνῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαί, διεξελίασσοισι αὐτούς· καὶ ὑπὸ μίαν ἑκάστην ῥάβδον ὑθέντες, θεσπίζουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν ἡ μαντικὴ, πατρωίη σφὶ ἐστί. οἱ δὲ ἐναρέες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφὶ λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὦν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ πλατέων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ, καὶ πλανύων, χρᾷ. ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ ἕτερα τῶν εἰρημένων μαντεύονται. καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τετύχθαι μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἑστίας ὀμόρκηκε ὃς καὶ ὃς λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι τὰς μεγίστας εἶναι ὁμνύουσι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα δὲ πλανηθέντα ἄγουσι· τοῦτον δὲ ἂν δὴ φῶσι ὀμορκῆσαι. ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ὀμορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ πλανῶντα ἀλ- E γέει ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ὀμορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι ἐξορέοντες ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσωσι ὀμορκῆσαι, τοῦδε ἕνεκα τὴν κεφαλὴν ἀποταμνῦσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι,

π. τῶν

ἄλλοι πρῆσι μάντιες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἐὼν ὧν οἱ πλόϊνες τὸν αἰεὶ θέρτον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρώτοισι τῶν μάντιων αὐτῶν ἀπόλυσθαι. ἀπολύσι δὲ αὐτὸς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγανέων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, κατειργνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποφρήσαντες δὲ αὐτοῖσι, ἀπιεῖσι, φοβήσαντες τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακήονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ πρεκεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακήουσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δὲ αὐτοὺς ἀποκτείνουσι βασιλέες, τουτέων δὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν ποιεομένων τὰ ὅρκια τρωθέντες ὑπαὶ ἢ ὀπισθαμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάπτουσι ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀιστοὺς, καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσί. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ πρηκτός, ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ ἔτι ποιήσαντες, ἀνδρωμβαίσι τὸν νεκρὸν κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα· τὴν δὲ νηδὺν ἀναχανθεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, συνεῤῥαμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δὲ αὖ προδεξάμενοι κομισθέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τάδε οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποταίνονται, τείχεα περιτρίβονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα κατατμήσσονται, ἀμφὶ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὀιστοὺς ἀφιᾶσι νέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον.

154

τὰς ἐμποδίσαντες

τοὺς

τὸ ὅρκιον

A alii atque alii præsto sunt: quorũ si plures absoluerint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. eósque hũc in modum necant: Plaustrum concameratum vbi sarmentis referserũt, bobúsque iunxerũt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergũ reinctis, atque ore obstructo, extendunt in medium sarmẽtorum: incensisque sarmentis territando agitãt boues. quorum boũ multi cum vaticinis concremãtur, multi ambusti, cremato vtique plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μάντιας, id est, vaticinos*, etiã ob alias causas, appellántque *ψευδομάντιας, id est, falsos vaticinos.* Sed quos morte rex afficit, eorũ ne liberos quidem relinquit, sed vniuersos mares interficit, fœminis nihil læsis. Fœdera cũ quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grãdem calicem fictilem, vino cõmiscẽt eorũ sanguinem qui feriunt fœdus, percutiẽtes[a] cultello aut incidẽtes gladio aliquãtulum corporis. deinde in calice tingũt acinacẽ, sagittas, securim, [b] gladiũ. Hæc vbi fecerũt, sese multis verbis deuouent: postea vinum epotant non modò ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt maximæ dignitatis.

a *Sunt qui* Vocẽ *Græcam* ὑπίαση *suspectã habeant.*

b Iaculum.

Regũ autẽ sepulcra apud Gerrhos sunt. Vbi Borysthenes iam D nauigabilis est, ibi, quum rex eorum decẽssit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præpararunt, accipiunt mortuũ corpore incerato, aluo euulsa atque expurgata, quã silere cõtuso & thymiamate apiísque semine & anisi quũ expleuerũt, resuũt rursus, impositúmque plaustro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadẽ agunt quæ regii Scythæ: [c] aurem deci- E dunt, crinem circũtondent, brachia circumcidunt, frontem nasúmque consauciant, sinistram manum sagittis traiiciunt. Postmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos vnde primùm venerant.

c Auris *partem* amputant,

Vbi iam mortuum circumferẽtes, luſtrauerunt ſingulas gentes quibus imperauit, apud eos deponũt qui in extremis Gerrhis habitãt, & in ſepulcris. Quem poſtquam ſuper torum in loculo poſuerũt, haſtis hinc atque hinc defixis, deſuper ligna diſponũt, deinde pallio contegunt. In reliqua loculi ſpatioſitate aliquam eius pallacam ſtrangulatam ſepeliũt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrũ & eum qui erat à nuntiis, necnõ equos & aliarum rerũ omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in vſu habent. His actis, humum certatim atque auidè iniiciunt, cupientes tumulum quammaximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regũ, [a] ingenui Scythæ, & quos ipſe rex iuſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorũ quinquaginta quum ſtrangulauerunt, ac totidem præſtantiſſimos equos, [b] eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt; & vbi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterúmque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa huiuſcemodi defixerint, tum ſuper ea equos imponunt, craſſis tignis in lõgum ad ceruicem vſque traiectos, ita vt priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores verò iuxta femora ſuſcipiãt vteros, vtriſque cruribus ſupernè pendẽtibus. Equos autem infrænant, eorúmque habenas ad palos extentas alligãt: dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta iuuenum ſtrangulatorum, hunc in modũ, Vnicuique eorum rectum ſtipitem per ſpinam ad ceruicẽ vſque tranſfigunt: quod inferius ſtipitis extat vltimum, infigũt tigno illi quo equus traiectus eſt. His equitibus ſepulcro circumpoſitis abeũt. Hũc in modũ reges ſepeliũt.

a Sunt autẽ Scythæ indigenæ. nã famuli ſunt quos rex iuſſerit: nec vllus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἀγχνέες *pro* ἐγγενέες.

b Vacuata & purgata aluo.

A ἐπεαὶ ὦ πολῶται περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γερροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἀρχοισι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεαὶ θάωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ὀπὶ σιβάδος περιπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑποστείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιψὶ καταγεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ θυρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἱπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵπ-

B πους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὖτις ποιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεωτάτους, (οἵδε εἰσὶ Σκύθαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ εἰσι θεραπεύοντες τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσί· σφι θεράποντες) τουτέων ὧν τῶν διηκόνων

C ἐπεαὶ ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὰ ἐντερα, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψίδας δὲ ἥμισυ ὑπὸ ξύλα δύο, ἥμισυ ζήσαντες ὕπτιον, καὶ δ' ἕτερον ἥμισυ τῆς ἀψίδος ἐπ' ἕτερα δύο καταπήξαντες τρόπῳ τοιούτῳ, πολλὰ ταῦτα ἔπειτα τῶν ἵππων καταμήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τῶν παχέων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ὀπὶ τὰς ἀψίδας. τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι ἀψίδες ὑ-

D πέρκεινται τοῖς ὤμοις τῶν ἵππων· αἱ δὲ, ὁπίσθεν πρὸς τοῖς μηροῖς, τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι. σκέλεα δὲ ἀμφότερα κατακρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ τόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι ἐς ὃ πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ὀκταπαλαίων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεωτάτων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων· ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεαὶ νεκροῦ ἑκάστου πρὸς τὴν

E ἀκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τοῦ παχέος, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς ὄρθιον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ὀπὶ ζήσαντες ὦ κύκλῳ τὸ σῶμα, ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. οὕτω μὲν τοὺς βασιλέας θάπτουσι.

τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες τοὺς φίλους ἐν ἁμάξῃσι κειμένους. τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος διώκει τοὺς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ ἀπόντων πάντων πλησίως πάντα ποιέει ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτουσι. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ δὲ σῶμα τάδε· ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ τοῦτα πίλους εἰρινέους περιτείνουσι συμφέξαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους ἐκπύρους Φθεγομένας ἐσβάλλουσι ἐς σκάφιον κειμένου ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πίλων. ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτη. τούτῃ δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἡ κάνναβις αὕτη· καὶ αὐξήσι καὶ εὐφορίῃ φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρῆικες μανὴ καὶ εἵματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· οὐδὲ αὐ, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη λίνου ἢ κάνναβίος ἐστί· ὃς δὲ μὴ εἶδέ κω τὴν κάνναβίδα, λίνεον δοκήσει εἶναι εἶμα. τούτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς κάνναβίος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύουσι ὑπὸ τοὺς πίλους, καὶ ἔπειτα ὑποβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς πυρούς τοὺς διαφέρεις λίθους τῷ πυρί. τὸ δὲ θυμιῆται ἐπιβαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα πρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία ἀτμὶς ταύτην ἂν μὴν πυρὶ ἐπικρατήσειε· καὶ Σκύθαι ἀγάμενοι τῇ πυρῇ ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἐστί. οὐ γὰρ δὴ λοῶνται ὕδατι τὸ παράπαν τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ χέουσαι, καταψήχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἐπεὰν τὸ καταψηχόμενον τοῦτο, παχὺ ἐὸν, καταπάσσωνται πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίη σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα δὲ ἀπαρρέουσα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ πάντα καταπλαστὴν, γίνονται καθαροί καὶ λαμπροί.

Ξυνοικοῦσι δὲ νομάδοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φθείρουσι, μήτοι γε ὦν ἀγήλῃσι, Ἑλληνικοῖσι δὲ ἤκουσα, ὡς διέδεξαν Ἀνάχαρσίς τε καὶ δεύτερα αὖτις Σκύλης. ἔστι μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεί τε γῆν πολλὴν θεωρήσας,

Alios autem Scythas, quum decesserũt, proximi quique in plaustris collocatos ad amicos circũferunt. eos singuli amicorum excipientes, epulum cadauer comitantibus præbẽt, tam propinquis quàm cæteris. Ad hunc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc [a] humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinanierunt, abluerúntque, circa corpus ita agũt: Tria ligna statuunt mutuò inclinata, circa hæc prætendũt lanea pilea, quammaximè possunt constipantes, & in [b] scapham in medio lignorum pileorúmque positã lapides coniiciũt ex igne [c] perspicuos. Nascitur autẽ apud eos cãnabis lino simillima, præterquã crassitudine ac magnitudine: sed multo quàm nostra est præstãtior, vel sua spõte nascens, vel sata: ex qua Thraces vestimenta conficiunt lineis simillima: quæ [d] nisi quis admodum terat, linea sint an cãnabea, non queat dignoscere: & qui nõ viderit cannabem, existimet lineum esse vestimentum. Huius cannabis sumptum semen Scythæ sub pileis occulunt, supra lapides igne [e] perspicuos: vnde fit thymiama: tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore stupentes Scythæ eiulant: quod apud ipsos loco lauacri est. [f] neque enim lauãt omnino corpus, sed vxores eorũ infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem scabrum conterunt cypresso & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quũ intumuerit, illud faciémque medicamẽtis oblinunt. Id eas simul bene olentes facit, simul postero die, [g] medicamentis amotis, mũdas ac splendidas.

a Humantur. Postquam autem humarũt Scythæ, ita se purgant. Vbi caput absterserunt & lauerunt, hæc circa corpus faciunt.

b Alueum.

c Fulgentes. *Vel*, candentes.

d Nisi quis sit valde exercitatus, lin.

e Fulgentes. *Vel*, candentes.

f Corpus enim nullo pacto lauãt. At vxores eorum effundunt aquã, deinde cupressi & cedri & thuris lignum ad scabrũ aliquem lapidem atterunt: eo autẽ quod ita fuerit atterendo abrasum (est autem crassum) corpus totum faciémq; oblinunt.

g Ramẽtis quibus se obleuerãt.

Externis hi ritib[us] vti magnopere cauent, ne mutuò quidem inter se: sed Græcorum præcipuè, [h] vtique posteaquam deprehenderunt Anacharsin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharsis quum multum orbis terrarum contemplatus esset,

h Vt ostendit Anacharsis, & deinde iterum Scyles. Anacharsis enim, quum multo orbis terrarũ spatio perlustra-

to, magnáque sapientia sibi inde comparata, Scythicas sedes repeteret, per Hellesp. nauigans, Cyzicum appulit. vbi vouit matri d.

& multum in sapientia profecisset, eam ad mores Scytharũ pertulit. Is dum per Hellespontum nauigans tenuisset Cyzicum, vouit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos eius diem festum magnifico sanè apparatu celebrantes) si saluus sospesque domum reuertisset, sacrificaturum se eodem ritu quo Cyzicenos sacrificãtes vidisset, & peruigilium noctis instituturum. Quum igitur in Scythiam venisset, [a] venit ad locum qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis cursum sita, vbique omnifariis arboribus referta. In hanc abstrudens se Anacharsis, omnem festi ceremoniam deæ persoluit, tympanum tenens, [b] exutísque simulacris. Hæc eum agentem quidã Scytha animaduerteus, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipse contulisset se eò, & Anacharsin ea facientem inspexisset, excussa sagitta necauit. Et nunc si quis de Anacharsi interroget, Scythæ negant se nouisse hominem, ob id quòd in Græciam peregrinatus externósque sit mores sectatus. [c] Licet (vt ego accepi) tutor fuerit Timnis, filii Spargapithis, patruúsque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, cõstat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit filius Saulii, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnesas audiui referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulum: & quum redisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapiẽtia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem haberẽt dandi & accipiendi prudenter. Verùm hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir [d] (quẽadmodum antea dictũ est) mortẽ oppetiit. [e] & ipse quidẽ ita egit propter externos ritus & Græcorum cõsuetudinẽ. Multis autẽ sanè annis postea interiectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharũ rex,

a Clam ingressus est Hylæam. *Vel*, in Hylæam se abdidit.

b *Legit Valla* ἐκδισαύμος, *pro* ἐκδησάμος, *pro quo perperam legitur in Vulg. edit.* ἐκδημησάμενος.

c Vt autem ego ex Timne tutore Spargapithis, audiui, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum patruum, filium autẽ Gn. n. L. pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse sciat. Indathyrsus, &c. *Est autem aliqua ἀνακολουθία in Verbũ Græcũ, quam expressimus.*

d *Vel*. Eo quo dictũ est modo, interemptus fuit.

e Et huic quidẽ propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cũ Græcis fuerat, talia contigerũt. Mult. &c. *Q. d. Vt autem huic ita damnosa fuit rituum externorum cognitio, &c. ita Scyli multũ postea annis.*

A καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίῃ πολλῇ, ἐκομίζετο ἐς ἤθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, τροσσχεῖ ἐς Κύζικον· καὶ εὑρὲ γὰρ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν ἀναγομένας τοὺς Κυζικηνοὺς ὁρτὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, εὔξατο τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἢν σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπονοστήσῃ ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταυτὰ κατ' ὥρεα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας, καὶ πομυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, κατατὰς ἐς τὴν καλεομένην Υ-

μεγαλοπρεπέως

B λαίην· ἡ δ' ἔστι μὲν πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων πάντοιων πλέη· ἐς ταύτην δὴ κατατὰς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὁρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. κατά τις τῶν Σκυθέων κατιδὼν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέϊ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ἴων τις εἴρηται περὶ Ἀνάχαρσιος, οὐ φασὶ μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τόδε ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν

C Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Σπαργαπίθεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰνδαθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρωα, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου τοῦ Λύκου τὸν Σπαργαπίθεος. εἰ ὧν ταύτης ἴων τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἴσχω ὑπὸ τοῦ ἀδελφιδεοῦ ἀποθανεῖν. Ἰνδάθυρσος γὰρ ἴων παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ ἴων ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. καίτοι γυνὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον,

D ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἑλλήνας πάντας ἀφρόνως εἶναι πρὸς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι γὰρ εἶναι μούνοισι ξυμφέρνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν αὐτὸς, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μὲν νεκρὸς οὕτω δή τι ἐπωρώρυξε δι' ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριπείθεος ἔπαθε τὰ παραπλήσια τούτῳ. Ἀριπείθεϊ γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλεῖ

E

156

γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰ- A
στριῆς δὲ γυναικὸς οὐτ' γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
ἐγχωρίης· ἣ μήτηρ αὐτῷ γλῶσσάν τε
Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ,
χρόνῳ ὕστερον, Ἀρειπείθης μὲν τελευτᾷ δό-
λῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσων
βασιλέος· Σκύλης δὲ τήν τε βασιληίην
παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρός, τῇ
οὔνομα ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀρ-
χὴ ἐξ ἧς ἦν Ὄρικος Ἀρειπείθεϊ παῖς· βασι-
λεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, διαίτῃ μὲν οὐ- B
δαμῶς ἤρεσκετο Σκυθικῇ, δηρὸν δὲ πολλὸν τοῦ
Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παιδὸς τῆς ἐπεπαιδεύτο. ἐποίεέ τε
τοιοῦτο· ὅτε ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυ-
θέων ἐς Ὀ Βορυσθενειτέων ἄστυ· (οἱ δὲ Βορυ-
σθενεῖται φασὶ λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μι-
λησίους) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν
μὲν στρατιὴν κατελίπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς
πύλας ἐγκλήισειε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος C
τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε αἰ Ἑλλωΐδα ἐσθῆτα· ἔχων δὲ αἰ ταύτην, ἠγόρασξε, οὔτε
δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός.
τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυ-
θέων ἴδοι ἔχοντα τὴν στολήν. ἐπὶ πάλαι ἐχρᾶτο διαίτῃ Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ
ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρί-
ψειε μηνῶν ἢ πλέον τούτου, ἀπαλλάσσετο, ἐσιὼν τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποι-
έεσκε πολλάκις, οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυ- D
σθενεῖ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχω-
ρίην. ἐπεί τε δὲ ἔδεέ οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐ-
γένετο ἀπὸ τοιῆσδε φάσιος τοιῆσδε· ἐπεθύμη-
σε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἀγέσθαι τὸν τελετὸν, ἐγέ-
νετο φάσμα μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενειτέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτε-
λέος περιβολὴ, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρότε-
ρον ταύτεων μνήμην εἶχον) τὴν πέριξ λευ-
κοῦ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἔστασαν. ἐς E
ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν
κατεκάη πᾶσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτεων
εἴνεκα ἧσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύ-
θαι δὲ τῷ βακχεύειν πέρι Ἕλλησι ὀνειδίζουσι.
οὐ γὰρ φασὶ εἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρεῖσκειν τοῦτον
ὅστις μαίνεσθαι ἀνάγκᾳ ἀνθρώπους. ἐπεί τε

cùm alios filios multos, tum Scylé ſuſtulit ex vxore Iſtrina, haud-quaquam indigena, quæ filium Græcam linguam literáſque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiſo à Spargapithe Agathyrſorũ rege, Scyles regnum ſuſcepit, & vxorẽ patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinẽti Scythicus tamen viuendi mos nihil prorſus cordi erat, ſed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideóque multo magis ad hunc exercendum ſe cõuertebat. Vtique quum ad vrbem Boriſthenitarũ Scythicum ducebat exercitum, (Boryſthenitæ autem ſe à Mileſiis aiunt eſſe oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in ſuburbanis exercitu, ipſe muros ingreſſus portas obſerabat, depoſitáque Scythica ſtola, Græcum ſumebat veſtimẽtum, & eo indutus, per forum ſpatiabatur, nullo neque ſatellitum neque populi comitatu, appoſitis qui portas cuſtodirent, nequis Scytharum cerneret eum geſtãtem huiuſmodi ſtolam: & cùm cæteris Græcorum inſtitutis vtebatur, tum in faciendis deorum ſacris. Et quum ibi tempus menſtruum aut amplius triuerat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idque ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed quum foret ei malè euenturum, ex hac occaſione malè euenit. [a] Affectanti ei Dionyſum Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis iamiã ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentum. Erant ei in vrbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, (quarũ paulo antè habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide cãdido ſphĩges & grypes ſtantes. in has ædes deus fulmen iaculatus eſt, totæque deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimuero Scythæ Græcis probrodant [b] bacchandi cõſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inueniſſe quo homines ad dementiam adigantur. Poſteaquam

a Ei Dionyſi Bacchici ſacris initiari cupienti, & iamiam initiationis ritum aggreſſuro, oblat.

b Agendi bacchanalia conſuetudinem, negantes rationi cõſentaneum eſſe excogitare deum qui homines ad inſaniam adigat.

bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidã Boryſthenitarum Scythis indiciũ detulit, inquiens, Vos quidem Scythæ nos irridetis quòd bacchanalia agamus, quódque nos deus occupet: at nunc demum hic veſtrum quoque regem occupauit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quòd ſi mihi non habetis fidem, ſequimini me, rẽ vobis oſtẽſurum. Primores Scytharum hominem ſequuti ſũt: quos Boryſthenita ille deductos clanculũ in turri collocauit. Vbi adfuit Scyles cum thiaſo, Scythæ cũ bacchabundum conſpicati, rem ingentis calamitatis eſſe duxerũt: digreſſique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Poſt hæc vbi ad lares ſuos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamaſade, ex filia Teris genito.[a] Scyles cognito quid de ſe fieret, & quam ob cauſam, profugit in Thraciam. Id quum audiſſet Octamaſades, cũ exercitu aduerſus Thraciam contendit: cui ad Iſtrũ progreſſo Thraces occurrerũt. Et quum conflicturi eſſent, Sitalces ad Octamaſadem miſit caduceatorẽ, cum his mandatis, Quid opus eſt inter nos tentare fortunam? Tu quidem ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego viciſſim Scylem tradã tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamaſadẽ frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam conditionem Octamaſades accepit, redditóq; Sitalci fratre, eodémque auũculo ſuo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamaſades autem eodem die caput Scyli dẽpſit. Adeo ſua inſtituta Scythæ obſeruant: & iis qui externos ritus aſciſcunt, tales irrogant pœnas.

Multitudinem autem Scytharum non potui exactè indagare, quum de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rurſus paucos eſſe vtique Scythas. Quantum autem ſub aſpectum meum venit: Eſt inter

a Scyles quum ita ſe tractari videret, & cauſam ſciret. *Vel*, Quum videret ita in ſe conſuli.

A δὲ ἐτελέθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήξευσε τῷδε τις Βορυσθενειτέων τοὺς ἐόντας Σκύθας, λέγων, Ἡμῖν δὲ καταγελᾶτε ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν δὲ καὶ ὑμέων τὸν δαίμονα καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ἐστὶ τοῦ θεοῦ μαινόμενα. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. εἵποντο τῷ Σκυθέων οἱ πρεσβεῦται· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, λάθρη ὅτι πύργον ἐκάτισε. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν σὺν B τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἶδον μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμηναν πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδιεν. ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι πρεσβησάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τηρέω θυγατρός, ἐπεψηφίσαντο τοῦ Σκύλεω. ὁ δέ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηΐκην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηΐκην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐλήλυθε, λιπὼν τὰ σφέτερα οἱ Θρήϊκες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψειν, ἔπεμψε Σιτάλκης πρὸς τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν· σύ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, κἀγὼ σοι τὸν σὸν Σκύλεω παραδίδωμι. στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδύνευε, μήτ' ἐγώ. ταῦτα οἱ πέμψας ὁ D Σιτάλκης ἐπεχηρυκεύετο. ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκεος, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα. ἐκδοὺς δὲ τὸν ἑωυτοῦ μητρωα Σιτάλκην, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλεω. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελφεὸν, ἀπῆγε. Σκύλεω δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέτεμε τὴν κεφαλήν. οὕτω μὲν τοῖσι ἐπιτηδεύουσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τοῖσι δὲ παραπεμπομένοισι ξεινικοὺς νόμους, τοιαῦτα ἐπιτίμια δίδοσι.

Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀκριβέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους ἀκούων ἀριθμοῦ ἤκουον. τὸ μὲν γὰρ πολλοὺς εἶναι σφέας, καὶ ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε δὲ μοῦνον ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν· ἔστι μεταξὺ

157

χθ' δοὺς

Βορυσθένεός τε ποταμοῦ καὶ Ὑπάνιος χώρος· οὔνομα δὲ ἔστι οἱ Ἐξαμπαῖος τῷ καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμιον εἶχον, φάρμακος ἐν αὐτῷ κρήνιον ὕδατος πικροῦ ἐόν, ἀπ' ἧς ὁ ὕδωρ ἐσρέον ἐς Ὑπάνιν ἀποτον ποιέει. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκήιον, μεγάθει ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδε κῶτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίοις ἀμφορεῦσι βύπτεται χωρέειν ὁ ἐν Σκύθῃσι χαλκήιον. πάρεστι δὲ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήιον ἐόν δακτύλων ἓξ. τοῦτο δὴ ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι. βουλόμενον γὰρ τὸν στρατηγὸν βασιλέα, τῷ οὔνομα ἦν Ἀριαντώ, τοῦτον εἰδέναι ὁκόσος τις ἐὼν ὁ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πρώτας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μίλλῳ ἀπὸ τοῦ οἴκου κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομισθῆναί τε δὴ ἐς ταύτεωυ πολλῶν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσασθαι λιπέσθαι. ἐκ τουτέων δὴ μιν τὸ χαλκήιον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλήθεος τοῦ Σκυθέων ἤκουον. θωυμάσια δὲ ἡ χώρη αὕτη ὄκου ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμοὺς τε πολλῷ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὁ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον, πάρεξ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τοῦ μεγάθεος τοῦ πεδίου, πρέχεται, εἰρήσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνονται ἐν πέτρῃ ἐνεόν, τὸ ἔοικε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, παρὰ τὸν Τύριον ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι.

ΑΝΑΒΗΣΟΜΑΙ δὲ ἐς τὸν κατ' ἀρχὰς ἤια λέξων λόγον. παρασκευαζομένου Δαρείου ἐπὶ τοὺς Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας πρέχειν, τοῖσι δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηίκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατεύειν ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τῶν Σκυθέων τὴν ἀποείλην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμβουλεύων ἀμείνονα, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δέ, ἐπειδὴ οἱ τὰ πρῶτα προεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων. ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομένων, ἕνα αὐτῷ κατα-

Boryſthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cuius etiam aliquanto antea habuimus mētionem, quum dicebam fontem in eo eſſe aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum ſexies tātum quantus crater qui eſt in oſtio Ponti, à Pauſania Cleombroti filio dedicatus. Quòd ſiquis illum non inſpexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum eſt amphorarum facilè capax, craſſitudine digitorum ſex. id aiunt indigenæ ex aculeis ſagittarum eſſe factū: regem enim ſuum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum ſcire vellet, iuſſiſſe ſingulos Scythas conferre ſingulos ſagittarum aculeos, propoſita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam eſſe aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuiſſe ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cùm multo maxima, tū numero plurima. Siquid tamē, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Veſtigium Herculis oſtendūt petræ impreſſum, virili veſtigio ſimile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita ſe habet.

REDEO ad eam quam ab initio inſtitueram orationē: Dario aduerſus Scythas exercitum comparanti, dimiſſis nuntiis ad imperandum, aliis vt peditatum, aliis vt claſſem præſtarent, aliis vt Boſphorum Thracium [a] iungerent: Artabanus, Hyſtaſpis filius, Darii frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, cōmemorās Scytharum inopiam, vtilia ſuadens: quū tamen non perſuaderet illi, deſtitit à diſſuadēdo. Darius, vbi omnia ei in expedito fuêre, copias eduxit ex vrbe Suſis. Ibi eum Oebazus quidam Perſa, cui tres filii erant, omnes in militia euntes, obſecrabat vt vnum ſibi ex illis relin-

a *Id eſt, Pontibus conſternerent.*

queret. Cui Darius tãquam amico [a] & modesta obsecrãti, respõdit se omnes eius liberos relicturum. Eo respõso OEobazus magnopere lætabatur, sperãs liberos suos missionem habere militiæ. At ille [b] præpositos filiis OEobazi, iussit vt omnes eos interimerent. Ita filii OEobazi obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis mouẽs, peruenit ad Bosphorum Chalcedonis, vbi pons iunctus erat. Illic conscensa naui, trãsmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabũdas fuisse aiũt. Ibi sedẽs in tẽplo subiiciebat oculis Põtum, rem spectaculo dignã, nam inter omnia maria est maximè admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorũ: longitudo oris (quod est collũ) quæ Bosphorus dicitur, vbi põs connectebatur, circiter cẽtum viginti stadia, ad Propontidem vsque pertingens. Propontis autẽ quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, vbi angustissimus, stadiis septem quadringẽtis longus, intrans pelagi vastitatem quod AEgæũ vocatur. Hæc autem ita dimẽnsa sunt. Nauis ferè meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte verò sexaginta millia. Itaque è faucibus Põti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) nouem dierũ est nauigatio, & octo noctiũ, quæ fiũt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorũ vndecim millia ac cẽtum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierũ duarúmque noctium est nauigatio, quæ fiunt passuũ trecenta ac tria millia, stadiorum verò tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habẽt. Quinetiam Pontus hic paludem habet influentem in se, non

[a] Et non nimia petẽti. *Vel*, Rem non nimis magnam.

[b] *Vel potius*, Eos quorum id officiũ erat iuss.

λφθμῶν. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πρώτας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος τοιαύτης ἐὼν γνώμης, ἐλπίζων τοὺς ἑωυτοῦ παῖδας ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ κελεύσας τοὺς ὀπίσω τούτων ἑπομένους, ἀποκτεῖναι πρώτας τοὺς Οἰόβαζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλίποντο· Δαρεῖος δὲ ἐπείτε παρεβάλλετο ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ὅτι πρὸς Βόσπορον, ἵνα ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὅτι τὰς κυανέας καλεομένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι). ἐξόρμητος δὲ ὅτι τοῦ ἱρῶ, ἐθηεῖτο πρὸς Πόντον ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωυμασιώτατος. τοῦτο μὲν, μῆκος εἰσὶ σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι. τοῦτο δὲ, τῆ εὐρύτατός ἐστι ἑωυτοῦ, σταδίοι δισχίλιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου δὲ τοῦ πελάγεος ὁ στόμα, ἐστὶ δὲ ὄρος τέτρες σταδίους· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχήν, ὃν δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ὅτι σταδίοισι εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν ὅστι. τείνει δὲ ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Προποντὶς, εὖρος μὲν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στεινότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τοῦ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. μεμέτρηται δὲ καὶ ταῦτα ὧδε· νηῦς ὅτι πλείστη μάλιστά κη κατημένη ἐν μακρῇ ἡμέρῃ ὁργυιὰς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἤδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γάρ ὅστι τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐννέα πλόος ὅστι, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τῆς ὀργυιέων τουτέων, σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θεμίσκυραν τὴν ὅτι Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, (ἐν τοῦτο γάρ ὅστι τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ, πρὸς τριήκοντα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σταδίοι δὲ, τριακόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πέφυκασι. πρόσεστι δὲ καὶ λίμνη ὁ Πόντος οὗτος ἐκδιδοῦσα ἐς ἑωυτόν, οὐ

ἐπὶ δὲ ὄρος, τῇ 158

πολλῷ τέῳ ἐλάσσω ἑωυτοῦ· ἡ Μαιῆτις τε A multo quàm ipſe eſt minorem,
καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. ὁ δὲ Δα- quæ [a] Mæotis appellatur, & ma- a Mæetis.
ρεῖος ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ter Ponti. Darius, vbi Pontum
ἐπὶ τὸν τέφυρεαν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο contemplatus eſt, renauigauit ad
Μανδροκλέης Σάμιος. θηησάμενος δὲ καὶ pontem, cuius architectus extitit
τὸν Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτοῦ, Mandrocles Samius. Contẽplatus item Bõſphorum, duos ſuper
λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν γράμματα, ἐς μὲν eum cippos erexit è candido lapide, literis inciſis, in vnum quidem Aſſyriis, in alterũ verò Græ-
τὸν ἑτέρων, Ἀσσυρια· ἐς δὲ τὸν, Ἑλληνικὰ, cis, [b] omnes gentes quas ſecum b Indicantibus omnes g. Hoc aut aliud huius modi participium ſubaudiendum videtur.
ἔθνεα πάντα ὅσα ἦγε. ἦγε δὲ πάντα ducebat. Ducebat autem omnes
τὰ ἦρχε. τουτέων μυριάδες ἑξακισμύριαι ἐθηήσαντο, gentes quibus imperabat, conti-
χωρὶς τῶν ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα, σὺν B nentes numero ſeptingenta mil-
ἱππεῦσι· νέες δὲ ἐξακόσιαι συνελέχθησαν. lia hominum cum equitatu, præ-
τῆσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κο- ter claſſem, quæ conſtabat è na-
μίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τουτέων ἐχρή- uibus ſexcentis. His poſtea cippis
σαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρ- Byzantii in vrbem ſuam tranſla-
τέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. τοῦτος δὲ κατελεί- tis vſi ſunt ad arã Dianæ Ortho-
φθη πρὸς τῷ Διονύσου τῷ νηῷ ἐν Βυζα- ſiæ, præter vnum lapidem, qui a-
ντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τὸ δὲ pud Bacchi delubrum in eadem
Βοσπόρου ὁ χῶρος, τὸν ἔζευξε βασιλεὺς Δα- vrbe relictus eſt literis Aſſyriis op
ρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, μέσον pletus. Cæterùm Boſphori locus
τὸν ἐπὶ μέσον Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱροῦ. C quem rex Darius ponte commi-
Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεὶς τῇ γεφύρῃ, τὸν ſit, coniectanti mihi videtur me-
ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σά- dius inter Byzãtium & templum
μιον ἐδωρήσατο μετὰ πασι δέκα· ἀπ' ὧν δὴ quod ſupra fauces eſt. Poſt hæc
Μανδροκλέης ἀπαρχμὸν, ζωάγραφον πάσῃ τῇ ζεύξι τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα Darius ponte ſublicio delectatus,
τε Δαρεῖον ἐν καθεδρίῃ καθήμενον, καὶ authorem eius Mandroclem Sa-
τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γρα- mium donauit [c] decuplo. Ex cu- c Hic mendoſus eſt Græcus textus.
φάμενος, ἀνέθηκε ἐς Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε, ius primitiis Mandrocles pictis
animalibus commiſſionem Boſ-
Βόσπορον ἰζεύσαντα γεφυρώσας αἰὲν ἄνακτα D phori & regem Darium in Me-
Μανδροκλέης Ἥρῃ, μνημόσυνον γεφύρης dico ſolio ſedentem, ac ſuas co-
Αὐτῷ μὲν στέφανον ταύτης, Σαμίοισι δὲ pias traducentem, effinxit, eámque picturam tẽplo Iunonis dẽ-
κῦδος. dicauit, cum hac inſcriptione,

Qui rate piſcoſum coniunxit Boſphoron, implens
Darii regis vota, iubentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumẽta dicauit,
Eſſet honor Samiis vnde, corona ſibi.

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κότον. Hæc igitur monumenta extite-
Ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὸν πόρον runt eius qui pontem compegit:
μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμε- quem vbi remuneratus eſt Da-
νος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, rius, tranſmiſit in Europam, iuſſis
τοῖσι Ἴωσι πρόσχημα πλέειν ἐς Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται Ionibus nauigare in Põtũ vſque
ad Iſtrum, atque vbi eò peruenis-
ἐς Ἴστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν μεῖναι μέν- E ſent, ſe illic præſtolari, fluuiũ põte
ψαι, ζευγνύντας τὸν ποταμόν. Ὁ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλη- iungentes. Ducebant enim claſ-
σποντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς ταῖς Κυα- ſem Ionis & AEolis & Helleſpon-
νέῃς διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἀνα- tii. Hi præterecti Cyaneas, rectà
πλώσας δὲ αὐτὰ τὸν ποταμὸν δυοῖν ἡμερέων ad Iſtrum nauigarunt, ſubuectí-
πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐν τῷ σχίζεται τὰ στόματα que duorum dierũ itinere à mari
ad fauces fluminis, vbi in diuerſa

scinditur, illud pôte iungunt. Darius, transmisso per ratê Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & quũ ad fontes Teari amnis peruentum esset, triduo hîc habuit statiua. Tearus fertur ab accolis omnium amniũ esse optimus cùm ad alios morbos, tũ ad scabiem curandam vel hominum vel equorum. Eius enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadê petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tãtundem viæ est à Iunonis templo eius vrbis quæ iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum vtraque. Fluit autem Tearus hic in flumẽ Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta vrbẽ AEnum. Ad hũc igitur amnem quũ peruenisset Darius, castráque posuisset, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inscriptũ, TEARI AMNIS [a] CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM [b] CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM, DARIVS HYSTAPIS FILIVS, PERSARVM CVNCTAEQVE CONTINENTIS REX. Hæc sunt illic inscripta. Darius hinc mouens venit ad alium amnem nomine Artiscum, qui per Odrysas fluit: quò vbi peruenit, ita agẽdum sibi putauit: Ostenso certo loco copiis suis, iussit illic singulos quosque prætereuntes ponere singulos lapides. Id quum omnis exercitus fecisset, grandes acerui lapidum effecti sũt: quibus relictis, Darius illinc mouit.

a *Sic vocare videtur eius fontes quos esse dixit duodequadraginta.*

b PRAEBENT,

Sed priusquam ad Istrum perueniret, primos subegit Getas, [c] qui immortales agũt. Nã Thraces qui Salmydessum, quíque supra Apolloniã & Mesambriam vrbem incolũt, & qui Cyrmianę

c *Ἀθανατίζοντας, id est, ad verbum, Immortalizantes: quod statim pòst ab ipso autore exponitur.*

τῦ Ἴστρου, ἐζεύγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον καὶ τὴν χερσόνησον, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπιχόμενος δὲ ὅπι Τεάρεω ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. ὁ δὲ Τέαρος λέγεται εἶναι τῶν ὡφελιμωτάτων ποταμῶν ἄελπος, πάντα τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέρεται, καὶ δὴ καὶ ἀνθρώποισι καὶ ἵπποισι φόρλιν ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαὶ δυῶν δεούσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δὲ ἐπ' αὐτὰς ἔστι ἴση ἔκ τε Ἡραίης τῆς πρὸς Περίνθῳ, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἕβρον· ὁ δὲ, ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς Αἶνον πόλιν. ὅπι τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπιχόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἁδεὶς τῷ ποταμῷ, στήλην ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα γράμματα ἐγλεψάς, λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ ΕΗ ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΥΝΩΝ ΕΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΓΑΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Ταῦτα μὲν ἐνθαῦτα ἐγράφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ οὔνομα Ἀρτίσκος ἐστί, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ὅπι τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπιχόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδεξάμενος χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπών, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν.

Εἶναι δὲ ἀπικέσθαι ὅπι Ἴστρον, πρώτους αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρῆκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καὶ Κυρμιᾶνας, καὶ Μυ-

καὶ Μυσοὶ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι δοῦναι Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, τοὺς ἀγνωμοσύνῃ βαπόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηϊκων ἐόντες ἀνδρηϊότατοί τε καὶ δικαιότατοι. ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον τῷδε Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέιζιν. ἀεὶ δὲ πεντετηρίδος δὲ σφι πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον τῷδε τῷ Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἑκάστοτε δέωνται). πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων τεταγμένοι, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ δραμόντες τὸν ἀποπεμπόμενον τῷδε τὸν Ζάμολξιν τάς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθάνῃ ἀναπαρείς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέῃ εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τοῦτον ἄγγελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι). αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. οὗτοι οἱ αὐτοὶ Θρήϊκες καὶ βροντέω τε καὶ ἀστραπὴν προσβάλλοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ, οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ σφέτερον· ὡς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόντον, Ζάμολξίς τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον, δουλώσας ἐν Σάμῳ· δουλώσας δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ γνόμενον ἐλεύθερον, χρήματα κτησάμενος συχνά. κτησάμενον δὲ, ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἐόντων τῶν Θρηϊκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, Ζάμολξιν τὸν ὁπισάμενον διαίτημά τε ἥδιον, καὶ ἤθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρῆικας (οἷα Ἕλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιῇ Πυθαγόρῃ) καταασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα ἀεὶ πανέσονται ἔχοντες τὰ πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκημα ἐποιέετο· ὡς δὲ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηϊκων ἠφανίσθη·

καὶ Ζάμολξιν δαίμονα.

τὸν δὲ Ζάμολξιν. οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς.

κτήματα μεγάλα.

160

& Mypſæi vocantur, ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ verò per imperitiam reſiſtentes, in ſeruitutẽ redacti ſunt, quum ſint fortiſſimi Thracũ atque iuſtiſſimi. Immortales autẽ agunt hoc modo: Mori ſe non putant, ſed eum qui defunctus eſt, meare ad Zamolxin *dæmonẽ*, quẽ nonnulli eorũ opinantur eundẽ eſſe Gebeleizin. [a] Ad hũc mittunt aſſiduè cũ naui quinque remigum nuntiũ quempiã, ex ſeipſis ſorte delectũ, præcipiẽtes ea quibus ſemper indigent. cúmque ita mittunt: Quibuſdam eorũ datur negotiũ vt tria iacula ſustineant: aliis, vt cõprehenſis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibúſque, hominem agitantes in ſublime, iactẽt ad iacula. Qui ſi impræſentiarũ extinguitur, propitium ſibi deũ arbitrantur: ſinminus, ipſum nuntium inſimulant, aſſeuerantes malum illum eſſe virum. Hoc inſimulato, aliũ mittunt, dantes adhuc viuenti mandata. Iidem Thraces, dũ tonat fulgurátque, in cælum ſagittas excutiunt, deo minitantes quòd nullum alium præter ſuum eſſe arbitrãtur. Verùm (vt ego à Græcis accepi, Helleſpontũ & Pontum incolẽtibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samíque ſeruitutem ſeruiuit Pythagoræ Mneſarchi filio. Illinc nactus libertatem, quum multum pecuniæ comparaſſet, in patriam rediit. qui quum animaduerteret Thraces malè viuentes & inſcitè, ipſe edoctus Ionicum viuẽdi genus & mores liberaliores quàm Thracum, vt qui conuerſatus eſſet cum Græcis, [b] cúmque Pythagora non infirmiſſimo inter Græcos ſophiſta, domicilium extruxit in quod primos quoſque popularium in conuiuiũ accipiebat, & inter conuiuandũ docebat, neque ſe neque ſuos conuiuas, [c] neque illos qui illic aſſiduè gignerẽtur, interire: ſed in eũ locum ire vbi ſuperſtites omnium bonorum cõpotes eſſent. Dum ea quæ commemorata ſunt ageret atque diceret, interim ſubterraneum ædificium ſtruebat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum conſpectu ſe ſubducit,

[a] Semper autem ſolẽt quintoquoque anno quempiam è ſuorũ numero ſorte delectum, nuntium illi mittere, mandata ei dantes de iis quæ ſibi opus ſint.

[b] Et quidẽ cum Pythagora philoſophorum non infimo.

[c] Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerẽtur, interituros, ſed in eum locũ vẽturos vbi, &c.

descendens in illud subterraneũ ædificium. vbi circiter trienniũ egit, desiderantibus eum Thracibus, ac deflentibus tãquam mortuũ. quarto anno se eisdẽ in conspectum dedit. atque ita credibilia sunt effecta quæ illis exposuerat. Hæc Zamolxin aiunt fecisse. Cui° subterraneo ædificio neque fidem detraho, neque valde credo, sed multis eum ante Pythagoram annis extitisse arbitror. Verùm siue Zamolxis fuerit homo quispiam, siue sit dæmon Getarũ indigena, valeat. Getæ hoc ritu vtentes, vbi à Persis subacti fuerũt, cæterum sunt exercitum sequuti. Darius vbi ad Istrum peruenit, & vnà pedestres copiæ, cunctíque flumen transmiserũt, tunc verò iussit Iones, postquam ratem soluissent, sequi se pedestri itinere cum nauticis copiis. Qui quum [a] ratem soluturi essent & imperata facturi. Coes Erxandri filius, Mitylenæorũ dux, ita apud Dariũ verba facit, sciscitatus antea nunquid ei gratũ foret [b] audire sententiã dicere volẽtis: Quũ aduersus eam terram rex facias expeditionẽ, in qua fertur nihil arari, nullas vrbes coli, finito nũc pontẽ hoc loci stare, relictis ad eius tutelam custodibus iis qui eũ contexuerunt: per quem siue ex sententia rem geremus, Scythis inuẽtis, siue illos inuenire nequibimus, tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prælio commisso à Scythis superemur: sed potius ne eis non inuẽtis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius causa hæc dicere, vt hîc subsistã: ego verò, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neque hîc relinqui. Delectatus admodũ eo consilio Darius, ita respõdit, Hospes Lesbie, fac omnino quum [c] sospes domum rediero, præstò mihi sis, vt te ob egregium consiliũ egregiis factis remunerẽ. Hæc loquutus, vbi sexaginta nodis lorũ innodauit, accitis ad colloquiũ tyrãnis Ionibus, ita loquut° est, Viri Iones, quã prius habuerã de póte sententiã, eã missã facio.

a *Pontem Gosset statim póst.*

b Admittere sẽtentiam, *Vel consilium*, ab eo qui proponere vellet. *Id est, Aurem præbere consilio.*

c Des te mihi in conspectum.

Καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ καταγαιον οἴκημα, διατᾶτο ὅπ' ἕτεα τρία· οἱ δὲ μιν ἐπόθεόν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐφάνη τοῖσι Θρηίξι, καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγίνετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. Ταῦτα φασὶ μὲν ποιῆσαι. ἐγὼ δὲ οὔτε μιν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε πιστεύω λίην· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἀνθρωπος, εἴτ' ἔστι δαίμων τις Γέτῃσι τοῦτος ὕπαρχος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου καὶ Γερσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. Δαρεῖος δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐτῷ στρατὸς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον, ἐπεθύμησε διαβαίνων πρῶτος, διαβὰς δὲ ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας τὸν σχεδίην λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον ἑωυτῷ, καὶ τὸν σὺν τῷ νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἴ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι τὴν βουλομένου ἀποδεικνυσθαι, Ὦ βασιλεῦ, ὅτι μοι μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένον φαίνεται θέσιν, οὔτε πόλις οἰκεομένη. σὺ νῦν μὲν ταύτην ἔα χώρην ἐσάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἵπερ μιν ἔζωσαν. καὶ ἢν τε κατὰ νόον προήκωμεν θηρεύσαντες Σκύθας, ἔσται ἀποδοῦναι ἡμῖν· ἢν τε καὶ μὴ σφέας θηρεύειν δυνώμεθα, ἥ γε ἀποδος ἡμῖν ἀσφαλής. οὐ γὰρ ἔθελόσα κω μιν ἐσωθήσεσθαι ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ, ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ δυνάμενοι σφέας θύρῃσι, πάθωμέν τι ἀλώμενοι. καὶ τάδε λέγω φαίη τις ἂν ἐμὲ ἑωυτῷ εἶνεκεν, ὡς καταμανθάνω· ἐγὼ γὰρ γνώμην μὴ τὴν θέσιν σχεῖν ἀείσην σοι βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐτὸς μὲν τοι ἕψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λίποιμι. κάρτα τε ἥσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καί μιν ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν, ὅπι φανῇσί μοι πάντως, ἵνα σε αὖτις χρηστῆς συμβουλίης χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ ἀπάψας ἅμματα ἑξήκοντα ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὸν γέφυραν, μετείσθω μοι.

a Ἐρξάνδρου,

ἐχοντες δὲ ϕ ἱμάντα τόνδε, ποιέετε τάδε· ἐπεάν με ἴδητε τάχιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τῆς ἡμέρης, λύετε ἄμμα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἢν δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ πάρω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μίσγει δὲ τούτου, ἐπεί τε οὕτω μετέδοξε, φυλάσσετε τὴν χελώνην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίης τε καὶ φυλακῆς προσχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς ὃ πρόσω ἐπείγετο.

Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηϊκη τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀμαξιτοῦ τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς βορέην ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἴστρου ἔρχομαι σημανέων, τὸ πρὸς θάλασσαν αὐτῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν ἀπὸ Ἴστρου. αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ὑπὲρ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινήν τε χώρην καὶ πρόκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς τραχείης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς 161 ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τῶν οὔρων ἐς θάλασσαν φέροντα, τήν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς τὴν ἠῶ, κατάπερ τῆς Ἀττικῆς χώρης. καὶ προσπλήσια ταύτῃ καὶ ϕ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίατο ϕ δρυμὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἀκρην ἀνέχοντα τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δ', ὡς εἰ ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλλειν. τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἐστί. ὃς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταῦτα μὴ προσπέπλωκε, ἐγὼ δ' ὑμέας δηλώσω· ὡς εἰ τῆς Ἠπυγίης δύο ἔθνεα, καὶ μὴ Ἠπυγες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρικὴ· τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκύθαι δὴ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ πρὸς θαλάσσης τῆς ἠοίης νέμονται

vos ſumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: [a] quo ex tempore videritis me raptiſſimè iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes, ſoluite ſingulis diebus ſingulos nodos: intra quod tempus niſi adfuero, ſed dies nodorum exierit, vela facite in patriam veſtram. interea, quoniam conſilium mutaui, agite cuſtodiã ratis, & omne ſtudium illi & cõſeruandæ & cuſtodiendæ adhibete: quod facientes, maiorem in modũ mihi gratificabimini. Hæc loquũtus Darius, promouet exercitum.

a Simulatque videritis me in Scyth. proficiſci, ex eo temp.

Thracia tellus in mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua ſinum faciente Scythica excipit: & illic Iſter mare ſubit, oſtio in vẽtum Eurum conuerſo. Quod autem ab Iſtro ſoli Scythici ſecũdum mare eſt id metiendo, indicare aggrediar: Ab Iſtro hæc iã vetus Scythia eſt, meridiem verſus & auſtrũ poſita, vſque ad vrbem Carcinitidem. eiuſdem deinceps quod ad mare fert montoſæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica vſque ad Cherſoneſum dictam tracheam, *id eſt, aſperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum ſubſolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, vna ad meridianum, altera ad orientale, quem admodũ Atticæ regionis. quòd ſic partem Scythiæ Tauri incolunt vt ſi Atticæ iugũ Suniacum alia gens non Athenienſis incoleret, quod à tribu Thorica vſq; ad Anaphlyſtam magis in Pontum porrigit promontorium. talis eſt (vt parua cum magnis cõparem) Taurica regio. Qui autẽ non eſt hanc Atticæ partẽ præteruectus, huic alio modo planũ faciam: vt ſi Iapygiæ non Iapyges ſed alia gens imperãs, diuiſa terra à Brunduſio vſque Tarentum, promontoriũ incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia ſimilia dico, quibus Taurica gens eſt cõparanda. A gente Taurica deinceps Scythæ ſupra Tauros & orientale verſus mare incolunt,

& quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperam vergentia, & quæ paludis [a] Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremò à Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, ad mediterranea ferens, altera ad maritima, vsquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decé dierum est iter, tantundem à Borysthene ad [b] Mæotidem paludé. A mari mediterranea versus, vsque Meláchlænos qui supra Scythas habitãt, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorũ: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis.

a Mæetidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.*

b Mæetin

[c] Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prælio repellendis, nuntios ad finitimos misere. Eorum reges vbi conuenere, consultabant, vt ingenti exercitu inuadente. Erãt autem qui conuenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorum, & Androphagorũ, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum. E quibus Tauri huiusmodi moribus vtũtur: Virgini naufragos immolant, & quoscũque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncũ eius quidã aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiunt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiã. In hostes autẽ quos ceperĩt, hoc agũt: Amputatũ quisque caput hostis domũ reportat,

c Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copiis Dar.

Α τῦ τε βοσπόρου τῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, μέχρι Τανάϊδος ποταμοῦ. ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὸ μεσόγαιαν φέροντα ἀποκληίεται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ τριῶν Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων. ἔστι ὧν τῆς Σκυθικῆς, ὡς ἐούσης τετραγώνου, τὼ δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πρώτη ἴσον τὸ, τε ἐς τὸ μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὸ θάλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἴστρου ὀπὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τε ὀπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιῆτιν, ἑτέρων δέκα. καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληταί μοι. οὕτω αὖ εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ὀπὶ κάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νῦν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη.

Β

C

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἷοί τε εἰσὶ τῷ Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ δηώσασθαι μοιῶοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶν δὲ ξ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσθ᾽ ὅτε δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσιδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τοὺς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς αἰεὶ λαβόσι Ἑλλήνων ἐπαναγέντας, θύουσι τρόπῳ τοιῷδε· καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὸ κεφαλλό. ⓐ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἀποθεῖσι κάτω· (ὀπὶ γὰρ κρημνοῦ ἵδρυται τὸ ἱρόν) τὸ δὲ κεφαλὸ ἀνασταυροῦσι. ⓐ δὲ, καὶ μὲν τὸ κεφαλὸ ὁμολογέουσι, τὸ μὲν σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῆ κρύπτεσθαι. τὸ δὲ δαίμονα ταύτην τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ αἰχμάσαντες, τοιῶδε χρέωνται· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὸ, ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία·

D

E

ἀπ᾽ ὠθέουσι

ἔπειτα ὅπὶ ξύλα μεγάλου ἀναπίεσας ἐς ἄ
ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλόν, μά-
λιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ τού-
τους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπερωρέε-
σθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λητης τε καὶ πολέμου.
Ἀγάθυρσοι δέ, ἀνδρόπατοι αὐδρῶν εἰσι, καὶ χρυ
σοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπιτηδεύουσι δὲ τὰ γυναι-
κῶν τὰ μίξιν ποιεῦνται, ἵνα καὶ γνητοί τε
ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μή-
τε φθόνῳ, μήτ' ἔριδι χρέωνται ἐς ἀλλήλους.
τὰ δὲ ἄλλα νόμαια Θρηίξι παραπλησιοχωρή-
κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται τοῖ-
σι Σκυθικοῖσι, χρυὴ δὲ μιῆ πρότερον σφέας
τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε σκη-
λιπεῖν τὰ χώρια πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφι
γὰρ σφι πολλοὶ μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε,
οἱ δὲ πλείονες ἄνωθεν σφι ἐκ τῆς ἐρήμου ἐ-
πέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μὲν Βουδί-
νων τὰ ἑωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύου-
σι δὲ οἱ ἄνδρες οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται
γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕτεος ἑκάστου ἅ-
παξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέ-
ρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τωὐτὸ κατί-
στανται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πεί-
θουσι· λέγουσι δὲ ὅμως, καὶ ὀμνύουσι
δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα
πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκην
νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νο-
μάδες δέ εἰσι. ἐσθῆτα μὲν φορέουσι τὴν Σκυθι-
κὴν ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελαγχλαι-
νοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες,
ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδρο-
φαγέουσι δὲ μουνοι τούτων· νόμοισι δὲ Σκυ-
θικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δέ, ἔθνος ἐὸν μέ-
γα, καὶ πολλὸν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστι καὶ
πυῤῥόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυ-
λίνη· οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τὸ δὲ
τείχεος μέγαθος κῶλον ἕκαστον, τειχήρεα
τα δίων ἐστί. ὑψηλὸν δέ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ
οἰκίας αὐτῶν ξύλινας, καὶ τὰ ἱερά· ἔστι γὰρ δὴ αὐ-
τόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατε-
σκευασμένα ἀγάλματά τε καὶ βωμοῖσι καὶ
ναοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τὰ Διονύσῳ τελετηί-
δας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γε-
λωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ δὲ τῶν ἐμπο-
ρίων ἐξαναστάντες, οἰκηθ ἐν τοῖσι Βουδίνοισι·

& fusti suffixum admodũ sublime supra tecta statuit, & plerúnque supra fumarium: ideo in sublimi locantes quòd dicant eos totius domus esse custodes. Viuũt autem è rapto & ex bello. At Agathyrsi [a] excultissimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes. In commune cũ mulieribus coeũt, vt inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque liuoris neque odii mutuò exercentes: in cæteris ad Thracum consuetudinem accedunt. At Neuri Scythicis quidem vtuntur moribus, qui vna ante Darii expeditionẽ ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes. nam serpẽtum cùm magna vis ex ipsorum solo est edita, tum maior supernè è locis desertis ingruerat: quibus vsqueadeo infestati fuerunt, vt relicto suo solo cum Budinis habitauerint. [b] Iidem periculum faciũt se homines esse maleficos, quòd dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotánis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire. quod tamẽ dicentes mihi non persuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita esse, ac deierant. [c] Androphagi agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudiciis, non legibus vtentes, [c] pecuariam exercentes, vestem Scythicæ similem gestãtes, propriam linguam habentes. Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habẽt, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vtẽtes. Budini, ingẽs natio atque numerosa, vehementer cæsiis oculis omnis ac rufa: quorũ vrbs nomine Gelonus è materia cõstructa est, muro alto è materia toto: cuius singula latera tricenorum stadiorũ sunt magnitudinis. AEdes quoque cùm priuatæ tum sacræ sunt è materia. Nam visuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanicè extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Dionyso trieterica, *id est, triennalia*, agũt, & bacchanalia exercẽt. quippe Geloni quõdã Græci fuêre, sed súmoti iter Budinos habitauerũt:

a *Vel*, Luxui deditissimi sunt.

b Videntur autem hi incantatores esse quòd dic.

c Sunt autem Nomades.

lingua partim Scythica, partim Græca vtentes. Budini à Gelonis & lingua & victu sunt dispares.
a Nomades sunt.
nam quũ indigenæ sint, apecuariæ operam dant, solique eius regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitãt, & hortos possidẽt, nihil illis neque aspectu neque colore similes. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti, non rectè vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequẽs, & vbique plurimùm consita, vbi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi
b Morbis matricis auxiliantur. *Ad Verbum, Ad medelam matricũ conferunt.*
bad curanda posteriora sunt.

De Sauromatis verò ita memoratur: Quum Græci præliati sunt cũ Amazonibus (quas Scythæ AEorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prælii ad Thermodontẽ facti, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunque potuerant ex Amazonibus viuas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidauere. Sed quum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è nauibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter faciẽtes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscendúntque: & obequitãtes, è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset coniicere nequibant, quum neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi vnde venirẽt, & rati cunctos esse viros eiusdẽ ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demũ fœminas esse cognouerunt. Itaque cõsilio habito visum est eis, nullo pacto posthac

A καὶ γλώσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δὲ, Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή· Γελωνοὶ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέοισι μοιῶσι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲ τὸ εἶδος ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. Ἐκεῖνοί μὲν οὖν Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ γὰρ χώρη σφέων,
B πᾶσα ἔστι δασέη ἴδῃσι παντοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ ἔστι λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδρους ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς αἰδοίας περιῤῥάπτεται· αἱ δὲ ὄρχεες αὐτέων εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν.

Σαυροματέων δὲ περὶ ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ
C Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Αἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ οὔνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· α�ὴρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατά, κτείνω) φέρεται λόγος τοὺς Ἕλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμωδοντὶ μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδυνήθησαν ζωγρῆσαι. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιθεμένας, ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ
D ἱστοῖσι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ χρημνούς. (Ἔστι δὲ χρημνοὶ, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. συντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλῄζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι
E τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θωύματι εἶχον ὁκόθεν ἐλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας. μάχην τε δὴ τοῖσι αὐτῇσι ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τοὺς νεκροὺς ἐκράτησαν Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν ἐοῦσας γυναῖκας. βουλευομένοισι ὦν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὴ

οὐδενὶ ζημίῳ ἔπι αὐτάς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεω- A quampiã illarũ esse occidendam:
τάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαπερ ἐκείνας ἔσαν. τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεινέων, καὶ ποιέειν τάπερ ἂν καὶ ἐκείνας ποιέωσι· ἢν δὲ ἄλλως διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μή, ἀναφεύγειν δέ. ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὖθις πλησίον, στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσατο Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι. ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεωίσκοι, ἐποίεον τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὖθις αἱ Ἀμαζόνες ὅτι οὐδεμιῇ B
163 δηλήσει ἀπιγμένους, ἐῶν χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαίτερω ὁ στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ὅτι ἡμέρῃ ἐκάστῃ. εἶχον δὲ οὐδὲν ἄλλο οἱ νεωίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόην ἔζωον τὴν αὐτὴν ἐκείνῃσι, ἁρπάζοντές τε, καὶ λητζόμενοι. ἐποίεον δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὸ μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο σποραδες κατὰ μίαν τε καὶ δύο, πρόφασιν ἀπ' ἀλληλέων ἐς βυμαβρίην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ Σκύθαι, ἐποίεον τωὐτὸ τοῦτο· καί τις μοῦνος C
ἡβητέων αὐτέων τινὶ ἐνεχείρησε, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο, ἀλλὰ πρόσφορα ἐμήσατο. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε, (οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὸ ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τωὐτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο ἥξειν, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεωίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε τοῦτο, καὶ ἕτερον ἦγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὸν ἀναμένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ D
νεωίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐπ' ἄλλῃ ἐπιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμίξαντες τὰ στρατόπεδα, οἶκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος τὴν πρώτην συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάσατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν γο- E
» νέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νεῦ ὦν μηκέτι πλέονα χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος, διαιτώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ὑμέας, καὶ οὐδαμὰς ἄλλας. αἱ δὲ

quampiã illarũ esse occidendam: sed ex se qui maximè iuuenes essent, ad eas esse mittẽdos, eodem numero quo illas esse coniectabant, qui sua prope earum castra haberent, & eadem quæ illę facerent. [a] Si inuaderentur, pugnarẽt, neu subterfugerent: vbi subsisterẽt illæ, ipsi etiam proximè accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreuerunt quòd prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescẽtes qui missi sunt, mandata peregerũt. quos vbi Amazones intellexerunt neutiquã ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamẽ castra castris propius admouebãtur. Cæterùm ne ipsi quidem adolescentes quicquã habebant, quemadmodum Amazones, præterarma & equos: & eandem vitam quam illæ viuebant, venãdo atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrem leuandum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idem faciunt. [b] quorum cuidam vnæ illarũ, quæ soliuaga erat, propinqua quum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocũ non esset prius congressa, tamen manu significauit vt ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, vt duo essẽt: se quoque alteram adducturã. Digressus ab ea adolescens hæc enarrat cæteris: posteróque die fociũ secũ ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit [c] Amazonem expectantẽ sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes: & ipsi [d] seducunt cæteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisque vxorem cũ qua primùm coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quum vtrique inter se conuenissent, viri ad Amazones ita dixerũt, Nobis parentes sunt pariter & facultates: proinde non agamus diutius hãc vitam, sed hinc digressi, in hominũ frequentia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ

a Si *illæ* ipsos inuaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent:

b Quum autem quidam vni Amazoni, seorsim à cæteris vaganti corpus iungeret, illa minimè repulit, sed copiam sui fecit: manúque significauit, quum voce non posset (neque enim se mutuò intelligebant) vt ad eund.

c Amazonẽ alteram ipsum expectantem.

d In matrimonium sibi cæteras conciliarunt.

respondérunt, Nos verò non possumus vestris cum fœminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ: vestræ fœminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitant, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia huiusmodi prodeuntes. [a] proinde non possumus illis esse similes. Quòd si vobis cordi est habere nos coniuges, & iusti videri vultis, ite ad parentes vestros, & facultatum sortiti partem, rursus redite, vt deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes adolescentes ita fecêre, acceptáque facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos illæ, [b] Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: vnus, quòd nos parentibus vestris vos priuauimus: alter, quòd terram vestrã magnopere vastauimus. Sed quoniã dignamini nos habere vxores, hoc vnà nobiscum agatis, Agedum proficiscamur è regione hac, & Tanai transmisso illic habitemus. Huic quoque rei obtẽperauêre adolescentes. Traiectóque Tanai, & à Tanai trium dierum orietem versus, totidémque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenerunt ad eum locum quem nunc incolũt, ibíque subsederunt. Ideóque prisca consuetudine viuendi fœminæ Sauromatarum vtũtur. nam ad venationem vnà cum viris ac sine viris, equis insidentes, & ad prælium proficiscuntur, eãdémque quam viri stolã gerũt. [c] Sauromatæ putantur lingua Scythica solœcizare, *id est, corruptè vti,* quòd eam ab initio non probè didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis est institutũ: Nulla virgo nubit priusquam aliquem hostium interemerit: ideóque nonnullæ earum decedunt iam vetulæ, antequam nubant, quòd legi satisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nũtii Scytharum quum peruenissent,

a Proinde nobis cõuenire non potest cum illis.

b Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrẽt: vnum, quòd, &c. alterũ, quòd terr.

c Voce porro Scythica vtuntur Sauromatæ, iam inde à prisco tẽpore ea solœcissãtes, quòd, &c. *Vel,* Vsitata est autem Sauromatis vox Scythica, ea solœcissantibus iam inde à prima origine, quòd eam, &c.

A ταῦτα ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς οὐκ αἰ-
δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναι-
κῶν. ἁ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ εἰνηοί
ἐσι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ
ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων
μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι,
ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν
τῇσι ἁμάξῃσι, οὔτε ἐπὶ θηρίων ἰοῦσαι, οὔτε
ἄλλῃ οὐδαμῇ· οὐκ ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
B νῃσι συμφέρεσθαι. Ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυ-
ναῖκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δίκαιοι,
ἐλθόντες σὺν τοῖσι ἔθεσι, ἀπολάχετε τῶν
κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες,
οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτέων. ἐπείθοντο καὶ
ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀ-
πολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον,
ἦλθον ὀπίσω σὺν τοῖς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν
αἱ γυναῖκες τοῖς αὐτοῖς τάδε, Ἡμέας ἔχει
φόβος τε καὶ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν ἐν τῇδε
C τῇ χώρῃ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀποστερησάσας
πατέρων, τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέρην
δηλησαμένας πολλά. Ἀλλ' ἐπεί τε ἀξιοῦτε
ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡ-
μῖν, φέρετε, ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσ-
δε, καὶ περήσαντες Τανάϊν ποταμὸν οἰκέω-
μεν. ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. Ἀφ-
ικόμενοι δὲ Τανάϊν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥ-
λιον ἀείροντα, τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ
Τανάϊδος ὁδὸν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆ
D Μαιήτιδος, πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμε-
νοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκην-
ται, οἴκησαν τοῦτον, καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου
χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ
γυναῖκες, καὶ ὅτι θηρίων ὅτι ἵππων ἐκφοι-
τῶσαι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῶν
ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι. καὶ στολὴ
τῇ αὐτῇ τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. φωνῇ δὲ
Σαυρομάτῃσι νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοι-
κίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρη-
E σῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ
γάμων δὲ ὧδε σφι διακέεται· οὐ γαμέεται
παρθένος ὑπ' ἀνδρὸς πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἀν-
δρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τε-
λευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, ὑπ' ἀνάγκης
τὸν νόμον ἐκπλήσασαι. ὅτι τούτων ὦν τοὺς κα-
ταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βασιλέας ἁλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι,

ἐκφοιτῶσαι

φοιτῶσαι,

φορέουσαι.

ἔλεγεν ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ
καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατε-
στραπα, γέφυραν ζεύξας ὅπι τοῦ αὐχένι τῦ
Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τόνδε τὸν ἤπειρον.
διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεψάμενος Θρήικας,
γεφυρῆι ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τά-
» δε πάντα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι, ὑμεῖς
» ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐν τῷ μέσου κατήμενοι,
» ὑπείδητε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ
» τῶυτὸ νομίσαντες, αὐτιάζομαι τὸν ὅπιόντα.
» οὔκων ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
» νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώρην, ἢ μένοντες,
» ὁμολογίῃ χρησόμεθα. τί γὰρ παθόντες, μὴ
» βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν
» ὅπι τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον. ἥξει γὰρ ὁ
» Πέρσης οὐδέν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ καὶ
» ὅπι ὑμέας. οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
» ταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ
» ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομαι. εἰ γὰρ
» ἐπ' ἡμέας μούνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης,
» πίσασθαι τῆς παρόδε δουλοσυνης βουλό-
» μενος, χρεὼ αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπε-
» χόμενον, οὕτω ἰέναι ὅπι τὴν ἡμετέρην· καὶ
» νῦν ἐδήλου πᾶσι ὡς ὅπι Σκύθας ἐλαύνῃ, καὶ
» οὐκ ὅπι τοὺς ἄλλους. νεῶ δὲ ἐπεί τε τάχιστα
» διέβη τήνδε τὴν ἤπειρον, τὸν αἰεὶ ἐμποδὼν
» γινόμενον ἡμεόδεται πάντα· τοὺς τε δὴ σφῖ-
» σι ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρήικας, καὶ δὴ καὶ
» τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας.

Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων, ἐβουλεύ-
οντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες.
καὶ σφεων ἐχώρεε ἡ γνώμη· ὁ μὲν γὰρ Γε-
λωνὸς, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, ἀπὸ
τῦτο ἐνόμισαν, ὑπεδέκοντο Σκύθῃσι τιμω-
ρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀν-
δροφάγος, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ
» Ταύρων, τάδε Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο. Εἰ μὲν
» μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες
» Πέρσας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεό-
» μενοι τῶν νεῶ δέεσθε, λέγειν τε αὖ ἐφαίνεσθε
» ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες, τῶυτὸ
» αὖ ὑμῖν ἐπορήσαμεν. νεῶ δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν
» ἐκείνων ἐσβαλόντες χθῶ, αὖθι ἡμέων, ἐπε-
» κράτεετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς
» παρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεί σφέας ὠῦτὸς θεὸς
» ἐγείρῃ, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς

certiores eos fecerũt, Persam, vbi omnia quæ sunt in interiore cõtinente in suam ditionem redegit, faucibus Bosphori ponte iunctis, in citeriorem traiecisse continentem: subactisque illic Thracibus, fluuium Istrum ponte iunxisse, animo hæc omnia in suam redigendi potestatem. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, sinentes ad perniciem nos deuenire, sed idem sentientes, obuiam eamus inuadenti: quod nisi facitis, nos in vltimum discrimẽ adducti, aut regionem deseremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladã subeamus, nolentibus vobis auxilio nobis esse? Quanquam non commodius agetur vobiscum, aduersus quos non minus venit Persa, quàm aduersus nos: neque, nos subegisse contentus, à vobis abstinebit. Cuius rei magnum hinc accipite documentum, quòd si nobis solis inferret ille bellum, animo superioris seruitutis vlciscendæ, debebat à cæteris hominibus abstinere, & sic in nostram tẽdere regionem, ostendens omnibus se aduersum alios ire: at nunc, vbi primùm traiecit in hanc continentem, vt quisque sibi occurrit, pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, suo subiectos imperio habet.

Hæc quum Scythæ denũtiassent, ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententiæ. [a]Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperũt se Scythis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus & Androphagus & Taurorum Melanchlænorúmque reges ita Scythis responderunt, SI vos in iniuria facienda ac bello inferendo priores non fuissetis, rectè videremini precari quæ precamini: & nos vestris precibus morem gerẽtes, idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum terram ingressi, imperitastis Persis, quoad deus vobis indulsit: illi itidem, quandoquidem eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos ne-

[a] Nam Gelonus quidẽ *rex* & Budinus & Sauromata conc.

que tunc quicquam intulimus iniuriæ his viris, neque nũc quicquam conabimur priores inferre. Quòd si hic nostram regionẽ iuuaserit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud nosmetipsos manebimus. neque enim in nos venire Persæ videntur, sed in eos qui fuerũt autores iniuriæ. Scythæ, vbi hæc relata audiere, statuerunt nullã sibi pugnam rectà atque exaperto conferendam, quando ipsis isti ad societatem non accedebant. [a] Itaque digressi clam, ac lõgius progressi, puteos quos ipsi offendũt, ac fontes, obstruunt, bifariámque diuisi herbam è regione atterũt. Et ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopasis, iubent Sauromatas pergere, qui se subducerent, si eò Persa declinaret, fugientes rectà ad flumen Tanain, secundum Mæotidem: iidem Persam abscedentem inuadendo persequerẽtur. Hæc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum est. Reliquarum duarum vnã, cui imperabat rex Indathyrsus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, iubent hos vno die prægressos exercitum Persarum [b] seducere, hostem lacessendo, & ea quæ decreuissent exequendo: & ante omnia hostem seducere in agros illorum qui societatem ipsorum abnuissent, vt eos, si minus volẽtes bellum aduersus Persas susciperent, certè inuitos redderent istis hostes. deinde in suam terrã reflectere, & tentare, siquid ipsis tentãdum esse videretur ac liberet. Hæc vbi decreuêre Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitũ præcursoribus missis. Carros autem in quibus eorum filii vxoréque omnes degunt, vnà cum pecoribus, [c] præterquam ad victũ suppetentibus, præmiserãt, dato suis mandato vt semper aquilonem versus tenderent. Hoc quũ [d] præparassent Scythæ, eorum emissarii, posteaquam cõpererũt Persas

a Sed se subducendo obstruendos sibi esse puteos & fontes quos in itinere offenderent, graménque è terra exterendum, *Vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas seipsos diuisissent, ad vnã, vbi Scopasis regnabat, Sauromatas cõferre se debere: sed subducere se, si illuc se conuerteret Persa, *fugient. r. ad fl. T. s. M.* quum autem Persa pedem referret, *inuadere* & persequi.

b Subducere se, *Vel, Paulatim aut clam progredi se subducendo. Sic & paulo post repone pro Seducere.*

c Præterquã iis quæ ad victum satis esse possent.

d Præmisissent

A δὲ οὔτέ τι πότε ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους ὁρᾶν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικέειν· ἢν μέντοι ὀπίσω, καὶ ὅτι τάχιστα ἡμετέρων ἄρξηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ πεισόμεθα. μέχρι δὲ τούτου ἡσυχίην ἄξομεν· οὐ γὰρ δοκέομεν ἐκ τοῦ ὀπίσω ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ὅτι τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης νομιοῦσι. Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος,

B ὅπῃ δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγένοντο· ὑπεξιόντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ προεξίοιεν αὐτοὶ, καὶ τὰς χρηὼας συλλοιῶ, τῷ ποίῳ τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτείβοντι, διὰ σφέας διελόντες· καὶ προσὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρέων τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας. Τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἢν ὅτι τοῦτο ποιήσωσι ὁ Πέρσης, ἐπὶ Τανάϊδος ποταμοῦ πρὸς τὴν Μαιῆτιν λίμνην ἀποφεύγοντας· ἀπελαύνοντός

C τε τοῦ Πέρσεω, ὄπισθε διώκειν. αὕτη μὲν σφι μία ἦν μοῖρα τῆς βασιληίης, τεταγμένη ταύτην τὴν ὁδὸν ἥντιν εἴρηται. Τὰς δὲ δύο τῶν βασιληίων, τήν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς ταὐτό, καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσηλυθύων, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν, ὑπιόντας τε καὶ ποιοῦντας τὰ βεβουλευμένα. προσβᾶσι μέν νυν ὑπάγειν

D σφέας ἐπὶ τὰς χώρεας τὰς ἀπεπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐθέλοντας γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον καὶ τοὺς Πέρσας, ἀλλ' ἀέκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπιστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην, καὶ ὅτι χρέῳ, ἐπὶ δὴ 165
βουλευομένοισι δοκέῃ. Ταῦτα ⟨ὦ⟩ Σκύθαι βουλευσάμενοι, ὑπερτίαζον τὴν Δαρείου στρατιήν, προσβρόμους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. Τὰς δὲ ἁμάξας ἐν τῇ-

E σι σφι διατάττοντο τά τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πάσας καὶ τὰ προβατα πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ἀπολιπόμενοι, τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι αἰεὶ ὁκόσην πρὸς βορέην ἐλαύνειν. Ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζοντο. τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρσας

ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ Ἴστρου, οὗτοι μὲν τούτους δι' ἑβδόμης ἡμέρης ὁδῷ παρελθόντας, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἀπὸ τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ὀπισθοφυλάκους τῶν Σκυθέων τοὺς ἵππους, ἐπείσθησαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπαγόντων καὶ ἔπειτα (παρῆν γὰρ τοῖσι μέσῳ τῶν μοιρέων ἰοῦσι Οἱ Πέρσαι) ἐδίωκον παρά τε τὸν Τάναϊν. Διαβαίνοντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμόν, οἱ Πέρσαι ὀπίσω διαβάντες ἐδίωκον. ἐς ὃ τῶν Σαυροματέων τοὺς χώρους διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τοὺς τῶν Βουδίνων. ὅσον μὲν δὴ χρόνον Οἱ Πέρσαι ἦισθον διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρης, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σίνεσθαι, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου· ἐπεί τε δὲ ἐς τοὺς τῶν Βουδίνων χώρους εἰσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τῶν Βουδίνων, καὶ κεκενωμένου τὸ τεῖχος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἵποντο αἰεὶ ὃ τι ὄπισθε στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἔρημος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κεῖται δὲ ὑπὸ τῆς Βουδίνων χώρης, ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἐοῦσα πλῆθος ἐπ' ἀμφότερα. ὑπὸ δὲ τὴν ἔρημον Θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλεομένην Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κεῖται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις. ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρημον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσε τὴν στρατιὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὄαρῃ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ἐκτὸς τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κη· τὴν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐπράσσετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ἐπέκρεφον ἐς τὴν Σκυθικήν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τοσοῦτον, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντο σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ἐπισπόμενος ἦιε τοῖσι ἑωυτοῦ δοκέουσι τούτους τε πολλῷ τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ τοῖσι ἑωυτοῦ σοφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο· ἐς ὃ ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων. ἐντυχὼν δὲ, ἐδίω-

ab Istro trium ferè dierum & ante se vnius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastãt. Persæ, vbi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducẽtem: & quum ad vnam partium ventum est, aurorã versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanaĩn traiiciunt: eo & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, perueniunt in Budinicã. Cæterùm quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimẽti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi verò Budinicam ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porrò tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo à nemine hominũ colitur, posita suprà Budinorum regionem, septem dierũ itineris magnitudine: vltra quã Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingẽtes amnes per Mæoteos fluũt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, Oarus, Tanais, Syrges. Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Oarum locauit. Post hæc, octo vrbes eásque ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sexagenorum ferè stadiorum, quarum ad meã vsque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibentibus, ita Darius vrbibus illic relictis dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cũ exercitu maturãs ire in Scythiam, eò deuenit vbi in duas Scytharum incidit partes. Hos nactus insequeba-

tur vnius diei ſpatio, nunquã intermittens ſubterfugientes. Subterfugiebant autem de induſtria in terram eorum qui ſocietatem ipſorum reſpuerant, & primùm in Melanchlænorum. Quos quũ perturbaſſent tam Perſæ quàm Scythæ, eorum terram ingreſſi Scythę in loca Androphagorum Perſas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hoſtem in Neuridem ducunt. Neuris quoque conſternatis, tendunt ſubterfugiendo ire ad Agathyrſos. Sed Agathyrſi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priuſquã à Scythis ager ipſorũ inuaderetur, miſſo caduceatore, Scythis ingreſſum ſuorũ finium prohibent, prædicentes, ſi conarentur inuadere agrum ſuum, cum eis primùm ſe prælio commiſſuros. Hoc interminati Agathyrſi, in fines procurrũt, animo arcendi ingredi volẽtes. At Melãchlæni & Androphagi & Neuri, inuadentibus Perſis vnà cum Scythis, neque viriũ neque minarum memores, ſed timore perculſi, fugam capeſſerunt aquilonem verſus ac ſolitudinẽ. [a] Scythæ partim ad Agathyrſos, iam non recuſantes ſocietatem, ſe conferebant, partim è Neuride regione in ſuam Perſis præibant. Id quum diu factitaretur, neque deſiſteretur, Darius ad Indathyrſum Scytharum regem miſſo equite, inquit, [b] Virorum dæmonie, *id eſt, beate*, quid aſſiduè fugam facis, quum liceat tibi horũ facere alterutrum? ſi tibi videris idoneus ad reſiſtendum negotiis meis, ſiſte curſum, ac perſtãs, mecum fac prælium: ſin agnoſcis te imparẽ eſſe, ſic quoque ſiſte curſum, & hero tuo munera offerẽs terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrſus ita reſpondit, Sic res meæ habent, ô Perſa, vt neque vllum mortalium ego metuens antè fugerim, neque nũc fugiam te, neque quicquam faciã diuerſum nunc atque in pace facere conſueueram. [c] Quòd autẽ nõ protinus tecum ineo prælium, huius rei te certiorem faciam:

a At Scythæ non iam ad Agathyrſos (quippe qui *ingreſſu ſuæ regionẽ* interdixiſſẽt) tendebant, ſed ex Neuride regione in ſuã Perſis præibant. *Valla putauit ἀπιπαντας eſſe pro ἀπιπαμένους συμμαχίων (& paulo antè loquutus erat Herodotus) quum referatur ad ἀπηόρθιον præcedens paulo antè.*

b *Budæus vertit*, O miſerrime hominum.

c Cur autẽ non pr. tecum ineam prælium, hoc quoque tibi declarabo.

A κε ἐπεξέφευγε ἡμέρης ὁδῷ. καὶ (οὐ γὰρ αἰεὶ ἔπιεν ὁ Δαρεῖος) ⓐ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ἐπεξέφυγον ἐς τὴν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρων συμμαχίην. παρῆσαν δὲ ἐς τὴν Μελαγχλαίνων τὴν χώρην. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ ⓐ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀνδροφάγων τὴν χώρην. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἐπῆλθον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασσομένων δὲ καὶ τούτων, ἅτε ἐόντων ἐπ' ἄκρον

B τῆς ἠπείρου, ἐπέσχον ἐπεξιόντες ⓐ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρθιον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν τῆς σφετέρων οὔρων. προσλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα ἀμυνέονται. Ἀγάθυρσοι μὲν προεῖπόντες ταῦτα, ἐβοήθεον ὅπως τοῖς οὔροις,

C ὡς μὴ ἐῶντες ἐρύκειν τοὺς ὑπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε τοῖς ἀλκὴν ἐτράποντο· ὅπλα θήμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφυγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. ⓐ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τὸν Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπειπόντας ἀπικνέονται· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος

D ἱππέα πρὸς ⓥ Σκυθέων βασιλέα Ἰνδάθυρσον, ἔλεγε τάδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεί, ὄζόν τοι τῶνδε τὰ ἔτεα ποιέων; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως δοκέῃς εἶναι σεωυτῷ, ποιέων τοιῆσι ἐμοῖσι πρήγμασι ἀντιωθήϊα, σὺ δὲ στὰς μάχεο· εἰ δὲ μή, καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔλθὲ ἐς λόγους. πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδάθυρσος ἔλεγε τάδε, Οὔτι τῶ ἐμὲ ἔχει ὦ

B Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδέ τι νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἔωθα ποιέων. ὅτι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω·

166

ἡμῖν οὔτε

χρ. τὰς πρὸ παυσάμενος πλείης μάχεσθαι. εἰ δὲ συγχινώσκεαι εἶναι ἥσσων, σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος

» ἡμῖν οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἔστι, A Nobis neque oppida sunt neque
» τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἀλώσῃ ἢ καρπὸς, τά- agri culti, quos inuadi aut vasta-
» χιον συμμίσγοιμεν αἰ ἐς μάχην ὑμῖν. εἰ ri metuētes, properemus vobis-
» δέ τοι πάντως ἐς τοῦτο χρῆμα ἀπικνέε- cum cōferre pugnam. ad quam
» αι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἐόντες πάτριοι τάφοι παλαιοί. si opus est cōtinuò deuenire, sunt
» φέρετε, τούτους αἰδεσθέντες, συλήσατε πει- paterna sepulcra, quæ vos quum
» ρήσασθε αὐτούς· ἐπιγνώσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μα- nacti fueritis, agedum tentate la-
» χησόμεθα περὶ τῶν τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχη- befactare: & tunc intelligetis, pu-
» σόμεθα. πρότερον δὲ ἢν μὴ ἡμέας λόγος αἱ- gnaturi vobiscum simus pro se-
» ρῇ, οὐ συμμίξομέν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοι- pulcris, nécne: prius autem (nisi
» αῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δὲ ἐμοὺς, Δία τε B nos ratio traxerit) tecum prælio
» ἐγὼ νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἑστίην non cōseremus. Hactenus, quod
» τὴν Σκυθέων βασιλέα, μούνους τε δὴ ἐμοὶ δοκέει ad pacem pertinet, dictum sit:
» αὐτὰ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος δῶρα πέμ- quod autem ad cætera, ego solos
» ψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· αὐτὰ δὲ τὰ mihi heros arbitror Iouem pro-
» ὅτι δεσπότης ἐφησας εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω· genitorem meum, [a] & solium a Et Vestam Scy-
» τοῦτο ἔστι ἢ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κή- Scytharum regium. Tibi autem tharum reginam.
ρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. Ⓓ pro terra & aqua, quæ dono po- *Fortassè tamē & aliam interpretationem verba Græca admittunt.*
Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δου- scis, mittam quæ decet ad te ve-
λοσυνης τὸ οὔνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν nire dona: pro eo quòd herum te
μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοῖραν τεταγμέ- meum esse dixisti, iubeo te flere:
νην, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμπουσι, γέφυραν Hoc à Scythis responsū est: quod
κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέεσθαι τούτοισι οἳ τὸν caduceator reuersus Dario renū
Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφυλάσσεον. tiauit. Scytharum reges, audito
nomine seruitutis, indignatione
Αὐτῶν δὲ τοῖσι νομαδικωτέροισι ἔδοξε perfusi, partem illam quæ cum
πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἑκάστοτε C Sauromatis ordinata erat, cui
ἀναιρεομένοισι ὁρτὴ θεσθαι. νομίσαντες præerat Scopasis, mittūt ad col-
ὧν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίευν loquendum cum Ionibus qui Is-
τάδε βεβουλευμένα. ἡμέας μὲν δὴ ἵππος τῷ ἵπ- strū ponte iunctum asseruabant.
που αἰεὶ τρέπεσκε ἢ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν
Περσέων ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς D [b] At Persæ nō amplius sibi va- b At Scythæ qui
τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς αἰεὶ ἐπεκούρεε. Ⓔ οἱ δὲ gandum esse statuerunt, vt ho- ibi relinquebantur, *vel remanebant*, nō amplius censuerūt Persas cogendos esse vagari, sed adorien-dos esse quoties cibum sumerent. Obseruantes igi-tur tempus quo ab illis cibus sumebatur, facie-bant quod statue-rant. Enimuero, &c.
ἐσέπιπτον ἐς τὸν πεζόν] ἐπέκειντο τῷ πεζῷ.
Σκύθαι ἐσαεράξαντες τῷ ἵππῳ, ἐς τὸ ἔπειτα ἐπεκούρει. spitibus, qui ipsorum commea-
ἔτρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιέοντο δὲ καὶ tum eripiebant, insidias tende-
τὰς νύκτας τοιαύτας παραπλησίας τῇσι ἡμερησίῃσι rent, distributis qui aduersus e-
οἱ Σκύθαι. ὅσα δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε ἐς συμμαχον reptores frumentariæ rei iussa
καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξοον, ὁρτὴ θεσμένοισι exequerentur. Enimuero equi-
τῶν Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶυμα μέγι- tatus Scytharum semper in fugā
στον ἐρέω· τῶν τε ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τῶν ἡμιόνων vertebat equitatum Persarum,
τὸ εἶδος· οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῆ ἡ Σκυ- sed fugientes incidendo in pedi-
θικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· E tatum, ab eo defensabantur. Ita
ἔστι δὲ ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τοιαῦτα Scythæ summoto equitatu ho-
πάντα οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. stili, tamen metu peditum abs-
ὑπείροντες ὦν οἱ ὄνοι ἐπάεσσαν τὸν ἵππον τῶν cedebant, & nihilominus no-
Σκυθέων πολλάκις ἐπελαυνόμενοι ὁρτὴ τὰς stris quoque tales incursio-
Πέρσας, μεταξὺ ὄκως ἀκούσαι οἱ ἵπποι τῶν nes faciebant. [c] Aduersus quos c Verùm quod Persis auxiliabatur, Scythis verò aduersabatur, Da-rii exercitum in-uadentibus, id re-feram, maximum miraculum. *Nemirum id faciebat* afinorum vox & mulorū species.
ὄνων τὴν φωνὴν, ἐπαράσσοντό τε ὑποστρεφόμενοι,

arrectis auribus ſtupefacti, vtpote inſolentia tum vocis quam prius non audiſſent, tum formæ quam nunquam inſpexiſſent. Atque hoc quidem paululum quiddam momẽti ad bellum afferebat. Cæterùm Scythæ vbi animaduerterunt Perſas tumultuantes, quò diutius in Scythia illi commorarentur, [a] & commorantes ad omnium neceſſariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita ſibi putarunt, vt pecoribus ſuis vnà cum paſtoribus relictis, in alium ipſi abſcederent locum. Perſæ illuc ſe conferentes, excipiebant pecora. quo facto quum ſæpius idẽ tentarent, ad vltimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittũt ad eum cum muneribus caduceatorẽ, aue, mure, rana, & quinque ſagittis. Perſæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa ſignificarent. Iſte negare ſibi aliud eſſe mandatum niſi vt quum illa tradidiſſet, celerrimè rediret. iubere tamen ipſos Perſas, ſi ſolertes forent, interpretari quid ſibi dona vellent. Hoc quum audiſſent Perſæ, conſultabant. Et Darii quidem ſententia erat, Scythas ſeipſos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quòd mus quidẽ in terra gignatur, & eodem quo homines fructu vtatur, rana autẽ in aquis naſcatur, auis verò ſit equo affimilis: at ſagittis dandis, quòd [b] ſeipſos tradere viderentur. In hanc ſententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è ſeptem qui magos ſuſtulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Perſæ, niſi effecti vt aues, ſubuoletis in cælum, aut effecti vt mures, ſubeatis terram, aut effecti vt ranæ inſiliatis in paludes, non remeabitis vnde veniſtis, his ſagittis confecti. Et Perſæ quidem illa munera ſic interpretabantur. At vna pars Scytharum cui datũ antè erat negotium Męotidis paludis cuſtodiendæ, tunc autẽ cũ Ionibus qui ad Iſtrũ erant colloquẽdi, vbi ad pontẽ venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatẽ vobis

a Et commorãtes angerẽtur ob rerum omnium penuriam.

b Suam potentiam.

A καὶ ἐν θωύμασι ἔσχον, ὀρθὰ ἰζῶντες τὰ ὦτα· ἄτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τῆς τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες ὃ εἶδος. ταῦτα μὲν νεμ ὅτι σμικρόν τι ἐφέρεντο τὸ πολέμου. οἱ δὲ Σκύθαι ὅκως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα σφι δαμόσιόν τε ὅτι πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ σφὶ δαμώμενοι ἀνιῶντο, τῷ πρώτων ὅτι δεόμενοι ἐόντες, ἐποίεον τοιόνδε· ἔκλων τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ

B αὖ ἀπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ αὖ Πέρσαι ἐπελθόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπήεσαν αὖ τῷ πεπονημένῳ. πολλάκις δὲ τοιούτου γινομένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἴχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε καὶ μυῖαν καὶ βάτραχον καὶ ἰσους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων. ὁ δὲ σφέων ἔφη οἱ ἐπεσταλθαι ἄλλο ἢ δόντα τινὶ ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνώναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν, Σκύθας ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντος τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ, ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ ἰσους, ὡς τὴν ἑωυτῶν ἀρχὴν

D δώσοντα δεδιδόσθαι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεῖηκε δὲ ταύτῃ ἡ γνώμη Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τῶν τὸν μάγον καταλόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, Ἢν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε ἐς τὸν οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι, κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι, ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, οὐκ ἀπονοσήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶν δὲ τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρ-

E σαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἴκαζον. ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην φυλάσσειν, τότε δὲ ὅτε τὸν Ἴστρον ἔφασι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ὅτι τάχιστα γέφυραν, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερείην ὑμῖν

167

» ἥκομεν φέροντες, ἐὰν περ σὲ ἐθέλῃσι ἐσακοῦσαι. A
» πευθανόμεθα γὰρ Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑ-
» μῖν, ἑξήκοντα ἡμέρας μούνας φυλάξαντας
» τὴν γέφυραν, αὐτὸν μὴ παραμενόμενον σὺν τῷ
» τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάξεσθαι ἐς τὴν ὑμετέ-
» ρην. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες, ἐκτὸς μὲν
» ἔσεσθε τοῦ κείνου αἰτίης, ἐκτὸς δὲ τοῦ
» ἡμέων ἂν τοσχειμόνας ἡμέρας τοσαμείνα-
» ντες, ὃ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάξεσθε. οὗτοι
μὲν νυν, ὑποδεξαμένων Ἰώνων ποιήσειν
ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐπείγοντο. Πέρ- B
σῃσι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ,
αὐτεπάγησαν οἱ ὑποληφθέντες Σκύθαι
πεζῷ καὶ ἱππευσι, ὡς συμβαλέοντες. τεπα-
γημένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον
διήλατο· τὸν δὲ, ὡς ἕκαστοι ὤρεον τὸν λαγόν, ἐδίω-
κον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῆ χρεω-
μένων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τὸν αὐτομολέοντα τὸν
Γόβρυον. πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώ
κοντας, εἶπε πρὸς τοὺς περ ἐώθεε καὶ τὰ
» ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ὦ ἄνδρες ἡμέων πολλὸν C
» καταφρονέονσι. καί μοι νῦν φαίνεται Γόβρυης
» εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δώρων ὀρθῶς· ὡς ὧν
» ὄντως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῷ μοι ἔχειν, βε-
» λτίης ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ
ἢ τὸ ὀπίσω » ἡμῖν ἔσται" ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γόβρυης εἶ-
» πε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν δὴ καὶ λόγῳ πι-
» στὰ μιν τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην·
» ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς
» ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκέει, ἐπεὰν
» τάχιστα νὺξ ἐπέλθῃ, ἐκκαυσαντας τὰ πυρὰ D
» (ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιέειν) τοὺς πρανε-
» στέως τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς ταλαιπωρίας
» ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πολλοὺς κα-
» ταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι πρὶν ἢ καὶ ὅτι
» τὸν Ἴστρον ἰθύσαι Σκύθας λύσοντας τὴν
» γέφυραν, ἢ καί τι Ἴωσι δόξαι, ὃ ἡμέας
» οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι. Γόβρυης μὲν
ταῦτα συνεβούλευε. μετὰ δὲ, νύξ τε ἐγένετο,
καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς
μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὸν ὀλί- E
γιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάν-
τας καταδήσας, κατέλιπε αὐτοῦ ἐν
τῷ στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τούς τε ὄνους
καὶ τοὺς ἀσθενέας τῆς στρατιῆς, τὰ δὲ εἵνε-
κα· ἵνα μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται.
οἱ δ' ἄνθρωποι ἀσθενείης μὲν εἵνεκα κατελίποντο, πρόφασιν δὲ τῆς δὴ λοιπῆς

afferentes venimus, si modò nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse vt ad sexaginta dunta-xat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. Itaque si[a] id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis: proinde quum ad præstitutam diem permanseritis, iam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ[b] raptim retrò abiere. At cæteri Scythę, post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt tanquam confl cturi. quum interim lepus in medium prosiliit, quem vt quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, sciscitabatur Darius vnde hostium tumultus existeret: & quum audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cætera colloqui cõsueuerat, Hi viri videtur mihi magnò nos habere contemptui, & nunc Gobryas rectè dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quũ mihi quoque ipsi res ita se habere videtur, bono cõsilio est opus, vt tutus nobis eò vnde venimus sit receptus. Ad hęc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horũ ego virorum inopiã videbar mihi ferè fama habere cognitam, sed vbi aduenì, cuidẽtius intellexi, animaduertẽs eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quũ primùm nox aduenerit, [c] incensis è more ignibus, & aliis quæ consueuerunt fieri, actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum rectà pergant Scythæ ad pontem soluendum, [d] aut Ionibus soluere lubeat: quod nobis facto facile erit. Hoc Gobryas consiliũ dabat. Cui assentiens Darius, vbi nox adfuit, reliquit in castris [e] viros lãguore præditos, & eos quorũ amissio minimi faciẽda esset, necnõ omnes asinos *alligatos*: asinos quidẽ, vt vocẽ ederent: [f] infirmos autẽ homines, hoc titulo, sed hoc tamen prætextu, vt dum ipse cum fl.cop.

a Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum* Et quum ad pr. diẽ permãseritis, iam abscedatis.

b Primo quoque tempore redierunt.

c Accensis ignibus, vt & aliàs facere cõsueuimus; & imbecill.

d Aut Iones aliquid *in* nos moliantur quod efficere illis nõ difficile futurum sit.

e *Eadem est* Vox *pro qua reddidit paulo antè Imbecillissimi quibusque: nisi quòd hìc est positiuus gradus, quum ibi esset superlatiuus.*

f Homines verò propter imbecillitatem quidem relinquebantur,

vt dum ipſe cum flore copiarũ adoriretur hoſtem, iſti interea caſtra tutarẽtur. Hæc perſuadens iis qui relinquebantur, Darius, accenſis ignibus quammaturrimè ad Iſtrum contendit.[a] Aſini, quòd multitudine deſtituti eſſent, eo magis rudere, quos audientes Scythæ, credere omnino Perſas in eiſdem permanere caſtris. verùm vbi illuxit, ii qui relicti erant, cognito ſe proditos eſſe à Dario,[b] manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repẽtè retractis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum, cum Budiniſque ac Gelonis, Perſas recta ad Iſtrum via perſequuntur, vtpote pleroſque pedites & itinera neſciẽtes, ea præſertim quæ diuortia habebant: ipſi equites & compendia viarum ſcientes. Sed quum vtrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere quàm Perſæ. Ibi cognito ſe præuertiſſe Perſas, ita ad Ionas qui in nauibus erant verba fecerũt, Viri Iones, quum dierum numerus iam pertranſierit, iniurii eſtis qui adhuc permaneatis: ſed quoniam hactenus præ timore permanſiſtis, nũc ſoluite quamcelerrimè traiectũ, atque abite ſoſpites liberíque, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus veſter erat, ita tractabimus vt aduerſus nullum mortalium ſit facturus expeditionem. De hac re conſultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Atheniẽſium ducis & Cherſonenſiũ (qui ſunt in Helleſponto) tyranni ſententia erat, Scythis obtemperandum eſſe, & Ioniam ſeruitute liberandam. At Hiſtiæi Mileſii diuerſa, quòd diceret nũc quidem eos ſuæ quenque vrbis tyrannos eſſe ob Darium: potentia verò Darii ſublata, neque ſe Mileſiis, neque alium quẽquam vſquam præeſſe poſſe. Fore enim vt ſingulę ciuitates popularem ſtatum quàm tyrannicum mallent. Hãc ſententiam quũ dixiſſet Hiſtiæus, omnes cõfeſtim qui Miltiadi aſſenſi fuerãt, in eam tranſierunt.

a Aſini à cœtu ſegregati,

b Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos vti. Quibus illi auditis, in vnum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatũm vna, necnon Budini & Geloni, Perſas recta ad Iſtr. via perſequũtur. Sed quum Perſarũ exercitus magna ex parte pedites haberet, viáſque ignoraret, vtpote *in certa diuerticula, vel in certa itinerum diuortia* non ſectas: at Scythicus equitibus cõſtaret, & iis quidẽ itinerum compẽdia ſcientibus, quum vtrique ab alt. aberr.

A αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τῦ στρατῦ ἐπιθήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, ἔπειτα δὲ στρατόπεδον τῦτον τὸν χρόνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολοίποισι ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας, τῦ ταχίστην ἐπείγετο ἐπὶ τὸ Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τῦ ὁμίλου, μᾶλλον δὴ μᾶλλον πολλῷ ἵεσαν τὴν φωνήν, ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, παρ' ἐλπίδα τοσήνδε χώρῳ ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες καὶ ὑπολοφθέντες ὡς B τὸ δεδεδογμένον εἴη ὑπὸ Δαρείου, χεῖρά τε τὸ πρότερον τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὰ ταχίστην συγκρατήσαντες, αἵ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ Ἴστρου. ἅτε δὲ τῦ Περσικὸν μὲν τὸ πολλὸν εἶναι πεζὸν στρατὸν, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ὑπισαμένους, ὥστε οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν, τῦ δὲ Σκυθικῦ, ἱππότεω, καὶ τὰ συντόμια τῆς ὁδοῦ ὑπισαμένους, ἁμαρτόντες ἀλλήλων, ἔφθησαν C πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὸ γέφυρον ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας οὔκω ἀπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυσί, Ἄνδρες Ἴωνες, αἵτε ἡμέρας ὑμῖν τῦ ἀριθμοῦ διήκουσι, καὶ δ' ποιέετε δίκαια ἔτι μενδαμνόντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμείνετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τῷ ταχίστην ἅπαντε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες D χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς πειρησόμεθα οὕτω, ὥστε μηδαμοὶ ἔτι ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύσασθαι. πρὸς ταῦτα δὴ Ἴωνες ἐβούλευοντο. Μιλτιάδεω μὲν τῦ Ἀθηναίου στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιωτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐμοὶ γνώμη πείθεσθαι Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην. Ἱστιαίου δὲ τῦ Μιλησίου σταντίη ταύτη, λέγοντος ὡς νῦν μὲν ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος, τῦ Δαρείου δὲ δυνάμεως καταιρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα ὑδαμῶν. βουλήσεσθαι γὰρ ἑκάστην τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεξαμένου, αὐτίκα πάντες ἐγνώμησαν, πρότερον τῦ Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι.

168

ἦσαν γὰρ δή τοι οἱ ἀμφέσβητέον τε τὸν ψῆφον, A Fuere autem qui disceptauerũt,
καὶ ἐόντες λόγου τοῦ βασιλῆος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ duntaxat alicuius apud regem
Ἱπποκλος Λαμψακηνός, καὶ Ἠρόφαντος existimationis, Hellespontinorũ quidem tyranni, Daphnis
Παριήνιος, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconnesius, & Aristagoras Cyzicenus, &
Ἀριστάγορης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ Aristõ Byzantius: & isti quidem
Ἰωνίης δὲ, Στρατίης τε Χῖος, καὶ Αἰακίδης ex Hellespõto. Ab Ionia autem,
Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φωκεὺς, καὶ Ἱστιαῖος Stratias Chius, & AEacides Samius, & Laodamas Phocensis, &
Μιλήσιος. τοῦ ἦν γνώμη τοῦσχειμάζειν ἐνάντιη Histiæus Milesius: cuius sententia prælata est sententiæ Miltiadis. AEolum verò vnus affuit
τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ πρὸς τοῦτο λόγιμος B qui esset alicuius authoritatis, Aristagoras Cymæus. Hi, posteaquam Histiæi probauêre sententiam, hoc sibi præterea agẽdum
μοῦνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. οὗτοι ὦν ἐπεί τε τὸν Ἱστιαίου αἱρέοντο γνώμην, ἔδοξέ dicendũmque censuerunt, vt
σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔρδειν τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τὸ μὲν γεφύρης λύειν τὰ πρὸς τὸν Σκύθας ἐόντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα ἀφίκηται· pontem [a] quidem ab vlteriore ripa eatenus soluerent vt extra sagittæ iactum esset, ne nihil facere viderentur, quum tamen
ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· nihil facerent, néve Scythæ vim
οἱ δὲ Σκύθαι μὴ πειρώμενοι βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι ἀμαξιῶαι τὸν Ἴστρον τῇ γέφυραν. afferre tentarent, & Istrum pon-
εἰπεῖν τε λύοντας τὴν γέφυρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὸν ἔχον, ὡς πολλὰ ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ἐ- C te transire, [b] sed soluentes illinc
σὶ ὃν ἡδονήν. ταῦτα μὲν τοῦσπέμψαν τὴν γνώμην. αὐτοὶ δὲ, ὡς πάντων ὑπεκρίναντο Ἱστιαῖος, pontem, quasi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc sententiæ Histiæi addendum quum decreuissent, ita pro vniuersis ad Scythas Histiæus verba fecit, Viri Scythæ, iucundam nobis rem attulistis, & opportunè instatis: atque vt vos nobis probè viam ostendistis, ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectum rescindimus, adhibituri omnem diligentiã, cupiditate assequendæ libertatis. Cæterùm dum nos hæc dissoluimus, interea vos illos inquirere tempus admonet, & inuentos, tam vestro quàm nostro nomine ita vlcisci vt merentur. Scythæ, Ionibus iterum fidem habẽtes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Persas reuerterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarũt, [c] ipsi sibi huius rei causa, quòd pabula equorum illis in locis corruperant, fontésque obstruxerant. quod nisi fecissent, facilè si voluissent Persas inuenissent: nunc ita faciendo, visi sibi fuerant optimè consuluisse, ob quæ tamen eos res frustrata est. Quippe eã suæ regionis partem consectãtes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hostẽ indagabant,

a Partis pontem soluerẽt quæ versus Scythas spectaret: soluerent autem non amplius quàm ad iactus teli spatium, ne nihil fac.

b Sed soluentes illam pontis partem quæ Scythiã versus spectabat, omnia pro arbitrio Scytharum se facturos dicẽrent.

c Cuius *mali* sibi autores fuerant.

» πάντα λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε
» φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε ἀπ'
» ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦ), καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων
» ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ὑπηρετέεται· ὡς γὰρ ὁ-
» ρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον, καὶ προθυμίην
» πᾶσαν ἕξομεν, θέλοντες ἐλευθερωθῆναι. ἐν
» ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν, ὑμέας χρεὼν ἐστὶ
» διζήσασθαι ἐκείνους· εὑρόντας δὲ, νῶϊν τε ἡ-
» μέων καὶ ὑμέων αὐτῶν ἀμυνασθαι οὕτως ὡς
» ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν ταῦτα εἶπαν
Ἕλληνες πάντες ἐπιστάμενοι λέγειν ἀληθέα, ἐπεστρέφοντο ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς τοῦτο ἀμφοτέρας τὰς ὁδοὺς συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, πρῆξαι ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, ῥᾳστέως ἐξευρεῖν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄμεινα βεβουλεῦσθαι, καὶ τὰ τοῦτο ἐσφάλησαν· Σκύθαι μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρης τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν, τούτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους

169

διεξελθόντες.

rati illum eadem parte fugam intendisse: at ille obseruato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægrè traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenisset, nactus pontem solutum, animo prorsus concidit, veritus ne se relicto Iones abiissent. Erat autem apud Darium AEgyptius quidam, omnium hominum vocalissimus: hunc Darius supra ripam Istri positum iubet inclamare Histiæum Milesium: Histiæus *eum sæpius inclamantem: tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traiiciendum exercitum pōtem iunxit. Atque hunc in modum Persæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterum aberrauerunt. [a] & ob id Iones tanquam non liberos, sed pessimos & ignauissimos omnium hominum iudicant, déque eis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & insectatione dignissimos. Hæc in Iones Scythæ probra iaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi peruenit, atque illinc in Asiam nauibus ipse transiuit, relicto in Europa exercitu duce [b] Megabyzo, viro Persa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, vt hoc verbū inter Persas diceret: quum esset esurus mala punica, simulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano [c] nunquid tantum hominum sibi optaret quantum illic esset acinorum, respondit, Se præoptare tot sibi esse Megabyzos quàm Græciam subditam. His verbis apud Persas hominem honorauit: quem tunc prætorem reliquit cū octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Hellespōtios reliquit, hoc dicto, quòd quum apud Byzantium agēs audisset Chalcedonios decē & septem annis ante Byzantios vrbē condidisse, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuisse, qui, quū pulchrior adesset locus ad vrbem condendā, nequaquā turpiorē elegissent nisi cæci fuis-

a Et *propterea* modò Iones, vt qui liberi sint, pessim. hom. iudicāt: modò de illis tāquam de seruis loquentes, mancipia dominorū amantia & minimè fugitiua esse aiūt. *Vel*, Et propterea aliâs Iones, *&c. Sic & in altera parte.* Aliâs verò de illis *&c.* *Solet tamen* τῶν μὲν, τῶν δὲ, *potius exponi*, *Partim quidem*, *Partim verò*. *sed hic non satis cōuenire videtur Partim. sensus est enim, Iones (Scytharum iudicio) si vt liberi cōsiderentur, se in stulta re ignauissimos ostendisse: sin vt serui, officio mancipiorum dominos amātium functos fuisse.*

b Megabazo. *in Vulg. edit. Gr. & in nostris Vet. codd. sic in sequentibus locis.*

c Cuius rei tantam multitudinē sibi optaret.

A δοκέοντες καὶ ἐκείνοις ἀφ' ὑμέων τοιούτων τιὼ ἀποδρησιν ποιήσασθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἑωϋτῶν ἡγεόμενον σίδον, τῶν Φυλάσσοντες ἵησθμ. καὶ οὕτω μόγις δὴ τὸν πόρον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀθρωδίην ἀπίκοντο μὴ σφέας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. ἰὼ ἰὼ δὴ Δαρεῖον αἰνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τὸ χείλεος τοῦ Ἴστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τοῦ πρώτου κελεύσματος, ἅς τε νέας ἁπάσας παρῆγε διαπορθμεύειν τὸν στρατὸν, καὶ τὸν γέφυραν ἔζευξε. Πέρσαι μὲν ὧν ὅτω ἐκφεύγεσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, ἐς τοὐδύτερον ἥμαρτον τῶν Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, καὶ κάρτα τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνοισι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων. τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἀνδραπόδων φιλοδέσποτα φασὶ εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ ἀφ' ἧς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τὴν Χερσονήσου. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· ᾧ Δαρεῖος κοτὲ ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος, ὡρμημένου Δαρείου ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε τάχιστα τιὼ πρώτιον τῶν ῥοιέων, εἴρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ,τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτον πλῆθος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι θέλειν μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑποκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τὸ ἑωϋτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἰπὰς τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμιον τοῖς Ἕλλησποντίοισι. ἡγεμὼν γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἐπ' ἔτεσι ἑπτακαίδεκα ἐπὶ τοῖσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὸ χωρίον Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τοὺς τὸν χείρονα τυγχάνειν ἐόντας τυφλούς. οὐ γὰρ ἂν τὸν καλλίονος προεόντος κτίζειν χώρον, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυ-

φλοί. οὗτος δὴ ὧν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λιφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, οὐ μὴ μηδίζουσι κατεστρέφετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἐποίησε.

Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ὑπὸ Λιβύων ἄλλος στρατὸς μέγας σόλος, ἀφ' ὧν ἐποίησαν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, ἐπεθύμησάν τε ἐπὶ τοῦτον ἐλθεῖν τάδε· Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ὑπολελοιπότων παίδων παῖδες, ἐξελαθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, λησάμενοι τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ἀπὸ τούτων ἐξελαθέντες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ ἐπειρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἰσὶ μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· ἐπεὶ δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸ λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες δεύτερον, ἠρώτεον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ ἀνῆψαν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὡς ἀπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοίρης τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀποληχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ὑπῆγε σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τὼ Τυνδαρείδαι ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἐγίνοντο, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἦγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβεισαν, τῆς τε βασιληίης μετατέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὧν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς ἐρκτεῖον (κτείνουσι δὲ τοὺς αἰεὶ κλείουσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτὸς μετ' ἡμέρην δέ, οὐδένα). ἐπεὶ ὧν ἔμελλον σφέας καταχρήσεσθαι, πρήσσουσι αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων (ἐοῦσαι αἰσά τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) ἐσελθεῖν ἐς τὸν

ἐσελθεῖν

sent. Hic igitur Megabyſus in Helleſpontia plaga pro prætore relictus, eos qui diuerſarum à Medis partium erant, ſubigebat. & iſte quidem talia agebat.

Per idem autem tẽpus alia ingens aduerſus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego cõmemorabo cauſam, his prius expoſitis: Argonautarum poſteri quum à Pelaſgis qui fœminas Atheniẽſium ex Braurone prædati ſunt, eſſent iecti à Lemno, Lacedæmonem nauigauerunt, cõſidentéſque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quũ aſpexiſſent, nuntium miſêre ſciſcitatum quinã & vnde eſſent. Illi, nuntio ſciſcitanti reſponderunt ſe Minyas eſſe, ab iis heroibus oriundos qui in Argo nauigaſſent quíq; quũ Lemnum appuliſſent, illic eos procreaſſent. Hanc mentionem ſtirpis Minyarum quum audiſſent Lacedæmonii, miſſo iterum nuntio ſciſcitantur quid ſibi velit ipſorum aduẽtus, atque ignis accenſio. Illi verò ſe reſpondent à Pelaſgis iectos, redire ad parentes, (æquiſſimum enim id factu eſſe) oraréque vt ſibi liceat vnà cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [a] in ea quæ ipſi vellent, Lacedęmoniis placuit, cùm ob alia ad hoc faciendum inducti, tum præcipuè quòd Tyndaridæ Caſtor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confeſtim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant vxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interiecto tẽpore, ſtatim elati ſuperbia, cùm alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnũ affectarũt. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctandos quũ cenſuiſſent, comprehenſos in carcerem coniecerunt. Quoſcunq; autem Lacedęmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur eſſent in illos animaduerſuri, exorati ſunt ab eorũ vxoribus (quæ ciues erãt & primorum Spartanorum filiæ) veniã ingrediendi

[a] Quibus ipſi cõditionibus vellẽt.

carcerem, & cum ſuo cuiuſque viro colloquendi, nullum in illis dolum eſſe ſuſpicãtes. Horum permiſſu, Minyarum vxores ingreſſæ carcerem, omni [a] veſte quam geſtabant viris tradita, illorum veſtem illæ ſumpſerunt. Ita Minyæ muliebri veſte amicti, veluti mulieres è carcere prodierũt, rurſúſque apud Taygetum conſederunt.

[a] Veſtitu quem geſt. v. trad. illorũ veſtitum ſu mpſ.

Hac eadem tempeſtate Theres, Auteſionis filius, Tiſameni nepos, Therſandri pronepos, Polynicis abnepos, miſſus eſt in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, auunculus Ariſtodemi filiorum, Euryſthenis & Proclis: quorum, quum pupilli eſſent, tutelã gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit ſibi ab aliis imperari, quoniam imperium deguſtaſſet, vt negaret ſe Lacedæmone moraturum, ſed ad cognatos nauigaturum. Erant autem in inſula quę nunc Thera vocatur, quondam Calliſta, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in inſulam quæ nunc Thera vocatur quum appulſus eſſet, ſiue regionis amore captus, ſiue qua alia voluntate, reliquit illic cùm alios quoſdam Phœnices, tum Membliarem conſanguineum ſuum. Iſti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone veniſſet, inſulã quæ Calliſta, *id eſt pulcherrima*, vocabatur: incoluerunt. Ad quos Theras eũ multitudine tribuliũ miſſus eſt, nequaquam ad illos eiiciendos, ſed ad vnà habitandum, & ad inſulam valde frequentandam. Poſtea verò quàm Minyas è carcere clapſos & apud Taygetum conſidentes, Lacedæmonii tamen necare ſtatuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens ſe illos ex ea regione abducturum. Et huic poſtulato Lacedæmoniis aſſentientibus, cum tribus biremibus ad poſteros Membliaris nauigauit, ducens ſecum non vniuerſos Minyas (plerique enim ex ipſis ad

A ἐρκτὴν, ⸗ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστη ⸗ ἑωυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφέας πρῆγμα, οὐδένα λόγον δοκέοντες ⸗ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπεί τε ἐσῆλθον, ποιέουσι τάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδυτέες τὴν γυναικηίην ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξῆισαν ἔξω. ὡς φυλάσσοντες ἦ τῷ ὄφρα τοῦτο ἵζοντο αὖτις ἐς ὃ Τηύγετον.

Τὸν ⸗ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, ⸗ B Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικίην ὡς Λακεδαίμονος. ἐὼν δὲ ὁ Θήρας οὗτος γνώριμος ἐών Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Αἰσιοδήμου, Εὐρυθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ὅτι ἐξεπαίλω εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχήν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεί τε ἐγεύσατο τοῦ ἄρχειν, οὐκ ἔφη μενέειν C ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλώσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νέῳ Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ, τὸ ἕτερον ἦ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, ὡς ἔσχε ἐς τὴν νέον Θήρην καλεομένην· ὡς δὲ οὐκ οἶδα ἦ, εἴτε δὴ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ D καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ὀκτὼ γενεάς, πρὶν ἢ Θήρεαν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ἀνδρῶν. ὅτε δὴ τότε ὢν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔστελλε συνοικίσων τούτοισι· οὐ μέντοι ἐξέλων αὐτούς, ἀλλὰ κατὰ οἰκηίην μοῖραν. ἐπεί τε ⸗ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδραῖτες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς ὃ Τηύγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλομένων σφέας ἀπολλύειν, παραιτέεται ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑπεδέκετο σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων ⸗ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τεσσεράκοντα ἐρετῇσι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἐπλωσε· οὐ πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους μούνους. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν

ἐξαράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας. τούτους δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἐωυτοὺς ἐς ἑξ μοίρας διέλαχον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας ταύτας ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Θρίξας, Πύργον, Ἔπιον, Νούδιον. τουτέων δὲ τὰς πλείστας ἐπ' ἐμεῦ Ἦλφοι ἐπόρθησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. ὁ δὲ παῖς οὐ βουλόμενος συμπλώσεσθαι, Τοιγάρων ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷόν τε ἐν λύκοισι· ἀπὸ τοῦ ἔπεος τούτου τὸ οὔνομα τῷ νεωτέρῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ χρόνῳ τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλέονται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ κατέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐν Θεοπροπίου Ἐριννύων τὸν Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μοῦνον τοῦτο, κατέμεινε τωὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. μέχρι μὲν νεὸς τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι χρέωνται τὰ λέγουσι· ὁ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρας τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεὺς Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. εἵποντο δέ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐθυμενίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλέι τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ἄναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέεσθαι ταῦτα. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν δὴ ταῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἀλογίῃ εἶχον τοῦ χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἰή, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. ἐπὶ δὲ ἐτέων μὲν ταῦτα οὐκ ἔσε τὸ Θήρην ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξαυαίνη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ Πυθίη τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν ἐῶν σφι μῆκος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζημένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην.

A Paroreatas Cauconásque diuerterunt) sed paucos, [a] quos in sex partes distribuerunt, & totidem illic oppida cõdiderunt, Lepreũ, Magistum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum plerasque Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. [b] Hic filio, quòd negaret se nauigaturũ cum eo, Relinquã ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto nomẽ adolescenti impositum est Ololycus, *id est Ouilupus*, & id nomẽ alteri prævaluit. Ololyco natus est filius AEgeus, à quo vocantur AEgidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod posteà apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum Theræis consentiũt: quod deinceps

B extitit, soli Theræi factum hoc

C modo esse memorant: Grinus, AEsanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, [c] ducens ex vrbe solennes hostias, comitantibus eum cùm aliis ciuibus, tum verò Batto [d] qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit vt vrbem in Libya cõderet. Cui

D vicissim iste, Equidem (inquit) ego, ô princeps, senior sum & grauis ad moliendum: tu verò quempiam horum iube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat: Hæc hactenus. Tunc vbi reuersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque vbi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniã mittere audentes. Septem post hæc annos quum in Thera nõ pluisset, & omnes, præter vnam, arbores exaruissent, consulentibus

E Theræis Pythiam, [e] respondit, mittendã in Libyam esse coloniam. Illi, quoniã nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuntios inuestigatum si quis aut indigenarũ aut aduenarũ illic esset qui in Libyã nauigasset.

a Quum autem hos expulissẽt, se ipsos in sex partes distrib.

b At filius, quum ei se vnà nauigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum οἷόν τε ἐν λύκοισι, *id est ouem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος· atque adeo nomen hoc inualuit.

c Afferens ex vrbe hecatomben comit.

d Qui filius erat Polymnesti, Euthymides genere ex Minyis.

e Obiecit illam colonię deductionem in Libyam.

Nuntii, quum Cretam pererrassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuntii mercede inductum in Theram duxerunt. Verùm non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrimè reuerterunt ad cæteris de insula renuntiandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eò naui Samia quæ ab AEgypto redibat, (cuius gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum soluissent, AEgyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transuectí columnas, peruenerunt in Tartessum, [a] pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt inde reuertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, [b] inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostratem Laodamantis filium AEginetam, cũ quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis simulacris*: septenũm cubitorum, genu nixis: & hoc primùm facto ingens amicitia Cyrenæis Therænsque cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renuntiarunt esse illis insolam regione Libyæ sitam, placuit Therænis vt è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto.

a Deducente eos numine. Erat, &c.

b Inter omnes Græcos de quibus certò nobis compertum est.

A τοῦτο πλανώμενοι δὲ ἀυτίκα οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ ὦν συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρεῖ, τῷ οὔνομα ἦεν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλάταιαν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι αὐτῶν ἄνδρες, ταῦτα οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλάταιαν, τὸν μὲν Κορώβιον λείποισι, σιτία καταλιπόντες ὅσον δύο μῆνας· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον ἢ συνέκειτο, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πρόσφορα. μετὰ δὲ ταῦτα νηῦς

B δὲ, νηῒ Σαμίῃ, τῆς ναύκληρος ἦν Κολαῖος, πλέουσα ἀπ' Αἰγύπτου, ἀπενείχθη ἐς τὴν Πλάταιαν ταύτην. πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα λόγον, σιτία ἐνιαυτοῦ καταλείποισι· αὐτοὶ δὲ ἀναδεξάμενοι ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ γὰρ αὐτοῖσι τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπρήσαντες,

C ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον τότον τὸν χρόνον· ὥστε ἀποναυσήσαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πρώτων, τῶν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἴσμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετά γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην, τούτῳ γὰρ οὐκ

D οἷά τέ ἐστι εἶναι ἄλλον. ἀπὸ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν ἐπικερδέων ἐξελόντες ἐξ τάλαντα, ἐποιήσαντο χαλκῆιον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τύπον. περὶξ δὲ αὐτοῦ, γρυπῶν κεφαλαὶ περίκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ἱδρυσάμενοι αὐτοῦ τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τῖσι γονάσι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῆξαι φιλίαι μεγάλαι συνεκρήσαντο. ἀπὸ δὲ Θη-

E ραίοι, ἐπεί τε, τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ὑπὸ Λιβύῃ ἐκπεπυσμένη. Θηραίοισι δὲ ἔδοξε ἀδελφεοὺς τε ἐπ' ἀδελφεοῖσι πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ πασέων κοινὴν ἀρχὴν ἐούσαν, αἱρέεσθαι. ἦν δὲ στρατηγὸς καὶ βασιλεὺς καὶ ἡγεμὼν Βάττος.

μετὰ δὲ ταῦτα : νηῒ

τοῦ ὀπικερδίου

οὕτω δὴ ἑλλοισι δύο πεντηκοντέροις ἐς τὴν Πλάταιαν. ταῦτα μὲν Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ὀπίσω τοῦ λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραίοισι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττου μάλιστα ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Οἰάξος πόλις· ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ὀπὶ γυναικὶ ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ὀπὶ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεισελθοῦσα ἐδιήγαγε τὴν ἐοῦσαν παῖδα τῇ Φρονίμῃ, πρέσβυσά τε καὶ, ἦν πάντῃ ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη. ἐς τέλος, μαχλοσύνην ἐπενείκασα, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω· ὁ δέ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικός, ἔρδειν οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ὀπὶ τῇ γυναικί. ἦν γὰρ δὴ Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Οἰάξῳ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος ποιήσατο ὀπὶ ξενίῃ, ἔπειτα ὤρκου μιν ἦ μὴν ἐπικουρήσειν ὅ,τι ἂν δεηθῇ. ἐπεί τε δὲ ἐξώρκωσε, ἄγαγεν οἱ τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ. ἐς ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, παραμεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τὸν ὅρκου, ἀμφελυσάμενος τὴν ξενίην, ἐποίεε ταῦτα δὲ πείσας τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀποστεύμενος τὸν ἔπειτα ὅρκου, ἀμφελύσας τὴν ξενίην, χοίνοισι αὐτὴν ἀμφελύσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀναπαύσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην πρὸς Πολύμνηστος, ἀνὴρ τῶν Θηραίων δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ οὐκ ὀλίγου ἐξεγένετο παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δ' μετωνομάσθη ἐπεὶ τε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω ἀμφασίζουσάν μιν τὴν Πυθίην, καλέσασάν μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεύς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεί τε γὰρ ἐκ παιδὸς ἐς ἥβην ἦλθε, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ αὐτῷ χρᾷ ἡ Πυθίη τάδε,

A Ita duas biremes in Platęam miſerunt. Hæc Theræi memorant. Cætera iam Theræis cum Cyrenæis conſtant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Thereis conſentiunt. ſic enim narrant: Eſt in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amiſſa vxore, induxit filię, nomine Phronimæ, nouercam: quæ domum ingreſſa, vt erat, ita re ipſa ſe nouercam præſtitit, cùm lædendo

B atque omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum [a]impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro perſuaſit. Iſte ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus eſt. Erat in Oaxo negotiator quidã Theræus, nomine Themiſon: [b]hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quã rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: iubens vt eam

C abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiã, ita ſibi faciendum putauit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, [c]vt iuriiurando Etearchi ſatisfaceret, reuinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram peruenit. Ibi Polymneſtus, vir inter Theræos ſpectatus, in con-

D cubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, vt Theræi & Cyrenæi aiunt: vt autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed eum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cùm propter oraculum apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem ap-

E pellant, & ob id reor [d]Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quòd futurus rex eſſet in Libya. Hic, vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

a Impudicitiæ crimen impingẽdo. *Vel, impudicitiam obiiciendo.*

b Hoſpitio exceptum adigit iureiurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quã cunque ad rem illi opus ea eſſet.

c Defungi iuriiurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligatã, ſtatim extraxit, vt promiſſo ſatisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.*

d Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regẽ futurũ nouerat.

Batte venit vocis causa: dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

[a] Ad hæc Battus sic vicissim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia consulendi de voce: tu de aliis mihi respondes quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Libyam. qua copia?[b] quáve manu? Hæc loquens non persuasit illi vt alia responderet, sed eadē quæ prius respondente Pythia, illinc digressus abiit in Theram. [c] Mox deinde quum & huic ipsi & cæteris Theræis malè contingeret, nec mali causa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos sciscitatum. Quibus quum respondisset Pythia, melius cum ipsis actum iri si Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miserunt Theræi Battum cum duabus biremibus. Isti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retrò ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reuerti iubebant. ita necessitate adacti, remenso iterum mari, condiderunt oppidum in insula Libyæ adiacenti, nomine vt prius dictum est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nunc est, par esse magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quū nihilo melius secum ageretur, vno è suis relicto, cęteri Delphos nauigauerunt ad oracului cōsulendum. Eò postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigeræ Libyes scis quam nec adieueris vrbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim sinebat eos deus aliò migrare priusquam in Libyam concessissent. Reuersi ad insulam, recepto quem reliquerant, in coluerunt locum in Libya, e regione insulæ, nomine

A Βάττ', ὅτι φωνεῦ ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβοτῆρα οἰκιστῆρα.
ὥστ' εἰ εἶπας Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένην,
Ὦ βασιλεῦ, ὅτι φωνεῦ ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς δέ, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον περὶ τοῦδέ σε χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδυνατα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν. τίῳ δυνάμει; κοίῃ χερί; ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἀλλά οἱ χρᾷ. ὡς δ' ἐπὶ πολλὸν χρόνον ταὐτὰ ἐθέσπιζέ οἱ ἡ Πυθίη, οἴχετο πλέων ἐς Αἴγυπτον, οἴχετο μετὰ ἀπολιτέων ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο παλίκοτος. ἀγνοοῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συγκλίζουσι Βάττῳ Κυρηναίῳ τῆς Λιβύης ἄμεινον φρονέειν. ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα τὸν Βάττον ⓐ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. ⓐ δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἐκάλλον, καὶ οὐκ ἐῶν τῇ γῇ προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον. ⓐ δὲ, αἰσχαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἐκπίπτουσι νῆσον ὅτι Λιβύῃ κειμένην, τῇ οὔνομα ἐστὶ (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Πλατέα. λέγεται δὲ ἴση τε εἶναι καὶ ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, σῖτον γάρ σφι χρηστὸν συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, ⓐ λοιποὶ πρῶτοι ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι ὁ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ σῖτον ἄμεινον φρονέοντες οἰκεῶντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Ἄγχι ἐμεῦ Λιβύης μηλοβότειραν οἶδας ἄμεινον,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σεῦ.

ἀκούσαντες τούτων ⓐ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλεον ὀπίσω. οὐ γὰρ δὴ σφέας ἀπίει ὁ θεὸς τὴν ἀποικίην, πρὶν δὴ ἀπίκοντας ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἐλείπον, ἔκτισαν αὐτὸς τῆς Λιβύης χῶρον αἰτίου τὴν νήσου τῇ οὔνομα ἦν Ἀζίρις.

[a] *Ante hæc Verba adde*, Perinde ac si lingua Græca oraculum reddēs dixisset, O rex, vocis causa veni sti. *Si Verbum Verbo reddatur*, O rex, ad vocem veni sti. *Sequentur autem illa*, Ad hæc Batt.

[b] Qua potentia? *Vel*, Quibus copiis?

[c] Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipsum tum in cęteros Theræos iram exerceret, hi calamitates suas ignorantes, *id est*, *calamitatum suarum causam*, Delphos misērūt, *quò* de malis illis *sciscitarentur*.

Ἀζίρεω. νάπαι τε καλλίστας ὅτι ἀμφότερα συγκλείουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ὄπισθα διαῤῥέει. τοῦτον οἰκέον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτεϊ παραιτησάμενοι Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦν δὲ σφέας ὁδηγεῦντες οἱ Λίβυες, ἀναστήσαντες τοὺς ἐπέρεω καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων· ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τὸν ὥρεον τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ὅπι κρήνην λεγομένην εἶ Ἀπόλ-

173 λωνος, εἶπον, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα οἰκέειν ὑμῖν ὅτι τήδεϊ οἰκέϝ· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. ὅτι μὲν νυν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης ἀρξάντος ὅτι τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἐπὶ ἓξ καὶ δέκα ἔτεα, οἰκέον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι περ ἐς τὸν ἀποικίην ἐξάλησαν· ὅτι δὲ τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πρώτους ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέϝν, συνοικίσοντας Κυρηναίοισι Λιβύων. ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. ἔλεγόν τε ὧδε ἔχοντα,

Ὅς δέκεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ
Γαῖς ἀναδασσομένας, μετὰ οἱ πόκα φαμὶ μελήσειν.

συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, ὡς ἐπαμύνοντες γῇ πολλῇ οἱ ἐγγύοικοι Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἦν Ἄδικρα, οἷα τῆς τε χώρης ἐξεισχόμενοι, καὶ ὡς ἐϋβοιζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλεΐ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἀντιστρατευσάμενοι ἐς Ἴρασα χῶρον, καὶ ἐπὶ κρήνῃ Θέστῃ, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ καταφρονήσαντες, διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. διὰ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα ὅτι μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε,

A Aziriſtum, amœniſſimis collibus vtrinque cõcluſum, & vtrinque flumine præterlabente. Hunc locum ſex annis quũ incoluiſſent, ſeptimo deſerendum putauerũt, admonitu Libyum, vt in meliorem tranſirent. Ita illinc eos Libyes veſperum verſus & ad locorum ſpecioſiſſimum abduxerũt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum ſpatium metiẽdo animaduerterent. Eſt autem huic loco nomen Iraſa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis eſſe fertur, duxerũt, inquiũt, Viri Græci, hîc vobis incolere cõmodum eſt vbi cælum [a] vocaliter ſonat. Sub Batto igitur, qui condidit [b] Zoam, & annos quadraginta regnauit, & ſub eius filio Arceſilao, qui regnauit annos ſexdecim, Cyrenæi habitauerũt tot omnino quot in coloniam initio miſſi fuerãt. Sub tertio autem Batto, qui felix eſt appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit ſuo oraculo Pythia. Nam accerſebãt eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba reſpõdens,

Serior in Libyen quiſquis peruenerit almam,
Diſcernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit.

Quũ ergo ingens multitudo Cyrenam ſe contuliſſet, finitimorũ Libyum agros vaſtabant, atque inter ſe partiebantur. At illi eorúmque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, miſſis in AEgyptum quibuſdam, ſeſe dediderunt Apriæ AEgyptiorũ regi. Iſte comparatum grandẽ AEgyptiorum exercitum miſit aduerſus Cyrenas. Cyrenæi, inſtructa apud Iraſa locum & ad fontẽ Theſtin acie, cum AEgyptiis cõflixerunt, eósque ſuperauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeóque profligarunt vt pauci ex eis in AEgyptum redirent. Qua de re AEgyptii ſuccenſentes Apriæ, ab eo deſciuerunt. Huius autem Batti filius extitit Arceſilaus, qui regnum adeptus, inter initia cũ fratribus ſuis ſeditiones exercuit,

[a] Cælum perforatum eſt.

[b] *Suppoſita hîc ſunt Græca exẽpl. quorumalia ζόης, alia ζώης habent.*

donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migrauerunt, vbi cõtracti vrbem hanc condiderunt quæ, vt tunc, Barce nunc appellatur. Et inter cõdendum Libyas [a] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quàm eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderũt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent, [b] & Libybus videretur opportunus ad inuadẽdum. Itaque congressi cũ eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulauit: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptã calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quã rationem ineũtes præclarissimè habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadũ adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuẽs illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnẽsium atque Cretensium: tertiam verò, cunctorum insulanorum. Qui etiam [c] huic Batto regi cùm alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum verò peculiaria fana ac ceremonias in media ciuitate instituit. Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verùm sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, eiectus profugit in Samum,

a Impulerũt ad defic.

b Et inuadendũ esse eum Libyes censerent.

c Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secreuisset, cætera omnia quæ antea regum erant, populo in cõmune dedit. Quæ instit.

Α ἐς ὅ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτῶν βαλλόμενοι, ἐκλισαν πόλιν τοιήνδε, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλέεται. κτίζοντες δ' ἅμα αὐτήν, ἀπίστασι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας, μετὰ δέ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ἀποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτόν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἑῴους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος εἵπετο φεύγουσι· ἐς ὃ ἐν Λευκωνί τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ὑπὸ διώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ὑπηθέα εἶναι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐπεσεῖν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ πρῆγμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἀλιάρχης ἀποπνίγει· Ἀλιάρχου δὲ ἡγεμὼν Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὐνόμα ἦν Ἔρυξώ. διεδέξατο δὲ τὴν Β βασιληίην τούτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς ἐών, καὶ οὐκ ἀρτίπους. ἐπὶ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὸ παραυτίκα συμφορὴν ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅν τινα τρόπον κατοικήσαιμεν κάλλιστα αὐτοὶ οἰκέοντες. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε σφι τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων κατάρτιον ἄγεσθαι. αἰτέον ὦν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν αἱρέσθαι τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὐνόμα ἦν Δημώναξ. οὗτος ὦν ὡς ἦλθε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ C μαθὼν ἕκαστα, τὸν μὲν, τριφύλους ἐποίησε σφέας, τῇδε διαιρέων· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτέων πάντων. τὸ δὲ, τῷ βασιλέϊ Βάττῳ τεμένεα ἐξελών, καὶ ἱρωσύνας, τἆλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. ὅτι μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεε ἐόντα· ὅτι δὲ τοῦ τούτου παῖδος Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ περὶ τὰ ἐμέων ἐγένετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαιτέειν τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐπεύτεν σασιάζων ἑαυτῷ, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον

ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου A
174 ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τότον τὸν χρόνον
ἐπεκράτεε ΕΥἔλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι
θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, ὃ ἐν
τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένῃ δὲ
τῇ Φερετίμῃ, ἐδέετο γραπτῆς, ἢ κατάξοι σφέας ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ ΕΥἔλθων πολλῷ μᾶλλον ἢ γραπτὴν οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ στρατιὴν γραπτήν. τοῦτο γὰρ ὅτι πρηνέα τὰ διδόμενα ἔλεγε. τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ ΕΥἔλθων ἄπυρον χρύσεον καὶ ἡλακάτην· περὶ δὲ οἱ καὶ εἴριον. ἐπιπάσης δὲ αὐτῆς τῆς Φερετίμης τοῦτο τὸ ἔπος, ὁ ΕΥἔλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖξι δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιήν. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τότον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, συνήγαγε πρόφατα ἄνδρα ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένῳ δὲ στρατῷ πολλῷ, ἐστάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν ἡλικίας, δίδωσι ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης. πλέον μέντοι τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι προαγορεύει. σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν ἐς τὴν σεωυτοῦ. ἢν δὲ τὴν κάμινον εὕρῃς πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπλίσῃς τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀποπεμπε κατ' ἕνα· εἰ δὲ ἐξοπλίσῃς τὴν κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίῤῥυτον· εἰ δὲ μή, ἀποθανέεαι καὶ αὐτὸς, καὶ ταῦρος D ὁ καλλιστεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλεῳ χρᾷ. ὁ δὲ, πρόφατα λαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν χρημάτων, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοῦ αἰτιασαμένους αὐτὸν τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν πρόφατοι ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύπρον ἀπέστειλε ὅτι ἀφανιστῆ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἑτέρους δέ τινας τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλην περιστάς, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένοισι τὸ μαντήιον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη

mater eius in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperiū EVelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur vt se filiúmque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quàm exercitū huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petēti daret exercitum. Quúmque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EVelthon dono fusum aureum, atque colum penso circūdatam. [a] dicentíque quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari fœminas, non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, vnumquenque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactóque ingenti exercitu, missus est Delphos ad cōsulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respōdit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominū ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi verò suadet vt ingressus in domū tuam, quietem agas. Quòd si fornacem inueneris plenā amphorarùm, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacē incenderis, ne committas vt circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optimè opus faciens. Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos cōtraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatóque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebāt, alii ab eo comprehensi, in Cyprum ad necem mittebantur: quos Cnidii E ad suam terram appulsos liberauerunt, ad Therámque dimiserunt. Quosdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arcesilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoscēs id esse oracului quo Pythia

[a] Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, non autem exercitu fœminas donare respondit.

non sinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, excessit vltro ex vrbe Cyrene, extimescēs necem oraculo prædictam, [a] & quòd Cyrenen existimaret circumfluam. [b] Contulitque se ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cuius filius in matrimonio habebat cognatam suam. Et quidam tum Barcæi, tū exules Cyrenæi quum in foro agentē animaduertissent, obtruncarunt, & insuper eius socerum Alazerin. Ita Arcesilaus, siue volens siue inuitus oraculo non obsequutus, fatum suum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius suus mali sui sibi author Barcæ agit, ipsa interea honoribus filii Cyrene fūgbatur, ac munera obibat cùm alia, tum in senatu præsidendo. Vbi autem cognouit filiū in vrbe Barca oppetisse mortem, fuga se proripuit in AEgyptum. nam Arcesilaus fuerat de Cābyse Cyri bene meritus: quòd is extitisset qui Cyrenē Cambysi tradiderat, ac tributum instituerat. Hæc in AEgyptum quū peruenisset, supplex Aryandi assedit: hortánsque eum ad se vlciscendam, & prætendens titulū quòd ideo filius suus, quia cum Medis sentiret, interemptus esset. Erat hic Aryandes AEgypti prætor à Cambyse constitutus, qui aliquāto pòst tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo est interfectus. Siquidem audiens atque animaduertens Dario cordi esse memoriam sui relinquere opere quod à nullo alio regum factum esset, id sibi imitandum putauit: donec mercēdem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatissimo monetam percussit: Aryandes autē AEgypti prætor idem ex argento fecit, & nūc quoque extat purissimum argētum Aryandicum. Ea re cōperta Darius insimulatum quasi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic misertus Pheretimæ, omnes ei copias AEgypti tradidit, pedestres simul & nauticas, præposito quidem pedestribus Amasi viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat.

a Et quòd existimaret circumfluam esse Cyrenen. *Id est, appellatione circūfluæ Cyrenen significatam fuisse.*

b Vxor autē ei erat genere propinqua, Barcæorū regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc se contulit. At quidam Bar.

A οὐκ ἐᾶ βυήνατ᾽ ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν χρηστηρίου θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυρήνην ἔσεσθαι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· τῷδε τοῦτον ἀπικνέεται· καὶ μιν Βαρκαῖοί τε αὐτοὶ, καὶ τῶν ἐκ
B Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγορεύοντα, κτείνουσι· τοὺς δὲ, καὶ τὸν πενθερεὸν αὐτοῦ Ἀλαζεῆν. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἐκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ. ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ διαιτᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τἄλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ προίζουσα· ἐπεί τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα ἀπεχώρεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ
C οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· τοῦτ᾽ γὰρ ἦν Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, τιμωρήσασα ἑωυτῇ κελεύουσα· τοιγαρῶν μέμφονται αὐτὴν Φάσιν, ὡς διὰ τὸν μυδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν τοῦτ᾽ τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ κύτεα παρισούμενος
D Δαρείῳ διέφθαρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτῷ λιπέσθαι τοῦτο ὃ μή ἄλλῳ εἴη βασιλεῖ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς ὃ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε. καὶ νεῦ ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον ὃ Ἀρυανδικόν. 175
μαθὼν δὲ Δαρεῖος μιν ταῦτα ποιεῦντα,
E αἰτίῃ οἱ ἄλλῃ ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανιστάμενον, ἀπέκτεινε. τότε δὲ οὗτος ὁ Ἀρυάνδης κατοικτίσας Φερετίμην, δίδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἄμασιν ἀπέδεξε, ἄνδρα Μαράφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἐόντα Πασαργάδην γένος.

πρὶν γὰρ ἀποστεῖλαι τὸν στρατιὸν ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὸν Βάρκιον κήρυκα, ἐπύθετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεω ἀποκτείνας. ⓐ Οἱ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκοντο πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, οὕτω δὴ τὸν στρατὸν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη τοῦ σχήματος τοῦ λόγου ἐγένετο. A

Ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἐὼν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δαρείου οὐδέν. οἰκέουσι δὲ καὶ τάδε Λίβυες ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι ἀρξάμενοι. πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοίκηνται, οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην καὶ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῶν ἑκάστη ἀντιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. καὶ ὦ βασιλεῖ μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας γαμεῖν οἰκέειν ἐπιδεικνύουσι. ἢν δὲ αὐτῇ τῷ βασιλέι ἀρεσκὴ γένηται, ἐπὶ τούτου ἐξαπορθενοῦται. παρήκουσι δὲ οὗτοι ⓐ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμνάσιος, τῷ οὔνομα Πλαυνός ἐστι. τούτων δὲ ἔχονται Γιγάμαι, νεμόμενοι τὸν μεταξὺ χῶρον, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ἐστὶ κειμένη, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὸν ⓐ Κυρηναῖοι οἰκέουσι· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι στόματος τῆς Σύρτιος ὁ Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται ὁ μὲν ἑτέρης Ἀσβύσται. οὗτοι δὲ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι. ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐκ κατήκουσι Ἀσβύσται. ὁ γὰρ δὴ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τελεσιπορβάται δὲ οὐκ ἧσσα ἀλλὰ μάλισσα Λιβύων εἰσί. νόμοισι δὲ τοῖσι Πλαυνάς μιμέεται ἐπὶ πᾶσι τοῖσι Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται ὁ μὲν ἑτέρης Αὐσχίσαι· οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν καὶ Εὐεσπερίδας. B C D E

Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset: Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita exercitū vnà cum Pheretima mittit. Atque hic quidē [a] titulus inferendi belli extitit.

a Prætextus

Verùm (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sūt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem AEgyptū versus (vt hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus AEgyptii moribus vtuntur. Vestem gestant qualem & alii Libyes, vxores eorum in vtroque crure armillam æream. Eædem capitis comā alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos [b] præmordet, atque ita abiicit. Hoc isti ex omnibus Libybus soli factitant: solique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eā deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab AEgypto ad portum vsque nomine [c] Plynū. His confines sunt Gigamæ, locū qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platæa, vbi vrbem cōdidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens vsque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pene ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nā maritima Cyrenæi incolunt. Iidem nō postremi sed præcipui Libyū sūt qui quadrigis vehātur, studiosi in Cyrenæorū moribus maxima ex parte imitādis. Horū sūt occasū versus cōfines AVschisæ, qui supra Barcā incolentes ad mare pertingūt ad EVesperidas.

b Vicissim mordet,

c Sic in Ger. cod. Gr. πλωὸς legitur, non πλαῦνος.

Circa mediam AVschisarum pla gam habitãt Cabales, exigua natio, ad mare pertingẽtes, ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ii qui supra Cyrenen sunt, moribus vtentes. AVschisarum quod ad occasum vergit, contingunt Nasamones, grãdis natio, qui sub æstatem relictis ad mare pecoribus, conscendunt ad locum AEgilen, decerpturi palmulas. nã palmæ illic & permultæ sunt, & spatiosæ, & fructiferæ omnes. ex quibus vbi palmulas præmaturas decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciũt, deinde lacte macerատas sorbillãt. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodem penè quo Massagetæ modo, prius scipione prætẽto. Nasamonibus mos est, quum quis primùm ducit vxorem, prima nocte vt sponsa singulos conuiuas obeat concubitus gratia, & vt quisque cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur: Per eos viros qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant, illorum sepulcra tangentes. Diuinant ad suorum accedentes monumenta, & illis, vbi preces peregerũt, indormiũt: vbi quodcunque per quietem insomnium viderunt, eo vtuntur: Fidei dandæ consuetudo hæc est: De manu alterius vterque sumpto inuicem poculo bibit. quòd si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerem lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hunc in modum interciderunt: Auster eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin est, aquarũ inops. Ob id isti publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus austrum. (quæ Libyes memorant refero) hos, quũ ad arenas venissẽt, auster spirans illic obruit. Psyllis extinctis, eorũ terrã Nasamones obtinẽt. Super hos austrũ versus, in loco feris frequẽti, Garamãtes habitãt, qui omniũ hominum cõmercium, aspectúmque refugiũt,

A Αὐ γισέων δὲ κὴ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι Κάβαλες, ὀλίγοι ἔθνος, κατήκοντες ὅπὶ θάλασσαν κὴ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκάης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι κὴ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐ γισέων δὲ τουτέων ὃ πρὸς ἑσπέρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ ὃ θέρεος καταλείποντες ὅπὶ τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αὐ΄γιλα χῶρον ὀπωρεύοντες τοὺς φοίνικας. Ⓐ δὲ, πολλοὶ κὴ ἀμφιλαφέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. ἐόν δὲ ἀπελέητοις ἐπεαὶ ξηρήνωσι, αὐήναντες πρὸς Ⓦ ἥλιον, καταλέουσι· κὴ ἔπειτα γάλα ὅπιπάσαντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ὁμοίως αὐτέων τὰς μίξιν ποιεῦνται· ἕπεσθαι δὲ πλησίον τὰς κὴ Μασσαγέτας, ἐπεαὶ σκίμποδα πρόσθεν τιθέασι, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντες Νασαμῶνος ἀνδρὸς, νόμος ὅδε τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ ἀπὸ πάντων διεξελθεῖν τῶν ξυνευνόων μισγομένην. τῶν δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μιχθῇ, δίδοῖ δῶρον τὸ οἱ ἔκπεφόρηται ἐξ οἴκου. ὄρκοισι δὲ κὴ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς πρόσθε σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους κὴ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἅπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ὅπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες ἐς σήματα· κὴ κατευξάμενοι, ὅπι κατακοιμέωνται. ὃ δ' ἂν ἴδηται τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρέωνται. πίστιν δ' ἤν τοῖσι χρέωνται· ἢν τῆς χειρὸς δίδοῖ πίειν, κὴ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνῃ. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, οἱ δὲ τῆς χαμόθεν ἀναδοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασαμῶσι δὲ πρόσουροι εἰσὶ Ψύλλοι οὗτοι ἐξαπολώλασι ὧδε τῷδε· ὁ νότος σφι πνέων ἄπασι τὰ ἕλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήνεμε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἐν ὕδρος· Ⓐ δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ὅπὶ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγεται Λίβυες) κὴ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας ἐξαπολομένων δὲ τουτέων, ἔσχον τὴν χώρην Ⓐ Νασαμῶνες. Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον αἰέμον, ἐν τῇ ψαμμώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, & πάντος ὁμιλίην

Βάκαλες

176

καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται ἀρήιον οὐδέν, οὔ- A nihil bellicæ armaturę habentes,
τε ἀμυνέεσθαι δύνανται. οὗτοι μὲν δὴ κα- ac ne defendere quidem sese au-
τύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. ὑπὲρ δὲ τού- dentes. hi supra Nasamones in-
των θηρσὶ θάλασσαν ἔχονται τὴν πρὸς ἑσπέρης colunt. Circa maritima verò,
Μάκαι, οἱ λόφους κείρονται· τὸ μὲν μέσον τῆς occasum versus, confines sunt
τριχῶν αἰείροντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν τε ἔν- Macæ, qui summum capitis ver-
θεν κείρονται ἐς γροιήν· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, ticem radunt, in medio capillos
θρυόεσσι καταγαίων δορὰς φορέουσι θωρη- crescere sinentes, hinc atque hinc
κτήματα. ἀπὸ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς in orbem tondentes. In bellum
ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαρίτων, ἐς pelles subterraneorum struthio-
θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χα- num ferunt pro tegumento. Per
ρίτων δασύς ἐστι μάλιστα, ἐούσης τῆς ἄλλης B eos flumẽ Cinyps è colle qui vo-
θωρηκαταλελειμμένης Λιβύης ὕλης. ἀπὸ catur Gratiarum, fluens, in mare
θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι δισχίλιοι εἰσί. influit. Hic collis Gratiarum ne-
Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανες εἰ- moribus frequens est, quum cæ-
σι· τῶν αἱ γυναῖκες θηριοφύεια δερμάτων tera cuius memini Libya sit ar-
πολλὰ ἐκάστη φορέει κατ' ἀνήκεστα μιζόμενα boribus nuda. ducentorum ab
θηριοφύεια θηρίδεται· ἢ δή τι αἰεὶ πλῆσα ἔχῃ, eo ad mare stadiorum est inter-
αὐτὴ ἀρίστη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀν- capedo. Horum Macarum fi-
δρῶν φιληθεῖσα. ἀκτὴν δὲ θορέσασαι C nitimi sunt Gindanes: quorum
ἐς Πόντον τούτων τῶν Γινδάνων νέμονται vxores ferunt fimbrias pellicẽas
Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μοῦνον τῶν λωτῶν singulæ multas, ob hoc (vt me-
τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπός, moratur) quòd vt à quoque viro
ἔστι μέγαθος ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα veneremptassa est, fimbriã nodat,
δὲ, τῷ φοίνικος τὸν καρπῷ θωστείχελος. & vt quæque plurimas habet, ita
ποιεῦνται δὲ καὶ τοῦ καρποῦ τούτου Λω- præclarissima censetur, tanquam
τοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ πα- à pluribus viris adamata. Ho-
ρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάκλυες, λωτῷ rum Gindanorum oram in ma-
μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἦσσόν γε τῶν re porrectam incolunt Lotopha-
πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ πο- D gi, qui è solo loti fructu victitãt:
ταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκ- qui fructus est instar fructus len-
διδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτω- tisci, suauitate assimilis fructui
νίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ οὔνομα Φλά. palmarum. Ex hoc fructu Loto-
Ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φα- phagi vinum conficiunt. Lo-
σὶ λόγιον εἶναι κτίσαι. ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος tophagis secundum mare vicini
λεγόμενος· Ἰάσονα, ἐπεί τε οἱ ἐξειργάσθη ὑ- sunt Machlyes, loto & ipsi vescẽ-
πὸ τῆς Πηλίης ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν tes, sed minus quàm superiores.
ἄλλῃ τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα Pertingunt autem vsque ad in-
χάλκεον, θῆκεν πλώων Πελοπόννησον, βουλό- gentem amnem nomine Trito-
μενον ἐς Δελφοὺς ἀπίκεσθαι. καί μιν ὡς E nem, qui in grandem paludem
πλέοντα ἠνέσθαι χώρῃ Μαλέῃ, ὑπολα- Tritonidem influit, in qua est in-
βεῖν αἴθριον βορέην, καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν sula quæ dicitur Phla. [a]Hanc in-
Λιβύην. πρὶν δὲ καταδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι sulam aiunt dicià Lacedæmoniis
βαθέεσι ἠνέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. habitari debere. Aiunt autem
καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἔξαγωγὴν λόγος ἐστὶ & hæc: Iasonem, posteaquam sub
Φανέην Τρίτωνα, τὸν Ἰάσονα ἐωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι Pelio, Argo exædificauit, impositis in ea [b] cùm aliis solẽnibus hostiis, tum verò tripode æreo, circuisse Pelopõnesum, animo Delphos eundi: eúmque, quum teneret cursum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priusquã tellurẽ cerneret, in [c] aspretis paludis Tritonidis astitisse: eiq; hæsitãti de egressu apparuisse Tritonẽ, ac iussisse dari sibi tripodẽ, quidiceret

a Aiunt autem editum esse Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc insulam colonia.

b Cùm reliqua hecatombe, tum, &c.

c *Statim post eãdem vocem vertit breuia. Lego autẽ βεάχεα & βεαχέων cum Vet. cod.*

oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Iaſone, ita demum Tritonem oſtẽdiſſe qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in eóque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Iaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim vt quum quis tripodem accepiſſet [a] ex omnibus qui in Argo nauigarent, neceſſariò cẽtum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſẽt Libyes qui montem Gratiarum colunt, tripodem occultaſſe. Iuxta hos Machlyes habitãt AVſes: & circum paludem Tritonidem vtrique habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, AVſes verò ſinciput. Horum virgines, anniuerſario Mineruæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe bifariam diuiſæ, præliantur lapidibus fuſtibúſque, dicentes ſe [b] morem patriũ ſeruare ei quam Mineruã nominauimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falſas virgines appellant. Sed priuſquam à pugnando deſiſtant, hoc faciũt: Quę virgo in pugnam optimam operam nauauit, eam ſemper cõmuni conſenſu cæteræ virgines exornant cùm cætera armatura Græca, tum criſta Corinthia, & currui impoſitam circa paludem circumferunt. Quibus autẽ rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, nõ habeo dicere. arbitror autem ornari ſuetas armis AEgyptiis. nã ab AEgypto affirmarim & ſcutũ & galeã Græcis eſſe tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni eſſe filiã ac paludis Tritonidis, eámque [c] neſcio quid à patre reprehenſam donaſſe ſeipſam Ioui, & Iouem, ſibi illam aſciuiſſe filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiſcuè cum mulieribus, non vnà habitantes, ſed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robuſtus eſt factus, apud quẽ virũ habitare ſuſtinet, (nã tertio quoq; mẽſe viri cõueniunt) eius filius cẽſetur. Iſti quidẽ maritimi Libyum Nomadum dicti ſunt.

a Ex poſteris eorum qui, &c. *Forte ſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus.

b Ritus patrios ei peragere

c Neſcio quid de patre conqueſtam

A καὶ τὸν πόρον δείξειν, καὶ ἀπήμονας ἀποσωσέλεσθαι πειθομένους ὑπὸ τῦ Ἰήσονος, οὕτω δὴ τόν τε διέκπλοον τῶν Συρτέων δεικνύουσι Τρίτωνά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωῦτοῦ ἱρῷ· ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημήναντα τὸν πόντου λόγον, ὡς ἔπεσε τὸν τρίποδα κομίσαντα τῶν ἐκ γένων τινὰ τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἕλληνίδας, πάσας

B εἶναι ἀνάγκην. Ταῦτα ἀκηκοότας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν τρίποδα. Τούτων ὦν ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσῆς, οὗτοι δὲ καὶ Μάχλυες πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. Ὁ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὀρτὴ δὲ σφίσι Ἀθηναίης αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, 177

C τῇ αὐδιγμένῃ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν τὴν Ἀθηναίην καλέουσι. τὰς δ' ἂν ἀποθνησκούσας ὑπὸ τῶν τρωυμάτων, ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δ' ἂν ταῦτα ποιήσωσι παρθένων τῶν παρ- αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. κοινῇ πάρθενον τὴν καλλιστεύουσαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ὅπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὅτεῳσι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι

D Ἕλληνας προικιοθῆναι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δ' Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος τῆς μὲν θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. τὸν δὲ Δία ἑωυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. Ταῦτα μὲν λέγεται.

μίξιν δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιέονται,

E ὥστε συνοικέοντες, κτίλωσι τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τωὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ τῷ ἂν ἥκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. οὗτοι μὲν οἱ θαλασσαῖοι τῶν Νομάδων Λιβύων εἰρέαται.

ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη ψάμμος κατήκει, διατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλήας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἀφ' ἡμερέων δέκα ὁδός, ἁλὸς ἐστὶ τύφεα κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τῶν κολωνῶν ἀναχυτίζει ἐκ μέσου τοῦ ἁλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ αἰθιοπες οἰκέουσι ἔσχατοι τοὺς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρὸς τοῖ μὲν ἀπὸ Θηβέων ἀφ' ἡμερέων ὁδὸν Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός. καὶ γὰρ δὴ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηταί μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τὸ ἄγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ χρηματῶδες ἐόν· ὃ τὸν μὲν ὄρθρον ψυχρὸν ἐστὶ χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίην τε ἐστὶ, καὶ τὸ κέρτα γίνεται ψυχρόν. τὸν δὲ καύματα δὴ ἀρδουσι τοὺς κήπους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἔπειτα μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τὸν δὲ καύματα ἔτι ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ἐπίκλησιν δὲ αὐτῇ ἡ χρηνὴ καλέεται ἡλίου. ἀπὸ δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδός, κολωνός τε ἁλὸς ἐστὶ ὁμοίως τοῦ Ἀμμωνίου, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι· τοῦ δὲ χώρου τούτου οὔνομα Αἴγιλά ἐστι. ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ⓐ Νασάμωνες ὁπλισθέντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. ἀπὸ δὲ Αἴγιλων, διὰ δέκα ἡμερέων ἄλλεων ὁδός, ἕτερος ἁλὸς κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτοῖσι οὐρομα Γαραμάντες ἐστὶ, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἳ ἐπὶ τὴν ἅλα γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. σύντομώτατον δὴ ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἐν τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι· ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προσεμβαλλόν-

τας κατα πίτουσα

A Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya eſt theriodes dicta, *id eſt feris abundans*. Supra hanc therioden ſupercilium ſoli ſabuloſum eſt, porrectum à Thebis AEgyptiis ad columnas Herculis. In hoc ſupercilio fermè decem dierum itinere [a] ſunt grumi grandes ſalis iucundi in collibus, & ſingulorum collium vertices è medio ſale eiaculantur aquâ dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, B ſolitudinem verſus, & ſupra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierũ decem, primi Ammonii, habentes templũ ad Thebani Iouis effigiem. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum eſt) aſpectu arietino Iouis ſimulacrum eſt. Apud hos eſt alia quoque aqua fótana, quæ ſub matutinum quidem tepet, ſub horam autem qua forum frequentiſſimum eſt, frigeſcit: ſub C meridiem multo frigidior eſt. eáque hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec ſol occidit: tunc tepeſcit, magis ac magis caleſcens, ad mediam vſque noctem, quo tempore feruens exæſtuat: præterita nocte media, ad auroram vſque refrigeſcit. cognominatur autem fons iſte, ſolis. Poſt Ammonios autem per ſupercilium ſabuli, decem rurſus dierũ itinere eſt collis ſalis, & aqua illi Ammoniæ par, D hominibus circumhabitãtibus: cui loco nomen eſt AEgila, ad quem locũ Naſamones veniunt palmulas decerptum. Rurſus decem dierum ſpatio ab AEgilæis alius [b] collis eſt ſalis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen eſt Garamãtibus, natione ſanè magna, qui inducta ſuper ſalem humo, ita ſerunt. Ab his ad Lotophagos breuiſſimum iter. A quibus triginta E dierum ſpatium eſt ad eos apud quos gignuntur boues præpoſterè paſcentes. Ideo autem præpoſterè paſcuntur quòd cornua inflexa anterius habẽt, & ob id ceſſim euntes paſcuntur. nam offenſãtibus in terra cornibus, progre-

a Sunt fruſta ſalis veluti grumi magni in tumulis: & in ſingulorum tumulorum verticibus è medio ſale aqua frigida & dulcis erumpit.

b Agger. *Paulo poſt ipſe tumulum vertit.*

diendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas AEthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ AEthiopes, omniũ quos fando cognouimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertísque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili vtentes, sed vespertilionum more stridẽtes. A Garamantibus decẽ quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolẽtibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominũ, quos ipsi nouimus, innominatis. [a] nã sales quidem apud eos vocantur Atlantes, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrãtur, eíque præterea omnia conuitia ingerunt, quòd torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mõs nomine Atlas, angustus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celsus vt eius cacumen nequeat cerni, quòd à nubibus nũquam relinquatur, neque hyeme neque æstate: quem esse columnã cæli indigenæ aiũt. Ab hoc móte cognominantur hi homines: nã Atlantes vocantur. dicuntúrque nec vlla animante vesci, nec vlla somnia cernere. Ad hos vsque Atlantes possum recẽsere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos nõ amplius. Porrigitur autem id supercilium ad columnas vsque Herculeas, atque vlterius. Intra quod est salis metallum, *id est*, [b] *effossio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia sua faciunt ex [c] micis salis. isti enim iam tractus Libyæ vacant imbribus. nam si plueret illic, non possent manere parietes [d] salis. Supra autem hoc supercilium, austrum versus ac mediterranea Libyæ, deserta iam plaga est, & sine aqua ferísque, sine pluuia ac lignis, omni

a Nam omnibus quidem simul nomen est Atlantes. *Id est, commune quidem Gntiuersæ gentis nomen est Atl.*

b Fodina.

c Grumis

d *Post* Salis, *adde*, Ibi autem & altus & purpurei sal effoditur.

A τῶν ἐς τὴν γλῶν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ ὄρος ἔστι ἅλμης τε φέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τῦτο, καὶ ὃ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. οἱ Γαραμάντες δὲ οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας ἁρμασι τοῖσι τε ἀρίπποισι. Ⓐ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ Ⓐ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρας, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλώσσῃ δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίῃ νενομίκασι, ἀλλὰ τετρύζασι, καταπερ αἱ νυκτερίδες. ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἄλλος ἅλός τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι, οἳσι οὔνομα ἔστι Ἄτλαντες· οἱ ἀνώνυμοι εἰσι μουνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέουσι μὲν γὰρ σφι ἔστι Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ τοὺς τούτοισι πάντα C (ἃ αἰσχρὰ λοιδορέονται), ὅτι σφέας καίων ὑπερτελέει, ἀλγεῖς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἄλλος κολωνὸς ἅλός, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἅλός τούτου οὖρος τῷ οὔνομα Ἄτλας· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δ' οὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸ κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι Ⓐ ἐπιχώριοι D εἶναι). ἀπὸ τούτου τοῦ οὔρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλαντίων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ καὶ τοι κημένων καὶ λέξαι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δὲ ὦν ἡ ὀφρὺς μέχρι Ἡρακλείων στηλέων, καὶ τὰ ἔξω τούτεων. ἔστι δὲ ἅλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἁμὰ δέκα E ἡμερέων ὁδὸς, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων λίθων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρά ἐστι. οὐ γὰρ ἂν διατήκοιτο μοῦνα οἱ τοῖχοι ἑόντες ἅλμοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτοῦ καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος καὶ εἶδος ὁρᾶται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύης ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλος ἐστι

178

τὸ σαύρας, πρὸς τὸ νότου καὶ ἐς μεσόγαιαν

ἠχώρηϲε ἰκμάδος ὄϲτι ἐν αὐτῇ ϲοβερόν. οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰϲὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ ἐλεόντε βοῶν οὗτοι χλοόμυροι, διαπερ οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ ὑϲ οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νεῶν ἐλεόν οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες διχαβῶϲι πατέεϲθαι, διὰ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ Ἶϲιν, ἀλλὰ ϲ νηϲτείας αὐτῇ καὶ ὁρτὰϲ ἐπιτελέουϲι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑῶν ἅψονται τῇϲι βοιϲὶ χλόονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Ὁ δὲ ϲατὸϲ ἑκατέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἔτι νομάδες εἰϲὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοιϲι τοῖϲι αὐτοῖϲι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθαϲι ποιέειν. ἢ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέωϲ τοῦτο εἰπεῖν· ποιεῦϲι δὲ αὐτῶν ϲυχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τὰ ϲφέτερα, ἐπεὰν τρατέα γένηται, οἱ ϲύπῃ προβάτων κατέχοντεϲ τὰϲ ἐν τῇϲι κορυφῇϲι φλέβαϲ· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰϲ ἐν τοῖϲι κροτάφοιϲι, ἔδεϲι εἵνεκα, ὡϲ μὴ ϲφέαϲ ἐϲ τὸν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆϲ κεφαλῆϲ δηλῆται. καὶ διὰ τοῦτο ϲφέαϲ λέγουϲι εἶναι) ὑγιηροτάτουϲ. (εἰϲὶ γὰρ ὡϲ ἀληθέωϲ ἁπάντων Λίβυεϲ αὐτοὶ θεόντων πολλῶν ὑγιηρόταται, τῶν ἡμεῖϲ ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέωϲ εἰπεῖν, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰϲί) ἰῶϲι δὲ καὶ τοῖϲι παιδίοιϲι ἀπαϲμὸϲ ὅτι γένηται, ἐξεύρηται ϲφι ἄκοϲ· πρόϲουγὰ γὰρ οὖρον αἰπόϲθοντεϲ ῥύονται ϲφέαϲ. λέγω δὲ τὰ λέγουϲι αὐτοὶ Λίβυεϲ. θυϲίαϲ δὲ τοῖϲι νομάϲι εἰϲὶ αἵδε. ἐπεὰν τὸν ὦτοϲ ἀπάρξωνται τοῦ κτηνέοϲ, ῥιπτέουϲι κατὰ τὸν δόμον. τοῦτο δὲ ποιήϲαντεϲ, ἀποτρέφουϲι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουϲι δὲ ἡλίῳ καὶ ϲελήνῃ μούνοιϲι. τούτοιϲι μὲν νέμ πάντεϲ Λίβυεϲ θύουϲι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντεϲ, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιϲτα. μετὰ δὲ, τοὺϲ Τρίτωνα καὶ τοὺϲ Ποϲειδέωνα. τῷ δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰϲ αἰγίδαϲ τῶν ἀγαλμάτων τῆϲ Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυϲτέων ἐποιήϲαντο Ἕλληνεϲ. πλὴν γὰρ ὅτι ϲκυτίνη ἡ ἐσθὴϲ τῶν Λιβυϲτέων ἐϲτὶ, καὶ οἱ θυϲανοὶ οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆϲι, ἐκ ὄφιέϲ εἰϲι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πανόπλια κατὰ τωὐτὸ ἔϲαλλ). καὶ δὴ καὶ τοιοῦτο κατηγορέϲ ὅτι ἐκ Λιβύηϲ ἥκει ἡ ϲολὴ τῆϲ Παλλαδίου.

A prorsus humore vacãs. Ita ab AEgypto ad Tritonidẽ paludẽ, [a] paſtoritii Libyes ſunt carne victitãtes ac lacte, nihil vaccinum guſtantes, quia nec AEgyptii guſtãt ſuem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ fœminæ [b] ferire ſibi fas putãt, ob Iſidẽ quæ eſt in AEgypto, cui etiam ieiunia & dies feſtos ſtudioſè agũt. At mulieres Barcææ non modò guſtu vaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum verò Tritonidis paludis iam non ſunt [c] paſcuales Libyes, neque eiſdẽ moribus vtentes, neque idem circa infantes quod paſcuales ſolent, factitantes. Nam Libyum qui paſtorales ſunt plerique hoc faciũt, an omnes, nõ queo pro certo dicere. Vbi filii ipſorum quadrimi effecti ſunt, venas verticis illorum lana ſuccida inurũt, nõnulli venas temporum: eam videlicet ob cauſam ne vllo vnquã tempore phlegma, *id eſt, pituita*, defluens è capite, officiat. eâque de re ſe aiunt eſſe optima valetudine. Et ſunt revera Libyes inter omnes quos nos nouimus homines ſaluberrimo corpore: incertum mihi an ob hãc cauſam, certè optima valetudine ſunt. Quòd ſi pueris inurendis ſpaſmus exiſtat, inuenta eſt ab eis medicina. vrina enim hirci aſperſa eos liberant. Ea autem refero quæ ipſi Libyes narrant. Porro ſacrificia apud [d] paſtoritios Libyes talia ſunt: Vbi pro primitiis aurẽ pecudis præciderũt, eam ſupra domum abiiciunt: hoc acto, ceruicem eius auertũt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem vniuerſi Libyes ſacrificãt: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiã Mineruæ Tritonique ac Neptuno: ſed Mineruæ præcipuè. A quibus Libybus Græci veſtem & ægidas ſimulacrorũ Mineruę mutuatí ſũt, præterquã quòd ægides apud Libyes, & pendentes ex eis fimbriæ nõ ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ: cætera verò omnia ad idẽ exemplar efficta ſũt: nomine quoque ipſo teſtificante veniſſe ex Libya [e] Palladiorum ſtolam.

a Nomades Libyes ſũt, qui carne & lacte veſcũtur, ſed ab eſu vaccarum abſtinent ſicut & Ægyptii, ſuéſque non alunt.

b *Suſpecta eſt hic vox Græca.*

c Nomades Libyes.

d Nomades. *Sic & in ſequent. pro paſtorales.*

e *Id eſt, ſimulacrorum Mineruæ. dicit enim Herodot.* παλλαδίων *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆϲ Ἀθηναίης.

Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt, caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt, caprinis pellibus*, ægidas denominauêre Græci. Quinetiam hinc primùm mihi videtur eiulatus in templis extitiſſe, quòd eo Libyſſæ mulieres vehementer vtuntur ac bellé. Et à Libybus quadriiugos equos iũgere Græci didicere. Sepeliũt autem paſtorales Libyes defunctos vt Græci, præter Naſamones, qui illos ſedẽtes ſepeliunt, obſeruantes vt dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituãt, ne ſupinus expiret. Domicilia eorum ſunt virgultis compacta, ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquouerſus verſatilia. Et iſti quidem talibus vtuntur moribus. Contingunt autẽ hos ab [a] orientali parte Tritonis fluminis ii Auſes qui ſunt aratores: [b] qui verò Libyes domos poſſidere conſueuerunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatam geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Troianis eſſe oriũdos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequẽtior eſt feris ſyluiſq; quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, ferĩſque frequẽs. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodum grãdes ac leones, elephantes quoque & vrſi, & aſpides, & aſini cornibus præditi. Et [c] cynocephali, *id eſt, capita canina habentes*, & acephali, *id eſt, non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, vt Libyes memorant: necnõ viri fœminæque agreſtes, & aliæ permultæ feræ haud ementitæ. Quorũ nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquã enim bibunt. & oryes, [d] quibus vlnales palmæ pro cornibus fiũt. (huius feræ magnitudo eſt ad æquiparationem bouis) & baſſaria, & hyænæ, & ὕστριχες,

A αἰγίδας γὰρ τοῖσι βάλλονται φιλὰς τοῖσι τῶν αἰγίας
ἐόντα βυσσινωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχρεμέ-
νας ἐρυθρῇσι μίλτῳ. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων
αἰγίδας ⓐ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει
δ' ἔμοι γε καὶ ὁλολυγὴ ἐνθαῦτα
τοῖσι γυναιξὶ ἐκ τούτων ἡμέαν. κάρτα γὰρ εὖ τῇ χρέων-
ται καλὰς αἱ Λίβυσσαι· καὶ τέτρωρα ἵπ-
πους ζευγνύουσι πρῶται Λιβύων οἱ Ἕλληνες
μεμαθήκασι. βαθυλοῖσι δὲ τοὺς ἀποθνή-
σκοντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες,
πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους
B βαθυλοῖσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπίῃ τὴν ψυ-
χὴν, ὄκως μὴν καθίσωσι, μηδὲ ὕπτιος ἀπο-
θανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἔχ αἰθε-
ρείκων ἐνειρμένων περὶ ἀγκῶνας ἔστι, καὶ ταῦ-
τα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι
χρέωνται. οἱ δὲ πρὸς ἑσπέρην τῆ Τρι-
τωνος ποταμοῦ, ΑΥσέων ἔχονται ἀροτῆρες
ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκία νομίζοντες ἐκτῆσθ,
τοῖσι οὐνόμα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ δεξιὰ
τῶν κεφαλέων κομόωσι, τὰ δ' ἐπαείρε-
σθαι κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται.
C φασὶ δὲ οὗτοι ἐκ τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ
χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς
ἑσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυ-
τέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ
δὴ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ Νομά-
δες νέμουσι, ἐστὶ ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης,
μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τοῦ πρὸς ἑσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρφ-
νή τε κάρτα καὶ δασέα ἐστὶ θηριώδης. καὶ γὰρ
οἱ ὄφιες ⓐ ἐνταῦθα μεγάθεες, καὶ οἱ λέοντες
κατὰ ταὐτὰ εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ
D ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέ- χῆν' ἀκέφαλοι
ρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, ⓐ ἐν τοῖ-
σι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ
λέγεταί γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄν-
δρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα πλή-
θεϊ πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. κατὰ δὲ
Νομάδας δὲ ἐστὶ τουτέων οὐδέν, ἀλλ' ἄλ-
λα τάδε, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βυ-
βάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες,
ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· (οὐ γὰρ δὴ πίνουσι) καὶ
E ὄρυες, (τῶν κὴ κέρεα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πήχεες
ποιεῦνται· μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ
βοῦν ἐστὶ) καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιναι,
καὶ ὕστριχες,

a Occidentali.

b *Lectionem ſequutus videtur diuerſam ab ea quæ eſt in Vulg. edit.*

c *In Vulg. Gr. edit. Cynocephalorũ tãtùm fit mentio, ſed quidã Vet. codices pro κυνοκέφαλοι habent ἀκέφαλοι, hoc modo, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τῶν στήθεσι, &c.*

d *Ad quarum cornua Phœnices cubitos menſuras faciunt. Id eſt, Phœnices ſuas mẽſuras dictas cubitos illarum cornibus magnitudine faciunt pares. Forſaſſe tamen & aliter ſit ſenſus.*

καὶ ὕαιχες, καὶ κριοὶ ἄγελοι, καὶ δίκτυες, ὦ A & hyſtriches, & arietes agreſtes, &
θῶες, καὶ πάνθηρες, καὶ βόρυες, καὶ κροκό-
διλοι ὅσον τε τετράπηχεες χερσαῖοι, τῇσι σαύ-
ρῃσι ἐμφερέστατοι· καὶ τρωγλοδύται καὶ ἄλαγοι,
καὶ ὄφιες μικροί, κέρεος ἓν ἕκαστος ἔχοντες.
Ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄνερ τῇ
ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔ-
λαφος δὲ καὶ ἰς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμ-
παν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ τρία τρόφα αὐτόθι
ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέ-
ριες· (τὸ δὲ οὔνομα τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκὸν, B
δύνανται δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) οἱ δὲ, ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαὶ ἐν τοῦ
σιλφίου νομῇ, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιό-
ταται. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἡ τῶν Νο-
μάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες,
ὅτι μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξιχνέεσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχον-
ται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἰῳὶ χρέωνται τὰ ἅρματα
ἐς τὸν πόλεμον. τούτων δὲ Ζύγαντες ἔχον-
ται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μελίσσαται κα- C
τεργάζονται, πολλῷ δὲ ἔτι πλέον λέγεται
δημιουργοὺς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δὲ
ὦν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. ⓐ
δὲ σφι ἄφθονοι, ὅσοι ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται.
λέγουσι δὲ τούτους Καρχηδόνιοι κέεσθαι
νῆσον τὴν οὔνομα εἶναι Κύρανιν· μῆκος μὲν,
διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, σφόδρα, ὅσον
τε ἐν τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴν καὶ
ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς
αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, τῶν ἐόντων D
ὀρνίθων κεκαλυμμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆ-
γμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἔ-
στι ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν καὶ ἐν Ζακύνθῳ
ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερο-
μένην αὐτὸς ἐγὼ ὦρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλοῦ-
σιαι λίμναι αὐτόθι· ἡ δ' ὧν μεγίστη αὐτέων,
ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ, διόρ-
γυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντοὺς καταπείσι, ὅτι
ἄκρῳ μυρσίνην περιδήσαντες, καὶ ἔπει- E
τα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν
μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα, τῆς
Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς
λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης.
180 ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνὸν, οὕτω ἐς τοὺς
ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι.

& dictyes, & thoes, *id eſt, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitali ad ſũmum magnitudine, terreſtres, lacertis aſſimiles, & ſtruthi ſubterranei, & ſerpentes puſilli cũ ſingulis cornibus. Hæ ſunt illic feræ, & item cæteræ quæ alibi, præter ceruum & aprũ. ceruus enim & aper prorſus in Libya nullus eſt. Sũt ibidem quoque tria murium genera, quorum alii bipedes vocãtur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod *βουνοὶ, id eſt, colles*) alii, echines. Sunt præterea muſtelæ quæ in ſilphio naſcuntur, [a] murænis ſimillimæ. Tot habet feras Libyum paſtoralium regio, quãtum nos maximè ſcrutãdo longiſſimè inueſtigare potuimus.

a Tarteſſiacis ſimiles.

Maxyum autem Libyũ confines ſunt [b] Zabeces, vbi fœminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi ſunt Zygantes, vbi magnam vim mellis apẽs cõficiunt, ſed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac ſimiis veſcuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenſes ſitam eſſe inſulam nomine Cyranin, ducẽtorum ſtadiorum longitudine, arctam latitudine, in quã tranſiri è continente poteſt; oleis refertã ac vitibus. Et in ea eſſe lacum vnde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramẽta auri referunt è limo. Hæc an vera ſint haud equidem ſcio, ſed quæ narrantur ſcribo. [c] Fuerit autem totum, vt ipſe ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, ſeptuaginta quoquouerſus pedum eſt, altitudinis duũm paſſuum. in hunc *virgines* cõtum, cuius in ſummitate myrtus alligata eſt, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem aſphalti habentem, ſed cætera præſtantiorem pice Pieria: eámq; in ſcrobẽ quam iuxta lacum foderunt, effundunt, & vbi multum illius aggeſſerũt, ita è ſcrobe in amphoras trãſfundũt.

b Zaveces?

c Fieri autẽ poſſit vt id omnino ita ſe habeat, quũ ipſe viderim, &c.

Quicquid autem in lacum decidit, id ſub terram means [a] redditur in mari, quod à lacu quatuor ſtadiis abeſt. Ita quæ de inſula adiacenti Libyæ dicũtur, conſentanea ſunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenſes, locum eſſe Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eò quoties ipſi applicuêre, ſe merces è nauibus exponere, eáſque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conſcenſis nauibus fumum excitare: fumo autem conſpecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depoſito, [b] rurſus illinc abſcedere, ſed non extra conſpectum: tum ſe illinc è nauibus egreſſos *pretiũ* cõſiderare, & ſi dignum mercibus [c] videatur, eo ſumpto abire: ſinminus, cõſcenſis iterum nauibus conſidere. illos verò accedentes, plus auri ad id quod depoſuerũt addere, donec [d] perſuadeãt. Neutros autem alteris iniuriam inferre: [e] neque aut ſe cõtingere merces priuſquã ipſi ſumpſerint aurum. Atque hi ſunt Libyum quos nominare poſſum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eã nationibus (quãtum nos ſcimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ ſunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atque AEthiopes: quorum alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad auſtrum incolunt: aduenæ verò, Phœnices & Græci. Neque verò videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Aſiæ atque Europæ cõparãda, præter vnam Cinypem, quæ tellus fluuio cognominis eſt. Hæc autẽ optimæ cuique telluri par eſt prouẽtu fructus cerealis [f] omnino cæteræ Libyæ. Eſt enim pulla & vda fontibus, ac ſecura ſiccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui ſit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouentibus autem fructuum terræ, totidem menſuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum ſolum & illud eſt quod EVeſperitæ colũt.

a Conſpicitur. *Vel, apparet.*

b Procul à mercibus retrocedere *Hic autem interpres aliter legiſſe videtur. ſed hanc lectionem* καὶ ὄξαι χωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων *ſequentia confirmant.*

c Videatur aurum.

d Faciant illos acquieſcere. *Gall. Iuſques à ce qu'ils les rendent cõtens.*

e Neque enim illos aurum attingere priuſquam mercium pretio id æquauerint, *id eſt, priuſquã tam multum exhibuerint quantũ mercium pretio reſpõdeat,* neque illos merces attingere, *vel, contingere* priuſquam, *&c.*

f Nec quicquam omnino ſimilis eſt reliquæ Libyæ.

A ὅ,τι δὴ αὖ ἐσπέσοι ἐς τὸν λίμνην, ἐνθεῦτεν γῆν ἰόν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τεσσερακόσια στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμένης εἰκότα ἐστὶ ἀληθείῃ λέγεσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἡρακλείων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν ἀπίκωνται καὶ ὀξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς κατὰ τὸ κυματῶδες, ἐσβαίνειν ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τοὺς δὲ ἐπιχωρίους, ἰδόντας τὸν καπνόν, ἰέναι ἐπὶ τὸν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα αὐτὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβαίνειν, σκέπτεσθαι· καὶ ἢν μὲν φαίνηται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελέσθαι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβαίνειν ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλλον τοῦ ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ ἅπτονται τοῦ χρυσοῦ πρὶν ἂν σφι ἀπισωθείη τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον ἢ ἂν τὸ χρυσίον λάβωσι. οὗτοι μὲν εἰσι τοῖσι ἡμεῖς ἐλάβομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τουτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτέ πω νεῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν πρὸς τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερσι ἔθνεσι νέμεται αὐτοῖσι, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· τὰ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετῇ εἶναί τις ἡ Λιβύη συνδυάσῃ, ὥστε ἡ Ἀσίη ἢ Εὐρώπη παραβληθεῖσα, πλὴν Κίνυπος μούνης. τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ τῶν ποταμῶν ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀείσῃ γαίῃ, δημητρίους καρπὸν οὐ φέρειν· οὐδὲ οἷόν τε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδαξι. καὶ οὔτε αὐχμὸν φροντίζουσα οὐδὲν, ὕετόν τε ὄμβριον πλέω ποιεῦσα, διαβάλλεται. ὕεται γὰρ δὴ καὶ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τὸν καρπὸν ταῦτα μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῇ κατίσατα. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερίτην νέμουσι.

τῇ Βαβυλωνίῃ

ἐπ' ἑκαστὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἀείσῃ ἐνείκῃ, ἐκφέρει ἢ ἐς τὴν Κίνυπι, ὅτι τεσσερακόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη τῶν τῆς Λιβύης τριῶν οἱ Νομάδες νέμονται, τρῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θωύματος. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παράθαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾶν ἁμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τουτέων τε δὴ συγκεκομισμένων, τὰ ὑπὲρ τὴν παραθαλασσίην χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ συγκομίζεσθαι, τοὺς βούνους καλέουσι. συγκεκόμισταί τε οὗτος ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ καταντικρὺ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίοισι ὀπώρη ἐπέχει. ταῦτα μὲν νεῦν ὅτι τοσοῦτον εἰρήσθω.

Οἱ δὲ Φερετίμης ἐκ τῆς Αἰγύπτου στελλόντες τὸν Ἀρυάνδεα, ἀπίκοντο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι τοῖσι αἰτίοισι τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν δὲ, (πολὺ γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ὄπισθε μιλίους ἑνενήκοντα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα κάτω γάρ, φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς κατέρας ποιεύμενοι. τὰ μὲν νεῦν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνέδρε, ὄπισθε χάλκεα ἀσπίδι, ὧδε ὄπισθε φερομένῃ· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος, προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. καὶ μὲν δὴ ἄλλα ἔσχε κωφὰ πρὸς ἀσπίδος, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. αὐτορύσσοντες δὴ αὐτοῖσι τούτοισι οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τοὺς Περσέων τοὺς χωρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς
181 ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. χρόνου δὲ δὴ πολλοῦ τριβομένου, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς ἄρα σφι οἷοί τε ἐγένοντο οὐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ γε αἱρετοί, ποιέει τάδε· νυκτὸς ἄφορον ὀρύξας βόθρον, ἐπέτεινε ξύλα ἀραιὰ ἐπ' αὐτοῦ· κατύπερθε δὲ ὄπισθε τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τὴν ἄλλην γῆν ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προσεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους·

A nam quoties id eximiè seipsum vbertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypũ, circiter trecenta. Porro Cyrenaica regio quæ huius Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se [a] plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quòd in ea iam fructus maturi metuntur vindemiantúrque: his compositis, in plaga quæ supra maritimã est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dũ B hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquũtur atque matureſcunt. Itaque dũ primi fructus bibũtur atque edũtur, vltimi aduentant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint.

a *Sũt qui in Graco contextu pro χώρας legendum censeant ὥρας. quam lectionem sequendo, aliter fuerit interpretãdus hic locus.*

Persæ autem ad vlciscendam Pheretimam ab Aryande missi, ex AEgypto Barcen peruenerũt, oppidum obsedérũt, missis illico C qui denuntiarent dedi autores necis Arcesilai. [b] Eos oppidani, vt qui cædis omnes participes essẽt, in colloquium non admiserunt. Ita octo menses Barcẽ quum obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderũt ad murum ferentes, & valida tormenta admouerunt. sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, hunc in modũ: Circumferens illud intra murum, admouebat pauimento vrbis: D quod vbicunque admouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei re sonabat. vbi è diuerso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verùm quum multũ temporis contriuissent, & multi vtrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: E Animaduertẽs Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latã fossã per noctem depressit, eique fragilia superstrauit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cætero æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquiũ euocat.

b Eorum oppidani, vt qui, &c. orationẽ non admiserunt. *id est, eorum petitioni nõ acquieuerunt, vel, assensi non sunt.*

Illi libēter obtemperauere, quòd eis cordi erat ad pactionē deuenire. Pactionem autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultā fossam: vt quoad humus ea ita se haberet, tandiu fœdus in ea regione ratū foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum nouarū aduersus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipsi ex vrbe prodibant, & ex hostibus cuicunque libebat intrādi vrbem faciebant potestatem, patefactis omnibus portis. At Persæ rescisso ponte occulto in vrbem proruperunt: ideo autem pōtem quem fecerant rescidērūt, vt fœdus soluerent quod cum Barcæis percusserant, tandiu ratum fore fœdus quandiu maneret terra vt tunc manebat: refracto enim pōte, nō manere fœdus in ea regione amplius. Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos qui facidæ cædis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarū quoque decisas mamillas circa muros appēdit. Cæteros Barcæos Persis vt diriperēt imperauit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant. His vrbē permisit: reliquis in seruitutem abreptis Persæ redierūt. qui quum ad vrbem Cyrenē rediissent, Cyrenæi eos oraculi cuiusdam seruandi gratia, per vrbē deduxerunt, sed inter transeundū D præfectus nauālis exercitus Bares illis præcepit vt vrbem diriperēt: recusante Amasi peditum duce. se enim aduersus vnam Barcen Græcam ciuitatem esse missos. Verùm postquam transierunt, & ad ripā Lycæi louis subsederunt, pœnitentia eos subiit quòd Cyrenen non occupassent: eámque iterum adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo cōtrà ferret arma, tamen incessit eis metus: illinc que cursu se propipientes, sexaginta circiter stadia consederunt: vbi statiua habentibus, ab Aryande nuntius aduenit ad eos reuocandos. Quū igitur à Cyrenæis commeatū sibi præberi precati essent,

A ⓐ δὲ ἀπατεῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίη χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινα. ὅτι τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια, ἐστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένῃ ὁ ὅρκιον χρόνον· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέα φαίνειν ἀξίην βασιλέϊ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοιεῖν κατὰ Βαρκαίων. μετὰ δὲ ὁ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοισι, ἀνέῳγόν τε ἐξήεσάν κου τῆς ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων πρόσοδον ἐς B ὁ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. ⓐ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυπτὴν γέφυραν, ἔθεον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος· κατέρρηξαν δὲ τῆδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, τάμνοντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένῃ· αἰεὶ ὁ ὅρκιον ὅσον αὖ ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ, οὐκέτι ἔμελλε ὁ ὅρκιον κατὰ χώρην. τὸν μὲν νῦν αἰτιητάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τὸ τεῖχος· C τῶν δὲ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα, παρέπηξε καὶ τούτοισι ὁ τεῖχος. τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων, πλὴν ἐκείνων ὅσοι αὐτέων ἦσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι τούτοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. τοὺς ὦν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων ⓐ Πέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπήγαγον ὀπίσω· καὶ ἐπεί τε ἀπίκατο τὴν Κυρηναίων πόλιν ἐπέσχον D σαν ⓐ Κυρηναῖοι, λόγιόν τι ἀποσείοντες μάλιστα διεξῆκαν αὐτοὺς ἔξω τοῦ ἄστεος. διεξιοῦσι δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἱρέειν τὴν πόλιν, Ἄμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ, οὐκ ἔα. ἐπὶ Βαρκέων γὰρ ἀπεστάλθαι μούνους Ἕλληνίδα πόλιν. ἐς ὃ διεξελθόντες, καὶ ἰζομένοισι ἤδη Διὸς Λυκαίου ὄρεϊ, μετεμέλησέ σφι οὐ ποιῆσαι τὴν Κυρηναίων, καὶ ἐπειρῶντο πάλιν ὁρμέαται ἐς αὐτήν. οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ παρεχώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, σφέων μαχομένων, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες δὲ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἱδρυθεῖσι δὲ τοῦ στρατοπέδου τούτου ἦλθε πρὸς Ἀριάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς. οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπιδόσθαι σφι δορυφόρους, ἔτυχον·

λαβόντες δὲ τοῦτο, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ΑἸγυπτον. τοὺς δὲ λαβόντες δὲ τοὺς τενθεῦτεν αὖθις Λίβυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς, τοὺς ὑπολειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελαυνομένους ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν ΑἸγυπτον ἀπίκετο· οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς τὰ Λιβύης ἐξανάστατος ἐς Εὐέσπερίδαςa ἦλθε. τοὺς δὲ ἐνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς ΑἸγύπτου ἀναστάτους ἐποίησαν τοῦ βασιλέα. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίης χώρης κώμην οἰκήσιοι ἧσσαν. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὔνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐοῦσα οἰκεομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη τοῦ τέλεος ἐκακώθη. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης ἐσήλυθον τοὺς Βαρκαίους ἀπανδρώσασα ἐς τὴν ΑἸγυπτον, ἀπέθανε καὶ αὐτὴ κακῶς. ζώσης γὰρ βουλέων ἐξέζεσε. ὡς ἄρα αἱ θεσπιῳδοὶ αἱ λίβισι ἐοῦσαι ἐμφερέες τοῖσι Ἕλλησι θεοῖς ἐπιφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμη τῆς Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη ἐμφορὴ ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

a Hos ex Ægypto ad regē trāsportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo* ἀναστάσιος *pro* ἀναστάτους.

b Feliciter vitā finiuit. quumprimum enim vlta Barc. in Ægypt. rediit, miserè periit.

c Vt enim diis odiosæ sunt nimiùm acres hominum vltiones. *Perinde ac si dicat, deos illi tam miserabilem vitæ exitū immisisse, odio prosequētes eam quæ vsa fuerat in vltione sumēda crudelitatem, vt & alias adeo atroces vltiones odio prosequi solent. Valla autem sensum inuertit.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗΝ ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI Halicarnassei historiarū liber quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, τοσούτους μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, τοσαυτοφθέντας πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τειχέων. οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρησθέντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περινθίους, καὶ σφέων μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφέας οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχρέωντα δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχρέωντα ἐποίεον οἱ Παίονες ταῦτα.

Et eum accepissent, in AEgyptū reuertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atque vtensilium gratia, vt quisque relinquebatur trahebatúrque, interficiebāt, donec in AEgyptum peruentum est. Hic Persarū exercitus in Libyam longissimè ad EVesperidas processit. Quos autē Barcæorum cepêre, quósque ex AEgypto eiecêre ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen imposuêre Barcæ) ad meam vsque memoriam etiā incolis frequentem. Verùm ne ipsa quidem Pheretima probè vita excessit. nam posteaquā vlta Barcæos celerrimè in AEgyptū rediit, malè periit. vt enim existunt acres admodū & inuidiosæ vltiones deorum in homines, viuens vermibus computruit. Talis ac tanta Pheretimæ Batti filiæ in Barcæos vindicta extitit.

A T Persae qui in Europa sub d Megabyzo relicti à Dario erāt, primos ex Hellespontiis Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerunt, antea quoque à Pæonibus malè affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone, admoniti diuino responso vt bellum Perinthiis inferrent: & si quidem à Perinthiis ex aduerso considentibus prouocarentur, nominatim compellantibus, eos inuaderent: sinminus, ab inuadendo abstinerent: ita fecerunt.

d *Vel*, Megabazo, *si nostra exēpl. sequaris: stidémque in sequentibus*, Megabazo, *&* Megabazus. *Verùm & apud alios istud nomen non hoc sed illo scriptum modo inuenitur.*

Enimuero confidentibus Perinthiis ereg̃ione Pæonum in ſuburbanis, ibi ſingulare certamen triplex ex prouocatione commiſſum eſt, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quũ victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipſum eſſe reſponſum dei coniectantes, inter ſe dixêre, Nunc oraculum dei perfectum eſt, nunc noſtrum eſt opus. Atque ita in Perinthios canẽtes impetum fecêre, egregiéque vincentes ex illis paucos reliquêre. [a]Quæ quõdam à Pæonibus geſta fuerant, hunc in modum geſta ſunt. Tunc autem Perinthii pro libertate ſtrenuè pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo ſuperati ſunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam ſubigeret.

a Quę quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita ſe habuerant. *Vel*, Talem quidã olim cladem *Perinthij* à Pęonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate ſtren.

A αὐτιζομένων τῶν Περινθίων ἐν τῷ προαστείῳ, ὡδὶ τὰ μουνομαχίη τριφασίη ἐπὶ προκλήσιος σφι ἐγίνετο· καὶ γὰρ ἀνδρὶ ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κύνα κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαγώνιζον χαίροντες, συνεβάλλοντο ⓐ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπόν τευ πρὸς σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν αὖ εἰμὶ ὁ « χρησμὸς ὁκοτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέ- « τερον τὸ ἔργον. οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παι- «
B σαμένοισι ὁκοχειρέουσι ⓐ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπόν σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων προτερήθη μοῦνα, ὧδε ἐγένετο. τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίης γινομένων τῶν Περινθίων, ⓐ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσάν τε πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βα-
C σιλέϊ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐντεταλτο ὑπὸ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι.

Gens Thracum, ſecũdum Indos, omnium maxima eſt: quæ ſi aut vnius imperio regeretur, aut idem ſentiret, vt mea fert opinio. inexpugnabilis foret, & omnium gentium multo validiſſima: ſed quia id nimis arduum illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus cõſimilibus imbuti ſũt, præter Getas & Trauſos, [b]& qui ſupra Creſtonæos incolunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui [c]ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratũ eſt. Trauſi verò in cæteris quidem omnibus idem quod Thraces, verùm circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cũ ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quòd vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autẽ fato functum, per luſum atque lætitiã terrę demandãt, referẽtes quot malis liberatus in omni ſit felicitate. At q ſupra Creſtonæos incolũt, iſta agũt: Singuli plures vxores habẽt:

b *Vel*, Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionẽ incolunt. *ſic & paulo pòſt.*

c *De hũ Gide lib. præcedente locum Herodoti, ſimilque annotationem in eum.*

D ἐσεπλησίοισι πρήγμασι χρέωνται καὶ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Γυτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιέυσι, εἰρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα καὶ ταῦτα τοῖσι ἄλλοισι Θρηιξὶ ὁκοτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀποθνήσκοντα ποιέυσι τάδε· τὸν μὲν γινόμενον περιίζόμενοι ⓐ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀναπλῆσαι κακά· ἀνοιγό-
E μενοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα παθέα· ⓧ ἢν δ' ἀποθνήσκῃ, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι, γῆν καλύπτουσι, ὀπιλέγοντες ὅσων κα- κῶν ἐξαπαλλαχθεὶς, ἔστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. ⓐ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων, ποιέυσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς·

ⓧ πρήγματα.

ⓧ κρύπτουσι,

ἐπεαὶ ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων ἀκριβέα ἰζομένη περὶ τοῦδε, ἤν τις αὐτέων ἐφίλεε μάλιστα καὶ τοῦ ἀνδρός. ἡ δὲ αἰνὴ κριθεῖσα καὶ τιμηθεῖσα, ἐγκωμιαθεῖσά τε ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται ὑπὸ τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς. σφαγεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται. ὀνείδεος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. τοῖσι δὲ δὴ ἄλλοισι Θρηίκων ἔστι ὅδε νόμος· πωλέουσι τὰ τέκνα ὅτι ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῶσι οἷσι αὐτῇ βούλεται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἐζηλωκότως φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρήμασι μεγάλοισι. καὶ τὸ μὲν ἐστίζεσθαι, βύσσινα εἵματα· τοῦτο δὲ ἄστικτον, ἀγλαόν. ἀργὸν δὲ, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀπιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστύος, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφέων οἱ ὀνομαστότατοι νόμοι εἰσί. θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τοὺσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλέες αὐτέων, παρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέην μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μοῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ αἵδε· τεθνεῶτας μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ πρόβατα σφάξαντες ἱρήια, δαιτυμόνας ποιεῦνται, προκλαύσαντες πρῶτον. ἔπειτα δὲ θάψαντες κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χεάντες, ἀγῶνα τίθεσι πρωτοῖον· ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἆεθλα τίθενται καὶ λόγου μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αἵδε. τὸ δὲ πρὸς βορέω ἐπὶ τῆς χώρης ταύτης, οὐδεὶς ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκὲς οἵ τινές εἰσι αὐθρώπων οἱ οἰκέοντες αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούνους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου αὐθρώπους, τοῖσι οὔνομα ἐστὶ Σιγύνας, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. κυνέαι δὲ ἱππέων αὐτέων εἰσὶ λασίοισι ἄπαν τὸ σῶμα, ὅτι πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν. μικροὶ δὲ καὶ σιμοὶ, καὶ ἀδύνατοι ἄνδρας φέρειν· ζεύγεσι δὲ ὑποζύγιοι ἕλκουσι ἅρματα, εἰώθασι δὲ ὠκυτάτοισι ἅρμασι πλαστέειν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων.

quorum vbi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter vxores, acri amicorum circa hanc rē ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito præcipuè. Quæ talis iudicata eſt & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à ſuo propinquiſſimo mactatur, vnáque cum viro humatur, cæteris vxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non aſſeruāt, ſed quibus libuerit cum viris concumbere ſinunt, at vxores aſſeruant vehementer, eáſque magno ære à parētibus coemūt. Punctas [a] notis eſſe frontes, nobile iudicatur: nō eſſe notatas pūctis, ignobile. Otioſum eſſe, pro honeſtiſſimo habetur: agricolatorem verò, pro cōtemptiſſimo. E bello atque rapto viuere, pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorum inſignioſſimi mores. Deos autē hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam: ſed reges, præter populares, etiā Mercurium, cúmque è diis præcipuè: per quem ſolum iurant, à quo progenitos quoque ſe aiunt. Optimatibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatiſque omnifariis hoſtiis, conuiuantur. illúdque defletum prius, deinde combuſtū ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſtóque deſuper tumulo, cùm alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipuè certa cū ratione monomachiā, *id eſt, ſingulare certamen*. Et ſepulturæ quidem Thracū huiuſmodi ſunt. Quod autem huius regionis ad aquilonem vergit, nemo poteſt pro comperto referre quinā homines eam incolant: ſed illam quæ trans Iſtrum plaga eſt, conſtat vaſtam eſſe atque ignotam: [b] vbi ſolos audio habitare homines nomine Sigynas, veſte Medica vtētes, eorúmque equos toto corpore hirſutos eſſe, ad quinque digitos altitudine pilorum, eoſdémque puſillos ac ſimos, inualidóſque ad viros geſtandos, ſed currui iunctos eſſe perniciſſimos: atque his curribus indigenas inuehi.

[a] Stigmatis. *Cicero στιγθέντα interpretatur compunctum notis.*

[b] De nullis autē poſſum quicquā accipere qui trās Iſtrum habitent præterquam de Sigynis.

Horum fines proximè accedere ad Enetos, qui sunt in Adria. Eos quoque se colonos Medorū dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidē non queo dicere: sed [a] fiat quidlibet intra logum tempus. [b] Sigynas Libyes qui supra Massiliam incolūt, institores appellant: Cyprii iacula. Verùm, vt Thraces aiunt, apes loca quæ sunt trans Istrum, obtinent, & ob illas vlterius pergi nó potest. Quæ quum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videtur loca quæ septētrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit.

a Nihil est quod non contingere possit intra long.

b Sigynas quidē certè Ligures qui supra Mass. &c. *Ashic legit Λίβυες pro Λίγυες.*

A κατήκειν ὑπὲρ τούτεων τῶν οὔρεος ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὗτοι Μήδων ἀποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅτι φράσασθαι· γένοιτο δ' ἂν πολλῷ ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγυνάς δὲ ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. ὡς δὲ Θρήϊκες λέγουσι, μυίσασαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου· καὶ ὑπὲρ τούτεων οὐκ εἶναι διελθεῖν τοσοῦτον ἐπὶ πλέον ψῦχος. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσχειμα· ἄλλα μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον οἰκήματα δοκέει εἶναι, ἀφ' ἑαυτῶν ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης περὶ λέγεται· τὰ πρόσω δὲ ἐπὶ ὀλίγον ἐστὶ ἐπ' ἐμοῦ ἐπιστάμενα λέγειν. τὴν δὲ παράλιον αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοον ἐποίεε.

B

Darius, [c] trāsmisso rapidissimè Hellespōto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficii in se ab Histiæo collati, & consilii Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis obtulit electionem. Histiæus, vt qui esset Mileti tyrānus, nullam sibi tyrānidem poposcit: sed Myrcinum Edonidē, animo vrbis in ea condēdæ. Et iste quidē hanc elegit. Coes autem, vt qui non tyrannus sed priuatus esset, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato vterque quod optauerat, eò se contulit.

c Quum primū Sardis transmisso Hellesponto peruenit.

Δαρεῖος δὲ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἱστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεδέηται· αὐτὴν δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. ταύτην μὲν δὴ ταύτην αἱρέεται· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε ἐών, αὐτὴν Μιτυληναίων τυραννεύουσαν. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, οὗτοι μὲν ἐς τὰ εἵλοντο ἐτράποντο.

C

D

At Dario res huiusce modi oblata est, vt illam videnti incesserit cupido iubendi Megabyzo vt Pæonas ex Europæ sedibus in Asiam transportaret. Erant Pigres & Mastyes viri Pæones, qui postquam Darius transmisit in Asiā, & ipsi Sardis venere, cupidi tyrānidis apud Pæonas potiundæ, ducentes vnà sororē procera statura atque speciosa. Obseruato tempore dum in suburbanis Lydorum Darius præsideret, talem rem sibi agendam putarunt: Sororem quàm optimè poterant: quum exornassent, ad aquā mittunt, vas capite tenētem, equúmque è brachio trahētem, linúmque nentem. Eam prætereūtem Darius attentè cōsiderabat, quòd

Δαρδανὸν δὲ σιωπῶντα, πρᾶγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ὑπερθυμήσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀναστάσιους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ὧν Πίγρης καὶ Μασύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεί τε Δαρδανὸς διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα. φυλάξαντες δὲ Δαρδανὸν περιπατέοντα ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· ἐκδυσάμενοι τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἀεικέα, ὅτι ὕδωρ ἐπέμπον, ἄγγος ὅτι τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξῄει ἡ γυνή, ὅτι μελέτης τοῦ Δαρείου ἐγένετο. ὅτε

E

Μασύης

γὺ Περσικὰ ἰᾶ οὔτε Λύδια τὰ ποιθόμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν. ὑπομελὲς δὴ ὡς οἱ ἐφράσατο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ, τι χρήσαιτο τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. ⓐ μετὰ δὲ ὅπισθεν εἵποντο· ἡ δὲ, ἐπείτε ἀπίκετο ὑπὸ τὸν ποταμὸν, πρῶτα τὸν ἵππον. ἀρυσαμένη δὲ, καὶ ὃ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, πλέω αὐτέω ὁδὸν προεξήιε, φέρουσα δὲ ὕδωρ ὑπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. θωυμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τά τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὤπτευσε, ἄγειν αὐτέω ἐκέλευε ἐωυτῷ τῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, πρῆσσον καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὐκ πόρρω σκοπιὴν ἐχόντες τούτεων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου παῖδα πῆ εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνεω εἶναι σφέων ἀδελφεόν. ὁ δὲ ἀμείβετο τίνες δὲ οἱ Παίονες εἰσὶ, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί δὴ κεῖνοι ἐθέλοντες ἦλθον ἐς Σάρδις. ⓐ δὲ οἱ ἔφραζον ὡς ἦλθοιεν μέν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἶη δὲ ἡ Παιονίη ὑπὸ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πόρρω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶησαν δὲ Τεῦκροι τῶν ἐκ Τροίης ἀποικοι. ⓐ μέν δὴ ταῦτα ἔπεσι ἔλεγον. ὁ δὲ ἤρετο εἰ καὶ πάσας εἴποιεν αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν πολλοῦ θύμου οὕτω ἔχειν. αὐτὸς μὲν ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο. ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράμματα γράψας τοῖς Μεγάβαζον, ⓑ ἐλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν ἐντελλόμενος ἐξανάστασι ἐς ἡθέων Παίονας, καὶ σὺν ἑωυτοῖ ἀγαγεῖν καὶ αὐλὸς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππος ἔθεε φέρων πλέω ἀγγελίην ὅτι ⓑ Ἑλλήσποντον. ἀφραιωθεὶς δὲ, δίδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ὡς ἐξεμάθησε, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ὡς ἐπὶ τὴν Παιονίην. πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τὸν Πέρσας ὡς σφέας ἴοιεν, ἀλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο ὡς τὰ ἐσβολὰ δοκέοντες ταύτῃ ὡς χειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβαλόντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἕτοιμοι ⓑ Μεγαβάζου στρατὸν ὡς ἐρυκεῖν· ⓐ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι ὅτι παρὰ λίθους τοὺς τοῦ Παίονας, καὶ τὰ ὡς τὰ ἐσβολὰ φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὰ αὐτὰ ὁδὸν

neque Persica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica, neque vllarum ex Asia fœminarū. Hæc considerans, misit quosdam suorum satellitum, iussos obseruare in quam rem vteretur mulier equo. Istis obsequentibus, fœmina vbi peruenit ad flumen, [a] equo satisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquā capite sustinēs, equum è brachio trahens, ac fusum versans. Admiratus Darius, tum iis quæ ab exploratoribus audisset, tum iis quæ ipse vidisset, adduci coràm fœminam iubet. Ea adducta, adolescentes fratres qui aderant, non procul rem ipsam speculantes, interroganti Dario cuias illa esset, aiunt se Pæones esse, & illam suam sororem. Ad quos Darius, quinam homines essent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi venissent Sardis, percontari. Adolescentes, se verò venisse dicere vt sese ei donarēt. Pæoniam autem esse ad flumen Strymonem sitam, qui Strymon non procul abesset ab Hellespōto. Esse verò Pæones coloniam Teucrorum qui è Troia fuerūt. Hæc singulatim illi referebant. Interrogantique Dario nūquid omnes illic fœminæ tam laboriosæ essent, affirmare promptè id ita se habere. huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, iubens è sedibus suis Pæones ad ipsum transferri cum liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuntio, confestim ad Hellespontum cucurrit; Hellespontóque trāsmisso literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, sumpto è Thracia duce, aduersus Pæoniā exercitum ducit. Pæones, cognito Persarum in se aduentu, contractis copiis processere ad mare, rati illac Persas ingressuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcēdum exercitus Megabyzi ingressum parati erant: Persæ autē certiores facti Pæonas conuenisse ad intercludendū ab ora maritima ingressum, sumptis ducibus, iter ad superiora

a Equum aquauit. Vel, adaquauit.

conuertunt, hoſtémque latentes in eius oppida irrumpunt, & illa, vtpote vacua, facilè occupant. Quod vbi reſciuere Pæones, protinus diſperſi, ad ſua quiſque dilabuntur, ſéque Perſis dedunt. Ita è Pæonib⁹ Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Praſiadé vſque paludem incolunt, è ſuis ſedibus emoti, in Aſiam ſunt abducti. Qui verò circa Pangæum montem incolunt, Doberáſque & Agrianas & Odomantos, & ipſam Praſiadem paludem, à principio nõ cepit Megabyzus. Tentauit tamé eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ ſtant ſublicæ, anguſtum à continente ingreſſum vno ponte habentes. Has ſublicas tabulata ſuſtinentes, olim cõmuniter omnes ciues ſtatuebãt: mox è lege hunc in modum ſtatuendas cenſuerunt, vt pro ſingulis vxoribus quas quiſque duceret (ducũt autem ſinguli multas vxores) ternas defigeret ſublicas, è monte ſumptas cui nomẽ eſt Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent ſinguli ſuper ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata cõpactas, deorſum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedẽ reſte illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autẽ & ſubiugalibus piſces pro pabulo præbent. Porro piſcium tãta eſt copia vt quoties quis ianuam cõpactam reclinauerit, demiſſã fune ſportam vacuam, aliquanto pòſt retrahat piſcium plenam. quorum duo ſunt genera, vnum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Cæterùm è Pæonibus ii qui capti fuêre, in Aſiam ſunt abducti.

Pæonibus captis, Megabyzus nuntios in Macedoniam, ſeptem Perſas, qui poſt eum erant in exercitu ſpectatiſſimi, miſit ad Amyntã, petituros regi Dario terram & aquam. Eſt autem è palude Praſiade breuis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine eſt metallum, *id eſt*, [a] *foſſa æris*: vnde poſt ea tẽpora

a *Fodina*, vndé, &c.

A πάροπται. λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα δὲ χειρὶ ὑπεσόντες, ὑπετέως κατέχον. Οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐρημωθὰς τὰς πόλιας, αὐτίκα ἀφεσκεδασθέντες, κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. ὕτω δὴ Παιόνων Σιρωπαίονές τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πραισιάδος λίμνης, ἐξ ἠθέων ἐξαναστάντες ἤχθησαν ἐς τὴν Ἀσίην.

B Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρες, καὶ Ἀγριᾶνες, καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πραισιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἰκρία ὑπὸ σανίδων ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐστᾶσι ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἔχοντα στεινὴν ἀπὸ τῆς ἠπείρου σανίδι μιῇ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σανίδας τοὺς ὑπεστεώτας τοῖσι ἰκρίοισι ὁ μὲν πᾶς κου ἀρχαῖον ἔσκετο κοινῇ πάντες οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἐκ τοιῷδε· κομίζοντες ἐξ οὔρεος τὸ οὐνομάζεται Ὄρβηλος, τρίς γυναῖκα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σανίδας ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας· οἰκέουσι δὲ τοιόνδε τρόπον· ἑκάστων ἕκαστος ὑπὲρ τῶν ἰκρίων καλύβης τε ἐν ἢ διαιτᾶται, καὶ θύρης κατάπακτης δι' ἧς τῶν ἰκρίων κάτω φορέουσα ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέοισι τῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι πάρεστι χόρτον ἰχθῦς. τῶν ἡ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατὰ κοῖλον σαυρίδα χεινὴν ἐς τὴν λίμνην, καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ὑπισχών, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τούτων δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤχθησαν ἐς τὴν Ἀσίην.

Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχείρωσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Περσέας, οἳ μετ' αὐτὸν εἶνον ἐόντα δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι πρὸς Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πραισιάδος λίμνης στεινὸς κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν νῦν ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον χρυσίων τά-

185

λαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον οὔρεος, ὑπερβαίνει εἰς ἐν Μακεδονίῃ. οἱ δὲ Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι ἐς Ἀμύντεω, ὡς ἀπίκοντο, αἴτεον, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας ὑπεδέκετο ξεινίῃ ἑστιάλεε· ὡς δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο γὰρ Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο
» ἀμφὶ πίνοντες, εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε
» Μακεδών, ἡμῖν νόμος ὅδε τοῖσι Πέρσῃσι, ἐ-
» πεὰν δεῖπνον τοιοῦτο θώμεθα μέγα, τότε καὶ
» τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουρίδιας γυναῖκας
» ἐσάγεσθαι παρέδρους. σὺ νυν, ἐπείπερ πρό-
» θυμος μὲν ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξείνιξαι,
» Δαρείῳ τε βασιλεῖ δίδοις γῆν τε καὶ ὕδωρ,
» ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε τοῖς ταῦτα
» Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γε ὅδε
» οὐκ ἔστι, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἀνδρας γυναι-
» κῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται τοῦ-
» τοῦ χρήζετε τουτέων, πρήσσεται ὑμῖν καὶ ταῦτα.
εἰπὰς τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δὲ ἐπεί τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς αὐτέων ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον τοῖς Ἀμύντῃ, Φάμενοι δὲ ποιῆσαι τοῦτο, οὐδὲν εἶναι σοφόν. χρεὸν γὰρ ἦεν ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, αὐτέων ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν ἀναγκαζόμενος ἢ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν. πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαζῶν τε ἅπτοντο, οἷα πλούνως οἰνωμένοι, καί κου τις καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε ὑπὸ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε,
» Σὺ μὲν, ὦ πάτερ εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιὼν
» τε ἀναπαύεο, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ
» τοῖσδε μένων αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ὀπίσω τῇδε
» παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα σείεται Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν

A Alexandro in ſingulos dies ſingula talenta proueniebant. Poſt metallum, ſuperato mõte quem vocãt Dyſorum, Macedonia intratur. Eò Perſæ vbi peruenere, & in conſpectũ Amyntæ, ad quẽ mittebãtur, regi Dario terram & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hoſpitium vocauit: inſtructáq; ſplẽdidè cœna, percomiter accepit. Perſæ, poſtquam à cœna ad potum peruenêre, Hoſpes, inquiunt, Macedo, nobis Perſis conſuetudinis eſt,
B quoties magnã exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas[a] & adoleſcentulas vxores ad aſſidendũ introducere. Proinde tu nũc, quoniam libenter excepiſti nos, & liberali hoſpitio proſequutus es, regique Dario & terram das & aquam, ſectare conſuetudinẽ noſtram. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Perſæ, iſta conſuetudo nõ eſt, ſed virós à fœminis ſemouẽdi. verùm quandoquidem vos exigitis qui domini eſtis, hoc quoque vobis præſtabitur. Hæc loquutus Amyntas,
C fœminas accerſit. Illæ, vt iuſſæ, præſto fuerũt, & eregione Perſarum deinde cõſederunt. Quas Perſæ conſpicati formoſas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum eſſe ſapienter. ſatius enim futurũ fuiſſe, ab initio nó venire fœminas, quàm, poſtquam venerant, non aſſidere, ſed ex aduerſo ſedere in oculorum dolorẽ. Ita coactus Amyntas illas aſſidere iuſſit. Quæ quum obtemperaſſent, illico Perſæ mamillas illarũ tractare, vtpote pluſculo vino temulẽti, nonnulli etiam tentare ſuauiari. Hæc Amyntas intuens etſi iniquo ferebat animo, tamen præ
D metu Perſici nominis quieſcere. Verùm eius filius Alexander quũ adeſſet, atque hæc aſpiceret, vtpote adoleſcens, & malorum inexpertus, neq; aquã amplius tolerare poſſe. itaque grauiter ferẽs, ad Amyntam inquit, Tu quidẽ pater[b] cede ætati, abíque hinc ad requieſcendum, [c] neque indulgeas nimium potationi: ego verò
E hîc remanens, omnia hoſpitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas cum rei nouæ aliquid facturum

a Et legitimo virginitatis iure nuptas.

b Morem gere ætati.

c Neque per totum potationis tempus hîc maneas.

animaduertens, ad hæc respõdit, Fili, inquiés, [a] verba tua hinc me summouẽtis penè intelligo. ideo enim me dimittis quòd aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare, futurum in perniciem nostram: sed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad discessum meum pertinet, parebo. His respõsis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Persas, [b] Vobis, inquit, hospites, cum his fœminis vel omnibus, si libet, facilli mè licet concumbatis: sed cum qua earum concumbere libeat indicate. Nũc enim fere tempus cubãdi aduentat, & vos bene potos esse temulentósque video. Proinde has fœminas, si vobis cordi est, finite ire ad se lauandũ, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas fœminas in muliebre remittit conclaue: ac totidẽ [c] viros læues malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditísque pugionibus introducit: admonétque Persas, inquiens, Vos verò Persæ, à nobis in conuiuium estis omni munificẽtia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repræsentauimus: &, quod omniũ maximum est, etiã nostras ipsorũ matres & sorores liberaliter exhibemus: [d] vt omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: vtque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonũ principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuntietis. Hæc loquutus Alexãder, singulos Macedonas quos fœminas esse aiebant, assidere iussit singulis Persis. qui posteaquã à Persis attrectari cœpêre, illos obtrũcauêre. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cũcta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tẽpore, quum magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos [e] prudenter occupauit, tum multa pecunia, tum

a Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Potest etiam χαδὸν cum σωμίνημι iungi.*

b Vobis, hospites, his fœminis potiri, *Vel, frui*, facile est, siue cum omnibus, siue cũ aliquot earum, *Vel, cum quantacunque earũ parte* concumbere libeat. Verùm id *postea* nobis significabitis: at nunc quum & tẽpus petendi lecti instet, & vos, vt video, egregiè potitis, has (si graue non est) lotum ire finite: & lotarum reditum expectate.

c *Id est*, imberbes iuuenes, *quem læua fulgent ora, Vt loquitur Tib.*

d Vt nos vobis omnem quo digni estis honorẽ exhibere intelligatis.

e Astutia circũuenit.

Α μέλλῃ Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, χαδὸν γάρ σευ αἰσχομένου ἀπωίκμι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλῃς ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρήζω μηδὲν νεοχμῶσαι τοῖσι ἄνδρας τούτοις, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ αὐτέχευ ὁρέων τὰ ποιεύμενα. ἀμφὶ δὲ ἀποδρῃ τῇ ἐμῇ πεισομένῃ τοι. ὡς δὲ Ἀμύντης χρήσας τουτέων οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος τοῖσι Πέρσας, Γυναικῶν τουτέων ὦ ξεῖνοι πάλλη ἔστι ὑμῖν ὑπερτείη, Β καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων. τοῦτον μὲν πέρι αὖτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ (χαδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη τοῖσι ἐπέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρέω μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἐστί, ἄφετε λουσαμένας λουσαμένῃσι δὲ, ὀπίσω τοῖσι δέχεσθε. εἰπὰς ταῦτα (συνέπαινοι γὰρ ἔσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὸν γυναικήιον· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ C ἀριθμὸν ἄνδρας λοχμηίοισι τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε εἴσω. τοῖσι δὲ τούτοις, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἴκατε πάντα δαῖτα τελέην εἰσπεπωκέναι. τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα εἴχομεν, καὶ τοῖς, τά τε οἷά τε ἦν ἐξευρόντας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πρέσι. καὶ δὴ καὶ τόδε τὸ πάντων μέγιστον, ταύτας τε ἑωυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ὅκως δαψιλευόμεθα ὑμῖν· ὡς πανταχοῦ μάθητε τιμεώμενοι τοῖς ἡμείων τῶν περ ἐστὲ ἄξιοι. τοῖς δὲ, καὶ βασιλέι τῷ πέμψαντι ἀπαγείλητε, ὡς αὐτὴν Ἕλλην Μακεδόνα ὑπ' ἐμεῦ ὑμέας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἰπὰς Ἀλέξανδρος, παίζειν Πέρσῃσι ἀνδρὶ ἀνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα δοκέων λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι φανερῶς ἐπειρῶντο, διεφθείροντο ἀνδρες. καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ ἀνδρες καὶ ἡ θεραπηίη αὐτέων. εἵποντο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφάνισται. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγένετο· καὶ σφέας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ, καὶ τὸν ἐ-

ἠφανίζετο.

τῷ ἑωυτῆς ἀδελφεῷ, τῇ οὔνομα ἦν Γυγαίη. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ μὲν νυν τῶν Περσέων τούτεων θάνατος οὕτω κατασκαμφθεὶς ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ τούτους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονότας, κατάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω συγχαίνω ὀπισάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες. τρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα ἑλλανοδίκαι οὕτω ἔγνωσαν εἶναι). Ἀλεξάνδρου δὲ ἀεθλεύσαντος ἐλαμβύῃ, καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ αἰτιησάμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργον μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέον εἶναι) τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς ἐπύθετο ἀπόδεξιν εἶναι Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλλην, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον, συνεξεπίωλε τῷ πρώτῳ. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

Μεγάβαζος δὲ ἄγων τὸν Παίονας, ἀπίκετο ὡς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ διαβὰς τὸν ἀφραφαγωθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τοῦ Μιλησίου τὸν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακὴν τῆς γεφύρης· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου πρὸς Στρυμόνα πόταμον, τῷ οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγάβαζος ὃ ποιεύμενον ἦν τὸν Ἱστιαίου, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ; ἵνα ἴδητε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἕλλην τε καὶ οἰκήιος, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἳ ἢν ἐπιστάτεω ὀπίσω λαβόμενοι, ποιήσουσι τοῦτο ὃ ἂν ἐκεῖνος ἀξιόχρεον καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τοῦτον μὲν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκηίῳ πολέμῳ συνέχηαι. ἔπειτα δὲ ἤπιόν μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν ἐπείλῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος ἐς Ἕλληνας ἀπίξῃ). Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, βυπτεύσας ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς βουλευόμενον μέλλον γίνεσθαι· μετὰ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὸν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φρονέοντί σοι ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι

sorore sua, nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horũ Persarum cædes[a] deprehẽsa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdica progeniti sunt, quemadmodũ ipsi aiũt, & ego scio, & ostẽdam in iis quæ postea dicã. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorum præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quòd negarẽt barbarorum id esse certamẽ, sed Græcorum. at vbi palàm fecit sese Argiuum, Græcus esse iudicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt.

[a] Inquisitorib' astu circumuentis, fil. suppr. est. *Ad Verbum, Ita circumuenta est. Voluit enim autor retinere idem Vocabulum: etsi minus posteriori loco conueniens.*

Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum: & illo transmisso, peruenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium seruatæ ratis, qui locus est ad flumẽ Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimum venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quídnam tu rei fecisti, dato loco ad vrbẽ condendam in Thracia viro Græco, eidémque solerti atque industrio? vbi affatim materia est ad naues ædificandas, multúmque remigũ atque pecuniæ? multis etiã cùm barbaris tum Græcis incolẽtibus? qui nacti ducem, faciẽt quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autẽ mitĩ modo accersitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam reuertatur. Hæc loquut[o] Megabyzus, perfacilè Dario persuasit, tãquam probè prospiciẽs quod esset euenturũ. Darius misso in Myrcinũ nuntio ad Histiæũ, hæc inquit, Histiæe, rex Dari[o] hæc dicit, Mihi rebúsq. meis

βουλομένου γὰρ Ἀλεξάνδρου ἀεθλεύειν, ἦν καβάς.

οὐ νυν

melius consulentem quàm te inuenio nemïnem: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis vt eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliarium regis fieri, Sardis profectus est. Cui aduenïenti Darius, Histiæe, ego (inquit) ea de causa te accersiui, quòd [a] posteaquam à Scythis redire maturauï, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium tam me tenuit breui, quàm vt tu in aspectũ & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambo adesse ego testimonio esse possũ è rebus meis. Quare tibi ego, qui feciſti probè quòd veneris, [b] hoc gratificandũ putaui, vt omissa Mileto, & recèns condita in Thracia vrbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meúsque conuictor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vnà secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otane oræ maritimæ: cuius patrem Sisamnem, vnum è regiïs iudicibus, quòd iniustè ob pecuniã iudicasset, rex Cambyses interemerat: interemptóque detractum coriũ in lora cõcidit, quibus tribunal in quo ille sedens iudicarat, intẽdit: ibidémque eius filium Otanem sedere iudicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali sedens, tunc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrũ, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoque vtranque habitatam. Sed Lemnii quoniam prælio contenderant, & aliquandiu repugnauerant, mala perpessi sũt: quorũ qui superfuêre, iis præfectũ Persæ impo suêre Lycaretũ,

a Quamprimũ à Scythis redii

b Hæc propono. Vel, offero.

A ὡδέκα εἰ) σεῦ ἀνδρα δυνοέτερον. τῦτο δὲ ὦ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νυῦ ὦν (ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα καὶ τεργάσασθαι) ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑφηγέωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἀνέσχησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι
B ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βαχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σε ἰδέσθαί τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐπιστεύμην γὰρ κτημάτων πάντων ὀνήσιμώτατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ βύνοος. τά τοι ἐγὼ ἐν ἀμφοτέροισι ταύτῃσι ἐδώδιμος, ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νυῦν ὦν (σὺ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὴν νεόκτισον ἐν Θρηίκῃ 187
πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε
C πάντα ἃ περ ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύνοικος ἐὼν καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ καταιρεσάμενος Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον ἐόντα Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον. Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν ἐόντα τῶν παραλλασσομένων ἀνδρῶν, τὸν τοῦ πατρὸς Σισάμνεω βασιλέος Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιληΐων δικαστέων, ὅτι δὴ χρήματα δίκῃσι ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε
D πᾶσαν τὴν ἀνθρωπήϊον. ἀποδείξας δὲ αὐτῦ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε. ὑποπτεύσας δὲ ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν ἐόντα αὐτὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ὑπότε λέγοιτό οἱ μεμνῆσθαι ἐν τῷ καθίζων θρόνῳ δικάζοι. τοῦτ' ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκαθιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε ἐγγὺς ὢν γενόμενος Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἷλε καὶ Καλχηδονίους. εἷλε δὲ Ἀντάνδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἷλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ καὶ Λεσβίων νέας, εἷλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρους ἔτι τότε ἐόντα Πελασγῶν οἰκεομένους. οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο οἱ, καὶ ἀμυνόμενοι, ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάρητον,

Ⓦ Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δὲ τούτου ἥδε· πρώτας ἐπόδρα ποδίζετο καὶ κατεστρέφετο οὗτος μοῦνος, λειποστρατίης ὑπὸ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι Ⓦ Δαρείου στρατὸν Ⓦ ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μοῦνος τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἀνέως κακῶν ἐῶ.

Καὶ ἤρχετο τοιάδε ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίη τῶν νήσων ἐπεφέρετο. τοῦτο δὲ, αὖ Ⓦ αὐτὴν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἐῶ ἐπέρχημα. καὶ τὰ μὲν ἔρδε δὲ ἐούτεων, ὑπὸ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς στάσιος, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατηρτίσαντο. τούτους γὰρ καταρτισαμένους ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων εἵλοντο Ⓓ Μιλήσιοι. κατήλαζον δὲ σφέας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον (ὥρεον γὰρ δὴ σφέας δεινῶς οἰκοφθορημένους) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὁκόσα ἴδοιεν ἀνεστηκυίη τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφεατο τοὔνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ ἀστυνόμους εὑρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλλὰ ποιησάμενοι, ἀπέδοξαν τούτοισι μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὖ ἐργασμένους τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφέας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ καὶ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτοις ἐτάξαν πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νεῦν οὕτω Μιλησίοις κατήρτισαν· τότε δὴ ἐκ τούτων τῶν πολίων ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων κατὰ τὸν δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ὑπάρχοντος ἐὸν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρεὸς τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ἦν Μιλήτου,

A Mæandrii eius qui Sami regnauit, germanum. Hic Lycaretus quũ Lemno præesset, hac de causa mortem oppetiit, quòd omnes in captiuitatem redigebat, atque euertebat, alios insimulãs desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis reuertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu [a] in malis faciendis delituit.

a *Sunt qui ἄνεως hic suspectum habeant, nec immeritò fortasse.*

B Et cœperunt iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. [b] è Naxo quidem, quòd inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quòd ea tempestate propè seipsa superata maximè florebat, erátque Ioniæ prætextum: quum laborasset duabus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii [c] sedauerunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Hunc autem in modum eos Parii correxêre: Quum Miletum C veniissent viri inter Parios præstãtissimi, cernerẽntque [d] domos vehementer labefactatas, dixerũt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesiũ lustrantes, vt quẽque fundum animaduertebant bene cultum *fructúmque emittentem*, conscribebant domini nomẽ. Peragrata omni regione, quum paucos huiusmodi fundos cõperissent, quammaturrimè ad vrbem descenderunt: coactóque D cœtu, decreuerunt vrbem ab iis esse incolẽdam quorum fundos bene cultos inuenissent. videri enim illos ita curaturos publica vt sua ipsorum curauissent. Cæteros Milesios, qui prius seditionẽ mouissent, iusserũt horum dicto audientes esse. Ita [e] Milesios Parii correxerunt. Ex his tũc vrbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam E locupletes è plebe in exiliũ missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras, Molpagoræ filius, idémque gener ac consobrinus Histiæi, Lysagoræ filii, quem Darius Susis distinebat. nam Histiæus, Mileti erat tyrannus,

b Etenĩ Naxus quidem inter insul. felic. præstabat, Miletus verò eodem tempore magis quàm vnquã antea florens, Ioniæ ornamẽtum erat: quum laborass.

c *Vel, Composuerunt, ex omnibus Gr. compositores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parij reuocarunt.*

d Eos planè fortunis euersos.

e Res Milesiorũ Parii composuerunt. At tunc ex his vrbib.

& per id tẽpus Susis degebat quũ Naxii venêre iampridem Histiæi hospites. Quum autem Miletum Naxii aduenêre, obsecrarunt Aristagoram vt aliquantũlum copiarum ipsis præstaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, si per eum isti in patriam redirent, fore vt Naxo imperaret, tamen prætendens Histiæi [a] hospitium, ita eos est allo quutus, Meæ quidẽ vires ad tantum copiarum præbendum non suppetunt, vt inuitis iis qui Naxum tenent, vos possim reducere: quum audiam octo millia scutatorum Naxiis ac multum longarum nauium esse: tamẽ omne studium ad istud efficiendum adhibebo, hoc scilicet in animo versãs: Est mihi amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis frater, qui præses est omnium in Asia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa classe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis Naxii [b] instare Aristagoræ vt rem quamoptimè posset conficeret: vtque munera homini polliceretur, dicere, & se exercitui sumptũ suppeditaturos, vt ipsi paciscerẽtur. magnam videlicet spem habentes, quum ipsi in Naxo apparuissent, Naxios omnia quæ ipsi iuberent esse facturos, atque adeo cæteros insulanos. nulla dum enim Cycladum insularum sub Dario erat. Profectus Sardis Aristagoras, ait Artapherni esse insulam Naxum, non spatiosam illã quidem, sed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinã, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertã. Proinde tu aduersus hanc regionem ducito exercitum, exules illuc reducens. [c] Quod faciẽti tibi magnæ sunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum est nos præbere, qui aduentus vestri autores sumus: & te insulas regi acquirere, ipsam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, cæteráque quæ Cyclades nominantur. Vnde proficiscens,

a *Idest, Hospitij consuetudinẽ: Vel, Hospitalem amicitiam quæ illis cũ Histiæo intercedebat. Intelligit autẽ hunc prætexiu huius amicitiæ Voluisse Naxiæ opem nauare, quã potius ad ea spe quam declarat, faceret.*

b Rem Aristagoræ commẽdarunt vt eã quàm posset optimè administraret. *Vel, Negotium Aristagoræ dederunt rem qui impossèt commodissimè gerẽdi.* quinetiam munera eum polliceri iubebant, & sumptus in exercitũ, vt qui eos reddituri essent. quòd magna spe tenerentur fore vt, quum in Naxiorum conspectum veniissent, illi omnia quæ ab ipsis iuberentur facerent.

c Quod tu quũ feceris, nõ solùm magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, consequeris, præter sumptus exercitus: (hos enim à nobis qui ducimus, suppeditari par est) verumetiam ditioni regis adiicies insulas, & ipsã Nax.

καὶ ἐτύγχανε τῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι πρόφρων δυνάμιν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δὲ, ὑπολεξάμενος ὡς ἐκ δὴ ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἀρχὴ τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξενίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγυος εἰμὶ δυνάμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀέκοντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσάν μοι ἀποδιδῷ ποιεύμενος. ὑπινοέω δὲ τῇδε· Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φίλος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, Ὑστάσπεος μὲν ἐστὶ παῖς, Δαρείου δὲ τῦ βασιλέος ἀδελφεός· τῶν δὲ ὑπαλλαξάντων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀρχὴ πάντων, ἔχων στρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρήζωμεν. Ταῦτα ἀκούσαντες Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναιτο ἄριστα· καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τὴν στρατιήν, ὡς αὐτοὶ ἀφιξόμενοι· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅτεῳ ὑπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν σφέας Νάξιους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δὲ, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλάδων ὑπήκοος οὐδεμίη κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὴ ἔχοι πολλὰ, καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ὅπι ταύτῃσι τῇσι χώρῃσι στρατηλάτεε, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τῦτο μὲν ὅτι ἑτοῖμα πάρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πρὸ ἐξ τῶν ἀναγκαιοτάτων τῇ στρατιῇ. ταῦτα μὲν γὰ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας παρέχειν· τῦτο δὲ, νήσους προσκτήσεαι βασιλέϊ, αὐτῷ τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλευμένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος,

καὶ τὰς ὑστερον. τὰς Ἀρταφρένης. τὰς ὧν οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕστερον.

» βύπετέως ὅτι ϑήσεαι ΕΥβοίη νήσῳ μεγά- A haud difficilè inuades Eubœam,
» λη τε καὶ βύδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, insulam magnam ac beatã, nec
ξῃ αἱρεδῆ- » καὶ κάρτα βύπετεῖ "χειρωθῆναι. ἀπαγέω- inferiorem Cypro, ac facilem sa-
ναι. » σι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χρώσεαι. nè ad capiendum, cẽtum omni-
» ὁ δὲ, ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε, Σὺ ἐς οἶκον Ⓜ no nauibus ad has omnes occu-
» βασιλῆος ἐξηγητὴς γίνεαι χρημάτων ἀ- pãdas suffecturis. Huic respõdens
» γαθῶν. καὶ ταῦτα δὴ πρηγμένα πολλὰ, πλὴν Artaphernes, Tu verò, inquit,
» τῶν νεῶν τὸ ἀριθμοῦ. αὐτὶ γὰρ τῶν ἑκατὸν νεῶν, quæ sũt ex vtilitate regiæ domus
» δικκόσιαί τοι ἑτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. exponis, & probè ista suades o-
» δεῖ δὲ τούτοισι καὶ Ⓜ βασιλῆα συνέπαινον mnia, præterquam de numero
» γίνεσθαι. ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα B nauiũ. nam pro cẽtum nauibus,
ἤκουσε, ἐπεχάρης ἐὼν, ἀπῆλθε ἐς Μίλητον. ducentæ tibi ineũte statim vere
ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦ- in promptu erunt. Oportet tamẽ
σα, καὶ ὑποφήναντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω in his rebus authoritatẽ quoque
λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος regis accedere. His auditis Aris-
ἐγένετο, πρεσκυθάσατο μὲν δικκοσίας τριή- tagoras lætus Miletum rediit. Ar-
ρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε C taphernes autẽ missõ Susa ad Da-
τῶν ἄλλων συμμάχων. στρατηγὸν δὲ τούτεων riũ nuntio, per quem de rebus ab
ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσην τῶν Aristagora dictis eum certiorem
Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνε- faceret, vbi ille rem approbauit,
ψιόν· τοῦ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου Λα- ducentas naues instruxit tũ Per-
κεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γε "ὁ λόγος, ὑστέρῳ sarum tum aliorum sociorum
χρόνῳ τουτέων ἡρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα magna sanè multitudine, præfe-
ἔχων τῆς Ἑλλάδος τυραννος γενέσθαι. ἀπο- cto eis duce Megabate, viro Per-
δέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρ- sa, familia Achæmenidarum, suo
νης, ἀπέστειλε Ⓜ στρατὸν τοῦδε Ⓜ Ἀρισταγόρεα. ac Darii consanguineo: [a] qui (si a Cuius filiam
ὑπὸ ὁ λ. Μεγαβάτης δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὸν D postea (si vera fama est) sibi desponsatã habuit Paus. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus euadere cupiens.
Ἰωνικὸν στρατὸν, ἐπλεε προφάσιον ὡς ἐπ' Ἑλλησπόντου· ἐπεί τε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασον, ὡς ἀνθεῦτεν βορέῃ ἀνέμῳ ἐς τὸν Νάξον διαβαλοι. καὶ (οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ πόλῳ Ναξίοις ἀπολέσθαι) τοιῆνδε συμβολὴ ἐγένετο· τοιούτου Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ὅτι νέος Μυνδίης ἔτυχε ὢν δεὶς φυλάκων· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἁρπάσαντας τὸν ἄρχοντα τούτης τῆς νεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δήσαντα διὰ θαλαμίης διελόντας τὴν νέα καὶ τὸ ἔξω μιν κεφαλὴν ποιοῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεδεντος δὲ τοῦ Σκύλακος, ἀγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δὲ, ἐλθὼν πρήσσετο τὸν Πέρσην. τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τὸν ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε· πυθόμενος δὲ, κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, haud difficilè inuades Eubœam, insulam magnam ac beatã, nec inferiorem Cypro, ac facilem sanè ad capiendum, cẽtum omnino nauibus ad has omnes occupãdas suffecturis. Huic respõdens Artaphernes, Tu verò, inquit, quæ sũt ex vtilitate regiæ domus exponis, & probè ista suades omnia, præterquam de numero nauiũ. nam pro cẽtum nauibus, ducentæ tibi ineũte statim vere in promptu erunt. Oportet tamẽ in his rebus authoritatẽ quoque regis accedere. His auditis Aristagoras lætus Miletum rediit. Artaphernes autẽ missõ Susa ad Dariũ nuntio, per quem de rebus ab Aristagora dictis eum certiorem faceret, vbi ille rem approbauit, ducentas naues instruxit tũ Persarum tum aliorum sociorum magna sanè multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Persa, familia Achæmenidarum, suo ac Darii consanguineo: [a] qui (si vera sunt quæ post hoc tempus gesta) filiam desponderat Pausaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectãti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Aristagoram misit è Mileto. Megabates Aristagora assumpto atque Ionum exercitu cũ Naxiis, profectus est per simulationem eundi in Hellespõtum. Atque vbi Chiũ peruenit, classem continuit apud Caucasum, vt illinc vento aquilone traiiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeũdis nauium excubiis offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. quam rẽ indignè ferens, iussit satellites inuentum eius nauis principem, nomine Scylacem, vincire traiectum per thalamiam, *id est, foramen per quod remus extat:* ita vt caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras autem à quodam factus certior, hospitè suum Myndium à Megabate vinctum affligi, Persam adit & hominem excusans reposcit: quum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id vbi resciuit Megabates, [b] grauiter admodũ ferens, a Id magnæ iniuriæ loco ducens,

Aristagoræ succensuit.

Aristagorã inuasit, Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negotiis? nónne te misit Artaphernes vt me sequereris, atque eò nauigares quocunque ego iuberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, vbi nox adfuit, misit Naxum quosdã cum naui, ad rem Naxiis quæ impenderet exponẽdam. Naxii, vt qui nihil minus quàm hanc aduersus se classem véturam expectabant, vbi id audierunt, omnia confestim ex agris in vrbẽ comportare: & se, vt qui obsidẽdi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi verò, posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam præmunitos aggressi sunt. Consumptísque quatuor in obsidione mẽsibus, assumptáque à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiam ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, vbi mœnia Naxiis exulibus ædificauerunt, in continentem reuerterunt malè affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipẽdium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites malè affectos, verebatúrque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de causis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagorã cõmonefaciebat vt ab rege deficeret. Id namq; volés Histiæus Aristagorę indicare, quia alia ratione facere non poterat, vtpote itineribus custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, literásque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, vbi illi renati sunt, raptissimè dimisit Miletum, nihil aliud mandãs nisi vt quum Miletum peruenisset, iuberet Aristagorã eraso suo capite inspicere. Ea autẽ stigmata significabãt (vt à me superius dictũ est) defectionẽ. Hoc ideo Histiæus faciebat quòd magnã sibi

A καὶ ἐσῆρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε, Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἐστι; σοὶ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πειθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγίνετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας Φερσόντας τοῖσι Ναξίοισι πρόπτα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. καὶ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πρώτους προσεδέκοντο ὅτι σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὁρμήσεσθαι.

B ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σιτία καὶ ποτά, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. παρ' ἐλπίδα παρεσκευάζοντο.

καὶ ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, προσέπεφερόντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσανῃσίμωτο πολλά, τό τε πλοῦτος τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τῷ στρατῷ τὸν μισθὸν τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκπλήσας. ἅμα ἤ τε ἐδαπάνη τῆς στρατιῆς ἀνιηρὸν ἐφαίνετο, ἄρρωστός τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς· καὶ Μεγαβάτῃ ὑφυβελημένος, ἐδόκεέ τε τῷ βασιλείῳ τῆς Μιλήτου ἀπαμήσεσθαι. ἀρρωστέων τε τούτων ἕνεκα, ἐβούλευετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τῷ κεφαλῷ ἀπῖχθαι ἐκ Σουσέων παρὰ Ἱστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, οὐκ ὡς μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τῶν ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τῷ κεφαλῷ, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφυῆναι τοὺς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν, τοῦτον ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τοὺς τρίχας, κατιδέσθαι ἐς τὸ κεφαλή. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς καὶ τοῦτό μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὴ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην

τῷ ἑωϋτοῦ καταχλιῷ τῷ ἐν Σούσοισι. ἀποστάσιος ὢν γνώμης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ὅπισθε θάλασσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ ἐς αὐτὸ ἤξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἱστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον. Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τὰ αὐτὰ χρόνου πολλοῦ ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὦν μετ' ἐκείνων ἑκάστων, ἐκφήνας τῷ τε ἑωϋτοῦ γνώμῃ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἱστιαίου ἀπιγμένα. ἐνθαῦτα δὴ ἄλλοι πολῖται γνώμῃσι τῇ αὐτῇ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἑκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἐᾶν πόλεμον βασιλέϊ τῷ Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πολῖται τῷ ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπείτε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ὅκως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. δῆλος μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων σφαλῆναι ἐσόμενον τοῦτο. ὑπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τῶν Μιλησίων εὐδόκιμον ἀθηναίων· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταμετρηθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ὑπερβατόν σφι τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω ἀβούλευτόν τε ἔξειν χρήμασι χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν τοῦτο μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρότερῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτέων πλῶσμα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐόν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ὑπὸ τῶν νεῶν ὑπολέοντας στρατηγούς. ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰατραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ Ἱστιαῖον Τυμνεω, Τερμηρέα, καὶ Κώϊον Ἐρξάνδρου, τὸν Δαρεῖος Μιτυλήνῃ ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πρῶτα μὲν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπίστατο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δὲ ἔλαβε

A iactura ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans fore vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil noui moliretur, nullā sibi viam amplius esse ad eam reuertendi intelligebat. Eum quidem nuntium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autē, quum ei hæc omnia cōsentanea per idem tempus cōtigissent, retulit [a] ad seditiosos tā de sua sententia quàm de Histiæi mandatis.

a Ad suę factionis homines.

B Cui quum cæteri omnes assensissent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen historiographus initio dissuadere bellum sumi aduersus regem Persarum, enumerans cūctas nationes quibus Darius imperaret, omnémque illius potentiam: sed quū hoc persuadere nō posset, secundo loco suadere vt classe mare occuparent, negans se videre qua alia ratione id esset euenturum. scire enim se Milesiorum vires esse imbecillas: si tamē pecuniæ è tēplo quod

C est in Branchidis tollerētur, quas Crœsus Lydus reposuisset, multū spei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipsos habituros ad vtendū, nec hostes eā spoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodū à me in primo libro declaratum est. Verùm ne hæc quidem sentētia obtinuit, sed illa, vt omnino rebellaretur: vtque vnus eorū Myuntem nauigaret ad exercitum qui è Naxo reuersus illic agebat, vt conaretur duces classiariorum comprehendere. Missus autem ad hoc ipsum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Mylassēsem, & Histiæum Tymnis Termenensem, & Coem Erxandri filium, quem Darius Mitylenę donauerat, & Aristagorā Heraclidis filium, Cymæum, complurésque alios. Ita ex professo Aristagoras defecit omnia in Darium comminiscens: & primùm quidē, verbo duntaxat tyrannidem [b] immutans, statum reipublicæ Mileti constituit, vt secum libenter Milesii rebellarent. Idē dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios eiiciens, ex aliis

b Aut aliud legit quàm nos, aut male vertit.

autem quos ceperat è nauibus iis quæ aduersus Naxum vnà ierãt, vt ciuitatibus gratificaretur, [a] alium in alia vrbe diuendens, ex qua quisque illorum erat. Quorũ Coem Mitylenæi vt acceperunt, sine mora productum lapidibus interemerunt: Cymæi suum dimiserunt. Posteaquam autem & alii complures tyrãni fuga solum vertêre, passim per ciuitates tyrãnorũ abdicatio facta est. Tyrannis summotis, Aristagoras Milesius secundo loco iussit in singulis ciuitatibus cõstitui singulos magistratus, móxque ipse Lacedæmonem triremi pro legato missus est, opus enim erat magnã aliquam comparare societatem.

a Alium alii vrbi tradens.

Spartæ regnum iam nõ tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non superstes erat, sed eius obitu filius Cleomenes regnabat: non ille quidem propter virtutis specimen, sed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium fororis filiã, quæ etsi cordi erat, tamen ex ea liberos non suscipiebat. Id quum ita esset, [b] ephori his eum verbis incusauerunt: Si tu tibi non prospicis, at certè nobis hoc non est despiciendum, Eurysthei genus labefieri. Tu igitur quãdoquidem vxorẽ habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratissimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille respondens, negat se earum rerum alterutram esse facturum: & hos non rectè consulere ait, qui ipsum hortentur repudiata quã habeat vxore innoxia, alteram ducere: eóque se non esse pariturum. Cui ephori atque optimates consilio inter se habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore coniugis quam habes implicitũ, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ grauius cõsulant. Coniugem quam habes vt repudies non postulamus: quæcũque ei præstas nunc, ea omnino præstato: alteram tamen ducito præter hanc vxorem, quæ sit fœcunda. Hæc dicentibus assensus est Anaxandrides: qui duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartiati-

b Ephori ei accersito dixerunt.

Α Ιμραίνους ἀπὸ τῆς νεὼς τῶν συμπολιορκησάντων ἐπὶ Νάξον, τούτοις δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώων μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαναγόντες κατέλυσαν· Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλοῦνες αὐτῶν ἀπίεσαν, τυραννίων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγίνετο κατὰ τὰς πόλιας· Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς Β τυράννους κατέπαυσε, στρατηγὸς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δή συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

πλοῦνες ἀπ.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὸν βασιλήιον, οὐ κατ' ἀνδραγαθίην ἐών, ἀλλὰ κατ' γένος. Ἀναξανδρίδης γὰρ ἔχων γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης οἱ κατὰ γνώμην, C παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. Τούτου δὲ τοιούτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ὅτι καλεσάμενοι αὐτόν, Εἰ μὲν σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' « ἡμῖν τόδε δοκεῖ οὐ προιδέσθαι, γένος τὸ Εὐρυσθένεος « ἐξίτηλον. σὺ νῦν τὸν μὲν « ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τοι οὐ τίκτει ὀρθῶς, « ἄπες, ἄλλην δὲ γῆμον. καὶ ποιέων ταῦτα, « Σπαρτιήτῃσι ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο, φὰς « D τούτεων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, παραινέοντας, τὸν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν αἰτίην ἀπρήκτου ἑωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. τοῖς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες συμβουλευσάμενοι, τοιόνδε φέρουσι Ἀναξανδρίδῃ πάρα, Ἐπεὶ τοίνυν τοι τοιαῦτα « μανόν σε ὁρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ « ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ ἀντίβαινε τοῦτοισι, ἵνα « μή τι ἀλλοῖον τοιοῦσδε οἱ Σπαρτιῆται βου- « E λεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προ- « σδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε « πάντα ὅσα νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην « τοιῇδε ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. « Ταῦτά κοι λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, δίξας οἰκίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμὰ Σπαρ-

ἐξίσιος.

τητικὰ· χρόνου δ' οὐ πολλοῦ διεξιόντος, ἡ ἐσύ- A
στερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεο-
μένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφερον βασιλέα
Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε· καὶ ἡ πρότερον γυ-
νὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε
κως ἐκύησε, σὺν τύχῃ τοιαύτῃ χρησαμένη. ἔ-
χρυσθαι δὲ αὐτίκα ἀληθέι λόγῳ, ὅτι τὰς ἐ-
πελθούσας γυναικὰς οἰκήιοι παῖδες ὠ-
χλεον, φάμενοι αὐτίκα κομπέειν ἄλλως, βυ-
λεύεσθαι ἐποιεῦντο. δεινὰ δὲ ποιεύν-
των αὐτέων, τοῦ χρόνου στεινοῦντος, ὑπὸ B
ἀπιστίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα
πρόσχορμοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δω-
ριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδεω· καὶ μετὰ τοῦτον,
ἰθέως ἴσχει Κλεόμβροτον. οἱ δὲ καὶ διδύμους
λέγουσι Κλεόμβροτον καὶ Λεωνίδεω γενέ-
σθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, καὶ τοῦτο
τέρην ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ Πε-
ριήνητάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ-
δὸ τέρην. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, C
ἦν τε οὐ φρενήρης, ἀλλὰ μανίης τε. ὁ δὲ Δω-
ριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πολλῶν πρῶτος. ὃς τε
ἐπίστατο κατ' ἑωυτὸν ἁρπάσειν τὴν
βασιληίην. ὥστε δὴ τοιαῦτα φρονέων,
ὅπως ὁ τε
Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαι-
μόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐξήσκεον βασι-
λέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δω-
191 ριεὺς δεινόν τε ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑ-
πὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν,
Σπαρτιήτας ἄγε ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν D
Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς τὴν τινα
γῆν κτίσων ἴοι, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομι-
ζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν
Λιβύην τοὺς πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες
Θηραῖοι. ἀποκόμενος δὴ ἐς Κίνυπα, οἴκησε
χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν.
ἐξελαθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτεϊ ὑπὸ
Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων,
ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. ἐνθαῦτα δὲ οἱ
Ἀντίχαρις, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσέ
οἱ ἐκ τῶν Λαΐου χρησμῶν, Ἡρακλείην τὴν E
ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὴν Ἔρυκος χώρην
πᾶσαν εἶναι Ἡρακλείδεων, αὐτὸν Ἡρακλέος
κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελ-
φοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ
αἱρέσει ἐπ' ἣν στέλλεται χώρην. ἡ δὲ Πυθίη οἱ

cè faciens. Non lõgo interiecto tempore, vxor quæ posterius ducta est parit hunc Cleomenem, [a]quem mater successorem regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior quæ hactenus sterilis fuerat, & ipsa concepit, hoc fato vsa: quæ quum reuera prægnans esset, domestici tamen posterioris vxoris id audientes, ac molestè ferentes, dicere, iactari hoc ab illa animo subiiciendi sibi partũ. Itaque his indignè ferẽtibus, exacto tempore pariendi, ephori increduli fœminæ parturienti [b]custodes apposuerunt: quæ Dorieũ peperit, móxque Leonidem, & post hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidẽ fuisse geminos. At quæ Cleomenem peperit, secundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, alium filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (vt fertur) sed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritóque putans se ob virilitatem regno potiturũ. hoc ita opinione præsumens, defuncto Anaxandrida quum Lacedæmonii Cleomenem ex lege, quòd maximus natu esset, creassent, indignè id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico vsus oracuIo, in quam terram ad vrbem condẽdam tenderet, neque quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indignè ferebat. In Libyam autem nauigãs ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, iuxta flumen. Sed illinc tertio eiectus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Peloponnesum abiit. Vbi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, vt Heraclẽa in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heracle, *id est, Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum poti-

b Atque ipsa quidem produxit eũ qui deinceps regni administratione suscipieret. *Ita Camerar.*

b *Dicitur tamen* ἐφύλαξαν, *perinde ac si ipsimet fuerint custodes.*

turum reſpõdit. Sumptáque Do-
rieus claſſe quam & in Libyam
duxerat, Italiã præteruehebatur.
Ea tempeſtate (vt ferunt) Syba-
ritæ cum Tely rege ſuo bellum
Crotoniatis erant illaturi: id me-
tuentes Crotoniatæ Dorieum vt
ſibi opẽ ferret orauêre. Hic pre-
cibus inductus, vnà cum illis ad-
uerſus Sybarin contendit, eámque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieũ & qui cum illo erant feciſſe aiũt. at Crotoniatæ negant quempiã ſe peregrinum in bello aduerſus Sybaritas aſciuiſſe, præter vnum Calliam Eleum Iamideorũ vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipſos tranſfugiſſe, hoc modo, quòd ſacrificans de eundo aduerſus Crotonem, non litaret. Hæc iſti aiunt, quarum rerum vtrique teſtimonia hæc adferũt: Sybaritæ quidẽ, partim fanum ac templum prope Craſtin, quod Dorieum capta vrbe aiunt extruxiſſe Mineruæ cognomine Craſtiæ: partim ipſi Dorici necem, quam volunt eſſe maximum teſtimoniũ, quoniã cõtra vaticinia agens interẽptus fuit. Si enim nihil niſi id ad quod mittebatur feciſſet, nec trãſgreſſus eſſet, Erycinam regionẽ obtinuiſſet, & obtentam poſſediſſet, nõ ipſe cum exercitu abſumptus eſſet. At Crotoniatæ multa monſtrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotonienſi, quæ etiam ad meam vſque memoriã prognati Calliæ colebãt: Dorieo autẽ & eius poſteris nihil omnino fuiſſe donatum. cui tamen, ſi in bello Sybaritano fuiſſet Crotoniatis auxilio, multo plura quàm Calliæ fuiſſẽt donata. hæc pro ſe vtrique eorum teſtimonia referunt: quorum vtris accedere quiſque mauult, his accedat licet. Nauigarunt autem cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ ſocii, Theſſalus, & Paræbates & Celees & EVryleon: qui quum omni claſſe Siciliam tenuerunt, ſuperati à Phœnicibus atq; AEgeſtanis, in prælio occubuerunt, vno tantùm ex hac aduerſa pugna ſuperſtite EVryleonte: qui collectis eorum

A χρᾶ αἱρήσειν. ὡς δὲ λαβόων δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν
στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύλν ἦγε, ἐκομίζετο πα-
ρὰ τὴν Ἰταλίην. ἐν χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέ-
γουσι Συβαρῖται, στρέας τε αὐτοῖς, καὶ Τῆ-
λυν τὸν ἑωυτῶν βασιλῆα ὀπὶ Κρότωνα
μέλλειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας
δείσαντας ἠυρημένους, δεηθῆναι Δωριέος
σφίσι τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συ-
στρατεύεσθαί τε δὴ ὀπὶ Συβαριν Δωριέα,
καὶ συνελεῖν τὴν Συβαριν. ταῦτα μὲν νυν
B Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέά τε καὶ
τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ ὀλίγα σφί-
σι φασὶ ξυμπεσεῖσθαι τοῖσι περὶ Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίῃ τῷ
Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλιον μοῦνον· καὶ τοῦτον
ὧδε φασὶ γενέσθαι· τὸν Τήλυος τοῦ Συβαρι-
τέων τυράννου ἀποδρᾶντα ἀπικέσθαι πα-
ρὰ σφέας, ἐπεί τε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προσεχώ-
ρεε χρήσασθαι θυομένῳ ὀπὶ Κρότωνα. ταῦτα
C μὲν δὴ οὗτοι λέγουσι. μαρτύρια δὲ τουτέων ἐ-
κάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συβαρῖται μὲν
τέμενός τε καὶ νηὸν ἐόντα τοῦ τὸν ξηρὸν
Κρᾶθιν, τὸν ἱδρύσασθαι στρατηλάτην τὴν πό-
λιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ
Κραθίῃ. τοῦτο δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνα-
τον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ
μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ
μὴ προέστρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ ἦλθε ἑαλὴς ἐποίεε,
εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κα-
τέσχε, οὐδ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθά-
D ρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι Κη-
λίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κρο-
τωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι
ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ
καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι
εἰ συνεπολέμεε τοῖσι Συβαριτικοῖσι πολέμου
Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλάσια ἢ
Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων
μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πρέσεσι ὁκοτέ-
ροισι τις πείθεται αὐτέων, τούτοισι προσχω-
E ρέειν. συνέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συλ-
λήιται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραι-
βάτης καὶ Κελεὴς καὶ ΕΥρυλέων. οἵ ἐπεί
τε ἀπίκοντο πρωτὶ σόλῳ ἐς τὴν Σικελίην,
ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπό τε Φοινί-
κων καὶ Αἰγεσταίων. μοῦνος δὲ γε ΕΥρυλέων
τῶν συλλητέων προσεχώρησε τούτου τοῦ πάθεος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς

παρεγγυωμένους, ἔχε Μινώῃ τῷ Σελινουσίων ἀποικίῃ· καὶ σὺν ἐλευθέρου Σελινουσίους τοῦ μουνάρχου Πυθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοιῶντος, καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ὀλίγον. οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπιμαξάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. σὺν ἔσχετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρείτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου εἵπετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ ταύτης ὧν ὁρμεώμενος σὺν ἔσχετο οἰκηίῃ τε τριήρεϊ καὶ οἰκηίῃ αὐτοῦ δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν· ἀγὰρ δὴ ὁ ἑωυτοῦ κάλλος ἐνείκατο παρὰ Αἰγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος. ὅτι γὰρ τοῦ ἥρωος ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τούτῳ τοιούτῳ ἐτελεύτησε. εἰ δὲ ἐμείνετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἂν Λακεδαίμονος. οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ.

192 Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔτι ἐόντος τὴν ἀρχήν. ὃν δὴ ἐς λόγους ἦιε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πλώτιες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ θωϋμάσῃς τῆς ἐλεύθην ἀπίξιος· τὰ κατήκοντα γὰρ ἔστι τοιαῦτα. Ἴωνων παῖδας δούλους εἶναι αὐτὸ ἐλευθέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν ἀνθρώποισι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νεῦ ὦν πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων ῥῦσαι Ἴωνας ἐκ τῆς δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα χωρέειν οἷά τε ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἀλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα αἰνέκετε ἀρετῆς πέρι. ἥν τε μάχῃ αὐτέων, ἐστὶ τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες

A reliquiis, occupauit Minoã Selinu siorũ coloniã, Selinusiósq; liberauit monarchia Pythagoræ. Hũc quum sustulisset, ipse tyrannidem Selinuntis inuasit. Sed ad breue tempus eam obtinuit. nam Selinusii impetu in eũ facto, quum ad Iouis forensis aram confugisset, obtruncarunt. Dorieo & viæ & mortis socius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui desponsa sibi filia Telys Sybaritæ, Crotone [a] profugerat, ab-

B negatóque matrimonio trãsmisit Cyrenen. Ex hac discedens, sectatus est familiarem triremem, ac familiarium virorum sumptũ, quòd esset olympionices, *id est, victor certaminis ad Olympia*, & [b] omnium illinc Græcorum speciosissimus. Ob quam corporis specié ab AEgestanis ea quæ nemo alius reportauit. nam sepulturæ eius heroico monumento extructo, AEgestani hostias offerunt. Hunc in modum Dorieus vita fũctus est. qui si in animum induxisset ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permansisset,

C regno fuisset Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperauit: ac sine liberis decessit, vna dũtaxat relicta filia, cui nomen Gorgo.

Cleomene igitur imperium tenẽte, Spartam venit Aristagoras Mileti tyrãnus: Cleomenémque alloquuturus conuenit, habens (vt Lacedæmonii aiunt) æ-

D ream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat incisus, cũctúmque mare, atque omnia flumina. Huius in colloquium vbi venit, ita ad eum inquit, [c] Studiũ meũ Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera seruam esse, cùm nobis ipsis dedecus dolórque maximus est, tũ verò vobis, & eo maior quo magis cæteros in Græcia antecellitis. proinde nunc per deos Græ-

E cos eripite Iones à seruitute, consanguineos vestros. quod facile est ad præstandum: nam neque barbari sunt viri strenui, & vos in summum rei bellicæ per virtutem euasistis, [d] & genus pugnandi eorum huiuscemodi est: breues arcus ac breuia spicula,

a Crotone exũlauit: frustratúsque matrimonio Cyrenem transmisit. ex qua profectus *Dorieum propria triremi* propriisq; in suos milites sumptibus, sequutus est, quum esset ol.

b Omnium sui temporis Græcorum.

c Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere studium admireris Cleomenes. de eo enim nũc agitur, vt Iones ex liberis serui fiant. quod cum nobis ipsi d. dol. max. est, tum inter cæteros, vobis, eo præsertim nomine quòd Græciæ præestis. *Vel, præsides estis.*

d Eorúmque pugna talis est, Arcus & breue spiculum. Quinetiã

bracas induti, & pileis capita operti, in pugnã prodeunt. adeo eos superare facile est. *Aliꝫ κυρταίους aliter exponunt.*

lõgáſque in capitibus criſtas, (vnde faciles captu ſunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum eſt iis qui eam incolũt continentem, quantum non eſt cæteris vniuerſis, tum auri (vt ab hoc incipiamus) tum argẽti, tum æris, tum variæ veſtis, tũ iumentorum, tum mancipiorum: quibus vos, ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe confines, vt ego diſſeram. His Ionibus confines ſunt Lydi, qui terrã incolunt tum aliarum rerũ tum verò argenti feraciſſimam. Hæc autem dicebat, oſtendens in ambitu terræ in tabella quã attulerat deſcripto. Lydis verò (dicebat Ariſtagoras) cõfines ſunt hi Phryges, auroram verſus, pecorũ copia & terræ vbertate, omnium quos ego noui longè beatiſſimi. Phrygibus confines ſunt Cappadoces, quos nos Syros appellamꝰ. His confines ſunt Cilices, huius maris accolæ, vbi hæc Cypri[9] inſula eſt ſita: qui tributum annuũ regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus cõfines ſunt hi Armenii, & ipſi re pecuaria abũdantes. Armeniorum hanc regionẽ contingunt Matieni, quorũ terræ Ciſſia hæc confinis eſt: in qua iuxta fluuium hunc Choaſpẽ ſita ſunt, hæc Suſa, vbi rex magnus domicilium habet, atque hîc pecuniarum theſauri ſunt. [a] Hanc vos vrbem ſi animoſè ceperitis, iam cũ Ioue de diuitiis licet certetis. Neque verò operæpretium eſt vos ſuſcipere prælia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, aduerſus Meſſenios [b] veſtros conſortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil eſt neque auri neque argenti, quarũ rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitãdam: at quũ offeratur occaſio totius Aſiæ facilè potiundæ, aliud quippiã præoptabitis? Hæc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes, Mileſie, inquit, hoſpes, in triduũ tibi differo reſpondere. Tũc quidem hactenus proceſſum eſt. vbi verò dies reſponſioni præſtituta adfuit, & ad locũ de quo conuenerant, ventũ eſt, interrogauit Ariſtagorã Cleomenes quot dierũ

a Hanc vos vrb. ſi ceperitis, iam cum Ioue audacter de diuitiis certetis.

b Viribus vobis pares.

A ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρτασίας ὀπὶ τῇσι κεφαλῇσι. οὕτω ὀπλίτεες χειρωθῆναί εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι πλεῦ ἤπιερ ἐκείνῳ νεμομένοισι, ὅσα δὴ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἀργύρου, καὶ χαλκοῦ, καὶ ἐσθῆτος ποικίλης, καὶ ὑποζυγίά τε καὶ ἀνδράποδα. τὰ θυμῷ βουλόμενοι, αὐτοὶ αὐ ἔχοιτε. κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἵδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώρην ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς πλεῦνα τῆς γῆς τοῦ εἴδους, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. Λυδῶν δὲ (ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς πλεῦ ἠῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. τούτοισι δὲ προσουροι Κίλικες, κατήκοντες ὀπὶ θάλασσαν πλεύδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύ- C προς νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα βασιλέϊ τὸν ἐπέτειον φόρον ὑπετελέουσι. Κιλίκων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἵδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι· Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρην τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Υ̓́οασπα κείμενα ὄνομα τὰ Σοῦσα ταῦ- [α] Υ̓́οασπις τα, ἔνθα βασιλεύς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐν τῇσι εἰσι. ἑλόντες δὲ ταύτην πλεῦ πόλιν, θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι ἐρίζετε. D [β] Σάρδιες ἀλλὰ πρὸς μὲν χώρης ἄρα οὐ πολλῆς, δὴ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὔρων σμικρῶν, χρεών ὄνομα ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρός τε Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους. τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ὄνομα ἐστὶν οὐδὲν, οὔτε ἀργύρου, τῷ πέρι καί τινα ἀνάγκη προθυμίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν. [γ] Πρέπον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν ὑπετέως, [γ] παρέχον ἄλλο τι αἱρήσεσθε; Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα E ἔλεξε. Κλεομένης δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς πεῖτεν ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασε· ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συνκείμενον, εἴρετο ὁ Κλεομένης τ' Ἀρισταγόρην ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ Ἰα-

ἀπὸ θαλάσσης τ Ἰώνων ὁδὸς εἴη πρὸς βασιλῆα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, πάλαι ἐὼν σοφὸς, καὶ μᾶλλον ἐκεῖνον δή, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει οἳ ὧν, τρισὶν μησὶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ, ὑποτρπάσας τὸν ὀπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπάλλαο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου. οὐδένα γὰρ λόγον βαιπέα λέγῃς Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης ἤδιον μησὶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηίην, ἦιε ἐς τὸ Κλεομένεος· ἐσελθὼν δ' εἴσω, ἄτε ἱκετεύων, ἔπαχυσας, ἐκέλευε τ Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. προσεῖχε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ ἕβδομον τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μὲν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ὀπιχεῖν τὸ παιδίον εἵνεκα. ἐνταῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δεκὰ τάλαντων ὑπιχνεόμενος, ἢν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀναβύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προσέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης· ἐς οὗ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον ἠνδρίζατο, Πάτερ, ἄμφι φερέει σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀποστᾶς ἴῃς. ὅτε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τῇ παιδίου τῇ παραινέσει, ἦιε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο πρὸς βασιλῆα ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἔδεήθη ὅτι πλέον ἐπὶ σημήνασθαι τῆς ἀνόδου τῆς πρὸς βασιλῆα. ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε πανταχῇ εἰσὶ βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες καλλίστας· ἅμα οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος· ἅμα μέν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσί εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαν πᾶσα ἀνάγκη, καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβαίνει δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὔρεων τ Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δεόντες εἰσὶ τεσσερκοντα,

ab Ionio mari ad regem esse iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quũ non deberet rem vt se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit triũ mensium esse iter. Cleomenes, interpellata huius quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non sit Lacedæmoniis, qui viscos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras, sumpto [a] oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, [b] eámque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiã. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomẽ erat Gorgo, vnica proles, eáque octo aut nouẽ annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi [c] vndecim taléta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiiciẽdo eò peruenit vt quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Cõsilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclaue abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicãdi itineris quod erat vsque ad regem. Ea nanque itineris ratio ita habet. Vbique sunt regii stathmi, *id est*, *mansiones*, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiam & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorũ castrorum*, parasangarũ nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuium transmittere. est & [d] præsidium magnũ supra illũ. Transgresso in Cappadociam, & eã permetiẽti vsque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt,

a *Olea ramo lana obuoluto, quo supplicantes ornabantur. Vnde deducta est Vox Græca quasi supplicatoriam dicas.*

b Eámque ingressus, à Cleomene contendebat vt filiã admitteret, quippe qui ab eo vt aurẽ sibi commodaret, suppliciter peteret. Assistebat enim, &c. (*Vel adstabat. legendo potius* παρεστήκει *quam* προεστήκει) Cleomene eum iub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem* ἱκετεύων ἐπακοῦσαι, *ex Vet. cod.*

c Decem. *Sed Valla ex* ὀκ δέκα *fecit* ἑνδέκα, *quũ* ὀκ *negatur ab* ἄρχειν.

d *Vel, arx. aut castellum. Vel, propugnaculum. Sic & in seq.*

paraſangæ centum quatuor. In horum [a] mõtibus poſitas duplices portas ac totidem præſidia pertranſis. Hæc tibi tranſgreſſo, & per Ciliciam iter facienti, tres ſtathmi ſunt, paraſangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autẽ ab Armenia diſtermināt flumen φ nauibus tranſitur, nomine Euphrates. In Armenia ſtathmi ſũt diuerſoriorum quindecim, paraſangæ quinquaginta ſex & dimidiatus, in quibus & præſidium eſt. Eam fluuii qui nauibus tranſeuntur quatuor influunt, quos tranſmittere prorſus neceſſariũ eſt: primus, Tigris: ſecundus dehinc ac tertius eiuſdem nominis, etſi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horũ quos enumeraui primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex [b] Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquãdo in trecẽtos ac ſexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terram Mantienã tendenti ſtathmi ſunt quatuor: vnde in regionem Ciſſiam trãſeunti ſunt vndecim ſtathmi, paraſangæ verò quadragintaduo & dimidiatus, ad fluuium Choaſpem, qui & ipſe nauibus trãſmittitur. ſupra quem vrbs Suſa eſt ſita. Omnes autem hi ſtathmi, ſũt centum vndecim. Tot diuerſoria ſtathmorum ſunt aſcendenti Sardibus Suſa. Quòd ſi iter regiũ rectè metiamur paraſãgis, & paraſanga valet triginta ſtadia, (vt valet) ſunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecĩ millia ſtadiorum & quingenta: quum ſint paraſangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando ſingulis diebus centena & quinquagena ſtadia, cõſumũtur ſolidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Ariſtagora Mileſio apud Cleomenẽ Lacedæmoniũ dicente triũ menſiũ iter eſſe, rectè dicebatur. Quòd ſiquis exploratius iſta inquirat, hoc quoq; ego ĩdicabo. nã iter ab Epheſo ad Sardis [c] hac ratione decet cõputari. A Græco igitur mari ad Suſa (hæc enĩ vrbs Mẽnonis vocatur)

[a] Finibus

[b] Matienis. & paulo pòſt Matienam.

[c] Huic oportet annumerare.

A παρασάγγας δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ὅπι δὲ τοῖσι τούτων οὔροισι δίξας τε πύλας διεξελᾷς, καὶ δίξα φυλακτήρια παρεμείψας. ταῦτα μὲν διεξελάσαντι, καὶ ἀφ' τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ, τρῖς εἰσὶ σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. οὖρος δ' Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἔστι ποταμὸς νηυσὶ πορήιος, τῷ οὔνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ, ἓξ καὶ πεν- B τήκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δ' νηυσὶ πορήιοι τέσσερες ἀφ' τούτους ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαι ἐστί· πρῶτος μὲν, Τίγρης· μετὰ δ', δεύτερός τε καὶ τρίτος οὗτος ὀνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁρμᾶται γὰρ πρότερος αὐτέων καταλε- b Matienis. & paulo pòſt Matienam. γόμενος, ἐξ Ἀρμενίων ῥέων· ὁ δὲ ὕστερον, ἐκ Μα- τιηνῶν· ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβέ κοτε ἐς διώρυχας ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ C ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοί εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἕνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσερήκοντα καὶ ἥμισυ ἐστὶ ὁπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ πορήιον· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσὶ ἕνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται D ἡ ὁδὸς ἡ βασιληίη τοῖσι παρασάγγησι, καὶ ὁ παρασάγγης δυώδεκα ῥηκόντων στάδιά ἐστι (ὥστε ἓξ τούς γε δυώδεκα ταῦτα) ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνεια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ χίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ὁπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀναγκαίως τεσσερεσκαίδεκα ἡμέρας ἀπαρτὶ ἐνενεικοντα. οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀ- E ρισταγόρῃ, εἰπόντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, εἰ) τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τοῦ βασιλέα, ὀρθῶς εἴρητο. εἰ δέ τις ὃ ἀκριβέστερον τουτέων ἐπιζήτεε, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τὴν δὲ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁ-

ὁὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶ) τοὺς πρώτας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνειον ἄστυ καλέεται)

194 τεσσερακοντα καὶ τετρακισχιλίοις καὶ μυ- A
ρίοις. ἡ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰ-
σὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι·
καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηκύνεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω ἐκ τῆς Σπάρτης, ἥκε ἐς τὰς Ἀθήνας, ἠμορθώσας ὧδε τυράννων ἐλευθέρας· ἐπεὶ Ἱππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τοῦ ἑωϋτοῦ πάθει ἐναργεστάτῳ, κτείνουσι B
Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἔτεα τέσσερα, οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον. ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ἐνθὼ ἥδε· ἐν τῇ προτερηΐ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος ἀνδρὰ οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐφυέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἀτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.
οὐ δεῖς αἰθεσπέων ἀδίκων τίσιν οὐκ ἀ- C
ποτίσει.

Ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ἐνθρυλέετο ὀνείρατα. μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες Ἱππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγένεσαν ἐξ Ἐρετρείης τὸ ἀρχαῖον· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυθανόμενος εὑρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Θηναγενικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων τε ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας ὅτι ῥητοῖσι ἐδέξαντο, σφέων αὐτῶν εἰς πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων ὑπερπάξαντες ἔργεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, E
τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέω. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος,

dico esse a tredecim millia stadiorum & quadraginta. Ex Ephesonim ad Sardis, quingẽta & quadraginta stadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre. a Quatuordecim.

b DIGRESSVS è Sparta Aristagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæque tyrãni fratrem, qui in somnis visionẽ cladis suæ euidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hęc nihilominus Athenienses, imò magis quàm prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt. Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atque speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.

c *Nemo viris pœnas iniustis iure rependet.*

d Vbi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum coniectores: sed mox spreta visione, misit pompam, vbi mortẽ oppetiit. Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuêre à principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiunt: verùm, vt ego interrogando cõperio, fuêre Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quæ nũc vocatur Bœotia venere, atque eã incoluere, sortiti Tanagricũ tractũ. vnde Cadmeis primùm per Argiuos exactis, iterũ per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diuerterũt. Ab Athenięsibus autẽ recepti sub conditionibus sũt vt cives inter eos essent, multis e nec memoratu dignis quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorũ Gephyræi fuere, dũ hanc regionem incolunt, cùm alias multas doctrinas in Græciam introduxêre, tum verò literas, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidẽ illæ extiterũt quibus omnes Phœnices vtũtur: progressu verò tẽporis, b Exactus autẽ Sparta.

c Iniustus nemo est quem non sua pœna sequetur.

d Quumprimũ autẽ dies illuxit, hæc ad somniorũ cõiectores apertè retulit. *Vel, Hæc somn. cõiectoribus palàm communicauit.* sed postea repudiata visione, *Vel, quum visioni illi renũtiasset*, pompam solennem celebrauit.

e Nec memoratu dignis, rebus illis interdicẽtes.

οἱ Ἱππ.

vnà cum ſono mutauerunt, & modulum priſtinum. Et quum ea tempeſtate in pleriſque circa locis eorum accolæ Iones eſſent, [a] qui literas à Phœnicibus diſcēdo acceperant, eas illi cum ſuis pauculis collocantes, in vſu habuerunt: & in vtendo confeſſi ſūt, vt ratio ferebat, vocari Phœnices, quòd eſſent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priſcáque cōſuetudine biblos Iones appellant pelles, quòd aliquando penuria biblorum, *hoc eſt* [b] *ſirporum*, pellibus caprinis ouillíſque vtebantur: adhuc quoque ad meam vſque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus ſcribunt. Quin ipſe vidi apud Thebas Bœotias in Iſmenii Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibuſdā inciſas, magna ex parte conſimiles Ionicis. quorum tripodum vnus habet hoc epigrāma,

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Hæc fuêre circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait,

Scæus in aſſueto pugilum certamine victor,
Me tibi ſacrauit ſpecioſum munus, Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: ſi quidem hic eſt qui tripodem dicauit, & non alius idē Hippocoontis *filij* nomen habens, circa ætatem OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is hexametro carmine, ait,

Laodamas ipſum tripodem ſua in vrbe monarchus,
Hoc inſigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id eſt, ſolus principatu eſt potitus*, eiecti ſunt Cadmei ab Argiuis, & ſe ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem poſtea [c] in ſuſpicionē Bœotiorum quum veniſſent, Athenas commigrarunt: vbi ſunt ab eis templa extructa ſeorſum à cæteris, cùm alia quædam, tum Cereris Achæiæ & tēplū & orgia.

[a] Qui quum à Phœnicibus literas didiciſſent, forma paucarum quarundam immutata, vtebantur, & vtentes famam ſparſerunt, (vt æquitas etiā poſtulabat) quū Phœnices in Græciam eas introduxiſſent, Phœnicias eſſe nominādas.

[b] *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.*

ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. τοιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρρυθμίσαντες σφέων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δέ, ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν ἀπορίῃ βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι. ἔτι δὲ καὶ ὃ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁμοίως δὲ ἓς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα ἔχει,

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

Ταῦτα ἡλικίην αὐτὴ εἴη κατ' Λάϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαιὸς πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τρίπουν θέσκελές ἄγαλμα.

Σκαιὸς δ' ἂν εἴη ὁ Ἱππωκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθείς, καὶ μὴ ἄλλος τωὐτὸ οὔνομα ἔχων Ἵππωκόωντος, ἡλικίῃ κατὰ τὸν Οἰδίποδα τὸν Λαΐου. τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἐϋσκόπῳ Ἀπόλλωνι
Μουναρχέων ἀνέθηκε τὸν θέσκελες ἄγαλμα.

ὑπὸ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξαναστᾶται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑστερον ὑπολιφθέντες ὑπὸ Βοιωτῶν, αἰτιαχρεόσι ἐς Ἀθηνάας. καὶ σφι ἱρὰ ἔστι ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν οὐδὲν μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἀλλά τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια.

[c] *Legit* ὑποπτευθέντες *pro* ὑπολιφθέντες.

195

ὧδε δὴ ὄψις τῷ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὁθεν ἐγένοντο, τῷ ἔσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπὶ ἀνδραποδεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς πρῶτα λέξαντα λόγον, ὡς τυραννέων ἐλευθερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραμενθέντων Ἀθηναίοισι, διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι καὶ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κάρτα, ἀλλὰ πρόσταλον μεγάλως, πειρώμενοι καὶ ἐναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λιψύδριον δὲ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι πρῶτα ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, πρὸ Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νεὼ ἐόντα, τότε δὲ οὐκ ἔοντα, τὸν ἐξοικοδομήσαντες. οἷα δὲ χρημάτων εὖ ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο πολλῷ τοῦ δείγματος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι πωρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησε. ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι ὁκως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴτε ἰδίῳ τόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, τὠυτὸ φέρον σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τὠυτὸ τοῦτο φαντὸν ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἄνδρα τῶν ἀστῶν δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὁμοφύλους καὶ ξείνους σφι ἐόντας μάλιστα. τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ προσεβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους καὶ θαλάσσῃ πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τὸ στρατιὸν ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ὁπτιουείλῳ· ἐπεποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ βασιλῆα σφέτερον Κινέην, ἀνδρὰ Κονιάιον· τοῖσι ἐπεί τε ἔσχον συμμάχοισι οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον

A Quod igitur fuerit visũ Hipparchi in somnis, & vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me cõmemoratũ est. Vnde oportet ad eum redire sermonem quem à principio instituera[m], qua ratione sint Athenienses liberati tyrãnis. Hippia tyrãnidem obtinẽte, [a] & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoB niam ipsis vnà cum cæteris exulibus res de redeũdo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas reuertendo liberare, vehementer spe deciderũt, Lipsydriũ super Pæoniam communierunt: dehinc omnia aduersus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus tẽplum Delphis ædificãdum, id quod nunc est, tunc autem nõ erat. Enimuero quum bene nũmati essent, ac viri spectati iã inde C à suis maioribus, extruxerunt tẽplum exemplari pulchrius, [b] ac cætera omnia. nam quum ex lapide Porino conuentum esset vt illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerunt. Vt igitur Athenienses aiunt, hi viri Delphis sedentes, Pythiam pecunia persuaserunt vt & quoties viri Spartiatæ venirent, siue priuato siue publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipsis liberare Athenas. Lacedæmonii autẽ, quũ sibi idẽ semper diceretur, D mittunt Anchimolium, Asteris filium, inter populares eximiũ, cum exercitu ad expellendos Athenis Pisistratidas, tametsi hospites suos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deũ quàm quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus miserũt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulsus, copias eduxit. Id præsciscentes PisiE stratidæ auxilia Thessalia euocauerunt. societatẽ enim cũ Thessalis fecerant. quibus rogantibus, cõmuni decreto Thessali miserũt mille equites cũ suo rege Cinea, viro Coniæo. Hos socios vbi habuere Pisistratidæ, hoc excogitauêre: planitiẽ Phalereorũ detergũt, eúmque locum equitabilem

a Qui exacerbatus in Atheniẽses erat ob cædẽ Hipp.

b Atque inter cætera, quum ex lapide Por.

reddũt, atque illac equitatum in castra hostium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cùm alios multos, tum verò Anchimolium interemit: cæteros qui superfuere, ad naues repulit. [a]Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abscessit. Extátque in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii, iuxta Herculis templum quod est in Cynosargi. Postea verò Lacedæmonii maiores copias contra Athenas miserunt, non mari, sed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus cõgressus primùm Thessalorum equitatus, non diu pòst in fugam versus est, cæsis supra quadraginta è suis. qui superfuere, qua quisque potuit, rectà in Thessaliam redière. Cleomenes ad vrbem pergens, vnà cum iis Atheniensibus qui liberi esse cupiebant, obsedit tyrannos intra murum Pelasgicum redactos. [b]Neque tamen omnino Pisistratidas eiecêre Lacedæmonii, quippe qui de facienda obsidione non cogitabãt, & Pisistratidæ cibo potúque bene instructi erant. Itaque quũ aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obsedissent, Spartam abiêre. Hic tamen casus qui aliis infaustus, idem aliis faustus extitit. nã filii Pisistratidarum qui clàm extra regionem supponebãtur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorũ res perturbatæ sunt, & pro redimẽdis filiis ad voluntatem Athenienſium transegerunt vt intra quinque dies ex Attica excederent. Móxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriũdi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati [c]ex quibus ii qui fuere cũ Codro ac Melãtho, qui prius aduentitii, tamen Athenienſium reges euasere. Eáque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrãnis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæ cũque aut fecêre aut passi sũt memoratu digna,

a Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus.

b Nec verò Pisistratidas vlla ratione eiecissent, *vel profligassent* Lacedæmonii, quippe qui de tra henda in longum obsidione nõ cogit. & Pisistr. cõmeatu bene instructi erant: ideóque vbi per aliquot dies obsedissẽt, Spartam reuersi fuissent. Sed res contigit quæ vt illis pernicioſa, ita his adiumento fuit. Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo ex facto omn. *&c.*

c Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius aduenæ, *&c.*

A χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὸ ἵππον. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ Ⓜ Ἀγχίμολιον· τὸν δὲ περιγιγνομένους αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλασε· τὸ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ὅπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς
B ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα Ⓜ Ἀναξανδρίδεω, ὑκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρες· οἱ δὲ περιγιγνόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ὅπὶ Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπιχόμενος ἐς ὃ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε
C τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. ἐπιστάμενον δέ τι πρῆγμα οὐκ ἦν τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι. οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐποιέετο ποιησάμενοι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισί τε καὶ ποτοῖσι εὖ προεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε αἰ ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νεῶν δὲ συμπεσουσέων τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγίνετο, τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ 196
αὐτῇ σύμμαχος. ὑπεκπεφεύγεσαν γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἁλωσόμενοι.
D τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πρώτῃ αὐτέων τὰ φρήγματα συνετετάρακτο. πρὸς ταῦτα δὲ ὅπλα μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκ χωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγλον τὸ ὅπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἑξήκοντα καὶ τρία κοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀπ' ἐκείνου Πύλιοί τε καὶ Νηλῆδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἱ πρότερον ἐπήλυδες ἐόντες, ἐβασίλευσαν Ἀθηναίων βασιλῆες. ὅπὶ τούτου δὲ τὸ πρῶτον οὔνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι Ⓜ Πεισίστρατον, ὅπὶ τῷ Νέστορος Πεισιστράτου ποιούμενος τὸ ἐπώνυμον. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάγησαν. ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος,

πρὶν Ἰωνίλω τε ἀποζῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φέρω. A

Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἀνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὃς δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι δὲ ἄνδρες ἐπανέστησαν τῷ δήμῳ δυνάμιος ἐπωνύμιος· ἦν ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον τοῦτον ἑταιρίζεται· μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλητος, ἀπαλλάξας τοὺς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δὲ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξευρών, πλὴν Αἴαντος. τοῦτον δὲ, ἄτε ἀσυγκείτονα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσεθέντο. ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης τοῦτ' τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντων ὑμνέεται. τοῦτο δὲ ἡρῷον μὲν ἐὸν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δὲ οἱ Πυθίη χρᾷ οἱ φάσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκεῖνον δὲ, λευστῆρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐβουλεύετο μηχανώμενος τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ οἱ ἔδοξε ἐπιτηδέως ἔχειν, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καὶ μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι) ὡς ἐλάσας ὀπίσω Ἄδρηστον τὸν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα ἀπέκτονεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. B C D E

ante quã Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratũ auxilia venerit, hæc prius edisseram.

Athenæ, quũ magnæ fuissent antea, tũc tamen tyrannis liberatæ, extitêre maiores. in quib⁹ duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides, qui (vt fama fert) [a] Pythiam persuaserat: & Isagoras, Tisãdri filius, illustri quidem familia, sed quã vetusta nõ queo affirmare: eius tamẽ cognati Ioui Cario immolant. Hi viri per factiones de potẽtatu contẽdebãt. Clisthenes, quum vinceretur, populũ amplectẽdo, ex quatuor tribubus mox decẽ effecit, cognominibus Ionis filiorũ, [b] Peleontis & AEgicoris & Argadei & Hopletis, in alia cõmutatis quæ ipse inuenit, aliorum heroum indigenarũ, præterquã Aiacis: quem etsi hospitẽ, tamẽ adiecit, vtpote finitimũ ac sociũ. [illegible] in re videtur mihi Clisthen[illegible]hic auum suum maternũ Cli[illegible]nẽ Sicyonis tyrannũ fuisse imitatus. ille enim, quũ bellũ gessisset cum Argiuis, summouit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argiui tãtopere celebrantur. Neque hęc modò submouit, sed etiã optauit monumẽtũ Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorũ foro, quia fuerat Argiuus, exterminare: ideóque Delphos adiit ad oraculũ consulendũ nũquid Adrastum eiiceret. Cui Pythia respõdens, inquit, Adrastum quidẽ Sicyoniũ regẽ esse, ipsũ verò, lapidatorem. Id nõ concedẽte sibi deo, Clisthenes reuersus excogitabat quo pacto Adrastus ipse demigraret. Quod vbi excogitasse sibi visus est, misit ad Bœotias Thebas nuntiatũ, velle se [c] aferre Sicyonẽ Melanippũ Astaci filiũ. Eúmque tribuẽtibus Thebanis, in vrbẽ intulit: atque ei fanũ in ipsa curia designatũ exædificauit munitissimo in loco, in quẽ intulit Melanippũ. [d] Quod factũ deberet existimari inimicissimum Adrasto, quòd & Mecestem fratrem eius & Tydeum generum Melanippus interfeciſſet.

a *Pythiæ persuaserat vt id faceret quod paulo antè narratum est.*

b Geleontis

c Reducere. *Sic in seq.*

d Reduxit antẽ Melanippum Clisthenes (hoc enim narrandum est) vt Adrasto inimicissimum, quòd & Mecest.

Cliſthenes vbi fanum extruxit, hoſtias & dies feſtos Melanippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum ſine liberis decederet, imperiũ Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. eum igitur Sicyonii cùm aliis honoribus proſequebantur, tum verò [a] tragicis choris, ita vt non Dionyſum, ſed Adraſtũ venerarentur. at Cliſthenes choros quidem Libero, cæteras verò ceremonias Melanippo dicauit. Hæc ille in Adraſtum egit. Tribus autem Dorienſium ne foret eædem Sicyoniis quæ Argiuis, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimùm ridiculos reddidit. quippe hyos & onou, *id eſt, ſuis & aſini*, [b] vltima nomina pro priſtinis impoſuit, præterquam tribui ſuæ, cui à ſua arche, *id eſt, à ſuo imperio*, nomen indidit. itaque [illegible]ribules Archelai vocabantur: [illegible]terorum autẽ alii, Hyatæ, *id eſt, ſuales*: alii, Oneatæ, *id eſt, aſinales*: alii, Chœreatę, *id eſt, porcales*. His tribuum nominibus Sicyonii, & Cliſthene imperãte, & eo defuncto, ad ſexaginta annos vſi ſunt, quæ poſtea [c] inter ſe reputantes, in alia trãſtulerunt, Hylleas, Pãphylos, Dymanates: quartæ tribui quã adiecerunt, impoſito cognomine AEgiales, ab AEgialo Adraſti filio. Hæc Sicyonius Cliſthenes: [d] & ipſe (vt mihi videtur) præ contẽptu Ionum, ne forent eædẽ ipſis & Ionibus tribus, Cliſthenẽ ſibi cõgnominem imitatus eſt. Quũ enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaquam omnium autoritatem ad ſuam vnius redegit, tũ tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus facienda, decẽ pro quatuor, & totidem phylarchos, *id eſt, tribuum præfectos*. Ita populo in tribus diſtributo atque cõpoſito, erat multo ſuperior iis qui erant contrariæ factionis. [e] Superatus in partibus Iſagoras, hoc inuicem excogitauit, vt Cleomenẽ Lacedæmonium aduocaret,

a Eius infortunia choris tragicis decorabant.

b Cognomina enim eorũ mutãs i alia quibus ὑὸς & ὄνου, *id eſt, ſuis & aſini*, appellationes præfixæ eſſẽt, vltimas ſyllabas addebat.

c Quum apud ſe expẽdiſſent.

d *Poſt* Cliſthenes, *adde*, fecerat. Athenienſis autẽ Cliſthenes, quum huius Sicyonii eſſet ex filia nepos, & ab eo nomẽ haberet, *&c.*

e Superatus autem viciſſim Iſagoras, hoc contrà excogit.

Α ἐπεί τε δὲ οἱ ὁ τέμενος ἀπέδοξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τὰ Μελανίππῳ. Σικυώνιοι δὲ ἐώθασι μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν Ἄδρηστον. ἡ γὰρ χώρη ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν δίδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. πάντα δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ πρὸς τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χορτοῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέοντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλισθένης δὲ χορτοὺς μὲν τὰ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τὰ Μελανίππου. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίητο· φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων. ὕτις γὰρ ὗς τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μεταθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτῃ δὲ τοὔνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑάται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο Σικυώνιοι, καὶ ὅτι Κλισθένεος ἄρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἐπὶ ἑπτὰ ἔτεα ἐξήκοντα. μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτοις δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ὅτι τοῦ Ἀδρήστου παῖδος Αἰγιαλέος, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. ταῦτα μέν νυν ὁ Σικυώνιος Κλισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ τοὔνομα ὅτι τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος χορίδων Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τοὺς ὁμώνυμους Κλισθένεα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον, τότε πρῶτον πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοίρην προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλούνας δέξ ἐλάσσονων. δέκα τε δὴ φυλάρχους αὐτὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἰῶ τε τὸν δῆμον πρὸς τὸν Κλεισθένεα πολλῷ κατύπερθε τῶν αὐτισασιωτέων. ὁ δὲ μέρεϊ ἑωυτοῦ

197

μένος ὁ Ἰσαγόρης αὐτιτεχνᾶται τάδε· ὅτι καλέει Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,

ξμόμβιον ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. ⓦ δὴ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν ὧδε πρὸς τὸν Ἰσαγόρεω τὸν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλε Κλισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω. ⓐ μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδας καὶ οἱ συσσιτέοντες αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδὲ οἱ φίλοι αὐτοῦ. οἱ δὲ ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάδησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε· προσποιησάμενος δὲ ἑταιρηίην τῶν ἡλικιωτέων, κατελαβέσθη τὸ ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς πώγαλμα. τούτους ἀναστήσασι μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἐνέμοντο τότε τὰς Ἀθήνας ὑπεξιόντες, πλὴν φανάτου. φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα μὲν πρὸς τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέφυγε· μετὰ δὲ, οὐδὲν ἧσσον πλέω ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγήλατέϊ ἑπταλόσια ἐπίσια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω φασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντιφθεισῶν δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ φασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὸ ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑποσπόνδους ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι, ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ ἡ φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὸ ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὸ καταγήσειν, ἦιε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς τοσοῦτερον. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θηκου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἐσίθ' ἐς τὸ ἱρόν. οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πρήγεα τελεῦται. ὁ δὲ, εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι,

iam inde ab obsidione Pisistratidarum sibi hospitem factum: qui quidem culpabatur quòd ad vxorem Isagoræ ventitaret. is missò primùm Athenas caduceatore, Clisthenem eiecit, & cum eo alios complures Athenienses, eos enageas vocans, *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Isagoræ hæc dicés. nam Isagoras atque amici eius non erant affines cædis cuius insimulabantur [a] Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enagees, ita nominabantur, *qui piaculo obstricti erant*. Cylon quidam Atheniensis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus est. Simulato nanque æqualium sodalitio arcem occupare conatus est. Id quum efficere nō potuisset, assedit simulacro dei supplex, ipse ac socii. hos illinc submouerunt quidem magistratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: sed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Pisistrati ætatem gesta sunt. Vbi autem Cleomenes per nuntium eiecit Clisthené atque piaculares, quamuis Clisthenes ipse profugisset, nihilo secius Athenas venit, non magna cum manu, atque illinc septingentas familias *militares* Atheniensium, tāquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei suggerebat Isagoras. Hoc acto conabatur secundo loco senatum dissoluere, & magistratus trecentis Isagoræ militibus mādare: verùm reluctante senatu, atque obtemperare nolēte, Cleomenes Isagorásque cum suæ factionis hominibus arcem occuparunt. quos cæteri Athenienses cum senatu sentiētes, biduo obsederunt: tertio die quicunque Lacedæmonii ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, [b] rato effecto quod Cleomeni dictū est. nam ei ad occupandam arcem ascendēti, & ad dei penetrale cōsulēdi gratia eunti, exurgēs è sella sacerdos, antequam ille valuas reseraret, Lacedæmonie, inquit, hospes, retrò redeas, néve templū introeas. non enim Doribus huc introire fas est. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores nō sū,

a Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis huius inuidiam fusti nebāt, at ipse *Isagoras* nequaquā, nec eius amici. Enagees autem inter Atheniēses ita nominati fuerunt.

b Omine Cleomeni rato effecto. *Id est, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. Vel, Exitu omē approbāte Cleomeni. Quod autem hic φήμην, statim post κλεηδόνα Græcat*, quod Valla interpret. *ōmen*.

sed Achæus. Itaque admonitu vti nolens, atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Cæteros autem ad necē vinxere Athenienses, & in iis Timesitheum fratrem eius cuius manualia opera atque strenuitatem maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula coniecti mortem oppetiere. Athenienses autem post hæc reuocatis cum Clisthene septingētis *mi.l.tum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendā cum Persis societatem. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Vt Sardis venere nuntii, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardiū prætor, quinam homines essent Athenienses, & vbi terrarum incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Vbi id ex nuntiis audiuit, ita eis ingenuè respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se cōfacturum cum eis societatem: sinminus, illos abscedere præcepit. Nuntii inter se colloquuti, quòd societatē facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, vbi reuersi sunt domum, vehementer accusati sunt. Cleomenes, intelligens ab Athenienſibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponeso copias coegit, dissimulās quem ad finem, quum haberet in animo tum populū Athenienſem vlciſci, tum Isagoram cōstituere tyrannum, qui vnà cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti ipse Eleusina inuasit, & ex cōposito Bœotii OEnoem occuparunt & Hysias, vltimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotiorum & Chalcidensium vltione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferūt. Dúmque ambo exercitus cōserturi prælium essent, Corinthii, primi omniū secū reputantes iniustè à se agi, a auerterunt se, atque abscesserūt. Secundū hos idē fecit Demaratus Aristonis filius,

a Sententiā mutauerunt.

A Ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι οὐδὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἀξεπίστησε μὲν τὴν Λακεδαιμονίων. τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τῷ θανάτῳ· ὧν δὲ αὐτῶν, καὶ Τιμησίθεον ⓐ ἀδελφεόν, τὰ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος ἔχομαι αἰνέων μέγιστα καταλέξας. οὗτοι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μετα-
B πεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι τοῖσι Πέρσῃσι. ἠπίστατο γὰρ σφι τοῖσι Λακεδαιμονίοις τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδιέων ὕπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες αἰνθρωποι, καὶ ποῖ γῆς οἰκεόμενοι, δεόμενοι Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ τοῖσι τῶν ἀγγέλων ἀ-
C πεκρύψατο σφι τάδε· Εἰ μὲν δώσουσι βασιλέϊ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι ποιέεται· εἰ δὲ μὴ δώσουσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. ⓐ δὲ ἀγγέλοι ὅτι σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, δώσειν ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὰ ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος τοξεύμασι ἔπεσι τε καὶ ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πε-
D λοποννήσου στρατόν, ὡς φέρων ἐς τὸ συμφέρον. τίσασθαί τε ἐθέλων τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων, καὶ Ἵππαρχον βουλόμενος τύραννον κατα-στῆσαι. συνεξῆλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ σάλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόῃ αἱρέονται, καὶ Ὑσίας, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ἅμα τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, βλάπτοντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καίτῳ ἀμφιβολίην ἐχόμενοι,
E Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσύστερον ἐμνήσθησαν μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἐόντες ἐν Ἐλευσῖνι αἰτίην ἔσχον τὰ ὅπλα. μαθόντων δὲ συνάψαι τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτα σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετέγνωσάν τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δέ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος,

ⓐ οἰκεόμενοι,

ⓐ Ἱσαγόρῃ

ἐών καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, ἐξ συν- A qui & ipse erat rex Spartiatarum,
εξαγαγών τε τὸν στρατὸν ἐκ Λακεδαί- & è Lacedæmone copias cõtra-
μονος, καὶ οὐκ ἐών διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διαστάσιος, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἑπεσθαι ἀμφοτέροις τοὺς βασιλέας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως μὲν ἀμφότεροι εἵποντο. ἀπαλλυομένου δὲ τουτέων τοῦ ἑτέρου, καταλείπεσθαι καὶ τὸν Τυνδαρειδέων τὸν ἕτερον. τοσοῦτο μὲν δὴ καὶ οὗτοι ἀμφότεροι, ἐπίκλητοι σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέοντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τῷ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. τοῦτον μὲν, ὅτε ἐς Μέγαρα κατοίκισαν, σὺν ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξελάσιν ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο. τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου αἰσχρῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι ἐπενόεον βουλόμενοι, τοῦτο στρατηΐῃ ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέοισι ἐπὶ ΕΥ̓ριπον. Ἀθηναίοισι ὦν ἰδοῦσι τοῦτο Βοιωτούς, ἔδοξε τοῦτο πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι Ⓓ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης Ⓔ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν ΕΥ̓βοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν Ἱπποβατέων τῇ χώρῃ λείποισι· Ⓕ οἱ δὲ Ἱπποβάται ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τουτέων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἔλυσαν σφέας δημοσίῃ ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδέδετο, ἀνέκρεμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, αἵπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν προσκεόσαι,

199

& è Lacedæmone copias cõtraxerat, nec à Cleomene superiori tempore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere vtrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his seiunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis euocati, exercitũ ambo comitabantur. Porro tunc cæteri socii qui erãt in Eleusine, cernẽtes non conuenire inter reges, & B Corinthios aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quartò tunc Dores in Atticam profecti sunt, bis ad bellandum ingressi, bis ob Athenienſium multitudinis cõmodum. Primò, quum Megarã coloniam deduxerunt, hæc expeditio rectè vocetur, sub Codro Athenienſium regè: iterũ ac tertiò, quum ad expellẽdos Pisistratidas ex Sparta ventum est: quartò, quum Cleomenes Peloponnenses ducens, Eleusinen inuasit. Ita quartò tunc Dores aduersus C Athenas expeditionẽm sumpserũt. Dilapso igitur indecorè hoc exercitu, ibi Athenienses vólẽtes vltum ire iniurias, primam expeditionẽ fecerunt aduersus Chalcidenses: quibus Bœotii ad Euripum iere suppetias. His conspectis Athenienses putarunt sibi cum eis prius quàm cum Chalcidensibus pugnam conserendam. itaque congressi cum illis egregiè superant, permultísque eorum cæsis, septingentos capiunt. Eodem die transgressi Eubœam, cũ D Chalcidensibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q.d. equitum* reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenses vocabãtur locupletes. Horum quoscunque ceperunt, vnà cum Bœotiorũ captiuis vinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto pòst binis multatos minis soluerunt: eorúmque vincula quibus alligati fuerant, in arce suspenderunt: quæ ad meam E vsque memoriam extabant,

pẽdentia è muris à Medo ambustis, eregione cœnaculi ad occasũ spectantis. Decimã quoque[a] redẽptionis cosecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad sinistrã manũ intrãtiũ statum in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione,

Attica perdomitis acri sub marte iuuentus
Bœotûm populis Chalcidicáque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæ de decima stant tibi Pallas equæ.

Et Athenienses quidem augescebant. Iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, non ex vno tãtùm, sed vndique datur intelligi: si Athenienses etiam quãdiu tyrannis subiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant: liberati verò tyrannis, multo omnium primi extitêre. Vnde liquet, eos, dum tyrannis parebant,[b] de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisque rẽ gerere properabat.[c] Athenienses ita agebant.

Thebani autem post hæc vlciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deũ miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per se eos posse illos vlcisci, iubebátque vt[d] ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos.[e] Reuersis qui missi ad oraculũ erant, ac responsum exponẽtibus, Thebani illud nihili faciẽtes quod referebatur, vt rogarent proximos, dicebant, Nũquid non proximè nos incolũt Tanagræi Coronæique & Thespienses, qui nostri assiduè commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet?[f] nunquid potius hoc non habendum pro oraculo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oraculum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & AEgina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis vt AEginetas rogemus vicem nostram vlciscí.

a Pecuniarum à singulis in pretiũ redẽptionis persolutarum.

b Remisse agere voluisse. *Vel, Operam seddulo non nauasse.*

c Horum igitur res ita se habebant. *Vel, Hic igitur erat rerum Athenienſium ſtatus.*

d Ad Polyphemum.

e Reuersi consultores oraculi, quod abeo responsum erat exposuerunt, conuocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* vt proximos rogarẽt, Nónne inquiunt proximè nos habitant Tanagr.

f Imò *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculũ.

A χρεμάσθωσαν ἐκ τειχέων πεδεπεφλυσμένων πυελοῖσι τοῦ Μήδου. αἴτιον δὲ τοῦ μεγάθεος τοῦ ποδὸς ἐπαείρειν τεταμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· ὃ δὲ, ἀριστερῆς χειρὸς ἔχηκε ποδὰ ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ἐπιγέγραπται δέοι τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
B Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσχεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ηὔξηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἓν μοιρῶν, ἀλλὰ πανταχῇ ἰσοῦσθαι ὡς ἔστι χρῆμα ἀπωφελέον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδαμῇ τῶν σφέας περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν τοῦτο ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔπρησσον.

Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι πᾶσαν Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτέων οὐκ ἐφη αὐτοῖσι ἐξεῖναι τίσιν, ἐς Πολύφημον δ' ἐξενείκαντας, ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλίλοισι ποιησάμενοι. ὡς ἐπιφαίνοντο δ' λεγόντων αὐτέων τῶν ἀγχιστα δέεσθαι, εἶπον Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτεων, Οὐκ ὦν ἀγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἀμαχὶ ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἦ τὸ χρηστήριον. τοιαῦτα δὴ διαλεγομένων, εἴπε δή κατε μαθών τις, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Ἀσώπου λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα. τουτέων ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι Νεμερτητήρων μνησθῆναι. καὶ, οὐ γὰρ

Νεμερτητέων

καὶ, οὐ γάρ τις γνώμη ταύτης ἀμείνων
ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐ-
δέοντο Αἰγινητέων, ὑπικαλεόμενοι κατὰ ὁ
χρηστήριον σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων ἀγχιστέων.
οἱ δὲ σφι αἰτέοισι ὑπικουρίην τοῖσι Αἰακί-
δῃσι συμπέμπειν ἔφασαν. πειρησαμένων δὲ
τῶν Θηβαίων κατὰ τὰ συμμαχίην τὴν Αἰακι-
δέων, καὶ τρηχέως τοῖσι ἐφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀ-
θηναίων, αὖθις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοῖσι
μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ αὖ
ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, δαιμονίῃ τε με- B
γάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς αἰσα-
χθ' ἐχούσης μνησθέντες ἐούσης τοῖσι Ἀθηναίοις, τότε
Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον
Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ὑπικειμένων γὰρ αὐ-
τέων Βοιωτοῖσι, ὑπιπλώσαντες μακρῇσι
νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φά-
ληρον, καὶ δὴ τῆς ἄλλης τῆς παραλίης πολλοὺς
δήμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθη-
ναίους ἐσινέοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ τοσοῦτο προ-
λομβάνη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, C
ἐλάμβετο ὧδε ἐκ τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ
γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου. τοῦτο ταύτης
ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο
ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε
Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύ-
σασθαι. καὶ σφι ἱδρυσαμένοισι, ἄμεινον συνοί-
σεσθαι. ἐπηρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι κότε-
ρα χαλκοῦ ποιέοντες τὰ ἀγάλματα, ἢ
λίθου. ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλ-
λὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐ- D
πιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίῃ σφι δοιῶν τα-
μέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες
εἶναι. (λέγεται δὲ ὡς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι
γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ Ἀ-
θήνῃσι) οἱ δὲ ὅτι τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ'
ᾧ ἀπάξοισι ἑτέος ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ
πολιάδι ἱερὰ, καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ. καταινέσαντες
δὲ ὅτι τύχοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τοῦ τε ἐδέοντο
ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων
τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἡ τε E
γῆ σφι ἔφερε καρπὸν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπε-
τέλεον τὰ συνεθέντο. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον,
καὶ τὸν πρὸ τούτου, Αἰγινῆται Ἐπιδαυ-
ρίων ἤκουον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, ἀφα-
ιρεόμενοι ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ
ἐλάμβανον πρὸς ἀλλήλων. Αἰγινῆται.

A Thebani, quoniam nulla quàm hęc visa est dici potior sententia, protinus misêre ad AEginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixere se mittere cũ eis AEacidas. Societate AEacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione aduersæ pugnæ, iterũ auxilia virorum remissis AEacidis orauerunt. Quorum prece moti AEginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinæ B inimicitiæ quam gessere cum Athenien sibus memores, bellum illis haud indictum intulerũt. Nam quum Athenienses [a] Bœotos bello premerent. a Bœotos bello premerent. C incumberent, ipsi longis nauibus in Atticam traiicientes, cũ alios multos populos in cætera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Athenien sibus afferentes. Inimicitia autẽ quam AEginetæ aduersus Athenienses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicũ consuluere oraculum. Quibus Pythia iussit vt Damiæ & Auxesiæ simulacra erigerent: & postquam erexissent, melius secum actum iri. Sciscitantibúsque Epidauriis vtrum ex ære facerent illa an ex lapide, respõdit se è neutro fieri sinere, sed è ligno oleagino, oleæ tamen, non D oleastri. Rogabãt igitur Epidaurii Athenienses vt sibi permitterent oleam incidere, qui scilicet oleas illas sacratissimas esse existimarẽt. (fertur etiam nusquam gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse.) Athenienses se verò dixerũt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferrẽt. Accepta conditione Epidaurii quæ rogabant impetrauerunt, & simulacra ex his E oleis fabricata statuerunt: terrãque sua fructum eis ferẽte, quod cõuenerat Athenien sibus persoluebãt. Eo tẽpore atque superiori AEginetæ Epidauriis parebant tũ in aliis tũ verò in litibus, quas AEginetæ inter se vel actores, vel rei illuc se cõferentes agebãt

verùm ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo consilio vsi, ab Epidauriis desciuerunt. Factique hostes, ac mari potiti, cùm alias clades inferebant, tum simulacra Damiæ & Auxesiæ surripuerunt: eáque asportata, in regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est OEa, viginti fermè procul ab vrbe stadiis. Hoc in loco illis erectis, supplicabant sacrificiis atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrique dæmonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum [a] nuncupabant, sed indigenas fœminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quoque Epidaurios fuerãt. Surreptis statuis, Epidaurii quod fuerant pacti Atheniẽsibus non soluebãt: cuius rei quum à nuntiis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur iniurii non essent: se enim quandiu apud se statuas habuissent, quod conuentum erat exoluisse, eisdem iam viduatos, non debere exoluere, sed AEginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas AEginam Athenienſes misêre. AEginetæ negare quicquam negotii esse sibi cum Athenienſibus. Athenienſes autem ajunt, post repetita simulacra, triremem missam publicè cum ciuibus quibusdam: qui AEginam quum venerunt, simulacra, tanquam è suis lignis facta, conati sint suis sedibus emoliri vt asportarent: quúmque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eáque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conuersos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuò trucidasse, donec vnus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Athenienſes quidem ita rem gestam esse memorant. AEginetæ verò negant illos vna cum naui venisse,

[a] Probris insectabantur.

A Ὁ δὲ ἀπὸ τοῦδε, πᾶς τε πηξάμενοι, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρείων· ἅτε δὴ ἐόντες ἀμφόδεον, ἐδηλέοντο αὐτούς. ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ἀπαιρέονται αὐτέων. καί σφεα ἐκόμισάν τε καὶ ἱδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὸ μεσόγαιαν, τῇ Οἴη μὲν ὄνομα, σταδίοι δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσί τε σφεα καὶ χορῶν γυναικηίοισι [a] κερτόμοισι ἐλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν. καλῶς δὲ ἠγόρευον ἐς χορὸν ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱερουργίαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱερουργίαι. κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ Ἀθηναῖοι ἐμήνυον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν. ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὑπετέλεόν τε τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐξερῆσθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας χρήσασθαι ἐκέλευον. ὡς δὲ ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι, οὐδὲν χρῆμα. Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσαλεύσαι τριήρεϊ μιῇ τῶν ἀστῶν τούτους· οἳ ἀποπεμφθέντες, ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφεα ἀναλαβόντες ἀπενείκωνται. οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καί σφι ἑλκύσασι, βροντή τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ὑπογενέσθαι· τοὺς δὲ τετρωμένους τοὺς ἕλκοντας, ὑπὸ τουτέων ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ ἐκ πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀναχωρῆσαι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν ὧδε λέγουσι σφέας· Αἰγινῆται δέ, οὐ νηὶ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους,

[a] περὶ ἐκόμισάν τε

[a] περὶ κερτομίοισι

[a] περὶ αὐτέων αἱ

(μᾶλλον μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλοῖα μιῆς, καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμυνέεσθαι αὐτοῖσι) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ὕστερον πλέουσι ἐς τὴν χώρην· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. Οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, ὅτε εἰ ἔασαν συμβαλόντες ἀλλήλοισι τῇ ναυμαχίῃ, καὶ τοῦτο εἶξαι, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόντι τε ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεί τε σφι ὑπεξέης ἐς μάχην κατίσατο, ἀποβαίνοντας ἀπὸ τῶν νεῶν, πρηνέας τοὺς ἀγάλματα. ὑπὸ δυναμένους ἢ ἀναστάσας ἐκ τοῦ βάθρου αὐτά, ὕστερον δὴ τοῦτο μεταλλομένους φοινία, ἕλκειν, ἐς ὃ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τὠυτὸ ποιῆσαι ἐμοὶ μὲν ὑπιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τοι ἀπὸ τούτου χρόνου διατελέειν ὕστερον ἑζόμενα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν ὑπὸ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβαίους ἐς τὴν Αἴγιναν, καὶ πρῆξαι βοηθέοντάς σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβαίνοντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ ὑπερβαλομένους τοῖσι Ἀθηναίοισι ὑπὸ πεσεῖν ἐόντα μεμαθηκότας τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε ὦν τούτῳ τῷ βροντῇ τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι. λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τοῦτον ὑπεξελθεῖν· Ἀθηναῖοι δὲ, τῷ δαιμονίῳ. ὑπεξελθεῖν μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεὶς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγελε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας, κεῖνον μοῦνον δὴ ἀπὸ πάντων σωθῆναι, περιιδεῖν τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβόντας, καὶ κεντησάσας τῇσι περόνῃσι τῇ ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκου εἴη ὁ ἐὼν τῆς ἀνδρ. καὶ τοῦτον μὲ ὕστερον διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τὸ πάθος δεινοτέρου τι δόξαι εἶναι ἢ τὸ γυναικῶν ἔργον· ἀλλ' ὦν μὲ δὴ ὑπ' ἔχειν ὅτεῳ ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τὴν ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα.

(facilè enim se vnam nauim, atque adeo compluſculas, etiamſi ſibi nullæ fuiſſent naues, fuiſſe propulſaturos) ſed cum compluribus in ipſorum terram inuaſiſſe, ſe verò ceſſiſſe, nec pugna nauali contendere voluiſſe. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares ſe eſſe ad pugnandum agnoſcerēt, ceſſerint: an volentes permiſerint illos facere quod fecerunt. Athenienſes certè, quòd nulli propugnatores obſtarent, egreſſos è nauibus ad ſimulacra ſe cōuertiſſe: & quum ea è ſuis veſtigiis amoliri nequirent, circumdatis reſtibus trahere ita conatos, donec illic ambo ſimulacra, dum traherentur, fecêre rem apud me fide carētem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuiſſe ſibi in genua, atque ex eo tempore ſemper genu nixa permāſiſſe. Et hæc quidem Athenienſes feciſſe: Se verò, quòd audirent ſibi bellum ab Athenienſibus illatū iri, præparaſſe Argiuos vt ſibi aduerſus Atheniēſes in AEginam deſcendentes adeſſent auxilio. Eóſque, quum latuiſſent hoſtem in traiiciendo ex Epidauro in inſulam, in Athenienſes, qui nihil præſciſſent, à nauibus diſcluſos irruiſſe: & interea tonitrum ipſis terræmotúmq; extitiſſe. Hæc ab Argiuis AEginetiſque commemorantur. Athenienſes quoque cōfitentur vnum omnino è ſuis incolumem in Atticam reuertiſſe, quem tamen Argiui aiunt ſuperſtitem fuiſſe ex Attico exercitu quem ipſi profligaſſent. Eūdē Athenienſes, dæmonio incolumē, nihilo ſecius periiſſe referunt, hunc in modū: Quū Athenas ſe recepiſſet, cladémq; renuntiaſſet, vxores eorum qui aduerſus AEginā profecti fuerāt, indignè ferentes vnum ex omnibus eſſe reducē, circumfuſas hominem prehendiſſe, ac fibulis veſtimentorum pupugiſſe, percontātes ſingulas vbi ſuus vir eſſet, atque hoc modo hunc fuiſſe cōfectum. Idq; factum mulierum viſum eſſe Atheniēſibus ipſa clade triſtius. in quas quum alia ratione animaduertere non poſſent, veſtem illarum in Iadem mutauerunt.

nam antea Doridem veſtem gerebant Atticæ fœminæ, ſimillimam Corinthiæ. eã itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur.[a] Quanquam reuera ſi ratione vtamur, non Ias olim veſtis fuit, ſed Caira, quoniã omnis priſca veſtis fœminarũ Græcarũ eadem erat quæ nũc, quam Doridem appellamus. Præterea Argiui & AEginetæ idem adhuc factitant, apud quorum vtroſque mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas menſura quàm tunc conſueuerat: quas præcipuæ fœminæ eorum templis deorum conſecrare ſolent, neque aliud quicquam Atticũ illic offerre, ne vrceum quidem, ſed ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eôque contentionis proceſſêre Argiuæ atque AEginææ mulieres cum Atticis, vt ad meam vſque ætatẽ fibulas geſtauerint quàm antea grandiores. Odiorum principiũ AEginetarũ in Athenienſes hoc, quemadmodũ commemoratũ eſt, extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libẽter Thebanorum rogatu auxilium tulêre Bœotiis AEginetę. Qui quum maritima Atticæ vaſtarent, Atheniẽſéſque aduerſus AEginam expeditionem inirẽt, aduenit è Delphis oracului, vt ab AEginetis lædendis triginta annos abſtinerent, tricesimo anno, quum fanũ AEaco dicaſſent, bellum cum AEginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuò inferrent, fore vt interea multa detrimẽta acciperent & inferrẽt, ſed ad extremum illos[b] ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatum vbi audiere, eatenus ei obtemperandũ cenſuerũt vt AEaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum viſitur:[c] ſed triginta annis non eſſe abſtinendũ, quòd videlicet audiſſent eſſe fatale, multa ſe paſſuros indigna ab AEginetis, ſi bello abſtinerẽt.

His tamen ad vlciſcendum ſe parantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commẽto Alcmæonidarum erga Pythiã, & quæ egiſſet Pythia

a Vt tamen verũ fateamur, nõ Ionica eſt hæc veſtis ab antiquà origine, ſed Caira. omnis enim priſca veſtis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At verò Argiuis & AEginetis hac de cauſa cõſuetudinem iſtam inualuiſſe *aiunt*, vt fibulæ fiant menſuræ ſeſcuplo maioris quàm quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipuè conſecrare, *vel fibulas pro donariis offerre*: Atticum verò, nihil, ac ne laterẽ quidem, templo offerre: atque adeò vt ibi ex vreeis ſuæ patriæ potarent, more poſtea receptum fuiſſe. *Animaduertendum eſt autem, in Græco textu interpunctionẽque eſſe poſt ποιῆσαι inde tranſlatã ponendam eſſe poſt εἶναι, vt ſit,* ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι.

b *Vel potius*, Ipſi ſubigerentur.

c Sed annos triginta non abſtinuerunt, *vel ſuperſederunt*, quũ audiſſent ſibi eſſe abſtinendum, paſſis hoſtilia ab Æginetis. His tamẽ ad vlc.

ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τὴν Κορινθίων τῇ πλησιοτάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸν λίνεον χιτῶνα, ἵνα δὴ περόῃσι μὴ χρέωνται. ἔστι δέ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ ἐσθὴς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάϊρα. ἐπεὶ ἥγε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἐών, τῇ νέῃ Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ τοῦτο ἔτι τόδε ποιῆσαι. νόμον εἶναι τὰς γυναῖκας ἐκατέροισι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέζου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀναθήναι τὰς γυναῖκας. Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο φέρειν ἐς τὸ ἱρόν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρείδων ἐπιχωρίων νέμον τοὔνομα αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρότερον. τῆς δ' ἔριδος τῆσδε Αἰγινῆται Ἀθηναίοισι ἐμολόγησαν ἀρχὴν τοιήνδε τινὰ εἰρῆσθαι γενέσθαι· τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων πρόθυμος τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα ἐμολόγεον, ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὲ ἐλήϊσαν τῆς Ἀττικῆς τὰ πολλὰ λάϊα καὶ Ἀθηναῖοι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν, ἐπιχρόνους ἀπὸ τῶν Αἰγινητέων αἰτίου τεινόντων ἔτεα, τῷ ἑνὶ δὲ τεινόντων, Αἰακῷ τέμενος ἀποδεξαμένους, ἄρξασθαι τῶν πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. ἢν δ' αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται, πολλὰ μὲν σφέας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψασθαι. ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπεδέξαντο τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἱδρυται· τεινόντων δὲ ἔτεα οὐκ ἀπέχοντο, ἀκηκοότες ὅκως χρεὼν εἴη ἐπιχειρεῖν πεπονθότας ὑπ' Αἰγινητέων ἀνάρσια.

Ἐς ἅμιλλαν δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμεωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης

τῶν Κορινθίων

τῷ ἀπέδεξαν

τὸν γρόμον.

ὅτι σφέας τε καὶ τοὺς Πισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἀξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἑωυτῶν, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο παρὰ τοῖσι Ἀθηναίοισι. ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐπῆν σφέας ὁ χρησμοί, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐκ Ἀθηναίων, τῷ πρότερον μὲν ἔσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκ τῆσδε 202 δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμοὺς, τοὺς ἔκτηντο πρότερον μὲν οἱ Πισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ καταλαφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀπέλαβε. τότε δὲ ὡς ἀπέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὸν τὸ ἦθος τὸ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον δ' ἂν ἑωυτῶν ἂν γένοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθενές, καὶ πειθαρχέεσθαι ἑτοῖμον· μαθόντες ταῦτα ἔκλεον, μετεπέμποντο Ἵππίην τὸν Πισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφθίσωσι οἱ Πισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἵππίης καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι ἀγγέλους, ἔλεγόν

» σφι Σπαρτιῆται τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, » συγχωσχόμεθα αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρ- » θῶς. ἐπῳδήσαντες γὰρ χρεσμοῖσι μαντηίοισι, » ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν ταμάλιστα, καὶ » ἀναδεκομένους εὐτυχείας πρήξειν τὰς » Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλά- » σαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ » ἀχρείῳ προεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί » τε δὴ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας » μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων ὑπερυβρίσας ἐξέ- » βαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνει, ὥστε ἐκμε- » μαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτέων » Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δὲ καὶ ἄλλος » ἐκμαθήσεται. ἐπεὶ ὦν ἐκεῖνα ποιήσαν- » τες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφεας ἄ- » μα ὑμῖν ἀπικόμενοι πρασσόμενοι. αὐτὰρ γὰρ δὴ » τῦδε εἵνεκε τόνδε τε Ἵππίην μετεπεμψά- » μεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε » λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς » τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπολόμεθα.

A in ipsos atque Pisistratidas, duplicem se iacturam fecisse animaduertebant: quòd & suos hospites è patria eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia ab Athenien sibus haberetur. Præterea oraculis vrgebantur, denuntiantibus multa ipsis & [a] indigna ex Athenien sibus futura, quorum antehac securi fuissent, præsertim ex eo quod à Cleomene Spartam reuerso didicerant. Et enim Cleomenes potitus est ex B arce Athenien siũ oraculis quæ à Pisistratidis prius possessa, quum illi expellerentur, [b] relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii vbi per Cleomenem accepere, & animaduertebant Athenienses augescentes, nec ad ipsis obtemperandum vllo modo esse animatos: præterea genus Atticum quod sub tyrãnis fuisset infirmum, & ad parendum promptum, nunc parta libertate ipsis par existere: hæc omnia C considerantes, accersierunt Hippiam Pisistrati à Sigeo Hellespõti, quò Pisistratidæ confugerant. Postquam Hippias accersitus adfuit, accitis etiam aliorum sociorum nuntiis, ita Spartiatæ apud eos verba fecêre, [c] Agnoscimus viri socii, nos haud rectè egisse, qui ementitis oraculis inducti, viros qui erant nostri imprimis hospites, [d] quíque in animum inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria D eiecimus. & quũ hæc fecerimus, tamen ingrato populo vrbẽ tradidimus: qui posteaquã per nos [e] liberatus, despexit nos, pariter ac regem nostrũ per dedecus detrimẽtúmque eiecit: inflatúsque superbè, famam auget, præcipuè quidem Bœotos suos finitimos atque Chalcidẽses didicisse qui ipsi sint: sed fore fortassis vt alius quis, si peccauerit, idem discat. Quare, quoniam in illis agendis E peccauimus, nũc demus operam vt illuc vnà vobiscũ euntes, supplicium de illis sumamus. Hac enim de causa Hippiam & vos è sua quosque vrbe accersiuimus, vt publico consensu & cõmuni exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei quę abstulimus.

d Hostilia, *Gel. 2. noct.* ab Athenis fuit. quorum *oraculorũ* antea quidem ignari fuerant, tum verò cognita habuerant; quum Cleomenes ea Spartã attulisset. iis enim potitus est ex Athenien sium arce oraculis quę, *&c.* *Et τῷ πρότερον referat ad χρεσμούς.*

b In templo reliquerant: relicta autem Pisistratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quum hæc oracula in eorũ manus peruenissent, Athenien sium potentiam crescere & ad parendum ipsorum imperio nullo modo animatos esse videntes, quum apud se considerassent; gentem Atticam tãtisper dũ libertate potiretur, *Gel. sui iuris esse*, viribus parẽ suæ esse futuram, at si tyrannide coerceretur, infirmã & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, *inquam*, omnia quum animaduertissent, accersiuerunt Hipp.

c Conscii nobis sumus nos haud rect.

d Quíque se Athenas in potestatem nostram redacturos receperant.

e Liberatus, animo erigi cœpit, nos regẽque nostrum per contumeliam eiecit: atque adeo superbè inflatus, suam potentiam auget: vt & iam didicerũt potissimùm quidem finitimi eorũ Bœoti & Chalcid. discet verò fortasse & alius quẽ peccare contigerit. *i. non cauisse se erga illos gerere. Quod tamen potest aliter etiam exponi, sicut & illud δόξαν φύσας.*

Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii socii non probarent, quúmque silentium tenerent, Corinthius Soscles ita loquutus est, [a] Eo tẽpore cœlum sub terra, ac terra superior cœlo erit, hominésque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis euersis, tyrannides in vrbes introducere conabimini. quibus nihil est in rebus humanis neque iniustius neque magis mortiferum. Quòd si bonum vobis videtur ciuitates subesse tyrannidi, ipsi vobis primi tyrannum constituite, atque ita vt aliis constituatis operam date. At nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementissimè cauentes, hoc in socios studetis efficere: qui si essetis, vt nos sumus, experti, meliorem quàm nunc facitis, de hac re [b] sententiam diceretis. Nã ista res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit. quum esset apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem incolerent, vltro citróque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum vni nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarũ ducere volebat, duxit Eetiõ Echecratis filius, è Petra quidem tribu, sed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neque ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, missus est Delphos ad consulendum de prole. eum introeuntem statim Pythia his versibus compellauit,

Eetion, te nemo (licet sis tantus) honorat.
Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos
[c] Qui cadet in ciues, emendabítque Corinthum.

[d] Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eôdem tendebat quò alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectũ quàm hoc renuntiatum est in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robustum, sæuum, genua & qui multa resoluet.

a Nunc profectò cælum sub terra erit, terráque cælo supereminebit, homines mare incolẽt, pisces domicilia prius hominum accipient, quum vos Laced. reb. pub. euers. t. in vrbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis iniustum est, nec magis sanguinariũ. *Perinde acsi diceret, cum poeta, Omnia naturæ præpostera legibus ibunt, Pársque suũ mundo nulla tenebit ter. Omnia iã fiẽt fieri quæ posse negabam: quum vos Laced. adeo mutati sitis &c. Sed legẽdum* ἢ δὴ ὅ, τι οὐρανὸς, &c.

b Sententiã proponeretis. Talis erat Corinthiis vrbis status, vt penes paucos imperium esset. Quú igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citróque matrimonia inter se contraherent, cõtigit vt vni ex his, qui Amphion vocabatur, filia nasceretur quæ clauda esset, nomine Labda. Eã quòd nullus Bacchiadarũ ducere vellet, duxit Eetion, &c.

c Quod cadet. *neque enim videtur posse aliò referri* ποσίτας *quã ad* ὀλοίσχον.

d Hæc oraculum Eetioni respondisse, Bacchiadis renuntiatur, qui quod prius editũ de Corintho fuerat oraculum nõ intelligebãt, quú eôdem quò & illud Eetioni redditũ, pertineret.

A οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· τῷ δὲ συμμάχων ὃ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους· ὡς δὲ σφεας οὐκ ἐδέκετο τὰ λεγόμενα, ἄλλοι ἡσυχίην ἦγον. Κορίνθιος δὲ Σωσικλέης ἔλεξε τάδε, Ἦ δὴ ὅτε ὁ οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἀνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσσῃ ἕξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσοκρατίας καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας καταγειν παρασκευάζεσθε. τὰ δ' B τε ἀδικώτερον οὐδέν ἐστι κατ' ἀνθρώπους οὔτε μιαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τῶν τοῦτό γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστήσασθαι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε καλιστάναι· νῦν δὲ, αὐτοὶ ἀπείρεσι ἐόντες τυραννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ δ' αὖτε C ἔμπειροι ἔατε, καὶ πάρος ἡμεῖς, εἴχετε αἰεὶ αὖτε γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἢ πάρος νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχίη, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίονι δὲ ἐόντι τουτέων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· οὔνομα δὲ οἱ ἦν Λάβδα. Ταύτην (Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι) ἔσχε Ἠετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἐὼν, ἀπάρχειν δὲ αἰνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ὡς δέ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδὲ ἐξ D ἄλλης, παῖδες ἐγίνοντο· ἐσάλπιγξε ὧν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυθίη προσαυδᾷ τοῖσιδε τοῖσι ἔπεσι,

Ἠετίων, οὔτίς σε τίει πολύπιτνα ἐόντα.
Λάβδα κυῇ, τέξει δὲ ὀλοίτροχον. ἐν δὲ πεσεῖται
Ἀνδράσι μουνάρχῃσι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.

Ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλλεται E κως τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον χρησθὲν ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς πωυτὸ καὶ τὸ τοῦ Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,

Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κυᾷ. τέξει δὲ λέοντα
Καρτερὸν, ὠμηστὴν· πολλῶν δὲ γόνατα λύσει.

203

» Ταῦτά νιν εὖ φερέζεσθε Κορίνθιοι, οἱ πε- A *Hæc bene nunc animis versate Corinthia proles,*
» εἰ καλὸν
» Γ[ε]ρηνέων οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεσσα Κόρινθον. *Qui colitis pulchram [a] Pallenem, a Pirenen,*
» τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι τοῦτο ἐὸν *altámque Corinthum.*
» γνώμῃσιν, ἐὼ ἀτέκμαρτον· τότε δ' ὡς Ἠε- [b]Id oracúlum quum ad eã diem b Quum igitur Bacchiadæ huius oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audierunt id quod Eetioni erat redditum, tũc illudetiã prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentiõ suppresserũt, nascituram Eetioni prolem interficere in animo habentes.
» τίωνι γνώμενον ὡς ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ το- fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodẽ
» τοτέρωθεν σιωπῇσαν, ἐὸν σιωπὸν τοῦ Ἠε- vtrumque pertinere, silentio sup
» τίωνος. σιωπέοντες δὴ κῆτο, εἶχον δὲ νόσου χόλῳ, pressere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et vt primùm mulier enixa est, miserunt
» ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἠετίωνι γνώεσθαι è suo numero decem viros ad
» γόνον Λαφθείρας. ὡς δὲ ἔτεκε ἡ γυνή, τά- tribum in qua habitabat Eetion,
» χιστα πέμπουσι σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν B qui puerum extinguerent. Isti,
» δῆμον ἐν τοῦ κατοίκητο Ἠετίων, ἀποκτε- postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petũt. Labda cur veniſſent ignara, [c] paternæque beneuolentiæ causa veniſſe eos rata, affert filium; & in vnius eorũ manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, vt qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verùm diuina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi cõsideranti miseratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volẽte, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante ianuam stantes, alius alium incusabãt castigabántque, sed primum præcipuè, qui ex conuento non fecisset: donec interiecto temporis spatio placitum est vt rursus introgressi, omnes fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eóque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportauit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minimè inuestigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad inuestigãdum puerum, omnia scrutaturos: vt & contigit. nam introgressis & scrutantibus vbi non apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque ita reuersi dixerunt.
» νίωνα. τοῦτο μὲν δὴ, ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. C
» ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν
» ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παι-
» δίον. καὶ τὸν, φρασθέντα τοῦτο, οἰκτῖραι μὲν οὐκ ἔχει
» ἀποκτεῖναι. κατοικτείρας δὲ παραδιδοῖ τῷ
» δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ διεξῆλθε
» διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐ-
» δενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες
» ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
» θόντες ἔξω, ἑστεῶτες ὅπι τῶν θυρέων, ἀλλή-
» λων ἄτλοντο, καταμωμόμενοι· καὶ μάλιστα δ' D
» πρῶτον λαβόντος, ὅτι οἱ οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δε-
» δεγμένα. ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε
» αὖτις παρελθοῦσι πάντας δι' χρόνου μετέχειν.
» ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἠετίωνος γόνου Κορίνθῳ κα-
» κὸν ἀναβλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα
» ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς τῇσι θύρῃσι· δείσασα
» δὲ μὴ σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λαβόν-
» τες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατα-
» κρύπτει ἐς τὸ ἀφεγγέστατον οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς
» κωφέλιον. ὑπισαμένη ὡς εἰ ὑποστρέφαντες E
» ἐς ζήτησιν ἀπιγοίατο, πάντα ἐρευνησόμενοι μέλ-
» λοιεν. τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο. ἐστελθόσι γὰρ καὶ ζητέ-
» νοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλ-
» λάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαν-
» τας, ὡς πάντα ποιήσαντα τὰ ἐκεῖνοι ἐνετεί-
» λαντο. οἱμὲν δὴ, ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα.

Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eóque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportauit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minimè inuestigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad inuestigãdum puerum, omnia scrutaturos: vt & contigit. nam introgressis & scrutantibus vbi non apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque ita reuersi dixerunt.

Posthæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quòd deuitauerat in cypsela, *id est mensura frumentaria*. Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti oraculum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthũ aggressus occupauit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descẽdit ad ædes
Cypselus Eetides, claræ rex esto Corinthi,
Ipse, & eo nati, sed nulli deindè nepotes.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypselus verò tyrannide potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos insequutus sit, multos pecunia, longè plurimos anima priuauerit. Cui, quum triginta regnasset annos, bene vita defuncto successit in tyrannide filius Periander, qui inter initia mitius agebat quàm pater: sed vbi per nuntios consuetudinem habuit cum Thrasybulo Mileti tyranno, multo magis quàm pater cruentus effectus est. Missо enim præcone, Thrasybulum interrogauit qua ratione ipse rebus tutius constitutis, ciuitatem pulcherrimè gubernaret. Thrasybulus, eo qui à Periandro missus erat, extra oppidum educto, ingressus est rus quoddam satum, & vnà cum eo segetem interambulans, sciscitabatur hominem de suo aduentu è Corintho, detruncans atque abiiciens vt quanque videbat spicam inter alias extantem, donec segetem formosissimam atque densissimam hunc in modum corrupit: prædiúmque illud peruagatus, nullo verbo reddito præconem remisit. Reuersus Corinthum præco, auido præceptionis audiendæ Periandro, negauit sibi quippiam respondisse Thrasybulum, & mirari quòd se ad virum vesanum Periander misisset, & sua ipsius destruentem: exponítque quæ ex Thrasybulo vidisset. Periander id quod à Thrasybulo actum erat intelligens, atque interpretans sibi

A Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς νὺξ αἰετὸν κατὰ
οἱ ἀμφιφυγόντι τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς
κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα ἐ-
τέθη. αὐξηθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυ-
ψέλῳ ἐλθόντι ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν
Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος ἡμόμενος ἐπεχεί-
ρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμός, ὅδε
ἐστί,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

B Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου·

Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

Ὁ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἐμάντευσε. τυραννεύσας δὲ ὁ Κύψελος, ὅιος τις καὶ τοιοῦτος δή τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος δὲ τούτου ὀκτὼ καὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ ἀβιώσαντος τὸν βίον θῦ, Ἀνάδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. ὁ δὲ Περίανδρος κατὰ μὲν ἀρχὰς ἦν ἐμοὶ μὲν ἐόντι ἡπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεί τε δὲ ὡμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μιαιφονώτερος. πέμψας γὰρ κῆρυκα Θρασύβουλον, ἐπυνθάνετο ὁντινα τρόπον ἀσφαλέστερον καταστησάμενος τὰ πρήγματα, κάλλιστα τὴν πόλιν διέξοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα τοῦ Περιάνδρου ἄξῃ ἔξω τοῦ ἄστεος. ἐσβὰς ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξήιε τὸ λήιον, ἐπειρωτῶν τε καὶ αἰεὶ ἀποδίζων τὸν κήρυκα ὅτεῳ τρόπῳ ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξι καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅκως τινὰς ἤδη τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων· κολούων δὲ, ἐρρίπτεε ἐς ὃ τοῦ λήιου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον, καὶ οὐδὲν προθέμενος ἔπος οὐδέν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον, ἐπὶ πολλῷ ἦν ἐμοὶ θυμὸς πυνθάνεσθαι τὴν ὁμηγύριν ὁ Περίανδρος· ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὁμολογέειν. θωυμάζειν τε αὐτὸν, προπηλακίζοντα οἷόν μιν ἀνδρα ἀποπέμψειε, ὡς παραπλήγά τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ σινάμορον· ἀπηγέοντος τὰ παρὰ Θρασυβούλου ὁπώπεε. Περίανδρος δὲ, συνιεὶς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἔχων ὡς οἱ

C χρᾶι κλεπτῆι

D χρᾶι δόλιον ἀλόντα

χρᾶι ἀσφαλέστατα

204

» ἐπιστήσετο Θερσάνδρου τοὺς ὑπερόχους
» τῶν ἀστῶν φονεύσῃ, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κα-
» κότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολιήτας. ὅσα γὰρ
» Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
» Περίανδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ γὰρ ἡμέ-
» ρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖ-
» κας, διὰ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν.
» πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀ-
» χέροντα ποταμὸν ἀγγέλους δεῦρο τὸ νεκυο-
» μαντήιον κατοψομένους πέρι ξείνιος, ὅ-
» τεο σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ὅπου φασγανος, B
» ὅτε κατερέψε οὐ τῷ κέεται χώρῳ ἡ ξεί-
» νη κατοψομένοισι τε γὰρ καὶ γυμνὴ τῷ
» γὰρ οἱ συγκατεθάφθη ἱματίων ὄφελος εἰ
» δὲν, ὡ κατακαυθέντων. μαρτύριον δέ οἱ
» εἰ ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ὅτε ψυ-
» χρὸν τὸν ἄρτον Περίανδρος τοῖς ὄρτοις ἐπέ-
» βαλε. ταῦτα ὦν ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Πε-
» ριάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἐφάνη τὸ συμβόλαιον, ὡς
» νεκρᾷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὴ μετ'
» ἐκείνου ἀγγελίην, κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ C
» Ἥραιον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖ-
» κας· αἰ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὁρτὴν ἥισαν κόσμῳ τῷ
» καλλίστῳ ἐκεκόσμηντο· ὁ δ' ἐπιστήσας τοὺς
» δορυφόρους, ἀπέδυσε σφέας, πάσας ὁμοίως
» τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. συμ-
» φορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπεύχο-
» μενος κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ
» δεύτερον πέμψαντι, ἐφρασε τὸ εἴδωλον
» τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χῶρον τοῦ ξεί-
» νου τῷ δόμῳ κατοψομένη. τοιοῦτο μὲν δὴ ὑμῖν D
» ἡ τυραννὶς ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔρ-
» γον. ἡμέας δ' αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους τότε αὐ-
» τίκα θώυμα μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἰδόλων
» μεταπεμπομένους Ἱππίην· νῦν τε δὴ καὶ
» μέζονα θωυμάζομεν λέγοντας ταῦτα. ἐ-
» πιμαρτυρόμεθά τε δεινὰ ποιήσειν ὑμῖν
» θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ καταίσαντας τυραν-
» νίδας ἐς τὰς πόλιας. ἢν δὲ μὴ παύσητε
» ἄδε, ἀλλὰ πειρήσασθε τῷδε τὸ δίκαιον κα-
» τάγοντες Ἱππίην, ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ E
» συναγνέοντας. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίν-
θου τοσαῦτα ἔλεξε τάδε· Ἱππίης δὲ αὐτὸν
ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς θεοὺς καλέσας
κείνους, οἳ μὲν Κορίνθιοι μάλιστα πάντων ἐ-

ab illo præceptum vt eminentissimos quosque populariũ interimeret, tunc verò omnem in ciues sæuitiam exercuit, interficiendo ac persequendo cõsummans id quod à Cypselo fuerat omissum. Atque adeo die vno vniuersas mulieres Corinthias exuit, propter Melissam vxorem suam. nam quum ad Thesprotos, qui sunt ad flumen Acherontem, misisset nuntios scisciatum necyomanteõ, *id est mortuorum oraculum*, de hospitis deposito, Melissa apparens negauit se indicaturam aut dicturam vbinam depositum esset collocatum, quoniam ipsa algeret, quia nuda esset. nihil enim sibi prodesse vestes cũ quibus sepulta fuisset, vtpote non cõcrematas. Cuius rei, quòd vera loqueretur, testimonio foret quòd Periander in frigidum furnũ panes ingessisset. Hęc Periandro renuntiata, ob illud argumentum fidem fecêre, quòd ipse cum Melissa quãuis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuntium per præconem edixit vt omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis tẽplum prodirent. Eò, tanquam ad diem festum, quàm ornatissimè poterant quum issent mulieres istæ, depositis clàm satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atq; *eas vestes* ad foucam cõportatas Melissã precando cremauit. Hæc vbi fecit, & nuntios iterũ eosdem misit, tũc ei Melissæ idolũ, *hoc est inanis imago*, exposuit vbinã depositũ hospitis collocasset. Huiusmodi est tyrãnis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eóque nos Corinthios cùm magna admiratio cepit simulatq; vidimus vos accersisse Hippiã, tum verò maior nũc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocãtes [a] testamur apud vos, ne velitis tyrannides in ciuitatibus constituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatem, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobis nõ assensuros. Hæc Soficles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, [b] eosdem quos ille deos inuocãdo dixit, cũ cæteros tum præcipuè Corinthios de-

a Obtestamur vos ne tyrãnides in ciuitatibus cõstituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiam cõtra ius & æquum reducere conemini, scitote non approbaturos vestrum hoc factũ Corinthios.

b Vbi venissent stati dies quibus futurum esset vt illos angerent Athenienses. *Sed αἰτιάδαν suspectã reddit vel ipsa Vallæ interpretatio.*

sideraturos Pisistratidas, [b] quum venissent dies quibus expiare se ab Atheniensibus nequirent. Hactenus respondit Hippias, quoniã oracula illa ipse præ cæteris nota haberet. Cæteri socii, qui antea silentium tenuerant, audito Sosicle, liberius pro se quisque in vocẽ erumpentes, accedere sentẽtię Corinthiorum, obtestariq; Lacedæmonios nequid agerent noui aduersus Græcam ciuitatẽ. Ita ab ea re cessatum est. Hippias illinc profectus, offerente sibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolcõ, neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum concessit, quod armis Pisistratus à Mitylenæis eripuerat. Eóque capto, tyrannum ibi constituerat Hegesistratum, filium nothum ex muliere Argiua, qui tamen, quæ à Pisistrato acceperat, non tenuit sine prælio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regionẽ, illos refellẽtes hac ratione, quòd dicerent nihilo magis iuris esse AEolibus in agrum Ilienſem, quàm sibi ac cæteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operã nauassent. His assiduè bellãtibus, cũm alia in prælijs gesta sunt, tũ illud, quòd Alcæus poeta in prælio quod collatis signis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipse quidem fugæ se mandans euasit: sed armis eius potiti sunt Atheniẽses, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo suspenderũt. Hanc rẽ Alcæus carmini mandans, in Mitylenen reposuit, indicans Menalippo sodali suã calamitatem. Mitylenæos tamen atque Atheniẽses reduxit in gratiam Periãder Cypseli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliauit, vt vtrique ea colerent quæ haberent. Atque hoc modo Sigeum factum est Athenienſium.

Hippias, posteaquam Lacedæmone in Asiam abiit, cũcta agitabat, insimulando Athenienses apud Artapherne, atque omnẽ operã dando vt Athenæ in illius ac Darii venirent potestatem.

A πιποθέοντι Πεισιστρατίδας, ὅτεων σφι ἵκωνται ἡμέραι αἱ κύριαι αἰτιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἱππίης μὲν τούτοισι ἀμείβετο, οἷα δὴ χρησμοὺς ἀπεκέσατα αἰνδρῶν ἐξεπιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ξυμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεί τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρως ἅπας τις αὐτέων φωνὴν ῥήξας, αἱρέετο τὴν Κορινθίου τὴν γνώμην. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτυρέοντο, μηδένα ποιέειν μηδεν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλωτίδα. ὥστε μὲν τὰ παύσασθαι ἐπαύσαντο.

B Ἱππίῃ δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τουτέων μὲν οὐδέτερα αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγλον, τὸν εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ τῇδε Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὄντα ἐξ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ πρέλαβε τῇδε Πεισιστράτου· ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ὁκοῖόν τι συχνόν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντές τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεῖον τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἢ οὐ καὶ σφίσι 205
καὶ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεστρατεύσαντο Μενελάῳ τῆς Ἑλένης ἁρπαγῆς. πολεμεόντων δὲ σφέων, καὶ ἄλλα πολλὰ πρήγματα ἐγίνετο

D τῇσι μάχῃσι· ἐν τῇ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς συμβολῆς γενομένης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων οὐκ φεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἔχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφέα ἀνέκρεμασαν τοῖσι τοῦ Ἀθηναίου τοῦ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος οὐ μέλει ποιήσας, ὀπτηθεὶς ἐς Μιτυλήνην, ἐκαγχελόμενος τοῦ ἑωυτοῦ πάθεος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περιανδρος ὁ Κυψέλλου. τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετρέψαντο. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἀμφοτέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο τῶν Ἀθηναίοισι.

Ἱππίης δὲ ἐπείτε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πολλῷ χρῆμα ἐκίνεε, πᾶσι καλλῶν τούς τε Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρτα-

Φέρνεα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅκως αἱ Ἀθῆναι γενοίατο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Δαρείου.

Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἐτώρησε, καὶ οἱ Ἀθη- A Quę agitare Hippiam quum accepiſſent Athenienſes, mittunt
ναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρ- Sardis nuntios ad diſſuadendum
δις ἀγγέλους, οὐκ ἐῶντας τοὺς Πέρσας πεί- Perſis fidem habere exulibus A-
θεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρτα- thenienſibus. Sed Artaphernes
φέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βούλοιατο σῶοι iubere Athenienſes (ſi ſalui eſſe
εἶναι), κατα δέχεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. οὐκων δὴ vellẽt) rurſus Hippiam recipere:
ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφεύγοντες Ἀ- Athenienſes eam conditionem
θηναῖοι· οὐκ ἐνδεχομένοισι δὲ σφι, ἐδέδο- recuſare, & malle profeſſi eſſe
κτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους Perſarum hoſtes. Dum ita apud
εἶναι. νομίζοισι δὲ ταῦτα, καὶ ἀμφιβεβλημέ- Perſas inſimulantur, atque ita ani-
νοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ χειμῶνι B mati ſunt Athenienſes eã con-
ditionem recuſare, hoc interim
ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος tempore Mileſius Ariſtagoras à
τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρ- Cleomene Lacedæmonio reie-
της, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις ctus è Sparta Athenas venit. nam
τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν ea ciuitas inter cæteras præpol-
δὲ ὅκως τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε lebat. [a] Ad quam ciuitatem vbi
τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, ὡς εἴη τῶν ἀγαθῶν venit Ariſtagoras, eadem quæ in
ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς Sparta commemorauit de com-
οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζοισι, εὐπετέες modis quæ eſſent in Aſia, déque
τε χειρωθῆναι εἶησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, Perſico bello, quòd neque ſcu-
καὶ ὡς ἐς τοῖσι, τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀ- tum neque lanceam in vſu ha-
θηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶη ῥύε- C berent, [b] faciléſque eſſent ad ca-
σθαι δυναμένους μέγα. καὶ τοῦδέ γε, ὃ οὐκ piendum. Hæc ille referens, ea
ἐνίσχετο, οἷα κάρτα δεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισε quoque addebat, Mileſios eſſe A-
σφέας. πολλοὺς γὰρ οἶκε τῷ εἷς ἐξαπατέσθαι thenienſium colonos, quos æquũ
μᾶλλον ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μοῦνον τὸν eſſet ab eis liberari qui multum
Λακεδαιμόνιον μοιῶν οὐκ οἷός τε ἐγίνετο pollerent. Denique nihil nõ pol-
μεταβαλέσθαι, τρὶς δὲ μυριάδας Ἀθη- licebatur, omnibus precibus ob-
ναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀνα- ſecrans quod tantopere cupie-
πεισθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖ- bat, donec eos induxit. Facilius
λαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες D [c] enim ei viſum eſt multos deci-
αὐτέων τῷ οὔνομα Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα pere quàm vnũ: qui ſi Cleome-
τὰ πάντα δόκιμον· οὗτος ὁ ναυηγὸς, ἀρχὴ κα- nem ſolum fallere non potuit, id
κῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀ- tamen in triginta millibus A-
ρισταγόρης δὲ κατοπλώσας, καὶ ἀπικόμενος thenienſiũ effecit. Itaque Athe-
ἐς τὴν Μίλητον, ἐξεβούλευε βούλευμα ἀπ' niẽſes perſuaſi, decreuere viginti
οὗ Ἰωσι μὲν ἔμελλε οὐδεμίη ὠφέλεια ἔσε- naues Ionibus auxilio mittẽdas,
σθαι, (οὐδὲ ὧν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε, Melanthio illis præfecto, viro in-
ἀλλ' ὅκως βασιλῆα Δαρεῖον λυπήσῃ) ἔπε- ter populares omni in reſpecto.
μψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίο- Hæc claſſis initium malorum
νας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμα- extitit Græcis pariter & barbaris.
λώτους ἐόντας Μεγαβάζου, οἰ- ante cuius egreſſum Ariſtagoras
κέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χώρῃσί τε καὶ κώμῃσι E reuectus Miletum, excogitauit
ἐπ' ἑωυτῶν· ὃς ἐπεὶ ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίο- conſilium quod in nullam Io-
νας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ num vtilitatẽ erat redundaturũ.
με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτη- quanquam ne ille quidẽ hac ra-
ρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, εἰ ἐθέλητε πεί- tione faciebat, ſed vt regi Dario
moleſtiam afferret. Etenim mi-
ſit quendam in Phrygiam ad
Pæones qui à flumine Strymo-
ne in captiuitatẽ abducti à Me-
gabyzo erant, locũ atque vicum
per ſeſe incolẽtes: ad quos vt pe-
ruenit nũtius, ita verba fecit, Viri
Pæones, miſit me Ariſtagoras
Mileti tyrãnus [d] ad oſtẽdendam
vobis (ſi obtemperare velitis) ſa-

[a] Quum autem ad plebem acceſſiſſet Ariſtag.

[b] Expugnariſque facilè poſſent.

[c] Eſſe videtur mult. decip. q. vn. ſi Cleom. quidẽ Lacedæmonium ſolum fal.

[d] Salutare conſilium vobis daturum.

τὴν δὲ βαλέσθαι,

lutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, [a] eademque vobis præstat facultatem salutis parandæ ad patriam vestram: per vos quidé, vsque ad mare: deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam sanè voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atque vxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu [b] illinc remeãtibus. Vbi ad mare peruenêre, illinc in Chiũ transmisere. quò postquam applicuere, eorũ vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos vt eôdem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbũ transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, vnde terrestri itinere se in Pæoniã receperũt. Posthæc ad Aristagoram Atheniẽses viginti cum nauibus venere, ducentes vnà quinque triremes Eretriorum, qui nõ Athenienſium gratia commilitiũ præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando [c] pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterãt, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, vbi isti atque alii socii adfuere, expeditionem fecit aduersus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & cæterorum ciuiũ Hermophanto. Hae classe Iones vbi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Coresum, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumẽ Caystrum tenẽtes iter. Illinc superato Tmolo Sardis aduenium, eásque, [d] occurrẽte nemine, capiũt, omniáque eius vrbis loca, præter arcẽ, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens nõ exiguas virorum copias: [e] quæ res fuit impedimẽto quominus qui ingressi erant vrbem diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autẽ lateritiæ, tamen ex arũdinibus lacunaria habebant.

a Vobisque iam licet incolumes in patriam reuerti: vobis quidem ad mare vsque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. *Q.d. Vestrum est operam dare vt ad mare vos recipiatis, eò quum veneritis, quod iter tenere debeatis, curæ nobis erit.*

b Illic remanentibus.

c Eretrios in bello aduersus Chalcidenses adiuuerant.

d Repugnante nemine.

e Ne autem vrbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *quod sequitur videlicet. at Valla tuxit praecedentibus haec, τὰ δὲ μὴ λεπλατῆσαι, &c.*

A ἡεθαι. νυῦ γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πρόκειται σώζεσθαι ὅτι τάχιστα ὑμετέρην αὐτέων. μέλει μὲν θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δὲ ἀκηκοότες οἱ Παίονες καρτά τε ἀσμενοι ἐποιήσαντο, καὶ αἰαλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ὅτι θάλασσαν. οἱ δέ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτῷ ἐπεί τε οἱ Παίονες ἀπίκεσθαι ὅτι θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῃ, ἐπὶ πόδας ἐλήλυθε Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως αὖ ὀπίσω ἀπέλθοιεν· οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χῖοι σφέας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι, ἀπίκεσθαι ἐς Παιονίην. Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκοντο εἴκοσι νηυσί, B ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἳ οὐ τῶν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τῶν αὐτέων Μιλησίων, ὀφλήμενά σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τῶν ἐς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιέφηναν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτίκα Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) οὗτοι ὦν ἐπεί τε σφι ἀπίκοντο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πρῆσαν, ἐποιέετο στρατιὴν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἴ), τὸν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. ἀπικόμενοι δὲ ὡς τοῦτον τὸν Γῶνες ἐς Ἔφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χεῖ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καΰστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἱρέουσι Σάρδις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος. E αἱρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος πᾶσα πόλιν· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυνάμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. ὃ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔχε τόδε· ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλοῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δὲ αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς· τουτέων

206

τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ἐ- A harum vnam quidã è militibus
πέρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν ὁ quum incendisset, repentè ignis
πῦρ, ἐπενέμετο ἀεὶ ἀπόλλυς. καιομένου δὲ è domo in domum elapsus totã
τοῦ ἄστεος, ⓐ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐτύ- vrbem absumpsit. Ardente vrbe,
γχανον ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντο- & vastante iam extrema incẽdio,
θεν, ὥστε τὰ πρόσχατα νεμομένου τοῦ πυ- nec habente regressum, Lydi &
ρός, καὶ οὐκ ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄ- Persarum quicunque in vrbe e-
στεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ rant, vndique circumuenti, ex
Ⓦ Πακτωλὸν ποταμόν, ὃς σφι ψήγμα vrbe in forum confluunt, & ad
χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ amnem Pactolum, qui medium
μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει· καὶ ἐπεσχε ἐς forum interfluens, ramenta auri
Ⓦ Ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ ἐς θάλασσα- è Tmolo illis defert, deinde flu-
σαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ Ⓦ ποταμὸν, καὶ ἐς τὸν B mini Hermo immiscetur, & ille
ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ Ⓐ mari. Ad hunc amnem & ad hoc
Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. Ⓐ δὲ forum conglobati Lydi pariter
Ἴωνες ὁρέωντες τοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀ- & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios
μυνομένους, τοὺς δὲ, σὺν πλήθεϊ πολλῷ sese tutantes, alios magna multi-
προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαν- tudine se obuiam ferentes, metu
τες τὸν ὄχλον τὸν Τμῶλον καλέομεν· ἐνθεῦτεν perculsi, ad montem qui dicitur
δὲ κατὰ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Tmolus sese recipiunt, atque il-
καὶ Σάρδιες μὲν συνεφλέχθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι, linc noctu ad naues. Crematis
καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· ὃ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, C Sardibus, deflagrauit vnà templũ
ὕστερον αὐτὸ ἐπεμπρήσθησαν ὑπ' Ἑλλήνων ἱρά. Cybeles indigenæ deæ: cui prætextu postea Persæ templa quæ in
τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἅλυος ποτα- Græcia erant cremauerũt. Hoc
μοῦ νομοὺς ἔχοντες, συνεπιθαινόμενοι ταῦτα, vbi Persæ qui intra Halyn domi-
συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι· cilia habebant, resciuerunt, tunc
καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόντας τοὺς verò ad ferendam Lydis opem
Ἴωνας ὑπεδέξαντο, ἐπόμενοι δὲ κατ' ἴχνιον, conuenerũt: nec adepti Sardibus
αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ· καὶ αὐτεπά- Iones iã illinc profectos, eadem
ξιόν σφεας μὲν Ⓐ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, via insequuti, comperiũt Ephesi:
πολλὸν ἐκράτησαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων Ⓐ congressique cum illis ex aduer-
Πέρσας φονεύουσι, ὀνομαστούς τε ἄλλους· so instructis, in fugam eos ver-
ἐν δὲ δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐ- D tunt, multósque occidunt, & in
ρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναρ- his cùm alios illustres viros, tum
ραψῳδηκότα, καὶ κατὰ Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου Evalcidem Eretriorum ducem,
πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀ- qui donatus laurea in certamini-
πέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ bus fuerat, & à Simonide Ceo
τὰς πόλιας. τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαν- maiorem in modum celebratus.
το. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοὺς Ἴωνας Ex ea pugna qui euasere, per vr-
ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεομένους bes fuere dissipati. Et tunc quidẽ
σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, ita dimicatum est. Athenienses
οὐκ ἔφασαν συμφρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ autem, post hæc desertis prorsus
τὴν Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (οὕτω E Ionibus, etsi per nuntios Aristagoræ magnopere rogabantur,
γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) ὅμως negauerunt se auxilio futuros.
οὐδὲν ἧσσον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες Quorũ societate fraudati Iones,
τε ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς κατὰ τωὐτὴν, ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο· tamẽ quoniam ista aduersus Da-
rium egerant, nihilo segnius bel-
lum aduersus regem parabant:
Hellespontúmque inuecti, By-
zantium ac cæteras circà vrbes
in suam potestatem redegerunt.

Inde euecti, magnam Cariæ par-
tẽ in belli ſocietatem aſciuerũt.
nam Caunus, quæ prius ſocietatẽ
facere recuſauerat, vbi Sardis cõ-
flagrarunt, & ipſa Ionibus acceſ-
ſit: Cyprii quoque omnes vltrò,
exceptis Amathuſiis, acceſſerunt.
Defecerũt autem Cyprii à Medis
in hunc modum: Erat Oneſilus
quidam Gorgi Salaminiorũ re-
gis frater, natu minor, Cherſis fi-
lius, Siromi nepos, EVelthontis
pronepos. hic vir, quum ſæpenu-
mero antea Gorgum ſolicitaſſet
ad rebellandum ab rege, tunc au-
diens Ionas rebellaſſe, vehemen-
tius vrgere hominem inſtitit. In
quo quia nihil proficiebat, obſer-
uato tempore dum Gorgus op-
pidum egrederetur vnà cum ſuis
militibus, eum portis excluſit.
Gorgus oppido exutus, ad Medos
tranſfugit: eo potitus Oneſilus o-
mnibus Cypriis vt rebellarẽt ſua
debat: perſuaſis cæteris, Amathu-
ſios rebellare abnuẽtes obſidione
circumdedit.

a Legit σφαπώτησι or σαπώτησι.

Dum hic Amathuntem ob-
ſidet, Darius, vt ei nuntiatum eſt
Sardis captas incenſaſque ab A-
thenienſibus atque Ionibus, &
huius comparandæ claſſis atque
rei contexendæ fuiſſe authorem
Ariſtagoram Mileſium, fertur,
quumprimum hæc audiuit, di-
xiſſe Iones nihil feciſſe: probè
ſciens non fuiſſe illos præ contẽ-
ptu ſui rebellaturos: deinde inter-
rogaſſe quinam eſſent Athenien-
ſes. Id quum audiſſet, tum arcum
poposciſſe, eóque ſumpto, ſagittã
quam impoſuerat, in cælum ex-
cuſſiſſe: & ea in aerem excuſſa, di-
xiſſe, O Iupiter, contingat mihi
vt Athenienſes vlciſcar. Atque
hæc loquutus, cuidam famulorũ
præcepiſſe vt ſibi ſemper appoſita
cœna, ter diceret, Here, memẽto
Athenienſium. Et quũ hoc præ-
cepiſſet, accito ad ſuũ cõſpectum
Hiſtiæo Mileſio, quem ipſe diu
diſtinuerat, ita eum fuiſſe allo-
quutus, Audio Hiſtiæ procu-
ratorem tuum, cui tu Miletum
demandaſti, nouas aduerſum
me res eſſe molitum. viris enim
ex altera continente perſuaſit

b Vbi hæc audiuit, Iones cõtempſiſſe, vel, nihil feciſſe, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem ſciret. deinde interr.

c Quem à lõgo iam tempore detinebat. Vel, retinebat.

ἐκπλώσαντες τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον,
Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι. καὶ γὰρ τὴν Καύνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν αἱ Σάρδις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθελονταὶ σφι 207
πρώτοι προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων· Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὦν ἦρε πολλάκις μὲν καὶ πρότερον Γόργον προτρέπεσθαι ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δ' ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπιστέοντας, πάσχοντα ὑπικείμενος ἐπῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐπιτηρέων μιν Φυλάξας ἐξελθόντα ὄπισθε τοῦ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ στασιώτῃσι, ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πόλις, Κυπρίοισι στασιάσασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξηγγέλθη Σάρδις ἁλοῦσαι ἐμπρησθεῖσαί τε ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, καὶ δὴ καὶ μεμονάναι σφέας τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφηνθεῦσαι, Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων ὀλίγα λόγον ποιησάμενον, ὡς εἰδότα ὡς οὔτοί γε οὐ καταπρήξονται ἀποσείσαντες, εἶρέσθαι οἵτινες εἶεν Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι ὁ τόξον· λαβόντα δὲ καὶ ὑπιθέντα οἰστὸν, ἄνω ἐς οὐρανὸν ἀπεῖναι· καὶ μιν ἐς τὸν ἠέρα βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκ μοί δὸς Ἀθηναίοις τίσασθαι. εἴπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἑνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν, Πωλήσομαί σοι Ἱστιαῖε ὑπέρτερον ἐὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτεψας, νεώτερα ἐς

ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπαγαγών,

» καὶ Ἴωνας σὺν αὐλοῖσι, τοὶ δώσοντες ἐμοὶ A vt Iones sequerentur, (qui mihi
» δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἐ- commissorum pœnas dabunt) eósque induxit ad me Sardibus
» μὰ ἐκείνοισι ἔπεσθαι, Σαρδίων με ἀπορέ- priuandum. Num igitur videtur
» ρησε. νυῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν hæc tibi bene habere? quorum
» κηλώς; κῶς δ' ἄνδρ' τῶν σῶν βουλευμά- quídnam sine tuis cõsiliis actum
τῶν πάντων » των τοιοῦτόν τι ἐπορήξη; ὅ τι μὴ ἐξ ὑστέρης est? Proinde vide ne rursus teipsũ
» σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ ἔχῃς. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ in culpã induas. Ad hæc Histiæus,
» Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ κοῖον ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ Quódnam, inquit, rex protulisti
» βουλεύσασθαι τρῆγμα ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ verbum? méne consulere rem
» σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀναφήσειν; τί δ' quæ tibi sit quippiam siue multũ
» αὖ ἐπιδεὴς ἐών, τοιούτου πρήγματος; τεῦ δὲ B siue parũ molestiæ allatura? Quid
» ἐνδεὴς ἐών; τῷ πάρεα μοι πρήγματα ὅσα πρὸ mihi quærens ista facerem? aut
» σοὶ, πρήγματων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐ- cuius rei indigens? cui omnia ad-
» πακούειν ἀξιοῦμαι; ἀλλ' εἴπερ τι τοιοῦτον οἷ sunt quæ tibi? quem tu omnium
» σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι consiliorum tuorum cõmunio-
» αὐτὸν ἐπ' ἑωυτῷ βαλλόμενον πεπρηχέναι. ne dignaris? Quòd si istud quod
» Πρῶτα μὲν ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι Ⓜ λό- ais egit procurator meus, sic ha-
» γον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος beto, id eum fecisse suo consilio.
» νεώτερον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά. * Principio rationem istam non a Sed ego prorsus fidem his verbis abrogo, Milesios.
» εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀ- admitto, Milesios ac meum pro-
» κήκοας ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷ πρῆγμα ἐργά- C curatorem quippiam rerum no-
» σαο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσσασον ποιή- uarum fecisse aduersus statum
» σας. Ἴωνες γὰρ οἵδασι, ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν tuum: siquid tamen huiusmodi
» σφι γενομένου, ποιήσας τὸ πάλαι ἵμερον εἶ- faciunt, & tu id quod est audisti,
» χον· ἐμέο δ' αὐ ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίη πό- rex, intellige quid rei egeris quòd
» λις ὑπεκίνησε. νυῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες me à mari ablegandum putasti.
» πορευθεῖναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι καὶνά τε nam Iones id agere aggressi sunt
» πρήγματα καταστήσω ἐς τὠυτὸ, καὶ Ⓜ Μιλή- postquam ego ex ipsorum con-
» του ἐπίτροπον τοῦτον Ⓜ ταῦτα μηχανησά- spectu sum amotus, cuius aggre-
» μενον, ἐγχειρίδητον ποιήσω. ταῦτα δὲ diendi iampridem libidine tene-
» κατὰ νόον Ⓜ σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι D bantur: quòd si ego in Ionia fuis-
» τοὺς βασιληίους, μὴ πρότερον ἐνδύ- sem, nulla profectò se ciuitas cõ-
» σασθαι Ⓜ ἔχω κιθῶνα, καταβήσομαι ἐς mouisset. Proinde nunc properè
» Ἰωνίην, πρὶν αὖ τοι Σαρδὼ νῆσον τὴν dimitte me vt in Ioniam cõten-
» μεγίστην, δασμοφόρον ποιήσω. Ἱστιαῖος dam, illic omnia negotia tibi in
μὲν λέγων ταῦτα, διέβαλε· Δαρεῖος δὲ, integrum restituturus, & hũc Mi-
ἐπείθετο· καὶ μιν ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐ- leti procuratorem, harum rerum
πεάν τε ὑπέλθητο οἱ ὅσα τελέα ποιήσῃ, πα- machinatorem, in tuam potesta-
ραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. ἐν ᾧ δὲ tem redacturus. Hæc, quum ex a-
ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων τῷδε nimi tui sententia confecero, iu-
βασιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ ro per deos regios me non prius
τόξον ποιήσας, Ἱστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἱ- exuturum hanc vestem, qua in-
στιαῖος μεμελημένος ὑπὸ Δαρείου, ἐκομί- dutus in Ioniam descendã, quàm
ζετο ὅτι θαλασσαν· ἐν τούτῳ πρωτὶ τῷ Sardiniam insulam maximam
χρόνῳ ἐγίνετο τάδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλα- tibi tributariam reddam. Hæc Hi-
μινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίους, ἐξαγγέλλε- stiæus fallẽdi gratia dicebat. qui-
bus persuasus, Darius hominem
dimisit, præcipiens vt posteaquã
ea quæ spoponderat præstitisset,
ad se Susa reuerteretur. Dũ nun-
tius de Sardibus ad regem venit,
Dariúsque illam rem arcu fecit,
& Histiæum est alloquutus, His-
tiæúsque ab eo dimissus ad ma-
re se contulit, hoc interea o-
mni tempore hæc gesta sunt:
Onesilo Salaminio Amathusi-
os obsidenti nuntius affertur,

a Artybiũ Persam cum numerosa manu Persica, Cyprum aduentare. *Ad verbum*, Expectari in Cyprum. *Id est*, *Eum in Cyprũ aduentum expectari. Valla ante hic* πρὸς δίκμον *cum* δίκμων *confudit.*

a Artybium virum inter Persas eximium çum magna vi Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Ones euocandos: qui non diu in deliberando cũctati, cum magna classe ad eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Persæ nauibus è Cilicia traiecerũt, terrestrique itinere Salaminem cõtenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ Claues Cypri vocantur. His ea facientibus, Cyprii tyranni cõuocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones, vobis nos Cyprii optionem damus cum vtris dimicare velitis, cum Persis an cum Phœnicibus. Si terra mauultis cũ Persis acie confligere, iam tempus est è nauibus egrediendi, & in acie stãdi, vt nos vestras ingressi naues, cum Phœnicibus dimicemus: sin cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite, quoniam alterutrum opus est eligatis, vt quantum in nobis situ est, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicétur. Ad hæc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ cõcilium nos misit ad mare tutandũ, non ad naues tradendas, quò ipsi cum Persis in terra confligeremus. b Itaque vbicunque quidem collocabimur, vt operam nauemus enitemur: vos verò debetis, qualia ab imperãtibus Medis passi estis reminiscentes, viros egregios vos ostendere. Hæc Iones responderunt. Post hæc Persis in cãpum Salaminium tẽdentibus, Cyprii reges aduersus alios hostes cõstituerũt alios Cyprios: aduersus Persas, optimum quenque Salaminiorum ac Soliẽsium. aduersus Artybium Persarũ ducem Onesilus vltro constitit. Insidebat Artybius equo in armatũ erigere se docto. Quod audiẽs Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satelles sanè quàm peritus rei bellicæ, & alioqui c solertiæ plenus,) Audio, inquit, Artybii equum edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore d eum in quem agitur, perficere: proinde tu properè inita ratione dicito

b Nos itaque vbi collocati sumus, vt oper. *Vel*, *In munere quod nobis iniunctum est.*

c Audaciæ plenus. *Vel*, animosus. *Vel*, magnos spiritus gerens. *Sed rectius* λήμας *quàm* λήμματος.

d Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel*, Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere. *quod melius respõdet verbo* κατεργάζεσθαι.

A νησοὶ στρατιῷ πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσην, ὡς ἐς δίκμον ἐς τὴν
Κύπρον ἔλθῃ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, βοηκαλεύμενος σφέας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὸν βουλευσάμενοι, ἦκον πολλῷ στόλῳ.
Ἴωνές τε δὴ πρῆσσον ἐς τὴν Κύπρον, καὶ
Φ Πέρσαι νησοὶ Αἰγαίτας ἐκ τῆς Κιλικίης, ἠείσαν ὑπὸ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ. τῆσι
δὲ νησοὶ οἱ Φοίνικες ὡς ἐπλωον τὴν ἄκρην, αἳ καλέονται κληῖδες τῆς Κύπρου. Τούτου
B δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς
Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς
στρατηγούς. Ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δί- «
δομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε « ὁκότερ'
ὡς Φέρεσθαι, Πέρσῃσι, ἢ Φοινίξι. εἰ μὲν « ἢ
γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων ἀγω- «
νιεῖσθαι, ὥρη σφέας εἶναι ὑμῖν ἐκβαίνοντας ἐκ « ἐκβαίνειν
τῶν νεῶν, ἐκείνους δὲ πεζῇ, ἡμέας δὲ ἐς ταύτας νέας « ἐς ταύτην
ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι αἰτεῶντας ἀγωνιζο- « ἐμβαίνειν
μένους. εἰ δ' ὑμῖν Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε ἀγω- «
νιεῖσθαι, ποιέειν χρεὼν ὅσα ὑμέας. ὁκότερ' « ὁκότερα
C αὖ δὴ τουτέων ἔλοισθε, ὅκως ὃ κατ' ἡμέας « ὅκως τὸ κατ'
ἔσται ἥ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη. «
Εἶπαν Φ Ἴωνες πρὸς ταῦτα, Ἡμέας ἀ- «
πέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλάξοντας «
τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς «
νέας παραδόντες, αὖθι Γέρσῃσι πεζῇ πρὸς- « πεζοὶ
φερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νυν ὅκου ἐτάχθημεν, «
ταύτῃ πειρησόμεθα χρηστοὶ φανέντες. ὑμέας δ' «
χρεὼν ὅστις ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάθετε δου- «
λεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γενέσθαι ἄνδρας ἀ- «
γαθούς. Ἴωνες μὲν ταῦτοισι ἀμείψαντο τοιῇδε,
D ἧκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περ-
σέων, διέπασσον οἱ βασιλῆες τῶν Κυπρίων, τοὺς
μὲν δήμους Κυπρίους καὶ τοὺς δήμους στρατιώτας
αἰτιπαίσαντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀ-
πολέξαντες τὸ ἄριστον, αἰτέπασσον Γέρσῃσι.
Ἀρτυβίῳ δὲ ὡς στρατηγῶν τῶν Περσέων ἐθελον-
τὴς αἰτεπαίστο. Ὀνήσιλος· ἤλασινε δὲ ἵππον
ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον ὡς ὁπλίτιον
αἰτιπαίστεσθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ ἐπαίεσθαι
Ὀνήσιλος, τῷ γὰρ οἱ ὑπασπιστὴς ἦν ὁμόλυμος μὲ-
E καν τὰ πολέμια κάρτα δόκιμος, ἐὼν ἀνὴρ λήμ
ματος πλέος. εἶπε πρὸς ὅτον, Πεπυθάνομαι «
τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἐπαμύνειν ὀρθόν, ἐὼν ποσὶ καὶ «
τόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἂν προσενεχθῇ· σὺ ὦν βούλευσαι, αὐτίκα εἶπε «

ὁκότερον βούλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ, Ὦ βασιλεῦ, ἕτοιμος μὲν ἐγώ εἰμι πανέξυ καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸν ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸν ἂν ὄρθιζάσης σύ. ὡς μὲν τοι ἐμοιγε δοκέει εἶ) τοῖσι σοῖσι πρήγμασι τὸν πρόσφορον ἔσεσθαι, φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημὶ βασιλέι τε καὶ στρατηγῷ πρόσφορα. ἰὼν τε γὰρ κατέλης ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι ὄφελος. καὶ δοῦπον, ἰὼν σε ἐκεῖνος (τὸ μὴ γένοιτο) ἴδῃ ἀπὸ ξυσσέω καὶ ἀποθανὼν, ἡμίσεα συμφορή. ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑτέροισί τε ὑπηρέτῃσι πρόσφορα, καὶ πρὸς ἵππον, τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς. ἐγὼ γὰρ δή τοι ὧδε δίκομαι μή μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς ἧσσον ἀντίον. ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ ταῦτα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ, καὶ νηυσί. νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄριστοι ἐγένοντο τοῖς Φοίνιξι, καὶ τουτέων Σάμιοι ἠείκευσαν· πεζῇ δὲ, ὡς ἐς τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. καὶ δὴ τοῖς στρατηγοῖς ἀμφοτέροις τάδε ἐγίνετο, ὡς προσέφερετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ὄρθιος τοῦ ἵππου κατήμενος ὁ Ὀνήσιλος, καὶ ξυνεβήκατο τῇ ὑπασπίσῃ, παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον. ὄρθιαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοῖς πόδας ὄρθι τὸν Ὀνήσιλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Καρὶ δρεπάνῳ πλήξας, ἀποβάλλει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρείου, προδιδοῖ ἔχων δυνάμιν ἀνδρῶν σφὶ ἑωυτὸν καὶ μικρόν. οἱ δὲ Κυπριέες ὅτοι λέγονται εἶ) Ἀργείων ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμήϊα ἅρματα τῶυτὸ τοῖσι Κουριεῦσι ἐποίεε. γινομένων δὲ τουτέων, κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τῶν Κυπρίων ἀπόσα σὺν ἔτρηχε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀρισόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου Φιλοκύπρου δὲ τούτου τοῦ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἰνέσε τυράννων μάλιστα. Ὀνήσιλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅπισθε ἐόντα πολιορκήσαντες τοῦ κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα.

προσφερέστερον.

A vtrum malis obſeruare, equúmne tibi feriendum, an ipſum Artybium. Ad quem ſeruus ſuus, Ego verò, inquit, rex, paratus ſum & vtrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaueris, facere. promam tamen quod rebus tuis eſſe conducibilius ſentiam, regem ac ducē oportere cum rege ac duce certare. ſiue enim talem occidas, decori tibi fore: ſiue (quod ſecundum eſt) à tali occidaris, (quod abſit) dimidiū mali B eſſe. nos verò famulos cū famulis hoſtium debere cōfligere. Nam quod ad equum attinet, non eſt cauſa cur eius artificium extimeſcas. recipio enim tibi eum poſthac aduerſus neminem ſe erecturum. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terreſtres naualéſque: & claſſe quidem Iones eo die ſtrenuè pugnantes ſuperauere Phœnices: Samiorum tamē præcipua virtus extitit. In terra C autem, vbi concurſum eſt, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum eſt: Vbi Artybius equo cui inſidebat in Oneſilū inuectus eſt, Oneſilus (vti cōuenerat cum ſatellite) ipſe inuadētem Artybiū ferit, eius ſatelles ſublatos equi pedes in Oneſili ſcutum eos iactant is, *falce percutiens* abſcidit. quo ictu Artybius Perſarū imperator illic vnà cum equo corruit. Cæteris autem pugnando occupatis, Steſenor Curii tyD rannus, non parum circa ſe copiarum habens, prodidit ſocios Curienſes. (hi Argiuorum coloni dicuntur eſſe.) Poſt horum proditionem, ſtatim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo ex facto Perſæ Cypriis ſuperiores extitere. Horū acie in fugā verſa, cū alii multi occubuere, tū verò Oneſilus Cherſis filius, q Cypriosad defectionē induxerat, & Soliorū rex Ariſtocyprus Philocypri filius, eius, inquā, Philocypri quē Solō Atheniēſis Cyprū E profectus inter tyrānos maximè verſibus celebrauit. Oneſili caput Amathuſii, quoniā ipſos obſederat, exciſum in oppidū retulerūt,

ac supra portas suspenderunt. Quod suspensum quum iam exinanitum esset, ingressum apum examen fauo refersit. ea de re oraculum Amathusiis (nam oraculum consuluere) redditum est vt depositum caput humarent, Onesilóque quotannis tanquam heroi sacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathusii ad meam vsque memoriam faciebant. Iones, & alii qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerant, vbi didicere res Onesili perditas, & cæteras Cypriorũ vrbes obsessas præter Salaminem, eam autem Gorgo pri stino regi Salaminios restituisse, in Ioniam redire maturauerunt. Ciuitatum autem Cypriarũ diutissimè obsidionem Soli pertulit, sed eã Persæ quinto mense quàm obsidere cœperunt, circũ suffosso muro expugnauerunt. Ita Cyprii, quum annum liberi fuissent, denuo in seruitutem sunt redacti. At Daurises, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeésque & Otanes, atque alii Persarum duces, & ipsi filias Darii in matrimonio habentes, persequuti eos Iones qui aduersus Sardis expeditionẽ fecerãt, postquã in naues repulerũt prœlio victos, dehinc inter se partiti sũt vrbes quas expugnarant. Daurises quidẽ cõuersus advrbes in Hellesponto sitas, cepit Dardanũ, cepit Abydũ & Percotẽ, Lampsacũ & Pæson, singulas diebus singulis.

Cui à Pæso ad vrbem Parion contendenti nuntius adfertur, Cares cum Ionibus sentientes, à Persis defeciſſe. igitur conuerso itinere ex Hellesponto aduersus Cariam copias duxit. Sed antequam perueniret, de eius aduẽtu certiores facti Carii, ad colũnas quæ Albæ dicũtur, conueniunt, atque ad amnẽ Marsyam, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrũ. Ibi coactis Cariis, multæ sunt à multis dictæ sententiæ: sed optima omnium, meo iudicio, à [a] Pixodora Mausoli filio, viro Cindyẽsi, qui Syénesis Cilicũ regis filiã in matrimonio habebat.

a Pixodaro.

Α καὶ μὲν ἀπεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ οὔσης ἤδη κοίλης, ἔσμὸς μελιτέων ἐσδὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ θωυμάσαντες τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς Β Ἀμαθούσιοι, ἐμαντεύθη σφι, τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλεῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ αἰεὶ πρῶϊ ἔτος· καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἀμείνονα σιτοίσεται. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίευν ταῦτα καὶ ὁ μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ C χρήματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τὰς Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ σφῶν Σαλαμινίους ἀπαναστάντας, αὐτίκα μαθόντες Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων αὐτέχε χρόνον ὀπτιπλεῖστον πολιορκευμένη Σόλοι, τὴν περιέξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ σφιᾶσι τὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι, αὖτις ἐκ νέης κατεδεδούλωντο· Δαυρίσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Γωβρύην τε καὶ Ὀτάνην, καὶ ἄλλοι Πέρσαι γαμβροὶ, ἕλοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, καὶ ἐσαράξαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, ἐνθεῦτεν ὀπτιελόμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν νυν πορθόμενος τοὺς D τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἷλε μὲν Δάρδανον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Περκώτην Λάμψακον καὶ Παισόν. ταύτας μὲν ὀπτ' ἡμέρης ἑκάστης εἶρε.

Ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντι οἱ ὀπτὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας τῶυτὸ Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποτρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὀπτὶ τὴν Καείλην. καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ὀξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε πέτρας καλεομένας, E καὶ ποταμὸν Μαρσύην ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἱδρυάδος χώρης, ἐς Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐβούλοντο βουλὰς ἄλλας τε πολλὰς, καὶ ἀείση γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τὴν Κιλίκων βασιλήιον Συεννέσιος εἶχε γυναῖκα.

τούτου τῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, δεξαμένους Μαίανδρον τὸν Κᾶρας, καὶ κατ' ὀπίσω τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβαλλειν ἵνα μὴ ἐξιόντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, ἀμείνονες ἐπὶ ἀμείνονες τῆς φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατ' ὀπίσω γενέσθαι Μαίανδρου μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα ἐν φυγῇ τῶν Περσέων γενόμενοι, καὶ ἐκπλώσωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀποκωλύσοντες ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. μετὰ δὲ, πρεόντων, καὶ δεξαμένων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ὑπὲρ τοῦ Μαρσύη ποταμοῦ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχῃ ἐμαχέσαντο ἰσχυρῇ, καὶ ὑπὲρ χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐκράτησαν οἱ δεξάμενοι πλήθεϊ. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ δεξάμενοι αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβραυνδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε ἄλσος πλατανίστων. μούνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρές εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὦν οὗτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα οἱ παραδόντες σφέας ἑωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες παραδώσουσι τὴν Ἀσίην, ἀμείνονα πρήξοντες. βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα παρεγίνοντο βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμέειν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ ὑποδοσί τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλοισι, καὶ μαχεσάμενοι ὑπὲρ πλέον ἢ πρότερον, ἐκράτησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ πρῆγμα, ἀνελάβοντό τε καὶ αὖ ἐμαχέσαντο Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρατεύεσθαι ὁρμέαται Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλιας σφέων, ἐλοχήσαντο τὸν ὑπὲρ Δάσκυλείου ὁδὸν ἐν τῷ ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σφέων δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡραγχλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν. Ὑμιέης δὲ καὶ αὐτὸς ἦν τῶν ὑπολειπομένων τοῦ ἐς Σάρδις στρατεύσαντος Ἰώνων, Δαπόμνους ἐς τὴν Πεσσινοῦντα, εἶλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἑξελὼν, ὡς ἐπύθετο

A Ab hoc ſententia dicebatur vt tranſmiſſo Mæandro Cares flumen à tergo habẽtes, ita demum cum hoſte cõgrederẽtur, vt ſublata ſpe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur [a] meliores quàm natura eſſent. Verùm hæc ſententia non peruicit, ſed illa, vt Perſis potius à tergo Mæander eſſet, vt ſi Perſæ fugam facientes euaderent, tamẽ in flumen incidentes, abire non poſſent. Poſt hæc quum adeſſent

B Perſæ, ac Męandrum tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prælium conſeruere cũ Perſis acre atque diuturnum: ad poſtremum præ multitudine hoſtium terga vertũt. Quo in prælio, Perſarum cecidere duo millia, Carũ decem millia: ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Iouis militaris templum ſe receperunt, in magnum atque ſacrum lucum platanorum. Soli autẽ ex iis quos nouimus, Cares ſũt qui Ioui militari hoſtias offerant. Huc Cares

C quũ ſe recepiſſent, de ſalute conſultabant, vtrũ ſeſe Perſis dedere, an Aſiã penitus relinquere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus, ſubſidio venere Mileſii cum ſociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurandum animantur, & cum inuadentibus Perſis concurrũt: & quum diutius quàm prius dimicatum eſſet, fugantur, multis cæſis, Mileſiorum præcipuè. Poſt

D acceptam calamitatem hãc Cares copiis reparatis [b] repugnauerunt. Audientes enim vrbes ſuas inuaſum iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocauerunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnon Myrſe Gygis filio. Hunc in modũ interiere hi Perſæ. Hy-

E mees autem (qui & ipſe erat ex inſequentibus Ioues qui aduerſus Sardis militauerant) ad Propontidem conuerſus cepit Ciũ Myſiam. Hac expugnata, audiens

a Fortiores. Vel, magis ſtrenui.

b Pro, Pugnam inſtaurarunt. Vel, Denuo pugnarũt.

Dauriſem relicto Helleſpõto tendere aduerſus Cariã, omiſſa Propontide, in Helleſpontum duxit exercitũ, cepitque AEoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit itẽ Gergithas [a] qui à priſcis Teucris relicti fuerãt. Et ipſe quidem Hymees, quum has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduerſus Ioniã confinémque AEolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex AEolia verò Cumã. Quibus oppidis captis, Ariſtagoras Mileſius, vbi hoc accepit, nõ erat compos mentis, vt qui perturbaſſet Ioniã, & magna negotia cõfudiſſet. Itaque cernens hæc, vbi conſtitit ei rem effici nõ poſſe, nec Darium regem ſuperari, de fugiendo deliberabat, conuocatíſque ſuæ factionis hominibus, [b] conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expellerẽtur, in ſeptẽtrionalia loca aliqua profugere, ducẽtes coloniam vel in Sardiniam vel in Myrcinum Edonum, quam Hiſtiæus, à Dario ea donatus, mœnibus ſtruxerat. Hæc Ariſtagoras percontabatur. Verùm Hecatæus Hegeſandri filius, [c] vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: ſed, ſi Mileto eiicerentur, mœnia in Lero inſula ædificanda, atque illic quieſcendum: deinde illinc Miletum eſſe remeandum. Hoc conſulebat Hecatæus. Sed Ariſtagoras, cuius ſententia præcipuè erat abeundi in Myrcinum, demandata [d] Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntariis in Thraciam nauigauit, regionémque obtinuit ad quam conceſſerat. Ex ea profectus, dum vrbem obſidet, tam ipſe quàm eius exercitus à Thracibus, tametſi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus eſt.

a Qui ex priſcis T. rel. fuerãt. *Vel, remanſerant.*

b *Cum eis* deliberabat, ſatius eſſe dicens perfugiũm aliquod ſe habere, ſi fortè Mileto expellerẽtur. ánne igitur ſe coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere o porteret, quam Hiſt. *Vbi autem Valla ſua illa ſeptentrionalia loca inuenerit non video, niſi ex ὑπάρχον feceris ὑπάρχιον.*

c Hiſtoricus.

d *Mirum ſi Valla ita ſcriptum reliquit, vt Mileſius ſit nomẽ, quum in noſtris exempl. ſit duntaxat Pythagoræ.*

A Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαρείου, καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ἐπὶ δὲ Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν· καὶ εἷλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἷλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολιφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς μὲν Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. τοῦτ μὲν δὴ ὕτω ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι· Αἰολέων δ', Κύμην. ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, ἐν τῷ δὴ (ὡς ἐδόξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταραξᾶς τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκεφαλήσας πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα. πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδυνατὰ ἐφαίνετο βασιλῆα Δαρεῖον ὑποξεσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας, ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἀμείνον σφι εἴη χρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶ, ἐν ᾧ ἄρα ἐξωθεόντων ἐκ τῆς Μιλήτου. εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἱστιαῖος ἐτείχεε τοῦδε Δαρείου δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑκαταῖος μὲν νυν τὸ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τοὐντεῦθεν μὲν ἐς οὐδετέρην ἔλλην ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἐν ᾧ ἐκ πέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελθόντα ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. αὐτῷ δ' Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ τοῦδε λαβεῶν πόντια τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρῄκην· καὶ ἔχε τὴν χώρην ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, E ἀπόλλυται ὑπὸ Θρῃκῶν αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πολιν πολεμήσας, καὶ βουλόμενον τῶν Θρῃκῶν ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗΝ ΕΡΑΤΩ.

HERODOTI Halicarnassei historiarum liber sextus, qui inscribitur ERATO.

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν ὦν Ἰωνίῃ ἀποστήσας, οὕτω τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμεμψιμοιρημένος ὑπὸ Δαρείου, πρῶτα ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, τί κοῖόν τι δοκέοντες Ἴωνες ἀπεστάναι. ὁ δὲ οὔτε εἰδὼς ἔφη, ἐθωυμάζέ τε ὅ γε νόος, ὡς οὐδὲν δῆθεν τῶν πρεόντων πρηγμάτων ἐπισταμένους. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τε- B χνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὸ ἀτρεκέως τῆς ἀποστάσιος, οὕτω τοι Ἱστιαῖε ἔχει τὰ πρήγματα· τοῦτο ὅ τοι τὸ σὺ μὲν ὑπεδήσαο δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὸν ἀπόστασιν ἔπεσε εἶπε· Ἱστιαῖος δὲ, δείσας ὡς σοφιέντα Ἀρταφέρνεα, τὸν τῷ ἐπελθόντα νύκτα ἀπέδρη ὅκως θαλάσσῃ, βασιλέα Δαρεῖον ἐξαπατήσων· ὃς Σαρδοῖ νῆσον τὴν μεγίστην τοῦ δόξαν μὲν κατεργάσασθαι, C ὑπέδυνε τὸν Ἰώνων τὸν ἡγεμονίῃ ἐπὶ τοῖσι Δαρεῖον πολέμου. Ἁλοὺς δὲ ἐς Χίον, ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες δὲ οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσάν μιν. ἐνταῦτα δὴ εἰρωτεῶντος ὑπὸ τῶν Ἰώνων τοῦ Ἱστιαίου κατότι τοσοῦτος οὕτω ἐπέσχε τὸν Ἀρισταγόρην ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος· τὸν μὲν γὰρ ὁμοῖον αὐτοῖσι αἰτίην δ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνιξας μὲν

ARISTAGORAS quidem Ionicę rebellionis author ita oppetiit. Histiæus autem Mileti tyrannus, à Dario commeatũ adeptus, Sardis venit. eò quum venisset è Susis, interrogatus est ab Artapherne Sardium præfecto, quídnam ei videretur Iones ad rebellandum induxisse: & quum negaret se id scire, quinimò mirari quod actum esset, tanquam eius rei prorsus ignarus, [b]Artaphernes, qui eum fuisse artificem comperisset, id ipsum intuens, inquit, Histiæe, sic res hæc se habet, Hunc calceum tu quidem consuisti, Aristagoras autem sibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Histiæus, tanquam rei gnarum, veritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, [c]regem Darium frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit primas partes Ionici belli aduersus Darium gerendi. Is quum in Chium transmisisset, à Chiis in vincula coniectus est, [d]exploratum habentibus eum à Dario illuc isse ad res nouas moliendas: sed vbi omnem cognouere rationem, quòd regi hostis esset, hominẽ soluerũt. Ibi interrogatus Histiæus ab Ionibus cur ita promptè Aristagoræ vt à rege deficeret [e]delegasset, & tãta clade Iones affecisset, [f]nõ dixit causam penes illos meritò fuisse, sed regẽ Darium constituisse, Phœnices è

a A Dario dimissus.

b Artaphernes. illum astutè respondere videns, dixit, vt qui veram defectionis causam compertam haberet.

c Rege Dario decepto, in cuius potest. quũ Sard. inf. max. se redacturum esset pollicitus, subiit pr.

d Iudicantibus. *Vel, Existimãtibus.*

e Per literas, *vel per nuntios* suasisset, *aut imperasset.*

f Veram causam illis minimè exposuit.

sedibus suis amotos in Ioniam transferre, & Iones in Phœnicē, & hac causa literas ea de re se misisse. *Quibus verbis*, [a] quum nihil omnino rex constituisset, ipse Iones terrefaciebat. Post hæc ad Persas qui Sardibus erant, literàs dat, tanquam secum antea de rebellione colloquutos: quas literas fecit per nuntium quendam Hermippum Atarniteū. Eas Hermippus non iis ad quos dabātur reddidit, sed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Histiæus mittebat, & quæ vicissim à Persis ad Histiæum responderentur, sibi dare. Ita rebus palàm factis, Artaphernes de multis Persarum supplicīū sumpsit. Et Sardibus quidē tumultus extitit: Histiæus autē hac spe lapsus, exoratis Chiis, Miletū reductus est. Sed Milesii, libenter etiam Aristagora liberati, nullo pacto animum inducebāt ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote gustata libertate. [b] Histiæus sub noctē conatus introire Miletum, à quodam Milesio in femore vulneratus est. Ita reiectus à patria sua, rursus se recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas sibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: [c] Lesbiisque vt sibi traderent naues persuasis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique subsidens, nauigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui se paratos obsequi sibi assentiebantur.

Histiæo & Mitylenæis hæc agētibus, aduersus ipsam Miletum ingēs exercitus hostiū classiarius pariter & terrestris [d] in expedito erat. Duces enim Persarum coactis in vnum copiis cuncti in eā contendebant, minoris cætera oppida facientes. Inter classiarios promptissimi erāt Phœnices, cū quibus militabant & Cyprii recens subacti, & Cilices, & AEgyptii. Hos aduersus Miletum & cæteram Ioniam venturos quum accepissent Iones, miserunt suos

a Quum rex hæc *facere* minimè deliberasset.

b Atque adeo Histiæus sub n.

c Quúmque Lesbiis vt sibi naues darent persuasisset, hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium nauigarunt. Ibique subsidentes nauigia q. e. P. pr. intercipiebāt, præterquam eorum qui se Histiæo paratos obsequi dicebant.

d Expectabatur.

A ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τουτέων εἵνεκα ὀπίσω λέξε. ὡς δὲ τὸ πρῶτος ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδειμάτου τὸν Ἴωνας. μετὰ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐόσι Περσέων ἔπεμπε βιβλία, ὡς τοῦ λελεσχηνευμένων αὐτῷ, ἀποσαίους πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος τοῦς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαντα τὰ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν δὴ τὸν Ἱστιαῖον, δοιῶν φέροντα τοῖσι ἦν ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ δὴ τὸν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἱστιαίῳ, ἑωυτῷ δοιῶν. τουτέων δὲ γνωμενῶν φανερῶν, ἀπέκτεινε σὺν ταῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. τοῦ δὲ Σάρδις μὲν δὴ ἐλώβητο τὰ μέγιστα. Ἱστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτὸν Ἱστιαῖον δεηθέντος· τοὺς δὲ Μιλησίους ἀσμένους ἀπαλλαχθέντας καὶ ἀείσαγρέως, οὐδαμῶς τοῦ θυμοῦ ἔσεσθαι ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὸν χῶρον, οἷα ἐλευθερίης γευσαμένους. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίῃ ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἱστιαῖος ἐς τὸν Μίλητον) πυθόμενος τὸν μηρὸν ὑπό του τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς ἐκ τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὸν Χίον. 212
ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑωυτῷ δοιῶν νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοιῶναί οἱ νέας. οἱ δὲ, πληρώσαντες ἐκατὸν τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἱστιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνταῦτα δὲ ἰζόμενοι, τοὺς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἱστιαίῳ ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι.

Ἱστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ὡς δὲ Μίλητον αὐτίκα ναυπηγέες πολλοὶ καὶ πεζὸς λεὼς στρατὸς παρεσκεύαστο. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἓν ποιησάμενοι στρατόπεδον, ἤλαυνον ὡς τὸν Μίλητον, πάλαι πολίσματα ὡς ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τῶν δὲ ναυπηγῶν Φοίνικες μὲν ἔσαν παρεσκευασμένοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὡς τὸν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δὲ, πυθόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον

τας βουλὰς σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τὠυτὸν χῶρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν αὐτίξοον Πέρσῃσι, ἀλλ' ὀκτὼ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· ὃ δὲ ναυτικὸν πλεῦνα, ὑπολιπομένους μηδεμίλιν τῶν νεῶν. πληρωσάντων δὲ, συλλεγομένους τὴν παχίσην ἐς Λάδην, τοῦ ναυμαχήσοντας Μιλησίου. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὑπὲρ τῆ πόλι τῆ Μιλησίων κειμένη. μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένοισι τῆσι νηυσὶ πρῆσσον οἱ Ἴωνες. στὰ δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὴν Αἰολίδα γῆν νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· ὃ μὲν τοῦς τὴν ἓω εἶχον κέρας αὖτοι Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τουτέων Πριηνέες δυώδεκα νηυσὶ, καὶ Μυήσιοι τῃσὶ νηυσί· Μυησίων Μυησίων δὲ εἶχον τρεῖς καὶ δέκα νῆες. Τηΐοι εἴχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσί· Τηΐων δὲ εἶχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. τοῦς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαιέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαιέες δὲ, τρῖς. Φωκαιέων δὲ εἶχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ τοῦς ἑσπέρῃ κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τριηκόσιαι καὶ πεντήκοντα καὶ τρισχίλιαι τριηρέες. αὗται μὲν Ἰώνων ἔσαν· τῶν δὲ βαρβάρων ὃ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκοντο τοῦς τὸν Μιλήσιον, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι ὃ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταῤῥώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ οὔτω οὔτε τὸν Μίλητον οἷοί τε ἔσωσι ἕξελεῖν, μὴ ὄντες ναυκράτορες, τοῦς τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακὸν πλασθῆν. ταῦτα ὑποτοπεόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ ὑπ' Ἀρισταγόρεω μὲν τὸν Μιλήσιον κατελυθέντες τῶν ἀρχαίων, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ὑπὸ τὸν Μίλητον) τουτέων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φαινέτω τὸν βασιλῆος οἶκον· σὺν γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολιήτας πειρήσεται ἀποκλίνειν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ· τοσοῦτον δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πίσονταί τε ἀγαθὰ ὑπὸ

A quique primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, visum nullas debere terrestres copias aduersùs Persas contrahi, [a] sed Milesios mœnia per seipsos pro viribus tutari, cæteros classem instruere nulla naui prætermissa. instructáque classe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletũ pugna nauali decernere. Lada autem, parua quædã est insula, vbi

a Sed è mœnibus Milesios hostium impetum pro viribus propulsare: classem autem instruere, &c.

B Milesiorum obiacens. Post hæc impletis nauib⁹ Iones præstò fuerunt, comitãtibus AEolibus [b] qui incolunt Lesbũ: atque ita aciem instruxerunt: Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum nauibus: Miusii cum tribus nauibus. His cõtigui Teii, decem & septem cum nauibus: Chii cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocẽses:

b Qui eunque agrum Æolicum incolunt.

C Erythræi quidem, cum octo nauibus, Phocẽses verò cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbii cũ nauibus septuaginta. Vltimo in loco erant Samii cũ sexaginta nauibus, tenẽtes cornu occasum versus. In summa, omnium numerus, trecẽtæ sexaginta tres triremes. Tot fuere Ionicæ naues. Barbaræ verò, numero sexcẽtæ. Quæ vbi & ipsæ in agrum Milesiũ venere, omnísque eis peditatus adfuit, tum verò duces Persa-

D rum, audita multitudine nauiũ, iamdudum extimuerunt ne illos superare, néve Miletum, nisi mari potiti essent, capere nõ possent, simúlque ob id apud Dariũ adirent periculum pœnæ subeũdæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrãnis, qui ab Aristagora Milesio deiecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc aduersus Miletum militabant, horũ quicunque aderant conuocatis,

E ita verba fecerunt, Viri Ionæ, qui vestrûm de domo regia bene meritus est, nũc appareat. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis, eliciẽdo illos hac promissione, nihil eos, ꝙ rebellarint, molẽ-

c Nunc extene alicuius vestrûm in regiam domũ beneficia.

stiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel priuatas ædes incensum iri, nihil violentius quàm antea passuros: sinminus ista facere sed omnino decernere prælio voluerint, hæc eis dãna dicite euentura, quæ certè euenient: ipsos prælio victos in seruitutem rapiendos, liberos eorum à nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutis Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctẽ ad suos quisque populares denũtiatum miserunt. Iones ad quos ii nuntii peruenerunt, contemnere hæc, nec animũ ad proditionẽ faciendam inducere, sibi quisque soli illa à Persis denuntiari existimantes. Hoc, simulatque Miletũ Persæ applicuêre, gestum est.

Mox quũ ad Ladam Iones coacti essent, conciliáque haberentur, & aliæ ab aliis sententiæ dicerẽtur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est, Quoniam in summo ancipiti res nostræ sũt, viri Iones, vt aut liberi sim⁹ aut serui & quidem tanquam fugitiui, si vultis deuitare calamitates, subeundus est vobis impræsentiarum labor: ita superatis hostibus liberi esse poteritis: sin autem ignaui fueritis, & ab ordine recesseritis, nullam vestri spem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed assẽtiamini mihi, & vosipsos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuuantibus, recipio vobis aut nõ concursuros hostes, aut si cõcurrẽt, multo inferiores futuros. His auditis, Iones sese Dionysio permisere. Ille classem assiduè in cornua producẽs, vt remiges exerceret, subinde loca inter nauigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos esse, & reliquum diei naues in ancoris stare: quotidie laborẽm Ionibus exhibens, ad septimum vsque diem obtemperãtibus atque imperata facientibus. Post eum diem Iones, vt pote talium laborum insueti, tũ defatigatione, tũ sole afflictati, inter se dixêre, Quo nos deorũ offenso ista patimur?

A ἀποστάσιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπρήσεται· οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδέν, ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσουσι, ἀλλὰ πόντῳ μὲν ἐλεύθεροι ἔσονται, τοῖσι δὲ σφι λέγετε ἐπιτρέψοντες, τάδε σφέας κατέξω, ὡς ἐοικότες τῇ μάχῃ, ἀνδραποδιοῦνται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀναστάτους ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι παραδώσομεν. Ὁ μὲν δὴ ἔλεγε ταῦτα· τῷ δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ, ἀγγέλλομενος. Οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐτῶν αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν παραδοσίην· ἑωϋτοῖσί τε ἔφασαν ἐδόκεον μοιρίδιοι ταῦτα σφι Πέρσας ἀγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰδέως ἀπιχνεῦντο ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο· ὡς δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαιὰς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε· Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἐλευθερωθῆναι ἢ δουλωθῆναι, καὶ τούτοισι ὡς δρηπέτῃσι. νῦν ὦν ὑμέες, εἰ μὲν βούλεσθε ταλαιπωρίας ἀνδέχεσθαι, ὁ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἐναντίους, ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ παραχρήσεσθε, ὀρέω μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλέϊ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ὑπεκθέσθε. καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οὐκ ὀκνέω ἢ οὐ συμμίξειν τοῖσι πολεμίοις, ἢ συμμίσγοντας, πολλὸν ἐλάσσω ἔσεσθαι. ταῦτα ἀκούσαντες Ἴωνες ὑπετρέποισι σφέας αὐτοὺς Διονυσίῳ· ὁ δὲ, δυώδεκα ἑκάστοτε ὑπὲκ νεὸς τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νήσοισι δι' ἀλλήλεων, καὶ τοῖσι ὑπολοίποισι τὴν ἡμέρην τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· πρῆξίν τε τοῖσι Ἴωσι πόνου δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐπόνεον· ἐπείτε δὲ ὑπὸ τὴν ὀγδόην ἐπεγένοντο, οἱ Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τειρόμενοί τε ταλαιπωρίῃσί τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωϋτοὺς τάδε, Τίνα δαιμόνων παραβαίνομεν, τάδε αἰπὰ πάσχοντες; οἵτινες

213

» οἵτινες τῷδε φρονήσαντες, καὶ ἐκ πλώσαν- A qui desipientes ac mẽte capti viro Phocensi superbo tres naues habenti, omnino nos permisimus, cúmque toleramus? quos ille sumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorũ multi in morbum inciderunt, multi idẽ passuri videtur. quibus satius est quiduis aliud quàm hæc mala pati, atque adeo seruitutem, [a] siqua futura est, expectare, quàm præsenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter se loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, sed tentoriis more militari in insula defixis, frui vmbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia sua redire. Id animaduertentes Samiorum duces, & magnam Ionum cõfusionem, putauerunt sibi admittendam orationem Persarum, quã per nuntium aperuerat AEaces Syloſontis filius, rogãs vt à sociis deficerent, quum præsertim nõ fieri posse videretur vt regis potentiam superarent, ac probè scirent, si præsentem Darii classem superassẽt, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Nacti igitur occasionẽ, vbi primùm viderunt Iones negantes se in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt suorum sacrorum atque priuatorum cõseruationem. AEaces autem, cuius orationem admisere Samii, filius Syloſontis AEacis filii fuit, Sami tyrãnus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quemadmodum alii Ioniæ tyrãni. Itaque posteaquam Phœnices nauigare aduersus Iones cœperũt, Ionésque & ipsi naues in cornua digestas producere, ac propius ventum est, præliúmque cõsertum, tunc quinã Iones ignaui, quiue egregii fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium reiicit culpam. Dicũtur tamẽ Samii, quemadmodum cũ AEace composuerãt, sublatis velis ex acie excessisse, Samúmque abisse, præter decem naues, quarum trierarchi permanserunt, dimicarúntque, nolentes dicto audientes esse suis ducibus.

[a] Quantacũque futura est.

» οἵτινες τῷδε φρονήσαντες, καὶ ἐκ πλώσαν-
» τες ἐκ τοῦ νόου, ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, πα-
» ρεχομένῳ νέας τρεῖς, ὑπερεφάνους ἡμέας
» ἑωυτοὺς ἐποιήσαμεν; ὁ δ', ὦ δαιμονίων ἡμέας, λυ-
» μαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ μὲν
» ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ δ' ὑπο-
» δέξοι τῶν τὸ αὐτὸ τοῦτο πείσεσθαι. τοιγάρτοι τούτων
» τῶν κακῶν, ἡμῖν γε χρέωσον καὶ ὁτιοῦν ἄλλο
» παθεῖν ὅτι, καὶ τῷ μέλλουσαν δουλητίην ὑ-
» πομεῖναι, ἥτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ
» συνέχεσθαι. φέρετε, τῶν λοιπῶν μὴ πειθώ- B
» μεθα αὐτῷ. ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μετὰ ταῦτα
αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα
κρατὴς, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐ-
σκιηθρέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς
τὰς νέας, οὐδ' ἀναπείρασθαι. μαθόντες δὲ
ταῦτα τὰ γινόμενα οἱ κρατη-
γοὶ τῶν Σαμίων, ἐβουλεύοντο δὴ πρὸς Αἰάκεος
τοῦ Συλοσῶντος, εἶνεκα τοῦ τοιούτου ἔπεμπε
λόγους Αἰάκης, κελεύοντων τῶν
Περσέων, δεόμενός σφεων οὐκ λιπεῖν τὸ Ἰώ- C
νων συμμαχίην. οἱ δὲ Σάμιοι ὧν, ὀρέοντες ἅμα
μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐν τοῖ Ἰώ-
νων, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ καταφαί-
νετο σφι εἶναι ἀδύνατον τὰ βασιλέος πρήγ-
ματα ὑπερβαλέεσθαι, οὔτε ὑπὸ Σάμιοι
ὡς εἰ καὶ ὁ πᾶν ναυτικὸν ὑπερβαλοίατο
Δαρεῖον, ἄλλο σφι πρῆγμα πεντακλήσιον. τοιγάρτοι ὧν ὑπὸ λεόμενοι, ἐπεί τε
τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας οὐ βουλομένους εἶ-
ναι χρηστούς, ἐν νόῳ εἶχον τοιάδε ποιῆσαι τά D
τε ἱερὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, πρὸς ὅτευ τοὺς λόγους ἐδέκοντο, παῖς μὲν
τοῦ Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος, τύραννος δὲ
ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρεω ἀπεξέρητο τὸν ἀρχὸν, καὶ τῶν οἱ δῆ-
λοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέ-
πλεον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες αὐτομῆγον καὶ
αὖτις τὰς νέας ὑπὸ χέρας. ὡς δὲ καὶ ἀλχοῦ ἐ-
γίνοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τοιῆδε τεῦ-
τεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συλλέξαι οἵτινες τῶν E
Ἰώνων ἐγίνοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν
τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ. ἀλλήλους γὰρ καταμ-
πῶνται. λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατ'
τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὸν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν· τού-
τεων δὲ οἱ τριήραρχοι ἐμιμνον καὶ ἐναυμάχεον, ἀνηκουσήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι.

ἐπὶ ἀδυνάτῳ

ἐπὶ ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, πρὸς

Quo ex facto commune Samiorum concilium eis donauit vt ipsorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum virorum, in lapide scriberétur: extátque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui iuxtà erant fugam capessere, idem fecere quod Samii. [a] Quum id plerique Ionum facerent, eorum qui pugnando perstitere, Chii præcipuè circumuéti sunt, & quia nolebant perfidè agere, edita egregia opera oppressi. Qui (vt superiùs dictum est) centum naues quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium: etsi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamen iniquè se facturos censuerunt si illorum similes essent: sed relicti cum paucis sociis discursando dimicauerunt, donec cõpluribus captis hostium nauibus, pluribus suarum amissis, cum cæteris in terrã suam perfugerũt. Quorum verò naues inualidæ erant, quia laceratæ, iis Chii insequente hoste ad Mycalem fugiẽtes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad vrbem contenderunt, quum illic à mulieribus sacra legiferæ Cereris fierẽt. quos armatos Ephesii ingressos agrũ suum videntes, quum de eis nihil audissent, suspicati fures esse & ad mulieres tẽdere, vniuersi ad vim arcendam procurrerũt, Chiósque interemerunt: & hi quidem hoc casu occiderunt. Dionysius autẽ Phocensis, posteaquam res Ionũ accisas intellexit, captis tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrum Phocensem, (probè sciés eum cum cætera Ionia direptum iri) sed vt erat, rectà contendit in Phœnicem: vbi nauibus onerariis spoliatis raptáque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ,

a Quin & Ionũ bona pars idem faciebat. Inter eos verò qui in pugna perstiterunt, Chii asperrimè tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullúmque laborem detrectarent. Qui (vt sup.

A καὶ σφι ὁ χρυσὸν τῷ Σαμίων ἔδωκε ἀφ' τούτου τὸ χρῆγμα, ὀνομάζειν ἀναγραφῶσι πατρόθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γνωμένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόντες δὲ καὶ Λέσβιοι τὸν προσεχέας φεύγοντας, τῶνπερ ἐποίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ ἡ [a] πλοῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίευν τὰ αὐτὰ ταῦτα. τῶν δὲ προθαμεναίτων ἐν τῇ ναυμαχίῃ προεφάνησαν μαχόμενα Χῖοι (ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρά) καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες· οἱ παρείχοντο

B μὲν ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκατόν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων, ἄνδρας τεσσερακοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας· ἀρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν ἑωυτοὺς τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοίους, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμνωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλοῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τοῖσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀπεφεύγουσι ἐς

C τὠυτὸ ἑωυτῶν. ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδυνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγάνουσι πρὸς τὸ Μυκάλιον. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, [a] δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο ἀφ' τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὸ Ἐφεσίων κομιζόμενοι [a] Χῖοι, νυκτός τε ἀπικέατο ἐς αὐτὸ, καὶ ἐόντων τῇσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, συνδραμόντα δὴ [a] Ἐφέσιοι, οὔτε προσαμυνόμενοι ὅπως εἶχε πρὸς τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὸ

D χωρίον ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἑνεκα τῆς γυναικὸς, ὀξεβοήθεον πανδημεὶ, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι προεπίπτουσι τύχῃσι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεί τε ἔμαθε τὰ Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, ὦν εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ. ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινί-

E κην· ναύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, λῃστὴς κατεῖχε Ἑλλήνων μὲν οὐδενὸς, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. [a] δὲ Πέρσαι

ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑποῤύσσοντες τὰ τείχεα, ἢ πυρίας μηχανὰς προσφέροντες, αἱρέσι καὶ ἄχρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ἠνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐξενήνθη ἀμφίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ πρεσβηΐκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. Ὅ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν κοτὲ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι. τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι ὑπ' πρεσβύσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακὴν ἐπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ·
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήταις.
Νηοῦ δ' ἡμετέρου διδύμοις ἄλλοισι μελήσῃ.

τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατέλαμβανε, ὁπότε ἀνδρες μὲν οἱ πλέονες ἐκλείποντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ὑπ' ἀνδραπόδων λόχῳ ἑλόντο. ἱερὸν δὲ τὸ ἐν διδύμοισι, ὁ νηός τε ἦν τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δὲ ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμιον ἑτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ὅτι τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἀμπι πόλι, πρὸ ἧς Τίγρης ποταμὸς ῥέων ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν ἐξίῃ. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν ⓐ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑψηλὰ ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι οἰκῆσθαι. παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι τοῖς Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρῖται, οἱ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἁλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πρώτους ἥκοντας ἀπεχείρωντο τῇ κεφαλῇ, καὶ πένθος μέγα προσεθήκαντο. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀμηλήσι ἐξηνώθησαν, οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι.

victis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorum admoto, eam[a] ab arce ceperũt sexto quàm rebellauerat Aristagoras anno, atque diripuerunt: vt defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiuis apud Delphos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculũ promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Milete malorum,
Permultis cœna & præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet vxor:
Nostri erit alsi aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis, qui criniti erant, sunt cæsi, vxores ac liberi in prædam cesserunt, tẽplúmque quod erat in geminis, & delubrum, iuxta oraculum deflagrarũt. Pecuniarum autem quæ in hoc tẽplo erant, sæpe alibi mẽtionem fecimus. Milesii conseruati à cæde, dehinc Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiẽs, collocauit in vrbe Ampa ad mare quod rubrũ vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam præterfluẽs exit in mare. Agrum Milesium vrbi circumiectum atque planitiẽ ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. [b] Hæc Milesiis à gente Persarum passis non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui vrbe exuti Laon & Scidrõ incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesii qui puberes erant capita derasserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipuè mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses,

a Funditus euerterunt.

b Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui vrbe sua exacti Laõ & Scidron incolebant, gratiã parem non repẽderunt. Siquidẽ Sibari olim à Crotoniatis capta Milesii omnes puberes capita rasitare instituerunt, ingentémque luctũ præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ ciuitates omnium quas nouimus maximè inter se hospitio cõiunctæ fuerũt. Non sic autem Athenienses, vt Sybaritę: qui quũ

manifesta alioqui indicia condolescentiæ multifariam eam ob causam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiã de Mileto capta scribente per scenicósque edente, quum theatrum ipsũ in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquã proprias eorum calamitates commemorasset. *Ita Bud. hunc locum interpret.*

sed Mileti expugnationẽ se permolestè tulisse cùm aliis multis rebus declararunt, tum verò hac, quòd Phrynicho docente fabulã quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymauit, & Athenienses eum, quòd domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto interdicto nequis posthac ea fabula vteretur. Et Miletus quidem Milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant, adeo nõ id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, vt inito secundum pugnam naualem consilio, visũ sit, priusquam eò tyrannus AEacees veniret, in coloniam proficisci, ne manẽtes & Medis seruirẽt & AEaci. Etenim per hoc idem tẽpus Zanclæi (qui sunt Siciliensis) missis in Ioniam nuntiis, solicitabant Ionas ad Pulchrũ littus, cupientes illic vrbem Ionũ condere. Hoc autem littus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidẽ est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitãtibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eò concesserunt. Quibus in Siciliam tendentibus, iámque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei cõtigit, vt interea Zanclæi vnà cũ suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent vrbem Siculorum, vt eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quòd erat Zãclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse vt Pulchrũ littus, ad quod nauigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, vrbi suæ suppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelæ tyranno, erat enim is eorum socius. Qui posteaquam ad illos iuuandos cũ exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam vrbis desertori, & fratri eius Pythogeni vincula indidit, cósque in oppidum Inycum relegauit: at cæteros Zanclæos Samiis (cum quibus publicè loquutus fuerat) dato & accepto iureiurando,

A Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δὴ λύην ἐποίησαν ὑπερηδεσθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσον ὅ θέητρον, καὶ ἐζημίωσαν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακὰ, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι τὰ ἔχουσι, ὅ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν χρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μὴ πολὺ ναυμαχίῃ αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλέεται, ἔστι μὲν Σικελῶν, τρέπει δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. τούτεων ὦν ἐπικαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐξάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφυγότες. ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι ξυνήνεικε γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐπὶ Λοκροῖσι τοῖσι ἐπιζεφυρίοισι, ἐν Ζαγκλαίοισι, αὐδάσι τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, πειρησάμενοι ἐξελεῖν βαλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, ὅστε ἐὼν ἐχθρὸς τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, διαπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἐπ' ἐῶν ἔπλεον, ἐὰν χαίρῃ, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρήμην ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἐωϋτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἐν γὰρ δὴ σφι τοῦτ' συμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐλοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, ὅρκια δοὺς, καὶ δεξάμενος,

χρ' ὡς

χρ' τὰ

χρ' ὅρκια

παρέδωκε· μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε A prodidit, pacta mercede vt[a] dimidium omnis prædæ vrbicæ atque captiuorum ipſe haberet, itē omnia quæ in agris eſſēt: quāquá pleroſque Zanclæorū titulo captiuorū in vinculis habebat, [b] quorū ſummos quoſque trecētos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerūt. Cæterùm Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himerā, atque illinc tranſmiſit in Aſiam, aſcenditque ad Darium regem: quē Darius iuſtiſſimum virorum omnium cenſuit qui è Græcia ad ſe aſcendiſſent. nā quū exorato rege in Siciliam abiiſſet, rurſus è Sicilia ad regē rediit: donec natu grandior ac[c] beatus apud Perſas excеſſit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclā vrbem pulcherrimā nullo negotio adepti ſunt. Cæterùm poſt nauale prælium pro Mileto geſtū, Phœnices iubētibus Perſis AEacem Syloſontis filium tanquā de ipſis bene meritum, & qui egregiā operam nauaſſet, Samū reduxerūt. Quæ ciuitas, ſola ex omnibus quæ à Dario rebellauerant, ea fuit cuius neque vrbs neque tēpla incenderentur, quòd in pugna nauali à ſociis defeciſſet. Statim expugnata Mileto Perſæ Cariam cepere, ciuitatibus partim ſe vltrò dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita geſta ſunt.

a Dimidium totius ſupellectilis & mancipiorum quę in vrbe eſſēt, ipſe hab.

b Ex quibus Zāclæis trecentos qui primores inter ſuos erant

c Prædiues.

τῶν μεγιστάνων μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ἀπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπιπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα [a] λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλι· καὶ εἴ τινα τῶν ἀγρῶν πάντα, Ἰπποκράτει λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλουσίους τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τετρακοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μέν τοι οἵ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης ὁ τῶν Ζαγκλαίων μοναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύχου ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ δὲ ταύτης, πρῶτον ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη τῶν μετὰ βασιλέα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἑωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραγενόμενος βασιλέα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὀπίσω τῶν μετὰ βασιλέα. ἐς ὀγδώκοντα μέντοι ὅλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἁπαλλαχθέντες Μήδων, ἀντὶ τῆς πόλιος καλλίστην Ζάγκλην [b] ἐξεδήωσαντο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ἐπὶ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελευσθέντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενον σοφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου δίκη τὴν ἐκλιφθεῖσαν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλούσης, αὐτίκα Καρίαν εἶχον οἱ Πέρσαι· τὰ μὲν ἑκόντες τῶν πολίων ὑποκατέζευξαν, τὰ δὲ ἀνάγκῃ δεδουλώκεσαν. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγένετο.

Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι τότε Βυζαντίου, καὶ συλλαμβάνοντι τὰ Ἰώνων ὁλκάδας ἐκ πλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἔδοξε μετὰ Μίλητον γενομένην. τὰ μὲν δὴ τότε Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ὑπηρέτεε Βισάλτῃ Ἀπολλοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῷ αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρὴ οὐ προεσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεώμενος. φιλέει δέ κως προσημαίνειν θεὸς τὸν αὐτὸν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι.

Hiſtiæo autē Mileſio, dū circa Byzantiū agit, & Ionū onerarias naues quæ è Ponto curſum tenebāt, intercipit, affertur nūtius de rebus ad Miletū geſtis. itaque negotiis ad Helleſpontū pertinentibus Biſaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipſe habēs Leſbios, Chium nauigat, & apud locum quēdam agri Chii quem vocant Concaua regionis, quòd ab eius præſidio non reciperetur, congreſſus, permultos eorum interfecit: ſimúlque cæteros Chios, vtpote ex pugna nauali malè affectos, ſubegit, quodā ex eorū oppidulo cū Leſbiis progrediēs. Sed videlicet quoties ingētes ſunt euēturę calamitates vel ciuitati vel nationi, ſolent ſignis prænūtiari.

etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: vnũ, quòd ex choro cẽtum iuuenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quòd sub idem tempus, paulo ante naualem pugnam, tectum supra pueros literas discentes corruit, ita vt ex cẽtum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem in genua deiecit. Accessit ad cladem naualis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui [a]Chios iam exhaustos facilè ad excidiũ deduxit. Histiæus autẽ illinc cum multa Ionum & AEolum copia aduersus Thasum cõtendit. Cui Thasum obsidenti quum esset nuntiatum Phœnices à Mileto in reliquã Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnatam reliquit, atque in Lesbum traiecit cum omnibus copiis: & illinc, [b]quòd copias suas formidabat, traiicit in prouinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quàm ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis fortè Harpagus, vir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine cõmisso, & ipsum Histiæũ viuum cepit, & maiorem exercitus eius partem occidit. hunc autem in modum captus est Histiæus: Dũ Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu pèrstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob prœsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui vt fugiens capiebatur à quodam Persa, vtque ab eodem erat transfodiẽdus, sese Milesium Histiæũ esse, lingua Persica vtẽs indicauit. Quẽ opinor, si seruat[c] ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurũ, [c]remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id cõtingeret, néue fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret,

a Chios iam malis confectos facilè subegit.

b Quòd eius copiæ sibi metuerent.

c Sed Dariũ culpam ei fuisse remissurum.

A καὶ γὰρ Χίοισι περὶ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τὸ μὲν ὅτι πέμψασι ἐς Δῆλον χορὸν νεηνιέων ἑκατὸν, δύο μούνους τουτέων ἀπενόσησαν, πάντα δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπήνεικε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον περὶ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἷς μούνος ἀπέφυγε. Ταῦτα μὲν ὅτι σημήια ὁ θεὸς περιέθηκε· B δεῖξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ἐπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ὅτι δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίοισι ἀγῶνα. κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστροφὴν οὐ περιτέως αὐτέων ἐποιήσατο. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ὅτι Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. πευσομένῳ δέ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὡς Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ὅτι τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ δειμαίνουσης οἱ τῆς στρατιῆς, περιπλώσαντι ἐς τὴν Ἀτάρνεος, ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τόν τε ἐνθεῦτεν καὶ ἐκ Καΐκου πεδίου τοῦ Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀποβαίνει συμβαλών, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε. ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ D Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν στωμύλλεσθαι χρόνον ὅτι πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὑστέρου ὁρμηθεῖσα ὅτι πίπτει τοῖσι Ἕλλησι· τότε δὴ ἔρρηγε τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο. ἐκ τεταραγμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλῆος ἀλλὰ τὴν πρεοῦσαν ἁμαρτάδα, φιλοψυχίῃ τοιῇδέ τινι ἀναρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρεόμενος, ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμενεῖ ἐωυτόν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄγοιτο ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον, ὅ τι ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέω ἐμοὶ, ἀφῆκέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τούτεων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ ἀποφυγὼν, αὖτις μέγας παρὰ βασιλεῖ γένηται,

Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λεὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ αὐτοῦ ἐξαύρωσαν, τῇ δὲ κεφαλῇ περιχεύσαντες, ἀπῆλθον πρὸς βασιλέα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαπηκάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ ζώοντα ἀπήγαγον ἐς ὄψιν τῇ ἑωυτοῦ, τῇ κεφαλῇ τῇ Ἱστιαίου λουσαμένους τε καὶ περιστείλαντας ὑπερφυῶς ἐνετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. τὰ μὲν πρὸς Ἱστιαῖον οὕτω ἔσχε.

A Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eũ, Sardis perductum, in crucẽ sustulerũt, *tamen truncum. nam* caput sale conditũ Susa ad regem Dariũ detulerunt. Ea re audita Darius obiurgatis qui id fecerant, quòd hominem viuum in cõspectũ suum non adduxissent, iussit Histiæi caput eos elotum atque obuolutũ sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiæi se habuerunt.

Οἱ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας πρὸς Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς
217 ἀνέπλωσε, αἱρέει βυπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὁκῶς δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἱρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγίνευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τῇδε τὸν τρόπον. αἱ χεῖρες ἅπασαι ἅψαμενοι τῆς θαλάσσης τῆς βορηΐης ἐπὶ τὸν νότιον διήκουσι, καὶ ἔπειτα ἀρξάμενοι ἀπὸ πάσης τῆς νήσου διέρχονται συμφορέοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἱρέουσι δὲ καὶ τὰς ἠπείρου πόλιας τὰς Ἰάδας καὶ τὰ αὐτά· πλὴν οὐκ ἐσαγίνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἷά τ' ἦν. ἐνταῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐφύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπεδευομένοισι ἀναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεξάμενοι ἐξέταμνον, καὶ ἐποίευν ἀντὶ ἀνόρχων, εἰ βούλοιτο· καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους ποιέοντες βασιλέϊ. ταῦτά τε δὴ ἐποίευν. καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτῇσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν· τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπειτα τότε ὑπὸ Περσέων. ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ ὑπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τὸν Ἑλλήσποντον, αἱρέει πρῶτα. τὰ δὲ ὑπὸ δεξιὰ αὐτῇσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γενόμενα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὖτε τὸν Ἑλλήσποντον, Χερρόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλέες εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ πρὸς Θρηΐκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ περήθεν Χαλκηδόνιοι, οὐδὲ ὑπέμειναν πρὸς πλέοντας τὸν Φοίνικας,

B Persarum autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt, Chiũ, Lesbum Tenedum: quarum insularum vt quamque capiebant,

C [a] euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: [b] Viri manum mutuò tãgentes, à mari aquilonari ad australe pertrãseũt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continẽte vrbes Iades eadem ratione, præterquã quòd non euerriculabant homines. neque enim poterant. Hîc autem nõ falsò cesserunt ea quæ duces Persarum minati sũt Ionibus, quum ex aduerso castra haberent. nam posteaquam potiti sũt vrbibus, formosissimos quosque puerorum seligẽtes castrauerunt, exectis testibus facientes eunuchos: virginésque forma

D præstantissimas ad regem transportarunt: & super hæc, vrbes cũ ipsis templis cremauerũt. Ita tertiò Iones sunt in seruitutem redacti, primùm à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia naualis exercitus, omnia quæ ad lævam sunt in Hellespontum nauigantibus, subegit. nam quæ sunt ad dexteram, iam subacta erant à Persis per continentem. Hellespontiautem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt vrbes, & Perinthus,

E & muri super Thraciã, & Selymbria & Byzantiũ. Quòrũ Byzantii, & qui vlteriori in littore sunt Chalcedonii, ne expectauerunt quidẽ aduentũ Phœniciæ classis:

[a] Tanquam in sagenam includebat.

[b] Vir manu viri prehensa. *id est, Prehensis mutuò manibus. Gall. Se prenans tous par la main.*

sed relictis suis vrbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibíque vrbem Mesambriam cõdiderunt. at Phœnices his vrbibus quas commemoraui incensis, ad Prœconnesum & Artacen se cõuertunt. Quibus & ipsis igni traditis; rursus in Chersonesum reuehuntur, euersuri cæteras vrbes quas superiore accessu non euerterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quòd ipsi Cyziceni, iam ante aductum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissẽt. Cæteras Chersonesi vrbes (præter Cardiam) Phœnices subegerunt: quarum vsque ad id tẽpus tyrãnus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ: cuius imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum: Dolonci Thraces qui Chersonesum hanc tenebant, quũ ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, vt de bello cõsulerent, Delphos miserũt. quibus Pythia respondit vt coloniæ in suam terrã deducendæ eum autorem ascisceret qui primus eos tẽplo abeuntes hospitio inuitasset. Dolõci sacram viam ingressi, per Phocẽses atque Bœotios iter fecerũt: à quorũ nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperiũ tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia [a] Tethrippotrophi, [b] ab AEaco & AEgina oriundus, nuper familia facta Athenienſi, cuius author extitit Philæus. AEaci filius. Miltiades hic, vt sedebat in domus suæ vestibulo, cernẽs Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes, neque tela, homines inclamauit: accedentibúsque obtulit domicilium & hospitum congiariũ. Illi in domum excepti & hospitaliter acce pti, aperuerunt ei oracu lum, precésque addiderunt vt deo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita, confestim persuasus est, vt qui pertæsus imperiũ Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinúsq;

a *Vide quod paulo pòst dicit de palma quam hic qua drigario curriculo reportauerat. ibi enim est ἐλύμπια ἀνηρηκὼς τεθρίππῳ, vt hic οἰκίης τεθριπποτρόφου. quod (vt verba sonant) significat, Ex familia quadrisuges equos alente. Vel, equos ad quadrigariũ cursum. Ex quo videtur voluisse lectores splendorem opulentiámque domus colligere.*

b Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita, Athenienſis, quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuisset.

A Ἀλλ' οἴχοντο φεύγοντες, ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἐσω ἐς (Μ) ΕΥξεινον πόντον· ἐν ᾧ ἐνθαῦτα πόλις Μεσαμβρίη οἴκησται. οἱ δὲ Φοίνικες καταπλώσαντες αὐτὰς τὰς χώρας τὰς καταλελοιπείσας, πρόπονται ὀπίσω τε Γερρονήσου, καὶ Ἀρτάκην. πυθόμενοι δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλεον αὖτις ἐς τὴν Χερσόννησον, ἐξαιρήσοντες τὰς ὀπισθίους τῶν πολίων, ὅσας προσῆκόν σφι οὐ κατέσυραν· ὀπίσω δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν τὴν ἀρχήν. αὐτοὶ γὰρ B Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τῶν Φοινίκων ἐπῆλθε τούτου, ἐγεγένεσαν ὑπὸ βασιλέι ΟΙβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου, ὁμολογήσαντες ᾧ ἐν Δασκυλίῳ ὑπῆκοοι. τῆς δὲ χερσονήσου, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες. ἐτυραννεύνθε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, τρόπῳ τοιῷδε. εἶχον Δόλογκοι Θρῆικες [a] τὴν ἀρ- C χὴν τῆς Χερσονήσου ταύτην· ὅτοι ὦν οἱ Δόλογκοι πιεζόντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλῆας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ὅτου τὴν χώρην ταύτην, ὃς ἂν σφέας ἀπίοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρώτος ὅτου ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤισαν. καὶ σφέας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκ πρόπονται ἐπ' Ἀθηναίων. ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τὴν καὶ πρὶν εἶχε μοῦνον ὁ πολλὰ κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τε ἱππικοῦ ζεύγεος, τὰ μοῦνα δυνάμενος τότε, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς· τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἴαντος παῖδες γὰρ ἐμνήσθη πρότερον τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιάδης, καταμηνυθεὶς ὑπὸ τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐσθῆτα οὐκ ἐγχωρίην ἔχοντας, καὶ αἰχμὰς, προσεκώκατο· καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξενισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πρῶτα μὲν τὸν μαντήιον· ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τὰ θεῷ μὴν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα, πρῳτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀνδρὸς μύθου τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐσάλπιγξε ἐς

a Θηλυμβρίην

b ὀπίσω

Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος ὃ χρηστήριον εἰ ποιοίη τάῳ ἀυτῷ ὑπὲρ Δόλογκοι χρῷτο. κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ὀλύμπια αἰπρηκὼς τεθρίππῳ, πρότερον τουτέων τεθρίππῳ, πρότερον παραλαβὼν Ἀθηναίων τοὺς βουλομένους μετέχειν τοῦ κόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καὶ μιν οἱ ἐπαγάλμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὗτοι σάδιοι ἔξ τε καὶ τεσσεράκοντα τοῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσά ἐστι σαδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. ἀποτειχίσας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιῷδε ὡσάμενος, τὰ λοιπὰ τοῖσι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέοισι ζωγρίῃ. ὡς δὲ ὁ Μιλτιάδης κρείσσων τοῦ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γινόμενος. πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμψας ἐπηγόρθωσε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μή, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτείψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτείψειν, μόγις κοτὲ μαθών τις τῶν πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐὸν, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίῃ, ἀλλὰ παμπρόλεθρος ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. οὗτος μὲν δὴ ὑπὸ Κροῖσον ἐκφεύγει. μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ ἅπας, τὸν ἀρχὴν τε καὶ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίῳ. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς ὁ νόμος, οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν θεσσαι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος τοῖς Λαμψακηνοῖς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκεϊ ἐν πρυτανηίῳ, τοῦ αὐτόμολου μὲν τὸν λόγον, πολέμου

Delphos se contulit oraculum cõsulturus nũquid faceret quod à Doloncis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat) vnà cum Doloncis nauigauit, assumptis Athenienſium voluntariis quibusque ad expeditionem ineundam: & vbi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerát, tyrānus creatus est. Is ante omnia Cherſoneſi isthmũ, *id est breuem inter duo maria intercapedinem*, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro præsepsit, ne ab Abſinthiis regionem incurſantibus infestari posset. sunt autem isthmi sex ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Cherſoneſus quadringentorum viginti stadiorum est lõgitudinis. Miltiades igitur, interseptis faucibus Cherſoneſi, atque hoc modo Abſinthiis cohibitis, primis cæterorum Lampſacenis intulit bellum: illi dispositis insidiis eum viuũ cepere. Ea re Crœsus Lydus audita (erat autẽ Crœso Miltiades charus) per nuntios Lampſacenis præcepit vt hominem missum facerent: alioqui se illos in morem pini extriturum comminatus est. [a] Hac oratione nutantibus Lampſacenis, quid sibi vellet quod Crœsus minabatur se illos in morem pini extriturum, vix tãdem quidam è maioribus natu intelligens, quid illud esset expositum, in quiẽs pinum ex omnibus arboribus solam esse quæ excisa nullam sobolem remittat, sed prorsus emoriatur. Eapropter veriti Crœsum Lampſaceni, solutum Miltiadem remiserunt. Ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea sine liberis moriens, imperium atque opes tradidit Steſagoræ, Cimonis sui è matre germani filio. Cui defuncto Cherſonitæ, vt mos est, cõditori vrbis, sacrificãt, certaménq; equestre ac gymnicũ statuto tẽpore celebrãt, in quo nulli Lampſacenorum certare permittitur. Durante autẽ cum Lampſacenis bello, cõtigit vt Steſagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiã percussus securi in capite à quodã qui se transfugã, verbis simulabat, sed re

a *Hæc Valla non è suo addidit. nam in Vulgatis quidẽ edit. desunt, in Vet. autem codic. legũtur hæc verba,* πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτείψειν. *qui error ex repetitione eiusdem verbi ἐκτείψειν contigit, librarij oculis alterũ transilientibus.*

ipsa [a] quàm hostis erat atrocior. Stesagora hunc in modum defuncto, tum Pisistratidę Miltiadē Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad suscipiendas in Chersoneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquam non sanè conscii mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit cōmemorabo. Miltiades vt venit in Chersonesum, [b] domi se continebat, in honorem videlicet Stesagoræ fratris. Quod quum audissēt Chersonitæ, vndique ex omnibus ciuitatibus principes congregati sunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi postquam venerunt illuc, in vincula coniecti sunt, & Miltiades Chersonesū obtinuit, [c] conductis auxiliariis: filiámque Olori regis Thraciæ Hegesipylā duxit vxorem. [d] Quē etsi nuper illuc profectum, tamen non mediocria sed grauia sanè negotia exceperunt. nā tertio quàm hæc gesta sūt anno è Chersoneso profugit, non ausus expectare veniētes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hāc vsque Chersonesum processerāt. Illis digressis eū rursus Dolonci reduxere, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum esse quum audissēt, quinque cum triremibus (quas præsentibus facultatibus impleuerat). Athenas nauigauit, soluens ex vrbe Cardia. Qui dum per sinū Nigrum transmissa Chersoneso cursum tenet, Phœnicum classe circumuēctus, ipse quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum euasit; quintā verò Phœnices insequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, sed ex alia muliere. Eū Phœnices quum Miltiadis filium esse cognouissēt, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones sen-

[a] Hostis erat, & temerarius. *Vel, & ira præcipitis. Ad Verbum, Subferuidus.*

[b] *Suspecta est hic locus in Vulg. edit. Gr. & ὀπτιμίων est potius Vlciscens, quod hic accipiendum fuerit pro Vltionem molliens.*

[c] Quingētos alens auxiliarios.

[d] Huic Cimonis filio Miltiadi, quū nuper in Chersonesum venissēt, molestiæ maiores quàm antea contigerunt. tertio enim quàm hæc gesta sūt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quū Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Chersonesum vsque progressi essent, illis inuadentibus obsistere non ausus, è Chersoneso ausugit, donec post Scytharū discessum, eum Dolōci reduxerunt. Hæc inquā tribus antè annis contigerant quàm ista ei euenerunt. Tunc enim quum Phœnices, &c. *Lego autem ex Get cod. τῶν καταλαβόντων pro κατηχόντων in priore loco, vt sit κατελάμβανεν ἄλλα τῶν καταλαβόντων πρ. χαλ. ideſt, κατῆχεν ἄλλα, eo sensu quo postea dicit τῶν τότε μὲν κατηχόντων. Illud autē, ἔφυγε Χερσόνησον, forsasse interpr. Chersonesso exulabat, quòd videlicet cum illu congredi animus nō esset. Cui interpretationi quadrat κατήγαγον.*

ἐς δὲ καὶ ἐσωθερμοτέρω τοῦ ἔργου. τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω ὑπὸ τοιῷδε, ἐθαύμασα Μιλτιάδεα Κίμωνος, Στησαγόρεω ὃς τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμβόμενον τὰ πρήγματα, ὑπὸ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τεσσερεῖ Πισιστρατίδαι· οἳ μὲν καὶ ἐν Ἀθηναίοισι ἐποίεον δοκέειν, ὡς οὐ συνεπίστατο δηθὲν τὸν παῖδος Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ὑπεριμέων· οἱ δὲ Χερσονησῖται πιθανόμενοι ταῦτα, συνελέξησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυνατεύοντες πρώτοθεν· κοινῷ δὲ σόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἔσχε τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βόσκων δορυφόρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρηίκων βασιλῆος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μὲν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρήγματα χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τουτέων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, στρατηλάσαντα καὶ ἐλάσαντα μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους ὑπερβάσας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον. ἐς ὃ οἵ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ ἐγένετο τῶν τότε μὲν κατεχόντων. τότε δὲ πιθανόμενος ὑπὸ Φοινίκων ἐν Τενέδῳ, πλησώσας ἑπτὰ τριήρεας τῶν πρώτων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ὥρμητο ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παραμειβόμενος τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ παρεπίπλεον τῇσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν κατέφυγε ἐς Ἴμβρον· τὴν δὲ λοιπὴν τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες· τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, ὃν ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηίκος ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' ὀξὺς ἀνὴρ· καὶ τέλος ἅμα τῇ νηῒ εἷλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον ὡς τὸν βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι· ὅτι δὲ Μιλτιάδης γνώμην ἀπέδεξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι,

A

B

C

D

E

ἀπὸ καταλαβόντων

219

πείθεσθαι χελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ Σκύθαι τοῦ στόλου ἐδέοντο, λύσαντας τὴν γέφυραν, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς ⓐ Φοίνικες Μήτιοχον ⓦ Μιλτιάδεω αἰνήσαντα, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μήτιοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐκ Γ' μβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατ' ὃ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἐγένετο τυτέων, ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι. Ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κέρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. Τούτου τοῦ ἔτεος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολεμίων, στεύμηκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλοις φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. Ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατ' ὡδαμάγλας, τοῖσι καλέουσι ⓐ Πέρσαι τὰ τεῖκοντα στάδια· κατ' ὃν τούτοις μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἳ κατὰ χώρην ἅμα τελέοισι ἔτεσι ἐγίνοντο ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ, καὶ ἔτι ἐς ἐμέ, ὡς ἐπάγησαν δὲ Ἀρταφέρνεος· ἐπάγησαν δὲ φόροι κατ' ὡυτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρήνεα ἦν.

Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῷ ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἐὼν, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπέβη ἐπὶ νεός, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ τάχιστα ἐπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἐκδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπὶ τὰ Ὀτανέω γνώμην ἐκδέξασθαι, ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατίας Πέρσας. Τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πρώτους ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίσα ἐς τὰς πόλιας. Ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤπειγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη οἱ πεζὸν στρατὸν πολλῶν νεῶν, συνήγετο δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλὸς, διαβαίτες

τοῦ ἐγένετο τούτου τῷ ἔτεος Ἀρταφέρνης δὴ ὁ

tentia suasisset vt Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantũ abest vt quicquam mali fecerit, vt permultis eum bonis affecerit. donauit enim domo, facultatibus, vxore etiam Persida: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur. Miltiades autẽ ex Imbro Athenas peruenit. [a] Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sæuitum, sed benignè sanè cum eis actũ. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, acciris hostium nũtiis, adegit Iones ad pactiones inter se faciẽdas, [b] de tradendis mutuò iis qui iniurias intulissent: néve quid inuicem ferrent aut agerẽt. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellant) regiones diuisit: regionatimque vectigal instituit quod regi penderẽt: quod vectigal ab Artaphẽrne institutum, ad meam vsque ætatem qui illic fuere pependerũt, eadem penè qua prius conditione institutum. Et hæc quidem illis pacata erant.

a Neq; hoc anno vlla Persis aduersus Iones cõtentio extitit: imò magno Ionũ cõmodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet.*

b Vt rationi iniuriarum mutuò reddendæ obnoxii essent, vtque à mutuis direptionibus abstinerẽt. *Vel, Vt iniuriam mutuò persequi ex iure possent.*

Cæterùm ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recẽs in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, admare descẽdit, permagnas ducẽs peditum classiariorúmque copias. Qui cum exercitu postquam in Siciliam peruenit, ipse conscensa naui cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Posteaquam autem præteruectus Asiã in Ioniam peruenit Mardonius, miram hîc rem ego referam iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statũ popularem, [c] abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac peditatus, eas copias

c Mardonius enim abdic. tyrannis. *Vel, abrogato tyrannis imperio,* statum pop.

traiecit Hellespótum, pérque Europam iter Eretriam versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates [a] prætextus à Dario erãt belli inferendi: sed in animo habebat quàm plurimas posset Græcarum ciuitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex aduerso leuantes subegit, & peditatu Macedones, vltra eos qui iã seruiebant in seruitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sũt nationes, iam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terrã legens, ad Acanthum vsque processit: & ex Acantho soluens, dum Athon circumuertit, vẽtus aquilo vehemens atque admodũ atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, nauiúmque pleraſque [b] in Athon propulsas, ad trecentas afflixisse, vt supra viginti millia hominũ interierint: partim quòd à feris rapti, partim quòd natare nescirent, partim quòd petris allisi, (nam sæuissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia statiua habentem Thraces Brygi sub noctem inuasere, & cũ alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardoniũ vulnerauerunt. Sed non tamen seruitutem Persarum deuitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quàm illos in suam redegit potestatẽ. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob eam quam aduersus Brygos in exercitu terrestri, tum ob maiorẽ quã in classe ad Athõ acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam.

Insequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuntio iussit diruere muros, & naues in Abdera trãsportare. nam Thasii, vt qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & prouentus magnos habebant, [c] pecunia multa vtebantur, cùm

a Prætextus expeditionis ipsis erant.

b In Athon propulisse, & ex nauibus quidẽ trecentas, ex hominibus supra viginti millia interisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, (*id est, hæc maris pars quæ est circa Athon*) alii à feris rapti, alii petris allisi, alii, quòd natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex.

c Pecuniã *quam ex illis magnis prouentibus habebãt*, impendebant in comping.

A τῆσι νησοὶ Ⓦ Ἑλλησπόντου, ἐπορθοῦντο ὑφ᾽ τῆς Εὐρώπης· ἐπορθοῦντο δὲ ὅτι τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. αὗται μὲν ὦν σφι πρόφασιν ἔσαν τοῦ στόλου, ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας αἰ πλείστας δυνήσοντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλλησπόντιων πολίων, τοῦτο μὲν δή, τῆσι νησοὶ Θασίους ὧδε χείρας αἰτὰ φερομένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ, τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλοισι προσεκτήσαντο. Τὰ μὲν δὴ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πολλὰ σφι ἤδη ὑπὸ χεῖρα ἐγεγόνεε. ἐκ μὲν δὴ Θάσου ὑφαλόντες περίω ὑπὸ τὸν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, Ⓦ Ἄθων περιέβαλλον. ὑπιπτεόντων δέ σφι πρὸς πλέοσι βορῆς αἴπεμος, μέγας τε καὶ ἄπορος, καὶ πρὶν περιχέως προσιέναι πλῆθος πολλὰς τῶν νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς Ⓦ Ἄθων· λέγεται γὰρ τεσσεράκοντα μὲν τῶν νεῶν τὰς ὑφαφθαρείσας τῇ, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης τοῦτο τῆς περὶ Ⓦ Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· Ⓐ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας θραυόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέα οὐκ ὑπισχνέατο, ἢν τὸ τοῦτο διεφθείρετο· οἱ δὲ ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔφθαρτο. Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρηίκων ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσαντες Ⓐ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίσαντες. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τοὺς μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατὸν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε πρόσω ἰσχύοντας πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως πρὸς Ⓦ Ἄθων. τοῦτο μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπηλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους διαβαλόντας ὑπὸ τῶν ἀγγελιηφόρων ὡς ἀπόστασιν μηχανῶνται, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας ὃ τεῖχος περιελεῖν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ μὲν δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰσταίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐόντων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε

ναῦς τε ναυπηγέεσθαι μακράς, καὶ τείχεα A in compingendis nauibus longis, tum validioribus muris vrbi circumdandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidé metallorum aureorum materia, [a] septuaginta talentorū: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, vt si Thasii forent immunes tributorū, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, &, quando plurimum, trecēta. Quæ metalla ipse quoque inspexi, [b] & tamen longè admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cū Thaso eam insulam condiderūt, inuenere: quæ insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hæc autē Thasi Phœnicea metalla sunt inter locum qui vocatur OEnyrorum & Cœnyrorū, sita: atque eregione Samothraciæ ingens mons indagando euersus est. Et hoc quidem huiuscemodi est. Thasii autem iubēte Dario, muros suos diruerunt, & naues omnes in Abdera transportarūt. Post hæc Darius, quid in animo Græci haberēt, pugnaréne secum an sese dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios aliò dimittit, regi terram & aquam petere iussos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit, imperās lōgas naues fieri, & hippagogas, *id est, naues quibus equi feruntur.*

Dum hæc isti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Persespræceperat petētibus, terram multi in continente populi dederunt: insulani quoque, cùm alii omnes, ad quos eadem petituri legati accessere, tum verò AEginetæ. Qua de re continuò Athenienses irritati sunt, quòd putarent hostili in ipsos animo dedisse terram & aquam AEginetas, vt vnà cum Persa aduersus Athenas militarent. Itaque libenter occasionem contra AEginetas amplexi, Spartā profecti illos insimulauerunt quòd ex eo quod fecerant Græciā prodidissent. Ad hāc delationem

[a] Octoginta

[b] Ex quibus admiratione digna erant ea potissimùm quæ Ph.

τῶν ἐκ Σκαπτῆς ὕλης

τῶν Φοινικὰ

τῶν ἐν τῇ ζ.

B

C

D

E

τοῖς δὲ Ἕλλησι τοῖσι ἐσπλέουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προῄτεον αὐτέων ὁ Πέρσης· πόλιες δὲ νησιῶται, ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται δόσαν γῆ τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες δή σφισι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ δὴ σφέας στρατεύων. Ἐς ἅσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο. φοιτεόντες τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. τοῖς ταῦτα δὲ τὸν κατηγορέοντα,

Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, AEginā trāsmisit, animo præcipuos eius rei autores cōprehendendi. Conāti autem illos comprehēdere cùm alii AEginetæ interceſſere, tum præcipuè Crius Polycriti filius,

a *Id eſt, Negans eum impunè quēquam AEgin. abductūrum.*

[a] negans eum gauiſurum ſiquē abduceret AEginetarum: nā id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturū fuiſſe ad ſē comprehendendos.

b Mandato

Hoc autem dicebat ex [b] epiſtola Demarati. Eū Cleomenes ab AEgina diſcedēs interrogauit quod ei nomē eſſet. Ille reſpōdit quòd erat Crios, *id eſt, aries*. Cui Cleomenes, Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo.

Spartæ autem per id tempus Demaratus Cleomenē inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum, ſed ex familia inferiore, quæ tamē alia nulla in re inferior erat, (ab eodem enim oriundi) quàm quòd familia EVryſthenis, quòd primigenius eſſet, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum aſſentiētes, negant ſe in eam quā nunc poſſident regionem deductos à filiis Ariſtodemi, ſed ab ipſo Ariſtodemo regnante, qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòſt Ariſtodemi vxorem nomine

c Argiuam,

[c] AEginam, (quam dicunt fuiſſe filiam AVteſionis, qui fuit Tiſameni, qui fuit Therſandri, qui fuit Polynicis filius peperiſſe geminos:

d Ariſtodemum autē liberos hos intuitum morbo deceſſiſſe.

[d] eiſque natis Ariſtodemum morbo deceſſiſſe. Lacedæmonios autem qui tum erāt, inito conſilio creaſſe regem è pueris eum qui eſſet primigenius, vt lex iubebat. Sed neſciētes vtrum puerorum eligerent, quum eſſēt ſimiles ac pares: id quum nequirent ipſi diſcernere, prius fuiſſe percontatos genitricem: eáque negante ſe dignoſcere, ſed diſſimulante, quòd videlicet (vt credibile eſt) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc

A Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο αἰτίοισι τῶν Αἰγινητέων, ὃν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν ὁντινοῦν ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἀνθ' ὧν μὲν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα δὲ αἴ μιν τοῦ

B ἑτέρου βασιλέος ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο Κριὸν ὅ,τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ ὃ ἐὸν ἔφρασέ οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης εἶπε πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νῦν κεκαχάλκευ-

ται ὦ Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.

Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑποπτεύων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐπέβαλε Κλεομένεϊ, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος

C Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς οὐκ ὑποδεεστέρης κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν οὐκ ὑποδεεστέρης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) κατὰ πρεσβυγενείην δέ κως τετίμηται μᾶλλον ἡ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν κατέχουσι, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλόν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνομα εἶναι Ἀργείην. θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Ἀυτησίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλευσαμένους νόμον βασιλέα τῶν παίδων πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκ-

E ων δὲ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἐλώνται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων. οὐ δυναμένους δὲ γνῶναι, ἢ καὶ τοῦτο, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δ', οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδέναι μὲν καὶ ὅκότερα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἶκαι ἀμφοτέρους πρωτοτόκους βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ

Λακεδαιμονίοις ἀπορέειν. ἀπορεόντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ,τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τοὶ δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφότερα τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιληΐας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὴν γεραίτερον. τοὶ μὲν δὴ Πυθίῃ ταῦτά σφι αἰνελεῖν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέοισι τόδε ἦεν ὅκως ἐξεύρωσι αὐτέων τὴν πρεσβύτερον, γυναῖκα εἶναι ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα εἶναι Πανίτῃ. γυναῖκα δὲ τούτου τὴν Πανίτῃ τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τοὺ γηναμένους ὁκότερον τῶν παίδων πρεσβύτερον λούῃ καὶ σιτίζῃ. καὶ ἐπὶ μὲν χρόνον ταῦτα φαίνηται αἰεὶ ποιέουσα, τοὺς δὲ πάντα ἔξειν ὅσον τι καὶ δίζωνται καὶ θέλωσι ἐξευρεῖν· ἐπὶ δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη, σκαλαξ ποιέουσα, δηλοῦσθαι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνην πλέον οὐδὲν εἰδέναι· ὅπως δὲ ἄλλῳ τέ σφεας πρεπέσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ τὰ τοῦ Μεσσηνίου γυναῖκα, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Αἰσιοδήμου παίδων, λαβεῖν καὶ ταῦτα μιμεῦσθαι τὸν πρεσβύτερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδότες τῷ εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες δὲ τὸ παιδίον ὃ μιφθὲν τοῦ τῆς γυναμένης, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τὸν ὕστερον, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶναι πάντα χρόνον τῆς ζόης αὐτέων ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γινομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων· τάδε δὲ καταλεγόμενα ἐστὶ Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. τούτους τοὺς Δωριέων βασιλέας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δαναὴς τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ἐστὶ Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα γὰρ, μέχρι Περσέος, τόδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔστι ἐπωνυμίη Περσέι οὐδεμίη παρὰ θεοῦ θυητῷ, ὥσπερ Ἡρακλέι Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δαναὴς τοῦ Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φαίνοιτο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν καὶ τὰ Ἕλληνες λέγουσι γινωσκόμενα.

dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos sciscitatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse vt vtrunque puerorũ regem ducerent, sed primigeniũ magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodã Messenio, nomine Panite, vt obseruarent vtrum puerorum mater priorem lauaret cibarétque: quã si deprehenderent eodẽ semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & vt isti aliam rationem inirent. Ibíque Spartiatas ex admonitu Messenii obseruantes matrem puerorum, ignarã cur obseruaretur, animaduertentéque illam præferentẽ alteri primigenium tum cibando tum lauando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tãquam primigenium, publicéque alẽdum curasse, imposito ei nomine EVrysthene: iuniori, Procle. Hos autem fratres, vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorũ posteros perseueraſſe. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt. At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Doriensium reges vsque ad Perseũ Danaes à deo genitum, recẽseri rectè à Græcis, & ostendi Græcos esse. iam tũ enim isti inter Græcos censebantur. Ideo autẽ dixi, vsque ad Perseum, nec altius repetii, quòd nullũ Perseo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectã rationem sequente dictum rectè est vsque ad Perseum. A Danae verò Acrisii filia retrorsũ patres eorũ recẽsendo, cõstabit prĩcipes Dorienſiũ [a] ex AEgypto oriũdos. Hæc generis recẽsio ex commemoratione Græcorum facta est.

[a] Ægyptios fuisse indigenas.

Vt autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acriſii a recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eóſque (quēadmodum Græci aiunt) AEgyptios fuiſſe. Hæc de his hactenus. Quòd autem regnum Dorum, quum AEgyptii eſſent, ſibi traditum acceperint. hoc (quoniam ab aliis dictum eſt) omittemus: quæ verò alii non attigerunt: eorum faciemus mentionem. b Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Iouis Lacedæmonii & Iouis cæleſtis: & ius belli in quamcunque libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centū delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. c In egreſſibus vtantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis tépore eis tribuuntur: Vt quoties aliqua publica cuiſcceratio fit, primi in cœna reges diſcūbant, & iis primis diſtribui incipiat vtrique eorum duplum omnium quàm cæteris conuiuis: d libaminaque immolatorum & coria, eorum ſint. Singulis quoque calēdis inſtantis menſis, ſingula pecora vtrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt, ſex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis locis præſideant. e Liceátque quibuſcūque libeat ciuibus inniti, & vtrique binos eligere Pythios. (ſunt autem Pythii qui Delphos ad conſulenda oracula mittuntur, quíque publicè cum regibus paſcuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinæ choœnices, *id eſt, ſemodia*, & vini ſingulæ cotylæ, *id eſt, ſextarij*: præſentibus dupla dentur omnia. eadem ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnam, honorentur.

a Nullam habere cū Perſeo conſanguinitatem

b Has dignitates. *Vel*, Hos honores.

c Quoties in expeditionem proficiſcūtur, vtant.

d Et vt primum in libationibus locum obtineāt, corjáque immolatorum pecorū, eorum ſint. Singulis quoque calēdis, & ſeptimo quoque diemenſis ineuntis, victima perfecta vtrique illorum detur in Apollinis æde. *Illud autem ἱρήϊον τέλεον, (id eſt, ad verbum, perfecta victima, & quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta) varie exponitur.*

e Liceátque illis quos velint ex ciuibus proxenos conſtituere, *vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius vrbis nomine hoſpitio excipiebāt qui ex alia ciuitatibus aduenie-bant, iíſque quæcunque poterant humanitatis officia præſtabant.*

A ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγει, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ ἐκ Περσέος τοῦ γένεος. τοῦτον δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οὐδενὸς τρόπου Περσέι σοδὲν, τοὺς δὲ ἔτι, καταπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. καὶ ταῦτα μὲν νυν τοσαῦτα τουτέων εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ τοσοῖσι αὐτέων εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τουτέων μνήμην ποιήσομαι. γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιήτῃσι δεδώκασι, ἱρωσυνέας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ὅντινα ἂν βούλωνται χώρον. τοῦτον δὲ μηδένα τῶν Σπαρτιητέων ἀπερκαλυτήν· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγει ἐνέχεσθαι. στρατευομένων μὲν, τοσούτους ἱέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχάδας ὑπὸ σπανίης φυλάσσειν αὐτούς. τοσοῦτοι δὲ χρᾶσθαι ἐν τοῖσι ἐξοδίοισι, ὁκόσοισι ἂν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀποδύτων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρεναῖα καὶ τὰ δὲ σφι δέδοται· ἐὼν θυσίην τινὰ δημοτελέα ποιέηται, τοσοῦτον ὑπὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τουτέων τοσοῦτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πρόσφατα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδαρχίας ἔτι τουτέων, καὶ τῶν ὑπὲρ τῶν τοσφάτων τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ καὶ ἑβδόμας ἰσταμένου τοῦ μηνὸς, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήϊον τέλεον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικήν. καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι τοσεδρίας ἐξαιρέτους, καὶ τοσοξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι τοσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. (οἱ δὲ Πύθιοι, εἰσὶ θεοτρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τοῦ βασιλέων τὰ δημόσια) μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ὑπὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· τοσοῦσι δὲ διπλήσια πρόσφατα δίδοσθαι. τῶυτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοσὸς ἰδιωτέων κληθέντας ὑπὸ δεῖπνον ὑμᾶσθαι.

τῶν ὑπὲρ Πυθίων τὰ δέρματα.

τὰς δὲ μαντηίας τὰς χρηστηρίους, τούτοις A
φυλάσσειν· στεφανοῦσθαι δὲ καὶ τοὺς πυθίους.
δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε
μούνα. παρεύχου τε πρυτάνεος πέρι, ἐς ὃν
ἐκφέρεται ἔχειν, ἢν μή τι ὁ πατὴρ αὐτῷ ἐζη-
μίωσε· καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι, καὶ ἢν τις
ἄγῃ τὸν παῖδα ποιέεσθαι ἑωυτοῦ, βασιλέων
ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύου-
σι τοῖσι γέρουσι, ἑοῦσι δυῶν δέουσι τεσσέρα-
κοντα. ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοῖσι μάλιστά σφι τῶν
γερόντων τρόσφατοι ἔχθρη τὰ τῶν βασι-
λέων γέρεα, δύο ψήφους φερομένους, τρίτην B
δὲ, τὴν ἑωυτῶν. ταῦτα μὲν ζώοισι τοῖσι βα-
σιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιη-
τέων· ἀποθανοῦσι δέ, τάδε· ἱππέες περιαγ-
γέλλουσι κατὰ γῆν πάσην τὴν Λακωνικήν· καὶ ἐν τῇ πόλι γυναῖκες περιιοῦσαι,
λέβητας χαλκέοισι. ἐπεὰν ὦν τοῦτο γίνηται
τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλθεῖν
δύο καταμαίεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα·
μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπι-
κέαται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι καὶ
τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἔστι ὡυτὸς καὶ τοῖ- C
σι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τὸν γὰρ βαρ-
βάρων οἱ πλεῦνες τοῦτῳ νόμῳ χρέωνται
καὶ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὰν γὰρ
ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίοισι, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρεῖς Σπαρτιητέων,
ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναμαθοῦσι ἐς ὃ
κῆδος ἰέναι. τουτέων ὦν καὶ τῶν εἰλωτέων, ἔ
αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθῶσι ἐς
τοὔυτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυ-
ναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα πρόσθυμα,
καὶ οἰμωγῇ ἄμαχρέων ἁπλέτῳ· φάμε- D
νοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀποκλαίεσθαι τῶν βασι-
λέων, τοῦτον δὴ χρεόν ἐστι ἄδικον. ὅς δ' ἂν ἐν
πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ
εἴδωλον σκυτάσαντες, ἐν κλίνῃ δαψιλέϊ ἐστρωμέ-
νῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέ-
κα ἡμερέων οὐκ ἵσταται σφι, οὐδὲ ἀρχαιρε-
σίη συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι καὶ τούτους καὶ ἡμέ-
ρας. συμφέρονται δὲ ἄλλο οὐδὲν τόδε τοῖσι
222 Πέρσῃσι· ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος
ἄλλος ἐνίσταται βασιλεύς, δωρεὴ ὁ ἐσιὼν ἐλευ- E
θερεῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ
ᾧ δημοσίῳ ὤφλε. ἐν δὲ αὖ Πέρσῃσι ὁ καταστάθμιος βασιλεὺς τὰ προσοφλήμενα
φόρου μετὰ πάσῃσι τῇσι πόλισι συμφέρον ἐστὶ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι

[a] Vaticinia quæ de virgine pupilla, vtri danda sit, eine cui mater, an cui pater desponderat: nec non de viis publicis: & siquis adoptiuum filium [b] facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eò non accesserint, eorum maximè propinqui duo senatores ius regũ obtineant, duos calculos ponendi, tertiũ pro seipsis. Viuẽtibus hæc regibus à republica Spartiatarum tribuũtur: ista, defũctis: Equites per vniuersam Laconicam obitum regis enuntiant: fœminæ per vrbẽ circumeuntes ollas pulsitãt. quúmque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. nam plerique barbarorum eodẽ ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem [c] posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorũ. Quorum & item seruorũ atque ipsorũ Spartiatarum posteaquam multa millia in vnum coacta sunt, promiscuè cum mulieribus frontes suas intrepidè pungunt, & vlulatu immenso vtuntur, vltimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui verò regum in bello periit, eius simulacrum quum expresserunt, in toro bene strato efferunt, cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullúsque magistratuum consessus, sed luctus cõtinens. In hoc quoque cum Persis isti conueniunt, quòd defũcto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas itẽ qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributũ quod debebãt remittit. Cũ AEgyptiis etiã Lacedæmonii in hoc cõgruunt,

[a] Vaticinia autẽ quæ eduntur, vt ab iis custodiantur, vel, asseruentur. Vt soli reges de his solis iudicium ferant: de virgine ad quam tota hæreditas deuenerit, quis ex iure illam in vxorem ducere debeat, si pater eã non desponderit. *Ad verbum*, Cui obueniat illã habere. *s. in quẽ cadat. Sic Gall. A qui il vient. pro, à qui il touche.*

[b] Facere velit, vt coram regibus faciat. *Vel, in conspectu regum.*

[c] Mortuo regẽ Lacedæmoniorũ coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hũc locum intergreti.*

χρ' ἀναλκασι

quòd eorum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicē è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque vlli propter vocalitatem aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseuerant: atque hæc quidem ita fiunt.

Cleomenem autem tunc quū apud AEginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, nō tam AEginetis studens, quàm inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab AEgina reuersus consultabat vt regno submoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnū obtinens, quum è duabus vxoribus liberos non susciperet, & in se culpam eius rei non esse agnosceret, tertiam duxit vxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibus maximè vtebatur: cui viro erat vxor speciosissima, ex turpissima talis facta. siquidem hanc mala forma præditam esse cernēs nutrix sua, idque parentes eius, vtpote locupletes, ægrè ferre, hoc excogitauit, vt puellam singulis diebus baiularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. eò quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrum, deā precabatur vt alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeūti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in vlnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, iussisse sibi ostendi. Quumque negaret nutrix id se facturam, quòd infantem parentes sui vetuissent ostēdi cuipiam, institisse iubere prorsus vt sibi ostenderetur. [a] magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. ita nutrice puellā ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futurā eam omniū Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilē perueuit ætatem, duxit vxorem

a Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tādem ostendisse. Hāc autem, caput puellæ demulc. dixisse. &c.

A ⓐ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρῴας τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ κω λαμπροφωνίῃ ἐπιθυμέοντες ἄλλοι σφέας παρεκλέοισι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

Τότε δὲ τὴν Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, ὀδὸν Αἰγινητέων ὕπ-
B τιον κινδυνεύων, ὡς φθόνῳ καὶ ἄτῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοσήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληίης, δόξαι τοιῷδε πρήγματι τοιῷδε, ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτου εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτῳ γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνήρ, ᾧ συνεσχέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων.
C τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ κάλλιστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ τοῦτο μὲν τοῖσι κάλλιστα ἐξ αἰσχίστης γλυκμένη. ἐοῦσαν γὰρ μιν ὁ εἶδος φλαῦρον, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, τροφὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοῖς γονεῦσι συμφορὴν ὁ εἶδος αὐτῆς ποιεύμενος, τοῦτα ἔκαστα μαθοῦσα, ἐπιφερέζεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν καὶ ἀπὸ πᾶσαν ἡμέρην ἐς ὁ τῆς Ἑλένης ἱρόν, τὸ ἐστὶ ἐν τῇ
D Θεραπνῇ καλυμένῃ, ὑπερθε τοῦ Φοινικήου ἱροῦ. ὅκως δὲ ἐγγένοιτο ἡ τροφὸς, στὰς τε πρὸ ἄγαλμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τὸ δυσμορφίης ὁ παιδίον. καὶ δή κοτε ἀπιόσης ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφᾶσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅ, τι φέρῃ ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φᾶσαι, ὡς παιδίον φορέῃ. τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι.
E τὴν δὲ πολλῷ ἐωϋτῆς κελεύειν ἐπιδεῖξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα πολλοῦ ποιεύμενον ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι ὁ παιδίον. τὴν δὲ, καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλήν, εἰπεῖν ὡς καλλιχεύσει παντέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ

τῆς ἐς Σπάρτην,

τῶν πάντων

Φοινικήου

τούτης τῆς ἡμέρης μεταπεσέειν ὁ εἶδος. γαμέει δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην

Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος. Ὃς δὲ Ἀρίστωνα ἔσχε ἔρωτα τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε· αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ τῷ ἑωυτοῦ πρήσσων ἔν τι ὃ αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλητο, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τοὶ ὁμοίως δοῦναι. ὁ δέ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα. ὅτε τοίνυν δὴ ὅρκοισι ἐπήλασαν. μετὰ δέ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο ὅ,τι δὴ οἱ εἵλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀγήτεω ὁ Ἄγητος, καὶ αὐτὸς τοὶ ὁμοίως ζητέων φέρεσθαι πρὸς ἐκείνου. ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταίρου τοὶ γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δέ, πλέω τούτου μοιρίου, ἀλλά ἑ φῆ καταινέσαι. ἀναλκέϊ ζόλμῳ μέν τοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ ὑποδεγωγῇ, ἀπίει ἀπάγεσθαι. οὕτω μὲν δὴ τοὶ τρίτοι ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἐκπεμφάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλαχόντι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν ἀγορῇ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὡς οἱ παῖς γένοιτο. ὁ δέ, ὅτι ἀριθμός τε τὸν χρόνον τῷ ἠγάγετο τοὶ γυναῖκα, καὶ ὅτι δακτύλῳ συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἐκπομπαίους, Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη. τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. τρῶγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τοῦ παραυτίκα· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα γὰρ Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ νόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὔνομα ἔθετο, ἀπὸ τοῦδε τοιούτου ἐόντων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι ὡς ἀνδρὶ βουλομένῳ ἀπὸ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρχὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι. ἀπὸ τούτου μὲν οἱ τὸ οὔνομα Δημάρητος ἐτέθη. χρόνου δὲ προϊόντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τοὶ βασιληίου. ἔδεε δὲ (ὡς ἔοικε) ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα, καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληίης, ἀπὸ τὰ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὸν στρατὸν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ὑπ' Αἰγινητέων τῶν μηδίσαντας ἀπαβαίτος Κλεομένεος.

A Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commétus est: Ageto sodali suo, cuius illa erat vxor, recepit se dono daturum vnam è suis rebus quamcunque ille optaret: atque inuicem iussit illũ simile munus sibi dare. Agetus nihil de re vxoria suspicatus, quum videret Aristoni quoque vxorem esse, accepit conditionem, & in eam rem iusiurãdum interposuit. Cui mox B Ariston è suis rebus pretiosis donauit quam ille elegit. Ipse vicissim, quum eius partes petẽdi muneris ab illo fuerunt, [a] ibi optauit vxorem eius adferri. Agetus dicere, se præter hoc vnum cætera annuisse: iureiurando tamen adactus ac dolo seductus, [b] ad eam ducendam abiit. Ita tertiã hanc Ariston, repudiata secunda, duxit vxorem: [c] quæ circa legitimum pariendi tempus, nondum exactis decem mensibus, hunc ei genuit Demaratum. Aristõ, quum ei sedenti in basilica cum ephoris quidam famulus nuntium nati filii attulisset, sciens quo tempore duxisset vxorem, deductis in digitos mensibus, dixit cum iureiurando, Hic non est filius meus. Quod audiẽtes ephori, haud magni fecere impræsentiarum: sed posteaquam puer adoleuit, pœnituit Aristonem dicti, opinantem vtique filium suum esse Demaratum: cui ideo nomen impositum est Demaratus, *id est, A populo votis petitus:* quòd ante eum natum omnis populus vota fecit vt Aristoni, omnium ante id tempus regũ probatissimo, filius gigneretur. ea de re id nomen impositum est. Interiecto deinde tẽpore Aristone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: sed videlicet necesse erat vt id quod auditum fuerat, hominem regno priuaret. Eapropter à Cleomene vehemẽter insimulabatur, cùm antea φ ab Eleusine abduxisset exercitũ, tum eo tempore quum aduersũs AEginetas cum Medo sentientes traiecit Cleomenes.

a Illius vxorem abducere studebat.

b Eam abducere permisit.

c Quæ intra breuius tẽporis spatium, & nõ exacti. *Id est, Intra breuius quàm decem mensium spatium.*

a Vlciſci

Ergo ingreſſus eũ[a] vrgere Cleomenes, componit cũ Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, vt ſi eum regem in locum Demarati conſtituiſſet, ſe aduerſus AEginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipuè cauſam, quòd quum Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſè hominem cõiugio priuauit, præoccupata & prærepta vxore, ac retenta. Ob hãc cauſam Leutychidi inimicitiæ cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene ſolicitante, cõtra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum eſſe regem, quòd Ariſtonis filius nõ eſſet, deinde quod iurauerat inſtitit confirmare: quòd Ariſton aliquãdo dixiſſet, quum ei nuntiaſſet famulus ſuus filiũ ei natum, & menſes conferens, iureiurando negaſſet illum eſſe filiũ ſuum. Huic verbo inſiſtens Leutychides, pronuntiabat Demaratum neque Ariſtonis filium eſſe, neque rite Spartæ regnare: eiſdẽ ephoris adhibitis teſtibus qui Ariſtoni aſſidentes tũc hæc ab illo audierant. Tandem re in cõtentionem deducta, viſum eſt Spartiatis oraculum quod Delphis eſt conſulendum an foret Demaratus Ariſtonis filius nécne. Ibi Cleomenes,[b] quum ex ipſius erga Pythiam prouidentia nihil ſuſpicionis eſſet, ſubornat Cobonẽ quendam Ariſtophãti filium maxima apud Delphos autoritate, vt perſuadeat Periallæ mulierum vaticinãtium antiſtiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, ſciſcitantibus iis qui ad oraculum erãt miſſi, negauit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. quæ tamen res ſequenti tempore palàm facta eſt, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore abdicata eſt. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quòd quum electus regno gereret magiſtratum,

b *In Græco exempl. pro ἀνωΐστου legendum videtur* ἀνωσοῦ, *cuius lectionis alibi ratio reddetur.*

A ὁρμηθεὶς ὧν ἀποτίννυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα αὐτὶ Δημαρήτου, ἕψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενεάς, ἀπὸ τοιῆσδε πρήγματος· ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερὴς Λευτυχίδεα τοῦ γάμου, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας ᾠκέε γυναῖκα. κατ' τοῦτο μὲν δὴ τὸν Λευτυχίδην ἦν ἐχθρὴ ἐς Δημάρητον ἐγεγόνεε· τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος παρεθυμίης ὁ Λευτυχίδης κατώμνυτο Δημαρήτου, φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὸν κατωμοσίην, ἐδίωκε αἰτιεώμενος ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγελλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι· ὁ δὲ, συμβαλλόμενος τοὺς μηνέας, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἐωυτῷ μιν εἶναι. τούτου δὴ ἐπιβατεύων τῷ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε ἰκνεομένως βασιλεύοντα Σπαρτιητέων, σὺν ἐφόροισι μάρτυρας προσχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἐτύγχανον πρέσβυροί τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. τέλος δὲ ἐόντων περὶ αὐτέων νεῖκος, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἔστι Ἀρίστωνος εἶναι παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνωΐστου δὲ γενομένου ἐν τοῖσι τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐπαύετο παρεσκευάδατο Κλεομένης Κόβωνα Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυνατεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων πείσας τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγεσθαι, λέγειν. ὅτε δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔχρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγίνετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περιάλλα ἡ προμάντις ἐπαύθη τῆς τιμῆς. κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημάρητου κατάπαυσιν τῆς βασιληίης οὕτω ἐγίνετο. ἔφυγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος· μετὰ τῆς βασιληίης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἄρχειν.

B

C

D

E

συμβαλλόμενος

ἐβούλετο

ἦσθη μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονὼς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς αὐτ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα ὅτι γέλωτί τε καὶ λοιδορίῃ, ἤρώτα Δημαρήτον οἷόν τι εἴη ὃ ἄρχειν μὴ ὃ βασιλεύειν. ὁ δὲ, ἀλγήσας τῷ ἐπερωτήματι, εἶπε φάς, αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον δὲ, οὔ. τῷ μέντοι ἐπειρωτῆσαι τοῦτο ἀρχὴν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ καταλυψάμενος, ἤιε ἐκ τοῦ θεάτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ ὁ θοινασάμενος ἦλθε παρὰ Διὶ βουλαῖον. θύσας δὲ, τῷ μητέρα ἐκάλεσε. ἀπικομένην δὲ τὴν μητέρα ἑσθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τὸν παλαίχνων, κατικέτευε, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, θεῶν σε τὸν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκετεύω, καὶ τοῦ ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τῷ ἀληθείῳ, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη σε ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κυέουσάν σε ἐκ τοῦ πρὸ τέου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν τῷδε. Ἀρίστωνα. οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασί σε ἔσελθεῖν τῷδε τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν μετέρχομαι θεὸς θεῶν, εἰπεῖν τὠληθές. οὔτε γάρ, εἰ πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μοιρίη δὴ πεποίηκας, μὴ πολλέων δὲ ὄντων τοὺς λόγους πολλοὺς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παραδοπιὸν οὐκ ἐθέλω. τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς πρότερας γυναῖκας. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἐπεί τε με λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὠληθέα, πρῶτα εἰς σὲ κατειρήσεται τὠληθές· ὡς μὲν ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτὸν, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι· συνεγένετο δὲ, καὶ στεφάνους οὓς εἶχε, ἐμοὶ περιέθηκε. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, ἤρώτα τίς εἴη ὁ, μοι δοὺς. ἐγὼ δὲ ἔφαμην ἐκεῖνον· ὁ δὲ οὐκ ἐπεδέκετο. ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον γάρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ

adesséque spectaculo gymnopædiarum, *id est palæstræ nudorũ puerorum*, misit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi insultandíque causa, ministrũ, qui interrogaret [a]qualis esset præfectura post regnum. Eam interrogationem ægrè ferens Demaratus, respondit se vtrumque expertũ, illum verò non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite ē theatro domum abiit, cõfestímque præparatum Ioui bouem immolauit: quo immolato, matrem accersiit: quæ quum aduenisset, positis in eius manus extis, mulierem his verbis obsecrauit, Per ego te mater cùm alios deos, tum Iouem hunc domesticum, quem tãgo, precor, promas mihi veritatem: quísnam reuera meus est pater? Nam Leutychides inter conuicia obiecit, te ē priore viro grauidam, ita ad Aristonem venisse. Alii etiã dementius referentes, aiunt te ad domesticum asinarium ventitasse, illiúsque me filium esse. qua de re ego te adiens obsecro vt verum dicas. Siquid enim eorũ quæ dicuntur feciſti, non sola feciſti, sed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ sermo est, negãtium [b]Aristoni fuisse genituram ad filios procreandos. nam si fuisset, priores vxores fuisse cõcepturas. Hæc Demaratus. Cui mater ita respõdens, Fili, inquit, quoniam [c]precibus mecum agis vt dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Vt me domum Aristõ duxit, tertia quàm me duxerat nocte simulacrum tãquam Aristonis ad me venit, quod posteaquã mecũ concubuit, [d]corona quam gestabat, me circumdedit, atque abiit. Dehinc Ariston aduenit, qui cernens me coronas habentem, scisciatabatur quisnã me illis donasset. Ego ipsum dedisse respondi: eóque id abnuente, iurauí, asserens non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo antè ingressus, vbi mecum coiisset, coronis me donasset.

a Quale illis esset magistratum gerere, qui antea regnauissent.

b Aristoni fuisse prolificum semẽ. nam si fuiss.

c Precibus instas mihi vt dic. ver.

d Coronas quas gestabat mihi circũposuit. Et hoc quidem abiit, Ariston autem postea venit.

Ariston, cernens me iurantem, intellexit eam rem diuinam fuisse. com-

pertúmque eſt illas coronas fuiſſe ſumptas ex heroico conditorio, quod eſt iuxta ianuam aulæ extructum, quod vocant Aſtrobaci: & vates eſſe hunc eundem heroem reſponderunt. Habes igitur fili ita vt volebas audire. aut enim ex hoc heroe genitus es, patérque tibi eſt Aſtrobacus heros, aut ex Ariſtone. nam ea te nocte concepi. Verùm quod tibi præcipuè exprobrant inimici, quòd Ariſtō, quum ei te natum eſſe nuntiatum eſt, multis audiētibus negauit te ſuum eſſe, quia tempus decem mēſium non exiſſet, per inſcitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nā mulieres nouem etiam mēſium ac ſeptem menſium partum edunt, non omnes decimum menſem explētes. ego autem fili ſeptimeſtrem te genui. Ipſe quoque Ariſton non diu pòſt agnouit [a] ſe per imprudentiam id verbum extuliſſe. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim veriſſimè audiſti. Nam quod ad aſinarios attinet, ipſi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, ſuæ vxores dē aſinariis pariāt filios. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, ſumpto viatico per ſpeciē eundi Delphos ad oraculum conſulēdum, Elin contendit. Eum ſuſpicati Lacedæmonii fugam capeſſiturum, inſequuti ſunt. Sed Demaratus iam ex Elide Zacynthū traiecerat, quem illuc tranſgreſſi Lacedæmonii prehenderunt, eiúſque famulos: ſed Zacynthiis eum dedere abnuētibus, Demaratus illinc in Aſiam ad regem Darium traiecit: à quo magnificè exceptus eſt, territorióque ac vrbibus donatus. Ita in Aſiā Demaratus abiit, ac tali fortuna vſus eſt, vir cùm aliis in multis factis dictiſque apud Lacedæmonios illuſtris, tū quòd illis olympiadē palmā quadriiugo certamine reportauerat, rē ei[a] ſolius, ad ea tēpora, regū Spartiatarum. Leutychidi autē Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati ſucceſſerat, natus eſt filius Zeu-

a Se per ſtultitiam id verbum emiſiſſe. Cætera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

A τῦτο μὲν, ⓐ φέρωσι ἐφαίνοσθε ἐόντες σὺν τῷ ἥρῳ τῷ τῆσι θύρῃσι τῆσι αὐλείῃσι ἱδρυμένῳ, ὃ καλέουσι Ἀστροβάκου· τῦτο δέ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τῦτον ἥρωα αἱρέεσθαι εἶναι. οὕτω δὴ ὦ παῖ ἔχει πολὺ ὅσον τι καὶ βούλεαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ σὺν τῷ ἥρωος τούτου γέγονας, καί τοι πατὴρ ὅδε Ἀστρόβακος ὁ ἥρως, ἢ Ἀρίστων. ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ αἱαγρέομαι. τῇ δέ σευ μάλιστα καταπλονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ B ἠγγέλθης γνώμιμος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσειέ σε ἑωυτῷ εἶναι. ⓑ χρόνον γὰρ τοι δέκα μιῶς οὐδὲ κω ἐξῆκειν· ἀιδρείῃ τῷ τοιούτων κεῖνος τῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἑπτάμηνα, οὐ πᾶσαι δέκα μιῶς ἐκτελέσασαι. ἐγὼ δέ σε ὦ παῖ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ ὁ αὐτὸς Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς αὐτοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τῦτο. λόγους δὲ ἄλλους μηδὲ γνώσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέ- C χεο. τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτουσι αἱ γυναῖκες παῖδας. Ἱππίη μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε· ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόψας λαβών, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν· τῷ λόγῳ φὰς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὑποτοπησάντες Δημάρητον δρησμῷ ἐπιχειρέειν, ἐδίωκον· καὶ κως ἐφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ D Δημάρητος ἐκ τῆς Ἤλιδος. ἐπιδιαβάντες δὲ ⓒ Λακεδαιμόνιοι, αὐτῷ τε ἅπτονται, καὶ τοὺ θεραπόντας αὐτῷ ἀπαιρέονται. μετὰ δὲ, (οὐδὲ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν ⓓ Ζακύνθιοι) ἐστάλη διαβὰς ἐς τὴν Ἀσίην πρὸς βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστὶ, καὶ χώρῃ τε καὶ πόλιος ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· ἄλλά τε Λακεδαιμονίοισι συ- E χνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀποκαμπτωθείς, ὃν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδι σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ προεστήκεε, μοῦνος τοῦτο πρώτων δὴ τῶν γνωρίμων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας. Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημάρητου καταπαυσθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληίην· καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζευ-

ἔχεις

ἐν Ὀλυμπιάδι

ξίδημος, ὃν δὴ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. τοῦ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾶ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμου, γαμέει δευτέρῳ γυναῖκα Εὐρυδάμιλν, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν, Διακτορείδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδέν, θυγάτηρ δὲ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ πίσυνος δέ τινα Δημάρητῳ ἀξίωσιν· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· πρεόν δέ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολύ· ὅτε δὲ αὖθις ἀπ' οἴκου ἐὼν τῷ στρατοπέδῳ, ὑπὸ καπήλου χεὶρ διπλῆ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ἐς τὸ δικαστήριον ὑπαχθείς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν τούτῳ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγίνετο χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ διωδώθη ὁ ἐς Δημάρητον τρῆγμα, αὐτίκα σὺν Λευτυχίδεα, ἅτε ὑπὸ τοῖσι Αἰγινήτῃσι δεινόν τινα σφι ἐγκοτον ἀπὸ τοῦ πρόσθε λακισμὸν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἥκοντων ἐπ' αὐτοὺς ἐδικαίευν ἐπ' αὐτιβαίνειν, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοῖσι πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ ἡλικίῃ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κεῖόν τε Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἦρχον μέγιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς γῆν τὴν Ἀττικήν, παρέθηκαν κατημένοισι ἐς τοὺς ἕδρους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίοις. μετὰ τοῦτο, Κλεομένεα ἐπαίσιον γενόμενον καὶ κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δείματι ἑλόντα Σπαρτιητέων, καὶ ὑποδεξάμενον ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐπῆρτο πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ὅπῃ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκοισι προσαγόμενος σφι, ἢν μὴ ἕψεσθαί σφεας αὐτῷ τῇ αἰ ἄξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν προθυμέετο ἐλθὼν τοὺς Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων, ἐξορκοῦν ὃ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ

xidamus, quem nonnulli Spartiatarũ Cyniſcon, *id eſt, catulum* vocabant. Is Spartæ non regnauit, ante Leutychidẽ defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychides orbatus filio, alterã duxit vxorem EVrydamen, Menii ſororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem ſuſcepit, ſed filiam nomine Lampito: quã Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipſo Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipſe Spartæ conſenuit, ſed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Theſſalica dux quum omnia faciendi ius haberet, multũ pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipſéque in re deprehenſus, quum ſederet in caſtris, vtraque manũ pecuniam tenens, in iudicium delatꝰ è Sparta profugit, domúſque eius exciſa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortẽ obiit. Sed hæc inſequenti tempore acta ſunt.

Tunc autem Cleomenes, quũ ſibi res in Demaratum bene ceſſiſſet, aſſumpto protinus Leutychide, contendit aduerſus AEginetas, maiorem in modum illis propter ignominiam infenſus. Ita AEginetæ vtriuſque regis cõtra ſe aduentu non repugnandũ iam ſibi eſſe putauerunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitiis ac genere eminẽtiſſimos, cùm alios, tũ Crium Polycriti, & Caſambum Ariſtocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticã adductos, penes inimiciſſimos AEginetis Athenienſes depoſuerunt. Poſt hæc Cleomenes, quũ eum ſubiiſſet metus Spartiatarũ, iam manifeſtus maleficii in Demaratum excogitati, in Theſſaliam ſubterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, ſolicitans Arcadas aduerſus Spartam, adigénſque eos iureiurando ad ſe ſequẽdum quocũque ipſos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad vrbem Nonacrin ductos adigere ad iuſiurandum per aquam Stygis. In hac autem

vrbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autē vbi fons hic visitur, vrbs Arcadiæ est, ante Pheneon vrbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animaduertissent, timentes sibiipsis, Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reuersum statim morbus insaniæ cepit, iam etiam antea subinsanum. nam vt cuique Spartiatarū obuius erat, in eius faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigauerūt. Qui custodem digressis aliis solū remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis cōterritus custos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. [a] Eo accepto, Cleomenes à suris incipiens sese detruncabat. In longū namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque peruenit ad vterum, in quo rescindendo, sic expirauit, vt quidē plerique Græcorum memorant, quia Pythiā corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: vt autem soli Athenienses, quòd adortus Eleusinē, fanum deorum fuerat depopulatus: vt Argiui, quia eos qui è pugna fugerāt Argiuos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [b] ipsū lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculum poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturum. qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea exorientem apparere, illincque iam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumē posteaquam peruenit, ei hostias immolauit: & quum læta non essent exta de flumine transmittendo,

a Cleomenes vero arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. nā conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursū versus ad femora perrexit, éque femoribus ad coxas & latera atque ventrē peruenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.*

b Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse* ἐν ἀργείῃ *pro* ἐν ἀλογίῃ.

A Ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται ἔϊ) ὑπὸ Ἀρκάδων ὁ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης σταζὲ ἐς ἄγγος, ὁ δὲ ἄγγος αἰμασιῆς τις περιβέβληκε κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. μαθόντες ὦν Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα παραινέοντα, καὶ τῇσι αὐτῶν δείσαντες ὅτι πίσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. καταλάβοντα δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ὑπελάβε μανίης νοῦσος, ἐόντα B πρότερον ὑπομαργότερον. ὅκως γάρ τεῳ συτύχοι Σπαρτιητέων, ἐπέρεσε ἐς ὃ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν ἐν ποδοσπόκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθεὶς, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων, αἴτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δὲ ταύτην τὸν φύλακον διδόναι, ἀπείλεε τὰ μὲν αὐτὸς ποιήσειν· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν C τις εἰλωτέων) δίδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωὐτὸν λωβώμενος. διατάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῆλθε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς. ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὸν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτῃ κατακορδυλῶν, ἀπέθανε ξὺν πολυτρόπῳ. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην διέφθειρε ἐς τὰ περὶ Δημάρητον γεγομένα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν, ἔκειρε ὁ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτέων τῆς Ἄργου, D Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης κατανηέων, κατέκαυσε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἀγὼν ἀπίκετο ὅτι ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος E λίμνης· τοῦτον γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι· ἀπικόμενος δὴ ὧν ὁ Κλεομένης ὅτι τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν,

ἀγαθαι

ἄγασθαι μὲν ἔφη τὸν Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργείους μέντοι οὐδ' ὡς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς Θυρέην. σφαγιαζομένου δὲ τοῦ θαλάσσιον ταῦρον, πλοίοισι 227 σφέας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δὲ ἐπεὶ ἐπύθοντο, πειθανόμενοι ταῦτα, ὅτι θάλασσαν. ὡς δὲ αἴσχος μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δ' ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σίπεια τοὔνομα, μεταίχμιον δὲ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο αὐτοὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐς τοῦτο τὸ χρῆμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκεινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τοῦτοισί τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον οὕτω,

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
Ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπ' εὐρυόδων Ἀθηνέων,
Δεινὸς ὄφις τελέεντος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

Ταῦτα δὴ πρόσθα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρέσχε. καὶ δή σφι τοιόσδε ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσοιμώδοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τοῦτο τοῦτο. μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὀχθέντι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνῃ, τοῦτον ἐκέλευε σφι ὅτεῳ σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε αἰρεομένους τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ὅτι τελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος, ἐπεκέατο. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δὲ ἔτι πλέους ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιέζωσαν ἐφύλασσον. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐπιέζε τοιόνδε· ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας, καὶ πειθανόμενος τούτεων, ἐξεκάλεε πέμπτων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀναφυγόντας τῶν Ἀργείων.

A dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere ciues suos, non tamen ideo Argiuos gauisuros. Móxque illinc motis castris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactasset, nauibus copias ad regionem Tirynthiam ac Naupliam duxit. Id audientes Argiui ad eos arcendos obuiam tendunt ad mare. Et quum aduentaret Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt eregione Lacedæmoniorum. Neque verò illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperentur. nam ad hanc rem attinebat oracului quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba,

Verùm quando marem præuertet fœmina victrix,
Inter & Argiuos referet præclustris honorem:
Tunc Argiuarum reddet pleraſque gementes,
Vt venturorum aiat quis quandoque virorum,
Telo ſæuus obit ſinuoſo corpore ſerpens.

Hæc omnia Argiuis quum contigissent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse vtendum: atque ita esse faciendum, vt quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denuntiaret, idem facerent ipsi. Cleomenes autem animaduertens Argiuos facientes quicquid apud Lacedæmones præco denuntiasset, præcepit suis vt quum præco denuntiaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argiuos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argiuos [a] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorúmque cùm multos occiderunt, tum plures in lucum Argi fuga elapsos circumsederunt. Qui dum asseruantur, Cleomenes hoc sibi faciendum putauit: Sciscitatus quosdam quos secum habebat perfugas, misit præconem ad euocandum nominatim eos Argiuos qui in luco præ-

[a] *Id est, Prout præco denuntiauerat.*

cluſi erant, ad ſe redimendos. eſt autem apud Lacedæmonios redemptio in ſingulos viros, binæ minæ. Ita Argiuorum quinquaginta, vt quiſque euocatus fuerat, Cleomenes interimebat. quod faciens, latebat cæteros qui in fano erant, vtpote denſo luco interiecto, non cernentes quid illi extrinſecus agerent. niſi poſtquam quidam conſcenſa arbore, quod fiebat inſpexit: vnde non amplius qui euocabantur prodiêre. Ibi Cleomenes iuſſit vnumquenque ſeruorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eóque iam ardente, percontatus eſt quendam perfugarum cuiúſnam deorum eſſet ille lucus: perfuga, Argi eſſe reſpondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiſcens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me fruſtratus es, dicens me Argos eſſe capturum. coniicio iam exitum habuiſſe oraculum. Poſt hæc maiore copiarum parte Spartam redire permiſſa, ipſe cũ mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic ſacrificaturus. Sed ſacrificare ſuper aram volens, quum à ſacerdote vetaretur, negante fas eſſe externo illic ſacra facere, iuſſit ſeruos abductum verberare: ac poſteaquã immolauit, Spartam abiit. Reuerſum inimici ad ephoros citauerunt, crimini dantes quòd pecunia corruptus, Argos, quum facilè poſſet, non cepiſſet. Quibus reſpondit Cleomenes (incertum mihi verè an falſò) ſe, poſteaquam templum Argi cepiſſet, putaſſe dei expletum eſſe oraculum, & proinde non prius tentandam vrbem quàm ſacris operatus ſciret an ſibi deus illam traditurus eſſet, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effulſiſſe flãmam è pectoribus ſimulacri: atque ita ſe intellexiſſe non expugnaturum ſe Argos. Si enim è capite ſimulacri flamma extitiſſet,[a] fore vt vrbem ab arce caperet: quum verò è pectoribus illa extitiſſet, id omne fuiſſe confectũ quod deus cõfici voluiſſet.

[a] Futurum fuiſſe vt vrbem funditus euerteret.

A ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι, δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμαλώτων ἑκατόν. κτείνων δὲ πεντήκοντα ἢ ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἑκάστους ἐκκαλεόμενος ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. τοῦτο δὲ κως μηχάνημα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὡρῶν οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, ὅτι ἐτύγχανον. πρίν γε δὴ αὐτέων τὶς ἀναβὰς ὅπῃ δένδρου, κατεῖδε τὸ ποιεύμενον. ἔχων δὲ ἐπὶ καλεόμενοι ἐξήεσαν. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πομπά τινα τῶν εἰλωτέων περιενέγκαι ὕλην ὁ ἄλσος. τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. χρεομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν ὁ ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος με αἱρήσειν. συμβάλλομαι δὲ ἐξηκειν μοι τὸ χρηστήριον. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὸν μὲν πλέονα στρατὸν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀρίστους, ἦιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ὅτι τῷ βωμῷ, ὁ ἱρεὺς ἀπεκώλυε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἱλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. νοσήσαντα δέ μιν οὐκ ἤνεικαν οἱ ἔνδροι οἴκαδε τοῖσι ἐφόροισι, φάμενοι μιν δωροδοκήσαντα, μὴ ἑλεῖν τὸ Ἄργος, πρεσβυτέρου μιν ἐόντος. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἰπεῖν. ἔλεξε δὲ ὧν φάμενος, ἐπεί τε δὴ τοῦ Ἄργου ἐγὼ εἶλε, δοκέειν ἐξελελυθέναι τὸν χρησμὸν τῆς θεοῦ. πρὸς ὧν ταῦτα οὐ διχαιβὼν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἐσῆισι χρήσηται. εἰ μάθη εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔσηκε. καλλιερεομένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν σηκέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὸν ἀτρεκείην, ὡς οὐκ αἱρέει τὸ Ἄργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν αὐτὸν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν σηκέων δὲ ἐκλάμψαντος, πρὸ τοῦ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι.

σαφηνέως

Ταῦτα δὲ λέγων, πιθανά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτησι λέξαι, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοῦ διώκοντος. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον πόλιν τὰ περὶ γυναῖκα, ἄρξαντές τε καὶ διέποντες. ἐς ὃ ἐπέβησαν οἱ τῶν Ἀπολομιέων παῖδες. ἐπειτα σφέας οὗτοι αἰακτώμενοι, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἐς ἀριθμία ἐς ἀλλήλους ἐπεῖτα δὲ ἐς τοὺς δούλοις ἦλθε αἰνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαστεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ὑπὸ θεσπότησι. ἐκ τούτου δὲ πόλεμος σφι ἐς χρόνον συχνὸν ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ ταῦτα Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τε σφι Δαρεῖος ἔσβαλε ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ σωτηρίην γενέσθαι ὡς χρεὼν εἴη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας τῶνδε φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἐπειτα ἐς τοῦτο ἀπήντων. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἥκοντων τῶν Σκυθέων ὑπὸ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μέζονως. ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τὸ ἰκνεομένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων. ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε τούτου, ὡς αὖτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι.

Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν Ἀθηναίοις ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότερον σφίσι γενόμενον, ἔγνωσαν περιυβρίζειν Αἰγινήτας τὸν Λευτυχίδεω

A Hæc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multóque maiore parte sententiarum absolutus. Cæterùm Argos ita viris desolatum est vt serui eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adoleuere ætatem: qui sese in suum ius asserentes, ac reuersi Argos, mancipia eiecêre. Serui ejecti, prælio Tirynthem obtinuere, [a] eatenus quidem dum B fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos venit vates quidã Cleander, genere Phigaseus ab Arcadia. is persuasit seruis vt dominos adorirentur: vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argiui ægrè euasêre victores. Ob hoc igitur aiunt Argiui Cleomenem ad insaniam redactum, malè perisse. Ipsi autem Spartiatæ negant ab vllo dæmonio Cleomenem ad insaniam redactum: sed conuersatione Scytharum, intemperantem meri esse factum, & idcirco furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum vlciscendum perstitisse, missisque Spartam nuntiis ad societatem faciendam, ita pepigisse, tanquam ex vtrorumque vtilitate foret vt ipsi quidem Scythæ iuxta flumen Phasin conarentur Medicam regionem inuadere, Spartiatæ verò ab Epheso ascendere, & ad certum locum vtrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc missi sunt, consuetudinem habuisse Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didicisse potandi intemperantiam: séque ob id eum insaniisse arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere volunt, aiũt, Episcythison, *id est, age Scytham.* Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi verò videtur ille has pœnas Demarato pependisse.

[a] Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad seruos venit, &c.

Eum autem esse defunctum vbi audiêre AEginetæ, Spartam nũtios misêre, vociferatũ cõtra Leutychidé de obsidibus qui Athenis tenerẽtur. His Lacedæmonii, consilio inito, multũ iniuriæ à Leutychide illatũ esse cẽsuerũt,

hominémque dedendum, quem illi AEginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum essent ducturi AEginetæ, tunc ad eos Theasides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri AEginetæ facere vultis? regémne Spartiatarum deditum à suis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete nequod exitiale malum in vestram regionem (si hoc feceritis) inferant. His auditis AEginetæ ab illo abducendo supersederūt, hac tamen conditione vt secum profectus Athenas Leutychides redderet sibi viros qui illic depositi essent. Vbi Athenas venit Leutychides, ac depositum repopoſcit, Atheniēses (vt qui reddere nollent) tergiuersari, quòd dicerent duos in deponendo reges fuisse, ideóque iniquum esse id alteri sine altero reddi. Quibus negantibus se reddituros, Leutychides, Facite, inquit, Athenienses vtrum ipsi vultis, si reddetis, sanctè facturi: è contrariò, si non redditis. Qualis autem res, circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cùm aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optimè audiebat qui per id tempus Lacedæmonē incolebant. Et huic procedente tempore contigisse vt vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conueniendi gratia, atque ita sit loquutus, Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cùm per omnem aliam Græciam, tum verò per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tutò fundata, [a] & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum.

a Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus.

A καὶ μιν κατέκειναι, ἐκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν αὐτὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ, Τί βούλεσθε ποιέοντες ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γινόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νεῶν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅκως ὕστερον μή τι ὑμῖν, ἢν ὑμεῖς B ταῦτα παρήσητε, πρηνέα θέσθαι κακὸν ἐς τὴν χώρην· ἐσβάλωσι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς. ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ὅπισσα ἐόντα Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παρακαταθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι περιφάσιας εἶλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας παρεσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τὸν ἕτερον ἀνδρὶ τῷ ἑτέρου ἀποδιδόναι. οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὴ ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί. καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιέετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τουτέων. ὁκοῖόν μοί τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συμβαίνει γενέσθαι περὶ τῶν παρακαταθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἰπεῖν. λέγομαι ἡμεῖς Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ 229 D Λακεδαίμονι κατὰ τοῦτο γενεὴν τοιῶνδε ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικυδείδεος παῖδα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πρῶτα περιεῖναι τὰ περῶντα, καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δικαιοσυνάων πέρι, πρώτων ἐόντων ὅσοι τοῦ Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. στεῦται δὲ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνεομένῳ τάδε λέγοντι· ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βούλεσθαί οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, περὶ ἁρμόζοντα τοιάδε· Ἐγὼ μέν E Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς Γλαύκης δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην τῆς σῆς δικαιοσύνης λόγος πολλός, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἀπικινδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἱδρυμένη· καὶ διότι χρήματα οὐδαμᾶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐστὶ ὁρᾶν ἔχοντα.

χρ' ἐμβάλωσι.

» Ταῦτά τε ὧν ἐπιλογιζομένῳ, καὶ βουλευο- A
» μένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης
» ἀργυρώσαντα, θέσθαι παρά σε· οὗ ἐξε-
» πισταμένῳ ὡς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ
» σῶα. σὺ δή μοι κὴ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ
» πάδε τὰ σύμβολα σώζε λαβών. ὃς δ' ἂν
» ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι. ὁ
» μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοσαῦτα
» ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τῷ μὲν θέσθαι τα-
» ῦτα δήκην ὅτι τῷ εἰρημένῳ λόγῳ· χρόνῳ δὲ
» πολλοῦ διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην B
» τοῦτον τὸν θέσθαι τὰ χρήματα οἱ παῖ-
» δες. ἐλθόντες δ' ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ, καὶ
» ἀποδεικνύοντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ
» χρήματα. ὁ δὲ θωύσσετο, αὐτοσχεδιόμενος
» τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ παράπαν, οὔτε
» με προσφέρει οὐδὲν εἰδέναι τουτέων ὧν ὑμεῖς
» λέγετε. βουλομένῳ τε, ἀναμνησθεὶς, ποιέειν
» πάν τὸ δίκαιον. καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀπο-
» δοῦναι· καὶ εἴγε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι
» τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα C
» ὧν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον
» μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμ-
» φορὴν ποιεύμενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπε-
» ζημιωμένοι τὰ χρήματα. Γλαῦκος δ' ἐπο-
» ρεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος εἰ χρηστή-
» ριον. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ
» ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη με-
» τέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

» Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρ-
» διον οὕτω, D
» Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λήσασθαι·
» Ὅμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ ὀπίσσω μένει
» ἀνδρα.
» Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδὲ τι
» χεῖρες,
» Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰ-
» σόκε πᾶσαν
» Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα·
» Ἀνδρὸς δ' ὀπίσσω γενεὴ μετόπισθεν ἀμει-E
» νόων.

» Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν
» θεὸν πρήσσετο αὐτῷ σχεῖν τῶν εἰρημένων· ἡ δὲ
» Πυθίη ἔφη, Τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ
» ποιῆσαι, ἴσον δύναται. Γλαῦκος μὲν δή,
» μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους,

A Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quòd probè intelligo hæc penes te depositа mihi incolumia fore: tu verò has pecunias accipe, & hanc notam, quam vnà custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea conditione depositū Glaucus accepit. Mulo deinde tempore interiecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitáque nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, [a] reminiscens, quicquid a Si reminiscar; iustum fuerit facere, &, si accepi, iure optimo reddere: sin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tēpus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii [b] facta iactura, b Calamitatem se passos existimantes, vt qui pecunia fraudati essent. tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui cōsultanti an ὅρκῳ, *id est*, *iureiurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respōdit his versibus,

Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus
Sic orco vicisse, interuertisseque nummos:
Deiera, & euorcum quoniā manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapidè aduenit, vsque adeo dum
Conuoluens omnem perdat prolémque domúmque:
Cum sobole euorci melius sed posteа agetur.

His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset vt daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus

pecuniam reddidit. Cur autem hęc oratio apud vos inſtituta eſt, dicetur: Glauci nunc nulla ſupereſt neque ſoboles neque domus, quæ illius cenſeatur: ſed ex Sparta radicitus extrita eſt. Ita bonum eſt nihil aliud de depoſito cogitare quàm vt repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Atheniēſibus audiretur, diſceſſit.

At AEginetæ priuſquam ſuperiorū iniuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificātes Thebanis darent pœnas, hæc fecerant: Quū Athenienſibus ſuccenſerent quòd ſibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, ſe ad vlciſcendum apparabant. Erat autem Athenienſiū in Sunio quinqueremis quædam, quam Delū *iam inde à Theſeo quotannis* mittebant: hanc AEginetæ locatis inſidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſiū, viróſque alligauere. Ea clade ab AEginetis accepta, Atheniēſes nō amplius differendum putauerunt quin omnia in illos excogitārēt. Erat igitur quidā nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in AEgina ſpectatus: hic ſuā ipſius priorē abitionem AEginetis imputans, querebatur: qui *prius ſua de miſſione quum tranſegiſſet*, cognito Atheniēſes eſſe animatos ad ulciſcendum AEginetis, quibus ipſe infenſus eſſet, compoſuit cum illis de prodenda AEgina ad certū diem; quo eſſet rem aggreſſurus ipſe, & illos oporteret venire ſubſidio. Atque ita ex cōpoſito vrbē quæ Vetus vocabatur occupat. Sed Athenienſes ad diem nō adfuerunt, quia claſſis eorum par AEginetanæ nōdum erat comparata. Qui dū à Corinthiis cōmodari ſibi naues rogāt, interea res corrupta eſt. Corinthii autē per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedēre rogantibus naues viginti, ſed dātes vendiderūt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummā ſeptuaginta numero, in AEginā nauigauerunt, peruenerúntq; poſtridie eius diei qui erat deſtinatus.

A ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. τῷ δὲ εἵνεκα ὁ « λόγος ὦ Ἀθηναῖοι ὅδε ὥρμηθη λέγεσθαι « ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νεῶ οὔτέ τι « ἀπόγονόν ἐστι ὀδὲν, οὔτ' ἔστι ὀδεμίη νο- « μιζομένη εἶ) Γλαύκου· ἐκτέτριπται τε « παρῤῥίζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μη- « δὲ διανοέεσθαι περὶ παρακαταθήκης ἀλ- « λόγως, ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι. Λευτυ- « χίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὡς οἱ ὀδὲ οὕτω ἐς- ήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

B Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς ὑπερησπάζοντο τοὺς Ἀθηναίους πρεσβυάζοντο τε, ἐπὶ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ὅτε Σουνίῳ λαθοῦσαν ὦν, τὴν θηρείδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ 230
C τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ δι' πολλῆς μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. καὶ ἐπὶ τοῦ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος. οὗτος μεμφόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἑωυτὸν ὠθέλασε ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι πρὸ δόσιος Αἰγίνης, φράσας ἐν ᾗ τε ἡμέρῃ ὅτι χρήσῃ, καὶ ἐκείνους ἐς ἐπὶ ἥκειν δεήσει
D βοηθόων τάς. μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνῃ μὲν μετὰ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὸ παλαιὸν καλεομένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέσθαι. ἐν ᾧ ὦν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔσαν γὰρ σφι τῶνδε τῶν χρέων φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντηκοντόροις ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ὅτε τῇ Αἴγιναν· καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης.

Νικόδρομος ὁ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν χωρὶον A
οὐ προεχώρουν ἐς πλοῖον ἐσβαὶς, ἐκδιδρά-
σκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. σὺν δὲ ἄλλοι τῶν
Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι
Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ὑστερον δὲ οὗτοι
ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ
νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγέ-
νετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπομα-
σάντος τὸν δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ,
ἐπεκράτησαν· καὶ ἐπειτα σφέας χρωσάμε-
νοι, ἤγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ B
ἀγὸς σφι ἐγένετο, ὃ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί
τε ἐγένοντο ὀπτιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν
ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ
σφι ἵλεων γενέσθαι τὸν θεόν. ἑπτακοσίους
γὰρ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἤγον ὡς ἀπο-
λέοντες· εἷς δέ τις τουτέων ἐκφυγὼν τὰ
δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς τὸ ἕδος τῆς Δη-
μήτερος θεσμοφόρου. ὀπτηλαβόμενος ὁ τῶν
ὀπισθοφυλάκων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεί τε μιν ἀ- C
ποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγένοντο,
ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω.
αἱ χεῖρες ὦν κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἔσαν τοῖσι
ὀπισθοφύλαξι. ταῦτα μὲν νεῶν σφέας οἱ Αἰ-
γινῆται ἠργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἥκοισι
ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἑβδομήκοντα· ἐσω-
θέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τού-
τοισι αὐτοὶς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείους·
καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέοισι, μεμ-
φόμενοι ὅτι Αἰγιναίας νέας ἀνάγκῃ λαμ-
φθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὸν D
Ἀργολίδα χώρην, καὶ στρωπέδησαν Λα-
κεδαιμονίοισι. στρωπέδησαν δὲ κατὰ Σι-
κυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ·
καὶ σφι ὑπὸ Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη,
χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑ-
κατέρους. Σικυώνιοι μὲν νεῶν συλήσαντες ἀδι-
κῆσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκ-
τίσαντες, ἀζήμιοι εἶεν. Αἰγινῆται δὲ οὔτε
στρωπεγνώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ
δὴ ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου E
οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθελονταὶ δὲ
ἐς χιλίους. ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς Εὐρυ-
βάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας· τουτέων δὲ
πλοῦνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ'
ἐτελεύτησαν ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ.

Qui quum ad diem nō adessent, A
consceso nauigio Nicodromus
ex AEgina profugit, aliis nōnul-
lis AEginetarum cum comitan-
tibus, quibus Athenienses Suniū
incolendum dederunt. Vnde isti
prodeuntes, eos qui in insula erāt
AEginetas & ferebāt & agebāt.
sed, hæc posterius acta sunt. Cæ-
terùm proceres AEginetarum,
superata plebe quę vnà cum Ni-
codromo tumultum in ipsis fe-
cerat, mox eos quos ceperant, ad
necem abducebant. Vnde pia- B
culum admisere quod nullo stu-
dio expiare potuerunt, præoccu-
patique, prius ex insula sunt de-
iecti quàm deum sibi propitia-
rent. nam quum septingentos è
plebe quos viuos ceperāt, ad ne-
cem educerent, vnus eorū è vin-
culis elapsus fugit ad Cereris le-
giferæ vestibulum, eiúsque car-
dinibus prehēsis adhærebat: quē
illi quum auellere non possent,
abscissis viri manibus ita dedu-
xerunt: quæ manus cardinibus
consertę manserunt. Hæc quum
ipsis fecissent AEginetæ, classe se- C
ptuaginta nauiū cum Athenien-
sibus qui superuenere congressi,
superantur. Victi nauali prælio,
eosdem quos prius Argiuos in
auxilium vocauerūt: sed illi no-
luere eis amplius auxilio esse,
causati quòd & naues AEginæ
necessariò sumptæ à Cleomene
oram Argolidem tenuissent, & i- D
psi cum Lacedæmoniis in terrā
descendissent, vt nonnulli quo-
que è Sicyoniis nauibus descen-
derent in eadem contra ipsos ex-
peditione. Quo nomine vtrisq;
multa ab Argiuis iuncta est
mille talētorum, quorum quin-
gena vterque populus solueret.
sed quum Sicyonii suam culpā
agnoscentes, centū talentis cum
Argiuis decidissent, AEginetę ne
agnoscere quidem culpam vo-
luere: erant enim superbiores.
Eapropter rogantibus eis nemo E
amplius Argiuorum publicè au-
xilium tulit, sed voluntariorum
circiter mille, duce quodam cui
nomen erat EVrybates, [a] quinq;
palmarū viro. quorum plerique
non remeauere, sed in AEgina
sub Athenienſibus occubuere.

[a] Qui quinque gymnastica certamina obierat.

Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. Verùm AEginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperauêre, eorúmq; naues quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum AEginetis contraxerant.

A αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μουνομαχίῃ ἐπασκέων, τρὶς μὲν ἄνδρας ἔπεφνε τοιούτῳ ἀποκτείνῃ, ὑπὸ δὲ τὸ τέταρτον Σωφανέος τοῦ Δεκελέος ἀπεθνήσκει. Αἰγινῆται δὲ, ἐόντες ἀζώστοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσί, ἐνίκησαν· καὶ σφέων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας.

Perses autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cùm famulo aſſiduè in memoriam redigente vt reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidétibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hũc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui malè rẽ naualem geſſerat, præfectura amouit, alióſque deſignatos duces aduerſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artapherne Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuóſque in cõſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, vt ſingulis erant imperatę: ad hęc hippagogę naues, quas ſuperiore Darius anno mandauerat tributariis ſuis præparãdas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contẽdcrunt. Hîc non recto curſu ſecundum continentẽ, Helleſpontum & Thraciam verſus nauigabant, ſed è Samo vnde ſoluerant, præter Icariũ, intérque inſulas: præcipuè quidem (vt ego fẽtio) metu circumeundi Athon, quẽ ſuperiori anno circumnauigãtes, magnam iacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon, quam antea non cepiſſent. ad quam poſteaquã ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim vt primũ copię ducerentur, Perſæ vrgebant) Naxii memores priorũ, fugaſe in montes concitauerũt,

B C D E

Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἑωυτῷ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων τε σκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, τούτοισι ἐκδόμενος τὸν τε Φάσιον, καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως παρήξασπε ἀπὸ στόλου, παραλύσας τὴν στρατηγίην· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπί τε Ἐρέτρειαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδεὸν ἑωυτοῦ. ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτρειαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα. ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες παρὰ βασιλέος, ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν καὶ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιτεταγμένος ἐκείνοισι, παρεγίνοντο δὲ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ πρὸ τοῦ ἔτεϊ πρὸς τοῖσι ἑωυτοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἐπιμάζειν ἐσκελεύσατο. ἐσκαλεύμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίοισι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ παρὰ τὴν ἤπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, παρά τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο. ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ πρὸ τοῦ ἔτεϊ περιβάντι τοῦτον τὸν χῶμον, μεγάλως πρόσθε πάσαν πρὸς ὀργὴν καὶ ἡ Νάξος σφέας ἐπῆλθε, πρότερον οὐκ ἀλοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ὅτι τούτῳ γὰρ δὴ πρώτῳ ἐπειρῶντο προσβαίνεσθαι οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, πρὸς τὰ οὔρεα οἴχοντο φεύγοντες·

231

ἐπ' στρατοπεδευομένοισι

ἐπ' δυσίην

οὐδὲ ὑπέμειναν. ⓐ Ὑπὸ Πέρσαι αἱδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ὅπῃ ἐς ἄλλας νήσους ἀπάγοντο. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεούσης, ὁ Δᾶτις πρόσω ἔπλωσε, ὡς ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν Δῆλον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα εἶεν οἱ Δήλιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε, B

» Ἄνδρες ἱροί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ὀπιτηδέα καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ

ἐγὼ τοσαῦτά

» αὐτὸς ὅπῃ Ἦν προθυμέομαι, καί μοι ἐκ

» βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐς ἣν χώρην οἱ δύο

» θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε

» αὐτὴν τὴν χώρην, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐ-

» τῆς. νεῦ ὦν καὶ ἄπιτε ὅπῃ τὰ ὑμέτερα αὐ-

» τέων, καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δ', ὀλίγα τοῦ τεμενέος πάλαι τὰ κατανήσας ὅπῃ τοῦ C βωμοῦ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ὅπῃ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα· ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐσείετο ὀξανα-θέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς λέγουσι Δήλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα, τὰ μέχρι ἐμέο οὐ σφα-δεῖτα. καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀπέφηνε θεὸς τοῖσι μελλόντεσι ἔσεσθαι κακῶν ἕφηνε ὁ θεός. ὅπῃ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τρισὶν D τουτέων ἐπιξῆς γενεῇσι, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ὅπῃ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῶν γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμωσάντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀσφαλὲς κινηθῆναι Δῆλον, πρὶν ἐόδσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω δὲ Δῆλον, ἀκίνητον περ ἐοῦσαν.

δύναται δὲ τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν πάντα E τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρηΐος· Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρηΐος. τούτους

μὲν δὴ

" δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς τις γλώσσαν τῇ σφετέρῃ Ἕλλησι καλέοιεν· οἱ δὲ

non ausi resistere. Eorum autem quos adepti sunt Persæ quum in seruitutem rapuissent, delubra atque vrbem incenderunt. His actis ad cæteras insulas redeunt. Hæc dum isti agunt, Delii relicta & ipsi Delo fuga Tenum abeunt. Eò tendentes naues præcedens Datis non sinebat ad Delum habere stationem, sed trans Delum apud Rheneam. Et simul cognito vbi Delii essent, misso caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito de me malè opinãtes? Ego enim & ipse mea sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in loco duo dii geniti sunt, nequid aut eum locum aut eius incolas lædam. Redite igitur ad vestra ipsorum, & incolite insulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras super aram aggestas adoleuit. His actis aduersus Eretriam primùm nauigauit, simul omnem classem, simul Ionas pariter atque AEoles agens. Statimque ab illius digressu Delos tremuit, (vt Delii aiũt) ad meam vsque ætatem tunc & primùm & postremùm cõmota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus plus malorũ passa est Græcia quàm viginti aliis ante Darium ætatibus, partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: vt non ab re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oraculo ita scriptum erat,

Et Delon, quanuis sit adhuc immota, mouebo.

Et sanè in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐρξείης, *id est coercitor*: Xerxes, idẽ quod ἀρηΐος, *id est bellator: ad verbum, martius*: Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρηΐος, *id est magnus bellator*. Barbari, postquam à Delo ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias tum liberos insulanorum obsides. Vt

βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσίσχον πρὸς τὰς νήσους. ἐνθεῦτεν δὴ στρατιὸν τε πρελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς

verò insulas præternauigantes, Caryſtum appulerunt, Caryſtiique negarunt ſe vel obſides daturos vel militaturos aduerſus vicinas ciuitates (videlicet Athenas & Eretriam ſignificãtes) Caryſtii tãdiu obſeſſi ſunt, eorúmque ager vaſtatus, donec in deditionem Perſarum venerunt. Eretrienſes autem audito Perſarũ exercitum aduerſum ſe venire, auxilia ab Athenienſibus implorauere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienſes, miſerũt ſubſidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidenſium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretriẽſium haudquaquam ſyncerum erat conſilium, qui tametſi accerſebant Athenienſes, tamen ancipiti ſententia vacillabant: quibuſdam eorum cẽſentibus vrbem deſerendam, & in cacumina Eubœæ cundum: quibuſdam, qui propria lucra à Perſis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorumque animos animaduertens AEſchines Nothonis filius, Eretriẽſium primarius, patefecit Athenienſibus omnem præſentium rerum ſtatum, orauitque vt domum abirent, ne vnà cum illis occumberent. Hæc conſulenti AEſchini obtemperantes Athenienſes, illinc in Oropum tranſgreſſi, ſalutem ſibi pepererunt. At Perſæ eò aduecti, naues oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & AEgilia applicuerunt: potitique his locis, cõtinuò equos expoſuere, & tanquam cum hoſtibus conflicturi ſe inſtruxere. Aduerſus quos non decreuerunt Eretrienſes ſibi eſſe prodeundum: ſed quandoquidem ſententia de vrbe nõ deſerenda euicerat, meritò dabant operam vt mœnia cuſtodirent. Adorientibus autem ea Perſis, acri pugna per ſex dies certatum eſt: multíſque vtrinque cadentibus, ſeptimo die EVphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares ſuos viri ſpectati, filius, vrbem hoſtibus prodidere. Quam ingreſſi Perſæ, poſtquam templa ſpoliauere, incenderunt,

A ἢ ὡς ἐπλέοντες ταῖς νήσοις, ὡς ὀπίσω καὶ ἐς Κάρυστον, ἐκ γὰρ δὴ σφι ⓐ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ὅτι πόλις ἀγγελέουσα στρατιὴν ἄξει, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθήνας, σφᾶς τοὺς ἐπολιορκεόντε καὶ τὴν χώρην σφέων ἔκειρον. ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέδοσαν ἑωυτοὺς καὶ τὴν Περσέων τὴν γνώμην. Ἐρετριέες δὲ, πυθόμενοι τὸν στρατὸν τὸν Περσικὸν ὅτι σφέας ὅτι πλέουσαν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὸν ὁπικουρίην, ἀλλὰ τοῖς τεταχιλίοις κληρούχοισι τῶν ἱππευόντων Χαλκιδέων τὴν χώρην, τοῦτοισι σφι διδοῦσι ἀμφοτέροις. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα σφέων ὑγιὲς βούλευμα, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβούλευοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων, ἴδια κέρδεα προσδεχόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προεδόσιην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τοὺτέων ἑκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νοθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πρήγματα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφέας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται. καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς· οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταχθέντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσιουσόμενοι τοῖσι ἐναντίοισι. ⓑ οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλῇ, εἴκως δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεί τε οὐκ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γενομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἔπιπτον μὲν ὅτι ἐξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἑβδόμῃ ΕὐΦορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προεδίδοσι τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ δὲ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τὸ μὲν, τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν,

τοὺτων σφι τὴν χώρην, διπλ.

ἀποπνυμένους τ' ἐν Σάρδισι κατακαυθέν- A in vltionem eorum templorum
των ἱρῶν· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἐνδραπο- quæ Sardibus deflagrauerant,
δίσαντο, κατὰ τὰ Δαρείου ἐντολάς. hominibus iussu Darii in seruitutem captis.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ Potiti Eretria, & aliquot illic
τοῦ τε χρόνου ἐπιμείναντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν dies morati, in Atticam nauiga-
Ἀττικήν, κατέρχοντές τε πολλὸν, καὶ δο- uerunt, túnque magnam par-
κέοντες ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις ποιήσειν τὰ tem vastauerunt, rati idem fa-
ἐς τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ, ἦν γὰρ ὁ cturos Athenienses quod Ere-
Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς trienses fecissent. et enim erat lo-
Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι, καὶ ἀγάγοιτο τῆς cus Atticæ Marathon proximè
Ἐρετρίης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ B Eretriam, ad equitandum op-
Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δ' ὡς ἐπύθοντο portunissimus, quò illos Hippias
ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· Pisistrati filius deducebat. Eôdem Athenienses & ipsi re audita
ἦγον δὲ στρατηγοὺς δέκα· τῶν ὁ δέκατος ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Mil-
ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ tiades, cuius patrem Cimonem
Ἀθηναίων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνε- Stesagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis
λέσθαι τεθρίππῳ συνωρίδι. καὶ ταύτην μὲν contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadē quadriiugo certamine: quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem
τὴν νίκην ἀνελόμενον μὲν, τοῦτο ἐξενεί- C ex matre germanum: proximáque Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum
κασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλ- vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non iam viuo Pisistrato.
τιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τοῖσι Interfectus est autem ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus: sepultúsque ante vrbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & eregione sepultæ sunt equæ illæ quæ tres Olympiacas victorias reportarant. Idem quod istę, iam aliæ equæ fecerant, quæ fecerunt Euagoræ Lagonis: aliæ prę-
αὐτοῖσι ἵπποισι νικῶν, τοῦ μὲν Πεισι- terea nullæ. Per idem tempus
στράτῳ ἀναχωρῆσαι· καὶ τὴν νίκην maior natu filiorum Cimonis
πρεῖς τούτῳ, κατῆλθε ὑπὸ τὰ ἑωυτοῦ ὑ- Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum
πόστεγος. καὶ μὲν ἀνελόμενον τοῖσι αὐ- Cimonem Athenis erat, nomen
τοῖσι ἵπποισι ἄλλῳ ὀλυμπιάδα, κατέ- habens à Miltiade Chersonesi
λαβε ἀποθανὼν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου conditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux
παίδων, ἀκέπι τυραννεύοντος αὐτοῦ Πεισιστράτου. Athenienſium erat, è duplici cę-
κτείνουσι δὲ οὗτοι μὲν καὶ ὁ πρυτανήιον, de elapsus: semel, quum eũ Phœ-
νυκτὸς ὑπεισάντες ἄνδρας. τέθαπται δὲ D nices vsque ad Imbrũ persequuti
Κίμων παρὰ τὴν ὁδὸν, πέρην τοῦ μνήμα- sunt, magni facientes capere hominem vt ad regem perducerẽt:
τος τοῦ ἀπὸ Χηρσονήσου καλεομένου ὁδοῦ. κατὰ τοῦτον δὲ iterum, quum ab iis elapsum,
αὐτὸν αἱ ἵπποι τρὶς ἆθλα ἔθηκαν αὐταὶ αἱ πρὸς ὀ-
λυμπιάδας ἀνελόμεναι· ἐποίησαν δὲ καὶ
233 ἄλλα ἵπποι ἤδη τοῦτο τοῦτο. Εὐαγόρεω
Λάκωνος· πλέω δὲ τούτεων, οὐδαμοί. ὁ
μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κί-
μωνι Στησαγόρης ἦν τοιοῦτος οἷος τὸν
τοῦ πατρὸς Μιλτιάδην τρεφόμενος ἐν τῇ
Χερσονήσῳ. ὁ δὲ νεώτερος πρὸς αὐτοῦ Κί- E
μωνι Ἀθηναίῃσι, τοιῶδε ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκι-
έου τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιά-
δης. οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων
ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφυγὼν διπλόον θάνατον, ἐστρατήγησε Ἀθηναίων. ἅμα
μὲν γὰρ, ὁ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, τοῦ πολλοῦ ἐ-
πιεῖσθαι λαβόντο τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ, ἐκ φυλάκης τε πυκνῆς,

domum ſuam reuerſum, ac ſe reducem eſſe exiſtimantem, inimici ſui exceperunt, & ad iudicium deduxerunt, accuſantes occupatæ in Cherſoneſo tyrannidis. Hoc reatu liberatus, ſuffragiis populi dux declaratus eſt. Duces autem quum adhuc in vrbe eſſent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, ſed tabellariam operam facitātem. Huic Phidippidi, vt ipſe refert, & Athenienſibus renuntiauit, circa Parthenium montem, qui ſupra Tegeam eſt, obuius fuit Pan: compellatóq; nominatim Phidippide, iuſſit nuntiari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam ſui, qui bene ipſis vellet, quíque iam ſæpenumero de eis bene meritus fuiſſet atque etiam futurus eſſet. His verbis fide habita, Athenienſes, quòd ecrum iam ſtatus erat bene conſtitutus, extruxerunt ſub arce templum Panis: illíque annuis hoſtiis, ex quo nuntium accepere, ſacrificant, & ardenti candelabro ſupplicant. Phidippides autem hic qui ſibi Pana dixit apparuiſſe tunc quum à ducibus miſſus eſt,[a] iterum Athenis egreſſus, Spartam peruenit, adienſque magiſtratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienſes vt ſibi opem feratis, nec ciuitatem inter Græcos vetuſtiſſimam cōtemnatis, in diſcrimen adductā, ne barbaris viris ſeruiat. Etenim Eretria direpta eſt, inſignique ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expoſitis, placebat quidem Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: ſed id ſibi impoſſibile confeſtim facere erat, nolentibus legem rumpere. nam erat nonus dies inſtantis menſis, quo die negabant ſe progreſſuros, nec niſi orbe lunari impleto. Et iſti quidem plenilunium expectabant. Hippiæ autem Piſiſtrati filio, qui barbaros in Marathonē perducebat, viſū hoc in ſomnis ſuperiore nocte oblatū eſt: Videbatur ſibi Hippias cū matre concúbere.

a Poſtridie quàm Athenis egreſſus eſt. *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium vrbe fuit Sparta. At Valla δευτεραῖος accepit pro δεύτερον. Sic infrà in hoc eodem libro,* πεζταῖοι ὦν Σπάρτης ἱκνέονται ἐν τῇ Ἀττικῇ.

A καὶ ἀπικόμενον ἐς τὸν ἑωϋτοῦ, δοκέοντά τε τὴν ἐκ σωτηρίης, ἤδη τὸ ἐνθεῦτεν μιν οἱ ἐχθροὶ ἐόντες δεξάμενοι, ἐπὶ δικαστήριον αὐτὸν ἐσαγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. καὶ τοσῶνδε μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῇσι ἄγρῃσι οἱ στρατηγοὶ, ἀποπέμποισι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδεα, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τὰ μελετῶντα. τῇσι δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) ὡδὶ τὸ Παρθένιον οὔρεος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν ὡδὶ πίπτει. βώσαντα δὲ τοὐνόματα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Γαῖα, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι ὅτι ἑωϋτοῦ οὐδεμίην ὑπιμέλειαν ποιεῦνται), ἐόντος οὔνου ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχοῦ ἡμεροδρόμου ἤδη σφίσι χρησίμου, τά δέ τι καὶ ἐσορμέοντος. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταξάντων σφίσι οὐ ἥδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης δεῦρο, ὅτε περ οἱ ἔφη καὶ τὸν Γαῖα φανῆναι, δεύτερος ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἄγεος ἐὼν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ ὅτι τοῖς ἄρχουσι ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνῃ περιπεσοῦσαν ὑπὸ ἀνδράσι βαρβάροισι. καὶ γὰρ Ἐρέτριά τε νεῶν ἀνδραποδίσθη, καὶ πόλι λοιμῷ ἡ Ἑλλὰς μέγα ἐγένετο ἀσθενεστέρη. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἐστεναλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδυνατα δὲ σφι ἦν ὑπὸ τὸ παραυτίκα ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἰσταμένη τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πρόσθε λιὸν ἦλθον. τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἵππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς προηγεμονίης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἵππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωϋτοῦ συγκοιμᾶσθαι.

B ἡμεροδρόμου

συμβάλ-

σῶν ἐνεβάλλετο ὧν ἐκ τοῦ ὀνείρου, καταλθὼν A Quo ex somnio coniectabat fore vt reuersus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autē prædam Eretriēsem quam deposuerat, in insulam Styreorū nomine AEgileā, reportat, dúmque naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terram egressos disponit, ei talia administranti cōtigit sternutatio, tussísque solito vehementior. vnde concussis eius, vtpote senis, pleriſque dentibus, vnus illorum ex violentia tussiēdi excussus est, & in arenā delapsus: qui magna adhibita ad inueniēdum diligentia, quū tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra nō est nostra, nec eā poterimus nobis subiectam efficere, a sed tantummodo partem, quātum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem interpretabatur euasisse. Atheniēsibus autē apud Herculis fanū instructis superuenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenienſibus dediderāt, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses: Dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerētur Platæenses, primùm Cleomeni Anaxandridæ, qui interuenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione vtētibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nā priusquam nostrū quisquā audiat, possitis occupati ab hostib⁹ sæpe expugnari. Suademus autem vt vosipsos Athenienſibus dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non inualidis. Hoc Lacedæmonii non tam cōsulebant Platæenſibus quòd eis bene vellent, quàm quòd optarēt Athenienses defatigari Bœōtio bello. Id suadētibus Lacedæmoniis non aduersati Platæenses, aditis Athenienſibus, dum rem diuinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita,

a Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dēs possidet.

ἐς Αἴγιλιαν. ἐς Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλιαν· τοῦτο δέ, καταγομένας ἐς Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε αὐτοῦ. ἐκβαίνας δὲ ἐς τὴν γῆν τοῖς βαρβάροις διέπαστε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς εἰώθεε· οἷα δὲ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, πολλῶν τῶν ὀδόντων οἱ πλοῦνες ἐσείοντο. τουτέων ὦν ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει κατὰ βίης βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτόν, ἐποιέετο πολλὴν σποudὴν ἐξευρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδούς, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστί, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχείριον ποιήσασθαι. ὁκόσον δέ τι μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδοὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτην τὴν ὄψιν συνεβάλλετο ἐξελήλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί. καὶ σφι καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε· πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν σφέα τοῖσι Ἀθηναίοισι Κλεομενεῖ τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δέ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκατέρωθε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν ἐπικουρίη ψυχρή. φθάμενοι γὰρ ἂν πολλάκις ἀνδραποδισθέντες ἤ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ ἀμφοτέρωθεν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατ' εὐνοίην οὕτω τὴν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιῆσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἠπίστεον, ἀλλ' Ἀθηναίων ἐς ποιεύντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἱζόμενοι ὅτι τὸν βωμόν, ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα,

exercitum duxerunt, in eorúmque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prælíũ eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque vtrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, vt Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cẽſeri, ſinerẽt facere quod vellent. Hoc vbi decreuere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, cõmiſſáque pugna, repulſi. vnde Atheniẽſes trãſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [a] Aſopum fecerunt limitẽ Thebanis. Ergo Platæẽſes Atheniẽſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus ancipites ſententiæ, aliis vetãtibus fieri prælium: pauciores enim ſe eſſe quàm vt cum Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [b] tunc fortè polemarchũ, *id eſt, belli principem:* qui magiſtratus per ſuffragia electus in dãda faba, *hoc eſt, in declaranda ſententia*, vndecimus eſt. nam quódam Athenienſes in dicenda ſẽtentia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, vtrum in ſeruitutẽ Athenæ redigantur, an tu eas liberãdo memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Atheniẽſes nũc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palàm eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autẽ ſuperent, poterit hæc ciuitas vrbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quómodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prælio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus: Qui niſi prælíũ cõmittimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mẽtes eorum ſolicitet

a Aſopũ & Hyſiãs Thebanis aduerſus Platæẽſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl.

b Tunc, quòd vndecimum ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabã ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *vel, ductũ fabã ſortibus polem. Ath. cr. eſſet.* (oli enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adiit Aphidnęum Miltiades, tunc polemarchum, eſque dixit, In te nunc ſitũ eſt Callimache, Athenas vel in ſeruitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, quale ne Harmod.

A ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων στεῦμάχην, Κορίνθιοι οὐ προσιέμενοι τὸ πρᾶγμα τυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὕρεσι τοῖσι χώρους ἐπὶ τοῖσδε· ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ἐπὶ ξέμυοι δὲ, ἐσώθησαν τῇ μάχῃ. Συμβαίνουσι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοῖσι οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιῦσι εἶναι ὅρος, τούτους ἐπισυμβαίνουσι, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὖρος Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιάς. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τῷπερ τῷ εἰρημένῳ· ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα ἐσηλέοντες. τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τῶν μὲν, μὴ ἐόντων συμβαλλέειν· (ὀλίγοι γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν) τῶν δὲ, τῷ Μιλτιάδεω, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα ἐγίνοντο, καὶ C οὕτω ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ὡς μὲν ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολέμαρχος· (πάλαι γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) ὡς δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, Ἐν σοὶ νῦν Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷ D οὐδὲ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ ἐγίνοντο Ἀθηναῖοι, ἐς χίνδυνον ἥκουσι μέγιστον· καὶ ὡς μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται πρόδηλα δεδογμένοι Ἴωνσι· ὡς δὲ ἀμυνέουσί τε καὶ ἀμυνόμενοι αὐτὴν ἡ πόλις, οἵη τέ ἐστι περιεῖναι τῶν Ἑλλήνων πολίων ἡγέεσθαι. καὶ ὧν δὴ καὶ ταῦτα οἷά τε ἐστὶ ἡγέεσθαι, καὶ κως ἐς ἔπος τοῦτέων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ὑμέων τῶν στρατηγῶν ἑόντων E δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνῶμαι, τῷ μὲν, κελευόντων, τῷ δὲ, οὐ συμβαλλέειν. ἢν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα σάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διαφθεῖραι τὰ Ἀθηναίων φρονήματα,

« ἢ μνημόσυνα λιπ. ἐς τ. ἅ. αἰθρ. β. οἷα οὐδὲ

exiſtat ſeditio, quæ mẽtes eorum ſolicitet

» ὥστε μηδίσαι· ἰὼ ἰὼ συμβάλωμεν πρίν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγ-
» ηλύεσθαι, θεῶν τε ἴσα νεμόντων, οἵοί τε εἰ-
» μὲν εὖ ἐγηλύεσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν
» πρώτα ἐς σε νῦν τείνει, καὶ οὐκ ἄλλο ἤρτηται. ἢν
» μὲν σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ πρόσθῃ, ἔστι τοι πατρὶς
» τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλ-
» λάδι. ἢν δὲ τὰ ἀποστυδόντων τῶν συμβουλίων ἕλῃ, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀ-
» γαθῶν τἀναντία. ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσ- B
γνωμώσης δὲ τὸ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ,
ἔφερε τῷ ἡ γνώμη ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἑκάστη αὐτέων ἐγίνετο πρυτανηίη τῆς ἡμέρης, Μιλ-
235 τιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐκω τὴ συμβολὴν ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτῷ πρυ-
τανηίη ἐγένετο. ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον προῆλθε, συμβάλλει τάδε. ἐτάσσοντο δὲ Ἀθηναῖοι ὡς συμ-
βαλέοντες. τὸ μὲν δεξιὸν κέρας ἡγέετο ὁ
νόμος πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος εἶχε C
τότε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεμονίη δὲ τούτου, ἐξ-
εδέχοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλων. τελευταῖοι δὴ ἐτάσσοντο, ἔχοντες
τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀ-
ναγόντων ἐς πανηγύρεις τὰς ἐν τῆσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀ-
θηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων D
τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισοῦτο τῷ Μη-
δικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ὅτι πάξιας ὀλίγας· καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστα-
τον τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ· ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ
σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρ-
βάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ· οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέ- E
οντες δρόμῳ ἰόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι. μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέ-
φερον, καὶ πάλαι ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ἐόντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους,
ἄτε ἱππου ὑπαρχούσης σφι, ἄτε τοξευμάτων.

ad sentiendũ cũ Medis: sin pugnamus antequam aliquid vitii in nonnullis Athenienſium ſubeat, poſſumus diis æquis cum victoria diſcedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent: qui ſi meæ ſententiæ acceſſeris, erit & tibi patria libera, & ciuitas omnium Græcarum princeps: ſin acceſſeris ſententiæ diſſuadẽtium pugnam, eorum quæ recẽſui bonorum tibi contraria exiſtent. Hæc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente ſententia polemarchi, obtentum eſt vt confligeretur. Poſt hæc ii duces quorum ſententia dẽ confligendo fuerat, vt cuiuſque dies imperitandi venerat, vicem ſuam Miltiadi dabãt: quã ille accipiens, non tamen prius decertandum putauit quàm ſua dies imperii aduenit. Itaque vbi vices eius fuere, tunc Athenienſes hunc in modum inſtructi ſũt ad confligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. ita enim lex apud Athenienſes tũc poſtulabat vt polemarchus dextrũ cornu teneret. Hoc duce ſequebantur deinceps cæteræ tribus, vt quæque ordine erat. Nouiſſimi autem ſunt collocati Platæenſes, ſiniſtrum cornu tenentes. Quo factum eſt vt ab huius pugnæ tẽpore, quoties Athenienſes ferunt hoſtias apud panegyrias, *id eſt*, *publicos conuentus*, quæ quinto quoque anno fiunt, Athenienſis præco conceptis verbis precetur bona Athenienſibus pariter & Platæẽſibus. Igitur Athenienſium acies tunc apud Marathonem inſtructa idcirco ſic erat quòd aciem Medicam imitabatur: ſed in medio paucis conferta erat ordinibus, ideóque illic debilior: vtroque autem in cornu confertior. Quæ poſteaquã ita inſtructa eſt, ac ſacrificiũ litatũeſſe Atheniẽſes audierunt, tũc curſu in barbaros tendũt. erat autẽ inter vtranque aciẽ nõ minus octo ſtadiorum intercapedinis. Quos curſu ferri in ſe videntes Perſæ, aptabant ſe tanquam illos excepturi: inſaniæ dantes id quòd cernerent eos curſu tendere, quum pauci eſſent, & nec equitatu nec ſagittis freti.

Hoc ita barbari interpretabãtur. at verò Athenienſes, poſteaquã conferti conflixere cum barbaris, pugnam memoratu dignam edebãt. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipſi nouimus) curſu in hoſtem vſi ſunt: [a] primi ſuſtinuerũt cernere Medica veſte indutos: quum antehac vel audire nomẽ Medorum Græcis terror fuiſſet. In Marathone quũ diu pugnatum eſſet, barbari circa mediam aciem vincebant, vbi Perſæ ſtabãt & Sacæ, eámque perrumpentes, hoſtem in mediterranea perſequebantur: at in vtroque cornu vincentes Athenienſes Platæenſéſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permiſſis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipſorum aciem perfregerant, dimicantes, quum ſuperaſſent, fugientes Perſas vrgebant cædebántque, donec ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine Callimach⁹ polemarchus interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoque è ducibus Steſileus Thraſyli, & Cynægirus EVphorionis filius, qui dum ſummã puppim apprehendit, abſciſſa bipenni manu cecidit: necnon alii Atheniẽſes multi & clari. ac ſeptem quidem naues obtinuerunt Athenienſes hoc modo: cæteris barbari retracti, receptáque præda Eretrienſi ex inſula vbi reliquerant, circũuecti ſunt Sunium, animo præuertẽdi Athenienſes eueſtigio abeuntes. Cæterùm Alcmæonidæ ab Athenienſibus [b] inſimulati ſunt, quòd videlicet ex cõpoſito Perſis adhuc apud inſulam agẽtibus ſcutum oſtenderint. Dum illi Sunium circumuehũtur, Athenienſes eueſtigio abeuntes celerrimè ad ferendam vrbi opẽ properarunt, barbaróſque eôdem tendentes præuerterunt: progreſſique ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanũ quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerunt. Barbari, quũ claſſe Phalerum ſuperaſſent (hic enĩ Atheniẽſiũ nauale tũc erat)

a Primíque veſtem Medicam & eos qui illam geſtarent cernere ſuſtinuerunt, quũ antea, &c.

b Inſimulati ſũt, illis id molientibus Perſis hoc cõſilium cepiſſe, quòd videl.

A Τοῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας τοῦτον ἐσθημένους: τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τοὔνομα ὁ Μήδων φόβος ἀκουσαι. μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγίνετο πολλός· καὶ τὰ μὲν
B μέσον τῆς στρατιῆς ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο. καὶ τῇ μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες, ἐδίωκον ἐς τὸ μεσόγαιαν. ὁ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δὲ, ὁ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἐῶν· τοῖσι δὲ ὁ μέσον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρεα, ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι· φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν
C θάλασσαν ἀπιχόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. καὶ τῇ μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος ἀνδρὶ ἀμφιδρόμῳ ἐπιπεσὼν, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· ἔσχε δὲ, Κυναίγειρος ὁ ΕὐΦορίωνος, ἐπιλαβόμενος τῆς ἀφλάστου νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει, πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν οὕτω τοιῶνδε Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξαναχρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ὀξέα
D Ἐρετρικὰς ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς ὃ ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔφερε Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμεωνιδέων μηχανῆς αὐτοῖσι ταῦτα βουλευσθῆναι. οὗτοι γὰρ συνθεμένοισι τοῖσι Πέρσῃσι ἀνασείσαι ἀσπίδα, ἐπειδὴ ἤδη ἐν τῇσι νηυσὶ εἶεν. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλωον
E Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἴχοντο, τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐς ἄλλο Ἡρακλήιον τὸ ἐν Κυνοσάργει· οἱ δὲ βάρβαροι

τῇσι νηυσὶ ὑποφαινομένῃσι Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν τὸ πάλαι τὸ τῶν Ἀθηναίων)

ἐπ' αὐτοῦ ἀναχωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀ- A
πέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. ἐν ταύτῃ τῇ
ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβά-
ρων ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι ἄν-
δρες, Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐννενήκοντα καὶ
236 δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνέ-
ηνεγκε δὲ αὐτόθι θῶυμα τοιόνδε γενέσθαι· Ἀ-
θηναῖον ἀνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρεω
ἐν τῇ συρφάσει μαχόμενόν τε, καὶ ἀνδρα γε-
νόμενον ἀγαθὸν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, ὔ-
τε πληγὴν ἰδόντα μηδεμίαν τοῦ σώματος, οὔτε βλη- B
θέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν
ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν
δὲ αὐτὸν ἥκουσα ὡδὶ τὸ πάθεος τοιόνδε τινα
λόγον· ἀνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντίον ἑωυτῷ
μέγαν, τῷ δὲ γλῶσσαν τε ἀσπίδα πᾶσαν σκιά-
ζειν. τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρελθεῖν,
τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀποκτεῖναι.
Ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ
ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, C
εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἐγένετο ἡ ὄ-
ψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέ-
λαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. θύρην δὲ
ἐν Φοινίσσῃ νηῒ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κε-
χρυσωμένον, ἐπιῳδάνετο ὁκόθεν συληθὲ-
νον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἐγένετο ἱρὸν, ἔπλεε τῇ
ἑωυτοῦ νηῒ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκοντο γὰρ τὴν τε-
ρικαῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατα-
τίθεταί τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλ-
λεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλ- D
μα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δὲ ἔστι ὅπῃ
θαλάσσης, Χαλκίδος κατύπιον. Δᾶτις
μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν
δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον,
ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὖτοὶ ἐκ
Θεοπροπίου ἐκομίσαντο ὅπῃ Δήλιον. τοὺς
δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶ-
τίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν
Ἀσίην πλέοντες, ἀπήγαγον ἐς Σοῦσα. βα-
σιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους E
γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχε σφι δεινὸν
χόλον, οἷα δὴ ἀρξάντων ἀδικίης πρώτων
τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπα-
γθέντας πρὸ ἑωυτοῦ, καὶ ὑπὸ χεῖρας ἑωυ-
τῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ
σφέας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀνδρίκα-

super eum locum aliquãdiu propter tempestatem morati, rursus in Asiam abierunt. Quorum in hac pugna apud Marathonem gesta occubuere circiter sex millia trecenta: Athenienſium verò, centum nonagintaduo. tot ex vtrisque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, vt Atheniẽsis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum stante acie pugnat strenuè, luminibus caperetur, neque saucius vlla parte corporis, neque ictus: atque ita cæc⁹ in reliquũ vitæ tempus permanserit. Quem audiui dicere solitũ de sua clade, visum sibi esse ante se stare virum quendam armatũ, procero corpore, cuius [a] mẽtum omnem clypeũ inumbraret: & hanc laruam ipsum prætergressam, sed illum qui sibi assisteret occidisse. Hæc Epizelum solitum commemorare audiui.

a Barba totum clyp.

Porro Datis in Asiam cum classe rediens, vbi Myconum tenuit, vidit in somnis visum: id tamen quod fuerit, non traditur: sed vbi primùm dies illuxit, naues rimatus est: compertóque in naui Phœnicia simulacro Apollinis inaurato, sciscitatus est quo è templo sublatum esset: & vbi audiuit ex quo templo, nauigans sua naui in Delũ (iam enim Delii in insulam redierãt) ibi simulacrum in templo deposuit, præcepitque Deliis vt illud in Deliũ Thebanorum referrent, quod est ad mare eregione Chalcidis. Hoc vbi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc statuam non reportauerunt, sed vicesimo pòst anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerũt. Datis autem & Artaphernes, posteaquam in Asiam nauigauere, captiuos Eretrienses Susa perduxere. quos Darius rex, etsi in eos ante captiuitatem vultum contraxerat acerbitatis, quòd se priores iniuria lacessissent, tamen vt in conspectum suum adductos vidit ac sibi subiectos, nullo alio malo affecit, sed in suo Cissiæ regionis stathmo collocauit, cui nomen est Anderica:

ducentis ac decem ſtadiis procul à Suſis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum ſpecies. nam exeo aſphaltum, *id eſt bitumen*, & ſalem & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem celoneo, *id eſt, inſtrumento dicto ciconia*, pro ſitula autem, dimidiato vtre ad celoneum alligato: quo in puteũ decuſſo, quicquid hauritur, mox in ciſternam diffunditur, atque hinc aliò effuſum, triplici varietate concreſcit: in aſphaltum quidem & ſalem, protinus: oleum autem (quod Perſæ rhadinacen appellant) in vaſa colligunt. eſt autem atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienſes, quem ad meam vſque memoriam tenuere, ſeruantes priſtinam linguam. Quod ad Eretrienſes attinet, ita habet.

A Ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκόσιοι σταδίοι ἀπέχουσι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, ὃ παρέχεται τριφασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέετον μὲν κηλωνηίῳ, αἰτὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ τοῦ ὄνου δέδεται. ἐσταθμώσας τοῦτον αὖτις ἀντλέει, καὶ ἔπειτα, ἐγχέας ἐς δοξάμενον. ἐκ δὲ τούτου ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ ὁ ἅλες πήγνυται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συναγόμενοι

B ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρέχόμενον βαρέαν. ἐνταῦτα δὴ Ἐρετρίας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετρίας, ἔχει οὕτω.

Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὑστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ

C ἐς Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. θώυμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας αἰνοτέρους ἀναιδείῃ Πέρσῃσι ἐκ σιωθήματος ἀασθῆναι, βουλομένους τοὺς βαρβάροισί τε τοῖσι Ἀθηναίοις καὶ τοῦ Ἱππίεω· οἵ τινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Κλισθένεϊ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πατρί, φαίνοιντο μισοτύραννοι ἐόντες. Κλισθένης τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἀπωμόσατο τὸν ἔτολμα, ὅκως Γλαύκωνος ἐκ πέτρης ἐκ τῶν Ἀθηναίων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ πάλαι πάντα ἐξίσα ἐς αὐτὸν πόντα ἐμηχανᾶτο. Κλεισθένεα δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ὅστις πόντα τινα ἔσχεν. ὅτε μὲν γὰρ, τὰ περιελεγμένα ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τετρίππῳ δὲ, δεύτερος ἡλόμενος. πύθια δὲ πρότερον ἀτελέσμενος, ἐφανερώθη ἐς

E τοὺς Ἕλληνας πόντας μείζοσι δὴ πόνοισι. τοῦτο δὲ, κατὰ τὰ ἐωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας ἡβης·

a Quippe qui vel maiori vel certè pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater. *Vt autem hic dicit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo poſt, ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἧσσον.*

D vehementiores quàm ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici. nã Callias cùm alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſimè commentus eſt, tum verò ſolus Atheniẽſium omnium, illius Athenis eiecti quum publicè ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cuius Calliæ mentionem crebrò plerique omnes habere debent, cùm ob ea quæ dicta ſũt, vt viri ſummopere patriã liberãtis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit. nã & in equorum curſu palmã obtinuit, & in quadrigario fuit ſecũdus: & in ludis Pythiis quũ primas obtinuiſſet, in vniuerſos Græcos ſũptuoſiſſimus extitit: tũ ob id quòd talẽ ſe in filias ſuas quæ tres fuerũt,

237

οἷός τις αὐτὴρ ἐλθόντο. ὅπῃ γὰρ ἐθέλοντο γάμου ὥρᾳαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοφρεσάτην, ἐκείνῃσί τε ἐχαρίσατο. οὐ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἑκάστη ἐθέλει ἀνδρα ἑωυτῇ οὐκ λέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. καὶ ⓐ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως, ἢ οὐδὲν ἦσαν τούτου ἔσσῳ μισοτύραννοι. θωῦμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν ἀγαβολήν, τούτοις γε αἰσχύνεσθαι ἀπαίδα, οἵ τινες ἔφυγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, οὐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐλέλιπον ⓐ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τοὺς Ἀθηναίους οὗτοι ἔσσῳ οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἦσαν Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. ⓐ μὲν γὰρ ἔξεργάσαντο τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδέων Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσσῳ οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημήνῃ Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μοι προτέρῳ δεδήλωται. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὅτι μεμφόρμιοι τῶν Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδοσαν τὴν πατρίδα; οὐ μὲν ὦν ἥσσῃ σφέων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἦν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἱρέει ἀναδεξιώσῃ ἔκ γε αὖ τούτων ἀπίδα ὅτι τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδείχθη μὲν γὰρ ἀπίς· (καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ) ὃς μὲν τοι ἐὼν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτεων. ⓐ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ πάλαι ἐόντες λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ αὖτις Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι ἐλθὼν Κροίσου ἀπικομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμφορήτωρ τε ἐγένετο καὶ σὺν ἁρμαμάξῃ προθύμως· καὶ μὲν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωυτὸν δωρέεται χρυσῷ, τὸν αὐδιώτην τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξευρόντα εἰσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων προσελθὼν τῇ δωρεῇ ἐούσῃ τοιαύτῃ τινὶ δὲ ὅτι τηλίκου ἐόντος, φορέσφερε· ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν, καὶ κόλπον

A exhibuit. nam posteaquam nubiles extitere,[b] hoc eis magnificentissimum munus est gratificatus, vt quem sibi vnaquæque vellet ex omnibus Atheniēsibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus quā Callias, perosi tyrānos fuere. Quo maior me admiratio subit, minúsque admitto criminationē, eos parmā Persis ostentasse, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum astutia Pisistratidæ tyrannidē reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo iudicio, quàm Harmodius & Aristogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam cæteros Pisistratidas ab affectanda tyrānide represserūt, quàm ad illam irritauerunt: Alcmæonidæ autē procul dubio Athenas liberauerunt, si modò ipsi fuere qui Pythiam persuasere ad Lacedæmonios commonefaciendos vt Athenas liberarent, quemadmodum superius à me commemoratum est. [b] Atenim aliqui forsitan succensentes quòd Athenienſi in populo patriam prodiderunt. Imò nulli erant eis inter Athenienses viri illustriores, neque qui magis essent honorati. [c] Neque verò sermo obtinuit, clypeum ab his esse ostentatum, sed tantummodo fuisse ostentatū. quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostēsus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. [d] Quāquam Alcmæonidæ iampridem extiterant Athenis clari sanè vsque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oraculum ierant, administrū se præbuit, eósque comiter accepit. Cuius beneficētiam Crœsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & vbi aduenit, eum donauit tanto auro quātum semel corpore suo ferre posset. Ad istā doni conditionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti

a Dotem eis magnificentissimam dedit, atque hoc præterea gratificatus est, *vel, indulsit*, vt quem sibi, *&c.*

b Atenim fortasse Athenienſiū populo succensentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortasse) ægrè ferētes se non eū apud Athenienses locum obtinere quo se dignos existimabāt, patriam prodere conabantur. Imò verò nulli ex Athenienſibus maiore auctoritate prædīti, nulli magis honorati erant: tantum abest vt sua sorte contenti nō essent, & de eo Atheniēsibus succenserent. Potest tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem sensu.*

c Quo fit vt rationi consentaneum nullo modo esse possit, clypeum ab illis hac de causa fuisse ostensum. ostensus enim clype' fuit. neque hoc aliter dici potest: factū enim fuit. sed à quo ostensus fuerit, de eo vltra hæc dicere non possum. *Id est, Hac de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil vltrà, vt sit οὐκ ἔχω εἰπεῖν προσωτέρω τούτεων, pro οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἅτι οὐδὲν εἰδὼς προσωτέρω τούτων. Illud autem οὐκ ἔστιν ἄλλως εἰπεῖν, respondet Gallicæ phrasi, On ne peut dire autrement, pro, Non potest negari.*

d Hi autem Alcmæonidæ cùm ab antiqua origine clari extitērāt, tum verò ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maximè fuerunt.

in ea ſinu relicto, cothurníſque quos laxiſſimos reperit calceatus, ad theſaurū perrexit ad quē ducebatur. [a] Ibi in aceruum ramentorum procūbens, primùm cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant referſit: deinde omnem ſinum ſuum atque etiam crines ramentis ſubigens, & parte in os deſumpta, è theſauro proceſſit, ægrè trahens cothurnos, cuiuis alteri rei quàm homini ſimilis: cuius os quū turgidum eſſet, & omnia onuſta, id cernens Crœſus, in cachinnúmque erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehemēter locupletata eſt, & Alcmæō quadriiugos equos alēs, vicit Olympia. Sed eam deinde ſecunda ætate Cliſthenes Sicyonis tyrānus extulit, vt multo magis quàm prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Cliſtheni Ariſtonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agariſta: quam pater deſtinabat nuptum dare ei quem præſtantiſſimum Græcorum omnium comperiſſet. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Cliſthenes curriculo quadrigali victor extitiſſet, nútiari iuſſit voce præconis vt quiſquis ſeſe dignum putaret qui Cliſthenis gener eſſet, is ad ſexageſimū diē aut prius, Sicyone præſto foret, quòd Cliſthenes intra annum à ſexageſimo die incepturus, exequi nuptias deſtinaſſet. Itaque omnes [b] Græci aut ſua ipſorum aut familię claritate ſibi confidētes, eò proci contenderūt: quibus Cliſthenes & curriculum, & palæſtram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc ſe contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autē maximè Sybaris ea tempeſtate) qui vnus vir in plurimum deliciarū proceſſerat: & Siritanus Damas Samyris filius, eius qui ſapiens appellabatur. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem ſinu Amphimneſtus Epiſtrophi filius Epidamnius. AEtolus verò Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus, & in extrema AEtoliæ

[a] Ibi aceruo ramentorum *auri* incumbens, primùm quidē circa ſuas tibias tātum aggeſſit auri quātum cothurni capiebant: deinde verò quum ſinū totū auro impleuiſſet, & capillos ramentis illis cōſperſiſſet, *vel, & ramenta illa per capillos ſparſiſſet*, & alia ori indiduſſet, ex theſauro egreſſus eſt, & ægrè cothurnos trahens, & cuiuis rei mągis quàm homini ſimilis, vt pote cuius os obturatū, & partes omnes inflatæ eſſent. At Crœſus eum intuitus in riſum prorupit, eíque cùm hæc omnia, tum verò alia his non minora donauit.

[b] Græci qui & de ſeipſis & de patria ſua magnificè ſentiebant eò proci cont.

A βαθὺν καταλιπόμενος τῶ κιθῶνος, κοτόρνοις
τῶν βύβλινος βυρυτάτοις ἐόντας. ἐπισοδησά-
μενος, πίπτει ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, τοῦτον μὲν πρέσαξε τῶδε τὰς κνήμας τῶ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κότορνοι· μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἐσπάσας τῶ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆλθε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μόγις τοὺς κοτόρνους,
B πάντα δὲ τεῳ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ τὸ τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ πάντα ἐξωίκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καί οἱ πάντα ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ τοῦτο ἐτέροισί μιν δωρέεται, ὅκου ἐλάσσονσι ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτισε ἡ οἰκία αὐτη μεγάλως. καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τε θριπποτρόφησας, ὀλυμπιάδα ἀνήρέετο. μετὰ δὲ, χρηστὴ δευτέρη ὕστερον, Κλισθένης μὲν ὁ Σικυωνίος τύραννος ἐξῆρε, ὥστε πολλῶ ὀνομαστέρην γε-
C νέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ τοῦτερον ἐών. Κλισθένεϊ γὰρ τῶ Ἀριστωνύμου τῶ Μύρωνος τῶ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, οὕτω γυναῖκα τοι-
σθῆναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικήσας ἐν ἅρμασι τεθρίππῳ ὁ Κλισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτὸν ἀξιοῖ Κλισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ τοῦτο πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς τε-
D λέσοντος Κλισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσθ' ὅκως πάτρη ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες. τοῖσι Κλισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος, ἐς τοῦτο τοῦτο εἶχε. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ὅτι πλεῖστον δὴ χιλιῆς εἷς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἦν δὲ Σύβαρις ἥκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δά-
E μας ὁ Σαμύριος τῶ σοφῶ λεγομένω παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ἐσφίσι τε Ἕλλησι ἰσχύι, καὶ φυγόντος αὐθέκητος ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰτωλίδος

238

χώρης. τούτου δὲ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκίδης. Φείδωνος δὲ τὰ μέτρα ποιησαμένου Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβριστὴς μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀνθρώπων· ὃς ἐξελασθεὶς τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε. τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὴν ἐκ Παὺ πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται) τὸν Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξενοδοκέοντος πρώτους αὐθρώπους· καὶ Ἠλεῖος ὀνομαστὸς Ἀγαὸς· οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ πρὸς Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἱππoκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ πρεσφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρείης, αἰθεύσης τότον τὸν χρόνον, Λυσανίης. οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες. ἀπικομένων δὲ τούτεων ἐς τὸ προειρημένον ἡμέρην, ὁ Κλισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διέπειρᾶτο αὐτέων τήν τε ἀνδραγαθίην, καὶ τὴν ὀργήν, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην, καὶ σφέων ἅπασι· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ τὸ γε μέγιστον ἐν τῇ συνουσίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον ἀνδρώιζε, τὸν πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξεύριζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ καὶ μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκετο ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τούτεων μᾶλλον Ἱππoκλείδης ὁ Τισάνδρου, καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι οἱ αἰεκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἐὼν προσήκων. ὡς δὲ ἡ ἡμέρη ἐγένετο τῶν ἡμερέων, τῆς τε κατεχρήσιος τὸν γάμου, καὶ ἐκφάσιος αὐτὸς Κλισθένεος, τὸν κρίνοι ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, δαίνυσι ἀνδρῶς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τὸν Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ

homines fugerat. E Peloponeſo autē Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnēſibus ſtatuit, longè omniū Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt, muneratiis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt certamen præmiúmque propoſuit:* Necnon Amiātus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex vrbe Pæo, filius EVphorionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum ſuā excepit Caſtorem & Pollucem, [a]& ob id in omnes homines hoſpitalis: [b]& Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis eius filius qui ad Crœſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, diuitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tēpus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Buboea. E Theſſalia verò à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere. qui quum ad diem præſtitutā adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiámque percontatur. deinde eos annum apud ſe detinens, explorauit vniuſcuiuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum vniuerſis congrediens, & iuniores in gymnaſia educens: præcipuè tamen in conuiuiis experiebatur. quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnificè accepit. Sed ei inter procos præcipuè cordi erant Atheniēſes: [c]& illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe iudicabat, quum præſertim eius maiores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent. Quū autē deſtinatus nuptiis dies illuxit, quo ipſe Cliſthenes edixerat iudicaturū ſe quem ex omnibus deligeret, mactatis centū bobus, in conuiuiū tum ipſos procos, tū omnes Sicyonios accepit. Poſtea verò quàm cœnatū eſt, proci certamē de muſica habere cœperūt, [d]pariter & de oratione habenda

a Et ab eo tempore in quoſlibet hoſpitalitatem exercuit.

b Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. *&c. Valla autem putauit ὀνομαστὸς hic, vt Vulgo, appellatiuum eſſe nomen, ἠλεῖος autē proprium: quum contrà ὀνομαστὸς ſit hoc quidem loco nomen proprium, ἠλεῖος autem nomen à patria.*

c Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius, qui & ſtrenuitate cæteris præſtare iudicabatur, & eo quòd eius maiores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

d Pariter & de ſermone qui in medium proponebatur. *Id eſt, & de aliis rebus de quibus incidebat ſermo.*

in medium. procedente autem potatione Hippoclides, [a] quum longè alios antecederet, iussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernēs [b] dissimulabat. Post hæc aliquātulum interquiescens Hippoclides, iussit aliquā sibi inferri mēsam: qua illata, primùm super eā Laconicos saltauit modulos, mox alios Atticos: tertiò super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cuius primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese cōtinebat, nolens [c] in eum erumpere: at vbi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, iam se vltrà continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, [d] desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde prouerbium factum est, *Non est istud curæ Hippoclidæ.* Tunc Clisthenes silētio imposito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum probans, neque cæteros improbans: [e] verùm fieri non potest vt de vnica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrûm, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quódque domo peregrè abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meā filiam Agaristiam despondeo ritu Athenienſiū. Annuente conditioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ sūt. [f] Hactenus quæ iudicādis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt. Porro ex horum coniugio, cùm Clisthenes, auo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariúmque statū instituit) tū Hippocrates; ex Hippocrate verò alius Megacles & alia Agaristia, ab Agaristia

a *Videtur aliud legisse quàm κατίχων, aut id perperā accepisse pro* σεσίχων.

b Suspectam habebat.

c Excandescere & in irā præceps erūpere. *Ita Bud.*

d *Bud. hanc interpretationē approbat. perinde est autē ac si diceret, Hac mea impudēs saltatione nuptiis te priuasti. Vel, sponsarum, Vel nuptiis excidisti. q. d. Extra nuptias saltasti.*

e Sed quum de vnica virgine *despondenda* deliberans, omniū voto satisfacere non possim, singulis quidem vestrûm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quòd dignum me censueritis cuius filiam in vxorem duceretis, *Vel, cuius filiæ nuptias ambiretis*, tum etiam quòd domo peregrè abfueritis: at Megacli Alcmæonis f. &c.

f Hactenus de iis quæ in ferēdo de procis iudicio gesta sunt.

A ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱππoκλείδης, ἐκέλευσε τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν. πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὠρχήσατο. καί κως ἑωυτῷ μὲν ἀρεσκῶς ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπώπτευε. μετὰ δὲ, ὑπισχνέων ὁ Ἱππoκλείδης χρόνον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. τὸ τρίτον δὲ, τῇ κεφαλῇ ἐρεί-

B σας ἐπὶ τῇ τραπέζῃ τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν αὐτοῦ οἱ ἐπὶ γλεύεσθαι Ἱππoκλείδεα, ἀλλὰ τῇ τε ὀρχήσι καὶ τῇ ἀναιδείῃ, κατεῖχε ἑωυτόν, οὐ βουλόμενος ἐκεραυνῶσαι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαο μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἱππoκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱππoκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐδὲ-

C μάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες μνηστῆρες, ἐγώ τε καὶ πάσῃς ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη χαριζόμενος αἰεί, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τέ ἐστι, μιῆς παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσεως, εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γήμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου

D ἀποδημίης τῷ δ' Ἀλκμεώνος Μεγακλέϊ ἐκδιδῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐκδιδόναι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένεϊ. ἀμφὶ μὲν χρίσει τῇ μνηστήρων τοσαῦτα ἐγίνετο, καὶ οὕτω Ἀλκμεωνίδαι ἐδόκησαν μάλιστα τὴν Ἑλλάδα. τουτέων δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σι-

E κυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέϊ καὶ Ἱππoκράτης. ἐκ δὲ Ἱππoκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς

Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τοιῶδε. ἢν συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀριφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

Clisthenis nomen habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans esset, visa est sibi in somnis parere leonem, paucósque post dies peperit Xãthippo Periclem.

Μετὰ δὲ ὃ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον, Μιλτιάδης, ἐὼν τοιοῦτος ἐν δόξῃ μεγάλῃ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοῦ Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἵν' ἐστρατεύετο χώρην, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς κατάπλουτιεῖν ἵν' οἱ ἕπωνται· ὅτι γὰρ χώρην τοιαύτην δή τινα ἄξει, ὅθεν χρυσὸν ἀσπετέως ἄφθονον ἕξουσι· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες παρέδοσαν. τῷ δὲ Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἔπλεε ὡς ἐπὶ Πάρον, προφάσιν ἔχων ὡς Πάριοι ὑπῆρξαν τοῖσι στρατευομένοισι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι. τοῦτο μὲν δὴ πρόφασις λόγων ἦν, ἀπάρ τινα ἔσχον εἰ μὴ τοῖσι Παρίοισι δι' Λυσαγόρην Τισίεω, ἐόντα ἄνδρα Πάριον, μεγάλως ἐκπεπτωκότα παρὰ Ὑδάρνεϊ Πέρσῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐγκατειλημμένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐς πέμπων κήρυκας, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἦν μή οἱ δώσει, οὐκ ἀπανοστήσειν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ ἑλὼν σφέας. Πάριοι, ὅκως μέν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διενοοῦντο· ὅκως δὲ φυλάξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο. ἄλλά τε ἐπιφραζόμενοι, ἐς τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρεσσον διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πρώτιες Ἕλληνες λέγουσι. ὃ δὲ ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις Πάριοι μιῇ γλώσσῃ ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἔργεσθαι ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὔνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν. εἶναι δὲ ἐκ τοῦ ζάκορον τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαί οἱ, εἰ βούλοιτο πολλοῦ ποιέεσθαι Πάριον ἑλεῖν, τὰ αὐτὴ ἐκείνη ἐκέλευσε, ταῦτα ποιέειν· μετὰ δὲ, τὸ μὲν ἐκείνῃ θεσπίσαι, τὸ δὲ, ἀπικόμενον ὅτι τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τῆς πόλεος ἐόντα,

Miltiades autem cùm antea probatus apud Athenienses, tum verò post rem bene gestam in Marathone maioribus incremẽtis auctus, petit ab Atheniensibus septuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum esset illaturus, sed tãtummodo se illos locupletaturũ si se sequerentur. Ad eam enim regionem se illos ducturum vnde affatim aurum nullo negotio reportarent. His verbis Atheniẽses erectis animis naues vt petierat tradiderũt. Quibus Miltiades acceptis in Parum nauigat, per speciem vlciscendæ iniuriæ, quam intulerant Parii, quòd triremi in Marathonem vnà cum Persis veniissent. Hoc quidem colore orationis vtebatur, sed infensus erat Pariis ob Lysagoram Tisei filium, genere Parium, qui ipsum apud Hydarnẽ Persam accusauerat. Eò postquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missóque caduceatore poposcit centum talenta: dicens, si ea sibi non darent, se non prius illinc abducturum copias quàm eos euertisset. At Parii non vt quicquam pecuniæ Miltiadi darent, sed vt custodirent vrbem cogitabant, cùm alia loca intersepiẽtes, tum maximè vnde ea oppugnari poterat: adeò vt noctu laborãtes, murum duplum quàm olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re commemorãda consentiunt: deinceps gesta ipsi Parii referunt hunc in modum: Miltiadem, quum inops consilii esset, adisse atque alloquutũ fuisse mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timon, quæ esset indigenarum deorum administra: hanc, quum in conspectum veniisset, consilium ei dedisse vt si magni faceret Parũ capere, exequeretur quæ à se præciperẽtur. Eius deinde præceptis auditis Miltiadẽ accessisse ad maceriã quandã ante vrbẽ,

τὰν χῆρυκα,

τὰν δώσοισι Μίλτ. ἀργύριον,

qua maceria sepitur templum Cereris legiferæ: eámque, quia fores aperire non poterat, transiliisse: & illam transgressum, solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas esset, siue ad aliquid, quodcunque sit, agendum. Et quum pro foribus esset, subeũte horrore præoccupatum, eadem via reuertisse, déque maceria desilientem femur conuulsisse. alii in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades malè habens, domum rameauit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: vrbe tãtùm per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parii, cognito quòd ministra deorũ Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitarum nunquid ministram deorũ condemnarent, quæ ratione capiẽdæ patriæ hostibus detexisset, quæque Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri nõ permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ [a] nõ bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Pariis Pythia respondit. Miltiadem autem è Paro reuersum cùm alii Athenienses in ore habebant, tum præcipuè Xãthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusauit quòd Athenienses circumseripsisset. Cui accusationi Miltiades nõ per se ipse respõdit, (neque enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, [b] allegãtes cùm alia multa, & Lemnũ expugnatã, quam vltus Pelasgos, Athenienſibus tradidisset, tũ verò pugnã in Marathone gestam. Interuentu tamẽ populi ne capitis dãnaretur, quinquaginta talentis culpa multata est. Post hæc Miltiades [c] dissoluto atque marcescente fẽmore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit. Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab

a *Id est, misera morte pereundum esset,*

b Marathonii prælii mentionẽ subinde faciẽtes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos vlt⁹, expugnatam eam Athenienſibus tradidisset.

c Quum femur ei marcidum, *aut putridum*, & emortuum factum esset. *Vel, Quum ad syderationem deuenisset, & quidam interpret. ex Celso.*

ἔρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορέοντα δὲ, ἐνάγη ὅτι ὃ μέλλεσαν, ὁπόδη ποιήσοντα ἐντὸς, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁπόδη ποτὲ φορήξοντα. τρωσὶ τῆσι θύρῃσί τε γλυφθαι, καὶ τρώσκα τε φεύγειν αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι. κατα θρῴσκοντα δὲ τὸν αἰμασιὸν, τὸν μηρὸν ἄσαι θλῆναι· τὸν δὲ, αὐτὸν ὃ γόνυ τρῶσκα πλῆσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἀγών, οὔτε Πάρον τρωσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ἱστοδόκος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδην κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν αὐτῶν τουτέων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφοὺς, ὡς σφέας ἡσυχίην τῆς πολιορκίης ἔχει. ἐπέμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ἱστοδόκον τῶν θεῶν, ὡς [a] ἐξηγησαμένῳ τοῖσι ἐχθροῖσι πατρίδος ἄλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄῤῥητα ἱερὰ ἐκφήνασθαι Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τουτέων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ οὐ φανῆναι οἱ τὴν κακὴν κατηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοσήσαντα ἔχον ἐν στόμασι οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου κατάγων κατὰ τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν πρέων οὐκ ἀπελογέετο, (ἦν γὰρ ἀδυνατος, ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ) πρὸς δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, κατηγορέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἵρεσιν· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ Ἰσάμβους τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι· τρόσκα μὲν δὴ τοῦ δήμου αὐτῷ, καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος μὲν καὶ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα τάλαντοισι, Μιλτιάδης μὲν μὴ ταῦτα, σφακελίσαντος τὸν μηροῦ καὶ σαπέντος αὐτῷ, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέλυσε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ἔτω ἔσχε· Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς

ἐκ τοῦ

240

[a] ἐξηγησαμένῳ τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρ.

ἐξελήλ-
θησαν,

ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἐξελήθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, ὅτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην τὴν σφίσι αὐτοῖσι ἐκ τοῦ Ὑμηττοῦ ἐοῦσαν, ἔδοσαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος ἕνεκα τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολίν κοτε ἐληλαμένου. ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην δή, τὴν πρότερον εἶχε κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβόντας φθόνον τε καὶ ἵμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτούς, οὐδεμίην ἄλλην πρόφασιν προϊσχομένους τοὺς Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. καὶ τοιῆνδε μέν τοι τοὺς Πελασγοὺς ἐκ τοῦ Ὑμηττοῦ, ἐόντας οὕτω ὁρμωμένους, ἀδικέειν τάδε· φοιτᾶν γὰρ ἀεὶ τὰς θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ εἶχε τότον τὸν χρόνον οὐδὲ πρόσθε οὐδὲ ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὐτοῦ, τοῖσι Πελασγοῖσι ἐκ τοῦ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίης βιᾶσθαι σφέας· καὶ ταῦτα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρέων ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρῆσαι, ἐπ' αὐτοφώρῳ φασκόντων. ἐκείνους δὲ δοκέεσθαι τοσοῦτο ἐκείνων ἀνδρας ἀμείνονας, ὅσον παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγούς, ἐπεί σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλὰ σφι προεῖπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἀλλά τε δὴ καὶ δὴ καὶ χεῖν χωρία καὶ Λῆμνον. ἐκείνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ὑμωρήσασθαι, δι' τε ἐξεπίσαμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέρους κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγρύσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν ἁρπάσαντες συτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ ἤθεα τὰ Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον· εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἑκείνων τινός,

A Athenienſibus exacti ſunt, ſiue iure, ſiue iniuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatæus Hegeſandri filius[a] in ſermonibus ait, iniuria. Athenienſes enim, quum viderent regionem quæ erat ſub Hymeſſo, quã illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuiſſet,[b] & à nemine accipi digna, liuore captos fuiſſe & libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegiſſe illos, nulla alia re in excuſationem allata. Vt autem Athenienſes aiũt, iure electi, quippe quum eſſent ſub Hymeſſo habitãtes, illinc prodire ſolitos hãc iniuriam intuliſſe: Quoties filiæ ac filii Atheniẽſium ad Nouem fontes aquarum pergerent (nulladũ enim aut eis aut vllis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelaſgos eis per contumeliam & cõtemptum vim attuliſſe, neque hoc feciſſe contentos, ad extremum manifeſtò deprehẽſos, de inuadendis Athenienſibus conſilia agitaſſe. ſe verò adeo meliores quàm illi fuerãt, viros fuiſſe, vt quum haberẽt facultatem interimendi eos quos ſibi inſidiatos deprehendiſſent, tamen noluerint: ſed eis præceperint vt è regione excederent: atque ita illos ſolum vertentes, tum alia loca tum verò Lemnum obtinuiſſe. Illa Hecatæus, hæc Athenienſes aiunt. At Pelaſgi hanc Athenienſium iniuriam vlciſcendi auidi, ii qui Lemnum incolebãt, gnari quando dies feſti Atheniẽſium celebrarentur,[c] biremibus inſtructis, inſidias manipulatim collocarũt vxoribus Athenienſiũ diem feſtũ Dianæ apud Brauronẽ agentibus: permultíſque illarũ illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro cõcubinis habuerunt. Hæ fœminæ poſteaquã filiis abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi conſuetudinem cum Pelaſgidum filiis habere abnuebant: & ſiquis è ſuis ab illorum vllo vapularet,

a In *ſuis* narrationibus. *Vel, In ſuis hiſtoricis ſcripſit.* Vnde alibi Θεοκατ λογοποιέν.

b Et nullo *pretio* digna. *Vel, nullius pretij.*

c Nauibus quinquaginta remorum.

cunctis auxilio aderant, & mutuò sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atque adeo longè præualebant. Qua re animaduersa Pelasgi, inter se colloquuti sunt, considerantésque rem esse indignam, inter se dicebãt, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari aduersus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuò præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est vt eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrũ. Ex hoc facinore, & illo superiore fœminarũ, quæ viros suos [a] vnà cum Thoante interemerunt, vsu receptum est per Græciam vt teterrima quæque facinora Lemnia appellẽtur. Pelasgi, quũ eis post necem liberorum atque vxorum neque tellus fructũ redderet, neque vxores neque pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorũ orbitate vexati, Delphos miserunt petitũ aliquod laxamẽtũ præsentium malorum. Iussi autẽ à Pythia pœnas Athenien sibus quas illi vellent pẽdere, Athenas iere: pollicitique sũt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses, stratis in curia toris quàm poterãt splẽdidissimè, appositáque mensa omniũ bonorum refertissima, iusserunt Pelasgos ita se habentem regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si nauis vẽto aquilone atque vno die nos è vestra regione in nostram prouehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quòd scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad austrum vergit quàm Lẽnus. Hæc hactenus. Tũc cõpluribus deinde interiectis annis, vbi Chersonesus quæ est in Hellespõto, Athenien siũ ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, vẽtis eteſiis perflantibus, ex Eleũte quæ est in Chersoneso, soluẽs, in Lemnũ delatus est, præcepitq; Pelasgis vt ex ĩsula excederẽt: redigẽs eis ĩ memoriã oraculũ, quod nunquã illi expletũ iri sperassent.

a Auxilio Thoantis. *Erasm.*

A ἐβοήθεόν τε πρὸς τοὺς, καὶ ἐπαμύνεον ἀλλήλοισι. καὶ δὴ καὶ ἀρχήν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδιηκήθεον, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐσωϋτοῖσι λόγους ἔδοσαν· καὶ σφίσι βουλομένοισι, δῆλόν τι ἐστέλλεσθαι εἰ ἢ δὴ ἀμυνόμενοι σφίσι τε βοηθέωσι οἱ παῖδες τοῖσι τῶν κουριδίων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ 241
τουτέων αὐτίκα ἀρχὴν πειρῶντο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δηλήσονται ποιήσοντες; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κλείειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων
B γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι ἢ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων. ἀπὸ τούτου ἢ τοῦ ἔργου, καὶ τῶν προτέρων τούτου τὸ ἔργασμα τὰς γυναῖκας, τοὺς ἄμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισαν ἀνὰ πᾶσαν Ἑλλάδα τὰ χέτλια ἔργα πρῶτα, Λήμνια καλέεσθαι. ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔτικτον ὡς καὶ πρότερον.
C πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δοῦναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δοῦναι πρῆγος τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνην στρώσαντες· ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν παραπλείην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν
D χώρην σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν, Ἐπεὰν βορέης ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηῒ ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. τοῦτο εἶπαν, δοκέοντες τοῦτο τὸ εἶδος ἀδύνατον γενέσθαι. ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν τῆς Λήμνου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ χρόνου πολλοῖσι ὕστερον τουτέων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίων ἀνέμων κατεχόντων, νηῒ πλανύσας ἐξ Ἐλαιοῦντος ἔσχε Χερσονήσου ἐς τὴν Λῆμνον, προσηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὑπολέεσθαι.

Ἡφαιστιέες μὲν νεῶν ἐπείθοντο. Μυρινᾶοι δὲ, οὐ συγχινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ πρήξασθαι. οὕτω δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

A Quorum Hephæstienſes quidem obtemperauerunt: Myrinæi autem, non agnoſcẽtes Cherſoneſum eſſe Atticam, tamdiu obſeſſi ſunt donec in deditionem venerũt. Ita Lemno potiti ſunt Athenienſes atque Miltiades.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων ἑβδόμη, ἐπιγραφομένη ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarũ liber ſeptimus, qui inſcribitur POLYMNIA.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο πρὸς τὸν Μαρδονίου γενόμενον τῶν Ἀθηναίοισι πρὸ τοῦ ἐς Σάρδις ἐσβολῆς, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἅτε αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους πανταχῇ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῷ τε πλεῖον ἐπιτάσσων ἑκάστοισι ἢ πρότερον πρήσσειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τούτεων δὲ πρεσβαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο πᾶσα ἐπὶ τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τεσσέρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι τὸν Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι.

Στελλομένῳ δὲ Δαρείῳ ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐτῷ στάσις ἐγίνετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα καὶ τὸν Περσέων νόμον, ὕστερον στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γενόμενοι τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός

πρὸ πολλοῦ πολέμου ἐπιτ.

P Osteà verò quàm nuntius pugnæ ad regẽ Darium Hyſtaſpis filium allatus eſt ad Marathonem geſtæ, quũ antea vehementer infenſus eſſet ille Athenienſibus quòd Sardis inuaſiſſent, longè infenſior factus eſt, ac propenſior ad bellum Græciæ inferendum: miſſiſque continuò nuntiis ad ciuitates, edixit vt ſingulæ multo quã antea maiores copias, necnon naues, nauigia, equos, rem frumentariam compararent. [a] His nuntiis Aſia triẽnium exagitata eſt. Vbi dum delectus agitur optimi cuiuſque ad uerſus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno AEgyptii qui fuerãt à Cãbyſe ſubacti, defecere à Perſis: quo magis aduerſus vtroſque Darius expeditionem ſumere properabat, AEgyptios atq; Athenienſes.

a Dum autem hæc circumquaque denuntiarẽtur, vniuerſa per tres annos Aſia agitata fuit.

Dum autem hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta diſſẽſio eſt, quoniam ex inſtituto Perſarũ, oportebat ita demum ire in expeditionẽ quũ regni ſucceſſorẽ declaraſſet. Erant autẽ Dario iã antequã regnaret, liberi tres è priore vxore Gobryæ filia ſuſcepti,

& poſt partum regnum, alii quatuor ex Atoſſa Cyri filia. Superiorũ maximus natu erat Artabazanes, poſteriorum Xerxes. qui quũ ex eadem matre nõ eſſent, diſceptabant: Artabazanes quidem, quòd omnis paternæ ſobolis ipſe maximus natu foret, quũ apud vniuerſos homines ſit inſtitutum vt maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes verò, quòd ipſe Atoſſa genitus eſſet, filia Cyri qui Perſis libertatem acquiſiſſet. Dario autẽ nondũ ferente ſententiã, aderat forte Demaratus Ariſtonis filius, q per id tẽpus altercationis Spartano regno exut⁹, ac Lacedæmone profugus, Suſa aſcenderat. hic vt audita liberorum Darii controuerſia, adiit (vt fama fertur) Xerxem, admonuítque vt ad cætera quæ pro ſe dicebat hoc adderet, ſe quidem genitũ è Dario iam rege & Perſarum imperium obtinente: Artabazanem verò, è Dario dum erat priuatus; proinde neque æquum neque iuſtum eſſe aliũ quẽpiam potius quàm ſe illam dignationem adipiſci: quoniã Spartæ quoque ſic vſurparetur, vt ſicui antequã regnet filii naſcantur, deinde regnãti alius naſcatur, huius poſtea nati ſucceſſio regni ſit. Hac à Demarato ſuggeſta ratione vtẽtẽ Xerxem, tanquam iuſtè dicentẽ, Darius regem declarauit. Quanquã etiam citra [a] præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauiſſet: quippe quũ omnis potentia penes Atoſſam eſſet.

a Admonitionem

Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione AEgyptiorum anno, ſupremũ diẽ obiit, ſex & triginta annis regni expletis, haud cõpos voti vt AEgyptios & Athenienſes vlciſceretur.

Eivs morte regnũ ad Xerxẽ filium deuenit, qui ab initio nequaquã animatus erat ad bellum Græciæ inferẽdum, ſed AEgypto. Cæterùm Mardonius cõſobrinus eius, Gobryæ & ſororis Darii filius, eum adiens, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατηΐην. πρεσβύτερος γὰρ δυνάμῃ πρὸς ἑωυτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιός, Δαρείου δὲ ἀδελφεὸς παῖς,

A καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἔτεκε τέσσερας. τῶν μὲν δὴ πρεσβυτέρων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῷ δὲ ὀπιζομένων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐδικαίεον. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, καὶ ὅτι πρεσβύτατός τε εἴη πάντος τοῦ γένεος, καὶ ὅτι νομίζόμενον εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τιμὰ ἄρχειν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου μούνης, καὶ ὅτι Κῦρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τοῦτο καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀπαβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐξεπιστάμενός τε τὰ ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης, καὶ φυγὼν ὀπίσω ἐκ τῶν ἐν Λακεδαίμονος. ἔστι γὰρ τοιόνδε πρόβλημα τὸ Δαρείου παίδων τὸν μετὰ φορὴν ἐλθόν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συμβουλεύσασθαι λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἐχόντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ, ἐπὶ ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. οὔκων οὔτ' εἰκὸς εἴη οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ. ἐπεί γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποθήμενος, ὅτῳ νομίζεται, ὦ οἱ μὲν πρὸ γεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀφίσκος ὀπιγένηται, τὸ ὀπιγενόμενον τιμὰ ἐκδέξιν τῆς βασιληΐης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ αὐτῷ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι αὐτὸν Ξέρξην. ἢ γὰρ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος) ἀποδεξάμενος δὲ βασιλέα Περσέων Δαρεῖος Ξέρξεα, ὡρμᾶτο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτιοι ἀπέστησαν, ἐπὶ ὑστέρῳ ἔτεϊ τοῦ δασμοῦ ἀναστάντα τὸν πρῶτα ἔξ καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθανόντα δὲ καὶ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοῦτο ἀπεκδέξασθαι Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους νουθετήσαι.

B

C

D

E

243

Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀπεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ὅτι μὲν τὸν Ἑλλάδα οὐδαμῶς ὁρόωμος ἦν καὶ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι,

» τοιούτου λόγου εἴχετο, λέγων, Δέσποτα οὐκ A his verbis est alloquutus, Domi-
» εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ ne, haud decorum est Athenien-
» ἤδη κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκην τῶν ses tam malè iam de Persis meri-
» ἐποίησαν. ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν ταῦτα τελέσας tos non dare pœnas eorum quæ
» τὰ φρὰ σὺ χερσὶν ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυ- perpetrauerunt, tu verò quod in
» πτον τῷ ἐξευβοίσας, στρατηλάτεε ἐπὶ τοὺς manibus habes perfice: tamẽ vbi
» Ἀθήνας, ἵνα λέγῃς σε ἔχῃ τοῖς αὖθις ἐπ- AEgyptũ, quæ dignitati tuæ iniu
» αγαθὸς, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ σῷ riã fecit, domueris, sume aduer-
» τῷ σὺν στρατεύεσθαι. ταῦτ μὲν οἱ ἀλόγως σὺν sus Athenas expeditionem: vt &
τιμωρός. τούτου δὲ τὸ λόγου πρόφασιν ἐποιέετο τάδε, ὡς ἡ Εὐρώπη πολλὴ bene de te loquãtur homines, &
χώρη, καὶ δένδρεα πάντοια φέρει τὰ ἥμερα, posthac abstineat alius à bello ti-
ἀρετῇ τε ἄκρη, βασιλέι τε μούνῳ θνητῶν bi inferendo. Et hæc quidem e-
ἀξίη ἐκ τῆσδε. ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέ- rat ratio vltionis exigendæ: illa
ρων ἔργων ἐπιθυμητὴς ἐών, καὶ θέλων αὐτὸς autem rationis accessio, Europã
τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶ). χρόνῳ δὲ κατερ- B esse regionem admodũ speciosam, omniáque genera felicium
γάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν arborum ferentem, ac summæ
ταῦτα. συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα bonitatis, & dignam quæ à solo
γνώμαι τοῖς δὲ πείθεσθαι Ξέρξεα. inter mortales rege possideatur.
τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης τοῖσι τὸ Ἀλ- Hæc Mardonius dicebat vt iu-
ευαδέων ἀπιγμένοι ἀγγέλοι ἐπεκαλέοντο uenis ac nouarum rerum cupi-
βασιλῆα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι dus, imperiique Græciæ pro rege
ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας (οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι C administrandi. Quod etiam regi
ἦσαν Θεσσαλίης βασιλῆες) τοῦτο δὲ, Πισι- persuasit, conditione temporum
στρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν adiutus. nam alia vt rex ad hoc
τε αὐτέων λόγων ἐχόμενοι τοῦ οἱ Ἀλευάδαι· faciendũ induceretur, adiumen-
καὶ ὅτι τοῖσι τοῦτοισι ἔτι πλέον προσε- to fuere. primùm è Thessalia nũ-
χωρέοντο οἱ ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀ- tii ab Aleuadis ad regem inuo-
θηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρη- candum aduersus Græciam. se e-
σμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τοῦ nim omne obsequium præstitu-
ἔθνεος τοῦτο. ἐξηλάσθη γὰρ ros. (Aleuadæ autem isti erant
Πισίστρατος ὁ Ὀνο- ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πισιστράτου ὁ Ὀνο- Thessaliæ reges.) deinde ii Pisi-
μάκριτος ὑπ' Ἀθηναίων, ἐπ' ἀσεβέϊ ἀλο- μάκριτος ὑπ' Ἀθηναίων, ἐπ' ἀσεβέϊ ἀλο- stratidæ qui Susa ascenderãt: qui
ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέοντα ἐς D cùm eadẽ verba habuerunt quæ
τὰ Μουσαίου χρησμοῦ, ὡς ἄρα ὑπὸ Λήμνου ἐ- Aleuadæ, tum verò prætendebãt
πικείμενα νῆσοι ἀφανίζοιατο· ἐκ τῆς θα- Onomacritum quendam Athe-
λάσσης. διὸ ἐξήλασε μιν ὁ Ἵππαρχος, nienſem, quem secum habebãt,
πρότερον χρεώμενος ταμίῃσι. πρὸς δὲ συνα- sortilegum, & Musæi sortium e-
βαλὼν, ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, diſſertatorem. Ascenderant autẽ
λεγόντων τοῦ Πισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σε- cum eo [a] reuersi in Græciam. nã
μνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν. εἰ μέν Onomacritus ab Hipparcho Pi-
τι σφέας σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τοῦτο sistrati filio Athenis fuerat eie-
μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁκόσα δὲ εὐτυχέσματα ἐκλε- ctus, quòd à Laso [b] Hermionis
γόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευ- filio manifestò deprehensus fuis-
γθῆναι χρεὼν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε E set, inter Musæi sortes hãc etiam
ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμῷδέων inseruisse, fore vt insulæ Lemno
προσεφέρετο, καὶ οἵ τε Πισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεκνύμενοι. adiacentes mari submergerẽtur.
Ob id Hipparchus hominem e-
iecerat, quum familiarissimè illo
antea vteretur. [c] Et tũc cum eo-
dem, vt in conspectum regis ve-
niret, ascenderat: déque eo ho-
norificè cũ aliis Pisistratidis lo-
quebatur. Onomacritus, siquæ
sortes cladẽ barbaro nũtiabant,
earũ nullã recitauit. Itaque acce-
dente hoc sortilego, & Pisistrati-
darũ & Aleuadarũ suasionibus,

a *Diuersam à nostra lectionem sequutus est. nostram tamen habent & Get. cod. sed quidam pro* περικαλυσάμενοι, *habent* περικαλυσάμενοι.

b *Vel potius Hermionensi, id est, ex Hermione.*

c Tunc autem quum vnà cum illis *Susa* ascẽdissent, quoties in cõspectum regis veniebãt, Pisistratidis honorificè de ipso loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat. ex quibus ea quæ cladẽ barbaro portendebant, tacebat, & cõtrà faustissima quæque excerpebat: nimirum in fatis esse vt Hellespontus à viro Persa ponte iungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recẽsens. Hic igitur oracula commorãdo cum rege agebat: Pisistratidæ autẽ & Aleuadæ suas sentẽtias proferendo.

Quum autē Xerxi bellum Græcis inferre persuasissent, tunc quum secundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit. suscepit aduersus Ægypt. &c. *Illud autem χρησμῳδίων προσεφέρετο perinde est ac si diceret, Ita se apud regem in hoc negotio gerebat vt oracula duntaxat illi allegaret quibus induceretur.*

Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus est. Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit aduersus AEgyptios, qui rebellauerāt: quos subactos, & in arctiorem quàm sub Dario fuerant seruitutem redactos, tradidit gubernādos Achæmeni fratri suo, Darii filio: quem præsidem AEgypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Psammetichi filius, vir Libys. Xerxes recepta AEgypto, producturus aduersus Athenas exercitū, præstantissimos quosque Persarum in concilium vocauit, vt & illorum sententias audiret, & ipse diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus est,

A ὡς δὲ αἰεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, στρατηλασίην ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νεικᾷ καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμενέϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμενέα μὲν νυν ἐπιστρατεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Χέρξης δὲ μετὰ Αἴγυπτον ἄλλωσιν, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐς χεῖρας ἀέξεσθαι τὸ στράτευμα ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου, σύλλογον ἐποιέετο τῶν ἀρίστων Περσέων τῶν ἐν ἡλικίῃσι, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴποι τὰ δέλφ. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε,

B

Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς καταστήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθείς, ὃν δὲ ἐξαμώς τε, αὐτῷ χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ κω ἠτρεμήσαμεν, ἐπεί τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ τῶν Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα. ἀλλά θεός τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέποισι συμφέροντα ὑπὲρ τὸ ἄμεινον. τά μὲν δὴ Κύρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσατο καὶ προσεκτήσατο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι οὐκ ἄν τις λέγοι· ἐγὼ δὲ ἐπεί τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ λείψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσομαι δυνάμιν Πέρσῃσι. φρονέοντι δὲ δύ- εἰσκω, ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρην τε τὴν ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φαυλοτέρην, πολλῷ δὲ ἅμα δὲ τιμωρείλν τε καὶ τίσιν νομίζω. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα ὃ νοέω πρήσσειν, ὑμῖν προφάσω. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡς τε καὶ ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰδόντα στρατεύεσθαι ἐπὶ σφέας πρότερον· ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ἅπαν τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων

C

D

E

V IR I Persæ, equidē ego non ero huius instituti author, sed ab aliis traditi imitator. nam quemadmodum à maioribus natu accipio, ex quo imperiū hoc à Medis eripuimus, Astyage per Cyrum amoto, nunquā conquieuimus, sed ita deus *nos* agit, & multa nobis * sibi obsequentibus in melius cōfert. Atque ea quidem quæ Cyrus Cambysesque ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, non attinet referre apud probè sciētes: ego autem posteaquam hanc sedem accepi, dedi operam ne ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarē, néue minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, inuenio nobis accessuram gloriā pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperauimus, sed feraciorem, vnà cum vltione iniuriæ atque vindicta. Ideóque nunc ego vos cōtraxi, vt id quod agere cōstitui vobis exponerem: Constituo, iuncto Hellesponto, copias per Europam traducere in Græciam, vt Athenienſium vlciscar iniurias, quas cùm Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduersus hos viros bellum mouere destinasse: verùm ei morte præuento non cōtigit vt illos vlciscereturEgo verò eius vicē aliorúmque

a Se sequētibus.

244

» Περσέων δ' πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἕλω A
» τε καὶ πυρώσω σφεας Ἀθηναίους, οἵ μοι καὶ
» τὸν ἐμὸν κατῆρξαν ἀδικα ποιεῦντες.
» πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀ-
» ρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ,
» ἀπικόμενοι, ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ
» ἱρά· δεύτερα δὲ, ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν
» σφετέρην ἀποβαίνοντας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρ-
» ταφέρνης ἐστρατήγεον, πάντα ἐπίστασθε καὶ πά-
» ντες. τούτεων μέντοι εἵνεκα αἰείρτημαι ἐπ'
» αὐτοῖς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι θω- B
» σάδε εὑρίσκω ἀναλογιζόμενος, εἰ τούτοις τε
» καὶ σὺν τούτοισι πλησιοχώροις καταστρεψό-
» μεθα, οἱ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώ-
» ρην, γῆν τε τὴν Περσίδα ἀπορέξομεν τοῦ
» Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσαν. οὐ γὰρ δὴ χώρην
» γε σοὶ ἐμοὶ κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμουρέουσαν ἑω-
» σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἀ-
» μὰ ὑμῖν μίαν χώρην ποιέω, ἐς πάσης διεξ-
» ελθὼν τῆς Εὐρώπης. πυνθάνομαι γὰρ οὐ-
» δὲ ἔχειν· οὔτε τινὰ πόλιν ἀνδρῶν σοὶ ἐμοὶ C
» οὔτε ἔθνος σοῖσι ἀνθρώποισι ἐπολεμίπε-
» σθαι, ὃ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην,
» τούτεων τῶν κατέλεξα, ὑπεξαραιρημένων.
» οὕτω οἵ τε ἡμῖν αἴτιοι ἔσονται δούλιον ζυγὸν,
» οἵ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι τάδε ποιέον-
» τες χρείζοιτε· ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν χρό-
» νον ἐς τὸν ἥξειν δεῖ, προθύμως πρήσσειν τινὰ
» ὑμέων χρήσω πρῆξαι. ὃς ἂν δὲ ἔχων ἵκηται πα-
» ρεσκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶ-
» σα τὰ τιμιώτατα νομίζεται ἐν ἡμετέ- D
» ρῳ. ποιητέα μέν νυν ταῦτά ἐστι οὕτω. ἵνα δὲ
» μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆ-
» γμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν
» βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἶπας ἐ-
παύετο. μετὰ τοῦτον δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε,
» Ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἰς τοὺς ἡμομένους Περ-
» σέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐσομένους· ὃς τά
» τε ἄλλα λέγων ἐπίκεαι ἄριστα καὶ ἀληθέστα-
» τα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικη-
» μένους οὐκ ἐάσεις καταγελάσαι ἡμῶν, ἐόν- E
» τας ἀναξίους· καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα,
» εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας, καὶ
» Ἀσσυρίους, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ καὶ με-
» γάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας μηδὲν, ἄλλα δύ-
» ναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι, καταστρε-
» ψάμενοι δούλους ἐχομεν, Ἕλληνας δ', ὑπερ-

Persarum vlciscens, non prius desinã quàm expugnauero incenderóque Athenas: cuius ciues & me & patrem meum priores iniuria affecerunt: primùm quũ Sardis vnà cum Aristagora Milesio seruo nostro venientes cremauerunt lucósque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terrã suam ingressos, quum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes scitis. Harum gratia rerum [a] irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipsorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, si in potestatem redegerimus, tot bona futura esse ratiocinádo comperio: Terram Persidem ætheri Iouis cõterminam reddemus. nullam enim regionem spectabit sol finitimam nostræ, sed ego omnem permensus Europam, vnà vobiscum cũctas regiones in vnam redigam. Nã ita rém habere audio, nullam reliquam esse hominum neque ciuitatem, neque gentem, quæ nobiscũ [b] dimicare possit. Ita subactis his quos dixi, & qui nos lacessierunt, iugum seruile sustinebunt. In quo si mihi vos gratificari volueritis, vbi tempus vobis indicauero quo vos præstò esse oportet, tunc vnusquisque debebit impigrè adesse. Quorum qui ornatissimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in nostra domo pretiosissima habentur. Et hæc quidem ita agenda sũt. Sed ne solus videar in concilio sententiam dicere, rem pono in medio, iubens vnicuique quã libet sententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit. Post quẽ Mardonius, Domine, inquit, tu verò non modò superioribus Persis, sed etiam venturis es præstantior: qui cùm alia & optima & verissima commemoras, tum verò [c] quòd Iones qui Europam incolunt, non sines habere ludibrio nos, minus quàm ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & AEthiopes & Assyrios, aliásque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas læsere, tamen potentię prolatandæ gratia in prouincias redegimus: Græcos, qui nos la-

a *Alij, Animatus sum ad infer.*

b Dimicare possit, iis quos dixi summotis. Atque ita fiet vt & qui in culpa sunt & qui culpa vacant, seruile iugũ sustineant *Gel, & qui malè de nobis meriti sunt, & qui non.*

c *Ita Vertit quasi legeretur* ὅτι οὐκ ἐάσεις. *Sed rectius omittit Gelenius, quum Xerxes ea non duxerit.*

ceſſere iniuria inceperunt, non vlciſcemur. quídnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, eorũ nouimus vires imbecilles, [a] eorum quos ſubegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi noſtræ habitantes, Iones & AEoles & Dores appellãtur. Quos ipſe quoque expertus ſum, quum eis iuſſu patris tui intuli bellũ: ac mihi quũ in Macedoniam vſque proceſſiſſem, & penè vſque ad ipſas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam conſueuere Græci (vt audio) inconſultiſſime inire bella, propter imperitiam ac ſiniſteritatem. nam quum bellũ inter eos indictum eſt, in locum quem pulcherrimum planiſſimúmque inuenere deſcendẽtes, ibi prælia faciunt, ita vt magno cum ſuo malo victores inde diſcedant: deuicti (ne lõgius repetã) ad internecionem deueniunt. quos oportebat, quum ſint eiuſdem linguæ, interpoſitis caduceatoribus ac nuntiis dirimere controuerſias, & omnia alia potius agere quàm pugnare: aut, ſi neceſſe habent inter ſe omnino pugnare, locum aliquẽ inuenire vtriſque expugnatu difficillimũ, & ibi fortunam belli tẽtare. Hoc itaque ritu haud probo vtentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedõnia tenus promouiſſẽ. Tibi autem, rex, quis obuiã venturus eſt bellandi cauſa, copias Aſiæ atque omnem claſſem agẽti? non eò audaciæ procedent (vt reor) Græcorum res. Quòd ſi me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiſcum venient, diſcãt nos eſſe in re bellica præſtantiſſimos hominum. Nihil igitur ſit quod non experiamur. nam ſua ſponte nihil fit, ſed omnia ab experimẽto hominibus fieri conſuerunt. His Mardonius ſententiæ Xerxis aſſentatus, loqui ceſſauit. Tum ſilẽtibus aliis Perſis, nec diuerſam eis quæ dicta eſſet ſententiam dicere audentibus, Artabanus Hyſtaſpis filius, Xerxis patruus, vir circumſpectus, ita inquit,

[a] Sed & eorum liberos *iam* habemus, ſubiugatis iis qui in noſtrã ditionem incolẽtes, Iones & Æoles, *&c.*

A ξανῆς ἀδικίης, ἢ τιμωρησόμεθα. τί δείσαντες; κοίλῃ πλήθεος συγροφῇ; κοίλῃ δὲ χρημάτων δυνάμιν; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὸ μάχιμον, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναμιν ἐοῦσαν ἀδενέα· ἔχομέν τε δὲ αὐτέων παῖδας καταγρεφάμενοι, τοὺς οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς πατρὸς τοὺς σοῦ κελεύσαντος καὶ μοι μέχρι Μα- 245
B κεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγου ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἐπιὼν ἐς μάχην. καίτοι ἐώθασι Ἕλληνες (ὡς πυνθάνομαι) ἀβουλότατα πολέμους ἐξάπτειν, ἐόντα τε ἀγνωμοσυνῇ καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προσβάλωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο καταίοντες μάχονται· ὥστε σφι καὶ κῶ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται. περὶ δὲ τῶν ἑωυτῶν οὐδὲ λέγω
C ἀρχόν. ἐξωλέες γὰρ δὴ γίνονται. τοῦτο χρὴ ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαγρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι. εἰ δὲ πολεμίους ἔδεε πολεμέειν τοὺς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρὴ τὴν ἑκατέροισι εἶναι δυσχειρωτοτάτην, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τοῦτο γὰρ οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαγρεώμενοι, ἐμέο ἐλάσσωτος μέχρι Μακεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ δὲ δὴ
D μέλλῃ τις ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἀπὸ τῆς Ἀσίης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο φράσεος αὐτῇκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ ψευδείλεως γνώμην, καὶ σκεῖνοι ἐπιόντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰμὲν αὐθρώπων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστω δ' ὧν μηδὲν ἀπείρητον. αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα καὶ θεσπίοισι φιλέει γίνεσθαι.
E Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλεήνας τὸν Ξέρξεω γνώμιον ἐπέπαυτο. σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμώντων γνώμιον ἀποδείκνυσθαι αὐτίον τῇ προκειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε,

» Ω Βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μᾶλ- A
» γνωμέων αἰτιέων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τῷ ἀ-
» μείνω αἱρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρη-
» μένῃ χρᾶσθαι· λεχθεισέων δέ, ἔστι ὥσπερ τὸν
» χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μᾶλ' ἐπ' ἑωυτοῦ
» οὐ δυνατὸν γινώσκεμεν, ἐπεὰν δὲ παραβάλλωμεν
» ἄλλῳ χρυσῷ, δυνατὸν γινώσκεμεν τὸν ἀμείνω. ἐ-
» γὼ δὲ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δα-
» ρείῳ, ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας,
» ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἀργὸν νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλ-
» πίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέ- B
» ψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατευσάμε-
» νός τε, πολλοί τε καὶ ἀγαθοὶ τῆς στρατιῆς
» ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, μὴ-
» λῃς ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμεί-
» νονας ἢ Σκύθας· οἵ γε θαλασσάν τε ἄριστοι
» καὶ γῆν γῆν λέγονται εἶναι. Ὃ δὲ ἀνδρῶν ἔνεστι
» δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας
» φὴς Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς
» Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἢν δὴ σὺν νηυσὶ φέ-
» ρῃ ἢ καὶ γῆν γῆν ἢ καὶ θάλασσαν ἐστρω- C
» μνῆται ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. οἱ γὰρ ἄνδρες
» λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. πρέπει δὲ καὶ καθυφ-
» σασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺ ἄγῃ
» καὶ Ἀρταφέρνεϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν
» χώρην μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὔκων
» ἀμφοτέρῃσι ἐχώρησε. ἀλλ' ἴθι τῇσι νησὶ
» ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέω-
» σι ἐς Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν
» γέφυραν, τοῦτο δὴ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ
» δὲ σοὶ μὴ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς συμβάλλο- D
» μαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐ-
» δέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύ-
» ξας Βόσπορον Θρήϊκιον, γεφυρώσας δὲ
» ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε
» πάντοθεν ἐλάμποντο Σκύθαι, δεόμενοι Ἰώνων
» λύσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπετέτραπτο ἡ φυλα-
» κὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἱ-
» στιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσχετο τῶν
» ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ, μηδὲ ἐδοκίμησε,
» διέργασται ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καί τοι E
» καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ὅτι ἀνδρί γε ἑνὶ
» πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα ἤρτηται.
» σὺ ὦν μὴ βουλεύου ἐς κίνδυνον μηδένα τοι-
» οῦτον ἀπιέναι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης.
» ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε

REX, nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est vti: at quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [a]comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidémque fratri meo suadebam ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vsquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturũ, mihi nõ est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu verò, rex, bellum inferre destinas viris multo quàm Scythæ sunt præstãtioribus, quíque & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [b]durum sit, hoc me tibi iustũ est promere. Iuncto pontibus Hellesponto ais te copias per Europã in Græciam deducturum: atqui eos conuenit aut in terra aut in mari aut vtrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionẽ ingressas soli Athenienses profligauerũt, ergo non vtraque in parte successit. Quòd si iidem conscensis nauibus pugna nauali victores ad Hellespontum nauigent, ac deinde pontem soluant, hoc [c]durum fuerit rex. Neque verò hoc ex mea vnius priuata prudentia coniecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus iũcto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, traiecit ad Scythas: eum traiectum Scythæ omnino institere precari Ione, quibus custodia pontium delegata erat, vt interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in vno viro positũ fuisse. Quare noli tu vllum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum

a Affricatum alteri. *Vel, Cum mutuo attritu admetiri.*

b Timẽdum sit. *Vel, periculosum.*

c Timendũ fuerit

facito, iterúmque dum tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis. Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è cõtrario euenturum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superauítque fortuna cõsilium: at qui turpiter consultauit, si ei fortuna obsecũdauit, ille est quidem voti compos, nihilo tamẽ minus malè consilium cepit. Vides vt prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec sinit insolescere: parua verò [a] nihil lædit? Vides vt magna semper ædificia magnásque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Vnde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus inuidet, aut metũm incutit aut tonitruum. Propterea quidam secus ac dignitas sua postulabat, in calamitatẽ inciderunt, quia deus neminem alium quàm seipsum sinit magnificè de se sentire. Omnis res properando parit errores, vnde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse bona, certè quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidẽ tibi rex suadeo. Tu verò Gobryę fili Mardoni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui malè audiãt. nam Græcis detrahendo, ipsum regem vis excitare ad bellum illis inferẽdum: ad quod tu omni auiditate contendis: [b] quod absit vt fiat. Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt qui iniuriam faciunt, vnus cui iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quòd nõ præsentem accusat: item qui huic credit, iniurius est, quòd prius credit quã rem compertã habeat. & illi cui absenti detrahitur, ob id fit iniuria quòd ab altero insimulatur vt malus, ab altero talis putatur. Quòd si omnino bellũ his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permaneat domi apud Persas, nostrũm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: &, si ex sententia tua res succe-

a Ne vellicat quidem?

b Absit vt talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res est deterrima.

A δχέλυσον· αὖτίς τε ὅτῳ τοι δοκέῃ, τῷ σῷ κε-
φάλαιος ὅτι σεωϋτοῦ, τῷ γαῤῥοῦς πά τοι
δοκέῃ τῇ εἴ) ἄειρε. ὅ γὰρ δὴ βουλεύεσθαι, κέρ-
δος μέγιστον ἀείσκω εἶναι. εἰ γὰρ καὶ ἀναστω-
θεῖεν τοι ἁλῷ, βεβούλευται μὲν ὦν ἐὺ ἧσ-
σον δέ, ἔασε δὲ ὑπὸ τῆς τύχης ὁ βού-
λευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχρῶς, εἰ οἱ ἡ
τύχη ὑπίσσοιτο, εὕρημα εὗρηκε, ἧσσον δὲ οὐ-
δέν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς ὡς τὰ ὑψη-
λότατα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, ὦν δὲ ἐᾷ φαν-
τάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρά, ὦν δὲ μιν κνίζει;
B ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ
δένδρεα, τὰ τοι κῶτ' ὑπισκήπτῃ βέλεα; φι-
λέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κο-
λούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀ-
λίγου δχεφθείρεται κῆ τοιόνδε· ἐπεαὶ σφι
ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντὴν,
δι' ὧν ἐσφάλησαν αἰ ἀξίως ἑωϋτῶν. οὐ γὰρ
ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέγα ὁ θεὸς ἢ ἑωϋτόν. ἐ-
πιξεῖναι μὲν νυν πρῆγμα, πίπτει
C σφάλματα, ὀκ τῷ ζημίαι μεγάλαι φι-
λέουσι γίνεσθαι· ὀκ δὲ τῷ ὑπιφεῖν ἔνεστι ἀ-
γαθά, εἰ μὴ πρῆγματα δοκέοντα τῇ εἶ), ἀλλ'
ἀμαὶ χρόνον θέσιες αἱ. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα ὦ
βασιλεῦ συμβουλεύω. σὺ δὲ ὦ παῖ Γο-
βρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λύγρους
ματαίους περὶ Ἑλλήνων, ὀκ ἐόντων ἀξίων
φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ ἀναβαλ-
λων, ἐπαίρῃς αὐτὸν βασιλῆα στρατεύεσθαι.
αὐτῷ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέῃς μοι πᾶσαν προ-
D θυμίην ὀκτείνειν. μὴ νεῦ ὅτῳ γλίσχηται. δχε-
δολὴ γὰρ ὄφι δεινότατον ἐν τῇ δύο μὲν εἶσι οἱ
ἀδικέοντες, εἰς ὃ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲ γὰρ δχε-
δαλλων, ἀδικέῃ, οὐ παρεόντων κατηγορέων.
ὁ δὲ ἀδικέῃ ἀμαπειθόμενος πρὶν ἢ αἰτιεχέως
ὀκμαθεῖν. ὁ ὃ δὴ ἀπεὼν τὸν λόγου πάντα ἐν αὐ-
τοῖσι ἀδικέει), δχεβληθείς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου,
E ὦ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι). ἀλλ'
εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ὅτι σὺν ἄνδρας τούτους
στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ὦν ἡ-
σι τοῖσι Περσέων μένετω. ἡμέων δὲ ἀμφο-
τέρων τῶν δχεβαλλομένων τὰ τέκνα, στρατη-
λατέτω αὐτὸς σὺ ὑπολεξάμενός τε ἄνδρας
σοὶ ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην
τινὰ βούλεαι. ἢν μὲν μὴ τῇ σὺ λέγεις, ἀνα-

» βαίνῃ βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων A
» οἱ ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ αὐλῖσι, καὶ ἐγὼ· ἢν
» δὲ τῇ ἐγὼ προσλέγω, σὺ δὲ τοῦτα παχύ-
» τερον, σεῦ δὲ σφι καὶ αὐ, ἢν ἀπονοσήσῃς. εἰ δὲ
» τοῦτα μὲν ὑποδυὼν οὐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ
» πρώτῳ στράτευμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλ-
» λάδα, ἀκούσεαι τινα φημὶ τῶν αὐτῶν τῇδε
» ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν
» ἐξεργασάμενον Πέρσας ὑπό τε κυνῶν καὶ
» ὀρνίθων διαφορβόμενον, ἤκου ἐν γῇ τῇ Ἀ-
» θηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων· εἰ B
» μὴ καὶ ἄρα καὶ πρόσθεν κατ' ὁδὸν, γνόντα
» ὅτι οἵους ἄνδρας ἀναγκώσεις στρατεύεσθαι
» βασιλῆα. Ἀρτάβανος μὲν τοῦτα ἔλεξε·
Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε, Ἀρ-
» τάβανε, παῖς εἰς τὸν ἐμὸν ἀδελφεός. τοῦτο
» δέ σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν
» ἐπέων ματαίων· καίτοι τοιούτῳ τῷ ἀτιμίῃ
» περιθήσω, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μή-
» τε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅτι τῷ Ἑλλά-
» δα, αὐτόν τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ C
» δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, ὅτι τελέα ποιή-
» σω. μὴ γὰρ εἴην ἐγὼ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος,
τοῦ Ἀριαράμεω τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀρσάμεω, τοῦ Τείσπεος,
τοῦ Ἀριαράμνεω τοῦ Τείσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος
καὶ Ἀρτέμνεω, γενόμενος, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· οὕτω
τοῦ Ἀθόω, γὰρ ἴσμεν ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, D
» ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύ-
» σονται ὅτι τῶν ἡμετέρων, εἰ χρὴ σταθμοῦσθα-
» θαι τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρ-
» δις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀ-
» σίην. οὕκων ἔξεστι χωρέειν οὐδετέροισι δυ-
» νατὸν ἔλαττον ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν περὶ τοῦ
» τοῦ ἀγῶνος· ἵνα ἢ τάδε πρῶτα ὑπὸ Ἑλλήνων ἢ
» ἐκεῖνα πρῶτα ὑπὸ Περσέων γρήσηται· ὃ
» γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔριδος ἐστί· καλὸν ὦν,
» περιπονήσασθαι ἡμέας τιμωρέειν ἔτι γένεται,
» ἵνα καὶ τὸ δεινὸν, ὃ πείσομαι, τοῦτο μαθὼ, ἐ-
» λάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους· τοὺς γε καὶ Πέ-
» λοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν ἐμῶν πατέρων δοῦλος, κα-
» τεχρέωτο οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε αὐλοί τε ὦν· E
» θεραπεύοντες καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τοῦ κα-
» τεχρεωμένου καλέονται. τοῦτα μὲν ὅτι
οὐδὸν ἔλεγε. ὡς δὲ, δι' ὀψίης τε ἐγίνετο, ἐν
Ξέρξεα ἔσχιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ
δὲ βουλὴν διδοὺς, παλιγκότως οἱ οὐ πρῆ-
γμα εἶναι στρατεύεσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα· δε-

dẽt regi, interimãtur liberi mei, & insuper ego: sin succedent vt ego dico, interimantur tui, & insuper tu, si redieris. Quòd si hanc subire conditionem recusas, cupísque in Græciã prorsus deducere exercitum, affirmo fore vt aliqui eorum qui hic relinquentur, audiant Mardonium post allatam Persis magnam aliquã calamitatem, à canibus volucribúsque discerpi aut in Atheniẽsium solo aut in Lacedæmoniorum: nisi fortè antea inter viam: tunc agniturum aduersus quales viros suades regi vt moueat bellum. Hæc Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quòd patris mei frater es, hoc te subleuat ne dignam stulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia, quia instrenuus es & ignauus, ne comes sis meæ in Græciam expeditionis, sed hic vnà cum fœminis maneas. Ego etiam sine te quæ dixi cõficiam. neque enim fuerim Darii filius, (qui fuit Hystaspis, qui fuit Arsãnis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teispei, qui Cyri, qui fuit Cambysis, qui fuit Achæmenis filius) nisi Atheniẽses vltus fuero: probè intelligẽs, si nos quieuerimus, non quieturos illos, sed nostram terram cum exercitu inuasuros: prout colligere licet ex iis quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Asiam incursarunt. Itaque neutris fas est recedere, [a] sed vtrisque propositũ est certamen aut agẽdi aut patiẽdi, vt aut hæc omnia sub Græcis, aut illa omnia sub Persis sint. medium enim inimicitiarum nullum est. Quare honestum erit nos iam iniuria lacessitos exigere vltionem, vt quam calamitatem passurus sum intelligam, profectò aduersus eos viros quos etiam Pelops Phryx nostrorum maiorũ seruus ita subegit vt ad hoc vsque tempus & ipsi homines & eorum regio ab illius qui subegit cognomine appellentur. Hæc hactenus loquutus est. [b] Deinde sub vesperum, quum fuisset stomachatus Artabani sententia, per noctem apud se consul-

[a] *Quidã sic*, Sed in eo res vertitur discrimine vt aut faciẽdum aut patiendum aliquid sit.

[b] Vt autem nox aduenit, mordere cœpit Xerxẽ Artabani sententia. Quum autem in consilium noctem adhibuisset, planè comperiebat è re sua non esse ex-

peditionē in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hęc contraria prioribus decreuiſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomnis, &c. *Illud ἐνυπνίζε Gerti etiam poteſt Scrupulum inijciebat. Eodem autem ferè modo Vſus eſſe Videtur Ouidius Verbo mordere. Illud Gerò δύεται οἱ οὐ πρῆγμα ἔῃ, Videtur ad Verbū reſpondere phraſi muſtrati & ea melius exprimi, Que ce n'eſtoit pas ſon cas.*

a Quū iam Perſis vt copias cogerent denuntiaueris? Atqui nec quòd ſententiam reuoces bene facis, nec adeſt quiſquam qui tibi *hu ius rei, id eſt, reuocatæ ſententiæ*, cōſcius futurus ſit. *Vel*, Nec adeſt qui tibi *hoc deleſtū reuocatæ ſententiæ* condonaturus ſit. *q.d. Nec ego qui tibi adſto impunè hoc abire ſinam.*

táque rurſus ſententia, quūobdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (vt fertur à Perſis) videre quendā corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Reuocaſtine ſententiā Perſa de inferēdo Græciæ bello,[a] quū prædixeris Perſis te cōparaturum eſſe exercitum? Neque, ſi reuocaueris eam, bene facis, neq; qui tibi aſſētiatur adeſt. quare perge ire eā viam quā interdiu ire deſtinaueras. Hæc loquutus ille viſus eſt Xerxi ab aſpectu euanuiſſe. Vbi dies illuxit, Xerxes huius inſomnii nulla ratione habita, coacto eorundem Perſarum quos pridie coegerat cōcilio, ita verba fecit, Viri Perſæ, veniam mihi date dicēti contrariam ſuperiori ſententiam. nā & ego nondū ad ſummum quò perueniendum eſt mihi prudētiæ perueni: & qui vt illud faciā ſuadent, nullo vnquam à me tēpore abſcedunt. Eóque mihi Artabani ſententiam audiēti, confeſtim iuuentus efferbuit vt verba in virum grandem natu effunderē petulantiora quàm debui. nunc itaque agnoſcēs erratum meum, vtar illius ſententia: & quoniam reuocaui expeditionis ſumēdæ ſententiā, vos quieti eſtote. Hæc vbi audiere Perſæ, lætitia affecti regem adorauere. Inſequēti nocte idē rurſus inſomnium quieſcēti Xerxi aſſiſtens, inquit, Fili Darii, videris expeditionē apud Perſas reuocaſſe, verbis meis pro nihilo habitis, quaſi illa à nemine audiſſes. Hoc igitur nunc bene intellige, niſi extēplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rurſus humilis eris. Hoc viſo perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nūtiū miſit ad accerſendū Artabanū. qui vbi aduenit, ita ad eū inquit, Artabane, ego ſtatim quū in te bene cōſulētē mihi, ſtultis verbis inuectus ſum, nō fui cōpos mētis: ſed nō multo pòſt pœnitēs, cognoui id mihi eſſe faciendū quod tu præcipiebas. Tamē id volēs exequi, nō poſſū. nā mihi iā animo immutato, & prioris ſententiæ pœnitenti, apparuit in ſomnis viſio,

A δοχμένων δὲ οἱ αὐτὶς τουτέων, κατύπνωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης αὐτῷ ἐπιστὰς μέγα τε καὶ εὐφυὲς εἰπεῖν, Μετὰ δὴ βουλεύεαι ὦ Πέρσα στρατεύμα ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τοσοῦτον ἀλίζας Πέρσῃσι στρατόν; οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιέεις εὖ, οὔτε ὁ συγχωρεύμενός τοι παρεὼν· ἀλλ' ὡς τῆς ἡμέρης ἐβούλευσας ποιέειν, ταύτην ἴθι τὴν ὁδόν. Ὁ μὲν, ταῦτα εἰ-
B πὼν, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποστᾶσθαι· ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων σφι ἀγορὴν ἀναλίσας τοὺς ἀεὶ τοὺς καὶ πρόσθεν συνελέξε, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχίφρονα βουλεύομαι. Φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ προβήκω οὐκω αὐτῇσι, & οἱ προτρεπόμενοι κεῖνα ποιέειν, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκούσαντι μέν μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, πρὸ-
C αὐτίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀφεκτέα ἀπορρίψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νῦν δὲ μαθὼν συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν μεταδεδογμένῳ μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχοί ἔστε. Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνεον. νυκτὸς δὲ γενομένης, αὖτις τὠυτὸ ὄνειρον ἐλθὸν τῷ Ξέρξῃ, καὶ τυπτομένῳ ἐπιστάν, Ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι ἐν Πέρσῃσι τε ἀπεπάμενος τὴν στρα-
D τηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιησάμενος λόγῳ, ὡς πρὸ οὐδενὸς ἀκούσας. σὺ νῦν τοῦτ' ἴσθι, ἢν μὴ αὐτίκα στρατηλατήσῃς, τάδε τοι ἐξ αὐτέων προσδόκα αἰαγμὸν στεῖν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω κε σαπεινὸς ὀπίσω κῆ πάλιος ἔσεαι. Ξέρξης μὲν προεισδὼν ἐνυπνίου τῇ ὄψι, ἀναστάς τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, κῆ πέμπει ἄγγελον, Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπιγμένῳ δ' ἔλεγε Ξέρξης τάδε, Ἀρτάβανε, ἐ-
E γὼ τοπαραυτίκα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον, εἰπὰς ἐς σε μάταια ἔπεα, χρησῆς εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἐγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ ὑποθήκαο. ἴσχυε δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλόμενος. τεταραγμένῳ γὰρ δή κῃ μετεγνωκὼς ὑπὸ φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεταί μοι,

αὐτίκα αἰαγμόν.

οὐδαμῶς

» ὑδαμῶς σεωσεπαινέον ποιέειν με ταῦτα· νῦν A dissuadens omnino hoc quod
» ὦ καὶ Δημαρμενίσαν οἴχεται· εἰ ὧν θεός ὅστις ὁ posterius facere cõstituerã: quin-
» ὄνειρον πέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ὅστι γε- etiã nunc interpositis minis abs-
» νέσθαι στρατηλασίην ὅτι τάχιστα ἐς Ἑλλάδα, ἐπι- cessit. Quòd si Deus est qui insom-
» πλήσεται καὶ σοὶ τῶν τὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως nium misit, eique prorsus est
» ὡς ἐμοὶ ἐντελλόμενον. θυείσκω ὦν ὅκως ταῦτα cordi expeditionem sumi aduer-
» γενόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν sus Græciam, continget hoc tibi
» πᾶσαν, καὶ σανδύς, μή τοι ἴζοιο ἐς τὸν ἐμὸν quod mihi insomnium, itidẽ vt
» θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κελυπνώ- mihi præcipiens. Quod ita fore
» σας. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβα- cõiecto, si omnem meum orna-
νος δὲ τὸ πρῶτον κελεύσμασι πειθόμενος, οἷα B tum sumas, eóq; indutus [a] in sel- a In solio meo
οὐκ ἀξιθύμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον ἵ- la mea consideas, & deinde in cu-
ζεσθαι, τέλος ὡς ἠναγκάζετο, εἶπας τάδε, ἐ- bili meo capias somnum. Hæc
» ποίεε τὰ κελευόμενον, ἵνα ἐκεῖνο ὦ βασιλεῦ loquuto Xerxi Artabanus initio
» παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ, καὶ τὰ λέ- nolle obsequi, atq; negare se di-
» γοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τάδε δὲ ἀμ- gnum qui regio in solio sederet:
» φότερα τοιαῦτα ἐστί, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι- tandẽ quum cogeretur, fecit im-
» λίη σφάλλεσι. καὶ τάχα τὴν πάντων χρη- perata, hæc præloquutus, Apud
» σιμωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν, πνεύ- me rex tantundẽ valet bene sen-
» ματα φασὶ ἀέμων ἐμπίπλεσθαι, οὐ τοιο- tire per se, & alteri bonam dicen-
» ῦτον ἐόντα ὠφελέειν τῇ ἐωυτῆς χρῆσθαι· ἐμὲ δὲ ἀ- C ti sententiam accedere: quæ am-
» κούσαντα τοιῶν σεῦ κακῶν, οὐ τοσοῦτον ἔδα- bo tibi quum adsint, malorũ ta-
» κε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο τοιουτέων men hominum colloquia te de-
» Πέρσῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξούσης, τῆς δέ, prauant: quemadmodum mare,
» καταπαυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη δι- quod est hominibus omniũ vti-
» δασκὴν τῷ ψυχῷ πλέον τι δίζεσθαι ἀεὶ lissimum, ferunt ab ingruẽtibus
» ἔχειν τῶν παρεόντος, τουτέων τοιουτέων ventorũ flatibus non sini natura
σφαλε- » γνωμέων, ὅτι τῷ σφαλερωτέρῳ σεωυτὸν sua vti. Ego verò [b] quum ex te
ραστάτῳ » τε καὶ Πέρσῃσι αἱρέο. νῦν ὦν, ὅκῳ τέ- male audiui, non tam meã dolui
» τεχαο ὅτι τῷ ἀμείνονι, φής τοι μετέν- vicem quàm tuam: qui, quũ pro-
» τι τὸν ἐπ' Ἕλληνας στόλον, ὅτι φοιτᾷ ὄνει- D positæ essent duæ sententiæ Per-
ἐωυτά » ρον θεοῦ τινος πομπή, οὐκ ἐωυτός τε κα- sis, vna quæ detrimentum auge-
» τελύεν τὸν στόλον. ἀλλ' ἔδε ταῦτα ὅστι θεῖα, ret, altera quæ tolleret, dicés per-
» ὦ παῖ. σύμπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πε- nicioſum esse imbui animũ vsu
» πλασμένα, τοιαῦτα ὅστι οἷά σε ἐγὼ διδά- plura semper expetendi: his pro-
» ξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών. positis sententiis, tu elegisti eam
» πεπλανῆσθαι αὐτὰ μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄ- quæ & tibi ipsi & Persis est peri-
» ψιες τῶν ὀνείρων, τὰ τῆς ἡμέρης φρονέοντες. culosior. Nunc autem quum ad
» ἡμεῖς δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας ταύτην τὴν te mutato in melius consilio de
» στρατηλασίην καὶ σὲ καὶ πάντα εἴχομεν μετὰ sumenda aduersus Græcos ex-
» χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιόνδε οἷον E peditione ais accessisse insomniũ,
» ἐγὼ διαιρῶ, ἀλλά τι τῦ θεοῦ μετέχον, σὺ alicuius dei nutu, quod te vetat
φασὶ τῶν αὐτὸ συλλαβὼν εἰρήσεαι." Φανήσεται γὰρ dimittere exercitum, hoc nõ res
» δὴ κἀμοὶ ὡς καὶ σοὶ θρηκελευόμενον. diuina est, fili. insomnia enim is-
» φανεῦσαι δὲ οὐδὲν μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἔχειν ta sunt, quæ adeuntia homines
» τι τῷ σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐχὶ τῷ ἐμῷ. frustrãtur, quemadmodũ ego te
docebo, multis quã tu annis na-
tu grandior. Consueuerunt ipsa so-
mniorũ visa plerunque frustrari
ob ea quæ quis per diem mente
agitauit. nos autẽ nudiustertius
[c] expeditionẽ hanc inter manus c Id est, de hac ex-
& quidẽ vehemẽter habuimus. pedistione, magna
Quòd si hoc nõ est cuiusmodi e- cum animo cõtem-
go dico, sed aliquid diuini ha- platione egimus, vel
bens, tu ipse omnia in summa tractauimus.
dixisti. apparebit enim vt tibi, ita
& mihi eadẽ iubens. Verũ nihilo
magis apparere mihi debebit tuũ amictum gerẽti, quàm nõ gerenti, sed meum:

neque magis quieſcenti in tuo toro quàm non, ſed in meo: ſi etiam aliàs vult ſe exhibere. Neque eò veſaniæ peruenit illud quicquid eſt quod ſeſe obtulit in ſomnis, vt me cernens putet eſſe te, ducto è veſtibus argumento. Id autem ſi me contemptui habebit, profectò nec aſpectu ſuo dignabitur ſiue mea gerentem veſtimenta, ſiue tua, ſed te adibit: quod iam animaduertendū eſt. Nam ſi frequentius acceſſerit, ipſe quoque fatebor diuinum eſſe. Cæterùm ſi ita tibi agendum videtur, neque id reuocari poteſt, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum iſta fecero, appareat. hac tantùm conditione tuæ ſententiæ acquieſcam. Hæc loquutus Artabanus, [a] quòd ſperaret ea à Xerxe ſine vllis verbis admiſſum iri, iuſſa exequutus eſt. Et quum induta ſibi Xerxis veſte, regali ſolio reſediſſet, móxque recubuiſſet, idem inſomnium dormiẽtem adiit quod Xerxem adierat, eíque ſuperaſſiſtens, ita inquit, [b] Túne ille es qui feſtinantem ire in Græciam Xerxem diſtines, tanquam eius curator? Tu neque in futurum neque in præſens conſideras, qui diſſuades id quod eſt fatale contingere. Quid autem Xerxem pati neceſſe ſit, niſi dicto audiens fuerit, ei ipſi demonſtratum eſt. His verbis Artabano viſus eſt ille vir in ſomnis minitari, candentibúſque ferramentis conari oculos ipſi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, adiróque Xerxi obſeruatam ſibi in ſomnis viſionem expoſuit, ſecundóque loco hæc inquit: [c] Equidem rex, ego, veluti homo, quòd multa iam videram, & magna negotia ſub Heſſonibus contigiſſe, non ſinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem eſſe malam multa concupiſcere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Maſſagetas actum eſſet: quomodo cum exercitu Cambyſis contra AEthiopes: qui etiam cum Dario militaui aduerſus Scythas. Hæc ſciens ego, ſentiebam te (ſi quieſceres) omnium hominum beatiſſimum.

a Quum ſperaret fore vt quæ à Xerxe dicerẽtur, vana eſſe probaret, iuſſa exeq.

b Túne ille es qui Xerxem ab inferẽdo Græcis bello dehortaris, tãquam eius curam gerens? At nec in præſens nec in poſterum impune tibi erit quòd ea diſſuades quæ fata fieri volunt.

c Ego certè, rex, qui multos quorum res ampliores eſſent, ab illis quorum res anguſtiores erant, ſuperatos vidiſſem, te per omnia morem ætati gerere non ſinebam. *At Valla populum aliquem ſub Heſſonum nomine videtur ſomniaſſe.*

A οὐδέτι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυο-
μένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ εἰ περ γε καὶ ἄλ-
λως ἐθέλοι φαίνεσθαι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε
ἀνοήτου ἀνήκει τοῦτο ὃ, τι δὴ καὶ τέτυχε ὂν ὅπι-
φαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξαι, ἐμὲ
ὁρῶν, σε (εἰ), τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ
δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ
ἀξιώσει ὅπι φαίνεσθαι, οὔτε ἐὼν τῷ ἐμεῖ
ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἐὼν τῇ σῇ, οὐδὲ ὅπι φοι-
τήσει τοῦτο μαθητέον ἤδη ἐστί. εἰ γὰρ δὴ ὅπι-
B φοιτήσει σύνεχέως, φαίνω αἰ καὶ αὐτὸς
θεῖον (εἰ). εἰ δέ τοι οὕτω δέδοκται γίνεσθαι,
καὶ οὐκ οἷά τε αὐτῷ ἀποτρέπεσθαι, ἀλλ' ἤδη
ἵημι ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνώσαι, φέρε, του-
τέων δὴ ἐμεῦ ὅπι τελευμένων, φαινέτω καὶ
ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρεούσῃ γνώμῃ
χρήσομαι. τοσαῦτα εἰπὰς Ἀρτάβανος, νομί-
ζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐ-
ποίεε ὃ κελευόμενον. ἐν δὲ τῷ Ξέρξεω
ἐσθῆτα, καὶ ἐζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρό-
νον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐποιέετο, ἦλθε οἱ
C κατυπνωμένῳ τοὔνειρον τὸ ἐπὶ τῷ
Ξέρξεα ἐφοίτα. ὑπερσὰν δὴ τὸν Ἀρταβά-
νου, εἶπε τάδε, Ἆρα σὺ δὴ κεῖνος ἦς ὁ ἀπο-
στρεύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ὅπι τοὺς Ἕλ-
λησι, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ
μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παραυτίκα νοῦν κατα-
στησάμενος, ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι.
Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ αἰπηγυσέοντα παθέειν, αὐ-
τῷ ἐκείνῳ δεδήλωται. ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε
Ἀρτάβανος τὸν ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερ-
D μοῖσι σιδηρείοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς
ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα ἀνα-
θρώσκει· καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τῷ ὄ-
ψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος,
δεύτερά οἱ λέγει τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ βασι-
λεῦ, οἷα αἰθεσπρος ἰδών τε πολλὰ δὴ μεγά-
λα πεσόντα πρήγματα οὐκ ἠανίων, οὐκ
ἐῶν σε τὰ πρῶτα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν· ὅπισάμε-
νος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ὀπιθυμέειν· με-
μνημένος μὲν τῶν ὅπι Μασσαγέτας Κύρου
E στόλον ὡς ἐποιήσε, μεμνημένος δὲ καὶ τῶν
ἐπ' Αἰθιοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατευό-
μενος δὲ καὶ Δαρείῳ ὅπι Σκύθας. ὅπισάμε-
νος ὧν ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά
σε μακαριεστὸν δὴ (εἶναι) πρὸς πάντων ἀνθρώπων.

μεμνημένος

μεμνημένος

» ἐπεὶ ὦ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμὴ, καὶ Ἕλ-
» λησι (ὡς ἔοικε) φθορή τις καταλαμβάνει
» θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς πρὸ πολλοῦ
» τὴν γνώμην μετατίθεμαι· σὺ δὲ σήμη-
» νον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμε-
» να, χρᾶσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρόσ-
» θε παρηγμένοισι ἐς τὴν παρασκευήν.
» ποίεε δὲ οὕτω ὅκως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος,
» τῶν σῶν ἐνδεήσῃ μηδέν. τουτέων λεχθέντων,
ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψι, ὡς ἡμέρη ἐ-
γίνετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑποθέμενος τοῦ-
τα Πέρσῃσι, καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον
ἀπιστεύδων μωρὸς ἐφαίνετο, τότε ἀπι-
στεύδων φανερὸς ἦν.

Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτην ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγίνετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκρίναν ἀκούσαντες, φέρειν τε ὑπὸ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ὑπέχειν. μετὰ δέ, ἀφανισθείσης τῆς κεφαλῆς κείμενον τὸν στέφανον. κρινάντων δὲ ταύτην τὴν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην πᾶσαν ὑπὸ τοῖσι αἰφνηδίοισι, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν. καὶ Ξέρξης τοὺς στρατοὺς οὕτω ἐπάγειρον ποιέεται, ὥστε πᾶσαν ἐρευνᾶν τὴν ἠπείρου. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλόντος, ὑπὸ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα στρατεύετο στρατιῇ τε καὶ παρασκευῇ τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνδρὶ Ἀργείῳ στρατηλατέοντι μεγάλῃ πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος δὴ ἐγένετο· ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τοῦ ὑπὸ Σκύθας στρατὸν μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἐμβαλόντες, σχεδὸν πᾶσαν τὴν αἰεὶ τῆς Ἀσίης κατεστρέψαντο, ἐνέμοντο. τῷ εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐπεμώρεε. μήτε τὰ λεγόμενα τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τῶν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τῶν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον· οἳ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην καὶ Βόσπορον, τούς τε Θρήικας κατεστρέψαντο πάντας,

A Sed quoniam diuinus quidam instinctus est, & Græcos clades quædam (vt videtur) missa diuinitus manet, ego quoque cedo, ac sententiam muto. Tu verò quæ diuinitus missa sunt, indicato Persis, iubetóque vt iis quæ ad apparatum pertinẽtia antè præceperas, operam dent. Et ita agito vt nihil tuorum, deo tribuente, desit. His dictis, & sublatis ex ea visione animis, vbi dies extitit, ibi confestim & Xerxes hæc Per-
B sis exponit, & Artabanus, quem constabat prius solum omnium id fuisse dehortatum, tunc exhortabatur.

Post hæc ineunti expeditionẽ Xerxi tertium in somnis visum oblatũ est: quod Magi auditum, coniectarunt ad vniuersam terram pertinere, portendereq; omnes homines Xerxi seruituros. Visum autem tale erat: Videbatur sibi Xerxes surculo oleagino coronatus esse, cuius o-
C leæ ramis vniuersa tellus occuparetur, & mox corona capiti circũdata, euanescere. Hæc Magis interpretatis, sine mora Persæ qui in cõcilio fuerãt, ad suam quisque præfecturam digressi, omni studio incubuerunt ad exequenda iussa, cupidi dona quæ proposita fuerant obtinẽdi. Xerxes autem ita copias suas contraxit vt omnem continẽtis locum scrutaretur. siquidem à debellata
D AEgypto per totum quadriennium comparauerat exercitum, atque eius apparatũ, quinto autem anno ineunte mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo vt ad eum nihil fuisse videatur aut ille Darianus, qui aduersus Scythas ductus est, aut ille Scythicus, qui Cimmerios insequens Medicam regionem inuasit, ac penè omnia superiora Asiæ subegit ac tenuit: (quo nomine Darius postea Scythas iuit vltum) aut ille (vt fama fert) Atridæ aduersus Iliũ, aut ille ante Troicũ bellũ, Mysorũ Teucrorúmq;, qui per Bosphorũ in Europã transgressus, omnes Thraces in deditionem suam redegit,
E

ad Ioniúmq; Pontũ deſcẽdens, ad Peneum vſque amnem qui ad meridiem vergit, proceſſit. neque illi omnes exercitus, neque alii his adiecti, cum vno hoc comparari merentur. [a] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Aſia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naues præſtabant, aliis vt peditatum, aliis vt equitatum, aliis vt nauigia ad vectandos equos eorum qui vnà militabant, aliis vt naues longas in vſum pontium præſtarent, iniunctum erat, aliis vt frumentum & naues. Quæ triennio ſuperiore præparata erant, præcipuè propter Athon, vt in quo ſuperior claſſis dum circumuchitur afflictata fuiſſet. Ad Eleũtem enim Cherſoneſi claſſis habebat ſtationem, illíncque omnes copiæ ſub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis ſuccederent, adiuuãtibus etiam in effodiẽdo accolis: præpoſitis operi, Bubare Megabyzi, [b] & Artæo Artachæi filio, viris Perſis. Eſt autem Athos mõs ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem deſinens in ſpeciem Cherſoneſi, *id eſt*, *peninſulæ*, cum iſthmo duodecim ſtadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod eſt cõtra Toronem, non ſunt magni. In hoc iſthmo vbi Athos finitur, ſita eſt vrbs Græca nomine Sana. Quę autem extra Sanam & intra Athon ſitæ ſunt vrbes, eas tunc Perſa ex cõtinentibus inſulanas facere aggreſſus eſt: quæ ſunt hæ, Diõ, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ. Iſtæ quidem ſunt vrbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum [c] nationatim effodiebant recto limite Sanam verſus. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effoſſam aſſiduè tradebãt aliis ſuper ſcalas ſtantibus: & iſti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad ſummos perueniebatur, qui illam efferebant atque abiiciebãt. Qua in re

a Quam enim ex Aſia gentem in Græciam non adduxit Xerxes?

b Et Artachæo Artæi filio.

c Nationatim diſtributum effoderunt.

καὶ ὅτι τὸν Ἰώνιον πόντον κατέβησαν· μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τὸ ὡυτὸς μεσαμβείλω ἔλασαν. αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδὲ ἕτεραι τοσοῦτοι ξυμβάλλονται αἱ στρατηλασίαι, μιῆς τῆσδε ὄκι ἄξιαι. τί γὰρ ὄκι ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ὅτι τῷ Ἑλλάδα Ξέρξης; ποῖον ὃ πινόμενον ὕδωρ ὄκι ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δ' ἵππους τοσουτέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι τοῖσι δ', ἐς ταῦτα φύσεας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δέ, σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς τοσοῦτοι ἐπλαισάντων τῶν τοσούτων τοσοῦτοι πλεόντων τοσοῦτοι τὸν Ἄθων, τοσοῦτοι ἑτοιμάζετο τοσοῦτοι πεζὸν ἐτέων, ἐς μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον πεῖρες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὄρυσσον ὑπὸ μάστιγων πάντοτε δαπὸ τῆς στρατιῆς, ἀμοιβδοχοι δ' ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ τοσοῦτοι τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρεις δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἄθως ἔστι ὄρος μέγα τε καὶ ὀνώμαστον, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον ὁ ὄρος, χερσονησοειδές τε ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ὄκι θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων, ὅτι θαλάσσῃ τῇ κατὰ Τορώνης· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας αὐτὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέεσθαι, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ τὸν Ἄθων νέμονται. ὤρυσσον δὲ ὧδε· διασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν ζωνοτενέες ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγίνετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, ἄλλοι μὲν, κατώτατα ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι· ὅτι βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐδέκοντο, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νεὼ ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων,

ἐπὶ ὡς πλαισάντων

ἐπὶ ἐπίστασαν

ἐπὶ Θύσος,

» σὺν ἐμοὶ ἔξεμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια
» τοῖσι ἐμοῖσι στρατῷ δόμεν, ὧδε ὅστις ἐς
» ὄψιν τὴν ἐμὴν καταξας, αὐτεπάγγελτος ἐς
» τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέεσθαι
» χρήματα, ἔξω στεφ. σὺ δὲ καὶ ὀξείνισας με-
» γάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγά-
» λα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων
» γέρεα τοιάδε δίδωμι, ξεῖνον τε σε ποιεύμενος ἐ-
251 » μὸν, καὶ τοῖς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν
» στατήρων ἀποπλήσω πρὸς ἐμεωυτοῦ, δοὺς τοῖς
» ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ τοι ὑπιδεέες ἕωσι αἱ
» τετρακόσιαι μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδεων,
» ἀλλ' ἢ τοι ἀπροτιλογίη ἐστὶ ἐμέο πεπλη-
» ρωμένη. κέκτησό τε αὐτὸς τάδε ἔκτησαο,
» ὑπίσασό τε εἶ αἰεὶ τοιοῦτος. οὐ γάρ τοι τοῖ-
» σι ποιέουσι, οὔτε ἐς τὸ πρεὸν, οὔτε ἐς τὸ
» μέλλον μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ ἐ-
πιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τοῦ ἔσω.
Ἀνάυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν ὧδε ἐ-
μειβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γίνον-
ται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην
Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα
γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα διὰ
σταδίων ὡς μάλιστά κη πέντε αἰᾶφανόμε-
νος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ
δὲ Κολοσσέων ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ὑπὲρ
τοὺς οὔρεος τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπί-
κετο ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα στήλη καταπε-
πηγυῖα, σαφηνίσασα δὲ ἔστω Κερσίου, κατα-
μηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὔρεας. ὡς δὲ
ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, δι-
ζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπ' ἀριστε-
ρὴν, ὑπὸ Καρίην φερούσης, τῆς δ' ἐς δεξιὴν,
ἐς Σάρδις, τῇ δὴ πορφυρέῃσι διαβῆναι τὸν
Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα αἰτίη γίνεται,
καὶ ἐόντα ὧδε Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ
ἄνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυελίκης τε καὶ πυροῦ
μέλι ποιέουσι. Ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν
ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα,
χρυσοδέτῳ κόσμῳ χρυσέῳ, ἀμπέχων ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ὑπηρέτας, δευτέρῃ ἡμέρῃ
ἀπίκετο ἐς τὴν Λυδῶν ἄστυ.

Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ προκυδάζειν. τὴν δὲ οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀ-

nactus sum qui in exercitum meum hospitalitatem exercere voluerit, aut qui in conspectum meum veniens, sua sponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te: qui & exercitum meũ egregia hospitalitate prosequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. [a] ob quæ vicissim ego te iis remunerandum duco. Hospitem meũ te facio: & ista quadragies centena millia nummũm de meo ipsius explebo, datis septem millibus: ne quadringentæ myriades, *id est, quadragies centena millia*, sint imperfectæ, sed addito è meis supplemẽto summa sit solida. quęque possides ipse possidebo, ac scito semper talem agere. nam ita agentem te, neque in præsens neque in posterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit assiduè porrò ire: prætergressúsque vrbem Phrygiam nomine Anaua, & stagnũ ex quo conficitur sal, peruenit Colossas Phrygiæ oppidum, vbi Lycus amnis hiatum terræ subiens occulitur, deinde ferè quinque post stadia emergens, elabitur & ipse in Mæandrum. Mouens autem è Colossis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod est in finibus Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atque erectus à Crœso est, indicans literis eos fines. Vbi autẽ è Phrygia in Lydiam ventum est, ad diuortia viarum, quarum sinistra in Cariam fert, dextra Sardis: quã tenentibus necesse est prorsus Mæandrum transire, vrbémque Callatebũ præterire, in qua sunt opifices mellis è myrica & tritico cõficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, eámque tuendam viro [b] immortali delegauit: & ad vrbem Lydorum altero die peruenit.

Postquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimisit in Græciam petitum terram & aquã: edictúmque vt cœnas regi instruerent ad omnes ciuitates, præter Athenas & Lacedęmonẽ.

a Vt tecum paria faciam, pro hac liberalitate hospitem te meum facio: quadringentas verò myriadas nummũm de meo explebo, datis tibi chiliadibus septem, vt quadragies centenis millibus Daricorũ staterum nihil desit. Proinde quæ hactenus possedisti, possidebo: memẽtóque talem te semper præstare. hæc enim te facientem nec in præsens nec in futurum pœnitebit. *Ex eiusdẽ Bud. interpr.*

b *Debui Virũ qui immortales dicebantur, vide quæ postea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

a *Desunt hic aliquot verba in Vulgar. edit. Græcis, quæ Valla addit, & etiam in Vet. nostris cod. habentur.*

a Eorum autem causa mittebat petitum terram & aquam, quia qui hæc antè Dario petenti non miserant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens explorare, caduceatores dimisit.

A πέπεμπε ὅτι γῆς αἰτήσων, τῇ δ' ἄλλῃ πόλι-
τη. τῶν δὲ εἵνεκα τοῦτο δεύτερον ἀπέπεμπε
ὅτι γλῶ τε & ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ
ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάν-
τας ἔδοσαι
χν ἔδεε τότε δείσαντας, δώσων βουλόμε-
νος ὢν αὐτὸ τοῦτο σκοπεῖν ἀκριβέως, ἔ-
πεμπε.

Secundum hęc sese apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negotium hoc datum erat, Hellespontum ex Asia in Europam cõiungerent. Est autem Chersonesi in Hellespõto, Sestum inter & Madytum vrbes, ora salebrosa, quæ in mare procurrit eregione Abydi. Vbi nõ longo pòst tempore sub Xãthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Persam Sesti præfectum cepêre viuum, stipitíque suffixerũt: qui in templum etiam Protesilai quod est in Eleunte adductis fœminis nefanda perpetrabat. Ad hanc oram ex Abydo iungere pontem inchoauêre ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc AEgyptii b sirpo. Est autem ex Abydo ad ulteriorem continentem septem stadiorum traiectus: quem pontibus iunctum ingens adorta tempestas ea omnia dirupit atque dissoluit. Quod quum audisset Xerxes, indignè ferens, iussit trecenta Hellesponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum demitti. Iam verò audiui misisse quoque cum his etiam qui stigmata Hellesponto inurerent. Certè mãdauit vt colaphos Hellesponto incuterent, dicentes barbara verba ac vesana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quòd eum læsisti, qui de te nihil malè meritus erat. Te tamen rex, Xerxes, velis nolisve, transmittet: meritóque nemo hominum tibi sacrificat, vt doloso pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iussit, atque eis qui præpositi operi erant, caput præcidi. Et illos quidem pontes fecerũt ii quibus hæc ingrata merces proposita erat. At alii architecti qui alios fecerũt, hoc modo iũxerũt:

Μετὰ δὲ ταῦτα, πρεσκευάζετο ὡς
ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· ἐν ᾧ δὴ τούτῳ τὸν Ἑλ-
λήσποντον ἐζεύγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν
B Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν
Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις μεταξύ τε
καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν
κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετ'
ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ὅτε Ξαν-
θίππου τοῦ Ἀρίφρονος, στρατηγὸς Ἀθη-
ναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόν-
τες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζωντα μετὰ σανίδα
μετὰ διεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τὸ Πρω-
τεσίλεω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλεοῦντα ἀγινεόμενος
C γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. ἐς ταύ-
την ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώ-
μενοι, ἐγκύρσιον τοῖσι μετέσχετο· τὴν
μὲν λευκολίνου, Φοίνικες· τὴν δ' ἑτέρην
τὴν βυβλίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπτὰ
σταδίων ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ
ἐζευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χει-
μὼν μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ
διέλυσε. ὡς δὲ ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιή-
σας, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριακο-
D σίας ἐπιτεῖναι μάστιγι πληγὰς, καὶ κατεῖ-
ναι ἐς τὸ πέλαγος πεδίων ζεύγεος. ἤδη δέ
νυν ἔγωγε ἀκούσας καὶ σημαντῆρας ἅμα τούτοισι ἀπε-
πέμψαι σίζοντας ἐς Ἑλλήσποντον. συνετέλε-
το δὴ ὦν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε
καὶ ἀτάσθαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἁλμυ-
ρόν, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτίθει τῇδε, ὅτι
μιν ἠδίκησας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἀδικη-
θόν. ἢ βασιλεύσει μὲν Ξέρξης, ἤν περ δόκησίς
σε, ἐῶν τε σὺ γε βουλῇ, ἐῶν τε μή· σοὶ δ' οὐ
E δίκην ἔχει ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς
ἐόντι χλοερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ.
τὴν μὲν δὴ θάλασσαν ἐπετέλεσε τούτοισι
ζημιοῦν, καὶ τοὺς ἐπεργαίνοντας τῇ ζεύξι τοῦ Ἑλ-
λησπόντου ἀποτάμνειν τὰς κεφαλάς. καὶ ἡ
μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσέκειτο αὐτὴ ἡ
ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε·

καταῤῥηγνύμενοι οἱ χειμῶνες τὸ ὄρυγμα τοῦτο, πόνον διπλήσιον παρέχειν. ἄτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἐμέλλε σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίῃ ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μοῖραν ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον· ὁ μὲν ἄνω στόμα τοῦ διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτοὺς τὸν διώρυχα γεύεσθαι· ὡς δὲ βαίνοντος τοῦ ἔργου, στενοῦσθαι ἀεὶ κατὰ τοῦτο τὸν τρόπον ἐγίνετο, καὶ ὅκως τὸ κάτω τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. σοφίσματα δὴ λέγουσι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ ὠνητήριον. σῖτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀλληλεσμένος. ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλεόμενον εἰκάσαι, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δυνάμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. πλέον γὰρ, μηδένα πόνον παρεχόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διαρρύσας, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεας σταλῆναι ὁμοῦ ἐλαυνομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσι καὶ τὸ ὄρυγμα, προστέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. ταῦτά μοι νυν οὕτω ἐποιέετο. παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου· ὅπιτα ἔταξε Φοινίξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνῃσι ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ὅπῃ τοῦ Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ ὅκοι χώρεες, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ὅπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλα ἄλλῃ ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πάντα χόρτον. τὸν δὲ τῶν στρατιῶν ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ὑπὲρ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην ἀφαιρεθέντες. ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν παρεσκειάσθην πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κιτάλων ὁρμηθεὶς τὴν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πρώτην τὴν κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν.

A [a] tumuli effossi duplicē laborem illis, præterquā Phœnicibus, præbebant: nā quum eandē facerent fossæ mensuram superius in ore quā inferius in fundo, id necesse fuit contingere. At Phœnices cū aliis in rebus, tū verò in illa prudentiā suam declarauerunt: qui partē quæ sibi contigerat, ita excauauerūt vt os fossæ duplū esset quàm ipsam fossam esse oportebat, procedéntéq; opere assiduè illam coarctabant: vt quum ad imum deuentū esset, fossa cęterorū partibus adæquaretur. Est autē hoc loco pratum quoddā, vbi illorum erat & forum & mercatus, quò multum etiam ex Asia fruméti moliti comportabatur. Hanc fossam Xerxes (vt ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iussit, potentiæ ostētandæ cupidus, ac memoriæ sui relinquendæ. nam quum liceret nullo negotio naues per isthmū transportare, iussit isthmum intercidi, ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis vt duæ triremes pariter illac agitari possent. Eisdem autem imperatum est vt fossam facerēt, quibus fuerat vt flumen Strymonem pontibus iungerent. Ista Xerxes hūc in modum fecit. Comparauit item ad pontem [b] armaturam, [c] sirpi atque albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atque AEgyptiis negotio vt commeatum exercitui comportarent: ne homines néve iumenta quæ ducebantur, in Græciam, [d] absumerentur. Sed admonitus iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via cōportaret vndique ex Asia nauibus onerariis & vectoriis. Verùm plurimi comportarunt in oram quę dicitur Album littus, vt quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizā Perinthiorum oram, alii in Doriscum, alii in Eionem, quę est super Strymonem: alii in Macedoniam. Dum isti in imperato sibi traiectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, mouens ex Critalis Cappadocię. Illuc enim edictū erat vt cunctæ copiæ cogerētur, quæ per continentem erant cū Xerxe ituræ.

a Prærupta præcipitia fossa dupl.

b Ὅπλα hic Gocātur funes nautici. Gall. Le cordage.

c Bybli.

d Fame laborarent. λιμήνῃσι non λυμήνῃσι.

In quibus quisnam præfectorũ agmen pulcherrimè instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in iudicium deducta est cognoui. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, peruenerunt Celænas, vbi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis nõ minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua vrbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in vtrem formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspẽdisse.

In hac vrbe residens Pythius Atys filius, vir Lydus, omnem regis exercitũ atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: spopondítque se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogauit quisnam esset Pythius, & quantum possidens, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrem tuum aurea platano ac vite donauit: quíque nunc omnium hominum diuitiis princeps est secundum te. Hæc vltima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exactè recẽsebo. Etenim [a] posteaquã accepi, celerrimè te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia talẽtorum, auri verò quadragies centena millia nũmũm Daricorum, septem millibus minus: quæ tibi dono do. nam mihi ipsi victus è mancipiis atq; ex agricolis suppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidem regionem egressus sum, neminem adhuc

a Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opũ mearum rationẽ inire aggressus sum. Iam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidem talenta duo millia, auri verò myriadas quadringentas stater um Daricorum, septem millibus minus, habere me comperi: quæ tibi dono dare statui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura suppetet. *Ex Bud. interpr.*

ὃς μὲν νυν τὴν ἐπ' ἀρχὴν στρατὸν κάλλιστα ἐξαλμήσον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἄρχομαι ἐς κρίσιν τούτου πρὸ ἐλθόντας οἶδα. ὡς δὲ, ἐπεί τε διαβαίτης τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, ἀπίκοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἕτερον οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα ἐστὶ Κατάρρακτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλλιοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀναχρέμαται· τὸν λόγος ἔχει ὑπὸ Φρυγῶν λέγεσθαι ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀναχρεμασθῆναι.

Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ξεινοκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὸν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξείνοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἰὼν ἀνδρῶν Φρυξ, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. ὁ δ' εἶπεν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίῃ τῇ χρυσέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῷ ἡμεῖς ἴδμεν, μετά σε. θωυμάσας δὲ τὸν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτέ σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι δῶ μὴ εἰδέναι τὸν ἐμεωυτοῦ οὐσίαν, ἀλλ' ὀπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ πάχιστά σε ἐπυθόμην ὀπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὸν Ἑλλήσποντον, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον, καὶ οὐδὲν λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἑβδομήκοντα ταλάντων, χρυσίου δὲ, τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ὀπτὼ δεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. τούτοισι σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτὸς δὲ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπόνων ἐστὶ βίος. ὁμῶς ταῦτα ἔλεγε Ξέρξης ἡδέως τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε, Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ

πεντηκοντέροις καὶ τριήρεας στησάντες, τὰ μὲν πρὸς τὸν ΕΥ̓ξεινον πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, τὰ μὲν πόντου, ὀπτὼ καὶ εἴκοσι· τὰ δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων. στησάντες δὲ ἀγκυρας κατῆκαν μεγαλοπρεπέας, τὰς μὲν πρὸς τὸ πόντου τὸ ἑτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκα τῶν εἴσω θεν ἐκπνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τὸν Αἰγαίου, βορέου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ἀποφαυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τοῦτο, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, τρεβλεύοντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα. ὡς δὲ οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν αὐτη, καὶ καλωνή. κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβεβλημένα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, χορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ βορείῳ, κόσμῳ ἐπέθεσαν καὶ τούτῳ τὰ ὅπλα τοῦ τόνου. θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλῃσι ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὴ θέντες καὶ τοῦτο ὕλῃσι, γῆν ἐπεφόρησαν. καταναξάντες δὲ καὶ τοῦτο γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὸν θάλασσαν ὑποδρώατα, καὶ οἱ ἵπποι.

Ὡς δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύασο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χοῦνοι περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπίπλῃτο τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ πανταπάσης πεπληρωμένη ἀγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι προσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμητο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκ λιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὔτε νεφέων ἐόντων, αἰθριώτατός τε ἦν καὶ ἄμικτος· ἀντὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγίνετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι ταῦτα τῷ Ξέρξῃ ὀπίσω ἐγίνετο· καὶ εἰρετο τοὺς μάγους ὅ τι οἱ θέλοι τοῦτο φαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἑλ-

A Biremes triremésque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuêre: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſuerſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum, vt ſtabiliret funes armamentorum. Quibus compoſitis, prægrãdes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere, cõtra Pontum, ventorum cauſa qui a extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & AEgeum,

a Intrinſecus

B Euri & Auſtri cauſa: relicto ad aurorã tribus in locis inter biremes tranſitu: vt qui vellet in Põtum minutis nauigiis & ex Ponto nauigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non iam ſeparatim vtraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è biblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant,

C quorum cubitus talentum pendebat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos aptè inſtrauerunt ſuper armamenta intẽta. Hos vbi gradatim diſpoſuerunt, tũ verò rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecêre, materiam attulerunt concinnéque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarũt: quo in-

D iecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt.

Perfectis iis quę ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces aluei obſtruerentur: Xerxes nuntiato ſibi prorſus aluco abſoluto, Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouẽti ſol ſuam in cælo ſedem relinquẽs apparere deſiit, quum nullæ nubes, verùm ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduertenti quum cura inceſſiſſet percontandi Magos quid oſtentũ id vellet portendere, illi reſponderunt, deum

E

significare Græcis ciuitatũ defectum: quòd dicerent, solẽ, Græcorum: lunã, ipsorum esse præsidem. Ea re audita Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentẽ adiens Pythius Lydus cælesti ostento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus est, Domine, indulgebísne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue concessu, sed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, se indulturum respondit, & vt peteret proloqui iussit. Pythius vbi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire aduersus Græciam: horum vni tu quæso, rex, misertus mei, qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: vt & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum vnà ducas. ita confectis quæ in animo habes, rursus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, túne, quum ego ipse in expeditionem eam aduersus Græciam, filiósque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es seruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me comitari? Probè nunc discito hoc, animum in hominũ habitare auribus. [a] Qui bene audit, eius corpus voluntate perfunditur: qui verò malè, is exacerbatur. Tu itaque quũ benè feceris, & alia eiusdem generis promisisti, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea verò quàm ad impudentiora conuersus es, non tu quidem pro merito, sed minora quàm pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: vnius autẽ quem præcipuè cõplecteris, damno multabere. Hæc quum respondisset, subitò imperauit iis quibus delegatum erat ista exequi, vt maximum natu filiorum Pythii inuentum discinderent medium: siúsq; discissi dimidium ad dex-

a Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diuersa, molestia afficitur. *Ius Eras.*

A λησι προσδεικνύς ὁ Ἅλυς ἐκλείψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ξέρξης, προσεχαρὴς ἐὼν, ἐποιέετο πολλὴν εὐφροσύνην. ὡς δὲ ἐξήλασε πρὸ τοῦ τραπέζεω, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν προσέφη Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσαις αἴτησαι τεῦ βουλόμενος τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνῃ ἐὸν ποιήσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα ἡμίσεμνον; B Ξέρξης ὦν πρὸς μᾶλλον δοκέων μιν χρήσεσθαι ἢ τὰ ἐδεήθη, ἔφη τε ποιήσειν, καὶ δὴ ἀγχοῦ ἐκέλευε ὅτευ δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε, Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ σφέας καταλαμβάνει πόλεμος ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι πρὸς τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς πάντα ἡλικίης ἥκοντα οἰκτίρεας, δός μοι παίδων ἕνα κατάλυσον C σὺν τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ᾖ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· καὶ πρήξας τὰ νοέεις, νοσήσας ὀπίσω. κάρτα τε ἐφυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κακὲ ἀνθρωπε, σὺ ἐπολμησας ἐμεῦ στρατευομένου ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀγοντος παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδὸς, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρεὼ πάντοι- D κίη αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; θῦνιν τόδε ἐξεπίσασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέη ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπίπλεται τὸ σῶμα· ὑπεναντία δὲ τούτοισι, αἰσχρὰ δέ. ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπῃνέλλεο, οὐ μέγα ἐφρόνεον βασιλῆα οὐ κακὸν ἐπικαλέεσθαι· ἐπεί τε ἐς τὸ αἰσχίον ἐτράπεο, τὸν μὲν ἀξίην οὐ λαμβάνεις, ἐλάσσω ἐστὶ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παί- 253 E δων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἑνὸς τῦ προσέχεαι μάλιστα, τὸν ψυχὸν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα ποιήσειν, τῶν Πυθίου παίδων διξοὺς τοὺς πρεσβύτατον, μέσον διατεμεῖν· διατεμόντας δὲ, διὰ τοῦτο τὸ ἥμισυ διαβῆναι, τὸ μὲν, ὅτι τὰ δε-

λ' ἐλασεν

ψ' τῇ ψυχῇ

διὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ μὲν, ἐπ' ἀριστερὰ καὶ τῶν ἡμῖν διεξίεναι τὸν στρατόν. ποιησάντων δὲ τούτεων ταῦτα, μετὰ ταῦτα διεξῄει ὁ στρατός. ἡγέοντο μὲν οἱ σκηνοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς πολλῶν ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεχριμένοι· τῇ δὲ ὑστερήσαντες ἔσαν, συνδαυτὰ διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλεῖ. παρηγεμὼν μὲν γὰρ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, ἔχοντες λόγχας κάτω ἐς τὸ γῆν τετραμμένας· μετὰ δὲ, ἱππεῖς Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι, ὅτι τῇδε ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τῇ οὔνομα ἐστὶ Νίσαιον· τοὺς ὦν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο ὅθεν δὲ τούτεων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἐὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵππους μὲν εἶλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἵπετο πεζὴ ἰωνίχη, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. βάθρὶς γὰρ δὴ οὐδὲ τὸν τὸν θεῖον ἀνθρώπων ἀναβαίνει τοῦτον δὲ ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δὲ οἱ ἰωνίχη, τῷ οὔνομα ἦν Παρεάμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δὲ, ὁκόσα μιν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἅρμαμαξαν. αὐτὰρ δὲ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, καὶ νόμον τοῦτον λόγχας ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἀλληχιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτοι πεζὸς ἐών. καὶ τουτέων χίλιοι μὲν ὅπτ τοῖσι δόρασι, οἱ ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ σφι ἐκλῆνον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰναχιχίλιοι ἐόντες τούτεων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὸν γῦρον τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἄλλοι ἕπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον διέλιπε δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦε ἀναμίξ. ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς ὅτι τε ποταμὸν Καΐκον καὶ τὸ γῦρο Μυσίης· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ.

terā viæ, & dimidium ad ſiniſtram diſponerent, & illac tranſiret exercitus. Hoc illi vbi exequuti ſunt, illac exercitus pertranſiuit. In quo præcedebant ii qui ſarcinas portabant & impedimēta. Poſt hos omnigenarum gentium non diſtinctæ ſed promiſcuæ copiæ, numero vltra dimidium exercitus. Poſt has intercedebat interuallum: neque enim cum rege miſcebantur. Præcedebant enim mille equites è Perſis omnibus delecti: [a] ſecundum hos totidem haſtati, & ii delecti ex omnibus, verſis deorſum in terram ſpiculis. Poſt hos [b] equi decem quàm pulcherrimè ornati, qui Niſæi dicuntur, ideo ſic dicti quòd eſt ingēs Medicæ regionis campus nomine Niſæus qui grandes fert equos. Hos decem equos ſequebatur ſacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, ponè auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim ſellam nemo mortalium inſcendit. Poſt quem ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorū, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modū Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedum tranſcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarū. Dehinc è cæteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro [c] coronis geſtabant mala punica argētea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: etiam mala, ii qui Xerxem proximè ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decē millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorū intercapedine, mox ibat cætera multitudo promiſcua. Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autē à læua habens montem Canen,

a *Hæc in Vulg. quidem edit. non habentur: ſed in Vet. cod. leguntur hoc modo,* μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι. *Hæc autem librariorum culpa fuiſſe omiſſa, (quorum oculos ea ſubterfugerint quæ ſunt à priore* ἀπολελεγμένοι. *uſque ad poſterum) ex ſequentibus apparet, vbi hæc enumeratio repetitur.*

b Sacri equi dec;

c *Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. In fine pag. præced. pro Argentea legendum Aurea, ex noſtrū exemplar. ex quibus etiam ſequis hæc debēt,* Et cæteros intercludebāt: Nouem autem millia quæ ab his intercludebātur, argentea mala punica geſtabāt. *Poteſt* συνέκλησαν *Vertis etiam Includebant, vel Circumcingebant.*

βάθρὶς δὲ οὐδὲ τὸν τὸν θεῖον ἀνθρώπων ἀναβαίνει.

per Atarnem ad vrbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, vrbem Atramyttium & Antandrum Pelasgidem prætergrediens, & Idam ad sinistram manum stringens, ad terram Ilienſem peruenit. cui primùm sub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderũt. Deinde ad Scamandrum est vẽtum, qui fluuiorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum est. Hunc profluentem sua aqua destituit, nec hominibus iumentísque potantibus suffecit. Eò Xerxes postquam peruenit, Priami Pergamum ascendit, loci visendi cupidus. Quod vbi contemplatus est, & singula quæque eorum audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis terror per noctem exercitum inuasit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua stringentes Rhœtion vrbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina est: à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon venerũt, Xerxi incessit cupido omnem exercitum oculis subiiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iussi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, residens prospiciebat littus, & illic terrestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi nauale certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Sidonii vicêre, voluptatem Xerxes cepit, cùm certaminis tum copiarum spectaculo. Et quum intueretur omnem Hellespontum nauibus obductum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi se beatum esse iactauit, & post hæc lacrymas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primò liberè dissuaserat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit, Quàm diuersa, rex, inter se nunc facis & dudum dixisti.

A ἀπὸ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρήνην πόλιν. ἀπὸ ταύτης, ἀπὸ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττιόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὸν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὸν Ἴδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χέρα, ἦιε ἐς τὸν Ἰλιάδα γῆν. καὶ τοῦτα μὲν ἐν τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναπαύσαντι βρονταί τε καὶ στερῆπες ἐπεσκήπτησαν, καί τινα αὐτῶν ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς στόμασι ποταμῶν πρῶτος, ἐπεί τε ἐν Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε ὁ ῥέεθρον, οὐδὲ ἀπέρκεσε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς ὃ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἱμέρῳ ἐσχὼν θηήσασθαι. θηησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῶν χιλίας· μάγοι δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρυνήιον, καὶ Δάρδανον, ἥτις δὴ Ἀβύδῳ ὅμουρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τευκρούς. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πᾶντα τὸν στρατὸν, καὶ προεπεποίητο γὰρ ὅτι κολωνὸς ὑπάρχοι ἐν Ἀβύδῳ ἐπὶ τούτῳ προεξέδρη λίθου λευκοῦ ἐποίησαν οἱ Ἀβυδηνοί, ἐντειλαμένου προτέρου βασιλέος. ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο κατοπτεύων ὅτι τῆς ἠιόνος, ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας. θηωμένῳ δὲ, ἱμέρθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν γενομένην ἰδέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἤσθη τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. ὡς δὲ εἶδε πᾶσαν μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. μαθὼν δὲμιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμῃ ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δεύτερα ὧν τὴν φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νοῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακα-

254

» μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δὲ εἶ- A
ξῆλθε » πε, Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον κοτοι-
» κτεῖραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος
» βίος, εἰ τοιτέων γε ἐόντων τοσούτων, σπάνις
» ἐς ἑκατοστὸν ἔτος τελεύσαι. ὁ δὲ ἀμείβετο
» λέγων, Ἕτερα τούτου πολλῷ τινὶ ζόλῳ πε-
» πόνθαμεν οἰκτότερα. ὁ μὲν γὰρ οὕτω βρα-
» χεῖ βίῳ σπάνις οὕτω ἀνθρώπος ἐὼν εὐδαί-
» μων πέφυκε, οὔτε τοιτέων, οὔτε τῶν ἄλ-
» λων, τῷ οὐ προσδοκήσεται πολλάκις, καὶ
» οὐκὶ ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον B
» ἢ ζῆν. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ τρεσπίπτου-
» σαι, καὶ αἱ νοῦσοι συνταραίνουσαι, καὶ
» βραχὺ ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶ ποιέουσι
» βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μαζοῦχος ἐ-
» ούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῶν
» ἀνθρώπων γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκεῖ γλύ-
» σας αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ φαίνεται
» ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρ-
» τάβανε, βιοτὴν μὲν νυν ἀνθρωπίνην πέ-
» ρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην σὺ διαιρέαι εἶναι, C
» παυσώμεθα, μηδὲ κακὴν μεμνώμεθα,
» χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. φρά-
» σον δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου
» μὴ ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τινὶ
» ἀρχαίῳ γνώμῃ, σὺν ἐὼν μοι στρατεύε-
» σθαι ὅτι τινὶ Ἑλλάδα, ἢ μετέσχες αὖ; φέ-
» ρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο
» λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ὀπτασία
» γενέσθαι τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότε-
» ροι τελευτήσειε· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείμα D
» τός εἰμι ἀνώπλεος, οὐδὲ ἐντὸς ἐμεωυ-
» τοῦ· ἄλλά τε πολλὰ ὀπτιλεγόμενος, καὶ δὴ
» καὶ ὀρέων δύο τὰ μέγιστα πάντων ἐόντα τοι
» πολεμιώτατα. Ξέρξης δὲ τοῖσδε τοῖσι
» ἀμείβετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, ποῖα
» τοῦτα λέγεις μοι εἶ δύο πολεμιώτατα;
» πότερά τοι ὁ πεζὸς μεμετρὸς καπὸ τοῦ πλῆ-
» θός ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα φαί-
» νεται πολλαπλήσιον ἐὸν θαῦμα τοῦ ἡμετέρου;
» ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λήψεσθαι τῷ ἑ- E
» λληνικῷ; ἢ καὶ σὺν ἀμφότερα ταῦτα; εἰ
» γάρ τοι ταύτῃ ἐνδεέστερα φαίνεται εἶ τὰ
» ἡμέτερα στρήγματα, στρατὸν αὖ ἄλλου τι-
» νὸς ταχίστῳ ἄγερσιν ποιεῖτο. ὁ δὲ ἀμεί-
» βετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τι-
» τον, ὅστις γε σὺν ἔχει, μέμφοιτ' ἄν,

qui te beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputãtem me, inquit, quàm breuis sit omnis humana vita, subiit horũ miseratio: quorũ, quum tot sint, nemo ad centesimum annum supererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quàm istud est, viuendo miserabiliora patimur. Nam in tã breui vita nullus hominum adeo felix extitit, neque horum neque aliorum, cui non crebrò, nedum semel, subitura sit animo moriendi voluntas potius quàm viuendi. Incidẽtes enim calamitates & morbi vitam perturbãt: efficiúntque vt quum breuis sit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatissimum est perfugium ærumnosæ vitæ, quam deus dulci gustu aspergens, ob id inuidius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [a] quoniã humanæ vitæ cõditio talis est qualem tu exponis, eam commemorare supersedeamus: neque tristium faciamus mẽtionem, quũ iucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius edissere: nisi tibi ita euidens insomnii visio fuisset oblata, perstaréne adhuc in priore sententia, dissuadens mihi aduersus Græciã bellũ? an in ea persisteres? agedũ apertè hoc mihi dicito. Ei respõdens Artabanus, Visio, inquit, rex, quæ in somnis obiecta est, ad votum succedat amborum: ego tamẽ adhuc metuo, & adeo metu perculsus sũ vt non sim apud me. Nam mecum reputans, cùm alia multa, tũ verò duo, & ea omnium maxima, video tibi esse hostilissima. Ad hæc Xerxes, [b] Dæmonie virorũ, inquit, quænam ista ais mihi hostilissima esse? vtrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non satis copiosum? terrestrísne exercitus, quasi multo numerosior ille Græcus futurus esse videatur? an classis, tãquam illorum classe inferior? an hæc ambo? Nã si ob hoc imbecilliores tibi vidẽtur nostræ res, celerimè alterũ quis exercitũ cõpararet. Respõdit Artabanus, Neq; hũc, rex, exercitũ improbauerit quisquam, qui sit mentis cõpos,

a De humana vita quæ talis est qualẽ tu esse dissseris, verba facere desinamus.

b O miserrime hominũ. *Sic Bud. in simile loco interpret.*

neque hanc nauium multitudinem, [a] etiamsi plures coegeris. Quæ autem duo dico esse tibi multo hostiliora, ea verò hæc sunt, terra & mare. neque enim vsquà maris portus est eiusmodi (vt ego coniecto) qui surgente tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneúsque ad eam tutãdam: neque verò vnũ tibi portũ esse oportet, [b] sed vniuersã continẽtem esse portũ, quò se recipiãt naues. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominũ esse. E duobus vno expositio, pergam dicere alterum: Terra cùm ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si nihil obstiterit quò lógius processeris, assiduè vlteriora surripiens. Nulla enim est hominibus rei bene gerẽdæ satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi occurrat, dico maiorem maiori in tẽpore regionem, famem esse allaturã. At vir ita demum fuerit optimus si in deliberando quidem, omnẽ rem quamcunque pati possit, reputans extimescat, in re autem agenda sit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, meritò tu quidem horũ singula commemorasti: tamẽ non est vt omnia reformides, omniáque peræquè consideres. Nã si velis in rei consultatione semper omnia perinde considerare, nũquam aliquid efficias. Sarius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quàm omni in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quòd si repugnando omnibus quæ dicũtur, [c] non vis cõmittere vt quod firmũ est infirmetur, perinde peccas atque is qui contraria istis dicat. [d] Et hoc æqualiter se habet. Scire verò aliquẽ (quũ sit homo) qua ratione quid firmũ esse oporteat, nequaquã arbitror. At iis qui facere quid volũt, cõsueuit plerunque succedere emolumẽtũ: rarò autẽ iis qui pẽsãt omnia, & quos agere piget. Cernis quò res Persica potentiæ processit: quò nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu vsi fuissent: [e] aut vtentes istis sententiis,

2 Quòd si maiorem numerũ coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autẽ illa duo, terra & mare.

b Sed circum vniuersam continentem in quam tendis.

c Non ostendas quid firmum sit, *Vel, tutum.*

d Hoc inquam perinde est.

e Aut non vtentes istis sentẽtiis,

A οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος· ἐὼ δὲ πλοίους συλ-
λέξῃς, τὰ δύο τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολε-
μιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα, ἔστι γῆ τε
καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι
λιμένι τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ εἰκά-
ζω) ὅστις ἐκδεδομένου χειμῶνος, δεξάμενός
σευ τοῦτο τὸ ναυτικὸν, φερέγγυος ἔσται σῶ-
σαι τὰς νέας. καίτοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ ἐὼ
λιμένα, ἀλλὰ τῷδε πᾶσαν τὴν ἠπει-
ρον, παρ' ἐὼ δὴ κομίζεαι. οὕτω δὲ ἐόντων
B τῶν λιμένων ἐστὶ δοξέων, μάθε ὅτι αἱ συμ-
φοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐκὶ
ὦν ἀνθρώποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο
τοι τὸ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι
ἐρέων. γῆ δὲ πολεμίη τῇδέ τοι κατίσταται. εἰ
ἐθέλοις τοι μηδὲν ἀντίξοον καταξῆναι, τοσού-
τῳ τοι γίνεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ αἰὲν προ-
βαίνοις ἑκατέρω, τὸ προσω αἰεὶ κλεπτόμε-
νος. εὐπορηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐ-
δεμίη πλησμώρη. C δὴ τοι ὡς ὁδενὸς εἶναι
ζωμοῦ, λέγω τὸ χωρίον πλοῦτα ἐν πλέο-
νι ζεύγεϊ γινόμενον, λιμὸν τεύξεσθαι. ἀνὴρ δ' 255
οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρ-
ρωδέοι, πρῶτ' ὑπολεγόμενος πίστεσθαι χρῆ-
μα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. ἀμείβεται
Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβανε, εἰκότως μὲν σύ τε
τουτέων ἕκαστα διαιρέεαι· ἀτὰρ μήτε πάντα
φοβέο, μήτε πρῶτ' ὁμοίως ὑποτόλεο. εἰ γὰρ δὴ
βούλοιο ὑπὲρ τῶν αἰεὶ ἐπισφερομένῳ πρή-
γματι τὸ πρῶτ' ὁμοίως ὑποτρέσσεσθαι, ποιή-
σεις αὐ οὐδαμᾶ οὐδέν. D χρεὸν δὲ, πάντα
θαρσέοντα, ἥμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον,
ἢ πρῶτ' ἔργα προδεδεγμένον, μηδαμᾶ
μηδὲν παθεῖν. εἰ γὰρ ἐείζων τοῖς πρῶτ' τὸ λε-
χθὲν μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλλε-
σθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι. ὁμοίως καὶ ὁ ὑπε-
ναντία τούτοισι λέξας, τῦτο μὲν νῦν ὑπίσης
ἔχει· εἰδέναι δὲ αὐθρωπον ἐόντα χρὴ
τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τῶν τοί-
νυν βουλομένοισι ποιέειν, ὡς τὸ πιθανὸν φι-
λέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· E τοῖσι δὲ ὑποτρεσ-
μένοισί τε πάντα καὶ ὀκνέουσι, οὐ μάλα ἐθέ-
λει ὁρᾶς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὀλιγανά-
μιος προκεχώρηκε; εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ
ἐμεῦ γενόμενοι βασιλῆες γνώμῃσι ἐχρέων-
το τῇσι καὶ σύ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι
τοιαύτῃσι, ἄλλοις συμβόλοις εἶχον τοιούτοις,

» Οὐκ αὖ ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόν-
» τα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναῤῥιπτέοντες ἐς τοῦ-
» το σφέα προσηγάγοντο. μεγάλα γὰρ πρήγ-
» ματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει κα-
» ταμίσεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι κεί-
» νοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην παρουόμε-
» θα, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐ-
» ρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ σίτου
» χόντες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν
» παθόντες. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὴν φορ-
» βὴν φερόμεθα παρουόμενοι· τοῦτο δὲ, τὴν
» ἂν κου ὁκοτέρωθι γῆν καὶ ἔθνος, τοῦτον
» σῖτον ἕξομεν. ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομά-
» δας στρατευόμεθα ἄνδρας. λέγει Ἀρτά-
» βανος μὴ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε
» ἀῤῥωδέειν οὐδὲν ἐᾷς πρῆγμα, σὺ δὲ μευ
» συμβουλίην ἔνδεξαι. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει
» τοῦ πολλῶν πρηγμάτων πλοῦνα λόγον
» ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Γωνίην πᾶ-
» σαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δα-
» σμοφόρον σφι Πέρσῃσι. τούτοισι ὦν τοῖσι ἄν-
» δρας συμβουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἐᾶ-
» σειν ὁκοτέρους τῶν πατέρας. καὶ γὰρ ἄνευ τουτέων
» οἷοί τε εἰμὲν τὴν ἠθρῴην καταπέρτεοι γί-
» νεσθαι. ἢ γὰρ σφέας, ἢν ἕπωνται, δεῖ ἀ-
» δικωτάτους γενέσθαι καταδουλουμένους τὴν
» μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, σῶσαι ἐλευθε-
» ρώσαντας. ἀδικώτατοι μὲν νυν γινόμενοι, οὐ-
» δὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δι-
» καιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσασθαι
» μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς τὸ-
» μὸν ὦν βασιλεῦ καὶ ὁ παλαιὸς ἔπος, ὡς εὖ
» εἴρηται, τὸ μὴ ἄμα ἀρχῇ πρῶτον τέλος κα-
» τὰ φαίνεσθαι. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα
» Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τὴν ἀπεφήνατο γνω-
» μέων, σφάλλεαι κατ' ταύτην δὴ μάλιστα, ὃς
» Γωνας φοβέεαι μὴ μεταβάλλωσι· τὴν ἔχο-
» μεν γνώμα μέγιστον, τὴν σύ τε μάρτυς γίνεαι,
» καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐ-
» πὶ Σκύθας, ὅτι ὁκοτέροισι ἡ πᾶσα Περσι-
» κὴ στρατιὴ ἐγίνετο ἀμαφῆσαι καὶ πρέ-
» ποισαι· οἱ δὲ δικαιοσύνῃ καὶ πιστότητα
» ἐνέδωκαν, ἄχαρι οὐδὲν ποιήσαντες. πάρεξ
» δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέ-
» κνα, καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδὲ ὁκοτε-
» λέγεσθαι χρηνεώτερόν τι ποιήσειν. οὕτω δὲ
» μηδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν,

A non alios ſuaſores tales habuiſſent: nunc pericula contẽnentes, tantopere ſtatũ ſuum prouexerunt. Magna enim negotia magnis cum periculis ſuſcipi volũt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: ſubactáque omni Europa, rurſus reuertemũr, nullam vſquam neque famem neque rẽ triſtem paſſi. nam & commeatus affatim ipſi nobiſcũ portamus: & ad quamcũque vel regionem

B vel gẽtem veniemus, eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris nõ nomadibus inferemus bellum. Poſthæc Artabanus, Quandoquidem, inquit, nõ finis vllam rem formidari, [a] & tamẽ meum admittis cõſilium: neceſſe eſt enim de multis negotiis in lõgius extrahi orationem: Cyrus, Cambyſe genitus, omnẽ præter Athenas Ioniam Perſis tributariam reddidit. quare ſuadeo ne quo pacto hos viros ad-

C uerſus patres ſuos ducas. nã ſine Ionibus ſatis ſupérque ſufficimus hoſtẽ ſuperare: quos neceſſe eſt aut iniuſtiſſimos eſſe, ſi metropolim ſuam in ſeruitutem redigãt: aut iuſtiſſimos, ſi illius libertatem adiuuent. Si iniuſtiſſimi erunt, nullo modo certè nobis magno vſui futuri ſũt: ſin iuſtiſſimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum,

D rex, in mẽte habe, non ſtatim ab initio exitum omnem eſſe manifeſtum. Ad hæc excipiẽs Xerxes, Artabane, inquit, ſententiarum quas dixiſti in hac præcipuè falleris, qui Iones metuis ne immutẽtur: [b] quorum maximum habemus cõmilitium: quorum & tu teſtis es, & alii qui ſub Dario adue: Scythas militauerunt, quu. eorum eſſet poteſtate ſitum vniuerſas Perſarum copias & perdere & ſeruare, fidẽ

E tamen iuſtitiámque præſtitiſſe, nec quicquã nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atque vxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſa cur eos aliquid rerum nouarũ moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidẽ extimeſcas, ſed bonum habens animum,

alios ſuaſores tales habuiſſent. *Id eſt, Aut ſi hæc non fuiſſet eorũ ſententia, ſed aliorum fuiſſet, quorũ conſilium ſequerẽtur. Valla autem negatiuæ particulæ locũ mutauit, & Sententia Græci, more Græco dixit.*

a At meum admitte conſilium. *Vel, Menm ſaltem adm. conſ.*

b Quorum maximum habemus documentum, *id eſt, quorum fidei,* iis in rebus quarum & tu teſtis es, & al. *Id eſt, Qui maximũ nobis ſuæ fidei documentum dederunt in iis rebus, &c.*

tutare meam domum atque tyrānidem. tibi enim soli ego sceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Susa dimisit, iterúmque illustrissimos quosque Persarum accersiit. Qui posteaquam præstò fuere, his eos verbis alloquutus est, [a] Persæ, ego vos, quorum opera mihi opus est, contraxi, vt viri præstātes existatis, néve res hactenus gestas à Persis magnas præclaráſq; dedecoretis: sed cùm singuli, tum vniuersi [b] exhibeamus nos alacres. commune enim hoc hominibus bonum est, strenuos esse. Eáque de re vos censui præmonendos, ad bellum cōstanter tolerandum. nam (vt ego audio) aduersus viros egregios tēdimus, quos si superauerimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obstabit. Nunc igitur deos præsides terræ Persidis precati, trāseamus.

a Ego vos Persæ coegi, à vobis hæc requirens, vt fortiter, vel strenuè vos geratis.

b Alacriter operam nauemus. Ad id enim contendimus quod commune omnibus vtilitate masseret. Ideo autem vos vt gnauiter militetis prēmoneo, quod viros aduersus quos tendimus, bellicosos esse audiā. Quos si superauer.

Ac eodem quidem die sese ad transcundū parauerunt. Postero autem tantisper morati sunt, dū solem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter consternentes. Vbi sol exortus est, ex aurea phiala Xerxes libās in mare, apud solem vota cōcepit, nequid sibi aduersi cōtingeret, quo prius desisteret Europam subigere quàm ad illius terminos peruenisset. Hæc precatus, phialam in Hellespōtum abiecit, aureúmque craterem, ac gladium Persicum, quem acinacem vocant. Hoc pro cōperto diiudicare non possum, vtrum soli dedicās gladiū dimiserit in pelágus: an Hellespontum, quòd eum flagellasse pœniteret, in compensationem gladio donauerit. His actis, per alterū pontium, qui vergebat in Pontū, peditatus omnis equitatúsque trāsiuit: per alterū, qui vergebat in AEgeum, iuméta atque seruitia: præcedētibus [c] decē millibus Persarum, coronatis omnibus, quos promiscuus omnium nationum sequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Insequenti autem primi transiere equites, quique spicula deorsum versa gestabant, & hi etiam coronati,

c Illis decē mil. quorum videlicet facta fuit paulo antè mentio. Sic insequent. Illi equites, & Illi equi sacri, & Ille sacer currus, & Illi hastati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.

A σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐ- «
μὴν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων σκῆ- «
πτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ
Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα
μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκι-
μωτάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι
τάδε, Ὦ Πέρσαι, τῶν μὲν ἐγὼ ὑμέων χρή- «
ζων, ὑμέας συνέλεξα αἴδρας τε γίνεσθαι «
ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθεν «
ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ «
πολλοῦ ἄξια· ἀλλ' εἷς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμ- «
πάντες προθυμίην ἔχωμεν. ξυνὸν γὰρ τόδε «256
γε πᾶσι ἀγαθὸν ἀποδέξασθαι. τῶν δὲ εἵνεκα «
προσαγορεύω αὐτέχεσθαι τοῦ πολέμου ἀν- «
τεταμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' «
ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς· τῶν ἴσμεν κρα- «
τήσαντες, οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς αἰπὺ «
ξῆ κοτε ἀντίοφθαι. νῦν δὲ ὑμέων αἰνέω «
ἐπιδεξάμενοι τῆσι θεοῖσι τοὺ Περσίδα γῆν «
λελόγχασι. «

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην προεσκευάζοντο ἐς τὴν διάβασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ αἰειρμὸν τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμιήματά τε πάντοια ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίην συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γῆσπαν. σχόμενος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι. Ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διαχρίνειν οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ δωρηθεὶς κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔτε εἰ μετεμάνησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπετοίητο, διέβαινον τὴν μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τὸν Πόντον, ὁ πεζός τε καὶ ἵππος ἅπασα· τὴν δὲ τὴν πρὸς τὸν Ἀβυδηνόν, τὰ ὑποζύγια, καὶ ἡ θεραπηίη· ἦγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Περσέων, ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς πανταχόθεν ἐθνέων. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι. τῇ δ' ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε ἱππόται, καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω βέποντες. ἐστεφανοῦντο δὲ καὶ οὗτοι.

μὴ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱεροὶ, καὶ ὁ ἅρμα ὁ ἱ- A dehinc equi ſacri, ac ſacer cur-
ρόν· ὄπι δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμο- rus, tum ipſe Xerxes, pòſt haſtati,
φόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι. ὄπι δὲ τούτοισι, & mille equites, [a] & præterea a- a Poſt quos al-
ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο lius exercitus, quinetiam naues ter ille exercitus
ἐς τὠυτὸ ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα ὕστα- pariter ad vlteriora littora age- nauéſque ſimul
τον ἄρξαντα βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ bantur: quanquam audiui po- ad vlter.
ἐπεί τε διέβη ἐς τὠυτὸ Εὐρώπην, ἐθηεῖτο στρατὸν ſtremum omnium pertranſiſſe
ὑπὸ μαστίγων ἐλαυνόμενον. διέβη δὲ regem. Xerxes, poſteaquam in
ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ Europam traiecit, conſpicabatur
ὠφρόνησι, διαπυύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦ- exercitum ſub verberibus tranſ-
τα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη ἀγαβεβηκότος B euntem. Tranſiuit autem eius
Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον, exercitus ſeptẽ per dies totidém-
"Ὦ Ζεῦ, τί δή μιν ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὔ- que noctes nullo tempore inter-
"νομα αὐτὸ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάγεσθαι miſſo. Ibi iam tranſgreſſo Hel-
"τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πολλῷ leſpõtum Xerxe, fertur quidam
"ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τουτέων ἐξεῖν σοι vir Helleſpontius dixiſſe, O Iupi-
"ποιέειν ταῦτα. ὡς δὲ διέβησαν πρῶτοι, ἐς ὁ- ter, quídnam tu ſub ſpecie viri
δὸν ὥρμηντο τέρας σφι ἐφάνη μέγα, ὃ Perſæ, & accepto Xerxis pro Io-
Ξέρξης οὐ τοῦτο λόγῳ ἐποιήσατο, καίτοι uis nomine, Græciam è ſedibus
βουσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών. ſuis exturbare vis, omnes homi-
βουσύμβλητον ὦν τῆδε ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὴ C nes ducẽs, quũ etiam citra hoc ti-
ἐλαφρὴν στρατιὴν ὄπι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀ- bi id facere liceret? Tranſgreſſis
γαυρόπατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω omnibus & iter ingredientibus,
δεῦρο ἐωυτοῦ δρέχων ἤξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. ingens prodigium oblatum eſt:
ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν quod Xerxes nihili fecit, etſi [b] cõ- b Eandem vocẽ,
Σάρδισι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔ- iectura diſcutiendum. ſiquidem videlicet ἀσύμ-
χουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης. equa leporem enixa eſt. quod fa- βλητον, quam hic
κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος· τῶν ἀμφο- cile erat ad coniectandum: fore male interpreta-
τέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, πορεύετο enim vt Xerxes exercitũ aduer- tur, Cõiectura di-
ἐπορεύετο δὲ οἱ πεζὸς στρατὸς· ὁ δὲ ναυ- ſus Græciam cum maximo ſtre- ſcutiendũ, ſtatim
τικὸς ἔξω τῶν Ἑλλησποντίων πλέων, τὴν δὲ γῆν D pitu & ambitioſiſſimè duceret, poſt bene Gertit,
ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ. rurſúſque pro ſeipſo ſolicitus, ad Facile ad conie-
ὁ μὲν γὰρ πεζὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅτι Σαρ- eundem locum fuga recurreret. ctandum, id eſt,
πηδονίης ἄκρης τὴν ἀπιξιν ποιεύμενος, ἐς Alterum quoque ei prodigium, Cuius ſignifica-
τὴν αὐτῷ προεῖρητο ἀπιχθησόμενος περιμέ- dum Sardibus foret, exhibitum tionem coniicere fa-
νειν· ὁ δὲ κατ' ἠῶ τε στρατὸς πρὸς νότον τε eſt. mula enim mulum edidit cile erat, vel, con-
καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐπιέζετο τὴν ὁδὸν ἀπὸ ancipitia genitalia habentẽ, ma- iectura aſſequi.
τῆς Χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων Ἑλ- ris & fœminæ, ſed maris ſuperio-
λης πάφον τῆς Ἀθαμάντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ, ra. Quorum prodigiorũ vtrũque
Καρδίην πόλιν. ἀπὸ μέσης δὲ πορευόμε- pro nihilo habens, ire pergebat,
νος πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, E comitantibus eum terreſtribus
ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων, τὸν κόλπον τὸν Μέ- copiis, nauticis extra Helleſpon-
λανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, ὑκ tum nauigantibus, ac terram le-
ἀντιόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' gentibus, & è diuerſo atque ter-
ὄπι λίποντα· τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἀπ' reſtres agentibus. nam iſti quidẽ
οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὠυτὸ ἐπωνυμίην ἔχει, veſperum verſus ad promonto-
rium Sarpedonis nauigabant:
quò quum peruenìſſent, iuſſi e-
rant permanere: illi verò ad au-
roram & ſolis exortũ iter facie-
bant per Cherſoneſum, dextror-
ſum habentes ſepulcrum Helles
filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum
Cardiam vrbem, per mediũ op-
pidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt, forum*. Illinc deflectentibus ad ſi-
nũ nomine Melana, *hoc eſt, nigrũ*, fluuius cui idẽ eſt nomẽ, nõ ſuf-
fecit, ſed alueũ ſuũ deſeruit. Hoc fluuio trãſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur,

veſperum verſus contenderunt AEnon vrbem AEolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum ad Doriſcon peruẽtum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ littus pariter & campus ingens, quẽ grande flumẽ Hebrus interfluit: vbi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat præſidium à Dario iam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſque copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciendum putauit: Eius iuſſu nauarchi, quum eò appuliſſent, omnes naues ad littus Doriſco contiguum receperunt, vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cuius vltima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quõdam fuerat Ciconum. In hoc littus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducẽda laborauerãt reſpirauere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli præbuerint copiarũ, pro certo affirmare nõ poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarũ numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt decies ſepties centena millia.* Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia:* qua coarctata quammaximè poterãt, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſáque illinc myriade, ſepem circumdederũt, eatenus excitãtes vt vmbilico tenus pertingeret. Eam vbi fecere, aliam ſubinde æquealiam myriadem introduxerũt: donec omnes connumerauerunt: connumeratos autẽ, nationatim digeſſerũt. Ex quibus qui militabãt, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabãt pilea (quas vocãt tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro cõfertas in ſimilitudinem piſcium: femoralia circa cruſa: pro clypeis gerra, *id eſt, cetra*, pharetris ſubter pendentibus: haſtas breues, arcus grandes,

A ἤιε τοὺς ἑσπέριος, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδα λίμνην παρεξιών. ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς 257
Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδεδμητο βασιλήιον, τοῦτο δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Γερσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ὀπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο.
ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἰ θπιτήδεος
B ἐνδέξεται τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, τοὺς ναυάρχους, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν πρὸς ἑσπέρης Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηίκη πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταίη δὲ αὐτέων, Σέρρηον, ἄκρη ὀνομαζή.
ὁ δὲ χῶρος οὗτος τοπαλαιόθεν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν καταχθέντες τὰς νέας αἰέψυχον αἰειλκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ
C στρατὸν τὸν χέρσον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. ὅσον μὲν νεῶν ἕκαστοι παρῆγον πλήθεος ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶς ἀνθρώπων· συμπάντος δὲ τοῦ στρατοῦ τὸ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. στιβάσαντες ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ στιβάσαντες ταύτῃ ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοῦ μυρίους, αἱ-
D μασιῇ περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν.
ταύτῃ δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηριθμήσαντο. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διεπάσσαντο. οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἦσαν, Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον πίλους, καλεομένους πί-
E λους, ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὥστε ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα,

ὀϊστοὺς δὲ καλαμίνους. τοῖς δὲ, ἐγχειρίδια A
τοῖσι δὲ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραφορβήματα ἐκ
τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα
τὸν Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναι-
κός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλή-
νων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτέων
καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς
ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀν-
δρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὔνομα ἐ-
θέτο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει. ἐ- B
τύγχανε γὰρ ἅπασι ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος
γόνου. ἀπὸ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.
Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσαλμύοι
ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευή ἐστι,
καὶ οὐ Περσική. Τιγράνην δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν
πρείχοντο Τιγρανίην, ἀνδρα Ἀχαιμενίδην·
ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ πάντων Ἄριοι.
ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ C
Ἀθηναίων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους, μετέβα-
λον καὶ οὗτοι τὸ οὔνομα. αὐτοὶ δὲ σφέων τοιάδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμε-
νοι, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκευάδα-
ντο, αὐτὶ δὲ τῶν πίλων, μίτρηφόροι ἦσαν.
Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀναφῆς ὁ Ὀτάνεω. Ὑρ-
κάνιοι δὲ, κατάπερ Πέρσαι ἐσκεύαστο, ἡγε-
μόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαβυ-
λῶνος ὕστερον τυραννεύσαντα. ὅπλισιν δὲ τοιήνδε ἔσχον.
Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι
κεφαλῇσι εἶχον χαλκέας τε κρανέας, καὶ πε-
πλεγμένα ἔθνον τινὰ βάρβαρον οὐκ διαπύστατον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχει- D
ρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα
σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ
μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ
τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν.
Τούτων δὲ μεταξὺ Χαλδαῖοι ἦρχε δὲ σφέων
Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βακτριοὶ δὲ πε-
ρὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχοτάτω τῶν Μη-
δικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλά- E
μινα ἔτι χοίεια, καὶ αἰχμὰς βραχέας.
258 Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇ-
σι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον
πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν.
τόξα τε ἔτι ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ, καὶ
ἀξίνας καὶ σαγάρις εἶχον. τοὺς τε ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον.

sagittas arundineas. ad dextrum femur, pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanē patrem Amastris, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autē quondam Persæ à Græcis Cephenes: à se verò ipsis atque ab accolis, Artæi: verùm posteaquam Perseus Danaes & Iouis filius ad Cepheū Beli filium commeauit, & Andromedam eius filium duxit vxorem, suscepitque ex ea filium quem Persem appellauit, eúmque illic reliquit: à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomē sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabātur Arii: sed vbi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorāt. Cissii in militia cætero ornatu vt Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat [a] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanū, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii autē qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, [b] non facilè penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones AEgyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erāt, sed more gētis, arūdineis arcubus & hastis breuibus. Sacæ, qui Scythæ sūt, cristatas in capitibus cassides gestabāt, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quum sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant:

a Anaphes

b Non facili explicatu. *Vel, Quē explicare difficile fuerit, vel describere.*

quòd cunctos Scythas Persæ Sacas appellãt. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossæ Cyri filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itémque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcub⁹ muniti erant, cæteris quemadmodũ Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & Choramii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant. quorũ Parthis & Choramiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caspii, sisyris, *quod est genus penulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habẽtes Ariomardũ, Artyphii germanũ. Sarangæ induméta gestantes versicoloria decori erãt, caligásque genuum tenus extẽtas: arma habebant arcus lãceásque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipsi sisyras ferebãt, & vernaculos arcus atque pugiones: quorũ dux erat Atrayntes Itramitis filius. Vtii & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erãt. sub his ducibus: Vtii quidem & Myci, sub Arsamane Darii filio: Paricanii verò sub Siromitre OEbazi filio. Arabes succincti erant ziras, *amiculi genus*, arcúsq; recuruos habiléque gestabant. AEthiopes pardorum pellibus leonúmque amicti, arcus è palmarum spathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arũdine sagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo figilla sculpũt: præterea hastas capreæ cornu præfixas, in modum spiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatũm corpus gypso, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem AEthiopúmque qui

A οἱ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Υ-
στάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύ-
ρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες
ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα
εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους· ἐπὶ δὲ, σίδηρος
λίθου. ἐταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν οὕτω Ἰνδοί·
ἐστρατεύοντο δὲ συστρατευόμενοι Φαρ-
ναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι
μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τά δὲ ἄλ-
λα, κατάπερ Βάκτριοι. Ἀρίοισι δὲ ἦρχε Σι-
σάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χο-
ρασμοὶ, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ
Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο. Τουτέων δὲ ἦρχον
οἵδε. Πάρθοισι μὲν καὶ Χορασμίοισι, Ἀρτα-
βάζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ
Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων, Ἀρ-
τύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρας
τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπιχώρια καλά-
μινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο.
οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα πρὸ-
χόμενοι Ἀριομάρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελ-
φεόν. Σαράγγαι δὲ, εἵματα μὲν βαθμὰ
ἔχοντες, ἐς γόνυ· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ ἀίχμας Μη-
δικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ
Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ, σισυροφόροι
τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγ-
χειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρεῖχοντο
Ἀτραύντεω τὸν Ἰταμίτεω. Οὖτοι δὲ
καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι
ἔσαν κατάπερ Πάκτυες. Τουτέων δὲ ἦρχον
οἵδε· Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμάνης
ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτρης ὁ
Οἰβάζου. Ἀράβιοι δὲ, ζειρὰς ὑποζωσμέ-
νοι ἔσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον, ἐπὶ δε-
ξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε
καὶ λεοντέας ἀναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ
φοινίκων ἀπάγης πεποιημένα μακρά, πε-
τραπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμί-
νους οἰστοὺς μακρούς. ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λί-
θος ὀξὺς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγῖδας
γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ, κέ-
ρεως δορκάδος ἐπῆν ὀξύ, πεποιημένοι ἔμπροι
λόγχης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τῶν δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἀλειφόμενοι ἰόν-
τες ἐς μάχην, γύψῳ, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀράβιοι δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν

χ' Δαδί-
και.

χ' φοίνικος

χ' ἄλλο

1) ὑπὸ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα γέρας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσέῃ σφυρηλάτον ἐποιήσατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὸ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθιοπες (δίξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) τασσόμενοι ἐτάχθησαν τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. Οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθιοπες, ἰθυτενέες εἰσὶ· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθιοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ τὠυτὸ Ἰνδοὶ ἐσεσάγατο, τρόπῳ δὲ ἵππων εἶχον ὅτι τοῖσι κεφαλῇσι, σφέων τε τοῖσι ὠσὶ ἐκ δεδαρμένα, καὶ τοῖσι λοφιῇσι. καὶ αἰτὶ μὲν ἴσφου, ἡ λοφιὴ κατέχει· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. τρόπον δὲ τὸν αὐτὸν ἀπὸ τοιῶνδε, ἐπισσῶντο γερέων δορέας. Λίβυες δὲ σκυτίνεα ἔσθεα ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ὀπισθοτόνοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασάγγην Ἀοιζοῦ. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· τρόπος δ', ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· τοῖσι δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δ', καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδηνοί τε καὶ Σύροι, τὠυτὸ αὐτὸ ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. Οἱ δ' Σύροι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δώτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δ' ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγην παραλλάσσοντες. Οἱ δ' Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον ΕὐρωπηίοιἐόντεςΣτρυμόνα Μακεδόσι μεταβαίτες δ' ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὔνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμενίοι δ' κατάπερ Φρύγες ἐσεσάγατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τουτέων σφωιτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δ' ἀλκιμώτατα τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δ' Λυδοὶ, Μήονες ἐκαλέοντο πάλαι.

A trans AEgyptum incolunt, dux erat Arſames, Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius ex vxoribus maximè adamans, [b]cum talari ex auro tunica effinxit. Arſames quidem AEthiopibus qui ſunt trans AEgyptum, atque Arabibus præerat. Ii autē AEthiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à cæteris differentes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam AEthiopes qui B ab ortu ſolis ſunt, [b]promiſſos crines: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. AEthiopes autem hi qui ex Aſia erāt, pleraque arma quæ Indi geſtabant, pelléſque frōtium equinarum cum auribus atque iubis, in capitibus, vt ipſæ iubæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati iêre, ac C iaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones autem capitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud longas, præterea iacula, pugionéſque, pedibus [c]caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabāt Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Iſti autem Syri à Perſis Cappadoces vocātur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus D Megaſidis filius: Mariandynorū & Libyum & Syrorum, Gobryas Darii filius & Artyſtonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicæ armaturam gerūt, paulùm differentes: qui (vt Macedones aiunt) tamdiu vocati ſunt Bryges quamdiu EVropæi fuerunt, Macedonum accolæ: tranſgreſſi autem in Aſiam, vnà cum loco nomen immutauere in Phryges. Armenii Phrygum cultu E armati erant, vtique illorum cōloni. His vtriſque præerat Artochmes, qui Darii filiam in matrimonio habebat. Lydi proximè ad Græcorum armaturam accedebāt, olim Meones vocati:

a Imaginē eius ex auro ſolido compactam habuit.

b Rectos crines.

c Calceos patrio more ad media crura extentos.

pristinóque nomine sublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperũt. Mysi super capita gẽtiles galeas ferebãt, scutula quoque ac præusta iacula. Sũt autem Lydorũ coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horũ vtrisque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit. Thraces è pelle vulpina cassides gestabãt, tunicis induti, & insuper circũdati variis sagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferẽtes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Isti trãsgressi in Asiam, vocati sunt Bithyni, pri⁹ appellati (vt ipsi aiũt) Strymonii, quòd Strymonẽ accolerent: à suísque sedibus exacti à Teucris & Mysis. Thracibus autem qui Asiam incolunt præerat Bagasaces Artabani filius, gestantibus breuia [a] è corio scuta, & bina singulis [b] veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas cassides, & super cassides ex æte factas aures bouis & cornua, impositis etiam cristis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos viros est. Cabelees Meones (qui Lasinii vocantur) eundem cultum gestabant quẽ Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebãt, & vestes fibulis substrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hystanis filius. Moschi ligneas circa capita cassides gerebant, scutáque ac hastilia breuia, sed longa in hastilibus spicula. Eodem quo Moschi ornatu militabant Tibareni, & Macrones, & Mosynœci, quos hi regebant: Moschos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Mosynœcos Artayctes, Chorasmis filius, qui Sesti in Hellespontо præses erat. [c] Mares in capitibus ligneas galeas gerebant, scutuláque è cru-

a E crudo bouis tergore. *Vt paulo post Gertit eãdem vocem.*

b Venabula Lycii operis.

Α Ὅτι δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος ἔχουσι τὸ ἐπώνυμίον, μεταβαλόντες τὸ οὔνομα. Μυσοὶ δέ, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ὅπλα χάλκεα, ἀσπίδας δὲ μικράς. ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ὅπλα καὐτοῖσι. οὗτοι δέ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Ὀλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐστρατεύετο ἅμα Δάτι. Θρῃίκες δ', ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες,

Β ἐστρατεύοντο, ὡεὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας· ὅτι δὲ, ζεύγεα ὑπεβεβλημένοι ποικίλα. ὑπὸ δὲ τοῖσι πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν. ἄγριοι δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδιον μικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ὅτι Στρυμόνι. ἐξαναστῆναι δέ φασι ἐξ ἠθέων ὑπό τε Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε

C Βαγασάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας εἶχον μικράς, καὶ ὑπόβολος δύο Λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε. ὅπλα δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· ὑπὸ δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα ὑποσῶν βοὸς χάλκεα. ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μήονες, Λασσώνιοι δὲ καλεόμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν

Μήονες.

D περ τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν δηλώσω, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βεβραχέας εἶχον, καὶ εἵματα συνεπορπέατο. εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι λύκια. περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἀπὸ διφθερέων πεποιημένους κυνέας. Τούτεων πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς. λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ

E Μοσσυνοίκοι, κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. Τούτοις δὲ στρατηγὸν ἄρχοντες οἵδε· Μόσχοις μὲν καὶ Τιβαρηνοῖσι, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Παρμύος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσσυνοίκοις, Ἀρταύκτης ὁ Χερσάμους, ὃς Σηστὸν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπεζήπλεε. Μάρες δ' ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ὅπλα χάλκεα εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερ-

c Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles gestabãt, *Vel nexiles*, clypeos autem paruos pelliceos, & iacula Colchi in capitib. lign.

μετίνας μικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ὡσὲ μὲν τῇσι κεφαλῇσι χαλκέα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας μικρὰς, αἰχμάς τε βραχέας. ὡσὼς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπιρες, κατάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύοντο. Τουτέων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε.

Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀναστάτους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω τῆς Μηδικῆς εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. Τουτέων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων, δευτέρῳ ἔτεϊ τουτέων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον στρατόμενά τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζόν· τούτου μὲν τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται. καὶ οἱ διακατάξαντες καὶ διαριθμήσαντες, οὗτοι ἔσαν· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκαρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημαίτορες. ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες. ἐστρατήγεον δὲ τουτέων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τεισταμάχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμιον ποιεύμενου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρτάζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου· οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τουτέων Πέρσεων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι ὑπὸ Περσέων οὗτοι ὅτι τοῦδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀναίρητο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμᾷ οὔτε πλέονες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο ἀπὸ πάντων Περσέων, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται· χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐς τὸ πρόσω. ἁρματοφόρεον τε ἅμα ἦγοντο, ἐν δὲ, παλλακάς καὶ θεραπηίην πολλὴν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, καμήλοι τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

Tertaxmes

Zerdomenes

Bindeis,

do bouis tergore, atque lăceolas, præterea machæras. Præerat autem Maribus & Colchis Pherédates Theaspis filius. Alarodii & Saspires eodem quo Colchi ornatu militabāt, duce Masistio Sirometris filio. Insulanæ gentes, quę rubro è mari sequutæ sūt ex iis insulis ad quas transportare rex solet quos è suis locis summouet, gerebāt proxima Medis & vestimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux secūdo pòst anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continētem ibant, ex quibus constabat pedester exercitus: quibus ii præerant qui commemorati sunt, quique ordinarant milites connumerauerántque, & chiliarchas, *id est, tribunos qui mille*, & myriarchas, *id est, qui decem millibus præsunt*, delegerant. nā myriarchæ cēturiones decanósque creauerant. Erant & alii agminū & gentiū prætores; verùm ii qui nominati sunt, erant duces. Horū tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui dissuaserat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Masistes Dario & Atossa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedestriū copiarū, præter illa delecta Persarum decē millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quòd siquis eorum aut nece aut morbo numerū imminueret, alius sufficiebatur: nec vnquā plures erant pauciorésve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præstantissimi omnium, vt dictum est: & præterea immenso auro conspicui, ducentes vnà carrucas cum pallacis ac familia permulta eáque bellè ornata: necnon camelos ac iumēta, præter cæteros milites, quæ commeatū portabant.

Equitant autem hæ nationes: sed non omnes habebant equos, verùm hæ solæ: Persæ, qui cadē erāt qua peditatus armatura ornati, nisi quòd quidam gestabāt in capitibus opera ex ære ferróque ductilia. Sūt autem quidam Nomades homines, qui Sagartii appellātur, & gente & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitū, armaturam neque aheneam neque ferream assueti ferre, præter pugiones, vtentes reste è viminibus conserta, qua freti in prælium eunt. Est autem prælium eorum virorum huiusmodi: Cum hoste congredientes iniiciūt eas restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, cum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horū pugna est, iidémque inter Persas censentur. Medi eādem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Cissii. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. cæterùm equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erāt agitatores. Caspii quoque & Paricani itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo inferiores equis pernicitate. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitque numerus equitū, octo myriades, *id est, octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autē in vltimo locati, ob id postremi ne equitatus conserteretur, equis camelos non tolerantibus. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quū Sardibus proficisceretur, in calamitatē incidit insciēs.

A ἱππεύς δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα πρεῖχετο ἵππων, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τῇσι αὐτῇσι ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ὅτι τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεπλαγμένα ποιήματα. εἰσὶ δὲ τινες νομάδες αὐθεφται Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ πρεῖχοντο μὲν ἵππων ὀκτακισχιλίων, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων, τῇσι πίσσιοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν, ἥνδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ὅπως ἂν ἅρπῃ βρόχους ἐχούσας· ὅτευ δ' ἂν τύχῃ, ἢν τε ἵππου, ἢν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑωυτὸν ἕλκει. τοῖσι δὲ ἐν ἄρκεσι ἐμπαλλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτεων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τὴν αὐτὴν ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευήν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴν μὲν ἐσεσάχατο τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἥλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ἔστι δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἥλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἅρματα. ὡς δ' αὖτως Κάσπιοι καὶ Παριανοὶ ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀραβίοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἥλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτι οὐ λειπομένας ἵππων. ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἱππεύει. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πλὴν ἐξ τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα. Ἀραβίοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐκ ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο ὁ ἱππικός· ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι συνίπτορος Φαρνούχης κατελέλειπτο ὑπὸ Σάρδιας νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέωντο ἐκ Σάρδιων, ὑπὸ συμφορῆς ἐνέπεσε οὐκ ἐλάσσονι

ἐλαύνοντι

ἐλαύνοντι γὰρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τῷ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος οὐ προεϊδὼν ἐφοβήθη τε, καὶ ἅμα ὀρθὸς ἀπεστείσατο τὸν Φαρνούχεα. πεσὼν δὲ, αἷμά τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν ἐνέπλησε νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷπερ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, σὺν τοῖσι γοεῦσι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

261

Τῶν δὲ τεσσέρων ἀριθμὸς μὲν ἐγίνετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλιαι, παρεῖχοντο δὲ αὐτὰς οἵδε· Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τεσσκοσίας· ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀληθέστατα πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλλήνων· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ὅπου τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἀφικόμενοι δὲ διὰ τῆς Συρίης οἰκέουσι τὸ πρὸς θάλασσαν· τῆς δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρεῖχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χαλκᾶ, ἀσπίδας δὲ κοίλας, ἁλκὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύχεας μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκεύασαν. Κύπριοι δὲ παρεῖχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τοὺς μὲν κεφαλὰς εἰλίξατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δ' ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. Τουτέων δ' ἔστι δὲ ἔθνεα ἐστὶ· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ Ἀθηναίων· οἱ δὲ, ἀπ' Ἀρκαδίης. οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρεῖχοντο νέας· οὗτοι δὲ αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἔθνεια, λαισήιά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοίνης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες. δύο δ' ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα· οὗτοι μὲν ὀνομαστὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο, ἔθνος δὲ Κίλικες τὸ ἀπὸ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος καὶ Φοίνικος ἔχον τὸ ἐπώνυμον.

A equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improuiso deterritus atque erectum sese attollés, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinē euomuit, nactúsque est morbum, qui in phthisin, *id est* tabem, euasit. Equo autē, à casu statim domini, fecerunt famuli vt ille iusserat: Abducto nanque in eum locum vbi dominum strauerat, crura cum genibus abscideruntItaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

B Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & [a] octo: quas hi præbuere: Phœnices, cū Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas: hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis vmbone carētibus, cúmque iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorāt) quondā mare rubrū accolebāt: illinc trāsgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid AEgypto tenus est, Palæstina vocitatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autem scuta magnis vmbonibus prædita, ac grādia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modū isti armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naues præbebāt, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erāt: reliqui tunicas gestabant, cætera vt Græci. Quorū gentes sunt partim à Salamine & Athenienſibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab AEthiopia oriundi, vt ipsi Cyprii aiunt. Cilices, cētum naues. Hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli iacula gestantes, & ensem machæræ AEgyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt.

a Septem:

Pamphylii, triginta naues, Græcanicis armis ornati, qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troia diſiecti fuerant. Lycii præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreiſque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis ſagittis ſine pennis, atque iaculis: gerentes ex humeris ſuſpenſas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, ſed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui ſunt ex Aſia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vti è Peloponneſo propagati. Cares, ſeptuaginta naues, cætera Græco more ornati, ſed & falces & pugiones gerebãt. [a] quos prius appellatos fuiſſe Hœtines, in ſuperioribus libris dictum eſt. Iones, centũ naues, armati Græco ritu: qui quandiu in Pelopõneſo regionẽ quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante aduentũ Danai & Xuthii in Peloponneſum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi AEgialees, *id eſt, littorales*, ſed ab Ione Xuthi filio, Iones ſunt appellati. Inſulani, naues decem & ſeptem, armati vt Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Atheniẽſibus appellata. AEoles, ſexaginta naues, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centũ naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Cæteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In omnibus autem nauibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices optimas Sidonii. Harum ſingulis, & itẽ pedeſtribus eorũ copiis

[a] Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in ſuperioribus. *Hic autem ridiculè fecit populos ex vocabulo ὅτινες, vt ſuprà, pag. 171 ex nomine ὅσιονες populos Heſſonas fecerat.*

A Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι· ⓐ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι, εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα χαραδρήϊνα, καὶ ὀιστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρέμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πεπλεγμένους. ἐγχειρίδιά τε καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες. ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔχουσι τὴν ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ ⓐ ἐκ τῆς Ἀσίης, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἐκ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσαλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ, οἵ τινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρόσθεν τοῦ λόγου εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλληνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ἀπὸ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ ⓐ αὐτὸν λόγον. καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Ἴωνες ⓐ ἀπ' Ἀθηναίων. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ ὅπαλα καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ παρετέτακτο ἐκ βασιλέος καὶ χώρῳ μένουσι, φύλακες ἐπὶ τῶν γεφυρέων) ⓐ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. ἐπεβάτευον δὲ ὅδε πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τουτέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς ⓐ πεζὸν τεταγμένοισι αὐτέων 262

ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ, (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι ἐς τοιῆδε λόγον) οὐ ποιήσομαι μνήμην. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἀπαξίοι ἦσαν ἡγεμόνες, ἔν τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἴποντο δὲ ὡς οὐ στρατηλοὶ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατηλατούμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηλοί τε καὶ ἄρχοντες ὁ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτόθεν ἦσαν. Πέρσαι, εἰρέσθαί μοι. τῶν δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον δύο. τεσσερακοντέρεοι δὲ, καὶ πεντηκοντέρεοι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ σιτηλόγα ἐς μυρίους, ἐφάνη τετράκις. τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετά γε τοὺς στρατηλοὺς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀλήσιος, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώνου, καὶ Ἀριδίης Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· τῶν δὲ Καρῶν, Ἱστιαῖός τε ὁ Τυμνέω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ ποιήσομαι μνήμην ταξιάρχων, ὡς δὴ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θώυμα ποιεῦμαι, ὅτι τοῦ Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἧτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὸν τυραννίδα, καὶ παῖδος ὑπαρχόντος νεηνίεω, ἐπὶ λήμματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐστρατεύετο, οὐδεμίης ἐούσης ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ οἱ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, τὰ μὲν πρὸς πατρὸς, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη.

Μέρμηκος ἐγὼ

Μέρβαλος

Γόργος

Πυγρέης Σελδώμου

A præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio historiæ non exigit necessariò) non faciam mētionem. Neque enim singularum nationum duces digni memoria fuere, quarū quot vrbes, tot duces extitere: sed nō vt ductores, verùm vt serui (quēadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos summa imperii erat, vt singularum gētium principes, quinam eorum Persæ fuerint, à me commemoratum est. Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaspes Aspathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem classi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: AEgyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex vtroque parente germanus: reliquæ autem classi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria nauigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta cōstat ad trium millium peruenisse. Eorum autem qui in classe erant, secūdum duces, illustrissimi fuere, Sidonius Tetramnestus Allesi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syennesis Oromedōtis, & Lycius Cybernisci Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Chersis, & Timonax Timagoræ filius. Carum verò Histiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Dámasithymus Cándaulis filius. Aliorum nūc præfectorum mentionem facere supersedeo, tanquam non necesse habēs. Verùm Artemisiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionē aduersus Græciam sequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidē obtinens, nulla adacta necessitate, sed præstantia animi atque virilitate in militiam cōcessit. Nomē ei erat Artemisiæ, Lygdamis filiæ, paternū genus ex Halicarnasso, maternū è Creta. Imperās hæc Halicarnassēis, & Cois, & Nisyriis, & Calydniis, quīque cū nauib⁹ venit omni copia instructis.

atque post Sidonias hæ naues fue-
rũt illustrissimæ. Eadẽ apud regẽ
optimas inter omnes socios sen-
tentias dixit. Quas ciuitates re-
censui sub illius imperio fuisse,
earum vniuersam gẽtem annuo
Doricam esse, Halicarnasseorum
quidem Trœzeniam, cæterorũ
autem Epidauriam. Hactenus de
nautico exercitu.

Xerxes, inito copiarum nu-
mero, militibus instructis, con-
cupiuit illos lustrando oculis
obire: quemadmodum & fecit.
Itaque inscenso curru singulas
nationes lustrans, quænã essent
percontabatur: quarum profes-
sionem scribæ excipiebant, do-
nec ad extremos equitum pedi-
túmque perueniretum est. Hoc per-
fecto, & nauibus in mare dedu-
ctis, Xerxes è curru in nauim Si-
doniam transcendit: residénsque sub aureo tabernaculo, præ-
teruehénsque nauium proras,
scisciabatur de singulis itidem
vt de terrestri exercitu fecerat,
describíque iubebat. Enimuero
nauarchi productas à littore qua-
tuor ferè iugerum spatio naues
stabilierant, cóuersis à terra pro-
ris, & in vnam frontem digestis,
epibatis quoque, *id est, propugna-
toribus*, tanquam ad bellum ar-
matis: quos Xerxes inter proras
& litus nauigans conspicabatur.
Vbi autem & classem lustrauit,
egressus naui accersit Demaratũ
Aristonis filium, comitem huius
aduersus Græciam expeditionis,
eíque accersito ita inquit, De-
marate, iuuat nunc me quæ cu-
pio abs te interrogare, qui &
Græcus es, & non ex minima ci-
uitate, vt audio, tam ex te quàm
ex aliis Græcis [a] qui me alloquẽ-
di gratia adeunt. nũc igitur hoc
mihi expone, nũquid Græci sus-
tinebunt manus contra me le-
uare. nam (vt ego opinor) ne o-
mnes quidem Græci ac cæteri
mortales qui [b] ad hesperum in-
colunt, si congregarentur, pares
essent nostris armis, nec me in-
uadentem expectarent: quũ non
sint inter se concordes. Libet ta-
men mihi abs te audire quid de
hoc dicas. His verbis interroga-
uit. Demaratus autem excipiens,

a Qui me allo-
quũtur. *Vel, Quo-
buscum mihi ser-
mo est.*

b Ad occiden-
tem

A καὶ σὺν ἀπάσῃ τῇ στρατιῇ, μετὰ γε τὰς
Σιδωνίων, νέας ἐνδοξοτάτας πρείχετο. πάν-
των δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀείσας βα-
σιλεῖ ἀπεδέξατο. τῷ δὲ κατέλεξα πο-
λίων ἡγεμονεύειν αὐτίκα, ὅ ἔθνος ἀποφαί-
νω πολὺ ἐὸν Δωϊκόν. Ἁλικαρνησσέας μὲν,
Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυ-
ρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴ-
ρηται.

Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠείθμησέ τε, καὶ διεπά-
B ζητο ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διε-
ξελάσας ἰδέσθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα,
καὶ διεξελαύνων ὅτι ἄρματος πρὸ ἔθνος
ἕν ἕκαστον, ἐπιστάμενος. καὶ ἀπέγραφον (a)
γραμματιστάι· ἕως ἐξ ἑκάτων ἐς ἑκατὰ ἀ-
πίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τῶν πεζῶν. ὡς δὲ
ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθει-
σέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης με-
τεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην,
ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε
τοῦδε τὰς πρῳρέας τῶν νεῶν, ἐπειρωτέων τε
ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπο-
C γραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀ-
ναγαγόντες ὅσον τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τῆς
αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχευον τὰς πρῳρέας ἐς γῆν,
πρέψαντες πρώτας μετωπηδὸν, καὶ ἐξο-
πλίσαντες τοὺς ὁπλίτας ὡς ἐς πόλεμον.
ὁ δή, ἐντὸς τῶν πρῳρέων πλέων ἐπῄει τε
καὶ τῆς αἰγιαλοῦ. ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέ-
πλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμ-
D ψατο Δημάρητον (b) Ἀρίστωνος συστρατευ-
όμενον αὐτῷ ὅτι τὴν Ἑλλάδα. καλέσας
δὲ αὐτὸν, εἴρετο τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν
μοί σε ἡδύ τι ὂν ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ
εἶς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πευθάνομαι σεῦ
τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λό-
γους ἀπικνεομένων) πόλιος οὐτ' ἐλαχίστης, οὐτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ
Ἕλληνες ὑποστήσονται χεῖρας ἐμοὶ ἀν-
ταφερόμενοι. οὐ γάρ, ὡς δοκέω ἐγὼ, οὐδ' εἰ
E πάντες Ἕλληνες, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τοῖς ἑ-
σπερίοις οἰκέοντες ἄνθρωποι συλλεχθείησαν,
ἱκανοί εἰσι ἐμὲ ὑπομεῖναι, μὴ ἐόντες ἀριθμοί. ἐθέλω μὲν νυν καὶ τόδε παρὰ σεῦ, οἷόν τι λέγεις περὶ αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ
μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ, ὑποπλαδὼν ἔφη,

Ἐνδοξοτάτας

Διεπάζητο

Ἐπιστάμενος

Συστρατευόμενον

Εἰρέσθαι

» Ὦ βασιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρὸς σε, ἢ ἡδονῇ; ὁ δὲ μιν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε, φὰς οὐδέν οἱ ἀνδικήσεσθαι ἔτι πρότερον ἢ πρότερον. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε » Δημάρητος, ἔλεγε τάδε, Βασιλεῦ, ἐπειδὴ » ἀληθείῃ ἀφοσιώσασθαι πρώτους με κε- » λεύεις, ταῦτα λέξομαι τὰ μὴ ψευδόμενος » ἵνα ὕστερον ὑπό σεο ἁλώσεται, τῇ Ἑλλὰ- » δι πενίη μοῦνα αἰεί κοτε σύντροφος ἐστί· ἀρε- » τὴ δὲ ἔπακτος ἐστί, ἀπό τε σοφίης κατερ- » γασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ ἀφοσιωμέ- » νη ἡ Ἑλλὰς, τήν τε πενίην ἀπαμύνε- » ται, καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν νῦν » πρώτους Ἕλληνας τοὺς τῇδε κείνοις τοῖς Δω- » ρικοῖς χώροις οἰκημένους. ἔρχομαι δὲ λέ- » ξων οὐ τοῖσι πρώτοισι τοῖσδε τοὺς λόγους, ἀλ- » λὰ τοῖσι Λακεδαιμονίων μούνοισι πρῶτα » μέν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σοὶ δέξονται λό- » γοις δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὖ- » τις δέ, ὡς ἀντιώσονταί τοι ἐς μάχην, καὶ » ἢν οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρο- » νέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς » ἐόντες ταῦτα ποιέειν οἷοί τέ εἰσι. ἢν τε γὰρ » τύχωσι ἑξακισχίλιοι χίλιοι, οὗτοι μαχέ- » σονταί τοι, ἢν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἢν τε » καὶ πλέονες. ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γε- » λάσας ἔφη, Δημάρητε, οἷ ἐφθέγξαο ἔπος, » ἀνδρὰς χιλίοις στρατιῇ τοσῇδε μαχέσα- » σθαι; ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φὴς τουτέων τῶν αὐ- » τῶν ἄρχειν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν ἐ- » λθὼν αὐτίκα μάλα τοῖς ἀνδρας δέ- » κα μαχέσασθαι, καί τοι εἰ ὃ πολιτικὸν » ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷ σὺ διαιρέῃς, σέ γε » τῶν κείνων βασιλῆα πρέπει τοῖς τὸ πλῆθος αὐτιτάσσεσθαι τοῖσι νόμοισι τοῖσι ὑμε- » τέροισι. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς αὐτάξιός ἐστι, σέ γε δίζη- » μαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρ- » θοῖ τὰ λεγόμενα ὁ λόγος ὁ τοῦδε σεῦ εἰρημένος. εἰ » δὲ τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι ὅ- » σοι σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων » ἐς λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην » κόμπος ὁ λόγος οὗτος ὁ εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ » φέρε ἴδω πρὸς σὲ εἰκότι κῶς δυνατὸς χί- » λιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ πεντακισμύριοι, ἐόν- » τες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, καὶ μὴ ὑπ' » ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀντίσχωσι.

Vtra, inquit, apud te rex vtar? veritaténe an iucunditate? Ille vt veritate vteretur iubere. neque enim sibi ob id eum minus iucundum fore quàm antea fuisset. Hoc vbi Demaratus audiuit, Quoniam, inquit, me iubes, rex, omnino veritatem proloqui,[a] ea dicam quæ nemo nisi mentiens apud te postea carpet. Græcia sẽper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia acciuit & à seuera disciplina, quam vsurpans Græcia, & paupertatem[b] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verùm de Lacedæmoniis solis. Iã primùm nego fieri posse vt tuam orationem admittant, afferentẽ Græciæ seruitutẽ: deinde *annuo* venturos tibi obuiam ad pugnandũ, etiamsi cæteri Græci omnes sentiant tecum. Neque verò de numero eorũ quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & itẽ siue pauciores siue plures. Hæc quum audisset Xerxes, sublato cachinno inquit, Demarate, quódnam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedũ, dic mihi, nónne teipsum ais istorum virorum fuisse regẽ? vísne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quòd si vestri populares omnes tales sũt quales tu prædicas, profectò secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, iure abs te posco vt viginti sis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac[c] tanta statura qualis quantúsque tu, ac cæteri Græci qui in colloquium meũ venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, frustra id insolentérque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, vnde fieri queat vt mille aut decẽ millia atque quinquaginta millia hominum, qui præsertim omnes liberi, nec vnius imperio subiecti, tãto exercitui obsisterét:

a Ea dicentẽ ob quæ nemo à te postea mendacii conuincetur. Vel, *arguetur. Relinquitur autem pẽdens sententia, vt subaudiatur, Ita res se habet, Vel, Audi.*

b Propulsat

c Tantilla

quum ſimus nos plures quàm milleni ad ſingulos eorũ, ſi fuerint quinque millia. [a] Nam ſub vno (quemadmodum apud nos fit) imperatore milites, illius metu, etiam contra ſuam ipſorum naturã meliores efficiuntur, adactíque verberibus, vel pauciores aduerſus plures eunt: iidem remiſſo libero ſibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Perſis, ægrè cum eis ſolis certaturos. quinimo iſtud apud nos ſolos eſt quod ais: verùm non ita multum, ſed rarum. ſunt enim è Perſis meis [b] ſatellitib⁹ qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex ab initio me vera dicentem, non iucundum tibi futurum: ſed quia tu dicere me veriſſima coegiſti, dixi quæ erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipſe optimè intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorré profugúmque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donauit. Quare non eſt credibile virum prudentem reſpuere beneuolentiam exploratam, ſed maximè obſeruare. Ego autem neque cum decem promittam me poſſe dimicare, neque cum duobus: ac ne ſingulari quidem certamine volens certauerim. At ſi neceſſe fuerit, aut vehemens diſcrimen inſtiterit, libentiſſimè cũ vno quolibet iſtorum hominum dimicarem, qui ſe ſingulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum ſingulis, non ſunt illi quidem cæteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum ſunt excellentiſſimi. nam licet ſint liberi, non tamen ſunt vſquequaque liberi: quippe quibus præeſt domina lex, quam multo magis metuunt quàm tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem ſemper, vetans ſemper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: ſed iubens vt ordinẽ non deſerentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquẽs, ſi tibi blaterare videor,

a Nam ſi more noſtro vni parerent, illius metu ſtrenui magis quàm pro ſua natura reddi poſſent, & verberibus adacti adorirentur plures quàm ipſi eſſent: at nũc quum ſolutè & liberè viuant, horum certè neutrum fecerint.

b Haſtatis, *vt & ipſe antea eſt interpretatus.*

A ἐπεί τε πλοῦνες ὡυτὶ ἕνα ἕκαστον γινόμεθα, « ἢ χίλιοι, ἐόντων πέντε χιλιάδεων. οὐτω μὲν « γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι καὶ τοῦτον τὸν ἡμέτερον, « ἡμῖν αἰ δειμαίνοντες τῶτον καὶ ὑπὲρ τὴν « ἑωυτῶν φύσιν ἀμείνονες· καὶ ἴσιεν αἰ ἀναγκαζό- « μενοι μάστιγι ἐς πλοῦνας ἐλάσσονες ἐόντες· « ἀφειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ αἰ ποιέοιεν « ταυτέων τοῦτέρα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ αἰ- « σωθέντας πλήθεϊ, χαλεπῶς αἰ Ἕλληνας « Πέρσῃσι μουνωθεῖσι μάχεσθαι. ἀλλὰ πρὸς ἡ- « μέων μὲν μουνωθεῖσι τῶτο ὃ σὺ λέγεις. ἔστι γε « μὲν πολλὸν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ- « σέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσουσι « Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. « τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυαρέᾳς. τοῦτο « τοῦτα Δημάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρ- « χῆθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, ἀ- « φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέ- « γειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ « κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγ- « χάνω τὰ νυῦ τάδε ἐξεργασ ἐκείνους, αὐτὸς « μάλιστα ἐξεπίστεαι· οἳ μὲ τιμίην τε καὶ γέ- « ρεα ἀπελόμενοι πατρῴα, ἀπολίν τε καὶ φυ- « γάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδε- « ξάμενος, βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὕκων « εἰκὸς ἐστὶ ἄνδρα τὸν σώφρονα βουλίοισι φαυλο- « μένοισι διωθέεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπέρχεσθαι μάλιστα. « ἐγὼ γοῦν οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε « εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι ἑκὼν γε εἶναι, οὐδ' « ἂν μουνομαχοίμην. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἢ μέ- « γας τις ὁ ἐποτρυνέων ἀγών, μαχοίμην ἂν « πρώτων ἥδιστα ἑνὶ τουτέων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλ- « λήνων ἕκαστος φησὶ τριῶν ἀξιος εἶναι. ὡς δὲ 264
καὶ Λακεδαιμόνιοι, καθ' ἕνα μαχόμενοι, « οὐδαμῶν εἰσὶ κακίονες ἀνδρῶν· ἀλκέες δέ, ἀ- « ρηιοι ἀνδρῶν ἀπρήκτων. ἐλεύθεροι γὰρ ἐόν- « τες, οὐ πρήκτα ἐλεύθεροί εἰσι. ἔστι γὰρ « σφι δεσπότης, νόμος, τὸν ὑποδεδιμένοι πο- « λλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ, σέ. ποιεῦσι « γὰρ τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει δὲ τωὐτὸ « ἀεὶ, οὐκ ἐῶν φεύγειν τοσόνδε πλῆθος ἀν- « δρῶν ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ « τάξει, νικᾶν, ἢ ἀπόλλυσθαι. σὺ « δὲ, εἰ φαίνομαι τοῦτα λέγων φλυρέειν, «

ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: ſed iubens vt ordinẽ non deſerentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquẽs, ſi tibi blaterare videor,

» ἄλλα σιγᾷν ἐθέλω τὸ λοιπόν. νῦν δὲ αἰνε- A volo posthac in cæteris silétium
» καθεὶς ἔλεξα. ἡμῖν μὲν τοι κατὰ νόον τοι agere. Hactenus loquutus sum
» βασιλεῦ. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρ- coactus: tibi verò ex sententia
ξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, & οὐκ ἐποι- cõtingat,rex.Hæc loquuto De-
ήσατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν marato, Xerxes ad risum ver-
ἀπεπέμψατο. Τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν sus,nulla indignatione permo-
Ξέρξης, καὶ ὑπάρχων ἐν τῷ Δοείσκῳ τούτῳ tus est, sed comiter hominẽ re-
καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, misit. Post Demarati colloquiũ,
τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου ταχθέντα καταπαύ- vbi Doriſco præfecit prætorem
σας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρηίκης Mascamem Megadostis filium,
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καταλιπὼν δὲ ἄνδρα τοι- B amoto eo quem Darius præfece-
όνδε Μασκάμην ἡμόρμενον, ᾧ μοιώῳ Ξέρ- rat, ire cum exercitu aduersus
ξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς Ἀρισταγόρῃ πρώ- Græciam pergit.Huic Mascami,
των ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρ- quem illic reliquit Xerxes, vni
χους· πέμπεσκε δὲ καὶ παῖδα ἑωυτοῦ. ὡς δὲ καὶ tanquam omnium prætorum
Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι præstantissimo quos aut ipse aut
ἐκγόνοισι. κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον τού- Darius constituisset, dona quot-
των τῆς ἐλάσιος ὑπάρχοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ annis misit: & item eius posteris
τῶν Ἑλλησπόντιον πρώτα χῆ. ὅτοι ὦν πρῶτοι, Artaxerxes filius Xerxis. Etenim
οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν ante hanc expeditionẽ in Thra-
τοῦ ἐν Δοείσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον τού- C cia & vbique in Hellespõto præ-
των τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν. τὸν δὲ ἐν tores fuerãt,qui omnes post ean-
Δοείσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνήθησαν dem expeditionẽ à Græcis eiecti
ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ sũt & è Thracia & ex Helleſpon-
οἱ παῖδας πέμπεται φόρου τοῦ βασιλεύοντος to,præterquam è Doriſco. [a] vn- a At Mascamem hunc qui apud Doriscum erat, nulli eiicere potuerunt, multis licet id conatis.
de Mascamem Græci, permulta
conati,tamen eiicere nequierũt.
ob id huic ab eo qui in Perſis re-
gnat, ſemper dona mittuntur.
Eorum verò qui à Græcis expul-
ſi ſunt,neminem rex Xerxes vi-
rum egregium eſſe dixit, præter
vnum Bogem ex Eione, quem
laudare non deſinebat, eiúſque
qui ſuperfuere liberos maximo
inter Perſas honore proſeque-
batur. Siquidẽ magnis ferri lau-
dibus Boges meruit: qui quum
ab Atheniẽſibus & Cimone Mil-
tiadis filio obſideretur, licerétque ei accepta fide egredi & in
Aſiam remeare, tamen abnuit,
ne regi præ metu ſuperfuiſſe vi-
deretur,ſed ad extremum vſque
perſtitit: atque vbi nihil in mœ-
nibus commeatus reliquũ fuit,
accenſo ingenti rogo, interemit
liberos,coniugem, concubinas,
familiam: eóſque in rogum de-
iecit: dehinc omne aurum vrbis
atque argentum è muris diſper-
ſit in Strymonem. his actis, etiá
ſemetipſum coniecit in rogum.
Ita hic meritò à Perſis ad hoc vſ-
que tempus præconio celebra-
tur.

Xerxes è Doriſco in Græciam
tendens, vt quoſque populos

Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δοείσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. τοὺς δὲ ἀεὶ γινομένους

adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (vt ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliã vſque tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, præteriit primùm Samothracios muros, quorum vltimum oppidum ad veſperam ſitũ eſt, nomine Meſambria, cui vicinum eſt oppidũ Thaſiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cuius aqua tunc nõ ſuffecit copiis Xerxis, ſed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quę tamẽ optimo iure Ciconum eſt. Tranſmiſſo profluente Liſſi arefacto, Xerxes has Græcas vrbes prætergreſſus eſt: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui iuxta eas ſunt, famoſiſſimos lacus, [a] Iſmaridem, qui Maroneã Strymámque interiacet: Biſtonidem Dicææ cõtiguum, in quẽ duo flumina ingrediũtur, Trau & Cõpſatus. Iuxta Abdera autẽ nullum nobilem lacũ præteriit Xerxes, ſed fluuium Neſtũ mare ſubeuntẽ. Poſt has regiones perrexit mediterraneas verſus vrbes: in quarum vna eſt lacus triginta ferme ſtadiorũ in circuitu, piſcoſus & admodum ſalſus: quẽ ſola iumenta quum aquarentur exſiccauere. Huic vrbi nomẽ eſt Piſſyrus. Has vrbes & maritimas & Græcas ſiniſtrorſũ relinquens præteriit Xerxes. Per quas autem gentes Thraciæ prouinciæ iter fecit, hæ ſunt: Pæti, Cicones, Biſtones, Sapæi, Derſæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erãt, nauibus ſequuti ſunt: qui verò mediterranei (qui & cõmemorati ſunt à me) præter Satras, cæteri omnes terreſtri itinere ſequi coacti ſunt. Satræ nulli olim hominum, quantum nos ſcimus, fuere ſubiecti, ſed ſoli è Thracibus ad meam memoriam liberi ſemper perſtitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac niuibus obſitos: ſúntque viri in re bellica eximii.

[a] *Hæc nomina lacuũ, fœminina ſunt Græcis, quia λίμνη illis fœminini eſt generis. Idem & in ſeq. obſeruandum.*

A ἐμποδὼν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παρεμείβετο δὲ πορθμὸς ὁκόσον Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τῶν ἑκάτη πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· μεταξὺ δὲ σφέων τοῦ B μέσου Λίσσος ποταμὸς διαῤῥέει· ὃς τότε οὐκ ἀπέχετο τὸ ὕδωρ πρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νεῶν δὲ Βριαντική. ἔστι μὲν τοῖσι δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. παραβὰς δὲ τὸν Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπεξεσμένον, πόλιας Ἑλληνίδας ταύτας παρεμείβετο, Μαρώνειαν, Δικαίαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήιε, καὶ κατὰ ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς ταύτας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δικαίαν, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσιοῦσι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐόσαν οὐνομαστὴν παρεμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρήιε· τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ ἐόσαν τυγχάνει ὥστε τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρπα ἄλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μόνα ἀρδόμενα αἰεξήρηνε. τῇ δὲ πόλι ταύτῃ οὔνομά ἐστι Πίσσυες. ταύτας μὲν δὴ τὰς C πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήιε. ἔνθεα δὴ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἤδωνοί, Σάτραι. τούτεων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι τῆσι D νησοὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλ' ἀεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε τὰ ὄρεα ὑψηλά, ἴδησί τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι συνηρεφέα· καὶ εἰσὶ πολέμια ἄκροι.

265

Γίσυρος.

οὗτοι οἱ τῦ Διονύσου τὸ μαντήιον εἰσὶ ἐκτημένοι. τὸ δὲ μαντήιον τῦτο, ἔστι μὲν ὅτι τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τὸ ἱερόν. προεμήνυτο δὲ ἡ χρέουσα, καθάπερ ἐν Δελφοῖσι, ἡ αὐτὴ τοιαῦτα. προαμείβετο δὲ ὁ Ξέρξης τὸν εἰρημένον, δεύτερα τούτων προαμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν καὶ Νιφάγης ἔτι οὔνομα, καὶ ἕτερον Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ πρὸ αὐτῶν τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Παγγαῖον ὄρος ἀπέργων, ἐὸν μέγά τε καὶ ὑψηλόν, ἐν τῷ χρυσεά τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πίερές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. ὑποκέονται δὲ τὸ Παγγαῖον πρὸς βορέω ἀνέμου, Παίονες, Δόβηρές τε καὶ Παιόπλαι πᾶν ἐξίοντι, πρὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ὅτι ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τῦ ἐγὼ ὀλίγον πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ πρὸς τὸ Παγγαῖον ὄρος, καλέεται Φυλλίς, καὶ κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ὅτι ποταμὸν Ἄγγιτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τῇσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα βεβηκότες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὶ πεπλανήμεναι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμηστρίν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πεπλάνημαι γηράσασάν ποτε ἐόντων ἐπιφανέων Περσέων παῖδας ἐπὶ ἑωυτῆς τὸν ἐπὶ τῷ λεγομένῳ ἐπὶ θεῷ αὐτηκοέϊ κατορύσσουσαν. ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐς θάλασσαν πρὸς ἡλίου δυσμέων ἔστι αἰγιαλός, ἐν τῷ οἰκημένην Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρέξεισι. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ὅτι Ποσειδήιον ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἦισι διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον

apud quos oraculū est Dionysi, idque in reditissimis montibus. Eorum qui in illo tēplo prophetāt, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes verò quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varié. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum vni nomē est Niphragæ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cùm Pieres & Odomanti, tum præcipuè Satræ exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumen Strymonem peruenit, & vrbem Eionem, cuius prætor Boges (de quo paulo antè fecimus mentionem) adhuc viuebat. Regio autem hæc Pangæo mōti circumiecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonē subit: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quē magi mactatis equis candidis litauerūt. His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Nouem vias Edonorū iere: iuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenere. Audiētes autem eum locum Nouem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum viuos defoderunt. Persicum enim est defodere viuentes. nam & Amestrin Xerxis vxorem, iam prouectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam deo qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est littus, in quo sitam vrbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni tēpli à læua manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum

a Possidentu

Græcam vrbem, peruenítque Acanthum, ducens vnà singulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemorauí: iis qui maritimi erãt, classe: qui procul à mari aberãt, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitũ, Thraces neque confundunt, neque ferunt, sed ad mea vsque tempora magnopere venerantur. Posteaquam autem Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis vt hospitalitatẽ exhiberent, cósque Medica veste donauit: laudauítque quòd alacres cerneret esse ad bellum, quódque audiret fossam esse absolutã. Xerxe autem apud Acanthum agẽte contigit vt Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas [a] proceríssima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à lõgitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatissimè eum funerauit, exhibito etiã epulo, eiúsque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ iacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui exercitum excipiebant, quũ Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam deuenere, adeo quidẽ vt suis laribus efficerẽtur extores. Dum autem Thassii pro suis vrbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filí[9], elatus animo, vir inter populares illustris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem vbi qui præerãt proposuere aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc verò oppidani frumentum quod in vrbibus erat, inter se distributum molebant, farinámque triticeam hordeaceámque in complures menses faciebant. Adhæc

a Proceríssima (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat prę quouis alio altíssima. adeo vt Xerxes, magno damno, &c. funerauerit, exhib.

9 Antipater Orgis filius.

A πόλιν Ἑλλάδα τὸν Δαμιβόμβυος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμβυος τουτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν περὶ Πάγγαιον ὄρεος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τῶν πρόσθεν κατέλεξα· τοὺς μὲν τὸν Δὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημβύους, ἐν πεζῇ στρατευομβύους· τοὺς δ' ὑπὸ θαλάσσης, πεζῇ ἐπομβύους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτ' ἄπτανται· σέβονταί τε μεγάλως ἐμέ. ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξείνιόν τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατο σφέας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαινέετε, ὁρέων καὶ τοὺς προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ὃ ὄρυγμα ἀκούων. ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, ξυνήνεικε τὸν νηὸν ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην· μεγάθεί τε μέγιστον ἐόντα Γερσέων· (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλαίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον αὐθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμβυον μεγάλην, ἐκφορῆσαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἡρωϊ, ἐπονομάζοντες τοὔνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομβύου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. οἱ δὲ τὸν δεξάμβυοι Ἑλλήνων τὴν στρατιήν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακὸν ἀπίκεατο, οὕτω ὥστε αἰτάσαντι ὡς τῶν οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμβυοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὄργεος ἀραιρημβύος τῶν ἀστῶν αἰνὴρ δόκιμος, ὁμοίως τῷ μάλιστα ἀπέδωκε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. ὡς δὲ τὰ πλησίον καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγένετο, οἷα ἐν πολλῷ χρόνου προφρημβύον, καὶ πολλοὶ ποιεύμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο πάντα τῶν κηρύκων τὰ προεπαγγελλόντων, δασάμβυοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἀλφίτου τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πάντες ὅτι μῆνας συχνούς· ἦν δ',

B

C

D

E

266

κτήνεα ἐσίτευον, ὀξυλείσχοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα· ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ πάλλα ὅσα ἐπὶ τραπέζας τίθεται πρῶτα. Ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ οἷσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δ' ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβλὴν μοῦνα παρεσκεύαστο. ὅκως δ' ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκιὴν μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς ταθμὸν ποιεέσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριοι· ὡς δὲ δεῖπνου γένοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεχόμενοι εἶχεσχον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτὸ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τήν τε σκηνὴν ἀπαρτέσαντες, καὶ τὰ ἐπίπλα πρῶτα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδέν, ἀλλ' ἀναφερόμενοι. ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρείτῃσι, πανδημεὶ αὐλοῖς καὶ γυναιξὶ, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱερὰ, ἱζέσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παρατεομένους τε τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παρεόντων ἔχειν σφι μεγάλως χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὶς ἐκάστης ἡμέρης εἰώθεε σῖτον αἱρέεσθαι. πρέσχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρείτῃσι, εἰ μὴ ἔλασσον τοσοῦτο ὁμοίως τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ἐπορθμεύειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατεθῆναι. ὁ μὲν δὴ πεζὸς ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἐπορθμεύειν ἐς Θέρμην, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι. Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει. Ταύτῃ γὰρ ἐπιτηδέιον ἐφαίνετο στεινοτατον εἶναι· μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης διασάμενος πρῶτα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. Ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασύσης. ἑτέρην δὲ τεταγμένην ἦιε τοῦ στρατοῦ τριτημοιρὶς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σέργις. ἡ δὲ τρίτη

[a] excogitauere ob pretiũ optima quæque pecora ſaginare, & altiles aues habere, terreſtres paluſtréſque, in cortibus & in viuariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteáque pocula & crateres faciebant, & cætera quæ menſæ imponũtur. Hæc omnia ipſi regi & iis qui cũ illo veſcebantur, fiebant: cætero autem exercitui, quæ ad eſum duntaxat præcepta erant. [b] Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, ſtatuebatur: reliqui ſub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc conuiuatores quidem laborem ſuſtinebãt: iſti verò quũ expleti noctem illic exegerant, poſtero die reuulſo tentorio & omni apparatu ſumpto, ita abſcedebant, nihil relinquétes, ſed omnia aſportantes. Vnde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui ſuaſit Abderitis vt vniuerſi, mares pariter ac fœminæ, ſua delubra adirent, ſupplicitérque diis aſſidétes precarentur vt poſthac dimidium futurorum malorum à ſe propulſaretur. nã de præteritis magnam ſe gratiã illis habere, quòd rex Xerxes non bis quotidie cibum capere cõſueſſet. Fore enim vt Abderitæ, ſi iuberentur vt etiam prandium ſimile cœnæ inſtruerent, aut non præſtolarentur Xerxem aduenientem, aut præſtolati, peſſimè inter omnes homines affligerétur. Et iſti quidem quanquam grauatè, tamen quod ſibi imponebatur exequebantur. Xerxes verò ex Acantho duces claſſis à ſe dimiſit, iuſſos ad Thermam cum claſſe ſe opperiri. Eſt autem Therma in Thermæo ſinu ſita, à qua ipſe ſinus habet cognomẽ. Hanc enim cõpendiariam magis viam eſſe audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum vſque ita inſtructus exercitus iter fecerat, tripartitò diuiſus omnis, iuſſu Xerxis: vt vna pars ſecundum mare iret pariter cum claſſe, cui parti præerant Mardonius & Maſiſtes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæchmes & Sergis: tertia

[a] Pulcherrimas quaſque pecudes pretio comparãtes, ſaginabant, alitéſque aues habebãt, terreſtr.

[b] Quum autem aduenit exercit', paratum quidem fuit tabernaculũ vel, *tentorium* quod fixerant, quo ipſe Xerxes pro diuerſorio vtebatur: reliquus autẽ exercitus ſub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conuiu.

Τριτανταίχμης

inter has media, cum qua Xerxes ipſe incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo.

Nauticus porro exercitus vbi à Xerxe diſceſſit, foſſam enauigauit in Atho depreſſam ac perductam ad ſinũ in quo Aſſa & Pidorus, & Singus & Sarga vrbes ſitæ ſunt. Ex quibus ſumpto cõmilitio, perrexit ire ad ſinũ Thermæum: circumuectúſque Ampelon promõtorium Toronæũ, præternauigauit has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitium ſumpſit) Toronam, Galepſon, Sermylam, Mecybernam, Olynthum, quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidẽs mare vſque ad promontorium Canaſtræum, totam ferè Pallenam præteruectus eſt. illinc quoque & naues & commilitium ſumpſit, ex Potidęa, ex Aphyti, ex Nona vrbe: ex AEga, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ ſunt vrbes ſitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigata hac regione, ad præſtitutum locum peruenit, ſumptis etiam militibus è vicinis Pellenæ vrbibus ac Thermæo ſinui conterminis: quibus hæc nomina ſunt, Lipaxus, Combrea, Liſſæ, Gigonus, Campſa, Smila, AEnea. quarum regio adhuc Croſſæa nominatur. Ab AEnea autem, (in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus eſt) iam ad ipſum Thermæum ſinũ curſus claſſis extitit, & ad terrã Mygdoniam: donec ad Thermam, quò præceptum erat, peruẽtum eſt, & ad vrbem Sindum, & ad Chaleſtram ſuper Axium ſitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctum ad mare locũ obtinẽt vrbes Ichnæ & Pella. Hic nauales copiæ circa flumẽ Axium & vrbem Thermam & alias in medio horum vrbes ſtatiua habuere, regem opperiẽtes. Huc peruenire volens Xerxes, Acãtho profectus cũ terreſtribus copiis mediterranea præcidebat,

A τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦιε μὲν ὁ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς 267
δὲ προεῖχετο, Σμερδόμεά τε καὶ Μεγάβυζον.

Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθη
ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὴν διώρυχα
τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ ἡμομμένην, διέχουσάν τε ἐς
κόλπον ἐν τῷ Ἀσσά τε πόλις καὶ Πίδωρος
καὶ Σίγλος καὶ Σάργη οἴκηνται, ἐπλεύτεν, ὡς
καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολίων στρατιὴν προσ-
B λαβὲ, ἔπλεε ἀπικόμενος ἐς τὸν Θερμαῖον
κόλπον. παρεπλέων δὲ Ἄμπελον τὴν Τορω-
ναίην ἄκρην, παρεμείβετο Ἐλλωτίδας
τὰς δὲ πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν
προσλαβὲ) Τορώνην, Γαληψόν, Σερμύλην,
Μηκύβερνάν, Ὄλυνθον· ἡ μὲν νυν χώρη αὕ-
τη, Σιθωνίη καλέεται. ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς
ὁ Ξέρξεω, σκιώμενον ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης
ὅτι Καναστραίην ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς
Παλλήνης αἰέχει μάλιστα, ἐπλεύτεν νέας
C τε καὶ στρατιὴν προσλαμβάνε ἐκ Ποτιδαίης,
καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς,
καὶ Θερσαμβέω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην,
πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώ-
ρην, ἔπλεε ἐς τὸ προσφερημένον, παραλαμ-
βάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πο-
λίων τῇ Παλλήνῃ, οἰκουρεόντων δὲ τὸ Θερ-
μαίῳ κόλπῳ τῇσι οὐνόματα ἔστι τάδε, Λί-
D παξος, Κώμβρεια, Λισαί, Γίγωνος, Κάμψα,
Σμίλα, Αἶνια. ἡ δὲ τουτέων χώρη, Κρουσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. ἀπὸ δὲ Αἰ-
νείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων αἱ πό-
λιες, ἀπὸ ταύτης ἤδη, ἐς αὐτόν τε τὸν Θερ-
μαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ
πλόος, καὶ χλῶ τὴν Μυγδονίην. πλέων
δὲ ἀπίκετο ἔς τε τὴν προσειρημένην Θέρ-
μην, καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην,
ὅτι τὸν Ἄξιον ποταμόν, ὃς οὐρίζει χώρην
E τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα· τῆς ἐ-
χόντι δὲ τὸν πρὸς θάλασσαν τεῖνον χωρίον πό-
λις Γρηά τε καὶ Γέλλα. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς
στρατὸς, αὐτὸς μὲν πρὸς Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν
Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις ταυτέων, πε-
ριεμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο· Ξέρξης
δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ,

βουλόμενος

βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐξίει κατὰ τὸ ἕλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. πορευομένῳ δὲ τούτῳ, λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόρῃσι καμήλοισι· κατεφοίτεον γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, ἄλλων μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο οὔτε τῶν ζυγίων, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκερᾴιζον μούνας. θωυμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ, τί κοτε ἐών, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκαῖον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ὀπιπτεύειν. ὃ μήτε πρότερον ὀπωπεσμὸν θηρίον, μήτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία τὰ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεα ὄντα φοιτέοντα. οὗρος δὲ τοῖσι λέουσι ὅδε ὅ, τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος· οὔτε γὰρ ὃ πρὸς τὴν ἠὼ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἐμπρόσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελώου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τούτεων τῶν ποταμῶν γίνονται. ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύμενος τὴν παραθαλάσσιον χώρην, πρόσω δὲ. ἀπὸ Ξερξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαίίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὠυτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χώροισι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλελειμμένων τουτέων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωνέων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ αὐτέσχεσε τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὀρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὔρεα τὰ Θερμαϊκὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στεινὸν παραπέμπεσθαι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός, ἀκούων τε εἶναι τοῦτον ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὸν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὸν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· τοῦτον γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπιστάμενος ἦν.

peragrans Pæonium agrum atque Creſtonicum, ſuper amnem Chidorum, qui è Creſtonæis initio ſumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ eſt ſupra Axium euoluitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones impetum dederunt in camelos qui commeatum portabãt. Sub noctem enim relictis locis conſuetis eò deſcẽderũt, nullòque alio neque iumento neque homine tacto, in camelos graſſati ſunt. [a] Cuius rei cauſam admiror, quòd leones, quoties aliunde eis eſt quo indigent, abſtinent ab inuadẽdis camelis: quod animal nunquam ãntea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem per ea loca leones multi, & boues agreſtes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniũt. Leonum autem terminus eſt Abderorũ flumẽ Neſtus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nã nemo aut ad auroram trans Neſtũ vſquam gentium viſerit leonem in Europa, aut trans Acheloũ ad Heſperum in reliqua continente: ſed in horum fluuiorum medio leones gignuntur. Poſtquam autem Thermam venit Xerxes, ibi ſubſtitit, tantum maritimi ſpatii occupantibus caſtris quantum eſt ab vrbe Therma & Mygdonia vſque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, vbi agrũ Bottiæicum Macedonicúmque diſterminant. In his locis ſtatiua habuere barbari: quibus potantibus ſolus ex iis qui commemorati ſũt amnibus Chidorus è Creſtonæis fluens non ſuppetiit, ſed defecit. Xerxes è Therma proſpiciens Theſſalicos mõtes, Olympum & Oſſam præcelſæ magnitudinis, audiénſque in medio eorum anfractum anguſtũ eſſe, per quem fluit Peneus, & illic viã eſſe quæ in Theſſaliam fert, cupidine captus eſt nauigandi ad oſtiũ Penei inſpiciundũ: quia ſuperioré viã tenẽti erat eundũ per Macedones ſupernè habitãtes ad Peræbos, præter Gonũ vrbẽ. nã hâc tutiſſimũ iter eſſe audiebat.

[a] Miror autem quî fieret vt leones à cæteris quidem abſtinerent, camelos autem inuaderent: quod animal, &c.

Atque vt concupiuit, ita & fecit. itaque conſcenſa naui Sidonia, (quã ſemper cõſcendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit ſignum cæteris nauibus proficiſcẽdi, relictis illic terreſtribus copiis. Eò poſtquã peruenit, oſtia Penei contemplantem ingens admiratio quum ſubiret, accitos viæ ductores interrogauit nunquid flumẽ poſſet auerti, vt alibi mare ingrederetur. Narratur autem Theſſalia quõdam lacus fuiſſe, vtpote concluſa vndique prærupti montibus. nam quod Theſſaliæ ad auroram ſpectat, id Pelion & Oſſa iunctis inter ſe radicibus præcludũt: quod ad vẽtum aquilonem, id Olympus: quod ad Heſperũ, id Pindus: quod ad meridiem & ventũ auſtrum, id Othrys: quod inter hos mõtes medium, id Theſſalia eſt, ita deuexa vt cùm alii frequẽtes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamiſus: qui è montibus Theſſaliã cingentibus in eam planitiem confluentes, per vnum anfractũ & eum arctum in mare euadũt, in vnam aquam omnes redacti: qui ſimulac confluentem fecerunt, Peneus retento ſuo nomine cæteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondũ eſſet hic anfractus per quem flumina mearẽt, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidẽ non fuiſſe nominatos quemadmodũ nũc, & tamen non minus quàm nũc fluxiſſe, ſed ſuis fluentis omnem Theſſaliam effeciſſe pelagus. Ipſi quidem Theſſali memorãt Neptunum feciſſe conuallem per quam meat Peneus, haud abſurdè ſentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta ſunt, huius dei eſſe opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id feciſſe. nãque diductio illa mõtiũ (vt mihi videtur) terræmotus eſt opus. Xerxi autẽ interroganti nunquid alibi exirent in mare oſtia Penei, deductores ſui rẽ cõpertam habentes, Rex, inquiunt,

ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῶν Πηνειῶν.

A ὡς ὦν ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς πλώσιν ἐσήειν αἰεὶ ὅκως τοι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδησε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀναγέσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθηήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐνθωύματι μεγάλῳ ἐνέσχετο. καλέσας ὦν τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸν ποταμὸν ὅδε τρέψαντες, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. τὴν δὲ Θεσσαλίην λό-

B γος ἐστὶ πᾶσαν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συλ-λεχθησομένην πάντοθεν ὑπερμήκεσι οὔρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλιον οὔρεα καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Ὄλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ ὦν πρὸς μεσαμ-βρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρης. τὸ μέσον δὲ τούτεων τῶν λεχθέντων οὀρέων ἡ Θεσσα-λίη ἐστί, ἐοῦσα κοίλη· ὥστε ὦν ποταμῶν καὶ

C ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκιμίων μάλιστα τῶνδε, Πηνειός, καὶ Ἀπιδανός, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπεύς, καὶ Παμίσσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὀρέων τῶν περιεχόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στενοῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, τοσοῦτοι ἐόντες ὕδωρ πολλὸν ἐς τωὐτὸ· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι πάχεα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνό-

D ματι κατακρατέων, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιέει εἶναι. ὁ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ τοὺς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπαν νεῦ, ῥέειν τε σφέας ἔσω ἦσαν ἡ νεῦ· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτὰ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός· εἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ

E νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεστῶτα φάναι σεισμοὺς, τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἐκεῖνο ἰδὼν, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γάρ ἐστι σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάστασις τῶν οὀρέων. οἱ δὲ κατηκόμενοι, εἰ ἐτύμου Ξέρξεω εἰσὶ ἄλλη ἐξεπισάμενοι ἀπεχέως, εἶπον, Βασιλεῦ,

» ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἔξήλυσις ἐς A nulli ſunt huic flumini alibi in
» θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἥδε αὕτη. οὔ- mare tendentes exitus quàm iſte
» ρεσι γὰρ περιεστέφανται πᾶσα ἡ Θεσσα- hîc.cuncta enim vndique mon-
» λίη. Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς τού- tibus redimita Theſſalia eſt. Ad
» τα, Σοφοὶ αὐδρες εἰσὶ οἱ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄ- hoc Xerxes dixiſſe fertur, Soler-
» ρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξατο, γνώσιμα ἐ- tes ſunt viri Theſſali, qui ſuæ ſibi
» ντες καὶ τἄλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρρα εἴησιν imbecillitatis cõſcii, iampridem
» ἁλίρρητόν τε καὶ εὐχείρωτον. τὸν γὰρ πο- cùm alia præuiderunt, tum verò
» ταμὸν τοῦτον ἀπὸ μὲν τοῦ ῥήγματος ἀπὸ hoc, quòd regionem habeãt fa-
» τοῦ μουνοῦ ἐπεῖναι σφέων cilem occupatu, & maturè expu-
» ὅτι τὴν χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος gnabilem. Solum enim hoc eſſe
» ἐκβιβάσαντα, καὶ περιστέψαντα δι' ὧν negotiũ, flumen, obſtructo an-
» νῦν ῥέει ῥεέθρων. ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν fractu, auerſóque alueo per quẽ
» ἔξω τῶν οὐρέων εὐπρόσβλητον γενέσθαι. meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Theſſalia præter
τοῦτα δὲ ἔχοντα ἔφη ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖ- mõtes aquis obduceretur. [a] Hæc
δας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ita ſe habere Xerxes apud filios
ἔδοσαν ἑωυτοὺς βασιλέϊ, δοκέων ὁ Ξέρξης Alei dixit, quoniam Theſſali è
ἀπὸ πάντων σφέας τὸ ἔθνεος ἐπαγγέλλε- Græcis principes regi ſeſe tradi-
σθαι φιλίην. εἰπὰς δὲ ταῦτα, καὶ θησάμενος, derant, ratus id illos per totã na-
ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. ὁ μὲν δὴ περὶ tionẽ diuulgaturos. Hoc loquu-
Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ tus, & locum contẽplatus, Ther-
δὴ οὔρεος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς C mam renauigauit. Vbi complures dies circa Pieriam eſt cõmoratus (nam montem Macedonicũ, vt illac in Peræbos omnis trãſiret exercitus, tertia eius pars repurgabat) eodem [b] legati qui dimiſſi in Græciam fuerant ad terram petendam, regreſſi ſunt partim inanes, partim terram & aquam afferẽtes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Theſſali, Dolopes, Enienſes, Peræbi, Locri, Magnetes, Melienſes, Achæi, Phthiotæ & Thebani, cæteríque Bœoti præter Theſpiẽſes & Platæenſes: [c] cum quibus ii Græci *Perabi* percuſſerant fœdus qui bellum aduerſus barbarũ ſumpſerant. fœdus autem ita habebat: Quicũque Græci ſe dedidiſſent Perſæ, non adacti neceſſitate, [d] eorum decimũ quenque rebus bene cõſtitutis, ſe deo qui Delphis eſt, deuoturos. Ita apud Græcos iuſiurãdum ſe habebat.

a Hæc autẽ quæ dicebat, ad Aleuę liberos ſpectabãt, quòd quũ Theſſali eſſent, primi inter Græcos regi ſe tradidiſſent, exiſtimabátque Xerxes illos à tota natione amicitiam *vel confœderationem* ſibi ſpondere. *Id eſt, Hæc autẽ dicebat de Theſſalis ratione habita illius quod Alenada fecerant. ſperabat enim totam nationem factum illorũ imitaturam.*

b Caduceatores

c Aduerſus quos ii Græci percuſſerunt fœd.

d Hos, reb. bene conſtit. ad ſoluẽdam deo Delphicio decimam adigere. *Poteſt tamẽ & paulo aliter exponi ſententia.*

269 τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐλπόμενοι οἴδε, Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιλῶες, Περαι- βοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ὅτι τού- τοισι οἱ Ἕλληνες ἔπαμον ὅρκιον, οἱ ὧν βαρβά- D ρῳ πόλεμον ἀφρόμβυοι. ὃ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε·
» Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλ-
» λωνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστά-
» ντων σφι ἐς τὸν τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκα-
» τεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρ- κιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.

Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρσης ὑπὲρ γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμ- ψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον- E τας ἐς ὃ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐμ- βαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ σὺν τού- τοισι φέρειν τῷ βασιλέϊ. τουτέων μὲν εἵ- νεκα οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσον- τας. ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσα- σι τοὺς κήρυκας σφι οὐκ ἐτελέσθη ἀνεκτὸν γενέσθαι

Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitũ miſerat, ob id quòd quos antè Darius ad hoc ipſum miſiſſet, eorum alios iſti in barathrũ, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illinc terram & aquã ferre ad regẽ. Hac de cauſa nullos illuc ad petendũ miſit. Et Atheniẽſibus quidẽ, quòd ita [e] legatos tractarĩt, quid triſte cõtigerit

e Caduceatores

non queo dicere, niſi quòd eorũ ſolum cum vrbe vaſtatum eſt: quod tamen ipſum non ea cauſa ſuſpicor contigiſſe. Lacedæmoniis verò ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. eſt autem Spartæ Talthybii templum, cum eius poſteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos [a] legationis Spartanorum ſemper tribuitur. Itaque poſt eã rem Spartiatæ, quum læta exta eis non eſſent, idque diu cõtingeret, pertæſi huius calamitatis Lacedæmoniorũ, cœtu frequenter coacto hoc edictum propoſuere, ſiquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneriſti & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalib[b] & opibus inter primos, vltro ſe obtulerunt ad ſatiſfaciẽdum ſua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquã morte obituros, miſerũt ad Medos. Digna autem admiratione cùm hæc audacia horũ virorum, tum verba ab eis habita. nam Suſa tendẽtes, ad Hydarnẽ Perſam Aſianæ oræ maritimæ præfectũ venerunt: qui eos hoſpitaliter munificéque acceptos, his verbis interrogauit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* reſpuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo ſtatu quàm ſcit honore proſequi rex viros egregios, vos itidem honoraturus ſi vos ipſi ei dederitis. Videamini modò apud eum viri egregii: quoniam ſinguli veſtrum rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi reſpondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo conſilium tuum ad nos ſpectat atque ad te, qui conditionis quam ſuades expertus es, noſtræ inexpertus. nam eã quidem noſti: libertatem autem nõdum expertus es, vtrum ſit dulcis an non. quæ ſi tibi experta foret, nõ vt haſtis ſed vt ſecuribus pro ea dimicaremus, nobis ſuaderes. Hæc Hydarni reſponderũt. Deinde verò vt aſcenderunt Suſa, & in cõſpectum regis venerunt,

a Obeundorum præconiorum ex Sparta.

b Sic & vos, ſi regi vos trãdatis, ab illo ſinguli (quippe qui magnã de veſtra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicuius* nationis Græcæ ſitis conſequuturi. Ad quæ illi reſpondẽtes, Hydarnes, inquiunt, nõ das nobis par vtrinque conſilium. tu enim qui nobis conſilium das, vnum expertus es, alterũ nequaquã. nam ſeruus eſſe didiciſti. at libertas dulcis ſit nẽcne, nondum es expertus. Si enim illam expertus eſſes, non vt haſtis, *&c. Illud ὐκ ἀξίου, &c. poteſt & ita verti, Non pari vtrinque ratione das nobis conſilium. q. d. Quum ſuades nobis vt cõditionem tuam noſtræ anteponamus, res duas inter ſe comparas non tibi æqualiter notas. Illud autem ἐξῆν poteſt etiam verti Cernitis, & fortaſſe melius.*

Οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ δι' ἐμὲ τοῦτο τὸ αἴτιον δοκέω γενέσθαι. Τῶν δὲ ὧν Λακεδαιμονίοισι μᾶλλον κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τῶν-σι αἱ κηρυκηίαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρεα δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερησάμενοι θυομένοισι οὐκ ἐδύατο τοῦτο σφι γενέσθαι, ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἐῶσφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλίης τε πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα ποιεύντων τοιόνδε παυρμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηριήτου καὶ Βούλις ὁ Νικολέω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι οὐ, καὶ χρήμασι αἰνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθέλονται ὑπέδυσάν μιν ποινὴν πᾶσαν ξέρξῃ τῷ Δαρείου κήρυξι τοῖσι ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένοισι. οὕτω Σπαρτιήτας τούτους ὡς ἀποθανουμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. αὐτίκα τε ἡ τόλμα τουτέων τ' ἀνδρῶν θωύματος ἀξίη, καὶ τάδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. προβυλόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν πρὸς θαλάσσης ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὃς σφέας, ξεινίοισι προθέμενος, εἰρώτα τάδε, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίστασθε βασιλέα ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέι, (δεδόξασται γὰρ παρ' αὐτῷ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος βασιλῆος. τοῖσι ταῦτα ὑποκρίνεσθαι τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἣ ἐς ἡμέας τείνουσα. τὸν μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐών. ὁ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστηται, ἐλευθερίης δὲ οὔκω ἐπειρήθη, οὔτ' εἰ ἔστι γλυκύ, οὔτ' εἰ μή. εἰ γάρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον,

προῤῥήσιος μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ A principio iubentibus satellitibus
ἀναγκην σφι προσφερόντων προσκυνέειν ac vim afferentibus vt procumbentes regem adorarent, [a]& per
βασιλῆα προσπίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὦ capita eos ad id agēdum impingentibus, negauerūt se vnquam
δέσποτα ἀνδρῶν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. ὕστερον γὰρ σφι ἐν νόμῳ id esse facturos. neque enim sibi
τῷ σφετέρῳ οὐδαμὰ ἐγένετο προσκυνέειν, οὔτε τοῦτο esse consuetudinem hominem
ἦλθε. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τούτῳ, δεύτερα σφι adorandi, neque se ad id veniſſe.
λέγουσι τάδε, ἐκ λόγου τοιοῦδε ἐγχώμια, Posteaquam autem in hoc repu-
Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λα- gnauerant, secundo loco hæc &
κεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομέ- his similia dixere, Rex Medorū,
νων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίνοντας. λέγου- B nos miserunt Lacedæmonii ad
σι δὲ αὐδῶσι ταῦτα, Ξέρξης τοῦ μεγαλο- luendam pœnam pro iis [b] lega-
φροσύνης, οὐκ ἔφη ὁμοίους ἔσεσθαι Λακε- tis qui Spartæ interiere. Hæc iſtis
δαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέας τὰ πάν- dicentibus, Xerxes præ magna-
των ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείνυντας κή- nimitate negauit se fore Lace-
270 ρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσειε ταῦ- dæmoniis similē. illos enim inte-
τα οὐ ποιήσω, ἵνα μὴ αὐτὰ ποιητείνας ἐκείνους, rimēdis legatis ius omnium ho-
ἀπολύσω Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης. οὕτω minum confudiſſe: ſe verò quod
ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων illis exprobraret, id non esse fa-
Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τὸ παραυτίκα, κα- cturum: neque, eos occidendo,
περ ἀπονοσησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθιέω Lacedæmonios culpa soluturū.
τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ Hac re per Spartiatas gesta, im-
ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθη- præsens ira Talthybii cessauit:
ναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. etsi Spartam reuersis Sperthie &
τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γεγε- Bule, [c] longo deinde tempore
σθαι. ὅτι μοι γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ὁ Τα- C interiecto excitatum est inter Pe
λθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ὀξήλα- loponnenſes & Athenienſes bel-
θη, τὰ δίκαια οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς lum, vt Lacedæmonii aiūt. quod
τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβαί- mihi diuinitus maximè videtur
των πρὸς βασιλῆα ἀπὸ τοῦ μήνιν, ἐς Νι- esse gestum: quia ira Talthybii
κόλαόν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον nuntios corripuerit, nec prius
Σπερθέω, ὡς εἶλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυν- quieuerit. Quòd autem ira inci-
θος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρει ἀνδρῶν, derit in eorum qui ad regem a-
δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ scenderunt filios, Nicolaum Bu-
τῆς μήνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λα- lis, & Aneriſtum Sperthiei filiū,
κεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τοῦ Ἀσίου, προ- qui piſcatores Tirynthios in na-
δοθέντες ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρη- ui oneraria plena viris nauigātes
ίκων βασιλῆος, ἐκ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω cepit, manifeſtum eſt apud me D
ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἥλωσαν ὑπὸ Βισάλτεω diuinitus id factum esse, ex ira
τοῦ ἐκ Ἑλλησπόντου, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν dei: quòd nuntii qui ex Aſiam à
Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων. μετὰ Lacedæmoniis mittebātur, pro-
δὲ αὐτῶν, καὶ Ἀρισταίης ὁ Ἀδειμάντου, Κο- diti à Sitalce Tirei filio Thracū
ρίνθιος ἀνήρ. ταῦτα μὲν νεῶν πολλοῖσι ἔτεσι rege, & à Nymphodoro Pythei
ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου. filio viro Abderita, excepti ſunt
iuxta Biſantem quæ est in Hel-
Ἐπαίνεμι δὲ ὅτι καὶ πρότερον λό- leſponto, & adducti in Atticam,
γον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὐτο- ab Athenienſibus necati ſunt:
μα μὲν εἶχε ὡς ὅπ' Ἀθηναίους ἐλαύνει, κατῆκε δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. cúmque iis Ariſteas Adimanti
filius, Corinthius. Verùm hæc E
multis poſt regis expeditionem
annis gesta ſunt.

a Negauerūt se, vel si in caput protruderentur, hæc vllo modo facturos. *Alioqui phrasis illa Præcipitem dari significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus, καὶ ἀνάγκην προσφερόντων, καὶ ὅτι κεφαλὴν αὐτοῖς ἀποκόπτων. Sed alteri sensui videtur aptius fore οὐκ ὠθιόμενοι.*

b Caduceatoribus

c Sed longo pòst tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Athenienſium, vt Laced. aiunt. quod mihi diuin. m. cōtigisse videtur. Talthybii enim iram in nuntios incubuisse, nec cessauisse priusquā discessissent, *qui ad luendā pro illis pœnam mittebantur*, id æquitas postulabat: (*Gall. ad Verbum, Le droict le portoit ainsi*) at verò ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob irā illam ascenderāt, Nicolan Bulis, *&c. Sed non videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus. præsertimque illud ἐξήλα, pro quo ἐξήλθον lego eo sensu quem hic indicaui, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.*

Quæ expeditio (vt ad superiorē orationē redeā) nomine quidē tēdebat cōtra Athenas, re tamen vera cōtra cunctā Græciā.

Eam diu ante Græci quum audiſſent, non perinde omnes affecti ſunt. nam ii qui terram & aquam dederant Perſæ, fiduciam animo præſumebant tanquam nihil ingratum paſſuri à barbaro: qui non dederant magno in metu verſabãtur. quippe quum nulla tanta claſſis eſſet in Græcia quæ poſſet excipere inuadẽtem, præſertim pleriſque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorum inclinãtibus. Hoc ego loco neceſſe habeo ferre ſentẽtiam apud multos quidem homines inuidioſam, [a]non tamen quod mihi videtur verum diſſimulabo: an Athenienſes formidantes periculum quod impendebat, patriam deſeruiſſent: an, non deſerentes, ſed permanentes ſeſe dediſſent Xerxi, nihil omnino aduerſus regem in mari facere conati: an nemo mari ſe oppoſuiſſet Xerxi: atque hæc in cõtinẽti geſta eſſent: an etiam multæ loricæ eſſent muris inductæ à Peloponnenſibus per Iſthmum: an proditi à ſociis Lacedæmonii, iiſque non voluntariis, ſed per vrbes à claſſe barbara occupatis, ac deſerti fuiſſent: deſertíque & magna oppera aggreſſi, generoſe occubuiſſent: an hæc paſſi eſſent: an, priuſquam viderent alios Græcos cum Medis ſentientes, cum Xerxe depacti eſſent: atque ita vtrinque ſub Perſis Græcia fuiſſet. Nam murorum apud Iſthmum loricatorum quænam vtilitas fuiſſet rege mari potiente, à nemine quiui audire. Nunc autem, ſiquis Athenienſes Græciæ liberatores extitiſſe dicat, profectò non aberrauerit à vero. nã vtrò ſe illi applicaſſent, hæc partes erant præponderaturæ: quum verò prætulerint Græciam præſtare liberam, nimirum ipſi fuere qui quicquid Græciæ reliquũ erat cum Medis non ſentiens exerexerunt: quíque ſecũdum deos regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac tertibilibus, quæ à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deſerẽdam fuerũt, ſed perſiſtẽtes cõſtituerũt excipere hoſtẽ ſua inuadentem. Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέχρων τὸν βάρβαρον ὅτι τὴν χώρην δέξαιντο.

[a] Nõ tamẽ quod mihi ver. eſſe vid. ſubticebo. Si Athenienſes impẽdẽtis periculi metu patriam deſeruiſſent, aut non deſ. ſed in ea permanentes, ſe Xerxi dedidiſſent, regi mari reſiſtere nulli conati fuiſſent. quòd ſi mari nullus Xerxi reſtitiſſet, terra certè iſta contigiſſent: Quamuis muri à Peloponnenſibus per Iſthmum ducti eſſent multis loricis fulti, Lacedæmonii (vbi eos ſocii prodidiſſent, non ſua quidẽ ſponte, ſed neceſſitate adacti, quippe quorũ vrbes ſigillatim à claſſe barbari caperentur) ſoli remanſiſſent. ſoli autem remanentes, præclaris in prælio facinoribus editis, præclara morte occubuiſſent. aut, inquam, hic illis exitus cõtigiſſet, aut cæteros Græcos Medorũ partes iam antea ſequi videntes, cum Xerxe depacti fuiſſent: atque ita vtrolibet modo Græcia in poteſtatem Medorum veniſſet. Neque enim ex quoquã intelligere poſſũ quid profuturi fuiſſent muri per Iſthmũ ducti, ſi rex mari potitus fuiſſet. Nunc igitur, *ſi quæ quum ita ſe habeant*, ſiquis Athenienſes Græciæ ſeruatores extitiſſe dicat, prof. *Sed hic locum in vulg. edit. Gr. mendũ non caret. neceſſe enim eſt vt initio ante οἱ Ἀθηναῖοι omiſſum eſſe dicamus participium ei, & non procul inde interpunctionem quæ eſt poſt Ξέρξῃ, inde tranſlatã poſt θάλασσαν collocemus. Sed & hæc ſuſpecta ſunt, ἢ ταῦτα αὖ ἔπαθον ἢ ποῖ ἦν.*

A πεῦθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ὁμοίῳ πρήγματι ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τοῦ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἀνιηρὸν παρὰ τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ οὐ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν βάρβαρον, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀπαρτᾶσθαι τοῦ πολέμου, μηδὲ ξόντων δὲ προθύμως. ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξεργομένη γνώμην ἀποδέξασθαι, B ὀπίφθονον μὲν πρὸς τοῦ πλέονας αὐθις ἐόντα, ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ὑποκρινέομαι. Ἀθηναῖοι καταῤῥωδήσαντες τὸν βάρβαρον κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, καὶ οὐκ μὴ ἐκλιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ τῇ γῇ θαλάσσαν, οὐδαμοὶ αὖ ἐπιῤῥῶντο αὐτοῦμενοι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν καὶ πᾶσι τοῦ θαλάσσαν μηδεὶς ἐῶν πρόσω Ξέρξῃ, καὶ γε αὖ τοῦ πεῖσιν τοιάδε ἐγίνετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐλκεσίμυοι ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδόντες ἂν Λακεδαιμόνιοι τοὺς συμμάχους οὐκ ἐκόντας, ἀλλ' ὑπ' αἰσχρῆς, καὶ πάλιν ἁλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμουνώθησαν. μουνωθέντες δὲ ἂν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα γενναῖα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα αὖ ἔπαθον, ἢ πρὸς τὸ, ὁρῶντες αὖ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα. καὶ οὕτω αὖ ἂν ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ἑλκεσιμύων οὐ δυνάμενος παθεῖν, εἰκὸς ἂν ἦν, βασιλέως ὑπερφερτέοντος τῇσι θαλάσσῃσι νεῶν, Ἀθηναίους ἂν τοὺς λέγοντας σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἀμφιλόγους ταληθέας. ὅτῳ γὰρ ὑπὲρ ὀκτὼ τέων μυριάδων ἐσέπιπτον, ταῦτα ῥέψαν ἐμέλλε ἕλκεσθαι· E οἱ δὲ τὴν Ἑλλάδα πρόσχημα ἐλευθέρην, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐξηθὲν οὗτοι ἔσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετά γε θεοὺς ἀνωσάμενοι. ὅτι δὲ σφέας χρησμοῖσι φοβερὰ ἐλθόντα οὐκ Δελφοὺς, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν

πέμψαντες γὰρ ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρησηριάζεσθαι ἔσαν ἕτοιμοι. καὶ σφι ποιήσασι ταῦτα τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε,

271 Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φεύγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τρηχείδιος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέαται, οὔτ' ὤν χέρες, οὔτέ τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συνεπηγυῖς ἅρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ καλὰ ἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοὐ τὸ σὸν οἶον.
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων πομοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ' που νῦν ἑδραῖοι ῥεούμβοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι. κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀροφοῖσι,
Αἵματι μέλαν νέχυται, πασσὶδὴν κακότητος ἀνάγκης.
Ἀλλ' ἴθι καὶ ἀδύτοιο, καὶ οἷς δ' ὅτι κίδνατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβαλλόμενοι δὲ σφέας αὖθις ὑπὸ τοῦ τὸ κακὸν τὸ κεχρησμένον, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοίως τῶν μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβόντας, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι, Ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἀμείνονά τι περὶ τῆς παρεούσης, αἰδεσθεὶς τάς ἱκετηρίας τάσδε τὰς τοι ἥκομεν φέροντες, ἢ οὐ τοι ἀπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆνδε μενόμεν, ἕστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν. Ταῦτα λέγουσι ἡ τεσσερεσκαιδεκάτη χρᾶ δεύτερα τάδε,

Οὐ δυνάτα Παλλὰς Δί' ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσας.
Τὰν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖρος

A Siquidem cõsultoribus Delphos missis, vti oraculo volebant: iisque factis apud templum quæ ritus postulabat, ædē ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respõdit,

Quid miserā de sedes populus? fuge ad extima terræ,
AEdibus & [a] globidæ desertis collibus vrbis.
Nam caput & corpus minimè sincera manebunt,
Extremíve pedes poterũt supereſſe manúsve,

B *Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,*
Et Mars acer equis vrgens [b] Asiagena curru.
Atque alias pleraſque, tuas [c] non solius arces:
Permultásque deũm sæuis dabit ignibus ædes,
Quas ego præuidi iam nũc sudore [d] madentes,
Atque metu tremere, & de laqueāribus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:

C *Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.*

His auditis Athenienſium consultores maximo sunt mœrore affecti. quibus inter sese agitantibus tam triste responsum, Timon Androbuli filius, vir apud Delphos illustris suasit [e] hæc fere, vt sumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad consulēdum suppliciter oraculū. Obtēperantes ei Atheniēſes dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorē horum [f] palmitum, quos gestantes ad te venimus. alioqui hinc abs te hon abituri fumus, sed in hoc adyto ad obitum vſque permānſuri. Hæc dicentibus, antiſtes iterum hoc modo respondit,

D *Pallas Olympia cum multis hortatibus vſa,*
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
Hoc tibi fabor item respõſum, adamanti propinquans:

E *Nã captis reliquis quæ limes Cecropis oræ*

a *Pro, Globoſa, id eſt, rotunda.*

b *Legit ἀσιηγενῆς, pro συνεπηγυῖς. & pro ablatiuo, curru, reponendum videtur accuſatiuum, currũ, vt hæc Græcũ respondeāt. tunc autem fuerit Aſiagenā dictum pro Aſiagenem, vt ſiquis ex Omnigenum faciat accuſatiuum Omnigena pro Omnigenem.*

c *Rectè legit τὸ σὸν, pro quibus in Vulg. edit. habetur τοὺς.*

d *Madere.*

e *Videtur phraſis Græca ὁμοῖα τῶν μάλιστα respondere potius Latina, Vt qui maximè. Vt ſit, Vir illuſtris, vel potius, Vir præſtantiſſimus, Vt qui maximè. Vt illa verba Græca cum δόκιμος iungātur, non cum συνεβούλευε.*

f *Olivæ palmitum. Non tamen ſimpliciter inuenies ἐλαία ſunt olivæ palmites, ſed q. d. ſupplicatorij palmites olivæ.*

Intus habet, quodcunque facer penetrale Citheron,
Iuppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui soli inuicti tibi sint natíque saluti.
Tu verò aduentum peditúmque equitúmque quietus,
Terrestréque acies ne præstolare: sed hosti
Terga dato, vel si tibi fors erit obuius vsquam,
Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vsquam vel Cerere sparsa, coeúte vel vsquam.

Hæc legati, vt erant, ita arbitrati prioribus mitiora: postquam cóscripserunt, Athenas rediere, reuersique ad populum recitauere: & quum aliæ multæ sententiæ essent oracului interpretantiũ, & eæ plurimùm perplexæ, quidã è maioribus natu dixere, videri sibi deum respondere saluã fore arcem. olim enim Atheniẽsium [a] arcem præseptam vallo fuisse, & ii quidem interpretabantur vallum esse hunc ligneum murum. Alii verò dicebant deum significare naues: eásque cæteris omissis ædificari iubebant. [b] Verùm eos qui aiebant naues esse ligneum murum, fallebant, *vel Cerere sparsa, coeúte vel vsquam.* Circa hos versus cõfundebatur eorum sententia qui classem volebant esse ligneum murum. nã qui oraculum interpretabãtur, in eam sententiam accipiebant, fore vt ipsi instructa classe, ad Salaminem pugna nauali succumberent. Erat autem inter Atheniẽses quidam qui in primores recẽs peruenerat, [c] nomine Themistocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia rectè cõiectare: [d] quòd diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Atheniẽses spectaret vllo modo, non ita placidè nobis deum fuisse respósurum, sed sic, O Salamis misera, pro eo quod dixit, ô diuina Salamis: si circa eam sui incolæ forent oppetituri. Sed rectè coniectantibus sentiendum à deo contra hostes editum esse oraculum

a Arx circumsepta vallo erat.

b Sed eorũ sententiam qui dicebant naues illum esse murũ ligneũ, euertebant hæc duo postrema quæ Pythia dixerat, Diuina at Salamis, muliebria pignora perdes, Vsquam vel Cerere sparsa, coeúte vel vsquã. Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorum sententiæ qui naues illum esse murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc sensum accipiebant, fatale sibi esse circa Salaminẽ superari, instructa pugna nauali. Erat autẽ inter Ath.

c Cui nomen quidẽ erat Themistocles, sed vocabatur Neoclis filius. Is negabat, &c.

d Talia dicens, Si ad Athenienses spectaret illud carmen, non videtur mihi tam mite responsum redditurus deus fuisse. sed pro eo quod dixit Diuina at Salamis, dicturus fuisse At Salamis misera, si quidem circa ipsam sui incolæ essent oppetituri. Illi igitur qui rectè coniectaret, (*id est, Illum igitur iudicio qui,* &c.) deũ aduersus hostes hoc oraculum non aduersus Athen. edidisse

A Ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κηφισσοῦ ζαθέοιο,
Τεῖχος τειτορυεῖ ξύλινον διὸς ὠρύοπα
Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δὲ σύ γ' ἱπποσόων τε μένων καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν, ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον δὴ τρέψας, ἔτι τοι κατὰ καιρὸς ἔσται.
B Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.
Ταῦτά σφι (ἠπιώτερα γὰρ τῶν ἔπειτα καὶ ἐόντων καὶ ἐδόκεε εἶναι) συλλεγομένοισι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνώμαι πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγίνοντο, διζημένων δὲ μάλιστα τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετέχειν, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι τετεῖσθαι· ἦν γὰρ ἀκρόπολις περίβολος τῶν Ἀθηναίων ἡ ἔχω εἰπεῖν. C φράσσαντες δὲ τὰς ἐπάλξεις τοῦ φράγματος, σφεδάλλοντο τοῦτο δὴ τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· καὶ σφι ἔλεγον τὰς μαντηίας τὸν θεὸν, καὶ τοῦτο προαρτέεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπιέντας. οἱ δὲ αὖ ἄλλοι τὰς νέας λέγειν τὰς ἱρὰς ὁ ξύλινον τεῖχος εἶναι· καὶ σφι τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ἐκ τῆς Πυθίης, Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ D τέκνα γυναικῶν, Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης, κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνέχεον οἱ γνώμας τῶν φαμένων τὰς νέας ὁ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ δὲ χρησμολόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἐστῶτας ναυμαχίην παρασκευάσασθαι. ὧν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς τοιούτους νεωστὶ παρελθὼν, τῷ οὐνόματα μὴν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὡς μὲν ἐγὼ κρίνω οὐκ ἔφη πάντῃ ὀρθῶς E τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἔσεσθαι κακῶς, οὐκ ἂν οὕτω μοι δοκέει ἡπίως χρηστηριάσθαι, ἀλλὰ ὦδε, Ὦ θεία Σαλαμὶς, αὐτὰρ σύ, Ὦ θεία Σαλαμὶς εἰπεῖν γὰρ ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. δὴ-

λα δὲ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι καὶ τὸ ὀρ-

272

σθαι, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. πειθομένους δὲ ταύτῃ ἔδοξε τοῖσι Ἕλλησι ὡς ναυμαχήσοντας σὺν εὐτυχίῃ χρᾶσθαι, ὡς τοῦτο ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι τοῦτό σφι ἔγνωσαν αἱρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἐῶν ναυμαχίῃ συρρήσσεσθαι. ὃ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας αἰτατείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικήν, ἄλλῃ τινὰ οἰκίζειν. ἑτέρη τε Θεμιστοκλέι γνώμῃ ἐμπεσοῦσα τοῦτο ἐκράτησε, ὅτε Ἀθηναίοισι, χρημάτων μεγάλων ἐκ τῶν κοινῶν, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι γενόμενα τῶν ἀπὸ Λαυρείου ἔμελλον λαμβάνεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέης αἰτέηνε Ἀθηναίους, τῆς διαρρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τουτέων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν λέγω τοῦτον ἐγὼ ὁ πόλεμος συνῆκε, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς ὃ μὴ ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ ὅτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗται τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι γενόμεναι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδεε γενέσθαι. ἔδοξε τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ὅπως τὰ ὅπι τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πρωθήμεοι, τῷ θεῷ πειθόμενοι, ἅμα Ἕλλησι τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε.

Συλλεγομένων δὲ ἐς τὠυτὸ τῶν τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοξε βουλευομένοισι αὖτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πρήξιας καταλλάξασθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἔσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι· ὁ δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δὲ, πυθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὸ Ἄσιον τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμηχμίην συνθησομένους πρὸς Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν πρὸς Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς τε

lum, non contra Athenienſes. Itaque ſuadebat vt ſeſe inſtruerent tanquam prælio nauali certaturi, & tanquã hic eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiam Athenienſes potiorem eſſe cenſuerũt quàm illorum qui interpretantes oraculum, diſſuadebant apparatum pugnæ nauali: ſed hanc eſſe in ſumma ſentẽtiam dicebant, non leuandam in hoſtem manum, ſed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. [a]Extitit & alia ante hanc Themiſtoclis ſententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è prouentu metallorum quæ ſunt è Laureo, eſſet in ærario Athenienſium, eáque eſſet æquè diuidunda viritim denis in ſingulos puberes drachmis, tunc Themiſtocles hãc diſſuaſit Athenienſibus diſtributionem, ſed ex pecunia claſſem ducentarum nauium ad AEgineticum bellum comparare ſuaſit. Hoc enim bellum conflatũ Græciæ ſalutem attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. & quanquam hæc claſſis in eum vſum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in vtilitatem Græciæ ceſſit. Iſta igitur iam præparata quum præſtò eſſet, & alterã exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito poſt oraculũ conſilio, barbarum Græciam inuadentem cum nauibus opperiri vniuerſos, deo obſequentes, [b]vnà cum Græcorum voluntariis. Et hæc quidem oracula Athenienſibus ſunt reddita.

Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciã melius ſentiebant, intérque ſe colloquutis interpoſita fide, ibi conſilio habito viſum eſt ante omnia miſſas faciendum [c]pecunias debitas, & inimicitias & hoſtilitates. Erant autem cùm alia aliorũ bella, tum verò maximum inter Athenienſes & AEginetas. Poſteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decreuere cũ aliquos in Aſiam mittendos ad res regis explorandas, tum nũtios partim Argos, ad contrahendã aduerſus Perſam belli ſocietatẽ, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filiũ, partim

a Cæterùm alia quoque Themiſtoclis ſententia ante hanc opportunè primas partes obtinuerat. *i. Cæterùm opportunè cedebat quòd antea alij Themiſtoclis ſententiæ primæ partes delatæ eſſent.*

b Vnà cum Græcis eadem voluntate præditis.

c *Fortaſſe τῶν χρημάτων πάντων reſpondet potiùs phraſi noſtræ, Denãt tontes choſes. Certè interpretationem Vallæ Græca ferre non poſſunt.*

in Corcyram, partim in Cretā, iubentes opem Græciæ ferri: eo animo vt si fieriposset, omnis vis Græca vnum esset, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cūctis Græcis impendente. Ferebantur autē res Gelonis magnæ esse, nec multo minores quàm Græcorum. Vbi hæc eis placuere, & in gratiā inter se rediere, principio [a] speculatores in Asiā tres viros misere: qui quum Sardis veniſſent, in ſpeculando regis exercitu deprehenſi ſunt, & à ducibus pedeſtriū copiarū torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis ſententia. Id vbi Xerxes audiit, reprehenſa ducum ſententia, mittit quoſdam è ſatellitibus, iubens vt ſi viuos adipiſcerentur ſpeculatores, ad ſeſe deducerent. Eos adhuc ſuperſtites adepti ſatellites, prehenſos in regis cōſpectum adduxerunt. Sciſcitatus rex qua de cauſa veniſſēt, præcepit ſatellitibus vt homines circumducerent, peditatum omnem equitatúmque oſtentantes: & eos, vbi contemplando illa expleti fuiſſent, ſine noxa dimitterent quocúque locorum ire libuiſſet. Hoc Xerxes ea ratione imperauit quòd cogitabat fore vt ſi ſpeculatores necati fuiſſent, neque Græci præſciſcerent potentiam ſuam eſſe fama maiorem, neque quippiam ipſe læderet hoſtes tribus viris interemptis: at iiſdē in Græciam regreſſis, fore vt Græci (vt ſe opinari dicebat) auditis rebus ſuis antequam exercitum comparārent, propriam libertatem tradērent, atque ita non oporteret ſuſcipere moleſtiam de exercitu in eos ducendo. Hæc ſententia Xerxis cum altera quadam cōgruit. nam quum Abydi ageret Xerxes, vidit naues curſum tenentes per Helleſpōtum, quæ frumentū è Ponto in Aeginam Peloponneſúmque portabant. quas vbi audiere eius aſſeſſores eſſe hoſtiū, ſeſe ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quónam illę tenderent: qui quum reſpōdiſſent, Ad hoſtes tuos, domine, frumento

[a] *Rectius interpretem exploratores hic & in ſequ. locis. Vt alibi ipſe vocem illam Græcā reddidit: & paulo antè dixit, Ad res regis explorandas.*

A Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἰκὸς ἓν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συλλήψαντες τοῦτο πρήσσοιεν πρώτοι, ὡς δεινῶν ἐπικρεμαμένων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι Ἕλλησι. Τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα, μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶς Ἑλληνικῷ τῷ οὐ πολλὸν μέζω. ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔριδας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικομένοι τε ἐς Σάρδις καὶ μαθόντες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπαίσιοι ἐνέκρινον, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν καὶ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀποληψόμενοι· καὶ τοῖσι μὲν κατεκέχριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢν καταλάβωσι ἔτι τοὺς κατασκόπους ζωοὺς ἄγειν πρὸς ἑωυτόν· ὡς δὲ ἔτι τεθνεῶντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ὁ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ὅτι οἷοι ἦλθον, ἐκέλευσέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ὅτι δείκνυσθαι πρῶτα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον. ἐπὴν δὲ ταῦτα θεώμενοι ἐῶσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν αὐτῶν ἀνύσαντας χώρην ἀσινέας. ὅτι λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτ' ἂν τὰ ἑωυτῶν πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, οὔτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. γνοησάντων δὲ ταυτέων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας σὸν Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα προεπύθου τὸν στόλον τὸν γινόμενον, προδιδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω σοὶ δέησειν ὅτι αὐτοῖς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἷκε δὲ αὐτῷ αὕτη ἡ γνώμη τῇσι ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ, διεκπλώοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πρέσβεις αὐτοῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια τὰ πλοῖα, ἑτοῖμοι ἦσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα, ὁκότε κελεύσειε. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτοὺς ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους δεσπότα σῖτον

273

» ἄγοντες. ὁ δὲ, ἐπυθόμενος ἔφη, Οὐκοῦν καὶ A
» ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ οὗτοι, τοῖσί
» τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀ-
» δικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παραγόμενοι; οἱ
μὲν νυν κατάσκοποι οὕτω δὴ πάντα περιόντες, καὶ
ἀποπεμφθέντες, ἐσέπλωσαν ἐς τὴν ΕΥ-
ρώπην.

Οἱ δὲ σὺν Μήδοισι Ἕλληνες ὡς τὰ
Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀποπεμψιν τῶν κατασκό-
πων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. B
Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτοὺς γενέσθαι
ὧδε. πυθέσθαι μὲν αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ
ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ὡς τὴν Ἑλ-
λάδα. πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας
Ἕλληνες παρήσονται, παραλαμβάνον-
τες ὡς Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπους, ἐς
Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους ὅ τι σφι μέλ-
λῃ ἄριστον ποιέοισι γενέσθαι. νεωστὶ μὲν σφέων
τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμο-
νίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν-
δὲ δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὸν δὲ Πυθίην ἐπει- C
ρωτῶσι αὐτοῖσι αἰνιγμὸν τάδε,

Ἐγγρὺς ἐληλύθεασι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἰσὶ τὸν περιβώλακον ἔχων, πεφυλαγμέ-
νος ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶ-
μα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον.
μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄρ-
γος, ἐσελθεῖν ὅτι τὸ βουλευτήριον, καὶ λέ-
γειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λε- D
χθέντα ὑποκρίνασθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀρ-
γεῖοι ποιέειν ταῦτα, τεσσεράκοντα ἔτεα εἰρήνην
σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι
τῆς τε ἡμίσου πάσης τῆς συμμαχίης. καίτοι
κατά γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην
ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν καὶ τὸ ἥ-
μισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν
βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύον-
τός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς
τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην· σπουδὴν δὲ ἔ- E
χειν σπουδὰς γενέσθαι τεσσεράκοντά τινας, καίπερ
τοῦ χρηστηρίου φοβεομένοισι ἵνα δὴ σφι οἱ
παῖδες αὐξηθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι,
μηδὲ σπουδέων ἐουσέων ἐπιλέγεσθαι, μὴ ἄρα
σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γηρονόπι καὶ χῶ,
ἄλλο πλάσμα πρὸς τοὺς Πέρσην, μὴ τολοιπὸν ἔωσι τῶν Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι.

onuſtæ: tunc Xerxes excipiés inquit, Nónne eôdem quò iſti, & nos nauigamus, tum rebus aliis, tũ verò frumento inſtructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portãt? Cæterùm ſpeculatores illi rebus inſpectis dimiſſi in Europam rediere.

Poſt quorum reditum Græci qui contra Perſam coniurarant, nuntios iterum Argos miſerunt, Quibus Argiui reſponderũt [a] res ſuas ita habere: Audiſſe ſe iã inde ab initio barbarum excitaſſe aduerſus Græciam bellũ, & quum accepiſſẽt intellexiſſẽtque Græcos ſeſe colligere, tẽtaturos Perſæ obſiſtere, principes fuiſſe mittendi Delphos qui deum conſulerẽt quid ſibi optimè faciẽtibus eſſet euẽturum. (nuper enim ſex millia ſuorum fuiſſe interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eáque de cauſa ſe miſiſſe,) & iis qui miſſi fuerant interrogantibus, ſic Pythiam reſpondiſſe,

Finitimis inuiſe, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impunè mancto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius reſponderat. Poſtea verò quàm nũtii Argos venerũt, ſenatúmque ingreſſi mandata retulerunt, Argiui reſponderunt ad ea quę dicebãtur, ſe prõptos eſſe in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percuſſo fœdere: ſed ea cõditione vt dimidium imperii penes ſe eſſet. quanquam enim ius imperandi ipſorum eſſet, tamẽ dimidio imperii ſe eſſe cõtentos. Hoc aiebant ſuum ſenatum reſpondiſſe, quamuis diſſuadẽte oraculo ſocietatem contrahere cum Græcis. quod etſi formidarent, tamẽ properare vt fœdus triginta annorũ feriretur: intra quos annos liberi ſui in virilẽ ætatem adoleſcerent: hac videlicet ratione, ne ſiqua calamitas ad ſuperiorẽ accederet in bello Perſico, niſi fœdera forent, in poſterum ſubiecti Lacedæmoniis eſſent.

[a] Hanc ſe rationem in ſuis rebus tenuiſſe. *Vel, ſe ita egiſſe.* Quum iam inde abinitio audiſſent quæ barbarus aduerſus Græciam molirẽtur, & fore animaduertiſſent vt Græci ipſos nihilominus quàm cæteros aduerſus Perſam aſſumerent, ſe Delphos miſiſſe qui deum conſulerẽt, *&c. Sed legendum eſt* οὐ παρήσονται, *vt ſit ad verbum, Græcos non omiſſuros ipſos aſſumere. Sic aliquãto poſt* ἐπεὶδὲ σφέας προσλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας. *in quibus etiam interpret. lapſum eſt Valla.*

His dictis Argiuorum à ſenatu, quidam è nuntiis Spartanorum ita reſpõdit, quod ad fœdera quidem attineret, ſe ad eos qui plures eſſent relegare: quod autem ad imperium, id verò ſibi demãdatum eſſe, vt reſponderent diceréntque, Spartanis duos eſſe reges, Argiuis vnum, ideo non poſſe fieri vt alterutro Spartæ regi abrogaretur imperium: & nihil obſtare quominus cum iis duobus rex Argiuus parem dignitatem obtineret. Ibi Argiui negare ſe perpeſſuros inſolentiã, ſed præoptare à barbaro imperari ſibi, quàm Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nũtiis vt priuſquam occideret ſol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hoſtium loco futuros. Hoc ipſi Argiui ſic ſe habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem antequam bellũ Græciæ inferret, miſiſſe Argos caduceatorem: quò quum peruenit, ita fertur verba feciſſe, Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Perſem, ex quo nos progeniti ſumus, fuiſſe filium Perſei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi ſumus. Quod quum ita ſit, nefas eſt & nos progenitoribus noſtris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis aduerſarios fieri. Sed potius domi veſtræ vos conſidentes otium tenere. nã ſi mihi ex ſententia ſuccedet, nullos pluris quàm vos faciã. Hæc Argiui quum audiſſent, [a]rem confeciſſe dicũtur, & à principio diſſimulantes quod actum eſſet, nihil poposciſſe Græcos: ſed quum ab illis [b] reprehenderentur, tunc partem imperii poposciſſe, gnari id Lacedæmonios non cõceſſuros, vt hoc prætextu [c] otium ageret. [d] Cui rei competit, quod quidam Græcorum multis poſtea annis geſtum fuiſſe memorant: Quum Suſis Memnoniis alterius negotii gratia eſſet Athenienſiũ nuntii, Callias Hipponici filius, & collegæ qui pariter aſcẽderãt, cõtigit vt Argiui & ipſi per id tẽpus Suſa mitterent nuntios,

A τῷ δὲ ἀγγέλων τοὶ ἀπὸ τῆς Σπάρτης τοιόσ-
τα ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσ-
δε, ὡσεὶ μὲν πολλὸν δέων αἰσίσιν ἐς τοὺς πολέ-
μους, ὡσεὶ δὲ ἡγεμονίης, ἀυτῶσι ἐντεταλθαι
ἀποκρίνασθαι· καὶ δὴ λέγειν, σφι μὲν εἶ)
δύο βασιλῆας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· οὔκων δυ-
νατὸν εἶ) τῶν ἐκ Σπάρτης δύο τε σφετέρων
ὁμόψηφον Ⓐ Ἀργείων εἶ), κωλύειν δόσιν.
οὕτω δὴ Ⓐ Ἀργεῖοι φασὶ ἐκ ἀναχέεσθαι
B τῶν Σπαρτιητέων τὸν πλεονεξίην, ἀλλ' ἑ- 274
λέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχε-
σθαι ἢ ὑπείξαι Λακεδαιμονίοισι. ὡσε δὲ πεῖν
τε σῖσι ἀγγέλοισι, ὡσε δὺσιτος ἥλιὸς ἀπάλ-
λάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μή,
ὡσε ἐξέσεσθαι ὡς πολεμίους. ἀυτοὶ μὲν Ἀρ-
γεῖοι τοσαῦτα τοὐτέων πέρι λέγουσι. ἔστι
δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος
πρότερον ἢ ὁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ
C τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγε) εἰπαι,
Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑ- «
μῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶ), ἀπ' «
οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τ' Δα- «
νάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀν- «
δρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπό- «
γονοι· οὔτε ὦν ἡμέας εἰκὸς ἐστὶ τοὺς ἡμετέρους «
προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἀλλοι- «
σι τιμωρέοντας, ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλ- «
λὰ μᾶλλον ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆ- «
D σθαι. ὡς γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμοὺς «
μείζονας ὑμέων ἄξω. Ταῦτα ἀκούσαντας τὸν ἔξω
Ἀργείους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ
προφάσιος μὲν οὐδὲν ἀπαγγελλομένους
μεταιτέειν· ἐπεὶ δέ σφεας πυθέσθαι μὲν
τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὴ ὕστερον μέν-
ους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαι-
μόνιοι, μεταιτέειν, ἵνα ὅτι προφάσιος ἥ-
συχίην ἄγωσι. συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ
τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων,
E πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων·
τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόν-
τας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους
Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τοῦτον ἀναβαίντας· Ἀρ-
γείους δέ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμ-
ψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους,

εἰρωτᾶν

a *Fortaſſe phraſis Græca reſpondet potius noſtræ, En auoir fait cas. Pro ἀπαγγελλομένους autem legitur & ἐπαγγελλομένους.*

b *Vide annot. quæ proximam præcedit.*

c A bello abſtinerent.

d Cum quibus iſtud congruiſſe. *Vel, Quibus conſentaneum fuiſſe* quidam Græcorum narrãt quod multis poſt hæc annis contigit.

χρὴ ἐμμένειν ἑλέσθαι

εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεχεσάσθην, ἢ νομίζοιατο πρὸς αὐτὸν εἶναι πολέμιοι. βασιλέα δὲ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ σὺν δεκαπλείῃ νομίζειν πόλιν Ἄργος φιλιωτέρην. εἰ μὲν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε τοῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβαίτες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· οὐδὲ ἄλλα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν πρώτην αὐτὶς Ἀργεῖοι λέγουσι· ὀπίσαμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι εἰ πρῶτοι ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι ἂν ὁκόθιοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκυφέοντες αἴ ἐς τὰ σφέτερα πέλας κακὰ, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφερέοιατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἴσχιστα πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν οὐ πανταπάσι ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα λόγον. ἐπεὶ καὶ τοῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ὀπιπαλεσάμενοι Πέρσεω ὀπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐγένετο, πῶς δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸς τῆς παρεούσης λύπης. τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπικέατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τοῦτου πρόγονος, οἰκήτωρ ὁ ἐν Γέλῃ ἐὼν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ὀπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, οὐκ ἐλήφθη. ἅμα χρόνον δὲ αὐτὸς καὶ ἀπόγονοι ἱδρυμένοι, ἱεροφαίτας τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἐόντες, Τηλινέων ἑνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῴων, ἐστασιάκοτες σφίσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δυνάμιν, ἀλλ' ἱερὰ τουτέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarét an amicitiá quam cum Xerxe contraxiſſent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hoſtibus haberétur. Quibus Artaxerxes, imò verò maximè perdurare reſpondit, nullámque ſibi ciuitatem amiciorem putare quàm Argos. Verùm an caduceatorem Xerxes Argos [a] miſerit ad ea dicenda, & an Argiuorũ nuntii qui Suſa aſcenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere nõ poſſum, nec vllam de his aliam proferre ſententiam niſi quam Argiui proferunt. Id demũ ſcio, ſi omnes homines qui domeſtica mala in medium contuliſſét, cum vicinis mutare volẽtes, mala vicinorum intuiti fuiſſent, libenter reportaturos rurſum ſingulos ea quæ ipſi attuliſſent. Ita nõ turpiſſimè ab Argiuis actum eſt. Ego verò quæ dicũtur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in vniuerſum à me dictum ſit. quoniam & hoc narratur, Argiuos extitiſſe qui Perſam in Græciam accerſierunt, poſteaquam cum Lacedæmoniis malè pugnaſſent, præ dolore præſenti quiduis præoptantes. Et de Argiuis quidem dictum eſt.

a Ad ea dicẽda remiſerit, & an Argiuorum nuntii ad interrogãdum Artaxerxem de amicitia, Suſa aſcenderint, pro comp.

In Siciliam autem ad agendũ cum Gelone, tum alii nuntiis à ſociis iere, tũ verò à Lacedæmoniis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex inſula Telo quæ Triopio obiacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sũt è Rhodo & Antiophemo, aſſumptus non eſt. Interiecto tamen tempore, [b] poſteri eius deorum inferorum ſacerdotes illic perſeuerauerunt, oriundi à Teline, vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per ſeditionem eiecti, in Mactorium vrbem quæ ſita eſt ſuper Gelam, profugerũt: hos Telines Gelam [c] deduxit nullis virorum copiis adiutus, ſed horum deorum ſacris. quæ vnde acceperit, an ipſe poſſederit, id verò dicere non poſſum.

b Eius poſteri continua ſucceſſione deorum inferorum ſacrifici, vel, *antiſtites ſacrorum diu inferũ* fuerunt, quum Telines, vnus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquiſiuiſſet. *At Valla cùm in alijs peccauit, tum in eo quòd ita vertit quaſi* κτισαμένου *legeretur, quum tamen ſtatim poſt in eadem re alteram lectionẽ ſequatur.*

c Reduxit. *ſic & paulo poſt emẽda.*

His sacris fretus, [a] eò deduxit illos vbi posteri sui deorum sacrificuli essent. Quæ res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici consueuerunt, sed ab eo qui sit [b] casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquã vt fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effœminatũ ac viro molliorẽ. Hũc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autẽ Patareo, qui septem annos Gelæ tyrãnide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autẽ viro Geloo fuit interfectus) ibi frater eius Hippocrates suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum vnus erat AEnesidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu pòst ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnauítque cum Syracusanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo vt nulla omnium quas retuli ciuitatum effugerit Hippocratis dominationẽ, præter Syracusanos. quos pugna ad flumẽ Elorũ superatos Corinthii Corcyræique liberauerunt: sub hac tamen conditione, vt Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderẽt. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleãder tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblã periit. ita Gelon per causam tuendi liberos Hippocratis, EVclidem & Cleandrum, vbi ciues, quòd abnuerent dicto amplius audientes esse, prælio vicit, ipse Geloorum imperium [c] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [d] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque seruis qui Cyllyrii nominabantur ejectos,

A τούτοισι δ' ὧν πίσυνος ἐὼν κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφανέοιεν τῶν θεῶν ἔσονται. θῶυμά μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε ὡς ἐς τὰ πρώτα φανόμενα κατεργάσατο Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἀπύρωτος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης ἀνδρείης. ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὴν ὑπενδυτίαν τούτεων πεφυκέναι, θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ. οὕτω μὲν νεῦν ἐκτήσατο τοῦτο τὸ γέρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παταρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνταῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱροφαντέων ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταίκου, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετ' οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδείχθη πάσης τῆς ἱππου ἔπαρχος. πολιορκέοντος δὲ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς Συρηκουσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνοὺς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἵπετο πολίων τούτεων, πλὴν Συρηκουσίων, οὐδεμίη πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἑωυτῶν θέντες ὅτι ποταμῷ Ἑλώρῳ. ἐρρύσθησαν δὲ οὗτοι ὅτι τοῖς δὲ καταλέξασθαι, ὅπ' ὥστε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίνην Συρηκουσίους παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμαρίνα τοτε ἀρχαίη. ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ὕβλην, στρατευσάμενον ὅτι τοὺς Σικελοὺς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων ὡς λόγῳ ὑμφρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ὃ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἦρχε αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο ὁ δῆμα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκοσίων, ἐκπεσόντας ἐκ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων,

a Eos hæc conditione reduxit vt eius posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.*

b *Sensus huius loci posttulare videtur* ψυχὴ ἀγαθὴ *respondeat ad verbum et quod dicimus Bon esprit: et totum hunc locum sic interpretemur,* Neque enim in quẽlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio viriliq; robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, vt qui effœminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque* ὡς τὰ *videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo etiam præpositione Ad, quum dicimus, Obstupuit ad has voces.*

c *Omittit* ἔργῳ *quod respõdet præcedenti* λόγῳ. *q. d. Dum verbo illos ad conseruãdum sum imperium adimmat, ipse non tam verbo, sed facto illud inuasit.*

d Post hoc autẽ insperatũ lucrũ. *Id est, Quum antẽ ei nihil tale speranti iam tantum bonum obtigisset.*

c τῷ κατηγάσθαι 275

Κυλλυρίων.

ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Καμμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίων ὑπισχνεῖται Γέλωνι παραδιδοῦ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. ὁ δὲ, ἐπεί τε προέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ὑπερατέων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ὑπιδρέψας αὐτὴν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἦσαν ἄπολιες αἱ Συρήκουσαι· αἱ δὲ πρωτίκτιστοι ἀνάτε ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν δὴ, Καμαρινάιους ἄπολις ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πολίτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ ὅσον κατίσκαψε· ὅτο δὲ, Γελώων ἀφημίσεας τῶν ἀστῶν τωὐτὸ τοῖσι Καμαρινάιοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην τρέσετράπησαν, τοὺς μὲν αὐτέων παχέας, ἀφρομένους τε πόλεμον αὐτῷ, καὶ τρέσδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἀγαγὼν ἐς τὰς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε. τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἐόντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲν τρέσδεχόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ὑπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τωὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε δίχα κρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι σφι οἰκοφθορώτατον. τοιούτῳ μὲν δὴ τρόπῳ τυράννος ἐγένετο μέγας ὁ Γέλων. ὅτε δὴ ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε,

» Ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παρακαλεσόμενοι σε τρὸς τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ὑπακούσαντα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδα πρώτως κου πυθέσθαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πρὸς τὸν ἠῶον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος· τρόφημα μὲν ποιεύμενος ὡς ὑπ' Ἀθηναίους ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ δὴ δυνάμιός τε ἥκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα ἄρχοντί γε Σικελίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ συνελευθέρου. ἀλκὴς μὲν γὰρ γενομένης πάσης τῆς Ἑλλάδος, χεὶρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ὑπεροῦσι·

in patriam ex vrbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & vrbē & seipsā dedit. Quā Gelō vbi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibíque Syracusas habuit, & quidem pro omnibus vrbibus. ideóque ea ciuitas confestim [a] excurrit atque propagata est. nam deductis eò Camarinæis omnibus Gelon ciuitatem dedit, Camarina euersa: dimidióque & eo amplius Geloorum itidē vt Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissēt, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putabant, Syracusas traduxit, ac ciuitate donauit: at plebē Megarensē quæ belli mouendi fuerat expers, quæque nihil mali se passuram expectaba», Syracusas adductam venundedit, ex Sicilia asportādam. Idem hoc fecit Eubœēsibus qui sunt in Sicilia, proceres à plebe distinguens. Hoc autē ideo de vtrisque fecit quòd arbitraretur contubernium plebis rem esse molestissimam. Ea ratione magnus tyrānus effectus est Gelon. Ad quem legati Græcorum, posteaquam Syracusas corámque venerunt, ita loquuti sunt,

[a] Incrementum vigorémque assumpsit.

τὰς ἀχαειοτάτους.

LACEDAEMONII pariter & Athenienses eorúmque socii nos misere ad te in societatem assumendum aduersus barbarū. nam prorsus audisti bellum Græciæ inferre, iuncto pontibus Hellesponto, virum Persam, secum omnes Eoas ex Asia copias ducentem: per simulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in suā potestatē. Tu igitur, cui magna potētia adest, nec minima Græciæ portio, quum sis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciā à seruitute vindicāt, eámq; vnà cū illis liberato. Coacta enim cūcta Græcia, erimus magna manus, pugnáq; pares inuadētibus nos:

276

quòd si è nobis alii proditores fuerint, alii otiosi sedeant, id syncerum quod supererit Græciæ, exiguum erit. vnde periculum est ne omnis Græcia pessũ eat. Neque enim speraueris Persam, si nos prælio superauerit, ad te non esse vẽturum: quinimò hoc antè caueris. nobis nanque opem ferendo, temetipsum tutaris. Rei bono consilio gestæ lætus plerúque est exitus. Hæc legati dixere. Quibus respõdẽs Gelõ, [a] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, insolentem habetis orationẽ, qui ausi estis me adire, hortantes ad incũdam aduersus barbarum societatem: [b] quum ipsi me orantem prius aduersus exercitum barbaricum recusaueritis socium. nam dum mihi erat cũ Carthaginensibus certamen, [c] incumbenti ad vltionem necis Doris Anaxandridæ filii de AEgestanis exigendam, offerebãmque me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque [d] voluptates prouenerant, vos neque mei adiuuandi, neque vltionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluistis. Itaque [e] quantũ in vobis est, omnia hæc à barbaris possidẽtur. Verũ nobis hæc in melius reciderunt. [f] nũc quoniam circũuenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à vobis, non ero vestri similis: sed paratus sum ad opem ferẽdã ducentarum triremium, & viginti milliũ armatorũ, ac duum milliũ equitũ, *totidémque ferentariorũ*, totidémque leuis armaturæ, totidẽ sagittariorũ, totidem funditorum. Sed & rem frumentariã cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturũ me recipio. Sed ea lege hæc polliceor vt ego sim aduersus barbarũ Græcorũ imperator: aliter neque ipse veniré, neq; alios mittere. Ea Syagrus audiẽs, non tulit: sed, O quàm eiularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu verò ne feceris huius rei mentionem amplius: sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ,

a His verbis, quibus eos vehemẽter vrgebat, vsus est.

b Quum ipsi petenti mihi aduersus exerc. barb. ferre opem recusaueritis.

c Et obtestabar vt pœnas necis Doriei Anaxandridæ filii ab Ægestanis reposceretis, offereb.

d Cõmoditates prouenerunt.

e Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideãt licet. *id est, Per vos non stetit quin hæc omnia nunc à barbaris possideantur.*

f Nunc postquã translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opẽ ferre paratus sum ducentarum triremium, &c. *Est tamẽ ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodémque modo deinceps.*

A ἢν δὲ ἡμέων οἱ μὲν κατημερδιδῶσι, ὁ δὲ
μὴ θέλωσι τιμωρέειν, ὃ δὲ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλ-
λάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ πόλλ᾽ ἀγνὸν γίνεται, μὴ
πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἢν ἡ-
μέας καταστρέψηται ὁ Πέρσης μάχῃ κρα-
τήσας, ὡς οὐκὶ ἥξει ἐπὶ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ
τούτου φυλάξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν, σεωυτῷ
τιμωρέεις· τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς βουλευθέντι κατὰ νόον
τελευτᾷ ὡς τὰ πολλὰ χρῆσθαι ἐπιγίνε-
σθαι. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Γέλων δὲ
πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλ-
B λῆνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτόλμη-
σατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον πα-
ρακαλέοντες ἐλθεῖν· αὐτὸς δέ, ἐμεῦ πρότε-
ρον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατεύ σεωπά-
ψασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος
στωμύλλετο, δεηθέντος τε ὦ Δωριέος τοῦ
Ἀναξανδρίδεω πρὸς Αἰγεσταίων φόνου
ἐκπρήξασθαι, ἐκπολεμέοντός τε τὰ ἐμπό-
ρια σεωυτέλθεσθαι, ἀπ᾽ ὧν ὑμῖν μεγάλαι
C ὠφέλειαί τε καὶ ἐπαυρήσιες γεγόνασι· οὔτε
ἐμεῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν
Δωριέος φόνον ἐκπρηξόμενοι· ὃ δὲ κατ᾽
ὑμέας, τάδε πρήγματα ἐκ τοῦ βαρβάροισι νέμε-
ται. ἀλλ᾽ οὖν γὰρ ἡμῖν καὶ ὅπως ὃ ἄμεινον κα-
τέξει· νεῦ δὲ ὅτῳ πρεσελήλυθε ὁ πόλεμος
καὶ ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνῆ-
σις γέγονε. ἀτιμίης ὦν πρὸς ὑμέων κυρήσας,
οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἑτοῖμός εἰμι βοη-
θέειν, πρεχόμενος διηκοσίας τε τριήρεας, καὶ
D δισμυρίους ὁπλίτας, καὶ δισχιλίην ἵππον, καὶ
δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους σφενδονή-
τας, καὶ δισχιλίους ἱπποδρόμους ψιλούς. σῖτόν
τε ἅπασι τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ᾽ ἂν δια-
πολεμήσωμεν, παρέξω. ταῦτα δέκομαι πρὸς ἐμεῦ. ὅπῃ
δὲ λέγω τοιῶδε τάδε ὑπίσχομαι, ὅτι ὦ στρα-
τηγὸς τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων γενήσο- γενέσθαι ἔσομαι
μαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ᾽ ἄλλῳ δὲ λό-
γῳ οὔτ᾽ αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ᾽ ἄλλους
πέμψαιμι. ταῦτα ἀκούσας οὐκ ἐμέμψατο
E ὁ Συάγρης, εἶπέ τε τάδε, Ἦ κε μέγ᾽ οἰμώ-
ξειν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυθόμενος
Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρεῖσθαι
ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλλὰ
τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῇς, ὅ-
κως τὴν ἡγεμονίην τοι πρόμοι δώσομεν.
ἀλλ᾽ εἰ μὲν βούλεαι βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι,

» ἴαδι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' A
» ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχειν, σὺ ὃ μὴ δὲ βοήθ.
τοιῆς ταῦτα ὁ Γέλων, ὅπῃ ὥρα ἀπεστραμ
μένους τοὺς λόγους τῦ Συαγέου, τὸν τελευ-
» ταῖον σφι τόνδε ἄξεφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε
» Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ, φι-
» λέϊ ἐπαμάρξαι τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδε-
» ξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὔ με
» πείσῃς ἀχθόμενον ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅ-
» κου ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης,
» οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι, B
» στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλασίης ἡγεμόνα,
» καὶ νηῶν πολὺ πλεόνων. ἀλλ' ἐπεί τε ὑμῶν
» λόγος οὕτω προσθυμίης κατέστηκε, ὑμεῖς
» τοι ὑπείξομεν τῷ ἀρχαίῳ λόγου· ἐγὼ τῷ μὲν
» πεζοῦ ἡμεῖς ἡγεόμεθα, τῷ δὲ ναυτικῷ ἐγώ·
» εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τῷ κατ' θαλάσσαν ἡγεμο-
» νεύειν, τῷ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἐπὶ τούτοισι ὑ-
» μέας χρεὼν ἐστὶ ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
» μάχων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦ-
τα προετείνετο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων C
τὸν ἀμείβε- ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων, τὸν ἀμείβετο τοῖσ-
τὸ μὲν τοῖσ- » δε, Ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμόνος
δι, » δεόμενοι ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας πρὸς
» σέ, δημοκρατίης· σὺ δ' ὅκως μὲν στρατιὴν πέμ-
» ψῃς μὴ ἡγεόμενος τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ προφαί-
» νῃς· ὡς δ' στρατηγήσῃς αὐτῆς, γλίχεαι. ὅσον
» μὲν νυν πρῶτος ἁπάντων Ἑλλήνων στρατὸν ἐδίου ἡγέ-
» εσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην
τὸν ἄγειν, » ἔχειν, ὁπλισαμένοισι ὡς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι
277 » ἔμελλε ἔσεσθαι, ἢ τῶν ἀμφοτέρων ἀπο- D
» λογεόμενος. ἐπεί τε δὲ ἁπάσης ἀπελαυνό-
» μενος δέκας τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς ἀρχήν, οὕτω
» ἔχει τοι, ἐπὶ τῷ ὁ Λάκων ὁπόσῃ τοι ἀρχὴν αὐ-
» τῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γὰρ ἐστὶ αὕτη
» γε μὴ αὐτέων ἐθελομένων Λακεδαιμονίων.
» Τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ
» ἀντιτείνομεν, ἀλλὰ πρήσομεν τοῦδενὶ νεω-
» αρχέειν. μάτην γὰρ αὖ ὧδε πάρεσμεν Ἑλλήνων
» στρατὸν πλέξοντες εἰ μὴ ἐκλιπεῖν ἐκλιπεῖν, εἰ Συρηκου-
» σίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τ ἡγε- E
» μονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος προέχομεν, μέ-
» νοι ὃ ἐόντες ἐν μεταφάσῃ Ἑλλήνων. τὸ δ' Ὅμη
» ρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον
» ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμῆσαι στρατὸν·

esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dedignaris subesse, nō habe animum opē ferēdi. Ad hæc Gelon, vbi vidit verba Syagri auersa, hanc ad extremum protulit orationem, Hospes Spartiata, contumeliæ homini factæ solēt irritare indignationem. verùm tu contumeliosis in me verbis inuehens, non tamen induces me ad vicem contumeliosè reddendam. Sed quando vos ita imperiū amplectimini, multo me magis quàm vos decet illud amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurium nauium imperator sum. Cæterùm, quoniā ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantum à superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: sin vos mari imperitare iuuat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum esse contētos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon conditionē offerebat. Cui nuntius Atheniēsis [a] Lacedæmonios anteuertēs, ita respondit, Rex Syracusanorū, Græcia nos ad te misit, non imperatorum indiga, sed exercitus: tu verò præ te fers nō missurum te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet vt illi imperes affectas. [b] Itaque quantum ad eā partem pertinet qua cūcto Græcorum exercitui præesse postulas, sufficerit nobis Athenienſibus silentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneū ad reddendam pro vtrisque rationem: quantum autem ad illud attinet, quòd poscis vt vniuersæ classi præsis, ita habeto: nos, etiā vt Lacon permittat, nō esse permissuros præesse te classi. nostrū enim munus hoc est, nisi Lacedæmonii id velint: quibus præesse classi volentibus non cōtradiceremus, alteri verò concederemus nemini. nā alioqui frustra [c] plus nauiū quàm cæteri Græci possideremus, si Syracusanis imperiū cederemus, qui sumus Atheniēses, & antiquissimæ origi-

a Lacedæmoniorum nuntium anteuert.

b At nos ad illā quidem tuam petitionem qua vniuersi Græcorū exercitus imperium postulabas, silentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum responso esse volentes, quod pro vtrisque sufficere posse sciebamus: iam verò, quum tu vniuerso imperio excluſus. *i. postquā denegatum tibi est vniuersum imperium*, nauale postules, ita habeto, nos ne permittēte quidem id Lacedæmonio, permissuros.

c *Legit* παρ' ἄλλοι, *non* πάρεσμεν.

nis, solíque Græcorū qui nunquā solùm vertimus: è quibus virum instruendo ornandóque exercitu aptissimū Homerus etiam [d] versificator ait Ilium veniſſe:

d Poeta.

vt nō sit dedecus nobis ista commemorare. His Gelon ista respōdit, Hospes Athenienses, [a]apud vos qui præsint habetis, qui subsint non habetis. Quocirca quum nihil cedere sed totum obtinere velitis, quamcelerrimè hinc retro abscedatis, renuntiaturi Græciæ, ver ex anno illi [b]exaruisse. Cuius dicti sensus hic est, [c]quum constet probatissimam anni partem esse ver, talem esse suum exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quasi quodam vere, quod illi exarescceret, non inita secum societate.

a Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item.

b Exemptū esse. *Vel, ablatum esse.*

c Sicut ver in anno præcellere cōstat, ita suum exercitum Græco *præcellere.* Ideóque Græciæ, quæ sui societate priuaretur, idem cōtingere dicebat ac si ei ex anno ver exemptum esset.

Hoc respōso Gelonis accepto nuntii Græcorum profecti sunt. Post hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro essent, tamen indignum atque intolerandum sibi ratus vt profectus in Peloponnesum subesset Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrānus esset, omissa hac via aliā iniit. Nam vbi primùm audiit Persam transmisisse Hellespontum, misit cum tribus [d]biremibus Cadmum Scythis filiū Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obseruandum quò casura esset pugna: vt si barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terrám que & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: sin vincerent Græci, rursus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum tyrānidem Coorum à patre accepisset [e]satis validam, nullo aduerso casu, sed ob iustitiam, sua sponte eam in media ciuitate deposuit, atque in Siciliam abiit. vbi vnà cum Samiis vrbem Zanclam (cuius nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, cò hunc in modū profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex aliis rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta, hoc nō in postremis reponitur, quòd tantum pecuniæ à Gelone cōmissū interuertere quū posset, noluit, sed posteaquā Græci pugna nauali superiores extitere,

d Nauibus quinquagenûm remorum.

e Bene stabilitā. *Vel constitutam*, nulla premente calamitate, sed iustitiæ exercendæ studio, *Vel, sed ob iustitiæ amorem, ad verbum, sed præiustitia*, in mediū Cois proposuerat, & in Siciliam discesserat.

A ὥστε οὐκ ὀνήδος ἡμῖν ἔσται ὧδε λέγειν τὰ τοιαῦτα. ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἵκατε τοὺς ἄρχοντας ἔχειν, σὺ δὲ Ἀρχομένους οὐκέτι. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω ἔδοξε ὑμῖν ἐόντες ἔχειν ὃ πρῶτα ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι οὐκ τὸ σύμπαν ὃ ἔαρ ἂν ἐξαιρήσεται; οὕτω δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, ὃ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς εἰ ἐξ αὐτῶν ἔστι τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ τῶν B Ἑλλήνων στρατιῆς, τὴν ἐωυτοῦ στρατιὴν ἐστερημένην ἂν τὴν Ἑλλάδα. τῆς ἐωυτοῦ συμμαχίης, εἶπε ζεύξας ὡς εἰ ὃ ἔαρ οὐκ τὸ σύμπαν ἐξαιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ τοὺς μὲν τοιούτους δείσας μὲν τοὺς τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δυνήσεται τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέεσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι C ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τοῖσι Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλά, καὶ φιλίους λόγους, καραδοκήσοντα τὴν μάχην, τῇ πεσέεται. καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· D ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, ὃς πρότερον τούτεων τῶν διαδοχάδην ὁ παῖς τὴν τυραννίδα Κῴων, ἐβεβήκεε, ἐκών τε εἶναι, καὶ δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλ' ὑπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κῴοισι καταθεὶς τὴν ἀρχήν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τοὔνομα. τότε μὲν δὴ ὧν ὁ Γέλων Κάδμον καὶ τοιῷδε E τρόπῳ ἀπικόμενον, μετὰ δικαιοσύνης, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλων σοφὴν ἐόντα ἐπέμπε. ὃς δὲ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, παρεὸν καταχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ,

χρ λέγειν τὰ τοιαῦτα ἀμφ.

χρ ἀρχομένους οὐκ ἔχον. ἐπὶ

χρ τοιαῦτα

χρ τῶν δὲ

A καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελασθεὶς ἐξ Ἱμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ B Ἐλισύκων, καὶ Σαρδονίων, καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλῆα. κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὔνομα ἦν C Κυδίππη. οὕτω δὴ οὐκ οἷόν τε γενόμενον Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπειν ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. πρὸς δὲ, καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πρὸς πατρὸς, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε D ἐγίνετο, καὶ ὡς ἑσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι. οὔτε γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. ἔστι δὲ ὑπ' αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἑλκύσαι τὴν σύστασιν. ὁ δὲ E Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐκαλλιερέετο ἐπὶ πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὦσε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ,

γρ. Ἐλυ-κων

γρ. Βυρρίων

278

Xerxésque cum exercitu abiit, ipse in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam incolunt, Gelonẽ inducto ad obtemperandũ Lacedæmoniis animo, fuisse laturũ Græcis auxilia, nisi Terillus Crinippi filius eiectus ex Himera, vbi erat tyrannus, à Therone AEnesidemi filio Acragantinorum monarcho, adduxisset per id tẽpus Phœnicum & Libyum & Iberorum & Ligyum & Elisycorum & Sardonum & Cyrniorũ trecenta millia, duce eorũ Amilcare Hannonis filio Carthaginẽsium rege: quos Terillus abduxerat cùm persuasos hospitii necessitudine, tum præcipuè prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, vlciscendi soceri causa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippã. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt iidem contigisse vt eodẽ die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginẽsem in Sicilia superarint quo Græci in Salamine Persam. Quin etiam Amilcarẽ, qui à patre quidem Carthaginensis, à matre verò Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quum conflixisset, prælio victum, è conspectu fuisse ablatum audio, nec vsquam gẽtium aut viuum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginenses illius imaginem colẽtes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarent, (tandiu enim extractũ fuisse prælium) interea Amilcarem in castris permanentem sacrificasse atque litasse, solida corpora [a] agerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugam versis, vt erat in faciendis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, siue hoc modo, vt Phœnices, siue alio,

a Adolentem in pyra ingenti.

vt Carthaginenſes & Syracuſani memorant, ex oculis ablato, nũc Carthaginenſes ſacrificant, extructis monumentis, cùm alibi in omnibus ſuis coloniis, tũ præcipuè in ipſa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent.

Corcyræi autem aliud nũtiis reſponderunt, aliud fecerunt. nã quum eos iidem nuntii qui in Siciliam ierant, adiſſent, & iiſdem quibus Gelonẽ verbis alloquuti fuiſſent, polliciti ſunt confeſtim ſe auxilia miſſuros ac præſidio futuros, negantes ſibi Græciam negligendam de ſalute periclitantem: quæ ſi collaberetur, nihil aliud ſibi ſupereſſe quàm vt primo quoque die ſeruirent: idcóque ſibi, quoad poſſent, illam eſſe adiuuandam. Hæc illi aſpectu ſpecioſa reſponderũt: at vbi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, ſexaginta naues inſtruxere: ægréque digreſſi, Peloponeſo applicauere, ac circa Pylon ac Tænarõ oræ Lacedæmoniorum naues in ſtatione ſtatuere: obſeruantes & ipſi bellũ quò caderet, deſperantes fore vt Græci ſuperarent, ſed opinantes Xerxem multo ſuperiorẽ victæ Græciæ imperaturum. [a] Itaque curauere vt hæc verba apud Perſam facerent, Adhortãtibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quòd nõ minimum & copiarũ & nauiũ, ſed plurimum ſecundum Athenienſes habemus, tamen aduerſum te ire noluimus, aut quippiã tibi moleſtiæ facere. Hæc dicendo ſperabãt ſe plus aliquid quàm cæteros ablaturos. quod etiam (vt mihi videtur) contigiſſet. Ad Græcos autem excuſationẽ parauere, qua etiam vſi ſunt. accuſantibus enim Græcis quòd opẽ non attuliſſent, dixere ſexaginta ſe triremes armauiſſe, ſed per vẽtos eteſias ſuperare Maleam nequiſſe. [b] Atque ita ad Salaminem ſe non contulere, nec vllius cladis pugnæ naualis participes fuere. Et iſti quidem ita Græcos à ſe ſummouerunt.

Cretes autem, poſtquam aditi ſunt ab iis Græcis quibus hoc negotium datum erat, hoc ſibi faciendum putarunt, vt certos homines publicitus

a Operã igitur dabant, *Vel, de induſtria id faciebant*, vt poſſent hæc Perſę dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci aſſumerẽt, *pro, aduocarent*, licet potentiã nõ minimam haberemus, & nõ paucíſſimas naues ſuppeditare potuiſſemus, ſed plurimas ſecundum Athenienſes, aduerſum te ire n.

b Atque ità factum fuiſſe vt Salaminẽ non peruenirẽt: & quòd à pugna nauali abfuiſſent, *in eo* ſe minimè malitia vlla vſos fuiſſe.

A (ὡς Καρχηδόνιοι) τῶτο μὲν οἱ θύοισι, τῶτο δ', μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

Κερκυραῖοι δ' πάδε ὑποκριναμένοισι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτοις πρεσβεύσαντας οἱ ἄνδρες οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. ⓐ δὲ πρωτίστα μὲν ὑπέσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμύνεειν, φερίζοντες ὡς οὐ σφι περιοπτέον ἔσται ἡ Ἑλλὰς ἀπολυμένη· (ἢν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ προτέρῃ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ ξυμφρητέον εἴη ἐς ὅ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις δ' ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ πρὸς Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, προαδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἢ περήσεσθαι· ἀπελπίζοντες μὲν δὴ Ἕλληνας ὑπολαμβάνεσθαι, δοκέοντες δὲ Πέρσην, καὶ παρασκευὴν πολλὴν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐπείθυν ὧν ὑπὸ τῶνδε ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσην λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, προσλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρεχόμενοι αὐτοί, δικαιοῦμεν μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαι μὲν σοι ἀντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τὰ γὰρ αὖ καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῆσπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. ἀπιστεόντων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησίων ἀνέμων ὑπολαμβάνειν Μαλέης οὐκ οἵους τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι ἀφεῖναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεχρήσαντο τοῖς Ἕλλησι.

E Κρῆτες δ', ἐπεί τε σφέας πρεσβεύσαντας οἱ ὑπὲρ τούτων ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς

A (ὡς Καρχηδόνιοι) τῶτο μὲν οἱ θύοισι, τῶτο δ', μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

Κερκυραῖοι δ' πάδε ὑποκριναμένοισι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτοις πρεσβεύσαντας οἱ ἄνδρες οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. ⓐ δὲ πρωτίστα μὲν ὑπέσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμύνεειν, φερίζοντες ὡς οὐ σφι περιοπτέον ἔσται ἡ Ἑλλὰς ἀπολυμένη· (ἢν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ προτέρῃ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ ξυμφρητέον εἴη ἐς ὅ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις δ' ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ πρὸς Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, προαδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἢ περήσεσθαι· ἀπελπίζοντες μὲν δὴ Ἕλληνας ὑπολαμβάνεσθαι, δοκέοντες δὲ Πέρσην, καὶ παρασκευὴν πολλὴν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐπείθυν ὧν ὑπὸ τῶνδε ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσην λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, προσλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρεχόμενοι αὐτοί, δικαιοῦμεν μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαι μὲν σοι ἀντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τὰ γὰρ αὖ καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῆσπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. ἀπιστεόντων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησίων ἀνέμων ὑπολαμβάνειν Μαλέης οὐκ οἵους τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι ἀφεῖναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεχρήσαντο τοῖς Ἕλλησι.

E Κρῆτες δ', ἐπεί τε σφέας πρεσβεύσαντας οἱ ὑπὲρ τούτων ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς

Καρχηδόνιοί τε καὶ Συρακούσιοι τῶν τ

ὑπέχοντο

Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέοισι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο, Ὦ νήπιοι, ὅτι μέμφεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τοῦ Μενελάου ἁμφιημάτων Μίνως ἔπεμψε, μιλυόων δακρύματα. ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπράξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον ἐξομόρξιον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τοῖσι ἐκ Σπάρτης ἁρπαζθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα. Ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίης. λέγεται γὰρ Μίνω ἐπὶ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλεομένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀναπλησάντων δὲ χρόνον Κρητῶν, θεοῦ σφι ἐπιτρέψαντος, πάσας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον (τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο) τέλος δὲ, οὔτε δυνάμενοι οὔτε ἐλεῖν, οὔτε προσεδρεύειν, λιμῷ συνεχεόμενοι, ἀπολιπόντες οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατὰ Ἰήπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (οὐδεμίην γὰρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐνθαῦτα Ὑέλλην πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναί τε καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν, Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ τοῦ νησιώτας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑέλλης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκῆσαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ δόξαντες, ἐπεσπάσαντο μεγάλως. ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πρώτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτέων τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἳ ἐκ τοῦ Μικύθου τοῦ Χοίρου αἰσυμνήτου μένου τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω. αὐτέων δὲ Ταραντίνων οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο τοῦτο. ὅσῳ δὲ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέῃ τῇ Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. ἀνὰ τὰ μὲν δὴ Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίνους, τοῦ λόγου μοι παρεμπίπτοντος γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐστοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας,

Delphos mitteret, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt vlti cædem Minois in Camico factam: vos autem vlti estis illius mulierem è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cretes allata vbi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) peruenisset, vi eius vitæ allata occubuisse: interiecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, diuinitus instructos, cum magna classe in Sicaniam traiecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, [a] quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse eiectos: laceratisque nauibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes vrbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis [b] continenticos: & ab vrbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia ciuium adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, qui Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, complurésque statuas in Olympia consecrauit. [c] Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cùm alios homines tum præcipuè Græcos immigrasse:

a Quam mea ætate Acragantini tenebant.

b Continentis habitatores.

c Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba interieci. Porro in Cretam, postquã desolata fuit, Præsii &c.

tertiáque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus nō deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos Tróia reuersos vnà cum suis ouibus fame pestilentiáque correptos, iterúmque desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretēsibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit.

A τρίτη δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρῆτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀπὸ τουτέων δὲ σφι ἀπονοσήσαντι ἐν Κρήτῃ, λιμόν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ ἀνδράσι καὶ τοῖσι προβατείοισι. ἐς τε δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τὸν πρώτων λοίπων, τρίτοισι αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ἐπορμήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι.

Thessali necessitate subacti circa initia Medorum partes fouerunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Alevadæ excogitassēt. nam quumprimum audiere Persam traiicere in Europam, nuntios ad isthmum mittunt, vbi prouisores Græciæ delecti è ciuitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendum. Ad quos postquam venere nūtii Thessalorū, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicum ingressum custodiri expedit, vt Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli tutamen. Nos equidem ad custodiendum præparati sumus: sed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet nos adeo ante cæteram Græciam positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis, nullā potestis iniungere necessitatem. [a] Nulla nāque fortior necessitas est quā imbecillitatis. Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis cōparare conabimur. Hæc Thessali. Ob quæ Græci illuc mittendū decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendum. Exercitus, vbi coactus est, per EVripū nauigauit. Qui postquam ad [b] Algas Achaiæ peruenit, egressus, relictis illic nauibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressū qui ab inferiore Macedonia Thessaliam fert, iuxta amnem Peneū inter Olympum & Ossā montes. Ibi castra posuere Græci, ad decē millia armatorū coacti: quibus aderat Thessalorū equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidē,

B Θεσσαλοὶ δὲ ἐπὶ πρώτου αἰσχυνόμενοι τοσοῦτον ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἐνῶδμησε τὰ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. οἱ δὲ τῶν Ἰσθμῷ ἑσσὸν ἁλισμένοι τοῦ βουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραγορηθέντες ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικήν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τῷ πολέμῳ. ἡμεῖς μὲν νῦν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάξειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ὕπισθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι τοσοῦτο περὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μοιρίους περὶ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι· βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκάζειν ὑμῖν οὐδαμῶς οἷοί τε ἐσμὲν παρέχειν φέρῃ. οὐδαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ὑμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. Ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί· οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε διὰ Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀλιάδος ἐς Ἄλον, ἐκβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπικνέεται ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει, παρὰ Πηνειὸν ποταμόν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε οὔρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο σφέων Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὁπλίτας συλλεγο-

a Nullo enim modo necessitas impotentiam superare potest. *Vt accipiamus impotentiam pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione potest vt quis ad id faciendum cogatur quod facere non potest.*

b Allon Achaiæ. *Infrà autem pro ijsdem verbis, Ἄλλον τῆς Ἀχαΐης, habet Littoralia Achaiæ.*

κατὰ ὁπλίτας

ΕΥ̓ἀινετος ὁ Καρλιούου τῶ πολεμάρχων ἀραιρημένος, ἡμέος μέντοι ἐὼν οὐ τῦ βασιληίου· Ἀθηναίοισι δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι τῶνδε Ἀλεξάνδρου τῦ Ἀμυντέω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες δ' πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι εὔνοος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδών,) ἐπείθοντο. δοκέει δέ μοι, ἀρρωδίῃ ἐὼν ὃ πείθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλῳ ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς ἢ τὴν αὐτὴν Μακεδονίῃ ἁψῖδα Περραιβῶν τε Γόννον πόλιν, τῇπερ δὴ καὶ ἐστρατεύσατο ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καὶ τότε μὲν ἐκ τούτων ἐβουλεύσαντο Ἕλληνες ὡς τάχιστα ἐς τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιή, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, ὥστε δὴ καὶ διαφανέως, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέϊ αἴθρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπείτε ἀπίκοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἢ τε ἐπίσχοντας τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χώρῃσι. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὴν δὲ ἀπιζομένην δι' ἣν ἤλασαν οἱ ἄλλοι Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, ταύτην ἤδεσαν ἐοῦσαν πρόσθεν ἢ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ διὰ ταύτης ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, καὶ δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν διὰ τῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστί, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' ἕτερα ἑόντα. οἵτε χῶροι οὕτως ἔχουσι· τὸ μὲν δὴ Ἀρτεμίσιον ἐκ τῆς πελάγεος τῆς Θρηϊκίου ἐξ στενὸν ἐσπίλγεται ἐς στεινὸν πόρον, καὶ μεταξὺ ἑόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης·

EVæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquam [a] non esset è regio genere: ex Atheniensibus autem, Themistocle Neoclis filio. Verùm paucos illic dies immorati sunt. aduenerũt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuntii, suasum eis vt illinc decederẽt, ne in illo ingressu perstantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet multitudinem terrestrem nauticámque indicãdo. Horum consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse videbatur) obtemperauerunt. Quanquã mihi videntur metu quoque id suasisse, quòd audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Peræbos, in superiori Macedonia, iuxta vrbem Gonnon: quâ & transiuit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hæc fuit in Thessaliam sumpta expeditio, dum rex in Europá ex Asia trãsiturus erat, & Abydi iam agebat. A sociis autem deserti Thessali, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos transiere vt in rebus gerẽdis sese regi præstiterint vtilissimos.

Græci autem ad isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexãdro dicta erant, consultabant & qua ratione bellum gerendum statuerent, & quibus in locis. euicítque hæc sentẽtia, vt præsidio aditum Thermopylarum custodirent, quippe qui videbatur & angustior quàm ille Thessaliæ, & solus ipsorum terræ propinquior. Nã semitã qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius [b] quàm ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditum vt tuerentur decreuere, ne barbarus transiret in Græciã, vtq; classis proueheretur in Histiæotidem oram super Artemisium. Hæc enim loca inter se vicina sunt, vt audiri vtrinque possint quæ apud alteros gerantur. quæ loca ita se habent: Artemisium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctũ cogitur traiectũ, qui est inter insulam Sciathum & continentẽ Magnesiæ:

a *Sic & Ver. cod. Gr. addunt negatiuam particulã.*

b *Quàm perueniens Thermopylas de ea ex Trachiniis audiuerunt.*

ab angustiis autem EVbœæ iam Artemisium excipit littus, in quo est Artemidis, *id est*, *Dianæ*, templum. Ingressus verò in Græciã per Trachinem, vbi arctissimus, dimidii iugeri est. quanquam ad dexteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante póstque Thermopylas: iuxtáque Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam iuxta flumẽ Phœnicem, prope vrbẽ Anthelam solùm agendo vehiculo via sufficit. Thermopylarum autem quod ad hesperum vergit, mons est inaccessus & præalti præcipitii, protentus víque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadosis. In hoc autem ingressu sunt θερμὰ λουτρὰ, *id est*, *calida lauacra*, quæ χύτρους, *id est*, ὐλὰς, indigenæ vocant: & desuper ara Herculi extructa. Ad hos ingressus, murus ædificatus erat, super quẽ olim πύλαι, *id est*, *portæ*, erant. Eũ autem ædificauerant Phocenses metu Thessalorum, ex quo illi ex Thesprotis terram AEolidem iere habitatum, quam nunc possident: & quia Thessali conabantur eos subigere, hoc præsidio imposito se tutabantur: aquámque illam calidam in gressui induxere, vt esset lacunosus locus: omnia excogitantes ne in suam terram Thessali incursarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iá vetustate erat collapsus: quo rursus excitato, visum est illis faciendum vt illac barbarum arcerent à Græcia. Est autem proximè viam vicus nomine Alpeni, vnde frumẽtari Græci statuerant. Et hæc quidem loca visa sũt Græcis opportuna. cũcta enim rimati atque ratiocinati, vbi barbari neque multitudine neque equitatu vti possent, ibi illos Græciã inuadentes excipere statuerũt. Postea verò quã Persam in Pieria esse audiere, ex Isthmo digressi sũt: peditatus ad Thermopylas insidendas, cæteri mari, ad Artemisiũ. Dũ autẽ Græci (vt cuique præceptũ erat) properè ad succurrẽdũ tẽdũt, interea Delphi deũ consuluere, de seipsis pariter & de Græcia soliciti.

A ἐκ δὲ τῆς ξεινοῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη ὁ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ ἀμφὶ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ ξεινοτάτη, ἡμίπλεθρον· οὐ μὴν τοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ ὁ ξεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθεν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθεν. κατά τε Ἀλπηνοὺς ὄπισθεν ἐόντας ἐοῦσα ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθεν κατὰ Φοίνικα ποταμόν, ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἁμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τὸ δὲ
B Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρεος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλόν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην. ὁ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα παρατέτακται καὶ τενάγεα. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρὰ, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδείμητο δὲ τεῖχός τε καὶ πύλαι τὰς ἐσβολάς· καὶ τὸ γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἐδείματο δὲ Φωκέες ὁ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ
C ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἔκτηνται. ἅτε δὴ πειρωμένων σφέων Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι, τοῦτο πρόσθεν ἐφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς αἱ χαράδραι εἶεν ὁ χῶρος· πολλῷ μηχανεώμενοι ὅκως μὴ σφι ἐσβαλοῖεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώρην. ὁ μὲν νῦν τεῖχος ὁ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδείματο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη κατὰ χρόνου ἔκειτο.
D τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμυνέειν τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὐνόμα· ἐκ ταύτης ὑποσιτίζεσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. οἱ μὲν δὴ τοιῶν χώρων οὕτω τοῖσι Ἕλλησι ἐφαίνοντο ἐπιτήδεοι. ἄπωθεν γὰρ πρόσοδοι βάθυνοι καὶ βαθυλογαδέντες, ὅτι οὔτε πλήθεϊ ἔξοισι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο
E Πέρσην ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαβάντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δέ, κατὰ θάλασσαν. ἐπ' Ἀρτεμίσιον. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθεον ὡς προσετάχθησαν· Δελφοὶ δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο περὶ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδήσαντες. καὶ σφι

281

καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι βοᾶν, μεγάλους A
γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους.
Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον, ὡς ἦλθε
μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι ἐλευθέ-
ροισι, ἐξήκουσαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι. καὶ
σφι δεινῶς καταρρώδεον τὸ βάρβαρον, ἐξ-
αμείλαντες, χάριν ἀθανάτου κατέθεντο. μετὰ
δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε
καὶ ἀπίδρυσαν ἐν Θυίης, (τῇπερ τῆς Κηφισσοῦ
θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ
χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔσχε) καὶ θυσίῃσι B
σφέας μετίσασι. Δελφοὶ μὲν δὴ τότε τὸ χρη-
στήριον ἔτι καὶ νῦν τοῖσι ἀνέμοισι ἱλάσκονται.

Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώ-
μενος ἐκ Θέρμης πόλιος, πρώτα μὲν ἔπλεε νηυσὶ
τῇσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι δέκα, ἐς Σκιάθου ἔν-
θα ἔσεσθαι ἐφυλάσσουσαι νέες τῆς Ἑλλη-
νίδος, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινήτικὴ καὶ Ἀττική.
τῶν δὲ νεῶν ὅτι τὰς νέας τῶν βαρβάρων,
ἐς φυγὴν ὥρμησαν. τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην,
τῆς ἦρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι ὀπισσοπο- C
μένοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν ὀπισθε-
τέων αὐτῆς τὸν κάλλιστεύοντα ἀγαγόντες,
ὅτι τῆς τοιαύτης νηὸς ἔσφαξαν, ἀφ' ἑωυτῶν δε-
ξιὸν ποιεύμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων τοῦ-
τον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιαζομένῳ τούτῳ
τοιῶμα ἐκ Λεόντων. τάχα δ' ἂν τὸ οὔ-
νομα τοῦτο ἐπαύροιτο. ἡ δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἐτεμε-
ήρχε Ἀσωνίδης, καίπερ σφι θόρυβον
παρέχε, Πύθεω τοῦ Ἰσχενόου ὀπισθε πεύοντος,
ἀνδρὸς Ψαρίου γενομένου τούτου τοῦ ἡμέ- D
ρῃσι· ὃς, ὅτε νηῦς ἁλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντέ-
σχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεπρεσυργήθη ἅπας.
ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἐκ ἔμπνοος,
ἐθεήσαντο οἱ ἐπιβάτευον ὅτι τῶν νεῶν,
δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἐποιήσαντό μιν
ἐκ πλείονος ἐποιήσαντο, σμύρνῃσί τε ἰώ-
μενοι τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελα-
μῶσι κατειλίσσοντες. καὶ μιν, ὡς ὀπίσω
ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπε-
δείκνυσαν ἐκπαλαιόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, E
ἐκ πολλοῦ ποιεύμενοι. τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον
ἐν τῇ νηῒ ταύτῃ, ἐποίησαν ὡς ἀνδράποδα.
αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχρώσθησαν. ἡ
δὲ τρίτη, τῆς ἐτεμνήρχεε Φόρμος, ἀνὴρ
Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τοὺς ἐμ-
βολὰς τοὺς Πηνειοῦ καὶ τὸ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, οὓς.

His responsum est vt ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepêre oraculum, cum iis primùm Græcis communicauêre quibus libertas cordi erat: quo nuntio illos, quòd barbarũ magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde statuta ventis ara in Thya, vbi fanum Thyæ Cephisi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hostias illi immolauere: propter quod oracullum etiam nũc Delphi ventos propitiant.

Nauticus autem Xerxis exercitus ex vrbe Therma mouens, decem ex omnibus nauibus velocissimas rectà misit in Sciathũ, vbi erant tres præsidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, AEginetica, Attica: quæ præuisis barbarorum nauibus, in fugam se propripuerũt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, insequuti barbari, cõtinuò excipiũt. Deinde [a] strenuissimũ quenque propugnatorum eius ad proram adductum, deinceps mactant. Eorum qui capti mactatíque sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. AEginetica verò, cuius trierarchus erat Asonides, nõnihil tumultus hostibus præstitit, [b] quòd eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui capta naui tamen eousque pugnando restitit donec totus [c] dilaniatus est: quem collapsum nõ mortuum, sed spirantem, Persæ qui nauem ceperant, admiratione virtutis, magnum operæpretium putauerunt vt seruarent, vulnera smyrna medentes, findonéque byssina & fasciis obligantes. ac rursus in castra sua reuersi, hominem vniuerso exercitui ostentabant admirabundi, [d] ac probè obseruantes: quũ alios quos in eadẽ iam naui ceperant, tanquam mancipia adseruarent. Duabus nauibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: qua fine viris barbari potiti sunt,

a *Videtur totum hunc locum abstersisse, aut non intellexisse.*

b *Quòd ea veheretur Pythius.*

c *Velut in laniena concisus est. Bud.*

d *Ac bene eum tractabant: quum cæteros quos in eadem naui ceperant, tanquam mancipia tractarent.*

nam Athenienſes, ſimulatque nauem impegerunt, ab ea deſilientes, iter Theſſaliam intenderunt, ſeque Athenas receperunt. Huius rei per [a] ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemiſium caſtra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem conceſſerunt ad EVripum tutãdum, relictis per edita EVbœæ loca diurnis ſpeculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum nauibus, tres ad herma quod eſt inter Sciathum & Magneſiam, nomine Myrmecem, profectæ ſunt. quem locum vbi tenuêre barbari, lapideum illic titulum impoſuere. Qui ex Therma ſoluerunt, [b] vbi littus oculos effugit, cum omni claſſe nauigabant vndecim diebus ex quo rex à Therma diſceſſerat, inter ſe diſſipati: ſed eos herma deducebat, quod erat in traiectu ferè Scyrius Pammó. Hinc totum diem nauigantes barbari, orã Magneſiam tenuerunt ſuper Sepiadé, & littus quod eſt inter vrbem Caſthanæam & oram Sepiadé. [c] Ad hunc vſque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc claſſis (quemadmodum ego ſupputando inuenio) mille ducentarũ ſeptem ex Aſia nauium. In quibus à principio è ſingulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta vnũ ac quadringenti, ducenos ſupputando viros in ſingulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Perſarum Medorúmque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquus autem hic exercitus cõſtabat ex triginta ſex millibus, ducentiſque ac decem. Adiiciam autem huic & ſuperiori numero [d] eos qui ſunt ex biremibus: in quarum ſingulis plures fecerim octoginta potius quàm pauciores viros. Quarum nauium ſumma, vt ſuperius dictum eſt, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id eſt, ducenta & quadraginta millia*. Hęc igitur erat claſſis ex Aſia, vnius & quinquaginta myriadum virorum in vniuerſum, & præterea ſeptẽ millium ſexcentorum decem.

a Legit πυρσῶν vt & vet. cod. habent, non φρυκτῶν.

b *Locus hic in Vulg. edit. Gr. eſt ſuſpectus: ac certè hunc aliam lectionẽ & hic & paulo poſt ſequutum eſſe manifeſtum eſt.*

c Ad Sepiadem vſq; & Thermopylas exors malorũ Xerxis exercitus fuit: multitudo autẽ adhuc erat (vt ego coniectura aſſequor) ex nauibus quidẽ ab Aſia profectis, numero mille ducentis ac ſeptem, eorum duntaxat qui iam inde ab initio conuenerãt, millia ducenta & quadraginta vnũ & quadringẽti viri, ducenos ſcilicet viros in ſingulas naues numerãtibus. Porro inter claſſiarios indigenas triceni Perſæ, Medi & Sacæ in naues eaſdem aſcenderant. quæ multitudo ſex & triginta millia & ducẽtos decẽ viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interp.*

d Eos qui ex pẽreconteris erant, *id eſt, ex nauibus quinquagenũ remorum*: ita rationem iniẽs vt fuerint in ſingulis octogeni viri, maiore numero minorem compenſante. *Id eſt, in quibus plures erãt compẽſantibus eas in quibus erant pauciores. Hoc enim videtur voluiſſe ſignificare quod noſtrate lingua in re ſimili dicimus, L'vne portãt l'autre. Vel, Le fort portãt le foible. Adeo vt locum hic nõ habeat genuinum illud loquendi Plus minus. præſertim quũ ὀπίσω ſit pro ὄπισθε. q. d. In ſingulis (vbi plus, vbi minus) octogeni viri. Sed & illud πρὸς τὰ πεντηκοντέρων reſpõdet phraſi Gallica, Ceux des nauires, pro Ceux qui eſtoyent dedãs les nauires.*

A ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπέκειλαν τῇ νέῃ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποβάντες, καὶ Θεσσαλίῃ προβούλοντο ἐκόμιζοντο ἐς τοὺς Ἀθήνας. τῶν τε οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυνθάνονται τὰ δὴ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου, πυθόμενοι δὲ καὶ καταῤῥωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετορμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους καὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τὰ βαρβάρων

B πρῆξις ἐπέλασαν καὶ τὸ ἕρμα τὸ μεταξὺ ἐόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἰδόντα δὲ οἱ βάρβαροι, ὅπερ ἐπὶ λίθου λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες ὅτι τὸ ἕρμα, ὁρμηθέντες αὖτις ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ ἐνδεκα ἡμέρας, πρέποντες μὲν τὸν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. παντιμερὶ δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ὀξέος ἐόντος τοῦ

C κατὰ Μαγνησίης χώρης ὅτι Σπιπάδα τε καὶ τὴν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Καδμαναίης πόλιος ἐόντα καὶ Σπιπάδος ἀκτῆς. μέχρι μὲν νυ τούτου τῆς χώρης καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθὴς τε καὶ ἀκαχὴς ἦεν ὁ στρατὸς· καὶ πλῆθος ἦεν τοιοῦτο ἔπλεε (ὡς ἐγὼ συμβαλεόμενος εὑρίσκω) τόσον· τὰ μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης εὐαρίθμητα, ἑπτὰ καὶ

D δισχιλίων, καὶ χιλιέων· τὰ μὲν δὲ ἀριθμὸν ἐκάστων τῶν ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον, τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, ἑξακισχιλιάδας τε καὶ τετρακοσίους· ὡς αἰεὶ δισχιλίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐκάστῃ νηΐ. ἐπεβάτευον δὲ ὅτι τουτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ὅτι χωρίων ὅτι εἵατεῖων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, δισχίλιοι ἄνδρες. σὺν δὲ ἄλλος ὅμιλος γέ-

E νετο μυριάδες δισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, ἑξακόσιοι, δισχίλιοι τε καὶ δέκα. προσθήσω δὲ καὶ ἑξακόσιοι προτέρῳ ἀριθμῷ τοῦτο ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον αὐτοὶ δοκέοντα ἄνδρας ἐνέναι. συνελέχθη δὲ τοῦτο τὸ πλοῖα (ὡς ἑξακοσιοστρότερον μοι ἐρρήθη) δισχίλια. ἦσαν δὲ ἄνδρες αὐτοῦ εἶεν ἐν αὐλῶνι τέσσερες μυριάδες, ἑξήκοντα. τοῦτο μὲν νυν ὅδε ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐὸν, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία χιλιάδες τε ἔπεισι ὅτι τοῦτῳ ἑπτὰ, καὶ τρὸς, ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς·

282

πρὸς τὰ ναυτικὰ

τῶν δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγένοντο· τῶν δ' ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. παρεθήσω δ' ἐπὶ τούτοισι τοὺς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἀνδρας. καὶ δὴ τότε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλήθεος στεῖπτ ἠθμῶν, γίνεται δὶς ἑκατοντάδες τε μυριάδες, καὶ τεσσεράκοντα, καὶ μία, καὶ τρεῖς, χιλιάδες ἑπτά, καὶ ἑκατοντάδες ἓξ καὶ δεκάδες δύο. τοῦτο μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στράτευμα ἐξαναλῦσαι εἴρηται, αὐτὸν τε τὸν θεράποντα τὸν ἑωυτοῦ, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στράτευμα, ἐπὶ τρεσλογίῃσι τούτῳ πρωτὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν γὰρ παρεῖχον οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ὑπηκοευμένων τῇ Θρηίκῃ, πλεῖσται ἐγένοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν γὰρ τούτεων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρήικες παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Εὐρδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παραλίην νέμονται· τούτεων τῶν ἐθνέων, τεσσεράκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι· αὗται δὲ ὧν αἱ μυριάδες ἐκείνῃσι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεισι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα, καὶ δεκάς. τὸ μαχίμου δὲ τούτου ἐόντος ἀριθμοῦ τοσούτου τὴν παραπίλιν τὴν ἑπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοις ἐόντας, καὶ πάλαι ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τοὺς τε μαχίμων ἀνδρῶν δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλείονας. καὶ δὴ σφέας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλείονας, οὔτε ἐλάσσονας τοῦδε. ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνῃσι. οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. οὗτος μὲν δὴ τοῦ συμπάντος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμὸν·

Peditatus fuit decies ſepties centena millia: equitatus octoginta millia: quibus addo Arabes, qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummam redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & ſeptem millia, ſexcenti & decem. Has copias ex ipſa Aſia fuiſſe contractas dictum eſt, præter ſeruitia quæ ſequebantur, & eos qui in frumentariis vehebātur. Huic omni enumerato exercitui adiiciendus eſt ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thracia, & ex inſulis Thraciæ obiacentibus, præbuerunt naues centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terreſtres copias præbuerūt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Peræbi, & Enienſes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta myriades, *id eſt, trecenta millia*, fuiſſe: quæ myriades illis Aſiaticis adiectæ, fiunt in ſumma virorum pugnantium ducentæ ſexaginta quatuor, & præterea mille ſexcenti ac decem. Hoc autem tanto pugnatorum numero [a] non pauciora ſed plura fuiſſe arbitror quæ eos comitabantur ſeruitia, & eos qui frumentariis in nauigiis erant, & in aliis nauibus vnà cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, ſed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & vſque ad Thermopylas. Hic eſt vniuerſus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinſentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere:

[a] Non minorem ſed maiorē fuiſſe exiſtimo familitii numerum, eorúmque qui frument. in nauig. erant, & qui in aliis n. v. c. militibus vehebantur. Sed eſto hos illis numero pares eſſe, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

ac ne impedimẽtorum quidem, aliorúmque iumentorum sarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitãtium, præ multitudine quisquam inire numerum possit. [a] Quo minùs miror proditũ esse, fluenta quædam non suppeditauisse: magis miror vnde tot myriadibus cibaria suppetierint. nam subducta ratione comperio, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, *id est, semodia*, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui singuli constant è senis modiis*: haud annumerãdo mulieres eunuchósque, & iumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia essent, nemo erat qui aut specie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret.

Nauales autem copiæ, postquã è statione soluerunt, prouectæq; orã terræ Magnesiæ tenuerunt, quæ est inter vrbem Casthanæã & oram Sepiadẽ, primæ quæque naues ad terram habuere stationem, aliæ deinceps in ancoris stetere, ad octauum vsque ordinem [b] intra mare procedentes, vtpote angustiore littore quàm vt classem caperet: atque ita per noctem stetere. Sub ipsum verò diluculũ, ex sereno cælo & tranquillo quum mare efferbuisset, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subsolanus, quem Hellespontium nuncupãt qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augescere animaduerterunt, & quibus per conditionem stationis licuit, ii tempestatem præuenerunt, reuulsisque nauibus sese atque illas incolumes præstiterũt: at quas naues ventus [c] exteriores nactus est, carum alias ad loca quæ dicuntur *inuoi, id est, furni*, quę sunt in Pelio, extulit, alias in littus, alias in ipsam Sepiadẽ illisit, alias in vrbem Casthanæam, alias in Melibœã expulit. erat enim intoleranda vis eius. Enimuerò ferũtur Athenienses Boream inuocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, vt generũ suum ad sibi opitulandum inuocarent.

a Itaque mirum mihi non videtur quorundã amniũ fluenta defecisse tot hominũ millia: sed quonam modo frumẽtum suppetierit tot hominum millibus, id verò mirũ videri potest. Siquidem vt chœnicẽ frumenti quisque in singulos dies acciperet, ac nihil amplius, subducta ratione inuenio centena dena millia medimnũ quotidie absumi potuisse, & trecẽta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hũc locum vertit, addẽs etiam Amnium fluenta prodidisse, hoc est, defuisse exercitum tãtum. Vide apud eũdem De asse lib. 5, in quo sit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.*

b Πρόκροσσαι νῆες Vulgò exponitur, *Naues sibi succedentes scalarum instar alia post alias.*

c Altum tenentes

A ὑδὲ αὖ ὑποζυγίων τε, καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, ὑδὲ αὖ τουτέων ὑπὸ πλήθεος ὁδὸς αὖ εἴποι ἀριθμόν. ὥστε ὁδέν μοι θώυμα παείσα) τοσοδιῶαι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν σφίσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία αὐτέρξησι θώυμά μοι μυριάσι τοσαύτῃσι. ὑδείσπω γὰ συμβαλλεόμενος, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ τοὺς τεσσηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους, καὶ τεσσερήκοντα. γυναῖξὶ δὲ τῇ βασιλέι, τῇ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. αἰδρέων δὲ τοσουτέων τοσουτέων μυριάδων, κάλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, ὑδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἐὼν αὐτὸς Ξέρξεω ἔλθ τοῦτο τὸ κράτος.

Οἱ δὲ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὁρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὸν αἰγιαλὸν, τὸν μεταξὺ Καδανάης τε πόλιος ἐόντα τῇ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δὲ ἔτι ἐκείνῃσι ἔτι ἀλκυρέων· ἅτε γὰ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὁρμέοντο ἐς Πόντον, καὶ ὅπῃ ὀκτὼ νέας. τοιούτῳ μὲν τῷ διαφόρῳ οὕτω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ξεσάσης, ἐπέπεσε σφι χειμὼν τε μέγας, καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἕλλησποντίῳ καλέουσι οἱ τοῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὅρμου, οἵδε ἐφρόντισαν τὸν χειμῶνα, ἀναισαμένοισι τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε ἐσέβησαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Γῆρυνθα καλεομένους, τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ, ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα ἐξεπίπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Καδανάην ἐξεβεβήκεσαν. διὸ τε δὴ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεοπροπίου ἐπικαλέσαιντο, ἐλθόντες σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι.

283

Βορῆς ϑ', χϑ' τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀθηναίην, Ὠρείθυιαν, τὴν Ἐρεχθέος· χϑ' δὴ ὅ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλόμενοί σφι τὸν Βορέην γαμβρὸν εἶ), καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ ἐς τοῦτο ἐδόκεον τε ἐς ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρείθυιαν, ἐπιωρῆσαί σφι, ἐς Ἀφέτειραν τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς ἐς τοῦτο ἐπὶ Ἄθων. εἰ μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην τοῦτο ποιῆσαι, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι. καὶ ἱδρύσαντο ἐνθαῦτα ἐπὶ ποταμῷ Ἰλισσῷ. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλασσονίας, ἀνδράς τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέι τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, γηοχέοντι τοῦ Σπιπάδα, μεγάλως ἡ ναυηγὴ αὕτη χρησὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβεβαλόμενα ἀείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσεα ἄφατα χρήματα ἐκβεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, πάλαι οὐκ εὐτυχέων, εὑρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο. ἐπὶ τοῦτον ἐὼν γὰρ τῆς καὶ οὗτος ἄχθος συμφορὴ λυπέουσα παιδοκτόνος. σιταγωγῶν δ' ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων ἀριθμὸν ἐπιφορήσαντο, οὐκ ἐπὶν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες ἡ στρατηγὶς τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε πέρι. τέλος δ', ἔντομά τε ποιεῦντες, ἐς καταείδοντες χάρμα τῷ αὐτέμῳ οἱ μάγοι, πρός τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι ἐς τῆσι Νηρηΐσι θύοντες, ἔπαυσαν τεταρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δ' Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι τῶνδε τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σπιπάδος ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τεταρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο.

A Habet autem (vt apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc coniugio (vt fama est) Athenienſes inducti ſunt ad coniectandum Boream ſibi generum eſſe, & dum [a] in Chalcide pro Europa excubarent, quũ intelligerent auctum iri tempeſtatem, inuocauêre Boream, cui prius ſacrificauerant, & Orithyã, vt ſibi auxilio eſſent, & barbarorum naues corrumperét, quemadmodum prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud ſtationem agentes, non queo dicere: certè Athenienſes aiunt & antè fuiſſe ſibi auxilio Boream, & tunc illud effeciſſe. atque digreſſi illinc, delubrum Boreę extruxêre ad amnem Iliſſum. In hac clade qui pauciſſimas naues, ii non pauciores quadringentis periſſe aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immenſam. vt Aminocli [b] Cratineo viro Magneti maiorem in modum fuerit fructuoſum hoc naufragium: qui aliquanto pòſt, dum circa Sepiadẽ humum fodit, multa pocula aurea iecta, multa argentea percepit, theſauróſque Perſarum inuenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus eſt: & quum alioqui non eſſet fortunatus, è rebus repertitiis mirificè eſt ditatus. [c] nam fuit ei vtilitas quædam ingrata, ac doloris cauſa, quòd erat filiis orbatus. Nauium autem onerariarum aliorúmque nauigiorum quæ perierunt, numerus iniri non poteſt. Vnde præfecti claſſis, veriti ne ſibi poſt acceptam calamitatem Theſſali incurſarent, excelſum ſibi vallum è naufragiis circumdederunt. Triduo enim tempeſtas perſtitit: quarto tandem die magi [d] inciſiones faciendo, & veneficiis incantãdo ventum, ad hęc Thetidi ac Nereidibus ſacrificãdo, tempeſtatem compeſcuerunt: ſiue aliter tempeſtas ipſa ſua ſponte ceſſauit. Thetidi autẽ ideo magi ſacrificauere, quòd ab Ionibus acceperant Thetin ex eo loco raptã fuiſſe à Peleo, omnémque eã oram Sepiadẽ illius eſſe, aliarúmq; Nereidum. Et ventus quidẽ quarto die conquieuit.

a In Chalcide Euboeæ excubarent, vbi tempeſtatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quàm id intellexiſſent*, ſacrificare cœperunt, & Boream Orithyámque inuocare vt ſibi auxil.

b Cretinei filio, *aut Cretini.*

c Nam & hunc calamitas quædã angebat circa liberorum cædem.

d *Ipſe alibi harum ſpicimam facere interpret.*

At Græcis diurni sui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ isti vbi audiêre, fusis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrimè rursus ad Artemisium reuehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naues fore aduersarias. Ita ad Artemisium prouecti, iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc vsque tempus perdurat. Barbari, posteaquam ventus conquieuit, & fluctus constrati sunt, reuulsis nauibus ad continentem enauigabant, circumuehétésque promontorium Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est in quo fertur Hercules, quum è naui Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Iasone atque à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus nauigarent. [a] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eáque de re nomen loco fertur esse Aphetæ, *id est, dimisse*. Hoc in loco Xerxianæ naues stationem habuerũt: quarum quindecim, [b] quæ longè vltimæ appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium nauibus, ratæ suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarum dux erat Sandoces Thaumasii filius, Cumæ AEolidis præfectus: quem antè Darius ob hanc causam captum cruci affixerat, quòd quum è regiis iudicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed eius in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscénsque properantius se quàm prudentius egisse, hominem soluit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenẽtes Græci vbi vidêre, cognito hominũ terrore, ag-

a Illinc enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφίσιν. ad verbum, *In pelagus erant immissuri*. vnde loco illi nomen extitit ἀφέται. Potest autem ἀφίσις & aliter reddi. sunt enim qui ἐς πέλαγος ἀφίεναι dicant, *In altum vela dare*.

b Quæ multo post alias soluerant, conspectis Græc.

A τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ἔσχετον ἐγλύκηνε, ἐσήμηναν πρῶτα τὰ γιγόμενα περὶ τὸν ναυηγέα. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσιδέωνι σωτῆρι ὐξάμενοι, καὶ σπουδὰς ποιησάμενοι, ταχέως ἦσαν, τριταίην ὀπίσω ἡπείγοντο ἐλθεῖν τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νέας. ἐπὶ μὲν δὴ τοῦτο ἐλθόντες τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐ- ναυλόχεον, Ποσιδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. ἐπὶ δὲ βαρβάροισι, ὡς ἐπαύσατο τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔσχετο, καταπασάντων τὰς νέας, ἔπλεον ἀδεέως τὴν ἤπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἴθεῖαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ὑπὸ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα κατα- λειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, διότι τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι, ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐκ τούτου ὦν τῷ χώρῳ οὔνομα γίγνεται Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τουτέων ἔτυχόν τε ὑστατα πλέουσαι, καί κως κατ- έδοσαν τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νέας· ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους, τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρχος Σανδώκης ὁ Θωϋμασίου· τὸν δὴ περὶ τούτεων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβών, ἀνεσταύρωσε, εὑρὼν τῶν βασιλητέων δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδώκης ὑπὸ χρημασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀναχρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρε οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον· εὑρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ φρονέων ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω ἀφαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι, ὦδε ἔπειτα ἐκ τοῦ ὑστέρου τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμελλε οὐ τοδὺτερον ἀφ- ἀπαίρουσι δὲ Ἕλλησι, μαθόντες αὐτέων τὴν γενομένην ἀμυδρὰδα, ἐπέμ-

B

C

D

E

284

ἐπ' αἰπὺ ξόους

ἔμελλον

ἐπέπεσον

Θωμασίου

ἐπ' ἀπαίρουσι

ἐόντες, διὰ πετέως σφέας εἶλον. ἐν τούτεων A
μὲν Ἀρίδωλις πλέων ἤλω, τύραννος Ἀ-
λαβανδέων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δ', ὁ Πά-
φιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε
μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν
δὲ σφεων τὰς ἕνδεκα ὑπ' ἀνέμων τῶν χειμερί-
νων τῶν ἐπιγινομένων κατὰ Σηπιάδα, μιῆς τῆς ὑπολει-
φθείσης καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἤλω. τούτους ④
Ἕλληνες ἐξισορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυ-
θέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμ-
ποισι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. ὁ B
μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς,
πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν ὧν εἶπον Σαν-
δώκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας.
Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσ-
σαλίης καὶ Ἀχαιίης, ἐσέβαλε ἐς μὲν δὴ
τρίτῃ ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν
ἅμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ,
ἀποπειρώμενος καὶ τῶν Θεσσαλικῶν ἵππων·
πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔν-
θα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλείποντο πολ- C
λόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν,
Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέρκεσε τῇ στρα-
τιῇ τὸ ῥέεθρον, πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιίῃ
ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων
ἐστὶ Ἠπιδανὸς, οὗτος οὐκ ἀντέσχε, εἰ μὴ
φλαύρως. ἐς Ἄλλον δὲ τῆς Ἀχαιίης ἀπικο-
μένῳ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βου-
λόμενοι τὸ πρῶν ὀξηγέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ὅτι-
χωλέον λόγον, τά περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Ἀφλυσίου
Διὸς, ὡς Ἄθαμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο D
Φρίξῳ μόρον σφὶ γενοῦ βουλεύσας· μετὰ δὲ,
ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ τοῦτο θέσι
τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιοῖσδε·
ὃς ἂν ἢ τοῦ ἔτεος τοῦτου πρεσβύτατος, τούτου
ὑπαίξαντες ἔρχεσθαι τοῦ πρυτανηίου, αὐ-
τοὶ φυλακὰς ἔχουσι. Λήϊον δὲ καλέουσι τὸ
πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί· ἐς ὃ δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι
ὅκως ἔξουσι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὡς δὲ τὰ
πρὸς τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων
τούτεων θύσεσθαι, δείσαντες, οἴχονται ἀπο- E
δρηκότες ἐς ἄλλην χώρην. χρόνου δὲ προϊόν-
τος, ὀπίσω κατελθόντες, ἐπὶ ἀλίσκονται, ἐ-
πέλλοντο ἐς τὸ πρυτανήιον· ὡς δὲ θύεταί τε ἤδη
ἐόντα, στέμμασι πᾶς περικαθείς, καὶ ὡς σφὶ
πομπὴ ἐξαγθείς. Ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυ-
πατώρου τοῦ Φρίξου παῖδες ἀπόγονοι, διότι κατερμὸν τὸ χώρης τοιοῦδε Ἀχαιοὶ

greſſi repente cepêre. In quarum nauium vna captus eſt Aridolis, Alabandenſium qui ſunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naues quum duxiſſet, amiſſis earum vndecim tempeſtate quæ ad Sepiadem extiterat, cum vna quæ ſuperabat tendens ad Artemiſium, captus eſt. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu ſciſcitati, vinctos ad Corinthiorum Iſthmum dimiſerunt. Cætera barbarorum claſſis, præter quindecim naues quibus præfuiſſe Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terreſtribus copiis per Theſſaliam & Achaiam iter faciens triduo, euaſit in Meliéſes: quum in Theſſalia certamen curule feciſſet, ſuas equas experiendi gratia, quòd illic optimas Græcarum equas eſſe audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluuiorum porro qui ſunt in Theſſalia, ſolus Onochonus potanti exercitui [b] nó ſuffecit. Xerxi [c] ad littoralia Achaiæ tendenti, perductores ſui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Iouis Aphlyſtii ab indigenis enarratur: Athamantem AEoli filium, inito cum Ino conſilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius poſteris propoſuiſſe, vt qui ex eo genere maximus natu eſſet, huic aditu prytanei, *id eſt, curiæ* (quam leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipſis excubias agentibus, vt ſiquis adiſſet, non prius exire poſſet quàm mactandus eſſet. Ita multos, quũ iam mactandi eſſent, eo metu in aliam profugiſſe regionem: interiecto deinde tempore, quum reuerſi eſſent, & in prytaneum ingreſſi, ſi eſſent deprehenſi, toto corpore coronis cooperto, & cũ pompa eductos mactari cõſueſſe. Hoc autem poſteros Cytiſſori Phryxo geniti ob id pati, quòd quum Achæi expiationem loci

a Facilè cepêre.

b Non ſuffecit. Fluuiorum autem Achaiæ quũ maximus ſit Apidanus, ne hic quidẽ ſuffecit, niſi aliqua ex parte. *Id eſt, Ne hic quidem illi aquam abundè ſuppeditauit, ſed parcè tantùm.*

c Pro ἐς Ἄλλον τῆς Ἀχαιίας hic poſuit *Ad littoralia Achaiæ: quum ſuprà pag. 502, pro iiſdem verbis poſuerit Algea Achaiæ.*

facientes,ex oracvlo Athamantem AEoli filium essent immolaturi,Cytissorus iste è terra Colchide veniés illum liberauit: cóque facto posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audisset Xerxes, vbi ad lucum adfuit,& ipse ab eo abstinuit, & idē suis copiis imperauit, domúmque item posterorum Athamātis ac fanum veneratus est.Hæc in Thessalia Achaiáque à quibus locis processit Xerxes in Melidē iuxta maris sinum, vbi totum diem æstus atque reciprocatio fluctuum fit.Huic sinui circumiectus est locus campester, alibi spatiosus,alibi arctus admodum. Súntque ipsi campo circumiecti montes editi atque inaccessi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur.Prima in sinu vrbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens,ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis xx fermè stadiis abest,cui nomē inditum est Dyras, quem fama est emersisse ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem stadiorū intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas, *id est*, *niger*. Vnde vrbs Trachis quinque stadia abest, [a] sita in amplissimo regionis spatio, à montibus ad mare, vtpote duobus & viginti millibus iugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiē anfractus est per quem Asopus circa radices montis defluit: ad cuius meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix,ex his montibus in Asopum defluens. Iuxta Phœnicē angustissimū viæ est: quippe qua muri coarctata modo plaustrū duntaxat agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorum est interuallum, in quo vicus est nomine Anthela: quem præterfluens Asopus in mare euoluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus, vbi templum Cereris Amphictyonidis extructum visitur,& sedilia Amphictyonibus, & ipsius Amphictyonis delubrum.

a Hac autem maximè parte spatiosa est illa regio, à mari ad mōtes, iuxta quos est sita Trachis. sunt enim viginti duo planitiei plethra. Mōtis autem qui Trachinium agrum circumdat, est anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Asop.

A ἐν Θεσσαλίῃ Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, τῷ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο. ποιήσας δὲ τόδε, τοῖσι ὀπίσω γλωμυρόισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτός τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ προσήκατο. 285
τῶν τε Ἀθαμάντος ἀπογόνων τῷ οἰκίῳ ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο. ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, τὰ δὲ ἐν Ἀχαιίῃ. ἀπὸ δὲ τουτέων τῶν χώρων ἤιε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν, εὐρύς, τῇ δὲ, κάρτα στενός. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον οὔρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληίῃ πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνεαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νέμ πόλις ἔστι ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιίης, Ἀντικύρη· παρ' ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, ἄλλοι εἴκοσί κου σταδίων ἄλλος ποταμός, ᾧ οὔνομα κεῖται Δύρας, τὸν μυθεύουσι βοηθέοντα Ἡρακλεῖ κατομβρίῳ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει· ταύτῃ δὲ καὶ εὐρυχωρέστατόν ἐστι πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν, καὶ ἡ Τρηχὶς πεπόλισται. διχίλιά τε δὴ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὔρεος, ὃ περικληίῃ τὸν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἔστι ἀσφάλιξ περὶ μεσαμβρίην Τρηχῖνος. ἀπὸ δὲ τῆς ἀσφάλιος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέῃ παρὰ τὸν ὑπώρεην τοῦ οὔρεος. ἔστι δὲ ἄλλος Φοίνιξ ποταμὸς οὐ μέγας περὶ μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στενόπορόν ἐστι· ἁμαξιτὸς γὰρ μία μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδιά ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος, ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς. ἐν δὲ Δήμητρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτὸς τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν.

τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλεῖ κατομβρίῳ λόγος ἔχει ἀναφανῆναι.

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ κατήκουσι· καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέω ἀνέμου ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων ὅδε ὅπου ζώντες τῆς ἠπείρου. ἦσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα· οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. πρὸς τούτοισι ὑπεκλητοι ἐκέκλητο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, αἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, πρόσδοκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη, καὶ Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν τεταγμένων, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν. οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἀνθρωπον. οὐδένα γὰρ οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν οὐκ ἐξ ἀρχῆς γενομένῳ οὐ σμικρὰ ἐμίχθη· σῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα. ὀφείλειν δὴ καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πεσέειν αἰεί. οἱ μὲν, ταῦτα πεπυσμένοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. τούτοισι ἔσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ πάντας τοὺς στρατεύματος ἦν ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος μὲν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω,

A Caeterum rex Xerxes quidem in Trachinia Melidis castra habebat, Græci verò in transitu: qui locus à plerisque Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant vtrorumque castrorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream spectant vsque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad austrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Persam Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum & Mantienorum mille, totidem ex vtrisque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti: à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponeso aderant: ex Bœotis autem Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant Locrenses Opuntii cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos euocauerant, missis nuntiis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum venisse, cæteros autem socios propediem expectari: tutelam verò maris esse in Atheniensium præsidio AEginetarúmque, & eorum quibus res naualis iniuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem: nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit: & vt quisque maximus est, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audientes, in Trachinem auxilio iere. Erant his cùm alii duces suæ quisque ciuitatis, tum verò, penes quem summa imperii erat, quem maximè admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leotis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVrycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agesilai,

286

qui Doryagi, qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui EVrysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui [a] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiscendæ: verùm Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorico iam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebátque in matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos è [b] primoribus viros, & quibus filii erant: assumpserátque eos Thebanos quorum de numero feci mentionem, quorum dux erat Leontiades EVrymachi filius. Hac de causa Leonides dedit operam vt Græcos sumeret solos, quòd eos maximè insimulabat quòd cum Medis sentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, sciendi cupidus an vnà mitterent auxilia, an ex professo adimerent Græciæ societatem: sed illi aliud sentientes, tamen auxilia miserunt. Eorum qui cum Leonide fuere, primos miserunt Spartiatæ: vt his inspectis alii socii in militiam proficiscerentur, néve cum Medis sentirent, si eos superari audirent. Ipsi autem celebratis Carniis, (hæc enim sacra morabantur eos) relictis Spartæ custodibus, erant cum omni copia illuc celerrimè ituri auxilio. Reliqui autem socii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negotia inciderat) haud suspicati tam citò apud Thermopylas bello decernendum, præcursores miserant. Ita isti sibi faciendum statuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, vbi adingressum Persa aduentabat, metu perculsi de discedendo consultabant. At cæteri quidem Peloponnenses censebant faciendum vt reuersi in Peloponnesum, Isthmi custodiam agerent:

a Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes suprà pag. 398. de Aristodemo qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.*

b Constantis ætatis viros. *Camer.*

A τῦ Δορυάγου, τῦ Λεωβότεω, τῦ Ἐχεστράτου, τῦ Ἡγήσιος, τῦ Εὐρυσθένεος, τῦ Ἀριστοδήμου, τῦ Ἀριστομάχου, τῦ Κλεοδαίου, τῦ Ὕλλου, ὃς Ἡρακλέος κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ὀλίγῳ ἐπῆν ἀπροσδοκήτου. δύο γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπηλλάχθαι τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἀπαίδος ἐρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδεω ἀνέβαινε ἡ βασιληίη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομένεος, (ἦν γὰρ οὗτος νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἧκε ἐς Θερμοπύλας, ὁπτὼ λεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. Θηβαίων δὲ ἀπίκετο καὶ Θεσπιέων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῷ ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τῶνδε δὲ εἵνεκα τούτους ἀνεδέξω ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ἑλλήνων Θηβαίους, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπρεπέως ἐν τῷ ἐμφανέος τῷ Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δ', ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδεω περὶ τοὺς ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ἢν αὐτοὺς πίθωνται, ἐκφοβεόμενοι. μετὰ δέ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδών, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, πᾶσι βοηθήσειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενώκεσαν καὶ αὐτοὶ ἔτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τὠυτὸ ὀλυμπιάς· τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. οὐκων δοκέοντες κατὰ πάντα ἅμα ἀμφὶ Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενώκεσαν ποιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς πέλας ἐγίνετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ·

Δωριεύς

Λεωνίδης ὁ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν ἀθυμοτέρ- A
χεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτός τε μιμνέ-
ην ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πό-
λιας, κελεύοντας σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων
αὐτέων ὀλίγων στρατὸν τῶν Μήδων ἀλέξα-
σθαι. ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε
Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι
τέ εἰσι, καὶ ὅ,τι ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν
Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ
ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακε-
δαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γόνος Ἡρα- B
κλείδης. ὡς δὲ παρεγένετο ὁ ἱππεὺς ἐς τὸ
στρατόπεδον, ἐθηήσατό τε καὶ κατέγνω πολλῷ
μᾶλλον τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τεί-
χεος, τὸ αἰωρήσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ,
οὐκ οἷά τε ἦν καταδέεσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐ-
μάνθανε τοῖσι παρὰ τὸ τεῖχος παὶ ὅπλα ἔ-
κειτο. ἔτυχον δὲ τότον τὸν χρόνον Λακεδαιμό-
νιοι ἔξω τεταγμένοι· τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμνα-
ζομένους τῷ ἀνδρί, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτε-
νιζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθωύμαζε, C
καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ ταῦτα
ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην.
οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε
πολλῆς. ἀπελθὼν δέ, ἔλεγε παρὰ Ξέρξεα
πάντα ὅσα περ ὀπώπεε πάντα. ἀκούσας δὲ Ξέρξης, οὐκ
εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι παρασκευά-
ζοιντο ὡς ἀποθανούμενοι καὶ ἀποκτείνοντες κα-
δυνάμιν, ἀλλ' (αὐτῷ γελοῖα δὲ ἐφαίνοντο
ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρεί- D
στωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον
δέ μιν ἠρώτα Ξέρξης ἕκαστα τουτέων, ἐθέ-
λων μαθεῖν τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τῶν Λα-
» κεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν μευ καὶ
287 » πρότερον, ὅτε ὁρμᾶσθαι ὅρμησα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
» περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων. ἀκούσας δὲ, γέ-
» λωτά με ἔθευ, λέγοντα τἀπέρ ὥρων ἐσ-
» εσόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ πολ-
» λὰ μὲν ἀληθείῃ ἀσκέειν αἰνέα σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀ-
» γὼν μέγιστος ὄφελ. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ αἰ-
» δρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ E
» τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νό-
» μος γάρ σφι οὕτω ἔχει· ἐπεὰν μέλλωσι
» κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς
» κοσμέονται. βῆσασθε δὲ, εἰ τούτους τε καὶ
» τοὺς ὑπολοίπους ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι,

huic autem ſententiæ quum infenſi eſſent Phocenſes & Locrii, Leonides ſuadebat illic perſtandum, & nuntios ad accerſendas ſubſidio ciuitates dimittendos, tanquam ſe paucioribus quàm vt Medorũ exercitum arcerent. Hæc iſtis conſultantibus, Xerxes equitem quendam ad ſpeculandum quot illic eſſent, & quid ageret, mittit. Audierat enim iam tum quum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe exiguã copiam, eiúſque duces eſſe Lacedæmonios, atque Leonidé è genere Herculis. Eques vbi ad ſtationem Græcorum ſucceſſit, cõtemplatur aſpicítque. nõ ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerãt excubabant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murũ agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum ſtatione vices: eos animaduertit partem ſe ludo gymnaſtico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac cæteris omnibus planè cognitis, per otiũ ſeſe recipit. nemo enim illorum inſequebatur, ſed hominem magno contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxẽ, cuncta quæ inſpexerat refert. quæ Xerxes audiens,[a] nõ poterat coniectare quídnam molirentur, tanquam quoad poſſent perituri pariter, & hoſtẽ perdituri. Sed quũ ridiculã rem ſibi facere viderentur, accerſit ad ſe Demaratũ Ariſtonis filium, qui in exercitu erat: quẽ, vt venit, interrogauit horũ ſingula, cupiens noſſe quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audiſti, inquit, antea me, dũ aduerſus Græciam proficiſceremur, de his viris: & quum audiſſes loquẽtem hæc quæ euentura prouidebã, deriſui habuiſti. ſed quanquam mihi ſummũ diſcrimẽ eſt aduerſus te rex veritatem tuẽti, audias tamen nũc quoque veritatem: Hi viri ad nobiſcum pugnandum de ingreſſu venêre, atque hoc apparant. nam ita ſeſe apud eos habet cõſuetudo: quoties adire animæ periculum debẽt, tunc capita comunt.[b] quod ſcies, ſi hos & qui Spartæ manſerunt, ſubegeris:

a Coniicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita ſe habere vt reuera ſe habebat, nimirum illos ſe præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus.

b Scito autem, ſi hos cæteroſque qui Spartæ remãſerunt ſubegeris, nullam aliam fore hominum gẽtem quæ contra te rex, &c.

nulla hominum gēs alia eſt quæ cōntra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduerſus regnum in Græcia pulcherrimū atque viros præſtantiſſimos tendis. Xerxe, quòd hęc ei admodū incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tātillæ copiæ cū ſuis pugnaturæ eſſent, rurſus, inquit, [a] Pro vano me ducas, niſi hoc tibi vt ego annuo, vſu venerit. Hęc dicens, tamen Xerxi non perſuaſit. Itaque quatriduū Xerxes ſuperſedit, ratus eos illinc fugā eſſe facturos. Quinto die quū putaret impudētiam illorum atque temeritatem eſſe in permanēdo, ira percitus, Medos in eos ac Ciſſios mittit, imperās vt illos caperent viuos & in cōſpectum ſuum adducerent. Medi, vbi facto impetu in Græcos impreſſionem fecerunt, multi cadebāt, aliiſque ſuperuenientibus nihil tamē promouebant, etſi vehemēter ingruebant: palām facientes cùm aliis omnibus, tū verò ipſi regi, ſe quidem multos homines eſſe, at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congreſſus interdiu. Pòſt, vbi Medi ſe ægrè tutabantur, tū verò ipſi ſe ſubduxere, Perſæq; ſubeuntes excepere, ii quos [b] immortales rex appellat, quorū dux erat Hydarnes: tanquā facilè hoſtē profligaturi. Vbi & hi cum Græcis congreſſi, nihilo magis quàm Medi proficiebant, ſed eodem modo pugnabant, vtpote [c] longioribus haſtis quàm Græci vtentes, & in locis anguſtis, vbi nullus multitudinis erat vſus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cùm aliis in rebus oſtentantes ſe peritè inter imperitos pugnare, tum verò in eo quòd quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerēt, cum vociferatione & ſtrepitu ingruebāt: at Græci rurſus ſe conuertētes, aduerſis pectoribus eos excipiebant: & quamuis eorum innumeram multitudinem proſternebant, aliquot tamen illic ex ipſis etiam Spartiatis occubuere. Perſæ, poſteaquam & cateruatim & vniuerſis copiis iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum ſeſe receperunt.

a In me vt mendacem conſule. *Vel*, De me vt mendace ſtatue.

b *Cur ita vocarentur, ſuprà expoſuimus, pag. 467.*

c Breuioribus

A ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σε βασιλεῦ ἐπιόμενόν χεῖρας αἴρασθαι ἔρυμνον. καὶ γὰρ τοὺς βασιληΐδιόν τε καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι κατεσφέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα, καὶ δεύτερα ἐπηρώτα ὁντινα τρόπον, τοσοῦτοι ἐόντες, οἷοί τε εἶεν τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψευσῇ, εἰ μὴ ταῦτά τοι ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω. ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρέξηκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δ', ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι, μάψ, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθείς· ἐντειλάμενος σφέας ζωγρήσαντας ἀγαγεῖν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας (d) Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δὴ ἐπεσπίπτεσκον, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δὴ ἐποίεον πανταχόθεν, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγίνετο δὲ συμβολὴ διὰ ἡμέρης. ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι τῇσι χερσὶ ἐπειρῶντο, ἐνθαῦτα δὴ μᾶλλον ὑπεξήϊσαν, (e) ἔνθα Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν τοῖς ἀθανάτοις ἐκάλεε βασιλεύς, τῷ οὔνομα ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ ῥᾳστοί γε διὰ πυκτεύων κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ τοῦτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢπερ οἱ Ἕλληνες· καὶ οὐκ ἐόντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλά τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ὀπισταμένοισι μάχεσθαι ἀξεπιστάμενοι, καὶ ὅκως ἐκτρέψαντες τὰ νῶτα, ἀλλέες φεύγοιεν δῆλον. (f) οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ παταγῷ ἐπήϊσαν. οἱ δ' ἐν τούτῳ καταλαμβανόμενοι, ἀπέστρεφον αὐτίοι ἐς τοῖσι βαρβάροισι μετατρεφόμενοι, καὶ τὸ ἐπὶ πλεῖστον πλήθει ἀναριθμήτοισι τῶν Περσέων ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο προσκλασθῆναι οἱ Πέρσαι τὴν ἔσοδον πειρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ πανσυδίῃ προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω.

d Κισσίους

e Ἔνθα

f Ἐν τούτῳ

ἐν ταύτῃσι τῇσι ᾽ παρασόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλῆα ᾽ Ἀθηρίμνου, τὸν ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα μὴ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο, τῇσι ὑστεραίῃ ⓐ βαρβαροι, οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἄτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας καταστρωματήσεσθαι τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ὁρμέατο. ⓐ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν βέλτιον ἀπολοίατο ⓐ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐώρων, ἀπέλαυνον.

Fertur autem Xerxes, quum ad ſpectaculum adeſſet, in ipſo congreſſu pugnandi ter è ſolio reſiliiſſe, quòd videlicet exercitui ſuo timeret. [a] Poſtero die nihilo melius barbari prælіati ſunt. [b] nã ſperantes fore vt illi, qui pauci eſſent & ſaucii, nequirent manus leuare ad pugnandum, quũ confixiſſent, eos Græci excepere, inſtructis ordinibus, & in ſuo quiſque loco ac per nationes digeſti: præter Phocenſes, qui in monte ad iter obſidendum locati erant. Perſæ vbi nihil aliud quàm pridie agendum vident, abſcedunt.

a Tunc igitur ita pugnarunt. Poſtridie autem nihilo mel.

b Ita enim pugnabant vt qui exiſtimarẽt, illos, vtpote paucos, ſaucios eſſe, eiſq; vel ad tollendas manus vires non ſupereſſe. At Græci eos excep.

χρεώμενοι ᾽ παρασόδοισι

Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος ὅ,τι χρήσαιτο τῷ πρηγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγά τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὔρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς σὺν τῇ Πυλαγόρῃσι Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἄργυρίου ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀνοιαίην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι᾽ ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τουτέων ἀπέθανε. ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀντικυρεύς, εἰσὶ οἱ εἰπόντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ μηχανησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τόδε μὲν γὰρ, τόδε χρὴ καταμῶσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόραι ἐπεκηρυξάν σφεας ὀλίγῳ τινὶ Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἀργύριον, ἀλλ᾽ ἐπὶ Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηχινίῳ, πάντως καὶ ὃ ἀπεκέσαντο πυθόμενοι. τοῦτο δὲ, φεύγοντα Ἐπιάλτεα τοῦτον τὸν αἰτίην οἶδα μάλιστα. εἰδείη μὲν γὰρ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς τοῦτον τὸν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμίληκώς εἴη. ἀλλ᾽ Ἐπιάλτης

Ibi regem ancipitem quódnã in re præſenti conſilium capeſſeret, Epialtes EVrydemi filius aliquuturus adiit, tanquã magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauítque ei tramitẽ qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illic erant, euertit. Is poſtea Lacedæmoniorum metu in Theſſaliã profugit: cuius profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati ſunt: qui interiecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyrę (nã illuc redierat) interemptus eſt. Quem, etſi ob aliã cauſam (quã ego in ſequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen ſecius à Lacedæmoniis præmio affectus eſt. Hũc in modum Epialtes poſtea interiit. Eſt & alia quæ fertur fama, Onetem Phanagoræ filium, virum Caryſtium, & Corydalum Anticyrẽſem, fuiſſe qui ea dixerint regi, & circum montem Perſas deduxiſſe. Quod apud me prorſus fide caret. nã hinc licet coniectemus, primùm, quòd Græcorum pylagoræ nõ Onetæ & Corydali ſed Epialtæ Trachinii caput pecunia licitati ſunt, quòd ſcilicet eũ cõpertiſſimum haberent: deinde quòd Epialten ob hanc cauſam ſcimus ſe fuga proripuiſſe: poſtremò, ſi Onetes qui non erat Meliẽſis, ita demũ tramitẽ illũ nouiſſet ſi in ea regione multùm diuerſatus fuiſſet. Ideóque Epialtæ

culpam adſcribo, quòd Perſas per montem circumduxit, & ad tramitē perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes ſe confecturum ſpōdebat, probans, maioré in modū lætus, ſine mora Hydarnem cū iis quibus præerat cōpiis miſit. Ille circa lucernarum accenſionem, *id eſt, ſub crepuſculum*, è caſtris profectꝰ eſt, & tramitem ingreſſus. Quem tramitem indigenæ Melienſes veſtigauerunt: eóque inueſtigato Theſſalos deduxere aduerſus Phocēſes, eo tempore quo Phocenſes interſepto muris tranſitu, ad arcēdum bellum in præſidio erant. [a]Extrinſecus nihil admodum præſeptus trāſitus erat, quū nihil eſſet vtilis Melienſibus. Sic autem ſeſe habet ille callis: Ab Aſopo fluuio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen eſt inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorſū montis extenta, deſinit iuxta Alpenum vrbem, quæ prima eſt ex Locridibus, Melienſes verſus, ac iuxta lapidem nomine Melampygum ac iuxta *κερκώπων ἕδρας, hoc eſt, malitioſorum ſedes*, vbi anguſtiſſimus callis eſt. Hac via atque ita ſe habēte Perſæ Aſopum tranſmittētes, iter tota nocte fecerunt, à dextra OEtæos mōtes, ad ſiniſtram terram Trachiniorum habentes: ac ſub exortum auroræ in cacumen montis euaſerūt: quo in loco (ſicut ſuperius oſtenſum eſt) mille Phocēſium armatorum præſidium excubabat, tum ad ſuam terram, tum ad viam tutandam. nam tranſitus inferior à quibus dictum eſt cuſtodiebatur, quòd eam per mōtem viam vltro à Leonide acceptam obſidebant. Hoc autē modo Phocenſes Perſas aſcendiſſe animaduerterunt: Quum eos illi toto monte conſcendendo propter frequentiam quercuum latuiſſent, tamen edito multo ſtrepitu (vt res poſtulabat) frōdium ſuper pedes conſtratarum, (erat enim cæli tranquillitas) Phocēſes recurrerunt: & dum ſibi arma induunt, cōfeſtim barbari adfuere: qui conſpicati viros arma ſibi circūdantes, obſtupuere. [b]quippe qui (vt in exercitu aſſueueratum fuerat) neminem ſibi ſperabant occurſurū.

a *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

b Quum enim nullum aduerſarium ſibi occurſurum ſperaſſēt, in exercitum inciderunt.

A γάρ ὅτι ὁ Ἐπιζηλησάμενος τὸ οὖρος καὶ κατ' τιὼ ἀτραπὸν; τῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεί οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα ἐπιχαρὴς γιόμενος, ἐπέμπε Ὑδάρνεα, καὶ τὴν ἐξηγάτην Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἅφας ἐκ τῦ στρατοπέδου. τιὼ δὲ ἀτραπὸν ταύτιν ἐξόδευον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξοδεύοντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φυλάξοντες τείχεϊ τιὼ ἐσβολιὼ, ἔσαν ἐν σκέπῃ τῦ πολέμου· ἔκ τε τόσου δὴ κατεδέδαγτο ἐοῦσα σαφὴν χρῆσιν Μηλιῦσι. ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἀρχεται μὲν ἀπὸ τῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τῦ ἀπὸ τῆς ἀγχόφαγος ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ οὔρεϊ ταύτῳ κῷ τῇ ἀτραπῷ τωὐτὸ κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατ' ῥάχιν τῦ οὔρεος, λήγει δὲ καταί τε Ἀλπηνὸν πόλιι, πρόσθιον ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς Μηλιέων, καὶ κατ' Μελαμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατ' Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ ὁ στεινότατός ἐστι. κατ' ταύτιν δὴ τιὼ ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἐληλυθότα οἱ Γέρσαι τὸν Ἀσωπὸν ἐφυλάκτεσαν, ἐπορθύοντο πᾶσαν τιὼ νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τῦ οὔρεος. κατ' δὲ τῦτο τῦ οὔρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμενοί τε τιὼ σφετέρων χώρην, καὶ φρουρέοντες τιὼ ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο κατὰ τὸν εἴρηται· τιὼ δὲ ἀφ' οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελοντὴ Φωκέες κατωδεξάμενοι, Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Γέρσαι τὸ οὖρος, πρὸς ἑὸν δρυῶν ἐπίπλεον) ἰδόντες μὲν δὴ νεμεσήθησάν τε, φόβου δὲ γιομένου πολλοῦ, ὡς εἰκὸς ἦν, φύλλων κατασχεδὸν κατὰ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκαιέες, καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θωύματι ἐγένοντο. προσπίπτουσι γὰρ σφι φαντάσεσθαι αὐτίξοον, ἐνεκήρυσσόν τε σφίσι.

κατ' ἅρπται)

ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταῤῥωδήσας μὴ ⓐ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα ποδαπός εἴη ὁ στρατός. πυθόμενος δὲ ἀρρεκέως, μετίστατο τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. ⓐ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὔρεος ⓚ κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὡρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον. ⓐ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος. τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἔσαν οἱ ἐξαγείλαντες τὴν Περσέων πλὴν τὴν ἐπ' ὁδόν, οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τέλειοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης· ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο ⓐ Ἕλληνες, καὶ σφέων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. ⓐ μὲν γὰρ οὐκ ἔων πλὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ αὐτέτειναν. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες, κατὰ πόλις ἕκαστοι ἐτράποντο· ⓐ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτὸς παρεσκευάδατο. λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπολωνται κηδόμενος. αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν πλὴν τάξιν ἐς πλὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ δὲ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλῆσος εἰμί, Λεωνίδῃ, ἐπεί τε ἤιδετο αὐτὸν συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας σὺν αὐτῷ κινδυνεύειν, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο· καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾶ, λέγοντα ὧδε,

A Ibi Hydarnes formidãs ne Phocenſes Lacedæmonii forent, Epialten percontatus eſt[a] quiſnã ille eſſet exercitus. Mox certior rei factus, Perſas tanquam in aciem inſtruxit. quorum miſſilibus multis crebríſque Phocẽſes quum ferirentur, fugam fecerũt in verticem mõtis, gnari aduerſum ſe ab initio illos veniſſe: & ſe præparabant tanquam perditi. Ita iſti ſentiebãt. Verùm his ſpretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Perſæ rapidi de mõte B deſcendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erãt, primùm vates Megiſtias extis inſpectis indicauit mortem illis pariter & ſibi impẽdere. deinde tranſfugæ notum fecere, Perſas montem circuire: ſed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco ſignificauere ſpeculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illuceſcente. Hîc inter ſe cõſultantes Græci, ſententiis diſcrepabant. alii enim ſtationem nõ deſerendam ſuadebãt, alii id diſC ſuadentes contendebant. Ita diſſidentium partim abſcedunt, dilapſíque in ſuam quiſque vrbem ſe recipiunt: partim, qui cũ Leonide erant, ad illic perſtandum ſe accingunt. Fertur autem ipſe Leonides eos qui abſceſſere dimiſiſſe, de illorum vita ſolícitus: ſe verò & Spartiatas, qui adeſſent, non facturos è ſua dignitate ſi ſtationem deſererent, ad quam tutandam ab initio veniſſẽt. Cæterùm ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, poſteaquam D animaduertit ſocios ignauos & inuitos eſſe ad periculum ſubeũdum, veniam eis abeũdi dediſſe, ſibi verò decedere inhoneſtum putaſſe: permanenti autẽ illic, ingentem gloriam futurã, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem ſperaſſe. Siquidem iã inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculũ, fore vt aut Sparta euerteretur à barbaris, aut rex eius occumbe- E ret. Quod oracului hexametris illa verſibus reddidit, in hæc verba,

[a] Cuias

τῶν μὲν ὧν ἀπαλλ.

289

Vobis, ampliuagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut vrbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.
Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrũ donec passim discerpserit horum.

A Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόρου,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐσικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πευθήσει βασιλῆα φθίμενον Λακεδαίμονος εὐρέος.
Οὐ γὰρ τὴν ταύρων ἀνήσεται οὐδὲ λεόντων
Ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ μιν ἔφημι
B Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον σπάσῃ πόντα δάσηται.

a Ac facere volentem vt id decus Spartiatarũ dũtaxat esset, remisisse soc.

Hæc reputãtem Leonidem,[a] cupidúmque gloriæ comparandæ, crediderim solum ex Spartiatis remisisse socios potius, quàm illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abisse. Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quòd vates Megistias, huius expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modò, qui ei vnicus erat, vnà militantem missum fecerit. Ita socii quos Leonides remittebat, ei obtẽperantes abiere. Thespienses tantùm atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum distinebat: Thespienses verò, libentissimi, qui negauerunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentésque vnà cum illo occubuerũt. quorum dux erat Demophilus Diadromei filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tãtisper moratus dum tempus esset quo forũ solet maximè frequens esse hominibus, è castris mouit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nã descensus à monte, compendiarius magis ac breuioris multo spatii quã circuitus montis atque ascensus.

b Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserũt: & Græci itidem qui cum Leonide, tanquã multo magis quã initio ad mortem per-

Τοῦτά τε δὴ ὑπολειπόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἱ χρηστήριος. μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην Ⓝ Ἀ-
C καρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ αἰνεκάθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον ἄπωθεν ὡς τὴν ἰρὴν τὰ μέλλοντα σφι συμβαίνειν εἰπόντα, φανερὸς ὅτι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε. οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμει-
D ναν μούνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτεων δὲ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι. κατεῖχε γὰρ σφέας Λεωνίδης, ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδην τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες σὺν αὐτῷ ἀπολέσθαι. ἐστρατήγεε δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω.
Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ὀπίσχων χρόνον, ἐς ἀγορῆς
E κου μάλιστα πληθώρην τὴν ὁδὸν ἐποιέετο. ἦν γὰρ ἐπέσταλτο οἱ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις στεινοτάτη ὅτι, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢ τὴν περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι Ⓞ ἀμφὶ Ξέρξεα προσῖσαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνί-
δην Ἕλληνες, ὡς τὸ ὅτι θανατῷ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ καὶ ἀρχὰς

χ Ἐρύπ-
που

ἐπεξήϊς ἐς τὸ εὐρύτατον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ A
ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο. οἱ δὲ, ἀνὰ τὰς
τοιαύτερας ἡμέρας ὑπεξιόντες, ἐς τὰ στενότερα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω
τῶν στομάτων, ἔπιπτον πλῆθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. οἱ μὲν γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα,
αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν
δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ
διεφθείροντο· πολλῷ δ' ἔτι πλέονες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ἦν δ' οὐδεὶς τοῦ ἀπολυμένου. ἅτε γὰρ ὑποτιαμένοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν
προεχόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, προσφερεόμενοί τε καὶ ἀτέοντες. δορατα μὲν νυν
τοῖσι πλέοσι αὐτέων πάντων ἐτύγχανε κατηγέα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο
τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι
μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ C
290 ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ
οὐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπρήκτων τῶν
τριηκοσίων· καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι
ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν
δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀτάρνεω
θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δα-
χ Ῥατα-γούνης ρείῳ. ὁ δὲ Ἀτάρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἐὼν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοῖ τὴν θυγα- D
τέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ
ἐπέδωκε, ὡς μούνης τῷ ἐούσης τούτῳ τέκνου. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι, μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω· Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγίνετο πολλός· ἐς ὃ
τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσθε, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράχις. τέλος δὲ συνεσχέθη μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ
παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο E
οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτρωπῶντο τὸ νῖκος. ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ προσμείψαντες τὸ τεῖχος, ἑλόντες, ἵζοντο ἁπὶ κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ
κολωνὸς οὗτος ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὀχυρὸν νυν ὁ λίθινος λέων ἕστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ.

progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nã munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant vnumquenque cædebant, assiduè ad procedendum adhortantes. vnde multi eorum in mare decidétes absumebãtur, multo plures inuicem viui, proculcabãtur, quum nulla pereuntis ratio haberetur. Quúmque scirẽt impendere sibi necẽ ab iis qui mõtẽ circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudẽtes. Quorum plerisque quũ iam lanceæ diffractæ essent, nõnulli gladiis Persas obtruncarẽt, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissimè opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarũ quoque illic cùm multi alii tam celebres ceciderũt quàm incelebres, tum verò duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspísque Arsamæi filius erat, qui quũ Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorúmque cõflictu, vt Græci a ter hostib⁹ in fugã versis, a Quater cadauer Leonidæ virtute subtraxerint: & eousque perstiterint dũ ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos vbi audiere Græci, tũ verò pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendam occupantes, addensati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo.

Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circunfundũtur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex aduerso vrgentes, & munitionem muri subruentes, alii vndique circumuenientes & circumstantes. Lacedæmoniorum autem atque Thespiensium, quum tales extiterint, præstantissimus tamen extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cũ Medis conligeretur, hoc dixisse aiunt: quum à quodam Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tãtam eorum esse copiam, adeo non expauefactus est, vt parui faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachinium hospitem nuntiare, si Medi solẽ obducerent: se enim sub vmbra cum illis, nõ in sole pugnaturos. Hæc & alia huiusmodi dicta[a] memoratu digna aiunt Dieneces Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi ferũtur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: E Thespiensibus autem Dithyrambus Harmatidei filius. His eò loci vbi ceciderũt sepultis, & iis sociis qui prius quàm à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

[a] Mnemosyna sui aiũt, *id est, monumenta*, Dien.

Terdecies centũ hîc certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modò mille viri.

Hæc vniuersis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

[b] Iacere.

Nos Lacedæmoniis refer hîc peregrine [b] iacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio,

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluuium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamuis præsciret adesse,
Spartæ haud sustinuit deseruisse duces.

Ἐν τούτῳ σφέας ὁ χώρος ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι ὑπολοίπῳσι ἔτι ἐόντας περιεσόμενος ἤδη καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίης ἐπιστάμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πρώτοισι περιῆσαν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον παρὰ τοῦ Τρηχινίων ὡς ἐπεὶ οἱ βάρβαροι ἀπίεσαν τὰ ἐξώθεν βέλεα, ἥλιον ἐκάλυπτε τὸ πλῆθος τῶν ὀϊστῶν ἀποκρύπτοισι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἴη. τὸν δὲ, οὐκ ἐν πλάγιοτα τούτοισι, εἰπεῖν (ἐν ἀγορῇ ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ἐκάλυπτε σκιῇ ἔσοιτο παρὰ ἀνδρὶ ἡμῖν μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ ἄλλα τοιοῦτόν τινα ἔπεα φασὶ Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμονίων δύο ἀδελφεοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμεε μάλιστα τῶν οὔνομα ἦν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθῆναι οἴκεσθαι, ἐπιγράψαι γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ πᾶσι ἐπιγράψαι. ἴδιον δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίῃ,

Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο. τῷ δὲ μάντι, τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὅν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
Μαντιος, ὃς τότε κῆρας ἐνοπλεσθαι σάφα εἰδώς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃ, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι ξεῖνος ὁ ἐπιγράψας. δύο δὲ τουτέων τῶν τεσσεράκοντα λέγεται Εὐρύτου τε καὶ Ἀριστοδήμου, πρὸς αὐχῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ὀφθαλμιῶντες ἐς τὰ μέγιστον· ἢ εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοσέοντα, ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· πρὸς σφι τουτέων τὰ ἕτερα ποιέειν, ὑπὸ ἐθελησάντων ὁμοφρονέειν. ἀλλὰ γνώμῃ διενεχθέντας, Εὐρύτου μὲν, πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχομένους. ὡς δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀναδύντα, οἴχεσθαι φεύγοντα. τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, διαφθαρῆναι· Ἀριστόδημον δὲ, λιποψυχέοντα λιποτακτεῖν· εἰ μὲν νυν οἱ μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοσήσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μιῆνι ὀδυνηρῷ προσθέσθαι. νυνὶ δὲ τοῦ μὲν, ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐπιμοίρης τοσοῦτος, οὐκ ἐθελησάντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μηνίσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. οἱ μὲν νυν ὕστερον σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, καὶ διὰ τοῦτο φασὶ τοῦτόν· οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου, δεῖσαι αὖτις καταλαβεῖν τὴν μάχην γενομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομεῖναι ἐν τῇ ὁδῷ, τεταγμένον. ὁ δὲ σὺν ἄγγελον αὐτὸν, ἀπιγμένον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. ἀπονοσήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ἀτιμίην τε εἶχε καὶ ἀπιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε, ἀτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο. ὀνείδεός τε εἶχε, ὀνομασθεὶς Ἀριστόδημος κακὸς ὁ μή. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀρετὴν ἀπέδεξε πάσης τῆς ἐπενεχθείσης οἱ αἰτίης. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τεσσεράκοντα τουτέων, τεταγμένον, τῷ οὔνομα εἶναι Παντίτην· νοσήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπίκετο, ἀπάγξασθαι.

A

B

C

D

E

[a] Quihos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatē, inscripsit. Ex his trecētis duo, EVrytus & Aristodem⁹, feruntur [b] ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quūm liceret communicato inter se cōsilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reuerti recusarent, vnà cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se conueniſſe: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidē præ ignauia remansisse: EVrytū verò audita Persarum circuitione, petiisse arma: séque eis indutū iussisse seruum vt ad pugnantes deduceret. hunc vbi deduxit, fugæ se mādauisse: illum dato in agmē impetu occubuisse. Quòd si vel Aristodemus solus redire Spartā neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnā irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionem, tamen occumbere noluerit, necessariò debuisse magnopere irasci. Quidam hunc in modum & ob hāc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autē, quum ab exercitu pro nuntio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitē: sociúmque eius qui vnà mittebatur, in pugnam profectū oppetiisse. Lacedæmonē igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, [c] quòd eum nemo neque igni neque alloquio impertiuit: ignominia, quòd Aristodemus fugax appellatus est. Verùm hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Platæas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdē trecētis superfuisse, in Thessaliam pro nuntio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse.

[a] *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in Vulgatis edit. deest. sta enim in illis legitur, ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃ, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης, &c.*

[b] Ob vehemētissimum oculorum morbum.

[c] Quòd nullus ex Spartiatis ignē illi accenderet, aut cum eo colloqueretur.

ἔσαν. 291

ἐνδύντα

Thebani autem, quorum dux erat Leontiades,[a] vi retẽti aduersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erãt, dimicauerũt: at vbi res Persarum superiores esse animaduerterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderũt, ad eósque propius accesserunt, referẽtes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terrámque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus, iussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cuius filium EVrymachũ postea Platæenses, quadringentorum Thebanorũ ducẽ, quòd vrbem ipsorum occupasset, interemere. Hũc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt.

a Ad tẽpus quidem, dum fuerũt vnà cum Græcis, necessitate adacti aduersus copias dimicarunt: at vbi res Pers.

Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pãdito, Quótnam sunt Lacedæmonii, quótve eorum tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorum omniũ magna est, & ciuitates multæ: quod autem discere vis à me, scies: Est enim [b] Lacedæmone vrbs Sparta octo millium fermè virorũ, qui omnes iis qui hîc pugnauere sunt similes: cæteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hũc Xerxes, Demarate, inquit, agedũ expone quo pacto hos viros minima cũ difficultate subigamus. tu nanque calles quò tendãt eorum cõsilia, vtpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere: Id quod

b Lacedæmonio agro

A Ⓐ ὦ Θηβαῖοι, τῷ ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ἐπὶ αἰσχύνης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ὀπίσω τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτεων, χεῖρας τε προέτεινον, καὶ ἦισαν ἄσσον τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζοιεν, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ B σὺν προφάσι ἔδοσαν βασιλεῖ· ἐπὶ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τῆς πρώματος τοῦ γενομένου βασιλεῖ. ὥστε ταῦτα λέγοντες προεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὶ τῶν λόγων τούτεων μάρτυρας. οἱ μέντοι τάγε πρῶτα πρὸς τύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοῖσι ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν πλείονας αὐτέων ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλείονας αὐτέων, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήια, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ χόντα τὸ ἄχυ τὸ Πλαταιέων. Ⓐ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες ὧδε ἠγωνίσαντο.

Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, ἠρώτα ἀρξάμενος ὧδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς « ἀγαθός. τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ « εἶπας, πάντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ « κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ « τούτεων ὀκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ « ἅπαντες. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος « μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ « πόλις πολλαί· ὃ δὲ θέλῃς ἐκμαθεῖν, εἰδή- « σεις. ἔστι οἱ τῇ Λακεδαιμονίῃ Σπάρτη, πό- « λις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστα· καὶ οἵδε « πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσα- « μένοισι. οἱ μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, τού- « τοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς « τοῦτα Ξέρξης, Δημάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπο- « νησόμεθα τῶν ἀνδρῶν τούτεων ὀλιγαρτήσο- « μεν; ἴθι, ἔξήγεο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξό- « δους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γε- « νόμενος. ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, εἰ « μὲν δὴ συμβουλεύσαί μοι πρέπει θυμῷ, δι- « καίην μέσοι ἔστι φέρειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς

« ὀλιγαρτήσομεν

» ναυτικῆς στρατιῆς νέας τεικοσίας ἀποστεί- A
» λᾳς ὅτι τιὼ Λακεδαιμονίω χώρω. ἔστι δὲ ὅτι
292 » αὐτῇ νῆσος ὑπόκειμένη, τῇ οὔνομα ἐστὶ Κύ-
» θηρα· τιὼ Χίλων, ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτα-
» τος γενόμενος, κέρδος μέζον ἔφη εἶ) Σπαρ-
» τιήτῃσι κῆ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι
» μᾶλλον ἢ ὑποφέχειν, αἰεί τι τερσδοκῶν
» ἀπ' αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξη-
» γέομαι· οὔτι τὸν σὸν στόλον τερφδῶς, ἀλλὰ
» πρόπαν ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. σὺ
» ταύτης ὦν τῆς νήσου ὁρμεώμενοι, φοβεόντων B
» σὸν Λακεδαιμονίους. παρεσίκου δὲ πολέμου
» σφι ἐόντος οἰκηίου, σοὶ δῆνοὶ ἔσονταί τοι μὴ
» τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑπὸ τοῦ
» πέζου, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδουλωθείσης
» δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀθενέες ἤδη ὁ Λα-
» κωνικὸν μοιῶον λείπεται. ἢν δὲ ταῦτα μὴ
» ποιῇς, τά δέ τοι τερσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς
» Πελοποννήσου ἰσθμὸς στεινός. ἐν τούτῳ τῷ
» χώρῳ πρόπαν Πελοποννησίων στεωμοσφώ-
» των ὅτι σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν C
» ἡμομένων τερσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐκεῖνο δὲ
» ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ,τε ἰσθμὸς σοὶ καὶ αἱ
» πόλις τερσχωρήσουσι. λέγει μὲν τοῦτον
Ἀχαιμένης, ἀδελφεὸς τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ ὃ
ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, τοδεατυχέων τε
τῷ λόγῳ, καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης
» ποιέειν ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς
» ἐκδεχόμενον λόγους ὃς φθονέει τοι εὖ τερήσ-
» σοντι, ἢ καὶ τερσιδεῖν τερήματα τὰ σά. καὶ
» γὰρ δὴ καὶ ἔστι τοιούτοισι χρεώμενοι ⓐ D
» Ἕλληνες χαίρουσι· τῶν τε εὐτυχέειν φθονέου-
» σι, καὶ τὸ χρέωσον ξυγκοίσι. εἰ δ' ὅτι τῆσι πα-
» ρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες νεναυπηγήκασι τεσσα-
» κόσιαι, ἄλλας ἐκ τῶν στρατοπέδου τεικο-
» σίας ἀποπέμψεις τερὶ πλοῦν Πελοποννη-
» σον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι· ἀ-
» λλὰ σὲ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, διεμπαχέιε-
» σός τε αὐλίσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιό-
» μαχοί τοι ἔσονται. ἢν πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πε-
» ζῷ ἀρήξῃ, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ E
» πορθμὸς. εἰ δὲ διαστάσεις, οὔτε σὺ ἐ-
» σεαι κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κεῖνοι σοί. τὰ σε-
» αὐτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ, γνώμην ἔχων τὰ τῶν
» ἀντιπολεμίων μὴ ὅτι λέγεσθαι τερήματα,
» τῇ τε ἐπέσονται τὸν πόλεμον, τά τε ποιήσουσι,
» ὅσοί τε πλῆθός εἰσι. ἰσθμοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐλοὶ

vis, hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adiacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare cõducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: nõ ille quidẽ tuam classem præuidens, sed quamcũque similiter extimescẽs. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque cæteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prælia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prælium & cæteræ ciuitates vltro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxes ad id agẽdum induceretur, Animaduerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prosperè agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus vti Græci gaudẽt, vt & fortunato inuideãt & meliorem oderint. Quod si è præsẽti conditione, quum naues quadringentæ naufragium fecerint, trecẽtas alias è cætera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profectò fient nobis aduersarii pares ad decertandum. at si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simúlque omnis exercitus nauticus terrestri, & inuicem terrestris vnà iter faciens, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neque tu illis vsui eris, neque illi tibi. Tu verò tua ipsius bene constitueris si aduersariorum res apud te non agitaueris. Hic illi bellum sistent, hæc agent, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibiipsi

prospiciendũ sufficiũt, & nos itidẽ ad prospiciendũ nobis. Quòd si Lacedæmonii aduersus Persas in pugnam ibunt, impendẽtem sibi cladem haudquaquam deuitabunt. Ad hæc subiiciẽs Xerxes, Rectè, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimũ ille quidem mihi sperat esse, id suadet: eius tamen sententia à tua superatur. Neque verò illud admitto, eum nolle rebus meis bene cõsultum, vt ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsa re, cõiecto. Quoniam ciuis quidem cui secundis rebus prædito inuidet, [a] eúmque malè odit: cum tamen patrio solo nihil eodẽ consultante, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul abfuerit à virtute, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna vtenti, omnium est beneuolentissimus, eíque consultanti optimè consulit. Quapropter ab insectatione, qua in Demaratũ vteris hospitem meum, posthac [b] abstinere te iubeo. Hæc Xerxes loquutus, inter cæsos transiit, vbi erat Leonides: quem quum audisset Lacedæmoniorum regem eundémque ducem esse, iussit [c] abscisso capite in crucem tolli. vt mihi cùm aliis multis indiciis, tum hoc præcipuè manifestum sit, regem Xerxem maximè omnium excanduisse in Leonidẽ viuentem. Nam alioqui nunquã in defunctum hoc genere deliquisset: quum ex omnibus quos ego noui hominibus Persæ maximè soleant viros in re militari præstantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti sunt. Redeo ad eã narrationem vnde mihi discessum est. Lacedæmonii primi regẽ aduersus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miserunt: vbi responsum est id redditum cuius paulo antè memini. Acceperũt autem mirum in modum. Demaratus enim Aristonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidẽ Lacedæmoniis beneuolus (vt & ego arbitror, & ratio dictat) tamen hoc fecit, siue in hoc bẽne illis consultum vellet, vt coniectare licet, siue quòd insultaret: Nam posteaquam Xerxes

a Eúmque tacito prosequitur odio. neque consilium petenti ciui dederit ciuis quod putet esse optimũ, nisi summũ virtutis gradũ attingit: quales pauci sunt. At hospes hospiti, &c. *Potest illud τῇ σιγῇ aliter etiam exponi.*

b Abstinere quẽlibet iubeo.

c *Vel, Caput eius abscissum.*

A ἐωϋτῶν πέρι φρονέειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων αὐτῶν ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δ', ἐὼν ἴωσι αἰπὰ Πέρσησι ἐς μάχην, σφέων τὸ πρυτανήιον τεῦμα αἰνήσονται. ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀχαιμένες, ὡς τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται τε ἐμοὶ, γνώμην μέντοι ἐσοδόμενος ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόγε ἂν δέξομαι, ὅκως οὐκ βύνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λελεγμένοισι πρότερον οὐκ τούτου φαθμὸν

B μένος, καὶ τὰ ἐόντα· ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ ὦ πρήσσοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυσμενὴς τὴν σιγήν· οὐδὲ αἰ συμβουλεύοιμί τῳ ἄριστα, πολίτης γὰρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀπήκοι· (σπάνιοι δὲ εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι) ξείνος δὲ ξείνῳ ὦ πρήσσοντι ἥδιστ' ἂν βουλεύσαιτο πάντων, συμβουλεύοιμί τε αἰ συμβουλεύοιτο τὰ ἄριστα. ὅτω μὲν ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, πρόκειται πίνα τοῦ λοιποῦ χε-

C λεύω. Ταῦτα εἰπὰς Ξέρξης, διεξιὼν διὰ τῶν νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω πέρι ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλέά τε ἐὸν καὶ στρατηγὸν Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὼ κεφαλὼ αἰασταυρῶσαι. δῆλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ὧν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γένηται, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα πρήνομησε. ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν

D ἐγὼ οἶδα αὐτόθεν Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ἀλλὰ μὲν δὴ ταῦτά γε ἐποίεον τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν. αὖθις δὲ ἐκείνου τοῦ λόγου τῇ μοι πρότερον ἐξέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς θέλοι τὼ Ἑλλάδα, πρότερον, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δὴ σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τάχιστα θωϋμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, 293

E ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἐὼν βύνοος Λακεδαιμονίοισι. πρῆξαι δὲ εἰκάζειν εἴτε βυνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαίρων. ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης

ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἤθελησε Λακεδαιμονίοισι ὀξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἐὼν μὴ λαμφθείη· ὁ δὲ, μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτὸ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέως γνώμην. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κενὸν τὸ δελτίον, μηδὲν πρῆγμα παρέχοι τοῖσι τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ, Γοργὼ, ἐπέλεπτο, ὅτι φρασθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κνᾶν κελεύουσα, καὶ εὑρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ, εὗρον, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν.

A statuit aduersus Græciam sumere expeditionẽ, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Græcis esse indicandum: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consiliũ regis exarat. quod literis exaratum, rursus cera inducit, nequid negotii apud viarum custodes B exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (vt ego accipio) Cleomenis filia, eadémque Leonidæ vxor, Gorgo, illos admonuit, [a] ipsam rem interpretata, iubens ceram effringi. fore enim vt literas in ligno reperirent. Ita ei auscultantes Lacedæmonii literas repertas legerunt, eásque deinde ad Græcos dimiserunt.

a Quum rem animaduertisset, vel, exegitasset.

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarū liber octauus, qui inſcribitur VRANIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων ὀγδόη, ἐπιγραφομένη ΟΥΡΑΝΙΑ.

ATQVE hæc quidem ita geſta dicūture ſſe. Græci autē quibus res claſſiaria delegata erat, hi fuere: Athenienſes, qui naues centum vigintiſeptem præbuere, iunctis ſibi Platæenſibus: qui etſi rei nauticæ inexperti, tamen ſtrenuè alacritérque pro ſe illorum naues armauerant. Corinthii, qui attulere naues quadraginta: Megarenſes, qui viginti: Chalcidenſes totidem ſibi ab Atheniēſibus præbitas armauerunt: AEginetæ, [a] vndeuiginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienſes, ſeptem: Trœzenii, quinque: Styreenſes, duas: Chii, totidem, cum totidem penteconteris, *id eſt, nauigiis quinquagenūm remorum.* Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum ſeptē penteconteris. Hæ naues ad Artemiſium in ſtatione erant: quarum quot quique præbuerint, mihi dictum eſt. Vniuerſarum verò præter penteconteros, ad Artemiſium coactarum, numerus fuit ducentarum ſeptuaginta vnius. His ducem, penes quem ſumma imperii eſſet, Spartiatæ præbuerunt EVrybiadem Euryclidæ filium. Nam ſocii negauerunt ſe, niſi Lacon eſſet imperator, ſequuturos eſſe Atheniēſes ductores, ſed exercitū qui futurus erat ſoluturos. Etenim iam inde ab initio, antequā in Siciliam ad ſocietatē ineundam mitteretur, agitatū ſermonibus erat tanquā expediret rē nauticā Atheniēſibus permittere: cæterùm recuſatib⁹ ſociis, ceſſēre

Octodecim.

ΑΥΤΑ μὲν δὴ ὧδε λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἦσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτά. σὺν δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, σὺν επλήσσω τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῖς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήσσω εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι ταῖς νέας· Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δ', δέκα· Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κῖοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι ὁ Ὀποεῖοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτά. ἔσαν μὲν ὧν οἵδε οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς ὁ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον, ἐών, πρὸς τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγέοντα τὸ μέγιστον κάρτος ἔχοντα, παρείχοντο Σπαρτιῆται, ΕΥρυβιάδεα ΕΥρυκλείδεω. ὁ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἐὰν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεμόνεσσι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα. ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὡς ὁ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἴη ἐπιτρέπειν. ἀντιβαίνοντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον ὁ Ἀθηναῖοι,

294

Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι τὴν δύναμιν τὴν Ἑλλάδα· καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοέοντες. στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κάκιόν ἐστι, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὅτε σφίσι ταῦτα ἐδόκεε, οὐκ ἀντέλεγον, ἀλλ' εἶχον μέχρι οὗ κάρτα ἐδέοντο αὐτέων, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὑπερεβάλοντο Περσέα, περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, περιφανέα τὴν Παυσανίεω ὕβριν περιθέμενοι, ἀπείλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο· τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ὅτε Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταθεμένας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατιὴν ἅπασαν πλέα, ἐπεὶ αὐλὶς περὶ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐλὶς κατεδόκεον, καταῤῥωδήσαντες, δρησμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω περιμεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες, τοὺς Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ὑπὲρ μισθῶ τετιχθαι ταλαίτοισι, ὑπ' ᾧ τε καταμείνωσι, περὶ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοῦ Ἑλλήνας ὑπαρχεῖν ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τουτέων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτῷ δῶρον δοκέοντι δώσειν. ὡς δέ οἱ οὗτος ἀνεπέπεισο, Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν ἦσσαρε μοῦνος, φάμενος ὑποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ περιμενέειν· περὶ δὴ τούτου εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ σύ γε ἡμέας ἀποπλείψεις. ἐπεί τοι ἐγὼ μείζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ πέμπει ὅτι τάλαντα ἀργυρίου τρία. ὅτοί τε δὴ πλησίον ἐόντες δώροισι, ἀναπεπεισμένοι ἔῃ, καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐχεχάριστο. αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε γὰρ τὰ λοιπὰ ἔχων· ὑπ' ἧπιστέατο οἱ μεταδεδωκότες τουτέων τῶν χρημάτων,

A Athenienſes, quòd magni facerét Græciã ſupereſſe: quam intelligebant eſſe perituram ſi de principatu contenderent: rectè ſentientes. Nam inteſtina ſeditio tãto deterior eſt bellò quod concorditer geritur, quanto bellum deterius eſt pace. Hoc itaque ipſũ intelligentes, non repugnãdum putauerunt, ſed tantiſper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum oſtenderunt. Siquidem poſteaquã B expulſo Perſa, iam de illius terra diiudicabant, ſuperbiam Pauſaniæ cauſati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verùm hæc poſterius geſta ſunt. Tunc autẽ ii Græci qui ad Artemiſiũ ſe contulerant, vbi viderũt & multum nauium ad Aphetas eſſe contractum, & omnia plena exercitu hoſtili, perculſi metu, quòd præter opinionem ſuam expectationémque res barbarorum ſuccederent, conſultabant de faciẽda C fuga ex Artemiſio [a] interiorem in Græciam. Quorum conſultatione cognita, EVbœenſes obſecrabant EVrybiadem vt aliquãtulum temporis præſtolaretur, vſquedum ipſi liberos atque domeſticos ſubducerent. Vbi non perſuadent, ad ducem Atheniẽſium Themiſtoclem tranſgreſſi, paciſcuntur cum eo triginta talentis vt tandiu ante EVbœam perſtarent donec pugna nauali decerneretur. Themiſtocles autẽ hac ratione Græcos retinuit: EVrybiadem ex hac, tanquam ex ſua ipſius pecunia, quinque talentis impertit: hoc perſuaſo, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui ſolus reluctabatur, negans ſe permanſurum, ſed ab Artemiſio profecturum, ita alloquutus eſt iureiurãdo interpoſito: Tu vero haudquaquam nos deſeres, quem ego maioribus donabo muneribus E quàm quæ rex Medorum tibi mitteret ſocios deſerenti. Hæc loquutus, ſtatim ad nauẽm Adimanti tria miſit argenti talenta. Iſtis pecunia corruptis, cũ EVbœẽſibus gratificatus eſt Themiſtocles, tũ reliquũ pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quã eũ interuertiſſe ideo latuit eos qui partẽ illius acceperãt,

[a] In Græciæ interiora.

χρ. Ἀδείμαντος

χρ. πάντες δώροισι ἀνασπ.

quòd putabant eam ab Athenié-
sibus ad hoc ipsum profectã esse.
Ita in EVbœa perstitere, ac prœ-
lium fecere, quod ita gestum est:
Barbari quum ad Aphetas circa
diluculum veniissent, quúmque
id quod etiam antè audierãt cer-
nerent, paucas Græcorum naues
ad Artemisium stationem habe-
re, libidine tenebãtur aggrediẽ-
di, si fortè eos interciperent. Cæ-
terùm ex aduerso inuadendum
non videbatur, ne Græci, con-
spectis ipsis obuiam tendẽtibus,
fugam capesserent, [a]nóxque fu-
gientes exciperet. Sed euenire o-
portebat vt hi effugerent, & illo-
rum insidiãtium ne sacrificulus
quidem euaderet. Igitur ad hanc
rem transigendam hoc sunt ma-
chinati: Ducentas ex omnibus
nauibus delectas extra Sciathum
circumagunt, iuxta Capharea &
Geræstum ad Eurypum, ne cir-
cumuehentes EVbœam ab ho-
ste cernerentur, sed eũ circum-
uenirent: ducentis quidem naui-
bus quæ hac irent, viam quæ re-
trò ferebat obsepiẽtibus, reliqua
verò classe ex aduerso ingruente.
Hoc capto consilio quas constí-
tuerant naues miserunt, non ha-
bentes in animo ipsi eo die Græ-
cos adoriri, nec priusquam signũ
quod conuenerat cum iis qui
circumuehebantur, ab illis ede-
retur iam de suo aduentu. His
circummissis nauibus, reliquarũ
apud Aphetas numerum inibãt.
In quibus recensendis dum oc-
cupati sunt, Scyllias quidã Scio-
næus qui iisdem in castris erat,
omnium ea tempestate hominũ
optimus vrinator, qui etiam in
naufragio ad Pelium facto mul-
tam pecuniam Persis seruauit,
multa & sibi lucratus est: Hic
Scyllias iampridem in animo ha
buerat ad Græcos transire, sed
quum ad eam diem non fuisset
nactus occasionẽ, tunc ad Græ-
cos transfugit. Sed incertũ quó-
nam modo illinc transierit. de-
miror tamẽ si verũ est quod re-
fertur. refertur enĩ, quũ ex Aphe-
tis mare subisset, nõ pri⁹ emersisse
quã ad Artemisiũ peruenit, octo-
ginta ferme maris stadia emẽsus.

a Nóxque fugẽtes exciperet. alioqui enim eua sissent. quum tamen, vt quidem illi consilium inibant, ne igniferũ quidem fuga superesse oporteret. *Q. d. Rationem enim inire valebãt qua omnes ad vnum in suas manus venirent, & ne ignifer quidem elaberetur.* *Est enim, τῶν αὐτῶν λόγῳ quod dicemus A leur conte, ant, Selon qu'ils faisoyent leur cõte.*

A ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἠίδεῖν ὅτι ᾧ λόγῳ τούτῳ
τὰ χρήματα. οὕτω δὴ κατέμειναί τε ἐν τῇ
Εὐβοίῃ, καὶ ἐναυμάχησάν. ἐγίνετο δὲ ὧδε·
ἐπεί τε δὴ ἐς τοὺς Ἀφέτας περὶ δείλην πρω-
ΐην ἠγωνίην ἀπίκεατο οἱ βάρβαροι, πυθό-
μενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμί-
σιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε
δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, προθυμοι ἦσαν ὅπως χρήσε-
ται εἴκοσι ἔλθοιεν αἱ τοῦτο. ἐκ μὲν δὴ τῆς αὐτῆς
πρόσπλωσιν ἔκριναν· ὅτι
B μὴ κοῦφοι ἰδόντες οἱ Ἕλληνες πρόσπλοον-
τας, ἐς φυγὴν ὁρμήσαιεν, φθόνον τοῦτο τε βύ-
σσῃσι καταλάβοι. καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκ-
φεύξεσθαι. ἔδεε δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκεί-
νων λόγῳ, ἐκ φυγόντα περιγενέσθαι. πρὸς
ταῦτα ὧν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπα-
σέων ἀποκρίναντες δεκάδας, πρόσπεμπον
ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς αἱ μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν
πολεμίων περιπλέουσαι Εὐβοίαν, κατά τε
Καφηρέα, καὶ περὶ Γεραιστὸν, ἐς τὸν Εὔ-
C πορον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπι-
κόμενοι, καὶ φράξαντες αὐτέων τὸν ὀπίσω
φέρουσαν ὁδὸν, σφέας ἦ ὅτι ἀσύμβολοι ἔξ ἐ-
ναντίης. ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον
τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ δὲ κατ᾽ ὀλίγας ἐ-
χόντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ὑπε-
δήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σημήιον σφι
ἔμελλε φανήσεσθαι ὑπὸ τῶν περιπλεόν-
των, ὡς ἥκοντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμ-
πον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι
D ἐποιεῦντο τὸν ἀριθμόν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρό-
νῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἦν
γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης
Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἀ- 295
ριστος. ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένῃ, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρη-
μάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐ-
τὸς περιεβάλετο. οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ
μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον ἀυτομολῆ-
σειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ᾽ οὐ γὰρ οἱ πα-
E ρέσχε, ὡς τότε. ὅτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐν-
θεῦτεν ἐπὶ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔ-
χω εἰπεῖν ἀτρεκέως· γελῶμά ζω δὲ εἰ τὰ λε-
γόμενα ὄντι ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀ-
φετέων διὰ ἐς τὸν θάλασσαν, οὐ πρότε-
ρον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ὅτι ὁ Ἀρτεμί-
σιον, σταδίους μάλιστά κη τούτους ἐς ὀγδώκοντα ἀπὸ τῆς θαλάσσης διεξελθών.

λέγεται μὲν νῦν καὶ ἄλλα ψευδέσι εἰκελα ὠδὲ τῦ ἀνδρὸς τούτου· τὰ δὲ μετεξέτερα, ἀληθέα. ὠδὲ μὲν τοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μὲν ἀπικέσθαι ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν τε ναυηγίου, ὡς γένοιτο, καὶ ὡς ἐκπεμφθείσας τὰς νεῶν περὶ Εὔβοιαν. τῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγον σφι ἀνδρῶσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, αὐτίκα, τὸν ἡμέρην ἐκεῖνον αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ ἀριστήσαντας, μετέπειτα νύκτα μέσην πρήσσοντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπάντων τῶν ὠκυπλεύστων τὰς νηῶν. μετὰ δὲ τῦτο, ὡς ὀψὲ σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, ἀνῆγον καὶ ἀνδρὶ τὰς νέας· ἐλπίσαντες σφέας ῥηϊτέως αἱρήσειν· εἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν, πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἄμεινον πλωβύσας, καταφρονήσαντες τὰς αὐτὰς ἐκυκλοῦτο· αὐτὰς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νῦν τῶν Ἰώνων ἦσαν βύνοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὀρέοντες τὰς ἐωυτῶν ἀνδρὶ, καὶ ὑπεστάλθαι ὡς οὐδεὶς αὐτέων ἀπονοήσεται· (οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἐλῦτο γινόμενον, ἄμεινόν σφι ἐποιεῦντο ὅκως ἕκαστος αὐτέων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἕλοι, δῶρα παρὰ βασιλῆος λάμψων. Ἀθηναίων γὰρ ἀνδρὶ λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, αὐτίπρῳρα τοῖσι βαρβάροισι γινόμενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον· δεύτερα δὲ σημήναντος, ἔργου εἴχοντο τὸ ὀλίγῳ πρὸ ἁπάντων ἁλαμφθέντες, καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τεσσεράκοντα νέας αἱρέουσι τῶν βαρβάρων, καὶ Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τριήρεα πολεμίων εἵλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος

De hoc viro & alia memorãtur, partim mẽdaciis ſimilia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemiſium peruenisſe. Is vbi eò peruenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & nauiũ ad circumeundam EVbœam dimiſſarum. Hoc illi audito inter ſe colloquuti ſunt: & quum multæ eſſent ſẽtentiæ dictæ, illa euicit vt eum diem illic maneretur & in ſtatione perſtaretur: dehinc media nocte ſoluentes proficiſcerẽtur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur occurrerent. Pòſt, vbi nemo ſe ex aduerſo ferit, obſeruato diei crepuſculo, ipſi feruntur in barbaros, animo experiundæ fortunæ cùm in pugnando tum in perrumpendo. Quos Xerxiani milites ducéſque paucis cum nauibus venientes in ſe conſpicati, magnæ hoc illis dementiæ dãtes, & ipſi naues educunt, ſperantes facilè ſe illos ire interceptum. meritò ſanè id ſperantes, quòd viderent paucas eſſe Græcorum naues, ſuas verò multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inuiti militabant, magnę calamitatis loco ducentes quòd viderẽt circumueniri illos, quorum neminẽ animaduerterent eſſe rediturum: adeo enim infirmæ res Græcorũ eſſe videbantur. At ii Iones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro ſe quiſque adnitebatur vt ipſe primus aliqua naui Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenienſibus ſermo atque reſpectus. Græci, vbi eis ſignum datum eſt, primùm conuerſis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde ſecundo ſigno dato, opus capeſſunt, quanquam in exiguo ſpatio deprehenſi, & à fronte. mox triginta barbarorũ naues excipiũt, in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanũ, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus nauẽ hoſtium cepit vir Athenienſis

Lycomedes AEschrei filius: idémque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum inuicem nunc hi nunc illi superiores essent, interuentu noctis dirempti sunt: & Græci quidem ad Artemisium reuecti, barbari verò ad Aphetas, multo maius opinione sua certamen experti. In hoc prælio, solus è Græcis qui cũ rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quẽ Athenienses ob eam rem tractu soli in Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadauera quoque ac [a] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [b] nauium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erãt milites, metu consternabantur, credentes se esse vtique perituros, vt qui in tantum malorum deuenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quæ ad Pelion extiterat, excepisset atrox pugna naualis, ex pugna nauali vehemens imber & validi aquarũ in mare discursus, ac dura tonitrua. Et istis quidem huiusmodi nox cõtigit. At iis quibus negotium datum erat vt EVbœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto maius est quòd eos dum in pelago ferrẽtur inuasit: adeo vt tristis exitus fuerit. Vt enim eos cursum tenẽtes tempestas ac pluuia adorta est, quũ essent ad concaua EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quò ferrentur, ad petras impingebãtur. Et id omne à deo fiebat, quò Græcæ classi par redderetur id nauiũ quod supererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa EVbœæ concaua periere. Barbari verò qui apud Aphetas erant, vbi ipsis libentibus dies illuxit, [c] naues suas stabilierunt, satis habentes, quum malè rem gessissent, quietem agere in præsẽs. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naues Atticæ superuenere: quæ suo aduẽtu illis tũ animũ addiderũt, tũ nũtiũ attulerũt, eos barbaros

a *Id est, Res naufragio demersæ.*

b Nauium proris aduoluebantur.

c Naues suas loco non mouebãt. *Vel, Naues immotas sinebant.*

A Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ τὸ ἀριστήιον ἔλαβε αὐτός. τοῖσι δὲ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἐτεραλκέως ἀγωνιζομένοισι νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν ὦδε δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος, μούνος τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσαν αὐτῷ B χώρην ἐν Σαλαμῖνι. ὡς δὲ φθορὴ δὴ ἐγεγόνεε, ἐπὶ μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρεος· ἐγένετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ C τά τε ναυήλια ἐξεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας· καὶ πρός τε τὰς πρῴρας τῶν νεῶν εἰλέοντο, καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ τραπόμενοι οἱ ταῦτα ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατίστατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἥκον. τριὴν γὰρ ἢ καὶ διαπνεῦσαι πρῆσας ἔκ τε τῆς ναυηλίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γιγνομένου περὶ Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίη καρτερή. ἐκ δὲ 296 τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥύματα ἰσχυρὰ κατὰ θάλασσαν ὡρμημένα, βρονταί τε σκληραί. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγένετο. τοῖσι δὲ περὶ τὰς Εὐβοίας πρῆσις ἐγένετο, ἡ αὐτὴ ὥρη ἐοῦσα νυκτὸς, πολλὸν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος D σφι ἐγίνετο ἄδηλον· ὡς γὰρ δὴ πλέοισι αὐτοῖσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν τοῦτο θεοῦ ὅκως αἱ ἐξισωθεῖεν τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο· οἱ δὲ ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπελάμψε, E ἀπέμας τε εἶχον τὰς νέας· καὶ σφι ἀπεχρέετο καλῶς τρήρωσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗται τε δὴ σφέας ἐπέρρωσαν ἀπιχόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίην ἐλθοῦσαι, ὡς τῶν βαρβάρων

οἱ περιπλέοντες τὴν Εὔβοιαν πρώτης εἴησθαι διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥραν, πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι. ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς οὔφεσιν ἐγένετο, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. τετάρτῃ δὲ ἡμέρῃ δείνόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ ὃ ἀπὸ Ξέρξεω δείματος ὄντες, οὐκ ἀνέμειναν ἐπὶ τοῖς Ἕλλησι μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ προσκελευσάμενοι, κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε ταῖς αὐταῖς ἡμέραις τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατ' θάλασσαν τοιόνδε τι ἦν εἰπεῖν, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὸν ἐσβολὸν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ προεκελεύοντο ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες, τοῦ πόρου κρατήσουσι. ὡς δὲ τεταγμένοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλωον, οἱ Ἕλληνες ἀντέμαζον τοῖσι τὴν Ἀρτεμίσιον. οἱ δὲ βάρβαροι μιηοειδὲς ποιησάμενοι τὴν νεῶν, ἐκυκλοῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπῆμεν ἐπέπλεόν τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπτε, παρασεισμένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπλουσίων τοῖσι ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντεῖχε, καὶ οὐκ εἶκε. δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιέοντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δὴ ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι, διέσησαν χωρὶς ἑκάτεροι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγινῆται μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἠρίστευσαν· οἱ ἄλλα τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἄνδρας εἵλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δὴ πάντων οἰκηίων παρεχόμενος, ἐστρατώσατο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηΐ. ὡς δὲ διέσησαν ἀσμένοι ἑκάτεροι,

qui EVbœam circũuehebantur, tempeſtate illa quæ extiterat cũctos interiſſe. Itaque Græci eadẽ qua pridie obſeruata hora profecti, naues Cilicũ inuaſere. Quas vbi corrupere, & nox aduenit: iterum ſe ad Artemiſium receperunt. Tertio die barbarorum duces, tum indignè ferentes [a] à tantula ſe claſſe vexari, tum à Xerxe ſupplicium timentes, non expectandum ſibi amplius cenſuerũt vt Græci priores pugnam capeſſerent, ſed inſtructas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit autem vt per hos eoſdem dies & hæc naualia prælia & illa in Thermopylis terreſtria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de EVrypo, quemadmodũ illis qui cum Leonide erant de tranſitu arcendo. & Græci quidẽ ſeſe adhortabantur ne barbaros intrare Græciam ſinerent: barbari verò, vt Græcorum copiis profligatis, tranſitu potirentur. Procedente autem Xerxianorũ claſſe in acie ordinata, dũ Græci ſe apud Artemiſium immotos tenerent, tunc eos barbari, vt comprehenderent, lunata claſſe circumdabant. Ibi Græci ex aduerſo prodeuntes conflixere. Qua ĩ pugna pari marte pugnatum eſt. nã Xerxiana claſſis præ magnitudine & copia ſua in ſe incidebat, perturbatis nauibus & mutuò incurſantibus: reſiſtebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis nauibus in fugam conuerti. Itaque multæ Græcorum naues interibant, multi etiam viri, ſed multo plures barbarorum & naues & viri: atque ita dimicãtes vtrique ab alteris abſceſſere. Hoc in prælio Xerxianos inter milites optimam AEgyptii nauauerũt operã, cùm aliis magnis editis operibus, tum hoc quòd quinque Græcas naues cum ipſis propugnatoribus cepere. E Græcis autem eo die præſtantiſſimi extitere Athenienſes, & inter Athenienſes Clinias Alcibiadis filius: qui domeſtico ſũptu ac propria naui cum ducẽtis viris militabat. Vbi vtrique libẽter in diuerſũ abiere,

[a] Se tantulam ſuã claſſem profligare. *Id eſt, Impericulum conijcere ne profligaretur à Græcis.*

ad ſuas ſtationes ſeſe recepere. Græci autem direpto prælio reuecti, etſi cæſorum corporibus ac naufragiis potiti erãt, tamẽ quòd malè affecti eſſent, præcipuéque Athenienſes (quorum dimidium nauium vulneratum erat) de fugiendo [b]in vlteriora Græciæ deliberabant. Themiſtocles, reputans, ſi ab amicitia barbari Iones & Cares abduceret, fieri poſſe vt reliquos ſuperarent, dum EVbœenſes pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eíſque dixit ſe aſtutiam quandam habere, qua ſperaret optimos quoſque ſociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditque, ad eam tranſigendam hoc ab illis agẽdum eſſe, vt EVbœicorum pecorum quantum vellet quiſque mactaret. ſatius enim eſſe ſuorum copiis illos potiri quàm hoſtem. Ac monuit vt ſuis quiſque popularibus præciperet ignem accendere: ſibi autem de diſceſſu ſub tempus opportunum curam fore, vt ſine noxa abirẽt. Hoc illis probatum quum eſſet, accenſis ignibus ad pecora eſt itum. nam EVbœenſes, contempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicẽte, neque exportauerant quicquam, neque importauerant: & velut impendente eis bello, res ſibi quoque ipſis obſcuras effecerant. ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

Dum iuga barbaricus canabacea iactat in æquor,
EVbœa capræ mugientes fac procul abſint.

His verſibus quum nihil illi niterentur, tametſi mala tum aderant, tum impendebãt, fiebat vt in pleriſque aduerſa fortuna vterentur. Dum hæc iſti agebant, aduenit ex Trachine ſpeculator. nam erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas, genere Anticyrenſis, cui datum erat negotium cum expedito nauigio actuario, vt renuntiaret iis quiapud Thermopylas erant an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus cum lembo ad

a In Græciæ interiora

ἐς ὅρμον ἠπείγοντο. Ⓐ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, πεπηρωμένοι δὲ ἐφθάρατο, καὶ οὐκ ἧσσα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν πεπρωμέναι ἔσαν, δρησμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀποτρέποιτο ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τό, τε Ἰωνικὸν καὶ ὁ Καρικὸν φῦλον, οἵοί τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα, ἔφη τὴν θάλασσαν ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγούς, ἔλεγέ σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλαμήν, τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς πλείστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο προεγώμεον. ὅπως δὲ τοῖσι κατηκόοισι σημήνασι τὰ δὲ ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν ὅσα τις ἐθέλοι κατὰ θύειν. χρέωσι γὰρ εἶναι τιμὴ στρατιῇ ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. πρὸς ταῦτα δὲ πείθειν τοῖσι ἑωυτῶν ἑκάστους πυρὶ αἰθαλόεν, κομιδῆς δὲ πέρι τιμὴ ὥρῃ αὖτις μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπικέεσθαι ὅπως τιμὴ Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφι ποιέειν· καὶ αὐτίκα πῦρ αἰθαλοῦσι, ἐπράσσοντο πρὸς τὰ προβάτα. Ⓐ γὰρ Εὐβοέες πρόβαζε μάθοντες τὸν Βάκιδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτ' ἐξεκομίσαντο οὐδέν, ὅτε προεσάξαντο, ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. προεπετέα τε ἐποιήσαντο τοῖσι αὐτοῖσι τὰ χρήματα. Βάκιδος γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τουτέων ὁ χρησμός,

Φράζεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἰγας.

τοῦτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε πρεσβύτερόν τε καὶ προσδοκιμοισι κακοῖσι, πρὶν σφι συμφορῇ χρῆσθαι πρὸς τὰ μέλεα. Ⓐ μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόντιζον, πρὶν δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ὅτε Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, ᾧ προστέτακτο· καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ σαλπίσειε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι. ὡς δὴ αὐτῷ ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ πρὸς Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ἔπ'

297

Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τετιηκυτέρῳ ἰὼ A
τι καταλαμβάνη νεώτερον τὸν πεζόν. οὕτω
ὧν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἐσήμαινε σφι
τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν
αὐτοῦ. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀ-
ναβολὰς ἐποιέοντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομί-
ζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι
μὲν πρῶτοι, ὕστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ
νέας τὰς ἀρίστας πλωούσας ὑπολεξάμενος
Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο πρὸς τὰ πότιμα ὕ-
δατα, ἐν τῇσι λίθοισι γράμμα- B
τα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ
ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμ-
» ματα τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποι-
» έετε δίκαια ὑπὸ τοὺς πατέρας στρατευόμε-
» νοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλ-
» λὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γένεσθε· εἰ δὲ
» ὑμῖν ὀκνέει τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ
» ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔστεσθε καὶ αὐ-
» τοὶ, καὶ τοὺς Κᾶρας δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποι-
» έειν. εἰ δὲ μηδέτερον τουτέων οἵοντε γένεσθε, C
» ἀλλ' ἔτι ἀναγκαίης μέζονος κατέχεσθε
» ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ,
» ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, με-
» μνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγένατε, καὶ ὅτι ἀρ-
» χὴν ἡ ἔριδη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑ-
» μέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα
ἔγραφε, δοκέων ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων,
ἵνα ἢ μαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴω-
νας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ ψεύσασθαι πρὸς
τοὺς ἑωυτῶν, ἢ, ἐπείτε ἀνευρεθῇ, καὶ ἀμφελκυσθῇ D
ἐς τοὺς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας,
καὶ τῶν συμμαχέων αὐτοὺς ἀπώσῃ. Θεμι-
στοκλέης μὲν νεὼς ταῦτα ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ
βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλ-
θε ἀνὴρ Ἰστιὴς, ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν τὸν ἀπὸ
Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δὲ ἐπ' ἀπι-
στίης τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ,
νῆας δὲ τάχεϊας ἀπέστειλαν τρισκαιδε-
κούλους. ἀπαγγελθέντων δὲ τουτέων τὰ λῷ,
ὕστερον δὴ ἀμ' ἠελίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρα- E
τιὴ ἔπλωε ἀλλὰ ὑπὸ Ἀρτεμίσιον. ὑπιχνεόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου
ἡμέρης, ὁ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην.
ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τῆς Ἱστιαίων
καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαω-
τίδος πᾶσαν παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπίδραμον.

nuntiandum iis qui ad Artemisium agebant, siquid noui pedestribus copiis contigisset. Hic igitur Abronychus aduenies, indicauit ea quæ circa Leonidem & eius exercitum gesta erãt. Qua isti re audita non iam sibi differendum abitum putauerunt: sed vt quique locati erant, abscesserunt: primi Corinthii, postremi, Athenienses. Quorum Atheniẽsium velocissimis nauibus delectis, Themistocles ad aquas potabiles se conferens, in lapidibus literas incidebat: quas postero die Iones ad Artemisium veniẽtes legerunt, in hæc verba: Viri Iones, haud iustè facitis, militantes aduersus patres, & Græciam redigẽtes in seruitutẽ. Sed (quod præcipium fuerit) state à nobis: sin hoc facere non potestis, [a] saltem nunc sitis in medio. quod & ipsi facite, & Cares vt faciant obsecrate. Quòd si horũ neutrum agere licet, & maiori necessitate estis obstricti quàm vt possitis deficiscere, in re gerenda, dum pugnam conseremus, sponte agatis instrenuè, memores à nobis vos esse oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principiũ à vobis extitisse. Hæc Themistocles (vt arbitror) ancipiti consilio scripsit, vt si literæ regẽ laterent, Iones induceret ad deficiendum à rege ad se: sin ad eũ deferrentur, darentúrque crimini, [b] infidos eidem redderet Iones, vt à præliis nauibus summouerentur. Postquam autem hæc Themistocles inscripsit, extemplo vir quidam Histiæus nauigio aduectus, barbaris nũtium attulit Græcos ab Artemisio profugisse. Illi homine, quòd fidem non haberent, seruari iusso, naues veloces ad rem explorãdam miserunt. qua re per istos nuntiata, simulatque refulsit sol, omnis classis addensata ad Artemisium contendit: vbi ad meridiem vsque immorata, mox ad Histiæam processit. Eò appulsi, vrbe Histiæorum potiti sunt, & optimam portionẽ agri Histiæi maritimósque vicos omnes percursauerunt.

a *Videntur hic mendosa esse Græca exemplaria: sed ex coniectura elicitur hic sensus,* Et vos è medio nobis subducite. *Id est, Subducentes vos, ne in medium aduersum nos prodiise. Vel, Subducite vos, ne vobis prodeundum sit, &c. Vocantur autem Athenienses Ionum patres vt suprà, pag. 459.*

b Suspectos

Dum isti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæsos pertinebant, præconem ad classiarios mittit. Hæc autem præparauerat. Quicunque è suo exercitu apud Thermopylas cæsi (erant autem viginti millia) eorũ mille fermè relictis, cæteros depressa fossa humauit: & ne à classiario exercitu cerni possent, eã humum exagitauit, foliisque cõstrauit. Præco vbi ad Histiæam peruenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri socii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire visum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui se superaturos sperauerant copias regis. Hæc denuntiante præcone, mox nihil infrequentius fuit nauigiis: ita multi visere cupiebãt. Profecti eò, hos omnes Lacedæmonios esse ac Thespienses credebant qui strati iacebant, quum etiam [a] seruos cernerent. [b] Itaque res eos qui transmisere non latuit. Hoc Xerxes circa suorum cadauera fecit, rem profectò ridiculam, vt mille iacentes extarent, cæteri verò conferti eundẽ in locum quater milleni cõportati sitique essent. Atque hunc quidem diem in spectaculo consumpserũt: postero autẽ classiarii Histiæã ad classem remeauerunt. Reliqui qui cum Xerxe erãt, iter ingressi sunt: ad quos pauci quidam ab Arcadia perfugæ venerũt, victus inopes, & operam suã præstare cupientes: qui in conspectum regis adducti, interrogatique cùm ab aliis Persis, tum verò à quodã præcipuè, de Græcis, quidnam illi agerent, respõderũt eos agere Olympia, & spectare certamen gymnicũ atque equestre. Rursus eodem percontante quodnam illis præmium esset propositum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt esse qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generosissimam dixit sententiam, [c] quæ apud regem pro timida est habita, Audiens enim præmium illis coronam esse, non pecuniã, silentium tenere nõ potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

a Helotes. *quod erat seruũ Lacedæm. peculiare nomen.*

b Sedenim eos qui illuc traiecerant non latebat quod Xerxes circa suorum cadauera egerat. Ac ridiculum quidẽ certè istud erat, horum, *id est, barbarorum*, cadauera mille duntaxat iacentia conspici, illorum autẽ iacere quatuor miliã, eundem in locum confertim congesta. *Illud autem γελοῖον, (id est, ridiculum) non de re ipsa, sed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in cõminiscenda hac impostura fuerit. Quod, ad verbum, ita Gallica lingua expresserũ, Et de fait c'estoit vne grande mocquerie de vouloir faire croire que, &c. Valla autem in eo etiam lapsus est quòd illos mille ab hiũ quatuor millibus non distinxerit.*

c Propter quam à rege pro timido est habitus. *Vel, ignauo.*

A Ἐνθαῦτα δὲ τουτέων ἐόντων, Ξέρξης ἐπιμασάμενος τὰ πρὸς τοὺς νεκρούς, ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. τοιάδε ἐπιμάσατο δὲ πάσδε· ὅσοι μὲν στρατοῦ τοῦ ἑωυτῶν ἕσθην νε- 298
κροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι, (ἔσθην δὲ ἐν δύο μυριάσι) ὑπολιπόμενος τουτέων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρεος ὀρυξάμενος, ἔθαψε· φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ χοῦν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰσιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος πάντος τοῦ στρατοῦ, ἔλεγε πάσδε, Ἄνδρες ξυμμαχοι, πᾶσι παῖσι
B βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παραδίδωσι, ἀπολιπόντα τὴν τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θήσασθαι ὅκως μάχεται πρὸς τοὺς αὐομάτους τῶν ἀνθρώπων, οἱ ἤλπιζον τὴν βασιλέος δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι. ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων ἀσημότερον· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θήσεσθαι. διαπερασθέντες δὲ ἐθηεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἠπίστεατο τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ
C Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐ μὰν οὐδὲ ἐλάνθανε τοὺς Περσέων Ξέρξης ταῦτα ποιήσας πρὸς τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτῶν. καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ἐκέατο ἀλέες συγκεκομισμένοι ἐς τωὐτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς θεὸν ἐτράποντο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἰσιαίην ὅτι τὰς νῆας, οἱ δὲ
D ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐς ὁδὸν ὥρμεατο. ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι τινὲς, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐθέλοντες βουλόμενοι εἶναι. ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι τοὺς Ἕλλησι τὰ ποιέοιεν· εἰς δέ τις τῶν πάντων ἔλεγε ὁ ἐρωτῶν αὐδῆς ταῦτα. οἱ δὲ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια ἄγοιεν, καὶ θεωρέοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ, τι τὸ ἄεθλον εἴη σφι προκείμενον, καὶ ὅτεν ἀγωνίζονται. οἱ δ' εἶπον, τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην ἠνάιοτάτην Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὤφλεε
E τὴν παρὰ βασιλέος. πυθόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον εἶναι στέφανον, οὐκ ἐνέμησε, οὔτε ἐσίγα τὸ σιγᾶν, εἶπέ τε πρὸς πάντας τόδε, Γαπαῖ

τῷ πάντα

τῷ ἄγοιεν

» Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μα- A
» χησομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν
» ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τούτῳ
μὲν δὴ ταῦτα εἴρητο.

Mardoni, in quos viros induxisti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, sed virtutis? Hoc ille dixit.

Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ μέσου χρόνου ἐπεί τε ὁ ἐν Θερμοπύλῃσι πρῆγμα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐχθροῖσι ἐοῦσι αἰεὶ κόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου πρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ πολυσταθίῃ αὐλοί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῖσι ἔτεσι B ὕστερον τούτου τῆς βασιλῆος στρατηλασίης, ἐσωθήσαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ περιέφθησαν πεζέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθησαν ἐς Παρνησσόν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἤλεον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται αὐλοῖσι τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐλούς τε τούτοις, καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπιθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προείπας αὐλοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. Τούτους ὦν οἵ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶτοι ἴδοσαι, ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλό τι εἶναι τέρας· καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτὴ ἡ στρατιή, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατήσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισείας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐς Δελφούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐλύετο τῶν χρημάτων ἐκ τούτου τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα στεῤῥεωθέντες, ἐμπεσόντες τε ἐπὶ τὸν D Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβῃσι ἀνακέαται. Ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν εἰργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἑωυτούς. ἐσβαλόντων δὲ ἐς τὸν χῶρον τὸν ἵππων αὐτέων, ἐλυμήναντο αἰσχέως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἥ ἐστι πρὸ Ὑάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν. χοῦν τε ὑπερφορήσαντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δέ, ὡς ἁρπασόμενοι, τοὺς Φωκέας φεύγοντας, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἐχόντων ἔσχον οἱ Θεσσαλοὶ,

Eo interim tempore post acceptam apud Thermopylas calamitatem confestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittũt, vtpote iis infensi, cùm semper antea, tum præcipuè post nouissimam cladem. Etenim nõ multis ante hanc regis expeditionẽ annis, quum ipsi Thessali & eorũ socii omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocẽsibus fugati sunt ac malè mulctati. [a] nam quum ad Parnassum vsque processissent Phocẽses, secum habẽtes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hic huiusmodi rem eis commẽtus est: Sexcentos viros è Phocensibus præstantissimos gypso tã ipsos quàm arma illinit, eósque sub noctem in Thessalos dimisit, dato præcepto vt quẽcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primùm Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo exhorruerunt, vt tribus millibus cæsorum atque scutorum Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarũ huius pugnæ factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem e regione delubri Delphis visuntur: & alteræ eiusmodi in Abis repositæ. Hoc Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in suum agrum incursauerat, insanabili clade afflixit. ad ingressum enim qui est iuxta vrbem Hyampolin, depressa ingenti fossa, amphoras illic inanes deposuerunt, humúmque desuper iniecerunt, eámque reliquo solo exæquauerunt: atque ibi Thessalos expectarunt incursuros. In eos Thessali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibíque equorum crura confracta sunt. Ob hæc ambo Phocensibus infensi Thessali,

[a] Quúmque *Thessali* ad Parnassum compulsi essent, vates Tellies Eleus Phocensibus apud quos erat, hoc excogitauit. *At Valla* κατειλήθησαν *ad Phocenses retulit, quod tamẽ de victoribus dictionis consentaneum non est. Sed Vallam in errorẽ induxit fortasse præposterа interpunctio quam in suo exemplari habuit, & nominatiuus pro genitiuo absoluto positus, Θεσσαλοὺς οἱ Φωκέας ἔχοντες, pro τῶν Φωκέων ἐχόντων· quod nihil aliud est quàm si, omisso illo participio, ita (& quidẽ multo breuius) dixisset,* τοῖς Φωκεῦσι μάντις Τελλίης ὁ Ἤλεῖος σοφίζεται τοιόνδε. *Quæ obseruatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adiumento esse potest.*

misso caduceatore ita dixere, a Nunquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares? qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, semper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus vt penes nos sit & agro vos exuere, & in seruitutem redigere? Quã facultatem etsi obtinemus, tamẽ iniuriarum non sumus memores, nisi vt eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro vestro damna auersuros. Hæc Thessali Phocensibus denuntiabant, quòd soli Phocẽses inter eius loci homines cũ Medis non sentiebant: idque nulla alia causa, (vt ego coniectura cõperio) quàm Thessalorum odio: partes Medorum (vt mihi videtur) sequuturi, si Thessali partes Græcorũ fouissent. Hæc deferentibus Thessalis, negarũt se Phocenses pecuniam daturos: & sibi itidem vt Thessalis facultatem esse sentiendi cum Medis, si aliter sentire vellent: sed nequaquã fore vt sponte essent proditores Græciæ. His verbis renuntiatis adeo Thessali sunt in Phocenses indignatione perciti, vt barbaro duces itineris extiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incursauerint. nam eius regionis b podeõ angustus illic octoginta non amplius stadia in latũ protenditur, inter Melidem ac Phocensem regionem situs, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui sunt in Pelopõneso, metropolis est. Hanc igitur Doridem regionẽ ingressi barbari nihil admodum læserunt: cum Medis enim (etsi Thessalis non videbatur) sentiebãt. Postea quam autem è Doride in Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos quidem Phocenses non sunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumina Parnassi conscenderant, c qui vertex est iuxtà vrbẽ Neonem illic sitam, nomine Tithorea: cóque se receperant: sed plures ad Locros Ozolas, in vrbem Amphissam, quæ supra Crisæum sita est campum) omnem tamen agrum Phocensem incursauerunt:

a *Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis quàm antea, vos nequaquã nobis esse pares. At Valla interrogatiuè hæc legit, quum tamen vera verba γνωσμαχεῖν significatio interrogationem admittere non videatur.*

b *Quidam, Tractus angustus. Alij, Promuentia angusta. Camerarius autẽ ita hunc locum reddit.* Regionis Doricæ hac in parte angustus est aditus, latitudine patens ad millia passuũ circiter quatuor. *id est, quasi pero extenditur.*

c Est autẽ multitudinis etiã capax vertex Parnassi, quã ad vrbem Neonẽ vergit, seorsum sitã: vocatúrque ille *Vertex* Tithorea. *Vel, Tithorem, vt conueniat cum Voce Latina Vertex masculin. gen. vt Τιθορέα cũ Græca femin. κορυφῦ. Sic paulo pòst κορυφῆς meminit vocatæ Τιθορέης. Lego autem κειμήλιον ἐπ' ἑωυτῆς, pro κειμήλιον ἐπ' ἑωυτῆς. sed me illius quidẽ lectionis sensus satisfecit.*

Α πέμψαντες κήρυκα, ἠγόρευον τάδε, Ὦ Φωκέες, ἤδη τι μᾶλλον γνώσιμα ἔχετε μὴ οὐ ὁμοῖοι ἡμῖν. πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἐώδμεε, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νῦν τε τῷδε τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε ὅπ' ἡμῖν ἐστι τῆς γῆς ἐκπρῆσαι καὶ προσπορπᾶσαι ὑμέας. ἡμεῖς μὲν τοὺ πρῶ ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν, ἀλλ' ἡμῖν ἡμέαν αὐτ' αὐτέων πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου Β ἐς ὑμῖν ἀποδεκόμεθα τὰ ὀπτόντα ὀπὶ τὴν χώρην ἀποτρέψειν. Ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. Οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι τῶν ταύτῃ αὐθεφτῶν οὐκ ἐμήδιζον· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος δύεικω) κατ' δὲ ὅτι ἔχθος τῷ Θεσσαλῶν. εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων νύξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον αὖ οἱ Φωκέες, ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, ὅτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, πρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο. Ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἰ μὴ προδόται τῆς Ἑλλάδος. ὅτε δὲ ἀπώσαντο οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐσήγαγόν τε ἡγεμόνας τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. οὐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρης πολλὸν στενὸς οὗτος κατατείνει, ὡς τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη εἶναι, χείμβιος μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρης, ἥ περ ἐστὶ παλαιὸν Δρυοπίς. ἡ δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα μὲν οὐκ ἐσῆναν ἐσβαίνοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. ὡς δὲ οὐκ τὴν Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ ἐμόρεσαν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τὰ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν. ἔστι δὲ ἡ Ἀπιτωλὴ δέξασθαι ὅμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ἡ κορυφή, τῇ Νέωνα πόλιν, κειμένην ὑπ' ἑωυτῆς· Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν δὴ ἀνεχώρησαν, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν. Οἱ δὲ πλοῦνες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσθησαν, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κηφισσοῦ πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα.

Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν. ὁκόσα δὲ ἐπέχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκαιον, καὶ ἐς τὰς πόλις ἐμίεντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά. πορευόμενοι γὰρ ταύτῃ καὶ διὰ Κηφισσὸν ποταμὸν, ἐδήουν πάντα· καὶ κατ' μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, κατ' δὲ Χαράδρην, καὶ Ἔρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. ἦν δέ τι καὶ τότε καὶ νεῦ ὅστι χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο ὃ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καὶ τινας διώκοντες εἷλον τῶν Φωκέων παρὰ τοῖσι οὔρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισοῦμενοι, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ διαμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διαχρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐφέζετο, ὃ μὲν πλέον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ὅπῃ Ἀθηναίας, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτοὺς, ἐς τὴν τῶν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τὰς δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες, ἀναστεφανωμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέουσι. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ ἐτράποντο.

(sic enim ducebãtur à Theſſalis) & omnia quæ nacti ſunt, igni ferróque vaſtarunt. Vrbes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ædes iniecerunt. nam peragrantes eam iuxta Cephiſſum amnem, cũcta populati ſunt, & hinc vrbẽ Drymon incenderunt, illinc Charadram & Erochum & Tethroniũ & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id eſt, fluminis accolas:* & Abas, vbi delubrũ Apollinis erat locuples & theſauris donariiſque cõpluribus exornatum, in quo, vt tũc, ita nunc reddũtur oracula. Hoc delubrum poſteaquam diripuere, incenderunt. Phocenſium etiam quoſdam per montana inſequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine ſtuprantium extinxerunt. Prætergreſſi quoq; Parapotamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuiſæ fuerunt: quarum plurima pars ac validiſſima cum ipſo Xerxe Athenas verſus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingreſſa eſt. Bœoti autem cum Medis vniuerſi ſentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro miſſi fuerant, ſeruauerunt, volẽtes planũ facere Xerxi Bœotos ſẽtire cum Medis. Et hi quidẽ barbari hac iter intenderunt.

Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ὅπῃ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσιναμόρεον. καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλίων, καὶ Αἰολίδων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποχωρήσαντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξωσι τὰ χρήματα. πάντα γὰρ ἐπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ἀμείνονα ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. οἱ Δελφοὶ δὲ, πυθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπικέατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῷ

(ſic enim ducebãtur à Theſſalis) & omnia quæ nacti ſunt, igni ferróque vaſtarunt. Vrbes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ædes iniecerunt. nam peragrantes eam iuxta Cephiſſum amnem, cũcta populati ſunt, & hinc vrbẽ Drymon incenderunt, illinc Charadram & Erochum & Tethroniũ & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id eſt, fluminis accolas:* & Abas, vbi delubrũ Apollinis erat locuples & theſauris donariiſque cõpluribus exornatum, in quo, vt tũc, ita nunc reddũtur oracula. Hoc delubrum poſteaquam diripuere, incenderunt. Phocenſium etiam quoſdam per montana inſequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine ſtuprantium extinxerunt. Prætergreſſi quoq; Parapotamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuiſæ fuerunt: quarum plurima pars ac validiſſima cum ipſo Xerxe Athenas verſus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingreſſa eſt. Bœoti autem cum Medis vniuerſi ſentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro miſſi fuerant, ſeruauerunt, volẽtes planũ facere Xerxi Bœotos ſẽtire cum Medis. Et hi quidẽ barbari hac iter intenderunt.

Cæteri verò cum ſuis ducibus Parnaſſum à dextra præſtringẽtes, ad tẽplum quod eſt Delphis proceſſerũt, quicquid agri Phocenſis nanciſcebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Dauliorum & AEolidenſium. Ideo autem hâc ab aliis ſeiuncti pergebant, vt direpto quod Delphis eſt templo, pecunias repræſentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quàm quæ in ædibus ſuis reliquerat: permultis aſſiduè referentibus cùm alia, tum præcipuè Cræſi Halyattis filii donaria. Hoc Delphi quum audiſſẽt, in extremam prorſus deuenere formidinem: qua attoniti, deum de

ſacra pecunia conſultarunt, nũquid eam humi defoderent, an alium in locũ tranſportarent. Eã deus illis interdixit neamouerẽt: ſe enim ſuffecturũ eſſe ad res ſuas tutandas. His auditis Delphi de ſemetipſis curandum putauerũt, liberis vxoribúſque in Achaiam traiectis. Plerique igitur vertices Parnaſſi ſuperauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphiſſam Locridem ſe ſubduxerũt. Denique omnes Delphi vrbẽ deſeruerunt, præter ſexaginta viros, ac prophetam, *id eſt, vaticinum*. Poſtea verò quàm barbari ſubeuntes appropinquabant, templúmque cernebãt, interim propheta cui nomen erat Aceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclaui, quę [a] intus propoſita fuerant: eáque nefas erat cuiquam mortali cõtingere. quod oſtentũ iis Delphis qui aderant perrexit nũtiatum. Vbi autem barbari properantes peruenere ad fanum Mineruæ [b] quod eſt ante templum, tum verò etiã maiora quàm ſuperius prodigia repræſentata ſunt. [c] res profectò hæc valde miranda: nã arma Martia ſua ſpõte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tamen ſecundo loco actũ eſt, ex omnibus miraculis maxima eſt admiratione dignũ. quũ enim barbari ad ſacellũ Mineruæ quod eſt ante templum, accederent, interea è cælo fulmina in eos deciderunt: & à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cũ fragore ſũt deuoluti, permultóſque eorum interceperunt: atque ex ipſo ſacello Mineruæ vociferatio iubilatióque extiterũt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt barbaris, vt fugæ ſe mandarent. Ea re cognita Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Qui autem ſuperfuere, rectà ad Bœotos effugerunt: & quum rediſſent, referebant (vt ego accipio) alia ſe præter ea quæ dixi miracula vidiſſe, dũos armatos [d] humana natura auguſtiores inſtitiſſe ſibi, cædem facientes atque inſequentes. Hos autẽ duos

a *Ex iis quæ paulo pòſt ſequuntur, videtur colligi hic pro ἔσωθεν reponendum eſſe ἔξωθεν.*

b *Videtur potius προναοίης eſſe cognomentũ Mineruæ, à prouidendo ita dicta. niſi fortè legit Valla προνοίης, quia pro eo quod hic Fanum, ſtatim Sacellum dicit, & AEdem. Cuius interpretationem ſequendo quæ paulo pòſt habetur, videlicet Fano Mineruæ protemplarii, hic reponendum fuerit, Mineruæ quæ eſt ante templum.*

c Nam & hoc, magnum quidem miraculum eſt, (*quod videlicet modò dictum fuit*) Martia arma conſpecta fuiſſe extra templũ extantia ſua ſponte: (*vel, à ſeipſis. ſine vllius opera*) ſed quæ illud ſequuta ſũt, inter quęlibet ſpectra, maxima eſt admiratione dignum. *Vel, pro quibuſlibet ſpectris, aut oſtentis.*

d Statura humana proceriores ipſos inſequi, ſtragem inter perſequendum edentes.

ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφεα χῦ γῆς κατορύξοισι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλων χώρων· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωϋτοῦ προνοήσασθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας περιῶν ἐς τὸν Ἀχαιΐην διέπεμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλείονες ἀνέβησαν ἐς τὸ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον αὐτῆς ἀνεχώρησαν· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πρώτοις δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἔσαν οἱ βάρβαροι ἰόντες, καὶ ἀπόρεον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὐνόματι ἦν Ἀχήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱερά, τῶν θέμις ἐστὶ μηδὲ ἅπτεσθαι ἀνθρώπων ὁτεοῦν. ὁ μὲν δὴ ἦιε Δελφῶν τοῖσι πρόσω σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐγένοντο ἐπὶ τῷ μνήμασι καὶ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γεγενημένου τέρεος. θώυμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἔδοξε, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ. τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγενόμενα, καὶ ἐς πάντων φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτούς, καὶ κατέλεβον συχνοὺς σφέων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. συμμιγέντων δὲ τούτεων πάντων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνέπεσε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντας σφέας, ἐπεκαταβαίνουσι, ἀπέκτειναν πλῆθός τι αὐτέων. οἱ δὲ προσιόντες, ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοσήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πιθανόμην) ὡς σφέας τούτοισι καὶ ἄλλα ὤφθη θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατ' ἀνθρώπων φύσιν ἐπιδιώκοντας, ἔπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. τοὺς δὲ δύο δὲ τούτους

κατ' πύτας ἢ πυὶ δύο Δελφοὶ

Δελφοὶ

Δελφοὶ λέγουσι ἐπιχωρίους ἥρωας εἶναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον· παρὰ τὰ τεμένεα ἔστι μὲν ὁ ἱερὸν Φυλάκου μυθούμενον, πρὸς αὐτῷ τῷ ὁδῷ καταντικρὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηναίης, Αὐτόνοον δέ, πέλας τῆς Καστα λίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. τὰ δὲ πεσόντα ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς ὃ ἐνέσκηψαν ἐπὶ σφᾶς βάρβαροι φερόμενοι. τούτεων μὲν νεὼ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτέων σχεῖν τοὺς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκκομίσωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· τοὺς δ', καὶ βουλεύσωνται ὅ τι ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ὅτι γὰρ τοῖσι κατήκοισι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τὸ μὲν εὖ ἦν οὐδὲν εὗρον, τὰ δὲ ἐπυνθάνοντο ἔτι Ἰσθμὸν αὐτοῖς τειχέοντας ἐς τὴν Πελοπόννησον, τοῦ πλείστου τε ποιεύμενοι περὶ σφέων, καὶ οὕτω ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰλλα δὲ ἀπέντας. ταῦτα δὴ πυνθανόμενοι, οὕτω προσεδεήθησάν σφεων σχεῖν τοὺς τὴν Σαλαμῖνα. τὰ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἀπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῷ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας, σπεύδοντα. τὰ μὲν πλέονες ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, τὰ δὲ, ἐς Αἴγιναν, τὰ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὴ ταῦτα ἐκκομισθῆναι, τῷ χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ὑπουργέειν. καὶ δὴ καὶ τούτου εἵνεκα ὧδε ἤκουσα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ἐπιμηνίδια τελέουσι προτιθέντες. τὰ δὲ ἐπιμηνίδια, μελιτόεντά ἐστι.

Delphi aiunt indigenas heroas esse, Phylacon & AVtonoum, quorum fana visuntur: Phylaci quidem, secundum ipsam viam super ædem Mineruæ: AVtonoi verò, prope Castaliam, sub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnasso deciderunt, adhuc ad nostram vsque memoriam integra extant in fano Mineruæ protemplaris locata, ad quod [a] per barbaros deuoluta peruenere. [b] Atque hic receptus à templo horum virorum fuit.

[a] Id est, Per medium barbarorũ.
[b] Id est, atque ita multitati à templo se receperunt.

Græcorum autem classis ab Artemisio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem substitit. Quod vt facerent ideo rogauerant Athenienses, tum vt liberos atque vxores ex Attica subducerent, tum vt consultarent quid sibi agendum esset. Nam in rebus quæ contigerant, consilium capiendum habebãt, tanquã opinione frustrati: quippe qui quum putassent inuenturos se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in EVbœa subsidentes, horum nihil inuenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes vt ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis cæteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita socios obsecrarunt vt ad Salaminem sisterent classem. Quò aliis appulsis, Athenienses in terram suam profecti, proposuere edictum vt qua quisque Athenienſium ratione posset seruaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in AEginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quòd vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quòd Athenienses aiunt ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta.

quæ quum ſemper ſuperioribus temporibus depaſcerentur, tunc illibata manſerant. Id quum ipſa templi antiſtes indicaſſet, eò magis Athenienſes eóque promptius deſeruere arcem, tanquam à deo etiam deſtitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad caſtra nauigauerunt. Poſteaquam autem eos qui ab Artemiſio ſoluerant, ad Salaminem ſubſtitiſſe audierunt reliqui claſſiarii qui ad Trœzeniam erant, eôdem confluxere. nam vt in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluréſque multo contractæ ſunt naues quàm ad Artemiſium decertauerant, & à pluribus ciuitatibus, eodem quo ad Artemiſium duce, EVrybiade EVryclidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maximè veloces obtinebant Athenienſes. quæ claſſis ex his conſtabat: Ex Peloponneſo Lacedæmonii ſedecim naues præſtabant: Corinthii, totidem quot ad Artemiſium præſtiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenſes, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionenſibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide nouiſſimè profecti. nam Hermionenſes Dryopes ſunt, ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ copiæ Peloponnenſium erant. Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Atheniénſes ſupra quàm cæteri naues præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſam, quòd quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Platæenſes, vbi iuxta Chaltidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe cõuerterant. ita dum in ſuis conſeruandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis

A αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ αἰαγσιμοῦμένη, τότε ἐὼ ἄψαυστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τι ⓐ Ἀθηναῖοι καὶ πρόθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ἐπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς Τροιζῆνα.

B λίων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πώγωνα ⓑ Τροιζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησαν τε δὴ πολλῷ πλοῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεόνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπῆν αὐτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεος τοῦ βασιληίου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. ἐστρατοῦντο δὲ οἵδε·

C ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμιονέες δὲ τρεῖς. ἐόντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικήν τε καὶ Μακεδονικὴν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος

D χαῖαν ὁρμηθέντες. ⓒ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες, ἐκ τοῦ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἐστρατοῦντο. ⓒ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, παρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν μούνους. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα. ἀπαλλασσομένων

E τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, ⓒ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νυν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτε μὲν Πελασγῶν

ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἦσαν Πελασγοὶ, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω ἡγεμόνος Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τωὐτὸ πλήρωμα παρείχοντο ὅπερ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρῆς, ἔθνος ἐόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τεσσεράκοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τεσσεράκοντα δὲ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τὴν δὲ νῆσον τὸ πρότερον οὔνομα ἔσχε Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινῆται, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· οὗτοι δὲ, Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, καταπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται, 302
ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου τοῦ Σαυσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τὰςπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Κωῆοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἐόντες στεραμφότεροι οὗτοι Δρύοπες. Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο. οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοῖραν νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ τε καὶ ὕδωρ. οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέοντος ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι οἱ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἐκ τεσσερεσκαίδεκα χωρέων ἐστρατεύοντο. τούτων ἐντὸς τουτέων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἦσαν οἱ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσι, καὶ μιῇ, τὴν ἦρχε ἀνὴρ ἐς πυθονίκης, Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί.

eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelasgi erant, Cranai nominati: sub rege verò Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienses appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Atheniensis exercitus. Megarenses autem tantundem copiarum quàm ad Artemisium, attulerunt: Ampracii, septem cum nauibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex insulanis autem AEginetæ triginta naues exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naues instructæ, sed iis oram suam tutabantur: verùm cum triginta omnino nauibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem AEginetæ Dores, ab Epidauro. cui insulæ nomen antea fuerat OEnone. Post AEginetas easdem quas ad Artemisium viginti naues præbuere Chalcidenses: & Eretrienses, septem. hi Iones sunt. Dehinc autem Chii easdem præbuere, gens ab Athenienſibus Ionica. Naxii autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & cæteri insulani, à popularibus ad Medos missi erant, sed illorum iussa aspernati, transiêre ad Græcos, suasu Democriti, viri inter ciues illustris, & tunc trierarchi. Naxii autem Iones sunt ab Athenienſibus ducêtes originem. Styreenses quoque easdem quas in Artemisio naues præbuere. Cynthii, vnam omnino, & vnam penteconterum. horum vtrique Dryopes sunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuêre in partibus. hi enim soli ex insulanis terram barbaro & aquam negauerunt. intra Thesprotos isti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex vltimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, soli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium vna naui tulere, cui præerat Phayllus, vir [a] ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi.

a Id est, Ter in certamine Pythico victor.

Et cæteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [a] *id est, biremes*: Melii duas, Siphnii Seriphiique vnam vtriq; Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenienſibus Iones. Summa nauium, præter penteconteros, fuit trecētæ [b] quinquagintaocto. Quæ poſteaquam ex iis quas dixi vrbibus ad Salaminem conuenerunt, inter earum duces cōſultabatur, EVrybiade rogante vt qui vellent ſententiam dicerent, vbinam ex iis locis quibus ipſi potirētur, commodiſſimum foret pugnā nauali decernere. iam enim Attica pro derelicta erat: itaque de cæteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum ſententiæ in hoc congruebant, vt profecti ad Iſthmum ante Peloponneſum decertarent, hac videlicet ratione, quòd, ſi malè pugnaſſent, ad Salaminē quidem, obſeſſis ſibi in inſula nullū ſubſidium oſtēdebatur: ad Iſthmum verò dabatur ad ſuos effugium.

Hæc ratio quum à ducibus Peloponnēſium redderetur, aduenit quidam Athenienſis nuntiatum iam Atticam barbarum eſſe ingreſſum, eámque omnem igne vaſtare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incenſa tum Theſpienſium, qui in Peloponneſum abſceſſerant, tum Platæenſium vrbe, Athenas peruenerant, & omnia illa peruaſtabant. Ideo autem Theſpiam & Platæam incenderunt quòd à Thebanis acceperant illas ciuitates non ſentire cum Medis. A traiectu autem Helleſponti, ex quo iter ingredi cœpere barbari, vnum menſem triuêre tranſeundo in Europam, tres alios dum in Atticam peruenêre, Calliade ſummum Athenis magiſtratum gerente: vrbēmque deſertam cepêre, paucis quibuſdā Athenienſibus in templo repertis, necnon quæſtoribus ærariis, & hominibus egenis, qui præſepta foribus atq; lignis arce ſubeūtes arcebāt: qui non exierant illinc ad Salaminem, ſimul præ inopia victus,

[a] *Aequi ipſemet huius libri initio penteconteros interpret. nauigia quinquagenum remorum.*

[b] Septuagintaocto.

A Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, τειήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο. Μήλιοι γὰρ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σεριφίοι, πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν, [a] γένος ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρείχοντο. Σίφνιοι δὲ καὶ Σεριφίοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. Ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσιαι, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, B ἐβουλεύοντο, τοῦ θέντος ΕΥ̓ρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ὀπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοὶ χωρίων ἐκράτεον εἰσί. ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀφέωτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων περὶ τοῦ ἐπῆτε. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλέους συνεξέπιπτον, τοῦδε [b] Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν περὶ τῆς Πελοποννήσου· ὀπίλεγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σα- C λαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι συμφορὴ οὐδεμίη ὀπιφανήσεται· τοῦτος δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσονται.

Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ὀπιλεγομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικήν· καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ ἀπὸ Βοιωτῶν στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτῶν ἀπολελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, D ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐληΐζου. ἐνέπρησε δὲ Θέσπειάς τε καὶ Πλαταιὰς, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. ἀπὸ δὲ τῆς Ἁλιάρτου τὸν Ἑλλήσποντον, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτὸν ἀναστέψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν ΕΥ̓ρώπην, ἐν τοσοῖσι ἐτέροισι μησὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλ- E λιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. τὸν αἱρέσιος ἐρῆμον ὃ ἄχυ, καὶ τινας ὀλίγους θυρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ, καὶ πένητας ἀνθρώπους· οἱ φραξάμενοι τὸν ἀκρόπολιν θύρῃσί τε καὶ ξύλοισι, ἠμύναντο τοὺς ἐπιόντας· ἅμα μὲν τὸ ἀδύνατοι βίᾳ οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα,

[a] Ἀφ' ἑωυτῶν

[b] Ἰσθμοῦ

τοὺς ὑ, ἅμα δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαν- A
τήιον ὃ ἡ Πυθίη σφι ἔχρησε, ὃ ξύλινον τεῖ-
χος αἰάλωτον ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶ-
ναι ὃ χρησφύγετον καὶ ὃ μαντήιον, καὶ οὐ τὰς
νῆας. Ⓐ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἀντίον τῆς ἀκρο-
πόλιος ὄχθου, Ⓐ Ἀθηναῖοι
καλέουσι Ἄρηιον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον
τοιόνδε· ὀϊστοὺς περὶ σφὸ οἰστοὺς περι-
θέντες ἅψαντες, ἐτόξευον ἐς τὸ φρόγμα. οἱ δὲ
Ἀθηναίων οἱ πολιορκούμενοι, ὅμως
ἠμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀ- B
πιγμένοι, καὶ τοῦ φρήγματος προβεβλωκότος·
οὐδὲ λόγοις τῶν Πεισιστρατιδέων προσφε-
ρόντων περὶ ὁμολογίης ἐσεδέχοντο. ἀμυνόμε-
νοι δ', ἄλλα τε ἐμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας,
ὀλισθάνουσι ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξεα ἐπὶ
χρόνον συχνὸν ἀπορίησι ἐνέχεσθαι, οὐ δυ-
νάμενόν σφεας ἑλεῖν χρόνῳ· ἦν δὲ τῶν ἀπόρ-
ρων ἔφαμεν δή τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι. 303
ἔδεε γὰρ καὶ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀτ- C
τικὴν τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ, χρεὸν εἶναι τοῦ Πέρ-
σησι. ἐμπεσόντες ὦν πρὸς τῆς ἀκροπόλιος,
ὄπισθεν δὴ τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀόδου, τῇ δὴ
οὐκοτέ τις ἐφύλαξε, οὔτ' αὐ ἤλπισε μή- ὄπι ms.
κοτέ τις καὶ ταύτῃ ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύ-
τῃ ἀνέβησαν τινες κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Κέκρο-
πος θυγατρὸς Ἄγλαυρου, καίπερ ἀπορρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀνα-
βεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπο-
λιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος D
κάτω, καὶ διεφθείροντο, Ⓐ δὲ ἐς τὸ μέγαρον
κατέφυγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκό-
τες, πρῶτον μὲν ἐπὶ τοὺς πρὸς τὰς πύλας,
τούτους δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον·
ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέσφαγντο, τὸ ἱερὸν συ-
λήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπο-
λιν. τῶν δὲ πρωτελέως τοὺς Ἀθηναίους Ξέρ-
ξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα,
Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσαν
σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κή- E
ρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθη-
ναίων τοὺς φυγάδας, ἐοῦσι ὑ ἐπὶ Θρῄκης,
ἐκέλευε πρόπομπα τῷ σφετέρῳ θύσαι τὰ ἱερὰ
ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὧν ὄ-
ψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίῳ ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴ-
τε καὶ ἐνθυμίσας οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν.

a Simul quòd oraculum inuenisse sibi viderentur. *i. oraculi sensum, siue, mentem.*

simul opinione oraculi soluendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non naues. Hos Persæ, castris ex aduerso arcis positis in prominenti colle, quem Areon pagon Athenienses vocant, hunc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas vbi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad vltimum malorum deducti, etiã insciensо vallo, tamẽ resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarum conditionem deditionis offerentium admittebant: & cùm alia ad repugnandum excogitarunt, tum verò hoc, quòd in barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo vt Xerxes perdiu inops consilii fuerit, quòd eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundùm oraculum, omnẽ Atticam quæ in continente est, subiici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascẽsus, qua parte nemo excubabat, quáque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco præruptо, quidam conscenderunt, iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos vbi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitauerunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerũt. At Persæ qui ascenderant, primùm ad portas contendunt, eísque patefactis supplices trucidãt: atque vbi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendũt. Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nuntiatũ res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuntium miserat, cõuocatis Athẽiensiũ exulibus, expeditionis suæ comitibus, iussit vt conscensa arce hostias suo ritu immolarent: siue aliquo in somniis viso, siue sua sponte facti pœnitens quòd templum concremasset.

Exules Athenienſes id quod iuſſi erant exequuti ſunt. Cuius rei cur mentionem fecerim exponam: Eſt in arce hac, Erechthei (qui fertur fuiſſe terrigena) templum, in quo olea eſt & mare, vt apud Athenienſes prædicatur, Neptuno & Mineruæ in teſtimonium poſita quòd de regione decertaſſent. Hanc igitur oleã vnà cum cætero templo contigit vt barbari exurerent: quam Athenienſes qui ab rege iuſſi erant rem diuinam facere, altero ab incenſione die quum in templum aſcendiſſent, aſpexerunt fruticaſſe, edito à ſtipite virgulto cubiti inſtar. Et hæc quidem illi narrauerunt.

A Οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. τῷ δὲ εἵνεκεν τούτεων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι τοῦτῃ Ἐρεχθέος τοῦ γηγενέος λεγόμενον εἶναι, νηός, ἐν τῷ ἐλαίη τε ἔνι καὶ θάλασσα ἔνι· τὰ λόγῳ μὲν Ἀθηναίων Ποσιδέωνά τε καὶ Ἀθηναίῃ ἐριδόντων τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. τούτῳ ὦν τῷ ἐλαίῃ ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ φύξιν ὑπὸ βασιλέος κεκλιόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ τελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν τοῦτα ἔφρασαν.

B Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔχοι τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποπλευσόμενοι. τοῖσί τε νενοληκόσι αὐτέων ἐκυρώθη περὶ τῦ ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νὺξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ ἀπαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. ἐπιστὰς δὲ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ὀπίσω τῶν νεῶν, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ,τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρ' αὐτῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν, καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὐ τ' «
a Pro Peloponneſo, *abbi Veriis.* ἄρα νῦν ἀπαίρωσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσουσι. κῆ γὰρ πόλιας ἕκαστοι πρέψονται. καὶ οὔ- «
τέ σφεας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτέ τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ «
D ἀπολεσθῆναι τὸν στρατιὸν ἀπολέε- «
ται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴπις ἐστὶ «
μηχανὴ, ἴθι, καὶ πειρῶ διαχρᾶσθαι τὰ βε- «
βουλευμένα, εἴ κως δυνῇ ἀναγκάσαι Εὐ- «
E ρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτό- «
θι μεῖναι. χάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλέι ἦρσε «
ἡ γνώμη· καὶ ὦν ἐκ τούτων ἀμειψάμενος, ἦιε ἐπὶ τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι. ὁ δὲ αὐτὸν

ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβαίνοντα λέγειν εἴ τι δέ-
λοι. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παρεζόμενος
καὶ παραλέγων κεῖνά τε πάντα τὰ ἤκουσε
Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα
πολλὰ προσπλάσσων· ἐς ὃ αἰσχυνόμενον ἐλκύζων
ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκβιβᾷ τὸν Εὐρυβιάδεα,
συλλέξαί τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέ-
δριον. ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν
Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον, τοῦ εἵ-
νεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολλὰ ἐν
ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι, οἷα κάρτα
δεόμενος. λέγοντος δ' αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος στρα-
304 τηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε, Ὦ Θε-
„ μιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστά-
„ μενοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ, Ἀπολυόμενος, ἔφη,
„ Οἱ δὲ μὴ ἐξαναλεφθέντες οὐ στεφανοῦνται.
τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε
ἐκείνων μὲν ἔτι οὐδὲν τοῦ πρότερον λε-
χθέντων, ὡς ἐπεὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλα-
μῖνος, διαφθερέοντας· (παρεόντων γὰρ τῶν
συμμάχων, οὐκ ἔφερέ οἱ κόσμον οὐδένα
κατηγορέειν) ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἴχετο, λέγων
„ τάδε, Ἐν σοὶ νῦν ἔστι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα,
„ ἐμοὶ πιθόμενον ναυμαχίην αὐτοῦ μᾶλλον ποιέε-
„ σθαι, μηδὲ πειθόμενος τουτέων τοῖσι λέγου-
„ σι, ἀναζεύξῃς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν καὶ νῆας.
„ ἀντίθες γὰρ ἑκάτερον, ἀκούσας. πρὸς μὲν
„ τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγεϊ ἀνα-
„ πεπταμένῳ ναυμαχήσῃς, ἐς ὃ ἥκιστα ἡμῖν
„ σύμφορόν ἐστι, νῆας ἐχόντοισι βαρυτέρας, καὶ
„ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τοῦτο δὲ, Ἀπολέῃς Σα-
„ λαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἐν-
„ θαῦτα ἢν τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ
„ ναυτικῷ στρατῷ αὐτίκα ἕψεται καὶ ὁ πεζός.
„ καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πε-
„ λοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἅπασαν τὴν Ἑλ-
„ λάδα. ἐν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς, τοιάδε
„ οἱ αὐτοῖσι ἐξευρήσεις. πρῶτα μὲν, οἱ
„ στρατῷ συμβαλόντες μετὰ ὀλίγῃσι πρὸς
„ πολλὰς, ἐν τὰ οἰκήια ἐκ τοῦ πολέμου ἐκ-
„ σαίνῃ, πολλὸν κρατήσομεν. ὅ γὰρ οἱ στρατῷ
„ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἐστὶ· οἱ δ' ἐν Πελοποννήσῳ
„ ἦσι, πρὸς ἐκείνων. αὖτις ἦν, Σαλαμῖς πρὸς ἡμέ-
„ νεται, ἐς τὴν ἡμῖν ἔνεισι τέκνα τε καὶ
„ γυναῖκες. καὶ μὴν ἐν τόδε οἱ αὐτοῖσι ἔνεστι,

ille in nauem ingreſſum iubet loqui quæ vellet. Cui Themiſtocles aſſidens, quęcunque à Mneſiphilo acceperat, tanquam à ſemetipſo refert, & alia adiicit multa, donec EVrybiadem à ſententia reuocauit: perſuaſitque vt è naui prodiret, & duces ad cõcilium cõtraheret. Ii poſteaquam congregati ſunt, priuſquam ad eos EVrybiades referret id cuius gratia ipſos coegerat, Themiſtocles multis agebat verbis prove magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorũ dux Adimantus Ocyti filius, Themiſtocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios ſurgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themiſtocles, At qui, inquit, relinquuntur, non coronantur. Comiter autem Corinthio quum reſpondiſſet, ad EVrybiadẽ conuerſus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, poſteaquam à Salamine profecti fuiſſent, dilapſuros: (præſentibus enim ſociis, non putabat ſibi decorũ quempiam accuſare) ſed aliunde oratione ſumpta, In te nunc, inquit, ſitum eſt ſeruare Græciam, ſi mihi accedens, nauale hîc prælium facias, & non horum quibuſdam credẽs, claſſem ad Iſthmum abducas. vtrumque enim, quum audieris, inter ſe comparato. Si ante Iſthmum confliges, in patenti pelago dimicabis, vbi nobis minimùm expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo, etiamſi in aliis feliciter nobiſcum agatur, tamẽ amittes Salaminem & Megara & AEginam. nam illos vnà comitabitur ſuus pedeſter exercitus. atque ita tu eos in Peloponneſum ages, omnémque Græciam in diſcrimen adduces. Sin autẽ id feceris quod ſuadeo, hæc in eo reperies cõmoda: Primùm ſi in arcto conflixerimus, nos, paucæ naues cum multis, profectò [a] ſi æqua belli contingent, multo ſuperiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis eſt: in ſpatioſo, pro illis: Præterea Salamis ſeruatur, vbi noſtri nunc liberi collocati ſunt & vxores. [b] Eſt & alia hîc cauſa

a Si rationi cõſentaneus ſit belli exitus.

b Sed & hoc inter cætera eſt

quod in primis amplecti debes: Hîc manens, pro Peloponneſo & Iſthmo nihil ſeceris pugnabis.

propter quam item debes præcipuè hîc manere, quòd pro Peloponeſo & Iſthmo pugnabis: quò caue (ſi ſapis) ne iſtos ducas. Quòd ſi id quod ſpero continget, vt claſſe vincamus, barbari neque ad Iſthmum nobis aderunt, neque vſquam longius ab Attica procedent, ſed nullo ordine abibunt: vnde nobis lucrifaciemus quę ſeruauerimus, Megara, AEginámque, atque Salaminẽ, apud quã credibile eſt nos hoſtibus fore ſuperiores. [a] Credibilia enim ſuadentibus hominibus ferè proſperè cedit: ſecus facientibus ne deus quidẽ vult adeſſe, & humanæ ſententię indulgere. Hæc dicentem Themiſtoclem rurſus interpellãs Adimãtus, iubebat ſilere eũ, vtpote cui patria non eſſet: quin etiam EVrybiadem non ſinere virum extorrem ſententiam dicere, & ita demũ id ſinere quum vrbem Themiſtocles habuiſſet: videlicet exprobrãs quòd Athenæ captæ eſſent, tenerentúrque ab hoſte. Tunc Themiſtocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione oſtẽdit, ſibi eſſe & ſolum, & vrbem multo maiorem quàm illis, [b] vnde naues fermè ducẽtæ eſſent armatæ, quas nulli Græcorũ inuadẽtes poſſent propellere. Hęc quum ratione ſignificaſſet, ad EVrybiadem tranſiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiens, Tu verò ſi hîc manes, vir eris egregius: ſin minus, Græciæ euerſor. totum enim belli momẽtum nobis naues ſuſtinẽt. Sed mihi crede, niſi hoc feceris, nos, [c] ſicuti ſumus, vbi domeſticos receperimus, in Sirin quæ eſt in Italia, profecturos, quæ olim iam noſtra eſt: & quam, vt oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus ſociis deſtituti meorum verborum reminiſcemini. Hæc dicente Themiſtocle, EVrybiades [d] edocebatur: & ob id edocebatur (vt mihi videtur) quòd maximè formidabat ne ſi ad Iſthmum claſſem reduxiſſet, ab Athenienſibus deſereretur: quibus deſerẽtibus, iam reliqui non eſſẽt in pugnãdo hoſtibus pares.

a Cõſilia enim agitãtibus rationi conſentanea, ſuccedunt illa vtplurimùm: at ſiqui agitent conſilia rationi non cõſentanea, ne ipſe quidem deus ad humanas deliberationes vult ſe accommodare.

b Tantiſper dum eſſent illis ducentæ naues armatæ. nullos enim ex Græcis illos inuad. poſſe propulſare.

c Ita vt nos habemus. *i. Iam mẽte, & nihil immutantes circa rerum noſtrarum ſtatum.*

d In diuerſam à priore ſentẽtiam adducebatur. *Vel, Ad ſentiendum aliud quàm prius inducebatur. Ad verbum, Reducebatur. i. Diuerſum ſentire docebatur. Vel, Dedocebatur quod ſentire edoctus fuerat.*

A τῦ καὶ ἀπεῖχεσθαι μάλιστα χρεών· ἡμῖς " αὐτῦ τε μενῶν, προναυμαχήσῃς Πελοπον- " νήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. εἰ δὲ σφέας, εἴ τῳ " βῦ φρονέῃς, ἄξεις ὅπῃ τὴν Πελοπόννησον. ἢν δὲ " τε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι " νηυσί, ὅτε ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν πρόσουροι οἱ βάρ- " βαροι, ὅτε προσβήσονται ἐκάστερω τὰ Ἀττικῆς· " ἀπίασί τε ὅδενὶ κόσμῳ. Μεγάροισί τε καὶ " Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι, " ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τὴν ἐμπρὴν κατύπερ- " θε γίνεσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι " ἀνθρώποισι, ὡς ἔοικε, πίπτειν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ " οἰκότα δὲ βουλευομένοισι, οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ " θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπηίας γνώ- " μας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος, αὖτις " ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν " τε κελεύων τὸν μὴ ἔστι πατρίς, καὶ Εὐρυ- βιάδεω οὐκ ἐῶν ὅτι ψηφίζεν ἄπολι ἀν- δρί. πόλιν γὰρ ἂν Θεμιστοκλέα προσχόμενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλε- σθαι. Ταῦτα δὲ ἐπιφέρε, ὅτι ἠλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κείνῳ τε καὶ τοῖσι Κορινθίοισι πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἐωϋτοῖσί τε ἐδή- λου λόγῳ, ὡς εἴη ἡ πόλις καὶ γῆ μέζων ἢπερ κείνοισι, ἕς τ' αὐ δισχιλίας νῆας σφι ἔωσι πεπληρωμένας. οὐδαμοὶ γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ὑπάξεσθαι ἀπερχομένους. σημαίνων δὴ ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα, Σὺ εἰ με- D νέῃς αὐτοῦ, καὶ μυρίων ἕσεαι αἴτιος ἀγαθός· εἰ δὲ μή, αἰπεῖαν τοι Ἑλλάδα. Ὅ τε γὰρ ἡμῖν τῶν πολέμου φέρεσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, κομεύ- μεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμε- τέρη τε ἐστὶ ἐκ παλαιοῦ ἐπὶ, καὶ τὰ λόγια λέγει, ἐκ' ἡμέων αὐτέων δεῖν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μνησθέν- τες, μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦ- E τα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος, ἀνεδιδάσκε- το Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, δεδοιμο- δόκας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκε- το, μὴ σφέας ἀπολίπωσι, ἢν περὶ τοῦ Ἰ- σθμοῦ ἀγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀ- θηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί·

ἢν αὐτὸς τε

ἢν ἀπόπειρα,

ἢν μεμνῆσθαι

ταύτην δὲ αἱρέεται τὴν γνώμην, αὐτὸς μὲν οἱ περὶ Εὐρυβιάδην ἐβούλοντο ἐς ναυμαχίην Δημαρήτου μαχέσασθαι. οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὖτις παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι βουλεύσασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ ὅπι καλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίεον ταῦτα. βουλὴ μὲν γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ὁκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ὅπι δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστελλαν ἐς Αἴγιναν. ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ ὑπὸ Μήδοισι λόγιμος γνώμης τύτων ἕνεκα γενόμενος, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη τετρακισχιλίων· ἀποθωυμάζειν τε σφέας τὸν κονιορτόν, ὅτεών κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ τοσέχατε φωνῆς ἀκουσθῆναι, καὶ φαίνεσθαι τῷ φωνῷ εἰκάζοντα τὸν μυστικὸν Ἴακχον. εἰπεῖν δὲ ἀδαήμονα τὸν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων τὸν Δημάρητον· εἰρέσθαι τε αὐτὸν ὅ,τι τὸ φθεγξάμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς δὲ εἰπεῖν, Δημάρητε, ὁκ ἔστι ὅκως οὐ μεγάλη τις σῖνος ἔσται τῇ βασιληΐ στρατιῇ. πάδε γὰρ δῆλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγξάμενον, ἀπ' Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. καὶ ἢν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσται· ἢν δὲ ὅπι τὰς νῆας τρέπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσῃ βασιλεὺς ἀποβαλέειν. τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι αἰεὶ πάντα ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ τῇ κόρῃ, καὶ τῶν βουλόμενος τῶν ἐπιχωρίων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ ἰακχάζουσι. πρὸς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἢν γὰρ

Ita sententiam eam probauit, vt illic permanentes, pugna nauali decernerent. Quod vbi EVrybiadi placuit, ii qui altercationibus velitati fuerãt circa Salaminem, quum illic sese apparārent tanquam prælium nauale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole extitit terræ & maris motus: propter quod visum est faciendum vt AEacidas in auxilium inuocarent. [a] Id vbi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt diis vota fecerunt, & Aiacem Telamonis filium inuocauerunt: nauémque ad AEacum & ad alios AEacidas inuocandos AEginam miserunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis filius, vir Atheniẽsis, atque idem exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur, se fortè fuisse vnà cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriasium, vidisséque puluerem triginta fermè millium virorum procedẽtem ab Eleusine: & quũ demirarentur quorúmnam hominum esset ille pulus, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (vt qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quídnam esset quod ita sonaret, séque dixisse, Demarate, [b] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palàm est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Athenienſibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, eiúsque copiis quæ sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem est conuertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Athenienſium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quã audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, néve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si

a Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem, ex ipsa *nimirum* Salamine, Aiacem Telamonémque inuocauerunt, ad AEacum autem cæterósque AEacidas inuocandos nauem AEg. mis.

b Fieri non potest quin magna aliqua cl.

ad regem referatur, capite plecteris, vt nec ego te nec alius quiſpiam hominum queat eripere. quamobrem tene ſilẽtium. hæc autem expeditio diis curę erit. Hoc Demaratum admonuiſſe aiebat. [a] Ex illo autem puluere ac voce factam eſſe nubẽ, eámque in ſublime elatam, Salaminem verſus ad Græcorum exercitum fuiſſe delatam. Ita ſe didiciſſe nauticas Xerxis copias eſſe peritutas. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atque alios teſtes citans.

a Poſt illum autem puluerem ac vocem ortam eſſe nubem.

Claſſiariæ autem Xerxis copiæ, vbi conſpecta ſtrage Laconica ex Trachinia in Hiſtiæam traiecerunt, triduum illic moratæ, per EVripum nauigabant, totidémque diebus ad Phalerũ præſtò fuerunt. Nec verò minori (vt mihi videtur) numero vel pedeſtres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ ſunt, quàm ad Sepiadem atque Thermopylas. nam in ſupplementum eorum qui aut tempeſtate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemiſium præliis interierunt, hos ſubſtituam qui nondum regem ſequuti fuerant, Melienſes, Dorienſes, Locros, Bœotos, qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Theſpienſibus & Platæenſibus: necnon Caryſtios, Andrios, Tenios, ac cæteros omnes inſulanos, præter quinque ciuitates, quarum nomina ſuperius commemoraui. nam quo magis penetrabat in Græciam Perſes, eo plures eum nationes ſequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, poſtquam Athenas venêre, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno [b] relicti, quò bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiariorum adeundi, & corũ audiendi ſententias. Eò profectus vbi præſedit, aſſidentibus qui accitu eius aderant, ſuæ quoque gẽtis tyrannis ac nauiũ præfectis, vt cuiq; rex honorẽ dedẽrat, quorũ primus erat Sidonius rex, tũ Tyrius, deinceps alii gradatim: miſit ad eos Mardonium tentandi gratia, ſciſcitatũ ſingulos, præliũ nauale faceret nẽne-

b Quum remanſiſſent.

A τοι ἐς βασιληα αἰνέσθη τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀ- α
ποβαλέϊς τὴν κεφαλὴν· καί σε οὔτε ἐγὼ α
δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων α
οὐδείς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος. τοῖσι δὲ στρατιῆς τῆς α
δε θεοῖσι μελήσει. τὸν μὲν δὴ ταῦτα προαγορέυσαι.
ἐκ δὲ τοῦ χωρίου τοῦ καὶ τῆς φωνῆς γλυφὰς νέ-
φος, καὶ μεταρσιωθὲν, φέρεσθαι ὅτι Σαλα-
μῖνος, ὅτι δὲ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕ-
τω δὴ αὐτοῖς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρ-
ξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. Ταῦτα μὲν Δι-
καῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε B
καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπόμπιμος.

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν τα-
χθέντες, ὡς ἐκ Τρηχῖνος ἐπεσάμενοι τὸ
πρῶμα τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὴν Ἱστιαίην,
ὑπιζόντες ἡμέρας τρεῖς, ἔπλωον δι' Εὐρίπου,
καὶ ἐν ἑτέρῃσι τοσῇσι ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φα-
λήρῳ· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέϊ, οὐκ ἐλάσσονες ἐόν-
τες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κα-
τά τε ἤπειρον ἐν τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐ-
πεί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύ- C
λας. ἀπιθήσω γὰρ τοῖσί τε ὑπὸ τῆς χιμῶνος
αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύ-
λῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι,
τοῖσδε τοῖς τότε ὕστερον ἑπομένοις βασιλεῖ, Μη-
λιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς,
πανστρατιῇ ἑπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε
καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ
Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοῖς λοιποῖς νησιώ-
τῃσι πάσῃσι· πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνή-
σθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ πρόσω D
ἔσαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσού-
τῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἵπετο· ἕπεσι γὰρ ἀπι-
κέατο ἐς τὰς Ἀθήνας, πάντες, πλὴν Παρίων.
Πάριοι δὲ ὑπολοφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαραδο-
κέον τὸν πόλεμον τῇ ἐβεβήκεε. οἱ δὲ λοι-
ποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα
κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ὅτι τὰς νῆας, ἐθέλων
σφι συμμίξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλεόντων 306
τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος ἵζετο, E
πρῆγμα μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέ-
ρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν. καὶ ἵ-
ζοντο, ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ τιμὴν ἐδε-
δώκεε. πρῶτος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς· μετὰ
δὲ, ὁ Τύριος· ἔπειτα δὲ, ὦν ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς
ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, ἠρώτα, ἀ-
ποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. πειρᾶται π.

ἐπεὶ δ' ταῦτ' ἐπέφρασται

ἐπεὶ δ' ταῦτ' ἐπέφρασται ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τὸ γνώμην ἀπεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε εἶπε, Εἰπὲ μοι πρὸς βασιλέα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακίῃ ἠνειμένη ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλαχίστα ἀποδεξαμένη, δέσποτα. τίνα δ' ἐόντα γνώμην με δικαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ πράγματα φρονέοντα ἄριστα ἐς πρήγματα τά σά. κατὰ τοίνυν τάδε λέγω, Φείδεο τῶν νεῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέεο. τοὶ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες ἔσονται τοσούτῳ εἰσὶ κατὰ θάλασσαν, ὅσῳ ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πρῶτον δεῖ σε ναυμαχίῃσι αἰσχυνδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶνπερ εἵνεκα ὁρμήθης στρατεύεσθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἵστατο οὐδείς· οἱ δέ τοι αἰτίσησαν, ἀπήλλαξαν ἅτε ὧν κείνοις ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν αἰτιπολεμίων πρήγματα, τῦτο φράσω· ἢν μὴ ἐπειχθῇς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι δέσποτα χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσί τοι αὐτέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας διασκεδάσεις· καὶ δὴ πόλις ἑκάστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρεστι σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὐτοῖς οἰκός, ἢν σὺ ὀρθὴν τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατόν, ἀτρεμέειν τοὺς ὄπισθεν αὐτέων ἥκοντας· οὐδὲ σφι μελήσει περὶ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῇς ναυμαχῆσαι, δείδοικα μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, τὸν πεζὸν περιδιαλήσηται. πρὸς δή, ὦ βασιλεῦ, καὶ τάδε ἐς θυμὸν βάλευ, ὡς τοῖσι μὲν χρησοῖσι τῶν οἰκετέων κακοὶ δοῦλοι φιλέοισι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι, χρησοί. σοὶ δὲ ἔστι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πρώτων, κακοὶ δοῦλοι εἰσὶ· οἱ δὲ σύμμαχοι λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Παμφύλοι, τῷ ὄφελός ἐστι οὐδέν. ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν φίλοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχίην ποιέεσθαι·

A Posteaquam Mardonius à Sidonio exorsus, singulos circumiens interrogauit, cęteri quidem eandem dixere sententiam, iubentes fieri prælium: Artemisia verò, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: [a] me neque in prælijs ad EVbœam gestis ignauissimâ extitisse, neque minima contulisse in te, domine. ideo, quum talis sim, æquum esse, ea quæ in rem tuam maximè esse sentio, demóstrare. Itaque hoc tibi suadeo, vt B nauibus parcas, nec prælium nauale facias cum iis viris qui tanto sunt tuis in mari præstantiores, quàto fœminis viri. Quid enim necesse habes omnino venire in C discrimen pugnæ naualis? nónne Athenas habes quarum gratia expeditionẽ sumpsisti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obsistit? Qui tibi obsistebant, ita summoti sunt vt eos decebat. Quòd autem ego recasuras hostiũ res arbitror, id exponam: Si non instabis pugnæ nauali committendæ, sed classem perges hîc cõtinere ad terram, aut etiam tendere ipse in Peloponnesum, tũc tibi, domine, succedent ea quorum gratia venisti. neque enim diu tibi resistere Græci possunt, sed dilabentur, & abs te ad suas quisque vrbes defugient. quoniã neque commeatus est eis in hac insula, vt ego audio, neque, si tu in Peloponnesum pedestres copias duces, hîc eos credibile est D perstituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus faciẽda curaturos. At si pugnã naualem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ malè re gesta pedestribus sint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte: vsu venire vt bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideóque tibi (qui virorum es optimus) serui sunt mali, qui numero sociorũ censentur, AEgyptii, Cyprii, Cilices, Páphyli, è E quibus nulla vtilitas est. Hæc loquẽte Artemisia, quicũque ei benè volebãt, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquã aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere naualem:

[a] Me, quæ nec in naualibus ad Eubœam prælijs me ignauissimè gessi, nec minima præstiti, par est, domine, sententiam meam proferendo, quæ maximè è re tua esse censeo, indicare: atque ideo hæc dico, Parce nauibus, nec prælium nauale cum iis viris, &c.

at ii qui malè consultùm illi volebãt inuidebántque, vtpote cui inter primos sociorum omniũ honos haberetur, gaudebãt eius quam dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eũ sunt relatæ sententiæ, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impẽsius collaudauit. Nihilominus vt [a] pluribus staretur iussit, ratus ad EVbœam suos sponte malè pugnasse, quòd videlicet ipse abfuisset: itaque constituit spectaculo pugnæ naualis interesse. Classiarii, vbi nuntiatum est illinc esse soluendũ, classem Salaminem versus ducunt, & per otium in aciem sunt digesti. Sed quum eos dies defecisset quominus prælium committerẽt, (nox enim interuenit) in posterũ diẽ sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoq; cepit, cùm alios, tũ verò Peloponnenses, quòd ipsi desidentes in Salamine, pro Atheniẽsiũ terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forẽt obsidendi, sua terra sine præsidio relicta.

Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per cõtinentem ingrederentur. Nã vbi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrimè ex vrbibus cócursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxãdridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi considentes, primùm viam Scironidem obstruxerũt, deinde cõsilio inito Isthmum muro inædificabãt, opúsque perficiebãt, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nam & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferebãt, nullo tẽporis momẽto opus intermittẽtes, neq; diurno neq; nocturno. Hi autem è Græcis fuerũt qui ad Isthmũ auxilio cum omni copia venerũt: Lacedæmonii, & Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionẽses.

a *Id est, Sententiã plurimũ. Qu'on se tint à la plus grande voix.*

Α ⓐ ὃ ἀγαμέμνωοί τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν τοιούτοισι τετιμημένῃ ὑπὸ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ αἰχρίσι, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ ὃ αἰκωείζθησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, χάρπα τε ἤδη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι τοιούτεον εἶναι (τοῦτο γὰρ ἐκαλέετο) τότε πολλῷ μᾶλλον ἤνεε. ὅμως ὃ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τάδε κατιδόξας· τοὺς μὲν Εὐβοίης σφέας ἐθελοκακέειν, ὡς οὐ πρεόντος αὐτοῦ·

Β τότε δὲ αὐτὸς προσκτᾶσθαι νόον μαχεόμενος. ἐπεὶ ὃ πρὸς ἕλλον αἰπλώειν, αἰνῆον ἐόντα νῆας ὅπῃ τὴν Σαλαμῖνα. ἐκ προεκρίθησαν ἀναπαυθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυὶ οὐκ ἐξέχρησε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐγένετο. ⓐ ὃ πρεσκυάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοῖσι ὃ Ἕλλησι εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἧκιστα δὲ τοῖσι ἀπὸ Πελοποννήσου. ἐρρώδεον ὃ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ

C γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἑωυτῶν ἀφύλακτον.

Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν προεδοσαν νύκτα ἐπορεύετο ὅπῃ τὴν Πελοπόννησον. καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελο- 307
ποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, σὺν ὁπλίτῃσι ἐκ τῆς

D πολίων, ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο. καὶ σφι ἐπῆν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι ὃ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, ἐπὶ συλλόσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος. ἅτε δὴ ἐουσέων μυριάδων πολλέων, καὶ πάντος ἀνδρὸς ἐργαζομένου, ἐτελείωτο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ χάμμου πλήρεες ἐστεφέατο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης.

Ε ⓐ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεί, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε, καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἦλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες.

τοῦτο ι

οὗτοι μὲν ἔσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ξυμφορὰν ῥωδίοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσαν· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεα παρεληλύθεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τουτέων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, καὶ χώρην ἱδρυται· νεῖμαί τε καὶ τὸ πάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνούριοι· ἓν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαϊκόν, οὐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. Τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τὴν ἑπτὰ, τέσσερα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. Δωριέων μὲν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται πάντες. Κυνούριοι δὲ αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μοῦνοι τῶν Ἰώνων. οὐκ δεδωρίευνται δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἐξοχόμενοι, καὶ τῷ χρόνου ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ οἱ περίοικοι τουτέων ὧν τὴν ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες πάρεξ τὴν κατέλεξα, οὐκ τοῦ μέσου ἐκαθέατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, οὐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ σχεθέσαν, ἅτε περὶ παντὸς ἤδη δρόμου θέοντες, καὶ τῆσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως τοῦτα πυθανόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ παρῃνέε σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιεύμενος τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγένετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὸν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ περὶ χώρης δορυαλώτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὖτις μένοντας ἀμύνασθαι.

Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἑωυτοῦ τῇ γνώμῃ νικῶντος τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ὀντινα ἀμείβετο τὰ λέγειν χρεών·

A Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt, metuentes periclitãti Græciæ. Cæteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolũt autem Peloponneſum gentes ſeptem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurii: vna, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneſo exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ B quatuor è ſeptem aduentitiæ ſũt, Dorienſes, AEtoli, Dryopes, Lemnii. Ac Doriẽſium quidẽ multæ ſunt & inſignes ciuitates: AEtolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quæ ad Cardamylam Laconicã ſita eſt: Lemniorum autẽ, omnes Paroreſtani. Cynurii autẽ, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Iones eſſe, ſed effecti ſũt Dores, ſub imperio Argiuorum impoſiti, & progreſſu temporis, quũ eſſent Orneatæ, itémque accolæ. Harũ igitur ſeptem gentium cæteræ C præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (ſi ingenuè loqui fas eſt) in medio ſedentes cũ Medis ſentiebant. Apud Iſthmum quidem in tali labore iſti occupati erant, vtpote pro omni iam curſu, quòd nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quàm pro Peloponneſo ſoliciti, adeo vt alius aliũ adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in EVrybiade conſilii inopiam: tandem verò res erupit D in medium, conciliúmque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponeſum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiua pugna nauali decernere: ab Athenienſibus verò & AEginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manentes dimicare.

E Ibi Themiſtocles, poſtquam ſententia Peloponnenſium euicit, clanculum è cõcilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorum nauigium, cum quodã iuſſo dicere quæ oporteret:

cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, [a] (vbi Theſpienſes in ciuitatem ſunt recepti) atque locupletem. Is tunc nauigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſiũ, quòd partibus regis fauet, præoptátq; res veſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugã facere velle, & nunc offerri vobis occaſionẽ exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiã eos dilabi ſinatis. nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab illis abſceſſit. Cui fidem habẽtes barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt itẽ qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupãtes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant nequã Græcis liceret effugere: ſed circumuenti vicem redderent præliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam traiiciebant Perſas, vt cõmiſſo nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eò efferretur, (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ii Perſæ [b] ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nulla noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuẽs, non habeo aduerſari oraculis tanquã non veris, volens euidenter loquentia conari refellere,

Auricoma poſt quam Diana littora iungent

a Quo tempore Theſpiẽſes, ciues recipiebãt. *id eſt, in ciuitatũ dominabant.*

b Alios ſeruarẽt, alios interim.

τῷ οὐνόμα μὲν ἦν Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων· τὸν δὴ ὕστερον τούτεων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης θεασάμενος τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πολίτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἔπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρενέων τὰ βασιλέος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται καταρρώδηκότες. καὶ νῦν πάρεστι κάλλιστον ὑμέας ἔργων ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ παρίδητε δρηΐδας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὔτε ἀντιστήσονται ὑμῖν. τοὺς ἐωυτοῦ τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοῖσι τὰ ὑμέτερα φρονέουσι, καὶ τοὺς μή. ὁ μὲν, ταῦτά σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι δὲ, ὡς πίστα ἐγένετο τὰ ἀγγελθέντα, τῶν μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τῶν δὲ, ὅπως ἐγένοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι τοῖς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ καὶ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πᾶσαν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκα ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐν γὰρ δὴ πόρρω ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν φίλιοι σῴζοιεν, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίεον δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πύθοιατο οἱ ἀντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς, οὐδὲν ἀποκνήσαντες, πρήσσοντο. χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, οὐ βουλόμενος ἀναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβολέας,

Ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάορος ἱερὸν ἀκτὴν

τῶν χρυσοπώλων

Νηυσὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίῳ Κυνοσουρᾳ,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
Δῖα δίκη σβέσσει κρατερὸν χόρον, ὕβριος ὄρνυν,
Δεινὸν μαίνοντα, δοκεοῦντ' ἀνὰ πάντα πυθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει, Νίκην τε πότνια.
Ἐς δὲ ταῦτα μοὶ οὔτω σαφέως λέγοντι
Βάσκοι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι, οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέχομαι. τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὔπω ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι. ἀλλ' ὡς ἀπὸ τῆς ἡμέρης ὥρων ἀσφαλέως τεταγμένους, ἐδόκεον χῦ χώρῳ εἶναι. σιωπησάντων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐς Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ὀστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. τὸν ἐγὼ νενόμικα, πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν ἐπασκήσαντα, ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. τοῦτόν ὦν μιν καὶ τότε ἐόντα ἐν τοιούτῳ, ἐκάλεε Θεμιστοκλέης, ἐόντα μὲν ἑωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐκάλεε, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. αἰσθόμενος δὲ ὅτι καταύδιεν ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν ἰσθμόν, ὡς δὲ ἐξῆλθε οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε, Ἡμέας χρεὼν ἐστὶ περὶ τοῦ ἄλλου χρόνου, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, μᾶλλόν τι τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω δὲ ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ' ἢν θέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται ἀποπλῶσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμηνον. ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε, Κάρτα τε χρησὰ ἐξεκελεύεαι, καὶ οὐ ἠγείλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι,

A *Nauales pontes cum littoribus Cynosuræ,*
Spe stolida sortes quòd Athenas marte subegit,
Comprimet iuuenē meritissima pœna superbum,
Instinctum furijs, sibi cedere cuncta putantem.
Nam miscebitur æs æri, mars sanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, simul & Victoria pollens.

B Quamuis ita euidenter in his à Bacide dicatur, profectò neque ipse de fide oraculis derogãda ausim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter duces qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum nauibus se circumueniri: vbi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum.

C Quibus cõgregatis, applicuit ex AEgina Aristides Lysimachi filius, Athenienſis quidem, sed in exilium à populo eiectus, quem ego (vt eius mores accepi) virũ optimum Athenis atque iustissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verùm præ magnitudine præsẽtium malorum oblitus simultatũ, euocauit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnẽses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quũ prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contẽdere debemus inter nos hac de re, vter nostrum de patria præclarius mereatur. te verò certiorem facio, peræquè esse Peloponenſibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nũc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum EVrybiadem enauigare posse, quoniam circumdati ab hostib⁹ vndique sumus: quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respõdẽs Themistocles, Vtilia sanè, inquit, iubes, bonũ afferẽs nũtium. Nã quod ego precabar vt fieret,

D

E

a Scito enim quę à Medis fiunt, à me profecta esse.

id ipse tu conspicatus fieri, venisti nuntiatum. [a] vt enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus factu fuit vt Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inuiti. Tu verò, quando quidem vtilia nuntiatum venisti, per teipsum nuntiato. Quoniam si ego retulero, videbor rē commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, vti res habet ipse referas. Quod vbi feceris, si tibi fidē habebunt, optimè habet: sinminus, perinde nobis erit. neque enim si vndique circumdati sumus, vt tu ais, amplius isti defugient. Aristides concilium introgressus, eadem retulit, dicens se ex AEgina venisse, & ægrè elapsum, latendo stationem hostiū. Omnem enim classem Græcorum, à Xerxis classe circumuentam: ideóque hortari se vt ad defensionem sui illi sese præpararent. Hæc loquutus Aristides, retrò abiit. Rursus autem inter duces altercatio orta, plerisque eorum fidem nuntio non habentibus. Quibus non credentibus aduenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Sosimenis fili[o], quæ omnē veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus est, inter eos qui barbarum debellarūt, scripti fuere. Ex hac autem naui quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemisiū transfugit, expleta est Græcorum classis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, vbi eis verba Teniorum fecerunt fidē, sese apparauerunt tanquam dimicaturi. Et sub diluculum, quū propugnatorum cœtum fecissent, Themistocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis summa erat, meliorum cum peioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque industria existūt, exhortatus vt meliora eligerēt. Vbi perorauit, iussit illos ingredi naues. quib[us] ingressis, rediit ab AEgina triremis quæ profecta ad AEacidas erat, móxq; omnes naues Græci soluerūt.

A αὐτὸς αὐτόθεν ἡμύθιος, ἥκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιθύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γάρ ὅτε οὐκ ἐκόντες ἔθελον ἐς μάχην καταίσα- σθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας αὐτοὺς καταισθῆναι. σὺ δὲ, ἐπείπερ ἥκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἀγγέλλειν. ἐμὲ γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιθύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐτὸς προελθὼν ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ 309 σημήνῃς, ἢν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ B καλλιστα· ἢν δὲ ἀπιστέωσι μὴ πεπὰ γένηται, ὁμοιον ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἔτι ἀμφαδήσονται, εἰπερ περιεχόμεθα πάντα χόρτῳ, ὡς σὺ λέγεις. ταῦτα ἔλεγε προελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἥκειν, καὶ μόγις ἐκπλώσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας. περιέχεσθαι γὰρ πάντῃ τὸ στρατόπεδον ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω. παραινέειν τε σφι εὐβουλίην, ὡς ἀλεξησομένοισι. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὰς, μετεχώρεε· τῶν δὲ αὖτις C ἐγίνετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ πλοῦνες γὰρ τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. ἀπιστεόντων δὲ τουτέων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ὃς δὴ ἔφερε πᾶσαν ἀληθείην. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἀνεγράφησαν Τηίοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα, ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατειλοῦσι. στεῖλαι δὲ ὧν ταύτην τὴν νῆα τὴν αὐτομολησάσαν ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ πρότερον ὑπ' D Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἐξεπληροῦτο ὁ ναυτικὸς τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰ ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πεπὰ δὴ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν Τηίων ῥήματα, προεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἠώς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ὁπλιτέων ποιησάμενοι· προηγόρεε σφι ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ὑπὲρ πάντα χρέωτο τοῖσι ἥδιστα αὐτῶν θέλουσι. ὅσα δὲ E ἐν ἀνθρώπου φύσει καὶ κατάσασι ἐγίνετο, πραγνέσας δὴ τουτέων τὰ χρεὼν αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τῷ ῥήσιν, ἐσεβαίνετο ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνταῦθα αὖτε τὰς νῆας ἀπάσας οἱ Ἕλληνες.

ἀναχθέντων δὲ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο ⓐ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὡς ἐπὶ πρύμνῃσι ἀνεκρούοντο, καὶ ὤκελλον ἐς νῆας· Ἀμεινίης δὲ Παλλεὺς ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς, νηὶ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν· Αἰγινῆται δὲ, τὴν καὶ πρὸς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην τε ἔτι τὴν ἀρ- B ξασθαι. λέγεται δὲ καὶ πάλαι, ὡς φάσμά σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσαν δὲ ἀγαπελθῶσαθαι, ὥστε καὶ ἄπωθεν ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ὀνειδίσασάν τε πρότερον πάλαι, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνῃσι ἀνακρούεσθε; καὶ μὲν δὴ Ἀθηναίοις ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον ὁ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρεος. καὶ οἱ Λακεδαιμονίοις, Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον C μὲν τοῖσι αὐτέων, καὶ τὰς Θεμιστοκλέος ὁρμὰς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλέονες, οὐ. ἔχω μὲν νῦν συχνῶν οὐνόματα τεσσερχόντων καταλέξαι, τὴν νῆας Ἑλληνίδας ἑλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτῶν τοῖσι οὐδὲν, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι μοῦνον, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Σάμου ἐτυράννευσε, καὶ Περσέων· Φύλακος δὲ, εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρη ⓐ ἐδωρήθη πολλή. ⓐ δὲ εὐεργέται τοῦ βασιλέος, Ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί. τοσαῦτα μὲν νυν οὗτοι ἔτυχε. τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκερματίζετο, αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων καὶ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὐδὲ σὺν νόῳ πεποιόντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συμβαίνειν οἷόνπερ ἀπέβη. καίτοι ἔστιν γε καὶ ἐθέλουσι ταύτην τὴν ἡμέρην μαχρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ πρὸς ΕΥβοίῃ, πᾶς τις προθυμέόμενος καὶ δεδιὼς Ξέρξην· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θηήσεσθαι βασιλῆα.

In quos mouentes cõtinuò barbari sunt inuecti. Ibi cæteri quidem Græci [a] quum inhiberent remos, cessimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, euectus naui in hostilem incurrit: cui implicitus quũ hæreret, nec abstrahi posset, ita cæteri veniẽtes auxilio conserti sunt. Hunc in modum aiunt Athenienses extitisse initium pugnæ: AEginetæ verò, nauem quæ ad AEacidas abierat feciſſe initium. Quanquã etiam hoc refertur, simulacrum mulieris fuisse eis oblatum: & quum apparuisset, ita illos exhortatum vt omnis Græcorum exercitus exaudierit: sed prius his verbis conuitiatum, [b] O dæmonii, quousque remos inhibebitis? Cæterùm aduersus Athenienses instructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ad Eleusinem occidentémque vergebat. Aduersus Lacedæmonios instructi erant Iones. hi autẽ cornu tenebant quod ad auroram spectabat & Pireum: quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignauiter agebant, plerique minimé. Enimuerò complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naues expugnauere: sed neminẽ nominabo præter Theomestorem Androdamantis filiũ, & Phylacon Histiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mẽtionẽ facio, quòd Theomestor ob hanc nauatam operã à Persis tyrannus Sami sit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adscriptus sit, & multo tractu soli donatus. Bene meriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ vocantur. De his quidẽ ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminẽ expugnabatur, partim ab Athenienſibus corrupta, partim ab AEginetis, vtpote Græcis seruato ordine ac loco certantibus, barbaris & incompositè & inconsultè agentibus: vt non ab re fuerit talé eis rem contingere qualis contigit. quãquam eo die fuerunt atque extiterunt longè seipsis præstãtiores, & quàm ad EVboeã extiterãt, pro se quisque adnitentes, ac Xerxem reformidãtes, quòd ab eo se singuli conspici arbitrabãtur.

a Quum in puppim inhiberent vt appulsuri. *Bud.*

b O miseri,

Et de aliis quidem vel barbarorum vel Græcorum singulatim, quomodo dimicauerint, nō possum pro comperto referre. Circa Artemisiam verò hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Posteaquam regiæ res in multum tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemisia, quum nauē suam Attica insequeretur, nullū habēs effugium, quia ante ipsam naues amicorum, sua verò proxima hosti erat, hoc sibi putauit faciendum, quod & fecisse profuit. nam vt fugiebat Atticam nauem, in nauem sociam, quæ erat virorum Calyndēsium, impegit, quáque rex Calyndēsium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic iam inde quum essent in Hellesponto, contentio interceſſerat, tamē incertum an consultò id fecerit, an fortuitò nauis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia vbi incurrit pariter ac demersit, prospero casu vsa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam trierarchus Atticæ nauis eā conspicatus incurrisse barbarorum virorum nauem, existimans hanc Artemisiæ nauem aut Græcā esse, aut è barbaris profugisse, & à Græcis pugnare, ab hac ad alias se conuertit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum vt exitium euitaret, tum vt è malo opere præcipuè se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animaduertisset hāc nauem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, vt bene præliatur, vtque nauem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid verè id opus Artemisiæ esset: & illos, vtpote qui planè nossent insigne nauis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam nauē quæ corrupta esset, hostilē fuisse. nā præter cætera quæ mulieri (vt dictū est) prosperè cesserunt, hoc quoque accessit, quòd è naui Calyndensi nemo seruatus est qui existeret accusator. Vnde Xerxē ferunt ad ea quæ narrabātur dixisse, Viri quidē extiterunt mihi fœminæ, fœminæ autē, viri.

A χρῆ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἶπαι ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· χρῆ δὲ Ἀρτεμισίῃ τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν βὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλῆϊ. ἐπεὶ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ χειμῶνι ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. ἐοῦσα δὲ ἡ οὐκ ἔχουσα ὅκῃ φυγέῃ, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἔσαν ἄλλαι νῆες φίλιαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῷ πο-
B λεμίων μάλιστα ἐτύγχανε οὖσα) ἔδοξέ οἱ τάδε ποιῆσαι, ὃ καὶ συνήνεικε ποιησάσῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο πλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι πρὶ Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἶπαι, οὔτε εἰ οὐκ προφυσίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων τε τύχη πρήσασα
C σα νῆας. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, βὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἐωὐτῇ ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅ, τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήρεαρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τῇ νῆα τῇ Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα ἔμ), ἢ αὐτομολέειν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ ἀνῶϊσι ἀμείψῃ, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. τοῦτο μὲν, τοιοῦτό αὐτῇ συνήνεικε γενέσθαι ἀγαθόν, διφθείρειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ
D συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένῃ, ἀπὸ τούτου αὐτῇ μάλιστα βὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γάρ, βασιλέα θηὐμάσθαι, μαθεῖν τῇ νῆα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἶπαι τῶν παρεόντων, Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίῃ ὡς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως ὅδε Ἀρτεμισίης ἔργον. καὶ δὴ φάναι, σαφὲς δὲ ἐπίστασθαι τῆς νηὸς ἐπισταμένους. τῇ δὲ ἀμφαθαρείσῃ ἐπιφέρεται εἰ) πολεμίῃ. τά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς βὐτυχίῃ γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδίκης νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατηγορῆσαι γενέσθαι. Ξέρξῃ δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φαζόμενα, Οἱ μὲν ἄνδρες, γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες.

310

ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἰπεῖν. ὁ δὲ πόνῳ τούτῳ, ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέων ἐπισάμενοι, ζωοὶ αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέφ ἐπισάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνταῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς ὃ ἔμπροσθε τῶν νηῶν παρεύραν πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῶν σφετέρων νηῶν φθείροντες ἐπέπιπτον. ἐγίνετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοίνικες, τῶν αἱ νῆες διεφθάρατο, ἐλθόντες πρὸς βασιλῆα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνῳδὰ δὲ ὧν οὕτω, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς ἁμαρτόντας, λαβεῖν τοιοῦτον μισθόν. ἔτι τουτέων ταῦτα λεγόντων, ἐπέβαλε νηὶ Ἀθηναίῃ Σαμοθρηϊκίῃ νηῒ. ἥ τε δὴ Ἀθηναίη κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγινήτη νηῦς κατέδυσε τὴν Σαμοθρηίκων τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἐόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρήικες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἀπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα θωμάσαντα, τὸν Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδε σφέας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πᾶν αἰτιώμενος· καὶ σφέων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ θωμόμενοι, τοὺς ἀμείνονας δηλήσαιντο. ὁκόσα γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργόν τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τὸν οὖρεϊ τὸν αἰπὸν Σαλαμῖνος ὃς καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα. καὶ οἱ γραμματιστὴς ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τεταγμένον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσετάλεγε φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης πρεσβὺς τοῦτον τὸν Φοινικήιον πάθος. ἐπὶ μὲν δὴ τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ

Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prælio cùm alii multi & illustres viri tam Persarum Medorúmque quàm aliorũ sociorum occubuere, tum verò dux Ariabignes Darii filius Xerxísque frater: | è Græcis pauci. quippe qui gnari natãdi, vbi suæ naues corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cuius rei quia imperiti erãt barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorũ primæ naues in fugam versæ sunt, tum verò plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earũ propugnatores conarentur præterire, vt & ipsi aliquam operã[a] regi nauarent, vndique in suorum naues incidebãt. Quo in tumultu etiam hoc actum est, vt quidã Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Ionas tanquam proditores, quòd propter eos naues amissæ essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficerentur, sed vt ii Phœnices qui illos insimulabant, [b]eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquẽtibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc AEginetica impulsa ipsam depressit. Verùm Samothraces, vt qui iaculatores essent, epibatas nauis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excusserunt, eorúmque cõscensa naui potiti sunt. quod factum Iones liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionum aspexit, cóuersus ad Phœnices, vt erat supramodum mœstus, & omnes arguens, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quẽpiam aliquod opus edentẽ cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est eregione Salaminis, nomine AEgaleo, & scribæ trierarchum illũ à familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiam cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se conuertebant:

a In regis conspectu nauarent.

τῶν Φοινίκων,

b Talem mercedem acciperẽt. *id est, quas pœnas volebant dare Iones, ipsi eas darẽt.*

barbaris autē in fugam verſis, & ad Phalerum elabentibus, AEginetæ in freto ſubſiſtentes, operā memoratu dignam ediderunt. nam Athenienſes quidem in tumultuatione naues ſibi obſiſtētes fugientéſque expugnabant, AEginetæ verò eas quæ elabebātur: & quoties aliqua effugiebat Athenienſes, eo ipſo curſu in AEginetas incidebat. Quū interim conflixerūt naues duæ, vna Themiſtoclis inſequēs aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri AEginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ ſpeculatoriam in Sciatho AEgineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas [a] Iſcheni filius: quem Perſæ feminecem plagis, tamen admiratione virtutis ſeruatum in naui habebant. Sidonia quæ hūc circumferebat nauis, vnà cum Perſis eſt intercepta, vt Pytheas ita ſoſpes rediret in AEginam. Polycritus vbi inſpexit Atticam nauem, agnito ſigno nauis imperatoriæ, inclamans Themiſtoclem, iocatus eſt, exprobrās AEginetis quòd cū Medis ſentirent. Hoc Polycritus ſua naui incurrens, in Themiſtoclem iaculatus eſt. Barbari autē quorum naues ſupererant, fuga ſe proripuerunt in Phalerū pedeſtres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optimè audierunt AEginetæ, ſecundo loco Athenienſes: è viris, Polycritus AEgineta: Athenienſéſque, EVmenes Anagyraſius, & Aminias Palleneus, qui & Artemiſiam eſt inſequutus, non prius deſiturus quàm aut illam cepiſſet, aut ipſe captus eſſet, ſi Artemiſiam ea naui vehi animaduertiſſet. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat vt eā caperent, propoſitúmque præmium decē millium drachmarū ei qui viuam cepiſſet. Indignè enim ferebant mulierem aduerſus Athenas militare. At illa (vt antea dictum eſt) aufugit. Fuerūt & alii quorſum naues incolumes in Phalerum euaſerunt. Adimātum autem Corinthiorum ducē Athenienſes ferunt ſtatim inter initia concurſus nauium expauefactum atque perterritū ſublatis velis fugæ ſe dediſſe: Corinthióſque, inſpecta

a *Suprà, pag. 505 Iſcheuos fil. Sed ibidem malè Pythius.*

Α βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων τοῖσι Φάληρον, Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδείξαντο λόγου ἄξια. Ⓐ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκπεφεύγεσαν τάς τε αὐτισαμένας καὶ τὰς φυγούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅκως δέ τινες τῶν Ἀθηναίοις ἅμα φύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. ἐνταῦτα στεινεχώρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρεώδεω, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἦσαν δὲ εἵλε τὴν τοῖσι φυλάσσουσαν ὅτι Σκιάθιον τὴν Αἰγναίῃ, ὅτεν ἦν ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένεω· Ⓑ οἱ Πέρσαι κατακοπέντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιαγαγοῦσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλθε νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέῃ οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν· ὡς δὲ ἐσεῖδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολυκρίτος, ἔγνω τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας Ⓒ Θεμιστοκλῆα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τὴν Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλῆα. οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιῆσαν, φεύγοντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· δεύτερα δὲ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δὲ, Πολυκρίτος τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεὺς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίῃ ἀπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλοίῳ ἦν Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἷλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηκοντέρχοισι προσεκέκλυστο· πρὸς δὲ, καὶ ἄεθλον ἔκειτο μυρίαι δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τοι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἥκειν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὐτὴ μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες περιῆσαν ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ Ⓓ Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπὸ δείσαντα, τά ἱστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους

Β τοῦ τῶ Κρεώδεω, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίη· ἦσαν δὲ εἵλε τὴν τοῖσι φυλάσσουσαν ὅτι Σκιάθιον τὴν Αἰγναίῃ, ὅτεν ἦν ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένεω· Ⓑ οἱ Πέρσαι κατακοπέντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιαγαγοῦσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλθε νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέῃ οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν· ὡς δὲ ἐσεῖδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολυκρίτος, ἔγνω

Γ τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας Ⓒ Θεμιστοκλῆα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τὴν Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλῆα. οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιῆσαν, φεύγοντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· δεύτερα δὲ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δὲ, Πολυκρίτος τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεὺς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίῃ ἀπεδίωξε. εἰ

Δ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλοίῳ ἦν Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἷλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηκοντέρχοισι προσεκέκλυστο· πρὸς δὲ, καὶ ἄεθλον ἔκειτο μυρίαι δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τοι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἥκειν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὐτὴ μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες περιῆσαν ἐν τῷ

Ε Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ Ⓓ Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπὸ δείσαντα, τά ἱστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους

ἐπεδίωξε.

uefactum atque perterritū ſublatis velis fugæ ſe dediſſe: Corinthióſque, inſpecta

τὴν τριηρίδα φεύγουσαν, ὡσαύτως οἰ- A fuga nauis imperatoriæ, itidem
χεσθαι· ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς abiisse: Et quum fugiendo venis-
Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, sent ad templum Mineruæ Sci-
τοῦτο ἐπιπλῶν σφι κέλητα θείη πομπὴ radis, quæ est in Salamine, oc-
τὸν οὔτε πέμψαντα φανερῶν οὐδένα, οὔτε τι curriſſe eis celocem diuina cum
τῶν ἀπὸ τῆς τριηρέος εἰδόσι προσφέρεσθαι pompa: quem quiſnam miſiſſet
τοῖσι Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβάλλονται εἶ- quum non conſtaret, ſciréntque
θεῖον τὸ τρῶγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν neminẽ ſuæ claſſis ad ipſos mi-
νεῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀ- ſiſſe, eos ob id coniectaſſe rem di-
δείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς, ἐς uinam eſſe: & eos qui in celoce
φυγὴν ὥρμησας καταπροδοὺς τοὺς Ἕλλη- erant, vbi propiores fuerunt, ita
νας. οἱ δὲ τὰ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρῶντο ὅτι- B loquutos fuiſſe, Adimãte, tu qui-
κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. τούτων λεγόντων, ἀ- dem cõuerſis in fugam nauibus
πιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέ- abſcedere vis Græcorum prodi-
γειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν ἀγώνιοι ὅμηροι ἀ- tor: at illi quantum votis conce-
ποθνήσκειν, ἵνα μὴ νικῶντες φανῶσι οἱ Ἕλ- perunt, victores hoſtium euadẽt.
λληνες. ὅτε δὴ ἀποστρέψαντας τὴν ναῦα, αὐ- Et quum his verbis fidem non
τόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξεργασμένοις ἐλ- haberet Adimantus, hæc iterum
θεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη dixiſſe, [a]ipſos poſſe pro obſidibus a Se tales eſſe qui vellent obſides duci ac morte plecti niſi victores comperirẽtur Græci. *Vel, Se eo animo eſſe. Q.d. Se paratos eſſe ad, &c.*
φάτις ἔχει παρὰ Ἀθηναίων. οὐ λήθοι αὐ- ductos mortem obire niſi cõſta-
τοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέοισι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζοισι ret Græcos eſſe victores. Ita con-
γενέσθαι. μαρτυρεῖ δὲ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλ- C uerſa naui Adimantum cum cæ-
λάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀ- teris ad claſſem ſuorum, re iam
θηναῖος, τὰ μὲν ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ab aliis nauata, veniſſe. Hic de il-
ἐμνήσθη ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, τοῦτο δὲ τῷ lis apud Athenienſes rumor ex-
θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομέ- titit. quod ipſi Corinthii negant,
νῳ τάδε ἐποίεε· τῶν Ἀλαβέων πολλοὺς τῶν ὁ- ſéque inter primos pugnatores
πλιτέων, οἱ πολλοὶ παρετετάχατο παρὰ extitiſſe affirmant. pro quibus
τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γῆρος teſtimonium dicit reliqua Græ-
ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυτταλίαν νῆσον cia. Ariſtides autem Lyſimachi
312 ἀπέβησε ἀγών. οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νη- filius, vir Athenienſis, cuius pau-
σίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. ὡς δὲ ἡ lò antè vt viri optimi mentionẽ
ναυμαχίη διελέλυτο, κατερρύησαντες ἐς τὴν D feci, per eum tumultum qui cir-
Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ca Salaminem fiebat, hoc rei geſ-
ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἑτοῖμοι ἦσαν ἐς ſit: Permultis armatorum qui ad
ἄλλην ναυμαχίην· ἐλπίζοντες τῆσι περιε- littus Salaminis locati erãt ſum-
ούσησι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέϊ. τῶν δὲ ptis, genere Athenienſibus, & in
ναυηγίων πολλὰ ἐπασσάλευσαν οἱ ἄνεμοι ζέ- Pſyttaleam inſulam traductis, o-
φυροι, ἔφερε γὰρ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τὴν νῆσον τὴν mnes Perſas qui in ea inſula erãt
καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλήσαι interemit. Defuncti nauali pu-
τὸν χρησμὸν, τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς gna Græci, reductis in Salaminẽ
ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βακίδι καὶ nauibus, potiti ſunt naufragiis
Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ τὰ ναυήγια τὰ ταύ- E quæ illic ſupererant: parati ad a-
τῃ ἐξενειχθέντα ὁ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι liam dimicationem, quòd ſperarent, regem iis quæ ſibi reliquæ erant nauibus vſurũ. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus aſportauit in oram Atticæ, nomine Coliadem: vt impletum ſit omne oraculum, cùm de cæteris quæ ad pugnam nauale pertinent faciens mentionem, tum verò de naufragiis illuc euectis, à Bacide & Muſæo multis annis antea prædictum, ac redditum Lyſiſtrato Athenienſi, viro ſortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φείξοισι.

Hoc autem futurum erat aduecto rege.

Τοῦτο δὲ ἔμελλε ἐπελάσαντος βασιλῆος ἔσεσθαι.

COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Ionũ à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontũ nauigaret, vnde ipſe in Europa deprehẽſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolẽs tamen neque à Græcis neque à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: nauéſque Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam aliam pugnam naualem facturus, ad bellũ inſtruebat. Quæ agentem videntes cæteri, pro certo habebant eũ manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorum Mardonium latebat, vt probè gnarũ ingenii illius. Xerxes & hæc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nuntiarent. His nuntiis nihil pernicius trãſcurrit in rebus humanis. quod negotium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis niuium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrimè cõficiant. Quorum curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeũt, quemadmodum apud Græcos fax quã Vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. Hanc equorum curſitationem Perſæ angarẽion appellant. Primus igitur nũtius Suſa perlatus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui relicti erant voluptate affecit, vt omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderent, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarẽtur: ſecundus autem ita eos conſternauit vt vniuerſi veſtes dilaniarent, vociferationéque & eiulatu irrequieto vterentur, culpam in Mardonium refundentes, nõ tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe.

Ξέρεης ὃ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ὑποθῆται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτὸς νοήσωσι πλώσαντες ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντες τοὺς γεφύρεας, καὶ ἀποληφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσας, δρησμὸν ἐβούλευσε. ἤθελων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο ἀπὸ γεφυρέων. καὶ λοὺς τε Φοινικηίους συνέδεε, ἵνα οἱ πρὸς τε ἀγορὴν εἶεν καὶ τείχεος· ἐπιτήδεά τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δὲ μιν πρῶτοι οἱ ἄλλοι ταῦτα ποιήσαντα, οὐ πιστεύοντες ὡς οἱ πρὸς νόον ἀπεσκεύασε μηδίων πολεμήσειν. Μαρδόνιον δὲ οὐδὲν τούτεων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἐόντα τῆς ἐκείνου γνώμης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν προεσθησόμενος συμφορήν. τούτεων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐστὶ οὐδὲν ὅ, τι θᾶσσον διαγίνεται θνητὸν ἐόν· ὧδε τοῖσι Πέρσησι ἐξεβούλευσαν τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων αἱ ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεξῆσι κατ' ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην τεταγμένοι· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ. ὁ δὲ ἐνθεύτεν ἤδη καὶ ἄλλον διεξέρχεται παραδιδοὺς μήνυμα, καὶ κατὰ περ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ θύσι τελέουσι. τοῦτο δὲ δρόμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον. ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἕτερψε οὕτω δή τι Περσέων τοὺς ὑπολοιφθέντας, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνης πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα· καὶ αὐλὸς ἔσαν σὺν θυσίῃσί τε καὶ θυπαθίῃσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῇ νηῒ ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίευν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ

A

B

C

D

E

μυρσίνην

αἰτίην

δειμαίνοντες. καὶ τοῖσι Πέρσας μὲν ἐῶ ταῦ- A
τα τὸν πόνον μεταξὺ χρόνον γινόμενον, μέ-
χρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφέας ἀπικόμενος ἔ-
παυσε. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξεα
συμφορῇ μεγάλῃ ἐκ τῆς ναυμαχίης
περιβάλλοντα, ὑποπτεύων δὲ αὐτὸν δρησμὸν
βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηναίων, φροντίσας
πρὸς ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βα-
σιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ
ἢ χρεὸν εἴη αἰσχυνθῆναι, ἢ κατεργά-
σασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τε- B
λευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὸ μεγάλων ἀνωρη-
θέντα, πλέω μὲν τοῖσι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατερ-
γάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενος ὧν
» ταῦτα, προσέφερε τὸν λόγον τόνδε, Δέσπο-
» τα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορῇ μηδεμίῃ
» μεγάλῃ ποιεῦ, τῶνδε τοῦ γεγονότος εἵνεκα
» πρήγματος. ἐν γὰρ ξύλοισι ὁ τὸ πᾶν φέ-
» ρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδράσι τε καὶ ἵπποισι. Οἱ
» δὲ οὔτε τις τούτεων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δο-
» κεόντων κατεργάσασθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν C
» νεῶν πειρήσεται ἀντιωθεῦναι, οὔτ' ἐκ τῆς ἠ-
» πείρου τῆσδε. οἵ τε ἡμῖν ἐναντιώσηται, ἔδοσαν
» δίκας. εἰ μέν τιν δοκέεις, αὐτίκα πειρώμεθα
» τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέεις ὑπερθεῖν,
» παρέχει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ δεῦρο ἰθύμει. ἐν γάρ
» ἐστι Ἕλλησι τοῦδε μὴν ἔκδυσις, μὴ οὐ δοῦναι
» λόγον τῷ ἐποίησαν νεῶν τε πέρι καὶ πρότερον, εἰ
» σοὶ δοῦλοι. μάλιστα μέν τιν ταῦτα ποιέε.
» Εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπελαύ-
» νοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ D
» ἐκ τῶνδε βουλήν· σὺ Πέρσας βασιλεῦ
» μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσθαι Ἕλλη-
» σι. πολλὸν γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδόκηται τῶν
» πρηγμάτων· οὐδ' ἐρεῖς ὅκου ἐγώμεθα αἴ-
» σχιστοι ἀνδρῶν. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι,
» καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐγένοντο,
» οὐδὲν τοῖσι Πέρσῃσι τοῦτο προσήκει τὸ πά-
» θος. πολλὰ γὰρ ἤδη ὑπ' ὑμέων Πέρσαι τοι αἴτιοί εἰσι, ἐ-
» μοὶ πείθεο. εἰ τοι δέδοκται μὴ αὐτοῦ μένειν,
» σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε, τοὺς E
» στρατιὴν ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δὲ σοὶ μένοντι
» τοῦτον Ἕλλησι δεδουλωμένον, τεσσεράκοντα μυριάδας ὑπολεξά-
» μενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς ἐκ κα-
κῶν ἐχάρη τε καὶ ἤθη· τοῦτο Μαρδονίου τε

soliciti: idque tamdiu dum Xerxes illos ita affectos redeundo sedauit. At Mardonius quum videret, Xerxem magnam è pugna nauali iacturam fecisse, suspicãs agitare fugam ex Athenis, pro seipso anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi persuasisset inferre Græciæ bellum: putabátque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honestè vita defungi: quanquam opinio eius de subigẽda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mœrorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constãt, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confecisse, egressus è nauibus conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente: vnde qui se obuios tulere, pœnas dedere. Quòd si tibi videtur faciendum vt Peloponnesum tentemus, continuò tentemus: si videtur supersedẽdum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neque enim vlla possũt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique sint serui. Et hoc quidem præcipuè tibi agendum puta. Quòd si tibi constitutum est vt ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex vt Persæ Græcis ludibrio fiant. [a] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu vbinam viri fuerimus ignaui dicere potes. quales si Phœnices & AEgyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei insontes sunt, iam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum [b] natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere seruitutem. His audi-

a Nullum enim rebus damnum attulerunt Persæ.

b *Sic Græca habent ad Verbum: pro eo quod est, Tanquam illo offerẽte aliquod inter tot mala solatiũ. Vel, Tanquã illo ex rebus alioqui desperatis aliquẽ exitum proponẽte.*

tis Xerxes, [b] vt ex malis, gauisus est, voluptatémque cepit: & ad Mardonium

a Vbi deliberaſſet. *Sed Valla ita vertit rationem habita eorum quæ ſequuntur.*

inquit,ſe, [a] vbi ad concilium retuliſſet, reſponſurum vtrum eorum eſſet facturus. Et quum in cócilium vocaſſet delectos Perſarum proceres, placuit ei Artemiſiam quoque ad conſultandũ accerſi: quam ſolam conſtabat antea quæ facienda eſſent intellexiſſe. Quæ vbi aduenit,eã Xerxes ſummotis aliis Perſarũ conſiliariis atque ſatellitibus, hunc in modum alloquutus eſt, Iubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponneſum, negans vllam culpam huius damni eſſe penes Perſas atque pedeſtres copias, [b] ſed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut ſibi tradere triginta myriades delectorum militum ad ſubigendã mihi Græciam: me verò ad patrias ſedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu igitur,quæ de pugna nauali non gerenda probè conſuluiſti, dicito vtrum mihi ſuadeas horum, quod eligendo bene mihi conſuluero. Hæc Xerxi conſultanti reſpondens Artemiſia, Arduũ,inquit,rex, [c] me dicẽtem tibi optima, proſperũ conſilium dare:tamen è ſtatu rerum præſentium mihi videtur eſſe faciendum vt tu ipſe domum remees: Mardonium verò hîc relinquas cum iis quos vult,ſi modò velit ille, atque recipiat ſe iſta facturum. Nam ſiue ea quæ ait ſe velle, ſubegerit, & hæc ei ex animi ſententia ſuccedant, [d] tua res domine agitur: quia id tui ſerui effecerint: ſiue Mardonio contra opinionem ſuam contingat, non magna ſanè calamitas erit, ſaluo & te & rerum domeſticarũ ſtatu. Etenim ſi incolumis es & domus tua,profectò Græci ſæpenumero pro ſeipſis multa certamina curſitabunt:at ſiquid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momẽti, Græcíque vincendo non vicerint, ſeruo tuo interempto. Tu verò Athenis incenſis (cuius rei gratia expeditionẽ ſumpſiſti) reuerteris. Delectatus eo conſilio Xerxes,quod idẽ illa ſuaſiſſet quod ipſe haberet in animo: quippe qui (vt ego opinor) nõ remãſiſſet ſi vel cũcti atque cũctæ id ei ſuaſiſſẽt,adeo perterritus erat.

b Sed lubenter ſe reipſa id cõprobaturos. *Vel,Husus rei ſe documẽtum eſſe daturos.*

c Me tibi cõſulenti optimum dare conſilium.

d Quod geritur, tuum eſt. *Id eſt, Tuum cenſetur. Eius laus tibi adſcribitur.*

A βουλευσάμενος ἔφη ἀποκρινεῖσθαι, ὁκότερα ποιήσει τουτέων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπιλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίῃ ἐπὶ συμβουλίῃ μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μοῦνη γνοῦσα τὰ ποιητέα ἐών. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους τούς τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με Μαρδόνιος μίμνοντα αὐτοῦ, ἀποπειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου· λέ-
B γων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ὑπόδικός μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδοξις. ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύοντα ποιέειν, ἢ αὐτὸς ἐθέλειν, τεσσεράκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παραχρῆμα μοι τίνυ Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δέ με κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἤθεα τὰ μά. σὺ ὦν ἐμοὶ, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης βουλευσάμενος τῆς γνωμούσης ὁκόσα ποιέεσθαι, νικᾶν
C τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω τοῦ βουλεύματος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Ἰσὶ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλεπόν μὲν ἐστι συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἰπεῖν σφι. ἐπὶ μὲν τοῖσι κατήκοισι τοῖσι ἡμετέροισι, δοκέει μοι αὐτὸν μένειν ὀπίσω· Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ἐπιτρέπει ταῦτα ποιήσειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἢν καταγρέψηται τὰ φησὶ ἐθέλειν, καὶ οἱ προσχωρήσῃ τὰ
D νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον ὦ δέσποτα γίνεται. (ἡμῖν γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσθηται) τοῦτο δὲ, ἢν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, σοὶ μὲν οὐδεμίη συμφορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε πρεσβύτου, καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων πρὸς οἶκον τὸν σόν. ἢν γὰρ σύ τε πρὸς ἡμέων, καὶ οἶκος ὁ σὸς, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέονται πρὸς σφέων αὐτέων οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δὲ, ἢν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον
E τὸν ἀπολέσαντες· σὺ δ' (τῷ εἵνεκα τὸν πόλεμον ἐποιήσω) πυρώσας τὰς Ἀθήνας, ἀπελᾷς. ἐπαινέθη τε δὴ τῇ συμβουλῇ Ξέρξης. λέγουσα γὰρ ἐπιτυγχάνει τὰ περ αὐτὸς ἐπινόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες τε καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμελλε αὖ, δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταῤῥωδήκεε.

ἐπαινέσας

ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην, ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παῖδες οἱ συνεπέποντο. συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλέϊ. οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ. ἐν οἷσι τοῖσι Πηδασεύσι (τοῖσι τοιόνδε φέρει) τέρημα γίνεσθαι· ἐπεὰν τοῖσι Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι σφέων κακὸν ἔσεσθαι μεγάλου, τότε ἡ ἱρείη αὐτοῦ τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δέ σφι δὶς ἤδη ἐγένετο. ἐκ τουτέων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πρώτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον, ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὴν ζόην κατεργάσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὁκόσους γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἴδεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτερόν εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἀνορχέων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ὠφέλησε πολλούς, (οὔτε ποιεύμενος ἐκ τουτέων τὴν ζόην) καὶ δὴ καὶ τόνδε. καὶ οὐ γὰρ τὰ πρῶτα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλῆα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος, πρώτων τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα κατιδὰς κῆ δή τι τέρημα ὁ Ἑρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, (τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται) θυείσκῃ ἐνθαῦτα Πανιώνιον. ἐπίγνους δέ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῆγμα μέν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθά· δεύτερα δέ οἱ ὑπισχνούμενος ἀντὶ τουτέων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειεν, εἰ κομίσας τοὺς παῖδας οἰκέῃ ἐκείνῃ. ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πᾶσαν οἰκίην μιν ἐκτήσατο, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε,

Πηδάσεσι

314

Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eũ filii nothi comitabantur. Cũ quibus ad eorum custodiam misit Hermotimum, genere quidẽ Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur cõtingere, vt quoties Amphictyonensibus qui circa eam vrbem habitant aliquid aduersi certum intra tempus est euenturum, tunc Mineruæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasẽsibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi nouimus, vltio contigit acceptæ iniuriæ. Siquidem cum captum ab hostibus ac venalem mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductósque aut Sardis aut Ephesũ, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quàm qui non sunt castrati, [a] in omni genere, fidei gratia. Cæterùm vt alios permultos, ita hũc quoque Panionius execit, vt qui ex hac re vitam toleraret. Sed non vsquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cũ aliis muneribus deductus est, progressúque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. Quũ autẽ rex aduersus Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiusdam negotii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inuentũ Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primùm recẽsens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc cõmigrasset. Ea oratione libẽter audita Panionius contulit se illuc cum vxore & liberis. Quẽ postea quam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est,

[a] Omnis fidei gratia. *ad verbũ, pro Quacunque in re fidere ipsis aliquũ velit. i. Quæcunque illi quæ cõmittere, in quibus eorum fidem experiatur.*

O omnium poſt homines natos ſceleſtiſſimum, qui ex nefandiſſima negotiatione quæſtum facis: quid aut ipſe ego, aut meorũ quiſpiam vel tibi vel tuorũ cuipiam mali fecit, [a] quòd ex viro neutrũ me reddidiſti? putabáſne fore vt quæ tunc machinabaris laterent deos? qui iuſta lege vtentes, te infandorum opificẽ tradiderunt in manus meas, [b] vt de pœna à me tibi irrogãda queri non poſſis. Hæc vbi exprobrauit homini, filiis in conſpectum eius adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: quod quum coactus feciſſet, filii ſui adacti ſunt eius virilia abſcindere. Ita ſupplicium ab Hermotimo in Panionium rediit. Xerxes autem filiorum Epheſum deducendorum negotio Artemiſiæ demandato, accitum Mardonium iuſſit è copiis quas liberet eligere, vt conſentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die eſt actum. Noctu autem regis iuſſu præfecti claſſis è Phalero ſoluentes, retrò Helleſpontũ verſus abierunt, pro ſe quiſque accelerãtes ad cuſtodiendas rates quibus rex pertrãſiret. Qui quum ad Zoſterem aduentaret, minuta quædã continentis protenta promontoria barbari ſuſpicati nauigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti non nauigia eſſe, ſed promontoria, in agmen ſeſe receperunt.

Vt autem dies illuxit, Græci cernentes ibidem pedeſtres copias hoſtium perſtare, rati claſſẽ quoque circa Phalerum eſſe, ac pugnam naualem commiſſum iri, ſe ad reſiſtendum apparabãt. Sed cognito illam vela feciſſe, confeſtim inſequendam ſibi cẽſebant: itaque eam inſequuti Andro tenus, cernere quũ nequiſſẽt, ad Andrum profecti conſultabant. Quibus Themiſtocles ſuadebat vt inſulas verſus profecti, claſſem hoſtium inſequẽtes, rectà ad Helleſpontum nauigarẽt, ſoluturi pontes. Huic cõtrariam EVrybiades opponebat ſententiam, quòd diceret fore vt ſi diſſoluerent rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciam.

a Propter quod me ex viro nihil eſſe feceris? *Sic ad verbũ habent Græca, quæ Valla exponere videtur Volui ſſe, nõ reddere. nam eunuchus nihil eſt, quòd ſit neutrum, nec vir, nec fœmina. Ouidius, Hei mihi quòd dominã nec vir nec fœmina ſeruas. Idem in Ibin, Neque viro ſias nec vir nec fœmina, vt Atys.*

b Vt de pœna quam mihi datus es queri non poſſis. *Id eſt, Tã graues mihi des pœnas quàm tua flagitia merentur.*

Ὦ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν ἐμῶν τίς σε τοιοῦτόν τι ἐργάσατο, ὅστε, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με αὐτ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε τοιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χέρας τὰς ἐμάς. ὥστε σε μὴ μεμφάσθαι τι ἀπ' ἐμέω τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδιζε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠνάγκαζε ὁ Γανιώνιος τῶν ἑωυτοῦ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποταμεῖν. ἀναγκαζομένους δὲ, ἐποίεε ταῦτα· αὐτός τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Γανιώνιον μὲν νυν οὕτω ἀπέλιπε ἡ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δὲ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπαγαγεῖν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευε μιν τῆς στρατιῆς ἀπολέγειν τοὺς αἱ βούλονται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. Ταῦτα μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτον ἐγίνετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσματος τοῦ βασιλέος, αἱ νῆες οἱ στρατηιοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάχεος εἶχε ἕκαστος, ἀπαφυλαξούσας τὰς γεφύρας τοὺς διαβάντας βασιλέα. ἐπεὶ δὲ ἀπεχρῶντως ἐδόκεον ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξαν τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφυγον ὅτι πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐχωρίζοντο.

Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζόν, ἤλπιζον καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παρτεόντό τε ὡς ἀμυνεύμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε διωκτέον εἶναι. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους, καὶ διώξαντας τὰς νῆας, πλώειν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντάς τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι τὰς γεφύρας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πρήγματα σφεῖς κακὸν τῇ Ἑλλάδι ἐργάσαιντο.

ἐκέλευε μιν τῆς στραλ. διὰ βάλεται.

εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης A μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' αὖ ἡσυχίαν μὴ ἄγειν. ὡς ἄρα τι μὴ οἱ ἡσυχίαν οὔτε τι προχωρέειν οἷόν τε ἔσται τῶν πρησσομένων, οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθερέεσθαι ὑπάρξει. ὅτε χρέοντι ὦν αὐτῷ, καὶ ἔρχου ἐπιόντος, πάντα τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ οἰκέοντα ἔσεσθαι προσχωρήσαντα, πόλιάς τε καὶ ἔθνεα, ἤτοι ἁλισκομένων γε, ἢ προδιδόντων. ἔφη τε ἔξειν σφέας τὸν ἐπέπειον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσεα. ἑωυτὸν ὦν εἰς φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὠυτοῦ. δεῖν δὲ μετὰ ταῦτα ἐκείνου ποιέεσθαι πᾶσαν τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἴρητο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τοῖσι ἄλλων στρατηγοί. ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταλλῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφυγότων τὸν πόλεμον ἐτύγχανον) ὥρμεατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ ὅτε σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, καὶ οἱ ἄλλοι μὴ βουλοίατο, ἔλεγε σφι τάδε,

» Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι πρεσβεύμενος, καὶ » πολλῷ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι· ἄν- » δρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας, νενικημέ- » νους ἀναμάχεσθαί τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν » προτέρην κακότητα· ἡμεῖς δέ, (εὕρημα γὰρ » εὑρήκαμεν, ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τοὺς Ἕλλα- » δα, πέφος τοσοῦτον αἰθερίων ἀνωσάμενοι) D » μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ » οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε » καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν αὐδρὶ ἑνὶ τῆς τε Ἀ- » σίης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι, ἐόντα ἀ- » νόσιόν τε καὶ ἀπάθαλον· ὃς τά τε ἱρὰ καὶ τὰ ἴ- » δια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ κα- » ταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ » τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε, πέδας τε » κατῆκε. ἀλλ' οὗ γὰρ ἔχει ἐς ὃ παρεὸν ἡμῖν » νεῶν μὴ ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντες, ἡ- E » μέων τε αὐτέων ἀτιμεληθῶμεν καὶ τῶν οἰ- » κετέων. καί τις οἰκίην τε ἀναπλασσάσθω, » καὶ σίτου ἀναγκαίου ἐχέτω, πρὶν τελέως ἀπε- » λάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι » καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης.

καταμείναντας ἡμέων τε αὐτέων ἀτιμεληθῆναι

a Persa enim, si deprehensus manere in Græcia cogeretur, non quieturus, quòd sibi otium quidem agenti nec vlla res posset procedere, nec vllus retrò ostenderetur recept⁹, & exercitus suus fame conficeretur procedenti. nec verò & rebus gerendis operam dăti omnia possent per Europam succedere, tum in vrbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuissent, vel antea sese dedidissent: quinetiam rem frumentariam habiturum ex annuis sẽper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum vtpote victũ nauali prælio, non perstiturum in Europa: ideóque permittendum fugere, dum in terrã suam fugiendo peruenirẽt. de qua terra deinde certamẽ fieri iubebat. Huic sententiæ aliorum Pelopõnensium duces assẽsere. At Themistocles, postquã animaduertit se non posse plerisque persuadere vt ad Hellespontum nauigarent, adiit Atheniẽses, qui præcipuè indignabantur hostem effugere, animatíque erant ad nauigandum in Hellespontum, etiã per seipsos, si cæteri recusassent. Eósque ita est alloquutus, Et ipse multis iam huiusmodi casibus interfui, & de multo pluribus audiui talia contigisse, viros ad necessitatem redactos prælium instauraſſe, & superiorem quã accepissent calamitatem emẽdasse: itaque nos, quoniam inuenimus quo pacto & nosipsos & Græciã tueremur, repulsa tanta hominũ nube, non insequamur eos fugiẽtes. Neque enim nos ista effecimus, sed dii pariter & heroes, qui inuiderunt vnum esse virum & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus atque scelestus: qui sacra perinde atque profana habẽs, vtraque incendit, deorúmque simulacra subuertit: qui & mare cecîdit flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiscum in præsẽs tempus agitur. ideóque nũc quidẽ vt & nostri ipsorũ & nostrorũ domesticorũ curã geram⁹, & vt spatiũ quis ad reficiẽdas ædes, faciẽdámq; semẽtẽ habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorsus ejecto: quũ autẽ ver appetet, tũc ĩ Hellespótũ & Ioniã nauigem⁹.

a Persam enim, si interceptus manere in Græcia cogeretur, minimè quieturum. *id est, aliquid tentaturũ.* quòd quiescenti nec quicquam successurũ foret, nec vllus ad sua receptus futurus esset, & exercitus fame periturus foret: at si aliquid tentaret, omnia poss. *Vel, Fore enim vt Persa si intercept. &c.* à bello non abstineret.

Hæc dicebat Themiſtocles, animo ſibi apud Perſam ſubſidium comparádi, vt ſiquid apud Athenienſes accideret aduerſi ſibi, haberet quò ſe conuerteret: prout & contigit. Hæc dicenti Themiſtocli Athenienſes, quum tamen ab eo deciperentur, aſſenſi ſunt. [a] nam quum antea prudēs habitus fuiſſet, poſtea verò prudens ac bona cōſulens compertus eſſet, prorſus ad ei aſſentiendum prompti erant. Ille, vbi Athenienſes ipſius ſententiā probauere, miſit eueſtigio viros quoſdam cum nauigio ad exponenda regi mandata, iuſſos tacere, etſi in omne tormentum deuenirent: quorum vnus erat [b] Sicinus eius contubernalis. Hi poſteaquam ad Atticam peruenere, cæteris apud nauigium remanētibus, ipſe ad regem aſcendit, atque ita eum alloquutus eſt, Themiſtocles, Neoclis filius, dux quidem Athenienſium, ſed inter omnes ſocios vir optimus ac ſapientiſſimus, miſit me tibi denūtiatum, gratia tibi inſeruiendi ſe retinuiſſe Græcos, claſſem tuam inſequendi cupidos, pontéſque qui ſunt in Helleſponto ſoluendi: Itaque nunc [c] magno cum ſilentio te illuc recipias. Hac re nūtiata, iſti abiere.

At Græci, poſteaquam decreuerunt neque perſequendā ſibi vlterius barbarorum claſſem, neque nauigandum in Helleſpontum, ad ſoluendum traiectum, Andrum obſederunt, animo illā delendi. nam primi ex inſulanis Andrii pecunias poſcenti Themiſtocli denegauerant, eíque allegāti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas vtique eſſe pecunias, reſponderant [d] Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorúmque inſulam totidē propitia numina nūquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiā & Impoſſibilitatē: quib⁹ diis obnoxios Andrios pecuniā nō daturos. nūquā enim Andriorū impoſſibilitate

a Nam quum vt antea prudēs habebatur, ita etiā re ipſa prudens & conſultus cōpertus eſſet. *Vel, Vt antea ſapiens habeb.*

b Ille Sicinus. *eum videlicet fabulæ fuiſſe modò mētio.*

c Sine vlla præcipitatione. *Ad Verbū, Cum magna quiete. Gall. Tout à ton aiſe.*

d Athenas meritò eſſe magnas & opulentas, quippe quæ vtilibus deabus bene inſtructæ eſſent: *Vel, quibus duæ Græcæ deæ ſuppeterēt.* at verò Andrios ſolum inops incolere, duáſque inutiles deas nūquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratū domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem: quæ deæ quū Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias.

A Ταῦτα ἔλεγε, ὑποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Περσέα· ἵνα ἢν ἄρα τι μιν καταλαμβάνῃ τοῖσι Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀποστροφὴν. πάσῃ ὧν καὶ ἐγίνετο. Θεμιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ὅτῳ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἴη σοφὸς, ἐφάνη ἐὼν ἀληθέως σοφός τε καὶ βούλευς, πρώτους ἑτοίμους ἔσεσθαι λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗτοί οἱ ἀναγνωσμένοι ἔσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἀνδρας

B ἀπέπεμπε ἐς Ἄργους πλοῖον, τοῖσι ἐπέτελλε σιγᾶν, ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικομένοισι, τὰ αὐτὸς συνετείλατο βασιλεῖ φράσαι· τῷ καὶ Σίκινος ὁ οἰκέτης αὐτοῦ ἐγίνετο. οἱ ὅτε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικήν, οἱ μὲν κατέμενον ὅτι τοῦ πλοίου, Σίκινος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πρώτων ἀείσος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμι-

C στοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, ἐὶ βουλόμην ὑπουργέειν, ἔχει σὺ Ἕλληνας, τὰς νῆας βουλομένους διώκειν, καὶ τὰς ὑπ Ἑλλήσποντον φεύγοντας λύειν. καὶ νῦν κατ ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. Οἱ μὲν, ταῦτα σημήναντες, ἀπέπλεον ὀπίσω.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε σφι ἀπέδοξε μήτ ὅτι διώκειν ἔτι τοσοῦτον τῶν βαρβάρων τὰς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περιεκάτηντο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἀνδρίοι νησιωτέων, χρήματα αἰτηθέντες

D ὑπὸ Θεμιστοκλέος, οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ προφερομένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι τοῖσι ἑωυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, πειθώ τε καὶ ἀναγκαίην, οὕτω τέ σφι κέρτα δοτέα εἴη χρήματα· ὑπεκρίναντο τοῖσδε τοῖσι ταῦτα, λέγοντες ὡς καὶ λόγον ἔσαν ἄξια αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν εὖ.

E ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἰ ἐοικυίας ἐς ταὐτὰ λίσσα αὐήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, πενίῃ τε καὶ ἀμηχανίῃ· καὶ τούτεων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἐόντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδέκοτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν

316

ἀδυναμίης τῆς Ἀθηναίων δυνάμιος εἰς χρέωσιν. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δέ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐξέπεμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἰτέων χρήματα ἅμα τῷ αὐτέων ἀγγέλῳ, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι ἐς ἐκείνους Ἀνδρίοις ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι ταῦτα αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει. λέγων ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἱ πυθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, δείσαντες μὴ ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν αἰνῇ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ ἄλλοι ἐδόσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἵνεκα, τῶν κακῶν ἐπαρκέσαι ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι θωπεύσαντες, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν. ἐξ Ἄνδρου ὁρμεώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἠτέετο, λαθὼν τοὺς ἄλλων στρατηγούς.

Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ὅτε σχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην, ἐξήλαυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν πρόπεμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνοίξαι εἰς τὸ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου· ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρῶτον μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δέ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸν πεζὸν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἵλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἴδεά τε ὑπῆρχε ἀξιολεγόν, καὶ εἴ τεοισί τι χρηστὸν συνήδεε πεποιημένον. ἐκ δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· ὅπισθε δὲ, Μήδους. ὅτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων,

A validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpõdiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles verò (a neque enim vnquam acquirẽdo ceſſabat) ad cæteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nuntiis eiſdémque verbis vtens quibus apud Andrios fuerat vſus: niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorũ illuc adducturum, & eam inſulã B obſeſſam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atque à Pariis: qui audito tum Andrum obſideri quòd cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autẽ inſularum aliqua pecuniam dederit nécne, affirmare nequeo: reor tamẽ alias quoque dediſſe, non has ſolùm. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, vt Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, C hoſtem deuitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus; clã cæteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis.

At copiæ Xerxis illic aliquot poſt pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotos eadẽ qua venerant via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere, (intempeſtiuum enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hyber D nare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſũ. Is vbi in Theſſaliam peruenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit ſe regem eſſe relicturũ. Item ex aliis Perſis thoracatos, & b mille equites: ad hæc Medorũ, Sacarũ, Indorũ peditatũ equitatúmque. Has nationes ſibi totas E deſũpſit: ex aliis autẽ ſociis paucos, quorũ duntaxat aut c ſpeciẽ animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex vna gente Perſarum delegit torquatos & armillatos: ſecũdo loco Medos, qui nõ numero Perſis inferiores erant,

a Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat.

b Illos mille eq.

c Indolem

sed robore: ita vt vniuersi, trigin ta myriades vnà cum equitibus essẽt. Hoc interim tempore quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Thessaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit vt Xerxẽ pœnas necis Leonidę repoſcerẽt, & quod daretur ex eo reciperẽt. Mittunt igitur quamcitiſſimè Spartiatæ caduceatorem. Is adhuc in Theſſalia nactus exercitũ, vbi in conſpectum Xerxis venit, ità verba fecit, Rex Medorum, Lacedæmonii te & Heraclidę qui è Sparta ſunt pœnas cædis repoſcunt, quòd regem ipſorũ interemiſti, dum Græciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu reſponſo nõ reddito, Hic, inquit, (monſtrato Mardonio, vt ille ei aſſiſtebat) pœnas tales dabit quales illos decent. Caduceator hoc reſponſo accepto diſceſſit. Xerxes Mardonio in Theſſalia relicto, ipſe ad Helleſpontum ire maturabat: intráque quinque & quadraginta dies ad traiectum peruenit, nullâ propemodum partẽ copiarum ducens: quæ quocunque veniebant & ad quoſcunque homines, eorum direptis fructibus veſcebãtur: vbi autem nihil fructuum reperiebant, ipſa herba, vt è ſolo germinabat: nonnulli, delibatis corticibus, & ſtrictis frondibus arborum tam agreſtium quàm manſuetarum, nihil omninò relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde peſtilentia excipiente ac dyſenteria, *id eſt tormínibus*, inter viã extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, vt in quanque veniebat, vti illos curarent & paſcerent: quoſdam etiã in Theſſalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: vbi ſacrum Iouis currum, quẽ in Græciam tẽdens reliquerat, reuerſus non *offendit. Eũ Pæones Thracibus quum dediſſent, tamen repoſcenti Xerxi dixere, vnà eum equis inter paſcendum fuiſſe abactum à Thracibus qui ſuperiora Strymonis circa fontes incolerent. Quo in loco rex Biſaltcorũ

a Recepit.

ῥώμῃ δὲ ἔασαν. ὥστε σύμπαντας, τεσσεράκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδονίου τε τῷ στρατιῷ διέκρινε, καὶ Ξέρξης ἐν τῷ Θεσσαλίῃ, χρηστήριον ἐληλύθεε ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τῶ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ διδόμενον δέχεσθαι. πέμποισι δὴ κήρυκα τῷ ταχίστην Σπαρτιήτην· ὃς ὅπως κατέλαβε ἐόσσομενον ἐπὶ πάσσῃ τῷ στρατιῷ ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τῷ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλῆα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα. ὁ δέ, γελάσας τε καὶ καταοχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ ἐτύγχανε παρεστεὼς Μαρδόνιος, δείκνυσι ἐς τοῦτον, εἶπε, Τοιγὰρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δή, δεξάμενος τὸ ῥηθέν, ἀπαλλάσσετο· Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπών, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὴν Ἑλλήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς Ἀβυδηνῶν, ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος, ὡς εἶπαν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο, καὶ κατ' οὔς τινας ἀνθρώπους, τούτεων καρπὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὕροιεν, τὸ δὲ τῷ ποίῳ τῷ ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένῳ, καὶ τὸ δενδρέων τὸν φλοιὸν ἐξελέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων· καὶ ἔλιπον οὐδέν. ὥστε δὴ ἐποίουν λιμοῦ. ὑπολαβὼν δὲ λοιμὸς τότε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ὑπισχνεόμενος τῇσι πόλισι, ἵνα ἐκ τούτου γίνηται ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ἐν Θεσσαλίῃ τε τινας, καὶ ἐν Σίρι τῇς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ ὁ ἱερὸν ἅρμα κατάλιπων τοῦ Διὸς, ὅτε ὑπὸ τῷ Ἑλλάδα ἤλαυνε ἀπίων, οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρῄιξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἁρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν αὖθι Θρηίκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκεομένων. ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς

317

κατὰ χ' οἰκημένων.

γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηϊξ, ἔργον ἐπάρ- A
φυες εἰργάσατο· ὃς δ' τε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρ-
ξῃ ἑκὼν εἶ) δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο αὖθις ἐς τὸ
οὖρος τὸ Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρ-
ευε μὴ στρατεύεσθαι ὅτι τῷ Ἑλλάδα.
Οἱ δὲ, ἀληθήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγ-
ένετο θήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο
ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσι-
νέες πάντες, ἓξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πα-
τὴρ τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ τὸ αἰτίην τοιήν-
δε. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. B
Οἱ δὲ Πέρσαι, ὡς ἐκ τῆς Θρηϊκῆς πορευόμε-
νοι ἀπίκοντο ὅτι τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι,
Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄ-
βυδον. τὰς γὰρ γεφύρας οὐκ εὗρον ἔτι ἐούσας,
ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ'
ὁδὸν ἐλάγχανον· σῦάένα τε κόσμον ἐμπι-
πλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέ-
θνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ πρόσθεόντος πολλοί. Οἱ C
δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρ-
δις. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λεγόμενος λόγος,
ὡς, ὅτε Ξέρξης ἀπελαύνων ὅδε Ἀθηναίων,
ἀπίκετο ὅτ' Ἠιόνα τὴν ὅτι Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιποριῇσι διεχρέετο, ἀλλὰ
τῷ μὲν στρατιῷ Υδάρνῃ ὅτι πρέπει ἀπάγειν ἐς Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ὅτι νηὸς
Φοινίσσης ὅτι βάς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην.
πλέοντα δέ μιν αἴσημον Στρυμονίῃ ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δή, μᾶλ-
λον γάρ τι χειμαίνεσθαι γεμούσης τῆς νηός, D
ὥστε ὅτι τῶν καταστρώματος ἐπεόντων συ-
χνῶν Περσέων τῷ σεῦ Ξέρξῃ κομιζομένων,
ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλῆα, εἰ-
ρέσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἰ τις ὅτι
σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ
ἔστιν οὐδεμίη, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλλαγή τις
γένηται τῶν πολλῶν ὅτι βατέων. καὶ Ξέρ-
ξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄν-
δρες Πέρσαι, νῦν τις δείξαι δόξάτω ὑμέων,
βασιλῆος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ E
εἶ) ἡ σωτηρίη. Οἱ μὲν ταῦτα λέγειν τοὺς
δὲ, προσκυνέοντας, ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασ-
σαν· καὶ τὴν νῆα ὅτι κουφισθεῖσαν, οὕτω δὴ
ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι
τάχιστα ἐς γῆν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε·
ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλῆος τὴν ψυχὴν, δωρή-

ac terræ Creſtonicæ, Thrax, facinus eximium fecit. hic & ſe volentem negauit Xerxi ſeruiturũ, eôque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne aduerſus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, ſiue alioqui belli libidine inſpiciũdi, militauere cum Xerxe. qui poſtquã incolumes reuerterũt, omnibus pater (erant autem ſex) ob eam cauſam oculos effodit. Et iſti quidem hanc mercedẽ acceperunt. Perſæ autem, vbi citato itinere ad traiectum peruenere, Helleſpontum nauibus traiecere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, ſed tempeſtate diſſolutas. Ibi copioſiorẽ, quàm in itinere commeatum adepti, nulla modeſtia ſeſe reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu ſuperfuerant: cæteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narratur autẽ & alia hæc res, Xerxem, poſteaquam Athenis profectus eſt ad oram ſuper Strymonem, illinc non amplius terra iter feciſſe: ſed exercitu Hydarni permiſſo, quẽ ad Helleſpontum deduceret, ipſũ nauem Phœniſſam conſcendiſſe, vt in Aſiam ſe reciperet: & dũ curſum tenet, à Strymonia ingenti vento fuiſſe exceptum: & eo vehementius tempeſtate vexatum quòd nauis referta vectoribus erat, vtpote quũ ſuper contabulationes eſſent frequentes Perſæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculſum regem cum clamore interrogaſſe gubernatorem num qua ſalus eis eſſet. Et quum ille reſpondiſſet, Here, nulla admodum eſt, niſi horum victorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Perſæ, nunc aliquis veſtrûm declaret ſe curam habere regis. in vobis enim videtur ſita eſſe ſalus mea. Hæc vbi dixit Xerxes, illos eo adorato deſiliiſſe in mare: atque ita leuata naui, Xerxem incolumem in Aſiam peruenisſe. Et vbi primùm in terram egreſſus eſt, hoc egiſſe: gubernatorem, quòd regis quidem animam ſeruaſſet, aurea

corona donasse: quòd autem multos Persarum perdidisset, decollasse. Hic autem alter modus qui narratur reuersionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet, cùm propter alia, tum propter obitum Persarum. [a] nã si id regi à gubernatore dictum est, tamẽ ex infinitis rationibus, vel ob hanc vnam, cui repugnari non potest, negarim hoc regẽ fuisse facturum: quin potius Persas iussurum è tabulatis in ventrem nauis descendere, vtpote qui primores Persarum essent: & remiges Phœnices, Persis numero pares, in mare deiecturũ. Sed is (vt dictum est superius) itinere pedestri cum reliquo exercitu in Asiam reuersus est. Cuius rei id quoque magno est testimonio, quòd constat, Xerxem, quũ rursus in Asiam reciperet se, Abdera peruenisse, [b] adhibuisséque conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos [c] ac tiara auro intertexta donasse: & vt ipsi oppidani aiunt, illum, postquam ex Athenis retrò fugit (quod apud me ride caret) illic primùm zonam [d] resoluisse: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autẽ Abdera magis ad Hellespontum sita quàm Strymon, atque littus ex quo nauem illum conscendisse ferunt.

Cæterùm Græci posteaquam Andrũm expugnare nequeunt, conuersi in Carystum, vastato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias selegerunt cùm aliarum rerum, tũ Phœnissarum triremium tres: quarum vna reponeretur apud Isthmum (quæ ad meam vsque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter se dispartiere, ex qua primitias Delphos misere. Vnde statua effecta est longitudine cubitorum [e] decem, truncam nauis partem manu sustinens: eodẽ in loco stans vbi Alexander Macedo aureus. Missis Delphos primitiis, Græci publicè deum percõtati sunt nunquid perfectas & gratas primitias accepisset. Quibus ille respondit habere se quidẽ à Græcis aliis, verùm non ab AEginetis: sed reposcere donũ optimè nauatæ

a Nam si hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decẽ millibus sententiam suam hac de re proferentibus haud vnus fuerit qui neget regem hoc facturũ fuisse: Persas iuss. *Ad Verbum, Ex decẽ millibus sentẽtiarum, Vel opinionũ, Vnam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus Verbis videat lector an alium sensum elicere possit.*

b Et hospitii fœdus cum illis iniisse. *Vel, hospitij necessitudinem cũ illis contraxisse.*

c Ac triremi auro intertexta. *Vel (vt alij) triremi stauarata. Certè intertexta impropriè hic diceretur. At Valla πάρη legit pro πειρῆι.*

d Soluisse vt liberum omni metu.

e Duodecim

A σα θαμ χρυσέῃ κεφαλῇ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τῷ κεφαλῷ αὐτόν. οὗτος δὲ ἄλλως λέγεται ὁ λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῇ ἔμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ὃν μυρίοισι γώμοισι μέζω ὁκόσα ἔχω αἰτήσομαι, μὴ σὺ αὐτὸν ποιήσας βασιλῆα τοιόνδε· σοὶ μὲν ὅτι τοῦ καταστρώματος, καταβιβάσας ἐς κοίλην B ναῦν, ἐόντας Πέρσας, καὶ Περσέων τοῖσι πρώτοισι· τῶν δ' ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερον εἴρηται) ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπέβησε ἐς τὴν Ἀσίην. μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξείνια τε σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος αὖθις ἀκινάκῃ τε χρυσέῳ καὶ τιήρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὖθις λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες "μὲν οὐδαμῇ ἔμοιγε πιστά") πρῶτον ἀλύσατο τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἐών· πρὸς τῷ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἄβδηρα ἵδρυται, ἢ τῷ Στρυμόνος, καὶ τῆς ἠιόνος. ὅθεν δὴ μιν φασὶ βατιεῶαι ὅτι τὴν ναῦν. 318

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, στρατόμενοι ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, D ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλά τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥτις ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ, ὅτι Σουνιόν· τὴν δὲ, τῷ Αἴαντι αὐτῇ ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν λοιπὴν, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς. ἐκ τῶν ἐγίνετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χερὶ ἀκρωτήριον νηός, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἕστηκε δὲ οὗτος τῇπερ ὁ Μακεδὼν E Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἥρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ πρὸς Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, πρὸς Αἰγινητέων δὲ, οὔ· ἀλλ' ἀπαιτέειν αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς

ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἳ ὅτι ἐπὶ χαλκέου ἑξάοι τρεῖς ὅτι τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τῆ Κερκίδι χρητῆρες. μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λείης ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἀριστεῖα δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γνώμης Ἑλλήνων αἰεὶ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ὅτι τῷ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν ἑωυτοῦ καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πολλῶν, ἐνταῦτα πᾶς τις αὐτέων ἑωυτῷ ἐπέθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι. δεύτερα δὲ, ἁπὸ πολλοὶ στέρξεν ἐξεπίστατον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. ἁπὸ μὲν δὴ ἐμωμώσατο· Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἐκείνων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀπὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη παρὰ τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστεῖα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέι, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δὲ μιν ἅρμα τὸ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι. ἀνιέσαντες δὲ πολλὰ, παρὰ ἀπίστα παρέπεμψαν ἀνδρῶν τεσσεράκοντα Σπαρτιητέων λοχαγέας, οὗτοι οἵπερ ἱππῆες καλέονται, μέχρι οὔρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τοῦτον πολλῶν ἀνδρῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται παρέπεμψαν. ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνταῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ὁμοφύλων ἀστῶν, φθόνῳ καταμωρπτέων, εἰκάζει Θεμιστοκλέα, τιμὴν ἐς Λακεδαίμονα ἀπιξιν παρεφέρων, ὡς δικαίως τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐπέσχετο καὶ οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε,

ad Salaminem operæ in pugna nauali. Id quum audissent AEginetæ, aureas stellas tres dedicauerunt, quæ super malum nauis æreum stant apud angulum, proximè Crœsi craterem. Post dispartitam prædam Græci ad Isthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcorũ meritissimo, qui in hoc bello præclarissimè rem gessisset. Eò vbi peruentum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisque sententiam scriptam detulere, quémnam ex omnibus primum & quem secundum iudicarent. In ea autem suum quisque nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisse existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicandis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodam superfederint indicare, in suam quisque patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per vniuersam Græciã omnium Græcorum longè prudentissimus. Ipse tamen quia nõ fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, vt honore afficeretur Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonii & splendidè exceperunt, & magnificè honorauerunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, EVrybiadæ: solertiæ verò ac dexteritatis, Themistocli dederunt, vtrunque oleagina corona donantes: præterea hunc [a]biga quæ apud Spartã erat præstantissima: laudatúmque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarũ, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos vsque fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedæmone Athenas venit, ibi [b]Timodemus vnus ex inimicis eius, alioqui nõ è claris viris, liuore insaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles,

a Curru omniũ qui Spartæ erant præstantissimo. *Vel, pulcherrimo.*

b Timodemus Aphidnæus. *Valla autẽ Ἀφιδναῖος omisit, aut potius nõ legit. quod certè suspectum etiam reddunt quæ sequuntur.*

O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Athenienſis. Atque hæc hactenus.

Artabazus autem Pharnacis filius, vir inter Persas cùm antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegerat: quem vbi traiectu tenus comitatus est, quũ iam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, vtpote Mardonio per Thessaliã Macedoniámque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat nõ diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex præteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus. Tunc verò Artabazus Potidæam obsedit: & suspicatus etiã Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eam autem vrbem tenebant Bottiæi qui è sinu Thermæo fuerãt à Macedonibus eiecti. Hos Artabazus postquam obsidione cepit, in paludẽ deductos trucidauit, vrbémque administrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthũ obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obsidendæ impensius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magistratu de faciẽda proditione transegit, incertum mihi quónam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum est: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum sagittæ postremo inuoluebat, adaptatísque desuper pennis, ad locum de quo conuenerat sagittã emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus est. nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigens, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatæ percussit. Ad quem saucium turba

A ΟΥ̓τω ἔχει τοι· οὔτ' αὖ ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην οὕτω ὑπὸ Σπαρτιητέων, οὔτ' αὖ σὺ ὦ Ἀθηναῖε, ἐὼν Ἀθηναῖος. Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτον εἰρήσθω.

Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, αὐὴρ ὃς ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ παρὰ πολλὸν ἐών, ὃς δὲ τὰ Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἐπὶ γυώμωνος, ἔχων ἐξ μυριάδας στρατοῦ ὃν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, παρεπέμπετο βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ, ὀπίσω παρυώμενος, κατὰ τὰ Παλλήνην εἶχε

B ἄτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδένα λόγον ποιεύμενος ἥκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου ἐπιτυχὼν ἀπήκεσι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελήλακε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς

C δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ κατὰ Παλλήνην εἶχον. ἐνθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην. ὑπονοήσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ τούτους ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων· ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατίσας ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην. τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῶν Χαλκιδικῶν

D ἔθνεϊ καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. ἐξελὼν δὲ τούτους ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐπετάκυνε· προσεῖχε δὲ οἱ προθύμως, ἐσυνετίθετο παραδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὅντινα μὲν τρόπον ἄρχω, ἐγὼ οὐκ ἔχω εἰπεῖν· (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, τοιάδε ἐγένετο· ὅκως βιβλίον γράψειε ὁ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον πέμψαι, ὁ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, ἐξύοντος παρὰ τὰς πτερύγας ἐκκλίξαντες, καὶ περιρράψαντες τὸ βιβλίον, ἐπέξυον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίσιος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος παραδιδοὺς τὴν Ποτίδαιαν. ἐξύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀμαρτὼν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον· καὶ δὲ, βληθέντα, παρεσπάραξε ὄμιλος,

319

ἐπαίσιος

(οἷα φιλέϙ γίνεϑαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα ὃ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαϑον τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς ϛρατηγούς· πρῶτοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλλήνεων συμμαχίη. τοῖσι δὲ ϛρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαϑοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξενον προδοσίῃ, τὸ Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομίζοιατο εἶ) Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαίσϑη ἐλήφϑη. Ἀρταβάζῳ δέ, ὅϛ πολιορκέοντι ἐγ- B γένετο μῆνες τρεῖς μάλιϛα, γίνεται ἀμπωτὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τὸ γεγονὸς ἠμόμφων, παρέσϑαι ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δ' ἐξ δύο μὲν μοῖρας διαδιαπρήξεσθαι, ἐπὶ δὲ τρεῖς ἐπόλοιποι ἔσαν, ἐξ διελθόντας χερσὶ ἔσω εἶ) ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅσην οὐδαμά κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις ἠμόμφων. οἱ μὲν δὴ νέῳ αὐτέων ὐκ ἐπιξάμενοι διεφθείροντο, C τοὺ δὲ ἐπισταμένους Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τὸ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τὸ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἱστέϑησαν οὗτοι τῶν Περσέων πρῶτοι καὶ διέφθειραν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τὸ τοὺς λέγοντας, δεῖ λέγειν ἐμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περι- D ἡμμένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλῆα, οὕτω ἔσχε.

Ὁ δὲ ναυτικὸς ϛρατὸς ὁ Ξέρξεω περιῆμμένος, ὡς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὴν ϛρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέϱωσε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ἐπιλάμψαντος, προΐος στρατελέγετο ἐς Σάμον. αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέϱωσαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλοῦνες ἐπεβά- E τευον. ϛρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδεὸς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω προσελομένου ὁ Ἀμίτρης· ἅτε δὲ μεγάλως πλημμύϱαντες, οὐ προΐεσαν αἰωτέρω τὰ πρὸς ἑσπέρης, οὐδὲ

(vt adsolet in bello fieri) quum concurrisset, subitò reuulsa sagitta, animaduertens libellum, detulit ad magistratus. aderat autē & cæterorum Pallenensiū commilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis autore, non tamen censuerunt Timoxenum esse plectēdum, Scionææ ciuitatis gratia, ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atque hūc quidem in modum Timoxenus proditionis manifestus fuit. Artabazum verò tres iam menses obsidentem ingens æstus maris excepit, & is diutius: vnde barbari videntes locum factum lacunosū, in Pallenen concesserunt. quorum quum duæ partes permeassent eluuiem, tres aliæ supererant, quas vbi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. sed eas tanta maris æstuatio inuasit quanta nunquam extiterat, vt indigenæ aiunt, quūea frequēter illic accidat. Eorū qui nādi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ nauigiis adorti trucidauere. Huius autem æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferunt Potidæatæ hinc causam extitisse, quòd isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in tēplum Neptuni & eius simulacrū quod situm est in suburbanis, impiè gesserant. Hanc fuisse causam illi videntur verè dicere. Eos autem qui superauere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regē reduxerunt ita est actum.

Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto, hyemauit apud Cumam. Idē primo statim vere Samum cōuenit, vbi nonnullæ naues hyemauerant. Eius classis plerique epibatæ erant ex Persis & Medis, ducésque superuenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cuius patruelis Amitres ab eodem ascitus erat istorū collega. Hi vtpote magnōpere percussi, nō audebāt occasum versus producere, ne

vnus quidem: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naues cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore vt Græci in Ioniã irent, sed vt sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quòd ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent. [a] Atque vt se victos mari, ita longè superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonam res Mardonii spectarent. At Græcos excitabat tũ veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidem exercitus pedestris nõdum cogebatur: naues autem in AEginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxãdridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicãdri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EVryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xãthippo Ariphronis filio, hac omni classe AEginam profecta, ad ueniunt eò nuntii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios vt Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi, septem fuerant ab initio, qui coniuratione inter se facta de trucidãdo Stratte Chiorum tyranno, postea cõspiratione patefacta per vnum ex ipsis qui rem detulerat, cæteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt, Spartámque se contulerũt, & tunc AEginam, oraturi Græcos vt in Ioniam nauigarent: ægréq; exoratos Delon vsque perduxêre. Nam vlteriora omnia

a De mari igitur animum abiecerant, sed longè superiorem, &c. ad Verbum, Circa mare igitur animo victi erãt. Vel, animũ cecidêrant. Id est, De rebus igitur mari gerendis spem abiecerant.

A ἐπηναίηκαζε σοφίης· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὸν Ἰωνίου μὴ ἀποσῇ, νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τεσσηκοσίας. οὐ μὲν δὲ προσεδέκοντο γε τὸν Ἕλληνας πρὸς ἐλθόντα ἐλθόσθαι ἐς τὸν Ἰωνίου, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὸν ἑωυτῶν φυλάξειν· καθορέοντες ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νυν τὸν θάλασσαν ἑωυτοὺς ἔσσω τῷ θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν

B Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυνατὸν καὶ κακὸν τοῖσι πολεμίοις ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὑπακούσεσθαι οὐκ πιστεύοντες τὰ Μαρδονίου ῥήματα. τοῦ δὲ Ἕλληνας τό, τε ἔαρ ἐφοίτεον ἤγειρε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὔκω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ

C Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἑτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα τεθνεώτων καταλελεγμένων, οἱ ἄλλοι, βασιλεῖς ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρων

D νος. ὡς δὲ προσεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἱ καὶ ἐς τὸν Σπάρτην ὀλίγῳ τεοτέρω ζωντέων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλθεῖν τοῦ Ἰωνίου, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν· οἳ κατασωθέντες σφι ἐγένοντο, ἐπεβούλευον φάναν Στράτιν τὸν Χίου τυραννεύοντα, ἐόντες ἀρχιὰ ἑταῖροι. ὑπιβουλεύοντες δὲ ὡς φανερὸν

E ἐγένοντο, ἐξενείκαντος τὸν ὑπηρέτην ἑνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἐξ ἐόντες ὑπεξέπεσον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἳ τεοτρέπεσθαι μὲν οὐδεὶς μᾶλλον ἔφη ἢ Δῆλον. τὸ γὰρ τεοσωτέρω, πολὺ

δεινὸν

310

δεινὸν ἐὼν τοῖσι Ἕλλησι, οὔτε τὴν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πολλὰ πλέα ἐδόκεε εἶναι. τῷ δὲ Σάμον ὑπιξέατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. σὺν ἐπιπλέε δὲ τοιούτῳ, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους ὅσον τε ἐς ἑσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλώσαι καταῤῥωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηίζοντων Χίων ὅσον τε πρὸς πρωὶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσον στρατιῆς. χ῎αρ ἐφύλασσον

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος ἔπεμπε κατὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπαῖον γένος, τῷ οὔνομα ἦν Μύς· ἐντειλάμενος πρώτα μὲν χρησάμενον ἐλθεῖν, τὴν οἵην τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὅ,τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν τοὺς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι· (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τὴν πρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι. οὗτος ὁ Μὺς ἐς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος φαίνεται, καὶ μισθῷ πείσας τὸν ὑπόχρεων ἄνδρα, καταβιῶναι τὰ Τροφωνίου. καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν, τὸν Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο. (ἔστι δὲ, καὶ τὰ τοῦ Ὀλυμπίῃ, ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τοῦτο δὲ, ξεῖνόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεων. Θηβαίων δὲ τοῦσι ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι ἀφ' οὗ τόδε· ἐκέλευε σφέας ὁ Ἀμφιάρεος ἀφ' ἑωυτοῦ χρηστηρίων ποιεύμενος, ὁκότερα βούλονται ἑλέσθαι τουτέων, ἑωϋτῷ ἢ ἄτε μάντι χρέεσθαι, ἢ ἄτε συμμάχῳ, τοῦ ἑτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ συμμαχὸν μιν εἵλοντο εἶναι. ἀφ' οὗ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων τοῦσι αὐτόθι κατακοιμηθῆναι. τότε δὲ ἐφάνη μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων. ἐλθεῖν δὴ τὸν Εὐρωπαῖον Μῦν, πρωϊαίτερον φώμενον πρώτα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτῴου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ ὄρος ἱερὸν, καλέεται μὲν Πτῶον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς οὔρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραφίης πόλιος. ἐς τοῦτο δὲ ἱερὸν ἐπί τε προελθεῖν καὶ καλεόμενον τοῦτον Μῦν, κατακοιμηθῆναι.

A Græcis formidolosa erant, cùm locorum ignaris, tum plena hostium esse, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas credẽtibus. Contigítque id rei vt neque barbari supra Samum occidentem versus nauigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem versus, vltra Delon. ita timor medium eorum tuebatur.

B Dum Græci nauigauere in Delon, Mardonius qui in hyber nis apud Thessaliam erat, inde mouens misit ad oraculũ quendam genere EVropeum, nomine Murem, iubens vt quantumcunque sibi liceret peruaderet ad oraculum consultandum: edocuítque quid vellet ab oraculis scire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autẽ nihil aliud quàm de rebus præsẽtibus fuisse. Constat hunc Murem in C Lebadiã venisse, & mercede corrupto quodã indigena Trophonium descẽdisse, & ad Abas Phocensium, ad oraculum: quinetiam prius Thebas adisse. Ibíque tum Apollinem Ismenium consuluisse, quòd illic, quemadmodum in Olympia, fas est in templis scisciscitari oracula: tum quodam non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinũ esse, quòd D quum Amphiaraus optionẽ eis dedisset vtrum mallent vate vti se an auxiliatore: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerũt. eapropter nefas est vlli Thebano illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculum, vt à Thebanis mihi narratur: Murem EVropeum, peruestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludẽ Copaidẽ, ante montem, proximè vrbem Acræphiã. Ad hoc templũ postquam perueniisset is qui Mus appellaretur, E

sequutos eum tres viros publicè delectos ad describenda ea quæ homini respõderentur. & statim antistitè barbara lingua vsam: & qui eos subsequebãtur, stupuisse audictes barbaram linguam pro Græca. Quúmque nescirẽt quid in præsenti negotio agerẽt, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abstulisse, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exarasse, eáque, vt dicebant, lingua Caria: & vbi illa scripsisset, digressum in Thessaliam abiisse. Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nuntium dehinc Athenas mittit Alexãdrum Macedonem Amyntæ filium, [a] tũ quia in eũ propensi erãt Persæ, (quippe cuius sororem Gygæã Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perses, ex qua genuerat Amyntam in Asia, aui materni ferentem nomẽ, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda vrbs Alabanda) tum quia audiebat hospitalem atque munificum esse virũ, Mardonius mittendum duxit: hac præcipuè ratione arbitratus se conciliaturũ sibi Athenienses, populũ & multum & strenuum esse audiens, [b] & qui cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitisset. Quibus sibi conciliatis, spem concipiebat facilè potiundi maris, provt etiam contigisset. nam terrestribus copiis longè sibi superiõr esse videbatur. Ita colligebat suas res fore superiores rebus Græcorum. Cui fortassis oracula illa reddita suadebant vt Athenienſem sibi sociũ ascisceret. His obtemperans, Alexandrum hunc mittebat septimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hũc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gauanes, Aëropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis transgressi superiorem Macedoniã, peruenerunt ad vrbem Lebæam. vbi se ad mercenariam operam regi locauerunt, vnus quidem equis, alter verò bobus,

a Tum quòd affinitate cũ Persis iunctus esset.

b Et quẽ cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuum autorẽ extitisse credebat.

A ἔπεσθαι οἱ τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραψομένους τὰ δοκοῦντα ἔμελλε. καὶ ὡς ἧκε τε τῷ τοῦτον τὸν βάρβαρον γλῶσσαν χρᾶν· καὶ τοὺς μὲν ἑπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θυμῷ ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης αὐτὶ Ἑλλάδος· οὐδὲ ἔχειν, ὅ, τι χρήσονται τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μῦν, ἐξαρπάσαντα πρὸ αὐτέων τῷ ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεχθέντα ἐπὶ τῇ σοφίῃ γράφειν ἐς αὐτῷ. (Φάναι δὲ Καείρη μὲν γλώσσῃ χρᾶν) συλλεξάμενον δὲ, οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅ, τι δὴ ἐν τοῖ λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἀγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μὲν, ὅτι οἱ σοσκηδέες οἱ Πέρσαι ἦσαν. (Ἀλεξάνδρῳ γὰρ ἀδελφεῇ Γυγαίῃ, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀ- C μύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλῆος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι σοσξεινός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα σοσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶ) καὶ ἅλκιμον· τά τε κατ' ὑπὸ θάλασσαν σφι εὐτυχέοντα σοφὶ πανθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθη- D ναίους ἠπίστατο. τουτέων δὲ σοσχομένων, κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν· τάδε γὰρ αὐτῷ καὶ ἐγίνετο. πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι χρέωσσον· οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθε οἱ τὰ σοσήματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτα ἃ σοσλέγει συμβουλεύοντα σύμμαχον Μ Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος ἔπεμπε. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἕβδομος γενεήτωρ Περδίκ- E κης ἐστί, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε. ἐξ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοὶ, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑ-

σοσβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα καὶ ἐθήτευον ὀπὶ μισθῷ σοσὶ τῷ βασιλέϊ, ὁμοῦ, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοιῷ·

321

» ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεπτὰ A
» τῶν προβάτων. (ἔσαν γὰρ τοπάλαι καὶ αἱ
» τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀθανέες χρή-
» μασι, ἢ μόνον ὁ δῆμος) ἡ γυνὴ τοῦ βασιλέος,
» αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσε. ὅκως δὲ ὀπτῷτο
» ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ φητὸς τοῦ Περδίκκεω,
» διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ ὦν αἰεὶ
» τωὐτὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα ἑωυ-
» τῆς. ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθέ οἱ αὐτίκα ὡς εἴη
» τέρας, καὶ φέρει ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ
» τοὺς ἥκοντας, προσημήνατο σφι ἀπαλλάσσειν
» ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. ὁ δὲ, τὸν μισθὸν ἔφα- B
» σκε δίκαιον εἶναι ἀπολαβόντας, οὕτω ἐξιέναι.
» ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκού-
» σας, ἵνα γὰρ τιμωρόκλεα ἐς τὸν οἶκον
» ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε, θεοδμὴς ἡμόμενος,
» Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀπο-
» δίδωμι· δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης
» τε καὶ ὁ Αἴροπος ὡς πρεσβύτεροι ἔσαν σφῶν
» ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ
» παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας
» τάδε, Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοις, πε-
» ριγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου C
» τὸν ἥλιον. περιγράψας δὲ, ἐς τὸν κόλπον τὸν
» χρυσάμπυος ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο
» αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ὡς δὲ ἀπίε-
» σαν. τῷ δὲ βασιλέι σημαίνει τῶν πρέ-
» σβεων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, καὶ ὡς
» σφέων κόρῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ δεδο-
» μένα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀξυθυμίῃς,
» πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. πο-
» ταμὸς δὲ ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι
» οἱ τυτέων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἄργεος ἀπο-
» γονοι "σωτῆρα. οὗτος, ἐπεί τε διέβησαν οἱ Τη- D
» μενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρύη ὥστε τοὺς ἱππέας
» μὴ οἵους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ, ἀπικό-
» μενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν
» πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ
» Γορδίεω· ἐν τοῖσι φύεσθαι αὐτόματα ῥόδα, ἓν
322 » ἕκαστον ἔχον ἑξήκοντα φύλλα, ὀδμήν τε ὑπερ-
» φέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι δὲ ὁ Σιληνὸς λέγεται
» κήποισι ἁλῶναι, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑ-
» πὲρ δὲ τῶν κήπων ὄρος κεῖται, Βέρμιον οὔνομα,

minimus autem natu, minutis pecoribus pascendis. [a] Erant autem priscorum hominū tyrannides in re nummaria exiles, nō solùm populares facultates: adeo ipsi regi sua vxor coquebat cibaria. Hæc quum animaduertisset panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplum quàm erat, idque semper contingere, indicauit marito. [b] Ille re audita, illico ingressus est vt ostentum cerneret, quónam modo quid maius excresceret: móxque accitis mercenariis, vt à sua domo discederent imperauit. Et quum isti dicerent, ita demum se abscedere iustum esse vbi mercedem accepissent: [c] tūc rex mercedē nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumelios⁹) dignā vobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumariū sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Aëropus, stetere attoniti. at puer, Accipim⁹ rex quæ das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pauimento domus solem: circumscriptúmque quum ter in sinum suum hausisset, abiit cum cæteris. [d] Quale autem esset id quod faciebat puer, & quòd data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renuntiauit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquā liberatori immolant posteri illorū qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eū Temenidæ trāsierant, ita vehemens effectus erat vt ab equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebātur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenūm foliorum, fragrātiori odore quā cæteræ: & in quib⁹ (vt fertur à Macedonib⁹) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius,

a Erant enim dū lim regna etiam in re nummaria exilia, non solùm populus. Regis autem vxor illis ipsamet farinam subigebat: sed dū coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excrescebat. Quod quū semper contingeret, id marito indicauit. *Dicit autem τυραννίδες pro τύραννοι. perinde est enim ac si dixisset, Erāt enim olim ipsi quoque reges pecunia inopes. Quod Herodotus subiungit necus mirum videatur quòd rex ipse illos pascendis suis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex Enim faciens Autem, ita hoc interpretatur quod de regis vxore narratur, quasi Herodotus hoc velut argumentum illum inopiæ afferat: ideóque particula adeo additur.*

b At illi, vt audiuit, statim hæc cogitatio animū subiit, *vel, illi in mentem venit*, factum illud, magnū aliquid portendere. ideóque accersitis mercenar. *Ad verbum, Portentū esse [hāc rem] & ad magnum aliquid spectare. vel, tendere. At Valla errorem inceptum ab ἐπῆλθε, prosequutus est in φέρει.*

c Tunc rex, vbi mercedis mētionem fieri audiuit, sole tūc fortè per fumarium, *sine ea minum* domū ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostēdebat autem solem. *Vel, At ego volui hāc mercedem persolue. id est, in mercedem.*

Vel, pro mercede, & μισθὸν dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare illos debere abundè magna mercedis loco ducere quòd salvos illos à se dimitteret.

d At regi quidam ex eius assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepissent, id certo consilio factum esse, renuntiauit. *Nam σὺ νόῳ (rarissimum alioqui loquendi genus) hoc videtur significare. q.d. Gallicè, Et qu'il ne fasoit cela sans y auoir bien pensé.*

per hyemem inacceſſus. Hinc egreſſi poſtquam eam plagã obtinuerunt Temenidæ, cæteram Macedoniam ſubegerunt. Ab hoc autem Perdicca hũc in modum Alexander oriundus eſt: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aëropus, Aëropi Philippus, Philippi [a] Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperiũ. Ita Amyntæ fuit Alexander filius: qui vbi Athenas venit à Mardonio miſſus, ita verba fecit, Viri Athenienſes, Mardonius hæc inquit, Nũtius mihi ab rege venit in hæc verba, Athenienſibus iniurias quas mihi intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionẽ reddito: præterea aliam pro ſuo arbitratu eligant, ſuáque libertate potiantur. Quinetiam eorum tẽpla, ſi mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, reſtituito. Hic nuntius quũ mihi allatus ſit, neceſſe habeo iſta exequi, niſi per vos ſteterit. Ego verò hæc vobis duco dicẽda, Quid inſanitis, bellum regi inferentes, cui nec vnquam præſtare, nec ſemper obſtare poteritis? Noſtis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoque nunc de exercitu qui mecũ eſt: [b] quem ſi ſuperaueritis atque viceritis, nulla vobis (ſi ſapitis) ſpes erit, quum alius multo maior exercitus ſit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, priuari ſolo veſtro, [c] & pro vobiſipſis aſſiduè diſcurrere. imò potius his moleſtiis vos explicate, quum adſit vobis pulcherrima explicandi facultas, quòd ab rege prouocati vt ſocietatẽ belli nobiſcum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me iuſſit Athenienſes apud vos Mardonius dicere. Ego verò de mea in vos beneuolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primùm eã cognouiſtis. Obſecro autem vt Mardonio morẽ geratis, quos animaduerto non ſemper validos fore ad gerẽdum cum Xerxe bellum: quales ſi animaduerterẽ eſſe, nequaquã huc cũ his mandatis veniſſẽ. Quippe regis vires ſupra humanas ſunt,

a Araus,

b Quo ſi potentiores extiteritis, eúmque viceritis (quod nequaquã ſperatis, ſi ſapitis)

c Et ſemper de vita veſtra periclitari. Vos igitur potius in gratiã *cum rege* redite, quum recõciliationis pulcherrima ſe vobis offerat occaſio, regẽ ad hanc propenſum habentibus. Inita nobiſcũ citra dolum & fraudẽ ſocietate belli, liberi eſtote.

A ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐπελθόντες δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταῦτα ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἄεροπος. τοῦ δὲ, Φίλιππος· Φιλίππου δ', Ἀράβαος· τοῦ δὲ, Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους B πεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐμοὶ ἀγγελίη ἧκε τοῦδε βασιλῆος, λέγουσα οὕτω, Ἀθηναίοισι τὰς ἀμπλακίδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ γινομένας πάσας μετίημι. νῦν τε ὧδε Μαρδόνιε ποίεε. τοῦτο μὲν, τὴν χώρην σφι ἀπόδος· τοῦτο δὲ, ἄλλην τινὰ ἑωυτῷ ἐλέσθων αὐτοὶ ὁκοτίνα ἂν ἐθέλωσι, ἔόντες αὐτόνομοι. ἱρά τε πρήσσοντα σφι (εἰ δὴ βούλονταί γε ἐμοὶ ὁμολογέειν) αὐορθώσαν, ὅσα ἐγὼ C συνέφρησα. τουτέων δὲ ἀπιγμένων, αἰανὲς οὐκ ἔσται μοι ποιέειν ταῦτα, ἢν μὴ ὑμέτερον αἴτιον γένηται. λέγω δ' ὑμῖν τάδε, Νῦν τί μανέεσθε πόλεμον βασιλέϊ αἴτιοι γενόμενοι; οὔτε γὰρ αὖ ὑμέας ἀρκέσει, οὔτε οἷοί τε ἔσεσθε αὐτέχειν τὸν πρόσω χρόνον. εἴδετε μὲν δὴ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα· πυθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρεοῦσαν στρατιήν· ἢν ὑμῖν εὐτυχήσωμεν, ὥστε καὶ ἐμὲ ὑπάρξαι Κάλλιστα, καὶ νικήσαντε, (τῶν γὰρ ὑμῖν οὐδεμίη D ἐλπὶς, εἴτε δὴ φρονέοιτε) ἄλλην παρέξομαι πολλαπλησίην. μὴ ὦν βουλήσεσθε παθοῦσαι κακὰ βουλευόμενοι βασιλέϊ, χρεώμενοι μὲν τῆς χώρης, δόντες δὲ αἰεὶ τοῖσι ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλλάξασθε. πρέπει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλῆος ὑμῖν ὡρμημένου· ἐστὲ ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμήλικες σοφίην τε ἐπιδεδεγμένοι οἵη τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα ὦ Ἀθηναῖοι ἐκελεύσατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ τοῦ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἕνεκα ἐμεῦ, οὐδὲν λέξω. οὐ γὰρ αὖ νῦν πρῶτον ἐπίστασθε. προσχήζω δ' ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. συνοίσει γὰρ ὑμῖν οὐκ ὀλίγα. οὐκ οἷοί τε ἐσόμεθα ὑμῖν τὸν πρόσω χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐπιόντα τὸν ἐπ' ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τοιούσδε. καὶ γὰρ δυνάμιος ὑπερφόρου ἡ βασιλῆος ἐστὶ

a παῖς ἦν πατὴρ ἦν

B πεμφθεὶς ὑπὸ πεμφθείς

C συνέφρησα ἐπέφρασα

D πολλαπλησίην πολλαπλασίην

E δόντες δόσιν

» καὶ χεὶρ ἐπαφμήκης. ἐὰν οὖν μὴ αὐτίκα ὁ- A & manus prælonga. [a] Quòd nisi properè assẽtiamini magna pollicẽtibus, quippe ex æquo fœdus facere volẽtibus, timeo vestram vicem, qui ex omnibus sociis & maximè in via habitatis, & soli semper præcipuam cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam. [b] Itaque inducite hoc in animum quod magnopere est è vestra dignitate, quũ rex magnus vobis Græcorum solis iniurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexãder. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari societatem Athenienses quum audissent Lacedæmonii, id ne fieret vehemẽter extimuerunt, reminiscentes oraculorũ, fatale esse vt ipsi cum cæteris Doriẽsibus è Peloponneso eiicerentur à Medis pariter & Athenien sibus. ideôque sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sanè contigit vt concioni adessent Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienses tempus, probè scientes fore vt Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuntium ad societatem contrahendam. quare de industria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis sententiam suam. Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nũtii Spartanorum, ita loquuti sunt, Nos verò misere Lacedæmonii oratum vos ne quid noui in Græciã agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis: quòd id neque iustũ sit vllo modo, neque decorum cùm aliis Græcis, tum præcipuè vobis: ídque multis de causis. Vos enim hoc bellum excitastis etiam nobis inuitis, & propter imperium vestrum est decertatum: quod certamen nunc in vniuersam Græciam emanauit: [c] cuius totius vos præcipui authores fuistis, & Græcis causa seruitutis, res nullo pacto tolerãda. quum præsertim constet Athenienses semper & iam inde à priscis temporibus vindicasse permultos homines in libertatem. Et tristem quidem conditionem vestram dolemus, quòd iam bis prouentu frugum fraudati estis, & iam domibus quæ diutæ sunt caretis. quo nomine Lacedæmonii

a Nisi igitur statim cum illis paciscamini, luculentas conditiones vobis proponentibus, quibus pacisci volunt.

b Enimuero morem gerite. magni enim vestra refert, regem magnum vobis solis Græcorum iniurias condonare, & amicitiam vobiscum inire velle.

c Adde quòd Athenienses, qui horum omnium autores extiterũt, primos ex Græcis iugum seruitutis subire, res est profectò intoleranda. quum præsertim vos constet semper & iam inde à prisc. Et legatur ἡλίκης δουλοσύνης.

» μολογήσητε, μεγάλα παρατεινόντων ὅτ' οἱ- B
» σι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω τὸν ὑ-
» μέων, ἐν τείσῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν
» συμμάχων πάντων, αἰεί τε φθειρομένων
» μοιρίων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν χώ-
» ρην ἐκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε. πολλοῦ γὰρ ὑ-
» μῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας
» μοιρίοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἁμαρτάδας ἀ-
» πιεὶς, ἐθέλῃ φίλος γενέσθαι. Ἀλέξαν-
δρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δὲ, C
πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας,
ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθη-
ναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων, ὡς σφέας
χρεὼν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκ-
πίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε
καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισάν μὴ ὁμο-
λογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τε
σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέ-
πιπτε ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κα-
τάστασιν. ἐπωρέμενοι γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἔρχε- D
τείοντες, ἵνα ἐπακούσωσι ὅτι ἔμελλον Λα-
κεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἥκοντα παρὰ τοῦ
βαρβάρου ἄγγελον ὅτι ὁμολογίην· πυθό-
μενοί τε, πέμψειν ἐπὶ τάχος ἀγγέλους. ὑπὸ-
τηδες ὦν ἐποίεον, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λα-
κεδαιμονίοισι τὴν ἑωυτῶν γνώμην. ὡς δὲ
ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, ἔλεγον ταῦτα
» μβυοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡ-
» μέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομέ-
» νους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατ' D
» τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐνδέχεσθαι πα-
» ρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς,
» οὔτε κόσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων
» οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ ἧσσα πάντων ἦκεν,
323 » πολλῶν εἵνεκα. ἐγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλε-
» μον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομένων, καὶ περὶ
» ὑμετέρας ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει
» ἐς πᾶσι τὴν Ἑλλάδα. δεινόν τε, τούτεων ἀ-
» πάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἕλ-
» λησι Ἀθηναίους, οὐδαμῶς ἀναεκτόν· οἵτινες E
» αἰεὶ κατὰ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθε-
» ρώσαντες αὐθρώπων. πιεζομένοισι μὲν τοῖσι
» ὑμῖν συνωδύνη, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστέρησθε
» δίξων ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθορήσθε χρόνον ἤδη
» πολλόν. αὐτὶ δὲ τούτεων ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε

vobis ac cæteri ſocii ſpondent ſe vxores veſtras & omnia ad bellū inutilia [a] proximè domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque verò vos Alexãder Macedo ſeducat, [b] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed nō idem veſtra facere intereſt, ſi rectè ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neque verum. Hæc quum nuntii dixiſſent, Atheniēſes Alexandro ita reſponderunt, Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiā maiores eſſe quàm noſtras, vt id [c] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus valebimus. Vt autem ſocietatem cū barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tētes, neque nos, ſi tu tentaueris, perſuadebimus. [d] Tu verò renuntia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum, quorum ille, nihil penſi habens, & templa & ſimulacra incendit. [e] Tu quoque poſthac cum iſtiuſmodi oratione ne committas vt Athenis videaris, néve per ſpeciē emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. nolumus enim te ingratum quippiam ab Atheniēſibus pati, quibus & hoſpes & amicus es. Hæc Alexandro reſpōderunt. nuntiis autem Spartiatarum iſta, [f] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, ſanè humanū eſt: neque hoc verētes eos turpe eſt veniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet: quoniā neque tantū auri vſquā gentium eſt, neque regio vlla ſpecie & bonitate præſtans, quam nos accipientes, vt cum Medis ſentiremus, ad tradēdam ſeruituti Græciā induceremur. Quod ne faciamus, etſi velimus, multa & magna nos dehortantur: primū atque idem maximū, quòd deorū ædes effigieſque incēſæ pariter & obrutæ ſūt, quas

a Ad rem domeſticā pertinentia.

b Poſtens. *idoſt, exornans.*

c Nihil opus ſit.
d Atque adeo nunc renuntia Mard.
e Tu quoque ne poſthac in conſpectū Athenienſium venias orationē huiuſmodi adferens: neque, dum in nos officioſus eſſe videris, *vel bene de nobis mereri*, ad cōmittenda nefaria nos hortare.
f Veritos quidē eſſe Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: ſed tamen turpe eſſe videtur, vos qui ſciretis qua ſint animi magnitudine præditi Atheniēſes, eo metu correptos fuiſſe. quoniam neque tantum, *&c. Vt ſit ſenſus, illum quidem timorem, humanum fuiſſe, id eſt, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenitæ profectum eſſe: non debuiſſe tamē Xerxem in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Atheniēſium magnitudinē animi perfectam haberent. Simplicior tamen eſſet ſenſus, & ad verba iſta quæ ſequūtur, accommodatior, ei μὴ πεπρωμένον ἐτύγχανε ἐπίσασθαι, ſi αἰχρῶς cum ὀπίσαμενοι iungi poſſet, eo modo quo dicitur κακῶς ὀπίσασθαι & κακῶς εἰδέναι, pro οὐκ ἐπίσασθαι. Sed & φρόνημα ſimpliciter pro propoſito ſeu mēte poſſimus etiam fortaſſe accipere, cum Valla.*

A καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πόλλα· ὅτι θρέψειν ἔστ' αὐ ὁ πόλεμος ὅδε συνεχέσηκη. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λείνας Μαρδονίου λόγον. τοῦτο μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστὶ (τύραννος γὰρ ἐὼν, τυράννῳ συγκατεργάζεται) ὑμῖν δὲ οὐ ποιητέα, εἴπερ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ὀπισάμενοι, ὡς βαρβάροισί B ἐστι οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀληθὲς οὐδέν. ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ τοῖς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε, Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ὀπισάμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῶν Μήδων δύναμις ἢπερ ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἑλεύθερίην ἑλευθερίης γλιχόμενοι, σχετλιόμυθοι, ἀμυνόμεθα οὕτω ὅκως ἂν δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν, οὔτε ἡμέες πειθόμεθα. νεῦ τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐ- C τὴν ὁδὸν ἴῃ τῇπερ καὶ νεῦ ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ. ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοι μὲν ἐπέξιμεν ἀμυνόμυοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι, τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίαν ὄπιν ἔχων, ἐνέπρησε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τὸ λοιπὸν λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ὀπτάνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δο- κέων χρηστὰ ἐπουργέειν, ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἀ- χάριν τοῖς Ἀθηναίων παθεῖν, ἐόντα τοῖ- D ξενόν τε καὶ φίλον. τοῖς μὲν Ἀλέξαν- δρον ταῦτα ὑπεκρίναντο· τοῖς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους, τάδε, Τὸ μὲν δεῖσαι Λα- κεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρ- βάρῳ, κάρτα ἀνθρώπιον ἐῶ. ἀτὰρ αἰ- σχρῶς γε οἴκατε δεδιέναι ὃ Ἀθη- ναίων φρόνημα ἀρρωδήσαι· ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμοῦ τοσοῦτος, οὔτε χώρη κάλ- λει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμυνοι, ἐθέλοιμεν ἂν μηδίσαν- E τες, καταδουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολ- λά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ ἀναγκά- ζοντα ταῦτα μὴ ποιέειν, μηδ' ἐῶ ἐθέλο- μυν. πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρη- σμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι

» ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει πρωρέφν ἐς τὰ μέγι- A
» στα μᾶλλον ἢ παρ' ἐμολογέφν τῷ ταῦτα ἐργα-
» σαμένφ. αὖτις δὲ, ὃ Ἑλλωικὸν ὅμαιμόν τε
» καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἱδρύματά τε κοι-
» νὰ καὶ θυσίαι, ἤθεά τε ὁμότροπα. ὧν καὶ
» τοιοῦδε ἕνεκα χρὴ Ἀθηναίους οὐκ ἂν βλ
» ἔχοι· ὑπίσω δέ τε οὕτω, εἰ μὴ τοιούτοι ἐ-
» τυγχάνετε ὑπισάμενοι. ἔστ' αὖ καὶ εἷς πε-
» ριῇ Ἀθηναίων, μηδαμᾶ ὁμολογήσοντας ἡ-
» μέας Ξέρξῃ. ὑμέων μὲν τοι ἀγάμεθα τὴν
» προθυμίην, τὴν πρὸς ἡμέας εὐσεβίην, ὅτι B
» προείδετε ἡμέων οἰκηφορημένων οὕτω,
» ὥστε ὑπερφρόνεαν ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας.
» καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἀκαπεπλήρωται· ἡμέες
» μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅκως ἂν ἔχωμεν,
» οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας. νῦν δὲ ὡς οὕτω ἐ-
» χόντων, σταθμῷ ὡς τάχιστα ἀκπέμπετε.
» ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἐχὸς χρόνου
» παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμε-
» τέρην· ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα πύθηται τὴν
» ἀγγελίην ὅτι οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡ- C
» μέων προσεδέετο. πρὶν ὧν παρῆναι ἐκεῖνον ἐς
» τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας χρεὸς ἐστὶ βοηθῆ-
» σαι ἐς τὴν Βοιωτίην.

nos in primis vltum ire neceſſe eſt potius quàm cum iis fœderari qui iſta fecerunt: deinde, quum ſimus Græci eiuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & ſana & ſacrificia communia ſũt, & mores adſimiles, eorum proditores fieri Athenienſes, nõ bene haberet, [a] Ex quo, ſi antea neſciebatis, nunc ita accipiatis, dũ vel vnus Athenienſium ſupererit, nunquam nos conuenturos eſſe cum Xerxe. Veſtram autem erga nos prouidentiam, [b] quòd conſulatis nobis domo carentibus ita vt domeſticos noſtros alere velitis, gratam habemus: [c] & licet beneficium veſtrum cumulatum ſit, nos tamen ita illud tolerabimus vt nihil vobis moleſtiæ adferamus. Quod quum ita ſit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (vt nos coniectamus) non diu differet barbarus ingredi regionẽ noſtram: ſed ſimulatque acceperit nuntium nos nihil eorum eſſe facturos quæ orauit, aderit. qui antequam adſit in Attica, tẽpus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

a Atque adeo hoc ſcitote ſi antea neſciuiſtis.

b Quòd ita nobis proſpiciatis quorum euerſæ ſunt fortunæ, vt alere domeſt. noſtros velitis.

c Ac vos quidẽ beneuolentiæ officio plenè iam defuncti eſtis: nos verò quibus poterimus modis nos ſuſtentare pergemus, nihil vobis faceſſendo negotii. *Negant enim ſe velle vti beneficio illo quod obtulerunt Lacedæmonij; cuius tamen gratiam illi habeant non minus quàm ſi vterentur. Ideóque χάρις ἀκπεπλήρωται referendum eſt ad id quod obtulerunt Lacedæmonij, quamuis non præſtiterint. q. d. Iam nos vobis abundè obſtrinxiſtis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos eſſe vos dixiſtis.*

HERODOTI Halicarnassei historiarum liber nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων ἐννάτη, ἐπιγραφομένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

HOC ab Athenien-
sibus reddito re-
sponso Lacedæmonii Spartam reuertérũt. Mardonius autem, posteaquam regressus ad eum Alexander Athenien-
sium responsa indicauit, mouẽs è Thessalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellũ sumẽs [a] Thessalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat corũ quæ hactenus egerant, vt etiam multo studiosius Persam inducerét. E quibus Thorax Larissæus & Xerxem effugiẽtem deduxerat, & tunc Mardonium propalam deducebat in Græciam. [b] Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: suadẽdóque non sinebant progredi longius, quòd negarent vllum locum ponẽdis castris opportunioré esse quàm illum, vbi subsidens consequeretur vt omnem Græciam sine prælio subigeret. Arduum enim esse vniuersis etiam hominibus vi subigere Græcos inter se conuenientes: quod & antea cognouissét. Si verò feceris (dicebant) quod nos suademus, occupabis nullo negotio validissima quæque illorũ consilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes sũt in ciuitatibus: missa pecunia Græciam ad factionem rediges: hinc eos qui tecum non sentient, admotis copiis facilè expugnabis. Hæc Thebani suadebant: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi fastu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præsertim sperans in-

a At Thessaliæ duces adeo non pœnit *Vel, Thessa lia principes. aut, primores.*

b Porro quũ in Bœotiam peruenissét exercitus, Mardoniũ adeun tes Thebani, cõsilium illi dabãt, nullum locũ illo castris ponendis opportuniorem esse dicentes: neque vlterius progredi eum finebant, sed ibi considentem dare operam volebant vt Græciam vniuersam sine prœl. subigeret.

Οἱ μὲν, ταῦτα ὑποκρινάμενοι Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπονοσφίσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε τὸν στρατὸν κατὰ δὴ τοῦ Ἀθηναίους. ὅκου δὲ ἐκάστοτε γένοιτο, τούτους παρελάμβανε. τῶν δὲ Θεσσαλίης ἡγεμόνων οὔτε τὰ πρηχθέντα μετέμελε σφέων, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον Ξέρξην· καὶ συμπροθυμέοντο Θώρηξ ὁ Λαρισαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ πρεῖκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χώρος ἐπιτηδειότερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου. σφέας δὲ ἐᾶν ἰέναι ἐπὶ κατέρω, ἀλλ' αὐτοῦ ἱζόμενον, ποιέοντα ὅκως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψηται. τῷ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἑλλήνων ὁμοφρονέοντας, οἵ περ καὶ πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι προσγίνεσθαι καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποινὰς τὰ ἡμεῖς πρήσσομεν, (ἔφασαν λέγοντες) ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἰσχυρὰ βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλισι· πέμπων δὲ, τὴν Ἑλλάδα ἁλώσῃσι· σοὶ δὲ τοῦτον δοῦναι τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηϊδίως μετὰ τῶν πιστεόντων καταστρέψασθαι. οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἅμα μέν οἱ δεινὸς ἐνέσκηπτο ἵμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἑλεῖν· ἅμα μὲν ὅτι

ποινὰς

ἐπ' ἀγνωμοσύνῃ, ἅμα δὲ πυρσοῖσι δηλώσοντας ἐόντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς ὡς δὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν οὐδὲ τότε εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἔν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπευθάνετο εἶναι, ἔν τε τῇσι νηυσί, αἱρέει τε ἐρῆμον δὴ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλέος αἵρεσις ἐς τὸν ὑστεραίην τοῦ Μαρδονίου ἐπισταμένῳ, δεκάμηνος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήῃσι ἐγένετο Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουνιχίδην, ἄνδρα Ἑλλήσποντιον, φέροντα τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπορθμεύσατο. ταῦτα δὲ τοδούτεῳ ἀπέστελλε, προεχων μὲν τὴν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφέας ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δορυαλώτου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ἐν ἐωυτῷ. τουτέων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουνιχίδην ἐς Σαλαμῖνα· ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλήν, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδονίου. τῇ δὲ βουλῇ τῶν Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἔδοξε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον τὸν περὶ Μουνιχίδης προενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε οἱ καὶ ταῦτα ἐφαίνετο. Ἀθηναῖοι δὲ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, οἱ δὲ Ἑλλήσποντιον Μουνιχίδην, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γνωμένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυθάνονται τῶν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες ὃ γενόμενον. ζηλοτυπήσασαι δὲ γυνὴ γυναικὶ, καὶ παρὰ λαβοῦσα, ὅτι τῷ Λυκίδεω οἰκίῳ ἥεσθαι αὐτοκελέες· ἐς κατὰ μὲν ἦλθε αὐτὸ τὸν γυναῖκα, τὰ δὲ τὰ τέκνα. ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν περ ἐδέχοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἤλπιζον τιμωρήσοντά σφι, ἐν δὲ ἤμυον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ ὀλαίτερα ἐποίεον, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πρῶτα, καὶ αὖτις διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐσβαλόντα βάρβαρον ἐς τὴν

censis per insulas ignibus declaraturum se regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienses ne tunc quidem inuenisset, sed plerosque eorum in classe ad Salaminē esse audiret, vrbem cepit desertam, decimo mense quàm fuerat ab ipso rege capta. Eò postquam venit, mittit ad Salaminem Murichidē quēdam Hellespōtium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non benevolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Is vbi in senatum venit, Mardonii mandata exposuit. è senatoribus Lycidas sententiam dixit, Satius videri sibi esse vt ea quæ Murichides apud senatū diceret, ipsi admittentes ad populum referrēt. Hæc ille dicebat siue quòd pecuniā à Mardonio accepisset, siue quòd id sibi probaretur. Quod simulatque audiere Athenienses, tam ii qui ex cōcilio quàm qui extra concilium erant, indignè ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibúsque interemerunt: Hellespontium verò Murichidem dimiserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Athenienſium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendētes, vltrò domū Lycidæ adiere, hominísque vxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc autem in modum Atheniēses in Salaminem transierunt: Quandiu ipsi copias è Peloponneso venturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere statiua: at vbi & socii tardiusegniúsque agunt, & Mardonius aduentās iam esse in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem traiecerunt, nūtióſque in Lacedæmonem miserunt cōquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarū esse

Atticam ingressum, neque cum ipsis ei in Bœotiam occurrisset: tum admonitum eorum quæ sibi, si ad eũ deficere vellent, Mardonius spopondisset: tum prędictum, nisi præsidio ipsis essent, se aliquod per semet remediũ inuenturos. Agebant autem per id tempus Lacedæmonii solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebãt. ad hæc murum sibi in Isthmo extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos posteaquam nuntii Athenienſium Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarensium ac Platæensium legatos, ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienſes ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cùm nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis conditionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus: nos tamẽ pudore [a] Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quãuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi nõ ignoremus cõducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quàm bellum gerere, tamẽ spõte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos præstamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deueneratis ne paciscerẽmur cum Persa, posteaquã cõpertam habuistis sententiã nostram, nequaquã prodẽdi Græciam, & murum quẽ in Isthmo inædificabatis absoluistis, nullã habetis Athenienſium rationem: & quum cõueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticã esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens vsque succensent quòd non estis officio functi: quod superest, vt primo quoque tempore nobiscum copias mittatis iubẽt: quò barbarũ in Attica (quoniam [b] in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra, vbi cãpus Thriasius appositissimus erit ad dimicandũ. Hæc vbi accepere

A Ἀτθίκην, ἀλλ' οὐ μετ' σφέων ἐωτίασθαι ἐς τὴν
Βοιωτίδα· ἅμα δὲ, ὑπομνήσαντας ὅσα σφι
ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλόμενοι δώσειν·
ταῦτα εἶπέ τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοι-
σι, ὡς καὶ αὐτοί τινα ἀλεωρὴν εὑρήσονται. ④
γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὥρταζόν τε τότον τὸν
χρόνον, καὶ σφι ἐν Ὑακίνθια· ταῦτα πλείστου
ἦν ἄγαλμα τὰ τοῦ θεοῦ ποιεύμενα. ἅμα δὲ τὸ
τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον. καὶ ἤδη
ἐπάλξεις ἐλάμβανε. ὡς δὲ ἀπίκοντο
B ἐς τὸ Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀ-
θηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων
ἄγγελοι καὶ ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε
ἐπελθόντες ὅτι τοὺς ἐφόρους, Ἔπεμψαν ἡ-
μέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασι-
λεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὸ χώρεον ἀπόδι-
δοῖ. τοῦτο δὲ, συμμάχους ἐθέλοι ὅτι ἴσην τε καὶ
ὁμοίην ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.
ἐθέλοι δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ ἡμετέ-
ρῃ δίδοναι, τὴν αὐτὸς ἑλώμεθα. ἡμεῖς δὲ,
C Διά τε Ἑλλήνιον ἀιδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλ-
λάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ κα-
ταινέσαμεν, ἀλλὰ πρῶτα τε ἀπειπάμεθα,
καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κα-
ταπροδιδόμενοι· ἔπισάμενοί τε ὅτι κερδα-
λεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλ-
λον ἢ περ πολεμέειν· οὐ μέν τοι τάδε ὁμολογήσο-
μέν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μέν ἡμέτερον οὕτω ἀ-
χάριστον ἐὸν νέμεται ὅτι τοῦτο Ἕλλησι· ὑ-
μεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι
D μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἔζε-
μάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι
οὐδαμᾶ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ
ὅτι τεῖχος ὑμῖν ἔστι τὸ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον
ἀτελές ἐστι, καὶ δὴ λέγον τάδε τὴν Ἀ-
θηναίων ποιέεσθε· σεωθέμενοί τε ἡμῖν τὸν
Πέρσην αἰτιώσεσθαι ἐς τὸ Βοιωτίδα, προ-
δεδώκατε, προεῖδετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν
Ἀτθίκην τὸν βάρβαρον. ἐς μέν νυν τὸ πρέον
Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμνήκασι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε
ὅπῃ τηδέως. νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα
ἡμῖν ἐκπέμπειν, ὡς αὐ-
τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀτθίκῃ. ἐ-
πειδὴ γὰρ ἡμῶν τῆς Βοιωτίης, τῆς γε ἡ-
μετέρης ὅπῃ τηδειώτατόν ἐστι μαχέσασθαι ὁ
Θριάσιον πεδίον. ὡς δὲ ἄρα ἀκουσθῆναι οἱ

a Iouis Græci,

b Bœotia frustrati sumus. *id est, spe confligendi cum hoste in Bœotia.*

ἔφορει ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ἀπο-
κρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ ὅτι δέκα ἡμέρας ἐποίεον, δῆλα ποιεῖ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πρήσσοντες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἤδη τοῖχος τέλεϊ. οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν ὅ αἴτιον, δι' ὅτι ἀπικομένου μιν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο τοιήνδε μιν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο· καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι οὐδέν. ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικήν, οὔκω ἀπετετείχιστο. ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως καταῤῥωδηκότες οὐδὲν Γέρσας. τέλος δὲ, τῆς τε σωτηρίου καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων ἐγίνετο τοῖος τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οἰωνό-
326 μαντις, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τοῖσι ἐφόροισι ἕνα ἕκαστον ἐπύθετο πρῶτα λόγον τὸν δὴ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Χίλεος, ἔλεγε, Ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος ὄντος τοῦ Ἰσθμοῦ ἑλλησποντίου κατερρος, μεγάλαι χλισιάδες ἀναπεπέασται ἐς τὴν Πελοπόννησον τὴν Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσακούσατε πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον. ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ, οὐ φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φοιτήσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς ἤδη ἐούσης πεμπτοῖσι πεντακισχιλίοισι Σπαρτιητέων, καὶ ἑπτὰ τοῖσι ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλωτέων, Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου ὑπιτάξαντες ἐξάγειν. ἐγίνετο μὲν ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἦν δὲ μὲν, ἔτι παῖς, ὁ δὲ, τούτου ὅτι βραχὺς τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι τοιοῦτος, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δείμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε· θυομένῳ οἱ ὅτι τῷ

ephori, responsum in diem posterum distulerunt, postero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuersi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluserè, ad finémq; perduxere. [a] Non ausim dicere hãc fuisse causam cur isti tantopore soliciti fuerint, quum Alexãder Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quàm vt sibi Isthmus inædificaretur, putantes nõ amplius se quicquam Athenienſibus indigere. At sub aduentum Alexãdri in Atticam, muro quẽ extruebant nondũ perfecto, Persas vehementer extimescebant. Tandem & responsum & exitus Spartiatarum fuit huiusmodi: Pridie quàm iam vltimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potẽtiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiũt nobiscum, sed cum barbaro, quamuis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sũt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quàm aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat. Hoc Chileus consilium dedit. quod in animum admittentes ephori, cõfestim nihil colloquuti cũ nuntiis qui à ciuitatibus venerãt, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset [b] dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Pliſtarchi Leonida geniti: sed quũ is puer esset, Pausanias præfectus est, qui eius patruelis erat & idẽ tutor. nã Cleõbrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, iam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murũ extruebãt in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autẽ ab Isthmo copias Cleõbrotus ob eam causã quòd sibi inter sacrificãdum aduersus

a Cur autẽ antea quidẽ, quum Alexander venit Athenas, tam anxiè obstiterint quominus Athenienses Medorũ partes sequerentur, tum verò nihil de hac re soliciti fuerint, huius rei causam aliam adferre non possum quàm quòd murum Isthmi extruxerant, séque iam Atheniensium opera nil opus habere existimabant: at quũ Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promouebant, Persas vehementer extimescẽtes. Tandem verò & respons. &c. *Valle imposuit vocabulum ἄλλό γε quod innxit cum proximè præcedẽtibus verbis, quum ad τὸ αἴτιον ferantur, hoc modo,* οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον ἄλλό γε ἢ ὅτι, &c.

b Emiserunt, septenis helotibus circa vnumquẽque collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, reperiuntur pag. 597.*

Persã sol in cælo obscuratus es-
set. Elegit autem Pausanias sibi
collegam EVryanactem Doris
filium, suum gẽtilem. His copiis
è Sparta cum Pausania profectis,
nuntii de illarum profectione i-
gnari, vbi dies illuxit, ephoros
adeunt, habentes in animo abire
in suam quique ciuitatem. Vbi
adierunt, ita verba fecere, Vos
quidem Lacedæmonii desidentes hîc Hyacinthia agitis, ac lu-
ditis, sociis proditis: Athenienses
verò, vt à vobis læsi, & ob penu-
riam sociorum, ita vt poterunt
cum Persa transigent. Soluta au-
tem societate vobiscum, palàm
est nos, quum regis fuerimus so-
cii, militiæ comites futuros in
quamcunque regionem nos illi
educent. Inde vos discetis quid-
nam vobis ex ea re sit euenturũ.
Hæc loquutis nuntiis Ephori iu-
reiurãdo interposito dixere suas
se copias putare in Orestio esse,
tendentes aduersum peregrinos.
Peregrinos enim barbaros ap-
pellabant. Hoc illi non intelligẽ-
tes, quid diceretur scisciabãtur.
Sciscitati, & rem omnem edocti
atque stupefacti, quamcelerrimè
abiere ad illos insequendos, & cũ
iis quinque millia finitimorum
Lacedæmoniorum delecta. His
Isthmum versus ire maturanti-
bus, Argiui, vbi primùm audiere
copias è Sparta cũ Pausania pro-
fectas, præconem, quem optimũ
è diurnis cursoribus inuenerũt,
in Atticam mittunt ad Mardo-
nium: qui videlicet antea rece-
perant se futuros impedimento
quominus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas perue-
nit, Mardoni, inquit, misertit me
Argiui nuntiatum tibi iuuentu-
tem è Lacedæmone esse progres-
sam, seque ne illa progrederetur
præstare nequisse. Ad hæc tu bo-
num consilium adhibe. Hoc ille
loquutus, retrò abscessit. Quo au
dito Mardonius iam nõ fidebat
amplius perstare in Attica: vbi
ideo hactenus immoratus fue-
rat quòd audire cuperet ac scire
quid ab Athenien sibus ageretur,
neque populans neque lædens
Atticum agrum, assiduè sperans
fore vt secum illi paciscerentur.

A Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ.
τοῦσι μὲν δὴ ἐνθαῦτα Παυσανίης ΕΥ-
ρυάνακτα τὸν Δωριέος, ἄνδρα οἱ κήδεα
τῆς αὐτῆς. τοῖσι μὲν δὴ σφι Παυσανίης ἐξε-
λελυθήσαν ἔξω Σπάρτης. οἱ δὲ ἄγγελοι,
ὡς ἡμέρη ἐγεγόνεε, ἅσσα εἰδότες τοῦ τῆς
ἐξόδου, ἐπῆλθον ὅτι τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ
ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ὅτι τῆς ἑ-
ωυτοῦ ἕκαστος. ἐπελθόντες δὲ, ἔλεγον τάδε,
Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῇδε μέ-
B νοντες, Ὑακινθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, κα-
ταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δέ,
ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χρηστά τε συμ-
μάχων, καταλύσονται τῷ Πέρσῃ ὕστερον ὅκως
ἂν δυνῶνται· καταλυσάμενοι δέ, δῆλα δὴ
ὅτι σύμμαχοι βασιλῆος γενόμεθα, συ-
στρατευσόμεθα ὅτι τάχιστα ἂν ἐκεῖνοι ἡγέων-
ται· ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε ὁκοῖόν
τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνῃ. Ταῦτα λεγόν-
των τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ὅτι ὄρκου,
C καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὀρεστείῳ στίχον τινὰς ὅτι
τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβά-
ρους. οἱ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπηρώτεον ὅ τι λε-
γόμενον· ἐπειρωμένοισι δὲ, ἐξέμαθον πολὺ ὅ
τι ἐόν. ὥστε ἐν θυμῷ μεγάλῳ γενόμενοι, ἐπορθέοντο
τοῦ τάχιστα διώκοντες. σὺν δὲ σφι, τῶν πε-
ριοίκων Λακεδαιμονίων λοχάδες πεντακι-
χίλιοι ὁπλῖται τοῦτο ἐποίεον. οἱ μὲν
δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεί
τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μὲν Παυσανίεω
D ἐξελελυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κή-
ρυκα, τῶν ἡμεροδρόμων αἰθυσσόντων τὸν ἀέρ-
σον, ἐς τοῦ Ἀττικήν, πρότερον αὖτις Μαρδο-
νίῳ ἐσοδεξάμενοι φήσειν Λακεδαιμονίην
μὴ ἐξιέναι. ὃς ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθή-
νας, ἔλεγε τάδε, Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀρ-
γεῖοι φράσοντά τοι ὅτι οὐκ Λακεδαίμονος ἐξ-
ελήλυθε ἡ νεότης, τὸ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἐ-
χειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦ-
τα τύχαν τε βουλεύεσθαι. ὁ μὲν δὴ, εἰ-
E πὰς ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω· Μαρδόνιος
δὲ οὐδαμῇ ἔτι προθύμως εἶχε μένειν ἐν τῇ
Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν πυ-
θέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰ δύναιτο πρὸς Ἀθη-
ναίων, οἱονδήποτε ποιήσασθαι· καὶ οὔτε ἐπήμαινε
οὔτε ἐσίνετο χώρην τὴν Ἀττικήν, ἐλπίζων
μάλιστα πάντων τὸν χρόνον ὁμολογήσειν σφέας·

ἐπεὶ

ἐπεὶ ὃ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὴν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοῖς μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ τι ὀρθὸν ἦν τεῖχέων ἢ τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ἐξέλαυνε τῶν δὲ εἵνεκα. ὅτι ἵππασίμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀττικὴ, εἴτε νικῷτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατ' ὀλίγους· ὥστε καὶ ὀλίγοις σφέας ἀνθρώποις ἦεν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπείτε ἀπεχωρήσαμεν ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλιν τε φιλίην, καὶ χώρην ἵππασίμην. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὕπεξεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόθυμος, ἄλλων στρατιὴν ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἰκὸς οὕτω ποιέειν, ἐπὶ τοῦτον ἔλθοι. ἐπισκοπέων δὲ τὴν στρατιὴν ἔφη ὁδὸν ἥξειν ἐπὶ τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος πρόσβολοῦσα καὶ ἱππάσιμος χώρη τὰ Μεγαρίδα. ἐς τοῦτον δὴ ἐκάστοτε τὸν Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο.

Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. οἱ γὰρ Βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς πρόσχωρους τῆς Ἀσωπίους. οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Τάναγραν. ἐν Ταναγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, καὶ διαβὰς τὴν ὑστεραίην ἐς Κῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνταῦτα δὴ τῶν Θηβαίων, καίτοι μηδιζόντων, ἔκειρε τοῖς χώροις, οὐτι κατ' ἔθνος αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος· βουλόμενος ἔρυμά τε τοῦ στρατοπέδου ποιήσασθαι, καὶ ἵνα συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνῃ ὁκοῖόν τι ἐθέλῃ, χρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. πρῆκε δὲ αὐτοῦ ὁ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθραίων τῶν πρὸς Ὑσιάς. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἐπὶ τῶν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μούνοι τόγε τεῖχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ὀκτὼ δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἔσχεσαν. ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀττάγινος ὁ Φρυνώνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, τῶν πολεμαρχεόντων μεγάλως, ἐκάλεε ὀκτὼ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· καλεόντες δ' ὅτοι ἔπεμπον. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιεύμενον ἐν Θήβῃσι.

A Quod vbi desperauit, re cõperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & si quid aut murorũ aut ædium priuatarum sacrarúmque extabat, eo omni diruto atq; obruto. Ideo autẽ excedendũ sibi putauit, quòd neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse malè pugnasset, euadi poterat nisi per angustias, vbi à paucis trãsitu prohiberi posset. Statuit igi-

B tur recedere illinc Thebas, tũ ciuitatẽ amicã, tũ regionem equitibus opportunã. Profecto illinc Mardonio & iã iter facienti perfertur nũtius properans, aliũ exercitũ mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primùm posset excipere. Itaque cõuersum exercitũ ducebat Megara, præmisso equitatu qui omnẽ oram Megaridẽ incursaret. Huc vsque Europæ ad solem occidẽtẽ versus lõgissimè processit hæc Persica expeditio.

C Post hæc nũtius ad Mardoniũ venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierãt, qui Mardoniũ in Sphendaleas & illinc in Tanagrã duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctẽ moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolõ trãsuersis tramitibus peruenit. Ibi

D Thebanorũ rura, tametsi Medicas partes fouentiũ, vastauit: nõ illorũ odio, sed ingẽti necessitate adactus: quòd vellet cùm castra cõmunire, tum, si sibi in acie nõ cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autem castra sua ab Erythræis, secundũ Hysias, Platæensi tenus agro, iuxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorum, verùm per sin-

E gulas frontes dena stadia habẽte. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus Phrynonis filius vir Thebanus cõuiuio magnificè apparato Mardoniũ ipsũ & Persarũ honoratissimos quĩquaginta inuitauit. fiebat autẽ cœna Thebis. inuitati illi hominẽ sũt sequuti.

Cætera quæ referam, ex Therſándro accepi, viro quidem Orchomenio, ſed Orchomeni inter primos honeſto: qui ſe quoque aiebat ad hanc cœnam ab Attagino inuitatum cum quinquaginta Thebanis: nec vtroſque ſeorſum diſcubuiſſe, ſed [a] in ſingulis lectis alternos Perſã & Thebanum. Secundum cœnam quũ potioni daretur opera, Perſã qui eodem toro recumbebat, Græcè ipſum interrogaſſe cuias eſſet: ſe verò reſpõdiſſe Orchomenium eſſe: tum illum dixiſſe, Quoniam tu mihi menſæ conſors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere ſententiæ meæ monumentũ, vt ipſe quoque præſcius huius rei, queas tibi conſulere. Cernis hos Perſas in conuiuium acceptos, & copias quæ ad flumẽ in caſtris relictæ ſunt? horum omnium paruo pòſt tempore pauculos cernes ſuperſtites. Et inter dicẽdum multas lacrymas Perſam effudiſſe. Admiratúmque ſe eam orationem, ad illum dixiſſe, Nõnne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Perſis qui ſecundum eum in honore ſũt? Et illũ ſubiecciſſe, Hoſpes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini ineuitabile eſt. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quiſquam vult. Atque hæc permulti Perſarum quum ſciamus, tamẽ Mardonium ſequimur illigati neceſſitate. Eſt autem hoc in hominibus acerbiſſimũ, Eum qui multum ſapit, [b] minimè potentem eſſe. Hæc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam, atque adeo ipſum hæc ſtatim aliis enarraſſe priuſquam prælium ad Platæas factum eſt. Porro Mardonio in Bœotia ſtatiua habẽti, præbuerunt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis ſentiebãt, [c] & ad Athenas congregati ſunt, præter Phocenſes. nam & iſti ve hemẽter partibus Medorũ ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem nõ multis pòſt diebus quàm Thebas itum eſt, & ipſi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, vbi Thebas peruenere,

a In ſing. lectis binos, Perſ.

b Nihil in poteſtate habere. *Id eſt, Eum qui ſapientia magna præditus ſit, (vel, prudentia, nõ habere res ſuas in poteſtate, ſed cogi ad res eas à quibus aliquis eũ ſua prudentia dehortetur. Alium ſenſum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.*

c Et vnà cũ eo aduerſus Athenas mouerunt, &c.

A τὰ δὲ ἤδη τὰ ὑπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δέ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ὀπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίνας, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐόντα, σχεπινόντων, τὸν Πέρσην τ' ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἴρεσθαι αὐτὸν ὁπο-
B δαπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δ' εἶπαι, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμοσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ προφρονέως αὐτὸς περὶ σεωυτοῦ βουλεύεσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαψιλυμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ὀπὶ τῷ Παρνησῷ στρατοπεδευόμενον; τουτέων πάντων ὀψέαι, ὀλίγου χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺ-
C τωνὶ γυμνομένους. Ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωυμάσαι τὸν λόγον, εἶπαι πρὸς αὐτὸν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεὼν ὀστὶ λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν αἴνῃ ἐοῦσι Περσέων. τὸν δὲ μιν ταῦτα εἶπαι, Ξεῖνε, ὅ,τι δεῖ θνητὸν ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐόντα πείθεσθαι οὐδείς. Ταῦτα δὴ Περσέων συχνοὶ ὀπισάμενοι, ἐπόμπα ἀναλκείῃ
D ἐνδεδεμένοι. ἐξίστη δ' ὀδυνὴ ὀστὶ τῷ ἐν ἀνθρώποισι αὐτῇ, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. Ταῦτα μὲν τὸ Ὀρχομένιόν Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ τάδε τοῖς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγε Ταῦτα τοῖς ἀνθρώποις πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὸ μάχιμον. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἄσπυτες στρατιὴν, καὶ συνεστέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοι γε ἐμήδιζον Ἑλλήνων τὰ τοῦ-
E τῳ οἰκημένων. μοῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεστέβαλον. ἐμήδιζον γὰρ μεγάλως καὶ οὗτοι, οὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρῃσι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὸ ἀπιξιν τὸ ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε δ' αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο οὗτοι ἐς Θήβας,

ἐπὶ σφέα καὶ

328 πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσέ A
σφεας ἀπ' ἑωυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι.
ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα πρῆξιν ἡ
ἵππος ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν
λόγος τὸν στρατοπέδου τὸν Ἑλληνικοῦ τὸν μετὰ
Μήδων ἐόντος φήμη ὡς κατακτείνειεν σφέας·
διεξῆλθε δὲ δι' αὐτέων Φωκέων πρῶτον τάδε
τὸν. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης πα-
» ραίνεε, λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, σαφὲς δηλα
» γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνδρες μέλλουσι
» σφόπῳ θανάτῳ δώσειν, ἀλλ' εὐβεβλημένους B
» ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. νῦν ὦν
» ἀνδραγαθίη πάντα ὑμέων χρεών ἐστι γὰρ ἀλ
» λὰ ἀγαθόν. κρέσσον γάρ, ποιεῦντάς τι καὶ ἀμυ-
» νομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢ σφι πρέ-
» σοντας ἀφθαρσίαν αἰχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ
» μαθέτω τις αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι
» ἐπ' Ἕλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν. ὁ μὲν
ταῦτα παραίνεε. οἱ δὲ ἱππέες, ἐπεὶ σφέας
ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες,
καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες· C
καί κου τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ αὐτοὶ ἔσασαν,
πάντα συσσείσαντες ἑωυτούς, καὶ πυκνώ-
σαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ὑ-
πέστρεφον, καὶ ἀπήλαυνον ὀπίσω. οὐκ ἔχω
δὲ ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπο-
λέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν·
ἐπεὶ δὲ ὥρων τοὺς ἀλέξησιν παπομένους,
δείσαντες μὴ καί σφισι γλύκιστα πρήματα,
οὕτω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω. ὡς γὰρ σφι ἐνε
τείλατο Μαρδόνιος, οὔτ' εἰ αὐτέων πειρη- D
θεῖεν ἢ θέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχοιεν. ὡς
δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας
» Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε
» ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγα-
» θοὶ, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπευφανόμην. ἐμὲ νῦν πρό-
» θυμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον. οὐ γὰρ σὺ
» σι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ἐμὲ, οὔτε βασιλέα.
τὰ μὲν Φωκέων μὰν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο.

Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλ-
θον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυθανό- E
μενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖ-
σι τὰ ἀμείνω ἐπῄδετο, οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξι-
όντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίουν λείπεσθαι
τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. οὐκ δὴ ὦν τοῦ
Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων τοῖσι ἱρὰ ἐπορεύον-
το πανδημεί, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα·

missis equitibus iussit seorsum
in campo subsidere: quod quum
fecissent, protinus adfuit vniuer-
sus equitat⁹. Vnde postea rumor
exercitum Græcorum qui cum
Medis erant, peruasit, Phocẽses
ab equitatu iaculis confossum i-
ri. quinetiam per ipsos Phocen-
ses idem diuulgatũ est. quos tunc
dux suus Harmocydes his verbis
adhortabatur, O Phocẽses, pa-
làm est hos homines certæ nos
neci destinasse, accusatos (vt o-
pinor) à Thessalis. Quare vnum-
quenque vestrũm oportet egre-
gium virum esse, potius quàm
dedentes nos fœdissima morte
trucidari. Ipsi quoque intelligãt
se barbaros esse inter Græcos,
quibus mortem [a] intulerunt. His
suos Harmocydes hortabatur.
Quos vbi concluserе equites, in-
uehebantur tanquam ad eos oc-
cidendos, telis intentis, veluti e-
missuri: nonnullique emiserunt.
Phocenses ex aduerso stantes fa-
cto orbe quoquoversus quũ sese
opponerent, ibi equites digressi
retrò abiere. [b] Incertum an ad
hos interficiendos rogatu Thes-
salorum ierint equites: & postea-
quàm animaduerterunt eos ad
defendendum se conuertere, ve-
riti ne ipsi vulnerarentur, ita re-
trò abscesserint, tãquam à Mar-
donio iussi: an experiri voluе-
rint num quid isti præstãtiæ ha-
berent. Post abscessum autem e-
quitatus, misso ad eos præcone,
Mardonius ita inquit, Bono e-
stote Phocẽses animo: viros enĩ
strenuos vos esse dedistis speci-
mẽ, nõ tales quales ego audierã.
Quo magis alacri animo tolera-
te hoc bellum. nõ enim aut me
beneficiis aut regem vincetis.
Hactenus quæ circa Phocenses
sunt gesta.

Lacedæmonii vbi ad Isthmũ
venere, illic castra communie-
re. quod quum audirent cæteri
Peloponnenses, vtique ii quibus
meliora cordi erant, cernerẽnt-
que Spartiatas egredi volẽtes, in-
dignum se putauerũt à Lacedæ-
moniis se in exeundo superari.
itaque quum pulchrè litatum es-
set, cuncti ex Isthmo profecti
sunt & in Eleusinẽ peruenerunt:

a Machinati sint, Gel, moliti.

b Affirmare au-tem non possum an, &c.

vbi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerunt. Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquã ad Erythras Bœotiæ venêre, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, eregione tetéderunt ſub Citharonis radicibus. In quos Mardonius, quòd in cãpum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus, Nyſæo equo inſidens, aureo fræno & aliis inſignibus eximiè ornato. Equites vbi promouêre ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos appellando. Erant fortè Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nulláque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarẽſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationẽ: vbi hactenus tametſi ægrè, tamẽ ſtrenuè fortitérque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc vbi præco renuntiauit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii vltrò ad locum irent, vt Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus cæteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quũ aliquandiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciẽte per turmas equitatu, equus Maſiſtii, vt erat præ aliis eminẽs, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circũſiſtunt:

A ποιησάμενοι δὲ καὶ σφάγια ἱερά, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, τοῦτον ἐπορεύοντο· Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, δεξάμενοι μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ὅτι τὰ Ἀσωπῷ στρατοπεδεύοιατο. φρασθέντες δὲ τοῦτο, αὐτεπάγοντο ὅτι τῆς ὑπωρείης τὸ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐ κατέβαινον Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ὅτι ἄνδρες

B πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἐπῆρχε Μασίστιος, εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι. (Ἕλληνες Μαρίσιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχάλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένην καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσπέλασαν οἱ ἱππόται τοῖσι τῶν Ἑλλήνων, προσέβαλλον κατὰ τέλεα· προσβαλόντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναικὸς σφέας ἀπεκάλεον. κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον τασσόμενοι ἢ τὸ ὀπίσω μαχώτατον ἐὸν τοῦ χωρίου

C πάντος, καὶ προσοδος μάλιστα αὕτη ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλούσης ὦν τῆς ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ὅτι τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἰμὲν τὴν Περσέων ἵππον δέχεσθαι, μοῦνοι ἔχοντες ἐκείνην τὴν ἐς τὸν ἔσημεν ἀρχεῖον· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαείη τε καὶ ἀρετῇ αὐτέσχομεν, καὶ οὐκ πιε-

D ζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή τινας ἄλλους πέμψετε ἀμείψοντας τῆς τάξιος, ἴστε ἡμέας ἐκλείποντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ ἐκδέξασθαι δεδοχοι Μεγαρέων. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. ὅτε ἔσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ περὶ τῶν δηίων τῶν πρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ἐπὶ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης. προσβαλούσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται ὀϊστῷ κατὰ τὸν πλευρὸν διήνεικε δὲ, ἴσα τοι ὀρθὸς, καὶ ἀποστείεται. Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο·

Μαρίσιον

329

τὸν δὲ ἵππον αὐτῷ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀ- A
μῦνόμενον κτείνουσι, καὶ ἀρχὰς ἤδη ἀμύ-
νοντι. ἐσκυθίσατο γὰρ οὕτω· ἐς τὸν θώρηκα
εἶχε χρύσεον λεπιδωτόν· καὶ τὸν θώρηκα δὲ τοῦ
θώρηκος, κιθῶνα, φοινίκεον ἐνεδεδύκει. τύ-
πτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτοῦ, ἐπαίδυν ἤδεν.
χρίν τε δή μαθών τις ὃ πεπόνθει, παίει μὲν
ἐς τὸν ὀφθαλμόν· οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέ-
θανε. ταῦτα δέ κως γενόμενα ἐλελήθεε τοὺς
ἄλλους ἱππέας. οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ
τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκοντα. ἀναχωρήσιός B
τε γενομένης ἐς ὀπισθοφυλακήν, οὐκ ἔμαθον ὃ
γενόμενον· ἐπεί τε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐποθη-
σαν, ὡς σφέας οὐδεὶς ἔτι ὁ πάντων. μαθόν-
τες δὲ τὸ γεγονός, ξυγκελευσάμενοι, ἤλαυ-
νον τοὺς ἵππους πρῶτοι, ὡς αὖ τὸν νεκρὸν ἀνε-
λοίατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέ-
λεα παρεσελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλὰ
πάντας, τῷ δήμῃ στρατηλάτῃ ἐπεβώσαντο. ἐπ'
ὦν δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθει, ἐν τούτῳ μά-
χη ὀξέα περὶ τῷ νεκρῷ γίνεται. ἕως μὲν γὰρ C
μοῦνοι ἔσαν οἱ βαρβάροισι, ἐσωθοῦντό τε πολλὸν,
καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆ-
θος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππόται
ἐπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀ-
νελέσθαι, ἀλλὰ παρὰ ἐκείνῳ δήμῳ παρεσ-
απώλεσαν τοὺς ἱππέων. ἀποστήσαντες δὲ ὅ-
σον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη
ποιέειν· ἔδοξε δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπε-
λαύνειν παρὰ Μαρδόνιον. ἀπικομένης δὲ τῆς D
ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο
Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος
μέγιστον· σφέας τε αὐλοῖς κείροντες, καὶ τοὺς
ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώ-
μενοι ἀπλέτῳ. ἅπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίην
κατεῖχε ἠχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου με-
τὰ μὲν Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρά τε
Πέρσῃσι καὶ βασιλέι. οἱ μὲν νυν βάρ-
βαροι τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον. οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν E
ἵππον ἐδέξαντο παρεσκαλλουσαν, καὶ δε-
ξάμενοι ὥσαντο, ἐθαρρήσαν τε πολλῷ μᾶλ-
λον· καὶ τότε μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθέντες τὸν
νεκρὸν, παρὰ τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς
ἦν ἥκιστα ἄξιος, μεγάθεος εἵνεκα, καὶ κάλλεος.
τοῦ δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, ἐκλείποντες
τὰς τάξις, καὶ ἐφοίτων θεησόμενοι Μασίστιον.

equóque prehẽso, hominem seſe
defenſantem interimunt, quum
aliquandiu non potuiſſent. Ita
enim erat armatus: ſcilicet intus
gerebat thoracem aureis ſqua-
mis conſertum, deſuper phœni-
ceum paludamentum. [a] Eius
thoracem quum ferirent, non
prius aliquid profecerunt quàm
quidam re animaduerſa illum
percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius
collapſus interiit. Hæc autem res
latebat alios equites. non enim
eum aut ab equo cadẽtem vide-
rant aut occumbentem. ac ne tũ
quidem quũ ſe recipiebãt, quod
actum erat cognouere: ſed poſt-
quam cõſtitere, quia nemo ipſis
imperabat, ſtatim deſiderauerũt
ducem: cognitóque quod geſtũ
erat, mutuò ſe adhortati, omnes
in hoſtem equos admiſere, vt
mortuum eriperent. Eos autem
conſpicati non iã turmatim ſed
vniuerſos pariter irruere, cæterũ
exercitum inclamauerunt. Sed
dum omnis peditatus auxilio ve
niebat, interea cietur acre præliũ
de cadauere. at vbi præſidio ve-
nere copiæ, non amplius pérſti-
tere equites: ita nec mortuum e-
ripere potuerunt, ſed alios [b] ſuper
illũ è ſuis amiſere. Digreſſi illinc
duo circiter ſtadia, conſultantes
quid facto opus eſſet, decreuere
ſibi carentibus præfecto eũdum
ad Mardonium. Vbi in caſtra
rediere, ingens luctus cùm omnẽ
exercitum, tum verò Mardoniũ
cepit, extincti Maſiſtii, viri ſecũ-
dum Mardonium honoratiſſi-
mi tam apud Perſas quàm apud
regem: ita vt eiulatus eorum o-
mnem Bœotiam perualerit, &
ſeipſos & equos & iumenta totõ-
derint. Et barbari quidem ſuo
more Maſiſtium defunctum ho-
norabant. Græci autem, poſt-
quam equitatum inuadentium
excepere, & exceptum repule-
re, multo ſunt audaciores effe-
cti, & ante omnia cadauer plau-
ſtro impoſitum per ſtationes cir-
cumtulerunt. erat autem ſpecta-
culo digna proceritatis ac formę
gratia. Quod ideo faciebant quia
cuncti relictis ſtationibus ad in-
tuendum Maſiſtium pergebant.

[a] Eius autẽ thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animaduerſa, &c. *Ideſt, Sed quidã tandẽ re animaduerſa, &c.*

[b] Præter illum

Dehinc censuerunt ad Platæas descendendum, quòd sibi Platæensis ager multo esset opportunior habendis castris quàm Erythræus, cùm propter alia, tum propter aquandi commoditatē. Vbi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Cithęronis secundum Hysias in agrum Platæensem. Eò quum peruenere, stationes nationatim communierunt, proximè fontē Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum.

Ibi in distinguendis nationibus magna sanè altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, vtrosque se dignos qui alterū cornu tenerent arbitrantes: & sua facinora præclara tum recentia tum prisca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos semper digni honore è sociis omnibus habiti sumus, quotiescunque à Peloponnensibus communiter in externas peregrinationes itum est, & proximè, & quondā, iam inde ex quo Heraclidæ post mortem EVrysthei sunt conati in Peloponnesum redire. quo tempore hanc dignitatem assequuti sumus ob hanc rem gestam: Posteaquam cū Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarii in Isthmum profecti consedimus aduersus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire vt vterque exercitus confligēdo periclitaretur: sed vt aliis acquiescētibus, secum singulari certami se dimicaret is quem Peloponnenses iudicarent è suo exercitu præstantissimū. Accepta conditione Pelopōnēses fœdus in hæc verba percusserunt, Si vinceret Hyllus Pelopōnensiū ducem, vt Heraclidæ in paterna reuerterētur: sin victus esset, retrò Heraclidæ cederent, & exercitū abducerent, néve per annos centum de redeūdo in Pelopōnesum agitarēt. Ab omnib⁹ sociis ad eā rē volūtarius electus

A μὴ δὲ, ἔδοξέ σφι ὕστερον ἐπὶ τὰς Πλαταιὰς καταβαίνειν. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὕστερος σφι ἐπιτηδεώτερος ὁ Πλαταιϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, τά τε ἄλλα, καὶ ὑδρότερος ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὅτι τῷ χρηνίῳ τῷ Γαργαφίῃ, τῷ ἐν τοῦ χώρῳ τούτῳ ἐόσῃ, ἔδοξέ σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ ἱδρυσαμένους στρατόπεδον. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἤισαν ἀπὸ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος κατὰ Ὑσιὰς ἐς τὴν ὑπὲρ τῆς Κιθαιρῶνος κατὰ
B Πλαταιίδα χώρην. ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα, πλησίον τῆς τε χρηνίης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, δι' ὀχθέων τε οὐκ ὀφηλέων, καὶ ἀπέδου χωρίου. ὑπὲρ χώρου.

Ἐνταῦτα ἐν τῇ διατάξι ἐγένετο λόγων πολλῶν ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐλθόντες γὰρ αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἔτερον κέρεος, καὶ κτεάνα καὶ παλαιὰ ἀνδραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν, οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς αἰεί κοτε ἀξιούμεθα ταύτης τῆς τάσιος ἐκ πάντων συμμάχων ἀπάντων, ὁκόσοι ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ Ἡρακλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν
C Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε βουλόμεθα τοῦτο, διὰ τοιῆνδε γνώμα, ἐπεὶ μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων πάντων τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς Ἰσθμὸν, ἐζόμεθα αὐτόθι τοῖσι κατιοῦσι. τότε ὧν λόγος ἦλθε μὴ ἀγωνίσασθαι, ὡς χρεὼν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τὸν στρατῷ μὴ αἰσχυνδὺν βάλλειν συμβαλόντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου, τὸν αἱρέοντο αὐτέων κρίνοντες εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μονομαχήσαντα ὅτι διαχειμάσιοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ ἔταμον ὅρκιον ὅτι λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν Ὕλλος νικήσῃ Πελοποννησίων ἡγεμόνα, καπέναι Ἡρακλείδας ὅπῃ τὰ πατρῷα· ἢν δὲ
E νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιήν· ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. παρεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων

330

» ἐθελοντὴς Ἔχεμος ὁ Ἠερόπου τοῦ Φηγέος, A
» στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος· καὶ
» ἐμοιωομάχησέ τε τὸ ἀπέκτεινε Ὕλλον. ὃν
» τούτου τοῦ ἔργου δύομεθα ἐν τοῖσι Πελο-
» ποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγά-
» λα, τά δὴ τελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρεος
» τοῦ ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύομεν, κοινῆς ἐξόδου γι-
» νομένης. ὑμῖν μὲν νυν ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ
» ἀντιβαίνομεν, ἀλλὰ διδόντες αἵρεσιν ὁκοτέρου
» βούλεσθε κέρεος ἄρχειν, παρίεμεν· τοῦ δὲ ἑ-
» τέρου φαμὲν ἡμέας ἐπιτηδέως ἡγεμονεύειν, B
» κατάπερ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. χωρὶς τε
» τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου, ἀξιονικότεροι
» εἰμὲν Ἀθηναίων τούτων τὴν τάξιν ἔχειν.
» πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ σὺν ἔχοντες πρὸς ὑ-
» μέας ἡμῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται ἀγῶνας ἀγω-
» νίδανται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. ὥστε ὧν
» ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρεος, ἢπερ Ἀ-
» θηναίους. οὐ γάρ σφι ὁμοῖ ἔργα οἷά περ ἡμῖν
» κατειργασμένα, οὔτ' ὦν καινὰ, οὔτε παλαιά.
» Ταῦτα μὲν ταῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς C
» τοῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπισταμένους μὲν
» στρατὸν τόνδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι
» πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ
» ὁ Τεγεήτης πρόφασιν ἔθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ
» λέγειν τὰ ἑκατέροισι ἐν τῷ πρώτῳ χρόνῳ
» κατέργασται χρηστὰ, αἰναγκαίως ἡμῖν ἔχει
» δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν
» ἐστι, ἐόσι χρηστοῖσι, αἰεὶ πρώτοισι εἶναι μᾶλλον
» ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τοὺς φασὶ οὗτοι ἀ-
» ποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν, D
» τούτοις πρότερον ἀξελαυνομένοις ὑπὸ
» πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς οὓς ἀπικοίατο
» φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων,
» μούνοι ὑπεδέξάμεθοι, τοῖσι Εὐρυσθέος ὕ-
» βριν κατείλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νικήσ-
» αντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον· τὸ-
» τε δὲ, Ἀργείοις τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ὑπὸ
» Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶ-
» να, καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι
» ὕστερον τοῦτον Καδμείους, ἀνελέσθαί τε οὓς νε- E
» κροὺς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐ-
» λευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον οὐ ἔχον καὶ ἐς Ἀ-
» μαζονίδας, τὰς ἀποδήσας τὰς ἀπὸ Θερμω-
» δοντος ποταμοῦ ἐξελαύνουσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν

ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ

is dux atque idem rex noster Echemus Aëropi filius, Phegei nepos, qui singulari cõgressus certamine Hyllũ interemit. Ex quo facto nos cùm alia decora inter Peloponnenses assequuti sumus, quæ adhuc obtinemus, tũ hoc, vt alteri cornu præessemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmonii non aduersamur, sed optionem cedimus vtri cornu præesse malitis: alteri vero cornu vt præsimus nobis vendicamus, quemadmodum vsque fecimus ad hoc tempus: Etiam verò citra hoc factũ quod narrauimus, Athenienſibus sumus digniores qui hanc dignitatẽ obtineamus: quippe qui prosperè & multa vobiscum viri Spartiatæ certamina decertauimus, & multa cum aliis. Quo fit vt æquius sit nos alterum cornu tenere quàm Athenienses: à quibus non tales gestæ res sunt quales nobis, neque recentes neque vetustæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum respondere Athenienses, Etsi scimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia esse contractas, tamen quoniam Tegeata referre constituit præclara facinora tum vetusta tum noua, quæ per omne tempus vtrique fecerũt, necesse habemus & nos exponere apud vos vnde nobis patrium sit, [a] qui semper egregii fuimꝰ, esse primos potius quàm Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfeciſſe, nos soli excepimus, ejectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum seruitutem fugientes adibant: & EVrysthei iniuriam vnà cum eisdem pugnãdo propulsauimus, victoriáque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduersus Thebas cum Polynice militauerant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Iam verò nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram

a Bonam operã nauantibus,

excurrêre. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Troiam bellauerũt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mẽtionem. [a] etenim siue qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, siue tũc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Vt nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certè ob rem in Marathone à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicauimus, & rem tantam aggressi, victores euasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus vt hunc loci honorem cõsequamur. Verùm non decet in hac rerum cõditione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicũque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros. Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorũ exercitus succlamauit digniores qui cornu tenerent Athenienses quàm Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui superuenere Græcorum, [b] & qui à principio venerant: Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decẽ millia: quorum quinque millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leuiter armata trigintaquinque millia seruorum, septenis seruis circa singulos Spartiatas collocatis. [c] Applicauerant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergô, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos stabãt Corinthiorũ quinque millia. [d] Præter hos inueniebantur apud Pausaniã stantes trecẽti Potidæatæ eorum qui exPallene erãt. Iuxta hos stabãt Arcadũ Orchomeniorũ sexcẽti: iuxta hos Sicyoniorũ tria millia. Hos sequebãtur Epidauriorũ octingẽti: super hos locati erant Trœzenii

a Qui enim tũc strenui fuere, fieri possit vt nunc sint ignaui: & qui tunc ignaui, fieri possit vt nũc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de nauata igitur olim opera*, hæc dixisse sit satis.

b *Pro οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες hunc legisse suspicor οἱ ἀρχὼ ἐλθόντες, quæ lectio, nõ illa, mihi probatur.*

c Delegerãt autẽ Spartiatæ Tegeatas qui iuxta ipsos starent, & honoris & virt.

d Impetrauerãt autem à Pausania vt sibi adsterent trecenti Potid.

A Ἀτθίδην. καὶ σὺ τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶς ἐλάφομεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι τοσοῦτόν ἐστι τούτεων ὀπιμεμνῆσθαι. καὶ γὰρ χρησοὶ τότε ἐόντες, οὗτοι νῦν αὖ εἶεν φλαυρότεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νῦν αὖ εἶεν ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλλις ἔστω· ἡμῖν δέ, εἰ μηδὲν ἄλλο ὅτι ἀποδεδειγμένον, ὥστε ὅτι πολλά τε καὶ οὐκ ἐόντα, εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ σὺν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· οἵ τινες μοῦνοι
B Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ Γέρξῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ὀπιχειρήσαντες, περιελθόμεθα, καὶ σὺν νίκης ἄθλεα ἕξ τε καὶ τεσσερήκοντα. ἆρ' ὦν δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν τοῦτον τὸν τάξιν ἀπὸ τούτου μοῦνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ σὺν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵνεκα χαριστάζειν πρέπει. ἀρτίοι εἰμὲν πείθεσθαι ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέῃ ὀπίσω δεύτερον ἡμέας εἶναι, καὶ κατ' οὓς τινας. πρώτην γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα εἶναι χρησοί. ἐξηγέεσθε δὲ ὡς πείσομαι.
C οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακεδαιμονίων δὲ αἰέρσωσε ἄπαν 331
τὸ γραόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικοτέρους εἶναι τὸ κέρας ἢπερ Ἀρκάδας. οὕτω δὴ εἶχον. Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερεβάλοντο τοὺς Τεγεήτας. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ὀπίσω τῶν τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων. τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτεων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τῶν εἱλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τεισμύριοι, θεῖοι ἄνδρα ἕκαστον ἑωϑότες τεταγμένοι. προσεῖχον δὲ σφι εἵλοντο ἔσεσθαι Ἀρκάδας Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τούτεων δὲ ἕσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσαντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι. παρὰ δὲ σφισι ἔστησαν παρὰ Παυσανίῃ ἔσεσθαι Ποτιδαιητέων τῶν ἐν Παλλήνῃ τοὺς πρεσβύτατους τριηκοσίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τούτων δὲ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἵστηντο, Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἐτάσσοντο

χίλιοι. Τεγεήτων δὲ ἐχόμενοι, Λεπραγητέων διηκόσιοι. Τουτέων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. Τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. ὧδε δὲ τούτοις ἔσασαν Ἑρμιονέες τρηκόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαν, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων, ἑξακόσιοι. Τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. Τουτέων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔσασαν. Τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Παλλήνες ἀπὸ Κεφαλληνίης δηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. ὧδε δὲ τούτοις ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἵατο δὲ τουτέων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ πάντων Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ τῶν ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἔτεμνον ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν ἅπαντες συλλεγόμενοι ὑπὸ τὸν βάρβαρον, ἔσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἐγὼ τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξιος, πεντακισχίλιοι καὶ δισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἑόντων ἑπτὰ τῶν ἕκαστον ἀνδρα· καὶ τουτέων πᾶς τις παρῆρτητο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἷς τῶν ἕκαστον ἐὼν ἀνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι ἦσαν τεσσαρεσκαίδεκα μυριάδες. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων μαχίμων ἐγένετο τὸ πλῆθος ἐξ τε μυριάδες, καὶ ἐννέα χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. τῶν δὲ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἕνδεκα μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦτο αἱ ἕνδεκα μυριάδες. παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ ἐόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδὲ οὗτοι εἶχον. οὗτοι μοῦνοι παρῆσαν ὑπὸ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο.

Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκηδεύθη Μασίστιος, παρῆσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν τῇ ῥέουσα. ἀπικόμενοι δέ, αἰτε τάσσονται ὧδε ὑπὸ Μαρδονίῳ.

A mille. iuxta Trœzenios [a] totidem Lepræatæ. post hos Mycenæorũ & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: dehinc Hermionenſes trecenti. iuxta Hermionenſes, Eretrienſiũ & Styreorum ſexcẽti. iuxta hos, Chalcidenſium quadringenti. poſt hos, Ampraciatarum quingenti. poſt eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos ſequebantur Pallenenſium qui ſunt ex Cephallenia, ducẽti. poſt B hos inſtructi AEginetarũ quingenti. iuxta hos Megarenſium tria millia, quos ſequebãtur Platæenſium ſexcenti. Vltimi & iidem primi ſtabant Athenienſes, læuum tenentes cornu, octo millia, duce Ariſtide Lyſimachi filio. Hi omnes, præter eos qui ſepteni circa ſingulos Spartanos ſtabãt, fuerunt numero triginta octo millia & ſeptingenti, omnes grauis armaturæ, aduerſus barbarum contracti. Leuiter verò armati, triginta quinque millia, C ſepteni circa ſingulos Spartiatas collocati, quorum vnuſquiſque ad pugnandum erat inſtructus. [b] Circa cæteros autem Lacedæmonios ac Græcos ſinguli fermè leuiter armati numero triginta-quatuor millia quingenti. Summa igitur totius leuis armaturæ, quæ pugnare poſſet, [c] ſexaginta millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Platæas D conuenit pugnæ aptus, tam leuis quàm grauis armaturæ, fuit vndecim myriades, minus mille & octingentis, *id eſt, cẽtum octo millia ducenti*. Sed numerum vndecim myriadũ expleuere Theſpienſes, qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipſi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Aſopum caſtra diſtributi communierant.

Barbari verò qui cum Mardonio erant, poſteaquam Maſiſtium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas eſſe, & ipſi ad Aſopum qui illac fluit, ita ſunt E regione à Mardonio collocati:

a Ducenti Lepræatæ.

b Reliquorũ autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erãt triginta quatuor millia quingenti, vtpote viro vno vnumquẽque circumſiſtente. *Id eſt, Ita quidem ratione huius numeri ineundo & reliquos Lacedæmonios & Græcos vnum habuiſſe virum ſibi adſtantem ſingulos dicamus, non ſeptem, & Spartiatas. Dixit autem* ὡς εἷς ἑὼν *pro* ὡς ἐνὸς ἐόντος, *& mox dixerat* ὡς ἐόντων ἑπτά. *Quod & ipſum Valla potius quàm per nominativũ, certiſſe ita debuit, Vtpote ſeptenũ circa ſingulos Spartiatas collocatis. Vel, Vtpote ſeptenis vnumquẽque Spart. circumſiſtentibus.*

c *Sexaginta nouẽ millia. nam inter ſex myriades (quæ ſexaginta millia efficiunt) & ἑκατοντάδες πέντε (id eſt quingenti) interiectum eſt καὶ ἐννέα χιλιάδες, quæ Valla fortaſſe in ſuo exempl. non habuit.*

Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia numero antecedebant, eorũ acies quæ multæ erant, vsque ad Tegeatas opponebãtur: ita vt quod robustissimum in exercitu erat, id omne cõtra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Persas autem idem collocauit Medos, vt ex aduerso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocauit Bactrios ex aduerso Epidauriorũ & Trœzeniorum & Lepræatarũ ac Tirynthiorum, Mycenæorúmque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerso Hermionensium & Eretrieorũ Styreorúmque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenẽsibus, & AEginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Athenienſium Platæensiúmque ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & [a] mille Phocensiũ. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorũ stabant, [b] sed eorum nonnulli cum Græcis sétiebant apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatíque fuerant Mardonii copias pariter & Græcorũ qui cum illo erant. Cõtra Athenienses item posuit Macedonas, Thessaliæq; accolas. [c] Hæ nationes à Mardonio in aciẽ instructæ erant maximè celebres maximéque insignes, & præcipuè mẽtione dignæ: necnon cæterarum quoque gẽtium viri memoratu digni, cùm aliarũ, tum Phrygum, Mysorũ, Thracum, Pæonum. Quinetiam AEthiopum [d] & AEgyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominãtur, gladio cincti, qui soli sunt ex AEgyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è nauibus in quibus epibatæ erant, in terram translati. non enim cũ pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, AEgyptii censi fuerant. Barbarorũ igitur (vt etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum verò

a Illos mille Ph.

b Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnasso vicina se receperãt: è quibus excurrentes Mardonii exercitũ & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant.

c Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ quum amplissimæ essẽt, celeberrimæ erant, maximíque fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygũ & Thracum, & Mys. & Pæonũ.

d Et Ægyptiorũ Hermotybies & Calasiries, qui vocantur Ensiferi: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem è nauibus quibus vehebãtur eduxerat, quũ adhuc apud Phalerum essẽt.

A χ' ιδὼ Λακεδαιμονίους ἔϛησε Πέρσας. καὶ δὴ, πολλὸν γὰρ πλείοσαν πληθεῖ Πέρσαι, ὅπῃ τε τάξις πλοῦνας ἐκεκοσμέατο, καὶ ἐπεῖχον τοῦ Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ, τι μὲν ἰῶ αὐτῷ δυνατώτατον πρῶ ἀπολέξας, ἔϛησε αἰτίον Λακεδαιμονίων· ὃ δὲ ἀδυνέϛερον πρέταξε χ' τοῦ Τεγεήτας. ταῦτα μὲ ἐποίεε, φερεζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Γερσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε & Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους, ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, & Λεπραιήτας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μ' δὲ Βακτρίους, ἔϛησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε & Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους, Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλεάτας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δ' ἐχομένους ἔταξε αἰτία Ἀθηναίων τε & Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, & Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλά τινες αὐτέων. καὶ τὰ Ἑλλήνων νῦξον, ὡσεὶ ϰ Παρνησσὸν κατειλημμένοι. καὶ σφεῦτεν ὁρμεώμενοι ἔφευγόν τε καὶ ἤλαυνον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοῦ περὶ Θεσσαλίην οἰκεομένους & τοὺς Ἀθηναίους. ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιϛα ὀνόματα τῶν ἐπὶ τοῦ Μαρδονίου ταχθέντων, τάπερ ὅπλα φορέσαντά τε ἰῶ & λόγου πλείϛου. εἶναι δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρας ἀναμεμιγμένους, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· εἰσὶ δ', καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τούτους δ' ἔτι ἐὼν ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβίβασαντο, ἐόντας ὁπλίτας. οὐ γὰρ ἐπῆλθοσαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπιχόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρόσθεν μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν

332

Μαρδονίου συμμάχων οἵδε μὲν οὐδεὶς ἀ- A
ριθμόν· (οὐ γὰρ ὧν ἠριθμήθησαν) ὡς δὲ ἀ-
πειχάσαι ἔστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλε-
γῶναι εἰκάζω· οὗτοι οἱ πολεμιαχθέντες πε-
ζοὶ ἦσαν. ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο. ὡς
δὲ ἄρα πρῶτοι οἱ ἐτετάχατο καὶ ἐθνέα καὶ
κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύον-
το καὶ ἀμφότεροι. Ἔλλησι μὲν, Τισαμενὸς
Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος. οὗτος γὰρ δὴ εἵπετο
τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. τὸν, ἐόντα Ἠ-
λεῖον, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, B
Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον.
Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι
περὶ γόνου, αἱρεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς με-
γίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμφὶ τῶν
τοῦ χρηστηρίου, προσεῖχε τοῖσι γυμνασίοισι,
ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων
δὲ πεντάεθλον, ἦλθε ἐν πάλαισμα ἑβδομε-
νικῶν ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ
ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι
οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἱππίους ἀγῶνας C
φέρον τὸ Τισαμενοῦ μάντηιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα
Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν
πολεμίων. ὁ δέ, ὁρέων μὲν πολλοῦ ποιουμέ-
νους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι,
μαθὼν τοῦτο, ἀτίμα, σημαίνων σφι, ὡς οὐ
μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσονται, πρὶν πάν-
των μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ὅτι ἄλλῳ
μισθῷ ἢ οὔ. Σπαρτιῆται δέ, πρῶτα μὲν ἀ-
χθόμενοι, δεινὰ ἐποίευν τε καὶ μετέσαν τῆς D
χρησμοσυνέων τοῦ θεοπρόπου· τέλος δέ, δείμα-
τος μεγάλου ὑπερεμπεσόντος τὸ Περσικὸν
τοῦτο στρατεύματος, καταίνεον μετιέντες. ὁ
δέ, μούνοισι τετραμμένοισι σφέας, οὐκ οὕτω ἔ-
φη ἔτι ἀρκέεσθαι τούτοισι μούνοισι, ἀλλὰ
δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγίην γε-
νέσθαι Σπαρτιήτην ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι
τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ταῦτα δὲ λέγων οὗτος
ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασι-
ληίην τε καὶ πολιτηίην αἰτεόμενος. καὶ γὰρ E
δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν
μανίσεων, ὡς μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦτο
ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας
τῆς νούσου, μισθὸν προσετείνετο τῆς βα- προσεπι-
σιληίης ἥμισυ. οὐκ ἀναγομένων δὲ τῶν τειναν

Mardonii auxiliariorum, nemo numerũ (neque enim numerati fuerãt) nouit. Vt autẽ coniectura colligi licet, ad quinq; myriades fuisse cõiecto. Tot ex aduerso instructi fuere pedites: equitatus verò seorsũ erat collocatus. Ita dispositi nationatim manipulatimque, vtrique postero die sacrificauerunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. is enim hũc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam consultanti vaticiniũ apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus, quúmq; se exerceret in quinque certaminibus, in vno, dũ currit Olympia, venit in contẽtionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretãtes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabãtur eum mercede conducere vt vnà cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: quòd negaret se alio pretio id facturum quàm si Spartiatam se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferẽtes indignè, oraculum missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingẽti Persici exercitus metu, annuebant, impertiréque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contẽtum: sed oportere fratrem suum Hegiam etiam fieri Spartiatam eadem cõditione qua & ipse fieret. Hoc autem dicens imitabatur (vt coniectare licet) Melampodem, regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melãpus quum ab Argiuis mercede cõduceretur è Pylo ad cõpescendum morbũ furoris mulierũ Argiuarũ, deposcebat pro mercede dimidiũ regni. recusantibus id

Argiuis atq; digreſſis, quũ plures è mulierib⁹ inſanirẽt, ita obtẽperãtes, quod Melãpus popoſcerat daturi reuerterũt. Ibi ille cernẽs hos eſſe immutatos, plura optauit, negans ſe indulturum quæ vellent, niſi & fratri ſuo Biãti tertiam partem regni donaſſẽt. Argiui in arctum redacti hoc quoque annuerunt. Ita Spartiatæ Tiſamenꝝ, quo maiorem in modũ egebant, prorſus aſſenſerunt: & conceſſu iſtorum Tiſamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus ſoli ſunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatũ eſt ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atque Argiuis: tertium, quod in Dipæenſibus cũ vniuerſis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Meſſeniis ad Iſthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Athenienſibus & Argiuis. Hoc autem vltimum peractum fuit quinque certaminum. Tiſamenus igitur Spartiatarum tũc ductor vaticinatus eſt Græcis in agro Platæenſi: & apud Græcos quidem pulchrè litatum eſt, ſi ſe defenderent, non ſi Aſopũ tranſgreſſi pugnã capeſſerent. Mardonio autem capeſſendæ pugnæ auido non extitere pulchra exta, niſi & ipſe ſeſe defenderet. nam is quoque Græcis ſacrificiis vtebatur, haruſpicem habens Hegeſiſtratum virum Eleum, & Telliadeorum præſtantiſſimũ. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quũ cepiſſent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpeſſi fuiſſent. Ille in hac calamitate poſitus, vtpote pro anima ſolicitus, & qui ante mortem multa ac triſtia foret paſſurus, rẽ perpetrauit fide maiorem. nam vt erat ligneis atque ferratis[a] ſoleis vinctus, ferro illatum fuit potitus, cõfeſtim excogitauit opus omniũ quæ nos nouimus animoſiſſimũ. [b]Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit ſibi dimidium pedem. hoc acto,

a *Sunt qui catafiam interpretentur.*

b Pedis enim extremam partem reſecuit, quum prius ad reliquã educendam dimenſus ſpatium eſſet.

A Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμάχοντο πολλῷ πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ἱστορέοντες τὰ ὁ Μελάμπους προεθετείνατο, πίσσῃ δώσοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὀρέων αὐλοὺς τετραμμένους, φάς, ἢν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι ὃ τεταρτημόριον τῆς βασιληίης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς στεινόν, καταινέουσι καὶ ταῦτα. ὡς δὲ ἐκ Σπάρτης ἐδέοντο γὰρ δίκης τῆς Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς μείζονας Τισαμενὸς ὁ Ἥλιος, γενόμενος Σπαρτιήτης, συνκατοικέει. μοιρῶν δὲ δὴ πάντων αὐθεφτῶν ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτῃσι πολιῆται. Οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγένοντο· εἷς μὲν ἐν Πλαταιῇσι· ὅτι δέ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους γενόμενος· μετὰ δέ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· ὅτι δὲ, Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰθώμῃ ὕστατος δέ, ὁ ἐν Τανάγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. οὗτος δὲ ὕστατος κατειργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων. οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν Πλαταιῇσι. τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμειψομένοισι· θύσασι δὲ καὶ Ἀσωπὸν, καὶ μάχης ἄρξεσι, οὔ. Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ὅτι τήδε ἐγίνετο τὰ ἱρὰ· ἀμειψομένῳ δὲ καὶ τούτῳ, καλά. καὶ γὰρ οὗτος Ἕλληνικοῖσι ἱεροῖσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλεῖόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον· τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησαν ὅτι θανάτῳ, ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε πρέχων περὶ τῆς ψυχῆς, πρός τε τὸ θανάτου πεσούμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου· ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενείξεινος κως σιδηρίου ἐκράτησε. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. καταμαθόμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέτεμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὡς φυ-

ἐμάχοντο πλεῦνες

ἐπορέγετο,

333

ἁπάντων

προθυμεομένῳ

ὡς φυλακοῦρθος ὑπὸ φυλάκων, διορύ- A quáuis ab excubitoribꝰ obſeruaretur, tamẽ ſubruto muro profugit Tegeam verſus, noctu iter faciens, interdiu ſyluis ſe abdens atque immorás, vt trinoctio Tegeam peruenerit: Lacedæmoniis eum paſſim perſcrutantibus, admirantibúſque magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerét, ipſum inuenire non poſſent. Ita Hegeſiſtratus Lacedæmoniis elapſus, in Tegeam, quæ per id tẽpus non erat pacata Lacedæmoniis, tranſfugit. Sanato vulnere & ligneo pede aſcito, ex profeſſo Lacedæmoniis hoſtis extitit. Sed non ad poſtremum ei protractũ in Lacedæmonios odium profuit. nã in Zacyntho quũ vaticinaretur, ab his captus atq; interemptus eſt. Verùm hic Hegeſiſtrati interitus poſterior rebꝰ Platæẽſibus fuit. Tũc autẽ is à Mardonio non exigua ſumma conductus, cupidè ſacrificabat, cùm C in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non eſſent pulchra ad pugnam committendam neque ipſis Perſis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci ſuum haruſpicem quendam Leucadiũ Hippomachum) [a] quúmque dilaberentur multi Græci, ſuaſit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus vt exitus Cithæronis cuſtodiẽdos curaret, quòd diceret[b] aſſiduè Græcos ad hoſtem quotidie tranſire, ſéque complures deprehendiſſe. Iam autem dies octo abierant poſitis eregione caſtris, quum iſte Mardonio hoc cõſilium dedit. Mardonius, admoneri ſe probè intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingreſſus Cithæronis qui Platæas ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Athenienſes Capita quercus appellant. Equites miſſi non fruſtra peruenere. nacti enim ingredientia cãpum quingenta iumenta quæ commeatum è Peloponneſo ad exercitum ſubuehebant, diripiunt: & eos qui iuméta ſequebãtur, immiſericorditer trucidát, neq; iumẽtis neque hominibꝰ parcẽtes.

a Quúmq; ſubingrederentur Græci, & eorum numerus creſceret.

b Subingredi quotidie Græcos, & fore vt ipſe multos interciperet. Iam autem d.

ἐπὶ ποδὸς πεῖμμον

ὃς δὲ ὀκτὼ ἐπιγενόμενος ἡμέρας ἐκ τῆς ἱδρύσιος τὸ στρατόπεδον, καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦτο ἐτράπετο. ἐπιστάμενος δὲ ὁ Μαρδόνιος ὅτι ἐπιπρέουσι οἱ Ἕλληνες ἀεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς ἀπολάμψοιτο συχνούς· ἡμέρας δὲ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτώ, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ, μαθὼν τὴν προαγόρευσιν ὃν ἔχουσαν, ὡς θυφόνη ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς τὰς σκολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ ὄπτὶ Πλαταιέων φέρουσι. τὰς Βοιωτοὶ μὲν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ, δρυὸς κεφαλάς· περιφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οὓς εἷποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἑλόντες δὲ τούτων τὴν ἄγελην οἱ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενός, οὔτε ἀνθρώπου.

B

D

E

334

In quibus occidendis posteaquã satis sũt grassati, cum cæteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hãc rem gestam biduum absumptũ est, neutris pugnam lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transcundum statuebant. equitatus modò Mardonii progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, vtpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assiduè prouehebantur vsque ad prælium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipuè præclara facinora edebant. His amplius ad decẽ vsque dies nihil est actum. [a] at vbi vndecimus dies illuxit, quũ & Græci multo plures efficerentur, ad Plataeas castris eregione positis, & Mardonius stationem grauaretur, ibi venêre in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filio, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultãtum hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimùm copiis ire ad mœnia Thebana, quò multũ rei frumẽtariæ ipsis multúmque pabuli iumentis compararent: atque ibi confidentes per otium rem cõficerent, videlicet quum multum auri tum signati tũ non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterẽt, eos præcipuè qui ciuitatibus præsiderent. fore enim vt illi sua traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorũ quæ istius sententia erat, tanquã aliquid vltra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciórq; & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse quàm Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore confligere, quàm cõmittere vt plures quàm coacti erant Græci cogerentur. Hegesistrati verò auspicia valere sinere, nec eis vim afferre:

a Quum autem iam vndecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctus fuisset Græcorũ numerus, necnon Mardonius stationem illã grauatè ferret, ibi venêre in colloq.

A ὡς δὲ ἄλλῳ εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἤλαυνον ἐσβαλλόμενοι ἐς τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπίεσον οἱ Βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἦν μὲν τοῖσι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μεγάλως προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου προσδεκόμενοι Πέρσας τε καὶ Μήδους, μάλα ἔσχον οἱ ἀπεδείκνυντο ἀρετᾶς. μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ὅτι πλέον ἐγίνετο τουτέων· ὡς δὲ ἑνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη αὐτὶς κατημένοισι ἀλλήλοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἵ τε δὴ Ἕλληνες πολλῷ πλέονες ἐγεγένεσθαι, καὶ Μαρδόνιος προεμέκτιε τῇ ἕδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἐὼν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αὐτῶν ἔσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πρὸς στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἔνθα σῖτόν τε σφι ἐσενείκασθαι πολλὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἡσυχίην τε ἱζομένους ἀφαρπάσεσθαι ποιεῦντας τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἀδιόρυκτον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἀργυρέην τε καὶ σκεύεα· τουτέων φειδομένους μηδενὸς, ἀπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι πόλισι· καὶ τάχεος σφέας δώσειν τὴν ἐλευθερείην, μηδὲ ἀναχινδυνεύειν συμβάλλοντας. τοῦτον μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο γνώμη Θηβαίων γνώμη, ὡς προφάσιος πλέον τι ἢ τούτου Μαρδονίῳ δὲ, ἰχυροτέρη τε καὶ ἀγκωμονεστέρη, καὶ οὐδαμῶς συγκινωσκομένη. δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ προσορᾶν συλλεγομένους ἐπὶ πλέονας γίνεσθαι τῶν συλλεγμένων. τά τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ διάζεσθαι,

ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμ- A quinimo Persarum more seruato debere confligere. Mardonio ita opus facto esse cẽsenti nemo contradicebat. qui, vbi sententia sua vicit, accitis cohortiũ præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eũ nanque erat summa imperii, nõ penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculũ scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus euocatis, partim quòd ignorarẽt oracula, partim quòd haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, vt pote bene cognitam habens. Est oraculũ, Persis fatale esse vt in Græciam profecti diripiãt templum quod Delphis est, vtque direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hãc causam interitum deuitaturi. quo nomine quicũque vestrũm bene Persis volunt, voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit vt omnia [a] appararent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prælio futuro. Oraculum autem, quod ad Persas aiebat spectare Mardonĩ, id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorũ copiis. Quod autem de hoc prælio redditum est à Bacide, id verò hoc fuisse,

[a] Apparerent, & singula ordine disponerent.

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis
Barbaricæ Graiis acies clamore coibunt.
Hîc multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quãdo sagittiferis aderit lux vltima Medis.

Τῷ δ' ὅτι Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων στίῤῥοδον, ἐ βαρβαρόφωνον ἰυγήν,
335 Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὸ λόχεσίν τε μόγον τε,
Τοξοφόρων Μήδων ὅτε μὲ ἄϊσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

Hæc ego atque alia his similia è Musæo noui ad Persas spectauisse. Fluuius autem Thermodon Tanagram ac Glisantem interfluit.

Ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δ' Θερ- E μώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Ταναγρης τε καὶ Γλίσαντος.

Insequẽti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatúsq; suos est, excubitores dispositi fuere. Ei nocti quũ multũ processisset, cõticiniúmque in

Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν, καὶ παραίνεσιν τὴν ὑπὸ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγένετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ τοῦτο τῆς νυκτὸς παρεληλύθεε, ἐ ἡσυχίη

exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſiũ adequitauit, cffiagitauitque ſuos vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanſerunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo aduectum esse è castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans Athenienſium duces, velle se in colloquium illorũ venire. Duces, hoc audito, confeſtim ad locum excubiarum ſequuti ſunt. quos Alexander, vbi venere, his verbis alloquutus eſt, Viri Atheniẽſes, hæc ego vobis verba pro depoſito trado, necui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerẽ niſi de vniuerſa Græcia ſolicitus eſſem: quippe qui vetuſta origine Græcus ſum, nec vellem videre Græciam [a] pro libera ſeruiẽtem. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non poſſe, alioqui olim iam cõflicturum fuiſſe. Is nũc ſacrificia valere ſinere cõſtituit, & vbi primùm illuxerit, vobiſcum confligere: extimeſcens admodũ (quãtum ego coniicio) ne plures ad copias veſtras accedant. Ad hæc vos parati eſtote. Quòd ſi differet Mardonius, nec committet certamen, vos perſeuerate hîc manere: ad paucos enim dies eis ſuppeditat cõmeatus. Quòd ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrûm reminiſci mei meæque liberationis, qui Græcorũ cauſa rem adeo [b] temerariam, libenter tamen feci, vt ad vos conſilium Mardonii deferrem: ne barbari ex improuiſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuámque ſtationem. Duces Atheniẽſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexãdro audierãt Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metũ Perſarũ adductus, Quoniã, inquit, ſub auroram præliũ fiet,

a Ex libera factã ſeruam. Gel. in ſeruitutem reductã.

b Periculoſam.

Α ἐδόκεε εἶ) αἰὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ ἀγαθοὶ εἶ) ὑπνῳ, τυνικαῦτα προσελθόσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν, & βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλοῦνες παρέμενον, ἀ) οἱ ἔθεον ὅτι τοὺς στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἀγαθὸς ἥκοι ὅτι ἵππου ἐπὶ τὰ στρατόπεδα τῶν Μήδων· ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν προσεφθέγγετο, μούνοισι ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. ἀ) δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔθεον ἐς τὰς φυλακάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόῤῥητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Παυσανίην, μή με διαφθείρητε. οὐ δὲ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκπόνευν σωτηρίην τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην ἔμμι καὶ πρόσχημα, καὶ αὐτὸ ἐλευθερίης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὧν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δεκτὰ γίνεται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δέ οἱ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἐᾶν χαίρειν, ἅμα ἠμέρῃ δὲ ὡς τάχιστα συμβολὴν ποιέεσθαι. καὶ παρῴδηκε γὰρ μὴ πλοῦνες σωθεῖτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. ἐμὲ δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες. ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ἐμοὶ δὲ ὑμῶν ὁ πόλεμος ὅδε κῶς νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα τοῦτο τὸ ἔργον οὕτω παραβόλου ἔργασμαι, ἐπὶ τοσοῦτο προθυμίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν Μαρδονίου καὶ Μαρδονίου, ἵνα μὴ ὑπὸ πεσόντες ὑμῖν ἐξαίφνης ἀ) βάρβαροι μὴ προσδεχομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.

Ε Ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὰς, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωϋτοῦ τάξιν. ἀ) δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ὅπι τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσανίῃ τὰ παρ' ἥκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, ταύτῃ τῷ λόγῳ καταῤῥωδήσας τὸν Πέρσας, ἔλεγε τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολὴ γίνεται,

» ὑμέας μᾶλλον χρεών ἐστι τοὺς Ἀθηναίους σῆναι A
» πρὸς τοὺς Πέρσας· ἡμέας δὲ πρὸς τοὺς Βοιωτοὺς
» τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλή-
» νων, τῶν δὲ εἵνεκεν ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μή-
» δους καὶ τὴν μάχην αὐτέων, ὅτι Μαρα-
» θῶνι μαχεσάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἀπείρους τε εἰ-
» μὲν καὶ ἀδαεῖς τουτέων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρ-
» τιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων. ἡμεῖς
» δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροι εἰ-
» μέν. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα χρεών
» ἐστι ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας B
» δὲ ἐς τὸ βιώνυμον. ταῦτα δὲ τούτοισι εἶπον
» οἱ Ἀθηναῖοι τάδε, Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πά-
» λαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε εἴδομεν κατ' ὑ-
» μέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγέ-
» νετο εἰπεῖν ταῦτα τὰ περ ὑμεῖς φθάντες προ-
» φέρετε· ἀλλὰ αἰδεόμεθα μὴ ὑμῖν ὀκνηρὴ ἡ
» δέησις γένηται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὖτοὶ ἐ-
» μνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι γε-
» γόνασι, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ποιέειν ταῦτα. ὡς
δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἠώς τε διέ- C
φαινε, καὶ ἐξεμάσσοντο τὰς τάξις. γνόν-
τες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξαγορεύου-
σι Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα
μετιέναι καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο, φεύγων
336 τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς
δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενόμενον ὁ Παυσα-
νίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἦγε τοὺς
Σπαρτιήτας ὅτι τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς δ' αὖ-
τως καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅτι τοὺ βιωνύμου. ἐ-
πεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, D
πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρ-
» τιήτας, ἔλεγε τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑ-
» μεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄριστοι τῶν
» τῇδε ἀνθρώπων, ὀκπαγλεομένων ὡς οὔ-
» τε φεύγετε ὀκ πολέμου, οὔτε τάξιν ὀκ-
» λείπετε· μαθόντες τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ὑμε-
» τέρους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἀρ' ἦν οὐδὲν
» ἀληθές. πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ἡμέας, ἐς χει-
» ρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας
» φασὶν ὀκλείποντας ὑμέας εἰδέναι. ὀκ Ἀ- E
» θηναίοισί τε τὴν πρώτειραν ποιεύμενοι,
» αὐτούς τε αἰτίους δούλων τῶν ἡμετέρων γενο-
» μένους. ταῦτα μὲν οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν
» ἔργα· ἀλλὰ πλέξον δὴ ὀν ὑμῖν ἐψεύσθημεν.
» πρόσδεκόμενοι γὰρ κῦδος, ὡς δὴ πέμ-
» ψαντες ἐς ἡμέας κήρυκα πρόσκλυτοι, ἐθέλομεν μετὰ Πέρσησι μάχεσθαι,

[a] expedit vos Athenienſes ſtare in acie aduerſus Perſas vobis cognitos, vt qui cum Medis in Marathone pugnaueritis: nos verò qui eorum ſumus inexperti atque ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculũ fecit) contra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos: quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaque op' eſt ſumptis armis vos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrũ cornu tranſire. Ad hæc ita reſpõdêre Athenienſes, Nobis quoque olim iã inde ab initio, poſtcaquã aſpeximus Perſas aduerſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere quod vos dicere occupaſtis: ſed verebamur ne non grata eſſet vobis oratio. núc quãdoquidem ipſi feciſtis huius rei mentionem, & nobis iucunda oratio eſt & parati ſumus iſtud exequi. Vbi hoc vtriſque complacitum eſt, & loca permutauerũt, ſub auroram rẽ aduertẽtes Bœoti, ad Mardonium detulerũt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt Perſas cõtra Lacedæmonios tranſferre. Pauſanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum ſuum, rurſus in dextrum cornu Spartiatas reducit. At vbi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrũ reduxit, & acies priſtino in loco ſtetere, miſſo caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedæmonii, vos verò fama fert omnium qui iſtic ſũt eſſe præſtantiſſimos, qui neque è bello fugiatis, neque ordines deſeratis, ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodum veri eſt. quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciémque deſerentes, & relegato Atheniẽſibus periculo, conſiſtẽtes ex aduerſo noſtrorum ſeruorum: quod neutiquam eſt factũ præſtantium virorum. Ex quo plurimùm de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus [b] ex nominis gloria miſſuros veſtra ſponte caduceatorem nos prouocatum, quòd cum ſolis Perſis,

a Vos quidẽ Atheniẽſes in acie ſtare aduerſus Perſas neceſſe eſt, nos autem aduerſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos. idque hac de cauſa quòd Medos eorúmque pugnãnoueritis, ex prælio apud Marathonẽ geſto: nos verò viros hoſce incognitos habeamus. nullus enĩ Spartanorũ Medorum periculũ fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaque ſumpt. arm.

b Pro celebritate veſtra. *Id eſt, Vt conſentaneum eſt illi famæ quæ de veſtra fortitudine ſparſa eſt.*

tanquam huic rei ſufficiētes, pugnare velletis. At [a] nihil tale inuenimus quale ferebatur, ſed potius eſſe vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipſi non occupaſtis hoc dicere, occupamus: vt quandoquidem vos inter Græcos præſtātiſſimi eſſe exiſtimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem vtrique numero, &, ſi videatur vt cæteri quoque itidem, & illi poſtmodū pugnent: ſin hoc non videatur, ſed ſatis eſſe nos ſolos decernere, nos ſoli decernamus, & vtri è nobis vicerint, ii totum exercitum viciſſe cenſeantur. Hæc fatus caduceator, quum aliquādiu expectaſſet, nemine quippiam reſpondente, retrò abiit, & rē Mardonio retulit. Ille maiorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immiſit: equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis ſagittíſque inceſſentes. qui quū eſſent hippotoxotæ, *id eſt, equites ſagittarij*, cominus pugnare [b] inſueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderūt obſtruxerúntque. Eum iuxta fontem ſoli Lacedæmonii ſtationem habebāt: cæteri Græci, vt quique ſtationes habebant, maius minúſve procul illinc aberāt. Et erat quidem Aſopus in propinquo: ſed aquari ex eo ab equitibus miſſilibúſque prohibiti, ita ad fontem pergebant. hunc in modum aqua exercitus exutus quum eſſet, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de cauſis frequentes ad Pauſaniam in dextrum cornu veniunt. Qui, etſi talis eſſet rerum ſtatus, tamē ob id præcipuè angebātur quòd iam re frumentaria deficiebantur, quum ipſorum ſerui in Peloponneſum miſſi frumentatū, intercluderentur ab equitatu quominus ad caſtra reuerterentur.

De hoc autem deliberantibus ducibus viſum eſt, ſi Perſæ eo die ſuperſederent committere prælium, eſſe eundum in inſulam quæ ab Aſopo & à fonte

a Nihil tale vos dicere comperimus, ſed pot.

b *Sequutus eſt lectionem quæ & in quibuſdam Get. cod. habetur, ἄπροι pro οὔπορος.*

A ἄρτιοι ἐόντες ποιέειν ταῦτα· σοὶ δὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας οὐκ ὁρέομεν, ἀλλὰ φωσσομένους μᾶλλον. νῦν ὦν ὅκως ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρξόμεθα, τί δὴ οὐ τῶν μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, τῶν δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι τῶν ἴσων ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα, καὶ ἐμοὶ μὲν δοκέει καὶ τοῖς ἄλλοις μάχεσθαι, οἵδε ὦν μετέπειτα μαχέσθων ὕστεροι. εἰ δὲ μὴ δοκέει, ἀλλ' ἡμέας μοιρώσας ἀπο-

B χρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα. ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτοις τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. ὁ μὲν, ταῦτα εἴπας τε, καὶ ὑπισχνεύμενος χρόνον, ὡς οἱ σοὶ σοὶ ὑπεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπιχαρὴς γενόμενος, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τοῖσι ἵπποισι ὡς τοὺς Ἕλληνας. ὡς δὲ ἐπέλασαν οἱ ἱππόται, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τοῖσι Ἑλληνικοῖσι, ἐσακοντίζοντές

C τε καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόντες, καὶ ὡς ἐς φέρεσθαι οὐ πολλοί. τοῖσι τε κρηνίσι τοῖσι Γαργαφίῃσι, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πολὺ τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, σφι ἐπεκάθηντο καὶ συνέχωσαν. ἔσαν μὲν ὦν κατὰ τοῖσι κρηνίσι Λακεδαιμόνιοι μοιρῶσι τεταγμένοι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἡ μὲν κρουνὴ ὡς ἐκάστοισι ἐτύχθη τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς, ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, οὕτω δὴ ὅτι τοῖσι κρηνίσι ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ὑ-

D πό τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων. τούτου δὲ τοιούτου γενομένου, ἐν τῷ Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθέντες τῆς στρατιῆς, καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου κατασταθείσης, συνελέχθησαν πρὸς αὐτέων τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες δὲ καὶ τὸ δεξιὸν κέρας. ἀλλὰ γὰρ τούτεων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν σφεας ἐλύπεε. οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οὔτε σφέων ὀπίσω, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον

E ὡς ἐπισιτιούμενοι, ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον.

Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑποβάλλωνται καὶ τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ἔστι ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς

Γαργαφίης, ἐς τὴν ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω αὐτὴ εἰκὴ ἐν ἠπείρῳ. χειμάρρους ὁ ποταμὸς αὐτὸς ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ῥέῃ κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον τε τρία σταδία· καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς ταὐτό. οὔνομα δὲ οἱ Ὠρωπός. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μεταστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἵπποι σφέας μὴ σινοίαθο, ὥσπερ κατιοῦντων. μεταχωρέεσθαί τε ἐδόκεε τότε, ἐπεὰν τῆς νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς αὐτοὶ μὴ ἰδοίατο Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφέας ἐπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἵπποτα. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠρωπὸν οἰκίζεται, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ἐνταῦθα τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπίσω τοὺς ὅτι τὰ σιτία οἰχομένους. ἔσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. ταῦτα βουλευσάμενοι, κεῖνο μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκαιμένης τῆς ἵππου, ἔχον πόνον ἄτυπον· ὡς δὲ ἡ τε ἡμέρη ἔληγε, καὶ οἱ ἵπποι ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ ἐώσης τῆς ὥρης ἐς τὸν στεῖχον ἔκειτο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνταῦτα ἀείραντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν στεῖχον, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφυγον ἅμα ἕπεσθαι τὸν ἵππον πρὸς τὸν Πλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ὅτι τὸ Ἡραῖον. ὃ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς χρηνίης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἵζοντο πρὸ τοῦ ἱροῦ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν πρὸ τοῦ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, προεκήρυξε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἴεναι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παροιχομένους, νομίσας ἀνδρὸς ἐς τὸν χῶρον ἴεναι ἐς τὸν στεῖχον ἥκοντος. ταῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἔσαν τῷ Παυσανίῃ πείθεσθαι· Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχαγέων τοῦ Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη σφεῖς ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην. ἐθωύμαζέ τε ὁρέων ὃ

Gargaphio, vbi castra habebant, decem stadiis aberat, ante oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluuius supernè è Cithærone delabens in campum, diuortia facit: rursúsque intercapedine trium fermè stadiorum sua fluenta commiscet. Huic insulæ nomẽ est OEroë: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locũ Græci transire decreuerant, vt & affatim aquæ ad vsum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerant transire secũda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locũ vẽtum esset vbi Asopi filia OEroë diuortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda seruitia quæ frumentatum concessérant. erant enim illa in Cithærone intercluſa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis vtensilibus abscesserunt, [a] non habentes in animo quem ad locum vt irent conuenerant. Nonnulli, vt moueri cœptum est, iter Platæésem ad vrbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templúmque Iunonis fugiendo peruenerunt, quod situm est ante vrbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quò vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra posuere. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis vt sumptis armis irent quâ cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandũ Pausaniæ cæteri præfecti parati quũ essent, Amompharetus Poliadæ filius tribun[o] cohortis Pitanecorũ, negare se fugiturũ [b] peregrinos, neque vltrò dedecoraturum esse Spartã: quinetiã mirari id quod

[a] Non hab. in animo eũ de quo conuenerat locũ petere. sed quum se loco mouissẽt, iter Platæam versus tenebant, lubenter equitatũ effugientes.

[b] Id est, barbaros, vt ipse Herodotus antea docuit, pag. 588. sed & paulo post rursum exponit.

fieri cerneret, quippe qui colloquio ſuperiori interfuiſſet. Pauſanias autē & EVryanax cùm indignè ferētes nō parere ſibi illū, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum ſi ipſi eos miſſos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis conſtituiſſent: hoc reputātes ſubſtiterunt cum Laconicis copiis, conabantúrque perſuadere homini non id facto opus eſſe. & alii quidem hortabantur [a] ſolum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. Athenienſes autem hoc ſibi faciendū putarunt, vt vbi collocati erant, ibi perſiſterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud ſentientium, aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equitem è ſuis miſerunt ſpeculatum nunquid Spartiatę tentarent abire, & abire prorſus in animo haberent: ſciſcitatúmque à Pauſania quidnā facere oporteret. Præco vbi peruenit ad Lacedæmonios, cernit in loco inſtructos, eorúmque primores tēdere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetū EVryanacte & Pauſania, ne Lacedæmonios qui ſoli remanebant, in periculum traheret, necdum perſuadētibus, donec ventum eſt ad iurgia, interuenit præco Athenienſis, Amomphareto inter altercādum ſumente ambabus manibus ſaxum, & illud ante pedes Pauſaniæ ponente, ac dicente, ſe illo calculo ſententiæ ſuæ calculum dare, non fugiendos eſſe peregrinos: appellans barbaros. Eum Pauſaniam inſanum nec potētem mentis vocans, ad præconem Atheniēſium, quæ iuſſus erat percontantem, reſpondit vt illis referret præſentem rerum ſuarum ſtatum, obſecrans eos vt ad ſeſe venirent, & de diſceſſu eadē quæ ipſi agerent. Præcone ad Atheniēſes reuerſo, hos inter ſe altercantes aurora deprehendit. Ad id tēpus Pauſanias moratus, dato ſigno cæteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis ſequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum nō deſerturum alios:

a Amompharetum, qui ſolus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanſerat.

A ποιούμενον, ἀτε δὴ τῷ λόγῳ ὁμολογήσαντος τοῦ ἑτέρου λόγου· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο μὴ πείθεσθαι ἐκεῖνον σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι, κείνου ταῦτ' αἰσχυνομένου, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον (W) Πιτανήτιν, μὴ, ἢν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκατο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόληται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ (Q) μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι, ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον Λακωνικόν, καὶ ἐπειρῶντο πείθοντες μιν ὡς οὐ χρεὼν εἴη ταῦτα
B ποιέειν. καὶ οἱ μὲν προθύρεον Ἀμομφάρετον, μούνων Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐπαΐσθοιντο, ὅτι σάφα εἰδότες τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων ἢ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὀφόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ὁρμέουσι (Q) Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τοῦ ἀπόντος
C μὴ ἀξιοῦντα ἀπαλλάσσεσθαι. ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην τὸν χρεὼν εἴη ποιέειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας καὶ χώρῳ τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοὺς πρώτους. ὡς γὰρ δὴ παρῆν (W) Ἀμομφάρετον ὅ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύειν μούνους Λακεδαιμονίους, οὐκως ἔπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπίκοντο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρελθὼν τὸ
D σφι ἀπιγμένος. νείκεον δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνων πέδον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ καὶ πιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρός τε (W) Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἀντεπαλμώα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· ἐρωτᾷ τε τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις τε χωρῆσαί τε πρὸς ἑωυτοὺς, καὶ ποιέειν περὶ τῆς ἀποδρήσιος ταύτης αὐτοὶ καὶ
E σφεῖς. καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπὶ αἰσχρονομήσαντας πρὸς ἑωυτοὺς ἠώς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων (W) Ἀμομφάρετον λείψεσθαι, τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀπορμεχόντων

(τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πρώτους·

333 εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ τα-
ξάμενοι ἦσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι.
ἐπὶ μὲν γὰρ τὴν τε ὄχθην ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑ-
πωρείης τῆς Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πε-
δίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχὴν τε οὐδαμᾶ
δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπο-
λιπεῖν, ὡς εἶχετο αὐτοῦ μένοντας μὴ ἐκλι-
πεῖν τὴν τάξιν· ὡς δὲ τετρεόντων δὴ τὴν στρὸς
Παυσανίην, καὶ παθόντας αὐτοὺς ἰδεῖν τέχνῃ ἀ-
πολιπεῖν αὐτὸν αἰσθόμενα τὰ ὅπλα, ἦγε
βάδην ἐπὶ τὸ ἄλλο στῖφος. ὡς δὲ, ἀπελ-
θὼν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀπέμενε. Ἀμομ-
φαρέτου λόχον ὡς ἐπὶ ποταμὸν Μολόεντα ἱ-
δρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον,
τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦεν. ἀπέ-
μενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ ἀπολίπῃ τὸν
χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε
καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθέοι ὀπί-
σω πρὸς ἐκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ Ἀμομ-
φάρετον προεθρόεντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν
βαρβάρων ὡς ἐσέκειτο πᾶσα· ἐπὶ μὲν γὰρ ἵπ-
ποτας ἐποίεον οἷον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεί.
ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κενὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο
οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρῃσι ἡμέρῃσι, ἤλαυ-
νον τοὺς ἵππους αἰεὶ ὀπίσω· καὶ ἅμα κα-
ταλαβόντες, ὡς ἐσέκειτό σφι. Μαρδόνιος
δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιχομένους
νύκτα, εἰ δέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέ-
σας Ἀριστέην Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελ-
φεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θερσύδιον, ἔ-
λεγε, Ὦ παῖδες Ἀλθέω, ἔπι τί λέξετε τά-
δε ὀρέοντες ἐρῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι
λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μά-
χης, ἀλλὰ ἀνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῆ-
γος. τοῦτο πρότερόν τε μετιταμένους ἐκ τῆς
τάξιος εἴδετε, νῦν τε ἐκ τοῦ παραυτί-
κα μάλα νύκτα, καὶ οὐ πρότερον ὀρόμου δρα-
δραμόντας. δέδεκταί τε, ἐπεὶ σφέας ἔδει πρὸς
τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνδρῶν μάχη
σημαχρινέεσθαι, ὅτι οὐδένες ἄλλοι ἐόντες ἐν οὐ-
δαμοῖσι ἐόσι Ἕλλησι ἐναπεδείκνυντο. καὶ
ὑμῖν μὲν ἐόσι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ-
γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τού-
τους, τοῖσί τι καὶ σύνδεσταν· Ἀρταβάζου δὲ
θῶυμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, ὃ καὶ κα-
ταῤῥωδῆσαι Λακεδαιμονίους· καὶ καταῤῥω-

prout & contigit. [a] Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupauerãt & Citharonis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum deflexere. Amompharetus autem, non credens ausurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne desererent ordinem. At vbi ii qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentẽ, in loco qui dicitur Argiopius (vbi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat, opperiens Amomphareti cohortem, eo cõsilio vt si Amompharetus cũ sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retrò ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad cæteros peruenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quũ inspexisset locum vbi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assiduè insequi pergens, illos adeptus vrgebat. Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectóque loco deserto, accitis Thorace Larissæo & fratribus eius EVrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quídnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (vt omnes vidimus) locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. [b] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui nõ falsò sunt hominum præstantissimi. vnde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Cæterùm vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autẽ vehemẽtius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ

a Athenienses autem acie instructa, contrariũ Lacedæmoniis itertenuerũt. Lac. enim prærupt. occup. & Cith. radices, metu equitatus, at ipsi deorsũ.

b *Vide meam huius loci interpretationem in libro Concionum.*

formidine ſententiam dicere ignauiſſimã, expedire ex his caſtris nos in vrbem Thebanorũ concedere obſidendos. [a] quam ſententiã rex antea aliũde quàm ex me audiet. Sed de hoc aliâs dicetur. Nunc autem iſtis ita faciẽtibus non eſt remittendum, ſed inſtandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorũ quæ in Perſas perpetrarunt. Hæc loquutus, Perſas Aſopo trãſmiſſo curſim ducit contra Græcorum agmen, tãquam fugam capeſſentium: Lacedæmonióſque ſolos ac Tegeatas adeptus eſt. nam Athenienſes tranſuerſis tramitibus ſubter prærupta in planum digreſſos non cernebat. Cæteri autem barbarorum agminũ præfecti Perſas mouentes ad Græcos inſequendos conſpicati, ſublatis & ipſi ſignis cuncti inſequuntur, pro ſe quiſque maturãtes, [b] nulla diligentia, nullo ordine viam ingreſſi. Et iſti quidem cum vociferatione ac tumultu inſtabant Græcis, tanquam excepturi. Pauſanias autem, vbi equitatu premi cœpit, equitem ad Athenienſes mittit, qui hæc diceret, Viri Athenienſes, propoſita dimicatione maxima, vt aut libera Græcia ſit aut ſeruituti obnoxia, proditi ſumus à ſociis noctu elapſis & nos Lacedæmonii & vos Athenienſes: quod reliquum eſt, ita nobis videtur eſſe faciendum, vt quàm ſtrenuiſſimè poſſum' noſmetipſos defenſantes, mutuo ſimus auxilio. Ac ſi quidem in vos priores impetum dediſſet equitatus, è noſtra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiſcum Græciam non prodiderunt, ſubſidio vobis venire: nunc, quoniam totus in nos equitatus cõtẽdit, debetis vos ad partem maximè laborantem ſuppetias ferre. Quòd ſi vobis aliquo diſcrimine occupatis fas non eſt ſubſidio venire, ſaltem hoc gratificamini nobis vt ſagittarios mittatis: quos agnoſcimus longè omniũ qui in hoc bello ſunt prõptiſſimos eſſe ad nos exaudiẽdos. Hæc vbi audiere Atheniẽſes, quũ mouerent ad ferendam ſtrenuè opem, & iam aduentarent, ibi in eos ii Græci qui partes regias ſequebantur,

a Quam ipſe quoq; rex ex me audiet.

b Nullo delectu, nulloque ordine v. ing. *Vel, Inordinatè & confuſè.*

A δήσαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμιν δειλοπάτιν, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας ὅ στρατόπεδον, ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τὴν ἐπὶ τοὺς ἐμὲ βασιλέα πάσεται. καὶ ταύτεων μὲν ἑτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι τοῦτα ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσί· ἐς ὃ κε παραμφέντες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποιήσαντο Πέρσας πρώτων δίκας. Ταῦτα εἰπὰς, ἦγε τοὺς Πέρσας, δρόμῳ ἐλαύνοντας Ἀσωπὸν καὶ σὺν τοῦ Λισωπ.
B σον τῷ Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων· ἐπεῖχέ τε ὅτι Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὀρέων οὐ κατόπτευε. Πέρσας δὲ ὀρέοντες ὑπερμενέας διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πρώτους ἦγον τὰ σημήια, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κό- τοῦ ἕκαστοι
σμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες, οὔτε τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπήισαν, ὡς ἁρπασόμενοι
C τοὺς Ἕλληνας· Παυσανίης δὲ, ὡς ἐπεσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου παρεκειμένου, ἐλευθέρου εἶ ἢ δεδουλωμένου τὴν Ἑλλάδα, πρὸς δὲ δόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παρεσκευασμένην νύκτα ἀλλοφράνθεν. νῦν ὦν δέδοκται τοιῆδε τὸ ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα
D πρὸς ἐλθεῖν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὥρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρεὼν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα οὐ πρὸ τοῦ ἡμίαν
δόντας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὸ πιεζόμενον μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αὖτις ὑμέας 339
καταλελάβηκε ἀδυνάτων τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν
E θέσθε. στοιδαμῶς δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον ἐόντα τόνδε πόλεμον ἔοδοι πολλὸν πρὸ τοῦ μεταστάσιοι, ὥστε καὶ τοῦτα ἐσακηκόειν. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὡρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμυνέειν. καὶ σφι ἤδη τείχεσι ἐπιτίθενται ἀντιτεταχότες Ἑλλήνων τῶν μὲ βασιλέος ἡγεομένων,

ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι. ὃ γὰρ A ex aduerso instructi inuadunt.
προσκείμενον σφέας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μου- Quo factum est vt [a] Athenien-
νωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόν- ses ab iis vrgentibus auxilium
τες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν, ④ μὲν, πεντακις- ferre non possent, ægrè admo-
μύριοι, Τεγεῆται δὲ, τρισχίλιοι· (οὗτοι γὰρ dum id ferentes. Ita destituti
οὐδαμοὶ ἀπεκέκριντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) Lacedæmonii, numero cum le-
ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέοντες Μαρδο- ui armatura quinquaginta mil-
νίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ Περσικῇ. καὶ οὐ γὰρ σφι lia, & Tegeatæ numero tria mil-
ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστὰ, ἔπιπτον δὲ αὐτῶν lia (hi enim nusquam ab Lace-
ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῷ πλέο- dæmonijs dirimebantur) sacrifi-
νες ἐτρωματίζοντο. Φοβεόμενοι γὰρ τὰ κέρρα cauerunt tanquam cõflicturi cũ
εἰ Πέρσαι, ἀπίεσαν τοξευμάτων πολλὰ ἀ- B Mardonio præsentibúsque co-
φειδέως οὕτω, ὥστε πυκνομένων τῶν Σπαρ- piis: & quũ litare non potuissent,
τιητέων, καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀπο- multi eorum interea cadebant,
βλέψαντα ἐς Παυσανίην τὸν Ἡραγόρου τὸν Γλαταιέων, ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, multo plures vulnerabantur.
χρήζοντα μηδαμῶς σφέας ψευσθῆναι τῆς Confertis enim gerris Persæ in-
ἐλπίδος. Ταῦτα δὲ ἔτι τούτου ἐπικαλεομένου, gentem vim sagittarum emitte-
προσεξαναστάντες πρότεροι ④ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι bant, adeo instanter vt [b] satagẽ- b Quum premerentur Spartiatę,
Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τοῦτο θύεσι τὴν tibus Spartiatis, & quia litare nõ
Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια poterant, respiciés ad templum
χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγίνετο, ἐχώρεον καὶ C Iunonis Platæẽsium Pausanias,
οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι αὐτοῖσι, implorauerit deam, obsecraue-
τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ rítque ne spes sua ipsos omnino
τὰ κέρρα μάχη· ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπρώκεε, ἤδη frustraretur. Adhuc eo deam his
ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ πρὸς αὐτὸ τὸ Δημήτερειον, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλὸν, ἐς ὃ ἀπίκοντο verbis inuocante, Tegeatæ prius
ἐς ὠθισμόν. τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι καὶ τέκλων ④ βάρβαροι. λήμματι exurgentes in barbaros tendũt:
μὲν νεῦν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔασονες ἔσαν οἱ Πέρ- statimque post Pausaniæ preces
σαι, ἀσπλοι δὲ ἐόντες, καὶ περὶς, ἀμαθέες sacrificantibus Lacedæmoniis
ἔσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοισι exta pulchra extitere: qui aliquã-
σοφίῃ. προσεξαίσσοντες δὲ κατ' ἕνα, καὶ D to pòst & ipsi in Persas eũt. Per-
δέκα, καὶ πλείονές τε καὶ ἐλάσσονες συμπε- sæ omissis arcub⁹ ex aduerso ste-
φορημένοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ tere. Ad quorum gerra primùm
διεφθείροντο. τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν pugna atrox commissa est iuxta
Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευ- ipsum Cereris templum, eáque
κῇ, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λοχάδας Περσέων pertinax, donec ad propulsionẽ
τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὴ καὶ μάλιστα ventum est. Siquidem barbari
τοὺς Σπαρτιήτας ἔπιεσαν. ὅσον μὲν νεῦν χρόνον prehensantes lanceas confringe-
Μαρδόνιος περιῆν, οἵδε ἀντεῖχον, καὶ ἀμυ- bãt, nec audacia nec robore in-
νόμενοι κατέβαλλοντο πολλοὺς τῶν Λακε- feriores: sed inermes erãt & im-
δαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ peritiores, nec hostibus prudẽtia pa-
περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἔθνος ἰσχυρότατον ἔπε- res. qui etsi deni pluréfve aut pau
σε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν ciores in singulos irruebant, ta-
τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλῆθος γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἐσθὴς ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων. men quia confusi incidebant, à
Spartiatis conficiebantur. Mar-
donius, qua parte ipse ex equo al-
bo ciens pugnam, mille delectis
Persarum præstantissimis stipa-
tus erat, ea maximè parte hostẽ
vrgebat. qui quandiu superfuit,
tandiu Persæ resistentes sesẽque
defensantes, strauere multos La-
cedæmoniorum. Postea verò
quàm Mardoni⁹, & agmẽ quod
circa illum robustissimum erat,
E occubuit, tum demum alii quo-
que terga vertentes cessere Lace-
dæmoniis, [c] quorum plerisque
officiebat vestis armis vacans.

[a] Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent. quod enim obiectum erat, ne gotium illis faceſſebat.

c Plurimùm enim illis *Persis* offic.

inermes enim cũ armatis prælių faciebant: Ibi & vltio necis Leonidæ de Mardonio peracta eſt, ſecundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas vnquã nouimus ſpecioſiſſima potitus eſt Pauſanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Huius autem ſuperiora maiorũ nomina in Leonida recenſui. illius enim iidem qui & Pauſaniæ maiores fuere. Oppetiit autem Mardonius ſub Aimneſto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu poſt bellum Medicum trecentos viros ſecum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Meſſeniis quibuſcum erat bellũ, conflixit, vbi ipſe & trecenti illi occubuere. Ad Platæas autẽ Perſæ, poſtquam à Lacedæmoniis in fugam verſi ſunt, nullo ordine ad caſtra ſua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quũ iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne vnum quidem Perſarum viſum eſſe intraſſe fanum, neque circa templum occubuiſſe, ſed pleroſque in profano: ſed opinor (ſiquid de rebus diuinis opinari oportet) deã ipſã eos nõ recepiſſe, quia tẽplũ quod eſt in Eleuſine Anactoriũ concremauerãt. Hacten⁹ pugna hæc geſta eſt.

Artabazus autem Pharnacis filius, cui iam inde ab initio diſplicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quíque multis verbis pugnam diſſuadens nihil profecerat, hoc ſibi agẽdum putauit. Is, quòd ſibi non placerent quæ à Mardonio fiebãt, eos quibus præerat (præerat autem non paruis copiis, ſed ad quadraginta vſque millia hominũ) ducebat inſtructos, dum prælium fiebat, quid futurum è prælio eſſet probè intelligẽs, iuſſerátque omnes ire confertos quacũque ipſe duceret, & quâ viderent ipſum feſtinantem. Sic iuſſas tanquam ad pugnam copias ducens, cernit Perſas fugientes. ita non ſeruato amplius eodem ducẽdi ordine, ſed repẽtè effuſo curſu fugæ ſe dedit, nõ ligneũ murũ verſus, aut Thebana mœnia, ſed ad Phocenſes, animo celerrimè peruc-

A ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. ἐνθαῦτα ἥ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, καὶ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναῤῥέεται καλλίστην ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδεω· οὗτοι γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀϊμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ, ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους, στρατεύσαλε ἐπὶ Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος Μεσσηνίοισί τε πᾶσι· καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράπησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον ἐπὶ τὸν χόσμον ἐς ὃ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, ὃ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαίδι. θῶυμα δέ μοι ὅκως περὶ τῆς Δήμητρος ὃ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἷς ἔφατο τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, οὔτε ἀναπεφανώς περὶ ὁ ἱρόν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, (εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἡ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν ὃ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. οὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ὧδε ἐξεπίστη ἐγένετο. 340

Ἀρταβάζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς λιπομένῳ Μαρδονίου ὑπὸ βασιλῆος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, οὐδὲν ἤνυε, συμβάλλων οὐκ εὖν. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τῷ ἐστρατήγεε ὁ Ἀρταβάζος· εἶχε δὲ δυώδεκα μυριάδας ἀνδρῶν ἀπὸ ἑωυτοῦ· τούτους ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, ὑπεξεπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένους, ὡς ἀγχεῖλας κατ' αὐτὸ ἰέναι πρώτας τῇ αὐτὸς ἐξηγέηται, ὅκως αὐτὸν ἀρέωσι σπουδῆς ἕνεκα. ταῦτα ὧδε ἀγχεῖλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δηθὲν τὸν στρατόν. ὑποστρεψάντων δὲ τῶν ὀπισθίων, ὥρα δὴ καὶ φεύγοντας ὁρᾶν Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐπὶ

κατηρτισμένους

ὑποστρεψάντων

χισα ὑπὸ

χισα ὅπι τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. οἱ δὴ A niendi ad Helleſpontũ. & hi quidἄλλοι μὲν ταύτῃ ἐξέπεσον. τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μὲν βασιλῆος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ὅπι συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι ἔχον τὸ θυμέιον οὐκ ὀλίγῳ, μαχεόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες οὕτω, ὥστε τριηκόσιοι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ὑπὸ ταῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐξέπεσον τὸ σφέτερον, ἔφυγον ἐς τὰς Θήβας, οὐκ ἦγον οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, B οὔτε ἀμαχεσάμενός τῳ δηλαδὴ, οὔτε ἀποδεξάμενός τι, ἔφυγον. δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ὑπὸ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφυγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ἑώρων. οὕτω τε πεφύτευτο ἔφυγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτίης. αὕτη δὲ τοσαύτη προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεί τε πρὸς τῶν πολεμίων ἀγχίσα ἑοῦσα, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἵποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. ὡς δὲ τούτῳ τῷ κινδύνῳ ἀγέλεπτο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ Ἥραιον, καὶ ἀπολωλόσι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῶεν οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ δὲ, ἀκούσαντες ταῦτα, τοῦτον κόσμον ταξάμενοι, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἔτρεπον ἀπὸ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, ἀπὸ τοῦ πεδίου τὴν λιπαρεστάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε δὲ ἄρχοντο τῶν πολεμίων ἐγγὺς εἶναι οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους τοῦτον κόσμον, ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἵππαρχεε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατέσφρεσαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸ Κιθαιρωνα. οὗτοι μὲν δὴ οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ὅπι τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβάντες δὲ, ἐφράξαντο ὡς ἠδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος.

dem horſum iter intenderunt. Cæteris autem Græcis qui ſtabãt à regis partibus, ignauiter de induſtria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Athenienſibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis ſentiebant, hi non parũm ſtrenuos ſe præſtiterunt: qui nolentes vltrò ignauiter agere, ita dimicarunt vt trecenti primores eorum ac fortiſſimus quiſque illic ſub Atheniẽſibus occubuerint. Vbi autem & iſti terga dederunt, nõ quò Perſæ & alia multitudo, [b] quæ aut cum [a] nemine pugnauerat, aut nõ expectauerat, ſed Thebas verſus fugerunt. Omnem autem rem pependiſſe à Perſis, (quanquam & ipſorum quidam, antequam cũ hoſte congrederentur, fugæ ſe mandauerunt) apud me fidem facit, [b] quòd ad Perſas intuebantur: atque ita cunctis illis victis fugam capeſſerunt, præter equitatum tum alium tum Bœotorum: qui hactenus profuit fugiẽtibus, vt aſſiduè adhærens hoſti, arceret eũ ab amicis quos Græci inſequebantur. Inſequebantur enim Græci victores, vrgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hũc tumultum nuntiatur Græcis qui circa templum Iunonis inſtructi à prælio aberant, geri præliũ & Pauſanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenſes & Phliaſii nullo ordine eunt: Corinthii rectà per colles quâ itur ad Cereris tẽplum: alii per cãpum, quæ planiſſima viarum erat. Quos iam hoſti propin quos nullo ordine irruere conſpicati Thebani equites, quorũ præfectus erat Aſopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eóſque adorti ſexcentos ſtrauerũt: cæteros ad Cithæronem vſque perſequuti, terga ceciderunt. Et iſti quidem Megarenſes atque Phliaſii nulla cũ laude perierunt. At Perſæ cæteráque multitudo poſtquam ad ligneum murum effugerũt, turres, antequam Lacedæmonii aduenirent, aſcẽdere occupant. Illis conſcenſis quam commodiſſimè poſſunt murũ præſtruunt.

a Quæ nec cum quoquam pugnauerat, nec vllum egregium facinus ediderat.

b Quòd quum Perſas fugientes vidiſſent, ita demum omnes fugæ ſe dederunt, præter equit.

ex quo ſubeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nã quoad Athenienſes abfuere, non modò ſeſe barbari defenſabant, ſed etiam Lacedæmoniis antecellebãt, vtpote ignaris murorum oppugnãdorum: vt verò Athenienſes ſuperuenere, tũ atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eáq; permagno temporis ſpatio: ſed tandem virtute & pertinacia Athenienſes murum tranſcenderũt, ſubruerúntque, atque ea parte ſe Græci infuderunt, [a] quorũ Tegeatæ introiere principes: iidémque tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cùm alia, tũ verò equorum præſepe Mardonii ex ære totũ, ſpectatu dignum: quod præſepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Mineruæ repoſuerunt. nam cætera quæ cepere, in vnum cum cæterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius cateruá cogere, nemo ſtrenuitatis memor eſſe, videlicet oppreſſi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [b] Quos tanto ſtudio Græci trucidabãt vt ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabaz[e] aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi ſuperfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani eſſent, vnus & [c] triginta ſunt omnino deſiderati: Tegeatarũ, ſedecim: Athenienſium, duo & quinquaginta.

Porro inter barbaros ſtrenuiſſimi extiterunt, è peditibus quidem Perſæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris verò, Mardonius: inter Græcos autem cũ Tegeatæ Athenienſéſque multùm eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re poſſum oſtendere, niſi quòd omnes hi eos qui ſibi oblati ſunt vicerunt: Lacedæmonii verò quod robuſtiſſimum fuit hoſtilis exercitus ſuperauerunt. Quorum longè præſtãtiſſimus extitit mea ſententia Ariſtodemus, [d] is qui ſolus trecentorũ, quòd ex Thermopylis euaſiſſet, dedecus ignominiámque acceperat. Secundũ hũc nauauere operam Poſidonius & Philocyon & Amompharetus Spartiata.

a Ex quibus primi Teg. introiere pr.

b Quos adeo facile erat Græcis trucidare vt ex trig.

c Nonaginta

d *Vide ſupra, pag.* 523.

A τῶν ἐσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεῤῥήκεε σφι τείχεα χαλίη ἐῤῥωμενέστερη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἵδε ἠμύνοντο, καὶ πολλῷ πλέοι ἦσαν τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ὀπισαμβώνων τείχεα· ὡς δὲ σφι ἐπῆλθον Ἀθηναῖοι τῶν ἐσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρείῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. τῶν-
B τοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεήτας ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τοῦ σκηνεῦ τοῦ Μαρδονίου οὕτοι ἔσαν οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς, καὶ τοῦ φάτνιον τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέου πᾶσαν, καὶ θείης ἀξίην. τοῦτο μὲν νυν φάτνιον ταῦτα τοῦ Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς (α) νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ 341
ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσαπερ ἔλαβον ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. (β) οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι
C τεῖχος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὐδέ τις αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνητο· ἀλυκταζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ (γ) χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμέναι ἀνδρῶν. πρῶτα μὲν τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε τεσσεράκοντα μυριάδων ἀριθμοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας ἀριθμηθῆναι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπέθανον (δ) πρῶτοι ἐν τῇ συμβολῇ, εἷς καὶ ἐνενήκοντα. Τεγεητέων δὲ,
D ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα.

Ἠείρθησαν δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὁ Περσέων, ἵππος δὲ, ἡ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερέβαλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔγωγε ἀποσημήνασθαι. ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ἐνίκων. ὅτι δὲ κατὰ τὸ (ε) ἰσχυρότατον ἐστρατεύσαντο, καὶ τούτων ἐκράτησαν, καὶ ἄριστος ἐ-
E γένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας. ὃς ἐν Θερμοπυλέων μούνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, ἔσχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον, ἠείρθησαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης.

(ε) ἰσχυρότερον

καίτοι ἡμολμένης λέσχης ὅς ἥριστο αὐτέων ἄ- A
ειστος, ἐγνωσθη ⓐ τῶν ἡμόλμυοι Σπαρ-
τιητέων, Ἀειστόδημον μὲν βουλόμενον φα-
νερῶς ἀποθανεῖν ὑπ τῆς παρεούσης ⓐ αἰ-
τίης, λυασσῶντά τε καὶ ὑπ λείποντα τὴν τά-
ξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσει-
δώνιον δέ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἀν-
δρα ἡμέαθαι ἀγαθόν· τοσούτῳ τοῦτον ἐὸν
ἀμείνω. Ἀλλὰ τοῦτα μὲν καὶ φθόνῳ αὖ
εἴποιεν. οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πρώτους,
πλὴν Ἀειστοδήμου, πάντων ἀποθανόντων ὑπ B
τοῦτη τῇ μάχῃ, ἄτιμοι ἐγίνοντο. Ἀειστό-
δημος δέ, βουλόμενος ἀποθανεῖν ἀπὸ τὴν
προειρημένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη. οὗ-
τοι μὲν τῶν ὑπ Πλαταιῆσι ὀνομαστότατοι ἐ-
γίνοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης
ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς ὃ στρα-
τόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐ-
τέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων
Ἑλλήνων. ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαλάζετο Παυ-
σανίης, κατήμενος ὑπ τῇ τάξι, ἐτρωμα- C
τίσθη τοξεύμασι τὰ πλευρά· καὶ δὴ ⓐ
μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ὀξυλωτρωμένος ἐδυσθα-
νάτεέ τε, καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀείμνηστον, ἄν-
δρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν ⓐ ὅτι πρὸ τῆς
Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρή-
σατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδὲν ἧσσ οἱ ἀποδε-
δεγμένον ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμευ-
μένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέ-
γεται ὠδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχί-
δεω, ὑπ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ D
τῶν τότε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς
ⓜ πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέ-
γουσι. ὡς γὰρ δὴ Τυνδαρίδαι κατὰ Ἑλένης
κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν
τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθεϊ, καὶ ἀ-
νίσασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξ-
έκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοὺς Δε-
κελέας. (ⓐ δὲ αὐτὸν Δέκελον) ἀχθόμενον
τε τῇ Θησέος ὕβρει, καὶ δειμαίνοντα, μὴ E
πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμε-
νόν σφι ὃ πρῆγμα, κατηγήσασθαι ἐπὶ τοὺς Ἀφίδνας, τοὺς δὴ Τίτακὸς ἐὼν αὐ-
τόχθων κατεστρέψατο Τυνδαρίδῃσι.
Τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου
ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε καὶ προεδρίη
ἀπετελέετο ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐούσα οὕτω,

Quanquam quum ſermo haberetur quiſnam præſtantiſſimus extitiſſet, ii Spartiatæ qui adfuere, cenſuerũt, Ariſtodemum, etſi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deſeruiſſe, & propalã mori voluiſſe: Poſidonium verò, qui perire noluiſſet, ob id extitiſſe tanto præſtabiliorem virũ. verùm id fortaſſe liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortẽ oppetiere, omnes honore affecti ſunt, præter Ariſtodemum: qui ideo caruit honore quòd ob cauſam prædictã ſibi occumbendum putauit. Hi ſunt qui ad Platæas nobiliſſimi extitere. nam Callicrates extra præliũ occubuit: quo nemo tunc in caſtra Græcorum [a] præſtãtior venerat, non modò Lacedæmoniorum, ſed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pauſanias ſacrificaſſet, ſedens in ordine, ſagitta per latera ictus eſt: & quum aliis pugnantibus ipſe exportaretur, ſeſe moriẽtem miſerabatur, ad Aimneſtum virum Platæenſem inquiens, non ſibi dolere quòd pro Græcia periret, ſed φ nihil manu vſus eſſet, nullámque operam nauaſſet dignam ſe & ſua cupiditate nauãdi. Ex Atheniẽſibus eminuiſſe fertur Sophanes Eutychidis filius, è tribu Decelenſi. Deceléſes autem rem aliquando geſſerunt (vt ipſi Atheniẽſes aiunt) in omne æuum fructuoſam. ſiquidem quũ olim ad inueſtigandam Helenã Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam inuaſiſſent, & populos è ſedibus ſuis eiicerẽt, ignari quónam loci ſubducta Helena eſſet, tunc Decelenſes feruntur, & (vt quidam volunt) ipſe Deceleus, tum dolore cõtumeliæ quæ Theſeo fieret, tum metu totius Athenienſium ſoli, ne vaſtaretur, expoſuiſſe illis omnem rem geſtã, eóſque deduxiſſe ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelenſibus permanſit ad hãc vſque memoriã in Sparta immunitas vectigaliũ, & dignitas præſidẽdi:

a Formoſior

adeo quidē vt bello quod multis poſtea annis inter Athenienſes atque Peloponnēſes geſtum eſt, Lacedæmonii quum cæterā Atticam popularentur, à Decelea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes,& præclariſſimè inter Athenienſes nauata opera, ancipiti ſermone celebratur: vno,fertur geſtaſſe ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam,quam,quoties aduentantibus hoſtibus propinquus erat, obiiciebat,ne illi irruētes, ipſum ex ordine ſummouere poſſent: rurſus eiſdem in fugam ſe vertentibus,reſumpta ancora ita fugientes inſequebatur. Altero ſermone à ſuperiori differente fertur geſtaſſe ancoram non ferreā, ex balteo alligatam,ſed inſignitā in ſcuto, quod nunquam quieſcens,aſſiduè rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus,quòd obſidentibus AEginam Atheniēſibus, Eurybiadem virum Argiuum quinque certaminum victorem ex prouocatione interemit. Sed aliquanto poſt hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenienſium vnà cum Leagro Glauconis filio dux eſſet,& de metallis aureis decertaret, contigit vt ſub Edonĩbus apud Daton occumberet. Poſt barbarorum ſtragē ad Platæas editam, tranſfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharādatis filii Theaſpis viri Perſæ: hæc quum accepiſſet Perſas fuſos eſſe,Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipſas ornatas, cũ veſte ſpecioſiſſima, carpento aduenit: ex eóque deſcendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos:& intuita Pauſaniam illa omnia adminiſtrantē, agnouit hominem, cuius & nomen iampridem & patriam dicerat. Eius genua amplectens, Spartæ rex,inquit,libera me ſupplicem captiuitatis ſeruitute,quā etiā hoc facto demeritus es quòd iſtos extinxiſti neque dæmonū neque deorū reſpectū habentes.

A ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀπέχεσθαι. τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, ἀριστεύσας τότε Ἀθηναίων, δίξοις λόγοις λεγομένοις ἔχει. τὸν μὲν, ὡς ἐκ τῆς ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέην ἄλυσιν δεδεμένην ἀσπιδηρέῳ· τῷ, ὅκως πλαίσειε ἀπιοντέσσι τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ἵνα δή μιν οἱ πολέμιοι ἐκ πίπτοντες ἐκ τῆς πάξιος, μετακινήσαι μὴ δυνατὸς γένηται. γενομένης δὲ 342
B φυγῆς τῶν ἐναντίων, δέδοκτο, τῷ ἀγκύρῃ ἀναλαβόντα, οὕτω διώκειν. τοῦτ μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ὑπ' ἀσπίδος προθεούσης καὶ οὐδαμᾶ ἀπερειδούσης ἐφόρεε ἀγκύρην, καὶ οὐκ ἐν ᾧ θώρηκος δεδεμένῳ σιδηρέῳ. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνεϊ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι πρὸς τριηκοσίων Ἀθηναίων Ἀργείων, ἐν Ῥυβάτῳ Ⓦ Ἀργεῖον ἄνδρα πενταέθλων ἐκ
C πρὸς κλησίος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτεων κατέλαβε, ἄνδρα γενόμενον ἀγαθὸν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, πρὸς τῷ μετάλλων τῷ χρυσέων μαχόμενον. ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο Ⓖ βάρβαροι, ἐνθαῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἣ ὡς εἶδε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαραδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν Περσεών, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας· ὁρῶσα δὲ πολλὰ σκεῖνα διέφορα Παυσανίῃ, πρότερόν τε ὀνώμα ἐξεπισαμένη καὶ τὸν πάτερα, ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε Ⓦ Παυσανίην, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων, ἔλεγε
D τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λύσαί με τὸν ἱκέτην αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ἵνεσας, τοὺς δὲ ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὄπιν ἐχόντας. Φαραδάτεος

» εἰμὶ δὲ γένος μὲν, Κῴη, θυγάτηρ δὲ Ἡγη- A
» τοείδεω τῦ Ἀνταγόρεω. ἣν δέ με λαβὼν ἐν
» Κῷ ἔχε ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε,
» Γύναι, θάρσεε, καὶ ὡς ἐκέτις, καὶ εἰ δὴ τοῦς
» τύτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἰ θυ-
» γάτηρ Ἡγητοείδεω τῦ Κώου, ὃς ἐμοὶ ξένος
» μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν τοὺς ἐκείνους τῦ
» χωρέοντας οἰκεομένων. ταῦτα δὲ εἰπὰς, τότε
μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι περσὶ, ὕ-
στερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγινάν, ἐς τὴν αὐ-
τὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν B
τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο
Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι. μαθόντες δὲ
ὅτι ὕστερον ἥκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν
ἐποιεῦντο μεγάλην, ἀξιοί τε ἔφασαν εἶ-
σφέας ζημιῶσαι. πυθομένοισι δὲ τοῖς
Μήδοις τοῖς μετ' Ἀρταβάζυ φεύγουσι, τού-
τοισι ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-
μόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ
ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, τοῖς ἡγεμό-
νας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ C
δὲ Μαντινέας, ἦκον Ἦλεοι· καὶ ὡσαύτως
οἱ Ἦλεοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποι-
νησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες δὲ καὶ
οὗτοι, τοῖς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ μὲν Μαν-
τινέας μὲν καὶ Ἦλείους τοσαῦτα.

Ἐν δὲ Πλαταιῆσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ
τῶν Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰ-
γινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον
λόγον ἔχων, ἵετο τοῦς Παυσανίην. ἀπικό-
» μενος δὲ τοσοῦδε ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομ- D
» βρότου, ἔργον ἔργασαί τοι τὸ καθαρφὲς, μέγα-
» θός τε καὶ κάλλος. καὶ τοι θεὸς προέδωκε, ῥύ-
» σασθαι μὲν τὴν Ἑλλάδα, κλέος καταθέ-
» σθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.
» σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὅπῃ τούτοισι ποίησον,
» ὅκως λόγος τέ σε ἕξει ἔτι μέζων, καί τις ὕ-
» στερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων μὴ ὑ-
» πάρχειν ἔργα ἀπάθαλα ποιέοντα ἐς τοὺς
» Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος
» ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρ- E
» ξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύ-
» ρωσαν. σὺ δὲ τὸν ὁμοίως ἀποδιδοὺς, ἔπαι-
» νον ἕξεις τοσοῦτο τῶν Σπαρτιητέων
» πρώτων, οἷός τε καὶ τοῦς τῶν ἄλλων Ἑλ-
» λήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας, τε-
» τιμώρησαι ἐς πάντων τὸν Λεωνίδεω.

Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persæs habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, [a] tũ quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca in colũt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræfectiarum ephoris qui aderãt commendauit: postmodum in AEginam, quò illa voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuò Mantinei superuenerũt re iam confecta: qui se animaduertentes veniſse serò ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsque persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedæmoniis insequi fugientes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio mulctauerunt. Post Mantineos aduenere Elei, qui itidem vt Mãtinei magno id sibi detrimento existimãtes, domũ regressi sunt, suósque & ipsi duces exilio mulctauerunt. Hactenus de Mãtineis & Eleis.

[a] Tũ quòd supplex, tum quòd sis (si modò vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocũ mihi maior quàm cum alio quoquam circum illa loca habitantium, hospitii necessitudo intercedit. *i. Tum eo nomine quòd sis supplex, & edes inuiolabiles.*

Erat autem apud Platæas in exercitu AEginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima vsus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerũt: quibus si vicem reddes, laudem nanciscêris, primùm ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab vniuersis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris vltus.

Hæc Lampon, gratiam se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondens Pausanias, Tuam, inquit, hospes AEgineta, beneuolentiam atque prouidẽtiam amplector: tamen ab æquitate iudicandi deerras. nã & me & patriam quos in altum extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sæuire in mortuum, aísque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quã Græcos, quódque in illis exprobramus. quare ego neque AEginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentúsque sum Spartiatis placere vt honestè agam, honestéque dicam. Leonidæ autem, cui me iubes parentare, affirmo & ipsi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerũt, magnificè esse parentatum, innumerabilibus horũ funeribus. Tu verò posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi impune esse, loco beneficii ponas. Hoc quũ ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito nequis de præda quid tangeret, iussit[a] seruos omnem comportare pecuniam. Illi per castra dispersi inueniunt tentoria auro & argento referta, lectósque auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialásque, & alia vasa potoria, necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus. Quinetiam è cæsorũ cadaueribus exuebãt armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius mométi habebantur, earúmque rerum multum furto subtrahẽtes serui AEginetis venundabãt, multum, quod occultare nõ poterãt, repræsentabãt. vnde principium extitit ingentium diuitiarum AEginetis, vtpote aurum à seruis pro ære mercãtibus. Collata autem pecunia decimam segregerunt, ex qua tũ deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex ære colubro, proximè aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Iupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus.

a Helotes, *quod erat peculiare seruorum Laced. nomẽ. quod & paulo pòst & alibi uariis locis obseruãdum.*

A ὁ μὲν, δικέων χρῄζεσθαι, ἔλεγε τάδε· ὁ δὲ αὖ ταμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, ὃ μὲν δύνοσίν τε καὶ προθορὴν, ἄγαμαι σεῦ γνώμης μὲντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς. ἐξαίρεας γάρ με ὑψοῦ, καὶ τιμὴν πάντων καὶ τὸ ἔργον, ἐς ὃ μηδὲν κατέβαλες, πρὸς νεκρῷ λυμαίνεσθαι· καὶ, ἢν ταῦτα ποιέω, φὰς ἀμείνονά με ἀκούσεσθαι, τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἢ Ἕλλησι, καὶ κείνοισι δὲ ὀπιφθονέοντα. ἐγὼ δὲ ὧν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἀδικέω, μήτε τοῖσι ταῦτα πρήσσεται· ἀποχρᾶ δέ μοι, Σπαρτιήτῃσι πρηκτήμονι, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δὲ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγάλως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε τῶνδε καὶ τῶν τῇσι Θερμοπύλῃσι τεθνηκότων αἰεὶ μνήμην τετιμηκότες αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες. ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μὲν ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε προσέλθῃς ἐμοιγε, μήτε συμβουλεύσῃς. χάριν τε ἴσθι, ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο. Παυσανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τῆς λείης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας τὰ χρήματα. Οἱ δὲ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι, εὕρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ὑπὸ χρύσους καὶ ἐπαργύρεους· κρήνῃσί τε χρυσέοις, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ὑπ' ἁμαξέων εὕρισκον, ἐν τοῖσι λέβησι ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρυσοῖ τε καὶ ἀργύρεοι. Ἀπό τε τῶν κειμηλίων νεκρῶν ἐσκύλευον φέλλιά τε καὶ στρεπτοὺς, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδείς. Συνήθεα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἵλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἷά τε ἦν κρύπτειν. ὥστε Αἰγινήτῃσι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν δηθὲν, πρὸς τῶν εἱλωτέων ὠνέοντο. συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνέστηκε, ὁ ὑπὸ τῷ τριηκαιδεκάπου ὄφεος τῷ χαλκέῳ ἑστεῶτος ἀγχίστα τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χαλκοῦν Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγλύφη.

343

ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔ- A
λαβον ἕκαστοι, τὰ ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς
τὰς Περσέων, καὶ τὸν χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ
ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν
νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν
Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται τοῖς οὐδα-
μῶς, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι.
Παυσανίῃ δὲ πρώτα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ
ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι,
ὡς δὲ αὕτως καὶ τἆλλα χρήματα. λέγε-
ται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὡς Ξέρξης φεύγων B
ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατα-
σκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ· Παυσανίην
ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυ-
σῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ ποικιλίοισι καὶ τεσκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς τε
ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταὐτὰ
καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν.
ὡς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίεον ταῦτα, ἐσ-
ῆλθε τὸν Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυ-
σέας καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας, καὶ τρα- C
πέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν
μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγέντα
τὰ παρεσκευάσματα ἀγαθά, κελεῦσαι ὀλίγα
τοῖσι ἑωυτοῦ διακόνοισι παρασκευάσαι
Λακωνικὸν δεῖπνον· ὡς δὲ τῆς δοίνης ποικι-
θείσης ἐπὶ πολλὸν ἦν μέσον, τὸν Παυσανίην
γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων
τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τούτων,
εἶπαι τὸν Παυσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέ-
ρην τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν, Ἄνδρες D
Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγα-
γον, βουλόμενος ὑμῖν τήνδε τοῦ Μήδων βα- ἀκμήνους
σιλέος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὃς τοιήνδε
διαιτὴν ἔχων, ἦλθε ἐς ὑμέας οὕτω ἀθλίην
ἔχοντας ἀπαρκησόμενος. ταῦτα μὲν Παυ-
σανίην λέγεται εἶπαι πρὸς τοὺς στρατηγοὺς
τῶν Ἑλλήνων. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ
ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων δύο μοῖρον συνέβη
344 κῆναι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρη-
μάτων. ἐφάνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ὀπίσω τούτων E
τῶν νεκρῶν ἀνειλημένων τὰς σάρκας·
σκευοφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς
ἕνα χῶρον· εὑρέθη κεφαλὴ ὀδὼν ἔχουσα ῥα-
φὴν οὐδεμίην, ἀλλὰ ἓξ ἑνὸς ἐοῦσα ὀστέου.
ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ ὁ ἐπάνω τῆς γνάθου,
ἔχουσα ὀδόντας μιν ὀφείας, ἓξ ἑνὸς ὀστέος πάντας τούς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· F

Hac parte ſelecta, cæteras inter ſe diſtribuerunt, pro ſuo quiſque merito accipiẽtes: itémque pallacas Perſarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quæ autem peculiariter data ſint iis qui optimam operã nauauerant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuiſſe arbitror: certè Pauſaniæ ſunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribꝰ, equis, talentis, camelis, & item ex cæteris rebus. Feruntur autem hæc quoque acta eſſe: Xerxem, dum è Græcia fugit, omnem apparatum ſuum ex auro argentóque & [a] peripetaſmatis Mardonio reliquiſſe: & Pauſaniam dum eum apparatum vidit, iuſſiſſe piſtores & coquos cœnam ſibi vti Mardonio inſtruere. Ꝙ quum illi feciſſent, tum Pauſaniam lectos intuentem aureos argenteóſque [b] probè inſtratos, menſas etiã aureas ac argenteas, magnificúmque cœnæ apparatum, propoſitis bonis ſtupefactũ, imperaſſe per iocum ſuis miniſtris vt Laconicã inſtruerẽt cœnam. [c] Id quũ illi ex ſpatio multùm diſtante feciſſent, ibi eundẽ cachinnantem accerſiſſe Græcorum duces, eíſque, vbi conuenerunt, inter oſtendendum vtriuſque cœnæ apparatũ, dixiſſe, Viri Græci, hac ego vos de cauſa conuocaui, quòd volebam vobis amentiam Medorum ducis oſtendere, qui quum talem vitã duceret, ad nos ſubigẽdos venit qui tam miſerè victitamus. Hæc Pauſanias apud Græcorum duces dixiſſe fertur. Interiecto deinde tempore complures Platæenſium repererunt loculos auri argentíque & aliarum pecuniarum. Hoc quoque rei apparuit poſtmodum in his mortuis carne nudatis, vt quum eorum oſſa comportarent vnum in locum Platæenſes, inuentum ſit caput nullam ſuturam habens, ſed ex vno oſſe ſolidum: item maxilla, cum eo quod ſuper maxillã eſt, habens dentes, etſi diſtinctos, tamen ex vno oſſe vniuerſos tam molares quàm cæteros. quinetiã

a Aulæis, *ſecundum quoſdam.*

b *Vallam apparet verba quæ ſ Vulg. edit. deſunt legiſſe, videlicet* εὖ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in noſtris Vet. cod habentur.*

c Quum autem hæc cœna inſtructa longo interuallo ab illa ſuperaretur, ibi eundẽ cachinn.

ossa viri quinque cubitorũ. Postero die quum Mardonii cadauer non extaret, incertum à quibus hominibus subtractum. audiui tamen iam diuersos illum sepelisse: & ob id permultos scio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepisse. Sed quis curam susceperit cadaueris Mardonii humãdi, pro comperto non potui audire. habet tamen huius rei nõ nihil famæ Dionysiophanes vir Ephesius. Mardoni[a] quidem hoc modo tumulatus est. Græci verò, posteaquam prædã dispertierunt, cæsos separatim quisque suos tumularunt. Lacedæmonii, trib[b] sepulcris effectis, in eorum vno sacerdotes, è quibus fuere Posidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio seruos humauerũt. Hunc in modum Lacedæmonii sepulti sunt. [b] Tegeatæ verò & Athenienses suos vtrique promiscuè condiderunt: necnõ Megarẽses atque Phliasii suos ab equitatu interemptos. [c] Horum omnium sepulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra quæ ad Platæas ostenduntur, ea sunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubescebant se à pugna abfuisse, quum serò superuenissent. Quippe tumulus illic visitur qui dicitur AEginetarum: quem ego audio decé post hanc pugnam annis rogatu AEginetarũ à Cleade AVtodici filio viro Platæensi illorum hospite excitatum fuisse.

Græcis statim à cæsorum humatione in agro Platæensi, inito consilio visum est bellum Thebis inferendum, petendúmque eos qui cum Medis sensissent: & in primis Timegenidem & Attaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab vrbe discedendum quàm eam euertissent. Hoc vbi decreuere, vndecimo à pugna die mouentes obsedere Thebas, ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θη-

a At Mardonii cadauer postridie *quã ille occubuit*, ex oculis summo tũ fuit: sed à quo, id verò mihi certò compertum nõ est.

b Tegeatæ verò seorsum *à Lacedæmoniis* omnes *suos* cõfertos humauerunt. Athenienses quoque, suos vno eodémque in loco, & Megarenses, & Phliasii *&c. Vt hoc sit quod de Tegeatis per ἀλέας significauit: quod reddidit Confertos, accipiens pro In eundem locum coacervatos. Potest tamen hoc ita etiã accipi (& fortasse melius) Vt commune fuerit Athenensibus, Megarensibus & Phliasiis sepulcrum.*

c Πλήθεες *videtur ex sequentibus exponendum οὐ κενοί. q.d.* Atque horũ quidem omnium sepulcra, vacua non fuerunt, sed in iis cadauera verè condita fuerũt. Quod autem ad reliquorum attinet sepulcra quæ Platæis visuntur, hos ego accepi, quòd abfuisse à pugna puderet, singulos aggeres communes excitasse, posterorum rationẽ habentes. Ibi enim est AEginetarum quod vocatur sepulcrum à Cleade AVtodici filio, illorum hospite, eorũ rogatu decẽ etiam pòst annis (vt audio) extructum. *Observandum est autem χώματα dicere, nõ τάφους, eo quòd illis quidẽ pro sepulcris ea videri vellent haberi, (* Vnde dicit καλεόμενος τάφος. *q.d.* καλεόμενος τάφος ἀλλ' οὐκ ἐών, χῶμα δὲ μοῦνον) *at re vera sepulcra non essent, sed aggeres tantùm sepulcra simulantes, siue imitantes. quos inquam pro sepulcris haberi vellent, non à suæ ætatis hominibus (vt. pote quibus cognita fraus esset) sed à posteris. Ideo illud τῶν ὀπισθίων vertit Posterorum rationem habentes, vel, Posterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari In posterorum gratiam: quòd illos in hanc opinionem adducere, esset illis imponere, non autem gratificari. Potest tamen simplicius* Vertis, *Id facientes propter posteros. At Valla, aliusve quem verba ferre non possint sensum sequutus,* Vertit, *Quum fortè superuenissent.*

A πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφαίνη. ἐπεὶ τε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσατο, οὐκ ὅτεῳ μᾶλλον ἀνθρώπων, ὃ ἀτρεκὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὺς δέ τινας ἤδη ἐγὼ παντοδαποὺς ἤκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντα πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς δόξαντος τοῦτο ἔργον· ὅστις μέντοι ἐστὶ αὐτέων ὁ ὑπελόμενός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν Μαρδονίου, οὐ δυνάμεθα ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δέ τινα
B φάτιν καὶ Διονυσιοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁμέως τῷπερ τοιούτῳ ἐπάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὸ λοιπὸν διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μέν τειξάς ἐποιήσαντο δύο. ἔνθα μέν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἔσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μέν δὴ ἑνὶ τῶν τάφων ἔσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. ὅτι μέν οὕτω ἔθαψαν. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πρὸς ἑωυτῶν ἔθαψαν ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι πρὸς ἑωυτῶν ὁμοῦ, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι πρὸς ἑωυτῶν ὁμοῦ ἀπὸ τῆς ἵππου θάψαντες. τούτεων μέν δὴ πολλῶν πλήρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι, τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πεύθομαι ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστῇ τῆς μάχης, ἑκάστους χώματα χῶσαι κοινά, τῶν ὀπισθίων εἵνεκα ἀνθρώπων.
D ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ὅδε αὐτόθι καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδεω τοῦ Αὐτοδίκου, ἀνδρὸς Πλαταιέος, τοξότην ἑωυτοῦ ἐόντα ἑωυτῶν.

Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισι σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας. ἐν τοῖσι δὲ αὐτέων, Τιμηγενίδεω, καὶ Ἀτταγέ-
E νου, οἱ ἄρχοντες αἰεὶ τοῖσι τοῦτο ἔσαν· ἢν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἑλόντες. ὡς δὲ σφι ταῦτα

ζαίους, κελεύοντες ἐκ διδόναι τοὺς ἄνδρας. ὁ δὲ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τήν τε γῆν αὐτέων ἔταμνον καὶ περιεβάλλοντο περὶ τὸ τεῖχος. καὶ, οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, ὅπῃ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαιρήναι πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆ ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ αἰατλήσῃ. ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρήζοντες, προέχημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματα σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σεῦ γὰρ καὶ νεωστὶ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐ δὴ μοῦνοι ἡμέες) εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀπαλλαγὴν προέξομεν. κέρτα τε ἔδοξε οὕτω λέγειν, καὶ ἐς κήρυκα αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκ διδόναι τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ὡμολόγησαν ὅτι τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκ διδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαιτέοντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταίτιους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἳ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπιπιθήσαν διωθέεσθαι. ὁ δέ, ὡς προέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τῷ στρατιῷ τῷ τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῆσι καὶ Θήβῃσι γενόμενα.

Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, ᾗ δὴ τοῦσδε ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ τοῦδε σφέας, ὅπῃ τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνηρώτεον τοῦ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ὑπισάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῆσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσοι ἀπολέεσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ὅπῃ γὰρ οἱ πολλοὶ πινὰ οἴεσθαι πεπυσμένους τὰ γενόμενα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγήσατο οὐδέν, τοῦτό τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε ἐς τὴν ταχίστην ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν

banos, iussos dedere quos dixim⁹ viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabātur, murúmque adoriebantur. Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, nō prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quàm aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, absit vt nostra causa Thebanus ager amplius vexetur: sed siue per causā deposcēdi nos, pecunias cupiūt, pecunias eis è publico demus: (nā & publicè cū Medis sensimus: non autē nos soli.) siue reuera deposcentes nos vrbē obsident, nosipsi nos in disceptationē exhibemus. Eum Thebani sanè probè & opportunè loquutum arbitrantes, eue stigio caduceatorem ad Pausaniam misere, velle se viros dedere. Ea re inter eos conuenta, Attaginus ex vrbe profugit: cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absoluit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Cæteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthū deductos supplicio affecit. Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt.

Artabazum autem Pharnacis filiū, vt è Platæis fugiens porro se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio inuitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnæ referret, adituru se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim vt omnes cognita re ipsum adorirentur: hæc considerans, nec apud Phocēses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidē, viri Thessali, maturo (vt cernitis) quamcelerrimè peruenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negotium transigendum.

Mardonius autē ipſe cū ſuo exercitu aderit, noſtris veſtigiis inſiſtēs, cui hoſpitiū & officiū præſtate. hæc enim vos in tēpus præſtitiſſe non pœnitebit. Hæc fatus, copias feſtinabundus per Theſſaliam Macedoniámque agebat, rectà Thraciam verſus, tāquam verè properans: ac regionē mediterraneam præcidēs, peruenit Byzantium, permultis ſociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtrūcati fuerāt, vel quòd fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio nauigiis tranſmiſit in Aſiā. Hunc in modum iſte rediit.

Quo autē die ad Platæas pugnatum eſt à Perſis, ea die contigit hoc apud Mycalen Ioniæ geri: quum apud Delon Græci cōſiderent, ii qui vnà cum Leutychide Lacedæmonio nauibus venerant, eò appulſi ſunt è Samo legati, Lampon Thraſyclei & Athenagoras Archeſtratidæ & Hegeſiſtratus Ariſtagoræ filius, miſſi à Samiis clam Perſis ac tyranno Theomeſtore Androdamātis filio, quem Perſæ tyrannum Sami conſtituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegeſiſtratus multa & varia: Fore enī vt ſi tantūmodo viderēt hos Iones, à Perſis deficerent, nec barbari expectarent: etiā, vt expectarent, tamen fore vt non aliam prædā talē iſti reperirent. Præterea deos inuocans obſecrabat vt Græcos Græci liberarent, vlciſcerentúrque barbarum. quæ facilia dicebat factu eſſe, quia naues illorum ſegnes eſſent ad curſum, nec pares Græcis ad præliū. Siquid verò apud hos ſuſpicionis ſubeſſet ne dolo deducerentur, dicere paratos eſſe ſe vt in horum nauibus pro obſidibus agerentur. In his obſecrandis quum multus eſſet hoſpes Samius, ſciſcitabatur eū Leutychides, (ſiue ominis gratia volens audire nomen, ſiue caſu, id deo agēte) Samie hoſpes, quod eſt tibi nomen? Ille reſpondet, Hegeſiſtrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, ſi quā inſtituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegeſiſtratū. Hoſpes

A Μαρδόνιος, ἐὼ ὁ στρατὸς αὐτὸ σὺν κῆ πόδας ἡμῶν ἐλαύνων, προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον ξεινίζετε, ἐὼ θῶ ποιοῦντες φαίνεσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον τοῦτο ποιῆσαι μεταμελήσει. τοῦτα δὲ εἰπᾶς, ἀπέλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν ἐξ Θεσσαλίης τε κῆ Μακεδονίης ἰθὺ τ' Θρηίκης, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, κῆ τὴν μεσόγαιαν τῶν ἐμπορίων τῆς ὁδοῦ. κῆ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τὸ στρατοῦ τὸ ἐωυτοῦ συχνοὺς ἔτι Θρηίκων τε κατακοπέντας
B κατ' ὁδὸν, κῆ λιμῷ συσσάντας κῆ κάματῳ. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ ἐν Πλαταιῇσι ὁ πρῶτος ἐλέγετο, συνεκήρυσσε γενέσθαι κῆ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅπερ γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ ἐκάτιατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, κῆ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, κῆ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Περσέων κῆ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέσησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ὅτι τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ κῆ πρηκτικά· ὡς ἰδὼν μοιρίδιον ἴδωνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, κῆ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ἐπομενέουσι· ἰδὼν δὲ κῆ ἄρα ἐπομένωσι, οὐκ ἑτέρῳ ἄγχι τοιαύτῃ δώρεῃ αὐτοὺς. θεοὺς τε κοινοὺς ἐπικαλέων, παρεφέρετε αὐτοὺς ῥύσασθαι αὐτοὺς Ἕλληνας οὐ δουλοσύνης, κῆ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. ὑπέστησάν τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γενέσθαι. ταῦτα τε γὰρ νῆας αὐτέων κακῶς πλέειν, οὐκ ἀξιομάχους σφίσι εἶναι. αὐτοί τε εἴ τι ἐπιπλώοισι μὴ δόλῳ αὐτοὺς παρέξειν, ἐν τῇσι νηυσὶ ἑτοίμους εἶναι τῇσι ἐκείνων ἀγήμονι ὁμήρους εἶναι. ὡς δὲ πολλὸς ἦν ἐπικαλεόμενος ὁ ξεῖνος
E ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε κῆ τοῦ συντυχίῃ θεοὺς ποιεύμενος) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ὑπόλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέχομαι οἰωνόν Ἡγησιστράτου ὦ ξεῖνε

Σάμιε, σὺ δ' ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλώσεαι, καὶ οἱ σὺν σοὶ ἐόντες οἵδε, ἢ μὴν Σαμίοισ ἡμῖν προθύμως ἕσεσθαι συμμάχοις. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ ὃ ἔρχεν ποιέσσῃ. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιησάμενοι, οἱ μὲν ἀπέπλεον (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε ποιέεσθαι Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν ὃς ὠνόμαστο πολέμιος) οἱ δὲ Ἕλληνες, ὁπτάζοντες ταύτῃσι τῇ ἡμέρῃσι, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μάντευομένου σφι Δηϊφόνου τοῦ Εὐήνιου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. τούτου τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐήνιον τοιῆνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου τοῦβατα, τὰ τοὺς μὲν ἡμέρας βόσκεται ὑπὸ ποταμὸν ὃς ἐκ Λάκμωνος οὔρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, πλησίον Ὠρικον λιμένα· τοὺς δὲ νύκτας ἐξαιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἡλικίῃ δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, ἕτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος. τοῦβα πολλαχοῦ μὲν δὴ ποιοῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ τοῦβατα ταῦτα, ἐκ θεοπρόπου τινός. ἐν δὲ αὐτῷ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἐχυρῆς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος τοῦτ' ἐξαιρημένος ἐφύλασσε· καὶ κοτὲ αὐτὸν κατακοιμήσαντος τοῦ φυλακίου, προσελθόντες λύκοι ἐς τὸ αὖθις, διέφθειραν τῶν τοῦβατων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπῆκουσε, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε οὐδενὶ, ἐν νόῳ ἔχων αὐτίκα ἀντικτήσειν ἄλλα πρὶν ἁμῦναι. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γινόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ἐς τὸ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τῷ φυλακίῳ κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. ἐπεί τε δὲ τοὺς Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε τοῦβατά σφι ἔτικτε, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. τοῦφαντα δὲ σφι ἔν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἔπειτα ἐπειρώτεων τοὺς τοῦφῶντας τὸ αἴτιον τῶν παρεόντων κακῶν. οἱ δὲ αὐδῶσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακα τῶν ἱρῶν τοῦβατων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν. ἀυδὴ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῷ ἐποίησαν, ταύτας ἃς ἂν αὐτοὶ ἕληται καὶ δικαιοῖ.

Σαμίοις πρόθυμοι

A Samie, effice tu vt nauigemus, data nobis per te & istos qui tecũ sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem pariter exequi aggressus est. nam quũ Samii extemplo fidem interposito etiam iureiurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum cæteris legatis, iussit eum cuius nomẽ pro augurio acceperat, secũ nauigare. Græci eũ illic dié cómorati, postridie pulchrè litauere, ha ruspice Deiphono EVenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri EVenio res huiusmodi cõtigit: Sũt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu secundum flumen pascuntur, quod è mõte Lacmone per Apolloniatem agrũ fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, [a] non procul ab vrbe, cu- B rati, postridie pulchrè litauere, ha ruspice Deiphono EVenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri EVenio res huiusmodi cõtigit: Sũt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu secundum flumen pascuntur, quod è mõte Lacmone per Apolloniatem agrũ fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, [a] non procul ab vrbe, cu- 346 stodiunt delecti viri, diuitiis & ge C nere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quòd ex oraculo quodam Apolloniatæ eas oues permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oues non excubaret vigilãs, sed obdormisset, ingressi antrũ lupi oues circiter sexaginta trucidarunt. Id vbi iste animaduertit, rem suppressit, neminíque aperuit, habens in animo totidẽ mercari, quas substitueret. at Apolloniatæ vbi acceperũt (neque enim eos quod gestũ erat latuit) adductum in iudicium EVeniũ condamnauerunt, vt, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro cõsuetudine fructum ferebat. Erãt autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de causa mali præsentis, D mercari, quas substitueret. at Apolloniatæ vbi acceperũt (neque enim eos quod gestũ erat latuit) adductum in iudicium EVeniũ condamnauerunt, vt, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro cõsuetudine fructum ferebat. Erãt autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de causa mali præsentis, E responderunt causam esse quia custodem sacrarũ ouium EVenium iniquè luminibus orbassẽt. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius vltione cessaturos quàm ei satisfeciss̃et de iis quæ in eũ perpetrassent, provt ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret.

[a] *Addit negatione quæ in Vulg. edit. non habetur.*

His perfectis, daturos se EVenio tale donum quod habétem plerique hominum putarent beatũ. Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedentem adeunt, éique assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mẽtione, percontantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuiũ, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarũ putabat esse pulcherrima, & præterea domiciliũ quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius, tum ii qui ei assidebant, excipientes, EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionẽ Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oracuło eis reddito. EVenius, vbi omnem rem audiuit, indigno animo tulit se fuisse deceptum. At ciues ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenii filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negotiũ in Græcia fuisse exhibitum, quòd se filium EVenii, cuius non esset, nuncuparet.

Cæterùm postquam litauere Græci, classem è Delo Samũ versus soluerunt: & quũ Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prælium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naues ad continentem reducũt, præter Phœnissas, quas abire permiserãt. non enim censebant pugnam naualem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo nauigabant vt essent

A τουτέων δὲ τελεομένων, αὖτις δώσειν Εὐήνιος δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὶ μὲν μακαρίζειν ἀνθρώπων ἔχοντα. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτα σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀποῤῥητα ποιησάμενοι, τοῖσδε σφέων αὐτέων ἀνδράσι ἀμφορῆξαι. ὁ δὲ σφι διέφηξαν ὧδε· κατημένου Εὐήνιου ἐν ἀγορῇ, ἐλθόντες οἱ παρίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ἐπάγοντες, ἠρώτεον τίνα δίκην ἂν ἔλαιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑ-
B ποτῖναι δώσειν τῷ ἐπαίσθοντο. ὁ δὲ, οὐκ ἀκηκοὼς τὸ θεοπρόπιον, εἵλετο, εἶπας, εἴ τις ὁ δοίη ἀγρούς· τῶν ἀστῶν ὀνομάσας, τοῖσι ἦν πλεῖστα καὶ κάλλιστοι δύο κλῆροι τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἰκήσιν ταύτῃσι, τὴν ἦν κάλλιστα ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τουτέων δὲ ἔφη ἐπιβολὴν ἡμίμνον, τὸν λοιπὸν ἀμείνω εἶναι, ἢ δίκην οἱ ταύτην ἀποδώσειν ἡμιμένῳ. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ πάρεδροι εἵποντο ὑποκλαίοντες, Εὐήνιε, ταύ-
την δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυφλώσιος
C ἐκτίνουσί τοι ἀντὶ τῶν θεοπρεπίων τῶν ἡμέτερα. ὁ μὲν δὴ ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, ὑπὸ ἀνδρῶν πυθομένων τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δὲ, φριάμενοι τῷδε τῷ ἐκτημένῳ, ἀπέδοσάν οἱ τὰ εἵλετο. ἦν μὲν ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οὐνόματος ἡμέαθαι. τοῦτον δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐήνιου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ὑπερβαλλόμενος τοῦ
D Εὐήνιου οὐνόματος, ἐξελάμβανε ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐήνιός παῖς.

Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου τοῦς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης τοῦς Καλαμίσιοι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτη, προεσκυάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι σφέας τοῦς πλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τοῦς τὴν ἤπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν.
E βουλευομένοισι γάρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὁμοῖοι εἶναι, ἐς τὴν ἤπειρον ἀπέπλεον ὅκως ἔωσι

ἑτοῖ

ὑπὸ Ⓜ πεζὸν στρατὸν Ⓜ σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ. ὃς, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίῃ ἐφύλασσε. τοῦ πλήθεος μὲν ἓξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Τιγράνης, κάλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περσέων. ὅτε τοῦτον μὲν δὴ Ⓜ στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες Ⓐ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρύσαι τὰς νῆας, καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος, ἔρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων αὐτέων χρησόμενον. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸ τῶν Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαισσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρόν, ὃ Φίλιος ὁ Πασικλέος ἱδρύσατο Νείλεω τοῦ Κόδρου, ὅτι σφόμβος ὅτε Μιλήτου κτίζοιτο· ἐνταῦτα τὰς τε νῆας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας περὶ ὃ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες ὅτι ἀμφότερα. ὅτι γὰρ παρεσκευάδατο. Ⓐ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἱ κατόπτας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἤπειρον, ἤλγεον ὡς ἐκπεφυγότων. ἀπορίη τε εἶχε τοὺς, τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δὴ ἔδοξε τοῦτέων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ὅτι πλέειν δὲ ὅτι τὴν ἤπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἐδέετο, ἔπλεον ὅτι τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετο σφι ἐκπεφοβημένος, ἀλλὰ ὥρων νῆας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παραμεμυριλιόν παρὰ Ⓜ αἰγιαλόν, ἐνταῦτα πρῶτον μὲν ὁ τῇ νηῒ παραπλέων, ἐγχείλας τῷ αἰγιαλῷ παραλίσσα Λευτυχίδης, ὑπὸ κήρυκος περιήρυθε τοῖσι Ἴωσι, λέγων, Ἄνδρες Ἴωνες, οἱ ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνῆσθαι χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων πρῶτον· μετὰ δὲ, τοῦ συνθήματος ἤκουε. καὶ ταῦτα ἴσχει καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμέων παρὰ τοῦ ἀκούσαντος.

sub ſuo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandã, numero ſexaginta millia, duce Tigrane, omnium Perſarum & ſpecie & ſtatura eminẽtiſſimo. Ad hunc exercitum cõſtituerant refugere duces Perſicæ claſſis, ſubductíſque nauibus, munimenta valli circumdare, in illarum ſuúmque præſidium. Hoc inito conſilio, profecti ſunt ad Potnienſium templum Mycales, præteruecti ad Gæſonem & Scolopoẽtem. vbi Cereris Eleuſiniæ cernitur templum, quod Philiſtus Paſiclis filius condidit, ſectans Neleum Codri filiũ qui ad coloniam Mileti locandã veniebat. Ibi ſubductas naues munimento circumdederunt: & è ſaxis ſtipitibúſque mitium arborum, quas ipſi exciderunt, & circum munitiones depactis ſudibus ſe inſtruxerunt, tanquam & obſidendi & victoria potituri. in vtrunque enim caſum ratione inita ſeſe apparabant. Hos abiiſſe in continentem poſtquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugiſſent, ægrè ferebant, incerti quid agerent, retróne ſe reciperent, an tenderent in Helleſpontum. Tandem neutrum horum viſum eſt eſſe faciẽdum, ſed porro eundum in continentem. præparatis igitur ad pugnã naualem tabulatis, aliiſque quibuſcunque opus erat, ad Mycalẽ nauigant: & quum proximè caſtris hoſtium fuere, neminem ex aduerſo obuiam ferri vident, ſed naues intra murum ſubductas, & magnam vim peditatus pro littore diſpoſitam. Ibi primùm Leutychides nauem littori applicans quammaximè appropinquare poterat, Iones per præconem compellabat, inquiẽs, Viri Iones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Perſæ. Vbi pugnam conſeruerimus, debetis ante omnia reminiſci libertatis: deinde teſſeræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit diſcat.

347

ggg. i.

Huius autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisiũ: quòd videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Iones essẽt: sin delata ad barbaros, redditura eis Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naues littori admouẽt, & ex illis in littus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod facientes quum cernerẽt Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cũ Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticam Atheniẽses à Xerxe, & illuc classe barbarorum deuectos, redemerant omnes, Athenásque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionẽ venerant, quòd quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tãquam maximè locorum gnaris, Persæ imperant vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id vt Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modum ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarũ molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris testudine sese constipauerant. Græci, vbi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus cũtibus aduolauit in vniuersum exercitum rumor, caducúmque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ diuinitus fiũt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalen accipienda erat, fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundũ vltro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, vt ad vtramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (vt à me superius demonstratum est) in agro Platæẽsi pugna commissa est.

A ὡυτὸς δὲ οὗτος ἐὼν τυγχάνων νόος τῷ πρήγματος, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. ἢν γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνενφθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι. Λευτυχίδεω δὲ τοῦτα ὑποτεθμώου, δεύτερα τάδε ἐποίεον οἱ Ἕλληνες· τοσχόντες τὰς νῆας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο· οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι πρηγνέσθη-

B τας, τοῦτο μὲν, ὑπονοησάντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ δὴ Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῇ βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὸν Ἀθηνῶν λελιμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πολλῶς, ἀποπέμπουσι ἐπορμήσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας. τῷ εἵνεκεν οὐκ ἥκιστα ὑπονοίην ἔχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῷ Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς ὁδοὺς τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας τοσσατάσιοισι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ὑποτσαμένοισι δῆθεν μάλιστα τὸν

C χῶρον. ἐποίεον δὲ τοῦτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκ τοῦ τῆς στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν αὖ τι ποιέειν, δυνάμιος ὑπὸ λαθομένοισι, τοῖσι τοιούτοισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ σημεφόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναι σφι. ὡς δὲ ἄρα προεσκυάδατο τοῖσι Ἕλλησι, τοσοίησαν τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τε ἐστέσταο ἐς τὸ στρατόπεδον πρῶ, καὶ κη-

D ρυκήιον ἐφάνη ὑπὸ τὸ κυματώγης κείμενον. ἡ δὲ φήμη διῆλθέ σφι ὧδε· ὡς οἱ Ἕλληνες τὸν Μαρδονίου στρατὸν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἦσι τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης, τό τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τὸ ἐν Μυκάλῃ μαντεῖον ἔσεσθαι τρώματος, φήμην τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσήσαί τε τὸν στρατὸν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν τοσθυμότερον

E κινδυνεύειν. καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης τοῖσι ἀμφοτέροισι τοῖσι συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιΐδι πρὸς αὐτὸ τὸ Δημήτριον, οὗ ἐγένετο (ὡς καὶ τοσθτερόν μοι εἴρηται)

348

ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένην δὲ νίκην τὴν μὲν Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη σὺν ἔβαινε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρωὶ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλιον. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης σὺν ἔβαινε γίνεσθαι, μιῆς τε τῇ αὐτῇ, χρόνῳ δὲ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμαθοῦσι ἐγίνετο. ἰὼν δὲ ἀρρωδίη σφι πρὶν τινὰ φήμην ἐσαπικέσθαι, οὔτι περὶ σφέων αὐτέων οὕτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πεσόντι ἡ Ἑλλὰς. ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπεσε, μᾶλλόν τι ἐς τὸ ταχύτερον τὴν πρόοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὸν μάχιμον, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἆεθλα προέκειτο.

Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι τῶν ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, κατά τε χαράδριον καὶ οὔρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιῆισαν, οὗτοι οἱ ὅπλα τὸν ἕτερον κέρεϊ ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό τε, καὶ χρόνον ἔλεγον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ κρατὸς, ὅκως ἐθέλοιτο ἢ μὴ θέλοντας γὰρ ἦν τοῦτο ποιῆσαι, ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρεκελευσάμενοι, ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, συνταῦτα ἤδη ἐτετρωμένοι τὸ πλῆθος. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπιπτον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὗτοι γὰρ ἔσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι, συνέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἁραίρητο, οὐδέτι τι περὶ ἄλκιμον ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὁρμέατο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταΰντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι.

sa est, & item in Mycale iuxta Cereris delubrum pugna erat cõmittenda: vt non ab re venerit ad istos fama victoriæ Pausaniæ atque Græcorum. nam pugna ad Platæas diluculo diei gesta est, apud Mycalem vesperi. quarum vtranque eodem eiusdem mensis die gestam esse, non diu pòst ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris autẽ aduentum subibat istos timor non tam de seipsis quàm de Græcia, ne Mardonio subiiceretur: at vbi fama hæc ad eos aduolauit, impensius atque properãtius ad cõgrediendum processerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquã insulæ eis & Hellespontus proposita præmia essent.

Athenienses porro, & qui iuxta erant instructi, penè dimidiũ copiarum, iter tenebãt per littus atque planitiem: Lacedæmonii autem, & deinceps collocati, per confragosa & mõtes. Quæ dum Lacedæmonii circuibant, interim Athenienses in altero cornu præliabantur. Persæ, quoad sibi gerra manserè recta, sese defensauere, nihilo inferiores hostibus: postea verò quàm Atheniẽsium & eorum qui cum Atheniẽsibus erant copiæ adnixæ sunt, vehementius se mutuò adhortantes, vt laus operis ipsorum esset, non Lacedæmoniorum, tum cõmutari iã res, & deiectis gerris Græci confertim impressionẽ facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Atheniẽses & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Vbi verò & murus captus est, ibi barbari non roboris memores esse, sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli ad paucos redacti pugnabant, Græcis assiduè in murum irruentibus. Quorũ duo classiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerũt: totidẽ pugnãtes occubuerunt, Mardontes, & pedestriũ copiarũ dux Tigranes.

Adhuc autem dimicãtibus Persis superuenere Lacedæmonii ac socii, qui eos qui supererant trucidauerunt. Ipsorũ quoque Græcorum complures illic cecidere, & cùm alii ex Sicyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiã Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt statim ab initio [a] pugnam pertinaciorem, quoad poterãt Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barbaros. Milesiis autem præceptum erat vt exitus viarum custodirẽt, Persarum salutis gratia, vt siqui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutẽ sibi ad Mycales cacumina compararent. huius qui dem rei causa Milesii illic collocati fuerant, néve si pugnæ adessent, aliquid innouarent. At illi è contrario prorsus quã iussi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebãt vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere ho stilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis.

a Pugnam alteram in partẽ inclinare. *Alij, Pugnam ancipitem esse.*

In hoc prælio præclarissimã inter Græcos operam nauauerũt Athenienses, & ex Athenensibus Hermolycus EVthœni filius, vir in pancratio celeber: cui postea contigit vt bello inter Atheniẽses & Carystios, in pugna apud Cyrnum agri Carystii facta, cæsus in Geræsto iaceret. Secundũ autem Athenienses egregii extitere Corinthii Trœzeniique ac Sicyonii, Græci verò perquam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorũ naues incenderunt, totúmque murũ, egesta illinc in littus præda, & quibusdam pecuniarũ thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & vbinam in Græcia illam locari oporteret, [b] cuius ipsi imperium obtinerent.

b Cuius ipsi imperiũ obtinerẽt. Ioniã autẽ barbaris relinquerent.

Α ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ ⓐ μετ' αὐτέων, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχείριζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως· τῶν τε Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἐτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, τοῦσι φέλεόν σφι ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλ-
Β λησι. Σαμίοισι δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὴ τῶν Περσέων τὰς ὁδοὺς τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκα σφι· ὡς ἐν ἄρα σφέας καταλαμβάιη οἱ ἀπὸ τῶν κατέλαβε, ἔχοντες [1] ἡγεμόνας, σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐπάρθησαν μὲν νυν ὑπὸ τούτου τοῦ πρήγματος ⓐ Μιλήσιοι τούτου γε εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ πρέοντες τῷ στρατοπέδῳ
Γ τι νεοχμὸν ποιέοιεν. ⓐ δὲ πρῶτα τοιῶνδε τῶν προστεταγμένων ἐποίεον· ἄλλας τε κατηγεμόνευσι σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἳ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· ⓒ τέλος, αὐτοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τοδεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

[1] ἡγεμόνα.

Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠείσευσάν Ἀθηναῖοι· ⓒ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ ⓦ Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον
Δ τούτεων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι δὲ ὑπὸ Γεραιστῷ) μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠείσευσάν. ἐπεί τε δὲ κατεργάσαντο ⓐ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν, καὶ
Ε τὸ τεῖχος ἅπαν, τοῦ λαίου τοσοῦτον ἐξαναγόντες ἐς τὸν αἰγιαλὸν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον ⓐ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅποι χρεὼν εἴη τὴν Ἑλλάδος κατοικίσαι τὴν δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι.

349

ἀδυνατον γὰρ ἐφαίνετο σφι εἶναι ἐωῦτούς τε Ἰώνων τοῦ κατῆδε, φερυρέοντας τὸν πάντα χρόνον· καὶ ἐωῦτῶν μὴ τοῦ κατημένων, Ἴωνας ὀλίγην ἐλπίδα ἔχον χαίρειν τὰς πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. τοῦς τῶν Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ὁδοὶ ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἐμπορίην ἐξανασῆσθαι, δοῦναι τὴν χώρην Ἴωσι οἰκῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἔτι, Ἰωνίην μὲν ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεινόντων δὲ τουτέων, τοῦ θύμως εἶχον Πελοποννήσιοι· καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστιν τε καταλαβόντες ἐπ' ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι· τούτους δὲ καταλαβόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον διὰ γεφύρας λύσαντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον σφέας πειρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλήσποντον.

Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τὰ Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων οὐ πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων δὲ κατ' ὁδὸν, Μασίστης ὁ Δαρείου παραστυχὼν τῷ πάθεϊ τῷ γεγονότι, ἐνέτεινε Ἀρταΰντεω ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίω φὰς αὐτὸν εἶναι, τοιαῦτα στρατηγήσαντα· καὶ ἄξιον εἶναι πάντος κακοῦ, ὃς βασιλέος οἶκον κακώσαντα. τῷ δὲ τῶν Περσέων, γυναικὸς κακίω ἀκηδέσαι, δεινὸς μέγιστος ὄφθη. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιησάμενος, ἀσσον ἰὼν ἔπαισε Μασίστην τὴν ἀκινάκεα, ἀποκτεῖναι θέλων. καί μιν ἔπαισε μὲν ἐς τὴν φρασθεὶς Ξεναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεύς, ὀπισθε ἑστεὼς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω, ἁρπάζει μέσον καὶ ἐξάειρας, παίει ἐς τὴν γῆν. καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστεω ἐπέσχοσαν. ὁ δὲ Ξεναγόρης τοῦτο ἐργάσατο, χάριτα αὐτοῦ τε Μασίστεω πρήμνιος καὶ Ξέρξῃ, σωώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ δι' τοῦτο δὲ ἔργον Ξεναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλέος. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγίνετο τουτέων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε

A Neque enim videbatur eis fieri posse vt per omne tempus Ionibus tutandis præesſent, ſperandũ esse vt Iones à Perſis rebellasse gauderent. Ad hæc magiſtratus Lacedæmoniorũ cenſebant emporia nationum Græcarum quę cum Medis ſenſiſſent, eiectis incolis danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienſes è cõtrario, a non esse principatum Ioniæ ſummouendum, nec Lacedæmoniis de ipſorũ coloniis B conſultandum. & quum in hoc contenderent Athenienſes, libẽter eis ceſſere Peloponnenſes: atque ita Samios & Chios & Leſbios ac cæteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocietatis fœdus adegerunt, data acceptáque fide cum iureiurando, ſe permanſuros in ſocietate, nec ab ea deſcituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes ſoluendos nauigauerunt, rati adhuc illos intentos ſe eſſe inuenturos. Et iſti quidem in Helleſpontũ nauigabant. C

Ii verò barbari qui profugerãt, non ita multi quum ad cacumina Mycales peruenisſẽt, ſe Sardis recipiebant. Qui dũ iter faciunt, Maſiſtes Darii filius, qui pugnæ malè geſtæ adfuerat, conuiciari Artayntæ cùm aliis multis probris, tum verò dicere, illum muliere fuiſſe ignauiorem, b qui ita illam præfecturam adminiſtraſſet: dignúmque omni malo eſſe D qui de regia domo malè meritus eſſet. Apud Perſas autem ſummo opprobrio datur, audire ſe muliere eſſe ignauiorem. Artayntes igitur, vbi multa audiit, indignè ferens, acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi auidus. quẽ irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, vt ſtabat à tergo, hominem mediũ accipit, ſublatúmque humi allidit. intereáque ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & E Xerxis, cuius fratrem ſeruaſſet. quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viã barbari egerũt, Sardíſq; peruenerũt,

a Nullo pacto ſedibus ſuis ſummouendos eſſe Iones cenſebãt.

b Qui ita munere imperatorio functus eſſet.

neque enim vid. eis ſ.p. vt per o.t. Io. tutandis præeſſent: ſin autem non tutarentur, Ionibus ſuam à Perſis defectionẽ ingratam fore putabant.

vbi rex erat ex eo tempore quo, prælio nauali malè gesto, Athenis illuc profugerat.

Sardibus autem tunc agens, adamabat vxorem Masistis, quæ & ipsa illic erat. ea quum potiri non posset, neque donis missitādis, neque vi, quam afferre nolebat, fratris Masistis respectu: (quæ res & mulierem retinebat, probè gnaram nō se coactum iri vi) ibi Xerxes cæteris prohibitus, huc euasit vt filio suo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Masistis: existimans, si hoc fecisset, commodius se illa potiturum. Cōtracto matrimonio, aliisque ex consuetudine celebratis, Susa profectus est. eò postquam peruenit, & vxorem Dario domum duxit, ita demū ab vxoris Masistis amore cessauit, [a] adamata ex familiaritate nurus Masistæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum potiretur, processu temporis res patefacta est, hunc in modum: Amestris vxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam se confert: atque vbi se oblectauit cum ea, iussit à se petere mulierē quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabísne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cū iureiurando promisit. Qui postquā iurauit, mulier intrepidè amiculum poposcit. Xerxes enim uero recusare, nō ob aliud quàm quòd vereretur Amestrin, ne sic illa rē quæ agebatur, iampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & vrbes, & immensam vim auri, & copias militū, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verùm quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodū læta, eo gestando gestiebat. Amestris vbi mulierē habere amiculū sciuit,

[a] Et permutatis *sui amoris* vicibus, adamauit, atque adeo potitus est ea quæ Darii quidē vxor, Masistæ autem erat filia.

A ἐὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐξ Ἀθηναίων πρησπαίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο.

Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἤρα τῆς Μασίστεω γυναικός, ἐούσης καὶ ταύτης ἀνδρῶπα· ὡς δέ οἱ πρὸς πέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργάσθαι, οὐδὲ βίῃ προσεφέρετο, προμηθούμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· (τοῦτο δὲ τοῦτο ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα· οὔτε γὰρ ἐβιήσατο βίης ὑποξομένη) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρασθεὶς τῆς ἄλλων, τρόπαιον τὸν γάμον τοῦτον τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ Δαρείου ἠγάτεσε τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λήμψεσθαι ἢ ταῦτα ποιήσῃ. ἁρμόσας δὲ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείου τὴν γυναῖκα, ὕστερον δὴ τῆς Μασίστεω τὴν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, Δημαιηφάνης, ἤρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου τὴν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρὸς· οἰώμενα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἐὼν Ἀρταΰντην. χρόνου δὲ προϊόντος, αἰσχύνεται ὧδε· ἐξυφήνασα Ἀμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, δίδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δὲ, ἡσθεὶς, προσκάλλεταί τε ἐς ἔρχεται πρὸς τὴν Ἀρταΰντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ,τι βούλεταί οἱ γενέσθαι αἰτὴ τῶν αὐτῷ ὑπουργημένων. πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασθαι. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, προσεὶς ταῦτα εἶπαι Ξέρξῃ, Δώσεις μοι δ' αἴ σε αἰτήσω; ὁ δὲ, πολλῷ μᾶλλον δοκέων ἐκείνην αἰτήσαι, ὑπωμόσετο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δὲ, πάντοῖος ἐγένετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ τοῦτο κατείπασα ζούσῃ τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπευρεθῇ τρήατων. ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· (Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε. δίδοῖ τὸ φᾶρος. ἡ δὲ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο· καὶ ἡ Ἀμηστρις πεύθεται μιν ἔχουσαν.

350

μαθοῦσα δὲ ὃ ποιοῦμενον, τῇ μὲν γυναικὶ A
ταύτῃ οὐκ ἔσχε ἔγκοτον· ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν
μητέρα αὐτῆς εἶ) αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνην
τρήσασαν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὀ-
λεθρον. φυλάξασα γὰρ τὸν ἄνδρα ἐν ᾧ ἐωυτῆς
Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον παρατιθέμενον·
τοῦτο δὲ ὃ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ
ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὐνόμα
δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Τέρσις μὲν, τυκτὰ-
χῃ δὲ τῇ Ἑλλήνων γλώσσῃ, τέλειον. τό-
τε καὶ τῇ κεφαλῇ σμᾶται μούνων βασι- B
λεύς, καὶ Τέρσας δωρέεται. ταύτῃ δὴ τῇ
ἡμέρῃ φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, χρήζει τοῦ
Ξέρξεω, δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα.
ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τὸ μὲν,
ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ,
ἀναιτίῳ ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου. συνῆ-
κε γὰρ τὸ εἵνεκεν ἐδέετο. τέλος μέντοι, ἐκείνης
τε λιπαρεούσης, καὶ ἅτε τοῦ νόμου ἐξεργό-
μενος, (ὅτι ἀτυχήσασα τὸν χρήζοντα, οὐ σφι
δυνατὸν ἐστι βασιληίου δείπνου παρακειμέ- C
νου) κάρτα δὴ ἀέκων κατεμνήσθη. καὶ παρα-
δοὺς, ποιέει τάδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ
βούλεται· ὁ δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελ-
» φεὸν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου τε
» παῖς, ἐμός τε ἀδελφεός· πρῶτος δ' ἔτι τοῦτοι-
» σι, καὶ εἷς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ
» νυῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλά τοι αὐτὴ
» αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν· ταύ-
» τῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νυῦν ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει
» ἐμοὶ) μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀ- D
» ποθωυμάσας τὰ λεχθέντα, λέγει τάδε, Ὦ
» δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κε-
» λεύων μοι γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεη-
» νίαι τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τὴν καὶ σὺ
» μέλλεις τὴν παιδὶ τὴν σεωυτοῦ ἠγάγεο γυναῖ-
» κα· αὕτη τέ μοι κεῖνον τυγχάνει κάρτα ἐοῦ-
» σα· ταύτην με κελεύεις μεθέντα, θυγατέρα
τὴν σὴν γῆμαι; » τὴν σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, με-
» γάλα μὲν ποιεῦμαι, ἀξιούμενος θυγατρὸς σῆς
» σῆς, ποιήσω μέντοι τουτέων οὐδέτερα. σὺ δὲ E
» μηδαμῇ βίῃ πρήγματος τοιοῦδε δέομε-
» νος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φα-
» νήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἧσσον, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ
» τῇ ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀ-
μείβεται· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε,
» Οὔτω δή τοι Μασίστα πέφηνται. οὔτε γάρ σοι δίδω θυγατέρα τὴν ἐμὴν

& rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpâ & quâ huius rei authorẽ esse credebat, exitium machinatur. Obseruato itaque tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna semel quotannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomen Persicæ Tycta, Græcè τέλειον, *id est, perfecta:* in qua rex solùm caput [a] ornatur, Persásque strenis donat) hoc die obseruato Amestris à Xerxe petiit vt se Masistæ vxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariúmque arbitrari, vxorem germani dono dari, eámque insontem negotii illius cuius causa vxor sua eam flagitaret. Tandem huius precibus euictus, & instituto, quo nefas est, regia cœna proposita orãtem non exorare, inuitus admodũ annuit: tradénsque vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idémque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Istam autem quã in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda) missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, [b] quam tu mecum orationem habes importunam: qui vxorem, [c] ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, (quarum vnam tu filio tuo duxisti vxorẽ) iubes me relinquere, (quæ mihi est ex animi mei sententia) vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari cõiugio filiæ tuæ, tamen neutrum istorum faciam. [d] tu verò, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuæ: sine me meæ vxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respõdisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [e] ita tecum, Masista, agetur, vt neque iam tibi filiam meã

a *Diuersam à nostra lectionem videtur esse sequutus.*

b Quæ est ista futilis qua veteris apud me, oratio? *Q. d. Quorsum spectat?*

c Ex qua tres mihi lib.

d Tu verò ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens.

e Ita res tuæ cõparatæ sunt. *Vel, Ita se res tuæ habent. Vel* (retinendo idem loquendi genus) *Ita tecum actum est.*

nuptum dem, neque tu consuetudine tuæ diutius fruaris: vt discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cũ fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, vxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, eásque canibus abiicit: præcidit nares, aures, labra, linguã: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum proripiebat. vbi verò mutilatam vxorem vidit, confestim inito cum liberis cõsilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimũ mali regi facturus. Quod & contigisset (vt mihi videtur) [a] si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à prouincialibúsque diligebatur. Sed hæc eum [b] perpetraturum Xerxes audiens, missis aduersus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus.

a *Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius peruenire potuisset, quàm rex de eo quod molsebatur, certior factus esset.*

b Molientem, *vel, agitantem.*

Græci à Mycale profecti Hellespõtum versus, primùm circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde soluentes, Abydum tenuerunt: & quũ pótes, quorum præcipuè causa illuc ierant, credentes se adhuc eos intentos esse inuenturos, reperissét solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis, videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autẽ & eorum duci Xanthippo, illic manendum, vt Chersonesum tentarent. Itaque Peloponnenses quidem abiere: Athenienses verò Abydo in Chersonesũ traiicientes, Sestum obsidebãt. Huc, postquam auditum est Græcos in Hellespontο adesse, tanquam ad omnium eius tractus vrbium validissimo muro præditam, conuenere cùm alii ex aliis circà oppidis, tum ex Cardia

A γῆμαι, οὔτε ἐκείνη ἐπὶ πλοῦνα χρόνον σῶοι-
κήσεις. ὡς μάθῃς τὰ διδόμενα δέχεσθαι.
ὁ δὲ, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἰπὰς τοσόνδε, ἐχώρεε
ἔξω, Δέσποτα, οὐ δή κου με ἀπώλεσας. ἐν
δὲ τούτῳ τῷ μεσαμέσου χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρ-
ξεω τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις
μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τῦ Ξέρ-
ξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μα-
σίστεω· τοῖς τε μαζοὺς ἀποτάμνουσα, κυσὶ
ταῦτα ἐβάλλε· καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χείλεα, καὶ
B γλῶσσάν τε ἐκτάμνουσα, ἐς οἶκον μιν ἀπο-
πέμπει διαλελυμασμένην. ὁ δὲ Μασί-
στης, οὐδὲν κω ἀκηκοὼς τούτεων, ἐλπόμενος
δέ τι οἱ κακὸν εἶναι, ἐς ἵππον ἐρόμῳ ἐς τὰ οἰκία·
ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ,
ἐπορεύετο ἐς Βακτρίους τε τοῖσι ἐωῦτῦ ὑπάρχουσι,
καὶ δή κου τοὺς καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀποστήσων νο-
μὸν τὸν Βακτρίων, καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κα-
κῶν βασιλῆϊ. τά περ αὐ καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ
C δοκέει, εἰ περ ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους,
καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἑκατάρχου τε μὲν, καὶ ἰῶ 351
ὑπάρχος τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης
πυθόμενος ταῦτα ἐκεῖνον πρήσσοντα, πέμ-
ψας ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν, ἐν τῇ ὁδῷ κατέ-
κτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐ-
τῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. τὴν μὲν τὸν
ἔρωτα τὸν Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον,
τοσαῦτα ἐγένετο.

Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλ-
λωνες ἐπ' Ἑλλησπόντου, πρῶτον μὲν περὶ
D Λεκτὸν ὥρμεον, ἐκ τῶν ἀνέμων ἀπολαμφθέν-
τες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς
γεφύρας εὗρον διαλελυμένας, τὰς ἐδόκεον
εὑρήσειν ἔτι ἐούσας. οἱ δὲ τούτεων ἐκ πί-
κισα ἕνεκα ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖ-
σι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννη-
σίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα· Ἀ-
θηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ,
αὐτοῦ ἐκκομίναντας, πειρᾶσθαι τῆς Χερ-
E σονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ,
ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνη-
σον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον· ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύ-
την, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύ- ἰσχυροτάτου
τῃ, συνῆλθον, ὡς ἤκουσάν πρήσσειν τὸν Ἕλ-
λωνας ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων
τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος,

Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γε- A OEbazus, vir Persa, qui arma è
φυρέων ὅπλα ἐνθαῦτα ἐῶ κεκτημένος. ἔ- pontibus illuc comportauerat.
χον δὲ τοῦτον ἐπιχώριοι Αἰολέες, συμπο- Tenebãt autem id oppidum in-
σὶν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων digenæ AEoles, iunctis Persis pa-
συχνὸς ὅμιλος. ἐτυράννευε δὲ τούτου τοῦ νο- riter & magna sociorum frequẽ-
μοῦ Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν tia. Tyrannidem illius prouin-
Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀπάθαλος· ὃς ἐπὶ βα- ciæ obtinebat Xerxis prætor Ar-
σιλῆα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθηναίους ἐξαπάτησε, taycles, vir ille quidem Persa, sed
τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ dirus tamen & facinorosus, qui
Ἐλεοῦντος ὠφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι [a]Xerxem Athenas tẽdentem ex a Xerxem Athi.
τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε, Eleũte circumuenit, petitis Pro- tendentem circumuenit, subreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli.
καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἔνθα ἔκειτο χρήματα teſilai Iphiclo geniti pecuniis. Et- B
πολλά, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, enim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrum, & ei fanum
καὶ χαλκός, καὶ ἐσθής, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, circumiectum vbi inerat ingens
ἃ Ἀρταύκτης ἐσύλησε; βασιλῆος δόντος. vis pecuniæ, necnon phialæ au-
λέγων δὲ τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλετο, reæ argenteæque, & æs & veſtis,
» Δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦ- aliáque donaria quæ Artayctes
» τα, ὃς ὅτι χώρῃ σὴν στρατευόμενος, δίκης τυ- rege donãte compilauit, his ver-
» χὼν, ἀπέθανε· τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα bis eum circumueniens, Here,
» καὶ τις μάθῃ ὅτι χώρῃ τὴν σὴν μὴ στρατεύε- eſt hoc in loco domus viri Græ-
» σθαι. ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀ- ci, qui cum militum copiis ter- C
ναπείσειν Ξέρξεα δωρεῇ ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν rã tuam adortus, meritas morte
ὑποπτεύσαντα τῶν ἐκείνου ἔσεσθαι. ὅτι γὴν pœnas dedit: eius mihi domum
δὲ τὴν βασιλῆος στρατεύεσθαι Πρωτεσι- dato, vt diſcant alii non militare
λέων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν aduerſus regionem tuam. Hæc
νομίζουσι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ ἀεὶ βα- dicendo [b] facile erat perſuadere b Facilè domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis quę ille cogitabat nihil ſuſpicato.
σιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Xerxi vt largiretur ſibi domum
Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ ὃ τέμε- eius viri de quo nihil ſuſpicaba-
νος ἐπλησε, καὶ ἐνέμετο. αὐτός τε ὅκως ἀπί- tur iſtum ea ſentire. Enimuero
κοιτο ἐς Ἐλεοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ſentiebat Artayctes Proſitelaum
ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθη- in prouinciam regis militaſſe, D
ναίων, οὔτε προεσκευασμένος ἐς πολιορκίην, quòd videlicet Perſæ omnẽ A-
οὔτε τοῖσι δεομένοισι ἐς τοῦτο. ἀφύλακτος δὲ ſiam ſuam eſſe arbitrabantur, &
ὅκως αὐτῷ ἐπέπεσον. ἐπεὶ ὦν πολιορκεομένοισι eius ſemper qui potitur regno.
σφι φθινόπωρον ἐπεγίνετο, καὶ ἤχαλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν Hic, poſtquam pecuniis ab rege
ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν ὅ donatus eſt, eas ab Eleunte ad Se-
τε τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπα- ſton exportauit, fanúmque ſeuit
γάγοιεν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, & coluit: & quoties Eleuntẽ per-
πρὶν ἢ ἐξέλωσι, ἢ σφέων χρῄζοντες σφέας gebat, in adyto, *id eſt, in templi loco inacceſſo*, cũ mulieribus con-
μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἔφερον τὰ πρεόντα. cumbebat. Tũc autem ab Athe- E
οἱ δὲ ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ τοὺς Ἀρταύκτεα nienſibus obſidebatur, nullis re-
ἐς πολλῷ ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἔσαν οὕτω, ὥστε bus præparatis quæ pertinerent
τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ad tolerandam obſidionem, quã
ἐπεί τε οὐδὲ ταῦτα ἔτι ἦεν, οὕτω δὴ ὑπὸ non expectauerat, ex improuiſo
à Græcis inuaſus. Illi, poſteaquam
ſibi obſidentibus aduenerat au-
tumnus, grauari peregrinam à
patria expeditionem, quoniam
murum expugnare nõ poſſent.
itaque orare duces ſuos vt ſe il-
linc reducerent. Duces negare ſe
prius id facturos quàm aut mu-
rum expugnaſſent, aut ipſos reſ-
publica Athenienſium accerſiſ-
ſet: [c] adeo res illa eis cordi erat. c Ita tandem illi præſentem rerũ ſtatum boni conſulere cœperunt.

At ii qui cum Artayde intra muros erant, in omnem adducti calamitatẽ, adeo vt funibus lectorũ elixis veſcerentur, vbi iam ne hæc quidem habebant, ita ſub

noctem capeſſerunt fugam, cùm alii Perſæ, tum Artayctes & OEbazus, delapſi à poſteriori murorum parte, quæ præcipuè deſtituta ab hoſtibus erat. Poſtquam illuxit, Cherſonitani è turribus rem indicauere Athenienſibus, portáſque patefecere. Athenienſium pleriſque fugientes Perſas perſequentibus, alii vrbem tenuere. OEbazũ in Thraciã fuga elapſum, Thraces Apſinthii exceptũ, Pleſtoro indigenæ deo, ritu ſuo immolauerũt, cæterùm eius comites aliter interfecerũt. Artayctes autem cum ſuis inita poſterius fuga, quum pauci eſſẽt, ſuper AEgos fluenta circumuẽti, quũ perdiu ſeſe defenſaſſent, partim occubuerunt, partim viui ſunt capti. Quos Græci alligatos Seſtum duxerunt, intérque eos Artayctem cum filio ſuo. Fertur à Cherſonitanis, vni eorum qui iſtos ſeruabant, dum [a] carnem ſalſam torret, tale oſtentum extitiſſe: Offa illa ſalſuræ prius impoſita reſiliit palpitauítque, quẽadmodũ piſces recens capti. Qua de re quum circumfuſi admirarentur, Artayctes oſtentum vt vidit, accito viro qui ſalſurã coquebat, Hoſpes, inquit, Atheniẽſis, non eſt quòd iſtud metuas oſtentum: quod non tua cauſa extitit, ſed mea: Proteſilao qui eſt apud Eleuntem, ſignum dante, qui mortuus ac ſale cõditus, habet à diis poteſtatem, [b] eũ à quo iniuriam excepit, vexandi. Nũc igitur ei [c] donaria reſtituere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo ſuſtuli huius dei, centum talenta pendam: pro mea verò ipſius ſalute ac filii, [d] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non perſuaſit, tum ſua ſponte animatũ, tum ab Eleontinis exoratum, quò Proteſilaum vlciſcerẽtur, vt hominem interimeret. Itaque adductum hunc in littus in quo Xerxes traiectum iunxerat, (vt alii aiunt, in tumulũ vrbi Madyto imminentem) depactis humi aſſeribus ſuſpenderunt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis Athenienſes in Græciam remeauerunt,

a Piſces ſalitos torret, vt *alij interpret.*

b De eo à quo iniuriam acceperit, pœnas ſumendi.

c Hæc redẽptionis præmia ei tribuere volo.

d Ducẽta Athenienſibus, ſi ſeruatus fuero.

Α νύκτα οἴχεσθαι. Ἀποδράντες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβαίντες, τῇ ἐπὶ ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλοῦνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔσχον. Οἰόβαζον μὲν νυν καὶ φεύγοντα ἐς τὴν Θρηΐκην, Θρηΐκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστώρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ
Β σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτεα, ὕστερον ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, 352
ἀλεξόμενοι χρόνον ὅσον συχνόν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ, ζωντες ἐλήφθησαν. τοὺς συνδήσαντες σφέας οἱ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετ' αὐτέων δὲ, καὶ Ἀρταύκτεα δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. καί τεῳ τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιωτέων
C ταρίχεος ὀπτωθέντι, τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ ταρίχεοι ὅσον τῶν πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐσσαίνεσκον, ὅκως περ ἰχθύες νεάλωτοι. καὶ οἱ μὲν, θωμάζοντες, ἐθωύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχεος, ἔφη, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γάρ σοι πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλεοῦντι Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ ταρίχεος ἐὼν, δύναμιν παρὰ θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τί-
D νεσθαι. νεῦν ὦν ἀποινά οἱ τάδε ἐθέλω ὑπερθεῖναι· αἰτί μοι χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· αἰτί δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδός, διπλόα τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι ἀποδώσω
ῥ' ὑπαρτέμιος. νέος. Ταῦτα μὲν ὑποσχόμενος, τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπεισε. ὁ δὲ Ἐλεούντιοι τῷ Πρωτεσιλάῳ τιμωρέοντες, ἐδέοντο μιν καταχρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὸν ἀκτὸν ἐς τὸν Ξέρξης ἔ-
E ζευξε τὸν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι, ὑπὸ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) σανίδας περιπασσαλεύσαντες, ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα,
σανίδας

πά τε ἄλλα χρήματα ἀγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ A portantes tum alias pecunias, tũ
ὅπλα τῶν γεφυρέων, ὡς ἀναθησοντες ἐς ἱερὰ verò arma pontium, tanquam
καὶ κατ' τὸ ἔτος τοῦτο, οὐδὲν ἔτι πλέον τουτέων apud templa repoſituri. Nec a-
ἐγένετο. Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀναχρε- liud præterea quippiam geſtum
μασθέντος πατὴρ Ἀρτεμβάρης ἦν, ὃς Πέρσησι eſt per eum annum. Huius autẽ
ἐξηγησάμενος λόγον, καὶ ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες, Artayctæ, qui ſuſpenſus eſt, auus
Κύρῳ, πρὸς ταῦτα εἶπαν, λέγοντα paternus fuit Artembares, qui o-
» τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην δι- rationem quãdam habuit apud
» δοῖ, ἀνδρῶν σοὶ Κύρε, κατελὼν Ἀστυάγεα, Perſas, quam excipientes Perſæ,
» φέρε, γῆν γὰρ ἐκ τήμεθα ὀλίγην, καὶ τραχύτην ad Cyrum detulerũt in hæc ver-
» τοιήνδε, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην B ba, Quandoquidem Perſis Iupi-
» ἔχωμεν ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀγχίτε- ter principatum dedit, & ex viris
» ρον, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω· τῶν μέλλω ἔχον- tibi Cyre, Aſtyage deiecto, agedũ
» τες πλέονι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι. εἰκὸς γὰρ demigrantes ex hac regione, quã
» ἀρχήν γε ἄνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ exiguam habemus & aſperam,
» καὶ πρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε αὐτέων τε obtineamus meliorẽ aliã. Multæ
» πολλῶν ἀρχόμεθα, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κῦ- ſunt nobis confines vrbes, mul-
ρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωυμάσας τὸν tæ lõginquæ: quarum vnam in-
λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. οὕτω δὲ αὐ- colentes, efficiemur admirabi-
τοῖσι παρήνεε κελεύων πᾶσι σκυτάλῃσι ὡς liores apud pleroſque. Decet au-
οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν C tem hoc eos viros facere[a] qui a Imperium ob-
γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γί- poſſunt. nam quãdo facultas no- tinent. *Vel, Imperio pollent.*
νεσθαι. οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς ἐστὶ, καρπόν bis præſtabitur melior quàm dũ
τε θωυμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ multorum hominum imperiũ
πολέμια. ὥστε συνιόντες Πέρσαι οἴχοντο habemus, & vniuerſæ Aſiæ? Hac
ἀποστάντες, ἑωυτοὺς τῇ γνώμῃ τοῦ Κύ- oratione audita, Cyrus haudqua
ρου. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, quam admiratus, iuſſit eos illud
μᾶλλον ἢ πεδιάδα ἐργαζόμενοι, ἄλλοισι facere: ſed ita vt iubendo admo-
δουλεύειν. neret, ſe poſthac præpararent nõ
ad imperãdum aliis amplius, ſed
aliis parendum. natura enim cõ-
paratum eſſe vt è mollibus re-
gionibus molles viri exiſtãt, né-
ve ex eadem terra admirandæ
fruges & egregii bello viri gignã-
tur. Hac Cyri ſententia Perſæ ſu-
perati, à ſua deſtiterunt: præopta-
rúntque exile ſolum incolentes, imperare aliis, quàm campeſtre colentes, aliis ſeruire.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΞΥΝΤΑΞΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΒΙΟΥ.

EIVSDEM HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE VITAQ; HOMERI LIBELLUS.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασεὺς περὶ Ὁμήρου γενέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρηκε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς ὅ τι ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Αἰολιῶτις Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐς ταυτῷ πολλοὶ πανταχόθεν Ἑλλήνων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοί τε τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κείθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βραχέα τοῦ βίου ἔχων. τοῦτ δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημε ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὠμύρητος, καὶ αὐτὸς γίνεται ἐκ ταύτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθεται Κειθηίς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει ἀνδρὶ ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ. χρόνῳ δ' ὡροιότατος, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δὲ ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορῇ, καὶ καλεσάμενος τὴν Κειθηίδα χωρὶς πολλῶν, ἐν αἰτίῃ μεγάλῃ εἶχεν, ὀνειδίζων τὴν ἁμαρτίην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας, προβουλεύεται δὴ καὶ αὐτῆς τάδε· ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τὸ Ἑρμείου κόλπου τὸν μυχὸν· κτιζομένοισι δὲ τὴν πόλιν Σμύρνην ἔθετο τὸ οὔνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταθέσθαι τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἦν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἦν τῶν ἐν Κύμῃ κτισάντων ἐν τοῖσι πρώτοισι Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, πράγματα οὐκ ἔχων τοῦ βίου.

HERODOTVS Halicarnasseus [a] de genere, vita atque adeo ætate Homeri studens quam verissima referre, hæc tradidit. Quum vetusta illa AEolum ciuitas Cuma primùm conderetur, eodē cùm aliæ permultæ omnísque generis gentes conuenæ cōfluxerunt, tum è Magnesia illuc plerique commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, [b] homo fortunæ non perinde amplæ, at tamen expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauítque è legitimo toro fœmineam prolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipse Melanopus vnà cum vxore vita functus est, commissa interim filia Cleanactis Argiui tutelæ, quo familiarissimè vti consueuerat. Porro tempore interiecto accidit fortè vt puella ista è furtiuo concubitu prægnans deprehenderetur: [c] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciuisset, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbè obiurgauit, commemorans quæ futura esset apud populares infamia. Postremò huiusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu ædificabāt. Ciuitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnam Theseus, ab vxoris nomine, cuius memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprimè instructus.

a De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactissimè ad veritatem persequi est conatus.

b Non cū multis sarcinis *illuc se conferens*, sed tenues fortunas habens.

c Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc.

Clàm exportatam huc Critheidem Cleanax Iſmeniæ Bœotio commiſit, ex iis qui coloniam illuc duxerant, in primis ſibi amico. Progreſſu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad feſtum quoddam egreſſa, iuxta fluuium Miletem, quum partui iam vicina eſſet, Homerum peperit, non cæcum, ſed vidētem: nominauítque eum Meleſigenē, à fluuio videlicet prope quē editus eſſet. Quum autem apud Iſmeniā Critheis antea diuerſata eſſet, ab eo digreſſa, manuaria in duſtria ſe filiúmque alebat, aliūde alia ſumens opera: vnde filiū quoque quantum potuit, honeſtis diſciplinis erudiuit. Erat autē eo tempore Smyrnæ quidā nomine Phemius, qui iuuentuti illic literas muſicēnque tradebat: hic [a] quum citra vxorem viueret, Critheidem cōduxit quæ lanam illi exerceret quam à diſcipulis in mercedē acceperat. [b] Illa verò induſtria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impenſē placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad coniugium ſolicitaret, referens cùm alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipuè, quòd Meleſigenem in filiū adoptaturus, liberalitérque ſimul aliturus inſtituturúſque eſſet. Siquidē hunc cernebat iam miram quandam & ingenii & indolis ſpem de ſe polliceri. Perſuaſa igitur Critheis, Phemio aſſentitur. Meleſigenes cùm naturæ bonitate præſtans, tum cura accedente inſtitutionéque, continuò omnes ſui ordinis adoleſcentes facilè præuertit: atque non ita multo pòſt eruditionis auctibus creſcēs, nihilo ipſo Phemio [c] in diſciplinis factus inferior. Et quū Phemius vita functus vniuerſa ei legaſſet, paulo pòſt Critheis quoque fato concedit. Meleſigenes itaque ludo præfectus, ſuique iam iuris effectus, in magna fuit hominum admiratione, nō apud ſuos modò, verùm apud peregrinos etiā, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conueniebant. Erat enim Smyrna emporiū celebre,

a Quum vitam ſolitariam degeret.

b Illa igitur opus apud eum faciebat, modeſtè & caſtè ſe gerens. quo nomine Phemio tātopere placebat vt eam ad nubendū ſibi ſollicitaret, cùm alia quibus ſe id illi perſuaſurum ſperabat, tum ſe filiū eius adoptaturum, eúmque ita educaturū & inſtituturum vt in virum egregium euaderet, pollicens. Siquidem hunc cern.

c In docendo *puero* erat inferior.

A ἐνταῦθα ἐπιπλέσας ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθηίδα τῷ Ἰσμηνίῳ Βοιωτίων τῶν ἐπιφανέων λελογχότα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος μάλιστα. χρόνου δὲ προϊόντος ἐξελθοῦσαι ἡ Κριθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν πρὸς ἑορτήν τινα ἐπὶ Μιλήτου ποταμὸν καλούμενον Μέλητα, ἤδη ἐπίτοκος οὖσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ διδορκότα· καὶ τίθεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγένεα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυ-
B μίην λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἐν τῷ οἴκῳ τῷ τοῦ Ἰσμηνίου· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπ' ἐργασίης χειρῶν ὡρμημένη ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἑωυτήν, ἄλλοτε πρὸς ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε τὸν παῖδα ἀφ' ὧν ἐδυνάτο. ἐν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τότον τὸν χρόνον Φήμιος γεγονὼς, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσαν. τοῦτ' μισθοῦται τὴν Κριθηίδα, ἐν μόνος, ἐ-
C ργασαμένην αὐτῷ ἔριά τινα ἀπὸ τῶν παίδων εἰς μισθοὺς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κόσμῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ κάρτα ἠρέσκετο. τέλος δὲ προσεμηχανήσατο αὐτῇ λόγοις, πείθων ἑωυτῷ συνοικεῖν, ἄλλά τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ᾤετο προσάξεσθαι, καὶ ἔτι πρὸς τοῦ παιδός, ὑὸν ποιούμενος· καὶ ὅτι περαφεὶς καὶ παιδευθεὶς παρ' αὐτοῦ, ἄξιος λόγου ἔσται (ἑώρα γὰρ τὸν παῖ-
D δα ὄντα σύνετον καὶ κάρτα εὐφυέα) ἔστ' ἂν ἐπείσθη αὐτῷ ποιεῖν ταῦτα. ὁ παῖς δὲ 356
ἐὼν τε φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ἐπιμελίης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πάντων ἐφαίνετο. χρόνου δὲ ἐπιγινομένου αἰδοῦμενος, ὥστε τοῦ Φημίου ἐὼν δεύτερος ἐν τῇ διδασκαλίῃ. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε· βίου, καταλιπὼν πάντα τῷ παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κριθηὶς ἐτελεύ-
E τησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ἐπὶ τῇ διδασκαλίῃ καθεζόμενος. καθ' ἑωυτὸν δὲ γινόμενος, μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἐσῆιε· καὶ αὖτε θωυμάσαι καθεζόμεσθαι οἵ τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξένων οἱ ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἐν ἡ Σμύρνη.

καὶ σῖτος ἐξήγετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ἠπειρώτιδος χώρας, δασυλλέως κάρτα ἐσαγόμενος ἐς αὐτό. Ἐν δὴ ξένοι, ὁκότε παύσαιντο τῶν ἔργων, ἀπεχόλαζον τῷδε τῷ Μελησιγενεῖ ἐγκαθίζοντες. ἦν δέ τις αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῶν τῇδε Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὼς ἐπὶ σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυίστωρ· ὃς μιν ἔπεισε Μελησιγενῆ μὲν ἑωυτῷ πλοῦν καταλύσαντα τὸν διδασκαλίδην, μισθόν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πάντα, καὶ ὅτι χώρας καὶ πόλιας θησάσθαι ἄξιον εἴη αὐτῷ ἔως νέος ἔστι. καὶ μιν οἴομαι μάλιστα τούτοισι τοῖσι λόγοισι· ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπενοέετο ἔσεσθαι. καταλύσας δὲ τὸν διδασκαλίδην, ἐναυπήγετο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅπου ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ἐπιχώρια διεωρᾶτο, καὶ ἱστορέων ἐπεπύθανετο. εἰκὸς δέ μιν ἐν καὶ μνημόσυνα πάντων γράφεσθαι. ἀναχωμιζόμενοι δὲ ἐκ Τυρσηνίης καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· καὶ τῷ Μελησιγενεῖ σκληρόν, νοσήσαντι τοὺς ὀφθαλμούς, κάρτα δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτόν, θεραπείης ἕνεκα πλεῖν μέλλων εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης τῷδε ἀνδρὶ φίλῳ ἑωυτοῦ ἐς τὰ μάλιστα Μέντορι τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ὅτι μελίλιτα ἔχῃ· ἐπορμαπλώσας δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ἐκοσπόλυσεν αὐτὸν ἐκτενέως. καὶ γὰρ τὸ βίον ἀρκεόντως εἶχε, καὶ ἤκουεν οὐ ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξενίην μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα σκληρὸν τῷ Μελησιγενεῖ τοῦ Ὀδυσσέος ἐξισορῆσαι πυθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μιν πρὸ ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δὲ ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιῆ γενέσθαι, ὕστερον δὲ ἐν Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. σκληρομολογοῦσι δέ μοι καὶ Κολοφώνιοι τοῦτο. ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος προσέσχεν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγενέα· χρόνον τε ὅτι συχνὸν συμπλεύσαντες ἔπλει αὐτῷ.

A yndè frumenta è vicinis agris abundè conuecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libēter vacabant. Commodùm inter hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis soluens, nauem meritoriam comparauerat, qua frumēta Smyrna deueheret, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum vsu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit vt relicto ludo secum B nauigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [a] Ad hæc Melesigenes, quandiu iuuenis esset, ciuitates regionésque spectare operæpretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos iam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimùm eum arbitror pellectū. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Melesigenes: & quo- C cūque locorum appellebat, studioscè vniuersa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicuius peculiare memoratu dignum: [b] adeo vt appareat commētarios eū profectionis suæ descripsisse, eorúmque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciáque delati in Ithacam deueherentur, cōtigit Melesigenem oculis iā antè parum valentem, extremè laborare: ita vt Mentes, negotiorum D gratia in Leucadem traiecturus, cum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehementer amicū: multis precibus adigens eūdem quò Melesigenis curam haberet tantisper dum è Leucade reuerteretur ipse. Mentor verò ægrotantem Melesigenem sedulò curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quíque ob egregiam æquitatem hospitalitatémque inter cæteros Ithacenses maximè E prædicaretur. Atque hîc accidit vt de Vlysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrántque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuisse, at postea apud Colophonem prorsus cæcum factum fuisse. id quod ipsi quoque Colophonii mecum fatentur. At verò Mentes è Leucade Ithacam reuersus, Melesigenem recepit, [c] cū quo iam inde diu vltrò citroque nauigauit,

[a] Addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visere. Atque his potissimùm addu ctum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi iā tum cogitabat. Proíde r.

[b] Verisimile est autem eum illarū omnium rerum commentarios confecisse. Porro q.

[c] Eúmque diu variæ nauigationis sociū habuit.

donec Colophonem appellenti eueniret vt in veterem morbum recideret. quem quum effugere non daretur, viſu putatur priuatus fuiſſe. E Colophone autem iã cæcus Smyrnã remeans, ad poemata conſcribenda animũ conuertit. Tempore deinde interiecto, quũ Smyrnæ victu neceſſariiſque deſtitueretur, conſtituit Cumam proficiſci: cõmodúmque Hermi prata tranſiens, ad eũ locum peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorũ coloniam. qui locus poſt Cumam habitat⁹ fuit annis octo. Hîc memoratur primùm Meleſigenes apud coriarii officinã conſiſtens, huiuſmodi quædam carmina recitaſſe,

Hoſpitiũ præbete viro profugóque vagóque,
Vrbem qui celſam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Diuini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater eſt cui Iuppiter ipſe.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons eſt ad Hermum fluuium Nouúmque murum ſitus. At coriario illi nomen erat Tychio, cui cõtinuò auditis verſibus viſum eſt hominem recipiendum. commiſeratione enim motus eſt quum videret oculiſtã miſerè mulctatũ: iuſſítque præſentibus ſecum frui. Meleſigenes ingreſſus ſutrinam, præſentibus etiam aliis, poeſin ſuam oſtẽdit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à ſe ſcriptos. [a] Et quum inter fabulandum crebras ſentẽtias in medium, multámque eruditionem afferret, in magna habitus eſt ab auſcultantibus admiratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens, è poeſi victus ſubſidia habebat. Oſtenditúrque ad noſtra vſque tempora ibidem locus vbi Meleſigenes ſedens carmina ſua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoratúrque populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata. Porro egeſtate poſtea adactus, quum vix alimenta haberet,

[a] Et quum ſententiam ſuã proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus iudicabatur.

A ἀπικομένῳ δὲ ἐς Κολοφῶνα συνέβη πάλιν νοσῆσαι τοὺς ὀφθαλμούς, μὴ δυνάμενον δὲ φυγεῖν τὸ νόσημα, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπενέεται εἰς τὴν Σμύρναν, καὶ οὕτως ἐπιχειρεῖ τῇ ποιήσει. χρόνου δὲ προϊόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην· παρβούμενος δὲ ἐκ τοῦ Ἕρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἐμποίκιον Κυμαίων. ὡκίσθη δὲ τοῦτο ὁ χωρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν ὀπτασάμενον ὅτι σκυτεῖόν τι, εἰπεῖν πρῶτα τὰ ἔπεα τάδε,

Αἰ δεῖσθε ξενίων καὶ ἐμεῖο μολόντος δόμοιο,

Οἳ πόλιν αἰπεινὴν Κύμην Ἐριώπιδα κοῦρον

Ναίετε, Σαρδιανῆς πόδα νείατον ὑψικόμοιο·

Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο

C Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.

Ἰὴ δὲ Σαρδιανή, ὅσσ' ἐστὶν ὑπερκείμενον τοῦ τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχεος· τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄνδρα. ἠλέησε γὰρ ἀλγέοντα τυφλόν, 357
καὶ μεθῆκε φήσας τῶν προεόντων. ὁ δὲ εἰσῆλθε. κατημένου δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, προεόντων καὶ ἄλλων, τὰ τε ποίσιν αὐτὸς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιάρεώ τε τὸν ἐξελασίαν τὴν ἐς D Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ ἐν τοῖσι λεγομένοισι ὑπὸ τῶν προεόντων ἐς ὃ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, θώματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖσι ἀκούουσι. τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης ἐν τῷ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὸ τοῦ βίου τὴν μηχανὴν ἔχων. ἐδείκνυον δὲ ⓐ Νεοτειχεῖς μέχρεις ὅτε ἐμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τῶν ἐπέων τὴν ὑπόδειξιν ἐποιέετο. καὶ χάρτα ἐστέωντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ αἴγειρος ἐπέφυκει, ὡς ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐλὶς πεφυκέναι. χρόνου δὲ προϊόντος, ἀπόρως κείμενος, καὶ μόλις τὴν τροφὴν ἔχων,

ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπιέναι, ὅτι βέλτιον πράξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, ᾄδε τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα πόδες με φέροιεν ἐς ἀγλαΐην πόλιν ἀνδρῶν·
Τῶν γὰρ καὶ θυμὸς ἀγήνωρ καὶ μῆτις ἀρίστη.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχους πορευόμενος, ἀπίκετο εἰς τὴν Κύμην, διὰ Λαρίσσης τὴν πορείην ποιησάμενος. ἦν γὰρ οὕτως αὐτῷ εὐπορώτατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τοῦ Φρυγίης βασιλῆι Μίδῃ τοῦ Γορδίεω, δεηθέντων παρ' αὐτοῦ, ποιεῖ καὶ ἐπίγραμμα τόδε, ὃ ἔστι καὶ νῦν ἐπὶ τῆς ταφῆς τοῦ μνήματος τοῦ Γορδίεω ἐπιγεγραμμένον,

Χαλκῆ παρθένος εἰμί, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·
Ἐς τ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπῃ, λαμπρόν τε σελήνη,
Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δ' ἅλαδε πόντος,
Αὖθι τῇδε μενοῦσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ
Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

καταίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ ποιημάτια αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔτερπε τοὺς ἀκούοντας· καὶ αὐτῶν ζωύμασαι καθεζήκεισθαι. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτοῦ τὴν ποίησιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς συνήθειαν ἤκων τοῖς ἀκούουσι, λόγους ποιεῖς αὐτοῖς τοιούσδε παραινέσας, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίᾳ τρέφειν, ἐπικλεέστατόν σφι τὴν πόλιν ποιήσει. τοῖς δ' ἀκούουσι, βουλομένοις τε ἐν ταῦτα, καὶ αὐτοῖ προσήνεον ἐλθόντα ἐπὶ τὴν βουλὴν δεηθῆναι τῶν βουλευτέων. ἐν αὐτοῖ ἔφασαν συμπράξειν. ὁ δ' ἐπείθετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, ἐδεήθη τοῦ ἐπὶ τῇ ἀγορῇ ταύτῃ καθεζομένου, ἀπαγαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν βουλήν. ὁ δ' ὑπεδέξατό τε, καὶ, ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπήγαγε. καταστὰς δ' ὁ Μελησιγένης ἔλεξε περὶ τῆς ἐφῆς τὸν λόγον οὐκ ἐν ταῖς λέσχαις ἔλεγεν. ὡς δ' εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. οἱ δὲ ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ.

stătuit in animo Cumam ad feliciorem successum reuerti. Iturúsque hæc pronuntiauit carmina,

Vos me hominum rapidè planta portetis in urbem,
Quorum animus promptus, pollet qui mente sagaci.

Proficiscens igitur Cumã è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nũc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

Aenea ſum virgo, Midæ qua incumbo ſepulcro:
Dũ fluit vnda leuis, ſublimis naſcitur arbor,
Dum ſol exoriens & ſplẽdida luna relucet,
Dum fluuii labuntur, inundant littora fluctus,
Hic conſtanter ago, lacrymáſque in marmore tincto
Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtẽtabat, colloquiíque ſuauitate auſcultãtes in ſui admirationem facilè pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremò huiuſmodi conditionem proponere, ſi publicè eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſẽtes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoque adiuturos, ſi petitionẽ ſuam ad ſenatum referret, vt votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatôque eo cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, vbi opportunum videbatur, hominem deduxit. Hîc cõſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo antè in illis conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpondere,

visúmque esset cùm ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conuenticulis Melesigenem audierant, petitionem admittendam: vnus tantùm è senatoribus refertur Melesigenis postulatis calculo suo repugnasse, intérque alia multa, hæc quoque commemorasse: quòd si semel ὁμήρους, *hoc est, cæcos*, alēdos susciperent, futurum esset vt cōtinuò turbam & multam & inutilem haberēt. Atque hîc primùm Homeri nomē Melesigeni inditum est, à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellāt. Iámque inde, qui prius Melesigenes, nomē obtinuit Homeri. Breuiter hæc sententia euicit, pérque prætorem fuit approbata; qua contendebatur nō alendum Homerum. Hæc quum illi nuntiaretur, vehementer cōmotus, his versibus calamitatem suam deplorabat,

Hei mihi quàm fatum dat Iuppiter almus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex vbere matris
Præbuit, AEolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iouis proles mecum hinc digressa volebat
Carminibus celebrare vrbem quā nomine dicunt
Cumam, quósque viros intra sua mœnia claudit.
Illi audire sacræ spreuerunt carmina vocis.
Sed quicunque mihi cladem exitiúmque parauit,
Non impunè feret læua quod mēte volutat:
At mihi quam dederint nascenti numina sortem,
AEgro animo quanuis, certum est perferre patíque.
Sed iam per sacræ vestigia ponere Cumæ
Compit a non suadet mihi mens, potiúsque remota
Inque peregrina sedem mihi quærere terra.

A τοῦ θυμοῦ μιν ἔχοντος· ἀπαγόντος δὲ τοῦ ἀπάγοντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν τῇσι λέσχῃσι ἐπήκοοι ἐγίνοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται ἀναστὰν ἀντιώσασθαι τῇ ζημίῃ αὐτοῦ, ἀλλά τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὁμήρους δόξει τρέφειν ἀνόητος, ὅμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τοὔνομα Ὅμηρος ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένεϊ ἀπὸ τῆς συμφορῆς. Οἱ γὰρ Κυμαῖοι τοὺς τυφλοὺς ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε ἕτερον ὄνομα ζομένῳ αὐτῷ τοῦ Μελησιγένεος, τοῦτο γενέσθαι τοὔνομα Ὅμηρος· καὶ οἱ ξένοι διὰ τοῦτο, ὅτε μιν ἔμιμνον αὐτοῦ ἐποιοῦντο. ἐτελεύτα δὲ οὗτος ὁ λόγος ὡς ἀρχόντι μὴ τρέφειν Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ ἄλλῃ βουλῇ. ἐπελθὼν δὲ ὁ βουλευτὴς καὶ προσομιλήσας αὐτῷ διηγήσατο τοὺς ἐναντιωθέντας λόγους τῇ ζημίῃ αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. ὁ δέ, ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφορήσατε καὶ λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Οἴ̓ ἡμὶ αἶσαν δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γενέσθαι, 358
Νήπιον αἰδοίης ὑπὸ γειτόσι μητρὸς ἀπάλλων,
Ἣν ποτ' ἐπύργωσθην βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικώνος, μάργον ὑπεύητορες ἵππων·
Οἱ πλότεροι μαλεσῖο πυρὸς κρίνοντες Ἄρηα
Αἰολίδα Σμύρνῃσι ἀλιγείτονα ποτνιάνακτον·
Ἣν τε δι' ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱερῆος Μέλητος,
Ἔνθεν ἀποστρύνθησαι κοῦραι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἠθελέτην κλῆσαι δίαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπεμυκάσθησι ἱερὼ ὄπα, φημὶ ἀοιδώ.
Ἀφραδίῃσι τῶν μὲν τε παθὼν τὶς φράσεται αὖθις,
Ὅς σφιν ἐνὶ δείπνοισιν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τλήσομαι θεὸς ὥπασε γενομένῳ περ,
Τλήσομαι ἀχράαντον φέρων ἐπὶ θυμῷ.
Οὐ δέ τι μοι φίλα γῆρα μετ' ἱερῆς ἐν ἀγυιῆς
Κύμης ὁρμήσωσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίζονα περ ἐόντα,

μετὰ τοῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίαν, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γηγένεσθαι ὅστις Κυμαίοις ἐπαγλαϊεῖ. ἀπιὼν δὲ ἐς Φωκαίαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ἐνδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίᾳ τότε τὸν Ὅμηρον Θεστορίδης τις ἐν γράμματα διδάσκων τοὺς παῖδας, αὐτὴρ οὐ κήρυκος· καταμομφόμενος δὲ τὸν Ὅμηρον τὴν ποίησιν, λόγοις τοιοῖσδε αὐτῷ προσηνέγκατο, φὰς ἕτοιμος εἶναι θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλεγόμενον, εἰ ἐθέλοι ἄγε πεποιημένα εἶναι αὐτῷ τὰ ἔπεα ἀναγράφασθαι, καὶ ἄλλα ποιοῦντα, προσοίσειν ἑαυτῷ ἀφορμὴν αἰεί. τῷ δὲ Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τῶν ἀναγκαίων & θεραπείης. ἀγαπήσας δὲ τῷδε τῷ Θεστορίδῃ, ποιεῖ Ἰλιάδα τινὰ ἐλάσσω, ἧς ἡ ἀρχή,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὐπτώλεθρον,
Ἣν πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος·

καὶ τινὰ καλουμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὁμήρου πρὸς αὐλητοῖσι ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τήν τε Φωκαΐδα καὶ πάλιν ἄλλα πάμπολλα τῷδε τῷ Ὁμήρου ὁ Θεστορίδης ἐγράψατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι, τινὰ ποίησιν θέλων τὸν Ὅμηρον ἐξιδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἔτι ὁμοίως ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε τὸν Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορίδης, θνητοῖσιν ἀϊδρείῃσι πολέων πρὸ,
Οὐδὲν ἀφραδέστερον πέλεται νόου αἰθέποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπηλλάγη ἐς τινὰ Χίον, καὶ τινὰ διδασκαλίῳ κατεσκευάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἑαυτοῦ ἐόντα, ἐπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον διητᾶτο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὸν βιοτὸν ἔχων. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπειτα ἄνδρες Χῖοι ἔμπειροι ἀπίκοντο ἐς τινὰ Φωκαίαν· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου ἃ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεστορίδεω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τις ἐπιδεικνύμενος τὰ

A Cuma deinde abiens ad Phoceã contẽdit, imprecãs interim Cumanis nequis vnquam insignis poeta ĩ illa regione exisseret qui Cumanos celebraret. Apud Phoceam autem eodem modo sibi victum parauit, in conuẽticulis videlicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore apud illam Thestorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduersa Homeri poesi, huiusmodi verbis Homerum compellauit, B paratum se inquiens & ministrare ei, & victum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere pateretur, & alia subinde faciens, ad se deferret. Homerus, iam ministerii alicuius atque adeo necessariorũ indigens, recipiendam hanc conditionem putauit: commoratúsque apud Thestoridem, minorẽ illam fecit Iliadem, cuius initium est, C

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mauorte satis mala plurima vexit,

Phocaidem quoque quam vocant, Phocenses apud se conditã ab Homero asserunt. Iam verò Thestorides, vbi Phocaidem atque alia pleraque ab Homero cõmunicata descripsisset, cõstituit è Phocea discedere, Homeríque poesin pro sua venditare. Vnde D factum vt quũ Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho,

Thestoridæ, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

a *Legendo* Θεστορίδη, θνητ. ὅτει

Thestorides igitur relicta Phocea in Chium concessit: vbi erecto ludo, carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudẽ sibi parauit & fructũ haudquaquam vulgarẽ. Porro Homerus E suo eodémque more viuere pergebat apud Phocenses, nimirũ è poesi victum habens. Tempore deinde non ita multo pòst, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à

quodam ludimagistro pro suis cum magno fructu ostẽtari, Homerus intelligens cõtinuò Thestoridẽ esse, magno studio properabat in Chium transmittere. Et quum portum adiisset, neque offẽdisset nauem qua traiiceret, essent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam soluere pararent, bellè conuenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit vt comitem se nauigationis reciperẽt, multis blandisque vsus verbis, quibus quod poscceret persuaderet. Nautæ admittẽtes hominis preces, iusserunt nauem eum cõscendere. Quo impetrato Homerus considens in naui, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune trideuti
Imperióque regis, spatiosáque culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, vẽtósque secundos,
Qui mihi sũt comites placidi, nauisque magistri:
At mihi da misero sacram contingere terram,
Aërius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis iusti me fac succedere tectis,
Vlciscíque virum qui me improbitate fefellit,
Læsit & hospitii sacra iura Iouémque benignum.

Vbi verò secundo vento Erythræam appulisset, Homerus in naui diuersatus est. postero autẽ die nautas rogauit vt aliquẽ prẽberẽt qui ad vrbem eum perduceret. Illi obsequuti, ducem itineris vnum è suis permiserunt. Quúmque iam pergendo ad Erythræam appropinquasset, deprehendissétque vrbem asperam atque montosam, in hæc prorupit carmina,

O sacra multorum largitrix terra bonorum,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aspera contrà aliis, in quos cõuerteris iram,

Ingressus deĩde Erythræorũ vrbem, percõtatur de naui. Et quũ fortè quidam occurrisset salutaturus, qui eum

A ἔπεα ταῦτα γραμμάτων διδάσκαλος, κέρτα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεστορίδης αὐτὴ εἴη, ἐπὶ πολὺ θυμῷ ἐσπουδαζεν εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς δὲ ὅτι τὴν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατελάμβανε οὐδὲν πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθραίην τινὲς ὅτι ξύλου προεσθαίζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθραίης ἐπὶ πλοίου ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἐζήτεε τοῦτο τῶν ναυτέων δέξασθαι

B αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγαγὼν λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐκέλευον ἐσβαίνειν εἰς ὃ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας ἀνέβη, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἵζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξαυθοῦ Ἑλικῶνος.
Δός μοι οὖρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἱδέσθαι

C Ναύτας, οἵ νηὸς πομποὶ ἠμὲ ἄρχοι ἔασι.
Δός δ' ἐς Ἰωνίην ὑψιρήμνιον Μίμαντος
Αἰδοῖόν μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων γε κυρῆσαι.
Φαντά τε πασάμενον ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὠδύσατο Ζεῦνα ξένιον ξενίῃ τε πραπίδεσσιν.

ἐπεὶ δὲ ἀπίχοντο διαπλώσαντες ἐς τὴν Ἐ-

D ρυθραίην, τότε Ὅμηρος τὴν αὐλὴν ὅτι τοῦ πλοίου ἐποιήσατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἔζητεε τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτοῦ ἐς τὴν πόλιν· οἱ δὲ συνεπέμψαν ἕνα αὐτῶν. πορευόμενος δὲ Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης τε ὀρεινῆς οὔσης, φθέγξεται τάδε ἔπεα,

Πότνια γῆ, πολύδωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἄρα δή τοι σοὶ φωτῶν βύζηθος ἐτύχθης,

E Τοῖσι δὲ δύσζωλος καὶ τρηχεῖ οἷς ἐχολώθης.

ἀπιχόμενος δὲ ἐς τὴν πόλιν τὴν Ἐρυθραίων ἐπιρώτησε τοῦτο τὸ ἐς τὴν Χίον πλοῦ· καί τινος προσελθόντος αὐτῷ τῶν ἐωρακότων ὁ

τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀσπασαμένου, ἔχρῃζεν αὐτῶν A
συνεξελθεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως αἱ εἰς τὴν
Χίον ἀφίκοιτο. ἐκ μὲν δὴ τῶν λιμένος οὐδὲν
ἦν ἀπόπλουν, ἄγει δὲ αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων
τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως ἐντυγχάνει
μέλλουσι τισὶ ἀφάπλειν ἐς τὴν Χίον, οἳ ἐν-
δέοντο προσελθὼν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸν ἀναλαβεῖν
τὸν Ὅμηρον. οἱ δέ, ὡς ἔνα λόγον ποιησάμε-
νοι, ἀνήγοντο· ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγξεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται, πουτοπόροι, ευγερῆ ἐναλίγκιοι ἀν- B
τῇ,
Πτωχάσιν αἰθιγένῃσι βίον δύζηλον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδον-
τος.
Δφνοὶ γὰρ μέτοπις ξενίου Διός, ὅς κ' ἀλίν-
τηται.

ἀναχθεῖσι δὲ αὖθις σὺν ἑβδόμῃ, ἐναντίου αὐτοῖς
πνεύματος, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς ὃ χωρίον
ἀπαντῆσαι ὅθεν ἀνήγοντο, καὶ ὁ Ὅμηρος
ἀναλαβεῖν καθήμενον ὑπὲρ τῆς κυμα- C
τωγῆς. μαθὼν δὲ αὖθις πεπαλινδρομηκό-
τας, ἔλεξε τάδε,

Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαθεν ὁ αὐτίος πνεύμονος· ἀλλ' ἔτι καὶ νεῶν με δέξασθε, καὶ ὁ
πλοῦς ὑμῖν ἔσται.

Οἱ δ' ἁλιῆς, ἐν μεταμελίῃ γενόμενοι
ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰπόντες ὅτι οὐ
καταλιμπάνουσιν ἂν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐ-
κέλευον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως ἀναλαβόντες
αὐτὸν ἀνήχθησαν, καὶ ἵστασιν ὅπ' ἀκτῆς. οἱ D
μὲν δὴ ἁλιῆς πρὸς ἔργον ἐτράποντο· ὁ δὲ
Ὅμηρος τὴν νύκτα ὑπὸ τῷ αἰγιαλῷ κατέ-
μεινε, τῇ δὲ ἡμέραι πορευόμενος, καὶ πλανώ-
μενος, ἀπίκετο εἰς ὃ χωρίον ὃ Πίτυς καλέ-
ται. καὶ ἐνταῦθα αὖτε ἀναπαυόμενον τὴν νύ-
κτα, ὑπὸ πίτυϊ καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ με-
τεξέτεροι τρόβιλον, οἱ δὲ κῶνον, καλέουσιν.
360 ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγξεται τάδε ἔπη τάδε,

Ἄλλη τις σῦκον ἀμείνονα καρπὸν ἴησιν
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπίδυκος ἠμεροέσ- E
σης,
Ἔνθα σίδηρος Ἄρηος ὑπὲρ θοινίοισι βοτοῖσιν
Ἔασεται ὅστ' ἂν μιν Κεβρηνίοι ἄνδρες ἔ-
χωσι.

in Phocea vidisset, ab hoc contē- A
dit vt secū dispiceret sicubi nauis
appareret qua in Chiū transmitteret. Atque quū in portu naualibúsque nullum reperiretur traiectitium nauigium, ille Homerū ad eum locum ducit vbi piscatoriæ nauiculæ stationem habebant. Et forte fortuna incidit in quosdam qui in Chium erāt traiecturi. Hos adiens precatus est vt Homerū transportarent. Verùm illi nullis precibus permoti,
nō recepto Homero soluerūt. Ho- B
merus autē hæc cecinit cármina,

Infidi nautæ, gēs diris tristior ipsis,
Saua quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla est hominum reuerentia cordi,
At sperate Iouē, summo qui regnat Olympo.
Tristis enim vultus Iouis est, pœnæque paratæ,
His quibus hospitii non est pia tessera curæ.

At verò in altum iam prouectis
contigit vt aduerso vento rapti, C
eôdem vnde soluerant recurrerēt, vbi etiamdū Homerū in littoris crepidine considētem offēderūt. qui cognito nauis recursu, hunc in modū eos alloquitur,

Vos, ô peregrini, vētus aduersus excepit: sed me nūc quoq; admittite, & secūda vobis nauigatio erit.

Piscatores autem, pœnitētia ducti quòd prius hominem non re- D
ceperāt, compellato eodem, iubent cōscendere, si velit, nauem. Recepto Homero rursus vela faciunt: quúmque exacto itinere littus appulissent, piscatores ad sua quisque opera digressi, Homerum in littore ea nocte relinquunt. Vbi diluxit, itineri se accingēs oberránsque, ad eum locum peruenit qui appellatur Pinus: illícque quiescenti noctu pini fructus est illapsus, quē aliqui τρόβιλον, alii κῶνον appellant. Homerus autem hos cecinit versus, E

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fouet vmbrosis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis validæque secures,
His vbi consistet campis Cebrenia pubes.

eo enim tẽpore Cumani Cebrenia ad Idã monte ędificare parabãt, vnde ferrũ effoditur. Cæterùm illinc abiens Homerus, vocẽ caprarum quæ ibidẽ fortè pascebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, compellatósque canes, ab Homero excussit. Atque vbi diu multúmque admiratus fuisset, quòd nimirum cæcus existens eò locorum peruenisset, tandem accedens rogabat quísnam esset & cuius rei indigens, quibúsque modis ad inhabitata illa vastáque loca diuertisset. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. [a] siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensóque igne cœnam instruxit: qua appósita iussit cœnare secum hospitem. At verò quum canes à cibo abstinentes non cessarent suo more cœnitátem adlatrare, Homerus Glaucũ his versibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, paréque monenti:
Præforibus stabuli canibus sua farcula primùm
Fac tradas: nam sic melius. custodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad septa dolosi.

Hæc audiens Glaucus, lætatus est admonitione illa, habuítque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, vltro citroque habitis sermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores suos, ciuitatésque quas adiisset, cõmemoraret, Glaucus hæc audiens, præ admiratione stupebat: erátque iam tum cubandi tempus, & quieti se dabant. Postero die Glaucus cogitauit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde cõmissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quamfestinantissimè iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen)

a Nec enim inhumanus (vt cõiicere licet) erat Glaucus. *Vel, Nõ inhumanum enim fuisse Glaucũ verisimile est,*

A τὰ δὲ Κεβρήνια τῦτον τὸν χρόνον κτίζειν ⓖ Κυμαῖοι πρεσκυάζοντο τοῖς τῇ Ἴδῃ, καὶ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. ἐντεῦθεν ἀπαίρων Ὅμηρος ἐπορύσσετο τὴν φωνὴν τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ἐλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγε. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ἦν γὰρ τῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπέδραμε ὀξαλέως, τάς τε κύνας ἀπεκαλεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τῦ Ὁμήρου. ὅτι πολλὼ δὲ χρόνον ἐν θυμῷ ἦν, ὅκως τυφλὸς ὢν, μόνος ἀπίκοιτο ἐς ξυνοίκους χώρους,
B καὶ ὅ, τι θέλων προσελθών τέ μιν ἴσορρεν ὅστις τε εἶη, καὶ τίνι τρόπῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀσιδέα χωρία, καὶ τίνος χρεόμενος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑωῦτοῦ πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκτον προσηγάγετο. ἦν γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν ὦν αὐτὸν ἀπήγαγε ὅτι τὸν σταθμόν· πῦρ δὲ ἀνακαύσας, δεῖπνον προσκυάζετο, καὶ προσεδαίτα, δειπνεῖν ἐκέλευεν ὁ Γλαῦκος. τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐαθόντων καὶ ὑλακτεόντων δειπνοιῶτα, καθάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς ⓗ Γλαῦκον
C Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, ὀπιὼν ὄ ἔπος τὸ σὺν φρεσὶ θήσω·
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ὀπ' αὐλείοισι θύρῃσι
Δοιῶαι. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὃ γὰρ καὶ πρόσθεν ἀκούῃ
Ἀνδρὸς ἐπερχομένου, καὶ ἐς ἔρκεα θῆες ἰόντες.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἤδη τῇ πρα-
D νέσει, ᾗ ἐν θυμῷ εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δὲ, ἅμα λόγων εἰστιῶντο. ἀπηγεομένου ὦν Ὁμήρου τήν τε πλάνην τὴν ἑωῦτοῦ καὶ τὰς πόλις ἃς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων. καὶ τότε μὲν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου ἦν, ἀπεπαύετο· τῇ δ' ὑστεραίῃ διενοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὸν δεσπότην πορεύσεσθαι, σημανέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ὑπιστέλλας δὲ τῷ συνδούλῳ νέμειν τὰς αἶγας, ⓘ Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι
E ἅμα τοῖσι πορεύσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τῦ χωρίου τούτου)

καὶ συλλεγόμενος τῷ δεσπότῃ, ἀπηγέετο ὑ- A herúmque ſuum adiens, narrauit de Homero quemadmodum res ſe habebat: quòd nimirum pro miraculo aductum hominis duceret: demũ rogat quid facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuntio, cœpit cũ Glauco expoſtulare, qui quoſlibet citra delectum errones mutilóſque reciperet alerétque: tamen præcepit vt hoſpitem ad ſe perduceret. Glaucus verò ad Homerum reuerſus narrauit, iuſſitque ſequi ſe B in vrbẽ. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ ſucceſſum. Quibus non grauatim aſſentiens Homerus, capratiũ ſequitur. Hic Chius *Glauci herus* vbi in colloquiũ cũ Homero veniſſet, reperiſſétque hominem eſſe [a] cordatum, multáque rerum peritia inſtructum, cœpit ſuadere ei vt apud ſe commoraretur, liberorúmque quos habebat adoleſcentes, formandorum curam ſuſciperet. Ille accepta conditione, pueros ſibi cõcreditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunque iuuenilia ludicráque eius extant, apud Chium illũ condidit in Boliſſo. hinc que cœpit per vrbem inclareſcere. Iam verò Theſtorides, vt primùm intellexit Homerum adeſſe, nauigans è Chio fugam capeſſebat. Deinde progreſſu temporis impetrata ab hero Chium viſendi copia, vrbem adiit, ludúmque illic inſtituens, pueros carmina docebat. Id quum magna [b] felicitate b Dexteritate Chiis facere videretur, multos ſibi admiratores cõciliauit. [c] Hinc c Hinc igitur igitur victum parans tolerabilẽ, vxorem duxit, è qua duas ſuſcepit filias, quarũ vna deceſſit innupta, alteram viro Chio elocauit. Enimuero hic poeſi manum admolitus, gratiam habuit bene de ſe merẽtibus. Et primùm quidem Mentori Ithacẽſi, in Odyſſea, vt qui laborantem ex oculis curauiſſet in Ithaca. huius enim beneficii gratia eius nomẽ poeſi ſuæ inſerens, Vlyſſis fingit ſociũ: cuius fidei Vlyſſes, Troiam nauigãs, domũ familiámq; cõcredi-

a Naturali ingenii dexteritate præditum.

quum ſatis ſupérque facultatum comparaſſet: *Vel, Quum abũdè magnas facultates acquiſiſſet.*

derit, tãquã Ithacẽſiũ præſtãtiſſimo atq; æquiſſimo. Aliis etiã pleriſq; locis eundẽ laudib⁹ vehit, ſiquidẽ Mineruã, quoties cũ aliquo humana ſpecie cõgredi fingit,

ὑπὸ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἔτε αὐτὸ τῆς ἀφίξιος, ἐν ξωύματι ποιούμενος· ἠρώτεέ τε ὅ,τι χρὴ ποιέειν ὡς αὐτόν. ὁ δὲ ὀλίγα μὲν ἐπεσίετο τοῖσι λόγοισι, κατεγίνωσκε δὲ τὸν Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, καὶ τοὺς αἰχμητὰς δεχομένου καὶ τρέφοντος. ἐκέλευσε δὲ ὅμως τὸν ξεῖνον ἄγειν ἐπὶ ἑωυτόν. ἐλθὼν δὲ ἐπὶ τὸν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε πορεύεσθαι τοῦτον· οὕτω γὰρ οἱ συνοίσειν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε πορεύεσθαι. ἀναλαβὼν οὖν αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἤγαγε πρὸς τὸν δεσπότεα. λόγων δὲ ἐν τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, οἰκέτεα ἐόντα δεξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἐπείδέ τε αὐτὸν ἐσῆκε, καὶ τοὺς παῖδας ἐπιμέλεσθαι ποιεῖται. ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν ἡλικίῃ. τούτοις δὴ αὐτὸς ἐδιδάσκησε παιδεύειν. ὁ δὲ ἔστησε ταῦτα· καὶ τοὺς κέρκωπας, καὶ βατραχομυομαχίην, καὶ ἐπικιχλίδας, καὶ πάλλα πρόπαντα ὅσα παίγνια ἔστιν Ὁμήρου, ἐν τοῦ- C θα ἐποίησε πρὸς τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει πρόσχημα ἤδη ἐγίνετο ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ὤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου· χρόνου δὲ προϊόντος, δεηθεὶς τοῦ Χίου πορεῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, ἀπίκετο εἰς τὴν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον καταστησάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ χάρτα δεξιὸς ἐδόκεεν εἶναι τοῖς Χίοις, 361 καὶ πολλοὶ ξωύμασαί μιν καθεῖχον. D συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανόν, γυναῖκα ἠγήσατο ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτῶν ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὴν δὲ συνῴκισεν ἀνδρὶ Χίῳ. ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν τῷ εἶχε, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν κάμνοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ ἐπισκήψαντα ἐθεράπευσε, ποιήσας αὐτὸν ἐναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἑταῖρον φὰς εἶναι· ποιήσας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς E Τροίην ἔπλεε, Μέντορι ἐπιτρέψαι τὸν οἶκον, ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ. πολλαχῇ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως τιμᾷ αὐτόν, τὴν Ἀθηναῖ, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσαται,

Mentori idẽtidem tradit assimilatam deã. Ad hæc Phemio præceptori gratiã eruditionis simul & nutricationis in Odyssea retulit. in hæc verba,

Phemius at cunctis præstãtior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hanc pulsans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & nauicularii in cuius comitatu nauigans, vrbes locáque plurima perlustrauit. Huic nomen erat Mentæ: cuius commeminit his versibus,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientẽ ad furrinam apud Nouum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus,

Comminus accessit clypeo septẽplice tutus
Aiax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Vrbe in Hyle Tychius: nõ sutor doctior alter.

A poesi verò hac inclarescẽs Homerus, nõ per Ioniam solùm celebrabatur, sed in ipsam vsque Græciam multus de eodem sermo perferebatur. Et quum iam eruditionis existimatione augescentem multi viserent, inciderũt fortè qui suaderẽt vt in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impensè cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Cõmodúmque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in maiori quidẽ Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnificè laudibus vehit, in nauium catalogo,

Ortum ab Erechtheo populum: nutriuerat illum
Pallas Erechtheum, tellus quẽ vasta crearat.

Menestheum etiam, ducẽ Athenien sium, tradit in exercitu tam pedestri quàm equestri ordinando peritissimum, idque his carminibus,

Τῷ δ' Μέντες ἐικυῖα πρὸς. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτῆ διδασκάλῳ ἐυφεΐα καὶ διδασκαλεῖα ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι,

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστε πολλὸν ἐκήδυτο πάμφατα εἰδώς.

Καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

μέμνηται δὲ καὶ τῆ ναυκλήρου, μεθ' οὗ ἐκπερεπλωσεν, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαίφρονος βήσομαι εἶναι
Υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, παρελθόντα παρὸς τὸ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠύτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὃν ῥα Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὑλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης βιβλιοθήκη Ὁμήρου παρά τε τοῖς Ἰωνίοις, καὶ ἐς τοὺς Ἕλλαδα ἤδη παρὰ αὐτῶν λόγος ἀναφέρεται· καὶ οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, ἐκ βιβλιοθήκων παρὰ τὴν ποίησιν, ἀπικομένων πολλῶν, σπουδάσαι οἱ ἐντυχόντες αὐτὰ ἐς τοὺς Ἕλλαδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ παρασκευάζετο τὸν λόγον, καὶ χάρτα ἐπιθυμέει ἀποδημῆσαι. κατιδόντας δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἶεν βιβλιοθήκαι πεποιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τοὺς ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τοὺς μεγάλους, Ἐρεχθέα μεγαλωσύνης ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ Μενεσθέα, ὡς πλούτων εἶη ἄριστος τάξαι πεζὸν στρατὸν καὶ ἱππόβαμον, ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἶπε,

Τῶν

Τὸν αὖθ' ἡγεμόνθ' υἱὸς Πετεοῦ Μενεσθεύς·
Τῷ δ' οὔπω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.
Αἴαντα δὲ τὸν Τελαμῶνος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους, λέγων τάδε,
Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.
ἐς δὲ τὴν Ὀδυσσείαν τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, ἡμῶσα ταύτην τῶν ἄλλων πολλῷ μάλιστα,
Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας·
Δῦνε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.
ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν ποίησιν ταῦτα, καὶ αὐτὸς σκυασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος ποιεῖσθαι τὸν πλοῦν, προσίσχει τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν τότε χρόνον ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπιγμένον, προσέτερον αὐτὸν ἐπισάμενος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τοὺς Φράτορας διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιούμενος αὐτόν. οἱ δὲ Φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ, ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἄγουσης τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ Φράτορες οἱ ἡμέτεροι συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἤει μετὰ τοῦ καλέσαντος. παρθένος δὲ ἐνέπεσεν γυναιξὶ κουροτρόφῳ θυούσαις ἐν τῇ πρόσθῳ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτὸν, δυσχεράνασα τῇ ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε τὸ ῥηθὲν, καὶ ἤρετο τὸν ἄγοντα τίς τε εἴη ὁ φθεξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κουροτρόφῳ θύουσα· ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,
Κλῦθί μοι ὀλβιόθρονε κουροτρόφε, δός δὲ γυναῖκα
Τῷδε νέων μὲν ἀνήνασθαι φιλότητα καὶ ὑπνῷ,

A *Hos tunc ducebat patria virtute Meneſtheus,*
Maximus; huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.
Aiacem verò Telamoniũ ipſóſque Salaminios, Athenienſibus in nauium nomẽclatura annumerauit, ſic ſcribens,
Bis ſex è Salamine rates Telamonius Aiax
B *Egit, & adduxit ſtatuens in littore iuxta*
Cecropias naues.
Poſtremò in Odyſſea Mineruã, poſtquam cum Vlyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſiũ vrbem, quam præcipuè colebat, conceſſiſſe fingit.
Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectáque Erechthei ſubiit.
[a] Hæc vbi hunc in modum me-
C ditatus compoſuiſſet, animo in Græciam traiiciẽdi, cõmodùm profectionem capeſſẽs, Samum appulit: contigítque fortè vt eodem tẽpore Samii Apaturia feſtũ agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (vtpote quem iam antè in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicauit tãti hominis aduentum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebant adduci eum. Conueniens igitur Homerum Samius,
D Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtũ agit ciuitas, inuitant te contribules ad idem feſtũ cõcelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur inuitantem. Porro quũ iam illuc quò vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in triuio Cærotropho ſacra faciebant. Sacrificã occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiẽs, faceſſas à ſaeris. Homerus dictum
E illud in animo voluens, rogabat quíſnã eſſet q̃ loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierẽ eſſe quæ Cærotropho ſacrificaret. Quod audiẽs Homerus, huiuſmodi carmina protulit,
Diue preces audito meas, muliérque fac iſta, (gentum,
Auerſata torum iuuenili ætate vi-

Canorum veterúmque ſenum capiatur amore,
Eſt ætas effœta quibus, ſed prompta voluntas.

Vbi verò ad contribulum collegium acceſſiſſet Homerus, iámque in limine ædium conſiſteret in quibus epulum inſtructum erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poetam cecinisse, alii poſtea accenſum quàm carmina iſta cecinisſet,

Vt patris, nati, ſic turres ſunt decus vróis:
Sic & equi campum decorant, ſic æquora naues,
Sic & opes ornant ædes: præſentia regum
Auguſto in ſolio decorat fora lata ſedentum:
At lucente domus multo eſt auguſtior igne.

a Quum autem ingreſſus eſſet, & accubuiſſet.

[a] Ingreſſus autem reclinatúſque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admiratiónéque ab accũbentibus eſt habitus, ibidemque ea nocte cubile ſibi parauit. [b] Craſtino die conſpicantes eum figuli quidam qui in figlina laterunculos tegulásque coquebant, quum intellexiſſent hominem eſſe eruditum,

b Poſtridie autẽ abeuntem eum conſpicati ſig.

c Aduocarunt & iuſſ.

[c] compellatum iuſſerunt canere, pollicentes cùm tegulas, tum alia, qualia ea cunque eſſent quæ haberent, ſe illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quę vocantur Caminus, *id eſt fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli, iſta canemus,
Huc ades ô Pallas, dextráque foueto caminum,
Pulchrè vt dureſcant calices, & mollia cuncta,
Siccentúrque probè, & figulis lucra magna reportent,
Venditapérque forum multa, & per compita, multa.
Sic illis quæſtus creſcat, prudentia nobis.
At ſi depoſito iuuat irridere pudore,
Huc precor vt peſtes veniant quacunque per orbem
Graſſantur, fundãt & in hunc mala cuncta caminum.

Irruat huc Smaragus, grauis Asbetus, atque Sabactes:
Contere tu Pallas flammámque & vaſa camini,
Ille licet rapido multùm nunc ferueat æſtu.

Α Η' ἡ' ὅπι τερπέσθω πολιοκροτάφοισι γέρουσιν,
Ὧν ὥρη μὲν ἀπαμβλυώπη, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.
ἐπεὶ δὲ ἦλθεν εἰς τὸν φρήτρην, καὶ τὸν οἶκον
ἔνθα δὴ ἐδαίνυντο, ὅτι τὸν οὐδὸν ἔξω, ὡς μὲν
λέγουσι, καπνοῦ πυρὸς ἐν τῷ οἴκῳ, οἱ δὲ
φασι τότε ἐκκαῦσαι σφᾶς, ὅπῃ Ὅμηρος
τὰ ἔπεα εἶπεν,
Ἀνδρὸς μὲν τέφανος, παῖδες· πύργοι δὲ,
Β πόλεως:
Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ' αὖξῃ οἶκον. ἀτὰρ γεραιοὶ βασιλῆες
Ἠμὲν ἐν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὀφέλλει·
Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.
Εἰσελθὼν δ', κατακλιθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν
Φρατόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν θωύματι εἶχον· καὶ τότε μὲν τὴν κοίτην αὐτῷ ἐποιήσαντο Ὅμηρος· τῇ δ' εἰσαύριον ἀπορθυόμενον ἰδόντες κεραμέες τινὲς, κάμινον ἐγκόλοντες κεράμου λεπτοῦ, παρεστεκλέσθαι αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐκέλευόν σφιν ἀείσαι, φάρμυοι δώσειν αὐτῷ τοῦ κεράμου, καὶ ὅ,τι ἂν ἄλλο ἔχωσιν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἃ καλέεται κάμινος,
Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ κεραμῆες.
Δεῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνου·
Εὖ δὲ μελαθρεῖεν κύτλοι, καὶ πώματα μάλ' ἰερά·
Φρυγθῆναί τε καλῶς καὶ τιμῆς ὦνον ἀρέσθαι,
Πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλούμενα, πολλὰ δ' ἀγυιᾶς,
Πολλὰ δὲ κερδῆναι· ἡμῖν δ' εἴη ὡς σφι νοῆσαι.
Ἢν δ' ἄρ' ὅτ' ἀναιδείῃ τετραφότες ψεύδεα ῥηθε,
Ε Συγκαλέω δ' ἤπειτα καμίνῳ δηλητῆρας,
Σώτειρ' ὁμῶς Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβετον, ἠδὲ Σαβάκτην,

Ὣς μώδαμόν θ' ὃς τῆδε τέχνη κακὰ πολλὰ A *Insuper Omodamus feruátque & damna det arti.*
ποιεῖ.
Πεῖθε πυραίθουσάν τε δώματα, σεῦέ τε κάμινος *Omnia miſceto, fornacem, vaſa, domúmque.*
Πᾶσα κυκηθείη, κεφαλαίων μέγα κωκυ- *Vt fragor immenſus fiat, figulíque tremiſcant:*
σάντων.
Ὡς γὰρ ἐπὶ ῥωγμῇσι πεσὼν βρύχῃ, βρύχοι δὲ κάμινος, *Non ſecus ac malæ crepitu claudũtur equinæ,*
Καὶ τ' ἔνθ' αὐτῆς κεφαλαία λεπτὰ ποιοῦσα. *Sic ſubita fornax crepitétque cadátque ruina,*
Inque lutũ redeant calices & vaſa minuta.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακος *Huc quoque Solis ades nata, incãtare perita,*
Κίρκη, B
Ἄγρια φάρμακα βάλλε, κάκησι δ' ἀνδράσί τε καὶ ἔργα. *Inque ipſos & opus tua noxia ſparge venena.*
Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους, *Hæc ducat longo Centauros agmine Chiron:*
Οἵ θ' Ἡρακλείοις χείρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο. *Quique manu Herculea cecidere ſupérque fuerunt,*
Illi contundant opus omne, ipſúmque caminum
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, πίπτοι δὲ κάμινος. *In nihilum penitus redigãt. figuli iſta videntes*
Αὐτοὶ δ' οἰμώζοντες ὁρῴατο ἔργα πονηρά. *Plorent, & lacrymis ſpectent ingẽtia damna.* C
Improbitatis ego ſpectabo hæc præmia lætus.
Γηθήσω δ' ὁρέων αὐτῶν κακοδαίμονα τέχνην.
Denique qui pronus fornacem reſpicit, illi
Ὅς δέ χ' ὑπερκύψῃ, τοῖ τούπιν πρῶ ὀπώπει *Flamma vorax faciem rapiat, penitúſque perurat.*
Φλεχθεὶς· ὡς πρώτης βάπτισμα τέχνης αἴσιμα ῥέζειν. *Sic ſcelus agnoſcent omnes, atque inde cauebunt.*
Πρωχειμάζων δὲ ἐν τῇ Σάμῳ, ταῖς νουμηνίαις περιπορευόμενος πρὸς τὰς οἰκίας τὰς εὐδαιμονεστάτας, ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Ἐρεσιώνη, D
(ὠδήν φασι δὲ αὐτὸν καὶ συμπροπέμπειν ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)
Δῶμα περιστεφάνωμαι' ἀνδρὸς μεγαδυναμήνοιο,
Οὗ μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Αὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσῃσι
Πολλός, σεῦ πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνη τεθαλυῖα,
Ἐρρώτω τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄγλεα, μεσσαὶ μὲν εἴη,
Κυρσαίη δ' αἰεὶ καρδόπου ἔρποι μάζα.
Τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ καὶ διφρίδα βήσεται ὔμμιν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κραταίποδες ἐς τόδε δῶμα.

Venimus ad magnas ædes ciuémque potentem,
Cuius diuitiis reſonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Diuitiæ, & requies hilaris, Charitéſque ſequantur:
Vaſa opibus tumeant, nihil hic videatur inane: E
Sintque laboratæ Cereris repleta caniſtra.
Excelſo curru nurus hîc portetur, & ipſam
Veloci curſu reuehant ad limina muli.

At verò in Samo hybernans, calendis potẽtiorum ædes oſtiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Ereſione *hoc eſt, ramalia,* vocãtur: ducente cũ comitãtéque aliquot puerorum indigenarum choro,

Hæc premat electrum pedibus, telásque laboret.
Aſt ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.
Aſſumus in porta: ſeu munera ferre placebit,
Seu nihil, eſt tamẽ hinc abeũdi certa voluntas.
Non etenim hic habitare diu nec adeſſe paramus.

Atque hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis feſtum collecti conueniebant. Ineunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas proficiſci: ſoluénſque vnà cum popularibus quibuſdam, ad Ion appulit: vbi ſtationem non ad vrbem ſed in littore habebant. Hîc cõtigit Homerũ grauiter ægrotare: egreſſus igitur è naui, in crepidine littoris iacebat ægrotus. Quúmque diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarẽtur, ſubinde plerique [a] ex vrbe Homero vacabant, eúmque audientes, reuerenter obſeruabant. Iã verò nautis cæteríſque aliquot qui è ciuitate conuenerant, illic apud Homerum conſidentibus, fortè pueri piſcatores eò appulerũt: qui è nauicula egreſſi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini, audite nos, numquid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præſẽtibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quæcũque cepimus, reliquimus: quæ verò non cepimus, nobiſcũ portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari poſſet, piſcatores explicabant: ſignificantes nimirũ, ſe, quum piſcium nihil capere poſſent, deſidentes in ſicco, pediculos venatos: & horum quotquot cepiſſẽt, abiecíſſe: quos autem non inueniſſent, domum retuliſſe. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

[a] Ex vrbe deſcẽdentes, operam Homero dabant, eúmque audientes admiratione proſequebãtur.

Hi vos, o pueri, tales genuere parẽtes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

Ex hac autem ægritudine extremũ dié clauſit Homerus in Io, nõ

Α Αὐτὴ δὴ ἰσὸν ὑφαίνοι ὅπ' ἠλέκτρῳ βεβαῦα.

Νῶμμί σοι νῶμμι ἐνιαύσιος, ὥστε χελιδών.

Εἴ τι κ' ἐγὼ προφύγοιμι καὶ εἰ μάψ τοι δώσω, εἰ δὲ μή,

Οὐ χ ἑκὼν ἕξομαι· οὐ γὰρ σεῦο ἐνθάδε ἤλθομεν.

ἤιδετο δ' ἥδε καὶ ἐν τῇ Σάμῳ ὅτι πολλὼ χρόνον ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ἐν τῇ ἑορτῇ

Β τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δ' τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀναχθεὶς μετά τινων ἐγχωρίων, ἀπενέχθη εἰς τὴν Ἰόν· καὶ ὡρμίσθησάν οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. συνέβη δὲ τὸν Ὅμηρον καὶ πολύ τι ἄρξασθαι μαλακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δὲ ἐκ τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο ὅπι τῆς κυματωγῆς ἀδυνάτως ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὁρμουμένων αὐτῶν δι' ἀπλοίαν, καταβαίνοντες

C αἰεί τινες τῶν ἐκ τῆς πόλιος, ἀπεχόλαζον τῷδε τῷ Ὁμήρῳ, καὶ ἐν θυμάτι εἶχον αὐτόν, ἀκούοντες αὐτοῦ. τῶν δὲ ναυτέων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλιος τινῶν ἡλθόντων τῷδε τῷ Ὁμήρῳ, κατέπλωσαν παῖδες ἁλιῆες τὸν τόπον, καὶ ἐκβαίντες ἐκ τοῦ ἀκταίου, προσελθόντες αὐτοῖς τάδε εἶπον, Ἄγετε ὦ ξένοι, ἐπακούσατε ἡμέων, αἴ τι ἄρα δυνάσθε ἀφραδιῶναι ἄλλ' αἰ ὑμῖν εἴπωμεν. καί τις τῶν παρεόντων ἐκέλευε λέγειν. Ⓐ δὲ εἶπον, Ἡμεῖς ἄλλα εἵλομεν,

D καὶ τελίπομεν· ἃ δὲ μὴ εἵλομεν, φέρομεν. Ⓐ δὲ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν αὐτούς,

Ἄλλ' ἕλομεν, λιπόμεσθα· ἃ δ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα.

οὐ δυναμένων δὲ τῶν παρεόντων γρῶναι τὰ ῥηθέντα, διηγήσαντο οἱ παῖδες ὅτι ἁλιεύοντες, ὅσσα ἐδύναντο ἑλεῖν· καθημένοι δὲ ἐν γῇ, ἐφθειρίζοντο. καὶ ὅσους μὲν ἕλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσους δὲ μὴ ἐδύναντο,

E ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τὰ ἔπεα τάδε,

Τοίων γὰρ πατέρων ἐξ αἵματος ἐκγεγάατε, Οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἀάσπετα μῆλα νεμόντων.

ἐκ δὲ τῆς ἀθηνείας ταύτης συνέβη Ⓐ Ὅμηρον τελευτῆσαι ἐν Ἰῷ, οὐ τῷδε

ἢ μὴ γνῶναι τὸ τοῦδε τῶν παίδων ῥηθὲν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῇ μαλακίᾳ. τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἴῳ, αὐτὸν ὑπ' ἀκτῆς ἐτάφη ὑπό τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιτέων ὅσοι ἐν Δραλογῇ ἐβίουντο αὐτῷ. καὶ τὸ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγραψαν Ἴῃτες ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἡ τε ποίησις ἐξεπεπλώκει, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· τοῦδε Ὁμήρου ἐστίν.

Ἐνθάδε τὸν ἱερὸν κεφαλὴν κρύπτει χθὼν καλύπτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα δῖον Ὅμηρον.

ὅτι δὲ ὦν Αἰολὰς Ὅμηρος, καὶ οὔτε Ἴων, οὔτε Δωριάς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωταί μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμήρεσθαι πάρεστι· ἄνδρα ποιητὴν τηλικοῦτον εἰκὸς ἦν τῶν νομίμων τῶν τοῦδε τοῖς αὐθεφέτοις ποιοῦντα ἐς τὸν ποίησιν, ἤτοι τὰ κάλλιστα ἐξευρόντα ποιέειν, ἢ τὰ ἑωυτοῦ, πάτρια ἐόντα. ἤδη τοίνυν ὃ ἐνθένδε αὐτοὶ τῶν ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱερηΐου γὰρ ἢ τὸν κρατῆρα ἐξευρὼν ἐποίησεν, ἢ τὸν ἑωυτοῦ πάτριον θυσίην ἐποίησεν. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ μῆρα καὶ ἔσπλαγχνα κάη ἔδησεν,
Μηρούς τ' ἐξέταμον, καὶ πάντα κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ὅτ' αὐτῶν ἦν ὠμοθέτησαν.

ἐν τούτοις γὰρ ὀσφὺς οὐδεὶς εἴρηται, ἢ ἐς τὰ ἱερὰ χρέονται· μούνων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὁ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ κατέει ὀσφύν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολὰς ἦν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρᾶτο, (οἷον Κατὰ μὲν ὅτι σμίξης ὁ γέρων, ὅτι μὲν αἴθοπα Λαῖβε· νέοι δ' ἅμ' αὐτὸν ἔχον πεμπώφλα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μοῦνοι τὰ σπλάγχνα ὅτι πέντε ὀβελῶν ὀπλῶσιν, οἱ δ' ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι τρισίν. ὀνομάζουσι δὲ οἱ Αἰολῆς τὰ πέντε, πέμπε. τὰ μὲν δὴ ἐν τῷ ἡμέτερος καὶ τελευτῆς καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ πλοκῆς τῆς Ὁμήρου, ἐν τῶνδ' αἴ τις ὑπεσκεπτόμενος, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο.

(vt arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus verò in Io Homerus, à comitibus suis atque ciuibus qui ex vrbe in colloquium cum eodem venerant, in littore ibidem honorificè sepultus est. Cuius sepulcro multo pòst tempore Ienses, vbi poesis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt carmen elegiacum,

Condit humus caput hæc sacrum, qui versibus arma
Fortia diuinis heroũ ornauit, Homerum.

Porro quòd AEolius fuerit Homerus, & non Ion, neque Doriésis, partim è iam dictis perspicuũ esse poterit, partim etiam his cõiecturis deprehẽditur. Siquidem poetam tãtum, qui hominũ peculiares mores in suam poesin transferre studuerit, par est aut laudatissimos excogitasse, aut patrios commemorasse. Iam verò carmina eius expendentes, indidem pronuntiabitis. nam quum sacrificii ritum huiusmodi quẽdam referat, aut ipse eundẽ tanquam probatissimum excogitauit, aut quòd cum patriis institutis conueniret. Sic enim inquit,

Protractas iugulãt pecudes, & tergora cõstis
Diripiunt, femorúmque toros & crura recidunt,
In partésque secant geminas: tum pinguia nidor
Viscera nube tegit densa.

In his versibus de iliis nulla mẽtio, quibus in sacrificiis tamen vtebantur cæteri, præter vnam AEolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque versibus quòd AEolius existẽs, suæ gentis ritibus vsus sit, —*tum segmina carnium*
Ipse focis multo crepitantibus admouet igni
Cruda senex, & vina super nigrãtia fundit:
Quem verubus quinis iuuenes onerata tenentes
Brachia circumstant.

AEoles enim soli intestina quinque verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus, etenim πέμπε dicunt AEoles pro πέντε, *id est, quinque*. Atque hæc sanè de genere, vita interitúque Homeri à nobis relata sunt. Cæterùm ætatem Homeri, si quis diligenter rectéque ratiocinetur, ex hisce facilè deprehendet.

Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum pòst atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorsus haberet ciuitatem. Post Lesbum habitatam annis viginti Cuma AEolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus. Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti vigintiduo ad Xerxis vsque in Græciam traiectum, qui videlicet iuncto pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in EVropam penetrauit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Troianũ bellum annis extitit Homerus.

A Ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τριάκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλις, πρότερον οὐδεμία οὖσα πόλις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολὶς καὶ Φρικωνὶς καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.
B ἀφ' οὗ δὲ Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἣν στρατεύσαμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν ΕὙρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθηναίοισι. τῷ δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκοντοοκτώ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΗΡΟΔΟ-
του βίος, ἐκ τῆς Σουίδου.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς τῷ γένει. καὶ ἀδελφὸν ἐγκωμιάζει Θεόδωρον. μετέσχε δὲ ἐν Σάμῳ τῆς Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον ἡμόμενον Ἁλικαρνασσοῦ. Πισινδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας. τοῦ δὲ Πισινδήλιδος, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν ἰάδα ἠσκήθη διάλεκτον. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'. ἄρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Περσῶν καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ὅτε ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς ὃ θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθελοντὴς ἦλθε. κἀκεῖ τελευτήσας, ὑπὸ τῆς ἀγορᾶς τέθαπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ἐπιγράφονται δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι. ὡς δὲ Ἡρόδοτος λέγει ὁ Ἀθηναῖος ἐν ἐπιστολῇ. τίς οὖν ἀγνοεῖ τῶν Αἰθιόπων ὑμῶν τὸ πρὸς ἡμᾶς εὐφημότατον σιτίου λόγον; ἀφάμυοι γὰρ τῆς μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἴτε πιστὸς ὁ Θούριος εἰς λῆρον ποιοῖς δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων γνώμη, μετ' ὄναρ ἰδόντα τινὰ πρὸς ἡμῶν διαιτᾶσθαι, ἢ τινὰ οἰκουμένων ὡς ἐσχατιὰν οἰκοῦντα ἡμῶν ἰσορρόπησιν. ὧν εἴτις πρὸς ἡμᾶς ζηλώσας τὴν διαίτην ὑπεχείρησεν, οὐδὲν ἄμεινον διακείσεται τοῦ τὸ κώνειον ὡς σταφυλὴν καμόντων, ἢ τινὰ ἀκόνιτον, ἢ τὸν ἑλλέβορον.

EIVSDEM HERO-
doti vita, ex Suida.

Herodotvs, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, ex illustri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samũ se contulit, propter Lygdamin, tertiũ ab Artemisia tyrãnum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelidis filius fuit. Sami autem Ionicã dialectum excoluit, & historiam libris IX scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reuersus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à ciuibus inuideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniã deducebant, vltro abiit: ibíque defunctus & in foro sepultus est. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri eius Musæ inscribuntur. De Herodoto, in epistola scribit Iulianus apostata, *Quis ignorat Aethiopum sermonẽ de cibo qui apud nos optimi est alimenti? Nam quum mazam attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viueremus: sicui fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somnium quidem nostram victus rationem vidisse tradunt ii qui orbem terrarum describũt. Quorum victum siquis apud nos æmulari vellet, nihilo cum eo melius quàm cum iis qui cicutam aut acontium aut elleborum bibissent, ageretur.*

EX CICERONE LIB. II. DE ORAT.

Apud Græcos autem eloquentissimi homines remoti à causis forẽsibus, cùm ad cæteras res illustres, tum ad scribẽdam historiam maximè se applicauerunt. Nanque & Herodotum illum qui princeps genus hoc ornauit, in causis nihil omnino versatum esse accepimus. Atqui tanta est eloquentia vt me (quantum ego Græcè scripta intelligere possum) magnopere delectet.

EX EODEM IN ORAT.

Quo magis sunt Herodotus Thucydidésque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominaui incidisset, lõgissimè tamen ipsi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim sine vllis salebris, quasi sedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primisque ab his (vt ait Theophrastus) historia commota est, vt auderet vberius quàm superiores & ornatius dicere.

EX EODEM, IN HORTENSIO, APVD NONIVM.

Quid enim aut Herodoto dulcius, aut Thucydide grauius? *&c.*

IDEM LIB. DE LEG. I,

Patrem historiæ *eundem vocat: atque hoc referẽdum videtur ad illa verba quæ ex secundo de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, Herodotum illum qui princeps genus hoc ornauit. *nam de historiæ scriptione loquitur.*

EX M. FABIO QVINTIL. LIBRO IX,

vbi de compositione loquitur.

Itaque vt cõfiteor, penè vltimam oratoribus artem compositionis quæ perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero persuaserit, Lysiam, Herodotum, Thucydidem, parum studiosos eius fuisse.

Aliquanto pòst,

In Herodoto verò cùm omnia (vt ego quidem sentio) leuiter fluunt, tum ipsa ἀφέλεια habet eam iucunditatem vt latentes etiam numeros complexa videatur.

IDEM LIB. X,

Historiam multi scripsere præclarè: sed nemo dubitat duos lõgè cæteris præferendos: quorum diuersa virtus laudem penè est parem consequuta. Densus & breuis, & semper instans sibi Thucydides: dulcis & candidus & fusus Herodotus. Ille concitatis, hic remissis affectibus melior: ille concionibus, hic sermonibus: ille vi, hic voluptate.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΑΙ.

EX CTESIAE CNIDII PERSICIS EXCERPTA.

ΚΤΗΣΙΟΥ τοῦ Κνιδίου τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίοις ἐστὶ κγ'. ἀπ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἓξ τά τε Ἀσσύρια διαλαμβάνει καὶ ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν· ἀπὸ μὲν τοῦ ζ' τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. καὶ ἐν μὲν τῷ ζ' καὶ η' καὶ ι' καὶ ια' καὶ ιβ' καὶ ιγ' διέξεισι τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τοῦ μάγου, Δαρείου τε καὶ τοῦ Ξέρξου. σχεδὸν δὲ ἅπασιν αὐτοῖς μάχεται Ἡροδότῳ ἱστορῶν, ἀλλὰ καὶ ψεύσην αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λογοποιὸν ἀποκαλῶν· καὶ γὰρ νεώτερος μάλιστ' ἐστὶν αὐτοῦ, φησὶ δὲ αὐτὸν, τῶν πλείονων ἀκούσας ἱστορεῖ, αὐτόπτην γεγονέναι, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν (ἔνθα τὸ ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει) αὐτήκοον καταστάντα, οὕτως τῶν ἱστοριῶν συγγράψαι. οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τἀναντία ἱστορεῖ, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ξενοφῶντος τοῦ Γρύλλου· ὅτ' ἐνίων διαφωνεῖ. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ ἐκ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρτοξέρξου (εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία κατῆλθεν) ἐτύγχανε.

Φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς οὐδὲν αὐτῷ Κύρος τοῦ γένους ἐχρημάτιζεν· οὗτος δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστυιγᾶν καλεῖ. φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου Ἀστυιγᾶν ἐν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι ἐν τοῖς χρισκεάνοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυφάντων αὐτὸν τῆς τε θυγατρὸς Ἀμύτιος καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Σπιταμᾶ. ἐπιστάντα δὲ Κύρον, ὑπαίξαι ἀναρπάσαντα μετὰ τῶν Σπιταμᾶν τε καὶ Ἀμυτίν, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυιγᾶ. τὸν δὲ, ἑαυτὸν προσαγγεῖλαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων. ληφθέντα δὲ, πέδαις παχείαις κατὰ

CTESIAE Cnidii Perſica libris vigintitribus cõtinẽtur: ſed in ſex prioribus res Aſſyriorum & quæcunque res Perſicas præceſſere, tractat: à ſeptimo autem libro de Perſicis rebus agit: at in ſeptimo, octauo, nono, decimo, vndecimo, duodecimo & decimo tertio, quæ ad Cyrum & Cambyſem, & magum illum, Dariúmque & Xerxem ſpectant, commemorat: ferè in omnibus repugnantia Herodoto narrans, illúmque in multis mendacem & ſcriptorem fabularũ appellãs. illo enim poſterior eſt. Se autẽ eorũ quæ narrat, magna ex parte oculatum teſtem fuiſſe, aut certè, quæ videre non licuit, de iis à Perſis qui viderant, edoctum, ita demum ea memoriæ prodidiſſe dicit. Nec verò tantummodo ab Herodoti, ſed etiam in aliquibus à Xenophontis Grylli filii hiſtoria diſſentit. Floruit temporibus Cyri Dario & Paryſatide geniti: qui frater fuit Artoxerxis ad quẽ regnum Perſicum deuenit.

Scribit itaque ſtatim de Aſtyage, eum genere Cyro iunctum non fuiſſe: illúmque etiã Aſtyigã vocat. Fugiſſe autem Aſtyigan à conſpectu Cyri in Ecbatana, & in criſcranis regiarũ ædium ab Amyti filia ſua & eius viro Spitama occultatum fuiſſe dicit. at ſuperuenientem Cyrum, non ſolùm Spitaman & Amytin, ſed eorum etiam liberos Spitacẽ ac Megabernem de Aſtyiga per cruciatus interrogari voluiſſe: Aſtyigan verò ſeipſum patefeciſſe, ne propter ſe pueri cruciarentur, captúmque & cõpedibus craſſis ab

OEbara vinctũ: nec multo pòst ab ipso Cyro liberatum, & non secus ac patrem honoratum obseruatúmque fuisse: filiámque Amytin primùm quidem tãquam matrem in honore habitam, postea verò Cyro nupsisse, quum Spitamas eius vir esset interfect⁹ propterea quòd mentitus esset, ignorari à se dicens Astyigan de quo interrogabatur. Hæc dicit Ctesias de Cyro, iis quæ ab Herodoto referuntur dissimilia. Itémque illum aduersus Bactrios pugnauisse, & eam pugnã æquo Marte gestam fuisse. sed Bactrianos, postquam Astyigan Cyri patrem factum esse, Amytin autẽ matrem & vxorẽ, intellexerunt, spóte seipsos Amyti & Cyro dedidisse. Tradit etiam, Cyrum cum Sacis bellum gessisse, & Amorgem Sacarum regem Sparethræ maritum cepisse: eam autem, capto marito, exercitũ coegisse, bellúmque Cyro intulisse, & virorum quidem trecẽta millia, mulierum verò ducenta in aciem eduxisse: & Cyrum superauisse, viuúmque eum cum multis aliis cepisse: itémque Parmisẽ Amytis fratrem & tres eius filios, propter quos postea Amorgem liberatũ fuisse, quòd & ipsi liberati fuissẽt. Tradit etiam, Cyrum Amorgis ope adiutũ, Crœso & Sardibus bellum intulisse. Narrat etiã quomodo OEbaræ consilio lignea Persarum simulacra in muro conspecta timorem incolis iniecerint, & propter hanc causã ipsa vrbs capta fuerit: & quo pacto ante captam vrbem, Crœsi filius pro obside datus fuerit, quum Crœsus diuino quodã spectro deceptus fuisset. Narrat etiam quomodo dolos nectente Crœso, filius in eius cõspectu fuerit interfectus, & mater hãc calamitatem intuita seipsam ex muro præcipitarit, nec tamen mortua sit: & quomodo, capta vrbe, ad Apollinis ædem, quæ erat in vrbe, confugerit, ac mortua sit: & quomodo ter in templo vinctus à Cyro Crœsus, tertiùm arte oculos fallente solutus sit, quãuis templo figilla circũposita essent, eorúmque custodia OEbaræ commissa esset: quomodo item illis qui vnà cum

A Οἰβάρᾳ δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ' οὐ πολύ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι· καὶ τὴν θυγατέρα Ἀμυτιν πρῶτον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀχθῆναι τοῦ Κύρου, Σπιταμᾶ δ' αὐδρὸς αὐτῆς ἀπηρημένου, ὅτι ἐψεύσατο, ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρωτώμενον Ἀστυίγαν. Ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχοῖα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυίγαν μὲν, πατέρα B Κύρου γεγενημένον, Ἀμυτιν δὲ, μητέρα καὶ γυναῖκα, ἔμαθον, ἑαυτοὺς ἐκόντες Ἀμυτι καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. καὶ ὅτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κῦρος, καὶ συνέλαβεν Ἄμοργον τῶν Σακῶν μὲν βασιλέα, αὐδρὰ δὲ Σπαρέθρης· ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ αὐδρὸς, στρατὸν συλλέξασα, ἐπολέμησε Κύρῳ, αὐδρῶν μὲν στράτευμα, τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ, εἴκοσι. Ϛ νικᾷ Κῦρον, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίᾳ, μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων· Παρμίσην τε Ⓜ Ἀμύτιος C ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας. δι' οὓς ὕστερον καὶ Ἄμοργος ἀφείθη, ἐπεὶ καὶ ἐκεῖνοι ἀφείθησαν. καὶ ὅτι στρατεύει Κῦρος ἐπὶ Κροῖσον καὶ πόλιν Σάρδεις, σὺν ἔργῳ ἔχων Ἄμοργον· ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβάρᾳ Περσῶν εἴδωλα ξύλινα αἱ ἀπὸ τείχους φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἅλω δὲ μᾶλλον ταῦτα καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν. ὅπως τε πρὸς τῆς ἁλώσεως δίδοται ὁ παῖς Κροίσου ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε 2 D δολοῤῥαφοῦντος Κροίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοὺς αἱμαρεῖται· καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποκρημνίζει, καὶ οὐ θνήσκει. ὅπως τε, ἁλούσης τῆς πόλεως, πρὸς τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφύγει, καὶ θνήσκει. καὶ ὡς τρὶς ἐν τῷ ἱερῷ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου, λύεται τρίτον ἀοράτως· καίτοι σφραγίδων παρ' ἱερῷ ὑπακειμένων, καὶ τούτων τὴν φυλακὴν E Οἰβάρᾳ ἐμπεπιστευμένων. ὅπως τε οἱ συν-

δούμβυοι Κροίσῳ, ταῖς κεφαλὰς ἀπετέμνον- A
το, ὡς καταπροδιδόντες λύεσθαι Κῆ-
σον. καὶ ὅτι αἰαλησθεὶς ἐν τοῖς βασιλείοις,
καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον, βροντῶν καὶ σκη-
πτῶν ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν· καὶ τότε
μόλις ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ πε-
ριείπετο, καὶ ἔδωκε Κύρος Κροίσῳ πόλιν με-
γάλην Βαρδίλην, ἐγγὺς Ἐκβατάνων, ἐν ᾗ
ἦσαν ἱππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πελτασταὶ
δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται, μύριοι. ἔτι
δὲ Ἀστυάγαν ὡς ἀποστέλλῃ Κύρος ἐν B
Περσίδι Πετισάκαν τὸν ἡμιάρρενα, μέγα
παρ' αὐτῷ δυνάμενον, ἐνέγκαι ἀπὸ Βαρ
καυίων Ἀστυάγην. ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ
θυγάτηρ Ἀμυτις τὸν πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς
Οἰβαρᾶς βουλεύσῃ Πετισάκᾳ ἐν ἐρήμῳ
τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυάγην, λιμῷ καὶ δί-
ψῃ ἀπολέσαι· καὶ γέγονε. δι' ἐνυπνίων δὲ
τοῦ μιάσματος μεμυημένος, Πετισάκης,
πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς τιμω-
ρίαν τοῦ Κύρου ἐκδίδοται. ἡ δὲ τοὺς ὀ- C
φθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα περι-
δείρασα, ἀνεσταύρωσεν. Οἰβαρᾶς δὲ δε-
διὼς μὴ τὰ ὅμοια πείσεται, καίτοι Κύρου
μηδὲν τοιοῦτον ἰσχυριζομένου παραχωρῆ-
σαι, αὐτὸς ὅμως ἀποκαρτερήσας δ' ἡμερῶν
δέκα, ἑαυτὸν ἐξήνεγκε. Ἀστυάγας δὲ με-
γαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἄ-
βρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός. λέοντες γὰρ
αὐτοῦ (φασὶ) μέχρι Πετισάκα πάλιν ἐλ-
θεῖν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον τὸν νεκρόν. D
Κύρος δὲ στρατεύει ἐπὶ Δέρβικας, Ἀμο-
ραίου βασιλεύοντος αὐτῶν· καὶ ἐξ ἐνέδρας
οἱ Δέρβικες ἐκπλήττουσιν ἐλέφαντας, καὶ τοὺς ἱπ-
πεῖς Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς
Κύρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς αἴρει· (συν-
εμάχοντο γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ
ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον) τοῦτ' οὖν ὁ
Ἰνδὸς πεσόντα Κύρον βάλλει ἀκοντίῳ
ὑπὸ τὸ ἰσχίον, εἰς τὸν μηρόν. ἐξ οὗ καὶ
τελευτᾷ. τότε δὲ ζῶντα αἰσθόμενοι αὐτὸν E
οἱ οἰκεῖοι, ὅπερ ἦν τρανόπεδον ἡέσθη. ἀ-
πέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολ-
λοὶ καὶ Δερβίκων ἴσοι. μύριοι γὰρ ἑκάτεροι.

Croeso vincti fuerant, amputata fuerint capita, vt quorum proditione solutus Crœsus fuisset. Narrat etiã, Crœsum in regias ædes adductum vinctúmque firmius fuisse: sed quum tonitrua fulmináque ifruissent, rursum fuisse solutum: túmque Cyrum vix tãdem eum missum fecisse. à quo tempore Cyrus cùm aliis humanitatis officiis eum prosequutus sit, tum verò vrbem magnã nomine Barenen prope Ecbatana ei donauerit: in qua erant quinque millia equitum, peltatorum autem iaculatorúmque & sagittariorum decem millia. Commemorat item quomodo Cyrus Petisacan eunuchum, qui apud ipsũ plurimùm authoritate valebat, in Persas miserit vt Astyigam à Barcaniis adduceret. nam & ipse & Amytis filia patrem videre cupiebat. Quomodo item OEbaras consilium dederit Petisacæ vt in deserto loco Astyigã relinqueret, & fame sitíque conficeret. id quod factum est. At in somnis scelere patefacto, Petisacas puniendus traditur Amyti, quę eũ expoposcerat. Illa verò oculos eius effodit, pellémque detraxit, & cruci dcíde affixit. OEbaras autem, timẽs ne eadẽ quæ ille pateretur, quãuis Cyrus nihil tale se permissurum affirmaret, nihilominus decem dierum inedia ipse sibi mortem conscíuit. Astyigas verò magnificè splendidéque sepultus est, atque in deserto loco cadauer eius intactũ permansit, neque fuit à feris comesum. leones enim cadauer eius, donec Petisacas reuersus acciperet, seruabant. Cyrus autẽ aduersus Derbices expeditionẽ suscipit, quorum rex erat Amoræus: at Derbices ex insidiis producunt elephantes, ac Cyri equites fugãt. vbi ipse Cyrus ex equo cecidit & quidam Indus. nã Indi Derbicibus in bello opem ferebant: à quibus etiam acceptos elephantes in bellum ducebant. Hic igitur Indus, quum Cyrus iã cecidisset, eum iaculo vulnerauit sub coxa in femore: ex quo vulnere postea mortuus est. tũ verò ipsum adhuc viuũ, quũ familiares sui erexissẽt, ad castra profecti sũt. Occubuerũt autẽ in pugna illa multi Persæ, & æquales numero Derbices. nã illorũ quoq. x. millia erãt.

Amorges verò quum audiuiſſet quod Cyro contigerat, feſtinanter venit, Sacarum equitum viginti millia ducēs. & quum Perſæ ac Derbices inter ſe conflixiſſent, tam ſtrenuè Perſæ ac Sacæ pugnarunt, vt penes eos victoria tūerit: interfecto Derbicum rege Amoræo, cū duobus eius filiis. occubuerunt autem Derbicum triginta millia, Perſarum nouē millia: & regio in ditionem Cyri conceſſit. Cyrus verò ſub mortis tempus Cambyſem primum filium regem creauit: iuniorem verò nomine Tanyoxarcē, dominum Bactriorum & ipſius regionis, necnō Choramniorum, Parthiorúmque & Carmaniorū: & vt ſuas regiones à tributo ſoluēdo liberas haberet, ſtatuit. Ex Spitamæ autem liberis, Spitadē quidē Derbicibus præfecit, Megabernem autem Barcaniis: cóſquē matri in omnibus obtēperare iuſſit. Quinetiam illos & mutuò & cum Amorge dexteras in amicitiæ teſtimonium iungere voluit: & illis quidem qui in mutua beneuolentia permanerent, omnia fauſta precabatur: at illos qui priores iniuriā illaturi eſſent, deuouebat. His dictis diem ſuum obiit, tertio à vulnere accepto die, quum annos triginta regnauiſſet. Atque hic finē habet vndecimus Cteſiæ Cnidii liber.

Duodecimus verò à regno Cambyſis incipit. Hic regnans iuſſit patris corpus per Bagapatē eunuchum apud Perſas ſepeliri, & alia quemadmodum à patre conſtituta erant, adminiſtrauit. Plurimum verò apud ipſum authoritate valebat Artaſyras Hyrcanius: ex eunuchis autem Ixabates & Aſpadates & Bagapates, qui etiam apud patrē maximus fuerat. Poſt Petiſacæ autē mortē, hic aduerſus AEgyptū & Amyrtæū AEgyptiorū regem exercitū ducit, quum Combapheus eunuchus, qui plurimum apud AEgyptiorum regem poterat, pontes & alias AEgyptiorū res prodidiſſet, vt ipſe AEgypti præfecturam conſequeretur. id quod factū eſt. ita enim cū eo Cābyſes pactus fuerat, primùm per Ixabatē Cōbaphen patruelē, & ſuis ipſe verbis poſtea. Quū autē Amyrtæū viuū cepiſſet, nullo alio

A Ἀμόργης δὲ ὡς ἐκ Κύρου ἀκούσας, ἀσμενδὴ ὡς ἐγίνετο, ἔχων Σακῶν ἱππέας. καὶ πολέμου συρραγέντος Περσῶν καὶ Δερβίκων, νικᾷ κατακρατὴς ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν κρατός. ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ τῶν Δερβίκων βασιλεὺς Ἀμοραῖος, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τρισμύριοι, Περσῶν δὲ ἐννεακισχίλιοι. καὶ ὡς ἐχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κύρος δὲ μέλλων τελευτᾶν, Καμβύσην μὲν τὸν

B πρῶτον υἱὸν, βασιλέα καθίστη· Ταννοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον, ἐπέστησε δεσπότην Βακτρίων τε καὶ τῆς χώρας, καὶ Χοραμνίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελῆ τε ἔχειν τὰς χώρας διετάξατο. τῶν δὲ Σπιταμᾶ παίδων, Σπιτάδην μὲν, Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην, Μεγαβέρνην δὲ, Βαρκανίων. τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προσέταξε. καὶ Ἀμόργῃ φίλον τοῦτοις, τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις τε τοῖς

C μὲν ἐμμένουσι ταῖς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίαις ἀγαθὰ εὔχετο, ἐπηρᾶτο δὲ τοῖς χειρῶν ἀρξουσιν ἀδίκων. Ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσας ἔτη λ'. ἐν οἷς ὁ ἱστορικὸς Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου.

Ἄρχεται δὲ ὁ ιβ' ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας. οὗτος βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν τοῦ παιδὸς Βαγαπάτου τὸν ἡμιάρρενος εἰς Πέρσας ταφὴν νεκρόν· καὶ τἆλλα ὡς ὁ πατὴρ ὡρίσατο, διῳκήσατο. μέγιστον δὲ πρὸ αὐτοῦ ἠδυνάτο Ἀρτασύρας Υρκάνιος· τῶν δὲ

D ἡμιαρρένων Ἰξαβάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μέγιστος. καὶ μετὰ τὴν Πετισάκα θάνατον, οὗτος στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα Ἀμυρταῖον, Κομβαφέως τοῦ ἡμιαρρένος, ὃς ἐν μεγάλῃ δυναστείᾳ παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, καταπεπόνηκε τάς τε γεφύρας καὶ τἆλλα τῶν Αἰγυπτίων πρά-

E γματα, ἐφ' ᾧ ἡγεῖσθαι ὑπῆρχε Αἰγύπτου. ὃ γέγονε. Ταῦτα γὰρ αὐτῷ Καμβύσης μὲν ἐξ Ἰξαβάτου τοῦ Κομβαφέως αἰεὶ συνέπεμπε, καὶ αὐτὸς οἰκειοφώνως ὕστερον. ζωγρίαν δὲ λαβὼν Ἀμυρταῖον, οὐδὲν ἄλλο

κακὸν

καὶ κὰν εἰργάσατο ἢ ὅπι εἰς Σοῦσα ἀνάσσατον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ἠρετίσατο, ἐποιήσατο. καὶ τὴν Αἴγυπτον δὲ πᾶσαν ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, Περσῶν δὲ δύο. μάγος δέ τις Σφενδαδάτης ὄνομα, ἀμαρτήσας καὶ μαστιγωθεὶς ὑπὸ Τανυοξάρχου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, ἐνθυμβάλλων τὸν ἀδελφὸν Τανυοξάρκῃ ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ. καὶ σημεῖον ἐδίδου τῆς ἀποστάσεως, ὡς εἰ κληθείη ἐλθεῖν, οὐκ αὐτὸς ἔλθοι. δηλοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν τὸν ἀδελφόν· ὁ δὲ, χρείας ἄλλης ἀπαντούσης μεγάλης, ἀνεβάλετο. παῤῥησιάζεται τοῖς ἐνθυμβολαῖς πλέον ὁ μάγος. Ἀμυτις δὲ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἐπὶ κακῷ νουθετοῦσα, συνουθετεῖ Καμβύσην τὸν υἱὸν μὴ πείθεσθαι. ὁ δὲ ὑπεκρίνετο μὴ πείθεσθαι, ἐπείθετο δὲ μάλιστα. ὅθεν μεμαθηκὼς ὁ τρίτον Καμβύσου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, συμβαίνειν. καὶ ἀσπάζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς, ἔδει δὲ ἦθος ἀνελεῖν ἐμελέτα. κρύφα δὲ Ἀμύτιος εἰς πρᾶξιν ἀγαγεῖν τὴν μελέτην ἔσπευδε. καὶ λαμβάνει πέρας ἡ πρᾶξις. ὁ γάρ τοι μάγος βουλῆς τῆς βασιλεῖ κοινωνῶν, βουλεύεται τοιοῦτον· ὅμοιος ὢν αὐτὸς ὁ μάγος κάρτα τῷ Τανυοξάρκῃ. βουλεύεται τοίνυν ὁ μάγος ἐν τῷ Φθερῷ, ὡς δῆθεν ἀδελφοῦ βασιλέως κατειπόντα, τὴν κεφαλὴν πρηστάξαι ἀποτμηθῆναι, ἐν δὲ τῷ κρυπτῷ ἀναιρεθῆναι Τανυοξάρκῃ, καὶ τὴν ἐκείνου στολὴν ἀμφιασθῆναι τὸν μάγον· ὥστε καὶ τῷ ἀμφιάσματι νομίζεσθαι Τανυοξάρκην. καὶ γίνεται ταῦτα. αἵματι γὰρ ταύρου, ὃ ἔδεισεν, ἀναιρεῖται Τανυοξάρκης, ἀμφιάζεται δὲ ὁ μάγος, καὶ νομίζεται Τανυοξάρκης. καὶ λανθάνει πολλὰς ἤδη πόλεις ἐπὶ πολὺν χρόνον, πλὴν Ἀρτασύρα καὶ Βαγαπάτου καὶ Ἰξαβάτου. τούτοις γὰρ μόνοις Καμβύσης ἐθάῤῥησε τὴν πρᾶξιν. Λάβυζον δὲ ἡμιᾤρέων ⟨καὶ⟩ πρῶτον οἱ ἦσαν Τανυοξάρκου, προσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης, καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπιδείξας τὸν μάγον ὡς ἐσκευάσατο καθεζόμενον, » Τοῦτον (ἔφη) νομίζετε Τανυοξάρκην; » ὁ δὲ Λάβυζος, θαυμάσας, Καὶ τίνα ἄλλον,

ipsum detrimento affecit, nisi quòd illum in Susa cum sex millibus AEgyptiorũ quos ipse delegit, relegauit. Sed & vniuersam AEgyptũ subegit: obierúntq; in ea pugna AEgyptiorũ quinquaginta millia, & Persarum viginti. Quidam autem magus cui nomen erat Sphendadati, quũ fuisset ob delictũ verberibus à Tanyoxarce cæsus, accedit ad Cãbysem, & apud eum fratrem Tanyoxarcem accusat, eum ipsi insidias moliri dicens: argumẽtum etiam rebellionis addens, quòd, si vocaretur, non veniret. Cambyses igitur fratrem ad se venire iubet. ille verò aliquo negotio detentus, profectionem distulit. Tũc verò magus eum audacius criminari. At mater Amytis verba magi suspecta habens, Cambysem filium ne fidem haberet mago, admonebat. at rex se non credere fingebat: quum tamen maximopere crederet. Quum autem tertiùm à Cambyse frater esset accersitus, venit: ipsúmque frater amplexatus est, quum nihilominus de illo interficiendo cogitaret, sed hãc cogitationem ad exitum ĩnscia Amytide perducere conabatur. id quod perfectum est. nam magus cõsilium cũ rege cõmunicans, hunc dolũ machinatur: Quum ipse Tanyoxarci esset simillimus, consilium regi dat vt ipsi tãquam falso fratris regis accusatori, caput abscindi coram omnibus iubeat: clàm autem Tanyoxarcem interfici imperet. quinetiam illius vestem sibi indui magus postulat, vt ex ipso vestitu Tanyoxarces esse iudicetur. atque hæc fiũt. nam hausto sãguine taurino interficitur Tanyoxarces: at magᵘ illius veste induitur, & Tanyoxarces existimatur: diúque latet omnes præter Artosyran, Bagapatem & Ixabatem. his enim solis rem Cãbyses aperire ausus est. Cambyses autẽ Labyzo qui primus erat inter Tanyoxarcis eunuchos, & aliis ad se vocatis, magum illa veste indutum, ostendit sedentem, dixítque, Hunc esse Tanyoxarcem existimatis? Labyzus verò miratus, Quem aliũ,

dixit, esse putemus? Adeo propter similitudinē magus latebat. Mittitur ergo ad Bactrios, & omnia non secus ac si Tanyoxarces esset, administrat. Post annos verò quinque, res tota declaratur Amyti per Tibetheum eunuchum, quem magus verberauerat, petitque Sphendadatem à Cambyse: qui dare noluit: quāobrem illa eū execratur, & hausto veneno moritur. Sed contigit vt sacrificante Cambyse, quū victimæ iugularentur, sanguis non flueret. qua ipse ex re magis etiam deiecto animo erat. Sed & Roxane puerum capite carētem peperit: magíque ipsi dicebant, hanc prodigiorum significationem esse, nullum regni successorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in somnis apparens, ob cædem perpetratam minabatur: ideóque magis etiam angebatur. Quum autem Babylonem accessisset, & ibi paruum lignum cultro poliens, tempus vt falleret, femoris musculū percussisset: vndecimo die mortem obiit, quum duodeuiginti annis regnauisset.

Bagapates autem & Artasyras, antequam Cābyses moreretur, consilium inierunt regni mago tradendi, qui quidem illo mortuo regnum adeptus est. At Ixabates sumptum Cambysis corpus in Persidem portauit. vnde veniens, dum magus sub Tanyoxarcis nomine regno potiretur, de eo apud vniuersum exercitū indicium professus est, eúmque infamauit. Quod quum fecisset, in templum confugit: indéque comprehensus est, & ei caput abscissum. Vnde septem inter Persas principes viri vnà aduersus magum cospirauere, Onophas, Idernes, Norondabates, Mardonius, Barisses, Artaphernes & Darius Hystaspis filius. Hi, quum inter se fidem dedissent, assumitur etiam Artasyras, prætereáque Bagapates, qui claues omnes regiarum ædium habebat. Illi igitur septem viri Bagapatis opera in regias ædes ingressi, magū inueniūt cum pellice Babylonia dormiētem. Qui quum illos vidisset, prosiliit, & nullo instrumēto bellico reperto, (quoniā omnia Bagapates clam subtraxerat)

A ἔφη, νομιοῦμεν; τοσοῦτον ἐλάνθανε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπεται οὖν εἰς Βακτρίους, καὶ τοξάτῃ πόντα ὡς Ταννοξάρκης. πέντε δὲ ἐνιαυτῶν διελθόντων, μηνύεται ἡ Ἄμυτις ὃ δρᾶμα ὑφ' Τιβέθεως τοῦ ἡμιάρρενος, ὃν ὁ μάγος τυπτήσας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ Ⓦ Σφενδαδάτην παρὰ Καμβύσου. ὁ δὲ οὐ δίδωσιν. ἡ δὲ ἐπαράται, καὶ πιοῦσα φάρμακον, τελευτᾷ. ὑφ' ὁ Καμβύσης, καὶ τῶν ἱερείων σφαζομένων αἷμα οὐκ ἀποῤῥεῖ· καὶ ἀθυμεῖ. καὶ τίκτει αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. καὶ Ⓐ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὸ τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι οὐ καταλείψει τῆς ἀρχῆς διάδοχον· καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ἐν νυκτί, ἀπειλοῦσα τῆς μιαφονίας· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, διατειβῆς χάειν, παίει τὸν μηρὸν εἰς τὸν μυῶ, καὶ ἐνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἴκοσι.

Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτήσει, ἐβουλεύσαντο βασιλεῦσαι τὸν μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ τὸ Καμβύσου σῶμα Ἴξαβάτης ἦλθε εἰς Πέρσας. τὸν μάγον δὲ βασιλεύσαντος ὀλίγον χρόνον, ὀνόματι τῷ Ταννοξάρκου, ἦκεν Ἴξαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῇ στρατιᾷ πάσῃ, καὶ διαμαρτυράμενος τὸν μάγον, κατέφυγε εἰς τὸ ἱερόν· ἐκεῖθέν τε συλληφθεὶς ἀπετμήθη. ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν Περσῶν ὀλίγοι συνέθεντο ἀλλήλοις κατὰ τοῦ μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρνης, Νοθονδαβάτης, Μαρδόνιος, Βαριόσης, Ἀρταφέρνης καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπεω. τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες σὺν τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, εὑρίσκουσι Ⓦ μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε· καὶ μηδὲν

B

C

D

E

ὅπλων τῶν πολεμικῶν ὁρμώντων, (πόντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξήγαγε)

4

δίφρον χρύσεον σὺν τείχας, & λαιὸν τὸν A
πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, κατακεντηθεὶς
ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆ-
νας ἑπτά.

sedile aureum confregit, eiúsque pede arrepto, quum pugnaret, tandem à septem illis viris vulneratus, mortem obiit, quũ septẽ menses regnauisset.

Βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τῷ
ἵππου, καθὰ συνέκειτο ἀλλήλοις, πρῶ-
του, μηχανῇ τινὶ καὶ τέχνῃ, ὅπῃ ὁ ἥλιος
πρῶτος ἀνατολὰς ἐγγύτο, χρεμετίσαντος.
ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφο-
νίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῃ-
ρηται. Δαρεῖος πρῶτα μὲν τάφον ἑαυτῷ B
κατασκευάσθαι ἐν τῷ διπλῷ ὄρει· καὶ
κατασκευάζεται. ὑπομνήσας δ' ἰδεῖν αὐ-
τὸν, ὑπό τε τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γο-
νέων κωλύεται. ὡς δὲ γονεῖς ἀνελθεῖν βου-
ληθέντες, ὅπῃ οἱ ἱερεῖς εἶδον οἱ ἀνέλκον-
τες ἄγχει, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέν-
τες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύ-
τησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν· καὶ ἀ-
πετμήθησαν αἱ κεφαλαὶ, πεντήκοντα
ὄντων τῶν ἀνελκόντων. ὅτι ὑπεπέμπετο Δα- C
ρεῖος Πελαγόνην ὡς σατράπην Καππαδο-
κίας, ὅτι Σκύθας ἀγαγεῖν, καὶ ἄνδρας
καὶ γυναῖκας αἰχμαλώτους. ὁ δὲ, ἀγα-
γὰς πεντηκοντόροις λ', ἠχμαλώτισε. συνέ-
λαβε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν
Σκυθῶν Μαρσαγέτεω, ὅτι κακῶς ὑπὸ
τοῦδε τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον. Σκυ-
θάρχης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔ-
γραψεν ὑβρίζων Δαρεῖον· καὶ ἀντεγρά-
φη αὐτῷ ὁμοίως. γράμμα δὲ ἀγιέρας D
Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας, & ζεύ-
ξας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἴστρον, διέβη ὅτι
Σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιε'. καὶ ἀντέ-
πεμπον ἀλλήλοις πρέσβεις· ὅτι κρατέστερος
ἦν ὁ τῶν Σκυθῶν. διὸ καὶ φεύγων Δα-
ρεῖος διέβη τὰς γεφύρας· καὶ ἔλυσε σπεύ-
δων πρὶν ἢ πρόσω ἄγαν Σκυθῶν στράτευμα· καὶ
ἀπέθανον ὑπὸ Σκυθάρχου οἱ καταλ-
φθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ.
Δαρεῖος δὲ τὰ γέφυρα λύσας, Χαλκη- E
δονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ συνέφλεξεν, ἐπεὶ τὰς
πρὸς αὐτῆς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι·
καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν πρῶν Δαρεῖος κατέβετο

Regnat verò ex septẽ illis viris Darius, quum eius equus (iuxta id quod inter eos conuenerat) arte quadã adhibita primus post solis ortum hinnisset. Cæterùm quo die Sphendadates magus interfectus est, festũ, magophonia dictum, apud Persas celebratur. Hic Darius sepulcrum sibi extrui in duplici monte iubet, atque id extruitur: sed quũ id videre cuperet, à Chaldæis & à parentibus prohibetur. Quum autem parẽtes eius ascendere voluissent, ceciderunt atque interierunt: quũ sacerdotes qui illos sursum trahebant, illud conspicati & inde timore correpti, funes laxassent. Quæ res ingentem Dario mœrorem attulit: & illis qui eos trahebant, numero quadraginta, amputata capita fuerunt. Darius præterea Ariaramnẽ Cappadociæ satrapã aduersus Scythas proficiscí, & viros fœminásque captiuos abducere iubet. Ille autem cum triginta nauibus quinquagenũm remorum traiiciens, id exequutus est. Comprehendit autem & fratrem regis Scytharũ Marsagetem, quum eum à suo fratre ob malè administratum munus in vincula coniectum inuenisset. At Scytharces Scytharũ rex, iratus, literas Dario scripsit contumelioſas: & similiter ipsi responsum est. Darius tãdem octingentorum millium exercitũ coacto, & Bosphoro Istróque ponte iunctis, aduersus Scythas profectus est, & quindecim dierum itinere progressus est: sibíq; mutuò arcus miserunt. Sed quũ Scythici validiores essent, Darius pontes transiuit, atque festinanter dissoluit antequã totus transiret exercitus: quare Scytharces octoginta illa hominum millia in Europa relicta, interfecit. Darius verò, quum pontem pertransisset, domus templáque Chalcedonensium combussit: quoniam pontes qui versus regionem suam spectabant, dissoluere tentauerant, & aram, quam Darius transiens,

in honorem Iouis diabaterii ſtatuerat, euerterant. Datis autem ex Ponto rediens & Medicum exercitum ducens, inſulas Græciámque populabatur: cui apud Marathonẽ Miltiades occurrit, vicítque barbaros: & ipſe quoque Datis occubuit, eiúſque cadauer petentibus Perſis denegatum eſt. Darius autem ad Perſas reuerſus eſt, vbi celebratis ſacrificiis, quũ triginta dies morbo laboraſſet, mortuus éſt: qui annos * ante regnum vixerat, & annos vnum & triginta regnauerat. Obiit etiam diem ſuum Artaſyras. Bagapates autem, quum ſex annos ſepulcro Darii aſſediſſet, mortuus eſt.

Regnat Xerxes filius eius, apud quem Artapanus Artaſyræ filius maximam obtinet autoritatem, quemadmodum eius pater apud patrẽ regis obtinuerat, itémque Mardonius antiquus. Ex eunuchis autem plurimùm apud eũ poterat Natacas. Xerxes vxorem ducit Onophæ filiam Amiſtrin, ex qua filium ſuſcipit Dariæum: & poſt biennium, alterum, Hyſtaſpem nomine: & præterea Artoxerxem: duáſque filias, quarum vna, Amytis, nomine auiæ, vocatur: altera, Rhodogune. Xerxes aduerſus Græcos expeditionẽ ſuſcepit, quòd Chalcedonenſes pótem ſoluere conati eſſent, (quẽadmodum iam dictũ eſt) & arã à Dario erectam diruiſſét: quódque Datin Athenienſes interfeciſſent, neque cadauer eius dare voluiſſent. Primùm igitur Babylonem profectus eſt: & Belitanæ videre ſepulcrum exoptauit: viditque opera Mardonii adiutus: & vrnam olei non potuit, quemadmodum ſcriptum erat, implere. Inde Ecbatana profecto, defeciſſe Babylonios, & Zopyrum ſuum ducẽ interfeciſſe, nuntiatur. In hunc modum de his loquitur Cteſias, non quemadmodum Herodotus. nã quæcũque hic de Zopyro, (niſi quòd mula ipſi peperit) ille à Megabyzo facta fuiſſe ſcribit, qui Xerxis gener erat, quum filiam eius Amytin vxorem duxiſſet. Ita Babylon capta eſt per Megabyzum: cui Xerxes, præter alia multa,

A ὃπ' ὀνόματι Δ|αβατηνίου Διός, ἠφάνισεν. Δάτις δ' ἐπανιὼν ἐκ Πόντου, καὶ τὸν Μηδικὸν στόλον ἡγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ὁ Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δάτις. καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δὲ ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ· ζήσας μὲν
B ἔτη ιβ' πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λα'. ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας καὶ ὁ Βαγαπάτης δὲ ὃ σῆμα Δαρείου παρακαθίσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ᾧ Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς γίνεται δυνατὸς πρὸ αὐτοῦ, ὡς ὁ πατὴρ παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. ἡμιαρρένων δὲ μέγιστον ἠδυνάτο Νατάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα Ἀμιστρίν, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρεαῖος. καὶ ἕτερος μετὰ δύο
C ἔτη, Ὑστάσπης, καὶ ἔτι Ἀρταξέρξης· καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μία, Ἄμυτις, κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς μάμμης· ἡ δὲ, Ῥοδογούνη. ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ὅτι τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τε Χαλκηδόνιοι λύσαι τὸν φόρον (ὡς ἤδη εἴρηται) ἐπειράθησαν· καὶ ὅτι ⟨illegible⟩ βωμὸν ὃν ἔστησε Δαρεῖος, καθεῖλον. καὶ ὅτι Δάτιν Ἀθηναῖοι ἀπέκτειναν, καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν ἔδοσαν. πρότερον δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε ⟨illegible⟩ Βελιτανᾶ τάφον, καὶ εἶδε δὴ Μαρδονίου· καὶ τὸν πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὡσπερ καὶ ἐγέγραπτο, πλῆσαι. ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις Βαβυλωνίων, καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν ὑπὸ σφῶν ἀναίρεσις. οὕτως καὶ πρὸς τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος· ὁ δὲ περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τά γε ἄλλα Μεγάβυζον οὗτός λέγει
E ἀφ' ὑβρίσθαι, ὃς ἦν γαμβρὸς ὅτι τὴν θυγατέρα Ἀμύτην, τοῦ Ξέρξου. οὕτως μὲν ἥλω ἀφ' ὑπὸ Μεγαβύζου Βαβυλών. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ,

καὶ μύλιον χρυσοῦν, ἓξ ἕλκυσαν τάλαντα· ὀλιγώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων τῶν ἐκ Πέρσας ἐστί. Ξέρξης δὲ στρατίσας στρατιὰν Περσικὴν, ἄνευ τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τετήρεις χιλίας, ἤλαυνεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ζεύγνυς τὸν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος προσῆλθέτο ἤδη πρότερον, καὶ στρατῷ αὐτῷ ἐν τῇ Δαρδανίᾳ, καὶ ἀπῆρξε τῆς εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ προσβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, διὰ Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους. καὶ κατεκόπη ὁ Περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. εἶτα προσβαλεῖν κελεύει μετὰ δισμυρίων· καὶ ἦττα γίνεται καὶ ἐκείνων. εἶτα μαστιγοῦται ἐπὶ τῷ πολεμεῖν· καὶ μαστιγούμενοι, ἐπῄεσαν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κελεύει μάχεσθαι, μετὰ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπὶ σὺν ἦνυεν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. Θώρηξ δὲ ὁ Θεσσαλὸς, καὶ Τραχινίων ὁ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, πρῆσσον στρατιὰν ἔχοντες. καλέσας δὲ Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον καὶ τὸν Ἡγίην τὸν Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἡττηθεῖεν Λακεδαιμόνιοι εἰ μὴ κυκλωθεῖησαν. ἠγωνιῶν δὲ τῶν δύο Τραχινίων διὰ δυσβάτου στρατὸς Περσικὸς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κατὰ νώτου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης δὲ πάλιν στράτευμα πέμπει κατὰ Πλαταιέων, μυριάδας ιβ', ἡγούμενον ἀνδρῶν Μαρδόνιον ὀπτήσας. Θηβαῖοι δ' ἦσαν καὶ κατὰ Πλαταιέων τὸν Ξέρξῃ κινοῦντες. ἀντιστρατεύει δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίοις μὲν ἔχων Σπαρτιήτας, χιλίοις δὲ τῶν περιοίκων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἓξ. καὶ νικᾶται καταχράτης ἡ Περσικὴ στρατιὰ, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. οὗτος ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλήσας ὃ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν τῶν ἐκ Ξέρξου κατοικεῖ, φησὶ, θνήσκει, χαλάζης ὀπτησούσης παχείας· ἐφ' ᾧ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη· res Xerxi maximum mœrorem attulit. Is cũ

A molam auream ſex talenta pendẽtem donauit, quod apud Perſas omnium regiorum munerũ eſt pretioſiſſimum. Xerxes autẽ, Perſico exercitu coacto, qui ex millibus octingentis conſtabat, præter currus, inſtructis etiam mille triremibus, in Græciam profectus eſt: Abydúmque ponte iũxit. Ad eum Demaratus Lacedæmonius tum primũ acceſſit, & cum illo traiecit, eúmque ab inuadẽda Lacedæmone pro-
B hibuit. Xerxes porro per Artapanum quindecim millia ducentem, apud Thermopylas cũ Leonida Lacedæmoniorũ duce prælium iniit, in quo magna Perſarum cæſa eſt multitudo, ex Lacedæmoniis tãtummodo duobus aut tribus interfectis. Poſtea viginti millia in aciem educi iubet: qui & ipſi ſuperãtur. Quum autem verberibus etiam cæſi vt acriores ad pugnam redderẽtur,
C nihilominus victi fuiſſent, quinquaginta millia iubet educi: & quum nihil proficeret, bellandi finem fecit. Sed Thorax Theſſalus, & apud Trachinienſes potẽtiſſimi Calliades & Timaphernes cum exercitu aderant: quos Xerxes quum vocaſſet, vnáque Demaratum & Hegian Epheſium, Lacedæmonios nulla ratione vinci poſſe, niſi circumdarẽtur, intellexit. Perſarum itaque quadraginta millia, quum duo illi
D Trachinienſes per inuia eos duxiſſent, Lacedæmonios à tergo adoriũtur: qui circũdati, omnes ad vnum fortiter pugnantes occubuerunt. Rurſus Xerxes aduerſus Platæenſes exercitum cẽtum & viginti millium mittit, & Mardonium eius ducẽ cõſtituit. Qui autẽ Xerxem in Platæenſes cõcitabant, erãt Thebani. Mardonio occurrit Pauſanias Lacedæmonius, trecentos Spartanos & mille accolas, ex aliiſque vr-
E bibus ſex millia ſecum ducens. Ibi ſuperato exercitu Perſarum, Mardonius vulneratus aufugit. Hic Mardonius quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem miſſus eſſet, ingruente ingenti grãdine oppreſſus moritur: quæ

ſed quum Athenienſes armatis centum & decem triremibus ad Salaminem fugiſſent, vrbem vacuam capit, quam incendit, præter arcem. in ea enim etiam aliqui reliqui pugnabant: tandémque quum & illi noctu fugiſſent, illam etiam noctu combuſſerũt. Xerxes autem quum inde ad anguſtiſſimum Atticæ locum, Heracleum appellatũ, veniſſet, aggerem Salaminem verſus ducere cœpit, pedeſtri itinere ad eam traiicere cogitans. Sed conſilio Themiſtoclis Athenienſis & Ariſtidis, ſagittarii ex Creta accerſuntur, ac veniunt: deinde bellũ nauale Perſarum & Græcorum geritur. Perſæ naues habebant pluſquam mille, ducémque Onophan: Græci verò ſeptingẽtas. Græci tamen victores euadunt: & quingentæ naues Perſarũ profligantur: & fugit Xerxes conſilio rurſus & arte Ariſtidis atque Themiſtoclis. In reliquis verò omnibus præliis ceciderunt Perſarum centum & viginti millia. At Xerxes, quum in Aſiam traieciſſet, & Sardis proficiſceretur, miſit Megabyzum vt templum Delphicum diriperet: illóque id ſuſcipere recuſante, Matacas eunuchus iniuriam Apollini illaturus omniáque direpturus mittitur. Is cõfectis ita rebus ad Xerxem reuerſus eſt. Xerxes ex Babylone ad Perſas proficiſcitur. At Megabyzus ſuam vxorem Amytin (quæ filia Xerxis erat, quemadmodũ iã dictũ eſt) adulterii inſimulat. quam ob rem Amytis à patre acriter reprehẽditur: at illa impudicitiæ crimen à ſe remouet. Verùm Artapanus, qui plurimum apud Xerxẽ autoritate valebat, cum Spamitre eunucho (qui & ipſe plurimum apud eum poterat) de Xerxe interficiendo conſilium agitat: idque perpetrant, & Artoxerxi filio perſuadent ab altero filio Dariæo patrem ſuum necatum eſſe: adducitúrque Dariæus ab Artapano domum Artaxerxis, cum ingenti clamore ſe parricidam eſſe negans. is tamen capite plectitur.

A Ξέρξης δὲ ὅτε αὐτὰς Ἀθήνας ἐλαύνει. καὶ Ἀθηναῖοι, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φθάνουσιν εἰς Σαλαμῖνα. καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν αἱρεῖ, καὶ ἐμπίμπρησι, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως. ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. τέλος κἀκείνων νυκτὶ φυγόντων, καὶ κείνην συνέφλεξαν. ὁ δὲ Ξέρξης ἀπόθεν ἐλθὼν ὅτι τενότατον τῆς Ἀττικῆς, ὃ Ἡρακλέον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ὅτι Σα-
B λαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβιβᾶν διανοούμενος. βουλῇ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου, τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης μεταπεμπόμενοι καὶ παραγίνονται· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται· Περσῶν μὲν, ναῦς ἐχόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγοῦντος αὐτοῖς Ὀνόφα· Ἑλλήνων δὲ, ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται Περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες· καὶ φεύγει Ξέρξης, 6
C βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν ιβ' μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλήσαι. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος πρῆττεῖτο, ἀποστέλλεται Ματακᾶς ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ πρήσων συλήσων. καὶ δὴ οὕτως ποιήσας, περὶς Ξέρξεω ἐπέστρεφε.
D Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας παραγίνεται, καὶ Μεγάβυζος κτὶ τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος, (ἣ θυγάτηρ, ὡς περείρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν) ὡς μεμοιχευμένης, λόγους ἐκίνει. καὶ ἐπιτιμᾶται Ἀμυτις λόγοις ὑπὸ τοῦ παιδὸς, καὶ ὑπισχνεῖται σωφρονεῖν. Ἀρτάπανος δὲ, μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυνάμενος, μετὰ Σπαμίτρου τοῦ ἡμιάρρενος, καὶ αὐτὸ μέγα δυναμένου, βουλεύονται ἀνελεῖν Ξέρ-
E ξεω. καὶ ἀναπείθουσι. καὶ πείθουσιν Ἀρταξέρξεω τὸν υἱὸν ὡς Δαρειαῖος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. καὶ παραγίνεται Δαρειαῖος ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίην Ἀρταξέρξου, πολλὰ βοῶν καὶ ἀπαρνούμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τοῦ παιδός· καὶ ἀποθνήσκει.

Καὶ βασιλεύει Ἀρτοξέρξης, παραλαβὼν Ἀρ- A
ταπάνου· καὶ βουλεύεται πάλιν κατ'
αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρ-
τάπανος Μεγάβυζον, ἤδη πεπυσμένον ὅτι
τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ Ἀμύτι, ἀφ' ἧς τὸν τῆς μοι-
χείας ὑπώλημμεν· καὶ ὅρκοις ἀλλήλοις ἀ-
σφαλίζονται. ἀλλὰ μεμυσμένα πάντα Μεγά-
βυζος, καὶ αἱρεῖται Ἀρτάπανος ᾧ δέοντι
ἔμελλεν αἱρεῖν Ἀρτοξέρξην· καὶ γίνεται B
πάντα δῆλα τὰ εἰργασμένα ὅτι Ξέρξῃ καὶ
Δαρείῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακί-
στῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν κοινωνὸς
ὅτι τοῖς φόνοις Ξέρξου καὶ Δαρείου· σκα-
φεύεται γάρ, καὶ οὕτως ἀναιρεῖται. μάχη δὲ
γίνεται μετὰ θάνατον Ἀρταπάνου, τῶν τε
συνωμοτῶν αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν. καὶ
πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρταπά-
νου υἱοί· τραυματίζεται δὲ καὶ Μεγάβυζος ἰ-
σχυρῶς· καὶ θρίαμβεῖ Ἀρτοξέρξης καὶ ἡ Ἄμυ-
τις καὶ ἡ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἀ-
μυστρις. καὶ μόλις πολλῇ ὅτι μελεία πε- C
σώζεται Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τοῦ Κώου.
ἀφίσταται Ἀρτοξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σατ-
ράπης ἄλλος Ἀρτάπαμος· καὶ γίνεται μά-
χη ἰσοπαλής· καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου·
καὶ αὐέμου κατὰ πρόσωπον Βακτρίων πνέ-
σαντος, νικᾷ Ἀρτοξέρξης, καὶ προσχωρεῖ
αὐτῷ πᾶσα Βακτρία. ἀφίσταται Αἰγύ-
πτιος, Ἰνάρου Λυδίου ἀνδρὸς καὶ ἑτέρου Αἰ-
γυπτίου τῷ ἀποστάσιν μελετήσαντος, καὶ
παρασκευάζεται πρὸς πόλεμον. πέμπουσι D
καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτόν, τεσσα-
ράκοντα νῆας. καὶ μελετᾷ αὐτὸς Ἀρτοξέρξης
στρατεύσαι. καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευ-
όντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφόν,
τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον
στράτευμα πεζικόν, νῆας δὲ πεντήκοντα συμβάλλει
πόλεμον Ἴναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην· καὶ
νικῶσιν Αἰγύπτιοι, καὶ βάλλεται Ἀχαιμε-
νὴς ὑπὸ Ἴναρου, καὶ θνήσκει· καὶ ἀποπέμ-
πεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτοξέρξην. ἐνίκη- E
σεν Ἴναρος καὶ κατὰ θάλασσαν, Χαριτιμίδου
βοηθήσαντος, ὃς τὸ ἐξ Ἀθηνῶν τεσσαρά-
κοντα νηῶν ἐστρατήγει ναύαρχος· καὶ ν' Περ-
σῶν νῆες, αἱ μὲν εἴκοσιν αὐτῆς ἀνδράσιν ἑάλωσαν,

Artoxerxes igitur Artapani opera regno potitur. sed idem Artapanus eius vitæ insidians, consilium suũ cum Megabyzo (qui iam ob suspectam adulterii vxorem suam, mœrore affectus erat) communicat, fidémque mutuò datam iureiurando firmant. Sed re tota Megabyzi indicio prodita, Artapanus ea morte qua Artoxerxes erat afficiendus, afficitur: atque adeo quæcunque in Xerxem Dariæúmque perpetrata fuerant, patefiunt. Aspamites quoque, qui cædis Xerxis ac Dariæi conscius fuerat, acerbissimo genere mortis, adhibitis videlicet per scapham tormentis, plectitur. At post Artapani mortẽ, eorum qui cum illo coniurarãt, & Persarum aliorum pugna oritur, in qua cadunt tres Artapani filii, & grauiter Megabyzus vulneratur. Quem casum Artoxerxes itémque Amytis & Rhodogune ac ipsarum mater Amystris ingẽti luctu prosequutisunt: atque adeo vix tandem hæc Apollonidis medici Coi opera, sũmam adhibentis diligentiã, mortis periculo liberatur. Desciscunt ab Artaxerxe Bactra, aliúsque itẽ præfectus Artapanus: & æquo Marte pugnatur. Quum autem commissa iterum pugna, ventus in faciem Bactrianorum spiraret, vincit Artoxerxes, & in eius ditionem vniuersa Bactria concedit. Deficit etiam AEgyptus, Inaro Lydio & altero AEgyptio defectionis autoribus: omniáque ad bellum pertinentia parãtur. Athenienses quoque Inaro petenti quadraginta naues mittunt: & ipsemet Artoxerxes exercitum educere cogitat: sed, nõ ita consulentibus amicis, mittit Achæmenidem fratrem cũ quadringentis millibus peditum, & octoginta nauibus. Confligit Inarus cum Achæmenide, AEgyptiúque vincũt: atque Achæmenides quum ab Inaro vulnus accepisset, moritur, eiúsque cadauer ad Artoxerxẽ mittitur. Idem Inarus mari victor euadit, Charitimide magnum inde nomen consequuto, qui quadraginta nauium Athenis missarum nauarchus erat. Ex quinquaginta Persarum nauibus, viginti cum ipsis hominibus captæ,

triginta profligatæ fuerunt. Deinde aduersus Inarum mittitur Megabyzus, præter exercitũ qui reliquus fuerat, alium ducẽs, qui ex ducentis hominum millibus constabat, nauibus autem trecẽtis, quibus Oriscus præerat. adeo vt præter naues reliqua multitudo quingentorum hominũ millium esset. nam quum cecidit Achæmenides, cẽtum hominum millia ex quadringentis quæ duxerat millibus, vnà cæsa fuerunt. Pugnatur acriter, & vtrinque multi, sed plures ex AEgyptiis, cadunt. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugátque: & fortiter pugnantes Persæ victores euadunt. Inarus verò fugiens Byblum proficiscitur, (hæc est munita vrbs in AEgypto) & cum eo Græci quicunque in prælio & cũ Charitimide cæsi non fuerant. AEgyptus præter Byblum partes Megabyzi sequitur: & quoniã Byblus expugnari nõ posse videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant sex millia & amplius, fide data paciscitur, nullã eos à rege iniuriam accepturos, & Græcos domum quũ liberet reuersuros. Quum igitur Sarsamẽ AEgypti præfectum constituisset, vnà cũ Inaro & Græcis ad Artoxerxem proficiscitur: eúmque inuenit iratum Inaro vehementer, quoniam is fratrem Achæmenidem interfecerat. Megabyzus omnia quæ gesta fuerãt narrat, & quomodo fide Inaro Græcísque data Byblum ceperit: atque pœnam illorum pertinaciter deprecatus, efficitur voti compos. tãdémque ad exercitum defertur, Inarum & Græcos nihil detrimenti passuros. Verumenimuero Amytis vicem interempti filii Achæmenidis dolens, grauiter conquerebatur quòd Inarus & Græci pœnas sibi non darent. atque adeo illos à rege exposcit: sed is tradere recusat. Deinde Megabyzum ab eo exposcens, repulsam itidem patitur. Tandem tamẽ illa quum instando molesta esset, impetrauit. & quinque pòst annis, Inarũ pariter & Græcos à rege accepit. Græcis autẽ quinquaginta (nam

A αἱ δὲ λ' διεφθάρησαν· εἶτα πέμπεται χ' Ἰνάρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τῷ ὑπολοίφ, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ'· καὶ ὁπλίτιδα αὐδῖς Ὀρίσκιον. ὡς δ' ἦλθε τὴν νεῶν, ὃ ἄλλο πλῆθος, ν' μυριάδας. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσεν, ι' μυριάδες αὐτῷ, ἐξ ὧν ἦγε μ', σὺν διεφθάρησαν. γίνεται οὖν μάχη κρατερὴ, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ, πλείους δὲ Αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυ-
B ζος εἰς τὸν μηρὸν Ἴναρον, καὶ τιτρώσκεται· καὶ 7
νικῶσι Πέρσαι καταχράτος· φεύγει δ' πρὸς πόλιν Βύβλον Ἴναρος, (πόλις ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ μετ' αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ ἦν μετ' Χαριτιμίδου ἀπέθανον. πρὸς χωρεῖ δὲ Αἴγυπτος πόλιν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἀνάλωτος ἐδόκει, ἀπένδεται πρὸς Ἴναρον
C καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας, καὶ ἔπι πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν παρὰ βασιλέως λαβεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὁπότε βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν. καθίστησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην Σαρσάμαν· καὶ λαβὼν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, πορεύεται πρὸς Ξέρξην. καὶ θύσασι λίαν κατ' Ἰνάρου τετυμμένον, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδεω ἀπεκτονώς εἴη. διηγεῖται τὰ γεγονότα πρῶτα Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἵλητο. καὶ ἐξαιτεῖται λιπαρῶς βασιλέα περὶ
D τῆς αὐτῶν σωτηρίας· καὶ λαμβάνει. καὶ ἐξάγεται τέλος τῇ γραπτῇ ὡς Ἴναρος καὶ οἱ Ἕλληνες οὐδὲν κακὸν πείσονται. Ἀ-μυτις δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ τιμωρήσαιτο Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται ταῦτα βασιλέα, ὁ δὲ οὐκ ἐνδίδωσιν. εἶτα Μεγάβυζον· ὁ δὲ ἀποπέμπεται· εἶτα, ἐπεὶ διώχλει τὸν υἱὸν, κατειργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει τὸν Ἴ-
E ναρον παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ ἀνεσταύρωσε μὲν ὀκτὼ τεσσαράκοντα ζωῆς· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς.

Atque hunc quidem tribus crucibus suffixit, plures capere nõ potuerat) capita amputauit.

καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε· καὶ ἠτήσατο ὅπως Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπίναι. ἐν τούτῳ δὲ λάθρα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων ἀπεστέλλετο, καὶ ἀπῆλθε· καὶ ἀπέστη βασιλέως. καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄγει πεντεκαίδεκα μυριάδων, χωρὶς τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ πέμπεται ΟΥἼσιες κατ' αὐτὸν σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ ΟΥἼσιες, ὁ μὲν, ἀκοντίῳ· καὶ τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς τὸν μηρὸν, καὶ τιτρώσκει ἄγει δακτύλων δύο. ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ τὸν ΟΥἼσιος μηρόν. εἶτα βάλλει εἰς τὸν ὦμον καὶ κεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ φεύγων Μεγάβυζος παρεστάσει αἰχμαλωτεῖν καὶ φεισῶνται. ἐπίπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν· καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες Ζώπυρος καὶ Ἀρτύφιος. καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κατὰ κράτος. φεισιοιεῖται ΟΥἼσιεν ἐντίμως, καὶ ἀποπέμπει τοῦτον αἰτησάμενον παρὰ Ἀρτοξέρξου. πέμπεται δὲ κατ' αὐτοῦ ἑτέρα στρατιά, καὶ Μενοστάνης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτάριος, σατράπης μὲν τῶν Βαβυλώνος, Ἀρταξέρξου δὲ ἀδελφός, καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ Μενοστάνης βάλλεται εἰς τὸν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου, εἶτα εἰς τὴν κεφαλὴν τοξεύεται ἀλλ' οὐ καιρίαν. φεύγει δὲ ὅμως αὐτὸς καὶ μετ' αὐτοῦ, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ παραινεῖ πείσασθαι βασιλεῖ. ὁ δὲ δηλοῖ πείσασθαι μὲν βούλεσθαι καὶ αὐτὸν, οὐ μέντοι προσελθεῖν πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μένειν ἐν τῇ ἑαυτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ· καὶ συμβουλεύουσιν Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν εὐνοῦχος, μᾶλλον καὶ ἡ Ἀμισρις, πειρᾶσθαι πείσασθαι. πέμπεται οὖν Ἀρτάριός τε αὐτὸς καὶ Ἀμυτις ἡ γυνὴ, καὶ Ἀρτοξάρης, ἐτῶν ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Πετίσας ὁ ΟΥσίριος καὶ Σπιταμᾶ πατήρ. πολλοῖς οὖν λόγοις καὶ ὅρκοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ὅμως πείθουσι πρὸς βασιλέα πορευθῆναι. καὶ βασιλεὺς τέλος ἔπεμπε παρακαλῶν μὲν συγγνώμην ἔχειν τῆς ἁμαρτημένων.

At Megabyzus magno dolore & luctu affectus est, petiitque vt sibi in Syriam regionem suam proficisci liceret. Huc etiã clàm præmisit Græcos alios, & profectus est, atque à rege desciuit: maximásque copias coegit, quæ, præter equites, ex centum & quinquaginta millibus constabant. Aduersus eum Vsiris mittitur cũ ducentis millibus: pugna conseritur, seque mutuò vulnerãt Megabyzus & Vsiris. hic quidem iaculo Megabyzum in femore per cussit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille verò similiter iaculo Vsirin in femore, deinde & in humero vulnerauit. vnde Vsirin ex equo cadere contigit. sed eum circumsistens Megabyzus attolli & seruari iubet. Multi autem Persæ ceciderunt, Zopyro Artyphióque Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. itaque tãdem viribus longè superior euadit Megabyzus, & victoria potitus, magnam Vsiris curam gerit, eúmque ad Artoxerxem mittit id petentem. Rursus autem exercitus aduersus eum mittitur, & Menostanes Artarii filius (Artarius autem erat satrapa Babylonis, & Artoxerxis frater) confligunt inter se: sed Persarum fugatur exercitus, & Menostanes in humero à Megabyzo percutitur: præterea in capite sagitta, sed non lethali vulnere, feritur, vnà tamẽ cum omnibus suis fugam capit, & Megabyzus splendida potitur victoria. Artarius Megabyzum per legatos monet vt cum rege paciscatur. Ille se paciscí quidem cum rege, non tamen ad eum proficisci sed in sua regione manere velle indicat. Hæc regi nuntiantur, cui Artoxares Paphlagon eunuchus & Amistris studiosè consilium dãt vt paciscatur. Itaque ipse Artarius & Amytis vxor, & Artoxares, iam viginti annos natus, & Petisas Vsiris filius & Spitamæ pater, mittuntur. Multis igitur sermonibus & iuramentis ad fidem faciendam adhibitis, vix tamen Megabyzo vt ad regem proficiscatur persuadent. Cui tandem reuerso rex per nuntios veniam se illi eorum quæ admisisset, dare significauit.

Sed quum egresso ad venationē rege & eum adorto leone, Megabyzus beluam hāc in pedes se erigentem iaculo percutiens interfeciſſet, ſuccēſens ei rex quòd eam percuſſiſſet antequam ipſe eam vllo ictu attigiſſet, caput abſcindi imperauit. Sed Amyſtris & Amytis aliorúmque precibus remiſſa ei mortis pœna, ad vrbē quandam nomine Cyrtæ circa mare rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quòd ſæpe pro Megabyzo liberius apud regem loquutus eſſet. Sed Megabyzus, quum in exilio quinque annos eſſet commoratus, aufugit, ſe piſagan eſſe ſimulādo: (piſagas autem à Perſis dicitur leproſus, ad quem nemini accedere licet) & ad Amytin domúmque proficiſcitur, & vix agnit⁹, per Amiſtrin & Amytin cū rege recōciliatur: qui eum, quemadmodū antea, ſuæ menſæ participem facit. & quum ſex & ſeptuaginta vixiſſet annos, mortu⁹ eſt: propter quod magno rex eſt mœrore affectus. Mortuo Megabyzo Amytis cū multis conſuetudinem habebat, & ante hanc ſimiliter mater Amiſtris: Apollonides verò Cous medicus, quum Amytis leuiter ægrotaret, & ipſe eius amore captus eſſet, fore dixit vt ea in priſtinam valetudinem reſtitueretur ſi cum viris rē haberet. vuluę enim eſſe morbum. Sed quum hac arte voti cōpos factus cum ea concumberet, illa autem tabe laborare cœpiſſet, à concubitu abſtinuit. Tandē igitur illa morti vicina, matri in mandatis dedit vt Apollonidem vlciſceretur. Hæc ipſi regi Artoxerxi rem totam expoſuit, & quomodo cum illa concumbere ſolitus, nō prius deſiiſſet quàm ei illius mali autor fuiſſet: & quomodo ſupplicium de Apollonide ſūmi illa ſibi mādaſſet. Ille matri quicquid ipſi viſum fuerit agendi poteſtatem facit. Hæc, quum vinctum Apollonidē bimeſtri ſpatio cruciatibus affeciſſet, viuum poſtea defodit, quo nimirum tempore Amytis diem ſuū obiit. Sed Zopyrus, Megabyzi & Amytis filius, vbi iam patrē & matrē amiſit, à rege deſciuit,

A ἐξέρχεται βασιλεὺς ὅπι θηρεύσων, καὶ λέων ἐπέρχεται αὐτῷ· μετεώρου δὲ φερομένου τὸ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Ἀρτοξέρξης ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε· καὶ πρεσβεύεται τὴν κεφαλὴν Μεγάβυζον ἀποτμηθῆναι. Ἀμίστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἄλλων τῇ πρεσβείᾳ, τὸ μὲν θανάτου ἔφυγε, διὰ τάφου δὲ γίνεται εἰς τὴν ἐρυθράν, ἔν τινι πόλει ὀνόματι Κύρτᾳ. ἐξορίζεται δὲ

B καὶ Ἀρτοξάρης ὁ εὐνοῦχος εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. ὁ δὲ Μεγάβυζος πέντε διαπεφευγὼς ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς τὸν ποσάγαν. (ποσάγας δὲ λέγεται παρὰ Περσαις ὁ λεπρός, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος.) ἀποδρὰς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἀμυτιν ἐς τὸν οἶκον, καὶ μόλις ἐπιγινώσκεται· καὶ δι' Ἀμίστριος καὶ δι' Ἀμύτιος καταλλάσεται ὁ βασιλεύς, καὶ ποιεῖ αὐτὸν, ὡς ὃ πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ

C ἐξ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἀπέθανε· καὶ χάρτα ἤθετο βασιλεύς. τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, χάρταλλον Ἀμύτις αὐδρᾶσιν ὁμιλοῦσα· καὶ πρός γε ταύτης, καὶ ἡ μήτηρ Ἀμίστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ Κῶος, ἐπεὶ ἀσθενῶς εἶχεν Ἀμυτις, εἰ καὶ βληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς, ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη εἰς τὴν ὑγίειαν αὐτὴν ἐπιμελήσειν ἐὰν αὐδράσιν ὁμιλήσῃ. τῆς γὰρ ὑστέρης εἶ) ὁ νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὖτις ἐξεγλύφετο

D ὃ ὑπόδευμα, καὶ ὡμίλει αὐτῇ, ἡ δὲ ἀδελφὸς ἐμφαίνετο, ἀπέσχε τῆς συνουσίας. τελευτῶσα δὴ οὖν ἐπήγγειλε τῇ μητρὶ, ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ ἀπήγγειλε πρῶτα Ἀρτοξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὡμίλει, καὶ ὅπως ἀπέσχηται ὑβρίσας· καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγγειλεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ ὃ παρεισάμενον αὐτῇ πρόσθεν ὑπετέρπει. ἡ δὲ, λαβοῦσα ἔδωσε

E Ἀπολλωνίδῃ, δυσὶ μησὶ κολάζουσα· ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἀμυτις ἀπέθανε. Ζώπυρος δὲ ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὖτις ὁ, τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐτελεύτησεν, ἀπέστη βασιλέως·

καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, κατὰ τιὼ τῆς μητρὸς εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίαν. εἰς Καῦνον δὲ ἅμα τοῖς ἐπομένοις εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδιδόναι τὴν πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδιδόναι τὴν πόλιν ἔφασκον, Ἀθηναίοις δὲ τοῖς συνεπομένοις, οὐκέτι. εἰσιόντι δὲ Ζωπύρῳ εἰς τὸ τεῖχος λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλήν· καὶ οὕτως Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἄμισρις δὲ ἡ μάμμη τὸν Καύνιον ἀνεσταύρωσεν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἡ Ἄμισρις, κάρτα γεραιὰ γυνή. καὶ Ἀρτοξέρξης δὲ ἀποθνήσκει, μὴ καὶ β' ἔτεσι βασιλεύσας.

Ἀρτοξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἦν γνήσιος ἐκ Δαμασπίας· ἡ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπέβιω. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ παιδὸς καὶ τῆς μητρὸς ἀπήγαγε εἰς Πέρσας. ἐπὶ δὲ καὶ δέκα νόθοις υἱοῖς ἔσχεν ὁ Ἀρτοξέρξης, ἐξ ὧν ἦσαν καὶ Σεκυνδιανὸς, ὁ ἐξ Ἀλογούνης τῆς Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος, καὶ Ἀρσίτης, ὁ ἐκ Κοσμαρτιδηνῆς, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. ὁ δὲ Ὦχος ὕστερον ἐβασίλευσε. ἔτι δὲ παῖδες αὐτοῦ, ὡς οἱ τοῖς εἰρημένοις, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἐξ Ἀνδίας, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρτοξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. ὃν δὲ Ὦχον ζῶν ὁ πατὴρ Ὑρκανίων σατράπην ἐποίησε, δοὺς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἥτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς ὡς ἐποιήσατο Φαρνακύαν τὸν εὐνοῦχον, ὃς ἦν μετὰ Βαγόραζον καὶ Μενοστάνην καὶ ἑτέρους τινάς, μεθύοντες ἐν ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου καὶ καθεύδοντος ἐν τοῖς βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτὸν, τεσσαρακοστῇ καὶ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἀφ' ἧς μεθυόντος ἀπὸ τῆς τοῦ παιδὸς τελευτῆς. συνέβη οὖν ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. αἱ γὰρ ἄγουσαι τὴν ἁρμάμαξαν ἡμίονοι, ὥσπερ αἰαμούσας τὸν τοῦ παιδὸς νεκρὸν, οὐκ ἤθελον παρβαίνειν. ὅτε δὲ κατέλαβε, συνεθυμήθησαν.

Βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανὸς, ὃν γίνεται ἀζαβαείτης αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βα-

atque Athenas profectus est, propterea quòd Athenienses mater eius beneficiis affecerat. Caunũ vnà cum illis nauigauit, & Caunios ciuitatem tradere iussit: at illi vrbem ipsi quidem tradituros se respondebant, Athenienſibus verò qui eum sequebantur, nequaquam. In Zopyri igitur murum subeuntis caput saxum iecit Alcides Caunius, ex quo ictu Zopyrus mortem obit. Amistris verò auia Caunium illum cruci affixit. Postea autẽ & ipsa moritur, iá ætate valde cõfecta. Artoxerxes item obit, quũ duos & quadraginta regnasset annos.

Artoxerxe mortuo regnat Xerxes eius filius, qui solus erat legitimus ex Damaspia susceptꝰ, quæ eodem ipso die quo Xerxes mortuus est, è vita discessit: Bagorazus verò cadauer patris & matris in Persiam tulit. Fuerunt autem Artoxerxi septemdecim filii spurii, in quibus fuit Secundianus ex Alogũne Babylonia susceptus, & Ochus, & Arsites, ex Cosmartidene, quæ etiam erat Babylonia. Ochus autem postea regnat, & præter hos liberi eius. Fuerunt ex his, & Bagapæus & Parysatis, ex Andia, quæ etiam erat Babylonia. Hæc Parysatis, Artoxerxis & Cyri mater fuit. & Ochum pater viuens Hyrcaniorum præfectum constituerat, eique in vxorem dederat mulierem quæ Parysatis appellabatur, Xerxis filiam, & regis sororem. Secundianus autem, postquam sibi Pharnacyam eunuchũ conciliauit, (qui secundum à Bagorazo, & Menostane, & quibusdam aliis locum tenebat) quum Xerxes in quodam festo ebrius esset atque in regia sua dormiret, ingressi eum interficiunt, die à patris morte quinto & quadragesimo. Euenit ergo vt amborum simul ad Persas corpora ferrentur. nam mulæ quæ currum trahebãt, tanquam filii cadauer expectantes, iter facere nolebant: sed posteaquam aduenit, magna cum alacritate iter fecerunt.

Regno autem potitur Secundianus, qui Azabaritem & Menostanem *eunuchos* apud se habuit. At Bago-

razo ad Secundianum reuerſo, Secundianus iampridem cum eo ſimultatem exercēs, eum criminatus quòd abſque eius conſilio cadauer patris ibi reliquiſſet, lapidibus obrui imperauit. Quod factum ægerrimè exercitus tulit: qui quamuis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominus ob Bagorazi & fratris Xerxis cædē odio proſequebatur. Poſtea autem Ochus à Secundiano accerſitus, venturum ſe promittit: ſed minimè venit: & hoc ab eo ſæpius fit. tandem Ochus multo ſe munit exercitu, & regnum occupaturus ſperatur. Arbarius equitum Secūdiani præfectus ab eo ad Ochum deficit: deinde Arxanes AEgypti ſatrapa: quinetiā Artoxares ex Armenia venit ad Ochū: & ipſi citarin inuito impoſuerunt.

A μέγαζος, ὁ δὲ ἀποστρέψας πρὸς Σεκυνδιανὸν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐτῷ ἐξ ἔριδος ἀπετύφετο, ὡς δηθεν αὐτοῦ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, τὸν πατέρα λιπὼν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, πρεσταξε βασιλέως λιθόλυτος ἐγενήθη. ἐφ' ᾧ ἡ στρατιὰ εἰς λύπην κατηνέχθη. ὁ δὲ δῶρα αὐτῇ ἐδίδου. ⓐ δὲ ἐμίσουν αὐτὸν, ὅτι τε τὸν ἀδελφὸν Ξέρξεω ἀπεκτόνει, καὶ ὅτι Βαγόραζον. διαπέμπεται Σεκυνδιανὸς προσκαλούμενος Ὦχον. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται μὲν, οὐ προσγίνεται δέ. καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος πειβάλλεται Ὦχος πολλῷ στρατιᾷ, καὶ ἐλπίδος ἐστὶ βασιλεύειν. ἀφίσταται Ἀρβάριος ὁ τῶν ἱππέων Σεκυνδιανοῦ ἄρχων πρὸς Ὦχον· εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτου σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης ὁ ἐξ Ἀρμενίας ἦκε πρὸς Ὦχον. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τῷ κίταρι, οὐκ ἐκόντι.

B

Regnat Ochus, & nomine mutato Dariæus appellatur, qui dolis iuramētiſque, monitu Paryſatidis, Secundianum tentat. at Menoſtanes Secundianum diligenter hortabatur ne crederet eius iuramentis, neque cum fallacibus hominibus paciſceretur: ſed nihilominus Secundianus perſuadetur & capitur, & in cineres coniectus moritur, quum VI menſes & dies XV regnauiſſet. Regnat igitur ſolus Ochus, qui etiam Dariæus nominabatur: apud eum autem autoritate valebant tres eunuchi, primū quidem locum Artoxare, ſecundum Artibarxane, tertiū Athoo tenente. Vxorem autem potiſſimùm in conſilium adhibebat, ex qua, antequam regnum adipiſceretur, duos ſuſceperat liberos, Amiſtrin fœminam, & Arſacan marem, qui poſtea mutato nomine dictus eſt Artoxerxes. Ex eadem autem etiam regnāte alterum ſuſcepit marē, & ei nomen Cyri à ſole eſt impoſitum: deinde Artoſten: alióſque deinceps vſque ad tredecim. atque iſta hiſtoricus ex illa ipſa Paryſatide ſe audiſſe tradit. Sed reliqui filii celeriter è vita migrauerūt: ſuperfuerúntque illi quorū fecimus mentionē, & quartus filius, qui Oxendras eſt appellatus. Deſciſcūt à rege, Arſites frater eius germanus, ex eadē matre eodémq; patre genitus: & Artyphius ὁ Μεγα-

C

Βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μετέρχεται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, ὑποθήκῃ Παρυσάτιδος, ᾗ Σεκυνδιανοῦ· πολλὰ Μενοσάνους παραινοῦντος Σεκυνδιανῷ μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μηδὲ συνδεδέσθαι τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δ' οὖν ὅμως, καὶ ἁλίσκεται, καὶ εἰς τὴν ἀποδυτὴν ἐμβάλλεται καὶ ἀπόλλυται, βασιλεύσας μῆνας ἓξ, ἡμέρας πεντεκαίδεκα. βασιλεύει οὖν μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος· ὠνοῦτο δὲ τρεῖς ἠδύνατο πρὸς αὐτῷ, μέγιστον μὲν Ἀρτοξάρης, δεύτερος δὲ Ἀρτιβαρζάνης, καὶ τρίτος, Ἄθωος. ἠγεῖτο δὲ μάλιστα τῇ γυναικὶ συμβούλῳ. ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἀμιστριν θυγατέρα καὶ Ἀρσάκην υἱόν· ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρτοξέρξης. τίκτει δὲ αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ τίθεται ὄνομα αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. εἶτα τίκτει Ἀρτόστην, καὶ ἑφεξῆς μέχρι παίδων δεκατεσσάρων. καί φησιν ὁ συγγραφεὺς, αὐτὸς πρὸς αὐτῆς ἐκείνης τῆς Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τῶν τέκνων ταχὺ ἀπέβιω· ⓑ δὲ παῖδες γενόμενοι, οἵ τε προῤῥηθέντες τυγχάνουσι, καὶ ἔτι τέταρτος υἱὸς, Ὀξένδρας ὠνομασμένος. ἀφίσανται βασιλέως, Ἀρσίτης οἰκεῖος ἀδελφὸς ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος

D

E

ὁ Μεγαβύζου. πέμπεται Ἀρτασύρας καὶ αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον. καὶ δυσὶ μάχαις Ἀρτασύρας ἡττᾶται, εἶτα πάλιν συμβολῶν, νικᾷ Ἀρτύφιον· καὶ ὑπάγεται τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι δώροις, καὶ καταλιμπάνεται αὐτῷ Μιλήσιοι μόνοι τῶν. τέλος ὅρκοις καὶ πίστεσι λαβὼν τὸν Ἀρτασύρα, ἐπεὶ ὁ Ἀρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, τῷ στρατηγήσαι βασιλεῖ. Παρύσατις δὲ βουλεύεται βασιλεῖ ὁρμῶντι τοῦτον τὸν Ἀρτυφίου θάνατον, μὴ ἀνεῖναι τοῦτο, (ἔσεσθαι γὰρ τοῦτο ἀπάτιον. καὶ εἰς τὴν τοῦ στρατηγήσειν τὸν Ἀρσίτου) ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπατηθεὶς ἁλῷ, δεῖν τότε ἀμφω διαχειρίσασθαι. καὶ γέγονεν οὕτως, βουλευσίσης τῆς συμβουλῆς. ἐμβάλλεται εἰς τὴν ἀποδοχὴν Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης. καίτοι Ἀρσίτῃ ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο ἀπολέσαι, ἀλλ' ἢ Παρύσατις, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομένη, ἀπώλεσε. κατελεύθη δὲ καὶ Φαρνακύας, ὁ συναγελῶν Σεκυνδιανῷ Ξέρξῃ. ἀνῃρέθη δὲ καὶ Μενοστάνης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη τοῦ θανάτου συλλαμβανόμενος. ἀφίσταται Πισούθνης· καὶ ἀποστέλλεται κατ' αὐτοῦ Τισσαφέρνης, καὶ Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. αὐτεπεξῆλθε δὲ Πισούθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖον ἅμα Ἕλλησιν ὧν ἐκεῖνος ἦρχε. λαμβάνουσι δὲ οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ χρήμασι Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀφιστῶσι Πισούθνου. εἶτα δόντες αὐτῷ πίστεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι τοῦτον βασιλεῖ. ὁ δὲ εἰς τὴν ἀποδοχὴν ἐνέβαλεν, Τισσαφέρνῃ δοὺς τὴν Πισούθνου σατραπείαν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ. Ἀρτοξάρης ὃς μέγα ἠδυνάτο τοῦτον βασιλεῖ, βουλεύεται βασιλέα, θέλων αὐτὸς βασιλεύσαι, ἐκτομίας ὑπάρχων. πώγωνα γὰρ καὶ ὑποῤῥῖνα προστάξει αὐτῷ γυναικὶ κατασκευάσαι, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. δι' ἧς καὶ καταμηνύεται, καὶ συλλαμβάνεται· καὶ παραδίδοται Παρυσάτιδι, καὶ ἀναιρεῖται. Ἀρσάκης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστερον μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης, γαμεῖ τὴν Ἰδέρνεω θυγατέρα Στατιραν· τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα, ὁ τοῦ Ἰδέρνεω υἱός.

Megabyzi filius. In eos mittitur Artasyras, & Artyphium bello inuadit: atque in duabus pugnis Artasyras vincitur: deinde rursus congressus Artyphium superat, & eos qui cum illo erãt Græcos muneribus ad se allicit, adeo vt ille eum tribus tantummodo Milesiis relictus fuerit. tandem quum iusiurãdum fidémque ab Artasyra accepisset, quoniã Arsites non comparebat, regi se dedidit. Parysatis verò regi ad Artyphium interficiendũ animato, consilium dedit vt ne tunc temporis illum interficeret: (hoc enim modo Arsitem deceptũ ei se dediturum) sed postquam ille deceptus captúsque esset, tunc vtrũque necaret. id quod ita factum est, consilio exitum consequuto. Artyphius enim & Arsites in cineres cõiiciuntur. Arsitem tamen rex morte mulctare nolebat, sed Parysatis partim precibus, partim vi id effecit. Pharnacyas item, qui vnà cum Secundiano Xerxem occiderat, lapidibus est obrutus: & Menostanes sibi ipsi mortem cõsciuit, quum iam ad pœnam subeundã comprehenderetur. Descisit Pisuthnes, & in eũ Tissaphernes mittitur, atq; Spithradates, & Parmises. Pisuthnes verò aduersus eos tendit, secum habens Lyconem Athenienſem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed regis duces pecuniis Lyconem Græcósque captant, & vt à Pisuthne desciscant persuadent. deinde Pisuthni fide data, & ab eo accepta, eũ ad regem ducunt, qui eum in cineres coniicit, eiúsque satrapiam Tissapherni tradit. Lycon verò & vrbes & regiones mercedem proditionis accipit. Artoxares autem, qui plurimùm apud regẽ poterat, ei molitur insidias, de regno inuadendo cogitans. nam, quum esset eunuchus, imperauit vxori suæ vt sibi barbam conficeret, idque vt vir esse existimaretur. Sed per eam patefacto hoc dolo, comprehenditur, & Paryſatidis in potestatem traditur, à qua interficitur. Arsaces autem regis filius, qui postea est nominatus Artoxerxes, vxorem ducit Idernis filiam Statiram: atque regis filiam similiter vxorem ducit filius Idernis.

Amistris autem erat filia, cuius sponso nomen erat Terituchmes: qui patre suo mortuo, pro ipso satrapa constitutus est. Habebat autem sororem ex eodem patre natam, quæ Roxane vocabatur: quæ cùm formosa erat, tú verò sagittandi iaculandíque peritissima. Huius amore captus Terituchmes, & cum ea rem habens, oderat Amistrin: tandémque eam in saccum cõiicere statuit, vt à trecentis viris, cum quibus defectionem molitus est, cõfoderetur. Sed quidam cui nomen erat Vdiastes, qui autoritate apud Terituchmem valebat, & literas à rege acceperat, quibus multa ei pollicebatur si sua filia ei ab illo periculo liberaretur, Terituchmem aggressus interfecit: quum ipse Terituchmes aduersus eos qui in ipsum insurgebãt, strenuè pugnando, multos interfeciisset. nam ab eo triginta sex homines occisos fuisse tradunt. Sed filius Vdiastis Mitradates nomine, qui Terituchmis armiger erat, nec adfuerat, postquã rem didicit, patri diras imprecat⁹ est: & quum vrbem Zarin occupasset, eam filio Terituchmis conseruauit. At Paryssatis matrẽ Terituchmis, fratréſque Metrostẽ & Helicum, & sorores, quæ præter Statirã duæ erant, viuas terra obrui, Roxanem autem viuã secari iussit. Id quod factũ est. Rex verò vxori suæ, vt simili pœna Statiram afficeret Arsacis filii ipsius vxorẽ imperauit. Sed quũ matrem & patrem multis fletibus & planctibus placasset, & Paryssatidis animus flexus esset, pœnam remisit. Sed & ipse Ochus Dariæus Paryssatidi dixit fore vt valde ipsam aliquando pœniteret. At in libro decimooctauo narrat quomodo Ochus Dariæ⁹ mortuus sit quum Babylone ægrotasset, & annos triginta quinque regnauisset.

Regno igitur Arsaces potitur, qui & Artoxerxes mutato nomine dictus est. hoc regnũ adepto, Vdiasti lingua abscinditur, eique ponè auellitur: atque ita tandẽ ille moritur, & filius eius Mitradates pro patre satrapa cõstituitur.

A Ἀμιστρις δὲ ἦν ἡ θυγάτηρ, τοῦ δὲ τούτης νυμφίος ὄνομα Τεριτούχμης· ὃς καὶ τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, αὐτὸ τοῦτο σατράπης κατέστη. ἦν δὲ ὁμοπάτριος αὐτῷ ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τοῦ εἴδει, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρᾷ δὲ ταύτης ὁ Τεριτούχμης καὶ συγγινόμενος, ἐμίσει Ἀμιστριν· καὶ τέλος ἐβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ κατακεντηθῆναι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἀπό-
B στασιν ἐμελέτησεν, ἐβουλεύσατο. Ἀλλά τις ΟΥΔιάστης ὄνομα, ἰσχυὸν ἔχων παρὰ Τεριτούχμῃ, καὶ γράμματα παρὰ βασιλέως, πολλὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα εἰ σωθείη αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, δόξαν μὲν, ὑπισχνεῖται καὶ αἱρεῖ Τεριτούχμην, γυναίως ἐν τῇ ἐπομοσάσει ἀνδρισάμενον, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντα. μέχρι γὰρ λ' καὶ ζ φασὶν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ΟΥΔιάστου Μιτραδάτης, ὑπασπιστὴς ὢν Τεριτούχμου, καὶ μὴ παρὼν, ἐπεὶ ἔμαθε, πολλὰ τῷ πατρὶ κατηρᾶτο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν, ἐφύλαττε τούτῳ τῷ παιδὶ τοῦ Τεριτούχμου. ἡ δὲ Παρύσατις τήν τε μητέρα τοῦ Τεριτούχμου, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μητρώστην καὶ Ἥλικον, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο οὔσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχωσθῆναι· τὴν δὲ Ῥωξάνην, ζῶσαν κατατεμεῖν. καὶ ἐγένετο. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσάτιδι,
D ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Ἀρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός. Ἀλλ' ὁ γε Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κοπετοῖς ἐξιλεωσάμενος, ἐπεὶ ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε· καὶ Ὦχος ὁ Δαρείαιος, εἰπὼν Παρυσάτιδι, πολλὰ μεταμελήσειν αὐτήν. Ἐν δὲ τῇ ιθ' ἱστορίᾳ διαλαμβάνει ὡς Ὦχος ὁ Δαρειαῖος ἀπέθανεν, ἀθυμήσας ἐν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας
E λε'.

Βασιλεύει δ' Ἀρσάκης, ὁ μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης· καὶ ἐκτέμνεται ὁ ΟΥΔιάστης τὴν γλῶτταν, ἐξελκύεται τοῦτον ἐξόπισθεν, καὶ θνήσκει. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Μιτραδάτης αὐτὶ τοῦ πατρὸς κατέστη σατράπης.

ἐπράχθη δὲ ταῦτα παρὰ τῆ Σπατίρας. καὶ ἠνιᾶτο Παρύσατις. Διαβάλλει Κύρος ὑπὸ Τισσαφέρνους πρὸς Ἀρτοξέρξην ἀδελφὸν, καὶ καταφεύγει Παρυσάτιδι τῆ μητρὶ, καὶ ἀπολύεται τῆς διαβολῆς. ἀπελαύνει Κύρος ἠπιωμένος πρὸς τὸ ἀδελφοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν σατραπείαν, καὶ μελετᾷ ἐπιθυμήσαντα. Διαβάλλει Σατιβαρζάνης Ὀρόντην, ὡς Παρυσάτιδι μίγνυται, καίπερ λίαν αὐτῆς σωφρονούσης· καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόντης. καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ διαφθείρει τὸν Τεισσούχμου υἱόν. καὶ περὶ τοῦ θανάτου τὸν πατέρα διὰ τὸ πυρὸς, παρὰ τὸν νόμον. ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. Ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγὴ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγῶν Κλέαρχος Ἑλλήνων. ὅπως τε Συέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἀμφω συνεμάχησε Κύρῳ τε καὶ Ἀρτοξέρξῃ. ὅπως τε Κύρος τῇ ἰδίᾳ στρατιᾷ καὶ Ἀρτοξέρξης πάλιν τῇ οἰκείᾳ προήνεσθη. Κλέαρχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θεσσαλὸς, οἱ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διαφοροι ἀλλήλοις ἐτύγχανον· διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἅπαντα ὁ Κύρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. πλὴν μόλιστα δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρτοξέρξου πρὸς Κύρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρτοξέρξην ἀπὸ Κύρου οὐδεὶς. διὸ καὶ ὁ βάρβαρος προσχωρῆσαι Κύρῳ μελετήσας, καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὴν ἀποδυτὴν συνελήφθη. πρόσβολὴ Κύρου πρὸς τὴν βασιλέως σκηνὴν, καὶ νίκη Κύρου. ἀλλὰ καὶ θάνατος Κύρου, ἀπειθοῦντος Κλεάρχῳ· καὶ ἀκρωμοὶ τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρτοξέρξου. τὴν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἀρτοξέρξην ἔβαλεν, αὐτὸς ἀπέτεμε· καὶ ἐθριάμβευσεν· καὶ ἀναχώρησις Κλεάρχου τοῦ Λακεδαιμονίου, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι, τῆς νυκτὸς, καὶ τῶν τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς κατάληψις. εἶτα σπονδαὶ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κύρον,

Facta autem hæc fuere impulsu Statiræ: vnde Paryſatis dolore afficiebatur. Criminatur Tiſſaphernes Cyrum apud Artoxerxem fratrem: is ad matrem Paryſatin cõfugit, & à crimine obiecto abſoluitur. Reuertitur Cyrus ad ſuam ſatrapiam, ignominia à fratre affectus, ideóque de defectione cogitat. Satibarzanes Orontem criminatur, cum Paryſatide conſuetudinem eum habere dicens, quum álioqui caſtè illa viueret. Morte igitur mulcta tur Orontes: & mater iraſcitur ipſi regi quòd Paryſatis veneno Terituchmis filiũ necauerit. Et de eo qui patrem igne contra legem ſepeliuit, *ſit mentio.* vnde Hellanicus & Herodotus mẽdacii arguũtur. *Refertur etiam* Cyri à fratre defectio: & quomodo Græcum pariter & barbaricum exercitum coegerit, & Clearchus Græcorum exercitus dux fuerit. *Commemoratur deinde* quo pacto Syennesis Cilicum rex ambos, Cyrum videlicet & Artoxerxẽ, in bello gerẽdo adiuuerit, & quo modo Cyrus ſuum exercitum, & Artoxerxes viciſſim ſuum exhortat⁹ fuerit. Sed Clearchus Lacedæmonius Græcorum dux, & Menon, ambo Cyrum ſequẽtes, ſemper inter ſe diſſidebãt, quòd Cyrus Clearchi cõſilio in omnibus vteretur, Menon autem in nullo apud eum loco eſſet. Et ad Cyrum quidem ab Artoxerxe multi tranſfugiebant, ſed nullus à Cyro ad Artoxerxem. quam ob cauſam barbarus quum ad Cyrum deſciſcere tentaſſet, & accuſatus ea de re fuiſſet, in cineres eſt coniectus. *Narratur etiam* vt Cyrus in regis exercitum impreſſionem fecerit, & victoria potitus ſit: deinde vt occubuerit, dũ Clearcho morem non gerit. Vt Artoxerxes contumelioſis modis in fratris cadauer ſæuierit: quippe qui non ſolùm caput ſed & manũ qua percuſſus ab eo fuerat, abſciderit, & velut de ea triũphans, circũtulerit. *Scribit &* vt Clearchus Lacedæmoni⁹ cũ ſuis Græcis noctu receſſerit, & vnã ex Paryſatidis vrbib⁹ occupauerit: & vt rex cũ Græcis fœd⁹ inierit. Vt Paryſatis Babylonẽ profecta ſit Cyrũ lugẽs,

& vix tãdem caput eius manúmque recuperauerit, quæ Susa miserit, ibíque sepeliuerit. De Bagapate qui iussu regis caput à cadauere Cyri auulsit: & quomodo regis mater vbi in talorum lusu eum vicit, ex pacto Bagapatem obtinuit. & quomodo ipsi pellis detracta fuerit à Parysatide, & cruci deinde fuerit affixus ab eadem. quo tempore ipsa propter multam Artoxerxis obsecrationem flere Cyrum cessauit. Quomodo Artoxerxes dona cuidam dederit qui Cyri tiaram attulit, & Carem qui Cyrum à se vulneratum arbitrabatur, honorificè exceperit. Parysatis autem illum qui honorificè exceptus fuerat, cruciatib⁹ adhibitis interfecerit. Vt Artoxerxes petenti Parysatidi Mitradatē tradiderit, quippe qui in mensa se Cyrum interfeciſſe gloriatus esset: & vt sibi traditum acerba morte mulctauerit. Hæc in libris x i x & x x cõtinentur.

In libris autē x x i & x x i i, & x x i i i, (quo tota hæc finitur historia) hæc continentur, Quo pacto Tissaphernes Græcis insidias molitus sit, quum sociũ sibi adiunxisset Menonem Thessalum, & per eum dolo iuramẽtíque Clearchum ducémque cæteros in potestatem suam redegerit, quanuis Clearchus præuideret, insidiásque amoliretur. Sed tum multitudo per Menonem decepta, Clearchum etiam inuitum ad Tissaphernem coegit accedere, tum etiã Proxenus Bœotius antè dolo circumuentus, vt id faceret hortabatur. Quomodo Clearchum & cæteros compedibus vinctos Babylonem ad Artoxerxem miserit: & quomodo ad conspiciendum Clearchũ omnes confluxerint: & quomodo Ctesias ipse, quum medicus esset Parysatidis, Clearcho, dum in carcere esset, multa humanitatis officia per eã præstiterit. Et vt illum Parysatis à vinculis liberasset, nisi Statira virum Artoxerxem ad eum interficiendum hortando compulisset. Ita Clearchus morte mulctatus est: & circa eius cadauer ostẽtum hoc extitit, quòd flante vẽto vehemẽtissimo, sepulcralis agger magnæ altitudinis spõte sua id cõtexerit.

A καὶ μόλις ἐχωρίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς χειρὸς, καὶ ἔθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. Περὶ τοῦ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος, τοῦ παλλακῆς βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως κύβοις ὕστερον παίξασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ ὃν τρόπον τὸ δέρμα περιαιρεθεὶς ἀνεσταυρώθη ὑπὸ Παρυσάτιδος· ὅτε καὶ ὁ πολὺς ὕστερον Κύρῳ πένθος αὐτῇ ἐπαύσατο, διὰ τὸν πολ-
B λὸν τοῦ Ἀρτοξέρξου δίνησιν. ὡς Ἀρτοξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἐνέγκαντι Ⓜ Κύρου πῖλον, καὶ ὡς Ⓜ Κᾶρα τὸν δοκοῦντα Κύρον βαλεῖν Ἀρτοξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὸν τιμηθέντα Κᾶρα αἰκισαμένη, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρτοξέρξης παρέδωκεν αὐτὴν ἀνδρὶ Μιτραδάτῃ Παρυσάτιδι, ὅτι τραπέζης μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι Ⓜ Κύρον. καὶ κεῖνη λαβοῦσα, πικρῶς αἰκίσατο. Ταῦτα καὶ τὰ ἰθ' καὶ τὰ κ' ἱστορεῖ.

C Ἐν δὲ τῇ κα' καὶ β' καὶ γ', ἥτις καὶ τῆς ὅλης πέρας ἐστὶν ἱστορίας, τάδε περιέχεται. ὡς Τισσαφέρνης ἐπιβουλεύσῃ τοῖς Ἕλλησι, καὶ προσεταιρισάμενος Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν, δι' αὐτοῦ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐχειρώσατο, τοῦ Κλεάρχου καὶ προειδότος καὶ ἀποκρουομένου τὴν ἐπιβουλήν. ἀλλὰ τὸ, τε πλῆθος διὰ Μένωνος ἀπατηθὲν, κατέναγκασε καὶ ἄκοντα Κλέαρχον πρὸς Τισσα-
D φέρνην προσχωρεῖσθαι, καὶ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος, αὐτὸς ἤδη πρόσθεν ἀπάτῃ, συμπρήνει. ὡς εἰς Βαβυλῶνα πρὸς Ἀρτοξέρξην Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν ἐν πέδαις· καὶ ὡς ἐπὶ θέαν Κλεάρχου ἀπάντες συνέρρυησαν. ὡς Κτησίας αὐτὸς, ἰατρὸς ὢν Παρυσάτιδος, πολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντι πρὸς ἡδονὴν καὶ θεραπείαν δι' αὐτῆς ἐπράξε· καὶ τῶν δεσμῶν ἂν Παρύσατις ἔλυσεν καὶ ἀφῆκεν, εἰ μὴ Στα-
E τιρα τὸν ἄνδρα Ἀρτοξέρξῃ ἐπέπεισε θανεῖν ἀναιρεθῆναι. καὶ ἀνῃρέθη Κλέαρχος· καὶ τέρας ἐπὶ τῷ σώματι συνέβη. αὐτόματος γὰρ ἐπ' αὐτῷ τάφος, μεγίστου πνεύσαντος ἀνέμου, ἐπὶ μέγα ἠρμένος, ἐπισυνέβη.

ἀνηρέθησαν δὲ καὶ Ἕλληνες σὺν αὐτῷ ἀναπεμφθέντες Ἕλλησες, πλὴν Μένωνος. λοιδορία Παρυσάτιδος πρὸς Στάτειραν, καὶ ἀναίρεσις διὰ φαρμάκου, τῆς μὲν διασωθείσης τὸν τρόπον· (ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίαν μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε) μαχαιρίου τὸ ἓν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμάκῳ· τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. τούτῳ τέμνεται ὀρνίθιον μικρόν, μέγεθος ὅσον ὠοῦ· (Περσικῶς δὲ ὀρνίθιον καλοῦσι) τέμνεται δὲ δίχα, καὶ τὸ μὲν καθαρὸν τοῦ ἰοῦ ἥμισυ αὐτὴ λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει, τὸ δὲ προσομιλῆσαν τῷ φαρμάκῳ, ὀρέγει Στατείρᾳ. ἡ δὲ, ἐπεὶ ἐλπίουσαν τὸν ὁπαδοῦσαν ἑώρα τὸ ἥμισυ, μηδὲν συνιδεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐτὴ σὺν ἐσθίει τὸ θανάτου τὸ φάρμακον. ὀργὴ μετὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν εὐνούχων αὐτῆς, καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀναίρεσις. καὶ ἐπὶ σύλληψι Γίγης ἣ ᾠκείωτο Παρυσάτιδι, καὶ κρίσις ἐπ' αὐτῇ· καὶ ἀθῴωσις μὲν παρὰ τῶν κριτῶν, κατεδίκη δὲ παρὰ βασιλέως· καὶ αἰκισμὸς Γίγης, καὶ ἀναίρεσις· καὶ ὀργὴ μετὰ τοῦτο Παρυσάτιδος πρὸς Ὦχον υἱόν, καὶ κεῖνον πρὸς τὴν μητέρα. καὶ τὸ χῶμα δὲ τοῦ Κλεάρχου δι' ἐτῶν ὀκτὼ μεσοῦν ἐφάνη φοινίκων, οἷς ἐν κρύφα Παρύσατις, καθ' ὃν καιρὸν ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, μετὰ τῶν εὐνούχων κατακώσασα. αἰτίαι δ' αἱ ΕὐαγόραΒασιλεῖ Σαλαμῖνος βασιλεῖ Ἀρτοξέρξης διενέχθη. καὶ ἄγγελοι Εὐαγόραπρὸς Κτησίαν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλίτου τὰς ἐπιστολάς. καὶ Κτησίου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολή, περὶ τοῦ μεμαγμένην αὐτὸν Ἀναξαγόρᾳ τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. τῶν παρὰ Εὐαγόραἀγγέλων εἰς Κύπρον ἄφιξις, καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις Εὐαγόρᾳ. ᾗ Κόνωνος πρὸς Εὐαγόραν λόγος ὑπὲρ τοῦ πρὸς βασιλέα ἀναβάσεως, καὶ Εὐαγόραἐπιστολὴ περὶ ὧν ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή. ᾗ βασιλεῖ παρὰ Εὐαγόραφόρος. καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίᾳ ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν.

A Interfecti etiam fuerunt Græci cum eo missi, præter Menonē. *Narrantur deinceps* Paryſatidis in Statiram cōuicia, & quomodo Statira fuerit veneno necata. quod hūc in modum paratum erat: (cauebat enim sibi Statira diligenter ab hoc malo, quod ei tamen contigit.) Vna pars cultelli veneno superillinitur, cuius reliqua pars intacta remānsit: hoc secatur auicula parua, oui habēs magnitudinem. (auiculam hāc Persæ ryndacen appellant) di-
B uiditúrque in duas partes. & ipsa Paryſatis dimidiam partem quæ veneno carebat, accepit, comedítque: at partem veneno tinctā porrexit Statiræ. Illa quum eam quæ porrexerat edere dimidiam partem vidisset, nec quicquam *fraudis* animaduertere potuisset, ipsa quoque vnà mortiferum comedit venenum. Hinc matri rex iraſcitur, & eius eunuchi cōprehensi cruciantur & morte mulctantur. Prætereáque Ginge cōprehenditur, quæ Paryſatidi fa-
C miliaris erat, atque de ipsa iudicium exercetur: à iudicibus quidem absoluitur, à rege autē condemnatur. Tandem verò cruciatibus afficitur & necatur, eóq; nomine Paryſatis filio, hic vicissim matri succēsset. De Clearchi tumulo qui octo pòst annis palmarum plenus apparuit: quas Paryſatis clàm per eunuchos, quo tēpore ille mortuus est, aggesta terra obruerat. Causæ propter quas rex Artoxerxes & EVagoras Salaminis rex inter se dissi-
D derēt. & EVagoræ nūtii ad Cteſiam vt acciperent epistolas ab Abulite: & Cteſiæ ad ipsū epistola de reconciliatione cum Anaxagora Cypriorum rege. EVagoræ nuntiorum in Cyſtrum aduētus, & à Cteſia datæ ad EVagoram literæ, vt ei fuerint redditæ. Et, Cononis ad EVagoram oratio, ſuadentis vt ad regem ascenderet. Et, EVagoræ epistola
E de honoribus quibus ab eo affectus fuerat. Et, Cononis ad Cteſiā epistola. Et, tributum regi datum ab EVagora. Et, epistolæ Cteſiæ redditæ. Et, Cteſię ad regē oratio de Conone, & epistola ad ipsum.

Munera ab EVagora missa Satibarzani traduntur, & nuntii in Cyprum perueniũt. Et Cononis epistola ad regem & Ctesiam. Quomodo adhibita custodia retenti sint nũtii à Lacedæmoniis ad regem missi. Epistola regis ad Cononẽ & ad Lacedæmonios, quã ipse Ctesias tulit. & quomodo à Pharnabazo Conon cõstitutus sit nauarchus. Ctesiæque in Cnidum patriam suam aduẽtus & Lacedæmonem. & disceptatio aduersus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum: & emissio ab Epheso vsque ad Bactra. & Indicæ regionis, dierum, parasangarum. Catalogus regum à Nino & Semiramide vsque ad Artoxerxem: quibus ille librũ suũ claudit.

A τῶν περὶ Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ περὶ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ἣν Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζῳ ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις, καὶ εἰς Λακεδαίμο-

B να· καὶ κρίσις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους, ἐν Ῥόδῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι Βάκτρων. καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμὸς, σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. καὶ κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρτοξέρξου. ἐν οἷς καὶ ὁ τέλος.

EX EIVSDEM Ctesiæ scriptis quæ Indica nominata sũt, excerptæ ab eodem Photio historiæ.

ἘΚ ΤΩΝ ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ Κτησίου Ἰνδικῶν ἐν λόγοις, ἐκ τῆς τοῦ αὐτοῦ Φωτίου.

INDICA Ctesiæ vno libro cõtinentur, in quibus magis Ionicè loquitur. Scribit Indum fluuiũ, quà angustissimus est, quadraginta stadiorum esse: quà latissimus, ducentorum. Indos multitudine cæteros ferè vniuersos mortales superare dicit. De scolece, *id est, quodam verme*, qui est in flumine, & solus ex omnibus animalibus in eo nascitur. *Dicit etiam* vltra Indos non alios homines habitare. In Indica regione non pluere, sed eam à flumine rigari. De pantarba gemma, & quomodo septuaginta septem gemmas & lapides pretiosos in flumen proiectos, (quæ omnia erãt cuiusdã Bactriani institoris) pantarba retraxerit inter se cohærẽtes.

C

D

ΚΤΗΣΙΟΥ τὰ Ἰνδικά ἐστιν ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὅτι μικρότατόν ἐστι, βῆμα τεσσαράκοντα εὐρέος ὄντος· τὸ δὲ πλατύτατον, καὶ διακοσίων. λέγει περὶ αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους ἅπαντας ἀνθρώπους ὑπερβάλλουσι. περὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ· ὃς καὶ μόνος τῶν ἄλλων ζῴων ἐν αὐτῷ γίνεται. περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐ χεῖ, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. περὶ πανταρβᾶ τῆς σφραγῖδος· καὶ ὡς ὀγδοήκοντα σφραγῖδας ἀποῤῥιφείσας καὶ ἕτερους λίθους εἰς τὸν ποταμὸν, ἅπερ ἦν τοῦ Βακτρίου καπήλου, αὐτὴ ἀνείλκυσεν ἑκόντας ἀλλήλων.

περὶ τῶν τειχοκαταλύτων ἐλεφάντων. περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ βιττάκου, ὅτι γλῶτταν μὲν ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνὴν μέγεθος μὲν, ὅσον ἱέρακος, πορφύρεον δὲ τὸ στόμα· καὶ πώγωνα φέρει μέλανα. αὐτὸ δὲ κυάνεόν ἐστιν ὡς τὸν τριόχηλον, ὥσπερ κιννάβαρι. διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὥσπερ ἄνθρωπον, Ἰνδιστὶ μὲν ἂν διαλέγηται, καὶ Ἑλλιστί. περὶ τῆς χρυσῆς τῆς πληθυομένης ἀνὰ ἔτος ὑγρᾷ χρυσίου ἐξ ἧς ἑκατὸν περχοαὶ ὀστράκινοι ἀνὰ ἔτος ἀρύονται. ὀστρακίνους δὲ δεῖ εἶναι, ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπαρυόμενος· καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ οὕτως ἐξάγειν αὐτό. ἡ δὲ χρυσῆ, τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα μὲν πήχεων ἡ περίμετρος, ὁ δὲ βάθος, ὀργυιά· ἑκάστη δὲ περχοὴ πάλαιστον ἔλκει. καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς χρυσῆς σιδήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι· ἓν μὲν βασιλέως, καὶ ἓν δὲ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι πεπυρωμένος ἐν τῇ γῇ, νέφος καὶ χαλάζης καὶ τρικήρων ἐστὶν ἀποτρόπαιος. καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτα φησὶ, βασιλέως δὶς ποιήσαντος. περὶ τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοι εἰσὶν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. περὶ τῶν ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ἥ τε σαρδὼ ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλὴ, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων ὁ μέγεθος ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται, καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει φθείρονται· καὶ θάλασσαν φησὶν αὐτόθι σχεδὸν ἐλάττονα τῆς Ἑλληνικῆς. ὁ δὲ αἰὼν αὐτῆς ἕως τεσσάρων δακτύλων, θερμὸν εἶναι· ὥστε μὴ ἐνδύνειν ζῶν περσπελάσαντα τῇ θερμῷ, ἀλλὰ κάτωθεν διαπᾶσθαι.

Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων διὰ πεδίων, καὶ δι' ὀρέων ῥεῖ· ἐν οἷς ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μὲν ὅσον δύο ἀνδρὲ περιωργυωθυοὶ περιλάβοιεν· ὁ δὲ ὕψος, ὅσον μυελοφόρου νεὼς ἰσόν. εἰσὶ δὲ ἔτι μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἰκὸς ἐν ὄρει μεγάλῳ. εἶναι δὲ τῶν καλάμων καὶ ἄρρενας καὶ

A De elephantibus murifragis. De paruis simiis caudas quatuor cubitorum habentibus. De maximis gallis gallinaceis. De aue psittaco, quam lingua humana & voce præditam esse dicit, corui magnitudine, & rostro purpureo, barbámque gestare nigram, collũ habere cæruleum, quemadmodum cinnabari: loquíque ipsam Indicè, vt hominem: necnon Græcè, si Græcum sermonem docta fuerit. De fonte qui quotannis auro humido impletur, ex quo fonte centum vrcei fictiles singulis annis hauriũtur. ideóque fictiles esse oportet quoniam aurum dum hauritur concrescit, vt ad ipsum extrahendum frangere vas necesse sit. Fons hic quadratus est, cuius ambitus est sexdecim cubitorũ, altitudo vnius vlnæ: singuli autem vrcei *qui auro pleni hauriuntur*, talenti pondus exæquant. De ferro quod in fundo huius fontis extat: ex quo duos gladios se habuisse dicit ipse Ctesias: vnũ à rege, alterum à regis matre Parysatide donatum. Id ferrum si in terram defigatur, nebulas & grandines turbinésque auertere: & seipsum hæc vidisse, rege bis periculum faciente, commemorat. De canibus Indicis, qui maximi sunt, adeo vt etiam cum leone pugnent. De magnis mõtibus ex quibus sardo & onyches aliæque gemmæ effodiuntur. De acerrimo qui ibi est calore: & vt sol duplo maior quàm in aliis regionibus esse videatur, multíque æstu ibi suffocentur. Tradit etiam mare ibi non minus spatiosum Græco esse: atque id in summo quidem, donec quis ad quatuor digitorum altitudinem perueniat, calidum esse: adeo vt piscis iuxta calorem illum viuere non possit, sed in fundo degat.

B C D

Indum fluuium campos & montes interlabi *tradit*, in quibus nascatur qui calamus Indicus appellatur: eius quidem crassitudinis quam hominum duorum iunctæ vlnæ complecti possint: altitudinis autem, quanta est mali nauis onerariæ prægrandis. Esse & quosdam maiores, quosdam item minores, vtpote in spatioso monte. Esse autem inter hos calamos & marem &

E

fœminam: & fœminam quidem nucleum habere, marem verò nequaquam: & esse validissimũ. De animali Indico martichora dicto, quod facie hominẽ refert, leonis magnitudine, cinnabaris ruborem habens. Triplex est illi dẽtium ordo: aures humanis similes, oculi item cæsii, velut sũt hominũ. Caudam autem qualem scorpius epirotes habet, in qua & aculeus est cubitali maior. Sed & per tansuersũ aculeis munita est cauda. Aculeum item in summa parte, velut scorpius, gerit: quo accedentes pungit: nec mortem quicũque punctus fuerit, effugere potest. Quòd siquis eminus aduersus ipsum pugnet, & ab anteriori parte caudã prætendens aculeis petit, tanquam ab arcu eos eiaculans, & à posteriori parte eam rectà intentans. Ad plethri autem longitudinem iaculando peruenit, & quoscunque ferit, omnes ad vnum interficit, præter elephãtem. Eius autem aculei longitudinem pedalem, funis tenuissimi latitudiné habent. Martichora autẽ Grœcis ἀνθρωποφάγος sonat, *id est, hominiuorus*, quòd multos voret quos interfecerit. Sed & animalia cætera vorat. Pugnátque & vnguibus & aculeis. Aculeos autem vbi eiaculatũ fuerit, renasci scribit. Abundat autem his animalibus India: quæ ab hominibus interficiuntur, qui elephantis insidentes, telis ea petunt. De summa Indorum iustitia, & de moribus ac ritibus eorum. De loco sacro qui est in tractu inhabitabili regionis, quem sub nomine solis & lunæ venerantur: ad quẽ à mõte Sardonis quindecim est dierum iter. Vt sol ibi singulis annis per dies trigintaquinque aliquid refrigerationis illis concedat, propter id festum, vt ne dũ ipsum celebrant & dũ reuertuntur, torreantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ nõ sunt in India, sed frequẽtes ventos & turbines habet, qui omnia sibi obuia abripiunt. Sol autẽ oriens in maiori Indiæ parte, alteri diei parti frigo, alteri vehemẽtẽ caloré affert. Indi nõ à sole sed à natura sũt nigri.

A ηλείας. ὁ μὲν οὖν ἄρρην σύντεινόν ἐστι καὶ ἔχει, καὶ ἔστι κέρατα ἰσχυρά· ἡ δὲ θήλεια ἔχει. καὶ τὸ μὲν μαρτιχόρα τὸ ἐν αὐλοῖς ὄντος θηρίου· ὡς δὲ πρόσωπον ἐοικὸς ἀνθρώπῳ, μέγεθος μὲν ὅσον λέοντος, καὶ χρόαν ἐρυθρὸς ὡς κιννάβαρι τεύχων· δόντες δὲ ὀδόντες. ὦτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ, ὁμοίους ἀνθρώπῳ· τὸν δὲ κέρκον ἔχει οἷον σκορπίος ὁ ἠπειρώτης, ἐν ᾧ ὁ κέντρον ἔχει, μείζω ὑπερέχουσαν πήχεως. ἔχει B δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τῆς κέρκου ἔνθα καὶ ἔνθα κέντρα. ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρῳ, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τούτῳ μὲν ἐὰν προσέλθῃ τις, κεντεῖ τῷ κέντρῳ, καὶ πρώτως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει· ἐὰν δέ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐμπροσθεν ἰσάς τὸν ὄφιν, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλῃ τοῖς κέντροις, καὶ ὁπίσθεν ὅπ' ὠθείας ἀποτίνων. βάλλῃ δὲ ὅσον πλέθρου εἰς μῆκος· καὶ πρώτας οὓς ἂν βάλῃ, πρώτως ἀποκτείνῃ, πλὴν ἐλέφαντος. τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἐστι C τὸ μὲν μῆκος, ὅσον ποδιαῖα, τὸ δὲ πλάτος, ὅσον χοῖνος λεπτότατος. μαρτιχόρα δὲ Ἕλληνιστὶ ἀνθρωποφάγον· ὅτι πλείστα ἐδίῃ ἀναιρῶν ἀνθρώπους. ἐδίῃ δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὰν ἐκτοξευθῇ, ἀναφύεσθαι. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι, καὶ ἐκεῖθεν βάλλοντες. ὡς δὲ D τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιόπατρίδες καὶ ὡς τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. ὡς τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ ἀοικήτῳ, ὃ ὀνόματι λιγύσιν ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ ἀφ' ἑκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς Σαρδουῆς παραλύεται. καὶ ὅλον μὲν ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἐκείσε τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀφ' ἑνὸς τὸν ἑορτὴν, ἵνα μὴ ἀφλεκτοι αὐτὸν τελέσωσι, καὶ ὑποφρέψωσιν. ὅτι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἀνεμοι δὲ E πολλοὶ, καὶ θρησκεῖαι πολλοί· καὶ ἁρπάζουσιν ὅλα ἂν λάβωσιν. ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ, τὸ δ' ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. ὅτι Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει.

ἐν γὰρ φησιν ἐν αὐτοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυ- A
14 ναῖκας λευκοτάτους πάντων, εἰ δὲ ὅτι ἔλαττον. ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας, καὶ πέντε ἄνδρας. ὅτι πιστῶσαι τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν λε' ἡμέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει, λέγει ὅτι καὶ ὁ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέον τὸν μέσον χῶρον, ἅτε δι' ἀνθρώπων ἀνδρῶν ὄντα, οὐ φθείρει, φθεῖρον τὰ ἄγρια. καὶ ἐν Ζακύνθῳ χρηνίδας ἰχθυοφόρους εἶναι ἐξ ὧν αἴρεται πίσσα. καὶ ἐν Νάξῳ χρηνίδα, ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ καὶ μάλα ἡδύς. καὶ ὅτι πῦρ ἐστιν ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ὅπου πέτρας καὶ νύκτα ἐν ἡμέρᾳ· καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῷ δὲ σβέννυται. ὅτι μέση τῇ Ἰνδικῇ ἄνθρωποι εἰσὶ μέλανες, καὶ καλοῦνται Πυγμαῖοι, τοῖς ἄγλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς. μικροὶ δὲ εἰσι λίαν· ᾧ μακρότατοι αὐτῶν, πήχεων δύο· οἱ δὲ πλεῖστοι, ἑνὸς ἡμίσεος πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροτάτην, μέχρι καὶ ὅπου τὰ γόνατα, καὶ ἔτι κατώτερον, καὶ πώγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὰν δὲ τὸν πώγωνα μέγαν φύσωσιν, οὐκέτι ἀμφιέννυνται ῥοῦν ἱμάτιον, ἀλλὰ ταῖς τρίχας, ταῖς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὄπισθεν καθιεῖσαι πολὺ κάτω τῶν γονάτων· ταῖς δὲ ἐκ τοῦ πώγωνος, ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἑλκομένας. ἔπειτα περιπυκασάμενοι ταῖς τρίχας περὶ ἅπαν τὸ σῶμα, ζώννυνται, χρώμενοι αὐταῖς ἀντὶ ἱματίου. αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε φαίνειν τῶν σφυρῶν αὐτῶν, καὶ πάχος. αὐλοὶ δὲ σιμοί τε καὶ αἰγοειδεῖς. τὰ δὲ περὶ τὰ σκέλη αὐτῶν, ὡς ἄρνες καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ὄνοι, μικρὸν ὅσον κριοῦ· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν καὶ οἱ ἡμίονοι καὶ τἄλλα κτήνη πολύτα, μικρὸν μείζω κριοῦ. ἔστι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν, τούτων τῶν Πυγμαίων ἄνδρες χίλιοι. σφόδρα γὰρ εἰσι τοξόται. δικαιότατοι δέ εἰσι, καὶ νόμοις χρῶνται ὡσαύτως καὶ οἱ Ἰνδοί. λαγωοὺς δὲ καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσὶν, ἀλλὰ κόραξι καὶ ἰκτῖσι καὶ κορώναις καὶ ἀετοῖς. ὅλη λίμνη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, σταδίων ὀκτακοσίων ἡ

in quibuſdam enim viris & mulieribus inter eos ſummum candorem conſpici tradit: in paucioribus tamē. & ſe tales Indas duas & Indos quinque vidiſſe addit. Confirmare volēs quod de ſole dixerat, eum Indiæ trigintaquinque dierum refrigerationē concedere, ſcribit & flammam quæ ex AEtna crumpit, medium regionis tractū, vtpote qui à iuſtis hominibus incolatur, non labefactare, quum cætera labefactet. B & apud Zacynthum fontes eſſe piſcium fertiles, è quibus pix educatur: & apud Naxum fōtem eſſe è quo vinum, & quidem ſuauiſſimum, nonnunquā profluat. Et ignem iuxta Phaſelidem in Lycia eſſe perpetuum, qui ſuper petram ſemper noctes diéſque ardeat: & qui aqua nō extinguatur, ſed redardeſcat: at fimo extingui poſſit. Media India nigros habet viros qui Pygmęi appellantur, eadem qua Indi cæteri C lingua vtentes. ſunt autem valde parui: adeo vt bona pars dimidii cubiti magnitudinem, qui autē eorum maximus, duorum cubitorum magnitudinem non ſuperet. Capillum autem vſque ad genua & infra etiam demiſſum, barbam quoque quibuſuis aliis hominibus promiſſioré geſtant. Atque adeo poſtquam illis promiſſa barba exorta eſt, nullo iam veſtitu vtuntur, ſed capillos quidem à tergo multo infra genua D demittunt, barbam autem antè ad pedes vſque protrahūt: deinde, quum totum corpus pilis obduxerunt, ſeipſos cingunt, illis veſtimenti loco vtentes. Sed & veretrum illis eſt valde craſſum, adeóque magnum vt ad pedum vſque malleolos pertingat. Sunt porro ſimi atq; deformes. Oues autem eorum ſunt agnis *noſtris* pares: boues & aſini ad *noſtrorum* arietum magnitudinē accedūt. E equi item eorum & muli cæteráque veterina animalia arietes magnitudine non ſuperant. Horū Pygmæorum tria millia rex Indorū in ſuo comitatu habet. ſunt enim ſagittarii peritiſſimi. Iuſtiſſimi autem ſunt, & iiſdem quibus reliqui Indi legibus vtuntur. Lepores & vulpes non canibus ſed coruis, miluis, cornicibus & aquilis venantur. Lacus eſt apud eos octingentorū ſtadiorū ambitū

habens, cui, quoties à nullo vẽto agitatur, oleũ ſupernatat: quod quidam ex eius medio ſcaphiis hauriunt, nauigiolis per eum nauigantes. atque eo vtuntur. Vtũtur autem & oleo ex ſeſamo, & ex nucibus: ſed præſtãtius eſt quod è lacu illo hauritur. Habet verò etiam piſces hic lacus. Abundat præterea argento hæc regio, in qua ſunt & argenti fodinæ, non tamen, vt aiunt, altitudinis quantæ apud Bactra. Aurum quoque habet India, ſed quod non reperitur in fluuiis & abluitur, vt fit in flumine Pactolo: ſed multi & ſpatioſi mõtes id ſuggerunt: quos incolũt grypes, aues quadrupedes, lupi magnitudine, cruribus & vnguibus leoninis: qui pennas in pectore rubras, in reliquo corpore nigras habent. Propter has illud quod in mõtibus eſt copioſum aurum nõ facilè obtinetur. Oues Indorum & capræ maiores ſũt aſinis, & vtplurimum quaternos atque adeo ſenos pariũt. Caudæ autem illis adeo ſunt magnæ vt amputãdæ ſint illis quæ enixæ fuerint vt à mare poſſint iniri. At porcũ India nec mãſuetum nec ſylueſtrem vllum habet. Palmæ Indicæ earúmque fructus triplo Babyloniis ſunt maiores. Eſt ibi & quidam fluuius (vt ille ſcribit) è petra mel fundens. Sed multa de illorum iuſtitia & de beneuolentia qua regem ſuum proſequuntur, & de illorum cõtemptu mortis commemorat. Meminit & fontis cuiuſdam, cuius aquã, ſimulatque hauſta fuerit, in morem caſei coagulari dicit: cuius coagulatæ ſiquis tres obolos cum aqua biberit, quæcũque admiſerit patefacit. eo enim die mente alienatur. Eo autem vtitur rex erga eos qui an obiectis criminibus ſint affines, certò vult cognoſcere. nam ſiquis *id de quo accuſatur* effutiuerit, mortẽ ſibi cogitur conſciſcere: ſin *indicio ſuo* nullius criminis conuincatur, abſoluitur. Nullum ex Indis capitis aut oculorum aut dẽtium dolore laborare tradit, nullíq; circa os puſtulas oriri: eorúmque vitæ ſpatium eſſe cẽtum viginti, & triginta & quinquaginta annos: atque adeo ducentos, quorum ſit longiſſima. Eſt apud eos ſerpens dodrantali magnitudine,

A πεῖμες ος, ὃν ἢ ἀνέμου μὴ πνέοντος ἐπὶ τὸ τῆς λίμνης, ἔλαιον ἐφίσα). καὶ πλοιαρίοις πλέοντες δι' αὐτῆς, ὃν μέσης αὐτῆς σκαφίοις ἃ ἐλαίᾳ ἀπαρύονται καὶ χέωνται. χέωνται δὲ καὶ σησάμῳ. ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. καὶ τῷ καρύνῳ δὲ χέωνται. κρεῖσσον δὲ ὃ λιμναῖον. ἔστι δὲ αὐτόθι ἄργυρος πολύς, καὶ ἀργύρεα μέταλλα, οὐ βαθέα, ἀλλὰ βαθύτερα ἢ Φησὶ τὰ ἐν Βάκτροις. ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ἐν τῇ Ἰνδικῇ χώρᾳ, ὃν ἐν τοῖς ποταμοῖς εὑρισκόμενος καὶ πλυνόμενος, ὥσπερ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ· ἀλλ' ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς οἰκοῦσι γρύπες, ὄρνεα τετράποδα, μέγεθος ὅσον λύκος· σκέλη καὶ ὄνυχες, οἷα περ λέων. τὰ δὲ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι παραπλήσια, μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ἐν τῷ στήθει. διὰ αὐτοὺς δὲ ὁ ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὤν, γίνεται δυσπόριστος. ὅτι τὰ πρόβατα τὰ Ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες, μείζους ὄνων εἰσὶ, καὶ τίκτουσιν ἀνὰ τέσσαρα καὶ ἕξ, ὡς ὅπου τὸ πολύ. ἔχουσι οὐρὰς μεγάλας· διὸ τῶν τοκάδων ἀποτέμνουσιν, ἵνα δυνώνται ὀχεύεσθαι. ἰς δὲ οὔτε ἡμέρος οὔτε ἄγριος ὗς ἐστιν ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Ὁ δὲ φοίνικες οἱ ἐν Ἰνδοῖς καὶ οἱ τούτων βάλανοι, τριπλάσιοι τῶν ἐν Βαβυλῶνι. καὶ ποταμόν Φησιν ἐκ πέτρας ῥέοντα μέλι. πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὸν σφῶν βασιλέα εὐνοίας, καὶ τῆς τοῦ θανάτου καταφρονήσεως. λέγει δὲ ὅτι πηγή ἐστι, καὶ ἐπειδάν τις ἀρύσῃ τὸ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὥσπερ τυρός. τούτου οὖν τοῦ πήκτου ὅσον τρεῖς ὀβολοὺς σὺν τρισὶ δράξι ἐν ὕδατι πιεῖν, ἐξαγγέλλει πάντα ὅσα ἔπραξε. παραφρονεῖ γὰρ καὶ μαίνεται ταύτην τὴν ἡμέραν. χρᾶται δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὧν κατηγορουμένων τἀληθὲς εὑρεῖν ἐθελήσῃ. κἂν μὲν ἐξείπῃ, προστάττεται ἀποκαρτερῆσαι· αἰ δὲ μηδὲν ἐλεγχθῇ, ἀφίεται. Ὅτι Φησὶν ὡς Ἰνδῶν οὐδεὶς κεφαλαλγεῖ, οὐδὲ ὀφθαλμιᾷ, οὐδὲ ὀδοντιᾷ, οὐδὲ ἕλκουσι τὸ σῶμα, οὐδὲ σπυρίδνα οὐδεμίαν ἴσχει. ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν, ρκ' καὶ λ' καὶ ν', καὶ σ', Ὁ τὰ πλείστα βιοῶντες. ἔστιν ὄφις ἀσπιδαμιαῖος ἐν αὐτοῖς,

B

C

D

E

15

τὸ δὲ εἶδος αὐτοῦ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ οὐδ' ὅλως ἔχει. θηρεύεται δὲ ἐν τοῖς καυματωδεστάτοις ὀρέσιν, ὅθεν ἡ Σαρδὼ ὀρύσσεται. τοῦτος δάκνει μὲν οὐ, ὅπου δ' ἂν καταμείσῃ, τοῦτο τὸ χωρίον πάντως σήπεται. ποιεῖ δὲ φάρμακον διττόν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς χρεμάμενος, ἡλεκτροειδὲς καὶ μέλαν. καὶ τὸ μὲν, ζῶντος ἀπορρεῖ· τὸ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ τὸ μὲν, ὅσον σησαμοῦν διδόμενον, ὃ ζῶντος ἔρρυσεν, αὐτίκα φθείρει, τὸ ἐγκεφάλου τοῦ πιόντος, δι' ὧν ῥινῶν ἀπορρύσεως· τὸ δὲ ἄλλο διδόμενον, εἰς φθίσιν ἀπάγει, καὶ δι' ὀκταετοῦς μόλις διαλύσιν. καὶ ὄρνεον, φησὶν, ὅτι καλούμενον δίκαιον, ὅσον Ἕλλησι δίκαιον σημαῖνον· τὸ μέγεθος, ὅσον περδικος ὠόν. τοῦτο κόπρον ἀπόπατον καταρύσσει, ἵνα μὴ εὑρεθῇ. εὑρεικόμενον δὲ, αὐ πρὸ ἡλίου ἀνατολῆς ὅσον σησάμου, ἐώθεν ὕπνος ὑπολαμβάνει· καὶ καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δυομένου τοῦ ἡλίου τελευτᾷ. καὶ ξύλον ἔστι πάρηβον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαία· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνον εὑρίσκεται κήποις. οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ τοσαύτας παχείας τῆς γῆς. ἔστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον σησάμου, λαμβανομένη, οὗ ἂν προσαχθῇ, ἅπαντα ἕλκει πρὸς ἑαυτὸ, χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους· καὶ πάντα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου. εἰ δὲ ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας καὶ ὄρνεα. ταύτῃ γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύονται. ἐὰν βούλῃ καὶ ὕδωρ πῆξαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολὸν, πῆξις αὐτό· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως. ἐξῆς τῇ χειρὶ αὐτὸν, ὡς πρὸ χειρὸς· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ διαχεῖται. δίδοται δὲ κοιλιακοῖς βοήθημα. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς διαρρέων διὰ τῆς Ἰνδικῆς, οὐ μέγας μὲν, ἀλλ' ὡς ὅτι δύο σταδίους τὸ εὖρος· ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ, Ἰνδιστὶ μὲν Υ'πάρχης, Ἑλλησι δὲ, Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά. τοῦτο τὸν ἑαυτοῦ λ' ἡμέρας ἡλέκτρου καταῤῥεῖ. φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι ὑπερέχοντα τοῦ ὕδατος.

aspectu similis pulcherrimæ purpuræ: caput candidissimum habens, dentibus omnino carens. quem venatores in feruentissimis montibus nanciscuntur, ex quibus sardo *gemma* effoditur. Hic non mordet, sed quemcunque locum vomitu suo conspersit, in eo putredinem oriri necesse est. Si autem è cauda suspēdatur, venenum duplex emittit, vnum dum viuit, quod nigrum est, electri speciem referens: alterum, vbi mortuus est, nigrum & ipsum. Et illius quidem prioris quod ab eo viuente profluxerit, si tantum detur quantum est sesamum, confestim enecat, cerebro eius qui ipsum biberit, per nares effluente: alterum autem si detur, tabem inuehit, & vix intra anni spatium perimit. Meminit & auis *δικαίου* cognominatæ, (esse autem *δίκαιον* idem quod Græcis *δίκαιον, id est iustū*) quæ oui perdicis magnitudinem non excedat. hanc stercus suum defodere tradit, ne inueniatur: quod si inuentum sesami mensura bibatur, manè somnus eum qui biberit corripit, & ita dormit vt nihil sentiat: vergente autem ad occasum sole, expirat. Est ibi & lignum *πάρηβον* dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis duntaxat inuenitur hortis: nec florem nec fructum producens: sed quindecim duntaxat sub terra sunt ei crassæ radices, quarum vnaquæque brachii crassitudinē habet. huius si dodrantem quis sumpserit, omnia quibus illa admouetur ad se trahit, aurum, argentum, æs, lapides, & alia quælibet, præter electrum: sin quis tātum eius quanta est cubiti mensura, acceperit, & agnos & aues ad se trahit. nam & hac maiorē auium partem venantur. Quinetiam, si aquam concrescere velis, in aquæ congium radicis huius obolum iniiciens, concrescere facies. Idémque ih vino efficere poteris: manúque, velut cerā, tenebis: sed postridie soluitur.

Auxiliatur & cœliacis. Est præterea fluuius Indiam interlabens, duorum stadiorum latitudinem non excedens: qui ab Indis *ὕπαρχος* appellatur, quod Græcè sonat, *Φέρων πάντα τὰ ἀγαθὰ, id est, ferens omnia bona.* ex hoc per triginta cuiusque anni dies electrū emanare dicit. Esse enim in mōtibus arbores aqua extātes,

(montes enim alluuntur aqua) quæ certo anni tempore lacrymas emittant, velut amygdalus, aut pinus, aut alia quæpiam arbor: (atque hoc per triginta potissimùm anni dies contingere) has autem lacrymas in fluuium cadentes cõcrescere. vocarique hanc arborem Indica lingua, siptachora, quod Græcis significet γλυκὺ, ἡδὺ, *id est, dulce, suaue.* atque Indos electrum inde colligere. Sed & fructum qui à quibusdam illarum arborum, velut à vitibus producatur, esse racemos, quorum acini nuces Põticas magnitudine æquent. His in montibus degere scribit homines caninum capùt habentes, qui agrestium animalium exuuiis amiciantur: & sermone nullo vtantur, sed latratum duntaxat more canum edant, cuius significatio perinde ac sermonis intelligatur. His dentes quàm canibus esse maiores: vngues caninis esse similes, nisi quòd lõgiores sint & rotundiores. Incolere autem mõtes vsque ad fluuium nomine Indum: atque esse atro colore. Hos, sicut & cæteros Indos cum quibus commercium habẽt, esse iustissimos. & hos quidem quæ ab illis dicantur intelligere, quum autem ipsi loqui nõ possint, latratu & manibus atque digitis, velut eos qui surdi ac muti sint, signa dare. Hos ab Indis Calystrios nominari, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, *id est capita canum habentes.* Addit, hanc nationem nõ pauciorum esse quàm centum viginti millium hominum. Ad illius autem fluminis fontes purpureum florẽ nasci, ex quo purpura tingatur nihilo Græca inferior, quin potius multo ea floridior. Ibi & animalia scarabei magnitudine nascuntur, minii ruborem, longissimos autem pedes habentia: quæ mollia sunt vt vermes. nascuntur autem hæc in arboribus quæ electrum ferunt, eorúmque fructum depascũtur & corrumpunt, vt phthires in Græcia vites corrumpere solent. Hæc animalia terentes Indi, puniceo colore saga & tunicas, & quicquid aliud volunt, inficiunt: sũntque hæ tinctura Persicis præstantiores. Hi Cynocephali in montibus habitantes, nullum artificium exercent,

A (ὕδατι γὰρ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥρα ἐστὶν ὅτε δάκρυα φέρει ὥσπερ ἀμυγδαλὴ, ἢ πίτυς, ἢ ἄλλό τι δένδρον· μάλιστα δὲ εἰς λ' ἡμέρας τῦ ἐνιαυτοῦ. εἶτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πήγνυται. τῷ δενδρέῳ δὲ τούτῳ ὄνομά ἐστιν Ἰνδιστὶ σιπταχόρα. Ἑλλωνιστὶ σημαίνει, γλυκὺ, ἡδύ. καὶ ἐκεῖθεν ⓐ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρειν δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχειν δὲ τὰς ῥῶγας ὥσπερ κέρυα τὰ Ποντικά. ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φησὶν αὐ-
B θρώπους βιοτεύειν κυνὸς ἔχοντας κεφαλήν. ἐσθῆτας δὲ φορεῖν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων. φωνὴν δὲ μὴ ἀφιέναι τοιαύτην, ἀλλ' ὠρύεσθαι ὥσπερ κύνες, καὶ οὕτως σημαίνειν αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχειν κυνὸς, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίως κυνῶν, μακροτέρους δὲ καὶ στρογγυλωτέρους. οἰκεῖν δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι, μέχρι τῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δέ εἰσι καὶ δίκαιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ οἷς ὁπτιμίζουσι. καὶ σημαίνουσι μὴν τὰ
C παρ' ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἑλλωνιστὶ Κυνοκέφαλοι. τὸ δὲ ἔθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. τῶνδε δὲ τὰς πηγὰς τούτου τοῦ ποταμοῦ ἐστὶ πεφυκὸς ἄνθος πορφυρεοειδὲς οὗ πορφύρα βάπτεται οὐδὲν ἥττων τῆς
D Ἑλλωνικῆς. ἀλλὰ καὶ πολὺ ἐρυθροτέρα. ὅτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία τὸ μέγεθος ὅσον καμήλους, ἐρυθρὰ ὥσπερ κινναβάρι. πό- 16
δας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ὅτι τῶν δένδρων τῶν τὸ ἤλεκτρον φερόντων· καὶ ⓚ καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ οἱ τοῖς Ἕλλησιν ⓐ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τείνοντες ⓐ Ἰνδοὶ, βάπτουσι τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βούλωνται· καὶ εἰσι βελτίω τῶν τῶνδε Πέρ-
E σας βαμμάτων. ὅτι ⓐ Κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται,

ἀπὸ θήρας

ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτά, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. πρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλά, καὶ αἶγας, καὶ ὄνους. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ σιφαχόου, ἀφ' οὗ τὸ ἤλεκτρον γλυκὺς γάρ. καὶ ξηραίνοντες αὐτοὺς, σωρεύδας συρράπτουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησι τὴν ἀσταφίδα. ⓓ δὲ Κυνοκέφαλοι σχεδίαν ποιησάμενοι, καὶ ὑπερθέντες, ἀπάγουσι φόρτον τοῦτον· καὶ τῆς πορφύρας τὸ αἷμα καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τοῦ ἠλέκτρου ξ καὶ σ' τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· καὶ ὅτῳ ὁ φοινίκιον βάπτεται τοῦ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἠλέκτρου χίλια πάλαιστα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα δὲ καταγόντες πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὴν τῶν θηρίων ἄγραν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ δεινοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. ἀπόλεμοι δ' εἰσὶ, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεύς, λ' μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τοσαύτας, πελτῶν δὲ, δώδεκα· καὶ ξίφη δὲ πεντακισμύρια. τούτοις τοῖς Κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διαιτῶνται. θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμβάνουσι· ταχὺ γὰρ τρέχουσι. λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ὅταν τὰ καταμήνια αὐταῖς ἔλθῃ, ἄλλοτε δ' οὔ. ⓓ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μόνον, ἀλλ' ὑγροῖς· ἀλείφονται. ἐλαίῳ δὲ χρίονται τρὶς τοῦ μηνὸς, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ σκυτίβονται δέρμασι. τὴν δὲ ἐσθῆτα ἔχουσιν οὐ δασεῖαν, ἀλλὰ φιλῶν τῶν μαλλημάτων, ὡς λεπτοτάτων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. ⓓ δὲ πλουσιώτατοι αὐτῶν λινᾶ φορέουσιν· οὗτοι δ' εἰσὶν ὀλίγοι. κλίνας δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ σιβάδας ποιοῦνται. ὅστις δ' αὐτῶν πλουσιώτατος νομίζεται εἶναι, ᾧ ἂν πλείστα πρόβατα ᾖ· ἡ δὲ ἄλλη οὐσία, ὡς ἁπλῆ. οὐρὰν δὲ ἔχουσι πάντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὸ τῶν ἰχίων, οἷον τῶν κυνῶν.

sed è venatu sibi victum comparant: & quæ occiderint animalia, ad solem torrẽt. Multas præterea oues, capras & asinos alunt. lac autem ouiũ & oxygala (*q.d. lac acidum*) illis est potus. Vescuntur autẽ & fructu siptachoræ *arboris suprà memoratæ*, è qua prouenit electrũ. est enim dulcis. Sed & illis arefactis (vt à Græcis vuæ arefiunt) sportas à se cõtextas implent, quas deinde ratibus impositas, vnà etiam cũ flore purgato ex quo purpureꝰ color conficitur, & cum electri ducentis sexaginta talentis, & totidem illius pharmaci quo ad punicei coloris tincturam vtũtur, & *aliis* * electri mille talentis, Indorum regi quotannis aduehunt. Sed & cæteris Indis merces huiusmodi aduehentes vendũt, ab illis viciſſim panes & farinã & ligneos amictus accipientes. Sed & gladios quibus ad ferarum venatum vtuntur, arcúsque & iacula illis vendunt. sunt enim & sagittarii & iaculatores peritissimi. Sunt autem inexpugnabiles, quòd montes altos & inacceſſos habitẽt. Munera autẽ illis quinto quoque anno rex donat, trecenta arcuum & totidem iaculorum millia, peltarum centum viginti millia, gladiorum quinquaginta millia. His Cynocephalis nullæ sunt domus, sed in speluncis habitant. Quas autem feras inter venandum sagitta vel iaculo petierint, eas perſequẽtes assequuntur. veloces enim sunt ad cursum. Earum vxores semel duntaxat in mẽse se lauant, quũ menstrua aduenerunt, aliâs nũquam. At viri se non lauant, sed manus duntaxat abluunt. Sed ter in mense oleo se vngũt quod è lacte conficitur, & se pellibus abstergunt. Vestem autem villosam non gestãt, sed villis carẽtia masthlemata quamtenuissima ipsi pariter & eorum vxores induũt. At qui sunt inter eos ditissimi, lineo amictu vtuntur. hi autem sunt pauci. Lectorũ nullus est apud eos vsus, sed toris extẽporaneis vtũtur. Is verò inter eos ditissimꝰ habetur cui maxima fuerit ouiũ copia. Caudã autẽ habẽt omnes viri & mulieres, supra nates, canũ more:

ſed maiorem magiſque piloſam. Coeunt cum fœminis quadrupedes, canum ritu, alióque modo coire turpe cenſent. Sunt autem iuſti, & vitæ, præ quibuſuis hominibus, longiſſimæ. centum enim & ſeptuaginta, nonnulli & ducentos viuũt annos. Vltra hos autem alios habitare dicit ſupra fluuii fontes: qui nigri ſint, ſicut & cæteri Indi: otioſique degant, ac neque frumentum edant, neque aquam bibant: ſed magnam boum, caprarum, ouium copiã alant, eorúmque lac potent, ac nihil aliud. Apud illos quum in lucem prodeunt infantes, ſedem perforatam non habent, neque cacant: ſed nates quidem habẽt, at foramen interiectum non eſt. quo fit vt non cacent, ſed caſeoſum quiddam meiant, non valde craſſum tamen, ſed fæculentum. Quum autem manè lac biberũt, & meridie ad eius potum reuertuntur, dulcem quandam apud eos radicem eſſe aiunt quæ lac in eorum ventre coagulari non ſinat. Huius igitur eſu vomitũ veſperi prouocant, omniáque facilè euomũt. Aſinos ſylueſtres habet India equis pares, quoſdam & maiores: quibus caput purpureũ, oculi cærulei, reliquum corpus eſt album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, cuius inferior verſus frontem pars duorum palmorũ ſpatio ſit candidiſſima: at ſuperior quæ in acutũ tendit, punicea ſit, ſummum ruborem adiunctum habens: pars autem media, ſit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec ſpaſmo nec ſacro morbo corripiuntur: ſed nec venena vllam in eos vim habent, ſi modò vel antequã illa hauriãt, vel, poſtquã hauſerint, aquam aut vinũ aut aliud quippiam ex illis poculis bibant. Ac cæteri quidem aſini & manſueti & ſylueſtres cæteráque ſolidipeda animantia & talis & felle in iecore carẽt: at hi & talum & fel in iecore habent: & quidem talũ omnium quos mihi videre contigit pulcherrimum, bouis talo & ſpecie & magnitudine ſimilẽ, perinde grauem ac plumbum,

A μείζονα δὲ καὶ δασυτέραν. καὶ μίσγονται ταῖς γυναιξὶ τετραποδιστί, ὥσπερ ④ κύνες· ἄλλως δὲ μιγλῶσαι, αἰδοῖς ἔστιν αἰσχρόν. δίκαιοι δέ εἰσι καὶ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων. ζῶσι γὰρ ἔτη ρ' καὶ ο', ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ σ'. ὑπὲρ δὲ τούτους, ἑτέρους φασὶ βιοτεύειν, ἄνω τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ· οὗτοι δὲ οἱ ἀνθρωποι, μέλανες μέν εἰσιν, ὥσπερ καὶ ④ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ. παρέχεται δὲ πολλὰ κέφοσι, καὶ βοῦς καὶ αἶγας καὶ
B ὄις· πίνουσι δὲ ὃ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ γένηται τινὶ αὐτῶν παιδίον, ὃ τέτρηται τὴν πυέλω, οὐδὲ ἀποπατεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία ἔχει, ὃ δὲ πρῆμα συμπέφυκε. δὶς ἀποπατοῦσι μέν οὐ, οὐρεῖν δὲ ὥσπερ τυγχάνουσι φασὶν οὐ πάνυ παχύ, ἀλλὰ θολερόν. ἐπὰν δὲ πρωΐ πίωσι τὸ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡμέρας αὖθις πιόντες, ῥίζαν φασὶ πρὸ αὐτοῖς
C γλυκεῖαν, ἥτις οὐκ ἐᾷ τὸ γάλα πήγνυσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ. ταύτην οὖν πρωΐτατα, εἰς ἑσπέραν ἔμετον ποιούμενοι, καὶ ἐξεμοῦσιν ἅπαντα ῥᾳδίως. ὅτι εἰσὶν ὄνοι ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἴσοι ἵπποις, καὶ μείζους. λευκὴ δέ ἐστι τὸ σῶμα, πλὴν κεφαλῆς πορφυρᾶς, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας δὲ ἔχουσιν ἐν τῷ μετώπῳ, ἐνὸς πήχεως τὸ 17
μέγεθος. καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον σπιθαμὴν δύο παλαιστὰς ἀπὸ τοῦ μετώπου, πάνυ λευκόν· τὸ δὲ ἐπάνω ὀξύ· ἔστι τοῦ
D κέρατος· τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν πάνυ· τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τῷ μέσῳ, μέλαν. ἐκ τούτων ④ πίνοντες (κατασκευάζουσι γὰρ ἐκπώματα) ἀσφαλῶς, φασὶν, οὐ λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ. ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὔτ' ἂν πρόπιωσιν, οὔτ' ἂν τῷ φαρμάκῳ ὕστερον πίωσιν ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλο τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. ④ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἥμεροι καὶ ἄγριοι, καὶ τὰ ἄλλα μήκυνα
E θηρία πάντα ἀστραγάλους οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ χολὴν ὑπὸ τοῦ ἥπατος· οὗτοι δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ὑπὸ τοῦ ἥπατος ἔχουσι. ⑭ δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστον ὧν ἐγὼ εἶδον, οἷόνπερ βοὸς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος·

τὴν δὲ χρόαν, ὥσπερ κιννάβαρι, καὶ ἐμφὺς βάθος. Ταχύτατον δέ ἐστι ζῷον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον· οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππος, οὔτε ἄλλο ὁτιοῦν διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται δὲ, βέλτιον βραδύτερον· ὅσον δ' ἂν πλέονα χρόνον τρέχῃ, συντείνεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον τρέχει. ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῷον τοῦτο· ὅταν δὲ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα προσάγωσιν ὅτι τὴν βοτάνην, καὶ ὑπὸ ἱππασίας πολλῆς προσληφθῶσιν, οὐ βουλόμενοι φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους, ἀλλὰ μάχονται καὶ κέρασι καὶ λακτίσμασι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν· ἁλίσκονται δὲ καὶ αὐτοὶ, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι. ζῶντας γὰρ οὐκ ἄν λάβοις. τὰ δὲ κρέα, ἁβρὰ τὴν πικρότητα, ἄβρωτά ἐστιν· ἡρεύνηται δὲ τῶν κεράτων καὶ τῶν ἀστραγάλων ἕνεκεν. Ὅτι ἐν τῷ ποταμῷ τῷ Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, τὸ μὲν εἶδος, οἷον περ ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι, τὸ δὲ μῆκος, πήχεων ἑπτά· καὶ μείζους δὲ καὶ ἐλάττους. τὸ δὲ πάχος δεκαετέα παῖδα μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαβεῖν. ἔχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω· καὶ ὅ, τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι· καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐν τῇ ἰλύϊ τοῦ ποταμοῦ διατρῶνται, τῇ δὲ νυκτὶ ἐξέρχονται. καὶ τούτων ὃς ἂν συντύχῃ ἢ ἐν τῇ γῇ βοῒ ἢ καμήλῳ, ἢ ἵππῳ, συλλαβὼν ἕλκει εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πρῶτα κατεσθίει, πλὴν τῆς κοιλίας. ἀγρεύεται δὲ ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἔριφον ἢ ἄρνα συνδησάντων τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ἁλύσεσι σιδηραῖς συναρμοσάντων. ἀγρεύσαντες δὲ, τριάκοντα ἡμέρας χρεμῶσιν αὐτὸν, καὶ ἀγλεῖα ὑποτιθέασι· καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ ὅσον δέκα κοτύλας Ἀττικὰς ὁ πλῆθος. ὅταν δὲ προέλθωσιν αἱ τριάκοντα ἡμέραι, ἀποῤῥίπτουσι τὸν σκώληκα, καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλισάμενοι, ἄγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῷ Ἰνδῶν· ἄλλῳ δὲ οὐκ ἔξεστιν ἐξ αὐτοῦ ἔχειν. τοῦτο δὲ ἔλαιον ἐφ' ᾧ ἂν ὅτι χυθῇ, ἀναίθεται, καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα· καὶ ἄλλως οὐ σβέννυται εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ.

Ὅτι ἐστὶ δένδρα ἐν Ἰνδοῖς ὑψηλὰ ὥσπερ κέδρος ἢ κυπάρισσος, τὰ δὲ φύλλα ὥσπερ

minii colorem non in ſuperficie tantùm, ſed & interius habentē. Eſt autem & velociſſimus & ſtrenuiſſimus: eúmque nec equus nec aliud animal perſequens aſſequi poteſt. Et initio quidem remiſſius currit: quo autē diutius cucurrerit, miro quodam modo concitatior fertur, eiúſque magis & magis velox eſt curſus. Hac autem arte ſola poteſt à venatoribus capi: Quum illi ſuos catulos ad paſcua eduxerint, à multo equitatu circumdantur. nolentes autem relictis catulis fugam capere, cornib⁹ calcibúſq; & morſibus pugnant, multóſque & equos & viros interficiunt: ſed tādem & ipſi ſagittis & iaculis cōfoſſi ab illis capiuntur. vīuos enim capere nullo modo queas. Eorum verò carnes propter amaritiem eſculentæ nō ſunt. atque adeo nō propter aliud quàm propter cornua & talos hoc animal venātur. In flumine Indico vermis naſcitur ſpecie quidē eum qui innaſci ficui ſolet refers, ſeptem autē cubitorum longitudinem, alius maiorem, alius minorem habēs: craſſitudinem verò talem vt eum puer annos decem natus vix vlnis amplecti poſſit. Duo ſunt illi dentes, vnus ſuprà, alter infrá. his dentibus quicquid prehenderit, deglutit. Et interdiu quidem in limo fluminis commoratur, at noctu egreditur: egreſſus autem, quemcunque obuium bouem aut camelum momorderit, ad fluuiū trahit, totúmque, præter ventrē, deuorat. Capitur grandi hamo, cui hœdum aut agnum ferreis catenis alligauerint. Vbi ceperunt, per triginta dies ſuſpēſum, vaſis ſuppoſitis, relinquunt: intra quod tempus ex eo diſtillāt quæ decē cotylas Atticas implere poſſint. Elapſis triginta diebus, ipſū vermem abiiciūt: oleum autem, adhibitis cuſtodibus, ad ſolū Indorum regem mittunt. alii enim id habere non licet. Oleum hoc id cui ſuperfuſum fuerit accēdit, & ligna pariter animaliáque cōburit: ſolôque luto, & eo quidem craſſo, extingui poteſt.

Habent Indi arbores cedro aut cupreſſo proceritate pares, quarum folia

palmæ foliis paulo latiora, alioqui ſunt ſimilia, & axillis carent. Florem qualē laurus mas emittunt, ſed fructum nullum ferūt. Nomen illis eſt Indicū, carpion: Græcum, myrorhoda. Sunt autem raræ. Ex illis olei guttæ diſtillant, quas lana arbori impreſſa excipiētes, in lapideos alabaſtros, illam exprimendo, infundunt. Eſt autem id ſubrubrum & craſſiuſculum, adeóque fragrans vt ad quinque ſtadia eius odor perueniat. Soli autem regi eiúſque propinquis id poſſidere conceditur. Ex eo rex Indiæ ad Perſarum regem miſit: ſéque Cteſias id vidiſſe & odorem qui nec dici nec cuiquā alii aſſimilari poſſit, ſe percepiſſe narrat. Caſeú & vinum omnium ſuauiſſimum illos habere, ſe expertū ſcire, (quippe qui vſus ſit) commemorat. Fons eſt apud Indos, quadratæ formæ, circuitu circiter quinque vlnas habente, cuius aqua eſt intra petram, quæ, antequam ad ipſam aquam perueniatur, trium cubitorum, ſub aqua trium vlnarum altitudinem habeat. In ea ſpectatiſimi quique Indorum cum liberis & vxoribus ſe lauāt. In eadē natauri ſe in pedes proiiciunt, quum autem in eam inſilierint, eos ſurſum attollit aqua. Nec verò ſolos homines ſurſum attollit, ſed quoduis animal, ſiue viuum ſiue mortuum, in terram expellit: atque adeo quæcunque in eam coniiciuntur, præter ferrum, argētum, aurum & æs. hæc enim in fūdum demittit. Eſt autem eius aqua perfrigida, & potu ſuauis: quæ magnum ſtrepitum edit, non ſecus ac quæ in lebete feruefit aqua. Sed & vitiligini & ſcabiei medetur. Hæc Indico ſermone βαλλάδη· Græco ὠφελίμη, *id eſt, vtilis*, vocatur. In iis Indiæ montibus ex quibus eorū calamus prouenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorū vxores ſemel duntaxat in vita pariunt: habéntque earum fœtus dentes ſupernè pariter & infernè valde pulchros: necnō vniuerſis tam fœminis quàm maribus & capitis & ſuperciliorū pili iā inde à natiuitate ſunt cani. Vnuſquiſque certè eorum vſque ad trigeſimum ætatis annū albos

A φοίνιξ, ὀλίγον πλατύτερα. καὶ μαχαλίδας οὐκ ἔχει. αἵθριαι δὲ ὥσπερ ἡ ἄρσην δάφνη, καρπὸν δ' οὐκ ἔχει. ὀνομάζεται δὲ Ἰνδιστὶ μὺ, κάρπιον, Ἑλλήνισι δὲ μυρρόδα. ἔστι δὲ σπάνια. ῥέουσι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐλαίου σταγόνες, οἷς ἐρίῳ ἀναψῶντες ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ τὸ μὺ χρῶμα, ἀτέμως ἐρυθρὸν καὶ ἐπόπαχυ, ὀζῇ δὲ πόρρωθεν ἥδιστον. ὀζὴν δὲ φασιν αὐτὸ καὶ ἐπὶ πέντε σταδίους.

B μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητὸν ἐστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ ἐξ αὐτοῦ ὁ Ἰνδῶν τῷ Περσῶν βασιλεῖ. καὶ φησιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφρανθῆναι ὀσμῆς οἵας οὔτε εἰπεῖν ἰσχύει, οὔτε εἰκάσαι. ὅτι δὲ καὶ τὸν οἶνον πρώτων φησὶ γλυκύτατον, ὡς αὐτὸς (φησὶ) φαγών, μαθὼν πείρᾳ ἔμαθεν. ὅτι κρήνη ἐν Ἰνδοῖς (φησὶν) ὅσον πέντε ὀργυιῶν ἡ περίμετρος, τετράγωνος δέ· ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ. βάθος δὲ ἓξ μέχρι τοῦ ὕ-

C δατος, τριῶν πηχῶν· τὸ δὲ καθ' ὕδατος, τριῶν ὀργυιῶν. λούονται δὲ ἐν αὐτῇ οἱ ἐπισημότατοι τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δέ, ὅταν πόδας ῥίψαντες ἑαυτούς. ὅταν δὲ εἰσπηδῶσιν, οὐκ ἀλλ' αὐτοῖς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀνθρώπους δὲ μόνον ἀναρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν ᾖ ζῷον, ἐκείνη εἰς τὸ ξηρόν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός. καὶ ἁπλῶς, πρῶτα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλίνθου σιδήρου καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ

D καὶ χαλκοῦ· ταῦτα γὰρ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρόν, καὶ ἡδὺ πιεῖν· ψόφον δὲ πολὺν μέγαν, ὥσπερ ὕδωρ ζέον ἐκ λέβητος. καθαίρει γὰρ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀλφοὺς καὶ φωνειῶντας. καλεῖται δὲ Ἰνδιστὶ βαλλάδη, Ἑλλήνισι δὲ ὠφελίμη. εἶναι δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, ἄνθρωποι· τὸ πλῆθος αὐτῶν ἄγει δὲ τριῶν μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ· δὲ τὰ τίκτόμενα ὀδόντας

E ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω παῖδα καλούς. δὲ τὰς τρίχας τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς ὀφρύσι, πολιὰς ἔχει πρῶτα ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ γήλεα δὲ τὰ ἀρρένα. μέχρι μὺν οὖν τριάκοντα ἐτῶν λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων

18

ἐκείνων ταῖς τρίχας δι' ὅλου τοῦ σώματος· ἀρ- A per totum corpus habet pilos: χονται δὲ ἐκ ῥίζης μελαίνεσθαι· ἐξήκοντα δὲ ἐτῶν γηρῶσιν, ἔστιν ἰδεῖν αὐτοῖς πάσας ἐχούσας μελαίνας. ἔχουσι δὲ οὗτοι οἱ αὐθέφται ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἐφ' ἑκατέρᾳ χειρὶ, ὡσαύτως ἀνὰ ὀκτὼ καὶ ὀπὶ τοῖς ποσὶ, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμικαὶ, καὶ βασιλεῖ τῷ Ἰνδῶν ἕπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτα φησὶ τηλίκα εἶναι, ὥστε τοὺς βραχίονας αὐτῶν ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὅπισθεν ἀντὶ γνάθου ἅπαντα συγκαλύπτειν. ὃ δὲ οἷς ὃ ἕτερον τὸ ἑτέρου θηλάνει. B inde nigrescere incipiunt, adeo vt quum sexagesimum attigerũt, nulli illis pili nisi nigri cõspiciantur. Sunt iisdem & viris & mulieribus octoni in vtraque manu & vtroque pede digiti. Sũt autem bellicosissimi, & Indorũ regem sequuntur ex his sagittariorum quinque millia, necnon iaculatores. Aures autem illis tãtæ magnitudinis esse dicit vt eorum brachia ad cubitos vsque & ponè totos humeros operiant. esse autem illas contiguas.

Ταῦτα γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει παληθέστατα γράφειν· ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ γοῦν τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν, ἵνα μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις ἄπιστα συγγράφειν.

Hæc quæ fabulis similia sunt, Ctesias scribens, se verissima scribere ait, & quorum vel ipse testis sit oculatus, vel quæ à testibus oculatis acceperit. Multa autem his mirabiliora se prætermisisse, ne, qui ea non vidissent, scribere ipsum quæ fidem non mererentur, existimarent.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ τοῦ αὐτοῦ Κτησίου Περσικῶν.

EX IISDEM eiusdem Ctesiæ Persicis scriptis.

Παρὰ τῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ ἀ τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Apud Xenophontem libro I, de expeditione Cyri:

ΣΥΝ τούτοις δὲ ὢν [ὁ Κῦρος] καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον τῖφος· καὶ οὐθεὶς σχὴν ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπών, ὁρῶ τὸν ἄνδρα, ἵετο ἐπ' αὐτόν. καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ πατάσσει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός· καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐν τούτῳ μαχόμενοι ὑπὲρ βασιλέως καὶ Κῦρος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν, ἐκατέρωθεν, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν) Κῦρος δὲ, αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. C VVM *Cyrus* vnà cũ his esset, regem & globũ qui illum circumstabat cõspicatur. Ac sta tim continere se non potuit: sed hæc loquutus, Video hominem, in eum inuadit, & infesta hasta per loricam pectus verberat: vt refert Ctesias medicus, qui & vulnus illud se curasse dicit. Dũ autem *regem* fert, in eum nescio D quis tragulã magno impetu iaculatur, & sub oculo vulnerat. Hîc pugnantibus rege & Cyro, illísque qui circa ipsos erant, quã multi quidem ceciderint eorum qui regẽ circumstabant, Ctesias cõmemorat. (apud illum enim erat) Cyrus autem, & ipse occubuit, & octo, fortissimi eorum qui latus eius cingebant, super illo iacebant.

APVD PLVTARCHVM, in Artoxerxis vita.

ΑΠΑΡΑ ΤΩ ΠΛΟΥΤΑΡΧΩ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξου βίῳ.

Cteſiæ narratio, vt breuibus multa perſtringã, huiuſcemodi eſt.

Η δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ὀπτεμόντι πολλὰ, σιωτόμως ἀπαγγεῖλαι, τοιαύτη τις ἐστί.

CYRVS, trucidato Artagerſe, equum in regem permiſit, & hic in illum, ſilétio vterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec ſauciauit eum: rex miſſa lancea à Cyro aberrauit, Tiſſaphernem autem fidũ Cyro & fortem virum percuſſit atque interemit. Cyrus intorto per loricã regis iaculo, vulnus pectori illius ingeſſit duos digitos altũ. vnde ille ict⁹ vi defluxit ex equo ad terrã. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex aſſurgẽs cum paucis (inter quos fuit Cteſias) tumulum vicinum cepit, vbi tenuit ſe quietum. Cyrũ inter hoſtes volitantem equus ferox longè abſtulit: nec tenebris iam cognoſcebatur ab hoſtibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autẽ victoria, ardoríſque & fiduciæ plenus per medios vehebatur hoſtes, clamans, Cedite miſeri. Dũ hoc identidem lingua Perſica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quum tiara capiti eius defluxiſſet, prætercurrens adoleſcẽs Perſes (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo ſecundum oculum ferit, inſcius qui ſit. Eructanti vim ſanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & ſopore collabitur. Equus fugiens oberrabat: ſtratũ equi prolapſũ capit comes illius qui Cyrum percuſſit, ſanguine redundans. Cyrum ex plaga ægrè tãdẽ colligentem ſe, aſſiſtentes eunuchi pauci alteri equo impoſuere, quò eriperent eum. Quem equitandi impotentem, pedibúſque connitentem ire, ſuſtinentes ducebant: corpore quidem ob vulnus in capite acceptum grauem ceſpitãtémque, ſed victoré arbitrantẽ ſe, quòd fugiẽtes audirent,

Κῦρος, ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλασεν εἰς αὐτὸν βασιλέα ⟨ϗ⟩ ἵππων, ⟨ϗ⟩ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σιωπῇ. φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωσε. βασιλεὺς δὲ, ἀφεὶς τὸ δόρυ, Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τισσαφέρνην δὲ, πιστὸν ἄνδρα Κύρῳ καὶ γενναῖον, ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δ' ἐπ' αὐτὸν ἐξαναστήσας ἀφ' ἁρμαμάξης, ἔτρωσε τὸ ἧπαρ, ὅσον σὺν δύναι δύο δακτύλοις τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. Φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν, ἀναβὰς μετ' ὀλίγων (ἐν οἷς καὶ Κτησίας ἦν) λόφον τινὰ πλησίον καταλαβών, ἡσύχαζε. Κῦρον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐνθλούμενον ὁ ἵππος ἐξέφερεν ὑπὸ θυμοῦ μακρὰ, ἤδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ὑπὸ τῶν φίλων. ἐπαιρόμενος δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μεστὸς ὢν ὁρμῆς καὶ θράσους, διεξήλαυνε βοῶν, Ἐξίσασθε πενιχροί. τοῦτο δὲ Περσισὶ πολλάκις αὐτῶν βοώντος, ⟨ϗ⟩ μὲν ἐξίσαντο, προσκυνοῦντες· ἀποπίπτει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιάρα τοῦ Κύρου, καὶ προσπεσὼν νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει τὸν χρόταφον αὐτοῦ πρὸς τὸν ὀφθαλμόν· ἀγνοῶν ὅστις ἐστίν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ βάλλοντος ἐκκαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καρωθεὶς ὁ Κῦρος ἔπεσε. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπεκφυγὼν ἐπλάζετο· τὸν δ' ἐφίππιον πῶλον ἀπορρύεντα λαμβάνει τοῦ τὸν Κῦρον βαλόντος ἀκόλουθος, αἵματος πεπλεω. τὸν δὲ Κῦρον ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μόλις, βουκόλοι τινὲς παόντες ὀλίγοι ἐπεχείρησαν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναβιβάσαι, καὶ σώζειν· ἀδυνάτως δ' ἔχοντα, καὶ δι' αὐτὸ προσθυμούμενον βαδίζειν, ὑποληφθέντες ἦγον· τῷ σώματι καρηβαροῦντα καὶ σφυγμόμενον, οἰόμενον δὲ νικᾶν· ἀκούοντα τῶν φευγόντων

ἀναβοωμένων Κύρον βασιλέα, καὶ φείδεσθαι δεομένων. ὁ δὲ τούτῳ, Καύνιοι τινὲς ἄνθρωποι κακόβιοι καὶ ἄποροι, καὶ ταπεινῶν ὑπουργημάτων ἕνεκα τῇ τοῦ βασιλέως στρατιᾷ παρακολουθοῦντες, ἔτυχον σὺν αὐτοῖς μιγέντες, ὡς φίλοι, τοῖς περὶ τὸν Κύρον. ὡς δὲ μόλις σὺν εἴδον τὰ περιφανῆ φοινικᾶ, (λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἀπάντων) ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. εἰς οὖν ἐκείνων ἐνόλμησεν ἀγνοῶν ὄπισθεν βαλεῖν τὸν Κύρον ἀκοντίῳ. τῆς δὲ περὶ τὸν ἰγνύαν φλεβὸς ἀναῤῥαγείσης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα πατάξας τινὶ λίθῳ τὸν τετρωμένον κρόταφον, καὶ ἀποθνήσκει.

Cyrũ regẽ alta voce appellantes, atque vt parceret ipsis orantes. Interea Caunii quidã homines, tenues inopésque, qui humilium ministeriorum gratia regis castra sequebantur; confusi fortè vt amici fuêre cũ illis qui circa Cyrum erant. hi vt tandem punicea sagula eorum aduertere, (quum regii haberent omnes candida) intellexerunt hostes esse. Ita vnus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saũcium ad saxum offendit: vnde animam exhalauit.

ΓΑΡΑ ΤΩΙ ΑΥΤΩΙ Πλουτάρχῳ, ὀλίγῳ ὕστερον,

ΕΞΕΔΗΛΑΚΕΙ δὲ [ὁ Ἀρτοξέρξης] (ὡς ὁ Κτησίας φησὶν) ὅτι τὴν μάχην, τεσσαράκοντα μυριάσιν. ὁ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ Ξενοφῶντα, πολὺ πλείονας ἡγεῖσθαι λέγουσι τοὺς μεμαχημένους. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας, ἑπτακισχιλίους ἀνενεγκεῖν φησὶ τοὺς περὶ Ἀρτοξέρξην· αὐτὸς δὲ δισμυρίων οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς νεκρούς. ταῦτα μὲν οὖν ἔχει διαμφισβήτησιν. ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, τὸ περιφθεῖναι φάναι τοὺς τοῦ Ἕλληνας αὐτὸν, μετὰ Φαύλλου τοῦ Ζακυνθίου καὶ τινῶν ἄλλων. ὁ γὰρ Ξενοφῶν ἠπίσατο σὺν αὐτῷ στρατεύοντα βασιλεῖ Κτησίαν. μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντετυχὼς δῆλός ἐστιν. οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντα, καὶ λόγων τοσούτων ἑρμηνέα γενόμενον, παρῆκεν ἀνώνυμον, Φαύλλον δὲ καὶ Ζακύνθιον ὠνόμαζεν· ἀλλὰ δαιμονίως ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὤν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας ἐν τῇ διηγήσει χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς γενόμενος, πολλὰ καὶ καλὰ μεμνῆσθαι Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος.

APVD EVNDEM Plutarchum, paulo pòst,

EDVXERAT autẽ *Artoxerxes* (vt Ctesias autor est) in aciẽ quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui conflixêre memorant. Inito cæsorũ numero Ctesias nouem millia capitũ relata perhibet ad Artoxerxem: sibi verò non minus x x millia visos qui cecidérant. Verùm hæc in controuersia fuere. Illud verò iam Ctesiæ nobile est mendaciũ, qui se cum Zacynthio Phayllo & quibusdã aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Ctesiam. Siquidem meminit eius, & constat hosce libros eum voluisse. Quare nuntium eum & tantæ legationis interpretem nõ præteriisse tacitũ: at Phaylli Zacynthii mentionẽ feciisse. Sed mirè scilicet ambitiosus Ctesias, nec secius Laconum & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas sibi ipse attribuit partes: in quibus quum est, multa & præclara de Clearcho commemorat & de Lacedæmone.

APVD EVNDEM Plutarchum, in eadem vita,

POST QVAM autē Clearchum aliosque duces interposito iureiurando circumuenit Tissaphernes, cōprehensosque & vinculis astrictos ad regem misit: rogatum refert se à Clearcho Ctesias vt pectinis copiā sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatúmque pectinis vsu, & annulum suum amicitiæ mutuę ad necessarios & familiares Lacedæmone suos insigne sibi dedisse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuersa & consumpta, pauca verò ex illis relicta Clearcho. Cui rei etiam refert se remedium Ctesias adhibuisse, effecisséque vt copiosiora mitterentur Clearcho, ac militibus seorsim præberentur alia: atque hæc subministrasse & suppeditasse ex beneficio & sententia Parysatidis. Quum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria perna, orasse ipsum Clearchum ac subiecisse, modicum pugionē vt in carnem conditum clàm sibi mitteret, neque sineret vt regis fata sua paterent atrocitati: cæterùm abnuisse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate iureiurando annuisse: verùm impulsu inde Statiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendisse Parysatidem insidias, virúsque ei concinnasse. Verùm parum probabilia affert, & coniuncta cum absurda causa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitauisse Parysatidē Clearchi gratia, sustinentem iustam regis cōiugem liberorúmque consortē ad regnum educatorum necare. Cæterùm nō obscurè exaggerat hæc ad Clearchi commendandā memoriam. Etenim attexit hoc quoq; duces obtrúcatos cæteros fuisse à canib⁹ & alitib⁹ laniatos: Clearchi cadaueri venti procellā cumulū terræ excitasse atque iniecisse corpori, idque contexisse.

ΠΑΡΑ ΤΩ ΑΥΤΩ Πλουτάρχω, ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ,

Ἐπεὶ ὁ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς Τισσαφέρνης ἐξαπάτησεν καὶ προσεπόησεν ὅρκων ἡμομόνων, & συλλαβὼν αἰσχίστοις δεσμοῖς ἐπέστειλεν ἐν πέδαις δεδεμένους, δεηθῆναι φησὶν αὐτὸν τὴν Κλέαρχον ὁ Κτησίας ὅπως κτενὸς ἐπορήσειε. τυχόντα δὲ, καὶ τημελήσαντα τῆς κεφαλῆς, ἡδῆναί τε τῇ χρείᾳ, καὶ τὸν δακτύλιον αὐτῷ δοῦναι, σύμβολον φιλίας τοῖς ἐν Λακεδαίμονι συγγενεῖς καὶ οἰκείοις. ἦν δὲ γλυφὴ ἐν τῇ σφραγῖδι Καρυατίδες ὀρχουμένας. τὰ δὲ πεμπόμενα σιτία τῷ Κλεάρχῳ τοῖς συνδεδεμένοις στρατιώτας ἀφαιρεῖσθαι καὶ κατεσθίειν, ὀλίγα τῷ Κλεάρχῳ διδόντας ἀπ' αὐτῶν. ἰᾶσθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τῷ Κλεάρχῳ πέμπεσθαι Παρυσατίδος, ἰδίᾳ δὲ ἑτέρᾳ τῆς στρατιώτας δίδοσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὑποσυρήσας καὶ παρασχεῖν, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσατίδος. πεμπομένῳ δὲ καθ' ἡμέραν τῷ Κλεάρχῳ κωλικὸς ὑπὸ τοῖς σιτίοις, τὸν Δαιμόνιον αὐτὸν καὶ διδάσκειν ὡς χρὴ μικρὸν εἰς τὸ κρέας ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποκρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ παρεῖσθαι ἐν τῇ βασιλέως ὠμότητι τὸ τέλος αὐτῷ γνώριμον. αὐτὸν γὰρ φοβούμενον μὴ ἐθελῆσαι. βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ παραχρῆμα μὴ κτεῖναι τὸν Κλέαρχον, ὁμολογήσαι καὶ ὀμόσαι. πεισθέντα δὲ αὖθις ὑπὸ τῆς Στατείρας ἀποκτεῖναι πλὴν Μένωνος. ἐκ δὲ τούτου τὴν Παρύσατιν βουλεύσαι τῇ Στατείρᾳ, καὶ συσκευάσασθαι τὴν φαρμακείαν καθ' αὐτῆς. οὐκ εἰκότα λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλογίαν ἔχοντα τῆς αἰτίας, εἰ δηνὸν ἔργον οὕτως ἐδρασε καὶ παρεκινδύνευσεν ἡ Παρύσατις, ἵνα Κλέαρχον ἀνέλῃ τολμήσασα τὴν γυναῖκα τοῦ βασιλέως γυναῖκα, καὶ τέκνων κοινωνὸν ὄντα βασιλείας προφόμων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἄδηλον ὡς ὑποπλάττεται τῇ Κλεάρχου μνήμῃ. καὶ γὰρ ἀναιρεθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ κυνῶν ἁρπαγῆναι καὶ ὀρνέων· τοῦ δὲ Κλεάρχου νεκρῷ θύελλαν ἀνέμου γῆν πολλὴν φέρουσαν ἐπιχωσαι, καὶ ἐπικρύψαι τὸ σῶμα.

Φοινίκων δέ τινων ἀφαπαρέντων, ὀλίγῳ χρόνῳ θαυμαστὸν ἄλσος ἀναφῦναι, καὶ κατασκιάσαι τὸν τόπον. ὥστε καὶ βασιλεῖ σφόδρα μεταμέλειν, ὡς ἄνδρα θεοῖς φίλον αἰτηκότι Κλέαρχον. ἡ μὲν οὖν Παρύσατις, μίσους τε παρὰ τῆς Στατείρας ἐξ ἀρχῆς ὑποκειμένου καὶ ζηλοτυπίας, ὁρῶσα τὸν μὲν αὐτῆς δυνάμιν, ἀδούλωτον βασιλέως καὶ τιμῶντος οὖσαν, τὸν δ' ἐκείνης, ἔρωτι καὶ πίστει βέβαιον καὶ ἰσχυράν, ἐπεβούλευσεν, ὑπὲρ τῶν μεγίστων, ὡς ᾤετο, παραβαλλομένη. θεραπαινίδα εἶχε πιστὴν καὶ δυναμένην παρ' αὐτῇ μέγιστον, ὄνομα Γίγιν. ταύτην ὁ μὲν Δείνων ὑπουργεῖσθαι τῇ φαρμακείᾳ φησί, συγγνώμην δὲ μόνον ἄκουσαν ὁ Κτησίας. τὸν δὲ δόντα τὸ φάρμακον αὐτῇ μὲν ὀνομάζει Βελιτάραν, ὁ δὲ Δείνων, Μελάντην. ἐκ δὲ τῆς παρούσης ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμενοι πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλοις, ὅμως τὰς δεδιέναι καὶ φυλάττεσθαι, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐχρῶντο. γίνεται δὲ μικρὸν ὄρνιθιον, ᾧ παχυπώματος οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ὅλον λιπαρὲς πιμελῆς τὰ ἐντός· ᾧ καὶ νομίζουσιν ἀέρι καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῷον. ὀνομάζεται δὲ ῥιωτάκης. τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι κεχρισμένῃ θατέρῳ τῷ φαρμάκῳ κατὰ θάτερα τὸν Παρύσατιν διαφθεῖραι, ἑκμάξαι τὰς ἑτέρᾳ μέρει τὸ φάρμακον. καὶ τὸν μὲν ἀχρεῖον καὶ καθαρὸν εἰς τὸ σῶμα βαλεῖν αὐτῷ ἐαθέντι, δοῦναι δὲ τῇ Στατείρᾳ τὸ πεφαρμαγμένον. ὁ δὲ Δείνων, οὐ τὸν Παρύσατιν, ἀλλὰ Μελάντην, τέμνοντα τὰς μαχαιρίᾳ τὰ φαρμακώδη τῶν κρεῶν, πιθέναι κατὰ τὸν Στατείραν. ἀποθνήσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ ἀσφαγμῶν, αὐτή τε συνηδάνετο τὸ κακόν, καὶ βασιλεῖ προὔφερεν ὑποψίαν κατὰ τῆς μητρός, εἰδότι δὲ ἠπιώδης αὐτῆς καὶ δυσμείλικτον. ὅθεν οὐδὲν ὅτι τὸν ζήτησιν ὁρμήσας, τοὺς μὲν ὑπηρέτας καὶ παραπεζοκόμους τῆς μητρὸς συνέλαβε καὶ κατέτρεβλωσε· τὴν δὲ Γίγιν ἡ Παρύσατις πολὺν χρόνον εἶχεν οἴκοι μετ' αὐτῆς, καὶ βασιλέως ἐξαιτουμένου, οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ' ὕστερον αὐτῆς δεηθείσης εἰς τὸν οἶκον ἀφεθῆναι νυκτός, αὖθις μὲν λόγον ὑφεῖς συνήρπασε, καὶ κατέγνω θανάτου.

quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuisse ac locum eum inūbrasse. itaque magna ductum pœnitentia regem, quòd virum diis charum peremisset Clearchum. Paryſatis ergo, quum odium iam inueteratum atque æmulationem concepisset in Statiram, cernens potentiam ſuam à rege ſe reuerente & honorante proficiſci, illius verò amore & fide ſtabilem firmámque, inſtruxit ei inſidias, de ſumma, vti arbitrabatur, aleam iaciēs. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipſam poterat, Gigim dictā. quam adminiſtrā veneni Dinon tradit fuiſſe, cōſciam modò inuitam Cteſias. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat, ille Melātam. Inſtituentes autem ex ſuperioribus ſuſpicionibus ac ſimultate congredi denuo & vnà cœnare, cum metu tamē & cautione iiſdem epulis atque ab iiſdem vtebātur paratis. Naſcitur apud Perſas exigua auis, quæ omni caret excremento, habétque inteſtina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Cteſias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, diſſecuiſſe Paryſatidem, atq; infeciſſe alteram partem veneno, partem ſynceram & puram ori ingeſtam ipſam mādiſſe, Statiræ verò dediſſe virulentam. Dinon, nō Paryſatidem, ſed Melantam medicatas carnes ſecuiſſe cultro & Statiræ appoſuiſſe. Quum animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipſa olfecit maleficium, & ſuſpicionem regi aduerſus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoſcēti. Vnde quæſtioni extemplo intentus, miniſtros matris & ſtructores corripuit ac tormentis lacerauit: at Gigim diu Paryſatis in cubiculo ſuo tenuit, depoſcentique denegauit regi: verùm pòſt orante illa vt domū nocte dimitteretur, certior facta locatis inſidiis cōprehēdit Gigī, eámque rei capitalis damnauit.

EX IISDEM eiusdem Cteſiæ Perſicis ſcriptis, aut aliis.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ τοῦ αὐτοῦ Κτησίου Περσικῶν, ἢ ἄλλων συγγραμμάτων.

APVD ATHENAEVM. Dipnoſoph. XIII.

QVINETIAM Cábyſi ſuſcipiendæ in AEgyptum expeditionis (vt ſcribit Cteſias) cauſa fuit mulier. Nam quum AEgyptias mulieres in congreſſu præſtare cæteris intellexiſſet, ad Amaſin AEgypti regem miſit, vnam ex eius filiabus in vxorem poſcens. At hic è ſuis quidem vnã haud miſit, ſuſpicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, ſed pallacæ. verùm Apriæ filiam Neutetin. Exciderat autẽ regno Apries, propter cladem *in pugna* aduerſus Cyrenenſes acceptam, & ab Amaſi fuerat interfectus. Cambyſes Neutetidis cõſuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa diſcit: & quum oraſſet eũ vt cædem Aprię patris vlciſceretur, perſuadet vt bellum AEgyptiis inferat.

ΠΑΡΑ ΤΩ ΑΘΗΝΑΙΩ, Δειπνοσοφ. ιγ.

ΚΑΙ ἡ ὑπ' Αἰγυπτίου δὲ Καμβύσου στρατεία, ὡς φησὶ Κτησίας, διὰ γυναῖκα ἐγένετο. ὁ γὰρ Καμβύσης, πεπυσμένος τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας ἐν ταῖς συνουσίαις διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἔπεμψε πρὸς Ἄμασιν, καὶ Αἰγυπτίων βασιλέα, μίαν αὐτῶν πρὸς γάμον τῶν θυγατέρων. ὁ δὲ τῶν μὲν ἑαυτῷ οὐκ ἔδωκεν, (ὑπονοήσας μὴ γυναικὸς ἕξειν αὐτὴν τιμὴν, ἀλλὰ παλλακίδος) ἔπεμψε δὲ τὴν Ἀπρίου θυγατέρα Νίτητιν. ὁ δὲ Ἄπρίης οὐκ πεπαυόκει τῆς Αἰγυπτίων βασιλείας, διὰ τὴν γνωμοθόλον ἥτταν πρὸς Κυρηναίους, καὶ αἰήρητο ὑπὸ Ἀμάσιδος. πάντες οὖν ὁ Καμβύσης τῇ Νίτητιδι, καὶ σφόδρα ἐρεθισθείς, ἐκμανθάνει παρ' αὐτῆς τὰ πρῶτα· καὶ δεηθείσης ἐκδικῆσαι τὸν Ἀπρίου φόνον, πείθει πολεμῆσαι Αἰγυπτίοις.

Apud eundem, Dipnoſoph. XII.

CTESIAS libro Perſicorũ tertio ſcribit, omnes quidẽ quotquot in Aſia regnarunt, luxui & voluptatibus deditos fuiſſe, ſed præ cæteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certè hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine cõſpiceretur, præterquam ab eunuchis & ſuis vxoribus. Talis autẽ erat & Sardanapalus, quem alii Anacindaraxis, alii Anabaxaris filium fuiſſe memorant. Ac quũ Arbaces, genere Medus, vnus è ducibus qui illi ſuberant, egiſſet cum Parameize, *&c.*

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. ιβ.

ΚΤΗΣΙΑΣ ἐν τρίτῃ Περσικῶν καὶ πόλλας μὲν φησὶ τῶν βασιλευσάντων τῆς Ἀσίας περὶ τρυφὴν ἀπηυδάσας, μάλιστα δὲ Νινύαν, τὸν Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱόν. καὶ τοῦτ' ἦν, ἔνδον μένων καὶ τρυφῶν, ὑπὸ οὐδενὸς ἑωρᾶτο, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν εὐνούχων καὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν. τοιοῦτος δ' ἦν καὶ Σαρδανάπαλος, ὃν οἱ μὲν Ἀνακινδαραξέως λέγουσιν υἱόν, οἱ δὲ, Ἀναβαξάρου. ὅτε δὴ οὖν Ἀρβάκης, εἷς τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατηγῶν, Μῆδος γένος, διεπεράξατο διά τινος τῶν εὐνούχων Παραμ. *&c.*

Paulo pòſt de eodem Sardanapalo.

CTESIAS autẽ narrat, ipſũ ad bellũ deuenìſſe, & quũ collecto numeroſo exercitu ab Arba-

Ὀλίγῳ ὕστερον, περὶ τοῦ αὐτοῦ Σαρδαναπάλου.

ΚΤΗΣΙΑΣ δὲ λέγει εἰς πόλεμον αὐτὸν καταστῆναι, καὶ ἀθροίσαντα πολλὴν στρατιὰν, καὶ καταλυθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρβά-

καὶ τελευτῆσαι, ἑαυτὸν ἐμπρήσαντα ἐν τοῖς βασιλείοις, πυρὰν ἡσθμὸν ὕψος τεττάρων πλέθρων· ἐφ' ἧς ἐπέθηκε χρυσᾶς κλίνας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, καὶ ἴσας τραπέζας, καὶ ταύτας χρυσᾶς. ἐποίησε δὲ ἐν τῇ πυρᾷ καὶ οἴκημα ἑκατόμπεδον ἐκ ξύλων, καὶ ἐν ταύτῃ κλίνας ὑπεστόρεσε· ἐν κατεκλίθη ἐν ταύτῃ αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακίδες ἐν ταῖς ἄλλαις κλίναις. τοὺς δὲ τρεῖς υἱοὺς, καὶ δύο θυγατέρας, ὁρῶν τὰ πρόγματα κακούμενα, προπέμφει εἰς Νίνον πρὸς τὸν ἐκεῖ βασιλέα, δοὺς αὐτοῖς τρισχίλια χρυσίου τάλαντα. ἐπεσκέυασε δὲ τὸ οἴκημα δοκοῖς μεγάλαις τε καὶ παχείαις· ἔπειτα ἐν κύκλῳ προσέθηκε πολλὰ ξύλα καὶ παχέα, ὥστε μὴ εἶναι ἔξοδον. ἐν ταύτῃ προσέθηκε μὲν χρυσίου μυριάδας χιλίας, ἀργυρίου δὲ, μυρίας μυριάδας ταλάντων, καὶ ἱμάτια καὶ πορφύρας, καὶ στολὰς πολυτελεῖς. ἔπειτα ὑφάψαι ἐκέλευε τὴν πυρὰν, καὶ ἐκαίετο πεντεκαίδεκα ἡμέρας. οἱ δὲ ἐθαύμαζον ὁρῶντες καπνὸν, καὶ ἐδόκουν αὐτὸν θυσίας ἐπιτελεῖν. ταῦτα δὲ μόνοι ἠδεσμοὶ οἱ εὐνοῦχοι. ὁ μὲν οὖν Σαρδανάπαλος, ἐκ τόπου ἡδυπαθήσας, ὡς ἐκεῖνος γυναικὸς ἐτελεύτησε.

A ce regno eiectus esset, mortem obiisse, quum seipsum cremasset, extructo rogo ad quatuor iugerũ altitudinẽ: cui imposuerat lectos aureos CL ac totidẽ mensas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipsa pyra cœnaculũ pedum centum, ex lignis: atque hîc quoque lectos strauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres & duas filias, quum malum rerum suarum videret, antea miserat in B vrbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederátque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & crassis: quinetiã multa ligna, & ea quidem crassa, circũposuerat, ita vt nullus pateret exitus: quinetiam talentorum auri imposuerat illi mille myriades, argenti decies mille: necnon vestes & purpuras, & omne genus eorum quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ quum fecisset, C accendere pyram iussit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant, mirabantur, ac putabant illum sacrificare: soli verò eunuchi rẽ nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigiosè voluptatibus deditus fuerat, quã potuit generosissimè vitã finiit.

ΟΥ̓ πολλῷ ὕστερον.

Κτησίας δέ φησιν Ἄνναρον τὸν βασιλέως ὕπαρχον, καὶ τῆς Βαβυλωνίας διωκηκότα, στολῇ χρῆσθαι γυναικείᾳ καὶ κόσμῳ· καὶ ὅτι βασιλέως δούλῳ ὄντι αὐτῷ εἰς τὸ δεῖπνον εἰσιέναι πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσαι καὶ ᾄδουσαι γυναῖκες. ἔψαλλον δὲ αὗται καὶ ᾖδον ἐκείνου δειπνοῦντος.

Non multo pòst.

Ctesias verò Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerat, veste & ornatu muliebri vsum esse tradit. & ad eum cœnantem, quum regis seruus esset, accedere solitas centũ quinquaginta psallentes & canentes mulieres. Psallebãt autem hæ & canebant illo cœnante.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. δ'.

Ὁ δὲ Περσῶν βασιλεὺς, (ὡς φησὶ Κτησίας καὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ἐδείπνει μετ' ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων· καὶ ἀνηλίσκετο εἰς τὸ δεῖπνον τάλαντα τετρακόσια.

Apud eundẽ, Dipnosoph. IIII.

Rex autem Persarũ (vt scribunt Ctesias & Dinon in Persicis) cum virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam talenta quadringenta insumebantur.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. β.

Κτησίας δέ φησιν ἐν Καρμανίᾳ φύεσθαι ἔλαιον ἀκανθινον, ᾧ χρῆσθαι βασιλέα. ὃς καὶ καταλέγων ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀσίας

Apud eundem, Dipnosoph. II.

Ctesias autem Carmaniam oleum acanthinum producere, & eo regem vti, ait. Qui etiam in libro quem de Asiaticis

tributis ſcripſit, cœnæ regiæ apparatum deſcribens, neque piperis neq; aceti meminit, quod vnum inter condimẽta eſt optimum. Ac ne Dino quidem, in Perſicis ſcriptis: qui memorat alioqui & ſalem Ammoniacum & aquam Nili ad regem mitti.

A Φόρων πείτῳ βιβλίῳ πρώτα τὰ τῆς βασιλῆς τραπεζοκλινοθρόνια ὅπου ὁ δεῖπνον, οὔτε πεπέρεως μέμνηται, οὔτε ὄξους, ὃ μόνον ἄριστόν ἐστι τῶν ἡδυσμάτων. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Δείνων ἐν τῇ Περσικῇ γραμματείᾳ· ὅσγε φησὶ καὶ ἅλας Ἀμμωνιακοὺς ἀπ' Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου.

Apud eundem, eodem libro.

Παρὰ τῆς αὐτῆς, ἐν τῇ αὐτῆς βιβλίῳ.

REX Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in B potũ ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa præterfluit, atque ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At Cteſias Cnidius narrat etiã quomodo regia hæc Choaſpis fluuii aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. addítque, illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Ὁ Περσῶν βασιλεύς, ὡς φησὶν ἐν τῇ πρώτῃ Ἡρόδοτος, ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεος πίνειν ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος· τοῦ δὲ μόνου πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ ποιούτου ὕδατος ἀπεψημμένου πολλαὶ κάρπα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνων ἕλκουσαι ἐν ἀργυρέοισιν ἕπονται οἱ. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος καὶ ἱστορεῖ ὅπως ἕψεται τὸ βασιλικὸν τοῦτο ὕδωρ, καὶ ὅπως ἐναποτιθέμενον τοῖς ἀγγείοις, φέρεται παρὰ βασιλεῖ· λέγων αὐτὸ C ἐλαφρότατον καὶ ἥδιστον εἶναι.

Libro X.

In libro X.

CTESIAS autem apud Indos regi non licere inebriari tradit. At verò apud Perſas regi cõceditur inebriari die vno, in quo ſacrificant Mithræ.

Ἐν τῷ ι' βιβλίῳ.

Κτησίας δὲ μὲν Ἰνδοῖς φησὶν οὐκ ἔξεστι τῷ βασιλεῖ μεθύσκεσθαι. τοῖς δὲ Πέρσαις τῷ βασιλεῖ ἐξεῖναι μεθύσκεσθαι μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ θύουσι τῷ Μίθρᾳ.

In eodem libro.

AMYNTAS quoque, in libro qui καθοδὸς inſcribitur, Tapyrorum gentem ita vino deditam eſſe tradit, vt ne ad vngendum quidem alia re vlla quàm vino vtatur. Eadem autem & Cteſias commemorat in libro quẽ de Aſiaticis tributis ſcripſit: qui & iuſtiſſimos eſſe illos tradit.

Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Ἀμύντας ἐν τοῖς καθοδικοῖς, ὃ τῶν D Ταπύρων ἔθνος φησὶν οὕτω φίλοινον εἶναι, ὡς μὴ ἀλείμματι ἄλλῳ μηδενὶ χρῆσθαι ἢ τῷ οἴνῳ. τὰ δ' αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων. οὗτοι δὲ καὶ δικαιοτάτους αὐτοὺς λέγει εἶναι.

Libro XI.

VERVM repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur Cteſias, quẽcunque rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilib⁹ poculis vtitur.

Ἐν τῷ ια' βιβλίῳ.

Παραιτητέον δ' ἡμῖν τὰ κεραμεᾶ ποτήρια. καὶ γὰρ Κτησίας, τοὺς δὲ Πέρσας, φησὶν, ὃν ἂν βασιλεὺς ἀτιμάσῃ, κεραμείοις E χρῆσθαι.

Libro XIIII.

BEROSVS autem Babyloniacorum lib. I. decimaſexta die menſis Loi feſtum Babylone quinque dierum ſpatio celebrari ait, Saxeas dictum: per quod

Ἐν τῷ ιδ' βιβλίῳ.

Βήρωσος δ' ἐν τῷ πρώτῳ Βαβυλωνιακῶν, τῷ Λώῳ φησὶ μὲν ἐκκαιδεκάτῃ ἄγεσθαι ἑορτὴν Σακέας προσαγορευομένην ἐν Βαβυλῶνι ἡμέρας πέντε· ἐν αἷς ἔξεστι

ἔθος εἶ) ἀρχεσθαι τοὺς δεσπότας ὑπὸ τῶν οἰκετῶν· ἀφηγεῖσθαί τε τῆς οἰκίας ἕνα αὐτῶν ἐνδεδυκότα στολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλικῇ, ὃν καὶ καλεῖσθαι Ζωγάνην. μνημονεύει τῆς ἑορτῆς καὶ Κτησίας ἐν δευτέρῳ Περσικῶν.

tempus solere dominos famulis parere: vnúmque ex his domui præesse, veste quæ regiæ similitudinem referat, indutum. quẽ & Zoganem appellari. Meminit huius festi Ctesias quoque, libro Persicorum secundo.

ΠΑΡΑ ΔΗΜΗΤΡΙΩΙ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας,

APVD DEMEtrium Phalereum, in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur:

Εἴγε αὐτοῦ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐστί.

si modo eius est hic liber.

ΣΤΡΥΑΓΑΙΟΣ τις, ἀνὴρ Μῆδος, γυναῖκα Σακίδα καταβαλὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου, (μάχονται γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες ἐν Σάκαις, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες) θεασάμενος δὴ τὴν Σακίδα εὐπρεπῆ καὶ ὡραίαν, μεθῆκεν ἀποσώζεσθαι· μετὰ δὲ τοῦτο, σπανιζόντων γιγνομένων, ἐρασθεὶς τῆς γυναικός, ἀπετύγχανεν. ἐδέδοκτο μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν, γράφει δ' οὖν τῇ γυναικὶ μεμφόμενος, ζῶσά σε, Ἐγὼ μὲν σε ἔσωσα, καὶ σὺ μὲν δι' ἐμὲ ἐσώθης, ἐγὼ δὲ δι' σὲ ἀπόλλυμαι.

Forte asse scripsit, καὶ ἐδέδοκτο.

Στρυαγλιος quidam, Medus, quum ex equo Sacidem mulierem deiecisset (apud Sacas enim mulieres eodẽ quo Amazones modo præliãtur) eámque & formosam & ætate florentem esse vidisset, saluam dimisit. At percusso postea fœdere quũ illa quam alioqui deperibat, potiri non posset, statuerat quidem inedia vitam finire: scribit tamen prius illi hanc epistolam, qua expostulat, Ego quidem te seruaui: & tu quidẽ per me seruata es, ego autem per te perii.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ὀλίγῳ ὕστερον.

Apud eundem, paulo pòst.

Δεῖ τὰ γινόμενα οὐκ εὐθὺς λέγειν ὅτι ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, χρεμπτόντα τῷ ἀκροατῇ, καὶ ἀναγκάζοντα στωμυλιᾶν. τοῦτο ὁ Κτησίας ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῇ περὶ Κύρου τεθνεῶτος ποιεῖ. ἐλθὼν γὰρ ἄγγελος οὐκ εὐθὺς λέγει ὅτι ἀπέθανε Κῦρος παρὰ τὴν Παρύσατιν, (τοῦτο γὰρ ἡ λεγομένη ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσις ἐστὶν) ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἤγγειλεν ὅτι νικᾷ· ἡ δὲ ἥσθη, καὶ ἠγωνίασε· μετὰ τοῦτο ἐρωτᾷ, Βασιλεὺς δὲ πῶς πρᾴττει; ὁ δὲ, πέφυγε, φησί. καὶ ἡ, στολαδοῦσα, Τισσαφέρνης γὰρ αὐτῷ τούτων αἴτιος. Καὶ πάλιν ἐπομένως ἐρωτᾷ, Κῦρος δὲ ποῦ νῦν; ὁ δ' ἄγγελος ἀμείβεται, Ἔνθα χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας αὐλίζεσθαι.

Mutandum in γινόμενα.

Oportet autem quæ facta sint, nõ statim fateri facta esse, sed paulatim, suspensum tenẽdo auditorem, & nobiscũ angi cogendo. Quod Ctesias in allato de Cyri morte nuntio facit. neq enim nũtius, simulatque ad Parysatin venit, ei Cyrum mortuũ esse dicit: (hæc enim est quæ Scythica oratio appellatur) sed primùm quidem, victoria potitũ eũ nuntiauit (quæ verba illi gaudium anxietati mixtũ attulerũt) postea verò interrogat, At rex quomodo se nunc gerit? Tunc ille, Fugæ se dedit, inquit. hic illa sermonem excipiens, Tissaphernes horum ei malorum est author, inquit. Rursúmque interrogat, Cyrus verò vbi nunc est? Respondet nuntius, Vbi fortes viros diuersãri decet.

DE PERSARVM legibus & institutis, ex diuersis historicis.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ νόμων καὶ ἐθῶν, ἐκ διαφόρων συγγραφέων.

EX XENOPHONTE, Pædiæ Cyri libro I.

ΕΚ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, Παιδείας Κύρου βιβλίῳ α'.

PRIMA his legibus cura à bono publico videtur initium sumere. Haud enim incipiunt itidem vt aliæ plurimæ ciuitates, quæ parentibus permittētes pro voluntate filios educare, & ætate prouectioribus pro arbitrio vitā agere, eis iubent ne furentur, ne rapiant, ne in *alienas* ædes ingrediantur vi, ne iniustè percutiant quenquam, ne adulteriū patrēt, ne [a] principis imperiū detrectēt, reliquáque huiusmodi eodē pacto. quòd siquid horum trāsgressus quis fuerit, pœnam in eū statuerunt. At Persarum leges anticipantes, *maximè* curant ne initio tales sint ciues vt cuiusquā vel improbitatis vel turpitudinis desiderio capiantur.

a Magistratus imp.

Curāt autem illud hoc pacto. Est illis forum quod vocatur liberum, vbi & regiæ, & alia sunt palatia. Hinc & venalia, & circūforanei, & horū clamores atque ineptiæ in alium locum reiecta sunt, ne horum turba compositis eorum moribus qui institutionem adepti sunt, misceatur. Est autem forum circa palatia distributum in partes quatuor quarum vna est puerorum, altera puberum, [b] tertia virorum, qui perfectā ætatē iam agunt: quarta verò eorum qui sunt emeriti. Legéq; cautū est vt horū singuli locis suis adsint: pueri, quum primum illuxerit, & eodem modo perfectæ ætatis viri: seniores verò, quum per otium cuique licuerit, exceptis constitutis diebus, quibus adsint necesse est. At [c] adolescentes cubant etiam in palatiis cū [d] gymnicis armis: exceptis maritis, qui ne requirūtur quidē, nisi antea iussi adesse fuerint. At neque honestum *ducitur* sæpius abesse.

b Tertia eorum qui virilem ætatē attigerunt. *Vel*, eorum qui matura sunt ætate. *Sic paulo pòst.*

c Ephebi. *siue*, puberes, *vt paulo antè vertit.*

d Cum armis quibus exercentur.

ΟΥΤΟΙ δὲ δοκοῦσιν ⓐ νόμοι ἄρχεσθαι τῶν κοινῶν ἀγαθῶν ἐπιμελούμενοι. ὅπως ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλείστας πόλεις, ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλοι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλοιεν ζῆν, "ὅπου τὰ ποιοῦσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτωσιν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἐὰν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, "ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, προορῶντες ὅπως μέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, ὥστε πονηροῦ τινος ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι.

Alias lect. vide in meis annot.

"ταῦτα ἐπιτρέπουσι παιδεύειν

"ζημίας ἐπιτίθεσαν.

Ἐπιμέλονται δ' ὧδε· ἔστιν αὐτοῖς ἐλεύθερα ἀγορὰ καὶ συμβώμη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τἆλλα ἀρχεῖα πεποίηται· ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειρεσκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύῃ ἡ τούτων τύρβη τὴν τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίαν. διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ εἰς τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισίν, ἓν δ' ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δὲ εἰς τοὺς ἑαυτῶν χώρους ἕκαστοι τούτων πορεύονται, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ⓑ τέλειοι ἄνδρες· ⓒ δὲ γεραίτεροι, ἐπὶν αὐτῷ ἑκάστῳ παρέχωρῃ· πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς πορεύεσθαι. ⓒ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται παρὰ τὰ ἀρχεῖα, σὺν τοῖς "γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων. οὗτοι δὲ ὅτε ὅπου ζητοῦνται, ἂν μὴ προρρηθῇ πρόσωπον· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν·

"γυμνικοῖς

ἄρχοντες δὴ ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ A
δώδεκα (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ δι-
ήρηνται) οἱ δὲ παισὶν ἐκ τῶν γε-
ραιτέρων * ἡρημένοι] εἰσὶν οἱ αὐτοδοκῶσι τοὺς
παῖδας βελτίσους * αὐτὶ ἀποδειχθῆναι· ὅτι
δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἱ
αὐτὶ αὖθις τοὺς ἐφήβους βελτίσους δοκῶσι πα-
ρέχειν· ὅτι δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἱ αὐτὶ
δοκῶσι προέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγ-
μένα ποιοῦντας, καὶ τὰ προσκελλόμενα
ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γε- B
ραιτέρων πρεσβύται ἡρημένοι οἱ πρεσβυ-
τεύουσιν ὅπως καὶ αὖθις τὰ προσηκοντα ἀποτελῶσιν.

Αἱ δὲ ἑκάστῃ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν,
διηγησόμεθα· ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται ἢ ἐ-
πιμέλονται ὡς αὐ βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται.
οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοι-
τῶντες, σχολάζουσι, μανθάνοντες δικαιοσύνην·
καὶ λέγουσιν ὅτι ὅτι τοῦτο ἔρχεται), ὥσπερ πρὸς
ἡμῶν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. οἱ δὲ C
ἄρχοντες αὐτῶν σχολάζουσι τὸ πλεῖστον μέ-
ρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὖθις. γίγνεται
γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀν-
δράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἁρπα-
γῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακηγορίας,
καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. οὓς δ' ἂν γνῶσι τού-
των τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται· κολάζου-
σι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρί-
σκωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕ-
νεκα ἂν δοκῶσι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μά- D
λιστα, δικάζονται δ' οὐχ ἥκιστα, ἀχαριστίας·
καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀπο-
διδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι τοῦ-
τον ἐχυρῶς. οἴονται γὰρ, τοὺς ἀχαρίστους, καὶ
θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ πε-
ρὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. ἔπε-
σθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναι-
σχυντία. καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶ) ὅτι
πόντα τὰ ἀγαθὰ ἡγεμών. διδάσκουσι δὲ
τοὺς παῖδας καὶ σωφρονεῖν· μέγα δὲ E
συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν
ἄνδρες ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνα-
πάσῃ ἡμέρᾳ σωφρόνως διάγοντας. διδά-
σκουσι δ' ἄνδρες καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι·

Et præsunt cuique harũ partium duodecim principes. nã in duodecim trib⁹ Persæ distributi sũt. Ii verò pueris præsunt qui *selecti* ex senioribus eos videantur redditurι quamoptimos. [a] adolescentibus autem, ex absolutæ ætatis viris illi qui perquam optimos eos existimentur effecturi. At ipsis absolutæ ætatis viris ii *sunt præfecti*, quorum illi institutione censeantur quæ constituta sunt & à magistratu maximo imperata, maximè præstituri. Electi etiam sunt præsides seniorũ: qui præsunt, quò hi quoque suo fungantur officio.

a Ephebis (vel puberibus) ex maturæ ætatis viris.

Quæ autem cuique ætati imperantur faciũda, enarrabimus, quò dilucidius fiat [b] diligẽtiámne adhibeant vt ciues sint quàm optimi. Pueri igitur ventitantes ad scholas, iustitiæ discendæ dãt operam, aiúntque ita illos huic rei studere quemadmodũ apud nos qui *eunt* ad literas perdiscendas. Eorum autem magistri magnam diei partem consumũt in eorum disceptationibus iudicãdis. Habent enim pueri quoque inter sese, quẽadmodũ viri, accusationes & de furto, & de rapina, & de vi, & de fraude, & de maledicentia, & de aliis *criminibus*, vt & par est. Quos autem norint horũ aliquid deliquisse, eos plectunt. In illos item animaduertũt quos minus iure accusantes inuenerint. [c] Ac iudicia de illo etiã crimine exercent, quod est quidem in causa cur homines mutuo se odio quammaximè infectentur, sed tamen ita vt ne minimum quidẽ iudicium de eo exerceant: nimirum de ingratitudine, ac quemcunque cognorint posse referre gratiam, nec referre, in hunc seueriſſimè animaduertũt: quippe qui arbitrantur, eos qui sint ingrati, & deos maiorem in modum negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò potissimùm impudentia sequitur. etenim hæc ad omnem turpitudinem maxima est dux. Docent etiam pueros temperantiam. ad quam discendam eis plurimum conducit quòd vident senes ipsos toto die temperanter vitam agere. Tradunt præterea iis præcepta parendi magistratibus.

b Legit εἰ ὅπως ἂν ἡ ἐπιμέλονται significat, Qualẽ diligentiam adhibeant.

c Huius loci sensum inuerterat Philelphus.

Lege uel αὐδὴ ἥκιστα (ut scribo in m. ann.) uel ἧκιστα, neutra pars tic. præfixa.

Multum quoque huic rei conducit quòd seniores magno studio parere magistratib. intuëtur. Eosdem insuper docent vt & cibi & potus continentiam seruẽt: ad quos illos admodum adiuuat quòd ante oculos habent, seniores non prius abire ventris *implendi* gratia, quàm præsides permiserint: quódque nõ apud matrem vescuntur pueri, sed apud magistrum, quando præsides significarint: ferúntq; domo pro cibo panẽ, pro obsonio nasturtium, ad potũ verò, siquis sitiat, capedinem, vt ex flumine aquã hauriant. Ad hæc etiam discunt sagittandi & iaculãdi artem. Atque ad sextum vsque & septimũ decimum ætatis annum hæc agunt pueri.

Dein verò in[a] puerũ numerũ exeunt: horũ autem puerũ talis est vita. Decẽ enim annos postquam pueritiam egressi fuerint; cubant (vt antea diximus) ad palatia, idque tum custodiendæ vrbis gratia, [b] tũ ob temperãtiæ studiũ. Videtur enim huic ætati maiorem in modum diligentia opus esse. Præstant etiam interdiu præfectis suam operam, sicui eis vsui sint pro republica. Et quũ oportuerit, manent omnes ad palatia. Quum verò ad venationem rex exierit (id quod persæpe agit in mense) relinquit custodiæ dimidium. Habeant autem exeuntes oportet arcus, & iuxtà pharetrã, in vagina [c] mucronẽ, aut securim, prætereà cratem, & [d] pila duo: vt & alterũ emittant, & altero, si opus fuerit, cominus vtantur. Ob hãc autem rem publicè dant operam venationi: & rex quemadmodum in bello se ducem eis præstat, & ipse tũ venatur, tum vt alii venentur diligentiam adhibet, quòd hæc eis verissima videtur meditatio rerũ bellicarum. Etenim diluculo assuefacit surgere, frigoráque & calores tolerare. exercet etiam eos ad itinera & cursus. Necessarium etiam est sagitta bestiam ferire ac iaculo petere, vbicunque occurrerit. Quinetiam animum acui sæpe necesse est in venatione, vbi ferox aliqua bestia contrà sese obiecerit. Nam & percutere oportet quæ occurrerit, & ab irruente sibi cauere.

a *Vel*, epheborũ. *Phil. ita*, Dein verò vbi adolescentiam excesserũt, ita rursus degũt.

b Tum vt temperãtiæ studeãt. *Vel*, vt temperantiam exerceant.

c *Vide quod annotatum est in pagina 702 de hac voce.*

d *Vel*, hastas duas: vt & alterã em. & altera, si opus f.

A μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἑκουσίως. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δ' καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους μὴ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τοῦ διδασκάλου, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν ἄρτον, ὄψον δὲ, κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ὧι τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἐξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ ἡλικίας οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν.

Ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δ' αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε. δέκα ἔτη ἀφ' οὗ αὖ ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν πρὸς τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης. (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι) παρέχουσι δὲ καὶ τοῦτο ἡμέρας ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ὧι τι δέωνται, ὥσπερ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δὴ, πάντες μένουσι πρὸς τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τοῦ ἡμίσεια τῆς φυλακῆς. ποιεῖ δ' τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα μὲν πρὸς τοῦ φαρέτρας, καὶ ἐν κολεῷ κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔπι δὲ καὶ γέρρον, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ', ἂν δέῃ, ἐν χερσὶν χρῆσθαι. ἐπὶ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεύς, ὥσπερ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτῶν ἐστι, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῶεν· ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. καὶ γὰρ περὶ ἀνίσασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις. ἀναγκη δὲ καὶ τοξεύσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν παρατύχῃ. ἐν τῷ ψυχρῷ δὲ πολλάκις ἀναγκη σθηρᾶσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνίσῃται. παίειν μὲν γὰρ δεῖ ὃ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ ὃ ὑπαφερόμενον.

παρ' ὧν μὲν, ἄρτους

παρ' ἡμέραν, τοὺς ἡμισείας φυλακὰς καταλείπει. ποιεῖ δ' πόξα καὶ παλτὰ

παρ' θηρῶεν

Ver. ult. quidam libri πάσασθαι: *quidã* θάλπεσθαι: *sed* σθηρᾶσθαι *alii multi loci comprobant.*

ὥστε οὐ ῥᾴδιον θηρεῖν τί ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι A Quare haud facilè in venatione
τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. ἐξέρχονται δὲ eorum quicquam abesse reperiatur quæ inter bellandum acci-
ὅτι τὴν ἡμέραν, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, dunt. Exeuntes autem in venatione, prandiũ habent, & id quidẽ largius, vt par est, quàm pueri, sed alioq; simile. Et donec quidẽ venantur, non prandent: sed
ὡς τὸ εἰκός, τῶν παίδων, τἆλλα δὲ ὅμοιον. ἕως siquid opus fuerit aut feræ ipsius
θηρῶντες μὲν, οὐκ ἀριστοποιοῦνται· ἐὰν δέ τι gratia præstolari, aut aliter velint
δέῃ θηρίου ἕνεκα ὑπομεῖναι, ἢ ἄλλως tẽpus terere in venãdo, hoc prãdio pro cœna vsi, rursũ postridie venantur ad cœnam vsque:
βουληθῶσι διατρῖψαι, δεῖ τὴν ἡμέραν, & dúos hos dies pro vno supputãt, quòd vnius diei cibũ consumũt. Hoc autem faciunt cõsuescẽdi gratia, vt, siquid facto opus fuerit etiã in bello, id facere possint. Ac illi quidẽ qui huius sunt ætatis, obsoniũ hoc habẽt quodcũque venati fuerint: sin minus, nasturtio vescuntur. Quòd siquis eos existimat aut vesci iniucundè, quum aliud nihil præter [a] nasturtiũ addunt ad cibum, aut potu minus suaui vti, quum aquam bibunt, reminiscatur quanta cũ voluptate maza panéque [b] vescũtur in fame, quámque suaue est bibere aquã in siti. At reliquæ tribus quæ *domi* manẽtes *in venationem non exeunt*, tum alia exercẽt quæ pueri didicerunt, tum verò sagittandi & iaculandi artẽ, & de his inter se assiduè certant. Sunt præterea publici horum ludi præmiáque proposita. in qua autẽ tribu plurimi fuerint peritissimi fortissimíque ac maximè fideles, horũ laudatur à ciuib[d] & honoratur nõ præsẽs rector dũtaxat, verũetiam illi qui eos in pueritia erudierũt. Et his adolescẽtibus vtũtur magistratus, [c] sicubi præsidio opus fuerit, vel ad maleficia inquirenda, vel ad insequẽdos latrones, vel ad alia agẽda quæcúque aut viriũ aut velocitatis sũt opera. Ab adolescentibus ephebis igitur hæc gerũtur.

Sed vbi annos decẽ absoluerint, euadũt in perfectæ ætatis viros: à quo tempore autẽ ex ephebis excesserint, hi rursus annos quinque & viginti ita degunt. Principio, quemadmodum adolescentes præsto sunt magistratibus, vt, siquid pro republica opus fuerit, se vtantur iis in rebus quæ prudentiam viréſque requirunt. Quòd si militiæ danda sit opera, qui ita sunt instituti, arcubus & pilis amplius no vtũtur, sed ensibus & armis quibus comin[e] pugnãt,

a *Cicero interpretatur rectius*, Nasturtium adhibent ad panẽ.

b Vescitur quia inf.

c Siquid custodia opus habeat.

ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι ἂν πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε. πρῶτον μὲν, ὡς περ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἤν τι δέῃ περὶ τὸ κοινοῦ ὅσα φρονοίντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων. ἐὰν δέ που δέῃ στρατεύεσθαι, τάξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες τόξα παλτὰ, στρατεύονται, τὰ δ' ἀκόντια ὅπλα καλούμενα,

Lege, aut saltem intelle lege, τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ στρατευομένων.

ferúntque thoraca circa pectora, & in manu ſiniſtra cratem, qualem habentes pinguntur Perſæ: in manu autem dextera[a] gladiũ aut mucronem. Et ex huiuſmodi viris magiſtratus omnes conſtituuntur, exceptis puerorum magiſtris.

a Vertit μάχαιραν, gladium, & κοπίδα mucronẽ. Κοπίδας (inquit Curtius) vocant gladios leuiter curuatos, falcib' ſimiles, queis apperebant belluarum manus.

At poſteaquam annos quinque viginíque complerint, agẽtes hi ætatis annum aliquanto amplius quàm quinquageſimũ (illorum iam ætatẽ ingreſſi qui & ſunt & vocantur ſeniores) non etiam in militiam eunt extra ſolum patrium, ſed manentes domi iudicant omnes cauſas & publicas & priuatas. Iudicãt etiam hi[b] cauſam mortis, iidemque legunt omnes magiſtratus. Quòd ſiquis aut in[c] adoleſcentibus aut in viris deliquerit quippiam cõtra leges, deferunt eum ſinguli tribuni, & ex aliis qui voluerit. Quem ſeniores vbi audierint, ordine mouent. At ordine motus degit reliquam vitam cum ignominia.

b De cauſis capitalibus.

c Puberibus, Gr. ephebis.

Verùm vt omnis Perſarum reſpub. clarius pateat, repetemus paulo altius. nunc enim ob ante dicta declarari queat paucis. Perſæ dicuntur eſſe circiter centum viginti millia hominũ. Horum nemo lege excluditur à dignitatibus atque magiſtratibus: ſed licet omnibus Perſis mittere filios ad publicas iuſtitiæ ſcholas. Verùm qui poſſũt[d] filios per ocium alere, eos mittũt ad ſcholas: quibus verò *alendi* non eſt facultas, nequaquam mittunt. Qui autẽ fuerint apud publicos magiſtros inſtituti, licet iis inter[e] adoleſcẽtes eius ætatis operã exercere, aliis verò non licet. Qui rurſus legitima inter adoleſcentes abſoluerint, poſſunt hi inter viros verſari, magiſtratuúmq; participes atque honorum fieri. At hi qui pueritiæ atque adoleſcentiæ legitima non obierint, inter viros non admittuntur. At hi rurſus qui inter perfectæ ætatis viros ſine reprehẽſione ſe geſſerint, fiũt ex ordine ſeniorũ. Et ita ſeniores hi conſtituuntur qui per omne honeſtatis genus vitam egerint. Et hæc eſt viuendi inſtitutio, qua vtẽtes, optimos viros ſe fore exi-

d Filios otiantes alere. Vel, in otio.

e Puberes: Gr. ephebos. Sic in ſequent.

ϑωρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷονπερ γεγράφονται. Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα· καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν τῶν παίδων διδάσκαλοι.

Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἐκτελέσωσιν, εἴκοσαν μὲν αὐτοὶ πλέον τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ ἡλικίας ἔρχονται δὲ τὴν ἡλικίαν ταύτην εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. Οἱ δὲ αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύουν μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι περί τε κοινὰ πολίτα καὶ τὰ ἴδια. καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται· καὶ ἐάν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος. Οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν. ὁ δὲ ἐκκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι. νεωτέρα γὰρ ἐν βραχυτάτῳ αὖ δηλωθείη διὰ τὰ παρειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι. τούτων δὲ οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργυρωνῆτας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. οἱ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανιεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. οἱ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις ἐκτελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἀνδρας στρατεύεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ νόμων μετέχειν. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις ἐκτελέσωσι τὰ νόμιμα ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι ἐκ πάντων τῶν καλῶν ἐκλελεγμένοι καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣν οἴονται χρῆναι βί-

τίσοι αὐτοῖς). καὶ νεῦ δὲ ἔτι ἐμμένει μαρτυρία καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν, καὶ τοῦ σκοπεῖσθαι τινὶ διαιτῶν. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νεῦ ὅτι Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπτύειν καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. αἰσχρὸν δὲ ἔτι καὶ τὸ ἰόντα που φανερὸν γίνεσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἠδύναντο ποιεῖν εἰ μὴ καὶ διαίτῃ μετρίᾳ ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν σκοπούμενοι ἀπήλισκον, ὥστε ἄλλη ποι ἀποχωρεῖν. ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν.

A stimant. Quin hoc etiam tempore testimonio durat tum moderati eorum victus, tum etiam laboribus coniuncti. Nam nunc quoque turpe est apud Persas & spuere, & emungi, & flatus videri plenos. Turpe itē ducitur si quis conspiciatur quoquam ire aut meiendi, aut cuiusquam huiusmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto possent nisi & victu modico vterentur, & humiditatem per laborē consumerent, ita vt ea aliò quopiam secederet. Hæc igitur de Persis omnibus dicere possumus.

B

Vide & locum ex huius operis libro V, in illis quæ sequuntur ea quæ è libro VIII petita sunt.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ Παιδείας η'.

Apud eundem, Pædiæ VIII.

ΤΟΙΓΑΡΟΥΝ τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλῷ πλῶ τῶν χειρόνων βύταξίαν, ὑπείκοντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλῷ δὲ αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. ἐπέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον γραυτῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι. ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐλοὺς ἡγήσω ὧν ὄντι εἰς καλλος ζῆν. ταῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ὅτι θύραις δίηγον. τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ὅτι θήραν ἐξηγεῖτο οἷσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρεών· ταύτην ἡγούμενος καὶ ὅλως ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. καὶ γὰρ ἐπόησε καὶ πάντα τὰ πρὸς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, καὶ τὰ θηρίοις φεύγουσιν ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργοὺς αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, καὶ τὴν ψυχὴν φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. καὶ τὴν ἐγκράτειαν δέ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δυνατὰ φέρειν, ταῦτα μάλιστα παρεσκεύαζε τοὺς κοινωνούς. ἐν νεῦ δὲ ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ᾤετο πρέπειν οὐδενὶ ἀρχῆς ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς πρόσθεν εἰρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι ἅτε τοὺς ἀσκοῦντας τοὺς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. καὶ γὰρ ὅτι θήρᾳ τοῦτ'

Ergo Cyrus quum talis esset, fecit vt[a] in foribus multa esset deteriorum modestia cedētium melioribus, multus etiam pudor atque modestia inuicem. Insuper etiam animaduertisses illic neminem neque irascētem cum clamore, neque gaudentem risu [b] cōtumelioso: sed si eos vidisses, verè eos ad normam honestatis viuere dixisses. Res igitur huiusmodi facientes videntésque degebāt [c] in foribus. At bellicæ exercitationis gratia eos ad venationem educebat quibus hæc *militaria* exercenda existimabat: hāc exercitationem rerum bellicarū esse omnino ratus optimam, equestris autem verissimam. Hæc enim maximè reddit ad equitādum in quibuslibet locis aptos, quòd insequi oporteat feras fugientes: & hæc item reddit maximè habiles ad efficiendum ab equis quoduis opus, quia cupiditate tenentur *illas* capiūdi, & inde etiam honorē affectāt. Et hîc etiam maximè [d] familiares assuefaciebat ad continentiam, & ad labores, & frigora, & calores, & famem ac sitim tolerandam. Atque hoc etiam tempore rex ac regis familiares hæc assiduè faciunt. Quòd igitur existimaret neminem imperare decere qui præstantior subditis non esset, & ex antedictis omnibus patet, & ex eo quòd ita suos exercens, multo etiam magis ipse & continentiam & bellicas artes exercitationésque elaborabat. Etenim ad venationem

a In [illegible] sua. *Vel*, in regia.

b *Videtur legisse* ὑβριστικῶς. *Potest etiam reddi*, Neque gaudentē cū risu contumelioso. *Vel*, insolente.

c In aula. *Vel*, in regia.

d Eos qui è sodalitate erāt. *Vel*, è sodalitio.

alios educebat, quando aliqua manendi neceſſitas non eſſet: quòd ſi etiam neceſſitas talis accideret, ipſe domi venabatur eas feras quæ in viuariis alebantur. Nec verò ipſe vnquam antequã ſudaſſet cœnam capiebat, nec equis priuſquam eſſent exercitati, pabulum iniiciebat. Quinetiam ad hanc venationem inuitabat ſceptriferos ſuos. Itaque longè ipſe in omnibus honeſtis operibus excellebat, longè etiam præſtabant qui circa illum verſabãtur, ob exercitationem aſſiduã. Et ſe quidem in tale exemplum proponebat. Præterea verò alios quoque & muneribus & magiſtratibus & [a] cõſeſſibus & omnibus donabat honoribus, quos maximè intuebatur quæ honeſta eſſent conſectari. Itaque multam omnibus iniiciebat æmulationem quò quiſque Cyro optimus videretur.

a Sedibus. *Erãt enim aliæ aliis honoratiores ſedes. Vnde alibi* πρωτόθρονοι *dicit.*

Inſuper *hoc* Cyri nobis videmur animaduertiſſe quòd non hac re ſolùm decere exiſtimabat principes ſubditis præſtare quòd iis forent meliores, ſed etiam exiſtimabat opus eſſe vt eos *veluti* præſtigiis quibuſdam deciperẽt. Itaque [b] elegit ſtolam Medicam & ipſe ferre, [c] & vt familiares ea induerẽtur perſuaſit. Hæc enim viſa eſt ei occultare ſiquis defectũ aliquẽ haberet in corpore: præterea indutos ea & pulcherrimos & maximos oſtendere. Etenim calceos tales habent, in quibus qui eos ferunt clàm aliquid ſubiicere poſſint, quò maiores eſſe videãtur quàm ſunt. Sinebátque vt oculos ſuppingerent coloribus, quò pulchrioribus quàm eſſent oculis eſſe viderentur: & fricarentur, vt melius viderentur colorati quàm natura eſſent. Exercuit eos inſuper vt neque ſpuerẽt palàm, neque mucum emitterent: præterea ne ad quicquam ſpectandum conuerterẽtur, perinde quaſi mirarentur nihil. Omnia verò hæc exiſtimabat aliquid conferre ad hoc vt minus forent ſubditis cõtemptui. Quos igitur cenſebat dignos qui aliis præeſſent, per ſeipſum tales reddidit exercitatione, & imperium in illos gerendo cum maieſtate: quos verò [d] deſtinabat ad ſeruiendum, horum neminem incitabat ad exercẽdos ingenuos labores, neque vt haberẽt arma permittebat: verùm curabat vt neque ſine cibo vnquã eſſẽt, neque ſine potu, ingenuarũ exercitationũ gratia.

b In animũ induxit ſtol.

c Et vt ſodalitia ea ind. *Vel*, illi inter quos ſodalitium erat.

d Præparabat. *aut* comparabat. *Vel*, aptos reddebat.

καὶ γὰρ ὁπότε ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῷ δὲ ἐλευθέρων οὐδενί. καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦγε αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε δὲ ὥρα εἴη ἄρίστου, ἀνέμενεν αὐτοὺς ἔστ' ἂν φάγειόν τι, ὡς μὴ βουλιμιῷεν. ὥστε καὶ οὗτοι αὐτὸν ὥσπερ οἱ ἄριστοι πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ ἀνδράποδα διατελοῖεν.

A Etenim quando agebant feras in campos equitibus, cibum in venationem his ferre permittebat, liberorum autē nemini: & quando iter faciendum erat, agebat eos ad aquas, vt iumenta. quum item erat prandendi tempus, eos expectabat donec aliquid comedisset, ne esurirēt. Itaque hi quoque eum, vt viri optimates, patrem vocabant, quòd suiipsorū haberet curam, vt indubitatò sēper mancipia forent.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, πρὸς τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

B Apud eundem, circa finem eiusdem libri.

τῷ δ' ἀείση ἢ κραλλίστη

Ὅτι μὲν δὴ κραλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου βασιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. ὡς εἰδὴ μὲν γὰρ πρὸς ἕω τὴν ἐρυθρὰν θαλάτταν· πρὸς ἄρκτον δὲ, τῷ

τῷ πόντῳ ἢ Προποντίδι καὶ Ἑλλησπόντῳ πρὸς ἑσπέραν

Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δέ, Αἰθιοπίᾳ. τοσαύτη δὲ οὖσα μοναρχία, μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο· καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτὸν παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵτε ἀρχόμενοι Κύρου ὡς πατέρα ἐσέβοντο· ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν,

τῷ αὐτῷ

οὓς μὲν αὐτὸς οἱ παῖδες ἐσωσίαζον, οὓς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσαντο, πάντα δ' ὅτι τὸ χεῖρον ἐτρέπετο.

a *Vel*, Vno Cyri arbitrio gub.

C

Ὡς δ' ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλεὺς καὶ ⓐ ἐκεῖνος καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκοις ὁμόσαιεν, ἠμπέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον,

D

οὐδ' ἂν εἷς αὐτοῖς ὑπίστευεν ὥσπερ οὐδὲ νῦν πιστεύει οὐδὲ εἷς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσαν ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ τότε ὑπίστευσαν ἂν οἱ τῷ σοφῷ Κύρῳ συναναβαίνοντες στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἐγχειρίσαν ἑαυτοὺς, καὶ ἀναβάντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσαμένων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλας πίστεις ἐξαπατηθέντες ἀπώλοντο. πολὺ δὲ καὶ τῶνδε χείρονες νῦν εἰσί.

τῷ πολλοὶ δὲ καὶ πάλαι

E

πρόσθεν μὲν γὰρ εἴτις ἢ ἐξαπινδυνεύσειε

b Obseruare *quod pollicitis esset* sol.

c *Sequitur ex parte lectionem marginis adscriptā. Altera sonat*, Multo etiam quàm hi nunc sunt deteriores.

corū barbarorū qui vnà militarāt, alii alia decepti fide data, periere. Multo præterea etiā his in rebus nūc sunt deteriores. Antea enī siquis aut periculū subiisset

pro rege, aut vrbem gentémve
a In potestatem eius redeg. Vel, eius imperio adiunxisset.
[a] in seruitutẽ redegisset, aut aliud quicquam præclarum aut vtile ei egisset, hi erant qui in honore habebantur: at nũc, etiam siquis, quemadmodum Leomithres, vxore ac liberis amicorúmque filiis obsidibus apud AEgyptium relictis, maximúmque iusiurandum trãsgressus, videatur aliquid emoluméti attulisse regi, hi sunt qui maximis præmiis honorantur. Hæc igitur videntes Asiatici omnes, ad impietatem & iniustitiam versi sũt. Quales enim fuerint præfecti, tales etiam qui sub ipsis sunt, vt plurimum euadunt. Hinc igitur factum est vt omne fas magis cõtemnant quàm antea. Iam verò circa pecunias hoc modo sunt iniquiores. non enim eos solùm qui magnis se delictis fecerunt obnoxios, sed eos item qui nihil fecerunt iniustè, comprehensos cogũt nullo iure pecunias soluere. Quo fit vt nihilo illi minus qui videtur esse ditissimi, quàm qui multa iniustè admiserũt, in metu sint: adeo vt neque
a Vel, in potestatem venire.
[a] in manus hi ire velint potentiorum, neque audeãt se adiungere exercitui regio. Igitur quicunque bellum cum iis gerat, omnibus licet in regione ipsorum sine pugna versari vtcunque velint, propter illorum tum impietatem erga deos, tum iniustitiam erga homines. Mẽtes igitur eorum ita sunt omnino nunc deteriores, quàm antiquitus.

Quòd autem nec corporum exercitationis curam gerunt, vt antea consuerãt, nunc item hoc exponã. Lex enim erat apud eos neque spuere, neque emungere: (est autem manifestum hæc eos lege sanxisse, non quia parcerent corporis humori, sed quòd vellent per labores ac sudorem reddere corpora solidiora.) hoc verò tempore non spuere quidem neque emungi, adhuc perdurat, sed illud institutum se laboribus
b Nusquam in usu est.
exercẽdi [b] desiit. Quinetiam antea erat Persis lege cautũ comedere semel, quò toto die vterentur & circa res gerẽdas & circa labores: hac verò tempestate semel cibum capere adhuc permanet, sed vesci incipiẽtes ab eo tẽpore quo illi qui summo maxe

A πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλό τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ ἀπεργάσαιτο, οὗτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι. νῦν δὲ καὶ ἐν τούτοις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους τῷ τῆς Αἰγυπτίᾳ ἐγκαταλιπών, καὶ τὸν μεγίστους ὅρκους παραβάς, βασιλεῖ δόξῃ τι σύμφορον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ τοῖς μεγίστοις τιμαῖς γεραιρόμενοι. Ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ὅτι οἱ ἀσεβεῖς καὶ τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. ὁποῖοί τινες γὰρ αἱ οἱ ἀρχόντες ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῖς. Ἐπιτοπολὺ γίγνονται. ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ τὸ πρόσθεν ταύτῃ γεγόνασιν. εἰς χρήματα, τῆδε ἀδικώτεροι· οὐ γὰρ μόνον οἷς πολλὰ ἠμάρτηκόσι, ἀλλὰ καὶ τοῖς οὐδὲν ἠδικηκόσι συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς οὐδὲν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν. ὥστε καὶ δεινὸν ἦν πολλὰ ἔχειν δοκοῦντας τῷ πολλὰ ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσι τοῖς χρείττοσιν ἰέναι, οὐδέ γε ἀξιοῦσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν παρέσθαι. Οἰχήσομαι, ὅστις αὖ πολεμίᾳ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀπαστρέφεσθαι αὖθι μάχης ὅπως ἂν βούλωνται, ἀπὸ τῶν ἐκείνων πρὸς μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, πρὸς δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῇ πόλει χείρους νῦν ἢ τὸ παλαιόν, αὐτῶν.

Ὡς δὲ οὐδὲ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. νόμιμον γὰρ δὴ καὶ αὐτοῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ διὰ τὸ σώματι ὑγρὸν φείδεσθαι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι, ἔτι διαμένει, τὸ δὲ πονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται. καὶ μὴν πρόσθεν μὲν καὶ αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῶντο καὶ εἰς τὰς πορείας καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι· νῦν μὲν τὸ μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἐώθασι ἅπαντα

χρ. νῦν δὲ αὖ πως, ὥσπερ Μιθριδάτης τὸν πατέρα Ἀριοβαρζάνην ἀπέκτεινε, καὶ ὥσπερ Δεομ.

χρ. ὡς ὅτι πολὺ

ἀειςῶντες, μέχρι τούτου ἐαθίοντες & πίνοντες διάγουσιν ἕως τοῦ ὑπνοῦ κοιμώμενοι. ἐν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ τοὺς χοίδας εἰςφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες τὸ μὴ λίαν πίνειν ἧττον αἰσχρὸν σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰςφέρεσθαι, ἔτι αὖ διαμένει· τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε αὐτὴ τὴ εἰςφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὴ μηκέτι δύνωνται ὀρθοὶ ἰέναι. ἀλλὰ μὲν κἀκεῖνο ἐν αὐτοῖς ἐπιχώριον, τὸ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐαθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανεροὺς εἶναι· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδ' αἰ ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

prandent, ad illorum vsque tempus comedere potaréque pergũt qui lectum tardissimè petunt. Erat præterea lege cautum apud eos ne [a] vrcei importarentur in symposia: quippe qui putabant, si non nimis potarẽt, minus corpora mentésque labefactari: hac verò tempestate vrceos non importari, adhuc permanet: ac tãtum bibunt vt non importent, sed ipsi exportentur, quum nequeant amplius [b] erecti egredi. Iam verò & ille mos patrius iis erat, vt, dum iter facerent, neque comederent, neque biberent, neque quicquam eorum quæ propter hæc necessaria sunt, palàm facerent: nunc autem ab iis abstinere, adhuc perdurat, sed itinera faciunt adeo breuia vt minimè sit mirandum quòd à rebus necessariis abstineant.

a *Vel*, amphoræ. *quia Græci Vasa sunt aquaria potui quàm Vinaria.*

b Erecto corpore. *Vel*, recto corpore.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι θήραν τοσαύτην ἐπόθουν μὴ τοσαυτάκις ἐξιέναι ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο, οὐκέτι ὁμοίως ὅτε αὐτοὶ ἐξίεσθαι, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ὅτι τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵτινες φιλόπονοι γεγόνασι καὶ σὺν τοῖς ἵπποις ἅμα θηρῶσιν, φθονοῦντες αὐτοῖς δῆλοί εἰσιν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν. ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας τὸν μὲν παιδεύειν ὅτι τοῖς θύραις, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἔνα ὅπου αἰ ἀποφαίνοντοι εὐδοκιμοῦν.

Quin & ad venationem quoque toties antea exibant vt pro exercitatione venationes satis essent & ipsis & equis: at vbi Artaxerxes rex, & qui ei erant familiares, redditi sunt [c] vino inferiores, non amplius eodem modo neque ipsi egrediebantur, neque alios educebant ad venationes: quin potius siqui laboris studiosi atque industrii vnà cum suis equitibus venarentur, apertè iis inuidebant, & vt seipsis meliores oderãt. Præterea puerorum institutio [d] pro foribus adhuc perdurat: sed disciplina & exercitatio eorum quæ ad artem equestrem pertinẽt, extincta est, quoniam eò non eunt vbi specimen edendo gloriam consequantur. Et quòd pueri quum illic antea lites audirent secundum ius & æquum diiudicari, videbantur discere iustitiam, & hoc omnino in contrarium versum est: quoniam certò vident eos vincere *causam* vtri plus dederint. Præterea eorum vim quæ è terra oriuntur, pueri antea discebant, quò vtilibus vterentur, & à perniciosis abstinerent: nunc verò videntur hæc discere quò mala quamplurima perpetrent. Nusquam igitur plures quàm illic, neque moriuntur, neque interficiuntur venenis.

c *Sonant Gr. Gerba*, Ita vino dediti vt ei succumberent.

d In aula adh. perd. *Vel*, in regia.

Καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο πάντα πάσιν ἀνέστραπται. σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν πλέον διδῶσιν. ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τὰ δὲ βλαβερὰ ἀπέχοιντο· νῦν δὲ ἔοικασι ταῦτα διδασκόμενοι, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακοποιῶσιν. οὐδαμοῦ γοῦν πλείους ἢ ἐκεῖ οὔτε ἀποθνήσκουσιν, οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

Quinetiã multo magis indulgent mollibus & delicatis voluptatibus quàm Cyri temporibus. Tum enim adhuc disciplina Persica & continentia vtebantur, Medorũ verò stola atque mollitie: sed hoc tempore Persicã cõstantiam æquo animo videt extingui, at Medorum mollitiem diligenter seruãt. Declarare autem volo eorum quoque mollẽ & delicatam vitam. Illis enim primùm non satis est si lecti strata mollia habeant, verumetiam lectorum pedes tapetibus superponunt, ne pauimentum renitatur, sed vt tapetes cedãt. Insuper opere pistorio quæ conficiebantur ad mensam, & quæcunque reperta sunt antea, eorum nihil ablatum est, sed & noua semper excogitant, & obsonia identidẽ: etenim sibi compararunt homines qui noua vtriusque harum rerum artificia inueniant. Insuper hyeme nõ satis est illis caput & corpus atque pedes tegere, sed in extremis manib* chirothecas villosas habẽt, & digitalia. At verò æstate contenti non sunt neque arborũ neque rupium vmbris, sed illis præsto sunt homines qui in his vmbris alias moliantur. Iã verò & pocula si quãplurima habeant, hoc ornaméto gloriantur: verùm si iniustis artibus comparata esse constet, id nulli sibi dedecori ducunt. Apud illos enim iniustitia lucrique turpis cupiditas valde est aucta. Atq; antea patrius eis mos erat ne cõspicerentur proficisci pedites, nõ alius cuiusquã rei gratia, quàm vt equites optimi fierent: nunc autem plura super equis strata habent quàm super cubilibus. Non enim ita equitandi curam habent vt molliter sedendi.

a Non conspici pedibus iter facientes, non al.

In iis verò quæ ad bellũ pertinent, annon meritò nũc [b] sunt omnino deteriores quàm antea? Quibus superiore tẽpore patriũ erat, tum eos qui terram possiderent, ab hac ipsa equites suppeditare, qui etiam in expeditionem ibant: tum præsidiarios, si militãdum esset, pro regione stipendiarios esse: nũc verò qui ostiarii sunt, & pistores obsoniorúmque artifices, & pincernæ, & balneatores, & qui ad mensam apponũt & qui è mẽsa

b Intell. dicendi sunt. Vel, dici possunt.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νυνὶ ἢ ὅτε Κῦρος εἰσί. τότε μὲν γὰρ ἔτι τὴν ἐκ Περσῶν παιδείαν καὶ ἐγκράτειαν ἐζῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἀβρότητι· νυνὶ δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερείαν παντελῶς ἀποβεβλήκασιν, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν ἀμφισώζονται. σαφῶς δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν ἐκείνοις δηλῶσαι. μὴ οἰκέται παῖδες. μὲν γὰρ τὰς εὐνὰς οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακὰς ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖν κλινοῖν τοὺς πόδας ὅπως μὴ ἀστερείδῃ ὁ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ ταπῖδες. καὶ μὲν τὰ πεπόμφατα ὅπως τραπέζαις, ὅσά τε πρόσθεν εὕρητο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφήρηται, ἀλλά τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται. καὶ ὄψα γε ὡσαύτως. καὶ γὰρ καινοποιεῖσθαι ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. ἀλλὰ μὲν καὶ τὰ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐλοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. τὰ γε μὲν τὰ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐλοῖς οὐδ' αἱ τῶν δένδρων οὐδ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ἐν σκιάδας ταύταις ἑτέρας σκιὰς αὖθις ἄνθρωποι μηχανώμενοι αὐλοῖς πρέσβεις. καὶ μὲν οὐκ ποτήρια ἐπὶ μὲν ὡς πλείστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἐπὶ δ' ἐξ ἀδίκου φανερῶς ἡ μεμηχάνηται, τοῦτο αἰσχύνονται. πολὺ γὰρ νῦξηται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια. ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν ἐπὶ ἐπιχώριον αὐτοῖς μὲν ὀρθῶς πεζῇ πορευομένοις, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ ὡς ἱππικώτατοι γίγνεσθαι· νυνὶ δὲ τρώματα πλείω ἔχουσιν ὅτι τῶν ἵππων ἢ ὅτι τῶν ἀνδρῶν. οὐ γὰρ τῆς ἱππικὰς ἱππικίας οὕτως ὡς τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι ἐπιμέλονται.

Τὰ γε μὲν πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκὸς νῦν τῶν πάντι χείρους ἢ πρόσθεν εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον, οἶμαι, ἦν καὶ τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππάζεσθαι, οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· νῦν δὲ φεύγουσιν, εἰ δέοι στρατεύεσθαι, καὶ τῆς χώρας μισθοφόρους εἶναι. νυνὶ δὲ τοὺς τε θυρωροὺς καὶ τοὺς σιτοποιοὺς, καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ πρόσθεν μὲν ἐλευθέρους ἦν αἱρουμένων

τας, καὶ

τας, καὶ καταχριμίζοντας καὶ αἰσιδώτας, καὶ τοὺς κομμωτὰς κοσμητὰς οἱ στοιχείοισί τε καὶ ὀπτίκοισιν αὐλοῖς, καὶ τἄλλα ῥυθμίζοισι· τούτοις πομπὰς ἱππέας οἱ δωμάσας πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐλοῖς. πλῆθος μὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· κατὰ μὲν γὰρ αὐτῶν χώραν ῥᾷον οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι διατρέφονται. καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τὸν μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐλοῖς καὶ ἵπποις, καὶ ἐν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρας, ὁμόσε τοῖς μάχεσθαι ἐποιεῖτο· νῦν δὲ οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτ' εἰς χεῖρας στρωτοὶ μάχονται. καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρις, ὥσπερ ὅτι Κύρου, τὴν μάχην ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἰέναι ἅπαξ οὗτοι ἐθέλουσιν. οὐδὲ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται ἐφ' οἷς Κῦρος αὐτὰ ἐποιήσατο. ὁ μὲν γὰρ, τιμῆς αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας· οἱ δὲ νῦν, οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ὅτι τοῖς ἅρμασιν, οἴονται σφίσιν ὁμοίους τοὺς ἀσκήτους τοῖς ἠσκημένοις ἕσεσθαι. ἡ δὲ ὁρμὴ μὲν, ὡρὶν δὴ ἐν τοῖς πολεμίοις εἶ), οἱ μὲν, ἐκόντες ἐκπίπτουσιν, οἱ δὲ ἐξάλλονται· ὥστε αὖθις ἱππέων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φίλους ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμικὰ ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι αὖθις τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, οὔτε ὅταν ἀμάχοις πολεμῶσιν, οὔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ τοῖς τούτοις ἐγνώκασι μὲν Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἄν σφ' ὑπεθέμην ἀπειργάσθαι μοι. φημὶ γὰρ Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς καὶ ἀσεβεστέρους τοὺς θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρους τοὺς συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν ἢ τοτὲ ἀποδεδεῖχθαι. εἰ δέ τις ταὐναντία ἐμοὶ γιγνώσκει, καὶ ἔργα αὐτῶν ὅτι σκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μαρτυρουντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

tollũt, & qui dormitũ agũt, & qui à somno excitant, & ornatores qui coloribus eos liniunt infricántque, aliáque decenter componunt: hosce omnes ii qui proceres sunt, equites faciunt, quò sub se stipendium mereãt. Multitudo igitur ex his quoque apparet, at nulla eorum ad bellũ vtilitas. Hoc etiam patet ex iis quæ vsuueniũt. nam in eorum regione hostes facilius commorantur quàm amici. Cyrus enim quum ferẽtarios amouisset, thoracibus autem & eos & equos armasset, & pilum vnum cuique dedisset in manum, cominus pugnã gerebat: sed hoc tempore neque iactu vtuntur amplius, neque cõgredientes cominus præliantur. Atque pedites habent quidem ipsi crates & copides & secures (quemadmodum Cyri temporibus) quũ sũt pugnaturi, sed cominus congredi ne hi quidé volunt. Nec item falcatis curribus ad id vtuntur amplius ad quod eos Cyrus est fabricatus. Cyrus enim quum aurigas amplificasset honoribus strenuósque reddidisset, habebat qui in armatos impetum facerent. Persæ autẽ huius tẽporis quum ne norint quidẽ eos qui prẽsunt curribus, censent fore vt inexercitatos similes exercitatis habeant. Et hi prosiliũt quidem, sed priusquã fuerint inter hostes, alii è curribus vltrò excidunt, alii exiliunt: quo fit vt iugales aurigis carentes, pluribus sæpe malis amicos quàm hostes afficiant. Quoniã verò ipsi quoque cognoscũt qualia ad bellum adminicula habeãt, animo ad id remisso sunt: nemôque amplius sine Græcis ad bellũ se accingit; neque quũ inuicem belligerant, neque quũ Græci agũt cõtra eos exercitũ, sed etiã aduersus hosce statuerũt cũ Græcis bellũ gerere.

Et ego quidẽ quæ pollicit° sũ, ea me præstitisse arbitror. Dico enim, Persas atq; Persarũ socios, & magis impios aduersus deos, & magis nefarios erga necessarios, & iniustiores erga alios, & ignauiores ad bellũ, hoc tẽpore quàm antea redditos fuisse. Quòd siquis secus atque ego sentiat, is eorum opera considerans, ea testimonio suo verba mea comprobare comperiet.

Apud eundem Xenophontẽ, in eiuſdem Pædiæ libro v.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ τῆς αὐτῆς παιδείας ε'.

Pag. 72 meæ editionis.

In nullo enim neque eſculẽto neque potulento vir Perſes, ex iis qui bene inſtituti ſunt, neque oculis cõmotus appareat, [a] neque rapina, neque mẽte, quo minus eadem proſpiciat quæ ſi in cibo non eſſet: ſed quemadmodum equeſtres, quoniam in equis non turbantur, poſſint ſimul dum equitant & videre & audire & dicere quod ſit opus: ſic item illi inter epulas exiſtimant oportere & prudẽtes apparere & moderatos. At moueri eſculẽtis & potulentis, videtur iis eſſe [b] porcinum admodum & immane.

Ἐπ' ὀδενὶ γὰρ βρώματι ὀδὲ πώματι Πέρσης ἀνὴρ τῶ πεπαιδευμένων ὄττε ὄμμασιν αὖ ὀκπεπλημένος καταφανὴς γένοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ οὐχὶ τοσοῦνδε ἄμεινον αὖ κῆ μὴ ἐν σίτῳ ὦν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράττεσθαι ὑπὸ τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, ὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ ἀβρῶς [b] κυνικὸν καὶ θηριώδες δοκεῖ εἶναι.

[a] *Id eſt*, Neque oculis, neque rapacitate, neque mente vllam cõmotionem præ ſe ferat, quominus eadem proſp.

[b] *Legit* σικὸν (*Vt habes* ī *marg.*) *quod & ſillum reddi poteſt: at* κυνικὸν *eſt* caninum. *Vox autem* θηριώδες *quam Gentil vertit* immane, *ſonat potius hic* ferinum, *vel*, belluinum.

Vide & quæ hunc locum proximè ſequuntur, necnon quæ præcedunt. Sed cum iis quæ hoc loco dicuntur, conferenda ſunt quæ ſuprà, pag. videlicet 700, legiſti de pueris domo afferentibus in cibum quidem, panem, in obſonium verò, naſturtium: ad potum autem, ſiquis eorum ſitiret, vas fictile quod cothôna vocabant, vt in id è flumine poſſet haurire. *Atque his addenda ſunt & quæ de puberibus, ſine adoleſcentibus (Græcè ephebis) paulo pòſt dicuntur*, quidquid venãdo ceperint, id eorum obſonium eſſe: ſin nihil ceperint, non aliud obſonium habere quàm naſturtium. *Ideo autẽ conferendi ſunt hi loci cũ illo libri V, vt conſideremus quantum proſit à teneris aſſueſcere. Nam temperanter in ipſa etiam ſenectute viuere, in eodem illo tradit loco, quum & de pueris exemplum temperantiæ ab eis ſumentibus ſcribat. Tenuis autem victus veſtitúſque vilis Perſarum mentionem facit Xenophon non in iis ſolùm quæ ex eo allata iam fuerunt, ſed in hoc etiam libri primi eiuſdem operis loco, non procul ab iis quæ deprompta inde habuiſti in præcedentibus, per quandam cum molli Medorum veſtitu antitheſin*, Apud Perſas autem qui in patria manent, hoc etiam ſeculo & veſtimenta ſunt viliora, & victus magis eſt tenuis. *Necnon aliquanto pòſt Cyrus auo ſuo Aſtyagi dicit*, Sed longè ſimplicior apud nos ac rectior eſt ad ſe explẽdum via. Nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: vos autem, quum eôdem ſtudeatis peruenire quò nos, per multos circuitus ac ambages ſurſum deorſum errantes, vix tandem eò peruenitis quò nos iamdudum veneramus. *Sed hãc Perſarum laudem multum minuit iſte libri ſeptimi eiuſdem operis locus, vbi de Cyro dicitur*, Quum igitur ſciret, Perſas, qui domi manerent, vitam agere duriſſimam propter inopiã, & laborioſiſſimam, tum propter regionis ſuæ aſperitatem, tum quòd opus faciendo victum ſibi quærũt: hos potiſſimum exiſtimauit libenter apud ſe victuros. *Minuit (inquam) hic locus laudem illam, quòd regionis natura ad tenuem illum victum eos adigere dici poſſit. Sed ex iis quæ alibi ſcribuntur, coniicere eſt, inſtitutionem bonam non ſolùm hoc addidiſſe vt boni conſulerent hanc victus tenuitatem: aut ſaltem hunc moderatum victum (nam & μετρίαν δίαιταν dicit) ſed etiã effeciſſe vt vellent* & ſpuendi & mungendi neceſſitatem à ſe per labores abigere. *Atque hoc apud illos etiam qui ſua ætate eſſent Perſas manſiſſe, in eo illo primi libri loco teſtatur. Videndũ tamen quomodo cum hoc conuenire loco poſſit ille libri octaui, vbi ſcribit, (hoc quoque exemplo oſtendens quantum Perſæ à ſuis maioribus degeneraſſent)* Nam quum antea ſancitum eſſet, (*vel* lege cautum. *niſi & more* receptũ *reddi poteſt*) vt neque ſpuerẽt, neque emungerẽt. (manifeſtum eſt autem ipſos non adeo ſanxiſſe vt humori corporis parcerent, ſed quòd vellent laboribus & ſudoribus corpora robuſta & velut ſolida effici) nunc quidẽ adhuc manet, vt non ſpuant, nec ſeſe emungant, at ſe laboribus exercere, nuſquam in vſu eſt. *Quomodo enim Xenophontis etiam ſeculo permanebant hæc duo, non ſpuere, neque ſe emũgere, id verò per quod hæc vitabant (quæ aliquin vix poſſe vitari videntur) vt ipſe in illo altero loco ſcribit, iam aboleuerat?*

Sed, hanc quæstionem aliis soluendam relinquens, ad eos transeo locos qui contrà Persicum luxum, & quidem in regibus nominatim, describunt. Meminisse autem hîc oportet horum circa finem libri VIII verborum, ὁποῖοι τινὲς γὰρ ἂν οἱ ἄρχοντες ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται. *id est,* QVALES enim fuerint qui *aliis* præsunt, tales sunt plerunque & illi qui eorum subiecti sunt imperio. *Idem verò & ante Xenophontem dictum fuerat, & post Xenophontem etiã dictum fuit: & quidẽ à nonnullis etiam qui vocem illam* plerunque *non addiderunt. Magna est autem conuenientia inter illum locum, & istum qui eodem in libro legitur, pagina à principio tertia,* QVVM enim vident homines, eum cui maximè licet insolenter agere, modestè se gerere, tanto magis ii qui sunt inferiores vllam suam insolentiam minimè exstare volunt. *Adiungendum etiam quod aliquanto pòst sequitur, de ipso Cyro,* Et se quidem in tale exemplum proponebat. *Necnon adiiciendus erit hic qui primam eiusdem libri paginam claudit, in mea editione,* ὅταν μὲν ὁ ὑπερέχων βελτ. *&c.*

Ἐκ τῆς εἰς Ἀγησίλαον λόγου.

Pag. 390, meæ editionis.

Ex oratione de Agesilao.

Τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιερχονται, μαστεύοντες τί ἂν ἡδέως πίοι, μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι. ὅπως γαμιῶ καταδάρθοι, οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσα παρασκευάζονται. Ἀγησίλαος δὲ, ὡς τὸ φιλόπονος ἦν, πρῶ μὲν ὁ παρὼν ἡδέως ἔπινε, πρῶ δὲ ὁ συντυχὼν ἡδέως ἤσθιεν. εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. καὶ ταῦτα οὐ μόνον πράττων ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμούμενος ἠγάλλετο ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς τρυφαῖς ἀναστρέφοιτο· τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, σκευοφορεῖον αὐτῷ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα.

HABET enim rex Persarũ qui totum orbem circumeant, quæritantes potum qui suauis illi sit futurus: & innumeri excogitant cibos quibus suauiter vescatur: at verò Agesilaus, quòd labori deditus esset, quidquid aderat iucundè bibebat, & quidquid nactus erat, iucũdè edebat. ad somnum autem suauiter capiendum quiuis locus idoneus illi erat. Ac non solùm dum hæc faceret lætabatur, sed etiam exultabat quoties cõsideraret se quidem mediis in voluptatibus versari: at barbarũ illum *regem* videret, si quidem absque dolore vellet viuere, oportere ab extremis terræ finibus ea secum trahere quæ delectationem sint allatura.

In eadem oratione proponuntur & alia, in quibus Agesilaus & rex Persarum inter se comparantur: atque hoc inter cætera, quòd ille quidquid inter homines auri, quidquid argenti erat, & quæcunque erant pretiosissima, apud se congesta habere niteretur: existimans, si maximam vim pecuniarum haberet, fore vt omnia in potestatem suam redigeret: at verò Agesilaus domum suam contrà instituerat, ita vt nullo horum indigeret. *Animaduertendum autem, ad hanc auri argentíque coaceruationem quod attinet, esse & hoc verisimile ad fouendum etiam suum luxum illam congerere conatum esse: quamuis aliam causam afferat. Cæterùm cum illis verbis,* μυρίοι γὰρ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι, *conferenda hæc quæ habuisti pag. 707, ex alio loco,* καὶ μὲν τὸ πολύμυθα ἐπὶ τραπέζαις, ὅσα τε σοφὰ εὕρητο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῆκεν, ἀλλά τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶντο. καὶ γὰρ κομψοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηντο. *Verùm hoc in loco (qui non procul abest à fine libri octaui & vltimi Paediæ) non tantùm de Persarum regibus, sed de vniuersa Persarum gente agitur.*

Hinc ad illum digredior locum vbi contrà ſtudium rerum bellicarum, necnon agriculturæ, (& quidem hanc præponens) in Perſarum rege commendat: quum alibi rei militaris ſtudium in certo quopiam rege, videlicet Cyro, commendaſſet: & quidem venationis exercitio ad res bellicas, & maximè ad artem equeſtrem, eos præparare dixiſſet, vt videre eſt inter illa quæ è libro Pædiæ octauo deprompta dedi, pag. 703. Verùm ibi poſtquam hæc & alia quædam eodem pertinentia ſcripſit, & tandem locum illum his verbis clauſit, καὶ τῶν ἐγκρατείαν ἦ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐν τοῦτο δὲ μάλιστα παρεσκεύαζε τοὺς κοινωνούς, *Id eſt,* Atque hîc maximè aſſuefaciebat ſodalitia ad continentiam, & ad hoc vt labores necnon frigora & æſtus, quinetiam famem & ſitim tolerare poſſent. *Vbi (inquam) ita locum illum clauſit, adiicit,* καὶ νῦν οἱ ἐπὶ βασιλῆς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα τοῦτο ποιοῦντες διαπλοῦσιν. *Id eſt,* Atque hoc etiam ſeculo tum rex, tum qui circa regem ſunt, hæc aſſiduè faciũt. *Hæc porro,* οἱ περὶ βασιλέα *Philelphus vertit* regis familiares. *Quam etiam interpretationem admittere videntur illa verba: at* κοινώνων *appellatio eam minimè admittit: quamuis huic quoque eam tribuat. vertit enim,* Et hic etiam maximè familiares aſſuefaciebat ad continentiam. *Exiſtimo autem reddi debere hîc, ſicut & alibi,* ſodalitia, *vel,* eos qui è ſodalitiis erant. *De hoc quoque obiter moneo, quod ad locum illum attinet,* τῶν ἐγκράτειαν ἦ, *&c. afferri & hanc lectionem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν δέ. *Inuenitur autem & hæc,* καὶ τῶν ἐγκράτειαν ἦ, καὶ πρὸς πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν. *Verùm ex duabus vnam faciens, libenter ita ſcriberem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν ἦ, καὶ πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δ. *Alioqui, noſtram retinendo ſcripturam, ſaltem ſcribendum eſſet* καὶ τὸ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λ. καὶ δ. δύνασθαι φέρειν.

Ad illum (inquam) locum tranſeo vbi ſtudium rerum bellicarum & agriculturæ (& quidem huius mentionem prius faciens) commendat. Is autem extat in Œconomico, pag. 482 meæ editionis, vbi Socrates & Critobulus inter ſe colloquuntur.

Quibus igitur *artibus* nobis, Socrates, vtẽdum cenſes? Num (inquit Socrates) regem Perſarũ imitari verebimur? Illum quidẽ ferunt inter pulcherrima maximéque neceſſaria ſtudia agriculturam artémque bellicam ducere, & vtranque diligenter atque ſtudioſè [a] curare. Hæc vt audiit Critobulus, Credis, inquit, regi Perſarum agriculturam eſſe curæ? Cui Socrates, [b] Si videamus quid agat, hoc modo fortaſſe diſcemus ſiquid ſit ei curæ. Nam conuenit inter nos eum res bellicas ſtrenuè curare, & diligẽter adminiſtrare: quòd ex quotquot nationibus tributa accipit, vnicuique præfecto definierit in quot equites, ſagittarios, fũditores, gerrhophoros, (*id eſt, ſcuta & eiuſmodi tegumenta ferentes*) alimentum partiri debeat: qui & [c] regere poſſint quibus præſunt, quíque ſi hoſtes irrumpant, fines tueantur. Præter hos & [d] cuſtodes in arcibus alere conſueuit:

a Gr. συμπιμελεῖσθαι. *Id eſt,* Vnà *vel* ſimul curare. *q. d. Vnà cum rei militaris ſtudio agriculturæ quoque ſtudioſum eſſe.*

b Hunc in modũ diſpiciẽtes, ô Cr. fort. animaduertere poſſimus an aliquam eius quoque curam gerat.

c *Verbum* κρατεῖν *cum genitiuo ſign.* Vincere. *Ac videtur hoc velle,* Qui ſuperiores ſubditis eſſe poſſint, ſi forte eos rebellare contingat. *Alioquin ſi huius cũ genit. conſtructionẽ habenda non eſſet ratio,* κρατεῖν *verterem* In officio continere, *vt iam olim admonui.*

d *Vel,* præſidiarios.

Ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις τέχναις συμβουλεύεις ὦ Σώκρατες χρῆσθαι; Ἆρα (ἔφη ὁ Σωκράτης) μὴ αἰσχυνθῶμεν τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; ἐκεῖνον γάρ φασιν, ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶναι ἐπιμελήμασι, γεωργίαν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην, τούτων ἀμφοτέρων ἱκανῶς ἐπιμελεῖσθαι. Καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, πιστεύεις ὦ Σώκρατες, βασιλέα τῶν Περσῶν γεωργίας τι σπουδαίως ἐπιμελεῖσθαι; Ὧδ' αὖ (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι σπουδαίως ἐπιμελεῖται. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἱκανῶς ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι ἐξ ὁπόσων ἂν ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνῃ, τέτακε τῷ ἄρχοντι ἑκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι ἱππέας καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ γερροφόρους, οἵτινες τῶν τε ὑπ' αὐτῷ ἀρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ ἐὰν πολέμιοι ἐπίωσιν, ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας καὶ τὰ ἀκροπόλεσι πρέπει·

καὶ τῷ μὲν ζεφλῳ τῶν φερυσῶν δίδω- A
σιν ὁ ἄρχων ᾧ τοῦτο προστέτακται· βασι-
λεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέπασιν ποιεῖται
τῶν μαθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὁπλίζειν
προστέτακται, καὶ πρώτους ἅμα στρατιώτας,
πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἔνθα δὴ ὁ
σύλλογος καλεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν
αὐτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς δὲ πρόσω
ἀποικοῦντας, πιστοὺς πέμπει ἐπισκοπεῖν· καὶ
οἱ μὲν αἰεὶ φαίνονται τῶν φερυφάρχων καὶ τῶν
χιλιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν τὸν ἀριθμὸν B
τὸν τεταγμένον ἐκπλέων ἔχοντες, καὶ τού-
τοις [a] δοκίμοις ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατε-
σκευασμένοις πρέχωσι, τούτοις μὲν τοῖς ἄρ-
χουσι καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξῃ, καὶ δώροις με-
γάλοις καταπλουτίζῃ· οὓς δ' ἂν εὕρῃ τῶν
ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φρουράρ-
χων, ἢ κατακερδαίνοντας, τούτοις χαλεπῶς
κολάζῃ, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄλλους ἐπι-
μελησομένους καθίστησι. τὰ μὲν δὴ πολεμικὰ ἔρ-
γων τοιοῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν ἀναμφιλόγως C
ἐπιμελεῖσθαι· ἔτι δὲ ὁπόσην μὲν τῆς χώρας
διελαύνων ἐφορᾷ αὐτὸς, καὶ δοκιμάζῃ, ὁ-
πόσην δὲ μὴ αὐτὸς ἐφορᾷ, πέμπων πιστοὺς
ἐπισκεψομένους. καὶ οἷς μὲν ἂν ἀγαθύνηται
τῶν ἀρχόντων στρωσιχωρίᾳ γε τῇ χώ-
ρᾳ πρεχομένους, καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τὴν
γῆν, καὶ πλήρη δένδρων τε ὧν ἑκάστη φέρει
καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώραν τὴν ἄλλην
προστίθησι, καὶ δώροις κοσμεῖ, καὶ ἕδραις
ἐντίμοις γεραίρῃ· οἷς δ' ἂν ὁρᾷ ἀργόν τε τὴν D
χώραν οὖσαν καὶ ὀλιγάνθρωπον, ἢ δι' ἀπο-
χαλεπότητα, ἢ δι' ὕβριν, ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτοις
δὲ χολάζων καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἀρχον-
τας ἄλλους καθίστησι. τοῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν
μάλιστα [c] ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἡ γῆ ἐνεργὸς ἔσται
ὑπὸ τῶν κατοικούντων, ἢ ὅπως οὐ φυλά-
ξεται ὑπὸ τῶν φρουρούντων;

& custodib⁹ quidē alimentū ſuggerit huic ab eo muneri præfect⁹. rex autem per ſingulos annos omnes præter eos qui cuſtodiunt arces, eò cogens quò vocatur cōcilium, recenſet qui ſtipēdia merent, atque alios quos in armis eſſe iuſſit. [a] Qui non ita procul à regia diſtāt, ad eos ipſe inſpectionis cauſa proficiſcitur: qui lōgius incolūt, ad eos mittit haud dubiæ fidei viros, qui res ſociorū inſpiciant. Cuſtodum præfectos, & chiliarchos, *id eſt, qui mille viros ducunt*,) & ſatrapas, ſi imperatū ſibi militum numerum expleāt, atque lectos egregióſque viros equis & armis pulcrè inſtructos exhibeant, & honoribus auget, & donis ingentibus ditat: [b] quos autem magiſtratus ducéſque reperit aut ſegnes aut auaros, & quæſtus auidos, acerbè caſtigat, & abire magiſtratu iubet: alios qui res gerant, conſtituens. Hæc quum faciat, illum ſine vlla dubitatione rerum bellicarum ſtudioſū eſſe arbitramur. Præterea quātam poteſt regni ſui partem percurrens inſpicit ipſe, ac veluti cenſor in iudicium morū vocat: quod reliquum eſt, inſpiciūt viri fideles ab eo miſſi. Porro quos præſides regionem populo frequentem, terram excultā, & arboribus quas vnaquæque fert & fructibus plenam præſtare cognoſcit, his aliam regionem addit, donis ornat, ſedibus honorificis præmii cauſa donat: quibus autem videt otioſam incultámque terrā, & hominibus infrequentem, ſiue iſtud crudelitate, ſiue inſolentia, ſiue negligētia factum ſit, illos caſtigat, imperio priuat, & aliis magiſtratibus cōſtitutis abiicit. Hæc quum gerit, cenſen' curare eū minus qui terra à cultoribus exercebitur, quàm quî tuto à præſidiis cuſtodietur?

a Et eos quidem qui ſunt circa ea loca in quibus habitat, ipſemet inſpicit: at procul diſſitos fidis hominibus inſpiciēdos mandat.

b *Illam lect. ſequitur quam ex aduerſo notauī: at noſtram ſequendo, ita hunc locum reddo,* At quos præfectos *vel* negligere eos qui cuſtodibus [*vel* præſidiariis] præſunt, vel quęſtum ſuum facere cōpererit, de iis graues pœnas ſumit, & illis magiſtratu ſubmotis, alios curatores ſubſtituit.

c Aſperitate. *Vel* acerbitate.

Lego in annot. δοκίμοις

Phil. legiſſe uidetur τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν φρουράρχων καταμελοῦντας ἢ κατακερδ.

Τὰ μὲν ἀναμφιλόλως

Τὰ ἐπιμελεῖσθαι

EX STRABONIS geographicis libris.

Libro XV.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ γεωγραφικῶν.

Ἐν τῷ ιε βιβλίῳ.

a Ideo inſtituta Perſica his & Medis eadem, necnõ aliis cõpluribus. De quibus dixerũt quidem multi, ſed tamen dicenda & nobis quæ in rem ſunt. *Vel* quę præcipua ſunt.

ITAQVE [a] etiã de moribus Perſarum etſi permulti dixerũt, tamen dicenda nobis videntur quæ ad rem attinent. Perſæ nec ſtatuas, nec aras erigunt: ſacrificant in loco excelſo. cœlum eſſe Iouem putant: colunt & Solẽ, quem Mithram vocant: itẽ Lunam & Venerem, & ignem, & tellurem, & ventos, & aquam. Sacrificant in loco mundo, cum imprecationibus, & coronatam hoſtiam ſtatuũt. Vbi magus, [b] qui ſacrificium enarrat, carnes in portiones diſtribuit, ſua quiſq; ac cepta, abeunt, nulla parte diis relicta. dicunt enim deũ nihil velle, præter hoſtiæ animã: quidam tamen (vt fertur) omenti partem igni imponũt. Præcipuè igni & aquæ ſacrificant, igni arida ligna imponentes adempto cortice, & aruina ſuperiniecta: deinde infuſo oleo, ſuccendunt, [c] non inſpirantes, ſed ventilantes: ſi quis inſpirat, aut mortuum quicquam, cœnúmve in ignẽ iniicit, morte punitur. Aquæ ſacra peragunt hoc modo. In lacum vel flumen vel fontem venientes, ſcrobẽ faciunt: ibíque hoſtiam iugulant, cauẽtes ne quid proximæ aquæ ſanguine contingatur: ſic enim omnia pollutum iri: poſtea carnibus myrto lauróve impoſitis, eas magi gracilibus virgis comburũt: & factis imprecationibus quibuſdam, oleum lacte ac melle mixtum inſpergunt, non in ignem, nec in aquam, ſed in terram. Imprecationes diu faciunt, faſciculum virgarum myricinarum tenuiũ tenentes. In Cappadocia (etenim maxima eſt ibi magorum multitudo, qui Pyrethi vocantur, & multa Perſicorũ deorum templa:) non cultro ſed ſtipite quodam mactant, tanquã malleo verberantes. Sunt & Pyratheia ſepta quædam ingentia, in quorum medio ara eſt. In ea

b *Malim*, Qui ſacrificio faciendo præeſt.

c Non ſufflantes, ſed ventil. ſi quis ſufflat, aut mort.

Δια τοῦτο οὖν τὰ ἔθη τὰ Περσικὰ, τούτοις, καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ, & ἄλλοις πλείοσα· περὶ ὧν εἰρήκασι μὲν πλείους, τὰ δὲ καίρια & ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι τοίνυν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται· θύουσι δὲ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, τὸν οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία· λιμῶσι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθρην· καὶ Σελήνην, καὶ Ἀφροδίτην, καὶ πῦρ, καὶ γῆν, καὶ ἀνέμους, καὶ ὕδωρ. θύουσι δ' ἐν καθαρῷ τόπῳ, κατευξάμενοι καὶ παρασπάσαντες ὁ ἱερεῖον ἐτεμμένον. μελίσαντος δὲ τὸ μάγου τὰ κρέα, τοῦ ὑφηγουμένου τὴν ἱερουργίαν, ἀπίασι διελόμενοι· τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τῆς γὰρ ψυχῆς φασι τοῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεὸν, ἄλλου δὲ οὐδενός· ὅμως δὲ τοῦ ὀπίσθου τι μικρὸν ἐπιθέασιν, ὡς λέγουσι τινές, ὅπου τὸ πῦρ. ἐφεφθοῖς δὲ τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, τῷ μὲν πυρὶ παρεμβάλλοντες ξηρὰ ξύλα, τοῦ λέπους χωρὶς, πιμελῆ ὅπου ἐπιθέντες ἄνωθεν· εἶτ' ὑφάπτουσιν, ἔλαιον καταχέαντες, οὐ φυσῶντες, ἀλλὰ ῥιπίζοντες. τοὺς δὲ φυσήσαντας, ἢ νεκρὸν ὅπου πῦρ θέντας, ἢ βόλιτον, θανατοῦσι. τῷ δὲ ὕδατι ὅπου λίμνην ἢ ποταμὸν, ἢ χρηνίδα ἐλθόντες, βόθρον ὀρύξαντες, εἰς τοῦτον σφαγιάζονται, φυλαττόμενοι μή τι τῶν πλησίον ὕδατος καθαροῦ αἵματος θίγῃ, ὡς μιαινομένου· εἶτ' ὅπου μυρρίνην ἢ δάφνην λαβόντες τὰ κρέα, ῥάβδοις λεπτοῖς ἐφάπτονται οἱ μάγοι, καὶ ἐπᾴδουσιν, ἀποστειδοῦντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον, οὐκ εἰς πῦρ, οὐχ' ὕδωρ, ἀλλ' εἰς τὸ ἔδαφος· ἔστι δ' ἐπῳδὰς ποιούμενοι πολὺν χρόνον, ῥάβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμην κατέχοντες. ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (πολὺ γάρ ἐστι τὸ τῶν μάγων φῦλον, οἱ τὰ Πύραιθοι καλοῦνται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά) οὐδὲ μαχαίρᾳ θύουσι, ἀλλὰ κορμῷ τινι, ὡς αἰ ὑπέρῳ τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ Πυραθεῖα, σηκοί τινες ἐξειλλεγμένοι ἐν ὕλῃ τινὶ μέσοις κώμαις, ἐν ᾧ

Malè in Ald. ἐν παρασπάσαντες.

ἐπιθέντες.

Diſtingue poſt ὕδατι, & inſert. τῷ δὲ ὕδατι αὖθις θύουσι, repetendo hoc verbũ è præcedentibus.

ἐφάπτονται.

Ald. Πύραιθοι

Ald. Πυραθεῖα.

πολλή τε σποδὸς καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν οἱ μάγοι. καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπάδουσιν ὥρας τινὰς, πρὸ τοῦ πυρὸς τὴν δέσμην τῶν ῥάβδων ἔχοντες, πίλοις πρόσκειμένοις πιλωτοῖς, καὶ ἡνίαις ἑκατέρωθεν, μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χείλη καὶ τὰς παραγναθίδας. Τοιαῦτα δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ τοῦ Ὀμάνου ἱεροῖς νενόμισται· τούτων δὲ καὶ σηκοί εἰσι, καὶ ξόανον τοῦ Ὀμάνου πομπεύεται.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἑωράκαμεν· ἐκεῖνα δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἱστορίαις λέγεται, καὶ τὰ ἑφεξῆς. Εἰς γὰρ ποταμὸν οὔτ' οὐρέουσιν, οὔτε νίπτονται Πέρσαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ νεκρὸν ἐκβάλλουσιν, ἢ δι' ἄλλα τῶν δοκιμωτάτων εἰς μυταρῶν· ὅτῳ δ' αὖ θύσωσι θεῷ, πρώτῳ τῷ μαντεύεται. Βασιλεύονται δ' ἐκ τοῦ τῶν ἀπὸ ἡλίου· ὁ δ' ἀπειθῶν, ἀποτμηθεὶς κεφαλὴν καὶ βραχίονα, ῥίπτεται. γαμοῦσι δὲ πολλὰς, καὶ ἅμα παλλακὰς τρέφουσι πλείους πολυτεκνίας χάριν. πάθεσι δὲ καὶ ⓐ βασιλεῖς ἆθλα πολυτεκνίας κατ' ἔτος· τὰ δὲ τρεφόμενα μέχρι τῶν τεττάρων ἐτῶν, οὐκ ἄγεται τοῖς γονεῦσιν εἰς ὄψιν. ⓐ δὲ γάμοι κατὰ ἀρχὰς τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας ἐπιτελοῦνται· πρόκειται δ' ὅπου τὸν θαλάμιον τρωφαγὸν μῆλον, ἢ καμήλου μυελὸν, ἄλλο δ' οὐδέν, τοῦ ἡμέραν ἐκείνου. ἀπὸ δὲ πέντε ἐτῶν ἕως τεττάρτου καὶ εἴκοσι, παιδεύονται τοξεύειν, καὶ ἀκοντίζειν, καὶ ἱππάζεσθαι, καὶ ἀληθεύειν· διδασκάλοις τε λόγων τοῖς σωφρονεστάτοις χρῶνται, οἳ καὶ τὸ μυθῴδες πρὸς τὸ συμφέρον ἐπῳδαῖς ὑμνοῦντες πλέκουσι, καὶ μέλεσι χρεῖς, καὶ μετ' ᾠδῆς, ἔργα θεῶν τε, καὶ ἀνδρῶν τῶν ἀείσεων ἀναδιδόντες. σεισμοῦσι δ' εἰς ἕνα τόπον, φόβῳ χαλκοῦ πρὸ ὀρθρου διεγείροντες ὅτι ἑξηκοστοῦ, ἢ ἑβδομηκοστοῦ· πάξαντες δ' ἀνὰ πεντήκοντα ἡγεμόνα τῶν βασιλέως τινὰ παίδων ἀϋτῆς, ἢ σατραπεύοντι κελεύουσιν ἕπεσθαι, χρεῖον ἀφορίσαντες τρεῖς ἀκοντα, ἢ τεθραυσμένα σαδία. ἀπαιτοῦσι δὲ καὶ λόγον ἑκάστου μαθήματος, ἅμα καὶ μεγαλοφωνίαν, καὶ πνεῦμα, καὶ πλευρὰν ἀσκοῦντες· καὶ πρὸς καῦμα δὲ, καὶ πρὸς ψύχος, καὶ ὄμβρου, καὶ χιόνος ἅμα βάσεις, ὥστ' ἀβρόχα φυλάττειν, καὶ ὅπλα καὶ ἐσθῆτα· καὶ ποιμαίνειν δὲ, καὶ

magi & cinerem multũ & ignẽ perennem ſeruant: & eò quotidie ingreſſi, imprecationes faciunt, per horam ante ignẽ virgarum faſciculum tenentes, pileis infulis velati ex vtraq; parte dependentibus, adeo vt vittæ labia contegant ac malas. [a] Hæc in Anaitidis & Omani delubris fiũt. Nam & horum ibi delubra ſunt, & Omani ſtatua in pompa ducitur.

a *Malim,* Eadẽ autem *pro* ταῦτα *reponatur* ταυτά.

Iſta nos vidimus: quæ ſequũtur, hiſtorici memoriæ mandauerunt. In fluuium Perſæ non immiciunt, nec lauãt, nec abluũtur, nec cadauer iniiciunt, nec alia quæ immunda eſſe videantur. Cuicunquedeo ſacrificent, primùm igni imprecationes faciũt. Reges habent ex eadẽ ſtirpe. Qui non paruerit, capite & brachio amputato proiicitur. [b] Ducunt vxores complures: & multas pellices alunt, multiplicandæ ſobolis gratia. Reges quotannis præmia proponunt iis qui plures filios progenuerint, pueri ante quartum annum in patris conſpectum non veniũt. Nuptiæ in initio verni æquinoctii celebrãtur: ſponſus in thalamum venit, comeſto prius malo vel cameli medulla, præter id nihil eo die. A quinto vſque ad vigeſimũ quartum annum diſcunt ſagittare, iaculari, equitare, & in primis vera dicere. Diſciplinarum magiſtris continentiſſimis vtuntur, qui & fabulas ad vtilitatem accommodatas intexunt, cũ cantu & ſine cantu, deorum & clarorũ virorum facta celebrantes. Congregant eos in vnum locum, æris ſonitu ante lucem excitatos ad arma aut venationem. Præficiunt quinquagenis aliquem ex regis filiis, aut ſatrapæ, quem currentem ſequi iubent, loco triginta quadraginta ve ſtadiorum determinato. Poſtulant hi etiam orationẽ de ſingulis quæ illi didicerint: ſimul & vocem & latus & ſpiritum exercentes. Quin & aduerſus æſtum, frigus, imbres, & ad torrentium tranſitus eos condocefaciũt, vt arma & veſtes immadidas ſeruent. Paſcere etiã, &

b Ducunt vxores multas, ſimúlque pallacas alũt plures *quam* vxores, multipl. *Malè autem* pellices *pro* pallacas *dicit.*

τὰς μυσαρὰς. τὰς πορνὰς

τὰς μαίνομένας πλέκουσι. *Hæc* deſunt in *Ald.*

τὰς ὀμβρωνὰς χειμάρρους.

& in agro pernoctare docent, & ruſticari, & fructibus ſylueſtribus veſci: vt termintho, glandibus, pyris agreſtibus. Atque hi Cardaces vocantur, furtis viuentes: nã carda virile ac bellicoſũ ſignat. Quotidianus eorum cibus poſt exercitationem eſt panis duriſſimus, & naſturtiũ, & ſalis grana, & carnes aſſæ vel elixæ, potus aqua. Venantur autem pilas & ſagittas ab equis mittentes, & fundãtes. Veſpertina eorum ſunt exercitia, arbores ſerere, aut radices effodere, aut arma fabricari, aut lino & retibus ſtudium impendere artificioſè faciundis. Pueri venationem non attingũt, ſed mos eſt eam domum referre. Curſus & cæterorum quæ in quinquertio exercentur, præmia ab rege proponuntur. Pueri auro exornantur, cuius igneum fulgorẽ venerãtur, quare id neque mortuo apponunt: quemadmodum nec ignem, ob honorem, quem ei deferunt. Militant, & ordines ducunt à vigeſimo anno vſque ad quinquageſimum & pedites & equites. Forum non attingunt, nam nec emunt, nec vendunt. Armantur cetra in rhõbi figuram facta: præter pharetrã, ſagares & ſecures habent, capiti impoſitum pileum turritum, pectus thorace ſquamoſo munitũt. Principes anaxyridem triplam habent, & tunicam manicatam, duplam, genu tenus. interula cãdida eſt, exterior verò veſtis florida: Amiculum æſtate purpureum vel floridum, hyeme autẽ floridum: tiaras magorum infulis ſimiles, calceamentum altũ ac duplum. [a] Vulgo tunicã duplam gerunt, ad medium vſque crus deſcendentem: circum caput findonis cẽto voluitur. Quiſque arcu & funda vtitur. Perſa lautè cœnant, integra & multa & varia apponentes: veſtis & poculorum ornatus ſplendidiſſimus, auro & argento refulgent. De rebus maximis in vino conſultãt, eáque decreta ipſi firmiora cenſent quàm quæ ſobrii faciunt. Si notis & æqualibus in via occurrant, eos oſculantur: ſi humilioribus, genam eis præbent, cáque oſculum excipiunt: qui humiliores

[a] At vulgo. nam hæc, πῆς δ' πλλοῖς, reſpondent illis, πῆς ἡγμόσι μθν.

A ἀΐραυλῆν, καὶ καρποῖς ἀγρίοις χρῆσθαι, τερμίνθῳ, δρυοβαλάνοις, ἀχράδι. καλοῦσι δ' ὅτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλωπείας ζεφόμενοι· κάρδαξ γὰρ ὁ ἀνδρώδης, καὶ πολεμικὸν λέγεται. ἱππεῖς δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα, ἄρτος μετὰ τοῦ γυμνασίου, καὶ μάζα, καὶ κάρδαμον, καὶ ἁλῶν χόνδρος, καὶ κρέα ὀπτὰ, ἢ ἕφθα ἐξ ὕδατος· ποτὸν δ' ὕδωρ. θηρεύουσι δὲ σαύνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες, καὶ τοξεύματα, καὶ σφενδονοῦντες. δείλης δὲ φυτουργεῖν, καὶ ῥιζοτομεῖν ἀσκοῦσι, καὶ ὁπλοποιεῖν, καὶ λίνα καὶ B ἄρκυς φιλοτεχνεῖν. οὐχ ἅπτονται δὲ τῶν θηρευμάτων οἱ παῖδες, ἀλλὰ κομίζειν οἴκαδε ἔθος. πέμπεται δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἆθλα δρόμου, καὶ τῶν ἐν τοῖς πεντάθλοις. κοσμοῦνται δὲ παῖδες χρυσῷ, ὃ πυρωπὸν τιθέμενον ἐν τιμῇ· δι' ὃ δὴ καὶ νεκρῷ προσφέρουσι, καθάπερ δὴ καὶ τὸ πῦρ, τιμῶν. στρατεύουσι δὲ, ἀπ' εἰκοσιέτους ἕως πεντηκοντούτου, πεζοί τε καὶ ἱππεῖς. ἀγορᾶς δὲ οὐχ ἅπτονται· οὔτε γὰρ πωλοῦσιν, οὔτ' ὠνοῦνται. ὁπλίζονται δὲ γέρρῳ ῥομβοειδεῖ. περὶ δὲ ταῖς φαρέτραις σαγάρεις ἔχουσι καὶ κασπίδας· περὶ δὲ τῇ κεφαλῇ πίλημα πυργωτόν· ὃ καλεῖ μὲν ὀρθῶς ἐστὶν αὐτοῖς "Φρυγιδωτός. ἐσθὴς δὲ, τοῖς ἡγεμόσι μὲν, ἀναξυρὶς διπλῆ, χιτὼν δὲ χειριδωτὸς διπλοῦς, ἕως γόνατος. ὁ ὑπενδύτης μὲν λευκὸς, αἰθωνὸς δὲ ὁ ἐπάνω. ἱμάτιον θέρους μὲν πορφυροῦν, ἢ ἀνθινὸν, χειμῶνος δὲ ἀνθινόν· τιάραι D τοῖς μάγοις παραπλήσιαι ταῖς τῶν Περσῶν, ὑπόδημα κοῖλον διπλοῦν. τοῖς δὲ πολλοῖς χιτὼν ἕως μεσοκνημίου, καὶ διπλοῦς· ῥάκος δὲ σινδονίου περὶ τῇ κεφαλῇ· ἔχει δ' ἕκαστος τόξον καὶ σφενδόνην. δειπνοῦσι πολυτελῶς Πέρσαι, πίνοντες καὶ ὁλομελῆ, καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα. κόσμος τε λαμπρὸς "στολῆς, ἐκπωμάτων τε τῶν ἄλλων, ὥστε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καταλάμπεσθαι. ἐν οἴνῳ τὰ μέγιστα βουλεύονται, καὶ βεβαιότερα E τῶν ἐν νήφει πίνουσι. τῶν τε ὁδοὺς σπουδαιοτάτων τοὺς μὲν γνωρίμους καὶ ἰσοτίμους φιλοῦσι προσιόντας, τοῖς δὲ ταπεινοτέροις προσβάλλουσι τὴν γνάθον, καὶ δέχονται τοῦτο τὸ φίλημα· ὁ δ' ἐπὶ ταπεινότεροι προσ-

Iſta, οὐχ ἅπτ. cohærent cum illis, θηρεύουσι δὲ, &c. at hæc διὰ τῆς δὲ φυτ. dicuntur velut per parenthesin.

χρυσῷ φαλιδωτός.

Quidam ex antiectura ſcrib. ὑπόδημα.

χρυσωμένῃς.

προσκυνοῦσι μόνον. θαπτοῦσι δὲ κηρῷ περιπλάσαντες τὰ σώματα· τοὺς δὲ μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβόητους ἐῶσι. τούτοις δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι νενόμισται.

Al. οἰωνοβόπτις. ut scribendum est: aut certè οἰωνοβρόπτις ἢ πάτριον νενόμισται.

Τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθη. ἔστι δ' ἴσως καὶ ταῦτα τῶν ἐθίμων, ἃ φησὶ Πολύκριτος. ὑπῆρχε γὰρ τοῦ Σούσις ἑκάστῳ τῶν βασιλέων ὅπου τῆς ἀρχῆς ἴδια πεποιῆσθαι οἰκήσεις, καὶ θησαυροὺς, καὶ τοξάδοσεις· ὧν ἐπράττοντο φόρων, ὑπομνήματα τῆς οἰκονομίας. πράττεσθαι δ' ἐκ μὲν τῆς παραλίας ἀργύριον, ἐκ δὲ τῆς μεσογαίας, ἃ φέρει ἑκάστη χώρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα, καὶ τέλλα ἐρέων, ἤ τι τοιοῦτ' ἕτερον, καὶ θρέμματα ὁμοίως. Τὸν δὲ ἁρπαξάντων τοὺς φόρους, Δαρεῖον τὸν μακρόχειρα, καὶ κάλλιστον ἀνθρώπων, πλὴν τῶν μήκους τῶν βραχιόνων, καὶ τῶν πήχεων· ἅπτεσθαι γὰρ καὶ τῶν γονάτων. τὸ δὲ πλεῖστον, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐν κατασκευαῖς ἔχει), νομίσματι δὲ οὐ πολλῷ. τοῖς τε γὰρ δωρεὰς ἐκεῖνα κεχαρισμένα νομίζειν μᾶλλον, καὶ τοῖς χειμηλίων ἀπόθεσιν· ὃ δὲ νόμισμα τὸ τοῖς τὰ χρεία ἄρκουν, ἱκανὸν ἔχει). κόπτειν δὲ πάλιν ὃ τοῖς ἀναλώμασι σύμμετρον. τὰ μὲν οὖν ἔθη, σωφρονικὰ τὰ πλείω. ἁρπάζει δὲ τὸν πλοῦτον εἰς τρυφὴν ἐξέπεσον ⓐ βασιλεῖς, ὥστε πυρὸν μὲν ἐξ Ἄσσου τῆς Αἰολίδος μετῆσαν, οἶνον δ' ἐκ Συρίας ⓑ Χαλυβωνίου, ὕδωρ δὲ ἐκ τοῦ Εὐλαίου, πάντων ἐλαφρότατον, ὥστ' ἐν Ἀττικῇ κοτύλῃ δραχμῆ ἀφολκότερον εἶναι. συνέβη δὲ τοῖς Πέρσαις ἐνδοξοτάτοις γενέσθαι τῶν βαρβάρων, καὶ δὴ τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων οὐδένες τῶν τῆς Ἀσίας ἀρξάντων, Ἑλλήνων ἤρξαν· οὐδ' ἠδέσθησαν οὐδ' ἐκεῖνοι τούτοις, οὐδ' οἱ Ἕλληνες τοῖς βαρβάροις· ἀλλ' ὅτι μικρὸν μόνον, ἐκ τοῦ πόρρω θεν ἀκοῆς. Οὔτε γὰρ ὁ Ὅμηρος οὔτε τῶν Σύρων οὔτε τῶν Μήδων ἄρχων οἶδεν· οὐδὲ γὰρ αἱ Θῆβαι Αἰγυπτίας ὀνομάζων, ἢ ⓒ ἐκεῖ τὸν ἐν Φοινίκῃ πλοῦτον, τὸν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ Νίνῳ καὶ Ἐκβατάνοις, παρεσιώπησε.

Ald. ἄσκησαν, Ald. ὧν ἔπραττον φόρων,

admodum sunt, duntaxat genu flexo digniores venerantur. Corpora mortuorum humant, prius cera oblinentes. Magos insepultos auibus edendos dimittunt: hi cum matribus etiam, instituto maiorum coëunt.

Ac Persarũ quidẽ mores sunt huiusmodi: quibus opinor addẽda esse, quæ à Polycrito referuntur: sunt autem hæc. Regũ cuique Susis in arce domicilium extat, & thesaurus, & tributorũ quæ exegerit tabulæ, administratæ rei monumentum. Exigere eos ex ora maritima argentum: ex mediterranea, quæ quæque regio ferat, vt colores, medicamẽta, lanam, vel aliud tale, aut pecora. Tributa instituit Darius Longimanus, qui omnium hominum pulcherrimus fuit, dempta brachiorum & cubitorũ longitudine, etiam genua contingẽtium. Maximam auri atque argẽti partem in supellectile habent, in nummis perexiguam. Illam enim existimant & ad donandum magis aptam, & ad reponenda adseruandáque in thesauris cimelia. Nomismatis verò tantum sufficere arbitrantur quantum vsui satis sit, & tantum auri percutiunt, quantum impẽsis sufficiat. Persarum mores magna ex parte moderati sunt. Cæterùm per opulentiam reges in delicias luxúmq; prolapsi sũt, adeo vt triticum ex Asso AEolia afferri vellent, vinum autem ex Syria, quod Chalyboniũ dicitur, aquam ex EVlæo, quòd ea omnium esset leuissima, vt Atticæ heminæ cõparata, drachma minus appenderet. Ex omnibus autem barbaris Persis vsu venit, vt notissimi apud Græcos essent, quòd nulli Græcis imperauerũt eorum qui Asiam tenuere, præter eos: nec ii Græcos, nec Græci illos antea nouerant, nisi quantũ fama percepissent admodũ exili. Non enim Homerus Medorũ, Syrorúmve imperium nouerat: alioqui AEgyptias Thebas, & earum & Phœnicum diuitias nominans, nequaquam Babylonis, Nini & Ecbatanorum opes silentio transmisisset.

Ac primò quidem Græcis Persæ imperauerunt, Lydi verò non toti Asiæ, sed parti solùm cis Halym perexiguæ: idque non diu, sed duntaxat [a]Crœsi & Alyattis. & siquid gloriæ parauerant amiserũt à Persis subacti. Persæ Medorum rebus in suam potestatẽ redactis, statim Lydos subegere: & Græcos qui in Asia erant sibi subditos fecerunt. postmodum in Græciam traiicientes, magnis multisque certaminibus victi sunt. Asiam tamen vsque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus sunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparauit: cuius successor Cambyses filius, à magis sublatus est. Septem verò Persæ qui magos interemerunt, Dario Hydaspis F. imperiũ tradidere. Eius successores in Narsem desierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfecisset, Darium regem fecit, quanquam è stirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander euertisset, ipse decem aut vndecim annos regnauit. Postea Asiæ imperium in complures successores & ab eis profectos diuisum, tandem dissipatum est. Permansit annos circiter CCL. Hodie seorsim Persæ suum habent corpus, & reges [b]aliis subditos: antè Macedonibus, nunc Parthis.

a Cr. & Alyattis tempore. *Vel*, sub Crœso & Alyatte.

b Aliis regibus subd.

A Πρῶτοι δὲ Πέρσαι καὶ Ἑλλήνων ἐπῆρξαν· Λυδοὶ δὲ ἐπῆρξαν μὲν, ἀλλ' οὔτε τῆς Ἀσίας ὅλης ἐπῆρξάντες, ἀλλὰ μέρους τινὸς μικροῦ, τοῦ ἐντὸς Ἅλυος μόνον· καὶ τοῦτ' ὀλίγων χρόνων τῶν ἐπὶ Κροῖσον καὶ Ἀλυάττεω κρατησάντες δ' ὑπὸ Περσῶν, εἴ τι καὶ τῆς δόξης ἦν αὐτοῖς, ἀφῃρέθησαν τοῦθ' ὑπ' ἐκείνων. Πέρσαι δ' ἀφ' οὗ κατέλυσαν τοὺς Μήδων, βίᾳ τε καὶ Λυδῶν ἐκράτησαν, καὶ τοὺς κατὰ τὴν B Ἀσίαν Ἕλληνας ὑπηκόους ἔχον· ὕστερον δὲ καὶ διέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀγῶσιν, ὅμως διετέλεσαν τὴν Ἀσίαν μέχρι τῆς ἐπὶ θαλάττῃ τόπων κατέχοντες, ἕως ὑπὸ Μακεδόνων κατεπολεμήθησαν. Οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστάσαι αὐτοὺς Κῦρος ἦν· Δαρδανέως δὲ τὸν Καμβύσου υἱὸς, ὑπὸ τῶν μάγων κατελύθη. Τούτους δ' ἀνελόντες ἑπτὰ Πέρσαι, C Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπου προέδοσαν τὴν ἀρχήν· εἷς δ' ἀπὸ τούτου Δαρδανέως κατέλυσαν εἰς Νάρσην· ὃν ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. Τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη· εἶτ' εἰς πλείους τοὺς Δαρδανέως καὶ τοὺς ὑπηνέμους τούτων μεμερισθεῖσα ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διελύθη· σὺν ἐμεινε δ' ὅσον πεντήκοντα ὅτε τοῖς Δαρδανέως ἔτη. νῦν δ' ἤδη ὑφ' αὑτοὺς σεσωσμένους Πέρσαι, βασιλέας ἔχουσιν ὑπηκόους ἑτέρους βασιλεῦσι, πρότερον μὲν Μακεδόσι, νῦν δὲ Παρθυαίοις.

Scribendũ puto ἐπ' ὀλίγον χρόνον τοῦ Κρ.

ἐπ' εἰς τὴν Ἀσίαν

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΝΩ-νος Περσικῶν.

EX DINONIS Persicis.

Athenæus Dipnosoph. lib. XII, postquam scripsit, Λαβόντοι δ' ὅτι τρυφῇ ἐχρῶντο πρῶτοι πάντων ἀνθρώπων Πέρσαι, ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δ' ἐν Ἐκβατάνοις, &c. *(id est,* Primi autem omnium hominum Persæ celebres luxu fuerunt: quorum & reges Susis hyemabant, Ecbatanis æstiuabant) subiungit,

Καὶ τὸ μὲν ἡδύσμιον δὲ ὃ ἐπετίθεντο τῇ κεφαλῇ οἱ Περσῶν βασιλεῖς, οὐδ' αὐτὸ ἠρνεῖτο τὴν τῆς ἡδυπαθείας ἀπόλαυσιν. κατεσκευάζετο γάρ, ὡς φησὶ Δίνων, ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύξου. ἡδίων δ' ἐστὶν ὁ λάβυξος, καὶ πολυτιμότερον τῆς σμύρνης. ὁπότε δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος κατοίη (φησὶ) βασιλεύς, οὔτε καθήλετο, ὀλίγου ὄντος ἀπὸ τοῦ γοῦ τοῦ ὕψους, οὔτε ἄνευ χειρῶν ἐρειδόμενος· ἀλλ' ἀεὶ αὐτῷ χρυσοῦς δίφρος ἐπίκειτο, καὶ τούτῳ ἐπιβαίνων κατήει. καὶ ὁ βασιλέως διφροφόρος εἰς τοῦτο εἵπετο.

Fort. πολυτιμότερα

Insigne verò quod suis capitibus reges Persarum imponebãt, ne ipsum quidem voluptate illos frui solitos negat. Conficiebatur enim (vt scribit Dinon) è myrrha, & ex eo quod labyzus vocatur. Suauiter autem labyzus olet, & multo quàm myrrha est pretiosior. Quum autẽ & è curru descenderet rex (inquit *Dinon*) nec ille desiliebat, quamuis exigua esset à terra altitudo, neque manibus *eorum qui ipsum* circũstabãt fulciebatur: sed ei semper aurea sella admouebatur, & huic pedes imponens descendebat: ac regiæ sellæ gestator huius rei gratia sequebatur.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, βιβλίῳ ιδ'.

Apud eundem Athenæum, libro XIIII.

ΔΙΝΩΝ γοῦν ἐν τοῖς Περσικοῖς φησὶν, Παρετίθεντο δ' ὅτι τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει ὁ βασιλεύς, ἀφ' ἑκάστου ὅσον ἀπαρχήν. ξενικῷ δὲ οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῷ ᾤετο δεῖν ὁ ἐξ ἀρχῆς τοὺς βασιλεῖς χρῆσθαι. ὅθεν καὶ νόμος τις ὕστερον ἐγένετο. εἰσενέγκαντος γάρ ποτε τῶν εὐνούχων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς παγήμασιν ἰχάδας Ἀττικάς, ἐρωτῆσαι ποταπαί εἶεν. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ἐξ Ἀθηνῶν, τοῖς ὠνουμένοις ἐκέλευεν ὠνεῖσθαι, ὡς αὐτῷ ἐξουσία γένηται αὐτὰς λαμβάνειν ὁπόσας ἐθέλοι, καὶ μὴ ὠνεῖσθαι. λέγεται δὲ οὗτος εὐνοῦχον ὁπλίσαι τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα αὐτὸν ὑπομνήσῃ τῆς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατείας.

Atque adeo Dinon in Persicis scribit mensæ regiæ apponi solita cibaria quæcunque regiones ferunt eius ditioni subditæ, ex vnoquoq quantum satis esset ad primitias. At peregrino aut cibo aut potu vllo haud putabat regibus vtendum esse is qui ab initio *rex* fuit. Vnde & lex quædam postea exstitit. nam quum ex eunuchis quidam inter reliqua bellaria caricas Atticas regi apposuisset, sciscitat tum vnde essent. Vbi autem intellexisset Atticas esse, iussisse emptores rerum in foro venalium eas emere: vt in eius potestate esset accipere quoties vellet, & non emere. Fama est autem eunuchum de industria hoc fecisse vt ipsi expeditionem aduersus Athenas in memoriam reuocaret.

Ex eodem Dinone, apud eundem Athenæum, libro XIII.

APVD Persas autem regina multitudinem pallacarum tolerat, quoniam rex vxori, tâquam dominus, imperat: quinetiam quia reginam (vt scribit Dinon in Persicis) pallacæ non secus quàm aliquod numen colant. ipsam enim adorant.

A Ἐκ τῆς τοῦ αὐτοῦ Δίνωνος, τῆς καὶ τῶν αὐτῶν Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιγ.

Παρὰ δὲ Πέρσαις ἀνέχεται ἡ βασιλεία τὸ πλῆθος τῶν παλλακίδων, διότι καὶ ὡς δεσπότιν ἄρχειν τῆς γαμετῆς τὸν βασιλέα. ἔτι δὲ καὶ διότι τὴν βασιλίδα (ὡς φησὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) σέβουσι τὸ τῶν παλλακίδων θρησκεύεσθαι. προσκυνοῦσι γοῦν αὐτήν.

EX HERACLIDE Cumano.

Apud Athenæũ, libro IIII.

a *Ex Dalech. interpretatione.*

HERACLIDES Cumanus, qui Persica composuit, libro secũdo eius operis quod Parasceua sticon inscripsit, Qui cœnanti regi Persarum ministrãt, inquit, loti omnes id munus obeunt, pulchris induti vestibus, ac diei fere dimidia parte circa cœnæ apparatum occupantur. Conuiuarũ regis alii foris cœnant, quos volenti cuiuis intueri licet, intus alii cum rege, & hi quidem re vera cibum cum eo non simul capiunt: verùm cœnacula duo sũt ex aduerso inter se posita, vnum in quo rex prandet, alterum in quo conuiuæ. Hos quidem rex videt per obditum ianuę velum, regem autem contueri illi non possunt: aliquando tamen festis diebus in eodem atrio cœnant omnes: rex quidem in ædificio quodam magno seorsim: qui si conuiuentur, id quod facit sæpiusculè, conuiuæ illi sunt maximè duodecim. Vbi verò cœnauerũt, solus quidẽ rex, ac per se, reliqui conuiuæ simul, compotores illi ab eunucho quodam vocati cõueniunt, & cum rege bibũt, non tamen idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus iacet, illi verò humi sedẽt, ac discedũt, quum immodicè temulenti fuerint. Vt plurimũ rex solus prandet, ac cœnat: vxor interdũ cum eo, & liberorum quidam, canentibus, vt eum delectent, & citharam pulsantibus, nonnullis pellicibus, quarum vna cantum

B ΕΚ ΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ ΤΟΥ Κυμαίου.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιδ.

ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγεγραφώς, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὑπομνηματισμῶν τῶν παρασκευαστικῶν, Καὶ οἱ παρατιθέντες (φησὶ) τοῖς Περσῶν βασιλεῖς δειπνοποιοῦνται, ἅπαντες λελουμένοι διακονοῦσιν, ἐσθῆτας καλὰς ἔχοντες· καὶ διατρίβουσι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας, περὶ τὸ δεῖπνον. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδείπνων οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οἷς καὶ ὁρᾶν ἔξεστι πᾶσι τὰ τοῦ βουλομένου· ὁ δὲ εἴσω, μετὰ βασιλέως. καὶ οὗτοι δὲ οὐ συνδειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκήματα δύο κατ' αὐτικρὺ ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον ποιεῖται, καὶ ἐν ᾧ οἱ συνδειπνοι. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνους ὁρᾷ διὰ τοῦ παραλύμματος τοῦ ἐπὶ τῇ θύρᾳ. ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. ἐνίοτε μέντοι, ἐπειδὰν ἑορτὴ ᾖ, ἐν ἑνὶ οἰκήματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεύς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. ὅταν δὲ ὁ βασιλεὺς πότον ποιῆται (ποιεῖ δὲ πολλάκις) συμπόται αὐτῷ εἰσὶν ὡς μάλιστα δώδεκα. καὶ ὅταν δειπνήσωσιν, ὅ, τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ οἱ συνδειπνοι, καλεῖ τοὺς συμπότας τούτους τῆς τοῦ οἰνοχόου. καὶ ὅταν συνέλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ τὸν αὐτὸν οἶνον καὶ ἐκεῖνοι· καὶ οἱ μὲν, χαμαὶ καθήμενοι, ὁ δ' ἐπὶ κλίνης χρυσόπους κατακείμενος· καὶ ἐμφορηθέντες ἀπέρχονται. τὰ δὲ πλεῖστα ὁ βασιλεὺς μόνος ἄριστᾷ τε δειπνεῖ. ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ, καὶ τῶν υἱῶν ἔνιοι. καὶ παρατίθεται τὸ δεῖπνον ἀδύσι τε καὶ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτῷ. καὶ μία μὲν

ἐξάρχει, αἱ δὲ ἄλλαι ἀθρόως ἄδουσι. ὃ δὴ δεῖπνον (φησὶ) τοῦ βασιλέως καλούμενον, ἀκούσαντι μὲν δόξῃ μεγαλοπρεπὲς εἶναι, ἐξεταζόμενον δὲ φρονίμως οἰκονομικῶς καὶ ἀκριβῶς σεσυντεταγμένον, καὶ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔστι μὲν γὰρ τοῦ βασιλεῖ χίλια ἱερεῖα τῆς ἡμέρας καταθυόμενα. τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι, καὶ κάμηλοι, καὶ βόες, καὶ ὄνοι, καὶ ἔλαφοι, καὶ τὰ πλείστα προβάτια. πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες ἀναλίσκονται, οἵ τε στρουθοὶ καὶ Ἀραβίοι. (ἔστι δὲ ζῶον μέγα) καὶ χῆνες, καὶ ἀλεκτρυόνες. καὶ μέτεισι μὲν αὐτῶν προτίθεται ἑκάστῳ τῶν συνδείπνων τοῦ βασιλέως, καὶ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν ὅ,τι ἂν καταλίπηται ὑπὸ τοῦ ἀείστου. τὰ δὲ πλείστα κύτταρα τῶν ἱερείων, καὶ τῶν σιτίων, οἷς περιφρουροῦσι τοῦ τε δορυφόρων καὶ τῶν πελταστῶν, τούτοις ἀποφέρεται εἰς τὴν αὐλήν. οὗ ἰδεῖν ἄπορον, μερίδας ποιησάμενοι τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἴσας, διαιροῦνται. ὥσπερ δὲ οἱ μισθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, οὗτοι τὰ σιτία παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς λόγον λαμβάνουσιν. οὕτω δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις, τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσιν ἀθρόα πέμπεται τὰ σιτία ὑπὸ τὴν τραπέζαν παρεσκευάσθαι. ἐπειδὴ δὲ οἱ σύνδειπνοι δυσπνοοῦσι τὸ ἀπὸ τῆς τραπέζης πολλὰ πομπῶν (καταλείπεται δὲ τὰ πλείστα κρέα, καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ὑπομελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν, καὶ ταῦτα λαβών, τὴν καθ' ἡμέραν, ἔχει ἔφοδον. πολλὰ γὰρ τὸν βασιλέα φοιτῶσιν οἱ ἐντιμότατοι τῶν συνδείπνων ὑπὸ τὸ ἄειστον μόνον, ἵνα μὴ δὶς παρίωνται. ἀλλὰ καὶ αὖθις τοὺς συνδείπνους ἐπανέρχονται.

exorditur, reliquæ cõfertim cõfusísque vocibus accinunt. Cœnam, quam regiam vocant, si famæ creditur, magnificã esse quiuis putabit: si diligenter inquiras, prudenti frugalique rei familiaris administratione dispensatam. Regi mille victimæ quotidie iugulantur, & discerpuntur, nimirum equi, asini, cameli, boues, cerui, & oues quamplurimæ: absumuntur & aues multæ, & Arabici passeres quæ ingenti mole corporis animalia sunt, anseres gallinæ. Ex his quæ modica sunt regis conuiuis apponuntur sigillatim: auferunt ii secum siquid prandii restat. Harũ victimarũ & cibariorũ maxima pars in aulam fertur alẽdis quos rex stipatores & custodes habet, peltatis & hastatis militibus. Ibi conspectis omnibus diribitores in æquas portiones panibus ac carnibus diuisis, cuiq; distribuũt. Nam vt in Græcia stipendiarii æs merent, sic victum à rege isti accipiunt qui in stipendium cedit ac imputatur. Sic apud cæteros Persarum optimates, ciuitatúmque ac prouinciarum præsides confertim omnia edulia mensis inferuntur. Vbi verò conuiuæ cœnauerint, mensarum residua, (supersunt autem plurima, nẽpe caro, & qui relictus est in mensa panis) famulis sigillatim dantur, quibus ex iis diurnus victus est. Ad regem tantummodo pransũ ir è cõuiuis honoratissimus quisque: ideo recusans frequentius adire, tum ne ad cœnam reuertendum sit, tum vt ipse cõuiuas in cœnam accipiat.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείδου, ἐν τοῖς αὐτοῦ Ἀθηναίῳ, ἐν βιβλ. ιβ'.

ΦΥΛΑΣΣΟΥΣΙ δὲ αὐτοῦ τὸν βασιλέα καὶ τριακόσιαι γυναῖκες, ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης ἐν τῷ πρώτῃ Περσικῶν. αὗται δὲ τὰς μὲν ἡμέρας κοιμῶνται, ἵνα νυκτὸς ἐγρηγορῶσι, τῆς δὲ νυκτὸς ᾄδουσαι καὶ ψάλλουσαι δᾳδουχοῦσι λύχνων καιομένων.

Ex eodem Heraclide, apud eundem Athenæum, lib. XII.

IPSIVS autem *regis* custodes sunt (vt scribit Heraclides Cumanus libro rerum Persicarum primo) trecentæ mulieres. Hæ autem, vt noctu vigilent, interdiu somnum capiunt. Totam autem noctẽ canũt & citharã pulsant, ardentibus lucernis.

Cum illis rex per ſtationem[a] clauatorũ excubitorũ perductis ſæpe etiã rem habet. E claſſe[b] haſtatorum clauatores ii fuerunt, omnes Perſæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergô ſelecti ex decem Perſarũ millibus, quos vocant Immortales. In horum ſummis haſtilibus aurea mala extabant, vnde & nomen. Per illorum ſtationem pedibus rex trãſibat, tapetibus glabris ſubſtratis, Sardianos appellant, per quos incedere alii nemini quàm regi conceſſum erat. Ad extremam illorum ſtationẽ quũ rex peruenisſet, in currum aſcendebat, & aliquando in equum. Nunquam certè pedes è regia progrediebatur. Ad fores vſque ſi prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo ſedens ius dicebat, reſponſáque dabat legationibus, aureum, quatuor aureis & gemmatis columellis circumpoſitis ſuſtinebatur, ſuper quibus variam purpureámque veſtem extendebant.

a *Sic Dalechãp. Sonat autem* μηλοφόροι mala geſtantes, *ſeu* malorũ geſtatores. *Cuius appellationis ratio paulò poſt reddatur. Quidam* μηλοφόροι *interp. pluribus Gerbis,* Haſtilia gerentes aureis malis præpilata.

b *Intellige* ſatellitum: qui δορυφόροι dicti ſunt *quòd haſtas gererent.*

Χρῆται δὲ αὐτοῖς καὶ πολλάκις ὁ βασιλεὺς ἀφ' ἧς τῶν μηλοφόρων αὐλῆς. ἔστω δὲ οὗτοι τῶν δορυφόρων, καὶ τῷ ἀριθμῷ πεντε Πέρσαι, ὅτι τῶν εὐσεβῶν μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι τὸν ἀριθμόν· ἀειεύνδων ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν μυρίων Περσῶν τῶν ἀθανάτων καλουμένων. καὶ διηνεκὲς ἀφ' ἧς τούτων αὐλῆς πεζὸς, ὑποπεπεδημένων φιλοτάπιδων Σαρδιανῶν, ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπέβαινεν ἢ βασιλεύς. ὅτε δὲ εἰς τὴν ἐσχάτην αὐλὴν ἔλθοι, ἀνέβαινεν ὅπι ὃ ἅρμα, σπάνιον δὲ καὶ ἐφ' ἵππου· πεζὸς δὲ οὐδέποτε ἐωρᾶτο ἔξω τῶν βασιλείων. εἰ δὲ ὅπι ἤθελεν ἐξιέναι, καὶ αἱ παλλακίδες αὐτῷ συνεξήεσαν, ὁ δὲ θρόνος ἐφ' ᾧ ἐχρημάτιζε καθήμενος, χρυσοῦς ἦν, ὃν παρεῖχοντο τέσσαρες χιονίσκοι λιθοκόλλητοι, χρυσοῖ, ἐφ' ὧν διετέτατο ἱμάτιον ποικίλον, πορφυροῦν.

Fort. ἤραν. *id eſt* ueha tionem.

Scribe παρεισήεσαν.

EX CLEARCHO Solenſi.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΛΕΑΡΧΟΥ τῦ Σολέως.

Non ſolùm autem eodem in libro habentur iſta Clearchi apud illum, ſed proximè ſequuntur illum Heraclidæ locum, vbi μηλοφόρων *fit mentio, ſicut hîc* μηλοφορείας.

Apud eundem, eodem in libro.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

CLEARCHVS Soléſis quarto Vitarum libro, quum de Perſarum luxu loquutus eſſet, & dixiſſet eos propter hũc multos ex accolis caſtraſſe: addit, hanc etiã quæ à Medis ad Perſas tranſiit [c]melophoriam, non ſolùm pœnas de Perſis exegiſſe injuriarum quas ab illis acceperãt, ſed etiam fuiſſe ſatellitum luxus documẽtum, ad quàm effœminatos mores deueniſſent.

c *Vide in præcedente Heraclidæ loco quæ margini adſcripta ſunt de voce* μηλοφόροι.

ΚΛΕΑΡΧΟΣ δὲ ὁ Σολεύς, ἐν τετάρτῳ βίων, περὶ τῶν περὶ τῆς Μήδων τρυφῆς, καὶ ὅτι διὰ ταύτην πολλοὺς ἐπανήγαγεν τῶν περιοίκων, ἐπιφέρει, καὶ τὴν παρὰ Μήδων ἐλθοῦσαν Πέρσαις μηλοφορείαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν δορυφορούντων τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀνανδρίας, ὑπόμνημα.

EX AGATHOCLE.

Apud Athenæum, libro XII.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ.

AGATHOCLES libro III de Cyzico, apud Perſas aquam eſſe tradit quam aureã appellant, nimirum ſcaturigines ſeptuaginta: è quibus ſoli bibebant rex ipſe ac maximus natu filius: aliorum ſi quis biberit, morte pœnas luit.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ δ' ἐν τρίτῳ περὶ Κυζίκου, ἐν Πέρσαις φησὶν εἶναι (τὸ) ἐκ χρυσοῦ καλούμενον ὕδωρ. εἶναι δὲ τοῦτο λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδένα πίνειν ἀπ' αὐτοῦ ἢ μόνον βασιλέα καὶ τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων. τῶν δὲ ἄλλων ἐάν τις πίῃ, θανάτου ἡ ζημία.

Malim τοῦ

ΕΚ ΤΩΝ ΧΑΡΗ-τος τῦ Μιτυληναίου.

EX CHARE-te Mitylenæo.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΧΑΡΗΣ δ' ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίᾳ, Εἰς τοῦτο, φησὶν, ἦλθεν τρυφῆς ὑπὸ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἔχεσθαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἴκημά τι πεντάκλινον, ἐν ᾧ χρυσίου πεντακισχίλια ἀφάτου τὸ πλῆθος ἔκειντο τάλαντα. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο τὸ ὑπὲρ κεφάλαιον βασιλικόν. καὶ τοὺς ποδῶν, ἕτερον οἴκημα τρίκλινον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου· καὶ τὸ ὑποπόδιον βασιλικὸν ὑπὸ τοὺς πόδας. ἐν δὲ τῷ κοιτῶνι λιθοχάλλητος ἄμπελος χρυσῆ ὑπὲρ τῆς κλίνης. τὴν δὲ ἄμπελον ταύτην Ἀμυντᾶς φησὶν, ἐν τοῖς ῥαθμοῖς, καὶ βότρυας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων λίθων συντεθειμένους. ὑπὸ μακρὰν τε ταύτης ἀπακεῖσθαι κρατῆρα χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα.

Apud eundem Athenæum, eodem libro.

CHARES autē Mitylenæus libro quinto historiæ Alexandri, Ad tantum, inquit, luxum processerunt Persarū reges, vt supra verticē regii cubilis supernè esset cœnaculum quinque lectos habens: in quo quinque talentorum auri millia reposita semper erant. Atque hoc *cœnaculum* ceruical regium appellabant. Ad pedes autem *cubilis erat* alterū cœnaculū tres lectos habēs, vbi tria talentorum argenti millia reposita erant. atque *hoc cœnaculum* scabellum regis, *siue subsellium*, vocabant. Quinetiam vitis aurea gemmis ornata in eius cubiculo erat super ipso cubili. Hanc verò vitem Amyntas, in libro quem ῥαθμοὺς inscripsit, racemos etiam habuisse scribit ex pretiosissimis gemmis compositos: ac nō procul ab ea repositum fuisse craterem aureum, Theodori Samii opus.

Q. d. Cui gemmæ agglutinatæ erāt. *Vel*, gemmas agglutinatas habens.

DE ÆGYPTIACIS legibus & institutis, è diuersis historicis, & aliis scriptoribus.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

EX NYMPHODORO, in XIII rerum barbaricarum.

INSTITVTIS autem partim contrariis partim similibus vtũtur iis quibus & Græci. Nam in hoc vt iuniores senioribus de via cedant, eodem quo nos modo se gerũt: in aliis rebus nequaquam. Apud Græcos enim viri quidem res in foro agendas administrant, at mulieres, domi manentes, lanificio dant operã: illic verò mulieres quidem in foro ambulant & cauponariã exercent, at viri domi textoriã. Sesostris enim, viros effœminare volens, vtpote quum multi & in regione ampliſſima essent, ne conspiratione inter se facta ad consequendam iuris æquabilitatem animum conuerterẽt, illorum opera mulieribus, at muliebria illis assignauit: vt nõ solùm armis priuati (quod necesse erãt illis contingere) sed etiam propter eam animorum remissionẽ quæ illud vitæ genus consequebatur, libenter in eodem rerum statu permanerent. Vnde etiam hos quidem glabros esse, at illas capillos promittere imperauit: & hos super capitibus onera portare, illas super humeris, coegit. Deinde verò, hos quidem, sedentes, illas verò corpore erecto meiere. Insuper mulieribus quidem amicula duo, at viris vnicum dedit: existimãs, animos etiam effœminari eorum qui vitam ita instituerent. Quod Lydis quoque postea euenisse ferunt.

Ε'Κ ΤΩΝ ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΥ, ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τῶν βαρβαρικῶν.

Ε'ΘΕΣΙ δὲ, τὰ μὲν ἐναντίοις, τὰ δὲ ὁμοίοις χρῶνται τοῖς Ε'λλησι. Τὸ μὲν γὰρ ἐξίσασθαι τοῖς πρεσβυτέροις τοὺς νεωτέρους, ὁμοδόπως καὶ ἡμῖν διοικοῦσι, τῶν δ' ἄλλων οὐδέν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ε'λλησιν οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι, τὰ λανουργοῦσιν· ἐκεῖ δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ περιπατοῦσι καὶ καπηλεύουσιν, οἱ δὲ ἄνδρες κατὰ τὴν οἰκίαν ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστρις, ἐκθηλύναι τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας γεγενημένους καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅπως μὴ συστραφέντες ἐπ' ἰσομοιρίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις προσέταξεν· ἵνα μὴ μόνον τῶν ὅπλων ἀναγκαίως στερηθέντες, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀνεθέντες, ἀσμένως ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσι καταμένωσιν. ὅθεν τοῖς μὲν, ψιλοὺς εἴ), τὰς δὲ αἰωρεῖσθαι τὰς τρίχας προσέταξε· καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φέρειν τὰ φορτία, τὰς δὲ ἐπὶ τῶν ὤμων, ἠνάγκασεν. ἔπειτα δὲ, τοὺς μὲν, καθημένους, τὰς δὲ, ὀρθὰς ἑστώσας οὐρεῖν. καὶ ταῖς μὲν δύο ἱμάτια προσέβαλε, τοῖς δὲ, ἕν· ὑπολαμβάνων ἅμα τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐκθηλύνεσθαι. ὃ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασί.

Ε'Κ ΤΩΝ

Ἐκ τῶν Στραβωνος, ἐν τῷ ιζ.

Ex Strabone, libro xvii.

Παραπλέουσι δὲ τοῦτα ἐφ' ἑκατὸν σταδίοις, πόλις ἐστὶν Ἀρσινόη. Κροκοδείλων δὲ πόλις ἐκαλεῖτο πρότερον. σφόδρα γὰρ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ τιμῶσι τὸν κροκόδειλον· καὶ ἔστιν ἱερὸς περὶ αὐλῖς, ἐν λίμνῃ καθ' αὐτὸν τρεφόμενος, χειρήθης τοῖς ἱερεῦσι· καλεῖται δὲ Σοῦχος. τρέφεται δὲ σιτίοις, καὶ κρέασι, καὶ οἴνῳ, προσφερόντων ἀεὶ τῶν ξένων τῶν ἐπὶ τὸν τόπον ἀφικνουμένων. ὁ γοῦν ἡμέτερος ξένος, αἰνὴρ τῶν ἐντίμων, αὐτὸς μυσταγωγῶν ἡμᾶς, σιτιήλθεν ἐπὶ τὸν λίμνην, κομίζων ἀπὸ τοῦ δείπνου πλακουντάριόν τι καὶ κρέας ὀπτὸν, καὶ προσχίδιόν τι μελικράτου. εὗρομεν δὲ ἐπὶ τῇ χείλει κείμενον τὸ θηρίον· προσιόντες δὲ οἱ ἱερεῖς, οἱ μὲν διέῳξαν αὐτοῦ τὸ στόμα, ὁ δὲ ἐπέθηκε τὸ πέμμα, καὶ πάλιν τὸ κρέας· εἶτα τὸ μελίκρατον κατέχεεν. καὶ ἁλόμενος δὲ εἰς τὴν λίμνην, διῆξεν εἰς τὸ πέραν· ἐπελθόντος δὲ ἄλλου τῶν ξένων, κομίζοντος ὁμοίως ἀπαρχήν, λαβόντες περιῆλθον δρόμῳ, καὶ καταλαβόντες προσήνεγκαν ὁμοίως τὰ προσενεχθέντα.

Malim αὐτὸς cum ἐντίμων abire.

τοῦ δὲ θηρίου

προσενεχθέντας

Μετὰ δὲ τὸν Ἀρσινοΐτην, τὸν Ἡρακλεωτικὸν νομὸν, Ἡράκλειος πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἰχνεύμων τιμᾶται ὑπεναντίως τοῖς Ἀρσινοίταις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς Κροκοδείλους τιμῶσι, (καὶ διὰ τοῦτο ἤτε διώρυξ αὐτῶν μεστὴ ἐστὶ τῶν Κροκοδείλων, καὶ ἡ τῆς Μοίριδος λίμνη· σέβονται γὰρ καὶ ἀπέχονται αὐτῶν·) οἱ δὲ τοὺν Ἰχνεύμονας, τοὺς ὀλεθριωτάτους τοῖς Κροκοδείλοις, καθάπερ καὶ τοῖς Ἀσπίσι· καὶ γὰρ τὰ ὠὰ διαφθείρουσιν αὐτῶν, καὶ αὐτὰ τὰ θηρία, τῷ πηλῷ προσκεχριμένα, &c.

Ἑξῆς δ' ἐστὶν ὁ Κυνοπολίτης νομὸς, καὶ Κύνων πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἀνοῦβις τιμᾶται, καὶ τοῖς κυσὶ τιμὴ καὶ σιτίοις τέτακταί τις ἱερά.

Ἐν δὲ τῇ περαίᾳ Ὀξύρυγχος πόλις, ὁμώνυμος τῷ νομῷ· τιμῶσι δὲ τὸν Ὀξύρυγχον, καὶ ἔστιν αὐτοῦ ἱερὸν Ὀξυρύγχου· καὶ τοι καὶ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων κοινῇ τιμώντων τὸν Ὀξύρυγχον. τινὰ μὲν γὰρ τῶν ζώων ἅπαντες κοινῇ τιμῶσιν Αἰγύπτιοι, καθάπερ

PRAETER NAVIGANTI hæc ad centum ſtadia, vrbs eſt Arſinoë, quæ olim Crocodilorũ vrbs dicebatur. In hac enim præfectura mirum in modum colitur Crocodilus: & eſt ſacer apud eos, in lacu quodã ſeorſum nutritus, & ſacerdotibus mãſuetus: ac Suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & vino, quæ à peregrinis afferuntur ad eiuſmodi ſpectaculũ venientibus. Hoſpes itaq; noſter, vnus [a]ex honoratis viris, qui nobis ſacra commonſtrabat, ad lacum vnà accedens, placentulam, & carnem aſſam, & quoddam mulſi vaſculũ è cœna attulit. Beſtiam in ripa lacus inuenimus: ex ſacerdotib⁹ alii eius os aperuerunt, alius placentam ingeſſit, poſtea carnem: deinde mulſum infudit. Ille in lacum deſiliens, in vlteriorẽ partẽ traiecit: quúmque alius hoſpes aduenisſet, & ſimiliter primitias attuliſſet, curſu lacum circumeuntes itidẽ inuento Crocodilo obtulerunt.

a Ex honoratis ibi viris.

Poſt Arſinoiticam Heracleoticámque præfecturã eſt Herculis ciuitas, in qua colitur Ichneumon, contra morem Arſinoitarũ. Hi enim Crocodilos colunt, (& propterea foſſam habẽt Crocodilis plenam, & Mœridis lacũ, nam venerantur, & ab eis abſtinent) Heracleotæ autem *colunt* Ichneumones, qui Crocodilis & Aſpidib⁹ perniciosiſſimi ſunt. nã & earum oua delent, & ipſas beſtias interficiũt, luto armati, *&c.*

Sequitur Cynopolitana præfectura, & Canum vrbs, in qua Anubis colitur, & honor & [b]ſacer quidam cibus canibus eſt conſtitutus.

b Sacra quædã cibatio. *Vel potius*, ſacer quidam cibatus. *Magu enim eſt in Ꝺ/u hoc quàm illud.*

In vlteriore regione eſt Oxyrynchus ciuitas, & præfectura eodem nomine. Hîc Oxyrynchus colitur, & Oxyrynchi templũ eſt: quãuis etiã cæteri AEgyptii omnes Oxyrynchũ piſcẽ colãt: ſunt etiã quædam animalia quæ AEgyptii vniuerſi colũt, vt

de terreſtribus tria, bouem, canē, felem: è volatilibus accipitrem atque ibin: ex aquatilibus duo, lepidotum (id eſt ſquamatum) piſcem, & Oxyrynchum. Sunt & quæ ſeorſum coluntur. Sic Saitæ & Thebani ouem: Latum verò, qui piſcis quidam eſt in Nilo, Latopolitani: lupum Lycopolitani, Cynocephalum Hermopolitani, Cepum Babylonii, qui ſūt iuxta Memphim. Cepus faciem habet ſatyro ſimilem, cætera inter canem atque vrſum: in AEthiopia naſcitur. Aquilam Thebani, leonem Leontopolitani, çapram & hircum Mēdeſii, murem araneum (ſi quidem hoc eſt mygale Græcorū) Athribitæ, alii aliud. Cauſas verò afferunt inter ſe non conſentientes.

A τῶν πεζῶν μὲν τέλα, βοῦν, κύνα, αἴλουρον· τῶν δὲ πτηνῶν δύο, ἱέρακα καὶ ἶβιν. τῶν δ' ἐνύδρων δύο, λεπιδωτὸν ἰχθὺν (τοῦτ' ἔστιν ἐσφυρωτὸν) καὶ Ὀξύρυγχον. ἄλλα δ' ἔστιν ἃ θηροῦσι καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι, καθάπερ Σαΐται τὸν πρόβατον, καὶ Θηβαῖται· λάτον δὲ τὸν ἐν τῷ Νείλῳ ναὶ ἰχθύν, Λατοπολῖται· Λύκον τε Λυκοπολῖται· Κυνοκέφαλον δὲ Ἑρμοπολῖται. Κῆπον δὲ Βαβυλώνιοι οἱ πρὸς Μέμφιν (ἔστι δ' ὁ Κῆπος τὸ μὲν πρόσωπον ἐοικὼς Σατύρῳ, τἆλλα δὲ κυνὸς καὶ ἄρκτου μεταξύ· γεννᾶται δ' ἐν Αἰθιοπίᾳ) Ἀετὸν δὲ Θηβαῖοι, Λέοντα δὲ Λεοντοπολῖται, Αἶγα δὲ καὶ Τράγον Μενδήσιοι, Μυγάλην δὲ Ἀθριβῖται· ἄλλοι δ' ἄλλο τι. Τὰς δ' αἰτίας οὐχ ὁμολογουμένας λέγουσιν.

Malim πρὸς τῶν Κῆπον. πρὸς δὲ Κῆπον

Et quibuſdam interiectis,

Καὶ μετ' ὀλίγα,

Abydi Oſiris colitur, in eius templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec citharœdo ſacrificium auſpicari: quemadmodum mos eſt aliis deis.

Ἐν δὲ τῇ Ἀβύδῳ θύουσι τὸν Ὄσιριν. ἐν δὲ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ὀσίριδος οὐκ ἔξεστιν, οὔτε ᾠδὸν, οὔτε αὐλητήν, οὔτε κιθαρῳδὸν ἀπάρχεσθαι τοῦ θεοῦ, καθάπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἔθος.

Poſt Abydum eſt parua Dioſpolis, inde Tentyra vrbs. Eius incolæ præter cæteros AEgyptios excellenter Crocodilū deteſtantur, & ex omnibus beluis inimiciſſimum habent. Nam cæteri quanquam eius animalis malitiam norint, & humano generi a pernicioſum exiſtiment, Tentyritæ omnibus modis eos perueſtigant, atque occidunt. Sunt qui dicant, quemadmodū Pſylli apud Cyrenaicam regionē naturalem quandam vim habent aduerſus ſerpentes: ſic & Tentyritis eſſe contra Crocodilos, vt nihil ab eis damni accipiāt, ſed intrepidè vrinentur, & aquā tranent, alio nemine audente. &c.

a *Sic implendum hic locum*, pernic. exiſtiment, venerantur tamen, & ab eo manus abſtinent: at Tent.

Μετὰ δὲ τὴν Ἄβυδον Διόσπολις ἡ μικρά· εἶτα Τέντυρα πόλις. οἱ δ' αὐτοὶ οὗτοι τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ Κροκόδειλος ἠτίμωται, καὶ ἐχθίστου τῶν ἀπάντων θηρίων νενόμισται. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, καίπερ εἰδότες τὴν κακίαν τοῦ ζώου, καὶ ὡς ὀλέθριον τοῦ ἀνθρωπίνου γένει, σέβονται ὅμως, καὶ ἀπέχονται· οὗτοι δὲ πάντα τρόπον ἀνιχνεύουσι, καὶ διαφθείρουσιν αὐτούς. ἔνιοι δ' ὥσπερ τοὺς Ψύλλους τοὺς ἐν τῇ Κυρηναίᾳ, φυσικήν τινα ἀντιπάθειαν ἔχειν πρὸς τὰ ἑρπετὰ, οὕτως καὶ τοὺς Τεντυρίτας φασὶ πρὸς τοὺς Κροκοδείλους, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτῶν πάσχειν, ἀλλὰ καὶ κολυμβᾶν ἀδεῶς, καὶ διαφορεῖν, μηδενὸς ἄλλου θαῤῥοῦντος.

Supra Memnonium autem ſunt regum loculi in ſpeluncis quibuſdam in lapidē inciſi, circiter x l, mirum in modū ſtructi, ſpectatúque ſanè digni. Iuxta hos in obeliſcis quibuſdam inſcriptiones ſunt, quæ regū illorū diuitias ac potentiā declarāt, atq; imperiū vſque in Scythiā, & Ba-

Ὑπὲρ δὲ τοῦ Μεμνονείου, φησὶ, βασιλέων οἱ τάφοι λαϊναῖοις λατομηταῖς, εἰς τεθραμμένοις, θαυμαστῶς κατεσκευασμένοι, θέας ἄξιαι. οἱ δὲ τοῖς φησὶν ὅτι τινῶν ὀβελίσκων ἀναγεγραφαὶ δηλοῦσαι τὸν πλοῦτον τῶν τότε βασιλέων, καὶ τὴν ὑποτεταγμένην, ὡς μέχρι Σκυθῶν, καὶ Βα-

κτείων καὶ Ἰνδῶν καὶ τῆς νῦν Ἰωνίας διατεινάσης· καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιᾶς περὶ ἑκατὸν μυριάδας. λέγονται δὲ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα οἱ ἐνταῦθα ἱερεῖς. τούτων δ' ἐστὶ καὶ τὸ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατὰ ἥλιον, τοῖς διακοσίοις ἡμέροις δώδεκα μησὶν ἐπαγόντων πέντε ἡμέρας κατ' ἰδιαυτὸν ἕκαστον· εἰς ὃ τὸ ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἰδιαυτοῦ ὑπερέχοντος μείοσι χρόνῳ τῆς ἡμέρας, περιοδον χρὰ συντιθέασιν ἐξ ὅλων ἡμερῶν, καὶ ὅλων ἐνιαυτῶν, πόσους τινὰς ὅσα μόρια τὰ ὑπερέχοντα συνελθόντα ποιεῖ ἡμέραν. ἀναπιθέασι δὲ τῷ Ἑρμῇ πᾶσαν τὴν ζοιαύτην σοφίαν· τῷ δὲ Διΐ, ὃν μάλιστα τιμῶσιν, οὐδὲ ἁπτὴ καὶ ἁγνοτάτου παρθένος ἱερᾶται, ἃς καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες παλλάδας. αὕτη δὲ καὶ παλλακεύεται συνεστιν οἷς βάλεται, μέχρις ἂν ἡ φυσικὴ ἁγνεία τοῦ σώματος καθάρσεως· μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν δίδοται πρὸς ἄνδρας. πρὶν δὲ δοθῆναι, πένθος αὐτῆς ἄγεται μετὰ τὴν παλλακείας χαρόν.

Μετὰ δὲ Θήβας Ἑρμουθὶς πόλις, ἐν ᾗ ὅ, τε Ἀπόλλων τιμᾶται καὶ ὁ Ζεύς· θρέφεται δὲ ἐνταῦθα βοῦς. ἔπειτα Κροκοδείλων πόλις, τιμῶσα θηρίον. εἶτα Ἀφροδίτης πόλις καὶ μετὰ ταῦτα Λατόπολις, τιμῶσα Ἄρτεμιν καὶ τὸν Λάτον. εἶτα Ἐλευθυίας πόλις καὶ ἱερόν. ἐν δὲ τῇ περαίᾳ Ἱεράκων πόλις, καὶ Ἱέρακα τιμῶσα· εἶτ' Ἀπόλλωνος πόλις, καὶ αὕτη πολεμοῦσα τοῖς Κροκοδείλοις.

drianam, & Indiam, & quæ nunc Ionia dicitur, propagatū. Item tributorum magnitudinē, & exercitus circiter mille millia. Thebani maximè sacerdotes astronomiam philosophiámque exercere dicuntur. hi non lunæ sed solis cursu annos numerant, triginta dierum duodecim mēsibus, quorum quisque x x x cōstet diebus: quinque dies quotānis adiiciētes. Ad totius verò anni complemētum quū quædam diei particulæ excurrant, circuitionem quandam componunt è totis diebus, totísque annis: quot particulæ excurrentes & coeūtes diem conficiunt. Huiusmodi sapientiam omnem Mercurio in primis tribuunt. Ioui, quem præcipuè colunt, virgo quædam genere clarissima & specie pulcerrima sacratur: quales Græci pallacas (hoc est pellices) vocant. Ea pellicis more, cū quibus vult coit, vsque ad naturalem corporis purgationem. Post purgationem viro datur: sed prius quàm nubat, post pellicatus tempus, in mortuæ morem lugetur.

Malè παλακὰς legit pro παλλάδας.

Post Thebas est Hermonthis ciuitas, in qua Apollo & Iupiter coluntur: hîc etiam bos alitur. Deinde est Crocodilorum vrbs quæ eam beluam colit. Hinc Veneris vrbs, & postea Latopolis, quæ Palladem & Latum colit. Postea Lucinæ ciuitas, & eius tēplum. In vlteriore regione est Accipitrum vrbs, vbi Accipiter colitur. Deinde Apollinis vrbs quæ etiam Crocodilis est inimica.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΘΙΟΠΩΝ.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΘΕΟΝ δὲ νομίζουσι, τὸν μὲν, ἀθάνατον· (τοῦτον δ' εἶναι τὸν αἴτιον τοῖς πᾶσι) τὸν δὲ, θνητὸν, ἀνώνυμον τινά, καὶ οὐ σαφῆ. ὡς δ' ὅτι τὸ πολὺ εἰς εὐεργέτας, καὶ βασιλικοὺς, θεοὺς νομίζουσι. καὶ τούτων εἰς μὲν βασιλέας, κοινοὺς ἁπάντων μὲν σωτῆρας καὶ φύλακας, τοὺς δ' ἰδιώτας, ἰδίους τοῖς αὐτῶν παθοῦσιν ὑπ' αὐτῶν. τὸν δὲ πρὸς τῇ διακεκαυμένῃ τινὲς, καὶ ἄθεον νομίζουσι· οἱ γὰρ τὸν ἥλιον ἐξαίρουσι,

DE ÆTHIOpibus.

Apud eundem, eodem libro.

DEVM putant, alterum, immortalem, qui rerum omnium causa sit: alterum, mortalem, qui nomine careat, & non sit cognitu facilis. Plerunque autem eos à quibus beneficium acceperunt, & [a]regios, pro diis habent. reges suos, cōmunes omniū seruatores & custodes esse putāt, cæteros verò, priuatim eorū quibus benefecerūt. Ex iis qui ad torridam habitāt, nōnulli sūt qui deos nō credūt, qui quidem Solem oderint,

[a] *Fortasse*, aliquid regale præ se ferentes.

Lege potius ut in sect. exēpl. οὐδὲ γὰρ καὶ τὸν ἥλιον φασὶν ἐχ.

& deteſtentur quũ eum exoriri vident, propterea quòd eos vrat & infeſtet: atque ob id in paludes fugiũt. Meroes cultores etiã Herculem, Panem & Iſidem venerãtur: ac præterea quendam deum barbaricum.

Mortuos alii in flumen abiiciunt, alii circumfuſo vitro domi ſeruant, alii in fictilibus alueolis eos circum templa defodiunt. Iuſiurandum per eos exigunt, & ſanctimoniã adhibent. Regem conſtituunt eum qui vel forma vel alendorum pecorum virtute, vel robore, vel opibus excellat.

Antiquitus apud Meroẽ ſũma poteſtas fuit penes ſacerdotes, tãtáque autoritas, vt nónunquam miſſo nũtio mortem regi imperarẽt, & ei alium ſufficerẽt. Poſtmodo rex quidam conſuetudinem hanc aboleuit, cum manu armata in fanum irruẽs, vbi aureum ſacellum erat, & ſacerdotes omnes iugulãs. Is etiam AEthiopibus mos eſt, vt vbi rex aliqua parte corporis mutilatur, familiares idẽ quoquo modo patiantur, & cum eo etiam moriantur: idcirco maxima regi cuſtodia adeſt. &c.

A χὴ κακῶς λέγειν ἐπειδὴ τοῦ σοίδωσιν αἰσχρὰ, ὡς καίοντα χὴ πολεμοῦντα ἀνδρῖς, καταφύγειν τε εἰς τὰ ἕλη. Ⓐ δ' ὃν Μεσὴν χὴ Ἡρακλέα χὴ Πᾶνα χὴ Ἶσιν σέβονται, τοῦς ἄλλῳ τινὶ βαρβαρικῷ.

Τοὺς δὲ νεκροὺς Ⓐ μὴ εἰς τὸν ποταμὸν ἐκτιθέασιν, οἱ δ' οἴκοι κατέχουσι, τοῦς μὲν ἐν ὑάλῳ. τινὲς δὲ ἐν κεραμίαις σοροῖς κατορύττουσι, κύκλῳ τῶν ἱερῶν. ὅρκον τε τὸν ἐπ' αὐτῶν ἀπαιτοῦσι, χὴ πόντων ἀληθεύουσι μάλιστα. βασιλέας τε καθιστᾶσι τὸν κατὰ διαφέροντας ἢ ἀρετῆ, κτηνοτροφίας ἢ ἀνδρείας, ἢ πλούτου.

B

Ἐν δὲ τῇ Μεσὴν κυκλοτερεστάτῳ τάξιν ἐπεῖχον οἱ ἱερεῖς τὸ παλαιόν· οἵ γε χὴ ὅτε βασιλεῖ τοῦ σεσεβασμένον ἔδοξ' ὅτε ἀποθνήσκειν, πέμψαντες ἄγγελον, χὴ καθιστασθμ αὐτ' αὐτοῦ ἕτερον· ὕστερον δὲ καταλύσε τις τῶν βασιλέων τὸ ἔθος, δεδιὼν μεθ' ὅπλων δεδι τὸ ἱερὸν ὅπου ὁ χρυσοῦς νεὼς ἐστ, χὴ τοὺς ἱερέας

C ἀποσφάξας πολλάς. Ἔστι δὲ χὴ τοῦτο ἔθος Αἰθιοπικόν. ὃς γὰρ ἂν τῶν βασιλέων πηρωθῇ μέρος τι τοῦ σώματος ὁπωσοῦν, τὸ αὐτὸ πάσχουσιν οἱ συνόντες αὐτῷ μάλιστα, οἱ δ' ἄλλοι χὴ συναποθνήσκουσιν· ὧν δὲ τούτου φυλακὴ τοῦ βασιλέως ἐστὶ πλείστη περὶ αὐτῶν. &c.

πρωθῇ

EX PLVTARCHO, in libro de Iſide & Oſiride.

D

ΕΚ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

SED AEgyptiorum plerique colentes ipſa animalia, atque erga ea ſe gerentes tanquam erga deos, non tantùm riſu & ſannis totam ſacra faciendi rationem impleuerũt. (hoc enim minimũ eſt malorũm quæ ex amentia illa proficiſcuntur) ſed vehemens innaſcitur animis opinio, quæ infirmos & ſimplices in meram ſuperſtitionem impingit, at illis qui aliquãtum ſunt acri ingenio & audaces, ad cogitationes delabitur per quas negatur eſſe deos, & quæ belluinæ ſunt.

Paulo pòſt,

Soli enim ex AEgyptiis Lycopolitæ nunc quoque veſcũtur oue: quia Lycos (*i. lupus*) idẽ facit:

ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ δὲ Ⓐ πολλοὶ, θηριοπλοῦντες αὐτὰ τὰ ζῶα, χὴ προσέποντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον ὀφθὲ χλευασμοῦ καταπεπλήκασι τὰς ἱεροσυργίας· ἀλλὰ τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστ κακὸν, δόξα δὲ ἐμφύεται δεινὴ, τοῦς μὲν ἀσθενεῖς χὴ ἀκάκους εἰς ἄκρατον ὑποπτοῦσα τὸ δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις χὴ θρασυτέροις· εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα χὴ θηριώδεις λογισμούς.

Malim ἐμπεσοῦσα

Ὀλίγῳ ὕστερον,

Μόνοι γὰρ ἐπὶ νεὼ Αἰγυπτίων Λυκοπολῖται προβατον ἐσθίουσιν. ἐπεὶ χὴ λύκος,

ὃν θεὸν νομίζουσιν. ⓐ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς, τῶν Κυνοπολιτῶν τὸν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κύνας συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ δὲ τούτου καταστάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλοις τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολαζόμενοι διετέθησαν.

quem pro deo habent. Atque adeo ætate noſtra quum Cynopolitæ piſcem oxyrynchũ ederẽt, canes comprehẽſos & mactatos tãquam victimam comederũt. Ac quum inde ad bellum deueniſſent, cùm grauia ſibi damna inuicem intulerunt, tum à Romanis, pœnas illis infligentibus, ſunt allata.

Μετ' ὀλίγα,

Βοῒ μὲν οὖν καὶ σέβασμον καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρείας ἕνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν· ὡς Λήμνιοι κυρύδας, τὰ τῶν ἀτελαίων βδελύσσοντας ὠὰ καὶ κόπτοντας· Θεσσαλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφανέντες ἐξώλεσαν ἅπαντας. διὸ καὶ νόμον ἔθεντο, φεύγειν ὅστις αὖ ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δὲ καὶ γαλῆν καὶ κάνθαρον, εἰκόνας τινὰς ἐν αὐτοῖς ἀμαυρὰς, ὥσπερ ἐν σταγόσιν, ἡλίου, τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως καταδόντες.

Paulo pòſt,

Boui quidem certè & oui & ichneumoni, vſus gratia quem præſtant, & vtilitatis quam afferunt, eos honorem exhibuiſſe patet: quemadmodum Lemnii galeritis, quoniam bruchorum oua inuenta confringunt: ac Theſſali ciconiis, quoniam quũ terra multos ſerpentes produceret, ciconiæ ſuperueniẽtes perdiderũt vniuerſos. Ideóque legem tulerũt, vt in exilium abiret quicunque ciconiam occideret. Aſpidem verò & felem & cantharum *AEgyptij honore proſequuti ſunt*, quum in illis diuinæ potentiæ imagines quaſdam obſcuras, quales ſunt ſolis in ſtillis, animaduertiſſent.

Ac, poſtquam rationem honoris vnicuique horum animalium exhibiti reddidit, ad crocodilum veniens, ſcribit,

Οὐ μὴν οὐδὲ ὁ κροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀμοιρεῖν ἔοικε λαμβάνων· ἀλλὰ μίμημα θεοῦ λέγεται γεγενέναι, μόνος μὲν ἀγλωσσος ὤν. &c.

Ac ne crocodilus quidẽ honorem probabili ratione carentem habuit: ſed exemplar dei fuiſſe dicitur, quum ſolus inter animalia ſit elinguis. &c.

Pauciſſimis verbis interiectis, ſubiungit,

Ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφοτέρων λεγομένων, τοῖς μὲν τὸν κυνὸς εἶρηται τοῖς δὲν· ἡ δὲ ἶβις, ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἑρπετῶν, ἐδίδαξε τοῖς τότε κενώσεως ἰατρικὴν χρείαν, καταδύσα οὕτω κλυζομένην καὶ καθαιρομένην ὑφ' ἑαυτῆς. &c.

Iam verò inter illa quæ vtraque de cauſa coluntur, de cane quidem dictum eſt antea: at ibis, dum reptilia mortifera interficeret, prima medicum euacuationis corporis vſum docuit, quum illam hac ratione ſe abluentem & purgantem animaduertiſſent. *Alia autem de cane habes eodem in libro, in iis quæ præcedunt: ſicut & de aliis non pauca, præter illa quæ inde huc tranſlata ſunt.*

Tandem verò ita locum hunc claudit, τοῖς μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων τοῦτο δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων. *Id eſt*, Atque ex iis quæ de animalibus dicuntur quibus honor exhibetur, hæc maximè ſunt quæ probo.

Sunt autem & alii loci vbi rationem honoris certis quibuſdam animalibus ab AEgyptiis habiti reddit: (& in nonnullis eadem quæ illo in libro dicuntur) Ex iis eſt hic, Sympoſ. IIII, quæſtione V,

Τὸν μὲν γὰρ μυγαλῆν ἐκτεθειάσθαι λέγουσιν ὑπὸ Αἰγυπτίων, τυφλὸν ὄντα, ὅτι

Nam muri araneo, qui cæcus eſt, diuinos honores tributos ab AEgyptiis fuiſſe aiunt, quoniam

tenebras luce antiquiores arbitrabantur: cúmque è muribus naſci, quíto partu, in nouilunio: ac iecur eius diminui lumine lunæ deficiente.

A τὸ σκότος τῷ φωτὸς ἡγοῦντο πρεσβύτερον· πίκτεσθαι δὲ αὐτὸν ἐκ μυῶν πέμπτῃ γενεᾷ, νουμηνίας οὔσης. ἔπι δὲ μειοῦσθαι ὅ ἥπαρ ἐν τοῖς ἀφανισμοῖς τῆς σελήνης.

Deinde & honoris tam leoni quàm ibidi exhibiti rationem reddit. Quum autẽ alibi huius honoris mentionem faciat, tanquam ab omnibus AEgyptiis exhiberi ſoliti, in iis quæ locum hunc paruo interuallo præcedunt, de ſacerdotibus nominatim hoc dicit. Poſtquam enim ab eo dictus eſt porcus neque in forma habere aliquid magis abſurdum, neque in natura magis illepidum, quàm ſit in ſcarabeo, gryphe, crocodilo, fele: ſubiũgit, οἷς ὡς ἁγιωτάτοις ἱερεῦσι Αἰγυπτίων ἄλλοις ἄλλοι πρὸς φέρονται. *id eſt*, erga quæ, tãquam ſanctiſſima, AEgyptii ſacerdotes, alii erga alia, ſe gerunt. *Quamuis autem, quum ſcribit illos ita ſe erga ea vt ſanctiſſima gerere, tacitè innuat ea coli ab illis: quum tamen illud, non hoc, ſonet Græcum loquendi genus, non debuit à Xylandro ita reddi*, Quorum alia ab aliis AEgyptiorum ſacerdotum coluntur. *Quinetiam malè ἁγιωτάτοις, quod de animalibus Plutarchus dicit, ille ipſis ſacerdotibus tribuit. totum enim locum ita vertit*, Quorum alia ab aliis AEgyptiorum ſacerdotum ſanctiſſimis coluntur. *Eſtque inſuper animaduertendum, non dici, loquendo de animalibus, ἁγιωτάτοις, ſed ὡς ἁγιωτάτοις. Atque vt obiter, Plutarchum cum Plutarcho conferre, id eſt, eius locos inter ſe, lectorem doceam: dico, genus illud loquendi, πρὸς φέρεσθαι αὐτοῖς ὡς ἁγιωτάτοις, reſpondere illi quod habuimus antea ex libro De Iſide & Oſiride, πρὸς ἑπομένοις ὡς θεοῖς.*

Cæteros Plutarchi locos omittens, in quibus agit de iis quæ apud AEgyptios peculiariter in more poſita erant, venio ad quendam, qui miram quæ in conuiuiis eorum recepta erat conſuetudinem deſcribit. Legimus enim in eo eius opuſculo quod Conuiuium ſeptem ſapientum inſcripſit, pag. 256 meæ editionis,

At AEgyptius ſceletus (id eſt *cadauer hominis exſiccatum, cui oſſa tantùm ſuperſunt*) quem in conuiuia inferentes, *conuiuis* proponunt, & hortantur vt recordentur ſe non multo pòſt tales futuros, is quamuis ingratus & intempeſtiuus comeſſator aduenîat, tamen non omnino nullũ ibi locum habet: ſi quidem non ad potandum & ad fruendum deliciis, ſed ad mutuum amorẽ ac delectionem exhortatur, monétque vt vitam, quæ tempore eſt breuis, malis rebus longam non reddant.

B Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸς, ὃν ὀπτέχως εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια προπίθενται, καὶ προκαλοῦσι μεμνῆσθαι τάχα δὲ τοιούτους ἐσομένους, καίπερ ἀχαρεῖς καὶ ἀώρους ὀπτέχωμος ἥκων, ὅμως ἔχει τινὰ χρείαν· εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδύπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων προτρέπεται, καὶ προκαλεῖ μὴ τὸν βίον, τῷ χρόνῳ βραχὺν ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν.

Suſpectum eſſe poteſt hoc loco iſtud vocabulum.

Ab hoc AEgyptiorum in conuiuiis more, qui à Plutarcho deſcribitur, ad alia quæ alii ſcriptores in conuiuiis itidem, aut etiam ſimpliciter in cœnis, conſueta illis fuiſſe tradunt, veniendum eſt. Illorum autem ſcriptorum teſtimonia ex Athenæo depromam. Ac primùm, in more poſitum illis fuiſſe conuiuiorum luxum, & quidem maiorem quàm Perſis, ex hoc Lyncei in AEgyptiacis loco, vbi quum AEgyptiorum cœnas Perſicis anteponendas eſſe contendens, ſcribit,

Quum AEgyptii Ocho Perſarum regi bellum intuliſſent, & Perſis victoria potitis rex AEgyptiorum captiuus eſſet, comiter ac benignè illum tractãs Ochus etiam inuitauit ad cœnam. Quũ igitur ſplẽdidus apparatus foret, irridebat AEgyptius, tãquã viles

C Αἰγυπτίων ὑπερατθυσάντων ὅτι Ὦχον Περσῶν βασιλέα, καὶ νικηθέντων, ἐπεὶ ἐλθὼν αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὁ Ὦχος αὐτὸν φιλανθρώπως ἄγων, ἐκάλεσε καὶ ὅτι δεῖπνον. τῆς οὖν παρασκευῆς πολυτελοῦς λαμπρᾶς ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα, ὡς εὐτελῶς τοῦ

Πέρσου διαπωλοῦ. εἰ δὲ θέλεις (ἔφη) εἰδέναι ὦ βασιλεῦ πῶς δεῖ σιτεῖσθαι τοὺς εὐδαίμονας βασιλέας, ἐπίτρεψον τοῖς ἐμοῖς ποτὲ θνομένοις μαγείροις τὰ Αἰγύπτιον δεῖπνον. καὶ κελεύσαντος, ἑστιᾶ παρεσκευάσθη, ἡσθεὶς ὁ Ὦχος τῷ δείπνῳ, κακὸν κακῶς σὲ (ἔφη) ὦ Αἰγύπτιε ἀπολέσειαν οἱ θεοὶ, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα καταλιπὼν, ἐπεθύμησας θοίνης εὐτελεστέρας.

A Persæ epulæ essent. Quòd si vis (inquit) videre ô rex qualis beatorum regũ victus esse debeat, permitte illis qui mei aliquando coqui fuerũt AEgyptiam cœnam tibi struere. Quod quũ fieri iussisset Ochus, & structa esset, ea delectatus, Malũ te malè dii perdãt (inquit) AEgyptie, qui, relictis huiusmodi cœnis, viliores epulas expetiueris.

Sequitur apud Athenæum,

Τίνα δ' ἐστὶ τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρωταγορίδης ἐν τῷ τρίτῳ περὶ δαφνικῶν ἀγώνων διδάσκει ἡμᾶς, λέγων οὕτως, Τρίτη δ' ἐστὶν ἰδέα δείπνων, Αἰγυπτιακή, τραπέζῃσιν μὲν οὐ παρατιθεμένων, πινάκων δὲ περιφερομένων.

B Quænam autem AEgyptiacæ cœnæ essent, Protagorides libro de Daphnicis ludis primo nos docet, his verbis, Tertia cœnarum species, est AEgyptiaca: quũ mensæ non apponuntur, sed patinæ circumferuntur.

Malè autem vertit quidam, Tertia cœnarum species est AEgyptiarũ, in quibus non admouentur mensæ, *&c. Non enim* Αἰγυπτιακῶν, *sed* Αἰγυπτιακὴ *scribit Protagorides: & duabus cœnarum speciebus propositis, tertiam quandam addit, quã esse AEgyptiam dicit.*

Apud eundem Athenæum in fine libri primi legimus, istud esse argumẽto AEgyptios fuisse vinolentos, quòd apud eos solos tanquam lege quadam cautum esset, ante vllum cibum brassicam elixam edere. *Intelligit enim, illos ad vitandã ebrietatem hoc facere solitos fuisse. Apud eundem in illa libri vltimi parte quæ in omnibus typographicis editionibus desideratur, legimus,* coronam initio epularũ dari solitam. Postquam enim dixit, Φιλόξενος δ' ὁ διθυραμβοποιὸς ἐν τῷ ὀπτῳ ραφομένῳ δείπνῳ δεῖγμα ποιεῖται τὸν στέφανον τῆς ὠχίας, *non longo interuallo subiũgit,* τοῦτο δὲ ἦν ἔθος καὶ παρ' Αἰγυπτίοις, ὡς Νικόστρατος φησὶν ἐν τοκιστῇ.

Vinolentiæ autem illorum & alibi meminit: & quidem in fine libri primi scribitur ex Dione quodam Academico vinosos & bibaces AEgyptios fuisse: atque adeo inuentum apud eos fuisse inopiæ subsidium, vt qui propter illam vino destituerẽtur, ex ordeo confectum biberent. Eius autem potu adeo exhilarari solitos vt canerent & saltarent, ac omnia facerent quæ qui vino ebrii sunt facere consueuerunt.

Etiam ἀρτοφάγους *vocat AEgyptios Hecatæus,* apud eundem, lib. 10: *id est,* panis edaces: *mentionem simul addens illius ordeacei potus: id est, ex ordeo confecti.* Ac propterea (addit Athenæus) Alexis in libro περὶ αὐτρκείας scribit Bocchorin & patrem eius Neochabin frugali victu vsos fuisse. *Sed miretur quis quomodo facta mẽtione illius edacitatis panis, necnon illius ex ordeo confecti potus (quos solitos non minus quàm vini potu inebriari, modò legimus) subiungat,* Ac propterea Alexis Bocchoridi & patri eius frugalitatis laudem tribuit. *Sed intelligit (vt opinor)* Ac propterea frugalitatis eorum tanquam rei quæ alioqui apud AEgyptios rara & notabilis esset, mentionẽ facit. *Cæterùm voluisse illos arbitror in hac frugalitate, aut victu frugi (nisi quis μετρίαν τροφὴν moderatum victum, aut parcum & parabilem, aut etiam tenuem interpretari malit) antiquum etiam morem repræsentare, tanquã fortassè conãtes eũ reuocare. Legimus enim libro V, ex quodã Apollonio,* καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἦ τοπάλαιον σωφρονικῶς διεζήγετο τὸ τῆς συμποσίων ἦθος. καθήμενοι μὲν γὰρ ἐδείπνουν, ἕωθεν τῇ λιτοτάτῃ καὶ ὑγιεινοτάτῃ χρώμενοι, καὶ οἴνῳ τοσούτῳ ὅσος ἱκανὸς αὖ ἦν ποιεῖσθαι πρὸς εὐθυμίαν. *Id est,* Quinetiam apud AEgyptios antiquitus cõuiuia tẽperanter celebrabantur. Sedentes enim cœnabant, viliſſimo quidem sed saluberrimo cibo contenti: ac vino quantum ad exhilarãdum animum satis esset.

HENR. STEPHANVS LECTIONIS Herodoti ſtudioſis.

HACTENVS de AEgyptiacis quoque legibus & inſtitutis quædam velut appendix ad Herodotum, ſicut antea de Perſicis. Dare enim illam ampliorem minimè viſum eſt, ſicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit nõ hiſtoricorum tantùm ſed aliorum etiam ſcriptorum locos exhibituram, duorum poetarum, vnius inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, verſus adiungam. Illius tragici, cui nomen eſt Sophocli, verſus, (qui omnino aſſentiũtur his Herodoti pag. 64. verbis, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, καθ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι) in OEdipo Coloneo, pag. 283 meæ editionis, ſunt hi,

Ὦ πάντ' ἐκεῖνω τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις
Φύσιν κατοικισθέντε καὶ βίου τροφάς.
Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες κατ' οἶκον ἑστίας
Θακοῦσιν ἱστουργοῦντες, αἱ δὲ σεμνόμοι
Τὰ τῶν βίου τροφεῖα πορσύνουσ' ἀεί.

At verò Anaxandridæ comici verſus ſunt hi, aduerſus AEgyptios, animalia, tanquam deos, colentes,

Οὐκ ἂν συναίμην συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγώ.
Οὔθ' οἱ τρόποι γὰρ ὁμογοοῦσ', οὔθ' οἱ νόμοι
Ἡμῶν, ἀπ' ἀλλήλων δὲ διέχουσιν πολύ.
Βοῦν μὲν σεβεσκυνεῖς, ἐγὼ δὲ θύω τοῖς θεοῖς.
Τὸν ἔγχελυν μέγιστον ἡγῇ δαίμονα,
Ἡμεῖς δὲ τῶν ὀψῶν μέγιστον ὄντα πολύ.
Οὐκ ἐσθίεις ὗεια, ἐγὼ δέ γ' ἥδομαι
Μάλιστα τούτοις. κυνᾶ σέβεις, τύπτω δ' ἐγὼ,
Κυνᾶ δὲ καταθίουσαν ὠΐν' ἂν λάβω.
Τοὺς ἱερέας ἐνθάδε μὲν ὁλοκλήρους νόμος
Εἶναι, παρ' ὑμῖν δ', ὡς ἔοικεν, ἀπηρτρωμένους.
Σὺ μὲν τὸν αἴλουρον κακὸν ἔχοντ' ἰδὼν θρηνεῖς,
Κλαίεις· ἐγὼ δ' ἥδομαι δειπνοποιούμενος.
Δεινὰ πάσχειν παρ' ὑμῖν μυγάλη, παρ' ἐμοὶ δὲ γ' οὔ.

Quos ita ex tempore reddidi,

Patrocinari non queo vobis ego.
Nec moribus enim nos ſumus nec legibus
Conſentiẽtes: diſſidemus plurimum.
Bouem tu adoras, ſacrifico deis eũ.
Anguilla deus eſt maximus, te iudice,
Obſoniorum iudicamus maximum.
Haud es ſuillam, veſcor hac ego libens.
Canem veneraris, ipſe cõtrà verbero,
Obſonium voratur illi quum meũ.
Noſtra integri vult lex ſacerdotes ſiẽt
Omni ſui parte, integros haud veſtra vult.
Felem ſe habentem quum tu videris malè,
Ploras: ego libens perimo, pòſt pellẽ aufero.
Araneus mus pollet iſtic, non & hîc.

INDEX EORVM QVAE APVD HERODOTVM & Cteſiam ſunt memorabilia.

Admonitum te volui, lector, quædam eſſe vbi eam quæ margini adſcripta eſt interpretationem ſequitur hic index, non alteram: quæ aliquando planè contraria eſt. Quinetiam in nonnullis locis ab hac illum ſcito diſcedere, vbi tamen nihil margini adſcriptum habes.

A

ABAE, vrbs Phocenſiũ, pag. 519 (*Vbi antea malè* Sabæ *pro* Abæ *legebatur*) & pag. 577. apud Abas erat Apollinis delubrum locuples 539 apud Abas redditaoracula, Herodoti etiam ætate 539

Abantes, EVbœæ non minima portio 68

Abaris ferebatur fuiſſe Hyperboreus 267 de eo fabula, qua dicebatur ſagittam per vniuerſam terram circumtuliſſe, nihil comedens *ibid.*

Abdera, (*plur. numero neutro gen.*) vrbs à Teiis condita in Thracia, quum eò traiecissent 77 vrbem Abdera, ſicut Maroneã & Dicæã, Xerxes prætерit 476 quum Abdera peruenisset Xerxes, hoſpitii fœdus cum Abderitis iniit, & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donauit 572

Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, ſuper cadauer Leonidæ occumbunt *ib.*

Abronychus, Atheniẽſis, filius Lyſiclis ſpeculator apud Leonidẽ 535

Abydus, vna vrbium quæ in Helleſponto ſitæ ſunt 378.452 Abydus ponte à Xerxe iungitur *Cteſ.* 665 Abydeni prætoriũ quoddam Xerxi extruunt 456

Acanthus vrbs 396 Acanthios Medica veſte donat Xerxes 478 Acanthiorum mare 448

Accenſio lucernarũ, feſti nomẽ 127

accipiter inter animantes Ægyptiis ſacras 128 accipitrem aut ibin qui necauerit apud Ægyptios, ſiue volens, ſiue nolẽs, morte mulctatur 129 accipitres in vrbem Butum aſportant ſepeliendos 129 accipitrũ paria ſeptẽ, omen ſunt ſeptẽ Perſis 219

Acephali populi 324 in pectoribus oculos habent *ibid.*

Aceratos, propheta in templo Delphico 540

Aces amnis 234 vnde oriatur *ib.*

Achæiæ Cereris tẽplũ & orgia 352

Achæmenes, Darii filius, Xerxis ex vtroque parente germanus 187. 438. 471 Ægypti præſes 438 Ægyptiacę claſſi præfuit 471 bonum conſiliũ Demarati inuertit 325 ab Inaro interfectus 187.438

Achæmenes *alius*, Cambyſis pater 443

Achęmenidis, fratris Artoxerxis in Ægyptum expeditio *Cteſ.* 667 interficitur *ibid.* Amytis quomodo vlta Achæmenidis filii necem *ibid.*

Achæmenidę compellantur à Cãbyſe 213 Achæmenidarum tribus apud Paſargadas 60 ab his reges Perſidæ ſunt oriundi *ibid.*

Achæorum, qui Ionęs è ſedibus ſuis exegerunt, partes duodecim 68 ex illis fuerũt qui terreſtres copias Xerxi ſuppeditarunt 507 Achæorum in Athamantis poſteros actio 511, 512

Achelous fluuius 104.481

Acheron fluuius 543

Achilleum oppidum 370

Achillis curſus, locus ſic dictus 275

Achræphia vrbs 577

acinaces Martis, cui immolatur quotannis 276 acinaces Perſicus in Helleſpontum abiectus à Xerxe 460 acinacem in calycẽ vino & ſanguine plenũ tingũt Scythæ in fœdere ineundo 279

Acriſius Danaës pater 399

Acrothoon vrbs 448

ex aculeis ahenum factum 285

Adicran, Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Aprię ſe dedit 313

Adimantus Ariſteæ pater 485

Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum claſſis dux, fugam facere vult 529

Adimãti dictum 547 Adimanti inſolẽtia erga Themiſtoclẽ 547 Adimanti ducis turpis fuga 560

Adraſtus, Midæ, Gordio prognati, filius 16.19 fratris interẽptor 16 Phryx *ib.* Adraſtus quẽ admodum à Crœſo ſit exceptus 16 Adraſtus Phryx à Crœſo expiatus 17 Adraſto cuſtodiam filii ſui ad venationem exeuntis mandat Crœſus *ibid.* Adraſtus cuſpide Crœſi filium trãsfodit, aprum volens transfigere 18

Adraſtum miſeratur Crœſus *ib.* Adraſtus ſuper Atyis cadauere immolari vult *ibid.* Adraſtus fratris & expiatoris ſui interemptor 19 ſeſe ſuper buſtum Atyis transfodit *ibid.*

Adraſtus, Talai filius, Sicyoniorũ rex *ibid.* Polybi nepos 356 Ægiali pater *ibid.* in Adraſtum Cliſthenis Sicyonii odiũ 355 Adraſti monumentum vult exterminare Cliſthenes *ibid.* Adraſto honores, & dies feſti erepti, Melanippo traditi 356

Adria à Phocenſibus occupata 74

Adyrmachidæ Libyes, Ægyptum verſus 317 eiſdem fere quibus Ægyptii moribus vtuntur *ibid.* Adyrmachidarũ vxores armillã ęreã i vtroq; crure geſtãt 317

Æaces Syloſontis & Polycratis pater 245.385 Æaces Sami tyrãnus, ab Ariſtagora exutus tyrãnide *ibid.*

Æaces, Syloſontis filius, Samios ad defectionem à ſociis ſollicitat 385 Samũ reductus 389

Æaco ſanum extructum 364

Æacus à claſſe Gręcorum inuocatur 549

Æacides Samius 305

Æacidæ ab Ægenetis, Thebanis miſſi 361

ædes Veneris in Cypro vnde extructa 49 ædes Mineruæ 541 ædes Vulcani 145 ædes Protei, dicta Veneris hoſpitæ 146 ædes deorum & hominum ligneæ 293 ædes fulmine abſumptæ 283

ædificii ſtructura, in quo repoſitæ erant regiæ pecuniæ 151 ædificio ex vrbe Elephantina afferendo triennium conſumptum 178 eius ædificii ex ſolido ſaxo, deſcriptio *ibidem & ſeq.* ędificium è ſolido ſaxo 178 ædificium Zamolxis ſubterraneum 289 ædificia humanis operibus maiora 167

Æga vrbs 480 Ægæ & Ægiræ, vna ex partibus Achæorum 68

Ægæus Pandionis filius Lycũ fratrem Athenis pellit 79

Ægæ, Ololyci fil. vnde Ægidę 309

Ægaleus mons, vnde Xerxes nauale pugnam ſpectabat 559

Ægeſtanorum pugna cum Spartanis ducibus 346

Ægeum mare 286

Ægialees, ab Ægialo Adraſti filio dicti 356 Ægialees Pelaſgi 470

Ægialus Adraſti filius 356

Ægicores 355 Iouis filius *ibid.*

Ægidæ in Sparta ingens tribus 309

Ægila, ſiue Ægile, locus ad quem Naſamones veniũt vt palmulas decerpant 318.321

Ægila, Styreorum inſula 420

Ægina, (aliâs Argiua) Ariſtodemi vxor 398

Ægina & Thebe, ſorores, filiæ Aſopi 360

Æginetæ cur Samiis infenſi 209 Samios vt mulctarint 209

Æginetę, Epidauriis ſubditi 361 Æginetarum in Athenienſes odii principium 364 Æginetæ terrã & aquam Dario dant 397 vnde infenſos habent Athenienſes, & apud Spartam infimulantur *ibid.* contra eius rei autores mittitur Cleomenes 398 Æginetę, primores ſuos adducunt Athenienſibus 407 Æginetarũ cum Athenienſibus ſimultates 361 vnde ortæ *ib.* ab Æginetis illatæ Atheniẽſibus iniuriæ 414 Æginetę auxilia rogãtur à Thebanis cõtra Athenienſes 361 ab Æginetis ſtatuæ repetitę per Athenienſes 362 circa Æginetas & Athenienſes acta *ibid. & ſeq.* Æginetarum obſides Athenis 411 Æginetarum legati contra Leutychidem, Spartã miſſi 411 Æginetæ cum Medo ſentientes 403 Æginetarũ obſides Athenis 411 Æginetarũ piaculum maximum 415 eis malorũ cauſa *ibid.* apud Æginetas portentum 415 Æginetæ præſtantiſſimi in pugna nauali 560 Æginetæ nauali prœlio victi 415 Æginetæ ſeptingenti ad necem tracti 415 Æginetæ aureas ſtellas tres quæ ſuper malum nauis aureum ſũt, Delphis dedicarũt 572. 573 Æginetis vnde diuitiarum principium 618 Æginetarũ tumulus eorum rogatu ſtructus, à quo, & cur, & quando 620

Ægineticum bellum cum Athenienſibus 489

Ægion Achęorum 68

Ægiræ Achæorum *ibid.*

Ægiroeſſa, Æolum ciuitas 69

circa ægrotos Babyloniorum lex 91 ægroti quomodo curentur apud quoſdam Indos 229 ægroti apud quoſdam Indos interficiũtur & comeduntur 228. 229 ſuper ægrotos qui ad arã ſunt cinis ſparſus 267

Ægyptus fluminis donum 102 Ægypti ſeu Ægyptiacæ regionis natura *ibidem* eius longitudo *ibid.* Ægyptus tota eſt paluſtris. vel, (*vt Græcum verbum ſonat*) eſt palus *ibid.* ægyptus eſt quam Nilus irrigat 108 quomodo irrigetur, vnde incipiat, & qua pateat in eam ingreſſus 144.184 in regiones (vel potius præfecturas, quæ nomoi vocantur) diuiſa 174 vrbes habitatę in ea ſunt mille & viginti 179 montanæ Ciliciæ oppoſita eſt 115 qualis ſit qua parte Africam ſpectat 103 foſſas habet 144 propter has inequitabilis & plauſtris inhabilis *ib.* de Ægypti magnitudine Ionum ſententiæ 106 de eadem re Herodoti ſententia *ibid.* plura mirabilia habet quàm omnis alia regio 115 ſub Amaſi rege maximè beata 179 Ægypto potiũtur Perſæ 185 ab Artoxerxe deficit 667 *Cteſ.* ad Perſas redit 668

Ægyptii cum Cyri familia cognationem ſibi fingunt 183 Ægyptii pleraque omnia diuerſa à cæteris hominibus conſtituerunt inſtituta & iura, vt cæli eorum & fluminis diuerſa eſt natura 115 eorũ inſtituta & iura *ib.*

Ægyptii omnium hominum primos ſe arbitrãtur 100 Phrygas tamen eſſe priores conceſſerunt 101

Ægyptii in ſeptem hominum genera diſtributi 174 Ægyptii hominum ſapientiſſimi 173 multarũ rerum cognitione cæteris antecellunt 154 Ægyptiorum inuenta 101.102 primi immortalitatem animarum aſſeuerarunt 554 primi annum excogitarunt, & in mẽſes duodecim diſtribuerunt 101 ab illis excogitata *Vide & pag.* 134 prodigiorum ſunt obſeruantiſſimi 134 diuinationem certis diis vendicant *ibid.* Ægyptii ſuis moribus & inſtitutis ſunt contenti 133 nullis aliis inſtitutis vti volunt 136 nihil à Græcis mutuati 123 eorum in Græcos dicterium 105

quibus potiſſimùm inter Ægyptios Ægyptiis ſine agricultura fruges proueniant 106 vt iacto ſemine in ſua rura ſues immittant *ibid.* Ægyptii vitibus carent 133 eorum vinum ex ordeo *ibid.* fabis abſtinent 116 eorum victus *ibid.* quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur 122

Ægyptiorum ſacra 134 eorum ſacerdotes 117 eorum vnus eſt pontifex *ibid.* ſunt raſi 115. 116 Ægyptiorum ſu-

perſtitiones 128 & nominatim circa beſtias quaſdam *ibid.* illis ſacrificia adempta 155, deinde reſtituta 157 eorum circa Cererem & Rhampſinitũ ceremoniæ 154 deorum omnia fere nomina ab Ægyptiis ad Græcos peruenerunt 123 duodecim deorum cognomina primi Ægyptii in vſu habuerũt 102 primi diis aras & ſimulacra & delubra ſtatuerunt *ibid.* quorum deorum nomina neſciant *ibidem* quorum deorum oracula habeant 134 dii aliquando eorum principatum obtinebant 164 Ægyptii pudenda circumcidunt 143 cum feris veſcuntur 116 ſuem non alunt 323 quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur 122 eorum victimæ 119 eorum ablutiones poſt contactum ſuem 121 Ægyptii Thebanæ prouinciæ ab ouibus abſtinent & capras immolant 118.119 contrà Ægyptii Mendeſiæ prouincię capris abſtinent, & oues immolãt 119 Ægyptiorum deſcriptio qui ſunt circa partem Ægypti frumentariam 132 Ægyptiorum qui in paludibus ſunt mores & inſtituta 137 eorum luctus & ſepulturæ 135.136 eorum mos in condiendis cadaueribus 135 eorũ ſcriptura & literarum duplex vſus 116 Ægyptii interpretes à quibus oriundi 170 Ægyptii pueri linguam Græcam edocti 170

Ægyptii maximè ſalubri corpore ob aërem qui eſt immutabilis 133 purgant ſe ſingulis menſibus *ibid.* eorum capita quàm firma, & cur 187 Ægyptii medici cæteris præſtantiores 240 apud Ægyptios viri binas veſtes habẽt, fœminę ſingulas 116 veſtes eorum lineæ quales 133 vnguenta 139 eorum naues *ibid.*

Ægyptiorum reges 49.100. 102. 105. 141 ſub Amaſi rege beatiſſimi 179 eorum ſub duobus regibus calamitas 157 Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi ſuo 163 quid ſub eo paſſi *ib.* Ægyptiorum rex Seſoſtris imperio Æthiopiæ potitur 145 Ægyptii à rege Aprie cur deſciuerint 313 Ægyptii libertatem adepti duodecim ſibi reges cõſtituerunt 166

Ægypto minatur interitum Cambyſes circiter decem annos natus 183 Ægyptii in fugam vertuntur 186 Ægyptii morte mulctati à Cambyſe quũ Apin celebrarent, cur 195 Ægyptiorum clades à Cyrenæis accepta 313 Ægyptii à Cambyſe ſubacti, à Perſis deficiunt 435 à Xerxe ſubacti 438

Ægyptii & Phœnices cõmeatus comportant exercitui Perſico 449

Ægyptius quidam vocaliſſimus 206

Ægyptio thorace in pugna vtuntur Perſę 64

Ænea vrbs 480

Æneſidemus Pataiti filius, ſatelles Hippocratis 494 Æneſidemus Theronis pater 499

ænigma Hipparcho per viſionem dictum 351

Ænus vrbs 288

Æoles inuadit Crœſus 11 Æoles à Crœſo ſubacti 3.12 Æoles Cyro ſe dedere volunt 66 nõrecipiũtur *ib.* Æoles & Iones hęreditarii Cãbyſis ſerui 100 Æoles circa oram Iliadem capti 380 Æoles in Xerxis claſſe militantes & eorum armatura 470 Æoles Seſtum tenentes 633

Æolicæ vndecim ciuitates 69 Æolicæ ciuitates inſulares quinque 70. Æolicæ & Ionicę ditionis collatio 69

Æolidenſium oppidum incenſum 539

Æolus Athamantis filius 511

æor apud Scythas virum ſignificat 294

Æorpata, id eſt, viricidæ, Amazones dictę lingua Scythica 294

æquitati iniquitas inuiſa 46

aër Ægyptiorum nunquam immutatur 133 aëris mutatione exiſtunt præcipuè morbi 133

ærarium Athenienſium 489

Aëropus 578 Philippi filius 580 Alcetæ pater *ibid.* Aëropus Echemi pater 595

æs apud Æthiopas omnium rariſſimum 193 æs apud Scythas non eſt in vſu 280

æris alieni debitor mendacio obnoxius 65 æs alienum debere, apud Perſas turpe eſt 65 æris alieni debitor cadauer patris deponit apud Ægyptios 160 ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicę ſit obſtrictus 401 vt & apud Perſas *ibid.* pro ære aurum mercantes Æginetæ 618

ærifodinæ 334

ærei viri Pſammiticho auxiliantur 169

æreũ totũ Mardonii præſepe 614

Æſanius, Grini pater 309

Æſchines, Nothonis filius 418 Eretrienſium primarius *ibid.* non ſinit Athenienſium auxiliatorum quatuor millia ſeſe perire 418

Æſchreus, Lycomedis pater 532

Æſchrionia tribus 194

Æſchylus EVphorionis filius 171

Æſopus fabularum ſcriptor 159

æſtas vbi ſemper nubila eſt 265

Æthiopiæ regno ſolus Seſoſtris Ægypti rex, potitus 145

Æthiopia terrarum habitatarum vltima 233 eius deſcriptio & quarum rerum ferax ſit *ibid.* Æthiopes quomodo reddĩti mãſuetiores 113 Æthiopum regi tradunt ſe Ægyptii *ib.* Æthiopes pudenda circumcidunt 143 Æthiopes ad quos miſit Cambyſes, qui & quales 191 aduerſus Æthiopes Macrobios Cambyſis bellum 190 *& ſ.* Æthiopes, qui Cambyſen iuuarunt cõtra Macrobios Æthiopes 228 eorum deſcriptio *ib.* Æthiopes vnde macrobii exiſtant 193 Æthiopum regis cum Ichyophagis colloquia 192 Æthiopum varia genera cum Xerxe militanti in 464.465 eorum diſtinctiones, arma, veſtitus & duces *ibid.*

Æthiopicus lapis 159

Ætolus Males Agariſtæ procus 428 germanus Titormi *ibid.*

affines Medi & Perſę ſimiliter colunt 64

Africæ termini 107 deſerta 113 Africæ ſuperiora æſtas ſemper obtinet 110

africus pluuioſiſſimus 110

Agæus, Elei pater 429

Agamemnon Oreſtis pater 29 Agamemnon Pelopides 496

Agariſta, Cliſthenis filia, Græcorũ præſtantiſſimo deſtinata 428 circa eam & totius Græciæ præſtantiſſimos iuuenes acta *ibid.*

Agariſtæ liberi 430

Agariſta, Hippocratis ex Agariſta nati, filia 430 Xanthippo nupta 431 eius viſum in ſomnis *ib.* Periclis mater *ibid.*

Agathyrſi 292 eorum mores & inſtituta *ibid.*

Agathyrſus, Herculis filius 258 vnde *ibid.*

Agaſicles, vir Halicarnaſſeus 67 legem Apollinis Triopii auſus violare 67

Agenor Cilicis Phœnicis pater 469

ager Caicus 390 ager Creſtonicus, & Pæonius 481 ager Platæenſis 589 ager Caryſtius 628

agricolatores cõtemptiſſimi apud Thraces 331

agricultura Ægyptiorũ nulla 106

Ageſilaus Doriagi filius 514

Ageſilaus Hippocratidæ fil. 576

Agetus, Alcidis filius 403 amicus Ariſtonis *ibid.* vxorem ſuam Ariſtoni collocat *ibid.*

agger viſu mirabilis à Nitocri aggeſtus 84 agger Samiorũ 210

Agis Menaris pater 404

Aglauriæ Cecropis filiæ tẽplũ 545

Aglomachi turris 315

Agora oppidi nomen 461

Agrianes fluuius 288

Agrianes 334

Agyllenſes, Agyllæi 76 mala illis immiſſa propter Phocenſes *ib.*

aheni pro monumento relicti deſcriptio 285 in Scythia *ibid.* ahenum ex aculeis ſagittarũ factum 285 ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici 310 vnde *ibid.*

Aiaci nauis ad Salaminem repoſita 572 Aiax Telamonis fil. à Græcorum claſſe inuocatur 549 Aiax pro heroe habitus 355

Aimneſtus Spartiata, Mardonii interfector 612 eius interitus cum trecentis aliis *ibid.*

Aimneſtus Platæenſis 615

Alabanda vrbs 578

Alabandenſes in Caria 511

Alarodii 227 alarodii cum Xerxe militantes 467 eorum armatura & dux *ibid.*

Alazeris Barcæorum rex 316 eius interitus *ibid.*

Albæ columnæ ſic dictæ 378

Albus murus Memphiticus 226

Album littus, ora ſic dicta 419

Alcæus, Herculis filius 4

Alcæus, cuius pronepos Argon Sardium rex 4

Alcæi poetæ fuga 370 eius arma ſuſpenderunt in Sigeo Athenienſes 370

Alcamenes Telecli filius 513

Alcetes pater Amyntæ 580 Aëropi filius 580

Alcibiades Cliniæ pater 533

Alcides Ageti pater 403

Alcimachus Euphorbi pater 418

Alemæon Megaclis filius 427 eius officium erga Lydos ad oraculum Delphicum miſſos 427 Crœſi in eum ob id munificẽtia 427 Alcmæon quomodo ſe auro maximè onerarit 428 eius domus inde ditata *ibid.* alia Crœſi in illum beneficia *ibid.* Alcmæon victor in Olympicis *ibid.* Alcmæõ qui ad Crœſum ſe contulit, Megaclis pater 429

Alcmæonidæ profugi 27 profugi propter Piſiſtratidas 353

Alcmæonidæ Perſas in Athenienſes excitarint nécne 426 tyrannorum hoſtes maximi *ibid.* Alcmæonidæ tyrannidis oſores 427 quomodo pulſi Athenis *ib.* alcmæonidæ clypeum Perſis oſtenderint necne 427 alcmæonidarum laus 427 alcmæonidæ per Græciam quomodo celebres facti 430 alcmæonidæ obnoxii crimini piaculari 25

Alcmæonides 427

Alcmena mater Herculis 119.165

Alcon, è procis Agariſtæ 429

aleæ ludus à Lydis inuentus 45

aleæ luſus Cereris & Rhampſiniti 154

Aleæ Mineruæ templum 29.614

Alei filii 483

Aleuæ filii 609

Aleuadæ *ibid.*

Aleuadæ Theſſaliæ reges, eorum nuntii ad Xerxem miſſi vt ſuccurrat contra Græcos 437

Alexander, Priami filius à Helenę rapit *ibid.* Alexander, Helenæ raptor 146 de Alexãdro & Helena hiſtoria 146 *& ſ.* Alexander ex Sparta triduo Ilium peruenit 149

Alexander Amyntæ vetuſta origine Græcus 604

Alexander Macedo, Amyntæ filius 335. 503. 580 Alexander, Amyntæ filius, vult Perſarum inſolentiam vlciſci, & vlciſcitur 336 eius prudentia 336

Alexander ſeptimus à Perdicca, Macedonũ tyrannidẽ quomodo obtinuit 578

Alexander Athenienſes hortatur ad paciſcendum cũ Mardonio 580 eius colloquium cum Athenienſibus 604 Mardonii cauſam prodit *ibid.*

Alexander Macedo aureus apud Delphos 572

Alexander in Olympico certamine curſor primo proximus 337

Algæ Achaiæ 502

Alilat, eadem quæ Vrania 185

Alitta, Venus dicta ab arabibus 62

Alizones 273

Alleſus Sidonii Tetramneſti pater 471

alluuione fluminis agros decurtatos, compensat Ægypti rex 145
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii 354
Alpenus vicus 504
alpeni vici 523
alpenus oppidum 518
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti 522 eorũ virtus ad Thermopylas *ibid.*
Alpis fluuius 272
Alyattes, Sadyattæ successor 7 eius acta memoratu digna *ibidem* alyattes qua ratione Myletum obsidebat 7
alyattis morbus 8 alyattis cũ Thrasybulo pactiones initæ 9
alyattis donaria Delphos missa 10
alyattis interitus 10 eius sepulcrum quale & vbi 44 à quibus constructum *ibid.*
alyattis filius Pantaleon 44 alyattis filia, Ariena 33
Alysonii 225
Amasis rex 120.159
Amasis Ægypti rex 12 ad eum se confert Solon 12 eius cum Crœso fœdus 35 amasis missus ad sedandos Ægyptios, ab Apria, regnum occupat 173.174 eius res gestæ, insolens responsum ad Aprien 174 177 *& s.* amasis cum Cyrenæis amicitia 180 amasis, Apriæ successor, Ægypti rex 177 eius res gestę, solertia, contemptus, ingenium *ibid. & seq.* amasis Græcorum amator 179 amasis dona in Græciam missa 181 amasis primus Cyprum cepit & tributariam fecit 181 contra amasin Cambysis expeditiò 182 amasis cambysen eludit missa Apriæ filia pro sua 182 amasis vxorem vnde velit ducere 180 eius vxor, *ibid.* amasis, Psammeniti pater 186 amasis obitus *ibid.* sepulcrum *ibid.* in amasis cadauer Cambysæ contumelia 189
amasis literæ ad Polycratem 201
amasis cum Polycrate ius hospitii soluit 202
amasis mortuus, verberatus & flagris cæsus, postea crematur 189.190 pro amasi rege habitus *ibid.*
Amasis, vir Maraphius, dux contra Barcæos 316
Amasis contra Barcæos commentum 732
amasis Cyrenen diripi non vult 328 postea pœnitentia ducitur *ibid.*
Amastris Otanis filia, vxor Xerxis 463
Amathuntis obsidio: circa eam gesta ab Onesilo & Persis 376 *& seq.*
Amathusii ad Iones nolunt deficere 374 amathusii obsessi *ibid.*
Amaxampeus fons 274 locus etiam vnde fluit, sic dictus 274 à Græcis ἱμαξάμπους, sacræ viæ
Amazones, Æorpata à Scythis appellatæ 294 earum cum Græcis bellum *ibidem*
earum cum Sauromatis bellũ, quo agnitæ fũt esse fœminæ 294 quomodo cum Scythis mixtæ 295 Amazones viros suos à parentibus quomodo & quò abduxerint 295.296 Amazones linguam Scytharum edisc unt quum viri non possent Amazonum linguam addiscere 295
in Amazonidas præclarũ facinus Athenienſium 595
ambitus vrbis Ecbatanorum 47 Athenarum *ibid.*
Amestris, Xerxis vxor 477 eius amiculum 630
Amyantes Lycurgi 429 Agaristæ procus *ibid.*
amictus purpurei à Crœso cõcremati in honorem oraculi Delphici 20 amictus Babyloniorum 90
amicus solers possessio pretiosissima 338 amici casũ flet Psammenitus non liberorum 188
amiculum Sylosontis Dario datũ, quid ei profuerit 245 *& seq.* amiculum Amestris Xerxi datum, quorũ malorum causa 630
Amilcar Hannonis filius 499 Carthaginiensiũ dux contra Gelonem missus *ibid.* eius res gestæ & interitus *ibid.*
Amilcari sacrificia instituta 500
Aminias Palleneus, vir Atheniensis 557 Artemisiam fugientem insequitur 560 eius virtus & præstantia in pugna nauali *ib.*
Aminocles Cratineus 509 è naufragio classis Persicæ diues factus, & quomodo *ibid.*
Amitres dux classis à Xerxe relictæ 573
Ammonis oraculum in Africa 19 oraculum 113 Ammonem Iouem appellant Ægyptii 119
Ammonii Ægyptiorum & Æthiopum coloni 119 aduersus Ammonios Cambysis bellum 190 *& seq.* Ammonios diripi iubet Cambyses 193
contra Ammonios copiæ missæ 194 Ammonii 321
Ammoniorũ rex Etearchus 113
amnes, Hermus 36 Tigris 86 Gyndes *ib.* Aces 234 Tearus 287 Scythiæ amnes 272 Triton 319 Marsyas 378 Peneus 448 Cataractes, vbi 450 Lycus 451 Lysus 476 amnis Chidorũ 480 amnis Sperchius 512 amniũ nomina *ibid.*
amnis, cui ab Argo posteri sacrificant, Temenidas seruat 519
Amyntas à Megabyzo poscitur aquam & terrã 334 eius prudentia circa Persas nuntios & filii insolentia 334.335 Amyntas Alexandri pater 503 & 578. 580 Amyntas Gygæę pater 578 amyntas Alcetæ filius 580
Amompharetus Pausaniæ obtẽperare non vult & locum deserere 607 circa eum & Pausaniam & Athenienses acta 607. 608 *& seq.* Amompharetus Spartiata 614 eius virtus *ibid.* Amompharetı sepulcrum apud Lacedæmonios 620
de amore Xerxis & nece Masistæ vide 632
amoribus puerorum dediti Persæ & Græci 180
amores quomodo tractant Caunii 79
Amorgis interitus 379
Ampa vrbs 387
Ampelos promontorium Toronæum 480
Amphiarai oraculum 19 eius oraculum verax à Crœso repertum 20 ad amphiarai oraculũ donaria à Crœso missa 22 amphiaraus, Amphilochi pater 226 amphiarai optio 577 amphiarai delubrum *ibid.*
Amphicæa vrbs 539
Amphicrates Samiorum rex 209
Amphictyones 180. 583 amphictyones epigrammatis & cippis ornarunt Leonidẽ & alios duces 523 amphictyonum sedilia 512 amphyctiones templũ quod nunc Delphis est, trecentis talẽtis construendum locarũt 353 amphictyonis delubrum 512 amphyctionidis Cereris templũ 512
Amphilochus, Amphiarai filius 226 colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia diſecti 470
Amphilytus Acarnan ariolus 26
Amphionis filia clauda 366
Amphissa vrbs 538
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes 119
Amyrgij Scythæ 463
Amyrtæus rex 162
amyrtæus Pausiris pater 189 regnum vt amisit *ibid.*
Amytheon, Melampodis pater 122
Anacharsis 271 anacharsis, ob adductos ritus externos, interfectus 281.282 anacharsidis genus & dignitas apud reges Scytharum 282 de anacharside alius sermo 282 anacharsidis de Græcis & Lacedæmoniis relatio 282 anacharsin vidisse se negant Scythæ 282 cur, *ibid.*
Anacreon Teius in conclaui cum Polycrate, quum aduenerunt legati ab Orœte 237
Anaphanes, Otanis filius, dux Cissiorum in Xerxis exercitu 463
Anaphlysta 291
Anaxandridas & Ariston Spartiatarum reges 29 anaxandridas Leonidæ pater 513 anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex 344. 513 anaxãdridas Cleomenis pater 354.496 anaxandrides Doris pater 496 anaxandridæ duarum vxorum liberi 345 anaxãdridæ altera vxor cum priore infœcunda ab ephoris iniuncta, cur 344 anaxandrides ędibus binis habitabat, habẽs vxores duas 344 anaxãdrides Cleõbroti pater 587
anaxandrides Theopompi filius 576
Anauia Phrygiæ vrbs 451
Anaxilaus Archidami filius 576
Anaxilaus in matrimonium duxit Terilli filiam 499 anaxilaus Critinei filius *ibid.* Rhegij tyrannus *ibid.* anaxileus tyrannus Rheginus 388 Scythis regis hostis, consilium dat Samiis Zanclam occupandi 388
Anchimolius, Asteris filius, ad pellendos Pisistratidas Sparta missus 353 eius interitus 354
eius bustum *ibid.*
ancillarum opus maximum circa Alyattis sepulcrum 44
ancora ferrea à Sophane gestari solita in prœlio 616
Anderica, pagus Assyriæ 84
anderica, Eretrienſibus data 425
Andreus Myronis pater 428
Andrij pecunias Themistocli dare negant 568
Androbulus Timonis pater 487
Androcratis herois fanum 594
Andromeda Perſei vxor, Persem ex Perseo perperit 463 Cephei filia 492
Androdamas Theomestoris pater 557.622
Androphagi 261. 292.293. eorum mores & descriptio *ibid.* androphagorum fuga 300
androsphinges 128
Andrus 265 andrus à Græcis obsessa, cur 568
Aneristus Sperthiei pater & filius 484. 485
angarium Persæ quid appellent p. 562
Angites flumen 477
Angrus fluuius 272
anguis ingens in templo ab Atheniensibus obseruatus 541
anguilla sacra Ægyptiis 131
animalia quæ ab hominibus eduntur, feracia & fœtuosa: quæ noxia sunt, parum fœtuosa 231 animalia in saxis primi sculpserunt Ægyptij 102 animalia quomodo in suis vestibus pingant qui Caucasum incolunt 94
animantem non interimunt Indi 229 animantes tam volucres quàm quadrupedes in India maiores quàm aliis in locis 231 præter equos *ibid.*
animã hominis immortalem primi dixerunt Ægyptii 154 de animę immortalitate, & errationibus, Ægyptiorum & Græcorũ sententia 154
animus inuictus Psammeniti 188 animus Lycophronis inuictus & obstinatus 206
annonę difficultas per Lydiam 45
annum primi Ægyptij comperere unt 101 distinxerunt in 12 menses *ibid.*
anni vitæ apud Æthiopas & apud Persas 192 anni hominum vitæ 14
annorum 15 millia à Dionyso ad Amasin regem 165
annulum signatorium gestant Babylonij singuli 90 annulus Polycratis signatorius 202
Anopæa, via sic dicta 518
antacæi, cete ingentia sic dicta 274
Antagoras Hegetoridæ pater 617
Antandrus ab Otane capta 338 antandrus Pelasgis 456
Anthela oppidum 504 vicus 512
Anthemus Histiæo oblata 370
Antylla vrbs, 140 in calceamenta datur vxori eius qui in Ægypto regnat. *ibid.*
Anticharis Eleonii consilium Dorieo datum 345 de Heraclea

condenda *ibid.*
Anticyra 517
Antidorus Lenius Græcus à Xerxe ad Græcos tranſfugit 532
Antiochus, Tiſameni pater 599
Antiophemus & Rhodus 493
Antipater, Orgis filius 478 Xerxianas vt excepit copias *ibid.*
antiſtitæ 83
antiſtita apud Delphos ſubornata, *Vide* Perialla
Anyſis rex Ægypti, ſucceſſor Aſychis, cæcus 161 eius res geſtæ 161 *& ſeq.* imperium ſuum recuperat 162
Anyſis vrbs 161
Anyſia plaga 175
Aorizus, Maſangis pater 465
Apaturia feſta 69
aper eximiæ magnitudinis apud Myſos: & deuaſtationes ab eo factæ 16 aper in Libya nullus eſt 325
apes loca trans Iſtrum obtinentes 332 quum tamen ſint omnino frigoris intolerantes *ibid.*
Aphetæ, loci nomen 510
Aphidnæ à Titaco indigena Tyndaridis proditæ 615
Aphrodiſias inſula 317
Aphthitana plaga 175
Aphytis 480
Apia vrbs 108
Apia, tellus 275
Apidanus fluuius 482
Api aula à Pſammiticho facta 69
apis, quem Græci Ἔπαφον 169. 194. 195 eius deſcriptio, ceremoniæ Ægyptiorum circa eum, quum apparuit 195 è vacca genitus *ibid.* à Cambyſe vulneratur *ibid.* apis è vulnere extinctus 196 apis, multis Ægyptiis quomodo mortem attulit *ibid.*
Apollinem Crœſus inuocat 41 apollo inuocatus à Crœſo, ignem pyræ extinguit *ib.* apollo, Græcorũ deus 42 præcipuè à Crœſo coli ſolitus *ibid.* ſecundum apollinis beneficium & gratia erga Crœſum 43 apollo Iſmenius 43. 577 apollinis Iſmenii templum 352 apollo Triopius 67 apollinis oraculũ 134 apollo, Oſiris, ſeu Dionyſi, & Iſidis filius 171 apollo à Latona occultatus *ib.* apollo ab Iſide commendatus 171 apollinis ara ab Aristeo extrui iuſſa 260 apollinis templum 170 apollinis templum 171 apollinis templum à Mileſiis ſtructum 180 apollinis delubrum apud Abas 539 apollo, Ægyptiacè Orus 171 apollo, Oſetoſyrus dictus 275 apollinis ſimulacrum apud Laconicam in Thornace 31 apollinis ſimulacrum Delum referri inſſum, vnde raptum fuerat, cur & quomodo 425 apollo Sileni Marſyæ pellem vbi ſuſpendit 450 apollo Ptous 577 eius fanum *ibid.*
Apollonia in Ponto Euxino 288
apollonia quæ eſt in ſinu Ionico 623 in apollonia ſacræ ſolis oues 623
Apollophanes Biſaltis pater 389
apologus Cyri 66
Appariteæ 226
Apriæ filia 182
apries Ægypti rex, Pſammis filius, regum fortunatiſſimus 173 res ab eo geſtæ *ibid. & ſ.* apriæ infortunium 173 clades apud Cyrenęos *ibid.* apries prælio victus 175 viuus captus ab Amaſi vt tractatus *ibid.* apriæ interitus & ſepultura 175 apriæ ſucceſſor Amaſis 177
Apſinthij Thraces Plesthoro indigenæ deo, OEbazum immolant 634
aquæ ſacrificant Perſæ 62 aquarũ diuortia in Ægypto 144 aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca 184 aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabum rex 185 aqua adeo inualida vt nihil ſuper eam innatare poſſit, ſed omnia vel ligno leuiora in profundum eant 193 aqua fontana, & eius natura 321 alia ſimilis *ib.* aqua Stygis 407 per eam iuſiurandum *ibid.* vbi aqua hæc & vnde manat 408 aquarum inopia 318
aquatilia animantia ſacra 131
aquiminaria Delphos à Crœſo miſſa 21
ara à Chiis donata 160 ara Apollinis ab Ariſteo extrui iuſſa 260 ara Dianæ Orthoſiæ 287 ara ventis ſtatuta in Thya 505 aras non extruũt Perſæ 62 aras primi ſtatuere Ægyptii 102 aræ & delubra præterquam Marti vbi non fiant 275
Arabiæ mons 103
arabia vbi ſita & quę & qualis regio 231
Arabes cum mulieribus ſuis vt miſceantur 92 Arabum fœdus cum Cambyſe initum 185 Arabes maximè fidem ſeruant inter homines 185
arabes Dario immorigeri 224
arabes tributorũ immunes 226
arabes Cambyſi præſto aduerſus Ægyptum 224 arabes millena talenta thuris Dario pendũt 228 arabes in exercitu Xerxis militantes 464 eorum dux & armatura 464. 465 arabes Xerxis equites 468
Arabum rex aquam in arida loca per canalem quomodo deportarit 185
Arabica regio 104 arabicæ regionis odor mirificus 233
arabicus ſinus 104. 268
Ararus fluuius 272
aratrum in Scythicam regionem cœlitus demiſſum 256
Araxus fluuius 93 qualis & quantus *ibid.*
araxes, contra ſolem orientem fluens 268
Arbalus Aridij pater 471
arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes 93 arboribus victitantes homines 263 arbor, cui nomen eſt Ponticum 263
arbores omnes in Thera præter vnam aridæ factæ 309
Arceſilai 314
Arceſilaus Batti filius 313
Arceſilaus in Samum profugus 314 Arceſilai cladęs à Libybus accepta 314 arceſilai interitus, à fratre ſtrangulati 314 arceſilai ſucceſſor in regno Battus claudus 314 arceſilaus redux in patriam, oraculi immemor, eius dira facinora 315 arceſilaus eos qui in turrem Aglomachi confugerant, cremat 315 arceſilaus Cambyſi Cyrenen tradidit, tributum inſtituit 316
Arceſilai filia 180 Amaſis vxor *ib.*
Archander, Danai gener, Phthii Achæi filius 140
Archandri vrbs 140
Archelai vnde ſic dicti 356
archelaus Ageſilai filius 513
Archeſtratidas Athenagoræ pater 622
architecti ſolertia 151
architectus Eupalinus 210
architectus Rhœcus 210
architectus Mandrocles Samius 287
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samum 208
archias alius Archiæ Samii filius 208
Archidamus, Zeuxidami filius 407
archidamus, Anaxandridæ filius 576
Archidices fama per Græciam 160
Archilochus Parius 6 eius Iambus trimeter *ibid.*
arcus vtendi Scytharum artificium 33 arcus ſemper intentus, rumpitur 178 arcus ab Æthiope Perſarum regi miſſus 192. 196 arcus Herculis 258
Arcadibus præſtantiores ſe iudicant Lacedæmonii 28 de eorum terra occupanda conſulunt, oraculum *ibid.* arcades 68 arcadas aduerſus Spartam ſollicitat Cleomenes 407 arcadum prælium 600
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, poſt patrem regnauit 7 ab eo acta *ib.*
Areius pagus Athenienſium 545
arenæ cumuli Cambyſis exercitũ obruunt 194
Argadeus, Iouis filius 355
Argæus Philippi pater 580 Perdiccæ filius *ib.*
Arganthonii regis cum Phocenſibus amicitia 75
arganthonius Tarteſſi rex 74. 75 eius vitæ tempus, & mors 75
argentum apud Scythas non in vſu 280 argentum Aryandicum 316 argenti ferax Lydia 348
Argilus Græca vrbs 477
Argi lucus 409
Argiopius dictus Meloeis amnis 609
Argis & Opis virgines Hyperboreæ 267 earum hymni, ſepulcrum *ibid.*
Argon, primus Heraclidarum, Sardium rex 4 Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos *ibid.*
argos Græciæ ciuitates omnes antecellens 1 argos viris deſolatum 411 argos Perſis quàm amica 493
Argos, lucum ſic dictum, capit Cleomenes, quum argos ciuitatem capturum ſe ſperaret 410
Argiuæ fœminæ à Phœnicibus raptæ 1 argiuarum mulierum furor & inſania 599. 600 argiui mercede à Piſiſtrato conducti, contra athenienſes 26 argiuorum regio 37 argiuorum cum Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea 37 argiui cur ſe ſuperiores Lacedæmoniis dicant 38 argiui à Lacedæmoniis vincuntur 38 argiuorum lex 38 argiui cur tonſis capitibus quum antea criniti *ib.* argiui muſica præſtantes inter Græcos 242 argiui contra athenienſes ab Æginetis accerſũtur 363 argiui auxilia negãt Æginetis 415 argiuorum quinquaginta Cleomenes interemit 410 argiuorũ ſerui res & magiſtratus dominorum ſuſcipiunt 411 à filiis cæſorum pòſt eiecti, Tirynthem obtinent *ibidem* eorum bellum diuturnum cum dominis *ibidem* argiuorum ſex millia à Lacedæmoniis interempta 491. 492 argiui cum Lacedæmoniis paciſci volunt, 491 partem imperii à Lacedæmoniis poſcunt 492 argiuorum reſpõſum de auxilio cõtra Medos ferendo 491. argiuorum nuntii Suſa miſſi 493 argiui, Perſæ in Græciam accerſitores 493 cur, *ibid.* argiuorum tyrannus Phidon 429 argiui contra Thebas cum Polynice militantes 595 argiuorum prælium 600
Argippæi populi, qui: calui: eorũ victus 263 & alia *ibid.*
Argonautarum poſteri Minyæ, è Lemno eiecti, à Lacedæmoniis recepti, circa vtroſque acta 307
Ariazus Gergis pater 467
Ariabignes, Darii filius, præfectus claſſi Xerxis 470. 559 Xerxis frater *ibid.* eius interitus *ibid.*
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit arabũ rex 185
Aridius Nerbalus Arbali, dux in claſſe Xerxis 471
Aridolis Alabandenſium tyrannus 511
Ariena, Aſtyagi cur &, à quibus nuptum data 33 Alyattis filia 33 aries ſacra vrna à Thebanis ſepelitur 119
Ariaramnes 443 vir Perſa, amicus regis: ei cum Phœnicibus caput præciſum 559
Arii 227
arii in exercitu Xerxis militantes 464 eorum armatura & eorũ dux *ibid.*
arii dicti Medi 463
arima Scythæ vnum vocant 264
Arimaſpi 234 viri vnoculi *ibid.* qui & vbi *ibid.* & 459
Arimaſpei verſus 260
ariolus Amphilytus Acarnen 260
Ariomardus, Artyphij germanus, Caſpiorum dux 464
ariomardus, Darii & Parmyis filius 466 dux Moſchorum & Tibarenorum *ibid.*
Arion Methymnæus, citharœdus 9 primus docuit dithyrambum *ibid.* delphino inſidẽs vectus ad Tænaron *ibid.* fabula

de Arione *ibid.* & 10 Arion in cuſtodia detentus *ibid.*
Arionis donarium apud Tęnarum 10
Ariphron Xanthippi pater 431 576
Aripithes Scylæ pater 282 rex Scytharum *ibid.* quomodo occiſus 283
Arisba Methymnæis ſubiecta 70 cur, *ibid.*
Ariſtagoras Cymæus Æolum tyrannus 305
ariſtagoras Cyzicenus *ib.*
ariſtagoras, Molpagoræ filius, Hiſtiæi gener, ac conſobrinus 339 Mileti procurator *ibid.* à Naxiis exulibus ſollicitatur ad eos reducendos 340 rationes ab eo initæ & circa eum & Naxios acta *ibid.* ariſtagoras Artapherni ſuadet Naxum ducere exercitum 340 ariſtagoræ cum Megabate diſſenſio Naxios iuuat 341. 342 ariſtagoræ bellum contra Perſas diſſuadet Hecatæus 343 ariſtagoras à Dario deficit 343 Mileſiorum ſtatum immutat, tyrannides alias euertit 343. 344 Spartam miſſus ad ſocietatem comparandam 344 eius oratio ad Cleomenem pro auxilio reportando 347 eius & Cleomenis collocutiones 347. 348 *& ſ.* circa eos acta *ibid.* ariſtagoras ad filiam Cleomenis admitti vult 348 admiſſus quale reſponſum tulerit 348 Sparta excedit 349 ariſtagoras, vir ſolers & prudẽs in quo lapſus 349 à Cleomene eiectus Athenas venit 371 eadem proponit quæ Lacedæmoniis *ibid.* voti compos fit & quomodo 371 ariſtagoræ oratio ad Iones, eos ad defectionem ſollicitans 371. 372 conſilium Ionibus damnoſum 371 expeditio contra Sardis 371 372 ariſtagoras mentis impos 380 de fuga deliberat *ibid.* eius varia conſilia in tantis perturbationibus *ibid.* ariſtagoras cũ exercitu in Thracia interemptus 380 ariſtagoras Mileſius Perſarum ſeruus 439
Ariſtagoræ frater Charopinus 372
Ariſtagoras Heraclidis filius 343. captus *ibid.*
Ariſtagoras Hegeſiſtrati pater 622
Ariſteas Adimanti filius 485
Ariſteus Proconneſius, verſificator, Caſtrobii filius 259
De Ariſteo ſermo 260. 261 *& ſeq.*
Ariſtides Lyſimachi filius, 555. 561 Athenienſis, in exilium à populo eiectus 555
ariſtides Themiſtocli haud amicus 554 ſimultatem miſſam facit pro bono communi patriæ *ibid.* ariſtides vir optimus Athenienſium atque iuſtiſſimus 555 ariſtides nuntium affert Græcos vndique ad Salaminem circumuentos 555. 556 ariſtidis res geſtæ 561 ariſtides dux Athenienſium ad Platæas 597
Ariſtocrates, Caſambi pater 407
Ariſtocyprus, Soliorum rex 377
Philocypri filius *ibid.* eius interitus *ibid.*
Ariſtodemus 308 eius liberi *ibid.* ariſtodemus 398 eius interitus *ibid.*
ariſtodemus 523
ariſtodemus à Leonida remiſſus 523 fugax dictus, *ibid.* ariſtodemus probro notatus 523 culpam in pugnam ad Platæas delet *ibid.* ariſtodemus qui ſolus trecentorum quòd ex Thermopylis euaſiſſet, dedecus accepit & ſi præclarè ad Platæas ſe geſſit, inuidiam tamen non vitauit & detractionem 615 honore de ſuis ſtorum caruit *ibid.*
ariſtodemi vxor Ægina 398
Ariſtodemus, Ariſtomachi filius 514. 576
Ariſtodicus, Heraclidis filius, Cumæus 73. ariſtodici acta circa Pactyam 73 oraculum tentat *ibid.*
Ariſtogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi 351
Ariſtolaidis filius Lycurgus 24
Ariſtomachus 398
Ariſtomachus Cleonidæi filius 514
ariſtomachus Cleodæi filius 576
ariſton Byzantius 305
Ariſton rex Spartæ 402 circa eius vxores duas & tertiam acta 402 ariſtonis commentum vt Ageti vxorem ſibi ducat 403 ariſton Demarati pater 403 eius dictum ſuper filio nato *ibid.*
Ariſton & Anaxandridas Spartiatarum reges 29
Ariſtonis vxor ex heroë Aſtrobaco grauida 405
Ariſtonice Pythia 487
Ariſtonymus Cliſthenis pater 428
Ariſtophantus, Cobonis pater 404
Ariſtophilides Tarentinorum rex 244 exploratores Perſas detinet *ibid.*
Arizanti Medorum gens 48
arma Martia ſponte extra templũ Delphicum apparent 540 arma Perſarum 455 armorum genera populorum qui erant in Xerxis exercitu 462. 463. 464. *& ſeq.*
armatura comitatus Xerxis in Græciam 455 armatura Maſiſtii optima 593
Armenii cum Xerxe militantes 465 eorum armatura & dux *ibid.*
Armenus mons 32
Arpoxais Targitai apud Scythas filius 256
Arſamenes, pater Hyſtaſpis Darii patris 96
arſamenes Darii filius, Vtiorũ & Mycorum dux 464
Arſames Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ 465 dux Arabum & Æthiopum *ibid.*
Arſannes 443
artaba, menſura Perſica 88
Artabanus, bellum cõtra Scythas Dario diſſuadet 285
artabani, Hyſtaſpis filii, Darii fratris, Xerxis patrui, oratio, qua diſſuadet bellum Græcis inferre 440 artabano interdictum Xerxem ſequi in Græciam *ibid.* artabanus in regio ſolio ſedet, in cubili regio dormit, regis amictum induit 445. 446 artabani oratio priori cõtraria 446 artabanus comes expeditionis in Græciam, cui antea fuerat interdictum 456 artabanus, belli in Græciam diſſuaſor, Tirintatæchmæ pater 467 artabani ſententia de Xerxis expeditione, eius cum Xerxe colloquium, vtriuſque rationes 457. 458 *& ſeq.* artabanus domum à Xerxe remiſſus 459. 460 ei ſceptrũ à Xerxe permiſſum *ibid.*
artabanus Artyphii pater 464
artabanus Bagaſacis pater 466
artabanus Tigranis pater 536
Artabates Pharnazatris pater 464
Artabazi filius Tritæchmes 88
artabazus Choraſmiorũ & Parthorum dux, Pharnacis filius 464 artabazus, Pharnacis filius, vir illuſtris 574 eius res geſtæ *ibid.* cum Mardonio remanet in Europa *ibid.* artabazi exercitum ad Potidæã maris æſtus & reſtagnatio affligit 575 cauſa tanti mali vnde orta *ibid.* circa artabazum & Potidæenſes acta 575 artabazis Pharnacis filii, cum Mardonio colloquium, & conſilium eiuſdem de pugna non incipienda 602 artabazus, diſſuaſor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio ſuſcipiendæ 612 eius conſilia & res geſtæ & fuga, defuncto Mardonio 612. *& ſeq.* artabazus fuga quomodo per Theſſaliam ſit elapſus 621
Artace 390 incenſa *ibid.*
Artacia vrbs 260
Artachæus Artæi pater 448
Artachæus, Hotaſpis filius 463
Artachæes, foſſæ apud Acanthum faciendæ præfectus 478 eius interitus *ibid.* ſtatura *ibid.* funus *ibidem*
artachæi ſacrificatur ab Acanthiis ex oraculo 478
artachæus Artayntæ pater 575
Artæus, artachæi 448
artæus azanis pater 464
Artaphernes Darii frater ex patre, Sardibus præfectus 338. 358 artaphernes ſolicitatur ab ariſtagora ad reducendos Naxiorum exules 340 circa eos acta *ibid. & ſeq.* artaphernis exercitus ariſtagoræ miſſus, duce Megabate 341
artaphernes contra Iones delectus imperator 380 res geſtæ *ibid.* artaphernis dictum 381
artaphernes, artaphernis Darii fratris filius, contra athenas miſſus 416
artaphernis filius, Datis ad Marathonem collega, 466 dux Lydorum & Myſorum *ibid.*
Artaxerxes filius Xerxis 475. 493
Artayctes, Choraſmis, dux Macronum & Moſynœcorum 466
Seſti præſes *ibid.* artayctes Xerxis prætor 633 præfectus Seſti *ibid.* vir facinoroſus in Proteſilai pecunias *ibid.* in mulierum concubitibus *ibid.* in fœminas in templo Proteſilai 452 in manus atheniẽſium vt venerit 634 ſuſpenſus p. 625 ſuſpenſus filio ante patris oculos ſaxis obruto 634 alia circa eum acta *ibid.* eius auus paternus artembares 635 artayctæ filius coram patre ſaxis obrutus 634
Artayntes Artachæi, dux claſſis à Xerxe relictæ 575 artayntes dux in claſſe Perſarum, profugus 627 artayntes probris impetitus à Maſiſte 629 Maſiſtem interficere vult *ibid.* à Xenagora humi eliditur 629
Artaynta, Maſiſtæ filia, Dario filio à Xerxe collocata, & ab eodẽ adamata 630
Arteatæ, Perſarum genus 60
Artembares vir inter Medos clarus 54 artembaris filius à Cyro verberibus affectus inter ludendum *ibid.* artembaris querelæ propter verbera filio inflicta 54. 55.
Artembares auus paternus Artayctæ qui apud Perſas orationem habuit 625 quam, *ibid.* eius oratio ad Cyrum de Perſica regione relinquenda & meliore eligenda 635
Artemiſia contra Græcos expeditionem ſequuta 471 eius genus & animi præſtantia, virilitas *ib.* eius imperium *ibid.* ad bellum ſponte animata *ibid.* artemiſiæ naues poſt Sidonias illuſtriſſimæ 472 ſententiæ inter ſocios omnes, optimæ *ibid.* artemiſiæ conſilium de non tentanda ad Salaminem pugna 551 prudens *ib.* ſed non vincit 552 artemiſiæ facinus, quo ſeruata eſt & à Xerxe laudata 558 artemiſia nauẽ Calyndenſem impingit & demergit 558 artemiſiam inſequitur Aminias Palleneus, & vt ſeruata 560 præmium propoſitum ei qui viuam cepiſſet, & quantum *ibid.*
artemiſia in concilium à Xerxe adhibita: de relinquenda Græcia eius conſilium 564 Artemiſiam dimittit Xerxes, deducendos ei dat liberos regios 565
Artemidis. i. Dianæ, templum 504
Artemiſium 267. 503
Artimpaſa, Venus 275
Artiſcus amnis 288
Artobazanes, Darii filius, cũ Xerxe de regno contendit 436
Artochmes, Darij gener, Phrygũ & Armeniorum dux 465
Artontes, Bagæi pater 240
artontes, Mardonii filius 620
Artoxerxes id eſt, *μέγας ἀρήϊος*, magnus bellator 417
Artybius vir inter Perſas eximius 376
Artybii interitus *ibid.*
Artybii equus qualia edoctus 377
Artyphius filius Artabani, Gandariorum & Dadicarum dux 464

artyphius Ariomardi germanus 464
Artyſtona ex vxoribus Dario maximè adamata 465 cum talari ex auro tunica à Dario efficta *ibid.* Gobryæ mater *ibid.* Cyri filia *ibid.*
arura quid 175
aruſpex Delphonus 623
Aryandes Ægypti prætor à Cambyſe factus 316 eius mortis cauſa *ibid.*
aryandicum argentum 316
Aſbyſtæ Libyes 317 eorum deſcriptio *ibid.*
Aſcalon Palæſtinæ vrbs 49
aſchy, quid 263
Aſia, Promethei vxor 271
aſia qualis & quanta 268 aſia Libyæ par 270 aſiam Europæ parem faciunt nõnulli 267 aſia India tenus habitatur 268 aſiæ nomen vnde fuerit impoſitum 271
aſiam Perſæ putant ſibi neceſſitudine coniunctam 3 aſiæ ſuperioris imperio potiti aſſyrii, & quãdiu 46 aſiam ſubigit Phraortes 48 aſiæ imperium amittunt Medi 49 aſiæ imperio Scythæ potiuntur *ib.* aſiæ imperium tenuerunt Scythæ annis 28 p. 50
Aſiæ quædam planities 234
Aſias tribus, Sardis ſic vocata 271
Aſina ciuitas 553
aſinos ſingulos ſingula nauigia per flumen Babylonem commeantia, eóſque viuos, habentia 90 aſinorum vox Darianis multum auxiliatur contra equos Scytharum, quomodo 301 aſinos, fugiens Darius, in caſtris relinquit, cur 303.304 aſini cornibus præditi, vbi 324 aſini nunquam bibentes 324
aſinarii cum matre Demarati concubitus 405
Aſius Cotyis filius, filii Manei, 271 Aſiam denominauit *ibid.*
Aſmach, id eſt, ſiniſtræ regiæ aſſiſtentes 112
Aſonides 505
Aſopii 589
Aſopi filiæ Thebe & Ægina 360
aſopus amnis 512.589. 597 Thebanis limes factus ab Atheniẽſibus 422
Aſopodorus Timandri filius 613
Aſpathines è Perſarum primoribus 215 in femore percuſſus à mago 219
aſphaltus Babylonica 82 aſphaltus è puteo hauritur, vbi 426
Aſſa vrbs 480
Aſſeſus, & Aſſeſſia Minerua 8
Aſſyria, quæ & vbi 107. 268 eius ſiccitas 89 eius oppida celeberrima 81 horum eſt Ninus 48
aſſyrii à Græcis dicti Syrii 463 aſſyrii quandiu Aſiæ ſuperioris imperio potiti 46 ab aſſyriis Medi deficiunt 46 aſſyrii ab illis ſubiguntur 50 *Alia de aſſyriis vide* 46.48. 49. 50. & 81. 89. 463
Aſter, Anchimolii pater 353
Aſtrobacus heros, Demarati pater 406 eius conditorium *ibid.*
Aſtyages, Cyaxaris filius 19 Medorum rex 32.33.50 auus maternus Cyri 34 eius dominatio à Cyro ſublata 19 à Cyro capitur 32 bello victus, tenetur 34 eius filia, Mandane 50 *De Aſtyage plura vide* 50.51.55.56.57. 58. & 60.61.62
aſtyagis & Crœſi affinitas 32 vnde orta *ibid.* & 33
Aſychis Mycerini ſucceſſor 160 res ab eo geſtæ *ibid. & ſeq.*
Atarbechis vrbs 118 per Atarnem ad vrbem Carinam itur 456 in Atanitide regione eſt Malena 390 atarneus ager, qui & Myſius 74.565
atarnes fluuius 272
Atarnes Hydaſpis Arſamæi filius 521 Darij regis frater *ibid.* Phratagunæ pater 521
Athamas Æoli filius inito cũ Ino conſilio, necem Phryxo machinatur 511 athamantis domum ac fanum veneratur Xerxes 512
Athenades Trachinius 517
Athenagoras, Archeſtratidæ filius, legatus Samius 622
Athenæ, Ionicarum vrbium ſola quondam inſignis 67 earum tyrannus Piſiſtratus 24 tyrannis liberatę 351.353 captæ 544.585 earum muri à Medo ambuſti 359 à Mardonio incenſæ 589
athenienſium origo vetus 497 athen. ſub Pelaſgis, erant Pelaſgi, Cranai dicti: ſub rege Cecrope, Cecropidæ: Erechtheo imperium adepto, Athenienſes vocati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio 542.543
Iones appellitari nolebãt 67 Ionibus auxiliantur aduerſus Perſas 371 Iones ab illis deſeruntur 373 inter Græcos ſapientia primi 25 eorum prudentia 529. 596 eorum virtus in prælio 614. 627 laus fortitudinis ad Marathonem ab illis parta 419. 424. 596 athenienſ. trecẽtorum virtus 592 athen. Græciæ liberatores, & regis repulſores 486 nautici primùm facti 489 in pugna nauali præſtantiſſimi p ſt Ægineras 560 athenienſium vires è nauibus quantæ 548 *Vide Athenienſes & Æginetæ.*
Athenienſibus leges à Solone cõditæ 12 iureiurando à Solone adacti ad eas ſeruandas *ib.* Ath. diis duodecim rem diuinam facientes 421 athenienſium filij Naxum à Piſiſtrato tranſlati 27 athenienſium vxores vxorem & liberos Lycidæ lapidibus obruerunt, poſt obrutum à ſuis maritis Lycidam 585 Athen. vxores quendam, qui vnus ex omnibus erat è bello redux, fibulis cõfecerunt 363 propterea earum veſtis Doris in Iadem mutata 364 athenienſium vxores à Pelaſgis raptæ 433 athenienſium prytaneum 68 athenienſium tribus 356 quando earum nomina fuerint immutata 356 athen. panegyries, *id eſt, publici conuentus* 423 athenienſium edictum 541
athenienſium imperio vt potitus ſit Piſiſtratus, & quæ poſtea fecerit 25.27 athen. tyrannis liberati omnium Gr. primi 355.360 ſub tyrannis infirmi, parta libertate validiſſimi 365 athenienſium duo potentiſſimi poſt tyrannos pulſos, Cliſthenes & Iſagoras 355
athen. & Laced. Græcorum præſtãtiſſimi 23 ath. quantum Lacedæmoniis deferãt 497 ath. ad murorum oppugnationem Lacedæmoniis antecellunt 614, athenienſium vxores & liberos alere volunt Laced. & alii ſocii, durante bello Medico 582
athenienſium pulchræ res geſtæ præ Tegeatis 595 athenienſes Tegeatis digniores habiti *ibid.*
athenienſes inter & Æginetas geſta 362.397.414.416.489 in Atheniẽſium & Æginetarum præſidio mare contra Xerxem 513 athenienſes in pugna nauali præſtantiſſ. poſt Æginetas 560 Græcorum præſtantiſſ. in pugna nauali ad Eubœam 528. 533 athenienſium duces nolunt ferre Græci claſſiarii 528
athenienſium prœlium cum finitimis apud Eleuſinem 13 contra Peloponnenſes egrediuntur 358 eos vincunt *ibid. & ſeq.* athenienſium conflictus cum Medis 424 eorum exercitus vt inſtructus 423 athenienſium contra Caryſtios bellum 623 athenienſes Seſtũ obſident 632 athenienſes vrbem deſerunt 541
athenienſium arx occupata à Cleomene 358 vrbem deſerunt 541.542 athenienſes ſuperſtites cum arce obſeſſi 544. 545 vt capti & tractati 545
atheniẽſes Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem 358 Dario terram & aquam promittunt legati, *ib.* eo nomine accuſati *ibid.* Sardis inuadunt 435 apud Darium ſemper inſimulati 416 contra eos expeditio ſumpta *ibid.* athenienſium victoria de Perſis 424 athenienſium iniuriæ Perſis illatæ 439 initium pugnæ contra barbaros fecerũt 557 præcipui Perſicæ cladis autores 558 in Salaminem quomodo tranſierint 585
inter athen. Hippiam & Artaphernem geſta 370.371
atheniẽſium legatio Spartam miſſa 586 athen. oratio 586 athen. orationes duæ 582
Attica multo magis ad auſtrum vergit quàm Lemnus 434 attica Cherſoneſus 435 attica regio non equitabilis 589 attica gens, quæ Pelaſgica erat, quum in Hellenes tranſiit, linguam Pelaſgorum perdidit 23 atticus medimnus 88 medimnus farinæ, *non adiecto Vocab.* atticus 400 atticarum fœminarum veſtis Doris in Iadẽ mutata 363 atticarum mulierum cædes, poſt cæſos earum filios 434 attica oppreſſa à Piſiſtrato 24 atticã quater ingreſſi Dores 359 atticæ magnam partem vaſtant Perſæ 419
Athos mons 396.448 eius deſcriptio *ibid.* circa athon iactura claſſis Perſicæ, 416 eum effodiunt Perſarum copiæ 448 *Vide &* 480
Athres fluuius 272
Atrhibitana plaga 175
Atlas fluuius 272
atlas mons 322 eius deſcriptio 322
atlantes ſolem cur execrantur 322 vnde dicti *ibidem* atlantes, homines innominati 322 eorum deſcriptio *ibid.*
atlanticum mare 93
Atoſſa, Smerdis ſoror 214 atoſſa Cambyſis ſoror & Smerdis, eadem Cambyſis vxor & magi 224 pòſt Darii *ibid.* Xerxis mater 436 atoſſæ vlcus in mamilla, à quo & quomodo ſanatum 242 atoſſæ potentia apud Darium 436
Atramyttium vrbs 456
atrayntes, Itramitis filius, dux eorum qui Pactyes vocabantur 464
Attaginus, Mardonium conuiuio excipit Thebis 589. *Vide &* 620 *Attica, Vide poſt Athenæ & Athenienſes*
Arys Crœſi filius, 4 inter æquales primus 15 de aty filio ſomnium Crœſi 15 ſomnio territus accipit filio vxorem Crœſus 15
atys, pater Lydi, à quo totus pop. cognominatus eſt Lydius 4 atys, Lydorum rex, Manis regis filius, Tyrrheni pater 45
AVchatæ Scytharum genus 256
AVras & Atlas fluuii ex Hæmi iugis fluentes 272
auri maiorem partem quomodo Indi ſibi comparent 230. 231 aurũ apud Indos multi & ſpatioſi mõtes ſuggerunt *Cteſ.* 682 auri magna copia in ſeptentrionalibus Europæ plagis 234 auri ramenta quæ è Tmolo deuehuntur 44 auri ramẽta è quodam lacu vt virgines è limo extrahant 325 auri immenſa vis à Gyge Delphis dicata, & donatæ paterę aureæ ſex, pondo triginta talentorum 6 auro & argento referta tentoria 618 ex auro & argneto à quo primùm percuſſi nummi 44 aurum adhibent ad omnia armorum genera Maſſagetæ 99 auro & argento conſtrati lecti 618 auro merces commutant Carthag cũ Libybus 326 aurum pro ære mercãtur Æginetæ à ſeruis 618 auro quantum ferre poſſit donatur Alcmæon à Crœſo 427 aurum ſacrum à regibus cuſtoditum apud Scythas 256 aurũ quod erat in Theſauris Darii, quomodo liquefieret & ſeruaretur 227 omne aurum vrbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonẽ Boges 475.
aureus tripes apud Delphos 618 aurea phiala in balteo Her-

257 aurei crateres & phialæ, & alia vasa potoria necnon sacci super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus 618 aurea pocula oblata sibi Cleomenes recusat accipere 249 aureum aratrum, iugum, securis, & phiala, cœlo delapsa in Scythiam: & circa illa ostentum 256 aureæ compedes Democedi datę 241 aureis catenis alligati apud Æthiopes illi qui sunt in carcere, 193 aureum & argēteum nummum primi Lydi ad vtendum percusserunt 44
Aureacea arena, quę à formicis egeritur 230
aures hominibus magis incredulæ quàm oculi 4 aures ianitori Darii & alteri ab Intapher ne præcisæ 235 aures sibi præcidit Zopyrus 251 aures Patarbemi ab Apria præcisæ & cur 174
AVschisæ Libyes 317
AVses 320 aratores 324
auster pluuiosissimus 110
Autesion 308.398
Autodicus Cleadis pater 620
AVtomoli 112
Autonous & Phylacus heroes, eorum fana 541
Auxesiæ & Damiæ simulacra 361. 362
auxilia euocata à Crœso 37.38 auxilia Polycratis Cambysi missa 203 quò deuenerint *ibid.* auxilia Thessalorum à Pisistratidis euocata 353 auxilia Æginetarum contra Athenienses Thebanis data 361 auxilia Lydis veniunt à Persis 373 auxilia Ionum Milesiis lata 383 auxilia Spartanorū contra Medos missa Athenas, sed serò 426
Axius fluuius 480
Azanes Artæi Sogdiorum dux 464
Aziris, à Cyrenæis habitata 317
Aziristum vrbs à quo & vbi condita 313
Azotes, Syriæ vrbs, diutissimam inter omnes obsidionem sustinuit 171

B

BAbylon vrbs quæ & quanta 81 *& seq.* Babylonis centum portę 82 babylon vt extructa *ibid. & seq.* babylon in duas dirempta regiones 85 babylon primò capta, à Cyro 88 eius potentia *ibid.* tertiam asiæ partem æquat *ibid.* eius principatus siue satrapia longè maxima *ib.* babylon secundò capta 253 quomodo tractata à Dario *ib.*
à Babyloniis Græci quæ acceperint 145
Babyloniorum leges 90 amictus & cultus *ib.* nauigia 89 sepulcra 92 luctus funebres 92 cum mulieribus vt misceantur 92 eorum tres tribus nullo alio nisi piscibus victitant 93
Babyloniorum fœdus cum Crœso initum 35 babyloniorū cum Cyro conflictus 87 babyloniorum rebellio, ad bellum apparatus 249 obsidentur 250 mulieres strangulant, ne rem frumentariam absumant *ibid.* babyloniorum tria millia patibulis affixa 253 babyloniorum tyrannus Labynetus 35 babylonii reges 84
Babylonica regio 89
Babylonicum talentum quid valeat 225
Bacchi festum 122 & eius sacra 134 à Smyrnæis celebrata 69 bacchi delubrum 287
Bacchanalia Scythæ cur improbant 283
Bacchiadæ apud Corinthios 366
Bacidis oracula 534.403 de pugna nauali Xerxis 561
Bactrii in Xerxis exercitu militātes 493 eorum dux & armatura 463.464 Bactrii Xerxis equites 468
Badres Pasargades nauticis copiis dux contra Barcæos 316 Badres Hystanis filius, Cabeleum & Milyarum dux 466
Bagæus, Artontis filius, ad Oroetē interimendum delectus 240 bagæus Mardontis pater 575
Bagasaces Artabani filius, dux Thracum 466
balteus Herculis 258 *in* extrema commissura habens phialam auream *ibid.*
barba prolixa nascēs sacrificæ seu antistitæ Mineruæ, est ominosa 80. 565 barbam quibusvis aliis hominibus promissiorem gestant Pygmæi *Ctes.* 681
barbara gens minus dextra quàm Græca 25 *Vel potius*, minus dexteritatis habet. barbaros potius quàm Græcos in mortuum sæuire decet: atque hoc illis exprobratur 618 barbarorum vociferatio in pugna 610 barbarorum fuga cum Artabazo 612 barbarorum ingēs strages 425.514
Barcæ, nomen vici Bactrianæ regionis, barcæis donati 329
Barce à quibus & quomodo condita 314 obsessa 327
barcæi Cambysi se dedunt 187
barcæi, interfectores Arcesilai 316.317 circa eos & Persas acta 327 barcæi à Pheretima, Arcesilai matre, vt misere tractati 328 barcæi ad Darium transportati, vico Bactrianę regionis donati 329
Bares dux Cyrenen vult diripi 328 obstat Amasis *ibid.*
baris nauigii nomen 140
Basilides Herodoti pater 576
bassaria, ferę quædam 324
Battus rex, Polymnesti filius ex Phronima concubina 309.311 batti vitium linguæ, 311 vnde dictus sit battus 311 batto regi honores habiti 314 batti filia Amasis vxor 180 battum Libyes regem appellant 311 Battus Arcesilai pater 313 Battus Zoę conditor *ibid.*
Battus claudus, Arcesilai successor 314
Battus tertius, felix appellatus 313
Battiadæ inter cæteros barcæos cur non direpti 328
de beatitudine Crœso interrogāti, Solonis responsum 12 beatus ante obitum nemo appellandus 14.15 beatus ex viuentibus nemo 40 beatissimum omnium Tellum Athenienſem cur Solon iudicarit 12 beatos post Tellum Athenienſem quos iudicarit Solon 13 beatum se prædicat Xerxes 456 beatorum insula, regio sic dicta 194
beccos, id est, panis, Phrygia lingua 101 prima vox à pueris edita coram quibus nemo vocem edidisset *ibid.*
bellariis multis vtuntur Persæ 63 *Bellum.* In bello quomodo se gerant Scythæ erga mortuos & captiuos 277 E bello & rapto viuere, pulchrum apud Thraces 331 *Bella Varia ab Herodoto describuntur, quorum Vnum quodque, Vide in nominibus eorum à quibus gestum est.*
Belus, cuius nepos Argon, Sardiū rex 4 belus Cephei filius 463
Bermius mons 579
Bessi vaticinantes 477
bestiæ apud Ægyptios sacræ 128. 129. *& seq.*
Bias Prienæus, Sardis à Crœso interrogatus, quid responderit 11 eius saluberrimum consilium Ionibus datum 77
Bias Melampodis frater 600
Bisaltes, Apollophanis filius, Abydenus 389
Bisaltia regio vbi 477 Bisalteorum rex & terræ Crestonicæ 570.571 eius admirandum facinus *ibid.* contra Grēcos militare non vult *ibid.* quomodo filios qui contra Græciam militarant, puniuit 571
Bisanthes vrbs in Hellespōto 485
Bistonie lacus 476
Bito & Cleobis beati à Solone post Tellum Athenienſem iudicati 13 bitonis & Cleobis interitus *ib.* eorū effigies apud Delphos collocatæ *ibid.*
Bithyni à Crœso subacti 12 bithyni, Thraces pòst dicti 466
Bœbeis lacus (*Vel potius* palus) 482
Bœotia 123 bœoti 513 bœoti OEnoen Athenienſium occupant 358 bœoti Chalcidenſibus auxiliantur 359 eorum captiui & clades 359 bœoti cum Medis vniuersi sentientes 539 bœotorum equitatus quantopere iuuerit Mardonii milites fugientes 613
Boges à Xerxe valde laudatus 475 in rogum se conijcit *ibid.*
Bolbitinum ostium 107
Bongrus fluuius 272
bonis hominibus vsuenit vt malos habeant seruos 551
Boreas Athenienſium gener, quomodo 508. 509 boreas contra Xerxem inuocatus, eius classem perdit 509
Borysthenes, fluuius 256.272.274 borysthenitarū emporium 260
boryes ferę vbi gignantur 325
boues erga quomodo se gerāt Ægypti 108. 117. 118 bos apud Cyrenæos vt colatur propter Isidem 323 bos Ioui immolatus à Demarato quibus iuramentis adhibitis 405 boum loco iuuenes duo iugum subeūt, & plaustrum quo mater vehebatur, ad templum trahunt 13 bobus vbi cornua non succrescant 265 boues præpostere pascentes 321 cornua inflexa anterius habentes *ib.* boues agrestes prægrādibus cornibus, vbi 481 boues Pygmæorum quales *Ctes.* 681
Bosphorus Cimmerius 259 bosphorus Thracius 285 bosphorus Thracius iunctus 441
Bosphorus Chalcedonius 286
Bottiæi, populus 507.574 bottiæis terra siue bottiæicus ager 480. 481
Branchidę, populus, vbi oraculum Apollinis 19 branchidæ Milesiorum, siue oræ Milesiæ, vbi oraculum Apoll. & donaria Crœsi 19.43.72
è Braurone fœminas Athenienſiū prædati Pelasgi 307
Briantica regio, antè Calaica 476
Bryges, qui postea dicti Phryges 465
Brygi, populus 507
bubali 324
Bubares, Megabyzi filius 337.448. 578
Bubastis vrbs 126. 171 bubastis Ægyptiacè, Diana 161.171
Bubastis, Diana sic appellata 171 bubastiana plaga, sicut Thebana, vna è plagis Calasirium 175
Bucolicum ostium Nili effossum 107
Budii, Medorum gens 48
Budini populus 262.293
Bulis Spartiata, Nicolai filius 484 *stemma alsus*
Bulis, Nicolai pater 485
Bura Achæorum 68
Busæ, Medorum gens 48
Busiris vrbs 126 busiritana plaga 175
Butus, (*Vel potius* Buto) vrbs Ægypti, vbi oraculum Latonæ 134.170
Byblesia 80
byblus Ægyptiorum 138 eius descriptio *ibid.*
Byzantium ab Ionibus subactum 373
Byzantii ab Otane capti 338

C

CAbalii, populus 225
Cabales, exigua gens, circa mediam Auschisarum plagam. *sed alia etiam est scriptura*, Bacales 318
Cabelees Meones, qui & Lasinii 466 cum Xerxe militantes *ibid.* eorum armatura & dux *ibid.*
Cabirorum sacra 123 Cabirorum templum quod soli sacerdoti licet ingredi 200
Cadmeæ literæ *Vide* post Cadmū
Cadmus Tyrius 123 Cadmus, Agenoris filius, Europam quæritans, Theram appellit 308
Cadmus, Semeles pater 165

Cadmus Polydori pater 352 Cadmi in Bœotiam aduentus 123. 351 Cadmei 68. Cadmei Pelasgos eiiciunt 23 Cadmei ab Argiuis electi 352 in Cadmeos expeditio Athenienſium 595
Cadmeæ literæ 352 Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit 76
Cadmus Cous, Scythis filius 498 eius iuſtitia *ibid.* tyrannidem deponit *ibid.*
Cadytis, magna Syriæ vrbs 172 à Necco rege occupata *ibid.* vrbs Aſſyriorum Palæſtinorum, non minor quàm Sardis 184
Caicus ager qui erat Myſorum 390 Caicus fluuius 455
Caira veſtis 364
calamus Indicus *Cteſ.* 679
Calantiæ Indi 228 *Vide* Callatiæ
calaſiris veſtis nomen 134
Calaſiries Ægyptii pugnatores 174 calaſiries ſoli arti militari operam dant 175 *Vide plura ibid.*
calaſirium plagæ 175
Callæbus vrbs 451
Callatiæ, Indi 200 parentibus veſcuntur. *at pag.* 228 *Vocãtur* Calantiæ
Calliæ Phænippi filii odium in tyrannos 425 ſolus bona Piſiſtrati Athenis electi aũſus emere 426 *alia de eodem, ibid.* Callias filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quæque diligat 427
Callias Eleus Iamideorum vaticinus 346 à Crotoniatis accerſitur *ibid.*
Gallias Hipponici filius 492
Calliades ſummum Athenis magiſtratum gerit 544
Calliades & Timaphernes in pugna ad Thermop. Xerxi dant conſilium *Cteſ.* 665
Callicrates, eius virtus, eius dictũ & interitus 615 callicratis ſepulcrum apud Lacedæmonios 620
Callimachus Aphidneus polemarchus 422 eius virtus & interitus 424
Callippidæ populus Scythiæ: iidẽ & Græcoſcythæ 261
Callipolitani 494
Calliſta inſula 308
Calui homines cuiuſdã regionis, ab ipſo natali, itidémque fœminę caluæ 263 calui pauciſſimi apud Ægyptios 187 quid caluitiei obſtet *ibid.*
Calydnii 471
Calyndici montes 79
Calyſtrii apud Indos *Cteſ.* 684
Cambyſes, Cyri pater 19.96.
Cambyſes Cyri & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius 53. 96.100.183
Cambyſi tradita in matrimonium Mandane 50 regnum Cyri ſuſcipit 100 eius cum Græcis in Ægyptios expeditio *ib.* quid eum præcipuè mouerit aduerſus Ægyptios 183 Ægypto potitus 181 Cambyſen ſibi vendicant Ægyptii 183 ex Apriæ filia genitum *ibid.* aduerſus Amaſin exercitum ducit 182.183 cambyſes cum Arabum rege fœdus init 185 cambyſi dedunt ſe Libyes & alii munera mittunt 187 cambyſis varia bella 190 cambyſis ſtulta & temeraria expeditio in Æthiopas 193 cambyſes iubet Ammonios diripere & Iouis oraculum incendere 193
de Cambyſis inſania *Vide* 193.194. 196 & plura de eodem *iiſdem pag. & ſeq.* item 200.203.210. 212.213 necnon 225.236
Camarina, quondam Syracuſanorum 494 Camarina euerſa à Gelone 495
Cameirus ciuitas 68
cameli 36.468.481 cameli Indorum 230
Camic us oppidum ab Acragantinis habitatum 501 eius obſeſſio *ibid.*
Campſa vrbs 480
Canaſtræum promontorium 480
Candaules, Myrſi filius, Sardium tyrannus 4 candaules 3 Myrſilus à Græcis cognominatus 4 Sardium tyrannus *ibid.* ad Alcæo Herculis filio oriundus 4 vxorem ſuam conſpici nudam à Gyge cupit 405 eius conſilio & dolo interimitur 6
Canobus 140 canobicum Nili oſtium 107.146
caput nullam futuram habens 619 in capitibus inimicorum cęſorum potant Scythæ 277 ea vt ornant *ibid.* capita animantiũ non deguſtant Ægyptii 117 capita deradunt Mileſii in luctum Sybaritarum 387
Capita quercus, locus ſic dictus, aliter, Tria capita 601
Cappadociæ fertilitas 32 eius quidam locus Pieria 34 cappadoces à Græcis Syri nominati 32.348. 365 Phrygibus confines 348 cappadocibus bellũ infert Cræſus 32
capras Mendeſii cur non mactent 121 caprarii quo in honore apud Mendeſios 12
Capreæ & bubali apud Libyas 324
captiui immolati, & quomodo 276 captiuos ſuos quomodo tractant Tauri 292
Car fratres habuit Lydum & Myſum 78
Caria, pars Ioniæ 66 à Perſis capitur 389
Cares *Vnde* orti 78 à Cræſo ſubacti 102 eorum tria inuenta 78 *de caribus alia Vide* 78.80. 126.169.186.378.379.387.470
Caricæ mulieres 68.69
Carius Iupiter 355. carii Iouis delubrum apud Mylaſſos vetuſtiſſimum 78
Carcinitis vrbs 275.291
Cardamyla Laconica 553
Cardia vrbs 392
Carina vrbs 456
Carinus Euæneti pater 503
Carmaniorum dominus Tanyoxarces *Cteſ.* 660
Carnia feſta 514
Carpis fluuius 272
de Carthaginienſibus & de bellis quæ ab illis aut aduerſus eos geſta ſunt lege pag. 76.190.499
Caryſtus 265 obſeſſa 418 in deditionẽ Perſarũ venit *ib.* Caryſtii pecuniã dãt Themiſtocli 569 contra Athen. bellum gerunt 628 Caryſtiorum ager ſiue caryſtius ager 628 vaſtatur 572
Caſambus, Ariſtocratis filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis 407
caſiam quomodo comparant Arabes 232 vbi & quomodo naſcitur *ibid.*
Caſius mons 172.184
Caſmena oppidum 495
Caſpatyrus vrbs 229.270
Caſpii 226. 227 Xerxis equites 464.468
Caſpium mare 93.94
Caſſandane mater Cambyſis, Cyri filij 100.183
Caſſiteros, *id eſt*, *ſtannum* 234 caſſiterides inſulæ *ibid.*
Caſſius mons 102
Caſtalia loci nomen 541
Caſthanæa vrbs 506
caſtor & Pollux Tyndaridæ 119 caſtores in quo lacu capiuntur 294 horum teſticuli morbis matricis auxiliantur 114
caſtra Tyriorum, locus ſic dictus 146
Caſtra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum, in Ægypto dati 169
Caſtrobius, Ariſtei pater 259
Catadupi Ægypti, vel potius Catadupæ 107
Cataractes amnis Mæandro par 450
Catiari & Traſpies, Scytharum genus 256
Caucaſus mons 94.228 eius altitudo & alia quæ in eo ſunt 94 eius incolæ 228
Caunus ab Harpago capta 81 ad Iones deficit 374 caunii 79
Cecrops rex 533 vnde cecropidæ dicti Athenienſes *ibid.*
Ceiorum cœnaculum Delphis 267
Celænæ, vbi Mæandri fontes 450 pellis Sileni Marſyæ *ibidem*
Celtæ populus 114 omnium extremi in Europa ad ſolis occaſum 273
Centum appellatæ inſulæ 70
Ceos & Cynoſura 554
Cepheus Andromedæ pater 463. 492
Cephiſus Thyæ pater 505 cephiſus amnis 539
Ceraunius ſinus 80
Cercaſorum vrbs 106.107.140
Cercopum hiſtoriæ 198
Ceres, Ægyptiacè Iſis 171 *de cerere Vide* 154. 175.274. 611.612
cereris Achæiæ templum & orgia 352 cereris Eleuſiniæ templum 625.626 cereris legiferæ ſacra 386 cereris & Proſerpinæ ſolennia 549
ceruus in Libya nullus eſt 325
cete ingentia, ad falſuram, ſpinis carentia 274 antacæi dicta *ib.*
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti 306 ab Otane capti 328
Chalcedonienſes à Dario mulctantur *Cteſ.* 663
Chalcidenſes oram Atticam populantur 338 Olynthum obtinent 574 illis opem ferunt Mileſii 371
Chalcidicum genus 507
Chaldæi centum millia talentorum libanoti adolent 83 chaldæi inter Aſſyrios 463 chaldæi ſacerdotes 83
Chaleſtra vrbs 480
Chalybes à Cræſo ſubacti 12
champſæ crocodili dicti 130
charadra oppidum 539
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphûs frater 159.160
Charilus EVnomi filius 576
Charitimides nauarchus *Cteſ.* 667.668
Charopinus Ariſtagoræ frater 372
Chaſtanæa oppidum 508
Chemmis inſula, 170.171 chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ 136 chemmitæ 137 chemmitana plaga 175
Cheopes *Vel potius* Cheops, rex Ægypti, Rhampſiniti ſucceſſor 155 *Vide plura pag. eadem, & ſeq.*
Chephrenis regis Ægypti tyrannis 156
Cherſoneſi vrbes 391 euerſæ 392
cherſoneſi tyrannus Miltiades *ibid.* cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſ. ditionis fuit 434 cherſoneſus trachea id eſt aſpera 291 cherſonitæ portas Athenienſibus aperiunt 634
Cherſonitarum primores in vincula coniecti à Miltiade, & quomodo capti 394
Chidori fluuii aqua copiis Xerxis deficit 480 eius origo *ibid.*
Chilei viri Tegeatæ conſiliũ 587
Chilo vir Spartæ ſapientiſſ. 324 eius conſilium 24 chilo Demaretmeni filius 404
Chius Ionum ciuitas 67 à Perſis capta 391 chii ſoli Mileſiis opem ferunt 8 chiorum tyrannus Strattes 576 *de chiis plura Vide pag.* 67.74.386.389 390
Choaſpes fluuius 86.348.350 eius aquam ſolam rex potat 86
Chœreatæ (*q. d. porcales*) tribus Sicyonia 356
Chœreæ nomen loci 418
Choraſmii populus 227.464
Chromius Argiuus 37
Cicones gens Thraciæ 476 ciconum quondam locus fuit Serrium promontorium 462
Cilices 11.12.32.348.469. Ciliciæ præfectura 629
Cilix Agenoris filius: vnde dicti Cilices 469 Cilix Syennefis Oromedõtis filius dux in claſſe Xerxis 471
Cilla, Æolum ciuitas 69
Cimmerii 7.49.254.259.264 cimmerius Boſphorus 264
Cimo Miltiadæ pater 349.392
Cimo Miltiadæ germanus è matre 395
Cimon, Miltiadis filius 432.475 mulctam patri impoſitam exoluit 432
cinnamomum quomodo legant Arabes 232 vbi gignatur, & alia 232.233
Cinyps fluuius 319 Cinyps tellus Libyæ

Libyæ fertilis, fluuio cognominis 326.327
circunciſio) Ægyptiorum 116 & aliorum quorundam populorum 143
Ciſſii in exercitu Xerxis militantes 463 eorum dux & eorum armatura 463 Ciſſii Xerxis equites 468 Ciſſia terra 348 Ciſſiæ portæ Babylonis, quæ & Belides 252
Citaris inſigne regiæ dignitatis *Cteſ.* 672
Cithæronis radices 592.594
Cius fluuius 272 Cius Myſiæ capitur 379
Cius fluuius 272
claues Cypri, promontorium ſic dictum 376
Clazomene Ionum ciuitas 67 hæc inuaditur ab Alyatte, qui cladem accipit 7 capitur ab Artapherne & Otane 380 Clazomeniorum theſaurus 21
Cleades Autodici filius 620
Cleander vates, genere Phigaſeus 411 Cleander & Euclides Hippocratis filii 494 Cleander Patareus Gelæ tyrannus 494
Cleobis & Bito beati à Solone poſt Tellum Athenienſem iudicati 13 Cleobis & Bitonis interitus *ib.* eorum effigies apud Delphos collocatæ *ibid.*
Cleodæus Hylli filius 398.576
Cleombrotus & Leonidas gemini 345 de Cleombroto *vide* 285, & 345,552,& 587.
Cleomenes Anaxandridæ filius 345. 354.491 Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem, ſed propter genus 344 omniũ hominum iuſtiſſimus 249 auro non corrumpitur à Mæandrio *ibid.* diſcordia inter illum & Demaratum 398. 402. 407 inter illũm & Cliſthenẽ, quem tandem eiicit 357 Cleomenis & Ariſtagoræ conſilia 347. 348 inter Cleomenem & Argiuos acta 409. 410 aduerſus Athenienſes bellum gerit 358.359 *alia ab eodem geſta vide partim iſdem pag. partim* 407. 408. 409 Cleomenes ad inſaniam redactus 347. 408. 411
Cleonæ vrbs 448
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius 514
Clinias Alcibiadis filius Athenẽſium præſtantiſſimus in claſſe contra Xerxem 533
Cliſthenes, Sicyonis tyrannus 355. 428 eius odium in Adraſtum 355 Cliſthenis & Iſagoræ factiones Athenis *ibidem* circa Cliſthenem & filiam Agariſtam ac procos acta 429. 430
Cliſthenes Sicyonii Cliſthenis nepos 355. 430
Clytiades *vide in Tiſamenus*
Cnidus ciuitas 68
Cnidii Lacedæmoniorum coloni 80 Cnidiorum cum Tarentinis amicitia 245 Cnidii ſuã ditionem in inſulę formam perfodiendo tentant redigere 80 Cnidii iſthmum perfodere nolentes, impediuntur 80 Cnidii Harpago ſe dedunt 80 397
Cobo, Ariſtophanti filius 404
Codrus Athenienſium rex 359 Codrus Melanthi progenies 69 Codrus & Meláthus vnde prognati, reges Athenienſium 354 codrus Nelei pater 625
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thaſia 397
Coes Erxandri filius 290. 343. 344
Colæus, Samiæ nauis gubernator 310
Colaxais Targitai filius trifariam filiis conſtituit regnum 256
Colchi 49.142. 143. 228. 268.467 Colchicum linum Sardonicum dictum 143
Colias ora Atticæ 561
Colophon Smyrnæ conditor 7
Colophon, Ionum ciuitas 67 colophonii ſoli ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur 69 *vbi & plura*
Coloſſæ, oppidum Phrygiæ 451 coloſſi 164.169 178.179 coloſſi apud Ægyptios cuiuſque pontificis 164
comam Lacedæmonii ex quo aluut 38 comam Argiui ex quo non alunt *ibid.* comam vt alant Macæ 319 comam quomodo geſtant Maxyes 324
Combapheus eunuchus Ægyptũ Cambyſi prodit *Cteſ.* 660
Combeca vrbs 480
Combrea, ex vicinis Pellenæ vrbibus ac Thermæo ſinui conterminis vna 480
comedunt in viis Ægyptii, vẽtrem domi exonerant 115
Compſatus fluuius 476
conchylia in montibus Ægypti 105
Conon apud regem Artoxerxem *Cteſ.* 677.678
conſultant Perſæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maximè ſeriis, ſed ab iiſdem ſobriis confirmari oportet cõſilia quæ tum capta fuerint 63 conſultare bene, maximum eſt lucrum 442
Contadeſdus fluuius 288
Copais palus 577
Corcyra à Corinthiis condita 205 ei imperitat Periander 206 corcyræi 204.205.500
Coreſus in agro Epheſio 372
Corintho quadringenti aduerſus Perſam miſſi 513 corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius 368
Corinthii minimè cõemptui habent opifices 175 corinthiorum theſaurus 21 Corinthiorum & Samiorũ ſimultates 204 corinthiorum cum Corcyræis diſcordia 205 corinthii Peloponnenſes contra Athenienſes deſerunt 358 corinthii naues vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti 414 corinthiorum fuga ſocios deſerentium 560. 561 corinthiorum virtus 627 corinthiæ mulieres vniuerſæ exutæ à Periandro 369 cur, *ibidem* Corinthia veſtis, cui ſimillima eſt Doris 364
cornua pecoribus quum non citò, aut citò naſcuntur, vnde euenit 265
Corobius quidã purpurarius 310
Coronæi, Thebanorum proximi 360
Corycium antrum 540
Corydatus Thermopylarum proditor 517 Anticyrenſis *ibid.*
Corys Arabiæ flumen 185
Cos ciuitas cum quinque aliis à ſacrorum participatione cur remota 68
Coſmartidene Artoxerxis pellex, aut potius pallaca *Cteſ.* 671
Cotys Aſii pater 271
Cranapes, Mitrobatis filius, vnà cum patre ab Orœte cæſus 239
Cranai dicti Athenienſes 543
Craſtis, & Craſtia Minerua 346
crater, qui Crœſo portabatur, interceptus 204 crater in oſtio Ponti, à Pauſania dedicatus 285 crater Argolicus ad cuius exemplum factus crater à Samiis 310 crateres Leſbii 276
Crathis Ægarum fluuius perẽnis, à quo & Italicus ille vocatus eſt 68
Cremni emporiũ paludis Mæotidis 262
Creſton vrbs 23 creſtonæi 330 creſtoniatæ 23 creſtonicus ager 480 creſtonicæ terræ rex *vide* Biſaltcorum rex
Creta vniuerſa à barbaris habitata 79 cretes, diuinitus inſtructi 501 Iapyges Meſſapii dicti *ibid.*
Cretenſes cur auxilium non tulerint Græcis contra Perſam 501 alia *ibid. & ſeq.* circa Cretenſes & Græcos auxilia rogantes acta 500.501.502
crex auis 132
Crinippus Terilli pater 499
Criſæus campus 538
Criſerana locus in regiis ædibus *Cteſ.* 657
criſtas galeis imponere primi oſtenderunt Cares 78
Critala in Cappadocia 449
Critineus Anaxilai pater 499
Critobuli filia 180 Amaſis vxor *ibidem*
Critobulus Toronæus 574
Crius Polycriti filius 398 circa eum & Cleomenem acta 398
Crius, Polycriti filius, Athenienſibus traditus ab Ægineti 407
Crius, Ægineta, Polycriti pater 560
crocodili deſcriptio 129.130 crocodili ſacri 166 eorum ſepulcra *ibid.* crocodili Libyæ 325 crocodilorum vrbs 166
Crœſus rex, vnde oriundus (genere altius repetito) ita vt regnum Lydorum ad illum deuenire potuerit 3 Alyattæ filius *ibid.* eius mater Carica 44 bonus vir, & religioſus, ac deorum cultor 41 Crœſi & Aſtyagis affinitas 32.33 crœſus primus Græcos ad tributum pendendũ adigit 3.11 Iones & Æoles inuadit 11 cum Ionibus inſulanis hoſpitium contrahit *ibid.* per crœſum aucta Lydorum potentia 12 Crœſi cum Solone colloquium, illius, inter alia, dicentis ſe beatiſſimũ, huius negantis 12.15 Crœſum deorum indignatio excipit 15 Gygis trẽtaui crimen luit 42 Crœſus Sardibus captis & ipſe capitur, & viuus ad Cyrum perducitur 39 rogo impoſitus ab Apolline inuocato ſeruatur, immiſſa pluuia 40.41 Crœſi filius Adraſtus vt fuerit per imprudentiam interfectus, atque vt is eum luxerit 17.18.19 *Cætera de Crœſo ſcripta, & nominatim quæ inter illum & Cyrum interceſſer unt, vide partim in iiſdem paginis, partim in iis quæ illas ſequuntur. Sed in adde ex Cteſia etiã quædam à loco illo, qui eſt ex pag. 658*
Crœſi filius pro obſide datus fuit
Crophi mons 111
Croſſea regio 480
Crotoniatæ genere ſunt Achæi 543 eorum cum Sybaritis bellum 346
Crotonienſes, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, ſecundi Cyrenæi 241.242
Cyrnia, Æolum ciuitas 69
cubiti regii menſura 81 cubitorum menſuræ 167 cubitus Ægyptius Samio par 175
culices ventus prohibet in altum volare 139 culicum vis ingens apud Ægyptios *ib.* contra culices ab Ægyptiis excogitata *ibid.*
Cuma ciuitas Æoliæ 69 vocatur & Phriconis *ibid.* Cumã condiderunt primarii Theſſalorum 637 Cuma capitur 380
Cumæi *ſiue* Cumani oraculum conſulunt de reddendo Pactya 72 Cumæorum acta circa Pactyam 73.74 Cumæi (*potius quàm* Cymæi) tyrannum ſuum dimiſerunt 344
Cuphagoras Epizeli pater 425
Curium 377
Curienſes, Argiuorum coloni 377
currus ſacer Iouis quomodo amiſſus 570 currus ſacer in Xerxis exercitu 461
curſus qui dicitur Achillis 275
cuſtodes inebriati 84
Cyaneæ inſulæ, errabundę à Græcis exiſtimatæ 286
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex, imperii ſucceſſor 32.48 acta ſub eius imperio 48.49 Cyaxares, Aſtyagis pater 19.32.33 maioribus ſuis fortior 48 in ira peracerbus 33 eius cum Lydis bellum 49 cum Scythis Aſiam obtinet 50 eius interitus & anni regni 50 Cyaxaris filius Aſtyages, regni ſucceſſor 50
Cybeles templum, Sardibus concrematum 373
Cydippa, Anaxilai vxor, Terilli filia 499
Cycladum inſularum nulla dum ſub Dario erat 340
Cydoniam in Creta condiderunt Samii 203 209
Cydra oppidum 415
Cyllyrii Syracuſanorum quõdam ſerui, dominos eiiciunt 494
Cylon, tyrannidis affectatæ compertus 357

Cymæi, *vide in* Cumæi
Cynęgirus, Euphorionis filius, nauem aduersariam prehensans manu truncatur 424
Cyneſii populus 114
Cynetæ Celtarum accolæ in vltimis ſeptentrionis plagis 273
Cyneus Philagri pater 418
Cyno, ſiue Spaco, Mitradatis, bubulci Aſtyagis, vxor 51.52 Cyno quomodo Cyrum ſeruauerit 53 Cyno, ſemper in ore Cyri 58
Cynocephali populi 324 *& Cteſ.* 684
in Cynoſargi Herculis templum 354
Cynoſura 554
Cynurii, ſoli putantur Iones, Dores effecti 553
cypſela quid ſit 368
Cypſelus, Eetionis filius 6 Labdæ 368 vnde nomen hoc ei impoſitum *ib.* Cypſelus Periandri pater 8.204 Miltiadæ pater 392 Cypſelus Corinthius 429 Corinthiorum tyrannus, vt eos tractarit 368
Cypria carmina Homeri non ſunt 149
Cyprus primùm ab Amaſi capta & tributaria facta 181 Cypri claues, promontorii nomen 376 Cypriorum lex 92.93 Cypriorum bella & defectiones 191.374.376.469
Cypriorum ſimilis lex cum Babyloniis circa concubitus mulierum cum exteris 92.93
Cyranis inſula 325 lacus in ea *ibid.*
Cyrene circumflua 316 Cyrenen, quam non diripuerant quũ in ea eſſent, adoriuntur poſtea Perſæ 328 Cyrenaicæ regionis plagæ tres admiratione dignæ 327
Cyrenæi 312.313 vbi vrbem condidere 317 Cyrenæi maritima incolunt *ibid.* Cyrenæi Cambyſi ſe dedunt 187 Cyrenæi cladem maximam inferunt Ægyptiis 173 Cyrenæorum & Ægyptiorum conflictus 313 Cyrenæi agros Libyum vaſtant *ibid.* Cyrenæorum clades à Libybus illata 314 de Cyrenæis alia *Vide pag.* 310.313.314.328 Cyrenæi medici, ſecundi ſunt: vt Crotoniatæ, primi 242 Cyrenææ fœminæ bouem vt obſeruant 322
Cyrmianæ Thraces 288
apud Cyrnum ciuitas à Phocenſibus condita, nomine Alalia 75 apud Cyrnum agri Caryſtii facta pugna 628
Cyrnii 499
Cyrta 670 *Cteſ.*
Cyrus pater Cambyſis Cyri patris 53.96
Cyrus Perſa 57.443 Cambyſis Cyro geniti filius & Mandanes 19.50.51.53.96 Cyrus à quibus oriundus 43 Aſtyagis ex matre nepos 34 Harpagi cognatus 51 Cyrus generoſiore matre quàm patre genitus 43 Cyrus quum Harpago traditus eſſet interimendus, quomodo ſeruatus 51.52.53 ab vxore bubulci educatus 53 cur à cane educatus dicatur 58 bubulci filius cognominatus 54 vxor bubulci Cyro aliud quàm Cyri nomen impoſuerat 53 Cyrus muli nomine cur ſignificatus 43 Aſtyages Cyro minitatur 60 *De puerilia & educatione* Cyri *Vide alia pag.* 54. 58.60 Cyrus *laudatur pag.* 225, *vbi docetur* pater à ſuis appellatus. *item pag.* 253 *Vbi docetur* de eo, cui comparari (*vel potius*, cui ſe comparare) nullus vnquam Perſarum dignum ſe (*vel* rem ſe dignam) exiſtimauit. *Videtur autem hæc fuiſſe illorum opinio ob ea præſertim quæ dicuntur de* eius genitura, ob quã ſe exiſtimabat maius quiddam homine eſſe: *pag.* 94: & de eius felicitate, *ibidem. Sic Verò & pag.* 60 diuina quadam ſorte genitum ſe *dicit.* Cyrus *quæ prudenter dixerit, cùm alibi, tum pag.* 635. Cyri *prudentia* in alienandis animis Perſarum à Medis 59.60 *& in eo quod cõmentus eſt* vt Perſas ad rebellãdum induceret *pag.* 59 *& tamen ſtultè* Gyndi amni minatur 87 Cyrus omnem Aſiam adeptus 62 Cyri cum Crœſo prœlium 35.36 *& quæ hoc ſequuta Vide pag.* 38. 39. 40. 41. 42. 45. 71 alia eius bella aduerſus Labynithũ, & aduerſus Babylonios, quorum vrbem capit: vide p. 86. 87 Cyrus quum Tomyrin, Maſſagetarum reginam, in vxorem petiiſſet, poſtea cum illa confligit 94, *& ſeq.* tandem pugnans aduerſus eam, occumbit 98. *Vbi narrantur & quæ egerit circa eius cadauer.* Cyro mortuo regnum ſuſcipit Cambyſes 100 *Hũ addiscenda de Cyro quæ leguntur apud Cteſiam, quæ incipiunt à pag.* 658
Cythera inſula Argiuorum ditionis 37 Cythera conducibilius Lacedæmoniis obrui quã extare 325
Cytiſſorus, Phryxo genitus: eius poſterorum calamitas 511. 512
Cyzicum, vnum ex oppidis Cherſoneſi 392 Cyziceni OEbari, filio Megabyzi, ſe dediderunt 392 Cyzicenorum feſtum 282

D

DAdicæ populus 226 Dadicæ militantes in Xerxis exercitu 464 eorum dux & armatura *ibid.*
Dædalum veſtigat Minos 501
Dai, Perſarum genus 60 pecuarii *ibid.*
Damaſithymus Candaulis filius 471 dux in claſſe Xerxis *ibid.* Damaſithymus, Calyndenſium rex 558 demerſus ab Artemiſia 558
Damiæ & AVxeſiæ ſimulacra 361. 362
Danaë, Acriſii filia 399 Perſei mater 136. 137. 492 Danaes & Ionis filius Perſeus 463
Danaus & Lynceus Chemmitæ 137
Danaus Archandri ſocer 140 Pthii Achæi filius *ibid.*
Danai filiæ 175.181 templum Mineruæ quod Lindi eſt, extruxerunt, filios Ægypti fugientes *ibid.*
Danai & Xuthii in Peloponneſum aduentus 470
Daphnæ Peluſiæ 112.144
Daphnis Abydenus 305
Dardanus 378.456 Dardanei 456
Daritæ populus 226
Darius rex, Hyſtaſpis filius 84. 97. 215. 417. 435. 443 è coniuratis in magos fuit vnus 215 Darius idem ſonat quod ἐρξείης, id eſt, *coercitor* 417 eius genus 443 Darii vxores 224 Darii liberi 187.435.464.465. 466.471. 521.559. 629 de Darii futuro regno Cyri viſo 96 Darius qua arte ad adipiſcendum regnum ſit vſus 224 Darium Perſæ aiunt fuiſſe κάπηλον (*id eſt, inſtitorem*) quoniam omnia quæſtui habebat 225 Darii reditus 227 aurum in theſauris reponit 227 pecuniarum ſpe fruſtratus ſepulcro Nitocridis aperto 86 vnde Græciæ infenſior redditus 435 Darii expeditiones 254. 286. 287. 288. 289. 290 *Alia eius facta præ aliis memoratu digna, Vide pag.* 145. 225. 270. 287. 303. 332. 510 *item quædam eius dicta* 254. 306. 374 eius cum Indathyrſo colloquiũ, per quendam equitem 300 eius orationem pro monarchia 222 orationem ad primores Perſarum de Orœte interficiendo 239 orationem ad Ionas de ponte ad Iſtrum cuſtodiendo 290 *Vide & apud Cteſiam pag.* 663
Darius Xerxis filius Artayntam ducit, cuius amore Xerxes captus erat 630
Dariæus Xerxis filius ex Onopha Amiſtris filia *Cteſ.* 664. parricidii accuſatur 666 capite plectitur 667 eius innocentia patefit *ibid.*
Darius Xerxis filius 630
Daſcylus, Gygis pater 4
Daſcylium, præfectura cui præerat Mitrobates 236
Datis Medus cõtra Athenas miſſus à Dario 416 Datis 417 reuocat Delios fugientes *ibid.* Datis viſio 425 Datis filii, Harmamithres & Tithæus 468
Datus 616
Dauliorum oppidum incenſum 539
Dauriſes Darii gener 378 Dauriſis interitus 379 Dauriſes aduerſus Cariam tendit 380
Deceleus 615
Decelenſium circa Helenæ inueſtigationem acta 615 eorum in Sparta veſtigalium immunitas & dignitas præſidendi 615 decelenſis tribus *ibid.* decima redemptionis captiuorum conſcripta 360 decimumquemque ſorte comedunt inter ſe Cambyſis milites fame adacti 194
Deioces, Phraortis pater, Cyaxaris auus 7. 32 Deioces vir ſapiens, Phraortis filius 46 ad tyrannidem Medorum aſpirat *ibidem* eiuſdem commentum in tyrannidem *ibid.*
Deiocem Medi iudicem ſuarum controuerſiarum conſtituunt, quum iuſtitiæ ſectandæ ſtudioſum eſſe illum viderent 46 Deioces ob iuſtitiæ ſpecimen rex Medorũ declaratur 47 à Deioce regnum obtinẽte acta *ibid.* quomodo ſeueritatem in exercenda iuſtitia exercuerit 48 Deiocis mors *ibid.* anni regni *ibid.* Deiocis filius Phraortes imperium Medorum ſuſcipit 48
Deiphonus Euenii filius Apolloniata 622
Delphos miſſa donaria à Gyge 6 Delphi 21 apud Delphos primus quis munera poſuerit 7 Delphos miſſa donaria à Gyge 6 Delphi barbarorum ſtragem edunt apud Delphos 510 in numerum Delphorum adſcribi volenti ius perpetuum datum 22 Delphi in extremam formidinem redacti à Xerxe 539 Delphi vrbem deſerunt 540 Delphi deum ſuum conſulunt 540 Delphi oraculum conſulunt, pro ſe & cætera Græcia 504 *& ſeq.* Delphicum oraculum conſulit Alyattes 8 conſulit & Lycurgus 28 Delphicum oraculum 19 Delphici oraculi reſponſum ad Crœſum per Pythiam redditum 20 id vaticinium verax nactum ſe Crœſus exiſtimauit *ibid.* Delphicum templum ſua ſponte conflagrauit 21. 180 aliud Amphictyones trecẽtis talentis cõſtruendum locarunt 180 templum hoc Maracas eunuchus Apollinis iuſſu diripit *Cteſ.* 666
Delta Ægyptiorum 105.106 ſolum Delta, Ægyptum eſſe aiunt Iones 106
delubrum Iouis Carii 78 Ionis Olympii 103 Cereris 174 Bacchi 287 Amphiarai 377 Laio & OEdipodi exſtructum 309 delubrum in ſino Latonæ admirabiliſſimum 170 ex vno factum lapide *ibid.* delubra primi ſtatuere Ægyptii 102 delubra à Perſis incenſa 417
Delus expiata, quomodo 27 Delus intremiſcit 417 Deliorum fuga ob Perſas 417. Delii reuocati à Perſis & nihil paſſi *ibidem* Delium Thebanorum 425
Demaratus Ariſtonis filius 358 Spartæ rex 359 vnde & à quo genitus 403 de eius genere varia quæ circumferuntur *ibidem*

circa Demarati natiuitatem veritas 405 Demaratus matrem sciscitatur cuius patris filius sit 405 Demaratus, *id est, à populo Votis petitus*, vnde nomen impositum 403 Demaratus Cleomenem deserit 359 Demaratus rex Spartæ Cleomenem insimulat 398 eius genus *ibidem* Demarati cum Cleomene simultates & odium 402
Demarmenus Perinetadæ pater 345 item Chilonis 404
Democedes, Callipsontis filius, medicus, quantus vir, & in quãto honore habitus 238.239.240. 241.242.243.244
democratiam laudat Otanes, improbant Megabyzus & Darius 221.222 eius incommoda *ib.* democratiam suadet Persis Otanes 395 constituit eam in Græcia Mardonius 395
Democritus, vir illustris, & Naxiorum trierarchus 543
Demonax à Mantineis, Cyrenæis missus 314
Demonous Penthyli pater 511
Demophilus Diadromei filius 520
dens tussi excussus euanuit: & quid hac re portenderetur 421 dentes ex vno osse vniuersi, tam molares quàm cæteri 619
depositum 412 & qualis res circa depositum Spartæ contigit 412.413 de depositi nihil aliud cogitandum quàm vt repetenti reddatur 414
Derusiæi, Persarum genus 60 aratores *ibidem*
Derbicũ cum Cyro prelium *Ctes.* 660 Derbicibus præficitur Spitades *ibid.*
Dersæi Thraciæ populus 476
Deucalion rex 23
deus eminentissima gaudet deprimere 442 *& alia* de deo *vide ibidem* & 15. 413. 590 deus ab Ægyptiis verberatus 158 deorum ira in nepotes etiam exteditur 484 duodecim deorũ cognomina ab Ægyptiis Græci sunt mutuati 102 omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt 123 dii Libyum 323 dii Thracum 331 deos externos exigunt Camil 79
Diacœle via quædam nominata 419
Diactor pater Eurydames vxoris Leutychidis 407
Diactorides Cranonius, vnus è procis Agaristæ 429
Diadromeus Demophili pater 520
Diana Osiris seu Dionysi filia 171 Dianam Cereris filiam vnde fecerit Æschylus *ibidem* Diana, Bubastis ab Ægyptiis dicta 161. 171 Dianæ festum 126 Dianæ festum apud Brauronem 433 Dianæ templum maximè memorabile apud Bubastin 161 Dianæ Orthosiæ ara 287 Dianæ oraculum 134 Dianæ vrbem suam donant Ephesii 15
Dicæa vrbs 476
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illustris 549 quædam sibi visa narrat, Demaratum testem citans 549.550
Dictynnes delubrum 209 à quibus structum *ibidem*
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas 522 eius dictum *ibidem*
dies, repente nox factus 33.49 certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum 420
Dindymene mater 36
Dinomenes Gelonis pater 489
Diomedis virtus 148
Dion vrbs 448
Dionysiophanes, vir Ephesius 620 qui Mardonii cadauer subtraxisse & sepelisse fertur 620
Dionysius Phocensis, classis Ionum dux: eius ad Ionas oratio 384 res ab eo gestæ *ibid. & seq.* Dionysius Phocensis post cladẽ Ionũ quò deuenerit 386
Dionysus, Apollinis & Dianæ pater 171 Dionysus è Semele Cadmi filia genitus 165 Dionysus ab Ioue insutus in femore 165 Dionysus è deorum nouissimis apud Græcos *ibid.* apud Ægyptios aliter *ib.* Dionysus Osiris dictus 165 Dionysi festũ 228 Dionysi trieterica 293 Dionysus & Vrania ab Arabibus inuocantur in fœdere ineundo 185 soli dei esse creduntur *ibid.* Dionysus Vrotalt dictus *ibid.*
Dipæensium prelium 600
Dithyrambus Harmatidæi filius 522
Dithyramborum autor quis fuerit 9
Diuinatio Ægyptiorum 134 Diuinatio Nasamonum 318 Diuinãdi modus Scytharum 278 alter *ibid.*
Diuinitatis solers prudentia erga homines 231
Doberes 334.477
Dodona 124 Dodonæum oraculum 19 Dodonæorum antistites 125 Dodonæi 265
Dolia argentea Delphos à Crœso missa 21
Dolonci Thraces 392 ab Absinthiis bello vexati *ibid.* oraculum consulunt *ibid.*
Dolopes 507
Dolus à Nitocri excogitatus 85 dolo superantur Barcæi 327 dolus Cyri circa Tomyrin 94
Domus subterraneæ Æthiopum 228 domos non possident Indi nonnulli 229
domestica mala Psammeniti maiora quàm vt ea defiere possit 188
domicilia subterranea 166 domicilia ex micis salis 322 domicilia è virgultis, & versatilia, è lentiscis suspensa 324
dominam in matrimonium ducit Cambyses 43
dona ad Æthiopes explorandi gratia missa 191 dona Amasis Delphis data 180 dona Græcorũ Ægyptũ incolentiũ ad templum Delph. instaurandum 180 dona Democedi medico ab rege & vxoribus data 241 dona quantum apud milites possint 529 dona ei qui primus muros ascenderit pollicetur Cyrus 38
donaria Alyattis Delphos missa 10 donaria Crœsi varia 43 donaria diuis data à Crœso ex bonis aduersarii 44 donaria Delphos à Crœso missa 21 donaria rursus Delphos à Crœso missa 22 donaria Delphos à Gyge missa 6 donaria Apollini data 172 donarium Midæ Delphos missum, regia sella 7 donaria in templo Delphico 539 donarium Lacedæmoniorum 21 donaria 181 Amasis donaria 179. 181 Pheronis regis 146 donaria Rhodopis Delphos missa 160 donarium Arionis apud Tænarum 10 donaria è præda Persica 618
Dores Euryanactis pater 588
Dores 68 Dores à Crœso subacti 3. 12 Dores & Ions ex insulis egredientes in continẽti sedes ponunt 78 Dorum prima expeditia aduersus Asiam 208 Dores in classe Xerxis militantes 470 eorum armatura *ibid.* Dores in Atticam quartò profecti 359
Dorienses Pentapolin incolentes 67 Dorienium principes ex Ægypto oriundi 399 Dorienium ciuitates 553
Dorica gens vnde cognominata 23
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima vxore 345 Dorieus inter æquales primus 345 Dorieus nolens sibi à fratre imperari, coloniã aliò ducit 345 quo delatus & quomodo expulsus 345 Doriei mors 347 eius sepultura *ibid.* corporis species *ibidem.* Dorieus in Sicilia vita functus 514
Doris regio incursata à Medis Thessalorum consilio & odio 538 Doriagus Leobotis filius 514
Doriscus 449 Doriſci præfectus 475 Doriscus murus 462 Doriscus, Thraciæ littus 462 campusingens *ibid.*
Dorus Hellenis filius 23
Dotus Megasidis filius, Paphlagonum & Matienorum dux 465
Dropici, Persarum genus 60 pecuarii *ibid.*
Drymus oppidum 539
Dryopis regio 23 Dryopes 68 Dryopum ciuitates 553 Dryxa fossa 262
Dymanates 356
Dyma Achæorum 68
Dyras amnis 512
Dysorum mons 335

E

Ecbatana à quo condita 47 vrbis & loci descriptio *ibid.* Ecbatana Syriæ 210 Ecbatana Mediæ 212
Echecrates Eetionis pater 366
Echemus Aëropi filius 595 Phegei nepos 595 Echemi & Hylli monomachia 595 Echemus Hyllum in certamine interfecit 595
Echestratus Hegesis filius 514
Echinades insulæ 104
echines murium genus sic dictum 325
Edoni 476
Eetion Cypseli pater 6 Eetion Echecratis filius 366 eius genus *ibid.* Eetioni datum oraculum 366
Eion vrbs super Strymonẽ 449. 477
Elatea vrbs 539
Elbo insula 162
Electrum vnde venire feratur 234
Elephantes supramodum grandes 324
Elephantina vrbs Ægypti 103. 107
Eleus, Agæi filius, vnus è procis Agaristæ 429
apud Eleusinem Atheniẽsium prelium 13 Eleusinem Cleomenes cum Peloponnensibus inuadit 358.359
Elis, Ætolorum ciuitas 553
Eleorum iustissimum ac maximũ certamen 172 arguitur 173 eleorum certamen arguunt Ægyptii *ib.* elei Minyarum oppida deleuere 309 elei suos duces exilio cur mulctarint 617 in eleo agro muli cur nequeant gigni 265
Eleuntini Xanthippum orant de vltione Protesilai sumenda 634
Elorus flumen 494
Enagees, *id est piaculares* 357
Enories, diuinationem à Venere habentes 278
Enchelees 352
Eneti, qui sunt ex Illyriis 90 eorum lex *ib.* eneti, in Adria 332
Enienses 507
Enipeus fluuius 482
Eordi populi 507
Epaphus, qui & Apis 169.195 epaphi boues mares 117
Ephesus, ciuitas Ionum 67.104 ex epheso ad Sardis iter 351 ephesi templum 166 ephesiis bellũ infert Crœsus 11 ephesii vrbem suam donant Dianæ 11 ephesii soli ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur 69 cur, *ibidem*
Epialtes Eurydemi filius 517 Epialtes Thermopylarum proditor *ibid.* eius fuga & interitus *ibid.*
Epicydides Glauci pater 412
Epidaurus, insula, antea OEnone dicta 543 epidaurus expugnata 207 epidauri tyrannus Procles 205 epidaurii 68 epidaurii oraculum consulunt, quòd eorum tellus nihil produceret 361 epidauriis oleas ministrant Atheniẽses, quibus cõditionibus 361 epidaurii pacta cur amplius non soluant Athenienſibus 362 epidauriis simulacra erigenda iniuncta 361 epidauriis Æginetæ antea parentes, ab iis desciscunt 361.362 clades inferunt, simulacra asportant 362
Epigoni Homeri versus 265 in dubio *ibid.*
Epigramma vatis Megistæ 523
epigrammata Spartiatarum
Epiſcythiſon, Age Scytham: hoc est, intemperantius bibe 411

Epistrophus Amphimnestí pater 428
Epium oppidum 309
Epizelus Cuphagoræ filius 415 cæcus in acie quomodo factus *ibid.*
equa leporem enixa 461 equæ tres Olympiacas victorias adeptæ 419 vbi sepultæ *ibid.* equis pisces pro pabulo vbi 334 equi colubros vorant 35 equi sacri candidi 86 equi sacri in exercitu Xerxis 461 equi fluuiales sacri 131 eorum natura, & descriptio, *ibid.* equos præcipuè immolant Scythæ 276 equus camelum reformidat 36 cur, *ibid.* cõtra equos cameli instructi 36 equi camelos non tolerant 468 equos quadrijugos iungere Græci à Libybus didicere 324 equos ad venatũ in ventrem cubare edoctos dicunt Iyrcæ 262 equi Sigynarũ toto corpore hirsuti, pusilli ac simi, inualidi ad gestandos viros, & iidẽ curribus iuncti perniciissimi 331 equi vim hyemis ferẽtes quam nec muli nec asini 265 equi quinquaginta strangulãtur ad sepulcra regum Scytharum 280 equi Nisæi 231. 455 equi albi triceni à Cilicibus Dario pendi soliti 215 equi hinnitus Dario quomodo principiũ tradiderit 223 equus Masistii ipsum excutit 592 equo crura cũ genibus abscissa, quò à dominum strauerat 469 equus Cyri submersus 87 equus Artybii in armatum erigi doctus 376 equisonem Scythæ cum rege defuncto sepeliunt 280 equiso Darii OEbares 223 equisonis & equi virtute Darius ad regnum promotus 225 equitatus Xerxis quantus 463 equitatũ Crœsi reformidat Cyrus 36 equitare docent liberos statim à quinto anno Persæ 64 Erasinus fluuius 408 ei immolat Cleomenes *ibid.* Erechtheus Orithyię pater 509 erechtheus terrigena 546 erechtheo apud Athen. sacra afferunt Epidaurii 361 erechthei templum in arce Athenienſium 546 contra Eretriam & Athenienſes duces Persarum missi 416 eretria & eretrienſes à Persis subacti 419 eretriorum naues Milesiis auxiliantur, vt gratiam reddant 372 eretrienſium & Persarum acris pugna 418 eretrienſes Susa abducti 425 quomodo à Dario tractati *ibid.* regionis Cissiæ locus eis datus, 425 eretrienſium vacillans cõsilium 418 eretrienſium proditores 418 Eridanus fluuius 234 Erinnyum oraculum 309 Erochus vrbs 539 Erxander, Cois pater 290 343 Erycis regio, Heraclidarum 345 Erythia insula 257 ἐρυθρὰ βῶλοι, vrbs sic dicta, *id est, rubra gleba* 146 Erythræ 67 erythræorum cum Chiis bellum 8 erythræi & Chii eandem sermonis proprietatem seruant 67 Eryxo, Arcesilai vxor, mariti interemptorem nerat 314 Etearchus rex 311 Ammoniorum rex 113 Eteocles Laodamantis pater 352 Euænetus Carini filius 503 Eualcides Eretriorum dux, qualis 373 Euboea insula, magna ac beata, Cypro non inferior 341 ad Euboeam prelium Græcorum gestum 530.531.532 *& seq.* ad euboeam sinistra Xerxis pugna 552 vnde contigerit *ibid.* Euboeenses vt tractati à Gelone 495 euboeensibus datum oraculum 534 Euboicum pondus 227 euboico pondere aurum Dario penditur 225 Euclides & Cleander Hippocratis filii 494 Euenius Deiphoni haruspitis pater 623 euenius sacrarum foliis ouium custos 623 euenius excæcatus misere, & vltio ob id de Apolloniatis sumpta 623 circa euenium & Apolloniatas acta 623.624 euenius cæcus diuinationem obtinet *ibid.* Euelthon Salaminis rex 315 ab eo thuribulum dicatum *ib.* circa eum & Pheretimam acta *ib.* euelthon Siromi pater 374 Euesperidæ bonum solum incolentes 326.327 Eumenes Anagyrasius Atheniẽsis præstantissimus in pugna nauali 560 Eunomus Polydectis filius 576 eunuchi apud Persas pretiosiores quàm qui non castrati 565 cur *ibid.* eunuchus Sataspis cũm magna pecunia in Samum profugit, audita domini morte 270 Eupalinus, Nausirophi filius, architectus 210 Euphorbus, Alcimachi filius 418 proditor Eretrienſium *ibid.* Euphorion, Æschyli pater 171 Euphorion Cynægiri pater 424 Euphorion Laphanis pater, qui Castorem & Pollucem in domũ suam recepit & in omnes homines fuit hospitalis 429 Euphrates flumen 82 Euphrates tortuosus à Nitocri redditus 84 Euripus 502.506 de euripo certamen nauale 533 Europa à Cretensibus rapta 2 Europæ filii Sarpedon & Minos 79 eorum de imperio contentio *ibid.* Europa Tyria 271 an nomen Europæ dederit 271 Europa longitudine Asiam & Libyam, non latitudine, assequitur 269 Europa lõgitudine par Asiæ & Africæ 270 Europæ cõmoditates 437 Europæ nomen vnde impositum 271 Euryanax Doris filius, collega Pausaniæ 588.608 Eurybates quinque palmarum vir 415 Æginetis auxiliatur *ibid.* eius clades & interitus 415. 416 Eurybiades, Euryclidæ filius 528. 542 dux classis Græcorum *ib.* in Eurybiade consilii inopia 553 Eurybiadæ laus 573 Eurybiades Argiuus, quinque certamen victor à Sophane interfectus 616 Eurycrates Polydori filius 513 Eurycratides Anaxandri filius 513 Eurydame Leutychidis vxor 407 eius genus *ibid.* Eurydemus Epialtæ pater 517 Euryleon cum Dorieo coloniæ deductor 346 vnus superstes è bello *ibid.* Euryleon Selinusiorum tyrannus 347 quomodo interfectus *ibid.* Eurymachus Leontiadis pater 514 Eurymachus Leontiadis filius interemptus 524 Euryphon Proclis filius 576 de Euripo certamen nauale 533 Eurypylus frater Thoracis Larissæi 609 Eurysthenes, Aristodemi filius 514 Eurysthenis familia 398 Eurysthenes & Procles Aristodemi filii 308 circa eos & Theren auunculum pro regno acta 308 Eurysthenes & Procles gemini 399 Spartæ reges *ibid.* oraculum super eis consultum *ibid.* eorum dissensio *ibidem* Eirysthei genus nolunt labefieri Lacedæmonii 344 Eurysthei iniuria facta 595 Eurysthei interitus 594 Eurytus & Aristodemus ob extremam lippitudinem è castris à Leonide remittuntur 523 Eurytis virtus & interitus *ibid.* Euthœnus Hermolyci pater 628 Eutychides Sophanis pater 615 Euxinum mare 3 Exampæus locus inter Borysthenem & Hypanin 285 ahenum illic dedicatum *ibid.* expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos 15 expiari sibi vt liceat à Crœso, Sardis aduenit Adrastus Phryx 15 expiata Delus quomodo 27

F

FAbas nec serunt Ægyptii, nec edunt 116 facinora Lemnia 434 ad famem arcendam quid Lydi excogitauerint 45 fames in castris Cambysis 194 fames in Xerxis exercitu, in reditu 570 fame premuntur Sesti incolæ 633 fanum Iouis Thebani 83 fanum Iouis sub fago conditum 125 fanum Veneris Vranię vetustissimum 49 fanum Apollinis 577 fanum Pallenidis Mineruæ 26 fanum Æaci 364 fana Physaci & Autonoi 541 fanum Androcratis herois 594 fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto 179 fato sortem destinatam deo quoque fugere impossibile 42 De fati necessitate *vide & p.* 43. 202. 212. 367 feles apud Ægyptios 129 quàm ominosi apud eos *ibid.* felis amantissima fœtuum *ibidem & plura de ea ib.* felium sepulturæ 129 felicitas humana in eodem tenore non perstat 3 felicitas Polycratis 201 *& s.* ferri compactionem solus omniũ excogitauit Glaucũs Chius 11 festum Cyzicenorum, matri deorum 282 festum Ægyptiorum abrogatũ à Cambyse 195 festa Ægyptiorum, Dianę, Isidis, Mineruæ, Solis, Latonæ, Martis 126 festum Mineruæ 320 Dianæ 126 Isidis *ibid.* festum Dionysi 122. 228 festũ Theophaniæ 21 festum Persarum, παγκοινία dictum 220 festa Apaturia 69 festi nomen, Ascẽsio lucernarum 127 fidei dandę modus apud Nasamones 318 fides Arabum sit missima 185 contra fidem data exercitus cum Aristagora duce deletus 380 Fluuios inter omnia religiosè colunt Persæ 65 fluuiorũ Scythię nomina, Ister, Tyres, Hypanis, Borysthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais *pag.* 272 fluuiorũ Thraciæ nomina, Tearus, Contadesdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, 288 Thessaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. Penei *autem fit mentio & pag. proximè præced.* Araxes qualis & quantus 93 Asopus 589.597 Achelous 104 Axius 480 Corys in Arabia 185 Cinyps 319 Crathis 68 Caicus *ibid.* Contadesdus 288 Choaspes 348 Gerrhus 262 Gyndes 350 Halys 31 Hypanis 261 Is 82 Melas 461 Phasis 142. 268 Pirus ingens fluuius 68 Panticape 261 Sperchius 522 Thermodon 595 Thermodon & Parthenius 143 Tigris 158 Tanais 262 Tyres 259.285 Triton 324 fluuii quorum aqua exercitui Xerxis defecit 456.476 *Fit autẽ mẽtio bonum defectionis & p.* 448 & 508 fluuius cuius nomen sonat Græcè φέρων πάντα τὰ ἀγαθά. id est, *omnia bona ferens Ctes.* 683 fluuius electro manans *ibid.* fœderis ineundi rationes 33 fœderis ineundi ratio apud Scythas 279 apud Arabes 185 fœdus à Babyloniis cum Crœso initum 35 fœdus Crœsi cum Amasi Ægyptiorum rege 35 Polycratis cum Amasi rege 201 fœdus perfidum Persarum cum Barcæis 328 fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit 4 fœminæ Ægyptię humeris baiulant, viri capitibus onera imponunt 115 fœminæ apud Ægyptios negotiantur *ibid.* fœminæ Zavecũ currus aurigantur in bellum 326 fœminæ Atticæ raptæ à Plasgis 433 fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelasgi 307 fœminarum ex Asia raptarum cur rationem non habeat Persa 2 fœminæ quæ viros vna cùm Thoante interemerunt 434 fœminarum Barcæarum mamillæ circa muros appensæ 328 fœminæ à Babyloniis strangulatæ ne frumentum absumerẽt 253 earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario suppeditata, vt succresceret soboles *ib.* fœminæ colo & similibus rebus donan-

dæ,non exercitu 315 fœminas adducere,Perſarum conuiuantium mos 335
fœminæ virili virtute 558 fœminæ agreſtes 324 fœmina virgo quæ erat ſemiuipera 257 fœminæus morbus ſani Veneris ſpoliatoribus immiſſus 49.50
fons Theſtis 313 fons Apollinis *ib.* fons ſolis 321 fons Gargaphius 594 fontes Mæandri 450 fons,in quo qui loti ſunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti,violam olentes 192.193 fons, & eius mira natura 321 fons ſolis dictus *ib.* fons quidã amariſſimus 273 Amaxampeus dictus 273.274 fons aquæ amaræ 285 fontes nouem aquarum *Vide* Nouem fontes aquarum
fons Indiæ aurifluus *Cteſ.*679 fons viniſluus *Cteſ.* 681 fontes piſcoſi, ſiue piſciferi, è quibus pix extrahitur *ibid.* fons cuius aqua coagulatur in morem caſei, ſimulatque hauſta fuerit *Cteſ.* 682 fons quadratæ formæ, circuitu circiter quinque vlnas habente *Cteſ.* 688
formicæ Indicę vbi naſcantur canum magnitudine. earum deſcriptio 229.230
fortunã bonam in vita & in morte experiri difficile eſt 202 fortuna conſilium aliquando ſuperat 442 fortunati iidem ſemper non ſunt 95
forum nullum eſt Perſis 70 fora Græcorum *ibid.*
fratrem prę marito & liberis vxor Intaphernis ſaluum cupit,& ſui deſiderii rationem reddit 236
frigoris mira vis apud Cimmeriũ Boſphorum 264
fructus quarundam arborum,qui tactus in ignem odore ſuo circumſtantes inebriat 93
fulgura in India nõ ſunt, ſicũt nec tonitrua,ac nec pluuiæ *Cteſ.* 680 tonitrua & fulgura in Xerxis exercitum ingruunt,& complures occidunt 456 *ſed apud Herodotum eſt* ἀστραπὰς, *quod Vertit* fulgura.
fulmen in ædes Scylæ regis delapſum 283 fulmina grandes arbores aut ædificia percutiũt 442 fulmina in barbaros Delphis è cælo demiſſa 540
fures pecuniæ Sardanapali 168 fures regiarũ Rhampſiniti pecuniarum 151.152 eorum ſolertia *ibid.*
fuſtuaria pugna apud Ægyptios 127

G

GAdes 257
Gæſon 625
Galaica regio, ætate Herodoti Briantica 476
Galepſus,Græca vrbs 480
Galli Indici maximi 679
Gamori Syracuſani à ſeruis electi 494
Gandarii 226 gandarii militantes in Xerxis exercitu 464 eorum armatura & dux *ibid.*
Garamantes hominum commercium & aſpectum refugientes 318 eorum mores deſcribũtur 319
Gargaphius fons 594
Gauanes 578
Gebeleizis *Vide* Zamolxis
Gela à Lyndiis condita 493 gelæ tyrannus Hippocrates 388 gela Hieroni à Gelone fratre demandata 495
Geleon 355 Iouis filius *ibid.*
Gelo ſiue Gelon, Dinomenis filius 489 gelon quibus initiis promotus 494 gelonis, Siciliæ tyranni,res quantæ 490 ad gelonem legatio miſſa 493 circa gelonem & legatos Græcorum acta 493 *& ſeq.* gelonis res geſtæ 495.496 gelonis opes & potentia 495.496 gelonis progenitor OEcetor 493
Gelonus Herculis filius 258
Gelonus Budinorum vrbs 293
geloni quondam Græci 293 gelonorum deſcriptio 294
gelu maximum vbi 264
Gemma Indica, qua pantarba vocatur 678
geometria vnde ad Græcos venerit 145
Gephyræi vnde oriundi 351 gephyræi Athenas commigrant, & cur *ibid.* ibi templa ſeorſum ab eis extructa *ibid.*
Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu 467
Gergithæ à priſcis Teucris relicti, capti 380
Germanii, Perſarum genus 60 aratores *ibid.*
Gerrhus fluuius 262.272 Gerrhi fluuii deſcriptio 275
Getæ immortales à Dario ſubacti 288 getæ ſubacti exercitum Darii ſequuntur 290 getarum dæmon Zamolxis 289 Gigamę Libyes 317 eorum deſcriptio *ibid.*
Gigonus vrbs 480
Gillus Tarentinus exul 245 circa eum & Darium & exploratores in Græciam miſſos acta 245
Gindanes, populus 319 vxorum eorum veſtitus & mos quidam 319
Glaucon Leagri pater 616
Glaucus Chius, ſolus omnium compactionis ferri excogitator 11
Glaucus Epicydidis filius depoſitum negat 413 oraculum conſulit reddat depoſitum nécne 413 reddit 413.414
Gliſantem & Tanagram Thermodon interfluit 603
Gnurus Lyci filius, Anacharſidis pater 282
Gobryas è Perſarum primoribus 215 Gobryas Darii & Artyſtonæ filius 465 Mariandynorum & Ligyum & Syrorum dux 465
Gobryas Mardonii pater 295
Gobryæ conſilium de abeundo è Scythia, Dario datum 303
Gobryæ vxor, Darii ſoror 436
Gobryæ filia, vxor Darii 435
Gonnus vrbs 481.503
Gordius, Midæ pater 7.579 auus Adraſti 16.19
Gorgo Cleomenis filiola patrem ſcitè monet 347.527 eadem Gorgo Cleomenis filia,Leonidę vxor,vt Demarati tabellas aperiri iuſſerit 527
Gorgonis caput ex Libya affert Perſeus 137
Gorgus Salaminiorum rex 374.531 oppido ſpoliatus à fratre 374
Gortus,*Vel* Gorgus,Cherſis filius, dux in claſſe Xerxis 471
Græcia pulcherrimas regiones ſortita 231 græcia paupertatis alumna 473 hoſpes virtutis *ib.* græcia nõ imperatorum indiga ſed exercitus 497 ad græciam contemplandam exploratores cum. Democede miſſi 244 in græciam primi exploratores miſſi 245 græciæ infenſior vnde redditus Darius 435 in græciam caduceatores miſſi ad petendum terram & aquam 451 necnon ad iubendum cœnas ipſi Dario apparari *ib.* ad quos ſolos è græcia non fuerint miſſi 452 in græcia Mardonii res geſtæ 396 græcia à quo tempore & ſub quibus plus mali paſſa ſit 417
Græcorum genus 399 græci à Perdicca progeniti, qui 317 græci à Pelope denominati 443 græci ritus & alia ab Ægyptiis mutuati 126 græci ab Ægyptiis quid didicerint 126 græci in templis non coeunt, vt nec Ægyptii, ſicut alii mortales 128 græci veſtem & ægidas Mineruæ & alia à Libybus mutuati 323 græcorum & Lydorum leges prope ſimiles 44 græcorum ampla fora 70 græci puerorum amoribus dediti 64 græca gens dexterior quàm barbara 25 ab ineptiis abhorrens *ibid.* græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ 537 à græcis illatæ iniuriæ 2 græci vniuerſi ante Crœſi imperium liberi fuêre 5 græcos adigit Crœſus ad tributum in Aſia pẽdendum 11 græcorum potentiſſimos ſibi conciliat Crœſus 23 græcis diſcordiæ principium cum Perſis extitit Ilii excidium 3 græcis & barbaris malorum initium 371 græcorum variæ ſentẽtiæ de loco pugnæ nauali conſtituendo 544 græcorum ducum variæ ſentẽtiæ 553 græcorum concilium contra Xerxem 489 græcorum conſultatio inſequuntur hoſtes nécne 566.567 græcorum conſilium de bello Thebis inferendo, 620 græcorum à Mycale profectorum conſultatio 632 græcorum duces 513 græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præſtantiſſimi 573 præmia iis data *ib.* græcorum præſtantiſſimi Lacedæmonii 30 græcorum ſtrenuiſſimi & ciuitatum & virorum contra Medos 614 græcorum præſtantiſſimi ad Mycalen) 628 duces eximii *ibid.* græcorum præſtãtiſſimi in pugna nauali 533 cum Cambyſe congrediuntur ſanguine epoto. 186 è græcis terram & aquam Dario qui dederint 397 contra græcos expeditionem Xerxis quid mouerit 437 vbi Xerxẽ excipere ſtatuerint 504 Xerxem opperiẽtes ad Thermopylas 513 græcorum fœdus contra eos qui non adacti neceſſitate cum Xerxe pepigerant 483 è græcis qui terreſtres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas 507 græci alii qui ſe recens adiungunt Xerxis exercitui 550 eorum nomina *ibidem* græcorum exercitus contra Mardonium ex quibus & quomodo comparatus & inſtructus 596.597.598. græcorum exercitus ad Platæas cẽtum octo millium & ducentorum 597 græci contra Mardonium caſtra vbi locarint 591.592. græci locum caſtris permutant, 607 & Mardonius ex altera parte *ibid.* & cur. *ibid.* græci prædam Mardonii inter ſe diſpartiuntur 572.573 græci à Mardonio transfugium 601 græci qui naues ad claſſem græcorum ſuppeditauerunt 542.543.*& ſ.* græcorum prelium ad Euboeam geſtum 530.531.532. græcorum claſſis ad Salaminẽ, & eius duces 540.*& ſeq.* græcorum claſſis ad Salaminẽ perſtat Athenienſium rogatu 541 græci claſſem ad Samum applicant 624 græci fugam facere volunt 529 à Themiſtocle prohibentur *ibid.* græci ab Artemiſio profugi 535 græci Olympia agentes & alia certamina 536 gratiarum collis 319 gratiarum mons 320
Grinus Æſanii filius,Theræ inſulæ rex 309
grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quò ſe conferant 109
Grypes aurum ſeruantes 234.259 & *Cteſ.* 682
Gygadas *Vide poſt* Gyges
Gygæus lacus, proximus Halyattis ſepulcro 44
Gygæa, Amyntæ filia 337.578 Alexandri ſoror, Bubari collocata 337.578
Gyges, Daſcyli filius 4 Heraclidarum ſatelles 42 domini interemptor *ibid.* Gygis circa vxorem Candaulis acta 4.5.6 Gyges Candaulem obtruncat 5 vxore Candaulis & regno potitur 5.42 à Gyge donaria Delphos miſſa 6 Gyges primus munera apud Delphos poſuit 7 Gyges Mileto & Smyrnæ arma infert,Colophonem vi capit 7 Gyges annos duodequadraginta regnauit 7 Gygis filius Ardys *ibid.* item Myrſus 237.279
Gygadas Delphis vocatur aurum & argentum à Gyge dicatum 7
Gymnicum certamen 137
Gymnopędiæ 405
Gyndes fluuius vnde oriatur, & quò inde fluat 86.350 à Cyro ſexaginta riuos diductus in

H

HÆmus mons Scythiæ, cuius è iugis tres fluuii manant 272
Haliacmon amnis 481
Halicarnaſſus ciuitas cur priuata ſacrorum participatione 68 à Pedaſenſibus habitata 565

Halizones Scythiæ populi 261
Halyattes 204 Halyattes Crœsi pater 539 *Vide plura in* Alyattes
Halys amnis 3 halys fluuius quos populos interfluat 32 halys fluuius disterminans imperium Medicum ac Lydum 32 halym fluuiũ quomodo auerterit Thales Milesius 34 halys fluuii vetus alueus exaruit 34 intra Halym fluuium populi à Crœso subacti 11.12
Hannon Amilcaris pater 499
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti 468
Harmatidæus Dithyrambi pater 522
Harmocydes, Phocensium dux 590 oratio ab eo ab suos habita *ibid.*
Harmodius & Aristogiton Hipparchi interfectores 351 tyrannidis osores 427
Harpagi familiaritas & autoritas apud Astyagem 51 ei negotium datur interimẽdi Cyri *ib.* harpagus iussus interimere Cyrũ, *ib.* harpagi domus in luctu propter necem Cyri imperatam 52.53 harpagus Astyagi exponit quomodo Cyrus sit interemptus 55.56 harpagus Medorum exercitui præfectus 61 harpagũ Astyages quomodo sit vltus 57 harpagus carnibus filii ab Astyage pastus 61 harpagi constantia in perferenda Astyagis crudelitate 57 harpagus Astyagis vlciscendi cupidus 58 rationes ab eo initæ *ibid. & seq.* harpagus Astyagi capto insultat 61 harpagus Mazari defuncto succedit 74 ab Astyage indignis epulis exceptus *ib.* Cyri ad regnũ obtinendũ adiutor 74 ab harpago gesta aduersus Ionas *ibid. & seq.* harpagus Cyri cognatus 51 harpagus dona Cyro mittit 58 harpagi Medi consilium Cyro datum 36 harpagi literæ ad Cyrum scriptæ 59 ad rebellionem spectãtes *ibid.* harpagus in Caras exercitum ducit 78 item in Caunios *ibidem* harpagi filius in frusta concisus ab Astyage 56 patri in cœnam appositus *ibid.*
Haruspicina Menelai nefaria 149
Hebes tesseram vult Leutychides suis in memoriam venire quũ manus conferent 625
Hebrus fluuius 288
Hecatæus, Hegesandri filius, historiographus 164.380.433 eius genus, & de eo plura 164 *& seq.* hecatæus historiographus bellum aduersus Persas dissuadet Aristagoræ 343 hecatæi consilium Aristagoræ datum 380
Hector natu maior & virtute præstantior Alexandro 150
Hegeses Eurysthenis filius 514
Hegesicles & Leo, Spartæ reges 27
Hegesander, Hecatæi pater 380. 433
Hegesipyle, Olori, regis Thracũ, filia, Miltiadæ collocata 394
Hegesistratus, Sigei tyrannus 370 eius pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegesistratus haruspex, Telliadeorũ præstantissimus, in Mardonii exercitu 600
Hegesistratus Aristagoræ filius, legatus Samius 622
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia 617
Hegias Tisameni frater 599
Helene, Venus hospita cognominata, 146 Tyndari filia, *ibid.* Helenæ historia *ibid. & seq.* helena magnis natalibus orta 148 helenes raptus 370 ad helenam inuestigandam Atticam inuadunt Tyndaridæ 615
Helice Achæorum 68
Helicus, Terituchmis frater, occiditur *Ctes.* 674
Heliopolis, vrbs solis 101 ab heliopoli ad Thebas nauigandi spatium 103 heliopolitani Ægyptiorum solertissimi 101
Hellen, Dori pater 23
Hellenica gens 23.24 helles Athamantis filiæ sepulcrum 461
Hellesponti in Europa Chersonesus 391 hellespontus vbi angustissimus 286 hellespontus ex Asia in Europam coniungitur 452 hellespontus denuo ponte iunctus 453 hellespontus, ponte Xerxis rupto, quomodo à Xerxe castigatus 452 hellesponti traiectus stadiorum septem *ibid.* hellesponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater & gladius Persicus 459 eum placat *ibid.* hellespontii in Xerxis classe militantes 470 eis pontium custodia demandata *ibidem*
Heneti populus 461
Hephæstienses populus 435
Heracleum, angustissimus Atticæ locus *Ctes.* 666
Heracles, siue Hercules, Heracleæ conditor 345
Heraclidæ 3 heraclidæ, Iardanæ ancilla & Hercule geniti 4 heraclidarum imperium quamdiu durauerit, & quo fuerit commutatum 4 heraclidarum vltio in nepotem Gygis deuoluta 6 heraclidæ in Peloponnesum redire conati 594.595
Heraclides Ibanolius, 329 eius insidiæ Persis structæ 379
Heraclides, Aristodici Cumæi filius 73
Heraclides Aristagorę Cumęi pater 343
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus 119.165 herculis tres liberi 258 hyllus eius filius 514 ex hercule & Iardanæ ancilla geniti Heraclidæ 4 hercules Hylli pater 514 hercules è deorum nouissimis apud Græcos 165 apud Ægyptios secus *ibid.* hercules Olympius 120 hercules deus vetustus *ibid* hercules Græcorum 119 hercules Ægyptius 119.120 herculis tẽplum in Cynosargi 354 herculis templa 424 herculis fanum 421 herculis templum 146 sanctio quædam illius templi 147 herculis templum 120 aliud, *ibid.* herculis Thasii templum *ibid.* herculi bifaria templa cur dentur *ibid.* herculis oraculum 134 herculeæ columnæ 322
Hermion Lasi pater 437
Hermiona Dryopum ciuitas 553 hermionæ *sine* hermionenses 209 hermippus Atarniteus, *vel potius* Atasnites 382
Hermolycus Athenensis, Euthœni filius, in panacratio celeber 628
Hermophantus Milesiis præfectus, contra Sardis 372
Hermotimus Pedasensis inter eunuchos apud regem magnæ autoritatis 565 hermotimus Panionium quomodo vltus *ibid.* 565.566
Hermotybies, Ægyptiorum genus 174 quas plagas incolant *ibid.* 175. hermotybies & Calasiries, soli ex Ægyptiis pugnatores 598
Hermus amnis 22.36.373
heroibus Troianis parentatum à Xerxe 456
Herodotus posterior Homero & Hesiodo annis quadringentis 124 eius cautio circa ea quæ ad rem diuinã pertinent 101.128 eius colloquium cum Vulcani sacerdotibus 101 & item cum quodam Archia 208 eius sententia de Ægypto 106 de Persarum moribus 64 eius sententia de hoc, an, si intra Ilium fuisset Helena, reddita fuisset 150 herodoti sententia de Persarum moribus 64 herodoti sententia cur Nilus æstate impleatur, 110 herodotus Thebas se confert, & Heliopolin, cur 101
Herodotus Basilidis filius 576
Herpys Timogenidæ pater 601
Hesiodus quadringentis annis extitit ante Herodotum 124 hesiodus & Homerus de diis scripserunt *ibid.*
Hexapolis quæ seculo Herodoti Pentapolis dicta 67
Hieronymus Andrius 599
Himera 499
hippagogæ naues, quibus equi venuntur 397.
Hipparchus, Pisistrati filius, Hippiæ frater 351
Hipparchus Onomacritum Athenis cur eiicit 437 hipparchus ab Harmodio & Aristogitone interemptus 351.427
Hippias, Pisistrati filius 26 hippiam reducere volunt Lacedæmonii 365 cur à Lacedęmoniis non reductus 369.370 Athenienses apud Persas insimulat 370 ei visum in somnis oblatũ 420
Hippobatarum prædia 359
Hippoclides, Tisandri filius 429 procus Agaristæ *ibid.* hippoclidis maiores Cypseli Corinthii propinqui 429 eius laus præ cæteris procis *ibid.* hippoclidis saltationes & gesticulationes 430
Hippoclus Lampsacenus 305
Hippocoon Scęi pater 352
Hippocrates, Pisistrati pater, Athenarum tyranni, 24.354 hippocratis filius, Pisistratus 24 hippocratis liberi Megacles & Agarista 430
Hippocrates Gelæ tyrannus, Cleandri frater 388.494 à Zanclæis accersitus 388 inter ipsum & Samios acta *ibid.* Zanclæos prodit 389
Hippocrates, Smindyridis pater 428
Hippocratides Leutychidis filius 576
Hippolochus Glauci pater 69
Hippomachus, Græcorum qui erant cum Mardonio haruspex 601
Hipponicus Calliæ pater 492 Hipponicus Calliæ Phænippi filii pater 426
hircus, Ægyptiacè mendes dictus 121 hirci vrina spasmo liberant pueros Libyes 323 hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes 233 hircus cum muliere coiens 121
Histiæa 535
Histiæi *ibid.*
Histiæus, Milesius, Lysagoræ filius 339 histiæus vir solers & industrius 337 histiæi res gestæ 390 histiæus Milesius 304 eius de ponte non deserendo sententia, & cur 304 histiæus de Dario & Persis bene meritus 332. 391.441 histiæus à Dario defectionis Ionum insimulatus 374. 375 Aristagoram ad defectionẽ sollicitat 342 quomodo *ibid.* & cur 343 ei vrbes oblatæ, & à quibus 370 eius ad mare fuga 381 histiæus à Chiis in vincula coniectus, & cur liberatus *ibid.*
Histiæus Miletum reductus 381 à Milesiis reiectus & vulneratus 382 huc illuc erraus *ib.* eius res circa Byzantium 389 res gestę contra Chios *ibid.* cõtra Thasum contendit 390 veniam à rege sperat 390 cur rex fuit condonaturus *ibid.* quomodo captus & interfectus *ib.* ob vitæ cupiditatem viuus captus *ibid.* in crucem sublatus ab Artapherne & Harpago 391 Histiæi caput ad regem Darium perlatum *ibid.* ab eo sepeliri iussum
Histiæus Tymnis filius 343 captus *ibid.* dux in classe Xerxis 471
Histiæus Phylaci pater 557
Homerus quadringẽtis annis extitit ante Herodotum 124 veritatem cognouit de Alexandri & Helenæ erroribus 148 homeri loci citati 148 homeri carmina Argos celebrantia, & ideo summota à Clisthene 355 homeri non sunt versus Cyprii 149
Homo è deo non gignitur 164 homo hominẽ fato impendenti eripere non potest 202 in hominis natura situm non est auertere quod sit euenturum 212 hominem omnia consequi est impossibile 15 hominum iniuriorum est rapere fœminas: raptis vlciscendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem 2 homini satius mori quàm viuere 13 homines sacri 263 homines vnoculi 234 qui & vbi *ibid.* homines quidam infra mediocrem virorum sta-

turam 114 homines & fœminæ calui naſcentes 263 ſimis naribus & ingenti mento *ibid.* homines arboribus victitantes 263 homines hominibus veſcētes 228 homines ſenos mēſes dormientes 264 homines radicibus veſcentes 93 homines piſcibus crudis victitantes *ibid.* homines capripedes in montibus 264 hominum immolatorum carnibus veſcuntur Maſſagetæ 99 homines excoriant Scythæ 277 hominum cum mulieribus concubitus in propatulo 94 humanæ vitæ anni 14 humanæ vitæ breuitas 457 eius ærumnæ *ibid.* humanis in rebus nihil ſtabile 40 humanarum rerum viciſſitudo, & conditio 14 humanarum rerum circulus 95
Hoples Ionis filius 355
hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios 89
horti Midæ, Gordio geniti 579
Hotaſpes Artachæi filius, Aſſyriorum dux 463
Hyacinthia Lacedæmoniis ſolennia 586
hyænæ, feræ quædam, vbi naſcantur 324
Hyampeus vertex 541
Hyampolis vrbs 537.539
Hyatæ, nomē vnius è tribubus Sicyoniis: quod ſonat ſuales 356
Hybla oppidum 494
Hydrias regio 378
Hydarnes Perſa 215.431.516 Aſianæ oræ præfectus 484 Hydarnes Hydarnis filius 467 imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur 467. 569 hydarnes regem in Aſiam redeuntem deſerere non vult 569 hydarnes Aſianę oræ præfectus 484 eius cum Lacedæmoniis, colloquium *ibid.* Hydarnes Siſamnis pater 464
Hyela ciuitas in agro OEnotriæ 77 à quibus condita *ibid.*
Hygennenſes 225
Hylæa 261.275.274 hylæa, iuxta Achillis curſum ſita, arboribus referta 282
Hylees, nomē vnius è tribubus Sicyoniorum 356
Hyllus 398 Herculis filius 514.576 hyllus ab Echemo in monomachia interfectus 594.595
Hymees Darii gener 378 hymees capit Cion Myſiam 379 hymeæ res geſtæ & interitus 380
ſub Hymeſſo regio Pelaſgis data ab Athenienſibus 433
Hypachæi qui poſtea Cilices dicti 469
Hypacaris fluuii deſcriptio 274 *Niſi potius ſcribendum eſt* Hypacyris, *quod legitur* pag.272
Hypanis flumen 261.272 eius deſcriptio 273
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii 521
Hyperborei 259. 265.266 eorum ſacra 267
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ 265
Hyppoleum promontorium: *ſed potius ſcribendum eſt* Hippoleon 274
Hyrcani, militantes in exercitu Xerxis 463 eorum armatura & eorum dux *ibid.*
Hyrgis fluuius 275
Hyria oppidum 501
Hyrœades Mardus 38 quomodo Sardis aſcenderit 39 eius ope Sardis captæ *ibid.*
Hyſiæ, oppidum 589
Hyſias & OEnoen, Atticæ populos vltimos, occupant Bœotii 358
Hyſtanes, Badris pater 466
Hyſtaſpes Arſamæus 521
Hyſtaſpes Achæmenides, Arſamenis filius, Darii pater 96 Artabani & Darii pater 285 Perſis præfectus 215 eius reſponſum ad orationem Darii 97 hyſtaſpes Arſamis filius 521 hyſtaſpes Darii filius & Atoſſæ 464 dux Bactriorum & Sacarum *ibid.*
hyſtriches vbi gignantur 325

I

Iacchus myſticus 549 iacchus, feſtum Athenienſium *ibid.*
Iadmon Samius herus Æſopi 159
Ialyſſus oppidum 68
Iamidei 599
Iapygia 245.291.501
Iapyges Meſſapii 291.501
Iardanæ ancilla, Herculis vxor, mater Heraclidarum 4
Iaſonis æreus tripus 319
Iatragoras 243
Iberiam Phocenſes occupant 74
Ibis Ægyptiis ſacra 129.132 Ibidis forma 132 ibidum duplex genus *ibid.*
Ichnæ vrbs terræ Bottiæidis 180
Ida mons 156 & regio 70
Idernes vnus ex ſeptem Perſarum principibus 662 *Cteſ.* Artoxerxis ſocer 673. *Cteſ.*
Ieiunia & feſtus dies Iſidis 223
Ienyſus vrbs Syriæ 184
ignem Perſæ deum arbitrantur 189 ignis Ægyptiis animata belua dictus *ibid.* igne ſepelire 675 *Cteſ.* ignis perpetuus 681 *Cteſ.* ne ignifer quidem elabatur 202
Ilias minor Homeri 643
Iliadi Mineruæ mille boues à Xerxe immolantur 456
Ilii expugnatio, barbarorum & Græcorum ſimultatis origo 3 ilium 104 ilii obſeſſio & expugnatio 149 ilienſis ager 170.146
Iliſſus fluuius
Imbecillitas, fortiſſima neceſſitas 502
imbribus carentes Libyæ tractus 322
imbrus 338
Immortales Getæ 228 immortales qui apud Perſas 467
Indus fl. fert crocodilos 270 indi in mare oſtium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs 187.188.189
Inarus Lydus Ægyptios ad defectionem ab Artoxerxe incitat 667. *Cteſ.* inaro mittūt claſſem Athenienſes *ib.* Inarus Achæmenidem vulnerat *ibid.* eſt victor *ib.* vulneratur, fugit Byblum 668 inarus cum Gracis ex pacto ad Artox. proficiſcitur *ibid.* ab Amyti tribus crucibus ſuffigitur *ibidem*
Indathyrſus filius Saulii, rex Scytharum 282.298
India pluuiæ expers 680 *Cteſ.* indiæ fons aurifluus 679 fluuius mellifluus 682 *Cteſ.* indiæ rex vt exploret fontes *ibid.* indiæ fluuius bona omnia ferens 683 *Cteſ.* indiæ arbor dulcis *ib.* 684 indi Callatiæ parentibus veſcūtur 208 indorum multitudo 227 indi Calandiæ 228 indi pecuarii & eorum mores *ibid.* indorum nauigia *ibidem* Indi ægrotos ſuos epulantur 229 indorum coitus in propatulo 229 indis ſol matutinus ardentiſſimus 230 indi vt aurum colligant 231 à Dario ſubacti *ibid.* indorum in Xerx. exercitu armatura 464.466 indi Derbicum aduerſus Cyrum ſocii 659 *Cteſ.* ab indo quodā Cyrus iaculo percuſſus moritur *ib.* indorum multitudo 678 iuſtitia 680.681 *Cteſ.* indorum locus ſacer *ib.* indi tonitruum expertes 680 nigri *ibid.* indi Pygmæi 681 indorum venandi lepores ratio *ibid.* indorum lacus oleoſus 682 eorum argentifodinæ *ib.* montes auriferi *ib.* ſunt ſani *ibid.* longæui *ibid.* vt aues venentur 687 *Cteſ.* indi vt electrum colligant *ibid.* indi cynocephali 684 indicum aurum 227 indicæ regionis deſcriptio & ſitus 228 indicæ formicæ 229 indici cameli forma & pernicitas 230 indica animalia grandiora cæteris 231 indici canes 679 *Cteſ.* indici galli & gallinæ *ib.* indici mōtes gemmiferi *ibid.* indicus æſtus *ibid.* indicum mare *ibid.* indicus calamus *ib.* indicum animal *ib.* indicus ſol *Cteſ.* indicæ oues *ibid.* indicus ſerpens 680 indica auis *ibid.* indicum lignum *κάρπασον* 683 indici aſini ſylueſtres 686 *Cteſ.* indicus vermis 687 indicæ arbores *ibidem*
ingenium Perſarum quale 41
infantes Cynocephalorū 684 *Cteſ.*
infernæ ſedes
Inopiæ & Impoſſibilitatis numina 688
inſomniorum ludibria 446
inſtitores primi, Lydi extitere 44 inſtitor quare Darius fuerit appellatus 225
inſtitutio Perſarum puerorum 64
Inſulæ in Araxo 93
inſulæ OEnuſæ 75
inſula natans vbi 171
inſulæ Echinades vbi 104
inſula Chemmis 170
inſulæ beatorum vbi 194
inſulæ rubri maris 226
inſulæ Caſſiterides Herodoto ignotæ 234 inſulani Iones qui 66.67
Intaphernes vnus ex ſeptem Magi occiſoribus 275 intaphernis facinus eiúſque & domeſticorum omnium interitus *ibidem*
Intercalationes menſis à quibus introductæ 14.101
Io filia Inachi regis 2 à Phœnicibus rapitur *ibid.* Io ſtuprata 4 Io vt à Græcis deplngatur 118
Iolcon Theſſali Hippiæ offerunt 370
Ion Xuthi filius 470
Ioniæ trāſlatio 628 ioniam Harpagus ſubigit 77 iones à Crœſo ſubacti 3.12 | ionum lingua 24.65 ad Cyrum legatos mittunt, qui obedientiæ iugum acceptent & quid Cyrus reſponderit 66 ionum regio, Aſiaticarum pulcherrima, & eius deſcriptio *ibidem* ionum duodecim in Peloponneſo ciuitates 68 iones inſulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet *ibid.* ionicarum ciuitatum numerus cur duodenarius *ibid.* Iones qui ſe præſtantiores iactent: & de eorum vxoribus *ibid.* iones ab Achiuis, ſuis ſedibus pulſi *ibid.* ionum reges qua progenie oriundi *ibid.* iones veri & genuini qui 69 ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibid.* quorum ionum ſit Panioniū ſacrū *ibid.* ionum inſulanorum deditio 75.77 iones Biantis conſilium ſpernunt *ibid.* iones ſecundò in ſeruitutem rediguntur *ibid.* in Ægyptum quomodo venerint 169 ionum & Scytharum de Dario impediendo colloquia 302.305 iones captas Sardis incendunt 372 iones ad Epheſum vincuntur 373 mari vincunt 376 tertiò ſubiugati 391 quomodo Ægyptum diuidunt 107 vbi, & vnde dicti 225. 243 ignauiſſimi hominum 306 Ionum & Carum fuga 578 ionibus Perſarum minæ intentatæ 384 laborum nauticorum inſueti *ibid.* Dario tributarii 395 Ionum in Xerxis exercitu armatura 470 iones Pelaſgi Ægialeęs appellati *ibid.* ionibus ſolum ſuum permiſſum 629 ionico genere excellentes 23 ionicæ rebellionis occaſio 139. 381 ionicarum nauium catalogus 383
Iupiter expiator, hoſpitalis 18 apud Perſas 62 Bel apud Babylonios 82 Ammon 119 Thebanus 124 liberator, & eius templum 146 Scytharū deus 275 Papæus apud Scythas *ib.* Lycæus 328 Carius 355 Lacedęmonius 400 cæleſtis *ibid.* ſub ſpecie & nomine Xerxis inuadere Græciam dicitur 461 æreus decem cubitorū vbi 618 ioui decimæ neceſſariò reddūtur 42 iouis Carii fanum apud Mylaſſos 78 iouis Beli templum & ſimulacrum 82 iouis Thebani templum 83.321 iouis ſimulacrum arietina facie 119 iouis fanum apud Theſprotos 125 cultus apud Meroen 112 oraculum apud Ægyptios 134 iouis Ammonii templum à Cābyſe incenſum 193 iouis diabaterii ara 664 *Cteſ.* iouis Beli puluinar 253 iouis forenſis ara 347 iouis militaris templum 379 iouis olympii delubrum 103 iouis currus in Xerxiano exercitu 455. 570 iouis Amphlyſtii tēplū 511

Iphigenię apud Tauros cultus 292
Ipni locus quidam 508
Iraſa locus vbi 313
Is vrbs & flumen 82 Is flumen *ibid.* fluuius in Euphratem ſe deuoluit *ibid.*
Iſagoras Tiſandri filius 355
Iſis θεσμοφόρος id eſt Ceres, dicta 126. 171 iſidi vaccæ ſacræ 118.323 iſidis ſimulacrum bubula cornua habens 118 iſidis templum maximum in vrbe Buſiri 126 Iſidis & Dionyſi filii 124
Iſmaris lacus famoſiſſimus 476
Iſmenii Apollinis templum 352
Iſſedones populus 261.264 iſſedonum mores *ibid.*
Iſſedoni populus 93
Iſter vbi 173.191 ſemper ſibi par 173 iſtri ortus & fluxus 115 iſter & Boſphorus à Dario pōte iuncti 663 *Cteſ.*
Iſthmus Cnidiæ 80 iſthmus Cherſoneſi muro præſeptus à Miltiade 393
Iſtiæotis locus proximus Oſſæ & Olympo 23
Iranus oppidum 310
iudices regii apud Perſis 196 iudicis corrupti iuſtæ vindictæ exemplum 339
iuncus eſui aptus 138
Iunonis feſtum 13 iunonis duæ imagines vbi 181 iunonis templum vbi 238.607.611
iurare per aquam Stygis 407
iuſti principis officium 191
iuſtitia Cynocephalorū 686 *Cteſ.* iuſtitia Indorum 680. 682 *Cteſ.*
Ixabates Cambyſis eunuchus 660 ixabates Cambyſem ſepelit 662 ixabates Magi index interficitur *ibidem*
Iyrcæ populus Scythiæ 262

K

KIxi quid ſit Ægyptiis 139

L

LAbda Amphionis filia 366
Labynetus Babyloniorum tyrannus 35
Labynitus Aſſyriæ rex 86
Lacedæmonii Crœſo amici 3.21 Græcorum potentiſſimi 23 eorum leges à Lycurgo latæ 27 bellum Tegeatibus inferunt 30 eorum compedes apud Tegeatas 28 quibus artibus Tegeatibus facti ſint ſuperiores 29. eorum Argiuorúmque pro agro Thyrea dimicatio 37 lacedæm. coma poſt victoriam de Argiuis *ibid.* eorum aduerſus Polycratem expeditio 203 in Samum expeditio *ibid.* mos in ſumendis ſuppliciis 307 de ſeipſis opinio 398 regum apud eos funera 401 lis de progrediendo ad bellum 419 oratio ad Platæēſes *ib.* ad Hydarnem Perſam 484 ad Athenienſes 580 eorum virtus 473 conſuetudo 515 frugalitas 354 occiſorum ſepultura 620 laced. ad Plataeas victoria 665 *Cteſ.* ad Thermopylas clades *ibid.*
Lacmon mons vbi 623
Lacrines legatus ad Cyrum 28
lacrymæ arboris Indicæ 684 *Cteſ.*
lactis emulgendi mos apud Scythas 255 lacte victitātes 685 *Ct.* lactis coagulationem prohibens radix *ibid.*
lacus Tritonidis 320 lacus vndepix hauritur 325 lacus Stymphalius vbi 408 lacus oleoſus Indorum 682 *Ct.* lacus piſcoſus & ſalſus *ib.* lacus Bœbeis vbi 482 lacus Gygæus vbi 44 lacus famoſiſſimus 476
Lada inſula vbi 383
Ladice vxor Amaſis 180 ladicæ votum *ibid.*
Laii delubrum 309 oraculum 345 & genus 352
Lampito Leutychidis filia 407
Lampon, Pythei filius 617 eius infāda oratio de Mardonii corpore in crucem tollendo in vltionem Leonidæ *ib.*
Lamponium vbi 338
Lampſacum vrbs 378
lana arborea vbi 231
Laodamas Phocenſis 305 laodamas Eteoclis filius 352
Laodice 267
Laos oppidum 387
Laphanes Euphorionis filius 430
lapidicinæ ad pyramides Memphios 103
lapis Porinus, Parius 352 lapis Melampygus 518 lapidum aceruus à Dario congeſtus 289 lapideus leo vbi 521
Lariſſæ Æoliæ ciuitas 69
Laſus Hermionis filius
lauacrum Indorum nobiliorū 688
Laxii Sauromatæ vbi 262
leænæ partus 232
Lebæa vrbs 578
Lebedus 67
lectis non vtentes 685 *Cteſ.*
ledanum, aliàs ladanum 233 ledanum quomodo comparetur *ibid.* ledani medica vis *ibid.*
legati Darii in puteum coniecti 483 legati non violandi 485
leges Athenienſiū à Solone conditæ 12 leges & inſtituta Babylōniorum 90
Lemnus oppidum 338 capitur 435
Lemnia facinora 434
Leo, viri nomen 505
Leo Sardius 38
Leobota Spartiatarum rex 27
Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius 429
Leon & Hegeſicles Spartiatarum tyranni 27
leonis ex auro effigies 21 leonū natura atque loca 481 leones vbi gignātur *ib.* leo lapideus 521
Leonides 345 in crucem tollitur 526 leonidæ regis Spartiat. genealogia 514 leonidæ mors 521 leonidæ cædis vindicta 570 leonidæ ad Thermop. cum Xerxe conflictus 665
Leontini populus 494
Lepreum oppidum 309
leproſos vt vocent Perſæ 670
lepus ex equa natus 461 leporis fœcunditas 231 lepores vt venentur Indi 681 *Ct.*
Leros inſula 380
Leſbus inſula vbi 74 quando habitari cœpta 502 leſbii à Polycrate victi 201
Leucadius Hippomachus aruſpex 601
Leucadii Dorica gens 543
Leucon oppidum Libyæ 314
Leutychides Menaris filius 404 leutych. Spartiat. rex *ibid.* leutychidæ fuga & mors 407 leutych. oratio de depoſito reddendo 412 eius genealogia 576 ſtrategema 626
Lex Caricarum mulierum in maritos 68 lex oppignerandi paterni cadaueris vbi 160 lex omnium rex & domina 474
Liberi cultus apud Meroen 112 Liber Græcis Oſiris dictus 165
Libya vnde ſortita nomen 271 Libyæ, Aſiæ & Europæ magnitudo 279 arboribus nuda 319 Libya & eius incolæ 322.323. 326 libyes primi Neptuni nomen habuerunt 123 ſolis deorum omnium ſoli & lunæ ſacrificant 323 Ægyptiis ſe dedunt 313 Cambyſi ſe dedunt 187 Ægypto contermini 226 libyum variæ nationes 317 libyes Nomades, *id eſt paſtoritij* 320.323 libyes ſaluberrimo ſūt corpore *ib.* libyū paſtoritiorū ſacrificia *ib.* libyes vbi 326 libyum inuenta quæ Græci didicerunt 324 libyum in Xerx. exercitu armatura 468 libycus mons 103
Libyſſarum mulierū ciulatus 324
Liches Delphici oraculi coniector 30
Lignum παράβολον admota attrahens 683 *Ct.* ligni coagulans *Cteſ.* ligni amictus 685 *Cteſ.*
Ligyum in Xerx. exercitu armatura 465
liliorum ingens vis vbi 137 liliorum radices eſui aptę *ibidem*
Limeneion regionis Mileſiorū 8
Lindi populus è Rhodo 493
Lindos oppidum 68
Linum Colchicum, Sardicum, Ægyptiacum 143
Linus, modulationis genus apud Ægyptios 133
Lipaxus vrbs vbi 481
Lipoxais Targitai filius 256
Lipſydrium oppidum 353
Liſſę oppidum vbi 480
Liſſus fluuius vbi 476 eius aquæ Xerx. copiis non ſuffecerunt *ib.*
literæ Hiſtiæi prodnutur 382 literarum mira occultatio 527 literæ Themiſtoclis ad Iones lapidi inciſæ 535 literarum per ſagittam tranſmiſſio 574 literæ capiti impreſſæ 132 literę Græcorum ex Phœnicib. 352
Littus pulchrum, vbi 188
Locri Epizephyrii populus *ibid.*
locri Ozolæ populus 538
longæui Indi 682 *Cteſ.* longæui Cynocephali 686
lotiones Cynocephalorum *ibid.*
Lotos vbi plurima 137 loti radix eſculenta *ibid.* loti fructus deſcriptio 119
lotii muliebris vſus 146
Lotophagi populus vbi 319
lucernarum accenſarum feſtum apud Ægyptios 127 lucernarum accenſio 518
Lucinæ tributum 267
lucus platanorum 379
ludorum primi inuentores Lydi 45
Luna Perſarum præſes 174 lunæ feſtum 122
Lupi ex hominibus 292 luporum ſepultura 129
Lutræ vbi capiantur 294
luxus Perſarum 618
Lycidas cum vxore & liberis lapidatur 585. *ibid.*
Lycæus Iupiter 328
Lycaretus Mæādri germanus 339
Lyciæ ignis perpetuus 681 *Cteſ.*
Lyci in poteſtatem Crœſi redacti 12 eorum è Creta origo 79 ab Harpago victi 81 populus Dario tributarius 225 eorum in Xerxis exercitu armatura 470 quondam Termilæ vocati *ib.* eorum nomen & leges 79
Lycius Cyberniſcus Sicæ filius 471
Lycon Athenienſis prodit Piſuthnem 673 *Cteſ.*
Lycophronis Periandri filii interitus 207
Lycurgus Ariſtolaidis filius 24 Lycurgus & Megacles Piſiſtratū eiiciunt *ib.* Sparriata, integerrimæ vitæ *ib.* ei oraculum à Pythia redditur *ibid.* legumlator eſt apud Lacedæmonios 25 Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.* lycurgi delubrū apud Spartiatas *ibid.*
Lycus fluuius 299
Lycus Pandionis filius à fratre Ægeo pellitur Athenis 79
Lyda mōs à Pedaſis extructus 80
Lydus Atyis filius 4
Lydeus fluuius 481
Lydia auri ramenta è Tmolo prouenientia habet 44 Lydia Halyattis regis ſepulcro ſe nobilem iactat *ibid.*
Lydi populus antè Meones vocati 4 ſtrenua gens 36 equitandi peritiſſima *ibid.* lydorum mores & leges 44 ritus ineundi fœderis 45 expiādi ritus idem qui apud Græcos 15 Lydorum filiæ omnes proſtituuntur 44 lydi primi caupones inſtitoréſque 45 eorum partes primę in conſulendis oraculis 22 lydorum Medorúmque fœdus 33 Lydorum Medorúmque quinquennale bellum *ibid.* lydorum medorúmque bello dies repentè nox facta *ib.* lydorum cum Perſis conflictus & fuga 35 primi omnium aurum argentúmque ad vtendum percuſſerunt 44 primi inuentores ludorum *ibid.* in Thuſciam colonias deduxerunt 45 lydorum diuiſio *ibid.* eorum cum Cyaxare prælium 49 lydi Sardibus per Cyrum exacti 71 Lydi Caribus germani 78 lydi populus tributum Dario pendens 225 eorum in Xerxis exercitu armatura 465
Lygdamus Naxius 26

M

MAcæ populus 319 345
Macedones à Dario ſubacti 396
Machlyes populus 319
Macrobii populus Æthiopiæ 192
Macrones, eorum in Xerxis exercitu armatura 466

Mactorium vrbs ſuper Gelam 49
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex 49
Madytus vrbs 452
Mæander fluuius 237.379 & eius fontes vbi 451
Mæandri campus 8 mæandri campum Mazares incurſat 74
Mæandrius Polycratis ſcriba 237 Sami procurator 246 mæandrii oratio ad Samios 247
Mæotei populus vbi 299
Mæotis palus vbi 49.255.271.287. 292.298.299
Magdolus oppidum vbi 172
Magi populus Mediæ 48 magi Perſarum 65 magorum commentum vt Perſarum imperium occupent 211 Magi cuiuſdam imperium apud Perſas 213 Magus Cambyſi ſuccedens *Cteſ.* 662 Magus interficitur 219 Magorum cædes 220 Magophonia Perſarum feſtum celebre *ibid.* & *Cteſ.* 663
Magiſtum oppidum 309
magna cum periculis ſuſcipiuntur 459
Magneſia vrbs vbi 237
Magnetes populus 225
malæ dextræ in contumeliam deraſæ 154
Malea promontorium vbi 37
Malena 390
Males Ætolus 428
Mandane Aſtyagis filia 50 Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius 228 eius monumentum *ibidem*
Maneros Ægyptiis quid 133
Mantieni montes 86.93
Mantiena vrbs 314
manus octo digitorum 689. *Cteſ.*
Marathon locus 420 Marathonem occupat Piſiſtratus 26 marathonia clades 425 marathonia pugna 664. *Cteſ.*
Mardonius Xerxis exercitus imperator 467 mardonius Gobryæ filius 395. 436. 467 vulneratur 396 à præfectura ſemouetur 416 mardonii oratio de bello Græciæ inferendo 139 in Lacedæmonios obiurgatio 604 mardonii cædes 613 vnus ex ſeptem magi occiſoribus 663 mardonius antiquus apud Xerxem ſpectatus 664 *Cteſ.* mardonius bello aduerſus Platæenſes præficitur 665 *Cteſ.* mardonii fuga *ibidem* mardonii mors *ibid.*
Mardi Perſarum genus 60
Mardus Hyrœades Sardium muros primus conſcendit 38
mare Sardonium vbi 76 mare Caſpium 93 mare Atlanticum, rubrum, auſtrale 94. 171. 226. 260. 467 mare Indicum *Cteſ.* 679 mare Echinadum inſularum 104
Marea vrbs vbi 108
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint 466
Mariandeni populus 225
Mariandyni à Crœſo ſubacti 12 mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura 465 mariandynus ſinus vbi 268
Maris fluuius 272
Maronea Græca vrbs 476
Martis oraculum 134. 466 marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ 276 martis ſepulcrum apud Scythas *ibid.*
Marſagetes Scythiæ regis frater captus 663 *Cteſ.*
Marſyas fluuius 379
Martichora animal Indicum 680 *Cteſ.*
Maſanges Aorizi filius dux 465
Maſcamis elogium 475
Maſii, Perſarum genus 60
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercitus imperator 467
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus 592 maſiſtii interitus 593
Maſiſtę & liberorũ eius cędes 245
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus 94 eorum deus ſol 98 eorum victus *ibid.* vxores communes *ibid.* ſenes immolant 97
Maſtyes populus 332
Matacas Xerxis iuſſu, Delphorũ templum diripit 666 *Cteſ.*
maternum genus paterno nobilius apud Lycios 79
Matieni populus 32 Matienorũ in Xerxis exercitu armatura 465
matris Martis templum vbi 128
Maxyes Libyes vbi 325
Mazares Medus 72 mazares Prienenſes ſubigit 73 mazares Mæandri campum incurſat 74 mazares moritur *ibid.*
Meci populus 226
Mecyberna Græca vrbs 480
Medea Colchorum regis filia 2 Medeæ raptus à Græcis *ib.*
Medicæ regionis facies 51
Medi vbi 268 medorum appellatio vnde 455 eorum tyrannus Cyaxares 32 medorum & Lydorum mos ineundi fœderis 33 medorum bellum quinquennale cum Lydis *ibid.* Medorum & Lydorum bello dies repentè nox facta *ibid.* & 49 medorum ab Aſſyriis defectio 46 medi Aſſyrios ſubigunt 50 medorum à Dario defectio 62 imperium ad Perſas tranſlatum *ibid.* medorum in Xerxis exercitu armatura 463. 468 Deiocem ſibi iudicẽ conſtituunt 47 regi ſuo regiam ædificant *ibid.* à Scythis prælio fuſi, Aſiæ imperium amittunt 49 Ninum ciuitatem expugnant 50 inebriatos Scythas interimunt 51 Medis canis ſpaco dicitur 52 medicum imperium Halys fluuius terminat 32 Medicum nomẽ Græcis terrorem incutere ſolet 424 medicus exercitus contra Græcos 664. *Cteſ.* medicæ nationis gentes 48. *Cteſ.* 664
medici ſinguli ſingulorum morborum apud Ægyptios 134 medici Crotoniatæ primi dicti, ſecundi Cyrenæi 93
medimnus Atticus, menſuræ genus 88.400
Megabates Perſa 341
Megabazus Megabatis filius 471
Megabernes Spitamæ filius *Cteſ.* 657 megabernes Barcaniis à Cyro præficitur 660
Megabyzus Perſa 215 eius oratio ad ſuos de oligarchia 221 Zopyri filius 254 eius elogiũ 306 in Pęones exercitum ducit 332 Xerxis exercitus imperator 467 *megabyzo Cteſias tribuit quæ Herodotus Zopyro* 664 megabyzus Xerxis gener *ibid.* Babylonem capit *ibid.* ei mola aurea à Xerxe donatur 665 diripere templum Delph. recuſat 666 vxorem adulterii apud patrem accuſat *ibid.* Artapani machinas prodit *ibid.* in coniuratorum prælio vulneratur 667 in Inarum mittitur 668 Inarum vulnerat *ibidem* cum Græcis paciſcitur *ibid.* eius luctus 669 eius ab Artoxerxe defectio *ibid.* vulneratur *ibid.* megabyzi victoria *ibid.* eius ſtrenuitas *ibid.* ex pacto ad regem venit *ib.* mortis periculum euadit 670 relegatur *ibid.* regi conciliatur *ib.* moritur *ibid.*
Megacles Alcmæonis filius 24. 427. 430 Megacles & Lycurgus Piſiſtratum imperio Athenienſium eiiciunt 24 megacles Cliſthenis gener factus 430 megacles Hippocratis filius *ibid.*
Megacreon Abderites 479
Megapanus Hyrcanorum dux 463
Megarenſis populus 495 megarenſis plebs venundatur *ibid.*
Megiſtæ inſcriptum epigramma 523
Megiſtiæ extiſpicia 519 megiſtias Acarnan à Melampode progenitus 520
Melampus Amytheonis filius 122 eius poſtulata ab Argiuis 599 melampus Bacchici ſacrificii inuentor apud Ægypt. *ibid.*
Melampygus lapis 518
Melanchlæni populus vbi 292 melanchlænorum mores & nomenclatura 293 eorum victus humana caro *ibid.*
Melanippus Aſtaci filius 355 melanippus Alcæi ſodalis 370
Melanopus Ithagenis filius 637
Melas fluuius 512 melas ſinus & fluuius eiuſdem nominis 461
Melas primus rex Sardium 38
Meleſigenes vnde appellatus 638
Meletes fluuius *ibid.*
Melibœa vrbs 508
Melienſes populus 511
Melienſis ſinus vbi 266
Meliſſa Periandro vxor 205 meliſſa à Periandro occiſa *ibid.*
mellis vbi maxima copia 325 mellifluus fluuius 682 *Cteſ.*
Melois amnis 610
Melyenſes populus 222
Memnonia regia 350 memnoniæ Suſæ 492 memnonis vrbs vbi 351
Memphis vrbs 174 à Mene primùm condita 141 eius ſitus & deſcriptio *ibid.*
mendacium dicere quando expediat 217
Mendes quid lingua Ægyptiaca 121
Mendetis templum 119
Mendeſium oſtium Nili 107
Mendeſia prouincia 119. 121.
Mendeſii cur oues immolent, capris abſtinentes 119 capras venerantur 121 caprarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenã recipit 149 menelai portus vbi 317
Menes primus regnaſſe fertur 140. 141
menſa ſolis 190
menſis intercalaris 14 à græcis tertio quoque anno introductus 101
Mentes nauicularius 639
mentiri apud Perſas turpiſſimum 65
Mentor Ithacenſis Homerum ſedulò curat 639 eius in Ithaca virtutes prædicatę *ibid.*
mentulæ portẽtum apud Ægytios 48
Menoſtanis in Megabyzum expeditio 669 eius clades & fuga *ibid.* Secundianum monet 672. Menoſtanes ſe occidit 674 *Cteſ.*
Menon Cyri dux 675 *Cteſ.* menonis doli 676 *Cteſ.*
Meones Lydorum nomen aſſumpſerunt 4
Meraphii Perſarum genus 60
Mercurii ſtatua porrectum veretrum habens 123 eius templum 162 à quibus gentibus colatur 331
Mermnadæ populus 4 mermnadarum tyrannis 6
Meroe oppidum vbi 112
Meſambria vrbs vbi 289 476 meſambriam vrbem quis condiderit 392
Meſſana olim Zancla 499
metalla aurea atque argentea vbi 475 de metallis aureis certamẽ 616 metallum ſalis 322
Metapontini populi vbi 260
Metiochus Miltiadis filius 345
Metra Venus 62
Metroſtes Terituchmis frater 674
Micythus Anaxilai famulus 501
Midas apud Delphos munera poſuit 7 midæ ſella apud Delphos *ibid.* midas Gordii filius, Phrygiæ rex *ibid.* 70 & 641 midæ horti 579 midæ epigrammata ab Homero 641
Mileſiorum cum Halyatte bellum 7 mileſiorum duo ingentia vulnera 8 mileſiorum oppugnatio per x i i annos *ibid.* cũ Halyatte fœdus 9 Cyro confœderati 67 mileſiorum correctio 339 Mileſiorum & Carum fuga 379
Miletus vrbs Ioniæ prima 66
Miletus oppugnatur 7 capta diripitur 387
militiæ ordo à quo primùm diſtributus 48
militum Cambyſis depaſtio 194
Milo Crotoniates luctator 244
Miltiades Cimonis filius Cherſoneſi tyrannus 292 miltiades Athenienſium dux 304 miltiades victor in Olympico certamine 393 miltiades capitur *ib.* miltiades Cherſoneſo potitur 395 Miltiades Parios obſides 431 miltiadis occuſatio & obitus 432 miltiades Dati ad Marathonẽ occurrit 664 *Cteſ.*
Milyas Aſiæ regio 79 milyæ Solymi dicti *ibid.* Milyarum in Xerx. exercitu armatura 467

Mineruæ templi deflagratio 8 mineruæ templum cognomine Aſſeſiæ *ibid.* mineruæ duo tẽpla apud Aſſeſum *ibid.* mineruæ Pallenidis fanum 26 mineruæ feſta virginum pugna ab Auſibus inſtituta 320 mineruæ Pedaſiæ ſacrificæ barba pullulat 80 mineruæ Aleæ templũ apud Tegeatas 20.614 tutelaris apud Chios 74 oraculum apud Ægyptios 122 veſtibulum apud Saios 178 inaurata ſtatua vbi 181 lapidea duo ſimulacra *ibid.* parentes 321 templum in Sigeo 370 fanum 540 Sciradis templum 561. mineruæ ægis 323 mineruæ Craſtiæ fanum 346 mineruæ in arce adytum Dorienſibus non accedere licitum 357 minerua vrbana 361. mineruæ Iliadi mille boues immolãtur à Xerxe 456 minerua protẽplaris 541
Minoa Selinuſiorum colonia 347
Minos & Sarpedon Europæ filii 79. minois cædes 501.
Minyæ populus 68. 307. minyæ commento ſuarum vxorum liberantur 308
miraculum maximum Periandro oblatum 9
Mitradates paſtor, Cyri nutritius 51. 58
Mitradates Vdiaſtis filius 674
mitradates patri ſuccedit *ib.* mitradatis cædes 676
Mneſiphilus Athenienſis 547
modus ineundi exercitus numerum 462
mœnia lignea Budinorum 274
Mœris Ægyptiorum rex 141 mœris præclara opera *ibid.*
Mœrios ſtagnum 130. 166 & eius deſcriptio 226
mola aurea ſex talentorum 664. 665 *Cteſ.*
Moloſſi populus 68
mons Arabicus 103.155 mons Atlas vbi 322 mons ingens euerſus indagãdis metallis 397 montes gemmiferi 674 *Cteſ.* mõtes auriferi 682 *Ct.* mõs Sardonis 680 montes feruentiſſimi Indiæ 683 *Cteſ.*

Mophis mons 111
moræ vtilitas 442 *Cteſ*
morbus fœmineus Scythas inuadit 49
mors optatiſſimmum perfugium ærumnoſæ vitæ 457 mortem contemnunt Indi 682 *Cteſ.* mortui exemplar apud Ægyptios 133.135 mortuorum apud eoſdem condituræ 136 mortui cum lætitia vbi humentur 330
Moſchi populus 227 moſchorum in Xerxiano exercitu armatura 467
Moſynœci populus 227 moſynœcorum in Xerxiano exercitu armatura 466
mula mulum ancipitem peperit 461 mulæ partus 250 mulæ Xerxis funus expectãt 671 *Cteſ.* muli vbi non gignantur 265 mulorum ſpecies Scythis horrendæ 301 muli Pygmæorum 681 *Cteſ.*
Mulier exuẽdo tunicam & verecundiam pariter exuit 4 mulierum raptus illicitus 2 mulieris offenſio vindictam quærit 6 mulieres mulierem prædicant 13 mulieris ſimulacrum ex argento 21 de mulieribus Babylonicis 91 de Ægyptiis 115 mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt, columbæ vocatæ 125 mulierum pudenda cippis à Seſoſtre inſcripta 142 mulieris cum marito ſuo ſolo concumbentis vrina Pheroni viſus reſtitutus 146 mulieres Corinthiorum denudatæ 369 mulier ex turpiſſima, formoſiſſima facta 401 mulierum Atticarum vnà cum liberis cædes 434 mulieres ſtuprando extinctæ 539
munerum regiorum apud Perſas pretioſiſſ. 665
Munychia 554
Mus Europeus 577
Muſæi ſortes & earundem edifſertator 437
Muſici Argiui 242
muſtelæ Libycæ 325
murium tria genera apud paſtorales Libyes *ibid.* murium auxilia 163
Murichides Helleſpontius 585
murus ligneus Perſarum 640 & eiuſdem expugnatio 612
Mycale promontorium 69
Mycerinus rex Ægypti 158 mycerini clementia & iuſtitia 159 mycerini filiæ mors & ſepultura 157 concubinæ *ibid.* oraculum 158 & pyramis 160
Mycorum in Xerx. exercitu armatura 464
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit 480
Mylaſſa oppidum vbi 379
Mylaſſorum fanum 78
Mypſæi Thraces 289
Mylitta Aſſyriis Venus appellata 62
Myrcinus vrbs vbi 380
myrias quid ſit 462
Myrina Æoliæ ciuitas 69
Myrinæi populus 435
Myrios ſtagnum 102
Myris rex 105
Myrorhoda arbor 688 *Cteſ.*
Myrſes Perſarum dux 379
Myrſilus aliàs Candaules dictus 4
Myrſus Gygis filius 237
Myſi populus vbi 225 myſi Caribus germani 78 myſi a Cræſo ſubacti 12 myſorum in Xerxis exercitu armatura 466
Myſia Cios ab Hymee capitur 380
Myus vrbs Ioniæ 66
Myuſii populus vbi 383

N

NAparis Scythiæ fluuius 272
Naſamones populus 113.318 naſamonum coitus in propatulo *ibidem* naſamonum iuſiurandum & diuinatio *ibid.* naſamonum cadauerũ ſepultura
naſcentium deploratio 330
Natacas eunuchus apud Xerxem ſpectatus 664 *Cteſ.*
Natho inſula vbi 175
naturæ ſolertia 232 natura leonum atque eorundem loca 481
Naucrates oppidum 140
naues Ægyptiorum è ſpina 119 naues rubrica delibutæ 209 naues quinis drachmis venditæ 415 nauium Perſarum catalogus 68 nauibus longis qui primi vſi fuerint 486 nauiculæ Babyloniorum 89
naufragi vbi immolentur
Naupla 409
Naxus inſula 340 naxus inſula à Piſiſtrato ſubacta 27 naxi fons vinifluus 681 *Cteſ.*
Naxii populus 494
Nebris 227
Neceſſitatis numen 568
Necus rex Ægyptiorum Pſammitichi filius 171.269 Neci victoria contra Syros 172 necus à quo interemptus 169
Neleus Codri filius 625
Pylus & Neleus 354
Neon vrbs vbi 538
Neptunus Libyum deus 123. neptunus Thamimaſſades 275. Neptuno Heliconio Panionium locus ſacer 69. neptunus liberator, & eius templum 510 neptuni templum apud Potidæatas 576 neptunus æreus ſeptem cubitorũ 618
Neſtus fluuius Abderorum 481
Neuri populus & eorũ mores 261
Nicandra Dodonæorum ſacerdos 125
Nicodromus Cnœthi filius 414
Niger ſinus vbi 344
Nigredo Indorum 630. *Cteſ.*
Nilus Ægypti fluuius 271 nili fluminis origo 107. 112 nili fluminis oſtia 107 nili fluminis natura & incrementum 108. 109 nilus ſolus amnium aura caret *ibid.* nili fontes ignoti *ibid.* 115, & 274 nilus ſcopuloſus 112 nilus Libyam mediam diuidit 114
Ninus Aſſyriorum vrbs 168 nini oppidi ſitus 89 ninum ciuitatem Cyaxares obſidet 50 ninum ciuitatem Medi expugnant *ibid.*
Niphraga vnus Pierum murorum 477
Niſa oppidum vbi 228
Niſæi equi 23 Niſæus campus grandes fert equos 455
Nitetis Apriæ regis filia 182
Nitocris reginæ Babylonis egregia monumenta 84 nitocris Ninum oppidum ſibi ſubegit *ibid.* nitocris epitaphium 86 nitocris Ægyptiorum regina fratrem vlciſcitur 141
niſtri ingens vis 136
Nocranis oppidum 408
Noes fluuius 272
Nomades Scythæ 7 nomadum Scytharum ſeditio *ibid.* nomades Libyes 320 nomades Sagartii 467
Norondabates vnus ex ſeptem magi occiſoribus 662 *Cteſ.*
Noua vrbs oppidum in Pallena 481
Nouus murus, ciuitas Æoliæ, & Cumanorũ colonia 69. 640
Nouem fontes vbi 186
nox pro die vbi extitit 453 noctes in dies commutatæ 159
nuces Ponticæ 684. *Cteſ.*
Nudium oppidum 309
Numina Perſarum 62
nummi primùm à Lydis percuſſi 45
nuntium Cræſo & Lydis è Delphis 22 nuntiorum Perſicorum celeritas & ratio 569
Nymphodorus Pythei f. 485

O

OArus fluuius 299
Oaſis vrbs vbi 144
Oaxus oppidum Cretæ 311
obeli, Pheronis donaria 146 obeli in fano Mineruæ 176
occiſorum Xerxis & Perſarum pugna 665. *Cteſ.*
Oceani ortus vbi 257
Ochus Perſarum rex Artoxerxis ſpurius *Cteſ.* 671 Ochus Hyrcaniorum præfectus à patre conſtitutus 671 *Cteſ.* ochus rex creatur *ibid.* ochi mors 674. *Cteſ.*
Octamaſades Scylis frater 284
oculos in pectoribus geſtantes 24
Odomanti populus vbi 334
odorum oleum 687
Odryſes vbi 289
OEa locus vbi 362
OEbares Darii equiſo 223
OEbares Aſtyagem captum vincit 657. *Cteſ.* œbaræ ſtratagema in capiendis Sardibus 658 *Cteſ.* œbares ſe fame enecat 659
OEbares Megabyzi filius 392
OEbazus vir Perſa 633 œbazi liberi occiduntur 286
OEcetor Gelonis progenitor 493
OEdipodi delubrũ extructũ 309
OEnoen Bœotii occupant 358
OEnone inſula 543
OEnotriæ ager vbi 77
OEnuſæ inſulæ vbi 75
OEroë inſula vbi
OEtæi montes vbi 518
OEtoſyrus Apollo apud Scythas 275
offa ſalſuræ reſiliit 634
Oiolycus vnde appellatus 309
Olbiopolitæ populus vbi 266
olea in arce Athenienſ. 546. oleagina corona Olympiorum præmium 536
Olen Lycius 267
Olenus 68
oleum ex lacte 685 oleum ex verme Indico 687 oleum myrorhodinum 688 *Cteſ.* oleum quo vtuntur Indi *ibid.* oleoſus lacus 682 *Cteſ.*
Oliatus 343
ollas pulſandi mos 401
Olophyxus vrbs vbi 448
Olorus rex Thraciæ 344
Olympus mons Myſiæ 187 Olympus & Oſſa Theſſaliæ mõtes 23. 481 olympii Iouis delubrum 103 olympieni à mõte olympo dicti 466 olympiorum præmium corona oleagina 536
Olympiodorus Lamponis filius, 592
Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio 574 Olynthii ab Artabazo trucidantur *ibid.*
Oneſilus Gorgi frater 374 oneſili dolus & mors *ibid.* oneſili caput ſuprà portas ſuſpenſum 377 oneſili ſacrificia 378
Onites Phanagoræ filius 517
Onochonus Theſſaliæ fluuius 482 Xerxis exercitui defecit 511
Onomacritus ſortilegus Athenis eiicitur 437

INDEX

Onophas vnus ex ſeptem Perſarum principibus 662 *Cteſ.* onophas Xerxis ſocer 664 onophas claſſis Perſicæ præfectus 666.*Ct.*
¶ Opœa Spargapithis vxor 283
ophelimos aqua 688.*Ct.*
Ophryneus vrbs vbi 456
opificum ignobilitas vbi 175
opiniones multæ & variæ de Nili fluminis natura & incremento 110
Opis ciuitas 86
¶ Oraculorum origo ſecundum ſententiam Herodoti 49 oracula Græcorum 19
oracula apud AEgyptios quæ 134
oraculum Halyatti à Pythia redditum 9 oraculum Delphicum Cræſo redditur 19 idem Cræſus verum deprehendit *ibid.* oraculum Lycurgo à Pythia redditur 27 oraculum captioſum Partiatis redditum, 27. 30 oraculum Pythiæ de oſſibus Orestis *ibid.* oraculum Cræſo redditum de muro filio 39 oraculum Branchidarum de Pactya 73 oraculum Hammonis de AEgyptiis 108 oraculum Dodonæum omnium vetuſtiſſimum 224 oraculi Ammonis origo *ibid.* oraculum Pheroni regi redditum 145 oraculum Mycerini regis ex vrbe Buti 160 oraculum de ærea phiala 168 oraculum Latonæ Iactum *ibid.* oraculum Siphnijs redditum 209 Corinthijs 366 Argiuis 387 oraculum Doloncorum 392 Martis 466 Dionyſi 476 Athenienſium 487 Argiuorum 491 Cretenſium 500 Spartiatarum 519 Bacidis 534. 555. 561 Amphiarai 577 oraculum Perſis à Bacide redditum 603
Oratio Prexaſpis ad Perſas 218
Otanis de ſtatu populari 220
Cois Mitylenæorum præfecti 290 Hiſtiæi Mileſij ad Scythas 305 Ariſtagoræ ad Cleomenem 347 Soſiclis 366 Hiſtiæi ad Darium 375 Cypriorum ad Ionas 376 Perſarum ad Ionum tyrannos 384 Leutychidis de reddendo depoſito 412
Datis ad Delios 417
Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ 429 Xerxis de inferendo bello Græciæ 437 Artabani de bello aduerſus Græcos ſuſcepto 440 Xerxis ad Perſas 460 Corcyræorum ad Xerxem 500 Harmocydis ad Phocenſes 591
Orbelus mons vbi 334
orbis partitio ſecundum Herodotum 268
Orchomenij populus 68 orchomenorum ager 539
Orci filius 159
Ordiſſus Scythiæ fluuius 272
ordo militiæ à quo primùm diſtributus 49
Oreſtes Agamemnonis filius 29 oreſtis proceritas & ſepulcrum *ibid.*
Oricus portus 623
Oriſcus Perſicæ claſſis nauarchus 668.*Ct.*
Orithyia Boreæ vxor 509
Orneatæ populus 593
Oroetes indignam Polycratis ſuffixi cruci mortem luit 237 oroetis dolus 239
Orontes accuſatus cæditur 675 *Cteſ.*
Oropus 418
Oroſangæ quid perſica lingua 557
Orphea vnde ortum duxerint 134
Orthium carmen 10
Orthocorybantes populus
Orus Oſiris filius rex AEgypti 164 orus Græcis Apollo dicitur *ibid.*
Oryes vbi gignantur 324
Oſiris AEgyptiis Bacchus & Dionyſius dictus 199
¶ Oſſa & Olympus Theſſaliæ montes 23.481
oſſa quinque cubitorum 619
oſtenta Xerxi oblata 461
oſtenta Delphis nuntiata 540
oſtia Nili ſeptem numero 107
¶ Otanes Pharnaſpis filius 214 otanis oratio de ſtatu populari ad Perſas 220 otanes Amaſtris pater dux Perſarum 463 Otanis morbus 249
Othrys mons Theſſaliæ 482
ouium mira duo genera quæ habet Arabia 233
oues ſacræ Solis vbi 623
oues Pygmæorum 681.*Cteſ.*
oues Indicæ 182.*Ct.*
Oxendras Ochi filius 672.*Ct.*

P

PACTOLVS fluuius qui ramenta aurea è Tmolo defert 174
Pactyas Lydus à Cyro deficit 71
pactyas Perſis traditus 73
pactyica regio vbi 226.229.279
pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint 464
Pæan carmen quale 330
pæonæ ritus 333
pæones populus 371 pæones tranſportati *ibid.*
pæonius ager vbi 481
pæſus vrbs vbi 378
pæti Thraciæ populus 476
palæſtina & palæſtini 49.184
Palladis ſacerdotis barba 80
pallena phlegra prius appellata 480
pallenidis Mineruæ templum 26
palmarum Babyloniarum diuerſitas 89 palmarum ſpathæ 464 palmæ Babyloniæ vſus quis 89 palmæ vbi multæ 318. 321 palmæ Indicæ 682. *Ct.* palmæ Babylonicæ *ibid.*
Panniſus Theſſaliæ fluuius 482
pamphyliorum in Xerxis exercitu armatura 470
pamphylij populus 225
Pan vnus inter VIII deos 121 pan AEgyptius veteriſſimus deorum 165 panis templum vbi 420 panis ſimulacrum 121 pan quibus parentibus ortus *ibid.*
panætius Soſimenis filius 556
panegyries Athenienſium 423
panes Perdiccæ dupli effecti 57
pangæus mons vbi 334
panionium locus 69.77 ſacer *ib.*
panionius Chius 565
panitis Meſſenij conſilium in diſcernendis geminis 399
panormus portus vbi 72
Pantagathophoros fluuius vbi 684 *Cteſ.*
pantagnotus polycratis frater 200
pantaleon Halyattis filius, Cræſi frater 44
pantarba gemma 678.*Ct.*
panthelæi Perſarum genus 60
pantheræ vbi gignantur 325
panthimati populus 226
panticapes fluuius 262
pantita ſeſe ſtrangulat 523
papæus Iupiter apud Scythas 275
paphlagones populus 3.32.225
paphlagones à Cræſo ſubacti 12
paphlagonum in Xerxis exercitu armatura 465
papraces piſces 334
papremus oppidum 126
papremitanis equi fluuiales ſacri 131
paralatæ Scythæ vnde 256
parapotamij populus 539
paraſangæ quid 102.350
paretaceni populus Mediæ 48
paribon lignum 683 *Ct.*
parientes ſemel tantùm 688.*Ct.*
paris Alexander ad proteum ducitur 147
parius lapis 352
parion vrbs 378
parmiſes Amytis frater capitur 658 *Cteſ.*
parmys filia Smerdis filij Cyri 466
parnaſſus mons vbi 537
parnaſſi vertices duo 538
paroreatæ populi 308
parthenius fluuius vbi 143
parthenius mons vbi 143
parthi populus 234 237 parthorum in Xerxis exercitu armatura 464 parthis præficitur Tanyoxarces 660.*Ct.*
partus leænæ & viperæ 232
partus diuerſa tempora 406 partus dentes habens 687.*Ct.*
parus inſula 340 parus à Miltiade obſidetur 431
paricanij populus 226 paricanio-rum in Xerxis exercitu armatura 464
paryſatis Cyri & Artoxmater *Cteſ.* 672 paryſatis Ochi vxor, conſiliaria eius 671.673.*Ct.* paryſatis Amiſtris iniurias vlciſcitur 174 *Ct.* paryſatis Cyrum filium luget 676 *Ct.* paryſatis in Bagapatem ſæuit *ibid.* paryſatidis in Cyri hoſtes crudelitas *ibid.* paryſatis nurum veneno è medio tollit 677.*Ct.*
paſargadæ perſarum genus 63
pataici dii 200
patarbemi aures naſúſque præſcinduntur 174
patara oppidum Lyciæ 83
pateræ aureæ lex à Gyge apud Delphos poſitæ 6 pateræ aureæ Delphos à Cræſo miſſæ 21 pateræ aheneæ mira capacitas 31
paternorum opificum ſucceſſio vbi 402
patiramphes Xerxiani currus auriga 455
patizithes magus 210
patrenſes populus vbi 68
patumus oppidum Arabiæ 171
pauſanias Cleombroti filius 285. 587.612 pauſaniæ exercitus ordo 605 pauſaniæ victoria aduerſus Mardonium 612 pauſanias Mardonio ad platæas occurrit victor 665.*Ct.* pauſaniæ præda 618
pauſicæ populus 226
pauſiris Amyrtæi filius 189
¶ pecuarij Armenij vbi 89 pecuarij Indi 228 pecuarij perſæ 60
pedaſenſes populus vbi 565
pedaſij, populus ab Harpago expugnatus 80
pedes octo digitorum 689.*Ct.*
pedieæ oppidum vbi 539
pedunculorum comeſtores 294
præmorſus 317
pelaſgi populus 68. 123 & eorum lingua 74 pelaſgi AEgialees nùc Iones dicti 464 pelaſgi, Cranai, & Cecropidæ 543 pelaſgi ex Attica exacti 432
peleon Ionis filius 355
pelius mons vbi 319.482
pella vrbs Bottiæidis terræ 430
pellena Achæorum pars 68
pelops phryx perſarum ſeruus 443
pelopis phrygis regio 439
peloponneſi gentes ſeptem 553 peloponneſium bellum 616
peluſium oſtium Nili 107.170.176
peneus fluuius Theſſaliæ 447.481. 502
pennis oppletus aer 265
pentapolis antè Hexapolis appellata 67
penthylus duxraphius 511
perædi populus 481
percotes vrbs vbi 378
perdiccas, Gauanes, & Aëropus fratres 578 perdiccæ panes dupli effecti 579
pergamum murorum pierum vnus 477
perialla vaticina 404
periander Cypſeli filius, Corinthiorum tyrannus 8. 204 periandro maximum miraculum oblatum 9 periander cum defuncta concubuit 369 periandri de non recipiendo filio edictum 206 periandri duo filij 205
perinetades Demarmeni filius 345
perinthus vrbs vbi 288 perinthi expugnatio 330 perinthii à perſis ſubacti 329 perinthiorum cum pœonibus ſingulare certamen *ibid.*
perſarum origo vnde 492 complura genera 60 aſpera regio 32 perſæ aratores, perſæ pecuarii 60 præſtantiſſimi paſargadæ *ibid.* inſtitutio qualis 62 numina quæ 15 *ibid.* ritus dum Ioui immolant *ib.*
perſæ Vraniæ Veneri ſacrificant *ib.* perſis Venus Metra appellatur *ibid.*
perſarum natalitia 62.63 perſæ inter pocula de rebus conſultant 64
perſ. neceſſitudo vicinitatis maxima 64 perſarum philautia *ib.* perſæ externarum rerum ſtudioſiſſimi 64 perſis flumina religioſiſſimè coluntur 65
perſarum mos in ſepeliendis cadaueribus defunctorum *ib.* perſæ gyrum cœli Iouem appellant 62 perſæ deos ex hominibus ortos eſſe negant *ib.* perſæ ignem deum arbitrantur 189
perſarum victus habitúſque priſcus 32 Victus vtendique ſpatium 190 perſarum ingenium 40 perſarum conuiuia 335 perſarum cædes in conuiuio 337 perſæ criniti 387 perſæ Cephenes appellati 463 perſæ immortales qui 467 perſæ Mard. luxus 614
perſarum vxores per vices concumbunt 224
perſis oraculum redditum 603
perſarum tabellionum curſus & modus 562
magi 65 ſatrapeiæ 225.226 clemẽ-

tia 65 capita cur fragilia 187 perſarum cum Lydis conflictus 37 perſæ in poteſtatem Medorum redacti 48 perſis à Phraorte bellum infertur *ibidem* perſarum à Cyro defectio 62 perſarum bellica arma 371 perſarum cum Caribus conſertum bellum 379 perſarum duo millia cæſa à Caribus *ibidem* perſarum obtruncatio *ibidem* perſarum oratio ad Ioniæ tyrannos 384 perſarum minæ Ionibus intentatæ *ibidem* perſarum ornatus in Xerxiano exercitu 460 perſarum equeſtrium copiarum numerus 468 perſarum cum Lacedæmoniis congreſſio 516 perſarum naufragium ad Euboeam 532 perſæ & Sacæ Derbices ſuperant 660 perſarum ſeptem principes Magum regé cędunt 662. *Ct.* perſarum regum munus quod pretioſiſſimum 665 perſarum ad Thermopylas clades *ibidem* ad Platęas *ibidem* perſarum & Græcorum ad Salaminem prælium 666 perſarum occiſorum numerus *ibidem* perſæ certamen in AEgypto renouant 667. *Ct.* perſarum victoria 668
Perſicum mare 278 perſici equitatus præfecti 468 perſicarum nauium catalogus 469 perſicarum copiarum apud Plataeas ordo 597
perſicus aduerſus Græcos exercitus 666. *Ct.* perſica claſſis capta 667
Perſeus Aſſyrius 400 Danaes & Iouis filius 463 periei ſpecula 106 templum, ſimulacrum, ſandalium vbi 137 gymnicorum ludorum inſtitutor *ibidem* eius profectio in AEgyptum 138
Petiſacas Aſtyagem fame enecat 659. *Ct.* petiſacas ab Amyti excarnificatur *ibidem*
Petiſas Vſitis filius 669
Petra tribus 367 petræ Trachiniæ locus 512
Phædyma Otanis filia 215
Phalerus vrbs 353
Phalli 122
Pharnazatres Indorum dux 464
Phaues Halicarnaſſeus genere 183 Phanem vlciſcuntur AEgyptij 186
Pharandates Theaſpis filius 616
Pharenſes populus 68
Pharnacyas eunuchus 671 pharnacyæ cædes 673
Pharnaſpes Achæmenides 183
Pharnuches præfectura ſubmouetur 469
Phaſelis vrbs 180.681. *Ct.*
Phaſis 49.142
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor 638 639
Phenecum vrbs 137
Pherendates Sarangarum dux 464. 467
Pheretime Arceſ. regis mater 314 pheretimæ in Barcæos crudelitas 327 pheretimæ miſeranda mors 329
Pheron rex cæcus 145 pheroni oraculum redditur *ibidem* pheronis donaria 146
phiala in balteis Scytharum 257
Phidippides Athen. 420
Philæus AEaci filius 392
Philagrus & Euphorbus proditores 419
Philaon Cherſis filius 531
Philippus Butacides Olympionices 347
Philitionis pyramides 157
Phillis Pangæorum regio 82
Philocyprus à Solone verſibus celebratus 377
Phirmus Athenienſis 505
Phla inſula 319
Phocais Homeri 643
Phocæa regio 67. 75. 180 phocæa quomodo capta & à Perſis occupata 76
Phocenſes 68 phoc. primi longis nauibus vſi ſunt 74 phocenſium murus 75 phocenſium demigratio in Cyrnum *ibidem* phocenſium execratio 76 phocenſium cum Tyrrhenis & Carthaginienſibus nauale bellum *ibidem* phocenſes prælio victi Cyrno ſecedunt 77 phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibidem* phocenſes in Rhegium demigrant *ibid.* phocenſes capti lapidantur *ibid.* phocenſium in Theſſalos eruptio 537 phocenſium regio à barbaris vaſtatur *ibidem*
Phocia oppidum 36
Phœbi fanum vbi 402
Phœnices diſſenſionum authores cum Græcis 1 phœnices Palæſtini 143 phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi 269 phœnices quibus literis vtantur 351
Phœnix AEgypt. auis ſacroſancta 131 phœnicis auis deſcriptio *ibidem*
Phœnix fluuius 504. 512
Phraortes filius Deiocis 48 phraortes patre defuncto ſuccedit in regnum *ibidem* phraortes bellum Perſis intulit *ibidem* phraortes Perſas in poteſtatem Medorum redigit *ibidem* phraortes Aſiam ſibi ſubegit *ibidem* phraortis interitus apud Aſſyrios *ibidem* phraorti Cyaxares in regnum ſuccedit *ibid.*
Phrataguna Darij regis vxor 521
Phronima Etearchi filia 311 phronima concubina Polymneſti *ibidem*
Phryges populus vbi 13 phryges à Crœſo ſubacti 12 phryges antiquiſſimi 100 phrygum in Xerxiano exercitu armatura 465 phryges Bryges dicti *ibid.*
Phrynichi comœdia 388
Phthiotis ora 23
Phthires *Cteſ.*
Phya mulier ex tribu Pæanica 25 phya Piſiſtrato vxor ducitur *ibidem*
phylacus & Au onous Delphorum heroes & eorum delubrum 541
¶ Pidorus vrbs vbi 480
pieria ora Bœotiæ 187
pieria pix 325
pierum muri vbi 477
pigres Pæones 332
pindus mons vbi 482
pinus locus 645
pini natura quæ 151
pirus, aliàs Meias, ingens fluuius 68
pitomis Græcè quid 164
piſa vrbs vbi 103
piſagas Perſis leproſus 670
piſcatorum ænigma 651
piſcibus AEgyptus abſtinet 117 piſcium qui AEgypto lacti 131 piſcium genitura in ſtagnis apud AEgyptios 139 piſces pabulum equorum vbi 334 piſciū mira copia *ibid.* piſces Papraces & Tilones *ibid.*
Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus 24 piſiſtrati nobile cōmentum *ib.* piſiſtratus Athenarum imperio potitur *ibid.* piſiſtratus Athenis eiicitur 75 piſiſtrati vxor phya *ibid.* piſiſtratus illegitimè cum vxore coit *ibid.* piſiſtratus Marathonem occupat 26 piſiſtrati in Athen. copiæ 27 piſiſtratus tertiò vrbe Athenis potitur *ibid.* piſiſtratus Naxum inſulam ſubegit *ibid.* piſiſtratus Delum inſulam expiat *ibid.* piſiſtratidæ Athenis pulſi 353
piſſyrus vrbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus 476
piſtricis Crœſi effigies apud Delphos 21
Piſuthnes ab Ocho deficit 673 piſuthnis cædes 673
Pitana ciuitas AEoliæ 69
pittaci Mitylenæi reſponſum ad Crœſum 11
pituitæ fluxus remedia 324
pix Pieria vbi 325
pixodoras Cindyenſis 378
¶ Placianorum lingua 23
plataea inſula Libyæ 310. 312. 318
plataea vrbs incenditur 544 plataearum pugna 627
plataeenſis clades 611 plataeenſes à Xerxe oppugnantur 665
platanus aurea atque vitis 451 platanorum ingens lucus 379 platanus aureo monili à Xerxe donata 451
plinthinetes ſinus vbi 102
pluuia nulla apud Theraeos per ſeptem annos 308 pluuia apud AEgyptiōs portentoſa 186 pluuiae expertes Indi 690
Plynis portus vbi 317
¶ Pocula ex cornibus aſini ſyluestris 686
podeon Doridis 538
pœnae modus apud Perſas 64
pœni, vide ſuprà Libyes
pogon Troezeniorum portus 542
poli & gnomonis inuentio 146
polichnitani populus 501
pollux & Caſtor Tyndaridæ 308
polyas Anticyrenſis genere 535
polycratis prodigioſa fortuna 202 polycratis ſmaragdus *ibid.* polycratis callidum commentum 208 polycratis cædis occaſio 236 polycratis filiae ſomnium 238 polycrates cruci affixus *ibid.*
polymneſtus Theraeus 311
polynices 308
pons funeſtus Seſoſtris 144 pons Iſtri & Boſphori à Dario factus 663. *Ct.* pons Abydi à Xerxe factus 664
ponticum genus arboris 263
pontus Euxinus 271 ponti amplitudo 286
Porata, aliàs Pyrethon Scythiae fluuius 272
porcis India caret 682
porinus lapis 353
portentū ingens Hippocrati viſum 24 portentum Crœſo viſum 35
Potideum vrbs vbi 225
Potidæa vrbs, & eius ab Artabazo obſeſſio 480. 574
potidæatarum à barbaris defectio 574
¶ Præda Græcorum è Perſarū clade 620 præda Pauſaniae 619
prælium circa Maſiſtij cadauer 593
præſepe Mardonij a Græcis diripitur 614
præſij populus vbi 501
praſiadis paludis inhabitatores 334
Prexaſpes Perſa 197 prexaſpes ſe præcipitem dat è turri 218 prexaſpis oratio ad Perſas *ibid.*
prexaſpes Aſpathinis filius 471
Priene vrbs Ioniae 66 prienen Ardys expugnat 7
prienenſes populus 383 prienenſes à Mazare ſubiguntur 74
primogenitus ex lege ſuccedit in regnum 398
Procles Epidauri tyrannus 25 procles capitur 207
prodigium 549 prodigiorum maxima obſeruatio 132 prodigioſa cæcitas 425
promenęa Dodonçorū ſacerdos 125
propontidis longitudo 286
proſopitis inſula & eius latitudo 118
protheus Pheronis in regno ſucceſſor 146 prothei fanū apud Memphin *ibid.*
protemplaris Minerua 541
proteſilai templum vbi 452

Proverbia.

Animus in auribus habitat 454
Cadmea victoria 76 Doloſi homines, doloſa & eorum veſtimenta 192 Epiſcythiſon 412 E tripode oraculum 320 Hunc calceum tu quidem conſuiſti: Ariſtagoras autem ſibi induit 381 In frigidum furnum panes ingerere 369 Iſthmum fodere 80 Longae regum manus 501 Lemnia facinora 434 Molles viri ex mollibus regionibus 635 Mulae partus 250 Muliere ignauior 629 Non eſt iſtud curae Hippoclidae 430 Ouem lupis relinquere 309 Syloſontis amiculū 245 Ver ex anno exarniſſe 498
Proxenus Boeotius decipitur 676
Prytaneum 419
Pſammenitus Amaſis filius AEgypti rex 186 pſammenitus deponitur 189 pſammenitus epoto taurino ſanguine obiit *ibid.*
pſammis rex AEgypti, Neci fil. 173 pſammis mors *ibid.*
pſammitichus AEgypti rex 49. 100. 111. 165
pſittacus auis 678
pſylli populus vbi 118 pſyllorum expeditio aduerſus auſtrum *ibid.*
pſyttalea inſula vbi 554
Pteria locus Cappadociae munitiſſimus 34 pteria vrbs à Crœſo expugnatur diripitúrque *ibid.*
ptoi Apollinis fanum 577
pudenda pueris qui præcidant 143 pudenda AEgyptij munditię cauſa præcidunt 186
pugna inſtructa reſtibus 468
puluinar Dianae 204
purpureus flos 685
puteus trifarias rerum ſpecies exhibens 426
Pygmaei Indi 681 *Ct.*
pygres Seldomi filius 471
pylos locus 500
pylae 535
pyramides apud Memphin 103 pyramides Moeris regis AEgypt. 142 pyramis regis Cheopis 155 pyramis è quaeſtu meretricio 156 pyramis Chephrenis AEgypt.

INDEX.

regis *ibid.* pyramides Philitionis paſtoris *ibid.* pyramis Mycerini regis 159 pyramis Rhodopis mulieris proſtantis *ibid.* pyramis regis Aſychis lateritia 160.63
Pyrene vrbs
Pyreton fluuius Scythiæ 272
Pyrgus oppidum 309
Pythagoras Mneſarchi filius 290
Pythagoras monarcha Selinuntis 347
Pythagoras Mileti procurator 196
Pythermus Lacedæm. opem petit 70
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum 27 pythiæ oraculum de oſſibus Oreſtis, Lacedæmoniis redditum *ibid.* pythiæ oraculum ad Crœſum 42 pythiæ oraculum de Iſthmo Cnidiis datum 80
Pythij qui 400
Pythius Atyis f. Lydus 46 pythij ingentes facultates *ibid* pythij filius à Xerxe diſſectus 455
Pythij Iſchenoi f. præſtantia 505
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur 388

R

Radix dulcis, lactis coagulationem impediens 687 radix vomitum ciens *ibid.*
raſura Argiuorum 38
¶ regem vbi conſpici nefas 48 reges colunt Indi 68 rex Indiæ vt fontes examinet *ibid.* rex vbi ſtatura maximus deligitur 191
rerum humanarum inconſtantia 3 rerum omnium inſpiciendus exitus 15 res diuinitus futuræ, ſignis declarantur 626
reſtibus inſtructa pugna 468
Rhadinace genus olei & eius vis 426
Rhampſinitus rex AEgypti: & eius ſimulacra 156 rhampſinitus filiã proſtituit 153 rhampſiniti ingentes pecuniæ 151 rhampſiniti deſcenſus ad infernas ſedes 154
Rhapſodi Homericorum carminũ exploſi 355
Rhegium 76 Rheginorum maxima cædes 501
Rhenea 417
Rhodium mare vbi 80
Rhodogune Xerxis filia 664. *Ct.* rhodogunæ luctus 667
Rhodopis meretricis pyramis, & monumentum in templo Delphico 159
Rhodope mons 272
Rhodus ciuitas 180
Rhoxanę partus ſine capite, & quid ominetur 662.*Ct.* Rhoxanę inceſta 674 roxane viua ſecatur *ibid.*
Rhyndace auicula 8. *Ct.*
Rhypes populus 68
roſæ ſexagenũm foliorum 589
Rubrum mare 94.103.178
ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt 95

S

Sabacvs rex AEthiopum 161 169 ſabaci regis iuſtitia: viſum 63
Sabyllus Gelous 494
Sacæ populus 71. 227. 463 Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux 464 Sacæ & Perſæ Derbices ſuperant 660.*Ct.*
ſaber Indorum locus 679. *Ct.* ſacrũ morbum quid prohibeat 687. *Ctef.*
ſacerdotes AEgyptiorum 115
ſacrum Panionium 67. ſacra Dorienſiũ *ibid.* ſacra Triopij Apollinis. *ibid.* ſacra Cabirorum à Pelaſgis ſumpta 123
Sadyattes Adyj in regno ſuccedit 7 ſadyatti ſuccedit Halyattes *ibid.* ſadyattis imperium apud Lydos 8
Sagartij Perſarum genus 60.126
ſagitta ad louem excuſſa 374 ſagittarij pertiſſimi 685
Sai vrbs AEgypti 111 126.174. Saitanorum regum ſepultura 176 ſaiticum oſtium Nili 107
ſal ſua ſponte creſcens 274 ſalis colles vbi 321 ſalinarij AEgyptij cõcubitus cum muliere mortua 136 ſalſuræ offa vbi reſilierit 634
Sala vrbs Samothraciæ 461
Salamis Athenienſium refugium 546 ſalaminem Heracleo Xerxes aggere iungere conatur 666. *Ct.*
Samothraciæ populus Pelaſgi 123 ſamothracij muri 146
Samus & Samiorum lingua 67 ſami euerſionis per Darium, cauſa 245 ſamus Syloſonti traditur 249 ſamiorũ AEſchrionia tribus 194 ſamiorum crater 310 ſamij Zanclam occupant 388
San litera apud Perſas nomina magnificentiæ terminantur 66
Sana vrbs 448
Sanacharibus rex Arabum, AEgyptum inuadit 163 ſanacharibi ſtatua lapidea 163
Sandanis Lydus 31
Sandoces Thaumaſij f. cruci affigitur 510
ſanguis victimæ non fluens 662. *Ct.* ſanitas ludorum 683.*Ct.*
Sapæi Thraciæ populus 476
ſapientes non eſſe potentes, acerbum 225
Sappho poetria 159
Sarangæi populus 227.235
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura 464
Sardanapalus rex Nini 168 ſardanapali theſaurus *ibid.*
Sardena mons 640
Sardis a Cimmeriis captæ 7 ſardis expugnantur 39. ſardis captæ & concrematæ 374 ſardis quo ſtratagemate ab OEbare captæ 658 *Ct.* ſardium reges Heraclidæ 4 Sardium primus rex *ibid.* 38 Sardius Leo circumlatus vrbi *ibid.* ſardium expugnatio in tertium annum dilata 43
Sardonium linum 144 ſardonium mare 76
Sardo gemma 683.*Ct.*
Sardonis mons 680.*Ct.*
Sarga vrbs 480
Sarpedon & Minos EVropæ filij 79
Sarſamas AEgypti præfectus 668.*Ct.*
Saſpires populus 227
Sataſpes Achæmenides 263 ſataſpes cruci affixus 271
Satibarzanes Orontem criminatur 675
Satræ Thraciæ populus 476
Satrapiæ Perſarum 225 226
Sattagydæ populus 226
Sauromatæ Amazonibus miſcentur 294 ſauromatæ ſolœciſantes 296
ſcabiei remedium 688
Scamander fluuius 354 ſcamandri aqua exercitui Xerxis defecit 456
ſceptra gerendi ratio apud Babylonios 91
ſchœni quid 202
Sciathus inſula 503 530
Scidros oppidum 149
Sciona vrbs in Pallena 480
Sciradis Mineruæ templum 214
Scironis via 561
Scholæ tectum in pueros corruens 390
Scolix vermis Indicus *Ct.*
Scolopoeis vbi 624
Scopaſis rex 298
ſcutum Perſis oſtendiſſe dicuntur Alcmæonidæ 424 & quomodo fuerit oſtenſum *ibid.* 424
Scylace vrbs 23
Scylax Cariandeus 271 Scylacis ſupplicium 341.342
Scyles Aripithis filius 283 & eius mors *ibid.*
Scyllias vrinator 530
Scytha Herculis filius 258 ſcytharũ origo 254 ſcytharum regum origo 258 ſcythæ nomades pecuarij 32.262.275.411. ſcytharum Nomadum ſeditio 32. 258. ſcythæ trucidatũ coctúmq; puerũ Cyaxari lo covenationis offerũt 32 ſcythæ ad Halyattem confugiunt 33 ſcythę in Aſiam tranſeunt 49. 259 ſcythæ Cimmerios ex EVropa pellunt 49 ſcythæ Mediam occupant *ibid.* ſcytharum cum Medis ad Caucaſum congreſſio *ibid.* ſcythæ fuſis Medis Aſia potiuntur 50 ſcythæ Vraniæ Veneris templum depeculantur: vnde fœmineo morbo corripiuntur 49 ſcythæ à Medis inebriati, quum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occiduntur 50 ſcythæ à Seſoſtre ſubacti 142 ſcytharum ſerui cur oculis orbẽtur 255 ſcytharum ratio emulgẽdi lactis *ibid.* Scythæ AVchatæ 256 ſcythæ aratores 261.274. ſcythę regij 275 ſcytharũ mores 271 ſcytharum dij & iuſiurandum 275 ſcytharum mos in cædendis victimis *ibid.* in hoſtes ſęuitia *ibi.* mos ineundi fœderis 279 ſcyth. regum ſepultura 280 ſcyth. à Scyle defectio 284 ſcythæ ſuorũ inſtitutorum obſeruantiſſimi *ibid* ſcythis eorúmque equis aſinorum & mulorum vox inſueta 302 ſcyth. munera ad Darium 303 ſcyth. intemperantia 411 ſcythæ Perſis Sacæ appellati 464 ſcythæ ab Ariaramne primùm, deinde & à Dario oppugnantur 663.*Ct.*
Scytharcis Scyth. regis ad Darium literæ 663. Scytharcis Perſas fundit *ibid.*
Scythia vetus vbi 292 ſcythiæ duæ partes *ibid.* ſcythiæ flumina 272 ſcythia lignorum inops 276 ſcythicæ grues vbi hybernent 109 ſcythicum gramen 275 ſcythicus exercitus contra Mediam 447
Scythes Zanclæorum rex in vincula coniicitur 388
Sebennyticum oſtium Nili 107
Secundianus rex Perſiæ 671 *Ct.* ſecundianus dolo occiditur 672 ſedem non perforatam habentes 670.*Ct.*
Selbonidis ſtagnum 102
Selymbria oppidum 391
ſemen Indicum quale 229
Semiramis Babyl. regina 84 ſemiramis egregia monumenta *ibid.*
ſenectæ maximus honos apud AEgyptios 132 ſenes vbi maſtentur 229
Sepia locus 409.508
ſepelire igne 675 ſepulcralis agger ſua ſponte corruens 676 ſepulcrum palmiferum *ibid.* ſepulcrum Halyattis apud Lydos 44 ſepulcra Babyloniorum 92 ſepulcra vitrea 193 ſepulcrum Helles filiæ Athamantis 461
Serbonis lacus 184
Seriphij populus 543 ſermone carentes 684.*Ct.*
Sermila Græca vrbs 480
ſerpentum ſacrorum deſcriptio 132 ſerpentum ſepultura in Iouis tẽplo *ibid.* ſerpentes alati *ib.* thuriferas arbores obſeruantes 231 ſerpentum vis apud Neuros 293 ſerpentibus veſcẽtes vbi 323 ſerpens arcis Athenarum cuſtos 541 ſerpens Indicus 682.*Ct.*
Serrium promontoriũ 462
ſerui Scytharum cur oculis priuentur 255 ſerui boni interdum hominibus malis, & contrà 551 ſeruorum bellum 410
Seſoſtris rex AEgypti 143.145. ſeſoſtris quas gentes ſubegerit 145 ſeſoſtris inſcriptiones *ib.* & monumenta *ibid.*
Seſtus vrbs 306.452 ſeſtus à Græcis obſidetur 632
Sethon AEgypti rex, Vulcani ſacerdos 163
Sicania, nunc Sicilia dicta 502
Sicyon 396 ſicyoniarum tribuum nomina *ib.* Sicyonis & AEginetis irrogata multa ab Argiuis 415
Sidon Græca vrbs 49.244
Sidonius Tetramneſtus Alleſij filius 471
Sigeum & eius occupatio 354.370. ſigeum troicum 268
Sigma litera apud Perſas magnificentiæ nomina terminantur 65
Sigynæ populus vbi 332 ſigynarum appellatio *ibid.*
Sileni Marſyæ pellis in vtrem formata vbi ſuſpenſa 450
ſillicypria kiki, & ex his vnguentũ 139
Silphium vbi 317.325
Simiarum comeſtores *ibid.* ſimiarum vbi maxima vis *ibid.* ſimiæ paruæ Indicæ 679.*Ct.*
Simonides Ceus: & eius encomia 373
Simonides Leoprepis f. & eius epigrammata 527
ſimulacrum piſtricis Crœſi 21 ſimulacra ab AEgyptiis primùm diis conſecrata 102 ſimulacrum Iouis arietina facie 120 ranis *ib.* æſtatis & hyemis 151 ſimulacrum ex pelui: & quid ſignificet 177 ſimulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas 181 ſimulacra Mineruæ lapidea duo *ibid.* ſimulacrum Iſidis bubulis præditum cornibus 118 ſimulacrum Mercurij porrectum veretrum habens 183 ſimulacrum Darij lapideum 224 ſimulacrum Vulcani pataicis ſimile 200 ſimulacra ſoli Martí faciunt Scythæ 275 ſimulacra ex oleis, Damiæ & AVxeſiæ 161 ſimultatis inter Phœnices & Græ-

INDEX.

cos initium 3
Sindus vrbs 480
Singus vrbs ad montem Atho *ibid.*
Sinope vrbs 34.115.159
sinus Arabici maris descriptio 104
Siphnus insula locupletissima 209
siphnij quas naues Salaminem miserint 544
Siptacliora arbor *Cref.* 684
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux 464
Sisamnes Hydarnis fil. Ariorū dux *ibid.*
sisyra genus penulæ *ibid.*
Sitalces Thracum rex 284 485
Siuph vrbs AEgypti 177
¶Smaragdus polycratis 202
Smerdis Cambysis fr. 196 & eius à fratre cædes *ibid.* smerdin occisum à se Cambyses luget 212
smerdis fictitius regno potitur 213
smerdis ex auribus amputatis agnoscitur 73 smerdis occiditur 85
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux 480
Smila oppidum vbi *ibid.*
Smindyrides Sybarita vnus ex procis filiæ Cliisthenis 428
Smyrna à Gyge oppugnata 7
smyrna ab Halyatte capitur *ibid.* smyrna à Colophonijs condita *ibid.*
Smyrna AEoliæ ciuitas & celeberrimum emporium 69.637
sobolis procreandæ præmia apud Persas 64
Sogdi populus 227 sogdorū in Xer. exercitu armatura 464
Sol Massagetarum deus 98 soli Massagetæ equos immolant 99 sol causa exundationis Nili 110 solis insuetus ortus & occasus 164. solis mensa vbi 190 solis fons vbi 321 solem execrantes *ibid* solis eclipsis Xerxe mouente exercitū cōtra Græcos 453 sol Græcorum deus *ibid.* sol pro mercede redditus 579. sol obscuratus 588 solis sacræ oues vbi 623 sol Indicus 679 *Cref.*
Soli vrbs, & eius obsessio 378
Solonis peregrinatio in AEgypt. 12 solon legislator Athen. *ibid.* solon à Crœso humaniter exceptus *ib.* solonis cum Crœso de beatitudine colloquium 13 solon Crœsi diuitias nihili duxit 14 solonis lex Athen. data 179
Soloeis promontorium 113
Solymi olim Milyæ dicti 79
somnium filiæ Polycratis 238
sontes vt examinet Indiæ rex 681
Sophanes Eutichydis f. Decelensis 615 sophanis ancora *ibid.*
Sophistarum totius Græciæ peregrinatio 12
soporiferum stercus *Cref.* 603
sororem Cambyses ducit, occidit, & aliam superinducit 197
Sosicles Corinthij de restituendo Hippia oratio 366
Sostrates 310
¶Spaco Medis canis appellatur 52
Spamitres eunuchus Xerxem interficere parat 666 Spamitræ tormēta *ibid.*
Sparethra regina Cyrum in præliō capit: & maritum liberat *Cref.* 658
Spargapises Tomyridis f. à Cyro capitur 97 spargapises seipsum interimit *ibid.*
Spargapithes Agathyrsorū rex 282
Sparta vrbs Lacædæmonis 523
spartanorum tyranni Leon & Hegesicles 27 spartiatarum instituta à quo *ibid.* spartiatarum rex Leobotas *ibi.* spartiatarum resp. & leges bellicæ à Lycurgo *ibid.* spartiatæ Lycurgum delubro ædificato colunt *ibid.* spartiatarum cum Argiuis de Thyrea agro cōtentio 38 spartiatarum regum dignatio & iura 401 spart. senatus *ibid.* & lex 359. spart. oraculum 519 spart. cædes ad Thermopylas *ib.* eorúmque epigrāmata 523 spart. reges 576
spasmi remedia 324.686
spathæ palmarum 464
speculatores Græcorum 498
speluncas inhabitantes 685 *Cref.*
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur 512
Sperthies Aneristi f. se offert ad satisfaciendum Xerxi 485
Sphēdadates magus Tanyoxarcem apud Cambysem accusat 662 *Cref.* sphendadates dolosè succedit Tanyoxarci interfecto *ibid.* sphendadates Cambysi succedit 662 sphendadatis cædes *ibid.*
Spina AEgypti & eius gummi 139
Spitamis Amytis maritus 657
Spitamas à Cyro occisus *ibid.*
Spitaces Spitamæ fil. *Cref.* *ibid.*
Spitades Derbicibus à Cyro præficitur 660 *Cref.*
Spitradates Pisuthnem persequitur *Cref.* 673
sponsa vbi dotem concubitu quærat 318
¶squamosi pisces AEgypt. sacri 131
¶Stadium, passus, cubitus, pes 167
Stagirus Græca vrbs 478
stathmi regij quid 349
Statira Artoxerxis vxor *Cref.* 674 statira Parysatidem vlciscitur *ib.* statira veneno tollitur *Cref.* 677
Stesagoras Cimonis filius 419 stesagoræ cædes 393
Stesenor Curij tyrannus 377
Stentoris lacus 462
stercus soporiferum 683 *Cref.*
Strarias Chius 305
Strattes Chiorum tyrannus 576
Strobilos & konos quid 645
Struchates populus 48
Struthij subterranei vbi 325
Strymon fluuius 27.333.477
strymonij populus 466
Stryma Thasiorum vrbs 477
Stygis aqua vbi 407
Stymphalius lacus 408
Styracis vsus ad quæ vtilis 231
Styreenses quas præbuerint naues 543
Styx & eius aqua 407
¶Sua quenque inspicere debere 5
Suadelę numen 568
subulci apud AEgyptios profani 121
successionis ius apud Spartiatas 436
Suniacum iugum vbi 291
sus animal spurcum apud AEgyptios 121 sus hostia Lunæ & Liberi patris *ibid.* sues sacrificandi modus *ibid.* sues apud scythas 277 sue abstinent AEgyptij 323
Susa oppidum 86.348 350
Sybaris vrbs capitur, & diripitur 346 sybaritanum bellum *ibid.*
Syene vrbs Thebaidos 111
Syennesis Cilicum rex 379 syenn. duos hostes iuuat *Cref.* 675
Syleus campus 477
Syloson Polycratis fr. AEaci fil. 201. 246
Syloes promontorium 269
Symanum mare vbi 80
Syrges fluuius in Mæotidem influit 299
Syri, Græcis Cappadoces 3.32.147. 225.248. syrorum prædia Crœsus deuastat 34 syros Crœsus exterminat *ibid.* syrorum in exercitu Xerxiano armatura 465.469
syria AEgypto contermina 149
syria Palæstina 226 469
syriæ præfectus Megabyzus 669
Syropæones in Asiam abducti 334

T

TABELLA totius orbis 348
tabellionum Persarum cursus & modus 562
Tabiti quid 107
Tachompso insula 112
Tænarus locus 500
talentum Babylonicum 225
talos & fel in iecore habent alium Indici 986 *Cref.*
Talthybij ira in Lacedæmonios 484 talthybij templum apud Spartiatas *ibid.* talthybius Agamemnonis præco *ibid.* talthybij ira in Lacedæmonios placata *ibi.* talthybiadarum honos apud Spart. *ibid.*
Tanagram interfluit Thermodon 603 tanagræi Thebanorum vicini 360 tanagricus tractus 351
Tanais fluuius 275.277
Tanyoxarces quibus à Cyro præficiatur 661 tanyoxarces dolosè à Cambyse occiditur *ibid.* tanyoxarces fictitius *ibid.*
Tarentum vrbs 291
Tarentinorum maxima cædes 501
Targitaus & eius tres filij 256
Tartessus emporium nobile 310 tartessum Phocenses occupant 74 tartessiorum rex Argāthonius 76
Tauchira oppidum 318
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt 292 taurorum populorum mores *ibid.* taurica gens *ibid.* taurici montes 255
Taxacis Scythiæ rex 268
¶Tearus fluuius, & eius medica vis, 288 teari fontes partim calidi partim frigidi *ibid.*
Tegea Arcadum 428. 501. tegeates 26 tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur 28
Teos oppidum vbi 67.78 teus à Græcis in AEgypto condita 180 teij demigrant in Thraciam odio Cyri 77 teij Abdera condunt *ibid.*
Telcion persis Tycta, id est cœna 631
Tellias vaticinus 537
Tellus beatissimus à Solone iudicatus 12. telli filij fideliter instituti *ibid.* telli obitus splendidissimus 13
tellus eadem non fert omnia 6
Tellus Scytharum deus 275 tellus Apia Scythis dicitur *ibid.*
Telmisses coniectores 35
Telus insula 493
Telys Sybaritarum rex 437
Temesius Clazomenius Abderorū fundator 7
Tempe locus vbi 502
Tenedus 76
Tenus AEoliæ ciuitas 69.417
Ter.tuchmes Ochi gener *Cref.* 674 terituchmis stuprum: cædes *ibid.*
Termilæ vocantur Milyæ 79
Terræ & aquæ munera 301
terræ diuisio 107
terræmotus tanquam prodigium vbi 265
Tethrippothrophus 392
Tethronium oppidum 539
Teucri 456
Thalamia quid 131.132
Thales Milesius defectionem solaris luminis Ionibus prædixit 33 eius inuentum in traducendo per fluuiū Crœsi exercitu 34 thal. Milesij consilium Ionibus datum 78 thaletis Milesii de incremento Nili sententia 110
Thamanæi populus 226
Thannyra Inari Lybiis filius 189
Thasus & eius conditores 120.397
Thasij subacti 396
Theasides Spartiata 412
Thebæ AEgyptiæ 102 thebarum AEgyptiarum mirum 186 thebæ olim AEgyptus vocatæ 107 thebani Iouis fanum 83 thebanis arietes sacrosancti 119 thebanis stigmata inuruntur regia 524 thebani à Græcis obsidentur *ibid.* thebani Xerxem contra Platęenses instigant *Cref.* 663
Themistocles Neoclis f. 489 503 themistoclis corruptio 529 commentum 535.555 literæ ad Ionas lapidi incisæ 535 cum Aristide simultas 556 vafrities, exactio, auaritia, 569 omnium Græcorum prudentiss. *ibid.* Creta sagittarios aduersus Xerxem accersit *Cref.* 666 themistoclis astu Xerxes è Salamine aufugit *ib.*
Themiscyra vbi 286
Theogoniæ cantus in sacrificiis persarum 62
Theophaniæ festum 21
Thera septem annos pluuiam non sensit 309 thera insula quondam Callista *ibid.* theræorum coloniæ 310
Therambus in Pallena vrbs 480
Therapne locus 403
Theres Autesionis f. Cadmeus genere 308
therma vbi 479 thermęus sinus 480
Thermodon flu. 143.595.603.604
Thermopylarum mons 504.519. ad thermopylas Xerxis & Leonidæ prælium *Cref.* 665
Theron Acragantinorum monarchus 499
Thersander Theræ auus 308
Thesmophoria sacra 76
Thespia vrbs incenditur 544
Thespienses 161
Thesproti populus 369.543
Thessaliæ descriptio 482 thessalię equæ omnium optimæ 510
Thessalus dux 346
Thestorides literarum professor 643
Thoës vbi nascantur 324

Thomanii populus 234
Thonis præfectus Canobici oſtii 147
thoraces picturati Amaſis regis 204
Thorax Theſſ. in pugna ad Thermop. Xerxi dat conſilium 665 *Cteſ.*
Thorica tribus 291
Thraces à Crœſo ſubacti 12
thraces à Seſoſtre ſubiugantur 142 populus Aſiæ 225 cannabe veſtiuntur 281 aduerſus tonitrua ſagittas excutiunt 289 Bithyni & Strymonii appellati 466 Xerxis ſocii 507 Iouis ſacrum currum cum equis abegerunt 570 thracum ſepulturæ quales 332 thracum in Xerxiano exercitu armatura 466 thracum ſacrificia 634
Thracia tellus 291 thraciagẽs, eiúſque mores 330.331 thraciæ muri 391
Thraſybuli Mileſiorum tyranni commentum 9
Thriaſius campus 649
Thrixæ oppidum 308
thus vbi & quomodo colligatur 231
Thyiæ Cephiſſi filiæ fanum 505
Thyrea ager vbi 37
Thyrea inſula 209.409
Thyſſagetæ populus vbi 262
Thyſus vrbs 448
Tiarantus fl. Scythiæ 272
Tibareni populus 227 tibarenorũ in Xerx. exercitu armatura 466
Tibeſis fl. Scythiæ 272
Tibetheus eunuchus Tanyoxarcis cædẽ prodit Amyti 662 *Cteſ.*
Tigranes Achæmenides Medorũ dux 463 tigranis ſententia 536
Tigranis ducis ſpecies & ſtatura 625
Tigris fluuius in rubrum mare infunditur 86 tigris Opin præterlabitur *ib.* tigres tres & eorum ortus 350 tigris oſtium 387
Tilones piſces 334
Timaphernis in prælio ad Thermopylas ad Xerxẽ conſiliũ 665
Timnes Spargapithis f. 282
Timo ſacrificia, Paria genere 432
Timon Androbuli f. 481
Timoñax Timagoræ filius 471
tinctura Indica & Perſ. 684. *Cteſ.*
Tirynthia regio 409
Tiſamenus Græcorũ aruſpex 599
Tiſſaphernes in Piſuthnem mittitur 673 *Cteſ.* Piſuthni ſuccedit *ibid.* Cyrum criminatur *ibid.* Græcis inſidiatur 676 Clearchum & Græcos regi mittit *ib.*
Titormus Ætol' frater Malis 428
Tmolus fluuius & mons 39.44 313 tmolus fluuius auri ramenta profert 44
Tomyris Maſſagetarum regina à Cyro bello petitur 95. 97 tomyridis magnanimitas 98
tonitrua vbi nulla 680 *Cteſ.* in Xerx. exercitu mingruunt 455
tormenta per ſcapham *Cteſ.* 667
Torona Græca vrbs 448.480
Trachea Cherſoneſus 293
Trachiniæ petræ 512
Trachis vrbs *ibid.*
Thrachinienſium procerum ad Xerxem in pugna ad Thermopylas conſilium 665 *Cteſ.* thrachinienſes Perſas per auia ducunt *ibid.*
Traſpies Scythæ 256
Trauſi populus Thraciæ 330
Trauus fl. 476
Tria capita, ſeu capita quercus, locus ſic dictus 601
Triopii Apollinis ſacrum atque certamen 67
Triopium Cnidiorũ regio 80.260
Tritæenſes Ioniæ gens 68
Trita chmas Artabazi filius 88
Triballica planities 272
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos 293
Triton fl. & Tritonis palus 319
tumulus palmifer 677. *Cteſ.*
tutelaris Mineruæ templum apud Chios 74
Tychius coriarius, Homeri hoſpes 640 ab Homero celebratur 647
Tycta Perſicè cœnæ nomen 631
Typhon Ægypti rex 665
tyrannis lubrica res 270 tyrannidis incommoda 366 tyrannorum mores 221
Tyres fl. Scythię 269.272.273.285
Tyritæ, Græci 273
Tyrius Mapen nauarchus Xerxis 471
Tyrus quando extructa 120
Tyriorum caſtra, locus 146
Tyrodiza Perinthiorum ora 449
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit 45
Tyrrheni Phocẽſes oppugnãt 76
Tyrrhenia ſeu Thuſcia 45 tyrrheniam Phocẽſes occupant 74

V

Vaccæ Iſidi ſacræ 119 vaccæ vbi non alantur 323 vaccinam non guſtantes *ibid.*
vaticini Scytharum 238
Vdiaſtes Terituchmen interficit 674 *Cteſ.* vdiaſti lingua excidit *ibid.* Vdiaſti ſuccedit Mitradates f. *ibidem*
venandi lepores ratio apud Indos 681 *Cteſ.* venandi aſinos ſylueſtres ratio 686 *Cteſ.*
veneni dandi mira ratio 677 *Cteſ.* venenum ſerpentis Indici 682 *Cteſ.* quæ venena prohibeant 686 *Cteſ.*
Veneris Vraniæ templum à Scythis compilatum 49 veneris fanum apud Cyprum *ibid.* templum apud Cythera *ibid.* Mylitta Aſſyriis dicta 62 Arabibus Alitta *ibid.* Perſis Metra *ibid.* veneris templum apud Atarbechas 118 veneris hoſpitæ ędes 146 Scytharum dea 275 ab iiſdem Artimpaſa dicta *ib.*
venti Eteſiæ cauſa exundationis Nili in vẽtorũ ara in Thyia 150
Vermis fl. Indici 687
Veſta Scytharum dea 275
veſtes lanęæ vbi profanæ 134 veſtes Cynocephalorum 685
victimæ cædendæ ritus apud Scythas 275
vinum ex hordeo apud Ægyptios 133 vinum ſuauiſſ. 688 *Cteſ.*
virginum auctio apud Babylonios 91 virgines vbi deuirginentur à rege 317 virginum anniuerſarius conflictus 320
vitæ humanæ breuitas & calamitas 457
vitiliginis remedium 688 *Cteſ.*
viuos defodere Perſis in vſu 477
vocaliſſimus Ægyptius 306
vomitum excitans radix 686. *Cteſ.*
Vrbana Minerua 369
vrbium Græciæ incrementa decrementáque 3 vrbs vetus Æginæ à Nicodromo occupatur 415 vrbes à Dario in Scythia conditæ 300
Vraniæ Veneris fanum vetuſtiſſimum 49 eius templum à Scythis diripitur *ibid.* apud Perſas ſacrificia 62 vrania Venus Alilat Arabibus dicta 185
vrina hirci, ſpaſmi remedium 323
vrna olei inexplebilis 664. *Cteſ.*
vrſorum ac luporũ ſepultura 129
Vrotalt Arabibus quid 185
Vſiris cum Megabyzo conflictus 669. *Cteſ.* vſiris capitur *ibid.*
Vtii populus 226 & eorum in Xerx. exercitu armatura 464
Vulcani ſacerdotes 101 maximum templum Memphi 141 veſtibula *ibid.* vulcani coloſſus 179 & fax 163 vulcani templum & ſtatua 200
Vulpanſeres Ægyptiis ſacri 131
vxor Candaulis Gygi nuda viſa 4
vxorum mactatio ad mariti funus 331 vxores Athenienſ. raptæ 433

X.

Xanthius campus 432
Xanthii populus *ibid.*
Xanthippus Ariphronis f. 431.452
Xenagoras Praxilai f. Halicarnaſſ. 620
Xerxes Darii filius 84. & *Cteſ.* 664 xerxis vxor Ameſtris, Onophæ filia 463 & *Cteſ.* 664 & eius liberi 566. & *Cteſ.* 664 xerxis genealogia 443 xerxes quid Græcis ſignificet 417 rex Perſarum declaratur 436 cur bellum Græcis intulerit 438. & *Cteſ.* 664 xerxis omnium prima aduerſus Ægyptum expeditio *ibid.* vrnam olei Babylone explere nequit 664 *Cteſ.* xerxi Babyloniorũ defectio nuntiatur *ibid.* copiæ Xerxis maximæ 449 xerxes Helleſponto compedes iniicit 452 xerxis crudelitas 454 571. 631 xerxis dona in Helleſpontum collata *ibidem* xerxis exercitus in Europam traiectus 462 xerxi quæ oſtenta oblata ſint *ibidem.* xerxes exercitum ſuum luſtrat *ibid.* xerxis copiarum catalogus & numerus 460 66 *Cteſ.* xerxis duces qui fuerint 467. 471 xerxis feſtiuum ſtratagema 479 xerxis copiis Chidori aqua non ſuffecit 581 xerxis magnanimitas 485 xerxis in Græciam aduentus 486 xerxis conſidentia 490 xerxiana claſſis 505 xerxis formæ dignitas *ibid.* xerxi naues quadringentæ ſubuerſæ 509 xerxis copias Onochoni fl. aqua deficit 511. xerxes Lydũ pótε iungit 665 *Cteſ.* xerxi Leonide ad Thermopylas conflictus *ibid.* xerxis ad Thermopylas clades 536 xerxis ridiculum factum *ibid.* xerxem Thebani in Platæenſes incitant 665. *Cteſ.* xerxes Athenas capit & incendit 666 Heracleo Salaminem aggerem ducere conatur *ibid.* è Salamine fugit *ibid.* & *Cteſ.* 666 xerxis impietas 569 xerxis copias fames & peſtis extinguit 571 xerxis reditus in Aſiam *ibid.* tempeſtate vexatur *ibidem* xerxis amores 630. ad templum Delphicum diripiendum mittit 666. *Cteſ.* *Plura vide apud eundem eadem pag.* & 667.668
Xerxes Iunior Artoxerxi ſuccedit 671 *Cteſ.* xerxes ebrius occiditur *ibid.*
Xuthus Ionis pater 470
xyſtum aureum Amphiarao donatum 22

Z

Zabeces Libyum vicini 325
Zacynthus vbi 406 zacynthii fontes piſcoſi 682 zacynthii pop. 209.406
Zancla nunc Meſſana dicta, 499
zanclæi populus 388.494
Zamolxis dæmon 289
Zaris vrbs 674 *Cteſ.*
Zegeries, murũ gen' in Libya 25
Zeuxidamus Leutychidis f. 307
Zir amiculi genus 464
Zoa à Batto condita 313
Zona vrbs Samothraciæ 462
Zopyrus ſe mutilat 252 zopyri ad Babylonios ficta fuga *ibid.* Babylonici exercitus dux declaratur 254 eius præſtantia *ibid.* Megabyzi pater *ibid.* zopyri cædes 664 *Cteſ.*
Zopyrus Megabyzi 254 669 *Cteſ.* zopyri filia à Sataſpe vitiata 269 fortitudo 669 *Cteſ.* zopyrus à rege deficit & Athenas fugit 254 & *Cteſ.* 670.671 zopyri cędes 671 *Cteſ.*
Zoſter locus 560
Zygantes Libyum vicini 325 Zygantes ſimiarum comeſtores *ib.*

Emendandi loci.

Pag. 18. *ver.* cuſp. *lege* ſomnii 38 *Othr. l.* delectis 90 ὑγ. *l.* ἴλλεσα, *non* ἄλεσα. *in Ald. tamen* ἴλεσα. 101 *gaſe pr. l.* AEgyptii 103 *fl. l.* mons 109 γν. *l.* μοὶ δυν. 113 *no mult. l.* non mul. 115 *μάσσοι l.* ξυράσσοντες 122 *inſtom. l.* maiorem 138 *frn. l.* caligo 144 *tal l.* gentium 146 μαι l. ἱερὸν τῷ Ἑλένης 185 *tes. l.* fœdus 227 *vllum trib. l.* portabant AEthiopes 246 δῶνα *l.* θωκας δὲ ἐς τὰ Σοδα. ἐζετο ἐς τὰ πρόθυρα 262 Σκυθ *l.* λαξίαν. *vt non ſit mainſculum* 270 *ſtis vrb. l.* Ipſos 271 *trif. l.* nomina 279 *cal. l.* calicem fictilem vino commiſcent 288 DAR. I. HYSTASPIS 290 *imp. l.* imperata faciuri, Coes 297 *nim. l.* cladem 309 τὸ δὲ *l.* μῆκος 316 *Cyr. l.* fungebatur 331 *mos eſt. l.* mercatu 339 *quegen. l.* conſobrinus 350 ἴχει *l.* Γωίδης 430 *v. fil. l.* Agariſtam & *v.* Hipp. *l.* Agariſta 463 *drom. l.* tiliam 465 & *Lib. l.* Ligyum 466 λυκ. *l.* λυκιουργίας, *ſequendo interpr. margini adſcriptam.* 493 *cum Gel. l.* nuntii 565 τῶν *l.* ἀμφικτύονι, *vt mainſis* A *mainſculum* 571 *horum l.* vectorum 572 πρὸ *l.* ἐλύσατο 653 τῶν *l.* ἵν 655 *cum l.* aconitum